

वैदिक-पदानुक्रम-कोषः

स च

संहिताब्राह्मणोपनिषत्सूत्रवर्गीयोपचतुःशत [४००] वैदिकग्रन्थस्थ-सकलपदजात-संग्रहस्वरूपः

प्रतिपदप्रतियुक्त-श्रुतिस्थलसर्वस्व-निर्देशैः समवेतश्च यथासंगत-तत्तन्नवपुराणवेदाङ्गीय-

विचारसमन्वितटिप्पणैः सनाथितश्च

संभूय षोडशखण्डात्मकैः पञ्चभिर्विभागैर्व्यूढश्च

सन्

विश्वकब्धुना

प्रणीतः

अयं च तत्र

साहितिकस्य

षट्-खण्डात्मकस्य १मस्य विभागस्य

१मः खण्डः

स च

भूमिदेवेन

सशोधितः परिवर्धितश्च

सन्

शिवशंकर-भास्करन्-नायरेण

संपादितः

द्वितीय प्रकाश

(प्रस्तावना, भूमिका, अ)

(पृष्ठानि 1-clxiv, १-६६८)

होशिआरपुरे

विश्वेश्वरानन्द-वैदिकशोध-संस्थानेन प्रकाशितः

२०३३ वि०

अधिकार-सर्वस्वं सुरक्षितम्

प्रकाशकृत्

विश्वेश्वरानन्द-वैदिकशोध-संस्थानम्
साधुआश्रमः (प. गृ.), होशियारपुरम् (भारतम्)

प्रथमं सस्करणम्, लाभपुरम्, १९९६ वि०
सशोधित परिवर्धितञ्च द्वितीय सस्करणम्, होशियारपुरम् २०३३ वि०

भारते होशियारपुरे वि. वै शो. सं. -मुद्रागृहे ।
शास्त्रिणा देवदत्तेन मुद्राप्येदं प्रकाशयते ॥

A VEDIC WORD-CONCORDANCE

Being a **universal vocabulary register** of about **400** Vedic works,
with complete textual reference and critical commentary bearing on
phonology, accent, etymo-morphology, grammar,
metre, and text-criticism

In five Volumes, sub-divided into sixteen Parts

By

VISHVA BANDHU

Vol I in Six Parts

Samhitās

PART I

SECOND EDITION

Revised and Enlarged

By

BHIM DEV

Edited by

S. BHASKARAN NAIR

Preface, Introduction, अ

Pages i-clxiv and 1—668

HOSHIARPUR

VISHVESHVARANAND VEDIC RESEARCH INSTITUTE

1976

All Rights Reserved

Publishers •

VISHVESHVARANAND VEDIC RESEARCH INSTITUTE

Sadhu Ashram (P O), Hoshiarpur (India)

First Edition, Lahore, 1942

Revised and Enlarged Second Edition, Hoshiarpur, 1976

Printed and published by DEV DATTA Shastri
at the V. V R I, Press, Hoshiarpur (Pb , India)

Prepared and published first in Lahore under the patronage of the Central Government of India, the Provincial Governments of the Punjab, the United Provinces, Bombay and Madras, the Hyderabad, the Mysore, the Travancore, the Baroda, the Indore, the Kolhapur, the Sangli, the Patiala, the Nabha, the Sirmur, the Keonthal, the Jammu and Kashmir, the Jodhpur, the Bikaner, the Alwar and the Shahpura States, the Awagarh, the Vijayanagaram and the Jammu Dewan Badri Nath Estates, the Panjab and the Calcutta Universities, the Vishveshvaranand, the Vishva Bandhu, the Moolchand Kharaitiram, the Mohini Thapar and the Chiranjit Lal Brothers Charitable Trusts and a large number of other donors and supporters, official as well as private.

भावना

ओं धीधामप्रचेतिन्यै शब्दब्रह्मस्वयम्भुवे ।
भगवत्यै सरस्वत्यै भूयो भूयो नमो नमः ॥ १ ॥

‘अम्बितमे नदीतमे देवितमे सरस्वतिः ।
अप्रशस्ता इव स्मसि प्रशस्तिमम्ब नस्कृधि ॥ २ ॥

युस्ते स्तनः शशयो यो मयोभूर् येन विश्वा पुष्यसि वार्याणि ।
यो रत्नधा वसुविद् यः सुदत्रः सरस्वति तमिह धातवे कः ॥ ३ ॥

तव प्रवाहं प्रततं प्रवेगं शक्तोऽवगाढुं भवति स्वतः कः ।
प्रसादये तत् करुणावति त्वां निष्णापयेमां निजहस्तधारम् ॥ ४ ॥

तव प्रसादः खलु देवमातः सौजन्यसौशील्यसुधासुधावैः ।
पापप्रमुक्तानथ पुण्ययुक्ताञ् शुद्धान् पवित्रान् निपुणांस्तनोति ॥ ५ ॥

त्वदेकनिष्ठस्य नु यत्न एष त्वद्भक्तिरक्तेर्मम विश्वबन्धोः ।
संसारसर्वस्वविधानसारे स्यात् प्रीतये ते निगमाऽऽगमेशे ॥ ६ ॥

DEDICATED
TO
SARASVATĪ

**The divine spirit of ever-progressive march of ever-unfathomable
and ever-unfordable eternal stream of knowledge**

AND

**Her sincere devotees of all times
and all climes**

Vishva Bandhu

विषयाः (CONTENTS)

	<i>Pages</i>
PREFACE TO THE SECOND EDITION V-VII
PREFACE TO THE FIRST EDITION	
I Brief History and Prospectus of the work, II Extent and Nature of the work, III Academic Organisation, IV Printing Arrangement, V Financial Problem, VI Obligation, VII. Conclusion	1X-XX
INTRODUCTION	
I KINDRED LITERARY BACKGROUND—(a) Vedic Nighaṇṭavas, (b) Classical Lexicons, (c) Modern Dictionaries, (d) Vedic Anukramanīs, (e) Mono-textual Word-indexes, (f) Multi-textual Concordances	XXI-XXIX
II GENERAL AIM, SCOPE AND PLAN	XXIX-XXXI
III BASIC TEXTS	XXXI-XXXII
IV OUTLINES OF METHOD	
1 GENERAL—(a) Exhaustiveness of textual data, (b) Textual Correlation and Variation, (c) Textual Establishment, (d) Textual Interpretation, (e) Textual Metrics, (f) Textual Elongation, (g) Textual Pada-pāṭhas, (h) Scheme of Categorised Record, (i) Accent, (j) Etymo-Morphology, (k) Correlation of Systems, (l) Pāṇinian Studies, (m) Previous Authorities	XXXII-l
2 TREATMENT OF VERBS—(a) Roots, (b) Stems, (c) Conjugative Forms	li-lx
3 TREATMENT OF DECLINABLES—(a) Distinctive Symbols, (b) Arrangement of Primary Bases, (c) Arrangement of Secondary Bases, (d) Arrangement of Composite Bases, (e) Arrangement of Feminine Bases, (f) Treatment of Verbal Declinables, (g) Treatment of Adverbial Declinables, (h) Treatment of Un-pedigreed Declinables, (i) Numerical Separation of Declinables, (j) Treatment of Declensional, Forms, (k) Non-initial Componential Reference	lx-lxvii
4. TREATMENT OF INDECLINABLES	lxvii-lxix
5. TREATMENT OF ACCENT—(a) Textual Accentography, (b) The Indirect Lineal System, (c) The Direct Numerical System, (d) The First Direct Lineal System, (e) The Second Direct Lineal System, (f) The Concordance Direct Lineal System	lxix-lxxxiii
6 TREATMENT OF REFERENCES	lxxxiii-xc
7. SIGNS AND SYMBOLS	xc-xciv
8. TYPOGRAPHICAL SETTING	xcv-xcvi

प्रस्तावना

१. ग्रन्थस्य संक्षिप्ते इतिभूतभविष्यती, २. ग्रन्थस्येदन्ता चेयत्ता च, ३. विद्वत्-संग्रहः,
४. मुद्रण-प्रबन्धः, ५. आर्थिकी समस्या, ६. आभार-प्रकाशनम्, ७. उपसंहारः ... xcvi-ci

भूमिका

१. सजातीयसाहित्य-भित्तिका—(क) वैदिका निघण्टवः, (ख) प्राकप्रतिष्ठाः कोषाः,

	Pages
(ग) अर्वाञ्च. कोषा, (घ) वैदिक्योऽनुक्रमण्यः, (ङ) एकग्रन्थीया पदानुक्रमा, (च) बहुग्रन्थीया अनुक्रमकोषा CII-CVI
२. सामान्येन लक्ष्यं क्षेत्रं व्यवस्था च CVI-CVII
३. आधार-ग्रन्थाः CVII-CVIII
४ विधानक-सारसंग्रहः	
१ सामान्य-प्रकरणम्—(क) सामग्र्याः सपूर्णत्वम्, (ख) अधिश्रुतिकौ संवाद-विसंवादौ, (ग) पाठ-प्रतिष्ठापनम्, (घ) पाठानामर्थतोऽनुसंधानम्, (ङ) श्रौतश्छन्दोविमर्शः, (च) साहित्यिक दीर्घत्वम्, (छ) प्राक्तना पदपाठा, (ज) वर्गिता-निर्देशिका, (झ) स्वर, (ञ) व्युत्पत्ति-योग, (ट) प्रक्रिया-संवादनम्, (ठ) अधिपाणिनीयमनुसंधानम्, (ड) पूर्वाम्यहितीय निर्दर्शनम् CVIII-CXVII
२ तिङन्त-प्रकरणम्—(क) धातवः, (ख) तैडान्यङ्गानि, (ग) तैडानि रूपाणि CXVII-CXXI
३. सुबन्त-प्रकरणम्—(क) वैशेषिका संकेता, (ख) कृद्व्यवस्थापनम्, (ग) तद्धित-व्यवस्थापनम्, (घ) समास-व्यवस्थापनम्, (ङ) स्त्रीलिङ्गक-व्यवस्थापनम्, (च) कालिकलकारार्थक सुबर्हकृद्-निर्देशिका, (छ) क्रियाविशेषणभावुक-सुबर्हप्रातिपदिक-निर्देशिका, (ज) अयोगिक-सुबर्हप्रातिपदिक-निर्देशिका, (झ) विसख्यात-सुबर्हप्रातिपदिक-निर्देशिका, (ञ) सौपरूप-निर्देशिका, (ट) उत्तरपदत्व-निर्देशिका CXXI-CXXV
४. अव्यय-प्रकरणम् CXXV-CXXVI
५ स्वर-प्रकरणम्—(क) आधारग्रन्थीय स्वराङ्कनम्, (ख) रेखीयो गम्य प्रकारः, (ग) सख्याङ्कीय सिद्धः प्रकारः, (घ) प्रथम प्राक्तनो रेखीय सिद्ध प्रकारः, (ङ) द्वितीय प्राक्तनो रेखीय सिद्ध प्रकारः, (च) एतत्कोषीयो रेखीय. सिद्ध प्रकारः	CXXVI-CXXXIII
६. स्थल-प्रकरणम् CXXXIII-CXXXVI
७. सकेत-प्रकरणम् CXXXVI-CXXXIX
८. मुद्रा-प्रकरणम् CXXXIX-CXL

संक्षेपाः (ABBREVIATIONS)

(क) ग्रन्थीया, (ख) लेखकीयाः, (ग) सामान्याः, (च) संक्षेपपाठ-प्रकारः cxli-cliii
--	-------------------

आशुपरामर्शिका-चित्राणि (READY-REFERENCE CHARTS)

१. कौथुम-सामवेदीय-स्थलसंवादनम्, २ शंपा. RW. इत्याथर्वण-संस्करणयोः स्थलाङ्कन-संवादनम्, ३. प्रस्तुतकोषीय आधिपृष्ठिको वैयुत्पत्तिक-स्तम्भविभागः,	
४. मूलाऽऽर्यभाषीयस्य भू इत्यस्य त्रिवृत्तविपरिणाम-प्रस्तार cliv-clxiv

कोष-खण्डः—अ	१-६६६
परिवर्धनं परिवर्तनञ्च	६६७
शोध-पत्रम्	६६८

अथ

प्रस्तावना भूमिका च

Preface and Introduction

P R E F A C E

TO

THE SECOND EDITION

The importance of *Vaidika-Padanukrama-Kosa* or *A Vedic Word-Concordance* as an essential book of reference towards carrying on the work of Vedic Research has since long been recognized both at the national and the international levels. Our Institute had undertaken, in 1930, the preparation of this *Concordance* as planned by our Founder Director, the late Acharya Dr Vishva Bandhu. The project was duly completed by him and published in 5 volumes further divided into 16 parts, altogether, covering about 11,000 pages, during the years 1935-65. As is well known, it is an authentic universal Vocabulary-Register of about 400 Vedic and sub-Vedic works with complete textual reference and comparative-cum-critical notes and other useful data pertaining to phonology, accent, etymology, grammar, metre and text-criticism.

Out of the aforesaid 16 parts of the *Concordance*, the Institute first issued Parts 1 and 2 of the Volume II (*Brahmanas* and *Āranyakas*) in 1935 and 1936, respectively, and then, in 1942, brought out Part 1 of the Volume I (*Samhitas*). At this stage of the work, some methodological changes in the matter of analysis, arrangement and presentation of both the textual material as well as the comments thereon in the footnotes were effected towards the preparation and printing of the remaining 13 parts. Therefore, when the whole work of the projected *Concordance* had been consummated with the issuance of its 16th Part in 1965, it was decided to take up the work of bringing out the revised second edition of the said previously issued three parts with a view to bringing them at par with the remaining five parts of the Volume I (*Samhitas*), and the Volumes III (*Upaniṣads*) and IV (*Vedāṅgas*) which were prepared and published during the years 1942 to 1965, thereby, giving all the 16 parts a uniform presentation,

Among the three parts which needed revision, the first two representing Parts 1 and 2 of the Volume II had been revised, and enlarged by incorporating additional textual material during the lifetime of Acharya Dr. Vishva Bandhu and issued, posthumously, soon after his sad demise in August, 1973. It may be noted here, in this context, that as against 20 basic texts included in the first edition, the second edition incorporated in its purview vocabularies drawn from as many as 55 relevant *Brahmana* and *Āranyaka* texts. While the previous edition ran into about 1200 pages, the said enlarged edition extended to about 1800 pages.

In the circumstances created by the sudden exit of Acharya Dr. Vishva Bandhu from the scene, the Institute invited Pt. Bhim Dev Shastri, a close associate and main collaborator of Acharya Dr. Vishva Bandhu in respect of various academic programmes of the Institute including the *Concordance* project from its very inception in 1930 to its successful completion in 1965, to revise the remaining one, to wit, Part 1 of the Volume I (*Samhitās*). He readily accepted the invitation, purely as a labour of love. It is all the more creditable of him that, in spite of his advanced age of around 80 and acute physical ailments, he was able to complete the work pertaining to the revision of the concordance section of this Part within a reasonably short time. But as ill luck would have it, he is no more in our midst now to witness the issuance of the present edition, as he left for his heavenly abode on March 3, 1976. The Management of the Institute highly appreciates the labours of Pt. Bhim Dev Shastri and would ever remain indebted to him for the scholarly manner in which he endeavoured to discharge the task entrusted to his care. Thus, in the absence of both the author and the reviser, the present edition is being issued, posthumously.

Though this second edition of Part 1 of the Volume I is enlarged by 88 (X+78) pages, unlike the second edition of Parts 1 and 2 of the Volume II, it does not include any additional textual material; whereas, in the previous edition, the words of the *Paippalada-Samhita* of the *Atharvaveda* had been included, among other things, in the परिशिष्ट (ख) appended to Part 6 of the Volume I, in the present edition, the relevant entries of the same have been incorporated

in the main concordance section itself in their proper alphabetical order. As other details regarding the lines on which the revision work on the present edition proceeded have fully been explained in the Preface to the second edition of the Volume II (*Brāhmanas* and *Āranyakas*) and also in the revised Introduction attached to the present Edition, they are not given here with a view to avoiding reiteration.

The Management of the Institute is glad to record here the names of Sarvaśrī Durga Datt, Pītambar Datta Vāsistha and the late Surya Narayan Sharma of the V.V.R.I., and also Munishwar Deo, Dev Raj Sharma and Bhadra Sen of the V.V.B.I.S. & I.S., who had extended their sincere co-operation in the editorial and press-processing work of the present edition.

Thanks of the Institute are due, in full measure, to its Deputy Director, Shri Dev Datta Shastri for the responsibility he has taken in respect of the quite cumbersome printing of this edition, which duty he has discharged carefully and promptly.

S. BHASKARAN NAIR
Officiating Director

V.V.R. Institute,
Hoshiarpur,
June 17, 1976

P R E F A C E

TO

THE FIRST EDITION

I BRIEF HISTORY AND PROSPECTUS OF THE WORK

It may not come amiss briefly to recount the circumstances, in which the present work was undertaken. Svāmī Dayānanda Sarasvatī had breathed his last in 1883 after having carried on in North India for over eighteen years an altruistic and patriotic campaign of socio-religious regeneration of his countrymen. His dynamic personality, full of great enthusiasm and sincere fervour as it was, had produced a feeling of general regard for India's glorious past with special emphasis on the importance and sanctity of Vedas as being by virtue of their high teachings the panacea that ill-adjusted humanity so much needed.

It was against this background that Svāmī Viśveśvarānanda and Svāmī Nityānanda started, some ten years after his death, their joint, selfless mission of following in his footsteps in propagating Vedas and their teachings. Keen as they were on popularising the study of Vedas, they very much felt the need of a comprehensive Vedic dictionary being brought within the easy reach of those interested in this line. Seeing that there did not exist any previous work, which could satisfactorily serve this purpose, they announced in 1903 their decision to devote themselves to the task of producing a new one. They published in 1907-8 the four Vedic word-indexes (cf Intro. I, e, 2, 11ff), with a view to base their Dictionary on the same. After the death of Svāmī Nityānanda in 1913, Svāmī Viśveśvarānanda carried on the work alone till, two years before he passed away, the present writer, in compliance with his desire, took charge of it as a labour of love in 1923.

It so happened that a consolidated list of non-verbal entries in the four Vedic word-indexes, अ to ओ, had been prepared in the form of

basic reductions. In the portion relating to अ, meanings from the commentaries of Śaṅkara, Uvata, Mahīdhara and Dayānanda had been entered, interspersed with citations of etymological bearing from Aitareya, Śatapatha and Taittirīya Brāhmanas, an anthology of such citations up to the end of vowels having been compiled specially for this purpose. As the work had progressed further, details of Pāṇinian frame-work as well as meanings from Griffith's and Whitney's translations had also been added. It was felt that the situation demanded considerable overhauling both in the matter of completion and extension of the scheme. Accordingly, it was decided that the Dictionary should be re-written from the beginning so that it could include entire verbal, declinable and indeclinable vocabulary as relating to all available Samhitās along with meanings from all known commentators, ancient as well as modern and, also, such other useful side-help towards Vedic interpretation as could be culled from extant Brāhmanas, Āranyakas, Upanisads, Angas and Upāṅgas. In view of this decision, previously collected materials began to be checked, amplified and supplemented. Besides, a programme was started, in accordance with which full use was to be made of the existing indexical reference books as mentioned in the Introduction to Vol II of this work (pp xxiii ff) as well as here in their proper place below (cf Intro I), and text-editions such as those of Maitrāyana and Kāthaka Samhitās and many Śrauta-Sūtras that had been mutually correlated or supplied with vocabularies. When this scheme had been worked on these lines for about five years, its result was published in 1929 under the title, 'Vaidika-Śabdārtha-Parijāta', or, 'A Complete Etymological Dictionary of the Vedic Language as recorded in the Samhitās, Fasciculus I'.

But although this publication was welcomed and appreciated, it had been fully realised in the course of its preparation that it would be impossible to invest this work with the contemplated high measure of completeness in the absence of thorough-going word-indexes to the vast range of the source materials intended to be incorporated in it. Accordingly, separate word-indexes to several Vedic texts, mostly Brāhmanas and Śrauta-Sūtras, were planned and prepared to the end of their vowel portions. As the scheme advanced, it, however, became

evident • that this partial equipment would not do. Discussions on indexed words would involve cross-references to those not yet indexed and this would naturally very much obstruct a clear view of the situation and check further progress of the work. In this way, practical experience as gained after many long years of hard work in this field, impressed on the mind, as nothing else could have done, the imperative need of a universal word-index, comprehending entire Vedic and sub-Vedic texts along with their auxiliary and dependent works as well as some other important offshoots as the *sine quo non* of Vedic lexicography. The present work is a direct outcome of the efforts that were subsequently made towards fulfilment of this need. At first when it was definitely undertaken, the idea was that it would be practicable to go on with the Dictionary and the Concordance simultaneously. But, gradually, the conviction grew that it would be in the interest of the Dictionary itself that the Concordance should be first completed; otherwise, it was feared, the former might again need considerable overhauling in the light of the new data supplied subsequently by the latter. Accordingly, after work had been going on in both the sections during the three years, 1930-32, purely literary considerations in addition to the financial and organisational aspects of the problem, led to the postponement of work in the Dictionary section.

It is now for a full decade that the Concordance had been receiving exclusive attention. Entire materials as needed for it have been almost completed, and editing and publication of the same are simultaneously going on apace. Out of the five volumes as projected (cf Intro II, c, 2), two parts of Volume II have already been issued (1935-36) and Volume III is in the press. If everything else goes all right, the present speed of work may be expected to place the entire Concordance, altogether consisting of twelve parts like the present one, in the hands of the reader by the middle of 1947.

Meanwhile, work in the Dictionary section is being presently restarted so that by the time the Concordance is completed, materials for it should have been compiled and made ready for being released to the press by instalments. Now that its superstructure will be raised on the basis of this Concordance, it may naturally be looked forward

to as a complete and scientifically classified statement of entire ancient and modern contribution to Vedic interpretation, critically edited and assessed at its proper value in the light of etymo-morphological, grammatico-syntactical, metrical-phonetico-accentual and semasiological considerations with corroborative citations from and references to original texts, Vedic, sub-Vedic, auxiliary and extensional.

Moreover, a number of by-products are under contemplation, the present Volume being the indexical basis of one of these, namely, 'Catur-Veda-Kosa', which is already in the press. On account of its limitation to the four principal basic texts, namely, ऋ मा. कौ. and शौ. (cf Abb. क), it may in a way be regarded as a corrected, consolidated and scientifically overhauled recast of the four Vedic word-indexes of Svāmī Viśveśvarānanda and Nityānanda, which, as indicated above, formed a sort of starting point of this scheme.

II. EXTENT AND NATURE OF THE WORK

This Concordance is a long-range and difficult experiment, having already involved incessant labour during the past twelve years with a further need of continuance of the same during the next five years. But considering the extensiveness of the undertaking and the intensive and laborious studies demanded by it, it is not surprising that it is so. As it is, it purports to record almost every word-form as used in about 425 texts, in scientifically standardised and pedigreed setting, accompanied by complete textual reference and critical apparatus bearing on phonology, etymology, grammar, accent, metre and textual situation from the points of view of uncertainty, obscurity, or emendability on the one hand, and textual repetition and correlation on the other. To this end, actual Pada-Pāthas of about 420 texts have had to be first prepared and then converted into etymological indexes, which, in their turn, have been consolidated volume-wise according to the plan as given in its proper place below (cf Intro 11, c, 2). These enormous textual materials have been copied out on cards, numbering about thirty lacs with another fifteen lacs or so as covered by the critical apparatus, evidently being the most voluminous data ever compiled in this line.

•From among the topics constituting the critical apparatus, those relating to textual determination and Pāṇinian setting have demanded very careful and special consideration and sifting of previous contribution, ancient as well as modern, to those studies. While it may be left to the reader to form his own opinion about the intensiveness and complicated nature of studies instituted here in this behalf, an idea of the volume of the same may be indicated just by way of illustration. Thus, besides the symbolical machinery which has been specially introduced in relation to the entries in the body of the Concordance and is being described in its proper place below (cf Intro. IV, 7), there are altogether 6408 footnotes to the 592 pages of the present part, giving an average of about 11 to a page. Out of these, 225, 271 and 511, are concerned with supplemental revision of the Pāṇinian system, textual emendation and textual variation, respectively. Unmanageable as the presentation of these vast materials would otherwise have been, it has been necessary to devise over 500 abbreviations, which, when occurring in the footnotes, will have to be completed and supplied with proper case-endings by the reader in order that the related passages may yield connected sense as intended¹. The method of doing so is duly indicated in its proper place below (cf Abb. ऋ). About 700 footnotes, directly, and a good many more, indirectly, are devoted to breaking the ground for a new technique in the contiguous fields of etymology, phonetics, morphology, semantics and accent. Some of the important postulations may be referred to here as under² :—

1. Ur-Aryan speech, which was non-synthetic, expanded through natural pronounciational variation, out of five primary, monosyllabic, accented, significant, composite sounds

1. It will be observed that in the history of Sanskrit research in modern times, this is the first considerable attempt towards employment of Sanskrit itself as the medium of expression of entire critical accompaniment. A glossary of special words is being included among the contemplated constituents of the fifth and last volume of this work.

2. Cf Intro., IV, 1, j, 5, iff.

2. The usage of its sounds was gradually differentiated so as to signify the primary parts of speech in the order of proper nouns, common nouns, adjectives, pronouns, abstract nouns, adnominal prepositions, conjunctions and interjections. Further tendency to convey related ideas through compositive juxtaposition of primary sounds constituted the origin of the entire later synthetic usage leading to the differentiation of the secondary parts of speech in the order of verbs, adverbs, and verb-governing prepositions.

3. The so-called suffixes are fossilised non-initial components of primary compounds.

4. A large number of the Pāṇinian verbal roots, being of composite nature, are further divisible.

5. A large number of the so-called homonyms are only apparently so in that they really represent entirely different original words, which in the course of phonetic decay have reached the stage of complete homo-phonology. The theory of multi-basic roots (cf. abb. बधा) is advanced for the purpose of rendering this explanation consonant with the Pāṇinian setting.

6. Double accent had no place in Ur-Aryan speech.

7. The so-called independent Svarita is a late arrival, being based on the original Udatta.

8. All simple and composite vowel sounds are, in the last analysis, residual mechanical differentiations of the original rolling vowel as taken by itself, or in conjunction with a following **व्** or **य्** and deprived of its rolling accompaniment through phonetic decay and have regularly exhibited a markedly degradational tendency, ending in disappearance, when not under stress as caused by a following conjunct consonant¹.

1. Putting the original vowel as ***ऋ** in order that its variational transition into **अर्**, **इर्** and **उर्** may harmonise with the Pāṇinian conception in this behalf, the idea may be represented as under.

$$I. \quad * \text{ऋ} > \begin{bmatrix} \text{अर्} > \text{आ} > \text{अ} > \\ \text{इर्} > \text{ई} > \text{इ} > \\ \text{उर्} > \text{ऊ} > \text{उ} > \end{bmatrix} .$$

When viewed in the light of the above brief indication of the extent and the extremely complicated and very difficult technique of this work, it appears that about twenty years' time, which it is expected to take in all, is not very long. It may be interesting to note here that Jacob's and Bloomfield's Concordances, simple, alphabetic arrangements of verses without any complicated critical apparatus as they were, contained textual representation to the extent of hardly 15 per cent and 30 per cent, respectively, of the textual strength of this Concordance, but occupied their authors for eight and sixteen years, respectively.

III ACADEMIC ORGANISATION

The Viśveśvarānanda Vedic Research Institute was started in the beginning of 1924 for carrying on this work in an organised manner. During the first six years, two or three whole-time scholars and as many part-time ones used to assist the editor. Their number rose to a dozen or so during the next six years. After this, as the work grew in volume as in technique, the system of part-time scholars was practically dropped in favour of that of whole-time ones, whose strength has now for some years past been ranging from thirty to thirty-five. They have been specially trained to attend to the different stages of the several sections of the scheme. Each entry-card passes through about a dozen grades of checking and technical treatment before it reaches the editor for the purposes of final scrutiny and of the critical apparatus, which, besides his general function of planning the methodology to be followed in connection with the preceding stages, constitute his especially personal responsibility. The Planning Committee, consisting of the sectional

$$\begin{array}{l}
 \text{II} \quad \text{अर्द्य} > \left\{ \begin{array}{l} \text{आय्} > \text{आइ} > \text{ऐ} > \text{ए} > \text{एँ} > \text{इ} > \\ \text{अय्} > \text{अइ} > \text{ए} > \text{एँ} > \text{इ} > \end{array} \right. \\
 \text{III.} \quad \text{अर्व्} > \left\{ \begin{array}{l} \text{आव्} > \text{आउ} > \text{औ, ओ} > \text{ओ} > \text{उ} > \\ \text{अव्} > \text{अउ} > \text{ओ} > \text{ओ} > \text{उ} > \end{array} \right.
 \end{array}$$

Similarly, while primitive इर्द्य, इर्व्, उर्द्य and उर्व् have given rise to a number of other composite vocalic sounds as present in later Aryan speech, the original sound इर् is additionally represented by its secondary alternative reversions, ऋ and लृ.

heads as well as some other senior members of the editorial staff meets every week to regulate the progress of work according to schedule and to consider fresh problems as they arise from time to time in connection with making necessary additions to and alterations in the scheme. Such outside scholars, Indians as well as foreign, as have been taking interest in the scheme in the past, are associated with the Institute as members of the Academic Advisory Board. It has not been practicable so far to hold a considerable number of meetings of this Board, but, nevertheless, correspondence with the members has been a source of continuous and helpful contact with them.

IV PRINTING ARRANGEMENT

The Institute had a legacy of valuable association with the Nirṇaya-Sāgara Press, Bombay. The four Vedic word-indexes of Svāmī Viśveśvarānanda and Svāmī Nityānanda had been printed by it and it had been contemplated that further work would as well be entrusted to it. And, accordingly, the first fasciculus of aforesaid Pārijāta was printed there in 1929. But it was realised in the course of that trial experiment that it would not be practicable to arrange satisfactory printing of such a complicated work from anywhere outside Lahore. Local arrangement was therefore tried in connection with the printing of the two parts of Volume II of the Concordance. That the collaboration of three printing concerns had to be sought for this purpose and that, even then, it had taken full four years (1933-36) to print off about 1250 pages, showed the insufficiency of the local resources in this behalf. Consequently, it was decided three years ago that the Institute should have its own printing department, which has since been organised, being known as the V V R.I Press. Its initial success in respect of the present volume augurs well for its increased efficiency in the future. Printing of this work is being done on three different qualities of paper, the best one having been manufactured under definite specifications, ensuring its fairly long durability.

V. FINANCIAL PROBLEM

In entrusting this scheme to the present writer, eighteen years ago, Svāmī Viśveśvarānanda had taken upon himself the entire responsi-

bility of providing necessary funds for it and he saw to it during the first two years which, as Providence would have it, proved to be the last ones of his earthly life. Afterwards, the Viśveśvarānanda Sampat-Prabandhinī Sabhā Trust, which he had provided in his last will as made a couple of months before his death towards the end of 1925 to take charge of his estate, worth over a lac of rupees, continued to finance the Institute during the next decade. Towards the middle of 1936, the control, management and financial responsibility of the Institute were transferred to the present, independent, registered organisation, the V V R I Society, which had been specially brought into being on entirely non-denominational lines for the purpose of associating the Central and the Provincial Governments of India, Indian States and Universities, private and public trusts and business concerns and individual members of the public with this scheme.

During the years preceding this change of hands, there had been a constant feeling of discontent and disappointment because it was recognised to be entirely beyond the capacity of the above-mentioned Trust to cope with the growing needs of the Institute. Just to give an idea of how much the same have increased, it may suffice to mention that while an aggregate of Rs 50,000 or so was spent in this behalf during the first twelve years, now about Rs 30,000 has been the usual annual expenditure during the past five years, and the feeling is still there that much more is needed to secure the scheduled completion of the scheme satisfactorily. It is very encouraging to note that the Institute has recently succeeded in obtaining considerable recognition at the hands of the Government of India, some Provincial Governments, Indian States and Universities as well as some private and public trusts and a large number of members of the public and that it has been enabled on the basis of this valuable support to push the progress of the scheme as never before.

But it cannot be overlooked that this by itself does not go very far in solving the financial problem of the Institute. For, in the absence of dependable and liberal recurring grants-in-aid, the present writer, who feels himself to be under moral responsibility in this matter, must needs go on as before with the unavoidable daily process of

canvassing help from everywhere from sheer fear of the failure of the scheme, of course, to the great detriment of the scheme itself because it cannot, possibly, under the prevailing circumstances receive that measure of his most exclusive and intensive attention which it so badly needs at this stage

VI OBLIGATION

After the above summary of the several aspects of this work, academic as well as organisational and financial, it is now my most pleasant duty to pay homage to the elders in this line and to acknowledge the help received so far. I salute the seers of yore who first saw the light of Vedas and the ancient Pada-kāras, Nighantu-kāras and Ācāryas, like Yāska, Pāṇini, Pīṅgala and others, who formulated and promulgated Vedāṅgas to render Vedas easy to understand. I honour all the Bhāṣya-kāras, ancient, medieval and modern, who have kept the torch of Vedic lore ablaze, and all Vedic editors, translators, exegetists, philologists, prosodists and lexicographers of this age who through their long and laborious services have built up a new tradition in this line. A special reference is most thankfully to be made here to Bloomfield's work on Vedic repetitions and his and Edgerton's joint work on Vedic variants, both of which have been practically fitted into the critical apparatus of the present work. Setting as I do a high value on the sympathetic interest which the present-day scholars, in general, and members of the Academic Advisory Board, in particular, have been evincing in the progress of this undertaking, I specially and respectfully mention the name of Dr Siddheśvara Varmā who through his own simple, retired and regulated life of ideal dedication to the eternal Śabda-brahman and his highly suggestive criticism of my work, accompanied by supply of useful information from time to time, has during all these years been a never-failing source of inspiration and instruction to me.

While thanking in general, the entire editorial staff, past and present, for their loyal and effective co-operation, I want to put on record my special appreciation of the ability and devotion with which Śrī Bhīma-deva Śāstrī, M A , M O L and Śrī Rāmānanda Śāstrī, Vidyā-vācaspati have been substantially facilitating my work and also to

mention the name of Śrī Raghunātha-candra Śāstrī, Vidyā-vācaspati for having afforded me considerable relief by efficiently attending to the general duties and Śrī Amara-nātha Śāstrī, Vyākaranācārya for having ably helped in the difficult task of inspection of press-copy and correction of proofs. In thanking the printing staff, in general, for satisfactorily seeing this volume through the press, I express my special appreciation of the work of the Manager, Śrī Dhanpatrai Sethi, the Head Compositor, Śrī Revat Rama and the Printer. Śrī Sirāja Dm.

Coming to the financial organisation, so essential for the materialisation of a gigantic scheme like this, I have first gratefully to refer to His late Highness Maharaja Sir Sayaji Rao Gaekwad III of Baroda and His Highness Maharaja Śrī Tukoji Rao Holkar, formerly Ruler of Indore, who as prime patrons of Svāmī Viśveśvarānanda sanctioned generous grants of about Rs 20,000/- each, in support of this work during the initial period of its pre-Lahore history. A similar reference is to be made to His late Highness Maharajadhiraj Sir Bhupendar Singh Bahadur of Patiala and His late Highness Raja Bije Sen Bahadur of Keonthal, whose joint gift of a valuable piece of land at Simla enabled the original headquarters of this scheme, known as Śānta-Kuṭī, being built there. It is very encouraging that the present enlightened Rulers of Baroda and Patiala are very worthily maintaining continuance of the past association of their worthy sires with the Institute by sanctioning further help for it. During the recent years, the Government of India, the Governments of the Panjab and the United Provinces, and of the Hyderabad, the Mysore, the Travancore, the Jammu and Kashmir, the Jodhpur, the Kolhapur, the Sangli, the Nabha, the Keonthal and the Shahpura States, and the Awagarh Estate have been pleased to sanction valuable, non-recurring grants towards completion of this scheme. The Panjab University has been very generously helping this scheme, since 1938 and the Calcutta University, also, from amongst the other Indian Universities, has sanctioned a grant to signify its interest in this work. The Viśveśvarānanda Trust continues to contribute to the funds of the Institute, and the Moolchand Khairatiram Trust, Lahore, also, has recently extended its patronage to it. The Governments of Bombay, Bihar and Madras have

extended their patronage to it in the matter of distribution of its publications Sārvadeśika-Ārya-Pratinidhī-Sabhā, Delhi and the Panjab Ārya-Pratinidhī-Sabhā, Lahore have in recognition of the work of the Institute extended their moral support to it Besides, a large number of other donors have shown their sympathy by becoming the Patrons or the Members of the V V R I Society To every one of my abovementioned supporters, I owe a debt of deep gratitude I pray that it may be given to me just to signify it by rendering some humble service to the cause of advancement of Vedic studies, in particular, and of philological studies, in general, through the medium of this work, for my feeling in this matter is too deep for any other formal way of expressing it.

VII. CONCLUSION

But to wind up, I feel like drawing back as I think of presenting this volume to the Vedic scholarship of the day I am afraid, its defects are too glaring to be overlooked In a complex, extensive and, may I add, progressive work like this which, being a result of necessary collaboration, has passed through so many hands, errors of entry and unevenness of treatment are more or less inevitable But, as I feel, if my concern had been restricted only to the editorial aspect of my present many-sided charge and, especially, if the office routine and the financial organisation could have devolved on some other shoulders, it should have been practicable at least to reduce the proportion of these shortcomings In the circumstances, without, however, intending to adduce either of these considerations as any justification for my failure to come up to the mark, I crave indulgence of every worker in this field to the extent of kindly apprising me of such mistakes and omissions as he may come across while using this work Needless to add that the least help which will be rendered in this direction, will be most thankfully received and put to the right use in the further continuation of the work

VISHVA BANDHU

*V V R Institute,
Lahore,
June, 1942*

INTRODUCTION

I. KINDRED LITERARY BACKGROUND

(a) VEDIC NIGHAṆTAVAS

Yaska, in a passage which has since assumed classic importance, succinctly indicates the process of advancement of Vedic lore in ancient days. Says he, "first came the Seers who had direct vision of reality (Dharma). They initiated their lesser associates, who themselves did not possess direct vision, in the secrets of their heart (Mantras) by means of word of mouth (Upadeśa). And, these, in their turn, feeling a strong urge further to impart knowledge, compiled Veda and Vedāṅgas that the same might be mastered in their fullness"¹ While Śikṣā and Chandas aided right pronunciation and recitation of Veda, Vyākaraṇa and Nirukta aimed at making it correctly understood. Vyākaraṇa, presupposing familiarity with the general import of a word on the basis of its radical element as quite discernible from its ordinary pronunciation, helped the determination of the exact value of a particular form of it as used in relation to other words in a sentence. Nirukta, on the other hand, concerned itself primarily with the task of determining the original radical element in a word, which had become obscure through the complicated working of the natural phenomenon of phonetic decay with a view to justifying its meaning, if known from tradition, and to guess it, if otherwise.

To facilitate a proper grasp of the teaching of Nirukta, which grew in importance as with the passage of time, the Vedic language became more and more unfamiliar, it seems, different Vedic schools prepared several lists of select words (Nighantavas)²

Only one of these, which bore the stamp of Yāska's editing³ and was used as the basis of his commentative thesis, since known as Nirukta.

1 Cf. Nirukta, I 20.

2 Cf. Nirukta, VII 13.

3 Cf. Nirukta, *op. cit.*

has come down to us, though in three recensions¹ A triple arrangement was followed in these lists in that synonyms, homonyms and duonyms were separated from one another While synonyms and duonyms offered easy and clear sub-grouping meaningwise and region-wise, respectively, homonyms remained mixed up with residual vocabulary of obscure origin and, therefore, uncertain signification Having been designed as ready-aids to memorise only such Vedic words as seemed noteworthy on account of their obscurity or importance otherwise, these lists did not contemplate exhaustive inclusion of the entire vocabulary of even a single Vedic text That the extant list of Nighantavas has to its credit only 24 entries from amongst the first 500 entries in the present volume may suffice to illustrate this point.

(b) CLASSICAL LEXICONS

Amara-sinha and other medieval masters of Sanskrit lexicography perfected the technique of the ancient Nighantavas in producing their well-known metrical works Synonymic and homonymic arrangements were pointedly distinguished from each other by being treated in separate works But these lexicons had no immediate function to perform in respect of the Vedic texts as such, classical Sanskrit alone being their primary concern To illustrate from Amarakosa, which is admittedly the most popular work of this class, out of the 35 entries in it as corresponding to the first 500 entries in the present volume, while not one accounts for an exclusively Vedic word, the number of even those which are common to Veda and classical Sanskrit, does not exceed 25 It is interesting that towards the end of the seventeenth century, Bhāskararāya seemingly made up this deficiency in the classical lexicons by adding to their number his Vaidika-kosa, being a metrical rendering of Vedic Nighantavas as explained by Yāska

(c) MODERN DICTIONARIES

So long as the ancient instructional method of learning the entire course of studies by heart remained in vogue, the classical metrical

1. Cf. PA I 305

lexicons continued to render yeoman's service towards maintenance and advancement of Sanskrit studies. But when with the introduction of the printing press, the present system of instruction from books with its visual emphasis as contrasted with the auditory one of the oral system, gradually became the order of the day, compilation of new alphabetical dictionaries soon began to be felt as a great desideratum. The opening of the last century was hailed by the first production in this line by the Pandits on the staff of the College of Fort William. Wilson's dictionary, which first appeared in 1817, was based on it. The St. Petersburg dictionary by Bohtlingk and Roth (1852-75) was the most comprehensive of the many attempts that were subsequently made in this direction. The presence in it of 450 entries as against the corresponding first 500 entries in the present volume clearly indicates the fullness of its Vedic section. Grassmann's dictionary, though limited to R̥gveda, was characterised by neatness of method and thoroughness of execution. Monier-William's dictionary presented in a handy form the materials as well as conclusions of the above-mentioned and other scholars with occasional additions and alterations and casual references to Indian traditional scholarship. Tārā-Nātha's Vācaspatyam (1873-84), based mainly on tradition as it was, was the most extensive work produced in this line in India. But from the point of view of Veda, its utility was almost negligible. Thus, for instance, out of its first 800 entries as corresponding to the first 500 entries of the present volume, it refers only 40 of them to Vedic sources.

(d) VEDIC ANUKRAMANĪS

The practical need of the ancient days, instructional and ritualistic, led the way to the compilation of serial hand-books, called Anukramanīś, enumerating initial portion (Pratīka) and names of R̥si, Devatā and Chandas as pertaining to each Mantra. They followed the order of the related texts and were composed in prose as well as verse. It seems that at first they had been compiled in the form of separate sets of four-fold enumeration, which were later on, in some cases, consolidated into composite lists, known as Sarvānukramanīś, enumerating all the four topics together. There is hardly any need of adding that the enumeration of Vedic Padas as aimed at by the present work was,

according to the ancient system, the object of Pada-Pāthas, and not of these Anukramanīs

(e) **MONO-TEXTUAL WORD-INDEXES**

1 Alphabetical word-indexes to Sanskrit texts may in point of time be said to have just preceded the above-mentioned alphabetical Sanskrit dictionaries which needed the same as their necessary basis. They have been published, generally, as appendages to several text-editions and, only occasionally, in the case of very important texts, separately also.

2 The following works of this class may be briefly noticed here on account of their special connection with the texts, which are being dealt with in the present volume —

- (i) Max Muller's Word-Index to Rgveda first appeared in two instalments in 1872 and 1874 as appended to the last two volumes of his first edition of that text and, afterwards, in a separate volume, as well, at the time of the second edition of the same (1890-92). It was designed merely as an unconsolidated, alphabetic arrangement of the Pada-text as such, omitting a considerable number of words, constituting refrains and repetitions, but repeating all compounds, verbal as well as non-verbal in a separate list, at the end, without referential accompaniment, in the alphabetic order of the non-initial components.
- (ii) Svāmī Viśveśvarānanda and Svāmī Nityānanda brought out in 1908 a further reprint of the above, without the repetitional list of compounds, under the title, 'A Complete Alphabetical Index of all the words in the Rgveda'.
- (iii) Grassmann's 'Worterbuch zum Rīg-Veda', (1873), besides being a record of Rg-vedic signification as acceptable to the author, can very well be used also as a word-index in that it enters every word-form with complete textual references, leaving out repetitions and refrains. According to its method of consolidation, only verbal and non-verbal

sections, both arranged base-wise, are distinctly treated, no attempt being made to consolidate and correlate the three columns of the non-verbal sections, namely, primary derivatives (Krts), secondary derivatives (Taddhitas) and compounds (Samāsas) The reverse index, given at the end, is a very useful accompaniment.

- (iv) 'A complete Index of all the words in the Yajurveda', by Svāmī Viśveśvarānanda and Svāmī Nityānanda (1908) is an alphabetical re-arrangement of the Pada-text of Mādhyandina-Yajurveda.
- (v) 'Word-Index to Taittirīya-Samhitā', by Mm. Paraśurāma Śāstrī, Fasc I, (B O R I Poona, 1930) is a simple alphabetical re-production of the Pada-text, going even to the absurd extent of repeating compound words Its system of referential notation is inconsistent in that Anuvākas are enumerated side by side with Khandas, which are continuously counted Prapāthaka-wise, besides being a motley combination of Roman and Devanāgarī numerals and abbreviated Sanskrit ordinals
- (vi) Simon's 'Index Verborum' to Schroeder's edition of Kāthaka (Caraka)-Yajurveda-Samhitā (1912) follows the methods of grammatical consolidation, giving the verbal and nominal forms distinctly under verbal roots and nominal bases, respectively Its process of consolidation has, however, remained incomplete and inconsistent in that it has not been applied to all those declinables which are represented by only one form each.
- (vii) In 'A complete Index of all the words in the Sāmaveda' by Svāmī Viśveśvarānanda and Svāmī Nityānanda (1908), words have been taken directly from Samhitā-text of the Kauthumas as such and arranged alphabetically without their accent having first been converted into the Pada-accent. Moreover, it does not follow a consistent formula in respect of prepositionally composite verbs, which are

sometimes entered as compound words and sometimes as two separate words. As it is, it is often very misleading and, therefore, undependable. Thus, for instance, it makes, without any justification, seven and ten accentually distinct entries, respectively, in recording the two simple words, अग्निः and अभि

- (viii) Whitney's 'Index Verborum' to Śaunakīya-Atharvaveda-Samhitā (1881) is a work of very high order. It is a fine model of scientific consolidation and thoroughness of execution. Its value is further enhanced by having been supplied, at the end, with a reverse index and lists of feminine and verbal stems. As in Grassmann's work, the process of consolidation is limited to the differentiation of verbal and non-verbal sections only. From the point of view of the text, it does not include repetitions and refrains, and, practically, the whole of the last Kānda. Mere indication, of Rgvedic resemblance or variation of entries, though useful by way of a notice, is not enough, it being still necessary to gather detailed information from elsewhere in order to make it yield some tangible result.
- (ix) 'Index', as attached to Volume III of S. P. Pandit's edition of Śaunakīya-Atharvaveda-Samhitā (1898) with Sayana's commentary on the same, is mere alphabetical arrangement of the Pada-text. Where the Pada-Text is not available, words are entered exactly as found in the Samhitā-text as such, with the result that one and the same word is often entered more than once and falsely differentiated merely on the basis of its varying accentual notation as dependent on a preceding or a following word in the Samhitā-text, e. g., entries corresponding to अश्वस्य and मुदिष्ठ.
- (x) 'A complete-Index of all the words in the Atharvaveda' by Svāmī Viśveśvarānanda and Svāmī Nityānanda

(1907) is a reprint of the above as a separate, handy volume.¹

(f) MULTI-TEXTUAL CONCORDANCES

With the gradual recognition of the importance of comprehensive Vedic studies towards a right understanding of the texts as

1 Besides their structural limitations and short-comings, if any, as indicated here, the works, as a matter of course, also suffer, without exception, from all such other defects as are inevitably inherent in the very nature of indexical essays of this type and as could be detected and corrected exhaustively only by virtue of the many stages of graded checking, which all materials as complied for the present volume had to pass through. Just a few of these defects may be illustratively classified below, the related work or works out of the ten which are noticed here being referred to by the corresponding number or numbers of this list as enclosed inside terminal brackets.—

(a) *Reference missed*, e g, अश्वा ऋ ५, ६१, २ (III); अश्वास ऋ ५, ६२, ४ (I and II); अ-सपत्नम् शौ १९, २७, १४, अ-सत शौ ५, ६, १ (VIII); असि ऋ १, १४, ७; ५, ९, ४; ८, १२, २८; १३, ३३; १५, ३; १७, ५; १८, ५; ६ (III); असितुम् शौ १०, ४, ५; १३ असु-तुप शौ १०, ५, ४९; अस्ताम् शौ १२, ४, ५२ (VIII); अस्तु ऋ १, १६२, ११; ८, १७, १० (III); अस्मत् शौ ७, २४, १; १८, ४, ६९; अस्मि शौ ६, ५८, ३ अस्मे शौ १८, ४, ४६, अहानि शौ १८, १, २७; २८ (VIII); आ ऋ ८, ८१, ६; ९, ८१, ४ (I and II); आह शौ १८, २, ३७, स्याम शौ ९, १५, २०; १८, ३, १७; ४, ६९ (VIII)

(b) *Misprints*, e g, अशम् < अशम्, अशाय < अशाय, अकृष्टपच्यो < °च्यो (v), अवपति < अप° (vi); अमि-शाच < °साच (x); उपत्नात् < °लान्, चक्रम् < चक्रम् मा १९, ५५, चर्यम् < चर्यम् (iv); जजायथा < अजायथा (v); तवसा < तवसा (iv); ततृषाणा < °षाणा (I and II); शवसानम् < °नम् (II); प्रविदम् < °द्य (iv); सुप्रशस्तिम् < सु-प्रशस्तम् (ix and x), पचेत् < पचेत् (II).

(c) *Wrong construction*, e g, अनुवास < अनुवा । असि, अनुवताः < °ता, अनुवृद्धिम् < मनुः । ऋद्धिम् (vi); अभिसंचरेण्यम् < अभि । संचरेण्यम् (III); अर्वाकः < अर्वा । अकः (vi); अवसः < अवसे (iv); अवान्तरा < अव । अन्तरा (vi); अश्मन्वतीः < अश्मन्वती (iv); अश्विना < अश्विनौ ऋ १, ११६, ५; १८२, ७; ७, ७२, ४; ३, ७२, अश्विना (सं.) < अश्विना ऋ ४, ४५, ५ (III), अह्नीतमुख्यस्या < अह्नीतमुखी । अस्या. (vi); आदित्या < आदित्या ऋ २, ४१, ६ (I and II); आसन् । इषन् < आसन्नि(न्.[न्]-इ)षन् काठ ४५, २१, का

well as reconstruction of the history of growth and development of the ancient cultural heritage of India, it came to be realised towards the close of the last century that it was necessary to compile for this purpose on the basis of Vedic literature comparative reference books, collecting and correlating multi-textual data. A reference to the few works which have been compiled so far in this line may be made as under :—

1. Jacob's 'A Concordance to Principal Upanishads and Bhagavadgītā' (1891) draws its materials from 56 (also counted as 66) texts. It is in the form of serial groups of citations from these texts, given under an alphabetically arranged list of select words, which are not intended to be provided with any kind of etymo-grammatical treatment or referential fullness

2 Bloomfield's 'A Vedic Concordance' (1906) represents the materialisation of the last portion of the plan of a three-fold apparatus designed to facilitate and deepen the study of Vedas and consisting of a universal word-index to Vedas, an index of

<एका काठ २२, ८^१, गायत्र्युविभक्ता < गायत्री । अविभक्ता (vi); तत्तुऽअपसे < तत्तुऽअपसे (ii), तुरत् < प्रतरत् मा ३५, १० (iv); परिवृता < परिवृता ऋ ३, १७, १ (i and ii); बहिष्कनीनिके < बहि । कनीनिके, मत्सपत्ना < मत् । सपत्ना (vi) मा (<अस्मद्—) <मा शौ ८, १, ८ (viii); वाजिन < वाजि । न' ऋ ६, १३, ६, सूनृता < सूनृता ऋ ८, १३, ८ (i and ii).

(d) *Wrong analysis*, e g, रनि-शित-<१ निशित—in अ-निशित (i and ii); ?अनु-दु-<*आ-नुद—in अनानुद-, अनु-भूति-< *आन्-भूति—in अनानुभूति— (i, ii and iii).

(e) *Wrong reduction*, e g, अहि-हन्->अहिघ्ने<अहि-घ्न-(vi), अ-निमिष-<अनिमिषम् <*मिष—, अनेन->अनेनः <अनेनस्- (iii); ऋतु->ऋत्वा < √ऋ, √अस् (भुवि) > आसन्<>आसन्- (vi).

(f) *Wrong reference*, e g, अप मा ५, ८६ < ५, ८^१ (iv); एति ऋ ४, ७, ४; ५ < ४, ६, ४; ५ (ii); खर्ववासिनीम् शौ ११, ११, ७, १६ < ११, ११, १६ (x); प्र शौ २०, ७६, ७^१ < २०, ७७, ७^२ (ix and x); प्रत्नेन शौ १०, ११५, २ < २०, ११५, २ मुदन् शौ २, २८, ४ < २०, ८, ४ (x), युक्त्त ऋ १, १५९, ३<१, १५८, ३ यूथे ऋ ९, ११०, ७ < ९, ११०, ९, रुक्ष ऋ ७, १५, ३ < ७, १५, १३ (ii); रोचनानाम् ऋ ७, ५, १०<३, ५, १०, वितूर्य ऋ १०, ३, ३, <१०, ६८, ३ विरवध ऋ ४, १९, ६ < ४, १६, १८ (i and ii); विव्ये ऋ ९, २२, २<४, २२, २ (ii); श्रयन्ताम् ६०२, ८<८४४ (=ऋ १०, १८), १२ (iii).

Vedic subjects and ideas and a Vedic Concordance, which he envisaged and announced in 1892. It is a universal Vedic Pratīka-index and, as such, is to be distinguished from the present work which is a universal Vedic Pada-index. It gives every Vedic Mantra, or its every Pāda, when metrical, in a common alphabetic arrangement. Altogether, 119 texts have been drawn upon, out of which 56, forming the original corpus, have been fully utilised and the rest only on a restricted and selective basis according to the nature of each case. That even accented texts have been given unaccented is a serious drawback in this otherwise very useful major work of comparative Vedic reference.

3 'Vedic Index of Names and Subjects' by Macdonell and Keith (1912), practically embodies the second portion of Bloomfield's scheme as indicated above, consisting of series of articles in the form of digests of previous and contemporary research as well as original conclusions based on and referred to Vedic sources in respect of a number of material and cultural aspects of ancient Indian life, so important for historical, geographical and general researches. These articles are given under an alphabetically arranged list of words, which were selected primarily to form appropriate titles for the same and not for the purpose of being referentially concorded or etymo-grammatically explained.

4 Hansarāja's 'Vedic Kosa' (1926) gives serial groups of citations of philological and general interest taken, in the main, from 15 Brāhmaṇa-texts under an alphabetically arranged list of select words, not intended to be referentially fully concorded or further explained in any other way.

II GENERAL AIM, SCOPE AND PLAN

(a) AIM

1. It will be observed that while most of the reference books referred to in the foregoing chapter have been and may continue to be useful in their own way, none of them was designed to be or could serve the purpose of a universal Vedic word-index, the definite

need of which was indicated by Bloomfield in 1892 as already alluded to. The chief object of the present work lies in the fulfilment of this long-felt need of Vedic scholarship

2. Primarily designed as the basis of a universal Vedic dictionary, as already projected, varied accompaniments of the presentation of its indexical materials as described in detail in the sequel, are intended substantially to relieve the said dictionary of the burden of philological discussions so that it could address itself freely to the exegetical and semasiological data.

(b) SCOPE

1 The number of basic texts registered so far is 331 and is expected to rise further by the time the last instalment is issued ¹

2 Besides entire Vedic and sub-Vedic literature available in print, some other works of ancillary and extensional type, though outside these two classes, are also included in this enumeration on account of their considerable relationship of form or substance with the same.

3 The basic texts fall under the following main heads —

(i) Samhitās, (ii) Khila-sūktas, (iii) Brāhmanas, (iv) Āranyakas, (v) Upanisads, (vi) Śrauta-sūtras, (vii) Ghrya-sūtras, (viii) Mantra-pāthas, (ix) Dharma-sūtras, (x) Pitr-medha-sūtras, (xi) Śulba-sūtras, (xii) Parīśistas, (xiii) Anukramanīs, (xiv) Śikṣās, (xv) Prāśisākhyaś, (xvi) Sūtra-pātha, Unādi-pātha, Dhātu-pātha, Gana-pātha, Phit-sūtras, Vārttikas, Istis and Lakṣyaṇi of the Pāṇinian grammar, (xvii) Nighantavas, (xviii) Nirukta, (xix) Chands, (xx) Jyotiśa, (xxi) Pūrva-mīmāṃsā, (xxii) Uttara-mīmāṃsā, (xxiii) Sāṅkhya, (xxiv) Yoga, and (xxv) Bhagavad-gītā

¹ Contrast this with 180, being the figure which represented the visualisation of the scope seven years ago (cf Vol II [First Edition] p. XII).

(c) PLAN

1. These heads have for the purposes of this Concordance been grouped as under --

- (i) Samhitās and Khīla-sūktas, (ii) Brāhmanas and Āranyakas, (iii) Upanisads, Uttara-mīmāṃsā, Sāṅkhya, Yoga and Bhagavad-gītā, and (iv) the remaining sixteen heads

2 In order that the distinct types of vocabularies, severally, pertaining to Samhitās, Brāhmanas, Upanisads and Sūtras, in general, could be presented in a form which should facilitate specialised researches into them, the vocabularies of the above-mentioned four convenient groups are arranged in separate volumes, which are designated as Volumes I, II, III, and IV, respectively and are being issued in parts like the present one. Volume V is intended to include consolidated indexes of initials as well as finals of all the vocabularies registered in Volumes I-IV along with some other contents of commemorative, referential and bibliographical utility.

III. BASIC TEXTS

(a) The following Samhitā-texts are dealt with in this Volume¹ :

1. Rgveda-Samhitā (abb. ऋ.)
2. Rgveda-Khīlasūktāni. (abb. खि , बिसा)
3. Vājasaneyā-(Mādhyandina)-Śukla-Yajurveda-Samhitā. (abb. सा)
4. Vājasaneyā-(Kāṇva)-Śukla-Yajurveda-Samhitā (abb. का)
5. Taittirīya-Kṛsna-Yajurveda-Samhitā (abb. तै)
6. Maitrāyaṇīya-Kṛsna-Yajurveda-Samhitā (abb. मै.)

1 What follows is mere enumeration, consolidated bibliography to Vols I-IV, having already been referred to above as a contemplated constituent of Vol. V. It is to be observed here that colophons to the basic texts are being treated as integral portions of the latter for the purpose of proper registration of their varied vocabulary.

7. Kāthaka-(Caraka)-Kṛsna-Yajurveda-Samhitā (abb काठ)
8. Kapisthala-(Katha)-Kṛsna-Yajurveda-Samhitā (abb क)
9. Kauthuma-Sāmaveda-Samhitā (abb कौ)
10. Jaiminīya-Sāmaveda-Samhitā (abb जै)
11. Śaunakīya-Atharvaveda-Samhitā (abb शौ)
12. Pāippalāda-Atharvaveda-Samhitā (abb पै)

(b) Ancient Pada-texts as available in relation to some of the afore-said Samhitā-texts and the technique of their exhaustive correlation with the Concordance entries are being indicated in the sequel (cf Intro IV, I, a , g)

(c) As a further aid to the right undersanding and trustworthy analysis of the basic texts, an effort is made to lay under thorough contribution as wide a range of ancient as well as modern Vedic commentaries and other related treatises and dissertations as practicable at different stages of the work. It is unnecessary to enumerate the same here in view of the clear indication in this matter, title-wise as well as author-wise, being made in its proper place below (cf Abb क and ख).

IV OUTLINES OF METHOD

1. GENERAL

(a) EXHAUSTIVENESS OF TEXTUAL DATA

This volume possesses characteristic fullness of basic record in that every word-form which is found used in the texts treated of here, is registered in it without any exception. These extensive materials are given here, for the first time, in a complete analytical setting, accompanied by a critical and commentative apparatus in the form of footnotes containing varied and exhaustive discussions on text-critical, etymological, phonological, grammatical, syntactical, accentual, metrical, semasiological and exegetical problems involved, taking due cognisance of and assessing at its proper value contribution of previous scholarship, ancient as well as modern, on the subject.

• (b) TEXTUAL CORRELATION AND VARIATION

(1) The process of internal repetition in Rgveda is dealt with, exhaustively and distinctively, from the point of view of each word-unit, both when it is read in the repetitive occurrence of the passage containing it as well as when it is not read in the same

(2) The phenomenon of textual relationship between Rgveda, the virtual fountain-head of Vedic text-tradition, and other Vedic texts is likewise fully treated. It is graphically differentiated according as the text containing a particular word-unit happens to be a mere repetition of the corresponding Rgvedic passage, or has suffered some change, especially in respect of the word-unit in view.

(3) When this variation affects only the accentual or morphological aspects of a word-unit, the Rgvedic reading is regularly indicated in footnotes, e. g. p. 414^k

(4) Likewise, when the change consists of the use of quite another word, which may or may not be synonymous with the Rgvedic reading, the latter is mentioned in footnotes, e. g. 18^e.

(5) But when the change involves such structural tampering with a passage as renders equation of the particular word-unit in view impracticable, due report to this effect along with numerical reference to the corresponding Rgvedic passage is made in footnotes¹, e. g. 48^k

(6) Other mutual textual variation outside Rgvedic tradition is also generally referred to in footnotes, e. g. pp. 42¹, 78^b, 94^f, 445¹

(7) Important variative suggestions as derivable from manuscript readings are in the same manner properly referred to in footnotes, e. g. pp. 57^{k,m}, 75^p, 421^g, 438^e

(8) Ancient commentative tradition and modern scholarship have likewise been laid under contribution on this point, specially, towards clarification of obscure readings, e. g. pp. 82^{t,g}, 92^p, 509^d.

1 In the further continuation of the present volume, this and the other above-mentioned single-sided processes are being developed into double-sided referential tools which students of Rgveda on the one hand and those of the remaining Vedic texts on the other will be able to use with equal facility.

(9) Vocabulary of the Brāhmaṇa portion of Black Yajurveda, as representing the oldest Vedic prose, is given a distinctive treatment to facilitate its special study

(c) TEXTUAL ESTABLISHMENT

(1) The process of textual record in the Concordance has been preceded by and, indeed, based upon a thorough-going and manifold checking of each word-unit from the points of view of its accent, morphology, phonology and etymo-grammatical setting. While ancient Pada-pāthas have been fully utilised in the few cases in which they are available, it has been necessary to construct new Pada-pāthas on similar lines in the case of the remaining texts. Standard traditional commentaries and modern translational and exegetical works have likewise been exploited. And, these lengthy and laborious studies have revealed as never before that the utmost and most urgent need of future Vedic scholarship still lies in the matter of re-editing of these texts, without exception, towards securing a larger measure of correctness of their readings

(2) This will be amply borne out by even a cursory reference to the several hundred footnotes, which are devoted to statement and solution, in so far as suggestible, of this most difficult problem and may be classified for the sake of affording a clear view of the point involved, in each case, into the following main types —

- (i) Those indicating obscurity, but not attempting any solution, e g p 10^p
- (ii) Those embodying an effort to solve an obscure problem, e g. pp. 236^t, 445^a.
- (iii) Those rendering dubious some readings which have hitherto been passing muster, e g pp. 8ⁱ, 79^t
- (iv) Those challenging previously established readings, e g pp 9^a, 172ⁿ.
- (v) Those justifying emendation actually introduced, e g. pp. 9^j, 109^a, 201^{b7g}, 274^e, 369^a.

- (vi) Those supplementing previous deficient editings, e g p. 9^m.
- (vii) Those making proper assessment of ancient authorities, e g pp 13^a, 44^j, 209^d, 244^k.
- (viii) Those making proper assessment of modern authorities, e g pp 13^e, 21^h, 268^m, 279^e

(d) TEXTUAL INTERPRETATION

Even though continuous interpretation of Vedic texts lies outside the domain of the Concordance, exigencies of the process of textual determination have necessitated exegetical treatment in the case of a good many passages, e g pp 13^a, 16ⁿ, 21^k, 47^a, 52^j, 70ⁱ, 73^j, 307^h, 309^e, 333^b.

(e) TEXTUAL METRICS

Occasionally, circumstances similar to those just alluded to above have rendered it unavoidable to undertake, of course, incidently, a critical study of the varied metrical aspects of a number of Vedic texts. The methodology of this process in respect of normalisation and restoration of original measures as developed and followed here, (e g pp 545ⁱ, 572^e, 592ⁱ) will be found well worth a separate, exhaustive pursuit, being a very useful side-help towards necessary textual reconstruction.

(f) TEXTUAL ELONGATION

The phenomenon of textual elongation has demanded three-fold treatment as follows —

- (1) When a word is read (as in *Maṭṛāyaṇī Saṃhitā*) as ending in अ, being a peculiar phonological resultant of original terminal अस् or ए before accented initial vowel of another word¹, the

1 The situation needs further consideration, for it may possibly represent a fossilised reminiscence of original long vowels, in which case the treatment referred to here will have to be modified.

said अ is converted into either of its above-mentioned respective bases accompanied, generally, by a footnote reference to this change, e. g. p. 640^v.

(2) When a word is read as ending sometimes in a long vowel and sometimes in a short one (as is the case with a few verbal forms and indeclinables) on account of historical or metrical reasons, this double aspect is indicated in juxtaposition, when entering the word at the head of the combined referential section against the practice of the Pada-texts of the uniformly reading a word of this type as ending in a short vowel¹, e g. √अव् > अव > वा, अध > धा, अभि > भी, अभि √रक्ष् > अभि रक्षथ > या.

This rule essentially holds good also in the case of prepositionally compositive indeclinables of the above-mentioned type², e. g. १अनु, > नू-राय्-, २अ(नु >) नू-राय्-

(2) Initial syllables of reduplicative word-forms, mainly of the intenso-frequentative type, are sometimes read as ending in short vowels³, (e g. ततृदान्-, ततृषाण्-, ववृस्व), but more often as ending in long ones, (e g. तातृषाण्-, अनु वावृत्, वावृथ्यै, वावृथ्व). The Pada-texts do not observe a uniform rule in these cases, (e g. समहस्ताम्, समृजे, ववसान्-, ववृषाण्- beside चाकलूप्ते, चाकशीति, चाकनत्) ⁴ Words of this class are entered here uniformly in accordance with the either aspect of the Samhitā-texts, (e g. ततृषाण्-, beside तातृषाण्-)

1 Cf. Intro IV, 2. (c) (11)

2 Accordingly, discrepancies here and there, (e.g. अ-कुत्र) merely represent the preliminary, incompletely developed stage of the application of this technique

3. From the point of view of the Ur-Aryan philology, the practice of the Pada-texts in respect of reading long reduplicative syllables as short ones has hardly any justification

4 For treatment of long vocalic finals of initial components of certain composite declinables, cf Intro, IV, 3. (d). (8).

(g) TEXTUAL PADA-PĀTHAS

Ancient Pada-pāthas of five texts, namely, Rgveda, Mādhyandīna and Taittirīya Yajurvedas, Kauthuma Samaveda and Śaunakīya Atharvaveda are available in print. Pada-pātha of Maitrāyana Yajurveda is found frequently noted in the critical apparatus attached to its edition. A manuscript of this Pada-pātha is also locally available¹. A few points bearing on the relationship of this Concordance to these ancient records of separation of textual word-units may be given as under —

(1) When the entries as made here agree with the Pada-texts, which holds good in the case of an overwhelming majority of them, no reference is made to the latter.

(2) In case of discord between the two, and there is a good crop of them, too, the Pada-texts are regularly noted and also discussed, if necessary, in footnotes, e.g. 100^a, 288^d, 349^o, 412^e, 524^e, 572^e, 660^d.

(3) In cases of doubtful entry, the Pada-texts are noted to the accompaniment of descriptive assessment of pros and cons, e.g. pp. 7^e, 174^b, 182^b.

(4) While Pada-texts, as a rule, do not put Avagraha between the negative particle and the next component in a compound word, the Concordance regularly supplies the requisite mark, thereby lining up negative compounds with all other compounds. The value of this departure will be apparent from cases like अ-पतिष्नी- (as against अपति-ष्नी- according to the pada-text), where accent on the negative becomes more clearly understandable through it than it could otherwise be².

1 The so called Rāvana's Pada-pāṭha of Rgveda, a manuscript of which, Aṣṭaka VII only, is deposited here, does not differ in any way from the familiarly known Pada-pāṭha as attributed to Śākalya.

2 It is, however, to be observed that this departure, useful as it is in cases like the one under reference, where the negative adjunct qualifies an entire following compound and not its initial component alone, has a barely mechanical

(5) In many other compounds of doubtful nature, in which Pada-texts avoid putting Avagraha anywhere, the mark is supplied here, often as a tentative measure and discussed as such in footnotes, e g p 75^m

(6) Where there is discord between a Concordance entry and the corresponding Pada-text in respect of the position of Avagraha, the subject is duly dealt with in footnotes, e g pp 106^e, 188^k, 194^c

(7) As against the practice of the Pada-texts of indicating a prepositional component of a composite verb as such only when the former is unaccented, the same is given here as such, irrespective of its being accented or otherwise. This device, affecting as it does thousands of entries, has, in its turn, necessitated close investigation towards determining real existence of mutual affinity between the two parts of each such case¹

(8) As indicated above under the preceding head, the Concordance more often differs from than agrees with Pada-texts in its method of recording cases of textual elongation

(h) SCHEME OF CATEGORISED RECORD

(1) Partly on morphological and partly on significative grounds, word-units are registered here, under three grammatical categories,

value of referential convenience as distinguished from a scientific and historical one. For, it seems, the Pada-texts had a very significant tradition at their back in refraining from separating the negative component from a following word in that the basic entry अ् is a mere phonetically residual reduction from the original word-unit, *अर् of diminutive and negative signification and that, as such, it lacks independent *locus standi*, at least, from the point of view of the Ur-Aryan philology (cf. fnn आ, न्).

1 But, it is quite likely, that the Pada-texts are here keeping alive the memory of olden days when the so-called accented prepositions as understood by later grammatico-etymologists, were still adverbs, which could be used as unaccented prepositions only on entering into composition with immediately following accented verbs, the implication being that enclitic verbs did not possess compositive potentiality (cf. Intro. IV, 3. (a) (4)

namely, verbs, declinables and indeclinables, arranged in one, common, pedigreed, alphabetical order.

(2) While detailed mechanism of the distinctive record of these categories follows in the separate sections on them, some general observations on the subject may be made here —

- (i) The verbal section comprehends entirety of tense and mood formations from primary as well as secondary roots, both simple ones and prepositionally composite ones
- (ii) Verbs signifying simple predication, are grouped in distinction from separate sub-groups, relating to those used in causative, desiderative or intenso-frequentative sense. The former, in their turn, are further separated in two sub-groups, one consisting of forms based on developed stems, (i.e. Sārvadhātukas) and the other of those based on undeveloped stems, (i.e. Ārdhadhātukas).
- (iii) Distinctive groups of declensional forms are pedigreed under connected verbal roots through corresponding declinable basic reductions, (i.e. Prātipadikas). In cases of obscure genealogical connection, unpedigreed entries are made in their own, independent alphabetical order and the same are etymologically treated and discussed in footnotes.
- (iv) A clear, gradewise distinction is made in entering declinables of primary nature, (i.e. Krt) from those of secondary nature, (i.e. Taddhita)
- (v) Composite character of each declinable, whether primary or secondary, is distinctly recorded, both when it appears as a first component and when it is used as a subsequent one. Besides, exhaustive cross-references are made to facilitate a thorough-going study of each compound.

- (vi) Feminine formations are, likewise, arranged, gradewise, according as they are related to primary or secondary declinables or respective compounds of either of them
- (vii) Semasiological differentiation in the use of declinables as different kinds of nouns, (i.e. proper nouns, common nouns, and abstract nouns), pronouns, adjectives, adverbs and, also, other parts of speech is indicated, generally, in footnotes
- (viii) Unusual forms, whether conjugational or declensional are brought into prominence by being noted, a second time, in their own, independent, alphabetical order
- (ix) Indeclinables both pedigreed ones, (e.g. absolutes and infinitives) and unpedigreed ones, (e.g. Nipātas) are entered as a separate category and, as such, clearly distinguished from the other two categories.
- (x) Separate categorisation of indeclinables, however, proceeds here from considerations of practical utility rather than scientific tenability in that, possibly, barring a few interjections, they are in the last analysis to be recognised as being mere fossils of so many old, phonetically decayed declinables, which had, it seems, especially developed adverbial, prepositional, conjunctive and, sometimes, interjectional usage. It is against the background of this recognition that almost all so-called indeclinables (Avyayas) of locative or temporal signification are, so to speak, reclaimed and entered as regular, though, in a way, new declinables and many others, though not carried to the length of complete reclamation, etymologically explained.
- (xi) Adnominal prepositions (Karma-pravacanīyas) are clearly distinguished from adverbial prepositions (Upasargas and Gatīs).
- (xii) A new, graded distinction is brought out in the use of certain verb-connected indeclinables as (1) simple

adverbs, (2) prepositional adverbs, and (3) full-fledged prepositions, e.g. pp 380^a, 385^a

- (xiii) Significant classification of each composite word-unit forms a regular feature of footnotes and may along with the division into components be depended upon as the most helpful means of further exegetical efforts in this behalf
- (xiv) Although symbolical distinction which is made between one category and another, has helped very much in dispensing with the general use of numerically differentiated entries of phonologically similar word-units falling under different categories, yet it is found useful and, accordingly, employed, in those cases where it is necessary to bring out accentual variation as well as in many others, in which this treatment is likely to afford a distinct view of separate semasiological aspects, (e.g. different kinds of nouns)

(i) ACCENT

While detailed treatment of accent in the Concordance forms the subject of a separate, subsequent section, the following observations, being of general nature, may be made here in this connection :—

(1) Every accentual entry is explained in footnotes, this along with etymo-grammatical and text-critical discussions being their most essential constituent

(2) Inter-textual accentual variation is regularly indicated and correlated in footnotes, e.g. p. 440^k

(3) Necessary emendation of accent is made and indicated as such, e.g. pp 9^j, 45^m, 171^b, 262^j.

(4) Textually unavailable or uncertain accent is only occasionally supplied, e.g. pp 76^c, 78^c.

(5) While Udātta and the so-called independent (Jātya) Svarita are regularly and distinctively marked, the former alone is recognised

as the original accent, ontogeny of the latter being explained on the basis of the same, thereby correlating it with the ordinary Kṣaīpra phenomenon, e g pp 625^a, 643^e

(6) The phenomenon of double accent is admitted only as a fossilised representative of a very primitive condition of the Ur-Aryan morphology, in which the subsequently so marked synthetic characteristic of comparatively later Sanskrit had not yet advanced much beyond the initial stage of compositional repetition or juxtaposition of independently usable, accented word-forms, signifying varied case-relations and, also, tending to develop adverbial and prepositional values. Accordingly, the basic reductions like अग्नी-पोम-, अङ्गा-पुहस्- which are more in accord with the Pāṇinian notion of them, (e g pp 45^e, 60^e), than with the idea just being indicated here, had better been entered as अग्नि-(+)पोम-, अङ्ग-(+)पुहस्-. The present ontogenetical conception of this phenomenon may also be said to have been responsible for the discovery of the three grades of combination of an indeclinable with a verb [cf. Intro IV, 1 h (2) (xii)] This, coupled with the thorough-going discrimination which has been made as between the adnominality or adverbiality of each occurrence of an indeclinable, has necessitated a large number of verbs, which have been understood so far as being doubly accented and composite, being recorded here as two singly accented separate words in each cases, e g pp. 211^g, 218^b, 219^r, 378¹, 380^h, पुनवै, चाव बृहस्पति-, etc.

(7) The system of marking Udātta and Svarita as followed here, is an eclectic innovation, which is based upon the traditional systems and, which by virtue of its directness, simplicity and suggestiveness, may well be worth consideration towards uniform adoption in future editions of the texts.

(j) ETYMO-MORPHOLOGY

(1) Yāska and Pāṇini were the brightest, though not the earliest, exponents and systematisers of the long line of ancient Indian school of grammatico-etymologists (Nairuktas), who enunciated the theory of verbal origin of noun and, for the matter of that, adjective and adverb,

which were regarded either as mere semasiologically differentiable aspects of or as secondary derivatives from it. They evolved the wonderful technique of verbal roots on the one hand and separate sets of conjugational, declensional, primary, secondary, feminine and denominative suffixes on the other and described every verbal, nominal, adjectival or adverbial form, primary or secondary, as a combination of some ultimate verbal root with one or more suffixes from the corresponding set or sets. While the entire significative range of a verbal root in its varied nominal transition remained exclusively centred upon itself, the suffixal machinery, though void of any meaning in itself, was supposed to possess the potentiality of lending the requisite, distinctive colouring to root-meaning at each stage of its said transition. Thus, for instance, the presence of the action of eating as found in the denotation of the words, अत्ता, अदनम् and अन्नम् was due to the presence in them of the common verbal root, √अद् to eat; but the active, abstractive and passive relationship of the action of eating as respectively denoted by these words was derived from the respective presence in them of the suffixes, तृच्, ल्युद् and क्त. A frame-work of indicatory letters (Anubandhas) as attached to suffixes was invented, specially by the grammarians as distinguished from the etymologists, readily to help a note being made of particular phonetic and accentual changes in the radical portion as attending suffixal contact.

(2) While this analytic treatment was the recognised province of Vyākaraṇa, Nirukta, as following it in principle, was in a way complementary to it in that by bringing to light, as its primary function the phonetic changes which language underwent in being spoken from generation to generation, it enabled obscure words being passed through a mental process of reversion to the original situation (Pratyaksavṛtti), favourable to their right analysis into radical and suffixal elements.

(3) It is, however, noteworthy in this connection that their respective treatment of the phenomenon of phonetic change constituted the real line of demarcation between these two Vedāṅgas in that, as stated above, Vyākaraṇa sought codification of this phenomenon on

the basis of specially indicatable peculiarities as attaching* to suffixal elements when coming into contact with particular basic elements, verbal as well as nominal, and Nirukta recognised the same as inherent in the very nature of the spoken word, both in its basic and suffixal portions and, therefore, admissible as such without attributing its incidence, whether in a base or in a suffix or in both, to either of them as a speciality belonging to it.

(4) The following points may be noted as bearing on the treatment followed here in this matter .—

- (i) The Concordance is presented in a thorough-going Pāṇinian setting, the above-mentioned etymo-morphological principle being strictly adhered to
- (ii) In the case of regular, pedigreed entries, etymological aspect being self-evident, corresponding footnotes concern themselves mainly with the morphological side
- (iii) In the case of etymologically obscure and, therefore, unpedigreed entries, corresponding footnotes are intended to afford a complete view of previous contribution, ancient as well as modern, to the subject, accompanied by its critical assessment as well as new suggestion, if any
- (iv) In most cases, phonetic changes are explained both according to the Vyākaraṇa and the Nirukta sections of the ancient grammatico-etymological system and an attempt is made to correlate their respective terminologies

(5) But while the Pāṇinian system forms the structural backbone of the Concordance on account of its remarkable intrinsic merit and firmly established universal recognition, another quite independent hypothesis in the Ur-Aryan philology is also envisaged in numerous footnotes. The following remarks are intended just to point out some of its salient features :—

- (i) The Ur-Aryan speech expanded out of accented, monosyllabic significant, basic sounds.
- (ii) Each basic sound was of a composite nature, beginning as an aspirated or sibilated consonant and finishing up as a rolling vowel, with a nasal tendency.
- (iii) These basic sounds, which do not seem to have been more than five, but may have been fewer, may be represented as 'बृ, *बृ, *बृ, *भृ and *भृ¹.
- (iv) As a result of natural variation inherent in pronunciation from man to man, each basic sound was uttered in a number of ways in respect of both its elements, consonantal as well as vocalic²
- (v) Ur-Aryan was a non-inflective language.
- (vi) Originally conceived as nouns and used in series to convey connected ideas, the above-mentioned basic sounds gradually developed interrelated values of different parts of speech, still at the primitive uninflected stage, in the order of proper nouns, common nouns, adjectives, pronouns, abstract nouns, subsequently, though the inter-play of the compositional phenomenon, verbs, adverbs and adverbial prepositions³
- (vii) Frequency and constancy of several serial types of the basic sounds were responsible for the development of compositive tendency in them. It manifested itself in a

1. For the elongated representation of the common vocalic aspect of these basic sounds, and for the devolutional phenomenon in the Aryan vocalic system, characterised, in pausa, by an elisional tendency (cf Pre. to First Ed II, 8, fn)

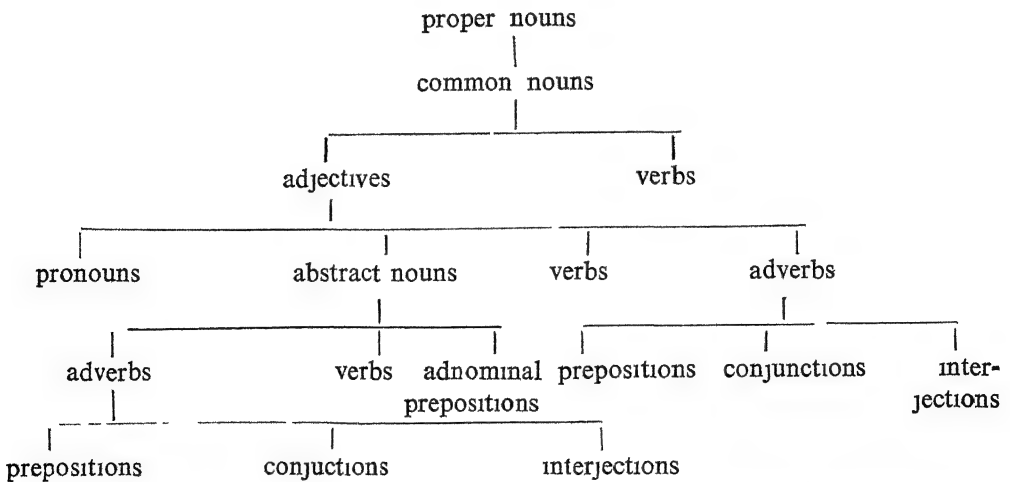
2. The general line taken by this phenomenon of variation is being illustrated hereafter in the form of a ready-reference chart in the case of one of the basic sounds (cf Ready-Ref. Chart 4)

3. The following table is intended further to render this process clear.—

number of ways, starting with the primitive compound, consisting of loosely strung two components, which maintained their separate accents intact, and culminating in the rich variety of the several types of consolidated and single accented compounds of later usage. Accordingly, the doubly-accented particle, वाव [<*मर-+मर->] is of great historical importance, being the only surviving representative of the above-mentioned primitive compounds in the form of juxtapositive conjunction of two separate word-units.

(viii) Of the later compounds, oxytone Dvandva was the first to come into vogue, gradually followed by the other principal varieties, namely, oxytone Tatpuruṣa on the one hand and Prādi-*cum*-Bahuvrīhi, which maintained the accent of the first member, on the other¹

(ix) Kṛt and Taddhita derivatives, consisting of more than one syllable, were so many compounds of original monosyllabic nouns.

1. Accordingly, as the Ur-Aryan terminology is gradually recognised and the close relationship between Prādis, on the one hand, and Bahuvrīhis instead of

- (x) Differentiation of feminine signification was accompanied, in the first instance, by terminal conjunction of a gradually specialised component, which originally signified diminutiveness or, may be, being a mate and was the direct ancestor of the later Sanskrit suffixal syllables. Subsequent bifurcation from it of feminine formations in आ on the one hand and ई and ऊ on the other was a merely phonetic phenomenon, e.g p 467^h.
- (xi) Verbal conjugation and nominal declension developed from juxtapositionally compositive tendencies of basic sounds, those getting uniformly tagged at the end of other sounds, assuming, in course of time, corresponding suffixal values. Accordingly, doubly accented forms ending in त्वे and doubly or singly accented Aluk compounds like वनस्पति-, अग्नीषोम-, अंहसस्पति- and अग्नेगू- may be said to be fossilised reminiscences of the stage when terminal components had not yet fully assumed suffixal character.
- (xii) To sum up what has preceded, first, the basic monosyllabic sounds formed the common basis of nominal as well as verbal usage, though, in sequence of time, the latter emerged after the former had been already in the field and, secondly, out of the several morphological categories (Vrttis) as recognised in the Pāṇinian system,

Tatpuruṣas, on the other, becomes patent, the Pāṇinian compositional technique will have to be considerably modified with a view to normalise the description of all compounds accent-wise. It is quite imaginable that while, on the one hand, no scope may be left for an oxytone compound, irrespective of its components (vs Pāṇini, VI 2 162 ff) to be classed as Bahuvrīhi, all initially and medially accented compounds, likewise, on the other, may have to be treated as Prādi-cum-Bahuvrīhis (vs. Pāṇini, VI. 2, 2 ff). This will naturally involve comprehensive application of the reversional process to arrive at the Ur-Aryan syllabaries, on the one hand, and change in the position of Avagraha in thousands of compounds, on the other—a work, which, it is clear, lies much beyond the limited scope of the present attempt.

namely, Sup, Tin, Krt, Taddhita, and Samāsa, the last mentioned formed the common origin of the rest. Therefore, there is no essential distinction between the primary verbs and the so-called denominative verbs, as understood at present, except that the latter came historically later than the former.

(k) CORRELATION OF SYSTEMS

Although from the point of view of the hypothesis of uninflected, monosyllabic origin of the Ur-Aryan speech, as adumbrated above, Pāṇinian basic as well as suffixal elements have no objective existence, (e g pp, 524^e, 528^a), yet, for reasons as already stated, this Concordance is set strictly in accordance with the Pāṇinian two-fold terminology. Accordingly, the following points may be noted as indicating how the new hypothesis is given in footnotes in correlation to the Pāṇinian system —

(1) Basic monosyllabic sounds are represented as ending in ऋ, being the familiarly known, common, theoretical, starting point for the objective triple phonetic variation, namely, अर्, इर् and उर्¹.

(2) When a basic monosyllabic sound is referred to in respect of its verbal usage, it is prefixed by the familiar radical sign, e g p 651¹.

(3) When a basic monosyllabic sound is referred to in respect of its nominal usage, it is put as a derivative and supplied with the familiar terminal hyphen, e g p 661^b.

(4) Most of the Pāṇinian verbal roots are of a composite nature and, wherever necessary, they are explained as such, indicating their components, e g p 568°.

1. The implication is that but for this correlational consideration, it is unnecessary to represent the basic sounds with the long vowel, the short one being quite sufficient.

(5) A new semantic theory is introduced to explain how, e g. $\sqrt{\text{अच्}} < \text{अक्}$ - could denote many unconnected things, e g hymn, the sun and the plant of that name. This is the theory of Bahu-prasthāna Dhātu (abb बघा) or verbal roots of multiple origin. In the light of this postulation, verbal roots of this kind are common, undifferentiable, phonetic descendants of entirely separate predecessors with different meanings¹, e g pp. 498^e, 521^h, 568^o

(6) Pāṇinian suffixes are occasionally traced to their objective ancestors, e g. pp 193^a, 406^t, 455^a, 482^b, 507ⁱ, 509ⁱ, 513^d, 588^g, 592^{a,e}, 594^h, 597ⁿ.

(7) Pronouns and other parts of speech, wherever possible, are brought within the fold of regularly pedigreed entries, e g अनु, अस्मद्-.

(I) PĀNINIAN STUDIES

The main lines on which the Concordance serves the purpose of carrying on comprehensive and comparative studies in the Pāṇinian system may now be briefly indicated as under .—

1 As a corollary to this hypothesis, it is to be observed that when a root consisting of one of the basic sounds happens to be characterised by homonymic potentiality, the phenomenon is to be explained on the basis of the distinction to be made between the really basic sounds on the one hand and those only apparently so on the other, the latter being only phonetic remnants of primitive composite sounds. The residual process may be represented, e g. as, $\text{*वृ + *मृ} > \text{*वमृ} > \text{*वामृ} > \text{*वमृ} > \text{*मृ} > \text{*हमृ} > \text{*मृ} > \sqrt{\text{*मृ}}$, which is obviously different from the original reduction, $\sqrt{\text{*मृ}}$, responsible for the second component in the above-mentioned primitive compound. Just to indicate the potentiality of this theory as a useful tool for further researches, incidental reference may be made to the current theory of the Indo-Iranian clash in ancient time. It is supposed that as a result of it, Deva as a diefic term with Indians became a demonic one with Iranians and asura as a diefic term with Iranians became a demonic one with Indians. In so far as the philological aspect of the theory is concerned, it is obvious that it will fall to the ground if the present hypothesis of multiple origin of homo-phonological words is conceded. And, quite incidentally, the presence in the Ur-Aryan speech of this compositive tendency of its basic sounds, may be said to be additionally vouched for by the persistent use of auxiliary verbs in all Aryan languages, ancient as well as modern.

(1) Yāska's four-fold categorisation of words¹, namely, nouns, verbs, prepositions (Upasargas) and particles (Nipātas) was further consolidated by Pāṇini. He treated² prepositions under particles and grouped them together with certain other words listed in Gana-pātha under स्वर as indeclinables³, all of which he put as a special subclass of declinable bases (Prātipadikas) with declensional suffixes dropped⁴. But this process, which seemed to reduce the number of the categories to two, failed to assume any objective value in that it served merely to side-track into the technical jumble the real problem of finding out the way to etymo-morphological correlation of indeclinables with the other two categories. The Concordance, as already observed, follows, in substance, only the non-technical aspect of the pāṇinian method in that indeclinables are treated here as a category apart to the accompaniment of adumbration of the fundamental principal of their intimate connection with declinables by virtue of their being recognizable as fossilised declensional forms.

(2) In correlating Pāṇinian enunciation with the Concordance entries, the scheme which is followed is as under —

- (i) When any aspect of an entry is the subject of an Aṣṭadhyāyī-sūtra, Gana-sūtra, Unādi-sūtra, Phit-sūtra, Vārttika or Iṣṭi, the same is regularly cited, e g p 3^a^b.
- (ii) When an obscure aspect of an entry is not the subject of a specific Pāṇinian enunciation, an effort is made to explain the former on the basis of special utilisation of the frame-work of the latter, often involving lengthy and intricate discussions bearing on textual and technical interpretation, e g pp 7^e, 50°, 51^h, 91^c, 105ⁱ, 106ⁿ.
- (iii) A large number of entries, hypothetical as well as textually preserved, are responsible for the introduction

1. Cf Nirukta, 1, 1.

2. Cf Aṣṭadhyāyī, 1, 4, 58.

3. Cf. *op cit* 1, 1, 37.

4. Cf. *op. cit.* 11, 4, 82.

of a very comprehensive process of supplementation and corresponding enrichment of the Pāṇinian tradition in respect of the Pada, the Gana and the Set and Anit aspects of verbal roots and, also, in that of suffixes, Anubandhas, primary and secondary formations, conjugation, declension, composition, accent and other grammatical and phonological details. A substantial portion of the critical apparatus is devoted to proper registration of this process which is specified, in bold type, by the word, उपसंख्यान- or उपसंख्येय- (common abb. उस्) so familiar to students of Kātyāyana and Patañjali or, in a few cases, by the word तु This device is intended to facilitate utilisation of the data which are recorded here, being, so to speak, a continuation of the contribution as made in this behalf by those ancient teachers, e.g. pp 51^f, 270^j, 287^m, 560^a.

- (iv) When some aspect of an entry is explained on the basis of the principle of phonetic decay, an effort is often made to correlate the latter by rendering it into Pāṇinian terminology, e.g. pp. 1^u, 560^a
- (v) When an entry is discordant with a specific Pāṇinian enunciation, the same is duly reported, e.g. pp 13ⁿ, 51^j, 105^m, 266^p, 535^a.

(m) PREVIOUS AUTHORITIES

Varied as the nature of discussions in footnotes is, an effort is always made properly to represent and weigh both pros and cons of a case, as viewed by previous authorities, being respectively headed by the comparative and differentiative abbreviations तु and चेतु., e.g. pp 198^h, 200^{t^k}, 205°, 207^{b^d}, 268^m, 377^{t^b}.

2. TREATMENT OF VERBS

(a) ROOTS

- (1) The radical sign, √ is uniformly prefixed to verbal roots as their characteristic graphic representation, e.g. √ अङ्, √ अह्.

(2) In the Pāṇinian system, a verbal root generally consists of two parts, namely, the radical element proper and the indicatory portion, Anubandha. For the purposes of this Concordance, however, only the real radical element is given without the technical accompaniment, which has no significance outside the Pāṇinian system, but is, on the other hand, likely to cause serious embarrassment by interfering with the essential alphabetical order, e.g. $\sqrt{\text{अञ्ज}}$, $\sqrt{\text{कृ}} < \sqrt{\text{अञ्ज}}$, $\sqrt{\text{डुकृञ्}}$, respectively.

(3) The Pāṇinian 'Idit' roots, namely, those accompanied by the indicatory short इ as a mark of their prospective taking in of a nasal element in the process of their conjugational and derivative expansion, are entered here with their nasal potentiality made manifest, e.g., $\sqrt{\text{अंह}} < \sqrt{\text{अहि}}$.

(4) When a root exhibits this nasal element only in some of its conjugational or derivative forms and does not do so in others, it is recorded twice in the Pāṇinian system distinctly to bring out its duplicate character in this matter, which is done here by simply indicating the nasal aspect in juxtaposition with the preceding non-nasal one in the same entry, e.g. $\text{अभि} \sqrt{\text{दस्}}$, म् .

(5) Pāṇinian grammar records certain roots or the substitutes (Ādeśas) thereto as short-a-ending. But such roots are generally entered here as consonant-ending, e.g. $\sqrt{\text{कथ्}}$, $\sqrt{\text{गण्}}$, $\sqrt{\text{धाव्}}$, $\sqrt{\text{यच्छ्}}$.

(6) It is included in the scheme which is being followed here that such roots as are essentially different on semasiological grounds, though phonographically needing identical representation, should in the last analysis be numerically differentiated. But at the present stage of the progress made in this matter, the treatment still remains, even if unavoidably, uneven and incomplete, for which a reference may be made to fnn. to $\sqrt{\text{अर्}}$, $\sqrt{\text{अर्च्}} > \sqrt{\text{अर्क-}}$, $\sqrt{\text{अश्}}$ (बधा), $\sqrt{\text{अश्}}$ (भोजने), $\sqrt{\text{अस्}}$ (भुवि), $\sqrt{\text{अस्}}$ (क्षेपणे). In the circumstances, the safest course as now emerging for being followed till, at least, the consolidated index stage, (cf. Intro,

II, c 2) and, may be, the Dictionary stage (cf Intro II, a. 2) are reached, is to indicate, wherever specifically need, the particular significance in which a root of this type, designated here as a Bahuprasthāna Dhātu (abb. बधा.), is intended, 'whether in the body of the Concordance or in the related footnote, e.g. √*अप्, √*अल्प्, √सन् *सरणे (p. 615^a).

(7) Prepositionally composite roots have been treated exactly on the same lines as the simple ones. Instead of entering them in subordination to the latter, they are given an equal status with the same in order that the primary and the secondary vocabulary as severally connected with and derived from them may the more clearly and independently be represented as each distinct family-group and, may the more easily be referable as such in its own alphabetic order, e.g. अति√पद्, अनु√पद्, अभि√पद्. But, in a way, centrifugal as this process is, it is regularly accompanied by its centripetal correlative in that the one or more prepositions, in composition with which it is found used, e.g. √अज् . [अनु°, अप°, अभि° ..] The employment of this duplicate system of record will naturally help in each root being studied comprehensively both in its simple state and in its prepositionally composite usage. The characteristic utility of this referential apparatus becomes the more pointedly remarkable in the case of such roots as are available only in prepositional combination and as such are given in their alphabetical order merely for the purposes of cross-reference, e.g., √अङ्क्. The following points deserve special attention in the matter of the record of these roots :—

- (i) The treatment of cases which do not offer any scope to crasis between the prepositional and the radical components, is quite simple in that the medial radical sign clearly differentiates them from each other in their juxtapository entry, e. g. अति√पत्.
- (ii) When there is crasis between the prepositional and the radical components, round brackets, containing the combining elements separated by the radical sign is put after the resultant syllable, embodying the said

phonetic phenomenon, e. g. अवा (व✓अ) स् [क्षेपणे], अवे (व✓इ), अम्भ(मि✓अ)ञ्ज्

- (111) When there are more than one prepositions attached to a root, the same are divided from one another by means of one or more additional medial hyphens, according to the need of a case, e. g. अति-प्र✓कित्, अनु-प्र✓युज्, अनु-सं-प्र✓या
- (iv) When there are more than one prepositions attached to a root and there is crasis between themselves, round brackets, containing the combining elements separated by a hyphen, is put after the resultant syllable, embodying the said phonetic phenomenon, e. g. अत्यु(ति-उ) द्✓ग्रह्, ✓अन्वा(नु-आ)✓म्, अनु-पर्या(रि-आ)✓वृत्.
- (v) When there are more than one prepositions attached to a root and there is crasis between themselves as well as between the root and the preposition immediately preceding it, the situation is represented by putting round brackets, containing, first, the combining prepositions mutually separated by one or more hyphens and, then, the root and the preposition next to it separated from each other by the radical sign, e. g. अम्भुदि(मि-उद्✓इ), अम्भुदे(मि-उद्-आ✓इ)
- (vi) In entering a root preceded by more than one prepositions, the order in which the prepositions are arranged depends more on their comparative semasiological proximity to the root than merely on the sequence of the textual occurrence, e. g. उपा(प-आ) ✓गम्>आ उप गन्त

(8) When an extra-Nipāta adverb is prepositionally attached to a root, the latter is treated here just like an ordinary prepositionally composite root, e. g. अन्तर्-आ✓धा, अन्तरि(र्✓इ), अस्तमि(म्✓इ).

(9) Denominative roots are given as such in their alphabetical order under their respective nominal or adjectival bases. The follow-

ing special points relating to their somewhat varied entry are to be noted :—

- (i) Complete reductional stage is represented by a root derived by means of the Pāṇinian suffix क्त्विप् from a base ending in अ, being given as unaccented, consonant-ending one, e g √अव् > ओम् > √*ओम्
- (ii) A denominative root tending to be employed in its conjugative or derivative expansion as one formed by adding the Pāṇinian suffix णिच्, is given unaccented and as one ending in इ, e g अन्त- > √*अन्ति, २अन्ध- > √*१अन्धि (i.e., just like an ordinary Curādī root or a causative base and without following the general modern method of entering a root of this type as one ending in अय्)
- (iii) Denominative bases other than the foregoing two types are entered with proper accent, representing the stem-stage, preceding the personal or derivative endings¹, e.g. अहस्- > √*अहोय्, अघ- > √अघाय्, अन्न- > √*अन्निय.

(10) Our basic literature bears testimony to the presence of a number of defective roots, namely, those which in the course of their chequered fortunes through ages lost a measure of their self-sufficing entity in that while some of their forms remained popular in literary usage, the rest somehow dropped off, making room for the corresponding ones of certain other roots, which were often similarly defective in respect of their other forms. In the Pāṇinian system, they have generally been treated as synonymic pairs, one member of which is mentioned as the root proper and the other as a merely complementary substitute for it in certain conjugative and derivative forms. The following points may be noted in connection with the treatment of these roots here :—

1. It is to be observed that the limitations of the Pāṇinian technique have prevented the reductional representation being practicable in most of these cases,

- (i) When the members of a Pāṇinian pair of this kind happen on immediate¹ philological grounds to be separate from any independent of each other, they are treated as any other two unrelated roots, e g √अस् (सुवि) and √भू, √दा and √यच्छ्, √ब्रू and √आह्, √सृ and √धाव्, √दृश् and √पश्, इ and √गा.
- (ii) When the members of a Pāṇinian pair of this kind happen on philological grounds to be interrelated as cognates and, also, readily recognizable as such, the less used of the two is simply entered in its alphabetical order, whence it is cross-referenced to be more used member, in juxtaposition to which it is given in round brackets and under which its entire forms are distinctly registered in a separate paragraph, e g √इच्छ्, √ऋच्छ्, √गच्छ्, √यच्छ् and √धम् in relation to √इष्, √ऋ, √गम्, √यम् and √ध्मा, respectively

11. When the manifold reduction, on purely phonetic grounds, of one and the same root demands plural representation in different alphabetical orders for the purpose of independent record of its several types of conjugative or derivative forms, each type beginning with a different vowel, each radical entry is accompanied by a cross reference to its other correlated entry or entries in round brackets, e g √अच् (= √ऋच्), √अह् (= √*ऋह्)

12. New roots, simple, composite and denominative, are entered, generally accompanied by the usual top-asterisk, to meet the following situations :—

- (i) When they are pre-supposed by certain conjugative and derivative formations, e g अहस्->√*अहोय्, अहुर्->√*अहूरि, √*अप्, √*ऋह्

1. The implication in the use of this adjective is that at least some of the roots, being referred to here, may ultimately come out to be interrelated cognatively on the basis of the Ur-Aryan philology.

- (ii) When they are demanded by considerations of referential facility in the matter of alphabetical arrangement, e g. √*अर्, √*अर्घ, √*अर्घ.

- (iii) When they are indicated by etymological considerations, often of the Ur-Aryan character, e g. √*ऋ (p. 475^a), √*म् (p. 488^f), √*घृ, √*क्षृ (p. 579^d)

(13) According to the Pāṇinian system, such roots as expand into forms belonging to different conjugational types have been enumerated separately as so many different roots. Here, however, they are accorded a single, consolidated entry, under which the several types of their forms are distinctly arranged according to the general system to be presently described, e g. √इ, √कृ.

(b) STEMS

(1) When there is some special phonetic transformation in a root in passing into the stem stage, whether on account of duplication or some other factor attendant upon the addition of a suffixal intermediary, the same is properly indicated alongside of the root, e g. अति √ष्ठा (<स्था) > तिष्ठ, अभि √हन् > जिघांस, अभि- सं √पद् > पादि.

(2) When such sub-stems happen to be rather too many, they are given at the head of their respective paragraphs containing their forms, e g. अति √तृ > अति √तर्, अति √तृ, अति √तुर्, अति √तारि.

(c) CONJUGATIVE FORMS

(1) In entering the conjugative forms as available, the primary ones belonging to the present and imperfect tenses and the subjunctive, imperative and optative moods related to them, are first given in the order, लट्, लेट्, लोट्, लङ् and विधिलिङ्, e.g. अनु √ब्रू, √अस् (भुवि)

(2) When the forms belonging to the above-mentioned tenses and moods are based on different conjugative varieties (Ganas), they are grouped stem-wise, in separate paragraphs, e g. अति √तृ, अनु √मृ,

(3) Then, follow the remaining primary forms in the order, लिट्, लृट्, आशीलिङ्, लुङ् and लृङ्, e g. अनु √वृत्, अनु √ष्ठा (<स्था), √अस् (भुवि), √अस् (क्षेपणे)

(4) When some लेद् forms are more akin to the लुङ् than to the लट् stems, they are separated from the लट् stem forms, if any, and treated along with the लुङ् forms, e.g. अति√तृ > अतितरः, अति 'तारिषत्.

(5) Similarly, other modal forms are split up stem-wise and the different types are entered separately, e.g. अप√भू > अप भवतु, अपभूतु; अपि√भू > अपि भूतु; अपि√गम् > अपि जगम्यु

(6) The single, seemingly incipient, लुङ् form is treated as a derivative ending in वृच्, e.g. अन्वा√गम् > अन्वा-गन्तु-

(7) In the case of the Ubhayapada roots, the Ātmanepada forms precede the Parasmaipada ones, e.g. अभि√मृश्, अभि√रक्ष.

(8) The forms are arranged person-wise and number-wise in the order, III, II and I and singular, dual and plural, respectively, e.g. अभि√रक्ष, √अस् (भुवि)

(9) When a form is to be recorded both accented and unaccented, its accented aspect precedes the unaccented one, e.g. √अव् > अवति, अवति; √अस् (भुवि) > अस्ति, अस्ति

(10) Primary form having been exhausted, next come in order, arranged on the same lines, passive, reflexive, causative, desiderative and intensive forms, e.g. √अञ्ज्, अति√त्, √अद्, अनु√शक्

(11) When the final short vowel of a form is lengthened in the Sāmhita text, the same is shown by putting the original and the emergent aspects in juxtaposition¹, e.g. अप√हन् > अप हन् > ता, अपि√भू > अपि भूम > मा, √अव् > अव < बा.

(12) The conjugative treatment of a root is concluded by enumerating, inside square brackets, the prepositions which are used in combination with it, √अद् [अपि°, मा°, वा°]

(13) Peculiar and unfamiliar forms are repeated in their alphabetical order also, whence they are duly cross-referenced to their proper entries, e.g. अप्सन्त < √*अप्, अश्नन् < √अश्.

1. cf. Intro. IV, 1. (f). (2) ff.

(14) The following points deserve special attention in the matter of the record of the forms of prepositionally composite roots :—

- (i) The prepositional components of these forms are found used in two ways, namely, as their integral components and as separate entities. In both cases, extreme caution is needed in distinguishing between the use of a Nipāta as a genuine preposition from its use as a mere adverbial adjunct¹. Indeed, this presents one of the most difficult practical exercises of the Vedic philology in that every individual case, according to its special situation, has to be determined on the basis of mainly *semasio-syntactical* and *accentual*, and sometimes, also *phonological* and *metrical* considerations.
- (ii) The treatment of prepositionally integrate forms is quite simple in that they have merely to be copied out, e.g. अति ✓कृ > अतिकरोति.
- (iii) When the prepositional component of a form is used in separation from it, the situation is represented by the typographical device of putting dots between the two components, e.g. अति ✓ तृ > अति · तरामसि.
- (iv) When after a prepositionally composite form has been read in a text, the preposition alone is repeated, implying similar repetition of the verbal form, the same is represented by making a separate entry, in which the implied form is supplied in distinct type in juxtaposition to the preposition and inside round brackets, e.g. अप ✓तुद् > अप² (तुदस्व), where the additional device of the degree figure also represents repetitional triplication.
- (v) When the prepositional component of a composite verbal form occurs in a Pratīka as quoted from elsewhere without

1. i. e. as envisaged by Pāṇini (1,1, 58) and as against enunciation of Yāska (1, 1), involving inherent isolation of Upasargas constituting as independent category [cf Intro. IV, 1. j. (5). (i) ff for the Ur-Aryan implication].

the verbal component as read in the original text, the latter is duly supplied in distinct type, inside round brackets [cf Intro IV, 4 (6) (11)], e.g. अभी(भि✓ई) > अभि(ईमहे).

- (vi) When the occurrence of a preposition in a text implies the contextually needed verbal form having to be supplied from imagination, the situation is represented either by putting the preposition juxtaposed by the empty radical sign followed by a hyphen mark as a head-entry and suggesting the radical component in the footnote to the same, e.g. अति✓-, or by treating the case under the fully supplied root with this difference that at the particular reference, the implied form is given inside round brackets in distinct type, e.g. अप✓गम् > अप (गमयन्तु)
- (vii) In giving prepositionally composite forms, crasis between one preposition and another and between a preposition and a root is fully maintained, e.g. अभ्यु(भि-उ) पा(प-अ)व ✓ह् > अभ्युपावहरामि.

3 TREATMENT OF DECLINABLES

(a) DISTINCTIVE SYMBOLS

(1) All declinable bases are distinguished from verbal roots on the one hand and indeclinables on the other by being supplied with a terminal hyphen, which indicates that they enter into actual use only with proper declensional suffixes added to them, e.g. अंश-, अंशु-, अग्नि-, अग्नायी-, आग्नेय-, अग्नि-दग्ध

(2) An asterisk is put on this terminal hyphen to indicate basic reduction in the case of a word, generally not recognised as pertaining to the category of declinables, e.g. रअवस्*—

(3) When it has to be indicated that a particular declensional form is used as a sub-base in that it enters as such into combination with other words, it is accorded a separate, un-accented and un-hyphenated entry at the head of its compounds, e.g. अग्र- > अग्रे.

(4) A composite base, which is arrived at by combining the components as textually read in separation, is entered with the sign ϕ prefixed to it¹, e.g. ϕ अति-रोहत्-, ϕ अप-घ्नत्-, ϕ अप-द्रहत्-

(b) ARRANGEMENT OF PRIMARY BASES

(1) Every primary declinable base is entered immediately under the verbal root from which it is derived, except when the conjugational forms related to the latter may have to intervene, e.g. अंहोयू-, अङ्कयूत्-, अभि-श्वसूत्-, अपि-हीन-

(2) When a primary declinable is derived from a verable sub-base treated along with its head-base, the foregoing general rule is followed in entering it only after the entire conjugational forms, whether belonging to the head-base or one or more sub-bases attached to it have been exhausted, e.g. अति✓तृ>अति✓तर्>अति-तर-

(3) Primary declinables, if many, are entered in the alphabetical order, e.g. ✓अव्>अव्-, अव्-, ऊति-, ऊम-

(4) In the case of group-bases, those treated as complementary bases are alphabetically arranged as sub-base under or along with the head-base, with which they are connected either on phonological grounds or as being its cognates², e.g. अदस्->अमी-, अमु-, अस्मद्->अस्म-, अस्मद्-, अहम्*, *आव्-; अहन्->अह-, अहन्-, अहर्-, अहस्-

(5) Arrangement of primary declinables is occasionally liable to be interfered by the combined alphabetical entry of one or more cognate indeclinables, e.g. अनु-दृश्य-, अभि-दुह्य-, अभि-द्रुह्य-.

(c) ARRANGEMENTS OF SECONDARY BASES

(1) All secondary declinables are alphabetically arranged under the primary bases to which they may be related

1. So far, only some prepositionally compositive participial bases as representing this type having come under observation, this phenomenon may be correlated to the parallel one in the verb section [cf. Intro. iv, 2 (c) (14) (iii)]

2. This treatment is being extended in the continuation to comprehend cases of textual cerebralisation, e, g. अनुर्. ष्, स्, - पूषण्, न्- (vs. अर्यम्नन्- as registered here).

(2) Such of them as are homo-vocalic in that their initial syllables have not undergone any gradational change, are put in the columns which are separated by a single measure from those in which the related primary bases have been entered, e.g. अग्नीषोम- > अग्नीषोमीय-
अग्र- > १ अग्रिय-, २ अग्रिय-, अग्रच-.

(3) Such of them as are allo-vocalic in that their initial syllables have undergone some gradational change, are taken up before the other secondary or compositional entries, which are homo-vocalic and put in the columns which are separated by a double measure from those in which the related primary bases have been entered, e.g. अत्रिय- > आत्रिय-.

(4) But when an allo-vocalic secondary base is related to a primary base which is not used as the first member of a compound, the former is put in the column which is separated by a single measure from the one in which the latter has been entered, e.g. अग्रयण- > आग्रयण-.

(5) The arrangement of tertiary bases and those still further removed from their primary originals also follows the foregoing rules in that, in general, every derivative base, whatever its development-stage, is put under the base, which immediately precedes it in the order of development, in the column separated by a single measure from the one in which the latter has been entered, e.g. २अ-दित्- > आदित्य-
आदित्य-वत्-.

(d) ARRANGEMENT OF COMPOSITE BASES

(1) Composite declinables are characteristically distinguished from simple declinables by being given an additional medial hyphen, e. g. अघ-हृद्-, अघ-शस्-, अघ-हार्-

(2) When a primary compound further enters into secondary composition with a simple declinable, the position of the medial hyphen shifts forwards, or backwards as the case may be, so as to lie between the primary compound on the one hand and the new component on the other, e. g. अघशंस-हृन्-, *अघ-कृष्णाजिन-.

(3) When two primary compounds further form a secondary compound, the latter alone is indicated by a single medial hyphen, e g अघशंस-दुःशस्-, अजात-पुत्रपक्षा-.

(4) Compounds are recorded alphabetically, if many, under their first components after the secondary derivatives of the latter, if any, have been entered, e g अतिथि->अतिथि-वृ-, अतिथि-पति-.

(5) A primary compound is put under its first component in the column next to the one in which the latter has been entered, e g. १असुर->असुर-क्षयण-.

(6) A secondary compound is put under its first composite component in the column next to the one in which the latter has been entered, e. g अघशंस-दु शस्-.

(7) When the final syllable of the preceding component and the initial one of the following component of a compound are phonofusively affected, whether either of them or both, the situation is duly indicated inside round brackets introduced between them, e. g. अग्न्यु(ग्नि-उ)-पस्थान-, अक्षितो(त-ऊ)ति-, अत्तो(ति-इ)त्त्वरो- अनु-ष(<स)त्यु-.

(8) When a long vowel with which the first component of a compound ends, represents an ancient phonological phenomenon¹, the same has been indicated inside inter-component round brackets, but only in terms of familiar approximation², e. g *अ(क्ष>)क्षा-वृह्-, अ(जि>)जी-गर्तं-, अ(ति>)-ती-काश-, अ(नु>)नू-वृत्-.

(e) ARRANGEMENT OF FEMININE BASES

(1) Declinables which end in a long vowel and are, according to the Pāṇinian technique, derivable only in the feminine gender are entered as such without being accompanied by the

1. cf. Intro. IV, 1. (f) (2) ff.

2. According to the Ur-Aryan terminology, this long vowel represents the original अर्, इर् or उर् [cf. Intro. IV, 1. (j), (5), (i) ff].

bracketed postulation of their pre-feminine aspect, ending in a short vowel, e. g अहृणा-

(2) Declinables which, according to the Pāṇinian technique, though usable in different genders, are traceable in their feminine usage only are entered in juxtaposition to their 'pre-feminine aspect, which is indicated along with the angular or arrow-like pointer, inside round brackets, e g अश्विमा(न>)ना-, अति-चर(त्>)न्तो-

(3) Declinables ending, gender-wise, in अ or आ but keeping the same accent intact, are grouped in a combined entry, a comma being put between the two aspects, to which the terminal hyphen is attached in common, e. g अघृ,घ्रा-, २अजृ, ज्रा-, अञ्जानृ, नृा-.

(4) Declinables ending in इ or उ, which is lengthened in the feminine gender without affecting the accent, are also grouped in a like manner, e g अराति,ती-, अभि-दिप्सु, प्सू-, अवस्यु, स्यु-

(5) All other feminine declinables are put separately under their respective pre-feminine aspects in the columns next to those in which the latter have been entered, thus obviating unnecessary confusion of declensional forms. The main varieties may be noted as under —

- (i) Those ending in आ, when representing distinct semasiological and, may be, etymological aspects, e. g अघ्रा-, अषाढा-.
- (ii) Those ending in ई and representing their pre-feminine aspect with final अ or consonant, e g अ-देव->अ-देवी-, अ-सत्->असती-, अकिन्->अकिणी-
- (iii) Those ending in ई and representing their basic aspect in इ with accent variation, e g अक्षि->अक्षी-, अर्षणि->अर्षणी-.
- (iv) Those ending in ई and representing their basic aspect in इ without accent-variation, when subject to

- further differentiation on various other grounds, e.g. अरुणि->१अरुणी-.
- (v) Those ending in ई and representing their pre-feminine aspect with final, ऋ e.g. अवितृ->अवित्री- अनुष्ठातृ->अनुष्ठात्री-

(f) TREATMENT OF VERBAL DECLINABLES

Verbal declinables, namely, participial bases, which are generally treated as a part of the verbal section in modern lexicons are here entered just like other regular, pedigreed declinables in common alphabetical order with the same, e.g. अप √रुध्->अप-रुद्ध-, अप-रुध्यमान-.

(g) TREATMENT OF ADVERBIAL DECLINABLES

No distinction is made in the treatment of those declinables, certain declensional forms of which are found adverbially used, from that of those without such usage except that the said peculiarity in the case of the former has been made the subject of special indication in the related footnotes, e.g. अ-विद्वेष->-चम्, रअनु-काम्->-सम् .

(h) TREATMENT OF UN-PEDIGREED DECLINABLES

The following circumstances have called for a number of declinables being entered, outside the pedigreed arrangement, in their own, independent alphabetical order.

(1) When in the case of a primary, declinable, etymology is unknown, obscure or uncertain or is proposed the terms of the Un-Aryan speech, e. g. अनस्-, रअन्य-.

(2) All declinables, whether primary, or secondary or composite, which have suffered such phonetic change as is likely to offer some difficulty in their being readily referred to their proper place of occurrence in the geneological setting are treated in this way as well as duly cross-referenced, e. g. कृति-, कृम-, सुत्-, आग्नेय-, आतिथ्य-, अग्ना-विष्णु-.

(3) When one or more components of a composite declinable, as proposed, are of dubious nature, e g. अनीक-, अभीक-, अनविश-.

(4) Every sub-base of a group-base is treated in this way as well as duly cross-referenced, e g. अमी-, अमु-, अह-, अहर्-, अहस्-

(5) All primary negative compounds are treated in this way e g. अ-पति-, अ-पतिष्नी- in contrast to अ-जात->अजात-शब्द-

(i) NUMERICAL SEPARATION OF DECLINABLES

(1) When a declinable is met with in more than one accentual aspect, the same has been differentiated into so many separate bases, e g. १अपस्-, २अपस्-, १अ-मेनि-, १अ-मेन्ति, १अरुणी-, २अरुणी-

(2) This treatment is likewise followed in bringing into relief certain other extra-accentual attendant factors, responsible for more than one semasiological aspects of an otherwise one and the same base, e. g. १अप्-, २अप्-, १अरति-, २अरति-; १अरत्ति-, २अरत्ति-, ३असुर-, २असुर-

(j) TREATMENT OF DECLENSIONAL FORMS

(1) As a rule, only the last syllable of a base is repeated in conjunction with the declensional suffixes. The prefixed hyphen indicates that the initial residue is to be supplied from the basic entry to complete each from, e. g. अंश->-श, -शम्, -शस्य,

(2) Declensional forms of monosyllabic bases which are fully repeated under the foregoing general rule, are therefore given without the accompaniment of the preceding hyphen, e. g. सत्->सत्, सन्तः, सन्तौ.

(3) Generally, the position of accent in declensional forms being the same as in the related bases, it is not indicated. When however, there occurs declensional shift of accent, the same is duly recorded, e. g. सत्->सत्, सताम्, सद्भ्यः.

4. Declensional forms are arranged alphabetically and not casewise or genderwise, morphological considerations taking precedence of grammatical ones, even if only to facilitate ready

and consolidated reference, e. g. अशु->-शव , -शवे, -शु, अग्र, प्रा->-प्रम्, -प्रा, -प्रा, -प्रान्.

(5) In the case of group-basic entries with one or more sub-bases, the forms related to each sub-base are separately arranged according to the foregoing general rules, e.g. अदस्->असी->-मी, -मीप्प, -मीषाम्.

(6) Declensional forms used in duplication are separately indicated as such according to general rules, a medial hyphen being put between the doublets, e.g. अंशु- > -शु, -शु; अंदस्- > -हसः-हस; अग्नि- > -ग्निम्-ऽ-ग्निम्.

(k) NON-INITIAL COMPONENTAL REFERENCE

Each declensional section is concluded with the indication, inside square brackets and in distinct type, of the initial components of compounds, in which the respective declinable is used as a non-initial component, e.g. अंशु- ... [°शु- ग्रन्°, उष°, तृप्त°].

4 TREATMENT OF INDECLINABLES

1. All indeclinables are entered without any distinctive mark and, as such, are easily distinguishable from verbal roots with prefixed radical sign on the one hand and from declinables with terminal hyphen on the other, e.g. अथ, अनु, √अद् > अत्त्वा, अत्तवे, अनु√दिश्>अनु-दिश्य, अधरात्

2. Derivative indeclinables of the nature of absolutes and infinitives, which are generally treated in the verbal section in modern lexicons, are co-columned with their declinable cognates in common alphabetical order, e.g. √अद् > अत्तवे, अत्तुम्, अत्त्वा.

3. Derivative indeclinables of secondarily extensional nature are put under their respective, primaries in the column next to the one in which the latter have been entered, e.g. √अद् > अत्त्वा > अत्त्वाय.

4. Indeclinables, which are not far removed from their basic declensional ancestry, are put under the latter as sub-entries, e. g. अधर- > अधरात्.

- (v) When, however, an enclitic indeclinable enters into composition with another indeclinable, it is not separated as an independent word, the compound being entered under the first component, e g अथ > अथो
- (vi) But when an enclitic indeclinable enters into composition with another prepositionally compositive indeclinable, it is separated as an independent word so that it may help the main prepositional component stand out in bold relief, e g. अपे(प✓इ) < अप(एतु) < अपो (एतु), अप✓स्यक्ष् > अप स्यक्ष् < अपो...स्यक्ष्, अपे(प✓ई)ज् < अप · अपेजते < अपो अपेजते.

(6) Indeclinables are numerically differentiated in the following cases :—

When they are found used accented as well as unaccented, e g. कुम् कम्, युथा यथा

(7) In the case of composite indeclinables, the usual double entry system is followed in that they are treated in their own order and that their first components are also cross-referenced when their second components receive their proper entry, e g. सम(म्✓अ)ञि > समर्धयित्वा, अर्धयित्वा सम्?

5. TREATMENT OF ACCENT

(a) TEXTUAL ACCENTOGRAPHY

Of the texts available for the purposes of this volume, seven, namely, Rgveda, Mādhyandīna-Yajurveda, Kānva-Yajurveda, Taittirīya-Yajurveda, Maitrāyaṇīya-Yajurveda, Kauthuma-Sāmaveda and Śauna-kiya-Atharvaveda happen to bear accent marks throughout. In the case of the rest, while some of the Khila-Sūktas and a few sections of Kāthaka-Yajurveda and Paippalāda-Atharvaveda exhibit accent marks, the other two, namely, Kapisthala-Katha-Yajurveda and Jaiminīya-Sāmaveda have so far been published without accentuation

indeclinables except इव as separate words. Pada-pāṭha of the Taittirīyas differs from those of the other schools as available, in treating इव, also, as a separate word.

(b) THE INDIRECT LINEAL SYSTEM .

1 In Rgveda and Taittirīya-Yajurveda, along with its Brāhmaṇa and Upaniṣad, Udātta, which is really the accent proper, goes unmarked, being indirectly represented by a horizontal under-stroke below the preceding, preparatory Anudātta on the one hand and a vertical up-stroke on the following, enclitic Svarita on the other, e g अ॒ग्नये॑ One or more Anudāttas are, however, also left unmarked when following a Svarita, except when followed by another Udātta or Svarita, in which case the immediately preceding Anudātta is necessarily marked, e g 'के as against पु० in 'अ॒ग्निर्मा॑के पु॒रोहि॑तम् (ऋ १, १, १) To obviate this kind of unmarked post-Svarita Anudātta being ever erroneously taken as Udātta, the latter is separated from the preceding Svarita by putting between them the sign १̣ with no mark on the Svarita vowel, when it is short, and ३̣ with an under-stroke below the Svarita vowel, when it is long, e g. अ॒प्स्व॑न्त. (ऋ १, २३, १९), क्वे॒रे॒दानी॑म् (ऋ १, ३५, ७) An Anudātta preceding an Udātta or Svarita is always marked, e g अ॒ग्निम्, क॒न्या॑ When more than one Anudāttas occur in the beginning of a sentence or a hemistich, all of them are marked, e g. अ॒नु॒काम॑म् (ऋ १, १७, ३)

2. This system has been mainly followed in Atharvaveda of the Śaunakīyas as well as Yajurveda of the Mādhyandīnas, the Kānvas, and, in so far as evident from the manuscript sources, of the Kapisthala-Kathas But while there is complete agreement between Rgveda and Taittirīya-Yajurveda on the one hand and these texts on the other in the matter of denotation in them of Udātta and Anudātta, the latter show some peculiarities in their treatment of Svarita, which it may be useful just to indicate here as under :—

- (1) In Śaunakīya-Atharvaveda, the sign ॥ is juxtaposed to represent a preceding Svarita, e g. वी॒र्य॑म्, सर्वा॑ ह्य॒स्मिन् (११, ८, ३२), ज्येष्ठ॑व॒रोऽ॒भवत् (११, ८, १). A post-Udātta Svarita,

- whether enclitic or phono-fusive, is, however, marked, as in Rgveda, by the usual up-stroke, e. g. तं व्यूर्णुवन्तु सूतवे (१, ११, २). A post-Svarita Udatta is treated just as in Rgveda, if the Svarita vowel be long, e. g. विकेश्यो ३ वि छनताम् (१, २८, ४), but a little differently if the same be short in that up-stroke lies on the Svarita vowel as against on the intervening sign to make it look like १ as in Rgveda; e. g. अप्स्व१न्त. (१, ४, ४)
- (ii) In Mādhyandina-Yajurveda, the detailed under-handle usually represents Svarita, e. g. दि॒वीव (६, ५), वी॒र्यमसि (१९, ९) आ॒स्येन (२, ११) The under-trident, is, however, employed to bring a post-Svarita Udatta into full relief, e. g. वी॒र्यं मयि (१९, ९), अ॒प्स्वन्त (९, ६), यो॒ऽस्मान् (१, २६) But when it occurs at the head of a new sentence or hemistich, the Svarita at the end of the previous sentence or hemistich is represented by the usual detailed under-handle, e. g. बहु॒श्च । वसु॑ (३, २५) When a Svarita heads a sentence or a verse, and, also, when, both as enclitic and phono-fusive, it follows an Udatta, it is denoted by the ordinary vertical up-stroke, e. g. त्व॒म्बकं यजामहे (३, ६०), अ॒व दे॒व त्व॒म्बकम् (३, ५८), उ॒र्व्या व्य॑द्यौत् (१२, १)
- (iii) In Kāṇva-Yajurveda, the Rgvedic and the Taittriya norm of denoting Svarita, in general, by a vertical up-stroke is strictly adhered to except in the treatment of pre-Udatta Svarita, which, whether short or long, is, to the contrary, always represented by the usual, preparatory, horizontal under-stroke, e. g. अ॒प्स्वन्त (१०, २, ३), यो॒ऽस्मान् (१, ९, ४), अ॒सुवे॒ऽश्विनौ. (१, २, ६).
- (iv) Kapisthala-Katha-Yajurveda, which, as evident from its somewhat defective manuscript material, falls in line with Kāṇva-Yajurveda, differs from the latter but in one minor detail, namely, that a pre-Udatta Svarita vowel, if short,

is lengthened, besides being under-stroked¹, e.g. उवृन्तिरिक्षम् (१, २), अस्वान्त (४८, ४).

(c) THE DIRECT NUMERICAL SYSTEM

In Sāmaveda, a quite different system of marking accent by means of numerals at the top is followed, The main features of this system may be described as follows² —

(1) In general, the top-numerals १, २, and ३ stand for Udātta, Svarita and Anudātta, respectively, e.g. अग्निं वे (१, २१).

(2) The first alone among more than one initial Udāttas is marked, e.g. औ तू (१, १६७), रूपाहं तद् आ (१, २०७), न हि (१, २४१)

(3) An Udātta in pausa is indicated by २ instead of १, e.g. वैयेम् (१, १४)

(4) The first alone among more than one Udāttas at the end is given the top-numeral २, e.g. मैहो २ हि ष (२, ९६), उतं द्याम् (२, १५६), नान्यं त्वत् (२, ३३४).

(5) When an Anudātta intervenes between two Udāttas, the first one is represented by the top-numeral, २, e.g. अग्ने औ योहि (२, १०)

(6) When an Anudātta follows a group of successive Udāttas, being followed by another Udātta, the first alone of the former is marked with २३ at the top, the other single Udātta taking the usual top-figure, १, e.g. शयोरभि (१, ३३), वना त्व यन्मातृ (१, ५३).

1. We have a manuscript, which seems at some stage to have passed through the hands of a scribe who, obviously through absent-mindedness, occasionally confuses the accentuation by introducing, haphazardly, the Mādhyandina-Yajurvedic detailed under-handle and under-trident, e.g. प्रसुवे (sic वे)ऽश्विनोः (१, ८), सिद्धस्यावह (२, ३), युयोध्युस्मत् (२, ८). But no evidence is available from it to support the report that a small under-ring, e.g. इमानि, was sometimes used to denote enclitic Svarita (cf. Sch., ZDMG. II, 151).

2. References as supplied to some of the illustrations here are to Kauthuma-Sāmaveda (cf. RC. १).

(7) A Svarita following more than one successive Udāttas is given the top-notation २र, instead of २, e g नि होता (१, १), निर्गा अकृन्तत् (१, ५८५).

(8) A phono-fusive Svarita in pausa or when followed by an Anudatta is also indicated by २र, e g उक्थ्यम् (२, १११६), मनुष्येभिः (१, ७९), नीव (२, १००६), देव्येनु (१, ५६).

(9) A phono-fusive Svarita before an Udatta is marked by the original top-numeral २, and the vowel carrying it, whether short or long, develops Pluti as indicated by the juxtaposition of ३ after it (as against the practice in Rgveda of permitting Pluti only to a long vowel in this situation), e g पौष्टैरिते द्वितीययो (१, ३६) अभ्योरेदिशे सुरे (१, १२८).

(10) When more than one successive Anudāttas precede an Udatta or a Svarita, only the last of them is marked as in the indirect system, e g समुद्रम्, इन्द्राभ्योरेदिशे (१, १२८).

(11) When more than one successive Anudāttas follow a Svarita, they are left unmarked as in the indirect system, e g चित्रं राधो अमर्त्य (१, ४०).

(12) An Anudatta preceding a pre-Anudatta or an ultimate Svarita is indicated by ३क instead of ३ (for examples, cf. under 8 above).

(d) THE FIRST DIRECT LINEAL SYSTEM

In Maitrāyaṇīya-Yajurveda, Kāthaka-Yajurveda and Paipalāda-Atharvaveda, a distinct method of direct lineal denotation of the accent proper, namely, Udatta is followed and the same may be indicated here as under :—

(1) Maitrāyaṇīya-Yajurveda and Kāthaka-Yajurveda as represented by their manuscripts agree in representing Udatta by means of a vertical up-stroke as against the use of this sign to mark Svarita in the Rgvedic indirect lineal system, e g अग्नि .

(2) They also agree in denoting phono-fusive Svarita, in general, by means of an under-hook, द्विवीव (मै १, २, १४), क्व, ल्यसृष. (काठ ७, १२), शुष्रोडधि° (मै २, ६, १३).

(3) While Maitrāyaṇīya-Yajurveda marks preparatory Anudatta with a horizontal under-stroke, e.g. अग्निः, Kāthaka-Yajurveda uses a vertical under-stroke for the same purpose¹, e.g. अग्निः-

(4) Their treatments of pre-Udatta Svarita, also, differ from each other in that while the figure ३ precedes it in Maitrāyaṇīya-Yajurveda, the ordinary horizontal under-stroke serves this purpose in Kāthaka-Yajurveda just as in Kāṇva-Yajurveda, e.g. प्रसु३वेऽश्विनो (मै १, २, १५), as against प्रसवेऽश्विनो. (काठ २, ९)²

(5) But they again agree in not making any denotative distinction between short and long pre-Udatta Svaritas.

(6) Maitrāyaṇīya-Yajurveda employs a cross-stroke to represent post-Udatta Svarita, in general, e.g. विषः

(7) It, however, marks it with a tri-lineal vertical up-stroke when it is followed by preparatory Anudatta³, e.g. प्रथमं, प्रसु३वेऽश्विनोः (मै १, २, १५).

(8) Kāthaka-Yajurveda denotes the same, in general, by means of an under-dot⁴

(9) Paippalāda-Atharvaveda follows this system in the treatment of Udatta by a vertical up-stroke, but differs from it in that it uses a vertical under-stroke, as in Kāthaka-Yajurveda, to denote preparatory Anudatta, e.g. दाताः.

(10) It also agrees with Kāthaka-Yajurveda in the use of an under-dot to mark off enclitic Svarita, e.g. काम् .

(11) It has also an under-handle to denote phono-fusive Svarita, in general, but that resembles the detailed variety as in use in Mādhyandina-Yajurveda and not the under-hook as used in the

1. Sch., however, does not mark preparatory Anudatta,

2. Sch. substitutes reversed under-hook (Λ) for this under-stroke.

3. It may be interesting to observe that Pada-pāṭha of Maitrāyaṇīya-Yajurveda follows the Ṛgvedic system of indirect accentuation.

4. While Sch. leaves enclitic Svarita un-marked, सात. uses the under-handle (L) and the under-trident (⋈) to signify the two situations, respectively.

above-mentioned twin texts, e g. न्यक्, शर्ब्वा, या (पै १४, २, ७), तन्वा, शतमया (पै १४, २, ८)

(12) Post-Svarita Udatta has the usual up-stroke to denote it, while pre-Udatta Svarita is not differentiated in any way.

(13) Post-Svarita Anudatta is treated as enclitic Svarita in that it is likewise marked off by an under-dot, e g आस्याय (१६, १०४, ६).

(e) THE SECOND DIRECT LINEAL SYSTEM

In Mādhyandina and Kāṇva Śatapatha-Brahmanas as well as in some other Brāhmaṇa texts¹, another distinct method of direct lineal denotation of the accent proper, namely, Udatta² is followed and the same may be indicated here as under —

(1) These texts agree in marking Udatta² with a horizontal under-stroke as against the use of the same for denoting pre-Udatta Anudatta in Rgveda and the other texts which follow it in this matter and in leaving Anudatta and enclitic Svarita unmarked, e.g. अग्निना.

(2) An Udatta preceding another Udatta loses its mark³, e g. केतू केतम् (५, १, १, १६)

(3) Likewise, in a series of consecutive Udattas, the last one alone is Marked, e g अग्निहि वै धूर्य (१, १, २, ९).

(4) Phono-fusive Svarita is also represented by the same sign⁴ placed below the preceding vowel, e g वीर्यम्.

(5) When the preceding vowel happens to be Udatta, the mark below it serves two purposes in that it represents the following

1. Cf C काशभा. Intro. p. 9

2 Cf op. cit , 10 f. for notice and refutation of the view that the so-called Bhāsika or Brāhmaṇa accent represents a historical development of progressive shift of accent and that, therefore, it is wrong merely to postulate the so-called direct system of accentography to explain away the real change that has gradually occurred in the situation of accent in a word.

3 The illustrative references as being made here are to काशभा.

4 Web., however, uses a double horizontal under-stroke for this purpose.

Svarita as well as continues to indicate the Udatta accent inherent in that vowel. As a result of this duplicate function of this mark in this position, another preceding Udatta loses its corresponding mark, e g यज्ञो वै स्व (१, १, २, २१), मानुषं नेद् व्यृद्धम् (१, ७, २, ६) as against इति सैषा (१, ४, १ २६), where the pre-Svarita vowel having originally been Anudatta does not necessitate removal of the Udatta mark from beneath the preceding vowel.

(6) A Svarita preceding an Udatta or another Svarita does not lose its mark, e g यज्ञो वै स्वरह (१, १, २, २१), देवा वै स्वरगन्म (१, ९, ३, १४ where Svarita is pre-Udatta) and इति सैषैतम् (१, ४, १, २६ where Svarita is pre-Svarita)

(7) Similarly, final or pre-final Udatta (i.e. one occurring on the last or penultimate syllable of the ending word of a Kandikā-Pratīka, a Kandikā or a Brahmana) does not go unmarked before an initial Udatta (i.e. one occurring on the first syllable of the first word of the following text-division), but is indicated by three under-dots instead of the usual under-stroke, e g देवता ॥ सु (५, १, ४, ७३), इति ॥ अथा° (३, ४, २, ९३)¹

(8) The same treatment is accorded to a final syllable, whether with or without accent before an initial Svarita², e g इति ॥ तेऽविदुः. (३, ४, ३, ७३), प्रतिप्रस्थाता ॥ सोऽध्व° (४, २, १, १३३).¹

(9) A pre-final syllable is also similarly treated towards preparation for a phono-fusive Svarita² expected to develop on account of the unavoidable combination of the final and the initial syllables separated by a minor division, e g एव । एतद् (३, ४, २, १३), गृहीत्वा । उपनिष्क्रम्य (४, २, ५, १), When an Udatta, which has its marks, is nasalised, the accent mark is also repeated beneath the attendant symbol of vocal nasalisation, e. g शतृ॑शत॑ः (३, ४, ३, १८) as against यज्ञ॑सुमन् (३, १, ४, ४)

1. The application of this rule and the following one is limited to माशब्दा. (cf C काशब्दा Intro. p 9).

2 Web. naturally, uses two rows of three dots each to represent this situation.

(f) THE CONCORDANCE DIRECT LINEAL SYSTEM

(1) For the purposes of this Concordance in which entire word-forms constituting the integral units of all the above-mentioned texts possessing quite a mess of the accent-marks as used in the manuscripts on the one hand, and, often, with considerable alterations, in the printed editions on the other, are to be recorded side by side, it is extremely necessary to devise some uniform system of accentuation so that in the matter of instituting a comparative study of these texts from the historical point of view, it may be practicable to obtain at once a clear and panoramic view of their relative accentual situation.

(2) A good deal of intriguing complexity in the previous systems attaches to the changing position of a word-form from the beginning to the middle and from the middle to the end of a prose formula or of a Pāda or a hemistich of verse. In particular, each system is very much exercised in arriving at some ingenious method of indicating pre-Udatta Svarita. But it is not at all necessary to make any special provision here for this situation, simply because it does not arise within the compass of a separately registrable word-unit, which, by its very nature, carries only one of these, namely, either Udatta or phono-fusive Svarita, as its main, governing accent and is precluded from carrying both of them at one and the same time.

(3) The object of the accent-aspect of the Concordance being only to show in a clear manner the accent proper as carried by each word, it is deemed quite desirable, even if only to avoid confusion, entirely to eliminate marking in the case of Anudatta. For, Anudatta is no accent, being, in the strict sense of the term, rather negation of it. It has been described as a low tone¹ only in its contrast to Udatta, it being, as it is, neither a high tone nor a low tone. When immediately preceding the accent proper, i.e. either Udatta or phono-fusive Svarita, it definitely becomes a low tone by way of providing preparation for the following accent. Similarly, when it immediately follows Udatta, it

1. Cf Pāṇini, I, 2, 30.

assumes the role of a relief or a glide-down and as such there is a sort of temporary, projective accession to its tone-value, causing it just to start as virtual Udatta and gently to settle down again to its normal position. Entirely accidental as both these aspects of Anudatta are, being always dependent on its position in relation to the accent proper of a word, the very sight of which, if properly marked, should as a matter of course lead to the right mode of its respective pronunciation in both the positions, any graphic representation for them in the presence of one for the accent proper would obviously be redundant.

(4) As already indicated, the accent proper of a word may be either Udatta or phono-fusive Svarita¹. Accordingly, the problem from the point of view of this Concordance resolves itself into fixing upon to most suitable signs to be distinctly used to indicate these two varieties of the accent proper. As already indicated in detail, out of the fifteen Vedic texts, which are available to us in a more or less accented state, seven, namely, Rgveda, Taittirīya-Yajurveda, Taittirīya-Brahmana, Taittirīya-Āranyaka, Taittirīya-Upaniṣad, Kāṇva-Yajurveda and Kapisthala-Katha-Yajurveda agree in representing Svarita always by a vertical up-stroke, which the other two, namely, Mādhyandina-Yajurveda and Śaunakīya-Atharvaveda, also, use quite frequently. Of the remaining six texts, three, namely, Mairāyanīya-Yajurveda, Kāthaka-Yajurveda and Paippalāda-Atharvaveda have, instead of it, their two signs, namely, the under-hook and the detailed under-handle, while Mādhyandina and Kāṇva-Śatapatha-Brahmanas have their pre-syllabic horizontal under-stroke and Samaveda has the two sets of

1. Of the three varieties of phono-fusive Svarita, namely, Abhinīhita, Praśliṣṭa and Kṣaipra, obviously, the first two could very seldom get a chance of assuming the role of the accent proper of a word [as, e.g. परोऽङ्गु-(माशत्रा ३, ४, ४, २६), अर्धन्धताम् (मा ११ ६१)], because both of them, generally, resulted from the fusion of the final and the initial sounds of two consecutive word-units, which would require separate registration. And, for the purposes of this discussion, Jātya-Svarita, the principal variety which occurs as the accent proper, is included here among the phono-fusive varieties of Svarita, because, in the last analysis, it can hardly be differentiated from Kṣaipra (cf. pp. 510¹, 625¹, 626^m).

its numerical sign. In other words, instead of having a one, common, alternative sign, these six texts have among themselves five distinct methods to be attended to. Besides the weight of overwhelming traditional support at its back, consideration of its denotative clearness and prominence coupled with typographical simplicity has led to the vertical up-stroke of the previously described indirect lineal system being adopted here as the Svarita sign. After this appropriation of the vertical up-stroke, the selection of the horizontal under-stroke of the second variety of the ancient direct lineal system as the Udatta-sign has been arrived at by simply eliminating the only other available alternative, namely, the triple set of the Sāmavedic numerical system as being unnecessarily cumbersome and confusing. In this way, out of over a dozen marks found previously used, the two which appeared to be the simplest and clearest have been chosen on an eclectic basis distinctly to denote the two kinds of accent proper in a uniform manner in all accented entries in this Concordance, irrespective of the original textual denotation according to the previous systems.¹

(5) The important points which have to be borne in mind towards clear comprehension of this system as actually applied in the Concordance may be summarised as under —

- (1) Simple and prepositionally as well as adverbially composite primary verbal roots and such denominative verbal roots as, according to the Pāṇinian technique, end in **क्** or **णक्** are as a rule entered without any accent-mark in order that their conjugational forms which immediately follow them, may the more markedly be represented with their respective and, often, varied accents, e. g. **√अक्ष्** (वेधने), **√अक्ष्** (व्याप्तौ) अति **√मुच्**, अखलो **√कृ**, (**√अव्**>) **√ओम्**, (अन्त->) **√अन्ति**.

1. Both of these signs as well as all the previously used lineal signs have to be taken as mere graphic symbols, without possessing any inherent power even indirectly to suggest the relative qualitative or quantitative value of the accent-bearing syllables. In consequence, it will be simply fanciful to the horizontal under-stroke as an automatic mark of a low-tone and the vertical up-stroke as that of a high-tone.

- (ii) The remaining denominative verbal roots, on the other hand, are given with their accent-marks¹, e.g. अघ->✓अघाय्
- (iii) As indicated just above, conjugational forms are given with their accent properly marked, e.g. ✓अक्ष् (वेधने) > अक्ष्णुते ✓अक्ष् (व्याप्तौ) > अक्षिषुः, ✓अघाय् > अघायुति.
- (iv) When conjugational forms suffer loss of accent owing to their non-initial position or particular syntactical connections and situations, they are given unaccented², e.g. ✓अक्ष् (वेधने) > अक्ष्णुयात् .
- (v) Conjugational forms derived from unaccented texts are in common with the other vocabulary derived from them given unaccented, e.g. ✓अज् > अजामसि, अजन.
- (vi) But when some verbal conjugational forms are derived from both, the accented as well as the unaccented texts, those relating to the unaccented texts are entered along with the accented ones³ taken from the accented texts, e.g. अनु✓ध्व-(<ध्वं)स् > अनुदध्वसे
- (vii) Derivative bases, whether declinable or indeclinable, are, when taken from the accented texts, given their accent-marks, e.g. ✓अत् > अतत्-, अतिथि-; ✓अद् > अत्तवे, अत्तुम्
- (viii) When a derivative base is taken from an unaccented text, it is given without an accent-mark, e.g. अग्नि-मेदिन्-, अग्नि-यानी-.
- (ix) When a derivative base is taken from both, the accented as well as the unaccented texts, it is given with the

1 Obviously, this differentiation owes its origin to the corresponding difference in the mode of registration of these roots, [cf Intro. IV, 2. (a). (8) (iii)]

2 In such cases, the primary function of this work, namely, to record word-forms in their actual usage in reference to their textual occurrence, unavoidably takes precedence of its every other function, so as to obviate there being left any scope for referential confusion in this matter

3 Naturally, this cannot rule out the possibility of original accentual variation, specially when the passages do not happen to be identical or, at any rate, syntactically parallel.

accent-mark as vouched for it by the accented texts¹,
e g अशु- .

- (x) When a derivative base is set up as a hypothetical postulate, being a step towards etymological approach to another text-grade derivative, its accent-mark, also, is, of course, of a hypothetical nature, e g. *अन्तः-पशु-
- (xi) When from an expository consideration, it is necessary specially to hypothesize the accent of a derivative base, the same is indicated by placing the asterisk on the particular accent-bearing syllable, e g अचुँरा-
- (xii) When a definite evidence is not available for fixing upon the accent proper of a hypothetical derivative base, it is given without any accent-mark, e. g. √अद् > अद्गार-> आद्गार-
- (xiii) The pronominal bases, which have entirely enclitical declensional usage, are entered without any accent mark, e. g अस्मद्- > न *ई-, एन-, त्व-, सम-, *सो-
- (xiv) The pronominal bases, which in certain syntactical situations have enclitical declension, are graphically repeated without an accent-mark, e. g. इवम्- > अस्मात्, अस्मात् .
- (xv) Sub-basically used compositive declensional forms are entered unaccented, at the head of their compounds, e. g. अग्र- > अग्रे.
- (xvi) Certain composite bases, which carry two accents, are accordingly given with two accent marks, e. g. बृहस्पति-, वृनस्पति-, अग्नी-वृहण-
- (xvii) When declined, a derivative base generally continues to maintain its accent in its original position, rendering it unnecessary to repeat its graphic representation in the following case-forms, e.g. अंहस्- > -हसः (=अंहसः).

1. It is possible that a non-monosyllabic base relating to unaccented texts might originally have been homo-phonic, but with a different accent.

- (xviii) When the final vowel of an oxytone base is changed into a semi-vowel before a case-ending, shifting the accent to the latter¹, the same is not shown in the declensional entry, e.g. ऊ॒ति- > -त्या (=ऊ॒त्या)
- (xix) When the final इ or उ, short or long, of an oxytone base is gradationally changed into अ॒य् and इ॒य् or अ॒व् and उ॒व् before a case-ending, the accent is not marked in the declensional entry, e.g. अ॒ग्नि- > -न॒यः (=अ॒ग्न॒य), धी॒- > धि॒यः (=धि॒यः), अ॒ंशु- > -श॒व (=अ॒श॒व.), अ॒ग्नू- > -गु॒व (=अ॒ग्नू).
- (xx) When the final vowel of an oxytone base is changed into a semi-vowel, rendering the Anudatta initial of the case-ending Svarita, the same is properly recorded in the declensional entry, e.g. अ॒रुणी- > -ण॒य, अ॒श्व॒त॒री- > -य॒
- (xxi) When, in declension, the accent is shifted to a case-ending, rendering the stem unaccented, the change is specifically shown in the declensional entry, e.g. अ॒घ्राय॒त्- > -य॒ते, अ॒प्- > अ॒प्, अ॒प्- > अ॒प्.
- (xxii) When, in declension, the accent shifts to a case-ending as a result of a vocalic loss in the preceding base, the same is duly represented in the declensional entry², e.g. अ॒स॒न्- > -स॒न्., अ॒स्थ॒न्- > स॒न्
- (xxiii) Vocative forms are either initially accented or entirely unaccented. Consequently, corresponding graphic representation is essential for clearly bringing out either of these accentual situations. For this purpose, the presence or the absence of the accent-mark below the characteristic

1. The wording of this rule, which is obviously fashioned after Pāṇini, 6, 1, 174, will have to undergo an essential change when the accentual situation indicated by it turns out after further historical consideration to be rather a fit subject of Pāṇini, 6, 1, 161, (cf. Rule xxii, below), the implication being that √*यु॒ योगे > *यु॒र्- > *या॒- represents the origin of the Pāṇinian suffix टा॒ as ready for use in a case like this (cf. p. 661^d.)

2 Cf. the footnote to Rule xviii above as purporting to extend the jurisdiction of this rule to comprehend certain other cases which have so far been otherwise classified and explained.

ring which follows the abbreviative hyphen before a vocative form, indicate, respectively, that a particular vocative form is accented or otherwise, e g. १अक्ष- > - २ क्ष, २अक्ष- > - ३ क्षा, आदित्य- > - ४ त्य

- (xxiv) Declensional forms connected with unaccented bases, whether taken from the unaccented texts or having enclitical usage, are as a matter of course left without any accent-mark, e g अ-कृतपूर्व- > -वम् ; अस्मद् > न , नौ.
- (xxv) The occasional duplicate declensional entry is governed by the foregoing rules about the simple declensional entry in that the second member, as a rule, does not carry the accent, e g अंशु- > -शुः-शु- (=अंशुः-अंशु)
- (xxvi) Such indeclinables as are accented, whether initially or finally or doubly, no other variation being available, are given with proper accent-marks, e g अनु, अस्मि, एत वै, उ.
- (xxvii) When an indeclinable has the accented as well as the enclitic usage, it is entered in its both varieties separately, e g कुम्, कम्, यथा, यथा
- (xxviii) When an indeclinable is met only in its enclitical usage, it is entered without an accent-marks, e.g इव (cf. intro.. IV. 4, 6, iv fn), उ, घ
- (xxix) A compositive indeclinable is so entered that its accentual situation, both when it maintains its accent and when it loses it, is clearly shown, e.g अति✓पू > अतिपवते, अतिपवते ; अप✓गु(>गु)ह् > अप-गुह्, अप-गुहमान-.

6. TREATMENT OF REFERENCES

(1) Every pedigreed, conjugational or declensional, and un-pedigreed, declensional or indeclinable, entry is accompanied by exhaustive reference to the textual passage or passages of its original occurrence. The following order of referential precedence is observed in respect of the texts which have been dealt with here :—

I Rgveda-	(1) ऋ.	(ii) खि	(iii) खिसा,
II. Yajurveda-	(ii) मा.	(ii) का.	(iii) तै.
	(iv) मै.	(v) काठ.	(vi) क,

III. Sāmaveda-	(i) कौ	(ii) जै.
IV Atharvaveda-	(i) शौ.	(ii) पै.

(2) The abbreviated textual names are followed immediately by referential figures, representing their major divisions and one or more sub-divisions of the latter, separated from one another by one or more commas according to the nature of each case and supplied with a dot at the end, e.g. अकन्त पै १, ४३, २

(3) But when a referential unit is followed by another unit, whether pertaining to the same text or a different one, they are separated from each other by a semi-colon, e.g. अंहस्-ह ऋ १, ४२, १; २, २३, ४; अंशु- > -शून् शौ ५, २०, १०; पै .

(4) When in a group consisting of two or more homo-textual referential units, the figures representing the major divisions or medial sub-divisions are common, only the first unit is given with all the figures, the common ones being not repeated in entering the subsequent unit or units as the case may be, e.g. अक्षय्या तै ५, २, ७, ५^२; १०, ४; ५; ३, ५, ३^२; for ५, २, ७, ५^२; ५, २, १०, ४; ५, २, १०, ५; ५, ३, ५, ३^२.

(5) A series of consecutive referential units are represented by separating the last sub-divisional figure of the first unit in the series from the last sub-divisional figure of the last unit in the series, which alone is entered inclusively, by placing a hyphen between them, e.g. अग्नि- > -ग्निस् काठ १६, ८-११; १९, ३^२-५^२.

(6) The consecutiveness in respect of a few rare cases of equally sub-divided medial figures is also represented similarly by placing a hyphen between them, e.g. अहस्- > -हस् शौ ४, २३-२९, १-७.

(7) Referential units or groups as pertaining to several conjugational or declensional forms are separated from one another by semi-colon, the terminal full stop being supplied only at the end of an article, e.g. अंशु- > -शव... , -शवे... , -शो ; ३, १२, ४.

(8) When two or more separate conjugational or declensional forms referentially concur, they are juxtaposed, followed by the common referential unit, e.g. अति^२(चर), (अति)चर पै ३, ३३, ६; अत्याशित- > -तस्य, -तेन मै ३, ६, २.

(9) When the same entry represents the repeated occurrence in relation to a single referential unit, the latter is provided with the appropriate top degree-figure, indicating the number of times a word is thus read, e. g. अंहरण्- > -णम् काठ १०, १^२, अग्नि->-०ग्ने काठ १८, ३^३; ४^८, १६^{१४}

(10) According to the ancient practice, the number as well as the names of the textual divisions varied more or less from text to text. While the entire appellative appendage of divisions has been dispensed with, their separated numerical representation being quite sufficient, their number as in the case of each separate text is preserved with only a few modification here and there introduced towards increasing the measure of referential simplicity.¹ The following description is intended to supply necessary information in this matter :—

- (i) Rgveda-Saṁhitā has two systems of division, namely, the Astaka-Adhyāya-Varga-Mantra one and the Maṇḍala-Anuvāka-Sūkta-Mantra one. The latter one with the elimination of Anuvāka sub-division by counting the Sūktas pertaining to each Maṇḍala continuously, is adopted and represented here by three corresponding figures, being the simpler and the more familiarly known of the two kinds.
- (ii) Rgveda-Khilas are divided into five Adhyāyas, each of them being further sub-divided into Sūktas and Mantras. The Concordance follows this tri-partite division. The appendages, Saṁhitāranya and Paṇisista are treated for referential purposes as the sixth and the seventh Khila Adhyāyas, respectively, and this along with their internal bi-partite division brings them in line with the preceding five tri-partite Adhyāyas. In the second, the third and the fourth Adhyāyas, there are some separately sub-divided

1. References to the colophonical entries which are allowed on account of their traditional interest but do not belong to the texts proper, are distinctly indicated by the terminal addition of the abbreviation पुष्पि. (=पुष्पिका-) to the corresponding referential apparatus, e. g. इतिमिका-, ओरिमिका-.

bi-partite Śūktas When an entry is to be referred to a Mantra in the second component of a particular Śūkta of this nature, the corresponding Śūkta figure is supplied with the top degree-figure २, e g √अस् (सुवि) > असि लि ४, ७^२, १^२. In the case of the penta-partite seventh Śūkta of the fifth Adhyāya an additional, figure is introduced between the Śūkta figures and the Mantra figures as a substitute for the letters of the alphabet, which have been employed in the printed text, to denote the number of the part, in which the Mantra containing a particular entry is read¹, e g अ-दिति->ते लि ५, ७, १, २

- (iii) Mādhyandina-Yajurveda is divided into forty Adhyāyas, each of them containing a number of Mantras Two figures are accordingly used here to represent this bi-partite division.
- (iv) Kānva-Yajurveda follows the four-fold Daśaka-Adhyāya-Anuvāka-Mantra division It is rendered tri-partite by the continuous counting of the forty Adhyāyas as in Mādhyandina-Yajurveda and represented as such by three corresponding figures².
- (v) Taittiriya-Yajurveda follows the four-fold Kānda-Pra-pāthaka-Anuvāka-Khanda division, which is accordingly represented here by four corresponding figures³
- (vi) Maitrāyaṇīya-Yajurveda is divided into four Kāndas, which are severally further sub-divided into Prapāthakas and Khandas. This three-fold division is here represented by three corresponding figures

1. This method, however, is followed only in the present part of this volume and is being eschewed, in the continuation, in favour of the use of appropriate top degree-figures as in the case of the above-mentioned bi-partite Śūktas

2. In Satavalekara's edition further consolidation has been made by the continuous counting of Mantras towards eliminating Anuvākas, the ancient four-fold division being also simultaneously retained

3. The Mysore edition counts Khandas continuously, but the same has not been followed here in view of the textual *lacuna* of that edition.

- (vii) Kāthaka-Caraka-Yajurveda follows the bi-fold Sthānaka-Khanda division and the same is represented here by two corresponding figures. The thirteen chapters of the Aśvamedha supplement, though not so designated, have also been counted continuously with the preceding forty main Sthānakas¹, which, in consequence, are denoted by numbers ranging from 1 to 53.
- (viii) Kapisthala-Katha-Yajurveda seems originally to have possessed two schemes of division, namely, the one, in which, as in Maitrāyaṇīya-Yajurveda, the text followed the tri-partite Kāṇḍa-Prapāthaka-Khanda splitting and the other, in which, as in Kāthaka-Caraka-Yajurveda, the major divisions, here known as Astakas, representing a mere mechanical grouping of equi-numerical Adhyāyas, were only nominal in that the Adhyāyas were continuously counted from Astaka to Astaka. The text as now available is after the latter scheme, which is represented here by only two figures, corresponding to Adhyāyas and Khandas, it being unnecessary to denote the nominal Astaka division. Adhyāya 34, which is not sub-divided into Khandas, is brought into line with the rest of the text by being treated as consisting of one, unbroken Khanda, uniformly represented by the number १.
- (ix) Kauthuma-Sāmaveda has two main divisions, namely, Pūrvārcika with its two appendages, Āranya-Kāṇḍa or

1. The appellation of Pañcama Grantha as used at the head of as well as in the colophon to the Aśvamedha supplement, indicates that one time or, at least, in some particular redaction of it, the preceding main text of forty Sthānakas might have been arranged into four Granthas, the first three of them corresponding to the present three Granthas, namely, Iṭhimikā* (<Bhrīṭhimikā*=Prathamikā), Mādhyamikās and Orimikā* (<Avarimikā*=Avaramikā), except that Yājyās and Anuvākyās as now included in the body of these Granthas, were taken out of them and grouped into a separate fourth Granth. As will be noted, this is incidently corroborated by a specific reference to Yājyās and Anuvākyās as Caturtha Grantha in the colophon to Sthānaka 40. Reference to this Grantha division has, however, been obviated here by counting Sthānakas continuously.

Āraṇya-Saṁhitā and Mahānāmnyārcika, and Uttarārcika, also known as Chanda-Ārcika. Each of the two Ārcikas is sub-divided into Prapāthas, Ardhas, Daśatis (in Uttarārcika called Sūktas) and Mantras. The Pūrvārcika head-division into three Kāndas, each consisting of two Prapāthakas, is in name only, Prapāthakas being counted continuously throughout. There is, however, yet another scheme common to both Ārcikas, in which the text is split up into Adhyāyas, Khandas and Mantras. While both appendages of Pūrvārcika are excluded from the Prapāthaka scheme, the Adhyāya scheme takes cognizance of Āraṇya-Kānda which is counted as the sixth Adhyāya, possessing, like the other Adhyāyas, bi-fold sub-division. The scheme of representing Pūrvārcika and Uttarārcika by the numbers १ and २, respectively, and counting the Mantras as read in each of them continuously as employed in bloomfield's Concordance, is followed here. But while it indicates the first of the two appendages abbreviatively as Ārs and the second one fully as Mahānāmnyah, here the number ३ stands for the former, which is further divided into Daśatis (or Khandas) and Mantras and the number ४ for the latter, which is sub-divided into Mantras only. In this way, Āraṇya-Kānda and Mahānāmnyah are here represented by three and two figures, respectively¹.

- (x) Jaiminiya-Sāmaveda is referred to by means of three figures, the last two of which correspond to the ancient textual sub-division into Khandas and Mantras. Each of the four head-divisions, textually arranged in the order, Pūrvārcika, Āraṇya-cum-Mahānāmni Ūhagāna and Ūhya-gāna, the last two together representing Uttarārcika of Kauthuma-Sāmaveda, is denoted by the first figure, which is one out of the first four numbers (१-४), in the

1. Cf RC १, for the correlation of the references as given here with their actual occurrences in the printed text, which still continues to be presented within the complex framework of both the above-mentioned old divisions.

textual order of the four head-divisions. In the first head-division, namely, Pūrvārcika, separate representation of its ancient division into three Parvans, including the further four-fold sub-Parvan-wise splitting of the second Parvan, has been dispensed with by counting its Khandas continuously, thus bringing it into line with the other head-divisions¹.

- (xi) Śaunakiya-Atharvaveda is referred to by three figures, standing for Kānda, Sūkta and Mantra, respectively. This division is followed on account of its simplicity in preference to the other four-fold division into Kāndas, Prapāthakas, Anuvākas and Mantras. There is some difference in the Berlin and the Bombay editions, in the enumeration of Sūktas in Kānda VII and in respect of treating the eight Paryāya hymns, scattered over seven different Kāndas, as one consolidated hymn or as so many separate hymns in each case as also in that of grouping the mantras of each Paryāya and thus reducing their number². The references here follow, as a rule, the Bombay edition².
- (xii) Paippalāda-Atharvaveda is referred to by three figures as representing its three-fold Kānda-Sūkta-Mantra division in preference to its other four-fold division into Kāndas, Anuvākas, Khandas³ and Mantras. Such Sūktas (e g. III, 37) as need further editing towards being differentiated into their constituent Mantras, have been provided with an artificial Mantra sub-division, uniformly denoted by the number १. Also, when some still undifferentiated group-Mantra (e g. IX, 12, 6-7) has to

1. This device is already used, alongside of the ancient method, in Raghuvīra's Devanāgarī re-issue of Caland's Roman edition.

2. Cf RC २, for its referential correlation with the other edition.

3. The manuscript reading, का (=Kānda) for this sub-division, though copied as such in the printed editions, is obviously a mislection for *ख., probably due to the loss of original aspiration in the Kashmirian dialect, followed by a conscientious, though wrong, effort at emendation (=क.>का.).

be referred to, only the figure on the right side of the grouping hyphen is entered here.

7. SIGNS AND SYMBOLS

The following signs and symbols are used towards consolidation or clarification of record —

(1) ✓ is prefixed to verbal roots as their distinctive mark, e.g. ✓अंह (गतौ).

(2) ✓- is, in a number of cases, juxtaposed to such compositive prepositions as implicate their verbal correlate being syntactically supplied from outside the text, e.g. अति✓-

(3) -(=full hyphen) is used at the end of declinable base as its distinctive mark and under a particular syllable of a word to denote the position of Udātta accent in the same, e.g. अश-, अग्नि-

(4) -(=half hyphen) is used before a shortened declensional form, immediately following a base, to indicate its initial *lacuna* अग्नि->-ग्नि. as against -ग्निम् It is also used as Avagraha between components of a compound, e.g. अग्ने-गु-.

(5) | (=vertical line) is put above a syllable to indicate the position of Svarita as the accent proper of a word, e.g. अ-कुर्ध्वञ्च्-.

(6) = indicates 'is the same as', e.g. तथा गत्या (=तेन प्रकारेण), p. 130^a.

(7) + indicates formative or compositional contamination, e.g. ✓जन्+ङ p. 40^g, अ+श्चय- p. 588^e.

(8) → indicates 'becomes' e.g. अच्छे(र→)रा-.

(9) >=>, e.g. अभि>भी

(10) ← indicates 'is derived from' or 'referable to' e.g. अधो (<घस्)अक्ष p. 161.

(11) <=<, e.g. ३अप्स्- (>२अप्-)

(12) <> indicates 'derivation from' alternating with 'reversion to', e.g. अनङ्कुह <> घ्- p. 195^d.

(13) s indicates inclusion in or loss of the following अ in the preceding phono-fusive आ, ए or ओ, e.g. वाज्ज्यस्य p. 15ⁱ, स्वरेऽविशेष p. 5^b. भूरि बिम्बयोऽयम् p. 15ⁱ.

(14) ss indicates inclusion of the following अ in the preceding phono-fusive आ, e.g. पञ्चम्यर्थस्याऽऽकाङ्क्षितत्वात् 6^b.

(15) , is used as a general separative mark, e.g. between (i) different portions or aspects of basic or formative entries, e.g. , ✓अस् (भुवि), अस्ति; अस् (>इ, ँ)✓वह् (प्रापणे); अध, अधा; अन्त,न्ता-; अनु,>नू-याजु-; and (ii) inter-unit referential divisions, e.g. अनुयजति तै ६, ३, ११, ६; and (iii) in foot-notes, e.g. कुत्वाभाव, p 250^a.

(16) , is used as a separative mark between referential units, e.g. अश->-श २, १, ४, २७, १.

(17) is used as a terminative mark at the end of separate paragraphs, e.g. अनु✓दिश्, ; १०, ५, अश- , १७. It is also similarly employed in abbreviations, but is generally dropped when the same enter into composition with other abbreviations¹, e.g. नापू. against नापूदि, or are followed by referential figures which may or may not be put inside brackets, e.g. अश->-श ऋ २, १, ४, शौ (११, २, ११), p, 10^m.

(18) ‘ ’ are used generally to enclose quoted portions with इति appended at the end, e.g. ‘अक्षान् देवनसाधनभूतान् कामयते’, p. 13^a

(19) ° as a top-mark if used in the completive sense, following letter or letters standing for the complete basic entry, e.g. °शु-(=अंशु-) and preceding letter or letters being indicated as combinative with the basic entry. e.g. अंशु- > ° °शु- अन्° (=अनंशु-) When juxtaposed, accented or not as the case may be, between the abbreviating hyphen and a following declensional form, it indicates the vocative character of the latter, e.g. अंशु- > -०शो, अग्नि- > -० स्ने

(20) * indicates hypothetical nature of :

(i) a basic entry or a particular meaning of it, when it is placed at its left top-corner, e.g. *अप्-, p. 307^e.

(ii) accent, supplied or emended, when it is placed above the particular accent-carrying syllable, e.g. अप्सर-र्द्धैः, अँ-संयाज्य-.

1. Cf Abb for the provision being made towards disuse of dispensable compound abbreviations in the continuation.

- (iii) declinability of a base, when it is placed on the terminal hyphen, e g. अवस्[†]
- (iv) compositional division, when it is placed on the medial hyphen, e g. अन्तरि^{*}क्ष-

(21) ? precedes basic, conjugational and declensional entries abbreviated names of texts and follows referential units to indicate obscurity, uncertainty or undependability of the form in which a particular entry is made in general or in reference to certain passage or passages in the matter of the following as related to it —

- (i) Textual postulation, (e g अक्षी- > -क्ष्यौ पै ६, ६, १ ?)
- (ii) Phonology, (e g ?अहारि-)
- (iii) Intelligibility, (e g ?अकन्त)
- (iv) Compositional division, (e g ?अप्-सर्)
- (v) Etymology, (e g ?अर्थ-)

In foot-notes, it follows a topical abbreviation, (e g व्यु ?, मुपा ?) to signify the doubtful character of the subject.

(22) φ is prefixed to a prepositionally composite derivative entry to signify the separability of its prepositional component, e g. φअप-शोशुचत्- It follows a referential unit when a particular entry partakes of this nature only in that passage, e.g अप-घ्नन्-> -घ्नन् ऋद ९३, २६φ.

(23) ‡ precedes a basic, conjugational or declensional entry or a textual abbreviation to signify variant character of the entry in reference to a corresponding reading in Rgveda or elsewhere as invariably indicated in a foot-note, e g. अ-जर->‡-रस्य It follows a referential unit if the signification of this character of a particular entry is to be delimited to that particular passage, e.g. अग्नि-मत्-> -मान् काठ २३, ११‡.

(24) † precedes a basic, conjugational or declensional entry to signify its occurrence in a Rgvedic verse, clause or phrase, which in being repeated in other texts has lent this entry also to them as its integral constituent¹, e g. †अज्म- ; अज्मन्->†-ज्म It is applied to the referential

1. Corresponding Rgvedic cross-references are also being added in foot-notes, or otherwise indicated, but only with effect from the next part of this volume.

apparatus initially or terminally, according to the extent to be covered, when it is intended referentially to delimit this signification of a particular entry, e g अच्युत-च्युत्->-च्युत् शौ २०, ३४, ९†. When it is to be shown that an entry occurs in this repetitional manner only partially in a text in which it is read a number of times a degree figure is put above it to specify the number of the repetitional occurrences, e.g. अस्मद्->*न. मै ४, १२, १२††³

(25) ¶ precedes a basic, conjugational or declensional entry to signify its occurrence in the Brāhmaṇa portion of a Black Yajurvedic text. It is referentially applied initially or terminally according to the extent to be covered, when it is intended referentially to delimit this signification of a particular entry, e g ¶अपि√सृज्, अव√पद्>¶अवपद्यन्ते, २अरण्य->-ण्यम् मै ¶१, ९, ७. When it is to be shown that this characteristic of an entry is found only partially in a text in which it is read a number of times, a degree figure is put above it to specify the number of the occurrences, characterised as such, e g अग्नि मै ४, ४, ५²; ¶

(26) \$ is a prohibitive mark to exclude jurisdiction of the signification of † and ¶ from a conjugational or declensional entry or certain passage or passages in which it occurs¹, e g †अ-तन्द्र->\$-न्द्रम्¹, ¶अनायतनु->-न \$शौ .., अपराह->-¶ह्ले पै १०, ६, ७\$

(27) Three bracket-sets are used as under :—

(i) () Round brackets enclose inter-entry formative or phonetic indication, e g अ-का(ण >)णा-, अपि √ष्ठा(<स्था), अभ्या(भि-आ)√वह्. In prepositionally composite conjugational forms, such of them as are textually implied are also put in these brackets, e g अति√चर्>अति⁴(चर)

(ii) [] square brackets enclose colophons to basic entries, listing first components of compounds in which they are used as subsequent components, e g अंशु- ... [°शु- अन्°, उप° .], √अव्>[अनु°]

1. The post-hyphen position of †, ¶ and \$ in abbreviated conjugational or declensional entries, wherever found in the Concordance, should be taken for their pre-hyphen position, being a more accurate representation of the situation, e. g. -ऱन्द्रम्>ऱन्द्रम् .

- (iii) [] el brackets enclose such referential units as refer to intertextual repetition, the first unit as indicating a Rgvedic verse or a portion of it with the particular basic, conjugational or declensional entry as its integral constituent being repeated in the texts as indicated by the subsequent units, e.g. १अश्व्य->-श्व्यं ऋ [६,६०,१४,८,७३,१४]
- (iv) [()] round brackets within el brackets enclose such referential units as refer to inter-textual repetition, indicating that a Rgvedic verse or a portion of it as referred to by the referential entry inside the outer el brackets is repeated in the text or texts, referred to by the referential entry inside the round brackets with this difference that the particular basic, conjugational or declensional entry is not repeated, being replaced by some synonym or variant, e.g. अंशु->-शु ऋ ९,[६२,४ (८२,१)], अ-सपत्न, त्ना- > त्न ऋ १०, १७४, [(१५९, ४) ४], -त्ना ऋ १०, १५९,[४, (१७४,४)]
- (v) In foot-notes, brackets have only a punctuative use, bringing into full relief authorities cited and comparisons and counter-comparisons made in the course of topical discussions Round brackets are used when only a single set is needed But when in the course of an involved discussion, brackets within brackets are called into service, their order of precedence and repetition may be represented as [(l l)]

8 TYPOGRAPHICAL SETTING

(1) The text section of the Concordance is presented in three columns to a page

(2) The first and the last entries of words on a page are indicated on the top, to the left and to the right, respectively. But when a page ends or begins with an alphabetically discrepant secondary entry, the preceding primary entry followed by the sign >, is indicated at the top, to the right or to the left, as the case may be, e.g. अनु✓घा>दध्,

(3) In a divisional column, basic entries are made in distinct significant columns of their own, extending up to five grades according to the nature of the progressive stage of development, which may have to be indicated in the case of the derivatives entered therein in reference to their primaries. Each succeeding column is removed from the preceding one by a definite measure towards the right, e g. ✓अत्, ✓*अप्, ✓अश् (व्याप्तौ).

(4) Separate paragraphs are assigned to the Sārvadhātuka and the Ārdhadhātuka sections of verbal conjugation as well as to the different Sārvadhātuka conjugational types, (e g अनु✓गम्, च्छ्, अति✓तृ) Similarly, several declensional sub-groups entered together under a common basic entry, are given in separate paragraphs, e g अस्मद्-, अहन्-.

(5) In this way, the whole material is presented in the form of basic pedigrees, making it very easy for the eye to notice at once where one such series ends and the next begins as also the extent to which a particular base, verbal, declinable or indeclinable, has in actual vedic usage permitted itself to be affected by the phenomena of internal transformation and external accumulation. Thus, while prepositionally composite radical bases like अती(ति✓इ) and अप✓नुद् have hardly ever gone beyond the second column, simple radical bases like ✓अत् and ✓*अर् have freely travelled up to and, sometimes, even beyond the fourth column.

(6) The commentary section of the Concordance is presented in the form of alphabetically¹ headed, separate foot-notes, arranged as a rule, in two columns.

(7) Three different types have been used according to the following scheme, aiming at bringing out in full relief the several distinct features of each entry :—

I. The bolder black type is used in the following :—

(1) Primary verbal roots, simple as well as composite.

(11) Un-pedigreed declinable and indeclinable bases as well as cross-referential entries of peculiar conjugational and declensional forms and the first members of alphabetically

1. English instead of Sanskrit letters are used for this purpose only with a view to adding to the visual effect towards referential readiness.

arranged cross-referential series of derivatives, (cf II, v below).

(iii) The head figure of every referential unit

II The smaller black type is used in the following —

(i) Conjugational forms

(ii) Pedigreed declinable and indeclinable bases at all stages.

(iii) Compounds of declinable and indeclinable bases.

(iv) Declinable forms

(v) Members, beginning with the second, of an alphabetically arranged, cross-referential series of derivatives, e.g. अत्तुम् etc against अत्तवे.

(vi) Foot-notes, to indicate, (a) quoted words, (b) verbal roots and their conjugational forms, (c) derivative bases and their declensional forms, (d) indeclinable bases, (e) Paninian suffixes, (f) the word, शोध and, (g) the abb. उत्तं.

III The white type is used in the following —

(i) The main body of the referential section.

(ii) The main body of the foot-note commentary

(iii) The bracketed derivative or phonological analysis as given within the body of a basic entry, e.g. अ-तृष्ण(त्→)न्ती, अत्त्यं(ति-अ) हस्, अत्य(ति✓अ)ह्.

(iv) The cross-referential indication of a principal entry, e.g. ✓अद् द्र. after अत्तवे.

(v) Compositional cross-references, bracketed or unbracketed as the case may be, terminally supplied to articles, related to compositive basic entries, e.g. अन्त-[...अति...].

प्रस्तावना

१ ग्रन्थस्य सक्षिप्ते इतिभूतभविष्यती

साक्षात्सरस्वतीपथमेव सन् सत्वेप्रदायत सरस्वतीपदसुभूपितस्वनामान्त स्वामी दयानन्द उत्तरापथे किनाऽष्टादशेव वर्षाणि यावज् जनतोपकारसारं च विश्वोद्धारप्राग्भारं च परमोदारवर्मप्रचार कृत्वा षष्ठ्यनद्विसहस्रतमेऽब्दे (१९४०) परमं पदं प्राप्तवान् । तदीयाया सन्योत्साहनिर्भराया प्रेरणाया खल्वेतत् फलेग्रहित्वमिव समपद्यत, श्लोके समुज्ज्वलाया भारतीयायां प्राच्या संस्कृत्या सामान्येन सामाजिकाऽसमन्वयजव्याधिभारपरमौपधभावुकेषु वेदेषु वैशेष्येण च महादरबुद्धि प्रादुरासीत् ।

एवविधे किल श्राद्धसौरभाऽऽवासिते मामाजिके वातावरणे महात्मनस्तस्य निर्वाणसंप्राप्तेर्दशम इव वर्षे संजाते तदीयपादपूता पद्धतिमेवाऽनुसरन्तौ परमाऽर्थनित्यौ स्वामिनावानन्दपदोत्तर-विश्वेश्वरनित्याऽभिवेद्यौ वेदप्रचारार्थं सायुज्येन बद्धपरिकरावभवताम् । तौ तावत् वेदाऽध्ययनसौकर्येकनिबद्धमनसौ दृढमेवमन्वभवता यथा यथावदुपयोग-वर्धसामग्रीकेण केनचिद् वैदिकेन कोषप्रवेगेण जनतामुलभेन सतैव तस्योद्दिष्टस्य विषये साफल्यं स्यादिति । न च कोऽयैवविधौ वेदैकाऽनुसंधानसौविध्यकर कोषो विरचितपूर्व इति संप्रधार्य च तौ चत्वारिंशद्विसहस्रतमेऽब्दे (१९६०) आत्मीयमभिनववैदिककोषविरचनपरं निश्चयमुद्घोषयताम् । तस्योद्घोषणस्य पञ्चमे वर्षे (१९६५) च तौ विरचयिष्यमाणकोषाधारंभावुकाश्चतस्र ऋग्वेदादिष्वेदचतुष्टयीय-पदानुक्रमणिका प्रकाशमनयताम् । प्रवर्त्यमाने चैवं वैदिक-कोषीये कार्यकलापे मातृत्युत्तरोनविंशतिशततमेऽब्दे (१९७०) यवीयानेव सन्नपि स्वामी नित्यानन्दो नित्यैकानन्दं पदं प्रापद्यत । अचिरायुषैव सनाऽपि चिरसयुजा तेनैवमपरिहार्यतया वियुक्तोऽपि सन् स्वामी विश्वेश्वरानन्दस्तु तत् ऊर्ध्वमेकक एव दश वर्षाणि यावत् तं कार्यभारमुदबहत् । तत्पश्चादेव 'वयमर्ताव वृद्धा संजाताः, माप्रतमन्येन केनाऽपि कनीयसा कार्यभारोऽयं स्तोपरि ग्रहीतुं साप्रतम्' इत्यनया तदीयया सत्-प्रेरणयाऽयं जनः सद्भावैकाऽऽजीविक सन्नशीत्युत्तरोनविंशतिशततमेऽब्दे (१९८०) सेवाकार्यमिदमूर्ध्वकरोत् ।

तस्मिन् समये तावत् पदानुक्रमणिकाचतुष्टयीत ओकारादिपदाधिकोऽनाख्यातिको भाग प्रातिपदिकीकृतः सन् मगूहीतपूर्वोऽभवत् । तत्र चाऽकारादीयेऽंशे यत्र तत्रैतरेय-शतपथ-तैत्तिरीय-ब्राह्मणवचनैः प्रमाणिताना सतां सायणोऽटमहीधरदयानन्दीयानां शब्दार्थानां संप्रहोऽयविद्यत । तत् उपरितने कियतिचिद्देशे च मध्ये मध्ये पाणिनीयानि सूत्रादीन्यपि ग्रिफिथिह्मनीयानि मतान्यपि प्रमाणत्वेनोद्धृतान्यासन् । एवं खलु स्थिते तदेदमन्वभूयत यद् व्यासितश्च पूतितश्च करिष्यमाण कोषोऽयं सर्वशास्त्रीययाऽऽख्याताऽनाख्यातोभयविधया वैदिकपदसामग्रया च यथो-पलब्धिकवाङ्मयाऽऽरण्यकोपनिषदङ्गोपाङ्गगतया च तत्तद्भाषीयप्रागर्वाकृततद्देभाषीयया च श्रौतार्थाऽऽबोधप्रयोजिकया सामग्रया चाऽवश्यं सनाथयितव्य इति । एतदनुसारमेव च पञ्चषाणि वर्षाणि यावत् कार्यकलापे प्रवर्तिते सति षडशीत्युत्तरोनविंशतिशततमेऽब्दे (१९८६) वैदिकशब्दार्थपारिजाताऽभिवेयस्य कोषस्य प्रथम आदर्शरूपं प्रखण्डः प्रकाशमनीयः ।

यद्यपीदं प्रकाशनं दिष्ट्या सर्वत एव वर्षापनस्य च प्रशंसनस्य च पात्रतामभाज्यत, तथापीदं तावदेतद्-निर्माणसकालमेव निरवरोपणतया खलु निश्चयपदवीमारोप्यत, यथैवंप्रकारकस्य कोषस्य समुचित संपादनमनन्यथा-मिद्ध-साङ्गोपाङ्गसंपूर्णवैदिकवाङ्मयीयसकलपदानुक्रमाऽऽत्मक-कोषान्तर-सव्यपेक्षमेव स्यादिति । एतस्या प्रतीतिरनुपदम्

उक्तपूर्वप्रकारकस्याऽनिवार्यत्वेनाऽपेक्ष्यमाणस्य च सतः साधनग्रन्थस्य महत्या आवश्यकताया पूर्यर्थं योद्योगततिर्व्यतानि, अयं प्रकृत कोषस्तावत् तदीयसाक्षात्फलस्वरूपो भवति । एतत्कोषीयप्रारम्भिकप्रवृत्तेस्तृतीयवर्षान्ततः (१९८९) खल्वयं विनिश्चयोऽकारि यथा वैदिकशब्दार्थकोषस्य यथेष्टाया संपूर्तेनितरमेतदीयसंपूर्त्यधीनत्वादादौ तावत् सर्वया शक्त्याऽयमेव कोष संपादनीय पश्चादेव चासावपर एतत्साध्यभूत इति । एवं तावदासाधारण्येन क्रियमाणस्य ग्रन्थस्याऽस्य दशम्य इमा वर्षा भवन्ति । अनया हायनदशत्या च यथापेक्षसामग्रीसंकलनस्य संपूर्तिश्चरमसंपादनप्रकाशनकार्याङ्गप्रयोजिका सती समासादिता भवति । अस्य च ग्रन्थस्य पञ्च विभागा भवन्ति (तु भू २, ग, २), ये चाऽपि साकल्येन प्रकृतखण्डसकायेषु सत्सु द्वादशसु खण्डेषु प्रविभक्ता भवन्ति । तत्र तावद् द्वितीयविभागीयं खण्डद्वयं प्रकाशितचरं भवति (१९९२-९३) । खण्डमात्रक संस्तृतीयो विभागश्च मुद्रणस्थो भवति । भूयश्चेदमपि संभाव्येत यदसति कस्मिन्नपि प्रत्युहविशेष एत पञ्चमीभ्यो वर्षाभ्यः (२००४) द्वादशाधेतद्ग्रन्थीया खण्डा प्रकाशिताः स्युरिति ।

अस्मिन्नेवान्तरे च वैदिकशब्दार्थकोषीयं कार्यमपि पुनः प्रवर्तितं सत् तावता समयेन प्रकाशनाङ्गोपान्त्यभावेन सुसंपादितं स्यात् । एतावत् प्रस्तुतमाधनग्रन्थसाधनैकप्रयोजितात् सतो व्यवधानादनन्तरं भूय इव प्रक्रियमाणे च तस्मिन् कोषे नितान्तं संकलनविषया च लक्षणविषया च सर्वाङ्गीणा संपूर्ति स्यादिति कैमुतिकमिव संभाव्येत ।

एवमन्येऽपि बहवोऽवान्तरग्रन्था प्रकृतग्रन्थाऽऽधारेण विरच्येन् । तेषां मध्ये तावदेक प्रकृतविभागीयप्रतिष्ठः ऋ. मा. कौ शौ. (तु. संक्षे, क) इत्येते द्वे दचतुष्टयोपाश्रयेण प्रवर्तितत्वाच्च चतुर्वेदकोष इत्याख्यः सन् मुद्रणस्थोऽपि भवति ।

२. ग्रन्थस्येदन्ता चेयत्ता च

यावताऽस्य ग्रन्थस्याऽतीव महती व्याप्तिर्भवति काठिन्यं च वैचित्र्यं चाऽस्य स्वरूपस्य, तावता नात्र किमपि चित्रमिव स्याद् यदस्य सपाद्यमानस्य द्वादशाब्दी व्यतीतचरी यच्चास्य सामान्याशाऽब्दपञ्चकान्तरापेक्षिणीति । अस्मिन्स्तावत् कोषे हि सपादचतुःशतसंख्याकानाम् ऋग्वेदादीना यथोपलब्धिकवैदिकवाङ्मयीयानाम् आधारग्रन्थानां यावन्मात्रशब्दरूपाशयो यथावद् व्यवस्थापितया सत्या यौगिक्या प्रक्रियया निर्देश्यश्च समग्रै स्थलाङ्कनैः सनाध्याश्च भवन्ति । तदुपरितन आलोचनात्मके टिप्पणग्रन्थे च यथापेक्षं प्रत्येकं शब्दरूपं वर्णनश्च व्युत्पत्तिश्च व्याकरणतश्च स्वरतश्च छन्दस्तश्च वाक्याऽन्वयतश्च विचार्य्य भवति । यत्रयत्र च पाठा अनिश्चितस्वरूपा वा दुरुहा वा शोधसापेक्षा वा भवन्ति, तत्रतत्र ते तथा प्रदर्श्या भवन्ति । यत्रयत्र च पाठानां स्थलवैशेष्येण पुनश्चतयो भवन्ति, तत्रतत्र तास्तथा सूच्या भवन्ति । यत्रयत्र च सश्रुतित्वे सत्यपि पाठानां विसंवादा भवन्ति, तत्र तत्र तेऽपि तथा संकेत्या भवन्ति । तेदेवं व्यनिकरितस्याऽस्य महत् कार्यस्य सगदानार्थं प्रथमं तावद् येषां चतुःपञ्चानां ग्रन्थानां प्राक्तनाः पदपाठा उपलभ्यन्ते, तान् विरह्य सर्वेषामपरेषाम् आधारग्रन्थानां नूतनाश्च संपूर्णाश्च पदपाठा व्यरचिपत । त एव च यौगिकेन च यथावर्णमात्रिकेण चाऽनुक्रमेणोपनिबध्य यथाविधानकविशेषं (तु भू २, ग, २) व्यवस्थाय चेह समावेशित । सैवैवाऽतिविशालकायाऽभूतपूर्वग्रन्थमात्रकसंग्रहा च सामग्री पञ्चचत्वारिंशल्लक्षसंख्याकासु निर्देशपृष्ठिकासु प्रतिलिपि प्राप्तवती सती संप्रति चरमसंपादनप्रकाशनाङ्गान्तर्गतमिव भवति ।

टिप्पणाऽऽत्मक आलोचनग्रन्थेऽपि च येऽनेके विषया उपनिबद्धा भवन्ति, तेषां मध्यात् तावत् पाठानां याथावस्थविनिश्चयश्च निर्देशानां यथापाणिनीयविधानकीकारश्चोभावेवाऽनतिशयितमात्राऽवधानविशेषसव्यपेक्षौ च तत्परकप्रारम्भगन्दर्शनवैविध्यवार्थव्यवस्थापनप्रयोजकौ च सन्तौ भूयिष्ठाऽचिन्त्यपरिश्रमैकसाधौ भवतः ।

एवं स्थितेऽत्र विषये य प्रयत्नः कृतो भवति, तस्य सारासारतः परीक्षणे सदसती विवेक्तुं क्षमा विद्वांस एव प्रमाणं स्युः । तस्येयतामात्रं स्पर्शक इव कश्चित् परिचयस्तु तावदिहाऽपि कार्येत । तथाहि । मालोचनाऽध्ययनसाचिव्यविशेषकरं विशिष्टस्वरूपं (तु. भू. ४, ७) निर्देशीयं साकेतिकं विधानकं विरहय्य प्रस्तुत-खण्डीयानां ५९२ पृष्ठानामुपरि साकल्येन ६४०८ टिप्पणानि भवन्तीति कृत्वा मव्यतस्तावत् प्रतिपृष्ठमिमानि ११ भवन्ति । एष्वपि यथाक्रमं २२५, २७१, ५११ पाणिनीयप्रक्रियानुबन्धिवार्तिकीकरणं च तत्तच्छ्रुतिपाठीय-शोधनं च तत्तच्छ्रुतिपाठभेदीयप्रदर्शनं च प्रयोजयन्ति । अपि चाऽपराणि ७०० इव टिप्पणानि स्वरसंस्कारौ चाऽर्थविचारं चाऽधिकृत्याऽयं यावत् परिचितपूर्वायाः सत्या धातुप्रत्यययोगीयाया प्रक्रियाया निनान्तं विविक्ताया इव सत्या अपरस्या अभिनवाया स्वोपज्ञाया स्वत सिद्धानाममात्रयोगीयाया प्रक्रियाया द्वारमिवोद्घाटयन्ति (तु. भू. ४, १, ज, ५) । एतद्ग्रन्थीययोर्वार्तिसम्बन्धयोरेतावत्स्तावत् संक्षिप्तैव सतोऽस्मात् संकेतमात्रादपीदं भूय स्पष्टं प्रतीयेत, यथाऽब्दानां दशतिद्वयेनाऽपि चेदोद्देशो ग्रन्थ संपादितः स्यात्तर्ह्यसावल्पीयसैवाऽनेहसा सिद्ध स्यादिति ।

३. विद्वत्-संग्रह

उक्तपूर्वम्याऽस्य महत् कार्यस्य संपादनमनेकाऽभियुक्तजनीयव्यापारव्यवस्थयैव सुसाधं स्यादिति कृतैकाशीत्युत्तरोनविंशतिसततमस्याऽब्दस्य (१९८१) प्रारम्भे श्रीविश्वेश्वरानन्दवैदिकशोधसंस्थानस्य किलाऽऽरम्भोऽभवत् । आदौ तावद् द्वित्रा सार्वकालिकास्तावन्न एव चाऽऽर्थकालिका विद्वांस इह कार्यं कुर्वन्ति स्म । प्रथमेन वर्षषट्केन तदीया सख्या द्विगुणिताऽभवत् । तत्पश्चाच्चोत्तरामुत्तरा समां कार्यमात्रावृद्धयनुरोधतः सहायकभूतानां विदुषा सख्याऽपि विवर्धमानैवाऽभूत् । आ च नान्तरीयाऽतीतपूर्वाद् वर्षपञ्चकात् संप्रति ते त्रिशत्पञ्चविंश एव सन्तस्तत्तत्कार्याङ्गीयनियोगाऽभ्यासविशेषवन्तो भवन्ति । कार्यव्यवस्थायाः सुसिद्धयर्थं च तत्तद्ङ्गीयनियोगा उपदशामु कक्षासु विभक्ता भवन्ति । एकैका निर्देशपृष्ठिका च यथाक्रममतिर्वर्धकक्षा सती काले-नेम जनं तत्प्रातिस्त्रिकनियोगयो सतोश् चरमनिरीक्षणस्य च टिप्पणीयसंपादनस्य च कृत उपधावति । एवं किलाऽनेन दैनन्दिनेन विधानेन व्यवस्थीयमान सत् कार्यमेतद् नियमेन चाऽप्रतिहतवेगेन च प्रवर्तते । एवं प्रवर्तमानस्याऽयस्य कार्यस्य नैषप्रत्युद्देकप्रगतिर्संभाव्यतः तत्तद्ङ्कार्याध्यक्षभूतकर्मिष्ठप्रवेकोपकल्पिता व्यवस्थापन-समितिश्व प्रतिपत्तादिकस्य कार्यस्येतिभूतेन चेतिभविष्येण च परिचिता भवन्ती नैत्यिका जागरूकतामिव भजते । ये चाप्यन्ये विद्वांसः संस्थानबाह्या सन्तोऽस्मिन् कार्ये प्रीतिविशेष प्रदर्शयन्ति च साहाय्यविशेषमातन्वन्ति च, तेऽपि विद्वत्परामर्शसमित्यङ्गतां भाज्यमाना सन्तो बहुविधमिव किलास्य कार्यस्योपकुर्वन्ति ।

४. मुद्रण-प्रबन्धः

आदौ तावदनुसंधानविशेषीयाणां विशालकायानां ग्रन्थानां सुप्रतिष्ठित एव कास्मिन्निद् मुद्राग्रहे समुचितं मुद्रण संभवेदित्येवं खलु विचार्य वैदिकग्रन्थार्थपरिजातीयः प्रखण्डो मुंबापुर्या निर्णयसागराख्ये मुद्राग्रहे मुद्रापितोऽभवत् । तदुद्भवस्त्वयमनुभवोऽभवद् यथैवं विधानमतिक्रिष्टविधानकानां च बहुजनसाहाय्यकसव्यपेक्षाणां ग्रन्थानां समुचितं मुद्रणं तदीयनिर्माणक्षेत्रादतिदूरे क्वापि नैव संभवेदिति । तत्पश्चात् प्रकृतग्रन्थीयद्वितीयविभा-गीययोर्द्वयो खण्डयोर्मुद्रणस्येहैव त्रयाणां मुद्राग्रहाणां सायुज्येन यथाकथञ्चित् प्रबन्धे संपन्नेऽपि सतीदमेव निरचयित यथाऽस्य संस्थानस्य ग्रन्थानां स्वक एव मुद्राग्रहे साधु मुद्रणं स्यादिति । एतदनुसारं च संस्थानीयस्य मुद्राग्रहस्य प्रतिष्ठापितस्य सत इदं वर्षत्रयं संपद्यते । यतश्च प्रस्तुतस्य खण्डस्य मुद्रणेऽनेन पर्याप्तं साफल्यं प्रत्य-लम्भि, तत एनेनास्मिन् विषय उत्तरोत्तरमपि भूयसी नैपुणी समासाद्येतेति सूचितं भवति । अन्यच्च । अस्य ग्रन्थस्य मुद्रणं सभावितभिन्नार्थस्थितिकेकतृजनसौकर्यमुद्दिशाऽर्धतो भिद्यमानेषु त्रिप्रकारकेषु कागधेषु कृतं भवति । एषां यस्तावच्च श्रेष्ठ प्रकारो भवति, तस्य सुचिरस्थिरत्वं लक्ष्यीकृत्य निर्देशविशेषाऽधीनतया निर्माणं भवति ।

५ आर्थिकी समस्या

यदा स्वामिश्वेश्वरानन्देनाष्टादशभ्योऽब्देभ्य पूर्वमनेन जनेनाऽयं कार्य-भारो ग्राहितस्तदा तेन यथा-पेक्षमर्थप्रबन्धमहमेव करिष्य इति स्वीकृतमभवत् । एतच्च वर्षद्वयं यावत् सर्वथा सत्यापयन्नसौ द्व्यशीत्युत्तरोनविंशति-शततमस्याऽब्दस्य (१९८२) अन्ते देवेच्छया दिवगतोऽभवत् । तदनन्तरं या तेन स्वराज्यहणान्मामद्वयात् पूर्व स्वीयाया अधिलक्ष्मिताया संपत्ते सभारणार्थं विश्वेश्वरानन्दसम्पत्प्रबन्धिनी सभा सनियोगविशेष संस्थापिता-ऽभवत्, सा दश वर्षाणि यावदस्य संस्थानस्याऽर्थतो भरणमकरोत् । यथा तु तथा सभया सुकरस्याऽर्थवितरणस्य मात्राऽनीवाऽपर्याप्ताऽभवत्, तथा तदीयसदस्यानुमत्या मन्त्रेणिवत्युत्तरोनविंशतिशततमाऽब्द (१९९३) राजकीय-जनतीयोभयविधसाहाय्यसंप्रापणेनाऽस्य संस्थानस्य सांक्षणार्थं समर्थभावुका विश्वेश्वरानन्दवैदिकशोधसंस्थानसभे-त्याख्या सर्वसंप्रदायस्थसाहाय्यकसज्जनैः सभाव्यमाना च सर्वसंप्रदायसाधारणा च सत्यपि संस्थान्तरमात्राऽनधीन-तया निनान्त स्वतन्त्रा च सत्यसनातनसरस्वतीसंप्रज्ञैकस्वधर्मा चाऽपरा संस्था तद्विषयकराजकीयनियमानुसारितया संस्थापिता सत्येतत्संस्थानीय समग्र प्रबन्धमात्मसादकरोत् । एतेन प्राबन्धिकेन परिवर्तनेन च संस्थानस्याऽस्य कार्यक्षमताया खलु त्रैगुण्यविशिष्टमिवाऽन्तरं सुलभं भवति । तथाहि । यत्राऽऽदित प्रथमैस्त्रयोदशैर्वर्षैरधिपञ्चा-शसहस्ररूप्यकव्ययेनाऽष्टलक्षमिता निर्देशपृष्ठिका अक्रियन्त, तत्राऽधुनेवाऽत्रपितिमुपेयुषा वर्षपञ्चकेनैवाऽध्यर्धलक्ष-रूप्यकव्ययेन च चतुर्विंशतिलक्षमिता निर्देशपृष्ठिका अकारिषत् ।

परमेवं संपाद्यमानैषा खलु कार्यक्षमताऽर्थस्य भूयसी च स्थिराऽऽगमा च मात्रामपेक्षत । न च तदर्थ-मद्यापि नैश्चिन्त्यकर कश्चित् प्रबन्धो भवति । तदभावे तु गत्यन्तरादर्शनाद् यथापूर्वमनेनैव जनेन चरमसंपादकीय-नियोगवतापि सताऽवश्यमहरह इतस्ततोऽर्थसंग्रहापाऽविरतायासेन भाव्यमित्येषा दु स्थितिरन्यथा सुस्थितामपि संस्थानीया कार्यक्षमतां चैतद्ग्रन्थप्रकाशनीया प्रगति च नितरा विद्वन्वादित्याशङ्कितमेव चेत् सदा भवति ।

६ आभार-प्रकाशनम्

एवं तावदस्य कार्यस्य तथा तथा शास्त्रीयया च सांस्थिक्या चाऽऽर्थिक्या च दृष्ट्या स्वरूपपरिचापने समाप्त कृते सत्येतत्-ग्रन्थप्रवृत्तत्वाऽभ्यर्हिताऽभिवादनस्य च यावत्प्राप्ततत्तत्साहाय्यकयथासिद्धात्मोपकार्यतानिवेदनस्य च संप्रति खल्वय प्रीतिकर शुभोऽवसर-समुपतिष्ठते । प्रथमं तदहं तास्तान् प्राथमिकान् वेदमन्त्रद्रष्टृन् ऋषीश्च तदनु तास्तान् पदकारांश्च निघण्टुकरांश्च तत्तद्वेदाङ्गोपज्ञानप्रकाशनसुगमितनिगमार्थसुकीर्तान् यास्क-पाणिनि-पिङ्गल-प्रभृतीना-चार्यवराश्च भूयो भूयो नमामि । अथाभिवादयेऽहं तास्तानपि सर्वान् प्रागमन्यागर्वाक्कालिकान् ब्राह्मणमुषीज्योति-शिखोत्सचनैकवतान् वैदिकभाष्यकाराश्च तास्तानपि च सर्वानर्वाच स्वीयाऽअस्रमहापरिश्रमसंप्रवर्तितस्वोपज्ञसंप्रदायविशे-षान् सत वैदिकाश्च शोधकाश्चाऽनुवादकाश्चाऽऽलोचकाश्च भाषामीमांसकाश्च छन्दोविवेचकाश्च कोषकारकाश्च । नामोद्देश-विशेषतद्वेह द्वे षड्मफीलडय वैदिकपुन पाठविवरणी च तत्सहकारितस्यैज्जटनस्य वैदिकपाठभेदविवरणी च कृती साकल्येनैवैतद्ग्रन्थान्तं पातिते सत्या उपकारकभावेन सकीर्त्ये भवत । यच्च गतनीयैरभियुक्तै सामान्येन च विद्वत्-परामर्शसमितीयसदस्यैर्विशेषेण चाऽस्मिन् कार्ये प्रीतिमद्भिर्भूयते, तदहं बहु मन्यमानस्तदर्थं हृदा सर्वेषामपि तेषां समाजनं करोमि । नित्यशब्दब्रह्मनिष्ठाऽऽदर्शोद्दिष्टमुनिजनोचितप्रभूततपस्काऽऽत्मभारस्य च समये समये प्रत्युद्भावुकसमा-लोचनेन चोपयोगवद्ग्रन्थप्रदर्शनेन च ममोपकारातिशयं चोत्साहोद्देकं चातन्वतश्चात्मनः सुहृद् श्रीसिद्धेश्वरवर्मपरम-विदुषस्तु पुनाम सादरविशेषमुत्कीर्तयामि । अथाऽपि ये नाम विद्वांसः पुरा चाऽयं च संस्थानीयकर्मिष्ठतयाऽस्मिन् सर्व-शक्तिव्ययकरे कर्मणि भक्तिक्षमतोभयनिर्भरितसद्योगतो मम सयुगवानोऽभूवन्, सर्वानपि तानहमद्य धन्यान् संभाव-यामि । यच्च एम्. ए., एम्. ओ. एल्. इत्युपाधिधरः श्रीभीमदेवशास्त्री, विद्यावाचस्पति श्रीरामानन्दशास्त्री च सर्वथाग्यभिन्नभावेन च योग्यतया च यथास्व नियोगभारमुद्वहन्तौ मदीये संपादनकार्ये सौकर्यविशेषं सुतरामकार्षाम्,

तदेतद् विशेषमानार्हतयेहोल्लिखामि । यदपि विद्यावाचस्पतिः श्रीरघुनाथचन्द्रशास्त्री नियोगसामान्यस्य सम्यगनुष्ठानतो व्याकरणाचार्य श्रीअमरनाथशास्त्री च मुद्रणमुद्रणपत्रिकयोर्व्युत्पत्तिसमाधानसहकृतावलेकतो मम साहाय्यं समपीपदता, तदपीदं विज्ञापयामि । मुद्रणगृहीयकर्षिष्ठवर्गस्य सामान्यतोऽधिष्ठातु श्रीधनपतिराजश्रेष्ठिनश्च मुद्रकस्य श्रीरेवतरामस्य च स्थापयितु सिराजदीनस्य च विशेषतः प्रस्तुतखण्डीयस्य मुमुद्रणस्य कृते साधुत्वं वदामि ।

अथेदम्बृहत्कार्यसिद्ध्यैकनिमित्तभूतं सामग्र्यन्तरसप्तत्येकाधारमिव च सन्तमर्थसंग्रहमधिकृत्याऽऽदौ तावद् भूतपूर्वो बडौदानरेशो महामान्यो महाराजो गायकवाड सरपूर्व-तृतीय-सयाजिरावसमाख्यश्च पूर्वमिन्दौरा-ऽधिपतिर्महामान्यो महाराजो होल्कर धीतुक्रोजिराव-समाख्यश्च महत्या कृतज्ञतया संस्मर्त्तव्यौ भवतः, यौ लाभपुरीयमास्थिकप्रारम्भात् पुरा स्वामिविश्वेश्वरानन्दस्य प्रोत्साहकभूतोवतत्कार्यमपादनार्थं प्रत्येकमुपविश-सहस्ररूपकमितं परमोदार साहाय्यविशेषमकुरुताम् । एवमेव भूतपूर्व पटियालानरेशो महामान्यो महाराजा-धिराजमहेन्द्र सरपूर्वभूपेन्द्रसिंहममाख्यश्च कयोथलनरेशो महामान्यो राजा विजयसेनश्च कार्तज्ञेनोक्तीत्यौ भवतः, यौ शिमला-पत्तन एतत्कार्यायप्रवृत्त्युदयस्थानभूतायाः शान्तकुट्या निर्माणार्थं तस्मा एव स्वामिवराय महार्थं भूमिखण्ड सहैव प्रादत्ताम् । इदं च भूयो विशेषेणोत्साहं जनयति यद्वर्तमानौ बडौदानरेशश्च पटियाला-नरेशश्च स्वपूज्यपितृपादपद्धति योग्यतया सुतरामनुसरन्तौ पुष्कलार्थप्रदानतः संस्थानेनाऽनेन सयुक्तविवेकं भवतः । अथ माप्रतिकेषु वर्षेषु तावद् अस्य कार्यस्य पूर्त्यर्थं भारतीय-पञ्चापीय-संयुक्तप्रान्तीय-हैद्राबादीय-महेश्वरीय ट्रावन्-कोरीय-जम्बुकादमीरीय-योधपुरीय-कोल्हापुरीय-सांगलीय नाभीय-कयोथलीय-शाहपुरीय-राजकोषेभ्यश्च अवागदसंस्थानाच्च पञ्चापीय-कालिकातीय-विश्वविद्यालयाभ्यां च विश्वेश्वरानन्दनिधानतश्च मूलचन्द्रखंरातीरामनिधानतश्चा-स्थिरं सदपि महार्थं च महोपकारकं चार्थिकं साहाय्यकं संप्राप्तं भवति । मुंबई-विहार-मद्रास-प्रान्तीयराज्यैश्च संस्थानीयानां कियताचिद् ग्रन्थानां कयण व्यवस्थापितं भवति । सार्वदेशिक-पाञ्चापिकाभ्यामार्थप्रतिनिधिसभाभ्यां च प्रस्तावविशेषतोऽत्रत्यं कार्यं प्रमाणितं भवति । अपि च बहुभिर्बहुदायिभिः श्राद्धैः सज्जनैः संस्थानीयायाः सभायाः संरक्षकत्वं वा सदस्यत्वं वा स्वीकृतं भवति । एषा खलूत्पूर्वाणां नानाविधानां महायकप्रवेकाणां मध्य एकैकमपि प्रति तथाविधं मम हृदयमाभारनिर्भरं भवति, यत् तदीयं किमपि वाचनिकं प्रकाशनं कथमपि कर्तुं निनान्तमशक्नुवान-सञ्ज्ञेतदेवाऽई भावयेयं यथा कथंचिदयहमेतत्-कार्योपरिशिर्लनेन तुच्छतुच्छेनापि सता वैदिक्या श्रेष्ठ्याश्च विशेषतो भाषाशास्त्रीयायां प्रवृत्तेश्च सामान्यतः कपि प्रकर्षलवं प्रयोजयेयमिति ।

७. उपसंहारः

यथा चेदं विभावयामि ग्रन्थमिमं सप्रति साप्रतिकानां वैदिकविद्याविशारदानां करगतीकुर्यामिति, तथा चैव मदन्तर्महद् भयमिवोत्थितं भवति । जानाम्येव ह्यतिदुर्मर्षा एतदीया दोषा इति । एवं स्थिते वितर्कयेऽहं यद्-स्मिन्नतिगद्गन् च विशाले चाऽजस्रं प्रगमके च कार्ये सामान्यतोऽग्रनिवार्याऽनेकजनीयहस्तानुसंक्रमवशाच्च विशेषतोऽपि निर्देशवैतथी च व्यवस्थापनवैषम्यं च दुष्परिहरे इव स्यातामिति । अपि चेदमनुभवाम्यहं प्राबन्धिके चाऽऽर्थिके च भारेऽन्यत्र संक्रान्ते सत्यह चेद् ग्रन्थसंपादनमात्रनियोगोऽभविष्य तर्ह्येवाऽवरतो दोषाणां मात्रा नूनमूनता-मैष्यदिति । उभाभ्यामपि त्वेताभ्यां वितर्कानुभवाभ्यां मिथ्यास्मतोषेककराभ्यां सङ्ख्यां प्रेक्षकाणां समाधानलेशस्याऽप्य-सभावनादेतदेव तावत् तान् प्रार्थये यद् येऽपि दोषास्तेषां दृष्टिपथमवनरेयुस्तेऽपि तैर्यथावत् समाधाय विज्ञाप्ये-रञ्जिति एतच्चात्राऽऽश्वासनमपि भूय कैमुतिकीक्रियेत यथाऽस्मिन् विषये क्रियमाणोऽल्पाहोऽपि सहयोगो मयका प्रहोत-माङ्गतयोरीकरिष्यते चाऽऽगामुके कार्यशेषे सुतरामिवोपयोक्ष्यते चेति विदुषां वशंवद कश्चिद्—

लाभपुरे वि. वै. शो. संस्थाने }
श्रावणे, वि. १९९९ तमेऽब्दे }

विश्वबन्धुशास्त्री

भूमिका

१. सजातीयसाहित्य-भित्तिका

(क) वैदिका निघण्टवः

येन क्रमेण गतेषु तेषु प्राचीनेषु दिनेषु वैदिकी सरस्वती भगवती विस्तरभरमुत्तरोत्तरं संबभार, तमेव नितरामुपचितप्रामाण्यनिर्भरेण वच प्रवेकेण स्वकेन यास्क किलोल्लिख । तथाहि 'साक्षात्कृतधर्माणः ऋषयो बभूवुस्तेऽवरेभ्योऽप्राक्षात्कृतधर्मभ्यः उपदेशेन मन्त्रान् संप्राप्तुः । उपदेशाय ग्लायन्तोऽवरे बिल्म-ग्रहणायेम ग्रन्थ समाप्तासिषुर्वेदं च वेदाङ्गानि च (१, २०)' इति । एव तेषु लक्षिताऽलक्ष्याऽऽर्षद्वयपारेषु प्राप्त-श्रुतिशेषमुशीजुट्परिचितसचितप्रचारेषु षाट्संख्यसमन्वयेन सिद्धलोकप्रसिद्धिषु वेदाङ्गेषु तावच् शिक्षायाश्च स्थान-प्रयत्न-स्वर-मात्राऽऽशानुगुण्यतस् तत्तद्वर्णमदुच्चारणस्य, कल्पस्य च श्रौत-गृह्य-धर्म-भेदस्तत्तद्विधिसंगतविविधस-त्कर्मण, छन्दसश्च प्रतिप्रस्तारविशेष यति-पादाऽर्धविभागतस्तत्तद्गायत्र्यादिमितिमानस्य, ज्योतिषस्य च दिव्य-ज्योतिर् संचारतस्तत्तद्व्यवयोगसमयप्रतीति, व्याकरणस्य च प्रकृति-प्रत्ययाऽऽगमाऽऽदेश-लोप-परिभाषातस्तत्तद्वाक्य-स्थशब्दप्रातिस्विकगृतिस्थस्वरूपपरिचापुकसूत्रस्य, निरुक्तस्य च वर्ण-लोपाऽऽगम-विपर्यय-विकार-सहकृताऽर्धवैशिष्ट्या-ऽऽत्मकपाञ्चविध्यप्रमाणतः परीक्षाऽतिपरोक्षगृतिद्वयप्रत्यक्षतासंप्रयोगनश्च तत्तच्छब्दीयप्रकृतिसिद्धसदर्थमानस्य प्रवर्तनेन यथायथ चारितार्थयोग सपेदे । यथा यथा च कालेन वाचिकमूलविप्रकर्षप्रकर्षतो वैदिकानां शब्दानां परीक्षाऽतिपरोक्षता वृद्धिमुपजगाम, तथा तथा खलु निरुक्त-वेदाङ्गोपयोगाऽपेक्षाऽप्यविकाधिकमनुबभूवे । तत्र सौकर्यार्थमेव च तैस्तैराचार्यैस्तत्तच्छास्त्रीया बहवो निघण्टुसमाम्नाया समासन्निरे (या ७, १३) । तेषामेवाऽयमन्यनमो भवति, य एको यास्ककृतसंस्कारतः (तु या. गप्) मुद्रितकाय संस्तदीयेन तदप्रभृतिस्वायतीकृतनिरुक्तसंज्ञाधिकारेण भाष्येण संगुप्तिमिबोपगतोऽधुनापि शास्त्रात्रयेण (शौप १, ३०५) हस्तगतो भवति । एतन्निर्दर्शनत इदं विदितं भवति, यथा निघण्टुग्रन्था नैघण्टुक-नैगम-दैवत-प्रभेदतः काण्डत्रय्या क्रियन्ते स्म । तत्राऽपि नैघण्टुके काण्डे यथार्थविभागत एकावाऽनेकाऽभिधानानाम्, दैवते काण्डे च यथालोकत्रयविभागत प्राधान्यस्तोतव्यदेवतानाम्ना सरल संग्रह इति च, नैगमे काण्डे त्वनेकाऽर्थैका-ऽभिधानानां चाऽनवगतार्थानां च व्यतिकरित संग्रह इति चाऽपर सुवेचो विशेष आधीयते स्म । यतश् चैते समाम्नाया अप्रत्यक्षस कारदुरुहाणा च समग्रकिञ्चिद्वैशिष्ट्याऽन्तरवता च सतां कतिपयानामेव शब्दानां संस्मारक-मात्रत्वेन प्रवृत्तिमुपगमन्, तत एव प्रकृतकोषीयप्रकारक पारायणिक पदसंग्रह एषामविषय इति कैमुतिकायते । तदेतदत्र निदर्शनं स्याद् यत् साप्रतिकोपलब्धिर्विषये निघण्टुग्रन्थे प्रकृतकोषीयेषु प्रथमेषु ५०० शब्देषु केवल २४ शब्दाः समाम्नायिष्येति ।

(ख) प्राक्-प्रतिष्ठा. कोषाः

अथोत्तरस्मिन्ननेहसि बहवः परिषाधितपुरातननैघण्टवविधानकनैपुणीका निघण्टुकरमतल्लिका अमरसिंह-प्रमुखा यास्तास्तान् पद्यात्मकान् कोषोत्तमान्कुर्वन्, तेषां किञ्चैष प्रविभागो भवति यथैक एकावाऽनेकाऽभिधान-स्वरूपा एके चाऽनेकार्थैकाऽभिधानस्वरूपा इति । किन्तुभयविधानानामप्येषा प्राधान्येनाऽर्वाक्काव्यीयसंस्कृतैकदृष्टीनां सता

निगमाऽवबोधे न कश्चिदुपयोग इव संभवेत् । तथाहि । संकेत्यमानैतत्कोषग्रन्थराशिप्राथम्यभाज्यमरकोषे प्रकृत-
कोषीयेषु प्रथमेषु ५०० शब्देषु केवलं २५ शब्दा समावेशमलङ्घ्यते । न त्वेष्वन्यत्पदसंख्याकेष्वपि सत्सु शब्देष्वेको-
ऽपि वेदमात्रविषय इति खलु सुस्मरं स्यात् । यदप्येषा कोषाणां सुदुःखदं नैगमं नैयून्यं रूपूरयितुकाम इव भास्कररायो
मध्येवैक्रमोनविशाऽब्दशतकं वैदिककोषाऽऽख्यं निबन्धमकरोत्, तदप्यकिञ्चित्करमिव स्यात् । ग्रन्थो ह्यमौ स्वरूपत
उक्तपूर्ववैदिकनिघण्टुपद्धीकरणमात्रत्वादननिरिच्यमान सन्नैव कामपि वस्तुनिकाये नवर्द्धिमादर्धात् ।

(ग) अर्वाञ्च कोषा

यावत् प्राचीना पद्धतिमनु शिष्यणविधौ श्रवणस्य च कण्ठाग्रकरणस्य चाऽऽतिवृत्तं प्रभुत्वमभवत्,
तावत् संस्कृतविद्याप्रचारौपयिकत्वेनोक्तपूर्वाऽब्दशतकं कोषा अपि महान्तमुपकारं खल्वकुर्वन् । परं यतः प्रवृत्ति
मुद्गणयन्त्रोपयोग समाप्तिम्, तत एवाऽऽभ्य नूतन विद्यानकमन्वकारादिक्रमेणोपनिबद्धानां कोषाणां साऽवसरत्वस्य
प्रतीतिरायुत्तरोत्तरं वृद्धिमगात् । सर्वप्रथमश्चाऽत्र विषये प्रयत्न कलिकाना-पत्तनीयानां पण्डितानां स्मर्यते । तदावारेण
विलसन्नेन विदुषा विरचितः कोष (१८७४) प्रकाश प्रपेदे । तदुपरिवर्तितानां कृतितर्तीनां च मध्ये रोथ-बोइट-
लिङ्काभ्यां विरचितं सेटपीटर्जबर्ग-पत्तनीय कोष (१९०९-३२) मुकुटमणीयते । यत् प्रकृतकोषीयेषु
प्रथमेषु ५०० शब्देष्विह ४५० अपाठिषु, तदस्य वेदायनौपयिकभावस्य निदर्शनं स्यात् । प्रासमन्त्रस्य बाह्वृच
कोषोऽपि तस्य विधानकगावस्य च कृतिपारम्पर्यस्य च प्रमापको भवति । मोनियरविलिअम्सस्य कोशश्च प्राधान्येन
कोषान्तरीयविषयस्य संग्राहकत्वेन च क्वचित् क्वचित् स्वोपज्ञवस्तुन समर्पकत्वेन च विशेषतः सुग्रहकपुस्तकस्व-
रूपत्वेन चोपकारको भवति । तारानाथीयो वाचस्पत्याऽऽख्य-कोषः (१९३०-४१) आकारत एतद्वर्गीयभारतीय-
कृतीनां मध्ये प्राधान्यं भजते । वेदायनौपयिकत्वेन त्वस्य न कश्चिदयुगयोगसंकेतः सुकरः । तथाहि । प्रकृतकोषीये
प्रथमै ५०० शब्दैः साऽवधिकेष्वेतदीयेषु प्रथमेषु ८०० शब्देषु केवलं ४० शब्दा एव वेदगोचरत्वेनोदाह्रियन्ते ।

(घ) वैदिकयोऽनुक्रमण्य.

पुरातने कालेऽययनार्थप्रयोजितादयः कर्माऽर्थप्रयोजितादयः सत्यम् तत्तच्छास्त्रीयपाठानुक्रमेण मन्त्र-
प्रतीकानां चर्चिनाम्नां च देवतानां च छन्दसां च कण्ठाग्रकरणे साचिव्य दधाना गद्यपद्याऽन्यतराऽऽत्मिका अनु-
क्रमण्यो ग्रन्थं संप्रापु । आदौ तावत् प्रतिशास्त्रं मन्त्रप्रतीकादीनि चत्वारि वस्तुजातानि पृथक्त्वेन, कालेन च
क्वचित् क्वचित् सर्वाण्येतानि वस्तूनि समुह्य सार्वसाधारण्येनाऽनुचक्रमिर इत्येवमेतदीयो विकासक्रम संभाव्यते । न
स्वेतासामनुक्रमणीनां व्यूढानां वा समूढानां वापि सतीनां पदगठनीयतया विविक्ते सति नैगमपदाऽनुक्रमणे किमपि
तात्पर्यमिति कृत्वा तदपेक्षयाऽपि प्रकृतकोषस्य विषयविवेकः स्पष्टो भवति ।

(ङ) एकग्रन्थीया पदानुक्रमाः

साकल्येन वैकांशेन वा वर्णमात्राऽनुक्रमेण समूढानि सन्ति तत्तद्ग्रन्थीयानि पदजातानि खलुक्तपूर्वाणाम-
विकोषाणां संपादन औपयिकतामभक्षतेति सहजं प्रतीयेत । एवं तावत् प्रवृत्तिकालतस् तत्तद्ग्रन्थीयपदानुक्रमसूचीना-
मुक्तपूर्वकोषानपेक्ष्य किञ्चिदिव पूर्वत्वमभूत् । तासां सूचीनां मध्ये कासाचिदेव पृथक् प्रकाशः समजनि । एतासां मध्ये
याः प्रकृतकोषप्रस्तुतविभागीयाऽभिसंबन्धास्तासामिह संकेतः कियते । तद् यथा—

१. मोक्षमूलरीया बाह्वृची पद-सूची (१९२९-३१, १९४९-५१), यस्यां योगतोऽममूढमेव सत् पदपाठ-
मात्रं वर्णमात्रानुक्रमेण वृत्तं भवति । मन्त्राऽऽवृत्तीयानां च पदानामत्र समावेशो न भवति ।

२. इयमेव सूची स्वामिभ्यां विश्वेश्वरानन्द-नित्यनान्दाभ्यामप्यभिनवं प्रकाशनीयत (१९६५) ।

३. ग्रासमन्त्रीये बाह्वृचे कोषे (१९३०) यथाऽऽवृत्तिपुनरुक्तभागीयपदवर्ज पदान्तरसर्वस्वस्य यथायोगं च यथास्थलं च समावेशो भवति, तथाऽनेन पदसूच्यर्थोऽपि सुसाधो भवति । इहाऽऽख्याताऽनाख्यातयोर्विभागो यथा स्फुटो भवति, न तथाऽनाख्याताऽवान्तरभेदानां सता कृतद्वितसमासाना पारस्परिको विवेकः । एतदीयमन्याक्षरीयं परिशिष्टं प्रत्ययीययोगान्वीक्षणस्य बहूपकरोति ।

४ स्वामिनोर्विश्वेश्वरानन्द-नित्यानन्दयोर्यजुर्वेदपदानामकारादिवर्णानुक्रमीयाऽनुक्रमणिकायां (१९६५) माव्यन्दिन-यजुर्वेदीयानि पदानि योगनोऽसमूहान्धेव सन्ति पदपाठमनु वर्णमात्रयाऽनुक्रान्तानि भवन्ति ।

५. महा. परशुरामीयाऽजादिपदखण्डमात्री तैत्तिरीय-संहिताया पदानुक्रमणी (१९८७) वर्णमातृक व्यवस्थापनं विहायाऽणुमात्रेणाग्यनुकृतेति कृतिद्विरुक्तिपर्यन्तात् सतः पदपाठाद् न भिद्येत् । स्थलसंकेतोऽप्येतदीयोऽन्यतः शब्दसंख्याविमिश्रणादन्यत्र रोमकसंख्यापंमिश्रणात् प्रेक्षकाणामप्रीतिकरः ।

६. सायमनीये काठकं चरकं यजुर्वेदीये पदानुक्रमे (१९६९) योगसमूहनमर्धजरतीयते । तथाहि । यथावा वाख्यातसमूहने च यथाप्रातिपदिकं नामिकममूहने चैष्यमाणेऽपि सर्वेषामपि सकृच्छ्रुतीनां पदानां विषये धातुप्रातिपदिकाऽन्यत्र प्रदर्शने च यथायोगं प्रातिपदिकाऽनुक्रमणे चाऽनन्तर एव प्रादर्शि ।

७ स्वामिनोर्विश्वेश्वरानन्द-नित्यानन्दयोः सामवेदपदानामकारादिवर्णानुक्रमीयाऽनुक्रमणिकायां (१९६५) कौथुम-सामवेदीयानि पदानि स्वरतः प्रतिपदसमुचितपरिवर्तनेनाऽसनाथितानि यथासंहितापाठमेव धृतानि सन्ति बुधा क्लेशैकराणि भवन्ति । तथाहि । 'अग्नि' इति वस्तुतोऽभिज्ञस्वरोऽपि सन्नन्यायमेव सतधो-ल्लिखितो भवति । एवम् 'अग्नि' इत्यस्य दशधा-कृत्या न कोऽयर्थः । अन्तश्च । उपसृष्टस्याऽऽख्यातस्य विषयेऽनियमो भवति । तद्वि कचिदेकपदतया कचिच्च द्विपदतयाऽकारणमेव भेद्यते । अतः शोधकार्यस्याऽनुपकुर्वीणियमनुक्रमणिका-ऽकिञ्चित्करी स्यात् ।

८. द्विषि इत्यस्य शौनकाऽथर्वपदानुक्रमः (१९३८) ग्रन्थनविधानके ग्रासमन्त्रीयां बाह्वृची कृतिमनुविधानस्तत्रत्येनैव संकेतेन गतार्थं सन् नितरामुपकुर्वीच्च शोधपराणाम् । एतदीया बाह्वृचसंमेलनविमेलन-प्रक्रिया तु बाह्वृचस्थलसंकेताऽभावेऽपर्याप्ता स्यात् ।

९ शङ्करपाण्डुरङ्गपण्डितीय शौनकाऽथर्वपदानुक्रमः (१९५५) योगनोऽसमूहं सन् पदपाठस्य यथावर्णमात्रं प्रणयनमात्रं भवति । यत्त्वतुल्यमानपदपाठेषु स्थलेषु यथासंहितापाठे स्वरसंकेतोऽकारि तच्चितान्त-मन्याय्यं च व्यामोहकं च स्यात् (तयः तु अश्वस्य, मंहिष्ठ इत्येतत्स्थानीयस्तत्संकेतभारः) ।

१०. स्वामिनोर्विश्वेश्वरानन्द-नित्यानन्दयोर्यजुर्वेदपदानामकारादिवर्णानुक्रमीयाऽनुक्रमणी (१९६५) नान्त्रीयपूर्वस्यैव मुद्रणाऽभ्यासमात्रम् ।

१ उक्तपूर्वैस्तैस्तैर्वैवानिकैर्दोषैश्चाऽपर्याप्तभावेऽच साकमेतेषु पदानुक्रमेष्वन्येऽपि सर्व एतद्वर्गीयग्रन्थन-स्वरूपसहजा दोषाः सामान्येनैव सुलभा भवन्ति । त एवेह प्रविभज्य निदर्शनमात्रार्थं संकेत्यन्ते । आवसानिबन्धः कोष्ठबद्धा संख्या उक्तपूर्वाणां दशानां पदानुक्रमणीनां वर्णनक्रमाऽनुप्राप्ताः संख्या एव संवादुका भवन्ति—

१. स्थलाऽसंकेतः, तयः अश्वस्यः ऋ ५, ६१, २ (३), अश्वस्य ऋ ५, ६२, ४, (१, २), अ-सपत्नम् शौ १९, २७, १४, अ-सत शौ ५, ६, १ (८), असि ऋ १, ९४, ७; ५, ९, ४; ८, ९२, २८, ९३, ३३, ९५, ३, ९७, ५, ९८, ५, ६ (३), असितम् शौ १०, ४, ५; १३, असु-तुप-शौ १०, ५, ४९, अस्ताम् शौ १२, ४, ५२ (८), अस्तु ऋ १, १६२, ११; ८, १७, १० (३); अस्मत् शौ ६,

(च) बहुग्रन्थीया अनुक्रमकोषः

अथ यथा यथा नवजागरितसंस्कृताऽभिरुचौ पञ्चापथे यथोपलभ्यग्रन्थराशिपारायणिकस्य वेदाऽध्ययनस्य वेदार्थोपदर्शनप्रयोजकत्वेन च प्रभारतीविकासैतिह्यक्रमप्रतिमं दर्भकत्वेन चोपयोगस्य प्रतिभानमभूत्, तथा तथा

२४, १, १८, ४, ६९, अस्मि शौ ६, ५८, ३, अस्मे शौ १८, ४, ४६, अहानि शौ १८, १, २७, २८ (८), आ ऋ ८, ८१, ६, ९, ८१, ४ (१, २), आह शौ १८, २, ३७, स्याम शौ ९, १५, २०, १८, ३, १७, ४, ६९, (८) ।

२ अप-मुद्गणम्, तय, अशम् < अशम्, अशाय < अशाय, अकृष्टपुच्यं < °च्यं (५), अववपति < अप° (६), अभि-शाच < °साच (१०), उपलान् < °लान्, चुकृम् < चुकृम् मा १९, ५५, चयम् < चप्यम् (४), जजायथा < अजायथा. (५), तवसा < तवसा (४), ततृपाणा < °पाणा (१, २), शत्रुसानम् < °नम् (२), प्रविदम् < °अ (८), सुप्रशस्तिम् < सु-प्रशस्तिम् (१, १०), पुचते < पुचते (२) ।

३ मिथ्या-पदत्वम्, तय, अनुवासि < अनुवा । असि, अनुवता < °ता, अनुवृद्धिम् < मनु । ऋद्धिम् (६), अभिसंचरण्यम् < अभि । संचरण्यम् (३), अर्वाकि. < अर्वा । अक (६), अवसः < अवसे (४), अवान्तरा < अव । अन्तरा (६), अइमन्वती < अइमन्वती (४), अश्विना < अश्विनौ ऋ १, ११६, ५, १८२, ७, ७, ७०, ४, ७३, २, अश्विना (सं) < अश्विना ऋ ४, ४५, ५ (३), अहीतमुख्यस्या < अहीतमुखी । अस्या (६), आदित्याः < आदित्या ऋ २, ४१, ६ (१, २), आसन् । इषून् < आसन्नि(न[न]-इ)षून् काठ ४५, २१, का < एका काठ २२, ८^१, गायत्र्यविभक्ता < गायत्री । अविभक्ता (६), ततऽअपसे < ततऽअपसे (२), तुरत् < प्रतरत् मा ३५, १० (४); परिवृता < परिवृता ऋ ३, १७, १ (१, २); बहिष्कनीनिके < बहि । कनीनिक, मत्सपत्ता < मत् । सपत्ता (६), मा (< अस्मद्-) < मा शौ ८, १, ८ (८), वाजिन. < वाजि । न ऋ ६, १३, ६, सूनृता < सूनृता ऋ ८, १३, ८ (१, २) ।

४. मिथ्याऽवग्रहः, तय २न्ति-शित- < १निशित- अ-निशित- इत्यत्र (१, २); ?अनु-दु- < *आ-नुदु- अनानुदु- इत्यत्र, अनु-भूति- < *आऽनु-भूति- अनानुभूति- इत्यत्र (१, २, ३) ।

५ मिथ्या-प्रातिपदिकत्वम्, तय., अहि-दन्- > अहिघ्ने < १अहि-घ्न- (६), अ-निमिष्- > अनिमिषम् < °मिष-, अनेन- > अनेनः < अनेनस्- (३), ऋतु- > ऋत्वा < ✓ऋ, ✓अस् (भुवि) > आसन् < आसन्- (६) ।

६ मिथ्या-स्थलत्वम्, तय, अप मा ५, ८६ < ५, ८^१ (४), एति ऋ ४, ७, ४; ५ < ४, ६, ४, ५ (२), खर्ववासिनीम् शौ ११, ११, ७, १६ < ११, ११, १६ (१०); प्र शौ २०, ७६, ७^३ < २०, ७७, ७^३ (१, १०), प्रत्नेन शौ १०, ११५, २ < २०, ११५, २, स्रदन् शौ २, २८, ४ < २०, २८, ४ (१०), युक्तः ऋ १, १५९, ३ < १, १५८, ३ यूथे ऋ ९, ११०, ७ < ९, ११०, ९, रुक्ष ऋ ७, १५, ३ < ७, १५, १३ (२), रोचनानाम् ऋ ७, ५, १० < ३, ५, १०, वितूर्य ऋ १०, ३, ३ < १०, ६८, ३, विश्वध ऋ ४, १९, ६ < ४, १६, १८ (१, २), विव्ये ऋ ९, २२, २ < ४, २२, २ (२); श्रयन्ताम् ६०२, ८ < ८४४ (=ऋ १०, १८), १२ (३).

अधिपञ्चाशेभ्योऽब्देभ्य एदमन्वभावि, यथैतदर्थं बहून्पि वैदिकान् ग्रन्थान् संमेल्य तदीय साधारण्यं समर्पुकाश्च वस्तु-
वैविध्यं संप्राप्तुं काश्च तुलनाऽऽत्मकपरामर्शौपयिकंभावुका अनुक्रमकोषाः संकलनीया इति । अथ ये चैवमभिप्रायुका ग्रन्था
अथाऽत्रधि व्यरचिषत, ते संकेतत परिचाप्येरन् । तद् यथा—

१. जैकवीयेऽनुक्रमकोषे (१९४८) भगवद्गीतासहकृतानाम् उपनिषद्वाक्यानां प्रातिपदिकी-
भावित-यथावर्णमात्राऽनुक्रान्त-तदीयमुख्यपदाऽनुपातिव्तेनाऽयौगिकश्वापूर्णस्थलीयश्च सन्नयुपादेय एव संग्रहो भवति ।

२. ब्लूमफील्डीयेऽनुक्रमकोषे (१९६३) ऋग्वेदादीनां ११९ ग्रन्थानां यथावर्णमात्राऽनु-
क्रान्तानां मन्त्रपादप्रतीकानां संग्रहो भवति । एषा ग्रन्थानां मध्ये ५६ एव मौलिका ग्रन्था माकल्येन संगृहीता भवन्ति ।
अन्येषां तु यथाऽपेक्षमंशत एव संकलनं व्यधायि । यत्किंवाऽन्यथा सर्वथा बहूपकारके सति संग्रह उपलभ्यमान-
स्वराङ्कना अपि पाठाः स्वरराहित्येनैव प्रादर्शित, तदस्य गुरुदोषतामावेहेत ।

३. कीथसहकृतमैकडानलीये वैदिकाऽनुक्रमकोषे (१९६९) वैदिककालिकसांस्कृतिकविकासं वा
प्राचीनैतिहासविज्ञानप्रभृतिविषयान्तरसामान्यं वाऽधिकृत्य संकेतनिर्भराश्च सती यथावर्णमात्रमनुक्रान्तास्तास्तां
छब्दां शीर्षकीकृत्य विरचितानां स्वपरोभयोपज्ञमतवैविध्यसारं समर्पुकाणां च निबन्धानां संग्रहो भवति ।

४. हसराजीये वैदिककोषे (१९८३) १५ ब्राह्मणग्रन्थानधिकृत्य प्राचीननिर्वाचनप्रमुखकतिपय-
विषयप्रदानंरकाणि यथावर्णमात्रमनुक्रान्तानि संकेतितविशिष्टस्थलीयराष्ट्रियवाक्यावलिसनाथितानि सन्ति कति-
पयान्येव पदानि संगृहीतानि भवन्ति ।

२. सामान्येन लक्ष्यं क्षेत्रं व्यवस्था च

(क) लक्ष्यम्

१. तत्तत्प्रकारान्तरतश्चरितार्थानामपि सता नान्तरीयपूर्वाध्यायवृत्तोपवर्णनानामनुक्रमग्रन्थानां मध्ये न
केनचिदपि यावदुपलब्धनि शेषवैदिकवाङ्मयीयपदसर्वस्वाऽनुक्रमकोषीया चिरादनुभूयमानाऽपि सती शोधाऽभियुक्ता-
ऽपेक्षा सुपूरा भवति । तस्या सदपेक्षायाः पूर्तिरेव तावत् प्रकृतस्य ग्रन्थस्य मुख्यं लक्ष्यं भवति ।

२. अन्यच्च । एकान्तरीयोत्तराध्यायसमर्पितया प्रक्रिययेह प्रतिशब्दं विश्लेषेण योगचिन्ताप्रयोजकं सद्
विविधं वस्तुजातं तथा संगृह्यते, यथैतदाधारेण पुरा प्रक्रियमाणे वैदिकशब्दार्थकोषे साक्षाच्छ्रुत्यर्थपर्यालोचनमप्रतिहतवेग
प्रवर्ततेति ।

(ख) क्षेत्रम्

१. अत्र तावद् अयं यावत् ४०७ आधार-ग्रन्था वृत्तसंग्रहाः समपत्सत । आऽन्यखण्डीयप्रकाशं चैषा
संख्या ४२५ भावुकेति संभावनीयम् ।

२. अस्या तावत् सख्यायां मुख्यात् सती वैदिकान् साहित्याद् बाह्यानां सती स्वरूपतो विषयतश्च तस्य
संनिर्कर्षविशेषमादधानानां च तत्तदङ्गोपाङ्गसामरत्याऽभिसंबद्धानां चाऽपरेषामपि बहूनां ग्रन्थानां समावेशो भवति ।

३. अथाऽऽधारग्रन्था स्वरूपविभागत संकेत्यन्ते । तद् यथा—

(क) संहिता, (ख) खिलसूक्तानि, (ग) ब्राह्मणानि, (घ) आरण्यकानि, (ङ) उपनिषद्ः, (च) श्रौत-
सूत्राणि, (छ) गृह्यसूत्राणि, (ज) मन्त्रपाठाः, (झ) धर्मसूत्राणि, (ञ) पितृमेधसूत्राणि,
(ट) शुल्बसूत्राणि, (ठ) परिशिष्टानि, (ड) अनुक्रमण्यः, (ढ) शिक्षा, (ण) प्रातिशाख्यानि,
(त) पाणिनीये सूत्रपाठः, उणादिपाठः, धातुपाठः, गणपाठः, फिट्सूत्राणि, वार्तिकानि, इष्टयः,

गतपूर्वतत्तद्विभागीयलक्ष्यसर्वस्वं च, (थ) निषण्टवः (द) निरुक्तम्, (घ) छन्द, (न) ज्यौतिषम्, (प) पूर्व-मीमांसा, (फ) उत्तर-मीमांसा, (ब) साख्यम्, (भ) योग, (म) भगवद्गीता च ।

(ग) व्यवस्था

प्रकृते ग्रन्थ उपयुज्यमाना एते विभागा यथा समूह्यन्ते तथाऽधुना संकेतो भवति । तद् यथा—

१. संहिता खिल-सूक्तानि च, २. ब्राह्मणान्यारण्यकानि च, ३. उपनिषद्-उत्तर-मीमांसा साख्यं योगो भगवद्गीता च, ४. अवशिष्टा षोडश विभागाश्च ।

२. यथैतेषां विभागानां सामान्येन संहिता-ब्राह्मणोपनिषद्-सूत्राऽऽत्मतया चतुर्व्यूढानां सतामन्योन्यविवेक-प्रयोजिततत्तद्व्यूहोपदेशेऽन्यनिर्भरं स्वाध्यायाऽभ्यास उत्तरोत्तरं संप्रवर्तेत, तथा प्रतिव्यूहं पार्थक्येन प्रवर्तमाना प्रकृतग्रन्थीयाश्चत्वारो विभागा अक्लृप्तानि । तद् यथा । प्रथमो विभाग साहितिक, द्वितीयो विभागो ब्राह्मणाऽऽरण्यकीय, तृतीयो विभाग औपनिषद्, तुरीयो विभाग सौत्रश्च । अपर आवसानिक पञ्चमो विभागोऽपि क्लृप्तो भवति, यस्मिन् प्रथमेषु चतुर्व्यूहेषु विभागेषु संगृहीतानां सतां शब्दानामाद्याऽऽन्त्योभयवर्णाऽनुक्रमेण सकलपाठश्च संस्मरणीयपरामर्शयैतत्क्षेत्रीयग्रन्थराशिपरिचयीयोपयोगवन्ति कानिचिद् विषयान्तराणि च समावेशायाऽभिप्रेयन्ते । एते पञ्च विभागाश्च यथाप्रकृतखण्डं प्रविभज्य प्रकाशयन्ते ।

३. आधार-ग्रन्थाः

(क) अथ प्रकृते विभागे येषां संहिता-ग्रन्थानां समावेशो भवति, त इम इह नामोद्देशमात्रतः कीर्त्यन्ते । तद् यथा—

- १ ऋग्वेद-संहिता (संक्षे. ऋ) ।
- २ ऋग्वेद-खिलसूक्तानि (संक्षे. खि) ।
३. वाजसनेय (मा-यन्दिन)-शुक्ल-यजुर्वेद-संहिता (संक्षे. मा) ।
- ४ वाजसनेय (काण्व)-शुक्ल-यजुर्वेद-संहिता (संक्षे. का.) ।
- ५ तैत्तिरीय-कृष्ण-यजुर्वेद-संहिता (संक्षे. तै) ।
६. मैत्रायणीय-कृष्ण यजुर्वेद-संहिता (संक्षे. मै) ।
- ७ काठक (चरक)-कृष्ण-यजुर्वेद-संहिता (संक्षे. काठ) ।
८. कपिष्ठल (कठ)-कृष्ण-यजुर्वेद-संहिता (संक्षे. क.) ।
- ९ कौथुम-सामवेद-संहिता (संक्षे. कौ.) ।
- १० जैमिनीय-सामवेद-संहिता (संक्षे. जै.) ।
११. शौनकीयाऽथर्ववेद-संहिता (संक्षे. शौ) ।
१२. पैप्पलादाऽथर्ववेद-संहिता (संक्षे. पै) ।

(ख) कस्या कस्या संहितायाः प्राक्प्रोक्ता पदपाठा इदानीमुपलब्धविषया भवन्ति, किलक्षणश्च तदीय प्रकृतग्रन्थीयाऽभिसंबन्ध इत्येतद्विस्तर उपरि उपादीयमानं द्रष्टव्यं (तु भू. ५, क, ७) ।

(ग) आधारग्रन्थीयपरिशोधपरिज्ञानयोर्विषये तत्र तत्रोपयुक्तचरीणां चोपयोक्ष्यमाणानां च प्राग्वर्गभाष्यटीकाटिप्पणनिबन्धादिप्रकारककृतीनां तन्नामतश्च तत्कर्तृनामतश्च संक्षेपेऽपूरेऽपि भवतीतीहापि तत्पुनर्वचनेऽभिरुचिर्न भवति ।

४. विधानक-सारसंग्रहः

१. सामान्य-प्रकरणम्

(क) सामग्र्याः संपूर्णत्वम्

एतद्ग्रन्थीये प्रकृते विभाग आधारभूतेषु श्रुतिग्रन्थेषु यावन्मात्रप्रयुक्तस्य सत एकैकस्य शब्दस्यैकैकस्य रूपस्य स्थल-नै शेष्येण समावेशोऽकारीत्येतदीयं विशिष्टं लक्षणं भवति । एषाऽनतिशयितपूर्वकायविस्तरा सती शब्दसामग्रीहैव तावत् सर्वप्रथमं सर्वाङ्गीणया यौगिकया प्रक्रियया व्यवस्थाप्य यथावद् निर्दिश्यन्ते । अथ विश्वप्राग्वर्गान्विबुधीयतत्तद्वैदिकविषयीयतत्तन्मनसामस्योल्लेखाऽऽलोचनोभयनिर्भरैश्च तस्य तस्य पाठस्य स्वरूपं च तस्य तस्य शब्दस्य व्युत्पत्ति च तत्र तत्र विचारणीयतयोपतिष्ठमानास्तास्ता साहित्यिकीर्वा वैयाकरणिकीर्वा वाक्यान्वयीया वा सौवरीर्वा छान्दसीर्वाऽर्थमीमासीया वा साशयिकी स्थितीश्चाधिकृत्य प्रवर्तमानैश्च प्रतिपृष्टीयैष्टिष्णुपै समग्रोऽयं ग्रन्थो मूलार्थविशदीकृतिप्रयोजनिकया वृत्त्येव सनाभ्यते ।

(ख) आधिश्चुतिकौ संवाद-विसंवादौ

१. यदा बाह्वृचं श्रावितपूर्वं सन् पाठ पुनः श्राव्यते, तदा तस्य तत्तच्छब्दविशेषीयपुनः पाठाऽपाठ-विवेकनो यथायोगं प्रतिनियतस्वरूप संकेत क्रियते ।

२. यदा बाह्वृचं श्रुतिविशेषो ग्रन्थान्तरीयतया श्रुतिगोचरतामुपैति, तदा तस्य तत्तच्छब्दविशेषीय-तद्गतपाठाऽपाठविवेकनो यथायोगं प्रतिनियतस्वरूप संकेत क्रियते ।

३. यदोक्तपूर्वस् तत्तच्छब्दविशेषीय पाठभेदः स्वर-प्रत्ययान्यतरमात्रीयस्वरूपो भवति, तदा बाह्वृचमूलपाठो नित्यं टिप्पणे प्रदर्शितो भवति, तय. पृ. ४१४^क ।

४. यदोक्तपूर्वस्तत्तच्छब्दविशेषीय पाठभेदस्तत्पर्यायाऽपर्यायान्यतरभूतशब्दान्तराऽऽत्मको भवति, तदापि बाह्वृचमूलः पाठो नित्यं टिप्पणे प्रदर्शितो भवति, तय. पृ. १८^० ।

५. यदा तूक्तपूर्वस्तत्तच्छ्रुतिविशेषीय. पाठभेदस्तच्छब्दविशेषीयप्रातिस्विकस्थानाऽऽपन्नशब्दान्तरतया व्यवस्थापयितुं दुःशको भवति, तदा बाह्वृच मूलं स्थलाङ्कनमात्रेण विज्ञापितं भवति^१, तय. पृ. ४८^क ।

६. बाह्वृचभिन्न-ग्रन्थान्तरीया अन्योन्याऽपेक्षया वर्तमाना पाठभेदा अप्येवं यथायथं टिप्पणेषु प्रदर्शिता भवन्ति, तय. पृ. ४२^१, ७८^५, ९४^१, ४४५^१ ।

७. तत्तद्ग्रन्थीयमूलकोषीया विशिष्टपाठभेदीयाः संकेता अपि यथासंभवं टिप्पणेषु प्रदर्शिता भवन्ति, तय. पृ. ५७^क, ७५^५, ४२१^६, ४३८^० ।

८. प्राग्वर्गभाष्योपलभ्या दुरुहपाठविमर्शीया विशिष्टसंकेता अप्येवं टिप्पणेषु प्रदर्शिता भवन्ति, तय. पृ. ८२^१, ९२^५, ५०९^६ ।

^१ उपरितनात् खण्डात् प्रसृति बाह्वृचाऽपेक्षयाऽपि तुलनात्मकाध्ययनस्य सौकर्यसंपादनार्थं ग्रन्थान्तरीयास्तत्पाठभेदा अपि समानमेव टिप्पणेषु प्रदर्शयिष्यमाणा द्रष्टव्याः ।

१. कृष्णयजुर्वेदीयब्राह्मणभागीया शब्दावलिश्च श्रुत्यन्तरविवेकतोऽध्ययनमौकर्यार्थं संकेतपार्थक्येन निर्दिष्टा भवति ।

(ग) पाठ-प्रतिष्ठापनम्

१ इहत्यादेकैकस्माद् निर्देशाच्च प्राक् तद्विषये वर्णनं स्वरतो योगतोऽन्वयतश्चाऽसकृच्च निशेषं च स्थितिसमीक्षणं व्यधायि । येषां ग्रन्थानां प्राचीना पदपाठा उपालप्सत, तदीयानां निर्देशानां समये तेषामुपयोगोऽकारि । येषां तु ग्रन्थानां प्राचीना पदपाठा नोपालप्सत, तदीयनिर्देशसौकर्यार्थं तेषां प्राग्विधयेन नवीनाः पदपाठा अकृषत । एवं यावन्मात्रं प्राग्वर्गभाष्यीय उपयोगं समभूत्, तावन्मात्रमपौ सम्यगकारि । दीर्घप्रतस्य नितरां परिश्रमसाध्यस्य चाऽस्य पर्यालोचनाऽऽत्मकस्य वैदिकग्रन्थाऽध्ययनकार्यस्य संपादनात्तावदयमनुभव प्रापि यथा पाठपरिशुद्धिमुद्दिश्य सर्व एवैते ग्रन्था पुन संस्करणविशेषाऽपेक्षा भवन्तीति ।

२. अस्याश्चाऽऽवारग्रन्थीयाया अपेक्षया विषये खलु स्थले स्थले तां ता विकटा स्थितिमुद्देशतश्च यथासम्भवं समाधानतश्चोदाहरन्ति टिप्पणानां शतानि साक्षीणि स्युः । एषां टिप्पणानां तावदेते मुख्या प्रकारविशेषा भवन्ति—

- (अ) यत्रादर्शितसमाधानं दुरुहमात्रं संकेतितं भवति, तय. पृ. १०^p ।
- (आ) यत्र समाधानप्रयत्नसहकृता दुरुहता संकेतिता भवति, तय. पृ. २३६^f, ४४५^a ।
- (इ) यत्र शुद्धतया प्रसिद्धपूर्वाणां पाठानां विषये साशयिकत्वं प्रदर्शितं भवति, तय. पृ. ८ⁱ, ७९ⁱ ।
- (ई) यत्र शुद्धतयोरीकृतपूर्वाणां पाठानां प्रत्याख्यानमिष्टं भवति ९^a, १७२^b ।
- (उ) यत्र यथाऽभिप्रेतं शोधविशेष. समर्थितो भवति, तय. पृ. ९^j, १०९^d, २०१^b, २७४^e, ३६९^a ।
- (ऊ) यत्र ग्रन्थविशेषीयमूनमिव सद् यथोपलम्भ-संस्करणं पूर्तिमिव नीतं भवति, तय. पृ. ९^m ।
- (ऋ) यत्र प्राचीना कृतयोऽर्धत आलोचिता भवन्ति, तय. पृ. १३^a, ४४^j, २०९^d, २४४^k ।
- (ॠ) यत्राऽर्वाक्तन्य कृतयोऽर्धत आलोचिता भवन्ति, तय. पृ. १३^e, २१^j, २६८^m, २७९^e ।

(घ) पाठानामर्थतोऽनुसंधानम्

यद्यपि श्रौतपदजातीयवैयाकरणव्यवस्थितिसहकृतनिर्देशमात्रोद्देशस्य सतोऽस्य ग्रन्थस्य श्रुतिपरपरीयमर्थोऽनुसंधानं विषयो न भवति, तथाऽप्युक्तपूर्वपाठप्रतिष्ठापनशोधनप्रसङ्गाऽनुरोधतस्तत्र तत्र तदपि प्रसक्तं भवति, तय. पृ. १३^a, १६ⁿ, २१^k, ४७^a, ५२^j, ७०^e, ७३^j, ३०७^b, ३०९^e, ३३३^b ।

(ङ) श्रौतश्छन्दोविमर्शः

तत्तत्पाठपर्यालोचनप्रतिष्ठापनीयप्रयत्नप्रयोजितश्चेह तस्य तस्य मन्त्रस्य यथातत्स्थितिविशेषविचार छन्दोविमर्शोऽप्यानुषङ्गिकधर्ममाक् सन् समावेश लभते । यच्चाऽस्मिन् विषये छन्दोऽनुलक्षणीकरणतत्त्वानुप्रापणोभय-प्रयोजनकं विधानकं प्रवर्तितं चाऽनुसृतं च भवति (तय. पृ. ५४५ⁱ, ५७२^e, ५९२ⁱ) तस्याऽपराङ्गभावेन च पूर्णभावेन च क्रियमाणोऽन्यासकमो भूयिष्ठानां पाठानां यथायथ प्रतिष्ठापक स्यादिति प्रतीयते ।

(च) सांहितिकं दीर्घत्वम्

संहितापाठीयं दीर्घत्व स्वरूपभेदतस्त्रेधाविशिष्टाया निर्देशिकाया प्रयोजकं भवति । त इमे तावत् त्रयोऽपि विशेषा भवन्ति—

१. यत्र (यथा मै) उदात्ताद्यच्के पदे परत पदान्त्याऽऽकारात्मिका श्रुतिर् अस्, ए इत्येतयोर्मध्ये-
ऽन्यनरेण समूहा भवति, तदाऽसौ यथास्वमूलविवेकतो व्यवस्थाप्य प्रत्यापन्नतन्मूलस्वरूपतया निर्दिष्टा भवति, टिप्पण-
गतश्च तद्विस्तरो भवति, तय. पृ. ६४०^v ।

२ कानिचित् तिङ्रूपाणि चाऽव्ययानि च ह्रस्वदीर्घौभयविधान्ततया श्रूयन्ते । तानीमानि प्राक्तनेषु
पदपाठेषु नित्यं ह्रस्वान्ततयैव प्रदर्शितानि भवन्ति । इह तावत्तदीयस्याऽस्थौभयविध्यस्य सूचनार्थं समूहस्य सतस्त-
दीयस्य स्थलाङ्कनस्य मूर्धन्य संस्तदुभयप्रकारसाधारणभूत एव तदीयो निर्देशो भवति (तु भू. ४, ४, ग), तय.
अध > धा, अभि > मी, अभि > रक्ष > अभि रक्षथ > था, > अव > अव > वा ।

अथ यदा कश्चिदुपसर्ग पूर्वपदा गतोऽन्यैव द्विविवतया श्रूयते, तदाऽसावपि तदुभयप्रकारसाधारणभूतमेव
निर्देशं भजते, तय १ अनु, > नू-रा-व- ।

३ यद्धि परतोऽभ्यासः प्रायेण दीर्घान्ततया श्रूयते, कचिदेव त्वपि ह्रस्वान्ततया वा ह्रस्वान्तमात्र-
तया वा । इहैतन् त्रैविध्यं यथायोगं संहितापाठमनु निर्दिष्टं भवति, तय. वाचस्पत्यै, तनृषाण- इति तानृषाण- इति च,
तनृदानु- (वैतु पदपाठानां प्रायिकी ह्रस्वान्तता-मात्रीया क्वाचिन्क्येव च दीर्घान्ततामात्रीया प्रवृत्ति, तय. ववसानु-
ववृषाण-, चाकनत्, चाकशोति) ।

(छ) प्राक्तनाः पदपाठाः

१ ऋग्वेदस्य च माध्यन्दिनतैत्तिरीययोर्यजुर्वेदयोश्च कौथुमस्य सामवेदस्य च शौनकीयस्याऽथर्ववेदस्य
च प्राक्तना पदपाठा मुदिता सन्त उपलभ्यन्ते । मैत्रायणीय पदपाठोऽयं शतस्तत्संस्करणेषु टिप्पणेषु
समाविष्टो भवति^१ ।

२. अस्मिन् कोप एतेषां पुराणानां पदपाठानामुपयोगप्रकारमधिकृत्य तावदिमे केचिद् विशेषा
भवन्ति—

- (अ) यदाऽत्रत्यो निर्देश पदपाठादविशिष्टो भवति, तदा पदपाठविषया परामर्शिका नैव क्रियते ।
- (आ) यदाऽत्रत्यो निर्देश पदपाठाद् विशिष्टो भवति, तदा पदपाठो नित्यं टिप्पणगोचरीक्रियते प्रायेण
तत्त्वत आलोच्यते च, तय पृ. १००^a, २८८^b, ३४९^o, ४१२^o, ६६०^d ।
- (इ) यदाऽत्रत्यो निर्देश साशयिको भवति, तदा पदपाठटिप्पणे दीयते, तत्तत्पक्षोपवर्णनं चाऽपि तत्रैव
क्रियते, तय पृ. ७^e, १७४^a, १८२^h ।
- (ई) नञ्समासेषु नञ उत्तरमवग्रहो न क्रियते इति पदपाठीया सामान्या प्रवृत्तिर्भवति । इह तावद्
यथापेक्ष नञ उत्तरमप्यवग्रह क्रियते । तत्र खत्वं अ-पतिघ्नी- इत्येवप्रकारकाणां समासोत्तरपदानां
सता नञ-समासानां स्वर सुस्पष्टतर स्यात् (वैतु. अपति-घ्नी- इति पदपाठीयो निर्देश, यत्र
इह पृथग्भूतेन पति-शब्देन नञ समासोऽनभिप्रेतो भवति, पति-घ्नी- इत्येतेन समासेन
चाऽभिप्रेतो भवतीति दुर्वैचमिव स्यात्) ।
- (उ) यत्राऽप्यन्यत्र संदिग्धस्वरूपेषु समासेषु पदपाठीयाऽवग्रहाऽप्रवृत्तिर्भवति, तत्र सर्वत्रेहाऽवग्रह
क्रियते च टिप्पणीयेनाऽऽलोचनेन सनाथ्यते च, तय. पृ. ७५^m ।

^१ एतदीयः समग्रो मूलकोषोऽप्येक पञ्चापविश्वविद्यालयपुस्तकालयीयतयाऽस्मत्पार्श्ववर्तिता भजते । यस्तु
रावणकर्तृकप्रसिद्धिबाह्वचपदपाठीयसप्तमाष्टकमात्रीयोऽयंको मूलकोष उक्तपूर्वं पुस्तकालये विद्यते, तस्य शाकलप्रसिद्धे
पदपाठान्तरामेधाद् रावण इत्यत्र प्रतिलेखक एव कश्चिद् स्यान्नतु स्वतन्त्रपदपाठकारः कश्चिदिति स्पष्टम् ।

- (ऊ) यदाऽत्रत्यनिर्देशाऽवग्रहीया स्थिति पदपाठाऽवग्रहीयायाः स्थितेभिन्ना भवति, तदाऽयं स्थितिभेदष्टिपणे सम्यगालोचितो भवति, तय पृ. १०६०, १८८^k, १९४^a० ।
- (ऋ) श्रौता उपसर्गा उपसर्ज्यतिङपेक्षया व्यवहिताश्च भवन्त्यव्यवहिताश्च । ये तावद् व्यवहिता भवन्ति ते नित्यं सस्वरा भवन्ति, ये त्वव्यवहिता भवन्ति त उभयथा भवन्ति सस्वराश्च नि.स्वराश्च । तद् ये नि स्वरा भवन्ति त एव पदपाठेषु पूर्वपदतया निर्दिश्यन्ते नेतरे । इह तु व्यवहिता अव्यवहिता अप्यथ नि स्वरा अपि सस्वरा अपि येऽपि तिङ्-मापेक्षा भवन्ति, ते सर्वेऽपि पूर्वपदतया निर्दिष्टा भवन्तीत्येवमय सहस्रशो निर्दिष्टिभेदकर सुमहान विशेषो द्रष्टव्यः ।
- (ॠ) संहितापाठस्य दीर्घत्वस्य निर्देशस्य विषये च यथाऽस्य कोषस्य पदपाठेभ्यो विसंवादाऽतिरेको भवति तथोपवर्णितचरमेव भवति (तु भू. ४, १, च) ।

(ज) वर्गिता-निर्देशिका

१. इह तावदावारग्रन्थीयानि पदानि निबन्तानि सुबन्तान्यव्ययानि चेति त्रैवा वर्गीकृत्य च यथासंभव यौगिकीभाव्य च सामान्येन सतैकेन वर्णमात्राऽनुक्रमेण निर्दिष्टानि भवन्ति ।

२. यावत् प्रतिवर्गीया नैर्देशिका विशेषा उपरितनाना यथास्वप्रकरणानामेव विषयतां भजेरन, सामान्यायाः सत्या निर्देशव्यवस्थाया विषये केचिद् विशेषास्तावदिहाऽयुल्लिख्येरन्—

- (अ) तिङन्तीये वर्ग उपसृष्टाऽनुपसृष्टोभयविधाना सता मूलधातूनां नामधातूनां च यथोपलम्भं सर्वलकारीयाणि रूपाणि समाविष्टानि भवन्ति ।
- (आ) शुद्धक्रियाख्याणि रूपाणि च णिच्प्रसृत्यर्थविशिष्टक्रियाख्याणि प्राक्रियिकाणि रूपाणि च पृथगु-पवर्गकल्पनेनाऽन्योन्यतो विभज्यन्ते । एवं सार्वधातुकनिष्पन्नानि रूपाण्यार्धधातुकनिष्पन्नेभ्यो रूपेभ्यो निर्देशकमपार्थक्येन विविच्यन्ते ।
- (इ) सुबन्तानि रूपाणि यथास्वधातु-साक्षात्परंपरिताऽन्यतराऽभिसंबद्धप्रातिपदिकशिरस्कतया निर्दिश्यन्ते । अस्पष्टयोगत्वाद् धानवीयवगपरंपराबाह्यनिर्देशानां सता प्रातिपदिकानां च योगपरीष्टिष्टिप्पणगता भवति ।
- (ई) तद्धिता यथास्वप्रकृतिभूतेभ्यः कृद्भ्यः श्रेणि-भेदेन निर्दिश्यन्ते ।
- (उ) कृतां च तद्धितानां च पूर्वपदतश्चोत्तरपदतश्च सकलं सामासिकं वृत्तं यथायथं निर्दिश्यते च तुलनात्मकाऽध्ययनविशेषप्रयोजनकेन प्रतिपरामर्शिकाभिक्षेण सनाध्यते च ।
- (ऊ) कार्तं वा ताद्धितं वा सामासिकं वा स्त्रीवृत्तं यथायोगप्रतिविविक्तेन सता श्रेणिबन्धेन पृथङ् निर्दिश्यते ।
- (ऋ) यथायोगं निर्दिष्टानां सतां सुब्योगिनां प्रातिपदिकानां वैयक्तिकसंज्ञात्वेन वा सामान्यसंज्ञात्वेन वा भावपदत्वेन वा सर्वनामत्वेन वा विशेषणपदत्वेन वा क्रियाविशेषणत्वेन वा कर्ष्यचिदन्त्यत्वेन वा यथाश्रुति वृत्तिवैशिष्ट्यं यावदपेक्षं टिपणेषु निर्दिश्यते ।
- (ॠ) विलक्षणानि सन्ति तिङ्-रूपाणि वा सुब्-रूपाणि वा द्विर्निर्दिश्यन्ते, यौगिकेनाऽनुक्रमेण च प्रतिपरामर्शिकासनाथितेन सता यथाप्रातिस्त्रिकेनाऽनुक्रमेण च ।
- (ॡ) यौगिकत्वेन चाऽयौगिकत्वेन चोभयथाऽपि निर्देशभाजि सन्त्यव्ययानि सौपतैडाभ्यां वर्गान्तराभ्यां सुवेचानि भवन्ति ।

- (ए) अव्ययीया पृथक्-कृतिस्त्वेषा यथाप्राक्प्रसिद्धिप्रेक्षणसौकर्यमात्रप्रयोजना भवति । व्याकृतिसीमान्त-
दृशा हि तत्तदव्ययं तत्तत्प्रातिपदिकीयतत्तद्विभक्तीयं रूपं क्रियाविशेषणत्वेन बोधसर्गत्वेन वा
समुच्चयपदत्वेन वा तत्तद्वृत्तिवैशिष्ट्ययुतं सद् भूयो भूयोऽभिन्नतयैव श्रूयमाणत्वात् कालेना-
ऽसौपमित्यस्या प्रतीतिविषयोऽभूत् । एवं च तावदास्थायेहाऽनेकानि प्राक्प्रसिद्धितोऽव्ययाख्यानि
सन्त्यपि पदानि सुबन्ताऽन्तरसंन्यायतया प्रातिपदिकशिरस्कीकृत्य निर्दिष्टानि भवन्ति ।
अन्यानि चापि बहून्येवमनिर्दिष्टान्यपि सन्ति टिप्पणेषु तथात्वेन व्याख्यातानि भवन्ति ।
- (ऐ) कर्मप्रवचनीयानामन्यत उपसर्गगतीनां चाऽन्यतो विवेक इह सम्यक् प्रदर्शितो भवति ।
- (ओ) प्राक्प्रसिद्धित उपसर्गसामान्यसंज्ञावतामव्ययवशेषाणामिह यथाश्रुतिलक्षणतः क्रियाविशेषणा-
ऽऽत्मकान्यव्ययानि, औपसर्गिकाण्यव्ययानि, उपसर्गात्मकान्यव्ययानि चेति त्रेधा विषयविभाग
कृतो भवति, तय पृष्ठ ३८०^१, ३८५^२ ।
- (औ) प्रतिसमासं यथाश्रुत्यर्थालोचनमिह तत्पुरुषादिभेदनिर्देश कृतो भःति यथायोगमवग्रहश्च ।
अनया विधया खलु तत्तत्समासवच्छ्रुतभागीया वृत्तिरिव विरचिता भवति ।
- (अं) यद्यपि सर्वार्णानां सतां भिन्नवर्गायाणां शब्दानां संकेतविशेषप्रयोजितो वर्गविवेक एव पर्याप्त इति
कृत्वा सामान्येन तदीय साख्यो विवेकोऽन्यथासिद्धत्वादुपेक्षितो भवति, तथापि यत्र यत्र स्वरतो
वाऽर्थतो वा वैशयाऽर्थं साख्यो विवेकोऽपेक्षितो भवति, तत्र तत्र सोऽपि कृतो भवति ।

(झ) स्वरः

यद्यनुरिष्टात् सौवरं प्रकरणं पृथग् विरचयिष्यमाणं भवति, तथाऽपि तद्विषयीयं यत् किञ्चित् सामान्यलक्षणं
भवति, तत्तावदिदं सूच्यते—

- १ एकैकं सौवरो निर्देशष्टिप्पण उपपादितो भवति ।
- २ यथाश्रुतिशाखाभेदमुपलभ्यमान स्वरभेदष्टिप्पणे सूचितश्च व्यवस्थापितश्च भवति, तय, पृ ४४०^३ ।
३. यथाऽपेक्षाविशेष स्वर-गोध कृन्श्च यथायथ सूचितश्च भवति, तय पृष्ठ. ९^४, ४५^५, १७१^६, २६२^७ ।
- ४ अनङ्कितस्वरग्रन्थीय स्वर कचिदेवेहाऽङ्कितो भवति, तय. पृष्ठ ७६^८, ७८^९ ।
५. यथायुदात्तश्च जात्य स्वरितश्च यथाश्रुति सर्वत्राऽङ्कितौ भवतस्तथाप्युदात्त एव मौलिक स्वर इत्या-
स्याय जात्यस्य स्वरितस्य तन्मूलकतया प्रतिपादनेन तदीयः क्षेत्रस्वरितेनाऽभेदाऽन्वय इष्टो भवति, तय. पृष्ठ.
६२५^{१०}, ६४३^{११} ।
६. यद्यप्येकपदाऽवच्छेदेन द्विस्वरत्वमपि यथाश्रुतीहाङ्कितं भवति, तथाऽप्यस्मिन् विषय एवमास्थितं भवति,
यथा मौलिकस्थित्यनुदृष्ट्या सर्वत्राऽपि द्विस्वरवदेकपदताया विषय एकैकस्वरवतोर्द्वयोर्द्वयो
पदयोर्यथारूपयोश्च यथा-
स्वरयोरेव च सतो. प्रारम्भिकसमासस्वरूपभूतं पारस्परिकसंनियोगमात्रं भवतीति च तस्मिन् च संनियोगे सति नैरुक्तिक-
वर्णलोप-विकाराभ्यां च तयो पदयोर्द्वयो सतोऽप्येकत्वाऽखण्डरूपा संपन्ना भवतीति च (तु यथोत्तरखण्डम् पुनर्वै, वावु,
बृहस्पति- इह च पृष्ठ. २११^{१२}, २१८^{१३}, ३७८^{१४}, ३८०^{१५} ।

७. अत्रत्य उदात्तस्य चोदात्तभूमिस्वरितस्य च यथायोगमङ्कनप्रकारो नूतन इव प्रतीयमानोऽपि सन्
पुराणाऽऽधारमुप्रतिष्ठो भवति । अस्य प्रकारस्य प्रकाशं सारल्याच्च साक्षादिव प्रतीतिकरत्वाच्चेत ऊर्ध्वं करिष्यमाणेषु वैदिक-
ग्रन्थीयेषु संस्करणेष्वपि तत्स्वराङ्कनसाम्यकरी सती महती खलुपादेयता स्यात् ।

(ज) व्युत्पत्ति-योगः

१ यास्क-पाणिनिमूर्धन्यानां प्राचा निरुक्तव्याकरणप्रधान-शब्दमीमांसाया प्रवर्तकानामाचार्याणां मतेन प्रत्येकमाख्यात च नाम च योगज भवति । तत्र तावदाद्य प्रकृत्यात्मको भागो धातुरित्युच्यतेऽन्त्यश्च तिङ्मुख्यतर-विभक्त्याऽऽत्मकश्चाऽन्यत कृत्तद्धिताऽन्यतरनाम ऋणाऽऽत्मकश्चाऽन्यत प्रत्यय इति । केवलौ सन्तौ धातुश्च प्रत्ययश्च न प्रयुज्येते । तदीय-योगसिद्धानि सन्ति शब्दरूपाण्येव तु वागव्यवहारं लभन्ते । प्रत्येकं चेदृक्-स्वरूपं शब्दरूपं तत्प्रत्यय-योगेन काल-संख्या-कारकाऽऽदिभेदकोपाध्यात्मकेनाऽर्थेन युक्तं सन्तं क्रियामात्ररूपं धात्वर्थमाह । तथाहि । ‘अत्ता’, ‘अदनम्’, ‘अन्नम्’ इत्येतेषु त्रिष्वपि शब्दरूपेषु समानधात्वशीयभक्षणाऽऽत्मकाऽर्थवाचकत्वसामान्ये सत्यपि यत्तदीयं यथाकर्म कर्तृपरत्वं च भावपरत्वं च कर्मपरत्वं च परिणतं भवति, तत्तद्वत्-तृज्-ल्युट्-क्त-प्रत्यययथायोगोपाधिसंभवं भवति । एवं तावद् धातूनां तत्तत्प्रातिस्विकाऽर्थवत्त्वं भवति प्रत्ययानां तु प्रातिस्विकाऽर्थवत्त्वाऽभावे सति धातवीय-तत्तत्प्रातिस्विकार्थोपाधायकमात्रत्वमिति विवेक स्पष्टो भवति ।

२. यद्ययस्या प्रकृति-प्रत्ययविभागीयाया प्रक्रियाया निरुक्त-व्याकरणोभयवेदाङ्गीयं प्रामाण्यं प्रसिद्धं भवति, तथापि व्याकरणस्यैवाऽनया प्राधान्येन स-विषयता संपद्यत आनुषङ्गिकमात्रत्वेनैव तु निरुक्तस्य । तस्य हि तावत् प्राधान्येन तत्तत्प्रकृतिकत्वेन तत्तच्छब्दार्थगरीक्षणनित्यत्वेन प्रवृत्तिर्भवति । एवमपि तदतिपरोक्षवृत्तीनां च परोक्षवृत्तीनां च सतां शब्दानां वर्णविहाराऽऽगम-लोप-विपर्ययाऽनुसंधानतः प्रत्यक्षवृत्तित्वस्य प्रत्यापादनेन तदीयप्रकृति-प्रत्ययविभागीयं सौकर्यविशेषतातन्वद् व्याकरणस्य कात्स्न्यमेव प्रयोजयति ।

३ अस्ति तावद् निरुक्त-व्याकरणीययो प्रक्रिययोरन्योऽप्येको विशेष । तथाहि । ये पदे पदे वर्णाऽऽगम-लोप-विकार-विपर्यया भवन्ति, ते व्याकरण्या प्रक्रियाया तत्तत्कार्यसूचकतत्तदनुबन्धवत्तत्तत्प्रत्ययनियोगेनाऽनुशिष्टा भवन्ति । त एव तु नैरुक्त्या प्रक्रियाया तत्तत्प्रकृतिप्रत्ययनितियत्संनियोगनिरपेक्षं वागव्यवहारमात्रमिद्वेन सता तत्तद्विशेषधर्मकेण प्रातिस्वाभाव्येनोद्दिश्यन्ते ।

४ अथ शाब्दिकी निष्पत्तिमविकृत्य या प्रक्रियाऽस्मिन् कोषे चरितार्था भवति, तस्या अय संक्षेपो भवति—

- (अ) या नामोक्तपूर्वा पाणिनीयेति प्रसिद्धा सती प्रकृतिप्रत्यययोगनिर्भरा व्याकरणी प्रक्रिया भवति, तन्मात्राऽनुसारीहृत्यं निर्देशसर्वस्वं भवति ।
- (आ) त्रिष्वष्ट्वुदत्तकत्वाद् यौगिकवंशपरंपरीयत्वेन निर्दिष्टानां सता शब्दानां विषये धातवीयाऽशस्य निगदसिद्धत्वात् प्रत्ययीयाश्च एव टिप्पणीयस्य विचारस्य प्राधान्येन विषयता भजते ।
- (इ) ये शब्दास्तावद् दुरुहव्युत्पत्तिरूपाद् यौगिकवंशपरंपरातो बाह्यत्वेन निर्दिष्टा भवन्ति, तेषां व्युत्पत्तेर्विषये यत् किञ्चित् पुरातनं वा नूतनं वा कल्पनारूपं समभूत्, तत् सकलमपि यावच्छब्देन स्वीयेनोहापोहेन साकं टिप्पणेषु दीयते ।
- (ई) बहुष्वपि शब्देषु लक्ष्यमाणानां वर्णविहारादीनां विषये व्याकरणाऽनुसारं च निरुक्ताऽनुसारं चोभयथाऽऽनुपपत्तिं प्रदर्शिता भवति । एव खलु द्वयोरपि तयोः प्रक्रिययोराधारभूतयोर्यथास्व-संज्ञारिभाषयोरितरेतरीयतयऽनुवाद इव कृतो भवति ।

५ यद्यपि पाणिनीयाया प्रक्रियाया प्रातिस्विकगुणप्रकर्षाच्च सुप्रतिष्ठितचतुर्दिक्प्रामाण्याच्च तद्वैतिक-विधानरूत्वेनैवाऽयं कोष प्रवर्तितो भवति, तथाऽपीहोपसर्तशतेषु टिप्पणैर्व्याख्यानार्थमाषीयां मौलिकी स्थितिमुद्दिश्य स्वोपसर्तयोपकल्पनाया नितरा स्वतन्त्रायाश्च सत्या अपरस्या नवीनाया व्युत्पत्तिकयाः प्रक्रियाया अप्युपयोगः कृतो भवति । तद्विषयीयास्तावदिमे कतिपये वादाः संप्रहेण सूच्यन्ते—

- (अ) मूलभूताऽऽर्थभाषा सार्थक-सस्वरैकाच्च-ध्वनीनामाधारेण प्रथमा प्रवृत्ति लेभे ।
 (आ) त आधारभूता ध्वनय स्वगताऽनेकखण्डा इव सन्त आदितो महाप्राणव्यञ्जनाऽऽत्मका अन्त-
 तश्चाऽनुनासिकभावुक-विलोलस्वराऽऽत्मकाश्च बभूवु ।
 (इ) संख्यातस्तावत्ते ध्वनय पञ्चाऽनतिरिक्ततया संभाव्यमाना सन्तो *घृ, *झृ, *धृ, *भृ, *शृ
 इत्येवं निर्दिश्येरन्^१ ।
 (ई) उच्चारणविषये प्रतिवक्तृभेदप्रातिस्वाभाव्यादेव त एत आधारभूता ध्वनयो व्यञ्जनखण्डतश्च
 स्वरखण्डतश्च प्रत्येकं बहुविधस्योच्चारणस्य विषयता व्रजन्त कालेन पदचात्परिनिष्ठितप्रति-
 विविक्तस्वरूप-तत्तत्स्वरव्यञ्जनाऽऽत्मतया परिणता बभूवु^२ ।
 (उ) त एते बहुविधमुच्चार्यमाणाः सन्त आधारभूता ध्वनय प्रत्ययप्रकारकध्वन्यन्तरसयोगनिरपेक्षा-
 ऽव्ययप्रकारकन्यैवाऽऽदिमं प्रयोगं लभिरे ।
 (ऊ) आधारभूता ध्वनयो मूलतो नामतयैशोपकलयमाना मन्तस्तस्य तस्येतेतरार्थसापेक्षतया संबद्धस्य
 सतोऽर्थस्य बोधनार्थमादिमवाक्यभूततत्तत्स्वीयपरंपरारूपता चाऽन्यतस्तत्तद्वृत्तिवैशिष्ट्यतश्च
 समासतश्च व्यक्तिसामान्य-भाव-त्रितयारकसंज्ञाऽन्यतमतया च विशेषण-सर्वनामाऽन्यत-
 तया च कर्मप्रवचनीयतया च संसर्गाऽन्तर्गान्यतरतया चाऽऽख्याततया च क्रियाविशेषणतया

^१ दीर्घताऽनन्त्रा भवति । अस्या ऋ > अर्, इर्, उर् इत्यस्य त्रैविक्येनाविर्भवत. परिणामस्य
 पाणिनीयायां प्रक्रियायामेवमेव संभवात् तत्संवादनेव दृष्टकत्वेनोपकल्पितमात्रत्वात् ।

^२ अस्योच्चारणीयस्य परिणामस्य प्रवृत्तिप्रकारसामान्यमुपरिष्ठाज्जिदर्शयिष्यमाण भवति (तु आचि ४) ।
 इहापि तावदाधारध्वनीयाऽऽव्यञ्जनाङ्गनिवृत्त्याऽवशिष्टाच्च *ऋ इत्येवं निर्देष्टव्याच्च सतो मौलिकात् स्वरात्
 खरान्तरियो निवृत्तिपर्यवसान. परिणामक्रमोऽयं निदर्शयते—

$$\begin{aligned}
 १. *ऋ &> \begin{cases} अर् > आ > अ > ... \\ इर् > ई > इ > ... \\ उर् > ऊ > उ > ... \end{cases} \\
 २. अर्थ &> \begin{cases} अय् > आइ > ऐ > ए > ऎ > इ > ... \\ अय् > अइ > ए > ऎ > इ > .. \end{cases} \\
 ३. अर्त् &> \begin{cases} आव् > आउ > औ > ओ > औ > उ > .. \\ अव् > अउ > ओ > औ > उ > .. \end{cases}
 \end{aligned}$$

[विशेषः—ँ, औ इत्येतयोः साध्यत्वविलग्राऽनुपानी द्विमात्रत्वस्यैकमात्रत्वेन परिणामो द्रष्टव्यः ।]

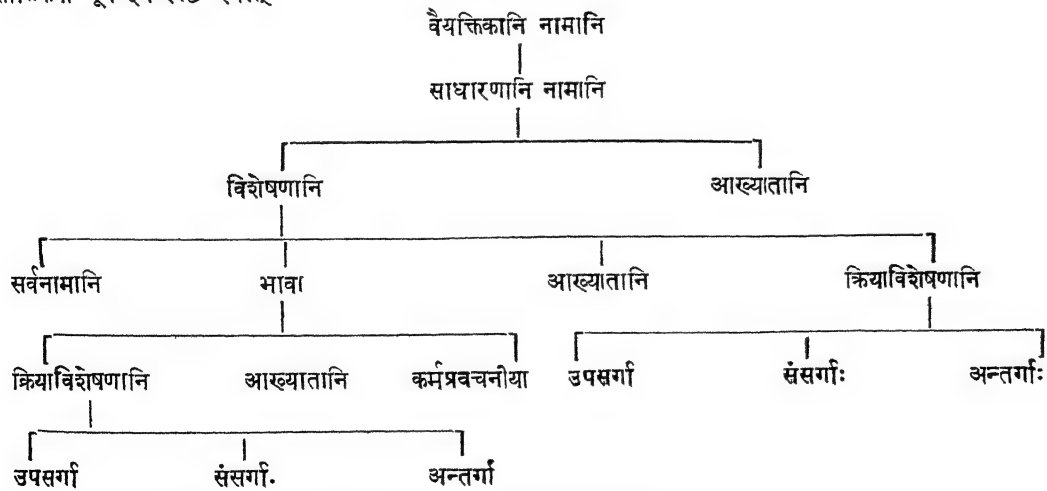
^३ संसृज्यते वाक्यीयो वा वाक्यप्रदेशीयो वाऽर्थोऽनेनेति कृत्वोपसर्ग-कर्मप्रवचनीयोभयभिन्नानां सतां
 समुच्चयापादकानां निपातानामेषा संज्ञा द्रष्टव्या (=conjunction) ।

^४ अन्तर्गच्छन्तीति कृत्वा वाक्यीयपदैरन्वयाऽभावेऽपि वाक्यीयाऽर्थसामान्यस्य तदन्तःप्रवेशेनेव
 प्रा तेखिकेनाऽऽश्चर्यादि-मानसभावपरेणाऽर्थेनोपाधायुकानां निपातानामेषा संज्ञा द्रष्टव्या (=interjection) ।

चोपसर्गनया चाऽऽर्थपरिणामवैविध्यं चाऽन्यतो भेजिरे^१ ।

- (ऋ) तस्य तस्य संबद्धस्य सतोऽर्थस्य वाचकभूताभ्यस्ताभ्यस्ताभ्य आधारध्वनीयरंपराभ्यो भूयो-
नियतप्रयोगाभ्य सतीभ्य आदौ यथावाभ्यताऽवयवीयस्वरपार्थक्यं चाऽपरिनिष्ठितसमासधर्मं च
सत्^२ कालनैकस्वरतामापन्नं सकृद्वन्द्वदिकं सामासिकं वृत्तं प्रादुर्बभूव । द्वन्द्व-तत्पुरुषावन्तोदात्तौ
प्रादि-बहुव्रीहौ चाऽऽद्युदात्तौ बभूवतुरित्येतया मौलिकसामान्यविवेकदृष्ट्या येऽप्यन्तोदात्ताः
समासा बहुव्रीहित्वेन च मध्योदात्ता समासास्तत्पुरुषत्वेन च पाणिनीयेऽनुशिष्टा भवन्ति^३,
तेऽवग्रहस्थितिपरिवर्तनेन यथायोगं तत्पुरुषत्वेन च बहुव्रीहत्वेन चोद्देश्याः स्युः ।
- (ऋ) अनेकाच्चा सन्त कृतश्च तद्धिताश्च तत्परकप्रसिद्धिकप्रत्ययाऽऽख्यानामभावाद् मौलिकस्थित्य-
नुरोधेनाऽऽधारध्वनीयाः समासविशेषा एव भवन्ति ।
- (लृ) स्त्रीप्रत्ययान्ततया प्रसिद्धानि शब्दरूपाण्यपि तत्परकप्रत्ययाऽभावसामान्याद् मूलतः समास-सवृत्त-
कान्येव भवन्ति (तु पृ ४६७^h) ।
- (ए) सुसिद्ध्यन्यतरप्रत्ययान्ततया प्रसिद्धानि चाऽपि शब्दरूपाणि तत्प्रत्ययाऽभावसामान्यात् समास-
सवृत्तकान्येव भवन्ति^४ ।
- (ए) बहव पाणिनीया वातवोऽय्येनकाऽवयवत्वात् समास-सधर्माणो भवन्ति (तु पृ. ५६८^o) ।
- (ऐ) ये चाऽनेकार्था इत्येवं प्रसिद्धिभाजः शब्दा भवन्ति, ते स्वीयतत्तदर्थपरस्परवैशिष्ट्यात्मकत्वाऽभावे
सति मूलतस्तत्तदर्थवाचकत्वेन भिन्ना एव सन्त कालेन वर्णविकाराऽऽदित परिणतायाः
सवर्णताया वशादेकत्वमिवाऽऽपन्ना भवन्ति (तु पृ ४९८^o, ५६८^o, ६२५^g) ।
- (ओ) ये चाऽप्यभिन्नार्था इत्येवं प्रसिद्धिभाजः शब्दा भवन्ति, तेषामपि बहवो मूलतोऽन्योन्यमभिन्ना एव
सन्तः कालेन विवर्णनया परिणता भूत्वा परस्परं भेदतो व्यवहारमापन्ना भवन्ति (तु. पुनर्स्-भूयस्-) ।

^१ प्रथमसमस्तानां च कालेन समस्तानां च सतामाधारध्वनीनामयं तत्तादृशवैशिष्ट्यकमस्तावदनया
तालिकया भूय इव स्पष्ट स्यात्—

^१ यत्तु. वाव इति *भर्-भर्- इत्येतदादिस्वरूपतयोपपाद्यमानम् ।

^२ तु. पा ६, २, २ उउ, १६२ उउ ।

^४ 'तवै' इत्यन्तानि द्विस्वराणि पदानि चान्यतोऽल्लुक्समासाश्चान्यतोऽत्र ज्ञापकता यान्ति (तु. पुनर्स्, भूयस्-) ।

बुहस्पति-) ।

- (ओ) उदात्त एव मौलिक. स्वर. सन् कालेन सामासिके वृत्त आविर्भूते सत्यनुदात्तं चान्यत् उदात्ताऽनुदात्ताऽन्यतरभूमि स्वरितं चान्यतः प्रयोजयामास ।
- (औ) एवं तावत् समस्ताऽसमस्ताऽऽधारध्वनिमात्राऽऽधारेण प्रथमतो नामिके वाग्व्यवहारे परिनिष्ठिते सत्येव सकल आख्यातिको वाग्व्यवहारस्तन्मूलकतयाऽऽविर्भूवेति च तत्तन्नाम्ना पश्चादेव तन्त्रमात्रतः प्रसिद्धि गता सत्य. सुप्तिङ्कृतद्धितवृत्तयश्चाऽपि स्वरूपतः प्रातिस्विकार्थहीनतत्प्रत्ययाऽऽख्य-शब्दरूपाऽन्तत्वाभावे सत्याधारध्वनीयसमासाऽऽत्मकता न व्यभिचेरुरिति चाऽत्र सप्रहो भवति ।

(ट) प्रक्रिया-संवादनम्

मौलिकाऽऽर्थमाषीयतत्त्वाऽनुसंधानतो वैयुत्पत्तिकस्य प्रकृतिप्रत्ययीयस्य विभागस्याऽनभ्युपेयत्वे (तु. पृ. ५२४^०, ५२८^५) सिध्यत्यपि कथमेतत्कोषोऽनिबन्धो यथापाणिनि प्राचीनयौगिकसंज्ञा-परिभाषानुसारि-वेनैव प्रवृत्तिमान् भवतीत्युपदिशितपूर्वम् । यथा रीत्या त्वेवं मति नूतना मौलिकस्थितीया नाम प्रक्रिया पाणिनीयया प्रक्रियाया संवाद्यमाना सती टिप्पणविषयना भजते, सा खल्विदानीमत्र संक्षेपेणोच्यते—

१. अर, इर, उर इत्येतेषां मौलिकाऽन्कानां त्रयाणामादेशानाम् ऋकार एव साधारणभूत स्थानी स्यादिति कृत्वाऽऽधारध्वनयस्तदन्ततया निर्दिष्टा भवन्ति^१ ।

२. यदा कश्चिदाधारध्वनिराख्यातिकवृत्तिविशिष्टतया विवक्षितो भवति, तदाऽसौ पाणिनीयधातुसामान्येन धातवीयसंकेतपुरस्कारतो निर्दिष्टो भवति (तु भू. ४, २, क, १), तय. पृ. ६५९^५ ।

३. यदा कश्चिदाधारध्वनिर्नामिकवृत्तिविशिष्टतया विवक्षितो भवति, तदाऽसौ क्विबन्तीकृत्येव निर्दिष्ट सन् सुब्योगीयप्रातिपदिकाऽन्तरसामान्येनाऽऽवसानिकेन विच्छेदकाऽऽख्येन संकेतेन सनाध्यते (तु भू. ४, ३, क, १), तय. पृ. ६६१^५ ।

४. परसहस्रा पाणिनीया धातव साऽव्यवा भवन्तीति सूचितचरं बादमनुसृत्य ते धातवो यथा-ऽपेक्षमन्त्रयप्रदर्शनपूर्वं टिप्पणेषूपयुज्यन्ते, तय. पृ. ५६८^० ।

५. एक. शब्दो वृत्तिवैशिष्ट्यभिन्नस्वरूपाऽनेकार्थवाचको न भवतीत्युक्तपूर्ववादेन पाणिनीयाया प्रक्रियायाः संवादनार्थं धातूनां बहुप्रस्थानत्वमुपकलय तज्जानां कृतामेकवृत्तगताऽनेकफलन्यायतोऽनेकार्थवाचकत्वमुपपाद्यते, तय. पृ. ४९८^०, ५२१^५, ५६८^० ।

६. पाणिनीयाया प्रक्रियाया ये स्वतन्त्रप्रयोगाऽनर्हाश्च प्रातिस्विकाऽर्थरहिताश्च सन्त प्रत्यया भवन्ति, ते मौलिकस्थित्यपेक्षया स्वतन्त्रप्रयोगाऽर्हप्रातिस्विकाऽर्थवदाधारध्वनिपरिणनशब्दीयवर्णविशेषः पृथग्-निर्देश्याऽव्यवधर्माणो भवन्तीत्युपवर्णितपूर्वं बादमनुसृत्य यत्र तत्र पाणिनीयानां प्रत्ययानां वास्तविकाऽऽधारभूतास्ते ते मौलिका शब्दा अपि निर्दिश्यन्ते, तय. पृ. १९३^०, ४०६^१, ४५५^५, ४८२^५, ५०७^१, ५०९^१, ५१३^५, ५८८^५, ५९२^५, ५९४^५, ५९७^५ ।

७. सर्वनामान्यव्ययानि च प्रातिपदिकानि सन्ति नामाऽऽत्मकप्रातिपदिकाऽन्तरसामान्येन तत्र तत्र यौगिकवंशपरंपरितेन सनाध्यन्ते, तय. तु. अनु, अस्मद्— ।

(ठ) अधिपाणिनीयमनुसंधानम्

यथाऽथ कोष पाणिनीयमनुशासनं साक्षादिवाऽविकृत्य सर्वाङ्गीण च तुलनात्मकं चानुसंधानं प्रयोजयेत्, तथेदानीं संग्रहेणोच्यते—

^१ पाणिनीयाया प्रक्रियाया बहिरस्य दीर्घत्वस्यान्यथासिद्धत्वमित्यभिधिर्भवति ।

१. नामाख्यातोऽसर्गनिपातात्मकतया चत्वारि पदजातानीति यास्क (१, १) आह । उपसर्गान् निपातेष्वन्तर्भाव्य (पा १, ४, ५८) च निपातान् स्वरादिगणसामान्येनाऽव्ययीभाव्य (पा १, १, ३७) चाऽव्ययानि छान्तपुष्कनामात्रेण (पा २, ४, ८२) प्रातिपदिकान्तरेभ्यो भिन्नानि सन्त्यपि प्रातिपदिकान्येवेति कृत्वा च पाणिनिस्तु वातव प्रातिपदिकानि प्रत्ययाश्चेत्येतत् तत्तत्पदस्वरूपागदकं सद् लाक्षणिकमत्रस्वरूपकपदार्थत्रितय-मित्याह । एवं तावत् प्रत्ययानां साक्षान्निर्देशानर्हत्वाद् धातवश्च प्रातिपदिकानि चेत्येतद् वर्गद्वयमेव निर्देश्यत्वमापद्यते । एव स्थितेऽपि त्वस्मिन् कोषे छान्तसु कान्यव्ययानि संगृहीतार्थवैस्पष्ट्यार्थं सुब्रह्मयोगीश्वर्य प्रातिपदिकान्तरेभ्यो विशेष्य पृथगेव निर्दिश्यन्ते ।

२. अत्रत्यानां निर्देशानां पाणिनीयाऽनुशासनीयसमन्वयस्य तावदयं प्रकारो भवति—

- (अ) यदा कश्चिद् निर्देशः साक्षादिवाऽष्टाध्यायी-गणोणादि-फिट्-सूत्र-वार्तिकेष्टि-सव्याप्तिकस्य सत् पाणिनीयाऽनुशासनस्य विषयो भवति, तदाऽसावनुशासनविशेषो नियमेन सूच्यते, तय पृ. ३^अ १^० ।
- (आ) यदा कस्यचिद् निर्देशीयस्य दुरुहस्य शब्दस्वरूपैकदेशस्य विषये पाणिनीयमनुशासनं न भवति, तदा तदनुसारं तस्योपपादनार्थं तदीयस्य विधानकस्य परिष्कारविशेषनिर्भर उपयोगोऽस्मदीयस्य प्रयत्नविशेषस्य विषयो भवति, तय, पृष्ठ. ७^०, ५०^०, ५१^०, ९१^०, १०५^१, १०६^२ ।
- (इ) येषां निर्देशानां विषये पाणिनीयाऽनुशासनस्य नितान्तमभावः स्यात्, तानधिकृत्य तत्र तत्र धातवीय-परस्मैपदात्मनेपदविकरणेऽगमन्यतमीये वा प्रत्ययीये वाऽनुबन्धीये वा तैडे वा सौपे वा कार्ते वा ताद्धित वा सामासिके वा सौवरे वा साहित्तिके वोच्चारणीये वा पाणिनीये प्रकारेण वार्तिकरीत्योप-संख्यानं (संक्षे उस्सं.) क्रियते, तय पृष्ठ ५१^१, २७०^१, २८७^३, ५६०^३ ।
- (ई) यदा कश्चिद् निर्देशो नैरुक्तिकया तत्तद्वर्णलोपाऽऽगम-विकार-विपर्ययाऽऽदिस्वरूपया प्रक्रिययोपपादितो भवति, तदा पाणिनीयया प्रक्रिययाऽपि तदनुवादः क्रियते, तय पृष्ठ १^२, ५६०^३ ।
- (उ) यदा कस्यचिद् निर्देशस्य पाणिनीयेनाऽनुशासनेन विस्पष्टो विरोधो भवति, तदा तद्विषया स्पष्टैव सूचना क्रियते, तय. पृष्ठ. १३^३, ५१^१, १०५^३, २६५^३, ५३५^३ ।

(ड) पूर्वाऽभ्यर्हितीयं निदर्शनम्

टिप्पणगतेषु तेषु तेषु नानाविषयेषु नानास्वरूपेषु चोहापोहेषु प्रवर्तमानेषु तत्तत्पक्षबलाबलभ्यांलोचनसौकर्यार्थं सर्वत्र तु इतिशिरस्कतया पक्षतः, वैतु. इतिशिरस्कतया विपक्षतश्च पूर्वेषामभ्यर्हितानां मतानि यथावद् निदर्श्यन्ते, तय पृष्ठ. १९८^३, २००^१ १^३, २०५^०, २०७^३ १^३, २६८^३, ३७७^३ १^३ ।

२. तिङन्त-प्रकरणम्

(क) धातवः

१. सर्वे धातवः प्रातिस्विकतां गतेन √ इत्येतेन संकेतेन पुरस्कियन्ते, तय. √ अंश्, √ अह् ।

२. मा गाद् व्यर्थं धातवीयवस्त्वंश-वर्णक्रमो वैयाकुली-ग्रासतामिति सर्वे धातवो निरनुबन्धा एव निर्दिश्यन्ते, तय √ अञ्ज्, √ कृ (न्यक्र. अञ्ज्, डुकृञ्) ।

३. पाणिनीय इदितः सन्तो धातव इह कृतनुमागमत्वेन निर्दिश्यन्ते, तय. √ अंश् < √ अदि ।

४. पाणिनीय इदित्थाऽनिदित्था चोभयथा निर्दिष्टि भजमाना धातवः पार्थक्येन संख्यायन्ते । इह तु तदनुविधायि धातवीर्यं नुंभावाऽभावत्वं युगपदेव निर्दिश्यते, तय अभि✓दम्, दम् ।

५. पाणिनीये केचिद् धातवस्तदादेशा वाऽदन्तत्वेनाऽनुशिष्टा भवन्ति । त इह धात्वन्तरसामान्येन हलन्ततयैव निर्दिश्यन्ते, तय. ✓कथ्, ✓गण्, ✓धाव्, ✓यच्छ् ।

६. सश्रुतय सन्तो भिन्नार्था धातवः (तु. संक्षे बधा) तत्सष्टविवेचनाऽपेक्षितस्वशक्तिसमुचितमात्रा-सद्भावाऽभावविचारत क्वचिदेव पृथक् संख्यायन्ते, प्रायेण तु तेन तेनाऽभिप्रेतेनाऽर्थेनैव सनायन्ते, तय. तु. टिटि ✓अर्, ✓अर्च > अर्क-, ✓अश् (बधा.), ✓अश् (भोजने), ✓अस् (भुवि), ✓अस् (क्षेपणे), वैतु. ✓सन् [सरणे] (पृ. ६१५^१) ।

७. उपसृष्टा धातवो धात्वन्तरसाक्ष्यमारोप्यमाणा यथास्ववर्णमात्र स्वातन्त्र्येण निर्दिश्यन्ते, तय अति✓पद्, अनु✓पद्, अभि✓पद् । एवं स्थितेऽपि कस्को धातुः केन केनोपसर्गोपसृज्यत इत्यस्य समुदितपरिचयार्थमनुपसृष्ट-धातुनिर्देशाऽन्ते यथाश्रुति तदीया उपसर्गा अपि कोष्ठेऽन्तर्बध्यन्ते, तय. ✓अज् [अनु°,] । अनयैव किल द्वैधप्रक्रिययोपसृष्टमात्रतया वर्तमानानां धातूनामपि यथातद्वर्णमात्रं परामृश्यत्वेन निर्देशः संभवति. तय. ✓अङ्ख् । ये चाऽप्यन्ये विशेषा इह वैशेष्येणाऽवधेयास्त इमे सूच्यन्ते—

(क) यत्रोपसर्गधात्वशयो. सधिर्न भवति, तत्र तन्मध्यगो धातवीय संकेत एव तद्व्यवच्छेदायाऽलम्, तय. अति✓पत् ।

(ख) यत्रोपसर्गधात्वशयो सधिर्भवति, तत्र साहितिकाद् वर्णादनन्तरं बध्यमाने वर्तुलकोष्ठेऽन्तर्मध्यगेन सता धातवीयेन संकेतेन व्यवच्छिद्यमानौ विसंहितौ वर्णौ निर्दिश्यते, तय. अवा(व✓अ)स् [क्षेपणे], अवे(व✓इ), अभ्य(भि✓अ)ञ्ज् ।

(ग) यत्र धातुरनेकधोपसृष्टो भवत्युपसर्गाय सधिश्च न भवति, तत्र सकृद्वा भूयो वा यथापेक्षं मध्यगेन विच्छेदकाऽऽख्येन संकेतेनोपसर्गायो व्यवच्छेद प्रयोज्यते, तय अति-प्र✓कित्, अनु-प्र✓युज्, अनु-सं-प्र✓या ।

(घ) यत्र धातुरनेकधोपसृष्टो भवत्युपसर्गाय सधिश्च भवति, तत्र साहितिकाद् वर्णादनन्तरं बध्यमाने वर्तुलकोष्ठे विसंहितयोर्वर्णयोर्मध्ये विच्छेदकाऽऽख्य संकेतो प्रियते, तय. अत्यु(ति-उ)द्✓ग्रह्, अन्वा(नु-आ)✓भू, अनु-पर्या(रि-आ)✓वृत् ।

(ङ) यत्र धातुरनेकधोपसृष्टो भवत्युपसर्गायश्चोपसर्गधातवीयश्च संधी भवति, तत्र प्रथम संहितस्वरूपो निर्देशो भवति, तदन्ते च वर्तुलकोष्ठे यथापेक्षमुक्तपूर्वयो संकेतयोरुपयोगेन समुचितोऽन्योन्यं व्यवच्छेद प्रदर्शितो भवति, तय. अभ्युदे(अभि-उद्-आ)✓इ ।

(च) यत्राऽनेकधोपसृष्टिर्भवति, तत्रोपसर्गक्रमनिर्देशस्याऽर्थकमनित्यस्य सत. क्वचिच् श्रुतिक्रमेण विसंवादो-ऽपि प्रतीयेत, तय. उपा(प-आ)✓गम् > आ • उपगन्तन ।

८. यत्र किचिद् अनैपातिकं क्रियाविशेषणं (=युबन्तविशेषात्मकं) गतीयते, तत्र तद्युक्तो धातुरप्युपसृष्ट-धातुनिर्विशेषतया निर्दिश्यते, तय. अन्तर-आ✓धा, अन्तरि (र✓इ), अस्तमि (म्✓इ) ।

९. नामधातवो यथास्वनामिकप्रकृतिमनु यथावर्णमात्रं निर्दिश्यन्ते । तद्विषय एते विशेषाः सूचनीया भवन्ति—

- (क) येऽदन्तप्रकृतिका सन्तः क्विपि निष्पन्ना भवन्ति, ते स्वराङ्कनं विनैव निर्दिश्यन्ते, तय. ✓अव् > ओम- > ✓*ओम् ।
- (ख) ये णिचि निष्पन्ना भवन्ति, ते चौरादिक-हेतुमदन्यतर-णिजन्तधात्वन्तरवत् स्वराङ्कनमभजमानाः सन्त इकारान्ततया निर्दिश्यन्ते, तय अन्त- > ✓*अन्ति, २अन्ध- > ✓*१अन्धि ।
- (ग) उक्तपूर्वद्वैविध्यविभिन्ननिष्पत्तीनि नामधात्वन्तराणि प्रायेण पाणिनीयप्रक्रियायाऽनभिमततत्क्लेश-नाऽतिरेकव्यतिरेकतोऽनुवादयितुमशक्यानीति कृत्वाऽङ्गरूपता^१मापाद्य सस्वराणि निर्दिश्यन्ते, तय अंहस्- > ✓अंहोयु, अव- > ✓अवायु, अन्न- > ✓अन्निय ।

१० पाणिनीये येषां धातूनामन्योऽन्यमादेशादेशिभावो विधीयते, तदीय इहन्ये निर्देश एते विशेषा भवन्ति—

- (क) यदैवंविधयो कयोश्चिद् धात्वोरापातिक्या^१ भाषाशास्त्रीयया दृष्ट्या पार्थक्यमेव प्रतीयते, तदा तयोर्बद्धधात्वन्तरद्वयपामान्येन पृथङ् निर्देशो भवति, तय ✓अस् (भुवि), ✓भू च, ✓दा, ✓यच्छ च, ✓ब्रू, ✓आह च, ✓सृ, ✓धाव् च, ✓इश्, ✓पश् च, ✓इ, ✓गा च ।
- (ख) यदैवंविधयो कयोश्चिद् धात्वोरापातिक्याऽपि भाषाशास्त्रीयया दृष्ट्या साजात्यसंनिर्घ प्रतीयते, तदा तयोर्मध्ये यस्य भूयसी रूपसंपत्ति स्यात्तदनुगततया चाऽवान्तरपार्थक्येन चाऽल्पीयोरूपसंपत्तेर्धातोर्निर्देशो भवति । एवं स्थितेऽपि परामर्शौक्यौपयिकतया तस्य यथातद्वर्णमात्रं पृथगपि धातुमात्रीयो निर्देशो भवति, तय ✓इच्छ > ✓इष्, ✓कच्छ > ✓क, ✓गच्छ > ✓गम्, ✓यच्छ > ✓यम् ।

११ यदा कस्यचिद् धातोस्तदीयाया रूपसंपत्तेरादिवर्णतो बहुविधत्वाद् विशदवैयुत्पत्तिकप्रतीत्यर्थं तदानुगुण्येनाऽऽदिवर्णभेदतो बहुधा निर्देश कृतो भवति, तदा प्रतिनिर्देशविशेषं निर्देशान्तरीय परामर्शो वर्तुलकोष्ठे-ऽन्तर्बध्यते, तय. ✓अर्च् (= ✓कच्), ✓अर्ह (= ✓*कंह) ।

१२. नवोपकल्पिता धातव प्रायेणाऽधितारकिता भवन्ति । अथ यैरपेक्षाविशेषैस्तदीयोपकल्पना प्रयोजिता भवति, त इमे स्मर्यन्ते—

- (क) यदा तन्मूलानि कृत्तिङ्गुपाण्युपलभ्यन्ते, तय. अंहस्- > ✓*अंहोयु, अंहुर- > ✓*अहूरि, ✓*अघ्, ✓*अङ्कयु, ✓*अप्, ✓*अंह ।
- (ख) यदा तदीयेन यथावर्णमात्रेण व्यवस्थापनेन परामर्शो सौकर्यविशेषः संजायते, तय. ✓*अर्, ✓*अर्घ, ✓*अर्ष ।
- (ग) यदा तद्द्वारा विशेषणो मौलिकीमार्त्यभाषामपेक्ष्य योग-संपत्तिर्भवति, तय. ✓*क (पृ. ४७५^१), ✓*म (पृ. ४८८^१), ✓*धृ, ✓*धृ (पृ. ५७९^१) ।

^१ अनभिमततत्स्या. (= पाणिनीयाया. प्रक्रियाया.) क्लेशनाऽतिरेकस्तद्व्यतिरेकतस्तामितरामिवा-ऽक्लेशयित्वेत्यर्थः ।

^२ तिङि परत सति नामधातवीर्यं यदङ्गं तद्रूपतामिति भावः ।

^३ मौस्थि अपेक्षया तत्सबन्धसंभवविच्छेदो मा भूदित्यर्थमेतद् विशेषणं दीयते ।

^४ क्वचिदनवधानात् तारक्यं नापि प्रप्ता भवतीत्येतत्सूचकमिदं विशेषणं द्रष्टव्यम् ।

१३ पाणिनीये विवरणभेदेन पृथक् सख्यायमाना धातव उपरिवक्ष्यमाणेन प्रकारेण तदीयेषु रूपेषु गणभेदतः पार्थक्येन सघटितेषु सत्स्विहकैव निर्दिश्यन्ते, तय. ✓इ, ✓कृ ।

(ख) तैडान्यङ्गानि

१. तिङि परतोऽङ्गीभविष्यति धातौ लक्ष्यमाणमवान्तरप्रत्यय-तत्प्रकारकोपजनाऽन्यतरप्रयोजित द्विर्वचनं वाऽन्यत् किञ्चित् कार्यं वाऽवान्तराऽङ्गस्य प्रयोजकमिव सत् तेन साकं निर्दिश्यते, तय अति✓ष्ठा(<स्था)>तिष्ठ (=°ष्ट), अभि✓हन्>जिघांस(=°स्), अभि-सं✓पद्>पादि ।

२. यदैवमभिनिर्वर्तुकान्यवान्तराङ्गानि भूयांसीव भवन्ति, तदा तेषां यथास्व रूपखण्डानामादौ निर्देशो भवति, तय अति✓तृ>अति✓तर्, अति✓तृ, अति✓तुर्, अति✓तारि ।

(ग) तैडानि रूपाणि

१. यथाश्रुतसप्तहीताना मता तैडानां रूपाणां मध्ये प्रथमं सार्वधातुकलकारीयाणि शुद्धवृत्तीयानि^१ रूपाणि लङ्-लेङ्-लोङ्-लृङ्-विधिलिटानुपूर्व्या निर्दिश्यन्ते, तय. अनु✓ब्र, ✓अस(भुवि) ।

२. यदैतानि रूपाणि गणतो भिद्यन्ते, तदा तानि प्रतिगणभेदं खण्डपार्थक्येन निर्दिश्यन्ते, तय. अति✓तृ. अनु✓भृ ।

३. तत्पश्चादवशिष्टलकारीयाणि शुद्धवृत्तीयाणि रूपाणि लिङ्-लृडाशीर्लिङ्-लुङ्-लृडामनुक्रमेण निर्दिश्यन्ते, तय अनु✓वृत्, अनु✓ष्ठा (<✓स्था), ✓अस्(भुवि), ✓अस (क्षेपेण) ।

४. आर्वाधातुकायमानस्य लेटो रूपाणि सार्वधातुकलेङ्-रूपेभ्योऽवच्छिद्य लुङ्-रूपैः साऽङ्गानि सन्ति तै. सहैव निर्दिश्यन्ते, तय अति✓तृ>१अतितर, अति तारिषत् ।

५. अनयैव दिशा लोङ्-रूपाणि विधिलिङ्-रूपाणि चाङ्गभेदवन्ति सन्त्यन्तरतमलकारान्तरीयरूपाण्यनु विविच्य विविच्य निर्दिश्यन्ते, तय अप✓भू>अप भवतु, अपभूतु, अपि भूतु, अपि जगम्यु^२ ।

६. वेदे लुङ्-दुर्भिमिव भवति । तृच एवौत्तरकालिकी तदर्थताऽविरभूदित्यभिसंवायोपलभ्यमानेव सत्येकैनदीया श्रुति कृतयैव निरदेशि, तु. अन्वा✓गम्>अन्वा-गन्तु- ।

७. उभयपदीयानां रूपाणां मध्य आत्मनेपदीयानां पूर्वभावः परस्मैपदीयानां चोत्तरभावो भवति, तय. अभि✓मृश्, अभि✓रक्ष् ।

८. रूपाणां पुरुषतः प्रथममध्यमोत्तमक्रमेण वचनतश्चैकद्विवहुक्रमेण व्यवस्थापनं भवति, तय ✓अव्>रक्ष्, ✓अस् (भुवि), ✓अस् (क्षेपेण) ।

९. सस्वर-नि स्वररूपाणां मध्ये सस्वराणां पूर्वभावो नि स्वररूपाणां चोत्तरभावो भवति, तय ✓अव्>अवति, अवति, ✓अस् (भुवि)>अस्ति, अस्ति ।

१०. शुद्धवृत्तीयानि रूपाण्यनु तद्वदेव व्यवस्थापितानि सन्ति प्राक्रियिकाणि यग्-णिच्-सन्-यङन्तजातीयानि यानि रूपेणि निर्दिश्यन्ते, तय ✓अञ्ज्, अति✓तृ, ✓अद्, अनु✓शक् ।

११. यत्र तत्रोपलभ्यमानस्य तिङ्-रूपान्तीय साहित्यिको दीर्घभावः साकं निर्दिश्यते (तु भू ४, १, च, २), तय. अप✓हन्>अप हतु>ता, अपि✓भू>अपिभूम>मा, ✓अव्>अव>वा ।

^१ णिजाद्यभिव्यञ्जितहेतुत्वाद्यर्थविशेषानुपहितं सदप्राक्रियिकं यद् वृत्तं भवति, तदेवेह शुद्धमिति विशिष्यते ।

१२. तिङ्-रूपाणि परिसमाप्य तेन तेन प्रकृतेन धातुना योगमाप्नुवानानामुपसर्गाणां संग्रहो वर्गकोष्ठे-
ऽन्तर्बध्यते, तय \checkmark अद् [अपि°, आ°, वि°] ।

१३ विलक्षणानि रूपाणि यथास्ववर्णमात्रमप्यनुक्रम्यन्ते च ततो यथास्वधातु प्रतिपरामर्श्यन्ते च, तय
अप्सन्त $< \checkmark$ *अप्, आश्नन् $< \checkmark$ अश् (भोजने) ।

१४ अथोपसृष्टधातवीयरूपनिर्देशीया केचिद् विशेषा उल्लिख्येरन्—

- (क) व्यवहृताऽव्यवहितोभयथाप्रयुक्तानामुपसर्गाणां विषये प्रतिस्थलं वाक्यान्वयीयाया. सौवर्याश्
छान्दस्या. साहितिक्याश् च स्थित्या भूयोभूय आलोच्यत्वाद् नितान्तं दुष्करोऽपि सन्नेष निर्णयो
दुर्वारो भवति यथोपसर्गत्वेन निर्दिश्यमानं पद वस्तुतोऽतिक्रियाविशेषणभावं सदेव संसिद्धोपसर्गभावं
भवतीति (तु. भू ४, १, ज, ५, अ उउ) ।
- (ख) अव्यवहितोपसृष्टानां धातूनां रूपाणि यथाश्रुतमेव निर्दिश्यन्ते, तय. अति \checkmark कृ $>$ अतिकरोति ।
- (ग) व्यवहितोपसृष्टानां धातूनां रूपाणि तु कतिमिदिचिद् माध्यमिकैर्बिन्दुभिः सह निर्दिश्यन्ते, तय.
अति \checkmark तृ $>$ अति त्रामसि ।
- (घ) यदोपसर्गमात्रस्य पुन श्रुते श्रावितचरस्य तिङ्-रूपस्याऽध्याहार साऽवसरो भवति, तदोपसर्गे भूयः
पृथग् निर्दिष्टे सत्यध्याहृतैर्व्यं तिङ्-रूपं विभिन्नं मुद्रितं सद् वर्तुलकोष्ठेऽन्तर्बध्यते, तय. अप \checkmark नुद्
 $>$ अप^१(नुदस्व)^१ ।
- (ङ) प्रतीकगनाश्चोपसर्गमात्रश्रुतयस्तन्मूलत आहारितैस्तयुक्तपूर्वैस्तिङ्-रूपैर्विमुद्रितैश्च कोष्ठबद्धैश्च सद्भि
सनाथीकृत्य निर्दिश्यन्ते, तय अभी (भि \checkmark ई) $>$ अभि (ईमहे) ।
- (च) यदोपसर्गमात्रश्रुति कल्पयितव्याऽऽक्षेययोग्यतिङ्-रूपा भवति, तदा तदव्यवधानेन दक्षिणतो विच्छे-
दिकासनाथितं सद् धातवीयसंकेतमात्रं प्रदाय तदीये टिप्पणे तिङ्-शो निर्दिश्यते, तय अति \checkmark - ।
परं प्रायेण यदा साक्षाद् निर्दिष्टस्यैव सतः कस्यचिद् धातो. किंचिद् रूपमुक्तपूर्वविधया प्राकरिणी
योग्यतामपेक्ष्याऽव्याहार्यं स्यात्, तदा तद् रूपमपि कोष्ठेऽन्तर्बद्धं सत् तद्धारुपान्तरसंप्त्या सह
निर्दिष्टमेव भवति, तय अप \checkmark गम् $>$ अप (गमयन्तु) ।
- (छ) रूपनिर्देशाऽवसर उपसर्गगतो वोपसर्ग-धातुगतो वा संविः कोष्ठकान्तर्बध्यमानयथास्वविच्छन्नरूपः
सन् यथाश्रुतं निर्दिश्यते, तय. अभ्यु (भि-उ)पा(प-अ) व \checkmark ह $>$ अभ्युपावहरामि ।

३. सुबन्त-प्रकरणम्

(क) वैशेषिकाः संकेता

१. सर्वेषां सुबर्हीणां प्रातिपदिकानामन्ते तत्प्रातिस्विकसंकेततया दीयमानो विच्छेदकसंकेतस्तेषामन्यतो
धातुभ्योऽन्यतश्चाऽव्ययेभ्यः पृथक्करण. सन् प्रयोगे तदीयस्य सुप्रत्यययोगस्याऽवश्यंभावित्वं सूचयेत्, तय.
अंश-, अंशु-, अग्नि-, अग्न्यायी-, आग्नेय-, अग्नि-दग्- ।

२ यदा किञ्चित् सुबर्हृतयाऽप्रसिद्धचरं प्रातिपदिकं तथात्वेन निर्दिश्यते, तदा तदन्त्यो विच्छेदकस्तारकया
सनाध्यते, तय २अवृत्- ।

^१ अत्र मूर्धन्या संख्याऽऽवृत्तिनिकं सूचयति ।

३. अलुक्-समासीयं पूर्वपदं पृथगवान्तरप्रातिपदिकीकृत्य स्वरेण च विच्छेदकेन च विना निर्दिश्यते, तय. अग्र- > अग्रे ।

४. व्यवहितपदश्रुति सामासिकं प्रातिपदिकं इत्येतेन संकेतेन पुरस्कियते (तु. भू. ४, २, ग, १४, ग), तय. अप-घ्नत्- -घ्नन् ऋ ८, ४३, २६७, ७अप-दुहत् ।

(ख) कृद्-व्यवस्थापनम्

१ धातोश्च तज्जस्य कृत्-प्रातिपदिकस्य च मध्ये सति तद्भावे तद्धातवीथितिङ्-रूपाणि विहाय नान्यत् किमपि व्यवधायकं भवति, तय. अंङोयू-, अङ्कूयत्-, अभि-इवसत्-, अपि-हीन- ।

२ मुख्यधात्वनुगताऽवान्तरीकृतधातुजं प्रातिपदिकं मुख्यऽवान्तरोभयप्रकारकधातवीथिरूपसर्वस्वं परि-समाग्य तदुपरि निर्दिश्यते, तय अनु✓गम्>गच्छ>अनु-गच्छन्ती-, अति✓तू>अति✓तर>अति-तर- ।

३. बहुत्वे सति धातुविशेषज्ञानि कृत्-प्रातिपदिकानि यथास्ववर्णमात्रं निर्दिश्यन्ते, तय. ✓अव् > अव्-, अव्-, ऊति-, ऊम- ।

४. गणभावेन निर्दिष्टानां सतां प्रातिपदिकानामवान्तरीकृता प्रभेदाः मुख्यैः प्रभेदैः साकं वा यथास्ववर्णमात्रं च यथाप्रातिस्विकरूपखण्डशीर्षण्यतया च वा निर्दिश्यन्ते^१, तय. अदुस्- > अमी-, अमु- , अस्मद्- > अस्म-, अस्मद्-, अहम्, आत्र , अहन्- > अह-, अहन्-, अहर्-, अहस्- ।

५ यथावर्णमात्रमनुक्रमस्य कृन्मात्रसामान्यात् सुबर्हिणा प्रातिपदिकानां सतां कृतां पार्श्वत एवाऽसुब-र्हिणामव्ययानां सतां कृतामपि निर्देशो भवति, तय. अनु-दृश्य, अभि-दुह्य, अभि-दुह्य ।

(ग) तद्धित-व्यवस्थापनम्

१. ताद्धितानि प्रातिपदिकानि यथास्वं नामिकप्रकृतीनामुपरिष्ठादव्यवधानेन यथावर्णमात्रं निर्दिश्यन्ते, तय. अग्नि- > अग्नि-मत्-, आग्नेय-; २अ-दिति- > अदिति-त्त्-, आदितेय-, आदित्य- ।

२. येषां ताद्धितानां स्वनामिकप्रकृतिभिराद्यक्षरसामान्यं भवति, ते तत्पूर्वपदैः समासैः सस्थितयः सन्तस् तदीयस्तम्भाऽपेक्षयैक्या मात्रया व्यवहिते स्तम्भान्तरे निर्दिश्यन्ते, तय. १अग्नीषोम- > अग्नीषोमीय-; अग्र- > १अग्रिय-, २अग्रिय-, अग्रय- ।

३. येषां ताद्धितानां स्वकृत्प्रकृतिभिराद्यक्षरेण वैषम्यं भवति, ते तत्प्रकृतिकेभ्यः समासेभ्यः प्रागेव तदी-यस्तम्भाऽपेक्षया मात्राद्वयेन व्यवहिते स्तम्भान्तरे निर्दिश्यन्ते, तय. अतिथि- > आतिथ्य- ।

४. यदा तु त्रिषमाऽऽद्यक्षरस्याऽपि सतस्तद्धितस्य नामिकी प्रकृतिः सामासिकी पूर्वपदता नोपेयात्, तदा तन्निर्देश एकया मात्रया व्यवहिते स्तम्भे एव क्रियते, तय. अग्रयण- > आग्रयण- ।

५. ताद्धितानां ताद्धितानां विषयेऽथ सामान्यो नियमो भवति, यथा यस्य या प्रकृतिस्तस्य तदपेक्षयैक्या मात्रया व्यवहिते स्तम्भे निर्देशः स्यादिति, तय. अ-दिति- > आदित्य- > आदित्य-वर्- ।

(घ) समास-व्यवस्थापनम्

१. माध्यमिकविच्छेदकान्तरसमन्वितानि सन्ति सामासिकानि प्रातिपदिकान्यन्तमात्रविच्छेदकितसुबर्ह-प्रातिपदिकान्तरमात्रात् सुवेचानि स्युः, तय. अघ-रुद्-, अघ-शंस-, अघ-हार- ।

^१ उपरितनात् खण्डात् प्रभृति णत्व-तदभावाभ्यां च षत्व-तदभावाभ्यां च लक्षितानि प्रातिपदिकान्य-प्यन्यैव दिशां मुख्याऽवान्तरीकृत्य निर्दिश्यन्ते, तय. धनुर्, ष, स, -, पृष्ण, न- (वैतु. इह अर्थमन्-) ।

२. समासेऽसमस्तप्रातिपदिकान्तरेण समस्य समासान्तराऽवयवतामुपेयुषि माध्यमिकविच्छेदकस्तदीय-पूर्वोत्तरान्यतरपदताया अनुरोधात् तदन्त्यो वा तदाद्यो वा यथायोगं संजायते, तय. अघशंस-हुन्-, *अधि-कृष्णाजिन- ।

३. समासद्वयेन समासान्तरे जन्यमाने तत्समासान्तरमात्राऽपेक्षया मध्ये विच्छेदको दीयते, तय. अघशंस-दु.शंस-, अजात-पुत्रपक्षा- ।

४. स्वपूर्वपदीयेष्वाक्षरेण वैषम्यभाक्षु तद्धितेऽयं यथायथं निर्दिष्टेषु सत्सु समासा यथावर्णमात्रं निर्दिश्यन्ते, तय अतिथि- > अतिथि-ग्व, अतिथि-पति- ।

५. प्राथमिक समास स्वपूर्वपदापेक्षयैकया मात्रया व्यवहिते स्तम्भे निर्दिश्यते, तय असुर- > असुर-क्षयण- ।

६. समासज समास स्वसमस्तपूर्वपदापेक्षयैकया मात्रया व्यवहिते स्तम्भे निर्दिश्यते, तय. अग्निष्टोम-प्रायण- ।

७. यदा समस्यमानयो. पूर्वोत्तरपदयोरन्त्याऽद्यवर्णयोरन्त्योरन्त्यतरस्मिन् वा साहितिको विकारो भवति, तदाऽसौ तन्मध्यप्रवेशिते वर्तुलकोष्ठे यथायथं निर्दिश्यते, तय. अग्न्यु(मि-उ)पस्थान-, अक्षितो(त-ऊ)ति-, अती(ति-इ)त्वरी-, अनु(स>)षत्य- ।

८. यदा पूर्वपदाऽन्त्यो दीर्घं स्वर पौर्वकालिकह्रस्वमूलो भवति (तु. भू ४, १, च, २ उउ.), तदाऽसौ ह्रस्वो यथापरिचिनपरिभाषं सुगमय निर्दिश्यते^१, तय. अ(क्ष>)क्षा-नुह्-, अ(जि>)जी-गर्त-, अ(ति>)ती-काश-, अ(नु>)नू-वृत्- ।

(ङ) स्त्रीलिङ्गक-व्यवस्थापनम्

१. पाणिनीयाया प्रक्रियाया स्त्रीलिङ्गकमात्रतया सिषाधविध्यमाणानि सन्ति दीर्घान्तानि प्रातिपदिकानि तथैव निर्दिश्यन्ते, तय. अर्हणा- ।

२. यानि प्रातिपदिकानि पाणिनीये संभवलिङ्गान्तरतया शिष्यमाणानि सन्त्यप्युपलब्धस्त्रीलिङ्गकमात्रश्रुतीनि भवन्ति, तानि वर्तुलकोष्ठित-कोणपुङ्खान्यतरसंरूपसंकेतसदृकताऽस्त्रीपरकपूर्वरूपोपकल्पनानि कृत्वा निर्दिश्यन्ते, तय. अश्यमा(न>)ना-, अति-चर(त्>)न्तो- ।

३. स्वराऽभेदेन लिङ्गपर्यायतोऽकाराऽऽकारान्यतराऽन्ततयोपलब्धश्रुतीनि प्रातिपदिकानि प्रार्थविराम-विविक्तोभयप्रकारसाधारणाऽन्त्यविच्छेदकतया समुह्य निर्दिश्यन्ते, तय. अघ, घा-, २अजु जा-, अज्जान, ना- ।

४. इवर्णोवर्णान्यतराऽन्तानि प्रातिपदिकान्यपि नान्तरीयोक्तपूर्वयाऽवर्णान्तपरया दिशैव निर्दिश्यन्ते, तय. भुराति, *ती-, अभि-दिप्सु, प्सू-, अवस्यु, स्यू- ।

५. उक्तपूर्वव्यतिरिक्तानि सर्वाण्यपराणि स्त्रीलिङ्गकानि प्रातिपदिकानि यथास्वाऽनुगताऽस्त्रीपरकपूर्वरूपीय-स्तम्भापेक्षयैकया मात्रया व्यवहिते स्तम्भान्तरे तत्तद्रूपसुवारसभेदनिवृत्त्यर्थं पृथग् निर्दिश्यन्ते । एतानि तावत् प्रविभज्य किञ्चित् सूच्येरन्—

(अ) यान्याकारान्तानि सन्त्यर्थतश्च योगतश्च विशिष्टानि स्यु, तय. अघा-, २अषाढा- ।

^१ मूआ. परिभाषया त्वेतद् दीर्घत्वं यथायोगम् अर, इर, उर इत्येतदन्यतममूलकं भवति (तु. भू. ४, १, अ, ५, अ उउ.

- (आ) यानि दीर्घकारान्तानि सन्त्यकार-हलन्त्यतरान्ताऽस्त्रीपरकपूर्वरूपाणि स्युः, तय. १अ-देव- > अवेदी-,
असत्- > असती-, अर्किन्- > अर्किणी- ।
- (इ) यानि दीर्घकारान्तानि सन्ति भिन्नस्वर-ह्रस्वकारान्त-मौलिकपूर्वरूपाणि स्युः, तय. अक्षि- > अक्षी-,
अर्षणि- > अर्षणी- ।
- (ई) यानि दीर्घकारान्तान्यभिन्नस्वर-ह्रस्वकारान्त-मौलिकपूर्वरूपाणि सन्त्यन्यथा कथञ्चित् सुवेचानि स्युः,
तय. अरुणि- > अरुणी- ।
- (उ) यानि दीर्घकारान्तानि सन्त्यृकारान्ताऽस्त्रीपरकपूर्वरूपाणि स्युः, तय. अवितु- > अवित्री-,
अनुष्ठातु- > अनुष्ठात्री- ।

(च) कालिकलकारार्थक-सुबर्हकृद्-निर्देशिका

क्त-कसु-कानच्-शतृ-शानच्-स्यतृ-स्यमानाऽन्यतमाऽन्ता सुबर्हा. कृत साप्रतिकेषु कोषेष्वार्यातिक-
प्रकरणे लकाररूपाऽनुपद निर्दिश्यमानाः सन्त इह तावत् सुबर्हकृदन्तरसामान्येन यथावर्णमात्रं निर्दिश्यन्ते, तय
अप- > रुध् > अप-रुद्ध-, अप-रुध्यमान- ।

(छ) क्रियाविशेषणभावुक-सुबर्हप्रातिपदिक-निर्देशिका

येषा सुबर्हाणा रूपविशेषाः क्रियाविशेषणभावुका भवन्ति, तेषां सुबर्हान्तरनिर्विशेषं निर्देशो भवति,
प्रस्तुतवैशिष्ट्यं च तदीयं यथावत् टिप्पण्यते, तय. २अनु-कामु- > -मम्, अ-विद्वेष- > -षम् ।

(ज) अयौगिक-सुबर्हप्रातिपदिक-निर्देशिका

यानि निमित्तान्यादाय कानिचित् सुबर्हाणि प्रातिपदिकानि कृद्बाह्याकृत्य स्वतन्त्रशब्दतया यथावर्णमात्रं
निर्दिश्यन्ते, तानीमानि सूचयेरन्—

१. यदा कृज्जातीयस्य सुबर्हस्य प्रातिपदिकस्य व्युत्पत्तिरज्ञाता वा दुरुहा वा संदिग्धा वा मूलाऽऽर्यभाषीया
सत्यप्रसिद्धा वा स्यात्, तय. अनुस्-, २अन्यु- ।

२. यदा कृतद्वितसमासऽन्यतमजातीयं सुबर्हं प्रातिपदिकं वर्णविकारतो यै गिकव्यवस्थितिकतया दुरीक्षमिव
संजायेत, तदैवंविधे स्वतन्त्रनिर्देशे क्रियमाणे सति समुचिता प्रतिपरामर्शिकाऽपि क्रियते, तय. ऊन्ति-, ऊम-, सुत्-,
आग्नेयु-, आतिथ्यु-, अग्ना-विष्णु- ।

३. यदा समासत्वेनोपकल्प्यमाने सुबर्हे प्रातिपदिकेऽवयवत संशयो भवति, तय. अनीक-, अभीक-,
अनविश- ।

४. अथ गणतो निर्देशभाजा सुबर्हाणां प्रातिपदिकानां येऽवान्तराः प्रभेदा भवन्ति, ते प्रत्येक
प्रतिपरामर्शिकया सनाध्यैव स्वतन्त्रतयाऽपि निर्दिश्यन्ते, तय अभी-, अमु-, अह-, अहर्-, अहस्- ।

५. पूर्वपदतया समासान्तरमननुप्रविष्टः सन् नञ्-समासश्च प्रथमस्तम्भीयतया स्वतन्त्रं निर्दिश्यते, तय.
अ-पति-, अ-पतिघ्नी-, अ-जात- (वैतु अजात-शत्रु-) ।

(झ) विसंख्यात-सुबर्हप्रातिपदिक-निर्देशिका

१. स्वर-भेदेन श्रूयमाणानि सवर्णानि सुबर्हाणि प्रातिपदिकानि विसंख्याय निर्दिश्यन्ते, तय. १अपस्-,
२अपूस्-, १अ-मेनि-, २अ-मेनि-, १अरुणी-, २अरुणी- ।

२. अथ स्वरभेदव्यतिरिक्तकारणान्तरप्रयोजिताऽर्थभेदप्रदर्शनौपयिकतयाऽपि सुबर्हप्रातिपदिक-
विसंख्यानमाद्रियते, तय १अप्-, २अप्-, १अरत्ति-, १अरत्ति-, १अरत्ति-, १अरत्ति-; २असुर-, ३अ-सुर- ।

(ज) सौपरूप-निर्देशिका

१. सुब्योगे प्रातिपदिकस्याऽन्त्यमेकाज्मात्रं तत्पूर्ववर्तिन प्रातिपदिकावशेषस्य संग्राहकेण सता विच्छेद-
केन पुरस्कृतं सन्निदिश्यते, तय अंश- > -शः, -शम्, -शस्य ।

२. एकाज्मात्रकाणा प्रातिपदिकाना सुब्योगीये निर्देशे तावद् विच्छेदकेन संग्राह्यस्य पूर्ववर्तिन प्राति-
पदिकाऽशस्यैवाऽभावात् तत्प्रयोजनाभावाद् तत्प्रयोगाभावो भवति, तय सत्- > सत्, सन्तः, सन्तौ ।

३. प्रातिपदिकाऽपेक्षया स्वरतो विशेषे प्रदर्शयितव्ये सत्येव सुब्योगीये निर्देशे स्वराङ्कनमाद्रियते, तय.
सत्- > सतः, सताम्, सद्भ्यः ।

४. सौपानि रूपाणि संघटितपरामर्शिकासौकर्याऽनुरोधेन यथावर्णमात्रं न तु यथाव्यक्ति वा यथाविभक्ति
वा निर्दिश्यन्ते, तय अंश- > -शव, -शवे, -शु; अग्र, प्रा- > -ग्रम्, -ग्रा, -ग्रा, -ग्रान् ।

५. गणप्रातिपदिकाऽन्तरप्रातिपदिकीयानि सौपानि रूपाणि यथोक्तपूर्वसामान्यव्यवस्थं पार्थक्येन
निर्दिश्यन्ते, तय अद्- > अमी- > -मी, -मीभ्य, -मीषाम् ।

६. साऽऽग्नेडितानि सुब्-रूपाणि माध्यमिकविच्छेदकवन्ति सन्ति यथोक्तपूर्वसामान्यव्यवस्थं पार्थक्येन
निर्दिश्यन्ते, तय अंश- > -शु ऽ-शु, अद्- > -हस ऽ-हस, अग्नि- > -ग्निम् ऽ-ग्निम् ।

(ट) उत्तरपदत्व-निर्देशिका

एकैकस्य सुब्-रूपीयस्य खण्डस्याऽन्ते वर्गकोष्ठेऽन्तस् तत्तत्प्रकृतप्रातिपदिकोत्तरपदाः समासा पूर्वपदतो
विमुद्रं निर्दिश्यन्ते, तय अंश- [अंश- अन्, उप, तृत्] ।

४. अव्यय-प्रकरणम्

१. अव्ययमात्रं वैशेषिकपंकेन विरहितं सद् यथास्ववैशेषिकसंकेताभ्या धातोश्च सुब्योगीयात् प्राति-
पदिकाच्च सुवेचं भवति, तय अथ, अनु, अद् > अत्त्वा, अत्तवे, अनु अद् > अनु-दिश्य, अधरात् ।

२. त्वान्त तुमुन्नन्तप्रकाराणि कृज्जातीयान्यव्ययानि सांप्रतिकेषु कोषेष्वख्यात-सविषयीक्रियमाणान्यपि
सन्तीह सजातौ सुब्योगीयै कृदन्तरै सस्तम्भीकृत्य तत्साधारण्येन यथास्ववर्णमात्रं निर्दिश्यन्ते, तय अद् >
अत्तवे, अत्तुम्, अत्त्वा ।

३. अनूपचितकायानि सन्ति कृज्जातीयान्यव्ययानि यथास्वप्रकृतिभूताऽव्ययान्यनु मात्रयैकया व्यवहिते
स्तम्भान्तरे निर्दिश्यन्ते, अद् > अत्त्वा > अत्त्वाय ।

४ यान्यव्ययानि स्वप्रकृतिभूतेभ्यः सुव्योगीयेभ्यः प्रातिपदिकेभ्यः स्वरूपतो नाऽतिविप्रकृष्टानि स्युः, तानि तदुपरि तद्वान्तरप्रातिपदिकतया पृथङ् निर्दिश्यन्ते, तय. अधर- > अधरात् ।

५ समासाऽव्ययवता प्रपन्नानामव्ययानां विषय एते विशेषा अवधेया भवन्ति—

- (क) तत्तदव्ययपूर्वपदतया विशिष्टानां धातूनां च प्रातिपदिकानां च तत्तदव्ययाऽनधीनतया यथास्ववर्णमात्रं निर्देशा भवन्ति, तय. अनु✓पत् (गतौ), अनु-पथ-, अभि✓रुह्, अभि-रूप- ।
- (ख) मूलतः समासाऽव्ययवभूतानि सन्नि प्रतीकगतत्वेन पृथगिव श्रूयमाणान्यव्ययानि यथोक्तपूर्वसामान्य-व्यवस्थं वर्तुलकोष्ठेऽन्तःप्रदर्शितैः सङ्घिर् मौलिकैरुत्तरपदैः सनाध्य निर्दिश्यन्ते (तु. भू. ४, २, ग, १४, ङ), तय अभी(भि✓ई) > अभि(ईमहे) ।
- (ग) यदा समस्तस्य कृज्जातीयस्याऽव्ययस्योपसर्गाशो मूले व्यवहित इव श्रूयते, तदा तस्य निर्देशा ङइत्येतेन संकेतेन पुरस्कियते (तु. भू. ४, २, ग १४, ग), तय. अभि-पमे(म्-आ✓इ) > ङअभि-समेत्य ।
- (घ) मूलतः उत्तरपदविधया समासाऽव्ययवतां भजदपि सद् निहतंभावुकमव्ययं यथास्ववर्णमात्रं स्वातन्त्र्येण निर्दिश्यते^१, तय इव, उ, च, चित् ।
- (ङ) यदा तूक्तपूर्वं निहतंभावुकमव्ययमव्ययान्तरस्याऽन्ते श्रूयते, तदा तद् यथासामान्यव्यवस्थं समासाङ्ग-भूतमेव निर्दिश्यते, अथ > अथो ।
- (च) एवं सत्यपि यदा तु निहतंभावुकमव्ययमुपसर्गभावुकस्याऽव्ययान्तरस्याऽन्ते श्रूयते, तदा तत् ततो व्यवच्छिद्य पृथगेव निर्दिश्यते येनोपसर्गोपसृष्टसंबन्धोऽव्यवहित इव प्रतीयेत, तय. अपे(प✓इ) > अप(एतु) < अपो(एतु), अप✓म्यक्ष > अप म्यक्ष < अपो म्यक्ष, अपे(प✓ई)ञ् > अप अपेजते < अपो अपेजते ।

६. अव्ययानां विसंख्यानोऽयं वक्ष्यमाणो निमित्तोद्देशोऽवधेयः—

यदा तानि सस्वर-नि स्वरोभयथा श्रूयन्ते, तय कम्, कम्, युथा, यथा ।

७. समस्तानामव्ययानां यथासामान्यप्राप्तिं द्वेधा निर्देशो भवति । यथास्ववर्णमात्रं च पूर्वपदीयप्रति-परामर्शिकासहकृतं यथोत्तरपदनिर्देशं च, तय सम(म्✓अ)धि > समर्धयित्वा इति च अर्धयित्वा सम्^० इति च ।

५. स्वर-प्रकरणम्

(क) आधारग्रन्थीयं स्वराङ्कनम्

यथोपलम्भमेतद्ग्रन्थप्रकृतविभागीयाऽऽधारग्रन्थानां मध्ये सप्तसु तावत् सामग्रेण स्वरोऽङ्कितो भवति । त एन ऋग्वेदो माध्यन्दिन-यजुर्वेद. काण्व-यजुर्वेदस्तैत्तिरीय-यजुर्वेदो मैत्रायणीय-यजुर्वेद कौथुम-सामवेदः शौनकीया-

^१ एतान्यव्ययानि सर्वाणि तैत्तिरीये पदपाठे, पदपाठान्तरेषु च इव व्यतिरिक्तानि, पृथक्-पदतया पठ्यन्ते ।

ऽथर्ववेदश्च सन्ति । अपरेषां मध्ये तु खिलसूक्तेष्वशत काठकयजुर्वेदे च क्वचित् क्वचित् स्वराङ्कनमुपलभ्यते । कपिष्ठल-कठ-यजुर्वेदस्य जैमिनीय-नामवेदस्य चाऽथावधि नि स्वरमेव संस्करणमभूत् ।

(ख) रेखीयो गम्य-प्रकार

१. ऋग्वेदे तैत्तिरीय-यजुर्वेदे चोदात्तो नाम मुख्यः स्वरः स्वतोऽनङ्कितः सन्नन्यतोऽधोरेखितप्रागनुदात्ततोऽन्यतश्चोर्ध्वदण्डित-स्वरितितोत्तराऽनुदात्ततो विज्ञतो भवति, तय. अग्र्ये । स्वरितोत्तरवर्त्यनुदात्तमात्रमप्याऽधोरेखितोदात्त-स्वरितान्यतरोदयानुदात्तमनङ्कितं भवति, तय अग्रिमीळे पुरोहितम् (ऋ १, १, १) इत्यत्र पुं इत्येतद्वैपरीत्येन ० इति । अस्य खलु स्वरितोत्तरस्याऽनङ्कितस्य सतोऽनुदात्तस्योदात्ततयाऽऽभासो मा भूदित्यर्थं स्वरितस्य च तदुपरितनस्योदात्तस्य च मध्ये संकेतविशेषौ स्थाप्येते । तथाहि । यदा स्वरितो ह्रस्वो भवति, तदा १ इति, यदा चाऽसौ दीर्घस्तदा तस्मिन् स्वयमप्यधोरेखिते सति ३ इति, तय अप्स्व १ न्त (ऋ १, २३, १९), क्वे ३ दानीम् (ऋ १, ३५, ७) । उदात्त-स्वरितान्यतरोदयोऽनुदात्तोऽधोरेखितो भवतीति सूचितमिवाऽधस्तात्, तय. अग्निम् कन्या । मन्त्राऽर्धादौ वा वाक्यादौ वा वर्तमानमनुदात्तमात्रमङ्कितं भवति, तय. अनुकामम् (ऋ १, १७, ३) ।

२. अयमङ्कनप्रकारः शौनकीयाऽथर्ववेदे माध्यन्दिन-यजुर्वेदे काण्व-यजुर्वेदे यथामूलकोशं कपिष्ठलकठ-यजुर्वेदे चाऽपि लब्धप्रचारोऽभूत् । एवमपि तावद् उदात्ताऽनुदात्तयोर्विषये सामान्ये सत्यपि स्वरितस्य विषये सन्त्येव बाह्वृचतैत्तिरीयेनरग्रन्थीयाः केचिद् विशेषा, तथाहि—

(अ) शौनकीयेऽथर्ववेदे स्वगितादुपरि ५ इति संकेतो भवति, तय. वीर्यं ५म्, सर्वा ह्य ५स्मिन् (११, ८, ३२), ज्येष्ठवुरो ५भवत् (११, ८, १) । उदात्तादुपरितन स्वरितस्तु बाह्वृचवत् साधारणेनोर्ध्वदण्डेनैव संकेत्यते, तय तं ध्युर्गुवन्तु सूतवे (१, ११, २) । उदात्ते परतो ह्रस्वात् स्वरितादूर्ध्वदण्डितात् सत उपरि १ इति संकेतो भवति, तय. अप्स्व १ न्त (१, ४, ४) । तस्यैव दीर्घस्य सतस्तु संकेतो बाह्वृचनिर्विशेषो भवति, तय. विक्रेश्यो ३ विघ्नताम् (१, २८, ४) ।

(आ) माध्यन्दिन-यजुर्वेदे ८ इत्येतेनाधो-दीर्घहस्तकेन स्वरित साधारण्येन संकेत्यते, तय. द्विवि (६, ५), वीर्यमसि (१९, ९), आस्थेन (२, ११) । उदात्ते परतस्त्वसावधस्त्रिशूलकेन संकेत्यते, तय वीर्यं मयि (१९, ९), अप्स्वन्त (९, ६) योऽस्मान् (१, २६) । यदा तावत् स्वरितोदात्तयोर्मध्ये विरामो व्यवधत्ते, तदाऽवोदीर्घहस्तकस्यैवोत्सर्गो भवति, तय. वरुथ्य । वधुः (३, २५) । यजुरादौ वाऽर्धर्चादौ वा वर्तमानश्चोदात्तादुपरितनभूतश्च स्वरितस्तु साधारणेनोर्ध्वदण्डेनैव संकेत्यते, तय त्र्यम्बकं यजामहे (३, ३०), अर्धं देवं त्र्यम्बकम् (३, ५८), उर्व्यां व्यद्योत् (१२, १) ।

(इ) काण्व-यजुर्वेदे उदात्ते परत स्वरितमात्रमधोरेख्यत इत्येव विशेषः^१, तय. अप्स्वन्त (१०, २, १), योऽस्मान् (१, ९, ४) प्रसवेऽश्विनो (१, ३, ६) ।

(ई) कपिष्ठलकठ-यजुर्वेदेऽन्यथा सर्वथा काण्व-यजुर्वेदेन स-प्रक्रिय एव वर्तमान उदात्तोदयोऽधोरेख्यमाणो ह्रस्वस्वरितो दीर्घनामप्यापाद्यत इत्यस्यैवाऽणीयान् विशेष, तय उर्वान्तरिक्षम् (१, २), अप्स्वान्तः (४८, ४) ।

^१ अस्मदीय मूलकोषे माध्यन्दिनप्रकारीय संभेदोऽपि लक्ष्यते । एतच्छाखीयत्वेनाऽनुदात्तभूमिस्वरतीयस्याऽधोवर्तुलकस्योपलम्भोऽपि परैः सूचितो भवति (तु. ZDMG ४९, १५१) ।

(ग) संख्याङ्कीय सिद्धः प्रकारः

मामवेदे मूर्धन्यसंख्याऽऽत्मको विभिन्न किल सिद्धः प्रकारः प्रवर्तते । एतदीया मुख्या विशेषा इमे सन्ति^१—

१. सामान्येनोदात्तस्वरितानुदात्ता यथाक्रमं मूर्धन्यस्थितिभि १, २, ३ इत्येताभिः संख्याभिः संसंकेता भवन्ति तय. अग्निं वै (१, २१) ।

२. परपरिताऽनेकोदात्तमध्ये प्रथम एव लब्धसंकेतो भवति, तय. आ तु (१, १६७), संपादं^१ तद् आ (१, २०७), नं हि (१, २४१) ।

३. आवसानिक उदात्तः १ इत्यस्य स्थाने २ इत्यनेन संकेयते, तय. वैयम् (१, १४) ।

४. आवसानिकपरपरिताऽनेकोदात्तमध्ये प्रथम एव नान्तरीयोक्तपूर्वया दिशैव च संकेत्यते, तय. महो^१ हि ष (२, ९६), उतं घाम् (२, १५६), नान्यं त्वत् (२, ३३४) ।

५. अनुदात्तव्यवहितयोरुदात्तयोर्मध्ये प्रथम २ इत्यनेन संकेयते, तय. अग्नं आ योहि (२, १०) ।

६. यदा परंपरिताऽनेकोदात्ताऽनुग उदात्तोदयोऽनुदात्तो भवति, तदा परंपरितप्रथम उदात्तः रुड इत्येवं संकेत्यते, परश्च १ इत्येवम्, तय. शंयोरैभिं (१, ३३) वना^२ त्वं यन्मौतुः^३ (१, ५३) ।

७. परंपरितानेकोदात्ताऽनुग. स्वरित २ इत्यस्य स्थाने २२ इत्येवं संकेत्यते, तय. निं होतौ^४ (१, १), निर्गा अ^५न्तत् (१, ५८५) ।

८. यदा उदात्तभूमि स्वरित आवसानिको वाऽनुदात्तोदयो वा भवति, तदाऽसौ २२ इत्येवं संकेत्यते, तय. अ^६क^७थ्यै^८ (२, १११६), मनुव्याभिं^९ (१, ७९), नीव^{१०} (२, १००६), देव्येतु^{११} (१, ५६) ।

९. उदात्तोदय उदात्तभूमि स्वरित २ इत्येवं संकेत्यते प्लुति चाऽऽपाद्यते, तय. पाह्यै^{१२} तं द्वितीयया (१, ३६), अग्भ्यो^{१३} दिशै^{१४} सूरैः (१, १२८) ।

१०. उदात्त-स्वरिताऽन्यतरोदयपरंपरिताऽनेकाऽनुदात्तमध्ये चरम एव संकेत्यते, तय. समुद्रै^{१५}म्, इन्द्राभ्यो^{१६} दिशै^{१७} (१, १२८) ।

११. स्वरितस्याऽनुगतया वर्तमानमनुदात्तमात्रं न संकेत्यते, तय. चित्रं^{१८} राघो^{१९} अमर्त्य (१, ४०) ।

१२. आवसानिकाऽनुदात्तोदयान्यतरस्वरितोदयोऽनुदात्तः शक इत्येवं संकेत्यते (इह तु. अधस्तनम् ८मीयमुदाहरणम्) ।

(घ) प्रथमः प्राक्तनो रेखीय सिद्धः प्रकारः

अथ यो मुख्यस्योदत्त-स्वरस्य साक्षादिव संकेततः सिद्धंभावुक प्राक्तनो रेखीय प्रकारो मैत्रायणीय-यजुर्वेदे, काठक-यजुर्वेदे, पैपलादाऽथर्ववेदे चोपलभ्यते, स एवात्र संगृह्यते—

१. मैत्रायणीय-यजुर्वेदे काठक-यजुर्वेदे चोदात्त ऊर्ध्वदण्डयते, तय. अग्निः ।

२. उदात्तभूमे. स्वरितस्य कृते चोमयत्राऽधोभुमक ८ इति सामान्यः संकेतो भवति, तय. द्वितीव (मै १, २, १४), व्यसृपः (काठ ७, १२), शुण्टोऽधि^{२०} (मै २, ६, १३), क्वृ ।

१. उदाहरणीयस्थलसंकेताः कौथुमसामवेदीया भवन्ति ।

३. मैत्रायणीय-यजुर्वेदे सन्नतरोऽधोरेख्यते (तय. भूमि-), काठक-यजुर्वेदे चासावधोदण्डेन संकेत्यते^१, तय. अग्नि- ।

४. उदात्तोदयस्य स्वरितस्य विषयेऽपि चैतयोः शाखयोर्मध्ये भवत्येव कियानपि वि-संवादः । तथाहि । मैत्रायणीयाः ३ इत्यङ्के तत. पुरस्तात् प्रयुज्जते, कठाश्च तं स्वरितमेव काण्वसाधारण्येनाऽधोरेखयन्ति^२, तय. प्रसुश्चे-ऽश्विनोः (मै १, २, १५), वैतु प्रमवेऽश्विनो (काठ २, ९) ।

५. स्वरिणीयह्रस्व-दीर्घ-भेदप्रयोजितस्तु नेहोभयत्र कोऽप्यन्तरविशेषो भवति ।

६. मैत्रायणीया अनुदात्तभूमे स्वरितस्य कृते सामान्येन तिरोरेखा प्रयुज्जते, तय. धियः ।

७. सन्नतरोदयस्य त्वस्याऽनुदात्तभूमे स्वरितस्य कृते त ऊर्ध्वत्रिपुण्ड्रकं प्रयुज्जते^३, तय. 'प्रथमः', 'प्रसुश्चे-ऽश्विनो (मै १, २, १५) ।

८. कठा अनुदात्तभूमे स्वरितस्य कृते सामान्येनाऽधोबिन्दुना निर्वाहं पश्यन्ति^४, तय. धियः ।

९. पैप्लादाऽधोरेख्यतेऽप्युदात्तीय ऊर्ध्वदण्ड प्रयुज्यते सन्नतरश्च काठक-यजुर्वेदवदधोदण्डेन संकेत्यते च, तय. दाता ।

१०. यत्तत्राऽनुदात्तभूमि स्वरितोऽधोबिन्दुना सनाध्यते तदपि काठकेन सामान्यमावहति, तय. कामः ।

११. माध्यन्दिन-यजुर्वेद-सामान्येन च मैत्रायणीय-काठक-यजुर्वेद-भेदेन च तत्रोदात्तभूमिः स्वरितः साधारण्येनाऽधोदीर्घहस्तकेन बोध्यते, तय. न्यक्, शरण्या या (१४, २, ७), तन्वा शतमया (१४, २, ८) ।

१२. स्वरितादुपरितनस्योदात्तस्य यथावदूर्ध्वदण्डप्रहात् तस्य स्वरितस्य कृते विशिष्टतरं संकेतान्तरं नाऽपेक्ष्यते ।

१३. स्वरितादुपरितनस्याऽनुदात्तस्य त्वनुदात्तभूमिस्वरितवदुपचार इष्यते यावताऽसावधोबिन्दुना सनाध्यते, तय. आस्याय (१६, १०४, ६) ।

(ङ) द्वितीयः प्राक्तनो रेखीयः सिद्धः प्रकारः.

काण्व-माध्यन्दिनीययोः शतपथ-ब्राह्मणयोः केषुचिद् ग्रन्थान्तरेषु (तु. C. काशब्रा. भू. पृ. ९) चाऽपर-खलु रेखीयः सिद्धः प्रकारो लब्धप्रतिष्ठो भवति । इमे तावेदतदीया विशेषा भवन्ति—

१ अत्रोदात्तोऽधोरेख्यतेऽनुदात्तश्चाऽनुदात्तभूमि. स्वरितश्च नाऽङ्क्यते, तय. अग्निना ।

२ उदात्तोदय उदात्तो नाऽङ्क्यते, तय. केतपूः केतम् (५, १, १, १६)^५ ।

^१ सन्नतरो नामोदात्तस्वरितान्यतरोदयोऽनुदात्त. प्रसिद्धो द्रष्टव्यः ।

^२ Sch. त्वियमधोरेखा न प्राऽयोजि । अत एवेहाऽयुदाहरणान्तरेष्वेतदप्रयोगो द्रष्टव्यः ।

^३ Sch. त्वस्या अधोरेखाया स्थान ऊर्ध्वबुध्नितं काकपदकं (Λ) प्रयुङ्क्ते ।

^४ मैत्रायणीयानां पदपाठ उक्तपूर्वो बाह्वचः प्रकारो लब्धप्रतिष्ठोऽभूदित्यपरो विशेषोऽप्यत्र वैचित्र्यैक-वृद्धिकरो भवति ।

^५ Sch. अनुदात्तभूमि स्वरितं नैव संकेतयति । सात. तु मूळोक्तस्थितिद्वयनिर्वाहाय यक्, अधो-हस्तकं (L) चाऽधस्त्रिशूलकं (w) च प्रयुङ्क्ते ।

^६ तु. C. काश. भू. पृ. ९ यत्र भाषिकस्वरस्य स्वरूपत आलोचनायां प्रवृत्ताया पुरातन उदात्तः कालेनाऽनुदात्ततां गत इत्यभिप्रायः परकीयो वादः प्रयुक्तो भवति ।

^७ एतत्खण्डोदाहरणीयस्थलसंकेताः माश. द्व. ।

३ परंपरितानां सता बहूनामुदात्तानां मध्ये चरम एवाङ्क्यते, तय अग्निर्हि वै धूर्य (१, १, २, ९) ।

४ उदात्तभूमि-स्वरितस्य संकेतार्थं तदुदयमक्षरमधोरेख्यते^१, तय. वीर्यम् ।

५. एव तावदुदात्तभूमि-स्वरितोदयेऽक्षर उदात्ते सति तदीयाऽधोरेखा तस्य चोपरितनस्य स्वरितस्य च समानं प्राहिका भवति । एवं च स्थिते तदुदयमुदात्तान्तरं चेद् भवति, तर्हि तच्चाङ्क्यते, तय यज्ञो वै स्व. (१, १, २, २१), मानुषं नेद् व्यृद्धम् (१, ७, २, ९), वैतु इति सैषा (१, ४, १, २६) यत्र तिकारोऽनुदात्त सन्नात्मोदयोदात्तकारीयाऽधोरेखाया अन्यथासाधने प्रयोजको न भवति ।

६. उदात्त-स्वरिताऽन्यतरोदयस्य स्वरितस्य तूक्तपूर्वं संकेतो न व्याहन्यते, तय यज्ञो वै स्वरह (१, १, २, २१), देवा वै स्वरगन्म (१, ९, ३, १४), इति सैषैतम् (१, ४, १, २६) ।

७. कण्डिका-ब्राह्मणान्यतराऽवसानीय उदात्तः कण्डिका-ब्राह्मणान्यतराऽऽद्य उदात्ते परतस्त्रिभिरधोबिन्दुभिः संकेत्यते^२, तय. देवत्रा ॥ सु (५, १, ४, ७३) ।

८ उदात्तो वाऽनुदात्तो वाप्यावसानिक. सन् स्वरिते परत एवमधोबिन्दुत्रिकेण संकेत्यते, तय. इति ॥ तेऽविदु (३, ४, ३, ७३) प्रतिप्रस्थाता ॥ सोऽध्व° (४, २, १, १३ उ) ।

९. यदाऽऽवसानिकस्यापि सतोऽक्षरस्य परेणाऽक्षरेण संहिते पाठे सति स्वरितं सम्भवति, तदा तदुदयस्थोपान्त्यस्याऽक्षरस्यैवमधोबिन्दुत्रयेण संकेतो भवति, तय एव । एतत् (३, ४, २, १३) ।

१० अङ्कितस्य सत उदात्तस्याऽनुनासिकानां प्राप्तावनुनासिकचिह्नमप्यधोरेख्यते, शतृ-शतृ ह (३, ४, ३, १८), वैतु यज्ञः समभरन् (३, १, ४, ४) ।

(च) एतत्कोषीयो रेखीय सिद्ध-प्रकार.

१ एवं तावद् यत्र कुत्रचित् किञ्चित् सामान्यमपि बिभ्राणेषु प्रायेण त्वन्योन्यं नितरामिव विशिष्यमाणेष्वेव पुरातनेषु बहुषु स्वराङ्कनप्रकारेषु विद्यमानेष्वपि कथमिव सर्वशास्त्रीयसौवरस्थितिर् नाम केनाऽपि शाखासर्वस्वसाधारणतां भजमानेन सता प्रकारविशेषेण युगपदेव हस्तामलकीक्रियेतेत्येवमभिप्राया खलु प्रक्रियमाणस्य सतोऽस्य समस्तवैदिक-वाङ्मयस्य प्रातिनिध्यमिव कुर्वाणस्य चैतिहासिकदृष्ट्या तदीयतुलनात्मकाऽध्ययनमधिकृत्यौपयिकतां बिभ्राणस्य च कोषस्य बलवत्पेक्षाऽभूत् ।

२ अस्याश्चाऽपेक्षाया. पूर्वार्थं य सम्यग् विचारितं सन् पुराणानां प्रकाराणां सारायमाण इव प्रकार-विशेषोऽत्र लब्धप्रवेशो भवति, स सर्वेषां प्रेक्षकाणां प्रकाममभिमतं सन् सुकरत्वाच्च सुग्रहत्वाच्चाऽपि सर्वत्र अविष्यति प्रकाशमेभ्यस्तु वैदिकग्रन्थीयसंस्करणेषु चरितार्थ्यते ।

३ अस्मिन्स्तावत् प्रकारेऽनुदात्तामात्रमङ्कितं भवति । अनुदात्तो ह्युदात्ताऽभावस्य संज्ञा भवति । अस्य नीवैस्त्वं नामाऽऽपेक्षिको धर्मो भवति । उदात्त एव किल मौलिक आर्यभाषीय स्वरो भवति । तदपेक्षयाऽनुदात्तो नीचैरेवार्थ्यते । यदाऽयमुदात्तोदयो भवति, तदा भूयोऽपि नीचैरेव इव लक्ष्यमाणं सन् सन्नतर इत्युच्यते । यदा चायमुदात्ताऽनुगो भवति, तदाऽस्मिन् सोपानकमिरस्य सत स्वराऽवरोहस्य लक्ष्यमाणत्वादाद्यंशत उदात्तधर्मतायाः समावेश इव भवति, तेन चाऽयं समाहाररूपं सन् स्वरित इत्युच्यते । छाया रूपस्त्वर्थं भवति । न ह्यस्या-

^१ web. अत्राऽधोरेखाद्वयं प्रयुक्तं ६. ।

^२ web. तावदेवा स्थितिर्द्विभ्यामधोबिन्दुत्रिकाभ्यां संकेत्यते ।

ऽनुदात्तभूमेः सतः काऽपि प्रागुदात्तस्वतन्त्रा सती प्रातिस्विकी स्थितिर्भवति । तथा ह्युदात्तान्तरोदयत्वे सत्ययमनुदात्त एव सन् सन्नतरनामुपगतोऽनुदात्त एव पुनर्भवति । एवं तावच् शुद्धो वा सन्नतर-स्वरिताऽन्यतरत्वोपाधिको वाऽनुदात्त पूर्वोत्तरान्यतरपार्श्ववर्तिन सन्नतर-च्छायास्वरिताऽन्यतरव्यवहितस्य वा नान्तरीयतया स्थितस्य बोदात्तस्यैव स्थितिलक्षकमात्रतामनुप्राप्त संस्नदीयाऽङ्कनत एव स्वतः सिद्धविज्ञप्तिव्यथायोगविभिन्नोक्तपूर्वावान्तरस्वरूप इति कृत्वैव नैतदीयाऽन्यथासिद्धाङ्कनगौरवमिहाऽऽद्रियते ।

४. यदवस्तादुदात्तो मौलिकस्वर इति कृत्वाऽङ्कनार्हत्वेन प्रत्यपादि, तत्र खलुदात्तभूमेः सतोऽभिनिहित-प्रक्षिप्त-अ-जात्याऽन्यतमत्वेन प्रातिस्विकस्थितिमतो वास्तविकस्य स्वरितस्याङ्कनार्हत्वस्य समावेशोऽभिप्रेतो भवति^१ । एवं तावदुदात्तचोदात्तभूमि स्वरितस्य द्वावेव स्वराविह पार्थक्येनाऽङ्कनमर्हत् इति कृत्वा पुरातनानामुक्तपूर्वाणां संकेतानामेव मन्वाद् ऋग्वेदे, तैत्तिरीय-यजुर्वेदे, तैत्तिरीय-ब्राह्मणे, तैत्तिरीयाऽरण्यके, तैत्तिरीयोपनिषदि, काण्व-यजुर्वेदे, कपिष्ठल-कठ-यजुर्वेदे चैकान्तिकतया, माध्यन्दिन-यजुर्वेदे, शौनकीयाऽथर्ववेदे च यथास्वोक्तपूर्वप्रक्रियं पर्याप्ततया, स्वरितसंकेतत्वेन प्रयुक्तपूर्वत्वादूर्ध्वदण्ड (= अ) एव चोदात्तभूमिस्वरितस्य, शातपथप्रक्षिप्तिधारेखा (= अ) चोदात्तस्य संकेतौ निर्धारितौ भवतः^२ ।

५. ये चैतद्ग्रन्थीय-स्वराङ्कनीया व्यावहारिका विशेषा भवन्ति, त इमे संगृह्योत्तिष्ठन्ते—

- (क) अगतिका वा सगतिका वा मूलवातवश्च, क्खि-णिजन्त्यतरान्ता नामधातवश्च तदीयविभिन्नस्वराणां सता रूपाणांमसंभिन्नं संकेतनं सुकरं स्यादिति स्वरतो नाङ्क्यन्ते, तय. ✓अक्ष् (वेधने), ✓अक्ष् (व्याप्तौ), अति✓मुच्, अखल्लो✓कृ, ✓अव् > ✓ओम्, अन्त-> ✓अन्ति ।
- (ख) नामधातवन्तराणि तु स्वरत संकेत्यन्ते (तु. भू. ४, २, क, ७, अ), तय. अघ-> ✓अघाय ।
- (ग) तिङन्तानि रूपाणि स्वरत संकेत्यन्ते, तय. ✓अक्ष् (वेधने) > अक्षुण्ते ।
- (घ) संनिहितपदान्तरनिमित्तप्रयोजितनिष्ठातानि तिङ्-रूपाणि स्वरतो न संकेत्यन्ते^३, तय. ✓अक्ष् (वेधने) > अक्षुण्तात् ।
- (ङ) अनङ्कितस्वर-संस्करणेभ्यो ग्रन्थेभ्यः संगृहीतानि सन्ति तिङ्-रूपाणि तदीयशब्दान्तरसामान्येनाऽनङ्कितान्येव ध्रियन्ते, तय. ✓अज् > अजामसि, अजन् ।
- (च) यदाऽङ्किताऽनङ्कित-स्वरेभ्य उभयेभ्यो ग्रन्थेभ्यस्तिङ्-रूपाणि संगृह्यन्ते, तदाऽनङ्कितस्वर-ग्रन्थीयानि तिङ्-रूपाणि यथाऽङ्कितस्वरग्रन्थीयस्वरवच्छ्रुति^४ निर्दिश्यन्ते, तय. अनु✓ध्व(ध्वं)स् > अनुदध्वसे ।
- (छ) अङ्कितस्वर-ग्रन्थीयं सुब्योगीयं वाऽव्ययं वा कृन्मात्रं स्वरवद् निर्दिश्यते, तय. ✓अद् > अतत्-अतिथि-, ✓अद् > अत्तवे, अत्तुम् ।
- (ज) अनङ्कितस्वर-ग्रन्थीयः कृद् नि-स्वर निर्दिश्यते, तय. अग्नि-मेदिन्-, अग्नि-यानी- ।

^१ मूलतो जात्य क्षेत्रयोरभेदो द्रष्टव्य (तु. पृष्ठ. ५१०^१, ६२५^२, ६२६^३) ।

^२ तस्मिन्स्मिन् पुराणे वा नूतने वा सौवरे सकेने प्रतिनियतायाः स्वरविशेषसंकेतनविषयायाः स्वाभाविक्याः शक्तेरभावाद् यथासमयं शक्तिविशेष उपाधीयत एव ।

^३ अस्य ग्रन्थस्य यथाश्रुतानुक्रमणस्वरूपताया एतदीयलक्षणशास्त्रस्वरूपताऽतिरेकित्वादित्यभिप्रायः ।

^४ अपि तानि स्वरतो वस्तुतस्तथा स्युर्न वा स्युरित्यस्य तत्तन्मूलीयवाक्यस्वतन्त्रविचारधीनत्वादस्मिन् विषयेऽत्रत्यो निर्देशोऽप्रमाणं भवति ।

- (झ) अङ्किताऽनङ्कितस्वरेभ्य उभयेभ्यो ग्रन्थेभ्यः संगृह्यमाणः कृद् यथास्वरवद्ग्रन्थीयश्रुति निर्दिश्यते^१, तय. अंशु- ।
- (ञ) व्युत्पत्त्यै पयिकृतयोपकल्पितानां कृतां स्वरनिर्देश औपकल्पनिको भवति, तय. *अन्त-पर्शु- ।
- (ट) यदा व्युत्पादनप्रयोजितः सन् स्वर उपकल्पनाया विषयो भवति, तदा स्वरवदक्षरं स-नारकं निर्दिश्यते, तय. ^१अच्छूरा- ।
- (ठ) यदौपकल्पनिकस्य सतः कृतो विषये सौवरी स्थितिर्दुर्विनिगमना भवति, तदाऽसौ नि.स्वरं निर्दिश्यते, तय. ✓अट् > अट्णार- > आट्णार- ।
- (ड) निघातमात्रवन्ति सर्वनामानि नि स्वरं निर्दिश्यन्ते, तय. अस्मद्- > न , *ई-, *सी-, एन-, सम-, त्व- ।
- (ढ) निहताऽनिहतोभय-प्रयोगवन्ति सर्वनामान्युभयथा पृथग् निर्दिश्यन्ते, तय. इदम्- > अस्मात् , अस्मात्- ।
- (ण) अलुक्-समासे पूर्वपदायमानानि चाऽवान्तरप्रातिपदिकीक्रियमाणानि च सन्ति सुब्-रूपाणि नि स्वरं निर्दिश्यन्ते, तय. अग्र- > अग्रे ।
- (त) द्वैस्वरेण श्रूयमाणाः समासास्तथैव निर्दिश्यन्ते, तय. बृहस्पति-, वनस्पति-, अग्नी-वृहण- ।
- (थ) यथा प्रातिस्विकप्रातिपदिकस्वरवन्ति सुब्-रूपाणि नि स्वरं निर्दिश्यन्ते, तय अंहस्- > -हसः (=अंहसः) ।
- (द) हल्पूर्वोदात्तयणभाव-प्रयोजित^१ सुब्-उदात्तो न निर्दिश्यते, तय. ऊति- > -त्या (=ऊत्या) ।
- (ध) यदा सुपि परत उदात्तयोर् इवणोर्वर्णयो स्थानेऽन्यतः अय् इति वा इय् इति वाऽन्यतः च अय् इति वा उय् इति वा भवतः, तदा सुब्-रूपं नि स्वरं निर्दिश्यते, तय. अग्नि- > -ग्नय. (=अग्नयः), धी- > धिय. (=धियः), अंशु- > -शव (=अश्व), अग्र- > -ग्रव (=अग्रव) ।
- (न) उदात्तयणभाव-प्रयोजितः सुप्-स्वरितो यथावद् निर्दिश्यते, तय. १अरणी- > -र्णः, अश्वतरु- > -यैः ।
- (प) यदा प्रातिपदिकनिघात-प्रयोजकः सुप्-स्वरः प्रवर्तते, तदाऽसौ यथावद् निर्दिश्यते, तय. अघायुत्- > -यते, १अप्- > अपः, २अप्- > अद्भिः ।
- (फ) उदात्तनिवृत्तिप्रयुक्तः सुप्-स्वरो यथावद् निर्दिश्यते^१, तय अस्नु- > -स्तः, अस्थनु- > -स्थनः ।
- (ब) आयुदात्त-निघातोभयविधमामन्त्रित पदं स्वीयसंकेतविशेषभूत-वर्तुलकौश्याया अधोरेखाया भावा-ऽभावाभ्यां यथायोग विविच्य निर्दिश्यते, तय. १अक्ष- > -०क्ष, २अक्ष- > -०क्षाः, आदित्य- > -०स्य ।
- (भ) नि-स्वरं निर्दिश्यमानानि प्रातिपदिकान्यनुबन्धन्ति सुब्-रूपाणि कैमुतिकेनैव नि-स्वरं निर्दिश्यन्ते, तय. अ-कृतपूर्व- > -वंम्, अस्मद्- > नौ, न ।

^१ अप्यस्वरवद्ग्रन्थीयोऽनेकान् कृद् वस्तुतो यथानिर्दिष्टस्वरो भिन्नस्वरो वेत्यत्राऽय निर्देशोऽनैकान्तिको भवति ।

^२ वैतु. पृ. ६६१^d (तु. उपरिष्ठात् फ च) ।

^३ तु. पृ. ६६१^d यदन्वधस्ताद् (द) इत्यत्र प्रतमुदाहरणमप्यस्यैव नियमस्य विषयो भवति ।

- (म) सन्नेडितानां सुब्-रूपाणां नियताऽऽप्रेडितांशनिघातानां सतां निर्देश उक्तपूर्वसुब्-रूपीयनिर्देश-सामान्येनैव विभर्ति, तय. अंशु- > -शु-शुः (=अंशु-अंशु) ।
- (य) अव्यय-मात्रं यथास्वरश्रुति निर्दिश्यते, तय अनु, अभि, एतत्रै ।
- (र) सस्वरनि स्वरभयविधश्रुतिक्रमव्ययं यथायथं पार्थक्येन निर्दिश्यते, तय. क्रम्, कम्, यथा, यथा ।
- (ल) निहतमात्रस्वरूपमव्यय तथैव निर्दिश्यते, तय. इव (तु. भू ४, ४, च, ४), उ, घ ।
- (व) सस्वरनि स्वरभयविधश्रुतिकं समासाङ्गभावुकमव्ययं यथायथं विविच्य निर्दिश्यते, तय. अति-
✓पू > अतिपवते, अतिपवते, अप ✓गु (> गू)ह् > अप-गूह-अप-गूहमान- ।

३. स्थल-प्रकरणम्

१. प्रतिनिष्ठतपुबन्ताऽव्ययनिर्देशाऽनुपदं यथाश्रुति समग्राणि स्थलानि निर्दिश्यन्ते । तत्र तत्तद्-ग्रन्थोद्देशतस्तावदयं निर्देशकमा भवति—

(क) ऋग्वेदे—१. ऋ.,	२. खि. ।
(ख) यजुर्वेदे—१. मा,	२. का,
३. तै.,	४. मै.,
५. काठ.,	६. क. ।
(ग) सामवेदे—१. कौ.,	२. जै. ।
(घ) अथर्ववेदे—१. शौ,	२. पै. ।

२. प्रत्युपस्थिते स्थलनिर्देशे प्रथमं तावद् यथाऽपेक्षं ग्रन्थनाम्न. संक्षेपो दीयते । तदनु नान्तरीयतया ग्रन्थीयप्रधानाऽन्तरविभागप्रदर्शिकाः संख्या दीयन्ते । आसा च मध्ये या प्रथमा भवति सा प्रधानविभागीया भवति, अवान्तरविभागीयास्त्वितरा यास्ततश्चाऽन्योन्यं च प्रार्थविरामेण व्यवच्छिद्यन्ते । संख्यानामन्ते च विरामो दीयते, तय. अकन्त. पै १, ४३, २.

३. यदा स्थलविशेषनिर्देशमनु स्थलान्तरीयो निर्देशः क्रियते, तदा ययोः कयोरपि द्वयोः स्थलाङ्कनमात्र-योर्मध्येऽर्धविरामो दीयते, तय अंहस्- > -हः ऋ १, ४२, १, २, २३, ४, अंशु- > -शून् शौ ५, २०, १०; पै ..

४. ग्रन्थविशेषीयाऽनेकस्थलानामङ्कन उपस्थिते सति प्रथमायामेव तदीयमात्रायां सर्वास्तत्तद्विभागीया. संख्या दीयन्ते । उत्तरासु तु तदीयमात्रासु समाना सती. प्रधान-मध्यमविभागीया संख्या नावर्त्य याश्चरमविभागीया सत्यो विभिन्ना. संख्या स्युस्ता एव निर्दिश्यन्ते, तय अङ्गया तै ५, २, ७, ५, १०, ४, ५; ३, ५, ३; < ५, २, ७, ५, ५, २, १०, ४, ५, २, १०, ५, ५, ३, ५, ३, २,

५. अनेकेषां परंपरितानां स्थलानां निर्देश उपस्थिते सति प्रथमचरमयो सतो. स्थलयोरेव निर्देशः क्रियते, तन्मध्ये विच्छेदकश्च दीयते, तय. अग्नि- > -ग्निम् काठ १६, ८-११, १९, ३१-५१.

६. यदि कचिद् मध्यमानां संख्यानामपि विषय उक्तपूर्वप्रकारकं पारंपर्यं निर्दिश्यं भवति, तर्हि तासां मध्याद् अप्येवं प्रथमचरमयोः सत्योरेव निर्देशः क्रियते, तन्मध्ये च विच्छेदको दीयते, तय अंहस्- > -हसः शौ ४, २३-२९, १-७,

७. यथा रूपविशेषीयाणां स्थलनिर्देशानामन्योऽन्यमर्धविरामेण व्यवच्छेदो भवति, तथैव विभिन्नरूपीयाणां स्थलसंख्याङ्कव्यूहानामन्योऽन्यमर्धविरामेण व्यवच्छेदः क्रियते, चरमरूपीयचरमस्थलसंख्याङ्कादूर्ध्वं च विरामो दीयते, तय अंशु- > -शव ... , -शवे ' , -शो. , ३, १२, ४

८ रूपविशेषाणां सस्थलानां सती प्रथमं परपरितो निर्देशो भवति, तदनु च तत्साधारणस्थलीया संख्या दीयन्ते, तय अति^१(चर), (अति) चर पै ३, ३३, ६, अत्याशित- > -तस्य, -तेन मै ३, ६, २.

९ यदा रूपविशेषस्य स्थलविशेषीया विशेषसंख्याकाऽऽवृत्तिः सूचनीया भवति, तदा तदङ्क स्थलाङ्क-शीर्षण्यतया निर्दिश्यते, तय अंशु- > -गम् काठ १०, ९^१, अग्नि- > -०मे काठ १८, ३^१, ४^६, १६^{१४}.

१० तत्तद्ग्रन्थीययाऽन्योन्यं प्रायेण भूशोविशिष्टानि सन्ति तत्तत्प्रधान-पद्यम-चरमविभागीयानि प्राक्प्रतिष्ठानि मण्डलाध्यायप्रभृतीनि नामान्युक्तपूर्वप्रकारेण संख्याङ्कनमात्रेण निर्वाहसंभवादयथासिद्धानीति कृत्वा नोपयुज्यन्ते^१ । अयं तावत्तदीय स्वरूपतश्च संख्यातश्च परिचयः संप्रहेणोच्यते—

- (क) ऋग्वेदेऽष्टकाऽध्याय-वर्ग-मन्त्रात्मकश्च मण्डलाऽनुवाक-सूक्त-मन्त्रात्मकश्च चतुर्थ्यौ सन्तौ द्वौ विभाग-प्रकारौ भवतः । एतयोर्द्वितीय एव प्रसिद्धतरत्वादिहोपयुज्यते, प्रतिमण्डलं सूक्तानां परंपरितात् संख्यानादनुवाकीयनिर्देशस्याऽन्यथासिद्धत्वात् प्रतिस्थलं संख्यात्रितयस्यैवाङ्कनं च क्रियते ।
- (ख) ऋग्वेद-खिगानि सूक्त-मन्त्र-प्रविभक्ताऽध्यायश्चकृत्मकानि भवन्ति । एत एव त्रयो विभागाश्चात्र संख्यायन्ते । सहिताऽरण्यं च परिशिष्टं चोभे अपि द्विधा प्रविभक्ते सती यथाक्रमं षष्ठ सप्तमा-ध्यायनयाऽङ्कयते । द्वितीय-तृतीय-चतुर्थेष्वध्यायेषु सन्ति कतिचित् सूक्तानि यानि पृथङ् मन्त्रप्रवि-भक्त-खण्डद्वयात्मकानि भवन्ति । तदीयस्थलाङ्कन उपस्थिते सति सूक्ताङ्कीयशीर्षण्यभूतेन २ इत्यङ्केन द्वितीयखण्डोयताया विवेकेन परामर्शो भवति, तय. ✓अस् (भुवि) > असि खि ४, ७^१, १^१ । एवं पञ्चमाध्य ययसप्तमसूक्तस्थ-खण्डपञ्चकस्य विविक्त. परामर्शः सूक्त-मन्त्राङ्कमधीयतया धृतेन सताऽङ्क-विशेषेण क्रियते^१, तय. अदिति- > -ते खि ५, ७, १, २
- (ग) माध्यन्दिन-यजुर्वेदो मन्त्रप्रविभक्तचत्वारिंशदध्यायात्मकः सन् संख्याद्वयेन परामृष्टविभागद्वितयो भवति ।
- (घ) काण्व-यजुर्वेदस्य दशकाऽध्यायाऽनुवाक-मन्त्रात्मकश्चतुर्व्यूहो विभागश्चत्वारिंशतोऽप्यध्यायानां माध्यन्दिन-यजुर्वेदवत् परंपरितसंख्यापनेन त्रिव्यूहः सन् संख्यात्रयेण परामृष्टो भवति^१ ।
- (ङ) तैत्तिरीय-यजुर्वेदीयो विभागः काण्ड-प्रपाठकाऽनुवाक-खण्डात्मकतया चतुर्व्यूहः सन् चतुर्धा संख्याप्याङ्कयते^१ ।
- (च) मैत्रायणीय-यजुर्वेदः काण्ड-प्रपाठक-खण्ड-प्रविभक्ताऽध्यायचतुष्टयात्मकः सन् संख्यात्रयेण परामृष्ट त्रिव्यूहविभागो भवति ।

^१ तत्तद्ग्रन्थीय-तत्तद्विभागीय-पुष्पिकीयाणां निर्देशानां स्थलाङ्कन उपस्थिते सति यथायोगं केवलाद् ग्रन्थनाम्नो वा विभागविशेष-सहकृतग्रन्थनाम्नो वोपरि पुष्पि इति संक्षेपो दीयते, तय. तु इडिमिका-, ओरिमिका- ।

^१ एतद्ग्रन्थीय-प्रकृतखण्डादप्रतस्तावदस्य सूक्तमन्त्राङ्क-मधीयाङ्कस्य सूक्ताङ्कीय-शीर्षण्यतयैव स्थितिः सपादयिष्यमाणा द्रष्टव्याः ।

^१ एतद्ग्रन्थीयसामग्रीसंस्कृतात् पश्चात् प्रकाश नीयमाने सात प्रत्यध्यायं मन्त्राणां परंपरितपाठेना-ऽनुवाकीयो विभागोऽप्यन्यथासिद्ध इव क्रियते ।

^१ मैसू. वृत्तिपाठत्वात् तदीय खण्डपरंपरितेन त्रिव्यूहोऽपि सन् विभाग इह नाऽनुस्रियते ।

- (छ) काठक-चरक-यजुर्वेद. खण्डप्रविभक्त-स्थानकात्मकतया व्यूड. सन् संख्याद्वयेन परामृष्टो भवति । आश्वमेधिकपरिशिष्टीयास्त्रयोदश प्रधानविभागा अपि स्थानकीकृत्य च चत्वारिंशता स्थानकैः परंपर-यिवा च परामृश्यन्ते । एवं तावत् संकलितानि सन्ति स्थानकानि त्रिपञ्चाशत्संख्याकानि संपद्यन्ते^१ ।
- (ज) कपिष्ठल-कठ-यजुर्वेदेऽष्टकाऽध्याय-खण्डात्मकतया त्रिव्यूढो विभागोऽध्यायपरंपरितेनाऽन्यथा-सिद्धीभूताऽष्टकविवेक सन् संख्याद्वयेनैवेह परामृष्टो भवति^२ । चत्वारिंशोऽध्यायोऽखण्डप्रविभक्त सनेकखण्डात्मकतया सर्वत्र १ इत्येतेन खण्डाङ्केन सहैव निर्दिश्यते ।
- (झ) कौथुमसामवेदे प्रथमं तावद् द्वौ विभागौ भवतः । पूर्वार्चिकं चोत्तरार्चिकं च । आरण्य-काण्डं वाऽऽरण्य-संहिता वेति च महानाम्न्यार्चिकमिति च पूर्वार्चिकाऽनुगता परिशिष्टद्वयी भवति । पूर्वोत्तरार्चिकयोः प्रपाठकाऽर्ध-दशति-मन्त्रात्मकश्चतुर्व्यूढो विभागो भवति । पूर्वार्चिकीया षट्-प्रपाठकी प्रतिप्रपाठकयुगलं काण्डव्यवहारेण त्रिकाण्ड्यपि भवति । प्रपाठकानां परंपरितेनाऽन्यथाभिद्वस्त्वयं काण्ड-विभागो भवति । यत्तत्तत्तार्चिके दशते स्थाने सूक्तं व्यवहियते तत्तद्वान्तरविभागविशेषीय-संज्ञामात्रीयविशेषत्वाच्च विशिष्यते । अस्ति तावदुभयमुख्यविभागसाधारणोऽध्याय-खण्ड-मन्त्रात्मक-त्रिव्यूढोऽपरोऽपि विभाग-प्रकारः । अस्मिन् प्रकारे आरण्य-काण्डस्यापि षष्ठाऽध्यायात्मकतया व्यवहारो भवति । अपि चोत्तरार्चिके क्वचित् खण्ड-मन्त्रयोर्मध्यगामितया सूक्तविभागोऽप्युप-लभ्यते । इह तावदुक्तपूर्वयोः प्रकारयोः कतरेणचनापि विभागे सति परामर्शिका नितान्तं दुष्करा भवतीति च BC इत्यत आशिकं संकेतं गृहीत्वा च पूर्वोत्तरार्चिके यथाक्रमम् १ इति २ इति च संख्याप्य परामृश्येते च, तदुभयीया मन्त्राश्च माध्यमिकविभागाऽन्यथासिद्धयर्थं पृथक्-परंपराभ्यां संकल्यन्ते च । अनया दिशोभयार्चिकीयस्थलाङ्कनं द्वाभ्यां द्वाभ्यां संख्याभ्यां साध्यते । एवमारण्य-काण्डम् ३ इत्येवं महानाम्न्यार्चिकं च ४ इत्येव परामृश्येते । आरण्य-काण्डे दशति-खण्डाऽन्यतरनामको मध्यमो मन्त्रगणात्मको विभागो भवतीति कृत्वा तदीयं स्थलाङ्कनं संख्यात्रिकेण संपाद्यते । मध्यमस्य कस्यविद् विभागस्याभावाद् महानाम्न्यार्चिकीयं स्थलाङ्कनं तावद् द्वाभ्यां संख्याभ्यामेव क्रियते^३ ।
- (घ) जैमिनीय-सामवेदे पूर्वार्चिकमिति प्रथमं, आरण्यं च महानाम्न्यश्चेत्युभयात्मको द्वितीयः, ऊहगान-मिति तृतीयः, उह्यगानमिति चतुर्थः, इत्येवं चत्वारो मुख्या-विभागाः सन्तः प्रत्येकं खण्ड-मन्त्रात्मक-तया द्विधा प्रविभक्ता भवन्ति । एतदीयं स्थलाङ्कनं च त्रिभिः संख्याभिरभिनिर्वर्त्यते । पूर्वार्चिकीय खण्डगणात्मकपर्वरूपोऽवान्तरविभागश्चैवं तद्गतद्वितीयपर्वगतोऽपर्वप्रकारकोऽपरो-ऽवान्तरविभागश्च मुख्यविभागान्तरत्रिकवत् खण्डपरंपरितेनाऽन्यथासिद्धाविव क्रियेते^४ ।

^१ मुख्यानां चत्वारिंशत्-स्थानकानां मूलत इडिमिका (< *त्रिधिमिका = *प्रथमिका), मध्यमिका, ओरिमिका (< *अवरिमिका = अवरमिका), याज्यानुवाक्याश्चेत्येवं ग्रन्थचतुष्कोऽपि विभाग आसीदित्यत्र तत्तद्ग्रन्थसंकेतवत्य स्थानकीया पुष्पिका द्रष्टव्याः ।

^२ भावे क्तान्तं पदं द्रष्टव्यम् ।

^३ काण्ड-प्रपाठक-खण्डात्मकोऽपि विभागोऽस्यां शाखायां कदाचिदादरं लेभ इत्यत्रैतदीयमूलकोशीर्य साक्ष्यं भवति ।

^४ इहृत्यस्य च मुद्रितसंस्करणमात्रीयस्य च स्थलाङ्कनप्रकारसर्वस्वसंवादनार्थं तु. आचि. १ ।

^५ र. पुरातनविभागीयः प्रकारश्चेद्वाऽनुस्रियमाणः प्रकारश्चोभावपि प्रदर्शितचरौ भवतः ।

- (ट) शौनकीयाऽथर्ववेदे द्वौ विभागप्रकारौ प्रवर्तते । काण्ड-सूक्त-मन्त्रात्मकस्त्रिव्यूढश्च प्रकारः काण्ड-प्रपाठकाऽनुवाक-मन्त्रात्मकश्चतुर्व्यूढश्च प्रकारः । एतयोर्मध्ये प्रथम एव तावदिहानुवर्त्यमानः सन् संख्यात्रिकेण द्योत्यते^१ ।
- (ठ) पैपलादाऽथर्ववेदे च द्वौ विभागप्रकारौ प्रवर्तते । काण्ड-सूक्त-मन्त्रात्मकस्त्रिव्यूढश्च काण्डाऽनुवाक-खण्ड-मन्त्रात्मकश्चतुर्व्यूढश्च । एतयोर्मध्ये तावत् प्रथम एवेहानुवर्त्यमानः सन् सख्या-त्रयेणाऽङ्क्यते । यत्र कचिच्च (तु. ३, ३७) सूक्तानि मन्त्रतोऽविभक्तानि भवन्ति, तत्र तान्येकमन्त्रात्मकानीति कृत्वा १ इत्येकमन्त्रस्थानीयाऽङ्कप्रदानेन संख्यात्रयेणैवाऽङ्क्यन्ते । एवम-विविक्तमन्त्रविभागस्थलीयाङ्कन उपस्थिते सति विच्छेदकव्यवहितयोः सतोर्द्वयोर्मुद्रितसंस्करणोद्यो-रङ्कयोर्मध्याद् द्वितीयो विच्छेदकदक्षिणपार्श्वोऽङ्क एवेह प्रदर्श्यते (तु. ९, १२, ६-७) ।

७. संकेत-प्रकरणम्

इह तावत् निर्देशस्य समूह्यर्थं वैशद्यार्थं वा ये केचन संकेताः प्रायुक्षत, त इमे भवन्ति—

१. ✓ इति धातुक^१ प्रातिस्विक्चिह्नतया धातुमात्रेण पुरस्कियते, तय ✓अंइ (गतौ) ।

२. ✓- इति स-विच्छेदको धातुक, प्रकरणत आक्षेप्याऽऽख्यातांशानामुपसर्गानामुपरिष्ठात् प्रयुज्यते, तय. अति ✓- ।

३. - इति विच्छेदक प्रातिपदिकमात्रान्ते प्रत्त. संस्तदीयसुब्योगीयनामुपदर्शयति । शब्दमात्रीयाक्षर-विशेषस्याऽधस्ताद् दीयमानश्चायं धमन्तिरमिव विभ्राण संस्तत्रोदात्तस्य व्यवस्थितिं सूचयति ।

४. - इत्यर्धविच्छेदक प्रातिपदिकादुपरि नान्तरीयतया निर्दिश्यमानात् सक्षिप्तात् सतो रूपविशेषात् पुरस्तात् प्रत्त संस्तदीयाद्यंशस्य पूरयितव्यतामुपक्षिपति, तय अग्नि- > -ग्नि, वैतु. -ग्निम् । अयं समासेऽवग्रहत्वेना-ऽपि प्रयुज्यते, तय. अग्ने-ग- ।

५. इत्यूर्ध्वदण्डो वर्णमूर्ध्नि दीयमानः सन् शब्दविशेषीयैकस्वरस्य सतः स्वरितस्य व्यवस्थितिं प्रदिशति, तय अ-कुड्यञ्च्- ।

६. = इति संतोळ. स्वत प्राग्वर्तमानस्य सतः स्वत उत्तरवर्तिना सता तुल्यत्वं सूचयति, तय. 'तया गत्या' (= तेन प्रकारेण), पृ. १३०^१ ।

७. + इति योजक. प्रकृतिप्रत्ययीयं वा समाप्तावयवीयं वा योग संकेतयति, तय. ✓जनृ+ङः (पृ. ४०^२), अ+इवृथ- (पृ. ५८८^३) ।

८. → इत्यभिपुङ्गुः स्वत प्राग्वर्तिन सत स्वोत्तरवर्त्यात्मकतया परिणामं संकेतयति, तय, अच्छे- (र→)रा- ।

९. > इत्यभिकोण = →, तय अभि>भी ।

१०. ← इति प्रतिपुङ्गुः स्वत उत्तरवर्तिन सत. स्वप्राग्वर्त्यात्मकतया परिणामं संकेतयति, तय. अधो (<धस्)-अक्ष- पृ. १६१ ।

^१ WB शंपा. इत्येतयोः काचित्कस्थलाङ्कनभेदवतो सतो. संवादनार्थं तु. आचि. २ ।

^२ मूलकोषे खण्ड->कण्ड->काण्ड इति काश्मीरवाचनिकप्रवृत्तिमुलभविचारमध्योऽपपाठो द्रष्टव्यः ।

^३ धातुं संकेतयतीत्यभिप्रायपरस्तद्धितो भवति । एवमुपर्यपि तत्तत्संकेतसंज्ञात्वेन प्रयुज्यमानाः शब्द-विशेषा यथावद् बोद्धव्याः ।

११. < इति प्रतिकोण = <←, तय ३अप्स- (<२अप्-) ।

१२. < > इति कोणयुगं स्वत पूर्वोत्तरवर्तिनोरन्येन्यप्रकृतिविकृत्यन्यतरभावं संकेतयति, तय. अनुडुह् < > धै- (पृ. १९५^d) ।

१३. ऽ इति वक्रकं संहिताविषय उत्तरवर्तिनोऽकारस्य पूर्ववर्तिनि साहितिक आकार एकार ओकारे वाऽन्तर्भावं संकेतयति, तय वाऽन्यस्य (पृ. १५¹), स्वरेऽविशेष (पृ. ५^b), भूरिविम्बयोऽयम् (पृ. १५¹) ।

१४. ऽऽ इति द्विवक्रकमुत्तरवर्तिन आकारस्य पूर्ववर्तिनि साहितिक आकारेऽन्तर्भावं संकेतयति, तय. पञ्चम्यर्थस्याऽऽकाङ्क्षितत्वात् (पृ. ६^b) ।

१५. , इति प्रार्ध-विरामो यत्र तत्र शाब्दिके वा स्थलीये वा निर्देशे यथापेक्षं लघिष्ठव्यवच्छेदकत्वेन प्रयुज्यते, तय. ✓अस् (भुवि) अस्ति, अँस् (>इ, ळ)✓वह् (प्रापणे), अुध, अुधा, अुन्त,न्ता-, अनु,>नू,याजु- ।

१६. , इत्यर्ध-विराम एकैकस्या स्थलाङ्कनमात्राया व्यवच्छेदकतया प्रयुज्यते, तय. अंश- > -श ऋ २, १, ४, २७, १

१७. ... इति विराम एकैकस्य पदसग्राहकनिर्देशखण्डस्य च समासामिमुखे संक्षेपान्तरे वा स्थलाङ्के वा परतोऽसत्यैकैकस्य संक्षेपस्य चाऽवसाने व्यवच्छेदकतया प्रयुज्यते, तय. अनु✓दिश्,१०५., अंश-....१७. । पा. (वैतु पाभे.) इति च, अंश->-श ऋ २, १, ४ (वैतु ऋ) इति च ।

१८. ' ' इति शीर्षणं प्रार्धविराम-प्रतियुगं स्वमव्यगतं प्रायेणेतिकारेणाऽनुगमं पाठं संकेतयति, तय. 'अक्षान् देवसाधनभूतान् कामयते' (पृ. १३^a) ।

१९. ० इति वर्तुलकं शीर्षण्यतया प्रयोगतः पूर्वोत्तरस्थित्यनुक्रमेणाऽधस्तनी चोपरितनी च पूरयितव्यता संकेतयति तय, अंशु- ०शु- अन्^० (=अनंशु-), इदमेव च वर्तुलकं यदाऽर्धविच्छेदकस्य च संक्षिप्तस्य सत. सुब्रूपस्य च मध्ये दीयते, तदा तस्य रूपस्याऽऽमन्त्रितभाव सूच्यते, तय अंशु-> -०शो, अग्नि-> -०ग्ने ।

२०. * इति तारका यस्योपरि धृता भवति, तस्यौपकल्पनिकत्वं संकेतयति । तत्र ये विशेषा भवन्ति, त इमे सन्ति—

(क) वामपार्श्वतः शीर्षण्या सतीयं शब्दविशेषस्य तदर्थविशेषस्य वक्तृपूर्वं स्वरूपमाचष्टे, तय. ✓*अप् (पृ. ३०७^e) ।

(ख) सस्वरस्याऽक्षरविशेषस्योपरि धृता सतीयं तस्य स्वरस्योक्तपूर्वं स्वरूपमाचष्टे, तय. अप्सर-द्रु-, अँ-संयाज्य- ।

(ग) आवपानिक-विच्छेदकस्योपरि धृता सतीयं तत्प्रतियोगिन सुप्रयोगीयताया उक्तपूर्वं स्वरूपमाचष्टे, तय अवस्* (पृ. ५५३^b) ।

(घ) अवग्रहस्योपरि धृता सतीयं तस्योक्तपूर्वं स्वरूपमाचष्टे, तय अन्तुरि-क्ष- ।

२१. ? इति प्रश्नक. शब्द^१-रूप^१-ग्रन्थनामसंक्षेपाऽन्यतमीयाद् निर्देशात् पुरस्ताच्च स्थलाङ्कनिर्देशमात्राया

^१ धातूनां च व्ययाऽव्ययोभयविधाना प्रातिपदिकानां चैषा सामान्यसंज्ञा द्रष्टव्या ।

^२ तिङन्तं वा सुबन्तं वा तत्तत् पदमिह यथास्वप्रकृतिभूतशब्दपेक्षया तत्तद् रूपमित्युच्यते ।

उपरिष्ठाचोपचर्यम णो यथास्थितस्य तत्तन्निर्देशस्य विषये सामान्यतो वा तत्तद्विशेषतो वा दुरुहता-सांशयिकता-
ऽध्यवसेयकल्पनादिप्रकारकमर्थं संकेतयति । येष्वेतद्विषयभूतेषु तावदस्योपचारो भवति, तानीमानि संगृह्येरन्—

(क) पाठ-स्वरूपे, तय. अक्षी- > -क्ष्यौ पै ६, ६, ११ ।

(ख) वर्ण-स्वरूपे, तय ? अंहारि- ।

(ग) तात्पर्य-स्वरूपे, तय. ? अकन्त- ।

(घ) अवग्रह-स्थितौ, तय ? अप्-सर्- ।

(ङ) उपकल्पना-स्वरूपे, तय. ? ✓ *अरायु ।

एवं टिप्पणेषु चार्यं व्यु. मूपा. इत्यादितस् तत्तद्विषयीयात् सक्षेपादुपरि ध्रियमाणस्तत्र तत्र निर्णयाभावं सूचयति ।

२२. ϕ इति संकेत कृत. पुरस्तादुपचर्यमाणस्तस्य व्यवहितोपसृष्टत्वं भवतीति च स्थलाङ्गीय-
मात्राविशेषादुपरि ध्रियमाणश्च तत्रैव स्थले व्यवहितोपसृष्टत्वं भवतीति च संकेतयति, तय ϕ अप-शोशुचत्-,
अप-घ्नत्- > -घ्नत् ऋ ८, ४३, २६०.

२३. † इति संकेतः शब्द-रूप-ग्रन्थनामसंक्षेपान्यतमीयाद् निर्देशात् पुरस्तादुपचर्यमाणस्तदधिकृताया.
पाठस्थितेर् नित्यं टिप्पणितस्थलस्य सतो बाहृवादिग्रन्थान्तरीयश्रुतिविशेषस्याऽपेक्षया भिन्नाऽऽत्मकता संकेतयति,
तय. अ-जर- > †-रस्य । स्थलविशेषीयपाठस्थितेरेवंप्रकारताया सूचयितव्याया सत्या तु संकेतोऽयं तत्तत्स्थलाङ्का-
ऽवमानत. क्रियते, तय. अग्नि-मत्- > -मान् काठ २३, ११† ।

२४. † इति संकेत. शब्द-तद्रूपाऽन्यतरीयनिर्देशविशेषात् पुरस्तादुपचर्यमाणस्तद्वत्. श्रुतिसामान्यस्य
बाहृचमूलकता सूचयति, तय. †अजम-, अजमन्- > †-जम । यदा तु निर्देशविशेषस्य श्रुतिविशेषीयतयैवंप्रकारकता
सूचयितव्या भवति, तदा तच्छ्रुतिविशेषीयव्याप्तिमात्रानुपाततोऽयं संकेत स्थलाङ्गीयमात्राविशेषात् पुरस्ताद्वोपरि-
ष्ठाद्वोपचर्यते, तय. अच्युत-च्युत्- > -च्युत् शौ २०, ३४, ९† । यदा चाऽपि निर्देशविशेषस्य श्रुतिविशेषीया-
ऽऽवृत्तिबहुत्वविषयत्वे सति क्वाचित्कतयैवंप्रकारता सूचयितव्या भवति, तदा शीर्षण्यावृत्तिसूचकसंख्यावत् स्थलाङ्क-
विशेषादनन्तरं यावदावृत्त्येवंप्रकारकता सूचयितव्या भवति, तावदावृत्तिसूचकशीर्षण्यसंख्यायुतोऽयं संकेत
उपचर्यते, तय. अस्मद्- > न मै ४, १२, १२†, †† ।

२५. ¶ इति संकेतः शब्द-तद्रूपान्यतरीयनिर्देशविशेषात् पुरस्तादुपचर्यमाणस्तस्य कृष्णयजुर्वेद-
विशेषीयब्राह्मणभागीयता सूचयति । यदा च निर्देशविशेषस्य श्रुतिविशेषीयतयैवंप्रकारकता सूचयितव्या भवति,
तदाऽयं संकेतस्तच्छ्रुतिव्याप्तिमात्रानुपाततः पुरस्ताद्वोपरिष्ठाद्वा प्रयुज्यते, तय. ¶अपि✓सृज्, अव✓पद् >
¶अवपद्यन्ते, अरण्य- > -ण्यम् ¶मै १, ९, ७ । यदा तु निर्देशविशेषस्य स्थलविशेषीयाऽऽवृत्तिबहुत्वे

सति क्वाचित्कनयैवैवंप्रकारकता सूचयितव्या भवति, तदाऽऽवृत्तिसंख्याशिरस्कात् सत स्थलविशेषीयादङ्कादनन्तर-
मेवंप्रकारकतापर्यायसंख्याशिरस्कतयाऽयं संकेतो ध्रियते, तय. अ॒धि मै ४,४,५^१, ॥ ।

२६ § इति संकेत † इत्यस्य च ॥ इत्यस्य चोक्तपूर्वप्रकारेण प्रवर्तमाने विषयोत्सर्गे रूपस्थलविशेषा-
ऽन्यतराऽपेक्षयाऽपवादभावं सूचयति, तय †अ-तन्द्र- > -§^१न्द्रम्, ॥अनायतन- > -न §शौ^२, अपराह-
> -॥ले पै १०,६,७§.

२७. पृथकारेण वैशद्यमुद्दिश्येह प्रयुज्यमानानां त्रयाणां कोष्ठकानां तावदय विषयविभागो भवति—

- (क) () इत्यर्धचन्द्रकोष्ठकेऽन्तर्निर्देशीया योगविषया वर्णविकारविषया वा सूचना क्रियते, तय अ-का-
(ण>)णा-, अपि✓ष्टा(<स्था), अभ्या(भि-आ)✓वह् । उपसृष्टतिङन्तप्रकरणे प्रकरणगम्य
आख्यातिकोऽशोऽयर्धचन्द्रकोष्ठके निर्दिश्यते, तय अति✓चर, अति(चर) ।
- (ख) [] इति दण्डकोष्ठके प्रतिशब्दीयखण्डान्त औत्तरपदिको निर्देश क्रियते, तय अंशु- [°शु-
अन्°, उप° °], ✓अव् [अनु°] ।
- (ग) [] इति नागदन्तकोष्ठके निर्देशविशेषीयस्तत्तच्छ्रुतिगतत्वेनाऽन्तर्बाह्वचीय संवादो निर्दिश्यते,
तय १अश्व- > -श्चै ऋ [६,६०,१, ८, ७३, १४] ।
- (घ) यदा बाह्वचनिर्देशविशेषस्य स्थाने संवादेषु बाह्वचेषु वा ग्रन्थान्तरीयेषु वा श्रुत्यन्तरेषु तस्य
निर्देशविशेषस्याऽश्रवणे सति तत्पर्यायान्तरं श्रूयते, तदा तन्निर्देशविशेषीये बाह्वचे स्थले
नागदन्तकोष्ठके निर्दिष्टे सत्यंशतस्तत्सवादिश्रुत्यन्तरस्थलाङ्कन नागदन्तकोष्ठकाऽऽभ्यन्तरिके-
ऽर्धचन्द्रकोष्ठके क्रियते, तय. अंशु- > -शु ऋ ९, [६२, ४ (८२,१)], २असपत्न,त्ना-
> -त्न ऋ १०, १७४, [(१५९, ४) ४] ; -त्ना ऋ १०, १५९, [४ (१७४, ४)] ।
- (ङ) टिप्पणेषु सवादि-विसवादिमानन्तराणां चान्येषां पदार्थानां च वैशद्यविशेषेण समर्पणार्थमेतेषां
कोष्ठकानां व्यवच्छेदकमात्रतया प्रयोगो भवति । तथाहि । यदैक एव कोष्ठकोऽपेक्ष्यते, तदाऽर्ध-
चन्द्रकोष्ठक उपयुज्यते । यदा तु द्वाधीयसि विचारे प्रवर्तमाने सति कोष्ठकानामन्योन्यमाभ्यन्तर-
भावेन समावेश सावसरो भवति, तदा [([])] इत्याकारकस्तदीय उपयोगक्रमो द्रष्टव्यः ।

८. मुद्रा-प्रकरणम्

१. अस्य ग्रन्थस्य मूल-भाग प्रतिपृष्ठं स्तम्भत्रयेण विभक्तो भवति ।

२. प्रतिपृष्ठमादिमः शब्दो वामतोऽन्तिमश्च दक्षिणतः शीर्षण्यतया निर्दिश्यते । यदा त्वेतयोरुभयो-
र्वाऽन्यतरस्य वा विभिन्नाऽनुक्रमाद्यक्षरत्वात् पृष्ठविशेषीयसामान्याऽनुक्रमविघातकत्वं भवति, तदैतयोरुभयोर्वाऽन्य-
तरस्य वा स्थाने कोणिताऽन्तः सन् धात्वादिमूलभूतस्य शब्दस्य निर्देशो भवति, तय. अनु✓धा > दध् ।

३. प्रतिपृष्ठविभागीयस्तम्भं शाब्दिका निर्देशास्तावत् प्रातिस्विकेषु तत्तन्मूलाऽपेक्षया यौगिकपारंपर्यतः
प्रत्यवान्तरयोगमैककया मात्रया दक्षिणतो व्यवच्छिद्यमानेष्वन्योन्यसापेक्षोपरितनावस्थितिष्वपद्यमात् सहजसंभवो-
पयोगेषु वैयाकरणार्थनिर्भरेषु स्तम्भेषु क्रियन्ते, तय ✓अत्, ✓*अप्, ✓अश् (व्याप्तौ) ।

^१ प्रकृते खण्डे बाह्वचश्रुतिमात्रगतः संवादो भवति । इत ऊर्ध्व खण्डान्तरेषु त्वाधारग्रन्थमात्रगतः
संवादोऽपि प्रदर्शयिष्यते ।

४. सार्वधातुकाऽऽर्धधातुकविषयकतिङन्तानां च सार्वधातुकप्रकरणीयभिन्नविकरणरूपाणां च समूहप्रातिपदिकीयाऽवान्तरप्रातिपदिकीयरूपाणां चाऽन्योन्यविवेकार्थं प्रत्येकं खण्डपार्थक्यं कियते, तय. अनु✓गम्, ✓गच्छ, अति✓तृ, अस्मद्, अहन्- ।

५. एवं तावत् सर्वे शब्दा इह वंशपरंपराभिरिव निर्दिश्यमाना उपक्रमोपसंहारविवेकतः सुलक्षा भवन्ति । कस्क शब्दः कियती कियती वैदिकवाङ्मयीया प्रयोगद्विमाप्तवानित्यप्यनेन प्रकारेण समीक्षितुमुपलभ्यते । तथाहि । यावद् अती (नि✓इ), अप✓नुद् इत्येवजातीयानामुपसृष्टानां वातूनामाश्चर्यमिव द्वितीयस्तम्भाऽतिक्रमो भवति, तावद् ✓अत्, ✓*अर् इत्येवजातीया शुद्धा वातवः प्रायेण चतुर्थं स्तम्भमभिव्याप्य प्रवर्तमाना उपलभ्यन्ते ।

६ अस्य ग्रन्थस्य वृत्तिभागस्तावद् टिप्पणमयो भवति । टिप्पणानि चैतानि स्तम्भद्वयेनोपनिबद्धानि भवन्ति । प्रत्येकं टिप्पणं च वैलक्षण्यप्रयोजिन-दृष्टिसौकर्यमुद्दिष्टाऽऽङ्गलवर्णशिरस्कतयाऽऽरभ्यते ।

७. एकैकस्य निर्देशस्य तत्तदङ्गमङ्गान्तरविवेकेन विस्पष्टं लभ्येतैत्यभिप्रायेण विभिन्नमुद्रात्रयी प्रयुक्ता भवति । इयं तावदस्मिन् विषये व्यवस्था कृता भवति—

(क) गुर्व्या कृष्ण्या मुद्रया तावदेतानि निर्देश्यानि भवन्ति—

१. शुद्धा उपसृष्टाश्चाऽनुसृष्टाश्च धातवः ।

२. यौगिकत्वेन निर्देशभाजि व्ययानि चाऽव्ययानि च प्रातिपदिकानि, प्रतिपरामर्शान्निर्देश-भाजि विलक्षणानि सुप्-तिङन्त्यतरीयरूपाणि, यथार्वणमात्राऽनुक्रान्तानां प्रतिपरामर्शान्निर्देश-भाजां प्रातिपदिकपरपराणां मध्ये प्राथमिकानि च प्रातिपदिकानि च ।

३. प्रत्येक-स्थलाङ्गीयमात्राया प्रधानविभागीया संख्या ।

(ख) लघ्व्या कृष्ण्या मुद्रया तावदेतानि निर्देश्यानि भवन्ति—

१. तिङ्-रूपाणि ।

२. सुब्-रूपाणि ।

३. यौगिकनिर्देशभाजि व्ययानि वाऽव्ययानि वा कृतद्धिताऽन्यतरात्मकानि प्रातिपदिकानि ।

४. व्ययाऽव्ययाऽन्यतरप्रकारकप्रातिपदिकीयाः समासाः ।

५. यथार्वणमात्रानुक्रान्तानां प्रतिपरामर्शनीयनिर्देशभाजां प्रातिपदिकपरपराणां मध्ये द्वितीयप्रभृतीनां प्रातिपदिकानि, तय. अत्तवे इत्यत ऊर्ध्वम् अत्तुम् इत्यादीनि ।

६. टिप्पणेषु तावद्—१. उद्धृता पाठा, २. धातवस्तदीयानि तिङ्-रूपाणि च, ३. यौगिकतया निर्दिष्टानि प्रातिपदिकानि च तदीयानि सुब्-रूपाणि च, ४. अव्ययात्मकानि प्रातिपदिकानि, ५. पाणिनीया प्रत्यया, ६. शोध इति पठं चैतदभिप्रायक पदान्तरं च, ७. उस् इति सक्षेपश्चैतदभिप्रायकं सक्षेपान्तरं च ।

(ग) सितया मुद्रया तावदेतानि निर्देश्यानि भवन्ति—

१. उक्तपूर्वमुद्रान्तरनिर्देश्याशव्यतिरिक्त स्थलाङ्कनात्मको भागः ।

२. उक्तपूर्वमुद्रान्तरनिर्देश्याशव्यतिरिक्त टिप्पणात्मको भागः ।

३. अन्तःशब्दनिर्देशीयो यौगिको वा साहितिको वाऽवान्तरनिर्देशः, तय अ-तृष्य(त>)न्ती- ।

४. प्राधान्यभाजो निर्देशस्य प्रतिपरामर्शिका, तय अत्तवे इत्यतः पश्चाद् '✓अद् द्र' इति ।

५. यथोपेक्षितप्रतिशब्दीयखण्डान्ते कोष्ठकीकृत्याऽन्यथा वा क्रियमाणैत्तरपदिकी प्रतिपरामर्शिका, तय. अन्न-...[अति°...] ।

संक्षेपाः (Abbreviations)

(क) आधारग्रन्थीया (of Basic Texts, their Editions, Translations
and Commentaries)

- ऋ. = ऋग्वेद-संहिता- संपा मैक्स. एफ. मूलर (Muler, Max F), लंदन (London) ।
- संपा सायण-भाष्य-युत-, नारायणशर्मन्-सोनटके, + चिन्तामणि-गणेशसूनु-काशीकर, पूना, १९३३-१९४६ ई. ।
- संपा. स्कन्दस्वामि-उद्गीथाचार्य-वेकटमाधव-, मुद्गलवृत्ति [=सायणभाष्यसंक्षेप-], विश्वबन्धु-, होशिआरपुर, १९६५ ई. ।
- सपा. सायण-भाष्यसमेत-, मैक्स. एफ. मूलर (Muler, Max F), लंदन, १८९०-९२ ई. ।
- सपा. दयानन्दस्वामि-संस्कृतहिन्दीभाष्ययुत-, अजमेर ।
- संपा. स्कन्दस्वामि-वेकटमाधव-भाष्य समेत-, त्रिवेन्द्रम्, १८२९ ई. ।
- संपा मराठी-इंग्लिश-भाष्ययुत-, शंकरपाण्डुरंग-, पूना, १८७६-८३ ई. ।
- जर्मन-अनुवाद-, विविधविवरण-समेत-, ए. लुडविश (Ludwig, A.), प्राग-लाइपजिस् (Prag-Leipzig), १८७६-८८ ई. ।
- जर्मन-अनुवाद-, के. एफ. गैडनर (Geldner, K. F), गाटिजन-लाइपजिस् (Gottingen-Leipzig), १९२३ ई. ।
- [वैदिकसूक्तसंग्रह-] इंग्लिश-अनुवाद-, एच् ओल्डनबर्ग- (Oldenberg, H), आक्सफोर्ड (Oxford) SBE, १८९७ ई. ।
- जर्मन-अनुवाद-, एच् ग्रासमान- (Grassman, H) लाइपजिस् (Leipzig), १८७६-७ ई. ।
- इंग्लिश-अनुवाद-, आर. टि एफ ग्रिफिथ (Griffith, R T. H), १८८९ ई. ।
- [वैदिकसूक्तसंग्रह-] जर्मन-अनुवाद-, एच्. हिलेब्रान्ट (Hillebrandt, H), गाटिजन-लाइपजिस् (Gottingen-Leipzig), १९१३ ई. ।
- [वैदिकसूक्तसंग्रह-] इंग्लिश-अनुवाद-, एफ. एम्. मैक्समूलर (Maxmuller, F. M), आक्सफोर्ड (Oxford), १८९१ ई. ।
- [Vedic Reader], इंग्लिश-अनुवाद-, ए ए मैकडानल- (Macdonell, A A), आक्सफोर्ड (Oxford), १९१७ ई. ।
- क. = कपिष्ठल-(कठ. कृष्णयजुर्वेदीय-) संहिता- ।
- का. = काण्व (वाजसनेय-शुक्लयजुर्वेदीय-)संहिता,
- संपा. सायण-भाष्ययुता-, रत्नगोपालभट्ट- + माधवशास्त्रिन्-, बनारस, १९०८-१५ ई. ।
- काठ = काठक-संहिता-, संपा एल वी श्रोडर (Schroeder, L. V.), लाइपजिस् (Leipzig), १९००, १९२२ ई. ।
- संपा. श्रीपादशर्मन्-, औध, १९४३ ई. ।

- [पदसूची-], आर. साइमन (Simon, R.), लाइपजिस् (Leipzig), १९१२ ई. ।
- कौ. = कौथुमीय-सामवेद-संहिता—
- संपा. जे. स्टीवनसन (Stevenson, J), सोसाइटी ओरियन्टल टेक्स्टस् (Society Oriental Texts), १८९३ ई. ।
- सपा. सायण-भाष्यसमेता-, सत्यव्रतसामश्रमिन्-, BI. कलिकाता, १८७१-७८ ई. ।
- संपा. सायण-भाष्यसमेता-, जीवानन्द-विद्यासागर-, कलिकाता, १८७२ ई. ।
- संपा. [छन्द-आर्चिक-] सायण-भाष्ययुता, इंग्लिश-अनुवादसंहिता-, भवभूतिभट्टाचार्य-, कलिकाता, १९३६ ई. ।
- संपा. जर्मन-अनुवादसंहिता-, थि. बेनफे (Benfey, Th.), लाइपजिस् (Leipzig), १८४८ ई. ।
- संपा. इंग्लिश-अनुवादसमेता-, जे. स्टीवनसन (Stevenson, J.), कलिकाता, १९०६ ई. ।
- संपा. इंग्लिश-अनुवाद-, आर. टि. एफ. ग्रिफिथ (Griffith, R. T. F), बनारस, १८९३ ई. ।
- खि. = ऋग्वेदीय-खिलसूक्त-संग्रह- संपा. जे. शेफ्टलोवित्स (Scheftlowitz, J.), IF. ब्रेस्ला (Breslau), १९०६ ई. ।
- संपा. [ऋग्वेदीय-सायणभाष्य-परिशिष्ट-], नारायणशर्मन्-सोनटके, चिन्तामणिशर्मन्-काशीकर-, पूना, १९४६ ई. ।
- संपा. [ऋग्वेदसंहिता-परिशिष्ट-] श्रीपाददामोदर-, पूना, १९५७ ई. ।
- जै. = जैमिनीया-सामवेद-संहिता- संपा. डब्ल्यू. कालन्ड (Caland, W.), IF. ब्रेस्ला (Breslau), १९०७ ई. ।
- संपा. रघुवीर-, सरस्वतीविहार-ग्रन्थमाला, लवपुरम्, १९९५ विभं.
- तै. = तैत्तिरीया-[कृष्णयजुर्वेदीया-] संहिता-, संपा. ए. वेबर (Weber, A), लाइपजिस् (Leipzig), IS., १८७२ ई. ।
- संपा. सायण-भाष्ययुत-, आनन्दाश्रम-, पूना ।
- संपा. भट्टभास्कर-भाष्यसमेत- + ए. महादेवशास्त्रिन्-, पी. के. रंगाचार्य-, मैसूर, १८९४-९८ ई. ।
- संपा. श्रीपादशर्मन्-, औध, १९४५ ई. ।
- सपा. माधव भाष्ययुत-, रोअर- इ. बी. कावेल- प्रभृ. (Roer, Cowell, EB, etc), BI, १८५४-९९ ई. ।
- इंग्लिश-अनुवाद-, बी. कीथ (Keith, B), कैम्ब्रिज मसेचुसट (Cambridge Mass), HOS १९१४ ई. ।
- पै. = पैप्पलाद- (अथर्ववेदीय-) संहिता- संपा. [१-१५ काण्ड-] एल. सी. बैर्रेट (Barret, L. C), GAOS, १९०६ ई. ।
- [१६-२० काण्ड-] ...
- संपा. रघुवीर-, सरस्वतीविहार-ग्रन्थमाला, लाहौर, १९३६-४१ ई. ।

- Berg BL.= Bergaigne (*Abel. : Etudes sur le Lexique (du Rgveda, Journal Asiatique, 1883-84)*),
- BKA. [३६] = Barret, (*L. C. The Kashmirian Atharvaveda (with critical notes)*), B.
- Boht. = Bohtlingk, (*Otto*), art
- Bollensen, (*F.*), art
- Boyer, (*A, M*), art
- Bradke, (*P V.*), art.
- Brown. (*G W*), art
- BRR. = Bloomfield, (*Mourice*) . Rigved Repetition
- BRV = Bergaigne, (*A La*) Religion Vedique.
- BS = Benfey, (*Th : Die Hymnen des Sāmaveda*)
- BSG. = Benfey, (*Th*) Samaveda Glossary, art
- Burrow= (*T*) The Sanskrit Language art
- BSOS = Bulletin (*of the*) School (*of*) Oriental Studies (*Landon*).
- BV. = Bhāratiya Vidyā (*Bombay*).
- BW = Bohtlingk, (*Otto . Sanskrit*) Worterbuch (*in kurzeren Fassung*), art
- C = Caland, (*W.*), art
- CA = Choudhry, (*Tārāpāda On interpretation of doubtful words in*) Atharvaveda
- Charpentier, (*J.*), art
- DAS. = Delbruck, (*B.*) . Altindische Syntax.
- Debrunner, (*A.*) art
- Delbruck, (*B*), Vedische Chrestomathie
- Dumont, (*L.*), art
- Edgerton, (*F*), art
- Eelsingh, (*P H*), art
- Egging, (*J*), art.
- Foy. (*W*), art.
- Gaedicke, (*C.*), art.
- Garbe, (*R*), art
- GG, = Geldner, (*K F*), *der Rgveda in Auswahl, ester Teil*) Glossar, art
- Ghatage, (*A. M*), art
- GK. = Geldner, (*K F +*) Kaegi, (*A . Siebenzig Lieder des Rgveda und mit Beiträgen von R. Roth*).
- GR = Grassman, (*H*) Rgveda (*übersetzt und mit kritischen und erläuterten Anmerkungen versehen*).
- Grassman, (*H*), ed art
- Gray, (*L H*), art.
- Gri = Griffith, (*R P H. I : trans* क. मा. कौ. शौ.)
- Grill, (*J*) *Hundert Lieder der Atharva Veda, übers. und mit text-kritischen etc*)
- GRV = Geldner. (*K. F der*) Rgveda (*übersetzt und erläutert*).
- GW. = Grassman. (*H.*) Worterbuch (*zum Rgveda*)
- H, Hill = Hillebrandt, (*A.*), art.
- Haskal, (*W. On the accentuation of the Vocative in RV & Atharvaveda, IAUS 1873*)
- Henry, (*V*), art
- Hirt, (*H*), art.

HL., HLR. = Hillebrandt, (A.) : Lieder
(des Rgveda, ubersetzt).
HM = Hillebrandt, (A. . Vedische)
Mythology.
Hopkins, (F W), art
IF = Indogermanische forschungen.
IHQ. = Indian Historical Quarterly
JAOS = Journal (of the) American Ori-
ental Society
Johansson, (K. F.), art
K = Keith, (A. B. ed trans.).
Kaegy, (A), art.
Kirste, (J.), art.
Klug, (F.), art
KZ. = Kuhn (A. + Aufrecht, Th.)
Zeitchrift (fur vergleichende
Sprachforschung).
L. = Lanman, (C. R. Noun Inflection
in the Veda, JAOS. X 325-601)
Liden, (E.) art.
LRV., LR., Lud. = Ludwig, (A. . der) Rg-
veda (order die heiligen Hymnen
der Brāhmaṇa zum erster Male
Vollständig ins Deutsche ubersetzt
+ mit Commentar und Einleitung,
Vol I-VI), art.
MGC. = Meillet, (A. + Vendryes, J. : Traite
de) Grammaire (Comparee des
Langues) Classiques
Mac., MG, MVG. = Macdonell, (A. A.
Vedic) Grammar, art
MGS = " " " "
(for) Students.
Max. = Muller, (F. M), art.
MW = Monier Williams, (Monier . A.
Sanskrit English Dictionary).

MWA = Manfred (Mayrhofer : Kurzge-
fasstes) Worterbuch (des) Altin-
dischen
MSL = Mémoires (de la) Société (de)
Linguitique.
MST. = Muir, (J Original) Sanskrit Texts
On the origin and progress
of religion and institutions of
India (etc.), 4 Vol.
MV, MVR. = Mullers, (F. M.) : Vedic
Hymns (Rgveda, SBE xxx ii).
NIA. = New Indian Antiquary (Poona).
NW. = Neisser, (W. zum) Worterbuch
(des Rgveda), art.
Neisser, (W.) " " "
OK., OKP = Oertel, (H zur) Kapiṣṭhala-
kāṭha (Samhitā).
Old. = Oldenburg, (H), art.
ORN. = Oldenburg, (H) . Rgveda (Text-
kritische und Exegetische) Noten.
OO. = Orient und Occident.
OV. = Oldenburg, (H.) : Vedic (Hymns,
trans).
PA. = (The) Parīśiṣṭas (of) Atharva-
veda (Vols. I-III., Bolling, G. M
+ Nagelein, J.)
PAOS. = Proceedings (of the) American
Oriental Society.
PG = Pischel, (R. +) Geldner, (K. F. :
Vedische Studien).
Pischel, (R.), art.
PW. = (St) Petersburg (Sanskrit) Wör-
terbuch (von Bohtlingk, Otto +
Roth Rudolph).

R. = Roth, (R. . art.).	VVS. = Venkatasubbiah (A.) : Vedic Studies.
Reuter, (J. N. art).	W., Wh. = Whitney, (W D), trans, art
RI = Renou, (L) Index (Vedique, Vedic Studies, Lahore).	WAG., Wack, = Wackernagel, (J.) Altindische Grammatik, art.
RN. = Rajawade, (Vajmath Kashinath) Nirukta Notes.	Web. = Weber, (A), art ed
RNI. = Rajawade, „ „ „ Index	WG. = Whitney, (W. D. . Sanskrit) Grammar
RNM. = Rajawade, „ „ „ Marathi Translation.	WI. = Whitney (W D.) : Index (Verborum to शौ)
Ronnow, (K. art).	Wil = Wilson, (H H) Sāmaveda.
RW. = Roth, (R +) Whitney, (W D. ed, शौ)	WIS = Weber, (A) Indische Studien
S., St = Stevenson, (J. . ed., कौ.).	Wolf, (F), art
SBW. = Schmidt, (R Nachtrage zum) BW.	WSR. = Whitney (W D) . Supplement (to WG.) Roots, etc
Schmidt, (R : art).	WW = Walde (Alois + Pokorny, Julius Vergleichendes) Worterbuch (der Indo-germanischen Sprachen).
Sch = Schroeder, (Leopold von, art, ed.).	WWA = Wust, (W Vergleichendes und Etymologisches) Worterbuch (des Alt-indo-arischen), Altindischen.
SE., SEY. = Siddheshwar Varma : Etymologies of Yāska	WZKM = Wiener Zeitschrift (fur die) Kunde (des) Morgenlandes.
SI. = Simon, (R.) Index (Verborum zum काठ).	ZA = Zimmer, (H) Altindische Leben
TV. = Thomas, (F. W) : Vedic (Hymns trans.)	ZDMG = Zeitschrift (der) Deutschen Morgenladischen Gesellschaft.
VV. = (Bloomfield, M. + Edgerton, F) Vedic Variants.	

(ख) ग्रन्थान्तरीया (of Other Books)

अ. = अमरकोष- (अमरसिंहीय-)	अप्रा. = अथर्व-प्रातिशाख्य-	आग्निगु = आग्निवेद्य-गृह्यसूत्र-
अक्षी. = अमरकोषीया-क्षीरस्वामि-वृत्ति-	अप्राय. = अथर्वप्रायश्चित्त-	आनन्द. = आनन्दतीर्थ-भाष्य- (ऋ)
अन. = अनन्ताचार्य (का. मूको.)	अभा = अमरकोषीया-मानुदीक्षित-वृत्ति-	आपमं = आपस्तम्ब-मन्त्रपाठ-
अप. = अथर्ववेद-परिशिष्ट- (=PA.)	अवे. = अथर्ववेद- (सामान्येन)	आपश्रौ = „ -श्रौतसूत्र-
	आ = आत्मानन्द-भाष्य- (ऋ.)	आबो. = आनन्दबोध-भाष्य- (का. मूको)
	आगु. = आश्वलायन-गृह्यसूत्र-	आश्रौ. = आश्वलायन-श्रौतसूत्र-

ईउ. = ईशोपनिषद्-
 उ = उवट-भाष्य- (मा)
 उद्गी. = उद्गीथ-भाष्य- (ऋ)
 ऋग्रा. = ऋग्वेद-प्रातिशाख्य-
 (शौनकीय-)
 ऐग्रा. = ऐतरेयाऽऽरण्यक-
 ऐग्रा. = ऐतरेय-ब्राह्मण-
 कउ. = कठोपनिषद्-
 काशमा. = काठकब्राह्मणसंकलने
 अमाब्राह्मण-
 काउ = कातन्त्रीय-उणादिसूत्र-
 कागृ. = काठकगृह्यसूत्र-
 काल. = कालनाथ-भाष्य- (का,
 मूको)
 काश, काशब्रा. = काण्व-शतपथ-
 ब्राह्मण-
 काशि. = काशिका
 काश्रौ = कात्यान-श्रौतसूत्र-
 कौउ. = कौषीतक्युपनिषद्-
 कौगृ = कौषीतकिगृह्यसूत्र-
 कौनि. = कौत्सव्य-निघण्टु-
 कौसू = कौशिक-सूत्र-
 खिसा. = खिलसूक्त-संग्रह-
 सातवलेकरीय-
 गोगृ = गोभिल-गृह्यसूत्र-
 गोब्रा. = गोपथ-ब्राह्मण-
 छांउ. = छादोग्योपनिषद्-
 जैउब्रा. = जैमिनीय-(तलवकार-)
 उपनिषद्-ब्राह्मण-
 जैब्रा जैमि. = जैमिनीय-ब्राह्मण-
 जैश्रौ = ,, श्रौतसूत्र-
 ता. = तारापादीय- (शौ.
 कतिपशब्दविचार-(CA)
 तां, तांब्रा. = ताण्ड्य-ब्राह्मण-
 तैआ. = तैत्तिरीयाऽऽरण्यक-

तैआभा = तैत्तिरीयारण्यक-(आंघ्र-
 पाठ- 1१०, १-८० अनु-
 वाकपरिशिष्ट-)
 तैब्रा. = तैत्तिरीय-ब्राह्मण-
 त्रिताउ = त्रिपुरतापिन्युपनिषद्-
 त्रिवि. = त्रिपादविभूतिमहानारा-
 यणोपनिषद्-
 द. = दयानन्द-भाष्य- (ऋ.
 प्रभु.)
 दु. = दुर्गकृता- (निरुक्त-वृत्ति-)
 दे. = देवराजयज्व-कृता-
 (निघण्टु-वृत्ति-)
 देव- = देवयज्ञ-प्रदीपिका-(विश्व-
 बन्धु-कृता-)
 द्रागृ. = द्राष्ट्यायण-गृह्यसूत्र-
 द्राश्रौ. = ,, श्रौतसूत्र-
 नाप्रप. = नागरीप्रचारिणीपत्रिका-
 (काशी-)
 नि = निरुक्त- (या.)
 नि., निघ = निघण्टु-
 निस. = निरुक्तसमुच्चय-(वररुचि-
 कृत-)
 निपा. = निर्णयसागरप्रेस-
 निसू. = निदानसूत्र-
 नृपृ. = नृसिंहपूर्वतापिनी-उप-
 निषद्-
 पपा = पदपाठ- (सामान्येन)
 पा. = पाणिनीय- (अष्टाव्यायी-)
 पाउ = (पाणिनीये) उणादिसूत्र-
 (शाकटायन-कृत-)
 पाउदु = (पाणिनीये) उणादिसूत्र-
 वृत्ति- (दुर्गसिद्दीया-)
 पाउना = ,, (नारायणीया-)
 पाउभो. = ,, (भोजीया-)
 पाउवृ = ,, -उणादिसूत्र-
 वृत्तिसमेत-

पाउश्वे = ,, उणादिश्वेतवन-
 वासिवृत्ति-
 पाका. = पाणिनीय-काशिकावृत्ति-
 पाग. = ,, गणपाठ-
 पागम. = ,, गणरत्नमहोदधि-
 पागृ. = पारस्कर-गृह्यसूत्र-
 पाधा = (पाणिनीये) धातुपाठ-
 पान्या. = ,, न्यास-
 (जिनेन्द्रबुद्धिकृत-)
 पापम. = ,, पदमञ्जरी-
 (हरदत्त-कृता-)
 पाभम. = ,, मनोरमा-
 (भट्टोजीदीक्षित-कृता-)
 पाम. = ,, महाभाष्य-
 (पतञ्जलि-कृत-)
 पामउ. = ,, (महाभाष्ये-)
 उद्योतवृत्ति-
 पामवा, पावा. = ,, महाभाष्यीय-
 वार्तिकदि-
 पामाधा = ,, माधवीया-
 धातुवृत्ति-
 पारि. = वैदिकशब्दार्थपारिजात-
 (विश्वबन्धु-कृत-)
 पावा = (पाणिनीये) वार्तिक-
 (सामान्येन)
 पाश. = ,, शब्दकौस्तुभ-
 (भट्टोजीदीक्षित-कृत-)
 पासिकौ. = ,, सिद्धान्तकौमुदी-
 (भट्टोजीदीक्षित-कृता-)
 पासित. = ,, सिद्धान्तकौमुद्यास्तत्त्व-
 बोधिनीवृत्ति-(ज्ञानेन्द्र-
 सरस्वती-कृता-)
 पास्व. = ,, स्वरसिद्धान्तचन्द्रिका-
 (श्रीनिवासयज्व-कृता-)
 प्रा. = प्रातिशाख्य (सामान्येन)
 फि. = (पाणिनीये) फिट्सूत्र-
 (शान्तनवाचार्य-कृत-)

बा. = बालकृष्ण-भाष्य- (तै. मूको.)
 बृ बृउ. = बृहदारण्यकोपनिषद्-
 बौगृ. = बौधायन-गृह्यसूत्र-
 बौषि. = „ -पितृमेघसूत्र-
 बौश्रौ = „ -श्रौतसूत्र-
 भ. = भरतस्वामि-भाष्य- (कौ मूको.)
 भव. = भवभूतिभट्टाचार्य- (कौ सा. भाष्य-)
 भा. = भट्टभास्कर-भाष्य- (तै.)
 भागृ. = भारद्वाज-गृह्यसूत्र-
 भाशि. = „ शिक्षा
 भाश्रौ. = „ श्रौतसूत्र-
 म. = महीधर-भाष्य- (मा)
 मउ., मना, मनाउ = महानारायण-
 उपनिषद्-
 मागृ. = मानव-गृह्यसूत्र-
 माप्रा. = माध्यन्दिन-प्रातिशाख्य-
 (कात्यायनीय-)
 माश, माशब्रा. = माध्यन्दिन-
 शतपथ-ब्राह्मण-
 माश्रौ = मानव-श्रौतसूत्र-
 सु. = मुद्गल-भाष्य- (ऋ. मूको)
 य. = यजुर्वेद- (सामान्येन)

या = (यास्कीय-) निरुक्त-
 र. = रघुवीर-संस्कृत- (क)
 रा. = रावण-भाष्य- (ऋ)
 ल. = लक्ष्मणसरूप-संस्कृत-
 (या. वें.)
 लशे. = लघुशब्देन्दुशेखर-
 लाश्रौ. = लाट्यायन-श्रौतसूत्र-
 वागृ. = वाराह-गृह्यसूत्र-
 वाच. = वाचस्पत्य- (तारानाथ-
 कृत-बृहत्संस्कृताभिधान-)
 वाश्रौ = वाराहश्रौत-सूत्र-
 विव. = विश्वबन्धु- (लेख-)
 विव = विवरण- (माधव-कृता-
 कौ. मूको.)
 वे = वैकटात्मज-माधव-भाष्य-
 (ऋ.)
 वैक्रभ. = „ „
 कृता- ऋ. अनुक्रमणिका-
 वैताश्रौ. = वैतान-श्रौतसूत्र-
 वैप = वैदिकपदानुक्रमकोष-
 (अस्मदीय-)
 वैश. = वैदिकशब्दार्थकोष-
 (प्रचिकीर्षित-)
 वैश्रौ = वैखानस-श्रौतसूत्र-
 शं. = शंकर-भाष्य-

शक. = शब्दकल्पद्रुम कोष-
 (राधाकान्तदेव-कृत-)
 शचि = शब्दार्थचिन्तामणि-कोष-
 (सुखानन्द-कृत-)
 शंपा. = शंकरपाण्डुरङ्ग-संस्कृत-
 (शौ)
 शांभा = शांखायनऽऽरण्यक-
 शांश्रौ = शांखायन-श्रौतसूत्र-
 शांगृ. = शांखायन-गृह्यसूत्र-
 शांब्रा = शांखायन-ब्राह्मण-
 शुप्रा. = शुक्लयजुर्वेद-प्रातिशाख्य-
 शौच. = शौ. चतुरध्यायी- (प्राति-
 शाख्य-)
 शौप्रा. = शौनक-प्रातिशाख्य-
 श्वे., श्वेउ = श्वेताश्वतर-उपनिषद्-
 ससा. = सत्यव्रतसामश्रमि-संस्कृत-
 (कौ प्रमृ.)
 सा. = सायण-भाष्य- (ऋ प्रमृ.)
 सात. = सातवलेकर-संस्कृत-
 (ऋ प्रमृ.)
 सावे = सामवेद- (सामान्येन)
 सिभा = सिद्धभारती-
 स्क. = स्कन्दस्वामि-भाष्य-
 (ऋ प्रमृ.)
 द्विगृ = हिरण्यकेशि-गृह्यसूत्र-
 द्विश्रौ = „ -श्रौतसूत्र-

(ग) लेखकीयाः (of Authors)

अमरसिंह- तु. अक्षी
 आग्निवेश्य- „ आग्निगृ.
 आ'मानन्द- „ आ.
 आपस्तम्ब- „ आपमं, आपश्रौ.
 आश्वलायन „ आगृ., आश्रौ.
 उद्गीताचार्य- „ उद्गी.

उवट- तु. उ
 ऐतरेय- „ ऐआ., ऐब्रा.
 कठ- „ क., कउ.
 कण्व- „ का., काश.
 कपिष्ठल- „ क.
 कात्यायन- „ पावा.

कुथुमिन्- तु. कौ.
 कौत्सव्य- „ कौनि.
 कौशिक- „ कौसृ.
 कौषीतक- „ कौउ.
 क्षीरस्वामिन्- „ अक्षी.
 गार्ग्य- „ गा. (या. पा. स्मृ.)

गोभिल-	तु गोष्ट.	भट्टभास्कर-	तु भा.	वामन-	तु. पाका.
छन्दोग-	,, छांउ	भट्टोजिदीक्षित-	,, पाभम , पाश	विश्वबन्धु-	,, देप्र., वैसं ,
जयादित्य-	,, पाका.		पासिकौ.		वैसा., वैप.
जैमिनि-	, जै ,जैत्रा ,जैमि	भरतस्वामिन्-	,, भ	वेकटा(रमज)माधव-	,, वै.
ज्ञानेन्द्रसरस्वती	,, पासित.	भवभूतिभट्टाचार्य-	,, भभ	शंकर-	,, शं.
ताण्ड्य-	,, ता	भवस्वामिन्-	,, भव.	शंकरपाण्डुरंग-	,, शंपा
तारानाथ-	,, वाच	भानुदीक्षित-	,, अभा	शाकटायन-	,, पाउ
तित्तिरि-	,, तै , तैत्रा.,	भारद्वाज-	,, भार.	शाङ्खायन-	,, शाष्ट., शाश्रा
	तैआ , तैआआ	मनु-	,, मनु.	शान्तनवाचार्य-	,, फि.
दयानन्द-	,, द.	महीधर-	,, म	शौनक-	,, ऋषा , शौ
दुर्ग-	,, पाउदु.	माधव-	,, विव , वे.	श्रीनिवासयज्वन्-	,, पास्व
देवराजयज्वन्-	,, दे.	मानव-	,, माष्ट., माश्रौ.	सत्यव्रतसामश्रमिन्-	,, ससा
द्राह्यायण-	,, द्राष्ट., द्राश्रौ.	मुद्गल-	,, मु.	सातवलेकर-	,, सात.
नारायण-	,, पाउना.	यास्क-	,, या.	सायण-	,, सा.
पतञ्जलि-	,, पाम.	रघुवीर-	,, र.	सिद्धेश्वरवर्मन्-	,, सिभा.
पाणिनि-	,, पा.	राधाकान्तदेव-	,, शक.	सूर्यकान्त-	काठकब्राह्मणसंकलन-
पारस्कर-	,, पाष्ट	लक्ष्मणसरूप-	,, ल.	स्कन्दस्वामिन्-	,, स्क.
पैपलाद-	,, पै.	वाचस्पति-	,, वाच.	हिरण्यकेशिन्-	,, हिष्ट हिश्रौ.
बौधायन-	,, बौपि	वाजसनेय-	,, मा.		

Arnold, E. V. cf. AG.,AM	Delbruck, B. cf	DAS	Macdonell, A.A. cf MG.,MGS.,
AVM.	Edgerton, F. ,,	VV.	MK.,MR.,
Aufrecht, Th. ,,	Florenze, C.A.,,	F.	MVS.
Avery, J. ,,	Geldner, K.F ,, G ,GG.,GK.,	PG.	Meillet, A. ,,
Barret, L.C. ,,			MGC.
Benfey, Th. ,,	Grassmann, H. ,,	GRV.,GW.	Monier-
Bergaigne, A. ,,	Griffith, R P.H. ,,	Gri.	Williams, M ,,
Bloch, J ,,	Grill, J. ,,	GA	MW.
Bloomfield, M ,,	Hillebrandt, A ,,	H.,HI ,HM	Muller, Max ,,
Bohtlingk, O ,,	Jacob, Col G.A ,,	JC.	M.,MV.
Bolling, L. G. ,,	Keith, A B. ,,	K ,MK.	Negellein, J. ,,
Brugmann, K. ,,	Kuhn, A ,,	KZ	PA.
Caland, W. ,,	Lanman, C.R ,,	L	Neisser, W. ,,
Chatterjee, S.K.,,	Ludwig, A. ,,	LR.	NW.
COB			Oertel, H. ,,
CA.			OK.
			Oldenburg, H. ,,
			ORN ,OV.
			Peterson, P. ,,
			PW.
			Pischel, R ,,
			PG.
			Pokorny, J. ,,
			WW.
			Rajwade, V.K. cf.
			RN.

Renou, L.	cf.	RI.	Thomas, FW.	cf.	TV.	Walde, A.	cf.	WW
Roth, R.	,, R., PW., RW.		Varmā,			Weber, A.	,,	Web.
Schmidt, R.	,,	SBW.	Siddheshwara.	,, SE, SEY.		Whitney, W.D.	,, W., WG. WI.	
Schroeder, L.	,,	Sch	Vendryes, J.	,,	MGC			RW, WSR.
Simon, R.	,,	SI	Venkatasu-			Wilson, H.H.	,,	Wil.
Stevenson, J.	,,	S.	bbiah, A.	,,	VVS	Wust, W.	,,	WWA.
			Wackernagel, J.	,,	WAG	Zimmer, H.	,,	ZA.

(ग) सामान्या (General)

१	=	एकवचन-	उपप्रस्व.	=	उत्तरपदप्रकृतिस्वर-	क्रिड	=	क्रियाक्षेप-प्रयोजक-
२	=	द्विवचन-	उपु.	=	उत्तमपुरुष-			उपसर्ग-
३	=	बहुवचन-	उभ.	=	उभयपद- (°दिन्-)	क्रिप.	=	क्रिया(परक)पद-
अड्या.	=	अङ्कारसंस्करण-	उस.	=	उपपदसमास-	क्रिवि.	=	क्रियाविशेषण-
अदा	=	अदादिगण-	उसं.	=	उपसंख्यान-, उप-	क्रया	=	क्रयादिगण-
अध्या.	=	अध्याय-			सख्येय-	खं	=	खण्ड-
अप.	=	अपभ्रश- (मभा)	एउ	=	एकान्तरीय-उत्तर-	ग	=	गति-
अभि	=	अभिधानकोष-	एउउ	=	(अनेकत्वे सति)	गपू	=	गतपूर्व-
		(सामान्येन)			एकान्तरीय-उत्तर-	गस.	=	गतिसमास-
अभ्य	=	अभ्यस्त-	एपू	=	एकान्तरीय-पूर्व-	गस्व.	=	गतिस्वर-
अमा.	=	अर्धमागधी- (नभा)	एपूपू.	=	(अनेकत्वे सति)	गुज.	=	गुजराती- (नभा)
अव.	=	अवधी- (नभा.)			एकान्तरीय-पूर्व-	च.	=	चतुर्थी- (विभक्ति-)
अव्य.	=	अव्यय.	एस्थि	=	एवं स्थित-	चस.	=	चतुर्थीतत्पुरुष-समास-
अस.	=	अव्ययीभावसमास-	औभ	=	औपसर्गिक-अव्यय-	चु.	=	चुरादिगण-
आचि.	=	आशुपरार्शिका-चित्राणि-	औप	=	औपयिक-	जु-	=	जुहोत्यादिगण-
		(प्रप्र.)	कं.	=	कण्डिका-	तना	=	तनादिगण-
आत्म	=	आत्मनेपद- (°दिन्-)	कण्डवा	=	कण्डवादिगण-	तय.	=	तद् यथा (=e.g.)
आधा.	=	आर्धधातुकोदय-	कप्र	=	कर्मप्रवचनीय-	तस.	=	तत्पुरुषसमास-
आन.	=	आनन्दाश्रम-संस्करण-	कस	=	कर्मधारयसमास-	तु	=	तुलनीय- (या=cf.)
आसा.	=	आसाभी- (नभा)	कसंग्र	=	कलिकानासंस्कृत-	तुदा.	=	तुदादिगण-
उ.	=	उत्तरवर्तिन्-			ग्रन्थमाला-	तृ.	=	तृतीया (विभक्ति)
उउ	=	(अनेकत्वे सति)	कश्मी., कश्मीरी.	=	काश्मीरी- (नभा.)	तृस	=	तृतीयातत्पुरुषसमास-
		उत्तरवर्तिन्-	कास.	=	कारकसमास-	त्रिउ.	=	त्र्यन्तरीय-उत्तर-
उडि.	=	उडिया- (नभा.)	कृत्प्रस्व.	=	कृत्-प्रकृतिस्वर-	त्रिपू.	=	,, पूर्व-

दश	= दशति-
दि	= दिशा-
दिवा	= दिवादिगण-
द्र	= द्रष्टव्य- (व्या-)
द्वस.	= द्वन्द्वसमास-
द्वि	= द्वितीया (विभक्ति-)
द्विउ.	= द्व्यन्तरीय-उत्तर-
द्वित्स.	= द्वितीयातत्पुरुष-समास-
द्विपू	= द्व्यन्तरीय-पूर्व-
द्विव.	= द्विवचन-
द्विस	= द्विगुसमास-
धा	= धातु-
धास्व.	= धातुस्वर-
न.	= नपुंसक-
नभा.	= नवीना-भारती- (भाषा-)
नाउ.	= नान्तरीय-उत्तर-
नाउउ.	= (अनेकत्वे सति) नान्तरीय उत्तर-
नाधा.	= नामधातु-
नाप	= नाम(परक)पद-
नापू	= नान्तरीय-पूर्व-
नापूपू	= (अनेकत्वे सति) नान्तरीय-पूर्व-
नि.	= निपात-
निसा.	= निर्णयसागर-संस्करण-
नैप्र	= नैरुक्तिक-प्रक्रिया-
पं.	= पञ्चमी (विभक्ति-)
पंस.	= पञ्चमीतत्पुरुष-समास-
पंजा.	= पंजाबी- (नभा.)
पर.	= परस्मैपद- (दिन्-)
परि.	= परिशिष्ट- (प्रकृत- ग्रन्थीय-)
पा.	= पाठ-
पाप्र.	= पाणिनीय-प्रक्रिया-

पाभे.	= पाठभेद-
पार.	= पारसी- (=ईरानी- भाषा-)
पाळी.	= पाली- (मभा.)
पुं.	= पुल्लिङ्ग-
पुष्पि	= पुष्पिका- (= colophon)
पू	= पूर्ववर्तिन्-
पूप	= पूर्वपद-
पूरू	= (अनेकत्वे सति) पूर्ववर्तिन्-
पृ.	= पृष्ठ-
पृष्ट.	= (अनेकत्वे सति) पृष्ठ-
प्र.	= प्रत्यय-
प्रथ.	= प्रथमा (विभक्ति-)
प्रधा.	= प्रकृतधातु-
प्रपा.	= प्रपाठक-
प्रपु	= प्रथमपुरुष-
प्रभृ.	= प्रभृति-
प्रस्ता	= प्रस्तावना- (पार्श्वधृत- ग्रन्थान्तरीय- सकेता- ऽभावे प्रप्र)
प्रस्व	= प्रत्ययस्वर-
प्राकृ	= प्राकृत- (मभा-)
प्राति	= प्रातिपदिक-
प्राभा	= प्राचीना-भारती- (भाषा-)
प्रास.	= प्रादिसमास-
बंगा	= बंगाली- (नभा)
बधा.	= बहुप्रस्थान-धातु-
बस	= बहुव्रीहिसमास-
बहु.	= बहुवचन (=३)
भाप.	= भाव(परक)पद-

भू	= भूमिका- (पार्श्वधृत- ग्रन्थान्तरीयाऽभावे (प्रप्र)
भ्वा	= भ्वादिगण-
मं	= मन्त्र-
मपु	= मध्यमपुरुष-
मभा.	= मध्यकालीना, भारती- (भाषा-)
महारा.	= महाराष्ट्री- (मभा-)
माग.	= मागधी- (मभा-)
मुं	= मुम्बापुरी- (संस्करण-)
मूभाभा.	= मूलार्थभाषा- (Ur-Aryan-)
मूको.	= मूल- (हस्तलिखित- ग्रन्थात्मक) कोश, °शीय- (या-)
मैसू.	= मैसूर-संस्करण-
मौस्थि.	= मौलिकस्थिति-
यक्र	= यथाक्रम-
यद्र	= यथास्थानं-द्रष्टव्य- (व्या-)
यना.	= यतोनावीय-
यस्थ.	= यथास्थल-
यस्था	= यथास्थान-
यस्थि	= यथास्थित-
योउ.	= योग्यक्रियाक्षेपक उपसर्ग-
रुधा	= रुधादिगण-
वा	= वाक्यान्वय-
वावि.	= वाचनिकविकार-
विप.	= विशेषण (परक) पद-
विशेवि.	= विशेष्यगर्भित-विशेषण-
विस्व	= विभक्तिस्वर-
वैतु	= वैपरीत्येन तुलनीय- (,या-)

व्यप. = व्यक्तिपरक-संज्ञापद-	संक्षे = संक्षेपाः	सस्थ. = समानस्थल-
व्यु. = व्युत्पत्ति-	संष्टि = संस्कृति टिप्पण-	सस्व. = समानस्वर-
व्रज. = व्रजभाषा-	सना. = सर्वनामन्-	सास्व = साधारणसमास-स्वर-
शौर. = शौरसेनी- (मभा.)	सप्त. = सप्तमीविभक्ति-	सां. = साहित्यिक-
श्रु. = श्रुति- (textual occurrence)	सपा, सश्रु. = समानपाठ, समान-श्रुति- (Co-textual)	सिं. = सिधी- (नभा.)
ष. = षष्ठी (विभक्ति-)	सपा = संहिता-पाठ-	स्थ. = स्थल- (textual-occurrence)
षउ. = षडन्तरीय-उत्तर-	सप्र = समान-प्रकरण-	स्वा = स्वादिगण-
षस. = षष्ठीतत्पुरुषसमास-	सव्यु = समानव्युत्पत्तिक- (Cognate)	स्वाभ = स्वार्थप्रधान- अव्यय-
स. = समास-	सस. = सप्तमीतत्पुरुष-समास-	हिं. = हिंदी- (नभा.)
सं = संबोधन-		
Abb. = Abbreviations (प्रप्र.)	fn. = footnotes.	Op. cit. = Opere citato, 'in the work cited'
abb = abbreviations.	Fr. = French.	p, pp. = Page, Pages
Ar. = Arabic.	Germ = German.	Pers. = Persian.
Arm. = Armenian.	Gk = Greek	Port. = Portuguese.
art, = article	Goth = Gothic	Pre. = Preface.
BI. = Bibliotheca Indica.	Heb. = Hebrew	Pruss. = Prussian
Boh. = Bohemian.	H G. = High German.	q. v. = quod vide, 'which see'.
Bret. = Breton.	IA = Indo-Aryan	RC. = Ready-Reference Charts (प्रप्र)
cf. = confer, compare.	Ice. = Icelandic	Rom. = Romane.
ch. = chapter.	id = idem, 'the same'	Russ. = Russian.
ed. = edited, edition, editor.	IE = Indo-European.	Sax. = Saxon.
e-g = example gratia 'for example'.	1 e. = id est, 'that is'	Sec. = Section.
Eng. = English.	Intro = Introduction.	Slev. = Slavonic.
Eur. = European.	Ion. = Ionic	trans. = translation, translator, translated.
f. = (and the) following.	Ir. = Iranian.	v. = vide 'see'.
ff. = f. (plural)	iri = Irish	v. s. = vide sub voce 'see under the word'.
fn. = footnote	Lat. = Latin.	Zd = Zend.
	Lith. = Lithuanian.	
	Ms. = Manuscript.	
	Mss. = Manuscripts.	
	Nor. = Norse.	
	O. = Old.	

(घ) संक्षेपपाठ-प्रकार (Method of reading abbreviations).

एते संक्षेपा इह कोषे मूलभागे च टिप्पणभागे चोभयत्र प्रयुज्यन्ते । मूलभागे तावद् ग्रन्थीया एव संक्षेपाः प्रयुज्यन्ते, टिप्पणभागे तु ते चापरे चेति सुलक्ष इव भवति कोषीयभागभेदेन संक्षेपीयभेदप्रयोगभेदः । अथ संबद्धार्थताप्रवाहाऽनुरोधत उभयत्र मूलभागे च टिप्पणभागे च संक्षेपा पूरयित्वा पूरयित्वा च यथाप्रकरणं विभक्तिभिर्योजयित्वा योजयित्वा च पठनीया भवन्ति । एवं स्थितेऽप्यस्मिन् संक्षेपमात्रसाधारणे तत्पाठप्रकारस्वरूपे, मूलभागीयानां संक्षेपाणां तावत् सर्वत्र सप्तम्येकवचनीययोग एव प्रयोगः प्राकरणिकतां भजत इति निर्विशेषस्तदीयो

विशेषो भवति, तय अंश-> -श (ऋ २, १, ४ = ऋग्वेदे द्वितीये मण्डले प्रथमे सूक्ते चतुर्थे मन्त्रे) । टिप्पणभागीयानां संक्षेपाणां तु यथा प्रकरणानुरोधतो नानाविभक्तियोगीय प्रयोगोऽभीष्टः स्यात्, तथाऽसाविदानीं टिप्पणद्वयीसंक्षेपीयेण तत्तद्विभक्तियोगेन, विस्पष्टबोधसौकर्यार्थं मध्येटिप्पणप्रयुक्ततत्तत्संकेतीयशाब्दिकपर्यायाऽनुवादसनाधितेन सता, निर्दिश्येत—

पूर्तिविभक्तियोगात् पूर्वाऽवस्था

५३९^b) दकारादुत्तरमीकारोऽपि पठ्यते (तु पाभे) उ म च (मा.) सा च (का) ✓अद् इत्यस्य शुद्धं वा लुप्तगिच्छं वा वृत्तमाहुः [तु PW; वैतु. भा. सा K. च (तै.) यनि. इति (तु. काश्रौ L ५, १०, १२] प्रकृताञ्ज जपात् पूर्ववर्तिनो यजुषोऽवदान-हेमे विधानं कुर्वन्)] । यद्वा दकारस्य स्थाने धकार एव मौलिकः स्यात् (तु संटि भै क च) इति कृत्वा नेदं यनि न वा ✓अद् इत्यस्य वृत्तं किं तर्हि <अव ✓धा इति द्र. ।

५९७^b) वस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । नाउउ. व्यु औप. द्र. । पूष ✓अश् (बधा.) > *अश्- इति अस्थि इत्येतदीयस्य पूष. पर्याय द्र. । उप. च *स्थिर् [✓स्था + भावे किरि प्र (तु पाउ १, ५३] =मौस्थि- *स्थृ इति भावे क्तिबन्त.)] इति नैप्र > *थिर्- इति द्र [एस्थि यनि अस्थि तात्.र्य-मिति भाव (तु. L *अष्टिर्- >] पंजा टिल्ला, हिं. टीला [< *अठ्ठील-])] ।

पूर्वविभक्तियोगादुत्तराऽवस्था^१

५३९^b) × × × × × [तुलनीया पाठभेदा ×] । उवटो महीधरश् × माध्यन्दिनशुक्लयजुर्वेद-संहितायां) सायणश् × (काण्वशुक्लयजुर्वेदसंहितायां) × × × × × × × × × [तुलनीय. (St.) Petersburg Worterbuch (इति कोष-विशेष), वैपरीत्येन तुलनीय मास्करस्य, सायणस्य, कीथस्य × (तैत्तिरीयकृष्णयजुर्वेदसंहितायां [= तदीय-भाष्यादिषु प्रकटितं मतम्]) यथानिर्दिष्टं × (तुलनीय कात्यायन. [= सामर्थ्यात् संक्षेपीयो योगविभागो भवति] श्रौतसूत्रे [× × ×] × × × × × × ×)] । × × × > × × × (तुलनीये संस्कृत-टिप्पणे मैत्रायणकृष्णयजुर्वेदसंहिताया × × × [च] कपिष्ठल-कृष्णयजुर्वेदसंहितायां × × [च]) × × × × यथा-निर्दिष्टं × × धातोर् × × × × × °उपसृष्टाद् × धातोर् निष्पन्नम् × द्रष्टव्यम् ।

५९७^b) बहुव्रीहिसमासे पूर्वपदप्रकृतिस्वरम् (पाणि-नीयसूत्रम् × × × [= इह द्रष्टव्यम्]) नान्तरीयोत्तरो-त्तराणां व्युत्पत्ताव् औपयिकं द्रष्टव्यम् । पूर्वपदं धातोर् × इत्यतो निष्पन्नमौपकल्पनिकं प्रातिपदिकम् × × × × पूर्वपदस्य × द्रष्टव्यम् । उत्तरपदं × औपकल्पनिकं प्राति-पदिकं × [(भवति) धातु × च (अत्र सामर्थ्यात् × इत्यस्य स्थाने चकारद्वयं प्रयुक्तं भवति) × × प्रत्यय-श्च (तुलनीयं पाणिनीयव्याकरणीयमुणादिसूत्रं × × [भवति मौलिकवस्तुस्थिताव् औपकल्पनिको धातुः × × ×])] × नैरुक्तप्रक्रियाया विपरिणतं (सद्) × औपकल्पनिकं प्रातिपदिकं × × द्रष्टव्यम् [एवंस्थिते यथानिर्दिष्टस्य × × × × (तुल्य [औपकल्पनिकात् प्रातिपदिकाद् × इत्यतः विपरिणतं] पंजाबी-भाषायां × हिंदी-भाषाया × [औपकल्पनिकस्य प्रातिपदिकस्य × इत्यस्य विपरिणाम.])] ।

^१ × इति चिह्नस्थानीयानि शब्दरूपाणि सुस्पष्टं पठितानि भवन्तीति कृत्वा तानि नेह अनिर्दिष्टं भजन्ते ।

आशुपरामर्शिका-चित्राणि (Ready-Reference Charts)

१. कौथुमसामवेदीय-स्थलाङ्कन-संवादनम्

एतत् कोषीयो द्वयङ्क प्रकारः			प्राचीनस् त्र्यङ्क प्रकारः			एतत् कोषीयो द्वयङ्क प्रकारः			प्राचीनस् त्र्यङ्क प्रकारः		
आ- वि- क-	मं- त्र-	आ- वि- क- प्र- पा- ठ- क- अ- ध- द- श- ति-	मं- त्र-	आ- वि- क- प्र- पा- ठ- क- अ- ध- द- श- ति-	मं- त्र-	आ- वि- क-	मं- त्र-	आ- वि- क- प्र- पा- ठ- क- अ- ध- द- श- ति-	मं- त्र-	आ- वि- क- प्र- पा- ठ- क- अ- ध- द- श- ति-	मं- त्र-
१	१-१०	१ १ १	१-१०	१ १	१-१०	१	२९३-३०२	१ ४ १ १	१-१०	१ ७	१-१०
"	११-२०	" " २	१-१०	" २	१-१०	"	३०३-३१२	" " २	१-१०	" ८	१-१०
"	२१-३४	" " ३	१-१४	" ३	१-१४	"	३१३-३२२	" " ३	१-१०	" ९	१-१०
"	३५-४४	" " ४	१-१०	" ४	१-१०	"	३२३-३३१	" " ४	१-९	" १०	१-९
"	४५-५४	" " ५	१-१०	" ५	१-१०	"	३३२-३४१	" " ५	१-१०	" ११	१-१०
"	५५-६२	" " २ १(६)	१-८	" ६	१-८	"	३४२-३५१	" " २ १(६)	१-१०	" १२	१-१०
"	६३-७२	" " २(७)	१-१०	" ७	१-१०	"	३५२-३५९	" " २(७)	१-८	१३	१-८
"	७३-८०	" " ३(८)	१-८	" ८	१-८	"	३६०-३६९	" " ३(८)	१-१०	" २	१-१०
"	८१-९०	" " ४(९)	१-१०	" ९	१-१०	"	३७०-३८०	" " ४(९)	१-११	" ३	१-११
"	९१-९६	" " ५(१०)	१-६	" १०	१-६	"	३८१-३९०	" " ५(१०)	१-१०	" ४	१-१०
"	९७-१०६	" २ १ १	१-१०	" ११	१-१०	"	३९१-३९८	" ५ १ १	१-८	" ५	१-८
"	१०७-११४	" " २	१-८	" १२	१-८	"	४०१-४०८	" " २	१-१०	" ६	१-१०
"	११५-१२४	" " ३	१-१०	" २ १	१-१०	"	४११-४१८	" " ३	१-१०	" ७	१-१०
"	१२५-१३४	" " ४	१-१०	" २	१-१०	"	४२१-४२६	" " ४	१-८	" ८	१-८
"	१३५-१४४	" " ५	१-१०	" ३	१-१०	"	४३७-४३६	" " ५	१-१०	" ९	१-१०
"	१४५-१५४	" " २ १(६)	१-१०	" ४	१-१०	"	४४७-४४६	" " २ १(६)	१-१०	" १०	१-१०
"	१५५-१६४	" " २(७)	१-१०	" ५	१-१०	"	४५७-४५६	" " २(७)	१-१०	" ११	१-१०
"	१६५-१७४	" " ३(८)	१-१०	" ६	१-१०	"	४६७-४६६	" " ३(८)	१-१०	" १२	१-१०
"	१७५-१८४	" " ४(९)	१-१०	" ७	१-१०	"	४७७-४७६	" " ४(९)	१-१०	" १३	१-१०
"	१८५-१९३	" " ५(१०)	१-९	" ८	१-९	"	४८७-४८६	" " ५(१०)	१-१०	" २	१-१०
"	१९४-२०३	" ३ १ १	१-१०	" ९	१-१०	"	४८७-४९६	" ६ १ १	१-१०	" ३	१-१०
"	२०४-२१३	" " २	१-१०	" १०	१-१०	"	४९७-५०६	" " २	१-१४	" ४	१-१४
"	२१४-२२२	" " ३	१-९	" ११	१-९	"	५०१-५१२	" " ३	१-१२	" ५	१-१२
"	२२३-२३२	" " ४	१-१०	" १२	१-१०	"	५१३-५२२	" " ४	१-१०	" ६	१-१०
"	२३३-२४२	" " ५	१-१०	" ३ १	१-१०	"	५२३-५३४	" " ५	१-१२	" ७	१-१२
"	२४३-२५२	" " २ १(६)	१-१०	" २	१-१०	"	५३५-५४३	" " २ १(६)	१-९	" ८	१-९
"	२५३-२६२	" " २(७)	१-१०	" ३	१-१०	"	५४४-५५५	" " २(७)	१-१२	" ९	१-१२
"	२६३-२७२	" " ३(८)	१-१०	" ४	१-१०	"	५५६-५६७	" " ३(८)	१-१२	" १०	१-१२
"	२७३-२८२	" " ४(९)	१-१०	" ५	१-१०	"	५६८-५७५	" " ४(९)	१-८	" ११	१-८
"	२८३-२९२	" " ५(१०)	१-१०	" ६	१-१०	"	X	" " X		" X	

एतत् कोषीयो द्वयङ्क. प्रकार		प्राचीन पञ्चाङ्क प्रकार		प्राचीनस् चतुरङ्क प्रकार		एतत् कोषीयो द्वयङ्क. प्रकार.		प्राचीन पञ्चाङ्क प्रकार:		प्राचीनस् चतुरङ्क प्रकार	
आर्विक-	मंत्र-	आर्विक-	प्रपाठक- अर्ध- सूक्त-	मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	आर्विक-	मंत्र-	आर्विक-	प्रपाठक- अर्ध- सूक्त-	मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-
२	१-३	२	१ १ १	१-३	१ १ १	२	१०५-१०७	२	१ २ १६	१-३	२ ५ १ १-३
"	४-६	"	" " २	१-३	" " २	"	१०८-११०	"	" " १७	१-३	" " २ १-३
"	७-९	"	" " ३	१-३	" " ३	"	१११-११३	"	" " १८	१-३	" " ३ १-३
"	१०-१२	"	" " ४	१-३	" " ४	"	११४-११६	"	" " १९	१-३	" " ४ १-३
"	१३-१५	"	" " ५	१-३	" " ५	"	११७-११८	"	" " २०	१-३	" " ५ १-३
"	१६-१८	"	" " ६	१-३	" " ६	"	११९-१२१	"	" " २१	१-३	" " ६ १-३
"	१९-२१	"	" " ७	१-३	" " ७	"	१२२-१२४	"	" " २२	१-३	" " ७ १-३
"	२२-२४	"	" " ८	१-३	" " ८	"	१२५-१२७	"	२ १ १	१-३	३ १ १ १-३
"	२५-२६	"	" " ९	१-३	" " ९	"	१२८-१३०	"	" " २	१-३	" " २ १-३
"	२७-२९	"	" " १०	१-३	" " १०	"	१३१-१३३	"	" " ३	१-३	" " ३ १-३
"	३०-३१	"	" " ११	१-३	" " ११	"	१३४-१३६	"	" " ४	१-३	" " ४ १-३
"	३२-३४	"	" " १२	१-३	" " १२	"	१३७-१३९	"	" " ५	१-३	" " ५ १-३
"	३५-३६	"	" " १३	१-३	" " १३	"	१४०-१४२	"	" " ६	१-३	" " ६ १-३
"	३७-३८	"	" " १४	१-३	" " १४	"	१४३-१४५	"	" " ७	१-३	" " ७ १-३
"	३९-४१	"	" " १५	१-३	" " १५	"	१४६-१४९	"	" " ८	१-४	" " ८ १-४
"	४२-४३	"	" " १६	१-३	" " १६	"	१५०-१५२	"	" " ९	१-३	" " ९ १-३
"	४४-४६	"	" " १७	१-३	" " १७	"	१५३-१५५	"	" " १०	१-३	" " १० १-३
"	४७-४९	"	" " १८	१-३	" " १८	"	१५६-१५८	"	" " ११	१-३	" " ११ १-३
"	५०-५२	"	" " १९	१-३	" " १९	"	१५९-१६०	"	" " १२	१-३	" " १२ १-३
"	५३-५४	"	" " २०	१-३	" " २०	"	१६१-१६२	"	" " १३	१-३	" " १३ १-३
"	५५-५७	"	" " २१	१-३	" " २१	"	१६३-१६४	"	" " १४	१-३	" " १४ १-३
"	५८-५९	"	" " २२	१-३	" " २२	"	१६५-१६७	"	" " १५	१-३	" " १५ १-३
"	६०-६२	"	" " २३	१-३	" " २३	"	१६८-१७०	"	" " १६	१-३	" " १६ १-३
"	६३-६५	"	" " २४	१-३	" " २४	"	१७१-१७३	"	" " १७	१-३	" " १७ १-३
"	६६-६८	"	" " २५	१-३	" " २५	"	१७४-१७६	"	" " १८	१-३	" " १८ १-३
"	६९-७१	"	" " २६	१-३	" " २६	"	१७७-१७९	"	" " १९	१-३	" " १९ १-३
"	७२-७४	"	" " २७	१-३	" " २७	"	१८०-१८२	"	" " २०	१-३	" " २० १-३
"	७५-७७	"	" " २८	१-३	" " २८	"	१८३-१८५	"	" " २१	१-३	" " २१ १-३
"	७८-८०	"	" " २९	१-३	" " २९	"	१८६-१८८	"	" " २२	१-३	" " २२ १-३
"	८१-८३	"	" " ३०	१-३	" " ३०	"	१८९-१९१	"	" " २३	१-३	" " २३ १-३
"	८४-८६	"	" " ३१	१-३	" " ३१	"	१९४-१९६	"	" " २४	१-३	" " २४ १-३
"	८७-८९	"	" " ३२	१-३	" " ३२	"	१९७-१९९	"	" " २५	१-३	" " २५ १-३
"	९०-९२	"	" " ३३	१-३	" " ३३	"	२००-२०२	"	" " २६	१-३	" " २६ १-३
"	९३-९५	"	" " ३४	१-३	" " ३४	"	२०३-२०५	"	" " २७	१-३	" " २७ १-३
"	९६-९८	"	" " ३५	१-३	" " ३५	"	२०६-२०८	"	" " २८	१-३	" " २८ १-३
"	९९-१००	"	" " ३६	१-३	" " ३६	"	२०९-२११	"	" " २९	१-३	" " २९ १-३
"	१०१-१०२	"	" " ३७	१-३	" " ३७	"	२१२-२१३	"	" " ३०	१-३	" " ३० १-३
"	१०३-१०४	"	" " ३८	१-३	" " ३८	"	२१४-२१६	"	" " ३१	१-३	" " ३१ १-३

एतत्कोषीयो		प्राचीनश		एतत्कोषीयो		प्राचीन पञ्चाङ्कः प्रकारः		प्राचीनश	
द्वयङ्क प्रकारः		चतुरङ्क प्रकारः		द्वयङ्क प्रकारः		प्राचीन पञ्चाङ्कः प्रकारः		चतुरङ्क प्रकारः	
आर्विक-	मंत्र-	आर्विक-	मंत्र-	आर्विक-	मंत्र-	आर्विक-	मंत्र-	आर्विक-	मंत्र-
अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-
४६६-४७७	२४२१	१-१२	८१११-१२	२४६०-४६५	२५२५	१-६	२०४१	१-६	११-६
४७८-४८९	२४२२	१-१२	२४६१-१२	२४६१-४६१	२५२६	१-६	२०४२	१-६	११-६
४९०-४९२	२४२३	१-१२	२४६२-१२	२४६२-४६२	२५२७	१-६	२०४३	१-६	११-६
४९३-४९५	२४२४	१-१२	२४६३-१२	२४६३-४६३	२५२८	१-६	२०४४	१-६	११-६
४९६-४९८	२४२५	१-१२	२४६४-१२	२४६४-४६४	२५२९	१-६	२०४५	१-६	११-६
४९९-५०१	२४२६	१-१२	२४६५-१२	२४६५-४६५	२५३०	१-६	२०४६	१-६	११-६
५०२-५०४	२४२७	१-१२	२४६६-१२	२४६६-४६६	२५३१	१-६	२०४७	१-६	११-६
५०५-५०६	२४२८	१-१२	२४६७-१२	२४६७-४६७	२५३२	१-६	२०४८	१-६	११-६
५०७-५०९	२४२९	१-१२	२४६८-१२	२४६८-४६८	२५३३	१-६	२०४९	१-६	११-६
५१०-५१२	२४३०	१-१२	२४६९-१२	२४६९-४६९	२५३४	१-६	२०५०	१-६	११-६
५१३-५१५	२४३१	१-१२	२४७०-१२	२४७०-४७०	२५३५	१-६	२०५१	१-६	११-६
५१६-५१८	२४३२	१-१२	२४७१-१२	२४७१-४७१	२५३६	१-६	२०५२	१-६	११-६
५१९-५२१	२४३३	१-१२	२४७२-१२	२४७२-४७२	२५३७	१-६	२०५३	१-६	११-६
५२२-५२४	२४३४	१-१२	२४७३-१२	२४७३-४७३	२५३८	१-६	२०५४	१-६	११-६
५२५-५२७	२४३५	१-१२	२४७४-१२	२४७४-४७४	२५३९	१-६	२०५५	१-६	११-६
५२८-५३०	२४३६	१-१२	२४७५-१२	२४७५-४७५	२५४०	१-६	२०५६	१-६	११-६
५३१-५३३	२४३७	१-१२	२४७६-१२	२४७६-४७६	२५४१	१-६	२०५७	१-६	११-६
५३४-५३६	२४३८	१-१२	२४७७-१२	२४७७-४७७	२५४२	१-६	२०५८	१-६	११-६
५३७-५३९	२४३९	१-१२	२४७८-१२	२४७८-४७८	२५४३	१-६	२०५९	१-६	११-६
५४०-५४२	२४४०	१-१२	२४७९-१२	२४७९-४७९	२५४४	१-६	२०६०	१-६	११-६
५४३-५४५	२४४१	१-१२	२४८०-१२	२४८०-४८०	२५४५	१-६	२०६१	१-६	११-६
५४६-५४८	२४४२	१-१२	२४८१-१२	२४८१-४८१	२५४६	१-६	२०६२	१-६	११-६
५४९-५५१	२४४३	१-१२	२४८२-१२	२४८२-४८२	२५४७	१-६	२०६३	१-६	११-६
५५२-५५४	२४४४	१-१२	२४८३-१२	२४८३-४८३	२५४८	१-६	२०६४	१-६	११-६
५५५-५५७	२४४५	१-१२	२४८४-१२	२४८४-४८४	२५४९	१-६	२०६५	१-६	११-६
५५८-५६०	२४४६	१-१२	२४८५-१२	२४८५-४८५	२५५०	१-६	२०६६	१-६	११-६
५६१-५६३	२४४७	१-१२	२४८६-१२	२४८६-४८६	२५५१	१-६	२०६७	१-६	११-६
५६६-५६८	२४४८	१-१२	२४८७-१२	२४८७-४८७	२५५२	१-६	२०६८	१-६	११-६
५६९-५७१	२४४९	१-१२	२४८८-१२	२४८८-४८८	२५५३	१-६	२०६९	१-६	११-६
५७२-५७४	२४५०	१-१२	२४८९-१२	२४८९-४८९	२५५४	१-६	२०७०	१-६	११-६
५७५-५७७	२४५१	१-१२	२४९०-१२	२४९०-४९०	२५५५	१-६	२०७१	१-६	११-६
५७८-५८०	२४५२	१-१२	२४९१-१२	२४९१-४९१	२५५६	१-६	२०७२	१-६	११-६
५८१-५८३	२४५३	१-१२	२४९२-१२	२४९२-४९२	२५५७	१-६	२०७३	१-६	११-६
५८६-५८८	२४५४	१-१२	२४९३-१२	२४९३-४९३	२५५८	१-६	२०७४	१-६	११-६
५८९-५९०	२४५५	१-१२	२४९४-१२	२४९४-४९४	२५५९	१-६	२०७५	१-६	११-६
५९१-५९३	२४५६	१-१२	२४९५-१२	२४९५-४९५	२५६०	१-६	२०७६	१-६	११-६
५९४-५९६	२४५७	१-१२	२४९६-१२	२४९६-४९६	२५६१	१-६	२०७७	१-६	११-६
५९७-५९९	२४५८	१-१२	२४९७-१२	२४९७-४९७	२५६२	१-६	२०७८	१-६	११-६
६००-६०२	२४५९	१-१२	२४९८-१२	२४९८-४९८	२५६३	१-६	२०७९	१-६	११-६
६०३-६०५	२४६०	१-१२	२४९९-१२	२४९९-४९९	२५६४	१-६	२०८०	१-६	११-६
६०६-६०८	२४६१	१-१२	२५००-१२	२५००-५००	२५६५	१-६	२०८१	१-६	११-६
६०९-६११	२४६२	१-१२	२५०१-१२	२५०१-५०१	२५६६	१-६	२०८२	१-६	११-६
६१६-६१८	२४६३	१-१२	२५०२-१२	२५०२-५०२	२५६७	१-६	२०८३	१-६	११-६
६१९-६२१	२४६४	१-१२	२५०३-१२	२५०३-५०३	२५६८	१-६	२०८४	१-६	११-६
६२४-६२६	२४६५	१-१२	२५०४-१२	२५०४-५०४	२५६९	१-६	२०८५	१-६	११-६

एतत्कोषीयो द्वयङ्ग प्रकार		प्राचीनः पञ्चाङ्ग प्रकार				प्राचीनश् चतुरङ्गः प्रकार		एतत्कोषीयो द्वयङ्ग प्रकार		प्राचीनः पञ्चाङ्ग प्रकार				प्राचीनश् चतुरङ्गः प्रकारः	
आचिक- मंत्र-		आचिक- प्रपाठक- अर्ध- सूक्त- मंत्र-				अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-		आचिक- मंत्र-		आचिक- प्रपाठक- अर्ध- सूक्त- मंत्र-				अध्याय- खंड- सूक्त- मंत्र-	
२ ७५२-७५४		२ ६ २ ९		१-३		२२ ३ ३ १-३		२ ६६२		२ ७ १ ९		१		१४ २ ४ १	
२ ७५५-७५७		२ १ १ १०		१-३		२ ४ १ १-३		२ ६६३ ६६४		२ १ १ १०		१-३		२ १ १-२	
२ ७५८-७६०		२ १ १ ११		१-३		२ १ १-३		२ ६६५-६६७		२ १ १ ११		१-३		२ १ १-३	
२ ७६१-७६२		२ १ १ १२		१-३		२ १ १-३		२ ६६८-६७०		२ १ १ १२		१-३		२ १ १-३	
२ ७६३-७६४		२ १ १ १३		१-३		२ १ १-३		२ ७७१-७७३		२ १ १ १३		१-३		२ १ १-३	
२ ७६५-७६७		२ १ १ १४		१-३		२ १ १-३		२ ७७४-७७६		२ १ १ १४		१-३		२ १ १-३	
२ ७६८-७७०		२ १ १ १५		१-३		२ १ १-३		२ ७७७-७७९		२ १ १ १५		१-३		२ १ १-३	
२ ७७१-७७२		२ १ १ १६		१-३		२ १ १-३		२ ७८२-७८४		२ १ १ १६		१-३		२ १ १-३	
२ ७७३-७७५		२ १ १ १७		१-३		२ १ १-३		२ ७८५-७८७		२ १ १ १७		१-३		२ १ १-३	
२ ७७६-७७८		२ १ १ १८		१-३		२ १ १-३		२ ७८८-७९०		२ १ १ १८		१-३		२ १ १-३	
२ ७७९-७८१		२ १ १ १९		१-३		२ १ १-३		२ ७९१-७९३		२ १ १ १९		१-३		२ १ १-३	
२ ७८२-७८४		२ १ १ २०		१-३		२ १ १-३		२ ७९४-७९५		२ १ १ २०		१-३		२ १ १-३	
२ ७८५-७८९		२ १ १ २१		१-५		२ १ १ १-५		२ ७९६-७९८		२ १ १ २१		१-५		२ १ १-५	
२ ७९०-७९३		२ १ १ २२		१-४		२ १ १ १-४		२ ७९९-८०१		२ १ १ २२		१-४		२ १ १-४	
२ ७९४-७९९		२ १ १ २३		१-६		२ १ १ १-६		२ ८०२-८०३		२ १ १ २३		१-६		२ १ १-६	
२ ८००-८०२		२ १ १ २४		१-३		२ १ १ १-३		२ ८०४-८०५		२ १ १ २४		१-३		२ १ १-३	
२ ८०३-८०५		२ १ १ २५		१-३		२ १ १ १-३		२ ८०६-८०८		२ १ १ २५		१-३		२ १ १-३	
२ ८०६-८०७		२ १ १ २६		१-३		२ १ १ १-३		२ ८०९-८१०		२ १ १ २६		१-३		२ १ १-३	
२ ८०८-८०९		२ १ १ २७		१-३		२ १ १ १-३		२ ८११-८१३		२ १ १ २७		१-३		२ १ १-३	
२ ८१०		२ १ १ २८		१		२ १ १ १		२ ८१४-८१६		२ १ १ २८		१-३		२ १ १-३	
२ ८११		२ १ १ २९		१		२ १ १ १		२ ८१७-८१९		२ १ १ २९		१-३		२ १ १-३	
२ ८१२-८१४		२ १ १ ३०		१-३		२ १ १ १-३		२ ८२०-८२२		२ १ १ ३०		१-३		२ १ १-३	
२ ८१५-८१७		२ १ १ ३१		१-३		२ १ १ १-३		२ ८२३-८२४		२ १ १ ३१		१-३		२ १ १-३	
२ ८१८-८२०		२ १ १ ३२		१-३		२ १ १ १-३		२ ८२५-८२८		२ १ १ ३२		१-३		२ १ १-३	
२ ८२१-८२३		२ १ १ ३३		१-३		२ १ १ १-३		२ ८२९-८३०		२ १ १ ३३		१-३		२ १ १-३	
२ ८२४-८२६		२ १ १ ३४		१-३		२ १ १ १-३		२ ८३१-८३२		२ १ १ ३४		१-३		२ १ १-३	
२ ८२७-८२९		२ १ १ ३५		१-३		२ १ १ १-३		२ ८३३-८३४		२ १ १ ३५		१-३		२ १ १-३	
२ ८३०-८३२		२ १ १ ३६		१-३		२ १ १ १-३		२ ८३५		२ १ १ ३६		१		२ १ १	
२ ८३३-८३५		२ १ १ ३७		१-३		२ १ १ १-३		२ ८३६		२ १ १ ३७		१		२ १ १	
२ ८३६-८३८		२ १ १ ३८		१-३		२ १ १ १-३		२ ८३७-८३८		२ १ १ ३८		१-३		२ १ १-३	
२ ८३९-८४१		२ १ १ ३९		१-३		२ १ १ १-३		२ ८३९		२ १ १ ३९		१		२ १ १	
२ ८४२-८४३		२ १ १ ४०		१-३		२ १ १ १-३		२ ८४०-८४२		२ १ १ ४०		१-३		२ १ १-३	
२ ८४४-८४६		२ १ १ ४१		१-३		२ १ १ १-३		२ ८४३		२ १ १ ४१		१		२ १ १	
२ ८४७-८४९		२ १ १ ४२		१-३		२ १ १ १-३		२ ८४४		२ १ १ ४२		१		२ १ १	
२ ८५०-८५२		२ १ १ ४३		१-३		२ १ १ १-३		२ ८४५		२ १ १ ४३		१		२ १ १	
२ ८५३-८५५		२ १ १ ४४		१-३		२ १ १ १-३		२ ८४६-८४८		२ १ १ ४४		१-३		२ १ १-३	
२ ८५६-८५८		२ १ १ ४५		१-३		२ १ १ १-३		२ ८४९-८५१		२ १ १ ४५		१-३		२ १ १-३	
२ ८५९-८६१		२ १ १ ४६		१-३		२ १ १ १-३		२ ८५२-८५४		२ १ १ ४६		१-३		२ १ १-३	

एतत्कोषीयो द्वयङ्गः प्रकार		प्राचीन पञ्चाङ्ग प्रकार				प्राचीनश चतुरङ्ग प्रकार		एतत्कोषीयो द्वयङ्गः प्रकार		प्राचीन पञ्चाङ्ग प्रकार				प्राचीनश चतुरङ्ग प्रकार									
आचिक-	मंत्र-	आचिक-	प्रपाठक-	अर्थ-	सूक्त-	मंत्र-	अध्याय-	खंड-	सूक्त-	मंत्र-	आचिक-	मंत्र-	आचिक-	प्रपाठक-	अर्थ-	सूक्त-	मंत्र-	अध्याय-	खंड-	सूक्त-	मंत्र-		
२०	१५५-१५६	२०	२	१०	१-२		१५	४	१-२	२	१०६१-१०६३	२	६	१	१-३		१५	१	१-३		१	१-३	
"	१५७-१५८	"	"	१८	१-२		"	"	२-२	"	१०६४-१०६७	"	"	"	२	१-४	"	"	२	१-४	"	२	१-४
"	१५९-१६०	"	"	१९	१-२		"	"	३-२	"	१०६८-१०७०	"	"	"	३	१-५	"	"	३	१-५	"	३	१-५
"	१६१-१६३	"	"	२०	१-३		"	"	४-३	"	१०७१-१०७२	"	"	"	४	१-६	"	"	४	१-६	"	४	१-६
"	१६४-१६६	"	"	२१	१-३		"	"	५-३	"	१०७३-१०७४	"	"	"	५	१-७	"	"	५	१-७	"	५	१-७
"	१६७-१६९	"	"	२२	१-३		१७	१	१-३	"	१०७५-१०७७	"	"	"	६	१-८	"	"	६	१-८	"	६	१-८
"	१७०-१७२	"	"	२३	१-३		"	"	२-३	"	१०७८-१०८०	"	"	"	७	१-९	"	"	७	१-९	"	७	१-९
"	१७३-१७४	"	"	२४	१-३		"	"	३-३	"	१०८१-१०८३	"	"	"	८	१-१०	"	"	८	१-१०	"	८	१-१०
"	१७५-१७७	"	"	२५	१-३		"	"	४-३	"	१०८४-१०८६	"	"	"	९	१-११	"	"	९	१-११	"	९	१-११
"	१७८-१८०	"	"	२६	१-३		"	"	५-३	"	१०८७-१०८९	"	"	"	१०	१-१२	"	"	१०	१-१२	"	१०	१-१२
"	१८१-१८३	"	"	२७	१-३		"	"	६-३	"	१०९०-१०९२	"	"	"	११	१-१३	"	"	११	१-१३	"	११	१-१३
"	१८४-१८६	"	"	२८	१-३		"	"	७-३	"	१०९३-१०९५	"	"	"	१२	१-१४	"	"	१२	१-१४	"	१२	१-१४
"	१८७-१८८	"	"	२९	१-३		"	"	८-३	"	१०९६-१०९८	"	"	"	१३	१-१५	"	"	१३	१-१५	"	१३	१-१५
"	१८९-१९१	"	"	३०	१-३		"	"	९-३	"	१०९९-११०१	"	"	"	१४	१-१६	"	"	१४	१-१६	"	१४	१-१६
"	१९२-१९४	"	"	३१	१-३		"	"	१०-३	"	११०२-११०४	"	"	"	१५	१-१७	"	"	१५	१-१७	"	१५	१-१७
"	१९५-१९७	"	"	३२	१-३		"	"	११-३	"	११०५-११०७	"	"	"	१६	१-१८	"	"	१६	१-१८	"	१६	१-१८
"	१९८-१९९	"	"	३३	१-३		"	"	१२-३	"	११०८-१११०	"	"	"	१७	१-१९	"						

एतत्कोषीयो द्वयङ्ग प्रकार	प्राचीन. पञ्चाङ्ग प्रकार	प्राचीनश् चतुरङ्ग प्रकार	एतत्कोषीयो द्वयङ्ग प्रकार	प्राचीन पञ्चाङ्ग प्रकार	प्राचीनश् चतुरङ्ग प्रकार
आर्चिक- मंत्र-	आर्चिक- प्रपाठक- अर्ध- सूक्त- मंत्र-	आर्चिक- प्रपाठक- अर्ध- सूक्त- मंत्र-	आर्चिक- मंत्र-	आर्चिक- प्रपाठक- अर्ध- सूक्त- मंत्र-	आर्चिक- प्रपाठक- अर्ध- सूक्त- मंत्र-
२ ११७४	२ ९ २ ३ १	२० ६ २ १	२ ११९६-११९८	२ ९ २ १३ १-३	२० ७ ५ १-३
२ ११७५	२ ९ २ ४ १	२ ९ २ ३ १	२ ११९९-१२०१	२ ९ २ १ १-३	२१ १ १ १-३
२ ११७६	२ ९ २ ५ १	२ ९ २ ४ १	२ १२०२-१२०४	२ ९ २ २ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११७७	२ ९ २ ६ १	२ ९ २ ५ १	२ १२०५-१२०७	२ ९ २ ३ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११७८-११८०	२ ९ २ ७ १-३	२ ९ २ ६ १-३	२ १२०८-१२१०	२ ९ २ ४ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११८१-११८३	२ ९ २ ८ १-३	२ ९ २ ७ १-३	२ १२११-१२१३	२ ९ २ ५ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११८४-११८६	२ ९ २ ९ १-३	२ ९ २ ८ १-३	२ १२१४-१२१६	२ ९ २ ६ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११८७-११८९	२ ९ २ १० १-३	२ ९ २ ९ १-३	२ १२१७-१२१९	२ ९ २ ७ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११९०-११९२	२ ९ २ ११ १-३	२ ९ २ १० १-३	२ १२२०-१२२२	२ ९ २ ८ १-३	२ ९ २ १-३
२ ११९३-११९५	२ ९ २ १२ १-३	२ ९ २ ११ १-३	२ १२२३-१२२५	२ ९ २ ९ १-३	२ ९ २ १-३

२. शंपा. RW. इत्याथर्वणसंस्करणयोः स्थलाङ्कनसंवादनम्

शंपा.	<>	RW	शंपा.	<>	RW.	शंपा.	<>	RW.
काण्ड- सूक्त- मंत्र-		काण्ड- सूक्त- मंत्र-	काण्ड- सूक्त- मंत्र-		काण्ड- सूक्त- मंत्र-	काण्ड- सूक्त- मंत्र-		काण्ड- सूक्त- मंत्र-
७ ६ १-२ } " ७ १-२ } " ४६ १ } " ४७ १ } " ७० १-२ } " ७१ १ } " ७५ १-२ } " ७६ १ } " ८० १-४ } " ८१ १-२ }	=	७ ६ १-४ " ४५ १-२ " ६८ १-३ " ७२ १-३ " ७६ १-३	९ ७ १-१३ " ८ १-९ " ९ १-१० " १० १-१० " ११ १-१४ " १२ १-२६ " १३ १-२२ " १४ " " " १५ १-२८ " १६ १-३१	=	९ ६ १८-३० " " ३१-३९ " " ४०-४४ " " ४५-४८ " " ४९-६२ " ७ १-२६ " ८ १-२२ " ९ " " " १० १-२८ " ११ १-३१	१२ १० १-१५ " ११ १-१२ " ४ १-१३ " ५ १-८ " ६ १ ७ " ७ १-१७ " ८ १-६ " ९ १-५ " १५ २ १-२८ " ४ १-१८ " ५ १-१६ " ६ १-२६ " १३ १-१४ " १४ १-२४ " ५ १-१० " ८ १-३३	=	१२ ५ ४७-६१ " " ६२-७३ " ४ १-१३ " " १४-२१ " " २२-२८ " " २९-४५ " " ४६-५१ " " ५२-५६ " २ १-४ " ४ १-६ " ५ १-७ " ६ १-९ " १३ १-९ " १४ १-१२ " ५ १-६ " ८ १-२७

३. प्रस्तुतकोषीय आधिपृष्ठिको वैयाकरणिक-स्तम्भविभागः

(THE PAGE-PLAN OF THE ETYMO-GRAMMATICAL COLUMNS IN THE CONCORDANCE)

आशुपरामर्शिका-चित्राणि

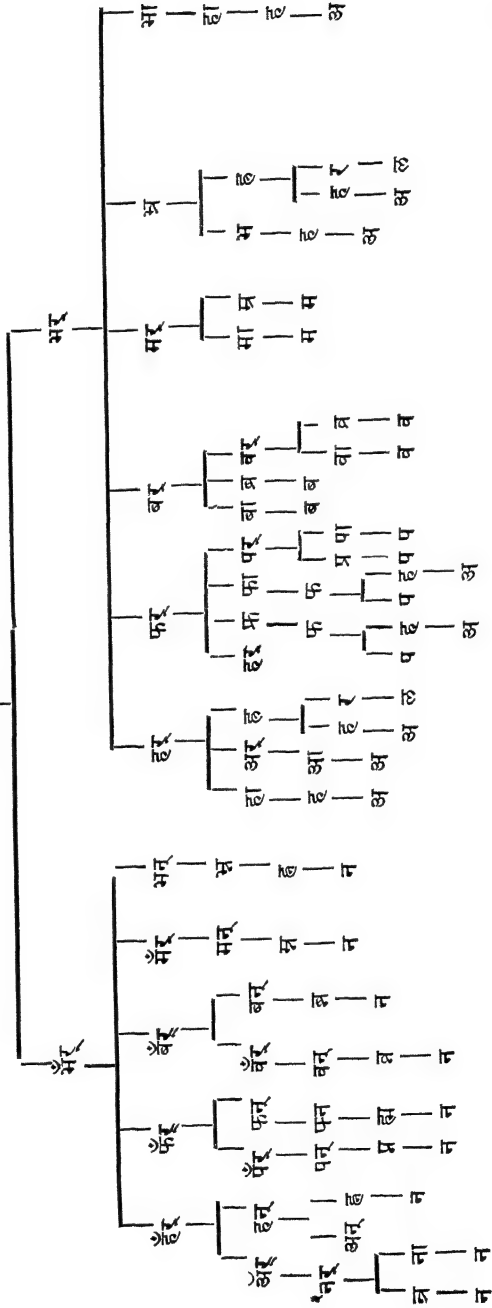
clxi

गुर्वी कृष्णा मुद्रा The bolder black type.		लघ्वो The smaller		कृष्णा black		मुद्रा type	
१म स्तम्भ 1st Column	२य स्तम्भ 2nd Column	३य स्तम्भ 3rd Column	४थ स्तम्भ 4th Column	५म स्तम्भ 5th Col			
१. प्रतिपरामर्शीया निर्देशाः cross-referential entries	×	×	×	×			×
२. उपसर्ग-व्यतिरिक्ता निपाताः adnominal prepo- sitions & particles	→ समासाश्च तद्धिताश्च compounds & se- condary formations.	×	×	×			×
३. अयौगिकनिर्देशानि व्य- यानि प्रातिपदिकानि unpedegreed declinables	→ १. नामधातवः deno- minatives → २ समासा. com- pounds → ३ समानादिवर्णास्त- द्धिता homo-vo- calic secondary derivatives	→ कृत primary derivative → समासाः compounds → समासादिवर्णास्तद्धिताः homo-vocalic secondary derivatives → समासा compounds विभिन्नादिवर्णास्तद्धिता allo-vocalic secondary derivatives → समासा compounds	→ समासा compounds → समासा. compounds → समासादिवर्णास्तद्धिताः allo-vocalic sec- ondary derivatives → समासा compounds → समासा compounds	→ समासा. com- pounds			×
४. उपसृष्टाऽनुपसृष्टा मूल- धातवः primary roots, simple as well as composite	→ १ व्ययाः कृतः decli- nable derivati- ves → २. अव्यया कृत in- declinable derivati- ves	→ १ नामधातव denominati- ves → २. समासाः compounds → ३ समानादिवर्णास्तद्धिताः homo-vocalic secondary derivatives → उपचयात्मका अव्यया. कृत. ex- tensional absolutes & in- finitives	→ कृत Primary derivati- ves → समासा compounds → विभिन्नादिवर्णास्तद्धिता allo-vocalic secondary derivatives → समासा compounds	→ समासा. com- pounds → समासा → समासा → समासा			×

४. मूलाऽऽर्यभाषीयस्य भू इत्यस्य त्रिवृत्विपरिणाम-प्रस्तारः

(THE THREE-FOLD VARIATIONAL EXPANSION OF THE UR-ARYAN भू)

(क) भू(भू)र्

*प्रस्तारगतेषु ध्वनिषु सर्वत्र स्वराङ्कनाऽभावेऽपि स्वाभाविकी सस्वरता सुस्थिता द्रष्टव्या ।

*पुनरु-प्रवृत्ति पूर्ववर्तिनौ रभौ निमित्तीकृत्याऽऽविर्भाविको न > ण इति विपरिणामस्तत्र तत्र यथासंभवे संगतो द्रष्टव्यः ।

[illegible]

*पूतत्-प्रभृति पूर्ववर्तिनौ रषौ निमित्तकृत्याऽऽविर्भवुको न > ण इति विपरिणामस्तत्र तत्र यथासंभवं संगतो द्रष्टव्यः ।

अथ

वैदिक-पदानुक्रम-कोषे सांहितिके प्रथमे विभागे

प्रथमः खण्डः

अ^३, अन्^३.

अ- इदम्-एतद्- द्र.

✓अंश (बधा.)^८, अन्शामहै^९ क ८,
२७, २२, आनश्यताम्^{१०} ऋ ६,
२६, ७.

आनश^१ ऋ ५, ७, ८, १०, १००,
२, तै २, ५, ४, ३^१; शौ ६,
११३, १६; ३, आनश^१ ऋ १,
८४, ६, ५, ८१, ५, ९, ४८, ५,
१०, ९६, ७, ॥मै १, ७, ३^{११}, २,
५, ५, ११; ३, २, ९; ॥काठ २०,
५, ११; ३०, ४; ॥क ३१, ७,
१३; ४६, ७; ॥कौ २, १८९,
३००; ॥जै ३, १७, ११, २४,
१६, शौ २०, ३१, २१; पै २०,
१५, ७^१; आनश^१ ऋ ८, ६८,
८, क ४८, १३^{१२}, शौ ६, ४९,

१^{१३}, पै १९, ३१, १४^{१४}, आनाश
काठ ३५, १४^{१४}, आनाश ऋ ६,
१६, २६; काठ २६, ११^१,
आनश^१ मै ३, २, ३; आनशुः
ऋ १, ५२, १४, ६, २२, ४; ८,
३, १३, ७, १०८, ४^{१५}, १०, ५३,
[१०(६३, ४)], ६६, २, १४७,
३; तै ५, ७, २, २^{१६}, मै २, ३, ८^{१७};
७, १२^{१८}, काठ २१, १४^{१९}, शौ
१२०, ३६, ४, ५०, १, आनशुः ऋ
१, ११०, ४, १५१, ९; १६४,
२३, २, २३, २, ८, ३, १६^{१९}, १०,
६३, १४ (५३, १०) मै १, ३,
३९^{१९}, काठ २२, १०^{२०}, ३८,
१३^{२१}, क ३५, ४^{२२}, १शौ ९,
१५, १, २०, १०, २, ५९, २; पै
१६, ६८, ११, आनश^१ ऋ ३, ६०,
१; १०, ६२, १^{२३}, आनश ऋ ४,
३६, ४ [अनु^{२४}, उद्^{२५}, वि^{२६}, सम्^{२७}].
आनशान्त^{२८}- न मै ४, १४, १७,

-ना. खि ४, १०, १, ३;
मा ३२, १०, का ३५, ३, ७;
तै ३, १, ९, २, काठ ३०, ६; शौ
२, १, ५; ६, ४७, ३; १९, ५६, ३;
पै २, ६, ३; ३, ८, ३; १९, ४३,
१२.

अंश^{२९}- श क २, १, ४, २७,
१; ५, ४२, ५; ७, ३२, १२,
मा ३४, ५४^{३०}, का ३२, २, १७^{३१};
मै १, ६, १२^{३२}, काठ ११, १२^{३३};
शौ ६, ४, २, २०, ५९, ३^{३४}; पै
६, १९, ४, १९, २, २; -शम् ऋ
१, १०२, ४; २, १९, ५, ३, ४५,
४, तै ७, १, ६, २^{३५}, शौ ७,
५२, ४; ११, ८, २; पै २, २३,
१, ३, ३६, ५^{३६}; ५, १३, ४, १६,
४, १२, ६, ७, १५, १३, २; १८,
२५, १^{३७}; -शस्य मै १, ६,
१२^{३८}, -शा ऋ ५, ८६, ५,
१०, १०६, ९, -शाः क १०,

^८) नलोप (पा ६, १, ७३)। अ-क, अ-कलिष्ठ-प्रभृ द्र।

^९) जुडागमः (पा ६, ३, ७४)। अन्-अक्त-प्रभृ द्र।

^{१०}) = ✓अश्, ✓नश्, ✓नश् (व्याप्तौ)। धा व्याप्ति-
विभाजनादिषु वृत्ति।

^{११}) तु पपा. प्रसृ. WSR. च, वैतु GW. OBN. नशामहै
(< ✓नश्) इति।

^{१२}) पाप्र. लिङि आद्याऽकारदीर्घत्वमुद्भवा संकेत्यमाना
लिट्-प्रकारताऽङ्गस्य उस. (पा ७, ४, ७)।

^{१३}) एतदादिषु पाप्र (७, ४, ७२) < ✓अश् (व्याप्तौ)।

^{१४}) धा. प्रक्षणे वृत्तिः (तु. दि. १ मध्येहि)। सपा
पै १९, ३३, ११ आ(आ-अ)हरत् इति पाभे।

^{१५}) सपा काठ ९, १ अश्नुते इति पाभे।

^{१६}) सपा. शौ ७, ६६, १ अपीपतत् इति पाभे।

^{१७}) प्रपु १ लिट्-स्वरः।

^{१८}) सपा. आनश < > आनाश (आपश्रौ १४, २९, ३ च)
इति, तैआ ६, १०, १ चकार इति, जैमि २, २२३ विवेद
इति च पाभे।

^{१९}) सपा. तै ५, २, ३, १ पुरीयाय इति पाभे।

पै १-१

^{२०}) सपा कौ २, २८९ आशत इति पाभे।

^{२१}) महिमानमानशु > सपा. पै १९, ४०, १४ स्वरा-
रुरुहु. इति पाभे।

^{२२}) सपा. शौ २, ३५, १ आनुधुः इति, तै ३, २, ८, ३
आनुधु. इति पाभे।

^{२३}) सपा. मा १९, ६१ का २१, ४, ११ मै ४, १०, ६
तैब्रा २, ६, १६, १ आशु इति पाभे।

^{२४}) सपा कौ २, ७१३ आशत इति पाभे।

^{२५}) मपु ३।

^{२६}) सपा तैब्रा ३, ७, ६, १४ आपश्रौ ४, ८, ४ अश्याम्
इति पाभे।

^{२७}) कानजन्ते चित्स्वरः (पा ६, १, १६३)।

^{२८}) बपा। नाप. पु. (विजित-द्रव्य-, सत्यकारलक्षण-मूल्य-,
रिक्थात्मक- प्रभृ एतद्रूप-] भाग-, पक्ष-, सहाय-, पण-,
गृह- प्रभृ., व्या. [आदित्यानामन्यतम-])। व्यु. ?
अ(< ✓अश् व्याप्तौ) वा ✓अच् वा + शम् [अव्य.]
इति या २, ५; < ✓अंश् इति वाच. प्रसृ., < ✓अश्
(व्याप्तौ) इत्यर्वाच्च। पाप्र. घजन्ते वृषाद्याद्युदात्तत्वं

३१,३; -शान् शौ ११, १, ५;
पै १६, ८९, ५; -शाय ऋ १,
११२, १, मा १०, ५, का ११,
४, २, तै १, ८, १३, ३, मै २,
६, ११, काठ १५, ७; -शेन मै,
३, ८, ४, काठ ८, १७, पै २०,
३५, १. [°श-भूत°]

अंश-घी- अंस-घी- टि. द्र

अंश-मासु- -स मै १, ६, १२

अंश-भू- -भुवा तै ६, ४, ८,
२, ३.

अंशु- -शव ऋ ८, ९, १९, ५३, ४,
खि ३, ५, ४, तै ६, ४, ४, ४, ४,
मै ३, ७, ४, ९, १, ४, ५, ४, ५,
काठ २४, ५, २६, २, १०^३;
२७, ६, १, ३७, ६, ४०, ५;
४१, ८^३; ४२, ६, जै ४, १८, ८^३,
शौ ९, ६, १४, ११, १, ८; १९,
६, १६, २०, १४२, ४^३, पै ९,
५, १४, १६, ९०, ८, १११, १४,
-शवे ऋ १, ४६, १०; -शु ऋ
३, ३६, ६, ४, २२, ८, ५, ४३, ४;
९, [६३, ४ (८२ १)], ६८, ४,
७४, २, ५; ८९, ६, ९१, ३; ९२,
१; १०, १७, १२; १३, ९४,
१०; मा ७, २६^३; १८, १९,
२०, २७, का ७, ११, १^३, १९,
७, १, २२, २, ४; तै १, २, ६, १,
३, १, ८, ३, १, १०, १^३, ४, ७, ७,
१, ६, ६, १०, १, मै २, ११, ५,

३, ४, १^३, काठ १८, ११;
२१, ११^३; ३४, ३, ३५, ८^३,
क २८, ११; ४८, ९^३, १^३ कौ १,
४७३, २, ३५८, ४, २; ५, ८;
जै १, ३१, ६, ४९, ७^३, ३, ३०,
१^३, शौ ५, २९, १२; १३, पै
६, ९, १, १३, ९, १५, १६, २०,
१२, ८^३; -शु ऽ-शु मा ५, ७,
का ५, २, ५, तै १, २, ११, १,
६, २, २, ४; मै १, २, ७, ३, ८,
२, काठ २, ८; २४, ९, क २,
२, ३८, २; -शुना ऋ ४, ५८,
१, मा १७, ८९^३, २०, २७,
का १९, १, ३^३, २२, २, ४, तै
१, २, ६, १, मै १, ६, २^३, काठ
४०, ७; कौ १, ३०५, जै १,
३२, ३; पै ८, १३, १^३,
-१^३शुभिः ऋ १, ९१, [१७^३,
९, ६७, २८^३, ९, १५, ५, मा १२,
११४^३; का १३, ७, १३^३, तै ६,
४, ५, ७, मै ४, ५, ५, काठ
३५, १३^३, कौ २, ६२०; जै
३, ५०, ७, पै १६ ७१, २४, २०,
५१, ५^३, -शुभ्याम् मा ७, १,
का ७, १, १, तै १, ४, २, १, ६,
४, ५, ३; मै १, ३, ४; काठ ४, १,
२७, १, क ३, १, ४२, १,
-शुम् ऋ १, १३७, [३ (९,
६५, १५)], ३, ३६, ७, ४, २६,
६, ५, ३६, १; ६, १७, ११, २०,

६; ७, ९८, १; ८, ५, २६; ७२,
२, ९, ६८, ६; ७२, ६; ८६,
४६ [८५, १०) ९५, ४]; ९७,
१४, १०, ९४, ९; ११३, २;
१४९, ५, खि १, २, ८; तै २,
३, ५, ३, ४, १४, १, १३, २,
२, १, ३, ४, ३; १६, ६, १०,
१, २, मै ४, ९, २७, १२, २,
काठ २९, ६^३, ३५, १४^३, ४०,
५^३, क ४५, ७^३, ४८, १३,
कौ १, २९८, २, १५७^३; जै ३,
१५, ५^३, ४, १०, ४, शौ ७,
८६, ६, २०, ८७, १^३, पै १,
१०२, ४, २०, ४१, ४, -शुषु
मा ८, ५७, का ९, ७, ४, -शू
तै ६, ४, ५, ३, १, -शूत तै ६,
४, ४, ४, १, ६, ९, २, मै ४, ७,
७^३; काठ २६, १०; २७,
१^३, ३०, ७, १^३ ४१, ८; ४२,
१^३, शौ ५, २०, १०, ६, ४९,
२०, ११, १, ९; १२, ३, २०; पै
१, ९६, २; ५, ३६, ६, ९, ६, ९,
२४, १०, १६, ८९, ९, १७,
३७, १०, १९, ३१, १५; -शो
मा ७, ३, का ७, १, ३; शौ ७,
८६, ३, -शो ऋ १, १२५, ३,
२, १३, १, ३, ४८, २; ४, १,
१९, २५, ३; ९, ९६, ८, १०७,
१२, १०, ९४, ८, तै ६, ६, १०,
२^३; काठ २९, ६^३, क ४५,

(पा ६, १, २०३) द्र । विस्तरस्तु वैश अन्वेष्ट्य ।

^३ नाप. ([पणप्रक्षेपक-] कितव-) । उस. उप. कर्तरि
अण् प्र. कृत्स्वर प्रकृत्या (वैतु SW. षस. इति) ।

^४ नाप. (अंशभाज्, सभूयकरिन्, सह य) । उस. उप.
✓भू (प्राप्तौ) + क्तिप् प्र. धास्व प्रकृत्या (पा ६, १, १६२;
२, १३९) ।

^५ बपा. । नाप. पुं. (सोम-, तदंश-, [सोम-] ग्रह-
प्रभृ.), व्यप. (अधि- [ऋ ८, ५, २६]) । अंशु- अंशेन व्या-

ख्यात इति या २, ५, १२, ३६ । उः प्र. तत्स्वरेण
चान्तोदात्तो भवतीत्येवेह विशेषः (तु पा ७, २७; पा
३, १, ३) ।

^६ सपा. तै १, ८, ३२, १ तैआ ३, १७, १ आपश्चौ १४,
२९, १ कृतिभिः इति पाभे. ।

^७ सपा. अशुम् (आपश्चौ १४, २९, ३ च) <> अशून्
(हिश्चौ १२, ७, १६ च) इति पाभे. ।

^८ सपा. आपश्चौ १६, ३४, ४ अशूना इति पाभे. ।

७°॥, †कौ १, ५१४; २, ११७,
†जै १, ५३, ४; ३, १२, ४.
[°शु-अन्°, उप°, नृत्त°, सुमत्°,
सोम°]
अंशु-मत्^१ - मत् तै ३, २, २,
१॥; -मन्तम् खि १, ७, ४,
शौ १३, २, ७, पै १८, २१, १,
-मन्ति तै ३, २, २, १॥, -मान्
शौ ८, १, २, पै १६, १, २.
अंशुमती^२ - ती. शौ ८, ७,
४; पै १६, १२, ४, -†तीम् ऋ
८, ९६, १३; काठ २८, ४, क
४४, ४; कौ १, ३२३, जै १,
३४, १; शौ २०, १३७, ७,
-त्या ऋ ८, ९६, १४, १५,
वि ३, ९, १, †शौ २०, १३७,
८; ९.
अंस^३ - स पै ४, १४, ७, -सम् पै
१३, १०, १०, -सयो. ऋ ५,

५७, ६; †मै ४, ११, ४; १४,
१८, पै १६, १४७, ६; -सा
मै ४, १३, ४; काठ १६, २१,
-सान् पै १७, २१, १, -साभ्याम्
ऋ १०, १६३, २, मा २५, ३,
का २७, ३, २; तै ५, ७, १३, १,
७, ३, १६, २, मै ३, १५, ३, काठ
४३, ६, ५३, ३, †शौ २, ३३,
२, २०, ९६, १८, पै ४, ७, २†,
९, ३, ११, -से तै ५, ३, १,
५॥, शौ ८, ६, १३^४, -†सेषु
ऋ १, ६४, ४; १६६, ९; १०,
१६८, ३; ५, ५४, ११: ७, ५६,
१३, मै ४, १४, १८; -सौ ऋ
१, १५८, ५, मा २०, ८, का
२१, ७, ७, तै ५, ३, १, ५॥, मै
३, ११, ८; काठ २०, १०॥,
३८, ४, क३१, १२॥; शौ ९, ४,
८, १२, ७, १०, २, ५, ९,

१९, ११, ३, ९; पै १५, १२, ४,
१६, २४, ७, ५३, १५, ५९,
५, १३७, ९; १३९, ७. [°स-
वि°, १शिति°].

†अंस-त्र^५ - त्रम् ऋ ८, १७, १४;
कौ १, २७५, जै १, २९, ३,
-त्रा ऋ ४, ३४, ९
अंसत्र-कोश^६ - शम् ऋ १०,
१०१, ७.

॥अंस-दघ्न^७ - घ्नम् मै १, ६, ६^८,
-घ्ने मै १, २, १०.

अंस-(द्वि >) द्वी^९ - द्वीम्^१ शौ
११, १, २३, पै १६, ९१, ३.

अंसे-पा(द >) द^१ - पात् मै २,
६, १३, काठ १३, ६; -पादम्
काठ १३, ६.

अंस्य^{१०} - स्या. ऋ १, १९१, ७.

✓अंश् (गतौ)^१ अहन्- द.

✓अंश्^{११} (संपीडनसंहननयो)

^१) विप्र (रथ-, सवन-, सोम- प्रमृ.)। मनुप्र प्र स
चोदात्तः (पा ६, १, १७६)।

^२) विप्र. (वीरध्व-शौ ८, ७, ४), व्यग्र. (नदी-ल, सोम-
रसात्मिका-कुल्या- इति G.W. J.)। स्त्रियां ङीप्. पित्वा-
न्निघाते स्वरेऽविशेषः।

^३) नाप. (भुजमूल-, स्कन्ध-)। ✓अम् (गतौ) + सन्
प्र. निस्स्वरश्च (पा ५, २१, पा ६, १, १९७)। यतु शक.
<✓अम् इत्याह तन्नेष्टम्। धातुरसौ नाधा. एतन्मूल
इत्यस्य सुवचतरत्वात्।

^४) सपा. पै १६, ८०, ५ अहिम् इति पासे।

^५) नाप. (क्वच-)। बस उप. घञर्थे कः प्र
पूप. च प्रकृतिस्वरः। यद्वा उस. उप. ✓त्रै + क. प्र.
(पा ३, २, ३)। पूष प्रकृतिस्वरार्थं दासीभारादित्वम्
उसं (पा ६, २, ४२; १३९)।

^६) विप्र. [रथ- (तु टि. द्रोणा[ण-आ])हाव-, वैतु या.
[५, २६] प्रमृ. =अवत- [कूप-] इति]। बस. पूष.
प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १)।

^७) दघ्नच् प्र. चित्स्वरश्च (पा ५, २, ३७; ६, १,
१६३)।

^८) नाप. (लोण-युक्ता- वा मुष्टि-युक्ता- वा)। पाक-
स्थाली-)। उस उप. ✓धृ. धारणे) कर्त्तरि कि. प्र > °ध्रि-
> °ध्री- (तु. केचन मूको PW. प्रमृ. RW. च) > वावि
यनि (तु भूयांस मूको. शंपा सात. च) इति मतम् (तु
वैप ४, वैतु सा. विप [वेदि-] इति मत्वा अंश-ध्री-
इति^१)। यतु पै. अंश- इत्याह तच्चोच्चारणमात्रे प्रादेशिक-
विकारः द.।

^१) -ध्रियम् इति पै. मूको. तत् सम्यग् अवधेयम्।

^२) विप. > नाप. (अनङ्वाह्-)। बस. उप. =ककुद्-
रूप-। पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १)। पूष. सप्तम्या
अलुक्। उप. लोपः समासान्तः उसं (पा ५, ४, १४०)।

^३) विप (अष्ट- [सर्प-])। तात्रभविकेऽर्थे यत्ति प्र.
द्रव्यकृतादाद्युदात्त (पा ४, ४, ११०; ६, १, २१३)।

^४) ✓अह् (संपीडन-संहननयो) इत्यस्यैवाऽनुनासिकोपक्रमं
प्रकारान्तरमित्यर्वाचामभिसंन्धिर् भवति (तु. G.W.)।
अयं च धा ✓अह् इति च यक. ✓अङ्घ्र इत्यनेन
✓अङ्घ्र इत्यनेन च समानं समूलतया प्रतिपत्तव्यौ भवत
इति तु तत्त्वम् अवधेयम्।

^५) <✓हन् इति या ४, २५।

अहं^१ - अहं^२ ऋ ६, ३, १, मै ४,
१४, १५†
†अहंति^३ - तिः ऋ १, ९४, २, ८,
७५, ९; तै २, ६, ११, २, मै
४, ११, ६; काठ ७, १७; पै
१२, १, २, -तिभ्यः ऋ ५, ५५,
१०; काठ ८, १७, -तिम् ऋ ८,
६७, २, २१.

अहंस्^४ - ह ऋ १, ४२, १, २,
०३, ४, ८, १९, ६; १०,
१२६, १, २८, ६, १३३, २, ६,
४४, १६; ३४, १५; ३, १५, ३;
५९, २; ४, २, ९; ३, १४, ११,
६; १२, ६, १०, १२६, ८, २०,
९, ५, ३१, १३, ४५, ११, ६, २,
४, ३, २, ४, ८, ११, ६, ३७, ४;
६७, ८; ७, ४०, ४, ६०, ६, ६६, ५;
८२, ७, ८, १९, ६, ९, १०४,
६; १०, ३५, १४; ३९, ११,
६३, ६, तै २, २, ७, ४॥; ३,
४, ११, ५†, ४, ७, १५, ७†,
॥मै १, १०, ८; १०, ११^{१०}, १२,
१३; १४, १७, ३ १६, ५†, †४,

१०, २, १४, ९, †काठ २, १५,
२१, १३, २३, १२, ॥३६, ३,
५; ६८, ७, ८, ११, †कौ १, ३६५,
४२६; २, ७०२, †जै १, ३८,
४, ४१, ८, ३, ४६, ८; †पै ५,
३९, १, ८; १५, २०, २, -ह(ः)सु
शौ ६, ३५, २१^१, -हम ऋ
१, १८, ५; ३६, १४, ५८, ८, ९१,
१५, ९३, ८; १०६, ११-६, १,
११५, ६, ११७, ३, ११८, ८,
१३६, ५^१, १८०, ५; २, २६,
४; ३३, १; ३, ३२, १४, ४,
२, ८, ५३, ६, ५५, ५, ५, ५१,
१३; ६, १६ १३०; ७, १५, १५, १,
३१; १४८, ८, ७, १६, १०, १,
७, १, १५, १५, ३, १३, ७१, ५,
११०८, २३, १०, ५३, ५; ८,
१८, ६, १०, २४, २७, ३१, २;
९, ५६, ४, १०, २४, ३; २५, ८,
३६, २; ३, ६५, १२, ६६, ५,
१७, १५ १२६, २, १३२, ७^१;
१६४, ४; खि १, १२, ६, २, ६
१८, ५, ५, १०, मा ४, १०, १२,

९६, ४०६, ८९†, १९, १०, २०,
१४-१६, ३३, ४२†; का^१ ४,
४, ४, १३, १, १०६, ३, ११६, ६,
१५†, २१, १, ९; २२, १,
१-३; ३२, ३, १३†, तै १, ५,
११, ५॥, ६, १२, ३†, ८, १, १;
२, २, ७, ४॥, ३, १३, १^१, ४,
२, २-३॥, ३, १, ४, ३, २, ४,
३^{११}, ४, २, ६, ४†, ३, १३, ४^१;
५†; ७, १५, १^१, २^१, ६^१, मै
१, ७, १६, ४६, १०, २६, १०^१;
११, १२^१, १३, २, २, १०॥, ३,
१^१, ५, ३॥, ७, १३†, ३, ११,
७; १०^१, १६, ५^१, ४, ८, ९,
१०, १†, १२, ३†, १३, १†, ९;
१४, ४†, १७^१, काठ २, १४†,
८, १४^१, १६†, ९, १॥^१, १॥^{१०},
९^१, १०^१, ११, ११^१; १५, १२॥;
१६, ८^१, १३†; २१, १३, १४,
२२, १५†, ३५, ४; १३६, ५,
६^१, ७; ३७, १८, ३८, ५^१, ७†,
क ८, २, ४, ४८, ५; †कौ १, २४;
३९७, २, ७३१; ११८२^१; ३,

^१) नाप (अहन्त्-) इति वे., भाप. (=अहंस्-) इति
सा. G.W. प्रमृ.।

^२) प्रकरणतः पञ्चम्यर्थरयाऽऽकाङ्क्षितत्वात् किञ्चन्तरय
प्राति पं१ इति (तु सा G.W. ORN.)। सविकाच.
(पा ६, १, १६८) इति विभक्ति-स्वरे प्राति न गो-
(पा ६, १, १८२) इति तन्निषेधः उच्यते। स्याद्वा अहंस्-
इत्यस्यैव द्वि१। एव तावद् द्वितीयाया पञ्चम्यर्थतया
श्रूयमाणत्वात् ✓पा (रक्षण) इत्यस्य द्विकर्मकता उच्यते
(तु पाम १, ४, ५१)।

^३) भाप (आर्ति-पाप- प्रमृ.)। अतिच् प्र. चित्स्वरश्च
(पाउ ४, ६२, पा ६, १, १६३)।

^४) भाप, नाप। असुन् प्र नित्स्वरश्च (पाउ ४, २१३,
पा ६, १, १९७)। [दे ४, २] <आ/हन् इति, सा
[का ७, १२, १] ? ✓अहं (गतौ) इति, भा. तै १, ४,
१४, १ अहन्- > अहंस्- इत्यपि कल्पकः।

^५) सकृत् पाभे ? चित्त्वकम् टि. द्र.।

^१) ✓वह् > वाहस्- > -ह() सु इति शोध. [तु. सपा.
पै १९, ९, ४ ? अहंस्- > वाहसा इति शोधित पाठः
(तु. मा २६, ८ तै १, ५, ११, १ वाहसा [तु १] इति पाभे)]।

^२) =सपा द्वात्रिंशौ ९, १, ११ लात्रिंशौ ३, ५, ११ कौसु ७२,
१४। तै १, ५, ३, ३; ४, २, १, ३, ३, ४ चिञ्चत् इति पाभे।

^३) सकृत् =सपा. मात्रौ २, ३, ७, २। पाय २, ६, ३०
चिञ्चत्. इति, अन्यतरत्र च सपा. शौ १६, ४, ४ अहं
इति, ता १, ३, २, ६, ७, २ नाट्याभ्य इति, जैमि १, ८३
रक्षोभ्य इति च पाभे।

^४) सपा. शौ ७, ८२, ३ पुनस. इति पाभे.।

^५) सपा. तै ४, ७, १५, २; ३^१, ४^१, मै ३, १६, ५^१, काठ
२२, १५^१ आगलः इति। तै ४, ७, १५, ४ पुनस इति पाभे.।

^६) =सपा. तैत्रा ३, ७, १२, २। तैत्रा २, ३, १ कामा
१२५. ६ तु पुनसः इति पाभे.।

✓अह् >

७

✓अह् >

४, ८; †जै १, ३, ४; ४४, ७, २, २, १, ४, ६, १०, शौ २, ४, ३; २८, १; ४, १०, १, ३; २३-२९, १^०-७^०; ६, ३, २, ४५, ३†, ९६, १†; ७, ६६, १^०; ११७, १, ८, २, १८; ४, २३†, ७, १३; १०, ५, २२^०, ११, ६, १-६; ८; १०-२१; १४, २, ४५; १९, ४४, ८; ९, पै १, १२, १, ४१, ४; २, ११, ३; २४, २-४, २६, १, २, ८५, ४, ४, २४, ७; २५, १, ५; २८, १-६, ३३-३९, १-७; ५, १७, ८; ३९, २†; ७, ३, ८, १९, ९; ९, २२, ३-२३; १३, १३, ९; १५, ३, ८; ९, १३, १-५, ७-९, १४, १-९; ११, २०, ३†, १६, २, ४, ४, ८, ८, ५†, ११, ३†; १३, ३; १४९, ११, १७, २३, २†, १८, ११, ५; १९, १, १५, २, २०; ९, ४^०, १२, ४†, ३०, १, २, २०, ३६, २; ५०, ८, -हस-हस शौ १, ३१, २, पै

१, २२, २; -हसा तै २, ४, २, ३; काठ १०, ९; १०^०, -हसि ऋ १, ५४, १; -हांसि ऋ ६, २, ११, १४, ६ (१५, १५); ७, २३, २, खि २, ६, १९, ७, ५, ८, ५; शौ २०, १२, २†. [हस्-अति^०] अहसस्-पति^०- तथे^१ मा ७, ३०; २२, ३१; का ७, १२, १, २४, १८, १. अहस-पति- > अहस्पत्य^२- -त्याय^३ तै १, ४, १४, १; ६, ५, ३, ४; मै ३, १२, १३. ऋ(हस्)>हो-गृही(त>) ता^४- -ता: मै १, १०, ६; १०, काठ ३६, १, ५. अ(हस्)>हो-मुच^५- ऋमुक् तै २, ४, २, १, मै २, २, १०, ४, ३, ९, काठ १०, ९, १०; -ऋमुग्भ्याम् तै ७, ५, २२, १; मै ३, १५, ११; काठ ४५, १९; -मुच मा ४, १३; का ४, ५, ५, -मुचम् ऋ १०, ६३, ९, खि २, ४, २, तै १,

६, १२, ४; २, १, ११, १†; २, ७, ४१; शौ १९, ४२, ४, -मुचा मै ४, १४, ६; -ऋमुचे तै १, ६, १२, ३, ८, ९, २, २, २, ७, ४, ४, २, २†; ३२, ५, १२, ५, ७, ५, २१, १, २२, १†, मै २, २, १०; ६, ६; ३, १५, ११†, ४, ३, ९, १२, ३, काठ ८, १६६; १०, ९†; १०^०; १५, ४; ४५, १८; १९†; शौ १९, ४२, ३६.

✓अ(हस्)>हो-य^१- > अहो(यु)>यू^२- -युव. ऋ ५, १५, ३. †अहु^१- -हो. ऋ १, ६३, ७ (४, २१, १०), १०७, १, २, २६, ४; ५, ६५, ४, ६७, ४, ८, १८, ५; ६७, ७; मा ८, ४, ३३, ६८, का ८, १, ३; ३२, ५, १४, तै १, ४, २२, १, २, १, ११, ४; मै १, ३, २६, काठ ४, १०, क ३, ८ ऋअंहीय(यस्)>मी^३- -सी^४ काठ २४, ९, २५, ९, क ३८, २; ४०, २

^०) पाभे अहसः मै ३, १६, ५ टि. द्र ।

^१) सपा. पै २०, १५, ४ एनस. इति, द्राश्रौ ४, २, २ लाश्रौ २, २, ११ विश्वत् इति च पाभे ।

^२) सपा. शौ ६, ४, २ मरुत् इति पाभे ।

^३) ✓वह > वाहस्- > -हसा इति शोध. (तु टि. अह()सु, सस्थ. टि. ?उषतीर्ण) ।

^४) नाप (त्रयोदश-मास- [मल-मास-]) । पपा. नावग्रहः तस ष१ वैकृत्पिकः अलुक् च लुक् द्र. । पूप. प्रकृतिस्वरं प्राप्ते सामान्योऽन्तोदात्त. उसं. (यक पा ६, ३, २१, २, १८-१९, १, २२३) । पति-शब्दस्य मुख्यार्थ- बाधाद्वा विशेष इत्युहम् ।

^५) सपा. णतुये (माश ४, ३, १, २ काश्रौ ९, १३, १८ च) <> णत्याय (तैत्रा ३, १०, ७, १; आपश्रौ ८, २०, ८; १२, २७, ५ प्रमृ. च) इति पाभे. ।

^६) स्वार्थे य प्र उसं. (पा ५, ४, २५, वैतु. भा [पक्षे] अहस्-पति- = आदित्य- इति कृत्वा ततआगतीय. प्र. इति) ।

^७) विप. (प्रजा-)। लृस पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।

^८) विप (अग्नि-, इन्द्र-, यावापृथिवी- प्रमृ.) । उस. उप कर्नरि क्तिबन्ते प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १३९) ।

^९) नाधा. । परेच्छाया क्यच् प्र. (पावा ३, १, ८) ।

^{१०}) विप. (तनु-) । उः प्र तत्स्वरश्च (पा ३, २, १७०) । तत स्त्रियाम् ऊङ् (पावा ४, १, ६६) ।

^{११}) नाप । उ. प्र. तत्स्वरश्च (तु पाउ १, ७) । <✓हन् इति या ४, २५ ।

^{१२}) इयसुन् प्र. निस्वरश्च (पा ५, ३, ५७; ६, १, १९७) । स्त्रियां ङीप् ।

^{१३}) सपा. तै ६, २, २, ७ अन्तरतरा इति, मै ३, ७, १० अन्तरा (सात. अन्तरा) इति च पाभे. ।

अहु-भेदि^a - द्या^b खि ५, २२,
१; सा २३, २८; का २५, ६,
८; शौ २०, १३६, १.
अहुयवसे^c जे ३, १०, ५
अहु^d - र ऋ १०, ५, ६; शौ
५, १, ६; पे ६, २, ६
✓अहु (<हु) रि^e > अहु-
रण, णा^f - णम् काठ १०,
१^g; -णा ऋ ६, ४७, २०;
शौ ९, २, ३^h, पे १६, ७६, ३६,
-णात् ऋ १, १०५, १७; शौ
६, ११, १^h; -णेभ्य पे १९, १३,

१^h.
अंहारिⁱ - रि क २, ७^j
†अक (=अच्) > १आक-
अर्वा^k.
अ-क^l - कम् तै ५, ३, ७, १;
मै ३, ३, १; काठ २१, २;
३५, १८^m; क ३१, १७, ४८,
१६ⁿ.
अकः ✓कृ द.
अ-कनिष्ठ^o - घासः ऋ ५, ५९, ६;
६०, ५.
अकन्तः^p पे १, ४३, २

?अकरत्तमः^q खि ५, १०, २.
?अकरोत्तमः^r शौ २०, १२७, ८.
अ-कर्ण^s - णा^t, -णा^u तै
१, ८, ९, ३.
अ-कर्ण (>) णा^v - णया तै ६,
१, ६, ७^w.
अ-कर्ण^x - णं मै ३, ९, ५.
अ-कर्णक^y - काय तै ७, ५, १२,
१; काठ ४५, ३.
अ-कर्मन्^z - मर्मा ऋ १०, २२, ८.
†अ-कल्प^{aa} - लप. ऋ १, १०२, ६;
पै ३, ३६, ३.

^a) विप. > नाप (खी-). अहु यथा स्यात्तथा भिद्यत
इति इत्वा उस. । उप <अभिद+इच् प्र. डसं. (पावा ३,
३, १०८) । चित्स्वर. । उप इकारान्तरय स्त्रिया श्रवणम्
(घ. जनि-, स्त्रिषि-, वेदि- प्रभृ.) । गतिकारक- (पा ६,
२, १३९) इति उप प्रकृतिस्वर. द. (वैतु उ म BW.
विवरणे विवृवन्तोऽपि भेद<>) दी- इति च बस
चेत्याहुन्नाच्चिन्त्यम् पूष स्वरस्य दुर्वारत्वप्रसङ्गात् । उप.
आयुदात्तत्वसिद्धयर्थं घञन्तत्वेन प्रतिपत्तौ स्त्रीवृत्ते टापः
स्थाने ङीप् प्रवृत्तावपरमप्यलक्षणत्वं द. । म. समासावय-
वयोः पूर्वापरविपर्यासोऽपि चिन्त्य इति दिक् ।
^b) शोध- पाभे च वेप ४ आश्रौ ८, ३, २८ ?अहुभेद्याः
टि. द. । अहु^c इति खि. स्वरः ? यनि. शोधः ।
^d) शोध. पाभे. च सस्थ. टि. अवसे द. ।
^e) पपा. अनवगृहीत । मत्वर्थे रं प्र तस्वरश्च
(तु. पा ५, २, १०७, या ६, २७) । यद्वा उरच् प्र.
चित्स्वरः स्याद् इति (तु. पाउ १, ४१; पा ६, १, १६३) ।
^f) निजन्तः नाधा डसं. (तु. पा ३, १, २१) ।
^g) विप. (हु खप्रदा-) भूमि- [ऋ ६, ४७, २०], भाप
(विपत्ति-, संकेट-). कर्नरि वा भोव वा युच् प्र उस (पा
३, ३, १०७; G.W.). चित्स्वर. (पा ६, १, १६३), वैतु
सा. [क.] अहु- (भाप.) + मत्वर्थे नः प्र वा <आ/इच्
वा अहु- + ✓रम् वेति?

^h) न. द्वि १ ।
ⁱ) सपा. परस्परं पाभे ।

^j) अंहारि->वावि. यनि. द. ।

^k) सपा. शाश्रौ ६, १२, २० । सा ५, ३२ प्रभृ.

तां १, ४, ७ बौश्रौ ६, २९ : १२ प्रभृ. च अहुहारिः
इति पाभे. ।

^l) नाप (हु ख- [तु. या २, ४]) ।

^m) तस नञ्-स्वर (पा ६, २, २) ।

ⁿ) अकान्तम् इति शोधः संभाव्येन (तु. अर्वाञ्चम्
इति नापू. मन्त्रे) ।

^o) शोध खि ५, १०, २ उत्तम्. टि द. । सपा. शाश्रौ
१२, १७, २ अकः उत्तमे (तु. Gri. [शौ] , वैतु. W.
उत्तमम् इति) इति पाभे. ।

^p) विप. (तण्डुल-) । तस. नञ्स्वर उप. =खण्डित- ।

^q) सपा माश ५, ३, २, ७ अपरिभिन्ना इति पाभे. ।

^r) विप (सोमकयणी- [=गो-]) । तस उप. =छिन्नकर्णा-
(तु काश पाभे) ।

^s) उप कर्ण- इति मत्वर्थीय अच्-प्रत्ययान्तः (तु. पा
५, २, १२७) । अथवा बस. एव स्यात् । एवं सति उप.
आयुदात्तम् । अन्तोदात्तप्राप्तौ (पा ६, २, १७२) नञ्-स्वर
उसं द. । अये च सौवरो विशेषः तै उपलभ्यते
न शाखान्तरे (वैतु. नाउ) । शोध. सस्थ. टि.

^t) सपा. माश ३, ३, १, १६ अकर्णा इति, काश ४, ३,
१, १४ अनुपाष्टकर्णा इति पाभे. ।

कर्ण-> -णः द. ।

^u) विप (कर्णरहित- वा विकलकर्ण- वा [अश्वमेधीया-
ऽश्व-]) । समासान्ते कपि ह्रस्वान्तेऽन्त्यात् पूर्वे स्वे प्राप्ते
कपिपूर्वत्वम् उसं (पा ५, ४, १५४; ६, २, १७३; १७४) ।

^v) विप. (दास-) । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^w) विप (असदृश- [इन्द्र-]) । शेषं नापू. टि. द. ।

अ-कल्या(ण>)णी ^a - -णी खि ५, १३, ३; शौ २०, १२८, ५८.	?अकशदश्ववैतपुरातक ^b पै १, १४, ४.	॥अ-कामप्रीत ^c - -ता. काठ ३५, १७, क ४८, १५.
†अ-कव, वा ^d - वा ऋ ५, ५८, ५, मै ४, १४, १८, -वाभिः ऋ १, १५८, १, ६, ३३, ४; -वेभिः ऋ ६, ६०, ३, मै ४, १३, ७, काठ ४, १५; -वै ऋ ३, ५४, १६	?अकश्चिल ^e - -लम् पै २०, ८, ४६ ॥अकस्य-विद् ^f - -विद् मै १, ५, १२. ॥अ-का(ण>)णा ^g - -णया तै ६, १, ६, ७; -णा ^h मै ३, ७, ४.	अ-काय ⁱ - -यम् मा ४०, ८; का ४०, १, ८ ?अ-कार ^j पै १, ८६, १. अ-कार्य ^k - -र्यः त्रिमा ३३, १८. अ-कितव ^l - -वम् मा ३०, ८, का ३४, १, ८.
अ-कवच ^m - -च. शौ ११, १२, २२.	अ-काम ⁿ - -म काठ २८, ५॥; क ४४, ५॥, शौ १०, ८, ४४, -मा: तै ३, २, ८, ३, काठ २, १७, ॥, शौ ६, ११४, ३, पै १६, ४९, ३.	अ-कुत्र>त्रा ऋ १, १२०, ८. अकुध्रय ^o - -ध्रयक् ऋ १०, २२, १२
†अ-कवा(व-अ)रि, री ^p - -रिम् ऋ ३, ४७ [५, ६, १९, ११], मा ७, ३६, का ७, १८, १, तै १, ४, १७, १, मै १, ३, ११, काठ ४, ८; क ३, ६, -री ऋ ७, ९६ ३	अ-कामकर्शन ^q - -र्न ऋ १, ५३, २, शौ २०, २१, २; -नम् खि ५, ७, १, १०, मै ४, १३, २; काठ १५, १३	अ-कुप्यत् ^r - -प्यन्त ^s शौ २०, १३०, ८.
अ-कवि ^t - -विषु ऋ ७, ४, ४		अ-कुमार ^u - -रः ऋ १, १५५, ६.

^a) कल्याणी (तु. खि शंपा सात. शाश्रो १२, २१, २) इति पाठः? यनि शोधः (तु. RW PW. प्रम्) ।

^b) विप (अकुत्सित-, प्रचुर- [राधस्- प्रम्.]) । तस नञ्स्वर । उप कृते क्वा-तिथञ्च्-, क्वा-सख- टि द्र. ।

^c) बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^d) विप (इन्द्र-, सरस्वती-) । तस नञ्स्वरः । उप. ?क्वारि- टि द्र. ।

^e) तस नञ्स्वर (पा ६, २, २) । उप. यद्र. ।

^f) विप. (पुरुष-) । अगस्-वल- इति शोधः (तु. सपा. अप १, ३६, ७) ।

^g) सपा. पै २०, ४२, २ अकोविदम् इति, कौसू ४६, ५५ ?अगस्त्वलम् (शोध वैपठ अगस्-वलम् टि द्र.) इति पाठे ।

^h) विप. > नाप. (यज्ञसर्वस्ववेदिन्-, बहुश्रुत-) । उस. उप. क्बन्ते कृत्स्वर प्रकृत्या (तु. पा ६, २, १३६ [वैतु. Sch. [तु. मूय. टि.], BW. SW नञ् ✓ विद् इत्यनेन संयोज्य = अनभिज्ञ- इत्यभिप्रेयुस्तत् स्वरत प्रकरणतश्च विमर्शयिष्यम्] । पूष. न कस्य (= अत्यलस्य) = बहुविषयस्येति भावः । कर्मणि ष. अलुक् द्र. ।

ⁱ) विप (सोमकयणी- [नो-]) । तस नञ्स्वरः (पा ६, २, २) । उप. यद्र. ।

^j) मूले अ-काणा- (तु. Sch. सात.) एतत्-प्रभृतिषु पै १-२

चतुर्थे पदेषु मुपा. चिन्त्य (तु. ✓ क्री इत्यस्य क्रीयते इत्यत्र [मै ३, ७, ४] सटि) । पूर्वस्मिन् नञि सस्वरे सति तद्वर्त्मवशिष्ट पदे निहितं द्र । अतस्ततोऽग्रे स्यान् इत्यस्य क्रियापदस्यापि निहितत्वान् । -गा इत्यत्र निहित स्वरोऽ- शुद्ध द्र । एवं ततोऽग्रे अस्वर्वा इत्यत्रापि (तु. सटि १६) । एवमेतत् स्पष्टं भवति यत् पूर्वोक्तः पदचतुष्टयीस्वरः संपादकस्य स्वोपज्ञः पूर्वोक्तदिशा मिथ्याभूतश्च भवति (तु. अ-काणा- माश ३, ३, १, १६ इति) । पूर्वपदस्य नञ उदात्तत्वात् स्याद^o इत्यत्र दु इत्यनेन सस्वरेण भाव्यम् । अन्ततश्च अससशफा इत्यत्र पूर्ववन् नञ उदात्तत्वे प्तु इत्यस्य सस्वरत्वमलक्षणं द्र. ।

^k) तस. । उप. वृस. ।

^l) विप. (ब्रह्मन्-) । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^m) अकार्त्तु इति मूलतः संभाव्यते ।

ⁿ) विप. (अनिष्पाद्य-, नित्य-[आत्मन्-]) । शेषे e टि. द्र.

^o) = लक्ष्यं विनैव इतस्ततः अटनशील- । पपा. अनवगृहीत । नञ् > अ+ (कुद् >) कुधि- > अकुधि- + (✓ अच् >) अच्- > उस. अकुध्रयच्- (तु. पावा ६, ३, ९२; BW. GW. ORN.; वैतु. वे. सा कुध्रयच्- इतीव पाठं मन्वानौ) । द्वि१ सत् वा. क्रिवि. । अस्मद्व्यच्- टि. द्र. ।

^p) सपा. खि ५, १५, ७ ? अञ्जन्तः [यत्र मूको. अकुञ्जन्तः] (< ✓ कुम् 'आच्छादने' [तु. संस्कृते: टि.]) इति पाठे ।

? अकुशली ^a - ली ^b मै १, ११, १०.	अ-कृत्वा ^c मै ४, ३, २	५, ४, ८, ५, मै ३, २, ९, ४, १,
अ-कू(ट>)टा ^d - ट्या तै ६, १, ६, ७.	अ-कृश ^e - शास तै ३, २, ८, ५.	७, १; काठ २१, ११, -सा तै
अ-कृपार ^f - ऋ. ऋ १०, १०९, अ-कृषीव(ल>)ला ^g - लाम् ऋ	१०, १४६, ६.	३, ४, ८, ३; ७, २, ४, १; ४, ३, ६.
१; शौ ५, १७, १; पै ९, १५, १;	अ-कृष्ट ^h - षम् तै ५, २, ५, २, ३,	अ-कृत्सि ⁱ - सिम् तै ७, २, ७, १,
-रस्य ऋ ५, ३९, २; मा २४,	काठ २०, ३, ३; क ३१, ५ ^k	अ-केतु ^j - तवे ऋ १, ६, ३; मा २९,
३५, वा २६, ७, ५; तै ५, ५,	अ-कृष्टच्यु ^l - च्या ^m तै	३७; का३१, २, १, तै ७, ४, २०,
१३, १, मै ३, १४, १६; कौ २,	२, ४, ४, ३, ४, ७, ५, २, ५ ^k , मै २,	१, मै ३, १६, ३, काठ ४४, ९;
५२३†; जै ३, ४०, २०†	२, ४; ४, ३, २; काठ १०, ११;	कौ २, ८२०, जै ३, ५७, १०; शौ
अ-कृच्छ्र ⁿ - च्छे पै १२, ३७, २	१२, ७, १८, १० ^k ; क २८, १०,	२०, २६, ६; ४७, १२; ६९,
अ-कृत ^o - तः पै १९, ४४, ११-१५†,	-च्या मा १८, १४ ^k , का १९,	११.
२०, ३९, २ ¹ , -तम् ऋ ६, १८,	५, २ ^k , तै ६, १, ३, ७ ^k , मै २, ११,	अ-के(श>)शी ^m - श्यः पै १६,
१५, ८, ६६, ९; खि ३, १० ² , ८ ² ,	५ ^k , काठ २६, ५ ^k ; क ४१, ३ ^k ,	१०५, १.
२०, १; मै ४, १२, ३, काठ ८,	-च्ये शौ ५, २९, ७, पै १३, ९,	अ-कोविद ⁿ - दम् पै २०, ४२, २ ⁿ .
१६; शौ २०, ९७, ३; पै २, २४,	८	अ-को(श>)शा ¹ - शा. ^o मै २, ७,
१६, -ता ऋ ४, १८, २, -तात्	अ-कृष्ण ^o - णाः मा २३, १३; का	१३; काठ १६, १३.
ऋ १०, ६३, ८; पै २०, ५९, १†;	२५, ४, २.	अ-कृत्, अत्ता, अक्त्, अक्त्वा
-ते ऋ १, १०४, ७ [त-कृत ^o].	अ-कृत्स, ता ^o - सम् तै ३, ४, ९,	✓अञ्जु द.
अ-कृतपूर्व ^o - र्वम् पै १६, १२३, ३.	३; मै ३, ७, १, काठ २९, १०,	अ(क्त>)क्ता, अवन- ✓अच्,
अ-कृत्तृ ^h - तृक् ऋ १०, ८४,	३०, ३; क ४६, ३; ६; -सस्य तै	ञ्च् द.
४; शौ ४, ३१, ४; पै ४, १२, ४.		अकम् ^p पै ५, १०, १.

^a) नाप (अन्तरालदिश-) । पाठ? अङ्कु- (=अङ्क-
[अन्तराल-]) + श्री- (भाष. [अति-]) > बस *अङ्कु-श्री-
(तु मूको. कु^o इति पाठे) > -श्री. (दि३) इत्यस्य वा
*अङ्कुश्री- इत्यस्य वा वावि. इति कृत्वा स्वरतः शोषः द्र ।

^b) सपा तै २, ४, ९, २ अशान्तरदिशाः इति, काठ
११, १०, १४, १० उपदिशाः इति च पाठे । उप-दिश
इति BC. ।

^c) तु. टि. अ-काणा- ।

^d) विर. (नि.सीम- [इन्द्र-, सल्लि-]), नाप. (समुद्र-
[मा. प्रम्.]) । तस. नञ्स्वर. । उप. <कु+पार- [बस]
इति (तु. या [४, १८] प्रम्.) ।

^e) तस. नञ्स्वर. पा (६, २, २) ।

^f) अत्र यस्थि. उताहो कृतम् इति पदमिति सदेह
(तु. अज्ञानः इत्यत्र टि.) ।

^g) तस. उप. यद्र. । द्वि१ सत् वा. किवि. द्र. ।

^h) विप. (मन्यु-) । तस. नञ्स्वरः । उप. कृत्-कृच्- इति
बस. । अथवा अङ्कुत्त-कृच्- इति बस. पू. प्रकृतिस्वरः
(पा ६, २, १) ।

¹) विप [कृषि-रहिता, अकृष्टा- (अरण्यानी- [उपचारात्]
अकृषिका- [देवता-] वा)] । तस उप कृषिरस्या अस्ती-
त्यर्थे तद्धित- (तु वे PW. प्रम्; वैतु सा. बस इति?) ।

^j) विप (भूमिकर्षणबीजवापादि-कर्मणिनिष्पाद्य-, स्वयमेव
पच्यमान- [नीवाराद्योषधि- प्रम्.]) । तस. कृत्योकीय
स्वर- (पा ६, २, १६० [वैतु भा. पक्षे अन्यथावद
उपेक्ष्यः]) ।

^k) सपा. परस्पर पाठे. ।

^l) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^m) बस । स्त्रिया ङीष् प्र. (पा ४, १, ५४) । सपा शौ
११, २, ११ विक्रेष्टी इति पाठे ।

ⁿ) पाठे. पै २०, ८, ४ अकश्चिजम् टि. द्र ।

^o) सपा ऋ १०, ९७, १५ अपुष्पा. इति पाठे. ।

^p) विकारभूयष्ठ. पाठो नैकान्तिकपर्यवसानः । तक्म-
सकक्षस्य अक्म- इत्यस्य वा रूपं स्यात् तक्म- इत्येव
वा मूलतः पाठः स्यादित्युत्प्रेक्षामात्रमिह द्र. । प्रकरण-
संगतिपरीष्टिपरो विमर्श-विशेषस्तु वैश. अन्वेष्टव्यो
भवति ।

अ-कृ ^० - कः ऋ १, १४३, ७, १८९, ७, ३, १, १२, ४, ६, ३, -क्रा ऋ १०, ७७, २	अ-क्रीळत् ^० - ळन् ऋ १०, ७९, ६. ॥ अ-क्रीत ^० - तः तै ६, १, १०, ५, काठ २६, ३, क ३७, २; -तम् काठ ३४, ३, -१ता ^० काठ २४, १.	अ-कृ(स्त>)स्ता ^१ - स्ताः मै ४, २, ९.
अ-कृतु ^० - ऋतुः ऋ १०, ८३, ५; शौ, पै ४, १२, ५, -तुम् शौ ३, २५, ६; -तुन् ऋ ७, ६, ३.	अ-कृद्ध ^० - द्ध मै २, ९, ९ ^१ . अ-कूर ^० - ऋरम् मै ३, २, ३; ८, २; ५; १०, १, ४, १, १०; -रेण पै ६ ९, ८.	अ-कृष्ट ^० - ष्ट ^० पै ५, २८, ३. ✓ अक्ष ^१ (वेधने लक्ष्मकरणे च) अक्षणुते, अक्षणुयात्, अक्षणुयात् मै ४, २, ९. [निर ^०] अक्षस् - निर ^० १ अक्षि(तु>)ता ^१ - ताः मै ४, २, ९ ^१ . [त- अन् ^०]. अक्षित(व्य>)व्या ^१ - व्या मै ४, २, ९ ^२ . अष्ट - निर ^०
अ-कृन्, अकृन् ✓ कृ द. अ-कृविहस्त ^० - स्ता ऋ ५, ६२, ६ अ-कृव्या(व्य-अ)द् ^० - व्यात् शौ १२, २, ३, ४२; पै १७, ३०, ३, ३४, ३; -व्यादा पै १६, ७१, १.	॥ अ-कूरंकार ^० - राय ^१ तं ५, १, ७, १, काठ १९, ७, क ३०, ५. ? अ-क्रि ^१ - क्रौ ऋ १, १२०, २.	? अक्रोडादा पै ९, ६, ६

१) नञ्-पूर्वस्य आङ्-पूर्वस्य वा ✓ क्रम् इत्यस्य रूपमिति या ६, १७ । डः प्र । प्रथमे क्लप्ते भावे वा कर्मणि वा यक् बस तस च । स्वरार्थं तु यक्. पा ६, २, १७२; १९० । उत्तरे च कर्तृरिति प्र पूष. ह्रस्वत्वम् उप प्रकृति-स्वरत्व (पा ६, २, १३९) चेति विवेकः ।

२) विप. । बस अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) । उप यद्. ।

३) विप. (मित्रावरुण-) । तस नञ्स्वरः । उप बस. ।

कृवि- = कूर-, हिंसक-(वैतु. सा. = कृण- , BL. = आममांस-) ।

४) विर. (अग्नि-) । ०) तस नञ्स्वरः । उप यद्. ।

५) विप. (अकर्तु-, अकर्मण्य- [मर्त-]) । तस. उप.

< ✓ कृ इति (तु द GG १ GRV., वैतु विप.

[अश्विन्-] इति च ०कौ [प्र२] इति च कृत्वा PW. GW.

प्रभ. अ-कृ- [< ✓ कृ] इति, वै सा. < नञ् + ✓ क्रम्

इति, स्क. < आ ✓ क्रम् इति च मन्वानाः अक्रा- इति,

LR अक्रतौ इति शोधुकः ?) ।

६) पाठः ? - त. इति शोधः द्र. (तु सस्थ टि सोम->

-म [तु सस्थ क ३७, २] ।

७) सपा. मा १६, १३ प्रभु शिव इति पाभे ।

८) सपा मै ३, १, ८ अहिंसायै इति पाभे ।

९) मूलकोशभूयिष्ठसाक्ष्याद् अल्लस्ता- इति भवति ।

१०) शप्- अनुतयोपदिष्टस्य ✓ अक्ष 'व्याप्तौ' इत्यस्य

(पा ३, १, ७५ द्र) न तिङ् रूपोपलब्धिः ।

आक्षिपुः इति लुङि यद् रूपं भवति तद्विषयेऽभियुक्ताः

✓ अक्ष(बधा.) इत्यस्य वेदम् ✓ अक्ष (व्याप्तौ) इत्यस्य वेद-

मित्युभयथा संस्कारसंभवाच्च व्याप्त्यर्थसाम्याच्च विनिगम-

कान्तराभावाच्च विवेकतुमक्षमा सद्विद्वत् एव । एवंभूतेऽपि

आक्षाण- इति कृद्रूपस्य ✓ अक्ष इत्यनो व्युत्पत्तिः सुलभेति कृत्वा

तस्य धातोः ऋद्रावोऽनुमन्तव्यो भवति । अनुमते च तस्मिन्

अक्ष-, अक्ष-, अक्षि- प्रसूतिशब्दानामपि व्युत्पादनमस्मादेव

धातोः ✓ अक्ष (वेधने) इत्यस्यापि ✓ अक्ष(बधा.)

कर्तव्यम् इति भवत्येव पन्था ऋजीयान् । ननु मूलतः

इत्यनेन स्यात् कोऽपि विस्मृतप्रायः सन्नन्तप्रकारकः पुरा-

तनः सबन्धस्तेन च प्रसिद्धतराद् ✓ अक्ष(बधा.) इत्य-

स्माद् एव यथाकथंचिद् आक्षाण- इत्यस्याप्य अक्षादि-

शब्दान्तरवद् व्युत्पत्तिः द्र. इति चेन्न । एव सति मौलिका-

भेदाश्रयेण बहूनामपि धातूनां पृथक् संख्यानानुपपत्तेः ।

नन्विष्टापत्तिरिति चेन्न । ✓ अक्ष (वेधने) इत्यस्य दुरुप-

पादापत्तेः । तस्य हि ✓ अक्ष(बधा.) इत्यस्मात् पृथग्भूतानि

तिङ् रूपाणि कृद्रूपाणि च श्रौतान्युपलभ्यन्ते । असौ चापि

केवलमर्थवशात् प्रयोगविशेषवशाच्चैव पृथङ् निर्देशमर्हन्

✓ अक्ष (व्याप्तौ) इत्यस्य तन्मूलभूतस्य सत्ताऽनङ्गीकारे

कैमुक्तिकत्वेनैव विभ्रष्टसत्ताक आप्तेन । उक्तदिशोभयोर्

वेधनव्याप्त्यर्थयोर् ✓ अक्ष इत्यनयोर् निर्देशो दुष्परिहरो वेदि-

तव्यः । ननु कथम् ✓ अक्ष(वेधने) इति ✓ अक्ष(व्याप्तौ)

इतीमम् आश्रितो भवतीति चेदुच्यते । तथाहि, व्याप्ति-

मात्रे वर्तमान. ✓ अक्ष(व्याप्तौ) इत्येव व्यतिवेधनरूपाति-

शयितव्याप्तिविशेषं यदाह तदा ✓ अक्ष (वेधने) इति

जायमानोऽर्थविवेक-सौकर्याय पृथङ् निर्देशमर्हति । वेद-

चासौ उभयपदो च ।

१) विप (गो-) । पाप्र धा. ऊदित् । ततो निष्ठाया

विकल्पित ईटि प्र. स्वरः (पा ३, १, ३, ७, २, ४४) ।

२) तन्वत् प्र । तित्स्वरः (पा ६, १, १८५) । शेषं नापू टि. द्र. ।

अष्ट-कर्णी- अष्टन्- द्र.
✓अक्ष (व्याप्तौ), ?अक्षतु^a पै १०,
२, ३.
आक्षिपुः^b ✓अक्ष (व्याप्तौ) द्र.
अक्ष- अक्षो मै ३, ११, ५^d.
[अक्ष- अन^e].
१अक्ष- -०क्ष ऋ ३, ५३, १९; -क्षः
ऋ १, १६४, १३; १६६, ९; ३,
५३, १७; ६, २४, ३, ८, ५, २९;
१०, ८५, १२, ऋ २, ६, ३, ३;
६, २, ९, १; ऋ ३, २, २; ४, ६, ८;
काठ २५, ८॥; क ४०, १॥; शौ
२, १४, १११; १४, १, १२१; १२,
५३, २; पै १२, २, २; १६, ६७,
३१, १५१, ३; १८, २, ११,
-क्षम् ऋ १, ३०, १४, १५; ७,
३३, ४; ऋ ३, १, ३, १; ६, २, ९,
४; काठ १०, ५॥; ऋ १, १, २,

४३५; ४३६, ऋ ३, ३३, १०;
११, ऋ २०, १२२, २; ३,
-क्षा. मै ४, ५, ९॥; -क्षान्
शौ २, १४, २६, -?क्षाय^h लि
५, १४, १; -क्षे ऋ ८, ४६, २७,
मै ३, ६, ८॥; -?क्षेण ऋ १०,
८९, ४; कौ १, ३३९, जै १,
३५, ८ [०क्ष- अधस्^o, रथ^o].
॥अक्ष-सङ्ग¹- -क्षम् तै ६, ३,
३, ४; मै ३, ९, २. [०क्ष- अन^e]
अ(क्ष>)क्षा-नह¹- -नहः ऋ
१०, ५३, ७.
२अक्ष(बप्रा.)^k- -क्ष ऋ १०, ३४,
४, -क्षस्य ऋ १०, ३४, २,
-क्षा. ऋ १०, २७, १७; मै ३,
६, ३॥, शौ ६, ७०, १, ७, ११४,
६; १४, १, ३६; पै २, ३५, ३;
४, ९, १; १०, ७, १८, ४, ४; १९,

३७, ५, -०क्षाः शौ ७, ५२, ९;
पै १, ४९, २; -क्षानाम् मै ४,
१४, १७, शौ ६, ११८, १; ७,
११४, ५; पै ४, ९, ४; १६, ५०,
३, -क्षान् ऋ १, ६, ११; ४, ४,
६², ऋ १०, ७, ऋ ७, ४, शौ
४, १६, ५; ७, ११४, ७, पै ४,
९, ६, ५, ३२, ५, -क्षसः ऋ
१०, ३४, ६, ७; -क्षस्य. शौ ७,
११४, २; पै ४, ९, ३; -क्षेषु काठ
३६, १५; शौ ४, ३८, ४, ५, ३१,
६, ६, ३८, ३, ७, ११४, १, १२, ३,
५२, १४, १, ३५, पै २, १८, ४,
२६, २; ४, ९, २, २२, १६,
१०, ६, ५, १६, १४९, ३, १७, ४१,
२, १८, ४, ५, -क्षे ऋ १०, ३४,
१३, मै ३, ६, ३॥, शौ ७, ५२,
१; पै १९, ९, ८, -क्षौ¹ शौ १९,

^a) एवमिवाऽभिप्रयन् मुपा, चिन्त्य । प्रत्यक्षकृते
मन्त्रे युष्मच्छ्रुतिप्रधाने प्रवु. योगस्याऽसंगतेश्चाऽर्थतो-
ऽन्वयकेशाच्च । अक्षतोदकः(ः) इत्येवं किलाऽत्र साधीयान्
मूको. द्र । युष्मदभिधेयस्योपमेयभूतस्याऽक्षतोदकेन
समुद्रेण साम्यप्रदर्शनेऽन्वयपर्यवसानसमुपलम्भादिति यावत् ।
अन्यच्च, यथा मूको. समुद्रैव^o इत्येवमुल्लभ्यते तथैतत्
प्रतीयेत यद् अत्र समुद्र इव > समुद्रैव इत्याकारकः
सन्निवः श्रुत्यभिप्रेतो भवतीति । तथा च सति छन्दश्चर-
णस्य यथाऽभ्रगणत्वमुपजायमानम् अप्येनमेव श्रुत्यभिप्राय-
मुपबृंहयेद् इत्यल मुपा. संस्करणान्तरसापेक्षत्वोपवर्णन-
विस्तरेण ।

^b) <✓अक्ष (व्याप्तौ) इत्यपि सुकल्पं भवेत् (तु.
पाधा.) ।

^c) नाप. =अक्षन्-, अक्षि-, अक्षी- ।

^d) विभक्तिस्वर (पा ६, १, १६८) । सपा स्त्रि १,
११, ८ शौ १९, ६०, १ साश्रौ ५, २, १५, २० वैताश्रौ ३,
१४ पाठ १, ३, २५ अक्षो. इति, मा २१, ४८
का २३, ६, १ अक्षयोः इति, तै ५, ५, ९, २ तैआआ १०, ७२
वौश्रौ ३, २५, ८ वाश्रौ १, १, ५, १९ अक्षयोः इति पाभे. ।

^e) =रथाङ्ग-विशेष- । अन् प्र. (तु. पाठ ५, ३३)

नितस्वरश्च (वैतु. या [१३, १२] प्रमृ <✓अञ्ज इति
[तु. SEY ८५], पाठ ३, ६५ <✓अक्ष (व्याप्तौ)
इति) ।

^f) नाप. (व.पोलाऽस्थि-विशेष- [तु. टि वैप ४ अक्षताल-
वक्रश्रोणिफलेषु]) ।

^g) तु. W.; वैतु. सा. < अक्ष- (यूतशाला-) इति ।
सपा. पै २, ४, ४, योने. इति पाभे. ।

^h) पाठः¹ यक्षाय इति पाण्डु. मुपा (शौ २०, १२८,
१२) तत्र युक्षाय इत्येव WR । सपा. शाश्रौ १२,
१५, ५ यक्षाय इति । यक्षाय इत्येवमपि केषुचित् शौ.
मूको. ।

ⁱ) कारकोपपदे ✓सञ्ज् + अधिकरणे घञ् प्र. ।
आदि-स्वर (पा ६, २, १४४) । द्वि१ सत् वा. क्रिवि द्र. ।

^j) कारकोपपदे ✓नह् + क्तिप् प्र. । कृत्स्वर प्रकृत्या
(पा ६, २, १३९) । पूष. संहिताया दीर्घः (पा ६,
३, ११६) ।

^k) नाप । अत्र अः प्र. तत्स्वरश्चेति १अक्ष- इत्यतो
विशेषः द्र. ।

^l) अत्र मूको. अक्ष्यौ इत्यपि भवति (तु टि, अक्षी->
-क्षौ मै १, ६, ७) ।

५०, १ [°क्ष- अन्°, अधि°, अपि-
नद्ध°, आक्त°, आयत°, १कृष्ण°,
चतुर°, १धूम°, पद्म°, २परस्°,
पर्यस्त°, १पिङ्ग°, प्रति°, भूरि°,
विरूप°, ३शुष्क°, ३श्येत°, षष्°,
स°, सनिस्तस°, सम°, सहस्र°,
हरि°, हिरण्य°].

अक्ष-का(म>)मा^१- -मा शौ

२, २, ५; पै १, ७, ५^२

अक्ष-द्वग्ध^३- -ध- शौ ५, १८,

२; पै ९, १७, २.

अक्ष-पराजय^४- -यम् शौ ४,

१७, ७.

अक्ष-राज^५- -जाय मा ३०,

१८; का ३४, ३, ५

अक्ष-वृत्त^६- -त्तम् मै ४, १४,

१७, शौ ६, ११८, २, पै १६,

५०, ४.

अक्ष-आ(अ-आ)वप^७- -पस्य

काठ १५, ४^८.

अक्ष-आ(अ-आ)वाप^९- -पस्य^{१०}

तै १, ८, ९, २, मै २, ६, ५, ४, ३, ८

अक्षन्^{११}- -क्षणि मै ४, ४, ३^{१२} ;

-अक्षन् तै ६, १, ९, १, -अक्षमि

क्र १, ८९, ८; १२८, ३; १३९,

२^{१३}; २, २, ४, ९, १०२, ८, १०,

२१, ७; ७९, ५; १२७, १; मा २५,

२१, का २७, ११, ८; मै ४,

१४, २; काठ १३, १६; ३९,

१५, कौ २, १२२४; -क्षणि क्र

७, ५५, ६, पै ४, ६, ५, -क्षणः^१

क्र ८, २५, ९, खि ५, ७, ४, ७;

मा ४, ३२; का ४, १०, ३; तै १,

२, ४, १, ६, १, ७, ३, मै १, २, २,

५, काठ २, ६; क १, १९, पै

१९, ३६, १२; -अक्षणा मै २,

३, ६, -क्षणे^१ खि १, ११, ८^{१४};

शौ १९, ६०, १^{१५}.

अक्ष(न>)ण-वृत्त^{१६}- -णवते तै

^१) 'अक्षान् देवनसाधनभूतान् कामयते' इत्यभिप्रायवन्तः
PW. BW. MW. W. प्रसृतयोऽर्वाञ्चः २अक्ष- इत्यु-
पपदम् इत्याहुः । तच्चिन्त्यं भवति । देवन-प्रकरणाऽभा-
वाच्च सामान्येन रूपं यौवन-संपद्विशेषलक्षणभूतस्याऽ-
प्सरः-कर्तृक-मनोमोहन-श्रेष्ठसाधनभूतस्य कामयुक्तत्वस्य
तस्या नेत्रयोः श्रुत्या प्रतिपत्तिसत्त्वाच्च । अतोऽक्षि-पर्याय-
भूत २अक्ष- एवेह प्रकृत. द्र । ब. य. पू. प्रकृतिस्वर.
यद्वा सा. उ. स. पू. प्रकृतिस्वर. (तु पावा ३, २, १) ।
उभयार्थापि नार्थे भेदः (तु टि अन्न-काम- प्रभृ.) ।

^२) अर्वागभियुक्तप्रतिपादित-शूतप्रकरणाऽऽभासाऽभि-
भवजनितश्च अक्षिकामाः इत्याकारक-मूलकोशसाक्ष्य-
विरुद्धश्च मुपा चिन्त्यः । यत्सत्यमेतच्छास्त्रीयो मूल-कोश-
प्रदर्शित. पाठः शाखान्तरीयस्य अक्षिकामा इति पाठस्या-
ऽपेक्षया विशेषेणोपरिष्ठाद् उक्तस्याऽभिप्रायस्य समर्थनाय
प्रभवेद् यथा नेह देवनस्य प्रकरण-सांगत्यं किमपि भवतीति
च यथा चेह^३ अक्ष- शब्दो नेत्रवाचक इति च ।

^४) अर्वाञ्च आभिधानिका व्याख्यातारश्च (PW. BW ,
MW., W. प्रभृ) देवन-प्रकरणकम् २अक्ष- इति पूर्वपदं
नुवाणाश्चिन्त्या. स्यु. । तादृशस्य प्रकरणस्याभावात् ।
तदपेक्षयाऽक्षिपर्यायभूतस्याऽपरस्य तस्यैव शब्दस्याऽत्र
ग्रहणं साधीय स्यात् ।

^५) स. स. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १४४) ।

^६) नाप (कलि-). ष. स. समासात् टच् प्र. चित्स्वरश्च
(पा ५, ४, ९१, ६, १, १६३) ।

^७) स. स. पू. प्रकृतिस्वर. (पा ६, २, २) ।

^८) नाप. (कितव-). कर्मण्युपपदे आ/वप + अच् (तु.
पा ३, १३४) । थायादि-स्वर. (पा ६, २, १४४) ।

^९) सपा °वपुष्य<>°वापुष्य इति पाभे ।

^{१०}) अण् प्र. उप प्रकृतिस्वर. (पा ३, २, १, ६, २,
१३९) । शेषम् ४ टि द्र ।

^{११}) = अक्षि- । ✓अक्ष(बधा) + सनिः प्र. औणादिक
तत्स्वरश्च (पा ३, ३, १, १, ३) । यद्वा ✓अक्ष(व्याप्तौ) + अनिः
प्र. (तु पाउ १, १५९) इत्यस्या निष्पत्तौ सकार प्रकृत्युपजन.
स्यात् । पाणिनीयास्तु अक्षि- इत्यतः कृताऽनङ्ङादेशादु-
दात्ताद् व्युत्पादयेयुः (पा ७, १, ७६) । प्रथमे कल्पे समान-
ऽर्थे समानाद् धातोः कृन्प्रत्ययसुभिर्लक्ष्य किञ्चिन्मात्रं भिन्नाना
बह्वंशेन सरूपाणा बहूना नाम्ना मौलिक आभिर्भावि
आस्थीयेत । उत्तरे तु मूलत एकस्य तथानिष्पन्नस्य प्रधाना-
भावितस्य नाम्नः सत इतराणि नामानि नैरुक्तिक-विकार-
मात्राणि स्युरिति विवेके सुदर्शे तारतम्य-प्रामाण्ये त्रिविचा
विमर्शः शरणाग्रताम् ।

^{१२}) सपा. शौ ४, ५, ५ अक्षिणि इति पाभे ।

^{१३}) उदात्तनिवृत्तिस्वर ।

^{१४}) पाभे अक्ष- > अक्षो टि द्र ।

^{१५}) अत्र पाणिनीया मतुपि प्रातिपदिकस्य नकारलोप ततो
नुट च कृत्वा नुङ्-उत्तरस्य पिञ्जितस्य मतुपः स्वर साध-
येयु. (पा ८, २, १६; ६, १, १७६) । स्यादत्रैव वाच्यम् । अन्तो-
दात्तादेव परो नुङ् इष्टो भवति (उ. अस्थन्-वृत्-, आत्मन्-
वृत्-. उदन्-वृत्-, दधन्-वृत्-, ध्वस्मन्-वृत्- प्रभृ.) ।
अतः अश्मन्-वृत्-, ओमन्-वृत्-, प्रभृ. मतुप स्वरो न

७, ५, १२, १; काठ ४५, ३;
-पवन्तः ऋ १०, ७१, ७,
-पवन्तस् खि १, ५, ७; -पवान्
ऋ १, १६४, १६; शौ २, १४,
१५; पै १६, ६७, ६.

१ अक्षर^१ -रः पै १२, २, १०, -रम्
ऋ १, १६४, ४२, ३, ५५, १; खि
५, ३, २, ३; -रा ऋ १, ३४,
४०; ७, १, १४; -रा शौ १३, ३,
६०; -राणि मा २३, ५७, ५८,
का २५, १०, ५, ६; णै २, ४, ११,
१२, ५, ८, ३, ६, १, ५; ३, २, ९,
१२; २, ३; ४, ६, १, ६, ३, ६,
११, ५, णै १, ७, ३; ११,
१०८, २, ३, ७, ४, ४, २; ३, ६,
५, ४, ७, ५; णै १, १; १०,
७; १२, ५; १४, ४, २३, १०,
३४, १२; णै ८, ४; ३७, १;
-णैरात् तै ५, १, ९, १; ६, १, २,
७; -णैरे ऋ १, १६४, ३९, ६,
१६, ३५; तै ६, १, ६, २, णै १, काठ
२३, १०, णै; क ३७, १, णै, कौ

२, ७४७; जै ३, २२, २; शौ २,
१५, १८; पै १६, ६९, ८; -णैरेण
ऋ १, १६४, २४, १०, १३, ३;
शौ २, १५, २; १८, ३, ४०; पै
१६, ६८, २. [२- अक्षीति^२,
अष्टन्^३, अष्टाचत्वारिंशत्^४,
१७ णहा^५, एकं^६, एकादशन्^७,
चतुर्^८, चतुर्दशन्^९, चतुर्विंशति^{१०},
चतुश्चत्वारिंशत्^{११}, त्रयोदशन्^{१२},
त्रिं^{१३}, त्रिंशत्^{१४}, त्रिंशत्^{१५}, दशन्^{१६},
द्वात्रिंशत्^{१७}, द्वादशन्^{१८}, द्विं^{१९}, नवन्^{२०},
पञ्चन्^{२१}, पञ्चदशन्^{२२}, रोहितं^{२३}, शतं^{२४},
षोडशन्^{२५}, सप्तन्^{२६}, सप्तदशन्^{२७},
सहस्रं^{२८}].
अक्षर-पङ्क्ति^{२९} - णै १, १०, १०,
काठ २, २, १; क ८, ५, १; -ङ्क्ति
मा १५, ४; का १६, १, ६; तै ४,
३, १२, ३; मै १, ११, १०, २, ८,
७; काठ १४, ४, १; १७, ६, क
२६, ५; -ङ्क्तिम् मै १, ११,
१०, ११, ८, -ङ्क्ती तै ५, ३, ८,
ः णै.

१ अक्षर-शस् ()^{३०} तै २, ५, ८,
३, मै ३, १, १, ७, ७.
१ अक्षर (र >) रा^{३१} - रा ऋ ७,
१५, ९, ३६, ७; - राणाम् ऋ ३,
३१, ६; मा ३३, ५९; का
३२, ५, ५, मै ४, ६, ४; काठ
२७, ९.

अक्षि^{३२} - क्षि ऋ २, ९, ४, णै
५, ३, १२, १, २; ६, ४, १०, ५,
णै १, ८, १;
१५, १८, २, पै ४, ४, ९, २०,
५०, ६; -क्षिभ्याम् पै १२, ७,
९, ३२, १७, -क्षिणी शौ १०,
९, १४, ११, ३, २; -क्षिभि
काठ ३५, १, १, १, १, १, १, १,
५, ५, १, १, १, १, १, १, १, १,
[११६, १६, १७, १७, १२०,
६, २, ३९, ५; १०, ७९, २; पै ६,
६, २, १७, २९, ९, -क्षिभ्याम् ऋ
१०, १६३, १; खि ४, १०, ३;
तै ७, ३, १६, १०; णै १२,

भवति (तु. पाशे) ।

१) ✓ अक्ष (वधा.) यद्वा ✓ अक्ष (व्याप्तौ) + सर प्र. ।
प्र अद्युदात्तत्वेन मध्यस्वर. (पाठ ३, ७०; पा ३, १, ३
[तु पाप्रवा ८]) । अक्षर- इत्येवं नञ्-पूर्वेत्वाभ्यु-
पगमपक्षे नञो जर- (पा ६, २, ११६) इत्यत्र उत्सं. द्र. ।

२) सपा. शौ १२, ५३, १ अक्षर इति पाभे. ।

३) R (ZDMG ४८, ६८१) °रा. इति शोध ?

४) °रा. (°राणि इति W. टि.) इति मूको. ?

५) नाप (छन्दो-विशेष- इष्टका-भेद- [तै]) ।
वस. पू. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १) ।

६) सपा. मै १, ७, ५ पङ्क्ति. इति, तै १, ५, २, १
पङ्क्तयः इति च पाभे ।

७) सपा. काठ १४, ४ पङ्क्तिम् इति पाभे ।

८) वी. साया शस् प्र. तत्स्वरक्ष ।

९) असमस्तं कृत् = अक्षर-द्र. । स्वरमात्रे विशेष इत्येकः
कल्प. । अस्मिन् कल्पे प्र. निद् भवत्याद्युदात्तकरण. (पाठ ३,

७०) । तस अयं नञ्स्वरः (पा ६, २, २) इत्यपरः कल्प ।
स्त्रियाम् अर्थविशेषनिर्मुक्तौ विशेष्यगर्भविशेषणत्वेनैकस्य
प्राति अवान्तर-विशेष इव समजनि । तद्विस्तर वैश. द्र ।

१) ✓ अक्ष (वधा) + सिन् प्र. नित्स्वरश्च (तु. पाठ ३,
१५६; पा ६, १, ११७) । यद्वा ✓ अक्ष (व्याप्तौ) + इन्
प्र. स्यात् [तु टि. अक्षन्- (वैतु या [१, ९] प्रभु.
< ✓ चक्ष वा < ✓ अक्ष् वेति)] ।

२) अक्षी इति पठन् SIM चिन्त्य । एकवचन-सङ्ख्या
ह्रस्वत्वं साधीय- स्यात् ।

३) सपा. शौ ६, २४, २ अक्ष्योः इति पाभे ।

४) सपा. ऋ १, ८९, ८ अक्षभिः इति पाभे. ।

५) सपा. ऋ ७, ५५, ६ अक्षणि इति पाभे ।

६) द्विवचनमात्रे श्रूयते । तथात्वे ई इत्यादेश स चोदात्त
(पा ७, १, ७७) । यद्वा ङीष् प्र. उत्सं (पावा ४, १, ४५)
लक्ष्येऽविशेष उभयथापीति दिक् ।

७) सपा. काठ ४३, ६ चक्षुर्भ्याम् इति पाभे. ।

१०; शौ २, ३३, १†;
११, ४, ३; २०, ९६,
१०†, पै ४, ७, १†;
१६, ५५, ३, ५६, ३;
५७, ३; -क्ष्यो^{१०} मा २१,
४८, का २३, ६, १; -क्ष्यो^{११}
तै ३, २, ५, ४^०, ५, ५, ९,
२^०, शौ ५, ४, १०, ६, २४,
२^०; १२७, ३, पै १, ३१,
४; १९, ३२, १९, २०,

३६, ७, ८, -क्ष्यो^{१०} मै
१, ६, ७†; काठ २०, ६;
क ३१, ८; शौ १, २७,
१; ४, ३, ३, ५, २३, ३,
२९, ४; ६, ९, १^३; ७, ३७,
१, पै १, ५५, ३, २, ८, ३,
३३, २; ३, १०, २^३, ४,
२०, २, ६, ६, १^{१४}, ७, २,
३^{१५}; ८, ३, ८^{१६}, १०, ७^{१७},
१३, ९, ५^{१८}; १४, १७^{१९};

१६, ५३, २^{२०}, ९६,
८^{२१}, १३७, ३^{२२};
१९, ३१, ४; ४३,
१, २०, ३०, ८, ६०,
८
अक्षि-क]-अन्^०
†अक्षि-पुत्र^१-पत्र क्र ६,
१६, १८, १०, ११९, ६,
काठ २०, १४; कौ २, ५७;
जै ३, ६, ३.

१) उदात्तस्वरितयोः (पा ८, २, ४) इति स्वरितोत्सर्गे उदात्तयण (पा ६, १, १७४) इति व्यवस्थापको नियमोऽनुशिष्टो भवति । तस्य नियमस्य विद्यमानेऽपि चारिताध्यायस्वरितोऽस्मिन् प्रवृत्त्यभाव शुक्लयजुर्निघ्नः द्र. । शाखान्तरीयायास्तत्प्रवृत्तेऽपलम्भात् (तु. ना. ३. रूपम्) ।

२) पाभे. अक्ष- > अक्षौ. टि द्र. ।

३) सपा. माश्रौ १, ३, ४, २३ अक्षो इति पाभे. ।

४) पाभे. अक्षिभ्याम् पै १९, ७, ९ द्र. ।

५) स्वरितत्वं विभक्ते सर्वनामस्थानत्वाद् उदात्तविषयत्वाभावाद् द्र. (तु. नापू. टि.) ।

६) इह मूको. अक्षौ इति च अक्षौ इति चापि भवनः । तेन मूलतः २अक्ष- इत्यस्य अक्ष्यर्थे सद्भाव द्र. ।

७) पाठः? अक्षौ इति मूको? अक्षौ (<अक्ष-) इति स्त्रीवृत्तः. मौलिक-पाठः संभाव्येत (तु तत्रत्य विप मधु-संहारी इति) ।

८) अक्षौ इति मूको. । अत्र सन्नियोग-पठितात् स्त्री-विषयाद् हलन्ताद् नास् इति शब्दाद् भवेद् एतत् सुकल्पं यथा अक्ष- इति शब्दस्य अक्षौ इति रूपं विवक्षितं न तु अक्षी->अक्ष्यौ इति । भवत्येव तादृश शाखान्तरे पाठ (तु. शौ ५, २३, ३) । परं तत्र नास् इत्यस्यापि स्थाने नासा इति रूपं प्रयुक्तम् उपलभ्यते । अत उभयोः शब्दयोर्विषये तत्तच्छास्त्रीयः पाभे. इति वक्तुं पार्थेयः । यथेवमभ्युपगमः स्यात्तर्हि नास् इति शब्दवत् अक्ष- इत्यपि शब्द स्त्रीविषयः स्यादित्यपि संभाव्येत (तु. नापू. टि.) ।

९) अक्षौ इति मूको. न तु ततश्छान्दसमानुकूल्यमिव जायते । मुपा. अपि चिन्त्यः प्रमाणाभावात्. शौ ४, ९, १

इत्यत्र हि अक्षम् इति भूयष्टकोशानुमतः पाठो भवति । सा. तु तत्र अक्षम् इति पपाठः । प्रकरणाच्चेह चक्षुरर्थ एवाऽपेक्ष्यते न तु तदाश्रितम् तादृश कोऽन्योऽर्थः । यथा पूर्वम् आज्ञनस्य वृत्र-कर्त्तृनिकया साम्यमुक्तमेवमधुना तदीयं पर्वत-नेत्रत्वमुत्प्रेक्षितुमिष्टमित्यस्य सुवचत्वात् । अतो द्वौ विकल्पौ भवत । अक्षौ इत्यत्रामाणिकः पाठ एव समीचीन इत्येक । कोशीय अक्षौ इत्येव मौलिक पाठ-स्तदनन्तरं च त्वम् इत्यस्य वाऽन्यस्य वा कस्यचिच्छब्दस्य प्रमादज्ञो भ्रंश इत्यपरः । तद् भूरिविमुद्रयोऽयं विषयः ।

१) अक्षौ इति मूको स्पष्ट पठ्यते । तद्विशेषणतया पार्श्वधृताद् दुरुहाद् नकरणी इति शब्दादेतत्तावत् सूहं स्याद् यदत्र स्त्रीविषयस्य हलन्तस्य अक्ष- इत्यस्याऽभीष्ट रूपम् अक्षौ इति । पै १३, ९, ५ इत्यत्र मोक्षौ इति मूको. अक्षौ इत्यस्यैव समर्थको भोज तु कथमपि अक्ष्यौ इत्यस्येति सुवचम् । पै १३, १४, १७, १६, ५३, २ इत्यत्र च स्पष्टम् अक्षौ इत्युपलभ्यते । पै १६, ९६, ८ इत्यत्रत्यः अक्षम् इति पाठोऽपि पूर्ववद् अक्षौ न तु अक्ष्यौ इति संकेतयत् । तत्रत्यो लेखकप्रमादश्च पठ्यतयसाम-मुलभाऽऽलस्य-कारित इत्यपि संभाव्येत । पै १६, १३७, ३ इत्यत्र चान्ततः स्पष्टमेव अक्षौ इति पठितं भवति । प्रकरण-संगमनं च तत्रत्यम् अक्ष- इत्यस्य स्त्रीविषयत्वे पर्यवस्येदित्यप्यनुसंधेयम् (तु यद्-> यौ इत्यत्र पै १६, १३७, ३ टि.) ।

२) अक्षौ इत्येव पाठः संभाव्येत । विमर्श नापू. टि. द्र. ।

३) उस. उप. ✓पत्र (गतौ) + क्रिप् प्र. । कृत्स्नः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । अत्यल्पमित्यर्थे वा. क्रि. वि. द्र. ।

अक्षि-भू^a - भुवः^b मा २३,
२९; का २५, ६, ९; शौ २०,
१३६, ४.
अक्षि-वेप^c - पम् पै २०, ५०,
७
? अक्षी-भग - गः खि ५, २२,
४^b
अक्षया(क्षि-आ)मय^d - य.
काठ २७, ८
अक्षु^e - क्षुः ऋ १, १८०, ५; -क्षुम्

शौ ९, ३, ८, पै १६, ३९, ८.
अक्षु-जाल^f - लाभ्याम्^g शौ
८, ८, १८.
अक्षु-माला - लाभ्याम्^g पै
१६, ३०, ६.
अक्षु^h -
अक्षु-यावन्ⁱ - वानः ऋ ८,
७, ३५.
अक्षुया^j तै ५, २, ७, ५२,
१०, ४, ५, ३, ५, ३, ४, ५, ११,

६, २, ८, ३, ३, ६, ३, १०, ६;
मै ३, २, ८, ३, ९, ६, ३, ८, ९, १०,
३२; काठ २०, ९, २१, ७, क
३१, १११.
अक्षुया-दुह^k - धुकु ऋ १,
१२२, ९.
अक्षुया-स्तोम^l - >
अक्षुयास्तोमी(य >) या^m -
या. तै ५, ३, ३, ११.
अक्षुयⁿ - क्षयम् शौ ४, ९,

^a) उस किबन्ते उप. प्रकृतिस्वर (पा ६, २, १३९) । °भू इति ह्रस्वान्तं प्राति. अनुमन्वान. म चिन्त्यः । अत्र च बाह्वृचाना पाभे. अवधेयः । तद् यथा । काश्मीरीये मूको अक्षीभगो इति पाठः । स एव च खि ५, २२, ४ इत्यत्र मुपा. । तदीयमूलकशान्तरीयोऽपरः पाठः सत्यसाक्षीवगो यथा इत्यपि भवति (तु. खि ५, २२, ४ टि.) । पूर्वस्मिन् पादे सकथना प्रमाणभूतेन नार्या देशनस्य श्रावितस्योपमानमुखेनोपबृंहणे मन्त्रस्वारस्यात् सक्थि-साकक्ष्य-स्थापनाय सत्यस्याक्षिभुवा यथा इति तृतीयान्तः पाठो मूलतः प्रवृत्त इति संभाव्यते । तन्निश्चयस्तु भूयस्तथा याजुर्व-मूलकशान्तेवर्णपेक्ष इति तत्परा अभियुक्ता लब्धसंकेताः स्युः । शौ. तु सकुला इति नारी-विशेषण श्रावयति । भूयिष्ठ-मूलकशीय-साक्ष्यादपि स एव पाठो लब्धप्रतिष्ठो भवति । अतस्तच्छाक्षीयः पाठ अक्षिर्भुवः इति प्रथमान्त एव साधुरितं विवेकोऽवधेयः । अर्थः शोधश्च विष्टीमिन्-टि. द्र. ।

^b) सपा. अक्षिभुवः (शांश्रौ १२, २४, २ लाश्रौ ९, १०, ६ प्रभृ) <> ? अक्षीभगः इति पाभे. ।

^c) भाप (अक्षि-स्फुरण-) । षस. ।

^d) षस. ।

^e) नाप । उन् प्र. (तु. पाठ १, ९ पा ६, १, १९७) ।

✓ अक्ष (व्याप्तौ) इत्यस्य व्युत्पत्तिपक्षे तु क्नुन् प्र. उसं (पाठ ३, १५७) । निस्स्वरः ।

^f) जालदण्ड-पाशयोः द्रस. । सामान्यः समासस्वरः ।

^g) सपा. परस्परं पाभे. ।

^h) विप. । नन् प्र. (तु. पाठ ३, १०; वैतु. पाठ ३, १७) । ✓ अक्ष (व्याप्तौ) + वनः प्र इति ।

ⁱ) विप. (अक्ष- [मस्ताम्]) । उस. उप. ✓ बा + वनिप्

प्र. कृत्स्वरः प्रकृया । अक्षण- इति न. वा. क्विप् द्व । (?WAG २, २८ b, ५५ d) अक्षुया-यावन्- > नैप्र यनि. इति, सा [पक्षे] पूष अक्षुणः [ष १] इति? ।

^j) इह अक्षण- इत्यस्य भावप्रधानो निर्देशो वक्तव्यः । ततश्च तिरोभावेन कौटिल्येनाऽसारल्येनेत्यादि-तृतीयान्त-सकक्षीभूत-शब्दान्तरवत् क्रियाविशेषणतायोग सुवच । पाप्र (७, १, ३९, ६, १, १६३) याच् प्र. तृतीयार्थे चित्स्वरेणान्तोदात्तश्च । विशेषस्तु ? अक्षुया- [ट द्र.]

^k) वि^l. (जन-) । उस. किबन्ते कृत्स्वरः प्रवृत्त्या (पा ६, २, १३९) ।

^l) =मन्त्र-भेद- । वस पूष. प्रकृतिस्वरः ।

^m) = [मन्त्रविशेषैरुपधीयमान-] इष्टका-विशेष- । तस्येदमित्यर्थे > इय. प्र. उस. (पा ४, २, १३८) तत्स्वरश्च (तु भा) ।

ⁿ) तु. पै ६, ६, १ यत्राऽतिशयोक्तिमुखेनाऽऽजनस्य वृत्र-कनीनिकात् च त्रिककुत्-पर्वताऽक्षित्वं च श्रावित भवति । इह तु तस्य केवलमुत्तरं विशेषणमभिप्रेत्य पर्वताऽक्षयत्वं श्रूयते । तद्वति विमर्शः किमेतद् अक्षयम् इति । उच्यते । अक्षि अक्षे अक्षिणि वा भव तदर्थं हित वाऽक्षयम् इति यत् प्र. (पा ५, १, ५) । प्रथमे कल्पे दृष्टिशक्तिप्रायो भवेद् वाक्याऽन्वयश्च वृत्र-कनीनिकात्-दिशा दृष्टिशक्तित्वाऽऽरोपपूर्वकमतिशयोक्त्यैव साध्यः । द्वितीये कल्पे तु वाक्यभेदेनाऽन्वय द्र. । तद् यथा पर्वतस्याऽसि इति तत्-प्रभवत्वात्तदीयोऽसीत्याज्जनाऽभि-जनोपवर्णनपरमेकं वाक्यं कर्तव्यम् । अक्षयमसि इति नेत्रोगाऽग्रहत्वात् तदर्थं हितमसीत्युक्तविशेषणाऽन्त-रोपवर्णनपरं चापरं वाक्यं कर्तव्यमिति । यद्वा भाव एव प्र. स्यात् । एवमप्यक्षणे दर्शन-साधकता-द्वारा तद्भावस्य

१०, १०१, ६; मा १८, १०^a,
३८, २६^b, का १२, ४, ३^a; ३८,
६, १^b; तै १, ६, ५, १०; २, ४,
१४, १०, ३, ११, ७[†];
४, २, ५, ५[†]; मै १, ४, २^{१०};
७^{१०}, काठ ३८, १४[†], ४०, १०;
† कौ २, ८५७, ९५४, शौ ३,
२४, ४^{११}; ७; २९, ४, ५, ४, २७,
२; ७, ८६, ६^{१०}; १८, ४, ३६^h,
१०, ५४, ४, २०, ७१, १३[†];
पै १, १०२, ४^{१०}, ४, ३५, २, ५, ४०,
८; ११, ५, ४, ८, १२, २, १४, १८,
७०, २, -तस्य शौ ७, ८०, ४,
-† ता क्र ३, ४०, ७; ९, ६८, ३,
शौ २०, ६, ७; -ता: काठ ४०,
१३^२; शौ १, १५, ३; ६ १४२,
३^१; ७, ८६, ६, १०, ६, १४; पै १,
२४, ३; १६, ४३, ७^१, ७०, १०,
-ताम् तै ३, ३, ११, ३^१, मै ४,
१२, ६^१; शौ ७ १७, २^१, ८५, २;
१८, ४, ३२; पै २०, २, ४^१;

-ते क्र ९, ११३, ७, मै ३, २,
६॥, -तौ शौ ९, १, ७; पै १६,
३२, ६ [०त- अन्^०]
अक्षि(त>)ता-वसु^k-सुम् क्र ८,
४९, ६; खि ३, १, ६.
† अक्षितो(त ऊ)ति^१- -तय. क्र
८, ३, १५, मै १, ३, ३९, कौ १,
२५१, २, ७१२, जै १, २६, ९,
३, ५८, ९, शौ २०, १०, १, ५९
१, -ति: क्र १, ५, ९, ६ २४,
१, शौ २०, ६९, ७, -तिम् क्र
४, १७, १६

अक्षितव्या- ✓ अक्ष (वेधने, लक्ष्म-
करणे) द्र.

१अ-क्षिति^m- -तय. तै २, ४, १४, १,
मै ४, ९, २७, १२, २; काठ १०,
१२, पै १, १०२, ४; -ति क्र ११,
४०, ४ (५, ३४, ७), L (३, ९,
१) ८ १०३, ५, ९, ६६, ७.

२अ-क्षितिⁿ- -तये पै १६, ७०, २, १०,
२०, ४१, ४, -ति: का २, ३, ८^०,

तै ४, ७, ४, २^{१०}; मै २, ११, ४^a,
काठ ५, ५०, १८, ९^a, क २८, ९^a,
शौ ११, ९, २५, १०, ४; २६; पै ५,
४०, ७; १६, ८४, ४, ८५, ४,
८७, ६; -तिम् खि ४, १२, २,
॥ तै १, ७, १, ६; ३, ४, मै ४, ९,
२७^{१०}, १२, २, काठ १०, १२,
शौ १८, ४, २७; पै ५, ८, ८^०,
४०, ४, ५, -तयै मा ६, २८, का
६, ७, ६, तै १, ३, १३, २; ६, ३,
३, ७, ३, ४, ६ ४, ३, ४, मै १, ३,
१, ४, ५, २॥, कठ ३, ९, ५, ५;
८, १३, क २, १६, ८ १

अ-क्षियत्^p- -यन्तम् क्र ४, १७,
१३

अक्षी- ✓ अक्ष (व्याप्तौ) द्र.

अ-क्षीयमाण, णा- -णम् क्र ३, २६,
९, तै ३, ३, ११, ४; शौ ७,
२१, ३, पै ५, ४०, ४, २० ४, १,
-णस्य तै १, १, १०, ३; काठ, क
१, १०, -णा क्र १, १५४, ४,

^a) सपा. अक्षितम् <> अक्षिति: इति पाभे ।

^b) सपा. तै ३, २, ६, २ अक्षितम् इति पाभे ।

^c) पाभे. अक्षित: तै १ ६, ३, ३ द्र ।

^d) सपा. शांश्रौ ५, ८, ४ या ५, १६ अक्षितम् इति
पाभे ।

^e) सपा ऋ १०, १०१, ५ अनुपक्षितम् इति पाभे ।

^f) पाभे. अक्षत: पै ५, ३०, ४ द्र ।

^g) सपा. अक्षितम् <> अक्षितिम् इति, पै २०,
४१, ४ महान्तम् इति पाभे ।

^h) सपा. आपश्रौ ४, ११, ३ प्रष्ट. अक्षीयमाण इति,
तै ३, ७, ६, ११ अक्षितपया इति च पाभे ।

ⁱ) अक्षित: इति BKA. शोध: ।

^j) = सपा आपश्रौ ६, १४, १६ आपनं २, ११, ३ या
११, ११ । शांश्रौ ९, २८, ३ शांश्रु १, २२, ७ अक्षितिम्
इति पाभे ।

^k) विप. (इन्द्र-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वर: (पा ६, २, १) ।

अथवा तस नञ्स्वर स्यात् उप च बस स्यात् । उभयथापि
स्वरे च तात्पर्यं च सामान्यं द्र । पूष साहितिको दीर्घः
(तु पया ०त-वसु- इति) ।

^१) विप (इन्द्र- रथ-) । समास-स्वरार्थ नाप्.
टि द्र ।

^m) विप. (आदित्य-, श्रवस्-) । तस नञ्स्वर: । उप.
क्षिति- < ✓ क्षि (अण्) + कर्तरि क्तिच् प्र. औणादिक ।
एवं क्ति नाड. क्तिञ्चन्तोत्तरपदात् सुभेदेऽस्मिन् प्राति.
सा (ऋ १, ४०, ४) बस. (तु L अर्थापयन्तः) स्क
वै Pw प्रमृ.) इति च नञ्सुभ्याम् (पा ६, २, १७२)
इत्यनुशिष्ट स्वरश् छन्दसि सर्वविधविकल्पाश्च भवतीति
चाह, तन्निष्प्रयोजनप्रयासमात्रं द्र ।

ⁿ) उर. भोर् क्तिञ्चन्तम् इतिमात्रम् नाप्. विशेषः
द्र ।

^०) ०ति इति शोध: (तु ? आद्येतम् टि) ।

^p) तस. नञ्स्वर: । उप. < ✓ क्षि (निवासे) ।

<p>-णाः मा १७, ३; का १८, १, ४, तै ४, ४, ११, ४; मै २, ८, १४; काठ ४०, १३; -णे पै २, २३, ५</p>	<p>१०, ३२, ७. ?अ-क्षेम^{१०} -मम् पै १४, २, ३ ॥अ-क्षोधुक, का^१ -क मै १, ४, ११, ६, ४, ५; ११, ३, २, ७, ४, १, १३, काठ २०, ७, २५, ५, २८, १, ३१, १०, क ३१, ९; ३७, ७, ३९, २, ४४, १, ४७, १०, -काः तै ७, ४, ११, २, ५, ९, १; मै ३, ८, ६; ४, २, १४ काठ ३३, ३.</p>	<p>११ अ-खर्व, र्वा^{१०} -र्वाम् ऋ ७, ३२, १३, शौ २०, ५९, ४, -र्वा^१ मै ३, ७, ४॥, -वेण तै २, ५, १, ७॥.</p>
<p>अक्षु-√अक्ष (व्याप्तौ) द्र अ-क्षुध^१ -क्षुत् मा १८, १०, का १९, ४, ३, तै ४, ७, ४, २, ५, ४, ८, २; मै २, ११, ४, ३, ४, १॥, काठ १८, ९; क २८, ९</p>	<p>?अक्षौररसमलपतु^{१०} पै २, ८१, २ अक्षण्या प्रभृ, अक्षण-यावन्-, ?अक्षय-√अक्ष (व्याप्तौ) द्र ?अक्षिली^१ शौ २०, १३४, ६.</p>	<p>॥अ-खलति^{१०} -ति काठ २८, ८; क ४४, ८. अ-खात^{१०} -तम् शौ ५, १३, १; पै १९, ५४, ९. अ-खि(द्र>)द्रा^{१०} -द्रा^१ तै ३, ५, ८, १; काठ २९, ५^m, ३९, २ⁿ, क ४५, ६.</p>
<p>अ-क्षुध्य^१ -ध्याः शौ ७, ६२, ४, ६, पै ३, २६, ३.</p>	<p>अक्षयत्^{१०} -ध्यताम् मै १, ६, ३, ५, -ध्यन् तै ५, ४, ४, १, काठ २१, ७.</p>	<p>अ-खिल^{१०} -ल. पै ५, ३, ८.</p>
<p>अ-क्षेत्रविद्^१ -वित् ऋ ५, ४०, ५.</p>	<p>अ-खनत्^{१०} -नन्तः^१ ऋ १०, १०१, ?अखल > अखल-ल^{१०} ></p>	<p>अ-खिल^{१०} -ल. पै ५, ३, ८.</p>

*) तम. नञ्स्वरः। उप.√क्षुध् + भावे क्तिप् प्र.।

१) बस। नव उत्तरं क्षुध् + यत् प्र. अन्तोदात्तश्च (पा ५, १, ६७; ६, २, १७२)। उप गृहविशेषण समासश्च गृहविशेषणमित्यभिसन्धिः। तस. उप गृह-विशेषणं सद् गृहविशेषणतयोपचरितमिति दवीयांसमिव मार्गं संकेतयन् सा. चिन्त्य.। तदुक्तदिशा यद्यतोश्च (पा ६, २, १५६) इत्यन्तोदात्तेऽविशेषः। यदपि उप. य-प्रत्ययान्ततया तेन प्रत्यपादि, तदायलक्षणं स्यात्। यत्-प्रत्ययौत्सर्ग्यदर्शनात्। सपा हिश्रौ ६, ७, ८ हिग्र१, १९, १ अनइया इति पाभे।

०) तम.। नञ्स्वरः।

४) विप. > नाग. (अपरिचित-).। तस नञ्स्वर। उप यद्.।

०) पाठः^१ √क्षिप > क्षेप- > -पम् इति शोधः (तु. मूको. सस्थ वाजीकार- इत्यस्य श्रुतिश्च)।

१) कृत्योक्त- (पा ६, २, १६०) इति नव उत्तरस्य उक्-प्रत्ययान्तस्यान्तोदात्ताऽनुशिष्टेरवाद् असं.। नञ्स्वरः सामान्यः द्र.।

६) पाठः^१ अक्षोर अरसम् (?अलसम्) अपलुपतु इति शोधः। (अक्षु- >) अक्षोर [५१] तत्रत्यं टि. द्र., वेतु. BKA. अक्षो रसम् उपलिप्यतु इति शोधः^१

४) कौन्तापान्तरसामान्येन वैकृतभूयस्त्वयुतः, पाठ।

अ-शिक्षिषु- इति प्राति अत्र स्यादिति R.W.।

?पुच्छिलीयते टि द्र।

१) यत्तु G.W अखनन्त इति मुग इति मन्प्रमानो लङि रूपमाह तच्चिन्त्यम्।

१) मुपा. स्वरः? तु. टि. अकाणा-।

५) विप (अदीना- [प्रजा-])। उप. < √खिद् + रक् प्र. (पाठ २, १३)।

१) 'खि' इति तै।

५) अच्छिद्रा इति सात.।

५) सपा. मै २, ७, १६ अच्छिन्नपत्र. इति, मा १३, ३० का १४, ३, ४ माश ७, ५, १, ८ अच्छिन्नपत्रा. इति, वैश्रौ १८, १८ : १ अघोर इति, आपश्रौ १६, २५, २ हिश्रौ ११, ७, ४२ अघोरः इति च पाभे.।

०) विप (अच्छिन्नगमन- [अख-])। बस. उप. √या + मनिन् प्र.।

५) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२)। उप. यद्.।

१) इष्टजन-संदर्शनाऽऽदि-जात-प्रमोदविशेषसूचकतया क्रियमाणस्य शब्दविशेषस्याऽनुकरणम् अखल- इति, तल्लातीत्यर्थाद् विशेषणतावचनोऽयं शब्द. द्र.। यत्तु सा. अनुसरद्भिः कैश्चित् (तु. P.W. B.W. G.W. M.W.) समग्रस्याऽस्य अखल- इति शब्दस्य शब्दविशेषाऽनुकरण-स्वरूपता प्रत्यपादि तदसत्। उदा-हियमाणायां श्रुतौ हि पुत्रदर्शनेन पितुरनखलतयाऽ-

अखली ✓ क, अखली-कृत्य^a
 क्र ७, १०३, १
 अ-गत^b - गतः तै ५, १, ५, ८, ६,
 १, १, ५, काठ १९, ५; क ३०,
 ३; -तम् तै २, ६, ३, ५॥;
 -तस्य शौ ११, १२, १६,
 १४, २, ७४, पै १८, १४, ४.
 अ-गतश्री^b - श्री तै २, ५, ४, ४॥
 अ-गता (त-अ) सु^b - सु मै ४, ७,
 २॥
 अ-गद्, दा^b - द शौ ४, १७, ८, ५,
 २९, ६-९, पै १, ५८, ४, २, २६,
 ५; ५, ९, ५, १७, ६; १८, ५१^१;
 १३, ९, ७, ८, ११; १५, १५, ९;
 -दम् क्र १०, १६, ६६, ९७, २.
 मा १२, ७६^१; का १३, ६, २^१,
 तै ३, ४, ९, ३॥; ४, २, ६, १^१,
 ५, ७, १३, १, मै २, ७, १३^१;

काठ १६, १३^१; ५३, ३; क २५
 ४^१, शौ ५, ४, ६; ६, ९५, ३,
 १८, ३, ५५^१, पै २, २६, ३, ११.
 ६, २^१, २०, १४, १^१; -दाम्
 पै १९, ४४, २^१, -दे पै २०,
 ५५, ३.
 ? अगम्^१ पै १९, ३६, १२.
 ? अगमानजिमपय पै २०, १३, ६
 अ-गर्तमित्^k - तम् काठ २५, १०^१;
 २६, ५; क ४०, ३^१, ४१, ३
 अ-गव्यूति^d - ति क्र ६, ४७, २०.
 अगु(ऽ)स्ति^m - स्तिम् शौ ४, २९,
 ३, पै ४, ३८, ३.
 अगस्त्यⁿ - -स्त्य क्र १, १७०, ३,
 -स्त्य. क्र १, १७९, ६; १८० ८;
 ७, ३३, १०, खिर, १, ७०, मै २
 १, ८॥; काठ १०, ११॥; शौ
 ४, ३७, १, १८, ३, १५; पै १३,

४, १, -स्त्यम् क्र ८, ५, २६;
 -स्त्यस्य क्र १०, ६०, ६; खि५,
 ३, ६, तै ७, ५, ५, २॥; ॥ मै २,
 १, ८; ४, २, ९, ॥ काठ १०, ११;
 ३४, ४, शौ २, ३२, ३; ५, २३,
 १०; पै २, १४, ५; ९, ७, ७,
 २०, ५८, ८; -स्त्ये क्र १, ११७,
 ११; १८४, ५, -स्त्येन पै १०,
 १२, ५
 आगस्त्य^p - -स्त्यः पै ८, १५, २
 अगस्ती^q - स्ती पै ८, १२,
 ७.
 अ-गिरौ(रा-ओ)कस्^r - कस् क्र १,
 १३५, ९
 अ-गुप्त^b - सप्त तै ५, ६, ६ २
 अ-गृमी (<ही)त^b - त क्र ८, ७९,
 ९.
 अ-गृहीत-शोचिस्^s - चिष क्र ५

खलीभावो निर्दिशितो भवति । एवं तावद् अखलेत्येतद्-
 विशिष्टत्वे तस्य तात्पर्य-पर्यवसानाद् विशेषणतावचनोऽयं
 शब्दः द्र. । एवं च सति कामं शब्दाऽनुकरणमात्र
 अखलेति शब्दोऽव्ययत्वा प्रयोगमर्हति । यथा खादकरोति
 इति खादिति करोतीति वा भवत्येवं म्यात्राम अख-
 करोतीति अखलेति करोतीति वा । अखल- शब्दस्तु
 अखलेति शब्दाऽनुकरणयुक्तत्वमुखेन पितृविशेषणता-
 वचनतामापादितस्ततोऽन्यो नाऽव्ययमिति सुवचम् ।

^a) अनखलम् अखलं करोतीत्यर्थे च्विः प्र. (पा ५,
 ४, ५०) । एवं चैन प्रत्ययार्थं शब्दाऽऽभासकल्पनया तिरो-
 भावयन्त. सा. तदनुगताश्चार्कानानां केचित् (तु PW.
 MW प्रभृ) नितरा शोच्या भवन्ति । ^१कृत्या इति
 ल्यबन्तस्य साहितिको दीर्घः ।

^b) तस. नखर. ।

^c) उप. बस ।

^d) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^e) विप., भाप. (आरोग्य- [तै ५, ७, १३, १
 प्रभृ.]) ।

^f) सपा. क्र १०, १३७, ५ अरपाः इति पाभे. ।

^g) सपा. तैजा ६, ४, २ अनृणम् इति पाभे. ।

^h) सपा. शौ ६, ७१, १ सुहुतम् इति पाभे ।

ⁱ) =मपा काश्रौ २५, ९, १५ आपश्रौ ९, १८, १२ माश्रौ
 ३, ५, १४ । तैजा ३, ७, ३, ६ आश्रौ ३, १०, ३१ आपश्रौ
 ९, ४, १ अगदम् इति पाभे. ।

^j) अघ- > -घम् इति ?

^k) विप. पुं स्त्री. (औदम्बरी-, यूप-) । तस. उप
 गर्न- + √मि + क्रिप् प्र ।

^l) सपा मै ३, ८, ९ अनिखाता इति पाभे ।

^m) =कषि-विशेष- । पपा. अनवप्रह । अग- + √अस्
 (क्षेपणे) + तिन् प्र. (पाउ ४, १८०) नित्स्वरश्च ।
 शकन्धादित्वात्परूपे उप. स्वर प्रकृत्या (पा ६ १,
 १९७; २, १३९) । विस्तरस्तु वैश. द्र. ।

ⁿ) =अगस्ति- । स्वार्थे यप् प्र. । स्वरश्च पूर्ववस्थ ।

^o) सपा खिसा २, १० अगस्तिः इति पाभे. ।

^p) व्यप. । अपत्येऽर्थे अण् प्र. (पा ४, १, ११४) ।

^q) स्त्री. बहु. <आगस्त्य- (तु पा २, ४, ७०) ।

^r) विप (वात-) । तस. नखर. उप बस. गिर- >
 तृ१ इति वै सा. GW.; गिरि- > स१ इति LB ORN
 HL. GRV. । विभक्तेः अङ्क द्र. ।

^s) विप. (अग्नि-, एत-, नाक-) । उप. बस. ।

५४, ५, -चिषम् ऋ ५, ५४, १२; ८, २३, १, कौ १, १०३, जै १, ११, ७.	अगो-ता ^१ -ताम् काठ ३८, १३, शौ ४, १७, ६; पै ५, २३, ८; -तायै ऋ ३, १६, ५.	-ह्य ऋ ८, ९८, ४ ^१ , शौ २०, ६४, १, -ह्यम् ऋ १, ११०, ३, १०, ६४, ३, -ह्यस्य ऋ १, १६१, ११, ४, ३३, ७
अ-गृहीत, ता ^१ -तम् काठ ३५, १०, क ४८, १२, -ता तै ३, २, १, २, ६, ४, २, १, मै ४, ५, १, -तेभ्य तै ७, ३, १९, १, २०, १; काठ ४३, ९, १०.	अ-गोअर्ध ^१ -धम् तै ६, १, १०, १ ^३ अ-गोपा ^१ -पाः ऋ २, ४, ७, ७, १८, अग्ध ^१ -अग्धा(ग्ध-अ)द् ^१ -ग्धात् १०, -पाम् ऋ ३, ५७, १.	अग्नापवमानै- प्रभृ., अग्न्यायी- तै ३, ३, ८, २.
अ-गृहीत्वा ^१ तै ३, २, १, २, ५, ७, १, १, मै ३, ९, १.	अ-गोरुध ^१ -धाय ऋ ८, २४, २०, जै ४, १७, ८, शौ २०, ६५, २.	अग्नि (बप्रा) ^१ -अग्नयः ऋ १, ५०, ३, ५९, १, १२३, ६; १२७, ५; १६४, ५१, २, २८, २, ३४, १, ३, २२, ४, २६, ४, ४, ४५, ५; ५, ६,
अ-गो ^१ -गोः ^१ ऋ ८, २, १४, कौ १, २२५, २, ११५५, जै १, २४, ३	अ-गोह्य ^१ -ह्य, > ह्य ऋ १, १६१, १३, †कौ ^१ १, ३९३, २, ५९७ †जै ^१ १, ४४, १; ३, ४८, १३;	

१) तस नञ्स्वर ।

२) तस नञ्स्वर । अत्र यस्या. व्युत्पाद्यमानस्य उप
स्तुतिस्तोत्रन्यतरस्मिन्नर्थ औपचारिकी वृत्ति (तु. निघ १,
११; ३, १६) । यत्तिवह सा गो- इति प्राति ✓मै
इत्यस्मात् निष्पादयन्परमिव गो-शब्द बोधयामास तद्
मौलिकप्रमाणान्तराभावे विमर्शविशेषाऽपेक्षमिव वाच्यम् ।
भूयानप्येतद्-विस्तरः वैश. अनुसन्वेय. । यदिह वस.
इतीवामिसन्धाय PW प्रभृ अर्वाञ्च (तु ORN.) अगु-
इति (GW. अगो- इति वापि) प्राति. आहुस्तच्चिन्त्य
भवति । तथात्वे ह्यन्तोदात्त स्यात् (पा ६, २, १७२) ।
तथा स्वरतस्तत्-सकधे सुगु- इति श्रूयते (तु. ऋ १,
१२५, २) ।

३) तु सस्य. टि. रयि- > -यि ।

४) भावे तलि लिट्स्वर (पा ६, १, १९३) ।

५) विप. (सोम-) । तस उप. वस ।

६) विप (पशु-, धेनु-, गो-) । *सु (<सह)-गोपा-
इति मूलतः वस. सतो नञ्-पूर्वत्वे तस स्याद् नञ्स्वर ।
अजम्भ्यसकारलोपश्च प्राकृतिक. द्र. । यद्वा नञ्सुभ्याम्
(पा ६, २, १७२) इत्यत्राऽपवादमुपसंख्याय वस. एव स्यात् ।

७) वि^१. (इन्द्र-) । तस. नञ्-स्वर (पा ६, २, २) । उप
उस. गो- + ✓रुध् + कर्तरि क. प्र (पावा ३, २, ५) । पूष. गो-
=स्तुति- इति प्राञ्च, GBV. [पक्षे], =धेनु- इति अर्वाञ्च ।

८) विप. ([अगृहणीय-] अग्नि-, इन्द्र-, सवितु- Lया ११,
१६) । तस. वृत्त्योकीयस्य प्राप्तस्य अन्तोदात्तस्य (पा ६, २,
१६०) अपवादः उस्सं (तु. अ-जोष्य- प्रभृ.) ।

९) सपा परस्परं पाभे. ।

१) होमेनागन्तम् अग्नमित्यभिप्रायेण सा. व्याचष्टे ।
एवं चात्र अग्नि-ध- इत्यस्यैव मध्यवर्तिनी नि इत्येतस्य
लोपात्मको विकारः स्यात् । अग्नौ धीयते इति चास्य
व्याख्यानं सुलभम् । अनुपदम् अहुताद् इत्यस्य शब्दस्य
श्रवणाच्च हुताद् इत्यर्थे अग्धात् इत्यस्य प्रयोगः सुकल्पः ।
यत्तु MW. सायणीय व्याख्यानं दग्ध- इत्यस्माद्
अनर्थान्तरमित्याह, तच्च । दग्धमात्रात् सायणोक्तदिशा
हुतपर्यायभूतस्य अग्धस्य भेद-दर्शनात् । अथवा, गध-
इति ✓घस इत्यस्य छान्दसं क्तान्त रूपं भवेत् (तु MW.
अग्धाद्- इत्यत्रैव) । यथा सुगिधश्च मे (मा १८ ९)
इत्यत्र क्तिनि भाव-वचनस्य गिध इत्यस्य श्रवणं भवति ।
एवं च न गधम् अग्धम् इति कृत्राऽन्येन केनाप्यजग्ध-
पूर्वम् अग्रेरेव कृते प्राथम्येन समर्पितमित्यर्थपर्यवसानाद्
हुतेत्यर्थलाभः सुलभः । प्रथमे सायणीये वलेऽन्तोदात्तता
द्वितीये चाऽऽद्युदात्ततेत्यर्थसाम्येऽपि भूयान् विशेषः । निहत-
पूर्वपदमात्रतया श्रवणोपलम्भाद् विनिगमनाऽन्तरस्य
चाऽऽदर्शनात् कनरो योगः साधीयानिति विवेक्तुं नोपलभ्यते ।

२) विप (अग्नि- [तु वैप ४] अद्धाद्-, [अग्धाद्- टि
च]) । उस उप विडन्ते कृत्स्वरः प्रकृत्या (पा ३, २,
६८; ६, २, १३९) । सपा माश्रौ २, ५, ५, २०
? अग्धात् इति पाभे. ।

३) व्यु^१ ? <अग्नि- [अग्नि-] इति माश्र २, २, ४, २
प्रभृ; अङ्ग- वा अग्र- वा + ✓नी इति या ७ १४, अ
(<✓इ) + ग् (<✓अञ्ज वा <✓दह वा) + नि-
(<✓नी) इति शाकपूणि (तु. या.), अ(<नञ्) +
✓कनू इति स्थौलाष्टीविः (तु. या.) ।

६; ८७, ३; ६, ७; ६, ६६, २; ७, १,
४, ७२, ४; ८, ३, २०, १९, ३३,
२८, २; ४३, ४, ५; १०, ३५, १,
६; १३; ४६, ७; ८८, १८; मा ८,
४०†, १२, ५०†; १३, २५†; १४,
६†, १५†, १६†, २७†; १५, ५७†;
१८, ३१; ६७, ३३, १†, २†; ५२;
३५ ८, का ८, १५, १†; १३,
४, ६†; १४, २, ११†; १५, १,
५†; ४, ३†, ८, ५†; १६, ७, १†,
२०, १, २; ४, ९; ३२, १, १†, २†;
४, ९, ३५, ४, ७; तै १.७, ७, २,
२, ५, ८, ६†; ३, २, ८, ३; ४, २,
४, ३†; ४, ११, १; २, ७, १२, १;
५, १, ८, २†; ५, ७, ४, ९, ११, ७,
८, २†; ९, ३†, ६, २, ७, ३, ३, १,
३; मै १, ३, ३३†, ६, २†, ७†; २,
३, ८, ७, ११†; ८, १२†, १२, १; १३, २,
६, ८, ५, ६; १०, ९, १५, ४, १, ४†,
१४, ११†, काठ ४, ११†, ७, १४†;
१६, ११†, १७, १०†, १८, १३, १९,
८†, २०, ११†, २१, ४†, २२, १०; क
३, १†, ६, ३†; २५, २†, २६, ९†; २९,
२; ३०, ४; ६†, ३१, ३†, ११†; ३५,
४, कौ ३, ५, ८†; शौ २, ३५, १, ३,
२१, १, ७, ६९, १; ८, १, ११, ९, ४, १८;
१०, ५, २१; १२, १, १९, ३७, ३, ५०;
१३, २, १८†, १६, १, १; १८, ४, १२;
१३; १९, ९, ११, १२, १६, २, २७,
१५, २०, ४७, १५†, पै १, ८८, ३, २,
४०, ४, ३, १३, ६, २३, ४, ६, १८,
२; ९, २३, ६; १०, ८, ५; ९, १; ६;

१२, ७, १३; १३, ३, १६, १२, १;
११; १६, २, १; २५, ८, १२९, ९, १७,
२, १०, ४, ७; ६, ९; ४०, १०; १८,
२२, ३, २८, १; १९, ५०, ११, २०,
२८, ५, ६; ३३, ५; -० मयः मा ५,
३४; का ५, ८, ५, -० मयः मा ५
३४†, का ५, ८, ५†, -मये ऋ १, ७४,
१, ७७, १, ७८, ५; ७९, १०; १२७, ४,
१०†, १४०, १, १४३, १; ३, २, १; ६,
१, १०, ५; १३, १; ४, ५, १, ८, ५, ५,
५, १, ११; ७, १; १२, १, १६, १, २५
७; ६, ३, २; ८, १, १०, ३; १६, २२;
४८, १, ७, ३, ७, ४, १; ५, १; ८, ६;
१३, १, १४, १, १५, ४; ६२, २;
८, १९, ५; २२, २३, १५, १२३,
४३, ११], २४; १०३, ६; ८;
१०, ८०, ७, ८५, ४१; १८७, १;
खि ४, ९, ३, ५, ७, २, ११†; ४, १५†,
मा १, १०; १३, २, १, २०; २९, ३,
२†, ११; ४, ७†, ५, १; ६, ३२, ७, ४७;
८, ३८†, ४७; १०, ५; २३; ११, ५९,
६६, १४, ७†, १५, २९†, २०, ७८†;
२२, ६, २७; २३, १३; २४, १६; २३;
२४; २६, ९†; १२†, २७, ४२†;
२९, ५९, ६०†; ३०, २१; ३८, ११,
३९, १; का १, ३, ७, ४, ३, २, १, १;
५, २; ७, १, ३, १, २†, २, ५†; ३, १;
४, ३, १†, ५, १, १, ६, ८, ३; ८, १२,
१†; १३, १†, २२, १; ९, २, ७; ११ ४,
१; ७, ३; १२, ५, १०, ७, १, १५, २,
१†, १६, ५, १०†; २२, ७, १२†,
२४, २, १, १३, १; २५, ४, २, २६, ४,

१; ५, ३, ४, २९, ५, ११†, ३१, ५,
१†; ७, १, ३४, ४, ३, ३८, २, ५; ३९,
१, १, तै १, १, ३, १, ४, २; ५, १; ८,
१०, ११, १; १४, ४†, २, २, १†, १०,
१, ३, १४, ७†, ४, १३, १†; २९, १†;
५, ५, १†; १०, १, ८, ४, ११†, ७, २,
१०, ११†; १३, ३, १५, २, १६, २;
१२, २, २, १†; ३†; ४, ५†; ३, १†-३†,
४; ४, १†; २†, ३†; ४†; ५†; ६;
७†; ८, ११, ६, ३, २, ८; ८, १†; ४, १,
२†-४†, ३, ३; १०, २, ५, ४, ५; ५,
२; ६, २, १, ३, ३†, ६, ५†, ११, ४†;
३, २, ४, १; ३; ११, १†, ४, १, ५, ४,
९, १; २, ५, १†, ३, ४, ३; ४, ४, ४†; ५,
३, १०, २†; १४, ५, ४†, ९, १, ५,
१९, १; २४, १; ६, १५, १, ६, १, २,
१०, २†, २, १, ३, ७†, ३, ५, ११†; ३;
७, १; ७, १, १२, १; १४, १; १६, १,
१७, १; २०, १; १, ७, २†, १४, १†; ११,
२१, १†; २२, १†, २३, १; २४, १,
मै १, १, ३, ५; ६; ११, २, २†, ६, ३,
३; ३१†; ३६; १४, ११, १३, १५†;
५, १†; ६, २†, ७, ८†, ७, २†, १८, १,
२; ७†, ८†, ९†; ९, ४†, ११, १०, १,
८†; १५†; ११, १०, २, १, २†,
३†; १०†, ११, २, ६; १३†, ३, १;
५; ६†, ४, ८; ५, ६, ९, ११†; ६, ३,
४†; ६†, ११, १२; १३†, ६, ७, ७,
१४†, ६, १†, ११, ३, १३; ३, ११, १,
१; १†, १०†, १३, १०, १४, ९†, ६,
४†, ७, ११†, ९, १०†, १०, ३†, ११†,
११, ४†, १२, २, ७; १३, १४, १४, ४†,

अ) =सपा. तो १, ४, १५ आश्रौ ५, ३, १५ प्रष्ट च ।
तै १, ३, ३, १ मै १, २, १२ प्रष्ट. अग्ने इति पामे ।

ब) =सपा. माश ३, १, ४, ६; ११; १२ आपश्रौ १०,
८, ५ प्रष्ट. । मा ११, ६६ का १२, ७, १ प्रष्ट. माश ६, ६,
१, १५ आपश्रौ १६, ८, १३ प्रष्ट. अग्निस् इति पामे ।

ग) =सपा. तैत्रा ३, २, ८, ३ माश्रौ १, २, ३, १८ । मा

१, २२ का १, ८, २ माश १, २, २, ४ काश्रौ २, ५, १५
आपश्रौ १, २४, ५ अग्नेः इति पामे ।

द) सपा. मा १२, ७२ का १३, ५, ११ काठ १६, १२
माश ७, २, २, १२ अग्निभ्याम् इति पामे ।

े) अग्नयः इति शोधः (तु. सपा. आपश्रौ ५, १८, १†
पामे.) ।

५; १५, १०, ११; छ, १, ५^३, ६^३, ॥; १३; ४, ६; ७, ५, ४; ७, ७, ९, ८, १११, १; ११३, ९^३; ११४, ३^३; काठ १, ३-५; ८, ११, २, २^४, ८, १५, ३, १०, छ, ११^३, ६, २^३, ६^३, ८, ९, ७, ५, ६^३, १२^३; १४^३; १६^३; ८, १, ६, ८^३, ९^३, ११, १५, ९, ५, ६; ९, ११, १०, ३^३, ४^३, ५^३, ६^३, ७^३, ११, १^३, ३, ८; १०, १२, १; १५; १३, १, ३^३; १३^३, १५, २, ३, ५, ७; ८^३, ९, १६, ५, ७, १७, १^३, १९, ८, ९^३; १०, १२^३; २१, ८, १०^३; २३, २^४, ५, ८, २४, ८; २९, ७, ३०, ६; ७, ३१, २, १०, ३३, ७^३, ३६, २; ९; ३७, ३-५, १३, १४, ३८, ९; १२^३, १४, १५; छ०, १४, छ१, १, ३; ५, ७, ८, ११, छ५, १०^३, १८^३, १९^३, २०, छ७, ९, छ८, ३, छ९, ५, ५१, १; ६; क १, ३-५, ८, ११, १४^३; २, २; १७, ३, ९, ॥ छ, १^३, ५^३, ७, ८^३; ॥ ५, ४; ५^३, ६, २^३, ३^३, ६ ॥ ७, २, ३^३, ५^३; ८; ॥ ८, ३, ८; ९; १२^३; २५, १०^३; ॥ ३०, ७; ८, ॥ ३१, २^३, ३५, ८^३; ॥ ३६, २, ३८, १; ॥ छ५, ८, छ७, २, १०, १^३ कौ १, ३५, ४४, ८६, ८८, ९८; १०४, १०७, २, ५३, २२८; ७२९; ९३३, ३, ८, १^३ १, ४, १; १०; ९, ६, ८, ११, २, ८; १२, १, २, २, ३; ३, ५, ११; २०, १२, ३२, १; छ, ११, ६; २८, २; शौ छ, ३९, १^३; ६, १०, १; ३४, १; ७, ९२, १^३; ९, ३, १२; ११, १०, ३१; १२, ३, ५५, ४, ३४^३; १४, २, ४; १८, ४, ७१, १९, ४, १, ४३, १, ५५, ५, २०, १, ३^३; पै १, ३५, १२, ३६, ४, ५४, १, ५, ३५, १^३; १६,

४०, ४; ८८, २, ११८, ५; १२४, ६, १७, १९, ४^३; ४१, ५, १८, ७, ४^३; १९, २७, ५, ४५, १^३, ५१, ४; ५२, ६; २०, ४१, ९, - १^३ सा ऋ १, ५९, ३; छ, ८, ६, ५, ३७, १५, १०, ४५, १०], ६, १४, १, ७, ९४, ४, [(छ, १, ३) ८, २७, ३], ७२, १५, खि ३, १५, १९, मा १२, २७, का १३, २, १०, तै छ, २, २, ४; मै छ, १०, २; काठ २०, १४; कौ २, १५०, ८३२; जै ३, १४, १०, - ७^३ ग्ना ३^३ मा ८, १०^३, तै १, ४, २७, १^३, ६, ५, ८, ४^३, मै १, ३, २९^३, छ, ७, ४^३, काठ छ, ११^३, २८, ८, ३०, १^३, क ३, ९^३, छ छ, ८, छ छ, ४^३, - ७^३ ग्ना ३^३ खि ५, ४, १०, - ३^३ ऋ १, १, २, ५; १२, ६; २७, १२; ३६, १७^३, १८, ५९, २; ६; ७, [६०, ४; ७२, १], ६५, ४; ६९, २; ३; ७०, १, [३ (७, १०, ५)], ७१, ८; ७४, ३, ७७, २; ४; ५, [७९ ५, १०, ११८, ३] [१०, ७, १५, १०], ९३, ५; [९८, २^३; ७, ५, २ (१०, ८७, १)] ९९, १; [१०५, १८; १४२, ११; १८८, १०], १०७, ३, ११२, १७, १२४, ११; १२७, ७, १२८, १; ३, ४, [६; ८, (१९, १) ३९, ६], ७, १३६, ७, १४१, १२, १३; [१४३, २; ६, ८, २;) ७, ५, ७] ५; ६, १४५, ५; १४८, २, १५७, १, १६१, ९, १४, १६२, १५, १६९, ३; १८८, ११, २, [२, ८ (१०, ११, ५)], ३, [१^३, १०, २, २], १०, ४, २, ७, ९, १, १०, १, २; ३, ५, ३, १, ११, १०; १८; २, [२, ५, ४, २], [८, १०, ११०, ११; १५०, ४]; ३, १, २; ४; ६; ९, ११; ४, २; [८; ७, ८]; [१०; ७, २,

१०], ५, १-३; [४ (५, ३, १)] ५, १०, [१ (१, १, ५)] १०, ४], ११, १-३; ५, [६; ५, २५, ५], १३, ४; १४, १, १६, १; १७, १, २०, ४; २२, १, २३, १, २५, २, ३, २६ [३ (८, १२, ३३)], ७; २७, [४ (७, १५, १०)], ५, १३, १४; २९, २; ७, ९, ३१, ३, ५३, ४, ५४, १; ५५, १०, ५७, १; छ, १, १०, २०, २, १, ३, १०, ५, २, ३; ४, ६, २, ४, [५, ७, ७, ४], ७, ७, ७, ११; ९, ४, [१२, ३^३ (७, ६०, ११)], १३, १, १५, १; २, ३, २५, ३; ४, २८, ३; ५५, ४, ८^३, ५, १, ९, २, ३, [५, ६], २, ९; ३, १०; १२; ६, २; ३^३, ९, २, ११, १; ४^३, १३, ३, १४, ४, १५, १, १६, २; १७, ४; १८, १; २४, २, २५, ४^३, ६^३, २८, १, २९, ७; ४१, ४, [१० (६, १२, ४)] ४४, १५^३; ४९, ३; ५१, १३, १४; ५८, ३, ६०, ७, ७५, ९; ७६, १; ६, १, ६; ४, २, ४; ६, २, ९, १; १२, १, [४; ७, १२, २], १४, २^३; ४, ५, १५, १०; १३, १६, १९; [२८ (१०, ८७, २३, १८७, ३)], ३४; १८, १०, ४९, [१, ५१, १० (१०, १५, ५)], ९; ५२, ६, ६३, ४, ७, १, १४; १५; १६; ४, [२, २०, ११५, २], ३; [४; १०, ४५, ७], ५; ६, ५, २, ६, ३; ५; ६; ७; ७, ३, ५, ८, १, ४; १०, २; ११, ४^३, १५, ३; ६, १०; १६, १२, ३०, ३, ३४, १४, [२५, ५६, २५ (१०, ६६, ९)], ३५, ४; ३६, १; ३९, १, [७, ४०, ७, ६२, ३], ४०, ३; ४२, ४; ४८, ५; ४९, ४, ५०, २, ५१, ३; ६७, २, ७७, १; ७८, २; ८, ७, ३६, १२, ९, १८, ९, १९, [८ (८४, १)], ११; १९,

१) पांमे. अग्नये मा छ, ७ द्र. ।

२) शोष. अग्नये मै १, ६, २ टि द्र. ।

३) सपा. पै २०, ३१, ६ अद्य इति, काठछ०, ५ आपश्चौ १६,

३४, ४ देवाः इति, माश्चौ ६, २, ४, ६ देवाय इति च पांमे ।

४) = सपा. माश छ, ४, २, १५ । अग्नान्ना ३३ पुत्नीवन् >

का ८, ६, ३ काश ५, ४, ४, ११ अग्ने वाक् पुत्नि इति पांमे ।

२२; २३, २३, १३; २५ १९; २७, १; ३९, १; ४; ५, ६, ७; ८, ९, ४०, १, ४३, ६, ७, ८, २२; ४४, १२, १६, २१; ५६, [५, (१ ४५, ४)]; ५८, २; ६०, १३; ६९, ११; ७१, १३; ७५, ४, १८, १०२, ९(९, ४५, ४); १०३, २, १२, ९, ५, ११; ६६, २०, ८८, ५, १०, १, १, ६; २, ३, ४; ५, ३, ३, ७, ५, ७, ६ २; ४, ८, १; १६, ६, १०, ११, १७, ३, १९, २, २१, ५, २१, ९, ४५, १, ४, ८; १३; ४६, ८, ५१ ४, ५२, ४, ६१, १४, [६५ १ (९)] ६९, ७, ११; १२, २०, ७, ७८, २, ७९ ४, ८०, १, [३, ६१, ७] २, ३, ४, ५, ६; ८४, २, ८५, ८, ३९, ४०, ४१, ८७, १; ८८, ४; ६, ९०, १३, ९५, १२; १००, ६; १०६, ३, १०९, २; ११०, १०, ११३, ८, ११५, ५, ७, ११८, ४, १२२, १; १२४, ४, १२८, २; १५०, ५, १५१, १; १५८, १, १६२, १, २, १६४, ३; १६५, २, १६९, ३, १७३, ५, १७६, ४, १८७, ५^{१०}; खि १, ४, ९; ५, २, ३^१; ४; २, ६, १, १८; ६^१, २०; ११, १; २, ३, ८, ५^१; १५, २०, २९; १६, २; १८, १; ४, २, ८, ५, ११; २२, २७; २९^०, ८, १९, १^१, २-४; ६^{१८}, ७; १०^१, ४, ११, १३^०, ५, १, १; ५, १^१, ८^१, १०^१; ७, २, १; १०; ३, ११; ४, १८; ५, १२, ७, ७, १^१, खिमा ३, २, २६, २०, २७, ११; २९, ८; मा १, २२; २^१, १०;

११, ३०, ३९^१, १०; १२^१, २५^१, ३९; ४०, ४, ११^१, १५, ५, ४; ९^{११}; ३७; ६, १६, १८; २६, ७, १४; ४४, ८, १७, ५६, ९, ३१, ३९, १०, ९, २९^१; ११, १७, २४^१, २५^१, ३६^१, ६८; १२, १^१, ६^१; १३^१; १८^१; २१^१; २४, २५^१, २९, ३३^१, ३४, ४७^१, १०३; ११७; १३, १४^१; १९, २४; ३०, ४०, ४५, १४, २०, ११५, १०^१; २०, २१, २४, २७, ३६; ३८; ४२, ४८; ५१^१, ५२^१; १७, १६^१, ६२, १८, १४, १६, २२, ३८, ५७, ६४, ६५, ६६^१; ७२, ७३^१, ७६, १९, १७; ४८; ६५^१, २०, १४, ५५, २१, १२^१, १४; १५; ४०, ४७; ५८^१; २२, १६^१, २३, १०; १७^१; ४६; २५, ३७, ४७, २६, १, ८; ९^१; २७, २१; २८, २२, ४५; २९, ३, ३५^१; ३६^१, ३१, १२^१, ३२, १; १५; १३३, ९, ११, १६; १२^१, ३४, ९; ३७, १५^१; ३९, ६, का १, ८, ३; २, १, ४^१, २, ७, ८, ७, २, ३, २, १^१, ३, ३, २^१; १७^१; ४, ३, ४, ५, १^१, ७, ५, १, ४; ९, ३, ६, ३, ७, ४ १७, ३, ७, ६, ३, ७, ४; ९, २, ४, ३, ३; ७, ४, १०, ६, १; ११ ३, १; ४, ६, ८, ६^१; १२, २, ६, १३^१, १४^१; ३, ९^१, ७, ३; ११३, १, १; ७; १४; २, १, ४, ७; ८, १२; ३, ४; ५, ४, ३, ४, ७, २, १६, १४, १, १४^१, २, ४; १०; ३, ४, ४, ३; ८, १५, ५, ६, १६, ३, १, १५, १; २; ५, ८, १८; २०, २४; ३०,

६, ३, ४; १८, २, १^१, ५, १३; १९, ५, २, ६, १; ७, ४; २०, २, १; ३, ७, ४, ७, ८; ५, ५, ६^१, ९; २१, २, ६, ३, १९, ४, १५^१; २२, १, १; ६, १; २३, २, १, ३; ४, ४, १२; ५, ५, ६, ११^१; २४, ४, ८^१, २५, ३, ७; ४, ६^१, ९, २, २७, १३, ६, १५, २^१, २८, १, १, ६, १, १०, १^१, २९, २, ११; ५, ३^१, ३०, २, ११; ४, ११^१; ३१, १, ३, १^१, ११, १२, १^१, ३२, १, ९, ११, १६, ३५, १, १२; ३, १; ३७, ३, २^१, ३९, ४, १; तै १, १, ८, १; १०, ३, १२, १, १^१, ३; ४, २, १२, १^१, १^१, ६, ७, ३, ४, १; ७, २, १०, १, १३, १, १^१, १, २, ४^१, १, ५^१, ६-८; ४, ४४, १, ४६, ३^१, ५, १, १^१, २^१, ४; २, २^१, १^१, १; ३; ६, ३^१, ७, १^१; ३^१, ८, २^१; १^१, १, ५, १०, २^१; ११, १^१; ४^१, ६, ३, १, ४, ३, ४, ७, २^१, ११, ५^१, ७, ४, ३; ५; ११, १, ८, ५, ३, १०, १, १२, २, १३, १, १^१, १, २, ८^१, ४, ६^१; ११, २^१; २, ४, ४, ६^१, ७, ८^१, ५, १; २, ४, ५^१; ६, १, २^१, ३; ४^१; ९, १; ३; १०, ३^१, ४^१; ११, ५, १^१, २, २; ६^१; ३, २, ८, ३, १, १०, ३^१, ११, २, ५, १४, २^१, ४, ५, २^१, १०, २; ५, ४, ५, ५, २; ८, १; ५, ९, १, ४^१, ५, ११, ८^१, १^१, २, २^१, ४, ५; ६, ५, ६, ६, १, ४-६; ९४; ६^१, ८^१, ११, १, ३; ३, १,

*) =सपा. आश्रौ २, १९, २९। तै २, ६, १२, ४ तैत्रा २, ६, १६, २ आपश्रौ १९, ३, ११ अग्ने इति पाप्मे।

*) सपा. तै ४, २, ५, २ तैत्रा ३, ७, ८, १ ज्योतिः इति पाप्मे।

(*) सपा. खिसा २९, २९ अग्निम् इति पाप्मे।

*) सपा. मै ४, १०, ३ अग्ने इति पाप्मे।

*) अ इति स्वर ? सपा खिमा ३३, १६ अमयम् इति पाप्मे।

*) =सपा. माश्रु ५, १, ३२ वाश्रौ ५, ३, २३। मै १, २, ८ प्रमृ. माश्रौ १, ७, ३, १९ वाश्रौ १, ६, १, २१ अग्ने इति, का ५, ३, २^१ काश्रु ४, ६, १, २० अग्नेः इति पाप्मे।

*) सपा. ऋ २, ३५, ४ अस्मे इति पाप्मे।

१,३॥; ४,२;३;६,२, ९, १; २, ४,
१; ४,५, ४^{१०}; ११, ३†, ३, १, २,
२,१; ॥८, ३-६; ११, ३; ४, ॥३,
१; २; ५,१; ७, १, ॥१०, ३, ५; ११,
१†, ५, १, ४॥; ४ १; ३॥, ४^{११}, ५,
१; २॥, ६, २, †११, १; २; ४; ५,
७, १, २, २, ५^{१२}†; †३, ३; ४; ८, ३,
९, २, १०, ४†; †११, १; ४; २,
†१, २, ४; †२, १, २^१; ४, ३, २†, ४,
२†, ७, १, ८, १, ९, २, ६, १०, ४, ३,
३, १, ७, १; १३, १†; ४, २, १; †४,
१^१; २; ५, ८; ५, ९; ६, १, ९, १, १०,
१, १२, १; ६, १, ५†; ३, ४; ९, २†;
७, ५, १, ६, १, ९, १, १२, १, १३, ३;
४, १, ४, १†; २^{१३}†, ॥५, १, १, ३, ४,
२, २; ४; ५^१, ३, ३†, ४^१; ४, १, ३;
५^१, ५, ३-५; ७-९, ६, १^१, ७, ४,
८, ५; ६; ५, १०, १, ३, ११, १,
२, २, १, ४^{१०}, ५^१, ३, ३, ५^१, ४, १; ५,
६, ६, १; २; ५; ॥७, १, ५, ८, १; ५;
२; ३, १०, १, ७, ३, १, १; २, ४^१,
४, १, ६, ५, ३; ७, ४, ९, १^१, १०, २;
११, ३; ४, १, ३, ३, १; ४, २^१, ४^१,
५, ४^१, ६, १^१; ६; ७, ३†; ४,
६^१; ॥८, ३; ४, ९, १; २; १०, १^१;
२^१; ४; ५; ५, १, २; ४^१; ६, २, १;
२^१, ३^१; ३, २^१; ४, १; २; ४^१, ५, १;
६, १†, ३; ७, १, २; ४; १०, १; ३;

६, ७, ६, २, १, ४, ३, २; ४, १^१;
४; ५; ६, १, ३, ४; ७, ३, ८, १, ९,
२^१; ३; १०, ३, ७, २, ३; ३, २-४;
४, १, ५, १^१; २; ६, १^१; ५; ६, ७,
३^१;
८, १-३; ९, १^१;
२; ३^१,
४^१; १०, २^१, २६, १^१;
॥६, १,
४, ५, ६, २, १, ७^१, २, १, ६, ५, ५,
७, २^१;
८, ४, ३, ५, १; २; ४^१,
७, ३; ४, ३, ७; ५, ६, ४, ८, ४,
९, १, ६, ७, ३; ८, ३, ७, १, ॥१, १;
४; ३, १२, १; ४, १७, १†; १८, २,
५, १५, १॥; १७, १; १९, १, २०,
१; २३, १; २५, १, मै १, १, ९†, २,
७, १५ १७, ३, १; १२; ३६-३८,
॥४, ३^१;
५-७; १३^१, १४, ५,
१^१†, ३^१†; ४, ५^१॥, †, ६^१॥, †,
९॥; ११^१, ॥, ॥६, १†, ॥^१, २^१,
२^१-५^१, ६^१, ७^१, ८^१, ९^१, १०^१, ॥^१,
११; १२^१; ७, १, २^१॥; ३^१॥;
४†, ॥^१; ८, १^१, २^१॥, ५^१, ६^१॥,
॥८^१ ॥, ९^१, ॥^१; ९, १^१; २, ४॥;
५॥, ८॥, ॥१०, ३^१, ५^१, १४; १५^१,
११, १०^१; २, ॥१, २^१; ३^१, ४^१, ७^१,
८, १०^१, ११, ॥२, ५^१; ६; ७, १३^१,
॥३, १; ४^१; ५^१, ७, ॥४, ६^१; ८,
॥५, ५, ६, ७^१, ९^१; ११; ६, ६॥,
८-१०, ७, २^१†, ३^१†, ७; ८^१†,
९^१†, १०^१†; ११†; १४; १५†,

१६^१, १७^१; २०, ८, ३, ९, १४^१, १०,
२†; ५^१, ११, ५^१; ६; १२, २, ३;
४^१; ६^१; १३, ७^१†, ८†, ११†, १३,
१४; २०-२२; ॥३, १, १^१; २^१,
३^१; ४^१, ५, ६, ७^१, ८; १०^१, २, १^१,
२^१; †, ३^१; ४^१, ५^१, ६^१, ७^१, ८^१;
९; ३, २^१; ३^१; ४^१; ६^१, ७†;
८^१, ९^१; १०; ४, १; २^१, ३^१;
४^१, ५^१, ६^१, ७^१, ८^१, ९, १०^१, ५, २^१;
६, १^१, ८, ९, ७, १^१, ७, ८^१, १०^१, ८,
१, ४^१; ५^१, ९, १^१; ४, ५; ७, ८^१, ९,
१०, १^१, ५, ७, ९, ११, २; ३; ५^१, १०^१,
११^१, १२, १९^१; १६, १†; २^१,
४^१, ॥७, १, ३, ४, ५, ९^१; १४^१,
२, २; ३, १०^१, ३, १^१; २^१, ४^१, ७^१;
८, ४, २^१, ३^१; ७; ५, २^१, ९^१, ५,
८^१, ९^१, ६, ९^१; ७, २, ३^१, ४; ७^१, ८^१,
८, २, ३; ५, ६^१, ९, ३†, ५, ६^१,
११^१; २३; २५; १०, १†, २†,
३^१, †; ४†, ५†; ११, १†, २†, †;
४^१, ५†, ६†, १२, १†, २^१,
४†; ५^१; †; ६†; †१३, ३,
४^१†; ५^१, ६, ७; ८^१, ९^१, १०^१; १४,
९^१, १५†, १६†; १७^१; काठ १,
८, १२^१, २, २, ९^१, १४†; १५†;
३, ४, ७, ९^१, ७, ८, ९, १२, १४^१, †^१,
१६^१, †^१, ५, १, ३; ४, ६; ६, १, २^१,
३^१, ४^१, ५^१, ६^१, ७^१, ८; ९†; १०, ७,

१) = सपा. आपश्चौ ९, १२, ११ प्रश्न । सङ्कत माश्रौ १, ३, ४, २३ यम इति पाभे ।

२) सपा. ऋ १०, १२८, ६ शौ ५ ३, २ अग्ने इति, पे ५, ४, २ अग्ने इति पाभे ।

३) अप्सु योनिर्वा अग्निः > सपा. मै ३, २, २ प्रश्न आपो वा अग्नेर्योनि इति पाभे ।

४) पाभे. अग्निः मा ५, ९ द्र. ।

५) सङ्कत स्वर ? शोधः सस्थ. पुरोअग्निः टि. द्र. ।

६) सपा. मा २७, १३ का २९, २, ३ प्रश्न अग्ने इति पाभे ।

७) सपा ऋ ५, ४३, ७ तैआ ७, ५, २ अग्निम् इति पाभे ।

८) पाभे अग्नि. तै २, ५, १२, २ द्र. ।

९) सङ्कत सपा. तै १, १, १२, १ तैआ ३, ३, ७, ५ अग्ने इति पाभे ।

१०) एकतरत्र सपा. तै १, ५, १०, ३ प्रश्न. आपश्चौ ७, ४, ५ माश्रौ १, ४, १, १३ अग्निम् इति पाभे ।

११) = सपा. आपश्चौ ७, ९, ३ माश्रौ १, ४, १, २१ । ऋ ५, २८, ५ शौ १२, २, १८ माश १, ४, १, ३८; ३, १० तैआ ३, ५, ३, २ आश्रौ १, २, ७ प्रश्न. अग्ने इति पाभे ।

१२, ७; १०^a; १२, १३, १४^f; १५ १०; १८, १३^b; २१, १२^c; १५^f; २३, १५, २५, १, २; १२^f, १३^f, १४; २६, १; २८, ४; २९, १; ३०, १; ३३, ६; ३५, ४; ६; ११; ३६, ५^f; ३७, ११; ३८, १४; ३९, १०; ४१, ७; ८; १०; ४३, १०; ४४, २२, २३; ४४; ४५, ४^f, ४७, ५^f; ६^f, ४८, १२; ४९, ३; ५१, ६^f, १५; ५२, ७; २०, ३, ६; ३, ९; ६, १, ८, ६; १०, ४^e; ६; ७; ११, ६; ७; १२, ५; १३, २; १४, १; १५, ६; ८; १७, २, ६; १९, २; २२, ५, २६, ५, ३२, ८^f; ३६, १०; ३७, ६^f; ४२, १; ४३, ७; ४७, २, ४९, १^g; ५१, २^f; ५३, ७^h; ११; ५४, १०^f; ५६, ४, ७, १०; ६०, ७, ८; १०, ६१, २; ९; -मिना ऋ १, १, ३, १२, ६; ३६, १८; १६२, ११; ५, ४३, ७; ८, ३५, १; ४३, १४; मा १०, ३०; १७, ६५; १९, १७; २०, २५; २१, ५८, २५, ३४; २९, १०; ३७, १५; का ११, ९, २; १८, ६, १; २१, २, ६, २२, २, २; २३, ६, ११, २७, १३, ३; ३१, १, १०, ३७, ३, २, तै १, ४, ४६, ३^f, १^h, ५, ९, ५; ६, २, १, ३, १, ११, १^f; ४, ३, ३^h; ५, ३, १; ११, ५^f; ७, ३, ३, ५^f; ४, ८, १; ६, ५, १; ८, ४^f; १^h, १, ११, ४; ३, ९, १^h; ४, ७, १^h; ५, ५, ४^h; ६, १^f; ८, २, ७, ९, ३; १^h, १, ५, २; ११, ६; ३, ७, १; ८, २; ९, ४; ७, १, ५, २^h; ३, ११, २; १४, १;

१^hमे २, ६, ६^f, ८, ४; ८; १०, ५, १४^h, २, १, ११; ३, ४^h, ५, ३^h; ८, ११^h, १०, ६^h; ३, १, ६^h; २, ६; ३, १, ७^h, ९^h; ८, १^h, ९, १^h; ४; ५; ७^h; ११, ५^h; १६, १^f; २^h; ७, १, १४^h; २, २; ८, १, ९, ३^f, ६^h, १^h, २^h, ३^h; ४; १४, १६^f, काठ ६, ५-७, ७, ११^h, १३; ८, ४^h, १०, १०, १^h; ७; १३, ४^h, ६; १२; १५, १२^h; १८, ४; १९, ५, २०, १४; २१, ८; ९, २२, २; ५; ७; २४, ७, ९, १०^h; २६, २^h, २८, ८; ३४, १९; ३५, १५; २०, ३६, ८^h; ३९, ११; ४०, ३; ४३, १; ४; ४६, २; ५^h १^hक ४, ४-६; ६, ९^h, ७, ६^f; २८, ४^h; ३०, ३; ३५, १; ३७, ८, ३८, २; ३^h; ४०, ५^h; ४४, ८, ४८, १^f, १३^h; १८; कौ २, १९, ४^f, जै १३, १८, १; ४६, १; शौ ३, १२, ९४, १४, २; ०३, ५, ३९, २; ५, २३, १३; ६, ८५, ३, ८, ८, १७; ९, ३, २३, ५, ५, ११, २, २६; १३, १, २९, १९, ३७, १; ४५, ६; पै १, २७, २; ५४, २; २, ३६, १; ३, ३, २; ४, १८, २, ३०, १; ३३, ५; ५, १३, ७, ७, २, १०; ८, १६, ७, ९, ७, १, १५, ४, ६; ३२, ५, १६, ३०, ८; ४१, ३; ५७, ५; ५, ९७, ४, १०६, ६; -१^hमिभिः ऋ १, २६, १०; ३, २४, ४, ६, १०, २; १११, ६; १२, ६, ७, ३, १, ८, १८, ९; १९, ७; ६०, १; १०, १४१, ६; खि ३, ८, ५, काठ ९, १०^h; ३५, १; ३९, १५, क ४८, २, कौ २, ५६९; ८५३; ८५४^h, ८५५, ९०२; ९६७; जै ३,

४६, ४, ४, २४, ९, २५, ४; शौ ३, २०, ५; २०, १०३, २; पै ३, ३४, ८; ३८, २^h, १६, १०३, ९^h; १७, २४, २; १८, १७, ९; १९, ६, ३; ४१, ८; ९; २०, १४, ६, ४७, ९, ५०, ३; ५२, ४; -मिभ्यः ऋ ७, १, ४; १^hतै ५, १, ८, २; ५, १, १; मै २, १३, १३^h; ३, १, १०; काठ १९, ८^h; ४०, ३^h; ५, क ३०, ६^h; शौ ३, २१, १-७, पै ३, १२, १-७, ७, ११, ३; -१^hमिभ्याम् तै ३, ३, ८, १; मै १, ८, ६; काठ ८, १२, क ७ ७, -मिभ्यः ऋ १, १, १, १२, १; ७; १३६, ६; ९; १४, ३; १२३, २०^h; १०, ९, ६^h, २७, १, ३५, १, ३६, १, २१७, ११^h; ३८, १३, ४४, ३; ४, ८; ४५, १४ (८, ५६, ५); ५८, ७; ७१, ७, ७२, ४; (२, ३५, १४); ८४, १८; १९६, १-७, १०६, १; ११२, १, ११३, ९; ११६, ८; १२७, ११; ८, ७१, ११; ११२, ८, ५, १, ७; ६, १४, २, (७, १६, १); १३९, १; १४३, ४, ७, १४६, १, १५७, ५; १६१, ३; १६४, ४६^h; १७०, ४; १७४, ३, १८१, ९; १८६, ३, ८, (१९, ८), ८४, १^h; २, २, १, ३; ४, १, ३, ८, ५ (८, ६, ३५; १५, ६); १०, ४; ६, १२, ३, २४, ७; २५, १; ४१, १९, ३, १, २-४; ११, १४; २, ३; ४, १५, १०, १४०, ६; १३, १४; ३, ३, ५, ९, ५; १९; १०, ५२, ६, १०, ६, ११, ४, १२, २, १३, ३; ५; १७, ४; १९, १; २०, १, ८, ५; १०, १, १, २३, २; ३, २६ १; २;

^{a)} सपा शौ ६, २०, १ अग्नेः इति पाठे ।

^{b)} सपा. शौ ६, १०३, १ अर्यमा इति पाठे ।

^{c)} सपा. शौ ६, ११२, १ अग्ने इति पाठे ।

^{d)} सपा. ऋ १०, १८७, ३ वृषा इति पाठे ।

^{e)} सपा. शौ १४, १, ५१ अहुम् इति पाठे ।

^{f)} सस्थ. १ इन्द्रोद्वा टि इ. ।

^{g)} = सपा. तैत्रा २, ५, ८, ६ आपश्चौ ८, ८, ७ । मै ४, १०, ४ आपः इति पाठे ।

^{h)} सपा. कौ १, ५; २, ५९४ प्रसृ. अग्ने इति पाठे ।

२७, २, ६, ११, १२; २९, १; ५:
१५; ३१, १५^१; ४, १, १९, २, १७,
१९, ३, १; ६, ८; ११; ५, ३, ४;
३९, २; ४, ५८, ८, ५, १, ४, २, १२;
४, ३, ६, १; १०; १९, ३; ६, १६,
४०], ११, २, १०, १२२, ४]; ४^२;
१४, १; ३; ५, ६; १७, १, २१, ४,
१२२, २; २६, ७], २५, १; ४; ८,
१०३, ३], ९; १२८, ६; ८, ७१, १२];
४३, ७^२, ६०, १; ८५, २; ६, १, ३, ८;
७, १, ८, ४; ११०, १ (३, १०,
२)]; १५, ४, ७; १७, १६, ४६; ४८;
२१, ९; ४९, २, ५०, १; ६०, १२; ७,
१, १०; २; २, ३; १, ५; ६, ४; ७, १;
१०, ३, ५; १६, १; ३; ३९, ५, ४१,
१; ४२, ६; ४४, १; ३; १७८, ३; ८०,
२]; ९९, ४, ८, ७, ३२; १७१, ६; १०,
१४१, ३], ९; १९, २, १४; ४४, १३];
१३; २३, २; १ (१, १२७, २) ७;
(६०, २, १७)]; २०, १२२; ३९, ८;
६०, २; १०२, १०]; २५] ३९, १^२;
४३, १९; १२४; ४४, ६], २५; ३१]
४४, १; ३, ७, १५; २६; ४५, १; ४८,
६; ६०, १७; ७१, १ (५, २१, ४),
१२^१], १३, १४^१], १५^१; ७३, ८; ७४,
१, ४, ६, ११०२, ४-६], ७, २२^१,
१०३, १, १०; १०, १, ५, ६, ५, ७, ३^३,
५; ११, ३; ४, १६, ९, १४; २०,
२, ६-८, २१, १; ३५, ३; ४५, ६;

४६ ९, ५२, ६; ६१, ९; १६, १ (३५,
१०), ६३, ९], ६४, ३; ८, ६८, ९
१ (७, ११, २) ७०, ३], ६०, ५^१, ६^१,
७; ८८, ३; ८-१०, १२-१४, ९१,
६, ८; ९२, २; ११८, ६; १२१, ७^२;
१२६, ५^१, १३६, १; १५०, ४^१; ५;
१५५, ५, १५६, १; खि ४, ९, १; ३;
४; ७, १४, १, ५, ७, १, १; ४; १२; २,
२; १०; ११, ७, ४; १५, १७^१], ५, ४,
१२, ७, १, २; ७, २; ६; मा १, १७,
३, १, ५, ४, ३, १, १; ६, २१; १७, २४,
३२, ९, २६, १, ११, १०; १३; १६^१;
१८; १९, २१, २२; २८^१; ३०; ३१;
४६^१, ४७^१; ५७; ६६^१, ७६; १२, २,
२३; ३०, ६१; १११, १, ४३;
११५, ३२, ४१; ४७; ४९^१]; ११७
७०; ६९; १८, ५१^१; १९, ३३, २१,
२९, ४०^१; ४७; ५८; ५९; २२, ३,
१५; १७, २५, ३; २७, १४^१, २५^१,
२८, २३, २४, ३४; ४६; १३३, ७;
८, ४५, ३४, ३४^१; ३५, १८^१; १९,
३९, ८; का १, ६, १; १०, ५^१,
३, १, १, ५, ४, १०, ०^१; ६, ५, १; १७,
१०, १; १४, १; १०, ५, ५^१; १२, १,
९; १०, २, २, ५^१; ७; ८; १०, ११; ३,
१^१; ३; ४, ४, ९, १०^१; ११, ५, ८; ७,
१^१, ११; १३, १, २; २, ६^१; ३,
१^१, ४, १७; ७, १०^१; १४, १, १; ४,
६; १६, १, १४; २३; २९; ६, १^१;

१८, ६, ६^१, १९, १, ९^१; २०, ३,
१^१, २१, ३, २, २३, ४, १; १२^१; ५,
५, ६, ११; १२; २४, १, ३; ४, ७;
१०^१, २७, ३, २, २९, २, ४^१; ४, ३^१,
३०, २, १२; ३, १; ११; ४, १२;
१३२, १, ७ ८; ४, २, ३५, ४, १८;
३९, ६, १, १, १, ७, १; २, ८, २^१;
३, ११, १; १४, १^१; ४, १३, १^१,
३६, १, १, १, २, २, १^१, २; ३; ५; ३,
१५, ४, ३; ४^१; ८, ५; ९, २; ३^१; ४^१,
५, ७^१, १०, ३५^१; ६, १७, १; ३; ८,
३^१, ७, ६, ४, १०, ३^१; ८, २२, ३^१;
१२, १, २, ७, ११, १^१; २, २, १;
२^१; ३, १^१-४^१, ४, १^१; २; ४; ५, ६^१;
५, ५^१; ९, ३^१, ३, ८, २; ११, १, ५, ८,
२, ३^१, ४, ५^१; ५, ४^१; ५; ६, ५,
६; ६, ४, ९, ४; १०, ३, ३, १, ३, १^१;
११, ८^१, २, ३, १; ३, ८, ६^१; ५,
११, ४^१, ४, १, १, १; ४^१, २, १, २^१,
३^१; ४^१; ५^१, ३, १^१; ३^१; ४; ५, २;
३, ८, १^१, ६^१, १^१, १^१, १^१, १०, २^१;
५^१, ११, ४^१, २, २, ३^१; ३, १^१, ५, २;
७, ३^१; १०, २; ३, १^१, ३; ८, ४,
१^१, ३-८, ६, ५, २^१; ७, १२, ३^१;
१३, १^१, ३^१; १५, १, १, १, २, ३,
४^१, ५^१; ३, २^१, ४, २; ५, ७^१;
९, ८, ५; १०, १; ४^१; २, १, १; २, ४^१;
५; ३, १^१, २^१; ३, ६, ५, ३^१, ६, ६,
२; ४, ५^१, ७, २; ५, ८, १; २, ७^१; ३,

^{a)} = सपा तैत्रा २, ७, १३, ३। ऋ ६, २०, ५ मै ४, १४
१४ तु विशिष्टः पाभे।

^{b)} पाभे अग्नि- मै ४, ९, ३ द्र।

^{c)} सपा. जैश्रौका १९ अग्निः इति पाभे।

^{d)} पाभे. अग्नि कौ १, ४९ द्र।

^{e)} सपा शौ ४, २, ६ ऋतज्ञा इति, पै ४, १, ७ मातरः
इति, ऋ १०, १२१, ८ मा २७, २६, का २९, ४, ४ यज्ञम्
इति, तैआ १, २३, ८ स्वयम्भुम् इति च पाभे।

^{f)} सपा, पै ५, ३९, ५ आदित्य इति पाभे।

^{g)} (अग्निध- >) अग्निम् (सं१) इति ० शोध-
प्रस्तावः (तु शौश्रौ १०, १, ११ टि.)।

^{h)} पाभे. अग्नये मा ४, ७ द्र।

ⁱ⁾ = सपा. माश ९, ४, ४, ३ काश्रौ १८, ९, १६ आपश्रौ
१४, १७, १, १७, २३, १। शौ ४, १४, ६ अजम् इति पाभे।

^{j)} पाभे. अग्नि शौ ५, २७, ५ द्र।

^{k)} पाभे. अग्नि काठ ४, १४ द्र।

^{l)} सकृत् सपा मा ११, ७६ का १२, ७, ११ माश ६,
६, ३, ९ अग्नौ इति पाभे।

२, ८, २, ४^०, ९, ८, २, ९, ३, १४;
 १५, २८^१, १०, २, २०; २१, ७, ३३,
 ८, १७, ११, ८, १, १२, १, ६, १९, २०,
 २, ८^१; ९, १०, ५४, १३, १, २५, ४०,
 ५२; ५७; १४, १, ३९, २, १८, २०;
 २३-२५; १५, ४, १४, १०, ९,
 ११८, १, २०, २१, ३, २२, ६०;
 ४४, १४, ४०; १२, १८, १, २७, ७,
 १२०, १६, ९; ३४, ३, ६७, ३, १०१,
 १, १०३, १^{१०}, ३, पै १, २५, १-३;
 १५, ३, २, ५०, १, ५१, १; ५७, २,
 ८२, १; ३, १२, ८^१, १६, ४, ३४,
 २; ६^१; ३८, ५^१, ४, १८, ६, २८,
 १^१, ३१, १^१; ३३, २, ४, ७, ५,
 ५, १, १९, ६; ३६, ४, ८; ३८, १^१,
 ६, १०, ६; ७, १७, १, ८, १३, ८^१;
 ९, १, ४, ७, १०; १२; १४, २, १७,
 ५, ७, २५, ११; १०, १, १३^१, ७,
 ७; १२, ७, १; १३, ३, ४; १०, ४,
 १५, ७, ३^१, १०, १, १४, १, २, ३^१,
 ४, ३, २६; १५, १३, १, १६, ३, ४,
 ८; २९, २, ४०, १; ६१, २; ५,
 १७, ७, १०३, ८, १४९, १०; १७,
 १, ६; २, १०, ३, १, १०, ४, १४, १,
 ३०, ८; ९^१, १०^०; ३१, ५^१; ३३,
 ५, ३५, २; १८, ४, ८, ८, ८^१;
 ९, १, ३, ५^१; १७, ५; १८, १०, २०,
 १; १९, १, १०; ८, ९^१, ४६, ४; २०,
 १३, ५; १४, ७^१, ८, ९, १८, ३^१,
 २२, ८, २३, ४, २६, १; २७, ३-५,
 ३०, २^१, ३२, ३^१, ८, ५१, ३^१, ५७,
 ५; -^१गिनम्-गिनम् ऋ १, १२,

२, ६, १५, ६; ८, ६०, [१, १२७,
 २, ८, २३, ७, ६०, ३] १७, तै छ,
 ३, १३, ८, मै छ, १०, १; ५, कौ
 २, १४१, जै ३, १४, २, शौ २०,
 १०१, २; -गिनष् ऋ १, १०८, ४, ५,
 ६, ६, ७, १, २२, शौ १५, १२, १,
 -मी ऋ ५, [४५, ४, ६, ५९, ३],
 ६, ६०, १; तै ११, ५, ९, ५; ६, ७,
 १; छ, २, ११, १^१, ११, १, ४, ८,
 १०, ५, ११, ३, ९, १; छ, १०, ५^१,
 काठ छ, १५, ७, ७, २२, १; २६, ७;
 २७, ६; ३२, ६^१; ७, ११, ४१, ५,
 छ२, ६, शौ ११, ७, ११, १३, १,
 ४६, ४७; ४९^१; ५०; ५१, पै १६,
 १५४, १, १८, १९, ६, ७, ९^१, १०,
 ११; -११मी३ तै १, ५, ९, ६; काठ
 ८, १२, क ७, ७, -मीन् ऋ ७, १,
 १४; तै ३, ५, १, २१, ५, ६, १, २;
 ६, ३, १, २१, मै १, ६, ६१; २, १३,
 १, ३, ८, १०^१, १^१, शौ १२, २, ४,
 १६, १, १३, पै १, ३३, ४, १७, ३०,
 ४, -मीनाम् ऋ १०, ७८, ३; तै ५,
 ६, ९, ११, ११, १, ६, ११; ३, १, ९,
 २, १; ३, ४, ३, ८, १०, ९, ७, ११काठ
 १९, १०, ११, २०, १, २१, १२, ११
 ३०, ८; ३१, १; -०मे ऋ १, १, ४,
 ६, ९; [१२, ३, १०, १५, ४], ५, [१२,
 ८, ४४, १४, १०, २१, ६], १३, ४,
 १४, ७, १०, ११, २२, ९; २६, २,
 २७, ४, ३६ [५, ४४, ९], ४४, १, [२,
 ८, ११, २], ५; ७; १०; ११; ४५,
 [६, ३, २९, ४]; ८ (८४, ७; ८, १, २२,

९, ९८, ४)], १०, ५८, ८; ७३, ४;
 ७५, २-५, ७६, ५, ७९, ४; ६; [९४,
 १-१४], ९७, १, १०५, १३, १२७,
 ११; १४४, ७, १४७, ५; १६१, १;
 १८८, ३; १८९, १-३, २, १, १५;
 [१६; २, १३], २, २; ६; ७, १, ४;
 ५, ९, २; ४, ६, ३, १, १६ [२२, १०,
 ८०, ७]; [२३, ५, ११, ६, ११; ७,
 ११, १५, ७, २२, ५, २३, ५], २, ६;
 ३, ७, १०, १०, [२, (६, १४, २),
 १०, २१, ७, ११८ ७], ७, ११ ९;
 १३, ६, १४, ३, ४, १५, ५, १६, ६,
 १९, ३, ४, २०, २, ३, २१, ३, २२,
 २, ३; २३, २, २४, १, २, ३; ८,
 १९, २५ (१७, १; ७५, ३); ४, ५;
 २५, १, ४, ५; २७, ३, १०, १५, २८,
 १, ३-६; २९, ८, १२; ५७, ५, छ,
 [१, ३ (८, २७, ३)], ४ ३, १२; ६, १;
 ७, २; ९, [१, ३६, १२] १; १०,
 १; ३-५, ७, ८, ५, १, ११, ३, ७, ९;
 ४, ९, ७, ९, [९, ४, ६, २, ९], १०,
 १, १३, १, ६, १६, ५, २०, ३, २१,
 १; २; २२, ४; २३, १, ४, २४, १,
 २५, ३; २६, १; ३, [४, ५१, १], ६,
 २७, २; २८, ३, ४, ४६, २, ५६, १,
 ६०, ६; ८, ६, १, १३; २, १, ८; १०,
 [११, १४, ६]; ३, १, [१, ११] ४,
 ६], ८, ५, १०, २, ५; ११, १, २, ४,
 १३, १-३, ५ ६; १५, १४, १५^१; १६,
 १९; १६, ३; ९, [५, ५१, ५],
 १०, (७, ९०, २)], १६, २१; ३३,
 ३६-३९, ४३, ४८, १०, ५१, ५ ६०,

^{१)} पाभे अग्निम् मै छ, १२, ६ द्र. ।

^{२)} अग्निम् इव इति पाठः > छन्दस्त ०ग्निम् इव इति
 यद्वा ०ग्नीव इति स्यादिति BAG. [३, ७१] ।

^{३)} पाभे. अग्नि कौ १, ४९ द्र. ।

^{४)} पाभे. अग्निम् मा १८, ५१ द्र. ।

^{५)} सङ्कृत सपा. शौ १२, २, १० सङ्कृत इति

पाभे. ।

^{१)} पाभे अग्नि शौ १२, २, १६ द्र. ।

^{२)} सपा ऋ १०, ३५, ४४ शौ १४, २१७ विभे. ।

^{३)} सपा शौ ६, ३९, २ इन्द्रम् इति पाभे. ।

^{४)} सपा. शौ ७, ११५, १ अग्ने इति पाभे. ।

^{५)} सपा. तां ५, ८, ६; १४, ५, १८ इति पाभे. ।

३, ७, ३, ३, ५, १४, ३, १५, १३,
८, ४४, ११, १६, ९, १७, १, २, ४३,
३, ८, ११, ७, १९, ९, २९, २३,
६, ११, २६, २८, १३० (९०, ५);
३९, ३, ४३, २, १०, १५, १६;
१८, २३, २६, २७, ४४, २; ४; ५,
८, २२, २५, २९, ६०, १; ३, ५,
७; १६, १८-२०; ७१, ५, ६, ८, ७४,
७, ७५, ११; १३; १६, ८४, ९
१०२, १६; ८, १०३, १३, ९, ६६,
१९, २१, ६७, २३; २४, २६, १०,
१, २; १२, ६, २१, १६ (१, १६, ३, ८,
३, ५); ७९, ५, ६, ८७, ५, ७, २१;
१२३ (६, १६, २८), ९१, ३; ९८,
१२; ११८, १; १२२, ६, १२८,
६, १४०, १; १४१, १, १५०, ३,
१५६ ४, ५, १ (९, ६१, ११), १९१,
११; खि १, २, ७, ५, ५, २, ६, १,
१९, ७, ४, ५; ३, ८, ५, १६, ८; ७, ८,
९; ९, ५, ६; ५, ७, १, १०; मा १,
५; ११; १८; २, ४, ७, ९; १४, १७;
२०; २७; २८, ३, १७, १८, २४,
२५; ३८-४०; ७, १४, ५, ६; ९,
३६; ४०, ७, ४३; ८, २०; ३८,
९, २८; ३७; ११, ३५; ४३,
४६; ७५; १२, ७; ८; १०, ३१,
३७; ४१; ४८; ४९; ५१,
५८; ५९; १०४; १०६; ११५,
११६; १३, १; ११; २६;
४०; ४४; ४९-५१; ११५,
१६; ३०; ३१; ३५, ३७, ४४,
४६; ४८; ५३; १७, ४-६, ८;
९; ५०; ५३; ६९; ७१, ७३;

७७, १९, ३८, ४१; २०, २४;
२५, ४७; १२६, १३, २०; २७, २२;
३२, १४, १३३, ३; १०६; ११; ४८;
३७, १५, ३५, १६, ४०, १६;
का १, ३, १, ८, ६, ३, २, १, ५, २,
१; ४; ९; ४, ४, ५, १, ६, ६,
१०, ३, ३, ८, ९; १६, १७, ४, ३;
४; ७, ५, ६; ९, ५, ५, २, ३; २,
९, २; ७; ८, ६, ३, १२, १, १;
१३, १, १; ९, २, ३, ३, ६, ४, २,
१०, ५, ४, १, १, ३; ११२, ३, ८,
४, ६, १०; ७, ७, १०, १३, १, ८; ९,
११, ३, २, ८; १२, ४, ४, ५, ७;
१४; १५; ७, ३, ५, १, ४, १, ५,
१७, १, १, ३, १०; ४, ५, ७, ५,
३, ४; १६, १, १; ११, १३; १७,
१९, २६; २८, ३०, ६, ५; १८, १,
५-७; ९; १०; ५, १; ४, ६, ५,
७, ९; १३, २०, ४, ४; २१,
३, ९; ११; १२, २२, २, १; २७,
१५, २, २९, २, १३, ५, १; २,
१३२, १, ३, १०; १२; ४, ५;
३३, १, ९, ३५, ३, ११, ४, १४,
४०, १, १, ८, १, २, ८, १,
१०, २, ११, २, १२, १०; १३, २;
३, १४, ३, ४, २, ३, १, १,
१, १२, १, १४, २, ५; ३, ४, ३;
११४, ३, ५, ६; ७; ८, २९,
१, ४, १, ४, २; ४६, २६, ३,
३, ५, २, १, ३, ४, ६, २, ४;
७, ५, ८, ५, ६, २, २; ६, २, ३, ७,
२, ७, ६, ४, १०, २, १, १२,
१, ६, ४, ५, १; २; ८, १, ११, २१,

१५, ७, ३, ८, १, २; ९, १६, १६,
११, ३, ४; ३, १, ४, ४, ११, ६;
२, ११, १, ३, १, १, ५, ६, १;
१११, १; २, ३; ७, १, ३, ३, १, ४,
२, ३, ८, ३, ९, ३, १०, १; ११, १,
२, १, २, ३; ३, १, ३, ४, १, २,
३, ५, १, २, ७, १, २, ९, ५;
१०, १; २, ३; ११, ३, ३, १२, १,
११३, २, ४; ४, ३, ४, ५, ७;
८, ७, २, ६, १, १, २; ३, ५;
३, १, २, ५, २; ३; ७, १३, ४, ५,
१, ५, ८, २, २, २, ६, १, ३, ५,
१, ११, ३, ४, ६, २; ७, १, २; ५, ३,
१, १, ६, १, ९, १, ७, ४, १;
३, ७, २; ६, ३, २, ६, १, १, ८,
९, २, ३; ७; ८, १, ३, ३, ३, १;
३, ८, ४, १, ५, ७, १, ४, ५, १, १,
२, ३, ४, ९; १०, ११; १४, ६;
१, १, २, १, ७, ७, १, ४, ८, ५,
६, १०, २; ३, २, ४, ४, ७, ८, ६,
३, ७, ३, ४, १, ७, ८, १, १, १,
११, १, १, १, १, १, १, १, १,
८, ७; १०, १, १, ४; ६, १, २, ४, ६,
१३, ७, १, ८, १, १, १, २, ३, १,
५, ६; २, १, १, २, ४, ५, १, १, ३,
८, ९, १, ४, ५, ८, ५, ९, १, १,
१०, १; ७, १, ५, ७, ३; ९, २, ४;
२६, १०, १, २, ८, ९, १, १;
३; ४, ५; ११, १, २, ४, ६;
५, ६; १२, १; २, ४, ५, ६;
११३, ५, ६; ७; ९; १४, ३, ६,
११, १५, १६, काठ ७, १२, १,
९, ११, १, १, १, १, १, १, १, १,

०) पाभे. अग्निः तै ७, ७, १४, २ द्र. ।

१) पाभे. अग्निः तै मा ८, १० द्र. ।

२) पाभे. अग्निः काठ १, १२ द्र. ।

३) सपा. माश्री १, ८, ४, १५ अग्निः इति

पाभे. ।

०) सपा. ऋ ३, २९, १६ होतः इति पाभे. ।

१) पाठः? अग्नि इति शोच. (तु. सपा. ऋ १०, १, १
प्रस. वैप ७, २६ W) द्र. ।

कौ ११, १, ५^१, ७, ८, १०^१,
 २३-२५, २८, २९, ४०, ४२^१;
 ६६, ७६, ८१, ८४, ९९, १००;
 ४३४, ४४८; २, १०; २५; १४२;
 ४१५; ४१६; ४५७, ५१६; ५७१,
 ५९४^१, ७००, ७३३; ७४८, ८१४,
 ८२६, ८४७; ८५३, ८६८, ८७०;
 ८७१, ८७३, ८८०, ८८१; ८८५-
 ८८७; ८९०-८९२, ९०२; ९११,
 ९१३, ९७४, ९९९, १०५५-१०५७,
 १०६३; ११२७; ११२९-११३१,
 ११६६, ११८३, ३, ५, १^१, १^१,
 १, १, ५^१, ७, ८; १०^१, ३,
 ३-५, ४, ५, ८, ७, ८, ४, ९, ०; ४,
 ११, ३, ४, ४२, ८, ४७, २, २, ६,
 २, ३, २, १, ६, १^१, १४, ३; २२, ३,
 २८, ४^१, ३२, ५, ६, ३४, १५,
 ४०, १२, ४६, २; ३, ६; ४८, १०^१,
 ५४, १-३, ५७, ४, ७, १, ९, ३, ९,
 १०, ४, ७, ११, ८-१०; १२, ७, ९,
 १०, १४; १५, १३, १, २, ५-७,
 १५, ४, ६, १८, १, ३, १९, ३, २४, ९,
 १०, २५, १; ४; २८, ८, २^१, १, ७,
 २, २, १६, ४, १९, १-५, ३, ३, १,
 १५, ५; २०, २, २२, ३; ७, १४,
 ५, ३३, १, ५, ३, २^१, ८, १^१, १४,
 ८; २७, १२; २९, १, ४, १३, ६, ५,
 १, ६३, ४; १०८, ४, १३०, ४, ७,
 ३५, १, ६३, २, ७७, १०; ११५, १^१,
 ८, ३४, ७; २०, २३, ९, २, ४, ९;
 १०, ६, ३५^१, ११, १, ३; ६, १६,
 ३६^१, १२, ४२, १३, १, ३१, १८, १,

३४, २, ३६, ३, ५, ४, ३०; १९, ३,
 २; ३, २७, ५; ६४, १, २०, १३, ३,
 १०१, ३, १०२, ३, १०३, २; ५^१, १,
 ४१, ३, ११८, ७, १^१, ११९, ७, १;
 १२०, ८, ७, ४८, १, -०^१, ११,
 १, ७, १२, १४; ७४, ७, ८, १३, १,
 १४, १, २, ८, ११९, १; ९, २२, १०;
 २३, १२३, १०, ९, ९, २४; २६,
 १०; २७, ७, ३१, १-१८, ३६,
 ४, ६, ९, ११५, ७, १, १३, १९,
 ४४, १३, ४५, १, २, ७, ५८, ४, ६, ९,
 ५९, १, ६०, ५, ६७, ३, ७१, ६, १०,
 ७२, ३, ७, १०, ७३, ५; ७-९, ११०,
 ७२, २, ०, ७४ ८; ९, ७६, १-३;
 ७२, ७-९, ११; ९४, १६, ९५, ९,
 १११, ९६, ९, ९७, ४, १२७, ९;
 १३९, ७; १४०, ११०, ६, ८, ६,
 ११-१३, १४१, ९, १०, १४२, १,
 १४; ५, ५, ३, १४३, ८, १४४, ६,
 १४७, १, २, १३, ७, १३, ४, १५०,
 १, ३, १६४, ११, १८९, ४-७; २,
 १, १, १२, १०, ९१, १०; ३-१४;
 १२, २ (८, ८८, १), ७, ९-१२, ३,
 ३; ४, ८, ९, १५, ८; ८, ४४, २८,
 ६, १; २, ७, ९, ३, ५, ३५, १५; ३७,
 ६, ३, १, १^१; १७; २०; १२३; ५, ११,
 ६, ११, ७, ११, १५, ७, २२, ५; २३,
 ५, ४, १, १११; ७, २, ११ (५, ११,
 २, १०, १५, १०; ७०, ११), ६, २,
 ५, ७, ८, ७, १०; ७०, ११); ६, २,
 ५, ७, ८, ७, १०, ९, २; ७, १०^१;
 ८, ४४, १९ (१०, १३४, १), ३;

१३ (३, १०, ८), ७, १४, ५-७,
 १५, २-४; १६, ३, ५; १७, २, ३,
 १५; ५, ३, ५; १८, १-५; १९, २;
 ५, २१, १, ४, २३, ४; २८, २, २९,
 १०; ५४, ३; २१; २२; ५५, २; ५७,
 ६, ६१, ६; ७, १, २; ४, ५, २, २;
 ४-६; ९, १०; १२-१४; १६, ३,
 ४, ५; ६^२; ७; ९; १२-१६; ४, २,
 ४, ५, ७, १०, ११५; ७, १४, २; ५,
 ६; १४, ६, ६, ९, १०, १०, २; ११,
 १-४, १५, ५, ८, १, ६, १२, १, २;
 ४, ५, ६; १०, १२६, ८, ५, १, ८;
 ९, १०^१, २, ७, ८, १०, ३२, ६,
 ११, ३, १, ६, ८, ११, ४, १; ४-६,
 १७, ७, १४, २; १८, ६, ५२, १२, ७,
 ४२, ५, १०, ११, ६, ४, १५, ६, १६,
 ४७; ७, ८, ७, १०, ८, २-७, ९,
 १, ६, १७; २३, २, १०, २; ४, ६; ११,
 ३, ५, ६; १२, ३, ४^२, ५, ६, १३, ४,
 ५, १६, ४, १८, ५; २०, १, २; २६,
 ५; २७, ११, ८, १, ३३, ३, २८,
 २, ५^१, ३०, १२, ११३; १५; ३४, ९,
 ४३, ६, १५, ४७, ७, ५१, ८; १०,
 ६, १, ७^१, ९, ११० (७, ६३, ५),
 ११; १३; २, ५; ४, १, ७; ८, ५, ४;
 ६; ७; ६, ३, ७, ३, १ (५, ८५, ६)
 ५, ८, ७, ९, ७, १०, ६; ११, ६;
 १२, ६; १३, ४; १४, ३; १५, ८,
 ९, ११, ११२, ७, ४, ९, १६, १, १७,
 ८, १९, १७, ४३, ३०, १२; १३,
 २५, २७, ३१, ४५, २७, ८, ४८, ३,
 ४, ७-९, ५०, ९, ५१, १३; ६०, २^२;

१) पांमे. अग्निम् ऋ ८, ८४, १ द्र. ।

२) सपा. कौ २, ३३२ अग्ने इति, ऋ १०, ९१, ५
 चित्रा इति च पांमे ।

३) पांमे. अग्निः तै ७, ७, १४, २ द्र. ।

४) पांमे. अग्निम् पै २०, १४, ७ द्र. ।

५) पाठः ? तु. केचन मूको., ऋ १०, १२२, २ च

अग्ने इति सर्वनिघातः पाठः ।

१) वैतु. शंपा. अग्ने इति शोधाभेक्षम् ।

२) =मागृ १, ११, १२ (यत्रापि शोध. द्र.) सकृत्
 अग्ने इति शोध. (तु. सपा. ऋ १०, ८५, ३८) अन्यत्र
 अग्ने शौ १७, २, ६९ टि. द्र. ।

३) पांमे. अग्निः काठ ७, १४^१ टि. द्र. ।

३; ६६, ९; ७, १, ३; ५; ७-९; ११;
१७-१९; [२०-२५], २, १, ३, ३;
७, [१०, ४, १० (६०, ६)], ४, ७,
५, ३-६, ८, ९; ७, २; [७; ८, ७].
८, ३; ५, ९, ६; १०, ४, ११, १-३,
५, १२, ३, १३, २; ३; १५, ७, १२;
१६, ५, ७; १७, ६; १८, २२, ३४,
८, ३९, ४, ५; ४२, २; ४३, ५; ५९,
१; ९३, ७, ८; १०४, १०; १४, ८,
११, १, ३, १०; १९, १५, १७, २५,
२६; २८; ३०, ३३; २३, १४, २९;
३९, २; १०; ४३, ३; ९; १०; १३;
१४; १७, २०; २८; ३२; ३३; ४४,
१७, १८, २३; २४; ३०; ६०, ९; ११;
१४; १६; ७१, ४, ७४, ८; ११; ७५,
१; १०; ८४, ४; १०२, १, २; २०,
१०३, ४; १४, १०, १, ७, २, १, ७,
४, १; ४, ६; [७, ७, ७], ६; ७; ७,
१; २; ४; ८, ६, ११, [२, २, ८]
५, [७, ८]; [९; १२, ९], १५, ९; १२;
१६, १, ५; ८; १३; १९, ३; २०, १०;
२१, २, ४; ७; ४५, २; ३; ९-११,
४६, १०; ५१, १, ३; ५; ७; ९; ६९,
३; ४; ६; ८; १०; ७०, ११, ८५, ३८^१,
८७, ४; ६; ८-१४; १६, १७; १९;
२०; २२; २४; २५; ८८, ५; ९१, ४,
७, ९; १५; ९८, ८; १०, ११; ११०,
३, ११५, ९; ११८, ८; १२२, २^०,
३; ७; ८; १२४, १; १२८, १; १४०,

४; १४२, १-३; ५, ६, १५६, २, ३,
खि १, ४, ८, २, १, १; ८, ५; ११,
५, १३, ४, ५, ३, १५, ९, १६, ७, ४,
२, ४, ९, ५; ७; ५, ५, १०, ७, ३, ११^२;
५, १२, ६, ३, ४, खिमा २९, ४५, ४८;
मा १, १७; २, ८; १४; १६; २७^३,
३, ४, १४^४, १७^५, १९, २२^६; २४^७,
४, १६^८, २८; ५, ८^९, ६, २९^{१०}, ८
१९, २४; ११, २६^{११}; २७^{१२}, २८,
३२^{१३}, ३७^{१४}, ४०, ४१^{१५}, ७२,
७३^{१६}, ७७, १२, ९, १५^{१७}; १६, १७;
१९, २०, २६-२८; ३२, ३६^{१८},
३८-४०, ४२, ५१^{१९}, ५२^{२०}, १०९^{२१},
११३, १०, १२; १३, १५; २०^{२२},
३७; ४५^{२३}, ४७^{२४}, ११५, २२, २३,
२८, ४५, ५४^{२५}, ५५^{२६}; ५६, १७,
२^{२७}, ५२, ६६, ७५^{२८}, ७६^{२९}, ७९,
८७, १८, ३५; ४६, ५२; ६१, ६२,
७४^{३०}, ७५^{३१}; १२, ११, ४०, ६४^{३२},
६६^{३३}, ६९^{३४}; १२०, २२; ७९; १२१,
३, ४; २७, १, २^{३५}, ३^{३६}; ४, ५^{३७}, ६^{३८},
७, ९, १३^{३९}, ४३^{४०}; २९, १, ११; २८^{४१},
१३; ३५, १७^{४२}, ३८, १७, का १, ६,
१, २, २, ३; ३, ९, ५, ८; ३, १, ४, २,
८^{४३}; ३, ४^{४४}; ७^{४५}, १०; १४^{४६}, ४, ५,
८^{४७}, ५, २, ८^{४८}; ६, ७, ७^{४९}, ९, ३, ५,
१२, १२, १५; १६; ३, १; ४, ५^{५०};
१०^{५१}; ४, ३, ४; ७, ८^{५२}; १२; १३;

१, १०, १६^{५३}; १७, १८, १२, २;
३, ९-११, ३, ३, ७^{५४}, ९-११; १३,
१४, ७; ८; ७, ८^{५५}, १४, १०,
१२-१४, २, ७, ३, ११^{५६}, ४, ८, ५,
१^{५७}, १६, १५, २, ९। १२, २७; ६, ६;
७, ८^{५८}, १८, १, २, ३, ५, ३, ६, ११^{५९},
१२^{६०}, १५, १९, १, १, २०, १, ६; २,
९, ३, २, ४, ५; १५, ७, ८, २१, १,
१०^{६१}; ४, १४, १६, १९; १२२, १,
७, ७, १३; १२३, १, ३, ४, २९, १,
१, २^{६२}-४^{६३}, ५^{६४}, ६^{६५}, ७, ९, २, ३^{६६},
३१, १, ११; ४, ४^{६७}, १३२, १, ४,
१३-१५, ३३, १, ६, ७, ३५, ४, १५^{६८};
३८, ४, १; तै १, १, ७, १, १०, २,
१२, १; १३, २^{६९}; १४, ४^{७०}; २, ३,
१^{७१}, ११, २^{७२}, १४, १, २^{७३}; ३-६;
३, ३, १^{७४}, १३, २^{७५}; १४, १;
३; ४^{७६}, ७; ८; ४, ४३, २, ४४, ३;
४५, २; ३^{७७}, १४, १^{७८}; २^{७९}, ३^{८०}, ५,
२, ४; ३, २^{८१}; ३; ४, ३, ५, २^{८२}, ३^{८३};
४^{८४}, १६, २; ४, ७, ४^{८५}, ६^{८६}, ८, ५^{८७},
१०, १^{८८}, २; ३; ११, २^{८९}; ३; ६,
२, १; २; ६, २^{९०}; ४^{९१}; १०, २, ७,
६, ४^{९२}, ७^{९३}; २, २, १२, ६^{९४}, ३, १०,
३, ११, ५, ४, १४, ४^{९५}, १५, ८, १,
९, ६^{९६}; ९, ३, ४^{९७}, १२, १^{९८}, ३^{९९},
४, ५, १६, ११, १; २; १२, ८^{१००}, १^{१०१},
५, ३, १, ४, १^{१०२}; ११, १^{१०३}, १२, ११,
१, २, ३, ८, १^{१०४}, २, ११, १, २; ४,

१) सपा आपमं १, ५, ३; ८; १३ पाण्ड १, ७, ३ कौस
७८, १०। माण्ड १, ११, १२ अग्ने इति पामे।

२) पामे शौ १०, ६, ३५ द्र।

३) सपा. ऋ १, १८९, १, माश ३, ६, ३, ११; ४, २, ४,
१२ तैत्रा २, ८, २, ३ तैआ १, ८, ८ देव इति पामे।

४) = सपा. माश ७, ५, २, ३२। तै ४, २, १०, १ मै
२, ७, १७ तु विविष्टः पामे।

५) पामे. अग्नि. मै २, १२, ६ द्र।

६) = सपा. माश १३, ८, ४, ९ तैत्रा १, २, १, ११ तैआ

२, ५, १ आश्रौ २, १०, ४ काश्रौ २१, ४, २५ आपश्रौ ५,
६, ३, ६, १६, १०; १३; १९, १०, १४, १७, १ शाण्ड १,
२५, ७ हिर्य १, ३, ५, ६, २। मै ४, १२, ४ काठ ११, १३
माश्रौ २, ५, ४, २०, ५, २, २, १४; ११, ९, २० आपमं २,
२, १ आपण्ड ४, १०, ९ हिर्य १, ३, ५ देव इति पामे।

७) पामे. अग्नय मा ५, ३४ द्र।

८) सपा माश्रौ १६, ३, ९। आश्रौ २, ५, ३ अग्ने इति
पामे। १) पामे अग्निः काठ ४, १४^६ द्र।

१) पामे. अग्निः ऋ १०, १६, ११ द्र।

११२८; ११६९, ११७२; ११८३;
३, ४, १^३, छ, १०, जि १, १, २,
६; ९; २, १; ४, ६, ३, ६, ८, ९,
४, २-४, ६; ७, ९; ५, ६; ९; १०, ६,
४, ७, ७, ६^१, ८, ४; ८; १०, ३६,
५, ६, ११, १, ९; १०, १२, २; ७,
८१, १, ६२, २, ९^३, ७, ८; ३, २, ३,
१८, २; २०, ५, २८, ३; ५, ३०,
१५^३, ३२, ४; ३८, ३६; ४६, १, ६;
५४, ६; ५७, १; ५९, १६, छ, ४, ५;
६, ४, ८, ५, १०, ३६; १२, ६, १३,
१४, १; ३; १६, १; २; १८, २; १९,
४; २४, ८६; २९, ५; शौ १, ७, १;
३; ६; ७, ८, ४^३; ९, २; ४, २, ६, १,
२^३, ३^३; ४^३, ५; १३, १^३; २८, ५;
३६, १, ३; जि, १५, ३; ४; ८६, २०,
१, ५; ३१, १६; छ, ४, ६; ३३, ४^३;
५, ३, १^३, ६, १०, १२, ३^३; २५,
७, २८, ४; २९, २; ३, ५; १०, ११^३;
१४, १५, ३०, १४; ६, ५, ३; ३२,
१; ४९, १, १०३, २, ३, १०४, २;
११०, १^३; १११, १; ११२, १^३; २;
११७, १; २; ११९, १, १२२, ४;
१२८, १^३, ७, ५५, १; ६३, १, ७४,
१^३, ७७, ९^३; ८३, १; २; ८७, ३^३,
६^३, ८९, १; ९४, १, २^३; १०२, ३,
१११, १^३, ११३, १^३, ११४, २, १,
१८, ३, ३^३; ५; ६; ८-१३, १५,
१७-१९; २०^३; २१, २३, ४, १०,

१४, ९, १, १४; १५, ५, १७; १९;
१८, १३^३, १०, ५, ४६-४९, ११,
१, ४; १२, २, ३, ५, ६^३, १७,
१८^३, ४५, ४६, १३, ३, २१, ३३,
१४, २, ६९^३, १६, ६, ११; १८,
१, २२; २४-२६; २, ४; १०, ३४६;
३, ६६, २१; ४२, ४७, ८८, ५३,
६४, ९-११, ८८, १९, ३, ८; ७,
२; ८, ३; ११, ६^३; ५५, १, २; ६^३,
५९, १^३, ६४, ३^३; ४, २०, १३,
४^३, पै १, १९, ३, ३३, १, २, ३९, १,
४१, १, २; ४; ४^३, १-४, ५१, ४,
५३, १, ५४, १; ७६, २-४; ९६,
१-३, २, २१, १; २, २५, १, २९,
१-६, ३०, ४, ३६, ३; ३७, १, ४३,
५; ४४, १-५; ४८, १-५, ५९, २,
६०, १; ६२, १-३, ६६, १; ७४,
१, ३, १८, ३; ८, ३१, २, ३३, १,
२; ३^३, ४, ५^३; ६, ७; १३४, १, ३,
८, ३८, ३, ३९, २-४; छ, ४, १-३,
६, ७, ५, ८; ९, ३; २४, ६, २९, १,
४; ५, १८, १, २^३, १६, ८, १७, ३,
६; २७, ८, ३९, ८^३, ६, ८, ६, ११,
१०; १७, १-१०; १९, १-७, ७,
१, ३; ३, १^३, २, ३, १८, १, १९, १०,
८, १४, ९^३, ११, ९, १, १२, ६, १२,
७, ८, ८; ११; १५; १४, ४, २५,
१२, १४, १०, ७, ५, १०, ११^३, ११२,
१, १-१४; १६, १३, २, ६, ३, १;

२; ८, ८, १६; ९, २-६, १०; १३;
१४; १६, १०, ३; ९, १४, ४, १४, ३,
७; १५, २, ७, ४, ३, ५, १, ३, २२,
२; २३, ११, १६, १६, ३^३,
४-१०, १७, १-३, ५-७, ९;
१०^३ १४ १८, १, २, ५, ७-९, १०६,
९, १०^३, १०, ४^३, १७, ४, ३३, ४,
५, ४५, ४, ४९, १०, ५०, ६; ६७, १^३,
७१, १; ७६, ८, ८९, १; ३; ४, ६;
९०, ६, ९२, ६; ९९, ५, १३०,
१२, १७, १४, १, ३०, ३, ५, ६, ३१,
७^३, ८, ३४, ३, ६; ७; ४०, ३^३, १८, ७,
७, १३, ९, १७, १०, १९, ३, १३,
१५, ११, ६, १८, १०-१२, २१,
१३^३, २६, ४; ८, १२; २७, ३^३, २८,
१२, २९, १०, ३१, १४, ३५, ५, ३६,
१६, ३९, १०^३; १३; ४०, २, ४; ५;
४३, ७; ४७, ४^३, २०, ६, ४, ७, १०,
८, ८, ९, १, ३, १८, ३, २२, ६, २३,
४, २५, ८, २६, ९; ३१, ८; ९, ३२;
२^३, ३४, ३, ३६, २, ३७, ७, ४०, ४;
५, ४३, ६, ४७, १०; ४८, १^३;
२-७^३, ४९, २, ५१, ७^३, ६१,
१०; -अग्ने ऋ १, २४, २, ३६, २०;
४४, २, ७३, २, ९७, ५, ११५, १;
१२२, ५, १२८, ५, १४३, ३, २, ८,
१, ६, २५, ३; ३८, ५, ३, २, ९, ११,
८, १५, १; २६, ६; ३५, ९, १०, छ,
१, ७, १५, ५, ४०, १, ५५, ७; ५, २,

१) पाभे. अग्ने कौ १ ६८ द्र ।

२) पाभे. अग्निः काठ ३५, १ द्र ।

३) पाभे. अग्नि पै १९, २१, १० द्र ।

४) सपा. आपमं २, २२, १३ प्रसृ. सम आगाम् इति पाभे ।

५) सपा. पै २०, ७, ९ तेन इति पाभे ।

६) सपा. ऋ १०, ८७, ३ राजन् इति पाभे ।

७) सपा. ऋ १०, ८७, २१ राजन् इति पाभे ।

८) पाभे. अग्ने मै १, ७, १ द्र ।

९) पाभे. अग्निः काठ छ, ४^३ द्र ।

१०) पाभे. अग्ने ऋ १०, ८५, ३८ द्र., वैतु. शपा. अग्ने इति ।

११) =सपा. शौ १९, ५५ १ अस्मै इति, मा ११, ७५ का १२, ७, १० तै छ १, १०, १ मै २, ७, ७ काठ १६, ७; १९, १० अस्मै इति, शौ ३, १५, ८ जातवेद. इति पाभे ।

१२) पाभे. अग्निः तै छ, ७, १४, २ द्र ।

१३) पाभे. अग्निः शौ १२, ३, ४३ द्र ।

१०, १३, २, ५१, २, ६, ६, ५, ६६,
१०, ७, ६, २; ८८, २, ८, ६, ७, ४३,
१; ४४, २०, ७३, ९, ७५, ७, ९, २२,
२; ९६, ५; १०, ३, ४, ६, १, ७, ३;
१६, ७, ३४, ११, ३६, १२, ५१, २,
६, ८, ६२, ५, ६, ६९, १; २, ७६,
५, ८०, २, ४, ६, १३०, ४, १८१,
२; खि ७, ६, ५, ५, ७, २, ८^२; १०^२,
मा १, १५; २२^३; ३०, २, ११; १७,
७, ३२, ५, १; १३, ६, २४; ७,
४२, ८, २४; ५०, १०, १७, ११,
१, ११, २९; ४४; ४९, १२, ४६^२,
१३, २; १३; २५, ३८^२; ३९, ४५,
४६, ५१, १७, ६; १५, १६, २४;
२७, १५, ३, ५७; १७, ६६; १८, ३७,
२१, ४६^२, ४७^२; २५, ४, २७, ११,
१५, १६, १८, ३३, १७, ६०, ३५,
३; ३७, १२; का १, ५, ३, ८, २^३,
१०, ३, २, ३, ५, ४, ५, ७, १०, ३,
५, १, १२; ३, २^३, ४, ४^२, ६, ६, २,
८, १७, १, २२, ४, ९, २, २; ४,
२, ११, ६, १; १२, १, १, ११, ३, २,
४, ७, १; १३, ४, २^३; १७, १, २; १४, १,
२, ११; ४, १^२, २, ८, ९, १, ५,
५, १५, १, ५, ४, ३^२, ८, १, ५, १६,
१, ३, ७, १; १८, ६, २; २०, १, ७, २३,
५, ४^२, ५^२; २७, ४, १, २९, २, १, ५,
६, ८, ३२, १, १७, ५, ६; ३५, ४,
३, ३७, २, २; तै १, १, ५, २; १०,
१^२, ३, १३, ३, २, ४, १; १०, १, १२,
३^२, १४, ७, ३, ७, १, १२, १, ४,
४३, १, ४, ५, १, ५, ४, ४, ६, २,
३, ४, ४, १^२; १०, १, ११, ५, ७,
७, ४, १, २, ४; १०, ३, ८, ११, १, १४,

१, १, २, १, २, ७, २, ५, ६, ९, ३,
१०, ४, १२, ६, ३, ७, २, ८, १,
१०, ३, ११, १, ४, ४, १२, २, १४,
४, ५, २, ७, ६, ६, १, ८, ६^२, ९
८; ११, २, १, १, ५, २^२; १३, ३,
१, २, ४, ३, १^२; २, १०, ५^२; ७, १,
४, २, ५, १, ८, १^२, २^२; २, ४, १^२,
८, १, ९, ६, १०, ४^२; ३, ४, २, ९, १,
४, ६, २, १०, १, ११, १; २; ६, ५,
१, ७, १५, १, १, १, २, ३, ४, २,
२, ५, ३, १०, ६, २, ८, ४, ९, ५, १०,
२, २, १, २^२, ६^२, ३, २, ४^२; ४, १, ५,
२, ३, ६, १, ५^२, ८, ७, ९, १; १०, २,
६, ३, ४, ८; १०, २, ३, ११, २; ३,
४, २, १; ७, ५, ५, १, १, ५, ७, ३,
२, ४, ४, ६, १, १; १, ५, ८, २^२, ३^२, १०,
७; ६, २, १^२, ३, ३^२, ४, २^२, ६, ३; ४,
७, १, ८, १, ६, ७, ३, ४; ४, २, ४,
६, ५, ८, १; २, ९, २, २१, १, ६, १,
१, ३, १, ७, १; ३^२, २, १, २, ७, १^२, १;
१, ८, ४; ६^२; ३, ५, २^२, ४, १, ७, ५,
७, २, १, मै १, १, ६, २, ५-७, ८^२;
३, १, ३, ५, १; ३६; ३, ७, ३, ९, १, ४,
५; ६^२, ८, १०, १२, १२; १, २, २, २,
६^२; ८^२, ९^२; १०, ११, ६, १; २^२,
३, १, ४, २, १, ५, ७, १०, १८, १,
२, १, ३; १०^२, ३, ४^२, ५, ६, १;
७, ४, ३, १, ६, ११, ७, ३, ४, ५, १,
११^२, १२, १५, १७, ८, ५, ११^{१०};
१२^२, १३^२, १२, ६^२, १३, २०^२, १३
१, १, ३^२, ५^२, ६, ९^२; १०^२, २, १^२,
२^{१०}, ३^२, ६^२, ४, ५^२, ६^२; ७^२, १०, ६,
३, १^२, २^२, ३^२, ६^२, ५^२, ६^२, ९^२,

४, २, ३-७, ८^२, १०^२, ५, २; ६, ९,
७, ५^२, ९^२, ८, ५^२, ९^२, ५^२, ९^२, १५,
४, १६, ५, ७, १, ६^२, १; १३, १,
१४, १, १, ४, ५, ५, २, १, १, ६,
२, ९, ७, ३, ८, ३, १, ९, ३, १०, २;
५, ११, ६, १; १३, ७^२; ९; १४, ११;
१५, काठ १, ५; १०^२, १२, २, ६;
८, १^२, ३, ४^२; ७, ९; १३, ५, १; ३;
५, ६, १, ७, ९, ७, ४^२, ५, ६^२, ८, १३^२;
१५, १७, ८, १; ३^२; ५^२; ६; ११;
१५, २, १०, १२, १०, १, ६^२, ११, १,
७^२, ८^२, १०; १२, ५, १३, ४, १५, ७;
१६, ३, ४^२, ११^२; १५^२-१७^२;
१७, १, ४, १०^२, १८, ४, १३, १७^२,
२१^२, १९, २, ४^२, ५^२, ८, ९^२, १०^२;
११^२, १२^{१०}, २०, १^२, ३, ५, ७^२, ९;
१०, १२^२, १४, २१, १, ३, ६, ८, ९,
११; १२, २२, १, ५^२, १०^२; १५; २३,
१; ५; २७, ५, ८, २५, ६^२, २६, १^२;
६^२, ७^२, २७, ४, ६, २९, २, ३^२,
१०, ३०, ६, ३१, ४^२, १५; ३२, १^२,
३, ४, ५^२, ७; ३३, ७, ३६, १३, ३९,
१, १३, ७०, ३, ९; १४, ५, ३, ११,
क १, ५, १०, १९, २, २, ३^२, ११,
१६, ३, ७, १; ११; १२, १, ७, ६, १;
८, १, ३, ४, ५^२, ६, १, ३^२;
६, ५, ६, ८^२, १, ७, १^२; ३, ८, ८, २^२,
३, १; २५, २^२, ६, ८^२, १०, २६, ३,
९^२, २९, ५^२; ८, १; ३०, २^२, ३^२, १,
८^२, १, ३१, १^२, २^{१०}; ३^२, ५, ६,
७^२, ९^२, ११; १२; १४, १८, २१,
१, ३, ५, ७, १, ७, ६, ३, ८, १;
१, ३, ३^२; ४^२, ६, ७, ४^२, ४^२, ३, ७, ३, १,
४^२, ५^२, १, १, ७, ४, ७, ३, ३, १;

अ) पाभे. अग्नेये तै १, ८, १ द्र. ।

ब) सपा. ऋ ७, ५८, ५ मा १७, ९३ पै ८, १३, ५
आसाम् इति पाभे ।

०) पाभे. अग्निः मा ५, ९ द्र. ।

१) सकृन् = सपा. तैत्रा ३, ३, २ माश्रौ १, २, ५, १२
आयमं १, २, ७ । पै २०, ३४, १० इन्द्राण्या इति, शौ
१७, १, ४२ पत्यु इति पाभे ।

०) पाभे. अग्नि तै ५, २, २, ४ द्र. ।

५१ छद्, ३१, ४७, ४^१; १०१;
 †क्रौ १, ५२७, २ २९३; ३३२^१,
 ७५५, ३, ५, ३, †जै १, ५४, ९; २,
 ४, ६; ३, २४, ९; २८, १; ४, ८, ६;
 शौ ३ १, ५, २, ३; १९, ४, ४, १४, १;
 २३, ४; ३३, ५†; ३६, २; ५, २७, १,
 ५; ८, ९, २८, ६; ६, २०, १^०; ७६, २,
 ४; ७, ४, ७, २, ७, ४; ५, ८, १, ४; २,
 १३; २७; २८, ७, ८, १५; १६, ९,
 १, १, १०, २, ६, ५, ६; १३; १०,
 ५, ७; ११, १, २५, ४, ५, १०, ९;
 १२, १, २०, २, ४०; ३, ३४, १३,
 १, ३०; २, ३५†; ७, ८; १५, ६, ३,
 १८, २, ५८†, ४, ८, १२, २६, १;
 २७, ५, ४५, ३, †२०, १०७, १४†;
 पै २, ३८, २; ५९, ४, ६८, १; ३, ५,
 ३, ६, ५, १९, ३, ३८, १, ४, २९, ५;
 ३३, १, ५ १५, ३; १६, ३, २०, १;
 २, ५, ६, १०, ७, ७, ५, ३; ४, ९, १५,
 ३; ९, १, १, ४, ६, ८, ३, ५, १७, ८;
 १०, ७, ५, १०, ३-५; १२, ७, ११,
 १, १३, १३, ९, ११; १३, २; १४,
 ९; १६, १, ४, ४, ३; ५, ८, १२, ८,
 १३, ५; ६; ३२, १, २, १०; ७२, ४;
 ७६, ५, ८५, ७, ९१, ५; ९७, ५, ९८,
 ३, १२४, ६^१; १२८, १, १५२, ४;
 १७, ३, १, २७, ३, ३४, १, ३९, ५,
 १८, १८, १; २४, २†; १२, १५, १३;
 १५, १६, ३; ४१, ६, २०, १३, ४;
 ३६, ३; ४८, ७; ५५, ७, -शौ ३ १,
 १२४, १, १६२, १९, १८९, ८, २,
 १५ ४; २६, १; ३, ३०, २, ५५, ३,
 ५९ ५, ४, ३, १११, १०, ८८, २, १,
 ६६, ४, ६ ५२, १७; २५, १; ३९, ३,

५, १, १२, ६, १११, ५; ७, २, ४, १,
 ४०, ३, १०, ६, ३; ८८, १, ७; १६५
 ४; १७९ ३; खि ४, ९, ७^१; ७, १, १,
 ४, २, मा ५, ४; ११, ७६^०, १५, २५†,
 १७, ५५, २३, ४, २५, ४२, ३४,
 ११†, ३८, १६; का ५ १, ४; १२
 ७, ११^०; १६ ५, ६†; १८, ५, ६, २५
 २, २, ३३, १, १३†; ३८, ३, २,
 तै १, ३, ७, २, ५, १, ११, १२,
 १, १, ४, २, ४, ६, ३, २, ९^१, १३, १;
 ३, ४, १, २, ६, ५, ६; ८, २, ३, ५, ५,
 २१, ४, ४, ४, २†; ६, ३, २, ९
 ३†, १५, १, ८, ४, २, ८, १६, २; ९,
 ५, ५, ५, २, ७, १, ९, ३६; ४; ७, ५
 ३, १६, २, १, ७, ३, ४, ८, ५, १, ४,
 ९, २, १७, १, १, १, ५ १५, १^१,
 ११ १, २, ७६; ४, ६^१, ८^१; ५, १०,
 ७, २, ८, १^१; २; ८^१; ११, ५, २, १ ८, ३
 १, ९; ४, ३^१, ५, ५, ७, ९, १०, ५६
 १३, ७†, ३, २, ५^१; ४, ९, ५, २, ७, ९^१,
 ९, २^१, ४, ५^१, ४, ५, २; ६, २; ८, ६,
 ६९ ९; १०; ११काठ ३, ४६, ६, १^१,
 २; ५^१; ६; ७^१; ७, ७, १४६ १५;
 १६, ८, २^१; १०, १५; १०, २, ७, ११,
 १; २; १२, १, ११^१; १५, १३, १२,
 १४, ५, १६, १; १८, ३; १२, ८; २०,
 ३, ५; २१, ७; ८; २२, १; २३, ६,
 २५, ३, २६, ३, ७; २७, ४; २९, ९,
 ३४, ७, १४^१; ३५, १७, ३६, १५,
 ४०, ५, ४६, ५, ११का २, ११६
 ३, १२^१, ४, १, ४^१, ५; ६^१, ६,
 १, ३६; ५; ७^१, ७, ८, ३, २८, ३६;
 ३१, ५; ७, ३८, ६, ४१, ५; ४२,
 ४, ४८, १५; शौ ४ ३९, ९; ५, ३१,

९; ६, २९, १†; ३८, १, १२२,
 ३; ७, ७६, ३†; १२, १; ९, ५, ५; १०,
 १, १८, ४, २२, ११, १, २९; ७, १३;
 १२, २, १३, १९^१; ३, ७, ५४;
 १७, १, १३, पै २ १८, १, ३४, ३;
 ५, १६, ६; ४०, ३, १०, ३, ४; ११, ५,
 २, १३, ५, २, ९, १, १४, ३, ९, १५,
 २२, ३; १६, १७, २; ३६, ८, ५१, ७;
 ९१, ९, १५४, ४; १७, १४, ५, ३१,
 ३, ४१, ४; १२, १८, १६, २७, ११†,
 ४४, २, ३, ४८, ३†, २०, ३२, ६, ४३,
 ७ [अग्नि- अन्^०, अनाहित^०,
 अन्तर^०, आहित^०, इद्ध^०, इन्द्र^०,
 ईति^०, केवल^०, चन्द्र^०, जमत^०,
 १दक्षिण^०, दीदि^०, देव^०, परि^०,
 पुरस्^०, १पूर्व^०, विधुस^०, समिद्ध^०,
 सु^०, सूर्य^०, सोम^०, स्वर्ण^०].
 †अग्नायी- यी ऋ ५, ४६,
 ८, मै ४, १३, १०, शौ ७, ५१,
 २; -यीम् ऋ १, २२, १२.
 ११आग्नेयु- य ङमा २४,
 १४, २९, ५८, ५९, ३२, ५;
 ङका २६, १, १४, ३१, ६, १; ७,
 १, ३२, ३, १; तै २, १, २, ८^१;
 ९; ५, ६^१; ३, २, ४, ५; ३, २-४;
 ५३, २, ६, ३, ३; ३, ५, १, ४;
 ५, २, ५, २, ५, १, ५, २२,
 १६, २४, १६, ६, ४, ५; २२,
 १६, ७, ५, २१, १, मै १, ६,
 ८, ९, १०, १^१, ११, ९, २, १,
 ३^१; ४, ६, २, ७; १३, ३, १, ५,
 ६; ५, ५^१, ६, १६, ३, ५, १३^१;
 ३, ६, १, ९, ५^१, १०, ३, १३,
 २६^१, ४, ३, १^१, ८, ४, ७; ८; ७,

१) पांमे. अग्ने जै ३, २८, ४ द्र. ।

२) पांमे. अग्नि: पै १९, १२, १० द्र. ।

३) पांमे. अग्निस् तै ४, १, १०, २ द्र. ।

४) पांमे. अग्नि: पै १७, ३१, ९ द्र. ।

०) स्त्रियां ङीप् उदात्तः ए आदेशः (पा४, १, ३७) ।

१) इदमर्थे देवतासम्बन्धर्थे वा ठक् < एय प्र आदिबुद्धिः
 द्विस्वरश्च (पा ४, २, ३३; ७, २, ११८; ६, १, १६५) ।

२) सपा, तै ५, २, ३, १ काठ ४८, २ आग्नेयौ इति पांमे ।

३; ८, ९, ८, ३; ६; काठ ८,
१०, ९, ४, ५, १३; १०, २; ५;
९, ११, १, २, ५; ८, १२,
१, १३, २; ४, ५, १२; १४,
९; १५, १, २; ४, ९, २२,
९; १३, २९, ७-९, १०,
३४, १६, ३७, २, ३, ४५, १८,
४८, १, ३; ५०, २, क ७, ६,
८, ७, ८, ३५, ३, ४५ ८;
४६, ३, पै १६, ७२, १६,
-यम् तै १, ५, २, २, ८, १, २;
२, १, ४, २, ७, १, ९, १, १७,
१, १९, १, २०, १; २, १, २, ७,
८, ९, ४, ६, २, ५, ५, ३, २,
३-५, ३, १, २; ११, १, ५, ३,
१; ३, २, २, ३, ४, ३, १, ५,
४, ३, ५, ६, ५, १, ६, ६, ८,
३, मै १, ७, २-४, १०, ७; २,
१, ३, १, २, ७, १३, ३, १,
५; ६, ४, ६, ५, २; ३, ५; ९,
३, १, ८; ६, १०; ७, ५, ४,
५, ९; ८, २, काठ ८, १; १०;
१५, ९, १-३, १०, ७, ९, ११,
१, २, ८; १३, २, ३, ४, ५,
२२, ३, २३, ७, २९, ४; ७,
१०; ३२, १; ३४, १; १६, ३६,
२, क ६, ६, ७, ६, ८, ३-६,
३१, १९; ३६, ४, ४५, ५, ८,
४६, ३, -यस्य तै २, ३, ३.

२; मै १, ५, १२, -या \$म'
२४, ६, ९, १४, \$का २६, २,
१, ४, ३, ४, तै १, ५, ९, ३; ५,
५, १, १, मै ३, १३, ७; १०,
१२, १३, १५, १६; काठ १३,
३, २३, ८, २४, ८, २६, ७, २८,
४, क ३८, १; ४१, ५; ४४,
४, -यान् काठ ८, ३; क ६,
८, -यान् काठ १३, १३;
-यानि मै २, ५, २, काठ ८,
१०; १३, २, क ७, ६, -याय
मै ४, ७, ८, -येन तै २, ४, ६
१, ६, ६, ५, १, ८, १, ३; मै २,
५, २, काठ १०, २, -यो तै २,
१, २, ९, ३, ८, २, ५, ५, २३,
१, काठ ४८, २. [य-अन्
नाना].

आग्नेयी- -यी मा २४,
३१, का २६, ७, १, तै १,
५, ९, ३, २, २, ४, ५, ५, ४,
३, २; मै १, ७, ४, ८, ५, २,
५, २; ३, २, ८; १०, १, १४,
१२; ४, ३, ४, काठ ६, ५,
७, ८, ३; ११; ९, २, १३, १,
६, क ४, ४, ६, ६, ८, ७, ८,
८, ५; -यी तै ५, ५, १, १,
मै १, ६, ९, ३, २, २, ७, ४, ६;
काठ १९, ८; २१, ४; २२,
१२, क ३१, १९, ३५, ५

-यीम् तै २, १, २, ४, ५, मै २,
५, २; काठ १३, १, -यीषु
तै ७, २, ५, ५, -य्या तै ३, १,
६, १, ५, ७, १, १, मै २, ३, ५;
३, ९, १, ३, ४, ६, ५, ८, २, ३, ५,
काठ ८, ११, २१, ८, २६, २,
२८, ४, २९, २, क ७, ८, ४०,
५, ४४, ४, ४५, ३; -य्या मे
३, १, १, ४, ७.

आग्नेय-पावमा(न>)नी-
नीभिः मै १, ५, ६, ६, ५,
-न्याम् मै ३, ३, ५.

आग्नेयी-त(म>)मा-
मा काठ १९, १, ७, क २९, ८,
३०, ५.

अग्ना-विष्णु- -ष्णू तै २, ३, ११,
१; -ष्णू तै १, १, १२, १,
८, २२, १, १, २, ५, १२, १,
१, ४, ७, १, १; ५, ७, ३, २,
मै १, १, १३, ४, १०, १, ११,
२, १; १, काठ ४, १६, १, १,
११, १, १, १, शौ ७, ३०,
१, १, २, पै २०, ७, १, २, १,
आग्नावेष्णव- मैपुष्पि ३, ६;
काठपुष्पि १०, -वः तै २, २,
१, १, मै २, ६, १, ४; ३, १,
१०, ४, ३, १, काठ १५,
१; ३, -वम् तै १, ८, १, १,
८, १; २, २, ९, १-३, ५, ६,

१) पाभे आग्नेय मा २४, १ द्र ।

२) स्त्रिया ङीप् प्र. । उदात्तनिवृत्तिस्वर (पा ६, १, १६१)।

३) विप. [(पवमानरूपाऽग्निदेवता)- ऋचु- (ऋ ९, ६६,
१९-२१ [तु. ताब्रा १६, ५, ९])] कस सामान्य समास-
स्वरः । पूष च पुंवद्भावः [पा ६, १, २२३; ३, ४२ (वैतु.
सा. [ताब्रा.] अग्नि पवमानश्च द्वे देवते इति)] ।

४) सपा. तै १, ५, ७, ३ आग्निपावमानीभि इति पाभे.

५) सपा. काठ २१, ५ क ३१, २० आग्निपावमान्याम्
इति पाभे. ।

६) आतिशायनिक तमप् प्र. (पा ५, ३, ५५) ।

७) देवताद्वन्द्वे पूष आनङ्ङ-आदेशे पूर्वोत्तरपदपङ्क्ति-
स्वर (पा ६, ३, २६, २, ४१) ।

८) =पपा. तैब्रा ३, ११, ९, ९ शाश्रौ २, ४, ३ आपश्रौ
१९, १३, ४ वैताश्रौ ८, १ कौसु ३२, ३, ५९, १९ । ऋ ६,
७२, १ इन्द्रासोमा इति पाभे. ।

९) सांस्यदेवतीयः अण् प्र. तत्स्वर, उभयपदद्वन्द्व-
इत्त्वप्रतिषेधश्च (पा ४, २, २४, ७, ३, २१ पावा ६,
३, २८) ।

३, ११, १, ५, ८, २; ३, ५, १,
८, ५, १, ८, मै १ ४, १४, ८,
६, ८, २, १, ३, ३, ५, ३, ६,
१, काठ १०, १८, ११, ८; १९,
१, २०, १३; -बा: मा २४,
८, का २६, २, ३, तै ५, ६,
१८, १, मै ३, १३, ९, काठ
४९, ८; -वन तै २, ५, ४,
०॥

॥ अग्नौ वाष्पणी^१ - वीम्
मै ३, ६, ८, -व्या तै ५, ७, ३,
२, ६, ८, ३, मै ३, ७, २^२

अग्नि-केतु^३ - तु: तै ४, ३, ११, ५;
काठ ३९, १०

अग्नि-गढ^४ - ढानाम् खि ५, २,
२^५

॥ अग्नि-चि^६ - चि तै ५, २,
५, ५, ८, ५, ७, ८, ५, ९, २^७
५, १०, ५, ६, ३, १२, ७, ६, १,
मै ३, ३, ९, ४, ३, ५, काठ २०,

३, २१, ७, ९^८, १०; २२, २;
६; क ३१, ५; ३४, १, -चित^९
तै ५, ६, २, १, ३, ४; मै ३, १,
९, ४, ३, काठ १९, १०; २२
७; क ३०, ८, ३५, १; -चितम्
तै ५, ४, ७, ४; ९, ४; काठ २०,
५, २१, ९, १२, क ३१, ७,
-चित्ता मै ३, ३, १, ४, ८; -चिते
मै ३, ४, ३, काठ २२, ६; क
३३, १

अग्नि-चोर->अग्निचोर-निपात^{१०}-
-तेषु खि ४, २, ९.

अग्नि-जु^{११} - जम् मै ३, ७, ५^{१२}

अग्नि-जु^{१३} - जा ॥ काठ ११, ८^{१४},
२४, ६, क ३७, ७^{१५}, शौ १०,
४, २३; पै १६, १७, ५.

१ अग्नि-जिह्व^{१६} - ङ्हा क १,
[४४, १४ (५, ५१, ८) ७,
६६, १०; १०, ६५, ७]; ८९, ७.
३५४, १०; ६, २१, ११; ५०,

२; ५१, १३^{१७}; मा २५, २०; ३३,
५३^{१८}; का २७, ११, ७; ३२, ४,
१०^{१९}, तै २, ४, १४, ५^{२०}; मै
४, १२, १^{२१}, काठ ३५, १;
-ह्येभ्य^{२२} तै ३, ५, ८, १; ९, २;
काठ २२, ५, क ४५, ६

२ अग्नि-जिह्वा^{२३} - ह्वा^{२४} शौ ११,
११, १९; पै १६, १५०, ७.

अग्नि-जुत^{२५} - ता^{२६} खि ५, ५, ७.

अग्नि-उयोतिस्(>प्^{२७})^{२८} - तिषम्
का ३, २, १.

अग्नि-तृप्^{२९} - तप: क ५, ६१, ४
† अग्नि-तृप्^{३०} - पोभि. क १०,
६८, ६; शौ २०, १६, ६.

† अग्नि-तृप्^{३१} - प्तेभि क ७,
१०४, ५; शौ ८, ४, ५, पै १६,
९, ४

अग्नि-तेजस्^{३२} - जा शौ १०, ५,
२५, पै १६, १३१, १

॥ अग्नि-तेजसु^{३३} - जमम् काठ ८,

^१ स्त्रिया ङीप् उदात्तनिर्वातस्वरणोदात्तम् (पा ४,
१, १५; ६, १, १६१) ।

^२ विग. । बस पूष प्रकृतिस्वर (गदि, २, २) ।

^३ तस. उप कर्णणि कान्ते पूष. प्रकृतिस्वर:
(पा ६, २, ४८) ।

^४ सपा. खि ३, २१, २, ५, २, २ अग्निदग्धानाम् इति,
कौ २, १२२१ अग्निनुबानाम् इति, शौ ६, ७, २ अग्नि-
मूढानाम् इति, खिसा २४, १, ३६, ६ अग्निमूढानाम्
इति, पै १९, ६, १४, ४१, ८ अग्निरुढानाम् इति पाभे ।

^५ उस उप. √चि + क्विप् प्र. धा. स्वरश्च प्रकृत्या
(पा ३, २, ९१, ६, १, १६२; २, १३९) ।

^६ षस. पूष. द्वस । अग्निचोरनिपातेषु इति सुपा.
स्वर ?

^७ उस. उ। √जन् + ड. प्र. (पा ३, २, ९७) । तत्स्वर ।

^८ सपा अग्निजुम् <> अग्निजाः इति पाभे ।

^९ विप. । उस. उप. विडन्ते कृत्-प्रकृतिस्वरः ।

^{१०} विप. ([मरुत्- प्रमृ.] देव-) । अग्निना हूयते इति
कृत्वा कर्मणि कृत् उप. प्रकृतिस्वरश्च । तात्स्थ्यात्ताच्छब्द-

श्रुतिरिति कृत्वा तम. सामान्य सामासिकस्वर इति भा. ,
वैतु. अन्ये वन इति ।

^{११} अग्नि-जुह- (अग्नि लोह- + (√वा [निवासे]) >)
वा- (=वासिन्-) > सस अग्निजिह्व- (>प्र३) इति
मतम् ।

^{१२} =सपा बौधौ ७, ४: १४ । मै १, ३, ३५ अग्नि-
ह्येभ्य इति पाभे. ।

^{१३} षस । सामान्य समासस्वर (ग ६, १, २२३) ।

^{१४} सपा. शाश्रौ ८, २१, १ अग्निदूता इति पाभे. ।
अग्निहूता इति सूको ।

^{१५} वन. पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १) ।

^{१६} विग. (मरुत्-) । उस उप √तप् + कर्णरि क्विबन्ते
कृत्-प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १३९) ।

^{१७} विग. (अर्क- [=रश्मि-]) । बस. उप. भाप. । आद्यु-
दात्तम् उंसं. (पा ६, २, ११९ [तु. उरु-चक्षस्- प्रमृ.]) ।

^{१८} विग. (अश्महन्मन्-) । सस. अन्तोदात्तः उंसं.
(पा ६, २, १४७) ।

^{१९} षस. समासान्तः टच् प्र. । चित्स्वरः ।

१२, क ७, ७
अग्नि-त्रा- अन^०.
१ अग्नि-दग्ध^० - गधानाम्^० खि
३, २१, २, ५, २, २
२ अग्नि-दग्ध^० - गधा^० ऋ १०,
१५, १४; शौ १८, २, ३५.
[गध-अन्^०]
१ अग्नि-दाह^० - ह्यम् काठ २३,
९. [ह्य-अन्^०]
अग्नि-दूत^० - तः ऋ १०, १४,
१३, शौ २, १२, ७; १८, २,
१†, पै २, ५, ८
अग्नि, गनी (<मि-इ) घ^० - गिनत्
ऋ २, १, [२, १०, ९१, १०],
१ काठ ९, ८^१ \$, ९ \$, ११^३,
१०, १५^१, २८, ८^२, - गिनधम्
ऋ १०, ४१, ३, काठ २६, ९^२ \$,
क ४१, ७^१ \$, - गिनधे काठ ३५,
१८, क ४८, १६; - गनीत्
मा ७, १५ \$, तै ६, ५, ८, ५^२, ६;
७, १५, ७; मै १, ६, ४, ९, १^३,
४^१, ५, ८, ४, ५, ४^२; ७, ४^३, ८, ३;

क ८, ११^१; १२; ४४, ८^२;
- गनीत् तै ६, ३, १, २; ५,
८, ५; मै ४, ९, २; - गनीत्
खि ५, ७, ५, ४; तै २, ६, ५,
६; मै ३, ८, १०; क ३९, २;
- गनीत् काठ २५, ५;
- गनीध मै ४, ४, ८ \$;
- गनीधम् मै १, ४, १३, ३, ९,
८^२; - गनीधे तै १, ८, १८, १;
२, ६, ९, १; ६, ६, १, ५; ७, १,
५, ६, ७, ७, २; मै १, ४, १३, ६,
४; ९, ८; ४, ८, २; ३; कै ४४, ४^०,
आग्नीध्र^० - गध मै ४, ५,
९, काठ २६, १, २; क ४०,
४, ५, - गधम् मा १९, १८ \$,
वा २१ २, ७ \$, तै ३, १, ६, १,
२, ४, २; ४, ७, ८, १, ५, ४, ६,
४, ६, ३, १, १, ६, ४, २, ६;
७, १, ६, ६; ७, २, १, ३, मै
१, ९, ८, ३, ४, ४, ८, १, ८,
९^२, १०^३, ४, ५, ९, ६, ५, ८,
२; ३; काठ ९, १५, २१, ८,

१२, २४, १०; २५, १०, २६,
१, २८, ४, क ३८, ३; ४०,
३, ४, ४४, ४, - गधस्य मै ३,
८, ९, - धात् ऋ २, ३६, ४^१,
खि ५, ७, ५, ४; मा २, १०,
११, का २, २, ७; ८; तै ४, ४,
९, १; ६, ३, १, १^१ \$; १ मै ३, ३,
८; ८, १०^१, ९, ४, १ काठ २१,
८, २६, १^१, २८, ४^२; १ क ४०,
४^१, ४४, ४^२, † शौ २०, २, २;
६७, ५, - ध्रे मा ८, ५६; ३८,
१८, का ९, ७, ४, ३८, ५, १;
तै ३, १, ३, २, ४, ४, ९, १, ५,
४, ६, ४ \$, १ दै, ३, २, १; ३^३;
६; ८, २, १, ६, ६, १, १^३, १ मै
३, ४, ४, ९, १; ४, ५, १, ८,
०, ३; ९, १ काठ २१, ८^१, २६,
२^१, २८, ४^२; ३४, १४; १५^३;
१७, १ क ४०, ५^१, ४४, ४^२,
- ध्रेण मै ३, ९, १, काठ २६,
२, क ४०, ५.

आग्नीध्री^० - यः तै ६, ३,

^० तु. पू. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, ४८) ।

^१ पा. मे. अग्निगूढानाम् टि. द ।

^० विप. (पितृ-) । सस अन्तोदात्त (पा ६, २, १४७) ।

^१ सपा. मा १९, ६० का २१, ४, १० अग्निष्वात्ता. इति पा. मे. ।

^० वि. (सोम-) । तु. उप. ✓ दह् + कर्मणि ण्यत् प्र. ।

^१ विप. (यज्ञ-, शत्रु-) । वस पू. प्रकृतिस्वर ।

^० = ऋत्विग्-विशेष- । तै पपा. अवग्रहो नान्यत्र । उस. उप. ✓ इन्ध् + कर्तरि क्तिप् प्र. कृदुत्तरपद-प्रकृतिस्वरश्च (पा ६, २, १३९) । अपि च अग्निध्-इत्ययं छन्दोऽनुरोध्वाचारणौकर्य-प्रयोजितः शकन्धादि-पररुगात्मको भेदः द्र । अयमेव च भेदो बाह्वृच एव मूलतोऽधीत इत्यपि सभाव्यते । यत्तु ऐत्रा ५, २५ शोत्रा ३०, १ खि ५, ७, ५, ४ इत्यत्र न्याय्यं

वैप १-६

दीर्घमध्य रूपमुपलभ्यते ततो नैवास्य मतस्य किमपि हीयेत । ऋतुप्रेषाङ्गत्वेन हि तस्योपलम्भात् । यज्ञाङ्गतया तस्य मुख्यत्वेन यजुर्विषयता न तद्विषयता स्यात् । यदि याजुषं किमपि प्रकरणं बाह्वृचैः स्वीये ब्राह्मणादौ परिशिष्ट-धिया धृतमुपलभ्येत तर्हि प्राधान्येन यजुःशाखास्त्वेव श्रूयमाणस्य तस्य बाह्वृचेऽप्रधानैव श्रुतिरिति निरवयवम् ।

^१ सपा. काठ २८, ४ ग्रन्थपात इति संटि. ।

^१ वि. [अग्नीत्संबन्धिन्- (याग- [ऋ. १]), नाप. (अग्नीत्सदन- [मा ८, ५६ प्रभृ.], [आग्नीध्रकण्डस्थ-] अग्नि- [मै ३, ९, १ प्रभृ.]) । शरणेऽर्थे राण प्र. पुन स्वार्थे अञ् प्र (पावा ४, ३, १२०; ५, ४, ३६) । जित्स्वर ।

^१ आ आग्नीध्रात् इति च्छेदः द्र. (तु. सपा. होत्राद् आ, पोत्राद् आ प्रभृ.; वैतु. पपा. प्रभृ. एकमेव पदमिति) ।

^१ नाप. । तात्रजातिकेऽर्थे छ > ईधः प्र. (पा ४, २, ११४) तत्स्वरश्च ।

१,३.
अग्नि-धान^१ - अग्निम् मै १,८, २;
काठ ६, २; क ४, १; -नात्
शौ १२, ३, ३५; पै १७, ३९,
४; -नानि पै २०, ३३, ५,
-नि ऋ १०, १६५, ३; शौ ६,
२७, ३, पै १९, १३, १५.
अग्नि-नुस्त्र^२ - नानाम् कौ २,
१२२१.
अग्नि-नेत्र^३ - त्राः मा ९, ३६;
वा ११, १०; तै १, ८, ७, १; मै
२, ६, ३, ४, ३, ४, काठ १५, २;
पै २, ५३, १, -त्रेभ्यः मा ९,
३५, का ११, १, १.
अग्नि-पवमान^४ - > अग्नि-
पावमा(न^५>)नी^६ - नीभिः
तै १, ५, ७, ३^१, -नीभ्याम् तै
१, ७, ६, ४; -न्याम् काठ
२१, ५; क ३१, २०.
अग्नि-प्रतिष्ठान^७ - न काठ
१४, ९.

अग्नि-आजम्^८ - जस ऋ ५, ५४,
११
अग्नि-मत्^९ - मत् मे ४, १, ३,
काठ २७, ५^२; ३१, २^३;
क ४२, ५^२, ४७, २^३, -मत् मै
१, ६, ११, ३^३, १, ४, ४, ४; ७,
७^२, ४^३, ५, २, ८, ५, काठ ९,
१६; १९, ३; २४, ४; २५, ८;
२९, ३, क ३०, १, ३७, ५,
४०, १, -मत् मै १, ८, ८^३,
-मत्ति काठ २४ १०, क
३८, ३, -मान् काठ ८, १२,
१९, २; २३, ११ १^०, क ७, ७,
२९, ८, शौ ८, ४, २^{१०}.
अग्नि-मरुत्^{१०} - अग्नि-
मारुत्^{११} - तम् मै २, १, ८,
क ४५, १; -ता मा २४, ७,
का २६, २, २; मै ३, १३, ८.
[^{१२}त- वैश्वदेव^{१३}].
अग्नि-मारुती^{१४} - ती, -तीम्
मै २, ५, ७.

अग्निमि(मृ-इ)^{१५} - न्ध ऋ
१, १६२, ५; मा २५, २८; का
२७, १२, ५, तै ४, ६, ८, २, मै
३, १६, १; काठ ४६, ४
अग्नि-मुख, खा^{१६} - खा काठ ३७,
३, -खा काठ ३५, १८, क
४८, १६, -खान् तै २, ६, ९,
१, ६, ६, १, ५; ७ ३, ११, ३६, मै
३, ३, १०^१, काठ २१, ४; १०, ४३,
१६, क ३१, १९.
अग्नि-मूढ, लृ^{१७} - ढानाम् शौ ६,
६७, २, -लृहानाम् खिसा २४,
२, ३६, ६
अग्नि-मेदिन्^{१८} - इ पै १६,
७३, ५
अग्नि-या(न>)नी^{१९} - नी काठ
२२, ५
अग्नि-रुद्ध^{२०} - ढानाम् पै १९, ६,
१४, ४१, ८^१
अग्नि-रूप^{२१} - पा. ऋ १०,
८४, १; शौ ४, ३१, १, पै ४,

^१) नाप । उस. उप. अधिकरणे ल्युट् प्र. स्वर प्रकृत्या
(पा ३, ३, ११७; ६, १, १९३; २, १३९) ।

^२) कर्मणि क्तान्ते पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, ४८) ।

^३) पाभे अग्निगूढानाम् द्र. ।

^४) विप. (देव-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६,
२, १) । उप. *नेतु- + समासान्त अप्र. (रावा ५, ४,
११६) ।

^५) मलो. कस. (तु. टि. आग्नेयपावमान्नी-; वैतु. भा.
देवताद्वन्द्व इति) ।

^६) अण् प्र. तत्स्वर उभयदवृद्धि इत्त्व च (पा ४,
२, २४; ७, ३, २१; ६, ३, २८) ।

^७) = आग्नेयपावमान्नी- ।

^८) स्त्रियां ङीप् उदात्तनिवृत्तिस्वरेणोदात्तत्वम् (पा ४, १,
१५; ६, १, १६१) ।

^९) पाभे. आग्नेयपावमान्नीभिः द्र. ।

^{१०}) पाभे. अग्नेयपावमान्याम् द्र. ।

^{११}) विप. । बस. पूष. प्रकृतिस्वरः ।

^{१२}) मतुब् उदात्त (पा ६, १, १७६) । ऋ तै पै
तच्छाखीयानि ब्राह्मणानि च वक्रादि प्र. श्रावयन्ति (तु
यस्था.) । शौ. याजुषाणि शाखान्तराणि तु मकारादिमिति
विवेक (तु वैप२ अपि) ।

^{१३}) सपा तै ५, १, ३, २ मृ. अग्निवृत्ति इति पाभे ।

^{१४}) सपा. तै २, २, ९, ६; ७ अग्निवृत्ते इति पाभे ।

^{१५}) सपा ऋ ७, १०४, २ अग्निवान् इति पाभे ।

^{१६}) = अग्नीध्- । उस. उप. √इन्ध् + कर्तरि अण् प्र ।
कृद्-उत्तरपदप्रकृतिस्वर. पूष. सुमागमश्च (पा ३, २, १,
६, २, १३९; पावा ६, ३, ७०) ।

^{१७}) कर्मणि निष्ठायां पूष. प्रकृतिस्वर । उप. < √सुह् ।

^{१८}) उस. उप. √मिद् + ताच्छीलिकः णिनि. प्र. ।

^{१९}) तस स्त्रियां ङीप् प्र. (पा ४, १, १५) । तु. टि.
अग्ने-यानी- ।

^{२०}) °मो रुद्धा° (*गिन् अवर्ह इति BKA) इति व्यस्त
इव पाठः? यनि. शोषः (तु. मूको. पूर्व स्थलं च) ।

१२, १०.
अग्नि-वत्^a पै २, ७८, ४.
अग्नि-वत्^b - ऋवति^c तै ५, १,
३, २, ६, १, ८, ३, २, ९, ३, ६,
३, २; - ऋवते^d तै २, २, ९,
६, ७, - वान् ऋ ७, १०४, २०,
॥ तै ५, ५, २, १, २^e; पै १६, ९,
२^f.
अग्नि-व(र्णं >) णि^g - णाम् खि
४, २, ८६; १२.
अग्नि-वासस्^h - सा: शौ १२,
१, २१, पै १७, ३, २.
॥ अग्नि-विद्ⁱ - विद: मै ३, १,
९, - विदा मै ३, ४, ८.
अग्नि-विमोचन^j - नम् पै ९, ७,
२.
अग्नि-वीशिका- काठपुष्पि १६.
अग्नि-वेश^k - > आग्निवेशि^l -
- शिम् ऋ ५, ३४, ९
अग्नि-शूम्न^m - नम् पै ९, ७, १३.
अग्नि-शालⁿ - लम् शौ ९, ३, ७,

पै १६, ३९, ७.
अग्नि-श्री^o - श्रिय ऋ ३, २६, ५.
॥ अग्नि- (स्तु >) ष्टुत्^p - ष्टुत्
तै ७, २, ५, ५, ४, ३, ३, - ष्टुता
तै ७, ३, ७, १^q
॥ अग्नि- (स्तो >) ष्टोम्^r - म:
तै १, ६, ९, १; ३, १, ७, ३; ५,
४, १०, २, ६, ४, ३, ४, ७, १, ४,
२, ५, ४; १०, ४^s, २, १, २,
२, १; २, ३, २^t; ५, ५^u, ६; ३
१३, १६, ४, २, ५, मै ३, ४, ४,
८, १०^v; ९, ५, ४, ४, १०, ५,
२, ७, काठ १४, ९, १५, १०^w,
२२, १^x, २५, १०; २६, १^y,
२८, १; ३३, ६, ३४, ८, १६;
३७, ७^z, ४३, ३; क ४०, ३; ४^{aa};
४४, १; शौ ११, ९, ७६, ६ पै
८, १९, ७, १६, ८२, ७, - मम्
तै १, ६, ९, १, ७, २, ९, २, ४,
१०, १; मै १, ११, ९; ४, ४,
१०, ५, २, ६, ६, काठ १४, ९;

२६, १; २८, १^{ab}, ३३, २; ३७,
११; क ४०, ४, ४४, १^c; शौ
१०, ९, ८६, ६ पै १४, ३, २६;
१६, १२६, ८, - मस्य मै ३,
८, २^d, ४५, २; काठ २४, १०^e;
२६, १^f; क ३८, ३^g, ४०, ४^h;
- मा. तै ७, ४, ७, १; काठ
३३, ४ⁱ; पै १७, २९, १४;
- मात्र मै १, १०, ५; काठ
३५, २०; क ४८, १८; - मान्
६ पै ११, ५, ३; - मे तै ६, ६,
८, २; ११, ४, मै ३, ८, ९; ९, ५;
४, ५, ४; ७, ६, काठ २९, २;
३७, ११, क ४५, ३; - मेन तै
१, ६, ९, १; ७, १, १, २^j; ३;
३, १, ५, ३; मै १, ८, ६, ३,
८, १०; ४, ४, १०, काठ १४,
९^k, शौ ९, ९, २६; ६ पै ५, १४,
२, १६, ७१, ९; ११४, १; - मै
शौ १२, ३, ३३६, पै १७, ३९, ३;
- मौ तै ७, २, ५, ६, ९, १, २; ४,

^a) तुल्यां वति प्र. ।

^b) यथा चास्मिन् प्राति. काश्चिच्छाखा वकारादि
काश्चिच्चापरा मकारादि प्र. आमन्नि (तु. अग्नि-मत्-
टि) । तत्र यथा प्रत्ययाद्भूत-मकारवकारविकल-
शाखाभेदेन प्रादर्शि तथा भूयसे विवेकाय (तु. काठ २३,
११ शौ ८, ४, २) विशेषमेन विरह्योभयत्र बाह्वुच्या
श्रुतेरभिज्ञैव श्रुतिर्भवतीत्यपि द्र. ।

^c) पासे. अग्निमति मै ३, १, ४ द्र. ।

^d) पासे अग्निमते मै १, ८, ८ द्र. ।

^e) पासे अग्निमान् काठ २३, ११ द्र. ।

^f) वस पूष प्रकृतिस्वर. (पा ६, २, १) ।

^g) अग्नि-वर्णाम् इति मुपा. रवर. शोधापेक्ष ।

^h) विप. (पृथिवी-) । पूष. प्रकृतिस्वर. ।

ⁱ) विप. । उस. उप. √विद् + कर्तरि क्तिप् प्र. । कृद्-
उत्तरपदप्रकृतिस्वर (पा ३, २, ६१; ६, २, १३९) ।

^j) तस. ल्युङन्-कृत-प्रकृतिस्वर: (पा ३, ३, १२५;
६, १, १९३, २, १३९) ।

^k) व्यप । अग्नेर्वेशः स्वरूपाविव स्वरूपं यस्यैवेति कृत्वा

वस. पूष. प्रकृतिस्वर: (पा ६, २, १) ।

^l) तस्यापत्येज्ये इज् प्र. जित्स्वरश्च (पा ४, १, ९५;
६, १, १९७) ।

^m) तस न. उत्तरपदाद्युदात्तत्वम् (पा २, ४, २५, ६, २,
१२३) ।

ⁿ) विप (मरुत्-) । उस उप. √श्रि + कर्तरि क्तिप्
दीर्घ कृद्-उत्तरपदप्रकृतिस्वरश्च (पावा ३, २, १७८,
पा ६, २, १३९) । G.W. प्रसृ < √श्री [दीप्तौ] इति ।
यत्तु सा इह संप्रसारणाऽभावमिवापश्यत् तद-
स्वद्वमित्युपेक्ष्यम् । यदपि M.W. वस च उप. पूष.
निरपेक्ष प्राति. चेत्याह तदपि निर्मूल भवति । तथाहि सति
पूष प्रकृतिस्वरत्वप्रसगादिति दिक् ।

^o) = एकाह-विशेष- । उप. धातोर् ह्रस्वादुत्तरं तुगागमे
षत्वे (पा ८, ३, ८२) च विशेषः । उस. उप. अधिकरणे
कृत् ।

^p) = यज्ञायज्ञिय-सामविशेष-, (उपचारात्) ऋतु-विशेष- ।
वस, सामान्यः समासस्वरः (पा ६, १, २२३) ।

११,२; काठ ३३,२,३४ ८ ^१	४, ९, १० ^१ ; -†०त्ता: ऋ	२, ५, ६, ३; ३, २, २, २ ^१ , ४,
अग्निष्टोम-प्रायण ^२ - णा: काठ	१०, १५, ११, मा १९.	१०, १, ५, ७, ४, २; मै १, ५,
३४, ८; -णा तै ७, २, ९, १.	५९, का २१, ४, ८, तै २, ६,	५, १२, ६, १० ^१ , ११; ८, १ ^१ , ९,
॥अग्निष्टोमै-समित ^३ - -त	१०, २, मै ४, १०, ६ ^१ , काठ	४, ५, ६ ^१ , ७ ^१ , ८, ९ ^१ , ९, ५ ^१ ;
काठ ३३, ४	२१, १४ ^१ , ९; शौ १८, ३, ४४,	३, ३, ९, ६, ६, १० ^१ , ४, १, ३,
अग्निष्टोम-साम ^४ - -सम् तै	-तान मा १९, ६१, का २१.	४, ९, काठ ६, १ ^१ ; ३ ^१ , ४ ^१ ,
१, ८, १८, १; मै ४, ४, ९,	४, ११, मै १, १०, १८ ^१ , ४,	५ ^१ , ६ ^१ , ७ ^१ , ८ ^१ , ७, ११; ८, ११,
-मानि ^५ तै ७, २, ५, ५.	१०, ६, काठ २१, १४, ३६,	९, १३ ^१ ; २३, ७ ^१ , ३१, २,
॥अग्निष्टोम-स्तोत्रै ^६ - -ब्राणि	१३ ^१ ; -तानाम् खि ५, ७, २;	३९, ८, क ३, १२ ^१ , ४, २ ^१ , ३ ^१ ,
काठ ३३, ४	६; मा २१, ४३-४५, २४, १८,	४ ^१ , ५ ^१ , ६ ^१ , ७, ७, ८, ३६, ४ ^१ ,
॥अग्नि-(ग्य>) ष्ट. ष्टा ^७ - -ष्ठ	का २३, ५, ३ ^१ , २६, ४, १; मै	४७, २; ९शौ ११, ९, ९; ९पै
काठ २९, ८; -ष्टम् मै ३, ३,	४, १३, ७; काठ १८, २१,	६, १०, २, १६, ८२, ९, १३४,
१० ^१ ; काठ २१, १०; -ष्टस्य	-॥त्तभ्य ^८ तै १, ८, ५, १; काठ	३, -त्रस्य मै १, ८, १, ४-६;
मै १, ५ १३; -ष्टा तै ६, ३,	९, ६, क ८, ९ [०त्त-अत् ^९]	७ ^१ ; काठ ६, ५ ^१ ; ८ ^१ , ७, ५,
४, ३; -ष्टा: मै ४, ७ ९ ^१ ; काठ	॥अग्नि-सव- -व: तै ५, ६, २, १.	२३, ७, क ४, ४ ^१ , ७ ^१ , ५, ४;
२९, ८ ^१ ; -ष्टात् मै ४, ७, ९;	१अग्नि-हुत् ^{१०} - -त मा ३८, २८,	३६, ४, -त्रा३म् मै १, ६, १०,
काठ २९, ८ ^१ ; -ष्टाम् तै ६, ३,	का ३८, ७, १	८, ७; -त्राय मै १, ८, ६, ८,
४, ३-५; काठ २६, ५ ^१ ; क	अग्नि-होत्र ^{११} - -तार: ऋ १०, ६६,	-त्रे तै २, २, ४, ७, मै १, ५, ५,
४१, ३ ^१ , -ष्टेन काठ २९, ८.	८	७, ८, १ ^१ , ४, ६; ७, ८ ^१ , काठ ६,
अग्नि-ष्टा ^{१२} - -ष्टा: मै ३, १, ३,	१अग्नि-होत्र ^{१२} - -त्रा शौ ६, ९७, १,	४; ६ ^१ , ७ ^१ , ७, ४ ^१ ; क ४, ३,
८, काठ २६, ५ ^१ , क ४१, ३ ^१	पै १९, १२, ७.	५ ^१ , ६ ^१ , ५, ३ ^१ , ९शौ १०, ३,
अग्नि-(घ्वा>) ष्वात्त ^{१३} - -त्ता:	॥अग्नि-होत्र ^{१३} - -त्रम् तै १, ५,	२२; १५, १२, १; ९पै १६,
मा १९, ५८; १० ^१ ; का २१,	२, ४, ९, १, ६, ९, १ ^१ , १०, २ ^१ ;	६४, ९, -त्रेण मै १, ८, ७ ^१ ; ८,

^१) विप (यज-). बस पूष. प्रकृतिस्वरः ।

^२) वृस पूष प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, ४८) ।

^३) वस समामान्त-टच् प्र (पा ५, ४, १०३) चित-स्वरश्च ।

^४) समामान्तभावाऽभ.वान्यतरस्य दुर्वचत्वेऽपि नापू. टि. दिशा तै. तद्वावानुगमाद् एतद् रूपं कृतसमामान्तस्य प्राति. इति समाम्येत ।

^५) पस. सामान्य स्वर ।

^६) विर. (अग्नि-प्रभृ.). उस. उप ✓स्था + कः प्र षत्प्रम् अन्तोदात्तश्च (पा ३, २, ४, ८, ३, ९७; ६, २, १४४) ।

^७) विच प्र । शेष f टि द्र. ।

^८) विर. (कितृ-). ✓स्वाद् इति ह्रस्वोपधाद् विविच्य ✓स्वाद् (तु. ऋ२, ६८, २) इत्यतः कर्मणि कान्ते पूष. प्रकृति-स्वरे (पा ६, २, ४८) प्राप्ते परत्वाद् थायादि-स्वरः (पा ६, २, ११४) इहाऽवसरं लभेत । ननु नैवमसावुन्मर्गो त्रिशिष्टं

पूर्वविप्रतिषेधेन चारिताभ्यां ही पूष प्रकृतिस्वरं बाधेतति चेत् । स. यमेवैतत् । तदप्यभ्यर्हितसमादरपरत्वेनैवं व्याख्यायि (तु. सा) । लक्षणावुक्त्यमात्रार्थं तावद् भावे कं षम. । तद्वति ताद्विना अच् प्र. चेत्यादिसंकेतो ग्राह्य । वाच्यविशेषज्ञायेतनार्थोऽयं विशिष्ट स्वरः स्याद् इति तु संभाव्येत ।

^१) पाप्मे २अग्निदग्ध->ग्धा टि द्र. ।

^१) मत. थायादि-स्वरः (पा ६, २, ११४) । खिष संवृक् इत्येतेन समानाधिकरण विप. द्र. । उ म PW प्रभृ. °हुत्- इति क्विबन्तस्य ष १ इत्याहु । तत्र विभक्तिस्वरो नोपपद्येत । अन्तोदात्तात् (पा ६, १, १६९) इत्युक्तदिशा स उपपद्येतति चेत् । न । तथात्वे हि नित्य उस स्यात् (तु. अग्निचित्, सर्वहुत्, सुकृत्-प्रभृ.). नित्यममासे चोक्तलक्षणाप्रवृत्तेरिति यावत् ।

^१) बस. पूष प्रकृतिस्वरः ।

३, ३, ९; काठ ६ ६, ८, ११, क
४, ५, ७, ८

॥ अग्निहोत्र-तप(न>)नी^०-

-नी, -नीम् काठ ६, ३, क ४, २.

॥ अग्निहोत्र-त्व^०- -त्वम् मै १,
८, १.

अग्निहोत्र-ब्राह्मण- मैपुष्पि १,
८, काठपुष्पि ६.

॥ अग्निहोत्र-हव(न>)गी^०-

-णी तै १, ६, ८, ३, -णीम् २,

-ण्याम् मै १, ८, ५

अग्निहोत्र-हुत्^०- -हुताम् शौ
३, २८, ६.

अग्निहोत्र-हुत्^०- -ताः पै १४,
३, २८.

॥ अग्निहोत्रिन्^०- -त्रिण मै १,

८, ६, -त्रिणा मै १, ५, ७,

-त्रिणि मै १, ५, ११, -त्रिण

मै १, ८, ४, ७, काठ ६, ५,

६, क ४, ४, ५, ३; -त्री मै १, ५,

१२, ८, ७, काठ ६ ८, क ४, ७.

॥ अग्निहोत्रो(त्र-उ)च्छेषण-

-णम् तै २, ५, ३, ६.

अग्नि-ह्व^०- -रेभ्य मै १, ३, ३५^३.

अग्नी^१ ऋ ५, ४५, ४, ६, ५९, ३; ६०,

१, तै ४, २, ११, १, ३, १३, ८,

मै ४, १०, ५, काठ ४, १५, १

अग्नीध्- अग्निध्- द्र.

अग्नी(मि-इ)न्द्र^१- -न्द्राभ्याम् मा

७, ३२; का ७, १४, १.

अग्नी-पर्जन्य^१- -न्यो ऋ ६,

५२, [(२, ४०, ५). १६]

॥ अग्नी-वरुण^१- -णाभ्याम् काठ

२९, ३, -णौ तै ६, ६, ३, ३, मै

४, ८, ५^३.

॥ आग्निवारुण^२- -णम् तै १,

५, २, ५; मै २, १, ४.

॥ आग्निवारुणी^०- -णी मै

२, ३, १, काठ १२, १; १३, ६;

-णीम् काठ १३, ६.

१ अग्नी-(सो>)षोम^{१,३}- -मथो.

खि ५, ७, २, ८; १०, मा १,

२२, २, १५; २५, ५, ६, का १

८, २, २, ४, १, २७, ५, १, ६,

१, तै १, ६, २, ३, ४, ४, १;

११, ५ ६॥, २, ५, २, ७॥, मै

३, १५, ४, ६; ॥ काठ ७, ५,

३२, १; ॥ क ५, ४; -मा ऋ

१, ९३, ८, १०, ६६, ७; शौ ६,

९३, ३५, पै १०, २, ९, १९, १४,

१५५, -†०मा ऋ १, ९३,

२, ३, [४ (३, १२, ९)], ६,

७; ९; १२; १०, १९, १;

तै २, ३, १४, १, २; मै ४, १०,

१, ११, २; १४, १८, काठ ४,

१६, शौ १, ८, २, १८, २,

५३, पै ४, ४, १०; १२,

२१, १४; -माभ्याम् खि ५,

७, २, ११; मा १, १०, १३; ६,

९, २४, २३; का १, ३, ७;

४, ३, ६, २, ३; २६, ५, ३, तै १,

१, ४, २, ५, १, ८, १, ६, ॥ ११,

५, ६, ६, १, ११, ६॥, ॥ मै २,

१, ३, ४; ३, ७, ८; १४, ४, ६,

४, ३, १, काठ १, १२, ५,

१; २३, ८; २४, ७, ३१, ११,

^१ नाप (स्थाली-) । कास ।

^२ भावे त्व प्र तत्स्वरश्च (पा ५, १, ११९, ३, १, ३) ।

^३ = यज्ञोपकरण-विशेष- । कास । सत. लिट्स्वर
प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) । उप. <√हु +
करणे ल्युट् प्र । पूर्वपदात् (पा ८, ४, ३) इति णत्वं
स्त्रिया ङीप् च (पा ४, १, १५) द्र ।

^४ सोपपदे क्तिन्ते वृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^५ विप. । वस ।

^६ नाप । मत्वर्थीयः इनिः प्र (पा ५, २, ११५) तत्स्वरश्च ।

^७ उस उप. √हु + कर्तरि अच् प्र थाथादि-स्वरश्च
(पा ३, १, १३४, ६, २, १४४) ।

^८ अग्निजिह्वेभ्य इति तै. पाभे. ।

^९ इन्द्रा टि. द्र ।

^{१०} द्रस. आनङ्-आदेशाभावश्छान्दसः साधारण.
समासस्वरश्च (पा ६, १, २२३) । विस्तरस्तु अग्नीषोम-
इत्यत्र टि. द्र. ।

^{११} यत् सोमवरुणयोरग्नेर् ईद्-आदेशमाचार्योऽन्वशात्
तदव्याप्तमनुशासन द्र. । पर्जन्येऽप्यग्नेर् ईद्-आदेश-
श्रवणोपलम्भात् । अत पा ६, ३, २७ सूत्रे तस्यापि उस्व.
कर्तव्यमिति दिक् । देवताद्वन्द्वीयस्य उभ स्वरस्य प्रतिषेधे
(पा ६, २, १४२) अन्तोदात्त ।

^{१२} देवताद्वन्द्वे आनङम् बाधित्वा ईद्-आदेश उभय-
पदप्रकृतिस्वरश्च (पा ६, ३, २६, २, १४१) ।

^{१३} अग्नीव इति सुपा स्वर शोषार्ह (तु सपा. तै पाठ-
साक्षित्वेनोभयपदप्रकृतिस्वरस्यैव यथार्थत्वात्) ।

^{१४} सास्यदेवतीय अण् प्र तत्स्वर उभयपदवृद्धि
इत्वं च (पा ४, २, २४, ७, ३, २१; ६, ३, २८) ।

^{१५} स्त्रियाम् उदात्तनिवृत्तिस्वरेण ङीप् उदात्तत्वम् (पा ४,
१, १५, ६, १, १६१) ।

^{१६} मूर्धन्याऽऽदेशो विशेषः (पा ८, ३, ८२) ।

^{१७} सपा. शौ ५, २२, १ सोमो ग्रावा इति पाभे. ।

३२, १^२; क १, १२^१; ३७,
८^१ ४७, ११^२; शौ १२, ४,
२६, पै १७, १८, ६, -मौ खि
५, ७, २, ४, ५, ६^१, मा २, १५:
का २, ४, १, १^१ १६, ९, २^२;
२, ३, १; ३; ४, १२, २; ५,
२, २^२; ४, ६; ६, २, २, ५, ६,
१, ३५; ६, १, ५, २^२, ३; १^१ २,
१, ४^१; ४, ३, १३, १५, ३, ७,
१^२, ८^१, काठ ५, १, ७, ५; ८,
१०^१, १०, २^१; २३, ८; २४, ७^१;
३२, १^१; ३५, ३; ३९, २, १^१ क
५, ४, ७, ६^१, ३७, ८^१; शौ ३,
१३, ५; ८, ९, १४^१, पै ३,
४, ५; १६, ११, ४, १९, १४,
९, -^१मौ क्र १, ९३, १, ५,
१०; ११, तै २, ३, १४, २^१,

३, ५, १, २; मै १, ५, १, ४, १०,
१, १४, १८, काठ ४, १६^१,
-मौ शौ ६, ५४, २, पै ६,
११, ७^१, ८, ९, १९, ८, ५, २८,
११^०.
१^१ अग्नीषोमीय, या^१ -य-
तै ७, ५, १५, १, मै १, ५, ७,
२, १, ४, ६, १५, ३, ७, ८; काठ
१५, १, २४, ७^१; २९, १; ३४,
१४, ३७, २^२; क ३७, ८^१, ४५,
२, ५ शौ ९, ६, ६, ५ पै १६
१११, ६; -यम् तै १, ८, १,
१, ८, १, २, ३, ३, ३^१, ५, २, ३,
३, २, २, २, ६, १, ११, ६^१,
मै १, १, ८, २, १, ३; ४^१; ३, ६,
१०^१, ८, २; काठ ८, १०^१; १०,
२^१; २३, ७; क ७ ६^१; ३६, ४,

-यया मै १, ५ ६; ७, काठ ७,
५; क ५, ४, -यस्य मै ३, ४,
६, ७, ८; -या तै ३, ४, ३, २;
-ऽया. मा २४, ८; का २६,
२, ३; मै ३, १३, ९; ४, ३, ११;
-यात् मै ३, ८, २; -याम् तै
३, ४, ३, ३; काठ १३, १२;
-याया मै १, ५, १२, -ये मै
३, ७, ८; काठ १०, २, -येण
काठ १०, २^१.

२ अग्नीषोम^१ -मौ शौ ६, ६१, ३
अग्ने (मा-इ) न्द्र- > १^१ आग्ने-
न्द्र^१ -न्द्रम् मै २, ६, २, ४, ३,
२; काठ १२, ७, ३४, १, -न्द्रा:
तै ५, ६, १७, १, काठ ४९, ६
१^१ आग्नेन्द्री- न्द्रीम् काठ
१३, १२

अ) सपा. तै ४, ३, ११, २ चतुष्टोम् इति, मै २,
१३, १० काठ ३९, १० चतुष्टोम् इति पाभे. ।

ब) सपा. ऋ ६, ७४, ४ सोमार्हद्वौ इति पाभे. ।

८) सपा आपश्चौ ६, २३, १ अग्नीषोमा इति
पाभे. ।

द) विप (अष्टाकपाल- प्रमृ.) । साम्यदेवतीय छ >
ईष प्र. तत्स्वरश्च (पा ४, २, ३२ ।

९) देवताद्वन्द्वेऽपीह कथं सामान्य-समाप्तस्वरो न च
देवताद्वन्द्वीयमुभयदीयं द्वैस्वयम् (पा ६, २, १४१) इति
विमर्शविशेषापेक्षमिव भवति । स्यादेतत् । नात्राऽग्निश्च
सोमश्च देवतात्वेन श्रूयते इति । कथमिति । उच्यते ।
तयोरत्र ब्रह्मात्मभावभावितस्य निखिलजगदुत्पादनवैभ-
व्यैर्जुष्यत्वद्वारेण साधनतामात्रवेन हि श्रवण भवति ।
यदि तयोरिह कामना-विशेषविशिष्टस्य कस्यचिद् ऋषे-
रार्थस्यमुखेन स्तुत्यताऽभविष्यत् तदा प्राधान्यभूति-
भाक्ता या किल तयोर्मुख्यं देवतात्वमप्यभविष्यत् । इह तु
पूर्वोक्तदिक्षा स्तोत्राऽऽत्मनः सर्वशक्तिसमन्वितत्वमेव
प्राधान्येन स्तौति तच्छेषतामात्रतयाऽग्नीषोमयोश्चापि
मकेत करोतीति तयोर्देवतात्वमिहोपसर्जनीभूतमिती-
वार्थः साधारणसमाप्तस्वरेण समर्पयितुमिष्ट. स्यात् । एव-

मपि तद्दे तात्वस्य विहृतत्वात् कथं तदुपाश्रयस्याग्नेर्
ईद-आदेशस्येह लब्धावकाशतोपपदेति पुनरपि सदेह
सजायते । तत्रापि खल्वैवमुच्यते । नात्र देवतात्वस्य
निरामुपघातो भवति । स्तोत्राऽऽत्म-वैभवमहिमैवैतेन
गीयते यद् देवते अप्यग्नीषोमौ तत्र साधनतामात्रतां भजत
इति श्रूयते । तेन शब्दस्वारूप्यविषये तद्देवतात्वस्य
तत्त्वस्थितत्वे सति अत्रत्यनातर्यार्थतस्तद्विघातो नाम
तदुपसर्जनीभाव इत्यावयते । सा चार्थो गौणता तावद्
देवतात्वाश्रितस्वरस्य साधारणसमाप्तस्वरेण बाधितत्वेन
प्रदर्श्यते । निगदमात्रेण स्तोतृणां श्रोतृणां च तथात्व-
व्यक्तीभावस्य समर्पयितुमिष्टत्वात् । सौवरेऽर्थस्यानेन
प्राधान्यं प्रदर्शितं भवति । अथ यच्छब्दस्वारूप्यनिघ्न-
मथवा प्रातिस्विकं तदीयं देवतात्वं भवति तस्याविहृत-
त्वात् तदाश्रयो देवताद्वन्द्वस्तवदर्थो वक्तव्यः ।
तदिदमुपसर्जनीभूतं देवतात्वमुपजीव्याग्नेर् ईद-
आदेशोऽपीह चरितार्थो भवत्विति सर्वं चतुरस्रमनवद्यं च
भवति ।

१) तु. अग्नीन्द्र- । द्वस. आनङ्ङ-आदेशे शास्यदेवतीय
अण् प्र. तत्स्वर. उत्तरपदवृद्धिनिषेधश्च (पा ४, २, २४,
६, ३, २६; ७, ३, २२; ३, १, ३) ।

अग्ने-या(न>)नी^a- नी तै ४,
४,६,२, मै २,८,१३
॥अग्न्या(मि-आ)धेय^b- यम् मै
१,६,१२, १३, काठ ८, १०^c,
९, १५, क ७, ६^d, शौ ११, ९,
८५, पै १६ ८२, ३५, -यस्य
मै १, ५, ६^e, काठ ७, ४, क
५, ३, -याय काठ ८, ११,
क ७, ८, -थे मै १, ६, ४^f, ५,
काठ ९, १५, -येन ते ५, ४, १०,
४; काठ २२, २
॥अग्न्यु(मि-उ)पस्थान^g- मैपुष्प
१, ५, -नम् मै १, ५, ८, ६, १०;
काठ ७, ५, ६, क ५, ४, ५
अग्न्ये(मि-ए)^h- धम् मा
३०, १२, का ३४, २, ४
अग्नेष्ट पै २०, ५, ७.
अग्र, ग्राⁱ- ग्रम् ऋ १, २८,
६; ११२, १८; ३, ५, ८, ४,
५, ८, ३०, १७, ३१, ६; ३९, ३,

५५, ७, ४, १३, १; २७, ५,
४६, १, ४७, १, ६, ६५, २, ७,
९१, ५; १०, ८, ४, ७१, १,
७५, २, ४, ८३, ८, १००, २)
७, ८५, १९^h, १००, १२, १०३,
८ⁱ, १०७, ५; १११, ८, १३५,
६; खि ४, ९, ४, मा ११, १७,
१३, ५१; १७, ४०^j; २३,
२४; २७, ३०^k, ३३, ५९^l,
का १२, २, ६, १४, ५, ५, १८,
४, ८^m, २५, ६, ४, २९, ३,
८ⁿ, ३२, ५, ५^o, तै १, ७, १२,
२, ॥२, ३, ४, ३^p, ४^q, १४,
५^r, ६^s, ३, ५, ६, २, ४,
१, २, ३, ५, १, २, ५; २, १, ५^t,
॥६, ३, ९, ५^u, ४, ११, १^v, ६,
११, २, ३, ७, २, ७, २^w, ४,
१९, ३, मै १, ४^x, ८, ९,
१०, ३, २, ५, ६^y, ७, १६^z,
१७, ३, १, ४; १०, १^{aa}, १३,

१, ॥४, ३, ५^{ab}, ६, ४^{ac}, १, ९,
८, ९^{ad}, १२, २^{ae}, काठ ९, ६,
१०, १२^{af}, १३, ११, ४^{ag}, १२,
७^{ah}, ८, १३, ७^{ai}, १४, ३, १६, २;
१७, १९, ३, २५, ५^{aj}, २७, ९^{ak},
३०, ३^{al}, ४४, ८, ४५, १२;
क ८, ९; २५, ८, ३०, १, ३९,
२^{am}, ४६, ६^{an}; कौ १,
७०^{ao}, २, ९७८, १२०६^{ap}, ३,
३, १३, जै १, ७, ८^{aq}, २, २,
८, ४, २३, ९^{ar}, शौ २, २६,
२, ४, १, ५, १९, ३, ३२,
७^{as}; ६, १३७, ३, ७, १, १; ३,
१, ८६, २^{at}, ८७, ४, ५, ८, ७,
३; १२, १०, ८, ८, १२, ३, १०,
१४, १, २४^{au}, १६, १, ६, १८,
१, २७, २८, पै १, १३, ४,
३८, ४, ५१, १; २, १२, २;
४, ३२, ७; ५, २, ४, ८; १५, १;
५, २८, ५, ९, ११, ८, १६, १२,

४) अग्ने इत्यामन्त्रितं पदे तदवस्थमत्र पूर्वपदीभूत
द्र (तु. वायो-यानी-, अन्तरिक्ष-यानी-)। एभि. पूर्व-
पदैस्तन्मुख्यो वैदिक्य. स्तुतय संकेत्यन्ते। अग्ने इत्य-
वमारभ्यमाणस्तुतिकलापद्वारेण यानी शकटिवाऽभीष्टप्रा-
पिकेनीष्टकाविशेषणताया तात्पर्यार्थवसान भवति।
एवमेव वायो-यानी-, अन्तरिक्ष-यानी- इति चेष्टकाविशेषण-
पदे व्याख्यातव्यं भवतः। सर्वत्र देवानामिति संबन्धे
षष्ठी भवति। तत्संबन्धिन्यसीत्यर्थः। यत्तु सा, यानी-
इति पदमग्न्यादीनां विशेषणमाह प्राक्कोऽसि इति,
तन्मन्दमव भवति। करणे ल्युङ्गन्तात् स्त्रियां ङीबन्ता-
देतस्मात् तथाविधसंबन्धस्यानौपयिकत्वापत्तेः। न ह्यत्र
इनिः प्र मत्वर्थीयं शङ्कितव्यो भवति। तथा
सत्यन्तोदात्तत्वं दुष्परहरत्वात्। अपि चोरिष्टाच्छूय-
माणम् अन्तरिक्ष- इत्यस्य विशेषणत्वं नितरां दुर्वर्त-
स्यात्। भूयानप्यत्र विस्तरः वैश. द्र.।

५) नाप.। उ.स. कृत्स्वर^a प्रकृत्या (पा ६, १, २१३, २,
१३९)। उ.प. < आ ✓ धा।

६) नाप.। उ.स. ल्युङ्गन्त-कृत्स्वरः प्रकृत्या (पा ३, ३,

११५, ६, १, १९३, २, १३९)।

७) =अग्नीध्र-। उ.स. उप. ✓इध् + कर्मणि अण्
प्र. (तु. [अंशत.] भा. [तैत्रा ३, ४, ८, १]; वैतु म.
< ✓एध् > धि इति)।

८) सपा, तैत्रा ३, ४, ८, १ आग्नेन्ध्रम् इति पाभे।

९) विप., नाप. (अग्रभग-, मुख- [ऋ ३, १०, १७
प्रभृ.])। < ✓आ ✓गम् इति या [६, ३] प्रभृ.,
< ✓अङ्गु + रन् प्र. (पाउ २, २८)।

१०) क्वचित् वा. क्वि. द्र.।

११) =पपा या ११, ६। तै २, ४, १४, १ अग्ने इति
पाभे.।

१२) सपा तै ४, ६, ४, ३ अग्ने इति, मै २, १०, ४ काठ
१८, ५ क २८, ५ शौ १९, १३, ९ पै ७, ४, ९ मध्ये इति
पाभे.।

१३) सपा. ऋ २, १५, ८ मै ४, १४, ५ बलम् इति
पाभे.।

१४) सकृत् सपा. तै १, १, ५, १ अग्ने इति पाभे.।

१५) सपा. ऋ ७, ८, १ अग्ने इति पाभे.।

३, १३, २; १०१, ३; १७. ३६,
१०, १८, ३, ३१^a; २०, १, १,
२, १; -ग्रमऽ-ग्रम् ऋ १,
१०३, ४; -तं ग्रा ऋ १०, ८७,
१०, शौ ८, ३, १०; पै १६,
६, १०, -ग्रा पै २, २५, १?,
-ग्राय मै ३, १०, १, -ग्रो^b
ऋ १, ३१, ५; १२६, ४, १२७,
१०; १६८, ८, २०, २, १७,
३; ३, ४८, २, ५८, ४; ४५, ७;
५, १ ४; ५८०, २^c; ७, ८, १, ९,
३; १५, ५, ३३, १४, ४४, ४,
६८, ९, ८०, २; ८, ६, २४, ५३,
८, ५९, ६, ८ १००, २ (१०,
८३, ७) १, ६९, ११ ७३, ९;
८६, १२१, ४०, ९६, १, ९९ १,
१०६, १०; १०, १, १८, ७,
४५, ५; ६९, १; ८५, ३८०,
१०७, ९; ११०, ४; १२१, १,
१२९, ३, २; खि १, ४, १०;
६, ६, २, ९, ३; ३, ५, ८, २२, २;
५, ७, ४, ५; ७, ७, ६, मा १,
००^d; ८, ३७; ९, ७; २३;
† १२, १३; २०, १०६; १३, १,
४†, ५१; १९, ८७, २३, १†,
२५; २५, १०†; २९, २९†;
३१, १७^e, २१, ३७, ५; का १,
४, २; ८, ११, २; १०, २, ४; ५.

१, † १३, १, १४; २, ५, १४, १,
१, ४†, ५, ५, २१, ६ ८, २५,
१, १†, ६, ५, २७, १०, १†,
३१, ४, ५†, ३५, २, १^f, ५, ३७,
१, ५, तै १, १ ५, १^g, ५
१०, १; ६, ९, २१, ७, ७, २,
१०, १; २, ४, १४, १^h, ६,
७, ४१, ३, १, ४, २ⁱ; १०, २,
५, ४, २, † ४, १, ३, ४; ८, ३,
२, १, ४; २ ३, ८, २; १०, ४^j,
६, ४, ३^k, १५, १, २, ४, ४,
५, ६, ३, ७, २, २, १, ५†, २,
६, ४, ३, ३; ५, १, २†, ६, ४,
२; ७, ४, ३, ६, ५, ३, ६, १,
२; १६, २, ३, ५^l, ४, ४, ५, २,
३, १०, ४; ४, ३, २; ५, १; ५, ६,
१^m, १, १, १, ४; ५, १, २,
१०, २, ४, २, १; ५, १; ५, ४,
१; ११, १, ४, ६, २, ३ⁿ,
१५ ६, ३, ६, १, ३, ३, ७^o,
८, ९, १३^p, ७, २, ८, १^q; ४^r,
९, ४, १०, १८, ६, ११, १, ४; २,
२, ७^s, ५, ५^t; ७, ३†, ८†, ९, ६,
१५^u, १†; १७, १३, २३†,
३, १, १^v, ३^w, ५, ६; ८^x, २, ४,
३, ९, ४, ८^y, ९, ६, ५, ७^z,
७, २; ४; ८-१०, ८, ३^{aa}, ९,
३; ४^{ab}; १०, ३; ११, १, १२,

१६†, ४, ६, १, २, ८, १२^{ac},
१३, ६, ५, ३, २, ४, २; ९, १०,
५, २^{ad}, ६; ६, ८, ७, २, ८, ३,
८; ९, १, १२, ६, १३,
३†, १४, १, ६, ८,
४^{ae}, ६, ७, ३, ४, ५, ८, १२^{af},
८, २, ४^{ag}, १०^{ah}, ९, १२; १२, ३,
६; १३, १४; १४, २, † १६, ३,
८, ९, १५ १७, २०, १८,
१२^{ai}, १९, २, ४^{aj}, ५; ७^{ak},
११†, २०, ५†, २१, ४^{al}; ६;
२२, ४; २३, ८, २४, ६, २५, ५,
२७, ६^{am}; २८, ४; ६; ३०, २,
८^{an}, ३१, १, ६^{ao}, ९^{ap}, ३६, ६,
१३, ३७, ९^{aq}? १, ३८, ३, ४०,
१४†, ४५, ११†, ११, ६, ३^{ar};
५, ६, २-४, ६, २, ७, ९^{as},
७, ६^{at}, २५, ६†, ८, २९, २६,
७^{au}, ८, ३०, २^{av}, †, ३, ५; ३१,
१†, ७†, २१, ३७, ७, ३९,
२; ४२, ६^{aw}; ४४, ४^{ax}, ६, ४६,
८, ४७, १; ६^{ay}, ९^{az}, † १, १,
५३३, ५५१, ५७२, २, २९०;
३८३^{ba}, † १, ५५, १, ५६,
३; ५८, ७, ३, २४, ६; ३१,
३^{bb}, शौ १, ३४, २, २, २९, ७,
३४, ३, ४; ३४, ४; ९, ६; १२,
५; २२, ३; ४, १, २, २, ६^{bc};

^{a)} पांमे अग्रम् ऋ १०, ८५, १९ द्र. ।

^{b)} क्वित् वा क्विक् द्र. ।

^{c)} = यपा. आपमं १.५, ३, ८; १३ पाण्ड १, ७, ३ कौस्तु ७८, १० । पै १८, ७, १ माण्ड १, ११, १२ अग्ने? इति शोध्य. पांमे. ।

^{d)} सकृत् सपा. मै २, ७, १७ काठ ३९, २ पै १९ ४६, ३ तैशा ३, १३, १ काठपु १९ आपत्रौ १६, २९, २ अक्षि इति पांमे. ।

^{e)} पांमे. अग्रम् मै १, १, ४ द्र. ।

^{f)} पांमे. अग्रम् ऋ १०, १०३, ८ द्र. ।

^{g)} = यपा. तैआ ३, ११, ९ । शाशा १२, ४ आगान् इति पांमे (वृ. टि. वैतर) ।

^{h)} सपा. काठ ११, २ अग्ने? इति शोध्य: पांमे ।

ⁱ⁾ पाठ? (वृ. समा तैआ २, ७, १५, २^{ac} अग्ने इति पांमे [वृ. VV २, ८६३]) ।

^{j)} सस्थ. काठ २८, ४ मन्थपात इति सटि. ।

^{k)} सपा. ऋ १०, १२१, ७ मा २७, २५, ३२, ७ का २९, ४, ३ तै ४, १, ८, ५ मै २, १३, २३ काठ ४०, १ तैआ १, २३, ८ बिंमे. ।

७†; १४, १^३; १९, ४; २८, ४^३; ५, १२, ४†, २८, ११, ६, ११६, १, ७, ८७, २; ११५, २, ८, १०, १; ९, ४, २, ५, २०; †१४, ८, २१; १०, ७, २८; ८, २१^३; ११, १, २३, १२, १५, १२, १, ८; २४; २, ३१†; ३, १, ६; ४, २४, १३, २, ३९; १४, २, १†^३, ३२, ५०; १८, ३, ५७†; १९, ६, ९†^३, २२, २१, २३, ३०; ३१, ९; ३५, १, ४१, ५^३, ५२, १†; ५३, १०; ५६, २; पै १, ३०, १†, ५३, ३, ९२, ४, २, ९, २; २५, २; ५२, ३, ५५, १†, ५९, ९; ७३, १, ३, १, ४, ८, २; २०, ५, ३२, ४-६, ३८, १^३; ४, १, १†; ८; ९, ३, २; ३, ५, १०, १०, २; ११, १, १३, ५, १४, ६, १७, ३; ५, २, १; ७; २५, ३, ४; ६, ६, ४, ९, ५, १४, ४, ८, ९, १, ९, ५, ७†^३, १०, ५, ९, ६, ८, ११,

४, १; ५, १३; १२, २, १०; १३, ३, ३, ५, ३, १४, १४, १४, ३, ७, १६, २४, २; ४९, ७; ५६, १-१८; ६०, ८; ६६, ८†, ६७, १-†, ९१, ३; ९६, ४, ५, १०२, ८^३, १३३, १, १७, १, ९, ९, ९, १८, ४; ३३, १†, ३६, १; ६; १८, १०, २; १३, ७, २४, ७; २७, १; १९, २४, १९, ४६, ३, १३; २०, १४, ९, १८, ३†; २०, ३; २४, ४^३; ३३, ३; ३५, ३, -ग्रेण^३ खि ५, ७, ३, ९, मा ६, २; २८, २०, का ६, १, २; ३०, २, ९; तै १, ३, ५, १; २, ३, १४, ५†^३; ६, ८, ४†; ६, ३, ३; ९, ५†, मै १, २, १४^३, †३, ८, ४, ९, १^३; ३^३, ५; १०, १, ६, †४, १, १२^३, ८, ३; १३, ८†, काठ ३, ३, १९, १३; २५, ५; २६, ५; ७; क २, १०; ३९, २†, ४१, ३, ५†, पै १, ८६, ७; -ग्रेषु

क ८, ६, ७. [°ग्र- अति°, २अन्य°, अयस्°, अशुष्क°, आग्रयण°, आग्रायण°, आरा°, २आदिन°, १इष्ट°, उक्थ्य°, २उपांशु°, ऐन्द्रवायव°, गो°, चन्द्र°, जिह्वा°, ज्योतिस्°, तपुस्°, नख°, १मद्°, मन्थिन्°, मैत्रा-वरुण°, यद्°, यूष्°, १वात°, वायु°, शुक्°, १शुष्क°, स°, सम°, १सायक°, हृदय°]

अग्र-जा^३- -जाम् क २, ५, ९.

अग्र-जिह्व^३- -ह्रस्व^३ मा २५, १, का २७, १, १; मै ३, १५, १.

अग्र-(नी>)णीति^३- -तिम् ऋ २, ११, १४.

अग्र-तुस(:)^३ क १०, ९०, ७^३;

खि ३, १६, ४; मा ३१, ९†^३,

का ३५, १, ९†^३, †मै १, ८, ७, २,

५, ३; काठ १३, ३†, शौष्ठ, १०,

२; ५, १७, १४; पै ४, २५, ३.

अग्र(<ग्र-अ)य(न>)ण^३-

आग्रयण^३- -णः मा ७,

अ) सपा. पै ४, ३७, ४ उग्रौ इति पाभे. ।

ब) पाभे. अग्रे ऋ १०, ८५, ३८ द्र. ।

८) सपा क १०, ९०, ५ तैआ ३, १२, २ तुस्मात् इति, मा ३१, ५ का ३५, १, ५ कौष्ठ, ७ जै २, ३, १० तुसः इति च पाभे. ।

९) पाभे. अग्रे तै ५, ७, ४, ३ द्र. ।

१०) कचित् वा. क्वि. द्र. ।

११) सपा. ऋ २, १५, ३ विशिष्ट पाभे. ।

१२) विप. (त्वष्टृ-). उस उप. विडन्त-कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ३, २, ६७, ६, १, १६२, २, १३९) ।

१३) षस. सामान्य समास-स्वरः (पा ६, १, २२३) । जिह्वाया पर-प्रयोगो ह्रस्वश्च (पा २, २, ३१, १, २, ४७) ।

१४) सपा. तै ५, ७, ११, १ काठ ५३, १ जिह्वाग्रेण इति पाभे. ।

१५) विप. > नाप. । बस. पूष. प्रकृतिस्वर (पा ६, २, १) । उप. ✓नी + स्त्रियां क्तिन् प्र. (पा ३, ३, १४) णत्वञ्च ।

क) आद्यादेराकृतिगणत्वात् तसिः प्र. (पावा ५, ४, ४४) तत्स्वरश्च ।

१) =सपा. तैआ ३, १२, ३ । शौ १९, ६, ११ पै ९, ५, ९ अग्रशुः इति पाभे. ।

२) उस. उप. <✓ह + कर्मणि ल्युट् प्र. लित्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) । शकन्धादेराकृति-गणत्वात् पररूपत्वं णत्वं च (पावा ६, १, १४ पा ८, ४, ३) । अथवा कस. उप. भावे प्र. द्र. । अस्मिन् पक्षे ण- इत्येवं प्राति. अन्तोदात्तम् (पा ६, १, २२३) । असंज्ञा-विषयत्वाद् णत्वं चापीह उच्यते । कल्पद्वये सप्तानमपि सत् पररूपत्वं शाखाविशेषनिध्न द्र. । तथाहि यावदुपलब्धि मा. का. तै. च तद् भवति मै. काठ. क. च न भवति (तु. आग्रयण इति आग्रायण- इति च) ।

३) =ग्रह-विशेष- । नापू. टि. दिशा प्रथमे कल्पे स्वार्थिकः अण् प्र. उच्यते. (तु. भा. तै १, ४, १०, १) । द्वितीये च

२०; १३, ५८, १८, २०^३; का
७, ८, २; १४, ७, १०, १२,
७, २^३, १^३ १, ४, १०, १; ११,
१, ४, ३, २, ३, ७, ७, १^३,
६, ४, ११, ३, ४^३, ५, ७, १^३; ८,
१, १०, १^३; २^३, ७, २, ७, ८,
१^३; २^३, ४^३, ६; ७; क ३, ४^३,
२८, ११^३, -णम् १^३ ५, ७,
२, ५^३, ६, ४, ११, २, ३^३, ७, ५,
४, १, पै ४, ४०, १, ४; -णस्य
१^३ २, ३, १०, ३; ३, १, ६,
३३, ६, ४, ११, २, ७, २, ८, ६
७; -णात् सा १३, ५८^३, का
१४, ७, १०^३, १^३ ३, १, ९, १,
४, ३, २, ३^३, ६, ५, ७, १^३, ८,
१; १०, २^३; -णे तै ६, ४, ११,
३ १. [०ण-सु०].

११आग्रयण-त्व^३- -स्वम् तै
६, ४, ११, २.

११आग्रयणा(ण-अ)प्र^३-

-प्रा^३ तै ६, ४, ११, १^३, -प्रा^३
तै ६, ४, ११, १, ७, २, ७, ३

अग्र-यावन^३- -वा ऋ १०,
७०, २.

११अग्र-व(त>)ती^३- -ती तै
२, ३, ४, ३^३, ४

अग्र-शस्(.)^३ शौ १२, ४, ३३,
१२, २, ११^३; पै २, ५, ९^३,
१७, १९, ३, २०, २५, ६.

११आग्रि- -मि: पै १५ १२, ६.

अग्रौ(प्र-अं)द्व^३- -द्वाना
ऋ ६, ६९, ६.

अग्रौ(प्र-अंयन>)यण^३-

११आग्रयण- -ण मै १,
३, १३^३; २, ७, १९; ११, ५^३,
४, ३, २^३, ५, ९; ६, १, ४^३; ७,
१; ४, ८, ७३. ८^३, ९^३, काठ
४, ५^३, १६, १९३, १८, ११^३,
२७, ९^३; १०; २८, १; ७, ९,
१०; ३०, २^३; ३; क २५, ९३.
४४, ७, ९, ४५, १; ४६, ५^३,
६; -णम् मै ४, ३, २^३; ६, ४^३;
९; काठ १२, ७^३, २७, ९^३;
१०, -णस्य काठ १२, ७, २७,

९; -णात् मै २, ७, १९^३,
४, ६, ४, ७, १; ८, ९; काठ
१६ १९^३, २७, ९, २८, ७^३,
९; क २५, ९^३, ४४, ७^३. ९;
-णेन काठ ८, १; १२, ७^३ क ६,
६ [०ण-सु०].

११आग्रयण-त्व- -स्वम् काठ
१२, ७, २७, ९

११आग्रयण-पात्र^३- -त्रम्
काठ २८, १०^३, क ४५, १^३.

११आग्रयणा(ण-अ)प्र^३-

-प्रा^३ काठ ३०, २^३, क ४६,
५^३; -प्रा^३ मै ४, ६, ४, ८, ९,
काठ ३०, ३, क ४६, ६.

अग्रि(म>)मा^३- -मा ऋ ५,
४४, ९

१अग्रिय, या^३- -य: ऋ १, ९६,
७, ८, २६, २५; २, ७, २; ३;
६२, २५; २६, ८३, ३०, ८६,
१२, १०, १२०, ८९; कौ २,
१२५; ११६, २२७; ३८३,
४७९; ४८०, ३, २, २; पै २,

कन्ये मत्वर्थे अण् प्र. (पावा ५, २, १०३ (तु. वाच १) ।

उभयथापि प्र. स्वरवेनाऽन्तोदात्तत्वं समानमिति दिक् ।

^३ सपा. आग्रयण: <> आग्रयण: इति पामे ।

^३ सपा. आग्रयण <> आग्रयण (माश्रौ २, ३, ५, ९ च)
इति पाभि. ।

^३ सपा. आग्रयणात् (माश ८, १, २, ८) <>
आग्रयणात् इति पामे ।

^३ भावे त्व प्र. तत्स्वरश्च ।

^३ विप. (ग्रह) । बय. पूष. स्वर. प्रकृत्या ।

^३ सपा. आग्रयणाग्रा <> आग्रयणाग्रा: इति
पामे. ।

^३ उय. उप. √या + वनिप् प्र. । पितृवाजिघाते
कृत-स्वर. प्रकृत्या भवति (पा ३, २, ७४, ६, २, १३९) ।

^३ मनुष्य प्र. । पितृवाजिघाते स्वरऽभेदः ।

^३ ऋष प्र. तत्स्वरश्च (पा ५, ४, ४२) ।

^३ पामे अग्रत् ऋ १०, ९०, ७ द्र ।

^३ विप. (इन्द्राविष्णु-) । उस. उप. √अद् +
वनिप् प्र. । पितृवाजिघाते धा स्वर तदवस्थ (पा ३,
२, ७५; ६, २, १३९) । इह पदे पादादाव् आमन्त्रित-
स्वर षाष्टिक द्र (पा ६, १, १९८) ।

^३ तु. टि. अग्रयण-, आग्रयण- ।

^३ कस. ।

^३ तात्रभविकेऽर्थे ङिमच् प्र. चित्स्वरश्च (पावा ४, ३,
२३ पा ६, १, १६३) ।

^३ विप (अग्नि-, सेम- प्रश्न) । घच्छौ च (पा ४, ४,
११७) इत्यत्र तत्रभवीयौ सानुबन्धः घच्>इय उस्.
प्र., निरनुबन्धः घ>इय प्र. चाभिप्रेतौ भवतः (तु.
यनि. च वैप२ अग्रिय- इति च) । २अग्रिय-, अग्रिय-
टि अपि द्र. ।

^३ सपा. जैमि १ ८१ अग्रयुः इति पामे. ।

^३ सपा. पै ६, १, ८ अग्रयः इति पामे. ।

५, १०; ३, १३, १, २; २०, ११; ३१, ३, ३६, ४, ५, शौ ५, २, ८, २०, १०७, ११, -यम् ऋ १, १३, १०, ४, ३७, ४ ^३ , ६, १६, ४८, ७, १२, २ ^३ , ९, ७१, ४ ^३ , तै ३, १, ११, १†, मै ४, १३, १०†; शौ ११, ८, ३। -या ऋ ४, ३४, ३ ^३ , १०, १५, २०. २अग्रि४ ^३ - -याय ^० तै ४ ५, ५,	२ अग्रि४ ^३ - -यम् मै २, ७, १३; -याय ^० मै २, ९, ५ अग्रे ^६ > †अग्रे-गु ^३ - -ग ऋ ९, ८६, ४५; कौ २, ९६६; जै ४, २०, ९. अग्रे-गु ^३ - -गा: खि ५, ६, १; मा २७, ११; का २९, ३, ३, तै १, ३, ६, १, ३, १, १०, २,	मै १, २, १४, काठ ३, ३; १०, १२; २१, १४, २६, ५, क २, १०, ४१, ३; -गाम् खि ५, ७, ४, ५. अग्रे-(गु >) गु ^३ - -गुव ^३ मा १, १२; का १, ४, २; तै १, १, ५, १, मै १, १, ४, ४, १, ४, काठ १, ११ ^६ , ३१, १० ^६ ; -गव ^३ : क १, ११, ४७, १०.
---	---	--

१) नाप. न (श्रेष्ठ-भाग-, मुख्य-हविस्-) ।

२) तृ१ क्वि (अग्रगमनेन वा अग्रगणनेन वा अग्रम् वा) इति या [६, १६] प्रभृ. (बैतु. °योत् > °या, उतु इति कृत्वा या. [पक्षे], वे. सा GW प्रभृ विप = अग्र-संपादिन, अग्रपायिन, अग्रार्हा इतीव मन्वाना अन्यथा-वदा ।)

३) सपा माश ११, ५, १, ७ अग्रिया इति पाभे. ।

४) घन प्र. उंसं. (पा ४, ४, ११७) । अथवा यत्प्रत्य-यास्तस्य अग्रय- इत्यस्य योऽनावीयायुदात्तभाज स्थाने अग्रिय- इत्यायुदात्ता प्रातिभासिकी श्रुतिर्भवति (तु अध्व- = तै अग्रिय-) ।

५) सपा अग्रियाय <> अग्रिवाय <> मा १६, ३० प्रभृ. अग्रियाय इति पाभे. ।

६) अत्र छन् > ईय प्र उंसं. (पा ४, ४, ११७) । नित्-स्वर । शेषं १अग्रिय- टि. द्र. ।

७) अग्र इत्येतस्मिन्नुपपदभूते सप्तम्या अलुग् द्र. ।

८) विप (राजन्- [सोम-]) । उस. उप. √गम् + ड प्र. (पावा ३, २, ४८) इति प्रायोवादो भवति । वस्तुतस्तु सुपि स्थ (पा ३, २, ४) इत्यत्र सुपि इति योग-विभागादाकारान्तधातुमात्रादनुपपत्त्यात् सुपि के प्र. सुसाधे √गा + क इति सुलभ ऋजीयाय पन्था । थाथादि-स्वर (पा ६, २, १४४) ।

९) विप (वायु-) । सोपपदाद् √गा + विच् प्र. (पा ३, २, ७४) । यद्वा √गम् + विद् प्र. अनुनासिकस्य चात्त्वम् (पा ३, २, ६७, ६, ४, ४१) इत्येवं संप्रदाये लब्धप्रतिष्ठ भवतीति द्र । उप. प्रकृतिस्वरश्चोभयत्र समान (पा ६, १, १६२, २, १३९) ।

१०) विप. (२अप्-) । अत्र दीर्घान्तं प्राति. इति संप्रदायो भवति । तथाहि । गमः कौ (पा ६, ४, ४०) इति √गम्

इत्यतः क्विपि अनुनासिकलोप ऊङ्-आदेशः (पावा ६, ४, ४०) । यद्वा औणादिकप्रकरणे अग्रेष्व ङ् (२, ६८) इत्यनेन चकारात् √गम् इत्यतः अपि ङ् प्र इष्यते । 'अग्रे गच्छति' इति कृत्वा सेवकपरं व्याख्यान चास्याभियुक्ता वदन्ति । तद् एवमुभयथा दीर्घान्तं प्राति भवतीत्यविशेषः । । अत्र विमर्शविशेषापेक्षेव भवति । सहोदाहृताद् अ- शब्दादस्य विषयविवेकात् । तथाहि अ-शब्दो नेत्रयोस्तपरि विराज-मानायां बालरेखाया चरितार्थो भवति नित्यस्त्रीलिङ्गश्च । अग्रे-गु- शब्दस्तु यावदुपलभ्यं स्त्रिया सन्नपि विशेषणतया प्रयुक्तो भवति पदार्थविशेषवाचकश्च न भवति । तत् स्त्रीत्व-मप्यस्य विशेष्यभूताऽङ्-अधीनं न तु प्रातिस्विकमिति त-द्विषयोऽपि भूयान् विशेषो भवति । एवंभूते यद्यपि त्राय यावद्विज्ञानन्तरिया एतद्विशेष्यभूताः शब्दा उपलब्धास्तथापि तथाविधाः शब्दा वैदिके प्रयोगे भवेयुरित्यत्रैतच्छब्द-स्वारूप्यं न कथमपि विघातकतामुपेयात् । एवं च संभा-व्यमाने तादृशि प्रयोगे मूलतः अग्रे-गु- इति √गम् इत्यतो वा √गा इत्यतो वा ङ्-प्रत्ययान्तं (तु पाठ १, ३३) निष्पन्नं प्राति अभूत् तस्य च स्त्रियां पा ४, १, ६६ इति प्रकरणे ऊङ् प्र. उंसं. (द्र. गु- इत्यन्ता अग्रि-गु- वनर्-गु- प्रभृ.) । अग्रि-गु- [वि१. इन्-३] इति (तु. ऋ १, ६१, १; ६, ४५, २०; ८, १०, १) । एवं तु. ऋ ८, २३, ११ यत्र जन- इत्यनेन समानाधिकरणः श्रूयते । एवं वनर्-गु- इति बाह्वृचे मृग- इत्यस्य सामानाधिकरण्यं भजते (तु ऋ १, १४५, ५) । अनेनापि ह्रस्वान्तं गु- इत्यन्तं प्राति. अभ्युपेयतामेवोपेयात् । एवं स्थिते संप्रदायस्यैतद्विषयकं प्रामाण्यं चिन्त्यम् । पाणिनीया प्रक्रियामनुसृत्य क्विपि अनुनासिकलोपे, ऊङ्-आदेशं वदन् म., औणादिकीं प्रक्रिया चानुसृत्य ङ्. प्र. इति उ. च नितरामप्रमाणं स्याताम् ।

११) सपा. अग्रेगुव <> अग्रेगव. इति पाभे. ।

अग्र-णी^a - नीः मा ६, २; का
६, १, २; पै १९, ३४, २;
-०णीयः^b मै १, १, ४^c.
अग्र(प्र-इत्त्वत् >) त्वरी^d - री
शौ १२, १, ५७, पै १७, ६, ६;
-याः मै ४, २, १०^e.
॥अग्र-दधु^f - -धुः, -धुषि^g मै
४, १, ९.
॥अग्र-दिधि^h - -पुः, -वौⁱ
काठ ३१, ७, क ४७, ७.
अग्र-पा^j - पाः क्र ४, ३४, १०;
-पामिः क्र ४, ३४, ७.

अग्र-पु^k - -०पुवः^l मा १, १२.
का १, ४, २, तै १, १, ५, १.
अग्र-यावत्^m - वा मै ४, १४, ९,
-वानम् खि ५, ७, ४, ५.
अग्र-वधⁿ - -धाय मा १६, ४०;
का १७, ६, ४; तै ४, ५, ८, १,
मै २, ९, ७, काठ १७, १५, क
२७, ५.
अग्र-ष्ठा^o - -ष्ठाः पै २०, ४३,
४.
अग्रय^p - -ग्रय पै ६, १, ८^q;
-ग्रयम् खि १, ३, ७; पै १८, ६,

९, -प्रयाय^r मा १६, ३०, का
१७, ४, ४; काठ १७, १४, क
२७, ४,
अ-ग्रभण- -णे क्र १, ११६, ५.
अग्रयण- , अग्रौयण- अग्र- द्र
॥अ-ग्रह^s - -द. काठ ३०, ७
॥अ-ग्रहण^t - -जौ मै १, ४, ७; ५, १४,
८, ४.
?अग्राग्नि- , अग्राइन- अग्र- द्र.
॥अ-ग्राहयित्वा^u मै ४, १, ९.
अग्रिमा- , १अग्रियु- , २अग्रिय- ,
अग्रिय- अग्र- द्र.

*) विप्र. (२अप्- , यूषकल-) । उस. उप. ✓नी +
क्विब्व णत्वं कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, २, ६१, ६, १,
१६२; २, १३९; ८, ४, ३) ।

b) णीय इत्यत्र छान्दस ईयङ्-आदेशः द. (तु
पपाः सवै मूको च) ।

c) सपा. अग्रीयः < > अग्रेपुवः (मास १, १, ३, ७^a
काठ २, १, २, ५ तैत्रा ३, २, ५, ३, ३, ६, १ च) इति पामे. ।

d) विप्र. (गो- , भूमि-) । उस. उप. ✓इ + वनिप् प्र.
कृद्-उत्तरपदप्रकृतिस्वरः स्त्रिया ङीप् रिकान्तादेशश्च
(पा ३, २, ७५; ६, १, १६२; २, १३९; ४, १, ७) ।

e) नाप. (द्विरुभयार्थो-भति-) । तस. [पा २, १, ७२
(तुः अग्र-दिधिषु - [वैप्र] , अग्र-दिधिषु - [नाउ.]
च)] कृद्-उत्तरपदप्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १३९) ।

उप. ✓घा + उसिः प्र. (पाठ १, ११५) किंत्वं लिङ्गवच्च
उसिः (पा ३, २, १७१) । तेनाऽऽतोलेपो द्वित्वं च द्र.
(प-६, १, ८; ४, १६४) ।

f) सपा. दधुः < > दिधिषुः < > तैत्रा ३, ४, ८;
१२ अग्रदिधिषुः इति पामे. ।

g) सपा. अग्रदधुषि < > अग्रदिधिषौ < > तैत्रा ३,
१, ६, १२ अग्रदिधिषौ इति पामे. ।

h) विशिष्टादपि सन्नन्तादु ङः प्र (पा ३, २, १६६) ।

i) सोषपदात्त ✓पा (पाने) + विच् प्र. कृद्-उत्तरपद-
प्रकृतिस्वरश्च (पा ३, २, ७४; ६, १, १६२; २, १३९) ।

j) विप्र. (२अप्-) । ✓पा (पाने) + इः प्र इति उ. । म. च
✓पा (पाने) + किप् प्र. ङङ्-आदेशश्च ✓पु + क्विब्वेति ।
पूर्वपक्षपातिन इमावन्निःभवन्ति (तु. P.W.; M.W., प्रस.) ।

न त्विह ✓पा (पाने) इत्यस्य कोप्यवकाशः संभावनायोपल-
भ्यते । तथाहि अंषां ह्येनद् विशेषणं भवति 'अग्रे प्रामुख्येण
पुनन्ति' इति सुवचं च तद्व्याख्यानं भवति । अप-कर्तृकस्य
पानस्याप्रसिद्धेस्तत्कर्मके च पाने तत्प्राधान्यविधातात् तत्-
कर्तृक्यज्ञाननयनाशंसनस्य सुतरामपार्थत्वात् प्रकरणासंगति-
प्रसङ्गात् सुत्यज इव ✓पा (पाने) इत्यस्य विकल्पो भवति ।
अन्यच्च क्र १०, १७, १० इत्यत्राप्यपामेव विशेषणं श्रूयते
घृतपर्वः इति । पुनन्तु इत्याशंसनमप्यनुपदमेव तत्र श्रूयते ।
यथा तत्र 'घृतेन पार्वयिज्य आपः' इत्येव प्राकरणिकं
व्याख्यानं न; तु घृतं पिबन्ति इति वा घृतं पाययन्ति
इति वा । एवमिहापि ✓पु इत्येव लब्धावकाशः स्यान्न
धात्वन्तरं किञ्चित् । अथापि कृत-पू- इति प्राति. अङ्ग-पू-
इति प्राति. चेमेववाभिसन्धिं द्रढयितुं प्रभवत् स्वरस्तु
नापू द. ।

k) विप्र (त्वष्टु, वायु-) । उस. उप. ✓या + वनिप् प्र.
तस्य पित्वात् निघाते कृद्-उत्तरपदधातुस्वरश्च प्रकृत्याः
(पा ३, २, ७४, ६, १, १६२; २, १३९) ।

l) नाप. (रुद्र-) । उस. उप. ✓वध् + अच् प्र.
थायादि-स्वरश्च (पा ३, १, १३४; ६, २, १४४) ।

m) विप्र. । उस. उप. < ✓स्थ + विच् प्र. ।

n) तात्रभविक- यत् प्र. आयुदात्तत्वश्च (पा ४, ४,
११६; ६, १, २१३) ।

o) पामे. । १अग्रियुः क्र १०, १२०, ८ द. ।

p) पामे. अग्रियाश्च तै ४, ५, २, २ द. ।

q) षठः ? इन्द्रः इति शोधः.

r) तस. नङ्-स्वरः ।

अग्र^a- अग्रः ऋ ७, ९६, ४, कौ
२, ८१०†, शौ १४, २, ७२†;
१८, २, ४७, पै १८, १४, २†;
-ग्रुः ऋ ५, ४४, ७.

अग्र^b- अग्रव. ऋ १, १४०,
८; १९१, १४; ३, २९, १३;
४, १९, ७; ९, ३०, १६; ७, २,
५, ९, १, ८; ६६, ९; काठ
३८, १३; जै ४, ४, ८; पै १, ५९,
५३, ४, १७, ६; पै १९, ३४,
८; -ग्रुवै शौ ६, ९०, १, ३; पै
१९, १४, ४, ६.

अग्र प्रसू., अग्रय- अग्र-इ

✓अघ^c > अघ, घा^d- वः ऋ १,
४२, २, -घम् ऋ १, ९७, १२;
२-८; २, ४१, ११; ५, ३,
७, ६, ६२, ८; ७, १०४, २; ८,
१८, १४; ४७, १, १०, ३५,
३; खि २, ११, १०, ४; मा
३५, ६†, ११; २१†; का ३५,
४, १०, २०†, २१†; मै १,
५, १२ ¶; काठ २३, ११†,

शौ १, २८, ३, ४, १७, ३,
†३३, १; २-८, ८, ४, २†;
६, २६, १०, १, ५; १२, ३, १४,
८, ५; १४, २, ५९-६२; †२०,
२०, ६, ५७, ९; पै ४, ८,
१-१३; †२९, १, २-८; ५,
२३, ३; ७, १, ५; १४, ३, ६, १६,
९, २†, ८१, ७, १४४, ७,
१७, ३७, ४, १८, १२, ७-९,
१०; १३, १; १८, २†, १९,
२, १०; १४, १६, ७; २०, ५५,
४-७; -घस्य ऋ १, १२३,
५, ८, ७९, ४, ८३, ५; १०, ८९,
१४; पै १५, १६, ४-९; १७,
१-३; -वा ऋ ८, ४७, ५, १०,
१०२, १०, खि ५, ७, ३, ४,
मा २८, १५, का ३०, २,
४; मै ४, १३, ८; काठ १९, १३,
-घा. ऋ ६, ४८, ११६, ५९,
८†, -घाव ऋ १, १२८, ५,
१६६, ८; शौ १२, १०, १३;
पै १६, १४६, ८; -वानाम् ऋ

८, ४७, २, -†घानि ऋ २, २९,
५; ७, ८३, ५; मै ४, १२, ६;
-घाम्य पै १९, ३, ८†; -घाम्
पै १, ८६, ६; -†घाय ऋ १,
१८९, ५, ७, १९, ७, तै १, ६,
१२, ६, मै ४, १२, ३; शौ २०,
३७, ७. [°घ- १आर > आरे°,
केवल°, तार्ष्ट°, पुल्ल°].
अघ-कृत्^e- कृतम् पै १९, २,
१०, -कृते शौ १०, १, ५, पै
७, १, ५, -कृद्भि. शौ १४, २,
६२, पै १८, १३, १.
?अघ-घास्वि(न >)नी- नी
पै १७, १५, २^h.
अघ द्वि(ष्ट >)ष्टाⁱ- ष्टा शौ
२, ७, १; पै १९, १५, १९.
अघ-मारु^j- -र शौ ६, ९३,
१, पै ३, १०, २, १९, १४, १३;
-रम् पै २०, ३८, ९.
अघ-मेनि^k- निः पै १०,
१२, ८.
अघ-रुद्^l- -रुद्. शौ ८, १,

^a) नाप पुं [अविवाहित-(तु सा. [शौ ६, ६०, १]
अर्वाञ्चश्च; वैतु वै.सा.[ऋ] अन्यथावादिनौ)] ।
व्यु. ? < ✓अज् (क्षेपणे) वा ✓अग् (गतौ) वेति सा
[ऋ ९, ६६, ९], अग्र-+✓गम् इति पक्षे दे [२, ५], नञ्
+✓गृ [शब्दे] इति G.W. प्रसू, अ-ग्रु(<गुरु-) इति
WAG. [१, २१६] ।

^b) नाप. [कुमारी-, [उपचारात्] अङ्गुलि- (ऋ
१, १४०, ८ प्रसू [तु. निघ २, ५]), नदी-(ऋ १,
१९१, १४; ७, १९, ७ [तु. निघ १, १३])] । स्त्रियाम् ऊङ्
प्र (पा ४, १, ६६) तत्स्वरश्च ।

^c) ✓अह् (संपीडन-संहननयो) ✓अह् इत्येताभ्या
समूल इत्यर्वाचीनोऽभिसन्धिः (तु. G.W. अघ-
इति) ।¹

^d) विप. (हिसक-, वृक- प्रसू.), भाप. = अहस्- ।
पचाश्वाद् अघ् प्र. चित्स्वरश्च (पा ३, १, १३४; ६, १,

१६३) । <आ✓हन् इति या L ६, ११]
प्रसू ।

^e) = सपा मंत्रा १, १, १० आपमं १, ४, ७ आगृ १.
१३, ६ पागृ १, ५, ११ आग्निगृ १, ५, २ : ५.१ हिगृ¹
१, १६, ७ । अघं नु > मागृ १, १०, १० अगन्म इति
पाप्मे ।

^f) सपा शौ १, २६.४ तनुभ्य इति पाप्मे ।

^g) उस. उप क्तिबन्त-कृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, १,
१६२, २, १३९) ।

^h) °घात्तिनी इति BKA शोध ।

ⁱ) तृस. पूष प्रकृतिस्वर (पा ६, २, ४८) ।

^j) कर्मण्युपपदे ✓सृ > मारि + अण् प्र. तत्स्वरश्च
प्रकृत्या (पा ३, २, १; १, ३; २, १३९) ।

^k) कप. । उप यः ।

^l) विप > नाप. ([अभद्रोदनशीला-] राक्षसी-)

१९, ११, २, ११; पै १६, २, ८;
१०५, १.

अव-ल^३ - ला: शौ ८, ८, १०;
पै १६, २९, १०.

अव-वि(द्व>) द्वा - द्वाम् पै
१७, २२, १०.

अव-वि(य>) वा^३ - वा
शौ ५, १८, ३, १२, ७, १, १५,
१०, १३; पै ५, २२, १-९,
९, १७, १०; १५, १६, ४-९,
१७, १-३; १६, १४२, १; १४३,
६; १४६, ८; -वा: शौ ६,
९३, २; पै १९, १८, १४;
-वाभ्य: शौ ६, ९३, ३. पै १९,
१४, १५.

अव-शंस^३ - स: क १,
१२९, ६, २, ४२, १३, ६, २८,
७; ४४, ३, ६, ७१, १३, ७५,
१०; १०, १८५, २; †मा १,
१६, ३, ३१, १३, ११, २९,
४७; ३३, ६९; ८४, †का १, १,
२६; ३, ३, २४, १४, ११,
३२, ५, १५, ६, १५; †तै १, १,
१, १६, २, १४, १, ४, २४, १.

४, ६, ६, ४, †मै १, १, १६; ३,
२७, ५, ४; २, ७, १५; ३, १६, ३,
४, १, १६, काठ १, १, ५, ४,
१०†; ७, २†, १६, १५, ३०, १०,
३१, ४, ३५, ५†, ४६, १†;
क १, १; ५; ३, ८†; ५, २†,
२५, ६†; ४६, ८, ४७, ४, १†;
४८ ६, शौ ४, २१, ७, ७, ७९,
१, १९, ४७, ६; पै ३, १०, २;
६, २०, ६, १५, १०, १०†,
१९, ३९, ४; -सम् क ६, ८,
५, ७, १०४, २, १०, ८७, २०,
वि ५, ५, ४, ७, ४, १४; मै
१, ५, १, काठ २३, ११†; शौ
८, ३, १९†, ४, २, पै ४, ८,
१-१३; †१६, ७, ९, २, १९,
२९, १; २०, ३८, ९, -सस्य क
१, ४२, ४; -सात् तै १, ६,
३, १; -†साय क ७, १०४,
४; ८, ६०, ८, १०, १८०, १;
शौ ८, ४, ४, पै १६ ९, ५,
-मे क ५, ३, ७ [०स- हत्].

अवशंस-दु शंस^३ -
-साभ्याम् शौ १२, २, ०, पै १७,

३०, २

†अवशंस-दु^३ - द्वा क
९, २४, १७; २८, ६, ६१, १९;]
कौ १, ४७०, २, १६५, ३१७,
६४१, जै १, ४९, ४, ३, १६, १,
२६, ३, ५१, ६

अव-हार^३ - र. कौ २, १२१४,
शौ ६, ६६, १; पै १२, ११,
१०.

✓अघायु^३, अघायुति क १,
१३१, ७. [०य अभि^३].

अघायुत्^३ - †यत् क १,
९१, ८; ४, २, ६^k, ५, २४, ३;
६, १६, १३०; ७, १५, १५;]
१०, ६३, १२, मा ३, २६;
का ३, ३, १८, तै २, ३, १४,
१, मै १, ५, ३, ४, १०, १,
काठ २, १४; ७, १; क ५,
१; जै ४, ६, १०, -यत्ताम्^३ शौ
१०, ९, १, पै १६, १३६, १;
-यत्ते^३ क ६, ५१, ६; ८, ७१,
७, पै ४, ८, १-१३; -यन्तम्
शौ १०, ४, १०; पै १६, १५,
१०.

^{a)} कर्मण्युपपदे ✓ला + क. प्र. (पा ३, २, ३)। अथवा
मिध्मादिभ्यश्च (पा ५, २, ९७) इत्यत्र अव-
इत्यन्योपसक्त्याने परविषयत्वेन मत्वथायो लच् प्र.
स्यात्। प्रथमे कल्पे धाय- (पा ६, २, १४४)
इत्यनेन द्वितीये च चित्स्वरेणान्तोदात्त द्व (पा ६ १,
१६३)।

^{b)} विप (ब्रह्मगवी-)। बस पूष. प्रकृतिस्वर. (पा ६,
२, १)।

^{c)} विर > नाप (तस्कर- प्रभु L तु. निघ ३,
२४, वैतु. PW. GW. प्रभु. विप. एवेति)। बम. उप.
भाप.। नापु. टि. दिशा समासस्वरौ द्व.। यद्वा
कर्मण्युपपदे ✓शंस + ण: प्र. उस. पूष. प्रकृतिस्वर
च (पावा ३, १, १)।

^{d)} सपा. क २, २३, १० अभिदिप्सु. इति पाभे.।

^{e)} द्वस. सामान्य: सामासिक स्वर (पा ६, १,
२२३)।

^{f)} उम.। क्तिबन्त-कृत्स्वर: प्रकृत्या (पा ६, १, १६२,
२, १३९)।

^{g)} नाप. ([अत्याचारिन्-] शत्रु-)। उम. उपं
✓ह + अण् प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, २, १,
१, ३, ६, २, १३९)।

^{h)} अव-युं इति पपा.। परेच्छायां क्यचि पूष.
आकारान्तादेश (पावा ३, १, ८ पा ७, ४, ३७)।
धा. स्वरेणान्तोदात्त (पा ६, १, १६२)।

ⁱ⁾ शतु अदुपदेशानिघाते शप पित्त्वानिघाते च
शिष्ट: धा. स्वर।

^{j)} शतुरनुम. (पा ६, १, १७३) इति विभक्तैरुदात्तत्वम्।

^{k)} ORN. छन्दस्त: अव^३ इति ?

अघायु^a- -यव मा ४, ३४
११, ७९; का ४, १०, ५,
२२, ७, १४; तै १, २, ९, १,
४, १, १०, ३, मै १, २, ६; २,
७, ७, ३, ७, ८; काठ २, ७, १६,
७, क २, १; शौ १, २७, २,
३; १९, १८, १-१०; पै १, ४२,
३, २, ३१, २, ५, ७, ३, २^b;
५, १७, १-१०, १९, ३१, ५,
-यु ऋ १, १४७, ४; खि ४
५, १८, तै ५, ७, ३, १, शौ ४,
३, २, ५, ६, १०, १०, १-७,
१९, ४७, ७, ४९, ९, पै ६, ११,
१२; १२, ९-११, १३, १-३,
२०, ७, ८, ६, ९, १४, ४, ९;
१९, ३१, ६; २०, १७, ५,
-युना पै ७, ८, ७, -यून् पै १९,
३१, २^c, -यूनाम् शौ १,
२०, २^d; -यूनि खि ४, ५,
३^e, -यो ऋ १, २७, ३, १२०;
७, ४, २, ९, L (१, ३६, १५),

७, १, १३], १०, ४२, [११;
४३, ११, ४४, ११], मा १६,
५०^f; तै ३, ३, ११, १, ४,
५, १०, ४^g; मै २, ९, ९^h,
काठ १०, १३ⁱ, १७, १६^j,
क २७, ६^k, कौ २, ९८६^l,
जै ४, २४, ७^m; शौ १, २७,
१, ७, ५३, १ⁿ, १२०, १७, ११,
८९, ११, ९४, ११, १^o पै १५,
११, १, १६, ८, ११, १९, ११, ४
अघा(घ-आयिन्>)यिनी^p-
-०नि ग्विसा २९, ३^q.
अघा(र>)रा^r- -रा पै १,
८६, ६
अघा(घ-आरिन्>)रिणी^s-
-णी शौ ११, ११, १४, -णीम्
पै १७, २२, १२.
१अघा(घ-अ)इव^t- -इवाय
ऋ १, ११६, ६
२अघा(घ-अ)इव^u- -इवस्य
शौ १०, ४, १०, पै १६, १५,

१०,

१अघासार- -रस् पै १, ५८, २

१अघभवत् पै १६, १०३, १^vअघा^m- -वासुⁿ ऋ १०, ८५, १३

१अघां पै १, ३६, ४

१अघात- -ताय काठ २९, १, क
४५, २१अघातक^o- -क^p काठ ८, ६१अघातुक^q- -क मै १, ८, ७^r;६, ४, ८, ५^s, ३, १, ३; काठ२७, ६^t; ३०, १०, ३२, ५, क७, २^u, ४२, ६^v, ४६, ८१अघातय- -त्येन काठ २६, १०,
क ४१, ८.१अघातय, अघारा-, अघारिणी-,
१अघातव-, २अघातव- १अघा-
सार- १अघ- द.अ-घोर, रा^r- -०र मै २, ९, १०^s,

-रा मा १६, २; का १७, १, २,

तै ४, ४, १२, ५, ५, १, १, मै २, ९,

२, ३, १६, ४, काठ १७, ११, २२,

^a) विप (मर्त्य-, वृक्- प्रमृ.) उ. प्र (पा ३, २, १७०)
तत्-स्वरश्च ।

^b) अघायव- (नाप [अघायु-])> -वान् [द्वि३] इति
शोष इति मतम् ।

^c) सपा. शौ ४, २०, ६ पिशाचान् इति पाभे. ।

^d) सपा. शौ ६, ९९, २ जिघांसन् इति पाभे. ।

^e) सपा. खिसा २९, ३ अघायिनि इति, शौ १०, १, ७
पै १६, ३५, ७ उदाय्यम् इति, RW प्रमृ. [शौ] उदा-
य्यम् इति च पाभे ।

^f) सपा ऋ २, ३३, १४ विशिष्टः पाभे ।

^g) विप (कृत्या-) । उस ।

^h) उस. उप ✓क + अच् प्र (तु. पा ३, १, १३४) ।

ⁱ) पपा, अनवगृहीत । उस उप आ✓क इत्यनो
वा अनुपसृष्टाद् ✓क इत्यतो वा ताच्छीलिक णिनिः
प्र (तु. सा. आर्ता- इत्येवं व्याचक्षाण) कृत-स्वरश्च प्रकृत्या
(पा ३, २, ७८, १, ३, ६, २, १३९ [वैतु. PW प्रमृ.
✓घ>घारिन्- इति मन्वाना. स्वरतश्चिन्त्या]) ।

^j) विप. [दुष्टाऽइव- (पेदु- [तु सा PW GW.
GRV. प्रमृ, वैतु वे स्क. व्यप इति]) । वस पूष
प्रकृतिस्वर (पा ६, २, १, वैतु. सा पूष = अहन्तव्य-
इति) ।

^k) = सर्पजाति-विशेष- । व्यु.² BW अघ- + ✓इवस्
इति ।

^l) सपा. शौ १०, ८, २४ एष एतत् इति पाभे. ।

^m) = मघा-नक्षत्र- । व्यु. ?

ⁿ) सपा. शौ १४, १, १३ पै १८, २, २ कौसू ७५, ५
मघासु इति, आपण १, ३, १ मघाभि इति पाभे ।

^o) तस. । उप. <✓इन् ।

^p) सपा. अघातक <> अघातुक. इति पाभे. ।

^q) तु. टि. अ-क्षोभुक- ।

^r) तस. नस्वर (पा ६, २, २) । उप <✓घुर् ।

^s) अघोरघो^o इति पाठ (तु सपा. मना २, १९
व ४६२ : २२ [वैप ३, १९० द्र] घोरघो^o इति तैआ
१०, ४५, १ च)? अनुषङ्गात् छन्दस्त. सर्वस्य मन्त्रस्यैव

१०; क २७, १; पै १४, २, ८, १५, २, ४; १६, ७३, २; -रेण काठ ३८, १३; शौ ७, ६२, १, १४, २, १२; पै ३, २६, १, १८, ८, ३, -रेभ्यः मै २, ९, १०, -रौ पै १९, ८९, ११ ^३ .	१, ४; शौ ^{१४} ७, ८८, २; ८, ७, २५, १९, ४४, ९, -घ्न्यानाम् मै २, ५, १०; ४, २, १०, शौ ९, ४, २, ४, १९; -घ्न्याभ्य क ५, ८३, ८; -घ्न्याम् क ७, ६८, ८, -†घ्न्यायाः क १०, ८७, १६; शौ ८, ३, १५; -घ्न्यासु मै १, २, ६† ^३ ; -घ्न्यौ क ३, ३३, १३; शौ १४, २, १६†, -०घ्न्यौ शौ १८, ४, ४९. १अ-घ्नियु->)या ^१ - -यानाम् तै ३, ३, ९, २, -†यासु ^३ तै १, २, ८, १, ६, १, ११, ३ ^२ .	१०२, ७, कौ २, २६२; जै ४, २५, २; -घ्न्याया क ४, १, ६, ९, ९३, ३, १०, ४६, ३, कौ २, ७७० †२अ-घ्नियु->)या ^१ - -या. तै २, ६, ११, २.
अ-घोरचक्षस् ^३ -अक्षः पै ७, ८, ६. †अ-घोरचक्षुस् ^४ - अक्ष क १०, ८५, ४४; शौ १४, २, १७ अ-घ्नन् ^५ - घ्नत क ७, २०, ८; -घ्नता क ५, ५१, १५, -घ्नते क ८, २५, १२.	३अ-घ्न्य, घ्न्या ^६ - -घ्न्यः पै १६, २५, ७, -घ्न्या क ४६, ८; पै १, १११, १†, ५, १९, १††, १०, ८, ५, १३, ३, १६, १६, ६८, ५†; १९, १८, ८†, २०, ११, २†; -घ्न्या खि २, ८, ३, पै २, २०, २, ३३, ५, ४, २२, ७, ७, १३, ११; १५, १९, १०; १६, १४, ४, २०, ३२, ५† ^३ , -०घ्न्या क २, १५† ^३ , -घ्न्यानाम् काठ १३, ९; पै १६, २४, २, ५; २५, ९; -घ्न्याया. पै १६, ७, ६†, -†घ्न्यासु ^३ काठ २, ६, ४, ९;	
१अ-घ्न्य, घ्न्या ^७ - -घ्न्यः शौ ९, ४, १७; -घ्न्यस्य क १, ३०, १९, -घ्न्या क १, १६४, २७, ७, ६८, ९; १०, ६०, ११; शौ ३, ३०, १††, ६, ९१, २†; ७, ७७, ८†, २, १५, ५†; -घ्न्या क २, ८०, २, मा ^{१४} ६, २२, २०, १८; का ^{१४} ६, ५, ३, २२,	†२अ-घ्न्य, घ्न्या ^१ - -घ्न्यम् क १, ३५, ५, -घ्न्या क ७, ८७, ४; ८, १०२, १९; -घ्न्या. क ८, ७५, ८; ९, १, ९, मै ४, ११, ६; काठ ७, १७; जै ४, ४, ९, -घ्न्यानाम् क ८, ६९, २, १०,	

सु-शोधत्वात् । तथाहि—

अघोरेभ्यो अथ घोरेभ्यो अघोर घोरतरेभ्यश्च ।

सर्वान् शब्दं शर्वेभ्यो नमस्ते रुद्र रूपेभ्यः ॥

(वैतु अघोरघोरत् इति पपा., भा. सा च [तैआ.]

अन्यथाव्याख्यानी) ।

^३) सपा. शौ ६, १४०, ३ उपह्रसौ इति पामे. ।

^४) विप । तस. उप घोर-चक्षस्-इ ।

^५) विप (बधू-) । तस. नञ्-स्वर । उप. बम. ।

^६) तस. उप. <✓हन् ।

^७) विप., नाप. ([अहन्तव्य, व्या-] गो-) ।

✓हन् इत्यतो भावे षजर्थे कः प्र (पावा ३, ३, ५८)
ततस्तद्दर्शनीत्यर्थे यति प्र. घ्न- इति । तस. नञ्-
स्वरं बाधित्वाऽन्तोदात्त. (पा ५, १, ६७, ६, २, १५६) ।
अथवा कृत्यस्य प्र. एवार्थतो मुख्यत्वात् कर्मणि क्यप् प्र. ।
ततो नञ्-स्वरमपोयान्तोदात्तत्वम् (पा ३, ३, ११३; ६, २,
१६०) । पक्षान्तरे या [११, ४३] प्रसृ. <बध- + घ्नी-
इति ? [तु. श्रु. ६१, १००] । सपा. अधिन्या- इति
पामे. । यतु सा. 'अहननम् अघ्नः' ततोऽर्हार्थे यः प्र.

तत्स्वरेणान्तोदात्त इत्याह । तज्ज । प्र. स्वरस्य नञ्-स्वरेण
बाधे प्राप्ते नञो गुणप्रतिषेधोयत्वात् तत्स्वरबाधकान्तो-
दात्तत्वस्यैव सुवचनत्वात् ।

^१) सपा. ऋ २, १००, ७ धेनुव इति, कौ २, ३६७ जै
३, ३०, १० मातरः इति पामे. ।

^२) तु. सपा मै १, २, १८ काठ ३, ८, ३८, ५ अघ्न्या.
[सं३] इति, तै १, ३, ११, १ तैत्रा २, ६, ६, २ अघ्निया.
[सं३] इति पामे, भा, सा. [शौ] W. च, वैतु. पपा.
अनु सा. [का.] उ. म. यनि. प्र३ इत्येवेति ।

^३) सपा. ऋ ५, ८५, २ उस्त्रिशासु इति पामे. ।

^४) १अ-घ्न्यु-, २अ-घ्न्य- इत्येतयोरेव शाखान्तरीय
उच्चारणभेदः ।

^५) तस. नञ्-स्वर (पा ६, २, २) । उप. अघ्न्या-
दयश्च (पाठ ४, ११२) इति यक् प्र. । यद्वा कृत्योक- (पा
६, २, १६०) इत्यस्याऽन्ताऽपवाद. उस्. । अर्थविशेषयो-
तकोऽयं भेद इति ।

^६) स्वराङ्गानुपलम्भात् तदाश्रयप्रथमद्वितीयान्यतर-
विवेको दुःशक इति कृत्वा पृथक् निर्देशः इ. ।

क १, १९, -० अन्ये पै २०, ११,
४†, -अन्यौ पै १८, ८, ७
४अ-अन्य, अन्या^१- -० अन्याः मै १,
२, १८, काठ ३, ८, ३८, ५,
-० अन्या. मा १, १; १२, ७३;
का १, १, २, १३, ५, १२; मै १, १,
१; २, ७, १२; ४, १, १, काठ १,
१, १६, १२, ३०, १०; क
१, १; २५, ३; पै १५ ३, ९,
-० अन्ये शौ १२, १०, १२; १४,
-० अन्ये ऋ १, १६४, ४०, मा
८, ४३; का ९, ६, २, शौ ६,
७०, १-३, ७, ७७, ११†; ९,
१५, २०; १०, ९, ३; ११; २४;
१०, १; १२, ११, २, ४; १८, ३,
४, पै १६, ६९, १०; १०७, १,
१३६, ३; १३७, १; १३८, ४,
१४६, १२.

३अ-अन्य(य>)या^२- -० या. तै १,
३, ११, १; -० या. तै १, १, १,
१, -० ये तै ७, १, ६, ८.
॥अअन्या-त्व^३- -त्वस् मै ४, २,
१२.
अ(अन्य-आस्य>)अन्या^४स्था^५-
-० स्थे खि ४, ५, २६^६; -० स्थे^७
खि ४, ५, ३२.

✓ अङ्क्

अङ्क्^८- -ङ्क पै २, ७९, ४, -ङ्कम्
पै १९, ३२, १८, -†ङ्का. ऋ १,
१६२, १३; मा २५, ३६, का
२७, १३, ५, तै ४, ६, ९, १, मै ३,
१६, १, काठ ४६, ४, -ङ्कान् शौ
१, १२, २, पै १, १७, २, -ङ्के पै
५, ९, ६, -ङ्केन शौ ७, १२०,
१, पै २, ७९, ५६, २०, १७,
७, -ङ्कौ तै १, ७, ७, २^९, पै

२०, ३३, ४^१. [०ङ्क- उद्, नि^{१०},
परि^{११}, बाहु^{१२}, सम्^{१३}].
अङ्का(ङ्क-अ)ङ्कु^{१४}- -ङ्कम्^{१५} मा
१५, ५, का १६, १, ८, तै ४, ३,
१२, ३; काठ १७, ६^१, क २६, ५.
? अङ्कावङ्कु^{१६}- -ङ्कम् मै २,
८, ७^{१७}.
अङ्किन्^{१८}- -ङ्किनः शौ १९,
६६, १, पै १६, १५०, ५;
-ङ्किनम् पै ७, १२, ९, २०,
४०, १०, -ङ्की ऋ ३, ४५, ४.
† अङ्कस्^{१९}- -ङ्कांसि ऋ ४, ४०, ४, मा
९, १४, का १०, ३, ७, तै १, ७,
८, ३, मै १, ११, २, काठ १३, १४.
† अङ्कस्^{२०}- -सम् ऋ ४, ४०, ३;
मा ९, १५, का १०, ३, ८, तै १,
७, ८, ३, मै १, ११, २, काठ १३,
१४.

१) आमन्त्रितत्ववशात् सौवरो विवेको दु शक इति
कृत्वा पृथक् निर्देशः ।

२) भावे स्व. प्र. तत्स्वरश्च (पा ५, १, ११९, ३, १, ३) ।

३) विप. (कृत्या-). बस. पूष प्रकृतिस्वर (पा ६,
२, १) । पादादावामन्त्रिताद्युदात्त । ० अन्यास्ये इति सुधा.
स्वरो मुद्रणप्रमादजः स्यात् ।

४) सपा. खिसा २९, २६ अन्यास्या इति पाभे. ।

५) सपा. खिसा २९, ३३, शौ १०, १, २० अज्ञाते(स१)
इति पाभे. ।

६) नाप. (अङ्कुश-, [वितसमय-] अङ्कनसाधन-, रथावयव-
[तै.] प्रमृ.) । करणाधिकरणयोः घ प्र. तत्-स्वरश्च । या
[२, २८] पाम [८, २, ४८] प्रमृ. <✓ अङ्क् इति ।

७) सपा. शौ ७, ३९, ५ बद्ध्वेव इति पाभे ।

८) = सपा. तैत्रा १, ३, ५, ४; २, ७, ८, १; १६, १; आपश्रौ
१८, ४, ६; २२, २६, १७; २८, १८ बोश्रौ ११, ७; २६; १८
१०; २०, १७; १९ वाश्रौ ३, १, २, १ वैश्रौ १७, १२; १२
हिश्रौ १३, १, ४४; २३, ४, ३१; ५७ आपमं २, २१, १७
पाय ३, १४, ६ हिय १, १२, २ अङ्कौ न्यङ्कौ
इत्यस्य स्थाने तात्रा. १, ७, ५ द्राश्रौ ५, ४, ६ लाश्रौ
२, ८, ९ तु अङ्कान्यङ्क् इति, काय २६, २ अङ्कन्यङ्कौ
पै १-६

इति, माय १, १३, ४ अङ्कन्यङ्कौ इति च पाभे. ।

१) सपा. पै १९, १६, १ अश्वाः इति, शौ ६, ७७, १
अश्वान् इति, शौ ७, १०१, १ वृक्कुौ इति च पाभे.,
सर्वत्र अक्कुौ इति शोधः एवेष्ट ।

२) = छन्दो-विशेषः, २अप्- [तु. मास ८, ५, २, ६] ।
उस. उप. ✓ अङ्क् + अण् प्र. कृत्वरश्च प्रकृत्या (पा ३,
२, १, १, ३, ६, २, १३९) ।

३) सपा. अङ्काङ्कुम् <> ? अङ्कावङ्कुम् इति पाभे. ।

४) अङ्कङ्कुम् इति पाठः ? यनि. शोधः (तु. क.) ।

५) -ङ्कौऽङ्क- इति पपा. । मा. प्रमृ. तु अङ्काङ्कु-
इत्येवामनन्ति ।

६) विप., नाप. । मत्वर्थीयः इति प्र. तत्स्वरश्च
(पा ५, २, ११५; ३, १, ३) ।

७) भाप. । असुन् प्र. (पाउ ४, २१६) नित्स्वर ।
यदा <✓ अङ्क् (पाउ ४, १८९) इति, अथवा <✓ अङ्क
(कुटिलगतौ) इति ।

८) नाप. ([अश्वस्य] पार्श्व-, कक्ष्या-, सज्जा- वा [तु.
वै. सा. P.W. प्रमृ. च]) । असच् प्र. उसं. (पाउ ३,
११७ [तु. भा.]) । यदा अङ्कस् + अशं आदेशाकृतिगणत्वान्
मत्वर्थे अच् प्र. नित्स्वरश्च (पा ५, २, १२७; ६, १, १६३) ।

† अङ्कु^१ - अङ्कुम् काठ ४०, ११०.

अङ्कु-पु^२ - पम् मा १५, ४, का

१६, १, ५, तै ४, ३, १२, २, मै २,

८, ७, काठ १७, ६, क २६, ५.

† अङ्कुग^३ - श क ८, १७, १०, मै

४, १०, ३, काठ ६, १०, शौ ६,

८०, ३\$, २०, ५, ४, पै १९, १७,

६, -शम् क १०, ४४, ९, १३४,

६, कौ २, ८४१, जै ३, ३३, १६,

शौ २०, ९४, ९; पै ७, १२, ९\$,

२०, ४०, १० [श-अयस्तर^४].

अङ्कुगिन्^५ - शिनः क १०,

३४, ७.

✓ अङ्क्य^६ > अङ्क्यत्^७ -

-यन्तम् क ६, १५, १७.

अङ्क(ति >) ती^८ - तीषु पै ८, १२, ६.

✓ अङ्ख परि^९

✓ अङ्ग वि^{१०}

† अङ्गा^{११} क १, १, ६, ८४, ७-९,

१९, ११७८, ३, ३, ५८, ३],

१६४, ७, २, ४१, १०, ३, ३३,

११, ५, ३, ११, ६, ४४, ११०,

८, ८०, ३], ५०, १०, ५२, ३^१,

७०, ५, ७, २०, ९, ५६, ०,

९१, १, ८, १६, २६, ७, २],

२४, १२, १५, ९६, १०-१२,

९, १०८, ३, १०, ४, ४, ४२,

३, ५४, ४, ६४, १३, ७९, ४,

८६, ७, १२९, ७, १३१, २,

१४६, ४^१, १४९, ३, खि ४, ७^१,

१०, मा ६, ३७, १०, ३०,

१९, ६, २३, ३८\$, का ६, ८,

८, ११, १०, ०, २१, १, ५,

२५, ७, ६\$, तै १, ८, ०१, १,

३, १, ३, २, ५, २, ११, २, मै

१, ४, १०१, ११, ४, २, ३, ८,

३, ११, ७, १२, २१, ४, ८,

९, १२, १, १४, २१, काठ १२,

९, १४, ३, ३७, १८, ५०, ५,

कौ १, २००, २४७, ३८९,

५८३, २, २८८; ६९१-६९३,

८६१, १०७३, जै १, २१,

७, २६, ५, ४३, ९, ५९, ६,

३, २४, ४, ५६, १८-२०, शौ

\$१, १६, २, \$२, ३, २^१, \$५,

११, ५, ७, ९, १४, ५, \$११, ६,

२१, \$१३, ३, २१, २०, २०,

५, ५७, ८, ६३, ४-६, ८९,

३, १२५, २, १२६, ७, पै १, ८, २,

६, ४, १०, ८, १, ४, ५, ७, १८, ६६,

७†

अङ्गो(ङ-उ) पै १९, १४, ५.

† अङ्ग^{१२} - ङम् क १०, ८५, ३०, १०९,

५, शौ ५, १७, ५†, ६, ७२, १,

१०, ७, २, ९, २५, २६, १४, १,

२७†, १८, २, २६, ४, ६४, † पै ९,

१५, ५, १७, ७, ४, १०, ९, ६,

७, १८, ३, ६†, १९, २७, १४,

-† ङम् ङम् क १०, ९७, १२,

मा १२, ८६, का १३, ६, १२, शौ

४, ९, ४, ९, ३, १०\$, पै ८, ३,

११, ९, ९, २\$, १३, १३, ६,

\$१६, ३९, १०, ८८, ५, २०, २५,

४, ६१, २-४, -ङ्गस्य पै १९,

२६, १५, -ङ्गा शौ ६, ६६, ३,

११, १०, १२, १२, ९, ४, ११,

१) विप (कुटिलगन्तु- [रुद-]), १ अङ्कवर्गिण्यति द्र.।
अत्रौणादिकः उः प्र उसं. इत्येव विशेषः।

२) सपा. ऋ १, ११४, ४ वङ्कुम् इति पाभे.।

३) पपा. पूर्वोत्तरपदविभागादशनात् मुण. तदनुसारी
द्र.। उस. उप. ✓ पा (रक्षणे) इत्यतो वा ✓ पा (पाने)
इत्यतो वा के प्र. याथादि-स्वरे च (पा ३, २, ३, ६, २, १४४)
निष्पत्तौ सुलभायामप्यर्थानुसंधानतो भूयान् विमर्शविस्तरः
वैश. अन्वेष्टव्यो भवति।

४) नाप. (सृणि-)। पपा. नावप्रहः। उशच् प्र. (पाठ
४, १०७)। चित्स्वरः।

५) विप. (२अक्ष-)। शेषम् अङ्किन्- टि. द्र.।

६) कण्डूवादेराकृतिगणत्वाद् यक् प्र. दीर्घत्वञ्च।

७) अनुपदेशान् लघवार्धधातुकस्य ङन्- निघाते शप. च
पित्वाङ्निघाते धा. स्वरस्तदवस्थः (पा ६, १, १८६;
१६२)।

८) णि- इति मुपा.† वङ्गादिभ्यश्च (पा ४, १, ४५) इत्यत्र

गणे अङ्कति- शब्दस्य साक्षात् पठितत्वोपलब्धे लीषन्तस्य
तस्य न्याय्यत्वात् यनि. शोध (तु. मूको)।

१) आभिमुख्यार्थे (तु. सा [क्र. १, १, ६]), क्षिप्रार्थे
(तु. या ५, १७), पादपूर्णाार्थे (तु. स्क. [या ५, १७])
वा नि. (तु. वैप ४, ५६ ७)। <✓ अञ्च् इति SEBY
[२४२]। अम् इति स्वरादाठितम्। तत्पूर्वकात्
✓ गम् इत्यतो डे प्र. निष्पन्नस्य शब्दरूपस्याव्ययत्वेनो-
पचारः द्र.। गस उप. प्रकृतिस्वर (पा ६, २, १३९)।

२) अङ्ग इत्यस्योत्तरेण उ इति निपातेन निहतेनैकी-
भाव इवात्राऽऽज्ञ। अथवा अङ्गा इत्यस्य अर्थमन्
इत्यनेन, ङञश्च तदुत्तरेण तु-निपातेनाऽऽर्थः संबन्धः द्र.।
अत्र यत्सा. उञः उत्तरम् अनुम् पपाठ तदसत् (तु टि. तु)।

३) नाप. (गात्र-, अवयव- प्रभ.)। व्यु.† ✓ अङ्ग् +
घञ् प्र. (पा ३, ३, १९) या ४, ३ प्रभ. पक्षे च या. ✓ अञ्ज्
(तु. अङ्गस्य- [पाठ ४, २१६])† घञ् प्र. कुत्वं वित्स्वरश्च
(वैतु. MW, <✓ अम् इति ?)।

१०, पै २, २९, २, ६, ३, ३७, १,
१६, ८६, १, १४५, ४, १७, २९,
४^१; १९, ११, १३; -ज्ञात् शौ
१०, ७, २^१, पै १, ५९, १, १७, ७,
४^१; -ज्ञात्-ज्ञात् क १०,
१६३, ६^१, खि ५, ७, २, ६, मा
२१, ४३-४५, का २३, ५, ३^१, मै
१, ११, ६१, ४, १३, ७, काठ १४,
६१; १८, २१, शौ ५, २५, १^०,
८, ७, ३, १०, ४, २५, १४, २, ६९;
प ४, ७, ७^१, ११, १, १४, १६,
१२, ३, १७, ३, १८, १३, ९, १९,
२०, १५, २०, ५०, ८, -ज्ञानाम्
११मै ३, १०, ३, ४, ११काठ १३,
१०; ३४, ९, शौ १८, २, २४, पै
९, ७, ४, -ज्ञानि क १०, १०३,
१२; मा ६, १०, ८, २९, १२, ४,
१७, ४४^१, १८, ३, १९, ९, ३^१, २०,
६, ८; का ६, ७, ५, ९, ५, २, १३,
१, ५, १८, ४, १२^१, १९, २, ३, २१,
६, १४^०, ७, ५, ७, तै १, ३, ८, १,
३, १, ८, १, ३, १०, १, ४, १, १०,
५, ७, १, २, १५, २, ७, ५, १०, ५,
३, ५, ३, ४, ५, १, ५, ६, २, ९, २९,
६, ९, २, ७, २५, १९, १६, २, ८,
३, ३, ७, ४९, १०, ६, १७, ४,
११, ३, ५, ८, २, ५, २५, १, मै १,
२, १५, ११, ६१, २, ७, ८, ११, २,
१३, २, ८^१, ५, १, ८, ९, ९, ६९;

१०, १; ३^१, ११, ८^१; १४, ३,
८^१, ५, ५, ९९, ६, ५, ८, ७९, काठ
३, ५, ६, ७, १३, ९, १०, १४, ६,
१६, ८, १८, ७, २०, ९, २१, ३,
२६, ८^१, २७, १०^१, २८, १^१, ३८,
३०, ४^१, ४०, ६, ४५, ५, क २, १२,
४, ६१, २८, ७, ३१, १८१, ४१,
६^१, १, ४४, १^१, १^१, १^१, १^१, २,
१२११, शौ ३, २, ५^१, ११, ६, ४,
५, ४, १२, ७, ६, ९०, २, ९, ४,
११, १३, १९, १०, ५, ५०^१, ७,
१८, ११, ९, ६, २०, १३६, ८, पै
१, ६१, ३, ३, ५, ५^१, ४, ६, ४, १३,
१४, ८, १२, १६, २५, १, ७५, ९,
१२, ८२, ६, १७, ८, ९, १९, ९,
१२, १८, १, ४८, १५, -ज्ञे शौ
१०, ७, १^१, ३^१, १३, २७, पै १७,
७, १^१, २, ३^१, ८, ४, ९, ८, -ज्ञे-ज्ञे
मा ६, २०^१, का ६, ४, ४^१, तै १,
३, १०, १^१, ६, ३, ११, २, मै १, २,
१७^१, ११, ६१, काठ ३, ७^१; १४,
६१, क २, १४^१, शौ १, १२,
२, २, ३३, ७^१, ६, ११२, ३, २०,
९६, २३^१, पै १, १७, २, ७०,
४, १९, ३३, १०; -ज्ञेन मा
२३, ५०, का २५, ९, ६, शौ ६,
७२, १, पै १९, २७, १४, -ज्ञेभि
क १, १४१, ८, ३, ७, ४, -ज्ञेभ्य
तै ३, १, ४, ११, २, ३, २, ४१, ७,

३, १६, २, काठ ३०, ८; ४३, ६;
शौ १, १२, ४^१, २, ३४, ५, ३, ७,
३, ५, ३०, ८, ६, ९०, १, ९, १३,
७-९, ११, २, ६, १९, ४४, २, पै
३, २, ३, ३२, ७; ९, १३, ८, १५,
३, २, १६, ७४, ७, ८, ९^१, १०४,
६, १९, १८, २, २५, ८, २०, १९,
५^१, ६०, ११, -ज्ञेषु मा २०,
१०, का २१, ७, १०, काठ ३८,
४, पै १, १०९, ४, २, ७९, २, १५,
२०, १०, १६, ८८, ४, १९, ३४, ९;
-ज्ञेषु-ज्ञेषु पै १६, १४९, १, -ज्ञे
क १, ८९, ८, २, ३३, ९, ३, १,
५, १०, ४, ६, मा १९, ९३, २५,
९, २१^१; का २१, ६, १४, २७,
९, १, ११, ८^१, मै १, ४, ७^१,
३, २, ११, ११, ५, ६, ११, ९^१,
१५, ८, ४, १४, २^१, काठ ३५, १^१,
३८, ३, १^१, १२२४, शौ ४,
१४, ९, ६, १२०, ३६, ७, ५, ५, ८,
२, ३, पै ८, ८, ४, १६, ३, ३, ५१,
१, ९९, ३, १९, ४८, १० [१^१-
अन^०, चतुर्^०, त्रि^०, त्रिशत्^०,
यथा^०, १यावत्^०, रथ^०, वि^०,
१विश्व^०, वोढु^०, स^०, सम^०,
सम्भृत^०, १, ३सर्व^०, सहस्र^०, सु^०,
स्थिर^०].
अङ्ग-ज्वर^१ -रः शौ ५, ३०, ९^१;
-रम् शौ ५, ३०, ८, ९, १३,

अ) सपा. अङ्गात्-अङ्गात् (आपमं १, १७, ६ च) <> अङ्गे-अङ्गे इति पाठे ।

ब) सपा. पै ३, ३९, ५, १३, २, २ गात्रात्-गात्रात् इति पाठे ।

ग) सपा. अङ्गानि (तैब्रा २, ६, ४, ६ च) <> अङ्गैः इति पाठे ।

घ) सपा. पै १६, १३२, ११ पर्वाणि इति पाठे ।

च) चतुर्भ्यः अङ्गेभ्यः इति सत. पाठस्य स्थाने सपा. पै १, १७, ४ पृष्टिभ्यः मज्जभ्यः इति पाठे ।

१) सपा. शौ २, ३३, ५, २०, ९६, २१ ? भासदम् इति, ऋ १०, १६३, ४ आपमं १, १७, ४ च भासदात् इति पाठे ।

२) अङ्गोणा अङ्गैः > सपा. तैआ २, ६, २ ? अङ्गोणा अङ्गैः इति पाठे ।

३) नाप. (रोग-) । वस. सामान्यः समासस्वरः । यद्वा उस उप. √उवरि > उवरि + अण् प्र. (पा ३, २, १) कृत्स्वरश्च प्रकृत्या ।

४) सपा. पै ९, १३, ९ अङ्गरोगम् इति पाठे ।

५^१, पै ९, १३, ८.
 अङ्ग-मेदु^१- द शौ ५, ३०, ९०,
 १९, ४४, २, पै १५, ३, २, -दम
 शौ ९, १३, ५०; २२; पै ३,
 १७, ५
 अङ्ग-रोग- -गम् पै १, ९०, ४;
 २, १३, ९६, १६, ७४, ५^१,
 १९, २८, १४.
 ? अङ्गारोग^२- -गात् पै ७,
 १५, ७.
 अङ्ग-वत्- -वते^३ काठ ४५,
 ३.
 ? अङ्गा-पुरुस्^४- -रुषि तै २,
 ५, ६, १^२.
 अङ्गिन्^५- -ङ्गिने^६ तै ७, ५,
 १२, २.

अङ्गो-ष्टा^१- -ष्टा. शौ ६, १४, १,
 पै १९, १३, ७.
 अङ्गाय^२- -ङ्गायः शौ ६, १२७,
 ३, -ङ्गाया. ऋ १, १९१,
 ७.
 २ अङ्ग^३- -ङ्गेभ्यः^४ शौ ५, २२, १४.
 ? अङ्गर पै १९, २६, १४.
 ? अङ्गार^५- -र खि ३, १५, २०\$,
 काठ ३५, १८; क ४८, १६, -रम्
 तै ६, ३, ९, ५^१, मै ४, १, ८, काठ
 ३१, ६, क ४७, ६, -रा ऋ १०,
 ३४, ९\$, तै ३, ४, ८, ४, मै १,
 ८, ६; काठ ६, ७, २१, १०, क ४,
 ६, -रान् काठ २६, १; क ४०,
 ४, -रेण मै ४, १, ९, काठ ३१,
 ७, क ४७, ७, -रेषु तै ५, १, ९,

२^१, मै १, ४, १२; ८, ६; २, ५, ५;
 काठ ६, ७; १९, १०^२, क ४, ६;
 ३०, ८^२, -रै तै ६, ३, १, २.
 [१^२- अन्^३].
 अङ्गारि^४- -रे मै ३, ७, ७०.
 अङ्गिर^५- -रस्य पै ५, ३०, ९; -राः
 ऋ १, ८३, ४, शौ २०, २५, ४;
 -रे ऋ ४, ५१, ४, -रेभ्य शौ
 १९, ३९, ५, पै ७, १०, ५.
 अङ्गिरस्^६- -र ऋ १, १, ६, ३१,
 १७, ७४, ५, ११२, १८; २, २३,
 १८; ४, ३, १५, ९, ७, ५, ८, ४;
 १०, ७, ११, ६, २१, १, ६, २,
 १०; १६, ११, ८, ६०, २, ७४,
 ११; ७५, ५, ८४, ४, १०२, १७,
 खि २, १३, ४, ५, ५, २०, ४^२, मा

- ^१ सपा. अङ्गाज्वरम् <> अङ्गारोगम् इति पाभे ।
^२ नाप. । कर्मण्युपपदे ✓भिद् + अण् प्र. कृत्स्वरः
 प्रकृत्या (पा ३, २, १; ६, २, १३९) ।
^३ यक सपा. पै ९, १३, ९; १६, ७४, ५ शीर्षरोगम्
 इति पाभे ।
^४ पाभे. अङ्गाज्वरः शौ ५, ३०, ९ द्र. ।
^५ जत्रव्याद् अङ्गारोगात् इत्येव मूलतः सतः प्रा. स्थाने
 अत्रव्या आङ्गारोगात् इत्याकारकः प्रामादिकं मुपा. द्र. ।
^६ सपा. अङ्गवते <> अङ्गिने इति पाभे ।
^७ द्रस. न दधिपयआदीनि (पा २, ४, १४) इत्युक्त-
 गणस्य तदाकृतिव्यापकत्वे इध्मा-बहिषी इतिवत् पूष. दीर्घ
 उभयपदप्रकृतिस्वरश्च (पा ६, २, १४०) । यत्तु भा. परादिस्-
 (पा ६, २, १९९) इति शिष्टिमनुस्मरन्निवोत्तरपदाद्युदात्तत्व-
 मात्रमाह तच्चिन्त्यम् ।
^८ मत्वर्थाय इनि प्र. (पा ५, २, ११५) तत्स्वरश्च ।
^९ विप. (बलास- [=श्लेष्म-रोग-]) । उस. उप.
 ✓स्था + विच् प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, २, ७४;
 ६, २, १३९) । पूष. सप्त. अङ्गु ।
^{१०} तात्रभक्तिके बति द्वयच्छवादाद्युदात्तत्वम् (पा ४, ४,
 ११०; ६, १, २११) ।
^{११} =जोनपद-विशेष- ।
^{१२} बहु. < आङ्गा- (पा ४, २, ६९; ८१) ।

- ^{१३} नाप. (उल्मुक- [उपचारात्] अक्ष- [ऋ.]) ।
 व्यु. ? < ✓ अङ्क् वा ✓ अङ्क् वेति या ३, १७ । ✓ अङ्ग +
 ऋरन् प्र. नित्स्वरश्च (पाठ ३, १३४ पा ६, १, १९७) ।
 अथवा अग्नि-गार- इत्येवं मूलतः सतः प्राति. अपभ्रंश ।
 तत्र च उप. < ✓ गर् (छ) द्र । < १ अङ्गा- + ✓ ऋ
 इति पक्षे अभा. ।
^{१४} =अङ्गारि-, =अङ्गारि- (तु. मै १, २, ५, १२; ३, ८,
 १०) ।
^{१५} सपा मा ४, २७ प्रमृ. माश ३, ३, ३, ११ बौश्रौ
 ६, १५ . १५ वैश्रौ १२, १९ ८ अङ्गार इति, तैआ १, ९,
 ३ अङ्गारिः इति च पाभे ।
^{१६} =अङ्गिरस्- । किरन् प्र. नित्-स्वरश्च (तु. पाठ १,
 ५२; पा ६, १, १९७) ।
^{१७} नाप. (अभि- [ऋ १, १, ६ माश १, ४, १, २५
 प्रमृ.], प्राण- [माश ६, १, २, २८ प्रमृ.]), व्यप.
 (ऋषि-) । व्यु. ? < अङ्गार- इति ऋ १०, ६२, ५ ऐवा ३, ३४
 या [३, १७] प्रमृ.; अङ्गा-रस- इति गोब्रा १, १, ७ प्रमृ. ;
 'अन् (=अञ्म्) गिरति' इति उ. म. (मा १२, ११६) ।
 ✓ अङ्गा- + असुन् प्र. (तु. पाठ ४, १८९) इङ्-रुटावागमौ
 नित्स्वरश्च । यत्तु पाठ. (४, २३६) असिः प्र. उपादेशि
 तच् चिन्त्यमिव भवति । प्र. स्वरेणान्तोदात्तत्वापत्तेः ।
^{१८} अं इति स्वरः ? यनि, शोधः ।

३, ३; ५, ९^१, ११, ४५, १२, ८^२,
१५, २८^३, का ३, १, ३, ५,
३, २^४, १२, ४, ८^५, १३, १,
९, १६, ५, ९^६, तै १, २, १२,
१^७; १२, ५, ८, १, ४, ६, ११, २,
४, १, ४, ३; २, १, ३^८, ४, ४, ३^९,
५, १, ५, ६, ६, २, ७, ३, मै १, २,
८^{१०}, ७, १^१, २, ७, ४, ८^{१२}, १३, ७^{१३},
३, ८, ५, ४, ११, ६^{१४}, काठ २, ९^{१५}, १,
७, १३^{१६}, १७, १६, ४, ८^{१७}, १२, ५,
११^{१८}, २२, १२^{१९}, २५, ६, ३९,
१३, १४, ४०, ११, क २, ३^{२०}, ३०,
३, ३१, १, ३९, ३, १^{२१} कौ १, २९,
२, ११, २५, ८, ८९९, ९०३; १^{२२} जै
१, ३, ९, ३, २, २, २२, ५, ४, १४,
३, २५, ५, ५, शौ २०, १०३,
३^{२३}, १३५, ९; -रस^{२४} क १,
६२, २; ७१, २; ३, ५३, १७ (७,
१०३, १०) १०, ६७, २, ४, २,
१५, ३, ११, ५, ११, ६, ४५, ८,
६, ६५, ५, ७, ४२, ११, ५२, ३,
१०, १४, ६, ६२, ५, ७८, ५, १०८,
८, १०; १६९, २, खि ४, ८, १,
खिसा २९, ९, १^{२५} मा १५, २८,
१२, ५०; ३४, १७, १^{२६} का १६, ५,
९, ३३, १, ११, १^{२७} तै २, ६, ३, २,
१२, ६^{२८}; ३, १, ९, ४, ५, १, २,
४, ४, ४, २^{२९}, ५, १, २, ४, २, ८,
४, ४, २, ३; ३, २, ७, २, २^{३०}, ६, १,
१, २; ३, ३, २, ६, २^{३१}, ७, १, ४,
१, ४, १७, १^{३२}, मै १, ४, १;
२, ७, १२, १३, ७^{३३}, १^{३४}, १, ३,
३, ४, ६, ७, ८, ४^{३५}, १^{३६}, ८, ३, ५,

काठ ४, १४, ५, ४, ८, ४; ९, १६^{३६},
१२, २, २१, ६, २२, १०, १३, २३,
४; २८, ३^{३७}, ३१, १५, ३२, ४, ३८,
१३, ३९, १४, ४०, ५, ४४, ६;
१^{३८} क ६, ९, २९, ८, ३१, २१, ३५,
४^{३९}, ३६, १, ४४, ३^{४०}, कौ १, ९२;
२, २५, ८^{४१}, जै १, १०, २; ३, २२,
५^{४२}, शौ ३, २१, ८, ८, ८, १३, ९,
५, १६, १०, ६, २०, ७, १८; ३४;
११, ८, १३, १२, ३, ४३; ४५,
१८, १, ५८, ६१; ३, २०; ४, ३,
२०, ९१, २^{४३} पै ३, १२, ८; ३८,
९, ५, ११, ४, १४, ८; ११,
२, ६, १५, १४, ६, १६, ३०, ३;
४४, ३, ९८, ७, १४०, ४; १७, ८,
९; १०, ५, ४०, ३, ५, १२, ४०,
१४, ५१, ६^{४४}; -रस^{४५} शौ २,
१२, ५^{४६}, -रस^{४७} क १०, ६२,
[१-४], पै २, ५, ५, -रस^{४८} शौ
४, २९, ३, पै ३, ३८, ३, १७, २८,
४, १२, ३०, १६, ३८, ७, -रसाम^{४९}
क १, ६२, ३, १०७, २; १२१,
१, ३, १२७, २, २, २०, ५, ६, ११,
३, १०, ७०, ९, खि ३, १५, ३०;
३२, ५, १, ३, मा १, १८, का १,
६, ४, तै १, १, ७, २, ३, ५, १, २^{५०};
५, ६, १६, १, ७, १७, १, मै १, १,
८, ६, १, २, ५, ४, १, ८, काठ
१, ७, ७, १३^{५१}, ८, ४, ३१, ६, ३९,
१५, ४९, ६; ५३, ७, क १, ७, ६,
९, कौ २, ११६४^{५२}, शौ ६, ३५,
३०, १६, ८, १४, १८, ४, ८, पै
१२, १९, ७, -रसौ मै ३, ४,

२^{५३}; -रा^{५४} क १, ३१, १; १३९,
९; ३, ३१, ७, ५, ४५, ७, १०, ९२,
१५, मा ३४, १२^{५५}; का ३३, १,
६^{५६}, शौ १२, ३४, ६, ५४, ५; पै
११, ३, ६; १२, २, १५, -रसोभि^{५७}
क १, ६२, ५, १००, ४, २, १५,
८, ४, १६, ८; ६, १८, ५, ७, ४४,
४, १०, १४, ३-५, १११, ४, तै
२, ३, १४, ५, ६, १२, ५, ६^{५८}; ७, १,
१८, २^{५९}, मै ४, १४, ५, १६^{६०},
काठ ४१, ९, शौ २, १२, ४^{६१}, १८,
१, ४७, ५९, ६०, २०, ७७, ८^{६२};
पै २, ५, ४^{६३}, १२, ९, ६^{६४}; -रसोभि^{६५}
क १, [५१, ३, २, ८६, २३];
१३२, ४, १३९, ७, ८, १४, ८, ६३,
३, ९, ६२, ९, खि ५, २०, १, तै
७, ५, ११, २^{६६}, काठ ४५, २^{६७}; १^{६८} कौ
२, ३३१, ९९१, जै ३, २७, ७^{६९};
शौ १२, ३, ४४, १२, २२, १८^{७०};
२०, २८, २^{७१} ३९, ३^{७२}, १३५, ६^{७३};
पै १६, ९४, ५; १७, २२, ४, ४०,
४. [०स्- अथवन्^{७४}, आदित्य^{७५},
रुद्र^{७६}].

अङ्गिरस^{७७}- स क ६, ७३,
१, १०, ४७, ६, ६८, २; १४९, ५,
१६४, ४, मा १२, ७३, का २१,
५, २, मै १, ६, ५^{७८}, ३, ११, ६;
काठ ३८, १; शौ ६, ४५, ३^{७९}, ८,
१३, १५, १०, १, ६, ११, १२,
१०, १२, १३, १२, ४, ४, १^{८०},
१६, २; ९०, १, पै ७, १९, १, १६,
३५, ६, ९६, ८, १३५, ५, १२, २४,
९, ३६, ६^{८१}; -सम् खि १, २, ९,

^{७७}) = सपा माश ६, ७, ३, ६ आपश्रौ १६, १२, २ प्रमृ. ।

कौसू ७२, १३, १४ जातवेद इति पाभे. ।

^{७८}) बहु. <अङ्गिरस- (पा २, ४, ६५) ।

^{७९}) सपा. अङ्गिरसाम् (शांश्रौ १०, ९, १७ च) <>
अङ्गिरोभि. <> आश्रौ ८, ११, ४ अङ्गिरोभिः इति

पाभे. ।

^{८०}) 'रसः इति शोध'. ।

^{८१}) सपा. बौध ३, ९, ४ अथर्वभ्यः इति पाभे. ।

^{८२}) विप, व्यप. [ऋ ६, ३५, ५ प्रमृ.] । अपत्य-दृष्ट-
कृताऽन्यतमेऽर्थे अण् प्र. तत्स्वरश्च (पा ४, १, ११४; २, ७;
३, ११६) ।

२, ४, २, शौ ५, १९, २; ५९, १८,
८, -सस्य ऋ ४, ४०, १, काठ०,
१२॥, -सान् ऋ ६, ३५, ५, पै
१७, २८, ४; -मानाम् शौ १६,
८, १७, १९, २०, १; -साय मै १,
१, ९, ८॥, काठ ९, ९, ११॥,
-सेभ्य पै १७, २०, ४.

आङ्गिरसी^१ - -०सि शौ १२,
१०, ६, पै १६, १४६, २, -सी मा
४, १०; का ४, ४, २, तै १, २,
२, २, मै १, २, २; काठ २, ३,
क १, १५; पै ३, २२, १; -सी
शौ ८, ५, ९; ७, १७, २४; ११,
६, १६, पै १६, १३, ९, १४, ३,
२०, ६, २७, ९

†अङ्गिरस्-तम, मा^२ - -०म ऋ १,
७५, २, ८, ४३, १८; २७, ४४,
८, मा १२, ११६; का १३, ७,
१५, तै १, ३, १४, ३, काठ ३५,
१७, क ४८, १५, कौ १, ५, १९, १०,
जै १, ५, ३, ९, १०, -म ऋ १,
३१, २, १००, ४, १३०, ३, ९,
१०७, ६, १०, ६२, ६, -मम् ऋ
८, २३, १०, -मा ऋ ७, ७५, १,
७९, ३

अङ्गिरस्-वत्^३ ऋ १, ३१, १७,

४५, ३; ६२, १; ७८, ३,
२, १७, १; ३, ३१, १९; ६, ४९,
११, ८, ४०, १२; ४३, १३,
खि ४, ९, ३, मा ११, ९, १०,
११, १६, २८, ४७, ५८,
६०, ६१, ६५; १२,
५, ३, १३, १९, २४; २५, १४,
६, १२, १४ १६, २७; १५,
५७, ५८; ६४, २७, ४५, ३४,
१६, १, का १२, १, ९, १०,
११, २, ५, ३, १, ४, १०, ५,
९; ११, ६, १; २, ५, १३,
४, ९; १४, २, ४, १०, ११,
१५, १, ५, ४, २, ३, ८, ५,
१६, ७, १, ६, २९, ६, २, ३३,
१, १०, १, तै ४, १, १, ३; ४,
२, २, ३, १, ५, २, ३, ४,
६, १, २, ३, २, ४, ४, ७, ४,
९, २, ३, ६, २, ४, ३, ३,
६, २, ५, १, २, ४, ५, ५,
२, ४, ५, ५, ४, ६, ३, मै २,
७, १, २, ४, ६, १, १, १५,
१६, ८, ७, १४, १३, १४,
२०, ३, १, ३, ७, ८, ६,
४, ९, १, १५, १६, काठ १, ९,
१६, १, ३, ५, ६, १, ११,

१६, १९, २, ३८, १३; ३९, १;
३, ४, ७, १३, ४०, ३, ५,
क २५, २, २९, ८, ३०,
४, ५.

अङ्गिरस्-वत्^४ - वत्. मै ४, ९,
९, -वत्ते मा ३८, ९; का
३८, २, ३, मै ४, ९, ८, -वन्तौ
ऋ ८, ३५, १४, -वान् ऋ २,
११, २०; ६, १७, ६.

॥अङ्गिरोधा (रस्-वा) मन्^५-
-मान. मै ३, २, ९, काठ २०,
११, क ३१, १३.

अङ्गिन्- १अङ्ग- द्र.

अङ्गु^६ > अङ्गु-ष्ठ^७ - -ष्ठम् तै ६, १,
९, ५॥, मै ४, ५, ८॥, शौ २०,
१३६, १६, १, -ष्ठाभ्याम् मै
४, ६, ३, -ष्ठेन मै ४, ५, ८,
काठ १३, ७, २४, ५, क ३७, ६.

अङ्गुरि^८ - रिम् शौ ४, १८, ६,
५, ३१, ११; २०, १३६, १३
[रि- अन्, पञ्चन्, सु].

अङ्गुलि^९ - दशन^{१०}, द्वि^{११}.

अङ्गुलि, ली^{१२} - लयः मा १८,
२२, का १९, ७, ४; तै ४,
७, ९, १, १६, १, १, ८, ९, ५,
७, ३, ९, २॥, ॥मै १, १०, १३,

^१) स्त्रियां ङीप्. उदात्तनिवृत्तिस्वरेणोदात्तत्वम् (पा ४,
१, १५; ६, १, १६१).

^२) आनिश. यनिक. तमप प्र. तस्य पित्वाशिघाते च स्वर.
पूर्वावस्थ ।

^३) सपा ०तम <> ०तमः इति पाभे. ।

^४) क्रियातुल्यत्वे गम्ये, इवार्थे वा वतिः प्र. भत्वञ्च
(पा ५, १, ११५, ११६ पावा १, ४, १८) । प्र. स्वरः ।

^५) मनुषो मस्य वत्ते भत्वम् (पा १, ४, १९) । स्वरस्य
कृते अङ्गिरसस्तम- टि. द्र. ।

^६) विप. (प्राण-). वस. पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १) ।

^७) तु. व्यु. अङ्गु- इति ।

^८) सोपपदात्. √स्था+कः (पा ३, २, ४) । याथादि-

स्वर षत्व च (पा ६, २, १४४; ८, ३, ९७) ।

^९) तु. RW.; वैतु शंपा. सात. आ^{१०} इति ।

^{१०}) =अङ्गुलि- =अङ्गुलि- [वैप २, ४ द्र] ।

^{११}) सपा. पै ५, २४, ५, अङ्गुलिम् इति पाभे ।

^{१२}) औणादिक. उ(र>)लृच् प्र. (तु. पाउ १, ३८) ।

^{१३}) नाप. । व्यु. ? < अम + √गम् वा √गृ वा
√कृ वा √सृ वेति, < √अङ्क् वा √अञ्ज वा
अञ्च् वेति च या [३, ८] प्रम्. SEY [२०,
३९] च द्र । √अङ्ग् + उलि^{१४} प्र (पाउ ४, २)
तत्स्वरश्च । यत्तु शक. प्र. चितमनुमेने तत् संस्कारच्युत-
मिव स्याद् अन्तस्वरापत्तेः । रलयोरभेदे अङ्गुरि- इति
गद्. ।

२, ११, ६६, ३, ६, ३, काठ
१८, ११, २३, १, ३३, ३, ८, ३६,
७, ३८, ४, क २८, ११, ३५,
७, -लिभि तै ६, १, ९, ५॥,
शौ ४, १४, ७^४, -लिभ्य. शौ
२, ३३, ६, २०, ९६, २२, पै
४, ७, ४, -लिम् मे ४, ५, ८॥,
पै ५, २४, ५^१, -ली मा २०,
६, का २१, ७, ५, मै ३, ११,
८, काठ ३८, ४, शौ १०,
२, १, पै १६, ५९, १, १४७,
८, १४९, १, -लीभि पै
१६, ९८, १०^४, -लया॥ मै १,
८, ५, ४, ५, ८ [लि-अन्,
पञ्चन्, मृदु, सु^०]
अङ्गुलि-काण्ड^० - ण्डम् काठ
२६, ४, क ४१, २.
अङ्गुलि-मात्र^१ - -त्रम् मै ३, ९, ४^१
अङ्गे-ष्टा- १अङ्ग-द्र.
?अङ्गेनमो पै ४, २०, ७
अङ्गोष^०-
अङ्गोषिन्^१ - णिणम् कौ १,
५२८^४, २, ४६७^४, ७५८^४;

जै १, ५४, १०^४, ३, ३५,
२^४.
अङ्गोषि^१ (य>) या^१ - या पै ६,
३, ११.
अङ्गय- १अङ्ग-द्र
✓अङ्ग^१
अङ्गि^१ - ङ्गिणा मा २, ८,
का २, २, २, काठ १, १२,
३१, ११, क १, १२, ४७,
११^१.
अङ्गारि^१ - रि^१ मा ५, ३२; का ५,
८, २, तै १, ३, ३, १, मै १, २,
१२, काठ २, १३, -०३^०
मा ४, २७, का ४, ९, ४, तै १,
२, ७, १, मै १, २, ५, ३, ८, १०,
काठ २, ६, क १, १९.
अङ्गार-
?आङ्गार^१ - -रः काठ २२, ३
✓अच्^१, अप^०, आ^०, उद्^०, उप^०,
परि^०, वि^०.
✓अच्, ञच् अनु^०, अप^०, अपि^०,
अभि^०, अव^०, आ^०, उद्^०,
१, २तिरस्^०, नि^०, परा^०, प्र^०,

प्रति^०, वि^०, सम्^०.
१अ(क्त>) कता- उद्^०.
अक्न- नि^०
अच्, ञच्- अधर^०, अनु^०,
२अन्ध^०, अग^०, अपि^०, अभि^०,
अर्वा^०, अव^०, २ असित^०,
अस्मन्ना^०, अस्मद्भि^०, उद्^०, उरु^०,
ऋजु^०, कद्रि^०, कुद्रि^०, तद्रि^०,
तिरि^०, दक्षिणा^०, २ दधि^०,
देव^०, देवद्भि^०, नि^०, परा^०, पुरु^०
प्र^०, प्रति^०, मद्रि^०, मद्र्यद्भि^०,
यद्रि^०, १विश्व^०, विषु^०, विष्वद्भि^०,
शिवति^०, सत्रा^०, सप्रि^०, समि^०,
सु^०, स्कन्दि^०.
अच्य>च्या आ^०, अच्य- अप^०.
अच्यमान- वि^०.
अञ्चन- उद्^०, नि^०.
अञ्चस्- सु^०.
१आक- अप^०, आ^०, उप^०, परा^०.
च्-, च- १तिरस्^०.
चि- २तिरस्^०.
अ-चक्रवर्त्त^१ - कृषे शौ ५, १४, ९,
पै २, ७१, १

१) सपा ०लिभि:<> ०लीभि: इति पाभे.।

२) पाभे. अङ्गुरिम् शौ ४, १८, ६ द्र.।

३) षस.। ४) प्रमाणे मात्रच् प्र. चित्स्वरश्च
(पा ५, २, ३७; ६, १, १६३)।

५) आङ्गुष- इत्यनेन सन्यायत^१ द्र. (तु. पाभे.)।

६) = सोम। मत्वर्थाय. इति: प्र. (पा ५, २, ११५)
तत्स्वरश्च।

७) सपा. ऋ ९, १०, २ आङ्गुषाणाम् इति पाभे।

८) सपा. ऋ ९, १७, ८ आङ्गुष्यम् इति पाभे.।

९) विप. (२अष्-)। इदमाद्यर्थेषु च > इयः प्र.
(तु पा ४, ४, ११७ [तु स्तोत्रिय-])। अङ्गोष-, अङ्गोषिन्-,
आङ्गुष-, आङ्गुष्य-, अङ्गोषि- इत्यादिषु प्र. कृतभेदे
सुभेदेऽपि मूलत एक एव धातुरभिकल्प इति संभाव्यते।

१०) तु. टि. ✓अह्, ✓अष्, ✓अह्।

११) नाप.। किन् प्र. नित्स्वरश्च (पा ४, ६६; पा ६,

१, १९७)।

१) अङ्गिण विष्णु इति मुपा. (तु. मा २, ८)। एवं
विष्णु- > -००णो इत्यत्र टि. च।

२) = सोमकथन- [देव-]। व्यु^१ पपा. नावग्रह^१। 'अंहसः
अरि' इत्येवं व्याचक्षाणा. भा. सा. उ म. PW. प्रभृ.
पूप. प्रकृतिस्वरमधिकृत्य चोद्या भवेयुः। तन्मताभ्युप-
गमस्तु दासीभारादित्वाच् शक्योऽभिसंधातुम्। वस्तुतस्तु
संशीतिबहुलत्वाच्चेदमित्यमिति वक्तुं पार्येत। भूयान्
व्युत्पत्तिविस्तरः वैश. द्र.। अपपाठान्तरयोः कृते तु.
?अङ्गारि- इति अङ्गारि- इति च।

३) पाभे. ?अङ्गारि. क २, ७ द्र.।

४) पाभे. अङ्गो मै ३, ७, ७ द्र.।

५) सस्थ. अङ्गार- इत्यत्र वैयुतात्तिकं टि. द्र.।

६) ✓अञ्च् इत्यनेन समानार्थकः।

७) तस. नञ्स्वरः (पा ६, २, २)। उप. ✓कृ।

अ-चक्र, क्रा ^१ - -कम् क १०, १३५, ३, -क्रया क ४, २६, ४, १०, २७, १९, -क्रे क १, १०१, ११, -क्रेमि क ५, ४२, १०.	सन् ^१ - -न्ना शौ २०, ३४, १२.	३, १८, २, काठ ३५, १४, क ४८, १३.
अ-चक्र-वृत्त, ता ^२ - -त्तम् ^३ , -त्ताम् काठ ६, ३, क ४, २	†अ-चिकिन्वस् ^४ - -न्वात् क १, १६४, ६, शौ ९, १४, ७, पै १६, ६६, ६	२अ-चित्त ^५ - -त्तम् लि १, ९, ४
अ-चर्म्मस् ^६ - -क्ष्. लिपा २६, २२.	†अ-चित् ^७ - -चितः क ७, ८६, ७, १०४, १, ९, ९७, ५४, काठ २३, ११, कौ २, ४५६, जै ३, ३४, १४, शौ ८, ४, १, पै १६, ९, १, -चितम् क १०, ८७, १२, शौ ८, ३, २१, पै १६, ८, १, -चिते क ७, ६१, ५	अ-चित्त-पाजस् ^८ - -जाः मै १, ९, १ ^३ , ५, काठ ९, ९ ^३ , १२॥, क ८, १२॥.
अ-चरत् ^९ - -रत् क ३, ५६, २.	अ-चित ^१ - -त्तम् काठ ४०, ५.	अ-चित्त-मनस् ^९ - -ना मै १, ९, १, ५॥, काठ ९, ९ ^३ , १२॥, क ८, १२॥.
अ-चरन्ती ^{१०} - -न्ती क १, १८५, २, मै ४, १४, ७.	†अ-चित् ^{११} - -त्तम् क १, १५२, ५, ६, ४६, १२; -त्तात् क ४, ३, १; तै १, ३, १४, १; मै ४, ११, ४, काठ ७, १६, कौ १, ६९; जै १, ७, ७, -त्तात् क	?अचित्तानेकम् ^{१०} पै १९, २०, १
†अ-चरम् ^{११} - -मा क ५, ५८, ५, मै ४, १४, १८.		अ-चित्ति ^{११} - -त्ति. क ७, ८६, ६, -†त्तिभि ^{१२} क ४, १२, ४, मै ३, १६, ५, काठ २, १५, -त्तिम् क ४, २, ११, मा २७, ६ ^३ , का २९, १, ६ ^३ , तै ४, १, ७, ३ ^३ , ५, ५, ४, ४ ^३ , मै २, १२, ५ ^३ , काठ १८, १६ ^३ , ४०, ५, क २९, ४ ^३ , -†त्ती
अ-चराच(र>)रा- -रा काठ १२, २		
अ-चर्मक ^{१३} - -काश्च तै ७, ५, १२, २; काठ ४५, ३.		
अ-चारक- > अचारका(क-अ)-		

१) विप. (रथ-); [चक्राऽनेक्षा-] यावाक्षामन्, स्वधा- ।
बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

२) विप. (अग्निहोत्र-अग्निहोत्रतपनी-) । तस. उप. तृष. ।

३) विप. । अ^० इति स्वरः? यनि. शोधः ।

४) विप. (मरुत्-). । तस. नन्स्वरः (पा ६, २, १) ।

५) विप. । बस. समासान्त- कप् प्र. डसं. (पा ५, ४,
१५१) । कपि उपान्त्यस्वरे प्राप्ते (पा ६, २, १७४)
कपि पूर्वम् (पा ६, २, १७३) इत्युक्तः स्वरः पूर्वविप्रति-
षेधेन लब्धावसरः ।

६) नाप. (अविचलित-मुख-). । कस. सामान्य.
समास स्वरः । पूष. तस. नन्स्वरः ।

७) तस. नन्स्वरः । उप. <✓चित् + कसुः प्र. ।
✓चित् ✓चित् इत्येतयोरैक्यमिवातिष्ठमानाः पाश्चा-
त्या. ✓चित् इत्यस्मादेव मौलिकत्वेन प्रतिपन्नादत्र
चान्यत्र चैवंजातीयेषु प्राप्ति. निष्पत्तिमाहुः ।

८) विप. । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । उप.
✓चित् + भावे क्तिप् प्र. । यत्तु कैश्चित् ✓चि इत्यतोऽपि
निष्पत्तिरुक्ता भवति तद्विस्तरः साक्षेपः वैश. प्र. । एवं तु.
२चित्- इत्यत्रत्यं टि. अपि ।

९) तस. उप. भाप. <✓चि (चको). ।

१) विप. (ब्रह्मन्, तन्यदु- प्रभृ.) । तत्पुरुषबहुव्रीहि-
समासाभ्याम् औभयविध्येन विग्रहे संभवति क्रमशः
तस. परादिश्छन्दसि (पा ६, २, ११९) इत्यनेन, बस. च
नञो-जर^० (पा ६, २, ११६) इत्यत्रोपसंख्यानाद् वा स्वरो
व्याख्यातव्यः ।

२) विप. । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

३) व्यप. (ऋषि- [तु. BW. प्रभृ.]) । तस. नन्स्वरः
(पा ६, २, २) । उप. बस. ।

४) = सपा. शाश्रौ १०, १८, ४ । तैआ ३, ५, १ वैगृ ५,
४. १२ अच्युतपाजा. इति पाभे. ।

५) = सपा. शाश्रौ १०, १८, ४ । तैआ ३, ५, १ वैगृ ५,
४ : १२ अच्युतमनाः इति पाभे. ।

६) अत्यन्ते नेषत् (एनम्, अति- नेषत्) इति शोधः
(तु. शौ ६, ११०, २ BAK. टि. च) ।

७) भाप. (ऋ ४, २, ११, मा. प्रभृ.), नाप. ([तद्वति
वृत्तिरिति कृत्वा] विक्षिप्तपुरुष-). । तस. नन्स्वर (पा ६,
२, २) ।

८) सपा. तै ४, ७, १५, ६ अविद्वांसः इति पाभे. ।

९) सपा. अचित्तिम् <> अचित्तिः <> अरातीः
पै ३, ३३, ६ इति पाभे. ।

ऋ ४, ५४, ३, ७, ८९, ५ ^३ , तै ३, ४, ११, ६ ^३ , ४, १, ११, १, मै ४, १०, ३, १२, ६ ^३ , काठ २३, १२ ^३ , -त्ती ^३ शौ २, ६, ५, -त्या शौ ५, १७, १२-१७, ३०, ३, ३१, १०, ६, ५१, ३ ^३ , १२, ४, ५१, ५२ ^३ , पै ९, १३, ३, १५, ८, १६, ३७, १७, २०, ११, १९, ४३, ५ ^३ , २०, ५०, ४	१५, १३. ? अचिष्याम ^३ मै ४, १२, ४ ^३ अ-चेतुस् ^३ -तसः ऋ ७, १८, ८, पै १७, २०, १२ ^३ , -तसम् ऋ ७, ६०, ६, ७, -ता ऋ १, १२०, २. अ-चेतान ^३ -नस्य ऋ ७, ४, ७ अ-चोदत् ^३ -इते ऋ ५, ४४, २, खि ४, ९, ५. † अ-चोदुस् ^३ -दमः ऋ ७, ७९, १, कौ १, ५५५, जै १, ५७, २. अच्छ, अच्छा ^३ ऋ १, २, २, ६, ६ ^३ , ४४, ४, १०१, ८, १०५, १४, १२९, ५, १३०, १, ५, १३२, [५, १३९, १], १६३,	१३, १६५, ४, १३, १४, १६७, २, १७३, ११, १८६, ६, २, १९, २, ३, ३९, १, ३, १, १, ४, ३; १५, ५, १९, २, ३३, [५०, ५५, ३ ^३ , ६, ४९, ४], ३९, १९, ५४, ५; ६१, ५, ४, १, २, १४, १, २०, २, २१, ४, २४, ८, २९, ४, ३४, १, ३, ३८, ५, ४४, ५, ४५, ७, ५, १, १; ४, २५, १ ^३ , ४१, १४ ^३ , ४२, १५, ४५, ९ ^३ , ५२, १४, १५, ५९, ६ ^३ , ७४, ३, ७६, १, ६, ६, १, १६, १२ ^३ , ४४ ^३ , ३०, ४, ३२, ४, ४१, १, ४४, १५, [४७, ७, ८, ७१, ६; १०, ४५, ९], ५१, ३, ६७, २; ७, १, १८, १८, ४ ^३ , २४, ३, ३४, २० ^३ ,
--	---	---

अ-चित्र^३ -अस्म ऋ ६, ४९, ११, -त्रे
ऋ ४, ५१, ३.

अचिष्टु^३ -ष्टु^३ मा २०, ४४,
का २२, ४, ९, मै ३, ११, १,
काठ ३८, ६, -ष्टुस्^३ खि ५,
७, १, १०^३, मै ४, १३, २; काठ

*) सपा. अचिस्ती <> अचिस्ती इति पाभे. ।

*) पाभे. अचिस्तिम् मा २७, ६ द्र. ।

*) सपा. अचिस्ती <> अचेतुस् इति पाभे. ।

*) नाप. ([अचायनीय-] तमस्-). बस. अन्तोदात्त
(पा ६, २, १७२) ।

*) परोक्षनिष्पत्तिकं प्राति । <✓अच् इत्यर्वाञ्चः ।
नञ्-पूर्वाञ्च + ✓चि इति वा <✓अञ्च् इत्यस्माद् वेति
उ च म. च । अ-पाक- इति नञ्-तत्पुरुषस्य साहचर्या-
दत्रापि अ-चि^३ इति तस एव तु संभाव्यते ।

*) सपा. परस्परं पाभे. । *) अचिष्टम् इति मुपा. ।

*) अभिष्याम इति शोध. (तु. सपा. ऋ १, १०५, १९) ।

*) विप. । शेषम् d टि. द्र. ।

*) तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २) ।

*) तस. नञ्-स्वरे (पा ६, २, २) प्राप्ते अन्तोदात्तः उंसं.
(पा ६, २, १६०) । उप. <✓चुद् । ? ORN [पभे] बस.
डप. भाप. इति ।

*) विप. (इन्दु- [स्मोम-विन्दु-]) । उप. <✓चुद् ।
शेषम् अ-चेतुस्- टि. द्र. । = अच्छो(च्छ-ऊ)ञ्चस्- इति
कृत्वा उप कर्तरि <✓ऊञ् [खुतौ] इति मतम् ।

*) आभिमुख्येऽर्थे प्रत्यर्थे च अव्य. (तु. या [५, २८]
प्रभृ.) । आधुदात्तत्वं साहितिको दीर्घश्च (फि ४, १२, पा ६,
१, १३६) । *) आप्तुमिष्ये अव्य. (द्र. स्क. सा, वैतु.

वै अनुषत्- इति क्रियया योगमाह) ।

*) तु सा. PW. ; वैतु. या [२, २५], वै. GW. प्र...
अच्छा "अहे इति ।

*) अच्छा > पपा. अच्छ इति । पूर्व्याणि इति द्वि.
युक्त कप्र. इति वै. सा. PW. प्रभृ. । अच्छ- [स्वच्छ-]
> च्छा (द्वि३) इति मतं भवति (तु. सस्थ. टि. १ शुमि-). ।

*) आ...जिगाति इति क्रियया योगं वष्टि PW. । किन्तु
मतेरागमनस्य, इन्द्राभिमुख्यार्थे विशिष्टत्वस्यात्र प्राधान्येन
श्रावयितुमिष्टत्वात्तथात्वस्य चासमासाङ्गभूतेनैव सुतरा
वक्तु योग्यत्वात् कर्मवचनीयता समुचिता द्र. ।

*) देवम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. GW. प्रभृ.
च अच्छा...गासि इति) । *) २अप-> अपः इति
द्वि. युक्तः कप्र. (तु. टि. आ...वोचम्) ।

*) तु. q टि. । अत्राप्याभिमुख्यार्थस्य श्रावणे मन्त्र-
स्वारस्यात्तस्य च कर्मप्रवचनीयतायोगेन सुसाधत्वात्तथात्वं
निरदेशीति दिक् (वैतु. PW. GW. प्रभृ. गतिरिति) ।

*) तु यत्रा १, ४, १, २७; तैत्रा ३, ५, २, २; वैतु. सा.
GW. च उत्तरेण विवाससि इति क्रिप. योग इति ।

*) तु. सा.; वैतु. GW. याहि इति क्रिप. योग इति
चिन्त्यम् । तस्य तदुत्तरेणाऽऽङ्गा विशिष्यान्वयप्रतीतिः ।

*) आ...गन्तु इति क्रियया योग इति GW. ।

*) आ...गमन्ति इति क्रियया योग इति GW. ।

५, ७, ९, १०, [१०^० (१, १३, २०, २८, ३५)] १०, ३०, ८, २, २८, ३३, १६, १०, २२, ४, ३३, १३^०, ४८, ६, ९३, २३, १०० [७(५, ७, १)] १०३, २०, ९, २, [(३८, १) ५७, १], ६४, १६ ६६, [११, १०७, १०], [१२ (६४, १३)], ६८, १^१, ६९, ९^१, ८१, २४, ९१, १, ९५, ३, ९७, ८; २५, १०८, २, १०, १७, २६, १: ३०, १ ५, ३२, ५; ४३, १^१ ४^५, ९, ४७, ६, ११०, ४, १४३, ५, लि १, ४, ८; २, ७, ४, ३, १०, १, ६, † सा १२, २६, १५, २४, २०, ४९, २७, २७^०, २९, २४, ३३, ५५, ७८, † का १३, २, ९, १६, ५, ५, २२, ५, ३ २९, ३, ४^०, ३३, ३, १३, ३२, ५, १, ६, ९, † १, १, २, १९ २, २, १२, ८, ४, २, २, ३, ३, १३, ६, ४, ४, २,

६, ७, ५, मै १, १, २, ६, ४॥ २, ७, ९, १३, ७^१, ३, ९, २॥, † ४, १, २, १०, १, ६^३ ११, २, ३^३, १४, १८: काठ १, २, २, १५, २, १८^१, १०, १०, १६, ९, ३१, १, ३५, २, ३८, ७, ४६, ३, क ४७, १ † कौ १, २१, ७३, १५१, ३७^५ †, ४५९, ४६१, ५१४, ५४३, ५४४, ५६३, २, ८, ९, १०, ४३, ११७, २२९, २९६, ४६७, ७३४^१, १०९६, ११०२, ११११, † जै १, ३, १; ८, १, १६, ७, ३९, ६^१, ४८, ३, ७, ५३, ४, ५५, १०, १०, ५७, ८, ३, १, १०, ११, २, ३, १०, ४, २०, १३, २४, १०, ३५, २, ५३, ७, ८, ५९, २, ४, ५, ३, ७, ५, शौ ६, ३९, २^१, ११, १, २, १३, २, ४६ २०, १७, १, ४६, १, ७०, २^१, १४३, ५^१, पै १, ५१, ३, १६, ८९,

२^१, १८, ३, ६१^१, २५, ६^१, १९, १०, ८^१, २०, १८, ३^१, ५१, २^१

अच्छ/द्रु, अच्छ • द्रुवताम् क ३, १४, ३.

अच्छ/धन्व, अच्छ • धन्वाति क ३, ५३, ४.

अच्छ/नक्ष, † अच्छ • नक्षते क ६, २०, ५, शौ २०, ३६, ५.

अच्छ, अच्छा/नी, † अच्छा • नयन्ति क २, ८७, १, कौ १, ५०३, २, २७, जै १, ५४, १, ३, ३, ६, अच्छा • नयन्तु क ४, १, १०, † अच्छा • नयन्तु क १, ४०, ३, मा ३३, ८९, ३७, ७, का ३७, १, ७, मै ४, ९, १, कौ १, ५६, जै १, ६, २, अच्छ • नयन्तु क २, ३९, ५, अच्छा • नयन्तु क ५, ५५, १०, काठ ८, १७^१ † अच्छ • नेषि क ८, १६, १२,

१) सूरीन्द्र इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. वें. वैतु. सा P.W. G.W. प्रमृ. आ • जिगात इति क्रियया गतित्वयोगेन च । पार्थिव्येनान्वयवादी सा.) ।

२) पूर्वेण याहि इति क्रियापदेन युक्तमिति वे सा. । तद् विमृश्य भवति । तथात्वेऽप्याह पूर्वत्वतोऽयस्य प्रकरणा-पेक्षितस्याक्षेपसाध्यत्वाद् व्यर्थप्रयामादित्यर्थः (तु. क ६, १६, ४४) ।

३) दादृवांसम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. वें. गति पूर्वेण यासि इति क्रियापदेनाभिसेबद्धं सा आह; प्र इति सृष्टं श्रावितमुत्तरं तु स विस्मरतीति चित्रम्) ।

४) वैतु. उत्तरेण शृण्वन् इति क्रियया योग इति वें. सा. G.W. च ।

५) सपा. कौ १, ५१; २, ८६७ जै १, ५, ७, ४, २१, ५ इन्द्रः इति पाठे ।

६) प्र/स्वन्द् इत्यनेन गतित्वेन योग इति G.W. प्रमृ. च । शीघ्रगमनमात्रे धेनुभिरौपम्यस्य धूयमाणत्वात् प्रत्यन्दाऽऽस्यन्दनयोर्ध्या मन्त्रस्वारस्यं भवति न तथा

देवम् अच्छ प्रत्यन्दने, अथवाऽऽच्छाऽऽस्यन्दने । अतो धात्वर्थमात्रशोक्तक्यामकार्मिकायामिव क्रियायां तद्द्वारा कर्तुरीप्सितलक्ष्यसमर्पणार्थं देवं प्रति सा क्रिया प्रवर्तते इत्यात्मको वाक्यवृत्तिविशेषकरो नूतन द्वाऽऽकारविस्तरः द्र. (तु. सा) ।

७) तु नापू टि । तत्रोक्तदिक्षाऽत्रापि मुख्यायाः सोमकर्तृकाया क्रियायाः शीघ्रगतिमात्रसमर्पणे निदर्शनेन ज्ञापकीकृत्याऽऽत्मको योगः द्र. । ततश्च कलुषान् • अच्छ इत्याकारक आनुषङ्गिको विस्तर इत्युक्तं भवति (तु. सा.) ।

८) इन्द्रम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. उद्गी. वे. सा. अनुषत इति योगमिच्छन्तः) । १) तु टि. क ६, १६, ४४ ।

२) अच्छा नः > सपा. पै १९, १०, ८ अच्छा वयम् इति, पै १९, ८, ९ ह्यन्तः इति च पाठे ।

३) सपा. क १०, ८५, ३० विभे ।

४) अभिनयननिर्णयनयोर् वर्योऽहतिविषययोः प्रति-योगित्वेन श्रवणे मन्त्रस्वारस्याद् गतित्वकल्पना साधीयसी (वैतु. वें. सा. G.W. प्रमृ. कर्मप्रवचनीयतायोग इति) ।

शौ २०, ४६, ३; अच्छ...नेवत्
क्र १, १४१, १२.
अच्छ, अच्छा✓या, अच्छयाति
तै ६, १, ९, ३; ४; अच्छ
याति क्र १, १२३, ४, ९, ९६,
२, अच्छा...याथ क्र ३, ३३,
२, अच्छयाहि क्र १, ३१,
१७, अच्छ...याहि क्र ३, ३५,
१^१, अच्छा...याहि क्र ७,
९, ५, २३, ४, मा ३३, १८,
७०, का ३२, २, १, ६, १, मै ४,
१४, ११, शौ २०, १२, ४,
अच्छा...याहि क्र २, १८, ७,
९, ९७, ६.
अच्छा...अयासम् क्र ३,
३३, ३.
अच्छा✓गम्, अच्छागच्छति क्र
१, ४१, ६.
अच्छागमे क्र ४, ५, १३.
अच्छा...गन्तु क्र ५, ४३, ८,
अच्छा...गन्तम् क्र १, १५१, ७.
अच्छा✓गा, अच्छा...जिगाति क्र
१०, ६, ४, अच्छाजिगासि क्र ३,
२२, ३, मा १२, ४९, का १३, ४,
५, तै ४, २, ४, २, मै २, ७, ११,
काठ १६, ११, क २५, २, अच्छा

...जिगातम् क्र २, २४, १२.
अच्छा...गात् क्र १, १०४,
५, ३, ३१, ६; मा ३३, ५९,
का ३२, ५, ५; मै ४, ६,
४, काठ २७, ९, अच्छागु
क्र ३, ४०, ३, शौ २०, २४, ३,
अच्छा...गा क्र ४, १६, ९.
अच्छा✓चर्, अच्छा...चरन्ति
क्र ३, ५७, ३, अच्छा...
चरन्ति क्र ८, ६०, २, कौ २,
९०३, जै ४, २५, ५, शौ २०,
१०३, ३, अच्छाचरामसि क्र ९,
१, ५.
अच्छा✓नश्, अच्छानक्षि क्र
५, २४, २, मा ३, २५, १५,
४८, २५, ४७, का ३, ३, १७,
१६, ५, ३०, २७, १५, २, तै
१, ५, ६, ३, ४, ४, ८, मै १,
५, ३, काठ ७, १, क ५, १, कौ
२, ४५८, जै ३, २४, १६.
अच्छा✓वच्, अच्छा...विवक्ति
क्र ७, ७२, ३, अच्छाविवक्ति
क्र ३, ५७, ४, ४, २०, ५०,
अच्छा...विवक्ति क्र ७, ६७,
१, अच्छा...वोच क्र ७, ९३,
७, अच्छा-वोच क्र ६, ५१,

३, अच्छा-वोच क्र ४, १,
१९; अच्छा-वोच क्र ८,
७५, २, तै २, ६, ११, १, मै
४, ११, ६; काठ ७, १७,
अच्छा...वोच क्र ६, २, [११,
१८, ६ (१५, १५)], खि २, ६,
१, १९, ७, ५, ८, ५, अच्छा...
वोचम् क्र ५, ४१, १४.
अच्छा...ऊचिष क्र ३, २२,
३, मा १२, ४९, का १३, ४, ५,
तै ४, २, ४, २, मै २, ७, ११, काठ
१६, ११, क २५, २.
अच्छा...व्युत्ते^१ क्र १,
१४२, ४.
अच्छा-वाक्^२ -० क खि ५,
७, ५, १०५; -क तै ७, १, ५, ५,
-कम् मै ३, ९, ८, काठ २६,
९, क ४१, ७, -कस्य मै ४, ४,
८, काठ ३४, १६, -काय तै १,
८, १८, १, मै ४, ६, ५.^३
अच्छावाक-साम^४ -मम्^५
तै ५, ४, १२, ३.
अच्छावा(क्य>)क्या^६ -क्या
मै ४, ४, ८, काठ २६, ९, क ४१,
७, -क्या मै ३, ९, ८,
अच्छो(च्छ-उ)क्ति^७ -क्तिभिः

^१ तु. सस्थ. टि. आ. तिष्ठ।

^२ तु. PW. GW प्रभृ, वैतु. वें. सा. इन्द्रम्
इत्यन्वित कप्र. इति।

^३ कर्मणि यक् प्र. (पा ३, १, ६७)। यश्चात्र संप्रसार-
णाभाव इव प्रतीयते तदर्थं पात्र. संप्रसारणे कृते वाच्छन्दसि
(पा ६, १, १०६) इति पूर्वरूपविकल्पे यण् (तु. सा.)।
मतेरच्छोक्तिसाहचर्यस्य श्रुतौ प्रसिद्धत्वात् (तु क्र १, ६१,
३ प्रभृ)। अच्छा-वञ्चनस्य चाश्रुतपूर्वत्वाद् अच्छा✓वञ्च्
इति यास्वाकनी कल्पना भवति (तु. GW. प्रभृ.)
साश्चोदक्षमैव भवति। सुजिह्व- इत्येतेदप्याऽऽराध्य-
विशेषणत्वेन श्रूयमाणम् अच्छोक्तेरेवाऽऽराधनौपयिकता
संकेतयेद् आराध्यप्रियत्वादिति दिक्। अच्छा इति कप्र. इति

वें सा. इहानुसंधेयौ।

^४ = ऋत्विग्-भेद-। गत्युत्तरकृत्स्वर. प्रकृत्या (पा ६,
२, १३९)। उप. अण् प्र.। कुत्वार्थं च न्यङ्कादिगणे
उसं (पा ७, ३, ५३)। यत्तु भा (तै १, ८, १८, १)
घ. प्र. इत्याह तन्मृग्यमूलम्। करणाधिकरणयोरेव
तद्भावात्।

^५ नाप. ([अच्छावाकमभिगीयमान-] संकृत्याख्य-साम-
विशेष-)]। तस। शेषम् अग्निष्टोम-साम- इत्यत्र टि. द्र.।

^६ सपा माश १३, ३, ३, १^२ साम इति पाभे.।

^७ विप। तस्येदमीय यत् प्र.। तित्स्वरः।

^८ गतिस्वर (पा ६, २, ५०)। यत्तु सा. (क्र १, ६१, ३)
कप. इत्येवं विवृणोति, बस. इत्येवं च पूर्ण. प्रकृतिस्वरं

क्र १, ६१, ३, १८४, २; ८, १०३, १३; शौ २०, ३५, ३; -कौ क्र ५, ४१, १६^३.

१ अच्छा/वद्, अच्छावदामसि मा १६, ४; का १७, १, ४, तै ४, ५, १, २; मै २, ९, २; काठ १७, ११; क २७, १; शौ १९, २, ३, पै ८, ८, ९; १४, २, ६; १५, १५, ४; १७, १३, १०; २०, २७, ७, अच्छा...वदामसि क्र ८, २१, ६, अच्छावदामः क्र १०, ८८, १४, अच्छावद क्र १, ३८, १३; ५, ८३, १; ८, ५१, ३; १०, १४१, १, सि ३, ३, ३; मा ९, २८; का १०, ५, ४; तै १, ७, १०, २, मै १, ११, ४; काठ १४, २, क २९, २, शौ ३, २०, २; पै ३, ३४, ३; अच्छा...वद पै ७, १२, ७,

२ अच्छा(च्छ-आ) वद्, अच्छा(च्छ-आ)वदामि शौ ६, ५९, ३; पै १९, १४, १२, अच्छावदामसि शौ ६, १४२, २; अच्छा(च्छ-आ)वदामसि शौ ७, ३९, ३, ८, ७, १, १०, १०, ४, १२, १, २७; पै १, २९, १,

३, २९, १; ५, १, ६; ७, १२, १, १६, १२, १, १०७, ४; १७, ३, ८.

अच्छा/वद्, अच्छा वहेयु क्र ६, ३७, ३^४.

अच्छा/वृत्^५, अच्छा ववृतीय ऋ १, १८६, १०.

अच्छा/सृ, अच्छा...असरत् क्र ९, ९०, २; अच्छा...असर^० क्र ९, ११०, ४, कौ २, ८५८.

अच्छा/ह्वे > अच्छा-ह्वत् -तः क्र ४, १५, ७.

१ अच्छे(च्छ, च्छा/इ), अच्छैति तै २, ४, ९, ३, १०, ३; ५, २, ६, ५, १, ८, १; ६, ३, ३, १^६; ४, ३, ३^६, मै २, १, ८, ४, ८^६; ४, १, २; ५, २^६, काठ १०, ११, ११, १०; २४, ३, २६, ३; ३१, १; क ३७, ४; ४७, १; अच्छैति मै ३, ७, ६, ४, ५, २, अच्छ...एति क्र १०, ३०, ६; काठ १३, १६, अच्छा...एति क्र २, ३६, ६, ७, ३, ३^६; अच्छ...एति^० मा २७, १४, का २९, २, ४, तै ४, १, ८, १, मै २, १२, ६, क २९,

५, शौ ५, २७, ४; पै ९, १, ३; अच्छयन्ति मै ३, ७, ८^३; काठ २४, ६^३, क ३७, ७^३, अच्छ...यन्ति क्र ५, ४७, ६; काठ १८, १७^०, अच्छा...यन्ति क्र १, ७१, ३; ७, १०, ३; मै ४, १४, ३; अच्छा...एषि^{१०} कौ २, ५७१; जै ३, ४६, ६; अच्छ...एमि तै २, २, १२, ३^{१६}, अच्छेमः मा ११, १६; का १२, २, ५, तै ४, १, २, २; ५, १, २, ४; मै २, ७, २; ३, १, ३; काठ १६, १, १९, २, क २९, ८; अच्छा...एतु क्र ७, ३६, ९; अच्छा...यन्तु क्र ८, २३, १०; ७१, १०, कौ २, ९०४; जै ४, १४, ६, अच्छ...यन्तु ९, १०६, १; कौ १, ५६६; २, ४४, जै १, ५८, १; ३, १६, ५; ५९, ३; शौ ३, ४, ३, पै ३, १, ३, अच्छेहि मा ४, २०, का ४, ६, ५, तै १, २, ४, २; ४, १, २, २, ५, १, २, ४, ६, १, ७, ७, मै १, २, ४, ३, ७, ६, काठ २, ५, २४, ३, क १, १७, ३७, ४; अच्छा...इत् क्र १०, ३०, २, अच्छ इतन^६ क्र ३, २९, ९,

समादधाति तद् व्याहृतत्वाच्चाऽलक्षणत्वाच्च दुरन्वयत्वा-
च्चातीवाऽप्रमाणम् ।

१) सस्थ. टि. अमि प्र. ।

२) अमिप्राप्तौ तात्पर्यम् ।

३) तु. क्र ९, ६८, १, ८१, २ टि. यद्-वैपरीत्येनेह गतिव्ययोग आस्थीयते । सनिष्पदत् सोमः सदा वाजामि-
मुख्येन सरतीति वाजस्य कर्मण साक्षात् क्रिययेप्सितत-
मत्वेन श्रवणं प्रतिभाति । ततश्चाभिमुख्यार्थस्य गुणभाव-
स्तद्वाचकस्य गतित्वाङ्गीकाराद् आपततीति किमु वक्तव्यम् ।
कर्मप्रवचनीयतादर्शा सा. प्र. । अच्छा सनिष्पदत् इति
योगमुच्यन्तः वै. G.W. प्रसू. तु चोद्या भवेयु । मृत्कार्यस्य

पदवृत्तिसमर्पितत्वात् ✓ स्यन्द इत्यत्र गतित्वयोगस्यान्य-
थासिद्धत्वाद् वाजप्राप्तावामिमुख्यार्थस्य च विशेषाधाय-
कत्वात् ✓ सृ इत्यनेन गतिव्ययोगस्य चरितार्थत्वादिति
दिक् ।

४) सपा अच्छा... एति <> अच्छा...एषि इति
पाठे ।

५) सपा. अच्छ...एति <> अच्छ...यन्ति इति
पाठे ।

६) अच्छ...एमि इति सतः पाठस्य स्थाने सपा. क्र ८,
४८, १० एम्यायुः इति पाठे ।

७) अद्रोधाविता टि. द्र. ।

अच्छ...अयाम ऋ ५, ४५, ५,
अच्छैताम् मै ४, ८, १.
अच्छे(च्छ-इ)त^१ -तः मा ८,
५४; का ९, ७, १, तै ४, ४, ९, १,
काठ ३४, १४
॥अच्छे(च्छ-इ)त्य^२ -त्य मै ३,
९, २.
२अच्छे(च्छ-आ ✓इ), अच्छा-
(च्छ-आ)यन्ति शौ १२, ४, १४,
१५.
?अच्छवषट्कार^३ -रम् क ३५, ७
॥अ-च्छन्दस्क^४ -स्कम् मै ४, ७,
५, ६
॥अ-च्छन्दोस्^५ -मस् तै ७, ३,
६, २, ८, २, ४, १, २; २, ३,
६, २.
॥अ-च्छम्बट्टकार^६ -रम् तै १, ५,
७, ६, २, ३, ६, २, ४, ११, ५,
५, ११, ४, ६, २, ५, ७, ६, ५,

४, ७, ४, मै १, ५, ५, काठ
१२, ४, १३, १०; २३, १,
-राय मै २, ४, ५, ३, १०, १, ४,
५, १.
?अच्छै(र >)रा, ला^७ -राभि^८
काठ ५३, ३^८; -लाभि तै ५,
१३, १.
अच्छा अच्छ द्र.
अ-च्छाय^९ -य. ऋ १०, २७,
१४.
अ-च्छिद्यमा(न >)ना^{१०} -नया
ऋ २, ३२, ४, तै ३, ३, ११, ५,
मै ४, १२, ६, काठ १३, १६,
शौ ७, ५०, १, पै २०, १०, ८,
-ना शौ ८, २, १, पै १६, ३, १.
अ-च्छिद्र, द्रा^{११} -द्रम् ऋ २,
३, ८, ५, ६, २, ९; ६, ४९, ७,
८, २७, ९^१, खि ५, ७, १, ९,
तै ४, १, ११, २; मै ३, ६,

३॥; ४, ४, २॥, १३, २, १४, ३;
१०; काठ १५, १३, १७, १८;
३१, १४॥; पै १९, ४२, १४;
-द्रस्य ऋ ६, ४८, १८;
-द्रा ऋ १, ५८, ८ (४, २,
२, ६, ५०, ९); १६२, १८, २,
२५, ८५, ३, १५, ५, मा २५,
४१, तै ४, ६, ९, ३, ५, ६, ८,
६॥^{१२}; काठ ४०, ६^{१३}, ४६,
५, -द्रा ऋ १, १५२, १, तै
५, ६, ८, ६^{१४}, मै १, ३, ३५;
३, २, ८॥, ४, १४, १०^{१५}, -द्राम्
तै १, ५, ११, ५, मै २, ३, ८^{१६},
१३, २, काठ १२, ९^{१७}, पै २,
२०, १, -द्रे खि ५, ७, ५, ३;
मा ११, ३०, का १२, ३, ३, तै
४, १, ३, २, मै २, ७, ३; ४, १३,
४, काठ १६, ३, २१, १९, ४^{१८};
क ३०, २^{१९}, -द्रेण मा १,

^१) अनन्तरगते स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, ४९)। उप.
कर्मणि क्तः।

^२) वयः पितृवान् निघाते उप. धास्व. प्रकृत्या (पा
३, १, १०९; ६, २, १३९)।

^३) समानार्थकप्रकरणसाक्ष्यात् मुग्रा चिन्त्य. स्यादिति
प्रतिभाति (तु सस्थ. काठ २३, १)। एवंप्रकारकाय
पाभे. तु. गोत्रा २, १, ११ यत्र छम्बट्ट कुर्यात् इत्यस्य
अच्छवषट् कुर्यात् इति पाभे. उपलभ्यते (तु. टि. वैप२
छम्बट्ट ✓कृ)।

^४) विप (लोक-)। वस. समासान्त कप् प्र. (पा ५, ४,
१५४)। कपि पूर्वम् (पा ६, २, १७३) इति स्वर. द्र.।

^५) वस. अन्तोदात्तः (६, २, १७२)।

^६) छम्बट्ट ✓कृ > भावे ^७कार- इति मूलत. सत.
क्रियाविशेषणत्वेन योगाद् द्वितीयैकवचने प्रयोग उताहो
णमुलन्तं रूपमव्ययमिति विवेक्तुं उ शकम्। नञ्-समास-
तत्स्वरविशिष्टतयैव श्रुत्युपलम्भात्। नञ्-समासाभावपक्षे
अच्छम्बट्ट इत्यव्ययमुपपदीकृत्य प्रयोगं निष्पादयता
(तु. PW. प्रमृ.) तु प्रथमे कल्पेऽन्तोदात्तः (पा ६, २,
१४४) स्याद् द्वितीये चोपोत्तमोदात्तः (पा ६, १, १९३)

स्यादिति विवेक सुलभ द्र।

^८) ✓कच्छ + अर. प्र (पाउ ३, १३१) तत्स्वरश्च।
अत्रैतत्-सदृशं प्रातिपदिकत्रितयमपरमपि द्र.। तद्
यथा अच्छ (ल >)ला- इति, ऋक्ष- (ल >)ला- इति
ऋच्छ (र >)रा- इति च। सर्वाणि चैतानि चत्वारि
स्वरूपाणि ऋक्षर- > रा- इति मूलत सत. पञ्चमस्य प्राति.
प्रादेशिकविकारमात्राणि द्र। भाषासंक्रमे ऋक्ष- > ऋच्छ-
ऋक्ष- > अच्छ- इत्याकारकस्य, र > ल- इत्याकारकस्य
च परिवर्तनस्य सुप्रसिद्धत्वाज्ज्ञेह बहु वक्तव्यं स्यात्।
एतानि प्राति यस्या. द्र.।

^९) सपा. मै ३, १५. ६ अत्सुराभि इति, मा २५, ३
का २७, ३, १ ऋक्षलाभिः इति च पाभे.।

^{१०}) तस. नञ्स्वर (पा ६, २, २)।

^{११}) =सपा. ऐत्रा ८, २७^१। मैत्रा २, ८, ३, ४ अच्छिद्रा.
इति पाभे।

^{१२}) ^{१३}) द्राः इति पाठ^{१४} ^{१५}) द्रो (द्रा-उ) शि^{१६} इति शोध-
(तु. सस्थ. टि. उशिजः; वैतु. भा [पक्षे], सा. च उशिज-
इत्यस्य विशेषणमिति कृत्वा पपा. एव साधीयान् इति
मन्वानौ)।

१२, १६, २०, ३१^१, ४, १०,
६; का १, ४, १, ५, ७, ९, ४, १०,
३^१, ४, २, २, ११, ४, २, तै १,
१, ५, १, १०, ३, २, १, २, मै १,
१, ६, ९, २, १, २, ३, ८^१ ६, ८,
३, ६, ३^१, ४, ४, २^१, काठ
१, ५, २, १, १२, ९^१ १५, ६;
२३, १, क १, ५, १३, ३५, ७, पै
२०, ४३, ५.

अच्छिद्र-तनु^१ - तु मै १, १, ३.

अच्छिद्रो(द्र-उ)कृत्^१ - का मै ३,
२, ८

अच्छिद्रो(द्र-उ)ति^१ - ति क १,
१४५, ३.

अच्छिद्रो(द्र-उ)प्नी^१ - प्नी क १०,

१३३, ७.

अ-च्छिद्रत्व^१ - स्वाय मै २, ४, २,
३, ८, ७, १०, ४^१; काठ १२, १२,
२२, १३; २३, १; क ३५, ७.

अ-च्छिन्न^१ - न्न तै १, ३, ५,
१६, ९, २, ६, ३, ९, ३; मै १, ४,
२, ७, काठ ७, २, ९, क ५, २,
८, शौ १९, ५८, १, पै १,
११०, १; - न्नम् मा २०,
४३; का २२, ४, ८; तै १, २,
३, ३, ६, १, ४, ९, मै १, ४, ६^१;
३, ११, १, ४, ८, ८^१, काठ २३,
८^१, ३८, ६; क ४८, १^१, शौ
६, १२२, १, पै २, ६०, २,
१६, ५१, ५. - न्नस्य मा ७,

१४; का ७, ६, ३, ७, ४; तै ३,
२, ३, १; मै १, ३, १२; काठ
४, ४, क ३, ३; - न्ना शौ
१९, ५८, १; पै १, ११०, १

अ-च्छिन्नपत्रा^१ - त्र मै २,
७, १६^१, काठ १, ११; २, ७;
क २, १, - त्रा^१ काठ, क १,
११^१; - त्रा क १, २२, ११;
मा ११, ६१, १३, ३०^१, का
१२, ६, २, १४, ३, ४^१, मै २, ७, ६;
३, १, ८^१, काठ १६, ६, १९,
७, क ३०, ५, पै १९, १, ९^१.

अ-च्छिन्नपर्ण^१ - णेन शौ १९, ३२,
२, पै १२, ४, २.

अ-च्छिन्नरै^१ - राय क २, ९,

^१ विर. (पवित्र-) । बम. पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६,
२, १) ।

^२ कस. सामान्यः सामासिक स्वर (पा ६, १, २२३) ।

^३ विर (शिशु- [= अग्नि-]) । बस पूष. प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, १) ।

^४ विष (गो-) । समासस्वरौ नाइ टि द्र ।
उप. कृते तु. टि. ऊधन्- इति ऊधर-, ऊधस्- इति च ।

^५ तस. नम्बर- (पा ६, २, २) । उप. भावे स्व. प्र ।

^६ तस नम्बरः (पा ६, २, २) ।

^७ अ-च्छिन्नरै- इत्यत्र टि. द्र. । पाभे. च यथायथ-
मनुसंधातव्यो भवति ।

^८ तस नम्बर उप. च बस. ।

^९ पाभे. अखिद्रा काठ ३९, ३ द्र. ।

^{१०} अदितिरच्छिन्नपत्रा > सपा. आश्रौ २, ६, १
भाश्रौ २, ५, १३ वैश्रौ ५, ३. १० अदितिरस्यच्छिन्नपत्रा
इति, माश्रौ १, ३, ३, २४ अदितिरशनाच्छिन्नपत्रा इति,
वाश्रौ १, ३, १, २४ वाश्र १, १२ अदितिरसि नाच्छिन्नपत्रा
इति, द्विश्रौ १, ७, २८ अदितिरस्यनाच्छिन्नपत्रा इति
च पाभे ।

^{११} बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । उप. कस. ।

^{१२} अत्र शास्त्राभेदेन पाभे. द्र. । तथा । तै १, ३, ५, १

अ-च्छिन्न. । रायः इति पदद्वयं श्रूयते । क २, ९ इत्यत्र
काठ ३, २ इत्यत्र च समस्तमेक पदं यथानिर्देशं श्रूयते
यूपच्छेदनानन्तरं तत्परिवामनकाले यजमानाशीरभि-
प्राया श्रुतिरेषा द्र. । पदद्वये तावद् यथाऽयं यूपो
मन्त्रबलेनाऽच्छिन्नो भवति तथाऽस्माकं यजमान राय
उपपद्यन्तौ सुवीरश्वासौ भवेद् इत्याकारिकाऽऽशीर् द्र. ।
यत्तु सा. अत्र राय इति द्वितीयाबहुवचनान्त पदमभि-
प्रयन् 'रायो भनानि यजमानाय देहि' इत्येव व्याख्यत ।
तदविचारसहम् । ऊद्धिद्रम् (पा ६, १, १७१) इति
विभक्तिस्वरापत्तेर्दुर्बलत्वात् । एवमेकपदे क २, ९ इत्यत्र
'अच्छिन्ना राय इमं यजमानमुपपद्यन्ताम्' इत्याद्यर्थः द्र. ।
काठ ३, २ इत्यत्र तु भवति कश्चिद् अगरो विशेषः ।
पूर्वोक्तशास्त्राद्वये, अच्छिन्न- इत्यारभ्य नव वाक्ये भवति ।
अत्र काठ. त्वावसानिक्यो पदयोर्द्वयोरपि पूर्वैव
त्रिष्टुभाऽथवा तस्या उत्तरार्धेनैकवाक्यताऽन्वय. द्र. ।
एतस्माच्च भेदाद् द्विव्याख्यानम् एतत् प्राति. द्र. ।
तथाहि क वाक्यपार्थक्यकले नञ् तस. (छिन्ना राय-
श्छिन्नरायस्तद्विज्ञा इत्यर्थः) अत्र छिन्न-रै- इत्यन्तोदात्त
प्राति. उप. भवेत् । काठ पूर्वान्वितवाक्यकले तु छिन्ना
रायो यस्माद् इति प्रथमं बस. छिन्न-रै- इत्याकारक
प्राति. भवेत् ततश्च पूर्ववद् नञ्-तस. अव्यय-पूष. प्रकृति-
स्वरौ भवेत् (तु. पा ६, २, २) । बस. पक्षे उपसर्जनह्रस्व-
त्ववारणार्थम् ईयसो बहुव्रीहेः (पावा ५, ४, १५६) इत्यत्र

-रायम्^{१३} काठ ३, २.

अच्छ^{१०} - -च्छव पै २, ९१, २

?अच्छे^{१०} पै १, ११२, १२

१अच्छे, २अच्छे, अच्छेत-, अच्छेत्य-

अच्छ✓इ द्र.

अ-च्छेदन- नम् पै २०, ४९, ८

॥अच्छे(र>)रा^{१४} - -रा मै ४, ४, १.

अच्छोक्ति- अच्छ✓वच् द्र.

अच्य, अच्य-, अच्यमान- ✓अच्, अच् द्र

१अच्युत^{१०} - -त खि ७, ३, १,

-त क्र १, ५२, २, १०,

१११, ३, मा २०, २७, का

२२, २, ४, तै १, २, ६, १, काठ

३४, १॥, शौ ६, ८८, ३, १९,

३३, २, पै १२, ५, २, -तम्

क्र १, ५६, ५, २, ३, ३, ६,

१५, १, १७, ५, १०, १७०, ३,

मै २, ७, १६, काठ ३९,

३, कौ २, ८०५†, जै ४, ३,

१†, शौ ५, २८, १४, १२, ३, ३५,

पै ५, ४०, ४, १७, ३९, ४, -ता

क्र १, ८५, ४, १६७, ८, २, २४,

२, ६, २, ९, २२, ६, ३१, २, ८,

२०, ५, १०, ६१, १०, तै ३,

१, ११, ६†, शौ ९, २, १५,

२०, ३६, ६†, पै ६, ७, ४, १६,

७७, ५, -ता क्र १०, ११५,

४, -तानाम् क्र ८, ९६, ४,

मा ७, २५, का ७, १०, २,

तै १, ४, १३, १, मै १, ३, १५,

काठ ४, ५, २८, १, क ३, ५,

-तानि क्र ३, ३०, ४, -तेन

काठ ६, ६, क ४, ५,

अच्युत-तम^{१५} - मम् काठ २८, १

अच्युत-वल्(म>)मा^{१५} - -भाम् खि

२, ६, २५.

२॥अच्युत^{१५} - -त तै २, ६, ३, ३

अच्युत-क्षित्^{१५} - -क्षित् मा ५,

१३, का ५, ४, ४, तै १, २, १२,

३, मै १, २, ८, ३, ८, ५, काठ २,

९, क २, ३.

अच्युतक्षित्-तम^{१५} - -म मा ७,

२५, का ७, १०, २, तै १, ४,

१३, १, मै १, ३, १५, काठ ४,

५, क ३, ५.

अच्युत-च्युत्^{१५} - -च्युत् क्र २, १२,

९, शौ ५, २०, १२, २०, ३४,

९†, पै ९, २४, १२, १३, ७,

९†, -च्युत् क्र ६, १८, ५.

✓अञ्(वधा), अजति क्र ६, ६६, ७,

अजन्ति^१ क्र ९, ९१, १,

अजामसि पै ११, २, १०,

अजन् पै २, १९, २, अजन्तु

शौ ८, ६, १९, पै १६, ८०,

१०, अजताम् पै २०, ३८, ९,

अजन्तु शौ ८, ५, ५, ६, पै १६,

२७, ५, ६, अज(>जा) क्र १,

१७४, ३, शौ ४, ३७, २, पै १३,

४, २, १५, २०, ६, १७,

१३, २, अजध्वम् क्र ६, ४८,

११^{१५}, अजाव क्र १, १७९, ३^{१५},

आजः क्र ७, ५, ६, आजतम् क्र

१, ११२, १६

अजुः^{१०} क्र ५, ६, १०.

उसं द्र । विवेकभूयिष्ठापेक्षो विषयः पुनरपि वैश. प्रसू द्र ।

^{१०} सपा. *रायः इति शोध. (तु क २, ९) ।

^{११} =यातुधानाधिपति-। व्यु ? तु सप्र. शौ २, २४ पै २, ४२ ।

^{१२} पाठ ? यथानिर्देशं वा इति ते इति पृथक् पदे इव भवतः । तत ऊर्ध्वं तानि इति अच्छे इति द्वे पदे स्याता-मुताहो एषां चतुर्णां पदानां स्थाने वाते तान् अच्छे इति पदत्रयी स्यादिति संदेहो भवति । प्रथमस्य कल्पस्यापेक्षया द्वितीय साधीयान् प्रतीयते । अर्थस्य स्फुटत्व-विशेषसौकर्यात् । एव च सति मुपा. यथावत् संशोधनीयः कल्पद्वयापेक्षया ✓अच्छ, इति ✓अच्छ इति च विकल्पकल्पने तत्त्वं द्र. ।

^{१३} विप (२अप-). । उस. । यनि. अञ्जेशुरा- इति शाखीय. बावि द्र. (तु. Sch. भू २९, २) । =अच्छुर- इति SBW. । व्युत्पत्तिस्तु विस्पष्टतरत्वाद् विमर्शमपेक्षते ।

^{१४} विप., व्यप. (विष्णु- [खि.]) । तस. अव्ययपू. ।

प्रकृतिस्वर ।

^१ सपा. शौ ५, २८, १४ अच्युतम् इति, खि ४, ६, ९ धरुणम् इति च पाभे. (तु टि. धरुणम् खि) ।

^२ तमप पित्वाशिघाते स्वरस्तदवस्थः ।

^३ विप. (लक्ष्मी) । बम. पू. प्रकृतिस्वर । 'त-वृ' इति स्वर' यनि. शोध (तु. तत्रैव माधव-प्रिया-) ।

^४ विप (पुरोडाश-) । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । उप भावे क्त.प्र. । आद्युदात्तत्वान्तोदात्तत्वयोस्तात्पर्ये तावदेव साम्यं यावत् अप्रतिहत-प्रतिघातरहितेत्येतयोस्तत्पर्यायभूतयोः शब्दयोर्मध्ये भवति । एवं तयोः सामान्येनाऽ-नर्थान्तरभूतार्थवाचकत्वे सत्यपि सूक्ष्मो भेदो भवति ।

^५ उस. ✓क्षि (निवासे) + क्तिप् प्र. ।

^६ क्तिबन्त-कृतस्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^७ सपा कौ १, ५४३ जै १, ५५, १२ सृजन्ति इति पाभे. ।

^८ सस्थ. उप - आ'...सृजन्वम् टि. द्र. ।

^९ तु. सस्थ. टि. अभि. । ^{१०} तु. टि. अजुर्थसुः ।

अज्युसे क ६, २, ८ [अनु°,
अप°, अमि°, अभ्या°, अव°,
आ°, उद्°, उप°, उपा°, निर्°,
प्र°, वि°, सम्°]

अञ्-पूतना°, १अञ्-निर्°.

अजन्-अप°

अजन-गो°.

अजनी-अश्व°, आ°, मन्द°.

अजिर, रा^१-र ऋ ६, ६४, ३, ८,
१०१, ३, १०, ९८, २, शौ ३,
४, ३^b, -रम् ऋ १, १३८, २, ३,
९, ८, ४, ४३, ६, ७, ११, १२,
(१०, ७०, ३), १०, १०२, ४,
खि ४, ११, ६°, मा ३४, ६°,
काठ ९, १, १३, १२, २१, ८^d,
का ८, ४, शौ ८, ८, ३, पै १६,
२९, ४°; -रा ऋ १, १३४, ३,
५, ५६, ६, ३, ३५, २; काठ ३१,
१४, -रा^१ ते २, ४, ७, २,
काठ ११, ९, -राय मा १६,

३१, का १७, ४, ५, तै ४, ५,
५, २, मै २, ९, ५, काठ १७,
१४, क २७, ४, -रामः ऋ १,
१४०, ४, ५, ४७, २, ८, ४९, ८,
खि ३, १, ८. [१र-खदिर°]

†अजिर-शोचिस्^१-चिष ऋ
९, ६६, २५, कौ २, ६६०;
जै ३, ५५, १, -चिषम् ऋ ८,
१९, १३

?अजिरा(र-आ)चरिण्यु^१-ष्णु
खि ४, ८, ६.

अजिरा(र-अ)धिराज^१-जौ
शौ ७, ७३, ३.

✓अजिराय^१, †अजिरायते ऋ
८, १४, १०, शौ २०, २८, ४,
३९, ५,

अजे निर्°.

अजम्^१-जम् ऋ १, १६३, १०,
३, २, १२^१, मा २९, २१, का
३१, ३, १०; तै ४, ६, ७, ४,

काठ ४६, ३, -जम्स्य ऋ ४,
५३, ४, -जम्सु ऋ १, ३७, ८,
१०^m, ८७, ३, ५, ८७, ७, ८, ४३,
२०, तै ४, ३, १३, ७, मै ४,
११, २.

अजम्^१-†जम् ऋ १, १५८, ३,
६, ४, ४, ८, ४६, २८, १०,
१०३, ६, मा १७, ३८, का १८,
४, ६, तै १, ३, १४, ७, ४, ६,
४, २, मै २, १०, ४, क २८, ५,
कौ २, १२०४, शौ ६, ९७, ३,
१९, १३, ६, पै ७, ४, ६, १९,
१२, ९†, -जम् ऋ १, ६५,
३, ११२, १७, १६६, ५, ६,
३१, २, ८, २०, ५, -जम्ना,
-जम्नि शौ ११, १२, २२,
-जम्भि ऋ ८, ४६, १८, -ज्मा
काठ १८, ५

१अज्यमान^१-न ऋ ५, ३०, १४.
अज्र^१-ज्रा ऋ ६, २४, ८,

१) विर. (मनस-, रुद्र-प्रभृ.)। किरच् प्र. (तु पाठ
१, ५७, भोड २, ३, ४७)। यश्च काठ १, २४ इत्यत्र
निरनुबन्ध प्र. शिष्टो भवति स स्वरानुरोधरहितलोक-
मात्रमोचरः द्र.। वेदे त्वन्तस्वरतश्चिदनुबन्धः सुवच
एवेति किमु वचव्यं भवति। चित्स्वर. (पा ६, १, १६३)।

२) सपा. पै ३, १, ३ जरसे इति पाभे.।

३) सपा. काशि १३४ः १२ अजरम् (तु. उ. म.।मा.)
इति पाभे.।

४) चिर- इति शब्दसाहचर्यात् अचिरम् इति शोधः।

५) अचिरम् इति मूको.।

६) सपा. मै २, ४, ७ अज्राः इति पाभे.।

७) विप. (अभि-, चन्द्र- [=सोम-रश्मि-])। बस. पूष.
प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)।

८) स्वरः^१ प्राति. चेत् साधु स्यात्तर्हि तस्य तत्स्वरश्चा-
न्य एव द्र.। मूको. तु सूयस्तेन जरिण्यु- इत्येव उप.
समर्थयन्ति (तु. MW.)। अजिराजरिण्युः, अजराजरिण्युः,
अजराजरिण्युः, इत्येतेषां मध्यमो वीतमो वा पाठः स्याद्
आदिस्वरश्चेति विमृशन्तु विमृशः।

१) द्वस. सामान्य-समासस्वर. (पा ६, १, २२३)।

२) नाधा. आचारार्थे क्यङ् प्र दीर्घश्च (पा ३, १, ११)।

३) भाप., नाप. [मार्ग-, चर्या-, आजि- (तु. या ४४, १३)
प्रभृ., WW. [१, ३५] SBY [३९, १]]। मन् प्र. (तु. पाठ
१, १४०) नित्स्वरश्च।

४) सपा. तैआ ३, १०, ४ आपश्चौ १४, ११, १ अज्जमा
इति, तां १, ७, ६ अजम् इति च पाभे.।

५) सपा. कौ १, २११ जै १, २३, ८ यज्ञेषु इति पाभे.।

६) मनिन् प्र. (तु. पाठ ४, १४५)। शेषं क टि. द्र.।

७) शानचो निघाते यक्-स्वर (पा ६, १, १८६)।

८) नाप (सम-भूभाग-)। औणादिकः रन् प्र. उंस. नित्स्वरश्च
(पाठ २, २८; पा ६, १, ११७)। एतच्च एपू. इति च प्रत्यय-
मात्रभिन्ने सती अप्यर्थतः समाने भवत इत्येतदर्थं तु. अजिर-
इति पाभे. तै २, ४, ७, २ काठ ११, ९। यत्तु सा. (क्र ४, १,
१७) <अ-जर- (<✓ज्र) इत्येवं व्युत्पत्तिं व्यकल्पयत्
तद् निर्दिष्टशास्त्रान्तरीयव्यवहारविरोधाद् अप्रामाणिकम्।
यदसौ तत्रैव गमनशीलतया व्याचक्षाणः ✓अज् इत्य-
स्माद् व्युदपादयत तत् साधु।

-ञा^a मै २,४,७, -†ञान्
ऋ ४,१, १७, १९, ७, ५, ५४,
४,६,६२, २, ८, १५, २, १०,
४४,८, ५, ९, ३, शौ २०, ६१,
५, ६२, ९, ९४,८, -ञे ऋ ८,
२७,१८. [°ञ- ? उहं, घामे°]

अञ्च^b- -ञया ऋ १०,६९,६

आज- उद्, निर°.

आजि^c- -†जय ऋ १,८१,३, ७,
३२, १७, कौ १, ४१४, २,
३५४, जै १, ४०, ६, ३, २९,
११, शौ २०, ५६, ३, -जा ऋ
१, ६३, ६, १०२, ३, १०,
११६, २, १५, ७, ८३, २, ९,
६६,८, पै ३, ३६, २†, -जिम्
ऋ १, १७९, ३, ४, २०, ३,
२४, ८^d, ४१, ८, ४२, ५, १५८,
१० (९, ६२, ३), ५, ४१, ४,
६, २४, ६, ७५, २, ७, ९८,
४; ८, ४५, ७, ५३, ८, ९, ३२,
५, १०, १०२, १२, खि ३,
५, ८, †मा १७, ९८, २९,

३९; †का १९, १, ११, ३१, २,
३, तै ४, ६, ६, १†, ५, ३, २,
३†, ७, ५, ९, २†, †मै १,
११, ५, ७, ३, ३, १६, ३†, ४, ३,
२, †काठ १०, ५, १२, ७, १४,
५, ७, ८, २१, १०, २३, ३,
४०, ७†, ४६, १†, कौ १, ६८†,
जै १, ७, ६†, शौ ६, ९२,
२९, ७, ८७, १†- १३, २, ४^d,
५, २०, ८७, ४†, †पै ८, १३,
१०, १५, १०, २, १८, २०, ८,
९, १९, ३४, ११, १२, -†जिषु
ऋ १, ८१, १, १३०, ८^e, २,
३४, ३, ४, १७, ९, ५, ३५,
[७, ८, ८४, ८], ७, ८३, ६,
१०, १५६, १, तै ३, ५, ११, ५,
मै ४, १०, ३, १२, ४, काठ
१५, १२, कौ १, ४११, २,
३५२, ८७७, जै १, ४०, ३,
३, २९, ९, ४, ११, २, शौ २०,
५६, १, -जीन् ऋ ६, ३५, २,
शौ २, १४, ६, पै २, ४, ३,

१०, १, ६, -(जि >) जीम्
†मै २, १, ११, ३, ४, ३; -जे
ऋ ४, ४१, ११, १०, १०२,
५, -जौ ऋ १, ५१, ३, ५२,
१५, ११२, १०, १७६, ५, ३,
३२, ६, ५३, २४, ४, १६, १९,
६, १९, ३, २०, १३, ८, ५६,
१४, ९, ९१, १, ९७, १३,
२०, १०, ६१, १, ८, ६८, २,
७५, ९, १०२, १, काठ ७, १२^f,
३८, १२^f, †कौ १, ५४३, २,
१५६, †जै १, ५५, १२, ३, १५,
४, शौ २०, १६, २†, १३७, ८.
आजि-कृन्^g- -कृत् ऋ ८, ४५,
७.

आजि-तुर्^h- -तुर्म् ऋ ८, ५३,
६, खि ३, ५, ६
आजिⁱ-पतिⁱ- -०ते ऋ ८, ५४,
६, खि ३, ६, ६.

अञ्-, १अज- ✓अञ् द्र.

२अञ्, जा^j- -०ज शौ ९, ५, ९, १६;
-०ज काठ ७, १३, शौ ९, ५,

^a) विप. (२अप्-).

^b) यदत्र यतोऽनावीयः स्वरो न भवति भवति च
तित्-प्रयोजित स्वरितः († ६ १, १८५) । तदेतद् अञ्-
अजिर्- इत्यत्रैव भूयो ज्ञापकं स्यात् । कथमित्युच्यते ।
मूलतस् त्र्यचकेऽस्मिन् षब्देऽभ्युपेयमाने (अजिर्->
अञ्-) ततश्चाऽव्यचकात् सत प्रत्ययोत्पत्तौ सत्याम्
(अजिर्थ->अञ्च-^b) यतोऽनावीयस्वरनिमित्ताभावात् (पा
६, १, २०५) नैमित्तिकाऽभाव इत्यर्थात् । यद्वा अनावः
(पा ६, १, २१३) इति यदुक्तं तदल्पमिति द्र. । अन्येषां
व्यचकत्वे सत्यप्यनाशुदात्तानां सतां तत्र उंसं. (तु.
उच्यर्थ-, कन्था-, धान्य-).

^c) नाप [धावन-प्रतियोगिता-, युद्ध- (तु निघ २, १७
या [९, २३] प्रभृ.), पुरस्कार-प्रतियोगिता-] । अधिकरणे
इण् प्र. (पावा ३, ३, १०८ यद्वा पाउ ४, १३१)
तत्स्वरश्च । या. प्रभृ. <आ✓जु वा आ✓जि वेति? तु.
SAY [२३, ७४] ।

वैप१-१०

^d) नाप. (संग्राम- इति सा. प्रभृ., धावनप्रदेशावधि-भूमि-
विशेष- इति PW. प्रभृ.) ।

^e) आजि जय इत्यस्य स्थाने सपा. मा ९, ९ वाजजित्
च भव इति, का १०, २, ६ वाजजित् च एलि इति पाभे. ।

^f) =सपा. माश्रौ १, ५, २, १७ । त्वाऽऽजौ > आपश्रौ
५, ९, ८ त्वा ये इति पाभे. ।

^g) विप (इन्द्र-). उस उप. ✓कृ+क्लिप् प्र. । कृद्-
उत्तरपदप्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १३९) ।

^h) उप. <✓तुर्<✓त्वर । शेष नाप्. दि. द्र. ।

ⁱ) नाप (इन्द्र-). तस. पूप्. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १८) ।

^j) नाप. (L*अद्भुतमाय-] विगिष्टदेव-, ब्रह्मन्-, पशु-भेद-).
✓अज+कर्तरि अच् प्र. (पा ३, १, १३४) चित्स्वरश्च, <अ-ज-
इति वा । अपशु-प्रकरणे तत्रतत्र तत्तद्देवतादिविशेषणतया
बहुयः श्रुतयो भवन्ति । तत्र कचित्-कचित् अ-ज (<✓जन्)-
इत्येवमपि भाष्यकारैर्व्याकृतं भवति । तत्र तेषां पारस्परि-
कस्य भूयसो वैमल्यस्य सङ्गावाद् विमर्शविशेषतो भूयिष्ठेभु-

१५, पै ३, ३८, ९, १६, ९७,
१०, ९८, ७, -ज ऋ १, ६७,
३, १६२, २, ४, १६३, १२,
२, ३१, ६, ३, ८५, २, ६, ५०,
१४, ७, ३५, १३, ८, ४१,
१०, १०, १६, ४, ६८, ४, ६५,
१३, ६६, ११, १३४, ६ मि
५, ३, ५, खिया २९, ८, मा ५,
३३, १३, ५, १०, २१, २९, २४,
३०, २५, २५, २७, २९, २३, १,
५, ३४, ५, ३, का ५, ८, ३,
१४, ५, ५, २३, ४, १, २६, ७,
२, २७, १०, २, ४, ३१, ३, १२, १,
७, १, ३३, २, १६, १, १, ३, ३,
१, १, १, १, ४, ५, ४, ४, १०, ३,
६, ७, ५, ८, १, २, ५, ५, १, ३, १,
१२, १, २, ४, १, ७, १, १, ४, १,
मै १, २, १, २, ६, २, ४, २, ५,
१, १, ७, १, ३, २, ०, ३, ११, २,
१४, १३, १६, १, १, ४, ८, ३, १,
काठ २, १३, ८, ८, १२, १३,
१, १६, १७, २४, ७, ३९,
१३, ४६, ३, ४, ४, २, ४८,
३, क २, ७, १७, २, ७, २५,
८, ३७, ८, १, १, ४४, १,
१०६९, १, ३, ३३, १६, शौ
४, १४, १, ९, ५, १, ३, ७, १

१०, ११, १३, १६, १८, २०,
२१, ३१-३६, १०, ७, ३१, ८,
८१, १३, १, ६, १८, २, ८, १,
१९, ११, ३, पै ३, ३८, १, ९,
८, १९, १-३, ८, १३, ८, १३, १,
१६, ९७, १, ७-९, ९८, २, ३, ७,
९९, ६, ८, १७, १०, २, १८, १५,
६, -१, १, १, १, १, १, १, १,
६, ४, २, ५, २, ३, ५, ११, ३,
१०, २, ४, ८, ३, काठ १२,
१२, १३, १३, १, २, ४, ५,
१३, १८, १, शौ ४, १४, ६, ९,
९, ५, ७, ११, १०, २२, २४,
२८, ३१ ३७, १८, २, ९, पै ३,
३८, ११, ८, १९, ४, ७, १०,
११, ९, ७, २, १६, ९७, ७, ८,
९८, १, ९, १००, २, ४, १७, १३,
५ -१, १, १, १, १, १, १, १,
१, मै ३, ७, ७, काठ २३, १०,
२४, २, ६, क ३७, १, ३, ७,
-१, १, १, १, १, १, १, १,
८, २, ६, मा १७, ३०, का १८,
३, ६, तै ४, ६, २, ३, मै २, १०,
३, काठ १८, १, क २८, २, शौ
४, ४, ८, १४, ७, ८, ९, ५,
१९, १४, ७, पै १६, ६६,
६, १९, १-२, ५, -जा ऋ २,

३९, २, मा १४, १९, २३, ५६,
का १५, ५, ५, २५, १०, ४, तै २,
२, ४, ५, १, ३, ८, २, २, १, ३,
२, ६, ४, २, १०, ४, ३, ७, १,
१५, १, ६, २, ८, ३, २, १, ६,
१, ६, ३, ५, १०, १, मै ११,
५, १०, ८, १, २, ६, १३,
८, ३, १३, १४, ३, ७, ७, १,
४, ८, ९, काठ ६, २, ७,
७, १३, ११, १२, १७, ३,
१९, ५, २३, १०, ३४, ७,
३९, ४, १, १, २६, २४,
३०, ३, ३७, १, ७, -जा ऋ
६, ५७, ३, १०, २६, ८, तै ५,
६, १९, १, ७, ३, १४, १, मै ४, २,
१४, काठ १३, १, २४, ६, २८,
१०, ३५, १५, ४३, ४, ४२, ९,
क ४५, १, १, पै १, ४०, ४, -जान्
मै २, ५, ११, काठ १३, ३, १,
पै १२, ६, १०, -जानाम् १, १,
२, १, १, ५, ५, ५, १, ३, पै २,
३७, ४, ६, १५, ८, -जाम् ऋ
८, ७०, १५, १, मै २, ५, २, ३,
७, ७, ४, ८, ८, १, काठ १३,
१, २८, ५, क ४४, ५, शौ ६,
७१, १, पै २, २८, २, २०, १४,
१, -जाय पै ६, ३, ११, -१, जाया.

तत्प्रकारकेषु स्थलेषु तथाविधाया व्युत्पत्तेर् अत्राकारणिकत्वा-
वभाषाच्च । तत्तद्वाच्यविमर्शविस्तरतः करिष्यमाणस्याऽ-
स्मदीयस्य विवेचनस्य वैशः एव विशेषेण युक्तावसरत्वाच्चैह
व्युत्पत्तिविभागत शब्दद्वैविध्यनिर्देशो नाकारीति मर्षयन्तु
युक्तयुक्तविचारिणः । एस्थिः अपि द्वित्रैरुदाहरणैरेषा
मौनमुद्रा किञ्चिदुपपाद्यत इव । तद्यथा । ऋ १०, ८२, ६
इत्यत्रोपस्थाप्यमाना द्वितीया व्युत्पत्तिः (तु. GG.) ।
विश्वकर्मणोऽपि गर्भस्वेन श्रूयमाणत्वाद् अजन्मनस्तथा-
विचविशेषणस्यानुपपत्तेर् अप्रामाण्यमिवाऽऽपत्तेत् । एवम्
ऋ २, ३१, ६ प्रमृ. एक-पाद्- इति विशेषणाच्च बुध्यस्व-
विशिष्टस्याब्देः साहचर्याच्च तत्र माहाभाष्याद् एकैवैव

पादेन सर्वत्र प्राप्तुमलभ्युत्तरं अतश्च चातुष्पाद्यं प्रति
नितरा निरपेक्षं कश्चिद् अद्भुतमायोऽजाऽन्तरविशिष्टोऽज
एव शिवावयिषित स्याद् इति संभाव्यते (तु. ऋ १०, ११७, ८
यत्राऽऽमदभिप्रायत एकद्विचतुष्पादं पारस्परिका उत्कर्षावर्कौ
सम्यक् स्पष्टं च आगच्छते) । यत्तु G. ऋ १०, ९०, ३ प्रमृ.
स्वपक्षसमर्थनमपश्यत् तदपि व्यर्थमिव भवति । तत्र सर्वत्र
पादशब्दस्य सामान्येनाशयार्थत्वदर्शनाद् इति दिक् ।

*) अं इति मुपा. स्वरः ? यनि. शोधः ।

*) सपा. अजुः (माश ७, ५, २, ३६ वैताश्रौ २९, ३
कौसू ६४, २३ च) <> अजा (आपश्रौ १६, २७, १८ च)
इति पाठे । *) पाठे. अग्निम् मा १८, ५१ टि. इ. ।

तै ६, १, ६, ३; काठ ८, २, २३,
१०, क ६, ७, ३७, १, -जायाम्
तै ५, ४, ३, ३, मै ३, ३, ४;
काठ २१, ६, क ३१, २१,
-जायै तै २, १, १, ६, -जास
ऋ ६, ५५, ६, ७, १८, १९;
-जे शौ ५, ३१, २, पै ९, ११,
४, -जेन शौ १८, २, २२.
[°ज, ना- गो°, चरम°]
॥अ(जा >)ज-क्षीर°-रम् तै ५,
१, ७, ४, मै ३, १, ८, -रे तै २,
२, ४, ४, ५, -रेण तै ५, १, ७,
४, ४, ३, २; मै ३, १, ८, काठ
१९, ७; क ३०, ५.
अज-गर्°-र खि २, १४, २, ३,
मा २४, ३८, का २६, ८, ३;
तै ५, ५, १४, १, मै ३, १४, १९;
काठ ४०, ५, ४७, ४, शौ २०,
१२९, १७०, पै १, ९६, ४, -रा
शौ ४, १५, ७, ९, ११, २, २५,

पै ५, ७, ६, १६, १०६, ५, -रेण
तै ७, ३, १४, १, काठ ३५, १५,
४३, ४.
अ(जा >)ज-त्व°-स्वम् तै ६, १,
६, ३.
अज-पाल°-लम् मा ३०, ११;
का ३४, २, २.
अज-मायु°-यु. ऋ ७, १०३, ६,
१०.
अज-मीळह°->आजमीळहु°-
-ळ्हास ऋ ४, ४४, ६, शौ २०,
१४३, ६१
॥अज-लोम°-मै तै ५, १, ६, २,
काठ १९, ५, क ३०, ३.
अज-लो(मन् >)श्री°-श्री मै ४,
२, १४.
अज-(शृङ्ग >)शृङ्गी°-°ङ्गि
शौ ४, ३७, २, पै १३, ४, २, -ङ्गी
शौ ४, ३७, ६, पै १३, ४, १०,
११, १५.

अजा-त्व°-स्वम् काठ २३, १०;
क ३७, १.
अजा(जा-अ)वि°-वयः ऋ १०,
९०, १०, मा ३, ४३, ३१, ८१;
का ३, ४, ६; ३५, १, ८१, तै ६,
५, १०, ११, काठ २९, ९१, शौ
५, २१, ५, ७, ६२, ५; ८, ७, २५;
११, २, ९, १९, ६, १२, पै ३,
२६, ५, २, ५, १०१; ७, १,
२३, ९; १६, १४, ४, १०४,
९, -विमि शौ १०, ६, २३,
पै १६, ४४, ५, -विषु शौ ११,
२, २१, १२, २, १५, पै १६,
१०६, १, १७, ३१, ६.
†अजा(ज-अ)श्व°-°श्व ऋ १,
१३८, ४, ६, ५५, ३; -श्व ऋ
६, ५८, २, ९, ६७, १०; मै ४,
१४, १६, -श्व ऋ ६, ५५, ४.
‡अजक°-कः खि ५, १५, ५.
अजकाव°-वम् ऋ ७, ५०, १.

*) षस. सामान्य समासस्वर. पूष. ह्रस्व (पा ६, १,
२२३, ३, ६३) ।

*) = सर्प-विशेष- । उस. उप. √गृ + अच् प्र.
धायादि-स्वरश्च (पा ३, १, १३४, ६, २, १४४) ।

*) तु. टि. ‡अजक- ।

*) भावेस्व. प्र. तत्स्वरश्च । पूष. ह्रस्व (पा ६, ३, ६४) ।

*) नाप. । उस. √पा (रक्षणे) > पाणि + कर्तरि
अण् प्र. उप. प्रकृतिस्वरश्च (पा ३, २, १, ६, २, १३९) ।

*) विप. (मण्डूक-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, १) । उप. < √मा (शब्दे) ।

*) उप. < √मिह ।

*) व्यप (मन्त्रद्वष्ट-ऋषि-) । अण् प्र. ताद्वितः (तु पा
४, १, ११२ यद्वा पा ५, ४, ३८) तत्स्वरश्च ।

*) षस. । अत्र उप. मूलतो नकारान्तं सत् समासाऽ-
न्ताऽन्तम् उताहोऽकारान्तमिति विमृश्यम् (तु. वैप२) ।
यतो मौलस्याऽकारान्तप्रकारकस्य प्राति अपि सद्भाव
प्रत्यक्षमापद्यते । प्रथमे कल्पे समासान्तदेशितः स्वर.
(पा ५, ४, १०३, ६, १, १६३) । उत्तरे च सामान्य. समास-

स्वर. (पा ६, १, २२३) इति विवेक ।

*) विप. (गो-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरं स्त्रियां ङीप् च
(पा ६, २, १, ४, १, २९) ।

*) = ओषधि-विशेष- । बस. परादिस्वरः (पा ६, २,
११५) । स्त्रियां च ङीषि (पा ४, १, ५५) प्र. स्वर ।

*) = अज-त्व- । ह्रस्वाभाव इतीह विशेष ।

*) ऋ. मा. च पपा. अनवगृहीत । शौ. तु. °ज-अ°
इति । द्वस. सामान्यः समासस्वरः (पा ६, १, २२३) ।

*) विप. वा नाप (पूषन्-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

*) अजक- इति विगतस्वरोऽपि मूको. भवति न
त्वसौ कोऽपि वास्तविकः पाभे. । सपा. शौ २०, १२९,
१७ यत्र अजागार. इति मुपा अजगर इति च मूको.
पाभे. । वस्तुतोऽत्र पदद्वयी वा भवति पदत्रयी वेति
पदविभागं प्रति भवत्येव संदेहः । उभयथा संभवाद्
उभयथाऽपि तात्पर्यस्याविस्पष्टत्वाद् विनिगमकान्तरा-
भावाच्च । इह अरक-, अविक्रा- इत्यत्रत्ये टि अपि द्र. ।

*) नाप. (जन्तु-विशेष- [अजशब्दयुक्त- इति वै., विष-
घर- इति PW. GW. प्रम्]; विष-भेद- [रोगविशेष-वत्-]

अ-जघ-पाप्मन्^१ -प्मा शौ ९, ७,
९, पै १६, ११३, ३.

अ-जघिवस्- वास्सम् तै २, १,
१०, २^१; काठ १०, ६^१; १२, ५^१,
१३, ६^१.

अ-जघ्नुषी- षी ऋ ८, ६७, १५.

अजत्, अजन, नी- ✓अज् द्र.

?अजना^२ - नाम् पै २, ४०, ३.

?अजन्य- न्यात् पै २०, ७, १०.

?अज-ब(भु>)अ^३ - ०भ्रु शौ ५,
५, ८; पै ६, ४, ८.

अ-जय^४ - य. पै १५, ६, ५^०.

१अ-जुर,रा^१ - †०र ऋ १, ५८, ६४;
(४, ७, ९), १२७, ९^१, ६, २, ९,
५, ७, ८, ५; १६, ४५; ८, २३,
११, १०, ११५, ४, मा १८,
७४, का २०, ५, ७, तै १, ३,
१४, ३, ३, १, ११, ६; कौ २,
७३५, -†रः ऋ १, ५८, २;
१४४, ४, १४६, २; ३, २, ६२;
५, ४, २, २३, १, ४, ४५, ७;
५, ७, ४, ४४, ३, ६, ४, ३,
१५, ५, २२, ३, ४८, ३, ६८, ९,

७, १५, १३, १०, ५०, ५, ८७,
२१, खि ४, ९, ५, ५, ५, ८,
मा १७, १०; का १८, ९, ११,
तै ३, ४, ११, १, ४, ६, १, २;
मै २, ७, ८^१, १०, १; ४,
१०, १, ११, ४५, १२, ६, १४,
१५, काठ २, १४, १७, १७,
२३, १०, ३५, १४; क २८,
१, ४८, १३, कौ १, २४, जै
१, ३, ४, शौ ८, ३, २०, ५१९,
२८, ८^१, ५३, १^१, २०, ३६, ३,
पै ५८, १६, ८, ११, ५, ५५,
१६, ७, १०, ८, ५, -†रम् ऋ
१, १२६, २; १६४, २, १४, ३,
८, २, ३२, ६, १९, २,
४९, १०, ५, ६, ४, २७, ६,
६, ५, ७, ८, ६, २१, १; ३८, ३,
४९, १५, ७, १८, २५, ८, ६,
३५, २३, ४; २०, ९९, ७, १०,
५१, ७; ८८, १, ३, १०६, ६,
१५६, ४, मा १८, ७४, का २०,
५, ७, तै १, ३, १४, ३, ५, ४,
११, ७, ३१, ११, २, ४, ४, ६,

५, ७, ८, २५, मै २, १३, ७, ४,
११, १, १२, २५, १३, १, १४,
१५, काठ २, १४, १५, ४, १६,
८, १७, ९, ६, १५, १२, कौ १,
२८३, ४१९, २, ३७२, ८८०;
जै १, ३०, १, ४१, १, ३, ३०,
१५, ५१०, १५, ५, ६, ९८,
२, ९, १४, २, १४, १०, ८, ४४,
१३, ३, १८, १८, ४, ८८, २०,
१०५, ३, ५१९, ५, १३,
५, २८, १०, १, १६, ६६, २,
६७, ४, १९, १२, १४, २२, ४,
-†रस्य^५ कौ २, ३३३, जै ३,
२८, ५, -रा ऋ १, ११३, १३,
५, ३४, १, शौ १०, ८, २६,
पै १६, १०३, ३, -†रा ऋ
१, ६४, ३, १२७, ५^१, १४३, ३^१,
३, १८, २, ७, ३, ३; १०, ९४,
११; काठ ३५, १४, क ४८,
१३, कौ २, ५७१, जै ३, ४६,
६, पै ९, ११, ८५; -†राणि
ऋ १०, ९१, ७, मै ४, ११, ४,
-राम् शौ २, २९, ७, १२, २

इति सा, रोग-भेद- इति [पक्षे] GBV.) । व्युः?
अजका-व- इति पपा । तमेवानुसरति सा । अर्णवा-
दिवद् मत्वर्थे व प्र. द्र. (तु. पावा ५, २, १०९) । एतदु-
त्तरसूत्रे अजगव- इति प्राति. धनुर्विशेषसंज्ञापरमितोऽन्य-
दिव भवति । न चासौ संज्ञात्मकोऽर्थ इहाप्यभिप्रेत
स्यादिति वचनायोपलभ्येत । तस्यार्थस्याऽत्रत्यपरिहर्तव्य-
विषाद्यनिष्ठवस्तुवर्णनपरकप्रकरणेन नितान्तमसगतत्वात् ।
ये अपि ष ४, १, ५, १९ इत्यत्र, ता २५, १५, ३ इत्यत्र च
यक्र. अजकाव-इति अजगाव- इति च प्राति. श्रूयेते
ततोऽप्येतद् भिन्नार्थवाचकत्वाद् अन्यदिव भवति ।

^१ विप. (*यजमान-) । तस नञ्स्वर । उप. बस. ।

^२ गाम् इत्यनेन सामानाधिकरण्यमिति कृत्वा प्राति.
संकेतोऽकारि । वस्तुस्थितिः संदेहकवलितव द्र. ।

^३ सौवर- संकेतः तम. इति कृत्वा कल्पनामूल. द्र. ।
वा. पादादित्वाद् षाष्टिकम् आशुदात्तत्वम् (पा६, १, १९८) ।

क्वचिद् अजबभ्रु इति प्र१ अपि रूपमुपलभ्यते (तु. पाण्डु.
टि.) । तथात्वे उत्तरं श्रूयमाणेन पिता इति पदेनास्य
समानाधिकरणता स्यात् । एवमेव P.W. प्रभृ च व्याचक्षते ।
स्वरस्तु दुरुपपाद स्यात् । क्वचिद् अजबभ्रु- इत्यविभक्ता-
वयत्र पपा. अपि दृश्यते (तु. पाण्डु. टि.) । सपा खि ४,
७^१, ८ ? न बभ्रु इति पाभे । अथ । बभ्रु [सं१] इति
शोधो भवेदिति विव. [सिमा १, २११] ।

^४ परकर्तृकस्वजन्य-रहित- इत्यर्थे बस. द्र. ।

^५ सपा. °जय <> °जुर इति पाभे. ।

^१ विप (अग्नि- रथ- प्रभृ) । बस. उप. आशुदात्तत्वम्
(पा६, २, ११६) । उप. <°जू ।

^२ सपा ऋ १०, ४५, ८ प्रभृ. माश ६, ७, २, २ आपम
२, ११, ३१ अमृत इति पाभे ।

^३ पाभे. अक्षरः पै १२, २, १ द्र. ।

^४ सपा. ऋ १०, ९१, ७, अजराणि इति पाभे. ।

३२^a, पै १५, ०, ८, -तरासः ऋ
७, ५४, २, १०, ४६, ७^b, ८७,
२०, मा ३३, १^b, का ३२, १,
१^b, शौ ८, ३, १९, पै १६, ७,
९, -रे ऋ ३, ६, ४, ६, ७०, १,
१०, ३१, ७, मा ३४, ४५[†],
का ३३, २, ८[†], तै ४, ३, ११,
१, मै २, १३, १०, ४, ११,
१[†], काठ १३, १५[†], ३९, १०,
कौ १, ३७८[†], जै १, ३९, ९[†],
शौ ८, ३, २५; ९, १२, पै १६,
८, ६, १९, २, -०रे तै ४, ३,
११, ५, काठ ३९, १०, -रेण
पै ३, १, ८[†], -तरिभि ऋ १,
१६०, ४, ६, ५, ४; ६, २, ७,
१०४, ५, तै १, ३, १४, ४, काठ
३५, १४, क ४८, १३, शौ ८,
४, ५, पै १६, ९, ४, -रेभ्य ऋ
१०, ९४, ७, -रै ऋ २, ८, ४,
-रौ मा १८ ५२, का २०, ३,
२, तै ४, ७, १३, १, मै २, १२,
३, काठ १८, १५, क २९, ४,
पै ३, ३८, ६, -०रौ ऋ १,
११२, ९.

? २अ-जर^d - राय मै ४, १४, १७.

अ-जर(त>)न्ती^e - न्तीम् मा २१,
५, का २३, १, ५, तै १, ५, ११,
५, मै ४, १०, १, काठ ३०, ४,
५, क ४६, ७, शौ ७, ६, २,
पै २०, १, ८.

अ-जरयु^f - यु ऋ १, ११६, २०.

अ-जरायु^g - यु पै ११, ५, ७

अ-जवस्^h - वस ऋ २, १५, ६.

अ-जस्, स्नाⁱ - तं स्न ऋ ८, ६०, ४,
काठ ३५, २, जै ४, २८, ९,
-स्न ऋ २, ३५, ८, ३, १, २१,
२६, ७; ५४, १, ७, १, १८, १०,
६, २, मा ११, ५४, १८, ६६[†],
का १२, ५, ५, तै ४, १, ५, २,
३, १३, ६[†], मै २, ७, ५, †४,
१०, १, १२, ५, १४, १५, काठ
१६, ५, शौ ७, ८३, १, १९, ३, २,
पै २०, ३१, ९, -स्म ऋ १,
१००, १४, ९, ११३, ७, १०,
४५, १, १३९, १, १८५, ३,
खि ५, ५, ८, मा ३, ३३[†],
११, ३१, १२, १८[†], १३,
४३, १७, ५८[†], २६, ६, का ३,
३, २५[†], १२, ३, ४, १३, २,
१[†], १४, ४, ६, १८, ५, ९[†],

२८, ४, १, ५, १, तै १, ३, १४,
५[†], ५, ११, १, ४, १, ४, ३,
२, २, २, १[†], १०, २, ६, ३, ३[†];
मै १, ५, ४[†], ६, २, ७, २, ७,
३, ९, १७, १०, ५[†], ३, ३, ८[†];
९[†], ४, ११, १; काठ ४, १६,
७, २[†], १४, १६, ३, ९[†], १७;
१८, ३[†], १९, ४[†]; †, क ५, २[†];
६, ४, २८, ३[†], ३०, २[†], †;
कौ २, १०५८, ३, १२[†], जै २,
२, ७[†], शौ ६, ३६, १, १३, २,
३६, १६, २, ५, पै १८, २४, ३,
१९, ४, १, -स्त्रया ऋ ७, १,
३, मा १७, ७६, का १८, ६,
१२, तै ४, ६, ५, ४, मै २, १०,
६, काठ १८, ४, ३५, १, ३९,
१५, क २८, ४, कौ २, ७२५,
जै ३, ५९, १६, -स्त्रा ऋ १०,
१२, ७, शौ १८, १, ३५, -स्त्रा
ऋ ४, ५५, २, -स्त्राम् तै १, ४,
३४, १, मै २, १३, १९, काठ
४०, ४, -स्त्रेण ऋ ६, ११६,
४५[†], ७, ५, ४[†]; ४८, ३, खि १,
४, ६, मा ११, २८, का १२,
३१, तै ४, १, ३, १, मै २, ७,

^a) सपा. पै १७, ३३, ३ अमृतम् इति पाभे. ।

^b) शोधः वायुव ऋ १०, ४६, ७ टि. द्र. ।

^c) सपा ऋ १०, १०३, ६ विशिष्ट इह पाभे ।

^d) प्रामाणिकी स्याच्चेच्छ्रुतिर्हि जर-इति भावे अप् प्र.

(पा ३, ३, ५७) व्युत्पाद्य नञ्-तत्पुरुष समास द्र । एवमा-
कारिकाश्रुति पपा. प्रमाणयेत् । निधिरज्जुराय इति साहि-
तिकं मूलो. साक्ष्यं तु अधिरज्जुर् आय(त) इत्याकारक-पद-
विभागे ज्ञापकं स्यात् । अन्यत्र निधि- इत्यस्यान्तोदात्त-
त्वेन प्रसिद्धे यस्थि. अधि- इत्यस्यैव विकारमात्रत्वेन
सुवचत्वात् । तु. सपा. शौ ६, ११८, २; तैआ २, ४, १ च यत्रो-
भयत्र अधिरज्जु- इति प्राप्ति एव श्राव्यते तच्च यद्र. ।

^e) विप. (अदिति-) । तस. । एवं च सत्यपि बस प्रकृते
नञो जर- (पा ६, २, ११६) इत्यत्र उस्. द्र. । शेषम् उप.

जस्- टि. द्र ।

^f) विप. (अदिवन्-) । बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।
यत्तु कैश्चित् तम. इत्युक्तं भवति (तु. PW. प्रमृ) । तन्न ।
नज्स्वरप्रसङ्गात् ।

^g) बस. । उप. जरोपपदे ✓इ+ञुण प्र (पाउ १, ४) ।

^h) नाप. (सेना-) । बस. अन्तोदात्त (पा ६, २,
१७२) । उप. <✓जु ।

ⁱ) विप (अग्नि-, उयोतिस्- प्रमृ.) । तस नज्स्वर
(पा ६, २, २) । उप <✓जस् (उपक्षेपे) + र प्र (पा
३, २ १६७) ।

^j) सपा ऋ ८, १८, ५ विशिष्ट पाभे. ।

^k) वा क्रिवि. (तु Gw.; वैतु. बें. सा. विप. [शोचिस्-]
इति) ।

२, काठ १६,३; कौ २,७३५†; -चं क १,१८९,४.	१९,१४,४.	अ-जि(त>)ता- -ताम् पै १, १३, ४ ^५ .
अ-जात,ता ^५ - -जित तै १, ५, ८, ५, ७, ६, ५, २, १, ५, ४; मै १, ६, ८, ३, ६, ७; -ता जित २, १, २, ३, ७, १, ३, शौ ११, १०, ५, पै १६, ८५, ५, -तान् क ५, १५, २, मा १५, १, २, का १६, १, १, २, तै ४, ३, १२, १, मै २, ८, ७, ३, २, १०, काठ १७, ६, क २६, ५, ३; शौ ६, १३६, २, ७, ३५, १, ३६, १, पै १, ६७, २, २०, ८, ८, ९.	अ-जामि ^५ - -मय क ६, २५, ३, -मि क ५, १९, ४, १०, १०, ९, १०, जितै ६, ३, १०, ५; ७, ४, २, ३, १०, २, १, मै ४, ६, ८, १, काठ ६, ५, ७, ३३, २, १; क ४, ४, ६, †शौ १८, १, १०, ११, -मिमि क १, १००, ११, -मिमि क १, १११, ३, १२४, ६, ४, ४, ५, ६, ४४, १७, ७, ८२, ६, मा १३, १३, का १४, १, १३, तै १, २, १४, २, मै २, ७, १५, काठ १६, १५, क २५, ६, -मीन् क ६, १९, ८, १०, ६९, १२.	अ-जितमनसू ^१ - -नसे. काठ १०, १० अजिन ^१ - -नम् शौ ६, ६७, ३, पै १९, ६, १५, -नेन शौ ५, २१, ७, -नै शौ ४, ७, ६, पै २, १, ५, ['न- अविहृष्ण', २कृष्ण, बस्त ^१]. अजिन-संघ ^१ - -धम् मा ३०, १५, का ३४, ३, २. अजिन्- , अजिराय ✓अज् द. *अ(जि>)जी-गर्त ^१ -> आजीगर्त ^१ - -ति काठ १९, ११, क ३१, १, -तिम् तै ५, २, १, ३. अ-जीत,ता ^१ - -त शौ १२, १, ११, पै १७, २, २, -ता शौ १, २७, ४ ^५ , पै १९, ३१, ७, -ता तै ५, ७, २, ४ ^५ , काठ १३, १५ ^५ ,
अजात-पुत्रप(क्ष>)क्षा ^५ - -क्षया खि ७, ७, २	अ-जामित्व ^१ - -त्वाय तै २, ६, ६, ४, १०, ४, ५, ५, ६, २; ७, २, ५, ५, काठ १०, ८, १२, ४, २१, ७.	
अजात-शत्रु ^१ - -शु. क ८, ९३, १५, तै ४, ४, १२, ४, मै ३, १६, ४, काठ २२, १४, पै १५, २, २, -शुम् क ५, ३४, १.	अ-जायमान ^१ - -न ^१ मा ३१, १९, का ३५, २, ३. ['न- सु ^१]	
अ-जानि ^१ - -नये शौ ६, ६०, १, पै	अ-जित्- -जित खि ५, ५, ११ ^६	

^५) तस नञ्स्वर. (पा ६, २, २) । ^५) बस. । उप. तस. ।

^१) विप (इन्द्र-कृत्, सवितृ-प्रभृ.) । तस उप. जात-
शत्रु-इति बस. । अथवा बस. पूर प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।
एवमौभयविध्यं संभवत्यपि द्वितीयः कल्प एव साधीयान् द्र ।
जातशत्रुत्वाऽभावाऽपेक्षयाऽजातशत्रुत्वस्य व्यवहारोऽमीष्टतर-
त्वेनोपलम्भादिति दिक् ।

^१) नाप (जन-) । बस. उप आयुदात्तत्वम् उस्. (पा
६, २, ११६) । जाया- (> जा-) + समासान्तो निङ्ङ-
आदेशः (पा ५, ४, १३४) ।

^१) पदविभागस्य मस्व च कृते अ-च्छिद्रव- टि द्र ।

^१) = सग तै आ ३, १३, १ हिश्रौ १४, ४, ३८ काउ १०१:१ ।
शौ १०, ८, १३ पै १६, १०२२ अदृश्यमानः इति पाभे. ।

^१) सपा शौश्रौ ८, २५, १ अपित. (तु. मा. [क ७, ८२, ३])
इति पाभे. । ^५) अजताम् इति मूको. । सपा. शौ २,
२९, ७ अ-जुराम् इति पाभे. ।

^१) तस । उप. जित-मनस्- इति बस द्र. ।

^१) अज- इत्यनस् ताद्धितमिति MW. + अज् +
इन् प्र. इत्याहु. (तु. काउ २, २२) । यत्तु (पाउ २, ४८) इत्यत्र

(भोउ २, २, १९४) इत्यत्र च इन् चू प्र. इत्युक्तं भवति तल्लक्ष्या-
ननुविधायित्वादलक्षणं प्र. । न ह्यन्तस्वरा श्रुतिर्भवति यतश्
चानुबन्धश् चरितार्थतामियात् । प्र. स्वरेण मध्योदात्तत्वम् ।

^५) नाप. (चर्मकार-) । उस् उप सम् + धा + मूलविभुजा-
दित्वात् क प्र. अन्तोदात्तश्च (पावा ३, २, ५ पा ६, २, १४४) ।

^१) सग. तैत्रा ३, ४, १३, १ अजिनसंघायम् इति पाभे. ।

^१) व्यप (कृषि-) । 'अजौ गर्तो यस्य' इति बस. पूष दीर्घ
(तु. पा ६, ३, १३७) । पूष इ प्र. (पाउ ४, १४०) तत्स्वरश्च ।
अत्र अ-जी^१ इति मन्वान MW. विमर्शविशेषापेक्ष. ।

^१) व्यप (शुन शेष-) । अपत्येऽर्थे इञ् प्र. जित्-स्वरश्च
(पा ४, १, ९६; ६, १, १९) ।

^१) तस. नञ्स्वर. (पा ६, २, २) । उप. <✓ज्या इति
भा. P.W. प्रभृ., <✓जि इति भा. [पक्षे], सा. च ।

^१) सा. अजिता इति ?

^१) ज्योग्जीताः (वाश्रौ १, ५, ५, ७ पाण्ड ३, २, २ जैगृ २,
३, ६) > माश्रौ १, ६, ४, २१ ज्योग्, जीवा इति द्विपदः
पाभे । मंत्रा २, १, १२ पाण्ड ३, २, २ (गुजसं.) ? ज्योग्
जीता. (यत्र यनि. शोधः) इति पाभे. ।

-तान् तै ५,७,२,३^a
अ-जीति^{b,c} -तये ऋ ९, ९६, ४,
-तिम् ऋ ९, ९७, ३०, तै ५,
७,२,३^d.

अ-जीमूतवर्षिन्^e -र्षी मै ४,८,८.
अ-जी(र्ण>)णी^f -र्णी तै ४,३,११,
५, मै २,१३,१०, काठ ३९,१०

अ-जीवन^g -न शौ १८,२,२०.
†अजुर्- रम्^h ऋ ८, १, २, शौ
२०,८५,२.

अ-जुयं,युⁱ -†यं ऋ ६,२२, ९,

शौ २०, ३६, ९, -यं ऋ २,
८,२,६,३०,१, -यम् ऋ १,६७,
१,१४६,४,२,१६,१, ३ ७, ४,
५३, १५; ५, ६९, १, ६, १७,
१३, १०, ८८, १३, शौ ५,१,
४, पै ६, २, ४, -यस्य ऋ ८,
१३, २३, -यां ऋ २, ३९, ५,
-यां ऋ २,३,५,३,७,७,४,५१,
६, -यासः ऋ १०,९८,१२

?अजुर्यम्^j ऋ ५,६,१०.

अ-जुष्ट,ष्टा^k -ष्टम् ऋ ५, ७७, २^l,

७, ७५, १, ७८,६, मै ४,१२,
६†, पै १६, ६३, ६^k, -†ष्टा
ऋ २,४०,२, तै १,८,२२, ५,
मै ४, ११, २, काठ ८, १७,
शौ ७,१२०, २९, पै २०,१७,
८, -ष्टाः पै १९, ३६, १५,
-ष्टात् ऋ ७,८ (१, ३६, १५),
१, १३†, -ष्टान् ऋ ९, ७३,
८, -†ष्टानि ऋ १०, १६४, ३,
शौ ६,४५,२, पै १९, ३६, ५†,
-ष्टम् शौ १०,३,६^k

^a) =सपा तैप्रा ११, १७ । पाठ ३,१,२ अजीजान्
इति पाठे, मंत्रा २,१,९² अजीजात् इत्यत्र च यनि. शोध ।

^b) तस नस्वर (पा ६,२,२) ।

^c) भाष. । तस. उप. <✓जि इति (तु वे भा. सा.
N.W., वैतु. P.W. G.W प्रभृ <✓ज्या इति? सस्थ.
अज्यानिमजीतिम् इति पाठे अज्यानिम् इत्यस्य व्यति-
रिक्तत्वोपलम्भात्) ।

^d) =सपा. बौध २,६,१३ । मंत्रा २,१,१० पाठ ३,
१,२ अजीजिम् इति पाठे. ।

^e) विप. (पर्जन्य-) । तस ।

^f) विप. (जरा-रहित-इन्द्र-) । बस. अन्तोदात्त-
(पा ६, १, ९७२) । उप. हलन्त भाष । P.W. तु
अकारान्तमाह । तदपि विमृश्य भवति ।

^g) सपा कौ २,७११ जै ३,५८,८ जुवम् इति पाठे.

^h) तस. कृत्योक- (पा ६,२,१६०) इत्यन्तस्वर । उप.
<✓जू>जुर् + क्यप् प्र. । यत्तिवह सा. ण्यता प्र.
(जार्थ->जुर्थ इति कृत्वा) व्यु आह, तदसत् । गुण-
वृद्धयविषये (विद्वद्विषये) एव ✓जू>जुर् इत्यस्याऽच्-
परिणामस्य श्रुतिप्रसिद्धेरिति यावत् (तु ऋ १,१८२,३
प्रभृ. यत्र श-विकरणतयेव श्रुतयो भवन्ति) ।

ⁱ) एकमेव पदं सर्वं निहत चेति पपा भवति । आख्यात-
माख्यातेन क्रियासालये (पा २,१,७०) इत्यन्तरणसूत्रो-
क्तदिशा मयूरव्यंसकादिष्वन्त पातमिव सा. वष्टि (तु. वै,
[पक्षान्तरे] द्वे पदे इति च द्वितीयस्यापि निघात इति च
मन्वान²) । न त्वेवं सत्यपि समासावयवयो अजु इत्यस्य यमु
इत्यस्य च स्वरूपपरिच्छिन्तिः सुलभा संभाव्येत । यस्मिन्
कस्मिन्नपि लकार ईदृग्-रूपाप्रसिद्धेः । सर्वेषां योगानां

तच्छेषाणां च छन्दोविषये बाहुल्यदर्शनमत्राशरण्याना
शरणं भवत्वित्यपि न सुवचं भवति । तथाविधागतिक्त्वा-
भावात् । तर्हि का सा गनिरिति चेदुच्यते । अत्रेय
कल्पना विचार्यतां यथाऽऽदितस एवाग्निमजुर्धमगुर् इत्येवं
सत प्रथमस्य पादस्य कालान्तरे तत्तत्प्रभावजो यनि
प्रकारक पाठ प्रचलिता इति । एवं हि सम्यक्प्रकारेणा-
नुष्टुप्-पाद संजायते । यस्थि. तु तत्सिद्धयर्थम् एवौ
इत्याकारक पाठो दीर्घत्वानुनासिकत्वाभ्यामायासविशेष-
साध्य इवाभाति । अजुर्थ- इत्येतेन विशेषणेन योगश्चाग्ने-
स्तत्र तत्र दाशतय्या सुलभ इव द्र. । अत्र समस्तं पद-
मित्यास्थाय G.W. (तु सा) ✓अजु इत्यस्य च ✓यम्
इत्यस्य च योगमाह । तच्चिन्त्यं भवति । तदुक्तदिशा
अजुर्म् इत्याकारको वा अजुर्थम् इत्याकारको वा पूर्वभाग
स्यात् । उभयथापि छन्दोवैषम्यमापेतेत् । तज्जिवारणार्थ-
मवश्यं तेनापि मन्त्रारम्भे एवाग्निम् इत्याकारक पाठोऽ-
भ्युपेय । भूयानप्यत्र विमर्शविस्तरोऽन्यत्रानुसंधेयः ।
AJP ३८,१ इत्यत्र BL. इत्यनेनोक्तमनुसरन् N.W.
अजुर्थं यमु इत्यादित इव सत. पाठस्य हसनमभ्युपैति ।
पू. अस्मदभ्युपगतमेव, नातस्तत्र किमपि चोद्यमिव
भवति । यमु. इति प्रस्तावितम् उप. ✓यम् इत्यस्य
किं रूपं भवतीति नाल परिच्छेत्तुमिति सुत्यजम् । तदपेक्षया
अगु इत्यस्य न्याय्यतरत्वात् प्रसिद्धतरत्वाच्च ग्रहणं
सुगमतरमिव भवेत् । अभ्युपगते च तस्मिन्तदीयाज्म-
ध्यस्थस्य गकारस्य गीर्भि. इत्यस्मिन् परत सति
च.निसाम्यप्रयोजितो लोपोऽपि सहो भवेदिति दिक् ।

^j) शोधः ? वि चान्. टि. द्र. ।

^k) सपा. °ष्टम्<>°ष्टाम् इति पाठे. ।

अ-जुष्टि^a - णि क ६, ३, २, -ष्टौ ।
क १, ३, ५.

अ-जू^b - जुव वि ५, ५, ११.

अ-जूय^c - यौ^० तै ३, २, १.

†अ-जूर्यत्^d - यन क ३, ८६, १,
५, ८२, ६, मै ४, १८, १८.

अजे ✓ अन द्र

? अजैथवस^e शौ २०, १२८, १६.

? अजैपस^f पै ५, १४, १.

अ-जो(प>)या^g - या^१ क १, ९, ८,
शौ २०, ११, १०.

अ-जोष्य^h - ष्य. क १, ३८, ५

अ-ज्ञात, नाⁱ - त खि ४, ५, १०, शौ

१०, १, ८, पै १६, ३५, ८,

-तम् शौ ६, १२७, ३; पै १,

१०, ४; १७, ३१, ५^१, -ता

क ४, २३, ७; ७, ३२, २७, कौ

२, ८०७^१; जै ४, ३०, ७^१; शौ

८, ७, १८; २०, ७९, २^१, पै १६,

१३, ७, -०ते शौ १०, १, २०,

पै १६, ३६, १०, -तेषु क १०,

२७, ८, [त-अन्^०].

अज्ञात-केत^j - ता क ५, ३, ११

अज्ञात-यक्ष^k - िक्षमात् क १०,

१६१, १, शौ ३, ११, १, २०,

९६, ६, पै १, ६२, १

अ-ज्ञान^l -> अज्ञान-तम्^m () खि ३,
१०^१, ८.

अ-ज्ञासⁿ - ज्ञा क १०, ३९, ६.

अ-ज्म, अज्मन्, अज्ममान-✓अज्म द्र,

अज्ममान-✓अज्म द्र.

अ-ज्यानि^o - निम् तै ३, ३, ८, ३, ४,

७, २, ५, ७, २, ३^१, काठ १३,

१५, शौ ६, ५५, १, पै १९, ९,

२, -नी तै ५, ७, २, ५^१

अ-ज्येय^p - य मै ४, ४, ५

अ-ज्येय^q - ष्टा क ५, ५९, ६,
-ष्टास क ५, ६०, ५.

अज-अजय-✓अज द्र.

✓अज्च् ✓अच् द्र

? अञ्चन-नम् पै १९, ८०, ११.

✓अञ्ज (वधा)^r, अञ्के क १, १२४,

८, ५, १, ३, ८, २९, १, मै ४, ८,

५^१, िकौ २, १०९८, अनक्ति

क १, १५३, २, ितै २, ६, ५,

३, ६, ३, ८, ३^१, िमै ३, ९, ४,

६, १०, २^१, अनक्ति क ४, ६,

३, १०, ६८, २, ितै २, ६, ५,

३^१, ६, २, १०, ५^१, ३, ३, २, ४,

२, ३^१, ९, ३, ११, ३^१, िमै ३,

९, ३^१, ४, ५, २, िकाठ ७,

१५^१, १८, १७^१, २१, ८, २६,

५^१, ३७, १६^१, िक ६, ५^१, ४१,

३^१, शौ ५, २७, २^१, २०, १६,

^a) तस नञ्स्वर (पा ६, २, २) ।

^b) दीर्घ एव विशेष (पा ८, २, ७६) । अन्यद् अ-जुय-
इत्यत्र टि द्र. ।

^c) सपा जैमि १, ५ अचयौ इति पाभे ।

^d) पाठ^१ सपा. खि ५, १४, ५ उच्चैः स्रवसम् इति
पाभे. । WR (तु पाण्डु टि.) उच्चैः स्रवसम् इति ।

^e) विप (अस्तुमा- सस्पृहा- गिर-) । तस उप.
कर्तरि कृत् (तु. पाभे. NW., वैतु. ORN. प्रभृ.
अन्यथावादिन) ।

^f) सपा. कौ १, २०५ जै १, २२, २ सजोषा इति पाभे. ।

^g) विप. (जरित्-) । तस. नञ्स्वरः । अत्र उप ✓जुष्
> जोषि इत्यतः कृत्यप्रत्ययान्तं भवेद् यदि वा जोष-इत्य-
तस् तादहिकप्रत्ययान्तं भवेत् । उभयथाऽपि स्वरोऽन्यः
स्यात् (पा ६, २, १६०, १५५) । सोऽयं तदपवाद द्र । यद्वा
नञोऽगुणप्रतिषेधायत्वे सति तत्पूर्वस्याऽय प्राति. जोष्येतर-
द्वेष्येतत्पर्यायत्वेन वृत्तेरुक्तस्याऽन्यस्वरस्य प्राप्त्यभावः द्र. ।

^h) सपा शौ १२, २, १६ अन्धेभ्यः इति पाभे. ।

ⁱ) विप. (जन-) । तस. गर्भित. बस. । अथवा
तस. एव । तथात्वे ज्ञात-केत-इति उप. बस. । उभयथा-
ऽपि नञ्स्वरो न विहन्येत ।

^j) तम. गर्भित कस. द्र । तेन च साधारण सामा-
सिक. स्वरः (पा ६, १, २२३) ।

^k) अज्ञानतो कृतम् इति मुपा. । स च अज्ञानतु कृतम्
इत्यस्य विकारमात्रमुताहो अज्ञानतु अकृतम् इति वास्तविक
पदविभाग इति विमृश्यम् । तसि. प्र. (पावा ५, ४, ४४)
तत्स्वरश्च ।

^l) =ज्ञाति भिन्न- । तस. नञ्स्वरः (तु. वे, वैतु. FW.
प्रभृ. बस. इति मन्वाना विमृश्या) । उप. ✓ज्ञा +
कर्तरि असि. प्र ।

^m) उप <✓ज्या । शेषं a टि. द्र.

ⁿ) =सपा. म २, १, १० पाठ ३, १, २ बौध २, ६, ११
तैप्रा ११, १७ । माश्रौ १, ६, ४, २१ अज्यानम् इति पाभे. ।

^o) तस. । उप <✓ज्या + यत् । नञ्स्वरापवादोऽ-
न्तोदात्त (पा ६, २, १६०) ।

^p) विप. (मरुत्-) । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^q) अञ्जनम् वा आञ्जनम् वेति शोधः ?

^r) धा. व्यञ्जन-प्रक्षण-कान्ति-गत्यादिषु वृत्तिः ।

^s) सपा तै ६, ३, १०, २ अभिचार्यति इति पाभे. ।

^t) सपा. तै ४, १, ८, १ आनक्ति इति, पै ९, १, २
अयुक्त इति च पाभे. ।

२१, अञ्जते ऋ ९, १००, ७^३,
 िअञ्जते ऋ ९, ८६, ४३, कौ
 १, ५६४, २, ९६४, जै १, ५७,
 ११, ४, २०, ८, शौ १८, ३, १८,
 िअञ्जते ऋ १, ९२, १, १५, १, ८;
 ८, ७२, ९, ९, १०, ३, कौ २,
 ४७१, ११०५, जै ३, ३५, ६,
 िअञ्जन्ति ऋ १, ९५, ६, ३,
 ८, १, १४, ३, ५, ३, २, ४३,
 ७, ६, ११, ४, ९, १०९, २०,
 मै ४, ९, ३, १३, १, १४ १५;
 काठ १५, १२, पै ८, १४, ६,
 अनक्षि पै १६, ३३, १०,
 अङ्घ्रि^३ ऋ १०, १००, १०,
 अञ्ज पै १, ११२, १, अनजिम
 शौ ४, १४, ६०, पै १, ६६, २,
 अञ्जम ऋ ९, ४५, ३, अनकु
 शौ ५, २८, ३, अनकु ऋ ८,
 ३९, १, खि ५, ७, १, २, मा ६,
 २, २७, १२^४, ३७, ११, का ६,
 १, २; २९, २, २^४, ३७, २, १,
 तै १, ३, ५, १, ६, १, ६, ३, ३,
 २, ४, २, मै १, २, १४, २, १२, ६^५;
 ३, ९, ३, ४, ९, ३, १३, २^६,
 काठ ३, २, ३, १५, १३, २६,
 ३, ५; क २, ९, १०, २९, ५^६, ४१,
 १, ३; पै २, ५९, १, अञ्जन्तु शौ

१८, ३, १०^७, अञ्जन्तु मा २३,
 ८^१, का २५, ३, ४^१, तै ७, ४,
 २०, १^१, काठ ४४, ९^१, शौ ३,
 २२, २, पै ३, १८, २, अङ्घ्रि^८
 ऋ १०, १५६, ३, कौ २,
 ८७९^१, पै २०, २७, १^४,
 अङ्कम् शौ ६, ६९, २, ९,
 १, १९, पै १६, ३३, ९,
 १९, ३२, १४, अनक्तन ऋ १०,
 ७६, १, अनजन् ऋ ३, १९,
 ५, अञ्जन् मै १, ८, ४^१,
 अञ्जीत मै ४, ८, ५^१, अनज्यात्
 ऋ १०, ३१, ४
 िआनजे ऋ १, १०२, १, ८,
 ६३, १, मा ३३, २९, का ३२,
 २, १२, कौ १, ३५५, जै १, ३७,
 ४, िआनजे ऋ ८, ६३, १, कौ १,
 ३५५, जै १, ३७, ४, पै १, ५५,
 १^६, आनज मा ८, ३०, का ९,
 ५, ३, तै ३, ३, १०, २, काठ १३, ९,
 अज्यते ऋ ८, २०, ८, ५१,
 ९; ९, ३२, ३, ७६, २, १०, ११८,
 ३, खि ३, ३, ९, मा ३३, ८२^१,
 का ३२, ६, १३^१, िकौ २, १२०,
 ५७९, ९५९, िजै ३, ४७, ५,
 ४, १९, १, २७, ५, अज्यसे ऋ
 ९, ६६, ९, िअज्यसे ऋ ३, ४०,

६, ९, ७८, २, ८५, ५, कौ १,
 १९५, जै १, २१, २, शौ २०,
 ६, ६. [अनु^२, अन्तर^२, अभि^२,
 आ^२, उद्^२, उप^२, नि^२, परि^२,
 प्र^२, प्रति^२, वि^२, सम्^२].

अक्त, क्ता- -क्त ऋ ४, ३, १०, ६,
 ४, ६, ५, ६; ९, ९६, २२, तै ४,
 १, १९, पै १६, ३३, ९,
 १, ८, २^१, मै २, ७, ४^१,
 काठ १६, ४^१, -क्तम् ऋ २,
 ३, ४, ४, २७, ५, ९, ७४, ८, १०,
 १७७, १, मा २, १६^६, २०, ३९,
 का २२, ४, ४, तै १, १, १३, १^६,
 मै ३, ११, १, १६, २^१, काठ ३१,
 ११^६, ३८, ६, ४६, २^१, क १,
 १२^६, ४७, ११^६, पै १६, ५०,
 ३^३, -क्ता ऋ १, ६२, ८^१, मै ३,
 ९, ६^१; -क्त तै १, ३, ७, १,
 ६, ३, ५, ३, -क्तौ मा ६, ११,
 का ६, २, ६, तै १, ३, ८, १; ६,
 ३, ७, ५, मै १, २, १५, काठ ३,
 ६, क २, १३ [क्त-अनु^२,
 अभि^२, आ^२, १ आल^२, उप^२, घृत्^२,
 नि^२, वि^२, सम्^२, स्वा(सु-आ)^२].
 अक्तु(बप्रा.)^०- -क्तवः ऋ १०, ३, ४,
 ८९, १५; -क्तवे ऋ १०, ४०,
 ५, -क्तु ऋ १, १४३, ३, २, ३०,
 १, -क्तुना ऋ २, १०, ३, १९, ३,

०) प्रपुत्रे ऋ > ऋच् प्र उस्. चित् वरश्च (तु कृण्वते प्रमृ.) ।

१) < अङ्घ्रि (तु शौ ४, १५, ६ सुमङ्घ्रि प्रमृ.) ।

२) सपा. मा १८, ५१ का २०, ३, १ तै ४, ७, १३, १ मै २,
 १२, ३; ३, ४, ४ काठ १८, १५ क २९, ४ युनजिम इति पाभे. ।

३) पाभे अनक्ति काठ १८, १७ द्र. ।

४) खर. ^२ अञ्जन्तु इति शोधः (तु. W.) ।

५) सपा. मै ३, १२, १९^१ आञ्जन्तु इति पाभे ।

६) तु. टि. अङ्घ्रि ।

७) सपा. तैत्रा २, ५, ८, ६ अङ्घ्रि इति पाभे. ।

८) सपा. काठ ६, ५ क ४, ४ अलिम्पत् इति पाभे. ।

९) = सपा. शौ १०, ४: ११ । ऋ १०, १, २ मा ११, ४३

वैप १-११

का १२, ४, ६ माश ६, ४, ४, २ अक्तुन् इति पाभे. ।

१०) = सपा. माश १, ८, ३, १४ तैत्रा ३, ३, ९, ३ आपश्रौ
 ३, ६, १ प्रमृ. । का २, ४, ३ काश २, ८, १, १३ रिप्त् (तु. टि.
 रिप्त्.) इति, मै १, १, १३, ४, १, १४ माश्रौ १, ३, ४, १५
 अप्तुभिः इति पाभे. । १) सपा. मा २९, ४ का ३१, १, ४
 तै ५, १, ११, २ युक्तुम् इति पाभे. ।

११) सपा. शौ ६, ११८, १ गत्तुम् इति, मै ४, १४, १७ वग्नुम्
 इति, तैत्रा २, ४, २ कामा १२६ ८ वग्नुम् इति पाभे. ।

१२) निशावाचि विशेष्यनिघ्नम् ।

१३) नाप. (तेजस्-, तमस्-, रदिम-, रात्रि- प्रमृ.) ।

क्तुः प्र. (तु. पाठ १, ७१) तत्-स्वरश्च ।

-क्त्तुभि^१ क्र १, ३४, ८, ३६,
१६, ४६, ११ ५०, ७ ९४,
५ ११०, २५, ३, १७, १ ३१,
१६, ४, ५३, १, ३, ५, ४८, ३
८४, २ ६, ३९, ३ ९, ५०, ५,
१०, १४, ९, ३७, ९ मा ३४,
३०, ३५, १, का ३३, १, २४
३५, ४, २, तै २, २, १०, ३ कौ
२, ५५९, ३, ५, ७, १० जै ३,
४४, ५ शौ १३, २, १७ २०,
१७, १, ९६, १८, १, ५५ २०,
४७, १४, १९ पै १२, १, ६
१८, २०, २, ७, ३१, ४६,
-क्त्तुम्य क्र १०, ८९, ११
-क्त्तुम् क्र ७, ६६, ११, १०,
६४, ३ ९२, २, -क्त्तुषु क्र ८,
९०, ३१ कौ १, १०८ जै १,
१४, ४, -क्त्तून क्र १, ३८, १,
५, ५४, ४ ६, ४, ५ ३९, ३
६५, १, ७, ७९, २, ८, ५, ८,
१०, १, २०, १० ७, मा ११,
४३^१, का १२, ४, ६^१, शौ
१८, १, ३५; -क्तौ क्र ३, ७,
६, ३०, १३ ४, १०, ५, ५,
३०, ११३: ६, २४, ९१, ६, ३, ३,

५ ३८, ४ ७, ११, ३, ३९, २
१०, ९०, १ १४ खि ५, ७, ३,
१ मा २८, १० ३३, ४४^१,
का ३०, २, १ ३२, ४, १^१
मै ४, १३, ८, १४, १५^१, काठ
१०, १३, -क्तौ क्र ६, ४९,
१०
॥ अक्त्वा तै ६, ३, ९, २ मै १, ८,
७, काठ ६, ८^१ १९, १०, १२
२२, १०, २५, ५, ७, क ४, ७
३०, ८, ३१, २, ३५, ४ ३९,
२ ५
अञ्ज्यमान, ना^० - न क्र ९, ९७,
३५^१ १०, ३१, ९^० -ना क्र
१०, ३१, १०
? अञ्जत्^१ शौ १९, ५३, २६.
अञ्जत्^१ - अञ्ज क्र १, ९०, ५^१,
मा २९, १ का ३१, १, १ पै
१२, २, २६. -अन्त पै ९, १२,
८. [अञ्ज- प्रति^०, सम्^१]
अञ्जन^१ - नम् पै २०, ४९, ७; -ने
खिमा २९, ४३. [न- अभि^०,
आ^०, प्र^०, वि^०, सम्^१]
॥ अञ्जन-गरि- -रिणा काठ
२३, १ क ३५, ७

॥ अञ्जलि^१ - लिना तै २, ५, १, ०
७, ३, ३, ८, ४ ५, ४, ९, ४ मै
३, ४, ३^१, काठ २१, १०.
अञ्जस्^१ - अ^१ क्र १, ३०, २,
१९०, २ मै ४, १८, १३, शौ २,
५, ६ प १३, ६, २ -असा^१ क्र
१, १३९, ४, ६, १६, ३ ५४, १
१०, ७३, ७ मा ५, ५ का ५, २,
३, तै १, २, १०, २ ॥ ५, २, ३,
५ ८, ५^१, मै १, २, ७, ३, ४, ७^१ ॥
काठ २, ८, ६, १०^१, ॥ २०, १
७, क २, २ ॥ ३१, ३, ९ कौ २,
८२६^१; जै ४, ४, ७^१, -असि
क्र १, १३०, २^१ -अोभि खि
५, ७, २, १, मै ४, १३, ४, काठ
१६, २१.
॥ अञ्ज(मा-अयन>) मायनी^१ -
नी तै ७, २, १, २, ३, ५, ३,
७, ३, ९, ३, ४, १, ३, २, ४,
४, ३.
अञ्जस्-पा^० - पा क्र १०,
९४, १३, -पाम् क्र १०, ९२,
२
अ(अस्>) अजो-यान^१ - न
शौ १८, २, ५३

^१) प्रायेणास्य रूपस्य तन्त्रक्रियाव्याकाक्तुः चार्थभूत-
कालविशेष वाचकतया क्रियाविशेषणत्वेन प्रयोगा उपलभ्यन्ते ।

^२) पामे अक्त्तुः तै ४, १, ४, २ द. ।

^३) शानचः निघाते (पा ६ १, १८६) बक्-स्वरः ।

^४) सपा. कौ २, ११० जै ३, १९, ५ युज्यमानः इति पामे ।

^५) सपा. शौ १८, १, ३९ युज्यमानः इति पामे ।

^६) पाठः ? सा. शतरि रूपमाह । पाण्डु यनि निघात
एव दृश्यते । कोशान्तरसाक्ष्यतः सस्वरूपसद्भावोऽपि प्रमा-
प्यते । W. त्वत्र नान्तरीयोत्तरं मन्त्रमादर्शकुर्वन् अर्वाह
इति पिपठिषति । तदेवं रूपपरिच्छेदो भूय विमर्शपेक्षः द्र. ।

^७) सपा. शौ १९, ५३, ३ पै १२, २, ३ प्रत्युह इति पामे ।

^८) अत्ता प्र. (पा ३, २, १२४) तत्स्वरश्च ।

^९) द्र. P.W. G.W. प्रभु ; वैतु. स्क. वै सा. क्रिप. इति ।

^१) = अञ्जनद्रव्य-विशेष- । वरणे ल्युट् प्र ।

^२) नाप । अलिच् प्र चित्स्वरश्च (पाठ ४, २, पा ६, १,
१६३) ।

^३) नाप । असुन् प्र नित् वरश्च (पाठ ४, १८९ पा ६,
२, १९७) ।

^४) वा. क्वि द्र ।

^५) विप. (सुति-) । उप उप ✓इ + ल्युट् प्र. लिन्-
स्वरश्च प्रकृत्या पूष विभक्तेरल्लक् च (पा ६, १, १९३,
२, १३९ पावा ६, ३, ३) । स्त्रिया ङीप् (पा ४, १, १५) ।

^६) विप. (अभि-, अद्रि-) । उम. उप ✓पा(पाने)+विच्
प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, २, ७४, ६, २, ३९) ।

^७) विप. (पथिन्-) । उप < ✓या + ल्युट् प्र. ।
समासस्वरौ नाप्. टि. द्र. ।

!अञ्ज(सु>)सी^a- -सी ऋ १,
१०४,४.
अञ्जसी(न>)ना^b- -नाम् ऋ
१०,३२,७.
†अञ्जान,ना^c- -न ऋ २, ८, ४,
३, १०, ४, ९, ५०, ५; १०३,
[२, १०७, २२], कौ २, ४३०,
५५९, ज ३, ३३, ५, ४४, ५,
-ना^d ऋ ४, ५८, ९, मा १७,
९७, का १९, १, १०, काठ ४०,
७, पै ८, १३, ९ [°न-अभि°,
आ°, मम्°].
अञ्जि(ब्रा)^d- -ञय. ऋ १,
१६६, १०, ७, ७८, १, १०, ९५,
६; -ञये तै ७, ३, १७, १,
काठ ४३, ७, -†ञि ऋ १,
१२४, ८, ४, ५८, ९, ७, ५७, ३,

८, २०, ११; २९, १; मा १७,
९७; का १९, १, १०, काठ ४०,
७, पै ८, १३, ९, -ञि मे ४,
२, १४, -ञिभि ऋ १, ३६,
१३ ३७, २, ६४, ८, ८५, ३, ८७,
१, ११३, १४, २, ३४, १३,
५, ५२, १५, ५६, १, १०, ७८,
७, मा ११, ४०, का १२, ४, ५,
तै ४, १, ४, २, मै २, ७, ४,
काठ १५, १२, १६, ४, कौ १,
५७, ज १, ६, ३, -ञिम् मा
२३, २१, का २५, ६, १, तै ७,
४, १९, १, मै २, ५, ९, काठ
४४, ८, -†ञिषु ऋ २, ३६, २,
५, ५३, ४, शौ २०, ६७, ४,
-ञीन् ऋ १०, ७७, २ [°ञि-
अल्प°, उद्°, १कृष्ण°, महत्,

१रोहित°, वृषद्°, स्वेद°]
अञ्जि-मृत्^e- -मन्त ऋ ५,
५७, ५
!अञ्जि-वृ^f- -वम्^g शौ ८, ६,
९, पै १६, ७९, ९.
अञ्जि-(स>)ष्वथ^h- -थ मै
३, १३, ५, -कथाय काठ ४२, ७
अञ्जि-सक्थⁱ- -थ मा २४,
४, का २६, १, ८ -कथाय तै
७, ३, १७, १
अञ्जये(ञि-ए)तु^j- -ताय तै ७,
३, १७, १, काठ ४३, ७
आनजानु^k- -ना ऋ १, १०८, ८
✓अद्>अद्गार^l->आद्गार^m-
-र तै ५, ६, ५, ३
✓अण् (बधा.)
१अणुⁿ- -अति°.

^a) अर्श-आदेर् आकृतिगणत्वाद् मत्वर्थाय अच् प्र.
चित्स्वरश्च (पा ५, २, १२७, ६, १, १६३) । स्त्रिया
ङीप् प्र. उंसं. (पा ४, १, ४०) तत्स्वरश्च । तु.
अञ्जसीना- टि. ।

^b) विग (सुनि-). अञ्जम् + ख>ईन प्र. (तु. पा
४, २, ९३) तत्स्वरश्च (तु. सा G W प्रम्, वैतु. वे,
सा. [पञ्ज] °सीनाम् [ष३] इति) ।

^c) शानचि चित्स्वर (पा ६, १, १६३) ।

^d) विग. ([व्यञ्जक-] वाघवत्, सूरि-), नाप. पुं. स्त्री.
न [कान्ति-, रूप- [ऋ ४, ५८, ९ प्रम्], आभरण- [ऋ
१, ३७, २ प्रम्]; सर्वाङ्ग-श्वेताश्व- (तै ७, ३, १७, १ [तु. भा.
सा.]), पुव्यञ्जन- [मा २३, २१ प्रम्] प्रम् । कर्त्रार्थे
इ प्र. (तु. पाउ ४, १४१) तत्स्वरश्च ।

^e) मतुप. स्वर (पा ६, १, १७६) ।

^f) मत्वर्थाय व. प्र. (तु. पावा ५, २, १०९) तत्स्वरश्च ।

^g) कमलमञ्जिवम् इति पाठः? भ्रमम् अलद्युवम्
(<*अल-द्यु-) इति शोध इति मतम् (तु. पै. मूको.
कमलवन्द्युवम् इति च, सस्थ. टि ३कमलम् इति च) ।

^h) अत्र शाखाभेदेन शब्दस्वरूपे क्रियानपि भेद द्र. ।
सुषामादिषु च (पा ८, ३, १८) इत्युक्तदिशा परादौ नति-
र्भवति । नाउ. टि. उक्तायाः प्राप्तविभाषाया इह

सविषयनोदाहार्या भवति । शेषं नाउ टि द्र. । काठ. तु
स्वराङ्कनाभावस्थलम् ।

ⁱ) विप ([अश्वमेधीय-] पशु-). बस. समासान्त- षच्
(पा ५४, ११३) । चित्-स्वरेण (पा ६, १, १६३) नित्ये-
ऽन्तोदाते प्राप्ते सक्थं चाक्रान्तात् (पा ६, २, १९८) इति
विभाषा द्र. (तु. लोमशसक्थौ मा २४, १) ।

^j) वर्णलक्षणसमास (पा २, १, ६९) । वर्णो वर्णेष्वनेते
(पा ६, २, ३) इति पर्युदासवचनाद् एतशब्दे उप सति
पूप प्रकृतिस्वरौ न भवति । साधारण सामासिक- स्वर
एव च भवति (पा ६, १, २२३) ।

^k) लिट कानच् (पा ६, १, १६३) चित्स्वरश्च ।

^l) व्यप. । औणादिक कर्तरि नारच् प्र. ष्टुत्वञ्च (तु.
डु १, १४) ।

^m) गोत्रापत्येऽर्थे अण् प्र. (पा ४, १, ९२) तत्स्वरश्च ।

ⁿ) उ प्र. (पाउ १, ८) तत्स्वरश्च । धा. सूक्ष्मार्थे वृत्ति
द्र (तु या [६, २२] प्रम्) । यतु P W. प्रम् आयुदात्त-
माहु । तत्र प्रामाण्यं चिन्त्यं भवति । सत्यम्, माश १४,
७, २, ११ इत्यत्र तथात्वं दृश्यते । न तु तत्काण्डगतस्य
स्वराङ्कनस्य काण्डान्तरवत् प्रामाण्यं भवतीत्यसकृत् तत्तत्-
प्रकरणेष्ववोचाम । यच्च २अणु- इति किञ्चि. उपलभ्यते
ततोऽप्येनदेव ज्ञापितं भवितुमर्हति यथाऽन्तोदात्त एवात्र

१^१अण्वी^१ - ण्या ऋ ९,
१५, १; २६, १, कौ २, ६१६,
जै ३, ५०, ४.

२अण्वी^२ - ण्वी ऋ ९, १,
७, - ण्वीभि ऋ १, ३, ४, मा
२०, ८७; का २२, ८, ८, कौ २,
४९६, जै ३, ३८, १०, शौ २०,
८८, १; - ण्या ऋ ९, १४, ६.

†अणिमन्^० -
‡अणिम-तुसः^(१) मै ३, ९,
४^३, १०, ४.

‡अणिष्ठ, षा^० - ष्ठम्^१ काठ
२५, १; क ३८, ४, - ष्ठा तै २,
५, ५, २, काठ २५, १, क ३८, ४.

‡अणीयस्^१ - यांस^१ काठ ६,
७; क ४, ६; - यान् काठ २०,
१०; क ३१, १२.

अणीयस्कु^१ - स्कम् शौ
१०, ८, २५.

२अणु^१ - णु काठ १२, १३^१ ¶.

३अणु^१ - णूनि शौ ११, ९, १०, पै
१६, ८२, १०,

४अणु^१ - णव मा १८, १२, का
१९, ४, ४; तै ४, ७, ४, २; मै २,
११, ४, काठ १८, ९, क २८, ९

५अणु^१ - णू^३ वि५, २२, २; - णौ^३
शौ २०, १३६, २

†अण्व^१ - ण्वम् ऋ ९, १०, ५, ९१,
३, कौ २, ४७३, जै ३, ३५, ८,
- ण्वानि ऋ ९, ८६, ४७; १०७,
११, कौ २, १०४०, - ण्वेषु ऋ
९, १६, २०.

आणि^१ - णिः ऋ ५, ४३, ८, - णिम्
क १, ३५, ६, - णी मै ४, ८, १
४^१ ¶; - णी खि ४, ८, ५, - णौ^१
क १, ६३, ३.

✓अण्ड > १आण्ड- मात^१.
अण्व, १, २ अण्वी- ✓अण् द.

✓अत् (बधा) वि^०, सम्^०.

अतत्^१ - तत् ऋ ६, ६१, ९.

अतमान^१ - नम् क २, ३८, ३;
- नाः ऋ ६, ९, २

अति- वि^०.

अतिथि^१ - थय शौ ९, ७, ६, पै
१६, ११६, १, - थये तै ५, २,
२, ४; मै १, ५, ७, काठ ७, ५.

१९, १२; क ५, ४, ३१, २, - थि
क १, ७३, १, १२८, ४, २, २, ८,
३, २, २, ४, १, २०, ४०, ५, ५, १,

८, ९, ३, ५, ४, ५, १८ १, ६, २, ७,
४, २, ७, ८, ४, ९, ३; ४२, ४; ८,
[१९, ८ (८४, १)], १०३, १२^१,

१०, ११, २; †मा १०, २४, १२,
१४, ३४, ३३, २६; †का ११, ७,
४, १३, १, १५, ३, ५, ३२, १,

१६, †तै १, ६, १२, २, ६; ८, १५,
२, २, ५, १२, ४, ४, २, १, ५, ३, २,

प्रमाणं नागुदात्त इति (तु. ३अणु- अपि)। कथमित्युच्यते।
यदा हि किञ्चित् विप. क्रिवि. भावयितुमिष्यते तदा तस्य
स्वरूपस्थस्यैव नपुंसकवचने रूपं प्रयुज्यते। अतो न विप.
इत्यत्र क्रिवि. इत्यत्र च सौवर कोऽपि त्रिवेकं कर्तुमिष्ट.
स्यादिति भूयो विविचन्तु विविच^१।

^१ विप. (धी-). स्त्रियां ङीन् प्र नित्स्वरश्च (तु.
पा ४, १, ७३, ६, १, १९७)।

^२ अङ्गुल्यात्मकविशेषविशेषवाचकं द्र.। शेष नापू.
टि द्र.।

^३ ग्रन्थान्तर आद्यन्तोभयस्वरोपलब्धिवशात् इमनिन्-
इमनिचौ प्र. यथायोगं द्र. (तु. वैप२)।

^४ तसि प्र. तत्स्वरश्च (तु. पावा ५, ४, ४४)।

^५ विप. (ग्रीवा-, तण्डुल-)। आतिशायनिक इष्टन् प्र.
नित्स्वरश्च (पा ५, ३, ५५, ६, १, १९७)।

^६ पाठः? ष्ठा. इति शोधः।

^७ विप. (अङ्गार-, । पुरस्ताद् हवीयस्- । पशु-)।
इयसुन् प्र. (पा ५, ३, ५७)। स्वरः एपू टि द्र.।

^८ प्रकृत्यर्थवैशिष्ट्ये कः प्र. (तु. पा ५, ४, २८)।
^९ वा. क्रिवि. द्र.। ^{१०} नाप. (सूक्ष्म-रूप-)।

^{११} = धान्य-विशेष-। उन् प्र. नित्स्वरश्च (पाठ १, ९;
पा ६, १, १९७)।

^{१२} नाप. (स्त्री-योनि-)। णू इति सप्त १ द्र.। शेष नाउ टि द्र.

^{१३} सपा णू <> णौ (शाश्रौ १२, २४, १) इति
परस्परं पाप्मे। २अणु वैप४ द्र.।

^{१४} = पवित्रस्य सूक्ष्म-च्छिद्र-। औणादिक वन् प्र.
(पाठ १, १५२) नित्स्वरश्च।

^{१५} वैतु. वै सा. अङ्गुलि- इति ?

^{१६} नाप. (। चक्रस्याऽक्षाभिर्गमननिरोधार्थ-। कील-)।
इण् प्र. (पावा ३, ३, १०८)। तत्स्वर।

^{१७} = (उपचारात्) शकट- इति G.W. प्रमृ.; संप्राम-
इति स्क वे. सा. (तु. निघ २, १७)।

^{१८} यक्र शत- शानचो- शपश्च निघाते (पा ६, १, १८६)
धास्व. पूर्वावस्थः।

^{१९} नाप. (अभ्यागत-)। कर्तरि इधिन् प्र. (पाठ ४, २) नित्-
स्वरश्च। पक्षान्तरे या ४, ५ प्रमृ. <अ (<अभी। मि ✓इ।)

+ तिथि- इति (वैतु. लोकमात्रगो वाद- नव-पूर्वो बस. इति।
नासौ वेदे चारितार्थयितुमलम्। स्वरावुपपत्तेः)।

^{२०} सपा. कौ १, ११० जै १, १२, ४ अतिथिम् इति पाप्मे।

†मै २,६,१२,७,१०, ४,११,१;
१२, २९, १४, १५, †काठ २,
१५, ८, १६, १५, ८; १६, ८,
१०, ३४, १४, †क २५, १; कौ
१, ८५†, ३७२, जै १, ९, ५†,
३९, ३, शौ ७, २२, १, ७७, ९†;
९, ७, ४, ८, ७, १०, ६, ४, १५,
१०, १, ११, १, १२, २, १३, १,
३, ५, ७, ९, ११, पै १६, ४२, ४,
११२, १०, ११३, १०, १२, ४१,
७, २०, ५, २, -†थिम् क्र १, ४४,
४, ५८, ६, १२७, ८, ८, २३, २५],
[१८६, ३, ८, (१९, ८) ८४, १],
२, ४, १, ३, ३, ८, २६, २, ४, २, ७,
५, ८, २, ६, ७, १, १५, १, ४, ६,
१६, ४२, ७, ३, ५, ८, ४४, १, ७४,
१, १०३, १०, १०, १, ५, ९, २, १,
१२२, १; १२४, ३; मा ३, १, ७,
२४, १२, ३०, ३३, ८, का ३, १,
१, ७, १०, १; १३, ३, १; ३२, १,
८, तै १, ४, १३, १, ३, ५, ११, ५,
४, २, ३, १, मै १, ३, १५, २, ७,
१०; ३, ७, ९, ४, १०, ३, काठ
४, ५, ७, १२, १५, १२; १६, १०,
३९, १४, क ३, ५, ६, २, कौ १,
५, ६७, ८७; ११०†, २, ४९०,
५९४, ९१४, जै १, १, ५, ७, ५,
९, ७, १२, ४†, ३, ३८, ४, ४८,
१०; ४, १५, ७; -थीन् क्र ५,

५०, ३, शौ ९, ६, ३, १०, ८;
११, ५, पै १६, १११, ३, ११५,
४, ११६, ९; -थीनाम् तै ५, २,
२, ३, मै ४, ८, १, काठ १९,
१२, क ३१, २, शौ ९, ७, १३,
पै १६, ११३, ६, -थे क्र ८,
७४, ७, -थे मा ५, १; का ५,
१, १; तै १, २, १०, १, ६, २, १,
२, मै १, २, ६, ३, ७, ९; काठ २,
८, २४, ८, ३०, १; क २, २,
३८, १, ४६, ४; शौ ९, ८,
१-६, पै १६, ११३, ७-९, -थौ
शौ ९, ८, ८ [°थि- ?प्रिय°,
मित्र°]

आतिथ्य^१ - -थ्यम् क्र १,
७६, ३, ४, ४, १०, ५, २८, २, मा
५, १, का ५, १, १, †तै १, २,
१०, १३, १४, ४†; २, २, ५, ५;
५, २, २, ४; ६, २, १, १, २, ४,
७, ७, ५, १५, १, †मै १, २, ६, ९,
९, ८, ३, ७, ९, ९, ८, २, ९, १, ४,
११, ५†, †काठ २, ८, ६, ६,
११†, २१, ८, १०, २४, ८, ९, ९,
क २, २, ३८, १, †पै ९, १२,
३, -थ्यस्य तै ६, २, १, ३, ४,
मै ३, ७, ९, -थगात् मै ३, ९,
१, -थे क्र ४, ३३, ७; काठ
३४, १४.

आतिथ्य-रूप^२ - -पम् मा

१९, १४, का २१, २, ३
†अतिथि-ग्व^३ - -ग्वम् क्र १, ५३,
१०; ११२, १४, ४, २६, ३, ६, १८,
१३, ८, ५३, २; १०, ४८, ८, खि
३, ५, २, शौ २०, २१, १०,
-ग्वस्य क्र १, ५३, ८, २, १४,
७, ६, ४७, २२, शौ २०, २१, ८,
-ग्वाय क्र १, ५१, ६; १३०,
७, ६, २६, १३, ७, १९, ८, शौ
२०, ३७, ८.

आतिथ्यग्व^४ - -ग्वे क्र ८,
६८, १६; १७.

अतिथि-पति^५ - -ति मै ४, ८,
१, काठ ३०, १, क ४६, ४, शौ
९, ६, ३, ७, १; ११, ५; पै १६
१११, ३, ११२, ५; ११६, ९.

†अतिथि(न् >)नी^६ - -नी क्र
१०, ६८, ३, शौ २०, १६, ३.

†अत्क^७ - -त्कः क्र ८, ४१, ७;
-त्कम् क्र १, ९५, ७, १२२, २, ४,
१६, १३, १८, ५, ५, ७४, ५, ६,
२९, १३, १०, १२३, ७, ९, ६९, ४,
१०, ४९, ३, ९५, ८, ९९, ९, कौ
२, ७२२, ११९३, ११९७, जै ३,
५९, १४, पै ८, १४, ७, १५, १२,
५, -त्कान् क्र ५, ५५, ६, -त्के
क्र ९, १०१, १८, १०७, १३, कौ
२, ११८, ७३७, जै ३, १२, ५, ४,
२६, २, -त्के क्र २, ३५, १४, ६,

१) पामे. अतिथि. क्र ८, १०३, १२ द्र. ।

२) तादर्थ्ये ण्य प्र. उखं. (पा ५, ४, २६) । तत्स्वर ।

३) सकृत् सपा. तै ५, ४, ६, १ भागधेयम् इति पामे ।

४) षस. सामान्य. समासस्वर (पा ६, १, २२३) ।

५) व्यय. (दिवोदास-) । उस उप. < ✓ गम् वा
✓ गा वा (वैतु. पुत्र-ग्वन्, न्व-ग्वन् प्रभृ. बम इति
विवेकः द्र.) ।

६) तस्याऽपत्यमित्यर्थे ण् प्र. (पा ४, १, ९२) तत्स्वरश्च ।

७) तस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १८) ।

१) अतिथि- इत्यनेन समानार्थं प्राप्ति. प्र. भेद इति सा.

(तु. MW.) । अतिथि- इत्यनो मत्वर्थे प्र. इत्यपरो वादः
(तु GRN. NW) । पूर्वे कल्प औणादिक इथिनिच्
प्र. चित्स्वरश्च । उत्तरे तु मत्वर्थीय इनि प्र. तादृष्टिम्
तत्स्वरश्चेति विवेकः । स्त्रियां ङीष् प्र तस्य च पितृवात्
निघाते स्वरस्तदवस्थ इति दिक् ।

१) = रूप-, वज्र-, आयुध- [क्र ६, ३३, ३], व्यप. [क्र १०,
४९, ३ प्रभृ.] । इण्भी- (पा ३, ४३) इति कन् प्र.,
नित्स्वरश्च (पा ६, १, १९७) ।

३३,३.
 अत्य- -न्य क्र १,५०,१,५८,२,
 ६५,३, १४९,३, १९०,४,२,४,
 ४, ३,२,३, ३८,१,५,३०,१४.
 ६ २,८,४,५, ७,२४,५ ८,५०,
 [(४९, ५) ५] ९, ३२,३; ४३,
 १,५,६६,२३, [७६,१, ७७,५],
 ८०,३, ८१,२, ८२,२, ८५, ५,
 ८३[३(५०,१०)], २६,४४,९३,
 १, ९६,१५, २०,९७,१८, ४५.
 १०, ६, २, ७६, २, ९६, १०,
 १४४,१, खि ३, २,५, मा २२,
 १९, ३३, ७५†; का २४ ६,१,
 ३२, ६, ६; तै ७, १, १२,१,
 मै ३,१२,४, ४,१४,१५†; काठ
 ४१, ३, †कौ १, ५३८, ५,५८,
 २, १२०, ५७८, ६६८, ९६५,
 ११२४, †जै १, ५५, ६, ५७,
 ५, ३,४७, ४, ५५, ९, ६,२०,
 १०, २७ ५; शौ २०,३१, ५†,
 -†त्यम् क्र १,५२, १,६४, ६,
 १०९, [८, १३५ ५], १३०, ६,

३, १,३, २२,१, ५ २५ ६, ४४,
 ३, ७,३,५, ९,६,५, ८५, ७, मा
 १२,४७; का १३,४,३, तै ३,१,
 ११,७; ४,२,४,२, मै २ ७,११,
 ४,११,१, काठ २,१५, १६,११
 क २५,२ कौ १, ३५७, जै १,
 ३९ ८, -त्यम् क्र १,१८०,२,
 -त्या क्र ४,२, ३, -†त्या क्र
 १, १६३, १०, १७७,२, १८१,
 २, ३,५६,२, ५,३१,९, ५९,३,
 ६,४४, १९, ९,१३,६, ८७, ५,
 मा २९,२१, का ३१,३, १०, तै
 ४,६,७,४, काठ ४६, ३, कौ २,
 ५४१, जै ३, ४२,८, -†त्याम्
 क्र १,१२६ ४,२,३८,३,३,३२,
 ६, ३४, ९, शौ २०, ११, ९,
 -त्याम् क्र ३,७, ९ -†त्याम्:
 क्र ७,५६, १६, ९,४६,१, ९७,
 २०, तै ४,३, १३,७, मै ४,१०,
 ५, काठ २१,१३; -त्येन क्र २,
 ३४,१३, -त्यै: क्र ६,३२,५
 अति, ती^१ -तय: क्र १०,१५,९,

-ति: मा २४, ३४, का २६,
 ७, ४, मै ३, १४, १५, -ती^१
 तै ५,५, १३ १, काठ ४७, ३
 ?अत एत^१ पै १६,५,२,२.
 ?अन कर्तु^१ पै ४,११,५.
 ?अ-तण्डाल^१ -लम् पै १५,१८,१
 अतत्- ✓अत् द्र.
 ?†अ-तथा^१ -था क्र १,८२,१, कौ
 १,४१६; जै १,४०,८.
 †अ-तन्द्र, न्द्रा^१ -न्द्र क्र १,७२,७,७,
 १०,५, ८,६०, १५, कौ १,४६,
 जै १,५,२, शौ ११, ६, २४,
 १३, २, २८, ४२, पै १६, २३,
 ४६, १८, २३, ५, -न्द्रम् पै ९,
 १२, ९, १०, २, ९, -न्द्रा क्र ८,
 २, १८, कौ २, ७१, जै ३, ७, ९,
 शौ २०, १८, ३, -न्द्रास: क्र १,
 ९५, २, ४, ६, १२, तै १, २, १४,
 ५, मै ४, ११, ५, काठ ६, ११,
 पै ८, १४, २
 †अ-तपस्विन्- -स्वी काठ ३४, ९
 अ-तप्त^१ -स: शौ ९, ५, ६, पै १६,

१) विप. ([गमनशील- वेगवन्-] सन्ति- प्रभृ.), नाप
 (अश्व- [तु. निघ १, १४ या छ. १४ प्रभृ.])। कृत्यस्वरूप कर्तव्य
 औणादिको यत् प्र.। अण्वा अत्- इत्यस्मान् क्तिबन्तान्
 तादित् यत् प्र.। उभयथाऽपि यतोऽनादीय स्वर।

२) =पक्षि-विशेष-। कर्तरि इण् प्र. (पावा ३, ३, १०८,
 यद्वा पाठ ४, १३१) तत्स्वरथ। कृदिकारात् (पाग ४, १,
 ४५) इति छीप्।

३) सपा. 'न्ति <> 'ती' इति पामे.।

४) यत् एवमथ इति शोध (तु सपा. शौ १०, १, २८
 पै १६, ३७, ९)।

५) 'येनेमे द्यावापृथिव्यत् कर्तु' इति मत पाठस्य म्याने
 'थिवी यत् क्रतु' इति शोध द्र।

६) कदाचिद् उप. ✓तण्ड + आलच् प्र. (पाठ १,
 ११६, भोड २, ३, १०० उठ.) स्यात्। अथवाऽसमस्तं
 प्राति स्यद् ✓अत् इत्यस्मान्। तद् विन्ययम्।

७) तथा > तथा नाथा. भवति क्तिबन्त-। तत्. कृद्-इत्से

पुन क्तिपि तथा- इति प्राति भवति। तस्य तस नञ्-
 पूर्वत्वे नञ्स्वर (पा ६, २, २) इतीवाऽनुमं प्रधान सा.
 व्याचष्टे। अर्वाचामपीदृक् एवाऽभिप्रायो भवति, वैतु.
 वे स्क. विव तथा (<✓तन् + लुङि मपु१) इति
 व्याचक्षते। अस्मिन् कल्पे माङ्-योगेऽङागमाऽभावश्च
 तिङ्ङितङ्ङः (पा ८, १, २८) इति निघातश्च
 विमृश्यौ द्र.।

८) विप (अग्नि-देव-, युवति- प्रभृ.)। तस. नञ्स्वर। उप.
 <✓तन्द्र। -न्द्रम् इति द्वि१ सत् वा. किंवि द्र।

९) समासस्वरौ नापू. टि द्र.। १) अत्रात्रायवचनादेव तप्य-
 मानस्याऽपि तापाऽभावान्मिमांसाऽऽदर्श रमिप्रता स्यात्। परि
 कप्र. पार्थक्यवचन- अत इति पञ्चम्यन्तेनाऽभिर्भवद्-।
 W. त्वन्यथामना सन् पाठविकृति शङ्कमान परि चेद्
 अतप्या इत्येवं परि✓तप् + लुङि रूप वष्टि। तत्र
 अवता इति दीर्घाऽऽकारवत्पाठं प्रदर्शयन् किञ्चित्
 मूको. साक्ष्यमपि प्रोदलकं भवेत् (तु. पाण्डु टि)। 'तताच्

१७, १८	†अ-नन्-यस् ^{b,f} -व्यान ^g क ५, ३३, १, ७, १००, ५, मै ४, १०, १	१, ५८, २, १, ४, ७, १०
†अ-नन्-तन् ^a - नन् क १, ८३, १, ५, १२, २, २२, १, ५, १२, २, २०, १, ५, १२, २, २०, १	काठ ६, १०, कौ २, १०६, जै ४, २३, ६	अतसी ^k - सीनाम् क ८, ३, ३१, शौ २०, ५०, १
अ-तप्यमा(न>)ता ^b - ने क १, १८, ४	अ-तस्() एतद- द्र.	१/अतमायु > अतमायु, यथा ^l -
१/अ-तमन् ^c - मन् प १०, ६, १०	१/अतस ^h - से क १, १६९, ३१ ^l	-य क २, १९, ६, -यथा क १, ६३, ६
अतमान- ✓अन् द्र	२/अतस ^j - मम् क ४, ६, ६, ८, ६०, ७, मा १३, १०, का १४, १, १०, तै १, २, १४, २, मै २, ७, १५, काठ १६, १५, क २५, ६, -मस्य क ३, ७, ३, -सा क १०, ८९, ५, तै २, २, १०, ३, -सानि क २, ४, ७, -सेषु क १०, १६-२०, ९ ^p , २३,	अ-तस्कर ^m - रम् शौ १२, १, १७, प १७, ५, ५
अ-तमेरु ^{b,j} - रु मा १, २३, का १, ८, २		अति क १, ८१, १, ५ ⁿ , १०२, ८ ⁿ , १३५, ६ ⁿ , १४१, १३०, १८२, ३ १८३, ८ ⁿ , २, २, १० ^q , १११, २१, १५, १०, १६-२०, ९ ^p , २३,
१/अतर्हि ^e प ११, ५, ११		
अ-तवीयस् ^{b,f} - व्यान तै २, २, १०, ५ [†]		

चरोरयतस नन्नुत्कामत् अज इत्यत्र चमत्काराऽऽधि-
क्यस्य तु संभाव्यमानत्वात् यानि एव साधीयमी भौलिकी
श्रुति स्यादिति मतं भवति ।

^a) = [अपरिपक्व-] मोम- । वम प्रप प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^b) तस. नन्-चर (पा ६, २, २) ।

^c) पाठ १/एप < ✓तम् ।

^d) वि[†] (यज्ञ-, प्रजा-) । उप < ✓तम् + एह. प्र.
उसं (पा ३, ३, १) ।

^e) उत्तर्णीन् इति BKA शोध (तु. सपा शौ ८, १, २४
उत्तु ऋषीन् इति पाभे) । ^f) एप < ✓तु ।

^g) रुपा °वीयान् < > °व्यान् इति पाभे ।

^h) नाप (गुल्मादि-) ।

ⁱ) पाठ 'अतसै' इति शोध (तु सस्य टि. शुशुक्वान्) ।

^j) भाप (अभ्यर्थना-, स्तुति-, प्राति-) । ✓अन्
[प्र.पणे, याचने] + असच् प्र. चित्स्वरश्च (पा ३, ११७ पा ६, १, १६३) ।

^k) गौरादित्वात् स्त्रियां ङीष् प्र (पा ४, १, ४१) तत्-
स्वरश्च । अ-सि- इति स्वतन्त्रम् अभिच्-प्रत्ययान्तम् पुं.
प्राति. इत्येवमपि मतं भवति (तु PW प्रभृ. वैतु ORN.) ।

^l) विप ([समाश्रयणीय, य-, अभ्यर्थनीय, या-] इन्-इ-ऊति-) ।
नाधा कप्रङ्ङन्ताद् भावकर्मणो कृत्यसजातीयो यल् प्र. ।
अकारलोपे (पा ६, ४, ४८) प्र. पूर्वस्वर (पा ६, १, १९३) । यद्वा
सर्वप्रातिपदकेभ्यः (पावा ३, १, ११) इत्याचार्ये क्विप्
✓अतस इति नाधा. भवेत् । ततः पूर्ववद् भावकर्मणो
कृत्यसजातीय. (पा ६, ४, ५५) इत्यत्र लब्धसंकेत आरयः

प्र. इति । इह तावद् अतो लोपे प्र स्वर । यत्तु PW
GW ✓अतसाय् इत्येवं लुप्तान्त्याकारन्या निश्चय-
मन्येना तद् आर्धधातुक्विपयत्वप्रवेशान् प्राक्तरायो प्राकृत-
दशायामपलक्षणमिव स्यात् । केचिद् अतसी- इत्यस्य
तद्धितवृत्त्याऽपि व्याचिख्यासवो भवेयुः (तु ORN MW
NW) । एवमपि तादृशे आरये प्र प्राति पुंवद्भावे
निष्पादनकार स्वरसंकेतश्च । अथानि सा ✓अन् +
अ (उपजन) + सारय प्र इत्येवमनुसंधान आगमानु-
दात्तत्वं चादाय आदिस्वरनया सौवरी स्थिति समाधान
प्रौढयेत (तु स्क वे, वैतु. स्क [पक्षे] < नञ् +
✓तस इति)

^m) विप (पथेन्-) । वम. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

ⁿ) विद्वम् इति द्वि युक्त कप्र. (वैतु वै. सा.
अति... ववक्षिष इति, स्क किउ. इति च) ।

^o) 'यथा सूरौ मिहम् अति यथा स्यात्तथा निस्तनुयात्
तथा वयमपि विद्वान् अति यथा स्यात्तथा निस्तनुयाम'
इति मन्त्रस्वारस्ये कप्र । यद्वा 'यथा सूर- अति
(तराम्) मिहं निस्तनुयात्तथा वयमपि विद्वान् अति
(तरा) निस्तनुयाम' इत्यर्थे अव्य क्विप् (वैतु GW.
MW प्रभृ. अतिनिष्ठतन्वु इति द्रयुपसृष्टावपलक्षण
स्वरायामाग्रहोऽप्रशस्त द्र) ।

^p) न- इति द्वि युक्तः कप्र. (तु सरथ टि. भृगः;
वैतु PW प्रभृ. गतिरिति) ।

^q) अन्त्यान् इति द्वि. युक्तः कप्र (तु PW. प्रभृ.,
वैतु. सा. GW. अति... चित्तयेम इति) ।

१५^a, २८, १, ३, १०,
७०, ४, ३६, ९०, ५, १, ९^d,

६, १०, ५^g, १०, ५^f, [१६,
२०^g (४५, २०)] १८,

७^h, ७, ३३, २, ८२, ११ⁱ,
८, १, ३३^j, २, ३४^k, २४, २^l,

^a) अन्यान् इति (आक्षिप्तया) द्वि. युक्त कप्र (तु. पैत्रा [४, १^a], भा [१, ८, २२, २] सा. च, वैतु. वै. उ. म PW GW प्रमृ. अति ** अर्द्धात् इति) ।

^b) अतिविराजनाऽऽत्मकया पिण्डीभूतया क्रिययाऽग्नेः कर्तृतया संबन्धे संभवत्यपि स्त्रिधा कर्मोभूषितानां तया-ऽकर्मिकया क्रियया संबन्धस्याऽसंभाव्यमानत्वात् तदंशेना-ऽतिक्रमणमत्रेण तत्संबन्धस्य स्फुटत्वाच्च कप्र योग इत्येव साधीयो भवति । तेन कर्तृकर्मणोर् उक्तसंबन्धयोर् यथायथं सुसाधत्वात् (वैतु. GW. पूर्वोणाख्यातेन गतित्वेन योगमिच्छन् चिन्त्य) ।

^c) जनात् इति द्वि. युक्त कप्र ।

^d) सस्थ प्र. एषि टि. द. ।

^e) अति... अभिसृज्जि इति द्विगुपमृष्टो योग इति सा. । तत्र । अतेश्चाऽभेदोभयोरपि पृथगन्वयस्यौलभ्यात् तथात्वे एव च श्रुतिस्वरस्य प्रतीति । श्रुत्याऽभावोऽभेदपसर्गेनरत्वे ज्ञापको भवेत्त्युक्तचरम् ।

^f) धन्वानि इति द्वि. युक्त कप्र (तु. सस्थ धन्व टि. यत्र [१ⁱ नि आ-अ] राट् इति शोध ; वैतु. GW. प्रमृ. अति... राट् इति) ।

^g) विश्वपार्थिवपदार्थातिक्रमणकर्तृ रयेर्दाशनक्रियाया न त्वतिदाशनक्रियायाः कर्मभावो विवक्षितो भवति (तु. वै. सा., वैतु. GW. अति * दाशत् इति योगम् इत्याह तच्चिन्त्यम्) ।

^h) अत्रोत्तराऽऽख्यातेनोपसर्गतया अति प्रसर्ज्ज इति योगं यत् वै. सा. GW. प्रमृ. च आहुस्तत्र । तथात्वे गतिद्वये प्रथमगतिनिधानेन भाव्यम् । लक्षणेन लक्ष्यानु-विधायिना भाव्यमिति कृत्वोक्तलक्षणस्य काचित्कोऽपवादो-ऽप्यनुज्ञेय इति चेत् । सत्यं, गत्यन्तराऽभाव यथोक्तं तथैव कर्तव्यम् । इह त्वन्वयस्याऽपरस्य सुलभत्वादपार्थ-स्तादृश प्रयास स्यात् । कोऽसावपरोऽन्वय इति चेद्, उच्यते । अति अत्र कप्र. । 'सानुषाणां जुनिम(=जनिमानि) अति अतिक्रम्य यथा स्यात् तथा (क्वि) इन्द्रो मज्जुना-ऽमत्यैन च नृणां (अन्यत्र देवानां जनिमस्त्वित्यर्थ) प्रसर्ज्ज प्रमृतो बभूव' इत्याकारकेऽन्वयेऽतिक्रमणात्मकमर्थमति-रिचयाऽन्वय प्रसरणाऽऽत्मकस्याप्यर्थस्य सद्भाव-विशेष. द. ।

ⁱ) शोधः सपा. वनुष्यति (<✓वन्) इत्यत्र टि. द. ;

वैतु. या [५, २] वै प्रमृ. अति... वनुष्यति इति. PW. GW प्रमृ. अति इत्यस्य गत्यभाव इति ।

^j) यदत्र वै सा तावनुमत्तरिश्च प्राञ्चोऽथार्वाञ्च अति-दासत् इत्युपमृष्टो क्रियामाहुस्तत्र । ह्ययोगेरासङ्गस्य दानस्तुतावेतच्च छाज्यते यथाऽन्यकर्तृक-दानमात्रामति-कम्य तत्कर्तृकं दानं प्रवर्तत इति । अन्यान् इति कर्म-पदमतिक्रमणक्रियाया विषयतामापनुमर्हति न त्वतिदान-क्रियाया । आसङ्गो ह्यन्यान् सकलान् दातृनतिक्रम्य ततो-ऽन्येभ्यो दानमात्रेभ्य एव ददाति । अनया विधया सत्य-प्यत्रातिदानस्य प्रामाण्यकृते तस्य सामान्याश्रुतेश्च तदव-यवभूताया अतिक्रमण-क्रियाया कर्मरदस्य विस्पष्टश्रुतेश्च पूर्वपदीभाववशाद् गौणीभूतादतिक्रमणार्थान् कर्मप्रवच-नीयतया प्रयोगेऽनेर मुख्य एवातिक्रमणार्थं साधीयानिति प्रतिभाति ।

^k) विश्वा इति द्वितीय-पादस्थ पदम् एतानि इत्यनेन प्रथमपादस्थेन पदेन समानाधिकरण्येन निनीषु सा. अति = अतिशयित इत्येवं व्याचष्टे । तदरुचिरे भवति । अते तत्प्रातीयानामपरेषा च शब्दानां यथास्वं विशेषणतया प्रयोगानर्हत्वात् । यदपि GW. अतिशृण्वे इति योगमाह तदप्यपलक्षणं भवति । ययोगे तिङ्-निघाताभावे अतिना निहतेन हि भाव्यम् (पा ८, १, ६६; ७१) । नहि काऽत्र गतिरिति चेत् । उक्तपूर्वेति । कासाविति । 'विश्वा (=विश्वानि) अति (=अतिशयितो यथा स्यात् तथा)' इत्येवमेतद् अवान्तरवाक्यं सत् क्वि. भवेदिति । इन्द्रस्य विश्वातिशयित्वश्रावणे मन्त्रस्य स्वारस्यात् तस्य च प्रकारान्तरेण तु साधत्वाद् गतीधितुमिष्टस्य अते गतीतरत्वं विरह्य गत्यन्तराऽभाव इति यावत् ।

^l) अति... दाशति इत्युपसर्गभावमपरे वदन्ति । तथात्वे मघोनामनिदाशनकर्मताऽऽपद्येत । न चेष्टाऽऽपति-रिति वाच्यम् । अन्यथात्वात् । तथाहि मघवान इह दाशन कर्तृतया न तु दाशन-संप्रदानतया श्राव्यन्ते । किन्तु इत्युच्यते । तत एतदेवाऽऽगच्छति यदत्र सर्वेषा-मिन्द्रभिन्नानां दातृणामपेक्षयेन्द्रस्य दानं गरीय इत्ये-तदर्थस्य विवक्षितत्वात् तेषां सर्वेषामिन्द्रभिन्नानां दातृ-णामतिक्रमणक्रियाया एव न तु पराभिप्रेताऽतिदाशन-क्रियायाः कर्मता स्यादिति । तेन च अतेः प्राधान्येन

६२, २^a, ६९, १४^b, ९,
८, ५, १७, ५^c, ६३, ४^d, ६६,
२८^e ८६, ३१^f, ४७^g, १०,
३३, ९, ४४, १^h, ७५, १, ७७,
२, ८६, २, ९३, ६, १२६,
१-३०, ४, ५ⁱ, ६^j, ७, १२, १४,

९४, २, ८, ५, ७, ३, १^k, १०, १,
१५, ९^l, १९, १^m, मा १०, १७,
२६, ३ⁿ, का ११, ६, १,
२८, २, १^o, तै १, ८, १४, २,
२२, २^p, २, २, ९, २^q, १०, २
८, १२, ४^r, ५^s, ७^t, ५,

४, ४^u, १२, ३^v, ४, २, ११, १^w,
५, १, ५, ५^x, १०, ३^y, ४, ७, ७^z, ७,
२, ३, ६, १^{aa}, ६, १, ८, १^{ab}, १^{ac}, ७,
२, ७, ४^{ad}, ५, मै १, ८, ६^{ae}, ७^{af}, ७^{ag},
२, ५, १^{ah}, ६, ११, ३, २, ५,
५, १, ७, ६^{ai}, ४, ४, ५, ६,

निर्देशस्याऽपेक्षितत्वात् गतित्वेनोपसर्गनाभावो नाऽऽदर-
णीय इति तत्त्वं द्र ।

५) मा वर्णकद्वयेन व्याचक्षाण प्रथमे वर्णके अति
गतिमह । तत्र । तथात्वे हि गतेर्गती निघातोऽभवि-
ष्यत् (पा ८, १, ७०) । अपरं च । प्रवर्धन नामाऽकर्मा-
का क्रिया भवति । तत्कर्तुं श्रुतिगोचरकर्माभूतपदार्था-
न्तराऽतिक्रमण-श्रुतिश्च समानत्वेऽप्युक्तपदार्थान्तरजात-
स्याऽतिवर्धनक्रियाया कर्मभावस्याऽनभिप्रेतत्वाद् उप-
सर्गबन्धनाऽस्माऽऽख्यातस्य सकर्मकत्वं स्याद् इत्यपि
वक्तुमशक्यं द्र । अत अते कप्र. अन्वये तस्यार्थेन
तत्कर्माभूतार्थं संपिण्डीभाव्य क्रिवि. वाक्येऽन्वयो
द्र । अनया द्विषैव GW अयत्र गन्तव्यमुशानुपेक्ष्य ।
एवंविधामु गतिद्वयाभासवतीषु श्रुतिषु सर्वत्रैवमेव अत्या-
दय कप्र गति-प्रतिरूपकमात्रा सस्वरत्वाच्च भवेयुरिति
यथायथ न्यायमामान्यं चरितार्थयितव्यम इति दिक् ।

६) द्विष इति द्वि. युक्त कप्र. ।

७) रोचन्ता इति द्वि. युक्त कप्र (तु सा., वैतु GW
MW अति .. रोहन् इति) ।

८) अभि इतीव सा पठेति संभाव्यते ।

९) पवित्रम् इति द्वि. युक्त कप्र. ।

१) पवित्राऽतिक्रमणस्य प्रयाणे कारणतामुपेयुषो मुख्य-
त्वेन समर्पणमुचितमिति कृत्वाऽपेक्षितार्थवचन कप्र. द्र ।
गतित्वेन समस्तक्रियाङ्गतामस्य प्रतिपिपादयिषुस्ततो-
ऽतिक्रमणस्य प्राधान्येन संप्रत्यय च तिरोद्धापयिषु
सा चिन्त्य । यथात्रयमपि गतित्वपक्षेऽभ्युपगम्यमानेऽपि
प्रात्ययि इत्येवं व्याचक्षाणोऽसौ विपर्यस्त-पदकमः द्र ।
सोमकर्तृकस्य प्रयाणस्य पवित्राऽतिक्रमणाऽनुवर्तित्व-स्वा-
भावाद् अतिप्रैति इत्येवं वक्तुमुचितत्वादिति दिक् ।

२) नापू टि दिशा यनि. न्याय्यत्वे सिद्धे गतिर्वा कप्र
वेत्तव्यं चिन्त्यत्वमात्र. सा. । यच्च स्वव्याख्यान इह
प्र इत्युपसर्गस्य समावेशमेव न करोति तत्प्रात्ययौ भूयश्चोद्य
इति । वै. प्र...अति...यमिति इति मन्वानो नितरामुपेक्ष्य ।

वैप१-१२

५) अति (=अत्यन्तम) ...प्रत्वक्षाण इत्येवं पृथग्
अव्यये स्यादित्येक कल्प । अति(क्रामंदच)** प्रत्वक्षाणः
चेत्यर्थाऽनुगमाद् अति-प्र✓त्वक्ष इति द्वितीय कल्प ।
विश्वा सुहांसि...प्रत्वक्षाण (तानि) अति(कर्म्य) *
आयानु इत्येवम अति-आ✓या इति तृतीय कल्प
(तु उद्गी.) । तदेव श्रयमाणपदमं विनाविकल्प-सुमिक्षे
यत् वे. सा. अति (गच्छति) इत्याक्षेपान्तरं बाह्यमुद्धेताम्,
तद् अन्यथा-सिद्धं मन्त्रस्वारम्यविरुद्धं च द्र ।

१) अति, मदेम (तैब्रा ३, ६, १३, १ च) > सपा मा
२८, १२ का ३०, २, १ तैब्रा २, ६, १०, १ अत्यगात्
इति पाभे. ।

२) त्वा इति द्वि. युक्तः कप्र । सपा शौ २०, १३०, १४
?अभि इति पाभे. (तु. टि. विदत् शौ २०, १३०, १६) ।

३) तु. सस्थ टि *खिदस*, *खुदस ।

४) तु टि क्र २, २३, १५ ।

५) अत्यन्त वाऽतिक्रमणं वा यथा स्यात्तयेति प्र✓युञ्
इत्यस्य विशेषणतायामव्ययतया प्रयोगः द्र । परकृताभिचारा-
पेक्षया चाऽयं कप्र. अस्ति । तस्य च कर्मणो गम्यत्वाद्
अते अव्ययत्व न तु कर्मप्रवचनीयवमुक्तं भवतीति
विवेक द्र. ।

६) तु. मै २, ४, ३^१ इत्यत्र समानप्रकरणे अति इति
प्र इति चोपसर्गद्वययुक्तमुत्तरमाख्यातं श्रावितं भवति ।
अत एव तत्र प्रथमो गतिर्निहत. (तु. पा ८, १, ७० [तु.
सस्थ. टि. प्र✓यम् > यच्छ.] ।

७) तु. टि. क्र ७, ८२, १ ।

८) अन्याऽतिक्रमणे वृत्तेर्मुख्यत्वान् कप्र. भवति (वैतु.
भा. गतित्वेन संबन्धमिच्छुः यदत्र ✓मिद् = ✓मिह
इतीवाऽभिप्रेति तद् भ्रान्तमिव द्र.) ।

९) विशम् इति द्वि. युक्त कप्र. ।

१०) सपा. अति प्रयुङ्क्ते > काठ ३०, ३ अतिप्रयुङ्क्ते
इति पाभे ।

११) शोधः सस्थ. जिनाति टि द्र. ।

८^०; १२, ४^०, १३, ८^०, १४,
४^०, काठ ४, १६^०, ११,
५^०, १२, ५, १५, ७, १९,
३॥, १०^०, १३^०, २०, १४^०,
२१, १०^०, ४०, ११^०, क
॥३०, १, ८^०, ४८, ५, १^०,
१००, ३१२^०, १२६^०, २, ५३२,
१^०, १११, ४, ३२, १०^०, ४१,
८^०, ३, ४१, ८, ४, ६, १^०, शौ ४,
३४, ४, ८, ५, १^०, १०, १,
१६^०, १८, १, ३८^०, १२०,
९०, ११^०, ९४, १^०, १०७,
१३, १२६, ०, १२७, ७९,
पै ५ ३१, ६^०, १२९, १-३^०, ४,
५^०, ६^०, ७, ६, २०, ४, १५^०, २०,
१३, ५, १४, १६, २७, ९, ३६,
६^०, ५१, ६^०, १७, १५, ४^०,
१९, ३९, ८^०.

अति ✓ काश् > अ(ति >) ती-

काश्^० - शा^० तै ६, १, १, ४^०.

पै ४, ४०, ३, -शात् तै १, ०,
०, ०, मै १, ०, ०, काठ २, ३, क १,
१५, -शात् तै ६, १, १, १^०

अति-कु, कृत्व^० - कुत्वम्^० मा ३०,

००, -कृत्वम् का ३४, ४, ४

अति ✓ कृ, अतिकरोति तै ६, ६, ०, १^०.† अति^० 'चक्रम् > मा १०,

१०, ५, शौ १८, १, ३३

? अतिकृत्वम्^० पै १, ५५, ४अति-कृश^० - शम् मा ३० २०, का
३४, ४, ४अति कृष्ण^० - णम् मा ३०, २०, का
३४, ४, ४.

अति ✓ क्रम्, > क्राम्, ॥ अतिक्रामति

तै ७, २, ७, १, मै १, ५, ११, ३, ८,

१, ४, १, १४, काठ ६, ४, ८, ८,

३०, ३, क ४, ३, ७, २, ४६, ६,

॥ अति - क्रामति तै २, ४, १, ४,

काठ ७, ९, १०, ७, क ५, ८,

अतिक्रामामि पै ९, २२, २६,

अति क्रामामि तै ३, ५, ३, १,

अति - क्राम शौ २, ११, १-५,

पै १, ५, ७, ५, ॥ अत्यक्रामत् तै

६, ०, ४, २, मै ३, ८, ३, काठ ८,

५, २५, २, क ७, १, ३८, ५,

॥ अति - अक्रामत् काठ ६, ६,

क ४, ५, अतिक्रामन् पै २०, १९,

४, अति - क्रामेत् मै १, ६, ८

अतिक्रामेत् क्र १, १०५, ६

अत्यक्रमीत् ऋ ९, ६९, ४, खि

४, ९, ४^०, तै ५, ७, २४, १^०, ६, ०,

४, २॥, काठ २५, २॥, क ३८,

५॥, १^०, २, ७२०, १^०, ३,

५९, १४, अति अक्रमीत् ऋ

९, ४५, ४, ॥ मै १, ६, ७, १०,

१७^०, † अति अक्रमु ऋ १०,

९७, १०, मा १२, ८४, का १३,

६, १०, तै ४, २, ६, ३, मै २, ७,

१३, ४, १४, ६^०, काठ १६, १३,

क २५, ४, पै ११, ६, ११, अति-

अ) अति-दीयन्ते इति यत्रोपसृष्टा क्रियेति केषां चिदभि-
प्रायो भवति । तत्र । परिधिस्थानं य-मरुत्वतीयऽति-
क्रमणार्थस्य प्रसह्य विवक्षितत्वात् । तथा विधा च विवक्षा
प्राधान्येन कप. एव अत्र निर्दिष्टौ सुसाधा द्र. । इहाऽति-
क्रमणक्रियाया विषयस्य दानकर्तृसंप्रदानोभयविलक्षण-
तयातिक्रान्तभावसमर्पणद्वारा क्रिवि अन्वये द्र. ।

b) तु. टि. क्र ७, ८२, १ ।

c) तु. टि. खि ५, ७, ३, १ ।

d) तु. टि. क्र २, २३, १५ ।

e) अतिशयेऽर्थे स्वाद्य ।

f) विशम् इति द्वि युक्तः कप ।

g) तु. टि. क्र १, ८१, ५ ।

h) तु. टि. क्र ८, ९९, १४ ।

i) सपा. क्र १ ८०, ८ अनु इति पाभे ।

j) तु. टि. क्र ८, २४ २ ।

k) तु. टि. क्र १०, ४४, १ ।

l) सपा. शौ ६, १२२, २ काक १३२ : ९४ तैमा ३,

६, ० अनु इति पाभे ।

m) पर्वतान्, गिरीन् इति द्वि युक्तः कप द्र ।

n) नाप. [प्रकाश- (तु. सा ० [आपथो १०, ९, ८]
प्रभ), रन्ध्र- (द्वार-)] । गस उप घञन्ते कृति थायादि-
स्वर पूष च दीर्घ. (पा ६, ०, १४४, ३, १२३) ।

o) सपा. काठ २३, १ क ३५, ७ अतीरोका इति पाभे ।

p) सपा. मै ३, ६, १ काठ २२ १३ अतीरोकान् इति पाभे ।

q) विप. (लोमरहित-] पशु-) । प्रास. पूष प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, २) । उप. = अ-केश- ।

r) सपा. तैमा ३, ४, १९, १ अतिश्लक्ष्णम् इति पाभे ।

s) सा. व्रतम् इत्येतेन पदेनैकपद्यमिच्छन् स्वरतश्चिन्त्यः ।

t) पा ठ^० इत् किल त्वम् इत्याकारकारय मूलतः पद-
त्रयाय सतोऽयं विकारः स्यात् (तु. शौ १, ३४, ४) ।
शोध सस्थ. वावनः टि द्र ।

u) समासस्वरौ अति-कु, कृत्व- टि. द्र ।

v) सपा. मा ११, २२ प्रभ. उदक्रमीत् इति पाभे ।

w) सपा. काठ ४५, १६ अभ्यक्रमीत् इति पाभे ।

x) सपा. काठ ३६, ११ अति - अगात् इति पाभे ।

क्रमिष्टम् ऋ १, १८२, ३.	क्षामत् शौ ७, ६५, ११ ^६ .	अत्यगात् ^१ मा २८, १२, का ३०,
अति-क्रमे ^१ ऋ १, १०४, १६	अति✓क्षर, अतिक्षरन्ति ऋ ५,	२, १, अति - अगात् ^१ काठ ३६,
॥अति-क्रम्य ^१ तै ६, २, ३, ३, मै	६६, ५, अत्यक्षरत् ^१ मै २, ५, ७ ^१ ,	११, अतिगा ^१ तै ३, २, ५, ४ ^१ ,
१, १०, १८, ३, ८, १, काठ २५,	अत्यक्षरन् ऋ ९, ६३, १५	अति...अगाम् मा ५, ४२, का
१, ३६, १२; क ३८, ४, पै १४,	अति...अक्षा ^३ ऋ ९, ४३, ५	५, १०, २, तै १, २, ५, १, ६, ३, ३,
३, २७ ^१ [°क्रम्य अन °].	अति-क्षि(प्र>)प्रा ^३ - प्रा तै २, १, १,	१, मै १, २, १४, ३, ९, २, काठ
१॥अति-क्रान्त ^१ - न्त काठ ७, ९,	१॥.	३, २, २६, ३, क २, ९.
१०, ७, २०, ६ ^१ , २१, २, ४ ^१ , २२,	अति✓खन् > अति-खा(त >) ता ^१ -	अति✓गाह, अतिगाहेत् ऋ ९, ६७,
१० ^१ , ३१, ११, क ३१, ८ ^१ , १७,	- ता तै २, ६, ४, २॥.	२०, ८६, २६, काठ २३, ६ ^१ ,
१९ ^१ , ३५, ४ ^१ , ४७, ११, - न्ता	॥अति-खे(य>) या - या काठ २५,	अतिगाहेत् काठ २३, ६ ^१ , १॥अति
काठ २१, ४, क ३१, १९	४, क ३९, १.	गाहेमहि ऋ २, [७, ३ (३, २७,
२अति-क्रान्त ^१ - न्त खि २, १४, ५	अति✓ख्या, अत्यख्यत् शौ १०,	३)], काठ ३५, १२, क ४८, १२.
अति-क्रामत् ^१ - मन्त शौ १२, २,	१०, १५, पै १६, १०८, ५,	अति✓गुर्, अति - जुगुयात् ऋ १,
२८, २९ ^१ , पै १७, ३२, ८,	अतिख्य ऋ १, ४, ३, ८, ६५, ९,	१७३, २.
- ॥मन्तम् काठ ८, ५, क ७, १	कौ २, ४३९, जै ३, ३३, १३, शौ	१अ-तिग्म ^१ - ग्मम् पै ५, २७, २.
अतिक्रामन्ती ^१ - न्ती खि ५,	२०, ५७, ३, ६८, ३, अतिख्यतम्	अति✓ग्रह > ॥अति-प्राह ^१ - ह्यः
२२, ७, शौ २०, १३६, ६	ऋ ८, २२, १४, ७३, १०	काठ ३३, ४ ^१ , - ह्याः तै ४, ७, ७, २,
अति✓कुर् > अति-कुष्ट ^१ - धाय मा	अति✓गा, अति जिगाति ^१ ऋ ९,	६, ६, ८, १ ^१ , २ ^१ , ७, ५, १, ६, मै
३०, ५, का ३४, १, ५	१४, ६	१, ११, ९, ४, ७, ३ ^१ , काठ १४, ९,
अति✓क्षम् > क्षाम ^१ , अति	अतिगोष्म पै ५, ६, ८	२९, ७ ^१ ; ३०, ५, ७, ३३, ४ ^१ , क

^१) गस केनन्त-कृत् प्रकृतिस्वर (पा ६, १, १९७, २, १३९)।

^२) गस उप ल्यबन्त प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, १९३, २, १३९)।

^३) इह प्र. प्रादित्वेऽपि नोपसर्गत्वम् । उप वर्तिन्या क्रियया साक्षान्तिर्बन्धाभावान् । अत एव गतिरनन्तर (पा ६, २, ४९) इति न प्रवर्तते । अत्र उप. कर्तरि क्त । एनम् इति पदं च पूर्व इत्यनेनान्वितं द्र. इति दिक् (तु तत्रैव अस्य पश्चाद् इति एनेन सङ्घ इति च)।

^४) सपा. मै ३, २, ६ अति...स्यात् इति पाभे ।

^५) गस. उप कर्तरि क्ते प्रवृद्धादित्वादन्तोदात्त (पा ६, २, १४७)।

^६) गस उप. शता प्र स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)।

^७) सपा पै १७, ३२, ९ अपक्रामन्त इति पाभे ।

^८) अतिक्रामन्ती इति [खि] मुपा. स्वरश्चिन्त्य गतिकारक- (पा ६, २, १३९) इति स्वरेण तद्-बाधात् । स्थिया ङीप् पित्वाञ्जिघाते स्वरेऽविशेष ।

^९) कर्मणि कान्तेऽनन्तरगतिस्वर (पा ६, २, ४९)।

^{१०}) वैतु. सा ✓क्षे > क्षाम- > ✓क्षामि इति ।

^{११}) = सपा. वउ ४६१ १५ मना २, १। पै २०, ३२, ८ अधि...क्षामत् इति, तैआ १०, १, १६ अति... अति...क्षामत् इति च पाभे., ऋ १, ९९, १, च विभे.।

^{१२}) सपा तै २, १, ७, १ पुरापत्, पुरापत् इति काठ १३, ८^१ अस्ववत् इति च पाभे.।

^{१३}) तु वे, वैतु. सा. गतिमनादायेव व्याचष्टे ।

^{१४}) प्रास. पूप् प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २)।

^{१५}) तु वे, वैतु. गव्या इति संहितसुलभं कर्म परित्यज्य अंशम् इत्यव्याहरन् सा. चिन्त्य ।

^{१६}) तु टि अति खि ५, ७, ३, १।

^{१७}) पाभे अति - अक्रमीत् मै १, १०, १७।

^{१८}) = सपा. काश्रौ ९, १२, ४ माश्रौ २, ४, १, ३५। वैताश्रौ १९, १८ अभिगाः इति पाभे ।

^{१९}) सपा. मै ३, ६, ९ अवगाहेत्, अवगाहेत् इति पाभे ।

^{२०}) पाठ^१ यनि वा स्याद् अति-न्मम् इति वा स्यात् किमप्यन्यद् वा ।

^{२१}) गस उप. ण्यत् प्र. तित्स्वर स च प्रकृत्या (पा ६, १, १८५, २, १३९)।

(तर), (अति) तर^a में २, १०,
५, शौ २, ६, ५, अति^b (तर),
(अति)तर^a काठ १८, १६^b,
क २९, ४, अति ..तर पै २,
८९, २, अतितराणि शौ ४, ३५,
१-६, अति^c अतरन शौ ४,
३५, २, †अति तरेम क्र ३, २७,
[३(२, ७, ३)], मै ४, ११, २,
काठ ४०, १४, †अति तरेम
क्र ८, ४२, ३, तै १, २, २, २,
मै १, २, २, क १, १५, जै ४,
१, ९.
अतितरुष्व पै २, ८९, १.
अतितत्रति^d शौ १९, ३६, २
अति तुतुर्याम क्र ५, ४५,
११.

अति^e तारिषत् क्र ८, १९, १४,
अति^f अतारीत् शौ १३, २,
३४, २०, १०७, १२, पै १८, २४,
१, अति^g अतारिम क्र ८, १३,
२१.
अति-तर^h - र पै २, ८९, १, ३, ५,
५, २१, ४.
अति-ता(र्थ >) यौⁱ - र्या^j शौ ८,
२, २७
अति-तितिवृत्^k - र्यास क्र १,
३६, ७
अतिथि-प्रभृ, अतिथिनी- ✓ अन द.
अति ✓ दम्भ > अति-दम्भ - अन^l
आतिदम्भ^m - म्म पै १६, ७२,
५
अति ✓ दम्भ > दासि, अतिदासय प

१६, १४६, २ⁿ.
अति ✓ दह, अत्यदहत् तै ५, २,
५, २, १०, ३.
अतिधक्षति तै ५, ५, २, ४,
अतिधक्षति मै ३, २, ४, ६, ८,
काठ ८, २, क ६, ७, अति ..
धक्षति तै ५, ५, २, ३, मै १, ६,
३, अतिध्राक्^o तै १, १, ८, १
अति-दद्यमा(न >) ना - ना तै ५,
५, २, ३.
अति-शहृ^p - हात् तै ५, २, ५, २,
१०, २, काठ २०, ३, ९, क ३१,
५, ११. [०ह - अन^q]
अति ✓ दा, अतिदद्यात्^r मै ४, ६, ८, १.
अति ✓ दिव् > अति-दीव्य > व्या^s
क्र १०, ४२, ९ⁿ.

^a) यमु शास्त्राभेदेन स्वरभेदः सुवच । तथाहि, मै
आख्यातं सस्वरं भवति । शौ. च तदेव निहितमिति
विवेकः । शौ. अपि निघात एकेषा मूळशोणानामभिमतो
नैकेषामित्यपरो विवेकः । तदत्र कतरे कतरोपपत्तिरिति
विचारः । हि च (पा ८, १, ३४) इति हिना योगे
तिङ्छन्त न निहन्येनेति मै. निघाताभावे पूर्वोपपत्तिः ।
पूर्वसूत्राद् अप्रातिलोम्ये इत्यस्यानुवृत्तेर् अत्र हेर् अव-
धारणार्थत्वात् तस्य च प्रातिलोम्य-भिन्नत्वाद् हि-योगे न
निघात इति यावत् । अथ विश्व-द्वारताऽतितरणार्थमुद्यो-
ज्यमानत्वाद् अग्नस्तेन तद्वृत्त कर्माऽमर्ष-वशेषयुक्ते-
नैव क्रियेततरामिति अत्राऽमर्षवचन इति कृत्वा प्राति-
लोम्य-विषयस्य सद्भावाद्वा प्रवृत्तस्य सुत्रस्य प्रत्युदाहरण-
विषयता द्र. । अनावेव चाऽपरोपपत्तिः शौ. पाक्षिके
निघाते वाच्येति दिक् (तु अति ✓ चर > अनिचर) ।
तर इति शंपा. सात पाठ ? यनि. शोध (तु
मै २, १०, ५) ।

^b) SIM अति कप्र. आह । तच्चिन्त्यम् । पूर्वार्थे
निहादीना पार्थक्येन निर्दिष्टानामुत्तरार्थे सामान्येन
तस्या एवाऽतितरणक्रियाया विषयीभावयितव्यत्वेन विश्वा
दुरितं इत्येवं श्रावितत्वात् सैवोपसृष्टा क्रियाऽवश्यमत्र
पुनरुपादेयेति तत्त्वम् । अनुपसृष्टस्य ✓ तृ इत्यस्याऽभीष्टा-
ऽतितरणार्थेऽशक्तत्वादिति भावः ।

^c) श्लुच्च शङ्चेति विकरणद्वयमाह सा. ।

^d) विर (तकमनः, मणि-) । गस कर्तैरि अच् प्र (पा ३,
१, १३४) ।

^e) गस उप ण्यदन्ते स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^f) पाभे. अतिजीव्या द्र ।

^g) समामस्वरौ नापू द्र. । उ१. लिट कसु । तरणेऽतिक्र-
मणार्थस्य स्वरूपत एव विद्यमानत्वात् तदर्थोक्तिशय इह
गल्यर्थ इति कृत्वा सा तमर्थमाह ।

^h) प्रजादित्वात् स्वार्थे अण् प्र. (पा ५, ४, ३८) ।

ⁱ) सपा शौ १२, १०, ६ उपदामय इति पाभे. ।

^j) = सपा तैब्रा ३, २, ८, ६ आपश्रौ १, २५, ९ ।
माश्रौ १, २, ३, २८ विनैत् इति काश २, २, १, ९ हिनस्ति
इति, मा १, २२ का १, ८, ३ काठ १, ८, ३१, ७, क १, ८,
४७, ७ माश १, १, २, १२ हिंसीत् इति च पाभे. ।

^k) गस उप घञन्ते कृति थाथादि-स्वर ।

^l) अत्राऽतिक्रमणात्मकस्याऽत्यर्थस्य सामान्येन विव-
क्षितत्वाद् अतिक्रमणीयविशेषस्य गम्यमानत्वाद् आगम्या-
तार्थेन च पिण्डीभावेन प्रदर्शितत्वाद् अने गतित्वं सुस्थमिव
भवति (तु टि अति क्र ८, १, ३३) ।

^m) गस उप. ल्यबन्तकृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १,
१९३, २, १३६) । साहितिको दीर्घः ।

ⁿ) सपा शौ ७, ५२, ६, २०, ८९, ९ अतिदीवा इति पाभे. ।

अति-दिग्- -दिग्. प १६, ९९, ७

अति-दीर्घ- -वम् मा ३०, २०, का ३४, ४, ४

‡अति-दीर्घन्- -वा शौ ७, ५०, ६, २०, ८९, ९

? अतिदुष्मा प १७, १५, ८

अति-दुग्- -रम् पै २, ०४, १, ५०, २०, १८, ६, -॥ रे काठ ८, १०, क ७, ६

अति/दृग् > अति-दृश्न- अन्°.

अतिद्भुत- अन्°.

अति/द्र, अतिद्रव क्र १०, १४, १०, शौ १०, ९, ८, ९, १८, २, ११†, पै १६, १३६, ८, ९.

अति-द्रव्- -वान् काठ २७, ७.

[°व- अन्]

अति-द्रुत°- -त मा १९, ३१, का

२१, १, ३१, तै १, ८, २१, १, मै ३, ११, ७, काठ १२, ९, शौ ६,

५१, १९, -तस्य काठ १०, ५.

[°त- अन्°]

अति/धा > अति-हित°- -तम् क्र

१०, १८१, २, शौ ७, ५५, ३, १८, २, २६, पै २०, १०, ६

अति/धाव, ‡अति-धावति क्र

९, ३, २, कौ २, ६११, जै ३, ४९, ५, अतिधावत् शौ ५, ८, ४, पै ७, १८, ४

अति/ध्वस्, अतिध्वसन्^१ क्र ८,

५५, ५, खि ३, ७, ५

अति/निद्, अतिनेदन्ति, अति^१

नेदन्ति तै १, ६, ८, १, मै १, ४, १०, कठ ३२, ७, अत्यनेदत् मै ३, १०, ४.

अति-नेद- अन्°.

अति/नी, ‡अतिनयति काठ २६, २१,

क ४०, ५१; अति...नयसि क्र

६, ४५, ६, अतिनयत् क्र १०, ६३, १३, ‡अति...नयाति शौ

३, ११, ३, २०, ९६, ८, पै १,

६२, ३, अति (नयत्) ऋ ६,

६१, ९, अति...नय क्र १, ४२,

७, १०, १३३, ६, अत्यनयन् पै

१४, १, ९, अति...अनयन्^१ मा

१०, १, का ११, २, १, तै १, ८,

११, १, काठ १५, ६, अति...

^१) ग्राम. पप स्वर (पा ६, २, -).

^२) ममामस्वरौ नाप् टि द्र । यत्त्विह सा गम इति कृत्वा अति/दिक् इत्यतः कृन्-प्रत्ययमुत्पादयेत् । तन्मन्दमिव भवेत् । तथात्वे हि गत्युत्तरकृन्-प्रकृतिस्वरं भाव्यम् (पा ६, २, १३९) । यत्र खलु गत्यर्थधात्वर्थयो संपिण्डनयोरिव सनोर् नामीभाव कृतोत्तिपादयिषिनो भवति तत्रैव गम. गत्युत्तरकृन्-प्रकृतिस्वरश्च भवति । यत्र तावत् धात्वर्थमात्रस्य नामीभूतस्य सप्त प्राद्यर्थविशेषैर् अनुरञ्जनमिष्यते तत्र प्रास पूष प्रकृतिस्वरश्च द्र । इत्येवप्रकारक प्रतिपद स्वरानुरोधान् सुलभानुमानो विवेक ।

^३) सपा. अप ११, १, ५ विदूरम् इति पाभे ।

^४) गम. उप भावे अप् प्र । थायादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

^५) गम उप कर्मणि कान्ते गतिस्वरः (पा ६, २, ४९) ।

^६) = सपा. माश १२, ७, ३, ९, १० तैत्रा २, ६, १, २ आपश्रौ १९, १, १९ प्रष्ट. । मा १०, ३१ का ११, १०, ८ प्रष्ट. माश ५५, ४, २२ अतिस्तुत इति, पै १९, ४३, ४ अधिस्तुत. इति च पाभे. , BC PW अति हुत इति?

^७) तु. सा, वैतु सुपा. पपा. च अति द्रुत. इति द्वे पदे इति मन्वानौ चिन्त्यौ भवतः ।

^८) सपा. पै ७, १८, ५ अतिस्तुत इति पाभे ।

^९) अत्रैकस्य चकारस्य लोप । उत्तरत्र चनु इत्यत्र च इति न इति च पदद्वयं द्र । तथा च सति अतिध्वसन्

इत्यस्या क्रियाया निघाताभाव (पा ८, १, ६३) । ननु तत्र प्रथमाया क्रियाया विषय (पा ८, १, ५९) प्रकृते चैकैगद्वितीया क्रियोपलभ्यत इति चेत् । सत्यम् । एका क्रियोपलभ्यतेऽपरा च गम्यते । चक्षुषा च संनशे न (भवन्ति) इत्याक्षेपस्य सुलभत्वादित्यर्थः । तां गम्यमानां किल क्रियामपेक्ष्यं प्रथमा क्रिया निष्प्रत्यूहं निघाताभाववती स्यादिति किमु वक्तव्यम् । ननु पा ८, १, ५७ इत्यत्रोत्तरवर्ति-चन-योगे तिङो निघाताभावस्य शिष्टत्वान् कथमसौ सरल पन्था नाभिरुचित इति चेच् चोदनाया पुन प्रसूतिस्तदुच्यते । प्रथमं तावत् चनु इत्यस्येह तिङा नास्त्येव योगः । चक्षुषा इति पदेन तत्संबन्धस्वारस्यात् । अन्यच्च । गतिपूर्वश्चात्र तिङ् वर्तते तत्र चागतित्वविशेषणं प्रादायि । अतो नार्थ तच्छासनविषय इति संक्षेपः । अयं च घातु श-विकरणो विकरणस्वर (तु GW MW प्रष्ट.)

^१) पृथिव्या उपरि नेतव्यमिति कृत्वा पूर्वस्मिन् वाक्ये अति/नी इति श्रूयते । यत उत्तरे च वाक्येऽन्तरिक्षस्य मध्यतो नेयमिति कृत्वा अपि/नी इति श्रूयत इत्येवं यथाश्रुतिविवेक सुगम द्र (वेतु. उभयत्रोपरिभाववैशिष्ट्यो-न्नयनक्रियायास्तन्मात्रिक. पाभे. क ४०, ५, संटि च) ।

^२) सपा. क्र १०, १६१, ३ शतं, नयाति इति पाभे ।

^३) अर्द्धनिमित्तभूताभिरुदेवा इन्द्रं तथा समर्थयन्ति यथासौ शत्रून् अतिगच्छतीत्यर्थस्य श्रुतिस्वारस्यसंगते उ अन्यथा-वादित्वशङ्कया हेयः स. चाऽन्ते गतित्वं विस्पष्टमनुवदन्

अनयन् मै २,६,८ ॥ अतिनयेत् ॥ अति ✓ पद्, > पादि, अतिपद्यते
काठ ३५, १६, क ४८, १४
अति नयत् तै ५, ७, २, ३^१, शौ
६, ११०, २, प ५, ६, ६, अत्यनन्त,
अत्यनैषम् मै १, ८, ७^१ ॥
॥ अति-नीय^१ मै ३, ६, ६^२.
० अति-नेतृ^३ - तार ऋ १०,
१२६, ६, प ५, ३९, ६
अति-नेनीयमान^४ - न ऋ ६, ४७,
१६.
अति ✓ नु, नू > नावि, अतिनावयेत्
तै ६, ३, ४, ४^१ ॥
अति ✓ नुद् > अति-नुत्त^५ - त्तः शौ
८, ७, १५
अति ✓ पत् (गतौ), † अति पसिम,
> मा^६ ऋ १, १०७, २०, १०२,
२७३, जै ३, २३, ५

मै २, १, १०, काठ १०, ५, अति-
पद्यते मै २, १, १०, काठ ६ ८^१,
१०, ५^२; क ४, ७^१
अतिपादयति तै २, २, २, १, ५,
४, अतिपादयति मै २, १, १०,
अतिपादयेत् तै २, २, २, १^३.
अति-पत्तोमः^४ मै २, ४, ५
अति-पन्न^५ - न्नै तै ६, ३, ४, ८
[°न्न - ३न°]
अति-पाद - दान् काठ ३३, ६
[°द - अन्°].
अति-पाद्य^६ तै २, २, ७, ४.
अति ✓ पद्, अतिपद्यति शौ ४, ५, २,
१३, १, ४५, प ४, ६, २, १८, १९,
५; अतिपद्यन्ति शौ ४, १६, ४,
पै ५, ३२, २, † अति पद्यसि ऋ

१, ९४, ७, प १२, १, ७ अति-
पद्यामि शौ १८, २, ३०, अति-
पद् मै ८, ११, ७
अति-पद्म^७ - इय प १०, ६, ११,
- इयम् शौ ११, २, १७ प १६,
१०५, ७
अति-पद्मन् - इयन् प ८, १९, १
अति-पारयु - अति ✓ पू द्र.
अति ✓ पू, अतिपद्यते तै ६, ५, ११, ४
॥ अतिपद्यते मै २, ४, १, काठ १२,
१०, † अति पद्यते ऋ २, १०६,
१३, कौ १, ५७६ २, १२३, जै १,
५८, ११, ३, ५, ५ १२, ७, अति
पद्यते^८ ऋ ९, १७, ४, † अति
पद्यताम्^९ कौ १, ५३५ जै १,
५७, ३, † अति पद्यस्व ऋ ९, २,
११, ३६, २, कौ २, ३८७, जै ३,

प्राह्य इति विवेकस्तद्वत्तदृष्टीना सुलभः स्यात् ।

^१) = मपा मत्रा २, १, ९ पाण्य ३, १, २ । काठ १३, १५
अनयन् इति, माथौ १, ६, ४, २१ नयत् इति पाभे ।

^२) गम ल्यबन्त-कृत-स्वर ।

^३) गस उप कर्तरि नृन् प्र । कृत-स्वर प्रकृत्या (पा
६, १, १९७, २, १३९) । 'देवा अस्मान् दुरितानि द्विष-
श्चातिक्रम्य नयन्तु' इत्याकारकस्यान्वयस्य ध्रुविस्वारग्य-
संवादित्वात् सुलभत्व द्र । यत्तिवह मा. 'दुरिता अस्मान्
अतिनयन्तु' इत्याह । तत्र दुरितान्य् अतिनयनस्य प्रधानं
कर्मोतास्मान् इत्येतदाकारक संदेहोपि जायते । तत्र
विपरीता प्रतीतिर्माभूद् दुरितान्येव प्रधानकर्मायाऽति-
नीयेरन्वित्यत्र तस्यैवोत्तरपाठस्य द्विद्-विषयस्य विनगम-
कत्वात् । यत्तु मन्त्रस्य पूर्वार्धे सा न इति अस्मदः
शसि रूपम् ष३ इत्येवं कल्पयाञ्चकार तद् असमर्थत्वाद्
हेयम् । न ह्येकं शब्दरूपं पूर्वार्धे षष्ठीरूपतयोत्तरार्धे च
द्वितीयारूपतयाऽनुगमयितुमुपलभ्येत । ननु भाष्यकर्तुस्नाह्य-
बलात्कारमनुमानस्यावश्यं केनापि हेतुविशेषेण भाव्य-
मिति चेत् । सत्यम् । अत्रयं तेन भाव्यम् । परं बुभूषतापि
तेन सद्धेतुनैव भाव्यमित्यपि त्वावश्यकं द्र । यथा च नासौ
सद्धेतुरित्यत्र ति(रस्>)रो ✓ नी इत्यस्यैतदेव स्थलं द्र ।

^४) यङि उप. शानजन्त-कृत-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १,

१८६, २, १३९) ।

^५) कर्मणि क्ते अनन्तरगतिस्वर । रदाभ्याम् (पा ८,
२, ४२) इति धात्वन्तदकारस्य निष्ठातकारस्य च नत्वप्राप्तौ
नुद्विदोन्द- (पा ८, २, ५६) इति विकल्पः द्र ।

^६) अतिक्रमण-विषयोऽपि सन् सूर्यस्तदतिक्रमणाऽनन्तरं
प्राप्तव्यात् सेमादभिन्न इतीव यत् सा अभिप्रेति, तत्र ।
अन्याऽतिक्रमणेनाऽन्यस्य प्राप्तेर्दर्शनात् । ननु नैव सा
अति गतिमतिक्रमण जग्राहेति चेत्, तर्हि तथाऽकुर्वाणो
नैव शोभनं चकारेति वच्म । अतिक्रमणाऽर्थादिन्यत्राऽस्ते-
रगित्वे प्रमाणाऽभावात् । न चैतदेव प्रमाणं भवेदिति
वाच्यम् । सूर्यमतिक्रम्य ततोऽपि परस्तात् पतनस्य संगत-
तरत्वात् तेन चाऽर्थान्तरस्याऽनेपक्षितत्वाद् अप्रमाणिकाऽ-
र्थकल्पनाया वैयर्थ्यात् । एवं नाऽत्र परः इत्येतन् सूर्यस्य
विशेषणपरं भवितुमर्हेत् । यथा च क्विपि एवैतद् भवेत्तथा द्र ।

^७) सग अतिपद्येत् <> अतिपादयेत् इति पाभे ।

^८) गस तोसुञ्जन्ने कृति पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

^९) समासस्वरयो कृते तु टि १ अति-क्रान्तः ।

^{१०}) गस ल्यबन्ते कृति उप. प्रकृतिस्वरम् ।

^{११}) इयो > इय, उ इति पदच्छेदः द्र ।

^{१२}) गस. उप. षाः प्र. उलं. (पा ३, १ १३७) । कृतस्वरः

प्रकृत्या ।

^{१३}) सपा. परस्परं पाभे ।

३१,७ अतिपवेत^a काठ १२,१०॥
 अन्यपविष्ट^b मै २,३,९॥, अति
 ...अपाविषु क्र ९, ६०,०
 अति-पुवमान^c - न क्र ९,
 ३०,४
 अति-पवित - नस्य काठ १२,९॥
 अति-पुवमान^c - नम मै २,१,१^d
 अति-(उ >)पुवप^d - प पे १३,३,
 १४
 अति ✓ पृ, पृ > पारि, अतिपिप्रति
 क्र ७,६६,५ कौ २, ७ २ ज
 ३,४६,८, अति पिपृथ क्र १०,
 ३५, १४, अति पिपृथ क्र २,
 २७,७, अति...पिपृथ क्र ८,
 १८,१७
 अति पविषन् मै ३, ० ४
 अति...पविषन् क्र ३, ००, ४,
 ५, २५ ९, ७, ९७, ४, १०, ६३,
 ६ लि ४,०,७ जे ४, २८, ४१,

अति... पविषन् क्र ८, ६७, ०
 १०, ९८७, [१-५], लि ४, १४,
 १, ५, ४, ६० ७^e तै ४, २, ५, २,
 मै २, ७, १० ४, १०, ६, काठ
 १६, १० १७, १६, १८१, २१,
 १३१ क २५, ३, जै २, ७, २,
 ३^f १३, ३२, १-३, शौ १६,
 ३४, १-५, ७, ६५, १, ५ ५, २७,
 ८१, १९, ४५, १ ४१, २०, ३२,
 ८१, ४०, ४, अति^g पविषन्
 क्र १, ९९, १, अति(पविषन्) लि
 ४, २, ७, अति...पारिषत् क्र
 १०, ९६, ८^h, शौ २०, ३१, ३१,
 अतिपविषन् क्र ७, ४०, ४^h, अति-
 पविषन् क्र ४, ३९, १, अतिपविष
 पै ४, २९, ८१^h, अतिपविष^h क्र १,
 ९७, ८, शौ ४, ३३, ८, अति-
 पविष क्र ५, ३, ११, ४, ९^h, ७, २३,
 २, ८, ९७, १५^h, ९, ७०, १०^h, मै

४, १०, ११, शौ २०, १२, २,
 अति पविष क्र ३, १५, ३,
 अ(? अ) तिपविष क्र ५, ७३,
 ८ⁱ, अति पविष क्र ८, २६,
 ५, अति...पविष क्र ८, ८३, ३
 अति...पारयाति क्र ८, १६,
 [११ (६९, १४)], जै ४, ५,
 ४, शौ २०, ४६, २, अतिपारय, या
 क्र ९, ७०, ९, शौ १७, १,
 २५, २६, पै १८, ३२, ८, ९,
 अति...पारय क्र १, ९७, ७,
 [१८९, २ (१०, ५६, ७)], तै १, १,
 १४, ४; मै ४, १०, १, शौ ४, ३३,
 ७, १९, ५०, २, पै ४, २९, ७, १४,
 ४, १२, (अति)पारय मै ४, १४, ३१
 अति पारयथ क्र २, ३४, १५
 अत्यपीपरत्^m पै १८, ३२, ८, ९,
 अत्यपीपर^m शौ १७, १, २५, २६
 अति-पारयⁿ - च क्र ६, ४७, ७

^a) सपा अतिपवेत <> अतिपुवमानम् इति पाभे ।

^b) गप शानन्नन-कृत्स्वर. प्रकृत्या (पा ६ २, १३९) ।

^c) गम. कानजन्त-कृत्स्वर. प्रकृत्या (पा ६ १, १६३, २, १३९) ।

^d) प्राप्ता (पावा २, २, १८) इति ।

^e) सपा कौ ४, ६, ७^e अति...स्वर्त् इति पाभे ।

^f) यदयोगे तिङो निष्ठाभावः । तु वे वैतु सा यद् अनुगृह्यमाणानसंबन्धं व्याचष्टे तत्र संस्कार-च्युतिरेव बीजं स्यात् ।

^g) व्याख्याने शाब्दिक-सामान्यात् परस्मैपदोऽनुबद्धौ वे सा चेति प्रतीयते (तु. क्र १०, ९६, ८ इत्यत्रापि तद्वाच्ये) ।

^h) सपा अतिपविष <> अतिपविष इति पाभे ।

ⁱ) तु वे वैतु सा. अस्मद्वाच्यानां दुरिताऽतिक्रमण-प्रयोज्यकर्तृत्वात् विवक्षा-स्वारस्याद् यत् दुरितानामेवाऽ-तिक्रमण-प्रयोज्यकर्तृत्वमाह, तत्राऽवश्यं तदीय-प्रमादः । दुरिताऽतिक्रम्य-पदार्थाऽन्तराऽश्रुतेरिति दिक् ।

^j) यत्तु वे. सा. 'अतीत्य पारय' इत्येवं व्याचक्षाते, तत्र निष्ठा-मन्तर्भावाऽतिपायातिगम्य पारयेत्याकारकोऽर्थः द्र. ।

अत्येतुः पारं गन्तुश्चैकव्यक्तित्वाद् अत्ययनपारगमनोभय-भावेकाश्रयस्य प्रयोज्यकर्तृत्वमिमायादिति दिक् ।

^k) तु वे, वैतु सा. 'दुरिता यतीत्य पारय' इति यथा व्याचष्टे, तथा विपरीतार्थप्रतीतिर् जायेत । येषां पारणं विवक्षितं, तेषामेव दुरिताऽतिगमनस्य विवक्षितत्वात् कश्चिन् दुरिताऽतिक्रमण कृतवान् अन्यान् काश्चिन् पारयेदित्यस्याऽयुक्तत्वाद् दुरिताऽतिगमनं चिकीर्षतां तत्-प्रयाजकतया देवताया शिश्नावयिषितत्वं द्र ।

^l) समुद्राति पविष इत्यत्र समुद्रा । अति इत्येव यत् पपा. भवति, तत्र तत्-साधुवं प्रति सदेहो भवति । उदात्त-वति तिङि परतो गतेर्निष्ठातस्य संभाव्यमानत्वात् तथा-त्वाऽनुवादिनि पदविभागे बाधकाऽभावाच्च (पा ८, १, ७१, २, ५) ।

^m) सपा. अत्यपीपरत् <> अत्यपीपर. इति पाभे ।

ⁿ) गस उप सोपसर्गादपि श प्र. डसं (पा ३, १, १३८ [तु. पपा स्क वे द. G. W. प्रभु ; वैतु. सा. आख्यातमिति । तत्र । तथात्वे तिङो निष्ठातस्य प्राप्तत्वात् तदभावे प्रमाणाऽभावाच्च]) । गत्युत्तरकृत् प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १३९) ।

अति-प्र✓किन्(गने) ^a , प्र ^b अति चेकित क्र १, ५, ३	अति-प्र✓युज्, अतिप्रयुङ्क्ते काठ १०, १, ३०, ३, क ४६, ६, ६	२, २५, १, मै ४, १८, १०.
अति-प्र✓क्षर, अति ^c प्र ^d अक्षा क्र २, ६६, २८	अति ^e प्रयुङ्क्ते मै २, १, ७॥ अति ^f प्रयुक्त तै ४, ३, ११, ४ ^३ , मै २, १३, १०, काठ ३९, १० ^३ , अति ^g प्रायुक्त मै २, १, ७	अति-प्र✓स्था, > तिष्ठ, अति ^h प्र तिष्ठ क्र ८, ६०, १६ ^१ अति ⁱ प्र ^j तस्थो क्र १, ६४, १३ ^१
अतिप्रखिदस ^b लि ५, १९, १	अति-प्र✓रिच्, अति ^k रिचि- चाये ^l क्र १, १०९, ६, तै ४, २, ११, १, मै ४, १०, ८, काठ ४, १५	अति-प्र✓स्यद्, न्द्, प्र ^m अति ⁿ असिष्यद् क्र २, ३०, ४
अति-प्र✓च्यु, अतिप्रच्येवत काठ ८, ८, क ७, २	अति-प्र✓श्रु, अति ^o श्रु यत् क्र ८, १३, ६.	अति-प्र✓प्रु, अत्यप्रवत् तै ७, १, १, २, अति ^p अप्रवत् तै ७, १, १, ३
अति-प्र✓त्वक्ष > अति-प्रत्व- क्षणे ^q - ण क्र १०, ४४, १	अति-प्र✓श्रु > श्रु, अतिप्रश्रुव- यत् क्र ८, १३, ६.	अति-प्र(प्र✓द), प्र ^r अत्येषि क्र ५, १, ९ ^h
अति-प्र✓दा, अति ^s प्रादात् मै १, १०, १८॥	अति-प्र✓श्रु > श्रु, अति ^t श्रु क्र १०, ११, ७, शौ १८, १, २४.	अति-प्र✓भा, अतिभाति शौ १०, ३, १७, पै १६, ६४, ७, अतिभाहि पै १६, ६४, ७.
अति-प्र✓पृ, प्र ^u अति ^v पूर्वि ^d क्र १, १७४, १९, ६, २०, १०]	अति-प्र✓सु, अति ^w प्रसस्ये ^h क्र	
अति-प्र✓यम् > यच्छ ^e , अतिप्राय- च्छन् मै २, ४, ३ ^१		

^a) कोऽत्र धातु कन्मत्तदीय रूपमित्यत्र मन्-वै-वि-यं भवति । ✓किन् इत्यस्य यङि कर्मणीति सा । <✓चिन् इत्यत्राञ्च प्रत्यञ्च ।

^b) पठ^१ अति प्राक् खिदसो महत् इत्येवं शोभयित्वा पाठ मुपठ द्र. (तु संटि) । एतदनु सपा शाश्रौ १२, २३, ४ पाठोऽपि शोभाहः ।

^c) तु सस्थ टि. अति ।

^d) द्र. वें सा. GW., वैतु MW. प्र इति पृथक् अव्य. इति ।

^e) तै २, ४, १२, ४, ५, ७^२ इत्यत्र समानप्रकरणे अति इति पृथक् पदमिव सस्वरं श्रावितं भवति । तथा चापि 'आदरेण' इति सा. व्याचष्टे । अव्य क्रिवि अन्वय इत्यर्थः । एवं तु अति इत्यत्र प्र✓यम् > च्छ इत्यत्र च संकेतितस्थलं टि ।

^f) पामे. अति तै ७, २, ७, ४ टि द्र. ।

^g) प्रोपसर्गवशाद्गतोर्विरेचनाद् अभिधेयाद् भिन्ने-धिकभावात्मकेऽर्थे प्रयोगं यत् सा आह, तत्र । तस्मिन्नेवाऽर्थेऽतिपूर्वस्य ✓रिच् इत्यस्य कर्मणि प्रयोगस्वाभाव्यात् । अति✓रिच् इत्यस्य चाऽत्र प्रयोगे द्वितीयायाश्च पञ्चम्याश्च समान संबन्धः । भाष्यीयाऽन्वयतो द्वितीयन्त-कर्मपदानां त्रयाणाम् अतिना कप्र. योगाद् अवाप्तचारितार्थ्ये सति कस्यचिद् अन्यस्य पञ्चम्यन्तस्य पदस्याऽऽकाङ्क्षा भवति यदपेक्षया भाष्यकाराशयेन प्ररिकीभावस्याऽऽव-

सानिकी श्रुतरर्थवती स्यात् । तादृशस्य पदस्याऽऽदर्शनत्वात् पूर्वोक्तान् प्रकारेणाऽतर्गतित्वयोगनः पञ्चम्यन्तद्विती-यान्तपदानां समानम् अनायासेनाऽन्वय साध्यः । अत इह GW प्रभृ. अपि अति गतिमकुर्वाणा. समानमुपेक्ष्या इति किमु वक्तव्यमिव भवति ।

^h) सपा. तैब्रा २, ८, ५, २ अति प्रसंस्ये इति पामे ।

ⁱ) तु. PW. GW. प्रभृ., वैतु. वे. सा. कप्र. इत्याहतु-स्तन्मन्दम् (तु. नाड. टि) ।

^j) तु. वे. PW. GW. प्रभृ., वैतु. स्क. सा. [तु. मुद्रल] जनान् इति द्वि. युक्तः कप्र अतिरित्याहतुस्तत्र । वस्तु-तस्तु य एव पूर्व जनानामतिक्रमणं करोति तस्यैव तदनु-प्रस्थातृत्वेन श्रूयमाणत्वात् प्रस्थानक्रियायाश्च कर्मान्तराऽ-नपेक्षयाऽऽकर्मकत्वेन समर्थ्यमाणत्वाद् अतः च प्रस्य च समानं गतिभावः । प्र✓स्था इत्यस्य च क्र २, २५, १ इत्यत्र प्र✓सु इत्येतेन गमनार्थवाचकत्वेन सामर्थ्यं द्र. ।

^k) सा प्रं प्रत्युपेक्षावान् भवति । तथाकुर्वाणोऽसावु-पेक्ष्य । श्रुतिक्रमेण प्रं पृथक्कारं पठन् वें. अपि चिन्त्यः । अत्यर्थाऽपेक्षया प्राऽर्थस्याऽयनक्रियाया सन्निधानाऽऽधि-क्यात् तस्य प्रथमं संबन्धः कल्पनीयो भवति । ततः पिण्डीभूतेन प्रायणार्थेन कामन्त्यर्थो युज्यतामिति यनि. प्रदर्शने बीजम् (तु. GW.) ।

^l) प्रास. पूष-स्वरः (पा ६, २, २) । वा. क्रिवि. द्र. ।

॥अति✓भू, अतिभवति मै १, ५, ११
अति भूयासम् काठ ३५, १५
अति✓भृज्ज, अतिभृज्ज पै १९, ३५,
१४.
अति✓मन्, अतिमन्यते क्र १०,
९१, २, अति • मन्यते क्र ६,
५२, २, शौ २, १२, ६, पे २, ५, ६,
अति...मन्यते^१ मै १, ८, २,
अतिमन्यन्ति^२ पै १८, २६, ३,
अतिमन्यसे क्र १, १७०, ३,
अतिमन्ये क्र १, १३८, ४,
॥अतिमन्याते मै १, ६, १२,
॥अत्यमन्यत मै ४, २, ७, ३, १,
६, ८^३, काठ २८, ३, क ४४, ३,
॥अत्यमन्यन्त तै ६, ३, ४, ८, मै
२, ५, ६^४, ३, ३, १, अत्यमन्यन्त
॥मै ३, ७, ९, १, ४, शौ १०, ८,
३५^५, ॥अतिमन्येत तै ६, ३, ९,
५, ४, २, ३
अति...मनामहे क्र ९, ४१, २^६
अति-मति^७-तिम् क्र १, १२९, ५
॥अति-मन्यमा(न>)ना^१-ना:
मै २, ५, ६^८
अति-मात्र^९-त्रम् शौ ५, १९, १^१, ८,

६, १३, पै १६, ८०, ५, -त्रा पै
९, १८, ७^१
॥अति✓मुच्, अतिमुच्यते मै १, ४,
६, काठ ३२, ५, अति...मुच्यते
तै ६, ६, ९, २, अत्यमुच्यत तै ६,
४, २, ३, काठ १३, ८, अत्य-
मुच्यन्त मै ४, ५, १, काठ ३७,
१४
अति-मुक्ति^{१०}-क्त्य तै ६, ६,
९, २॥
अति-मुच्यमा(न>)ना -ना
काठ ३२, ५॥
अति-मुच्चा(न>)ना^१-ना मै
४, ५, १॥
अति-मोक्ष->अति-मोक्षि(न>)
णी^{११}-णी तै ६, ६, ९, २, मै ४,
७, ७; काठ ३०, ७
अति✓मृज्ज > ॥अति-मृजान^{१२}-
ना, मै ४, १, ९, काठ ३१, ७,
क ४७, ७
अति✓यज्ज, ॥अतियुजते तै २, ५,
४, ४
अति-याज्ज^{१३}-जस्य क्र ६, ५२, १
अति✓यत्, अत्ययतम् मै ३, ८, ३॥

अति✓या, अतियाथ क्र ५, ७७,
३, अतियाथ: क्र ६, ६२, २,
अतियाहि शौ १३, २, ५, पै १८,
२०, ९, अति...याहि क्र १,
१३५, ७
अतियेषम्^{१४} क्र २, २७, १६
अतियापयन्ति पै १६, ७५, ७
अति-ययिष्वत्^{१५}-तिवान् क्र ९,
१५, ६, कौ २, ६२२, जै ३,
५०, ९
अति-योजन^{१६}-ना पै २०, २४, १
अति-रात्र^{१७}-रात्र तै १, ६, ९, १,
५, ४, १२, ३, ६, ४, ३, ४, ७, १,
४, २, ५, ४, १०, ४, २, २, २, ३, २,
५, ६, ६, २, ९, १, २, ३, ३, १, १३,
१, ४, २, २, ३, २, ६, १, १०, १,
५, १, ३^१, मै ४, ५, २, काठ २५,
१०^२, ३३, २, ३४, ८^३, ४३, ३,
क ४०, ३^४, पै ८, १९, ७९,
-त्रम् ॥तै १, ६, ९, १, २, ४,
७, १९, ३, १, ७, ३, ७, ३, ३,
२, ४, १०, १, मै २, ४, ७, काठ
११, ९, ३३, २^५, ३४, ७, शौ १०,
९, ९, पै १४, ३, २६, १६, ७१, ९,

१) सुपा. अति इत्यस्योत्तरत्राऽन्वय । तथात्वं चिन्त्यम् ।
२) प्रकृतऽतिमननस्य आन्त्यर्थेऽपेक्षितत्वादुत्तरवाक्ये च अते.
संबन्धविशेषाऽचारितार्थादिति दिक् ।

३) सुपा. अतिमन्यन्ति <> अत्यमन्यन्त (जै १, ११,
२, ६ च) इति पाठे ।

४) पाठे अत्यचरन् काठ १३, २ द्र. ।

५) सुपा. कौ २, ४३ जै ३, २१, ८ अति वनामहे इति
पाठे ।

६) गस. ठादौ (५६, २, ५०) इति पूष प्रकृतिस्वरम् ।

७) गस. कर्तरि शानजन्ते कृत्स्वर. ।

८) पाठे. अतिचरन्ती मै १, १०, १० द्र. ।

९) विग. । बस. (पावा २, २, २४) । अतेर्धातुलोपे (प वा
६, २, १११) इत्यन्तोदात्तः । उप. मात्रा- <✓मा
(माने) ।

१) सपा परस्परं पाठे ।

२) गस. कानजन्ते कृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

३) विप. (प्रजापते तनू-) । मत्वर्थीयः इति प्र तत्-
स्वरश्च ।

४) गस. -प शानजन्तम् । शेष एषू टि द्र. ।

५) गस. उप. कर्तरि ण प्र. उंसं. (पावा ३, १, १४०)
कृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

६) Foy (KZ ३४, २७४) अत्येषम् (<°तिये°
लै व. वा बावि वा) इति शोध ।

७) गस उप लिट. कसु प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या ।

८) प्रास. ।

९) =सोमयाग- । प्रास. रात्रि-शब्दात् समासान्तः अच्
प्र. चित्स्वरश्च (पा ५, ४, ८७, ६, १, १६३) ।

१०) सपा मै ३, ८, ९ अतिरात्रे इति पाठे ।

१३६, ९, -त्रा पै १७, २९, १६;
-त्रात् मै १, १०, ५, काठ
३३, २; ३५, २०, क ४८, १८;
-त्रे ऋ ७, १०३, ७^१, तै ६, ६,
११, ४^१; णमै ३, ८, ९^१, ९, ५,
४, ७, ६; -त्रेण णतै १, ६, ९, २,
७, १, ५, ३, ४, ५, ४^१; मै १, ८,
६^१, काठ १४, ९^१, शौ २, ९,
४, पै १६, ११४, ३; -त्रौ तै
७, २, ६, ३; ९, १, ३, ३, ४, २, ५,
३, ६, २, ७, ४; ८, २; ९, ३, १०, ५;
४, १, ३, २, ५, ३, ६, ४, ३, ५,
४, ६, ३; ७, ३, ५, १, ३,
काठ ३४, ८^१. [°त्र- वि°,
साह°]

णअतिरात्र-चर(म>)मा°- -माम्
काठ २९, १०, क ४६, ३.

अति ✓ रिच्, णअतिरिच्यते^१ तै ३,
४, १, १, ४, ७, १, ५, ६, ५, ५, २,
अति- रिच्यते तै २, ३, ६, १
अतिरिच्यते ऋ ८, ९२, ११८,
२०, तै १, ४, ४६, ११, ७, ५, ५,

२^१; मै २, २, १३^१, णकौ १,
१९७, २, १०१०, णजै १, २१, ८,
शौ ८, ९, २६; पै १६, २०, ४;
णअतिरिच्यते मै १, ११, ९;
२, २, ८; ४, १, २, ६, ४, ७,
४; ९, ८, ५, काठ १४, १०,
२६, ४^१, २८, ९^१, ३४, ४,
क ४१, २; ४४, ९^१, णअतिरिच्यते
काठ २९, ३^१, ३१, १^१, क ४५,
४^१, ४७, १^१ णअतिरिच्यते तै
७, ४, १०, २, ११, २, मै ४, ७, ५,
काठ ३३, २, ४, अति(रिच्यते) मै
४, ७, ५, णअतिरिच्यन्ते मै ४,
३, ३, ६, ४; ७, ५^१, ९^१, अति-
रिच्यसे पै ८, १८, १०, अत्य-
रिच्यत ऋ १०, ९०, ५, मा ३१,
५^१, का ३५, १, ५^१, तै २, ३, ६,
१^१, णमै १, ११, ५, २, २, ८,
णकाठ १०, १०, णक ३६, १,
कौ ३, ४, ७^१, जै २, ३, १०^१,
शौ १९, ६, ९, पै ९, ५, ७, अत्य-
रिच्यत मै २, ४, ३, ३, ६, ८^१,

णकाठ १४, ५, २३, ४, ३०, ७;
अतिअति...अरिच्यत काठ १०,
१०^१, अतिरिच्येरन् काठ ३४,
१
अति...रिचि ऋ ६, २१, ३,
अति...अरेचि मै ४, ७, ४^१.
णअति/रेचि, अतिरेचयति तै
७, ३, १, २, मै ४, १, २^१, ८, ९,
काठ ३१, १, क ४७, १, अति...
रेचयत मै ४, ६, ७; अतिरेचय-
न्ति ते ६, ६, ११, ५^१; अति
रेचयत मै ३, ६, ८^१, ४, ८, ९, काठ
१३, १०, २६, ८^१; २७, ५, २८,
१^१, २९, ८^१; क ३६, २, ४१, २^१;
४२, ५; ४४, १, अति...रेचयेत्
तै २, ५, ११, ४; ३, ४, १, ३
अति-रिक्त, का^१- -क्त णतै ७,
१, ५, ६, १०, ३, ४, १०, २, ११, ७,
णमै २, २, ११; ४, ७, ४^१, णकाठ
२४, १, २८, ९^१, ३३, २, ३,
णक ३७, २, ४४, ९^१, शौ ८,
९, १७, पै १६, १९, ७,

^१) वैतु PW. GW प्रवृ विप (सोम-) इति ।

^२) पांमे अतिरात्र काठ २५, १० ।

^३) क. -मम् इत्येवं मूको । ततो लब्धसंकेत काठ
संस्कर्ता -मम् इत्याकारकं मूको -माम् इत्याकारतया शोध-
येत् । उभयथापि साधु भवति । कथमिति । काठ तावद्
एकादशिनी विशिष्यते (तु अनुपदं श्रूयमाणं सत्रिया इति
पदम्) । सैवं यथा स्यात् तथेति कृत्वा क च किवि
श्रूयत इत्येवं विवेकः द्र । यत्तु क संस्कर्ता -मे इत्येवं
श्रावयितुमिच्छति, तत्र मूको प्रामाण्यमनुपलभमा-
नोऽसौ आपश्चौ १४, ७, २० इत्यत्र प्रयुक्तस्य तादृशस्य
शब्दस्य साक्ष्यमुदाहरति । निष्प्रयोजनस्त्वयमुपक्रमो
भवति । अन्या हि काठकी कापिष्ठली च शाब्दी प्रवृत्ति-
रन्या च श्रौतसूत्रीया शाब्दी प्रवृत्ति । प्रथमा तावद्
एकादशिनी-विशेषण-द्वारिकेत्यवोचाम । उत्तरस्या च
अतिरात्राणां चरमः इति कृत्वाऽऽवसानिकोऽतिरात्र
एकादशिन्युपलक्षितकर्मविशेषस्य कृत औपयिककाल-लक्ष-

णतयोऽस्थाप्यते । तद् एवमुभयोः प्रयोगयोः साधुत्वाऽन्य-
भिचारसामान्येऽपि शब्दप्रवृत्तिभेदानुरोधेन सौत्रात् पाठात्
साहितिक पाठः विवेक्तव्य इति दिक् ।

^४) दिवा कर्नरि प्रयोगः । मै १, ११, ९ इत्यत्र
श्रूयमाणम् एतत्-ममानमपि रूपं स्वरभेदात् कर्मणि
यगन्तं यक्-स्वरं चेत्येवमतो विवेक्तव्यं भवति (तु नाउ.
रूपम्) । कर्त्रर्थकर्मार्थयोर् भिन्नयोरपि सतोरिह तात्पर्य-
तोऽभेद द्र ।

^५) अभि, अतिरिच्यते (तु. पपा.) > सपा. काठ ३४, ४
अभ्यतिरिच्यते इति पांमे ।

^६) सकृत् सपा. मै ४, ८, ५ अतिरिक्तम् इति पांमे ।

^७) सकृत् सपा. °रिच्यते < > °रेचयति इति पांमे ।

^८) सपा. अतिरिच्यन्ते < > अतिरेचयन्ति इति पांमे ।

^९) सपा. काठ २८, ९ अतिरिक्ता इति पांमे ।

^{१०}) सपा. काठ २३, ५ ? अभिरेचयेत् इति पांमे ।

^{११}) कर्मणि के अनन्तरगतिस्वर (पा ६, २, ४९) ।

-कम् ऋ ८, ५८, ३^३, खि १, ४,
१; णै १, ८, ६, २, २, ३, १२, २,
३, ४, १, २-४, ६, ३, ४, ७, ८^३, ७,
५, ५, २^३, णै १, ४, ११^३, २, २,
११^३, ३, ७, ९^३, ४, ८, ५^३, णै काठ
१३, १०^३, १४, १०^३, २३, ४, २४,
१, २६, ६, २८, ९^३; ३०, ७^३, ३४,
८^३, ४०, ५; णै ३६, १, ३७, २^३;
४१, ४, ४४, ९^३; -णै कस्य तै ३,
४, १, ४, -णै क्ता तै ७, १, ५, ६,
-णै क्ता तै ७, ४, ७, ३; मै ४, ७,
३, काठ २९, ८^३, ३०, ७,
-णै क्ता तै ७, ४, ७, ३, मै २, २,
११; -णै क्ते तै ३, ४, १, ४, ७, ५,
५, २, काठ १३, १०; ३४, ४,
-णै क्तेन तै ७, ५, ५, २, काठ १३,
१०, १४, १०, २४, १, २८, ९, ३०,

७, ३४, ४, क ३७, २, ४४, ९
[°क्त-ऊन°].

अति ✓ रुच्, णै अतिरोचते ऋ १०,
१८७, २; जै ३, ३२, २; शौ ६,
३४, ३, पै १९, ४५, २^३; णै अति-
रोचसे ऋ १, ९४, ७^३; शौ १३,
१, ३६, पै १२, १, ७; १८, १८, ६
अति, ती-रुच्^३ -रुभ्याम् मा २५,
३, का २७ ३, २, मै ३, १५, ३.

णै अति, ती रोक्^३ -काः^३ काठ
२३, १, क ३५, ७; -कान्^३
मै ३, ६, १, काठ २२, १३

अति-रोचमान^३ -नम् ऋ १०,
५, १, ३

अति ✓ रुह्, णै अतिरोहति^३ ऋ १०,
९०, २, मा ३१, २, का ३५, १,
२, कौ ३, ४, ६, जै २, ३, ९, पै

२, ८१, २, अति • अरुहत्^३ शौ
१९, ४९, २

अति ✓ रेज्^३, अति...रेजन्ते ऋ १,
१४३, ३

अति-लोमश^३ -शम् मा ३० २२,
का ३४, ४, ४

अति ✓ वद्, णै अति वदति^३ मै ४,
२, १, अतिवदत् शौ ११, ३,
२५, पै १६, ५४, ११

णै अति-वाद्^३ -दे^३ तै ६, ४, ५, २,
[°द-अन°]

अति-वादन-, अति-वादुक-अन°
अति ✓ वन्, णै अति वनामहे^३ कौ
२, २४३, जै ३, २१, ८.

णै अति-वरेण्य^३ -ण्य काठ २४, १,
क ३७, २

अति ✓ वह्, णै अति वक्षत् ऋ ६,

३) अति । रिक्तम् इति पपा. मुद्रापकप्रमाददुष्ट द्र ।

४) पाप्मे अतिरिच्यते काठ २९, ३ टि द्र ।

५) पाप्मे. अतिरिच्यन्ते मै ४, ७, ९ टि. द्र ।

६) =संदृश्यसे इति या ३, ११ ।

७) =जातु-देश- । गत्युत्तर कृत् स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) । मै. उपसर्गस्य दीर्घ (पा ६, ३, ११६) ।

८) उस घञन्ते कृति थायादि-स्वरः (पा ६, २, १४४)
उपसर्गस्य च दीर्घ (पा ६, ३, १२२) । मै. दीर्घाभाव ।

९) पाप्मे. अतीकाशा तै ६, १, १, ४ द्र ।

१०) पाप्मे. अतीकाशान् तै ६, १, १, १ द्र ।

११) गस. शानजन्तेकृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) ।

१२) अजेन, अति, रोहति इति मत पाठस्य स्थाने सपा.
शौ १९, ६, ४ पै ९, ५, ४ अन्येन, अभवत्, सह
इति पाप्मे. ।

१३) वैतु केचिन् मूको अशि...अरुहत् इति च सा.
अत्यर्हति इति च । सपा. पै १४, ४, २ अभि...अर्हत्
इति पाप्मे. ।

१४) यदत्र अक्त्तु > -क्त्तुम् इति विभक्ति विपरिणमय्य
सा. तत्संबन्धेन कप्र अपश्यत्, तद् भ्रान्तम् । अक्त्तु-
इत्यस्येहोपमानभावेन श्रूयमाणत्वप्रतीते रात्रिपर्याय-

त्वाऽभावान् । अस्य च योऽर्थः ऋ २, ३०, १ इत्यत्राऽपि
गतिमतीनामभिसंबन्धेनाभिप्रेतो भवति स एवेह सिन्धु-
त्वेन विशिष्ट. सन्नमे सिन्धूनां मता त्वेषाणा स्यन्दन-
शीलत्वमुखेनौपम्यौपयिकतामापद्यमानं द्र । एवं चाप्रे
भानवोऽतिशयेन रेजन्ते गतिमन्तो भवन्तीति सा
अभिप्रेतोऽपि सन् प्रकरणेन सगनतर इति सदर्थः
द्र. (तु वे GW प्रसृ.) । 'न' इत्यय.ऽनिर्देवार्थीयत्वा-
दिति दिक् ।

१५) प्रास पूर स्वर. (पा ६, २, २) । धातुलोप-विषयाऽभा-
वादिह अते (पा ६, २, १९१) इत्यन्तोदात्तो न भवति ।

१६) गस उप घञन्ते कृति थायादि-स्वरे (पा ६, २,
१४४) प्राप्ते परादि-स्वरः उस. । न च गस मा भूत्
प्रास. भवत्विति वाच्यम् । तथात्वेऽप्यव्यय-पूर्वपदस्यो
प्राप्ते (पा ६, २, २) परादि-स्वरस्य उसं. ऋते निर्वाहा-
संभवादिति यावत् ।

१७) नायत्री नातिवादे (भवति) इत्येवम् एकं वाक्यं
पपा द्र (तु भा) । K त्वत्र वाक्यद्वयं वष्टि । गायत्री
(भवति) इत्येकं नातिवादे (भवति) इत्यपरम् इत्येव
तन्मते प्र१ इति विवेको विमृश्यः ।

१८) पाप्मे. अति...नामहे ऋ ९, ४१, २ द्र. ।

१९) विप. (वग्-). प्रास. ।

२२,७, शौ २०, ३६,७, अति- वक्षस्, अति ^२ (वक्षस्) पै १९, ३१,१	का २४,८,१ अति-व्याध्य- अन् ^० अति ✓ वी, अति...वेति ऋ ५, ४४, ७ अति...वेत्यत् ^१ पै २,६१,१ अति-वृद्धि ^२ पै १६,६०, २ अति ✓ व्यथ अति-व्यथ- दुर् ^० अति ✓ वज्जु > अति-वृजत् ^३ - जद्धि ऋ १,११६,४ अति ✓ शद् > शीय, अतिशीयन्ते मै २, ६, १ ^४ , ४, ३,१, काठ १५,१ ^५ अति-शर्वरु ^६ - रे ^१ शौ ४,५,४, -रेषु शौ ७,८५,४ ^१ अति-शस् ^७ - शसा ^८ खि ५,५,७ अति ✓ शिष्य अत्युत्तिष्ठत तै २,४,	१२,१,५,२,१,६,१,३,३,४,२, १,६,८,१ अति-शिष्ट ^९ - श्वाय तै ७, ३, २०, १, काठ ४३,१०, अति-शुक्ल ^{१०} - कृत् मा ३०,२०, का ३४,४,४ अति ✓ शुच् (सतापे) > अति- शोचन- नौ पै १९, २६, ११ ^{११} अ(ति >) नौ-शोक ^{१२} - क पै १, ३२,३ अति ✓ शो > शा > अति... शिशीते ऋ १,३६,१७ अति ✓ श्रा > श्च > अति-श्चन ^{१३} - तत्र मै १, ८, २ अति ✓ (स >) वज्जु ^{१४} > अति- व(क्त >) का ^{१५} - क्ता शौ १२,
---	--	--

^१) सपा. पै ४,६,२ उद्वाति इति पाभे ।

^२) कर्मणि केऽनन्तरगतस्वरः (पा ६,२,४९) ।

^३) नाप (पिप्पली-) । षस साधारण समासस्वर स्त्रियां ङीप् च (पा ६, १, २२३, ४, १, ३०) । यत्तु सा प्रथमवर्णके षस इत्याह । तत्र । तथात्वे हि पूष प्रकृतिस्वर स्यात् । यद्युत्तरवर्णके अतिविद्ध- इति कर्त्तरि कान्तमित्याह । तदपि न । अप्रसिद्धरसामर्थ्याच्च साहसमात्रताऽव्यभिचारादिति । न चेद्वाभीष्ट षस. तद्विदित इति क्षेपः । तद्विद्वानपि क्षिसभेषजो- इत्यत्र तत्रैव द्वितीये वर्णके तथा व्याचक्षाणोऽपि यद्नायासेनो- ल्लक्षणं व्याकरणविहारमभिरोचयते न च तत्र दोषलवमपि शङ्कते तेनैव चित्रीयते चेत् ।

^४) केऽनन्त-कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ६,१,१९७,२,१३९) । =सपा. शाखा १८, १३ । तैत्रा २, ८, ६, ७ अतिविदे इति पाभे ।

^५) विष. (राज-न्य-) । ताच्छील्ये णिनि. प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६,२,१३९) ।

^६) अति-विश्वा (ऋ १,१८९,२) इति सत पाठस्य स्थाने यनि अभाषो भवत्युताहो ✓ वी इत्यग्याऽत्युपसृष्टस्या-ऽन्तर्भावित-प्यर्थे तिङ्-वृत्तमित्यत्र विमृद्भि प्रततप्रयत्नै- र्भाव्यम् ।

^७) पाठ^१ तु. टि. अ-व्युद्धि- ।

^८) गस शत्रन्त-कृत्स्वरः प्रकृत्या (पा ६,२,१३९) ।

^९) =सपा. वाश्रौ ३,३,१,४ । तै १,८,१,१ अवशीयन्ते इति पाभे ।

^{१०}) =सपा. वाश्रौ ३,३,१,११ । काठ १५,१ अवशी- यन्ते इति पाभे ।

^{११}) =नमोभूयिष्ठ-मध्यरात्रकाल- । प्राग्व अह सर्व- (पा ५, ४,८७) इत्यत्र समामान्ताऽच्च्करणे शुर्वरी- इति उमं. तेनाऽकारान्तता गतिश्च चित्स्वरश्च (पा ६,१,१६३) ।

^{१२}) अति-श^० इति पाठस्य स्थाने सपा. पै १, १०२,१, ४,६,४ उत-श^० इति पाभे ।

^{१३}) अतिशया इति मुपा चिन्त्य । अमंगेनः (तु तत्रैव सटि यतः साक्ष्याऽन्तरबलेन दन्त्यसकारान्त प्राति. मूल- तोऽभिप्रेतमिति सुलभं भवति) ।

^{१४}) पाठ^१ तु सपा शाश्रौ ८,२१,१ अविशसा इति पाभे ।

^{१५}) प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,२,२) ।

^{१६}) शोचनौ अतिशोचनौ > सपा. शौ ७, १००, १ उच्छोचनप्रशोचनौ इति पाभे ।

^{१७}) गस उप. भावे घञ् प्र । पूष दीर्घ. (पा ६,३, १२२) । सपा शौ १,२५,३ अभिशोक् इति पाभे ।

^{१८}) उपसर्गाच् (पा ८,३,६५) इति षत्वम् ।

३, २३ ^३ , -क्ता काठ २५, ११; क ३८, ४१, पै १७, ३८, २ ^३ , -क्ताभिः काठ २५, १; क ३८, ४.	अति-ष्टिष्व ^३ मै १, ६ ३ अ-तिष्ठत् ^१ -ष्ठन्तम् क्र १०, ८९, २ †अतिष्ठन्ती ^३ -न्तीनाम् क्र १, ३२, १०; पै १३, ६, १०	५, पै १२, ५, ५ अति-ष्टाय ^१ -य, -यम् ^१ काठ १३, ४. अति-सर्ग- अति ✓ सृज् द. अति ✓ सह, अति ^१ (सहस्व) ^३ , (अति) ... सहस्व तै ४, १, ७, ३; अति ^३ (सहस्व), (अति) सहस्व मा २७, ६, का २९, १, ६.
अति ✓ (सि >) पि ^३ > †अति-षित ^० -न्तम् क्र १०, ७३, ९, कौ १, ३३१; जै १, ३४, ९	अ-तिष्ठमान, ना ^१ -ना तै ६, १, ४, १, ४, ११, २, -ना तै २, २, ११, ५, ६, २, २, १, -ने तै ६, १, ३, १.	अति ✓ सृ, अतिसृ पै ५, ३१, ७. अति-सर्ग ^१ -रा शौ ५, ८, २ ^३ , -रा. शौ ५, ८, ४, पै ७, १८, ४, ५, -रान् शौ ५, ८, ७ [२-इन्द्र ^०]. अति-सृत्य पै ७, १८, ५ ^३ .
अति ✓ षकद्, स्कन्द ^३ , अतिस्कन्दति काठ ६, ३, क ४, २, अति-स्कन्दन्ति क्र ५, ५२, ३ अति-ष्कुदस् ^(३) क्र १०, १०८, २ अति-ष्कुदे ^१ क्र ८, ६७, १९ अति-ष्कु(द्रन् >) द्वरी ^३ -रीम् ^३ मा ३०, १५; का ३४, ३ २	अति ✓ (स्था >) ष्ठा, > तिष्ठ, अति-तिष्ठति काठ १३, ४, †अत्य-तिष्ठत् क्र १०, ९०, १, मा ३१, १, का ३५, १, १, कौ ३, ४, ३, जै २, ३, ६, शौ १०, ६, १, पै ९, ५, १. अतितस्थौ क्र १०, ६०, ३ अति-ष्ठा ^३ > अतिष्ठा-वत् ^० -वान् शौ ३, २२ ६ अति-ष्टावन् ^३ -वा पै २, ६९, ५. अति-ष्टाय, > या ^३ शौ १९, ३३,	अति ✓ सृज्, अतिसृजति काठ २४, ७ ^३ , अतिसृजामि शौ १०, ५, १५, -२१, १६, १, ४, पै १०, ९, १, १६, १२९, १-१०; १८, २८,

^३) सग. अतिषका <> अतिषक्ता. इति पाभे ।

^४) परिनिश्चय (पा ८, ३, ७०) इत्यत्र अते पत्वम् उस्. द्र. ।

^५) कर्मणि कऽनन्तरगतस्वर ।

^६) परेश्व (पा ८, ३, ७४) इत्यत्र अते उस्. द्र । तेनेह शाखाभेदेनाऽतिपरस्य ✓स्कन्द इत्यस्य षत्वविकल्पः सुसाधः स्यात् ।

^७) गम. कसुब्रन्ते कृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १९७, २, १३९) ।

^८) उप तुमर्थे केन् प्र । समासस्वरौ नापू. द्र. ।

^९) नाप [(गभिपरिणामान् प्रागेव ध्वस्तगर्भा-स्त्री- [तु. भा तैत्रा.]) । गस कनिबन्ते कृत्स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । स्त्रियां ङीप् प्र रेफान्तादेशश्च (पा ४, १, ७) ।

^{१०}) सग तैत्रा ३, ४, ११, १ अपस्कृद्द्वरीम् इति पाभे. ।

^{११}) पत्वम् उस्. (पा ८, ३, ६५) ।

^{१२}) सञ्जनात् शता प्र., गत्युत्तरपद-कृत्स्वर प्रकृत्या । सनो निच्वादाहुदात्तत्वे प्राप्ते (पा ६, १, १९७) अभ्यासान् परस्य स्वर' उस्. (पा ६, १, १९२) ।

^{१३}) गप उप. कसुल् प्र. लिट्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, १, १९३; २, १३९) ।

^{१४}) तस. नङ्गवरः (पा ६, २, २) ।

^{१५}) स्त्रिया ङीप् पित्वाजिघाते स्वरभेदः ।

^{१६}) गस. उप भावे अङ् प्र. स्त्रिया टाप् कृन्-प्रकृति-स्वरश्च (पा ३, ३, १०६, ६, २, १३९) ।

^{१७}) मतुप पित्वाजिघाते स्वरविशेष (वैतु सा. [पञ्च] वनिबन्ततया व्याचिर्यासति, तच्चिन्त्यम् । पपा. वान् इत्यवयवस्याज्ज्वहीतत्वाद् मतुस्तदास्थान-विषयत्वस्य स्पष्टत्वाद् वनो नलोपाऽभावस्य च छान्दसत्वेन व्याख्ये-यस्य व्यर्थप्रयासाऽनर्थान्तरत्वात्) ।

^{१८}) गप. उप. वनिप् प्र. (पा ३, २, ७४) ।

^{१९}) गस. उप ल्यबन्त-कृत्-स्वर' प्रकृत्या (वैतु. पपा शेषा अतिष्ठाय इति च सा. अधिष्ठाय इति च) ।

^{२०}) गस उप इयाद्^० (पा ३, १, १४१) इत्यत्र सोप-सर्गादपि ✓स्था कर्तरि णः प्र. उस्. । युगागम (पा ७, ३, ३३) ।

^{२१}) अति तर इति पाठं तै मा काठ शौ. पठन् BC. उपेक्ष्यो भिन्नपाठदर्शनादिति (तु. टि अति ✓ चर > अति 'चर, अति ✓ तृ > अति 'तुर, अति 'तर च) ।

^{२२}) पचाद्यचि थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

^{२३}) ऐन्द्रा अतिसराः > सपा पै ७, १८, २ इन्द्रातिसरा इति पाभे. ।

^{२४}) पाभे. अतिधावत् टि द्र. ।

^{२५}) सपा. क ३७, ८ अपिसृजति इति पाभे. ।

८, अति...सृजामि शौ १६, १,
७, पै ५, ३०, १^a, अतिसृजाम
शौ १०, ५, १५^b-२१^b, अति...
सृजन्तु शौ ४, १६, ६^a, अति-
सृजस्व पै ५, २४, ८, अतिसृज
शौ १५, १२, २, अतिसृजेत् शौ
१५, १२, ३.
अतिसृज्यन्ते मै १, ४, ६
† अति...असृक्षत क्र ९, १०७,
२५०, कौ १, ५२२, जै १, ५३, १०
अति-सर्ग^d-गम् मै २, १३, २०,
काठ ४०, १२
अति-सृष्ट^e-ष्ट मै १, १, २, शौ
१५, १२, ४, ७, १६, १, १, -ष्टा
शौ १६, १, १, पै १८ २८, १
[°ष्ट-अन्]
अति✓सृष्ट, †अतिसर्पति क्र ८,
१०२, २१, मा ११, ७४, का

१२, ७, ९, तै ४, १, १०, १, मै २,
७, ७, काठ १६, ७, शौ ४, २०,
९^f, †अतिसर्पति क्र ९, ८६,
४४, कौ २, ९६५, जै ४, २०,
१०, अतिसर्पति शौ ४, १६, ४,
अतिसर्पेत् तै ६, ३, १, ५^g, काठ
२६, १, क ४०, ४
अति-सृपे^h मै ३, ८, १०
अति✓स्कन्द अति✓ष्कन्द इ
अति-स्थूलⁱ-ला मै ३, ९, ४१,
-लम् मा ३०, २२, काठ ४, ४.
?अति सृज^j क्र ८, ५६, ३
अति✓स्रस्^k, अतिस्रसेम क्र ६, ११,
६
अति✓स्रु, अत्युस्रवत् मै ४, २, १२.
अति-स्रुत-त^l मा १०, ३१, वा
११, १०, १, मै २, ३, ८, ३, ११, ७
अति✓स्रु, अति...स्वर्षत्^m कौ ४,

६, ७ⁿ.
अति✓हन्, अतिहन्त्या^o मै २, २,
११
अति-घातम्^p मै २, ८, ५
अति-घ्न^q- > अतिघ्न्य^r-घ्न्य
शौ ११, ९, १६, पै १६, ८३, ६
अति-ह(त>)ता--ता पै १३, ५, २
अति✓हा(गतौ) > अति-हाय^s क्र
१, १६२, २०, मा २५, ४३^t,
१^u मै २, ६, ६, ६, ६, ९, ८^v, ६,
३, १, ३, १^w मै १, ८, ५, ३, ८, १०,
काठ ६, ५, ४६, ५^x, क ४, ८
?अतिहायति^y पै ५, २१, २
अति-हिन-अति✓धा इ
अति✓ह, अतिहरेत् तै ६, ३, ९, ५१,
१^z अतिहरेत् तै २, ६, ८, ४, ६, ३,
९, ५, मै ३, १०, १^{aa}; काठ २८, १
†अतिजन्त्रि^{ab} क्र ९, ८६, ८२९,

- ^a) सपा अति 'सृजामि' <> अति सृजन्तु इति पाभे ।
^b) सपा. पै १६, १२९, १-१० अत्यासृजामि इति प भे
^c) ✓सृज् इत्यस्य ण्यन्तेन ✓गम् इत्यनेन समान-
तात्पर्यपर्यवसानकत्वात् कर्माभूतानां सोमानी पवित्राऽति-
क्रमणेन तत्पूर्वकं धारया सृज्यमानत्वेन च समानम-
न्वितत्वाद् गतित्वमभ्युपेयम् (तु वे G.W., वैतु सा
अन्यथाऽऽथ उक्तादेव हेतोरुपेक्ष्य) ।
^d) गस. उप घञन्ते कृति आधादि-स्वर (पा ६, २, १४४) ।
^e) कर्मणि केऽनन्तरस्य गते स्वर (पा ६, २, ४९) ।
^f) अधिसर्पति इति सा । सपा. पै ८, ६, १० उपसर्पति
इति पाभे ।
^g) सपा. मै ३, ८, १० प्रभृ अतीयात् इति पाभे ।
^h) केनन्ते कृत्-स्वरⁱ प्रकृत्या (पा ६, १, १९७, २,
१३९) ।
ⁱ) प्रास पूष. प्रकृतिस्वर. (पा ६, २, २) ।
^j) पाठ ? अधि-स्रज्- (*अधिगत-वश्यतास्रक-वलय-
वैतु ORN प्रभृ =स्रगिवन्-[दाव-]) > -स्रज्. इति शोष-
द्र. (तु सपा खि [३, ८, ३], ORN GRV. प्रभृ.) ।
^k) तु. टि. अति✓ध्वस् इति ।

- ^l) पाभे अतिद्रुत. मा १९, ३^m प्रभृ टि द्र ।
^m) पाभे अति...पर्वत् खि ५, ४, ६ द्र ।
ⁿ) सपा काठ ११, ६ उपहन्ति इति, तै २, ३, १, ५
उपहन्त्या इति पाभे ।
^o) आभीक्ष्ण्ये णमुल् प्र. लिट्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, ४,
२२, ६, १, १९३, २, १३९) । सपा. तै २, ४, ११, ५
अभिगमयन् इति काठ १२, ४ अभिघातम् इति पाभे ।
^p) घञर्थे टक् प्र उंस. (पा ३, २, ५३) । उपधालोप ।
कुत्वञ्च (पा ६, ४, १८; ७, ३, ५४) ।
^q) तस्येदमित्यर्थे यत् प्र तित्स्वरश्च (पा ४, ३, १२१;
६, १, १८५) ।
^r) अतिक्रमणेऽतिलङ्घने इत्यर्थे । त्यागार्थस्याऽयंगतेर्
अति✓हा (त्यागे) स्यादित्येवं भ्रमो न स्यात् । ल्यबन्ते
कृत् स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) ।
^s) पाठ ? अत्य् बंहतिम् अति नो हिनुष्व इद् इति
त्रैष्टुभः पादो मूलतः संभाव्येत ।
^t) केवलं मौलिकस्य धात्वादेर् हकारस्य भङ्गादतया
दर्शनं भवति । अभ्यासाऽगस्य जकारतया श्रुतेर् चकार-
तयाऽभ्रूयमाणाभ्यासाद् ✓सृ इत्यस्माद् विवेक सुकर^u द्र.।
(वैतु. PW. G.W. प्रभृ. अन्यथाऽशा विमृश्याः) ।

१००, ९], कौ २, ३६८, जै ३,
३०, ११
अति-ह्रस्व^१ - स्वम् मा ३०, २२, का
३४, ४, ४
अति ✓ ह्रस्व, अतिह्रस्वे प ५, ४, ९
अती (ति ✓ ३), अत्येति ऋ ६, ४, ५,
९, ७२, ३, १८०, ९, ८६, ७],
[९६, ६, १७], १०, ३१, ९^१, मा
४०, ४, का ४०, १, ४ तै ३, ४,
११, २१, ६, १, ४, ९१], मै ४, १
९१^०, १२, ६१, काठ २३, १२१,
३१, ७^०, क ४७, ७^०; † कौ २,
२९४, ५२५, † जै ३, २४, १०,
८१, १, शौ १०, ८, १६, प १६
१००, ५, † अत्येति तै ६, ६, २
१^१; मै ४, १ ३, काठ ३१, २
३७, १२, क ४७, २, अत्येति
काठ १२, ३, ११^१, प २०
२७, ३^०, अति एति मा ३१,
१८^१, का ३५, २, २^१, तै ६, ३, ३,
११], काठ २६, ३^१, शौ १२, २,
११, प १७, ३१, १, अती
(<ति) एति मै ३, ९, २१];

अतियन्ति ऋ १ ३२, ८, ९, ६९,
९, तै ३, २, २, १, २, मै ४, ५,
२१], शौ १८, ३, १७, प १३, ६,
८, † अत्येति ऋ ९, ९७, ३१,
कौ १, ५३४, जै १, ५५, २, शौ
१३, १, ५७^०, अत्येति † कौ^१
१०६०, २, ६६६, † जै^१ १, ५७,
७, ३, ५५, ७, शौ १८, १, २९^१,
१९, ३३, ३, प १२, ५, ३,
अति एतु शौ ६, ७५, ३^१,
पै १९, ४६, ४^१, † अतीताम् ऋ
१०, ८५ ३२, शौ १४, २, ११,
पै १८, ८, २, अतीहि ऋ ८, ३२
२१, मा ३, ६१^१, का ३, ८, ६^१,
तै १, ८, ६, २, मै १, १०, ४, २०,
काठ ९, ७, ३६, १४, क ८, १०,
कौ १, २२३^१, जै १ २४, ११,
† अति... इहि ऋ ३, ४५, १, ९,
१०७, १९; मा २०, ५३, का
२२, ५ ७, कौ १, २४६; ५१६,
२, २७२, १०६८, जै १, २६, ४,
५३, ६, ३, २३, ४, शौ ७, १२२,
१, अति... इहि ऋ ८, ३२, २२^१,

अति अयाम शौ १२, ३, १८, प
१७, ३७, ८, अत्यायन् काठ १२,
३१], † अतीयात् तै ६, ३, १, ६,
४, २, ३, मै ३, ८, ९, १०,
अतीयात् तै ६, ४, २, ३, मै ३, ८,
१०^१, ४, ०, ४, काठ २६, १^१,
३१, ३, क ४०, ४^१, ४७, ३,
अतीयाम ऋ ५, ५३, १८
अति... एष^१ शौ ९, ५, ९, प
१६, ९७, १०
अति (ति-इ) ऋ - ता प १३, ५, १५
अती (ति-इ) ऋ^१ काठ ३२, ६^१
अती (त-इ) ऋ (त्व-इ) ऋ^१ - रीम्
मा ३०, १५, का ३५, ३, २
अती (ति-इ) ऋ^१ - वांसम्,
अति (ईयवासम्) ऋ ३, ९, ४
† अत्या (त-आ) ऋ^० - यम् शौ १०,
८, ३, प १६, १०१, ६
अत्या (ति-आ) यम्^० ऋ ८, १०१,
१४
अत्ये (ति-ए) त्वै^१ ऋ ५, ८३, १०
अत्येतु- दुर्^१
अती-काश- अति ✓ काश द

- १) प्राप्ता पूष स्वर- प्रत्या (पा ६, २, ०) ।
२) सपा. अत्येति <> अत्येति इति पाभे ।
३) सपा. तैत्रा ३, २, ८, १२ अत्येति इति पाभे ।
४) सपा. मै २, ३, ९ व्येति इति पाभे ।
५) सपा. अत्येति <> अत्येति इति पाभे ।
६) अतिसृष्ट्युमेति (खंड ३, ८, ६, १५ च) > सपा.
तैत्रा ३, १२, ७, १३, १ अमृत इह भवति इति पाभे ।
७) सपा. ऋ ९, ८०, १ पुयेति इति पाभे ।
८) अति एतु (तैत्रा ३, ११, ३ आपश्रौ ३, १४,
२^१ प्रमृ. च) <> अति इहि इति, पै १९, १५ ८
अनु... इहि इति च पाभे ।
९) सपा. आश्रौ १, ३, २४ आपश्रौ २४, १२, ७ अति ...
एति इति, शाश्रौ १, ६, ३ अति ... एमि इति च पाभे ।
१०) पाभे. अतिसृष्ट्यु तै ६, ३, १, ५ द्र. ।
११) लेटि सिपि अति मपु १ द्र. । यतु P.W. प्रमृ.

- ✓ एष (गतौ) इत्यत एतद् रूपम् इत्याहुस्तद्विमृश्यम् ।
१) सपा. मै १, ४, ८ तीर्त्वा इति पाभे ।
२) गप्र उप. करप् प्र. पित्वाजिवाते धास्व.
प्रकृत्या ।
३) व्यु. कृते तु. टि अति ✓ या > अतिययिष्वत् ।
४) समानाया श्रुतौ शाखाभेदेन भिन्नस्वरपर्यवसायिनी
भिन्ना शब्दप्रवृत्तिः । तथाहि, उभयत्र क्विप्. एतदित्येवं
सत्यपि ऋ. उप. णमुलन्तम् अव्य. लिति प्र. तत्पूर्व-
धातुस्वरविशिष्टम् (पा ६, १, १९३) भवति । शौ. च
ण-प्रत्ययान्तस्य (पा ३, १, १४१) प्र. स्वरेणाऽन्तोदात्तस्य
प्राति द्विभवातीति विवेकः सुलभः । उभयत्र तावद्
गत्युत्तरकृत-प्रकृतिस्वरौ भवतीति स्पष्टम् (वैतु. P.W.G.W.
M.W. प्रमृ. तथा भिन्ना शब्दी प्रवृत्तिमविविधाना-
चिन्त्याः स्युः) ।
५) तु. टि. अतिचरितवै ।

अती(ति/ई)क्ष, अतीक्षेत काठ ३४, १८	६, -थेन काठ २६, ७ ^१ , क ४१, ५	१अ-तूर्त ^१ - -तर्तम् क्र ८, ९९, ७, कौ १, २८३, जै १, ३०, १, शौ २०, १०५, ३.
अ-ती(क्षण>)क्षणा- -क्षणम् काठ २५, १, क ३८, ४	अती-शोक- अति/ञुच्(संतापे) द्र. ॥अती(ति/ई)प् (गतौ), अत्यैषन् मै १, १०, १४, काठ ३६, ८.	२अ-तूर्त ^१ - -तै. ऋ १, १२६, १, खि ५, ५, १; तै २, ५, ९, २, -तर्तम् क्र ५, २५, ५, मै ४, ११, १; काठ २, १५, -तै क्र १०, १४९, १४
अती-रुच्-, अती-रोक्- अति/रुच् द्र.	?अतीह ^१ पै ४, २७, ६	
अ-तीर्ण ^१ - -र्णम् क्र ८, ७९, ६.	अ-तुर, रा ^१ - -र पै ५, १३, ७, -राणाम् शौ ७, ५२, २, पै १९, ९, ९	
॥अ-तीर्ति ^१ - -र्त्त ^१ काठ १९, २, क २९, ८	?अ-तुर्मुह्य ^१ - -ह्यम् मै २, १, ९ ^१ ॥	अ-तूर्तदक्ष ^१ - -क्ष्मा क्र ८, २६, १
॥अ-तीर्थ- -र्थम् काठ २६, ८, क ४१,	अ-तूतुजि ^१ - -जिम् क्र ७, २८, ३	अ-तूर्तपथिन् ^१ - -न्था क्र ५, ४२,

^१) विप (आयुस्-). तस नञ-स्वर । उप < √तृ ।

^२) तस. उप √तृ + भावे क्तिन् प्र. ।

^३) सपा नै ३, १, ३ विजित्यै इति पाभे. ।

^४) तीर्थेन इति मुपा मुद्रणप्रमादज. (तु. क.) ।

^५) अती(ति/ई)>अतीहि इति शोध ।

^६) विप. ([विमृश्यकारिन्-^१रिणी-] जन-, विस्-). तस नञ-स्वर । उप. < √तृ यद् ।

^७) तस. गुणप्रतिषेधेऽत्र अन्तोदात्त (पा ६, २, १५६) । उप. *तुर्मुह्->तुर्मुह्य-। यतु (अन्तर्मुह्->) अन्तर्मुह्य- इतीव R. पाठः चिक्लृप्सते (तु SBW), तदपि विमृश्यम् । तथा सति *अन्तर्मुह्- इत्यतो भावे च प्र उस्. (पा ५, १, १२६) तत्स्वरश्च द्र ।

^८) तस नञ-स्वर । उप. < √तृ यद् ।

^९) विप (इन्-). तस. उप यद् ।

^{१०}) विप. (पुत्र-, राजन्-). बस. उप. भावे क्ते प्र.

आयुदात्तत्वम् उस्. (पा ६, २, ११६) ।

^{११}) अर्थः? अतूर्णं वा अत्वरमाणे वा (अन्तरिक्षे) इति या १०, ३२ ।

^{१२}) विप (अश्विन्-). तस. नञ-स्वर (पा ६, २, २) । उप. बस. द्र । अतूर्त-दक्ष इति पपा. भवति । ततो न मन्येत यथाऽत्र नञ-पूर्व शब्दरूपं बस. भवतीति च अतूर्त- इति तत्र बस. पू. भवतीति च । प्रवृत्तिर्होषा पपा. भवति यथा निषेधार्थीयो नञ नाऽवगृह्यत इति । तत किमिति । ततोऽत्र तूर्त- इत्येतद् मूलतो नञा पुरश्चिकीर्षितं भवति तूर्त-दक्ष- इति वेति विनिश्चयो दुष्कर इति । कथमिति । उभयथापि स्वराऽविशेषे सामान्यार्थाविशेषे च रुति निशेषणतायोगसामान्यादिति । तथाहि । यदा तूर्त- इत्यनेन नञ-मूलतः समस्यते तदा प्रथमं नञ-स्वरः तस. जायते ।

पश्चाच्चाक्षौ दक्ष- इत्यनेन समस्यमान बस. पू. प्रकृति-स्वरम् उपजनयति । कल्पान्तरे तस उक्त स्वर । एवमर्थे-ऽपि तात्पर्येन सामान्यं भवति । तद् यथा । यदा तस. तदा भावविशेषविशिष्टेन पदार्थविशेषेण विशिष्टो नञा विशिष्येत । यदा च बस. तदाऽसौ नञ-विशिष्टभावविशेषेण विशिष्टेन पदार्थविशेषेण विशिष्येत । अत एवविधेषु निगमेषु तैस्तैर् व्याख्यातुमि कचिद् बस इति कचिन् तस. इति कचिच्च बस. वा तस. वेति ताटस्थेन विकल्पभूयस्त्वमिव यदभाजितेन नैव कानि चित्रीया सावसरा स्यात् । एस्थि. अपि यथा औनी शब्दी प्रवृत्ति तस. विशेषेण पुष्पती दृष्टिपथमवतरति तथा नाड. टि. द्र. ।

^{१३}) विप ([अविहतगति-] अर्थमन्-, असुर-). समासस्वरौ नापू टि. दिशा द्र. । अत्र तूर्त-पथिन्- इति उप. समासान्त. अ प्र. (पा ५, ४, ७४) सामान्येनाऽनिवार्यप्रवृत्तिरपि सन् यल्लब्धावसरो न भवति तेनैतज् ज्ञापितं भवति यथा नञ-संनियोगेन समासान्ताभावीयं यदनु-शासनं (पा ५, ४, ७१) भवति तस्याऽयं विषय इति । स च समासान्ताऽभावो नञ-पूर्वशब्दान्तात् तस. एवाऽनु-मतो भवति । अत्र पथिन्- इति स्वस्य च तदन्तस्य च समस्तशब्दरूपस्य समानं ग्राहको भवतीति तन्त्रसमयः त्रिदुषा सुविदित । यच्च पथो विभाषा (पा ५, ४, ७२) इति पथिन्- इत्यस्याऽस्मिन् नञ-संयोगेन समासान्ताऽभाव-प्रकरणे विकल-विषयत्वमन्वशासि तस्य तावद् अ-पथ- इत्यत्र यथा निदर्शनं भवति । तद् विनिगमनाऽन्तरस्य नितान्ता-ऽभावेऽत्रत्यः समासान्ताऽभाव एव विनिगमको भवति यथैतत्प्रकारकेषु नञ-पूर्वपदेषु समस्त-शब्दरूपेषु सर्वत्राऽसति बाधकाऽन्तरे तस. भवतीत्येवमेवाऽभ्युपेयमिति । अतो यद् सा. 'अतूर्तस्वरारहितः पन्था यस्य' (क्र १०,

१, १०, ६४, ५.	-॥जा काठ३५, १७, क४८, १५	का १८, ७, १, तै १, ८, १३,
अन्तर्दिल ^a - लास. क १०, ९४, ११	? अतैषैता पै ५, ३१, ५.	३, ४, ६, ५, ५, मै २, ६, ६॥, ११,
अन्तर्प ^b - पास क ४, ५, १४.	? अतो द्रोष्वपायव नावग्लाय ^१ पै	१, काठ १८, ६, क २८, ६
अन्तर्णुवत् ^c - वन्तम् क ४, १९, ३	४, ५, १०	॥ अत्यन्त-अग्र ^१ - अग्रम् तै २, ६, ५,
अन्तर्णुवत् ^d - ता क १०, ९४, ११.	अतोऽधि एतद्- द्र.	४, काठ २५, ५, क ३९, २.
अन्तर्णुज ^e - णजः क १०, ९४, ११.	? अतो ह मैतो (ह) मात्मा ^१ पै २०,	अत्यन्त-अणु ^m - अणु. मै ३, ९, ४.
	५३, ९.	अत्यन्त-अन्त- -न्तः पै १५, २३,
अन्तर्णु ^f - ण्या शौ ७, ६२, ४, ६,	अत्क- ✓ अत् द्र	१३
- ण्यासा पै ३, २६, ३.	? अत्तगम् पै १९, २५, ५	अत्यन्त-अप ✓ हन्, अति अप-
अन्तर्णु(त>)न्ती ^g - न्ती क १,	अत्तवे, अत्तुम्, अत्तु-, अत्त्वा, अत्त्वाय	हन्ति मै २, १, ५, काठ ११, ५
७१, ३.	✓ अद् द्र	अत्यन्त-अवि ⁿ - वि क ९, १३,
अन्तर्जु ^h - जसम् शौ २, ११, ५ ^b ,	अत्य- ✓ अत् द्र	१, कौ २, ५४७, जै ३, ४२, ३,
२०, ५; २१, ५, २२, ५, २३, ५,	अत्यन्त-अहस् ^k - हा मा १७, ८०,	- विम् क ९, ६, १५, ४५, ५,

६४, ५) इत्येवं व्याचक्षाणोऽत्र बस. इत्यातस्थे तन्मन्त्रमिव भवति। तथात्वे नन्-पूर्वत्वाऽभावे तत्पुरुषाऽभावे च समासान्ताऽभावस्य दुरुपपादत्वात्। अपरं चाप्यत्र दूषण भवति। तद् यथा। त्वरा-रहितत्वेन व्याख्यायमानं पूष. बस. भवेत्। तेन च तद् अतुल्य- इत्याकारक स्यान्न तु १ अतुल्य- इत्याकारकम्। एवं चाऽभ्युपगते सति प्रकृते बस. पूष. प्रकृतिस्वरेण नन्-स्वरो नैवोपपद्येत।

^a) विप. (प्रावन्-।) तस. नन्-स्वर। अर्थस्य व्यु च कृते तुदिल- टि. द्र.। ^b) विप. > नाप. (जन-।) तस. नन्-स्वरे प्राप्तेऽन्तोदात्त (पा ६, २, १५७)। गुणप्रतिषेधे चाऽशक्त्यर्थपर्यवसानके समासः। उप. कः प्र. (पा ३, १, १३५)।

^c) तस. नन्-स्वरः (पा ६, २, २)।

^d) उप. सन्तम् < ✓ तुप् (स्वा.)।

^e) विप. (अद्रि-।=प्रावन्-।)। समासस्वरौ एषू टि. द्र.। उप. कृते तु. टि. वृष्णज्- इति अनु-स्वमज्- इति च।

^f) तस. नन्-स्वरे प्राप्ते यद्यतो (पा ६, २, १५६) इत्यन्तोदात्तः। उप. तुष्- + अर्हत्यर्थे यत् प्र. (पा ५, १, ६७)।

^g) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२)।

^h) अन्तेजुसं कृणु इति सत. पाठस्य स्थाने सपा. मै १, ५, २ आपश्रौ ६, २१, १ प्रतितितिगिध इति, काठ ६, १ प्रतितितिगिध इति च पाठे।

ⁱ) नितरामसिद्धचरपरिष्कारः सुपा. पादचतुष्टयेऽपि सुशोभः स्यात्। तद् यथा -

उत्तिष्ठाम्रे विधुनुष्व, वि ते श्रायन्तु नाढ्यः।

अथो उद्गास्व अपायवान् अवग्लयाऽधि मुष्कयोः॥

^१) आयत्तोऽहमायत्तो म आत्मा इति शोध (तु. सस्थ. टि. ऐमन्तुम्)।

^२) नाप (।अहोऽतीत्य वर्तमान-। मरुद्-विशेष-। वैतु. PW. प्रमृ. विग.।)। प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २)।

^३) अतिक्रान्तमग्रं यथा स्यात्तथेति कृत्वा किवि. भवति। समासस्वरौ नापू. टि. द्र.।

^m) विप (यूप-।) शेष एषू टि द्र।

ⁿ) विप (।सा अविलोमनिर्मित-पवित्रम् अतिक्रान्त-। सोम-, इन्दु-। वैतु. PW. प्रमृ. नाप. इति ?।)। इह च अत्यहस्- इत्यत्र च प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरस्य अपवादरूपोऽन्तोदात्त. (पा ६, २, १९१) किमिति न प्रवृत्तिं लभत इत्युपपादनाऽर्हो विषयः। ननु तत्र कृद्भिन्नविषयत्वमुपात्तं भवतीह च कृदन्तर्भूतोणादि प्र. साधितविषयस्य कृद्भिन्नत्वाऽव्यभिचारात् तदविषयत्वमिति चेत्। तर्हि नैव वाच्यम्। अत्यन्ताद्- इत्यत्राऽकृद्भिन्ने विषयेऽन्तोदात्तप्रवृत्त्यभावाऽऽप्रसङ्गात्। न चाव्याप्यति-व्याप्तिपरिहाराय अतेर्धातुलोप इति वक्तव्यम् (पावा ६, २, १९१) इत्युक्तं भवतीति वा चोद्यपरिहाराय स्यादलमिति मन्तव्यम्। लक्ष्ये धातुलोपाऽनुगमदर्शन-सामान्यात्। कस्तावत् समाधिरिति। यत्र मौलिक क्रियांशः प्रधानो भवत्यप्रधानश्च नामीभावस्तत्र तावद् धातुलोपनिरोपेक्षमन्तोदात्त. प्रवर्तमान. द्र.। तदेवंविधेषु निगमेषु प्रास. अपेक्षया गस. आस्थेयतर.। तद् यथा अति-जीव-, अति-दाह-, अति-याज-, अति-मान-, अति-सन्ध- प्रमृ. गस. सुलभो भवति। एवम् अत्यन्ताद्-

१०६, १११, कौ २, २९१, जै ३,
२४, ७
अत्य(ति/अ)श् (ओजने) > अत्या-
(ति-आ)शित^१ - तस्य, -तेन मै
३, ६, २
अत्य(ति/अ)स् (भुवि), अत्यस्तु^२
ऋ ७, १, १४, अति स्यात्^३
मै ३, २, २^४ अति... स्यात् मै
३, २, ६^५, ३, २^६, ४, ५, ८, अति
स्याम शौ ११, १, १२, २१,
पै १६, ९०, १, ९१, २
अत्या(ति-आ)✓कम् > अत्या-

कृष्ण^७ तै ६, २, ३, ३
अत्या(ति/आ)प् > अत्या(ति-आ)-
सि^८ - सि^९ शौ ११, ९, २२;
पै १६, ८४, ७
अत्याय- , अत्यायम् अती(ति/इ) द्र
अत्या(ति-आ)✓या, अति आयातु
ऋ १०, ४४, १^{१०}; अत्यायाहि
ऋ ३, ३५, ५, अति... आयाहि
ऋ ३, ४३, २, अत्यायातम्^{११}
ऋ ५, ७५, २, कौ २, १०९४
अत्या(ति-आ)✓सु, अत्यासरन् पै
५, ३१, १

अत्या-सारि(न् >)णी^{१२} - णी तै
२, ६, ५, ४; - णी क ३२, २^१.
अत्या(ति-आ)✓सृज्, अत्यासृजामि^{१३}
पै १६, १२९, १-१०.
अत्या(ति-आ)✓हृ > अत्या-हृत्य
खि ४, ५, २९^{१४}.
अत्या(ति-आ)✓ह्वे, अत्याह्वयति
मै ४, २, ६^{१५}, ७^{१६}, अत्याह्वयन्ति
मै १, १०, १६; अत्याह्वयन् मै
४, २, ६, अत्याह्वयन् काठ ३६,
९, अत्याह्वयेत् मै ४, २, ७,
अत्याह्वयिष्यामि मै ४, २, ६^१.

इत्यत्र ✓अद् इत्यनेन नेदीय इव सबद्ध सन् गतीयमा-
नोऽतिर् भिन्नकम् । गस. चोत्तरकृत-प्रकृतिस्वर । यद्वा,
एप्. टि. दिशा अत्यञ्जमिति प्रशस्ताऽञ्जार्थे प्रास. पूप्.
प्रकृतिस्वर स्यात् तत उम. च तथाप्युत्तरकृत-प्रकृति-
स्वरत्वादिति यावत् । अथ यत्र वैयुत्पत्तिक क्रियाशो
गुणतामुपैति प्रवृत्तिविशेषानुरजितो नामीभावश्च प्राधान्यं
भजति तत्र खलु सत्यपत्यपि धातुलोपे प्रास अव्ययस्य
पूप् प्रकृतिस्वरश्च । यथाऽमिति धातुलोपे तावद्
अति-कृश-, अति-कृष्ण-, अति-ह्रस्व-, अति-शुक्ल-,
अत्यणु- प्रभृ. । यथा च सति धातुलोपे अति-
पृथक्-, अत्यहम्-, अत्यवि- प्रभृ । अत्यग्र-, अति-
च्छन्दस्- प्रभृ धातुलोपे सत्यसति चोभयथापि सुवच
इत्यपरो विवरणविषयो विशेषश्च द्र. १ अन्ततश्च यत्राऽतेर्
उत्तरवर्तिनो नामीभावपूर्तावपि मौलिकभावात्मकता नैव
विहन्येत तत्र धातुलोपविषयत्वे सति गस. असंभवत्यप्य
अन्तोदात्त एव प्रवर्तमान द्र (तु. शब्दा. अति-नाट्ट-).
तस्मादस्याऽन्तोदात्तानुशासनस्य कृद्विषयत्वे सति धातु-
लोपस्याऽन्यथासिद्धायमानत्वात् साक्षाद्-धात्वर्थप्राधान्येन
विशेषणीयत्वं द्र । अथाऽकृद्विषयत्वे तस्य श्रौतनिर्दर्शनाभावे
प्राक्तनाचार्यवचनप्रामाण्याद् धातुलोपे सतीनि विशेषण-
मुपादेयम् । तेन हि अत्यङ्कृश- प्रभृ उक्तः स्वरः
प्रवर्तते । [शोभनो गार्ग्य- >] अति-गार्ग्यः इत्येवमादिषु च
न प्रवर्तते । एवं तावत् सूत्रे यथान्यासम् अकृत्पदे इति
ध्रियमाणं सदेव धातुलोपे सति इत्येवं पुनर्विशेषण-
मुपादेयम् । दिशा चानयाऽकृन्मात्रविषयकमस्यानुशासनस्य
मूलत आचार्यस्याभिप्रेतमित्यादिनिष्कर्षः सम्यग् अवधेयः ।

१) गस. अनन्तरस्य गते स्वर (तु टि. अव-गत-
इति) । उप. कर्तरि क्तः प्र धा दीर्घत्वञ्च निपात्यते
(पा ६, १, २०७ । तु लशे. ; वैतु. पाम. प्रसृ आङ्-
पूर्वत्वमुपकल्पयमानाश्चिन्त्या अनन्तरस्य गतेः आङ्-
पत्ते ।) ।

२) सपा. ऐत्रा १, १० आश्रौ ४, ३, २ । तैत्रा २, ५, ३,
३ अत्येति इति पाभे. ।

३) इवाऽर्थाऽनुरजितोपसर्गाद्यविशिष्टत्वं क्रियार्थस्याऽभि-
प्रयती श्रुतिर् इव इत्यस्य गतेश्च क्रियायाश्च मध्ये श्रावण-
मनुरुन्धाना द्र । व्यवहितगतिप्रयोगमननुमाने लोके नैव-
विधाऽतिसूक्ष्मा शाब्दी प्रवृत्तिरनायासेनाऽभिव्यजयितुमल-
मिति दिक् ।

४) पाभे अतिक्रान्तः काठ २०, ६ द्र. ।

५) गस. उप ल्यबन्ते कृत्स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९३;
२, १३९) ।

६) गस. अनन्तरगतिस्वरः (पा ६, २, ५०) ।

७) तु. सस्थ. टि. अति ।

८) मन्त्रादावपि सत क्रियापदस्योपसृष्टत्वाद् अतिह
उत्तरत्वे तिङ्ङंशस्य निघातो गतिद्वये च प्रथमस्य
गतिर्निघातः (पा ८, १, २८; ७०) ।

९) विप. (अतिवृष्टि-, जनि-) । गस. उप. णिनि. प्र.
कृत्स्वरश्च प्रकृत्या । स्त्रियां ङीपः पित्वाङ्निघाते स्वरस्तद-
वस्थ । १) सपा. काठ २५, ५ अभ्यासारिणीः इति पाभे. ।

२) पाभे. अतिसृजाम. शौ १०, ५, १५-२१ द्र. ।

३) अत्या^{१०} इति स्वरः? यनि. शोधः । सपा. खिसा २९,
२९ अत्राहृत्य इति पाभे. ।

अत्याह्वयन्ते मै ४, २, ६
अत्युत् (<ति-उद्) ✓ पत् > पाति,
अति...उत्पातय पै ६, २२, २४
॥ अत्यु (ति-उद्) ✓ ग्रह, अत्युदगृही-
यात् मै १, ६, ६, अत्युदगृहीयात्
काठ ८, १२, क ७, ७,
अत्युद-गृह^१ - ह्य मै १, ६, ६
अत्यु (ति-उ) प ✓ धा, अत्युपदधाति^२
मै ३, २, ४ ॥
अत्यु (ति ✓ उ) ह (गतौ)^३, अति... ओहते
क ८, ६९, १४, शौ २०, ९२, ११
॥ अत्यौहीत् मै ४, ३, ८, ७, ८
अत्यु (ति-ऊ) मि^४ - मि क ९, १७, ३
अत्यु (ति ✓ ऋ) ए, अति अर्षति क
९, ८६, ४४, १०७, १७, कौ १,
५२०, २, ९६५^५, जै १, ५३,
१२, ४, २०, १०
अत्ये (ति-आ ✓ इ), अत्यायन्ति^६ शौ

११, १२, १४; अत्यायन्तु^६ शौ
११, १२, १५; अत्येहि पै ४, १४,
२, ४.
अत्येतवै, अत्येतु- अती (ति ✓ इ) द्र.
अत्र एतद्- द्र.
१ अत्र- , २ अत्र- ✓ अद् द्र
॥ अत्रपु^७ - पु मै १, ८, २^८, क ४, २^८
अत्रप्व (पु-अयस्) य-पात्र^१ - त्रम्
काठ ६, ३^८.
अत्र (स्तु >) स्तु^१ - स्तु मै ४, १३, ९.
२ अत्रात्र पै २०, ६१, ४.
अत्रासुक^८ - का मै ४, २, ३ ॥
अत्रि^१ - त्रय^३ क ५, २२, [४^९, ३९,
५^९]; ४०, ९, खिसा २९, ९, शौ
१८, ३, २०, पै ११, २, ६, -त्रय क
१, ५१, ३, ११२, ७, १६, ११८,
७; ११९, ६, १८०, ४^{१०}, ७, ६८,
५, ८, ७३, ३, ७, ८, १०, ३९,

९; १४३, ३; -त्रि क १, १३९,
९, १८३, ५, ५, ७, १०, ४०, ६,
८; ७३, ६, ७, ७४, १, ७८, ४;
८, ४२, ५, ॥ तै ७, १, ८, १, २;
॥ मै ४, ८, ३, ॥ काठ २८, ४,
॥ क ४४, ४^{१०}, शौ १३, २, ४,
१२, ३६, ३, १५; १८, ३,
१५, १६, पै १४, ३, २३,
१८, २०, ८, २१, ६, २४, ३,
-त्रिणा पै ५, २८, ३, -त्रिभि^३
पै १, ९३, ४^{१०}, -त्रिभ्य^३ क ५,
६७, ५, -त्रिम् क १, ११६, ८,
११७, ३, २, ८, ५, ५, १५, ५,
६, ५०, १०, ७, ७१, ५, ८, ५, २५,
१०, ८०, ३, १४३, १, २, १५०,
५, खि १, १२, ६, त ७, १, ८,
२ ॥, शौ ४, २९, ३, ४, पै ४,
३८, ३, ५, -त्रीणाम्^३ क ८, ३६,

१) गस. उप. क्यप् प्र. (पा ३, १, ११९)। तस्य
पितृवत्रिषाते धास्व. प्रकृत्या।

२) सपा. काठ २०, ३ उपदधाति इति पाभे.।

३) ✓ ऊह् (आदरे) ह्यत्रोपसृज्येतेति PW. GW. प्रभु.
अभिप्रयन्ति। तन्न। तथात्वे लघूपधत्वाभावाद् गुणबाध.
प्रसज्येत (पा ७, ३, ८६)।

४) समासस्वरयो कृते तु. टि. अत्यवि-।

५) अभ्यर्षति इति सा.।

६) सपा. अत्यायन्ति <> अत्यायन्तु इति पाभे.।

७) विप. (अयस्, अयस्पात्र-)। बस अन्तोदात्तः (पा
६, २, १७२)।

८) सपा. अय अत्रपु [मै] <> अत्रपु, अयस्पात्रम्
[क.] <> अत्रप्वय पात्रम् [काठ.] इति वैयाकरण-
सौहृदनिदानभूताः शाखान्तरीया. पाभे (तु नाउ. टि च)।

९) नाष. (त्रपुभिजस्याऽयस्. पात्र-)। अयस उत्तर-
पदत्वात् तत्-स्थस्य विसर्जनीयस्य अतः (पा ८, ३, ४६)
इति प्राप्तस्य सकारादेशस्याऽभावो भवति। शाखान्तरीये
(क ४, १) मूपा. सकारादेशस्याऽस्य सद्भावस्तत्र पद-पार्थक्ये
ज्ञापयेत्। तथाचा अत्रपु। अयस्पात्रम् इति। तथात्वे
ह्यनुत्तरपदस्थस्य विसर्जनीयस्योक्त आदेश उपपद्येत। अहो

सूक्ष्मेक्षिकाऽऽचार्यस्य यदेवंविधानि तत्तच्छ्रुतीयानि
शाब्दानि प्रवृत्तिरहांस्यप्यलक्ष्यदिति। एस्थि. क ४, २
इत्यत्र काठकीयपात्रभेदमेनं सुसूक्ष्ममनाद्वियमाणेन सस्त्रि
टि. अपार्थमेव शोधप्रास्ताविकमुद्बुद्धनमकारीति दिक् (तु
सस्थ टि. अत्रपु, अयस्-पात्र-)। BW. प्रभु. अत्र
अत्रपु अय पात्रम् इति पदद्वयमनुमेनिरे तच्चिन्त्यम्।

१) तस. नञ्-स्वर^१। उप <✓त्रस् + वनु प्र. (पा ३,
२, १४०)।

२) व्यु स्वरस्य च कृते तु टि अ-धातुक-। उप.
<✓त्रस्।

३) व्यप (ऋषि-)। व्यु^२ ✓ अद् + त्रिप् प्र. (पाउ
४, ६८), पितृवत्रिषाते धातुस्वरस्तदवस्थ। <अत्रायत
(<✓त्रै) इति ऐआ २, २, १, अत्र + त्रि- इति वा
अ + त्रि- इति वेति या [३, १७] प्रभु.।

४) बहु <आत्रेय- इति।

५) भाप. इति मतम् (तु. सस्थ टि एषे)।

६) द्विः मुपा. चिन्त्यो भवति (तु. टि. अत्रि-हरण्य-)।

७) अद्वा- > नैप्र. *अकत्रा- > *अत्रा- > *अत्रा- >
-त्राभि इति शोधः (तु. मुको अत्रभि इति, सकक्षं तीक्ष्णा
भिः इति विप. च, सपा. पै ५, ९, २ अत्रिभि. इति पाभे. च)।

६, ३८, ८, -०त्रे ऋ ५, ४०, ७,
-त्रे ऋ ५, २, ६, ८, ३५, १९,
[३६, ७; ३७, ७], खि ३, १७, ५,
आत्रेय^३- -यः पै ८, १५, १;
-यस् खि २, ४, २; काठ २८,
४॥, क ४४, ४॥, -याय मै ४,
८, ३॥
अत्रि-वृत्^४ ऋ १, ४५ ३, ५, ४, ९;
७, ८, २२, १; [५१, ८-१०],

७२, १, मै ४, १०, ११, शौ २, ३०,
३०, ५, २३, १०, पै २, १४, ५
अत्रि-हिरण्य^५- -ण्यस् काठ २८,
४^३
अत्रिन्- ✓अद् द.
?अत्रिरिक्षतयूते पै १३, ३, ५
?अत्रैमुतद् पै १२, ३२, १५
अ-त्त्व(च्)>क^६- -काय तै ७, १२,
५, २, काठ ४५, ३

?अत्वाभ^७ पै १६, ७२, ४
अ-त्स्(र)>रा^८- -रामि मै ३,
१५, ६^६
अ-त्स्यत्- ✓अद् द
✓*अथ^९
*अथ^{१०}-
*अथ-रु^{११}-
*अथरु^{१२}-
?अथरु^{१३}-

*) गोत्रापत्येऽर्थे ढक्>एयः प्र कित्वादन्तोदात्तश्च
(पा ४, १, १२२, ६, १, १६५) ।

*) तुल्यार्थे वति प्र. तत्स्वरश्च ।

*) सपा. तैआ ४, ३६, १ मंत्रा २, ७, १ आपथौ १५,
१९, ५ गोष्ट ४, ९, १८ अत्रिणा इति पाभे ।

*) अत्रिर् हिरण्यम् इति शाखान्तरे (क ४४, ४)
मूको. भवति । यत्तु स एव पाठ अप्युरीकृतो भवति
तत्रैष्ट भवति । संप्रदान-कारकस्य प्रकरणे कर्तृ-कारकस्य
अत्रि-शब्दस्य संगतेरसंगतेश्च । तथा हि । दक्षिणा-दाने
प्रकृतेऽत्रिगोत्रापत्यात्मकाय ब्राह्मणाय हिरण्यं यथा
दीयेत तथा यजमानो (न त्व अत्रि-) दद्यादिति विधीयते
एवं तावद् अत्र अत्रिभ्यो हिरण्यम् इति कृत्वा चस
भवति । क्वि. कृत्वा च न द्वि१ भवति । अथ प्रकरणे
कस्मैचिदेकस्मा एवाऽऽज्ञेयाय दातुमिष्टत्वेन हिरण्यस्य
विवक्षितत्वात् संप्रदान-कारकस्यैकविषयत्वे सत्यपि
जात्याख्यायाम् (पा १, २, ५८) इति विकल्पित बहुत्वं
च बहुत्वे च अत्रिभृगु- (पा २, ४, ६५) इति गोत्रप्रत्ययस्य
लुक् च द्र. (तु. गतं विग्रह-वाक्यम्) । यत्तु क. सटि
काठ. 'आत्रिहिरण्यम्' इत्यभिप्रायः प्रादशि तत्रितरामु-
पेक्षम् । नितान्तसंस्कार-मान्यनिर्दर्शनमात्रत्वात् । इत्-
श्चानिज (पा ४, १, १२२) इत्यत्र आत्रेय- इत्यस्यैव
लक्ष्यान्वयतमेन विहितत्वाद् आत्रि- इत्यस्य च सर्वथाऽ-
प्यश्रुतपूर्वत्वात् । न च श्रुतिरेव स्वयमिह प्रामाण्ये
निकषायतामिति वा सुवचम् । तत्र 'अप्रतिनोदायात्रि०'
इत्यत्र अप्रतिनोदायेत्यत ऊर्ध्वं ह्रस्वस्य वा दीर्घस्य वा
अकारस्य पदादित्वेन समाने विसंधेयत्वे संभवत्यपि
यदत्रि^१ इत्यत्र यद् द्वितीयं तदेव शब्दरूपं श्रूयते तत्र
यद् इत्यत ऊर्ध्वं पदादित्वेन ह्रस्वस्यैवाऽकारस्य विस-
ंधेयत्वेनोपगमादिति यावत् । अन्ततश्च यद् आत्रेय-

इत्यस्य विषये तत्रैव सटि. श्रुतिमवाद इव प्रादशि तदपि
सर्वथाऽन्यथासिद्धमिव भवति । उक्त्या दिशा केवलम्
आत्रेय- इत्याकारकस्यैव शब्दरूपस्य प्रकरणेऽभिप्रेतत्वात्
तद्विषये जागरूकसंस्कारवर्ता संशयाऽसंभवाच्चेति दिक् ।

*) तु. टि अ-चर्मक- ।

*) अन्वाभवः (<अन्वा ✓भू) इति शोध स्यात्
(तु सस्य टि अनु च) ।

*) नाप । बस. उत्तराऽऽदिस्वर उंस (पा ६, २, ११६) ।
उप. <✓त्सर+घञर्थे क प्र. (पावा ३, ३, ५८) ।
पपा. अनवगृहीतः । सपा तै ५, ७, १३, १ अच्छलाभि
इति, काठ ५३ ३ अच्छराभि इति च पाभे । त्स>छ
इत्याकारस्य प्राकृतिकस्य विकारस्य निर्दर्शनं भवति (तु.
पंजा उत्सर, हि. उच्छल प्रभु) ।

*) पाभे. अच्छराभि काठ ५३, ३, ३ ।

*) उत्तरवर्तिनो निष्पत्तावौपयिक्यवार्त्तनी काचित्की
कल्पना द्र (तु. MW. WW [१, ४२], ?अथन-
[या ११, १८] इति च) ।

*) उत्तरवर्तिनो निष्पत्त्यौपयिक्यैकहृक् कल्पना भवति
(तु. टि अथ-रु-, ✓अथर्थे) । पचादित्वाद् अच् प्र.
चित्स्वरश्च (पा ३, १, १३४, ६, १, १६३) ।

*) नापू >ताद्धित र-प्रत्ययान्त उत्तरवर्तिनो निष्प-
त्तौपयिक द्र. (तु. टि अथरी-, ✓अथर्थे) ।

*) नाउउ मूलभूतमेतद् < नापू यद्वाऽन्यथा
निष्पन्नम् अत्रिपर्यायभूतभाषान्तरीयसजन्माभिसंबद्धं प्राति
भवतीत्यर्थाच्च (तु. GWW MW.) । एतत् ष१ भवति
*अथ + अस् (>अर्) इतीवाऽयमिसन्धिर् भवति च
(तु. WW १, ४२) । नाउउ ष१ कथं बत मूलनामिया-
दिति कृत्वाऽभिसंधिरयमनादराह ।

*) एपू यद्वा नापू.>अस्य नाउ. निष्पत्त्यौपयिकी

अधरी ^१ - यं. ^२ ऋ ४, ६, ८	†अथर्यु ^३ - युंम ^४ ऋ	-†वण ऋ ६, १६, १४, १०,
✓अथर्यु ^५	७, १, १ काठ ३४, १९, ३९, १५	४८, २, मा ११, ३३, का १२,
अथर्यु ^६ - ०.यं ^७ मा ३, ३७	अथर-वन् (वप्रा) ^८ -	३, ६; तै ३, ५, ११, ४; ४, १, ३,

कल्पना भवति (तु G.W. M.W.). अनुमन्वाना अप्य् अस्य सत्ताम् ✓अत् इत्यस्माद् एतत् प्राति. इतीव प्राञ्चस्वा-तस्थिरे (तु दे २, ५) ।

^१) अर्थ व्यु च^२ नाप. (अङ्गुलि- इति निघ [२, १४], अधरी- [स्त्री-] इति वै सा, अचिस्- इति P.W. M.W., इष्वग्र- वा भल्लाऽग्र- वेति B.W.) । कृदिकारात् (पाग ४, १, ४५) इति नापू ङीष् प्र । यद्वा *अथर्- इत्येव मूल प्राति. तस्य च ✓अस् (क्षेपे) >अस्- + तर- इत्येव निष्पन्नस्य सतोऽन्यस्य वा कस्य-चित् सरूपप्रायस्य सतः प्राकृतिकविकारात्मकं स्यात् (तु पा ५, ३, १० प्रमृ., उद्धृतपर्यायभूतं पंजा अथरा इति च) । एवं च अथ-र्- इत्यतः स्त्रियां ङीषि उदात्तनिश्चिस्वर (पा ६, १, १६१) ।

^२) प्र३ । उदात्त- (पा ८, २, ४) इति स्वरित । यत्तु ११ इतीवाऽर्वाञ्चो (G.W. प्रमृ.) मन्वने तन्नैव सत् । उदात्तचण (पा ६, १, १७४) इत्युदात्तत्वदुर्वारत्वप्रसङ्गात् ।

^३) कण्ठवादीनामाकृतिगणत्वात् (पा ३, १, २७) नाधा यगन्त- द्र. (तु. निघ २, १४ [तत्र ✓रथर्यु इति मूको पाभे । अयं च तावत् पाभे प्रामाणिकतर स्याद् अथेव तिक्कृद्भूतस्य गत्यर्थे बाह्वृचश्रवणोऽलम्भाद् ✓अथर्यु इत्येतस्य च तिक्कृतस्याऽश्रवणात् कृद्भूत-स्याऽपि गत्यर्थेन संबन्धाऽभावसंभावनाच्चेति दिक्) । यक् प्र. चेह *अथ-र्- इत्यतो वा स्याद् *अथर्- इत्यतो वा (तु. G.W. प्रमृ.) अथापि *अथ- इत्यतो वा । उत्तमे कले रेफो मध्योपजन- द्र. (तु रथ-> ✓रथर्-यु) ।

^४) नार (दक्षिणाग्नि-) । पचादि- (पा ३, १, १३४) इति अच् प्र । चित्स्वर । एतत् प्रमृ. सजातषु पपा. अवग्रहाऽभावो भवति । अयं चेह विवेक सुवच । कथञ्-प्रकारकेण प्र निष्पन्नस्य नाधा तिक्सु च कृतसु च रूपेषु पाग. अवग्रहो भवतीति च (तु अघायुति, अघायुत्- प्रमृ. °घऽयु इति) यका निष्पन्नेषु च तेषु तेषु रूपेषु पपा. अवग्रहो न भवतीति च (तु. ✓इरज्यु, ✓इरस्यु, ✓इषुध्यु, ✓दुवस्यु प्रमृ.) । यत्तिह ✓वल्गू-यु इत्येवं पाग. अवग्रहमाणः नाधा. कण्ठवादिषु (पा ३, १, २७) आचार्यैरपाठि तत्रोक्तविवेकतः पुनर्विमर्शादित्वं द्र. । ✓अत् इत्येतत्-

संबन्धसक्तेतार्थं नाउ. टि द्र. ।

^५) =सपा शांश्रौ २, १४, ३ शुअ १, २०३ । तैत्रा १, १, १०, २, ४, २, १, २५, आश्रौ २, ५, २ आपश्रौ ५, १८, २ अथर्व इति पाभे ।

^६) विप (अग्नि-) । उ प्र । कयात् (पा ३, २, १७०) इत्यत्र यकोऽपि उस्सं. द्र. । प्र स्वर । एतच् च नापू च नाउ च प्राग्भिर् मूलतः < ✓अत् इत्येवमभिमतधायि (तु या ५, ११, सा. उ म च यस्था.) ।

^७) =सपा आपश्रौ १४, १६, १ प्रमृ. । कौ १, ७२, २, ७२३, जै १, ७, १०, ३, ५९, १५ अथर्व्युम् इति पाभे ।

^८) नाप (अग्नि- [ऋट्, ९, ७] प्रमृ.), व्यप (ऋषि- प्रमृ.) । व्यु^१ < अथ अर्वाङ् इति गोत्रा १, १, ४ । वनिन् प्र. उस्सं (पाउ ४, ११३) । अतो लोपे यकारलोपः (पा ६, ४, ४८ १, ६६) । नित्स्वर । यद्वा माध्यमिक-रेफोऽजन-पूर्वकम् *अथ- इत्यत उस्सं *अथर्यु- इति तद्धितात् सतस्त-द्धित वनिन् प्र । अथापि वा *अथर्- इत्यतो वनिप् प्र. स्यात् । प्रथमे पूर्ववद् नित्-स्वर । उत्तरे च प्र. पित्त्व-निघाते प्रकृतिस्वर द्र । यत्तु या (११, १८) अथमवन्त इत्याह तद् विमर्शविशेषमर्हेत् । तद् यथा । सरूपतोऽर्थ-तश्च विमेतद् अथन- इति जिज्ञास्येत । सरूपप्रायस्य नापू निर्वचने अतन-वत्- (नि ५, ११) इति इति यदुपलभ्यते तदेवेह लेखक-प्रमादतो वर्गद्वितीयमध्यतयोपलभ्येतेति प्रथम कल्पः । ✓अथ इत्यस्य प्राक्-प्रसिद्ध्यभावाद् इति यावत् *अथर्वण-वन्त इत्यस्य वा *अथर्व-वन्त. इत्यस्य वा मूलो यास्कनोक्तस्य लिपिकारितो विकार इति वा स्यादुत्तर. कल्पः । अयमेव च सदर्थस्य नेदी-यानिव भवेत् । थर्वतिश्चरतिकर्मा तत्-प्रतिषेध. इत्युत्तरस्य तथाविधपाठस्यैव अ-गतिमद्वाचकस्य व्याख्यान-तयोपयुक्तत्वात् । अन्यथा च पूर्वोत्तरयो पाठभाग-योगतिमत्त्व-गतिराहित्या ऽऽत्मक परस्परविरुद्धाऽर्थकयो सगोव्याहितत्वदोषप्रसङ्गात् । अत पूर्वभागे ✓थर्व > *थर्व- इति वा *थर्वण- इति वा नञ्-पूर्वश्च मतुबन्तश्च मौलिकः सत्-पाठ इति मतं भवेत् । अनया च दिशा अ-थर्वन्- इति तस. नञ्-स्वर (पा ६, २, २) नापू. अतनवद्-वाचकाद् विपरीतार्थे इतीव या. मेने इत्यर्थो

३, मै २, ७, ३, काठ १६, ३,
शौ १०, २, २७\$, पै १६, ५९,
१०\$, -वणा ऋ १०, २१, ५,
-वणाम् शौ १६, ८, १६, -वणि
ऋ ८, ९, ७, शौ २०, १४०, २१,
पै २०, १, ३^३, -वणे शौ ७, १०९,
१, पै २०, ३, ६, -वन् शौ
५, ११, २, पै ८, १, २, -वमि^३
काठ ५, ४, १८, १८, क २९, ६,
-वभ्य. ऋ ६, ४७, २४, मा ३०,
१५, का ३६, ३, २, पै १६, ९४,
६, -वा ऋ १, ८०, १६, ८३,
५, ६, १६, १३, १०, ९२, १०,
१२०, ९, मा ८, ५६, ११, ३२^३,
†, १५, २२†, का ९, ७, ४, १२,
३, ४, ५†, १६, ५, ३†, तै ३, ५,
११, ३†; ४, १, ३, २^३, ४, ४,
१†, ९, १, ११, ५, ४, ३^३, ६,
६, ३, मै २, ७, ३†, ३, १, ५१,
काठ १६, ३^३, †, १९, ४^३, १, ३४,

१५^३; क ३०, २^३, १; कौ १, ९†,
जै १, १, ९†, शौ ५, २, ९†, १०, २,
२६, १०, १२, १७, १८, ३, ५४,
१९, ४, १, ५४, ५, †२०, २५, ५,
१०७, १२, पै ५, २, ७^३, ६, १,
९†, १२, २, १५; १६, ५९, ९,
१०८, २, ६, -वाण ऋ ९, ११,
२, १०, १४, ६, मा १९, ५०†,
तै २, ६, १२, ६†, †कौ २, २,
जै ३, १, ४†, शौ ४, ३७, १,
१०, ६, २०, ११, ८, १३,
१८, १, ५८†, पै ५, ११, ४,
१३, ४, १, १५, १४, ६, १६,
४४, ३, -वाणम् शौ ४, १, ७^३,
५, ११, ११, ७, २, १^३; पै ८, १,
११.

आथर्वण^३ - -०ण खि १,
९, ४; शौ ६, १, १; -०ण कौ
१, १७७, जै १, १९, ३, पै १९,
१, १; -ण ऋ १, ११६, १२,

१तै ५, १, ४, ४; ६, ६, ३, काठ
१९, ४१; क ३०, २१, पै १, ८,
४, -णम् शौ ४, ३, ७, पै १, ८,
४, ३८, ४^३, २०, ३६, ८, -णा^३
शौ १०, ६, २०; पै १६, ४४, ३:
-णान् पै १७, २८, ४, -णानाम्
शौ १६, ८, १७, १९, २३, १;
-णाय ऋ १, ११७, २२

आथर्वणी^३ - -णी शौ

११, ६, १६, पै १६, २२, ६
अथर्वण^३ - -णम् पै १७, २८, ४
†अथर्व-वृत्^३ ऋ ६, १५,
१७, १०, ८७, १२; शौ ८, ३,
२१, पै १६, ८, १.

अथर्वा(र्व-अ)ङ्गिरस्^३ - -रस
शौ १०, ७, २०, पै ९, २३, ११,
१६, ८४, ७.

✓अथर्व्य^३

†अथर्व्य^३ - -व्युम् कौ
१, ७२, २, ७२३, जै १, ७, १०,

निर्गलेत् । तन्मतैः उप. *अथर्वन् (<✓थर्व + वनिष्)
इत्येवं निष्पन्नं च भवेदित्यपि द्र । यत्त्वत्र दुर्ग. 'किमिद-
मथनमिति' प्रश्नमुत्थायाऽपि साकाङ्क्षीकृत्येव विरमति
तद् अतीव खेदकरम् । यच्चाऽपि स्कन्दमहेश्वरीये ततो
विशिष्टतरं किञ्चिद् व्याख्यानमुपलभ्यते तदपि संस्करण-
दोषभूयस्त्वग्रस्तं सन् नितराम् अस्पष्टमिव भवति । एवं
दिङ्मात्रमिह प्रादशि विस्तरस्त्वग्रन्थाऽनुसंधेयः ।

^३ सपा. अथर्वणि<> अथर्वणम् इति पाभे ।

^३ सपा. मा १८, ५६ मै १, ४, १ वृत्तुभि इति पाभे ।

^३ अथ वा इति पाठ ? यनि. शोघ (तु सपा तै ४,
४, ९, १ अप्राय ३, २, सोमादित्य [वैताश्रौ १६, ६], ०
[WZKM २६, १२६] च) ।

^३ सपा. अथर्वा<> अथर्वणम् इति पाभे ।

^३ विप, नाप. (अथर्ववेद- [शौ १९, २३, ११]), व्यप.
(अभि- [ऋ १, ११६, १२ प्रश्न]) । इदमायर्थे अण् प्र.
(पा ४, १, ११४) । तत्स्वरः ।

^३ विप. (ओषधि-) । स्त्रियां ङीप्. उदात्तनिवृत्ति-
स्वरणेऽदात्तत्वम् (पा ४, १, १५; ६, १, १६१) ।

^३ =अथर्वन्- । स्वार्थे अच् प्र उस्. (पा ५, ४,
३८) ।

^३ तुल्यार्थे वति प्र तत्स्वरश्च ।

^३ द्रस. सामान्य समास-स्वरः (पा ६, १, २२३) ।

^३ ✓अथर्व्य इत्यनेन समानन्याय नाधा. द्र. ।

कथे प्र पदत्वान्नलोपस्ततोऽकारलोपश्च (पा १, ४, १५; ८,
२, ७; ६, ४, ४८) ।

^३ विप (अपिनि-) । ताच्छीलिक उ. प्र (पा ३, २, १७०) ।
तत्स्वरश्च । अथर्व्य- इति बाह्वृच पाभे. यद् । यत् अथर्व्य
इति क्वचिन् मुदापते भवति (तु. BI, कसंघ. च) तन्
मन्दमिव भवति । बाह्वृचे पाभे. तत्सङ्गावसाक्ष्योपलम्भात्
मूको. तद्देशनाच्च (तु ST) । सा. अपि मध्ये रेफं
पपाठेति तदीयात् <✓थर्व इति विकल्पकथनात् सुल-
भानुमानं भवेत् । यदिह सा. <अथर्व इतीवाऽनुमान्य-
मानः प्रादशि (तु. कसंघ) । तज्ज । आद्यस्य नञ् >
अकारस्याऽनपेक्षितत्वाद् गतिमति तात्पर्योच्चेरङ्गणि-
दर्शनाच्च । ✓थर्व गत्यर्थो भवति न तु ✓अथर्व इति
यावत् । तेन च आगम्यम् इति व्याख्यानमपि अ-गम्यम्

३, ५९, १५
अथर्-वी^१ - न्यम् क १, ११२,
१०.
अथ^२, अथा^३ क १, ४, ३, १०,
३, १६, ७, २४, १५, २६,
९, ४७, ३ (६)] ; ५४, ९,
५९, २, ७५, २, ७६, ३; ६९,
८ (९१, ९, ७, ९६, ५)], ८७,
४, ९२, १५; ९३, ७; ९४, ९^४,
१०२, ६; १००, ६१०८, १ (५)
६-१२], १०९, २, ११४, ९,
११७, १९, ११९, ९, १३६,

१, २, १६३, १३; १६४, १२; २
६३, ९ (३, ८, ९, ७, ४७, ३)],
३६, ३, ३७, ५, ३८, १, ३३, १,
६, ६, ९, ३, १३, ३, १७, ३, ५,
२८, ५, २९, १०^५, ३१, ७, ३२,
१०, ३४, १०, ४७, २, ५३, ३,
११, ४, १८, ५, ११, २०, ९, २४,
१०, ३५, ३, ४, ३६, ४, ४२, ९,
५, ३०, ९, ६, १६, १८, ४०, १,
४, ६३, ५-७], ५४, ७, ७, ११,
४, १०, ५२, ३] ९८, ५, ८, ९,
१४; १०, ५, ४०, २, ४६, १५, १६,

४८, ६, ८९, २, ६९, ७; १०, ५२,
५], १०२, १९, ९, ४४, १-१०],
८१, २, ८६, २८, ८७, ६, १०, १,
७, १४, १०^८, ६१५, ४^६ (३७,
११)] ११^१, १६, १, २, २३, ३, २७,
२२, ५१, ७, ८५, १६, ३३, १०७,
३, १०८, ३; ८, १११, ६, १२७, ६,
१२९, ६, १४३, ३, १४५, ३^१, ५,
६१८२, १, ३], खि १, ५, ९, ७, २,
२, ६, १, ६, ३, १५, ४, ४, ५, २७,
२९, मा ३, १४^१, ७, २५, ३७^१,
८, ३४^१, १२, १२^१, ५२^१; ६५^६,

इत्येवं शोधपूर्वकं पठितव्यं भवेत् (तु BI) ।

^१) रवरूपपरिच्छित्ति संदेहप्रस्ता भवति । स्त्री. विग्र
भवति । अ+ (✓थर्व+अच् [ट] > थर्व->) धर्वी- इतीवा-
ऽभिसञ्चान सा. गमनपर्यायभूत-थर्वणाऽभाववत्या तात्पर्य-
माह । एवं तावत् तस नञ्-स्वरेण (पा ६, २, २) भाव्यम् ।
स्त्रिंश नयन्तत्वे द्वि१ अमि पूर्वत्वेन (पा ६, १, १०७) च
भाव्यमिति चोद्यद्वयमापद्यमानं दुष्परिहरं स्यात् ।
एतद् एवाऽनुवदन् GBI अप्येतेन प्रत्युक्त. द्र. ।
एतद्वैपरीत्येन <✓अथ इतीव नापू टि दिशा प्राक्तनैक-
देशिकान्वचनसामान्येनाऽनुमन्यमान. वै गमनवत्या
तात्पर्यमाह । एवं तावद् ✓अ(तु>)थ्ये > *अथ- + इ+
(वु>)वी- इत्येवं माध्यमिकरेफोपजनवति तद्धिते वे प्र
स्त्रिया गौरादित्वापसंख्यानतः (पा ४, १, ४१) ङीषि प्राति.
संभवत्यपि द्वि१ अमि पूर्वत्वप्राप्ते पूर्ववद् दुर्वारत्वं द्र. ।
एवमपि स्त्रियाम् > अथर्वन्- इति वा <✓अथरि +
व> वी- इति वा यद् अर्वाङ्कनम् अपरं मतद्वयं भवति (तु.
PW GW. MW.) तदप्युक्तेन चोद्येन समानं प्रस्तं द्र. ।
एस्थि. अपि पपा. तदीयैतद्विषयक-प्रक्रियाऽनुरोधेनाऽव-
प्रहाऽभावेऽपि तस. इति मतं भवति । पूष. तावद् अथ-
इति वा रेफोपजनवद् *अथर्- इति वा स्यात् । उप. च
<✓वी+क्विप् प्र द्र. । स्वरश्च सामान्य. सामासिक (पा
६, १, २२३) वा स्यात् उस. इति कृत्वा गतिकारक-
(पा ६, २, १३९) इत्युक्तो वा । द्वि१ रूपं च एरुनेकाच
(पा ६, ४, ८२) इति यणि उदात्त- (पा ८, २, ४) इति
स्वरान्तं द्र. । वाच्यमिमांसेस्तु वैश. विस्तरणीय इति दिक् ।

^२) मूलतः य-था, त-था, क-था, इव-था इत्येतैः

सकञ्चतया व्युत्पन्नमिदम् अव्य. संभाव्येत । तस्मिन्
दर्शने इदम्-> अ- इति यत् सना. भवति तत् थाळि
प्र. लिट्-स्वर (पा ६, १, १९३) । अथवोक्तै. शब्दै
संपूर्ण-साकक्ष्यार्थं था इत्येव प्र. इत्यास्थाय कस्मिन्चिदति-
प्राचीने काले कथमपि स्वरपूर्वसंक्रमपूर्वकोऽन्त्यस्याऽचो
ह्रस्वीभावेन परिणामः समजनीत्युच्येत । यत्तु भाषान्त-
रीय-साजात्यदृग्भिरस्य 'and', 'und' प्रभृ. समानार्थै
शब्दै संबन्ध उत्प्रेक्षि (WW १, ६७) तदभितिकमिवे-
त्युद्भाव्येत । एवं यत् कचिद् अस्मदीयैर् एतद्
<✓अथ इति संभावितं भवति (तु. वाच.), तदपि
धात्वर्थान्वयभावेऽऽबद्धप्रलापाद् अवशिष्टं द्र ।

^३) छन्दस्तः साहितिको दीर्घ द्र. ।

^४) सपा पै १२, १, ९ अथा इति पाप्मे. ।

^५) सपा पै ३, ३६, २, ३ स. त्वम् इति पाप्मे. ।

^६) सपा शौ ३, २०, १ अथा इति, मै १, ५, १, ६, १
तत् इति पाप्मे. ।

^७) =सपा. तैआ ६, ३, १ । शौ १८, २, ११ अथा इति
पाप्मे. ।

^८) सपा शौ १८, १, ५१ अथा इति पाप्मे. ।

^९) सपा शौ १८, ३, ४४ च न इति पाप्मे. ।

^{१०}) =पपा आगमं १, १५, ३ । शौ १३, १, ३० अथा
इति, शौ ३, १८, ४ अथ इति पाप्मे. ।

^{११}) सपा. अथैतम् (माश ७, २, १, १५ च) > नै ४, २, ५, ३
मै २, ७, १२ अथा जीव इति, शौ ६, ६३, १ अपा ३, ४
१ ? अदोमदम् इति, काठ १६, १२ क २५, ३ अथा
विषित. इति, पै १९, ११, ४ अनमीवम् इति च पाप्मे. ।

१५, ५६†, १७, ३१; †१९,
 ५५, ५९, २३, २६, २७,
 २६, २४, २७, ६, २९, २४†,
 ३०, २२, ३३, ९५†, ४०, १५
 का ३, ३, ४†, ७, १०, ३, २०, १†,
 ८, ८, १†, १३, १, १३†, ४,
 ८†; ५, ४, १६, ६, ८†, २१, ४,
 ५†, ८†, २५, ६, ६, ७, २९, १, ६,
 ३१, ३, १३†, ३४, ४, ४०, १,
 १७, तै १, १३, १, १४, १†,
 २, ३, ३, ४, ४२, १†, ५, १,
 २१, ५, २†; ९, १, ६†, ११,
 ३†, ६, ४, २, १०, ४†, ७,
 १२, २-४, १३, ४†, ८, ५, २†^१,
 १२, १, २, १, ३, ४, ७, ८, ५, २,
 ८, ४, २, ६, ४, ८, ३, ११, ३, ३,
 ३, ४, ५, १, १३, २, १४, ३†, ४,
 २, १, ४, १, २, ६, २, १०, २, १२,
 २, ५, ११, २, ६, १, ५, ३, ५, ९,
 ३, ४, ६, १२, २†, १३, १, २,
 २, ३, १, ४, ४, ९, ६, ११, २†,
 २, १, २, २, १, ८, ४, ९, †११, २,
 ३, ३, ७, ३, ८, १, ४, १०, ४, ११,
 ६†, ५, १, २†, २, १, ६, १, ९,
 ४, १, ७, ३, २, १, ४†, ४, ४†, ५,
 ३, †६, १, २, ६, ३, ४, ७, ५†;
 ७, १३, ५, १५, १, ३, ५, ४,
 ४, २, २; ३, ४, १०, २, ७, २, ५;
 ३, २, ४, २, ९, २, ३, २६, १, ९,
 १६, २, १, १, ३, १, ५, ४, २, ५,
 १, २, ११, ४, ३, १, ३, ६; २, १,
 १०, ४, ४, ५, ६, ७, २, ५, ८, ६,
 १०, १, ११, ४, ६, ४, २, ४, ६, २;
 १७, १, ३, १, ४, ३, ५, ३, ४, ५, ६;

७, ६, ५, १०, ३, २, १, ४, ४, १,
 ३, ७, ३, ४, ९, १, ३, १, १, ३, ४;
 ४, १०, १, १९, २, ५, १, १,
 २, १, ३, १, ६, ३, १५, १, १, १,
 १, ६, १, ३, २, १०, ९, १, ८†, ३,
 २, ३†, ३, ९, ४, ५, ६, १०,
 १२, १, ३, १, ५; ५, ५, ८, ११,
 १२, १, ३, ६, ४, ५, ६, ८, ९,
 १०, ११, १२, १, ३, ७, १, ९,
 ३, ४, ५, ८, १, २, ४, ५, ६, ७,
 ८, ९, ९, ४, ४, ६, ७, १०, ५, ६,
 ८, १०, ११, १२; १३, १४,
 १६, १७, १८, १९, २०, ११,
 ५, ७, ८, ९; २, १, १, २, ३,
 ८, ९; १२, २, ४, ७, ९; १३,
 ३, १, २, ३, ६, ९, ४, २, ३,
 ४, ५, ५, १, २, ३, ४, ५, ६, ७,
 ८, ९, ६, १, ६, ७, ८, १२,
 १३, १४, १५, १६, १७, १८,
 ५, ९, ३, १, ३, ५, १०, २, १,
 २, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०,
 ३, १, २, ३, ४, ५, ७, ८, १०, ४,
 ३, ६, ८, ५, २, ३, ५, ६, २, ५,
 ६, ९, ९, ७, २, ३, ४, ८, ९, १०,
 ८, १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९;
 १०, १, १, २, ३, ४, ५, ६, ७,
 ८, १०, १, २, ३, ४, ५, १, ३,
 १, ९; ४, १, १, ६, ८, ११, १२,
 २, १, २, ३, ७, ९, ११, १२, ९,
 १३, १४, १५, १६, १७, १८,
 ६, ७, ८, ९, १०, ४, १, १,
 २, ५, ८, ९; १०, ५, १, २;
 ४, ५, ६, ७, ८, ९, १, २, ३,
 ४, ५; ७, ९, ७, २, ३, ४, ५,

६, ७, ८, ९, ८, १, ३, ५, ७;
 ८, ९, १०, ६, १, १, १, १, १, २,
 १, ५, ९, १४, ३†, ५†, ६, १२,
 १३, १५†; १७†, १८†, काठ १,
 १२, २, १५, ३, ८, ५, ६; ६, १,
 ४, ६, ८, ४, ६, ७, १३, २, ३;
 १४, १५, १०, २, १०, १, १, १,
 २, ३, ६, १०, १, २, ३, ४,
 ७, ८, १०, १२, १३, १४, १५,
 ४, ५, ६, १४, ५, ९, १५,
 ५, १०; १६, ८, १८, ३, १६,
 १९, ८, ९, १०, १२, २०, २, ५,
 ६, ७-११, १४, २१, २, ३;
 ४, ६, ८, १०, १२, १३, १४,
 २२, १, ६, ११, २३, १, ३, ६,
 ९, २४, ८, २५, २, ६, ७; १०;
 २६, ९, १०, २७, १, ३, ४; १०,
 २८, ३, ६, ७, ९, २९, ३, ४,
 ७, ९, १०, ३०, १, २, ३,
 ८, १०, ३१, ४, ६, ९; १३,
 ३२, २, ३, ७, ३३, २, ६, ८,
 ३४, ३, १, ८, ११, १५, ३५, १६,
 १७, १८, १९, २०, २६, ३, ५,
 ६, ७, १०, ११; १२, १३, १४,
 ३७, २, ३, ४, ५, ९, ११, १६,
 १७, ४०, ११, १२, ४४, ४,
 ४५, ४, ४६, ३, १८, १५†,
 ३, १२, ४, ३, ५, ६, ९, ७,
 ४, ८, १, ६, २८, ३, २९, ४, ९,
 ३०, ६, ३१, २, ४, ७, ८, ९-१३,
 १७, १८, १९, २०, ३४, १८,
 ३५, ५, ७; ३६, ६, ३८, १, ५,
 ३९, ३, ४, ५, ४०, २, ३, ४, १,
 ७, ८, ४२, १, ३, ४, ४, ३,

^{१)} पाभे मा १२, ६५ टि द्र । ^{२)} पाभे ऋ १०, १४, १० टि द्र ।

^{३)} सपा ऋ ५, ८५, ८ अथा इति पाभे ।

^{४)} सपा. मा १२, ८ का १३, १, ९ काठ १६, ८ कौसु
 ७२, १४ अथा इति, तै ४, १, ३ तासाम् इति च पाभे ।

^{५)} सपा. ऋ १०, ९७, २ अथा इति पाभे ।

^{६)} = सपा. तै २, ४, २, ६ आपथौ ९, ८, ६ । मै २,
 १३, २२ तै ३, १, १, ८ यत्र इति ३, १२, ३, २ यथा
 इति च पाभे ।

२, ४८, ४४^१, ४९, ६, ५२, १०.
 अथो^{१०} ऋ १ २८, ६^१, ५०, १२,
 ११३, १३^१, १५७, ६^१, १६४,
 ८४०^१ (७, ४१, ५)], ४६, १९१,
 १, २^१, ३, ३७, ११, ६०, ४, ६,
 ७५, १५, ८, ९, १, ६, ९, ३९, ५,
 ८६०, २ (६४, २६)], १०, २७,
 ९, ३९, ५ ८६०, ८, ९, १०],
 ८५, २^१, ३५, ४१, ९०, ५, ९२,
 ४, ९६, १३, ९७, ९, १६^१,
 १३६, ५, १३७, ४, १५९, ३
 १७३, ६, १९०, ३, खि ३, १०,
 २, १५, ६, १४, ५, १२, ५, १५,
 ४^१, १०^१, मा ३, ४३, ११, ८२,
 १२, १७, ५४, ८३^१, ९०^१, ९७,
 १००, १५, ५९, १६, ८, १२,
 २३, ६०, ३१, ५^१, का ३, ४,
 ७, ९, ६, ११, ६, १६^१, १२,
 ७, ७ १३, १, १८, ४, १०, ६,
 ९^१, २१, १६, ७, २, १७, १, ८,
 ११, २५, १०, ८, ३५, १, ५^१,
 १^१ १५ १, ४, २, ४, ४, १, २,
 ७, २, ३, ८, ३^१, ९, ६, ६, ८, २,
 ४, ७, १, ६, ३, १^१, ४ ३, ६,
 ३ ८, ६, १६, २, २, ४, ६, ५,

- नात् इति, शौ ८,४,३ युत् न पुशाम् इति पाभे ।
 ८) सट्त् सपा अथ सर्व संजीयते > शौ ११, ५, ६
 सर्वज्यानि जीयते इति पाभे ।
 ९) सपा ऋ १,१५२,३ शौ २,१५,२३ पाठाभावः ।
 १०) सपा शौ ६,५८,२ एवा इति पाभे ।
 ११) सपा शौ ७,५८,१ परि इति पाभे ।
 १२) नो अथ > सपा. ऋ ८,६०,९ उत् इति पाभे ।
 १३) अथ-उ इति समुदितं निपातद्वयम् ओत् (पा १,१,
 १५) इति प्रगृह्यत'माशय पपा इति-कारेण पठ्यते ।
 १४) सपा. मै २,७,१६ उत्तो नु इति पाभे ।
 १५) सपा शौ ७,७७,११ अघा इति पाभे ।
 १६) =सग. आपमं १.९,२ । मागृ १,१४,८ असौ
 इति पाभे ।

४,५;३, ९, ३, ११, ५, १३,
३, ४, ६, २; ९, ३, १०, ३,
५, १, ४, ६, ३, ७, ५, १, ७,
२, ८, ७, ११, २, ३, ६, ७,
६, १, ६, ६, ४, ९, १, ४,
१०, ४, ३, १, ५, २, ९, ३, २,
९, ३, ४, ६, ७, ३, ९, ७, ९,
१०, १९, ४, १, ३, ९, ७, १०,
२, ५, ५, ५, २, ७, २, ३, ९, ७,
१, ९, ३, २, १, ५, ४, ४, ५,
१, ३, ४, ५, १, १, २, ४, १,
६, २, ४, ८, ५, ९, ५, ६, २,
१, ३, २, २, ५, ५, ४, ६, ७, ३,
८, १, ९, ६, १०, ६, ३, १, २, २,
२, ४, ७, ७, २, ४, ९, १, २,
१०, ४, ४, १, १, २, ३, २, ३,
४, ३, २, ४, ४, १, ५, ५, ६, ४,
८, १, ४, ९, १, १०, ३, ५, ५, १,
६, ५, ३, ७, २, १०, ५, ६, २, १,
३, ४, २, ६, २, ७, ३, ८, ४, ६,
९, १, १०, १, ३, ७, ३, २, ४,
१, ५, २, ७, ६, ३, ८, ३, ९,
३, ४, १०, २, ६, १, १, ३,
३, ३, ५, २, ६, ५, ६, ७, २,
११, ३, ६, २, १, १, ७, २, २,
५, १, २, ३, ७, २, ८, ६, ९,
२, १०, ४, ११, ३, ३, १, २,
५, २, ४, ७, २, ३, ८, १, ३,
९, ४, ५, १०, १, ११, ३, ४,
३, ३, ४, ४, ३, ५, २, ५, ९,
२, ६, ३, २, ६, २, ७, २, ४,
७, १, १, २, ३, २, १, १०,
३, ४, २, १, २, ३, २, २,
३, ३, २, ५, ५, ६, ८, २,
४-७, ३, १, २, ५, ३, ७, ३,

४, १, ९, ३, १०, ४, ५, ४, १,
३, २, ४, ५, ३, ३, ४, ५, ४,
३, ५, २-४, ७, २, ९, १, ५, १,
५, ४, २, ५, १, २, ८, ३, ५, ९,
३, १५, २, १, ४, ५, ७, ८,
१०, १३, १५, ५, ५, ६, ८, १०,
११, १२, ७, २, ४, ८, २, ३,
४, ५, ६, ७, ८, १०, ४, ५, ५,
६, ७, ९, १४, १६, १७,
२०, ११, ६-९, २, १, ३, ७,
११, २, २, ८, ३, १, ५, ६, ७,
४, १, २, ३, ४, ५, ६, २-५, ७,
८; १०; ९, ७; १२, ९, २, ९,
१०, १९, ३, १, १, २, ५, ७,
९, १०, २, १, २, ३, ४, ५,
५, ६, ७, ८, ९, १०, ३,
१, ६, ८, ९, १०, ४, ३, ४,
५-७, ६, १, २, ३, ५, ६,
७, ८, ९, १०, २, ४, ५, ७,
९, १०, ४, ६, ७, ९, ९, २,
३, ५, ७, १०, १, २, ३, ४,
४, १, ५, ६, ८, १०, १, २, १, ४,
२, १, २, ९, १, ४, २, २, ८, ४,
२, ५, ८, ९, ५, १, २, १, ५, ६,
३, ५, ८, ९, ७, १, ४, ८, ९,
८, ३, ५, ६, ८, ९, १४, ११, ९,
काठ ७, ७, ८, १, ५, ८, ४, ५,
१२, ९, १, ७, १०, ५, ७, ११,
१०, १२, ३, ६, १२, १३, १४,
१०, १४, ६, ८, १६, ७, ८, १३,
१९; १७, ११; १९, १, ५, ७;
१०, २०, ३, ४, ५, २१, ३,
७-९, १२; २२, १०, १३, २३,
१, ४-६, २४, ३, ४, ६, ७,
८, ९, २५, १, ५; ६, ७, ८,

९, १०, २६, ५, ७, ९, २७, १;
२, ४, २८, १, ७, १०, २९, ८,
१०, ३०, २, ७, ३१, ८-११,
३२, १, ५, ७, ३३, २, ३४,
२, ५, १६, २०, ३५, २०, ३६,
१, २, ५, ७, ९, १०; १२, ३७,
१; १६, ४०, १३, १४, ५,
९, ७, १, ७, ८, १, ४, १०, ९,
२५, ४, ९, २७, १, ९, २९,
८, ३०, ३-५, ८, ३१, ५, ६,
७; १८, ३५, ४, ३६, १, ३७,
४, ५, ७, ८, ३८, १, २, ४,
३९, २, ३, ५, ४०, १, २, ३,
४१, ३, ५, ४२, १, २, ४,
४३, ७, ४५, १, ४६, ३, ५,
४७, ९-११, ४८, १४, १८,
कौ १२, २५, २, ६५, ३,
३, १, ४, ७, ४१, १८, ८, २,
१, ४, ३, १०, ३, २१, १७, १,
शौ १, १४, २, २१, २, ४, २,
४, ६, ९, १, ३१, २, ४, ३२, ५,
३६, ७, ३८, ४, १८, ५, २१,
९, २४, १, २५, ५, ४, ३, ४, ४,
५, ६, ६, ९, ३२, १३, ५, १७,
७, १९, ३, २०, ५, ३६, १, ५,
१४, २, २१, ४-६, २२, १०;
२३, १२, ३०, १३, ६, १३, १,
१४, ३४, १९, २, २१, ३, ६९,
३, ७४, २, ९६, २, १०, ३,
२, १०९, ३, १२८, ४, १३३,
४, १३८, २, १३९, २, ४, १४०,
२, १७, ५८, २, ५, ६२, ५, ७८,
३, ८०, २, १००, ३, ११७, २,
८, २, २८, ५, १२, ७, ५, १०,
२२, २८, ९, ३, १, ४, ४४, २०,

*) अथो इति पाठस्य स्थाने सपा. मै २, ५, १०, ४, २,
१० उतायुम् इति पाठे. ।

७) सपा. पै १२, १३, ९ अधो इति पाठे. ।

८) सपा. क्र १०, ९७, ६ सा १२, ८० का १३, ६,
६ तै १, ४, ४६, २, ४, २, ६, २ मै २, ७, १३ काठ
१६, १३ क २५, ४ शौ १, २८, १, १९, ४४, ७

१३, ७, १५, २८†, १०, २, २७,
३, ७, ८, २२, ३८; ९, १२-२४,
१०, १७; ३३, ११, २९; ६,
३, ९; १७; ८, २; ६ ७, ९, ८,
१०, ५, १४, १५, २३, ११,
१०, २२, १२, ३; १२, १, ७,
९, २, १९; ४, १८; ३०; ३९^३;
४०, ४६^३; १४, १, २†; २८†,
२, ४†, १२, ४, ३†; ६, ९†,
३४, ४†, ३९, २, ३, ४, ४६, ३;
४८, १, ४९, ३, ५०, ५, †२०,
२०, ४, ३२, ३; ५७, ७, १२८,
५६, ९३०, १७-१९; पै १,
१५, २†; २८, ४; ३७, १, ३८, ३;
४३, २, ४८, १; ६०, २, ६६, ३;
४; ६८, ३, ७९, १, १०७, १†,
२८, ५, १०, १; १४, ४, १५,
२; ४; २०, २; २१, ६; ३२,
३, ४१, ३†; ५२, ५, ५८, ५,
६२, १, २; ६७, १; ४, ८५,
२, ८७, २, ३, ५, ४†, १२, ९†,
१७, ४†; २६, ५, २८, ६†; २९,
३; ३७, १; ४, ५, ५†; २०, १;
२३, ५, २६, ६†; ५, १, २, ३†;
८, ५, ९, १†, १७, ८†; १८, २†;
२०, ८; २६, १, ९; ३०, १; ३१,
३; ३३, १०; ३४, ३-६; ३८,
५†, ६, २; ९, २, ४; ६, १४,

४, १५, ३, २१, १, २२, २०; ७,
१, २, १०, २-४, १२, ५, १३, ३,
१९, ९, ८, ११, १, ९, १२, ३†,
१८, ९; ९, ४, ११, ५, ७†; १०,
२; ४; १४, ३, २०, २५, २३, ३;
७; ९; २५, ६; १०, १, २†, ७†;
३, ४, ११, २, ५; ३, ४†, ५, २,
१२, ६, ११, १३, १, १०; २, ९,
१४, २, ११, १६; ४, १५, १५,
१३, २, ४, ६; १८, ४, २०, १०;
२१, ६, ८, १६, १२, १०; १४,
१, २१, ३, ९, २२, ७; २४, ५;
२५, १०; २८, २†; ३९, १; ५९,
१०; ६३, ७, ६९, १०†, ७४, ७,
८२, ८, ८६, ४, ५; ८७, ३; ९१,
९, १०२, ९; १०८, ६, ११०, ३,
१३७, २-१०; १३८, १-४,
५^३, १४९, ६-८, १५५, ५,
१७, १, ७, ८, १२, ७; १३, ७, ८;
१९, १०, २३, २†, ३†, ३१, ९,
†१८, १, २^०, ३, ७, ७, ४;
१२, ५, १, ८, ५†; १२, ५††,
१४, ४^३; १५, ३†; १८, १२,
१९, ४, ५, ८; ८३, २४, ८†, १८,
२७, १०, २८, १४, ३०, १५^३,
३२, ५†; ९†, ३३, ३, ३५, १३,
३६, १४, ३७, १, ३८, ३, १५,
१७, ४६, ६, ४७, १५, ४९, १०;

५१, ९, १६, २०, ६, ५†^३, ११,
४†^३, १३, १, ८; २१, ३†, २५,
४, ३४, १०†, ४९, ७; ५४, ३,
५८, २.

अथ- ✓ अथ द्र

? अथनत्य पै १७, २३, ४.

अथोत तस्य^३ लि ४, ८†, १

अथोतकुस्स्यांसे^१ पै ६, १५ ४.

✓ अद्, अत्ति ऋ १, १६४, २०; ६,
४, ५; ८, १०२, २१, मा ११,
७४†; २२, ८, २३, ३०, ३१,
का १२, ७, ९†, २४, ३, ६; २५,
६, १०, ११, तै २, २, ६, २१,
४, १, १०, १†; १५, ३, ४, ६;
७, ६, १०, २; ७, १, १९, ३;
२, १०, ४१; ४, १९, २; मै
११, ६, ५, ८, ७^३; १०, ९,
११, ५, २ १, २१; ७, ७†,
३, ६, ७†, १२, ३, १३, १;
काठ २०, ९, शौ ९, १४,
२०†, अत्ति ऋ १, ६५, ४,
१४३, ५, २, १३, ४, ३५, ७,
६, १५, १, १०, २७, १३, १४,
७९, २, ४; १२५, ४, १† २, २,
६, २, ५, २, ९, २, ३, ४, १^३,
४, १०, ४, ५, ४, २, ६, २, ३,
७, ९, ४†; ७, २ १०, २; ४,
१† २ १, २, २, २^३; ३, २,

पै ७, ५, ८, १०, १, १२, १५, ३, ७, आपश्चौ १६, ६, ७ इति पामे. ।

रक्षोहा इति पामे. ।

अ) सपा. पै १७, १९, ९ ततः इति पामे. ।

ब) सपा पै १७, २०, ६ च इति पामे. ।

ग) पामे अथो ऋ १०, ८५, २ टि द्र. ।

द) पामे. अथो ऋ १, १६४, ४० द्र. ।

०) अयम् इति शोध (तु सूको) ।

१) रुपा शौ ६, ५४, २ इमम् इति पामे. ।

२) सपा. शौ ६, ६०, १ उतु इति पामे. ।

३) सपा. ऋ ६, ६८, १० शौ ७, ६०, १ युवो. पामे. ।

१) सपा. शौ ७, १३, २ के च इति पामे. ।

१) सपा. तै १, १, १०, १ शौ १४, १, ४२ विमे ।

३) पाठ. (तु. खिसा ३१, १०)? सपा मा १२, ९७
का १३, ६, २१ अथो शतस्य इति पामे. ।

१) अथोतकुक्षी आदत्से इति त्रिपद शोधो विमृश्य ।
तत्र प्रथमम् अथ+उत इति समस्तं पदं द्र. ।

३) अत्यनन्तम् इति पाठ? अत्यनन्तम् इति शोध ।

५) सपा. काठ ११, १ क ३१, १६ अभ्यायच्छति इति
पामे. । ०) सपा. काठ ११, ४ अद्यात् इति पामे. ।

६^a, ४, ७, ५, ८, ३; ॥काठ ७,
६, ८, ६^a, ११, १० ३, १३ १०^b,
१४, ५, १६, ७^a; २०, ३०, ६^{ad},
७०, १०¹, २१, १६, ४, २२, २, ४,
७, २३, ६^a, २४, ७, २८, ५, ३४,
८^a, ११^a, ३५, ३^a, ३६, ३, ४१,
१०; ४४, ८^a, ॥क ५, ५, ७,
२^a, ८; ३०, ८^a, ३१, ५०, ८^{ad},
९०, ११, १०¹, १६^a, १९, ३५,
१, ३७, ८, ४४, ५, ४८, ४^a,
शौ ४, ३०, ४^a, १२, ९, ३, १५,
१४, २, ४, ६, ८, १०, १२, १४,
१६, १८, २०, २२, २४, ५^a, १६,
६७, १०^a, १४५, ३, १४९, ९,
अत्त ऋ १०, ७९, १, अदन्ति
तै २, ३, ७, ४^a, ॥, मै २, ३, ७^a, ॥,
काठ १०, ५, शौ ७, ५८, ७, ८,
६, २३; अदन्ति ऋ १, ९८,
[३, २, १, १३], १४, १०, २८,
११, १४६, ३^a, मै ३, ६, ६^a,
॥काठ ८, ४, ११, १२, ५^a, ७,
२३, २, ९, ३४, ११, ॥क ६,
९, ७, ८, ३५, ८, ३६, ६, कौ २,
४१६^a, जै ३, ३२, ६^a, ५^a, १,
४८, ४, ४, २१, २, १२, १, ४^a;
१६, ८१, ५, १७, १५, ३, अस्ति
ऋ १०, २८, ३, अस्ति शौ ६,
७१, १, ३, अस्ति ऋ १०, ८६,
१४, कौ ३, १, ९, शौ ५, १८,

७ १४, १, ५७, २०, १२६, १४,
५^a, २८, २^a, ९, १७, ६, १८,
६, ५, २०, १४, १, ॥अदन्
तै ५, २, १०, ३; ४, २, २, काठ
२०, ९, क ३१, ११, अदन्त शौ
१०, ८, २२, ५^a, ८, ९, १०, १६,
१०२, ९, अदान् शौ ६, ५०,
१, अत्त ऋ १०, १५, ८, खि
५, ७, ४, १-३, मा १२, ५१^a,
मै ३, १०, ६, कठ २२, १, क
४५, २, शौ १, २८, ३, ४, ४,
१७, ३, १८, ३, ४६^a, ५^a,
२०, ८, २३, ३, १७, २१, १,
अदन्तु ऋ १०, ८७, ७, ११०,
११, मा २२, ११, ३६^a, का
३१, १, ११, ४, १२^a, तै ३,
१, ८, ४, ५, १, ११, ४^a, मै ३,
१६, २, ४, १३, ५^a; काठ १६,
२०^a, ४६, २, शौ ५, १२, ११,
८, ३, ७^a, ११, १२, २३, २८,
५^a, १६, २, १६ ६, ७^a, १२,
४६, १३, अदन्तु शौ ११, १२,
२६, ॥अद्वि ऋ १, १६४, ४०,
१०, १५, १२, ११६, ७, ८, मा
१२, ६६, का २१, ४, १६, तै २,
६, १२, ५, शौ ७, ७७, ११, ९,
१५, २०^a, १८, ३, ४२^a, ४,
६५, अद्वि ऋ ३, ३५, ३, ५२,
[(४७, २)७], खि ५, ७, ४, १६,

२०, ९^a, मा १२, ६५, २३,
८, का १३, ५, ४, २५, ३,
५, तै ४, २, ५, ३, ७, ४, २०,
१, मै २, ७, १२, ३, १२, १९,
काठ १६, १२, ३७, १३, १४,
४४, ९, क २५, ३, शौ ४, २२,
७, ५, २२, ८, ६, ६३, १, १२, २,
३, २०, १३६, ११^a, १२^a, १३^a,
५^a, १६, ६९, १०; १७, ३०, ३;
१२, ११, ४, २०, ११, ४^a, अत्तम्
शौ ६, १४०, २^a, ५^a, १८, २,
१२, ४९, १०^a, ॥अत्त > त्ता
ऋ १०, १५, ११, मा १२, ५९,
का २१, ४, ८, तै २, ६, १२,
२, मै ४, १०, ६, काठ २१,
१४, अत्त मा २३, ८, का २५,
३, ५, तै ७, ४, २०, १; मै ३, १२,
१९, काठ ४४, ९, शौ २, २४,
१^a-८^a, ५^a, २, ४२, १^a-८^a;
९१, १^a-५^a, १७, १४, १०,
अत्तन ऋ १०, १००, १०,
अत्तो(त-उ) शौ १८, ३, ४४^a,
॥अदानि काठ २२, ७, क ३५, १;
॥आदत्¹ ऋ १०, ६८, ६,
शौ २०, १६, ६, ॥आदन्
तै ६, २, १, ५, ७, ५, काठ ११,
१०, २०, ५; २५, ६^a, ३६, ७, क
३१, ७, ३९, ४^a, ॥अद्यात् मै १,
८, ८, २, १, २, अद्यात् ॥तै २,

^a) अत्यन्नाद् इति पाठ² अत्ति, अन्नाद् इति द्विपद
शोध (तु. सपा. काठ २०, ६) ।

^b) सपा. तै ३, ४, ३, ३ अवस्थे इति पाठे ।

^c) अन्नम् अत्ति > सपा मै २, १, १०^a, ३, २, ४ अन्नादो
भवति इति पाठे ।

^d) अत्ति अन्नम् > सपा. मै ३, २, ६ अन्नाद् इति
पाठे ।

^e) सपा. तै ५, २, ९, २ अद्यात् इति पाठे ।

^f) सपा तै ५, ३, ३, २ मै ३, २, १० अद्यत्ते इति पाठे ।

^g) अन्नम् अत्ति > सपा मै ३, २, १० अन्नादो भवति
इति पाठे ।

^h) इव, अदन्ति > इवावदन् इति LB शोध. ? सपा.
तैत्रा २, ५, ५, ६ आदन् इति पाठे ।

¹) अद्वि इति BW स्वर ।

²) तु BW. ।

³) उजा निपातेन समुदितशब्दरूपस्य ओदन्तनिपात-
वद् व्यवहार. पपा. च प्रगृहीभाव इति-करणयोगश्च द्र. ।

⁴) आदत् इति < आ ✓ दा द्र. ।

५, १, ६, ५, २, ९, २^a, ७, ६, १^b,
 ॥काठ १०, ३, ११ ४^c, १२, ५,
 ७^d, २३, ६^e, २९, २, क ४५, ३॥,
 शौ ५, १८, २, पै ९, १७, २, १६,
 ११३, १^f, अद्यु. क्र १० ९५,
 १४.
 अत्स्यन्ति नै २, १, ३॥.
 ॥अद्यते तै ५, ६, ३, २^g,
 ॥अद्यते तै ५, ३, ३, २^h, ३, ४, ४,
 २, ३, ५, ६, २, ३, ६, ६, ६, ५, ३,
 मै १, ६, ९ⁱ, ३, २, १०^j, ४, १,
 ७, ७, ६, काठ ८, ४, २१, ४, क
 ६, ९, ३१, १९.
 आदयति काठ १२, ५, आदयत्
 पै ५, ८, २^k [अपि°, आ°, वि°,
 सम्°]
 अत्तवे^l क्र ३, ३५, ७, ८, ४३, २९,
 ७७, ८, १०, १६, १२, ७९, ६,
 ८५, ३४, ९२, ३, मा १२, ७०^m,
 का २१, ४, २०ⁿ, नै २, ६, १२,
 १^o, मै १, १०, १८^p, वाठ २१,
 १४^q, शौ १, ११, ४, ५, १८, १,

१२, २, ३७, १४, १, २९, १८, १,
 ५६, ५७, २, ३४, पै २ ५, ४, ९;
 १७, १, १७, ३३, ७, १८, ३, ८^r
 अत्तुम्^s शौ १८, ४, ६३
 अत्तु^t - तारः शौ ६, १४२, ३,
 -तारम् खि ५, ७, ४, १०
 ॥अत्री^u - श्री तै ६, ४, १०,
 ५, -श्री तै ६, ४, १०, ४, ५,
 मै १, १०, १३^v, ४, ५, १^w, ६, ३^x,
 काठ २७, ८^y, २८, १०^z, ३६, ७^{aa},
 क ४५, १^{ab}, -श्रीषु काठ २७, ८.
 अत्वाय^{ac} मै १, ८, ५.
 १अत्र (<त्व)^{ad} - त्राणि क्र १०,
 ७९, २
 २अत्र (<त्व)^{ae} - त्रम् क्र ५, ३२,
 ८, -त्राः शौ २, १२, १६, १०,
 १०, २१, पै १६, १०९, १, १३९,
 १४, -त्रै क्र १, १२९, ८.
 अत्रि (<त्रि) नृ^{af} - त्रिण क्र १,
 २१, ५, ९४, ९, ७, १०४, १, ५,
 ९, ८६, ४८, काठ २३, ११^{ag},
 शौ १, ७, ३, १६, १, ३, २, ४, ३,

४, १०, २, ६, ३२, ३^{ah}, † ८, ४,
 १, ५, पै १, १०, २, ३, ४, ४, ३,
 २५, ३, ४, १२, १, ९^{ai}; † १६,
 ९, १, ४, -† त्रिणम् क्र १, ३६,
 १४, २०, ८६, १०, ६, १६,
 २८, ५१, १४, ८, १२, १, १९,
 १५, ९, १०४, १६, १०५, ६, १०,
 ३६, ४, ११८, १, मा १७, १६,
 का १८, २, १, तै ४, ६, १, ५, मै
 २, १०, २, ४, १३, १, काठ १५,
 १२, १८, १, ३२, १५, क २८,
 २, कौ १, २२, ११३, ३९४, २,
 ९६३, जै १, ३, २, १२, ७, ४४,
 ४, ४, ६, ८, ८, ६, शौ २०, ६३,
 ७, -त्रिणाम् शौ १, ८, ४.
 अत्स्यत्^{aj} - स्यन् मै २, १, २^{ak}
 १अद् - अगध°, अन्त्र°, अहुत°, १आ-
 ण्ड°, १आम°, ककुम्भ°, १कय°,
 करम्म°, १कव्य°, पुरुष°, पूरुष°,
 १मधु°, १यव°, यवस°, १विश्व°,
 १विष°, १ममसन°, सुहुत°,
 २स्यवस°, सोम°, हविस°,

^a) पांमे. अत्ति काठ २०, ७ द्र. ।

^b) सपा. मै ३, ६, ८ अशनीया¹ इति पांमे ।

^c) पांमे अत्ति मै २, २, २ द्र. ।

^d) सपा. मै ४, ३, २ अशनीयात् इति पांमे. ।

^e) न, अद्यात् > मै ३, ६, ७¹ अन्ना^(१)नाद्यम् इति पांमे. ।

^f) सपा. अद्यते <> अद्यते इति पांमे ।

^g) पांमे. अत्ति काठ २०, १२¹ द्र. ।

^h) सपा. शौ ४, ६, ३ आवयन् इति पांमे ।

ⁱ) तुमर्ये तवेन् प्र नित्स्वरश्च (पा ६, १, १९७) ।

^j) तुमुन् प्र तत्स्वरश्च ।

^k) कर्तरि तृच् प्र चित्स्वरश्च (पा ६, १, १६३) ।

^l) स्त्रियां ङीपि उदात्तयण अन्तोदात्तत्वम् (पा ६, १, १७४)

^m) क्त्वो यगागम (पा ७, १, ४७) । आगमाज्नु-
 दात्तत्वस्य सुगृहत्वात् क्त्व स्वरस्तद्वरथ. द्र ।

ⁿ) नाप. (अञ-). कर्मणि त्रन् प्र (पाठ ४, १६८) ।

नित्त्वाद् आयुदात्तत्वम् । रवरभेदात् (तु नाउ) कर्तृकर्म-
 विवेकेनाभिधेयव्यवस्था । वृत्तिविशेषविशिष्टताया यवेत-
 र्नाद्धितं मातुर्वर्धिकं वृत्तं संभाव्येत तथा अत्रिन्- इत्यत्र
 टि द्र ।

^o) नाप ([अदनशील-] अमुर-) । कर्तरि त्र प्र उंसं
 (पाठ ४, १६७) तत्स्वरश्च (तु वे, वैतु सा अमत्र- इति
 पाठं मत्वा = अमात्र- [परिमाणरहित-] वृत्र- इति ^१) ।

^p) =रक्षस्- । कर्तरि त्रिनिः प्र (पाठ ४, ६८)
 तत्स्वरश्च । १अत्र- इत्यस्य भावार्थे वृत्ति-विशेष
 संभाव्यमाने ततो मातुर्वर्धिक इति प्र. स्यात्
 (तु ^२Gw) ।

^q) सपा. आगृ ३, १०, ११ शत्रून् इति पांमे ।

^r) लट शत्रादेशः (पा ३, ३, १४) तस्यच स्थानिवत्त्वान्
 स्यतासी ललुटोः (पा ३, १, ३३) इति स्थ. प्र. । सति-
 शिष्टत्वाच्च तत्-स्वर द्र. ।

^s) सपा तै २, २, ६, २ जघ्वा इति पांमे ।

अद्- अज ^१ , अवन् ^२ , १आण्ड ^३ . १गर्भ ^४ , छागठ ^५ , पुत्र, हविस १अद्व ^६ - -द्व क १०, ३७, ११ पै २०, ६, २१, -द्व क १०, ६, ६. पै २, २, ३, ९, १०, १, -दन्तम कौ ३, १, ९ पै २०, ३८, ९? [^७ दन्- अन] अदन- अज ^८ . अदान ^९ - -नम् क ४, १९, ९ अद्यन् ^{१०} - -अ क १, ५८, २	अद्य-सुद ^{११} - -सत् क १, १०४, ८०, ८, ४४, २९, -सद्: क ६, ३०, ३, -सदाम् क ७, ८३, ७ अद्य-सुद्य ^{१२} - -द्याय क ८, ४३, १९ †अद्य-सुद्वन् ^{१३} - -डा क ६, ४, ४. तै १, ३, १४, ७ अद्य(नि>)नी- दृ ^{१४} . ?अद्य ^{१५} अद्य ^{१६} - अन्न ^{१७} , हविस ^{१८} , हुन ^{१९} . ॥अद्यमान, ना ^{२०} - -नम् मै १,	११, ५, -ना मै ४, ८, ८ -ना त ६, ४, ३, ४, काठ २७, ८, २८, ६, क ४४, ६, -नानाम् तै २, ४, ९, २, काठ ८, ५, क ७, १. अद्य ^{२१} - -?ज्ञ ^{२२} पै १०, १, ७, -ज्ञम् क १, १४०, २, २, २, ४, १०. ३५, ५, ७ १०, ११, १४, ३, ४८, ३, ४, २, ७, ११, १, १०, १, ६, ४, ४, ५ ४१, ३ ७, ९८, २; ८, ४, १० १०, ५ ९, २, ६, १, ४, ६९, २ ७९, ५, ९१, ५ ९९, ५, १०७,
--	---	--

१) शना प्र. तत्स्वरश्च ।

२) शानजन्ते चित-स्वर (पा ६, १, १६३) ।

३) नाप. (मोजन-). कर्मणि मनिन प्र निस्वरश्च (पाठ ४, १४५, पा ६, १, १९७) ।

४) नाप. {मोजनार्थम् उपविष्ट- [पुरुष- (तु सा तु [या ४, १७] प्रम्)]} । उम उप ✓तद् + कर्तरि क्तिप् प्र । वा स्वर प्रकृत्या ।

५) अर्थ ? = पाचिका-स्त्री- इति या [४, १९] वे प्रम्., [पञ्च] रक तु = मञ्जिका- इति [तु PG २, १७९]. पूष = गृह- इति कृत्वा = जननी- इति सा. ।

६) ण्पू टि दिशा भावे क्यप् प्र उस् (पा ३, १, १०६ उ) । प्र पितृशिक्षाते वा रर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

७) कर्तरि वनिप् प्र । शेषं नार् टि द्र ।

८) क २, १३, ९ इत्यत्र आद्य > आ । अद्य इति पपा. भवति । वे सा च ततो द्वितीयं परमिन्द्रपरत्वेन पश्यन्ताव एतद् = ✓अद् + कर्मणि यत् प्र इत्येवं चामिसंदधानाव 'उपजीव्य-' इति 'पानीय-' (=सेव्य-?) इत्येवं च व्याचक्षाते । अरिमन् कल्पे यदन्ते आदि-स्वर द्र. (पा ६, १, २१३) । आ✓दो > आ- अद्यः इत्याकारकमेकमुपसृष्टमनिहतं च (पा ८, १, ६६) क्रियापदमिह भवतीति चाऽर्वागिभरुपस्थायमानं कल्पान्तरं द्र. (तु ORN GW. प्रम्) । प्रथमे कल्पे युक्ता ह्यस्य हरय शता दश (क ६, ४७, १८) इति मन्त्रवर्णाद् इन्द्रथस्य च हरिनिस्तद्वहनस्य चाऽऽश्रेप इष्यते । एवं तावत् साकम् इति पदमनुयुक्तं भवति । इन्द्रथयुक्तानां

हरीणा बहुन्वय श्रुतिप्रमिद्वस्य सतो गुणविशेषावानार्थं दश शता इति विशेषणयोपपत्तो सत्यामपि तेषां हरीणां रथे युक्तानां सतां साक-मावय्य रवत् सिद्धत्वात् तद्विपरित-भावस्य चाप्यभवान् साकमिति क्विचि ह्यन्यथाभिहितमिति किञ्च वक्तव्यम् । अपि चैवमाक्षेपसिद्धया क्रियया प्रथमे वाक्ये परिसमाप्ते सति युद्ध इति द्वितीये वाक्ये चोपरिष्ठादादास्यमाने आ अद्य इति यत् पदद्वयी स्वाभाविकात् संबन्धादुद्भूतमयमानाऽपि सती रवत्तन्त्र-वाक्यनिर्वाहार्थमन्तर्गट्टयुमिवेध्यते, तत्रैव रुचिरम् । अमुलभान्वयप्रतीतिरिति यावत् । एवं द्वितीये वाक्ये युद्ध इति कालवचनं सना सद् यद् इन्द्रसामानाधिकरण्येन व्याख्यातं भवति तदपि नितरामुपेक्ष्यमित्यत्र नैव बह्विव वक्तव्यमस्ति । कल्पान्तरे तावत् प्रतिपादं व क्यपरि-ममाप्तौ दृश्यमानायाम् आद्य इति क्वि सदन्वयो भवति । अथ दशशतोपलक्षितबहुसंख्याका दस्यव इन्द्रेण साकं सपदि विनाशयेरजति भवत्येव कोऽपि चमत्कारा-तिरेक । भवन्त्यपि च दस्युसख्याबहुत्वसंवादिनश्चेन्द्र-कर्तृकतद्वधसंवादिनश्च बहवो मन्त्रवर्णा (तु क १, १३३, ४, २, १४, ६, ४, ३०, १५; ७, ९९, ५, जौ ६, १०४ १ प्रम् [तु यरथा. आ✓दो(वन्धने) > आद्य इति] ।

९) सोपपदाद् भावे क्यप् प्र उस्. । पितृशिक्षाते च प्र धारव प्रकृत्या भवति (पा ६, २, १३९) ।

१०) शानचो निघाते (पा ६, १, १८६) यक स्वर ।

११) नाप । कर्मणि क्त प्र । निष्ठा च (पा ६, १, २०५) इत्या-बुदात्तत्वमिति प्रायोवाद । या ३, ९] पक्षान्-रे < आ ✓नम् इति, पाम [५, १, ११९] < ✓अन [प्राणने] इति च ।

१२) दुष्पठ एतदादिर् मन्त्रार्थः संस्करणान्तरसापेक्ष. द्र. ।

७, ११०, ४, ११३, ८, ११७, ६,
१२५, ४ खि १, ९, १, ३, १०^१,
७, मा १६, ६६, १८, १० १९,
५, ४८; २३, ८, का १७, ८,
१८, १९, ४, ३, २१, १, ५, ३, १९
२५ ३, ५^१, १^१ १, ३, १४, ७^१,
५, २, १, ७, २, २, ३, ३,
४^१, ८, २^१, २, १, ३, ३^१, ६, १,
२^१, ४^१, ७, ५^१, ९, १, २, २, ५, १, ५,
६, ६, २^१, ७, २, ३, ३, ६, २, ७,
४, ५, १, ६^१, ७, ३^१; १०, ३, ६,
१, २, ३, ३, ५, ५, ६, ३^१, ४, ३, ३,
५, १, ५, ७, २^१, ४, १, २, ५, १^१,
३, १३, २, ५, ११, २, ५, ७, ४,
२, ५, १, २, २^१, ३, ३, १^१, ५, ५,
९, ४^१, २, २, १, ३, ७, ५, ५^१,
८, ६, ७, ९, २^१, ३, १०, ३, ३, ३,
२^१-४^१, ४, १^१, २^१, ३^१, ५^१, ६,
७, ४, २, २, ४, १^१, ४, ५^१, ५, २,
६, ३^१; ४, ५^१, ६^१, ७, २^१,
८, २^१, ५^१, ३^१, ९, २^१, १०, ४, ११,
२^१, ५, ६, ३^१, १०, ५, ७, ६, २,
२^१, ३^१, ५^१, ६^१, ३, २^१, १०, २,
३, ७, २, २, ४, २, ९, ४^१, १०,
२^१, ३^१, ६, १, ९, ६, १०, २, २,
४, ५, ३, ५, ४, ४, ४, २, ६, ४, ५,
५, ३^१; ७, १, ९, १^१, २, १०,
२^१, ३, ३, २, ५, ३, ७, ४, ९,

१^१, १२, १, ५, ४, ३, ६, ४, ३,
२०, १^१, ५, ८, ४, १, ५, २, १^१ मै
१, ५, १, ४^१, ६, ५^१, ८^१, ९^१, ११^१,
७, ३^१, ८, ८, ९, ७^१, १०, ११,
११, ५^१, ७, ९, २, १, ३, ११,
३, ७^१, ९^१, ४, १^१, ५, ७, ७,
२, ५^१, ९, ५, ११, ४, ५, १३, १^१,
३, १, १^१, २^१, ३, २, २^१, ४^१, ५^१,
६^१, ८^१, ९^१, १०^१, ३, ६^१, ४,
१^१, २^१, ३, ७, ६, ७^१, ९^१, ७, ६,
८, ९^१, ९, ३^१, ४^१, १०, ७^१,
५, ११, ७, १०, १२, १९^१, ४, २,
१^१, ६^१, १३^१, ५, ४^१, ९, १०, ५,
११, १^१, १^१, काठ ६, ५, ७, ३^१,
६, ११^१, ८, २^१, ४^१, ६^१, ७, ८^१,
११, १२, ९, १^१, १५^१, १०, ३,
५, ६, ८, १२, ५^१, ७^१, १०^१,
११^१, १३^१, १२^१, १४^१, ५^१, ६,
१०, १६, २, १^१, १७, १६, १८,
९, १९, १^१, ३^१, १०^१, १२,
२०, १, ३^१, ४, ५^१, ६^१, ७, ९^१,
१२^१, १३^१, २१^१, १^१, ३^१, ४^१,
७^१, ८^१; १०, ११^१, १२, २२,
२, ४, ७^१, २३, २, ५, ६^१, ८,
२४, २; ५, २५, १, २^१, १०^१,
२६, ५^१, २९, २^१, ३०, ५, ३१,
१२, ३४, ५, ३५, ३, ३६, २,
६, ३७, १^१, १८, ३८, २, १२,

४३, २, ४४, ९^१; १^१ ५, २^१,
५, ५, १^१, ७^१, ९^१, ७, २^१, ३,
४, ७, ८, ८, ४^१, ५, २७, ६, ५, २८,
९, २९, ८^१, ३०, १^१, ५, ३१,
२, ३, ५^१, ६^१, ७^१, ८, ९, ११^१,
१४^१, १५^१, १६^१, १८^१, १९^१,
३५, १^१, ८; ३७, ३, ६, ३८, ५^१,
४०, ३^१, ४१, ३^१, ४५, ३^१, ४७,
११, ४८, ४^१, कौ १२, ३३२,
१२१४, ३, १, ९^१, जै ३, २८, ४,
शौ ३, २७, ३^१, ४, ३०, ४^१, ५,
१८, ४, ७, ६, ६३, १^१, ७, ११,
३^१, ११६, १, ७, १०६, १, ८,
२, १९, ७, १२, ९, ७, ७-९, १०,
२, २७, ५, ४५, ८, २२, १०, ८,
११, ७, २५, १२, १, ३, ४, ४२, ६,
४, १३, ५, १, ६, १, १५, ७, ४, ५,
८, २, १४, २, ४, ६, ८, १०, १२,
१४, १६, १८, २०, २२, २४,
१९, ७, ४, २०, ८७, २^१, पै १,
६३, १, २, २८, १, २^१, ४, ३, ११,
५^१, २३, १, ५, २८, २, ४, ७, ६,
२२, २०, ८, १५, १३, ९, १७, ४,
६, २०, ९, २२, ९, २२^१, १०, ११,
८, १२, ३, १४, १६, ४, ९, ४८,
१, ५९, १०, १०२, ९, १०७, ८,
११३, १-३, १३२, ७, १४१, ४,
१५५, ४, १७, १, ५, ४, ११,

अ) विद्विषाणयोः, अञ्जम् > सपा. मै २, १, २ काठ
१०, ३ अनन्तम् इति पाभे. ।

ब) सपा ऋ २, १०, ४ मा ११, २३ प्रमृ माश ६, ३,
१, १९ अञ्जै इति पाभे ।

क) सपा. मै ३, ४, ४ अञ्जम् इति, काठ २१, १२ असुम्
इति पाभे. ।

द) पाभे. अग्निः काठ १८, १९ द्र. ।

क) सक्तु अञ्जमावयत् > सपा. तै २, ५, १, १, २ काठ
१२, १० अन्नादनम् इति, अन्यत्र अञ्जम् ... आवयत् >
तै २, ५, १, १ अन्नादनम् इति पाभे. ।

१) सक्तु सपा काठ २६, ५ क ३१, २ अञ्जे इति पाभे. ।

२) = सपा आपश्चौ ७, २८, २ माश्चौ १, ८, ६, २२ । शौ
१९, ५५, २ अञ्जस्य इति पाभे ।

३) सपा. पै २०, ३६, १ अस्मभ्यम् इति पाभे ।

४) सक्तु अञ्जं कियते > सपा मै ३, १, ९ अञ्जकुरणम्
इति पाभे. । १) पाभे. अत्ति काठ २०, ६ द्र. ।

५) पाभे अत्ति काठ २१, १ द्र. ।

६) सपा पै ३, २४, ३ मित्रः इति पाभे. ।

७) सपा. पै १९, ११, ४ माश ७, २, १, १५ पितुम् इति
पाभे. । ८) सपा. शौ ३, २६, ५ ओषधीः इति पाभे. ।

१९, ३५, ८, ५५, २; २०, १४, १,
२६, ३, ३५, ५, ३६, १^३; -अम्
ऽ-अम् शौ १०, ६, ५, ३३; पै १६,
४२, ५, ४५, ३, -अस्य खि २,
६, १, १०; मा ३, ४३; ११, ८३,
३४, ५८; ३९, ४, का ३, ४, ७;
१२, ७, १८; ३३, २, २१; ३९, २,
२, तै १२, १, ३, ३, ६, २^१, ४,
२, ३, १, ५, २, १, ४, ८, ३, १,
मै २, १५, ४^३, ७, ९, ३^०; १०, १,
१३, १, १, ३; २, ४; ५, ४, १^३, ३,
९, ४; ४, १४, १६, काठ ५, १^१,
७, ११, १४, ६^१; १६, १०, १९,
१^१, १२, २१, ११^३, ३२, १, क
२५, १; २९, ८, ११^१, ३१, २, शौ ५,
२८, ३; ७, ६२, ५; १५, ८, ३,
१९, ३१, ८; ५५, ५^०, पै २,
५९, १, ३, २६, ५, ५, १५, १,
२८, ५; १०, ५, ८; २०, ४१, ९;
-अस्य ऽ-अस्य तै ५, २, ५,
५^१; ४, ९, २^१; ६, ३, २^१; मै १,
११, ८; ३, २, ५, ४, ३, काठ १४,
८; २०, ३, २१, १२; क ३१, ५;
-अस्मा ऋ १, ६, १, ७, १२२, १३,
१२७, ४; ३, ३६, ८; ४, ७, १०;
११; ५, ८, ५, ७, ३, ४, ४, २; १०,
११, ७; मै ४, ११, ४, काठ ७,

१६; कौ २, ३३३, जै ३, २८, ५;
शौ २०, ३५, ७, -आन् मा २,
२५; १९, ७५; का २, ६, ४, २१,
५, २, मै १, १०, १११; ३, ८,
९१, ११, ६; काठ ३६, ६; ३८, १;
पै २, २८, ३, -आनाम् मा १६,
१८; का १७, २, २; तै ४, ५, २,
१; काठ १७, १२, क २७, २, शौ
१८, ४, ५४; -आनि तै ७, ३,
१४, १; काठ ८, २, ३५, १५, ३७,
१^३; ४३, ४, क ६, ७१, शौ १९,
३१, ४, पै १०, ५, ४, -आय तै
१, ७, ९, २, मै १, ११, ३, ८, २,
११, ६, १३, १, ३; ६, ९; काठ
१४, १, शौ १२, ३, ५७^१; -अस्मा
१०, २९, ४, का २, ६, ९; मै २,
३, १; ३, ८, ९१, काठ ७, १४, ८,
२, ११, २^३, ११; २०, ५; २५,
१०^३, २६, ५^३; ११क ६, ७; ३१,
७, ४०, ३^१, ४१, ३^३; शौ १०,
५, ४४^१, १२, १, ४^१, २०, ७६,
४१, पै ८, १०, २, १६, १३२, १०;
-अस्मा ऋ १०, १०, २^३; मा ३१,
२१^३; का ३५, १, २१^३; ११तै ४,
४४, ५, १, ८, १; ५, ४, ४, ४; ६,
२, ५, ४, ७, ३, ९, १; मै १, ६,
९१, २, ८, १४; ३, ३, ६१;

काठ १४, ६; २९, २; ३९, ३;
११; क ४५, ३१; कौ ३, ४,
६१^३, जै २, ३, ९१^३; शौ १०,
६, २३; १२, १, २२; पै १३,
१४, ४; १६, ४४, ५; १७, ३, ३;
-अस्मा ऋ २, २३, १६, मा १६,
६२, का १७, ८, १६, तै ४, ५,
११, १; मै २, ९, ९; काठ १७,
१६; क २७, ६; -अस्मा ऋ २,
१०, ४^१; ३५, १२, ३, ५०, १,
१०, १, ४, ५, ४; २८, ११; २९,
३, ५, मा ११, २३^१; का १२,
२, १२^१; शौ २०, ७६, ३; ५.
[°अ- १अक्षन्°, कृत°, घृत°,
२तक्°, तद्°, दग्ध°, दीक्षित°,
१२द्रु°, पीवस्°, बह्व°, स्वशा°,
१विश्व°, वृषभ°, सर्पिस्°].
अस्मा-करण^म- णः पै १६,
११३, ६^३; -णम् १मै १, ६,
११; ३, १, ९^०.
अस्मा-काम^प- १मः खि ५, ३,
२४; तै २, १, ३, ३, ६, १, २, ४, ७,
५, ९, २, २, ७, २, ५, ४, ११, २, मै
१, ९, ७, २, ५, ४, ७, ३, ४, ७, ४,
३, ३, ४, ९; काठ १०, ८; १३, ७,
१२, २१, ४, २५, २; क ३१,
१९, ३८, ५; -अमस्य तै २, ५,

^१) सपा. मै ४, ११, १^३ आयुर् इति (तु तत्रत्यं टि.) पामे. ।

^२) सपा. काठ १३, ७ अस्माद्यस्य इति पामे. ।

^३) सपा. अस्मास्य < अस्मानाम् इति पामे. ।

^४) अस्मास्य ऽ अस्मास्य > सपा. मै ३, १, २ अस्माद्यस्य इति पामे. । ^५) पामे. अस्मास्य मै ३, ९, ४ द्र. ।

^६) सपा. पै १७, ४१, ७ मित्राय इति पामे. ।

^७) अस्मे इति शोधः (तु सपा. मै २, २, ७) ।

^८) पामे. अस्मास्य मै ३, ९, ३ द्र. ।

^९) सपा. पै १, ६३, ३ अस्मे इति पामे. ।

^{१०}) वैतु. सूको. अन्ये इत्यपि; तदर्थम् १ अन्य- > -अये? टि. द्र. । सपा. पै १७, १, ३ विभे. ।

^{११}) पामे. सस्थ. अतिरोहति द्र. ।

^{१२}) पामे. अस्मास्य तै ४, १, २, ५ द्र. ।

^{१३}) नाप. (दक्षिणामि-, आष्ट्र-) । उस. उप. ✓ कृ + करणे ऽ धि करणे वा ल्युट् प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) ।

^{१४}) यो अस्माकरणः > शौ ९, ७, १३ युस्मिन् पृच्छति इति पामे. ।

^{१५}) पामे. अस्मास्य काठ १९, १० द्र. ।

^{१६}) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । यद्वा उस. उप. ✓ कम् > कामि + णः प्र. पूष. प्रकृतिस्वर- त्वं च (पाठा ३, १, १) ।

१०,३, ५, १, ९, ४, ६, ४, ३, २;
काठ ८, १२, १९, १०, २०, ४,
क ७, ७, ३०, ८, ३१, ६, -माय
ऋ १०, ११७, ३.

✓ अन्न-काम्य^१

अन्न-काम्य^१ - स्या^० पै ९,
२२, २२.

अन्न-तेजस्^१ - जा शौ १०, ५,
३४^१, पै १६, १३१, १०^१.

अन्न-ज्ञान^१ - नात् तै ७, १,
१, ५.

अन्न-प^१ - प पै १९, २५, ८.

अन्न-पति^१ - तये का ३, २, ५,
तै २, २, ४, २१; मै २, १, १०१.

काठ १०, ६१, शौ १९, ५५,
५, पै २०, ४१, ९, -त ११^१
२, २, ४, २^१; ५, २, २, १, ११^१
२, १, १०^१, काठ ५, १^१, १०,
६^१, ३२, १, शौ १३, ३, ७, पै १,
५०, ३, १९, ३५, ८, - ॥ तिम
तै २, २, ४, २^१, मै २, १, १०,
कठ १०, ६^१, - ० तै^१ मा ११,
८३, ३४, ५८; का १२, ७, १८,
३३, २, २१, तै ४, २, ३, १, ५,
२, २, १, मै २, १०, १, ४, १४,
१६, काठ १६, १०, १९, १२,
क २५, १, ३१, २

अन्नपत्न्य^१ - त्याय^१ मै १,

६, १, २, काठ ७, १३^१ ८, ६^१,
क ६, ४, ७, २^१

अन्न-भाग^१ - ग शौ ३, ३०, ६,
पै ५, १९, ६, -गम् शौ १२,
१, २९, पै ५, ३१, २, १७, ३,
१०

अन्न-मय^१ - येन खि ३, १५,
७^१

अन्न-योग^१ - गै पै १६, १२७,
३.

अन्न-वत्^१ - वत् काठ ४०, ५५,
पै १, ९६, ३, - १ वत्ते ते २, २,
४, १, मै २, १, १०, काठ १०,
६, - १ वन्तम् तै २, २, ४, १^१,

*) पाप्र. काम्यच्च (पा ३, १, ९) इति सुबन्तादिच्छया
नाधा. अन्तोदात्तः । अथवा कण्ठवादीनामाकृतिगणत्वात्
काम्य- इत्येतत् तन्नान्तर्भाव्य यक् प्र. स्यात् (पा ३, १,
२७) । ननु धात्वधिकारे प्राति. प्र. नेष्टो भवतीति चेत्
तर्हि नायमनैकान्तिकोऽन्युपायो यथोभयथा संभवे धा.
यक् प्र. भवति प्राति. च न भवतीति मतं भवति ।
मनस्- नुमस्- प्रभृ. सन्ति हि तावदपराण्यपि कतिपयानि
प्राति. येभ्यो यक् प्र. विहितो भवति । अथापि सुख-
दुःख- प्रभृ. च यत् पाधा. चु. पाठ-मात्राद् धा. इति
ग्रहीतुमिष्टेरस्तदपि सम्भूतमिव न भवेत् । तादृशानामपि
धातुत्वेन जिघृक्षमाणानां वस्तुतो मूलतो धात्वन्तरजत्वे
सति कृतां प्राति. सतामेवाऽणिजन्तानाम् अधातुत्वा व्यव-
हारलाभस्य सुवचनस्वादिति यावत् । एवं च यका प्र.
लक्ष्यसिद्धौ संभवन्त्यां काम्यच्च प्र. कल्पनाऽप्यन्यथा-
भिधायतामिति दिक् ।

१) अ प्रत्ययाद् (पा ३, १, १०२) इति स्त्रीत्ववि-
वक्षायाम् अ-प्रत्ययात्पत्तौ टाप् प्र. (पा ४, १, ४) । काम्यच्चः
पक्षे च अ-प्रत्यय-स्वरेण प्राति. स्वरो भवति यक् पक्षे च
षस. समासस्वरः (पा ६, १, २२३) भवतीति विशेषोऽप्य-
वश्यमवधेयः ।

२) छान्दसं तृ१ इ. (तु. मू. छे.) । प्रकृते च अन्न-
काम्योद^१ इत्येवं सुपठमिति दिक् ।

३) बस. पृ. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

४) सपा. पै १६, १३१, ९ पुरुषतेजाः इति पाभे. ।

५) सपा. शौ १०, ५, ३५ पुरुषतेजाः इति पाभे. ।

६) उस. उप ल्युङन्ते कृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, १,
१९३, २, १३९) । ७) विप. । उप < ✓ पा (रक्षण) ।

८) षम पू. स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १८) ।

९) = सपा. माश ६, ६, ४, ७ तैत्रा ३, ११, ४, १, ९, ९
प्राउ १, १, ४ काश्रौ १६, ६, ८ आपश्रौ ६, १३, ५, १६, ११,
३, १९, १३, ५ वौश्रौ १०, १६ १३, १९, ५. ४ भाश्रौ
६, १४, ६ माश्रौ १, ६, १, ५२, ६, १, ४, २१, २, ४, १९
आश्र १, १६, ५ काश्र १, २७, ७ माश्र १, २०, २ आपम २,
१५, १५ । ता १, ८, ७ अन्नपति इति, वौसू १०६, ७
आशये इति पाभे. ।

१०) भावे ब्राह्मणादेराकृतिगणत्वात् व्यञ्जि जित्स्वरो
वृद्धयभावश्च (पा ५, १, १२४, ६, १, १९७) ।

११) = सपा. आश्रौ ३, १२, २३ आपश्रौ ५, ११, ६, ९,
९, १ कौसू ७०, ६ । मा ३, ५ का ३, १, ५ तै १, ५, ३, १
अन्नाद्याय इति पाभे. ।

१२) षस. समासान्त स्वर (पा ६, १, २२३) ।

१३) अ० इति स्वर^१ यनि. शोव (तु गो-सुय-प्रभृ.) ।
सपा. भंज्रा १, ३, ८ गोश्र २, ३, २१ द्राश्र १, ४, १०
अन्नपाशेन इति पाभे. ।

१४) मतुप. पित्वाजिपाते स्वरेऽविशेषः ।

१५) अन्नवद् धेहि > सपा. आपश्रौ १६, ३४, ४ हिश्रौ
११, ८, १५ अन्नमध्येहि (तु. BC.) इति पाभे. (यत्र
अन्नवद् धेहि इति शोभः तु. सपा. वैश्रौ १८, २१; ३६) ।

मै २, १, १०; काठ १०, ६^१;
-वान् ऋ १०, ११७, २, १^१ै
२, २, ४, १^१, ३, ४, ३, ३^१, १^१मै
१, ९, ७, २, १, १०^२, १^१काठ ४,
१४, ९, १५, १०, ६^१, शौ १८,
४, २१

१^१अन्नवती-ती तै ५, ३,
४, ६, काठ २१, १; क ३१, १६,
-तीभि. मै ३, ३, ६, -तीभ्याम्
मै ३, १, ४

अन्न-विद्^१-विद् शौ ६, ११६,
१, पै १६, ४९, ७

१^१अन्न-सि(त>)ता^१-ता पै
७, ६, ८

अन्ना(न्न-अ)दु^१-१^१द तै १,
५६, २, ३^१, ४^१, ११, ५^१, ६^१, ७,
२, ३, ४, २, १, ३, ३, ६, २^१, ४,
७, ५, ९, १, २, २, ४, १^१, ५, ४, ७,
३, ३, ६, १, २, ६, ६, ५, ३, २, ९,
६, ४, ३, ३^१, ४, ४, ८, १^१, ५, ३,
४, ६, ७, ५, ४, २, ६, २, २, ४, २;
७, १, ९, १, ३, ८, १^१, मै १, ४,
१५^१, ६, ९^१, ११^१, २, १, १०^१,
११; ३, १, ९^१; २, १; ४^१; ६^१;
८, १०^१, ४, २, काठ ६, २, १०,
६^१, १३, १२, २१, १, ११, ३२,
१^१, ३२, ११, क ४, १; ३१, १६,
शौ १३, ३, ७^१, ५^१पै २, २१, १,
५, ७, -दम् मा ३, ५, का ३, १,
५, १^१तै १, ५, ३, १^१, ८, ५; ७, ६,
५, २, २, ४, १^१, मै १, ६, १, २,
५^१, २, १, १०^१, काठ ७, १३^१;
८, ६^१; १०, ६^१, क ६, ४, ७,
२^१, शौ १५, १४, १, ३, १३,
१५, १७, २१, २३, -दा तै
१^१७, ३, ८, १, ९, १, २, ४,
७, ३, मै ४, २, ८; -दान मै ४,
२, ८, -दाय का ३, २, ५, तै २,
२, ४, १^१, मै २, १, १०^१, काठ
१०, ६^१; शौ १२, ५५, ५,
पै २०, ४१, ९, -दे काठ ३०, ५,
-देन शौ १५, १४, २, ४, १४, १६;
१८, २०, २२, २४.
अन्नादी^१-१^१दी काठ ८,
१२, क ७, ७; -दी शौ १५,
१४, ५, ११; -दीभि: शौ १५,
१४, ६; १२; -दीम् शौ १५, १४, ७,
९; -द्या शौ १५, १४, ८, १०.
अन्ना(न्न-अ)दन^१-नम्^१ तै
२, ५, १, १, २; काठ १२, १०.
१^१अन्ना(न्न-अ)द्य^१-द्यम् तै १,
५, ४, १, २; ६, ११, ६; २, १, ९,
१^१; २, ५, ३, ३, ६, १, २, ५, १०,
३; ६, १, २, ६, ५, ३, ४, ३, ३; ८,
५; ६^१, ५, ४, ४, ५, ५, ५, २^१; ९,
२, ३, ६, ३, ३, ६, १, ९, ६; १०,
२, २, ४, ५; ४, ४, २, ६, ४, ५^१,
७, १, ८, २^१, ३, २, १, ५, ३; ७,
४, ४, ३, १, २, ६, ४, ३, ५, ८, ४^१
९, ३, १०, १^१, मै १, ६, ३; ५, ९^१,
११, ८, ४^१; ९, ७, १०, ६, १२,
११, ८^१; ९; २, १, २^१, ११^१, ४,
१^१, ८^१, ५, ४, ७^१, ३, १, ९, २, २,
५^१; ३, १^१, २^१; ४, १^१, २, ३^१, ७,
८^१, १०; ६, ७^१, ४, १, ११, ३, ३^१,
४, २, ९^१, ६, ९, ७, ३, काठ ५, १,
६, २, ४, १०, ३^१, ८^१, १२, १०^१,
१३, ७, १४, ६^१, ८^१, ९, १९, १०,
२०, ५, २१, ७, ११^१, १२, २५,

१) उस. क्लिबन्ते वृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)।

२) विप (शाला-)। तृस। उप <? ✓सि वा ✓सो
वा, यद्वा -चिता- (< ✓चि) इति पाठ संभाव्येत।

३) उस उप. अच् प्र. थायादि-स्वरश्च (पा ३, १,
१३४, ६, २, १४४)। स्त्रिया ङीबर्थम् उप. नदद्-भषद्-
प्रभृ. उस. (तु अथर्-वी-)। अथवा नदद्-प्रभृ.
अच्-प्रत्ययान्तत्वे सति टकारानुबन्धसापेक्षा सन्तोऽपि
ट-प्रत्ययनैव निष्पन्ना. द्र.। एवं हि लाघव स्यात्। एस्थि
अपि श्वच-प्रभृ. स्त्रिया ङीपूटाबन्धनप्रत्ययवतो पर्याये-
णोभावपि अच् च टं च प्र अपेक्षमाणानामुभयतोमुखी
काऽपि विलक्षणा गतिरिति भूयोऽपि प्रस्तावितविषय-
विभागलक्षणविमर्श सावकाशः द्र.।

४) =सपा. आपश्चौ ४, ९, १३ माश्चौ १, ४, २, ३।
आपश्चौ ४, ९, ११ माश्चौ १, ४, २, १ चक्षुष्मान् इति पाभे।

५) सपा. माश्चौ १, ४, २, ६ वीर्यवान् इति पाभे।

१) पाभे अत्ति काठ २०, ३ द्र.।

२) पाभे. अत्ति काठ २०, ६ द्र.।

३) पाभे अत्ति काठ २१, १ द्र.।

४) स्त्रिया ङीपि उदात्तनिवृत्तिस्वर (पा ४ १, १५, ६, १,
१६१)।

५) =त्रिशोर्ण. शिरोविशेष-। उस. करणे ल्युबन्ते उप
प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, १९३, २, १३९)।

६) पाभे. अन्नम् मै २, ४, १ द्र.।

७) भाप. वानाप (अन्न-)वा। व्यु. कृते ✓अद् > २अद्य-
टि. द्र.। यत् तै १, ५, ३, १ इत्यत्र भा एतत् प्राति. भाव
एव यत्ति सिसाधयिषेत्. तदपि समानलक्ष्यत्वादनवयं द्र.।
उभयथाऽपि च सामर्थ्यविशिष्ट इह भावोऽभीष्ट इति विवेकः।

८) सपा. तैत्रा १, ७, १, १ अन्नम् इति पाभे.।

९) पाठ-? अना(न्न-आ)द्यम् इति शोधः।

१०) शोध- अद्यात् काठ २३, ६ द्र.।

२; २८, ६; २९, २, ३२, १; ३४,
१०; ३६, १; ६; क ४, १; ३; ३०,
८; ३१, ७; ३८, ५; ४४, ६, ४५,
३; श्रौ १२, ६, ४; १३, ५, १, ६,
१; १५, ७, ४; ५, ८, २; श्रु ९,
२०, ९; १६, ४८, १; १४१, ४;
-घाय तै १, ५, ४, २, २, ५, ७, २;
११, ७, ७, १, १०, ४, २, १, ३, २,
२; ३, २, ५, ५, ३, ८, २, ९, ३;
४, ३, ४, ६, ५, ३; ७, २; ३, ५, ८, ३;
मै १, १०, १२, ११, ७, ८, ९, २,
१, २, ४, ८; ३, १, २, ४, ३, १;
६, ४, १; ३, ६, ९; ४, ३, २, ३;
काठ १०, ३; ६, ८; १३, ७^{१०}; १४,
८; १०; २१, ११; १२; २३, ५;
३४, ५; ३६, ६; श्रौ १५, ८, ३;

पे १९, ५३, ७-९; ५४, ६-९;
-घाव तै १, ६, ६, १, ५, ४, ४,
४; ९, २; काठ २१, ७; १२,
-घाय श्रमा ३, ५, ६, ३, २०, ३;
श्रु ३, १, ५; २१, ७, २; तै १,
५, ३, १, ७, ९, २; २, १, ९, १; मै
३, ११, ८; ४, ३, ८; ४, ६, ६, ९,
काठ ७, १३^{१०}, ८, ४, ६^{१०}; ९, १५,
२१, ७; २९, २, ३७, १; ३८, ४;
क ६, ४^{१०}; ९; ७, २^{१०}; ४, ५, ३,
-घे तै २, २, ७, ३; ३, ३, ५, ५, ५,
२, ३, ७, ३, ३, ३; ४, ६, ४, ६, १०,
३; ७, ३, ३, १, २; ५, १५, २; काठ
२०, १, ४; १३; २१, १०, २२,
८, २४, २, ५; ३६, २; क ३१, ३;
३, ६, ३७, ३; ६, -घेन तै २, ६,

६, ४, ७, २; ६, ६, ४, ५; मै १, ११;
८; काठ १४, ८, श्रौ १३, ८,
४-६; ९, १, २; ५.

अ(अ>)न्ना-वृध्- -धम् अ
१०, १, ४.

✓ अन्निय > अन्नियत्^१-
-यते ऋ ४, २, ७

आद(क>)का- -काम् तै ५, ७,
११, १; काठ ५३, १.

आदन^२- -ने ऋ ६, ५९, ३.

आदयितु^३- -त्तु सि १, ९, १.

आदिन्- केवल^०.

आदिनी- १आम^०, पुरुष^०.

१ आद्य, द्या^१- -घ. मै ३, १०, ३^६,
-घम् तै २, २, ५, १, ६; मै १,
६, ५, श्रौ ८, २, १९; वै १६, ४,

अ) सकृत् पामे. अन्नस्य काठ १९, १ द्र. ।

ब) पामे. अन्नस्य मै २, ५, ४ द्र. ।

ग) पामे. अन्नपत्याय द्र. ।

द) सपा. कौस् ७०, ६ अन्नादाय इति पामे. ।

०) विप. (अभि-). उस. उप. कर्तरि क्विन्ते कृत्स्वर.
प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । पू. सादी द्र. ।

१) आत्मेच्छायाम् उस्. क्यनि प्र. नाधा. नित्स्वरश्च
[पा ६, १, १९७ (वैतु. सा. क्यजन्तमाह तच्चिन्त्यं
तथात्वे चित्स्वरणाऽन्तोदात्तापतेः वा. विभक्तिस्वरापतेश्च
[तु अघायत्- > -यत्-; -यत्ते प्रभृ.]। अतो नित् प्र.
उस्. एवेति दिक् [तु. ORN., WG १०६७A च]] । पाप्र.
क्यचि च (पा ७, ४, ३३) इत्यवर्णस्य यो दीर्घ ईकार
आदिश्यते तं क्यनि अप्यतिदिश्य छान्दसो हस्व^० द्र. । यद्वा
हस्वेकारादेशस्यैव मूलतः सतः अकृत्सार्वधातुकयोः (पा ७,
४, २५) इति सर्वत्रान्यत्रेकारादेशस्थलेषु चारितार्थ्यमाप्नुवानो-
ऽपि दीर्घ इहाऽचरितार्थः द्र. । आदेशाभावस्थलेषु चापि
क्वचिद् दीर्घो न भवति (तु. मित्र-यु-, सुन्न-यु-, ✓रघुयु,
✓गातुयु प्रभृ.) । तस्मात् अकृत्सार्वधातुकयोः (पा
७, ४, २५) इत्यत उपरिष्ठान् छन्दसि बहुलम् इति च
ई प्राप्नोः (पा ७, ४, ३१) इत्यत्र इ प्राप्नोः इति च
क्यचि च (पा ७, ४, ३३) इत्यत उपरि पुनः छन्दसि
बहुलम् इति च पठ्येत । तेन वेदे क्ये परतः क्वचिद्

अकारस्य स्थान इकारादेशो भवति, क्वचिच्च न भवति,
क्वचिद् अजन्ताहस्य दीर्घो भवति क्वचिच्च न भवतीत्युभयमपि
लाघवात् सिध्येत ।

२) ण्वुल् > अकः प्र. लित्स्वरश्च (पा ६, १, १९३) । प्रत्यय-
स्थकात् पूर्वस्याऽकारस्येत्वाभाव. उस्. (पावा ७, ३, ४५) ।

३) ण्यन्ताद् अधिकरणे ल्युट् प्र. लित्-स्वरश्च (पा ६, १,
१९३) । कर्मणीति वै सा आहत. । अत्र प्रयोज्यकर्तृत्वसमर्प-
णस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वाद् ण्यन्तात् प्र. उत्पत्ति. द्र (तु
पपा., वैतु. GW MW प्रभृ. अनु- [अज-] इति पाठम् आति-
ष्ठमानाश्चिन्त्या स्यु) । आद्येते यस्मिन्निति कृत्वाऽश्वकर्तृकाऽ-
दनक्रियाधिकरणात्मके पात्रविशेषे वृत्तिः द्र. [तु स्क.] । यथा
तस्मिन् पात्रेऽश्वौ सहप्रवेशितमुखौ भवत एवमिन्द्राग्नी देवौ
सुते सोमपात्रे भवत इत्याद्यर्थविस्तरः पुनः वैश. विशेषेण
उपादेय (तु. स्वादन- ऋ ५, ७, ६ यत्र सा. अपलक्षण-
मेव कर्तरि प्र. पश्यति चमत्कारविशेषकरं करणार्थं च न
पश्यति) । कर्त्रर्थे (यु >) अज-प्रत्ययान्ताः प्रायेणाऽन्तो-
दात्ता भवन्तीत्यपि सुस्मरं द्र. ।

४) ण्यन्तात् इत्युच् प्र. चित्स्वरश्च (तु. पाठ ३, २९;
पा ६, १, १६३, ४, ५५) ।

५) ण्यत् प्र. तित्स्वरश्च (पा ३, १, १२४, ६, १, १८५) ।

६) ना [न-आ]द्यः इति मूको. ना [न आ]द्यः इति च
मुपा भवति । अथवाऽपि स्वरो दुरुपपद^० द्र. ।

१५; -घा तै ६, ४, १०, ५; -घा तै ३, ४, ३, ७, ६, ४, १०, ४, ५, ७, १, १, ५, मै १, ५, १०; ११, १०, १३, २, ३, ७, १; ४, ५, १, ६, ३, काठ २७ ८ ^३ ; २८, १० ^३ , ३६, ७ ^३ , क ४५, १ ^३ , -घान् मै १, ५, ११, -घासु काठ २७, ८ [°घ- अन्°].	अ-दत्त्वा ^० शौ १२, ४, १९; २३; ४५; पै १७, १७, ८, १८, ३, २०, ५; ?अदत्रया ^० ऋ ५, ४९, ३.	२; १०, १२८ ६ ^१ , खि १ ६, ३; ४, ९, ५; मा ४, १५, १३, ११ ^१ ; २५, १८ ^१ , का ४ ५, ७, १४, १, ११ ^१ , २७, ११, ५ ^१ ति १. २, १४, १, ५६, २, ४, ११, ६; २ १, ११, ४, ४, ३, १३, २, ६, १, ५, ७, १४, ३ ^१ , मै १ २, ३, २, ७ १५ ^१ ; ३, १६, ४ ^१ , ४, १०, ५ ^१ ; ११, ४ ^१ ; १४, १४ ^३ , काठ ५ १, १६, १५ ^१ , २१, १३ ^१ , २२, १४, ३२, १, ४०, १० ^१ , क २५, ६ ^१ , †कौ २, ६६४, जै ३, ५५ ५ ^१ , शौ ६, ५३, २, १७, १, १२, पै १८, ३१, ७; १९, ८, २; -†बध्म ऋ ४, ५०, २, ६, ५१, १, १०, ८७, २४, खि ६, ३, २; कौ २०, ८८, २, पै १६, ८, ८; -†बध्म ऋ ७, ६६, ६, ८, ४४ २०, १०, ७५, ९, काठ ४०, १४, कौ २, ७०३, जै ३, ४६, ९, -बधा ऋ ३, ५४, १६, १०, ७५, ७, -†बधा: ऋ १, १७३, १, २, २७, ९, ३, १, ६; ४, २, १२, ७, ६०, (२, २८, ३) ५],
अद् पै १९, ३२, १६.	अ-ददत् ^० -दत्त शौ १२, ४, २०, २१, २६; ३४; पै १७, १७, १०; १८, ६, १९, ४, -दत्त मै १, १०, २.	
अद्, अद्- ✓अद् द.	अ-ददिवस् ^० -दुष शौ १२, ४, ४८, पै १७, २०, ८, -दुषे शौ १२, ४, ३९, पै १७, १९, ९	
अदक्षिण ^० - णिणः मै २, ४, ५ ^१ ; काठ १२, ३; -णम् काठ ३७, १२ ^१ , -णा. काठ ३७, १२ ^१ , पै ५, ६, ६, -णासः ऋ १०, ६१, १०; -णेन मै १, ४, १३ ^१ .	†अददिष्ट ^० कौ १, १३१, जै १, १४, ७	
अदक्षिणीय ^० -यः मै ४, ८, २ ^१ .	अदन- ✓अद् द	
अदक्षिण्य ^० -ण्यम् तै १, ५, १, २	अ-दन्तक ^१ -कः तै २, ६, ८, ५ ^१ , -काय तै ७, ५, १२, १; काठ ४५, ३	
१अदत्- ✓अद् द	?अदन् तिद् पै २०, ७, ५	
२अदत् ^० -दत्ते ऋ १, १८९, ५, -दन् ऋ १०, ७९, ६.	अ-दन्दशूक ^० -का. तै ६, १, १०, ४	
अ-दत्त, ता ^० -त्तः ^१ शौ ५, ११, ९; १०; -त्तम् पै ८, १, १०, १०, ६, ४, ९; -त्ता शौ १२, ४, १३	अ-दध्य, व्या ^० -व्यः ऋ १, २४, १३, ७६, २, ८९, ५, १२८, १; २, ९, ६; २७, १३, ४, ४, ३; ५, १९, ४, ६, ७, ७, ७, ३६, २, ८, ५९, ३, ७८, ६; ९, ७७, ५, ८५, ३; ९७, १९; १०७,	

*) विप, (असुर-नवम्ब- यज्ञ प्रभृ.)। बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२)। उप. ३दक्षिणा- द्र ।

*) तस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १५५)।

*) अहर्षि यति प्र. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १५६)।

*) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२)। उप. पाप्र. दन्त- इत्यस्य दत्तु- आदेशः (पा ५, ४, १४२)। प्र१ उगिञ्चाम् (पा ७, १, ७०) इति जुमागमः द्र ।

*) तस. नञ्-स्वरः ।

*) सपा पै ८, १, ९, १० °त्तम् इति, R.W. आद° इति शोधः^२ W. तत्त्वम् इति शोधः [तु टि]।

*) अर्थ ? अदत्र-या इति पपा । जिह्वार्थे अद्(त्र)त्रा (<✓अद् + अत्र प्र.)>तृ१ इति वें. सा ; [पक्षे] सा. वार्याणि इत्यनेन सामानाधिकरण्याऽऽपादकं याच् (पा ७, १, ३९) इति सुप् प्र. आह (=अदत्राणि अत्रानि इत्यर्थः)। G.W. प्रभृ. नञ् पूर्वम् (✓दा [दाने]>) इत्र- [यद्र.] इति

प्राति. इत्यातिष्ठमाना या इति तृतीयार्थकं प्र. प्रयोगतश्च किवि इति । आ✓दद् (प्रशने) > भाप आ-द्व- > इच्छार्थे ✓आदत्रय > (भाप) *आदत्रया- > (तृ१) *आदत्रयया > नैप्र. आदत्रया > यति (=प्रदाने-च्छया) इति तु मतं भवति ।

*) सपा ऋ ८, ४५, २६ अदेदिष्ट इति पाभे । तत्रत्यं टि द्र ।

*) बस. समासान्त. कप् प्र (पा ५, ४, १५४)। स्वरार्थम् अ-चर्मक- इत्यत्र टि. द्र ।

*) सपा काठ ४०, १० शौ ५, ३, २ पै ५, ४, २ विद्वत् इति पाभे ।

*) सपा तैष्ठ ४, १२, १ आश्रौष्ठ, १२, २ अदाभ्य- इति पाभे

*) =सपा ऐत्रा ७, ८ आश्रौ ३, १२, ४ । तैत्रा २, ४, १ ११ आश्रौ ३ ५, ९ आपश्रौ ९, ४, १७ शाश्रु २, १३, ५ अदाभ्यः इति पाभे ।

*) °व्याः इति पाठः^३ यनिः शोध (तु. सस्थ. दि. ?उपश्रयन्ति)।

८, १८, २; १०१, ६; ९, ९७, ५७;
मै ४ १०, १. काठ ३१, १२॥;
-०००००० ॥ २, २८, ३ (७, ६०,
५); -०००००० ॥ ६, ५१, ४, ९.
-०००००० ॥ १, २४, १०, ३,
५४, १८॥ -०००००० ॥ १, ८९,
१, २, २७, ३, ६, ६७, ५, ८, ६७,
१३, मा ३, १८, २५, १४॥, का
३, ३, ९, २७, ११, ११॥; तै १, १,
१०, २, ३, ५, ६, १; काठ २६,
११॥, -०००००० ॥ ४, ५५, ३,
-०००००० मा १, ३०; का १, १०,
२, तै १, १, १०, ३; मै १, १,
११, काठ १, ६, १०; ३१, ५;
क १, ६, १०, ४७, ५, शौ १७,
१, १२, पै १८, ३१, ७,
-०००००० ॥ १, ९५, ९, १४३,
८, ६, ८, ७, ६, ७१, ३, मा ३३,
६९, ८४, का ३२, ५, १५, ६,
१५; तै १, ४, २४, १, मै १, ३,
२७, काठ ४, १०, क ३, ८,
शौ १७, १, ९९, पै ८, १४, ९,
-०००००० ॥ ६, ४८, १०, कौ २,

९७४; पै १८, ३१, ४.

अदब्ध-क्षत्र- -त्रम् काठ २२, १४

अदब्ध-चक्षुस्- -क्षुः शौ १३, २,
४४, पै १८, २५, ४

अदब्ध-धीति- -तीन् क्र ६, ५१, ३

†अदब्ध-व्रत-प्रमति- -तिः क्र २,

९, १; मा ११, ३६, का १२,

३, ९; तै ३, ५, ११, २, ४, १, ३,

३; मै २, ७, ३, काठ १६, ३

अदब्ध-व्य-आ-यु- -००० मा २,

२०, का २, ५, १, तै १, १, १३,

३, काठ १, १२; ३१, १२, क

१, १२, ४७, ११

अदब्ध-व्य-अ-सु- -सु शौ ५,

१, १, पै ६, २, १

अ-दुम्- -मा क्र ५, ८६, ५

अ-दमायु- -यु पै ५, २, ७

अ-दभ्र- -भ्रम् क्र ८, ४७, ६

†अ-दय- -य ॥ क्र १०, १०३, ७,

मा १७, ३९, का १८, ४, ७, काठ

१८, ५, क २८, ५, कौ २,

१२०५

अदस्-

अदस्- -द क्र १, १०५, ३; १८७,

७, ६, ५६, ३, ८, १०, १, २६,

१७, ९, ६५, २२; १०, ७२,

६, १२०, ३^१, १५५, ३,

१८६, ३, खि २, १४, ९,

५, १४, १, खिसा १५, ९^१,

मा २६, १^१, २, का २८, १, १^१,

३, तै ४, २, ८, ३^१, ५, २, ३,

३^१॥, ६, १, २, ॥६, १, ६, ४,

११, ५, २, १, ३; ॥मै १, ३,

२६९, ४, १^१९^१, ६, ३, ५,

१०^१; ८, १; १०, ५, ८; ९,

११, ९^१, २, १, २, ५, ५, १३,

१९, ३, १, २, ३, ४; ६, ७^१; ७,

७-९; ८, ३; ५^१, ७^१, ९, १, ४, २,

२, ६, ४, ९; १०; ५, ३, ७, १-४,

८, २, ६; काठ ५, ३; ७, १२^१, ८,

१०, ११, ४; १०, १४, ९, १६,

१५, २३, १०, २४, ६, २५, ५,

६; २६, २, ९, ३५, २०, ३९, २;

४०, ८, ॥क ७, ६, २५, ६९;

३७, १, ७^१, ३९, २; ४,

४०, ५^१, ४१, ७; ४८, १८९,

^१) वय पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)।

^२) विप (अग्नि-)। समासस्वरौ नाप् दिशा द्व।
ममानाधिकरण बस इति सा GW, [पक्षे] MW,
तथा वा व्यधिकरणो वेति वै. MW।

^३) विर (इन्द्राग्नि-)। बस उप आद्युदात्तम् उंसं
(पा ६, २, ११६)।

^४) तस। उप. <√दभाय। सपा शौ ४, १, ७
न दुभायत् इति पाभे।

^५) तप. नञ्-स्वर। उप. यद्।

^६) विप (इन्द्र-)। बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२)।
उप. दया-(<√दय्)।

^७) सपा. तै ४, ६, ४, २ शौ १९, १३, ७ अदायु- इति,
मै २, १०, ४ आदायु- इति पाभे। अ-दायु- इत्यत्रत्यं
टि च द्व.।

^८) सना व्यु.† अ-दुस्-(<√दस्+कर्मणि क्प्र)।
इतीव व्युत्पादयन् शक. स्वरतश्चिन्त्य। आद्योऽकार
उत्तरस्य मौलिकस्य दकारध्वनिर्विशिष्टस्य सना. गुण-
विशेषाऽऽधायकम् आगममात्रं भवतीति भाषाविज्ञानच-
पानां दृष्टिरत्र भवति (तु WW १, ९८)।

^१) =सपा. ऐआ १, ३, ४, ५, १, ६। तै ३, ५, १०, १
अत् इति पाभे।

^२) सपा. मा १३, ८ का १४, १, ८ पै १९, २२, २ अमी
इति पाभे (तु वैप ३)।

^३) =सपा आपश्रौ १३, १६, १०। वैश्रौ १६, २०. ८
इष्टम् इति पाभे।

^४) सपा आपश्रौ ५, ९, ११। माश्रौ १, ५, २, १२ अत्
इति पाभे।

^५) अप्राप्तम् अदः> सपा मै ३, ९, ७, १०, १ काठ
२४, ६, २६, २ अप्राप्तम् अमुत्र इति पाभे।

†कौ २, ५१३, ८३५^a, ११९७; |
 †जै ३, ४०, ९, ४, ५, ७^a, ३०, ४,
 शौ २, ३, १, ३, ७, ३, १३, १, ४,
 २, ४, १९, ४; ५, २, ३^a, ६, १८,
 ३; १०, ९, ५, ११, १०, ३३ⁱ,
 १२, १, ५५^b, १९, ५२, ४^o, २०,
 १०, ७^a, १२८, १२, ५३,
 २, ३, ४, १, ५, २५,
 ४, †दि, १, ३, ८, ७, १६, ७,
 १२, ३, १५, १३, १, १५, १४,
 ३, १६, १५, २३, ८, १६, १३६,
 ६, १७, ६, ३, १९, ५, ४^d, ५^d,
 ६^d, ४६, ९^f, २०, २५, ८, २६,
 १, ४३, १, २; -द-द शौ १६,
 ७, ९

अमी- मी क्र १, २४, ६, १०;
 १०५, ५, ९, १०, १२७, ८,
 १४१, १३, ४, १८, ११; मा १३,
 ८^o, १७, ४७, का १४, १, ८^o, १८,
 ४, १५, †तै ३, २, ११, ३^f; ३,
 ७, १, ६, १, ५, ४, मै १, १०,
 ८^g, २, २, १^g, २, ६; ७, १५;
 ४, ७, ३^g, १२, ५^f, काठ ७, १२,

१०, १२, †कौ १, ३६८, †जै १,
 ३८, ९, शौ ३, ८, ५; २९, १, ५,
 ८, ५, २१, ८; ६, ९४, १, १०३,
 ३, ७, ८५, ४, ८, ८, १०, २४,
 ९, १५, १८[†], १३, २, १३, पै
 १, १०२ १, ५, ६, ८, २६, ८, ७,
 १८, ६, १६, २९, १०, १८,
 १२, ८^h, २१, ७; १९, १८, १०;
 २२, २^o, २०, २४, ९, -मी^b मा
 ९, ४०, १०, १८, -मीम्य शौ
 ८, ८, २४; -मीषाम् क्र ६, ७५,
 १६ⁱ, १०, १०३, १२, लि ३, २१,
 १, †मा १७, ४४, ४५ⁱ, †का
 १८, ४, १२, १३ⁱ, मै २, ५ ९^g,
 †कौ २, १२११, १२१३, शौ
 †रे २, ५, १९, ८ⁱ, ८, ८, १९ⁱ,
 ११, ११, २०ⁱ, १२, १९ⁱ, १२
 २, ५५, १९, ५२, ४; पै १, ३०, ४,
 ५६, ४, ३, ५, ५^f; १६, ३०, ९,
 १७, ३५, ४

अमु^j- सुना मा २६, १, का २८,
 १, २, तै ६, ४, १०, २^g, †मै
 १, ८, ९; २, १, २, ४, ५, ४; काठ

२६, ४^g, पै १३, ६ ८[†], -सुम्
 क्र १, ७, ६, ८, १२, ३०, लि ३,
 १०; १, २, मा ९, ३८; ३१, २२,
 का ११, १, ४, ३, २, ६, २, ३५,
 २, ६; †तै १, ५, ४, ४, ९, ४^o, १६,
 २, ४, ६, १, ११, ६, ७, ६, २६,
 २, १, ४, १, ८, १, १०, ३, ३, १,
 ३६; २, ३, ५, ३; १२, २, ५, ७,
 २, ३, ३, ६, १, ५, १, ३, ४, ४, ६,
 १, १६, ५, २, १, ७; ९ ५६; ४,
 ४, १, ६, ५, ३, ८, ३ⁱ, ६, १, ५, ५,
 ४, ५, ६, ५ ११, १, ६, १, १, ७,
 १, ५, ३, २, १ ४, ४, २, ३, ४, २,
 १० ३, †मै १, ५, ५, ६, १३^o,
 ८, १, ६, ९ⁱ, ६, १०, १९ⁱ, ११,
 ७ⁱ-९ⁱ; २, १, २, २, १ ६, ५ ६,
 ७ⁱ, १३, ३, १ⁱ, ५, ११, ६, ६,
 ३, १, ४६, ४, ४^m, ६, ७, ५, १, ६,
 १०, ७, ८, ८, ४ⁱ, ९, १ⁱ; ३ⁱ, ४,
 ३, ४, ४, ८, ६, २६; ३ ६, ६६,
 ८, ७, २, ६, ७, ९ⁱ, ६, ८, १०, ९,
 १ⁱ, काठ १, १२^m, ५, १, ६, १ⁱ,
 ३ⁱ, ७, ८, १५; ८, ८, ९ⁱ, १२, २,

^a) पाभे. अदु क्र १०, १२०, ३ द्र. ।

^b) पाभ अद. काठ ७, १२ द्र. । ^o) सपा पै १, ३०, ४
 कामद. (शोधार्थं यस्था. टि द्र) इति पाभे. ।

^d) सपा. शौ ६, २५, १-३ इतुः इति पाभे ।

^e) पाभे. अदः खिषा १५, ९ द्र. ।

^f) सपा. क्र १, १६४, २९ इमे इति पाभे ।

^g) सपा. शौ १४, २, ५९ इमे इति पाभे. ।

^h) = सपा मास ५, ३, ३, १२, ४, २, ३, ९, ४, ३, १६ ।

का ११, ३, ३, ६, ३ काश ७, २, ३, १२; ३, २, ३ आपश्रौ
 १८, १२, ७ कुरवः इति, तै १, ८, १०, २, १२, २ तैत्रा १,
 ७, ४, २, ६, ७ आपश्रौ १८, १२, ७, १४, १० भरता. इति
 मै २, ६, ९, ४, ४, ३ काठ १५, ७ जनते इति, आपश्रौ १८,
 १२, ७ जनताः इति कुरुपञ्चालाः इति च, काश ७, २,
 ३, १२; ३, २, ३ पञ्चालाः इति पाभे. ।

ⁱ) सपा. तै ४, ६, ४, ५ तैत्रा ३, ७, ६, २३ आपश्रौ ३,

१४, ३ एषाम् इति पाभे. ।

^j) अ- [<इदम्- वा, एतद्- वा] > अम् (द्वि१) +
 उ (अपरं सना) इतीव समस्तं सना. स्यादित्युत्प्रेक्षते
 WW १, १८७ । अनर्थैव दिशा नापूप अवान्तरयोः
 प्र ति. अणि कश्चिदतिप्राचीन सार्वनानिक. समास उत्तो-
 भयत्र अ (<नञ्) + म (= अस्मदर्थं मौलिकं सना) + (बल-
 विशेषाऽऽधायकमात्रः) उ (इति नि) इत्यपि विमृश्यम्
 (तु. WW १, १८८) ।

^k) सपा. तैत्रा १, १, १, ५ आपश्रौ १२, २२, २ । मै १,
 ३, १२, ४, ६, ३ काठ ४, ४; २७, ८ तेन इति पाभे ।

^l) सपा. क्र १, ३२, ८ अमुया इति पाभे. ।

^m) असुम् इति शोध (तु. काठ २१, १२ सपा. तै ५,
 ४, ६, ५ अस्मम् इति पाभे. च) ।

ⁿ) असुम् इति पाठः? यनि. शोधः (तु. सपा. काठ ३१,
 ११ [तु. क १, १२ संस्कृतः टि.]) ।

३, ११, ३, ४, ६, १२, १४,
२, ७, ८, १०, १२, १४, २०, ८,
२१, २, ६, ७; २२, ३, ६, १३;
२३, १, ८, ९, २६, १, २, ६, २७,
५, २८, १०; २९, ७, ८, ३१,
११, ३२, १, ३३, ८, ३४, ६, १८,
३६, १३, १५, ३७, १३, ४०,
९; ११, १२, ३, १२, ४,
२; ६, ५, ७, ३, ५, ७, ८, ६;
३१, १०, १७, २१, ३४, १,
३६, ५, ६, ४०, ४, ५, ४१, ४,
४२, ५, ४५, १, ८, ४७, ११, ३,
११, २, ६, ५, १७, १, १०, २,
१२, ४, ३, ३, १, ५, ८, ७, २२,
१२, ६, ७, १, १३, ५, २०; ३०,
८, ६, १२, ९, ११, १३, १०, ५,
४४, १६, ८, २; ५-२९;
३१, २०, ७०, १२, १, ५, ३,
२; ५०, ४, ५९, ३, ६३, ३; २,
५, ४; ३७, ५; ६४, १, ७४,
१, ८, १, ७; ४, २०, ६; ५,
१७, ३; २५, ७, २७, २, ७,
१८, ५, ९, १६, ३८, ३०, ७७,
३, ८०, ३; १३२, १०; १७,
१४, १०, २१, २-९, २२, १-११,
१३, १४; १८, ३, १०, १९,
९, ८, १५, ७; ३०, १३, -मुष्माव
४, २६, ६; १२, ३, १,
४; ५; ७, ३, ११, १; ११, १०,
१७, ३; ३, ५, ४, ८, ८, १, १०,
७, ९, ८, ४; २४, १, ६, ८, १०;
२६, ६, ३६, १२, ४३, १; ११, ६,
९, ३७, २, ७, ३८, १, ३; ४१,

४, शौ १२, ८, ११; ५, ५,
२६, २४, १६, १४४, १०,
२०, ५२, १३, -मुष्मिन् मा
१७, २, का २, ३, ८, १८, १, ३,
११, १, ५, ४, ४, ६, ३, ३, ७,
३, ४, ४, २, ५, ८, १, २; ६, २,
४, ३, ४, ६, ४, ३, ३, ८, ४, ५, ४,
४, ११, ४, ५, २, १, ६, ७, ५,
३, ५, २, ६, ३, ७, २; ४, १, २, २,
४, ४, १, ८, १, ९, ४; ११, १, १, ३,
५, १, ५, २, ३; ४, ३; ४, ८,
३; ६, ६, ३; ९, २, ७, २,
२; ३, ४, १०, २; ६, १, १, १, ८,
५, १०, ५, २, ३, ५; ३, १, २,
४, २, ५, ५, ९, २; ६, ८, ३; ७, १,
६, ४; ३, ४, १; ५, १, २, ३,
१०, १, ४, ११, १; ११, १, ५, ५,
६, १२, ७, ५, १०, १७; २, ५,
११; ८, १४, ३, १, ५, १०, २,
६; ७, ३, १, ४, ४, १, ६, २,
७, ७, १०, ८, ७, ९; ९, ४, ४, १,
८, ११, १३, २, १, ३, १, ४, १०,
८, २, १०; काठ ८, ८, १३, ९,
३, १२; १४, ६, २१, २, ४, ६,
११, १२; २२, १३; २३, ९;
२४, ६, २६, १, २७, १, २,
२८, ४, २९, २, ३०, ५; ७, ९,
३१, ६, १०, ३३, ५, ३४, ८, ३६,
११, १२, ११, ७, ३; ८, १, ६;
३१, १७; १९, ३६, ६; ३७, ७,
४०, ४, ४२, १; २; ४४, ४, ४५,
३; ४७, ६, १०; शौ ११, ६, १८;
१२, १०, ११; ५, २, ४, ५, ९, २१,

८, ११, ५, ४; ८, १६, २२, ८,
१४६, ७, -मुष्मिन् ५, १७, २५,
१, २०, १३, ६, ५०, २, -मुष्मै
४, ४, ४, मा १०, २, ३,
४, का ११, २, २, ३, १, तै १,
५, ६, ४; ८, ५, ६, ६, ३, ७, ६, ५,
८, ११, १; १६, १, ८, ५, ४, २,
५, ७, ५, १३, १, मै १, १, ५, ६,
२, १५-१७, ५, १०, १, २, ३, ४,
५; ६, ७, ३, ३, ४, ७, ८, १०, १,
९, ६, १०, १, १, ४, ८, ८, १,
काठ ३, ५, ६, ७, ७, ११, ७, २१,
४, २४, ३; १०, २५, १०, २६,
५; ८, ३१, ३, ४, ७, ३६, १५,
४५, ९; ११, १२, १३, ३१,
१९, ३७, ४; ३८, ३, ४०, ३,
४१, ३, ६, ४, ७, ३, ४, शौ
७, ११, ८, १६, ६, ७, ११, ५,
२०, ७, ५-७, १६, १, -मुष्म क
१, १६४, १०, ८, ३४, १-१५;
मा ९, ४०; १०, १८, २०, का
११, १, ४; ३, २; ६, २, तै ३, ४,
८, ६, ६, ४, ५, ६; मै १, ४, २,
७, १, १, ८, ५; ६, २, १, २, १,
९, २, १, १, १०, ११, ६, १,
१२; १३, २, १, ३, ४, ३, ५, ६,
६, १; ७, ७, १०, १, ४, ३, १;
४, ६, ५, ५, ६, ३, ७; ६, १,
१, २, ३, ५, १०; काठ ८, २, २,
११, ६, १५, १; ८, २१, ७; ३०,
५, ३२, ५, ३४, १८, ३७, १३;
१४; ११, ३४, २, ११, ५, ७,
११, ५, ११, ११; १३, ३६, ७;

१) आमुं नय इति सः पाठस्य स्थाने सपा. क ६,
११, ४ मै ४, १४, १५ आमुं, न, युम् इति पाठे ।

२) गुच्छामुम् > सपा ५५, २१, ३; १३, १, ११ नश्येतः
इति पाठे । १) सपा. ५५, ३३, ८ पिबम् इति विभे. ।

३) सपा. ५५, ३३, ९ गिरम् इति पाठे. ।

४) सपा. शौ १०, १, ३१ अमून् इति पाठे. ।

५) सपा. शौ ७, ५२, १ अय इति पाठे. ।

६) अमुष्यात् इति संस्करणान्तरसंक्षेपः मुपा. नितरां
अष्टः । अमुष्मात् (लोकात्) इति शोधः सुलभः द्र. ।

७) पाठः अमुष्याः इति शोधः (तु. क ६, ७) ।

शौ ६, १३०, ३, १३५, १-३, ९,
९, १०१, पं ३, २९, ३, ३७, १,
५, ९, ८, ३३, ७-९, ७, १८, ४,
१०, १०, ८, ५, १६, ६६, १०१,
१७, २१, १, २६, १-२१,
१२, २६, १५, २०, २८, ३,
६१, १, -मुष्या का ११, ३, २,
६, २, ११, ३, २, ९, ६, ५, २, ३, ३,
११ मै १, ६, ३, २, ४, ५, ६, ६,
१५, ३, २, ३, ५, ४, ३, ६, २,
३, ७, ९, काठ ११, ६, ११, १४,
२, ८, १५, ७, २१, ६, २७, ५,
२८, १, २९, ८, ३४, १८, ३६,
१५, ४०, ९, ११, ६, ७, ३१,
२१, ४२, ५, ११, शौ ६, १३८, ४,
५, ८, १६, १०, ५, ३६, ४४,
१६, ७, ८, ८, २, ५-२९, ३१, पं
१, ६३, ३, ६८, ५, २, ३७, ५, १०,
१०, ४, ५, १६, ३०, ७, ७७,
३, १३२, १०, १७, २१,
१-९, २२, १-११, १३, १४,
२५, १, ८, २६, १-२१, १२, ३९,
१०, २०, ५०, २, -मुष्या^१ शौ
४, १६, ९, -मुष्याम् ११, ५, २,

३, ३, ४, ७, ३, ७, १, ४, ३; मै १,
१०, १८, ११, २, ६, ६, १०, ३, ३,
५, ४, ४, ३, ६, २, ३, ६, काठ
११, ६, १५, ७, २१, ९, ११,
२७, ५, क ४२, ५; -मुष्ये मा ९,
४०; १०, १८, तै २, ३, १, ४; ५,
मै ४, १, ११, काठ ३१, १३, ११
अमु-तस्^(१) ऋ १, १७९, ४,
९, ८१, २, १०, ८५, २५, १५५,
१, खि ४, ३, १, मा ३, ६०,
का ३, ८, ५; तै ३, ३, ६, ०, ११,
५, ५, ३, ४, ७, १४, ४; १५, १,
१, ४, ४, ७, ३; ७, ५, ७, ४, ११,
११ मै १, ५, ५; ११, ८, ४, ६;
१०, १२, २, १, ८; ४, ८; ५, ७,
३, ३, ४, ३; ७, ३, ९; १०, १, ३, ४,
३, ७; ५, ५, ६, ३, ९; ७, ३, १४,
१७, काठ १२, १३, १३, ७;
२१, ६; १, २५, ५; १०, २६, ५;
२७, १; २९, ७, ३०, ४,
३३, २, ७, ८, ३४, ५; ४०,
१०, ११, २१, २१; ३९, २,
४०, ३, ४१, ३, ४२, १; ४६,
७; शौ १, २०, ३; ५, ३, ११, ८,

३, ७, १२०, १; ८, ९, ६; ११,
१०, ९, १४, १४, १, १७, १;
१८, ३, ३८; पं ७, १८,
३; १६, १८, ६; १८, २, ७;
८, १; १९, १६, ७, ३८, १६;
४१, ११, २०, १७, ७.

११ अमुतः-प्रदान^१- नम् तै
३, २, ९, ७, -नात् मै १, १०,
६, काठ २, ३, १२; २६, ६;
३६, १, क ८, १, ४१, ४.

अमु-त्र^२ मा १७, २; का २, ३,
८, १८, १, ३, तै १, ६, ३, ३, ७,
३, ४, ४, ४, ११, ४, ५, ४, २, ४, ११;
६, ६, १, ४, ७, ३, ८, २, ८,
१४, ३; ३, ४, ४, ३, ७, ८, १,
१, ७, ८; १०, १, ३, २-४, ४, २,
९, ७, २, ८, २, १, काठ २२, ६;
२४, ६, २६, २, २७, १, ३२,
६, ११, ३, १, ४, २, १, ३, १,
१, १८, ९, ३, १०; १३, १, ३९;
पं १६, २, ७; ३९, १०; १८, १८,
९.

अमु-त्र-भूय^३- यात् मा
२७, ९, का २९, १, ९, तै ४, १,

*) आमन्त्रिते पराङ्गवजिघातः (पा २, १, २, ८, १,
१९) ।

१) सपा तै १, ८, १२, २ अस्याम् इति पाभे ।

२) पञ्चम्यर्थे तसिञ्जन्ते लिट्स्वरः (पा ६, १, १९३) ।

३) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । तस. पूष.
प्रकृतिस्वरम् उस्. (पावा ६, २, २ [तु मा १]) इति
तु न वक्तव्यं बस इत्येव च वक्तव्यम् । अन्यथा
हि पञ्चम्यर्थप्रत्ययान्तस्य पूष. कारकत्वाऽभ्युप-
गमात् गतिकारक- (पा ६, २, १३९) इति कृत-स्वर
स्यात् । यथा चात्र पूष कारकतया गृह्येताव्ययतया च न
गृह्येतेति तथा अमु-त्र-भूय- इत्यत्रत्यं टि द्र । यदपीह
भा. सार्वविभक्तिकं तासम् प्र अ-लितमाह, तदपि
नोपादेयम् । तथावे हि अमु-त् इत्येवं प्र स्वर आपद्येत
(तु. तत्र इतः प्रदानम् इति) । तस्मात् लिट् प्र. इह

सुवच इति दिक् ।

४) इह SIM पूष. च उप च पृथक् पदे इत्यादिष्ठते ।
तत्र, उभयाभिनिर्वृत्तस्य संपिण्डितार्थस्य हेतुत्वेन श्रावणे
श्रुतिस्वारस्यप्रतीति (तु. नापू. मै. स्थ.) ।

५) -प्रजानात् इति मूक्ये. अत्र भवतीति नापू काट.
स्थ संटि संकेतितं भवति ।

६) सप्तम्यर्थे त्रलन्ते लिट्-स्वरः (पा ६, १, १९३) ।

७) पाभे अद. क ३७, ७ द्र ।

८) तस. उप. भावे ऋयप् प्र (पा ३, १, १०७) तस्य च
पित्वाजिघाते धास्व. । त्रलन्तस्य पूष सत्यव्यव्ययत्वे
कारकार्थीयत्वात् कारकवदुपचारः । तेन च कारकोत्तरकृत-
स्वरः प्रकृत्या भवतीति सूपपदं द्र. (पा ६, २, १३९) ।
अन्यथा हि साधारणः समासस्वरः (पा ६, १, २२३)
स्यादित्यभिप्रायः ।

३१; ९, ११३, ८; खि ५, १५, २;
†मा ६, २४; २९, ५७; का ६, ६,
३†; ॥तै २, ४, १०, ३; ४, ६,
६, ७†, ५, ३, ९, १, ॥मै २, ४,
८, ३, २, ३; १६, ३†, ॥काठ ७,
८, ११, १०; ४६, १†, शौ १, ४,
२†, १७, ११ २७, १; ६, ६७, १,
९, ४, ६; ११, ११, १८, १२, २०†;
२०, १२९, ७; पै १, ४७, ३; १६,
२४, ६, १९, ४, १५; ६, १३;
-मूख खि ३, ३, ८†, शौ ५, ८, ८,
६, २९, १, ८, ८, ८, ८, ३, ४;
८-११, २४, १०, १, ६, ३१^७,
११, १, २०; पै २, १६, १, ९, २५,
१४, १६, २९, ३; ४†, ८-१०,
३०, १, ३५, ६, ९१, १, १९,
४२, ११, २०, ४८, ७, ६१, १०,
-मूम क ८, ५१, ८, १०, १२५,
७; ॥तै ३, २, ९, ७, ५, ३, ७, ४,
३, ११, १; ६, ८, ५, ८, ६, मै २,
१, ८, ॥, शौ ४, ३०, ७†; ६, ९, ३,
१२६, ३, १३९, ३, ७, ११८, ०,
८, ८, २, १४, १५, १७; १८, ११,
१२, १३, १९, ५३, ५, पै २, ९०,
४, ३, २५, १, १२, २, ५, १५,
१२, १; १६, ३०, ४, ६; ८, १०२,
३, १५३, १, १७, १०, ७०, २२,
१२, २०, १६ १, २९, ४, ६१,
११

असौ^८- सौ क १, १०५, १६,

१९१, ९, ५, १७, ३; ८, ९१, २, ६;
१०, १३२, ४, १४६, १; १५९,
१; खि ३, २१, १; ४ ८, ५, ५, १,
४, मा ७, ३, ९, ३८, १०, २०†^९,
१६, ६, ७, १७, ४७; ३५, २२;
४०, १७†; का ७, १, ३, १७, १,
६ ७, १८, ४, १५, ३५, ४, ५, २१;
४०, १, १६†; ॥तै १, ७, ६, ३,
८, १२, २६; २, १, २, ४, ४, १, ८,
१†, २, ९, ७, १०, १; ३, २, २, ४,
१†, २, ६, २, ४, १०, २, ५, २, ५†,
५, ५, ७, २, ६, ९ ७; ३, १, ७, २,
२, ९, ६; ७, ३, ८, ६, ४ ५, ६१,
२, ३; ५, १, ४, ३; ५, ८; ८, ६; १०,
३, २, ५, ४; ७, ३, ४; ३, ३, ५, ७,
४, १०, ३†, ४, ६, ६; ७, ३, १२,
२, ५, ४, १†, ६, ८, ३; ५†, १०,
२; ७, १, ३, ४, २, ५, २, ५, ६,
६, १, ६, १; ३, ११, ३, ४, १०,
२; ५, ४, १†; ११, १; ६, ४, ४, ७,
१, १, ६, ४, ३; २, १, २, ४, २, ३;
४, २, ७, २; ३, ५, २, ३, ६, २, ७,
३†, ९, २; ३, १०, १†, ५†; ४, १, १,
२; २, ४, ४, २, ३; ११, १; ५, १,
३, २०, १६, ॥मै १, १, ३†, ५,
५†, ७, ९, ११†, ६, ३, ६, ८, १०†,
८, १, ६, १०, १६, ११, ७; २, १,
२†, २, ७†, ३, ३†, ६, ९, ४, ५†,
८†, ५, ४; ७, ९†, १०†, ११, ६, ६,
९, १२†; ९, २†, ३, १, १, ३, ६,

२, ६†, ८; ९; ३, ३; ४†; ५; ८†, ६,
६, १; ९६; ७, ७, ८, ३, ९, १, ३,
१०, ४; ११, ८६; ४, १, ३, ५, ८,
११†, १२; १३†; २, १; २, ३, ०,
४, ३६; ४॥, ६†; ७, ५, ३, ५†,
६, ३†, ६; ८; ७, ३†; ९६, ८,
२; ५, ८, १०†, ९, १०, १९,
काठ ६, ३, ४†, ७, ४†; ६,
१४, ८, ४†, ८†, ९, १५; १०,
१, ५; ८†, ९, ११, ४†, ५, ७†,
१०, १२, ४, ६, ७, १० १३,
७, ८, १२†, १४, ७, १५, ७,
८†; १७, ११†, १८, १९, १९,
२; ४, ५; २०, ५†; ६†, १३†,
२१, ५, ८; ९; २२, ८, १३†,
२३, ५; ८; २४, ६; ९, २६,
१, ४, २७, १, ८; २८, २†;
१०†, २९, ७†; ३०, ३, ४, ५†,
३१, २; ६†; ९, १०, १३†,
३२, २†, ३३, ३, ८, ३४, ८,
९, ३६, १०, १५†, ३७, १०,
११, १३, ४३, १†; ४५, १७,
॥क ४, २; ३†; ५, ३†, ६, ४६,
९†, ७, ३†, २७, १†, २९,
७, ८; ३०, २, ३, ३१, ७†,
८†, २०; ३४, १, ३५, २, ५,
३६, २६, ३७, ७, ३८, २, ४०,
४, ४१, २, ४२, १६; ४४, २†;
४५, १†, ८†, ४६, ६; ७, ४७,
२, ६, ९; १०; †कौ २, १२१०,

*) अमूम इति शोध (तु. क ८, ५१, ८)।

७) पांमि. अमूम पै १६, ३८, ३६.।

८) सपा शौ १० ७, ३५ इमे इति पांमि.।

९) पाप्र. एतदेवान्तरं प्राति <*अदौ<अदस्-, तत
प्र१ सुलोपश्च (पा ७, २, १०६; १०७)। अर्वाच्या दृष्ट्या
तु त्रिवृदिदं प्राति. अदस्- इत्येतत्-समानतन्त्रम् अन्तत्तन्त्रं
च द्र.। तद् यथा। अ-स-औ इत्येते त्रयोऽत्रांशा भवन्ति।

अ इत्यागममात्रमादौ भवति। औ इति अथो प्रमृ. उप-
लभ्यमानस्य उ इत्येतरय वृद्धमिव रूपम् अन्ते भवति।
मध्यस्थं च स इति वास्तविकं सना भवति त (<तुद-)
इत्येतत्पर्यायभूतमिवेति (तु. WW १, ८८; १८८, २, ५०९)।
यद्वा प्रथमोऽवयवोऽपि अ-(<इदस्-) इत्येतत् सना.
एव स्यादयान्ते च मूलतः समस्तस्य सत. सना. द्वित्व-
सूचनः औ प्र. इति।

*) सपा. क १०, १२१, १० विशिष्टः पांमि.।

१२१४; शौ १, २६, १, २; २९,
५; २, १४, ३, ३, २, ६, ४, २,
३; ४; १६, ३, ५, ८, ३; ७; ६,
१३०, १, २, ३, ४; १३१,
१; २, ७, ७३, १, २, ११, १२,
११; १२, ३, २०, १३, १, २३;
१५, १०, ७; १५, ४, ५, १८, २;
१६, ८, २, ५, २९; ३१; १८, ४,
३६; पै १, १०, ३, ११, ४;
१०६, १, १२, ३५, १, ४१, १,
३, ५, ६; ४, १९, १-६, ५, ७,
१२६, २; ६; १५, ३, १, २, १२,
१, ७, २, ७, १८, ३, ८, २०,
१, ९, २५, १६; १४, २, ९, १६,

४३, ९; १७ ३७, १०, १८,
१०, ७, १७, ३, २५, ९, १९,
१, ७; २, ११, २७, १, २; २९,
८, ३७, १३, ३८, ३, ५३, ७,
२०, ३७, ८, ४९, २, ३, ५२,
१३, ५८, ६, ६०, ९; ६१, ८,
-०सौ मा ३८, २, का ३८,
१, २२, तै २, ४, ९, ३, मै १,
४, २, ४, ९, ७, काठ ११, १०, २,
-०सौ मा ९, ३०, ३५, ६, का
३, ९, ६, काठ ७, २, क ५, २,
शौ ४, १६, ९, ५, ६, ५-७,
१८, ४, ३३, पै ६, ११, ७ ९
अमकौ मा २३, २२, २३,

का २५, ६, २; ३; मै ३, १३, १.
?असौसूक्ता पै १७, १२, ४
अ-दस्त- -स्तम् तै ४, २, ५, ५, ५,
मै ४, १, ३, १, काठ १, ३, ३१,
२, १, ३८, १४, ५, क १, ३,
४७, २, १; -१स्ता काठ
२७, ५, क ४२, ५
अ-दाति- -तिम् पै १६, ४२, ४
१अदान- ✓अद् द्र
२अदान- -नम् पै १९, ३९, १२,
-नाय शौ १२, ४, ५१, पै १७,
२०, ११
१अ-दानीय- -याय मै ४, २, ८.
अ-दान्य- -न्यान् शौ २, ३५, ३५.

- अ) सपा. शौ १, १६, १ स इति पाभे ।
ब) सपा ऋ १, १९, ११ विशिष्ट. पाभे ।
ग) सपा शौ १४, २, ६० इयम् इति पाभे ।
द) इह संबोध्यव्यक्तिविशेषनामस्थानीयत्वाद् आमन्त्रित-
बहुपचारे षाष्टिक आधुदातः (पा ६, १ १९८) ।
१) प्राग्वीयः अकच् प्र. चित्स्वरश्च (पा ५, ३ ७१,
६, १, १६३) । असौ इत्यत्र टि. द्र. ।
२) =सपा. माश १३, २, ९, ६, ५, २, ४ । तै ७, ४, १९, ३
तैत्रा ३, ९, ७, ३ इयम् इति पाभे ।
३) तस. नञ्-स्वरः । उप. <✓दस् ।
४) सपा. ऋ १०, १०१, ५ विशिष्ट पाभे ।
५) तस. उप <✓दा<दो । नितरां संस्करणाऽन्तरा-
ऽपेक्ष इह मुपा द्र. । आदौ तावद् हिरण्यशृङ्ग->ङ्गो
इति हिरण्यसङ्ग->-सङ्ग इत्येवं शोध्यः (तु. शौ १०,
६, ४) । ननु शाखाभेदादुभयत्र प्रातिस्विक स्वन्त्रः
पाठो यथोपलब्धि समादरणीय इति । ओमिति । तन्
कथमिति यमु मूको. न समादरणीय इति । मूको. अन्य-
थालिङ्गत्वादिति । कथमिति । उच्यते । तत्र हि हिरण्य-
शृङ्गं मणिः इति पाठे °शृङ्ग° इत्युत्तरवर्तिन्या ओकार-
मात्राया अभावो लिङ्गं भवति यथा मूलतः स्रगयम् इत्येवं
सतः °स्रगयं>°शृङ्गयम् इत्येवं वर्णविकारः समजनीति ।
प्रकरणाच्चैतत् स्पष्टं भवति यथाऽत्र °स्रज्- इत्येव मौलिकं
प्राति. भवति नापरमिति । तथाहि । खादिरफालकृतस्य
मणे. अनुसूत्रं हिरण्यशृङ्गलेनाऽनुगमनं कृत्वा बन्धनं

- प्रकृतं भवति (तु. पै. तत्र २, ६, ७; शौ १०, ६, २, ६ प्रष्ट.
वौसू३, २) तद् हिरण्यानुसूत्रण-क्रियामादाय हिरण्यसक्तयो-
पचारे स्वाभाविकद्वचमत्कारो भवति हिरण्यशृङ्गतयोर्वर्णने
च न काप्युपपत्तिरुपलभ्यते । एव शब्दपञ्चटनमाम्याच्च
छान्दससंघटनसाम्याच्च पूर्वोक्त एवाशयो लब्धप्रतिष्ठो
भवति (तु. त २, १ इत्यत्र वर्ममहामयं मणि इति) । अतः
पाठस्य सर्वकारिको संगतिम् अनुरुध्यैव शाखामु तत्र तत्र प्राति-
स्विकी नवताऽन्वेष्टव्या नाऽन्यथा यथेह मुपा इति दिक् ।
अथापि द्वितीयस्य पादस्याऽऽदित मूको. (५) द्राहम्
(यद्) इति केवलम् उकाराऽन्वेष्टव्यथा सुस्पष्टे सत्यपि
तत्स्थाने तृतीयस्य पादस्य साम्यतो यद् दृष्टव्य इति
पठित्वा मुपा छन्दोभङ्ग इव क्रियते श्रुतिस्वारस्य च विहन्यते
तदतीवाऽन्याय्यं द्र. । वसुनोऽदातिं प्रत्युद्वाहो हि यथा
सार्थक इव भवति न तथा तद्दानम् असामर्थ्यादिति
यावत् । १) तस. नञ्-स्वर । उप यद् ।
२) तस. नञो गुण- (पा ६, २, १५५) इति अन्तोदात्तः ।
उप अर्हार्थे छ> इयं प्र । यत्तु उप अनीयर् प्र.
कृत्योक्त- (पा ६, २ १६०) इत्यन्तोदात्तश्चेति केचित् सा-
धयेयुस्तद्विमर्शहम् । प्र मौलिकत्वाऽभावप्रसङ्गात् सर्वत्रैव
ल्युङ्गतादर्थ्ये छ-प्रत्ययेनेष्टाऽऽपत्तिदर्शनाच्च ।
३) विप (सोम-) । तस. ययतो (पा ६, २, १५६) इत्युक्त
स्वर ।
४) सपा तै ३, २, ८, २ अनन्यान् इति, मै २, ३, ८
अथङ्गियान् इति च पाभे ।

अ-दाभ्यः^{१०} -भ्यः ऋ १, ३१,
१०, ७, १५, १५, काठ ६, ८,
क ४, ७, -भ्यः ऋ १, २२,
१८, ३, ११, ५; ४, ५३, ४,
५, ५, २, २, ३, २, २८, ६,
३७, ५, ५९, २, ७५, २, ८५,
६, १०३, ४; १०, ११, १,
२५, ७, २६, ७, मा १८, १९,
३४, ४३, का १९, ७, १,
३३, २, ६, तै ४, ४, १२, १,
७, ७, १, १६, ६, ९, १, २,
मै २, ११, ५, १३, १३, ३,
४, १, ४, ७, ७, काठ १८, ११,
३०, ७, ४०, ३, क २८, ११,
†कौ २, ५१, २७०, ६११,
६३५, ६४१; ६४६, ९०६,
१०००, †जै ३, ५, १०, २३,
२, ४९, ५, ५१, ६, ५३, ४,
४, ९, १, १५, १, शौ ३, २१,
४, ७, २७, ५, १८, १, १८, १,
पै ३, १०, ४, -भ्यम् ऋ ३,
६२, ६, ७, १०४, २०; ८, ५,
१२, ८५, ५, ६१, १२, १०१,
१२, ९, २६, ४, १०, ११८, ६,

मा ३, १८, ७, २; ८, ४९,
१७, ७८, ३३, १०, का ३,
३, ९, ७, १, २, ८, २२, ३;
१८, ६, १४, ३२, ३, ११, †
तै १, १, १०, २, ४, १, २, ५,
५, ४, ३, ३, ३, २; ४, २,
५, ६, १; ६, ४, ४, ३, मै १,
३, ४, ५, २; २, १०, ६, ४, ५,
७, काठ ४, १६, ६, ९; २७,
१, ३०, ६, ७, ३९, ३, क ४, ८,
४२, १, कौ २, ११३, १, जै ४,
३, ३, †शौ ८, ४, २०; २०,
७८, ४, पै १६, १०, ९, -भ्यस्य
ऋ ८, ७, १५, तै ६, ६, ९, १, †
मै ४, ७, ७, -भ्या ऋ १,
१५५, १, तै ५, ७, ४, १, †
मै ३, ३, ९, -भ्या ऋ ५,
७५, ७, ८, ७, ६६, १७; -भ्या
ऋ ३, २६, ४, -भ्या ऋ २,
३४, १०, -भ्यानि ऋ १०,
५४, ४, -†भ्यास ऋ ९, ७०,
[(२, २, ४) ३], कौ २, ७७५,
-†भ्ये तै ६, ६, ९, १; २, -भ्येन
ऋ १०, ११८, ७, तै ६, ६, ९, १, †

अ-दाभ्यस्त्वं^{११} -स्वम् तै ६, ६, ९,
१, मै ४, ७, ७, काठ ३०, ७,
१अ-दासन्^{१२} -मानः ऋ ६, ४४, १२,
२अ-दामन्^{१३} -मानः ऋ ६, २४, ४,
†अ-दाय^{१४} -य तै ४, ६, ४, २;
शौ १९, १३, ७; पै ७, ४, ७,
अ-दायाद्^{१५} -यात् मै ४, ६, ४,
अ-दाया(य-अद>)दी^{१६} -दी तै ६,
५, ८, २,
†अ-दायिन्^{१७} -यि काठ ६, ६, क ४, ५,
अ-दारस्त्^{१८} -स्त् मै ४, २, १४, †,
शौ १, २०, १, पै १९, १६ ५,
अ-दाशु^{१९} -शून् ऋ १, १७४, ६,
अ-दाशुरि^{२०} -रि. ऋ ८, ४५, १५;
खि ५, १२, ४, शौ २०, १२८, ४,
†अ-दाश्वस्^{२१} -दाशुष ऋ ७, १९,
१, ९, २३, ३, शौ २०, ३७, १,
-दाशुषाम् ऋ [(१, ८१, ९, ५,
६, ६, ८, ४५, १५, १०, १३३,
२)] शौ २०, ५६ ८
अ-दा(श्वस्+तर>)शूष्टर^{२२} -रस्य
ऋ ८, ८१, ७,
अ-दास^{२३} -स पै १, ६४, १
अ-दास्यत्^{२४} -स्यन् मै ४, ५, १, †,

^{१०} विप, नाप (ग्रह-विशेष-)

^{११} तस. नञ्-स्वर । उप यद् ।

^{१२} सपा. अ-दाभ्यः<>अ-दाभ्यम् इति पाठे ।

^{१३} =सपा. माश ९, २, ३, ४९ वाच १५, १० । तै ४,
६, २, ६, ५, ४, ३ अमर्त्यम् इति, शांठ ४, १४, २ दत्तम्
इति पाठे । ^{१४} भवे स्व प्र. तत्स्वरेणान्तोदात्तश्च ।

^{१५} नाप. (अदात्- [मघवन्-]) । बस अन्तोदात्त उप.
१दामन्- (<√दा [दाने]) ।

^{१६} विप. ([अबद्ध-] शाक-) । उप ३दामन्- (<√दा
[<√दो 'बन्धने']) । शेषे नापू टि. द्र ।

^{१७} सपा. ऋ १०, १०३, ७ अ-दय इति पाठे ।
आ-दायः इति मै पाठे । सस्व एष टि. दिश द्र ।
उप <√दा (दाने) ।

^{१८} विप (स्त्री-) । तस उप. ग्यु^२ (तु. टि. ?दायाद्-) ।

^{१९} सपा 'यात् <> 'यादीः <> या ३, ४
अदायादा इति च पाठे ।

^{२०} विप (स्त्री-) । तस । उप कृते तु टि अन्नाद्- ।

^{२१} तस. नञ्-स्वर । उप <√दा (दाने) ।

^{२२} विप. । उप दार-सून्- [विप =गर्वाविपत्तिन-
पीडित- (तु. ताव्रा १५, ३, ७ तु PW., MW, C
आपश्चौ २, २०, ६] प्रभृ, पत्नीसंसयितृ- इति भा सा.
[तैव्रा ३, ७, ५, १२], =स्वस्त्रीगमन-समर्थ- इतिव या
[शौ]] ।

^{२३} अर्थापेक्षया नञ्-समासान् तरप् प्र । तस्मिन्च
संप्रसारण-दीर्घाऽऽदिकार्यजातं द्र । पित्वाच्च तस्य निघाते
स्वरेऽविशेषः द्र ।

^{२४} तस. उप <√दस्+भावे घञ् प्र. । एतदादिमन्त्रा-
र्धमात्रमत्र वैकृतभूयिष्ठ सूक्ते सुपठमिव भवति ।

शौ ६, ७१, ३०; ११९, १०; पं २,
२८, २०, १६, ५०, ६.

अ-दाहक^{१)} - क मै १, ८, ९१.

अ-दिग्घ - ग्घम् पं १२, ५४, १०

अ-दिति (बप्रा)^{२)} - तयः ऋ ७,

५२, १, काठ ११, १२, -तये

ऋ १, २४, १, २, १५, ४, ३, ८,

५, ८२, ६, १०, ८७, १८, ११०,

४, मा १२, १२; ६९, २९, का

१३, १, १३; ३१, ४, ५; तै १,

५, ११, ४, ४, २, १, ४, मै १,

२, १८, ४, १३, ३; १४, १७;

काठ ३, ८; १६, ८, २०; ४०,

११; क २, १५, कौ ३, १, ४;

जै २, ५, १, शौ ५, १२, ४,

७, ३५, १६, ८८, ३, ८, ३, १६;

१८, ४, ६९, पै १६, ७, ८,

-तिः ऋ १, ४३, २; ७२, ९;

८९, १०^{३)}, [९४, १६; ९५,

११, ९६, ९, ९८, ३, १००,

१९, १०१, ११, १०२, ११,

१०३, ८, १०५, १९; १०६,

७, १०७, ३; १०८, १३, १०९,

८, ११०, ९; १११, ५, ११२,

२५; ११३, २०, ११४, ११,

११५, ६; ९, ९७, ५८, [१०६,

७; ४, ५५, ७], [१०७, २,

४, ५४, ६; १०, ६६, ३], १५३,

३; [१६२, २२, ४, ३९, ३],

१९१, ६, २, १, ११, २७, ७,

[४०, ६, ७, ४०, ४], ३, [४,

११; ७, २, ११; ५४, १८; २०;

४, १, २०, २५, ५, ५, ३१, ५;

४२, २; ४४, ११; ४६, ६;

४९, ३; ५१, ११, ५९, ८, ६,

५१, ११, ६७, ४, [७५, १२,

१७; ८, ४७, ९]; ७, ९, ३;

३५, ९, ३८, ४, ४०, २; ५१,

२; ६०, ८, [६६, ६, ८, १२,

१४], ९३, ७, ८, १८, ६^{४)}; ७,

२५, ३, १०, ४७, ९, ४८, २;

९, ८१, ५, १०, ११, २, १२,

८; ३६, ३, ६३, ३; ६४, १३,

६५, १, ६६, ४, ७२, ४, ५,

९; ९२, ११, १३२, ६, खिसा ३,

६, मा १, १४^{५)}; १९^{६)}, ४, १९,

२१, ९, ३४, १०, ९, ११, ५७,

५९^{७)}, ६१, १३, १८; १४, २९,

१७, ४८^{८)}; १८, २२; २५,

२३^{९)}, ४५, २८, २५, २९, ४,

४९^{१०)}; १३३, १६, ४२, ३४,

३०, का १, ५, १^{१)}, ७, १^{१)}, ४, ६, ३,

७, १; १०, ६, ४, ११, ४, ६,

१२, ५, ८-१०, ६, १, १४, २,

३, १५, ९, २, १८, ४, १६^{१२)},

१९, ७, ४, २७, ११, १०^{१३)},

३०, ३, २, ३१, १, ४; १३२, १,

१६; ३, १३, ३३, १, २४^{१४)};

तै १, २, ४, २, ५, १, ५, ३, ३^{१५)};

११, ५^{१६)}, १, ६, १२, ६^{१७)};

७, ११, २७; ८, १२, २; १२,

२, ६, १, ३, १, २, ३, १, ४, ४,

२, ५, १; ३, ११, ३, ४, ११, २^{१८)};

५, ६, २^{१९)}, ४, १, ५, ३; ४^{२०)}; ६, १,

२, ९, १; ३, १०, १, ४, ९, १, १०,

१, १२, ५^{२१)}, १६, ६, ४, ९, ४,

७, ९, १, १५, १, ७, १^{२२)}; ११,

२, ३, ४, ४, ५, १, ६; १६,

१, ५, ३; ७, ५^{२३)}, ४, ७, २, ५,

६. १; ७, ५, ४, २१, मै १, २,

४^{२४)}; १५, ६, १२^{२५)}, ९, २,

१०, २०^{२६)}; ११, ६^{२७)}, १०^{२८)}; २,

१, १२^{२९)}; ३, ५, ५, २^{३०)}; ६,

९, ७, ५; ६^{३१)}, ८, ६, १४, ११,

५, ६, १३, २०, १३, १, ७^{३२)}, ६,

८^{३३)}; ६, २, ६, ७, १^{३४)}; २, ५, ८;

९, १; १६, २^{३५)}; ३^{३६)}, १४, १,

१^{३७)}, २^{३८)}, ५-७; १३; २, ३, ३,

८, ४, ३^{३९)}, ९, ८, १०^{४०)}; ९, १^{४१)},

११, ४^{४२)}, ११२, १^{४३)}; ६, ०, ४;

६; ११४, १, ४^{४४)}, काठ १, १०,

११^{४५)}, २, ५^{४६)}, ७, २, ९, १५,

१६, ८, २, १०, १६, १७, ९,

१०, ११, ६, ८^{४७)}; १२, १४^{४८)},

१३, १, ३^{४९)}, १४, ४^{५०)}; ६, १५,

७, १६, ५^{५१)}, ६; १६, १७,

५, १८, ११, १९, ६; ७^{५२)},

२१, १, २२, १४^{५३)}, २३, ८^{५४)},

९, १२; २४, ३^{५५)}, ४; २६,

२, ३०, ४, ५, ८, ३१, १; ४;

५, १४, ३२, १; ३४, १, १४,

३६, १४, ३९, ३, १३, ४०, ९,

४६, १; २, ५, क १, ११^{५५)}; १७,

^{१)} सपा तैत्रा ३, ७, १२, ३ तैत्रा २, ६, २। तैत्रा
२, ४, १ कामा १२६ ६ अ-दित्सन् इति, मै ४, १४,
१७ खिप्स्यम् इति च पाभे।

^{२)} व्यु. कृते द्व टि अ-क्षोभुक-।

^{३)} बप्रा.। नाप व्यप. च। तस. नल्-स्वर। उप कृते
दिति-टि. उच. च द्र.।

^{४)} =सपा. माह १, १४, ५; २, १. १४। तै १, १, ५, २; ६,

१ काठ, क १, ५, ६, तैत्रा ३, २, ५, ६; ६, १ पृथिवी इति
पाभे।

^{५)} सपा. मै १, ७, १, ५ काठ ८, १४, ९, ३ क ८, २; ६
आदित्य इति पाभे।

^{६)} सपा. माश्रौ २, ३, २, १३ वायुः इति पाभे।

^{७)} सपा. मै ३, १६, ४ आश्रौ ४, १२, २ अदिते. इति
पाभे। ^{८)} पाभे. सस्थ. अचिल्लपत्रा द्र.।

जौ २, २८, ४, ३, १६, २१,
७, ८, १, ११, १, २४, १३,
२, ९, १५, ६, २१, १८, १,
१८१ पै छ, ३१, २१, ६, २,
९०; १५, २, ३, १६, ९१,
८, २०, १, ६, १०, २ -०ते०
क्र २, २८, ३, -॥त्या
तै ५, १, ७, १, ६, १, ५, २,
काठ १२, ७, क ३०, ५,
-त्या मा १, ११, १४, १९,
४, २२, ३०, १४, ५, का १,
३, ८, ५, १, २, ७, १, २, २, ३,
८, ५, ३०, ४, ७, २, १०,
१, १५, १, ५, तै १, १, ४, २,
५, १, २, ६, १, २, ८, १, १०,
१, ३, ४, २, ६, ५, १०, ६, १,
११, २, ३, २, ४, १, मै १,
१, २, ३, ५, ६, ७, ८, २, ६,
१३, २, ७, ६, ८, १, ५, ३
१, ७, ७, ८, १, १, १५, ४,
७, ४, १, २, ५, ६, ७, ३,

१३, २, ३, ३, ८, १, ९, ७,
काठ १, २, ५, ६, ९, २, ६,
७, ३, १, ५, १, १६, ५,
१७, १, ४, १, १२, ६, १, २०,
१०, २१, १, २, ६, १, २६,
२, ३, १, ४, ५, ३, २, १,
४७, १०, ५, ३, १, २, क १, २,
५, ६; ९, १९, २, १, ६,
२५, १०, २६, ३, ३०, ४, १,
३१, १२, ३, ७, ४, ५, ४, ७,
१, ४, ५, शौ ३, २, १, ५,
१, ९, १, ३, १, ३, २, ३, ७, पै
३, १, ८, १, २, १, ३, १, ८, १, ८,
८, २, १, ३, १, २, ४, ४, -त्याम्
॥तै ५, १, ७, १, ६, १, ५, १,
काठ १२, ७, क ३०,
५, -त्य मा १, ३०, २, २,
४, ३०, १, १, १, १, २, २, ५,
२२, २०, १, २, ५, ९, २, ५, ८,
८, २, २, ६, ३, ८, १, ३,
का १, १०, २, २, १, २, ४, १०,

१, १, २, ५, ९, २, ४, ७, २, ३, २६,
१, ९, २, ४, २, ७, ४, १, ८, १,
३१, ५, १, ३, ८, १, १, ३, तै १,
१, २, २, ४, १, ५, ४, ३, ९,
१, ५, ३, ४, २, ५, २०,
१, ६, १, ८, १, ७, १, ६, १, २,
१, ७, ३, १, ५, १, ३, ५, १, ८,
१, मै १, १, १, १, २, ५,
२, १, ३, ३, १, २, ५, १, ३, ६,
१०, १, १, १०, ४, ९, ७, काठ ८,
१०, ११, ८, १२, १, ३, ३, ३,
१५, ८, ९, ३, ०, ४, ५, ३, ६,
१४, ४, ३, ५, ३, ४, १०, ४, ७,
१०, ४, ८, ५, ३, ६, क ७,
६, ४, ७, पै २०, १, ७, ९,
१, आदित्य- -यम् क्र १०,
८, १, १, मै ४, १, ४, १४
आदित्य, त्या -०त्य मै १,
७, १, ५, शौ ५, २, १, १०, ११,
१२, ४, १, २, ७, -०त्य क्र
१, २, ४, १, ५, ३, ५, २, ८, ५, २,

१) सपा अदिते <>अदित्या इति पाठे ।

२) अदिते <>अदित्या इति पाठे ।

३) षष्ठ्यन्तस्य पूर्वमन्विताङ्गवद्भावे निघात (पावा २,
१, २ पा ८, १, १९) द ।

४) =सपा. माश ३, ३, १, ४ काश ४, ३, १, ४ काशौ ७,
६, १८ । तै १, २, ५, १, ६, १, ८, २ मै १, २, ४, ३, ७, ६
काठ २, ५, २, ४ आपश्रौ १०, २३, २ माश्रौ २, १, ३, ४
पृथिव्या इति पाठे ।

५) पाठे अदिते. काठ ३१, १४ द ।

६) सपा अदित्या (आपश्रौ १०, २७, १० प्रभृ च)
<>अदित्यै (माश ३, ३, १ काश्रौ ७, ६ च) इति पाठे ।

७) =सपा माश्रौ १, २, २, २७ माश्रौ १, १ काश्रौ १, २, २ तै १,
१, ६, १ माश १, २, १, १, ६ तैत्रा ३, २, ६, २ आपश्रौ १, २,
१, ३ दिव इति पाठे । ८) पाठे. अदिते काश्रौ १, ५, ४ द ।

९) सपा. अदित्या: <>अदित्यै इति पाठे ।

१०) सप्तम सपा. अदित्या: <>अदित्यै इति पाठे ।

११) सपा. तै ५, ५, २०, १ दिव्या: इति पाठे ।

१) सपा अदित्या <>अदित्यै इति पाठे ।

२) शोधित पाठ (तु. टि. १ निविष्ट-वह्नि) ।

३) =सपा. माश ३, ३, १, ४ तैत्रा ३, १, ४, ५, ६, ६;
८, १, १, २, १ शाय २, १, ४, ४ सकृत् अदित्ये इति पाठे ।

४) =सपा. तैत्रा ४, ८, २, ५, ७, २ आपश्रौ १, ५, ९, ५
माश्रौ ४, ३, ५ । मा ३, ८, ३ माश १, ४, २, १, ८ इन्द्राण्यै
इति पाठे ।

५) सपा. शौ १, १, २ अस्मभ्यम् इति पाठे ।

६) नाप. (स्ये- [तु. या २, १३, ७, २९]) । शुआदे-
राकृतिगणत्वाद् अपत्यर्थे ढक् > इय प्र आदित्यद्विरन्तो-
दात्तश्च (पा ४, १, १२३; ७, २, ११८, ६, १, १६५) ।

७) ब्रा. । विप. (शर्मन्- प्रभृ), नाप (देव-विशेष-
[बहु.] देवगण-विशेष- प्रभृ) । विप पक्षे < आदित्य-
इति, नाप च पक्षे < अदिति- इति । < आ/दा
(दाने) वा आ/दीप् वेति या । २, १३ प्रभृ. ।
प्राग्व्यतीया येऽर्थास्तेषु ण्य प्र (पा ४, १, ८५) ।

८) पाठे. अदिति. तै १, ५, १, ३ द ।

७, १०१, ११, खि ३, ४, ७,
 †मा ८, ३, ५, १२, १२,
 ३३, ३९, †का ८, १, २, ३५;
 १३, १, १३, ३२, ३, १०, †तै
 १, ४, २२, १, ५, ११, ३, ३,
 ४, ११, ५; ४, २, १, ४, ६,
 ५, ६, ५, †मै १, २, १८, ३,
 २६, ४, ६, ९, १०, २, १४,
 १७, काठ ३, ८, ४, १०, ८,
 १४, ९, ३, १६, ८, २३, १२,
 २८, ६, ४०, ११, क २, १५, †,
 ३, ८, †, ८, २, ६, ४, ६,
 †कौ १, २७, २, ११, ३८, ३,
 १, ४, †जै १, २९, ४, २,
 ५, १, ४, ३, २, शौ ७, ८८,
 ३, ९, १३, २२, १३, २, ३,
 २८, २९, †, †, १८, ४, ६९;
 २०, ५८, ३, †, ४, १६, ८, ५,
 ३९, ५, †, १६, ९०, ९, १५१,
 ४, १५२, ७, १८, २०, ७, २३,
 ५, ६, †, †, ३२, ८, -त्य.
 ॥ १, २५, १२; ५०, १३, १०५,
 १६, १६३, ३, १९१, ९, २, २८,
 ४, ३, ५९, ५, ७, ८४, ४, खि ७,
 ७, ८, मा २६, १; २९, १४, †,
 ३२, १९; ३९, ६, का २८, १, १,
 ३१, ३, ३, ३५, ३, १०, ३९,
 ४, १, †तै १, ५, ९, ४, ७, ६,
 ३, २, १, २, ४, ४, १, ८, १,

२, २, १०, १, ३, २, २, ४, १, ३,
 २, ४, १०, २, ५, ८, १, ६, ६,
 ३, ३, ३, ८, ५, ६, ५, ५, २,
 ४, ६, ७, १, †; ७, ७, २, ५, १,
 ८, ६, १०, ३, २, ५, ४, ३, ३,
 ५, १०, ३, ४, ६, ६, १२, २,
 ५, १, ६, ७, १, ३, ४, २, ५, २,
 ५, ७, २६, १, ६, १, ५, १, ६,
 ७, ५, २, १, ६, ४, १०, २, ५,
 ३, ४, ४, १, ६, २, ३, ४, ५,
 ७, १, १, ६, २, ७, २, ३, १०,
 १, ५, ५, ४, १, १६, १, ६,
 १९, २, ५, ७, ९, ११,
 ६, ३, ६, ८, १०, ८, १, २, १०,
 १, ६, २०, ११, ७, २, १, २, १,
 २, २, ३, ३, ६, ५, ७, ९-११,
 ६, ५; ३, १, १०, ३, ८, ६,
 ६, १; ७, १, २, ५, ७, ८; ८, ४,
 ९, १, ३, ४, १, ५, ८, ११,
 १२, १३, २, १, २; ३, ८, ५,
 ५, ६, ३, ८, ९, ७, ३, ८,
 ५, ८, १०, १; ६, २, २, २५;
 १४, १४, ६, काठ ६, ३, ७, ६;
 ८, ४, ८, ९, ३; १५, १०,
 ८, ११, ४, ५, ६; १०, १२,
 ६; १३, ७, ८, १२, १४, ७,
 २०, ५, १३, २१, ८; २२, ८,
 १३, २३, ८, २४, ६, ९; २६,
 २, ४, २७, ८, २८, २, ६;

१०, २९, ७; ३०, ३; ५;
 ३१, ६, १०, १३, ३२, २; ३३,
 ८, ३४, ९; ३६, १०, ३७, ९;
 १०, ११, १३, १४; ४०, ६; ४५,
 ४, १; ११, १५; ॥ क ४, २; ६,
 ९; ७, ३, ८, ६; ३१, ७; ३५,
 २; ५, ३७, ७; ३८, २; ४०, ५,
 ४१, २, ४४, २; ६, ४५, १, ८;
 ४६, ६; ४७, ६, १०, जै १, १२,
 १०, शौ २, ३२, १; ४, ३९, ६,
 ६, ५२, १, ९, २, १५; ११,
 ११, २५, १२, ११, १६; १५,
 ४, १८, १०, ७, १५, ४, १८,
 २, १७, १, २४, १२, ९, १०;
 पै २, १४, १, ३, १७, ५, ४,
 १६, १; ७; ८, २०, १, ९,
 १२, ७, १२, ७, २, १५, १३,
 ६; १६, ७५, १२, ७७, ५,
 १५०, १०; १५२, ४, ६, १९, ७,
 ५; -त्यम् क १, २४, १३; ४,
 १, २; १०, ३६, ४, मा १३, ४१,
 का १०, ५, ५, १, १४, ४, ४; †तै
 १, ८, १, १, ९, १, २०, १,
 २, १, ४, १, ८, १; १०, ३,
 २, ६, १; ३, १, ३, ५; २, ३,
 ५, ३, १२, २, ५, ८, २, ३,
 ३, ८, ६; ५, ५, २; ४, २, १०,
 १६, ५, ३, ६, १; ६, २, ६, १,
 ५, ६, ५; †मै १, ६, ८; १०,

अ) पामे. अदिति तै १, ५, ३, ३ द्र. ।

ब) सपा. ॥ ८, १०१, ११ देव इति पामे. ।

ग) पामे. अग्निम् क १०, १२६, ५ द्र. ।

द) सुपा. आदित्य देवा इत्यत्र द्वितीये पदे साहितिको दीर्घः द्र. ।

e) सपा. तैआ १०, १, २ मना १, ७ सूर्य. इति पामे. ।

f) सपा. मै २, ४, ८ सूर्य. इति पामे. ।

g) सपा. काठ २०, ३ सूर्यः इति पामे. ।

h) सपा. काठ २२, ६ क ३५, १ आदित्याः इति पामे. ।

१) सपा. काठ २९, ९ सावित्रः इति पामे. ।

१) सपा. मा २३, १७; का २५, ४, ६ सूर्यः इति पामे. ।

३) सपा. काठ २३, ८ आदित्यम् इति पामे. ।

१) पामे. अग्निः काठ ४५, १३ द्र. ।

३) सप्तम् आदित्यो देवः > सपा. तैआ ३, १, २, ८ अज्ज एकपाव इति पामे. ।

५) सपा. ॥ १०, १४१, ३ मा ९, २६ तै १, ७, १०, ३ मै १, ११, ४ मास ५, २, २, ८ आदित्या इति पामे. ।

२०, २, २, १^१, ३, ५, ५, ११,
 ७, १७, १३, १५, ३, ६, १०;
 ८, ४^१, ४, ३, ४, ४, ८, ६, ९^१,
 ८, १०, ९, २३, २५, काठ ६,
 १^१, ३^१, ८, ९^१; १०, १२; १४,
 २^१; १६, १७, २२, १३, २३,
 ८^१, ९^१, २४, ३^१, २८, ६, ३०,
 ५; ३३, ६^१, ८, ११, १२,
 ४, २^१; ७, ५^१, ३६, ५^१, ६^१,
 ३७, ४^१; ४४, ६, कौ १, ९१^१,
 जै १, १०, १^१, ५^१, शौ ३
 २०, ४^१, १०, ८, १७, १५,
 ४, १७; १०, ११, १७, ९,
 पै ३, ३४, ६^१, ९, १२, १,
 १२, ७, ३, १४, ३, २६, १६,
 १०३, ८, -त्यस्य क्र २, २८,
 १, ३, ५९, ३, ११, १, ७, ६,
 ३, २, १, २, ५, ४, २, ५, १,
 ८, ६, २, १, ३, ५, ४, ६, ३,
 ८, ३, ४, ५, ५, ११, १, ४, ७,
 ८, २, ५; ६, २, १, २, ५,
 १०, ३, २, १, ४, ६, १, ७,
 ७, १०, १^१, ४, ६, ९; ८, २;
 ३, ५; १०, २^१, १४, १४, काठ
 १२, १३; २३, १^१; २६, ७,
 २७, २, ३२, ५, ३३, ६^१; ३४,
 ५; ११, ३५, ७^१; ४१, ५, ४२,
 २; शौ १३, २, १; पै १८,
 २०, ५, -त्या क्र ५, ६७,
 १^१, -त्या क्र ७, ८५, ४;
 -त्या क्र १, १३६, १३; २,
 ४१, ६], ५, ६९, ४, मा ४,
 २१, का ४, ७, १, तै १, २, ५,
 १, २, ३, १, ३१; मै १, २, ४,
 २, ५, २१; ६, १३; १४, ३, १;

४, ९, काठ २, ५, १३, १, ३४,
 १, क १, १८, कौ २, २६, २^१,
 जै ३, २२, ९^१, पै १९, २, १५^१,
 -त्या: क्र १, ४१, ५, २, २९,
 १, ८, १८, १२, ६७, १८, १९,
 २२, ४७, ११, ६७, ७; १५, १६,
 २०; १०, ६६, १२, मै १, ३,
 १, २, २, १, शौ ६, ११४, १,
 २०, १३७, ६^१, ९^१, -त्या
 क्र १, १०६, २; १०, ३५, ११],
 १८८, ४, २, ३, ४, २७, ५, ६;
 ८, ११; १६, ६, १५१, ५, १०,
 ६३, १७, ६४, १७], ६२, ८,
 ८, २७, २२, ४७, १, ६, ८३,
 ५, १०, ३५, १२, ६३, ७, खि
 ५, २०, १^१, ४^१, तै २, १,
 ११, ५^१, मै १, ६, १२, १^१; ४,
 १४, ११, १४^१, काठ ३, ९; ११,
 ६, १२, क २, १६, शौ १, ३०,
 १, ५, २८, ४, ६, ११४, २, पै
 १, १४, १, २, ५९, २, ७०, ५,
 ४, २८, २^१, १६, ४९, १,
 २, पै १९, ५१, १५, -त्या
 क्र ३, ८, ८८, ७, ३५, १४;
 (१०, ६६, १२), ७, ५१,
 ३, ६०, ४, ८, ४७, ४, ९, ११४,
 ३, १०, १६५, १ (६६, ४),
 ८५, १, २, १२८, ९; खि ५,
 ७, १, ५, ४, १३, २०, १, ४,
 मा २, ५, ९, ३४, ११, ५८,
 ६०, ६५, १२, ४४, १४, २०;
 ३०, १५, १२; २१, २५; २३,
 ८; ३४, ४६^१, का २, १, ७,
 १०, ६, ४; १२, ५, ९, ११, ७,
 १९; १३, ३, १५, १५, ५, ६,

१४, १६, ३, ७, २३, ३, ३,
 २५, ३, ४, ३३, २, ९^१; तै १,
 १, ९, ३, ५, ३, २, ३^१, ४, ४^१,
 ७, ११, २, २, १, ११, ३, १३,
 १, १^१; ४, ५, ५, ३, ४, १४, १;
 १३, ३, ३, १६, ४, ९, ७, ५,
 १, २^१, २, ३, ४, १, ५, ४, ६,
 १, ३, २, ३, ४, ३, ७, २, १०, ३,
 ४, २, २, ५, २, ७, १४, ४^१, ५,
 २, ५, १३, ४, ३, १०, २^१,
 १५, २, ६, ९, ४, ६, ७, ३, १९,
 १, ७, २, २, ६, ५, ६, ११; १७,
 १, ५, २, ३, ४, १, ५, १^१, १३,
 १६, ४, ६, १, २०, १६, मै १, १,
 १०, २, ८, ४, ३, ६, १२^१; ७,
 १^१, ५^१; १^१, ९, २, ११, १०^१,
 २, २, १^१, ७, ६^१, १२, ८, ३;
 ९, ११, ५, १३, १, ७, १०^१;
 ४, २, ६, ७, १, ११, १२, ६,
 १२, १९, १४, १, १०, ३,
 १, ४, ३, ५, ५, ४, ६, ८, ९,
 २७, १२, २६; ४^१, १३, २^१,
 १४, १७, काठ १, ९, ७, ६,
 १५^१, ८, १४^१, ९, ३^१, १०,
 १६^१, १०, १२, ११, ६^१; १४,
 ४^१, १५, १३; १६, ५^१, ६, १७,
 ३, ८, १९, ९^१; २१, १, ५,
 २२, ६^१, ७, १०, २४, ४, २५,
 ५, ६^१; २६, ९, २८, ३^१, ६^१,
 ३१, ८, ३४, ७, १६, ३५, ७,
 ३७, १७, ३८, ११; १२, १३,
 ४०, ५^१, १०, ४३, ३, ४४, ९,
 ४२, ९, ११, १, ९, ५, ५, ६,
 ५^१, ८, २^१, ६^१, ६^१, ६२, २;
 ४, ७, ३१, २०, ३४, १^१, ३५, १^१,

^{१)} पामे. आदित्यम् का १०, ५, ५ द्र. ।

^{२)} पामे. आदित्यः तै ६, १, ५, १ द्र. ।

^{३)} रूपम् (द्र. पपा. प्रसू.)? -व्या: [सं. ३] इति शोधः

(द्र. सस्य. टि. देव-निष्कृत-) ।

^{४)} R.W. श्रुत्या: [प्र. ३] इति ।

^{५)} पामे. आदित्यः तै ५, ३, १०, ३ द्र. ।

४५, ३७, ५, ३९, २५, ४, ४१,
७, ४४, ३, ६, ४७, ८, ४८,
९५, शौ १, ९, १, ३, २७ १,
५, १३, ९, १०, ६, ६८, १, ७४,
३, ८, १, १६, १०, ७, २२, ९,
८, ११, ८, १३, १२, २, ६,
३, ४३, ११, १, २, १५,
२, २, १८, ३ १२, ४, ३; १९,
९, ११, ११, ४, १६, २ २७,
१५, पै १, १९, १, ५०, २, १०१,
२, १०२, ४, २, २५, १, ८०, ३,
३, २४, १, ५, ४, १४, १४, ८,
६, ७, ९, १८, २, ८, ९, २,
१०, ३ ५, ८, ५, ११, २, ३,
१३, ३, १६, ५ १७, ८, १४, १,
१४, १, १, १५, १४, ६, १६,
२६, ७०, ५, ७२, २ १३६,
८, १७, ९, ३, ३०, ६, ४०, ३,
१८, १, १, २, १९, १५, ६,
१७, १३; ४०, १४, ५, १, ३, २०,
२८, ८, -१त्या पै ९, १२, ३,
-१त्यात् मै १, १०, १७,
४, ८, ८, काठ ३६, १२,
-त्यान् ऋ १, १४, ३, ६, १६,
२४ (१०, १४१, ४), ४५,
१, ९४, ३, ३, २०, ५; ४,
२५, ३, ६, ५१, ४, १७, ४४,
१, १०, ३६, १, ८, ६७, १,
१, १०, ३६, ३, ५, १६५, ९,
६६, ४, १४१, ३, स्त्रि ५, ७, ४, १

१३; मा ९, २६, १५, ६०, २५,
१, ३३, ४५; का १६, २, ३०, २७,
१, २; ३२, ४, २, १; तै १, ७,
१०, ३, १०; २, १, २, ४, ११,
५, ३, १, १, ५, ३, १, ३, ५,
१, २, ४, ४, १, २, ५, ३, ६,
१, ७, १२, १; ६, ५, ६, ३, १,
१, ७, १, ५, १, ३, मै १, ६, १२, १,
११, ४, १, २, १, १, १, ८,
८, ३, १५ १, ४, १२, १, १,
काठ ९, १६, ११, ६ १७, ७;
२८, ३, ३७, १७, ५३, २, क
२६, ६, ४४, ३, १, १, १६;
२, ४१६, जै ३, ३२, ६, शौ
३, ८, ३, १०, ९, १०; ११,
८ ५, १३, ३, १७; पै १२, १,
४, १, ३, ५, १८; १५, १३, ५,
१६, १३६, १०, -त्यानाम् ऋ
२ २७, १३, ३, ५६, ४,
७, ५१, १, ८, १८, १, २, ३१,
१२, ४७, ५, ६७, ३, १०१,
१५, १०, ३५, ९, ४८, ११;
१०३, ९, मा १४, २५, १७,
४१, २२, १९, २४, ६, ३९;
२५, ६, का १५, ८, ३; १८,
४, १, २४, ६, १, २६, २,
१, ८, ४, २७, ६, १; तै १,
१, ११, २, १, ११, ४, ६,
४, ३, ९, २, ४, ११, ३, ६,
४, ३, ५, ३, ४, ३, ६, १६,

१; ७, १७, १; ६, १, १, ४, १,
७, १, १२, १, मै १, १, ८;
१०, ३, १, ३६; ९, २; २, ८,
५; १०, ४, ३; ३, १२, ४, १३,
७, १४, २०, १५, ६; ४, १, ८,
१३, ९, १०, १४, १४, १, काठ
१, ११, ३, ९, ७, १३, ९,
१०, १७, ४; १८, ५; १९, ९;
२१, १, २२, ५, ३१, १०,
३९, १; ४१, ३, ४९, ६,
५३, ७, क १, ११, २, १६,
२६, ३, २८, ५, ४७, १०;
कौ २, १२०, ७, शौ ९, १, ४, १,
४, १३; १५, २, ४; १८, ४, ८,
१९, १३, १०, १, ७, १०, १,
१६, २५, ३, ३२, ४, १२४,
१; -त्यामि. मै ३, ८, ५, १;
-त्याम् तै १, ८, १९, १, १; काठ
१३, १, ३४, १, -त्याय काठ
२४, ३; ३३, ६, ४१, १६, क
३७, ४, १, शौ ४, ३९, ५, १;
१२, ३, ५५, पै २, ३६, ४,
१३, ५, १९, १६, ११, ७, १७;
४१, ५, -त्यासः ऋ १, ४१,
४, १०७, १; ८, १८, १०, ११;
१८, ४७, २, ७, ६७, ५; १४; १९;
२१; मा ८, ४, ३, ३३, ६८;
का ८, १, ३, ३२, ५, १४,
तै १, ४, २२, १, २, १, ११,
४, मै १, ३, २६, काठ ४,

अ) शोधः सस्थ दि. 'निविष्ट-वह्नि' इ.।

ब) पाभे. आदित्यम् का १०, ५, ५ इ.।

ग) सपा तै ४, ४, १, २ रुद्रान् इति पाभे।

घ) सपा पै १, १८, ३ देवान् इति पाभे।

ङ) = सपा तैआ ६, १२, १ मन्वा २, ८, १५ आपमं २, १०, ९ पाण्ड १, ३, २७ माण्ड १, ९, २३ हिर्य १, १३, १२।
कौस ९२, १४ रुद्राणाम् इति, शौ ९, १, ४ पै १६, ३२, ४ प्रजानाम् इति पाभे।

च) = सपा कौस ९२, १४। ऋ ८, १०१, १५ तैआ ६, १२, १ मन्वा २, ८, १५ शाश्रौ ४, २१, २४; ९, २८, १५
आपमं २, १०, ९ आण्ड १, २४, ३२ पाण्ड १, ३, २७ माण्ड १, ९, २३ हिर्य १, १३, १२ गोण्ड ४, १०, २० रुद्राणाम् इति पाभे।

छ) = सपा मैत्रि ६, ३५। छां २, २४, १४ आदित्येभ्यः इति, तै ७, ५, २४, १ सूर्याय इति पाभे।

ज) सपा. पै ५, ३५, ३ सूर्याय इति पाभे।

१०; क ३, ८; †कौ १, ३९५;
३९७; †जै १, ४४, ५; ७,
शौ १९, ५६, ४^१; पै ९, १२,
९; १९, ३५, १; -०त्यासः ऋ
८, १९, ३४, १०, ६३, १३,
-†त्यासः ऋ २, १, १३, २७,
२-४; ३, ५४, १०, ५, ५१, १२;
७, ५१, २, ५, १०^b, ८, २७, ६, ६७,
२, १०, ७७, २, १२६, ५, ७,
मै ४, १२, १, काठ ११, १२^२,
पै ३, ८, ४५; ५, ३९, ४, ५,
-त्ये मा ४०, १७, मै ३, ७,
१०॥; काठ ८, ८; २७, १, २,
३४, ५; ॥क ७, ३, ४२, १,
२; शौ १०, ३, १८; पै १६,
६५, २, -त्येन ऋ १०, ७७, ८,
खि १, १, १, ॥मै १, ८, ९, ४,
८, १०; काठ १३, ५^३; २६, ४,
३०, ५, क ४१, २॥, शौ ४,
३९, ६, -त्येभि ऋ १, २०, ५,
७, १०, ४, ३५, ६, ४४, ४,
८, ९, १२, ९, ६१, ७, तै ७,
१, १८, १; काठ ४१, ९, कौ
२, ४३१†; जै ३, ३३, ६†, शौ
२, १२, ४, १९, १०, ६†,
२०, १४१, २†; पै २, ५, ४,
५, ३७, ६; १३, ८, ६†; -त्येभ्यः
ऋ २, २७, १; खि ५, ७, ४, १७,
मा २, १६, ८, १-४; १५,
६^०; २२, २८, २४, २७, ३४,
५४†; का २, ४, २, ८, १,
१-३; १६, २, ३^०; २४, १४,

२; २६, ६, २; ३३, २, १७†,
तै १, १, १३, १, ४, २२, १,
२, १, २, ३^१॥; ३, १, १^१॥, ४;
३, ५, ६, २, ४, ४, १, २; ६,
२; ५, ५, २, ७॥, ६, ५, ६, १॥,
७, १, ५, २^१॥, मै १, ३, २६^१,
३६, ६, १२॥, ७, १, ५, ११,
१०, २, २, १॥, ६ १, ८, ८,
१३, ३, ७, १०॥. १२, ७, १४
९; ४, ३, १॥, काठ ४, १०^१.
८, १४, ९, ३, ११, ६^१; १२†,
१२, १३^१, १५, १, १७, ७,
१९, ९; २२, ५, ७, ३०, ६,
३७, १७, ५१, ३, क ३, ८^१,
८, २, ६; २६, ६; ३५ १॥, शौ
१२, ३, ४४, १५, २, ३, १९,
३९, १, पै १, ९३, १, ७,
१०, ५, १६, १२४, १-११,
१७, ४०, ४, -त्येषु ऋ ८, २७,
३, पै २, १८, ५; -त्यै ऋ ११,
१०७, २, ४, ५४, ६; १०, ६६
३], १२, ३१, १, ८, ३५, १], ३,
५४, २०, ४, ३४, ८; ५, ५१,
१०, ८, १३५, १३, १४, १५],
१०, ९८, १, १२५, १, १५०, १,
१५७, २, ३, खि ५, ७, ३, ७,
मा २, २२†^d, ५, ११, १४, ७,
२०, ३९, २५, ४६†, २८,
४, २९, ८, का २, ५, ५†^d, ५,
४, १, १५, २, १, २२, ४, ४,
२७, १५, १†, ३०, १, ४,
३१, १, ८, तै १, २, १२, २,

२, १, ११, २; ३; २, ११, ५॥;
४, ३, ४, ३, ५, १, ११, ३॥,
॥६, २, २, १, ७, ५; मै १, २, ८;
२, २, ६॥; ८, १, ३, ७, १०॥,
११, १; १६, २, ४, ९, ५, १२,
२^२; १३, ८†, काठ २, ९,
१०, १२^२, ११, ३, १७, १;
१९, १३, २४, ९, ३८, ६, ४६,
२, क २, ३, २५, १०, ३८, २॥,
†कौ २, ४६१, ४६२, †जै ३,
३४, १९, २०, शौ ४, ३०, १†,
८, ८, १२, १०, १०, ९, १८,
३, २७, १९, १७, ४, †२०, ६३,
१, २, १२४, ४, ५, पै ७, १६, ४,
१५, ५, ४, १६, ३०, २, १०७,
९, १९, ३३, २, ३७, ११,
-त्यौ शौ ८, २, १५, पै १६,
४, ५ [°त्य-सु°]

आदित्य-ग्रह^०-ह, -हम्
तै ६, ५, १०, १॥

आदित्य-जूत^१-त ऋ ८,
४६, ५

॥आदित्य-धामन्^२-मान
मै ३, २, ९, काठ २०, ११^१, क
३१, १३^१

॥आदित्य-नामन्^३-मानि
मै ४, ४, ५

॥आदित्य-पात्र^४-त्रम् मै
४, ८, ८, काठ २८, १०^२, क
४५, १^१

आदित्य-रथ^५-> आदि-
त्यरथ-वेगै^६-गेन खि २, १, २

^a) पाठ^१ °त्यासः [प्र३] इति शोच. (तु. सपा पै ३,
८, ४, प. च) ।

^b) OBN. -०त्यासः इति शोधक ?

^c) सपा. तै ४, ४, १, २ मै २, ८, ८ काठ १७, ७, ३७,
१७ ता १, १, १० नैताश्रौ २२, ४१ रुद्रेभ्यः इति पाठे ।

^d) =सपा. माश १, ९, २, ३१ तैत्रा ३, ७, ५, १०

आपश्रौ ४, १२, ३ । ऋ ४, ३४, ११ इन्द्रेण इति पाठे ।

^e) तस सास्व. (पा ६, १, २२३) । उप. यद्र. ।

^f) कर्मणि क्त्वाते पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।

^g) विप. (उत्तर-प्राण-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^h) तस सास्व । -वेग- इति मुपा. स्वरश्चिन्त्यो
भवति (तु पा ६, १, २२३) ।

आदित्य-वत्^a -वत् खि
५,७,४,१७, -वत् मा ६, ३२,
३८,८, का ६, ८, ३, ३८, २,
२; तै १,४, १, १, २, २, ११,
६^२; मै १,३,३,२,२,६, ४,
५, ४, काठ ३, १०, ११ ३,
क २, १७, -वन्तम् शौ १९,
१८,४, पै ७,१७,४

आदित्यवद्-गण^b-

-णस्य तै ३,२,५,३

आदित्य-वृत्ति^c- नि मा ५,
१२, का ५,४,२, तै १, २, १२,
३, ६,२, ८, २; मै १,२,८, ३,
८,५, काठ २, ९, २५, ६, क
२,३, ३९,४

आदित्य-वर्ण,ण^d- -र्णम्

खि ४,११, ९; खिसा ३३, १५,
मा ३१, १८; का ३५, २, २,
-०र्णे^e खि २,६, ६.

आदित्या (त्य-अ) क्रिस्-

-रस पै १३,५,२०

आदित्या(त्य-अ)न्त-

-न्तम् काठ २८,६, क ४४,६

आदित्ये(त्य-इ)ष्टका^f-

-का तै ५, ३, १०,२, ३, काठ
२२,६, क ३४,१

अदिति-त्व^g- -त्वे क ७,५१,१,

तै २,१,११,६, मै ४,१४,१४

अदिति-देवता->अदितिदेव-

त्य^h- -त्या तै ६,४,७,३.

अ-दित्सत्ⁱ- -सन्तम् क ६, ५३,

३, मा ९,२४, का १०, ५, ३,

तै १,७,१०, १, मै १, ११, ४;

काठ १४, २, शौ ३, २०, ८;

पै ३,३४,४.

अदित्सदम्^j पै ५,२७,१

अ-दिप्तत्^{k,l}- -प्ता शौ ४,३६,२^१;

-प्सन्तम् पै १०,१२,७^१

अदिष्ट^m क ५,३६,६

अदिष्टⁿ क ८,९३,१५

अ-दीक्षित^o- -त तै ६, १, २, १,

काठ २३, २, क ३५, ८, -ता

काठ ३४,९^१

अ-दीन^p- -ना^q मा ३६, २४^१

?अदीप^r पै १६,५०,२

अ-दीव्यत्- -व्यन्^s शौ ६,११९,१,

पै १६,५०,६

अ-दु(ग्ध>)ग्धा^t- -ग्धा क ७,

^a) मनुष्य-स्वरस्य (पा ६,१,१७६) न गोश्वन्- (पा ६,
१,१८२) इति निषेधे स्वरेऽविशेषः ।

^b) विप. (सोम-) । बस पूष प्रकृतिस्वरम् ।

^c) कर्मण्युपपदे ✓वन् + कर्त्तरि इन् प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या
(पा ३,२,२७,६,१,१९७,२,१३९) ।

^d) विप. (पुरुष-, श्री-) । शेषं ८ टि. द्र. ।

^e) °त्युव° इति स्वरः ? पादित्वात् यनि शोधः द्र. ।

^f) तस. सास्व. (पा ६,१,२२३) ।

^g) भावे त्व प्र (पा ५,१,११९) । तत्स्वरः ।

^h) तादर्थ्ये यन् प्र तित्स्वरश्च (पा ५, ४, २४, ६, १,
१८५) ।

ⁱ) तस नञ्-स्वरः । उप यद्र. ।

^j) अकृतमस्कारमुपा भवति । निश्चितिर् म आदित्
सदम् इत्येवमनुष्टुप्पादस्य नैर्ऋतप्रकरणेऽनुकूलतया
मूलतः पठितत्वेन संभाव्यमानत्वे प्रकृते कृते आत् इति च
इद् इति च सदम् इति च त्रीणि पदानि परस्परमन्वितानि
द्र. (तु. १^२तरि इत्यत्र च सद-> -दम् इत्यत्र च सस्थ टि.) ।

^k) उप < ✓दम् ।

^l) सपा परस्परं पाभे ।

^m) =अदिष्ट (तु. नाउ. टि. , वैतु सा < ✓दा
[दाने] वा ✓दिश् [तु. वै.] वा) ।

ⁿ) छुक्ति प्रपु. । धा ? ✓दा (= ✓धा] *कृतौ) इति

कृत्वा मिजलोपाभावः उस् (पा ८, २, २७) । तु. टि.
अदेदिष्ट, अददिष्ट, सपा क ४, ३०, ८, ३०, ८, ३, २०; ७,
२३; ८, ५१, ४, ९३, १५; १०, ७६, २ प्रभु पौंस्य-
इत्येतत्-कर्मवत्तया ✓कृ, ✓जन्, ✓विद् (*कृतौ) प्रभु.
धा प्रयोगः (वैतु सा. < ✓दिश् इति) ।

^o) तस नञ्-वरः । उप < ✓दा [दाने] इत्येवं

^p) सपा तैआ ४, ४२, ५ आपमं २, ५, २० आग्निगृ १,
१, ४ १३ मागृ १, ९, १८ अजीता इति, ह्यिगृ [तु. आन] १,
७, १० अजीता इति च पाभे । सपा क ७, ६६, १६
विशिष्ट पाभे ।

^q) पाठ [अनृण] आददीय (< आ ✓दा [दाने]) इत्येवं
शोधः द्र. । एकत्र च बहुवच्येभ्यः मयथा प्रकृते स्थले स्तोतृनिग-
मानामुपलम्भादिहैकवदुपचारः । अनृणा आददीय >
अनृणादीय इत्येवं सतश्च मूको इहापि स्तोतृनिगमे
मन्त्रपूर्वार्धदिशा बहुवदुपचारः स्यादिति कृत्वा अनृणा
अदीप इत्याकारकोऽन्त्याक्षरेऽनुद्वर्णतर्कश्च मिथ्यासंधि-
विश्लेषेण भ्रान्तश्च मुपा. संभाव्यते । सपा. शौ ६, ११७, ३
आक्षिपेयम् इति पाभे ।

^r) =सपा तैआ ३, ७, १२, ३ तैआ २, ४, १, ७, १ काअमा
१२६ ६ बौध ३, ७, ११ । मै ४, १४, १७ द्वैव्यम् इति
पाभे ।

^s) विप (धेनु-) । शेष १ टि. द्र. ।

३२, २२; मा २७, ३५, का २९, ५, ४, तै २, ४, १४, २, मै १, ४, ५, १, २, १३, ९, काठ ३२, ३१, ३९, १२, कौ १, २३३, २, ३०, जै १, २५, १, ३, ४, १, शौ २०, १२१, १	पै १८, ८, ७ अ-दुष्ट- -ष्टम् पे २०, २४, १ अ-दृष्ट- -दृष्टम् ऋ ७, ४, ६ अ-दून- -ना शौ २, ३१, ३, पै २, १५, ३. अ-दृष्टि- -ताय ऋ ४, ३, ३, -तेमि ऋ १, १४३, ८ (६, ८, ७). अ-दृष्ट- -स ऋ १, ६९, २, -सम् ऋ ८, ५९, ७, लि १, ६, ७. अ-दृष्ट- -तु ऋ ८, ७९, ७, -तुम् ऋ ६, ४९, २. अ-दृष्ट- -प्यता ऋ १, १५१, ८. अ-दृष्ट- -न ^१ शौ १०, ८, १३,	पै १६, १०२, २. अ-दृष्ट- -ष्ट शौ ५, २३, ७; पै ५, ३, ६, ७, २, ८, -ष्टम् शौ २, ३१, २, पै २, १५, २, १६, १४९, ८, -ष्टा ऋ १, १९१, १, ३, ४, शौ ६, ५२, २, पै ५, ३, ३, १५, ९, ९, ६, २, ७, ९, १२, १२, ७, ७, २९, ४; -ष्टा ऋ १, १९१, ८, ६, ७, ७, -ष्टा ऋ १, १९१, २, ८, शौ ५, २३, ६, ६, ५२, ३, ८, ८, १५, पै ५, ३, ८, ७, २, ७, १६, ३०, ५, १२, ७, ६, २९, ५, -ष्टानाम् पे ५, ३, ५, ९, ६, ५, ८, -ष्टेभ्य पे ९, ६, ११
---	--	---

अ) विष (सोमरस-)। बस अन्तोदान (पा ६, २, १०२)। उप दुच्छुना- यद।

ब) तम. नञ्-स्वर (पा ६, २, २)।

क) विष ([मुमङ्गली-] वधू-)।
द. उप बय. डीप् प्र. उसं (पा ४, १, ३०)।

द) सपा °ली<>°ली (मंत्रा १, २, १८ आपम १, ११, ५ जैष्ट १, २१ ११ च) इति पाभे।

क) विष ([कल्याणकारिणी-] विपाटुशुद्धी-)।

क) विष ([अपरिचारक-] अस्मद्-)। तस. नञ्-स्वर।
उप ✓दु>दू [परिचरणे] + कर्तरि क्तिप् प्र।

क) विष ([अलगण्डु-]। तस. नञ्-स्वर प्रकृतं द.।
उप. ✓दु>दू [उपतारे] + क् प्र (पावा ८, २, ४४, ४५)।

क) विष. ([अप्रमत्तप्रज-] अग्नि- सोम-)। बम पूष प्रकृतिस्वरम् (तु सस्थ टि अवार्थ-कृतु-)।

क) पाभे. अजायमान द।

क) विग. (कृमि-, सर्प- प्रभृ), नाप (कृमि-, रोग-)। तस नञ्-स्वरे प्राप्ते पराशुदात्तत्वं उसं. (पा ६, २, ११६)। ननु कथं बस प्रकृते तस उसं. इति। उभय-विधं स्वल्बिड उसं. भवति समासस्य च प्राप्ति. चेति। किं तत इति। तेन बस अन्यत्रापि नबोऽनन्तरवर्तिनामपरि-गणितानामपि सतां प्राप्ति. आशुदात्तत्वं सिद्धयेदिति।

एवं चेह समाम्येत, यथा नञ उत्तरं पराशुदात्तात्मिका सौवरी प्रवृत्तिरादौ समासावैशेष्येण केषुचित् प्राप्ति प्रवर्त-माना सती कालेन व्यवस्थितिमिवाऽऽप बस अयं स्वरो भवतु न तस इति (तु. वैप२ अष्ट-)। एवं च सति पुरावर्तिनामसतामपि तस केषांचिदेवविधस्वराणां प्राप्ति विषय उपपत्ति मार्ग्यमाणानामाचार्याणामिदं दृष्टि संजाना यथा तादृशेष्वपि सर्वेषु प्राप्ति बस. एव यथा भवेत् तथा तद्व्याख्यानं कर्तव्यमिति। एस्थि यथा भावे निष्पन्नानि उप इति कृत्वा अजर-, अमर-, अमृत- इत्यत्र बस. इति सुवचमेवं भावे क्तान्तम् उप. इति कृत्वा अ-दृष्ट- इत्यत्रापि कामं बस इत्युच्येत। न खेवविध उत्तरकालीनस्थितिमात्रसंवादिनि व्याख्यान-कौशल उक्तप्रकारकप्रवृत्त्यन्तरवत्या श्रुत्या स्वारस्यमि-वाऽनुभूयेत। तद् यथा। दृष्टमदृष्टमदृष्टम् (शौ २, ३१, २) इत्यत्र प्रथमं क्तान्तं कर्मणि श्राव्यते तदनुपदं च तद्विज्ञमात्रसमर्पक द्वितीयं च तदेव क्तान्तं शब्दरूपम् उक्तपूर्वया प्रक्रियया 'दृष्ट दर्शनं तद्रहितम्' इत्येवं भावे निष्पन्नमिति कृत्वा श्राव्येनेति प्रतिपत्तौ दवीय इति नैव श्रदेयमिव भवेत्। एस्थि. उक्तदिशा समासोऽपि प्राप्ति. अपि च उसं. इति वा बस एवेति वेति भूयोऽपि विमृश्यम्।

क) सपा पै ४, १६, ४ घ्राणाः इति पाभे।

क) सपा. पै ४, १६, ३ घ्राणान् इति पाभे।

अदृष्ट-दह(न>)नी^१ - नीम् पै ९,
६, १
अदृष्ट-वीथ^२ - वंम् पै २०, ४९, ८
†अदृष्ट-हुन्^३ - दा क्र १, १९१,
८, ९, शौ ५, २३, ६, ६, ५, २,
१, पै ५, ३, १, २, ७, २, ७,
१९, ७, ५
अदृष्ट-हन(न>)नी^४ - नी पै ५,
३, ४.

अदेदिष्ट^५ क्र ८, ४५, २६.

१) अदेव^६ - व क्र ६, १७, ८, १८,
११, २२, ११, ८, ४६, २, ७, ७,
७, ७, ८; १०, ३७, ३, ३८, ३,
कौ १, २६८, जै १, २८, ६, शौ
६, ६, १९, २०, ३६, ११,
पै १७, २५, ६, १९, ३, १०,
-वम् क्र ३, ३२, ६, ९, १०४ ६,
१०५, ६, कौ १, ४६६, २, ९६३. २) अदेव^७ - व शौ ५, ८, ३, पै ७,

जै १, ४८, ६, -वस्य क्र ११,
१७४, ८, २, १९, ७; १०,
१११, ६, -वान क्र १०, १२४,
२; -वान क्र ३, १, १६, १०,
१३८, ४, -वान क्र ६, ४८,
१०, कौ २, ९७४, -वेन क्र
२, २३, १२, काठ ४ १६
अदेवी^८ - ङी क्र १, १७४, ८,
३, ३१, १९, ५, २, ९, १०,
६, २५, ९, ४९, १५, ७, १,
१०, ९८, ५, ८, ११, ३ ६१,
१६, ९६, १५, लि १, ११, ३,
तै १, २, १८, ७, काठ २, १५,
शौ ८, ३, २४, २०, ८७, ५,
१३७, ९, पै १६, ८, ३, -व्या
काठ ३७, १५, १६, पै ६,
१२, ८.

१८, ३, -वा. क्र ८, ९६, ९
अदेवयजन^९ - तै १, १, ९, २,
-नम् तै ३, ४, ३, ७, मै १, १,
१०, ४ १, १०, काठ १, ९,
२५, ४, ३१, ८; क १, ९; ३९, १,
४७, ८

अदेवय^{१०} - वान क्र ५, ६१, ६
अदेवयत्^{११} - यन्तम् क्र २, २६, १.
†अदेवयु^{१२} - यु क्र ८, ९७, ३,
-युम् क्र ७, ९३, ५; ८, ७०,
११, ९, ६३, २४, वौ १, ४९२,
२, ५८७, जै १, ५१, ६, ३, ४८,
३, -यून् क्र १०, २७, २, ३,
-यो क्र १ १५०, २.

अदेवरघ्नी^{१३} - घ्नीम् पै २०, १९, ३
अदेवृष्ठी^{१४} - ङ्ठी शौ १४, २, १८,
पै १८, ८, ९.

? अदेह्य^{१५} - ह्यम् पै २, २, ५

* विप. (ओषधि-) । उस उप कर्तरि ल्युट् प्र स्थियां
होप् च (पा ३, ३, ११३, ४, १, १५) । ^१ विप । बस ।

^२ विप (आदित्य-) । उस, उप क्तिबन्ते कृत्स्वर प्रकृत्या
(पा ६, २, १३९) । ^३ विप (वीर्य-) । शेष a टि. द्र ।

^४ सपा कौ जै. अददिष्टाग्रः इति पाभे. (तु पपा
सात. 8 BS. BC. ; वैतु सा. भ विव अनथेति) ।
उभयथाऽपि क्रिय सत् लुङि प्रपु१ (वैतु S मपुः
इतीव) । धा. ? क्र ✓*दद् (कृतौ), अन्यत्र पक्षे
✓दद् *कृतौ (तु अदिष्ट-, वैतु सा. भिवा., भ [पक्षे],
GRV. प्रभृ. S. च बया सत् ✓दिश इति, सा [पक्षे]
✓दद् [दीप्तौ] इति, भ. [पक्षे] ✓दीप्ती [दीप्तौ] इति च
✓दद् [दाने] इति च, BS ✓दद् [धारणे] इति च) ।

^५ विप ([देवेतर-] मनुष्य- वा असुर- वा, [अपवित्र-,
अदिव्य-] मनस्- प्रभृ.), नाप (असुर- [तु वें सा
GW. GRV. प्रभृ. [क्र ६, १८, ११]) । तस नञ्-स्वर ।

^६ विप (असुर-) । बस. अन्तोदात्त ।

^७ तस. नञ्-स्वर । उप. यद् ।

^८ विप. (पुंस्-) । उप 'देवास् त्रा., देवानां
(=तत्कृता) वा त्राऽय' इति कृता मध्योदात्तो बस.
(प्र. सा.; वैतु. वे प्रभृ. व्यु. भिन्नकमाः, PW. प्रभृ.

तद्धित त्रा प्र. इति) ।

^९ =अ-देवृष्ठी- । तस ।

^{१०} विप (वधू-) । तस नञ्-स्वर । उप देवृ- (हुन्>)
घ्नी- इति ।

^{११} सपा क्र १०, ८५, ४४ अघोरचक्षु इति पाभे ।

^{१२} स्पष्टमपि मन्त मूको कथं संस्कर्ता क्वचिदतिवेल-
संस्करणोत्पादोऽस्मिन्मथ विपरीतार्थं च कुर्यादित्यत्र
मन्त्रोऽर्थे निदर्शनं द्र । तद् यथा । औपमहारिकेऽस्मिन्
मन्त्रेऽरसीभावयितु संकेयमानस्य विषय प्रथमं पिष्टात्म-
तयाऽपिष्टात्मतया च तदनु (गृहे भव->) गृह्य- इत्येतदा-
त्मतया च (देहे भव->) देह्य- इत्येतदात्मतया च विशेषा
श्राव्यन्ते यत्र सर्वेऽपि ते ते विशेषा देवै स्तूयमानैश्च
अरसीक्षियेरन्निति । एवं मूको. च मन्त्रसंगतेश्च संवादे
सत्यपि यत्र नञ्-पूर्वत्वमिष्टं भवति तदनिष्टमेवेति ।
उत्तरार्धेऽप्येवमेव देवास् सर्वस्य विद्वांश्चो (अ)रसं
कृणुता विषम् इयस्य मूको स्थाने देवस्य सर्वस्य विद्वान्
सोऽरसं कृणुतां विषम् इति यदेकवचनतामापाद्य वास्त-
विकं कर्तृपदं कर्मतां नीयते काल्पनिकं कर्तृपदं च प्रलया-
न्त-कल्पनाजाल-विषयीभावात् प्रहेलिकायत इव तत् सर्वं
व्यर्थाऽऽयासकरं ध्रुतितात्पर्यतो दूराऽपेतं च द्र ।

?अ-दोमद् ^१ - दम् शौ ६, ६३, १०.	२); ८, १९, ९, १०१, ११ ^१ ,	अद्धाति ^१ - तय क १०, ८५,
?अ-दोमध ^२ - धौ शौ ८, २, १८ ^१ ,	१०, १११, ७, मा ३३, ३९ ^१ ,	१६, शौ ११, १०, ७; १४, १,
पै १६, ४, ८ ^०	का ३२, ३, १० ^१ , मै २, १, ८ ^१ ,	१६†, पै १६, ८५, १०, १८, २,
अद् ^१ - द्वा शौ १, २७, ३.	४, १२, १, शौ २०, ५८, ३ ^१ , पै	५†, -ति शौ ६, ७६, २, पै
†अद्-धा ^३ क १, ५२, १३, १३, ५४,	२०, ५५, १	१९, १५, १३
५, १०, १२९, ६ (१०, ११४,	✓*अद्धा ^१	१अद्-भुत ^१ - -†०त क ५, १०, २;

^१) विप (अज-) । व्यु ? पपा. नावग्रह । अद् + मद्- (<✓मद्) इत्येवं विभज्य सा. व्याचष्टे । अतः किञ्चिद्वैव भिन्नेन नाड सकक्षमिव साहचर्येण श्राव्यते, अ-बलासौ इति (सा ?अ-बलासौ इति यद्) । ततस्तद् अ-दोमद्- इत्यत्र च नाड अ-दोमध-इत्यत्र च नञ्-पूर्वत्वे संकेत्यमाने उप (✓दु [उपतापे]) दोमन्- + (✓दा वा ✓धा वा) दु- वा ध- नेत्येवमनूपेक्षेत (तु. PW MW प्रभृ. च WW १, ७६७ च) । अत्र पै (१९ तमे काण्डे [तु W J] अनमीव- इत्येतत् प्राति श्राव्यमाणमस्यामुत्प्रेक्षायां गमकं द्र । अस्मिन्नेतरे दर्शने वस. अन्तोदात्त द्र (पा ६, २, १७२) ।

^२) पाप्मे. अथ मा १२, ६५ द्र. ।

^३) विप (वीहि-, यव-) । नापू टि दिशा व्युत्पाद्येऽत्र प्राति. अद्स्- इति च मध्- इति च समासाऽवयवतया वा-ऽसमासाऽवयवतया वा श्रावयन् सा चिन्त्य । पै. हि नापू स्थाने अनमीव- इत्यस्येह यनि स्थ चास्यैव श्रवणादुक्त्या दिशा शौ. उभयत्र नञ्-पूर्वत्व समस्तत्वं च प्राति. सुदृढतरं स्यात् ।

^४) सा. अदोमधू [= उपयोगानन्तरं मधुरौ] इति शोधुक ।

^५) अघोमधौ इति मूको. विकृतपूर्वभागा श्रुतिः द्र. ।

^६) नाप । पाठ. अर्थश्च ? सा. बद्ध- इति पाठं मत्वा, BW., WAG [१, १५५ b] Barib [ZDMG ४६, ३०५] यनि. च = शाखा-, काण्ड-, दण्ड- इति, W. = अङ्कुर- इतीव ।

^७) स्वरादिषु चादिषु च (पाग १, १, ३७, ४, ५७) पठितत्वाद् अव्य एतद् इत्युक्तं भवति । नानाप्रकृतीनि तावद् अव्य भवन्ति । कानिचिद् मूलतः समस्ताऽसमस्त-सुवरूपतया व्याख्यानाय सुलभानि भवन्ति कानिचिच्च न भवन्ति । प्रकृते तावद् अ (<इदम्-) > *अत् (>द्) इत्येतत् प्रथमाऽवयवत्वेनोपलभ्यमान सार्वनामिकं शब्दरूपं सत् प्रयोगवशाद् गतिमात्रत्वेनोपचरितं भवति (पाग १, ४, ६१) । एतदुत्तरं च धा- (<✓धा) इति प्राति.

कृद्-उत्तरपदप्रकृतिस्वरविशिष्ट (पा ६, २, १३९) भवति । तस्यैतस्यैव परिणतस्य गस प्राति. यत् तृ१ भवति तदेवेह पूर्ववत् प्रयोगवशादव्ययत्वेनोपचरितं सत् स्वरादिषु च चादिषु चाऽऽचार्यै पठितं भवति । एतज्जातीयेष्व-व्ययत्वारिणामेषु सुब्विशेषाणां क्रियाविशेषणार्थसमर्पक-तया प्रयोऽसौलभ्यं च मौलिकप्रवृत्तिनिमित्ततयाऽवधेयम् । अस्मिन् दर्शने (*अत् [द्] >) + ✓धा इत्यतः नाड. सरूपाद् नाधा. भिन्नादिव सत धा. >) *अद्-धा- इत्येवं मूलं प्राति कल्पनीयमिति दिक् (वैतु. वाच पूष <✓अत् + र्मणिं क्रिप्, उप च <✓धा + कर्तरि क्रिप् प्र., इत्येवं यद् अभिप्रेयात् तत् प्राति. कर्तृपरत्वाऽभावाद् न यथार्थमिति द्र.) । सत्यार्थे नि [तु निघ ३, १०] । आवे. अज्जदा, मेघा- < मज्जधा <✓*मेध् (ज्ञाने) इति WAG [१, १५२ b] ।

^८) सग. कौ १, २७६, २, ११३८ जै १, २९, ४, ४, ३, २ महन्ता इति पाप्मे ।

^९) नाड व्युत्पत्त्यौपयिक किबन्त. नाधा. सुकल्प. ।

^{१०}) नाप [मिधाविन्- [तु निघ ३, १५], महर्षि-, दैवज्ञ- (वैतु सा. [शौ ६, ७६, २] व्यप इति)] । कर्तरि तिः प्र (तु पाठ ४, १८०) । तत्स्वरेणान्तोदात्तः । उप. *अत्ति- (<✓अत्) इति मतान्तरं भवति (तु दे३, १५) । तथात्वे पग. अवग्रहाऽभावात्सु दुरूपपदः स्यादिति ।

^{११}) = अ-भुत्- इति कृत्वा अ > *अत् (>द्) + भु (>भु)त- इति (तु. या १, ६) । पग. अवग्रहामावोऽपि पूष. *अत् इत्यस्य नञ्मूलकतामिमा संकेतयेत् । *अत्- (<✓अत् + भा) > भुत- इति यद् वाच. उक्तं भवति । तत्र । अन्तोदात्ते २अद्भुत- इत्यत्र कथंचित् तत्संभवे-ऽपीहाऽऽद्युदात्ते प्राति. तस्य नितरामप्रवृत्तेः । यदपि G.W. WAG [२, २५६] प्रभृ पूष = अति इत्येतत्-लघित-मित्याहुस्तदपि न । अ-भूक्ष्ण- (यद्र.) इत्यत्र तथात्वस्य नितरामसंगतिदर्शनात् । तस्मान्मूलतोऽतिशयविशेष-

६, १५, २, ८, २६, २१, ९,
२०, ५, मा २७, ३४, का २९,
३, १०; कौ २, ३२२; जै ३,
२६, ८, -ता ऋ १, ९४, १२,
१३, १४२, ८, १३, १९,
९, २४, ६ (७), २, ७, ६, २६,
४, ५, २३, २, ६, ८, ३, ९, ८३,
४, ८५, ४; १०, १५२, १*, खि
१, ५, १, मा ११, ७०†, २१,
२०, का १२, ७, ५†, २३,
२, ९, †तै १, ३, १४, ७, ४,
१, ९, २, मै २, ७, ७†, ३, ११,
११, वाठ १६, ७†, ३८, १०,
कौ २, ३१६†, जै ३, २६,
२†; शौ २, १२, १, पै २, ५,
१, ८८, १†, †१२, १, १२, १३,
-तम् ऋ १, १८, ६, १४२,
१०, १७०, १, ८, ४३, २४,
१०, १०५, ७, खि ४, ५, २६,
२९; ८, ७, मा २७, २०, ३२,

१३†; का २९, २, १०; ३५,
३, १०†, तै ४, १, ८, ३, मै २,
७, १६, १२, ६†; काठ १८,
१७, ३९, ३; क २९, ५†, कौ
१, १७१†, जै १, १८, ७; शौ
५, २७, १०; पै ९, १, १०,
-तस्य ऋ १, ७७, ३, -ता ऋ
१, २५, ११, -०ता ऋ ५, ६६,
४; -तान् ऋ ४, २, १२.

अद्भुत-कतु^१ - तुम् ऋ ८, २३,
८, -०तु ऋ ५, ७०, ४
अद्भुतै(त-ए)नस्^२ - ०नसः ऋ
८, ६७, ७; -नसाम् ऋ ५, ८७,
७

२अद्-भुत^३ - तस्य ऋ १, १२०, ४.
अद्यन् - ✓अद् द.

अद्य, द्या^४ ऋ १, १३, ८२ (६, ५३,
१०) ६, २३, ८२३†, १०, ९,
९, २५, १९, २८, ८; ३४, १,
३, ३५, ११, ३६, २, ६, ४४, १,

३; ९, ४५, ९; ४७, ८३ (६),
४८, १५, ४९, २; ५०, ११;
५४, ५; ५८, ८८; ४, २, २, ६,
५०, ९; ७६, ५, ८४, १६; ९२,
१४, १५, ९३, २; १००, १०,
११३, ७, १२; १३, १७, ११५,
६, १२०, ३, १२३, ३, ८, १३;
१२५, ३; १३६, ४; १४२, १,
८८, २, ४१, २०, ५, १३, २; १;
१५९, ५, १६१, ११, १३, १६३,
१३, १६७, १०; १८०, ८१०; ४,
४४, १, १८२, ८; १८४, १,
१८८, १; २, ३, ३, १३, ८; २७,
२, २९, २, ६, ३२, ५, ३७, ५,
४१, ३, २१, ३, १४, ५; १७, २;
१९, ४, २९, १६, ३६, ३, ५३, २१,
४, १०, १, ४, १६, २, २४,
७, २५, १, ३, ३०, २३, ३७, २,
४४, ३, ५१, ३, ४, ५, १, ११;
२२, ८२, २६, ८, ४५, ५, ४९,

द्योतनार्थम् *अति-अ-भूतम् > अद्-भुतम् इत्येवं परिणति-
क्रम काभं संभाव्येत न तु नञं त्रिना निर्वाह इत्यभि-
सन्धिः । WW. (१, ८५०) अ- + (✓दस् >) द्भुत-
(=दन्ध-) इत्येवं यदुपेक्षते तदपि अ-द्रूक्ष्ण- इत्यत्रत्ये
पूप. व्यञ्जनभक्तिमिवाऽऽपतन्ती न स्पष्टयितुं क्षमम्
(तु टि. अनुतिद्भुत-). स्याद्वा अ-द्रूक्ष्ण- इत्यस्य स्वतन्त्र
एव कश्चिदपरो निष्पत्तिप्रकारः (यद्). । तेन तदिहत्ये
निष्पत्तिप्रकारे साधकबाधकाऽन्यतरत्वेन नैवोदाहार्यमिति
निष्कर्षः भूयोविमर्शापेक्षावशेष द्र. ।

*) सपा शौ १, २०, ४ अस्तुतु. इति पाभे. ।

१) विप. ([अद्भुत-कर्मन्-] अग्नि-, मित्रावरुण-) ।
बस पूष स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १) ।

२) विप ([अपाप-] आदित्य-, मरुत-) । सस्व नापू. टि. द्र ।

३) = १ अद्-भुत- । *अत् > द् + ✓भू + हुतच् प्र
(पाठ ५, १) इति ततो विशेषः ।

४) प्राग्भिः अ- (<इद्भु-.) इत्यतः घे प्र तत्स्वरेण निपा-
त्यते (पा ५, ३, २२) । एवं नामाऽसमस्तं प्राप्ति. इदमिति
कृत्वा ५पा. अनवगृहीतमवतिष्ठते । अव्य. चैतत् प्रयोगतः

द्र. । अथाऽर्वाचामीदृशी धारणा भवति यथाऽस्य द्य
इत्युत्तराऽश दिव् > द्यु- इत्येतदेव मूलतः सद्
अकारान्तयाऽऽपन्न भवतीति (तु. MW.) । कचिद्
एवमप्युत्प्रेक्षि यथा १*अद्य->अ-द्यन् इति सप्त१ मूलतः
सतोऽन्त्याऽश-लोपाऽऽन्मको विकार इति (तु. GW) ।
अथ कचिदप्ययं विशेषः प्रत्यपादि यथाऽस्याऽऽ. १ योऽकारो
भवति स उत्तरांश-वाच्यगुणविशेषसद् आगममात्रं भवति
यथा अदस्- इत्यत्रेति (तु. WW १, ९८) । एवं चतु-
र्व्वेतेषु कल्पेषु त्रिषु पूर्वेषु पूर्वांशे, उत्तरेषु च त्रिषुत्तरांशे
साम्यं द्र । एवमपि पराभिप्रायतोऽकारान्ततयाऽऽपाद्य-
मानम् -द्य इति क्विप्. इति न. दि१ सच्च अव्य.
इत्युपचर्येत विभक्तिलोपानुत्पत्त्योः फलतोऽभेदादित्यभि-
सन्धे । वस्तुतस्तु *अ-दिव्-> *अदिवा (तु१) इत्यस्य
प्राकृत्यायितं संभाव्येत अद्या (>अद्य) इति ।

५) = सपा. माश १२, ९, २, १ आश्रौ ३, ६, २७ काश्रौ १९,
५, १८ माश्रौ १, ७, ४, ४७ लाश्रौ २, १२, १३ आपमं
२, ६, ६ माश्रु १, १, १७; ११, २५; २, २, २६ ।
शौ ७, ९४, १ दिव्याः इति पाभे. ।

१,५१, १३, ५३, १२, ५६, १,
५८, ३, ७३, १, ७४, १; ७, ७९,
१, ३, ८२, ४, ७; ६, ४, १; १५,
१४^३, १६, २६, १८, १३, २१,
९, २४, ५, ३०, ३, ३७, १, ५० [४
(१५)], ५२, १७, ५६, ४, ६,
६३, १, ६५, ३, ६८, १, ७१, ३,
६, ७, २, १, १७, ५, ३५, [१५,
१०, ६५, (१४) १५, ६६,
१५], ४०, [१ (५, ४२,
३); ४३, ४, ४७, १, २, ५१, २,
५७, २, ५९, ३, ६०, १, ६६,
[८, ८, २७, १९; २१], १२,
६९, ६, ७५, २, ७८, ५, ९३,
१, १००, ५, १०४, १५, ८, १,
१०, २, २०, ३, ८, ५, १८, ९, ९,
१३, १०, ५, १५, ६, २०, २,
२२, १, ६, २६, ३, ८, २७, ५,
१४, ३३, १५, ४७, [१८, १०,
१६४, ५], ६४, १२, ६६, ७, ७३,
[५, (५, ४७, १०)], ९३, ४, ९४,
८, १०१, ४, ९, ४४, ६, ६५,
२८, ६७, २२^३, ८४, १, १०,
१४, १२; १५, २, १८, ३; २२,
१, २; ३०, २, ३; ३२, ८, ३५,
१, २, ३, ५, ७, ९; [१३ (५, ४३,
१०)], ३६, [२-१२], ११,
३७, ५, ३८, ४; ४०, १४, ४५,
९, ५३, ३^३, ४, ५४, २, ५; ५५,
५, ६३, ८, ८१, ७, ८७, १३, १५,
९२, ९; ९५, १४, ११०, १, ९,
११३, १०, १२७, ४, १३५, ५,
१४२, ६, १६०, २, १६७, ३,

खि १, १, २; ३, १५, ३२, ४,
५, २, ८, ९; ५, १, ३, ७, १, २,
५ ८, ९, ११, २, ६, ११^३, ४,
१५^३, खिमा ३, ३, मा १, १२,
२, ८, ५, ३, ७, ४६, ८, ६१,
४५, १२, २६; ६०, १३, २२,
१५, ४४१, ११७, २३, ७७,
८४^३, १८, ३१, ३३, ४६,
७५१, ११९, ४२^३, ६८, २०,
२२१^०, २१, ११, ४३ ४५,
५९-६१, २७, ७१, २८, २२,
२३^३, ४६^३, १२९, २४, २५,
३४, ३२, १४, १३३, १७, २०,
३५, ४२, ५१, ५२, ६९, ८४६,
९४; ९७, १३४, ९, २७, ३७,
३-६, का १, ४, २, २, २, २,
५, १, ३, ८, ३, ११; १९, १, ९,
२, ६, १०, १, १, १३, २, ९१,
४, १६, १४, २, ७; १६, ५, २६१,
१८ २, ७१, ६, १३१, ७, ५^३, २०,
१, २, ४, २, ९, ५, ८१, १२१,
३, १३^३, ४, १७, २२, १, ७१^०,
२३, १, ११, ५, ३^३; ६, १२-१४,
२९, १, ७१, ३०, २, ११, १२^३,
३१, ३, १३१, ४, १, १०१, १३२,
१, १७, २, ३; ३, ६, १३, ४, ८,
९६, ५, १५, ६, १५, ३३, १, २११,
३५, ३, ११; ३७, १, ३-६,
तै १, १, १३, ३, १४, ११, ३,
७, २, १४, २^३, ४, २३, ११,
२४, ११, ४३, २, ४४, २१, ७,
७, १, २, १, ११, ६१, २ ११२,
२, ५, ५, ३, ७१, ५, ४१, ६,

१२ ४१, ३, १, ४, ११, ७, २१
२, ४, ४^३, ६, १, ३, ११, ३, ५१,
४, ११, २१, ५, ६, १०, ४, १, १,
३ ७, ३, ११, ४१, २, २, ३, ५, २,
११, ३१, १३, १३, ३-५, ४, ४,
७११, १२, ५११, १५, ५, ६, २, ६१,
७, ५१, ७, १२, १, ५, ७, ४, १;
६, ६, १, ३, ७, ५, २४, ११; मै
१, १, १३^३, २, ७, ३, २७१, ३७,
३८१, ३९^०, ५, १२१, ६, ६१,
१०, ३१, ११, १, २, १ ८१,
२, १, ७, ९; १२, १६, १०,
२१; ६१; १२, १३, ५१, १३, ८१,
३, ३, ९१, ८, ७१, १६, ४१,
५; ४, ६, ११, ७ ४१, ८, २१,
९, ११, १०^३, १२१, ११०, ११,
२११, ४१, ६१, १११, ११, २,
१२, १, २१-४१, ६१, १३, २१,
३११, ७१, ८, ९१, १४, ४१,
६, १११, १७१, १८१, काठ २,
१५११, ३, ४, ४, ९, १०१, १२१,
१३०, १६१, ६, १०१; ७,
१०१, १३, १०, १३, १३, १४,
१५१, १६१, १५, १३१, १६,
९१, ११, १६; २०१, १७,
१९१, १८, २१, ६०, १३१, १,
१६१, २१, १९, १३१, २०,
१४१, २१, १३१, २६, ७; १११,
२८, ४, २९, ३१, ३०, ५१;
३४, १७१, ३७, १३, ३८,
५०, ४०, १११, ४१, ११;
४५, २११, ४६, ३१; क २, १११,
३, ७, ८१, १०१, ११, ५, ९,

अ) सपा. मै ३, ११, १० काठ ३८, २ स्वर्जुनः इति पाभे।

ब) सपा. तै ४, ६, ५, ६ मै २, ११, १ ऊतये इति पाभे।

०) पाभे. अद्य क १, २३, २३ द्र।

द) सपा. अद्याह्नः (आपश्रौ १२, २०, १ बौश्रौ ३, २३ :
५; ७, १० : १६ द्विश्रौ २१, १, १ च) <> कौसू १३७,

४१ ? अद्याह्न (शोध. वैपद्यय) इति पाभे।

०) अहुस् अद्य > सपा. शौ १४, २, ७० धनेन
इति पाभे।

१) सपा. मा १९, ३५ का २१, ३, ४ मै २, ३, ८ अस्य
इति पाभे।

२८, २९, ६; २९, २, ४*, ४३,
५, ४४, ४, †कौ १, ४०; १२६;
१४१; २४१, २७२, २९५;
३०५, ३४१; ४०१, ४३४
४९८, २, २३२, ४८७, ६९८,
७०१, ७५५, ९२४; ९३५,
९७६, १०४१, १०८२; १०८३,
१०९०, १०९२, ११०७,
११३०, ११३२, †जै १, ४, ६,
१४, २, १५, ७, २५, ९, २८, १०;
३१, ३; ३४, ३, ३५, १०, ४१,
३, ४०, ८९, ५२, २, ३, २०,
१६, २८, १, ३७, २, ४६, ७, ५७,
२, ४, ८, ७, ११, ८, १९, ४;
२३, ६, शौ १, १, १, २०, २,
३०, ३, ३, २, ४, २०, ३, ४, ३,
५, ४, ६, ५, ७, ५, ६; †१२, १, ९,
१८, २, ६, ६६, २, ६७, १, ९०,
१, ९९, २, १०८, ४, ११८, १,
१३८, १, ७, २१, १, ३०, १९,
४९, २; ५०, २९, ५० १४, ८७,

६, ८९, १, १००, ११, ८, १३,
 १०, १४, ४, १५, ९, १५, ९,
 १०, ५, ४८, ७, ०३, ८, ०३,
 २९, १०, ११, ११, ६, २१, १०,
 ३, १६, १०, ०, १२, ०, ०२१,
 १३, १, ५८, १६, ४, ६, ६, १,
 ११८, १, ६, ४६, ०, १३, ३,
 ५९, १०, ११, ५, ४७, ५, ६,
 ४९, ९, ५०, २, ६, १२०, ६१,
 ३, ७७, ०, ९६, ०, ९७, १, ९९,
 २, ११०, १, १४०, ४, १४१, ०,
 १४३, १, ३, ११, ०३, ३, ३३,
 १, ११, ४, २, १३, ०, ३०, ३१,
 ३७, ४, ३, ५, ४, १८, ३, ३३,
 ७, ३७, १, ४, ५, ८, १४, ८,
 ०२, ६, ६, २०, ५, ६ ७, ९, ८,
 १०, ८, ८, ६, ११, ११, ९, १७,
 ३, १०, ६, ३, १, १०१, १०, २१,
 १२, ५, ९, ८, १५१, १४, ४, ९,
 १२, १६, १६, ७, २, ४, १०, ५,
 २३, १, ५०, ३, ६८, ८१, ८५

३, ८६, ६, १०२, १०, १०८, १,
१५२, १०, १७, ९, ४, ३२,
२†, १९, २, १०, ६, १३, ११,
१२, १३, ३, १६, ६, १८, २, १४,
१९, ७, ४२, ४, २०, ३, ९, १०,
९†, २०, ४, २७, २, ३२, २, ६०,
३३, ९†, ४०, १, ४२, २७,
अद्याऽअद्या ऋ ८, ६१, १७, कौ
२, ८०८†.
अद्या (श्चम >) इत्तु^६ - श्वात् तै ३,
१, ७, २.
अद्य. अद्य - √ अद् द.
अद्यनुधि पै १७, २५, ७†^१
अद्यमान - √ अद् द
अद्यु^६ - अद्यु ऋ ७, ३४, १२
अद्युत्^६ - अद्युत् ऋ ६, ३९, ३.
अद्युत्^१ - > १ अद्युत्^१ - त्ये ऋ १
११२, २४
अद्युत्^६ - त्ये मा ३४, २९, का
३३, १, १२
अद्युत्^६ - पै १७, २४, १०

*) पाभे. असुम् पै १२.९,८ द्र ।

^{b)} सपा क्र १०,१५ १४ मा १९,१६ का २१,४,१०
एताम् इति विशिष्ट. पाभे. ।

c) पाभे अग्नये औ ७, १२, १ द ।

d) ?अद्य, अयसि > सपा पै २०,८,४ अभि...अयसि
इति पाभे. (तु टि बभ्रुणा पै २०,८,४)।

*) द्वस । अच् इति योगविभागात् स्मासान्त अच् प्र. चित्स्वरष् टेलोपश्च (पा ५, ४, ७५, ६, १, १६३, पावा ६, ४, १४४) ।

१) सपा ऋ १०,३७,४ उदियर्षि इति पाभे ।

४) विप (शंस-) । तस नञ्-स्वर । उप ✓ बु 'दीप्तौ
[दाहे इति GRV J] + कर्तरि कृत् (तु. वे., सा^२, वैतु. BL,
GRV. [तत्रत्यं टि द] भम कृत्वा उप = दिव्-इति, PW
GRV. < ✓ दो 'अवखण्डने, हिंसायाम्' इति) ।

^{h)} विष (अक्तु- [=रात्रि-]) । बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । उप. यद्र. ।

1) तस, नञ्-स्वरः । उप $\leq \sqrt{\text{दिव् यद्र.}}$

१) स्वार्थे यत् प्र. उंसं. (पा ५,१,१२५) । तस्माच्च स्वरसिद्धयर्थं नञ्-समासस्य पूर्वविप्रतिषेधः उंसं. (पावा ५,१,११९) । तेन-तित्-स्वरितत्वं द्र. (पा ६,१,१८५) । यत्तु सा. इह बस चाह उप च ✓द्युत् + भावे ष्यत् प्र इति चापश्यत् तदुपेक्ष्यम् । ✓दिव् इत्यस्य तत्रतत्र वृत्ते दृ इत्याकारिकाया वर्णव्यापत्त्या प्रसिद्धे (यद्) ✓द्युत् इत्यस्य च वृत्तमात्रे तस्या अप्रसिद्धेरिति यावत् । यथा च तन्मते स्वर. सर्वथाऽपि नोपपद्येतेति तस्य तत्राऽवशं व्यत्ययशरणायािनात् स्पष्टमिति वचोऽन्तर माऽपेक्षि । यथा च शाखान्तरे नञ्-समासाद् भावे प्र. पूर्वविप्रतिषिद्धं स्यादित्येष विषयः नाउ द्र ।

^{h)} नापू. समानेऽपि मन्त्रे शास्त्राभेदेन शाब्दी सौवरी च प्रवृत्तिभिन्ना भवति । तद् यथा । उक्तपूर्वेषां दिशा बाह्वृचे नञ्-समासात् सिद्धात् सत प्र. उत्पद्येतेह मा. च का च सति सिद्धे तद्धिते नञ्-समास उत्पद्येत्यनेन प्रवृत्तिभेदेन तावत् स्वरे भेद आपद्येत । तथाहि । यथा बाह्वृचे प्र. स्वर. प्रधानो भवति, एवमिह समासरस्य

१६; २७, ९, कौ २, ११४८,
-†द्रौ क्र १,७०,२, ५,८५,२,
९, ९६,१०; मा ४, ३१; का ४,
१०,२; तै १,२,८,२, ६,१,११,
४, मै १, २, ६, काठ २, ६,४,
९, क १,१९

†अदि-जा^१- जा: क्र ४, ४०,
५, मा १०, २४, १२, १४, का
११,७,४, १३, १,१५, तै १,८,
१५,२,४, २,१,५, मै २,६,१०,
काठ १५,८,१६,८

अदि-जूत^२- त क्र ३, ५८, ८

†अदि-दुग्ध^३- गघ ऋ ९, ९७,
११, कौ २, ३७०, जै ३, ३०,
१३, -ग्घा क्र १, ५४,९, ४,
५०,३, शौ २०,८८,३.

†अदि-बर्हस^४- हर्ह क्र १०,६३,
३, मै ४,१२,१

†अदि-बुद्ध- दम्भ तै ४, २, १०,
१०.

अदि-बुध्न- धन क्र १०,१०८,
७, खि १, ७, १, -धन्म्
मा १३, ४२, का १४, ४,५, मै
२,७,१७, काठ १६,१७.

†अदि-भिद्^५- भित् ऋ ६,
७३,१, शौ २०,९०,१.

अदि-मातृ^६- तरम् ऋ ९,८६,३.

†अदि-वत्^७- -वः^१ क्र १, ११०,

७, ८, ६४, ११, ११, ५, ८०,

७,१४, १२१,१०; १२९, १०^१,

१३३,२,६^१, ३,३७,११; ४१,१;

४,३२,५, ५,३७,५, ३६,३,३८,

३, ३९,१,३, ६, ४५,९,४६,२,

७,२०,८; ८९,२, ८,१,५; १३,

२, ४०, ६, २२, १(५, ८६,६);

१२, ४ (१३, १२), १३, २६,

१५,४,२१,७, २४,६, ११,३६,

६, १४५, ११, ६१,४, ४६, २,

११, १(४९,१०); ५०,१०, ६२,

११,६८ ११, ७६, ८, ८०, ४,

९२,१८, २७,९७,९, ९८,८,९,

५३,१, १० १४७,१, खि ३,२,

१०, ५, ४,८, मा २७ ३८, का

२९,५,७, तै ७,४,१५,१; मै २,

१३,९, काठ ३९, १२^१, ४४,४,

कौ १,१९४, २९१,३४५,३७१,

३८३,४१२,२,६१,१६०; २३०,

५२२, ५२४, ६०१, ७०४,

१०६४,४,८, जै १,२१,१, ३०,

९,३६,४,३९,२,४०,४, ४३,३,

२, ७,३, ३,६,७, १५, ८,२०,

१४, ४०,१८, १९,४८,१७, ४,

७, १,९, २७,१०, शौ २०,२०,

४, २३ १, ५७,७, ६१,१, ९३,

१; ९८,२; १००,२, ११६, १.

†अदि(सु>)पुत^१- त ऋ ९,

७२,४; -तास क्र १, १३९,६.

†अदि-संहत^२- तम् क्र ९, ९८,

६, कौ २, ६८०, जै ३, ५६,८.

अदि-सानु^३- -नो क्र ६, ६५,५

†अ-द्रुह^४- ध्रुक् क्र ६, ५, १;

११, २, ६२, ४, १०, ६१,

१४, -ध्रुक् क्र ६, ५१, ५;

मै ४, १४, ११; -द्रुहः क्र १,

३, ९; ११९, ३; ९, १०२,५];

१५९, २; २, १, १४, ३, ९,

४; २२, ४; ८, ४६, ४, ६७,

१३, ९७, १२; ९, ९, ४, ७३,

७, १००, १; ७, १०, ६६, ८;

मा १२, ५०, का १३, ४, ६;

मै ४, १०, ३, कौ १, २०६, ५५०;

२, २८१†^५, २८७†^५, ३६७;

जै १, २२, ३; ५६, ८, ३, २३,

१३, २४, २†^५, ३०, १०, शौ ६,

७, १६, २०, ५४, ३, पे ६, १७,

३, १९, २, ७, -द्रुहः क्र ८,

१९, ३४, २७, ९; १५, -द्रुहम्

क्र १६, १५, ७, ८, ४४, १०],

कौ २, ९१७, जै ४, १५, १०,

-द्रुहा क्र ३, ५६, १, ४, ५६,

२, ५, ६८, ४; ७, ६६, १८, कौ

^१) विप. (हंस-) । डस उप विडन्ते कृत-स्वरः
प्रकृत्या (पा ६,२,१३९) ।

^२) विप (। अश्विनो-। रथ-) । तृस पूष प्रकृतिस्वरम्
(पा ६,२, ४८) ।

^३) विप (अवत-इन्दु-चमस [=तस्थ-सोम-]) । शेष नाउ
टि. द्र. ।

^४) विप (यो-) । बस पूष प्रकृतिस्वरम् ।

^५) पाठः? अदिबुध्नम् इति शोध (तु सपा. मा १३,
४२ प्रष्ट., माश ७, ५, २, १८ च) ।

^६) विप. (बृहस्पति-) । उस किबन्ते कृतस्वर ।

^७) विप (। दिवःकोष-। उदक-) । शेष द टि द्र ।

^८) मतुप . पित्वाभिघाते पूर्वाविस्थः स्वर ।

^९) आमन्त्रिते मतुव सोर इति रुद्र आदेश (पा ८,३,१) ।

^{१०}) विर. (इन्दु-) । उप < √ सु (अभिषेव) । सकारस्य
मूर्धन्यादेशः (पा ८,३,६५) । शेष नाउ टि द्र ।

^{११}) विप (सोम-) । तृस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६,२,४८)
उप < मम् √ हन् ।

^{१२}) विप (उषम्-) । बस पूष प्रकृतिस्वरम् । अद्रिसानु-
गतप्रथमप्रकाशत्वादित्यर्थः ।

^{१३}) विप. (अभि-, आदित्य-, पितृ- प्रष्ट.) । बस
अन्तोदात्तः (पा ६,२,१७२) । उप. यद्र. ।

^{१४}) सपा. क्र ९,९,२ अद्रुहे इति पाठे. ।

२,८१६, जै ३,५७,६;-०द्रुहा	पै १६,४,६	-घण ऋ ३,१४,६, काठ६,१०.
ऋ २,४१,२१, मै ३,८,७, १अ-द्रोघ ^० -	-घम् ऋ ८,६०, ४ ^१ ; जै ४,२८,९	अ-द्रोघवाच् ^१ - -वाचम् ऋ ६,५, १,२२,२], शौ ६,१,२;२०,
-द्रुहे ऋ २,९,२ ^४		३६,३, पै १९,१,२
१अ-द्रुहन् ^० - -०ह्णाण ^० ऋ ५,७०,२, २अ-द्रोघ ^० -	-घ ऋ ३,३२,९, ३६,३, पै १९,१,२	
कौ २,३३६, जै ३,२८,८	-घ ऋ ६,१२,३, मै ४,१४, १अ-द्रोघा (घ-अ) विता ^१ शौ ११,	
अ-द्रुहण ^० - -हणम् शौ ८,२,१६,	१५, -घम् ^४ ऋ ५,५२,१, १,२, पै १६,८९,२	

^०) पाप्मे अद्रुह कौ २,२८१ द.।

^१) विा (मित्रावरुण-).। तस नञ्-स्वर । उप. यद् ।

^०) AR अ-द्रुहाणा इति पाठ पपाठ । मयप्रामाण्यस्याऽपि सतस्तस्य पाठस्यापेक्षया उप शानजन्तं स्यादिति विवेक द.।

^०) 'वञ्चं शिञ् च स्यात् संस्पृशेऽद्रुहं च' इति प्रकरणं भवति । RW प्रभृ. मध्यतो दकारमपाकृत्य अरुहणम् इति शिञ्चावयिषन्ति । तत्त्वप्रमाणमित्युपेक्ष्यम् । उक्तप्रकारकं वस्त्रं रुहणं न स्यादित्यस्याऽर्थस्य स्वाभाविकत्वेनाऽभीष्टत्वात् पूष. नञ् भवति च उप. रुहण- भवति चेति स्पष्टम् । माव्यमिको दवारस्तावत् कुत इति समाधानमपक्षे । अ > *अन् (द्) इत्येक कल्प (तु टि. १अद्रु-भुत-). अ + द्रुहं- (<√द्रु> [द्रुह् + वस्त्र प्र] इति च द्वितीय कल्प. (तु. ता) । अ + (√द्रुह) > *द्रु- + रुहण- [माव्यमिकसमानध्वनिद्वये-कल्पे] > द्रुहण- इत्येवं च स्याच्चरमः कल्प प्राकृतिक-वर्णलोपसहकृत । अस्मिन् कल्पे 'यञ्ज दृणाति न च रुहणं भवति' इत्युभयथा वस्त्रं विशिष्येतेति विशेष । अस्मिन् द्रु- इति प्राति. छेदनार्थस्तथैव प्राधान्येन द्र यथासौ वृक्षपर्यायतां गते पदार्थविशेषपरे २द्रु- इत्यत्रापरे प्रसिद्धे प्राति. भवति (वैतु भोड यत्र √द्रु > द्रु- इतीव शिष्टं भवति) । अयं तावद् भेदोऽत्र द. यथा वृक्षवाचिनि २द्रु- इत्यत्र कर्मणि प्र भवति १द्रु- इत्यत्र च कर्त्रीणि दिक् ।

^०) सस्व कृते तु. टि. अ-द्रुहन्- । उप च १द्रोघ- (<√द्रुह) यद् । प्रयोगतः किवि । वै. सा Gri च २द्रोघ- इति उप भवतीति कृत्वा साम् इत्याक्षिपन्ति तस्येद विप च भावयन्ति । यथा तु २द्रोघ- इत्यस्य पृथग् अवस्थिति संदिह्येत तेन च सा उक्तं व्याख्यानं विप्रतिष्ठ स्यादित्येतद्विस्तरः २द्रोघ- इत्यत्र यद् । यदपि PW. MW च यदा १अद्रोघ- इति किवि भवति तदा १अद्रोघ- इत्येतत् संपद्यत इतीवाऽभिसंदधीयाना तद् निर्मूलं द. । इह स्वरभेदे समासस्यैव नियामकत्वात् किवि. भवतीति न वा भवतीत्यस्याऽन्यथासिद्धत्वात् । तथाहि ।

यदा अद्रोघ (=द्रोहाभाव) यथा स्यात्तथेत्यर्थात् किवि भवति तदा १अद्रोघम् इत्याद्युदात्त तस वर्तयितव्यो भवति । यदा च (कश्चिद्) २अद्रोघ (द्रोहरहित-) यथा स्यात्तथेत्यर्थात् किवि भवति तदा २अद्रोघम् इत्यन्तोदात्त बस वर्तयितव्यो भवतीति विवेक सुगम ।

^१) GW अन्तोदात्तत्व साक्ष्याऽन्तरसर्वस्व-विसवादा-दुपेक्ष्य द ।

^२) बस अ-तोदात्त । उप एपू टि. द. ।

^३) किवि इति GW । विप (अवस्-) इति वै सा प्रभृ ।

^४) विप. (अग्नि-, इन्द्र-) । तस नञ्-स्वर. । यथा उप द्रोघ-वाच्- इति कास. भवति बम्. च न भवति तथा यद् (वैतु सा प्रभृ) । इह प्रष्टेऽपि नापू पूष इति कृत्वा बस. एवाभिमतो भवति परेषाम् (तु सा प्रभृ) । एस्थि. अपि स्वरतस्तात्पर्यतश्चाऽविशेषेऽपि च यदत्र तस एव भवतीति भवत्याग्रहस्तत्राप्युक्तो मतभेद (=द्रोघ-वाच्- इत्येतद्विषयक) बीज द ।

^१) °अविता इति (कचिद् °अविता इति च) समस्वं शब्दरूपं पपा भवति । प्रथमां दिशमनुसरन्नेव च सा °अवितु- > °अविता इत्युपकल्पयति । एव तन्मते तस भवति १अद्रोघ- इति वा २अद्रोघ- इति वा पूर. च भवति । उभयथाऽपि तस स्यादन्तोदात्तश्चेत्याद्युदात्ता श्रुतिस्तु दुरुपपदा द । °द्रोघावितु- इति उप. स्यात् तेन च तम्. नञ्-स्वरश्चेत्येवं यथाकथमपि स्वर-संगतौ सत्यामपि सा. अनुमतेन प्रकारेण मध्येऽदं वाक्यमज्ञो नितरा-मरुचिर- द. । यच्च पपा द्वितीयां दिशमनुरुधाना PW प्रभृ. °अविता इत्येवं पाठम् इच्छन्ति तत्राप्युक्तपूर्वं सौवरं चोद्यं सामान्येन चरितार्थयितव्यम् । √अव् इत्यस्य क्ते प्र अवित- इति रूपं चाऽश्रुतिगोचरतया तदीयक्लिष्ट-कल्पनामात्रत्वमुपक्षिपेत् । अस्त्रेधन्त इतन वाजमुच्छ (ऋ ३, २९, ९) इति विशिष्टपाठभेद-युताया सस्थ. मौलिक्याः श्रुतेरपेक्षया च छन्दोऽनुरोधेन चैतत् संभाव्येत यथेह प्रथमात् प्रपु ३ उपरि पाठमात्रवाक्यपरिसमाप्ति-

अद्र्य^a- द्र्यु ज २, ७, ३१अद्रन्-अप्र^oअद्र्यत्^b-यन्तम् ऋ ३, २९, ५†अद्र्यस्^c-या. ऋ १, १८७, ३०,
८, १८, ६, खि ५, ४, ९०, काठ
४०, ८०.अद्र्याविन्^d-विन् ऋ १, १५९, ३,
-विन्म् ऋ ३, २, १५, ५, ७५,
५, -वी ऋ ७, ५६, १८.अद्र्यु^e-यु. कौ ४, ९१^o, -युम्
ऋ ८, १८, १५†अ-द्वितीय^f-यम् मै ४, ७, ४,
काठ २८, ९१, क ४४, ९१.†अ-द्विपेण्यु^h-ण्य ऋ १, १८७, ३,
काठ ४०, ८; पै ६, १६, ३,
-ण्यम् ऋ १०, १२२, १.?अद्र्युध स्वधो निहतⁱ पै १६,
७२, ६†अ-द्वेपु, पा^j-य ऋ १, १८६, १०^k,
-वे^l ऋ ९, ६८, [१० (९७,
३६); १०, ४५, १०], मा १२,
२९, का १३, २, १२अ-द्वेपुस्^m-य ऋ १, २४, ४ⁿ, ५,
८७, ८, १०, ३५, ९.अ-द्वे(व्य>)व्या^o-व्ये[†] मै २, ७, ९^l.✓*अध्^pअध्वन्^q-ध्वन् ऋ १, ३७, १३,

६ १२, ३, २९, २, ५१, १५,

८, ८३ ६, १०, ३७, १०, मै ४,

१८, १५[†], -ध्वन् ऋ १, ४२,

१, ७१, ९, ७२, ७, १०४, २,

१८६, ३, ३, ३०, १२, ४, ५,

१२, १६, २, ५, ५३, ७, ५४,

करणे केनापि क्रियापदेन (लोटि मपु३) भाव्यमिति ।
एवं तावद् अद्रोवा() अवता वाचमुच्छ इत्याकारिकायां
मौलिक्यामाधर्वणश्रुत्या सत्या मव्यवर्तिनि क्रियापदे
साहितिको दीर्घः (तु ता) ।

^a) एवं पठन् मुगा. दूषितं द्र । अर्थत आसंगत्याच्
छन्दस्तश्च वैषम्यात् । प्रथमेषु त्रिविधेषु पादान्तेषु
(sis) इति गणकमे सिद्धे सनीहाऽऽस्माद् अक्षरवृद्धेश्च
(sss) इति पादान्त-क्रमस्य चाऽनभीष्टत्वं द्र. (तु नौ ४,
९ यत्र अद्र्यु- > -यु इति शुद्ध पाठो भवति) । अपि
च अद्र्याः (<अ-द्र्यस्-) इति बाह्वृच. पाभे. ।

^b) विप (ववि- [अविन्-]) । तस. नञ्-स्वर । उप.
✓द्र्य (<द्र्यु- <द्वि-) + शता प्र ।

^c) तस नञ्-स्वर ।

^d) विप (अदिति-सखिन्-) उप. ✓द्र्य+कर्तरि असि प्र ।

^e) सपा. अद्र्याः (ऐआ ४, १, १ च) <> अद्र्यु
इति पाभे. । ^f) ? अद्र्यु इति जै पाभे. द्र ।

^g) विप (सोम-) । बस. अन्तोदात्त ।

^h) विप. (सखिन्-) । तस नञ्-स्वरे प्राप्तेऽन्तोदात्त
(पा ६, २, २, १६०) । उप केन्ध प्र (पा ३, ४,
१४) कृत्यार्थत्वात् कृत्यवदुपचारादित्यभेदधेरे त यावत् ।

ⁱ) पाठ ? अद्र्युध-स्वधो नि-हित इति शोच. ।

^j) बस अन्तोदात्त । उप ✓द्विष् + भावे घञ् प्र ।

^k) विष्णुवादीनां त्रयाणामुत्तरेषा पर्यायेणैकैकस्य संबन्धः
द्र. (तु वै ; वैतु. सा. २० विष्णुनैव संबन्धमाह, GW
प्रमृ. च यदन्विह नाउ. प्राति शिश्रात्रयिषेन भवति) ।

^l) सपा. परस्परं पाभे. ।

^m) सख. / टि. दिशा द्र. । उप. द्वेषस्- ।

अन्वयत क्विदि द्र (तु. GW MW) ।

ⁿ) भग- इत्यस्य विप सद्र नापू प्राति अत्र भवतीति
वै मा अभिप्रेत ।

^o) विप. (द्यावापृथिवी-) । तस. उप. ✓द्विष्+ण्यत् प्र ।
कृत्योक्तस्य स्वर (पा ६, २, १६०) ।

^p) अनुमध्यश्च सनुमध्यश्चेति द्विधा धातुग्यं प्रतिप-
त्तव्यः । अनुं तावद् नाउउ. व्यु औपयिको भवति ।
सनुं च ✓*अध् इत्येव लब्धमङ्केतः यद्र. (तु २ अध्-
टि, GW अध्व- इत्यत्र, WW १, १३०) । ✓अम्+
✓धा इत्या हारको मौलिकधातुद्वययोगश्चास्मिन् पारिणामिके
धातौ सभावनीयो गत्यर्थपुष्टपर्थवसान । एतद्वैपरीत्येन
च ✓अध्, ✓अध्व इत्यत्र ✓अम् + ✓ह (<घ) र्
इत्याकारको मौलिकधातुद्वययोगो गत्यर्थनिरोधपर्थवसान
द्र. । एवं नाम ✓अह, ✓अंह इत्याकारको योऽनुं च
सनुं च द्विधा भिन्नो धातुर्भवति (यत्र पाधा १२७३,
६१५) तत्र धकारान्तस्य मूलतः सतो हकारान्तताऽऽपत्ति-
प्राकृतिकी संभाव्येन । अन्यैव दिशा ✓अंह इत्यत्र च
हकारो मौलिक-धकारस्थान इत्येव प्रतिपत्तव्यम् (तु गत्या-
क्षेपीय ✓अध्व पाधा १०९) । अत इत पूर्वम् ✓अंह
इत्यस्य च ✓अह इत्यस्य च यद् धकारान्ताभ्यां
सरूपाभ्यां समूलता समकेति (तु ✓*अध्) तद्
यावावत् छे. धाह द्र । गत्यर्थस्य ✓अह इत्यस्य हकारो
धकारमूल इत्यत्राऽपरोऽपि भवति संकेतः (तु भोउ २, ३,
३० अध्व- इत्यस्य व्यु) ।

^q) नाप. (मार्ग-) । वनिष् प्र. (पा ३, २, ७५) । तस्य
च पित्वाजिघाते धात्व. (भाषान्तरीयसजन्मसंकेतार्थ
तु. WW १, १३०) । नापू. टि. दिशा मूलतो धकारान्ते

१०, ६, १६, ३, ७, ६०, ४, ८,
२७, १७; ५९, २, १०, २२, ४,
११५, ३, १७९, २; खि १, ६, २,
मा ४, १९; २, १३^३, २६, १,
का ४, ६, ४, १०, ३, ६^३, २८,
१, २, तै १, २, ४, २; ७, ८, १^३,
४, १, २, ३^३, ५, १, २, ६^३, ६, १,
७, ६, मै १, २, ४, ३, ७, ६^१;
४, १२, ४^१, काठ २, ५, ६, १०^१,
१३, १४^३, २४, ३; क १, १७;
३७, ४, कौ २, ८२६^१; जै ४,
४, ७^१, शौ ४, ११, २, ७, ७५,
२; २०, ७७, २^१, पै ३, २५, ३,
५, ३५, १२, -ध्वनाम् १^१तै २,
५, ११, २, ५, १, २, ४, काठ १९.
२^१, क २९, ८^१, -ध्वनाम्
मा ५, ३३^३, -ध्वनि ऋ ६,

४६, १३, ५०, ५, खि १, २,
१^१^३, -ध्वने ऋ १, ४२, ८,
-ध्वमि ऋ १, २३, १६, ९,
५२, २; शौ १, ४, १, -ध्वसु
ऋ १०, १८५, २, मा ३, ३०,
का ३, ३, २४; मै १, ५, ४, काठ
७, २, क ५, २; -ध्वा ऋ १,
११३, ३; १७३, ११, २, १३, २,
७, ४२, २, ५८, ३, ८, ३१, ११,
१०, ६१, २६, १०८, १; का ११,
१, ४; कौ २, ११०१^१; शौ १३,
२, १४, पै १८, २१, ८, -ध्वान
तै २, ५, ११, २^१, -ध्वानम् ऋ
१, ३१, १६; १०, ५१, ६, ११७,
७; खि ४, ९, १^३, मा ११, १८^३,
२५, ३, का १२, २, ७^३, २७, ३,
२, मै १, ११, २^३, २, ७, २^३,

३, १, ४^३, ७, ६, १५, ३, काठ
१६, २^३, १९, ३^३, २०, ५^१,
क ३०, १, ३१, ७, शौ ३, १५,
४^१, पै १, ५१, ४ [ध्वन्-अभि,
१कृष्ण, प्र, वि, समया].
अध्व-गु^३-गौ ऋ ८, ३५, ८
अध्वग-धातिन्^३-तिना
पै १६, १०४, ७^३.
अध्व-गु^३-गत शौ १३, १,
३६, ४३^१.
अध्व-पति^१-ते मा ५, ३३^३.
अध्व^३-मैपुष्पि १, २, काठपुष्पि
२, -र ऋ ८, १९, १९, २७, ३;
९, ७, ३, मा २, ८^१, ६, २३,
१५, ३८^१, का २, २, ३^१, ६,
६, १, १६, ५, २०^१, तै १, १,
१२, १, ३, १२, १, ३, १, ९, ३^३,

धातौ सुवचतरेऽपि यत् प्रामिम् ✓अत् इत्यतो धकारा-
ऽऽपत्तिपूर्विका व्यु. उक्ता भवति (पाठ ४ ११६, भोड २,
१, २८३) तत्र प्राकृतयित्तिरोधापितवस्तुस्थितिवमेव
बीज द्र. ।

^३) सपा अध्वनः (माशब्रा ५, १, ५, १७ च) <> अध्वान-
नम् इति पाभे ।

^४) सपा. अध्वन. (आपश्रौ १६, २, ९ च) <> अध्वान-
नम् (माशब्रा ६, ३, ३, ८ माश्रौ ६, १, १, १५ च) इति
पाभे. ।

^५) =सपा. तां १, ४, १ आपश्रौ ५, ३, १४ प्रमृ. ।
अध्वनाम् अध्वपते > सपा. शाश्रौ ६, १३, २ अध्वन-
अध्वपतिः इति पाभे ।

^६) सपा ऋ १, ११६, ५ विभे ।

^७) डस. उप ✓गम्+कर्त्तरि ङः प्र कृत्स्वरश्च प्रकृत्या
(पा ६, २, १३९) ।

^१) कर्मण्युपपदे ✓इन्+णिनिः प्र. (पा ३, २, ७८) । शेषं
नापू टि. द्र. ।

^२) =सपा. काय ११५ : ६ । शौ ११, २, ७ अर्धक-
धातिना इति पाभे. ।

^३) डस. उप. ✓गम्+किप् प्र., अनुनासिकलोपे तुगागमश्च

(पा ६, ४, ४०, १, ७१) । कृत्स्वरः प्रकृत्या ।

^१) सपा पै १८, १९, ३ घृते पिबन्तम् इति पाभे. ।

^२) वस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १८) ।

^३) विष, नाप (यागः, [प्राधान्येन] सोमयाग- [मै १, ९,
५ प्रमृ.]) । व्यु ? 'अधति व्याप्नोति कर्तव्यभावेन जीवनम्'
इति कृत्वा वरच् प्र उंसं. (पा ३, २, १७५ । तु WW
१, १३०, GW.) । यथा ऋतु-इत्यत्र समानप्रकरणे
प्राति गत्यर्थो धातुर्मूलं भवति तथाऽत्रापीत्यभिसन्धि ।
अु+ (✓घृ >) ध्वर- इत्येवं वस. अन्तोदात्त (पा
६, २, १७२) इत्यपराऽपि प्राक्-सानान्या व्यु द्र. (तु तै ३,
२, २, ३) । यतु तत्र भा. उप कर्त्तरि वा कर्मणि वा अच्
प्र. इत्याह, तत्र । कौटिल्यहिंसान्यतराऽऽत्मकध्वरण-
रहितत्वेऽध्वरस्य तात्पर्याद् भावे अप् प्र इत्यस्य सुवच-
तरत्वादिति दिक् (एवं तु. मै ३, ६, १० काठ २३, ७) ।

^४) सपा काठ ९, ५ क ८, ८ आपश्रौ ८, १२, ४ हिश्रौ ५,
३, ४५ अध्वरे इति, ऋ ६, ६३, ४ अध्वरेषु इति, भाश्रौ
८, १४, ५ अध्वराय इति पाभे ।

^५) सकृत् =सपा. आपश्रौ १४, २७, ७ । काठ ३५, ७ क
४८, ९ माश्रौ २, १, ८, ४ ध्रुवः इति पाभे., अन्यत्र =सपा.
अपश्रौ १४, २७, ७ । काठ ३५, ७ क ४८, ९ माश्रौ २, ३,
८, ४ अध्वर्युः इति च पाभे. ।

मै १, १, १३, ३, १, ९, ५^१,
१०, २^१, ४, १, १४, १२, ५^१,
काठ १, १२; ३, ९, ९, १३^१,
१२, ३, ३१, ११^१, ३९, १५;
क १, १२, २, १६, ४७, ११^१;
†कौ १, १११, २, ४८०; ९०९,
†जै १, १२, ५, ३, ३६, ५,
५६, १६, शौ ४, २४, ३, ७,
६०, १^१, ११, ९, ७, १८, २,
३२, पै ४, ३९, २, १६, ८२,
७, -रम् ऋ १, १, ४, ११४,
११, २६, १, १८, ८, १९, १, २३,
१७, ४४, १३^०, ७४, १, ४, ९३,
१२, १०१, ८, १३५, १३, ७,
९२, ५, ७^१, १५१, ३, ७, २,
२, ५, ३, १७, ५, १०, १, २४,
२, २८, ५, ५४, १२, ४, २,
१०, ९, ६, ७, १५, ०, ३७, १,
५, १४, ८, ६, ५२, १२, ७, ४२,
५, ५१, २, ७१, १, ६, ६८,
१०^०; ७, २, ७, ५६, १२; ८२,
७, ८, ३५, ६, ४३, २०, ६३,
६, ७२, ९; ९, ४४, ४, ८३, ५,
१०, ३०, ११, ६३, ६, ८५,
१८^१, ९२, १५, ९४, १०,
११०, २, खि १, १२, ८, ३,
२२, १०; मा ३, ११, ५, १७,
६, २४^१, २५; ३०; २७, १७,
१८, २८^१, २९, २६^१; ३३,

१५^१, ३७, १९; का ३, ३, १,
५, ५, ४; ६, ६, ३^१, ७, १,
८, १, २९, २, ७; ८, ३, ९^१;
३१, ४, २^१, ३२, १, १५^१;
३७, ३, ५, तै १, २, १३, २,
३, १३, १, ४, १, १; †५, ५,
१, ७, १, ४, १, ८, २^१, ११,
१^१, ६, २, ९, ३, मै १, ३, १,
३, †५, १, ५, ६, ९, ५^१; २, १२,
६^१; ४, ५, ४^१, ९, ६, १०,
३^१, १२, २^१, †१३, ३; ४;
†१४, २, १८, काठ २, १४^१,
३, ९, १०, ६, ९^१; ७, ४^१,
†१६, २०; २१, १८, १७^१,
२३, ७^१, ३८, १२; क २, १६,
१७, ४, ८^१; ५, ३^१, २९, ५^१;
३६, ४^१, †कौ १, १६, २,
७२९; जै १, २, ६, ४, १८,
५, शौ १, ४, २^१, ५, १२, २^१,
२७, ८; ९; १४, १, ४६^१;
†पै ६, १७, १; ९, १, ७, ८;
१८, ३, २^१, ५, ३^१; २१,
५^१, १९, ४६, ५; २०, ६, ५^१,
-†रस्य ऋ १, १२८, ४; ३, ८,
८, ११, १; २३, १; ६०, ७,
४, ३, १; ७, ८; ५, ४९, ४,
६, ६६, १०, ७, ७, १, ११,
११; १०, १०४, ६, ४; १६,
१२, ४२, १; ८, १०, ४; १०,

१, ५; ७, ५; ६६, १; १४०, ५;
मा १२, ११०, का १३, ७, ९;
तै १, ३, १४, १; ३, २, २,
३^१, ४, २, ७, ३, मै २, ७,
१४^१; ३, ६, १०^१; ४, ११, ४;
१४, ११, काठ २, १५; ७, १६,
१६, १४, २३, ७^१; क २५, ५;
३६, ४^१; कौ १, ६९, २, ८६४;
११७०, जै १, ७, ७, ४, २१, २;
-†रस्य ऋ ४, ६, १; ६, १५,
१४, ७, १४, २; तै ४, ३, १३,
४, मै ४, १०, १; -रा ऋ ३, ६,
१०^१, खि ५, ५, १, ७, २, १०;
मा २१, ४७^१, का २३, ५, ५^१;
-राणाम् ऋ १, १, ८; २७, १,
४५, ४, ३, १२, २, ८, ८, १८;
१४४, २, ८, ११, २, ९, ३, ३,
८, १०, ४, ४, ७, ३; ६, ७, २;
८, ४४, ७, १०२, ७, १०, २,
६, ४६, १ (७, १०, ५) ४, ६६,
८; खि ५, ५, १; मा ३, २३^१;
का ३, ३, १५^१; तै १, ५, ६,
२^१, ६, १२, ३, २, ५, ९, २;
मै १, ५, ३^१, काठ ७, १^१; ८;
१२, क ५, १^१, †कौ १, १७;
२१, २, २९६; ४९२; ९८४;
११३१; जै १, २, ७; ३, १; ३,
२४, १२; ३८, ६; ४, ११, ९;
२४, ५; शौ १९, ४२, ४;

१) पांमे. अध्वरु. मा २, ८ द्र. ।

२) सपा. अध्वरु: <> अध्वरुम् इति पांमे. ।

३) =सपा. तैत्रा २, ७, १२, ५। कौ १, ५० जै १, ५, ६
अध्वरे इति पांमे. ।

४) =सपा. तैत्रा २, ७, १२, २; ८, ९, ३। शौ ७, ८६, १;
१३, १, ११; १४, १, २३ अर्णवम् इति पांमे. ।

५) सपा. मै ३, ६, १० यज्ञम् इति पांमे. ।

६) सपा. ऋ १०, ४०, १० आपमं १, १, ६ प्रमृ. अध्वरे

वैप-२०

इति पांमे. ।

७) षष्ठ्या आमन्त्रिते पराङ्गवत्स्वर. (पा २, १, २) ।

८) अध्वरेव > रा [द्विव] इव इति पपा. (तु. वें. सा. प्रमृ.
GRV. MVH. [तु. ऋ १, १८, ८, २, २, ७ प्रमृ.];
वैतु LB., R [ZDMG ४८, ६८३] रे [सप्त१] अत्र
इति, GR. OV. छन्दस्त. रे [द्विव.] इत्येव) ।

९) =सपा. ऐत्रा २, ३४ माश १, ७, ३, १५ का २, ७, १,
१२ तैत्रा ३, ५, ७, ६; ६, ११, ४; १२, २ आश्रौ १, ६, ५।

मै ४, १३, ७ काठ १८, २१ अध्वरुम् इति पांमे. ।

-०राणाम्^a लि ५, ३, १, -†रान्
 ऋ १, ४८, ११; १३५, ५, ८,
 ३५, २१; १०, २, ३; ३२, २,
 ७६, ३, तै १, १, १४, ४, मै ४,
 १०, २, १३, ७^b, काठ २, १५,
 १८, २१^b, शौ १९, ५९, ३,
 पै १९, ४७, ६†, -†राय ऋ ३,
 २, ७, ४, ७, ७, ७, २, ३, ४१,
 ६, ४३, २; ८२, १; ८, १९, २,
 १०, मा ३३, ७५, ३४, ३९,
 का ३२, ६, ६; तै २, ५, १२, २,
 मै ४, १२, ४, १४, ६; कौ २,
 १०, ३८; जै ४, २९, ४; शौ ३,
 १६, ६; पै ४, ३१, ६, -रे ऋ
 १, [१२, ७ (१३६, ६)]; १५,
 ७; [१६, ३, ८, ३, ५], ४७, २,
 ५७, ३; ९४, १३; १२१, १, ७,
 १४२, १३, १६५, २; ३, ४, ४,
 ८, १, १०, १, ७; १४, ७, १६, ६,
 ३७, ४, १२, २८, ३, ५३, १०,
 ५७, ४, ४, ९, ४, १५, १; ५५,
 १; ५, २६, ३; [२८, ६; ८, ७१,
 १२], ४४, ५; ६, २, ३, १०,
 १; १५, ७, १६, २; ४६, ५०,
 ९; ७, ३, १, ७, ४, १६, ५,
 ३९, ४, ८४, १, १०४, १८,
 ८, ३, ५; ७, ६; १२, ३१-३३;
 १३, ३०; २७, १; ३५, २३; ४६,
 १८, ५०, ५, [१० (४९, १०)],
 ६०, २; ६६, १; ९३, २३,
 ९, ६७, १, ७२, ५, ८२, ३, ९८,

३, १०२, ६, ८, १०, ८, ३, ११,
 ४, १७, ७, २१, ६, ३०, १५, ४०,
 १००, ७७, ८, ९४, १४, १२२,
 ७, लि ३, २, १०, ४, ९, २, ७,
 ५, ६, ६, मा २, ४, ४, ५, २१,
 ५७, का २, १, ५, ४, २, ३, २३,
 ६, १०, तै १, १, ११, २†, २, १,
 २, मै १, २, २, २, १३, ८†, ३,
 ११, ५, †४, ११, ३, १२, १;
 १३, १, ४, काठ १, ११, ९, ५††, १८,
 १०, १३, १२, ४०, १५, १२, १६,
 २१, १७, १८, ३५, १, ३८, १२; ३९, १४, क १,
 ११†; ८, ८††, ४८, २†, †कौ
 १, ३२, ४८, ५०††, ६१;
 १००, १५१, २३७, २४९; २,
 ३७; ५६९, ५९०, ६६७, ६७३;
 ८२५, ८७३; ९०३, ९१७,
 ९३७, †जै १, ३, १२, ५, ४;
 ६††, ६, ७, ११, ४, १६, ७,
 २५, ५, २६, ७, ३, ४, ८, ४६,
 ४, ४८, ५, ५५, ८, ५६, १,
 ४, ४, ६, १५, १०, २३, ४,
 २५, ५, २९, ५; शौ ८, ४, १८†,
 १८, १, २१†; ४१†, ४, ४५,
 १९, ३३, ३, †२०, १५, ३,
 १०३, ३; ११८, ३, पै १२, १,
 १३†; ५, ३, १६, १०, ८†,
 -रेषु ऋ १, ५८, [७, १०, ३०,
 ४], ७७, २, १६२, १७, २, १,
 १३, ३, २७, ८, २९, ७, ५३,

१; ६२, ५, ४, [७, १, ८, ६०,
 ३], ५१, २, ५, १, ७, ४, १,
 १४, २, २२, १, २८, ४, ६,
 ४९, २, ६३, ४^d, ७, १, १६, [१०,
 ५ (१०, ४६, ४)], ९२, २, ८, ११,
 १०; १०, ३०, ८, ७६, ३; ९८,
 ९, ११४, ५; मा ३, १५†; १५,
 २६†, २५, ४०, २७, १४, ३३,
 ६†, का ३, ३, ५†, १६, ५, ७†,
 २९, २, ४, ३२, १, ६†, †तै १,
 ४, ४६, ३, ५, ५, १, ४, १, ८,
 १६, ६, ९, ३, मै १, †५, १, ५†,
 १, २, १२, ६, काठ ६, ९; ७,
 १६, १८, १७, २३, ११, ४६, ५;
 क ४, ८†, २९, ५, †कौ १,
 ३३८, २, ८२८, †जै १, ३५,
 ७, ४, २६, ९; १८, ८, शौ
 ५, २७, ५, ६, ११०, १†,
 १४, १, ३७†; पै ९, १, ४,
 १८, ४, ६†. [°र- जीर°,
 दाशु°, वितत°, सु°]
 ॥अध्वरु-क (ल्य >) ल्पा^h-
 -ल्पा मै २, १, ७, काठ १०, १,
 -ल्पाम् तै २, २, ९, ४.
 अध्वरु-कृत्^h- -कृत्^h तै १, ४, १,
 १, मै १, ३, ३, ४, ५, ४, काठ
 ३, १०, क २, १७, -कृतम्ⁱ
 मा १, २४, का १, ९, १
 अध्वरु-त्वⁱ- -त्वम् तै ३, २, २,
 ३, मै ३, ६, १०, काठ २३, ७;
 क ३६, ४.

^a) -राणाम् इति मुपा. स्वरस्त्वलक्षण. । शेषं -०रस्य
 टि. द्र. ।

^b) पांमे. अध्वरु मा २१, ४७ द्र. ।

^c) पांमे. अध्वरु शौ १४, १, ४६ द्र. ।

^d) पांमे. अध्वरु मा २, ८ द्र. ।

^e) सपा. मै २, ४, ५ यञ्जे इति पांमे. ।

^f) पांमे. अध्वरु ऋ १, ४४, १३ द्र. ।

^h) ईषदसमाप्तौ कल्पप् प्र. (पा ५, ३, ६७) । तस्य च
 पित्वाजिघातौ स्वरेऽविशेषः ।

^b) लस. कर्तरि क्तिबन्ते कृत्स्वरः प्रकृत्या ।

ⁱ) सपा. °कृत् (माश १, २, ४, ४ च) <> °कृतम्
 (तैआ ४, २, १; ५, २, ६ आपथ्रौ १२, ९, २ च)
 इति पांमे. ।

^j) भावे त्वः प्र. तत्स्वरश्च ।

अध्वर-व(त् >)ती^a - तीम् तै
२, ५, ८, ५॥

अध्वर-श्री^b - श्रिय ऋ १, ४७,
१८ (९२, ३, ८, ४, १४, ८७, २,
४), १०, ७८, ७, -श्रियम्
ऋ १, ४४, ३; १०, ३६, ८.

✓अध्वरीय^c, अध्वरीयसि^d ऋ
१०, ९१, ११, अध्वरीयसि ऋ
१२, १, २, १०, ९१, १०]

अध्वरीयुत्^e - यताम्^f ऋ १,
२३, १६, १४, ९, ५, ६, २, १०],
शौ १, ४, १†, -यन्त^g ऋ काठ
१८, ३, २१, ८.

अध्वरे-(स्था >)ष्टा^h - ष्टा ऋ
१०, ७७, ७

✓अध्वर्युⁱ > अध्वर्युत्^j -

-यन्त^k ऋ मा १७, ५६, का १८, ५,
७, तै ४, ६, ३, ३, मै २, १०, ५,
क २८, ३, -यन्ता ऋ १,
१८, १, १

अध्वर्यु^j - र्यवः ऋ १, १५, ३,
१, ३, ४६, ५; ५, ३१, १२, ७,
९२, २, १०३, ८, ९, ९७, ३७,
१०, ३०, ६, मा २३, ४२,
का २५, ८, ४, तै २, ६, ७, ४,
५, २, १२, १, मै ४, १३, ५,
काठ १३, १६†, ५०, ६, कौ

२, ७०७†; जै ३, ५८, ४†,
पै २, ७३, ५; -† र्यवः ऋ २,
१४, ११, १०, ३०, १५], १२, ३७,
१ (७, १६, ११)], ३-११, ५,
४३, ३, ७, २, ६, ९८, १; १०, ३०,
२, ३; १४; मै ४, १४, ५, शौ
२०, ८७, १, -र्यवः ऋ ८, ४,
१३; -र्णवे तै १, ८, १८, १,
६, ६, १०, २, ७, १, ७, २; मै १,
६, ४, काठ ८, ८, ३५, १६; १८,
क ७, २, ४८, १४, १६, -र्यु
ऋ १, ९४, ६; १६२, ५, २, ५,
६; ३, ५, ४, ४, ६, ४, ५, ३७,
२, ६, ४१, २, ८, ७२, १, १०१,
१०, मा २५, २८; का २७, १२,
५, णै २, ६, ५, ६, ३, १, २,
४†, ७, १†, १०, २, २, ९, २, ५,
६†, ३, २, १, ७, २, ५, ९, १, ४,
६, ८, २†, ५, १, ३, १†, २, ४,
५, ९, ४, ३, १; ५, ९, २, १०,
३, ६, २, ४, ७, ८, १, २, ९, १,
६, १, ८, ३†, ४, ९, १; १०, ३,
२, ९, २†, ३, ४, १०, ७; ३, १,
५†, ६, ८, ३; ४, ३, १; १०, ६,
११, ३, ५, १, ४, ३, ४, ९, ३†,
६, १०, २, ७, ५, ८, २, ५, णै
१, ४, १०, ६, ६, ११, ९, १†, ६,

४, ५, १०, १३; २, ३, ९; ३, १,
४, २, ८, ४, ४, ६, ८†; ७, ४†, ७†;
८, ८, ७; ८†, १०†, ९, ६†;
१६, १†, ४, १, २, ५†; ९†,
१४†, ४, ८; ५, २†; ६†; ६, १†;
६, ८, ७, ४†, ८, ५, काठ ९, ८†;
९; ११†, १२, १२, १०, १९,
३†, २०, ६; ८†; २४, ४; २५,
५; ८; २६, १†; ६, २७, १; ५†;
६†, १०†, ३१, १, ३†; १०, ११,
१३†, ३२, ७, ३५, १६†, ३६,
७, ४६, ४; णै ८, ११†, ६;
१२, ३०, १†, ३१, ८; १०†;
३७, ५, ३९, २, ४०, १, ४†;
४१, ४, ४२, १, ५†, ६†, ४७,
१, ३†, १०, ११; १४†; †जै ४,
१६, ४, शौ ७, ७७, ५; १८, ४,
१५, १९, ४२, †१; पै ४, ४०,
६, ८, ९, ५; १२, १, ५†, १९,
४६, ५, २०, ११, ९, -र्युणा
णै ३, ८, १०, ४, ८, ८; -र्युभिः
ऋ १, ११३५, ३, ६; २, ३७,
२, ३, ७, ७, ४, २७, ५; ७, ९०,
१, ९, १०, ९; १०, ३०, १३,
मा ३३, ७०; का ३२, ६, १,
†कौ २, ४७७; †जै ३, ३६, २;
शौ २०, ६७, ७†, -र्ण्युम्याम्

^a विप. (अध्वरशब्दवती-] ऋच्-). शेषम् आदित्यवत्-
टि द्र ।

^b विप. (अग्नि-, सोम- प्रभृ.) । उस. उप. ✓अग्नि +
क्विप् प्र. दीर्घ कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पावा ३, २, १७८,
पा ६, २, १३९) ।

^c क्यचि प्र अवर्णस्य ईत्वे नाधा द्र (पा ३, १, ८,
७, ४, ३३) ।

^d अस्य च नाड. च रूपस्य ऋग्विषयत्वेऽपि अध्वर-
इत्यस्य क्यचि लोपाऽभावः उच्यते. (पा ७, ४, ३९) ।

^e शतुर्निघाते धा स्वरऽविशेष (पा ६, १, १८६) ।

^f शतुर्नुम. (पा ६, १, १७३) इति विभ. स्वर. द्र. ।

^g सपा. अध्वरीयन्त <> अध्वर्यन्तः (माश ९, २,
३, १० च) इति पाभे. ।

^h विप. (मानुष-) । उच्च. विजन्ते कृत्स्वर प्रकृत्या । पूष.
सप्त अलुगद्

ⁱ नाधा । द्विपू. टि. दिशा तद्विपरीत्येन ऋग्वृत्सामान्ये-
नेह अध्वर- इत्यस्य क्यचि लोपः द्र (तु. पा ७, ४, ३९) ।

^j क्यत् (पा ३, २, १७०) इति उ प्र तत्स्वरश्च ।

शेषं नापू. टि. द्र. । या [१, ८] <अध्वर-यु- (<✓युत्
+कर्तरि प्र इति वा अवीयाने यु इत्युपबन्धो वेति) इत्य-
चिक्रमप्यत्र द्र. ।

^k सपा. तै ६, २, १०, १
अध्वर्यु इति पाभे. ।

काठ २८, ५; क ४४, ५; -युम्
 ऋ १०, ४१, ३, ऋ ३, २, ९, १;
 ४; ७; ५, १, ५, ८, ४, ३, १,
 ५, ९, २; १०, ३, ६, २, ४, ६, १,
 १०, १; मै ३, ३, ४, ७, ७,
 ९, ८, १०, ५; ४, ६, ५; काठ
 १९, ५; २१, ६, ऋ ३०, ३;
 ३१, २१; ४१, ७, -युम् ऋ
 २, १६, ५; खि ५, ७, ५, ११;
 मा १४, १-५; ७; का १५,
 १, १-५; २, १, तै २, ६,
 ४, १; ४, ३, ४, १-३;
 १६, २, १०, १, ३, ६, ३, ४, ४,
 १; मै १, ९, १; ४; २, ८, १,
 १४, ५, ४, ६, ८, काठ ९, ८, ११;
 १७, १; २६, ९, २८, ५;
 ३४, ५; क ८, ११; २५, १०;
 ४४, ५, -युम् खि ५, ६, ४,
 ७, ५, ११; मा ३३, ३३; ७३; का
 ३२, ३, ४, ६, ४; -युम् तै ३,
 २, ९, ६, -युम् ऋ ६, ४२, ४,
 ४४, १३; ८, ४, ११, ३२, २४, ९,
 ५१, १; मा २०, ३१, २३, २३,
 का २२, २, ८, २५, ६, ३, त ६, ४,
 ३, ४, मै ४, १, ११; ऋ १, १,

३०८; ४९९; २, ५७५; ७९३;
 ऋ १, ३२, ६, ५२, ३, ३, ४७, १;
 शौ २०, १३५ ४०, -युम् ऋ ३,
 ५३, ३, ८, २४, १६; १०, ३०, ५,
 खि ५, १९, १; तै २, ५, ९, ६;
 काठ ३१, १३; ऋ १,
 ३८५, २, १०३४; ऋ १, ४३, ५;
 शौ ११, १, ३१, २०, ६४, ४, पै
 १६, ९२, १, १९, ४६, ४०; -युम् ३
 मै ४, ५, २; -युम् ऋ ३, ३५,
 १०; १०, १७, १२; मा ७, २६, १,
 काठ ११, १, तै २, ६, ५, ४; ३
 १, २, ३; १०, १, २, १, ३, मै
 ३, ८, १०, ४, ४, ८, ५, ६, ६, ५;
 काठ २६, १; २७, ५, ६; १०;
 ३५, ८, ऋ ४०, ४, ४२, ५,
 ६; पै २०, १२, ८, [युम्-
 अन्, चमस, सु].

आध्वर्यव-वम् ऋ

१०, ५२, २, खि ५, ७, ३, ८; मा
 २८, १९; का ३०, २, ८, मै ४,
 १३, ८, काठ १९, १३, -वात्
 खि ५, ७, ५, ११.

आध्वर्युपात्र-त्रम्

मै ४, ६, २.

अध्, अध्वा^१ ऋ १, १५, १०; ३८,
 १०, ४२, ६, ५५, ५, ५७, २; ७२,
 १०, ९४, ११, १०१, ९;
 १०२, ७; १०४, ५, ७; ११४,
 १०; १२०, १२, १२१, ६;
 १२२, ११, १२७, ६; ९;
 १२९, ११, १३२, ३, १३९,
 १; १०; १४०, १०; १४४, २;
 १५१, २, १५३, १, १५६, १;
 १६७, २, १६९, ६, १७०, ५;
 १८०, ७, १८६, ९, २, १३,
 ५, १७, ३; १४, ९, ११०, ९;
 २२, २, २८, ९; ३०, ३; ३१,
 २, ४; ३, १४, ९; ७, २, ९,
 ६, २, ३२, ११; ३८, २, १४२,
 ६; ८, (४५, १३) ७५, १६;
 ९८, ११, ५५, १; ६, ४, २;
 १४-१६; ५, १०, १४, ६, ७,
 ७, २, १०, २, १६, १७, १७,
 ७, १०, १८, ९; १३, २२, ६;
 २७, १, ३-५; ३१, ६, ५, ९,
 ५; १६, ४, १७, ४, २९, ५;
 ३८, १, ४०, ६, ४६, २, ५२,
 ३, ११, १६, ५४, ६; ६६, २,
 ४, ८५, ८६, ६, ११, २, (६, ५,

- अ) सपा. अध्वर्युम् < > अध्वर्यु इति पामे .
 ब) पामे. युं मै ३, ८, ८ द्र. ।
 ग) तु. Bw.; वैतु. शंपा. सात अध्वर्यु इति स्वरत्रेष द्र ।
 द) 'बो' इति पाठ? यनि. शोधः (तु. शौ) ।
 ए) =सपा. आपश्चौ २४, १२, ७ आपश्चौ १, ३, २४ ।
 ऋश्चौ १, ६, ३ युं इति पामे. ।
 ऋ) सकृत् सपा. अध्वर्यो पात्रम् < > अध्वर्युपात्रम्
 इति पामे. ।
 ऋ) नाप. (अध्वर्यु-कर्मन्-) । तस्येदमित्यर्थे अज् प्र.
 (पा ४, ३, १२३) । जित्-स्वरः ।
 ऋ) तस सास्व (पा ६, १, २२३) ।
 ऋ) अध्, अध्वा इत्यत्र वर्णव्यापत्तिमात्रेण किञ्चिदिव
 विरूपं सदप्येतदेव प्राति. मूलतः द्र. । नि. च अन्य. चेति

तत एव स्पष्टम् । यद्वा भिन्नैव ततोऽस्य व्यु. । तद्
 यथा । उभयो श्रुतिर्भवति । ह्रस्वान्ता च दीर्घान्ता च ।
 दीर्घान्ति च रूपं मूलतः *अध्- (वस, अ- [< इदम्-] +
 भावे [< चा >]) धा- इत्यस्यात्र व्यु. औपयिकतया
 सुकल्पस्य तृ० सत् किंवि. च (तु. *अध्- > -द्या
 इत्यत्र टि., [अध् + उ] > अध्वा > *अध्वा > अध्वना इति
 च) छन्दोऽनुरोधमात्रेण ह्रस्वान्ततया परिणतं चेति च
 अध्- इति व्युत्पन्नं वाऽव्युत्पन्नं वेति च विमृश्यम् (तु.
 Ww १, ९९, कथा, तथा, युथा, कूध° इत्यत्र टि. च
 यद्र) । एस्थि. ह्रस्वान्ताश्च दीर्घान्ताश्च निगमा इह
 सहाऽवस्थिताः सन्तः तत्तदाम्नायतो विवेकार्थमनुसंधेया ।

- १) पामे. अध् कौ १, ३६६ द्र. ।
 २) पामे. अध् तै ३, ४, ११, ६ द्र. ।

१, ५; १०, ५२, २)।, २, ७;
 ६, ४, ५; १०, ४; १२, ५, १५,
 ९, १६, ४, १७, ८-१०, १८,
 १४, १९, १२, २५, ७; ३०,
 २; ३१, ३; ३६, १, ४६, १०;
 १२; ६६, ६; ८; ७, ३, २, ४,
 ८; १५, १४; १८, १२; २१,
 २०, ३; ५; २१, ६, २९, ३, ४;
 ३४, २^१; ३८, ६, ४५, ३, ५६,
 १, ७, २२, २४, ७४, ५; ८२,
 ९, ८३, ५, ८८, २, ९०, ३,
 ९१, ५; १०४, १५, ८, १, १६,
 १८^२, २८, ३३^३; १२, १९;
 १३, २४, ४६, २९; ३१^४, ३३,
 ६२, ९; ६९, १६, ८३, ८; ९;
 ८४, २, ६, ९२, २९; ९३, १२;
 १४, ९६, १५, ९८, ७^५, ११०;
 [१००, २; १०, ८३, ७], १०१,
 १०, ९, ४८, ५; ६१, २, ९७, ११,
 ९९, २; १०२ १; २, १०, १,
 ६, ६, ७^६, १०, १४, ११, ४^७;
 २२, ६, २५, १^८, २, ३, ३०, १०;
 ३३, १; ३; ४५, ६, ५९, १,
 ६१, २०-२४, ८५, २७^९, ९२,
 १४, ९५, १२, १४^{१०}, ९७, २^{११},
 १११, ९, ११३, ८, ११५, १,

१३२, ३; १३३, ५^{१२}; खि १, ८,
 ३; ४, ९, ४, ५, ७, ५, १२;
 मा ८, ५, १२, ८^{१३}; ७६^{१४}; †१५,
 ४५; ६२; १७, ६३; ६४,
 १९, ६९^{१५}; २७, ९^{१६}, २४^{१७},
 ३३, ४८^{१८}; का ८, २, १; १३,
 १, ९^{१९}, ६, २^{२०}, †१६, ५, २७;
 ७, ५; १८, ५, १४; १५, २१,
 ४, १९^{२१}, २९, १, ९^{२२}, ३, २^{२३},
 ३२, ४, ५^{२४}; †१७, ६, ११, ४;
 १२, ४, ३, १, ११, १, ४, १,
 ७, ४^{२५}; ४, ३, ३; ४, ७, ५,
 १०, ३; ७, ४, १५, १; †१८, ७,
 १६^{२६}; ८, १४; १२, ५^{२७}, १३,
 ८^{२८}; ४, ६^{२९}; ४, १०, २, १२, ३,
 १३, ६, १०; १४, २, ६, ८, ९;
 १२; काठ ४, १३, १५, ८, १६^{३०},
 १७, १६, ८^{३१}, १२^{३२}, १३, १७, १०;
 १८, १८, १६, २०; २०, १४, २३,
 १२, ४४, ८; क २५, ३^{३३}, ४^{३४};
 २६, ९^{३५}; २९, ४; †१९, १, ५२^{३६},
 ६४; ४०६, ४६१, ५७०, २, ६०^{३७},
 १७५, १८९, ३६३, ३६४;
 ३७०; ५६१, ५७०, ८३८;
 ८४६, ९०१; ९१९, ९८१,
 ११२८, †१९, ५, ८^{३८}; ७, २,

४५, ८; ४८, ७; ५८, ५;
 ३, १६, १३, १७, ११, ३०,
 ६; ८; १३, ४५, ३; ४६, ५;
 ५८, २; ४, ११, ३, १४, ५,
 १६, २; ४; २४, २, शौ १, २८,
 ४; ३, ४, ४; २०, १^{३९}; ४, ३२,
 ७^{४०}, ५, २२, २^{४१}; ६, ६५, १^{४२}, ७,
 ७७, ११^{४३}, ८८, ३, ८, ४, १५^{४४};
 ९, १५, २०, १०, २, ७; ४,
 २५, १२, ३, २, ९; १३, १,
 ३०^{४५}, १४, २, २०, १८, १, १६^{४६},
 २१^{४७}; ५१^{४८}, २, ११^{४९}, २३, ३,
 १७, २१^{५०}, ४, ४८; ६३, ६९,
 ७०, १९, ३३, ५^{५१}, ४७, ८; ५०;
 १, †२०, १५, २; २४, ६; ६०,
 २, ८३, २; ९२, १३; १००,
 १, १०८, २, १३७, ९, पै १,
 ४१, २, ६८, २, २, २०, ५,
 ३२, २, ४, ३२, ७, ५, २, ६;
 ६, २, १०, ६, ३, ११, ६, २^{५३};
 १२, १, ९^{५४}, ११^{५५}, १३, २, ९,
 १६, १०, ५^{५६}; १७, ३; ५९, ८,
 १७, ३६, २; ९, ४१, ५-१०^{५७},
 १८, ९, १; १८, १, १९, १२,
 १२^{५८}, ३६, १५, ३७, ८-१०;
 ३८, १४; ५०, ५, २०, ६,

^{१)} सपा. तां १, २, ९, ६, ६, १७ अथ इति
 पामे ।

^{२)} पामे अथ जै ३, ६, ६ द्र. ।

^{३)} पामे अथ कौ २, ५२० द्र. ।

^{४)} पामे. अथ कौ १, ४२२ द्र. ।

^{५)} पामे. अथ शौ १४, १, २१ द्र. ।

^{६)} पामे. अथ मै २, ७, १३ द्र. ।

^{७)} पामे. शोधश्च वधत्सुन्- टि. द्र. ।

^{८)} पामे. अथ मै १, ७, १ द्र. ।

^{९)} = सपा. तैआआ १०, ४८ । शौ ७, ५५, १ अथि
 इति पामे. ।

^{१०)} सपा. क्र १, २८, ६ उतु इति पामे ।

^{११)} पामे अथ मा १२, ६५ द्र. ।

^{१२)} पामे. अथ क्र ३, २९, १० द्र. ।

^{१३)} = सपा कौस ७२, १४ । मा १२, ८ का १३, १, ९
 तै ३, ३, ८, ३, ४, २, १, ३ मै १, ७, १ काठ १६, ८
 पुनर इति पामे. ।

^{१४)} पामे. अथो क्र १, १६४, ४० द्र. ।

^{१५)} पामे अथ क्र १०, १४५, ३ द्र. ।

^{१६)} पामे. अथ क्र १०, १५, ४ द्र. ।

^{१७)} पामे. अथ क्र १०, १४, १० द्र. ।

^{१८)} सपा पै १२, ५, ५ अथि इति पामे ।

^{१९)} पामे. अथ क्र १, ९४, ९ द्र. ।

^{२०)} पामे. अथ शौ १२, ३, ५५ द्र. ।

४^a, २४, १०, २५, ९, ५०, ४.
 अधो (ध+उ) पै १९, १३, ९^b
 अध-प्रिय^c - -या क्र ८, ८, ४.
 ? अधद्रा कौ १, ३२ ३^d.
 अधम्-, अधर- अधम्- द्र
 ? अधराकासी^e पै २, ७४, ५
 अधर्म- -र्मय मा ३०, १०, का
 ३४, २, २
 अधुस्^f - -धः क्र ७, १०४, ११;
 ८, ३३, १९, १०, ११९, ११,
 १२९, ५, १६६, २, मा १६, ५७,
 ३३, ७४^g; का १७, ८, ११,
 ३२, ६, ५^h, तै ४, ५, ११, १,

५, ६, ९, ११, ११ⁱ, ११^j, १, ६, ६, ९,
 ६, ११, ७, २, २, ५, ४, १, ९,
 ९^k, ३, २, १, ४, १, २^l, काठ
 १, २^m, ८, १२; २, १४, १२,
 १०, १७ ६, १९, ११, २५, ४ⁿ,
 ६, २६, ६^o, ३१ १^p, क १, २४,
 ७, ७^q, २७, ६, ३१, ११,
 १३९ १^r, ३, ४१, ४^s, ४७,
 १^t, कौ १, १७२, शौ ३, १८,
 ४^u, ६४२, २, ८, ४, ११^v,
 पै १, २९, १; २, ८९, ५, ३,
 १९, ४^w, ७, १२, ३^x, ६, ८,
 ११, ३, १०, २, १०, १३, ३,

११^y; १६ १०, १^z.
 अध-ईव¹ - -धम् तै ६, ३, ३,
 ४²
 अधम्, मा³ - -तमः क्र ७, १०४,
 १ (५, ३२, ७), १६⁴, शौ ८, ४, १६,
 पै १६, १०, ६, -मम् क्र १,
 २४, १५, ५, ३२, ७ (७, १०४,
 १६⁵), मा ६, १६, १२, १२⁶,
 का ६, ३, ६, १३, १, १३⁷,
 तै १, ३, ९, २⁸, ५, ११, ३⁹;
 ४, २, १, ३¹⁰, ६, २, ९, २, ३;
 मै १, २, १६, ३, १०, १, ४,
 १४, १७¹¹, काठ ३, ६¹²; ८;

^a) सपा तैआआ १०, ४८ । शौ ७, ५५, १ अधि
 इति पाभे ।

^b) पाभे अधो शौ ६, १४, ३ द्र ।

^c) तस निपाते पृष. प्रकृतिस्वरम् (पावा ६, २, २) ।
 स्याद्वा अध-म्री⁻ (३म) इत्येतत् प्राति क्तिवन्तम् ।
 ततोऽपीष्टनिगमयमानसिद्धेरिति यावत् (तु कध-^aम्री-
 यत्रापि G.W. कुध-प्रिय- इत्येवमेव ग्राहयितुकामो
 भवति) । सा इह पूष अधुस् > अध इत्येव स्यात्
 (कथा >) कध > अध इत्येव (वर्णलोपत) वा स्यादिति
 बुवाण कध इत्यस्य अध इत्येतस्य च सना विवेकं
 विलम्पेदित्युपेक्ष्य ।

^d) पाठ¹ तु टि. अप ✓ धा > अप ** अधत्, ऽअप...
 अदधाम् ।

^e) पाठ ? अधराञ्च् > अधराग् आसीत् इति शोधो
 विमृश्यः ।

^f) अ + धुस् (✓ धा + भावे असुक् प्र) इत्याकारक-
 मौलिकाऽवयवस्य च बस अन्तोदात्तस्य (पा ६, २, १७२)
 प्रयोगतः क्वि च सतः न. द्वि १ रूपम् एतद् वस्तुतो
 भवति यत् स्वरादिषु (पाग १, १, ३७) पठ्यत इति कृत्वा
 अव्य इदमित्युच्यते । एस्थि अधो वसति इत्यत्र 'अधा'
 (= आत्मनोऽपेक्षयाऽऽधारीकर्तुमुचितस्य बुध्न्याऽवस्थिति-
 मतोऽन्यस्य कस्यचिदभावाद्) अनाधार. आधाररहितो
 'यथा स्यात्तथा' < उपरिस्थितपदार्थान्तराऽपेक्षया नीचै-
 स्तरा बसतीत्यर्थः. द्र. । प्रयोगतः क्वि. एवोपलभ्यते
 विप. सतो रूपान्तरं च किमपि नोपलभ्यते इत्येतन्मूलै-

तदव्ययत्वप्रसिद्धि खलु द्र । यत्तु प्रारम्भ अधर- >
 अध + अधि प्र तादित (पा ५, ३, ३९) इत्युक्तं भवति
 तत्रोपपद्येत । अपर-, अवर- प्रभृ समानप्रकारक-
 निष्पत्तीनां शब्दान्तराणां साम्यानुसंधानतः अधर-
 इत्यस्यैतन्मूलकत्ववचनस्यौचित्यदर्शनाजैतत्तन्मूलं स्यादिति
 यावत् (तु अधर- टि) । यच्च भाषान्तरीयेषु सजन्मस्व-
 अनुनासिकांश श्रूयते (तु P.W. १, ३२३) तत्राऽऽधा-
 ऽकारस्याऽनुदात्तत्वे सिद्धे सति तत्रोद्गलनविषयकस्य
 तत्त प्रदेशस्थवक्त्रवृत्तिविशेषस्य तथाविधाऽऽनुनासिक्या-
 त्मकपरिणामतया समाधानं सुवचम् ।

^g) सपा तै १, १, २, १ तैत्रा ३, २, २, ५ अन्वक् इति
 पाभे. ।

^h) पाभे अध क्र १०, १४५, ३ द्र. ।

ⁱ) सपा शौ ३, १९, ३ नीचै इति पाभे. ।

^j) 'अध ईषयोः' इति अस. (पा २, १, ६) । गोस्त्रियो
 (पा १, २, ४८) इति ह्रस्वाऽऽपत्याऽदन्तत्वे संपन्ने
 नाव्ययीभावात् (पा २, ४, ८३) इति अम्-भावे
 (सुन्मात्रस्य) द्वि १ रूपम् इदं क्वि. चेति द्र । वैतु.
 भा. 'अध ईषे सति' इत्यर्थे तृतीयासप्तम्योः (पा २, ४,
 ८४) इति अम्-भावं ब्रुवन् विमृश्यः । सास्व. (पा
 ६, १, २२३) । भूयानपि सामासिको विमर्श अधस्पद-
 इत्यत्राऽनुपदमिव द्र. ।

^k) अवोधसोः (पावा ४, ३, ८) इति म. प्र तत्स्वरः
 अन्त्यलोपश्च (तु. टि. अवम्-) ।

१६, ८, ४०, ११, क २, १३,
१५†; कौ ३, १, ४†, जै २,
५, १†, शौ १, २१, २३^३, २,
८, १, ३, ७, ४, ७, ८८, ३†, ८,
२, २४^०, ९, २, १७, १८, १०,
३, ९, १३, १, ३२, १८, ४, ६९,
पै २, ८८, ३३^३, १०, १०, २,
१५, २३, ९; १६, ६३, ८, ७७,
६, ७, १५२, १०, १८, १८, २,
-मा शौ ९, २, ४, ९, पै १६,
७६, ८, -मा: शौ ६, १२१, १,
७, ८८, ४, पै १६, ५१, २,
-मान् क ४, २८, ४,
-†मानि क १, २५, २१, काठ
२१, १३, -माम् पै १९, ७,
१४; -माया: पै ३, १५, ५.

अधर, रा^० -र क १, ३२, ९,
३, ५३, २१, मै १, २, १५, ३,
४, १०^३ ॥, काठ २०, ११ ॥,
३०, ८, ९, क ३१, १३ ॥, ४७,
११, शौ ७, ३२, १†, १९, ४६,
५, पै १, ७८, १, ४, २३, ४, ५,
३३, ५^३, १३, ६, ९†, -र: -र:
शौ ६, १३४, २, -रम् क २,
१२, ४; १०, ९८, ५, १५२, ४^३,
१६६, ३, †मा ८, ४४^३, १८,
७०^३; †का ८, १८, १^३, २०, ५,
३^३, तै १, ३, २, १, ३, १, ४, ४,

२, १०, २, मै १, १०, ७ ॥, ४,
५, ८, ॥ काठ २८, ७, २९, ८^३;
३१, १४९, ३२, २, ३४, १८,
३६, १, ॥ क ४४, ७, कौ २,
१२१८†^३, शौ २०, ३४, ४†,
पै ७, १८, ९^३, १३, ७, ४†, १६,
५, ४^०, १७, ५, १††, १८, १७,
१०, १९, ३९, ७, २०, ९, १, ३,
-॥ रस्मै काठ २८, ७, क ४४,
७, -रस्या शौ ८, २, १५; पै
१६, ४, ५, -रा क १, ३३,
१५, १०, १४^३, ३, शौ ३, १८,
४, पै ७, १७, ३, २०, ३५, ३,
-†रान् क १०, ४२, १११, ४३,
११; ४४, ११, तै ३, ३, ११,
१, काठ १०, १३, शौ ७, ५३,
१, २०, १७, ११, ८९, ११, ९४,
११, पै १५, ११, १, १६, ८,
११, -रान् क १, १०१, ५,
खि २, ११, ५, ४, ६, ९; मा १७,
६३, का १८, ५, १४, तै १, १,
१३, १, ६, ४, २, ३, २, ८, ५,
५, ३, १, ४, ६, ३, ४, मै १, १,
१३, २, १०, ४, १२, ३, काठ १,
१२, ५, २, १८, ३, ३२, २, क
२८, ३, शौ २, २९, ३, ३, ६,
६, ५, ८, ८^३, २८, १४, ६, ८८,
३, १०, ३, ३, ६, १९, ३०, १३,

१, ३१, १९, ३३, २, पै १, १९,
२, ४, २७, २, १२, ५, २, १३,
३, ८, १६, ४८, १, ४^३, १, ६३,
३, १९, १७, १२, ३२, १०,
-राम्य: क १०, १४^३, ३, शौ
३, १८, ४, पै ७, १२, ३^३†^३,
-रे मै १, ६, ९ ॥, ३, २, ९ ॥^३,
४, १२, ३, काठ २६, १० ॥,
३१, १४^३; क ४१, ८ ॥, शौ १,
९, २, ४, ३, १९, ३४, २२, ६,
१३, १, ३१, पै १, १९, ४, २,
४^३, ३, १९, ४, २१, ६, १८, १७,
१०, २०, ९, ३, १४, ६; -रेण^३
मा २५, २, का २७, २, १, तै
५, ७, १२, १, मै ३, १५, २;
-रौ शौ १०, २, २, पै १६, ५९,
२

अधर-कण्ठ^३ - ण्ठेन मा २५,
२, का २७, २, २, मै ३, १५,
२

॥ अधर-उक्षमन्^३ - क्षमाणम्^३
तै ५, २, ८, ३, ४, काठ २०, ६, क
३१, ८.

॥ अधर-सपत्न^३ - तन, -तनम्
मै ३, ४, १०

अधर-हनु^३ - नु शौ ९, १२,
२, पै १६, १३९, २

अधरा(र-अ)च्, ज्च्^३ - °राक्, ग

^३) सपा. अधमम् <> अधरम् (माश ४, ६, ४, ४
आपथी २०, १०, ७) इति पाभे ।

^४) सपा. अधमम् <> अधरम् इति पाभे ।

^५) विप. । या [२, ११] = अधोऽर. इति ।

^६) अधरोऽध्रम् अधरोऽध्रेण > सपा. शौ ६, १३४, २
अधरऽअधर. उत्तरेभ्यः इति पाभे. ।

^७) सपा. अधरम् <> अधरान् इति पाभे. ।

^८) सपा. शौ १२, १, ४१ विभे. ।

^९) सपा. क १०, १४५, ३ उत्तराभ्यः इति पाभे. ।

^{१०}) एकतरत्र सपा. काठ २०, ११ क ३१, १३ अन्ये,

काठ अन्यतरत्र पश्चात् इति पाभे ।

^१) सपा. अधरेण, ओष्ठेन > काठ ५३, २ अधरोष्ठेन
इति पाभे. ।

^२) तस. सास्व. (पा २, २, १, ६, १, २२३) ।

^३) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^४) सपा. मै ३, २, ७ अधस्ताल्लक्षमाणम् इति पाभे. ।

^५) वि. (अग्नि-) । शेषे ४ टि. द्र. ।

^६) उस. कृद्-उत्तरपदं प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १३९) ।

उप. ✓अञ्च्+क्विन् प्र. ।

^७) प्रयोगतः न. द्वि१ सदपि क्विन्. द्र. ।

खि ५, १०, २, १७, १^a ४^a,
मा ६, ३६, १०, १९^b, का
३, २, ६०, ६, ८, ७; ११, ६, ४^b,
तै १, ४, १, २, ८, १४, २, ६, ४,
८, ३, मै १, ३, ४, २, ६, ११;
४, ८, ५, ५, ७, १४, ११, काठ
३, १०, १५, ७, ३७, १००, ३९,
१, क २, १७; शौ २०, १२८,
२; १३४, १^d-६^d, -राङ्ग
शौ ५, २२, २; १२, २, १; पै १७,
३०, १, १९, १२, १२, -†राच^e
॥ १०, १३१, १, १३३, २, कौ
२, ११५२, जै ४, १, ५, शौ
२०, ९५, ३, १२५, १, पै १९,
१६, ८†, -राञ्च शौ ३, ६, ७,
९, २, १२, पै २, ५५, ५, ३, ३,
७; १६, ७७, २, -राञ्चम् शौ
५, २२, ३^f, ४, ६, १२७, ३,
१०, ५, ३६, १६, ८, ४-२९, ३३,
१९, ३९, १०^g, पै १, ९०, ४,
५, २१, १, ७, १०, १०; १३, १, ४,
५, १७, २३, ४ [°ञ्व-भूमि°].
अधराची^h - -ची: मा

१६ ५, का १७, १, ५, मै २,
९, २, काठ १७, ११, क २७,
१, पै १, ५९, ५^h -चीम् पै
६, २२, १५; १६
अधराचीनⁱ - -नम् ऋ २,
१७, ५
अधराचीन-प्रवण- -ण°
काठ ३४, १८†
अधराच्य^j - -च्यम् शौ ४,
७, २; पै २, १, १
अधराक्^k ऋ ६, १९, ९^l, [७,
७२, ५, ७३, ५], [१०४, १९,
१०, ८७, २१]; ८, ६१, १६,
१०, २७, १५, ८७, २०, मै ४,
११, ४†¹, काठ ९, १९†¹,
शौ २, १४, ३, ६, ४०, ३०, ८, ३,
१९†; २०, ४, १९†, ५, १७,
११, २, ४, १२, १, ३१, ३२, २,
४१^b; १८, ४, ११, १९, १५, ५,
४८, ४, पै १, ३६, ३, ५२, १;
३, ३५, ५, ६, २१, ४, ८, ११,
८, १५, ११, १†, १९, ३, †१६,
७, ९, १०, ८, ११, १०, १०,

२८, ७५; १०४, ५५, १७, ४,
१, २, ३४, २, १९, ११, ८, ३०,
२, ४१, १४.

अधरात्तात्^m ऋ १०, ३६,
१४

अधरो(र-उ)त्तरⁿ - -रम् काठ
१२, ४.

अधरो(र-ओ)ष्ठ^o - -ष्ठेन^p काठ
५३, २.

अधस्- >

अधस्तात्^q ऋ ३, ३०, १६; खि
२, २, ३, मा २४, १, का २६,
१, १; †तै २, ६, ३, ४, ५, ५, ९,
५, ६, २, १, ६, २, ११, १^r, ३, ६,
४, ४, ११, ४, ५, २, १, †मै २,
१, ९, २, २, ४, १, ३, १०, ३; १३,
२५; ४, १, ८५, १३^r; ४, ४, ५,
६; ८, ८, काठ ९, १७, ११, ४,
१३, ३^s, २५, ८, ९, २६, ८,
२७, ५, २८, १०, ३१, ६,
†क ३१, ५^t, ४०, १; २, ४१,
६, ४२, ५, ४५, १, ४७, ६;
८, शौ ४, ४०, ५, पै १५, १९, ६.

^a) सपा. शौ २०, १३४, १-६ । शेषम् d द्र. ।

^b) सपा. अधराक् <> अधरात् इति पाभे. ।

^c) सपा. अधराक् <> अधरात् इति पाभे. ।

^d) तु. B.W., चैतु शेषा सात. अधराक् इति ?

^e) चौ (पा ६, १, २२२) इति पूर्वपदस्यान्तोदात्तः
द्र. ।

^f) सपा. °राञ्चम् <> °राचीः इति पाभे. ।

^g) स्त्रियां ङीप् उदात्तनिवृत्तिस्वरं बाधित्वा चौ पूष.
अन्तोदात्तः (पा ६, १, २२२) ।

^h) °ची इति पाठ ? यनि. शोध (तु. टि. ? ग्कावमधु-
मासम्) ।

ⁱ) स्वार्थे ख > ईनः प्र. (पा ५, ४, ८) तत्स्वरश्च ।

^j) शेषिकः यत् प्र. तित्स्वरश्च (तु पा ४, २, १०१;
६, १, १८५) ।

^k) स्वार्थे आतिः प्र. (पा ५, ३, ३४) तत्स्वरश्च ।

^l) सपा तैत्रा २, १, ८, १; ८, ५, ८ अधराक् इति
पाभे. ।

^m) स्वार्थिकं प्र तदन्तादपरं स्वार्थिकं तात्तिल् प्र.
उसं. स च स्वरेऽविशेषकरः (पा ६, १, १९३) ।

ⁿ) द्रस. एकवद्भावो नपुंसकत्वञ्च (पा २, ४, १२;
१७) ।

^o) तस. सास्व. (पा २, २, १, ६, १, २२३) ।

^p) पाभे. अक्षरेण टि द्र ।

^q) पाप्र. अधर- > अध् + अस्तातिः प्र. (पा ५, ३,
३१ उ) । यथा त्वत्र स्वयम् < अधस् इति कृत्वा अधर-
इति स्वतः पूर्ववर्तिनः प्राति. मूलत्वेन न व्यवहियेते-
त्यादिविषयः संकेतितपूर्वः (अधस्- इत्यत्र द्र.) । तदन्वि-
हापि अधस्- + तात्तिल् (तु अधरात्तात्) उसं. इत्येव
सुवचम् । लिट्-स्वरः (पा ६, १, १९३) ।

^r) सपा. काठ २०, ३ अवस्तात् इति पाभे. ।

अधस्ता(त>) न-नाभि ^१ - -भि मै ३, २, ६	१९, मा १५, ५१, का १६, ६, ३, तै १, ६, १२, ४१; ४, ७, १३, ३, ५, १, २, ६॥, मै २, १२, ४, ४, १२, ३१; काठ १८, १८, क २९, ६, कौ २, ४४२१, शौ २, ७, २; ५, ८, ५, ८, ७, ३५, १, ६४, १, ११, १, १२, २१, पै ५, २३, ५; २६, १, २९, ८, ७, १८, ६, ९, १६, ९०, १, ९१, २, २०, ८, ६, -दा ^२ पै ७, १५,	८, -दा ^३ क ८, ५, ३८; -दात् ^४ क १०, १६६, ५, पै १९, ४७, १४; १५; -देन गौ १०, ४, २४; पै १६, १७, ६. अधो(<धस्)-अक्ष ^५ - -क्षा ^६ क ३, ३३, ९ ॥अ(धस्>) धो-नाभि ^१ - -भि मै ३, २, १; काठ १९, ११; क ३१, १.
--	---	--

^१) वि. (पुष्करपर्ण- (तु. मात्रौ ६, १, ७, ११) ।
बस (तु. संस्कृटि, वैतु. SW. क्विवि इति कृत्वा
नाभि इति स्वर) ।

^२) विप. (रुक्म-) । बस. । अधस्ताभिर्बाध- इति
स्वर^३ यनि. शोध. द्र (तु. सपा. माश ७, ४, १, १०) ।

^३) विप. (इष्टका-) । बस. पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, १) ।

^४) पाभे. अधरलक्षमाणम् टि द्र. ।

^५) विप. । अस. साख (पा ६, १, २२३) । वा क्विवि.
इति कृत्वा अध-ईष- इत्यनेन सन्त्यर्थ द्र. । पाप्र. पू.
'स>: >स' इति पुन प्रकृ.यापत्ति. (पा ८, ३, ४७) ।
शेष अधोअक्षा टि द्र ।

^६) सपा. ऋ १०, १५२, ४ अधरम् इति विभे. ।

^७) नाव्ययीभावात् (पा २, ४, ८३) इति सुबुद्धो-
ऽभावेऽम्भावे प्राप्ते तृतीयासप्तम्यो. (पा २, ४, ८४)
इति तृ१ अमोऽभावः प्राकृतिक टा-प्रत्यय इन-भाव-
रहितश्च ।

^८) एतद् रूपम् (प्र३) ज्ञापकं भवति यथा प्रकृताकारक.
अस. मूलतः विप. भवतीति (तु. अधोअक्ष->-क्षा) ।
एवं सत्यपि क्रियाविशेषणतयैव भुतिभुमिश्रं भवति । तथा-
त्वेन च न. द्वि१ रूपम् एव प्रागन्येन प्रयुज्यते क्वचित्
क्वचित् तृ१, पं१, सप्त१ च । अदन्ताना प्राति. द्वि१
अमन्तत्वोपलब्धेरेवैतदुक्तं भवति यथाऽदन्तेभ्यः अस.
सुब-लुङ् न भवति सुपोऽम्भावश्च भवतीति । अनदन्तानां
प्राति. च न. द्वि१ असुब्वत्तयोपलब्धेरेवमप्युक्तं भवति
यथाऽनदन्तेभ्यः अस. सुपो लुङ् भवतीति ।

^९) सपा. द्वि१ १, १५, ६ अधस्तात् इति पाभे. ।

^{१०}) सख. अधस्पाद- इत्यत्र द्र. । पूर्वरूपैकादेशे प्राप्ते

वैप१-२१

(पा ६, १, १०९) प्रकृतिभाव. असं. ।

^{११}) विप च प्र३ च द्र (तु. टि अधस्पाद->-दाः) । एवं-
विधे प्रयोगे विशेषणभावे सत्यपि तस्य क्रियापरत्वाभावात्
कामम् अव्ययीभावभावुक. समासविशेषो भवतीत्युच्येत न
तु सम्यङ् निष्पन्नः अस. भवतीति वक्तुमुपलभ्येत ।
सुसिद्धे हि अस. पूर्वपदभूताऽव्ययार्थस्याऽधिकरणविशेषा-
ऽऽत्मकस्य प्राधान्येनेह भाव्यम् । न तु प्र३ रूपम् प्रकृते तद्
भवति । तदधिकरणविशेषवर्तिवृत्त्युपलब्धेरिति यावत् ।
स्याद्वेहाऽधोवर्तित्वं नामाऽधोभाववत्त्वं भवतीति कृत्वा
पूर्वमुक्तप्रकारकादभिनिष्पन्नात् अस. सत्वर्थीयप्रकारक-
सिद्धित. अच् प्र. वक्तव्यस्तत्त्वरेण चान्तोदात्त-
सदवस्थः द्र. । एत्थि. १ अधस्पाद- (अस.) इत्येका
निर्दिष्टि. स्याद् यदीयानि न. द्वि१, तृ१, पं१, सप्त१ च
रूपाणि भवेयु । तज्जनमन. २ अधस्पाद- इत्यस्य ताद्वितस्य
विप सतः पृथक् च गौणी च निर्दिष्टि. स्याद् यदीयं च
प्रकृतं प्र३ रूपं भवेत् । अथाऽन्तत. तस. वा स्याद् मयूर-
व्यसकप्रकारकः (तु. पा २, १, ७२) । अस्मिन्स्तु कल्पे
पू. अधो-वर्तिनि वृत्तिरिति विशेष. सुलभो भवति ।
साख. चेह भवतीत्यपि वचोऽन्तरं नापेक्षत । यत्तु
प्रकृते रूपे सा. कृद्-उत्तरप्रकृतिस्वरत्वमिव मन्यमानो-
ऽन्तोदात्तं समर्थयामास । तन्न । रनिकारकोपपदोदव
तस. तत्प्रवृत्तेस्तस्य चेहाऽदर्शनात् तदधीनस्य कार्यस्य
नितरामनुगतैरिति यावत् (वैतु. नाउ. अधो-नाभि- यत्र
सा. भाष्य उक्ता दिशमनुसृत्य पराऽऽद्युदात्ताऽऽत्मकप्रकृति-
स्वरप्रसङ्गः स्यात्) ।

^{१२}) अधईष- प्रमृ. टि. यदुक्तं तदिहापि संगतं द्र. ।
अनदन्तत्वात् पाप्र. अस. सुब-लुङ् च द्र. इत्यपि संकेतित-
चरमेव स्मारितं भवति ।

अ(धस्>)धो-माग ^१ - नो पै ९, १०, १२	अ(धस्>)धो-वचस् ^२ - चसः शौ ५, ११, ६, पै ८, १, ६	३, ४३, ७ ^१ , ४६, ३, [४७, ७, ८, ८, १८], ४८, ७, ५१, ५, ७३, १०, ८०, ४, ६, ८३, ३ ^१ , ८५, ३ ^५ ; ७, ८८, ३, १२३, ४, १२५, ५, १२६, १, १३९, २ ^३ , [३; ८, ९२, २०], ४, ११, १४०, ११, १४४, ५, १४६, ३; [१५५, ३, ९, ५५, २], १६४, २ ^१ , ५; १८, २२ ^३ , २३, २९ ^३ , ३९ ^० , ४२ ^३ , १६६, १०; २, २, १०, १३,
अ(धस्>)धो-राम, मा ^३ - -म. मा २९, ५८, का ३१, ६, १; तै ५, ५, २०, १, मै ४, ७, ८ ^१ ; काठ ४८, १, -माम् काठ १३, १; -मौ मा २४, १; २९, ५९, का २६, १, २, ३१, ७, १, तै ५, ५, २४, १, मै ३, १३, २, काठ ४८, ३.	? अधस् र्म्यं तां मध ने भ चान्वे न ^४ पै २, १९, ४ ? अधायत् पै ५ ६, २ अधि ^५ ऋ १, ६, १९, ४९ १, ५, ५६, १, ८, ८, ७], १० ^१ ; १६, ६, १९, ६, २१, ६, २५, १८ ^१ , २८, ९ ^३ , २९, ६; ३२, ७, ३३, ३, ४, ३६, ११, ३९, ४, ४२,	

१) कप्र. । वर्तितमध्यमपदलोपः (पावा २, १, ६०) ।
२) विप. (अज-, अजा-, [तै.] मेव-, मेपी-) । वस पूष
प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । उप राम्- (<✓रम्) इति
सौन्दर्यलक्षणविशेषपरं द्र. ।

३) विप (पणि-) । सस्व नापू टि द्र. ।

४) अधस् पद्यन्ताम् अधरे भवन्तु ये न. इति शोधः
(तु. सपा. पै ३, १९, ४ शौ ३, १९, ३ [यत्र नीचं] इति-
मात्रः पाभे.]) ।

५) प्रायेण पं. सप्त. च अर्थे कप्र । क्वचिद् उपर्यर्थे
अधिकार्ये च स्वाभ. अपि ।

६) तु. स्क. वें. G.W. प्रमृ. वैतु. सा. अधि... ईमहे
इत्येवम् अभिसंयुञ्जानश्चिन्त्य । अपादानविकल्पस्य
प्राधान्येन शिश्रावयिषितत्वात् तदनुवादी कप्र. एवेति वादः
साधयान् । प्राप्तमात्रार्थविवक्षायाम् अधीत्यर्थस्य प्रास-
ङ्गिकत्वाच्चेति दिक् ।

७) अधि... दुर्शम् इति सा. गतियोगमभ्यमन्यत । तत्र ।
देवताया रथस्याऽधिकदर्शनस्याऽपेक्षया पृथिव्यधिकरण-
तया श्रावणे श्रुतिस्वारस्य-विशेषप्रतीतेरधिकरणाऽर्थस्य
प्राधान्येन समर्पयितुमिष्टत्वाच्च तदनुवादी कप्र. एवाय-
मिति (तु. स्क. वें. G.W. प्रमृ. च) ।

८) निधेहि इत्युत्तराख्यतेन योगं व्याचक्षाण. सा.
चिन्त्यः । सुनिपुणं चिन्तयताऽपि तेन त्रिवेचयितुमिष्टयो-
सोमाधिकरणावच्छेदकत्वेनाऽप्यारोपणस्थापनक्रिययोर्भेद-
प्रदस्य दुर्ग्रहत्वाद् निधाननिगदेनैवाऽप्यारोपणस्यापि साम-
र्थ्याद् गतार्थत्वाच्चेति यवन् (तु. स्क. वें. G.W.) ।

९) अधि निधेहि इत्यत्र यत् सा. G.W. M.W. प्रमृ.
उत्तरवर्तिनः न्युपसृष्टस्य सतः क्रियापदस्य गत्यन्तरतया
व्याख्यानं कृतं तन्मन्दम् । तथात्वे हि गतिर्गती (पा ८,

१, ७०) इत्युक्तदिशा निघातप्रसङ्गात् । ननु द्वैस्वर्य-
मनुमन्यताम् अन्यत्र तथाऽनुदर्शनादिति चेद् नेत्युच्यते ।
अलिङ्ग्यसंख्याकानि न्यायसंगतद्विस्वरयुक्तानि कानिचि-
देव पदान्यतिरिच्यऽन्यत्र सर्वत्राऽविवेकेन योऽर्थं केषा-
चिदभियुक्तानामेकपदावच्छेदेन द्वैस्वर्यवादो नाम प्रवर्तते
तस्याऽस्माभिः साध्यसमत्वाऽव्यभिचारमात्रतयैवाऽङ्गी-
कारात् । तर्हि काऽत्र गतिरिति । सप्तम्यर्थानुवादी कप्र.
इति (तु. स्क.) । प्रकृते हि शतसंख्याकानां नृणां या श्रीर्भवति
तस्या अस्मद्वाच्याऽधिकरणकमात्रताया आशस्यमान-
त्वादस्मद्वाच्याऽधिरणार्थे विशिष्य विवक्षिते सति
तत्प्राधान्यतामियादयं कप्र इति दिक् ।

१) सप्तम्युपबृंहण कप्र. (तु. स्क., वैतु. सा. P.W.
प्रमृ. अधि... अदधा इति योजुका) ।

२) सप्तम्यर्थानुवादकतया कप्र द्र (तु. वें. G.W. प्रमृ.;
वैतु. सा. अधिचक्रिरे इति योजुका) ।

३) अधितस्थु इत्येवमभिसंयोज्य गतिरिति वें. सा.
G.W. प्रमृ. आहुस्तत्र । विश्वभुवनकर्तृकपरम-
व्योमाऽधिकरणाऽऽश्रयप्राप्तिमात्रत्वस्य विवक्षितत्वाद्
गतिर्भावे चाऽधिपदार्थभूतस्याऽधिकारोपरिभावाद्यर्थविशे-
षस्य परमव्योमविषयकतयाऽन्यथानौचित्यादिति दिक् (तु.
सपा. तैआ ३, ११, ९ यत्र अधेरभावः) ।

४) अधिकरणस्य विशेषेण त्रिवक्षातस्तदुपबृंहण कप्र. द्र.
(वैतु. G.W. अधि... सुवते) । ५) वैतु. या [२, ९]
P.W. G.W. प्रमृ. च अधिप्रिता इति योजुका ।

६) इह अधि... निधेदु इत्येवमभिसंयुञ्जाना. सा.
G.W. प्रमृ. द्विपू. टि. दिशा चिन्त्या स्युः ।

७) या [११, ४२] G.W. अधि विक्षरन्ति इत्येकं पदमा-
तस्थाने । न त्वेवं द्वैस्वर्यं सूपपदं स्यात् । अतः पञ्चम्यर्था-

७, ३, २९, ४], १३, ७, १६,
२, २९, ५, ३०, ३; ४०, ४,
३, ३, ३^१, ५, ९; ८, ३; ७,
२१, ५, ५३, १६, ४, ५,
५, ७, ९; १८, १२; २७, ४,
३०, १२, १४; १५; ३५,
८, ३८, ७, ४५, १; ५८,
११^१; ५, ३६, ३; ५२, १७,
५७, ६^१; ६०, ७; ६१, १३;
६२, ५, ७८, ९^२, ८३, ९, ८,
४९, ७ (५०, ७)], ८७, ४,

६, ७, ६, १६, १३; २०, ९;
३४, १०, ३५, २^१, ३८, ३०, ४५,
३१^१, ४८, ५; ५९, ८, ७५, ३,
७, १८, १४, २७, ३, ३३, ११,
३६, १; ७६, २, ५, १०३, ५,
८, १, १८, २, ८, ४, १३, ७,
७, १४, ९, १४, १०, १, ८३,
(१, १०५, १३)], ४, १२, १७,
१७, ११, १९, ३७; २०, ११,
१२, २३, २६, २५, ८७^१, (४,
२, १८, ७, ६०, ३)], ३०,

३^१; ३२, ४, ३४, ८१३, ९७,
५, ९, १२, ६; १०७, १४];
४१, ४; ४५, ३२; ४७, ३; ११;
६४, ११, ६५, ११, ६८, १९^१;
६९, ५, ७२, ३; ७; ७५, १५; ९,
८, ८, १२, ३; १४, १; १९, ३; ४;
८२५, ३, २८, ३]; २६, १;
३, ५; २७, १, ९, २७, ८५
(२८, ५)], ३१, २, ५, ३७, ४,
५७, ४, ६३, ८८; ६५, १६];
२७; ६५, २५, ६६, ९^१, २९, ७३,

नुवादकतामात्रत्वं द्र. । यत् सा. अधिकार्थे अव्य. इत्याह
तदपि न । उपयोगाभावात् । समुक्तकृतस्य क्षरणस्य
पूर्वत एव विशेषार्थेन व्युपसर्गेण विशिष्टत्वादिति यावत् ।
प्रकरणाच्च सामुद्रिक-क्षरणक्रियाया अपेक्षया प्रकृततद-
पादानभूतगौर्या एव संज्ञेतस्य बलवतया विवक्षितत्वोपगमाद्
अपादानार्थानुवादक- कप्र इत्येवाऽत्र साम्प्रतमिति द्र. ।

^१) अधि संदधुः इत्यत्र सा. भिन्नकम इवाभाति ।
यस्मिन् इत्यस्याधिकरणतावच्छेदकतया तत्सन्निधान-
स्यापेक्षितत्वात् । गतिरत्रं ब्रुवाणां PW. GW. MW.
प्रभृ. अपि चिन्त्याः । स्वराऽनुपपत्तेर् अर्थे चमत्कारा-
ऽभावाच्च (तु वे.) ।

^२) यत् सा च GW. च पदमिदम् अितुम् इत्यनेन
समन्वितमुक्तम्, तद्वचिरं द्र. । कर्मप्रवचनीयतयैवात्रार्थ-
संगते ।

^३) सामान्येन ऋ ९, ९४, १ इत्यत्र गतार्थत्वं द्र. ।
इह सा क्रि. अव्य. एतदतिवान्वयं प्रदर्शयतीति
विशेषस्त्वनुसंधेय ।

^४) गोषु इ-यत्राऽधिकरणवचनत्वेनान्वय-प्रदर्शने कप्र
एव स्यात् । विशेषेण वक्तुमर्हस्य सप्तम्यर्थस्याऽनुवादक
इति यावत् । गो-जेत्रन्तरस्याऽप्रकृतत्वात्तदपेक्षाकृता-
धिकभावस्य नितरामभावात् तादृग्भावसमर्पकस्याव्युपसर्गस्या-
ऽनोक्षितत्वमिह भवतीत्यपरोऽभिसन्धि (तु स्क., वैतु सा.
GW. MW. अधिजयासि इति योगमुशन्त) ।

^५) पूर्वस्मिन् पादे ब्रह्मणा गिरामाधारत्वेन विशिष्य
श्रवणादधिकरणप्रवचन- कप्र. द्र. (वैतु. सा. GW. प्रभृ.
अधिबृधत् इति गतित्वमिति) ।

^६) यत् सा, GW. प्रभृ. च (तु, ऋ ९, ८५, १२

टि.) गतित्वमाहुस्तच्चोर्थं भवति । दशतयीष्वा अधि-
पूर्वस्य ✓स्था इत्यस्य सकर्मकत्वोत्सर्गात् तदपवादा-
ऽनुपलम्भाच्च (तु ऋ १, ४९, २, १६३, ९, ३, ३५, ४;
५, ३९, १, ८, १०, ६; १०, ८१, ४) । अतः कर्माऽभावे तथा-
त्वस्य प्रकृतेऽसम्भवात् सप्तम्यर्थानुवादी कप्र. द्र. (तु. ऋ
१, १६४, २ टि) ।

^७) बृहत् दिव. इत्यभ्युन्नताऽपादानार्थसमर्पके पदे
सती भ्रान्त्या कर्मतामापाद्य यदत्र वै सा. अधि...पुश्यत.
इति साक्षेपं गतित्वमीषतु, तन्न । उक्तस्या-
ऽपादानार्थस्यैव प्राधान्येन विवक्षोपगमात् तदनुवादिनः
कप्र. सावसरत्वात् ।

^८) अधि...नैष्ट (<✓नी) इति गतियोगं मन्वानाः
PW प्रभृ. चिन्त्याः । अनुष्टुप्स्यवर्तिन्य् अध्यन्ते जागते
(नैष्टुमे? वा) पादे त्यक्तुमनभीष्टस्याऽपादानीबुभूषितस्य
पदार्थस्य विशेषेण विवक्षातस्तन्मात्रगामितया कप्र एव द्र. ।

^९) वाजबन्धुत्वविशिष्ट-युष्मदभिधेयाऽधिकरणतयाऽव-
य-धारणस्य नितान्ते दुःशकवेऽभिप्रायवती श्रुतिरिति
कप्र द्र (वैतु वे सा. PW GW. प्रभृ. अधि✓ष्ट>
धारि) ।

^{१०}) सप्तम्यर्थानुवचनः कप्र द्र । स्वन- इत्यत्रोत्तरत्र
धात्वर्थविशेषणीभूतं पृथग् अव्य इति सा. आहिति विशेषो
विमृश्य । यत् PW. MW. च अधि✓(स्वन >)
व्यन् >अधिस्वणि इतीव पठत. चिण्-प्रत्ययान्त-
क्रियापदतया व्याचक्षाते च तदतीवोपेक्ष्यं द्र. (तु GW.) ।
सस्वरस्योपसर्गा-बुभूषितस्याऽधीत्यस्य निघातप्रदर्शनस्य
च चिण्णन्तस्य रूपस्य निघातविषयस्य सतोऽनिघात-
प्रदर्शनस्य चाऽनिघातानुमतौ सत्यामपि चित्स्वरविषयस्य

२;५;६^a;७५,१^b,२^c,३,७९,४,
८२,४; [८५, १२^d, १०, १२३,
७ (८)]; ८६, [३; ९७, ४०], ६,

२५^e, २७; ९१, [१; ९२, ४], २^f,
९४, १६; ९६, १३, ९७, ४०^h,
५३ⁱ, १०१, ११, १६; १०५,

४^j, १०, १, २; ४, ३, १०, १^k;
१३, ३^l, ४३, २, ४८, २, ४९, ९^m,
६४, २ⁿ, १२, ६५, ११, ७१,

सतो धानुस्वरप्रदर्शनस्य च णिति प्र परत उपधाऽकारस्य वृद्धिविषयम् सतोऽवृद्धिप्रदर्शनस्य च सर्वथाप्यपलक्षणवादिति दिक् ।

^a) सपा पे ६, ११, ३ पुरि इति पाप्मे ।

^b) यथा कश्चित् प्रियमाण स्वेपा प्रियाणां प्रियचि-
कीर्षया तानुद्दिश्य दवीयांसमायन्वानमदनुर्वत, एव सोमो
नाम प्रियाणि नामानि (=प्रियनामभाजिज् > [लक्षणया]
पर्यासि [तु. निघ १, ११]) अभिरुक्ष्य पवमानः सन्
तेषु पयसु अधि (=तेषासुपरिभागे) वर्धमानः (=मण्ड
दधानः) तानि स्वच्छत्रछायेव गोपायतीत्येवमधिकरणार्थस्य
विशेषण शिश्रावयिषितत्वात् तदुपवृहण कप्र द्र (वैतु वे
सा PW. प्रभृ च गति मन्वाना) ।

^c) रोचने इति सप्त. युक्तः कप्र ।

^d) तु टि ऋ ६, ४५, ३१ । यथा तत्र ब्रुवुंसंज्ञ-
कस्योपरिभावविशिष्टाया स्थित्या सत्यामपि तस्योपरि-
भावस्य पणिसंज्ञकीयावर्षिष्टमूर्धात्मकविशिष्टाधिकरणविशि-
ष्टतया विवक्षितत्वे सति तस्याधिकरणविशेषस्यौत्कृष्ट्येन
समर्पयितुमिष्टत्वात् तत्तत्प्राधान्यभूतः सप्तम्यर्थानुवादी कप्र.
इत्युक्तं भवति, एवमिहापि गन्धर्वस्यौर्ध्वविशिष्टस्यो-
र्ध्ववाधिकरणविशेषे स्थित्या भाव्यमित्याकूनयनयेव श्रुत्या
तदीया स्थितिर्नाकात्मकौर्ध्वविशिष्टाधिकरणकतयोप-
वर्णिता भवति तस्याधिकरणविशेषस्य संकेतवैशेष्यार्थं
च तदर्थानुवादी कप्र निधुज्यन इत्युभयोः स्थल्यो कप्र
प्रयोजनसामान्यं द्र. ।

^e) अद्देशत इत्युत्तरेण क्रियापदेन गतित्वेन युक्तमिति
यदाह सा तदयुक्तं द्र । उपसर्गार्थस्य प्रकरणे श्राव-
यितुमनिष्टत्वोपगमादिति दिक् (वैतु GW प्रभृ) ।

^f) उपसर्ग इति कृत्वा योग्यक्रियाऽव्याहार-पक्षपातिनौ
वे सा भवतः । उत्तरेण सुवान्- इत्येतेन गतित्वेना-
ऽन्वयकामाः PW प्रभृ भवन्ति । तच्चिन्त्यम् । तथा
सत्यैकपथे द्वैस्वर्णानुपपत्तेः उपसर्गात् (पा ८, ३, ६५)
इत्युत्तरादेः षत्वप्रपञ्चाच्च । वस्तुतस्तु 'य. सोमोऽव्यादि-
मिर् (उत्तरार्धश्राविताभिः) साधनभूताभिः प्रमृष्टो भवति
स एव दिव्यस्य जनस्य वीर्यो (=वीर्यो) अधि (=वीर्यहो)
मवतीति कृत्वा सूयते' इत्याकारकेऽन्वये सप्तम्यर्थाऽनु-

वचनः कप्र एवेति तत्त्वं स्यात् (तु ऋ ८, ५४, ६ यत्र
वाजे इति सप्त१ सकृदतया वीर्यो इति श्रूयते) ।

^g) अधिकरणस्य विशेषेण विवक्षाया मन्त्रस्वारस्य-
प्रतीतिस्तदुपवृहण. कप्र द्र । यतु वे सा च GW. प्रभृ
अर्वाञ्चश्चोत्तरत्र स्पर्धन्ते इति व्यवहिते क्रिय गति-
त्वेनाऽन्वयमाहुस्तत्र सारमिव भवति । प्रतीयमानस्यार्थस्य
तादृश-गतित्वमबन्ध-राहित्येऽपि प्रतीयुपलम्भात् (तु. ऋ
१, ३३, ५, ६१, १५, २, १९, ४, ६, १४, ३, ७, १८, ३, ८५,
२) । प्रकृते च गत्युपाश्रयेणाऽर्थविशेषाऽऽधानस्य प्रती-
त्यनुपलम्भादिति दिक् ।

^h) अधि...वावृषे इति यदाहुतु वे सा तत् नाउ टि.
दिशा चिन्त्यम् ।

ⁱ) अन्यथादशा सा चिन्त्य (तु ऋ ९, ९७, ५२) ।
तत्र हि प्रथमेऽर्धे चै सोमस्य मांश्चत्वसरोऽधिकरणकं
पवनमत्र च तद्विशेषेण श्रावयतीत्याऽधिकरणकं पवनं
श्रूयते । अतोऽधिकरणचवचनमात्र द्र. (तु GW) ।

^j) सोमस्य वर्णस्य शुचिनामत्वस्य ख्यापनार्थं तं गोषु नाम
तद्विकारेषु पयसु श्वेतश्वेतेष्वपि सत्सु तदभिभावकत्वेन
स्थापयाम इति कृत्वा गवात्मकाधिकरणवैशेष्यप्रवचन-
मात्र युक्तं कप्र द्र. (वैतु वे सा PW GW प्रभृ
अधि...दीधरम् <✓ध> धारि इति योगं मन्वाना) ।

^k) सपा. कौ १, ३४० जै १, ३५, ९ अस्मिन् इति
पाप्मे. ।

^l) सपा शौ १८, ३, ४० अभि इति पाप्मे ।

^m) सकलपृथिव्यधिकरणतयाऽपि द्रवत्-स्रवन्तीनां नदी-
नाम् यदप्रतिहतो भवति प्रवहस्तत्रेन्द्रस्य वृषत्वं नाम
नितान्त वर्षणशीलत्वमेव निदानमित्यर्थे श्रुत्यभिप्रेते सत्य
अधिकरणार्थप्रवचन कप्र. द्र. (तु. उद्गी. ; वैतु. सा.
PW. GW. प्रभृ अधि...धारयम् इति समस्तमाख्यात-
मिच्छन्त) ।

ⁿ) अधि...अयंसत इति संबन्धमाह GW । तच्चि-
न्त्यम् । बन्धनाऽर्थस्य प्रकृतत्वाद् अधिना योगे तद्विपरी-
तोत्सर्गात्मकार्थ-प्रतीतिरिति यावत् (तु ऋ १, ८५, १२,
वैतु. ऋ १०, ४०, १२ यत्र निना योगे सत्यपि बन्धनार्थ
प्रकृतो न विहन्यत इति कृत्वा नेर गतित्वं सुवचं भवति) ।

२, ७३, ५; ७५, २; [७९, २,
(३, १४, ५, ६, १६, ४६)];
८२, ६, ८५, १, ४६^a, ९०, ५,
९८, ३, ९^b, १४, ९८, ६,
१०४, ९; १२१, ६^c, ८, १२३,
२, ३; १२९, ४^d, १३०, २,
[१३३, १-६], १३८, ६^e, १५३,
२, १६३, १, ३, १७३, १^f,
१९०, १, २, खि २, ६, ६, ३, १, ७,
८, ३^g, १५, १३, १६, १, ४, ६, ५,
९, १, ४^h, मा १, २२, ७, १९ⁱ,

८, ५२; ११, १^j, ११^k, १२,
३२^l; ४३^m; ७१ⁿ; १२,
११^o; ६३^p, १३, १३^q; ३४^r,
४५; १५, २२^s, ५०, ५४, १६,
५४, ५५, १७, १, १४^t, ३०^u;
५४, ५५, ७३; ९९^v, १८, ५१,
५५, ६१, ६७, १२, ३४, २०,
१७^w, ३२, २७, ४, २६^x, २८, १,
१२२, ४०, ३१, ५; ३२, २,
७, ३३, ४७^y, ३४, १५^z, ३५,
२२, का १, ८, ३, ७, ८, १^{aa}, ९, ६,

४; १२, १, १; ११, २, १; ११;
३, ५^{ab}; ४, ६^{ac}, ७, ६^{ad};
१३, १, १२^{ae}, १३, ५, २^{af},
१४, १, १३^{ag}; ३, ८, ४, ८,
१६, ५, ३^{ah}, ६, २; ६, १७,
८, ८, ९, १८, १, १, १४^{ai}, ३, ६^{aj};
५, ५^{ak}, ६, ६, ९, १२, १, १२^{al},
२०, ३, ५, ४, ४, ९; २१, ३, ३;
२२, १, ४^{am}, ३, १^{an}, २२, १, ४,
४, २; ४, ३०, १, १, १३^{ao},
२, ५; ३२, ४, ४^{ap}, ३३, १,

अतः सातम्यर्थोपबृंहण कप्र. एवाऽत्राऽयं स्यादिति दिक्
(तु. ऋ १, १३५, ३, ६ प्रभृ.) ।

^a) = सपा मन्त्रा १, २, २० आपमं १, ६, ६ । शौ १४, १,
४४ पै १८, ५, १ उतु इति पाभे ।

^b) सप्तम्यर्थानुवादी कप्र. इत्येव सुवच (वैतु GW.
अध्यामते) । ^c) सपा. शौ ४, २, ४ विभे ।

^d) अग्रे इत्यन्वित कप्र. ।

^e) ह्रवि इति सप्त. युक्त कप्र (तु. सा. GW. प्रभृ.) ।

^f) अत्र GW. उत्तरेण ✓अंश इत्यनेन गतियोगमनु-
मनुते (वैतु PW. प्रभृ.), तन्न । ✓अंश इत्यस्याऽध पतने
निरुद्धत्वदर्शनाद् उपर्यर्थस्य अधेः कुतश्चिदध पतने विशेषण-
तायोगो नितरामयुक्तः स्यात् । अतः पञ्चम्यर्थानुवादित्व-
मात्रेण चरितार्थ इव भवत्यन्यथाऽनर्थक इति । सपा.
अधि, अशत् > तै ४, २, १, ४ प्रभृ. अधिश्रय (तु. टि
अशत्) इति पाभे ।

^g) अति इति सपा. ऋ ८, ५६, ३ पाभे. ? यनि. शोध
(तु टि ? अति खज) ।

^h) नाके इति सप्त. युक्त कप्र द्र (तु. टि. मा १२, ६३) ।
= सपा मा ११, २२ प्रभृ माश ६, ३, ३, १४, ९, ४,
४, ३ । शौ ४, १४, ६, ११, १, ३७ अभि... आरोहन्त.
इति पाभे ।

ⁱ) अध्याभरत् इत्युदात्तगतिमति क्रियापदे सस्वर-
गत्यन्तरानुप्रवेशमीहमानाश्चिन्त्या. PW. प्रभृ. । अन्व-
यान्तरसद्भावसंभवे सति परेष्टद्वैस्वर्थादस्य साध्य-
समत्वाव्यभिचारादिति यावत् । पृथिव्या अग्निदेवता-
कत्वाद्गनेर्ज्योतिष. पृथिव्या सकाशादाहरणश्रुते. स्वाभा-
विकत्वोपगमात् पृथिव्या अपादानभावस्य विशेषेण श्रावणार्थं

तदनुवचनस्य कप्र. सावमरत्वं भवति । यदिह प्रथमोक्ते
स्थले (मा ११, १) गतिरयमुक्तान्वय इति द्वितीये च
स्थले (मा ११, ११) कप्र. इति व्याहतमिव ब्रूत उ. च
म. च ततस्तयोरनवधानतैव प्रतीयतेति दिक् ।

^j) शाखाभेदेनोभयीह प्रवृत्तिर्भवति । तद् यथा । मा.
(वैतु १८, ५१) का (वैतु २०, ३, १) मै. काठ. क
चाधिकरणत्वोपबृंहणतयाऽस्य श्रुतिर्भवति उत्तमे नाके
अधि इति । 'इतो रोहन्तं तथा रोह्य यथा तस्य
रोहणपर्यवसानमुत्तमनाकाधिकरणकं भवति' इत्येवं चात्र
व्याख्येयम् । इह रोहणक्रियाया अपेक्षया तत्समाप्त्यधि-
करणस्य विवक्षा मुख्येत्यर्थः । तै. शौ पै त्वापादानो-
परिभावविशिष्टस्य क्रियार्थस्य प्राधान्येन श्रावयिषुमिष्टत्वा-
दयं गतित्वेन श्रूयते उत्तमं नाकम् अधि-रोहयैन्नम्
इति । 'इत उपरि यथा स्यात्तथा रोहन्तमधिरोहन्तं सन्त-
मुत्तमनाकप्राप्त्यधिकत्वेनाधिरोह्य' इत्येवं चेदं व्याख्ये-
यम् । इह रोहणसमाप्त्यधिकरणास्याऽपेक्षयोक्तप्रकारेणो-
परिभावविशिष्टक्रियाया विवक्षा मुख्येत्यर्थः सुवेच द्र. ।
एस्थि तै. शौ पै चाधिकरणभावोपेक्षयोक्तया क्रियधे-
गिसततमत्वस्य मुख्यत्वेनोपलम्भात् उत्तमं नाकम् इति
कर्म श्रूयते (तु ✓रुह > रोह्य इति रूपस्य सस्थ. संकेताः,
अधि ✓रुह > अधिरोह्य इति रूपस्य च शाखान्तरीया.
संकेताः) ।

^k) जातवेदोजनिमधिकृत्याऽरण्यादिकारणान्तराऽपेक्ष-
योखाया प्राथम्यस्य स्तवने मन्त्रस्वारस्यादनन्तरपर्यायो-
पर्येयं अधिः गतीतरतया स्वातन्त्र्येणाऽन्वयमर्हति ।

^l) = सपा. माश १२, ९, २, ३ तैत्रा २, ९, ६, २ । मै १,
१०, २ काठ ९, ४ अपि इति पाभे. ।

९†; ३५, १, ५†, ३, २, ४, २१;
तै १, १, ८, १, २, १४, २†, ४,
१०, १†, ४३, २, ५, ५, ४, ९,
३९^१; ७, १३, ५†, ८, ३, १^१;
॥२, १, ५, २, २, २, १, ४, ८^१,
८, ६, ३, ९, ३, ४, ६, १, ११, १^१,
१२, २, ५, ३, ३, ४, ५, ६, ६, ६,
११, ३†, ३, ३, ३, ३, ॥४, ३,
१^१, ३, ५, १, १^०, ॥४, १^१;
२, ३, ५, २, ३†११, १; ३; ४,
१, १, १; २, १; ४^१, ३, २, ४,
२†, ७, २†, ८, ५, ६, ९, २†, ११,
३†; २, १०, ४, ४, ४, १†,
१२, ३; ५, ११, १, ६, १, १,
४^१; २, ३††, ३^१, ३, २^१, ५, ३,
६, १†, ७, १३, १^१, २-४, ५, १,

४, ४†; ५, ४†, ॥५, १, ६, ५,
४, ६, ४, ४†, ७, ७, २, ॥६,
१, १०, ५, २, १०, ५^१; ११,
४^१, ३, १, २, ९, १, १०, ४;
५, ५, ३^१, १०, २, ७, १, २०,
१, ॥२, ८, ५, १०, १-३, ३, १,
३^१, ११, १^१, ४, २, ५^१, मै १, १,
९, १२; २, ८^१, १५, ३,
१३†; ३७, ४, ३^१, ३^१, ४, ५;
६^१, ९^१; ६, १, २†, ३^१ ॥^१,
७†, १०^१; ॥७, २; ३^१; ४^१;
॥८, ८^१; ९^१; ९, ७^१; १०,
१, ८^१; १०^१; ॥११, ६^१; ७^१;
२, १, १०^१, ॥२, १; ३^१; ५; ११,
३, ५^१ ॥; ॥४, ३, ४^१; ॥५, ४; ९^१;
७ १^१, २^१, ३†, ४†; ७†; १२;

१५†^१; १७, ९, ९^१, १०, १^१;
३††, ५^१, ६; १२, ३^१, ४, ५, १३,
७†, २३†, ३, १, १; ३, ५^१ ॥, ९†;
॥२, ४^१, ७, ३, १^१; ॥६, २,
३^१, ७, ९^१ ॥, ७, २, ७, ९, ॥८, ३,
५, १०^१, ॥९, १^१, ३^१, ॥१०, ३;
४, ११, ७; १६, ३†, ४^१,
४, १, १, ९^१, ११^१ ॥, ॥३,
२^१, ३^१, ४^१, ५, ४, ३; ४^१, ५^१ ॥,
७^१ ॥, १, ५, ५; ६, ४, ६^१;
७, ४, ९^१; ८, ९, ९, ११,
१०, ३†, ११, ४†, १†१२, ४;
६, १†१३, १; ५, ॥१४, १,
१४; १५, १८, काठ १, ८,
११; ४, ३†^१, ५†, १, ५, ६^१,
६, १; २^१, ७, १२; १३; १७

१) 'अध्याहृत्य' इति वदन् क्रियाऽंशं प्रवेशयितुमिच्छति सा. । उपर्यर्थकः पर्यवसानवचनः कप्र. इत्येव तु सुवचम् । अनर्थकत्वं समर्थयन् भा. तावद् उपेक्ष्य इति किमु वक्तव्यम् । २) पाभे अधि मा २०, १७ द्र. ।

३) सप्तम्यर्थानुवादी कप्र. । अधि संवसन्त इत्येवं गतित्वं मन्वाना. P.W. प्रश्न चिन्त्या. । = सपा तैत्रा ३, १, १, १२ आपश्चौ ७, ५, १ प्रश्न । माश्चौ ६, २, ३, ८ अभि इति पाभे. । ४) पाभे अधि लि ४, ९, ४ द्र. ।

५) इदम् विश्वे भुवनमधि श्रितम् इति सप्त पाठस्य स्थाने सपा. ऋ १०, ८२, ६ विश्वानि भुवनानि तस्युः इति पाभे. ।

६) अधि, निदधाति > सपा. मै ३, ८, ९ अभिनिदधाति इति, काठ २५, १० क ४०, ३ अभि संसुखानि कुर्यात् इति पाभे. ।

७) अत इति प. युक्त. कप्र. (वैतु. भा. सप्त. युक्त इति) ।

८) पञ्चम्युपबृंहण. कप्र. (वैतु. भा. सा. अधि... संक्रामतु इत्येवं गतित्वं मन्वानौ चिन्त्यौ) ।

९) अधि । आसत्वे इत्यत्र पपा उत्तरस्तिङ् यन्निहत इव प्रादक्षि तत् प्रामादिकं द्र । यद्योगीयस्वरस्य तत्राऽवश्यं भावित्वादिति यावत् । एवं तावद् अयं सस्वरः कप्र एव सुवच । गतित्वे सति निङि चोदात्तवति (पा ८, १, ७१) इति निघातप्रसङ्गादिति दिक् ।

१) सकृत् सपा. तैत्रा १, १, ३, ७ विभे. ।

२) अपादानत्वस्य विशेषण शिधावयिषितत्वात्तदुपबृंहणः कप्र. द्र. । यतु केचिद् (एत्रा [व, अ] धि व्रत- >) 'व, अधि- व्रत- इति समस्तं प्राति. प्रतिपेदिरे (तु. B.W. M.W.) तदसत् । तथावे हि पूष. प्रकृतिस्वरं स्यात् ।

३) अधि, विनाशयति > काठ ११, ४ अनुविनाशयति इति, तै २, ३, २, ५ विनाशयति इति च पाभे ।

४) पाभे. अग्ने मा ३१, १७ द्र. ।

५) उपरिभावेन क्रियाया विशेषणस्याऽपेक्षयाऽधिकरण- विशेषस्य विवक्षाविशेषप्रतीतिः कारकोद्बलनः कप्र द्र । सपा. तै ५, २, ४, ३ अभि इति पाभे. ।

६) अण्वुपबृंहण- > सपा. तै ६, १, १, ७, ४, २, ३ अपो-ऽभ्युन्नियत इति पाभे. ।

७) सपा. तै ४, ४, १२, २ आश्चौ ४, १२, २ इह इति पाभे ।

८) अदभ्युः, आत्मन. इति पं. युक्त. नाके इति सप्त. युक्तश्च कप्र. (तु सपा. काठ ३१, ७ क ४७, ७ पाठाऽभावः) ।

९) तु. ऋ ५, ४४, १ यत्र अनु इति श्रूयते । दुरुहाया इव सत्या अरया श्रुते पाठे यथा काऽपि वैकली संभाव्येन तथोक्तबाह्वचस्थलीय अनु इत्यत्रत्ये टि द्र ।

१०) सपा. ऋ ५, ४४, १ प्रश्न. माश ४, २, १, ९ अनु इति पाभे. ।

८, ४^४, ८, १०^१, १२; १५, २,
१^१; ३, १०, ५; ७^३, ९,
११, ८^४, १२, २^०; ७^{२०};
८^१, ११^१, १३, २^०; ३, ४^{१०},
१२; १५, १४, ७, ८, १०,
१५, ११, १२^१, १६, १, १^१, ३,
४, ७, १२, १५^{१४}, १७; २०,
२१, १७, १६^१, १७^१, १८,
१^१†^{११}, २†, ३^१, ८, १५^१, १६^१,
१८, १९, ५^१, १, १०; २०, २^१,
४; २१, ६, ७; २२, ९†, १४,
२३, १^१, २, ५^१, ८^१, २४, ६,
७, ८^१, २५, ५^१, २६, १०; २९,

७, ८^१, ९^१, ३०, ८^०, ९, ३१, ७,
९^१, ३२, ६^१; ३४, २^१†, ३, ६^१,
१२, ३५, ७†^१, १६, २०; ३६,
२; ३^१, ५, ३७, २^१, ३, ५, ९^१;
१६, ३८, २, ५^१, १२^१, ३९,
२^१†^१, ३^१, १४, ४०, १, ३^१, ५^१,
७†, ४१, ११†, ४३, १, ४६,
१, क १, ८, ११; ३, ४†, ७,
११†^१, १२, ४, १^१, ६, ९^१†;
१७, ३, ६^१, ७; १८, ३, ४^१, ६;
२५, ३, ६†^१, ८, २७, ६^१, २८,
१^१, २^१†, ३^१, ४, २९, ४^१†, १, ६^१;
†३०, ३, ८, ३१, ४, २१†, १३५,

३†, ७, ८, १३६, २, ६^१, १३७,
७, ८; ३८, १^१†, ३९, २†,
४१, ८†, ४५, ८†, ४७, ७, ४८,
९†^१, १८, १८^१†, †कौ १,
९, ५२, १२०; १५९, २९८^१,
४८६, ५१८, ५२९, ५३२, ५३९,
५४३, ५५४, ५७४^१, २, ५०,
५१†^१; ५२, ७३, ७५; १८३,
२०६, २३१, २३७; २७०,
३५०, ४५३, ४५५, ५३६, ५३९;
५४८, ५५१, ५६७, ६०३, ६३२,
६३४†^१, ६३६; ६४५, ८४०,
९६१; १०२४†^१, १०५०,

१) एकतरत्र सप्त. युक्त, अन्यत्र च पं युक्त कप्र ।

२) अधि (सजातेषु इति सात युक्त कप्र) भूया-
सम् इति द्वे पदे द्र (तु. सपा. मै २, ३, २) ।

३) पं युक्त कप्र. (तु. सपा. मै ४, ३, २) ।

४) पञ्चम्यर्थानुवादक कप्र द्र. । यत्तु SIM अधि-
निष्क्रीय इत्येवं गतित्वमाह । तन्न । प्रकरणोऽध्यर्थान-
नुरज्जितनिष्क्यमात्रस्य विवक्षितत्वात् (तु. निर्याच्य मै
२, ५, ६) ।

५) अधि (पं. अर्थे कप्र) जायते, जायेत इति च
द्विपद शोधः ।

६) पामे. अधि खि ४, ९, ४ द्र. ।

७) सपा. खि २, ४, १० प्रमृ. माश ७, ४, १, २८ आपमं
२, १७, ५ नी १८ अनु इति पामे. ।

८) अधि "अर्पितम्" इत्येव व्यवहितेन निष्ठान्तेन समा-
समिच्छुः SIM चिन्त्यः । अधिकरणार्थस्यौत्कथ्येन प्रका-
शयितुमिष्टत्वात्तदनुवचनस्य कप्र. एव संगतत्वात् (तु.
तस्यैव स्वयमनुपदम् अधि श्रितम् इत्यत्र तथानुगमादिति
दिक्) । इह द्वितीये स्थले तिष्ठसि इत्येवं योगं मन्वान
SIM चिन्त्यः (तु. ऋ ६, ४५, ३१ टि) ।

९) एकतरत्र अधिप्रणयति इत्येवं योगमुशान् SIM
चिन्त्यः । पञ्चम्यर्थानुवादित्वस्यैव प्रकरणानुरोधात् (तु.
मै ३, १, ५) ।

१०) इष्टकासु इति सप्त. युक्तः कप्र. ।

११) पामे. अधि मै ३, ६, ३ ।

१२) सपा. मै ३, ७, १ विमे. ।

१३) सपा. मै ३, ८, ६ उपरिष्टात् इति पामे. ।

१४) यूप्ते इति सप्त युक्तः कप्र. । अधि, न्यस्येत् >
सपा. मै ४, ७, ९ अभिनिदध्यात् इति पामे. ।

१५) सपा. तै ३, १, ४, १ शौ २, ३४, ५ पुरि इति
पामे. ।

१६) सपा. तैत्रा १, ४, ६, ६ पुरि इति पामे. ।

१७) पामे. अधि ऋ १०, १७३, १ द्र. ।

१८) पामे. अधि मा २०, १७ द्र. ।

१९) पामे. अग्रे मा ३१, १७ द्र. ।

२०) सप्त. युक्तः कप्र. ।

२१) सपा. मै १, ३, ३९ काठ ४, १३ अभि इति पामे. ।

२२) अभ्यर्थे अधि इह श्राविन इति द्र. (तु. काठ ४, १३;
मै १, ३, ३९) । एवम् ऋ १, ३१, १८; १४१, १२
यत्राभ्यर्थे अच्छ इति श्रूयते ।

२३) एकतरत्रापादानभूतस्य विशेषेण विवक्षातस्तदुप-
बृंहण कप्र. भवति । तदेवं मुपा. अधिसृज्यते इति
चिन्त्यम् ।

२४) सपा. काठ २३, ९ अभि इति पामे. ।

२५) यत् सा गतिरित्याह तच्चिन्त्यम् (तु. टि. ऋ ९,
७५, १) ।

२६) तु. टि. अधि ऋ ९, १०५, ४ ।

२७) तु. टि. अधि ऋ ९, ७५, २ ।

२८) अधि द्रवि > सपा. ऋ ९, २८, ५ विचर्षणिः इति
पामे. ।

२९) सपा. ऋ १, २२, १६ विमे. ।

१०८०, १११४, ११५१-
११५३, ११९४, ११९७;
३, १, २, ४, ७, १, १, ९, ५,
८; १३, ६, १७, ५, ३१, ६९^a,
५०, १०; ५३, ८, ५४, ५,
८, ५५, ८, १२, ५७, १, ५८, ९^b;
२, १, १, ३, १०, ३, ५, ९, १०^c,
११, ७, ११, ८, १, १७, ४;
१९, १; २१, २; २३, ३; २९,
७, ३४, ११, १३; ४२, २, ४३,
८, ७, ४९, १, ५१, २, १०, ५२,
२^d, ५३, ३, ४, १, ४-६, ७, ८,
१०, १, १६, ९; २८, ६, शौ १, ३,
६, ९, १४, १, २४, ४, ३२, ४,
३४, १; ३५, ३^e, २, १, ५^f, ३,
१, ४; ५; ७, १, ३; ९, १;

४; १०, ८^g, ३०, १, ३३, १,
४, ३, ६, १^h; ७, १, ४, २,
६ⁱ, ४, ७, ६, ४, ७, १;
८, ४, १०, २, ६; १९, ४,
७, २८, ६^j, ३४, १, ५,
४, ७, ६, ४^k, २१, ४; ६,
२१, १, ३०, १, ७०, १; २, ३^l,
७३, ३; ७६, १; ८७, १^m,
१०१, ३, १०९, २, १११, १ⁿ,
१२४, ३, १३३, ४, १३६, १;
१३८, ४, ५, ७, ९, १^o, ५५, १^p,
६७, १, ८७, ३^q, १२०, ३, ८, २,
२७; ६, २४^r, ७, २; ७, १३, १४,
१६, १९, ९, ४^s, ५, ९, १,
१०^t, १६, १७, ३, २०, ५, ४;
६^u, ८; १५, १३, १२, १४, २^v;

६; १८, २१, १५, १, ७, १८,
२१, १०, २, ५; १३^w, १४,
१७, २६; ७, १^x, २; १२;
१५^y, २९; ३०; ४३; ८, १९;
४१, ९, १२, १०, ५, १९,
२१; ११, १, २४^z, २६; ३६;
६, ४, ७, ७, ११, १५,
२४; ९, ८; ९; १४, १८; १०,
१, ३०; ३४, ११, १०, १२,
१, ८, ५२, ५६, २, ४१, ३,
२६, ३६; ४७^{aa}, १३, १,
११^{ab}, १४; २५; ३७^{ac}, ४२;
३, २, ६, १८^{ad}, ७, ५, १४, १,
१, २, ९^{ae}, २३, ४३, ४८^{af},
४९, १८, १, १^{ag}, २, ३२, ४७,
४, ३, ४, १९, ३, १, ५, १, ६,

^a) तु. टि. अधि कौ १, २९८। ^b) तु. टि. अधि ऋ ९,
१०५, ४। ^c) तु. टि. अधि ऋ ९, ७५, २।

^d) तु. टि. अधि कौ २, ६३४।

^e) इन्द्रियाधिकरणभूतेन्द्रायमाणस्वेदमा परामृश्य-
मानस्याऽधिकरणत्वावशिष्टेनाऽऽप्यतेज प्रभृतीनां धार-
णस्य शिश्रावयिषितत्वादुक्ताऽधिकरणाऽर्थप्रवचनः कप्र
द्र. (तु. सा.)। शेषम् ऋ ८, ६८, १९ टि द्र।

^f) अध्यैरयन्त > सपा खि ४, १०^१, ३ अध्यैरयन्त
इति, मा ३२, १० का ३५, ३, ७ अध्यैरयन्त इति, खि ४,
१०, ३ तैआ १०, १, ४ अभ्यैरयन्त इति पामे।

^g) सपा. तैआ २, ५, ६, ३ आपमं २, १२, १० हिगृ २,
३, १० युत् इति पामे.।

^h) अधि "आसीत् इति योगं वदन् सा. चिन्त्य.।

ⁱ) तु. टि. ?नि...यहतम्.।

^j) पाठ.^१ तु. टि. ऋणयाः ऋ ९, ११०, १।

^k) पामे. अधि ऋ १०, १७३, १ द्र.।

^l) भद्रात् इति पं युक्त कप्र। = सपा. कौसू ४२,
१। तै १, २, ३, ३, ३, १, १, ४ ऐआ १, १३ शाआ ७, १०
आश्रौ ४, ४, २ अभि इति पामे.।

^m) पामे अधि मा २७, ९ द्र.।

ⁿ) वैतु WI. अधिधारय इति।

^o) सपा. शौ ९, १, २० द्विइति पामे.।

^p) एकतरत्र सपा. पै १६, ९७, ५ अपि इति पामे.।

^q) अङ्ग इति सप्त. युक्त कप्र.।

^r) अत्र अधितिष्ठति इत्येतं योगं वदन् WI चिन्त्यो
भवतीत्यत्रानुपदमेव पुनः श्रूयमाण कप्र प्रमाणं द्र.।
तत्र हि ययय कप्र. नाऽभविष्यद् गतिश्चाऽभविष्यत् तर्हि
प्रथमस्य ऽस्य गते सतोऽऽद्यं निघातोऽभविष्यत् (पा ८,
१, ७०) इति तर्कणा साधु भवति।

^s) सकृत् सपा पै १७, ८, ७ चु इति पामे.।

^t) दर्विर्कर्तृकमोदनगात्रवेदित्वत्वं नाम यथागात्रं यथा
तत्तद्गात्रोचितवेदिभाषं चौदनचयनौगधिकं स्यादिति कृत्वा-
ऽविक्रियमाणोपेक्षयेवाऽधिकरणोपेक्षयाऽपि समानं तन्महत्त्वं
भवतीत्यधिकरणार्थप्रवचनः कप्र. द्र. (वैतु WI. MW.
अधि "चिनोतु इति गतित्वमिति)।

^u) सपा. पै १७, ४०, ८ अपि इति पामे.।

^v) नाके इति सप्त युक्त. कप्र (वैतु. WI. अधि...
अस्थान् इति)।

^w) अधि, तस्थु > सपा. आपमं १, ७, ८ आसते इति पामे.।

^x) स्थाणौ इति सप्त. युक्त. कप्र (तु. सपा. कौसू ७९,
२२ एतदभावः; वैतु MW. अधि आसजामि इति
योगं मन्वानश्चिन्त्यः, एकस्मिन् पदे द्वैस्वर्यस्याऽनुपपत्तेः
[तु. पदद्वयमार्थक्यदर्शी WI])।

^y) पामे. अधि ऋ १०, १०, १ द्र.।

९, १६, २४, २, ३, २६, १,
२७, १०; ३१, १२, ३४,
६, ४५, ३, ४८, ६; ५३, ३;
५६, १-३, ५, †२०, ५, ५,
१७, २, २२, ५, २५, ३; ७०, ५,
६, ७४, ६, ९२, २, ९३,
५, ९५, २-४; ९६, १७; २०,
११०, २, १११, २; १४१, ४,
पै १, ८, ३, ४, १५, १, २३, ४,
२९, ४, ३८, १, ५५, ३, ६७,
१; ६८, ५, ७९, १, ८९, १, २,
६, ३^१, ९, १, १०, ३, १७, १,
२६, ४, ३२, १, ६५, ३, ३, २,
१, ३, १, ५, ३^०, ८, १, २, ३,
५; १३, ५^०, १५, २; ३, १७,
१, २२, १; २८, ३, ३३, ४,
३८, ५; ७, ७, †१, ५, ७, २,
५, ३, १^०, ५, १०, ७, ३, १६,
१, २१, २, २५, २; ३, ३७, ६,

५, ८, ३, १०, १०; १२, ७,
१३, ८†, १७, ६; २०, ३,
२५, ४, २९, ३-५, ३३, १०,
३६, १; ७, ३७, ४, ४०, ३, ६,
६, ३; ८^२; ७, ४, ८, ९,
१७, ६†, २१, ६, २२, १, १४,
७, ५, ३, १०; ६, ८; ८, ३, ८,
१०, २; ४; १३, ११†; ९,
३, ४, ५, ७†, १४, ६, २, ५,
७, २, ८, २; १२, ७, २३, २,
१०, १, ४, २, ७, ८, ७,
१०; ११, ३, ६, १२, २, ३,
४, ३^०, ५, ५†; १३, ३, १६,
६, ७†, १४, २, २; ३, ९, १२;
१५, १, ८, ४, ३; ५, ९, १०,
१०, ३†; ११, ३†, २१, ४, ९,
२२, ७, २३, ५, १६, ५, ८;
१२, २, ७; १३, ३, ४, ६, ८,
१८, ४^२; ५, २१, ४, ३२,

१०^१, ३३, ७, ८, ४०, १०,
५१, २; ५२, १; ५९, ५;
९, ६०, २^१; ५, ७^१, ८, †६६,
२, ५, †६७, ८; ११; †६८,
१, ७; †६९, ८, ११;
७०, ९; ७५, २, ८०, ४^१;
८२, ८; ९; ८३, ४;
८; ८५, १; १०, ८८, १; ३;
९१, ४, ६, ९२, ६, ९७, २-५,
९८, ५; १०२, ६, १०४,
१०^६, १०७, ५; १०८,
९, १०९, १, १३७, २; १५२,
४; १५४, १^१, ५, १५५, ३;
१७, १, १^१, ५, १०^१, ६,
४^१, ७, १^१, ४^६, ८, ३^१, ९,
१०^१, १०, १^१, १५, २^१, २४,
१^१, ४^१-११^१; ३३, २^६; ३४,
२^१, ३८, ३^{१०}, ५^६, ३९, ६^१,
१८, १, १^१, ७, १०^१, ९, ३^१,

१) पाभे अधि शौ २,१,५ टि. द्र. ।

२) सपा. शौ ३,२,३ चर इति पाभे. ।

३) तृतीयपाद उत्तर-शब्दश्रुतेऽचतुर्थे पादे अधेः उभयोः पार्श्वयोर्दोषक्षयोत्तरस्वमभिकाम्यते तद्वाचकयोः पञ्चम्यन्तयोः पदयोरवस्थितिर्मूलतः सती समयेन विकृतपाठतया परिणतेत्यनुमातुं सुलभम् (तु शौ ३,५, ५ यत्र अधि-स्थानिन उतेत्यस्योभयोः पार्श्वयोः पञ्चम्यन्ते पदे भवतः) । एवं स्थिते मनुष्याः इति संशतः इति च पदे विकृतपाठ-संशोधनपूर्वकं मानुष्याः इत्येवं सवतः इत्येवं च कथं सुपठे इत्यस्य कृते तु. तत्तत्पदगते टि. ।

४) पूर्वपादत्रये तथा तथा विशिष्टत्वेनोपवर्णितस्या-ऽधिकरणविशेषस्य विशेषेण श्रावयितुमिष्टत्वात्पर कप्र. द्र. ।

५) सपा. शौ १९, ३२, ३ असि इति पाभे. ।

६) पाभे. अधि शौ १९, ३३, ५ द्र. ।

७) पं. युक्तः कप्र. ।

८) पाभे. अधि शौ ९, १, १० द्र. ।

९) सपा. शौ १०, २, १० नु इति पाभे. ।

वैप१-२२

१) सप्त. युक्तः कप्र. ।

२) सपा. शौ ११, २, १० अनु इति पाभे. ।

३) मूको च सा. (शौ ११, ७, ११) च *अति इतीव श्रूयते । यत्तु सा. 'इडा इत्येवं समासमाह ततस्तदीये पुस्तके स्वराङ्के कश्चिद् भेदोऽभवदिति प्रतीयते । अथवा वृथक्-स्वरयोः सतोरपि समासं वदत-स्तस्य प्रमाद एव स्यात् । अथ मूलतः अधि इत्यस्मिन्-न्युपगम्यमाने कप्र. एवायं सप्तम्यर्थानुवादीति सुवचम् । एस्थि. च तथो. इति पदम् नभसो इति विशेष्यसा-काङ्क्षं द्र. न तु मन्त्रोक्तपिण्डयसंकेतकमिति (वैतु. सा.) । तेन च सप्त२ अविकरणवाचिना कप्र. अनेन भूयः-प्रोद्बलितार्थेन सता श्रयन्ते इत्यस्य क्रिप. उन्वय द्र. (तु. शौ १०, ७, ३८, ११, ३, ५१, १२, ३, ३८ प्रभृ.) ।

४) अधि शौ १०, ७, १ टि. द्र. ।

५) अधिकार्थे स्वाअ. ।

६) अधि, धारयामि > सपा शौ १२, ३, २२ आदे-शयामि इति पाभे. ।

७) पाभे. अधि शौ १४, २, ९ द्र. ।

११, ३^a, ८^b, १६, ११⁰, ४^c;
१७, ५^a, १८, ७^b, १९, २१^d,
२१, ८^c, १९, ६, ५१^f, १०, १०^a,
११, २^a, ५^b, १३, १२^c; १५,
१०-१२^a; २३, ३^a, २४, ४^c,
१४⁰; २७, ८^a, २८, ७^b; ९^a;
२९, १०^a; ३०, १३^a, ३४;
१२th, ३६, ११^c, ४० ६⁰,
४२, ८^a, ४३, ३०; ७¹, ४६,
३१, ५१, १५^c, २०, ३, २^a;
१३, ६^a, १६, ३^a, १८,
४१⁰, २०, १^a; २५, २⁰; ३०,
८⁰, ३६, ८^a; ३७, ४⁰; ६, ८^a,
४८, ७^a, ५०, ५^a; ५२, १२^a;
१३^a, ५४, २^a; ८⁰, ५५, ४⁰;

१०⁰.अधिक¹-कम् प १९, २५, ५[⁰क- १ उपस्थ¹]

अधि✓कृ, अधिक्रियते मै ३, ७, ७,

४, ५, ५

अधि-करण-स्वान⁰अधि-कृष्णाजिन^m- -न. काठ

३४, ५.

अधि✓कल्प् > अधि-कल्पिन्ⁿ--ल्पिनम्⁰ मा ३०, १८, का ३४,

३, ५

अधि✓क्रन्द, अधिक्रन्द पै १३, २,

१५^p.

अधि✓कम्, अधिक्रामति तै ५,

४, ४, ३, ५, ३; ५, ७, १; ९, ३, ७,

६, ४, अधिक्रामति तै ५

४, ४, ५, ७, २, काठ २१, ७², ९^a.अधि-चङ्क(म्>)मा¹- -माम्

शौ ११. ११, १६; पै १७, १२, १

अधिक्रस्य¹ पै ११, ७, ४.

अधि✓कीड्, अधिध्यकीडन् मै १,

१०, १६, काठ ३६, १०.

अधि✓क्षम् > क्षामि, अधि...

क्षामत् पै २०, ३२, ८¹.

अधि✓क्षि(निवासे), अधिक्षियन्ति

ऋ १, १५४, २, ७, ९६, २; मा

५, २०, का ५, ५, ८, मै १,

२, ९, काठ २, १०, क २, ४,

शौ ७, २७, ३; पै २०, ६ १०¹अधिक्षित¹ ऋ ८, ४०, ३, ४१,

१) पं युक्तः कप्र. ।

२) तु टि. अधि शौ १४, २, ४८ ।

३) सप्त युक्तः कप्र. ।

४) तु टि. अधि ऋ १, १६४, ४२ ।

५) सपा. शौ १३, २, १४ अनु इति पामे ।

६) तु. टि. अधि ऋ ९, ७५, १ ।

७) तु. टि. अधि लि ४, ९, ४ ।

८) सस्थ. आशीयान् टि द्र. ।

९) सपा मा ८, ३७ अनु इति पामे. ।

१०) पामे. अग्ने मा ३१, १७ टि. द्र. ।

११) सपा शौ ७, ११९, १ तेऽहुम् इति पामे ।

१२) स्वार्थिकः कन् प्र. (वैतु पाम. प्रवृ. [५, २, ७३] अयारूढ-+कन् प्र. इति?) ।

१३) विप. (दीक्षित-) । बस. (पावा २, २, २४) पूष. प्रकृतस्वरम् ।

१४) नाप. ([कुशाग्रमनि-] कितव-) । गस उप णिनि. प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

१५) सपा तैषा ३, ४, १६, १ बहिरसुदम् इति पामे ।

१६) सपा शौ ५, २५ ८ अधिस्क्रन्द इति, शांशु १, १९, ११ अभिस्क्रन्द इति, कौशु १, १२, ६ अभिस्क्रन्द इति पामे. ।

१७) विप (राक्षसी-) । गस, उप. अच् प्र. आयादि-स्वरश्च (पा ६, २, १४४) । यत्तु सा. सप्त. अर्थे अधि. कप्र इत्याह तत् स्वरतश्चिन्त्यम् ।

१) प्राकृतिकसन्धिपरिणोऽपपाठः द्र । अधिका (>)यस्य इत्याकारके (विसर्गलोपे पुनस्तत्पूर्वोत्तरस्वरसन्धिनिरोधक-यकारवनि) पाठे मूलनः सत्यनुपदं श्रूयमाणस्य या() इत्यत्रत्यस्य यकारान्तरस्य समानध्वनितिरस्कारकेणैव प्रभावेण यकारनिवृत्तौ सत्यां पुनस्तन्निरुद्ध स्वरसन्धि. प्रावृत्तत् पाठकप्रमादतो ह्रस्वभाव च पागमन (पाप्र भेभगो- [पा ८, ३, १७] इत्यत्र लोपः शाकल्यस्य [पा ८, ३, १९] इत्यत्र चायं विषय संकतित द्र.) । ननु माध्यमिक्यकाराऽनुप्रादेशलोपाऽऽत्मककार्यद्वयगौरवं किमि-त्यनुमत भवति तदपेक्षया विसर्गलोपानुपानी प्राकृतिक-स्वरसन्धिरित्येवं लाघवं किमित्यादरविषयो न भवतीति चेद् । उच्यते । मूको. एतद्विषये संकेतलाभादेवैवं गुरुत्वमनुमतं भवति लघुत्वं चोपेक्षितं भवतीति । तथाहि । प्रकृत एव मन्त्रार्थे ता() इत् इत्यस्य स्थाने ताथित. इति मूको. भवति (एतददर्शक. मुपा ?) । "अधिका- (गप. उप <✓कम् [तु दधि-क्रा-]) > -क्रा. (स्त्री. प्र३ रूपम् रोपी इत्येतत्-समानाधिकरणं द्र.) ।

२) पामे अति...क्षामत् द्र. ; *क्षामात् इति मूको. ।

३) यक हि-योगेन, यद्-योगेन च प्रयोजितो निधाताभावस्तिष्ठ. द्र. ; (तु. वें [११मे स्थ], Pw. Gw. प्रवृ.) । यत्तु वें. [२ये स्थ], सा च यस्य इत्यनेन समानाधिकरणमिति कृत्वा ष१ इदमित्यभिधाते, तन्नितरां प्रामादिकमित्युपेक्षं द्र. । तथात्वे हि कृदुत्तरपदप्रकृति-

९, अधिक्षित ऋ ८, २५, ५ अधि✓क्षि(ऐश्वर्यं) > अधि-क्षित ^a - -क्षितम् ऋ १०, ९२, १४. अधि✓गम्, > गमि, अधि गच्छेम ^b पै १६, ८९, ८. अधि .. गहि ऋ ८, २४, ७, ९, ७२, ९. अधि .. अगन् शौ २, ९, ३० अधिगम्यते ^c शौ ७ १०६, १, पै २० ३५, ५ ?अधि गमयामसि ^d पै ३, १; ८ अधि-गर्त्य ^e - र्त्यस्य ऋ ५, ६२, ७. अधि✓गा, अधि...गात ऋ ८, २०, २२, [(५, ५५, ९) १०, ७८, ८], अधि .. गातन ऋ ५, ५५, ९ (१०, ७८, ८], अध्यगात् शौ २, ९, ३, पै २, १०, ५, अधि अगात् पै २, १०, ५ ^f .	अधि✓गृ (शब्दे) > अधि- गृणान् - न मै ४, ९, ११ ^g . अधि गो-> अधि-गव ^h - नम् शौ ९, ८, ९. अधि-चक्रमा- अधि✓क्रम द अधि✓चर्, अधि...चराव ऋ ७, ८८, ३. अधि-चरण- सु ^o . अधि✓जन्, अधिजायते मै ३, ९, २. अधिजले ⁱ ऋ ८, ५८, ३, खि १, ४, १; पै ८, ९, १; अधि- जहिरे पै १३. ५ ११. अधि-जरायु- -यु पै ११, ५, ४, -युम् पै ११, ५ २, ३, ५, ८, १०. अधि-ज्य ^j > अधिज्य-धनुस् ^k - -नु काठ ३४, ५	अधि✓दिक् > अधि-देवन ^l - नम् मै ४, ४, ६; -ने तै ३, ४, ८, २ ^m ; शौ ५, ३१, ६; ६, ७०, १; पै २, ३५, ३; १३, १०, ५, १, १६, १४९, ३, १९, ३७, ५ [न- मध्य ⁿ]. अधि✓दिश, अधि...दिदिष्ट ^m ऋ १०, ९३, ९५. अधि-देव ⁿ - वा: पै १५, ९, ५. अधि-द्यौ ^o - द्यौ तै ४, ४, ५, २, मै २, ८, १४ ?अधि-द्रुत् - द्रुत्. पै १, ७८, १ अधि✓धन्व् अधि...धन्व ऋ ९, ९७, [१६० (१९)] अधि✓धा, अधि...धाति कौ २, ५१, जै ३, ५, १०; अधिघत्थः ऋ १, १५७, ६, अधि...घत्थ ऋ ७, ६८, ६, अधिदधामि पै ५, ४०, ३; अधिघेहि ऋ ६,
--	--	---

स्वरत्वेन धास्व. भाव्यम् । नन्वेकाजन्तस्य समासस्यापि
सुबपेक्ष्यैकाचरुत्तमाश्रित्य सावेकाच (पा ६, १, १६८) इति
कमः उदात्तत्वं स्यादिति कथं भाष्ये प्रमाद शङ्क्यत इति
चेन्न । अतोदात्तादुत्तरपदात् (पा ६, १, १६९) इत्यत्रा-
ऽनित्यसमासविषयकविकल्पशासनस्य नित्यसमासे सर्वथा
तद्विषयत्वाभावस्य सूचकतया व्याख्यातत्वात् तदनुगत-
मात्रनिगोपगमाच्च (तु. टि. अग्नि-हुत्-) । अत्र मन्त्रे
पदान्तरभाष्येऽपि प्रमादो भवतीत्यत्रा चैतत्समर्थिनी
दिक् (तु. सस्थ. टि. ✓पू > पप्रतु) । इह Gr.।
अपि प्र३ ब्रुवाणः समानं बोध इति वचोऽन्तर नापेक्ष्येत ।

^a नाप । गस. उप. क्विबन्ने कृत्स्वर^a प्रकृत्या
(पा ६, २, १३९), वैतु वे सा < ✓क्षि [निवासे] ।

^b पाभे. अथ शौ ११, १, ८ द ।

^c सपा अधि .. अगन् < > अधि...अगात् इति
पाभे ।

^d सपा. आपश्रौ १०, १३, ११ बौश्रौ २८, ९ : २२
हिट १, १७, ४ छुधोऽवति इति पाभे. ।

^e सपा ऋ १०, १७३, ९ अभि...मृशामसि इति,
शौ ७, ९९, १ अुव...नयामसि इति च पाभे ।

अथ मूको (अधि त्वा... >) अद् त्वा... इतीव तकारे
परतो धकारस्य दकारापतावसंभाव्यमानाया सत्यामेव-
मुपेक्ष्येत यथा अद्य त्वाऽऽगमयामसि इत्याकारिकी
मौलिकी श्रुतिर्बभूवेति ।

^f प्रास पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) ।

^g सपा. ऋ १०, १३९, ५ तैआ ४, ११, ७, ५, ९, ९
अभि...गृणातु इति पाभे. ।

^h प्रास. समासान्तः टच् प्र. (पा ५, ४, ९२) । चित्स्वर. ।

ⁱ यद्योगे निघानानुपपत्तेः मुपा. निघातः शोध. (तु.
GW.) ।

^j प्रादिभ्यः (पावा २, २, २४) इति बस. ।

^k बस. 'पाक्षिक. समासान्ताऽभावः (पा ५, ४,
१३३) ।

^l = द्रुतकीडास्थान-विशेष- । गम. उप. अधिकरणे
ल्युट् प्र. कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^m अधि कप्र. मन्वान GW. उपेक्ष्यः ।

ⁿ = अधिष्ठातृ-देव-विशेष- । प्रास. ।

^o तु. नाउ. स्थ. यत्र परिणा समानोऽन्वयः श्रूयते (वैतु.
GW. MW. चोभयत्राऽन्यथा पश्यन्तौ चिन्तयौ) ।

३५, ४; ६५, ६; अधि ^a ...धहि क्र ३, १९, ५, ४, १७, २०; ७, २५, ३, काठ ८, १४ क ८, २; अधि...दधात क्र ५, ३, ७, अध्यधत्तम् ऋ १, ११७, ८. अधि...धिवे क्र १०, २१, ३. अधि...दधे क्र २, ८, १५; (१०, २१, ३, १२७, १) । अधि...दधिर क्र १, ८५, २; अधि...धिर क्र ८, २८, ५, अधि...अधित क्र ९, ७१, ९, १०, १(२, ८, ५; १०, २१, ३). १२७, १।; † काठ १३, १६, † अधिधा क्र १, ५४, ११, मै ४, १४, १८; काठ ३८, ७; अधि ...धा. क्र ७, २४, ५. † अधिधाघि क्र ४, ३६, ७, १०, ९६, ४; शौ २०, ३०, ४. अधि-द्विधा(न>)ना ^a - नः क्र १०, ११०, ६; मा २९, ३१, का ३१, ४, ७, मै ४ १३, ३; काठ	१६, २०, शौ ५, १२, ६ अधि-धीयुमा(न>)ना ^a - ना ^a शौ १२, ८, ३. अधि-हि(त>)ता ^a - ता ^a शौ ११, ३, १४. अधि✓धू, अध्यधूनुत प ११, ७, १२. अधि✓धृ>धारि, अधिधाय प २, ७३ १. अधि✓ध्वन्>अधि-ध्वन्- ध्वन ? शौ २०, १२७, १४ ^b . अधि-नि✓घा, † अधिनिदधानि काठ २५, ८ ^c ; अधिनिदधमसि शौ ६, १३८, ३ ^d , अधिनिधेहि शौ २, २९, २, प १५, ५, २, १९, १७, ११. अधि निदधु क्र १, ७२, १०, ७३, ४ † अधिनि-घाय ^e तै ६, ५, ९, ३, ७, ५, १०, १ अधि-निर्णिज ^f - निर्णिज. क्र ८, ४१,	१०. अधि-निर्✓मा(माने)>अधिनिर्- मित - नः प २, २३, ८, १२ अधि✓नी, † अधिनयति काठ १०, १०. अधिनीयते प १६, ५४ ८ ^g . अधि-नीयमान ^h - नः क्र १०, ८९, ६ अधि✓नृत्, अधिनृत्शु शौ १०, ९, २, प १६, १३६, २; अधिनृत्त्य शौ ५, २०, १०; प २, २४ १०. अधि-पति ^m - तयः मा १४, २९ ⁿ , ३० ^o , ३१ ^o , १५, १०-१४, १६, ५९; का १५, ९, २ ^m , ४ ^o , १६, ३, १, ४, ७; १०, १३, १७, ८, १३, तै ३, ४, ५, १ ^p , ४, ४, २, १ ^q , २ ^q ; ११, ३; ५, ११, १; † ५, ५, ५, १, १०, ४; मै २, ८, ६ ⁿ ०, ९ ^q ; ९, ९, काठ १६ १३, १७, ५ ⁿ ०, ८ ^q , १६, २२, ५ ^q ; ३३, ६ ^q , क २६, ४ ⁿ ०, ७ ^q ,
---	---	---

^a) गतिस्वकर्मप्रवचनीयत्वान्यतरत्वस्य समत्वेन संभ-
वात् संनिहिततरान्वयस्य वरीयस्त्वमिति गतित्वं निर्दिष्टं
सदपि पुनर्विमर्शसोपक्षेद्र ।

^b) पदपूरणत्ववादी वे चिन्त्य । श्री-धारणविषयकस्य
उपरिभावस्याऽन्वयोपपत्तेर्गतित्वं सार्थकं द्र ।

^c) गस. शानजन्ते कृत्स्वरः प्रकृत्या ।

^d) उप. कर्मणि शानचः निघाते यक्-स्वर प्रकृत्या (पा
६, १, १८६; २, १३९) ।

^e) सपा. प १६, १४४, ३ निधीयमाना इति पाभे ।

^f) कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वर (पा ६, २, ४९) ।

^g) सपा अधि-हिता <> अधिनीयते इति पाभे ।

^h) पाठः? B.W. वृनादधिध्वनो गिरः इत्यस्य स्थाने
चनो दधिध्व नो गिरः इत्यामूलचूलपरिवर्तितं पाठम् उष्टः ।
वस्तुतस्तु प्रथमे मन्त्रार्धे प्रत्यक्षकृतेन स्तुतपूर्वं इन्द्रोऽधुना
परोक्षकृतेन स्तुयते वनौद् अधि-ध्वनो *गिरः इति ।
एवं च संभाव्यमाने स्वरत एव शोषो लब्धावसरः स्यात्
पदत इति विशेषः द्र. । अत्र प्रथमं पदं ✓वन्>

लेटि रूपम् (=वनात्ति) द्र । द्वितीयं च प्रकृतं पदं *गिरः
इत्यस्य विर. कृवा विव्वन्तोत्तरपदस्य गस प्राति. शसि
रूपं द्र । ¹) सपा. मै ३, ८, ७ अभिनिदधानि इति पाभे. ।

¹) सपा प १, ६८, ५ अवनिदधमसि इति पाभे. ।

^k) गम लयबन्ते कृत्स्वरः प्रकृत्या ।

^l) =परिधानीय वापस्- [रदिम- वे] । प्राप्त उप.
न प (वैतु. PW. प्रभृ विप. इति मन्वाना विमृश्या) ।
यत् सा. अधि इत्यस्योत्तरक्रियया योगम् आह
तच्चिन्त्यम् । तथा सति उप पृथक् सता निर्णिजः
इत्येवं स्वरवता हि भाव्यम् (वैतु पपा) । यच्चासौ
अधिचके इति क्रिया प्रसाध्य पुन चके इत्यनुपदमेव व्यव-
हरति, तदपि नितान्तं विषमं द्र. ।

^m) प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

ⁿ) सपा. तै ४, ३, १०, १^o अधिगति. इति पाभे. ।

^o) =सपा. माश ८, ४, ३, १६^r । तै ४, ३, १०, ३
आधिपत्यम् इति पाभे. । ^p) =सपा पाण्ड १, ५, १० ।
तैत्रा ३, ११, ४, २ पुत्रय. इति पाभे. ।

-तिना मा १५, ९; का १६, २, ७, मै २, ८, ८^१, -तिभ्यः शौ ३, २७, १-६, पै ३, २४, १-६; १७, २२, २; -तिम् खिसा २०, २, ६, तै ७, ४, १६, १; मै ३, ६, ९॥, काठ ११, ५, २०, १^१, ४४, ५; क ३१, ३^१॥, पै ६, ९, ६, १२, ७, १; २, ४-७, ९, ११-१४, १९, ४८, १७; ५३, ७-९, -ती शौ ५, २४, ५, पै १२, ७, १०^१, -तीन् तै १. ६, ६, ४, ३, २, ७, २, पै १२, ७, ८ [°ति-१राजन्°] अधि-पत्नी^P -त्नी मा १४, १३, २९^१, ३०, १५, १४, का १५, ४, ३, ९, २^१; ३, १६, ३, १३, तै ४, ३, ४, २, ६, २, १०, १^१; २, ४, २, २, ५, ५, १०, २॥, मै २, ८, ३; ६, ९, १३, २१; काठ १७, ३, ५^१, ८; २०, ११^१; क २६, २, ४^१, ७, ३१ १३^१ शौ ५, २४, ३, पै १२, ७, ३; -त्नी तै ५, ४, २, ३॥, -त्नीम् मा १४, ५, का १५, १, ५, मै २, ८, १, काठ १७, १, क २५, १०, पै १२, ७, ३

- 1) सपा अधिपति <> अधिगतिना इति पाभे. ।
 2) सपा. पै १५,७,१० अध्यक्ष इति, शाश्रौ ४,१०, १ अधिपते इति च पाभे ।
 3) सपा. पै १५,७,८ अध्यक्षः इति पाभे ।
 4) सपा. पै १५,७,२ अध्यक्ष इति पाभे. ।
 5) सपा शाश्रौ ४,१०,१ अधिरते इति, तैब्रा ३,११, ४,१ पते इति पाभे ।
 6) सपा. पै १५,७,३ अध्यक्षः इति पाभे. ।
 7) सपा पै १५,७,५ अध्यक्ष. इति पाभे ।
 8) प्रास. । स्त्रियां ङीप् नकारान्ततापतिः (पा ४, १, ३४) ।

आधिपत्य^a - -त्यस्य १०,
१०४, ५^b, स्त्रि १,४,९,३, १६,
७; मा १४,२४^c, २५^d, २६^e,
१८, ४, का १५ ८, १^f-५^g,
१९,२,४, तै ४, ३,९,१^h, २ⁱ,
१०,३^j,७,२,१; ॥ ५. १, ८,
०; २,३,१, मै २, ५, ११^k,
८,५^l, ११,२, ३,२,३^m, १०,
काठ १७, ४ⁿ, १८, ७, २०
१२^o; २१, १^p, ३, २९, ७^q, ३३,
६; क २६, १^r, २८, ७, ३१,
१४, १८^s, ४५, ८^t; शौ
१८, ४, ५४, १९, ५६, ३, पै ३
८, ३; -त्याय मा १८, २८,
का १९, ९, २, तै १, ८, १०,
२^u, १२, २^v, काठ १५, ५, १८
१२, २७, १, ४०, ९, क २९, १,
४२, १^w; -त्ये मा ३७
१२^x, का ३७, २, २^y, तै ३, ३,
५, १^z, मै ३, १६, ४^{aa}, ४, ९,
३^{ab}; काठ २२, १४^{ac}, पै १५,

१, ८; -त्येभ्यः पै १७, २२, २,
-त्यै तै ४, ४, १२, ३; ५^{ad}, मै
३, १६, ४^{ae}, काठ २२, १४^{af}, पै
१५, २, १.

अधिपतिक- स^{ag}, सु^{ah}.

॥ अधिपति-व(त् >) त^{ai} -ती
काठ २१, ३; क ३१, १८

अधि✓पद्, अधिपदे पै १९, ५१,
३^{aj}.

अधि✓पा(रक्षणे), अधिपाहि पै ५,
१७, २

अधि-प^{ak} - -त पै ५, ७, ८^{al},
१०, २, १०, -पेभ्यः पै १६,
१००, १३. [प-वृक्ष^{am}]

अधि-पा^{an} - -पा काठ २२, १५^{ao};
-पा: ऋ ७, ८८, २, १०, ८४,

५, मा १२, ५८, का १३, ४,
१४, तै ४, २, ५, १, मै १, ५

४^{ap}, ११^{aq}, २, ७, ११; ४, १४,
१२, काठ १६, ११, क २५,

२; शौ ४, १५, १०^{ar}, ३१, ५^{as};

६, ११९, १, ७, ५५, २, १०, १,
२२, १२, ३, ९; १९, ३१, २,
६, ११; ५६, ६; पै ३, ८, ६;
२७, ६, ४, १२, ५^{at}; १०, ५, २,
६, ११, १५, २२, ५, १६, ३७,
१, ५०, ६, १५०, ६; १७,
३६, ९, १९, २८, ४, ५०, १०,
२०, १०, ७, २०, ८^{au}, ५५, ८,
-॥ पास तै ५, ६, ६, २, ६, १, ४ ६;
७, ६, मै २, २, ४; काठ १०, ११,
पै ४, १८, ६^{av}.

? अधिपाले पै १७, १२, ९.

अधि-पूर्व^{aw} - -वर्म^{ax} काठ २२, २, ६.

अधि-प्र✓च-छिद्, अधिप्रच्छि-
न्धि पै १६, १४६, ११.

अधि✓ब्रू, अधिब्रवत् ऋ १, ८४,
१७, १०, १७३, ३^{ay}; शौ १,

१६, १, ६, ५, ३^{az}; ८७, ३^{ba},
१४१, १; † अधिब्रवत्^{ab} काठ

३५, ७, क ४८, ९, पै १९, ३,
१५, ६, ७, २२, ७^{ac}, अधि-

^a) पत्यन्त-(पा ५, १, १२८) इत्युक्तदिशा यकि प्राप्ते
कर्मणि भावे वा व्यञ् प्र. (पा ५, १, १२४) । वित्-स्वर.
(पा ६, १, १९७) ।

^b) पपा (तु वे. सा. प्रभु) आद्यवृद्धिर्न प्रादर्शाणि यन्-
प्रत्ययान्तमपरमैतत् प्राति स्यादित्येवं मा विप्रतिपादि ।
समाननिष्पत्तिकस्य लक्ष्यान्तरमात्रस्य बाह्वृचे च संहिता-
न्तरं चाऽनुपलम्भाद् एवमस्यापि लक्ष्यभूतस्यान्यत्र सर्वत्र
श्रुतिमात्रे वृद्धोपक्रमत्वेन श्रुतिगोचरत्वात्, प्रकृते च
सवर्णदीर्घसन्धिस्थले वृद्धाऽऽद्वान्यतरोपक्रमतयाऽस्य समानं
पठितुं शक्यत्वात्, पपा. यद् हस्वोपक्रमतया प्रादर्शि
तस्य तत्पोषकविनिगमकान्तराभावे सति पुष्ट्यभावतयो-
पेक्षत्वं द. (तु श्रौतपत्य- , गार्हपत्य- प्रभु. [तु ORN J]) ।

^c) पाभे अधिपतय मा १४, ३० द ।

^d) = सपा. तैत्रा १, ७, ४, २; १, ७ । मा ९, ४० का ११,
३, १ ज्यैष्ठ्याय इति पाभे. ।

^e) सपा. मा १०, १८ का ११, ६, २ ज्यैष्ठ्याय इति
पाभे. ।

^f) सपा आधिपत्ये (आश्रौ ४, १२, २ च) <> अधि-
पत्ये इति पाभे. ।

^g) पाभे. अधिपतिः तै ४, ४, १२, १ द ।

^h) मनुषो मकारस्य वकारादेशः (पा ८, २, १५) ।

ⁱ) सपा. कौसु ४२, १७ अतिपदे इति पाभे. ।

^j) = अधि-पति- । उप कः प्र. (पा ३, १, १३६) ।

^k) सपा. अधिप <> अधिपा इति पाभे. ।

^l) गम. विजन्ते कृत्स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^m) प्र२ । सपा शौ ४, २५, १ पै ४, ३४, १ परिभू इति
पाभे. । ⁿ) पाभे. अधिपति. काठ ७, २ द. ।

^o) °पासि इति पाठे °पा अ° इति छेद द. ।

^p) बस. । वा. किवि द. ।

^q) सपा. मै ३, ४, ५ क ३४, ७ काअ १७ १ अभि
पूर्वम् इति पाभे. ।

^r) सपा. अधिब्रवत् <> अधिब्रवत् <> अधिब्र-
वत् (तैत्रा २, ४, २, ९ च) <> अधिब्रवत् (आपश्रौ ४, २७,
७ च) इति पाभे. ।

ब्रुवन् मा १७, ५२, १^a, का १८, ५, ३१^a, मै २, १०, ४१^a, काठ १८, ३१^a, ३७, ९, क २८, ३१^a, शौ ४, ८, २, पै ३, २, २, †अधि-ब्रुवन् तै ४, ६, ३, १^a, अधि ...ब्रुवाथ मै ३, १६, ५^b, †अधिब्रवीतु ऋ ६, ७५, १२, मा २९, ४९, तै ४, ६, ६, ४; मे ३, १६, ३; काठ ४६, १, शौ १२, ९, ५९\$, \$पै १, ७८, २, ६, ९, ३, १७, ६, ७, अधि ...ब्रवीतु मै ४, १४, १, †अधिब्रुवन्तु ऋ १०, १५, ५, ६३, १, मा १९, ५७, ५८\$; का २१, ४, ६, ९\$, तै २६ १२, ३, मै ४, १०, ६; काठ २१, १४^c, शौ १८, ३, ४५, पै १९, २०, ३\$; अधि ... ब्रुवन्तु तै ४, ७, १५, ४, ५, मै ३, १६, ५^d, काठ २२, १५^e; शौ ४, २७, १; पै ४, ३५, १, अधि-ब्रुहि शौ ८, २, ७, ८, पै १, ९५, ३, १६, ३, ७, ९, ४६,

१-१०, ४७, १-१०, ४८, १-५, अधि ...ब्रुहि ऋ १, ३५, [११; ११४ १०], मा १५, १^o; २; ३४, २७†, का १६, १, १^o, २, ३३, १, २१†, तै ४, ३, १२, १, ५, १०, ३†, ७, ५, २४, १†, मै २, ८, ७^o, काठ १०, ११, १७, ६^o, ४०, ३; ४१, १, क २६, ५^o, शौ २, २७७, ११, २, २०; पै २, १६, ५, १६, १०५, १०, २०, ८, ८, अधिब्रूतम् पै १५, २१, २, अधि ... ब्रूतम् शौ ४, २८, ७, पै ४, ३७, ७; अधिब्रूत शौ ३, २६, १-६, पै ३ ११, १-६, अधिब्रूयात् तै २, ५, ११ ९॥; अधि ... ब्रूयातम् तै ४, ७, १५, ६^b.

॥अधि✓भू, अधिभवति मै १, १०, ११; २३, ३, ४, २, काठ १२६, १२, ३६६, १४

अधि✓भूष^d > †अधि-भूष^e-
-वन् ऋ १, १४०, १.

अधि-भोजन^f- -ना ऋ ६, ४७, २३.

अधि✓मन्थ^g > अधि-मन्थन^h- -नम्
ऋ ३, २९, १

अधि✓यात्, > याति, अधियेतिरे
ऋ [१, ६४, ४ (५, ५८, ११)]

†अधि-यातयमानⁱ- -न ऋ ६, ६, ४

अधि✓यम् > यच्छ, †अधि ...
यच्छत ऋ १, ८५, १०, तै १, ५, ११, ५, मै ४, १०, ४; काठ ८, १७.

अधि✓या, †अधि याति ऋ ९, १०७, ८, कौ १, ५१५, २, ३४७, जै १, ५३ ५, ३, २९, ४

अधि-रज्जु^j- -ज्जु^j शौ ६, ११८, २, पै १६ ५०, ४, -ज्जू काठ ३०, ९॥

अधि-रथ^k- -थम् ऋ १०, ९८, ४, १०२, २; -था ऋ १०, ९८, १०; -थानि ऋ १०, ९८, ९

? अधिरस्था^l.¹ खि २, ८, २.

^a) पाप्मे अधिब्रुवन्तु ऋ १०, १७३, ३ द्र ।

^b) सपा अधि 'ब्रुवाथ <> अधि' ब्रूयातम्
<> काठ २२, १५ अधिब्रूवन्तु इति पाप्मे ।

^c) सपा. तै ४, ३, १२, १ तैआ २, ५, २ दोदिहि इति
पाप्मे । ^d) धा. सताया वृत्तिः ।

^e) यत्तु सा G.W. प्रसू. अधि 'नृगते (<✓नम्)
इति योगमाहुः । तन्न । स्वारस्यविवातादिति दिक् । वे
अधि अनन्वित इव ।

^f) नाप. । प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) ।
उप. ✓भुज् + कर्मणि ल्युट् (पा ३, ११३) । अर्थतो
वस्त्र- इत्यस्य विप. भवति (तु. वे.) । तत एव किल
सा उप धनपर्यायत्वेन प्राहयित्वा माध्यमिकस्य कस्यचिद्
धातुजस्य लोमपश्यन्नपि (तु पावा २, २, २४) बस.
अयमिति दिदर्शयिष्याऽपार्थं भूय-प्रयास इव भवति ।

^g) नाप. [मन्थनसाधन-] दण्डरज्ज्वादिक- । गस. उप.

करणे ल्युट् प्र. कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^h) विप (भ्रम- [तु G.W. प्रसू., वैतु सा भिन्ने पदे
इति]) । गस. शानजन्ते स्वर- प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

ⁱ) विग. (उत्तमर्ण-, पशु-, यजमान-) । बम. पूष.
धातुजस्योत्तराऽशस्य लोपे पूष प्रकृतिस्वरम् (पावा २,
२, २४, पा ६, २, १) ।

^j) अधिरज्जुरावत् (कामा १२६ . ११ च) >
सपा. मै ४, १४, १७ निधिरजराय (सात. निधिर^o)
इति², तैआ २ ४, १ अधिरज्जुराय² (शोधस्य कृते तु.
टि. वैप२) इति पाप्मे ।

^k) नाप. [रथाधुह्यमान-] वस्तुवभार- । प्रास पूष.
प्रकृतिस्वरम् [पा ६, २, २ (तु. सा P.W. G.W. प्रसू. च,
वैतु वे, [पञ्चान्तरे] सा. बस इति.) ।

^l) ? अधिरस्था->-स्था. इति शोधाभ्युपाये 'अधरे
स्थाः स्थितिर्यस्य' इति बस. पूष स्वर. प्रकृत्या द्र. ।

अधि-राजि^१ -ज. तै १, ३, ७, २०;
२, ३, ६, २१; ४, १४, २, मै
१, २, ७०, २, २, १११; ४,
३, २१, १२, २; ३^२, काठ ३,
४०, ८, १७, १२, ७१, २४,
२१; क २, ११०, ३७, ३१,
शौ ६, ९८, १, २, ९, १५,
२४, १९, ४६, ४, पै १३, ९,
१०, १५, २२, ३०, १९, १२,
१३, १४, १५^{२०}, २०, ४३, ७;
-†जम् ऋ १०, १२८, ९,
मा ३४, ४६, का ३३, २, ९,
तै २, ३, ६, ११, ४, ७, १४, ४,
काठ ४०, १०, शौ ५, ३, १०; पै
५, ४, १४, १४, ३, २५, -जा तै
७, ३, ४, २१; -जाय तै २,
३, ६, २१; ५, ६, १७, १; मै २,
२, ८, ११, काठ १०, १०१,
४९, ७, -जौ तै ७, ३, ४, २,
पै १९, २७, ४१^२. [°ज-अजिर]

॥आधिराज्य^२ -ज्यम् मै २, २,
८, ११.
अधि-रु(कम्) कमा^३ -कमा क
८, ४६, ३३.
अधि✓रुष, अधिरुषात् पै १९, ३६,
८.
अधि✓रुह, > रोहि, अधिरोहति शौ
१३, ३, २६, पै १३, ३, १,
अधिरोहन्ति कौ २, २२६^४,
अधिरोहतु शौ १०, ६, ३१^५,
३२, अधिरोह क १, ५६, २,
शौ ३, १२, ६, ११, १, ७, पै १६,
८९, ७, २०, २२, ३.
†अधि ..रुह्यम्^६ मै १, २, २,
काठ २, ३; क १, १५, †अधि...
रुह्यम्^६ ऋ ८, ४२, ३; तै १, २,
२, २
अध्यरुषत् शौ ११, १, १३; १६,
पै १६, ९०, ३, ६; १५०, १०;
२०, ५६, १.

अधिरोह्य^७ तै ४, २, ५, ३, शौ
१, ९, २; ४; ६, ६३, ३, ८४,
४, ११, १, ४, ३०; १४, २, ३७,
१८, ३, ४, पै १४, ३, ४, १६,
८९, ४; ९१, १०, १८, १०,
७.
अधि-रुहान^८ -णा^९ मा ११,
२२, १८, ५१; का १२, २, ११,
२०, ३, १, पै ३, ३८, ५.
अधि-रुह^१ > अधिरुह-कूर्ण^{१०}-
र्ण मै २, ६, १३, ३, १३, ५.
अधि-रोहण- -णम्^{११} पै १७, १७, ५,
अधी-(रोह)लोह^{१२} > अधी-
लोह-कूर्ण^{१३} -र्णा तै ५, ६, १६,
१; काठ ४९, ६.
अधीलोहकूर्ण^{१४} -र्णा काठ
२४, १, क ३७, २.
अधिचर्यता^{१५} पै ५, ६, ४.
अधि✓वच्, अध्वोचत्^{१६} मा १६,
५, का १७, १, ५, तै ४, ५,

१) प्रास पूष प्रकृतिस्वरे समानान्ते टचि चित्-स्वरः ।

२) =सपा. मैत्रा २, २, १२ आश्रौ ८, १४, ४ या ८,
२ । मा ५, ४ का ५, १, ४ माग ३, ४, १, २५ अभि-
नस्तिपावा इति, शौ ४, ३९, ९ तैत्रा २, ७, १५, १ अभि-
नस्तिपा उ इति पासे. ।

३) इन्द्राधिराजोत् इति पाठे इन्द्र, अधिराजः (संधि-
रार्थः), उत इति निपदच्छेदः । यद्वा इन्द्रासि राजोत्
इति सुशोभः पाठः (तु. शौ ६, ९८, ३) ।

४) तु. सपा. शौ ७, ७३, ३ अजिराधिराजौ इति
पासे. ।

५) ब्राह्मणादित्वाद् भावे वा कर्मणि वा ष्यञ् प्र. (पा
५, १, १२४) । चित्-स्वरः ।

६) विप. (योषणा-) । बस. पूष प्रकृतिस्वरे (प मा २,
२, २४; पा ६, २, १) ।

७) सपा ऋ ९, ८३, २ अधितिष्ठन्ति इति पासे ।

८) सपा. पै १६, ४५, २ अभिरोहतु इति पासे. ।

९) सपा. 'इह्यम् < > 'हेम इति पासे. ।

१०) वैदु. सपा. मा १२, ६३ मै २, ७, १२ काठ १६, १२

क २५, ३ माश ७, २, १, १० अधि [कप्र.], रोह्य इति
(स्पष्टप्रतिपत्त्यर्थं तु टि अधि मा १२, ६३), तैत्रा ६, ४, २
आग्निष्ट ३६, ३२ २६ अधिरोह इति च पासे. ।

११) पासे. अधि सि ४, ९, ४, मा १२, ६३ द्र. ।

१२) तस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १४७) ।

१३) विप (आश्वमेधिक-पशु-) । बस. उप. आयुदात्तत्वम्
लक्षणवाचकस्य पूष दीर्घत्वञ्च (पा ६, २, ११२, ३, ११५) ।
=अधीलोह-कूर्ण- =अध्यालोह-कूर्ण- इति यद्र. ।

१४) सपा शौ १२, ४, १५ निरोधनम् इति पासे. ।

१५) गस. उप. घञन्ते उपसर्गस्य दीर्घत्वम् (पा ६, ३,
१२२) । र > ल इति ह < घ इति च प्रादेशिक-
प्राकृतिकविकारतया द्र. ।

१६) सस्व. द्विपु टि. दिशा द्र. । लक्षणस्य सतोऽपि पूष.
दीर्घाभावात् तद् विद्यादिषु उस (पा ६, ३, ११५) ।
तु. अध्यालोह-कूर्ण- ।

१७) स्त्रियां विकलितो ङीष् प्र. पा ४, १, ५५) ।

१८) पाठः ? अधि-यन्तु- > -न्ता इति शोधः द्र. ।

१९) सपा. पै २, २, ४ अपावोचत् इति पासे. ।

१, २, मै २, ९, २, काठ १७,
११, क २७, १, अधिवोच ऋ
१, १३२, १; अधिवोच पै १, ७६,
२, अधि 'वोच' मा ६, ३३;
का ६, ८, ४, तै १, ४, १, २;
मै १, ३, ३, काठ ३, १०, क
२, १७, अधिवोचतम् ऋ ७,
८३, २, काठ २२, १५^१,
अधिवोचत, > ता ऋ २, २७,
६, ८, [२०, २६, ६७, ६], ३०,
३, ४८, १४, १०, १२८, ४^०,
तै ४, ७, १४, २^{१०}; शौ ६, ७,
२^{१०}; पै १९, ३, १२^{१०}.
अध्युच्यते शौ ११, १०, ३४^०.
अधि-वक्तु^१ - -क्ता ऋ ११,
१००, १९, १०२, १११, ८, ९६,
२०; मा १६, ५^१, का १७, १,

५^१, तै ४, ५, १, २^१; मै २,
९, २^१, ४, १२, ४^१, काठ १२,
१४^१; १७, ११^१, क २७, १^१;
पै ९, ३, १^१; १६, ५, ७; -कारम्
ऋ २, २३, ८.
अधि-वाक्^१ - -कः पै १२, ४, ९^१,
-काय ऋ ८, १६, ५, शौ ६,
१३, २, पै १९, ५, २, -के पै
१९, ८, ९^१, १०, ८^१.
अधि✓वद्, ॥ अधिवदन् मै ३, २, २.
॥ अधि-वाद्^१ - -दम् मै ३, २,
२^१, वाठ १९, १२^१; क ३१, २^१.
अधि✓वप्, अधि...वपते ऋ १,
९२, ४, ॥ अधि...वपते तै १, ६,
९, ३, अधिवपामि तै १, १, ६, १
? अधिवम्^१ पै १४, ३, २५.
अधि✓वस् (आच्छादने), अधिवस्ते

ऋ १०, ७५, ८.
अधि>धी-वास^१ - ॥ सः मै २,
५, १, काठ १३, १, -सम् ऋ
१, १४०, ९; १६२, १६, १०, ५,
४, मा २५, ३९; का २७, १४,
१; तै ४, ६, ९, २; मै ३, १६, १;
काठ १३, १; ४६, ५.
अधि-व (स्त्र>) स्त्रा^१ - स्त्रा ऋ
८, २६, १३.
अधि-वि✓कृत् (छेदने) > ॥ अधिवि-
कर्तन^१ - नम् ऋ १०, ८५,
३५; शौ १४, १, २८, पै १८,
३, ७^१.
अधि-वि✓राज्^१, अधि...विराजतः
ऋ १, १८८, ६.
अधि✓वृत्, > वर्ति, अधि...ववृत्^१.
ऋ १०, २७, ६.

^१) पाभे. अधि...बुवाथः मै ३, १६, ५ द्र. ।

^२) सपा. काठ ४०, १० अनुतिष्ठन्तु इति, शौ ५, ३, ४
पै ५, ४, ४ अभिरक्षन्तु इति पाभे. ।

^३) सपा. पै १९, ३, ११ अविता भुवः इति पाभे. ।

^४) सपा. शौ ६, ७, ३ शुभं यच्छत इति पाभे. ।

^५) अत्र पूष. पृथक्पदतया निर्दिशति WI. । एवमपि
क्रिवि. इव तद् भवेदियविशेष द्र. ।

^६) गस. उप. तुजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^७) सपा. पै २, २, ४ अपवक्ता इति पाभे. ।

^८) गस. उप. घजन्ते कृति थाथादि-स्वर. (पा ६, ९,
१४४) ।

^९) शौ १९, ३२, ९ अवसाने वृणो दिवा क. इति
शंपा. मुपा सा. च = धरुणोऽधिवाक. इत्येव पै. श्रुत्या
संमेल्य शोधनीयौ (तु. BW.) ।

^{१०}) सपा. शौ ६, ३९, २ यशुस इति पाभे. ।

^{११}) भाप. [निन्दा- (तु. Sch [ZDMG ३३, १९११])
प्रभृ, वैतु. भा (तैत्रा ३, १२, ५, ४) कर्तरि प्र. इति?] ।

^{१२}) पतिमस्या अधिदिवम् अहिनवम् इत्येव मूलतः
सतः पाठस्य लुप्तमाध्यमिकपञ्चमाक्षरो विकार. प्रमाद-
जनित इति संभाव्यते । तदनुसंधानोचितः शोधः द्र. ।
एवं तावद् *अधि-दिव- इति सप्तम्यर्थे अस. सति ।

वैप१-२३

समासान्तः टच् प्र. ततोऽम्भावश्च (पा २, १, ६, ५, ४,
१०७; २, ४, ८३) ।

^{१३}) = प्रावरण-वासस्-गस. उप. कर्मणि घजन्ते कृति
थाथादि-स्वर. । पूष. दीर्घ. (पा ६, ३, १२२ L वैतु. मै.
°धि° इति पाठः) ।

^{१४}) विप. (उपरिनिहितवस्त्रा-] वधू-) । बस. पूष.
प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४, पा ६, २, १) ।

^{१५}) भाप. । गस. ल्युङन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १,
१९३, २, १३९) ।

^{१६}) सपा आपमं १, १७, १० अधिविचर्तनम् इति पाभे. ।

^{१७}) निपातानामुभयौ गतिः । प्रायिकी च गतिरूपा
क्वाचित्की च कर्मप्रवचनीयरूपा । प्रकृतेऽनपेक्षितत्वादु-
त्तरस्या. पूर्वया क्रियार्थवैशिष्ट्यं द्र. (तु. वे. PW. GW.
प्रभृ) । सा. अधि इति पृथक् पदम् अव्य. क्रिवि. च ।
तथापि तात्पर्यतः सामान्योपलब्धेरिति यावत् ।

^{१८}) एवं किल GW. MW. प्रभृ. । यत्तु उद्गी. वे.
सा. च उपर्यर्थे अव्य. अधिम आहु., सभवदपि तद्धेयम् ।
उपर्यर्थस्य विभक्त्याऽपि वक्तुं क्षमत्वात् । सावि-
कारवर्तनक्रियायां पविर्कर्तृकायां मन्त्रस्वारस्यात्, तस्या-
र्थस्य च शुद्धया क्रियाया वक्तुमक्षमत्वात् साधीयः अधेः
गतिरिति दिक् ।

अधि-वर्तयति^a काठ ३१, ६;
का ४७, ६
अधि-वर्तमान^b - नम् ऋ ४,
२८, २.
अधि-शाखा^c > अधिशाख्य^d -
ख्य मै ३, ९, २.
अधि ✓ शी, अधिशेमहे शौ १२, १,
३४, पै १७, ४, ५.
अधि ✓ श्रि, अधिश्रयति तै १,
६, ९, ४; मै ४, १, १२; अधि-
श्रयति तै १, ६, ९, ३, २, २,
५, ६, ११, १, ३, ६, २, ७, ३; मै
४, १, १२; काठ १२, ५, ३१,
१, क ४७, ९, अधि-
श्रयामि शौ २, ५, ५; पै १४,
३, ९; अधिश्रय ङै^e ४, २, १,
४; ५, २, १, ४, मै ४, ९,
२, ङाठ^f १६, ८, १९, ११, क
३१, ११.
अधिशिश्राय शौ १०, २, ७, पै
१६, ५९, ८.
अधि-श्रित^g - तम् मै १, ८, ३;

१०; ४, १, ९, काठ ६, ३; ३१,
७; क ४, २; ४७, ७, पै २०, ५५,
५, -ते मै १, ५, ७, ८, ४; शौ
१५, १२, १.
अधि-श्रित्य^h मै ४, १, १२, काठ
६, ३, ४, ६, ८, २३, ६, क ४,
२, ३, ५, ७.
अधि-श्रीयमाण- -णम् काठ
६, ३.
अधि ✓ (स >) षद् > अधि-ष्वⁱ
मै २, २, २.
अधि-षादम्^j काठ ११, ४.
अधि ✓ (सु >) षु > अधि-ष्वण^k -
णम् तै १, १, ५, २, मै ३,
८, ८, ४, ५, ९, ८, ५,
काठ १, ५, २५, ९; ३१, ४;
क १, ५, ४०, २, ४७, ४,
-णे मा १८, २१, का १९, ७, ३,
तै ४, ७, ८, १, ६, २, ११, ३,
४; मै २, ११, ५, १३, ८, ८,
१४, ५, ४, ९, ८, ५, काठ १८,
११, २५, ९, २९, ३, क २८,

११, ४०, २, १, ४५, ४,
शौ ५, २०, १०.
अधिषवण^l - -ण्या ऋ १,
२८, २.
अधि ✓ ष्कन्द्^m, स्कन्द्, अधिस्कन्द्
शौ ५, २५, ८, अधिस्कन्द्
मै २, ५, ६, शौ १०, १०,
१६, पै १६, १०८, ७.
अधिष्कुन् ऋ १०, ६१, ७
अधि-ष्क(ब >) षाⁿ - षा तै २,
२, ८, २. [°ब-अन्°]
अधिष्ठिन्^o पै १९, २८, २
अधि ✓ (स्था >) ष्ठा^p, > तिष्ठ,
अधितिष्ठति ऋ १, ५१, ११, काठ
३८, १२; अधितिष्ठति शौ
१०, ८, १, पै ९, ६, ४, अधि-
तिष्ठत शौ १९, ५४, ५, पै १२,
२, १५, अधितिष्ठन्ति ऋ ९,
८३, २, जै ३, २०, १०, पै
१६, १५१, ४, अधितिष्ठसि ऋ
१०, १३५, ३, अधितिष्ठथ ऋ
८, १०, ६, अधितिष्ठथ ऋ ५,

^a) सपा. मै ४, १, ८ उपवर्तयति इति पाभे ।

^b) गस. उप. शानजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) ।

^c) प्रास. पूष. स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, २) ।

^d) विप (यूप-) । मत्वर्थे अप् प्र. उस् (पा ५, २,
१२०) । तस्य च पित्वाविधाते स्वरेऽविशेषः द्र. ।

^e) सपा. ऋ १०, १७३, १ मा १२, ११ का १३, १, १२
काठ ३५, ७ शौ ६, ८७, १ तैत्रा २, ४, २, ८; ७, १४, ४
अधि अशद् इति, मै २, ७, ८ घारय इति पाभे ।

^f) कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वर (पा ६, २, ४९)

^g) ल्यबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^h) सस्य मूर्धन्यादेशः (पा ८, ३, ६६) । शेषं नाप्
वि. द्र. ।

ⁱ) णमुल्लन्तं सत् क्रिवि. (पा ३, ४, २४) ।

^j) नाप. (लोमाभिषव-साधन-) काष्ठफलक-प्रभृ. ।

गस. उप. कर्णेऽधिकरणे च ल्युद् प्र. लिस्वरश्च

प्रकृत्या । उप आदौ मूर्धन्यापत्तौ सत्या न > ण. द्र.
(पा ६, १, १९३, २, १३९, ८, ३, ६५, ४, २) ।

^k) सपा. पै ९, २४, १० वृषणे इति पाभे ।

^l) =अधि-ष्वण- । स्वार्थे यत् प्र तिस्वरश्च ।

^m) उपसर्गस्वान्निमित्तात्परस्य सस्य मूर्धन्यादेशः उस्
(पा ८, ३, ७३) । यद्वा पूर्वपदात् (पा ८, ३, १०६) इति
षत्वम् ।

ⁿ) पाभे. अधिष्कन्द् पै १३, २, १५ द्र ।

^o) सपा काठ १३, २ आप्रवत इति पाभे ।

^p) विप (गो-) । कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वरः (पा
६, २, ४९) ।

^q) सपा. शौ ६, ३३, २ व्यथि, श्रुव इति पाभे. ।

^r) उपसर्गात् (पा ८, ३, ६५) इति षत्वम् ।

^s) =सपा माश्रौ ६, १, २, २६ । तैआ ६, ५, २ आपश्रौ
१६, ६, ४ अभितिष्ठति इति पाभे ।

^t) पाभे. अधिरोहन्ति कौ २, २२६ द्र. ।

६३, १, १०, ४१, २, मै ४, १४,
१२, †अधितिष्ठत् ऋ ८, ६९,
१५, शौ २०, ९२, १२, †अधि-
तिष्ठाति ऋ १, ८२, ४, कौ १,
४२४, जै १, ४१, ६, अधि-
तिष्ठतु शौ २, १४, ४, पै ५, १,
४, अधितिष्ठ शौ १२, ३, १;
१३, २, ७, पै १६, ९६, १, १७,
३६, १; १८, २१, १, अधि...
तिष्ठ > छा ऋ ५, ३३, ३, मा
१०, २२†, का ११, ७, २†,
अधितिष्ठतम् खि १, ७, ४,
†अध्यतिष्ठत् ऋ १, १६३, २,
मा २९, १३, का ३१, ३, २,
तै ४, ६, ७, १० †अध्यतिष्ठत् ऋ
१, १६३, ९, १०, ८१, ४, मा १७,
२०, २९, २०, का १८, २, ५,
३१, ३, ९; तै ४, ६, २, ५,
७, ४, मै २, १०, २, काठ १३,
३१^६, १८, २, क २८, २, ४०,
६, ४६, ३
अधि ..तस्थौ ऋ ६, ६३, ५,

अधि...तस्थौ ऋ १०, १०५,
५, अधितस्थु^६ ऋ १, ३५, ६,
†अधि...तस्थु. ऋ १, १६४, ३,
शौ ९, १४, ३, पै १६, ६६, ३;
अधिष्ठास्यति काठ ३, ३; क २,
१०, अधि ..स्थास्यति मा ६,
२; का ६, १, २, तै १, ३, ६, १;
मै १, २, १४, अध्यष्ठात् शौ १०,
१०, १३; अध्यस्थात्^७ ऋ ९,
८६, ८, अध्यस्थात्^७ ऋ ५, ३१,
१, काठ १२, १३१^८, पै १५, १२,
२†, अधि' ..स्थात् ऋ ९,
८५, ९; मै २, ७, १६, काठ
३९, २, ३, अधि.. अस्थु ऋ
१०, १२३, ४, अध्यस्था. ऋ १,
४९, २, अध्यष्ठात् शौ १२, १,
११, पै १७, २, २.
अधि-तिष्ठत्^९ - छत् ऋ ३, ३५, ४;
शौ १३, २, ३१, २०, ८६, १†,
पै १८, २३, ८.
अधि-छा^१ - छा पै ६, ३, ७.
अधि-छातु^{१०} - ता शौ ४, १६, १

अधि-ष्ठान^{११} - नम् ऋ १०, ८१,
२; मा ७, १३^१, १८, १७, १८†;
का ७, ६, २^१, ७, ३; १८, २,
३†; तै ४, ६, २, ४†; मै १,
३, १२^१; २, १०, २†; ४, ६, ३^१;
काठ ४, ४^१; १८, २†, २७,
७^१, क ३, ३, २८, २†, पै
१६, ३१, ३, -नात् शौ १२,
४, ४, ५, पै १७, १६, ४, ६; -न
काठ ३४, ५; शौ १२, ४, २३;
पै १७, १८, ३. [°न-ख°]
अधि-ष्ठाय खि ३, १६, ५, ४, ५,
२०, काठ ३४, ५^१.
११ अधि-ष्ठीयमान- -न काठ १३,
३^१.
अधि-सं✓हन्, अधिसंजहि पै ४,
२४, ६.
अधि-सं✓भू, अधिसंबभूव पै १९,
२८, १३; अधि' संबभूव
शौ १२, ३, ३, पै १७, ३६, ३;
अधिसंबभूव पै १, १०१, २.
अधि-सर्पिस्^{१२} - पि. पै १५, ११, ३.

१) सपा मै २, ५, ३ प्रत्यतिष्ठन् इति पाभे. ।

१) एवंविधेषु सोपसर्गेषु क्रिप पदकाराणामुभयी
प्रवृत्तिर्भवति । यत्रोऽसर्गाऽंशे स्वरो भवति तिङ्ङंशे च
निघातो भवति, तत्र समस्तैकपदत्वे सत्यपि तेऽवग्रह-
मनाद्रियमाणा उभौ तावशौ पार्थक्येन निर्दिशन्तीति ।
यत्र च गत्यंशे निघातो भवति तिङ्ङंशे च स्वरो
भवति, तत्र ते सामान्यसामासिकलक्षणमनुरुन्धाना इवा-
वग्रहं प्रदिशन्तीति च । तत्र तावत् प्रथमप्रकारिकया
प्रवृत्तौ पाठतः स्वरवतो गत्यवयवस्य प्राधान्यानुभवो
निदानं स्यात् । एवं सत्यपि वैधाकरणदृष्ट्या त्वर्थत
एवाऽनुसंधेयत्वाद् गतित्वभावाऽभावविवेकस्य ततः सिद्धे
सति सगतित्वबंधे पदकाराणा प्राथमिकी प्रवृत्ति-
मेवोपजीव्य गत्यंशस्य पृथक्पदत्वं मा संभावि । तथात्वे
गतित्वलक्षणस्यैव बाधप्रसङ्गादिति दिक् (तु. माप्रा ५,
१६) ।

१) प्राक् सितात् (पा ८, ३, ६३) इति अङ्ग-व्यवायेऽपि

षट्वे प्राप्ते शाखाभेदेन तद्विकल्प- द्र. (तु. नापू. रूपम्) ।

१) अध्यस्थात् इति मुपा. स्वरो मुद्रणप्रमादज द्र. ।

१) गस शत्रन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

१) कर्तरि विच् प्र. (पा ३, २, ७४ [तु. वि-ष्ठा-]) ।

१) गस नृजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

१) नाप । अधिकरणे ल्युट् प्र. । शेषं नापू टि. द्र. ।

१) =सपा माश ४, २, १, २१ काश्रौ ९, १०, ११ माश्रौ
२, ४, १, १८ हिश्रौ ८, ७, २०^१ । तैत्रा १, १, १, ५ आपश्रौ
१२, २३, ३ समित् इति पाभे. ।

१) सपा. मै २, ५, ३ तिर्यङ् इति पाभे. ।

१) विप. (सुपर्ण-) । बस. (पावा २, २, २४) । नापू.
मन्त्रस्य प्रथमे पादेऽत्रत्यो विषय कियच्चिदुक्तपूर्वः
द्र । अधि इति पृथक्-पदमिव प्रदर्शयश्च प्रथमपादान्त-
भात्रिनः आसाम् इति पदस्य (तु. मूको.) अन्त्यं मकारं
द्वितीयपादादौ श्रूयमाणस्य अन. इत्यस्याऽऽद्यवर्णतया
पठित्वा मन. इत्येतत् पदमाविर्भावयश्च मुपा. नाऽदरणीयः ।

अधि/सूत्र, अधिसूत्रस्व पै ८, ११, ६१^१.

अधि/स्कन्द > अधि-स्क(न >) न्ना- अन्^२.

अधि/स्पृश > स्पृशि, अधिस्पृश- येत् तै ६, २, ६, १.

अधि/सु > अधि-सुत^३ -त. पै १९, ४३, ४.

अधि-हित- अधि/धा द्र.

अधि/ह > अधि-हियमाण- णः काठ ३४, १४^०.

अधी (धि/इ), अध्येति ऋ ४, १७, १२; ५, ४४, १३; ॥मै ३, ३, ६^{१०}; अध्येति ऋ ९, ६७, [३१, ३२]; मा ३, ४२^०, का ३, ४, ५^०, तै २, ३, १२, २॥^१; मै ३, ३, ६^{१०}, ४, ८, †कौ २, ६४८; ६४९, शौ ७, ६२, ३, १४, १, ३०; अध्येति पै ३, २६, ४, १८, ३, ९; अधि...एति पै १, ७०, ३, अधियन्ति काठ १२, ६^१, १४, ६^१, अ(धि >)धीयन्ति खिसा ३३, २४, अधीथ ऋ ७, ५६, १५, अध्येति ऋ ३, ५४, ९; अधीमसि ऋ १, ८०, १५, अधि...इमसि ऋ ८, ९१, ३,

पै ४, २६, ४†; अध्येतु ऋ १०, १००, ४, अधीहि ऋ १, ७१, १०, अधि...इहि ऋ १०, ३३, ७, शौ ५, ३०, ६, पै ९, १३ ६, १५, १७, ८, अधीतम् शौ ६, ११८, ३; पै १६, ५०, ५, †अधि 'इतु ऋ ८, ८३, ७; मा ३३, ४७, का ३२, ४, ४, ॥अध्यैत् मै ३, ६, ५^१, ४, २, १२^१, अधीयात् मै ३, ३, ६; †अधीयाम् पै १९, ५२, १०.

अधी(धि-इ)त- -तम् खि ३, १५, २७, ७, १, १, ४, १. [°त-दुर्]

अधी(धि-इ)ति- -तिम्^४ पै २, १०, ५, -ती^५ शौ २, ९, ३, -तौ ऋ २, ४, ८.

अध्य(धि-अ)यन- -नम् खि ७, १, १, ४, १.

अध्या(धि-आ)य- खिपुष्पि. मापुष्पि. कापुष्पि. कपुष्पि. कौपुष्पि -यः ऋपुष्पि.

अधी(धि/ई [गतौ]), अधी(धि-ई)- यति^१ ऋ १०, ३२, ३, ॥अध्यै- यन्त मै १, १०, १४, काठ ३६, ८

अधी(धि/ई)र्, अधोरयन्त^३ खि

४, १०^१, ३, अध्यैरयन्त^३ मा ३२, १०, का ३५, ३, ७

अ-धीर, रा- -र शौ ५, ३१, १०; -रा ऋ १, १७९, ४, -रा शौ ११, ११, २२.

अधी-लोधकर्ण-^०कर्णी-अधि/सह द्र. अधी-वास- अधि/वम् द्र.

अधुना^१ पै १९, २८, १३, १५

अ-धृत, ता- -त काठ १०, १, १२, १^०, ६; -ता तै ५, ३, २, १; ४, २, १; मै २, ५, १, -ता तै ७, २, ४, ३, मै ३, २, १, काठ २५, ६^१

अ-धृष्ट, ष्टा- -ष्ट. ऋ १०, १०८, ६; -ष्टम् ऋ ६, ६७, २, ८, ६१, ३, ७०, ३; कौ १, २४३, २, ५०५; जै १, २६, १, ३, ३९, ४; शौ २०, ९२, १८; -ष्टाः ऋ ६, १५०, ४; १५, ६६, १०; ७, ३, ८; ८, ६६, १०, १०, १००, १२, १०१, ८, मै ४, १४, ११, काठ ३८, १३, शौ १९, ५८, ४, पै १, ११०, ४४, -ष्टाय शौ २०, ४९, २^१, -ष्टास ऋ ५, ८७, २

^१) मुष्टिर्ध्वंसु इति सति पाठे संदिग्धे मुष्टी अधिसु^० इति शोधः संभाव्येत (तु. सस्थ. मुष्टि->-ष्टी टि. यत्रा- द्यं विशेषः द्र.)।

^२) विप. (सोम-) । पाभे. अति-द्रुतः टि द्र. ।

^३) सपा. तै ४, ४, १, १ पृथुमान इति पाभे ।

^४) सपा. तै ५, ४, ४, ३^१ काठ २१, ७^१ विकर्षति इति पाभे. ।

^५) = सपा. काश १, ४, २, १० आपश्चौ ६, २७, ३ प्रसु. । द्विथौ ६, ७, ८^२ अभ्येति इति पाभे. ।

^६) सपा. अध्येति <> अधियन्ति <> मै २, ३, ३ उपस्मरति इति पाभे. ।

^७) सपा. काठ २१, ७ चिनुते इति पाभे. ।

^८) सपा मै १, ११, ६ क्रियते इति पाभे ।

^९) सपा. ऐत्रा ३, ३३ अभ्यधायत् इति पाभे. ।

^{१०}) सपा. ऐत्रा ३, ३३ अभ्यैत् इति पाभे ।

^{११}) सपा °तिम् <> °ती इति पाभे. ।

^{१२}) दिवा नितस्वर (तु सा. ऋ १, १३३, ६, ORN., वैतु. पपा प्रसु. °धिऽङ् इति विमृश्यम्) ।

^{१३}) पाभे. अधि शौ २, १, ५ टि. द्र. ।

^{१४}) अन्य. । व्यु^२ < इदुम्- इति पाम ५, ३, १७ ।

^{१५}) सपा मै २, २, १३ शिथिरः इति पाभे ।

^{१६}) आचृता इति पाठ ? यनि. शोध. द्र. (तु सपा. क ३२, ४ अविष्टता इति पाभे) ।

^{१७}) BW, अभिष्टुहि इति ?

अध्या(धि-आ) ✓रुह्, † अधि...	अध्या(धि✓आ)स्, अध्यास्ते काठ	४
आ...अरुहत् क्र ९, ७५, १,	२३, ३, अध्यास्ते क्र १, २५, ९ ^b	अध्यू (धि✓ऊ) ह् [प्राप्तौ], अध्यू-
कौ १, ५५४, २, ५०; जै १,	अध्या(धि✓आ)ह्, अध्याह तै २, ५,	हते मै ४, ४, ४ ^f , अध्यूहति
५७, १, ३, ५, ९, अध्यारुहन् प	११, ९, अध्याह तै २, ५, ११, ९,	तै ३, ५, ७, ३ ^g , काठ २८, २; क
११, २, ७.	शौ १, १६, २ ^o .	४४, २; अध्यूहामि ^h काठ २७,
अध्या-(रो>) लोह ^a -	† अध्यु(धि-उ)प✓घा, अध्युपदधाति	५, क ४२, ५, अध्यूहेत् ^h काठ
अध्यालोह-कूर्ण- -र्ण मा २४,	मै ३, ३, १.	२७, ५, क ४२, ५.
४, का २६, १ ७.	? अध्यु(धि-उ)प✓स्था ^d , अध्युपति-	? अ-अधि ^b -
अध्या(धि-आ)✓वृत्त> अध्या-	ष्ठासि पै ५, ३७, १.	† अ(-?)धि(-?)गु ¹ - -नावे क्र
वर्तन- नम् पै १९, १६, ३	अध्यू(धि-ऊ)धनी ^o - -धनीम् मै ३, १०,	१, ६१, १, शौ २०, ३५, १,

^a) अधी-(रोह >) लोह- इत्यत्र अधीलोक-
कूर्ण- इत्यत्र च टि व्युत्पत्त्याद्यर्थं द्र । इह आह
इत्यस्याधिक्यमात्रतो भेदेऽप्यभेदादित्यर्थात् । एरिथ.
अद्धया^o इति यद् दकारद्वितीयवर्णत्वम् अभिमतं (तु.
PW प्रभृ) तदयुक्तम् । अर्थत आद्यंशस्य अद्धा इत्यभि-
निर्वृत्यत्वाऽनुमाने दकारवत्ता संगच्छेतेति चेत् । न । पर-
दृष्टार्थसम्बन्धस्याऽभ्यास्यमानत्वात् । भूयानप्येतद्विस्तरस्तु
वैश. द्र. ।

^b) वातम् इति कर्मपदस्याऽऽक्षेप पूर्वार्थात् सुकर द्र. ।

^c) सपा. पै १, १०, १ अन्वाह इति पाभे ।

^d) *धिपति^o इत्येवं मूको. वर्णविन्यासाद् अधि-प्र
✓स्था इति संभावयितुमुचिततरं द्र. ।

^e) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । पाप्र. उप.
स्त्रियां ङोपि ऊधस्- > ऊधर्- > ऊध- द्र. (पा ४,
१, २६; ५, ४, १३१, ६, ४, १३४) । वस्तुनस्तु पृथक्
प्राति यद्. ।

^f) सपा. तैत्रा १, ७, ८, २ अधि, निदधाति इति पाभे. ।

^g) यक्र सपा मै ४, ६, २ सादयामि, सादयेत् इति
पाभे ।

^h) नाउ. एतत् पूष. भवति केषाञ्चिन्मतेन (तु तत्रत्य
टि.) । शौ ५, २०, १० इत्यत्र च अद्रि- इत्येव मूलत
सन स्थाने कश्चिन्त्रोधाऽभिप्रायेण पठ्यते (तु यस्या. टि.) ।
वस्तुतस्तु नेह शोधोपेक्षिणी श्रुतिः । सोमाभिषग
उपमासुखेन प्रकृते ग्रावसामानाधिकरण्याऽद्वितीयस्य प्रास-
ङ्गिकत्वात् । ननु सोमप्रकरणे ग्रावपर्यायिन्याऽद्रिस्त्वत्र
तत्र मन्त्रवर्णेषु प्रसिद्धो भवति न समानाधिकरणतयेति ।
मैवं वाचि । सामान्येन ग्रावपर्यायत्वप्रसिद्धावप्यद्वैतत्-
समानाधिकरणत्वेनापि श्रुतिवर्णोपलम्भात् (तु. क्र १०,

७६, २ [यत्र ग्राव-शब्दो बहुवच् श्राव्यमाण सन्नेक-
वत् परामृष्टो भवति अद्रि-शब्देन], ७८, ६) । एरिथ
प्रकरणसंगतत्वात् मूको च पपा. च प्रमाणितत्वाच्च
अद्रि- इत्येवेहाऽऽद्रियत न तु तच्छोधतयोपस्था-
पितमश्रुतपूर्वं यनि. प्राति. इति तत्त्वम् । ग्राव-शब्देन
विवक्षितार्थवचने सिद्धे तत्पर्यायभूतस्य शब्दान्तरस्य
श्रवणं मा भूदिति पुनरप्याग्रहश्चेत् तर्हि शब्दान्तरस्य
वैयुत्पत्तिकम् आदरणाख्य गुणविशेषमादाय तन्मुखेन ग्राव-
शब्दस्य विशेषणमभीष्टं स्यादिति सुवचम् । यथा-
कथमपि शोधप्रस्तावस्यौचित्यऽभ्युपगम्यमानेऽपीह अध्रि
गव्यन् इति पदद्वयापेक्षया (✓*अध्रिगव्यन् >) *अधि-
गव्यन्- > -व्यन् इत्येकं पदं माधीय स्यात् । कल्पना-
मात्रसारत्वं चास्यापि समानमिति विमृशामतिरोहितम् ।

¹) अध्रि-गु- इत्येवं पपा. भवति । तत्र अ-अधि-
इत्याकारकं समस्तं पूष इति सा । इदपर एव
च तदनुसारिणामवर्णां प्रायोवाद. (तु PW GW.
MW. WW) । एतन्मतानुसारं तावद् यथाऽवयवम्
अ इत्यस्य च (✓घ+किः प्र >) ध्रि- इत्यस्य
च पूष. समावेशो भवति । द्वितीये चेहावयवे कर्मणि
प्र. ध्रियते धृतो भवतीत्यर्थ (तु यस्थ. सा) । अथ
गु- इति उप. <✓गा द्र. (तु टि. अग्ने-ग-) । एवं
च ध्रिर् यथा स्यात्तथा गाति इति कृत्वा *ध्रि-गु-
(दुर्गत- इत्येवं) तस्य स्यात् तद्गर्भञ्चात्र प्राति नञ्-
पूर्वं नञ्-स्वरञ्च द्र. । अथ पक्षान्तरं भवति, यथाऽत्र
तम नञ् उत्तरं ध्रिगु- इति उप. भवतीति (तु NW.
तत्र संकेतितो भाषान्तरीयसजन्मशब्दरूपसंवादश्च) ।
अस्मिन् पक्षेऽत्रत्यमपि साध्यप्रति भवति । तद् यथा । यो नाम
✓घञ् इति भौवादिकः पठ्यते गत्यर्थक, (पाधा २१९),

-गुः ऋ ६, ४५, २०, ८, ७०,
१, ९३, ११; मै ४, १३, ४६,
कौ १, २७३, २, २८३, जै १,
२९, १, ३, २३, १५, शौ २०,
९२, १६, १०५, ४, -गुम्
ऋ १, ११२, २०, ८, १२, २,

२२, १०, ६०, १७, शौ २०,
६३, ८; -गू ऋ ५, ७३, २,
८, २२, ११, -०गो मै ४, १३,
४२६, -०गो ऋ ३, २१, ४; ५,
१०, १; ९, ९८, ५; मै ४, १३, ५;
काठ १६, २१; कौ १, ८१; २,

५८९; जै १, ९, १; ३, ४८, ६
? *अध्रि-गो^१ -गावः^२ ऋ १, ६४,
३९, ८, २२, ११^३.
अ(-^१)ध्रि (-^२) ज (ज^३)^४ - ज
ऋ ५, ७, १०.
॥ अ-ध्रुव - वः काठ २८, १, -वम्

तरयैव ✓ध्रिज् इत्याकारतया स्वरूपपरिणाम
(तु MW) कुतिसतगतिपरस्वेन चार्थपरिणाम द्र ।
ततः ध्रुकि प्र. दुगतं- इत्येतद्-वचनं *ध्रिगु- इति
प्राति निष्पद्येत (तु भृगु-, वल्गु- प्रभृ.) । काममस्यैव
प्राति. (*ध्रिगु->*ध्रिगु>) ध्रिक्, गु इति अव्य. प्राकृतिक-
परिणामतया द्र. । अद्यापि खलु पञा ध्रिग् जीवन इत्या-
कारके प्रयोगे ध्रिक्कार इत्यत्र शब्दे चोक्तपूर्वा परिणाम-
प्रक्रिया निगम्यमाना लक्ष्येत । अपरं च । पञा. ध्रिगी-
इति खट्वा- इत्यस्य विप. भवति । तच्च वान दाम-
शैथिल्यवचनम् । एवं तु नाउ. उप. *ध्रिज्- इति
च पंजा. ✓ध्रिक्, हिं. ✓धर्क्, ✓वर्क् प्रभृ.
कम्पनायाः ।

१) *अध्रिगु- गो- इत्येवं मूलतः सतः स्थानेऽन्त्ययो-
र्द्वयोः पदाऽवयवयोर् ध्वनिसाम्यप्रयोजिते प्रथमस्य प्राकृ-
तिके लोपे सति यनि प्राति. आविर्भाव इत्यभिसन्धि-
भवति । एस्थि च बस पूष. प्रकृतिस्वरञ्च द्र । उप.
उपसर्जनस्यापि सतो ह्रस्वाऽभावश्च उसं (पा १, २, ४८) ।
भूयानपि विशेष नाउ. टि द्र ।

२) सा अर्वाञ्चश्च नापू. एव प्राति. एतद् रूपम्
इत्याऽऽतिष्ठन्ते । अतरतदीयाऽत्रत्या व्याख्या नापू
निर्विशेषा द्र । कुतोऽस्मिन्नेव रूपे सुपो णिद्धद्भावे-
नेव प्रयोजितो वृद्धिरास्मिन्नीवाऽऽजायत इति प्रश्नस्तु
प्रायेण व्यगणि । यत्रापि क्वचिदयमालोचि, तत्र गु-
इत्यन्तं प्राति. अविघात्यैव मिथ्यालक्षणदीर्घभावतया
(=°गाव.>°गाव इति) वाऽविस्पष्टनिमित्तकगोवद्भाव-
तया वा समाधायि (तु ORN. [ऋ ८, २२, ११], NW.
च) । यथा त्वस्य रूपस्योभयो स्थलयो. परस्परविवेकं
नापू. च विशिष्ट व्याख्यानं सावसरं भवतीति नाउ. टि
संकेतितं द्र. ।

३) प्रकृते पर्वतौपम्येन मरुतां वोढृत्वं स्तूयते ।
जलभारवाहका मरुतः किमाकारा भवन्तीत्यपेक्षायां
तदुपमानभूताः पर्वता अष्टतगमनत्वेन वा (तु. सा.

प्रभृ.) प्राशस्त्यादिगुणवत्तया वा (तु. NW.) विशेष-
यितुं नोचिताः स्युः । उभयथाऽपि वोढृत्वं देशेऽना-
विर्भावप्रतीतिरिति यावत् । यथाऽऽत्मन उपरि संचा-
रिणोऽध्रिगु-गवादिपशून् वहन्तः पर्वता शोभेरंस्तथा
संक्षरणशीला वप्या अपो वहन्तो मरुत इत्येवं विवि-
यमाणे तावदुभयेऽपि पर्वतानां च मरुता चोपमानोपमेयभाव-
स्तदुद्बोधनसंकेतेन सुस्पष्टः स्यात् । एस्थि. अत्र रूपम् गो-
इति उप. तत्संज्ञकप्रसिद्धपशुपरमिति तत्त्वमवयवम् ।

४) नापू. टि. दिशा अत्र प्रकृते स्युःयोरध्रिगुना
विशिष्टयो. स्तोत्राऽध्रिगुना भाव्यमुताध्रिगु-वाचेत्येवं विचा-
र्यमाण उत्तर. कल्प एव साधीयार् स्यादिति कृत्वाऽस्य
रूपस्य अपि व्याख्यानार्थं नापू. प्राति. भिन्नस्य प्रस्ताव
द्र. । एवं सत्यप्ययं विशेषो भवति यथा नापू. स्थलाद्
विशिष्टतयेह स्थले गो- इति उप. वाक्-परं भवति न
पशुपरमिति निष्कर्षः ।

५) व्यु अर्थश्च ? बस, नज् पूष. । उप. ✓ध्रिज्+भावे
क्विप् प्र. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) च । वा ११ इतीव
मतं द्र. । सा. तु अ-ध्रि- + ज- इति द्विविभक्तं प्राति
आह । तत्र च समस्ते पूष. नज उत्तरं ध्रि- (<✓ष्ट [तु.
टि. अध्रिगु-]) इति वा <✓ष्ट इति वेति निजा-
निप्रार्थं विकल्प्य तत उत्तरं ज- (<✓जन् इत्याह ।
तन्न । (✓जन्>)ज- इत्येतद् यत्र कुत्रापि उप. भवति
तत्र सर्वत्र पपा. अवगृह्यते । अत्र चाऽवग्रहादर्शनान्नैत-
दत्र पपा. अभिमतमित्यस्य स्पष्टत्वात् । यनि. रूप
च सा मतेन प्र१ इत्यत्रापरो विवेकः द्र. । GW. MW.
चाप्येवंवादिनौ सन्तौ बहंशेन सा. अनुवादकौ भवतः ।
वे. तु अ (त्रि- [व्यप-]) > ध्रि-ज- [तद्गोत्रापत्य-] > -जः
इत्याह । ORN. तदनु NW. च प्राति जकारान्ततया
प्रतिपद्यते । प्रकृतं रूपञ्च ११ वा प्र३ वेत्यत्र तद्विवेक
आकरत एव प्रतिपत्तव्यः ।

६) सकृत् सपा. मै ४, ६, ६ आपश्चौ १२, १६, ८ ध्रुवम्
इति पाभे. ।

काठ २८, १ ^१ , क ४४, १, -वा काठ १२, २, -वाणाम् काठ २८, १. ॥अध्व-तम- -सम् काठ २८, १. ॥अध्व-त्व- -त्वम् काठ २८, १, क ४४, १. अध्वन्-, अध्वर-, ✓अध्वरीय ✓अध्व द. ॥अध्वर्तव्य ^१ - -व्या तै ३, २, २, ३ ^० . अध्वर्त्य ^२ - -र्थ ^३ काठ ३५, ७, क ४८, १. अध्वर्त्यन्-, अध्वर्त्य- ✓अध्व द अध्वस्मन् ^४ - -स्मभि. ऋ २, ३४, ५; ३५, १४, ९, ११, ३, -स्मान. १, १३९, ४. ॥अध्व-वृत्त ^५ - -तः मै ३, ६, १० ^६ .	✓अन्(प्राणने), अनति ^७ शौ ४, ४, ३; पै ४, ५, ४. अनीत् ऋ १०, १२९, २, अनीत् ऋ १०, ३२, ८. [अनु- प्र ^८ , अप ^९ , अभि-वि ^{१०} , अभ्यप ^{११} , अव ^{१२} , उद् ^{१३} , प्र ^{१४} , वि ^{१५} , व्यव ^{१६} , मम् ^{१७}] १अन्- १अनिल ^{१८} - -लम् मा ४०, १५; का ४०, १, १७. १अन्य ^{१९} , न्या ^{२०} - -न्याम् ऋ ८, १, १०, २७, ११, कौ १, २९५, जै १, ३१, ३, -न्ये ^{२१} शौ १२, १, ४, -न्येभ्यः शौ १२, २, १६, -न्येषु शौ ११, ६, २३, पै १६, २३, ३. १अनुर ^{२२} - -नत् ऋ १, १६४, ३०;	शौ ९, १५, ८, पै १६, ६८, ९. [अन्- अप ^{२३} , प्र ^{२४} , वि ^{२५} , व्यव ^{२६}]. अनती, न्ती- प्र ^{२७} . अनन-, अनितुम् प्र ^{२८} . २अनित ^{२९} - -लः खि ४, ५, २७, २९ ^{३०} . १अनु ^{३१} - -नवः ऋ ५, ३१, ४, ७, १८, १४, तै १, ६, १२, ६; मै ४, १२, २, १४, १३, काठ ८, १६, कौ १, ४४०, जै १, ४६, ४, -नवि ऋ ८, १०, ५; -नुषु ऋ १, १०८, ८. १आनव ^{३२} - -वम् ऋ ८, ७४, ४; कौ १, ८९, जै १, ९, ९, -वस्य ऋ ७, १८, १३; -वाय ^{३३} ऋ ६, ६२, ९, -वे ऋ ८, ४,
---	--	--

^१) सस्व एउ, टि द.। उप. ✓ध्व + तव्यत् प्र. इति विशेषः।

^२) सा. अध्वर्तव्याः <> अध्वत्. <> काठ २३, ७ क ३६, ४ न 'ध्वर्तवै' इति पभि.।

^३) तन. नल्-स्वरं बाधि वा अन्तोदात्त. (पा ६, २, १६०)। उप. ✓ध्व + यत् प्रत्ययान्तनिपातनम् उस्. (पा ३, १, १२३)। ^४) पामे. अध्वरः तै ३, १, ९, ३ द.।

^५) विर. (पथिन्-, रथयुज्-), नाप. (ध्वसनरहित-। तेजस् [वै. सा. ऋ २, ३५, १४])। बस. अन्तोदात्तः उप. ✓ध्वस् + भावे मनिः प्र.।

^६) तस. नल्-स्वरः (पा ६, २, २)। उप. <✓ध्व।

^७) लुगिकरणे छेदि अडागमो द.। तिप्-सपोः पित्वाद् अट्-च्चाऽऽगमस्वामाव्याद् निघाते घातुस्वरो भवति। यद्-योगे तिङ्-स्वरः (पा ८, १, ३०)।

^८) =वायु-। भावे क्विबन्तान् तद्धितः इलन् प्र. उस्. (पा ५, २, ११७)। नित्स्वरः। एतत् प्राति. २अनित- इत्यस्मात् इलच्-प्रत्ययान्तात् प्राक्तरतया श्रयमाणत् कृतः पृथग् द. (तु. तिल्व- > तिल्विल-.)।

^९) तत्रसाञ्चिति वा तस्मैहितमिति क्यर्थे यत् प्र. (पा ४, ४, ८९, ५, १, ५)। द्वयच्कत्वादायुदात्त (पा ६, १, २१३)। क्वचिद् बिप. क्वचिच्च विशेषि. इत्यस्य यस्थ. विवेक परा-भिमतविमर्शसचिव. वैश. अनुसंधेय। यत्तु सा. G. (तु. NW.)

च एतत् प्राति. २अन्य- इत्यतोऽभिन्नत्वे सति तदर्थ-विशिष्टवैशिष्ट्यवृत्तितया व्याधिरूपासतस् तदचिरमिव भवति। स्वरपूर्वसंक्रमाऽनुपपत्तेरिति यावत्। अथ यत् PW. GW. प्रभृ. अ + नि + (✓या >) या- (=अ-न्या-) इत्येवं तस. सतो माध्यमिकाऽज्जलो-पमिवाऽऽस्थाय तदाश्रयमर्थं विवृणुयुस् तत्र लक्षणतोऽ-दोषो भवति। आध्या तु दृष्ट्या तावत् कुत्र क कल्प. कथमुपकल्पनामित्यत्रापि पुन वैश. एव शरणम्।

^१) मूको. अन्ने इत्यपि पाठ. साधीयान् स्यात्।

^२) तास्यनुदात्तेत् (पा ६, १, १८६) इत्यस्याऽलब्धाव-वसरत्वाच्च शतृ-स्वरः।

^३) =१अनिल-। इलच् प्र. (पा ३, ५३)। चित्स्वरः (तु. तृदिल-, सलिल- प्रभृ., वैतु. खिसा २९, २७, २९ अनिल- इति स्वर^४)।

^४) सपा. खिसा २९, २९ 'लम्' इति पामे. ?।

^५) कर्तरि ड प्र. (तु. पा ३१, ७)। तस्य च नित्वादा-युदात्तः (पा ६, १, ११७)। व्युत्पत्तिः प्राणिसामान्य-परं सत् प्रवृत्तितो मनुष्यकुलविशेषपरं प्राति. एतद् द.।

^६) प्राग्दीव्यतो येऽर्थास्तेषु अन् प्र. (पा ४, १, ८६)। वित्-स्वर (पा ६, १, १९७)।

^७) सामान्यविशेषातिरिक्तत्वादिहास्य रूपस्यार्थप्रवृत्तेर मूलभूतस्य प्राति. अनु- इत्यस्य मौलिकयाः प्रवृत्तेः

१, कौ १, २७९, २, ५८१, जे १, २९, ५, ३, ७, ७, शौ २०, १२०, १.	अन(न्-अ)क्षक ^१ -काय काठ ४५, ३ ^१ . अनक्षत्र-त्रा. काठ ३७, १२ ॥अन(न्-अ)क्षसङ्ग ^२ -ङ्ग काठ २६, ३, क ४१, १, -ङ्गम ^१ तै ६, ३, ३, ३; मै ३, ९, २.	९, २; काठ १२, १, १९, ३ ^१ ; २४, ४ ^२ ; २५, ८; क ३०, १ ^१ ; ३७, ५ ^३ ; ४०, १.
अनु-यातु ^३ -तु. पै २०, ४२, ४ अन्य अप ^० , प्र ^० . १आन-अप ^० , अभ्यप ^० , उद् ^० , वि ^० , सम् ^० . आनम् अव ^० , व्यव ^०	*अन(न्-अ)क्षिक ^४ -काय तै ७, ५, १२, १ ^१ अन(न्-अ)क्षि(त>)ता ^५ -ता: मै ४, २, ९ ^१ . अनग्न, ग्ना ^६ -ग्न: मै ३, १, ५, -ग्नम् मै ३, ९, ३; -ग्ना ऋ ३, १, ६, शौ १२, ३, ५१, पै १७, ४१, १, -ग्नै काठ २५, ९, क ४०, २.	†अन(न्-अ)ग्नि(त्र>)त्रा ^७ -त्रा: ऋ १, १८९, ३, मै ४, १४, ३. †अन(न्-अ)ग्निदग्ध ^८ -ग्धा: ऋ १०, १५, १४ ^२ ; शौ १६, २, ३५. अनग्निदग्धा(ग्ध-आदिन्>) दिनी ^९ -नी: पै १७, १४, १०.
अन्<नञ् १अन्-✓१अन् द. ✓२*अन् ^{१०} २*अन् ^{१०} - ३*अन् ^{१०} ✓३*अन् ^{१०}	॥अनग्नंभावुक ^{११} -क: काठ २५, ५, ३१, १०, क ३९, २, ४७, १०. ॥अन(न्-अ)ग्नि ^{१२} -ग्नि. काठ ८, १२; क ७, ७, -ग्नौ तै ५, १, ३, १ ^१ , ४, ६, १, ८, ३, २,	॥अन(न्-अ)ग्निदाह्य-ह्यम् काठ २३, ९. †अन(न्-अ)ग्निष्वात्त ^{१३} -त्ता. मा १९, ६०, का २१, ४, १०. अन(न्-अ)घ-घ: पै २०, ३८, ५. अन(न्-अ)ङ्ग ^{१४} -ङ्गाय तै ७, ५, १२, २. अन(न्-अ)ङ्गक ^{१५} -काय काठ ४५, ३. ॥अन(न्-अ)ङ्गार-रम् काठ २४,

सामान्यपरत्वमनुमीयेतेति दिक् ।

^१) =मनुष्यरूप-राक्षस-विशेष- । मलो. कस. (तु. सस्थ.
देव-यातु-, ब्रह्म-यातु-) ।

^२) मूलतः रथगनात्मरूपप्रतिबन्धसामान्ये प्रवृत्तस्य सतो
ऽयैव धा. शब्दविशेषत्वेन परिणामे मूर्धन्यान्तत्वं
द्र. (तु. पाधा ✓अण् [शब्दे=शब्दप्रतिबन्धे ?]
पंजा. ✓अङ्, आङ्-प्रभृ.) । अन्तस्-, अन्त-, अन्ति,
प्रभृ. तद्भवार्थैतत्-प्रकृति कृत्वेनोपदर्शयमानाः ।

^३) भावे क्तिबन्तं प्राति. भवति (तु. टि. अनु) ।

^४) अभ्यन्तरार्थीय. नि. । ३अन्तम-, अन्तर-, अन्तर्-,
अनीक- प्रभृ. चैतत्-प्रकृति कृत्वेनोपदर्शयमाना. द्र. ।

^५) कान्त्यर्थी धा । अनीक-, आन्- (तु. अभि
पै १, ९७, २; ३ टि) लोके आनन- इत्यपि) प्रभृ. शब्दा-
श्चैतन्निष्पन्नाः द्र. ।

^६) विप. (तृतीयसवन-) । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २,
१७२) । उप. यद्, ।

^७) सस्व. नापू. टि. द्र. । उप (=अक्षि-)<✓अक्ष(व्याप्तौ)
द्र. ।

पै १-२४

^८) विप. (जैम-, दुहितु-) । सस्व. एपू. टि. द्र. ।

^९) तु. टि. अ-चर्मक- ।

^{१०}) सपा. °क्षकाय<>°क्षिकाय इति पाभे. ।

^{११}) तस. नञ्-स्वरः । उप. यद्. ।

^{१२}) वा. क्तिवि. द्र. ।

^{१३}) समासान्ते कपि ह्रस्वान्तेऽन्त्यात् पूर्वे स्वरे प्राप्ते
कपि पूर्वेः स्वरः उब्रं. (पा ५, ४, १५४, ६, २, १७३;
१७४) ।

^{१४}) विप. (अध्वर्यु-) । उप. नग्नोपपदाद् ✓भू
(सत्तायाम्) + खुकञ् प्र. सुमागमश्च (पा ३, २, ५७;
६, ३, ६७) ।

^{१५}) विप. । सस्व. अनंशु- टि. द्र. ।

^{१६}) सपा. मै १, ६, ११ प्रभृ. अनायनने इति पाभे. ।

^{१७}) विप. (कृष्टि-) । उप. बस. वा उस. वा । तत्रापि पूर्वे
कल्पे उप. ✓त्रा + भावे क. प्र. । उत्तरे च कल्पे सोपपदात्
✓त्रा + कर्तरि क. प्र. (तु. टि. अनु-देवत्र-) ।

^{१८}) सपा. अनग्निदग्धा:<>अनग्निश्वाता. इति पाभे. ।

^{१९}) विप. (सदान्वा-) । उप. ✓अद् + णिनिः प्र. ।

६, क ३७, ७.
अन(न-अ)ङ्गुरि^a - रे. शौ ८, ६,
२२^b.
अन(न-अ)ङ्गुलि- ले पै १६,
८१, ४^c.
अनङ्गु- अनस्- द्र.
अ(न-अ)तिक्रम्य^d मै ३, ८, १.
अन(न-अ)तिदाह^e - हाय तै ५,
२, ५, ३; १०, ३, ५, २, ४, ५,
मै १, ६, ३; ३, २, ४, ६; ८^d,
काठ २०, ३, ९; क ३१, ५; ११;
४०, ४^e.
अन(न-अ)तिदहन^f - दनस् तै २,
६, ५, २^f.
अन(न-अ)तिदभुत^g - ता ऋ ८,
९०, ३.

अन(न-अ)तिद्वव^h - वाय काठ
२७, ७.
अन(न-अ)तिनेदⁱ - दाय मै ३,
१०, ४ⁱ.
अन(न-अ)तिपन्न^j - न्नस् काठ
६, ८^j; क ४, ७^j.
अन(न-अ)तिपाद^k - दाय काठ
३३, ६^k.
अन(न-अ)तिरेक^l - काय काठ
३१, १, क ४७, १^l.
अन(न-अ)तिरेच^m - चाय मै ४,
१, २.
अन(न-अ)तिवादⁿ - दाय मै ३,
१, ७ⁿ.
अन(न-अ)तिवादन^o - नाःⁿ
काठ ३१, १२.

अन(न-अ)तिवादिन्^o - दिनⁿ
मै ४, १, १३.
अन(न-अ)तिवादुक^p - कः तै ६,
४, ५, २.
अन(न-अ)तिव्याध^q - अनति-
व्याध्य^r - ध्यम् शौ ९, २, १६,
पै १६, ७७, १.
अन(न-अ)तिसृष्ट^s - दृ. शौ १५,
१२, ८, ११.
अन(न-अ)त्युष्ट^t - धम् शौ १०,
७, २८, पै १७, ९, १.
अनद^u - दः खिवा ३३, १८.
अन(न-अ)दत्त^v - दन्त^v शौ ६,
५०, २^u, पै १९, २०, ६.
अनदती^w - तीः ऋ ३, १, ६.
अन(न-अ)धिस्क(न्न>)न्ना^x -

- a) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।
- b) सपा. '३. <> लेः इति पाभे. ।
- c) तस. नञ्-स्वर. । यद्. ।
- d) सपा. क ३१, १८ अनिर्दाहाय इति, काठ २१, ३
अनुद्दाहाय इति च पाभे ।
- e) सपा. काठ २६, १ अनभिदाहाय इति पाभे. ।
- f) तस. नञ्-स्वर. । उप. प्रास. । तत्रापि उप ✓दृश्
+भावे नञ् प्र. उस्. (पा ३, ३, ९०) ।
- g) उप. कृते तु. टि. १ अनुद्भुत- ।
- h) उप. अति ✓निद् + भावे घञ् प्र. ।
- i) तस. उप. अति ✓पद् + भावे घञ् प्र. ।
- j) क्वचित् मूको. -चाय इत्यपि पाठो भवति (तु. नाउ) ।
- k) उप. कृदंशे कृत्वाभाव एव नाप्. विशेषः ।
- l) 'नु' इति मुपा. स्वरः शोधापेक्ष. ।
- m) तु. नाउउ. समानप्रकरणे शाखान्तरीये प्राति. ।
उप. अति ✓वद् + ताच्छीलिक. कर्तारि ण्युच् प्र. उस्.
(पा ३, २, १४८) । n) सपा. परस्परं पाभे ।
- o) उप. अति ✓वद् + णिनिः प्र. ।
- p) कथमिह तस. नञ्-स्वरो भवति (पा ६, २, २)
यावता नञ् उत्तरवर्तिनि उक्त्वा-प्रत्ययान्ते कृत्य
अन्तोदात्त. सिधो भवति (पा ६, २, १६०) इति ।
उच्यते । उक्तोऽन्तोदात्त उक्तकृदर्थप्रवृत्तिनिमित्ततच्छी-

लादि-प्रतिषेधविषयत्वेनैव सिद्ध. । तेन यत्र नञ् सिद्ध-
समप्रकृदन्तार्थाद् भिन्नार्थोपस्थापनार्थो भवति तत्रो-
क्तस्यान्तोदात्तस्यानवसरत्वं सामान्यस्य नञ्-स्वरस्य च
सावसरत्वं द्र. । एवम् अत्रास्य नवादेः प्राति. अतिवादु-
कवेतरगुणवति वृत्तिर्भवतीति तत्त्वमनुसंधेयम् ।
q) उप. भाप. अति ✓व्यध् + घञ् प्र. ।
r) विप (ब्रह्मन्-). । तदर्थतीत्यर्थे यद् प्र. (पा ५, १, ६७) ।
नित्स्वर. । ननु किमिति नञ्-सहितात् प्राति. प्र उच्येन न
नञ्-योगः पश्चाद्व्यत इति । लक्ष्यस्वरसिद्धयर्थमिति ।
तथाहि । नञ्-योगात् पूर्वमुत्पद्यमाने तद्धिते तदर्थत्वे
वा प्र. अगुणप्रतिषेधीयत्वे वा नञः समानं नञ्-स्वरेण
भाव्यमथाऽनर्थत्वे च प्र. गुणप्रतिषेधीयत्वे च नञो-
ऽन्तोदात्तेन भाव्यम् (पा ६, २, १५६) । उभयथाऽपि चैवं
नित्स्वरितत्वस्य लक्ष्ये विद्यमानस्याऽदर्शनं स्यात् । यनि.
प्रकारेण व्याख्यायमाने तु निरवध्याऽभीष्टसिद्धिरित्यनु-
मन्यताम् ।
s) तस. नञ् उत्तरे गस ✓वद् इत्यस्मात् क्यब्रन्तं
प्राति. भवति । तेन कृत्योक्त- (पा ६, २, १६०) इत्युक्त.
स्वरः । t) विप । बस. उप =शब्द- ।
u) सा. अनुद्भुत- > -दन्त. इति ?
v) विप (यही-). । स्त्रियां ङीप्. पितृत्वानिघाते स्वरऽभेदः ।
w) उप. < ✓नद् इति ?

-न्ना ^१ मै २, ५, २	१२ ^१ §; २०, १२३, २; पै २,	३७, ६, क ३५, १ ^१ .
॥अन(न-अ)ध्वर्यु ^१ - -युम् मै ३,	८१, ३§; १३, ४, ६§, १६, १०,	॥अन(न-अ)न्तर्हि ^१ ति ^१ - -त्यै ^१ मै
१०, ५.	७ ^१ §, १०१, ८ ^१ §, -न्तान्	१, ४, १३, ३, २, ५.
॥अन(न-अ)नुकशाति ^१ - -त्यै मै ४,	क ७, १०४, १७ ^१ ; -न्ताय	?अनन्त्रद्वया- -०व्ये पै ६, ८, ५.
७, ५ ^१ , काठ ३७, १३.	मा ३०, १९; का ३४, ४, १,	अन(न-अ)न्ध ^१ - -न्धः खि २,
॥अन(न-अ)नुगति- -त्यै काठ ८,	-न्तामः ऋ ५, ४७, २; -न्ते	१०, २, तै ५, ६, ४, २॥; पै ११,
४; क ६, ९.	ऋ १, १३०, ३; ४, १, ७, -न्ते:	१, ८.
॥अन(न-अ)नुध्यायिन् ^१ - -यिनम्	क १, १२१, ९	॥अन(न-अ)न्तु ^१ - -न्तम् मै १, ८,
मै १, ८, ५ ^१ ; काठ ६, ४ ^० ;	अनन्त-नामन्- -मानि खि ७,	७, २, १, २ ^१ ०, ५, ७ ^१ , काठ
८; क ४, ३; ७, -यी मै १, ६,	३, ३	१०, ३ ^१ , -न्नेन मै २, १, २;
३; ११.	अनन्त-शुभ ^१ - -ष्मा क १, ६४,	५, ७.
॥अन(न-अ)नु, नूयाज् ^१ - -जम् तै	१०	अन(न-अ)न्यु ^१ - -न्यान् तै ३, २,
६, १, ५, ३, मै ३, ७, २; काठ	अन(न-अ)न्तर ^१ - -र, -रम् खि	८, २ ^१ , पै १, ८८, २.
२३, ९, २४, ८, क ३६, ६; ३८, १	३, १५, १२, -रा पै १, ६५, १.	॥अन(न-अ)न्वग्भाव ^१ - -वाय मै
॥अन(न-अ)नुशस्त ^१ - -स्तम् मै १,	॥अन(न-अ)न्तरय ^१ - -याय काठ	३, ८, ५ ^१ .
९, ७; काठ ३४, २.	८, १६, क ८, १	॥अन(न-अ)न्ववच्चार ^१ - -राय तै १,
॥अन(न-अ)नुसर्ग ^१ - -गयि तै ७,	॥अन(न-अ)न्तराय ^१ - -यम् ^१ तै ६,	६, ८, ४; २, २, २, ३; ६, ६,
५, ७, ४, काठ ३३, ७ ^१ .	१, ८, ४, २, १०, २; -याय तै ५,	३; ६, २, १, ६; ४, २, ६, ९, ५.
अन(न-अ)न्त ^१ - -न्त खि ७, ३,	४, १२, ३.	॥अन(न-अ)न्ववजय ^१ - -याय मै
१; -न्तः ऋ १, ११३, ३,	अन(न-अ)न्तरित ^१ - -त. मै ४, ४,	३, ९, ५, १०, ६ ^१ .
६, ६१, ८; कौ २, ११०१,	१०.	॥अन(न-अ)न्ववाय ^१ - -याय मै
-न्तम् ऋ १, ११५, ५, १०,	॥अन(न-अ)न्तरिति ^१ - -त्यै तै ५,	१, १०, १३, २०; २, ५, ६, ३,
७५, ३, मा ३३, ३८; का ३२,	२, ५, ३ ^१ .	२, ४ ^१ ; ६, १; ४, ५, १, ८, ५,
३, ९, मै १, ८, ७ ^१ , ४, १४,	॥अन(न-अ)न्तर्हि ^१ ति ^१ - -त. मै	काठ २०, ६; १३, २५, ८ ^१ ;
४, शौ ८, ४, १७ ^१ §; १०, ८,	१, ८, १, ३, ६, ६ ^१ , काठ २३, ३ ^१ ;	३१, १०, ३६, ७, १४, क ३१, ८;

^१) सपा काठ १२, १३ अनास्कन्ना इति पाभे ।

^२) तस नञ्-स्वरः (पा ६, २, २) ।

^३) अनुध्यायिनम् इति पाठः ? यनि शोध (तु सपा. क ४, ३) ।

^४) विप. । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^५) तै °नू इति दीर्घः (पा ६, ३, १२२) ।

^६) विग., नाप. (देवता-विशेष- [मा ३०, ११]), व्यप. (विष्णु- [खि ७, ३, १; ३]) ।

^७) सपा अनन्तम् <> अनन्तान् इति पाभे ।

^८) विप. (नृ-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । उप. यद. ।

^९) तस. उप. अन्तर/ इ+भावे अच् प्र. (पा ३, ३, ५६) ।

^{१०}) घञ् प्र. उसं. (पा ३, ३, ३८) इति नापू विशेषः ।

^{११}) तृ. स्थाने द्वि१ सद् वा क्वि. भवति ।

^{१२}) = अनुन्तराय- ।

^{१३}) सपा. अनुन्तरित्यै <> अनन्तर्हित्यै <> काठ २०, ४ क ३१, ३ नान्तरेति इति पाभे ।

^{१४}) उप. <अन्तर/धा ।

^{१५}) सपा. तैब्रा २, ७, ६, ३ अनन्तर्हितम् इति पाभे ।

^{१६}) तस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १६१) । सपा. माश १४, ९, २, १४ अ० इति स्वरः ।

^{१७}) पाभे. अन्नम् तै २, ६, ६, २ द. ।

^{१८}) पाभे. अदान्यान् शौ २, ३५, ३ द. ।

^{१९}) मूको. उप. गकार-स्वलन संटि संकेतितं द. । उप. अन्वग्-भावे- [भाप] इति ।

^{२०}) उप. अन्व (नु-अ)व/ जि+भावे अच् प्र. ।

४०, १, ४७, १०.	५७४; जै ३, ३१, २४; ४६, १२; शौ २०, ४७, ३, १३७, १४, -तम् ऋ ४, १७, ४, ५, ४४, ६; ८, ९२, ८; १०, ९३, १२; कौ २, ९९३; जै ४, २७, २, -ता क ८, २६, ७, ९, १११, ३; कौ २, ९४१; जै ४, १, २.	२ ^१ .
॥अन(न-अ)न्वारब्ध ^१ - -व्यम् तै ६, ३, ६, २.		॥अन(न-अ)परुध्य ^{१०} - -ध्यः तै २, २, ८, ५; ३, १, २ ^१ ; -ध्यम् तै २, ३, १, ५
॥अन(न-अ)न्वारभ्य ^२ तै ३, १, २, ४.		॥अन(न-अ)परोधुक ^१ - -का मै ४, ४, २.
अन(न-अ)पक्रमिन् ^३ - -मिणः मै २, ३, २, ५.		॥अन(न-अ)परोध्य ^{१२} - -ध्य मै २, २, १ ^१ , काठ ३८, १२.
॥अन(न-अ)पक्रामत् - -मन्तः, -मन्तौ ^४ काठ ७, ५०.		अन(न-अ)पवाच(न>)ना ^५ - -ना शौ ८, ८, ९.
अन(न-अ)पक्रामुक ^६ - -काः मै ४, २, ४.		अन(न-अ)पवृज्य ^{१३} - -ज्यान् ऋ १, १४६, ३.
अन(न-अ)पक्षे (य>)या-> अनपक्षेय-त(म>)मा ^{१४} - -मा मै ३, ७, ३.		॥अन(न-अ)पव्ययत् ^{१५} - -यन्तः ऋ ६, ७५, ७, मा २९, ४४, तै ४, ६, ३; मै ३, १६, ३; काठ ४६, १, पै १५, १०, ७
॥अन(न-अ)पगा, गा ^{१५} - -गाः तै १, ५, ८, २; २, १, १, २; -गान् काठ ११, ८, ३७, १६.		अन(न-अ)पस्पृश ^{१६} - -स्पृक् शौ १३, १, २७; पै १८, १७, ७.
अन(न-अ)पगासि(न>)नी ^{१६} - -नीम् खि २, ६, २; १५.		॥अन(न-अ)पस्फुर ^{१७} - -स्फुरः ऋ ८, ६९, १०, शौ २०, ९२, ७.
॥अन(न-अ)पच्युत ^{१७} - -तः ऋ ४, ३१, १४; ८, ९३, ६; ९, ४, ८; १०, २६, ८, मै २, १३, ६; काठ ३९, १२; कौ २, ४०४;	॥अन(न-अ)पत्यवत् ^{१८} - -वन्तः शौ १८, २, ४७.	अन(न-अ)पस्फुरन् ^{१८} - -रन् शौ १०, १०, २७, पै १६, १०९, ७, -रन्तः पै ५, ६, १, १०, १६,
	॥अन(न-अ)पत्यवत् ^{१९} - -वन्तः शौ १८, २, ४७.	
	॥अन(न-अ)पदोष्य ^{१९} - -ष्यम् मै २, १, ४.	
	॥अनपराधिन्- -धिना पै १७, १५,	

^१) तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २) ।

^२) उप. अप✓कम् + इनि प्र. (तु. पाठ ४, ६) । यद्वा तद्धितः इनिः प्र. (पा ५, २, ११५) ।

^३) सपा. मै १, ५, ७ अनपेक्षम् इति, क ५, ४ ! अनुप-क्रामन्तः, ! मन्तौ इति च पाठे. ।

^४) तस. नञ्-सरापवादः कृत्योक्तोऽन्तोदात्त (पा ६, २, १६०) । वैतु. अञ्जोषुक-, अनपरोधुक-, अनिर्दाहुक- प्रभृ. ।

^५) उप. अप✓क्षि(क्षेय) + यत् प्र. । तु. पाठा ६ १, ८१ । ततश्च आतिशायनिकः तमप् प्र. ।

^६) तस. नञ्-स्वरः । उप. अप✓गम् + णिनि प्र. ।

^७) उप. <अप✓च्यु ।

^८) उप. अप✓च्छिद् + भावे घञ् प्र. ।

^९) उप. कृत्यः प्र. शक्यार्थे द्र तत्साहचर्येण घातो-रयादेशस्य निपातनात् (पा ६, १, ८१) ।

^{१०}) विप. । बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^{११}) अनप-त्युताम् इति पपा भवति । तत्राऽवग्रहो भिन्नक्रम द्र. । न हि अपत्य- इत्येनत् अनपत्य- इत्येत-द्राऽवग्रहं न (तु W) । भावे तल् प्र लिट्स्वरश्च (पा ५, १, ११९, ६, १, १९३) ।

^{१२}) अनुपश्यताम् इति मूको ।

^{१३}) उप. अप✓दुष् + ण्यत् प्र. ।

^{१४}) अनपरोधिना (वज्रेण) इति शोधो विमृश्य ।

^{१५}) उप. अप✓रुध् + क्यप् प्र. ।

^{१६}) सपा अनपरुध्य-<>अनपरोध्यः इति पाठे ।

^{१७}) सस्व. कृते तु टि. अ-ञ्जोषुक- ।

^{१८}) उप. ण्यदन्तं द्र. ।

^{१९}) बस. अन्तोदात्त । उप. <अप✓वच् ।

^{२०}) विप (अध्वन्) । उप. अप✓वृज् + क्यप् प्र. ।

१, -रन्तम् शौ १८, ४, ३६ ^१ , पै ५, ४०, ८; -रन्तौ शौ ९, १, ७, पै १६, ३२, ६.	८, ५, काठ ३६, ७, १४. अन(न्-अ)पे(त>)ता ^१ - ता मा १८, ६५; का २०, ४, ८; तै ५, ७, ७, ३.	९, १५, क ७, ४, -तस्य तै ७, ५, ९, २; मै ३, ४, १; काठ २१, ११.
अनपस्फुरन्ती- न्ती शौ १२, १, ४५; पै २, ७३, २; १७, ५, ३; -न्ती शौ १८, ४, ३४ ^२ , -न्तीम् ऋ ४, ४२, १०, मा ७, १०, का ७, ४, २, पै १२, ५२, १.	अन(न्-अ)पोढ्य ^३ - ष्व तै २, ४, १३, १ ^३ ; काठ ११, ४ ^३ . अनप्त ^४ - -प्तम् ऋ ९, १६, ३. अन(न्-अ)प्नस् ^५ - -प्नसः ऋ २, २३, ९. अन(न्-अ)भिक्रम्य ^६ तै ३, १, २, ३१.	अन(न्-अ)भिदाह- -हाय ^७ काठ २६, १. †अन(न्-अ)भिद्रुह ^८ - -द्रुहा ऋ २, ४१, ५, कौ २, २६१; जै ३, २२, ८. अन(न्-अ)भिद्रोह ^९ - -हाय मै ४, ३, ४ ^३ . ‡अन(न्-अ)भिधृष्णुवत् ^{१०} - -वन् मै १, १०, १४; काठ ३६, ८. ‡अन(न्-अ)भिध्वंसयत्- -यन् काठ २७, ८. ‡अन(न्-अ)भिप्रपाद- -दाय काठ २९, २, क ४५, ३. ‡अन(न्-अ)भिमालुक ^{११} - -कः मै १, ४, १३, ३, १०, १ ^३ , ५. ‡अन(न्-अ)भिमृत ^{१२} - -तम् ^{१३} , -ते ^{१४} मै १, ६, ३. †अन(न्-अ)भिस्लातवर्ण ^{१५} - -र्णः ऋ २, ३५, १३, काठ ३५, ३; क ४८, ४. ‡अन(न्-अ)भिविद्ध ^{१६} - -द्धम् तै २, ६, ८, ४.
अन(न्-अ)पस्फुर(र>)रा ^१ - -राम् ऋ ६, ४८, ११.	अन(न्-अ)भिगत ^{१७} - -तम् मै २, २, ७, ४, ६, ४. ‡अन(न्-अ)भिघारित ^{१८} - -तम् तै २, ६, ३, ५ ‡अन(न्-अ)भिघृत ^{१९} - -तम् मै १, १०, २०; ३, १०, ५, काठ २३, १, २५, ८, ३६, १४, क ३५, ७, ४०, १. ‡अन(न्-अ)भिचरत् ^{२०} - -रन् मै ४, ५, ५. ‡अन(न्-अ)भिजित ^{२१} - -त मै ३, ८, १, काठ ३०, ५; -तम् तै ३, ४, ३, ४ ^३ , ५, ४, ६, ४, मै ३, ८, १०, ४, ५, १; काठ ८, ७,	
अन(न्-अ)पायिन् ^२ - -यिनः का २, ५, ८.		
अन(न्-अ)पावृत् ^३ - -वृत् ऋ ६, ३२, ५, १०, ८९, ३.		
अन(न्-अ)पिगृह्य ^४ काठ २७, ८१॥ ‡अन(न्-अ)पिधाय ^५ मै ४, ६, ३ ^१ अन(न्-अ)पिनद्ध ^६ - -द्धम् ऋ ६, ७२, ४.		
अन(न्-अ)पिमन्त्र- -न्त्रः काठ १३, ११॥		
‡अन(न्-अ)पेक्ष ^७ - -क्षम् मै १, ५, ७.		
‡अन(न्-अ)पेक्षमाणा ^८ - -णा ^९ मै १, १०, १३, २०, ३, २, ४, ४,		

^१) °स्फुर° इति शंषा. सात. पाठ^२ यनि. शोध द्र ।

^२) तस नञ्-स्वर ।

^३) उप. अप ✓वृ 'आच्छादने' + क्विप् प्र. ।
उपसर्गस्य दीर्घः (पा ६, ३, ११६ [तु वे. B.W. प्रमृ.,
वैतु सा G.W. अप ✓वृत् इति?]) । वा क्विवि. द्र. ।

^४) सपा. °गृह्य<>°धाय इति पाभे. ।

^५) उप <अप✓ईक्ष ।

^६) वा. क्विवि द्र. । पाभे. अनपक्रामन्त टि. द्र ।

^७) सपा. तै ६, ६, ३, ५ अग्रतीक्ष्ण इति पाभे. ।

^८) व्यु? पपा. नावग्रह । अनु-अप्त- इति
पदविभाग प्रागर्वाक्-संमतो भवति । तत्र तावत्
वे. सा च उप. आप्त- (<✓आप्) इत्यस्य
हसितादिरूपान्तरमिति मन्वाते । P.W. प्रमृ. च २अप्-

इत्यनेनास्याऽभिसंबन्धं संभावयन्ति । वस्तुतस्त्वेतद्
✓आप् इत्यस्य सगोत्राद् २अप्- इत्यस्य च मूल-
भूताद् ✓अप् इत्यस्मात् क्ते निष्पन्नं सन् नञ्-
पूर्वत्वे प्रवाहाऽभाववद्-वाचकं च सद् अपामपेक्षया दुष्टर-
इत्येतत्-सकक्षतया सोमस्य समुचितं विप. भवेदिति
विचारयन्तु तत्त्वतः सुधियः ।

^१) बस. अन्तोरात्. (पा ६, २, १७२)

^१) सपा काठ ११, १ अनुपगतम् इति पाभे ।

^५) पाभे. अनतिदाहाय टि. द्र. ।

^१) सस्व कृते तु. टि. अनु-क्षोद्युक्- ।

^३) सपा. काठ ८, २ क ६, ७ जीवं यज्ञियम् इति पाभे. ।

^५) सपा. काठ ८, २ क ६, ७ जीवे यज्ञिय इति
पाभे. ।

१ अन(न-अ)भिज्ञा(स्त>)स्ता ^१ - -स्ता ऋ १, ८८, ७; कौ २, ८२३; जै ४, ४, ४	अन(न-अ)भिहित ^२ - -ताय तै ७, ४, २२, १; काठ ४५, १.	११, ७, २३, पै १६, १५५, ४.
१ अन(न-अ)भिज्ञास्ति ^३ - -स्ति ^४ मा ५, ५, का ५, २, २.	अन(न-अ)भीशु ^५ - -शु ऋ ११, १५०, ५, ४, ३६, १], ६, ६६, ७	१ अन(न-अ)भ्यारोह ^६ - -हार ^७ काठ ३६, ७.
२ अन(न-अ)भिज्ञास्ति ^८ - -स्ति ^९ मै १, ४, ३, ८, काठ ५, ४; ३२, ४, ३४, १९; क ४८, १.	१ अन(न-अ)भीष्ट ^{१०} - -ष्टः मै ३, १०, ४; -ष्टा मै १, १०, १७; २०, काठ ३६, ११, १४.	१ अन(न-अ)भ्युदित ^{११} - -तम् मै ४, ६, ४.
अन(न-अ)भिज्ञास्तेन्यु ^{१२} - -न्यः मै १, २, ९, -न्यम् मा ५, ५, का ५, २, २, तै १, २, १०, २; ६, १, २, ४ ^{१३} ; मै १, २, ७; काठ २, ८; क २, २; -न्याय मै १, ४, १४ ^{१४} .	अन(न-अ)भ्यक्त, क्ता ^{१५} - -क्तः खि ५, १३, १, मै १, ८, २ ^{१६} ; शौ २०, १२८, ६, - ^{१७} क्ताः तै ७, १, १, ३; मै १, ८, २; काठ ६, २; २५, १०, २६, ५, क ४, १, ४०, ३; ४१, ३	अन(न-अ)भ्रिखा(त>) ता- -ता पै ९, ९, ५.
१ अन(न-अ)भिषुत ^{१८} - -तस्य तै ६, ६, ९, २, मै ४, ७, ७, -तान् काठ २७, १; ३०, ७; क ४२, १	१ अन(न-अ)भ्यवचार(क>)का ^{१९} - -का मै ३, ८, ७.	अन(न-अ)भ्रिखा(त>) ता- -ता पै ९, ९, ५.
	अन(न-अ)भ्यारूढ ^{२०} - -ढम् शौ	अन(न-अ)भ्रिखा(त>) ता- -ता पै ९, ९, ५.

१) तस नञ्-स्वरः ।

२) न. द्वि१ सत् रूपं वा. किवि. भवति । यत्तु उ. तदनु म च MW. चैवं बस. इति कृत्वा आज्यम् इत्यस्य विप इत्याहु । तन्न । तथा सति ह्यन्तोदात्तं नाम प्राणि. (तु. नाउ) एतत् स्यात् (पा ६, २, १७२) । एतदादीनि त्रीणि पदानि प्र१ सत् आज्य- इत्यस्य कर्मप्रसङ्गाऽऽक्षेयस्य सामान्येन विप भवन्तीति चापि ब्रूवाणावेतौ व्याख्यातवरो (उ. म च) साहसतिष्ठयं कुर्वणौ भवतः (तु. अभिज्ञास्तिपा- , अन-भिज्ञास्तेन्यु-) । =सपा. आश्रौ ४, ५, ३ प्रमृ. । वैताश्रौ १३, १८ अनभिज्ञास्ति इति पाभे. ।

३) बस. अन्तोदात्त (६, २, १७२) ।

४) =सपा. आश्रौ ३, १९, ३ । आश्रौ १, ११, १३ प्रमृ अनभिज्ञास्ती इति पाभे. ।

५) तम नञो गुणप्रतिषेधोऽन्तोदात्त उ. (पा ६, २, १५५) । उप २ अभिज्ञास्त- + स्वार्थे एन्य प्र उंस (पा ५, ३, ११५) । यत्तु भा. (तै ६, २, २, ४) कृत्या तुङागमपूर्वकम् एन्य-प्रत्ययेन न्यु विकल्पाऽन्तोदात्तं छान्दसत्वेन व्याचष्टे । तदयुक्तम् । अर्थतः प्रस्नाव्यमानस्य प्र. कृत्याऽन्तर्भाव्यत्वात् कृत्योक- (पा ६, २, १६०) इत्यन्तोदात्तस्य सुलक्षितत्वादिति

भावः । यदपि उ. म. च (मा ५, ५) °शस्ते-नी- (<✓नी) इति कृद्-उत्तरप्रकृतिस्वरलक्षणं प्राति. वदन्तौ लिङ्गव्यत्ययं च विभक्तिव्यत्ययं चाहतु । तदप्य- सत् । तथा हि सति उदात्तस्वरितयो (पा ८, २, ४) इति विभक्तिस्वरितत्वाऽऽपत्तेः ।

१) विप (अवन्- याम-, रथ-) ।

२) उप. अभि-अव ✓ चर् + उक्ञ् प्र. । शेषम् अक्षोषुक- टि द्र. ।

३) उप. अभि-आ ✓ रुह + भावे घञ् प्र. ।

४) सपा. मै १, १०, १३ न' ..अन्वभ्यारोहयत् इति पाभे. ।

५) उप <अभि ✓ वद् ।

६) विप (विप्र-, सुरा-) ।

७) बस अन्तोदात्त । भावप्रयानो निर्देशो भवति । अथवा अव्यय विभक्ति- (पा २, १, ६) इत्यर्थाभावे नञ् अव्य उप सुपा समस्त स्यात् तेन च अस. सास्व. इति दिक् ।

८) सपा. शौ ८, ५, १७^१ पै १६, २८, ७^२ असपत्नम् इति, पै १६, २८, ७^३; १९, ११, ८^४ अपिशाचम् इति च पाभे. ।

९) सपा मा ९, ४० प्रमृ असपत्नम् इति पाभे. ।

२अन(न्-अ)मित्र, त्रा^१- -त्रम् शौ
१२, १, ४७; पै १७, ५,
५, -त्राः काठ ३७, १०,
-त्राम् शौ १२, १, १०,
पै १७, २, १; -त्रै. काठ ३७,
१०.

अन(न्-अ)मीव, वा^२- -त्वं क्र
७, ४६, २, ५४, १, मा ३३,
८६, तै ३, ४, १०, १, मै १,
५, १३, शौ २, २९, ६६; पै
१, १३, ३६, ५, २८, ७६,
७, ६, १०; २०, २२,
२१^०; -त्वंम् क्र १०, १४,
११, शौ १८, २, १२, पै १९,
११, ४^०; -वस्य क्र ३, १६,
३, मा ११, ८३; का १२, ७,
१८, तै ४, २, ३, १, ५, २,
२, १; मै २, १०, १; काठ १६,

१०, १९, १२, क २५, १, ३१,
२, -वा शौ ११, १, २२, -वाः
क्र ३, २२, ४; ६२, १४,
१०, १७, ८, १८, ७, ३५, ६;
३७, ७, खि २, ८, ३, मा १,
१, ४, १२, १२, ५०^१, का १,
१, २, ४, ५, ४, १३, ४,
६^१; तै १, १, १, १, ४, २,
४, ३^१, मै १, २, ३, २,
७, ११^१, काठ १, १, १६,
११^१, ३०, १०^३, ११, क १,
१, २५, २^१; ४६, ८^३, ११,
शौ २, ३०, ३; ३, १४, ३^०,
१२, १, ६२, २, ३१^१, १८,
१, ४२^१, ३, ५७, ४, ४६,
पै १७, ३३, १^१, २; १९,
२२, १४, -त्वंम् शौ १२,
२, २६, पै १७, ३२, ६,

-वाम् क्र १०, ९८, ३, पै
१४, ३, २, -वास क्र १३,
(५४, २) ५९, ३, मै ४, १०,
२^१; १२, ६.

?अनय^३- -यम् पै ५, १८, २^१
अन(न्-अ)राति^४- -ति पै ९, ३,
९-१३.

अन(न्-अ)र्षण^५- -णम् शौ १२,
४, ३३; पै १७, १९, ३

†अन(न्-अ)र्षन्^६- -र्षणम् शौ
७, ८, १, पै २०, १, ६^३.

†अन(न्-अ)र्व, वार्^७- -र्वम् क्र १,
१६४, २, १८५, ३, शौ ९,
१४, २, १३, ३, १८, पै
१६, ६६, २^१, -वो^० क्र २,
४०, १६, ७, ४०, ४.

अन(न्-अ)र्वन्^८- -र्वण^९ क्र ५, ५१,
११^१, ८, ३१, १२^६, -र्वणम्

^१) बस. प्रयोगत. त्रिप. इति नापू. विवेकः ।

^२) विप. (रोगरहित, ता-] रुद्र-, अघ्न्या- प्रभृ),
भाप. (रोग-राहित्य-). बस. अन्तोदात्त । उप. यद्. ।

^३) सपा. कौसू ३३, ४३ । क्र ७, ५५, १ मै १, ५, १३
माश्रौ १, ६, ३, १ प्रभृ अमीवहु इति पाभे ।

^४) पाभे. अथ मा १२, ६५ द्र. ।

^५) सपा. मै ४, २, १० पै २, १३, ५ स्वावेशा इति पाभे. ।

^६) सपा. क्र १०, ५३, ८ माश १३, ८, ४, ३ तैआ ६, ३,
२ आग्निष्ट ३, ६, १: २५ प्रभृ. शिवान् इति पाभे ।

^७) °मीमास. इति मुपा. सु-शोष. ।

^८) पाठ ? आमयम् इति शोषः (तु. सपा. पै १९,
५५, ४-७) । सपा. क्र १०, १३५, ४ युक्षम् इति
पाभे. ।

^९) ओषधिविसेवनसमकालमेवाऽरातिभ्यो रोगरूपेभ्यो मुक्त
इत्यभिप्रायात् बस. द्र. (तु. सहोषधि-). ।

^{१०}) तस. नञ्-स्वर । उप. यद्. ।

^{११}) बस. अन्तोदात्त. । यच्च सपा. क्र १०, ३६, ११
अनर्वणाम् इति पाभे. स उप. वकारमकारान्यतरमध्यत्वे
प्राकृतायित इव संभाव्येत ।

^{१२}) सपा. मै १, ३, ९ वरुथिनाम् इति पाभे. ।

Garbe [KZ २३, ५१२] अमर्मणाम् इति सुवचम्
इति? ^३) अनुष्णाम् इति मूको. ।

^४) वि. (अप्रत्युत्ता-], अदिति-, चक्र-, दात्र-). ।
बस. अन्तोदात्त. । उप. <√अर् (> १अर्व-द्र.) ।
<√अर् (=√क्र) 'हिंसायाम्' इति वा (तु. G.W.) ।

^५) यनि. वा स्त्री रूपन् एतद् अनर्वन्- इत्यस्य वेति
विवेक्तुं दुष्करमिव भवति ।

^६) विप. (इन्द्र-, बृहस्पति-, वाज- प्रभृ.) । तस. नञ्-
स्वर. । उप. यद्. । ^७) वै ष१ इति विमृश्यम् ।

^८) इह सा. एतद् रूपम् प्र१ चोत्तरार्धे पूषा इत्यनेन
समानाधिकरणं चेति प्रतिपद्यते । प्र१ च नाप. चा-
ऽदितिसकृद्वेश्वरविशेषपरमित्यवर्जित्व (तु. BW. GW.
MW., वैतु NW. ORN. च यत्र यनि. प्र३ इति
व्यवस्थापयितुमिष्टं भवति) । तथा अर्-अर्वण- इति
पृथक् प्राति. यत् कल्प्यते तत्रोक्तमस्वरोऽलक्षण आप-
द्येतेति तस्य प्राति. स्वरूपनिश्चिन्त्यत्वमुपक्षिपेत् । अत
इह द्विरे न. इत्येतत्समानाधिकरणमिति विमृष्टमि-
र्विचार्यताम् ।

^९) नापू. टि. दिशा प्र१ रूपम् विप. चेति यत् G.W.
प्रभृ. उपतर्कितं भवति तत्र सौवरी विप्रतिपत्तिः ।

ऋ १०, ९२, १४ ^३ , -र्वणम् ऋ १०, ३६, ११, ६५, ३; -र्वन् ऋ १, ११६, १६; -र्वा ऋ १, ९४, २, ४, १७, २०, ५, ४९, ४, ७, २०, [६, १८, २]३; ३, १०, ६१, ५ ^३ , १३, ९९, ३, मा ६, १२, का ६, ३, १; तै १, ३, ८, २, ६, ३, ८, ४ ^१ , मै १, २, १६, ४, १४, १ ^१ , काठ ३, ६, ९, ४; पै १२, १, २ ^१ ; -र्वाणः ऋ १, १९०, ६; ८, १८, २, -र्वाणम् ऋ १, ३७, १; ५१, १२; १३६, ५, १९०, १; २, ६, ५; ६, ४८, १५; ७, ९७, ५, ८, ९२, ८; तै ४, ३, १३, ६; मै ४, १०, ५; काठ १७, १८;	२१, १३, कौ २, ९९३, जै ४, २७, २. ?अन(न-अ)र्वाक् ^३ मै ३, १०, १, क २, १३, ८, ७. अन(न-अ)र्वाग्-इष्ट ^१ - -ष्टः मै ३, १०, ४. ?अनर्विश् ^३ - -र्विंशे ऋ १, १२१, ७ ? *अन(न-अ)र्श- > †अनर्श-राति ^१ - -तिम् ^३ ऋ ८, ९९, ४, जै २०, ५८, २ अन(न-अ)र्शनि ^३ - -निम् ऋ ८, ३२, २ ॥अन(न-अ)वक्लृप्त ^१ - -प्तः तै ७, १, १, ३; ६ ॥अन(न-अ)वक्काम ^१ - -माय मै ४,	१, १४. *अन(न-अ)वक्लेश ^१ - -शाय काठ २३, ६. अन(न-अ)वक्षाम ^१ - -म पै १६, १२४, ७. ॥अन(न-अ)वगत ^१ - -तम् तै २, ३, १, ४, मै २, २, १. अन(न-अ)वग्लायत् ^३ - -यता ^१ शौ ४, ४, ७, ६, १०१, ३; पै १९, १३, १२. ॥अन(न-अ)वच्छित्ति ^३ - -स्यै तै ६, १, ११, ५, २, १, २, ९, २. ॥अन(न-अ)वजय ^३ - -याय काठ २६, ७, क ४१, ५. ॥अन(न-अ)वत्त, त्ता ^१ - -तम् मै ३, १०, ३; -त्ताम् मै ४, ८, १.
--	--	--

^३) इह रूप उपधाया दीर्घभावश्छन्दः-प्रयोजितः । एतदपि नाप. देवविशेषपरमिति यत् केचिद्वर्वाञ्च आस्थिषत तत्र चोद्यम् (तु एपू. टि.) ।

^४) अनर्वा- इत्यस्य स्त्री रूपमिति P.W. । तच्चिन्त्यम् । प्रकरणेऽस्त्रीविषयत्वाच्च पुं-सामानाधिकरण्याच्चेति दिक् ।

^५) पाठः? अनर्वा इति शोधः (तु स्वरः, सपा. मा ६, १२; K. NW. AVL. च) ।

^६) तस. । उप. तस. तत्र च उप. < ✓यजू इति ।

^७) अर्थः? व्यु. च पगा. नावग्रहः । नाप । अनस- + विश- इत्येवं कास. इति वें., सा. [पक्षान्तरे], P.W. प्रमृ. केचित् । तथा सति गतिकारक- (पा ६, २, १३९) इति स्वरेण भवितव्यं पूष. प्रकृतिस्वरेण च न भवितव्यमिति चोद्यम् । अतः अनु + अर-विश्- इति यत् रु., सा. [पक्षान्तरे] भावयत. तत् स्वरतः साधीयः (=तस. नञ-स्वर) । उप. अपि कास. भवति प्रकृत्या स्वरश्च । तत्र च पूष. ✓ऋ + भावकर्मणो. विच् प्र. इति संकेतितमात्रं द्र. (तु. अनुस- टि.). अथवा बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । तत्र च 'अनो विड् विद्यत इति कृत्वा निवासो यस्य' इति वा (तु. G.W.), 'अनोयुक्ता विशो यस्य' इति वा (इह मध्यमपदलोपः), 'अनासि च विशश्च यस्य' इति वा विग्रहः । अनुस > अनस इत्यत्र तु. उपबुद्ध-

(उपस > उपर) ।

^१) विप. (इन्द्र-) । व्यु. ? पूष. उप. सद् अर्श- इति भाववचनो वा विप. वेत्येतद्विवेचनमुपाश्रितं भवति यथेह बस. स्यादुत तस. इति । प्रथमं भावपक्षे तावद् नापू. प्राति. बस. अन्तोऽन्तेन भाव्यम् (पा ६, २, १७२) । अत्रापि च बस. पूष. प्रकृतिस्वरेण सता ०र्शु इत्येवं स्वरसंकेतेन भाव्यम् । न चैवमुपलभ्यते । अतः नापू. प्राति. तस. नञ-स्वरः (पा ६, २, २ [वैतु. अर्श- इत्यत्र G.W.]) । अथवा नापू. प्राति. मा निर्देशि । *अर्श-राति- इत्येतद् मौखिकं प्राति. स्यात् । तस्य च बस. सत. प्रकृते तस. नञ् पूर्वत्वेन परामर्श इति मतं स्यादिति दिक् (तु. *अर्श-राति-) ।

^२) =सा. या ६, २३ । कौ २, ६७० जै ३, ५५, ११ अलर्षिरातिम् इति पाभे ।

^३) व्यप. (असुर-) । पगा. नावग्रहः ।

^४) तस नञ-स्वरः । उप. यद्र. ।

^५) उप. अव ✓चै + क्त > म (पा ८, २, ५३) ।

^६) उप. < अव ✓ग्लै । शेषम् एपू. टि. द्र. ।

^७) सा. अनुबल्लयता इति ।

^८) सस्व. त्रिपू. टि. द्र. । उप. अव ✓छिद् + क्तित् प्र. ।

^९) तस. । उप. अव ✓जि + भावे अच् प्र. ।

॥अन(न-अ)वदानीय^a- -यम्^b काठ
१३, ५^१, - यानि^b मै २, ५, ५
अन(न-अ)वद्य, द्या^c - -द्य क १,
३१, ९, १२९, १^२, १७४,
२, १०, १४७, २, -द्य ऋ २,
६९, १०; -दिद्यम् ऋ १, ७१,
८; मा ३३, ११, का ३२, १,
११, तै १, ३, १४, ६, मै ४,
१४, १५, -द्यस्य ऋ १, ३३,
६, -द्या ऋ १, ७३, ३, -द्या
ऋ १, १२३, ८; २, २७, २,
३, ३१, १३, ६, १९, ४, मै ४,
१२, ११^d, -द्यामि ऋ ४,
३२, ५, शौ २, २, ३, पै १,
७, ३, ७, ९, ३, -द्यासः ऋ ७,
५७, ५०, ९१, १, मै ४, १४, २,
-दिद्य ऋ १, ६, ८, शौ २०, ४०,
२, ७०, ४.

॥अनवद्य-रू(प>)पा^f- -पा ऋ
१०, ६८, ३, शौ २०, १६, ३.
अन(न-अ)वद्राण^g- -ण ऋ ३७,
१०^१, -ण काठ ३७, १०^२, शौ
८, १, १३, पै १६, २, ३
अन(न-अ)वधर्ष्य^h- -र्ष्य शौ ८,
२, १०, पै १६, ३, १०.
॥अन(न-अ)वपाद- -दाय काठ
३३, ६^१.
अन(न-अ)वपृणⁱ- -णा ऋ १,
१५२, ४
॥अन(न-अ)वव्रव^j- -व क १०,
८४, ५ शौ ४, ३१, ५, पै ४,
१२, ५.
अन(न-अ)वञ्च^k- > अनवञ्च-
राधस^l- -धस ऋ १, १६६,
७, २, ३४, ८४, ३, २६, ३१, ५,
५७, ५.

॥अन(न-अ)वरुद्ध, द्वा^m- -द्ध मै
३, ९, ४, काठ २४, ८, क ३८,
१, -द्धम् मै १, ५, ७^१, ९, ७;
११, ९^१, ४, ७, ३; काठ १४, ९^२;
२९, ७; क ४५, ८, -द्धस्य तै
५, २, ५, ६^३, मै ३, ४, १; काठ
२१, ११, -द्धा तै १, ७, ६, ७;
काठ ८, १२, क ७, ७, -द्धा
तै ५, १, ८, २, काठ ९, १५,
१९, ८, २२, ७, क ३०, ६;
३५, १.
॥अन(न-अ)वरुध्यⁿ काठ १०, १.
अन(न-अ)वसु^o- -व ऋ ६, ६६,
७
॥अन(न-अ)वस्तीर्य^p तै ६, २, १०,
४, ३, ४, २.
अन(न-अ)वस्यत्^q- -स्यन्त ऋ
४, १३, ३.

^a) तस. उप. कृत्यप्रययान्तत्वेऽन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) । तद्धितप्रत्ययान्तत्वे पा ६, २, १५५ इत्येतेन निर्वाहः ।

^b) सपा. °यम्<>°यानि इति पाभे ।

^c) विग. । तप नञ्-स्वरे प्राप्ते कृत्योक्तं (पा ६, २, १६०) इत्यन्तोदात्त । उप यद् ।

^d) सपा ऋ २, २७, ९ अनिमिषा इति विभ. ।

^e) सपा. तै ५, ६, १, १ मै १ २, १, २, १३, १ शौ १, ३३, १ पै १, २५, १ तैवा २, ८, ९, ३ आपश्चौ १०, ६, १^१, १६, ३३, २ बौश्चौ ९, २२ : १ माश्चौ २, १, १, ३० वैश्चौ १२, ६ : १२ हिश्चौ १०, १, ३४, ११, ८, ११ आगमं १, २, १, २, ७, १६; आगिन्य १, २, २ : ४ हिण्य १, १०, २, २१, ५, २, १८, ९ कौस्य ९, १, ४, ४१, १४, ५४, ५; १२१, १, १३६, ८ गौव २६, १० बौध २, ५, ८ हिरण्य-वर्णाः इति पाभे. ।

^f) विप. (गो-) । बस. पूष प्रकृतिस्वरम् ।

^g) = देव-विशेष- । बस. अन्तोदात्त । उप भाप <अव< (द्वै>) द्वा ('स्वप्ने' तु वैप २) ।

^h) विप. (मृत्यो) नियान- । कृत्योक्तीयस्वराभाव-उसं. (पा ६, २, १६०), वैतु. सा. °ध्वयम् इति ।

ⁱ) विप. (लृपृक्त-, अवियोज्य-) वितत- [नाप.] ।

वैप १-२५

तस. उप. = अपपृक्त-, विपृक्त- इति कृत्वा <अव (=अप)✓पृच् [=✓पृच्] इति (तु वे. BW. GW. WAG [१, ६३ a, १३९ a], वैतु GRV. प्रान्त-, दशा- [तु ऐवा ३, १० अवपञ्जन-]) ।

^j) विप. (मन्यु-) । बस. अन्तोदात्त । उप. <अव✓वृ (तु. या ६, २९ सा. ऋ १०, ८४, ५, वैतु सा. शौ. तस. इत्याह तत् सुवेचं द) ।

^k) अत्र उप. <अव✓मृ> [भावे क प्र] अव-अ- इति द्र । यतु विप. इति कृत्वाऽस्य उप. भावे निष्पत्तिमपरे नेव समर्थयेयु (तु. सा. GW. प्रमृ. च) तच्चोर्थ स्यात् । अ-भाव-निष्पत्तौ हितम नञ्-स्वर स्यान्न तु बस. अन्तोदात्त इति यावत् । यदपि सा ऋ २, ३८, ४ अव-अ- <✓अंश + ड प्र उसं (पा ३, २, ४८) इत्याह, तन्न । गुणविशेषेऽसति गौरवमात्रत्वात् ।

^l) विप. (मरुत्-) । बस. अन्तोदात्त ।

^m) तस. नञ्-स्वर । उप यद् ⁿ) तस. उप. ल्यबन्तम् ।

^o) विप. (मरुताम्) याम- । बस. अन्तोदात्त ।

उप. ✓अच् + असच् प्र. (पाउ ३, ११७) इति वा (तु. सा. NW. च), अव✓(लो>) सा + क. प्र. इति वा (तु. GW. MW.) ।

अन(न्-अ)वहाय^a तै १, ४, ४३, २,
मै १, ३, ३७, ४, ८, २, काठ ४, ९;
क ३, ७.
† अन(न्-अ)वह्वर^{a, b} - रम् क्र २,
४१, ६; कौ २, २६२; जै ३,
२२, ९.
¶ अन(न्-अ)वानम्^{a, c} तै ६, ६, १०,
२, काठ २६, ८, ९, ३६, ४^d, क
४१, ६, ७.
† अन(न्-अ)वाय^e - यम् क्र ७,
१०४, २, काठ २३, ११; शौ ८,
४, २; पै १६, ९, २.
¶ अन(न्-अ)वार^e - रम् तै ७, ५, ३,
२; काठ ३३, ५.
¶ अन(न्-अ)वेत^e - तः, -तौ तै २,
६, ३, ५.
¶ अन(न्-अ)वेष्ट^e - ष्टम् मै १, १०,

११^b, १३, काठ ३६, ७.
? अनव्याधात्¹ पै ७, १५, १,
१ अन(न्-अ)शन- १अशन^o.
२अन्-अशन- साशन^o.
अन(न्-अ)शानि^o - नि^o तै २, ४,
७, १^f.
अनशामहै ✓अश् (बधा) द्र.
¶ अन(न्-अ)शित^a - तम् तै १, ६,
७, ४.
¶ अन(न्-अ)शनत्^a - शनत् क्र १,
१६४, २०, शौ ९, १४, २०, पै
१६, ६७, १०.
? अनश्यत^h काठ ३८, १२.
अन(न्-अ)श्रु^e - श्रव क्र १०, १८,
७, शौ १२, २, ३१†; १८,
३, ५७; पै १७, ३३, १†,
२†, -श्रू^h मा ४, ३३, का ४,

१०, ४, तै १, २, ८, २^m.
† अन(न्-अ)श्व^e - श्व. क्र ११,
१५२, ५, ४, ३६, ११; ६, ६६,
७, -श्वम् क्र १, ११२, १२,
१२०, १०; -श्वासः क्र ५, ३१,
५, तै १, ६, १२, ६, मै ४, १२, २,
काठ ८, १६.
अन(न्-अ)श्वदा^a - दाम क्र ५,
५४ ५.
? अनश्शुⁿ - श्शु काठ २, ७.
अन(छ>)ष्टा^a - ष्टा मै ४, ११
† अनष्ट-पशु^o - श्शु^p क्र १०, १७,
३, शौ १८, २, ५४.
अनष्ट-वेदस्^o - दस् क्र ६, ५४,
८.
अनस्^p - न. क्र २, १५, ६, ४,
३०, ११, १०, ५९, १०, ७३,

^a) तस. नञ्-स्वर^h.

^b) उप. अव ✓ह्र + अच् प्र. (पा ३, १, १३४) ।

^c) उप. अव ✓अन् (प्राणने) + णमुल् प्र. । यत्तु मै. पपा.
अनवा-अनम् इत्येवं निरदेशि, तच्च शोधनीयम् । पूष नञ्
उत्तरमेकस्य उपसर्गस्य अव इत्यस्यैवाभ्युपगमाद् द्वितीयस्य
उपसर्गस्याऽऽङोऽनभ्युपगमाच्चाऽय उप. णिति प्र. परे
वृद्धे निवार्यत्वादिति । ननु पूष. एक एवोपसर्गो न द्वावि-
त्यत्र विनिगमनं ब्रूहीति । उच्यते, तु. शब्रा १, ३, ५, १४
यत्र अवान्यात् इति पदं श्रूयते अन्यथा गतिर्गती (पा ८,
१, ७०) इति सतोर्हि द्वयोरुपसर्गयो पूर्वस्य निघाते
अवान्यात् इत्यनेन भाव्यमित्यभिसंधे । ननु भो कथम्
अवानिति (शब्रा ४, ३, २, ६) इति समाधित्वेति ।
यद्-द्योगीये तत्र तिङ्निघाताऽभावे धास्व. सामञ्जस्यादिति ।

^d) सपा. मै १, १०, ९ अव्यवानन् इति पाभे. ।

^e) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^f) उप अव ✓इ + भावे अच् प्र. (पा ३, ३, ५६) ।

^g) प्रयोगत. क्विप् ६. ।

^h) तु. टि. ? वित्त्वकम् ।

¹) तु. पै २, ८५, ३ यत्र समानेऽपि मन्त्रे अनव्य-
धात् इत्यस्य प्रामादिकस्य मू. स्थाने एनं च् अघात्
इति प्रामादिकशोधमुखः सुपा. भवति । उभयत्र मन्त्रस्य

तृतीये पादे प्रमादतः पातु इति पादस्य भिन्नकमत्वं
संभाव्य पातु पश्चाद् अनुव्याधात् इति शोध. पर्येष्टव्य ।

¹) सपा मै २, ४, ७ काठ ११, ९ ? नशानि इति पाभे. ?
अनशानि इति शोधः ।

^h) = सपा. आपत्रौ १६, ६, ४ हित्रौ ११, १, ९ । तैआ
६, ५, २ BC ? अनुःशतः इति, माश्रौ ६, १, २, २६ वात्रौ
२, १, २, १ अनश्च (?स्त्र)ः इति पाभे. ।

¹) = सपा. माश ३, ३, ४, १२ प्रष्ट. । क २, १ ? अनास्यौ
इति पाभे ।

^m) अन श्रुत्- इत्यस्य वा अन श्रित्- इत्यस्य वा मूलतः
प्राति. सत यनि. विकारमात्रमितीवाभिप्रयन् भा. विमृश्य. ।

ⁿ) अनश्च - > वावि यनि. इति AVL. ।

^o) विप. (पूषन्-). ब२. पूष प्रकृतिस्वरम् ।

^p) सपा. पै १, ९७, ४ अरिष्टपशु इति पाभे. ।

^q) नाप. (शकट-). व्यु. ? < ✓अन् वा आ ✓नह
वेति या [११, ४७] प्रष्ट., ✓अन् (शब्दे) + कर्तरि असुन् प्र.

नित्वादाद्युदात्तश्च (पाठ ४, १८९ पा ६, १, १९७) ।
अथवा मूलतः अनु-अर्- इति तस. नञ्-स्वर (तत्र च
उप ✓क्र + कर्तरि विच् प्र.) । एवं चास्य स्वतोऽगति-

मति (= भारुपेऽन्येनोद्धे) पदार्थमात्रे सामान्यायाः
प्राथमिक्या वृत्त्याः सत्या वहने भारो यद्विकरणत्वेनोद्धेते

६; ८५, १०; १२, ८६, १८,
१३८, ५; तै ५, २, २, ३॥,
॥ मै १, ८, ९; ४, ८, २, ३,
॥ काठ १९, १२; २४, ६;
२६, २; २८, ४, ५ ॥ क ३१,
२; ३७, ७; ४०, ५, ४४, ४, ५,
†शौ १४, १, १०, १२, २०,
१२६, १८; पै १५, ११, ३^३;
१८, १, १०†, २, १†, -नस
ऋ ४, ३०, १०, ८, ९१, ७, १०,
१०२, ६; शौ १२, १, ४७,
१४, १, ४१†, पै ४, २६, ७†;
१७, ५, ५, -नसा ऋ ३ ३३,
९; १०, ॥ तै ५ २, २, ३, ६,

१, ९, ३^३; ॥ मै ३, ७, ८^{१०};
॥ काठ १९, १२; २४, ६; ॥ क
३१, २, ३७, ७^३, -॥ नसि तै
५, ४, १०, २; -॥ नसे तै
६, २, ६, १, -॥ नांसि तै ३,
१, ३, १, ६, ३, २, ३. [°नस्-
अर्चन°].

*अनस्(>इ, ऋ) + √वह^०>

अनडु(इ-उ)ह<>ङ^०-

-डुत्सु ऋ ३, ५३, १८;
-डुद्भि. मै २, ७, १२; पै २,
२२, ४, -डुद्भ्य शौ ६, ५९,
१, पै १९, १४, १०, -॥ डुहः
तै २, २, ९, ४, मै १, ६, ४, ८,

२, १, ७, ३, ६, १; काठ ६, ३;
१०, १^३, २२, १३; क ४, २;
॥ शौ ४, ११, ३; ८, ९; ११;
॥ पै ३, २५, ५, ७, ९; १०; १७,
२७, ४; २९, १७; -॥ डुहा तै
६, १, १०, २, मै ३, ७, ७, काठ
२४, २; क ३७, ३; -डुहाम् पै
१२, ३, ९^०; -डुहि शौ ४,
११, ७.

आनडुह^१-हे मै ३, ७, ४.

अनडु-वाह^२-डवान् मा १४,
१०, १८, २७, २१, १८, २२,
२२^३, २९, ५९, का १५, ३, ४;
१९, ८, ४, २३, २, ७; २४, ८,

तस्मिन् छन्दे वैशिष्ट्यं समजनीति सुवचम् (तु. WW १,
१३२ SEY २४, ८५, Lat onus, Eng onerous) ।
मूलनो रेफान्तत्वेऽस्य प्राति अनर्-विश्- इत्यत्र पृप
विनिगमकं द्र. । एवम् अनह्-वाह- इत्यत्र पूर अनर्->
*अनल्->अनह् इति प्राकृतायिर्न सुलभम् । अथापि वा
अ + नृश् (>ष् >ट्, इ, इ) इत्येषा मौलिकी स्थिति-
स्यात् । एस्थि अस्मिन् कल्पे नापू कल्पाद् उप
प्रकृत्यंशमात्रे भेद द्र. । तथाहि तत्र उप. <√क इह
च उप. <√नृश् (व्याप्तौ) इति सुवेचम् । उभयत्र
विनिगमिका सामग्री तु समानेति दिक् ।

१) मनः इति मुपा. चिन्त्यः (तु टि. अधिसर्पिस-) ।

२) मनसा इति मुपा. चिन्त्यः (तु क । पृ २०१
सेटि. ७) ।

३) एकार्यवृत्तीनां सतामपि प्रत्ययभेदतः किञ्चिन्मात्र-
विरूपान्तानां नाउउ कृता व्यु. औपयिकोऽयं धा. द्र ।
पृप. स्>इ इत्येतद्विवरणार्थं तु माप्रा ३, ४५ वस्तुत
र>इ द्विपू. टि. च । यत्तु नाउ. कृति उप. वृह-
इत्याकारकमिच्छेयु केचित् (तु GW प्रभृ), तद-
युक्तम् । किंवद्-भिन्नप्रत्ययान्तरे निष्पन्नस्य सतो-
ऽसर्वनामस्थानेऽज्ञादिप्रत्यये परतः संप्रसारणं स्यादि-
त्यस्य द्वाधीयसः पथोऽपेक्षया किंपि निष्पत्त्यैव निर्वाह-
लघीयस्त्वदर्शनाद् उपधावृद्धयभावे सति संप्रसारणवद्-
पाभावाऽननुपपत्त्यदर्शनाच्चेति दिक् । यदपि तदेव
उप. वाह- इत्येवंमात्रम् PW. इच्छति । तदप्य-

युक्तमेव । तथा सति वाह ऊद् (पा ६, ४, १३२)
इत्यस्य प्रमङ्गाद् हि अनडुहः प्रभृ उदुपवत्वम् अनह्-
वाही- इत्यत्र संप्रसारणेत्तरोपधत्वं च नेपथ्यतः । एस्थि
यनि तत्तत्-प्रत्ययपरत्वं नाउउ कृत्सु यथाकार्यं साध्व-
वधेयमिति दिक् ।

४) नाप (वृषभ-) । उत. उप किञ्चिन्ते उत. कृत्स्वरः
प्रकृत्या, कित्वात् संप्रसारणं च (पा ३, २, ६१, ६, २,
१३९, १, १५) । भ-संज्ञाया परिणतहकारान्तता चरि-
तार्था भवति । ततोऽन्यत्र (=पदान्ते) मौलिकवर्ग-
तृतीयान्तता सुप्रतिष्ठिता द्र. (तु. टि. √वह; वतु.
पा ८, २, ७२ यदनु ह>इ इत्याकारको वर्णपरिणामो
भवति) । यथेह उप वृह- इति वा वाह- इति वा
पराभिमतं सदर्प नैव युक्तं भवति, तथा नापू टि.
गतार्थं द्र. ।

५) -डुहान् इति पाठः ? यनि. शोध द्र. ।

६) विप. (चर्मन्-) । तस्येदमित्यर्थे अञ् प्र. जित्-
स्वरश्च (पा ४, ३, १२३, ६, १, १९७) ।

७) उप. पिब प्र. (पा २, २, ६४) । सस्व द्विपू. टि.
अन्वेष्ट्यौ । मौलिकोपधाभूतोऽकार सानुनासिक. सन्नपि
वृद्धिविषयः द्र. (वैतु. पा ७, १, ९८, ८२ यदनु सौ परे एपू
प्राति आम् च नुम् चेष्ट्येते) ।

८) =सपा माश १३, १, ९, ४ तैत्रा ३, ८, १३, १ काआ
७४ : ५, ६ कागा १२४ : ८ । शाश्रौ ८, १८, १ अनह्-
वाहम् इति पाभे. ।

२^३, ३१.७, १, तै १, ५, २,
४, १२, २, २, १, १०, ५^२, ६,
२, ३, ४, ४, ३, ५, १, ७, १०,
२, ५, ५, २४, १, १६, १, १०,
२, २, १, १; ७, ५, १८, १^३,
११ मै १, ६, ४^२, ७, २, ८, ९;
२, १, १०, ५, ४, ६, १^२ ६, २, ८,
२ ६, ११, ६ ६, ३, ७, ४; ९, ११,
११ ६; १२, ६ ६^३; ४, ३, १^२,
६, ८, ८, ६, काठ ६, ३, ८, ८^३,
१५, १३, ६; १५, १^३, १७,
२, १८, १२, २४, ८; २९, ४,
३८, १०, ४५, १४^३, ४८, ३;
११ क ४, २, ८, ३; २६, १ ६; २९,
१ ६, ३८, १, ४५, ५; शौ ४,
११, १^३ ६; २, ४, १०, ५, १७,
१८, ८, ५, ११; २, १, २२;
११, ६, १३, ७, १८, १२, ३,
४९; १९, ३९, ४, पै ३, २५,
१^३ ६, २, ३, ८; ११, १२; ५,
१, ५, १५, ५, ६, ५, ५; ७, १०,
४, ८, १२, ११; ९, १६, १,

१६, २२, ३, २८, १, १५४, ८,
१७, २९, ६, ८; ११, १६,
४०, ९.
अनङ्-वाह^३ - -इवाहः मा
२४, ८, १३, का २६, २, ३, ३
३; तै ५, ६, १८, १, मै ३, १३,
९; १८, काठ ४९, ८, शौ १९
५०, २; पै २, २२, ३, ८, १८, २,
९, १०, ११, १४, ४, १२;
-इवाहम् ऋ १०, ५९, १०,
खि ५, ५, ४, मा २८, ३०, ३५,
१३, का ३०, ३, ७; ३५, ४,
१२; तै १, ८, १८, ११, ११ मै
१, ६, ४^२, २, १, ६, काठ ११,
५ १, क ७, २ १^३; शौ ९, ५,
२९, १२, २, ४८, पै ५, ३१, ६,
१७, २९, ६, ३५, ५, -इवाहौ
ऋ १०, ८५, १०, तै ५, ६,
२१, १^२, मै ४, ४, ९ १, काठ
५०, १^२ १, शौ ३, ११, ५; ७,
५५, ५, १४, १, १०^३; पै १, ६१,
३, ८, ११, ३, १८, १, १०^३

११ अनङ्-वाह-> वाही^३ - ही
मै २, ६, ३^३, ४, ३, ४, काठ
१३, ६, १५, २, -हीम् काठ
१३, ६.

अनस्-वत्^३ - वन्त^३ ऋ १, १२६,
५, -न्ता ऋ ५, २७, १.

अनस्वती - ती^३ शौ १०, १,
१५.

११ अनस्-विन्^३ - वी तै ५, २, २,
३, काठ १९, १२, क ३१, २.

अनस्विनी - नी^३ पै १६, ३६,
५

अ(नस्>)नो-वाह^३ - हो तै ५,
६, २१, १, काठ ५०, १

११ अ(नस्>)नो-वाह^३ - हम् तै
६, १, ९, ४, मै ३, ७, ८, काठ
२४, ६, क ३७, ७

? अनसव्यम् पै ७, १३, ३

? अनस्(प्त>)प्ता^३ - प्ताम् पै ८,
१६, ५.

अन(न-अ)स्थ^३ - स्थ ऋ ८, १,
३४, -स्था शौ ४, ३४, २, पै

अ) पासे. अनङ्वाह मा २२, २२ द्र. ।

ब) सपा. इवाह<> इवाहम् इति पासे. ।

८) सपा कौसू ६६, १२ । मै ४, १४, ७ इन्द्रः इति,
ऋ ३, ५९, १, तै ३, ४, ११, ५ काठ २३. १२, ३५,
१९ तैत्रा ३, ७, २, ४ आपश्चौ ९, २, ६ माश्चौ ३, २, ८ या १०,
२० मित्र इति, शौ १०, ७, ३५ स्कम्भ इति च पासे ।

९) नापू. उपवाया. निरनुनासिकत्वमात्रत्वे विशेष (वैतु.
पा ७, १, ९८ येन नापू प्राति. आम् भवति न तु भिन्न
प्राति क्रियते) ।

१०) उम. कर्मणि अण् प्र. तत्स्वरगत त्रिव्यं ङीप्
उदात्त-निवृत्तिस्वरः (पा ३, २, १, ४, १, ५५, ६,
१, १६१) । व्यु. क्ते तु. अनोवाह- (वैतु पात्र
गौरादिषु पाठाद् ङीप्पन्तना च अनङ्वाह- इत्यत्र आम् च
[पात्र ४, १, ४१ पावा ७, १, ९८] ।

११) सपा. तै १, ८, ७, १ बहिर्नो इति पासे. ।

१२) विप. (गो- पङ्ग-) । मनुषो वत्त्वे भत्वम् (पा १, ४,

१९) । प्र च णित्त्वान्निघाते स्वरऽविशेष ।

१३) अत्र अनस्- =रथ- च प्राण- चेति कृत्वा श्लेष द्र. ।

१४) सपा. अनस्वती <> अनस्विनी इति पासे. ।

१५) मत्वर्थे विनि प्र. (पा ५, २, १२१) तत्स्वरश्च ।

१६) विप. (अनङ्वाह) । उस उप. ✓वह + अण प्र. ।
कृत्स्वर प्रकृत्या (तु. सस्थ. टि. पदिवृष्- >-दिवषे
[भाप.]) । वृष ४ वाह- इति शोधोपक्षम् ।

१७) विग. [समे] जीवन-) । उस उप. ✓वह + ण्यत्
प्र. । निरुस्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १८५, २, १३९) ।

१८) पाठ ? अनुस्(स>)सा-> -प्ताम् इति शोध
द्र. । अनुपदं श्रूयमाणस्यांशस्य शोधार्थं यस्या. तु.
टि. ? २ अह-?, ? पूक्षन्-?, ? पापी(यै>)या-, ? शमिद्र-
(तै>)ती- ।

१९) वस. । अस्थि- इत्यस्मात् विकल्पेन समासान्त
अच् प्र. उस. (पा ५, ४, १२१) । चित्स्वर । मूलत उप,
कृते तु नाउ. टि. ।

६, २०, २.	१.	१७, तै ४, ७, १५, ७, १०, -गान्
अनु(न-अ)स्थक ^a - कम् मं ३, ३, ५, काठ २१, ५; क ३१ २०, -काम् मै ३, ७, ५, काठ २४, ५, क ३७, ६, -काय काठ ४५, ३ ^b	अना ^c क ४, ३०, ३६, ८, २१, १३ ^d , ४७, ६६, १०, ९४, ३ ^१ , ४ ^१ , कौ १, ३९९, २, ७३९, जै १, ४५, १, शौ २०, ११४, १. ? अना पै २०, ३६, १०.	अ ३. ५४, ११९ (१, ९४, १५)। ४, १२, ४ ^० , १०, १२, ८, मै ३, १६, ५; काठ २, १५, शौ १८, १, ३६, -गान् क ८, १०१, १५
† अन (न-अ) स्थन् ^e - स्था क १, १६४, ४, शौ ९, १४, ४, पै १६, ६६, ४.	अना(म-आ)कृत ^e - -त क १, १४१, ७.	अना(न-आ)गत ^e - -त तै २, ५, ५, १, -ताय तै ६, २, १, १
अन(अ-न)स्थिक ^d - काय ^b तै ७, ५, १२, २, -केन तै ६, १, ७, १ ^१ ।	अना(न-आ-अ)क्ताक्ष ^e - -क्ष खि ५, १३, १ ^१ , शौ २०, १२८, ६ ^m	अना(न-आ)गमिष्यत् ^e - -ष्यत शौ १६ ६, १०.
अन(न-अ)स्थिचित् ^e - चित्र मै ३, ५, १.	अना(न-आ)क्रम ^e - माय म ४, १, १४	१ अना(न-आ)गस् ^e - -गस क १, २४, १५, १२३, ३, २, २३, ७, ४, ५४, ३, ५, ८२, ६, ७, ६२, २, ८, १४७, १८, १०, १६४, ५, ६७, ७, १०, ३५, ३,
अनन्त्यामान - नस्य पै १६, १२०,	† अना (न-आ)ग, गा ^e - -गा. क ७, ८७, ७, ९७, २; १०, ३६, १२, मा ३३, १७, का ३२, १,	

^a) समासान्त कप् प्र. उम. (पा ५, ४, १५४)। तस्मिन् परे उपान्त्यस्वर. (पा ६, २, १७४ [तु वैपर अनुस्थिक-])। मूलतः अस्थि- इत्यतो विभे-
च्यस्य *अस्थ- (यद्र.) प्राति. उपाश्रयेण सर्वं चतुरस्रं
स्यादिति दिक्।

^b) मगा. अनुस्थिकाय < > अनस्थिकाय इति पाभे.।

^c) पाप्र. उप. (अस्थि->) अस्थन्- इत्यत्र अनङ्
समासान्त उस्. (पा ७, १, ७५) तत्स्वरेण चान्तोदात्त।
मूलन अस्थन्- इति च अस्थ- [एप् टि. द्र.] इति च अस्थि-
इत्यत पृथक् प्राति (यद्र.) इति कल्पे तावद् अन्तोदात्त
(पा ६, २, १७२) इत्युक्त इति विवेक सुलभ।
पाप्र. समासान्तप्रत्ययाऽभावे विकल्प (तु. त्रिपु. टि.)।
अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२)।

^d) समासान्त कप् प्र. (पा ५, ४, १५४)। यत् कपि
परे उपान्त्यस्वर (पा ६ २ १७४) न भवति कपि-
पूर्वीय (पा ६, २, १७३) एव च स्वरो भवति, तत्र
शाखाविशेषनधनविशेषत्वेन समावानमनुमधीयेताऽन्यथा
वेति विमृश्यम् (तु. अनुस्थिक-, वैपर अनुस्थिक-)।

^e) तस. नञ्-स्वर।

^f) अव्य.। अर्थ व्यु. च? इदं-वृत्तेन अनेन इत्येतेन
सजातं तु १ सत्त्वा. क्रिवि. (तु. एना) इति PW. प्रमृ.।

^g) वैतु. वे. सा. विप. सत् <अन- (<√अन)
इति।

^h) वैतु. वे. सा. विप. सत् <अन- इति।

ⁱ) वैतु. वे. सा. नाप. सत् नैप्र. = आसन्->°स्ना
इतीव?

^j) उप. < आ/कृ।

^k) उप. बस.। तत्रापि पूष. < आ/अञ्ज,
उप. च २अश्रु- यद्र.।

^l) °क्ष्य इति पाठ? यनि. शोध (तु. शौ., शांश्री
१२, २१, २ च)।

^m) अनाकृता- इति शौ मुपा. स्वर शोधापेक्ष
तु. RW.)।

ⁿ) उप. *आग- (< आ/हन् | < घन्>।
गन् + कर्तरि ङ प्र.) इति वा (L = √अङ्घ
+ कर्तरि अच् प्र.) > अङ्घ- > *आघ- इति वा
प्राकृतिकवर्णपरिणामभग् द्र.। व्यु. २आगस्-
इत्यस्मात् प्रत्ययमात्रे भिन्नम्। यत्वेतद् = १आगस्- इति
कृत्वाऽपरे (तु. GW. प्रमृ.) बस. इह भवतीति
प्रतिपन्नास्तच्चिन्त्यम्। बय. सन्त्यन्तोदात्त आपद्येनेति
दिक्। भूयानपि विस्तर इह नाउउ, वैश. च द्र.।

^o) सपा °गा.<>°गान् इति पाभे.।

^p) = अनाग-। उप. २आगस्- इति असुचा
प्र. निषण्णं द्र.। यद्दीहाऽन्ये PW. प्रमृ. १आगस्-
इत्येतद् उप. इति कृत्वा बस इत्याहुस्तद् एप्. टि.
दिशा चिन्त्यम्।

४०, १; ४७, १०.	५७४; जै ३, ३१, २४; ४६,	२ ^१ .
अन(न-अ)न्वारब्ध ^a - -व्यम् तै	१२, शौ २०, ४७, ३, १३७,	अन(न-अ)परुध्य ^{d10} - -व्य. तै २,
६, ३, ८, २.	१४, -तम् ऋ ४, १७, ४; ५,	२, ८, ५; ३, १, २ ^१ , -व्यम् तै २,
अन(न-अ)न्वारब्ध ^a तै ३, १, २,	४४, ६; ८, ९२, ८; १०, ९३,	३, १, ५
४ ^१ .	१२; शौ २, ९९३, जै ४, २७,	अन(न-अ)परोधुक ^d - -का. मै
अन(न-अ)पक्रमिन् ^{a1b} - -मिण. मै	२; -ता ऋ ८, २६, ७, ९,	४, ४, २.
२, ३, २, ५.	१११, ३ ^१ ; शौ २, ९४१ ^१ ;	अन(न-अ)परोध्य ^{d12} - -व्य मै २,
अन(न-अ)पक्रामत् - -मन्तः,	जै ४, १, २ ^१ .	२, १ ^१ , काठ ३८, १२ ^१ .
-मन्तौ ^१ काठ ७, ५ ^०	अन(न-अ)पच्छेद ^{a1b} - -दाय मै ४,	अन(न-अ)पवाच(न>)ना ^a - -ना
अन(न-अ)पक्रामुक ^d - -का. मै ४,	६, ५.	शौ ८, ८, ९
२, ४.	अन(न-अ)पज्य ^{d11} - -व्यम् तै	अन(न-अ)पवृज्य ^{d1d} - -ज्यान् ऋ १,
अन(न-अ)पक्षे (यु>)या->	१, ७, ५, ४ ^१ ; ५, २, १, १ ^१ ; मै ३,	१४६, ३.
अनपक्षेय-त(म>)मा ^{d1b} -	२, १ ^१	†अन(न-अ)पव्ययत् ^a - -व्यन्त. ऋ
-मा मै ३, ७, ३.	अन(न-अ)पत्य ¹ - -त्यम् शौ १२,	६, ७५, ७, मा २९, ४४, तै ४,
अन(न-अ)पग, गा ^a - -गा: तै १,	४, २५; पै १७, १८, ५, -त्यानि	६, ६, ३; मै ३, १६, ३; काठ
५, ८, २; २, १, १, २, -गान्	ऋ ३, ५४, १८.	४६, १; पै १५, १०, ७.
काठ ११, ८, ३७, १६	अनपत्य-ता ^a - -ताम् शौ ४, १७,	अन(न-अ)पस्पृज ^a - -स्पृक् शौ १३,
अन(न-अ)पगामि(न>)नी ^१ -	६; पै ५, २३, ८ ^१ .	१, २७, पै १८, १७, ७.
-नीम् लि २, ६, २; १५.	अन(न-अ)पत्यवत् ^a - -वन्त. शौ	†अन(न-अ)पस्फुर ^a - -स्फुर ऋ
†अन(न-अ)पच्युत ^{a1b} - -तः ऋ ४,	१८, २, ४७.	८, ६९, १०; शौ २०, ९२, ७.
३१, १४, ८, ९३, ९, ९, ४,	अन(न-अ)पदोध्य ^{m1d} - -व्यम् मै	अन(न-अ)पस्फुरत ^a - -रन् शौ
८, १०, २६, ८, मै २, १३,	२, १, ४ ^१ .	१०, १०, २७, पै १६, १०९,
६; काठ ३९, १२; शौ २, ४०४;	अनपराधिन् - -धिना पै १७, १५,	७, -रन्त पै ५, ६, १, १०; १६,

^a) तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २) ।

^b) उप. अप✓क्रप्+इनि प्र. (तु. पाउ ४, ६) ।
यद्वा तद्धित इनि प्र. (पा ५, २, ११५) ।

^c) सपा. मै १, ५, ७ अनपक्षम् इति, क ५, ४ ?अनुप-
क्रामन्तः, ^{१०}मन्तौ इति च पाभे. ।

^d) तस नञ्-स्वरपवादः कृत्योकोयोऽन्तोदात्त (पा ६,
२, १६० [वैतु. अशोधुक, अनपरोधुक, अनिर्दाहुक-
प्रसृ.]) ।

^e) उप. अप✓क्षि(क्षये) + यत् प्र [तु. पाका ६ १,
८१] ततश्च आतिशायनिकः तमप् प्र ।

^f) तस. नञ्-स्वरः । उप. अप✓गम्+णिनि प्र ।

^g) उप. <अप✓व्यु ।

^h) उप. अप✓च्छिद्+भावे घञ् प्र ।

ⁱ) उप. कृत्यः प्र. शक्यार्थे द्र तत्साहचर्येण धातो-
रयादेशस्य निपातनात् (पा ६, १, ८१) ।

^j) विप्र. । बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^k) अनप-त्युताम् इति पपा भवति । तत्राऽवग्रहो
भिन्नक्रम द्र. । न हि अपत्य- इत्येनत् अनपत्य- इत्येत-
द्राऽवग्रहन्ति (तु w) । भावे तल् प्र लिट्स्वरश्च (पा
५, १, ११९, ६, १, १९३) ।

^l) अनुपश्यताम् इति मूको. ।

^m) उप. अप✓दुप् + ण्यत् प्र ।

ⁿ) अनपरोधिना (वज्रेण) इति शोधो विमृश्य ।

^o) उप. अप✓रुप् + क्यप् प्र ।

^p) सपा. अनपरुध्य <> अनपरोध्यः इति पाभे ।

^q) सस्व. कृते तु टि. अ-शोधुक- ।

^r) उप. ण्यदन्तं द्र. ।

^s) बस. अन्तोदात्त । उप. <अप✓वच् ।

^t) विप (अवच्) । उप. अप✓वृज् + क्यप् प्र. ।

१, -रन्तम् शौ १८, ४, ३६^१,
पै ५, ४०, ८, -रन्तौ शौ ९, १,
७; पै १६, ३२, ६.
अनपस्फुरन्ती- न्ती शौ १२,
१, ४५; पै २, ७३, २; १७, ५,
३; -न्ती शौ १८, ४, ३६^१,
-न्तीम् ऋ ४, ४२, १०, मा
७, १०, का ७, ४, २, पै १२.
५२, १.
अन(न-अ)पस्फुर(र>)रा^१- राम
ऋ ६, ४८, ११.
अन(न-अ)पायिन्^१- यिन का २,
५, ८.
अन(न-अ)पावृत्^१- वृत् ऋ ६,
३२, ५, १०, ८९, ३.
अन(न-अ)पिगृह्य^१ काठ २७, ८॥
अन(न-अ)पिधाय^१ मै ४, ६, ३^१
अन(न-अ)पिनद्ध^१- द्धम् ऋ ६,
७२, ४.
अन(न-अ)पिमन्त्र- न्त्र काठ १३,
१॥
अन(न-अ)पेक्ष^१- क्षम् मै १,
५, ७.
अन(न-अ)पेक्षमाणा^१- णा ४
मै १, १०, १३, २०, ३, २, ४, ४,

८, ५; काठ ३६, ७; १४.
अन(न-अ)पे(त>)ता^१- ता मा
१८, ६५, का २०, ४, ८; तै ५,
७, ७, ३.
अन(न-अ)पोढ्य^१- ष्यः तै २, ४,
१३, १^२, काठ ११, ४^३.
अनपत्^१- प्तम् ऋ ९, १६, ३.
अन(न-अ)प्लस्^१- प्लस् ऋ २,
२३, ९.
अन(न-अ)भिक्रम्य^१ तै ३, १, २,
३॥.
अन(न-अ)भिगत^१- तम् मै २, २,
७^१; ४, ६, ४.
अन(न-अ)भिधारित^१- तम् तै
२, ६, ३, ५
अन(न-अ)भिघृत्^१- तम् मै
१, १०, २०, ३, १०, ५; काठ
२३, १, २५, ८; ३६, १४, क
३५, ७, ४०, १.
अन(न-अ)भिचरत्^१- रन् मै ४,
५, ५.
अन(न-अ)भिजित^१- तम् मै ३,
८, १; काठ ३०, ५; -तम् तै
३, ४, ३, ४^३; ५, ४, ६, ४, मै
३, ८, १०, ४, ५, १; काठ ८, ७,

९, १५, क ७, ४, -तस्य तै ७,
५, ९, २, मै ३, ४, १; काठ २१,
११.
अन(न-अ)भिदाह^१- हाय^१ काठ
२६, १.
अन(न-अ)भिदुह^१- दुहा ऋ २,
४१, ५, कौ २, १६१; जै ३,
२२, ८.
अन(न-अ)भिद्रोह^१- हाय मै ४,
३, ४^३.
अन(न-अ)भिधृष्णवत्^१- वन्
मै १, १०, १४; काठ ३६, ८.
अन(न-अ)भिध्वंसयत्- यन्
काठ २७, ८.
अन(न-अ)भिप्रपाद- दाय काठ
२२, २; क ४५, ३.
अन(न-अ)भिमामुक^१- क मै १,
४, १३; ३, १०, १^२; ५.
अन(न-अ)भिमृत^१- तम्^३, -ते^३
मै १, ६, ३.
अन(न-अ)भिम्लातवर्ण^१- णं ऋ
२, ३५, १३; काठ ३५, ३, क
४८, ४.
अन(न-अ)भिविद्ध^१- द्धम् तै २,
६, ८, ४.

^१) °स्फुर° इति शंपा. सात. पाठ^२ यनि. शोध द्र ।

^२) तसं नञ्-स्वर ।

^३) उप. अप ✓वृ 'आच्छादने' + क्विप् प्र. ।
उपसर्गस्य दीर्घः (पा ६, ३, ११६ तु वें. BW. प्रमृ.,
वैतु सा GW अप ✓वृत् इति^१) । वा क्विवि. द्र. ।

^४) सपा °गृह्य<>°धाय इति पाभे. ।

^५) उप. <अप ✓ईक्ष ।

^६) वा. क्विवि द्र. । पाभे. अनपकामन्त टि. द्र ।

^७) सपा. तै ६, ६, ३, ५ अप्रतीक्षम् इति पाभे. ।

^८) व्यु? पपा. नावग्रह । अन्-अप्त- इति
पदविभाग प्राग्वार्क-संमतो भवति । तत्र तावत्
वें. सा च उप. आप्त- (<✓आप्) इत्यस्य
हसितादिरूपान्तरमिति मन्वाते । PW. प्रमृ. च २अप्-

इत्यनेनास्याऽभिसंबन्धं संभावयन्ति । वस्तुतस्त्वेतद्
✓आप् इत्यस्य सगोत्राद् २अप्- इत्यस्य च मूल-
भूताद् ✓अप् इत्यस्मात् क्ते निष्पन्नं सन् नञ्-
पूर्वत्वे प्रवाहाऽभाववद्-वाचकं च सद् अपामपेक्षया दुष्टर-
इत्येतत्-सकथतया सोमस्य समुचितं विप. भवेदिति
विवारयन्तु तत्त्वतः सुधियः ।

^१) बस. अन्तोरात (पा ६, २, १०२)

^२) सपा काठ ११, २ अनुपगतम् इति पाभे ।

^३) पाभे. अनुतिदाहाय टि. द्र. ।

^४) सस्व कृते तु. टि. अ-क्षोऽधुक्- ।

^५) सपा. काठ ८, २ क ६, ७ जीवं यज्ञियम् इति पाभे. ।

^६) सपा. काठ ८, २ क ६, ७ जीवे यज्ञिय इति
पाभे. ।

१अन(न-अ)भिश्(स्त>)स्ता^१-
-स्ता ऋ ९, ८८, ७, कौ २,
८२३; जै ४, ४, ४

१अन(न-अ)भिश्(स्त>)स्त^२ मा
५, ५, का ५, २, २.

२अन(न-अ)भिश्(स्त>)स्त^३ मै
१, ४, ३, ८, काठ ५, ४; ३२, ४;
३४, १९; क ४८, १.

अन(न-अ)भिश्(स्तेन्यु^४) - न्य
मै १, २, ९, -न्यम् मा ५, ५,
का ५, २, २, तै १, २, १०,
२; ६, २, २, ६^५; मै १, २,
७, काठ २, ८; क २, २; -न्याय
मै १, ४, १४^६.

१अन(न-अ)भिषुत^७ - तस्य तै
६, ६, ९, २, मै ४, ७, ७; -ताव
काठ २७, १, ३०, ७; क ४२, १

अन(न-अ)भिहित^८ - ताय तै
७, ४, २२, १, काठ ४५, १.

अन(न-अ)भीशु^९ - शु ऋ ११,
१५०, ५, ४, ३६, ११; ६,
६६, ७

१अन(न-अ)भीष्ट^{१०} - ष्ट. मै ३, १०,
४, -ष्टा मै १, १०, १७, २०;
काठ ३६, ११, १४.

अन(न-अ)भ्यक्त, का^{११} - क्त: खि
५, १३, १, मै १, ८, २^{१२},
शौ २०, १२८, ६, -क्ता:
तै ७, १, १, ३, मै १, ८, २,
काठ ६, २, २५, १०, २६, ५,
क ४, १, ४०, ३; ४१, ३

१अन(न-अ)भ्यवचारु(क>)का^{१३}-
-का मै ३, ८, ७.

अन(न-अ)भ्यारूढ^{१४} - ढम् शौ

११, ७, २३; पै १६, १५५, ४.

१अन(न-अ)भ्यारोह^{१५} - हाय^१
काठ ३६, ७.

१अन(न-अ)भ्युदित^{१६} - तम् मै
४, ६, ४.

अन(न-अ)भ्रि^{१७} - भ्रय^१ शौ १९,
२, ३, पै ८, ८, ९; १२, ९, ९,
११, ९.

अन(न-अ)भ्रिखा(त>) ता- ता
पै ९, ९, ५.

अनमस्यु^{१८} - स्यु^१ ऋ १०, ४८, ६.

१अन(न-अ)मिचु^{१९} - त्रम् मा १८,
६, का ३, २, ६^{२०}; १९,
४, २; तै ४, ७, ३, २; मै २,
११, ३; काठ १८, ९; ३७,
१०^{२१}; क २८, ९; शौ ६, ४०,
३^{२२}, -त्राय तै १, ८, १०, २^{२३}.

^१) तस नञ-स्वर ।

^२) न. द्वि १ सत् रूपं वा. किवि. भवति । यत्
उ. तदनु म च MW. चैव बस. इति कृता
आज्यम् इत्यस्य विप इत्याहु । तन्न । तथा सति
ह्यन्तोदात्तं नाम प्राति. (तु. नउ) एतन् स्यात् (पा
६, २, १७२) । एतदादीनि त्रीणि पदानि प्र १ सत्
आज्य- इत्यस्य कर्मप्रमङ्गाऽऽक्षेयस्य सामान्येन विप
भवन्तीति चापि ब्रूवाणावेतौ व्याख्यातृवरौ (उ. म च)
साहसतिशय कुर्वणौ भवतः (तु अभिश्(स्त>)पा-, अन-
भिश्(स्तेन्यु-)) । =सपा. आश्रौ ४, ५, ३ प्रम् । वैताश्रौ
१३, १८ अनभिश्(स्त>) इति पाभे. ।

^३) बस अन्तोदात्त (६, २, १७२) ।

^४) =सपा शौ ३, १९, ३ । आश्रौ १, ११, १३ प्रम्
अनभिश्(स्त>). इति पाभे. ।

^५) तस नञो गुणप्रतिषेधीयत्वादनन्तोदात्त. उंसं. (पा
६, २, १५५) । उप २अभिश्(स्त>)+स्वार्थे एन्य
प्र उंसं. (पा ५, ३, ११५) । यत्तु भा. (तै ६, २,
२, ४) कृतया तुङागमपूर्वकम् एन्य-प्रत्ययेन स्यु
विकल्प्याऽन्तोदात्तं छान्दसत्वेन व्याचष्टे । तदयुक्तम् ।
अर्थनः प्रस्ताव्यमानस्य प्र. कृत्याऽन्तर्भाव्यत्वात् कृत्योक-
(पा ६, २, १६०) इत्यन्तोदात्तस्य सुलक्षितत्वादिति

भावः । यदपि उ. म. च (मा ५, ५) °शस्ते-नी-
(<✓नी) इति कृद्-उत्तरप्रकृतिस्वरलक्षणं प्राति.
वदन्तौ लिङ्गव्यत्यय च विभक्तिव्यत्ययं चाहतु । तदाय-
सत् । तथा हि सति उदात्तस्वरितयो (पा ८, २, ४) इति
विभक्तिस्वरितत्वाऽऽपत्ते ।

^१) विप (अर्वन्-याम्, रथ-) ।

^२) उप अभि-भव ✓चर + उकञ् प्र. । शेषम्
अशोधुक- टि द्र ।

^३) उप. अभि-आ ✓रुह + भावे घञ् प्र. ।

^४) सपा. मै १, १०, १३ तु . अन्वभ्यारोहयत् इति
पाभे. ।

^५) उप <अभि ✓वद् ।

^६) विप (विप्र-, सुरा-) ।

^१) बस. अन्तोदात्त । भावप्रधानो निर्देशो भवति ।
अथवा अव्ययं विभक्ति- (पा २, १, ६) इत्यर्थाभावे नञ्
अव्य उप सुपा समस्त स्यात् तेन च अस. सास्व.
इति दिक् ।

^२) सपा शौ ८, ५, १७^३ पै १६, २८, ७^४ असपत्नम्
इति, पै १६, २८, ७^५, १९, ११, ८^६ अपिशाचम् इति च
पाभे. ।

^३) सपा मा ९, ४० प्रम् असपत्नम् इति पाभे. ।

२अन(न-अ)मित्र, त्रा^१ -त्रम् शौ
१२, १, ४७; पै १७, ५,
५, -त्रा. काठ ३७, १०,
-त्राम् शौ १२, १, १०,
पै १७, २, १, -त्रै. काठ ३७,
१०.

अन(न-अ)मीव, वृ^२ -त्रि व क्र
७, ४६, २, ५४, १, मा ३३,
८६, तै ३, ४, १०, १, मै १,
५, १३, शौ २, २९, ६६, पै
१, १३, ३६, ५, २८, ७६,
७, ६, १०; २०, २२,
२३; -त्रि व क्र १०, १४,
११, शौ १८, २, १२, पै १९,
११, ४^३; -वस्य क्र ३, १६,
३, मा ११, ८३; का १२, ७,
१८, तै ४, २, ३, १, ५, २,
२, १, मै २, १०, १, काठ १६,

१०, १९, १२, क २५, १, ३१,
२, -वा शौ ११, १, २२, -वा:
क्र ३, २२, ४, ६२, १४,
१०, १७, ८, १८, ७, ३५, ६;
३७, ७, खि २, ८, ३, मा १,
१, ४, १२, १२, ५०^४, का १,
१, २, ४, ५, ४, १३, ४,
६^५, तै १, १, १, १, ४, २,
४, ३^६, मै १, २, ३, २,
७, ११^७, काठ १, १, १६,
११^८, ३०, १०^९, १^{१०}, क १,
१, २५, २^{११}; ४६, ८^{१२}, १^{१३},
शौ २, ३०, ३, ३, १४, ३^{१४},
१२, १, ६२, २, ३१^{१५}, १८,
१, ४२^{१६}, ३, ५७, ४, ४६,
पै १७, ३३, १^{१७}, २; १९,
२२, १४, -त्रि वान्^{१८} शौ १२,
२, २६, पै १७, ३२, ६,

-वाम् क्र १०, ९८, ३, पै
१४, ३, ७, -वास क्र १३,
(५४, २) ५९, ३, मै ४, १०,
२^{१९}, १२, ६.

?अनय^{२०} -यम् पै ५, १८, २^{२१}
अन(न-अ)राति^{२२} -ति पै ९, ३,
९-१३.

अन(न-अ)र्षण^{२३} -णम् शौ १२,
४, ३३; पै १७, १९, ३.

अन(न-अ)र्मन्^{२४} -र्मणम्^{२५} शौ
७, ८, १, पै २०, १, ६^{२६}

अन(न-अ)र्वि, वृ^{२७} -र्वि क्र १,
१६४, २, १८५, ३, शौ ९,
१४, २, १३, ३, १८, पै
१६, ६६, २^{२८}, -वा^{२९} क्र २,
४०, १६, ७, ४०, ४.

अन(न-अ)र्वन्^{३०} -र्वण^{३१} क्र ५, ५१,
११^{३२}, ८, ३१, १२^{३३}, -र्वणम्

१) बस. प्रयोगत. त्रिप. इति नापू. विवेकः ।

२) त्रिप. (लोमरहित, ता-] रुद्र-, अघ्न्या- प्रभृ),
भाप. (रोग-राहित्य-) । बस. अन्तोदात्त । उप. यद्. ।

३) सपा. कौसू ३३, ४३ । क्र ७, ५५, १ मै १, ५, १३
माशौ १, ६, ३, १ प्रभृ अमीवहा इति पाभे. ।

४) पाभे. अथ मा १२, ६५ द्र. ।

५) सपा. मै ४, २, १० पै २, १३, ५ स्वावेशा इति पाभे. ।

६) सपा. क्र १०, ५३, ८ माश १३, ८, ४, ३ तैआ ६, ३,
२ आग्निगृ ३, ६, १२५ प्रभृ. शिवान् इति पाभे. ।

७) °मीमास इति मुपा सु-शोध ।

८) पाठ ? आमयम् इति शोध (तु. सपा. पै १९,
५५, ४-७) । सपा. क्र १०, १३५, ४ युक्षमम् इति
पाभे. ।

९) ओषधिविसेवनसमकालमेवाऽऽरातिभ्यो रोगरूपेभ्यो मुक्त
इत्यभिप्रायात् बस. द्र. (तु. सद्दौषधि-) ।

१०) तस. नञ्-स्वर । उप. यद् ।

११) बस. अन्तोदात्त. । यश्च सपा. क्र १०, ३६, ११
अनर्वणम् इति पाभे. स उप. वकारमकारान्यतरमध्यत्वे
प्राकृत्यायित इव संभाव्येत ।

१२) सपा. मै १, ३, ९ वरूथिनाम् इति पाभे. ।

Garbe [KZ २३, ५१२] असर्मणाम् इति सुवचम्
इति^३ ३) अनुष्णाम् इति मूको. ।

४) वि. (अप्रत्युत, ता-], अदिति-, चक्र-, दात्र-) ।
बस. अन्तोदात्त । उप. <✓अर्व(> १अर्व-द्र.) ।
<✓अर्द(=✓क्र) 'हिंसायाम्' इति वा (तु. G.W.) ।

५) यनि. वा स्त्री रूपम् एतद् अनर्वन्- इत्यस्य वेति
विवेक्तुं दुष्करमिव भवति ।

६) विप (इन्द्र-, बृहस्पति-, वाज- प्रभृ.) । तस. नञ्-
स्वर. । उप. यद् । ७) वें. ष१ इति विमृश्यम् ।

८) इह सा. एतद् रूपम् प्र१ चोत्तरार्धे पूषा इत्यनेन
समानाधिकरणं चेति प्रतिपद्ये । प्र१ च नाप. चा-
ऽदितिसकृद्वेव विशेषपरमित्यव्याञ्च (तु. BW. GW.
MW., वैतु NW. OBN. च यत्र यनि. प्र३ इति
व्यवस्थापयितुमिष्टं भवति) । तथा अर्न्-अर्वण- इति
पृथक् प्राति यन् कल्प्यते तत्रोद्योतमस्वरोऽलक्षण आप-
द्येतेति तस्य प्राति. स्वरूपनश्चिन्त्यत्वमुपक्षिपेत् । अत
इह द्वि३ न. इत्येतत्समानाधिकरणमिति विमृष्टमि-
र्विचार्यताम् ।

९) नापू. टि दिशा प्र१ रूपम् विप. चेति यत् G.W.
प्रभृ. उपतर्कितं भवति तत्र सौवरी विप्रतिपत्तिः ।

<p> ऋ १०, १२, १४^० - वर्णाम् ऋ १०, ३६, ११, ६५, ३; -र्वन् ऋ १, ११६, १६; -र्वा ऋ १, ९४, २, ४, १७, २०, ५, ४९, ४, ७, २०, ८ (दि, १८, २) ३; १०, ६१, ५^०, १३, ९९, ३, मा ६, १२; का ६, ३, १; तै १, ३, ८, २, ६, ३, ८, ४१, मै १, २, १६, ४, १४, ११, काठ ३, ६, ९, ४, पै १२, १, २१; -र्वाणः ऋ १, १९०, ६; ८, १८, २, -र्वाणम् ऋ १, ३७, १; ५१, १२, १३६, ५, १९०, १; २, ६, ५, ६, ४८, १५; ७, ९७, ५, ८, ९२, ८; तै ४, ३, १३, ६; मै ४, १०, ५; काठ १७, १८; </p>	<p> २१, १३, कौ २, ९९३, जै ४, २७, २. ? अन(न्-अ)र्वाक्^० मै ३, १०, १, क २, १३, ८, ७. अन(न्-अ)र्वाग्-इष्ट^० - छ मै ३, १०, ४. ? अन(र्विञ्) - विंशे ऋ १, १२१, ७. ? *अन(न्-अ)र्श- > †अनर्श-रात्ति^० - त्तिम् ऋ ८, ९९, ४, शौ २०, ५८, २ अन(न्-अ)र्शनि^० - निम् ऋ ८, ३२, २ †अन(न्-अ)वक्लृप्त^० - प्तः तै ७, १, १, ३, ६ †अन(न्-अ)वक्काम^० - माय मै ४, </p>	<p> १, १४. *अन(न्-अ)वक्केश^० - शाय काठ २३, ६. अन(न्-अ)वक्षाम^० - मः पै १६, १२४, ७. †अन(न्-अ)वगत^० - तम् तै २, ३, १, ४; मै २, २, १. अन(न्-अ)वग्लायत्^० - यता^० शौ ४, ४, ७, ६, १०१, ३; पै १९, १३, १२ †अन(न्-अ)वच्छित्ति^० - त्यै तै ६, १, ११, ५, २, १, २; ९, २. †अन(न्-अ)वजय^० - याय काठ २६, ७, क ४१, ५. †अन(न्-अ)वक्त, त्ता^० - तम् मै ३, १०, ३; -ताम् मै ४, ८, १. </p>
--	--	---

*) इह रूप उपधाया दीर्घभावश्छन्दः-प्रयोजितः ।
एतदपि नाप. देवविशेषपरमिति यत् केचिद्वर्वाञ्च
आस्थिषत तत्र चोद्यम् (तु एपू. टि) ।

८) अनर्क- इत्यस्य स्त्री रूपमिति P.W. । तच्चि-
न्त्यम् । प्रकरणेऽस्त्रीविषयत्वाच्च पुं-सामानाधिकरण्या-
च्चेति दिक् ।

०) पाठः^२ अनर्वा इति शोधः (तु स्वरः, सपा मा ६, १२;
K. NW. AVL. च)।

d) तस्र. । उप तस. तत्र च उप. < ✓ यज्ञ इति ।

६) अर्थः व्यु. च पा. नावग्रहः । नाप । अनुस् + विश्-
इत्येवं कासः इति वें., सा. [पक्षान्तरे], P.W. प्रमु. केचित् ।
तथा सति गतिकारक- (पा ६, २, १३९) इति
स्वरेण भवितव्यं पू. प्रकृतिस्वरेण च न भवितव्यमिति
चोद्यम् । अत अनु+अश्-विश्- इति यत् सः, सा.
[पक्षान्तरे] भावयतः तत् स्वरतः साधीयः (=तत्स.
नञ्-स्वरः) । उप. अपि कासः भवति प्रकृत्या
स्वरश्च । तत्र च पू. ✓क + भावकर्मणो विच् प्र.
इति संकेतितमात्रं द्र. (तु. अनुस्- टि.) । अथवा बसः
पू. प्रकृतिस्वरम् । तत्र च 'अनो विड् विश्यत इति कृत्वा
निवासो यस्य' इति वा (तु. G.W.), 'अनोयुक्ता विशो
यस्य इति वा (इह मध्यमपदलोपः), 'अनोसि च विशश्च
यस्य' इति वा विग्रहः । अनुस् > अनर् इत्यत्र तु. उपबृंहः

(उषस् > उषर) ।

१) विप (इन्-). व्यु. ? पूष. उप. सद् अर्श- इति भाववचनो वा विप. वेत्येतद्विवेचनमुपाश्रितं भवति यथेह बस. स्यादुत तस. इति । प्रथम भावपक्षे तावद् नापू. प्राति. बस. अन्तोऽक्षेन भाव्यम् (पा ६, २, १७२) । अत्रापि च बस. पूष. प्रकृतिस्वरेण सता ०३१ इत्येवं स्वरसंकेतेन भाव्यम् । न चैवमुपलभ्यते । अत. नापू. प्राति. तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २ [वैतु. अर्श- इत्यत्र G. ७.]) । अथवा नापू प्राति. मा निर्देशि । *अर्श-राति- इत्ये- तद् मौडिकं प्राति. स्यात् । तस्य च बस. सतः प्रकृते तस. नञ् पूर्वत्वेन परामर्श इति मतं स्यादिति दिक् (तु. *अर्श-राति-) ।

४) =समा. या ६, २३। कौ २, ६७० जै ३, ५५, ११
अर्धिरातिम् इति पाठे ।

h) व्यय. (असुर-) । पपा. नावग्रह. ।

1) तस. नञ्-स्वरः । उप. यद्. ।

१) उप. अव $\sqrt{c} + kt > m$ (पा ८, २, ५३)।

^{k)} उप. < अव √ ग्लै । शेषम् एप् तुटि. द्र. ।

1) सा. अनुबलगूयता इति ।

म) सस्व. त्रिपू. टि. द्र.। उप. अव ✓ छिद्र + क्तिन् प्र.।

ⁱ) तस. । उप. अव✓जि+भावे अच् प्र. ।

॥अन(न-अ)वदानीय^a- -यस्^b काठ
१३, ५, - यानि^b मै २, ५, ५
अन(न-अ)वद्य, द्या^c- -०द्य क्र १,
३१, ९, १२९, १^d, १७४,
२, १०, १४७, २, -द्य क्र ९,
६९, १०, -१द्यम् क्र १, ७१,
८, सा ३३, ११, का ३२, १,
११, तै १, ३, १४, ६, मै ४,
१४, १५, -द्यस्य क्र १, ३३,
६, -द्या क्र १, ७३, ३, -द्या
क्र १, १२३, ८, २, २७, २,
३, ३१, १३, ६, १९, ४, मै ४,
१२, ११^d, -द्याभि क्र ४,
३२, ५, शौ २, २, ३, पै १,
७, ३, ७, ९, ३, -द्यास. क्र ७,
५७, ५९, ११, १; मै ४, १४, २,
-१द्य क्र १, ६, ८, शौ २०, ४०,
२, ७०, ४.

॥अनवद्य-रू(प>)पा^e- -पा क्र
१०, ६८, ३, शौ २०, १६, ३.
अन(न-अ)वद्राण^f- -०ण ताठ ३७,
१०^g, -ण काठ ३७, १०^g, शौ
८, १, १३, पै १६, २, ३
अन(न-अ)वधर्ष्य^h- -र्ष्य शौ ८,
२, १०, पै १६, ३, १०.
॥अन(न-अ)वपाद- -दाय काठ
३३, ६ⁱ.
अन(न-अ)वपृग्ण^j- -ग्णा क्र १,
१५२, ४
॥अन(न-अ)वव्रज^k- -व क्र १०,
८४, ५ शौ ४, ३१, ५, पै ४,
१२, ५.
अन(न-अ)वञ्ज^l- > अनवञ्ज-
राधस^m- -धस क्र १, १६६,
७, २, ३४, ४, ३, २६, ३, ५,
५७, ५.

॥अन(न-अ)वरुद्ध, द्याⁿ- -द्ध मै
३, ९, ४, काठ २४, ८, क ३८,
१, -द्धम् मै १, ५, ७^o, ९, ७;
११, ९^o, ४, ७, ३, काठ १४, ९^o,
२९, ७, क ४५, ८; -द्धस्य तै
५, २, ५, ६^o, मै ३, ४, १, काठ
२१, ११, -द्धा तै १, ७, ६, ७;
काठ ८, १२, क ७, ७, -द्धा
तै ५, १, ८, २, काठ ९, १५,
१९, ८, २२, ७, क ३०, ६,
३५, १.
॥अन(न-अ)वरुध्य^p काठ १०, १.
अन(न-अ)वसु^q- -व क्र ६, ६६,
७.
॥अन(न-अ)वस्तीर्य^r तै ६, २, १०,
४, ३, ४, २.
अन(न-अ)वस्यत्^s- -स्यन्त क्र
४, १३, ३.

^a) तस. उप. कृत्यप्रययान्तत्वेऽन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) । तद्धितप्रत्ययान्तत्वे पा ६, २, १५५ इत्येतेन निर्वाहः ।

^b) सपा. ०यम् <> ०यानि इति पाभे ।

^c) विप. । तप नञ्-स्वरे प्राप्ते कृत्योक्त^d (पा ६, २, १६०) इत्यन्तोदात्त । उप. यद्र ।

^d) सपा क्र २, २७, ९ अनिमिवाः इति विभ ।

^e) सपा. तै ५, ६, १, १ मै १ २, १; २, १३, १ शौ १, ३३, १ पै १, २५, १ तैत्रा २, ८, ९, ३ आपश्चौ १०, ६, १^f, १६, ३३, २ बौश्चौ ९, २२ : १ माश्चौ २, १, १, ३० वैश्चौ १२, ६ : १२ हिश्चौ १०, १, ३४, ११, ८, ११ आसम् १, २, १, २, ७, १६, आग्निय १, २, २ : ४ हिगृ १, १०, २, २१, ५, २, १८, ९ कोसू ९, १४, ४१, १४, ५४, ५, १२१, १, १३६, ८ गौव २६, १० बौध २, ५, ८ हिरण्य-वर्णा. इति पाभे. ।

^f) विप. (गो-) । बस पूष प्रकृतिस्वरम् ।

^g) = देव-विशेष- । बस. अन्तोदात्त. । उप. भाप <अव✓(द्वै)> द्वा ('स्वाने' [तु. वैप २]) ।

^h) विप. ([मृत्योः] नियान-) । कृत्योक्तोऽस्वराऽभावः इति. (पा ६, २, १६०), वैतु. सा. ०द्यस्य इति ।

ⁱ) विप. ([पृक्त-, अवियोज्य-] वितत- [नाप.]) ।

वैप १-२५

तस. उप. = अपपृक्त-, विपृक्त- इति कृत्वा <अव (=अप)✓पृच् [= ✓पृच्] इति (तु. वे BW. GW. WAG [१, ६३ a, १३९ a]; वैतु. GRV प्रान्त-, दशा- [तु. ऐत्रा ३, १० अवपञ्जन-]) ।

^j) विप. (मन्यु-) । बस अन्तोदात्त । उप. <अव✓भू (तु. या ६, २९ सा. क्र १०, ८४, ५, वैतु. सा. शौ. तस. इत्याह तत् सुवेचं द्र) ।

^k) अत्र उप. <अव✓भृ> [भावे क प्र] अव-भ्र- इति द्र. । यतु विप. इति कृत्वाऽस्य उप. भावे निष्पत्तिमपरे नेव समर्थयेयुः (तु. सा. GW. प्रभृ. च) तन्चोर्थं स्यात् । अ-भाव-निष्पत्तौ हितस. नञ्-स्वर स्यान्न तु बस अन्तोदात्त इति यावत् । यदपि सा क्र २, ३४, ४ अव-भ्र- <✓भ्रश् + डः प्र. उस्. (पा ३, २, ४८) इत्याह, तन्न । गुणविशेषेऽसति गौरवमात्रत्वात् ।

^l) विप. (मरुत-) । बस. अन्तोदात्त ।

^m) तस. नञ्-स्वर । उप. यद्र. ⁿ) तस. उप. ल्यबन्तम् ।

^o) विप. ([मरुताम्] याम-) । बस. अन्तोदात्त । उप. ✓अङ् + असच् प्र. (पाठ ३, ११७) इति वा (तु. सा. NW. च), अव✓(सो>) सा + क प्र. इति वा (तु. GW. MW.) ।

अन(न्-अ)वहाय^a तै १, ४, ४३, २,
मै १, ३, ३७, ४, ८, २, काठ ४, ९;
क ३, ७.

† अन(न्-अ)वह्^{a,b} - रम् ऋ २,
४१, ६; कौ २, २६२, जै ३,
२२, ९.

¶ अन(न्-अ)वानम्^{a,b} तै ६, ६, १०,
२; काठ २६, ८, ९; ३६, ४^d; क
४१, ६, ७.

† अन(न्-अ)वाय^a - यम्^e ऋ ७,
१०४, २, काठ २३, ११, शौ ८,
४, २; पै १६, ९, २

¶ अन(न्-अ)वार^a - रम् तै ७, ५, ३,
२, काठ ३३, ५.

¶ अन(न्-अ)वेत^a - त्, -तौ तै २,
६, ३, ५.

¶ अन(न्-अ)वेष्ट^a - ष्टम् मै १, १०,

११^b, १३; काठ ३६, ७.

? अनव्याधात्¹ पै ७, १५, १,

१ अन(न्-अ)शन- १अशन^o.

२अन्-अशन- साशन^o.

अन(न्-अ)शनि^o - नि^o तै २, ४,
७, १^f.

अन्शामहै ✓अंश् (बधा) द्र.

¶ अन(न्-अ)शित^a - तम् तै १, ६,
७, ४

¶ अन(न्-अ)शनत्^a - -शनत् ऋ १,
१६४, २०, शौ ९, १४, २०, पै
१६, ६७, १०.

? अ-नश्यत^h काठ ३८, १२.

अन(न्-अ)श्रु^o - श्रव ऋ १०, १८,
७; कौ १२, २, ३१†; १८,
३, ५७; पै १७, ३३, १†,
२†, -श्रू^o मा ४, ३३, का ४,

१०, ४, तै १, २, ८, २^m.

† अन(न्-अ)श्व^o - श्व ऋ ११,
१५२, ५, ४, ३६, ११; ६, ६६,
७, -श्वम् ऋ १, ११२, १२;
१२०, १०; -श्वास^o ऋ ५, ३१,
५, तै १, ६, १२, ६, मै ४, १२, २,
काठ ८, १६.

अन(न्-अ)श्वदा^a - दाम् ऋ ५,
५४ ५.

? अनश्नु^o - श्नु काठ २, ७.

अन(ष्ट>)ष्टा^a - ष्टा. मै ४, १, १

† अनष्ट-पशु^o - श्नु^o ऋ १०, १७,
३, शौ १८, २, ५४.

अनष्ट-वेदस^o - दसम् ऋ ६, ५४,
८.

अनस्^a - न ऋ २, १५, ६, ४,
३०, ११, १०, ५९, १०, ७३,

^a) तस. नञ्-स्वर. ।

^b) उप. अव ✓ ह्र + अच् प्र. (पा ३, १, १३४) ।

^c) उप. अव ✓ अन् (प्राणने) + णमुल् प्र. । यत्तु मै. पपा.

अनवा-अनम् इत्येवं निरदेशि, तच् शोधनीयम् । पू. नञ्
उत्तरमेकस्य उपसर्गस्य अव इत्यस्यैवाभ्युपगमाद् द्वितीयस्य
उपसर्गस्याऽऽङोऽनभ्युपगमाच्चाऽथ उप. णिति प्र. परे
वृद्धेरनिर्वाहत्वादिति । ननु पू. एक एवोपसर्गो न द्वावि-
त्यत्र विनिगमकं ब्रूहीति । उच्यते, तु. शत्रा १, ३, ५, १४
यत्र अवाभ्यात् इति पदं श्रूयते अन्यथा गतिर्गतौ (पा ८,
१, ७०) इति सतोर्हि द्वयोरुपसर्गयो. पूर्वस्य निघाते
अवाभ्यात् इत्यनेन भाव्यमित्यभिसंधे. । ननु भो कथम्
अवानिति (शत्रा ४, ३, २, ६) इति समाधित्सेरिति ।
यद्-योगीये तत्र तिङ्निघाताऽभावे धास्व. सामञ्जस्यादिति ।

^d) सपा. मै १, १०, ९ अव्यवानन् इति पाभे ।

^e) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^f) उप. अव ✓ ह्र + भावे अच् प्र. (पा ३, ३, ५६) ।

^g) प्रयोगत. क्वि. इ. ।

^h) तु. टि. ? विस्वकम् ।

ⁱ) तु. पै २, ८५, ३ यत्र समानेऽपि मन्त्रे अनन्व-
धात् इत्यस्य प्रामादिकस्य मू.ो. स्थानं पुनं य् अघात्
इति प्रामादिकशोधमुखः मुपा. भवति । उभयत्र मन्त्रस्य

तृतीये पादे प्रमादत पातु इति पादस्य भिन्नकमत्वं
संभाव्य पातु पश्चाद् अनुव्याधात् इति शोधः पर्येष्टव्यः ।

¹) सपा मै २, ४, ७ वाठ ११, ९ ? नशनि इति पाभे ?
अनशनि इति शोधः ।

^h) = सपा आपत्रौ १६, ६, ४ हिश्रौ ११, १, २९ । तैआ
६, ५, २ BC ? अनु शत इति, माश्रौ ६, १, २, २६ वात्रौ
२, १, २, १ अनश्न(?)ः इति पाभे. ।

ⁱ) = सपा. माश ३, ३, ४, १२ प्रष्ट. । क २, १ ? अनास्यौ
इति पाभे ।

^m) अन-श्रुत्- इत्यस्य वा अन श्रित्- इत्यस्य वा मूलतः
प्राति. सत यनि. विकारमात्रमितीवाभिप्रयन् भा. विमृश्य. ।

ⁿ) अनश्नु - > वावि यनि. इति AVL. ।

^o) विप. (पूषन्-) । ब-न. पूष प्रकृतिस्वरम् ।

^p) सपा. पै १, ९७, ४ अरिष्टपशु इति पाभे. ।

^q) नाप. (शकट-) । व्यु. ? < ✓ अन् वा आ ✓ नह
वेति या ११, ४७ प्रष्ट., ✓ अन् (शब्दे) + कर्तरि असुत् प्र.
नित्वादाबुदात्तश्च (पाठ ४, १८९ पा ६, १, १९७) ।

अथवा मूलतः अनु-अ- इति तस. नञ्-स्वर. (तत्र च
उप ✓ ऋ + कर्तरि विच् प्र.) । एवं चास्य स्वतोऽगति-
मति (= भाररूपेऽन्येनोद्ये) पदार्थमात्रे सामान्यायाः
प्राथमिक्या वृत्त्या. सत्या वहने भारो यद्विकरणत्वेनोद्यते

२^३, ३१.७, १, तै ॥ १, ५, २,
४, ॥ २, २, १, १०, ५^३, ६,
२, ३:४, ४, ३, ५, १, ७, १०,
२, ५, ५, २४, १, ॥ ६, १, १०,
२, २, १, १, ७, ५, १८, १^३;
॥ मै १, ६, ४^३; ७, २; ८, ९,
२, १, १०, ५, ४, ६, १^३ ॥ २, ८,
२६; ११, ६६, ३, ७, ४, ९, ११,
११६; १२, ६६^३, ४, ३, १^३;
४, ८, ८, ६; काठ ६, ३, ८, ८^३;
१५, १३, ६, १५, १^३, १७,
२, १८, १२, २४, ८; २९, ४;
३८, १०, ४५, १४^३, ४८, ३;
॥ क ४, २, ८, ३, २६, १६, २९,
१६, ३८, १, ४५, ५; शौ ४,
११, १^३ ५, २, ४, १०; ५, १७,
१८, ८, ५, ११, ९, १, २२;
११, ६, १३, ७, १८, १२, ३,
४९; १९, ३९, ४, पै ३, २५,
१^३ ५, २, ३, ८, ११, १२; ५,
१, ५, १५, ५, ६, ५, ७, १०,
४, ८, १२, ११, ९, १६, १,

१६, २२, ३; २८, १; १५४, ८,
१७, २९, ६, ८; ११, १६,
४०, ९
अनङ्-वाह^३ - -इवाहः सा
२४, ८; १३; का २६, २, ३, ३
३, तै ५, ६, १८, १, मै ३, १३,
९; १८, काठ ४९, ८, शौ १९
५०, २, पै २, २२, ३, ८, १८, २,
९, १०, ११, १४, ४, १२;
-इवाहम् ऋ १० ५९, १०,
खि ५, ५, ४, मा २८, ३०, ३५,
१३, का ३०, ३, ७, ३५, ४,
१२, तै १, ८, १८, १॥ ॥ मै
१, ६, ४^३; २ १, ६, काठ ११,
५॥ क ७, २१^३; शौ ९, ५,
२९, १२, २, ४८, पै ५, ३१, ६,
१७, २९, ६; ३५, ५. -इवाहौ
ऋ १०, ८५, १०, तै ५, ६,
२१, १^३, मै ४, ४, ९॥ काठ
५०, १^३॥ शौ ३, ११, ५; ७,
५५, ५, १४, १, १०^३; पै १, ६१
३, ८, ११, ३, १८, १, १०^३

॥अनङ्-वाह-> वाही^३ - ही
मै २, ६, ३^३, ४, ३, ४, काठ
१३, ६, १५, २, -हीम् काठ
१३, ६.

अनस्-वत्^३ - वन्त^३ ऋ १, १२६,
५, -न्ता ऋ ५, २७, १.

अनस्वती - ती^३ शौ १०, १,
१५.

॥अनस्-विन्^३ - वी तै ५, २, २,
३, काठ १९, १२, क ३१, २,
अनस्विनी - नी^३ पै १६, ३६,
५

अ(नस्>)नो-वाह^३ - हौ तै ५,
६, २१, १; काठ ५०, १

॥अ(नस्>)नो-वाह^३ - हाम् तै
६, १, ९, ४, मै ३, ७, ८, काठ
२४, ६, क ३७, ७

?अनसव्यम् पै ७, १३, ३

?अनस(प्त>)प्ता^३ - प्ताम् पै ८,
१६, ५.

अन(न-अ)स्थ^३ - स्थ ऋ ८, १,
३४, -स्था शौ ४, ३४, २, पै

^३ पांमे. अनङ्वाह मा २२, २२ द्र. ।

^४ सपा. °इवान्<>°इवाहम् इति पांमे ।

^५ सपा कौम् ६६, १२ । मै ४, १४, ७ इन्द्रः इति,
ऋ ३, ५९, १, तै ३, ४, ११, ५ काठ २३, १२, ३५,
१९ तैत्रा ३, ७, २, ४ आश्रौ ९, २, ६ माश्रौ ३, २, ८ या १०,
२२ मित्र इति, शौ १०, ७, ३५ रक्म इति च पांमे ।

^६ नापू. उपवाया^३ निरनुनासिकत्वमात्रेण विशेष (वतु.
पा ७, १, ९८ येन नापू प्राति. आम् भवति न तु भिन्न
प्राति क्रियते) ।

^७ उम. कर्मणि अण् प्र. तत्स्वररतत् रित्रय^३ ङीपि
उदात्त-निवृत्तिस्वरः (पा ३, २, १, ४, १, ५५, ६,
१, १६१) । व्यु. कृते तु. अनोवाह- (वैतु पाप्र
गौरादिषु पाठाद् ङीप्सन्ता च अनङ्वाह- इत्यत्र आम् च
[पांम ४, १, ४१ पावा ७, १, ९८] ।

^८ सपा. तै १, ८, ७, १ बहिनो इति पांमे. ।

^९ विप. (गो-, पञ्ज-). मनुषो वत्त्वे भत्वम् (पा १, ४,

१९) । प्र. च चित्त्वान्निघाते स्वरैऽविशेष ।

^{१०} अत्र अनस्- =रथ- च प्राण- चेति कृत्वा श्लेष द्र. ।

^{११} सपा. अनस्वती<>अनस्विनी इति पांमे. ।

^{१२} मत्वर्थे विनि प्र. (पा ५, २, १२१) तत्स्वरश्च ।

^{१३} विप. (अनङ्वाह) । उम. उप. √वह + अण् प्र. ।
कृत्स्वर. प्रकृत्या (तु. सस्थ. टि. पश्चिष्- >-श्चिषे
[आप.]) । वेष ४ °वाह- इति शोधापेक्षम् ।

^{१४} विग. ([समे] जीवन-) । उम. उप. √वह + ण्यत्
प्र. । तित् स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १८५, २, १३९) ।

^{१५} पाठ ? अनुस(स>)सा->प्ताम् इति शोध.
द्र. । अनुपदं श्रूयमाणस्यांशय शोधार्थं यस्था. तु.
टि. ?रभह-?, ?पूक्षन्-, ?पापी(यै>)या-, ?शमिद्व-
(तै>)ती- ।

^{१६} बस. । अस्थि- इत्यस्मात् विकल्पेन समासान्त
अच् प्र. उम. (पा ५, ४, १२१) । चित्स्वर । मूलत उप.
कृते तु नाउ. टि. ।

६, २२, २ अनु(न-अ)स्थक ^a - णकस् मै ३, ३, ५, काठ २१, ५; क ३१ २०, -णकात् मै ३, ७, ५, काठ २४, ५, क ३७, ६, -काय काठ ४५, ३ ^b †अन(न-अ)स्थान ^c - स्था ऋ १, १६४, ४, शौ ९, १४, ४, पै १६, ६६, ४. अन(अ-न)स्थिक ^d - काय ^e तै ७, ५, १२, २, -केन तै ६, १, ७, १ ^f ण णअन(न-अ)स्थित्व ^g - चित्र मै ३, ५, १. अनह्यमान - नस्य पै १६, १२०,	१. †अना ^h ऋ ४, ३०, ३६, ८, २१, १३ ^b ; ४७, ६६, १०, ९४, ३ ^१ , ४ ^१ , कौ १, ३९९, २, ७३९, जै १, ४५, १, शौ २०, ११४, १. ?अना पै २०, ३६, १०. अना(म-आ)कृत ^h - त ऋ १, १४१, ७. अना(न-आ-अ)क्ताक्ष ^h - क्ष खि ५, १३, १ ^१ , शौ २०, १२८, ६ ^m णअना(न-आ)क्रम ^h - माय म ४, १, १४ †अना(न-आ)ग, गा ^h - गा ऋ ७, ८७, ७, ९७, २, १०, ३६, १२, मा ३३, १७, का ३२, १,	१७, तै ४, ७, १५, ७ ^१ , -गान् ऋ ३, ५४, ११९(१, ९४, १५), ४, १२, ४ ^० , १०, १२, ८; मै ३, १६, ५; काठ २, १५; शौ १८, १, ३६, -गान् ऋ ८, १०१, १५. णअना(न-आ)गत ^h - तम तै २, ५, ५, १, -ताय तै ६, २, १, १ अना(न-आ)गमिष्यत् ^h - ष्यत शौ १६६, १०. १अना(न-आ)गस् ^h - गस् ऋ १, २४, १५, १२३, ३२, २३, ७, ४, ५४, ३, ५, ८२, ६; ७, ६२, २, ८, १४७, १८, १०, १६४, ५, ६७, ७, १०, ३५, ३;
--	---	---

^a) समासान्त कप् प्र. उमं. (पा ५, ४, १५४) । तस्मिन्च परे उपान्त्यस्वर (पा ६, २, १७४ [तु वैपर अनुस्थिक-]) । मूलतः अस्थि- इत्यतो विवेच्यस्य *अस्थ- (यद्र.) प्राति. उपाश्रयेण सर्वं चतुरसं स्यादिति दिक् ।

^b) सपा. अनुस्थिकाय < > अनस्थिकाय इति पाभे. ।

^c) पाप्र. उप. (अस्थि->) अस्थन्- इत्यत्र अनङ् समासान्त उमं. (पा ७, १, ७५) तत्स्वरेण चान्तोदात्त । मूलतः अस्थन्- इति च अस्थ- [एप् टि. द्र.] इति च अस्थि- इत्यतः पृथक् प्राति (यद्र.) इति कल्पे तावद् अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) इत्युक्त इति विवेक सुलभ । पाप्र. समासान्तप्रत्ययाऽभावे विकल्प (तु. त्रिपु. टि.) । अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^d) समासान्त कप् प्र. (पा ५, ४, १५४) । यत् कपि परे उपान्त्यस्वर (पा ६, २, १७४) न भवति कपि-पूर्वीय (पा ६, २, १७३) एव च स्वरो भवति, तत्र शाखाविशेषनघनविशेषत्वेन सपाधानमनुसंधीयताऽन्यथा वेति विमृश्यम् (तु. अनुस्थिक-, वैपर अनुस्थिक-) ।

^e) तस. नञ्-स्वर. ।

^f) अव्य. । अर्थ व्यु. च? इदं-वृत्तेन अनेन इत्येतेन सजातं तु १ सत्वा. क्रिवि. (तु. एना) इति PW. प्रमृ. ।

^g) वैतु. वें. सा. विप. सत् < अन्- (< √ अन्) इति ।

^h) वैतु. वें. सा. विप. सत् < अन्- इति ।

^१) वैतु. वे. सा. नाप. सत् नैप्र. = आसन्-> °स्ना इतीव?

^१) डप्. < आ/कृ ।

^k) उप. बस. । तत्रापि पूप्. < आ/अञ्ज्, उप. च २अश्च- यद्र. ।

^१) °क्ष्य. इति पाठ? यनि. शोध (तु. शौ., शंश्री १२, ११, २ च) ।

^m) अनाकृता- इति शौ मुपा. स्वर शोधापेक्ष तु. RW.) ।

ⁿ) उप. *आग- (< आ/हन् । < घन्>) गन् + कर्तरि ङ प्र.) इति वा (L = √ अङ्घ्र + कर्तरि अच् प्र. । > अङ्घ्र-) > *आघ- इति वा प्राकृतिकवर्णपरिणामभग् द्र. । व्यु. २आगस्- इत्यस्मात् प्रत्ययमात्रे भिन्नम् । यावेतद् = १आगस्- इति कृत्वाऽपरे (तु. G.W. प्रमृ.) बस. इह भवतीति प्रतिपन्नास्तच्चिन्तयम् । बय. सन्यन्तोदात्त आपयनेति दिक् । भूयानपि विस्तर इह नाउ. वैश. च द्र. ।

^०) सपा °गा < > °गान् इति पाभे. ।

^p) = अनाग- । उप. २आगस्- इति असुचा प्र. निषन्नं द्र. । यदीहाऽन्ये PW. प्रमृ. १आगस्- इत्येतद् उप. इति कृत्वा बस इत्याहुस्तद् एप्. टि. दिशा चिन्त्यम् ।

३६, ९; ३७, ७; ६३, ४; खि ४,
५, ३^a, मा ४, १२, १२, १२†;
का ४, ५, ४, १३, १, १३†,
†तै १, ५, ११, ४; ४, १, ११, २,
२, १ ४; मै १, २, ३; १८†; ४,
१०, ३†; १४, १७^b†, †काठ
३, ८, १६, ८, ४०, ११; क
२, १५†; कौ ३, १, ४†, जै २,
५, १†, शौ ७, ७, ३†, ३५, १;
८८, ३†; ९, ५, २^d; १६, ६,
१†, १८, ४, ६९; पै २, ३९, २;
१४, ४, १७, १६, ३५, ७;
-गसम् ऋ १ (१, १६२, २२)
४, ३९, ३, १०, ६३, १०^o, मा
२१, ६†, ७; का २३, १, ६†;
७, तै १, ५, ११, ५†, मै ४,
१०, १†; काठ २, ३†; ७, १६†,
शौ १९, ४४, ३, पै २, ३,

१; १५, ३, ३; १६, ३६, ८;
२०, १, ९†^o; -†गा ऋ ५,
८३, २; ७, ६०, १; ६६, ४, ८६, ७;
मा ३३, २०; का ३२, २, ३, मै
४, १२, ४, कौ २, ७०१, जै ३,
४६, ७

†अनागस्-त्व^o- त्वम् ऋ १,
९४, १५, १९६२, २२ (३, ४५,
१९, ४, ३९, ३), १०, ३५, २;
मा २५, ४५, तै ४, ६, ९, ४,
काठ ४६, ५, पै १२, १, १५,
-त्वे ऋ १, १०४, ६, ६, ५०,
२, ७, ५१, १; तै २, १, ११, ६, मै
४, १४, १४, -त्वेन ऋ १०,
३७, ९

अना(गस्>)गो-इत्या^f- -त्याशौ
१०, १, २९; पै १६, ३७, १०.

२अना (न-आ) गस्^g- -गस. शौ

१०, १, ७^a; १९, ५०, ७; -गप्स्
शौ २, १०, १-८, १०, १, १८;
-†गा ऋ १०, १६५, २, शौ६,
२७, २, पै १९, १३, १४†.

१अना (न-आ) ग्नेय^h- -यस्^f मै
१, ७, ३^a, ४^a; काठ ९, १^a, २^a,
१८, १९, क ८, ४^a, ५^a, २९, ७.

१अना (न-आ) च्छिन्नस्तुक^{h, j}-
-कस्य^k मे ३, ८, ५.

१अना (न-आ) च्छृण^{h, j}- -णम् तै
५, १, ७, ४, काठ १९, ७, क
३०, ५.

अना (न-आ) जानत्^h- -नन् शौ ६,
११९, ३, पै १६, ५०, ७

१अना (न-आ) ज्ञात^h- -तम् तै २, १,
६, ५^a.

१अनाज्ञात-यक्ष्म^m- -क्ष्म. काठ
१३, ६

^a) सपा. अनागस्->अनागस् इति पाभे. ।

^b) =सपा. तैआ २, ४, १ । शौ १२, २, १४ सुवेदस
इति, पै १७, ३१, ४ सुवेधस इति च पाभे. ।

^c) सपा. °गस् <> °गसम् इति पाभे. ।

^d) सपा. पै १६, १००, ३ अरिष्टा इति पाभे. ।

^e) भावे त्व प्र. तत्स्वरश्च । प्र१ रूपस्य व्यवहार-
प्राचुर्यात् प्राति. तत्स्वरूपतायामिव प्रतिभाताया तत एव
भावे प्र. उत्पत्तिर्जातेति सुनर्कं सच् छान्दसमिति वा
प्राकृतिकमिति बोधवर्ण्यताम् ।

^f) षम. सास्व. । उप. ✓हन् + भावे क्यप् प्र. ।

^g) = १अनागस्- । विप. (अस्मद्-, युष्मद्-, कपोत-) ।
बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । उप. १अनागस्- इत्यत्र
डसुन् प्र. (पा ७, १८९) । यत्विह तस. इति MW. आह,
तन्न । तथाप्ये नन्-स्वरापत्तेरिति यावत् । यदपि GW. इह
आ✓गा>आगा- इति कर्त्रर्थे निष्पन्नं प्राति. उप.
भवतीति च नन्-पूर्वत्वे च तस. भवतीति चाह तडु-
भयमसत् । -गम्, -गसम् इत्येतयो रूपयो व्याख्या-
नार्थमस्य यनि प्राति. अवश्यमभ्युपेयत्वात्, अभ्युपेते
चास्मिन्-गा. इत्यस्य रूपस्याप्येतदीयत्वेन सुवचत्वे सिद्धे
पराभिप्रेतस्य प्राति. अन्यथासिद्धायितमात्रत्वाच्च, यत-

रस्मिन् कतरस्मिन्ऽपि च प्राति. अभ्युपगते सति गप्
दिशा स्वरतः तस. अनुपपन्नत्वाच्चेति (तु. NW.) ।
एवं तावत् अस्य प्राति. अर्थतः गप् अतिसूक्ष्ममिवा-
ऽन्तरं भवति (गप्. = आगसोऽकर्तृ- इत्येतच्च
= आगसा रहित- इति) । अस्य चातिसूक्ष्मस्याऽर्था-
न्तरत्वस्य स्वरभेद एव लक्षणं भवतीति किमु वक्तव्यम् ।
एस्थि. अपि गप् एव निगमसुभिक्षं भवत्यस्य तु प्राति.
ऋ. दशममण्डलमात्रे च शौ च यस्थ. विरलमेव श्रवणं
भवतीति विविचामनुसंधानाय कल्पताम् ।

^h) तस. नन्-स्वर ।

ⁱ) यत् नानानेयम् (= न । अना°) इत्यत्र सुपा.
नानाऽग्नि->नानानेयम् (तु. BW. SBW.) इतीव
वा नाना । आनेयम् (तु. SIM) इतीव वा पदकृत्यं
प्रास्तावि, तदसत् (तु. तैत्रा १, ३, १, २, ६) ।

^j) उप. बस. द्र. ।

^k) सपा. तै ६, २, ८, ४ पेट्वस्य इति, काठ २५, ६ क
३९, ४ वृष्णे इति च पाभे. ।

^l) उप. आ✓छृद्+कर्मणि क्त. प्र. ।

^m) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

॥अनाज्ञातयक्ष्म-गृहीत- त
काठ १३, ६२.
अना(न-आ)तत^१ - तस् खि ५, १५,
१७, शौ २०, १३२, ७, -ताय
मा १६, १४, का १७, १, १४,
तै ४, ५, १, ४, मै २, ९, २, काठ
१७, ११, क २७, १, पै १४, २,
१२.
१अना(न-आ)तुर^२ - र पै २०,
५९४, -रस्^३ तै ४, २, ६, ५,
५, १०, २, -रा^४ शौ १२, २,
४९, पै १७, ३४, ९
२अना(न-आ)तुर, रा^५ - -रस् ऋ
१, ११४, १०, ८, ४७, १०, १०,
९७, २०; मा १२, ९५, १६,
४८; का १३, ६, २२, १७,
८, २, मै २, ९, ९, काठ १७,
१६, क २७, ६, पै १५, ५, २,
-रस् पै १, १७, ३, -रा ऋ
१०, ९४, ११; -०रे पै ४, २२,
६, -रेण पै २, ६१, १
अना(न-आ)त्मक^६ - काय काठ
४५, ३^६
अना(न-आ)त्मन^७ - त्मने तै ७, ५,
१२, २^६.
†अनाधृ^८ - धम् ऋ १०, १०, ११,

शौ १८, १, १२
अना(न-आ)दि(ष्ट>)ष्टा^९ - -ष्टाम्
शौ १५, ६, १६,
॥अना(न-आ)द्वत्य^{१०} तै २, ५, ३, ५,
५, ३.
अना(न-आ)द्य, द्या^{११} - -द्यम् तै
५, ७, ९, २॥, शौ ८, २, १९,
पै १६, ४, ९; -द्या शौ ५, १८,
३, पै ९, १७, १०, -द्याम् शौ
५, १८, १, पै ९, १७, १.
अना(न-आ)धृष्ट^{१२} - -धृषः शौ ६,
२१, ३^१.
अना(न-आ)धृष्ट, द्या^{१३} - -ष्टः ऋ
७, १५, १४, तै ४, ४, ८, १, काठ
३९, ११, पै २०, ३६, ५^{११},
-ष्टम् ऋ ८, २२, १८, खि ४,
१, १; मा १, ३१, ५, ५; ९^१,
१४, ९^१, का १, १०, ४, ५, २, २,
३, २^{१३}; १५, ३, २, तै १, २,
१०, २, १२, १^१, ४, ३, ५, १^१,
४, १२, २^१, ६, २, २, ३^१, मै १,
१, ११, २, ७, ८^१, ४, ४, ९, ३,
१६, ४^१, ४, १४, १७^{११}, काठ
१, १०, २, ८, ९^१; ५, ६, ७, १४,
२२, १४^१, ३२, ६, क १, १०,
२, २, ३^१, ६, ४; पै २, ३०, ५,

-ष्टा मा ७, १२, १७, ३७,
१२^१, का ७, ६, २, ७, ३, ३७,
२, २^१, मै १, ३, १२, ४, ९, ३^१,
काठ ४, ४, २७, ८, क ३, ३,
-ष्टा मा १०, ४, ७^०, का ११,
२, ४, ४, ३^०, तै १, ८, १२, १;
मै २, ६, ८^०, ४, ४, २॥; काठ
१५, ६^{१०}, पै १, ३८, ३^१, १६,
१५१, ५; -ष्टानि ऋ १०,
१३८, ४, खि ५, ५, २^{१०},
-†ष्टामि, ऋ ४, ३२, ५, ८,
१०२, १५, कौ २, ९२२, जै ४,
६, ७, -ष्टाय तै १, ५, १०,
१, -†ष्टास^{११} ऋ १, १९, ४, पै
६, १७, ५.

*अनाधृष्ट-रथ^{१२} - -था खि ५, ५, ९.

अना(न-आ)धृष्य पै १३, १०, १०.

अना(न-आ)धृष्य, द्या^{१३} - -ष्य.
मा २७, ७, का २९, १, ७, तै ४,
१, ७, ३; मै १, ९, १, ५॥, २, २,
१२॥, १२, ५, ४, १३, काठ
९, ९, १२, १८, १६, क ८,
१२॥, २२, ४, शौ ७, ८९, १;
१, पै ३, ३३, ७, -ष्यम् ऋ ४,
१८, १०, मा ५, ५, का ५, २,
२, तै १, २, १०, २, ६, २, २,

- १) तस. नञ्-स्वर ।
२) शाखाभेदात् तस. नञ्-स्वर ।
३) सपा. अनातुरम् <> अनातुरम् इति पाठे ।
४) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । उप. यद्र. ।
५) तु. टि अ-चर्मक- ।
६) सपा. अनात्मकाय<>अनात्मने इति पाठे ।
७) तस उप कृत्योक्तीय स्वर (पा ६, २, १६०) ।
८) विप. (ओषधि-) । तस. नञ्-स्वर । उप. आ✓ष्टष्
+क्विप् प्र. ।
९) सपा. अनाधृषः <> अनाधृष्टा इति पाठे ।
१०) ?अनाधृष्टश्च>अनाधृष्टस्य इति शोधो विमृश्यः
(तु. सपा. ऋ ८, ६८, ४ अनातस्य इति) ।

- ११) =सपा. माश ८, २, ४, ४^१ । मै २, ८, २ काठ १७,
२ क २६, १ °ष्यम् इति पाठे ।
१२) सपा. पै १५, १, ५ आश्रौ ४, १२, २ °ष्यम्
इति पाठे ।
१३) =सपा. तैआ २, ३, १ । तैआ ३, ७, १२, २ अना-
ज्ञातम् इति पाठे ।
१४) =सपा. माश १४, १, ३, १९ काश्रौ २६, ३, ५ माश्रौ
४, २, २० । तैआ ४, ५, ३ आश्रौ १५, ७, ६ प्रसृ. अना-
धृष्या इति पाठे । १०) =सपा. माश ५, ३, ५,
१९ । तै १, ८, १२, १ अनिभ्रष्टा इति पाठे ।
१५) सपा. °ष्टानि<>°ष्टास इति पाठे ।
१६) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

३, मै १, २, ७, ८^{१०}; २, ८, २^{१०},
४, ४, ११, काठ २, ८, ९^{१०},
७, १४^{१०}, १७, २^{१०}, क २, २, ३^{१०},
६, ४^{१०}, २६, १^{१०}, पै १५, १, ५^{१०},
-व्यस्य पै १९, ३३, १३, २०,
३६, ५, -प्या ऋ १०, ४४,
५, शौ २०, ९४, ५, -प्या
ऋ १०, १०३, १३, १५४, २,
मा १७, ४६, का १८, ४, १४,
तै ४, ६, ४, ४, मै ४, ४, १, कौ
२, १२१२, शौ १८, २, १६,
पै १, ५६, १, -व्याय मा ३८,
७, का ३८, २, १, मै ४, ९,

८, -व्यौ कौ २, १२१९^{१०}.

अना(न-आ) नत^० - -त ऋ
६, ४५, ९, -त. ऋ ८, ६४,
७, १०, ४, कौ १, १४२, जै
१, १५, ८, -तम् ऋ १७, ६,
४, १०, ७४, ५, -तस्य ऋ
८, ६८, ४, कौ १, ३६४, जै
१, ३८, ३, -ता. ऋ १, ८७, १

अना(न-आ)नीत^० -ता काठ ८,
११^१, क ७, ८^२

अना(न-अ>आ) नुकृत्य, त्या^१ -
-त्यम् ऋ १०, ६८, १०, शौ
२०, १६, १०; -त्या ऋ १०,

११२, ५

अना(न-अ>आ)नुजा^० -जा
तै ४, ३, ११, ३^{१०}, काठ ३९,
१०

अना(न-अ>आ)नुद^१ -द. ऋ १, ५३,
८, २, २१, ४, २३, ११, शौ
२०, २१, ८, -दम् ऋ १०,
३८, ५

अनानुदिष्ट (? < ष्ट)^१ - -ष्टः
(? < ष्ट) ऋ १०, १६०, ४,
शौ २०, ९६, ४

अना(न-अ>आ)नुभूति^० -ती ऋ६,
४७, १७

^{१०} सपा. मा ५, ९^१ का ५, ३, २^१ तै १, २, १२, १, २
यज्ञियम् इति पमि. ।

^{१०} पामे. अनाष्टम् मा १४, ९ द्र. ।

^{१०} पामे. अनाष्टम् तै ४, ४, १२, २ द्र. ।

^{१०} सपा. शौ १२, १३, १ पै ७, ४, १ विमे. ।

^{१०} तस. नञ्-स्वर ।

^{१०} अननु^० इति पपा. । तस । नञ्-स्वरापवाद कृत्यो-
कीय स्वर (पा ६, २, १६०) । उप. अनु✓कृत्यप
प्र. । सांरी द्र. (तु. WAG. [२, २९ b] प्रमृ.) ।

^{१०} नाप. स्त्री. । उप. [सर्वक्ष वैपरीत्येन] अनुजा-इति यद्र ।

^{१०} सा. पुं. यजमानपरतयाऽन्यमिच्छति । तथा सति
प्राकरणिकानामनेकेषां पदानामर्थानामपार्थ क्लृप्तकल्पनमिव
द्र. (तु. सरूप टि. अनु✓जन्>अनु-जा->-जाम्,
✓वद्>वदत्->-न्ती->-न्ती) ।

^{१०} बस. अन्तोदात्त. । उप. आ✓नुद+ (इगुपध-
लक्षण.) क. प्र. (पा ३, १, १३५) । पपा. तु अननु दु-
इत्याकारको भवति । तन. अनु-दु- (<अनु✓दा
'दाने') इति उप. भवतीति कृत्वाऽन्यैरेतत् प्राति.
व्याख्यायि (वैतु सा. ऋ १, ५३, ८ यत्र तेन उप.
<आनु (<अनु) ✓दा (<दो 'अवखण्डने') इत्या-
ख्यायि) । यदत्र यति. उप. भवति तत्र ऋ १०, ३८, ५
इत्यन स्व-वृज्- इत्यत्रत्यस्य स्वेति विशेषणस्य च
रध-चोदन- इत्यत्रत्यस्य नोदनपर्यायभूतक्रियार्थवचनस्य
च साहचर्यं ज्ञापक भेदे यथा रतुयमान इन्द्र आनुदाऽन् र-
रहितः स्वत एव दुष्टमने च दानाभिमुखतया धनवत्-

प्रेरणे च प्रवृत्तो भवतीति यवत् । अन्यच्च । यदपि
GW. MW. चेद् तस. इनीव पश्यन्तौ व्याचक्रतु-
स्तदपि भ्रान्तनिव भवति । तथा सति नञ्-स्वर
स्थानान्तोदात्त इति । एस्थि. यन् पपा. अनुवारिभि
प्राक्तनैरभियुक्ते उप. साहितको दीर्घ इवाऽऽस्थायि तत्
सारतो विवृद्यम् ।

^{१०} पाठ पपा. व्यु. च^१ अना(न-आ)नुद [तु नाप्
टि.] + आतिशायनिक इष्टम् प्र. नित्स्वरश्च (तु. चो. दिष्ट-
प्रमृ.) इति मतम् । यमु. प्राति. ष्ट > ष्ट इत्यतिप्राचीनो
विकार संभाव्येन । अत्र अननु-दिष्ट- इति पपा. तदनु
अनु✓दिशे क्तान्तं कृतसाहितिकदीर्घप्रथमाऽच्कम् उप.
इत्यं च प्रागभ्यर्हितानां व्याख्यान द्र. (तु. नापू. टि.) ।
एस्थि. अपि नापू. दिशा सर्वेषु वीर्योपलक्षितेषु कर्मसु
पररेणा प्रत्यमहिष्णुरिन्द्रो ब्रह्मद्विड्डननेऽतितमामिव
तथा भवतीति प्राकरणिकस्वरस्य म्वादनसहचरीवोक्त-
पूर्वाऽऽतिशायनिकी सभावनाऽनुसंधीयता विविभिः ।

^{१०} उप. (आ [=अप्त-] अनुभूतिर् इति
कृत्वा) *आऽनुभूति- इति प्रास. (तु. पावा
२, २, १८) । यद्वा (आ [=आप्ता] *अनु-भूति-
आपामिति कृत्वा) *आऽनुभूति- इति बस. (तु. पावा
२, २, २४) । उभयथाप्य अननुभूतपूर्वा शरद
इत्यर्थतोऽभिप्रेतं समान । यावता पूर्वाननुभूतपूर्वाः
शरदोऽनुभूतपूर्वा अपि तास्तर्त्तरीति,
अन. स पूर्वाणि सख्यानि परिवृज्याऽपराप्यभ्येतीति
यत् पूर्वार्थे श्रुत्यभिप्रेतं सति तत् सत्यमिति निदर्शनालङ्कारः

अना(न्-आ)पि^a - पि ऋ [(१, १०२, ८) ८, २१, १३ (१०, १३३, २)], १०, ३९, ६, कौ १, ३९९, २, ७३९, जै १, ४५, १, शौ २०, ११४, १

अना(न्-आ)प्त, प्ता^b - प्त ऋ १, १००, २, ते ७, १, १०, ३॥, काठ ८, ७॥, क ७, ४॥, -॥प्तम् तै २, ५, ११, ४, ५, १, ९, १, ६, १, २, ७^३; मै १, ४, ११, ५, ७^३, ११, ९, २, २, १२, ५, २, काठ १०,

८, -॥प्तस्य तै ७, १, ५, ६, -प्ता काठ ३८, १४^०, -प्ता.^० शौ ४, ७, ७, ५, ६, २, पै ६, ११, २, -प्ताम् तै ७, ४, ५, ३॥, -प्तेन मै ४, २, ११.

अना(न्-आ)प्य^d - प्यम् ऋ ७, ६६, ११.

अना(न्-आ)व [व] यु^b - -यो शौ ६, १६, १; पै १९, ५, ७.

अना(न्-आ)भयिन्^b - -यिन् ऋ ८, २, १, कौ १, १२४, २, ८४, जै १, १३, १०, ३, ८, १०.

अना(न्-आ)भव^b - -व^h काठ ६, ७; क ४, ६.

अनाभिⁱ - भिः पै २०, ४१, २; -॥भिम् काठ २०, ७; क ३१, ९.

अना(न्-आ)भु^b - -भो मै १, ८, ५^h.

अना(न्-आ)भुव - व, -वे पै २०, ५९, ४.

अना(न्-आ)भू^k - -भुव. ऋ १, ५१, ९.

अनामग^b - ग शौ १९, ४५, २.

(तु. नाड. अप्यपरस्यै ष्यु.) । अत्र अनु-भूति- इति पपा तदनुवर्तिनी चोभया प्रागर्वाचामभिप्रयुति द्र. । तद् यथा । बस. (= अनुभूति-रहित- [प्रजा-]) इति वै. सा. । उक्त्वा बभ. वा तस. [तु स्क.] वेति विकल्पिनोऽर्वाचश्च (तु GW. MW. NW.) । उभयत्र अनु^० > आनु^० इति दीर्घाभेदे च साहेनिकं निपातनं द्र. । यथा चैव न्ययतरोऽपि साध्वन्वयाभावो भवतीत्यत्र भूय वैश. अनुसंधेयम् ।

^a) विप. (अस्मद्, इन्द्र-) । बस. नञ्-पूर्व इति प्रागर्वा-गम्यर्हिता आहु । तत् कथं ना-नोदात (पा ६, २, १७२) इति चोद्यम् । तत् साध्यं कथमिति । तस. भवतु न बस. इति । तेन तावत् सौवरी चातुरस्त्री कामं निष्पद्यताम् (पा ६, २, २) न त्वाऽऽर्थाति (आपि-रहिते वृत्तेर्नाऽऽपि-भिन्न इत्यभिसन्धे) । उच्यते । इह उप. बस. भवत्विति । सोऽपि कल्पनामूलत्वाद् विवक्षितविग्रह- द्र. । तद् यथा । नञ् उत्तरस्य (बहु >) *साऽऽपि- इति मूलतः सतो नैकविकृतक सकारलोपो नकारोपजनश्च स्यातामिति प्रथम कल्प (तु. अनुगोपा-) । 'आ(ऽऽप्ता) आपयो-ऽनेनाऽनया वा' इति माध्यमिकधातुजलोपे स्ति *आऽऽपि- इति उप. इति द्वितीय कल्प (पावा २, २, २४) । 'अन्- (आप्ता) आपयोऽनेनाऽनया वा' इति नञ्मात्रा-तिरिक्तस्य धातुजाऽऽशस्य पूष. लोपे सति बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् इति कृत्वा नञ्मात्रस्य पूष. स्वर प्रकृत्येति च तृतीय. कल्प इति दिक् (चरमश्चायं प्रकारः नापू. अपि द्र.) ।

^b) तस. नञ्-स्वरः ।

वैप १-२६

^०) सपा अनाप्ता (आपश्रौ १६, १८, ७ वैश्रौ १८, १५ २० हिश्रौ ११, ६, २९ च) <> अनाप्ता इति पाभे. ।

^d) विप. (क्षत्र-) । तस. नञ्-स्वरापवाद- कृत्योकीय स्वर (पा ६, २, १६०) ।

^०) नाप. । आबुधै सन्नेव तदुग्र वशमनायेव नञ्-पूर्वत्वेन श्राव्येत । °व इति पै. पाठ. ।

ⁱ) विप. (इन्द्र-) । उप. आ ✓भी + कर्तरि इनि प्र (तु. पा ३, २, १५७) इति वा *आ-भय- (प्रास.) + मत्वर्थे इनि प्र. (पा ५, २, ११५) इति वा ।

^b) विप. (मृड-रुद-) । उप. आ-भञ्- (आ ✓भू + अच् प्र.) । एरिय. माध्यमिकेरेफोपजन सुपा. । चन्त्य ।

^h) सपा अनाभव <> अनामो (माश्रौ १, ६, १, ४१ वाश्रौ १, ५, २, ४० च) <> आपश्रौ ६, ११, ३ भाश्रौ ६, १३, २ हिश्रौ ३, ७, ८६ ? अनाभव इति पाभे. । ⁱ) विप. (अग्नि-) । बस. ।

^j) वैश्र. BW. MW. °भू- इति ।

^k) तस. नञ्-स्वरः । उप. १ आ-भू- यद्र ।

¹) विप । उप. ? *नाम-ग- ('नाम्ना गच्छति' नाम-मृदित्यर्थ) इति तत्त्वतः पर्येष्टव्यम् । कथमिति । मूको बहुविकृतत्वेनो-पलम्भात् (तु. शंपा.) । यत् सा. अ-नामक- इति पठित्वेव बस उप. = नाममृत्- इति व्याचष्टे, तदसत् । तथा सति कपिपूर्वाय. स्वरः स्यात् (पा ६, २, १७३) । सपा पै १५, ४, २ माम् अगतस्य इति पाभे. यच्छ्रूये तेनापि सुगमो निर्वाह इति । Lanman अनास्माक- इति शोधप्रस्तावो विमृश्यः ।

अनामन्^a- नात् औ १२, ४, ५,
८, पै १७, १६, ६, ८.

अना(न-आ)मय^b- -य पै १६,
५, ७०.

अना(न-आ)म(यु >)या^d-या खि
५, १५, ५१^०, शौ २०, १२९,
२०, -या. शौ ९, १३, १३-१८,
पै १६, ७५, ३-८.

अना(न-आ)मयत्^{b'f}-यत् मा १८,
६, वा १९, ४, २, तै ४, ७,
३, २, मै २, ११, ३, काठ १८,
९, क २८, ९, पै १०, १२, १,
१९, २२, १४.

अना(न-आ)मयित्नु^b- -त्नुभ्याम्
क्र १०, १३७, ७, शौ ४, १३,
७, पै ५, १८, ८.

अना(मक >)मिका-काम् पै १७,
१५, ९.

अनामिन्^{b'h}-मि क्र ३, ६२, ५^१,
६ ८, ६, तै १, ५, ११, २,
मै ४, ११, १, काठ ४, १६.

अना(न-आ)मृण^१-ण क्र १, ३३,
१.

अना(न-आ)मृत^k-तम् तै ५,
२, ३, १, काठ ७, १२^१, २०,
१, २२, ६^१, क ६, २^१, ३१,
३; ३४, १^२, -तै तै ५, २, ३,
२, काठ २०, १, क ३१, ३.

अना(न-आ)यत्^{b'm}-तः क्र ४,
१३, ५, १४, ५.]

अना(न-आ)यतन्, ना^d-न मै
३, ४, १०, ४, ७, ६; काठ
१०, ३^m, २६, ३, २८, ३,
३०, ७, ३४, ९, ३५, १८,
क ४१, १; ४४, ३, ४८, १६,
शौ ११, ४, १८; पै १६,
५८, ४, ५, -नम् मै ३, ४,
१०, ४, ७, ६, काठ २१, ८,
२६, ३, क ४१, १, -ना तै ३,
१, १, २, ३, ७, १, ५, ४,
मै ३, ८, १, १०, ५^२; काठ
२४, १०, २९, १^१, क ३८, ३,
४५, २^१, -नाने काठ १२, ५,
-ने^० मै १, ६, ११, ३, १, ४,
४, ४; ७, ७, ४, ५ २, ८, ५,
काठ ३५, १८, क ४८, १६.

अना(न-आ)युध^d-धास क्र ४,
५, १४, ८, ९६, ९.

अना(न-आ)रब्ध^b-ब्ध तै ६,
४, २, १.

अना(न-आ)रभ्य^b तै १, ६, ८,
१^p, काठ ३२, ७^p, ३६, ११.

अना(न-आ)रम्भण^d-ण तै २,
६, ५, ६, -णत् काठ २१,
८^१, -णत् क्र १, ११६, ५;
११८२, ६, ७, १०४, ३],
खि १, २, १, शौ ८, ४, ३, पै
१६, ९, ३.

अना(न-आ)रुद्ध-द्ध पै १६, ७२, ६

अना(न-आ)र्त, तार्^b-र्त तै ३,
४, ३, ६, काठ १२ १०^r,
-र्तम् पै ९, २२, २४, -र्ता.
तै ७, ५, १, ३, -ताम् काठ
३५, १९, क ४८, १७; -र्तेन
मै २, ४, १^r.

अना(न-आ)र्त्ति^b-र्त्तै तै २, ६,
९, ३, ८, ३, १, ७, १, २,
४, २^१, ५, ७, ४, २, ४

अना(न-आ)र्त्विजीन^b-न काठ

^a) पाठ. ? पपा नावग्रह. । अ + (भावार्थे)
आ-मन्- (<आ/मन्) इति बम. अन्तोदात्त.
(पा ६, २, १७२) इतीव च W., अ + आमन-
(✓अन् [रोगे] > आमि + भावे रुधुर् प्र) इतीव च
LR. द्र. ।

^b) तस नञ्-स्वर ।

^c) अयं मुपा. अनामय इति मूको स्थाने संस्कारमा-
न्याद् ध्वन । -यम् इति अस. द्वि१ सत् क्रिवि. इत्येव
सुपठम् ।

^d) बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^e) अनामया इति मुपा, स्वर शोधोपक्ष ।

^f) भाप. (नैरुज्य- [= १ अनामय-]) । उप. कृते तु टि.
(✓आम् >) ✓आमि इति ।

^g) विप. (इस्त-) । तस. उप. इस्तुत् प्र. (तु पाउ ३,
२९) । नञ्-स्वरपवादः कृयोकीयः स्वरः असं (पा ६

२, १६०) ।

^h) विप. (ओजस्, क्षत्र-) । उप. ✓नम् + ताच्छीलिक.
णिनि प्र. ।

ⁱ) सपा. तैव्रा २, ४, ६, ४ अनामि इति पाभे ।

^j) विप (इन्द्र-) । बय अन्तोदात्त. । उप. आ
✓मृण + क प्र. (पा ३, १, १३५) ।

^k) नाप. (मृथुनाऽनाक्रान्त] देवयजन-देश-) । उप.
आ ✓मृ + क्त प्र. ।

^l) सपा. तै ५, ६, ४, २ अमृतम् इति पाभे ।

^m) उप आ ✓यम् + क्त प्र ।

ⁿ) सपा मै २, १, २ आयुतनवत्तर इति पाभे ।

^o) पाभे. अनग्नौ तै ५, १, ३, १ द्र. ।

^p) सपा. मै ४, १, ४ अनालभ्य इति पाभे. ।

^q) सपा मै १, ४, १० अनालभ्य इति पाभे. ।

^r) सपा अनात्. < > अनात्तेन इति पाभ ।

१३, ४ अना(न्-आर्य)र्या- -र्या प २, ३१, २. ? अना(न्-आ)वयम् ¹ - -या शौ ७, ९५, ३. † अना(न्-आ)वि(द>)द्धा ¹ - -द्धया ऋ ६, ७५, १; मा २९, ३८; का ३१, २, २ तै ४, ६, ६, १, मै ३, १६, ३ काठ ४६, १, पै १५, १०, १. अना(न्-आ)वृत् ¹ - -वृत् ऋ १०, ९५, १४. अना(न्-आ)वृ(त्>)त्ता ¹ - -त्ताम् शौ १५, ६, १९. अना(न्-आ)व्या(ध>)ध्या ¹ k- -ध्याम् शौ १४, १, ६४, १८, १, १२ ¹ . १? अना(न्-आ)वृस्क ¹ m- -स्काय	तै ३, १, ५, १; ६, १, १०, ३; ३, ८, ३. २ अना(न्-आ)वृस्क ¹ m- -स्क शौ १२, ४, ४७, पै १७, २०, ७. † अना(न्-आ)शस्त ¹ - -स्ता ऋ [१, २९, १; २, ४१, १६], शौ २०, ७४, १. ¶ अना(न्-आ)शीर्क ¹ - -र्केण तै १, ६, १०, ४ अना(न्-आ)शीर्दा ¹ o- -र्दाम् ऋ १०, २७, १. †? अना(न्-आ)शु ¹ p- -शव. ऋ १, १३५, ९, ८, १, १४, शौ २०, ११६, २; -शु खि ५, १३, ६, -शुना ऋ ६, ४५, २, -शो ऋ १०, ३९, ३. ¶? अनाशुमवन्ति ¹ काठ २३, ३ ^१ .
--	--

■) तस नञ्-स्वरः ।

^{b)} सपा. तै ६,१,७,५ अ॒बद्धा इति, मै ३,७,६ अ॒ब-
द्धया इति च पा॒भे ।

८) पाभे. अनारभ्य काठ ३२,७ द. ।

^{d)} पा.म. अनारभ्य तै १,६,८,९ द्र ।

०) सपा तैब्रा ३, २, ४, ३ अनुपस्पृश्य इति पाभे ।

¹) सस्व. कृते तु. टि. अ-क्षोधुक- । उप. <भा
(र>)ल(म्भ>)म्बु इ ।

४) सपा °लम्बुका <> °लम्बुका (तैब्रा ३, ७, १, ९
च) इति पाभे. ।

h) अन्-आ (वैतु. पपा. अना-ले*) इति कृत्वाऽर्थ-
भावे अस (= प्रासाऽभाव-) अन्तोदात्तश्च । उप. आ
✓(रि >) ङिश् (प्रसने) + कर्मणि घञ् प्र. आदि-स्वरश्च
(तु BW, वैतु भा. विप्र सत् अत्पीभावे धा वृत्ति-
रिति, सा. पपा अनु अना- |अन्न-| + लेश-|षस, इति)।

१) विप (शेष-)। उप. आ-वयस्- इति विप. बम. यत्र
उप रेवयस्- (भाप. [प्रजन-] <√वी) इति।
यत् WI आकारान्तं प्राति, निरदेशि तदप्रमाणम्।

१, बस अन्तोदात्त ।

^k) उप आ ✓ व्यध + भावे घञ् प्र. ।

¹⁾ अन० इति पाठः ? यत्ने, शोधः (तु मुको.) ।

m) उप आ+वश्च् + भवे घञ् प्र कुत्वञ्च (पा ७, ३, ५२)।

१) विप (आशीरहित-, निष्फल-) यज्ञ-) । सस्व. कृते
अ-चर्मक- टि. द्र । अयस्मयादित्वञ्च ठसं. (पावा १,
४, २०) तेन पदत्वाद्भुत्वं भत्वाद्विसर्जनीयाभावश्च ।
यत्तु भा. नञ्सुभ्याम् (पा ६, २, १७२) इत्यन्तोदात्तत्वाद्
तद् भ्रान्तमिव स्यात् ।

०) विष उप आशिर-+√दा 'दाने' (तु. षष्ठो मन्त्र ,
 ऋ ८, ३१, २ प्रभृ., वें [=आशिर-], सा. WAG [१ ३८]
 BL GRV, वैतु PW प्रभृ आशिस- इति ।

१०) अर्थ व्यु. च^२ तस्य चार्वादित्वम् उच्यते. तेन नञ्-स्वरापवादोऽन्तोदात्तो भवति (पा६, २, १६०)। उप = क्षिप्र-इति च = अश्व- (ऋ १, १३५, ९) इति च कृत्वा G.W. प्रसू-अन्-आशु- इत्यवप्रह । उप. आशु- = अशन-[भोजन-] इति कृत्वा < ✓ अश 'भोजने' इति वे, [क्षे] सा (ऋ १, १३५, ९), अ-नाशु- (नाश-रहित-) इति सा. (ऋ १०, ३९, ३) ।

५) पाठ ? अनु (पश्चात्) + *आ-शुच- > प्रास.
 *अन्वा(नु-आ)शुच- (पश्चात् तापप्राहिन्-) > *अन्वाशुग
 ✓भू > *अन्वाशुग भवत्- > -वन्ति > नैप्र यनि इति
 मतम् ।

?अनाशुरश्चायामी ^a शौ २०, १२८, १०.	?अनास्त ¹ पै ७, ८, ९. अना(न्-आ)स्थान ^b - ने ऋ १, ११६, ५	¶अना(न्-आ)हित ¹ - त. मै १, ६, ४.
?अनाशुरश्च आयामी ^a स्ति ५, १३, ६.	?अना(न्-आ)स्माक ^b - क शौ १९, ५७, ५, -कम् ¹ शौ १९, ५७, ४.	¶अनाहिता(त-अ)ग्नि ^a - ग्नि काठ ६, ७, ८, ११; क ४ ६, ७ ८, -ने काठ ९, १५.
¶अना(न्-आ)श्चस् ^b - श्वान् तै १, ६, ७, ३, ४ ²	?अनास्य ¹ - -स्यौ क २, १.	?अना(न्-आ)हुत ⁰ - तम् पै ६, १४, १.
अ-नाष्ट ¹ - ष्ट ¹ पै १०, २, ५, -ष्टम् पै ५, २८, २	अना(न्-आ)स्त्राव ^d - वम् शौ २, ३, २, पै १, ८, २, १९, ३३, १४, ५२, १६, २०, ३३, ८	¶अना(न्-आ)हुति ¹ - त. तै ५, ४, ३, २, -तिम् ऋ १०, ३७, ४, ६३, १२ ¹ , पै १७, २५, ७, ८
अना(न्-आ)स् ⁰ - नासः ऋ ५, २९, १०.	अना(न्-आ)हत ¹ - त पै २, ३१, ४.	¶अ-निखात, ता ¹ - त काठ ३७, १६, -ना ¹ मे ३, ८, ९.
अ-नासिक ^d - काय तै ७, ५, १२, १; काठ ४५, ३	अनाहत-शी(र्षन् >) णी ^m - णीं ¹ तै ३, २, ५, १.	अनितभा ^a - भा ऋ ५, ५३ ९.
¶अना(न्-आ)स्क(न्न् > न्ना- न्ना ⁰ काठ १२, १३		¶अ-निधाय ¹ मै १, ६, ६.

^a) अना(न्-आ)शुर् अश्वः ([सु-आयाम- >] स्वायामिन्- >) स्वायामी (प्र१) इति त्रि-पद शोध (तु टि ?श्वाशुरश्चायामी, वैतु R.W. अनाशुरश्चो-ज्यामी इति)। सपा. शौश्रौ १२, २१, २ अनाशुरश्चायामी इति पाभे।

^b) तस. नञ्-स्वर¹। उप. √अश्(भोजने) + ववसु¹ प्र (पा ३, २, १०९)।

^c) विप. ([मृक्-] दस्यु-)। बस. अन्तोदात्त। उप. आस्- [=आस्थ- (तु. [सकक्षम] मृध्वाच इति, वैतु. वं. अनु- (<√अन् 'प्राणने') Gri अ-नास्- इति]।

^d) विप। बप. अन्तोदात्त (पा ६, १, १७२)। उप. यद।

^e) पाभे. अनुधिसकञ्चा द्र.।

^f) पाठ ? अना(न्-आ)प्त- > -प्तम् (यज्ञम्) इति शोध. संबन्धश्च द्र.।

^g) विप (समुद्-)।

^h) तस. नञ्-स्वरे प्राप्ते चार्वादिषु उस्. अन्तो-दात्त (पा ६, १, २, १६०)। उप. (अस्मद्- >) अस्माक- + अण् प्र (पा ४, ३, २)। यद्वा अस्माक- (यद्) इत्यत प्राति भावे अणि प्र. उप निष्पन्ने सति बस. अन्तोदात्त (पा ६, ३, १७२) इत्येवं सुवचतरं द्र.।

ⁱ) सपा. पै ३, ३०, ४; ५ ?सास्माकम् इति पाभे.।

^j) वास्तविक पाभे वा अनुश्रु- इत्यत्र (यद.) प्रासा-

दिक्रविकारमात्रं वेति विमृश्यताम् (तु. संटि)। प्रथमे कल्पे अ-नाम्य- इत्येवं पदविभाग स्यात् अन्-आस्थ- इत्येव वेत्यपरो गवेषणाहो विषय।

^k) विप ([आस्त्रावाणाम् अतीसारादीनां निवर्तक-] उत्तम-भेषज-)।

^l) तस. नञ्-स्वर। उप. यद।

^m) विप ([अप्रतिबद्धप्रारम्भा-] वाच्-)। बस. पूष प्रकृतिस्वरम्। उप. शीर्षन् + डीप् प्र उपधालोपद्व (पा ४, १, २८, ६, ४, १३४)।

ⁿ) बस. पूष. प्रकृतिस्वर। अनु-आहि⁰ इत्येवं तस. नञ्-स्वरे (पा ६, २, २) स्वरत समाने संभवत्यभि यदसौ नोररीकृतम् तत्र नञ. क्रियार्थरूपगुणप्रतिषेधे वर्तमानाया मुख्याया वृत्ते क्रियावत् पदावयवस्याऽऽहितेत्यस्य समासान्तरोपसर्जनीभावे सति बाधो मा भूदित्येतद् बीजं द्र.। अर्थनित्यत्वेन परीक्ष्यत्वात् लक्ष्यलक्षणानामित्यभिसन्धे।

^o) पाठ? अना(न्-आ)हतम् इति शोध। स्वयमना-हत सन्नन्यस्य सर्वस्याऽवध्यस्यापि सनो भक्षक (तु पै ३, २७, २) इत्येवं प्रकरणसंगने।

^p) पाभे. अगर्तमितम् काठ २५, १० द्र.।

^q) ननदी-विशेष-। पपा. नावग्रह। तस. नञ्-स्वर। उप. *इतु-भा- (बस.) इति पदविभागकल्पना व्यु. निमित्तमात्रतया गृह्येत।

^r) उ३ नि √धा + क्त्वा > ल्यप् प्र.।

†अनि(न-ड) धम्^१ - धम् ऋ २
३५, ४, १०, ३०, ४, ते २, ५, १०,
२, शौ १४, १, ३७, पै १८, ४, ६,
-धमाम् ? मै ४, १२, ४†^२.

अनि(न-ड)नु^३ - नस्य ऋ १, १५०,
२.

अ-निन्दा^४ - न्दा शौ ११ १०, २२,
पै १६, ८७, २.

अ-निन्वा^५ - न्वा ऋ ९, ८२, ४,
-न्वा ऋ १, १८०, ७.

अनि(न-ड)न्द्वा^६ - न्द्वा ऋ ७,
१८, १६, -न्दा ऋ १, १३३,
१, ५, २, ३, १०, ४८, ७,
-न्दान् ऋ १०, २७, ६, -न्दाम्
ऋ ४, २३, ७

अनि(न-ड)न्दि-या - या पै १६,
७६, ९†.

†अ-निपद्यमान^७ - नम् ऋ ११,

१६४, ३१, १०, १७७, ३], मा
३७, १७, का ३७ ३, ४, मै ४, ९,
६, शौ ९, १५, ११६, पै १६,
६८, १०.

अ-निबद्ध^८ - बद्ध ऋ १४, १३, ५;
१४, ५।

अ-निबाध^९ - धे ऋ ३, १, ११,
[५ ४२, १७, ४३, १६]

अ-निभृष्ट, घृष्ट^{१०} - घृष्टः ऋ १०, ११६,
६, शौ १९, ६०, २, -ष्टम् मा
१०, ६, का ११, ४, २, तै १,
८, १२, १, मे २, ६, ८, ४,
४, २, १, काठ १५, ६, -ष्टा
तै १, ८, १२, १†

?अनिभृष्ट-तविषि^{११} - वि ऋ २,
२५, ४, ५, ७, ७

अनिभृष्ट-तेजस् - जा काठ १८,
१६, क २९, ४.

†अ-निमान^{१२} - नः ऋ १, २७, ११, ६,
२२, ७, कौ २, १०१४, जै ४, ९,
५, शौ २०, ३६, ७.

अ-निमिष^{१३} - मिषा^{१४} ऋ ३, ५९, १,
७, ६०, ७, ते ३, ४, ११, ५^{१५},
काठ २३, १०, ३५, १९, क ४८,
१७.

१अ-निमिष^{१६} - षम्^{१७} ऋ ५, १९, २,
७, ६१, ३.

†२अ-निमिष^{१८} - ष ऋ १०, १०३,
१, मा १७, ३३, का १८, ४, १,
तै ४, ६, ४, १, मै २, १०, ४;
काठ १८, ५, क २८, ५, कौ २,
११९९, शौ १९, १३, २, पै ७,
४, २, -षम्^{१९} ऋ १, २४, ६;
-षा ऋ २, २७, ९, -णेण ऋ
१०, १०३, २, मा १७, ३४,
का १८, ४, २, तै ४, ६, ४,

१) विप. । बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।
उप. यद्र. ।

२) पाठ ? 'धम्' इति शोध (तु. सपा ऋ २, ३५, ४) ।
अस्मे इति पपा (तु संटि) य पाभे. भवति सोऽपि
शोध्य ।

३) तस नञ्-स्वरः । उप. यद्र. ।

४) विप. (अश्विन-, सोम-) । तस. उप. ण्यदन्ते
कृति कृत्योक्तीय स्वर (पा ६, २, १६०) ।

५) विप [(इन्द्रमगणयत-तु या ३, १०), अनैश्वर्य-
द्रुह-, शत्रु- प्रभृ.] । बस. अन्तोदात्त ।

६) सपा शौ ९, २, १० निरिन्द्रिया इति पाभे. ।

७) अनिपद्य^१ इति मुपा स्वरत शोधार्ह (तु सपा
ऋ प्रभृ.) ।

८) विप, भाप. [बाधाराहित्य-, स्वातन्त्र्य- (तु. सा
[ऋ ५, ४३, १७], GW प्रभृ; वैतु. वे. सा विप इति
च उरु- इति नाप. इति च [तु. स्वर, Koauer KZ
२७, १५])] । बस. अन्तोदात्त । उप. नि/बाध+भावे
घञ् प्र. ।

९) विप. (इन्द्र- प्रभृ.) । उप. < नि/भृष्ट

'हिंसायाम्' (वैतु. PW. GW. प्रभृ < नि/अञ्,
इति, उ. म. < नि/अस्ज् इति च) ।

१) पाभे अनाष्टा मा १०, ७ द्र. ।

२) विप. (ऋभु-, ब्रह्मणस्पति-) । बस पूष. प्रकृतिस्वरम्
(तु टि. अनाहिनाग्नि- यत्रत्यया दिशा तस नेह लब्धादर) ।
?अनिभृष्टविषि. इति शोध संभाव्यत ।

३) विप. (अग्नि-, इन्द्र-) । बस अन्तोदात्त. । उप
नि/मा (माने) + ल्युट् प्र. ।

४) तु १ सत् प्रयोगत किवि. द्र. (तु. GW. MW.
वैतु PW. < १अ-निमिष- (ल=नाड) इति मन्वानो विश्वस्य
[तु NW.]) ।

५) उप कर्तरि क प्र इति तु १ = द्वि ३ इति च कृत्वा
देव-पर्यायत्वेन यद् भा विकल्पेन व्याचष्टे तत् क्लृष्टक-
लनाऽव्यभिचरितं द्र. ।

६) द्वि १ सत् वा. किवि. द्र. । °मिष-> एतद् रूपम्
इति प्रतिपन्नौ GW. MW. च चिन्त्यौ द्र. । प्रयं गत
एतत् किवि. भवतीत्यभ्युपगमसामान्ये सति नापू. न
द्वि १ अणिमिड् इत्याकारकं स्यान्न यनि इत्यनुपपत्ति-
दर्शनादिति दिक् ।

१, म २, १०, ४, काठ १८,
५, क २८, ५, कौ २, १२००, शौ
१९, १३, ३, पै ७, ४, ३
अ-निमिषत्^a - षड्मि क ११,
१४३, ८ (६, ८, ७), - षन्तः
क १०, ६३, ४
† अ-निमेष^b - षड् क १, ३१, १२,
१६४, २१, मा ३४, १३, का
३३, १, ७, शौ ९, ९, २२, पै १६,
६७, १२.
१अ-नि(न इ)र^c - रेग क ४, ५, १४.
२अ-नि(न इ)रा^d - रा^e क ८,
४८, ११, मा ११, ४७, का १२,
४, ११, मै २, ७, ५, काठ १६, ४,
-राम् क ७, ७१, २, ८, ६०, २०,
१० ३७, ४, खि ५, २१, ३, मा
१२, १०५, का १३, ७, ४, तै ४,
२, ७, २, मै २, ७, १४, काठ १६,
१४, क २५, ५, शौ २०, १३५, १३,
पै १७, २५, ७, ८.
अ-निराधान^f - नाय काठ ८, १०, क
७, ६.

अ-निरा(र-आ)हित^g - त शौ १२,
२, ३५, ३६, पै १७, ३३, ६
अ-निरुक्त, कता^h - क्त तै ७,
४, २, ३, मै १, १०, ५, ११,
९^h, ३, ६, ५, ४ १, १०ⁱ,
काठ १२, ९, १४, १०^j, २०,
५^j, २४, ८, २६, १^k, २८, १०,
३३, ४, ३५, २०, क ३१, ७^j,
३८, १, ४०, ४, ४५, १, ४८,
१८, - क्त तै ६, २, ७, ३, मै
३, २, ५^j, ४, ६, ८, ९, ४, ८,
६, काठ ६, ५, ९, १५^k, १६,
२२, ४, ३२, १^k, क ४, ४, ४५
५, - क्तया मै ३, ६, ५, ४, ८
६, - क्ता काठ १२, ९^m, - क्ता
मै ३, ४, ६, ८, १०ⁿ, काठ १४,
१०^h, - क्तानि काठ २१, २ⁱ,
क ३१, १७^k, - क्ताम् तै २, ५,
७, ३, काठ ३६, १३
? अ-निरुक्तसामन्ⁿ - मा काठ
१४, १०
अ-निरुक्तिगृहीत^o - तम् मै ४,

३, १
अ-निर्घात^a - ताय तै ३, १, ८, ३,
२, ४, २ मै ४, ४, ४
अ-निर्दाह^{a, p} - हाय तै २, ३, ६, २;
७, ४, मै २, ३ ७, ३, ३, ३,
४, १, ९, काठ १२, ५, ३१, ७,
क ३०, २९, ३९, ३१, ७९, १८९.
अ-निर्दाहक^r - क मै १, ४, ८, काठ
३२, ४.
अ-निर्दिष्टभाग^s - ग तै २, २,
४, ६
अ-निर्मार्ग^t - गार्ग्य मै १, ८, ५, २,
३, १^r, ४, ३, ६^r, ४, १, काठ १२,
५, ८, १३, २४, १०, क ३७, ७^t,
३८, ३
अ-निर्याच्य^u तै ५, २, ३, १, मै ३,
१, ३, २, ३; काठ २०, १, ३०, ९;
क ३१, ३.
अ-निर्वाह^{u, v} - हाय मै ४, ८, ५.
अ-निर्वार्य^v - र्य^v काठ २८, ८,
क ४०, ८.
अ-निर्हृत-> अनिर्हृत^w - तेभ्य-

^a) तस. नञ्-स्वर । उप. यद् ।

^b) १अनिमिषम् टि. द ।

^c) विप. (क्वम्-) । बस अन्तोदात्त । उप. <इरा-
यद्. ।

^d) उप. भाप (अन्न-बलायभाव-, आर्ति-) ।

^e) अनिग अमीवा (माश ६, ४, ४, १६ च) >
सपा. तै ४, १, ४, ४, ५, १, ५, ९ अमती, अराती इति
पाभे. । ^f) उप. = १निराधान-यद् ।

^g) उप. <निर- आ/धा ।

^h) सपा. अनिरुक्तः <> अनिरुक्ता <> तां १८,
६, ८, ९ अनिरुक्तम् इति पाभे. ।

ⁱ) निरुक्त इति पाठ^j यनि. शोध ।

^j) सपा. अनिरुक्तः <> अनिरुक्तम् इति पाभे. ।

^k) सपा. अनिरुक्त <> अनिरुक्ता इति पाभे. ।

^l) सकृत् सपा मै १, ९, ७ अप्रयुक्तम् इति पाभे. ।

^m) सपा. तैत्रा १, ८, ५, ५ अनिरुक्तया इति पाभे. ।

ⁿ) यनि. सुपा चिन्त्यो भवति । निरुक्त-सामन्-(यद्.)
इत्यभ्यासञ्च प्राति एव प्राकरणिकत्वात् (तु. मै १,
११, ९) ।

^o) उप. तुम्. निरुक्ति-गृहीत- इति ।

^p) उप. निर्/दह + भावे घञ् प्र ।

^q) यरु सपा. काठ १९, ४; ५, २०, ५, २१, ३
अनुदाहाय इति पाभे. । ^r) तु. टि. अ-क्षोधुक- ।

^s) उ. निर्/सृज् + भावे घञ् प्र. ।

^t) सपा. मै ३, ७, ७ अप्रदाहाय इति, काठ २४, ६
अनुदाहाय इति पाभे. ।

^u) उप. निर्/वह + भावे घञ् प्र. ।

^v) सपा. मै ४, ७, ४ इन्द्रियवान् इति पाभे. ।

^w) विप. > नाप. (रुद्र-) । स्वार्थे अण् प्र. (तु.
PW. प्रसृ., वैतु सा [का.], उ. म. च गस. <आ-निर
✓हन् [गतौ] इति १, सा, [तै.] धा. हिमार्थे वृत्तिरिति
कृत्वा बस. इति ?) ।

मा १६, ४६, का १७, ७, ५, तै ४, ५, ९, २, मै २, ९, ९ ^३ ; काठ १७, १६, क २७, ६.	ऋ १०, ८९, ४, कौ १, ३३९, जे १, ३५, ८.	काठ ३५, १८, क ४८, १६
१ अनिल-, २ अनिल- ✓ अन् द.	अ-नि शस्त ^१ - -स्ता ऋ ४, ३४, ११ ^६ .	॥अनि(न-इ)ष्टक ^१ - -कं तै ५, ४, १०, ३ ^१ , मै ३, ४ ५, काठ २२, २.
अ-निविशमा(न>)ना ^० - -ना ऋ ७, ४९, १	अ-निषङ्ग ^१ - -ङ्गाय ऋ १, ३१, १३.	अ-निष्टकै ^१ - -क्यम् काठ २४, ५, क ३७, ६.
अ-निवीर्य ^० - -र्य काठ २७, ९	अनि(न-इ)ष(व्य>)व्या ^३ - -व्या ऋ १०, १०८, ६	अ-निष्टृत ^१ - -त ऋ ८, ३३, ९, मा २७, ४, ७ ^१ , का २९, १, ४, ७ ^१ , तै ४, १, ७, ७; ३, मै २, १२, ५ ^१ , काठ १८, १६ ^१ , क २९, ४ ^१ , कौ २, १०४८ ^१ ; शौ ७, ८७, ३ ^१ , †२०, ५३, ३, ५७, १३, पै ३, ३३, ७.
अ-निवृत ^० - -त ऋ ३, २९, ६	?अ-निषिञ्चन ^१ पै १५, १५, ९	॥अ-निष्टय- -ष्टय काठ ७, १३ ^१ , क ६ २ ^१ .
†अ-निवेश(न>)ना ^० - -नानाम ऋ १, ३२, १०, पै १३, ६, १०	अ-निषित ^० - -त ऋ मै ३, १६, ५, काठ २२, १५.	॥अनि(न-इ)ष्टवा ^० काठ १२, ७ ^१ , ३५, १७, क ४८, १५.
अ-निशित, ता ^० ^१ - -त मा १, २९; का १, १०, १, काठ ३१, १४, -तम् ऋ २, ३८, ८ ^० , ९, ९६, २ ^१ , तै ४, ७, १५, ४ ^६ , -ता ^१ मा १, २९, का १, ८०, १, -ता ^१ मै ४, १, १२ ^३ ; काठ १, १०, ३१ ९ ^१ , क १, १०, ४७, ९ ^१ .	अ-निष्कृत ^० - -न पै ३, ३३, ४ ^१ , -†तम् ऋ ८, ९९, ८, ९, ३९, २, कौ २, २४९, जे ३, २१, १४	अ-निस्तूपामि पै १७, १४, १.
†अ-निशित-स(र्ग>)र्गा ^१ - -र्गा	अ-निष्कृति- -त्या पै ३, १७, ३	अ-निहत्य ^१ शौ १२, ३, ४४, पै १७, ४०, ४.
	॥अनि(न-इ)ष्ट, ष्टा ^० - -ष्ट काठ ३५, १७, क ४८, १५, -ष्टम् तै ६, ६ ६, २, -ष्टा तै २, ६ १, ५, -ष्टम् काठ ५, ४, ३२, ४, -ष्टे	

- १) आनुह^० इ ते पाठ ? यनि. शोध. ।
 २) तस. नञ्-स्वर । उप. यद. ।
 ३) विप. (काष्ठा-) । बस. अन्तोदात्त । उप. नि ✓विश + अधिकरणे ल्युट् प्र. ।
 ४) उप. कृते निशिता- टि. द. ।
 ५) शोध सत्य. वृण टि. द. ।
 ६) न. द्वि१ सद् वा. क्रिवि. द. ।
 ७) तु. टि. ? अ-निषित- ।
 ८) सपा °ता (काश्रौ २, ६, ४१ शुअ १, ९० च) <>°ता (आश्रौ २, ४, २ प्रमृ. च) इति पाठे. ।
 ९) विप. (२अप्-) । बस. पूष. प्र३ तिस्रस्वरम् । उप. यद. ।
 १०) विप. (ऋभु-) । उ१. निर(<>स्) ✓शस् + षत् प्र. ।
 ११) इह श्रूयमाणं रूपम् प्र३ (तु. सजोषस सुरय ऋ ४, ३४, ६ प्रमृ., वैतु. GW. सं३ इति नि.मार द.) ।
 १२) वि१. (यज्यु-) । बस. अन्तोदात्त । उप. नि ✓(स>)षञ्ज + घञ् प्र. कुलं च ।
 १३) विप (तन्नु-) । तस. उ१. तत्रमाधवीय यन् प्र नञ्-स्वरपवादोऽन्तोदात्तः (पा ४, ४, ९८; ६, २, ११६) ।

- १४) पाठ ? वस्तुतः पूर्वमन्त्रस्य यः एषा इत्युत्तरार्धो भवति सोऽस्य मन्त्रस्य पूर्वाधे स्यात् । अनिषेचनं चकुषी इत्यनेन शोधितपाठेन तृतीयेन पादेन च तस्य मन्त्रस्य गायत्र्या छन्दसा पूर्णि स्यादिति विचारयन्तु मुधिय । एवं त.वदिह तस. नञ्-पूर्व । उ१. <नि✓(सि>)षिच्>निषेचन- इति यद. ।
 १५) पाठ ? अ-निशित- >-तम् इति शोध (तु. सपा. तै ४, ७, १५, ४ सटि. च) ।
 १६) सपा °कृत <>°दृत इति पाठे ।
 १७) विशेषेण । बस. अन्तोदात्त । उप. इष्टका- ।
 १८) तस. । कृत्योक्तीय स्वर (पा ६, २, १६०) उप. निट्कथं- यद. ।
 १९) विप (अग्नि-, इन्द्र-) । तस. नञ्-स्वर । उप. <नि + ✓स्वृ 'हिंसायाम्' [तु. पपा. (मा, शंपा [शौ ७, ८७, ३], W GW, WAG. [१, २१], ORN. प्रमृ. [तु टि. नि✓दृट् > नि-दृट्-] , वैतु पपा [ऋ, शौ. च], अप्र. २, ८६ नि-स्वृ इति ?]] ।
 २०) सपा. शौ ७, ८९ १ अमर्त्य इति पाठे. ।
 २१) उप. <नि✓हृत् ।

अनीक^१ - कः पै ४, २४ ७, -†कम्
 ऋ १, ११३, १९, ११५, १,
 १०१, ४, १०४, ११, १६८, ९,
 २, ३५, ११, ३, ३०, १३, ४, ५, ९,
 १५, ११, १; १२, २, ५, २,
 १, ४८, ४, ७६, १^०, ६, ४७,
 २८, ५१, १, ७, १, ८, ९,
 ८८, २, ८, ९६, ९, १०, २,
 ६, १, ३; ४३, ४, ४८, ३;
 ६९, ३, मा ७, ४२, ८, २४\$,
 १३, ४६, २९, ५४, का ८, १७, १,
 ९, २, २, ४, २\$, १४, ४, ९,
 तै १, ४, ४३, १, ४५, १\$, २,
 ३, ८, २, ४, १४, ४, ४, ३, १३, १,
 ६, ६, ६, ६, २, ३, १^०, मै
 १, ३, ३७, ३९^१; २, १, १०^१, ३,
 १६, ३†, ४, १४, ४, काठ ४,
 ९, १३, २२, ५, ६, ८, २९, ३,
 ४६, १, क ३, ७, ११^१; ३४, १,
 ४५, ४\$, कौ २, ११०२, ३,
 ५, ३, जे २, ४, ६; शौ ४, २७,
 ७^१, ६, १२५, ३, ७, ३७,
 १\$, १३, २, ३४\$, ३५, २०,
 १७, ४, १०७, १३, १४, पै

४, ३५, ७, १५, ११, ७, १२,
 ४^०, १६ १५१, ५, १८, २४,
 १, २, २५, ७, -का ऋ ३,
 १९, ४, ४, २३, ७, -कात् पै
 ८, १३, ११†, -कानि मै २, १,
 १०^१, -के ऋ ४, ५८, ११†, ६,
 ४७, ५, ७, ४, ३, ८, ७४,
 ४४, १०२, १३, ९, ९७, २२,
 खि ५, ५, ८^०, मा १७, ९९†,
 २०, ३६, का १९, १, १२†;
 २२, ४, १, मै ३, ११, १, काठ ३८,
 ६, ४०, ७, १४; †कौ १, १३,
 ५३७, २, ९२०, †जै १, २, ३,
 ५५, ५, ४, ३, ४, ६, ५, -केन
 ऋ २, ९, ६, मा ५, ३४, का
 ५, ८, ५, तै १, ३, ३, १, †४,
 ३, १३, २, ६, १, ५, मै १,
 २, १२, †१०, ५^०, १४^०, ३,
 ९, ५^१, †४, १०, ५, ११,
 ४; काठ २, १३, २१, १३, ३५,
 २०^०, ३६, ८^०, क २, ७, ४८,
 १८^१, -केषु ऋ ८, २०,
 १२, -†कै ऋ १३, १, १५,
 ५४, १†, ४, १०, ३, ७, ८,

५, मा १५ ४६, का १६, ५,
 २८, तै ४, ४, ४, ८; मै ४, १०,
 २, ५, ११, ४\$, काठ २०, १४;
 कौ २, ११२९, पै ४, २७, ६.
 [°क-चतुर्°, ज्योतिस्°, तिग्म°,
 त्रि°, द्वि° पुरु°, बृहत्°, रात°, सु°].
 †अनीक-त्वा^१ - त्वाय मै १, १०,
 १४, काठ ३६, ८.

अनीक वर- वते मा २४, १६,
 २९, ५९, का २६, ४, १, ३१,
 ७, १, तै १, ८, ४, १^१, ५, ४,
 ५, ४^१, ५, २४, १, मै १, १०,
 १, २, १, १०^१, ३, १३, १४,
 काठ ९, ५, ४८, ३, क ८, ८^१;
 -वन्तम् खि ४, १४, १, -वान्
 तै ५, ४, ५, ४^१.

अनीक-शस् () शौ ५, २१, ८,
 ९, ६, १०३, ३, पै १९, १८,
 १०.

†अनी(न्-ई)जान^१ - न मै १, ४, ६,
 ४, ८, ६, -नम् तै ६, ६, ७, ३;
 -ने मै ४, ८, ६.

†अनीड(ठ)^१ - ठ. ऋ १०, ५५,
 ६, कौ २, ११३३.

^१) नाप. पुं. न. (मुख-, गण-, ज्योतिस्-, रूप-,
 आयुध- प्रभृ) । व्युः! <✓अन्+इकन् प्र (पाउ ४,
 १७) । नित्स्वर. (पा ६, १, ११७) । यद्वा तस. स्याद् नञ्-
 स्वर. (पा ६, २, २) । उप. च (नि>)नी+क-(<अक-
 <✓अच्, ऋच् [तु. प्रतीक- प्रभृ.]) । अथवा, नाप्. कल्पे
 नञोऽभावे सति नि इत्यस्य स्थाने अनु इति ढ. । तथा
 च सति समाननिष्पत्तेः अनूक- इत्यस्मात् प्राति विवेचन-
 प्रयोजन. ऊ>ई इति वर्णपरिणामः । अथापि वा
 नाप्. एव कल्पे नञभावे सति नि इत्यस्य स्थाने
 ३^०अन् (यद्वा) । माध्यमिक ईकार उपजन (तु. सम्-
 ई-कु-) । अन्तास्तदेव उप. ✓अक् (दशने)
 इत्येतानाभिसंबद्धं स्यात् पूष च सप्तमीप्रकारकम्
 (२^०अन्->) अनि इति रूपं सद् दीर्घा-भूतं
 स्यादित्यपीहामिषुक्तानामूहः ढ. (तु. J.W. १, १२, ६,

१६९) ।

^२) सपा. अनीकम् <> अनीके इति पाठे ।

^३) सपा. मै ३, ८, १ काठ २५, १ शुक्लम् इति पाठे ।

^४) =सपा. वैताश्रौ ९, २ । तै ४, ७, १५, ४ मै ३, १६, ५
 काठ २२, १५ आशुघम् इति पाठे ।

^५) सपा. शौ ९, ४, ८ ककुर् इति पाठे ।

^६) सपा. °कात् <> °के इति पाठे ।

^७) सपा. बृहन्, अनीके इत्यस्य स्थाने कौ १, ८९ जै
 १, ९, ९ बृहदनीक. इति पाठे ।

^८) सपा. तैत्रा १, ६, २, ७ मुखेन इति पाठे ।

^९) मावे त्व. प्र तत्स्वरश्च ।

^{१०}) तस नञ्-स्वर. । उप यद्वा ।

^{११}) =सुपर्ण- । यत्तु वे सा. प्रभृ उप. आश्रयपर्यायतया
 पश्यन्तः बस. अत्राहुः, तन् । तथा सत्यन्तोदात्तापत्तेः

अनी(न-ई)शान ^१ - न नै ६, २, ५, १, मै १, ७, १.	अनु ^२ ऋ १, ६, ४ ^० , १०, १२ ^१ ; १५, ५, २५, १६, ३३, ११ ^० ; ३७, ९; ३८, ११ ^१ ; ४४, १०, ४६, १४ ^२ , ४९, ३ ^३ , ५०, ३ ^१ , ६ ^१ ; ५७, २ ^६ , ७१, ६, ८०, ८१-१६ ^१ ;	८ ^३ , ९; ८२, ३ ^३ , ८४, १०-१२ ^१ ; ८८, ६, ९५, ३ ^० , ११३, १३; १२०, ११ ^२ ; १२१, ३, ७; १२६, ३१, १२८, १ ^१ ; १३६, ५, १३८, ३ ^१ , १४१, ३ ^१ , ९ ^३ ;
---	---	--

(पा ६, २, १७२) । यथा त्वेतत् उप. सरूपादाश्रयपर्यायात् नाप. विविक्तं सत् सुपर्ण- [आदित्य-] इत्यस्य विप. इति संभाव्येत । तस्मिन् उप विप. मतीह तस. भवतु न बस. इति तु तत्त्वम् ।

^१) तस. नन्-रवर. । उप. यद्र. ।

^२) = २*अनु- इति रूप प्रयोगतः द्वि१ किवि. च सद् उच्चा नि. योगमुपेत्यैकत्वमिवापन्नमिति मनं भवति ।

^३) स्वधाम् इति द्वि. उक्तो लक्षणे कप्र. (पा १, ४, ९०) ।

^४) अत्र उ. म. (तु. मा ५, २९) यद् अनु-बुद्धय इत्येक पदमित्यादितुस्तत् स्वरदोषादुपेक्ष्यम् । अन्वये-ऽशक्त इव सन् स्क. पदपूरणतामाहेति संभाव्यते । इन्द्रमभिलक्ष्य तदनुगतास्तदुद्देश्यका सर्वा वृद्धयश्च सर्वा जुष्टयश्च भवन्तु इत्याकारकस्यान्वयस्य न केवलं संभवादपि त्वभीष्टत्वात् (तु. वें. सा PW प्रभृ.) । तथा ह्युत्तरस्यामृचि पुनरिन्द्रस्य स्तुतिभिरभिवर्धनं श्रूयते ।

^५) कप्र. इति वें. सा. GW च, वैतु. MW. यत् ✓क्षर इत्यनेन गतिवेन योगम् वष्टि । तन्न । स्वधामनुलक्ष्य न तु तां कर्मतया विषयीकृत्य क्षरणस्य विवक्षितत्वात् ।

^६) रोधस्वती. इति अनुलक्ष्येत्यर्थतः कप्र. (तु. वे. सा. , वैतु. GW. अनु...यात् इति) ।

^७) उषस उपाचरणमकर्मकमाख्यातमभिप्रेतं द्र. । आश्विनश्रीरनुलक्षणस्य विषयो न त्वनूपाचरणस्येति विवेकाद् गतित्वदर्शी वें चिन्त्य (तु. सा.) ।

^८) लक्षणे वेत्यभूतलक्षणे वा कप्र. (तु. स्क. वें. सा.) ।

^९) सा. एव केवलम् अनु...वि...अदृशम् इत्याख्यातयोगमाह । तत्र चाऽऽख्यातिक्रमः प्र कर्तरि भ्रान्तदृष्टत्व बीजम् । रूपं चेदं कर्मणि न तु कर्तरीत्यस्य कृते तु. ✓दृश । ऋ १०, ३०, १३ इत्यत्र स्वयमसौ माष्यकारोऽपि द्र. ।

^{१०}) उत्तरमन्त्रेण प्रकरणसामानाधिकरण्ये सति वरुणस्य पृथिव्यादिलोकत्रयदर्शकत्वे तात्पर्यं द्र. । तत्रापि जनान् अनु इत्यतः पृथिवी संकेतिता (पृथिव्यामित्यर्थः) । ✓भुरण्य इत्यस्य चोभयथा वृत्तं भवति सकर्मकं च (तु.

ऋ १, १५५, ५, ५, ७३, ६ प्रभृ.) अकर्मकं च (तु. ऋ ४, २७, ३, ८, ९, ६) । तदिहाकर्मकत्वं द्र. । यत्तु सा. PW. च अनु...पुश्यसि इति योगमाह तुस्तन्न । उत्तरेण मन्त्रेण तात्पर्यसमन्वयदर्शनात्तद्विहाऽप्यनुप-सृष्टस्य ✓पश इत्यस्योपयुक्ततरत्वादित्यभिमन्धे. (तु. स्क वें. GW. W.) ।

^{११}) स्वाभ. द्र. (तु. वें. ; वैतु. सा. PW. GW. प्रभृ. अनु...असत् इति) ।

^{१२}) वैतु. या [१२, ३४] अनु (उपास्ते) इति ।

^{१३}) नाव्या. इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. स्क. वें. सा. GW.) । पामे. शौ ८, ५, ९; १०, १, १६ अति द्र. ।

^{१४}) प्रत्यर्थे कप्र. (तु. स्क. वें. सा.), वैतु. PW. GW. उद्दिश्य प्रयागेऽभिप्रायाद् अनुप्रयाणं यद् आहतु-स्तन्न । तस्यानुगमनपर्यायत्वात्तस्य चेहाऽसंगतत्वात् ।

^{१५}) दिशम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. स्क. वें.) । यत्तु सा. अनुष्टु 'अनु' विदधौ इत्यन्वय वष्टि । न त्वसौ सुवचः । अनुष्टु इत्यनेनैवाऽनोरनुक्रमाद्यर्थस्याऽऽगतत्वाद् व्यर्थं पुनरुक्तिर्भवदिति । समग्रश्च तदीय उत्तरार्धार्चयोऽन्वयो व्यत्यस्तः । न हि ऋतुन् प्रशासता सूर्येण पार्थिवानां पूर्वा दिग् अनुविधीयते । पूर्वा दिशमनु (= तस्यामित्यर्थः), प्रशासता तु तेन-तवोऽनुष्टु विधीयन्ते । इहैतावतैवाऽलं विस्तरः वैश. अनुसन्धेय ।

^{१६}) जुनान् इत्यनेन च सोम-पुण्यम् इत्यनेन च पार्थि-येणाभिसंबन्धुमनोरेकस्याऽव्याहार (तु. स्क. सा.) ।

^{१७}) नियुतम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. वें.) । यत्तु सा. अनुसृत्येति व्याचष्टे तदनुलक्ष्येत्यर्थे द्र. ।

^{१८}) अनु...मथायति इतीवाभिप्रयन् सा. चिन्त्य. (तु. ऋ ३, ४३, १; ५०, २ प्रभृ. वें. GW. च) ।

^{१९}) सीम् इत्यनेनान्वितः कप्र. भवति । यत्तु सा. इममन्वयं व्यभिचार्य्य अजायथाः इत्यस्य क्रिप. विप. अव्य. (= गतिभिन्नत्वे सति तत्-सकक्षम्) इतीव संबन्धमभाषत, तच्चिन्त्यम् । गतिप्रकारके संबन्धेऽपि

१४८, ४; १६१, ३^३; १६३, ८^४; १६४, २८^०; १६५, ५^०; १६६, १०^०; १६७, १०; [१७५, ६^१, -१७६,

६], १७६, २^४, १८०, ८, १८१, ५, १८३, ३^३, १८७, ४^१, १९१, १५^१; २, १, १५^४, २, [४, ९, ७०, ३],

५^१, ८, ८, ५^३, [१३, १३, १४, १२], २१, ३^३, २४, १३^०, २८, २, ३०, २, ३६, ६^३, ३७, १, ३८, ३, ५^३,

सीम् इत्यस्य रूपस्य कर्माकाङ्क्षापूरकत्वेन दर्शनादिति यावत् । लक्षणार्थप्राधान्यात् कप्र. एव स्यादिति तु स्थिति (तु वे G.W.) ।

^५) व इति युक्तो लक्षणे कप्र. (वैतु. सा. पश्चादर्थे अव्य. इति भाषुक.) ।

^६) त्वा इति द्वि. युक्तो लक्षणे कप्र. द्र. (तु वें. सा. प्रभृ.) ।

^७) अनु...अमीमेत् इति गतियोगवादिन. पाश्चात्या भवन्ति । तत्र हि तेऽभिप्रेतमनुलक्षणात्मकमर्थमन्तर्भावयन्ति । तदयं वादश्चिन्त्यो भवत्यप्रामाणिकत्वादन्यथाप्रसिद्धेऽपि । तथाहि । अनुगमनाऽनुशब्दनाऽनुमोजनादिप्रयोगेषु योऽन्तेऽर्थो भवति तेनैव तत्सदृशेनैव वाऽर्थेनेहापि भाव्यम् । स चाऽऽनन्तर्यसादृश्यादिविशिष्टो नितरां लक्षणार्थविलक्षण इत्यभि-युक्तानामतिरोहितमिव भवति । अतो यथाऽभिमतव्याख्यानं लक्षणोद्देशार्थः कप्र. एव प्रकाशयताम् । सामर्थ्यात् प्रसिद्धेऽपि (तु. वें.) । सा. च कप्र. अभिप्रयन्त्यर्थस्य विषये न साधुवादी । तद्विस्तरस्तु वैश. द्र. ।

^८) 'स्वप्नाम् अनुलक्ष्य (=तद्विषय इति यावत्) त्वमिन्द्राऽस्माकं भवसि' इति तुरीयपादपार्श्वे पूर्वा पादत्रयीं प्रति हेतुतथोपपन्नस्तु (तु. G.W.; वैतु. वें. सा अनु...बभूथ इति योगमाहस्तुस्तद् विमृश्यम्) ।

^९) सा. स्वाअ., वें. अनन्वित इव च, वैतु. P.W. G.W. प्रभृ. च । येषां वि. अनु...धिरे इत्याख्यातयोऽभिमतो भवन् गतिर्गतौ (पा ८, १, ७०) इत्युक्तं पूर्वगतिनिघातमुपक्षिपेद् अथ श्रियः इति द्विः अनन्वितमिव कुर्यादिति नैवाद्रियेत ।

^१) निविदम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. वें. सा.; वैतु. सा. [पक्षे] अनु...जोहवीमि इति मन्वानश्चिन्त्यः, निविदामनुद्वनस्य हवनस्य वा श्रुत्याऽप्रसिद्धत्वाद् निविद्वारकस्य हवनस्य च प्रसिद्धत्वात् (तु. क्र १, ८९, ३, ९९, २, २, ३६, १६) ।

^२) लक्षणे कप्र. (तु. वें. सा.) । यत्तु P.W. G.W. M.W. कर्मणि प्रयोगमाहुः । तच्चिन्त्यम् । युम् इति कर्मपदस्य

तथा सति संबन्धविलोपत्वात् ।

^३) G.W. अनुः कप्र. इति । वे सा P.W. च अनु. वृत्ते इति योगमाहुः । तथापि विमर्शसहं स्थले द्र ।

^४) रजांसि इति द्वि. युक्त कप्र. । गतिस्त्वेऽपार्था द्वैस्वयीपत्तिरित्यसकृदवोचाम ।

^५) संवृत इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु वें. सा. G.W., वैतु. P.W. M.W. अनु...प्रभावृते इति योगमाहुः) । तथा सति प्राधान्येनाभिप्रेतो लक्षणार्थो गौणो भवेत् । अनुपूर्वकगत्यर्थानामाख्यातानामर्थे लक्षणार्थाऽन्तर्भावाच्चाप्रसिद्धः ।

^६) पूर्वणे भुवन् इत्याख्यातेन गतितया युयोजयिषुः वे. चिन्त्य. ।

^७) चित्रमेतद् यत् सा कर्मप्रवचनीयतयोऽक्रम्य गतिस्त्वे पर्यवसाययति । ✓चित् इत्यस्याऽऽत्मक. प्रयोग द्र. (तु. क्र २, ३४, २) ।

^८) सा. इहाऽर्धजरतीयनीव । स्वराज्य-पदे कर्तरि प्र. चद् भवेत्तर्हि का गति अनोः इति नासौ स्पष्टमाह । अनु...वावृषुः इति योगश्चेदभिमत. स्यात्तर्हि गिज-र्थान्तर्भावेऽपि सति न कोऽपि प्रसिद्धोऽन्वर्थान्वयः संभवेदिति दिक् ।

^९) लक्षणे इति सा., आनन्तर्य इति वे. । उभययाऽपि कप्र. एव ।

^{१०}) वें. सा पश्चादर्थे स्वाअ. इति (तु. सस्थ. टि. वृश- > -श ?) । सा. [पक्षे] आनुगुण्येऽर्थे च्युतस्वरसंस्कार एव आदिस्वरं वृशा- इति पदं गवार्थे पश्यन्-गतिक्रवादनोर्गतिविकल्पमाचष्ट (तु. अनु वृशान् इति प्रयोगः [क्र १, ८२, ३ प्रभृ.] । विस्तरस्तु वैश. द्र. ।

^{११}) पूज्यर्था निविदः इति द्वि. युक्त. लक्षणे कप्र. (तु. वें., वैतु. सा. ✓शस् इतीममव्याहरति गतिस्त्वेन अनुं च तेन योजयति । श्रुतिस्वारस्यविरुद्धस्वयं योगो भवति) ।

^{१२}) वें. अनु. इषितम् इति कृतमिति चोभयं भागम् इत्यनेन समानाधिकरणमित्याह । अन्वादि वाक्यान्तरं तु द्र. । केतमनुलक्ष्य सविशेषितमित्यन्वयः ।

६^a; ७^b; ४२, २; ३, ४, ६; १५, ३^c; १७, १६, ५; २३, ३५, ६^d; ४३, १^e; ५१, ७, ८^f; ७, ६^g, १२, ७^h, २, २६, ८ⁱ; ३३, ३^j, ४, १०^k, ११, ५५, ४; ४४, १^l,

^a) लक्षणे कप्र. । सा. जायते इति पदमिति शेष इत्येवं मुग्रहं द्र. ।

^b) सप्तमीवचन. कप्र (वैतु. PW. GW. अनु-अनु... ध्रुव इति योजुको) ।

^c) व्रतम् इति द्वि. युक्त लक्षणे कप्र. (तु सा., वै. अनन्वित इव, वैतु. GW. अनु दीध्यानाः इति योजुको) ।

^d) तृतीयार्थे कप्र. । स्वेन धाम्नेति मन्त्रांशस्वरसः (तु. GW. । एकतरत्र अनु ववक्ष इति योगं यत् वै. सा. आहृतस्तत् चिन्त्यम् (तु. सस्थ. टि. परि✓*वक्ष [=✓उक्ष 'वृद्धौ']) । अन्यत्र च वे अनु... अनयन्त इति, सा. च अनुघोषम् इति ब्रुवाणौ विमृश्यौ भवत ।

^e) सपा का ६, ३, १ उप इति पाठे. ।

^f) वै. सा. अनु... विभाहि इत्याख्यातयोगमाह तु. । तत्कर्मतया च ज्वालाशब्दोऽध्याह्निते पूर्वी-शब्दस्य च पुरुशब्दात् स्त्रिया रूपापतिरुच्यते । परमेतावतः क्लेश-वतः पथ. सरलतर कप्र. मार्ग. । 'पूर्वीः (कृष्णा) अनु (अनुसृत्य तद्वद् इत्यर्थः) वर्तमानासु कृष्णासु त्वम् अग्ने 'विभाहि' इति सुश्लिष्टोऽन्वयः ।

^g) प्रथमा धर्मा इति द्वि. युक्तः अनु कप्र इति वे । अनु समिध्यमान. इति गणित्वादी वा पक्षे सातम्यर्थ-कर्मप्रवचनीयवादी वा सा. उभयथाऽप्युपेक्ष्य (तु समानाभिप्राया श्रुती. ऋ १, १६४, ४३; ५०, १०, ५६, ३, ९०, १६ प्रभृ.) । अथेह प्रथमे कल्प आदिस्वरं ध्रुम-शब्दम् अग्निविशेषणतया कर्तरि व्याचक्षाणः सा नितरा च्युतसंस्कार. । सपा. तैब्रा १, २, १, १० आपत्रौ ५, ६, ३ नु इति पाठे. ।

^h) वै मा. PW. GW. MW. अनुप्रजानु इति द्व्युदात्तमेकपदमाहुः । मति- शब्दश्चाऽऽकलं बहुरूपो ज्योति इत्यस्य समानाधिकरणतया व्याख्यायते । वस्तुतस्तु मतिम् अनु इति तृ. अर्थे कप्र. द्र. (तु. हृदा मनीषा मनसाऽभिव्यक्तः । कउ ६, ९, १) ।

ⁱ) योनिम् इति सप्तम्यर्थे कप्र. (तु वै. सा. ; वैतु. GW. अनुसंचरन्तो इति द्व्युपसर्गयोगं ब्रुवाणं स्वर-द्वयौ प्रति ज्योति भवति) ।

^j) वै. अनु... आगत्य इति सा. च अनु

प्रजानु इति योगमाह तु. । समानश्रुतिस्वारस्यं तु कप्र. इव द्रव्येत (तु. ऋ ३ १२, ७; ७, ७, १ प्रभृ.) ।

^k) सोम-पेयम् इत्यनेन संबन्धाल्लक्षणे कप्र. (तु ऋ १, १४१, ३; ३, ५०, २; ७, ९०, ४; १०, ३७, ३) ।

^l) लक्षणे कप्र. । इदमाऽस्याऽन्वयः । नापृ. मन्त्रे कृता प्रार्थनामुद्दिश्येत्यर्थः (वैतु. सा. य इहाऽसंगत-मिवाऽनुक्रमाऽर्थमाह) । यतु वे एतदन्वयार्थं त्वाम् इति पदमिन्द्रपरमाचिक्षिप्सति तदप्ययुक्तम् । तथा हि सतीदमः सुतम् इतिपदेन विशेषणत्वेन संबन्धे सिद्धे उत्तरार्धे अस्य इत्यस्य पदस्याऽन्वादेशीयेन सर्व-निघातेन भाव्यम् (पा २, ४, ३२) । ननु त्वदभीष्टे-ऽन्वयेऽपि समानं चोद्यमन्वादेशसामान्यादिति चेद् । नेति ब्रूम. । सुतम् इत्यत्र क्तस्य भावेऽभिप्रायात् पूर्वार्धेन च प्रथमस्य वाक्यस्य परिसमाप्तिदर्शनाद् (वैतु. सा) उत्तरार्धायनेदमा सुतस्य सतः सोमस्य प्रथमत एव उपस्थापनाद् अन्वादेशविषयाभावाद् ऊडिदम्- (पा ६, १, १७१) इति स्वरस्य चारि-ताध्यादिति ।

^m) प्रथमे कल्पे प्रसिति-शब्द सेनापर्यायीकुर्वन् सा. अनु द्रूणानुः इति योगमाह (तु. वै. GW.) । आस्ता तावत् तच्चिन्ता तस्य नितान्तं निर्मूलत्वात् । प्रसितेरुक्तोऽर्थो व्युत्पत्तिमात्रावष्टम्भः प्रवृत्तिप्रामाण्यशून्यः । गत्यर्थो ✓द्रु (स्वा.) ✓द्रु (क्या.) इत्यस्माद् विविकत इत्यलं विस्तरान्तरेण । द्वितीये च कल्पे अनो कोऽर्थो भाष्य-कृतोऽभिमत इत्येव न स्पष्टमुक्तं भवति । यदि नाम तृतीयार्थः कर्मप्रवचनीययोग इत्युच्येत तर्हि तृष्णीम् इति तृतीयार्थे द्वितीयेति तद्व्याख्यपार्थान्यापदेशन् । उक्तयोगत एव तत्सिद्धेः । न चापीह निरुक्तप्रामा-ण्यात् (या ६, १२ द्र.) तृतीयार्थे अनु अभिसंमतस्तस्येति वक्तुं पर्येत । तदुद्धृतं निरुक्तांशे तृतीयारूपयोर्मध्ये अनोः पाठोपलम्भात् । यदि हि नाम द्वितीयायास्तृतीया-त्वेन परिणतिः अनुना कारिता निरुक्तकारस्या-ऽभिप्रेताऽभिव्यक्त तदोक्तप्रकारेणोक्तपरिणामकारितया परिसमाप्तशक्तित्वात् अनोः पुनः पाठमसौ नाभ्यरोचि-ष्यतेत्यभिसन्धिः ।

८; ९; १६, १८ ^a ;	३ ^d ; ४०, ४ ^e ; ५२, ६ ^f ;	३३, २ ^g ; ४४, १ ^h ;
१०, २ ^b , २२, ७ ^c , २९,	५, २९, २ ^e ; ३२, १० ^f ;	३, ५२, ६ ^g ; ५३, ६ ^h ,

१) लक्षणे कप्र. (तु. सा. [यत्त्वसौ भावं निष्पन्नं प्रमत्ति- इत्येतत् स्त्री. प्राप्ति. लक्षणया तद्वद्वृत्तिस्त्वो- पचारेण पुंसा मामानाधिकरण्य भजन् सद् बस. भवतीति कृत्वा स्वत एव पुं. भावयति, तद् यथा दाशतय्या वाचो- युक्त्या विरुध्येत तथा यद्र.] वैतु. वे. GW. च लक्षणार्थम- लक्षयन्तौ अनु...आजगन्म इति द्वयुपसृष्टाऽऽख्याता- ऽऽख्यायिनौ)।

२) यजम् इति द्वि. युक्तं कप्र.।

३) सीम् (=पूर्वाध्याय्यमाणा स्वम्) अनुलक्षयति संबन्धः (तु. वे. सा. च)। यश्चेहाऽपर अनु. श्रूयते तदर्थं अनु/बन्ध् > अनु...बद्बधान्- इति द्र (वैतु. सा. यः बद्बधानाः इति पद सीम् इत्येतत्-समान प्रकृतेन कप्र. अनुनाऽन्वितमिच्छति)। एव यश्चेह प्र. श्रूयतेऽसौ गतितया /स्यन्द > स्यन्दयुध्य इत्यत्रान्वित द्र. (वैतु. सा. यो द्वितीयमुक्तापूर्वम् अनु स्यन्दयुध्य इत्यनेन प्रं च मुचः इत्यनेन गतितया योजयितुमिच्छन् प्रमुच इत्येकस्मिन् पदे द्वैस्वरी कथं, तिष्ठि चोदातवति गति- निधाताभावश्च कथमिति चोय नव पश्यति। नापृ. मन्त्रे च समानप्रकरणे प्र/सृ इत्यस्य प्र/कम् इत्यस्य च ये श्रुती भवतस्ते च नितराभिरोपेक्षते)। यत्तु PW. GW. प्रमृ. अनुप्रमुच इति द्विगतिक त्रिस्वरमश्रुतपूर्व क्रिप. श्रावययुस्तदनीव निस्सार द्र.। निपातद्वयप्राकरणिकसंबन्धाऽविभावनदुर्विपाकमात्रत्वात् स्वरसचारसौक्ष्मीं प्रत्य् अक्षम्यसाहसमात्रत्वाच्चेति दिक्।

४) दिशम् इति द्वि. युक्तं कप्र. (तु. सा. , वैतु. वे. अनु...श्राव्य इ पाठ तच्चिन्त्यम्)।

५) कप्र.। ईम् इत्यनेन सना. वा युदित्येनचिच्छरस्केन पूर्वाधिमितेन वाक्येन वाऽन्वयः। प्रथमे कल्पे ईम् इत्यनेन नापृ. मन्त्रे श्रावितचरोऽर्चनप्रकार परामृश्य- मान द्र.। उत्तरे तु ईम्...इन्द्रम् इति समानाधि- करणः संबन्धः। प्रथमे कल्पे लक्षणार्थ उत्तरे तु. पश्चादर्थे अनुः इत्यपरो विवेकोऽपि द्र. (तु. [उत्तरे कल्प] वे., वैतु. सा. PW. प्रमृ. अनु...आर्चन् इत्येवं योजुकाः)।

६) पादादौ युद् इत्याक्षिप्य पश्चादर्थे वा लक्षणे वा

तदभिसंबद्धं कप्र. (वतु. सा. सवथोत्तन्त्रमिव क्षितयः इत्यस्य विप. इतीव भाषमाणः, PW. प्रमृ. च अनु... नमन्त इत्यनपेक्षिताऽन्वर्थोपसृष्टिमाख्यातिकं योगं तुवाणा.)।

७) या (धिय) अनु इत्था जोष वक्ष इत्येवमन्वयः (वैतु. वे. जोषम् इत्यन्वित प्रत्यये कप्र. मन्वान- शिचन्त्य। सा अनु...वक्ष इति योगोऽस्पष्टान्वितार्थः)।

८) लक्षणे कप्र.। सामान्येन द्वितीययां प्राप्तायामिह यासु इति सातमी द्र. (वैतु. वे. GW. अनु...वर्धसे इति योगं मन्वाते तौ चात्र प्रत्याख्येयौ द्र.)।

९) पाप्मे काठ ४,३ अधि द्र.।

१०) एनान्...विद्युतो मरुतो...अनु...अह अनुगच्छ- न्येव इति सा. /गम् इतीममध्याहरन् अचो- र्गतिव पतिपिपादयिषति। न चासौ यन्तस्तदीयः शोभनः। लक्षणार्थे कप्र. सुवचत्वे तेनैव च विद्युन्मरुत- मान्निध्यात्मकस्य श्रुत्यर्थस्वारस्यस्य सुवेदेऽध्याहारस्य तदुपाश्रयस्य गतित्वकल्पनस्य वा सुतरामजागलस्त- नायमानत्वं न व्यभिचरेत्। यच्च वे. सा. एनान् मरुत. इत्यन्वादेशस्य चाऽन्वादिष्टस्य चोभयोः सपदि योगमकस्मिन्नेव वाक्येऽन्वयं च बभाषाते तदपि तयो- र-सदृशमिवापतेत्। अन्वादेशस्याऽन्वादिष्टस्थानित्वेनैव सावकाशत्वादित्यस्य निगदसिद्धत्वात्। न चेहैवोपरि- ष्टाद् दिव इति षष्ठी न च तत्संगत्यर्थं 'मरुद्गणस्य' इत्यथौतोऽध्याहारोऽपेक्ष्यत इत्यादिविस्तरस्त्वस्मदीय वैश द्र.। उक्तादेव न्यायाद् अन्वादिष्टाऽन्वादेशविषयकाद् उत्तरार्धमात्रव्यापकैकवाक्यकल्पनामुपाश्रित्य प्रवर्तमानयो GW. MW. अनु...अर्त इति योगोऽपि सुत्यज स्यादिति न बहु वक्तव्यमिवास्ति।

११) अनु...यन्ति इति योग भाषमाण PW. उपेक्ष्य (वैतु. GW.)। तथा सति रोदसी इत्यस्या- ऽन्वयस्य स्वारसिकस्य दुर्लभत्वप्रसङ्गात्। यनि. तु पर्जन्यविसर्जनानन्तर मरुनामुभयलोकसंजुकेनैव सतेन्द्र- धनुषा द्यावापृथिव्योर्मध्ये गति सुवचेति तदुपपत्तिः। यदपि सा. पर्जन्यविमोचनस्य द्यावापृथिवीविषयस्त- मनुमन्येन तदपि चिन्त्यम्। दिव पूर्वाधे पर्जन्यकोशच्या- वनाऽपादनत्वेन श्रावितत्वे सति तस्या सपदि पर्जन्य-

१०८; ५९, १०; ६१, १९०; ७३, १

४८; ७८, २०; ८१, २१८; १

३१; ८६, ५; ६, १५, ९;

विमुक्तजलाधारत्वस्य दुषट्वाच्चायुक्तत्वाच्चेति दिक् । अपि च अनु...वि...सृजन्ति इत्येवं योगमातिष्ठमान MW. चिन्त्यः । ...यन्ति इत्यनेन च वि...सृजन्ति इत्यनेन चैकस्यैव अनोर्युगपद्योगमुशन् PW. विमृश्य ।

*) पूर्वार्धगते शुद्धम् इति गणम् इति च पदे अनु-लक्ष्यत्वेनानेन कप्र. सताऽन्विते भवत (तु वे.) । सकलमन्त्र-मयेऽत्रैकस्मिन् वाक्ये सति यत् सा. पूर्वार्धोत्तरार्धभेदेन वाक्यभेदे चकार । तन्मन्दम् । तदीययोजनाद्वयेऽपि अनु-प्रयन्ति इत्येकपदे द्वैस्वर्यप्रसङ्गादिति दिग् (अस्मदीय-योजनाया तु. क्र ५, ५३, ५) । PW. प्रष्ट. गतित्वं मन्वानास्तथैवोपेक्ष्या ।

*) इह श्रथयन्ते इत्यकर्मकमाख्यातम् (तु. टि. अनु ✓श्रथ्, श्रथ् > शिश्रथ् ; वैतु. GW. य इहाप्युप-सृष्टमाख्यातमाह, वे. सा. च यौ उपसृष्टि च समर्थयत ✓श्रथ् = श्लिष्ट इति धावन्तरसाम्यं च [तु. सा. क्र ४, ३२, २२ अपि]) । एवं तावत् स्वं भानुमनु इत्येवं यनि कप्र. एव द्र. (तु. म्क.) ।

*) लक्षणे कप्र. (तु. वे. स्क. सा. GW.) । गतिरेव वा स्यात् । तदा गोमती. अनु...क्षेति इति सकर्मकतया-ऽन्वयो वक्तव्यः । प्रायेण तु ✓क्षि (निवासे) इत्यस्या-ऽकर्मकतयैव श्रुतयो भवन्ति । क्वाचित्कमेव सकर्मकमपि श्रवणं भवति (तु. क्र ५, ३७, ४) ।

*) वाम् इत्येतेनाऽन्वितः पश्चादर्थे कप्र. द्र. (तु. GW. ; वैतु. वे. सा. PW. यदनु अनुष्टुवे इति समस्तमाख्यातं भवति न्याय्येतरद्वैस्वर्यं च प्रसज्यते) । यथा च स्तुव-वे इति स१ स्यान्न चाऽऽख्यातमिति ।

*) लक्षणे कप्र. द्र. ।

*) पाञ्चात्यास्तु प्रथमे मन्त्रे अनु...विराजति इत्याख्यातं द्वितीये मन्त्रे च अनु ययु इत्याख्यातं पश्यन्ति । तदेतत्तदीयं दर्शनमदर्शनमिव भवति (तु. सा., वे. [२ये मन्त्रे]) । उभयत्र लक्षणादिकर्मप्रवचनी-यार्थविशेषोपपत्तेः । तथाहि । उषःकर्तृक्या प्रयाण-क्रियाया सवितृकर्तृकाया विराजनक्रियाया लक्ष्यलक्षण-संबन्धो वा पौर्वार्थसंबन्धो वा मन्त्रस्वारस्यानुरोधेन काममुपपद्येत । स एव च कर्मप्रवचनीयार्थ इत्यभि-प्रायः । गतित्वे प्रयाणविराजनक्रियोरभिधेयार्थस्वरूप-सामान्ये सत्येव तयो क्रियोर्गतिद्वारा पौर्वार्थ-

संबन्धो भवेन्नाम वाच्यः । न तु 'पत्युर्मरणमनु म्रियते पत्नी' इतीह प्रयुक्तमरणद्वयवत् प्रयाणविराजन-क्रिययो काऽप्यभिधेयार्थस्वरूपसमता सभवति येन प्रयाणाऽपेक्षया विराजनस्याऽऽनन्तर्यद्योतकत्वेन अनो. गति-त्वमुपपद्यताम् । समानवाच्यार्थस्वरूपतायामानन्तर्य-साहचर्यसजानीयोऽनोरर्थो गतित्वद्योत्यो भवति विभिन्न-वान्यार्थकक्रियाप्रयोगे चाऽसावेवार्थे कमप्रवचनीयत्व प्रयो-ज्यनीत्याकारको विवेक इहाभिप्रेतो भवति । अथो-त्तरस्यामुच्ययमपरो विवेकविषयोऽवधयः । तद्यथेह सवितृकर्तृकदेवान्तरकर्तृकयो. प्रयातितातिक्रियोरभिधेय-स्वरूप प्रति भेदाभावो भवति, तथा पूर्वोक्तदिशा तदीयाऽऽनन्तर्याद्यर्थो गतिगोचरीक्रियेत्येव प्रत्यवस्थीय-माने उच्यतेऽयमपि नैव गतिविषय इति । कर्मान्तर-सद्भावात् । को भावः । उच्यते । यत्र कर्तृविशेष-कर्तृकक्रियामपेक्ष्य कर्त्रन्तरकर्तृकायास्तज्जातीयाया अप-राया. क्रियाया आनन्तर्याद्यर्थो गतियोत्यो भवति तत्र पूर्वा क्रिया कृद्वृत्ति वाऽऽपाद्यते कर्तरि वाऽन्तर्भा-व्यने । सा चैवं कृद्वृत्तिमापाद्यमाना वा क्रिया तदन्त-र्भावविशिष्टो वाऽसौ कर्ताऽनूपसृष्टाया उत्तरस्या क्रियायाः कर्मतया निर्दिश्यते । तद्वति वाक्ये कर्मान्तरं च न संभवति । यथा 'रामो गच्छति' इति रामकर्तृकेका क्रिया 'लक्ष्मणो गच्छति' इति लक्ष्मणकर्तृकाऽपरा क्रिया । तयो परस्परासंबन्धावच्छेदो द्विविधः संभ-वति । 'रामस्य गमनमनुगच्छति राम वाऽनुगच्छति लक्ष्मण' इति । न तु रामस्य वनगमनमनु लक्ष्मणः कीर्तिं जगाम' इ-यत्र गतित्वं संभवति । उभयोः क्रियोर्गत्यर्थसामान्येऽपि द्वितीयस्य कर्तुरीप्सिततमत्वे-नाऽपरस्य कर्मणः प्रदानात्तदपेक्षया प्रथमकर्तुर्वा कृद्वृत्तिमापन्नायास्तत्कर्तृकाया क्रियाया वा द्वितीयकर्तु-रीप्सिततमत्वाभावेऽनुगतिविषयत्वाभावात् । अनुना कर्मप्रवचनीयेन तयोर्मध्ये वर्तमान आनन्तर्यसंबन्धस्तु द्योत्येन एव । तद्वदिहाऽपि (क्र ५, ८१, ३) सवितृ-कर्तृकप्रयाणक्रिया कृद्वृत्तिमापन्नाम् अनु (अनुलक्ष्या-ऽनुसृत्य वा) अन्ये देवा स्वीयमीप्सितमकर्मभूतं महिमानं ययुर्नत्वनुययुरिति विवेकः कर्तव्यः ।

*) अनु प्रयाणम् > सपा. शौ ७, ७७, ६ अनुप्रयाणम् इति पाभे. ।

१७, १२^a; २३, ८; २८,
४^b, ३६, २०; ४६, १४^d, ५४,

६०; ६३, ६^f; ७; ६४,
५; ६७, ६; ७५, ६^g,

७, ७, २^h; १८, १२ⁱ;
२५^j, ३१, ९^k; ७०,

१) 'तासां नदीनां संबन्धिनः पुन्यां पथो मार्गान् प्रवृत्त प्रवणान् अन्वकार्षी' इति शेष इत्येवम् अनु इत्युपसर्गयोग्यक्रियाध्याहारं च तत्प्रकारकमन्वय च तद्भाष्य च सा. अन्नमेने । अत्र प्रत्येकस्मिन् पदे क्षोदक्षमे सत्यपि न विस्मरणार्थ इति संकेतमात्रमुच्यते । प्रवृत्त इति शसि रूपस्य नीची इत्यस्य च अपस इत्यस्य च समानाधिकरणभूतस्य तद्वद् अपाम् विशेषणत्वेन सप्तजेन चारितार्थ्यमुपागतस्य पुन्याम् इति अस्मि रूपेणैकवचनेन विगतिगनीयमानं वचनम्यत्यमुपाश्रित्य सामानाधिकरण्येन योजयितु मनीषाऽनीशा तदीयत्वबन्धम् । प्रवृत्त इत्यस्योक्तत्वात् स्त्रियां शसि सामर्थ्यात् (तु. ऋ ७, ३२, २७ प्रभृ.) । अन उक्तो वचनव्ययग्रस्तावो निरर्थक । एव च अनो. कर्म-प्रवचनीयतया पुन्याम् इत्यनेनाऽन्वय ऋज्यत्युत्तरार्वमात्रव्यापकमेकमेव वाक्यं च भवेदिति ।

२) उरुगायम् अभयम् अनु विचरन्ति इत्याकारिका योजना GW. MW. प्रभृतीनां पाश्चात्यानामभिमतता भवति । तत्र विमशो भवति । किमिह तासां गवामभयविशिष्टलोकविशेषं प्रति संक्रमण शिश्रावयिषिन् भवत्युताहो तासांमिहैवाऽभयेन विचरणमिति । सूक्तगानि लिङ्गानि तावद् द्वितीयमेव विकल्पं दृढयन्ति । ओपक्रमाशेषसंहाराद् हि समग्र सूक्तमेतद् गवामायायन सुखविशेषाधाने पालने पोषणे च सुपठ भवति । अतः कप्र. उरुगायेनामयेन इति तुनीयार्थे योग । अभयस्य सिद्धवच्छ्रावितत्वात् नाऽय साध्याभिप्रायोद्देशादिलक्षणपदार्थवचन इति विवेकश्च सुकर । तदुक्तवन् सा तु चिन्त्य ।

३) अनुप्रेषेज इति योगं रक वे सा GW चाहुः । तदनभिन्तं भवति । यत्र ऐन्द्रस्यौजसो लक्ष्यत्वेन समर्पयितुमिष्टत्वात्तदर्थीय अनु कप्र. एव स्यात् । अन्यथा द्वैस्वर्यमप्यनुपपन्न भवनीत्यपर चोद्य स्यात् । स्क. [पक्ष] पश्चादर्थे अव्य इत्यपि नेष्टम् ।

४) अनु. सहार्थे कप्र (पा १, ४, ८५) ।

५) लक्षणार्थे कप्र । यत्र यत्र यथा यथा च गाव प्रायुस्तत्र तत्र तथा तथा च प्रेहीत्यर्थः (एवं नाम ता संरक्षन् संस् ताभिः सह गत्वा तासां प्रत्यायनसमये-

ऽरिष्टाभिस्ताभि. प्रत्यागन्तुमर्हेत्यभिमान्धे. [तु. नाव मन्त्र] । एस्थि अपलक्षणामपि सतीं द्वैस्वरीमनु-मन्वाना अनुप्र. 'इहि इति योगं च ब्रुवाणाः PW. प्रभृ. उपेक्ष्याः ।

६) अनु-प्र✓पन(गतौ) इतीवेह कल्पयन्त. सा. प्रभृ. नादियेरन् । लक्ष्यमात्रभूतयोरश्विनोः प्रपतनक्रियया कर्तृत्वसंबन्धाभावे सति कस्यचिदपि तदनुप्रपतनकर्तृत्वेन वक्तुमनुपलभ्यमानत्वात् लक्षणार्थः कप्र पृथगन्वय स्यादित्यभिसन्धे. ।

७) पूर्वार्धे यथाऽभिलषिते पुरोनयने श्राविते सत्युत्तरार्धे इह तत्प्रत्यनीकनया मनोऽनुसारि पश्चाद् यमनं श्रावितं द्र. । एवं सति अनोः कप्र. मन्. इत्येतेन कर्मपदेन पश्चाद् इत्यस्य किवि च यच्छन्ति इत्येतेन संबन्धः, वैतु या ९, १६ यदन्विब सा पश्चात् इत्येतत् पदं रश्मय इत्येतेन योजयन्नपि मनोऽनुकूलमित्युक्त्याऽनोर्विवार्थं परिसमापयन्नपि तदीयं पुन प्रसवमिवेच्छन् अनुयच्छन्ति इत्यपि भाषते, GW च य. अनुयच्छन्ति इति योगं समर्थयन् पश्चात् इत्येतद् अनो अर्थे कप्र इतीवाऽभिसंदध्यात् ।

८) तृतीयार्धे कप्र. इति सा. साध्वाह (तु वे) । अनु 'आयाहि इत्येवं योगं पश्यन् GW. चिन्त्य' स्यात् ।

९) सादृश्यार्थे कप्र. (द्रुह्यम् अनु इति संबन्धः) । प्रथमे पादे श्रूयमाणे श्रुत- इति वृद्ध- इति च कवृष- इत्यस्य विप. असती व्यप भवत इति कृत्वा वे सा. आनुपूर्व्ये अव्य. इत्यातिष्ठेते । PW. GW. प्रभृ. च द्रुह्य-कवृषयो. सामानाधिकरण्यमिव पश्यन्तः अनं नि वृणक् इत्येतद्व्यवहितं किप गतीकृत्याऽनुप्रवेशयन्ति । तदेतत् सर्वं सार्थविमर्शं द्र ।

१०) पाठः (तु पपा. प्रभृ. ग इति) ? *अनु- [(< ✓ २*अन् L = ✓अन्, अन्द् 'बन्धने')] विप (*बन्धु- [पैजवन-सुदास-]) > अनुम् इति शोधः । शेष वृधम् ऋ १, १६७, ४ टि. द्र ।

११) कृष्टिकर्तृकसंनमनस्य सोमकर्तृकोर्ध्वाभावस्य च समानं देवताराधनमुद्दिश्य कृतत्वेन श्रावण एव मन्त्रस्वरसः (तु वे सा, वैतु GW, अनु भुवन् इति योगमुशन चिन्त्यः) ।

४^a; ७७, ३, ८७, ७^b, ८, १, १४^c, २, ३३^d, ४, ८^e, १०.

२०^f, ६, ३८^g, ९, २, १०, ६, १११, ८, ४३,

२११; १७, ५^h, १९, ३५, २०, ७, २१, १८, ३२, १९ⁱ,

*) अनु...चख्यधु इति संबन्धं वे. सा. प्रभृ. उच्यते । उपसृष्टधातुवाच्यभूतस्याऽन्वेषणविशिष्टदर्शनार्थस्य प्रसङ्गाऽभावात् कप्र. सत अनो सहश.र्थस्य च प्रासङ्गिकवान्न तथेति दिक् (तु क्र ९, ९७, ५) । यथा च ✓ख्या इत्यस्योपसृष्टस्यानुपसृष्टस्य च सतोऽकर्मकमपि वृत्तं भवति (तु. मा ११, १७^३ इत्यत्रार्थं टि.) ।

*) गतिरिति वे. सा. PW. प्रभृ. च । तथा च सति व्रतानि इत्येतत् सकर्मकत्वेनाऽभीष्टस्याऽन्तर्भावितव्यर्थस्य अनु-कृत्-धन्त इति शत्रन्तस्य कर्मतया योजयितुमिष्यते । यथा चेदमागयात् न सकर्मकं न चाऽन्तर्भावितव्यर्थं भवितुमर्हेत् तथा बाह्वृच्य एवास्याऽऽरा. श्रुतयो विस्पष्टं दर्शयन्ति (तु. क्र ६, २, ४, ३, २; ८, ४६, २३ यत्र कृत्-वार- वीत्-वार- शब्दयोश्च विवेकोऽप्युक्तमेवार्थं द्रव्यति) । एस्थि मध्यमयो पादयोर्हेतुहेतुमद्भावः द्र. ।

*) 'अमन्मही (हि, इ)त् (यथा वयं) शूर । ते महता राधसा स्तोमम् अनु सकृत् सु मुदीमहि' इत्येवमन्वयः स्वरतः । अनु. अत्र तृतीयार्थे कप्र. भवति । स्तोतृणां स्तोमसहकृतानामैन्द्रेण महता राधसा निमित्तभूतेन वा साधनभूतेन वा (सिध्यमानस्य) मोदातिशयस्याऽन्तर्विच्छिन्नपर्यायराहित्याऽऽत्मकसकृद्भावविशिष्टस्यानुभवस्य प्रार्थ्यमानत्वेन समर्पणे तारपर्यवती भगवती श्रुतिः द्र. (वैतु. वे. सा. प्रभृ. यै पूर्वार्धेन वाक्यमेकं परिसमाप्योत्तरार्धेन तदसंबद्धमिव वाक्यान्तरं कर्तुं कृतोऽसौ सद्भिर्बलात्कारेणैव अनु... मुदीमहि इति योगमुरीकुर्वाणैः अनु✓मुद् = अनु✓ब्रू इतीव बाभाष्यते) । उक्तपूर्वेऽस्मदीयेऽन्वये सु इति अव्य. क्रिवि. मुदीमहि इत्यनेन क्रिप. संगच्छेतेति दिक् ।

*) 'मघ हविल्लक्षणं धनं तद्वतो यजमानान् अनु-मन्धनुमोदको भवति' इति प्रथमे कल्पे सा. गतित्वमाह । अत्र तावत् शसन्तस्य मघोनः इत्यस्य अनु...मन्दी इत्येवं कृताऽन्वयो दुर्घटदिचन्त्यः । न च स्यान्नाम मघोनः इति षष्ठी किमतो नश्छिद्यत इति वाच्यम् । अनुपसृष्टस्य मन्दी इति शब्दस्य बाह्वृचे प्रसिद्धत्वात् (तु. ९, ५८, १ प्रभृ.) । उत्तर-

स्यामृचि वाज्ज्वा मघोनाम् इत्युपस्थिताच्छौता-ल्लिङ्गादिहापि बहुत्वविशिष्टमघवद्विषयताऽनुमानाच्च । मध्यमे कल्पे तावदसौ मन्दी रतुय. इति नितान्त-मसमर्थमर्थमिच्छन् वाक्यपूतविशक्त 'तान् अनुगृह्णातीति शेषः' इत्यनङ्गिताऽव्याहारमुपाश्रयति । ततोऽपि सन्तोषमनाऽनुबन्निव चरमे कल्पे 'यस्य मघोन धनवतः इन्द्रस्य मन्दी रतोता (अनु) अनुकूलो भवति' इत्यु-तन्त्रमसंबद्धमनोरनुकूलार्थे प्रयोगः वाच्यः । तेनायथ प्रस्तुतमन्त्रावधिकामर्थपरिसमाप्तिमपश्येच्च एष एतानि इत्युत्तरत्रैकवाक्यतामाह ।

*) तु. सा. य. ऋ ३, ३२, ११ इति श्रुत्यन्तरसंवादानेन तृतीयाथेतामस्य कप्र. सत. प्रतिपेदे (तु. वे. ; वैतु. GW अनु...वावसे इति योजुक्.) ।

*) लक्षणे कप्र. । यतु सा पश्चादर्थतामय पश्यन् यूथानि इत्यनेन कर्मणाऽस्य संबन्धं मन्वानश्च निर...अजे इति क्रिप. अकर्मकमाह, तन्न (तु निर✓अज्) ।

*) इह पत्रा. वर्ति ? वर्ति इति शोभ द्र. (इन्द्र-मनुलक्ष्य द्यावापृथिव्यौ वर्तनशीले भवत इन्द्रवश्च वर्तनशीला भवन्ति यथाऽऽश्चमनुलक्ष्य तदनुसारितया चकं वर्तनशीलं भवत्येव मन्त्रान्वयस्य सुलिष्टत्वात्) । एस्थि. ✓वृत् > वर्ति इत्यस्य वा छुप्तप्रत्ययतकारं वे. GW. प्रपु१ (वर्ति इति) त्-र्ति > र्ति इति यदन्ये प्रतिपद्यन्ते (तु. वे. सा. GW.) । तदसंगतम् । निदर्शन-वाक्ये तिङ्ङन्तोपक्षया कृदन्तस्य सतश्च चकस्य विग. नेदीय इवाऽऽकाङ्क्षितत्वादित्यभिसन्धिः । एवं च तावदत्र मन्त्रे अनु. द्वि श्रूयमाणतया सकृन्चाऽऽक्षिप्यमाणतया कप्र. द्र. ।

*) सकलगात्राऽनुलक्षणस्य प्राधान्येन समर्पणे श्रुति-स्वारस्यप्रतीतेस्तत्र च लक्षणे कप्र. एव द्र. (तु. टि. शौ २०, ४, २, वैतु. वे. सा. GW. अनु' विधावतु इति योजुक्) ।

*) स्वधा. आहुव. चानुलक्ष्य यत्रैव तास्तत्रैवेत्यर्थे कप्र. । यतु सा. द्वितीयम् अनुं पूरणमाह । तन्न । आहुव. इत्ये-तेन द्वि३ तस्याऽन्वयस्य सुवचनत्वात् ।

४१, ३^a; ७^b, १०, ४८, १३,
५८, २०, ६३, ५^d, ६९,

१८¹⁰, ८८, ५^f, १०३, २,
९, २, ४^g, २२, ६^h, २९,

१ⁱ, ५४, १, ६३, ६, ७०,
३^j, ४^k, ९२, ३^l, ९७, ५^m,

^a) लक्षणे कप्र. । 'तस्य वरुणस्य व्रतम् अनु तिष्ठ' उपा वेनीरवर्धयन्' इत्यन्वय. । यत्तु. वे सा. च तिस्र उप्ः इति द्विरे इनीवाभिसन्धाय काला-यन्त-भयोगार्थेनैव व्याचक्षते । तच्चिन्त्यम् । तिस्रभ्य. (पा ६, १, १६६) इत्युक्तदिशा तिस्र इत्येतद् रूपम् प्ररे स्यात् । एतत्-सम.न.धिकरण सद् उप् इत्येतदपि च तथेत्यभिसन्धेर् (उप्सः>उप्ः इत्येवं सकारलोपश्च संजात इत्यपरो विशेष इह समवधेय. । न तु क्वाप उप्- इति भिन्नं प्राति. स्यादिति । तथा सति जसि अन्तोदात्तानुपपत्तेरिति दिक् । उक्ते चान्वये वेनी. इति द्विरे रूपम् (वैतु. सा. प्ररे रूपम् इति प्रतिपन्न. (यथा चैतद् रूपम् √वी>वुय [न>] ना- >वेनी- इत्यस्य प्राति. भवति न च पराभिमतस्य √वेन् इत्येतन्निष्प नस्याऽन्तोदात्तस्य सतः सारूप-कल्पस्यान्वयः प्राति. इत्येतद्विस्तर. यद्.) । एस्थि. उषास्वकोपलक्षिता. सर्वेऽपि काला वरुणव्रतानुसारिण. सन्त. वेनी. नाम नदी. वर्धयन्ति इति तच्चमन्त्रवर्णप्रसिद्धे. सोत्याना वरुणाज्ञानुसारित्वे तापर्यं द्र. ।

^b) इत्थंभूताख्यान इह कप्र. । वरुणव्रताधीना देवा इत्यर्थः । व्रतस्य देवकर्तृकानुवर्तनक्रियाया. कर्माभावेन विवक्षितत्वेऽनोर्गातत्वं वा वत्त्यं तत्प्रयोग-सामर्थ्याच्च योग्यक्रियाऽध्याहारो वक्तव्यः (तु. वै. सा. GBI. प्रभृ.) । उभयोः कल्पयोरियानेव भेदो भवति यत् कर्मप्रवचनीयकल्पे देवानां वरुणव्रताधीनतामुखेन गतिकल्पे च तेषां तद्व्रताऽनुगमनाऽऽख्यानमुखेन वरुण. स्तुयते । प्रथमे तद्व्रताऽनुसारित्वं फलत्वेन कैसुतिके द्वितीये प्रधानतया शाब्दस्तन्निर्देश इति दिक् ।

^c) लक्षणे कप्र. (तु. ऋ ८, ११, ८; ४३, २१) । यत्तु GW. MW. च अनुप्रभूतः इत्येकं पदमित्याहुतुः । तदसत् । स्वरद्वयोपपत्तिवरहात् ।

^d) क्रतुम् इति द्वि. युक्तो लक्षणे कप्र. । ते इत्यस्य चोत्तरार्धे संबन्धः । क्वि. अव्य. इति सा. आह । तदीयेऽन्वये अनूपत इत्यनेन क्वि. गतिभावेन संबन्धवचनं साधीय. स्यादिति ।

^e) एकतरत्र पश्चादर्थे अव्य. क्वि. (वैतु. सा. GW. अनु...आशत इत्येवं योजकौ । एस्थि. प. अन्वय आप-

येत न स्वसौ सुपेप इति चिन्त्यत्वं द्र.) । अन्यत्र लक्षणे कप्र. द्र. (तु. सा) ।

^f) स्वधाम् इति द्वि युक्त कप्र. । अनु. 'ववक्षिथ इत्येवं योग इति कृत्वा वे. सा. अनु✓वह इत्यस्य रूपम् आहुतु. । तन्न । अकर्मकस्य ✓वक्ष् (=✓उक्ष 'वृद्धो') इत्यस्याऽनुपसृष्टस्येह सगन्तरत्वादिति दिक् (तु. GW.) ।

^g) त्वा इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. सा., वैतु. वे. GW. प्रभृ. अनु...अवन्ति इति गतिरिति) ।

^h) प्रवृत्त (द्विरे) इत्येतदनुगत. कप्र. (तु. ऋ ६, १७, १२ प्रभृ.; वैतु. वे. सा. [यस्य प्रवृत्त' इति प्ररे, अनु...आशत इत्युपसर्गवती क्रिया चेति चिन्त्योऽन्वय. । पूर्वमन्त्रानुवर्तितबहुत्वविशिष्टमोमातिरिक्तकर्त्रन्तरानुपपत्तेरिति दिक्) ।

ⁱ) लक्षणे कप्र. अनुप्रभूषत. इति द्वैस्वर्थेऽनुत्तरेण शत्रन्तेनैकपदता ब्रुवन्त GW. प्रभृ. चिन्त्या. ।

^j) उत्तरार्धवे-दिग्-विशिष्टा सन्त केतव उभय-लोकप्रसिद्धाः सन्तु इत्यस्मिन् मन्त्रस्वारस्ये निर्जा-गल्यमाने जनुद्वित्वस्य प्राधान्येन शुभ्रावयिषितत्वात् तत्साधक. कप्र. द्र. (तु. सा., वैतु. वे. PW. प्रभृ. च अनु...सन्तु इति) ।

^k) लक्षणे कप्र. (तु. टि. प्र...पश्यते) ।

^l) सप्तम्यर्थे कप्र. द्र. (तु. नापू. सप्त. सकक्षा श्रुतिः । एवं तु. ऋ १, १८, १; १८६, ११; ३, १६, ४, ५, ३७, १; ९, १११, ३; १०, ७५, ३ प्रभृ. यत्र ✓यन् इत्यस्य वृत्तम् अकर्मक सत् तु. वा सप्त. वा सहकृतं श्रूयते) । एस्थि. अनु...यत्ते इति योग-मिच्छव. सा. प्रभृ. चिन्त्या. स्यु । अपरं च । वे. सा. अनु✓यत् इत्यस्य सकर्मकतामभिप्रयन्तो कर्मपद-वाच्यस्याऽनुगमनरूपे यतने यदस्य वृत्तिमाहुतुस्तद-समर्थमिव द्र. । अनो यतनक्रियार्थिनुरञ्जकत्वात् प्रति गतिभावाभावाच्चोक्तताया. क्रियायाः कर्मपदवाच्यानु-गमनसप्रयोजनतायाम् अनो. लक्षणार्थवाचकत्वेन पर्यवसाना-च्चेति दिक् ।

^m) धाम इति इन्द्रम् इति च पर्यायेण कर्मकारकतां नयन् यत् सा. अनुम् उपसर्गाभावयन्नप्युभयत्र तथा

३२ ^a , १०३, ५, १०९, २, ३ ^d , ६ ^e , ७, ११, १२ ^g , १७, ११ ^h , १८,
७ ^b ; १११, ३ ^c , १०, ३, १४, १ ^f , २ ^f , १ ⁱ , २७, ५, ३७, ५; ४०,

न करोतीत्यर्थः तन्मनेनापि नितरामजोष्यम् ।

^a) गतिवमनुसन्धान इव सा (तु. MM.) 'अभिक-
निकदन् पुन पुनः शब्दायने' इति चेदभणन्,
तदासौ चिन्त्य । एवं हि सति पुन्याम् इति कर्म-
पदमनन्विनमिवापदेते । अन्तर्भावितप्रधानकर्मण क्यङ्-
ङन्तस्य ✓शब्दाय इत्यस्य कर्मान्तरापेक्षाभावात् ।
अतस्तदपितक्रियाया अधिकरणलक्षणतया अनुना कप्र
द्वितीयान्तं पुन्याम् इति पदं समन्विनं स्यात् (तु. वे.
GW.) ।

^b) पूर्व्य (<पूर्वी-) इति द्वि३ इति कृत्वा तदन्वित
कप्र (तु. GW. गत्यभाव, वैतु. वे. सा. अनु. पुवस्व
इति योजुक्कौ) । ^c) लक्षणे कप्र. द्र. ।

^d) देवानां मार्ग उग्राश्रयि । तत्र किं लक्ष्यमिति ।
उच्यते, युच्छक्नवाम (=यावती शक्तिर्भवति)
तुदनु (तावतो शक्तिमनुलक्ष्य = यथाशक्ति) प्रवोदुम्
(=प्रकर्षेण कमितुं चलिनुं = साफल्यं प्राप्तुम्) इति ।
एवं तावदस्मिन् अन्वये प्र✓वह इत्यस्याकर्मकतया
प्रयोगः (तु. क्र. ५, ३०, ३, ४४, ८, ८, ४६,
२६ प्रमृ.) । प्रवोदुम् इत्यनेन (भावप्रधानेन
नाम्नेव सता द्वि१) लक्ष्यभूतेन अनो अन्वय इतीवा-
भिप्रयन् भा. भवति (तु. तै. १, १, १४, ३) । अस्या-
पेक्षया तावद् युच्छक्नवाम तत् प्रवोदुम् अनु
(शक्नवाम) इत्येवं सकर्मकस्य अनु✓शक् इत्यस्य
प्रयोगतः साधीयानन्वयः संभवेत् । यत्त्वसौ तुदनु
(=तं पन्थानमनु) इति लिङ्गव्यत्ययं विकल्पयति तत्
संभवत्युक्तप्रकारके वाक्ययोजनान्तरे नाऽऽद्विद्येत । वे.
सा. अनुकर्मार्थे अनुम् अव्य. (प्रवोदुम् इत्येतत्-संबद्धं)
क्रि. चेच्छत । तदपि विमृश्यम् । यत्तु GW.
प्रमृ. अनुप्रवोदुम् इति योगमादुस्तदसत् । एकस्मिन्
पदेऽपि लक्षणस्वरद्वयाऽनुपपत्तेः । ननु लक्षणस्य लक्ष्यानु-
विधायिन्वोपगमाद् अत्रत्यं द्वैस्वर्मनुलक्ष्य लक्षणान्तरं क्रिये-
तेति चेत् । न । सति संभव उपपत्त्यन्तरस्य सामान्य-
लक्षणापवादोऽनौचित्यादिति दिक् ।

^e) लक्षणे कप्र. (वैतु. वे., सा. [पक्षे] अनु. आयजस्व
इति मन्वाणौ) ।

^f) अत्र पूर्वेषां पितृणां स्वाः पथ्या अनु (=स्वैः
वैप१-२८

पथिभिः [तृतीयार्थे कप्र.]) परायणं युत्र इति सप्त-
म्यर्थेन पदेनाविकरणमुखेन श्रावितं भवति । अनर्थेन
दिशा परायणमार्गविवेकेन परायणाधिकरणनिर्देशः क्र
१०, १४, ७ इत्यत्र विस्पष्टः कृतो भवति । अत एव
कारणाद् क्र १०, १४, १ इत्यत्र प्रवृत्तो महीरुनु इत्यत्र
सप्तम्यर्थः त्र्यवसानकलक्षणः अनु वक्तव्यः । प्रवृत्तु
महीषु परेयिवानिति यमस्तुतौ तात्पर्यम् (वैतु. उद्गी.
प्रत्यर्थे कप्र.) । एव स्थिते समानाधिकरणे प्रवृत्तो
महीः इति पदे व्यधिकरणतया व्याचक्षाण अनुं च
गतितया योजयितुकाम सा. चिन्त्य । एवम् क्र
१०, १४, २ इति मन्त्रेऽपि सा. सप्तमीतृतीययोर्मध्ये-
ऽव्यवस्थया भ्रान्तचित्त एव अनो. मन्त्रस्थं सबन्धमपश्यन्-
ध्याहारमुखेन नवीनं वाक्यमुपकल्पयति । क्र १०, १४, ७
इत्यत्र त्वविकरणविवेकस्य निगदसिद्धत्वात् सा. अपि साधु
भाष्यमाह ।

^g) जुनान् इति युक्तः कप्र. (तु. सा., वैतु. वे. GW.
अनु. चरत. इति योजुक्कौ) ।

^h) प्रथमान् इति च ध्रुन् इति च समानाधिकरणे
पदे अन्यथा विवृण्वन्तौ वै. सा. चिन्त्यौ । तद्विस्तरस्तु
वैश. द्र. । तार्तीयिकपादस्थश्च अनु कैरिचदुत्तरत्र शत्रन्ते
कृत्य अनुगमयितुमुपलक्षितं भवति । तन्न । स्वरविरोधा-
देव । पूर्वोऽस्तदिशाऽत्र कर्तृभिन्नकारकान्तराऽन्वयेत्या
भावस्वरूपस्य प्रधानस्य क्रियास्थस्य समर्पणमात्रेणाऽऽत्मवर्तो
धृतिर्भवति । अतः प्रधानकर्मतयाऽनाकाङ्क्षितत्वाद् योनि-
शब्दः क्रियालक्षणाऽधिकरणाऽन्यतरार्थभ्येवसायितया तद्-
वचनमर्थेन अनुना कर्मप्रवचनीयेन योगाद् द्वितीयाया
श्रावितो भवति । अथ तुरीये पादे सा. अकारणमेव चैतीम-
व्यवस्थितिमुपागतो विकल्पभूयिष्ठः भाष्यप्रभाषतः । शात-
पथेनौपसंहारिकेणोद्दारेण (७, ४, १, २०) तु सप्तम्यर्थपर्यवसा-
यित्वदिशा अनोः कर्मप्रवचनीयत्वस्यैव प्रदर्शितत्वाद् वचन-
व्यत्ययाद्यपार्थप्रयासपुरस्कृताऽनुजुहोमीत्याद्यनेक-विकल्प-वि-
कल्पकर्मकालायमानोऽसौ न कस्य दयनीयः स्यात् ।

ⁱ) तु. टि. क्र १०, १४, १; २, ७ यत्रोक्तदिशा-
ऽत्रापि तृतीयार्थे कप्र. । परेण पथा परेहि दूरं
गच्छेत्यर्थः । तद्दूरगमनाविकरणभूतदेशविशेषार्थश्चेह
तुरीयपादस्थयाऽस्मदीयप्रजादिनिवासाधिकरणभूताऽस्मत्-

९; १० ^a , ४५, ११,	१२ ^b , ७२, ३, ५;	११५, ६ ^h , १२२,
५१, ६ ^b , ५६, ३ ^{१०} ,	९१, ७, ९७, १९, १०३,	२ ^१ , १२४, ९ ^१ ; १२५,
६१, २१ ^d , ६८,	६ ^{२१} , १०५, २१ ^८ ,	७ ^k , १३५, ४ ^१ ; १४२,

संनिहितप्रस्तुतदेशव्यतिरेचनमुख्यया प्रार्थनया मकेत्यते । अनुपरेहि इति योगमिच्छवस्तु GW. MW. प्रभृ. सौवरीमनुपपत्तिमविकृत्याऽनुयोक्तव्या भवेयु (तु. सा.) ।

^a) लक्षणे कप्र. । यत्तु उद्गी. वे. सा. GW. प्रभृ. च अनु. दीधियुः इति क्रियायोगमाहुस्तच्चिन्त्यम् ।

^b) अध्वानम् इत्येतदनुबद्ध कप्र. । यथा कश्चिद् रथी मार्गप्रस्थित सन् कस्यचिदन्यस्य नियोगनुरीकुर्याद् अध्वानं प्राप्यैतदप्यन्वाचयेनेव संपादयिष्यामीति, तथा ऽनेस्ते पूर्वं भ्रातरो देवान्तरोद्दिष्टहविर्वहनात्मकं नियोग-नुरीकृतवन्त इत्यर्थः । एस्थि. तृतीयार्थे वा स्यात् सप्त-म्यर्थे वा (वैतु. उद्गी. वे. सा. PW. प्रभृ. अन्वावरीवु इति द्वयुपसृष्टमाख्यातं स्यादिति कृत्वा व्यर्थमलक्षणं द्वैस्वर्यम् अभिलाषुकाः) ।

^c) प्रथमाः सत्याः धर्मः (=धर्माणि) अनु इत्ये-कनत्र पुत्रम् अनु इत्यन्यतरत्र यथाश्रुतमन्वयः । सा. तु विहायैनमृजीयासमन्वयं गा. इत्यनेन किर. गतित्वेन योगमपश्यत् । तस्य मन्ददर्शनस्यैवैतत् फलं यत् साधन-तया श्राव्यमाणयो धर्मपरमनो. (तु. ऋ १, १६४, ४३; ५०; ६, ३, ७, ८, ८, २३ प्रभृ.) साध्याऽनुप्रवेश समजनीति दिक् ।

^d) कनाशः उपमात्रिम् अनु इति संबन्धे सादृश्येऽर्थे कप्र. (वैतु. वे. सा. GW. ये अनु परेयुः L < अनु परा ✓ इ। इत्यातिष्ठन्ते) ।

^e) पूर्वी इत्यनेनाऽभिसंबद्ध कप्र. (तु. उद्गी., वैतु. PW प्रभृ. अनुज्ञानोत्तरीति इति योगं ब्रूयाणा द्वैस्वर्यं प्रत्यनुयोक्तव्या स्युः) ।

^f) अत्र लक्षणे कप्र. (तु. अनुपरमेव मन्त्रे श्रूमाणम् अनु संरभध्वम् इति । यन्नेन्द्रस्य प्रामुख्येनाऽऽदर्शाकृत्य शिवावस्थितहात् तल्लक्षण कप्र. भवति, वैतु. वे. सा. PW. GW. प्रभृ. च येषाम् अनुवीर्यध्वम् इति अनुसंरभध्वम् इति च योगाव-भीष्टाविव भवतः । मै. त्वेवंविधेषु स्थलेषु सामान्यतः प्रथमं कप्र. अपि निवृत्ततया लक्षयन्ती गतिभावं प्रापयन्ती च प्रतीयते) ।

^g) तु अनु ✓ वी > अनु. वे इत्यवर्त्यं सस्थ टि. ।

^h) अस्य मन्त्रस्य 'यु' वरम्. अनु. तृषु च्यवान् अनुद्रे चिद् धृषता धन्वना इद् (अविध्यति तस्मै=) अविश्यते (वाजिन्तमत्वादिविशि-ष्टाय) जातुवेदसे सुविध्य (स्तुतिपरो भवेति शेषः) इत्येवमन्वयः स्यात्तत्र च वरम् इत्यनेनाऽन्वितो लक्षणार्थः कप्र. अनु. इति सरलः पन्था (वैतु. सा. LB Gri यन्मतेन अनु ✓ च्यु > धनु-च्यवान् इत्येकं समस्तं प्राति. भवति । एवं तु. ORN यदीयविमर्शविस्तरानुविमर्शं वैश अनुसन्धेयः) ।

ⁱ) अनु अजनयन् इति क्रियाऽन्वयं ब्रुवाणा वे. PW. प्रभृ. चिन्त्या । देवानां (विश्व-) जनन-व्यापारस्याऽनेस्तादृशव्यापारात्मकं व्रतम् अनुलक्ष्या-ऽभिनिर्वर्तुकत्वेन समर्पणे श्रुतिस्वारस्यप्रतीतेर्लक्षणाऽर्थो गतित्वे सति समासाङ्गीभावाद् गुणना मा गादिति कृत्वा कप्र. इत्यभिसन्धे (तु. सा.) । एस्थि. किर. भावप्रामाण्ये प्रयुक्तत्वात् सकर्मकस्य सतोऽपि कर्म-निराकाङ्क्षत्वं द. । अथवा समुचितं कर्माऽऽक्षिप्येत (तु. सा.) ।

^j) उत्तरेण कृता ज्ञानजन्तेन चर्चुर्यमाणम् इत्यनेन गतित्वमुत्तेनैकपद्यमिच्छन् GW MW. प्रभृ. सौवर्या अनुपपत्तेर्विषये चोद्या भवेयु (तु. सा.) ।

^k) भुजाना इति अविकरणानुवञ्जन कप्र. (तु. ऋ १, १८७, ४, १०, ९७, ७, १९ GW, वैतु. PW. MW. अनु वृत्तिष्ठे इति युञ्जानौ) ।

^l) य कुमार-मानसोपज्ञो रथ. नापू. मन्त्रेऽश्रावि यद्विषये च तद्विरेषां विप्राणां प्रवृत्त्यभाव इह सम-केति, तम् अनुलक्ष्य (तदाधारेणेत्यर्थः) इत्. अप्रे साम तथाऽनभिलषां संप्रवृत्तिमलब्ध, यथा नावि आहितं सत् किञ्चिद्भूस्तु मध्येसागरमपि सुरक्षितं भवेदिति श्रुतिस्वरसे प्रतीयमानेऽपि यत् सा. GW. प्रभृ. सर्वे व्याख्यातारः अनुश्रावतेत इति द्विस्वरं द्वयुपसर्गं च योगमनुमन्त्रीरेस्तत्राऽऽस्थाऽभावः साऽर्थः स्यात् । वे. सुम् अनुश्रा° इति योजुको विमृश्यः ।

७^a; १४^a, ६^b, १४^c,
३; १५^c, २^c, १६^c,
२^d; खि २, ४, १०^e, १०,
३, १४, १०, ३, १५, १,
२६^f, १८, १^g, ५, ४,

४; ११; ६, ३, १^h,
खिसा १५, १०ⁱ, मा १,
२०^a, २, १५^j; २६^k,
२७^k, †३, १६, ५२^l,
४, २८^l; ५, ९^m, २९†;

६, १२†ⁿ, ७, १२†^o; ८,
१९^p, ३७^q, ४०†, ९,
१४^r†, १०, १९^r, ११,
६†; १२^s; १७^{ss}, †, १२,
३†, ५^u; २८†; ९३†;

^a) लक्षणे कप्र. द्र. ।

^b) अनुप्र ॥ धावतु इति योग ब्रुवाणा PW. GW. प्रभृ चिन्त्या । प्राधान्येन विवक्षितस्य लक्षणार्थस्य तथात्वे गुणताप्रसङ्गादैकपदे सति द्वैस्वर्यानुपपत्तेश्च (गतिद्वयं समस्त संदकपिण्डीभूतमेकस्वर च स्यादित्यभि-सन्धिर्भवति [तु W. शौ ३, १८, ६]) ।

^c) सपा. पै २, ४१, २ अप इति पाभे ।

^d) वातस्य इति षष्ठ्या सह अनुं कप्र युयोजयिष्व सर्वथोत्तमौ वे. सा. उपेक्ष्यौ भवतः । द्वितीयान्तेन वि-ष्टाः इत्यनेन पदेनास्याऽन्वय द्र. (तु GW.) ।

^e) पाभे अधि काठ १६, १५ द्र. ।

^f) पाठ खण्डितोऽतो विवेको दु शक ।

^g) तु टि अनु ऋ ८, ५८, २ ।

^h) सप्तम्यर्थे कप्र द्र. । सपा. मागृ १, ३, १ अथो यथेमे, हिरु १, १७, ४ अथैते, आगृ ३, ६, ८ इमे ये, शौ ७, ६९, १ पे ३, १३, ६ माश १४, ९, ४, ५ वृउ ६, ४, ५ शाश्रौ ८, १०, १ पुनः इति पाभे. ।

ⁱ) सपा. वनस्पतीन् अनु (शुप्रा ३, ४१ च) > मै २, ७, १५ वनस्पतीनाम् इति पाभे ।

^j) अनुज्जेषम् इति द्व्युपसृष्टं द्विस्वर च योगमुशन्तौ PW. MW. च चिन्त्यौ भवतः । अनु लक्षणे कप्र. द्र. । तथाऽन्वस्य स्वारसिकत्वात् ।

^k) सूर्यस्याऽऽवृत्तम् अनु (=उद्दिश्य) आवर्त्ते इति वाक्यार्थस्य सुस्पष्टत्वात् लक्षणार्थे कप्र. (वैतु. यस्था. अन्वावर्त्ते इति तै. काठ. शौ. पै. सौवर. पाभे. यतस् तत्र अनो उपसर्गना स्पष्टा भवति । सूर्यस्याऽऽवृत्त. कर्मतया विवक्षितत्वे सति अन्वा/वृत् इत्येवस्य सकर्मकता चेति दिक्) । सपा अन्वावर्त्ते (माश १, ९, ३, १७, २० च) <> अन्वावर्त्ते (शाआ ४, ८, ९ कौउ २, ९ शाश्रौ १, ६, ५ प्रभृ च) <> मंत्रा १, ६, १९ कौउ २, २, १२ गोय २, १०, २३ अन्वावर्त्तस्व इति पाभे. ।

^l) अमृतान् इत्येतत्संबद्धो लक्षणे वाऽऽनन्तर्यार्थे वा कप्र. द्र. । =सपा. माश ३, ३, १४ तैआ ४, ४२, ५ आश्रौ

१, ३, २३ आपमं २, ५, ११ । शौ ३, ३१, ११ हिरु २, १७, ११ विमे. ।

^m) तु उ. म. च यावतु ✓ह इहाऽऽक्षेप्यो भवति । वस्तुतस्तु 'त्वया (=अग्निना द्वाभूतेन)' इति युक्तं तृ. कप्र. एव स्यात् ।

ⁿ) सपा का ६, ३, १ उप इति पाभे ।

^o) पाभे अधि काठ ४, ३ द्र. ।

^p) तृतीयार्थे कप्र. द्र. ।

^q) पाभे अधि पै १९, ४३, ७ द्र. ।

^r) लक्षणार्थे समन्विते सत्यपि अनुरीयमाणा. इत्यैकपद्यावच्छेदेन द्विस्वरं योगमनुमन्यमानौ PW MW. च चिन्त्यौ द्र. ।

^s) सा. तै ४, १, २, २, म. च व्यवहितेन अख्यत् इत्यनेन क्रिप. गतित्वेन योगमाहृत । तन्न । अनूप-सृष्टधातुवाच्यार्थस्य प्रकरणाभावादिति यावत् (तु टि. ऋ. ७, ७०, ४) । प्रथमयोर्द्वयो पादयोश्चतुर्थे च पादे लक्षणार्थस्तृतीये च पादे सदृशार्थः कप्र. (तु. ऋ ५, ८१, २ यत्र सवितृ-संबन्धेन समानं वर्णनं भवति) । ननु ✓रूपा सकर्मकोऽकर्मको वेति । उभय-मिति । कथमिति । उच्यते । यदा कर्मविशेष-निरपेक्ष सामान्येन दर्शनप्रकाशनाद्यर्थो भवति तदा-ऽयमकर्मक. (तु. ऋ १, ४६, १०; १२३, २, ४, १३, १, १४, १, १९, ९, २४, ८; १०, १२७, १ प्रभृ. शौ ७, ८२, ५ प्रभृ. च । एषु स्थलेषु क्वचित् क्वचित् प्रतिः अनो स्थाने श्रूयते । तत्र यदि प्रति. कप्र न स्यात्तर्हि प्रासङ्गिकार्थाद् विपरीतस्याऽर्थस्य प्रतीतिः स्यात् प्रतिख्यानात्मकस्य । न च तदुपयुज्येतेति यथा प्रति तथा अनु. प्रकरणमामान्ये कप्र. एव स्यादित्यभि-सन्धिः) ।

^t) पाभे अनु ऋ ५, ८१, २ द्र. ।

^u) कप्र. (तु. टि. तै १, ६, ५, २, वैतु मै २, ७, ८ यत्राऽनुगतत्वाद्यर्थैर्विक्रमणक्रियाया एकपिण्डी-भावेनेव विवक्षायाः संभाव्यमानत्वाद् अनो गतिभावस्त-दर्थानुप्राणितक्रियाया सकर्मकत्वं च भवति) ।

१३, ५^४; ६^५, ७^६; ९^७,
१७, २८^८, ६६^९, १९, ४०^{१०},
५४^{१०}; २०, ४९^{१०}; २७,
१६, २९, १९^{११}, ४३^{११},
३२, ४; ३३, ३२^{११}; ३५,
७^{११}, ३७, १८^{११}; का १,
७, ४, १०, ५^{१२}, २, ४,
१^{१२}; ६, ५^१, ७^१, ७,
५^१, ३, ३, ६^१, ७, २^१,
४, ९, ५^१, ५, ३, २^१,
७, ५^१; ७, ६, १^१; ८,

११, २, १५, १^१; ९,
३, ५^{१३}, १०, ३, ७^{१३},
११, ६, ४^{१३}, १२, १, ६^१,
२, १, ६^{१०}, १, १३,
१, ३^१, ६^{१०}, २, ११^१,
६, १९^१; १४, १, ५^{१४},
६^१, ७^१; ९^१; १८, ४,
६^{१४}, ६, २^१; २१, ३,
११^{१०}, ४, ४^१, २२, ५,
३^{१०}, २९, २, ६, ३१, २,
१०^१, ३, ८^१, ३२, ३, ३^१,

३५, ३, ४, ४, ६^१, ३७, ३,
५^१; तै १, १, ६, १^०; १०, ३^०,
१४, ३^१, २, ६, १^{१०}, ८,
१^१, १४, १^१, ४^१, ३, १,
२^१, ७, १^{१०}, ८, २^१, ४, ९,
१^१, ४४, ३^{११}, ५, १,
३^१; २, २^१; ३, २^१, ५^{१०},
५, १^१; ७, १^१, ८, ३^१,
१०, ४^१, ६, ४, १^१, २^१,
५, २^१, १^१, १, १^१,
६^१, ४, २^१; ५, १^{१०},

^१) पाभे. अधि काठ १६, १५ द्र ।

^२) पाभे. अनु खिसा १५, १० द्र । ^३) लक्षणे कप्र द्र ।

^४) = सपा तैत्रा १, ४, ८, १ । शाश्रौ १५, १५, ६
अभि इति पाभे । ^५) यन्मु इति द्वि युक्त कप्र ।

^६) वाम् इति द्वि. युक्त कप्र (तु सा. तैत्रा १) ।
अनु वाम् (तैत्रा ४, ७, १ च) > सपा. मै ३, ९, ६ मुधु-
मान् इति पाभे. ।

^७) सप्तम्यर्थे कप्र. [तु पूर्वस्मिन् पादे पशुषु प्रविष्ट-
इति, वैतु. सा. अनु... वितस्थे इति द्व्युपसृष्टमाख्यात-
मिच्छन् (तथा संभवत्यपि वि-ष्टाम् इत्यत्राऽनुव्याप्य-
त्वमभिप्रेतमिति कृत्वा कालाध्वनो [पा २, ३, ५] इति
द्वि. द्र. । सा. तु 'अनुसृत्य' इति भाषमाण कर्मणि द्वि.
इतीवाभिप्रेति)] ।

^८) तु टि. अनु मा २, १५^२ ।

^९) तु. टि. अनु मा २, २६ ।

^{१०}) तु. टि. अनु मा ४, २८ ।

^{११}) तु. टि. अनु मा ५, ९ ।

^{१२}) पाभे. अधि काठ ४, ३ द्र. ।

^{१३}) तृतीयर्थे कप्र. द्र. । ^{१४}) तु. टि. अनु मा १०, १९ ।

^{१५}) तु. टि. अनु मा ११, १७^१ ।

^{१६}) तु. टि. अनु मा १२, ५^१ ।

^{१७}) तृतीयर्थे वा लक्षणार्थे वा कप्र. द्र ।

^{१८}) अनु, प्राणन्तु, अनु, प्राणिहि इत्यस्य स्थाने सपा
मा ४, २५ प्रमृ. अनुप्राणन्तु, अनुप्राणिहि इति, मै
१, २, ५ पाहि इति च पाभे. ।

^{१९}) लक्षणे कप्र (तु. भा. सा. च ; वैतु. MW गतिरिति
ब्रुवन्ति) ।

^{२०}) सपा. मा. ६, १२ का ६, ३, १ मादा ३, ८, २, ३
उप इति पाभे. ।

^{२१}) आनन्तर्ये वा (तु भा सा. च) लक्षणे वा
कप्र. द्र. । प्रथमे कल्पे वसोवर्मस्य च दिवश्चा-
ऽऽस्थानक्रियासामान्याऽपेक्षया तत्पूर्ववर्तिन्या देवगण-
कर्तृकाया क्रियाया अपेक्षयाऽऽनन्तर्यं द्र. (वैतु. भा
सा च वसुधर्मविषयस्याऽऽस्थानस्यापेक्षया गुविषयस्या-
ऽऽस्थानस्याऽऽनन्तर्यमिति) । द्वितीये कल्पे वसुधर्म-
मनुल्क्ष्येति सबन्ध (तु शौ ७, १०२, ४ पाभे.) ।

^{२२}) अनु, दध्वसे > मै १, ७, १ प्रमृ अनुदध्वसे (तु टि.
अनुदध्वसे) इति ।

^{२३}) लक्षणार्थे कप्र (वैतु PW. K. प्रमृ. अनुसुचरन्ति
इत्यपलक्षणद्विस्वरं योगमसत्ययनिवार्यत्वेऽनुमन्यमाना.) ।

^{२४}) लक्षणे कप्र. । पृथिव्यन्तरिक्षगुदिशा विक्रमणावि-
करणतया लक्ष्यत्वेनाऽनुश्रूयमाणत्वात् (तु K, वैतु. भा
य पश्चादर्थे कप्र. इच्छन् वि/क्रम इत्येतम् आत्म सन्त
सकर्मकता प्रापयिष्यन् भवति) ।

^{२५}) लक्षणे कप्र. (तु. भा., वैतु K. अनुम् उप-
तिष्ठन्ते इत्येतेनाऽऽख्यातिनाऽनुगमयति) । पशूनां पाक-
यज्ञमनुलक्ष्योपस्थानस्य विवक्षितत्वात्तस्य च गतित्वे गौणता-
पत्ते कप्र. एव साधोयानित्यभिप्रेत ।

^{२६}) दक्षिणाया यत्तद्विशेष्यण युक्ताया पश्चन्तरसंक्रमण-
लक्ष्यत्वेन शिश्रावयिषितत्वात् तदर्थीय. कप्र. द्र. ।

^{२७}) भा. सा. च लक्षण- (पा १, ४, ९०) इति
कप्र. । तृतीयर्थे (पा १, ४, ८५) इति च
K. । यथा तु MW. आनन्तर्यार्थं ग्राहयितुं गतित्वं
संप्रधारयामास, नैतत् तथा संभवेत् । गतित्वं ह्युपगत.

३^a; ६, ३^{११}^b, ७, ५, १¹⁰; १४, २^{१०}; ५, १४, ६^b; २,
२^c; ८, ३^{२१}; ८, १२, १, ४, ५^f; १, ४¹, ५¹, ९,

अनु- यदा भवति, तदैतदुपसृष्टस्याऽऽख्यातस्य द्विधा प्रवृत्तिर्भवति । कस्यचिदपरकर्तृकस्य स्वजातीयस्य स्वाभिन्नस्य वा भावस्यापेक्ष्यैतदुवाच्यस्य भावस्य भौतिके वा दिक्कालादिलक्षिते बौद्धे वा चित्तिसंस्कारलक्षिते पश्चाद्भावविविशिष्टे सादृश्य-सामीप्याद्यर्थबोधने तात्पर्यमित्येकम् । प्राक्ताविशिष्टस्य भावस्य वा नामीभूतस्य वा तत्कर्तृत्वा तेनाऽनूपसृष्टेनाऽऽख्यातेन कर्मसंबन्धाद् उपसृष्टेस्तस्या पूर्वमकर्मकस्यापि सत सकर्मकता भवतीत्यपरम् । एवं च सत्य् अनु चेद् उपमर्गस्यातर्हि यजमानकर्तृका देवकर्मिका वा देवोज्जितिकर्मिका वा तदनुपातिन्युज्जितिरवगम्येत । देवा पूर्वं विजयिनः सन्तो यजमानेन पश्चाज्जिता इत्यर्थः । न चेयमिष्टापत्तिः, तात्पर्यविरोधात् । देवकर्तृकेण विजयेन तत्साधनकस्य तदनुलक्षितस्य वा यजमानकर्तृकस्य विजयस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वात् । देवविजयस्य पूर्वसिद्धत्वात् तत्प्राक्ता यजमानकर्तृकस्य विजयस्य च पश्चात् तद्द्वारा च सिद्धत्वात् तदन्नतरता स्वत एव सिद्धा सती शाब्दं वाचन नापेक्षेत । एवं खलु कर्मप्रवचनीयवाद एवेह सुस्थितः । स एव च सौवरलक्षणानुकूल (तु टि. मा २, १५^३) ।

^a) लक्षणवचन कप्र न गतिः (वैतु. K. अनु [नु। उ। पयन्ति इति) । नाउ मन्त्रे तु अनूपयन्ति इति गतिर्न कप्र इति स्वरविवेकेन विज्ञायमानोऽसामुभयोः प्रयोगप्रकारयोर्विषये विवेचनीयः । तद् यत्र लक्षणाद्यर्थः कर्मकारकाद्यनुबद्धतया प्राधान्येन शिश्रावयिष्यते, तत्र तद्वाचका प्रातिस्विकस्वराः कप्र प्रयुज्यन्ते । अथ यत्र त एव नि अर्थान्तरवाचका सन्त आख्याताऽङ्गभूतास्तदर्थविशेषणपरत्वेन शिश्रावयिष्यन्ते, तत्र त उपसर्गधर्मिण आख्यातस्वरभावाभावव्यवस्थितस्वरा भवन्तीति । अन्यथैतावता संनिकर्षेणाऽपार्थस्वरभेदश्रुतेरनुपपत्तेरिति दिक् ।

^b) अनु-पर्यावर्तते इत्येवमत्र प्रथमोक्तमस्वरवत् ऋपसर्गयोगमिवाऽऽतिथिवान् MW. (तदनु K. च) चिन्त्य स्याल्लक्षणार्थस्य विस्पष्टं श्राव्यमाणत्वात् ।

^c) तृतीयार्थे कप्र. इति K. । लक्षणेऽपि सुगम (वैतु. भा. त्विह गतित्वमुशन् चिन्त्यः स्वराऽनुपपत्तेः) ।

=सपा. तैत्रा २, ७, १६, १ पाठ ३, १४, ६ आपमं २, २१, १७, । तां १, ७, ५, वाश्रौ ३, १, २, १ प्रमृ. अभि इति पाभे ।

^d) प्रथमो द्वितीयश्च अनु इत्थंभूतलक्षणे, तृतीयश्च लक्षण इति विवेकः (तु. ऋ १, ८१, ३, वैतु. भा अनु... प्र... यासि इति योगे कृताऽऽस्थ चिन्त्य) । वश-शब्देन तत्त्वतोऽपरिचयात् । अथाप्यमाविह मुधैव विकल्पप्रस्त द्र. ।

^e) गतिरिति भा. K. च । द्वैस्वर्य त्वनिष्ठ तथा ऽऽपेक्षेतेति लक्षणे कप्र. एव द्र (तु टि तै १, ६, ५, २) ।

^f) जघनत- इत्यर्थे जघने (द्वि२) इत्यनेन संबद्ध कप्र भवति । भा. K. च जघने इति म१ पश्यन्तौ अनूदैत् इति द्वयुपसृष्टत्वे सति द्विस्वरं योगं ब्रवाणौ चिन्त्यौ, तन्मतेनैव पश्चादर्थस्य जघन-शब्देनोक्तत्वात् । प्रकरणे तन्मात्रतया संभवस्याऽन्वर्थस्य चारि-ताध्याभावं प्रति, सत्यैकपथे द्वैस्वर्यस्याऽपलक्षणता च प्रति तौ चोद्यता व्रजत । ननु जघन- इति प्राति पु. श्रूयते (तु. ऋ १, २८, २ प्रमृ) इति चेत् । सत्यमेतद् अंशत एव । न. अपि श्रुत्युपगम्यात् (तु. तैत्रा २, ४, २, ७ [यच्छाखासाम्याद् नेदिष्ठतया प्रामाण्यमर्हेत्]) । नन्वेवमपि सुपा पपा च प्रगृह्यत्वलक्षणाऽनुपलम्भश्चोद्य रथादिति चेत् । ओमिति ब्रूम । अरमद्व्याख्यानेऽस्याशस्य प्रामादिकविकारतयाऽनभ्युपाये सति मृग्यसमाधानान्तरत्वादिति दिक् । अनु, उदैत् > सपा मै २ ५ ३ अनूदैत् इति, काठ १३, ४, अनूद्यन्तम् अमन्यत इति पाभे ।

^g) लक्षणे कप्र. । अनूदायन् इति गतित्व मन्वानौ MW K च स्वराऽनुपपत्ते चिन्त्यौ द्र. । अनु, उदायन् > सपा काठ १३, ३ अनूदैत् इति, मै २, ५, ३ उदैत् इति पाभे ।

^h) भा K. चाऽत्र लक्षणार्थमपश्यन्तौ अनुसंतनोति इति रूप प्रतिपन्नौ न्याय्यतरद्वैस्वर्यपक्षपातिनौ सन्तौ चिन्त्यौ ।

ⁱ) पश्चादर्थे अव्य (तु नाउ. स्थल यत्र उपरिष्ठान् इति प्रयुज्यते; वैतु MW अनुनिर्वपेत् इति) ।

^j) आनन्तर्यार्थबोधकम् अव्य क्रिवि संबन्धश्च (वैतु मै २, १, १ यत्र समाने प्रकरणे अनु पृथग् अव्य क्रिवि. असन् नाउ क्रिप. गतिभवेनाऽनुप्रविष्टो भवति

५^a, ३, ३, १^{2b}; ५, ३^c, ७, १^d, १२, २^d; ४, २, १¹⁰, २^f, ४^f; ८, १[†], २^g, ५, ३,

२; ३, ४, २^{2h}; ५, ३^h; ६, २¹¹, ८, ७^j, ६, ५, ६^k, १०, ४¹²; १२, २[†]; १३, १, ३, १^m, ४, २¹³, ८,

३[†]; २, १, ३⁰; ४, ५^p; ५, ५^q, ६¹²; ६, १¹⁴; ३, ६, ३¹⁵; ७, १¹⁶, २[†]; ४, ८, ३¹⁷; ६¹⁷, ५, १,

[तु. मस्थ टि अनु-प्र✓यम् 'दाने' > अनुप्रयच्छति]।

^a) प्रधानभूता वाचमनुलक्ष्याऽन्या वाच प्रवदन्तीति वाक्यार्थप्रतीतिः अनु कप्र. (वैतु. MW अनुप्रवदन्ति इत्यन्याथ्यो योग)।

^b) लक्षणार्थस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वाद् द्रुपसृष्टिश्च तामनु द्विस्वरता चाऽनभोष्टा सुवारा इ । प्राक्ष्वमेव विवृण्वत्स्वपि गतित्वमेवाऽनुमन्वाना MW इ. प्रभृ चिन्त्या । अनुदैत्, अनु परैत् > सपा. मै २, १, ४^२ अनुव-गच्छत् इति, काठ १५, २^२ अन्वागच्छत् इति पाभे ।

^c) आ✓प्याय् इत्यस्य शुद्धस्याऽकमेकत्वाद् भिन्नकर्तृ-काऽऽप्यायनयोर्द्वयोर्मध्ये लक्षणलक्षिनसंबन्धस्यैवोपपन्नत्वात् कप्र. एव सुवच. । अन्वाप्यायति > सपा काठ ११, ३ अन्वाप्यायते मै २, २, ७ अन्वाप्यायते इति पाभे ।

^d) लक्षणे कप्र. । अन्यथादर्शो MW चिन्त्य । अनु, अपाक्रामत् > मै २, ३, ७ अन्वापाक्रामत् इति पाभे ।

^e) लक्षणे (हीने वा [तु भा.] कप्र. (वैतु PW प्रभृ अनु-सम्-आ-रभामहै इति द्रुपसृष्टं द्विस्वर योगमनुमन्यमानाः सन्नदिचन्त्यनामुपगता । तथा हि सति गतिगंतौ [पा ८, १, ७०] इत्युक्तदिशा निहत स्याद् अनु [तु. नाउ. नि सम् इति, एवमपि तु. टि क्र १०, १०३, ६]) । ^f) अनोः कप्र सप्तम्या योग समवधेयः ।

^g) अन्तर इत्यर्थेऽन्तर्भागानुलक्षणवचन कप्र. (वैतु. अनु वि✓विश मै २, ४, ७, ८ यत्राऽय कर्मण्येव कार-कान्तरसंबन्धस्याऽन्तर्भावादिव गुणभावाद् गतिभावं प्रापिनो भवति) । ^h) पश्चादर्थे अव्य. इ ।

ⁱ) सप्तम्यर्थपर्यवसानक कप्र. इ ।

^j) एषू टि. दिशा कप्र. इ. (वैतु PW. प्रभृ. अनुप्रपिपते इति योगम् आहुः । तन्मन्दम् । ऐकपथे स्वरद्वयस्याऽपलक्षणत्वात्) ।

^k) तु. तै २, ६, ५, ५ यथा तत्र प्रस्तरस्याऽऽहव-नीये प्रहरणं श्रावितं भवति तथाऽत्र तत्सकक्षतया तदु-त्तरविधितया च प्रस्तरस्य तदेकाशस्येत्यर्थे बाह्वोरनु

(बर्हिषि) प्रहरण श्राव्यते । एवं चेह सप्तम्यर्थपर्यवसानो लक्षणे कप्र एव वक्तव्य । गतित्वाऽध्यवसान MW विस्पष्टतरान्वयः इ. च चिन्त्यौ भवेताम् ।

^l) हेतुवचन. कप्र. इति भा अभिप्रैति । तथात्वा लक्षणवाचकताद्वारकमेवाऽनुवेदितव्यम् । पञ्चत्वसंख्यामनु-लक्ष्य तत्पूर्तिहेतुना प्रायणवत्-समिष्टयजुः संकलननोदयन-पञ्चकस्योक्तत्वात् । ^m) तु. टि अनु तै २, १, ५, ६ ।

ⁿ) लक्षणे वा तृतीयार्थे वा कप्र. । यतु मा. ऐक-पथमिवोत्तरेण कर्मणि शानजन्तेन कृताऽन्युवाह 'अनु-रज्यमाना' इत्येवं च व्याचक्षे, तत्रोपपद्यते । प्रथमा खल्वा-पतिः सौवरी सुविदिता विमृशा भवति । कर्मणि प्रवृत्ति-मत पदस्य कर्तरि व्याख्यानं दुर्वचमित्यरा । उपेक्षित-अनु-पद इ. तूपेक्ष्य । ^o) लक्षणे कप्र. इ. ।

^p) यतु MW. अनुप्रसर्पन्ति इत्य् आख्यातिकं योग-माह । तदसत् । स्वरविरोधात् । अत एवविधेषु लिङ्गान्तरैः सामान्येन गतितया वा कर्मप्रवचनीयतया वा सुवहेषु स्थलेषु स्वर एव विनिगमकः स्यात् । लक्षणाद्यर्थस्य प्राधान्ये द्वैपथ्यं द्वैस्वर्यं च । तस्याऽऽख्यातान्त-भविण गौणत्व ऐकपथमैकस्वर्यं चेति दिक् ।

^q) इत्थंभूतलक्षणे कप्र. । यथाऽनु विष्णुं भक्तस्त-द्वदित्यर्थ । वस्तुतस्त् अनुगतत्वाऽऽदिबोधकाऽऽख्या-तस्य गम्यत्वमिह इ. । एवं च गर्भाकृताऽऽख्यातानु-प्राणिताथवचनसामर्थ्यमित्थंभूतलक्षणार्थ इति सुवचं भवति । ^r) हीने कप्र इति भा. सुवच ।

^s) हेत्वर्थानर्थान्तरभूते लक्षणे कप्र ।

^t) नापू टि. दिशा कप्र । गतित्ववादी MW. चिन्त्य. ।

^u) इह द्वयो कल्पनाऽऽख्यभावयोर्मध्ये प्रथमोक्तमनु-लक्ष्य पश्चादुक्तस्य संभावितया श्रावितत्वाच्चाऽनुकल्पना-ऽऽख्यस्योपसृष्टभावस्याऽप्रासङ्गिकत्वाच्च यथाकथमप्यभ्यु-पगमे सति लक्षणविषयभूतवाचकस्य द्वितीयान्तपदस्या-ऽन्वयविधातकत्वाच्च गतित्वपक्षपातिनी मतिरर्वाक्तनी (तु. PW. प्रभृ) नाऽऽदिधेयेति दिक् ।

^v) आनन्तर्ये गतित्वकर्मप्रवचनीयत्वव्यतिरिक्तं प्राति-स्विकाऽन्वययोग्यमव्ययमनुमन्तव्यमिति ।

३^a, ४^a, २, ३^b, ४^b, ६,
२^c, ३^{o/d}, ४, १, १, २^f,
२, १^a, २^o, ३^{o/f}, ८, २^f,
१०, ४^f; २, १, १^{o/d}, २^g,

२, ४^f, ६, ५, ८, २^f, ३^{o/f},
९, ५^{o/f}, ३, १०, ३^o, ११,
१^o, ४^o; ४, ४, ८^{o/f}, ६, ८,
२^o, ५, १, ६, ३^f, ७, ३^{o/f},

१५, १, १, ४^o, २, ५, ३,
१^a, ७, ४^a, ८, ६^a, २, १,
३^o, ३, ६, ५, ४^{o/m}, ६, १;
७, ३^o, ८, ४^o, ७^o, ९,

^a) लक्षणे कप्र. द्र. ।

^b) आनन्तर्य इति भा, तृतीयार्थ इति द्र. । सप्त-
म्यर्थमामान्येऽथवा वक्तव्य. कप्र अनुपदमोष्यादिषु
पश्वादीनां प्रतिष्ठापनात्मकाच्छ्रुतिलिङ्गात् । सर्वथाऽपि
कर्मप्रवचनीयतामात्मनस्तु न जहातीति । अनु-सं/तन्
इत्येवं वितयाऽनुमानीव प्रतीयमान MW. चिन्त्य एव
स्यात् ।

^c) लक्षणे कप्र. (वैतु. भा. अनन्तरपर्यायं स्वतन्त्रम्
अव्य इति) ।

^d) अनु, आतिष्ठत > सपा काठ ३, ९ अन्वातिष्ठत
इति, मै १, ३, १ क २, १६ अन्वातिष्ठत इति पाभे. ।

^e) लक्षणे कप्र. (तु टि. मा ११, १७^o, वैतु. सा. अनु-
आततान इति) ।

^f) तु. टि. अनु/दद् > अनु ददन्ते ।

^g) तु टि. अनु मा १२, ५^o, वैतु मै २, ७, ८^o अनु-
वि/क्रम > अनु-क्रिमस्व इति ।

^h) पाभे. अधि काठ १६, १५ द्र. ।

ⁱ) स्वार्थप्रधानम् अव्य. । अनु, व्यायन् > सपा. मा १४,
३० अनुव्यायन् इति पाभे. ।

^j) इह अनुसंचरन्ती इति पदं ब्रुवाण सा. चिन्त्य ।
एकस्मिन् पदेऽनेकस्वरानुपपत्तेः । अतः सप्तम्यर्थपर्यवसानके
योनिस इति लक्षणे कप्र. प्रथम. अनु. । अथ ऋतुस्य
पन्थामनु इत्यत्र तृतीयार्थे वा लक्षणे वा द्वितीय
अनु. कप्र. एव । ऋतस्य मार्गेण वा मार्गमुद्दिश्य
वाऽऽगमनमात्रस्योपसा विवक्षितत्वात् । कुतः । उच्यते ।
अनुपदं ज्योतिषा त्रयाणां घर्मागमन्वागमनस्य श्रूयमाण-
त्वात् । आगमनमेव अनु अन्वागमनस्योपगमनत्वात्
(तु. रेतः शौ ८, ९, १३) । एवमस्था कण्डिकायां
त्रयो अनवः भवन्ति । तेषां द्वौ कर्मप्रवचनीयावदिमौ
चरमस्तु गतिरिति विवेकः । अन्यथेवाभिप्रयन्तौ सा. द्र.
चोक्तदिशा चोद्यौ भवतः (तु. टि. सस्य. अन्वा [नु-आ]
✓गा > अनु आगुः) ।

^k) इहेत्यभूतलक्षणे वा हेत्वात्मकलक्षणे वा कप्र. द्र. ।
बाह्वृचे तु गतित्वमुपागतः (तु. ऋ.) । अनु, शुक्रशोचिषः

> सपा ऋ १, १२७, १ मा १५, ४७ का १६, ५, २९,
काठ २६, ११, ३९, १५ शौ २०, ६७, ३ अउर्वष्टि
शोचिषा इति पाभे. ।

^l) तृतीयार्थे वा हेत्वर्थनात्पर्यको वा कप्र. द्र. ।

^m) लक्षणे कप्र. । अनुत्सृजति^२ इति अनुपयुर्वर्तन्ते^२
इति च द्रष्टुपसृष्टं द्विस्वरं च योगं पश्यन्तौ PW. MW.
चाऽयथार्थदर्शिनौ भवतः । नाउ. टि. अपि च द्र. ।

ⁿ) अनु, उत्सृजति > सपा. मै ३, २, ४ अनुत्सृजन्ति
इति, अनुपयुर्वर्तन्ते इति च पाभे. द्र. ।

^o) वैतु. तै ५, २, ७, २ यत्रत्याद् अनु-उप/धा
इति योगादिहत्ये पृथक्कृताऽनुके प्रयोगे सूक्ष्मेक्षिकया-
ऽवश्यं विशेषः कश्चन भवति । तदपश्यन्तः MW. K.
प्रभृ. चिन्त्याः ।

^p) एकतरत्र गतिमदङ्गिरोमि. प्रसर्पत पुरोडाशस्य
केवलं गच्छन्तमनुगच्छति इत्याकारकः पौर्वापर्यात्मकोऽनु-
सार्थानुसरणविशिष्ट संबन्धो न भवति । किन्तु स्वर्गं
यतोऽङ्गिरस उद्दिश्य (=तत्-ग्रहभावप्राप्तये) स्वभाव-
तश्चलितुमशक्नुवन्नपि कूर्मत्वमुपगच्छन् पुरोडाश-
आत्मन प्रसर्पणमकारयदिति तात्पर्यात् कूर्मीभूतस्य पुरो-
डाशस्योद्देशविशेषसाधनतामुपगतायाः प्रसर्पणाकयाया-
श्रावणे मन्त्रस्वारस्यात् कप्र. अनुः न गतिरित्यभिसन्धिः ।
अन्यत्र लक्षणे कप्र. (तु. टि. तै ६, ५, ११, १, वैतु. उभयत्र
PW. प्रभृ. अनु-प्र/सृच अनु-परा/भू च) ।

^q) तृतीयार्थे (पा १, ४, ८५) इति चायमानाग्नेर्वे-
दिप्रवेशे करणं समर्पयितुमिष्टं द्र. । उल्लखलमुपधेय-
मिति विधिर्भवति । नामिहि तद् अग्नेश्चीयमानस्य
भवति । तदुपधाने सति खनाभ्येवासावगिनर्वेदिं प्रवि-
शति । तदनुपधाने खनाभिमपश्यन् यजमानस्य प्रामा-
दुकस्य नाभ्या द्वाराऽसौ वेदिप्रवेशं कुर्वाणस्तं विहणी-
यात् । मैवं भूदित्युपधेयमुल्लखलमिति श्रुत्यर्थो भवात् ।
अथवाऽधिकरणात्मकः सप्तम्यर्थोऽभिप्रेतः स्यात्तद्वचनश्च
कप्र. द्र. (तु. मै ३, २, ७ काठ २०, ७ क ३१, ९
यत्र नाभि- इत्यस्य स१ श्रूयते) । उभयथाऽपि नाभि-
पदार्थस्य मुख्यलक्ष्यत्वेन समर्पणे सति स्पष्टे प्राकरणिके

५^a, ३, १, ३^b, ४,
७^c, ५, २^d, ७, ४^e,
६, २, १, ६, २, ७, १^f,
६^f, १०, ३^g, ५, २, १^h, ५,

२^h, ७, ५^g, १०, ६^g, ६,
६, १ⁱ, ७, ४, ४^h, ७,
१^j, ९, २^k, १६, १,
५, ३^l, ४^l, ८, १^m, ९,

५ⁿ, ११, २^o, ३, ४,
७^p, ५, ३^q, ७, १, ८,
४^r, ४, १, २^s, २,
६^s, ५, १^t, ६, ३^t, ७,

तात्पर्यं यदेतदप्यन्यः केचिद् अनुप्रविशति इत्येकपदा-
त्मकं द्विस्वरं योग प्रतिपद्यन्ते (तु MW. K.) तन्नाऽऽद्वये-
नेति दिक् ।

^a) तु टि. अनु तं ५, २, ५, ४ । अनु, उत्सृजति >
सपा. मे ३, २, ७ प्रमृ. अनुत्सृजति इति पाभे. ।

^b) तृतीयाथे कप्र. (तु. K. वैतु भा. लक्षण इति) ।
अनु, आवरीवति > सपा मे ३, २, ९ अन्वावरीवति
इति पाभे ।

^c) अकर्म (= अकर्मव) साम शस्त्रं चाऽनुनक्ष्याऽर्क-
नदाधारेण विधा विधीयत इत्येव श्रुतिस्वारस्यं स्यात् (तु
तै ४, ३, ८, ९ च तदुपरि सा. भाष्यं च [K टि च],
वैतु. MW. K. च गतिगया योजयन्तौ चिन्त्यौ
भवत) ।

^d) प्रणुदितान् भ्रातृव्यान् उद्दिश्येत्येवंप्रकारकेऽर्थे
कप्र. द । अनु, प्रहरति > सपा काठ २१, २ क ३१,
१७ अनुविस्जति इति, मे ३, २, १० प्रहरति इति
पाभे. ।

^e) तृतीयाथे कप्र. ।

^f) लक्षणे प्रकरणस्य मुख्यं तात्पर्यमिति कृत्वा
तदुद्बलनप्रयोजन. कप्र (वैतु. भा. PW. प्रमृ. अनुप्रा-
विशति इति । एकपथे सति द्वैस्वर्यानुपपत्तेश्चिन्त्या) ।

^g) लक्षणे कप्र. ।

^h) पश्चादर्थे अव्य. वा लक्षणार्थे कप्र. वा । प्रथमे
कल्पे प्रथमाया स्वयमातृणाया उपधानं कृत्वा (पश्चात्)
प्राणनक्रियां कुर्यादित्यन्वयः स्यात् । द्वितीये कल्पे
प्रथमा स्वयमातृणासुपधीयमानामनुलक्ष्य प्राण्यादिति
संबन्धः । एवं चाऽन्यतरार्थकोऽनुत्तरयोर् उपधान-
योऽयनुवर्तयितव्यो भवति । ननु अनुप्राण्यात् इत्येका
ल्लुपसृष्टा क्रिया स्यादिति । नेति । कथम् । यावता
नक्षत्रे उत्तरे व्यन्यात् इति च अपान्यात् इति चोभे
अपि किप. अद्रुपसृष्टे सती प्राण्यात् इति क्रियाऽपि
नदन् अद्रुपसृष्ट्युपक्षिपेतामिति । अन्यथात्वे ऐक्यपथे
एति द्वैस्वरी नोपपद्यत ।

ⁱ) अनु, प्रजायन्ते > सपा काठ २२, ६ प्रमृ. अनु-

प्रजायन्ते इति पाभे. ।

^j) अनु, त्रेहि > सपा. मा १८, ५८ का २०, ४, १
माश ९, ५, १, ४५ अनुप्रेत इति पाभे ।

^k) लक्षणे कप्र । यत्राग्निर्भवति तत्रैव पशव उप-
तिष्ठन्त इत्यर्थः । अनुपतिष्ठन्ते इति सकर्मको द्व्युपसृष्टो
योग इति यद्भा. च K चोष्टतत्र । तदभिप्रेतस्य पश्चादर्थस्य
प्रकरणेऽनभिप्रेतत्वाद् ऐक्यपथे सति द्वैस्वर्यस्याऽनुपपत्तेश्च
(वैतु. मे ३, २, ३, ७, ९, २, ४, ७, ९ यत्र लक्षणार्थस्या-
ऽराकरणिकत्वात् साक्यार्थस्य च स्वारसिकत्वादिहाऽसंगत.
पराभिप्रायः संगतो भवति) ।

^l) तु. टि अनु तै ३, ४, ८, ३ ।

^m) लक्षणे कप्र । निष्क्रमणक्रिया पदषट्कपरिमित्य-
स्यैवाऽर्थस्य न त्विहाऽनुनिष्क्रमणार्थस्य प्राधान्येन
विवक्षितत्वात् । अत एव अनौ पृथक् स्वरोऽप्यत्रैव
ज्ञापको भवेत् (वैतु. भा. MW. K. प्रमृ. चिन्त्या
गतिववादिन. [तु. टि अनु-नि ✓क्रम > अनुनिक्र-
मति इति]) ।

ⁿ) सप्तम्यर्थे कप्र. (तु तत किञ्चिदिव प्राक् श्रूय-
माणं सर्वासु 'उप इति, वैतु. भा. प्रमृ. अनु-
संचरति इति योगमनुजानानादिचिन्त्या स्यु । अपलक्षण-
द्वैस्वर्यापत्तेः) ।

^o) अन्नरिक्षमुद्दिश्य वाऽन्तरिक्षेण वाऽयनस्य विवक्षित-
त्वसंभवाल्लक्षणे वा तृतीयाथे वा कप्र ।

^p) आनन्तर्यार्थे स्वार्थप्रधानम् अव्य. ।

^q) छन्दोभिरेवैनं प्रजनयतीत्यानुपदिशान्तिज्ञात् तृती-
याथे कप्र इति निश्चयः । वितथवादी MW. चिन्त्यः ।

^r) पाभे. अनु तै १, ३, ८, २ द्र. ।

^s) लक्षणे कप्र । न त्वनुपदम् अनन्ववचार- इति
शब्दश्रवणादिहापि अनु-अव ✓चर् इति भ्रमः स्यात् ।
इह लक्षणार्थस्यैव विवक्षितत्वात् । तस्मिन् शब्दे च
हेतुमानिति वाऽऽनुषङ्गिक इति वा अनो अर्थः ।

^t) यतः प्राणो न्यृतस्तत एवाऽपानोऽपि न्यृच्छेत्
इत्यस्यार्थस्य विवक्षातो लक्षणे कप्र. इत्येव युक्तम् ।
अतः K. अव्य वैस्पष्ट्यमर्हेत् ।

१^a; १०, ४^o, ५, ३, १, ३^o,
८, १^{ib}, ३^d, १०, १^e, ११,
१^f, २^{ib}, ६, ४, २^b, ६,
१^{ib}, १७, १, १, ५^e, ५,
५ⁱ, ६, ८ⁱ, ७, ४^k, २, ४,
१ⁱ, ७, १^{ib}; ८, २, ४, ५,

३, ७, २; ४, ४, १^m, ८,
३^f, ९, १^m, ११, ४^{ib};
५, ६, २^{io}, २५, २१^o;
मै १, १, ७^e, २, ६^p,
११^f, १५^q, १६^r, ३,
११^f, ३३^f, ३८^b; ३९^f,

४, ७^u, ५, १^f, ५^z^f; ६^f,
६, २, ८, ५^q^u; ९^u,
१^f; ९, ६^q^w, १०, ३^f;
१७^q^z; ११, २^z^f, २, १,
१०^q^y; २, २^z^q, १०, ४,
७^f, ५, ३^q^y, ७^z^q^z;

^a) 'वाचमनु वाचातया सहायभूतया' इति कृत्वा तृतीयार्थे कप्र. द्र. (वैतु. K. प्रमृ. अनुप्रयन्ति इति योगं मन्वाना विन्त्या.) ।

^b) तृतीयार्थे कप्र. ।

^c) गतित्वकर्मप्रवचनीयत्वाऽन्यतरसद्भावापेक्षया स्वार्थ-प्रधानम् अव्य इत्येव साधीयः द्र. । अनु, प्रपद्यते^२ इति सत पाठस्य स्थाने सपा मै ४, ६, ७ अभिप्रपद्यते, अभीयात् इति, काठ २८, २ क ४४, २ अभ्यायुक. स्यात् इति च पामे. ।

^d) सप्तम्यर्थे कप्र. ।

^e) लक्षणे कप्र. ।

^f) लक्षणार्थस्यैव प्राकरिक्तत्वाद् अनु अत्र कप्र. भवति । परा✓भू इत्यस्य चाऽकर्मकं वृत्तं भवति (वैतु. MW. य. अनु-परा✓भू इति कल्पयन् सकर्मकं किप. इच्छति) ।

^g) हेत्वात्मके तृतीयार्थे कप्र. (तु. भा., वैतु. PW. प्रमृ. अनु...परा [आ वा] भवन्ति इति) ।

^h) तु. टि. अनु तै ५, ७, ९, २ ।

ⁱ) अनुक्रमार्थेऽव्ययमित्यभिप्रेति भा । अथापि खलु अधि-परि-वत् (तु. पा १, ४, ९३) अनुप्रयुक्तवि-भक्त्यर्थाऽनुवादकतामात्रेण सार्थकोऽप्यनर्थक इव स्याद् अन्यथा सिद्धे. ।

^j) लक्षणे कप्र । एनमनुलक्ष्याऽस्य विषय इति यावत् (वैतु. भा. आनन्तर्यार्थे अव्य. इति) ।

^k) तु. टि. अनु तै १, ७, ६, ३ ।

^l) तु. टि. अनु तै ३, ४, ८, ३ ।

^m) प्रजापतिर्कृत्स्नुतिप्रयोगाऽभावे देवान्तरकर्तृक-तदनुसारित्वप्रयोजितस्तुत्यनुप्रयोगाऽसंभावाच्चाऽपलक्षण-द्वैस्वर्गप्रसङ्गाच्च गतिभावेन अनुः उत्तरां प्र-पूर्वां क्रिया नानुप्रवेशयितव्य इति ।

ⁿ) तृतीयार्थे कप्र. । तत्र सत्रे केशवपनं सशिखं कुर्या-

दिति विधेरभिप्रेतत्वात् । अतः सशिख-विशिख-वपनवि-वेकाऽननुदर्शा K. विन्त्य. ।

^o) एकतरत्र तृतीयार्थे कप्र. (वैतु. MW. अनुप्राणन्ति इत्येवं योगमुशंश्चिन्त्यः) ।

^p) तु. टि. अनु मा ४, २८ ।

^q) लक्षणे वा तृतीयार्थे वा कप्र. ।

^r) पामे अनु तै १, ३, ८, २ टि. द्र. ।

^s) पामे. अधि काठ ४, ३ टि. द्र. ।

^t) पञ्चादर्थे अव्य. द्र. ।

^u) तु. टि. अनु मा २, २६ । अनु, पर्यावर्तते > सपा. काठ ३२, ५ अन्वावर्तते इति पामे. ।

^v) तु. टि. मा ११, १२, १७^v । अन्यत्र 'यज्ञमनुलक्ष्य दम्पती अम्राताम्' इत्येवं प्रकरणसंगत्या कप्र. द्र. (वैतु. MW. अनु...अम्राताम् इति) ।

^w) अनु, मुन्येत > सपा. काठ ९, १४ अनु, स्यात् इति अनु, भवति इति च पामे. ।

^x) एकतरत्र तान् अपिपद्यमानान् अन्वपिपद्यते इत्यत्र तावद् अनु. गतिर्गतौ (पा ८, १, ७०) इति गतिलक्षणं निगतमनुभवन्नपि सजातीयप्रयोगान्तरसाम्येन सस्वरः कप्र. स्यादित्यपेक्षा बलवतीव भवति । कदाचिन्मूलतो विद्यमान. स्वर. प्रमादाच्च्युतिं गमित इतीव चोत्प्रेक्ष्यते । अन्यतरत्र अनुपदमेवोपरिष्ठात् तान् प्रजायमानान् अनु प्रजायते यत्र अनु. इति पृथक् कप्र. प्रजायते इति च पृथक् किप. भवति । सपा. काठ ३६, ११ अनुप्रजायते इति च पामे. ।

^y) तु. टि. अनु तै १, ७, ४, २ ।

^z) एकतरत्र यत्तु मुपा. अनुवर्षति इत्येवमुपसृष्टमा-ख्यातं शिश्रावयिषितं भवति तदसङ्गतत्वाच्चिन्त्यं द्र. । अन्यतरत्र अनु, प्रजायन्ते > सपा. काठ ११, २; १३, ८ अनुप्रजायन्ते इति पामे. ।

१०^४†; ६, ११^३, ७, १†, ७^४, ८†, ९†, १५^३, †^०, १०, ४^३†; ६; १२, ४^४; १३, ८†^०, १०^३, ३, १, ४^३, १, ५^३, २, १^३†,

५^१†, ६^३†, १०, १†, ५, ६^३, ८; ४, ५^३, ६^३†, १६, ४, ८, ७, १^३; ६^३†, ७, ८^३, ४^३†, ७, ९, ७^०, १०, १^३, २५, ७^३†, ११,

१०^४†, १६, ३†, ४, १, ७^३, १०^३†, २, ११^३, ३, ११^४, ३^३, ४, ५^३†, १५, १, ३^३†, ४^३†, ७, ८^३, ६, २^३†, ३^३†, ५^३, ६^३†,

१) लक्षणे कप्र. । २) पश्चादर्थे अव्य. द्र. ।

३) पाभे. अधि. काठ १६, १५ टि. द्र. ।

४) कप्र. (तु. टि. अनु-सम्प्र- $\sqrt{\text{बा}} > ?$ अनुसंप्रयात) ।

५) तु. टि. अनु. तै ४, ४, ८ ।

६) तु. टि. अनु. मै १, ८, ९ ।

७) सकृत् अनुप्रतिष्ठति इत्यत्र गतिभूत्वाऽथ त्रि. कप्र. द्र. । यदा द्वयोः समानभावयोर्लक्ष्यलक्षणसंबन्धो विवक्षितो भवति पौर्वोक्त्यप्रकारकस्तदा तद्वचनं अनु. कप्र. वा स्याद् गतिवैल्युभयथाश्रुतेर्विकल्पः । यदा चैकस्मिन् वाक्ये प्रयुक्तायां गतिभूताऽनुविशिष्टाया. क्रियाया अर्थो वाक्यान्तरेऽनुपदिन्यनुवर्तयितुमिष्टो भवति तदा तदर्थं प्रकारद्वयमुपयुज्यमानं द्र. । तद् यथा । अनुः पश्चादर्थकः कप्र. एव पुन. श्राव्येन तस्य चाऽऽक्षेपेणाऽनुवर्तनीयया मूलक्रियया किवि. संबन्धः स्यादिति प्रथम प्रकारः यथेह । अथ लक्ष्य-लक्षणभूतसमानभावाम्ना कर्तृत्वसंबन्धविशिष्ट-पूर्ववाक्य-गतपदद्वयसकक्षतया समन्वयमाणे स्वं स्वं भावं प्रति कर्तृभूते पदान्तरे एवोत्तरे वाक्ये श्राव्येयाताम् । पश्चादर्थकगतिभूताऽनुसंहिता समग्रैव च क्रियाऽऽक्षेपा स्यादिति द्वितीयः प्रकारो भवति (तु. मै ३, ३, १०, काठ २२, २) ।

८) हीने कप्र. (पा १, ४, ८६) । अधिकशक्ति-हीनशक्तिभ्रातृव्ययोः प्रणोदनस्य सममभीष्टत्वान् तयो-स्तत्ता अति अनुभ्यां द्योतिता भवति ।

९) तु. नापू. टि. । न चेह स्यात् इत्याख्यातस्य विद्यमानत्वात् तेन गतित्वेन योगः स्यादित्युच्येत । प्रतिवाक्यं क्रियान्तराभावे भवतिरूपस्य क्रियासामान्यस्य विद्यमानत्वदर्शनान् नेह किमपि विवेकविनिगमकं विशेषान्तरमुत्पश्यामः । पूर्ववदेव च सदृक्-पदस्य अति इति कप्र. सान्निध्याद् विषयविवेकार्थं हीनार्थवचनोऽयं कप्र. एव द्र. ।

१०) तृतीयार्थवचनः कप्र. । तादृक्-सकक्षपदसाहचर्यात् ।

११) प्रायिकसामान्यवत्सु सतवपि बहुषु स्थलेष्वेव तावत्

परस्परविशेषो भवति यथा कश्चिद् निपातोऽन्यत्र गतिरु-भवत्यन्यत्र च कप्र. इति । प्रकृते एकतरत्र अनु. प्रतिष्ठति $>$ तु. सप्र. मै ३, ३, १०, ४, ४ अनुप्रतिष्ठति इति यत्र अनु. गतिर्भवति । एस्थि. यथोपलब्धि सौवरी स्थितिरैवाऽत्र नियामिका स्यादिति दिक् । अन्यतरत्र अनु. स्तुवति (तु. यस्था. टि.) $>$ सपा. तै ५, ४, १०, ३ पराभवति इति, काठ २२, २ परास्त्वति इति च पाभे । उभयतरत्र अनु. कप्र. द्र. ।

१२) तु. टि. अनु. तै ३, ४, ८, ३ ।

१३) सपा. अनु. निष्कामति $<>$ तै ६, १, ८, १ अनु. निष्कामति इति च यत्रोभयत्र कप्र. भवति अनु. अकर्मिका च तदुत्तरा (वैतु इहत्या तद्युक्ता सकर्मिका) क्रियेति दिक् । सपा. काठ २४, ४ अनुनिष्कामति इति च पाभे. ।

१४) एतद्-अनुकृतिम् इति Sch. च, एतद् अनु-कृतिम् इति सात. च पाठः^१ एतद् अनु. कृतिम् इति पृथक्-पद-त्रिकः शोधोऽत्र द्र. (तु. ऐत्रा १, २७, २, ३७) । अनु. प्रकृते कप्र. इति द्र. (तु. सा. [ऐत्रा २, ३७]) द्र. ।

१५) तु. टि. अनु. मै १, २, १५ ।

१६) पाभे. अनु. तै १, ३, ८, २ मै १, ४, ७ द्र. ।

१७) लक्षणार्थस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वाद् अनु. प्रजायन्ते इत्येवं योगं पश्यन् तदन्तर्धायक MW. चिन्त्य । कप्र. इत्येव साम्प्रतम् ।

१८) पाभे. अनु. मा १९, ४० टि. द्र. ।

१९) मूलम् इत्यनेन संबद्धो लक्षणार्थो वा तृतीयार्थो वा कप्र. द्र. ।

२०) हेत्वर्थपर्यवसानके लक्षणे कप्र. । वितथदर्शा MW. चिन्त्य । अकर्मकस्य जागरणस्य कर्माभिसंबन्ध-नैरपेक्ष्यात् ।

२१) तृतीयार्थे कप्र. । २२) तु. टि. अनु. मै २, ५, ७ ।

२३) चतुः हीने वारद्वयं तु लक्षणे कप्र. ।

२४) हीने कप्र. द्र. । २५) तान् इत्येतद्युक्त. कप्र. ।

२६) आनन्तर्यार्थे अव्य. वा लक्षणे वा कप्र. द्र. ।

७, ४^a, ८, ९†, ९,
१०^३१^a, १०, ७†, ६†,
११, २^०; ३†, ४^२†, ५^२†,
१२, ४^३†, १४, १२†,
१४†, १६^३†, काठ १, ६,
२, ६^d, १२†, १५†,
३, ४^१, ६^०†, ४, ११†,
१२^०, १३^०, १६^०, ६,
८^a, ९†, ११†, ७, ४†,

५†, १३^a, १४^{१b}, ८, ३,
७^२; ८^१, १५†, १७†, ९,
१^{२a}†, ३^१, ४^१, ६^१;
†, ११^a, १४^{१a}†, १८†,
१०, ४^२, १०^१, ११, २,
३^{२m}†, ४^१; ८^०; ९†,
१०, १२, ५†, १३, ८^१,
९^१†, १४^१†, १६†, १५,
७^a, ११†, १६, १,

२^{१p}; ८^{१q}, ९†; १५^{१†},
१७, १९^{१h}; १८, ४, ५^{१†},
१९^३१^a; १२, ३^p, ५^{१†},
९^{१†}, १२^१, २०, १, ३^u,
६^v, ७, ९^१; १०^{१w}†, १२^{२y};
२१, १, ३, ७; ८^z, ९
१०^{१a}, १४†, २२, १^a,
२^a, १०, २३, ८^a, ९,
२४, ६^b†, २५, ४^c†, ५,

अ) लक्षणे कप्र. ।

ब) अनु, प्रिकामाम इति सन पाठस्य स्थाने सपा मा ३८, १९ का ३८, ५, २ तैआ ४, ११, २^१ अनुकामाम इति पाभे ।

८) नु इति (तु. पपा. संटि. नाउ काठ ४, १६ च) मुपा.^२ यनि. शोधितो लक्षणे कप्र (तु. प्रति तै १, ८, २२, १ मै ४, १०, १ शौ ७, २९, १, वैतु SIM अन्व आचरण्यात् इति) ।

९) एकतरत्र तु. टि मा ४, २८ अन्यतरत्र लक्षणे कप्र द्र । १०) तृतीयार्थे कप्र द्र ।

११) पाभे. अनु तै १, ३, ८, २ द्र. ।

१२) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (वैतु. SIM. गतिर् इति ब्रुवाण द्वैस्वर्यं प्रति चोद्यो भवति) ।

१३) सप्तम्यर्थे कप्र. द्र ।

१४) सपा. मै १, ७, २, ३^१ अभि इति पाभे ।

१५) तृतीयार्थे वा लक्षणे वा कप्र द्र. ।

१६) पाभे. अनु मै १, ९, ६ द्र. ।

१७) तु. टि अनु तै २, ४, २, १^२ ।

१८) अन्वाप्यायत < > सपा. मै २, २, ७ अन्वाप्यायत इति पाभे. ।

१९) पाभे. अनु तै २, ३, ५, ३ टि द्र. ।

२०) सपा. मै २, ३, ५ आठम्य इति पाभे. ।

२१) तु. टि. अनु मा ११, १७^v ।

२२) कप्र. (वैतु टि. मै २, ७, ८ अनु-वि/कम् > अनु विक्रमस्त्र इति) । स्वराङ्कणाभावादिह काठ श्रुति-स्तत्र मै. संकेतित कतर वर्गमनुबद्धा स्यादित्यथ्यवसा-तुमशक्यमित्येवं सत्यपि यदेष्व मौलिकी वाक्-प्रवृत्ति. स्यादित्तीव कृत्वाऽत्र गतीतरपक्ष उरीकृतस्तत्र सदसद्विविच. प्रमाणम् ।

२३) स्वार्थप्रधानम् अव्य वा स्याल्लक्षणवचन. कप्र वा योग्यक्रियाऽप्याहारो वेति भूयोऽपि विमृश्य द्र. ।

२४) सयोनैरग्नेश्चयनं कर्तव्यं तद्-द्वारा वेदि प्रविशेद् नेद् यजमानस्य योन्या द्वारेति कृत्वा तृतीयार्थे कप्र द्र. ।

२५) तु. टि. अनु मै ३, ७, ८ ।

२६) अनु, विधीयते > सपा. मै ३, २, ४ अनुविधी-येत इति पाभे (तु. टि. तै ५, ३, ४, ७) ।

२७) तु टि अनु तै ६, ५, ११, १ ।

२८) आनन्तर्यार्थे कप्र. (वैतु मै ३, २, ९ यत्र पश्चा-दर्थेनाऽऽख्यातार्थो नेदीय इवाऽनुरञ्जितो भवति । तेनाऽकर्मकस्याप्याऽऽख्यातस्य सकर्मकत्वाऽभिनिर्वृत्तौ सत्या तस्य च तदीयस्य कर्मपदस्य चाऽन्तरा तदीयं कर्तृपदं श्रूयते [वैतु प्रकृतेऽस्य कप्र. सतो व्यवधापनीव श्रुतिः] ।

२९) पाभे अनु तै ५, ३, १, ३ टि द्र ।

३०) लक्षणे कप्र. (तु मै ३, २, १० यत्रत्या समानप्रकरणिका सौवरी स्थितिरिहापि विनिगमनी भवति) ।

३१) तु क्र १०, १४५, ६ शौ ३, १८, ६ यदन्वि-हापि माम् अनु इतीव लक्षणाऽभिप्राय. संबन्धो भवति ।

३२) प्रेत्य समारोहस्य स्वर्गस्य मानं सम्प्रति क्रियमा-णस्य यज्ञस्य मानमन्वित्यर्थविवक्षाप्रामुख्यात् कप्र द्र. (तु. तैत्रा २, १, २, १० यत्रत्य स्वरसंकेतोऽप्ये-तत्समर्थकता भजति [तु वैप२ यस्या टि.] ; वैतु. PW. प्रभु अनुसमारोहति इति त्र्युपसृष्टौ बम्भ्रम्यमाणा-श्चिन्त्याः स्यु) ।

३३) तु. टि. अनु तै ५, ७, ९, २ ।

३४) लक्षणे कप्र. (वैतु. SIM. अनु/खन् > अनुखनेत् इत्येवं योजुकश्चिन्त्यः) ।

२६, ७^a, ८^a, २७, १०^b; २, ३^c,
८^d, १०^e; २८, ११^f, ९^g; २९,
८^h; १०ⁱ, ३०, १^j, २; ३^k,
७^l, ८^m, ९ⁿ; ३१, ५^o; ८^p,
३२, ५^q, ३३, ३^r; ३४, ७^s,
१३^t, ३५, ८^u;

१६^v; १७^w; १८; ३६,
७^x, ११^y; ३७, ११^z, १७^{aa},
३८, २^{ab}, १२^{ac}, ३९, १०^{ad},
४०, ८^{ae}; ११, १३^{af}, १४^{ag},
३^{ah}, क १, ६; १९^{ai}, २, ११^{aj},
१३, ३, ३^{ak}, ९^{al}, १०^{am}, ११^{an},

४, ७^{ao}; ८^{ap}; १५, ३; ४;
६, ३^{aq}; ८; ७, २; ३^{ar},
४^{as}, ८, ३^{at}, ४^{au}, ६^{av},
७^{aw}; ९^{ax}, २५, ६^{ay}, २८, ४;
५^{az}, २९, ७^{ba}, ३०, १^{bb},
३१, १३^{bc}, २^{bd}, ३^{be}, ५^{bf},

a) लक्षणे कप्र ।

b) तु. टि. अनु मै ३, ७, ८ ।

b) उपांश्वन्तर्थासौ इति युक्त. आनन्तर्ये कप्र ।

c) तु. टि. अनु मै ४, ६, ३ । d) आनन्तर्येऽर्थे कप्र. ।

e) तु. टि. अनु मै ३, १०, २ ।

f) सप्तम्यर्थे कप्र. ।

h) लक्षणे वा तृतीयार्थे वा कप्र

i) एकतरत्र तु. टि. काठ १६, ८ । अथंह विशा-
षोऽप्यस्ति । तथा हि । असुरस्य लोहितं पृथिवीं
नाकल्येनाऽपूरयदित्येव श्रुतिर्नाभिप्रैति येन गतिभाव-
मनुप्रविश्य अनो अर्थो विधानार्थमनुरञ्जयेदिति गति-
पक्षानादर द्र. (वैतु. PW. MW.) । अन्यतरत्र तु. टि मै
४, १, १० ।

j) तु. टि. अनु मै १, ७, ६, ३ ।

k) सप्तम्यर्थे कप्र. भवति (तु. तत्रैव श्रूयमाणं पूर्व-
पक्षेषु इति) ।

l) भावलक्षणस्य विषयस्य प्रामुख्येन धावयितुमिष्ट-
त्वात् तस्य च यथा कप्र, न तथा ग. गमयितुं शक्य-
त्वात् कप्र. एव द्र । अथ कप्र. एतदपरं लक्षणम् ।
तद् यथा । यत्र लक्ष्यभूतो भावश्चान्यतः पृथक्
क्रियापदेनोच्यते लक्षकभूतो भावश्चाऽन्यतः पृथक्
क्रियापदान्तरेणोच्यते तत्र सामान्येन कप्र. अनुः द्र.
इति । तस्माद् यथा 'डिम्भस्य मरणमनु मरणं
खिम्भस्य' इत्यत्र कप्र. अनु. भवति तथैव डिम्भं
प्रियमाणमनु प्रियते खिम्भ' इत्यत्राऽप्यय कप्र.
इति । यत्र तु लक्ष्यलक्षकयोर्भावयोः समानत्वे वा
सजातीयत्वे वा सति लक्षकभूते भावे गम्ये सति लक्ष्य-
भूतो भावोऽनुपूर्वेण सकर्मकेण सता क्रियापदेनोच्यते
तत्र ग. अनु. भवतीति । यथा 'डिम्भमनुप्रियते
खिम्भ.' इति । एव तावत् प्रवृत्ते कञ्शत्योपवानं
पृथक् शत्रन्तेन क्रियाप्रधानेन पदेनोच्यते तदनुलक्ष्य
प्रवर्तमानद्वय प्राणोपदसनभाव पृथक् क्रियापदोच्यते

इति कृत्वा कप्र अनु अत्र भवतीति निर्विवादं सद्
अन्यत्र च सकक्षानु वाचोयुक्तिषु निदर्शयितव्यमिति दिक्
(तु. अनु क्र ५, ८, १, ३ टि., प्राण->णेन इत्यत्र क ४८,
१४ टि च) ।

m) प्रयास्यद्यजमानकर्तृकाऽन्यन्वाधानादिक्रियाविशे-
षाधीनग्रीतभावा. कामास्तेन तस्या क्रियाया कृताया-
मेव तं प्रति कामग्रीता सन्तस्तेन प्रयाता सह प्रयायु-
नान्यथेत्येवं लक्षणार्थस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वात् कप्र.
अनु. न गतिरिति कृत्वा पृथक् स्वरो भवति (वैतु.
काठ ९, १७ यत्र समानकल्पया श्रुत्या तत्-सजातकर्तृकं
प्रयातोऽनुपयाणं सूचिनं भवति । अथ तु तत्र विशेषो
भवति यथा प्रयाता क्रियमाणाया. क्रियाया इन्शङ्गनी-
देवताकृत्वं न तु प्रयात आत्मीयं कमपि विशेषमुप-
जीव्याऽकामानामपि सता सजातानां तदनुपयाणे प्रवृत्ति
सजायत इति कृत्वा प्रयात्रनुपयातृमध्ये लक्ष्यलक्षकसंबन्धा-
ऽभावे सति लक्षणार्थस्य वाच्यत्वेनाऽप्राप्तत्वाद् न कप्र.
अनु इति) ।

n) एकस्फयाम् इति द्वि. युक्त कप्र (तु. सपा मै १,
१०, १३ पञ्चान् इति पांमे.) ।

o) पांमे. अनु मा १९, ४० टि द्र ।

p) तु. टि. अनु मै ४, ३, ११, १ ।

q) सपा शौ ६, ६१, १ उतु इति पांमे. ।

r) पांमे. अनु मै ५, ७, ७, १ ।

s) तु. टि अनु मा ४, २८ ।

t) तु. टि. अनु मै १, ३, ७, १२ ।

u) पांमे. अधि काठ ४, ३ टि. द्र. ।

v) तृतीयार्थे कप्र । w) तु. टि अनु काठ ४, १३ ।

x) तु. टि अनु काठ ७, १४¹ ।

y) पांमे. अनु काठ ८, १५ द्र. ।

z) तु. टि. अनु मा ११, १७² ।

aa) पांमे. अनु काठ २०, ३ द्र. ।

८५^a, ९^b, १०^c, ११^d,
१२^e, १४^f, १६, १८;
३५, ४; १३६, ३६^g, ६,
३७, ५४^h; ७^h, १३९
१^d, २^d, ४१, ५; ६१^d,
४२, १, २१ⁱ, ३^j, ४३,
११^k, ९; ४६, ३^d, ४,
५; ६ⁱ, ४७, ५^h, ८^h,
१४८, १५^m, १६, कौ १,
५१, १६५; २२९, ३६७,
४०९, ४१०; ४१२, ४१३,
४३६, ४६५ⁿ, २, ८७,
८८, १०५, २०१, ३३३.

३५५; ३५६; ३५७; ५१७;
७७५, ९१९, ९२७^o, ९४१^d,
९५६; १०४४^o, १११५,
११६३ⁿ, १२०४^o, ३. ४, २;
५, ८, ११, ५४, १, १३१,
५, ७, १८, १, २४, ५, ३८
८, ४०, १३, २; ४; ५,
४२, १०; ४८, १०ⁿ,
२, ३, ३, ७, २, ३
९, १, ३, ११, १; १८,
८, २८, ५, २९, १२,
१३; १४, ४०, १३, ४, १,
२^d, २, ८^o, १६, २, २०,

२, २१, ५, २२, १०^o;
शौ १, २२, १^p, २, १३,
५, ३४, ३^q, ३, ७, २^r,
८, ६^s; ९, ६^t, १८,
६^t, २३, ३; ४, १५,
४^u; ७^u; ८^v; ९, १२,
२१, ४^t, ५, १, ३,
२७, ७, ६, १७, १-४^w;
२६, २^x, २९, ३, ३९,
१^t, ६९, २, ७२, १,
९०, २, ९४, २^h,
९७, ३^y; १०५,
१-३, १२१, ४^z, १२२,

a) तु. टि. अनु तै ६, ५, ११, १।

b) तु. टि. अनु काठ १९, ९।

c) तु. टि. अनु तै ५, २, ९, ५।

d) लक्षणे कप्र.।

e) पामे अनु तै २, ३, ५, ३ द.।

f) सपा काठ २३, ६ अभि इति पामे।

g) पामे. अनु मै ३, ७, ६ टि द.।

h) तु. टि. अनु तै ५, ७, ९, २।

i) तु. टि. अनु मै ३, १०, २।

j) तु. टि. अनु मै ४, ६, ३^k।

k) तु. टि. अनु तै ३, ४, ८, ३।

l) तु. टि. अनु मै ४, १, १०।

m) तु. टि. अनु काठ ३५, १७।

n) पामे. अनु तै ४, ४, ८।

o) सपा का ६, ३, १ उप इति पामे.।

p) तृतीयार्थे वा लक्षणे वा कप्र. (वैतु PW. MW अनु... उदयताम् इति योग पश्यन्तावुपेक्ष्यौ)।

q) अन्वैक्षन्त इत्येवं क्रिप. अन्वयाद् दीध्याना इत्यनेन तद्गतस्याऽनुपदार्थस्य पारस्परिकमबन्धय सिद्धत्वं सत्यपि यदन्यैः अनुदीध्याना इतीव संबन्धोऽपरम् अनुम् कप्र सन्तम् बध्यमानम् इत्यनेन शानजन्तेन नापू. अन्वितं व्यर्थं गतीकारमिष्यते (तु. सा. WI च) तन्नाऽऽद्रियेत। आर्थस्य सबन्ध-स्योक्तया दिशा सुसंगतत्वे सत्यप्यनुपपन्नद्वैस्वर्यप्रसङ्गा-

दिति दिक्।

r) तृतीयार्थे कप्र (तु. नापू. मन्त्रे सु क्षेत्रियं विषाणया इति, वैतु WI. अनु 'अकमीत् इति योग-परश्चिन्त्य)।

s) सपा. पै १९, १०, १३ उप इति पामे (तु. तत्रत्यं टि)। t) सप्तम्यर्थे कप्र।

u) लक्षणे कप्र. (तु W., वैतु सा. यस्य अनुगतम् इति भाष्यमव्ययपरतया नेयमुतोपसर्गतेयति विमर्शमेपक्षेत)।

v) कप्र अयमिह भवति। अत्र पूर्वार्थाय प्रत्याशं विद्योतनस्य च प्रतिदिश वातस्य वानस्य चाऽऽशंसनं ज्ञापकं स्यात्।

w) लक्षणे कप्र.। आनन्तर्यं इति W.। अनुसूतुम् (-त्रम् इति शेषा) इत्याकारकमेक पदं सा. पपाठ।

x) सा अनुव्यावृत्तेने इत्येकं पदं पठेद्विचिन्त्य। तृतीयार्थे कप्र। अन्येन पथा पाप्माऽनुपयनामिति यावत्। अथवाऽनर्थिका गतेर्द्विरुक्तिः। अनुपद्यताम् इति क्रियायामेव विवक्षार्यवसानात्। सपा पै १९, १९, ३ अभि इति पामे.।

y) कप्र. भवति (तु क १०, १०३, ६ इत्यत्रत्यं टि., सस्थ. च टि., वीर्यध्वम्, सुभरध्वम्, हर्षध्वम् इ-यत्र च यस्या टि.)।

z) नापू. टि. दिशा निवासक्रियाया अपेक्षया प्रकृतद्वितीयाऽन्तपदवाच्यस्य तदभिव्याप्य तदधिकरण-तया समपणे श्रुतिस्वारस्यप्रतीतेस्तत्साधनभूतः कप्र. द (वैतु. MW. गपू. दिशा गतिपक्ष्य मिथ्याप्रत्यये

१^a, २^b, ७, ४४, १, ५९,
१; ८७, ४^c, १०२, ४^d,
८, ९, ८, १२^e, १३^f, १५^g,
१६, १७, २, १, १९, २४^h,
४, २४ⁱ, १०, २, २२, २३^j,
४, ६^k, ५, २५-३५^l; ३७^m,
१०, ७ⁿ; ११, २, १०^o,
७, १२, १०, ११^p, १९^q-२२^r,

२४^s, २७^t, १२, २, २१^u,
३, १७^v, १३, १, १०^w,
२, १४^x, १८^y, २१^z, ४०^{aa},
३, १^{ab}, २०^{ac}, ६, ५^{ad}, १४,
१, ४६^{ae}, ६०^{ah}, २, १०^{af},
७४^{ag}, १५ २, १^{ap}, ९,
१५, २१, ६, १, ४, ७, १०,
१३, १६, १९, २२^{ai}, २४,

९, १, १४, १, ३, ५;
७, ९, ११, १३; १५,
१७, १९, २१, २३, १८,
१, २०^{aj}; २७^{ak}; ५०^{al},
२, ९; १३^{am}, ३, ४०^{au},
४, २८^{av}, ७५^{aw}, ७६^{ax},
८६^{ay}, ८७^{az}, १९, ६, २१^{ba},
१३, ६^{bb}; २६, ३५, ४९,

प्रति चोद्य) । अनु क्षिय इति सत पाठस्य स्थाने
पै १६, ५१, ४ अनु गच्छ इति, तैआ २, ६, १ अनुष्व (तु.
तत्रय टि) इति, काक १३२ ११ अनुष्यान् इति च पाभे ।

^a) तृतीयार्थे कप्र (तु. सा नाप्र मन्त्रे कप्र श्रूयमाण-
स्तथैव व्याख्यायमानश्च, वैतु. सा. PW प्रसृ. अनु-
सुतरेम इति योगं वदन्तश्चिन्त्याः) ।

^b) तृतीयार्थे कप्र (तु. गौ ६, १२२, १ सौत्ररी
स्थितिस्तत्र चेह च यनि. विनगमिका स्यात् । एस्थि.
तत्र ग. इतीह च कप्र [सोऽपि च लक्षणार्थीय] इति
मा. तद्व्यत्यासेन तत्र कप्र इतीह च ग. इति
W. च व्याहृतवाचाविव स्यातामिति दिक् । तु. तैआ
२, ६, २ यत्रत्ये पाभे रवरो भूयोऽपीह यनि एव पुष्टि
विश्रयात् ।) ^c) तु टि अनु मा ११, १७^d ।

^d) तु. टि अनु तै १, ४, ४४, ३ ।

^e) तु टि. अनु तै ४, ३, ११, १^e ।

^f) वृशान् अनु > सपा. तै ३, ३, ९, १ शाश्व ३,
११, १४ पाश्व ३, ९, ६ विध ८६, १६ प्रियेण इति पाभे ।

^g) द्वितीयान्तं स्वविषयीभूतमधिकरणार्थकनयाऽऽपा-
दयन् कप्र. द्र । पुरुष-कर्तृकस्य निवासस्य देवाधि-
कणकतायां तन्मध्यगतत्वपर्यवसानरूपाया प्रकृतस्य
प्रदन्त्योत्तरस्य च स्वारस्यप्रतीति । एस्थि. उत्तरेण
✓क्षि (निवास) इत्यस्य तिङ्ङन्तेन यद् MW. गतित्वानु-
संबन्धमाह तच्चिन्त्यम । द्वितीयान्तपदवाच्यकर्तृक-
निवासस्याऽपेक्षया तदनुगनस्य वा तत्पश्चादुभयस्य वा
पुरुषकर्तृकस्य निवासस्य समर्पणे प्रकृतप्रश्नोत्तरयो स्वारस्या-
ऽभावादिति दिक् ।

^h) पश्चादर्थे कप्र. ⁱ) तु. टि अनु मा १२, ५ ।

^j) 'दक्षिणा दिशमनुलक्ष्य या सूर्यस्याऽऽवृत्ता तामहमन्वा-
वर्ते' इत्यन्वयानलक्षणे कप्र. द्र ।

^k) प्रवेशनक्रियाया. कर्मणोऽनिर्देशात् साक्षा-

ऽन्वये रचयन् W. चिन्त्य । वशाया प्राधान्येन
प्रतिष्ठापनेऽभिप्रायवत्यां श्रुत्यामभ्युपगताया संभवे सत्यपि
गतिष्वे क्रियाया प्राधान्यविशेषाऽऽधानेन कर्मणो
भूयस्तेरा गौणीभावापत्तेस्तत्प्राधान्यविशिष्टप्रतीत्यर्थं तद-
धिकरणताऽऽपत्तौ विवक्षिताया सत्या सातम्यर्थे अनु
कप्र. ^l) सातम्यर्थे कप्र द्र । पाभे अधि
पै १६, १०४, १० द्र ।

^m) गतिरिति सा अभिप्रयन् प्रतीयते । तथा तु
सति द्वैस्वर्यापत्ति स्यादित्यसौ चोद्यो भवेत् । शरीरस्य
प्राधान्येनोपस्थापनेन श्रुतिसफलतायामभ्युपगतायां लक्षणे
कप्र । न तु पश्चादर्थे (तु W., द्विपू. टि च) ।
अनु, प्राविशत् > सपा. पै १६, ८६, २ अनुप्रावि-
शत् इति पाभे ।

ⁿ) सपा. शौ ११, १०, २५ सर्वे इति, अनु,
प्राविशन् > सपा पै १६, ८६, ९ प्रसृ अनुप्रावि-
शन् इति ।

^o) तृतीयार्थे कप्र ।

^p) लक्षणे कप्र. ।

^q) तु. टि अनु मा ८, ४० । पाभे. अधि पै १८, २१, ८ द्र ।

^r) अनु-वि-चाकशीति इति योगं द्रष्टुपसृष्टं पश्यन्तौ
PW MW उपेक्ष्यौ । अनोलक्षणे कप्र. सत
संगत्वात् ।

^s) जनान् इति द्वि युक्त. कप्र. । युन्ति जनान् अनु
(सपा. आपमं १, ६, ९ बौश्व १, ५, २ भाश्व १, १८, ५ च)
इति सत पाठस्य स्थाने ऋ १०, ८५, ३१ युन्ति जनान्
अनु इति पाभे ।

^t) सपा. पै १८, १४, ४ अभि इति पाभे. ।

^u) अनु ✓इ > अन्वैत् इतिवेह संभाव्यते । सा. तु.
✓रू इतीममेव पूर्ववद् आचिक्षिषति (तु. शंपा. टि.,
W. टि. च) ।

^v) सपा. ऋ १०. ९०. ४ प्रसृ. अभि इति पाभे. ।

२^a, ६^b, ५८, ३¹⁰, १२०
 ४, २०, १५, २^d, ४०, ३;
 ४७ १५, १८, ६९, १२,
 ९२, १५^३, १०९, १-३,
 ११६, २; १३१, २६,
 १३९, २, ११, २८, १,
 ५९, ४^०, ९२, १^१, १०७,
 २^१, २, ३३, २^b, ६०,
 २^३, ८६, १-६, ३, २
 ३^h, ७, १, १४, ३,
 २८, ४, २९, १^१, ३२,
 ४^१, ४, १७, ५^१, २०,

७^k, २४, २^१, ५, ६,
 २, ७, ५^m, ६ⁿ, ९,
 ११, १५, ५, १७, ८^m,
 २६, ३, २७, ७^०, ४०, २^p,
 ६, १६, ४^१, २२, १९, ७,
 ४, ६^२, १, ८, १, ४^q,
 १४, ३^१, १६, १-३^r,
 ९, १, ६, ५, २^३, २१,
 १-१२, १०, ९, १०^१, ११,
 ७, ९, १२, ७, १०^u,
 १४, ४, ६^p, १५, ६, ९,
 १०, ६^१, १२, १०^१, २३,

८, १६, १५, ६^v, १८, ८^w,
 १९, २^w, ३^w, ५^w, ६^w;
 ७^w, २६, ३^x, ३३, ९, ३४, ९,
 १०^२, ५१, ४^y, ५^z, ६१, १^h,
 ७२, ४^{10b}, ७४, ७^{cl},
 १०३, ७^{dl}, ११९, १-३,
 १३१, १^३-१०^{el}, १३२,
 २¹¹, १८७, ७, ८, १४८,
 ३, १४९, १, १५४, २^h,
 १७, ७, २^w, ३२, १^h,
 १८, ५, ३^१, ८, १^१,
 १५, १०^b, १८, ८¹¹, २२,

१) तु. टि. शंषा. W. च । वैकृतभूयिष्ठे पाठे अनु कप्र. (अनु मा) इति संभाव्यते ।

२) लक्षणार्थे कप्र. ।

३) आधारलक्षण कप्र. । एवं किल सा. इहाभिप्रयन् संभाव्यते । बाह्वृचे ८, १७, ५ तु गतितामेवाऽस्या-साविच्छति ।

४) द्वितीयायां प्राप्तायां ते इति घ. छान्दसी वक्तव्या भवति ।

५) वातस्य प्लव(प्र)वानम् अनु प्रवानमनुलक्ष्ये यर्थ इति लक्षणे कप्र. । एवं द्वितीयोऽपि अनु स्यात् तथैव मध्ये च अथ इति शोध संभाव्यते ।

६) पूर्वमनु, आनुपूर्व्येणेत्यर्थ ।

७) तु. टि. अनु शौ ६, १२२, १ ।

८) तु. टि. अनु शौ ३, ७, २ ।

९) सपा. शौ ७, ३९, ३ उत इति पाभे. ।

१०) तु. टि. अनु शौ २, ३४, ३ ।

११) तु. टि. अनु काठ २१, ८ ।

१२) पाठस्य व्यवस्थाऽभावाद् अविस्पष्टान्वय अनु ।

१३) पृथिवीम् इति द्वि. युक्त कप्र. ।

१४) तु. टि. शौ ४, १५, ७, ८ ।

१५) मध्याह्नसाम् टि. द्र. ।

१६) लक्षणे कप्र. (तु. मदम् इव्यमाणः इति पूर्वस्या-मृचि सकक्षा श्रुतिः) ।

१७) पाठ? नु इत्यस्य स्थाने अनु इत्युपात्ताऽकारः संभाव्यते ।

१८) सपा. शौ ६, २५, १-३ अभि इति पाभे. ।

१९) पश्चात् पूरित पाठः (तु ऋ १०, ९०, ४) । किमिति अभि-स्थाने अनु. अनुपूरित इति चिन्त्यम् ।

२०) तु. टि. अनु ऋ १०, १४, १२ ।

२१) शोध. सस्थ. टि. मन्तो ।

२२) पश्चादर्थे कप्र. ।

२३) तु. टि. अनु तै ४, ३, ११, १ ।

२४) पाभे. अनु शौ ९, ४, २४ ।

२५) तु. टि. अनु शौ ६, १२१, ४ द्र. ।

२६) तु. टि. अनु शौ ६, १२२, १ ।

२७) तु. टि. अनु शौ १०, २, २३ ।

२८) सूर्यस्याऽग्नेश्चन्द्रमसोऽनु भूति वातस्याऽऽभू-तिम् (? अत्वाभ) अनु त्वम् आऽभव इत्येवं शोध-सुपठमिद बहुविकृत त्रैष्टुभमर्धर्च द्र. । एस्थि कोष्ठगोऽत्यन्तदुष्पठ मुपा संस्कृतं शोध-व्युद्धिमेव विज्ञापयेत् ।

२९) येऽनु > सपा. शौ ९, १३, ७ एति इति पाभे. ।

३०) तु. टि. अनु शौ १०, १०, ७^२ ।

३१) तृतीयार्थे कप्र. घ अभिसंबद्ध द्र. । मूको. शोध-सापेक्षो भवति (तु सस्थ. टि. अप✓कम् > अपकाम) ।

३२) तु. टि. अनु शौ १०, ५, ३७ ।

३३) सप्तम्यर्थे कप्र. ।

३४) तु. टि. अनु ऋ १०, १८, १ ।

३५) पाभे. अनु शौ १४, २, १० द्र. ।

३६) सपा. शौ १३, १, ३८ दिशः इति पाभे. ।

३†^a; ६†^b, २८, ८, २७,
९, २९, २०, १९, ४, ७-९^d,
८, ७, ९, २०, १०, १४^f, १२,
९^g, १८, १, ५, २२, १^h,
२३, १२, २७, १४, २९, ६,
३२, १४ⁱ, ३६, १७^j, ४१,
२^k-४^l, ४७, ८^m, ४९, ४^{k1},
५२, ९†^m, ५५, १५-१८^k,
२०, १, ४ⁿ, ११, १०†^o, १२,
२^p, ७†^q, १४, २^m, २१, १^h,
२४, ७†^r, २७, ८, २८, ४ⁱ, ५ⁱ,
३३, ३, ४९, ४†^s, ५१, २†^t,
५२, १०†.

अनु- ✓अन् (प्राणने) द्र

अनु-क, का^u -कम् म ४, ३, ८^v,

-का. मै ४, ३, ७^w, ७, ८^w,

-कान तै २, २, ८, १^x, ५, १०,

१, मै ४, ३, ७, -काम् मै २,

१, ९, ५, ८, ३, ३, १०^w, ४, ७, ८

अनु✓कम् > कामि > १अनु-

काम^y -म मा १८, ८, का १९,

३, ४, तै ४, ७, ३, १; मै २,

११, ३, काठ १८, ८, क

२८, ८

†अनुकाम-कृत्^z -कृत् ऋ ९,

११, ७, कौ २, ७९७

अनुकामि(न् >) नी^{a1} -नी^{b1} तै ३,
५, ६, १.

२अनु-काम^{o1} -मम् ऋ १, १७,
३, ८, ४८, ८; ९, ११३, ९.

३अनु-काम^{d1} -मा ऋ ८, १२, १३.

अनु✓काश् > अनु, > नू काश्^{e1} -

-शम्^{f1} तै ५, ४, १, ३; ७, १२,

१^{g1}, काठ ५३, २, -शेन^{f1}

मा २५, २, का २७, २, १,

मै ३, १५, २. [°श- १श्चेत्].

अनु✓कि, अनु^{h1} चिकिते^{d1} काठ

३७, ९, अनु^{h1} चिकिताम्^{d1}

शौ ६, ५३, १, पै ४, ३, ७.

^a) तु. टि. अनु ऋ १, ५०, ३।

^b) तु. टि. अनु ऋ १, ५०, ६।

^c) तु. टि. अनु शौ १०, ५, ३७।

^d) तु. टि. अनु शौ ६, १७, १-४।

^e) सपा शौ ६, ५५, १ अन्तरा इति पाभे।

^f) अनु, वातेभि > सपा. शौ ३, ८, ६ अनुवर्तमानः
इति पाभे।

^g) तु. टि. अनु ऋ १०, १०३, ६।

^h) पाभे. अधि काठ १६, १५ टि. द्र.।

ⁱ) लक्षणे कप्र.।

^j) यावत् सूर्यमरीचयस्तावत् सदान्वा नाशयेति कृत्वा
मरीचीः इति द्वि युक्त कप्र.।

^k) स्वाअ.।

^l) सपा. शौ ३, १५, २ अन्तरा इति पाभे।

^m) तु. टि. अनु ऋ १०, १४, १२।

ⁿ) सर्वम् इति द्वि. युक्त लक्षणे कप्र.।

^o) तु. टि. अनु ऋ ५, ८१, २।

^p) तु. टि. अनु तै १, ४, ४४, ३।

^q) तु. टि. अनु ऋ १०, १७, ११^r।

^r) पश्चादर्थे कप्र.।

^s) तु. टि. अनु ऋ २, ३८, ६।

^t) तु. टि. अनु ऋ ८, १०३, २।

^u) विप. (कमित्- , श्री-] राष्ट्र- विद्- प्रम्)।

अनुक- इति कन् प्र. (पा ५, २, ७४)। नित् स्वर.।

^v) अनुकं करोति > सपा. तैत्रा ३, ७, १, २ अन्वा-

रन्मयति इति पाभे.।

^w) यक. अनुका करोति, अनुकां करोति > सपा,
काठ २९, ९ अनुनियुनक्ति इति पाभे।

^x) सपा मे ३, २, १० काठ १०, ९ अन्वृज् इति पाभे.।

^y) गस. उप भावे घञि थायादि-स्वर।

^z) विप. ([अभिलषित-कर्तृ-] सोम-)। उस. उप.

✓कृ+कर्तरि क्विप् प्र.। कृत्स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)।

^{a1}) गस. उप. णिनि प्र.। शेषं ४ टि. द्र.।

^{b1}) =सपा. आपश्चौ ११, १६, १०। माश्चौ २, २, ४, १९

अनुगामिनी इति पाभे.।

^{c1}) अस. सामान्य. समास-स्वरः (विस्तरार्थं तु.
सा. [ऋ १, १७, ३])। अदन्तस्य अस. रूपतः नाव्ययी-
भावात् (पा २, ४, ८३) इति कृत्वा विभक्त्यर्थतया
निर्देशः।

^{d1}) प्रास. अनोः (पा ६, २, १८९) इत्य् अन्य-
प्राधान्ये सत्युपमर्जनात् गतस्य उप. अन्तोदात्त. द्र.।
यत्तु PW. प्रम्. नापू. अस्मात् प्राति. समासतो न विविञ्च्यु-
स्तदसत्। अर्थतोऽन्वये सूक्ष्मभेदोपगमादिति दिक्।

^{e1}) नाप (त्रिचित्-प्रकाश-, प्रतिबिम्ब- प्रम्.)।
मै. विरहय्य सर्वत्रोपसर्गस्य दीर्घ (पा ६, ३, १२२)।

^{f1}) सपा. °शम् <> °शेन इति पाभे.।

^{g1}) नाप. ([धावापृथिव्योर्मध्य-] अन्तरिक्ष-) इति
भा सा.।

^{h1}) सपा. अनु^{h1} चिकिते <> अनु^{h1} चिकिताम् (तैत्रा
२, ७, ८, २; १६, २ च) इति पाभे.।

१, ५, ७, २, ६, २^३, ४, २, २,
३, २, ६, २, ५, १, ३, क ५,
९^०; २९, ८^०; ३१, ८^०; १३; १८;
३५, १.

॥ अनु-क्यातु^० - ता तै ३, ३,
८, ५; -तारम् तै ३, ३,
८, ५.

॥ २ अनु-क्याति^० - क्थालै^० तै ५,
१, २, ६, क ३०, १.

अनु ✓ गम् > छ, गमि, ॥ अनु-
गच्छति मै १, ८, ९; छ, ५, ५,
काठ ६, ६; क छ, ५; ॥ अनु-
गच्छति मै १, ८, ८; ३, ४, ७;
अनुगच्छन्ति पै २०, २८, ८;
अनुगच्छथ क १, १६१, ११;
अनुगच्छ पै १, ५१, ३, १६, ५१, ४,
॥ अनुगच्छत् मै २, १, ४^३,
॥ अनुगच्छन् मै १, ६, ३;
॥ अनुगच्छेत् मै १, ८, ८^१; ९^३;
३, ४, ७; काठ ६, ६^३; क छ,
५^३; अनुगच्छेम मा १५, ५०;
वा १६, ६, २; तै छ, ७, १३,

३, मै २, १२, ४^३; काठ १८,
१८, क २९, ६, शौ ११, १, ३६^१;
अनु^० गमन्तु क छ, ३५, १;
अनु^० गमानि क छ, १८, ३,
अनु^० जग्मु क छ, ३३, ६;
॥ अनुगमन् क १, ६५, १, ५,
४९, ४, ६, १, २, ३, १०,
४६, २; मै छ, १३, ६^३, काठ
१८, २०^३; अनुगमन् क ३, ३९,
५^१, अनु^० अगमन् क ६, ६३,
८^६.

अनु-गच्छ(त >) न्ती- न्ती शौ
१२, ७, १६, पै १६, १४३,
७

॥ अनु-गत^१ - तौ मै १, ८, ७.

अनु-गति- अन्^०.

अनु-गात्य^३ तै ६, ४, ५, ६ ॥, शौ
१९, ४४, १०; पै १५, ३, १०.

॥ अनु-गामयित्वा^३ काठ ६, ६, क
छ, ५.

अनु ✓ गा, अनुगानि क छ, १८, ३,
अनुवगात् शौ १०, ४, २६,

१२, २, ४३, पै १६, १७, ७, १७,
३४, ४; १९, २६, ८, अनुगात्
पै २, ५२, ४, ॥ अनु^० गुः क
१, ६५, २; १०, १२, ३^०, शौ
१८, १, ३२, अनु^० गु. क ३,
७, ७, अनुगा^० शौ ५, ३०,
१, ६; ८, १, ७; १०; पै ९,
१३, १, ६; १६, १, ७, १०,
अनुगात् क १०, १९, १; शौ
७, ६२, ७^०; पै १९, २१, १४^१,
अनुगेषम् तै १, २, ३, ३, ६, १,
४, ९

अनु-गायस्^१ - यस्म् क ८, ५,
३४.

॥ अनु ✓ गृ > गृ (स्तुतौ), अनु^० .
गृणाति क १, १४७, २^३, मा
१२, ४२, का १३, ३, १३, तै
छ, २, ३, ४; काठ १६, १०; क
२५, १.

१ अनु(न्-उ)प्र^० - प्र. क ७, ३८, ९.

२ अनु(न्-उ)प्र^१ - प्रास. क ८,
१, १४, शौ २०, ११६, २.

^१) पां. १ अनुकशात्यै मै छ, ८, ३ द्र. ।

^२) पां. १ अनुकशात्यै काठ ७, १० द्र. ।

^३) पां. १ अनुकशात्यै मै ३, १, ३ द्र. ।

^४) पां. १ अनुकशात्यै काठ २०, ६ द्र. ।

^५) व्यु. अनुकशातु- टि. द्र. ।

^६) व्यु. २ अनुकशाति- टि. द्र. ।

^७) पां. २ अनुकशात्यै द्र. ।

^८) पां. अनु तै २, ३, ३ द्र. ।

^९) सपा. पै १६, ९२, ६ अनुप्रगेष्म इति पां. ।

^{१०}) तु. वें. १, PW. GW. GBV.; वैतु. सा अनु-
म्त- > न्मन् इति मन्वानो विमर्शपेक्षः ।

^{११}) तु. स्क. वें.; वैतु. सा. रातिमनु इत्यन्वायुक्श्चिन्त्य. ।

क्रियायाः सकर्मिकायाः सत्यास्तथा सत्यध्याहारमुखेन
निराकाङ्क्षीकरणमुधाप्रयासस्याऽनिवार्यत्वप्रसङ्गात् ।

^{१२}) विप. (अग्नि-) । गस. अनन्तरस्य गतिस्वरः ।

^{१३}) गस. वयवन्ते कृत्स्वरः प्रकृत्या ।

^{१४}) ल्यबभावः उंसं. (पा ७, १, ३८) ।

^{१५}) वैतु. वें. सा. < अनु ✓ गा (स्तुतौ) इति ।

^{१६}) सपा. मा ३, २१ का ३, ३, १३ तै १, ५, ६, १, ८, २
माश २, ३, ४, २६ अपगात् इति पां. ।

^{१७}) बस. पूष स्वरः प्रकृत्या (पावा २, १, २४ पा
६, २, १) । उप. ✓ गै+असुन् प्र. (पाठ छ,
१८९) । यत्तु अनुगातव्य- इत्येवं व्याचक्षाणः सा.
एतत् प्राति. < अनु ✓ गै इतीवाऽभिसंदधीत, तन्न ।
तथा सति तस. गत्युत्तरत्वात् उप. कृत्-स्वरः प्रकृत्या
प्रसज्येत ।

^{१८}) =सपा. माश ६, ८, २, ९ या ३, २० । मै २, ७, १०
अनु^० ववन् इति पां. ।

^{१९}) तस. नञ्-स्वरः ।

^{२०}) तस. उप. कृद्भूतत्वे (पाठ २, २८) सति चार्वा-
दिषु उंस. द्र. । कृत्प्रवृत्तिनिमित्तात्मकगुणप्रतिषेधी-
यनञ्पूर्वत्वे नञ्-स्वरं बाधित्वाऽन्तोदात्तो भवतीति

अनु ✓ ग्रह > गृह, > भ.^a अनु-
गृह्णाति क ७, १०३, ४,
॥ अनुगृह्णाति तै १, ७, २, ४,
॥ अनुगृह्णाति तै १, ७, २, ३,
॥ अनु...गृभाय ऋ २, २८, ६,
मै ४, १४, ९.

॥ अनु-गृह्णात - हन्तः मै ३,
८, ७; काठ २५, ८; क ४०, १.

अनु-घन- अनु ✓ हन् द्र.

अनु ✓ घुष > ॥ अनु-घुष्य > व्या^b क
१, १६२, १८; मा २५, ४१; तै ४,
६, ९, ३; काठ ४६, ५.

अनु ✓ घ्रा > जिघ्र > अनु-जिघ्र^c-
-घ्रम् शौ ८, ६, ६, पै १६, ७९, ६

अनु ✓ चक्ष, अनु...चक्षत ऋ १,
१२१, २, अन्वचष्ट ऋ ४,
१८, ३.

अनु...चक्ष क ५, २, ८; १०,
३२ ६].

अनु ✓ चर्, ॥ अनुचरति तै ५, ५,
६, २; अनु...चरति क ३,

५५, ७; ॥ अनुचरन्ति काठ १२,
१३^d, अनु...चरमि ऋ ३,
६१, १; अनुचरामि पै २०, ४८,
५०; अनु...चगमसि क ८
२५, १६; ॥ अनु...चरामसि
ऋ ८, ६१, ५, कौ १, २५३; २,
९२९; जै १, २७, १, शौ २०,
११८, १; अनुचर् ऋ ८, १,
२८, अनुचरन्तु पै ५, ६, ३, ७
६, २; ॥ अन्वचरत काठ १२,
५, १९, १; क २९, ८^e, अन्व-
चरन् शौ १२, १, ८, पै १७, १,
९, अनुचरेम ऋ ५, ५१, १५;
शौ १२, १, १७; पै १७ २, ८;
अनु...चरेम ऋ ४, ५७, ३;
मै ४, ११, १; शौ २०, १४३, ८
॥ अन्वचारिषम्^f क १, २३,
[२३; १०, ९, ९], मा २०,
२२; का २२, १, ७; तै १, ४,
४५, ३; ४६, २; मै १, ३, ३९;
काठ ४, १३, २९, ३; ३८, ५, क ३

११; पै १, ३३, १.

अनु-चर्. रा^h-रम् मा ३०, १३;
का ३४, २, ५; -॥ रा काठ २१,
३; क ३१, १८; -राणि, -रैः तै
६, ९, १, २॥

॥ अनुचर-व(त >) तीⁱ-ती तै
५५, ६, २.

अनु ✓ चित्, अनु...चेतयः क ४^j
४५, ६.

अनु...चेति क ४, ३७, ४.

१ अनु(न-उ)चित^k-

अनुचि(त)व्याद्धय^k-द्धयम् पै ७,
८, ९.

२? अनु(न-उ)चि(त >)ता^l-ताम्
पै ६, २, २.

अनु ✓ च/छो > ह. अनुच्छय
शौ ९५, ४; पै १६, ९७, ३.

अनु ✓ जन् > जा, अनुजायते ऋ ६,
४८, २२, मै १, ९, ६॥ काठ ९,
१४॥

अनु-जा^m-जाम् तै ४, ३, ११,

(पा ६, २, १६०) । नाडू. सरूपात् तस सतोऽपि
विवेकचोपपाद्यताम् । उप. मूलतः उस. तत्रत्यं च
उप. < ✓ रा इति सत् काऽन्तमिति वा कृत्वा-
ऽशक्त्यर्थे नञ्-पूर्वत्वेऽन्तोदात्त (पा ६, २, १५७) ।
शिष्ट गणू कल्पेन समानम् । एस्थि. उप. व्यु. इह
सौवरे विनिगमकत्वात् तद्विस्तरः यद्. । यद्वा उग्र-
इति विप. च भवति नाप, च (तु उद्ग-) । उप संज्ञा-
प्राधान्ये वृत्ति विकल्प्य बस. नञ्-स्वर सुवच स्यात् ।
एवमपि यथायोग्यं श्रुतयस्तु मृग्या ।

^a ह्रस्वोः (पावा ३, १, ८४) इति ह्रस्व भाः ।

^b गस. ल्यबन्ते कृत्स्वर. प्रकृत्या ।

^c उप. शः प्र (पा ३, १, १३७) स्वरश्च प्रकृत्या ।

^d सपा. मै २, ५, १ नेनीयते इति पाभे. ।

^e सपा. कौसू १०८, २ अनुसंचराणि इति पाभे. ।

^f सपा. मै ३, १, २ समुचरत् इति पाभे. ।

^g = सपा. माश १२, ९, २, ९ तैत्रा २, ६, ६, ५ ।

जैमि २, ६८ अन्वचारिषम् इति पाभे. ।

^h पचादित्वात् अच् प्र. । थाथादि-स्वरः (पा ६, २,
१४४) । ⁱ तु. टि. आदित्य-वत्- ।

^j उप. ✓ उच् + क्तः प्र. इति एउ. विविक्तं नाडू.
व्यु. औपयिकं च प्राति. द्र. ।

^k मूको. मध्ये तकारलोप. प्रामादिक इतीव कृत्वा
यनि. शोधः द्र. । एस्थि. बस. स्यात् । उप. च
✓ व्यध् > व्याध- + तात्कर्मिकः तद्धितः यत् प्र. ।
तद् व्याध- > व्याद्धय- इति दकारोपजनश्चोक्त-
पूर्ववर्णान्तरलोपऽनुप्रयोजितमात्रः प्रामादिक एव स्यात् ।

^l सपा शौ ५, १, २ अनुदिताम् इति पाभे. । तदिह
मूको वर्णविकारो वा स्यात् प्रामादिकः, उप. ✓ वच्
(> उच्) + कितच् प्र. (पाउ ४, १९३) इति
वा सेट्कत्तान्तप्रकारकत्वं वाऽभ्युपेयम् ।

^m गस. उप. कर्तरि विद् प्र. धातोरात्वं कृत्-
स्वरश्च प्रकृत्या च (पा ३, २, ६७; ६, ४, ४१; २,
१३९) । डान्तत्वेन संभवन्त्यामपि व्यु. (पा ३, २,
१०१) नाऽऽदरः । नाउ. दिशा एव चेद्वापि ✓ जन्

३ ^१ ; काठ ३९, १०. आनुजा ^१ - अन्. ?अनुजहिर- अनु ✓ हा द. *अनु-जावर- ॥आनुजावर ^१ - -रः तै २, ३, ४, २ ^० , ३, ४ ^१ ; ६, ६, ११, २; ७, २, ७, २ ^३ ; मै २, ५, ६, ४ ६, ४; ८, ९; काठ ११, ४ ^१ ; १३, ७ ^१ , २७, ९, ३०, ३ ^१ ; क ४६, ६ ^३ , -रम् मै २, ५, ६; पै ४, २७, १९; -रस्य तै ७,	२, १०, २; -रौ तै ७, २, ७, २; मै २, ५, ६, काठ १३, ७, ३०, ३, क ४६, ६. ॥आनुजावर-तर- -रा काठ २७, ९. ?अनुजास्वन्वा ^१ खि ४, ५, ३४ अनु-जिघ्र- अनु ✓ प्रा द. अनु ✓ जीव ^१ , अनुजावति खि ७, ७, ९ ^६ , अनुजीवान् मै १, २, ९ ^६ , अनुजीवाथ तै ५, ७, ४, ४, अनुजीव पै २, ८०, १, अनुजी-	वाम ^१ तै १, २, १२, १. अनु ✓ जुष्, अनु जुषन्नाम् पै २०, ८, ९ ^१ . अनु ✓ आ, > जा, अनुजानन्ति ^१ पै १६, १३२, ११; अनुजानन्तु शौ ६, ११२, १, १०, ५, ५० ^१ ; †अनु...अजानन् ऋ १०, ८५, १४, शौ १४, १, १५, पं १८, २, ४ ^१ . अनुजास्वन्ति तै ६, ३, १, ६॥.
---	--	--

इत्यस्यापेक्षया ✓या इत्यस्याऽर्थसंगतेर्विशिष्टतरत्वेनो-
पगमाद् *अनु-या->अनु-जा- इत्याकारकं प्राकृतार्थितं
स्यादिति विमर्शहि द्र. । एस्थि. विचि प्र. निष्पन्नमेतद्
द्र (पा ३२, ७४) ।

*) यद् इष्टका-परं तदेतद् रूपम् यजमान-परतया
सा. निनीषति, तदयुक्तमिव भवति । अपार्थं स्वारसि-
काऽन्वयपीडनप्रमङ्गादिति यावत् (तु वृद्ध- > वृद्धन्ती
इति रूपम् प्र१ सत् प्र३ इति कृत्वा तेनाऽनुपदं
विव्रियमाणम् । एतत्तदीयमपधानुधावनमेव च अनुष्ठान-
परतयाऽस्य प्राति नितरामप्रसिद्धे तदीये व्याख्याने
बीजं द्र) ।

१) स्वार्थिक अण् प्र. उंसं. (पावा ५, ४, ३६ [तु.
आनुजावर-]) । यत्तु सा अन् (यद्) इत्येतद् व्याख्याने
आ च अनु च इत्युपसर्गानुपपदीबभावार्थतत्तच्चिन्त्यम्
नञ्-विमुक्तस्य उप. स्वयं श्रुत्याऽनुपदमेवाऽदीर्घाऽकारा-
दित्योपकल्पितत्वात् । यथा चाऽर्थतोऽपि सा चिन्त्यो
भवति, तथा नापू. टि. द्र. ।

०) प्रास पूष. प्रकृतिस्वरम् । उप. मत्वर्थीयस्तद्धित
वरच् प्र उंसं. (पावा ५, २, १०९) । यद्वा जा-
इत्येतद्भावनिष्पन्नोपपदात् ✓वृ + कर्त्तरि अच् प्र
इत्येव व्याख्याने उस सति कृन्-स्वरः प्रकृत्येति
विमृशा विचाराय कल्पताम् । गत्यर्थस्य च प्राप्ति-
त्वाद् उप जा- इत्यवयवः या- < ✓या इत्यस्य
प्राकृतिको विकारो वा स्याद् ✓जन् इत्यतो निष्पन्न
सन् प्राप्त्यात्मक प्रादुर्भावार्थं वा ब्रूयात् । अन्यच्च ।
पश्चेवाऽयं पृथैताम् (तै ७, २, ७, २) इत्येतच्छ्रौ-
तार्थोपबृंहणं च यथाकथमपि पश्चिमस्य सतोऽप्रेक्षित-

परत्वेनैवत् प्रकरणमवसाययन् । तत्रच द्विपू. टि
दिशा अनुः प्रातिस्विकं पदार्थं ब्रूयात् । एस्थि
नेह अवर्- इति उप. भवति किन्तु जावर- इत्ये-
तत् उप भवतीति । अपरं च । यस्थ. इन्द्रस्य
वाऽश्विनोर्वाभिसंबन्धेनाऽस्य प्राति. आर्थवादिक्की श्रुति-
भवति । न त्विन्द्रस्य वाऽश्विनोर्वा कस्यचिदनुजस्या-
पेक्षयाऽवरत्वं नामापकृष्टतरत्वं श्रुतिप्रमाणितमिव भवति ।
यत्तु यस्थ. सा. भा. चोभावपि अनुज-, अवर्- इत्ये-
तयोः प्राति. तस. इत्यास्थितौ, तच्चिन्त्यम् । यथेवम-
भविष्यतिहि आनु-जावर- इत्याकारक पपा. न ह्यभविष्य-
दिति । कथङ्कारमभविष्यदिति । आनुज-अवर- इति (तु.
भृत्-अश-, उप-अंशु-, उर-अयन-, उप-अरण-, उप-
अर- प्रभृ.) ।

१) स्वार्थे अण् प्र. (पावा ५, ४, ३६) । तत्-भ्वर
(तु अनु-जा->आनुजा- [पपा. आनु-जावर- इति]) ।

०) सपा मै ४, ७, ६ अवमुत्तमः इति पाभे ।

१) अनु ✓ जन् (> जा) > अनुजायस्व त्वम् इत्येवं
मूलत पाठ संभाव्येत । यद्वा द्वितीयस्य पदस्य
स्थाने नु + आ > न्वा इति पदद्वयी स्यात् । एवं
तर्हि आ इत्यस्य जायस्व इत्यनेनैव गतित्वेनाऽन्वय-
स्तुरीये पाद उपयोगश्च द्र. । अनुजसूत्वा इति शोध
(तु. संटि) त्वशोध एव द्र । अनन्वितत्वाभ्यभिचारादिति
दिक् । सपा खिसा २९, ३५ अनुजान् पूर्वान् इति पाभे. ।

०) नु(न^१) जीवति इति खिसा ३०, १२ पाभे ।

१) सपा. °जीवान् < > °जीवाम इति पाभे ।

१) सपा शौ ७, ३६, १ अनुमदन्तु इति पाभे. ।

१) सपा. परस्परं पाभे. ।

अनु-ज्येष्ठ^१ - षड्म मै १ ८, ४^२॥;
काठ ६, ४॥, क ४, ३॥, पै २,
२३, १.

अनु✓तक्ष, अनु^३ अतश्चत ऋ १,
८६, २.

अनुतक्षु तै ५, ६, ८, ६^३, अनु-
तक्षिपु^४ काठ ४०, ६०.

अनु✓तन्, अनुतन्वन्ति शौ ९,
१३, १४; पै १६, ७५, ४,
अनु^५तनुहि का २, ६, ९^६,
अनु^६तनु^७ मै १, ४, २, काठ
७, २, क ५, २, अनुवतनुत
शौ १०, २, १६; पै १६, ६०, ९.
?अनुतन्नुनाम्^८ पै २, २९, २

अनु✓तप्, अनुतप्यन्ताम् पै २, ५,
१६; अनुवतप्यन्त तै ३, २, ८,
३, मै २, ३, ८, शौ २, ३५, १,

पै १, ८८, ३.

१अनु-तप्यमान^९ - ना मै २,
३, ८^१.

२अनु-तप्यमान, ना^१ - नम् शौ
२, ३५, २^१; -ना तै ३, २, ८,
२^१, पै १, ८८, १.

अनु✓तृद्, अनुतृन्धि ऋ ५, १२, २,
अनु^{१०}तृन्तम् ऋ ७, ८२, ३.

†अनु^{११}तर्द ऋ १, ३२, १,
कौ ३, ३, ११, जै २, ३, १, शौ
२, ५, ५, पै १३, ६, १

॥अनु✓तृ>तर्, अनुतरति^१, अनु-
तरन्ति मै ३, ६, ९

‡अनुत्त, ता^{१२} - †त्त.^१ कौ १,
२४८, २, ७६१; जै १, २६, ६,
-त्तम् ऋ १, ८०, ७, १६५
९, ७, ३४, ११, मा ३३, ७९;

का ३२, ६ १०; मै ४, ११, ३;
काठ ९, १८, कौ १, ४१२, जै
१, ४०, ४; -ता^{१३} ऋ ८, ९०,
५^१; -ता: ऋ ३, ३१, १३, पै ८,
१६, १-३^{१४}.

†अनुत्त-मन्यु^{१५} - न्यु. ऋ ८,
९६, १९, -न्युम् ऋ [७, ३१,
१२ (८, १२, २२^१), ८, ६, ३५;
कौ २, ११४५, जै ४, २९, ९

॥अनु(न-उ)त्तरवेदिक^{१६} - कम्
काठ ३७, ४

॥अनु(न-उ)त्पूत^{१७} - तम् मै १, ४,
१३; काठ २९, १, क ४, ३^{१८},
४५, २.

॥अनु(न-उ)त्सर्ग^{१९} - गर्ग तै ७, ५,
३, २, काठ ३३, ५.

॥अनु(न-उ)त्सह्य^{२०} मै १, ८, ८.

^१) अस. सास्व (पा २, १, ६; ६, १, २२३)।
अदन्तत्वात् सुबर्ह्यतया निर्देश द्र (तु. टि अधस्पद-)
यद्वा प्राप्त अन्तोदात्त (पा ६ २, १८९)। वा किवि.
चेत्येवं सुवचम्।

^२) सपा अनुतक्षु (बौश्रौ १०, ४९ १९ च)
<> अनुतक्षिपु: <> शाश्रौ ७, ९, १ अनुत-
क्षिपु<> ऐत्रा २, ३८ आश्रौ ५, ९, १ शंसन् इति
पाभे।

^३) पदाऽनुतक्षिपु: > BC. पदानि तक्षिपु इति ?

^४) =सपा. काश्रौ ३, ८, २५। शाश्रौ २, १२, १० अनु
संतनुहि इति पाभे।

^५) =सपा. आपश्रौ ४, १६, ४। माश्रौ १, ४, ३, १५
अनु^५तनुतम्, अनु^६तनुत इति, लाश्रौ २, ११, ३
अनु^७तनुहि इति पाभे।

^६) अनु-तन्त (✓तन् > तन्तन् + अच् प्र) > °ना-
> -नाम् इति शोध द्र. (तु अभि-रोरुद- [शौ ७,
३९, १])।

^७) सपा. शौ २, १२, १ इह तप्यन्ताम् इति पाभे।

^८) गस. उप. कर्तरि इयन् प्र।

^९) सपा. °तप्यमाना <> °तप्यमानम् <> °तप्य-
माना: इति पाभे।

^{१०}) उप. कर्मणि यक् प्र।

^{११}) विप (क्षत्र-, तविषी-, वीर्य-)। तस. नञ्-स्वर^१।
उप <✓नुद्।

^{१२}) सपा. °त्त <> °त्ता इति पाभे।

^{१३}) विप [वृत्र- (तु. वे. सा. PW. GW. प्रभृ., वैतु.
Auf [KZ २६, ६१०] ORN. GRV अनु-त्त-
[<✓दा 'दाने']>-त्ता इति ?)]।

^{१४}) पाठः? (भा✓नुद्>) आ-नु (त>)त्ता->-त्ता-
इति शोधः द्र।

^{१५}) विप. (इन्द्र-)। बयं पूष प्रकृतिस्वरम्। यद्वा तस
स्याद् नञ्-स्वर, उप च बस।

^{१६}) बस. समासान्ते कपि ह्रस्वान्ते- (पा ६, २,
१७४) इत्युपान्यस्वरः (वैतु तैत्रा २, ७, ५, २ यत्र
उप दीर्घान्तत्वाद् °वेदीक- इति कपि-पूर्वाय^१ स्वर [पा
६, २, १७३])। ^{१७}) तस. नञ्-स्वर।

^{१८}) उप. उद् ✓पू + क्त प्र।

^{१९}) सपा. काठ ६ ४ अपूतम् इति पाभे।

^{२०}) उप. उद् ✓सञ् + घञ् प्र। वा. किवि. द्र.
(वैतु. भा. उप. णमुलन्तमिति व्याख्यत्)।

^{२१}) उप. उद् ✓सह् + ल्यप् प्र।

अनु(न-उ)द(क>)का^१ - का^२ ऋ
७, ५०, ४.
१ अनु-दक्षि^२ - क्षि ऋ २, १, १०.
अनु ✓ दद्, अनु^३ ददन्ते^४ म २, १२,
६, काठ १८, १७, क २२, ५, पै ९
१, ६, अनु^५ अददेताम् कौ २,
३३९^६.
अनु ✓ दह, अनु^७ दहन्ति ऋ १०,
२८, ८०, † अनुदह ऋ १०, ८७,
१९, कौ १, ८०; जै १, ८, ८;
शौ ५, २९, ११, ८, ३, १८;
पै १६, ७, ५; † अनुदहत् मै
१, ८, २^८.
अनु-दहत् - हत् शौ २, २५, ४.
अनु ✓ दा(दाने) > दद्, ददा,
† अनुददाति ऋ २, १२, १०,

शौ २०, ३४, १०; पै १३, ७,
१०; अनुददासि ऋ १, १९०,
५; अनुदत्ताम् मै ४, १४, १७६,
शौ ६, ११८, १; पै १६, ५०,
३, अनुदत्तम् मै ४, १४, १७,
शौ १, ११८, २; पै १६, ५०,
४; † अनु^८ अददाताम् जै ३,
२८, ११९, अनु^९ अददु ऋ ५,
२९, ५.
अनु^{१०} ददु ऋ २, १३, १०;
अनु^{११} ददुः ऋ ८, ६२, ७;
अनुदात्त ऋ ७, ४५, २; पै १९
४८, १७; अनुदु ऋ १, १२७, ४.
† अनुदायि ऋ १, ६१, १५;
२, २०, ८, शौ २०, ३५, १५.
† अनु^{१२} दायि ऋ ६, २५, ८;

तै १, ६, १२, १; ७, १३, १;
२५, १२, ५, मै ४, १२, २, काठ
८, १६.
अनु-देय^{१३} - यम् ऋ ६, २०,
११.
† अनुदेयी^{१४} - यी ऋ १०, ८५,
६; १३५, ५^१, ६, शौ १४,
१.७; पै १८, १, ७.
१ अनु(न-उ)द-इ)दित- ते काठ
८, ३^२, क ६, ८^३, -तेन काठ ८,
३, क ६, ८.
२ अनु(न-उ)दित, ता^{१५} -ताम् शौ
५, १, २^१, -तास. ऋ १०,
९५ १.
अनु ✓ दिश, † अनुदिशति तै १,
५, ४, ३; ७, १, ५, मै ३, २,

१) विप. (नदी-)। बस अन्तोदात्तः ।

२) बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४, पा ६,
२, १) । उप < ✓ दक्ष । किवि. च सामान्यं
(=विप.) च भवतीति कृत्वा द्वि१ च न च रूपम् द ।
एतत् किप. मपु१ न नाप. इतीव कृत्वा चाऽत्र
अनु-धक्षि(✓दह>) इति पपा भवति (तु. ऋप्रा ४,
९८; १०, ७ तदनु वै. सा. G.W. प्रभ. च) । यथा त्विह
यनि. व्यु. साधीयस्त्वं संभाव्येत यथा चापरेषाम्
उप. सरूपाणा निगमाना संहितायां ✓दह इत्यतो
निष्पन्नेभ्यो धकारविशिष्टतया श्राव्यमाणेभ्य सरूप-
प्रायनिगमान्तरेभ्यो विवेचयन्त्यामिव दकारविशिष्टतया
श्राव्यमाणानामपि व्यु. एतत् समानैव संभाव्येत्येतद्-
विमर्शः ।

३) शाखाभेदेन मन्त्रे यत् कियच्चिदन्तरं भवति
तदनु पद-योजनायामपि कियश्चिद् भेदः द्र । तद्
यथा । प्रकृते शाखात्रये तावद् द्वार इति प्र३
सद् वाक्ये कर्तृतयाऽन्वितं भवति । विश्वा इति
च न. द्वि३ सद् व्रता इत्यनेन न द्वि३ सता
सामानाधिकरण्यं भजद् वाक्ये कर्मतामुपैति । शाखा-
न्तरेषु (तु मा २७, १६, का २९, २, ६; तै ४, १,
८, २; शौ ५, २७, ७) तु द्वारः इति द्वि३ सत्
लक्षणार्थेन अनुना कप्र. योगमुपैति प्रधानवाक्ये च

विश्वे इति प्र३ रूपम् कर्तृता भजति । पूर्वोऽन्वये दिव्या-
त्मनां द्वारामग्निव्रताऽनुधारकतया मुख्य- संकेतो भवत्युत्तरे
चाऽग्निभिन्नानां विश्वेषा देवानां तद्द्वारपालाना-
मिव सतां तद् व्रतधारकत्वस्य संकेतो भवतीति विवेक
सुलभः । शौ. ✓दद् इत्यस्य स्थाने ✓रक्ष श्रूयत इत्यपि
भेदान्तरं द्र ।

४) पाभे अनु^{१६} अकूपेताम् ऋ ८, ७६, ११ द्र ।

५) अत्र कप. अनु इति ब्रुवाण- सा चिन्त्यः (तु.
नाउ. रूपम्) ।

६) सपा. काठ ६, २ क ४, १ दग्धुम् उपाक्रामत
इति पाभे ।

७) मूको अनुदत्तान् इतीव पपा. च अनुदत्तानि
इतीव यत् प्रादर्शि (तु. संटि) तदुभयं विकृतं द्र. (तु. शौ
६, ११८, १) ।

८) विप. (नववास्त्व-)। गस. यदन्ते कृत-स्वर- प्रकृत्या ।

९) नाप. ([अनुदीयमाना-] वच्चा वयस्थान्, अनुसखी-
इति वै. सा. G.W. प्रभ.; परिचारिका- इति G.B.V,
दाय- इति B.W.) । स्त्रियां ङीप् प्र. (पावा ४, १, २०) ।

१०) =स्वसृ- इति वे. , सा., १ M.V.R. = अनुदातव्य-
संभार-दाय- इतीव ।

११) तस. नव-स्वरः । उप. < ✓ वद् ।

१२) पाभे. अनुचिताम् द्र. ।

६; ६, १०; ७, ७; काठ १४, ७, २३, ६, २४, ६, क ३७, ७, ॥ अनुदिशति तै ६, १, ४, ८, १०, ५; ३, १, ६, अनु... दिशामि मा १३, ४८-५१; का १४, ५, २-५, तै ४, २, १०, १-३, ४^२, ५, २, ९, ५, मै २, ७, १७^३, काठ १६, १७^४, २०, ८; क २५, ८^५, ३१, १०, ॥ अनुदिशेत् तै ६, १, ४, ८, १०, ५.
अनु-दिश्य^६ मा १, २८; का १, ९, ६; मै १, १, १०.
॥ अनु-दिष्ट- -ष्टे: मै १, ११, ७^१, काठ १४, ७^२.
अनु✓दृश्, अनु...दृशे ऋ ८, १, ३४.
अनु-दृश्य^७ ऋ १०, १३०, ७, मा ३४, ४९^१; का ३३, २, १२^२, तै १, १, ९, ३^३, काठ १, ९^४; क १, ९^५.
अनु-दृष्ट^८ - -ष्टे: काठ २६, १२. अनु✓धम्, अनु...धमन्ति ऋ ८,

७, १६.
अनु✓धा>दध्, धि, अनु दधाते मै ४, १४, ९; अनु...दधे ऋ ५, ३५, ५; अनुदध्मसि पै ६, २२, १८.
अनु...दधिरे ऋ ६, ३६, २
अनु...धिधीय^९ तै ३, ५, ६, ३, काठ ३, ९^{१०}; क २, १६,
अनु...धिधीय^{११} मै १, ३, १, (अनु)धिधीय^{१२} मै ४, ५, ४.
अनु...धायि ऋ ६, २०, २.
अनु-हित^{१३} - -तम् मै १, ६, ४.
अनु✓धाव्(गौ), अनुधावति खि ५, २२, ९; शौ २०, १३६, ११, ॥ अनुधावन्ति मे १, ६, ३, अनु...धावसि ऋ ९, ९७, ५५, ‡अनु...धावताम्^{१४} कौ १, ३७१; जै १, ३९, २; अनु-धावत शौ ५, २१, १०; ११, १२, १.
अनु✓धूप>अनु-धूपित^{१५} - -तासः ऋ २, ३०, १०.

- *) गस. ल्यङ्न्ते कृत-स्वर. प्रकृत्या ।
b) सपा. अनु-दिश्य (माश १, २, ५, १९ काश २, २, ३, १८ च) <>अनुदृश्य (तैत्रा ३, २, ९, १४ च) इति पाभे. ।
c) गस. वृजन्ते कृत-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, १६३; २, १३९) । d) तस. उप. उद्✓दह् + भावे घञ् ।
e) पाभे अनिर्दाहाय क ३०, १ प्रभु. द्र. ।
f) तस. उप. उद्✓हन् + क्तः द्र. ।
g) तस. नञ्-स्वरः । उप. <✓ह ।
h) =निरुदक-देश- । बस अन्तोदात्तः । उप. २ उद्-यद्र. ।
i) सपा. शौ ९, ५, २ अनु...रभस्व इति पाभे. ।
j) सपा. काठ ६, ६ अनुद्भवत् इति पाभे ।
k) सपा. यथास्थलम् काठ ६, ४, २१, ८; १० अनुद्भवत् इति पाभे. ।
l) व. वें. ; वैतु. सा. (ऋ.), भा. (तै.) अनुवोचत्

- इत्येवं संबन्धमनुजानानौ चैकपद्याऽऽस्थायां द्वैस्वरीं प्रति चोद्यौ स्याताम् । प्राकरणिकस्याऽन्वयस्याऽपेक्षयाऽपि यनि. संबन्ध एव वरीयानिति पूर्वार्धोत्तरार्धे संगमितवता-मतिरोहितं स्यात् । एस्थि. सा. च विव. [कौ.] च अनु. कप्र. वा पादपूरणो वेति वादयोरपि निःसारत्वं कैमुतिकं द्र. ।
m) कप्र. इति सा. । ✓धा इत्यस्य सकर्मकत्वा-च्चासौ 'सामर्थ्यात् स्तुतीरिति लभ्यते' इति यद् बाह्य-कर्माऽऽक्षेपमाह तच्चिन्त्यम् । तदपेक्षयोपसृष्टाऽऽख्यातेन रथान् इत्यस्यैव कर्मणोऽभिसंबन्ध. सुवचतर इति यावत् ।
n) पाप्र. सोयुट इडागमो निपात्यते, आतो लोपश्च (पा ७, ४, ४५; ६, ४, ६४) । यनि. तु सोयुट. शाखा-भेदेन कित्त्वभावाभावौ यथापेक्षम् उलं. (पा ३, ४, १०४ [तु. सपा. °धिधीय < °धिधीय इति पाभे.]) ।
o) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतिस्वरः (पा ६, २, ४९) ।
p) सपा. ऋ १०, १४७, १ अनु...भवतः इति पाभे. ।

¶ अनु ✓ ध्यै, > ध्या, अनुध्यायति तै ३, १, ३, १, अनु ध्यायति काठ ६, ४, ८ ^a , क ४, ३, ७, अनु- ध्यायन्ति काठ ३०, ९ अनु-ध्या ^b - ध्याः शौ ७, ११९ २, पै २०, १७, ६.	¶ अनु-नि ✓ क्रम्, अनुनिकामति ^c काठ २४, ४ ^d . अनु ✓ निश्, अनुनिश्चिन्ति शौ ९, १३, १५, पै १६, ७५, ५. अनु-नि ✓ धा > ¶ अनुनि-हित- -ता ^e मै ४, ६, ७. अनु-नि ✓ भञ्ज > ¶ अनुनि- भञ्जन ^f - नम् खि ५, १५, ११, शौ २०, १३१, २ ¶ अनु-नि ✓ युज्, अनुनियुनक्ति काठ १०, ११, १२, १, १३, ३, २१, १० ^g , २२, ९ ^h , १० ⁱ , क ४६, ३ ^j . अनु-नि ✓ दह, अनुनिर्दह शौ ९, २, ९; पै १६, ७६, ८. अनु-नि ✓ दु, अनुनिर्द्व पै १५, २३, ८. ¶ अनु-नि ✓ वप्, अनुनिर्वपति काठ ८, ८, १०; १०, १, क ७, ३; ६, अनुनिरवप् ^k काठ ८, १३; क ८, १, अनुनिर्वपेत् मै १, ६, ८; काठ ८, ८, १० ^l .	११, ५, क ७, ३, ६ ^m अनुनिरु(र-उ)प्य ⁿ - प्यम् काठ ८, ८ ^o , -प्याणि क ७, ३ ^p . अनुनिर्-वाप्य ^q - प्यः तै २, ५, ३, १, ४, १, -प्यम् तै २, ५, ३, १ ¶ अनु-नि ✓ (सि >) षिच् अनुनि-षिञ्चत् - ञ्चन् काठ ३६, ४ ^m . ¶ अनु-नि (स् >) पू ✓ क्रम् अनुनिष्-क्रम्य मै १, ६, १० अनुनि-हित- अनु-नि ✓ धा द्र. अनु ✓ नी, अनु नय क ४, ३०, १९. ¶ अनुनेषि क १, ९१, १, ६, ४७, ८, मा २९, ५२, का २१, ४, २, तै २, ६, १२, १, मे ४, १०, ६; काठ २१, १४, शौ १९, १५, ४; पै ३, ३५, ४, १९, ४६, ४, अनुनेषथ > था क ५, ५४, ६, अनुनेषथ > था क ८, ४७, ११.
--	---	---

^a) अनुम् अगतिं मन्यमानं SIM. उपेक्ष्यो भवति ।

^b) ऽचिन्ता- । गस. उप. स्त्रियां भावे अङ् प्र.
(पा ३, ३, १०६) । ततः टापि कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

^c) गस. णिन्यन्ते कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

^d) सपा. तै १, ५, ३, २ अनुदधसे इति पाभे. भवति ।
तेन तत्र कप्र. अनुः इति कृत्वा पृथिवीम् इत्यनेन
नापू. अस्य सबन्धः शाखाभेदेन व्यवस्थेयः । तद्
यथा । मै. प्रमृ अनु ✓ ध्वस् इति सकर्मको धातुर्भवति ।
तै. तु ✓ ध्वस् इत्यकर्मको धातुस्त्वष्टो भूत्वा सकर्मकतां
नोरीकरोति ।

^e) आडागमः (तु. वि ✓ वृ > वि आव.) ।

^f) भावे क्लिप्तान्ते गतिस्वरः (पा ६, २, ५०) ।

^g) पाभे. अनु मै ३, ७, ६ द्र. ।

^h) पाठ ? शंपा. °नि इति स्वरः प्रादर्शि । तत्र यनि. प्रथमः
शोध. गत्युत्तरकृत-प्रकृतिस्वर (पा ६, २, १३९ [तु. खि.]) ।
यच्चोभयत्र (खि च शौ. च) अनु° इत्येवं मुपा. भवति,

तदसाधु स्यात् । पूर्वोत्तरवाक्यसाध्वन्वयार्थं लक्षणार्थस्य
कप्र. इहाऽवसर द्र । ततश्च अनुः इति नाड. रूपाद्
वियुज्य पृथक् श्राव्यतामित्युभयत्र द्वितीय शोधः द्र. ।
यत्तु RW. अनोः स्थाने ✓ कृ > कर्त्त इति शोध-
माहनुस्तस्य तावत्तैव चाऽनवसरत्वं भवतीति किमु
वक्तव्यम् ।

¹) सपा. एकतरत्र पाभे. यरु मै ३, ३, १०; ४, ७, ८
अनुकाम्, कां टि द्र । अन्यतरत्र सपा तै ५, ४, ७,
७ अनुबध्नाति इति, मै. [गणपूर्वयोः स्थ] नियुनक्ति
इति च पाभे. ।

²) सपा. तै १, ७, ३, ३ अन्वाहरन्त इति पाभे. ।

³) गस. ण्यति प्राप्ते क्यप् प्र. वा उस् (पा ३, १,
१२६ [तु. नाड]) सप्रसारणं च द्र. ।

⁴) गण. ण्यदन्ते तित्-स्वरः प्रकृत्या ।

⁵) सपा. मे १, १०, ९ अनुषिञ्चन् इति, तैव्रा १, ६,
३, ९ विषिञ्चन् इति च पाभे. ।

अनु 'नीयते' पै ६, ६, ६
 अनु ✓ नु > नोनु, अनुवनोनु क
 १, ८०, ९.
 अनु-नोनुवत् - वत् क ८, ९२,
 ३३.
 अनु(न-उ)न्मदित^१ - त शौ ६,
 १११, १-४, पं^२ ५, १७,
 ६, ७.
 अनु(न-उ)न्माद^३ - दाय तै ५,
 ५, १, २, ७, ३, १०, ४, मै ३, १,
 १०^४; काठ १२, ८
 अनु(न-उ)न्मुक्त^५ - क्त मै ३,
 ७, ८, - क्तम् मै ४, ६, २०,
 - क्ता मै ३, ९, ७
 ? अनु(न-उ)पक्रामत्^६ - मन्त,
 - मन्तौ^७ क ५, ४.
 अनु(न-उ)पक्षित^८ - त्तम् क ३,
 १३, ७, १०, १०१, ५; मै ४,
 ११, २, काठ २, १५, - तौ^९
 शौ ६, ७८, २, पै १२, १६, १०.

अनु(न-उ)पगत- तम् काठ
 ११, २^१.
 अनु(न-उ)पग्रथ्य^२ तै ६, १,
 १०, ४
 अनु(न-उ)रजीवनीय^३ - य.
 तै ५, ४, ४, ३, - यानि तै ५, १,
 ६, २.
 अनुपजीवनीय-तम्^४ - म मै ३,
 १, ३^५; ५.
 अनु ✓ पत् (गतौ), अनुपातयति^६
 पै ५, ३३, ७^७, अनुपातय शौ
 ६, १३४, ३, पै ५, ३३, ६.
 अनु-पथ^८ - था क ५, ५२, १०.
 अनु ✓ पद्, अनुपद्यते मै ३, १,
 ९, काठ ३०, ४, क ४६, ७,
 अनुपद्यताम् शौ ६, २६, २,
 अनुपद्यत मै ४, ८, १^९;
 अनुपद्येत तै ७, १, ४, ३
 अनु-पद्^{१०} - पत् मा १५, ८, का
 १६, २, ५, - पदे मा १५, ८,

का १६, २, ५.
 अनु-पदस्(ः) काठ ७, ८.
 अनु(न-उ)पदस्यत्^{११} - स्यत्^{१२}
 तै ५, २, ९, २^१, क ३१, ९,
 - स्यतः^{१३} पै ३, २५, ८; ९.
 अनु(न-उ)पदस्वत्^{१४} - स्वत् काठ
 २०, ७^{१५}, - स्वत्. शौ ४, ११, ९,
 १२.
 अनुपदस्वती^{१६} - तीम् शौ २, ३६,
 ५^{१७}; ७, ८५, २; पै २, २१, ५
 अनु(न-उ)पदासु(क>)का^{१८} -
 -का तै ६, १, ७, ८, ७, ३, २, २.
 अनु(न-उ)पद्रष्टृ^{१९} - द्रा मै ४,
 ६, ९; काठ २८, ६, क ४४, ६.
 अनु(न-उ)पयामगृहीत^{२०} - त,
 - तम् मै ४, ५, ५.
 अनु-परा ✓ गम्, अनुपरागच्छति
 अनुपरागच्छेत् मै १, ८, ९
 अनु-परा ✓ पत्, अनुपरापतति^{२१}
 काठ २६, ३; क ४१, १.

^१) तस नञ्-स्वरः ।

^२) तु. शौ, वैतु. मूको BKA. अनु Renou [वाक्
 ५, ७६] अनुन्मुदितः इति पाठश्चिन्त्यः स्वोपज्ञार्थ-
 विरोधान् ।

^३) उप उद् ✓ मद् + भावे घञ् प्र. ।

^४) उप उद् ✓ मुच् + क्त. मुपा. 'नु' इति स्वर-भ्रंशः ।

^५) सपा काठ २७, ५ क ४२, ५ अविमुक्तम् इति
 पाठे. ।

^६) पाठ. ? अन(न-अ)पक्रा^० इति शोध (तु सपा.
 काठ ७, ५) ।

^७) सपा. आपम १, ८, ७ अनपेक्षितौ इति पाठे. ।

^८) पाठे. अनुभिगतम् मै २, २, ७ द्र. ।

^९) उप. उप ✓ ग्रथ् + लघप् ।

^{१०}) तु टि अनवदानीयु- ।

^{११}) तमप. पित्त्वान्निघाते स्वरऽविशेषः ।

^{१२}) सपा. काठ १२, २ जीविततम इति, क २९, ८
 जीविततम इति पाठे. ।

^{१३}) प्रकरणतः 'अन्' इति वा 'यामि' इति वा

पै ११-३१

शोधः द्र. ।

^{१४}) सपा शौ ६, १३५, १ आददे इति पाठे. ।

^{१५}) विप. ([अनुकूलमार्गः] मरुत्- [तु. सा. GW. प्रभु.,
 वैतु. वै. नाप. इति]) ।

^{१६}) विप. (इष्टका-) । गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या
 (पा ६, २, १३९) ।

^{१७}) उप. < उप ✓ दस् ।

^{१८}) सपा अनुपदस्यत् < अनुपदस्वत् इति पाठे. ।

^{१९}) तु मूको BKA. अनु Renou [वाक् ५, ७६], वैतु.
 शौ. पाठे अनुसृत्य र. 'स्वतः' इति ?

^{२०}) विप. ([क्षयरहित-] अन्न-, अनडुहो-दोह-) ।
 (म>) वतुपो भत्वे (पा १, ४, १९) नित्त्वान्निघाते
 स्वरऽविशेषः ।

^{२१}) विप. ([क्षयरहिता-] नौ-, रयि-[स्त्री.]) ।

^{२२}) सपा. मंत्रा २, ५, १४ अपरिपादिनीम् इति पाठे. ।

^{२३}) विप. ([क्षयरहिता-] वाच्-) । सस्व. कृते
 अ-श्लोषुक- द्र. । उप. उप ✓ दस् + उक्ञ् प्र. ।

^{२४}) सपा. मै ३, ९, ३ अनुपक्रामति इति पाठे. ।

¶ अनु परा ✓ हा (व्याप्ति) > अनुपरा- हाय ^a मै १, ६, १०.	अनुपर्या-वर्तमान- -नम् मै ३, १०, १.	का ४० १, ७
¶ अनु-परि ✓ क्रम् > अनुपरि- क्रामम् ^b तै ५, ४, ३, ४ ^c , ५, १०, ६, मै ४, ३, ४	¶ अनु(न-उ)पलाभ ^d -आय तै ६, ३, २, १, ०	अनु-पश्यमान- -न, -ना मै २, १३ २२, काठ ४०, १२.
¶ अनु-परि ✓ चर् > अनुपरि-चा- रम् ^e तै ५, ४, ५, ३, काठ १२, १, २०, ५, क ३१, ७	अनु-पलाल- पलाल ^f	अनु(न-उ)पसेचन ^h -न शौ ११, ३, २४, पै १२, ५४, १०
¶ अनु-परि ✓ लिख्, अनुपरिलि- खति मै ३, ७, ७.	अनु ✓ पशु, ¶ अनुपश्यति त २. ५ ६, १, ६, २, १, ६, १, ५, २ ^g , ३ ^h , अनुपश्यति मा ४०, ६, का ४०, १, ६, मै १, ५, १२; अनुपश्य शौ १८, ४, ३, ¶ अनुपश्यत् तै ५, १, ४, ३, मै २, ३, ४ ⁱ , ३, १, १, ३, ४, ८, ३ ^j , काठ ११, ७ ^k १२, २, क २२, ८, अनुपश्यत् तै ५, १, ४, ४ ^l , ¶ अनु अपश्यत् ऋ १, १६४, ९, शौ २, १४, ९, पै १६, ६६, ९, ¶ अनुपश्यत् तै २, ५, ११, ३ ^m , ६, ३, ७, १, २, मै १, ५, १२, ३, ७, १ ⁿ , काठ ७, १०, ३७, १६ ^o ; क ५, ९, पै १३, ५, १९ ^p , अनुपश्यत् ऋ १०, ११७, ५, अनुपश्यत् काठ ३७, १६.	अनु-पस्पशान- अनु ✓ स्पश द ¶ अनु(न-उ)पहृत ^q -त. काठ ११, १ ^r , -तेन मै २, ४, १; काठ ११, १, १२, १०.
¶ अनु-परि ✓ वृत् > वर्ति, अनुपरि- वर्तयेयु मै १, ६, ६	¶ अनु(न-उ)पह्वयमान ^s -न मै २, २, १३ ^t .	अनु ✓ पा(रक्षणे), अनुपाहि पै २, ८०, १
¶ अनु-परि ✓ षि (<सि)च्, अनु- परिषिञ्चति मै ३, ९, ३	अनु ✓ पा(रक्षणे), अनुपाहि पै २, ८०, १	¶ अनु(न-उ)पाक्त ^u -क्त तै २, ६, ३, ३ ^v .
¶ अनु-परि ✓ ह् > अनुपरि-ह्वारम् ^w तै ५, ३, १, ३, १०, १, ४, काठ २०, ८, १०, क ३१, १०, १०	* अनु ✓ पालि ^x > अनु-पालय(त् >) न्ती ^y -न्ती शौ १८, ३, १	अनु ✓ पिश, अनु विपेश शौ १४, १ ६० ^m , पै १८, ६, ८
अनु-परी (रि ✓ ड), अनुपरियन्ति शौ १५, १७ ८.	अनु ✓ पुष्, अनुपुष्पास्म ⁿ , अनु- (पुष्पास्म) ¹⁰ मा २६, १९, का २८, ११, १	अनु ✓ पू, अनु...पवन्ति पै १४, १, १७.
¶ अनु-परे(रा ✓ इ), अनुपरैति मै ४, १ ८, काठ ३१, ६.	अनु-पश्यत् -श्यत् मा ४०, ७, अनु-पूर्व ^o -वंम् ऋ १, ११७, ३,	
¶ अनु-पर्या(रि-आ) ✓ वृत् > वर्ति, अनुपर्यावर्तन्ते मै ३, २, ४ अनुपर्यावर्तयति मै ३, ९, ३.		

^a) गस. ल्यबन्ते वृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^b) णमुलन्तम् । सस्व. कृते नापू. टि द ।

^c) तम. नञ्-स्वर ।

^d) उप उप ✓ लम् + वञ् प्र ।

^e) सपा काठ २३, ८ अनुममपश्यताम् इति, मै ३,
७, १ अनु समपश्यत् इति पाभे ।

^f) सपा तै २, ३, १०, २ पृथग्पश्यत् इति पाभे ।

^g) सपा. काठ २८, ४ क ४४, ४ अन्वविन्दत् इति
पाभे ।

^h) विप (ओदन-) । वम अन्तोदात्त । उप. उप-
सेचन- (क्षीराज्यद्व्यादि-पदार्थ-) । करणे लुङ् प्र ।

ⁱ) सपा. अनुपहृतः < > अनुपह्वयमानः < > तै २,
३, २, ६; ५, ११, ३ अभीपृहा इति, मै २, ४, १ काठ १२,

१० प्रासृहा इति पाभे ।

^j) विप. ([अञ्जन-रहित-] अक्ष-, पुरोडाश-) ।

तम. नञ्-स्वर । उप. < उप ✓ अञ्ज् ।

^k) व्यु. कृते तु टि. ✓ पा(रक्षणे) > पा- > पा-ल- >
✓ पालि ।

^l) गम. शत्रन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) ।

^m) अनु मध्यत् इतीव योगं पश्यत् कप्र. अनु इति
कृत्वा यद् W. व्याचष्टे तन्न । तसि-प्रत्ययान्तेनोक्तस्य
योगस्याऽयुक्तत्वात् ।

ⁿ) सपा तैत्रा ३, ७, १०, २ आश्रौ ९, १४, १ अनु-
राध्याम, अनु (राध्याम)¹ इति पाभे ।

^o) अस साधारण समासस्वरः । वा. क्रिवि. द्र. ।

१०, १८, ५, ६, १३१, २,
मा १०, ३०, १९, ६, २३,
३८६, का ११, १०, २, २१,
१, ५; २५, ७, ६६, तै १, ८,
२१, १५, २, ११, २; ७, ८,
१०, ११, मै १, ११, ४, २, ३,
८, काठ १२, ९, १५, ३, ३४,
११, ३७ १८, शौ १२ २, २४;
२५, २०, १२५, २, पै १७, ३२,
४, ५.

अनुपूर्व-व(स>)त्सा- -त्साम्
शौ ९, ५, २९

अनु✓(पृ>)पृ, अनु-पृणन्ति^१
क ८, ४९, ३; खि ३ १, ३.

अनु(न-उ)पेयमान, ना^८ -ना
काठ ११, ३, -ना मै २, २, ७;
-नानि काठ ११, ३

अनु(न-उ)पोष्ट^८ - -प्ते तै ६,
५, २, २, मै ४, ६, ६, काठ
२८, १

अनु(न-उ)पौष्य^८ तै ३, ३, ८,
३६.

अनु-प्र✓गा, अनुप्रगेष्म पै १६,
१२, ६^१.

अनु-प्र✓चित्, अनु-प्र-चेत-
यते^१ क ९ ८६, ४२.

अनु-प्र✓जन् > जा, अनुप्रजा-
यते मै ३, २, ९; काठ १०,
३, २०, १०, १२; २६, ७,
३६, ११^१, क ३१, १२, १४,
४१, ५, अनुप्रजायन्ते मै १,
१०, ७, १३^२, ४, ५, १२, ६, ३^३,
काठ ६, ५, ११, २^४, १३, ८^५,
२२, ६^६; २६, १, २७, २^७;
२८, २^८, १०^९, ३४, १^{१०}, ३६,
२, ७^{११}, क ४, ४६, ३४, १^{१२}
४०, ४, ४२, २^{१३}, ४३, २^{१४}, ४५,
१^{१५}, अनुप्रजायन्ते मै २, ३, ७,
३९, ५

अनु-प्र✓ज्ञा, > जा, जिज्ञास, अनु-
प्रजानाव काठ २३, ८^१, क ३६,
५^२, अनुप्रजानीयात्^३ काठ
२६, ६, क ४१, ४.
अनुप्रज्ञेषम्^४ पै ३, ३८, ९, १६,
९८, ७.

अनुप्रजिज्ञासन्त काठ २१,
२, २३, ८, क ३१, १७, ३६, ५

? अनुप्रज्ञषु पै ६, २२ १२.

अनु-प्रति✓(स्था>)ष्ठा>

तिष्ठ, अनुप्रतिष्ठति^१ मै ३,
१, ५, ३, १०, ४, ४, पै १७, २९,
९; अनुप्रतिष्ठन्ति मै १, १०,
७, काठ ३६, १

अनु✓प्रथ्, अनुप्रथताम् तै ३, ३,
१०, २, अनुप्रथन्ताम् मा ८,
३०, का ९, ५, ३, का १३, ९

अनु-प्र✓दा(दाने) > अनुप्र-
दात^२ - ता तै २, २ १, ४, मै २,
१, १^३, काठ ९, १७^४.

अनु-प्र✓पत्(गतौ) > पाति,
? अनुप्रपातय^५ पै ६, २२, १७,
१९, ३६, १७, ४७, ८, २०, ५, २,
१०.

अनु-प्र✓पद्, अनुप्रपद्येत तै ६,
५, ३, ३^६.

अनु-प्र✓पा(पाने), अनुप्रपिबन्त
मै १, १०, १८, काठ ३६,
१३

अनु-प्र✓यम्(दाने) > च्छ, अनु-
प्रयच्छति मै २, १, १^७, काठ
९, १७^८.

अनु-प्र✓या, अनुप्रयान्ति काठ ९,

^१ विप (धनु-). बस. प्रप प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)।

^२ अनुपूर्तिश्च सरसो रचनानुपातिनी भवतीति द्र ।

^३ तस. नल-स्वर. । ^४ उप. <उप✓ई (गतौ)।

^५ उप उप✓वप् + क्तः प्र ।

^६ उप. उप✓उष् (दाहि) > ओषि + क्त्वा > ल्यप्
प्र (तु भा. ५.) ।

^७ सपा. गोत्रा २ ४, ८ अनुपोष्य इति पाभे. ।

^८ पाभे. अनुगच्छेम शौ ११, १, ३६ द्र ।

^९ तु. वें. सा., वैतु. FW प्रसृ अनु- कप्र. इतीवाऽऽति-
ष्ठमानाश्चिन्त्या. । शुभिः इति हि लृङ् सत् कप्र. विनैव
तद्योगजिजनयिषितार्थवाचकं स्यादिति कृत्वाऽन्यथा
प्रसिद्धस्येव तादृशस्य योगस्याऽपार्थत्वात् ।

^{१०} पाभे अनु मै १, १०, १७ द्र ।

^{११} पाभे. अनु मै २, ५, ७ द्र. ।

^१ पाभे. अनु तै ५, ६, ४, १ द्र. ।

^२ सपा मै ३, ९, ४, ४, ७, ५ अन्वारोक्ष्यन्ति इति
पाभे. ।

^३ सपा. शौ ९, ५, १६ प्रज्ञेषम् इति पाभे. ।

^४ यथेहाऽऽक्षेपविषयत्वं भवति तथा अनु मै ३, १, ५
इत्यत्रत्ये टि उत्तरे कले निदर्शयमानं द्र. ।

^५ गस. नृजन्ते कृत्-स्वर- प्रकृत्या (पा ६, १, १६३, २,
१३९) ।

^६ 'प्रपततो मृगान्' इत्यभिसंधाय अनोः गति-व-
मास्थायि । अरण्योपलक्षणाऽधिकरणार्थविशेषाया तु
लक्ष्यमात्रे तात्पर्याद् अनुः कप्र द्र. ।

^७ सपा मै ४, ६, ७ अभिप्रपद्यते, अभिप्रपद्यते
इति, काठ २८, २^८ क ४५, २^९ अभिप्रपद्येयाताम् इति
पाभे. । ^८ तु टि अनु तै २, २, १, ५ ।

१७ ^{२५} , क ४८, १५. १ अनुप्र-याण ^२ -णम् शौ ७, ७७, ६ ^३ . ॥ अनुप्र-याय ^३ काठ ३५, १७; क ४८, १५. अनु-प्र✓युज्, अनुप्रयुज्क्ष ^४ शौ ११, २, १३, पै १६, १०५, ३, अनुप्रयुज्क्षताम् शौ १२, १, ४०; पै १७, ५, ८. अनु-प्र✓वह > † अनुप्रवोढु ^५ शौ १९, ५९, ३, पै १९, ४७, ६ अनु-प्र✓विश, अनुप्रविशतु पै ८, २०, ४, अनु... प्रविश ^६ शौ ६, ११३, २, पै १९, ३३, १२; ॥ अनुप्रविशत् मै ३, ४, ८, काठ २२, ७; ३६, १४; क ३५, १, पै १६, ८६, २ ^७ ;	अनुप्रविशताम् मै २, ५, ९॥, अनुप्रविशन् ^१ पै १६ ८६, ९, १०, ८७, १, २, ४, ७, ८८, ४-६, अनुप्रविशथा शौ १०, १०, २२, पै १६, १०९, २ अनुप्र-विष्ट - ष्टा पै १, १०६, २, -ष्टा फौ ४, २, ६, ५ ^८ , पै ५, ६, १ ॥ अनु-प्र✓वृत् > वर्ति, अनु प्रवर्तयन्ति तै ३, १, ३, १, ६ ३, २, ३. अनु-प्र✓सृ > सारि, अनु प्रासा- रयन्त ^९ क १०, ५६, ५. अनु-प्र✓सृज्, अनुप्रसृज्यते पै १६, १३५, १० ^१ ॥ अनु-प्र✓ह, अनुप्रहरति काठ ६,	८ ^२ , २५, ५; क ४, ७ ^२ ; ३९, २, अनुप्रहरेत् मै १, ८, ७. अनु-प्रा(प्र✓अ)ण, ॥ अनुप्राणन्ति मै ३, ९, ३, अनुप्राणन्तु ^३ मा ४, २५, का ४, ८, ४, मै १, २, ५, ३, ७, ४; ४ २, ५; काठ २, ६, २४, ५, क १, १९, ३७, ६; पै २० ४, ६, अनु- प्राण मै ४, २, ५, अनुप्राणिहि ^३ मा ४, २५, का ४, ८, ४, काठ २, ६, पै २०, ४, ६ ^३ . ॥ अनु-प्रा(प्र✓अ)म् (क्षरणे), अनु- प्रास्यति मै ३, १०, १ ^९ . १ अनुप्रास्य ^३ पै १५, १२, ११ ॥ अनु✓प्री, अनुप्रीणाति मै ३, ९, ८ ^७ . अनु-प्रे(प्र✓इ [गतौ]), अनुप्रायाथ मै ३, ७, १
---	---	---

*) तु टि अनु (काठ ३५, १७^१) यदन्वापातिके सत्यपि प्रकरण-साम्ये किञ्चित् सूक्ष्मतरमन्तरमुपजीव्य वाक्ययोजने परस्परं बेभिद्येते ।

ब) गस ल्युङन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या । वस्तुतस्त्व-पपाठ इवायं भवति । यनि, गतिभावेऽनोरथाऽऽसगत्यात् । सवितृकर्तृकविराजनक्रियाया तत्कर्मिणुभूषितस्योपस प्रयाणस्यैव संबन्धविशेषाऽभावात् । अनुपूर्वत्वे सति तस्य निरर्थकस्येव सतो नितरामेव संबन्धाऽभाव इत्यभिसन्धिः । एस्थि, अनु प्रयाणम् इत्याकारके पदद्वयात्मके पाठे मूको च सा, च समर्थमानेऽप्यथ बाह्वृचे मूले (५, ८१, २) विद्यमानेऽपि यत् शपा R.W. च तथा नाऽपाठि तत्र हेतुर्भूयो भवति (तु W. टि च तत्संवादी तदीयोऽनुवादश्च) । न चापि अम. स्यादिति कृत्वा समाधानं संभवति । तथात्वे समासस्वर स्यान्न तु यनि उप प्रकृतिस्वरम् इत्यल्म् । पाभे अनु क ५, ८१, २ द्र ।

८) गस. ल्युङन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या ।

९) सपा काय ११५ १४ प्रयुङ्क्ते इति पाभे ।

१०) तुमुनि प्र तादौ (पा ६, २, ५०) इत्युक्तः स्वरः । मपा क १०, २, ३ प्रमृ अनु । प्रवोढुम् इति पाभे ।

११) न सा, वैत. WI अनुः कप्र, इति ?

४) सपा. मै १, १०, ५ प्राविशत् इति पाभे ।

५) पाभे अनु शौ ११, १०, ११ द्र ।

६) पाभे. अनु शौ ११, १०, १९ द्र ।

७) सपा. क १०, ९७, १९ अनु... विष्टिता इति पाभे ।

८) यदिह वै. सा च कप्र अनु प्रजा. इत्येतदनु-बद्ध इतीव वदन्तौ प्र✓सारि इत्यस्य स्वाभाविकी कर्मपदाकाङ्क्षा, बाह्यपदाक्षेपेण पिपूरयिषेता न च अनुं यनि गतिता नीत्वा प्रजा इति पदं समस्ताया क्रियाया कर्म भावयेतां तच्च चिन्त्यं द्र (तु PW GW. MW.) ।

९) 'जज्य' इति पुनरुक्तविक्रान् मूको. भवति । अनुविष्यते सपा. शौ ८, १५, ४ इत्येतदनु अनु-प्रविच्यते इति यद् मुपा भवति तत् संस्कर्तु साहसमात्रम् । मूको अहेतुको विरोध इत्येको हेतु । षत्वे चाऽपलक्षण-मित्यपर इति । ३) पाभे अनु तै १, २, ६, १ द्र ।

१०) अनु प्राणिहि इति द्विपदः पाठः? यनि शोध- (तु सस्थ अनुप्राणन्तु, सपा पूर्वाणि स्थलानि च) ।

११) अनुप्रास्यवान् इति मुपा. ? तत्र 'स्यै' इति शोधमनुसंधाय [गस. ल्युङन्तं] 'स्यै' इत्येकम्, (✓इ > १ एव->) एवान् (द्वि३) इत्यपरं च पदं स्यादिति संभाव्यते ।

१२) मपा क ४१, ७ अन्वाप्रीणाति इति पाभे ।

अनुप्रयुज्ति मै ३, ७, १^१।
पै १, ७८, १^१, अनुप्रेमः शौ
५, ७, ३; पै ७, ९, ४, अनुप्रे^{१०}
मै ४, ९, ७, अनुप्रे^{१०} मा १८,
५८^१, का २०, ४, १
अनुप्रेयतु शौ १९, ४४, १०, पै
१५, ३, १०.

अनु-प्लव^{१०} - वम् पै ७, ७, ४

अनु✓वध्, वन्ध्, अनुबध्नानि
तै ५, ४, ७, ७^१, ६, ६, ५, ३,
अनुबध्नन्ति शौ ५, १९, १२
अनुबध्यते^६ काठ २९, ४,
क ४५, ५; अनुबध्यन्ते मै ३,
९, ७.

अनु-वद्बधा(नै>)ना^{११} - ना
ऋ ४, २२, ७.

अनु, >नू-व-ध्या^{११} - न्ध्या
तै २, २, ९, ७, ५, ५, ४, ५,
मै ३, १०, ५^१, ४, ८, ५, ६;
काठ १०, १, २०, १; ४^१,
क ४५, २, ५^१, -न्ध्या तै ५,
६, २२, १, काठ २९, ४, ५०,

२, क ४५, ५; -न्ध्याम् मै २,
१, ७.

अनु✓बुध्, अनुबुध्यते काठ ६,
६, क ४५, अनु बुध्यन्ताम्
पै २०, ५२, ७, अनुबुध्यन्त
काठ ३०, ७, अनुबुध्येत काठ
१२, १०

अनु अनुत्सत शौ १२, ४, ९,
पै १७, १६, १.

अनु-बुद्ध- -द्धम् शौ ४, २४, ६,
१० १, १९, पै ४, २९, ६; १६
३६ ९

अनु✓ब्रू, अनुब्रूवे खि ४, ८, ४,
अनुब्रूहि तै २, २, ११, २^१।
६, ३, ५, ३^१; ४, ७, १, १०,
३^१, ११, ४, मै १, ४, ११;
२ ३, ७^१, ४, ५, ३, ९, ९;
काठ १२, ५^१, २७, ३, क ४२,
३, अनुब्रूवीत् मै ४, ६,
४, अनुब्रूवन् काठ १३, ३,
अनुब्रूवीत् काठ ११, १०,
अनुब्रूयात् तै २, ५, १०,

१^१, २^१; ३^१, ४^१, ६, १, ४, ४;
मै १, ९, ८, ३, २, २^१; ८, १०^१;
४, ५, ३^१, काठ १०, ११,
११, ५, १२, ४^१, २३, ५^१, २५,
३^१; २६ ८^{१०}; क ३६, २^१, ३८,
६^१, ४१, ६^{१०}

अनु-ब्रुवत् -वत्^{११} मै ४, ५, २,
-वन् तै ६, २, ६, १; मै ३, ८,
४, ७, काठ ३४, २

अनु-ब्रुवाण- -ण ऋ ५, ४४, १३.

अनु✓भा, अनुभाति मै १, ८, ७,
काठ ६, ६, क ४, ५, अनुभासि
ऋ ३, ६, ७^१

अनु✓भिद् > अनु-भिद्य काठ १२,
१^१.

अनु✓भू, अनु भवत् ऋ १०,
१४७, १^१; अनुभवत् तै ७,
३, १४ १^१.

अनु...भूयासम् काठ ३५,
१५, अनुभूत् ऋ ३, ३२,
११, अनु...भूत् ऋ १, १७३,
८^१; अनु भुवत् ऋ १, ५२,

अ) खण्डित मूको. इति कृत्वाऽऽनुमानिक सुपा द्र. ।

ब) पपा अनु । प्र । इहि इति । कप्र. अनु इति विवेक ।

ग) पामे. अनु तै ५ ७, ७, १ द्र. ।

द) तु. पपा. सात. , तु. निसा. अनु प्रेत इति द्वे
पदे इति ?

१) त्रिप । गस. उप बतंरि अच् प्र. ।

२) पामे. अनुनियुक्ति काठ २१, १० द्र. ।

३) सपा. तै ६, ६, ७, ३ आलभते इति पामे. ।

४) विप (स्वसृ-) । गस कानजन्ते कृत्-स्वर
प्रकृत्या । शेषं सस्थ. टि अनु द्र. ।

५) गस ण्यदन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १८५, २,
१३९) ।

६) एतदन्तेषु स्थ. पूष. ह्रस्व उकारोऽन्ध्र दीर्घ उस्.
(पा ६ ३, ११६) ।

७) सपा. काठ १९, १२ अनुमन्त्रयेत् इति पामे. ।

८) सपा. काठ २६, १ क ४०, ४ संचरेत् इति पामे. ।

म) सपा तै २, ४, ११, १ अन्वाह इति पामे. ।

न) द्वि सपा. मै ३, ६, ८ अनुच्य इत पाम. ।

१) सपा. मै ३ ९, ५ अनुच्य इति अनुवाह इति च
पामे. ।

२) शत्रन्ते विभक्ति-स्वर (पा ६, १, १७३) ।

३) वैतु. वें. अनु कप्र इति ?

४) सपा. तै २, ३, १३, ३ आविद्धम् इति, मै २, ३, १
विकृत्य इति च पामे. ।

५) सपा कौ १, ३७१ जै १, ३९, २ अनु धावताम्
इति पामे. ।

६) सपा काठ ३५, १५ प्रभृ. अन्वाभवत् इति पामे. ।

७) स्तोतृषु प्रीतिबुद्धि कुर्वतीन्द्रे गवा (वाचा)
विश्वानि जोष्याण्यनुभूतान्येवेत्यभिप्रायवती श्रुति द्र ।
अनुः अव्य. क्विप पश्चार्थ इति वें, अनुक्रामार्थ इति सा
इत्येवं भिन्नाऽन्वयं पक्षान्तरं भवति । तदनु वाक्ययोजना-
द्वयेऽपि परस्परमन्तरमनुसंधेयम् ।

११.
अनु ✓ भृ, अनु ... भराभि मा २,
१७, का २, ४, ५, तै १, १
१३, २, मै ४, १, १४, काठ १,
१२, क १, १२, अनु - अमरत
ऋ २, ७२, ३^४
॥ अनुबिभ्रति काठ १२, १०, क
३०, ८, ॥ अनुबिभ्रति मै ३, ४,
३, काठ ३७, ११, ॥ अनु-
बिभ्रताम् काठ ३६, १०,
॥ अनुबिभ्रताम् मै १, १०, १६
॥ अनु-भर्तृ^५ - तरि काठ ३७,
११^६
अनु-भर्त्री^० - त्रीं ऋ १, ८८, ६.
अनु-भृत - तम् ऋ १०, ६१, ५
अनु-मत्^८ - मान् मै १, २, १५, ३,
९६.
अनु-मत, अनु-मति- अनु ✓ मन द्र
अनु ✓ मद्, † अनु ... मदति^९ ऋ
८, १५, ९, कौ २, ९९७, शौ
२०, १०६, ३, अनु ... मदति
ऋ ४, ३८, ३, † अनुमदन्ति
ऋ १, १७३, ७; ३, ४७, ४,
१०, १२०, ४, मा ३३,
६३, का ३२, ५, ९, शौ ५, २, ४,

२०, १०७, ७, पै ६, १, ४, २०,
६, ३, † अनु ... मदन्ति ऋ १,
१६२, ७, ३, ३४, ८, ४, १७, ५,
१०, ७३, ८, मा २५, ३०, १,
का २७, १२, ७, तै ४, ६, ८,
३, मै ३, १६, १, शौ २०,
११, ८, † अनु - मदन्ति ऋ
१, १८४, ४; १०, १२०, १,
मा ३३, ८०, का ३२, ६,
११, कौ २, ८३३, जै ४, ५,
५, शौ ५, २, १, २०, १०७,
४, पै ६, १, १; † अनु ...
मदामसि ऋ ९, ११०, २,
कौ १, ४३२, २, ७१६, जै १,
४२, ६, ३, ५९, ८, † अनु -
मदन ऋ ६, १८, १४, मै ४,
१२, ३, काठ ८, १६, अनु ...
मदतु, अनु (मदतु) काठ ३७,
९६, अनु ... मदताम् ऋ १,
१२१, ११; अनुमदन्तु मा २७,
८, का २९, १, ८, तै ३,
३, २, २, ४, १, ७, ४, ६, ४,
५, १, मै २, १२, ५, ४, ९, २,
काठ १८, १६; क २९, ४,
शौ ७, १७, १, ३६, १, १,

अनु - मदन्तु ऋ ६, ७५, १८, १;
मा ६, २०, १७, ४९, का ६,
४, ५; १८, ४, १७, तै १, ३,
१०, १, ६, ३, ११, ३; मै १,
२, १७, काठ ३, ७, ४६, ४, १,
क २, १४, कौ २, १२२, ०, १,
शौ ७, १२३, १, † अनु-
मद > दा ऋ १०, ६३, ३;
अनुमदात् मै ४, १२, १, १,
अनुमदाम ऋ १, १०२, ३,
अनु - अमदन्त मै ४, १४, १३,
अन्वमदन् खि ५, ५, २,
अनु - अमदन् ऋ १, ५२, १, ७,
१८, १२, † अनु ... अमदन् ऋ
१, १५२, १५; १०३, ७ (७,
१८, १२), १०२, १, ९, ८६,
२४, मा ३३, २९; का ३२,
२, १२, अनु (अमदन्) ऋ १,
१०३, ७, † अनुमदेम ऋ १,
९१, २१; १०, ६७, ९, मा
३४, २०, का ३३, १, १४, मै
४, १४, १, शौ २०, ९१, ९;
अनु मदेम ऋ ५, ३६, २,^६
† अनु - अमादिषु ऋ ९, ८,
४, कौ २, ५३१, जै ३, ४१, ७.

४) वेतु. PW GW. च यथा जोषम् इत्येतदनुबद्धं कप्र.
अनुम् आहतस्तथा निराकाङ्क्षं वाक्यं न पूर्येत सकर्मक-
त्वाद् ✓ भृ इत्यस्येत्यभिसन्धे ।

५) गस तृजन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १६३,
२, १३९) । ८) विप. (वाणी-) । स्त्रियां डीप् प्र. ।

९) = अनुमति-युक्ता- (तु. माश्रौ ५, २, १३, १ ऊह-
प्रक्रियया अनुमन्तौ, अनुमन्त इति [वैपश्च कृत- शोध-
नेष्ट-]) ।

१०) तु. वें. सा.; वेतु. सा [पक्षे], Gr. लक्षणं कप्र. इति
मन्वानो चिन्त्यौ भवतः । मासुतस्य शर्धसो मदितृत्वरस्या-
ऽपेक्षया मदितृत्वोपपन्नस्य योग्यतरत्वात् ।

११) सपा. अनु ... मदन्ति < > अनु 'मदन्तु' इति
पाभे ।

१२) = सपा तैत्रा २, ७, ८, १, २, १६, २ । पै ४, ३, ५
अनु ... अवतु अनु (अवतु)^३ इति, ऐआ ५, १, १ अनु
(आवीत)^३ इति पाभे ।

१३) सपा. अनुमदन्तु < > अनु - मदन्तु इति पाभे ।

१४) पाभे अनु ... जुषन्ताम् पै २०, ८, ९ इ ।

१५) सपा 'मदा < > दात्' इति पाभे ।

१६) 'त्वा त्वामनु त्वया सह' इति वा. अनु कप्र
इति सा । तच्चिन्त्यम् । तथा सति तदभि-
प्रेनस्याऽन्वयस्यैव दुसाधत्वात् । तथा हि 'गीर्भिः ...
हिन्वन् हिन्वन्तस्त्वां प्रीणयन्त सन्तो मदेम' इति
वदता तेन विस्मर्यते यथा त्वेत्यस्य कप्र योगे सति क्षीण-
शक्तेः पुनः 'हिन्वन्त' इति शक्यतस्य कर्मतयो-
पलम्भो न संभवतीति । तदभावे च 'त्वया सह

अनु-मदित- विप्र०.

†अनु-मद्यमान - -न ऋ ७, ६३.
३, १०, ९८, ८, मै ४, ११, २,
काठ २, १५

†अनु-माद्य, द्या^१ - -द्य ऋ ६, ३४,
२, ९, २४, ४, ६, ७६, १, १०७,
११, कौ १, ५५८, २, ३१५,
३१६, ५७८, १०४०, जै १,
५७, ५, ३, २६, १, २, ४७,
४, -द्यस्य ऋ ७, ६, १, कौ
१, ७८, जै १, ८, ६; -ऌया शौ
१४, १, ४७, पै १८, ५, ४,
-द्यास ऋ १, ११५, ३, मै ४,
१०, २.

अनु-मध्यम^२ - -मा: पै २० २४,
१०.

अनु ✓ मन्, अनुमन्यते मा २३,
३१, का २५, ६, ११, णै २
३, १, २, णै अनु^३ मन्त्यते तै
३, ४, ९, १, २, अनुमन्ये ऋ
६, ५२, १, अनु^४ मन्त्यासै^०
मा ३४, ८, का ३३, १, ३, तै
३, ३, ११, ४, मै ३, १६, ४,

काठ १३, १६, अनुमन्यताम्
खि २, ११, १, तै ३, १४, ११,
३, ११, ४, काठ ३०, ८,^३
३७, ९; शौ ४, ८, १, ५, २८,
११, ७, २१, ३, १८, ३, ६९,
४ २६, ४३, पै २, ५९, ९,
३, ३२, १, ४, २, १, ५, ४०, २,
१९, ५४, १, २० ४, १,
अनु^५ मन्त्यताम् मा ५, ६^६,
का ५, २, ४^६, मै १, २, ७^६, १५,
३, ७, ६, ९, ६, अनु^७ मन्त्य-
ताम् खिसा ३, ३, मा ४, २०,
६ ९, ३४ ९, का ४, ६, ४, ६,
२, ३, तै १, २, ४, २, १०,
२^६, ३, ३, ११, ३^०, ६, १, ७,
७, २, २, ४; मै ३, १६, ४^०, ४,
१३, ४, काठ २, ५, ३, ५, १६,
२१, २४, ३, २६, ८, क १,
१७, २, १२, ३७, ४, ४१, ६,
शौ ७, २१, १^०, पै ५, ११, १^१,
४०, २^१; अनु^८ (मन्यताम्) मा
५, ६, का ५, २, ४, तै १, २,
१०, २, ४, ४, १२, ५, ७, १५,

५, ६, १, ७, ७, मै १, २, ७,
१५, ३, ७, ६, ९, ६, १६, ५,
४, ९, १०, १२, ६, काठ २४,
३, २६, ८, क ३७, ४, ४१,
६, पै ५, १०, २, अनु^९ (मन्य-
ताम्) मा ४, २०, ६, ९, का
४, ६, ४, ६, २, ३, तै १, २,
४, २, मै १, २, ४, १५, ४, ९,
१०, १३, ४, काठ २, ५, ३,
५, १६, २१, क १, १७, २,
१२, अनुमन्यता^१ तै ३, १,
८, २, शौ १, ३५, ४, ८, २,
२१, ९, ४, २०, पै ५, ३७, ८,
१६, ५, १, २५, १०, अनु-
मन्यस्व खि ३, १५, ३^१, तै
२, ३, १, २, ३, १, ४, ११; ३,
९, १, मै २, २, १, काठ ३५,
१२, क ४८, १२, अनु
मन्यस्व शौ ६, १३१, २,
अनु^{१०} मन्त्यध्वम्^{११} काठ २,
२, क १, १४, अनु^{१२} मन्त्यत
ऋ ६, ७२, ३; अनु^{१३} मन्त्यत
ऋ ४, १७, १, मै ४, ११, ४,

गीर्भिः । 'हन्वन्त' इत्याकारकस्य वाक्यस्याऽऽविर्भावो
नामाऽपराऽऽपत्तिः । असंगेरेनभीष्टत्वादित्यर्थः । तद्
यथा । ✓हि इत्यस्य सकर्मकत्वात् कर्मपदस्य चोक्त-
दिशाऽनुपलम्भात् साकाङ्क्षत्वं दुर्वारम् । क्रियाया
कर्मकारकाऽभावे गीर्भिः इत्यस्य करणकारकस्यापि
प्रयोगे प्रयोजनाऽभाव इवाऽऽपत्तः । साध्यसद्भाव
एव साधकतमस्य करणस्यापेक्षितत्वात् । अथाऽयम-
परोऽपि दोषो यद् उपमानोपमेयकक्षत्वं विघातो भव-
तीति । तथाहि । उपमानवाक्ये कश्चिद् अर्वात्-
ऽश्वात् गीर्भिर्हिन्वन् प्रेरयन् उक्तो भवति, तद-
न्वेषोपमेयवाक्येऽपि कस्यचित् कर्तुं कस्यचित् कर्मण-
श्चाऽवश्यभावित्वं वक्तव्यम् । अनयाऽवश्यं भवि-
तव्यतयेव बाधित सा, न्युतसंस्कार इव त्वेति
कर्मपदं पुनः पिपठिषुरिव भवति । अनो गतिवयोगे
त्वन्वयः सुलभः सुदिलष्टश्च भवति । तदुपमानवाक्यं

तावद् 'यथा अर्वात्तो हिन्वन् तान गीर्भिरेनुमदेत्'
इति । अथोपमेयवाक्यम् । 'तथा पुरुहूत राजन् विश्वे
(वयं) गीर्भिस्त्वा अनु^{१४} मदेम' इति । क्रियायाश्चास्या-
सकर्मकत्वनिदर्शनार्थं तु ऋ १, १७३, ७, ३, ४७, ४, १०,
१२०, ४ ।

^{१४}) गस उप. कृत-स्वरः प्रकृत्या । उप. ण्यति प्र.
आयुदातत्वम् उस्. (पा ६, १, २१४) । ^{१५}) विप । प्रास ।

^{१६}) = सपा. आश्रौ ४, १२, २ शाश्रौ ९, २७, २
आग्निष्ट २, १, ५ ७ या ११, ३० । शौ ७, २१, २ अनु^{१७}
मंससे इति पाप्मे ।

^{१८}) सपा. अनु^{१८} मन्त्यताम् (माश ३, ४, ३, ९ गो २,
२, ३ बौश्रौ ६, १९ . ५ प्रभृ च) <> अनु^{१९} मन्त्यताम्
<> अनु^{२०} मन्त्यध्वम् <> माश ३, ६, ३, २१ अनु^{२१}
अमंस्त इति पाप्मे ।

^{२२}) सपा. पै २०, ३, ९ अनु^{२३} यच्छताम् इति पाप्मे ।

काठ ६ १०, ॥अन्वमन्ये-
ताम् मै २, १, ३, काठ ३७,
२, अन्वमन्यन् क्र १, ११६,
१७, ॥मै २, २, १०, काठ ३७,
४॥, ॥अनुमन्येत^१ काठ २४,
२, क ३७, ३

अनु 'मंसीष्ट क्र ७ ३८, ६,
अनुमसीरत क्र १०, ३७, ५,
अनुमंसते क्र ५, ४६, ४,
† अनु 'मंसते क्र ८, ६२,
११०, काठ ४४, ४, अनु'
मंसते तै ७, ४, १५, ११०,
अनु...मंसते शौ ७, ११, २०,
६, पै २०, ३, १०, ४, ४,
अनु (मंसते) तै ४, ४, १२,
५, ७, १५, ५; मै ३, १६,
५, ४, १२, ६, काठ २२, १४;
१५.

अन्वमंसत पै १६, १२, ३०;
अनु...अमंसत, अनु (अमंसत)
मा ५, ४०, का ५, ९, ७,
॥अन्वमंसताताम् मै २, १, ३,
अनु...अमंसताताम्^१ मा ३८,
१३, का ३८, २, ७, मै ४, ९,
९; अनु 'अमंसताताम् मै ४
९, १.

अनु-मत, ता^२ - ॥तः मै ३, ७,

६, ९, ६, -तम् ॥तै ६, २ १,
१, ३, ११, ३, ॥मै ३, ७, ९,
४, ३, १, काठ १३, १६,
१६, १२^३, २४, ८॥, क २५,
३^४, ३८, १॥, शौ ६, ७१, २,
७, २१, ४, पै २०, ४, ५;
-॥तया तै ६, १, ७, ७, -ता^५
मा १२, ७०, का १३, ५,
९; तै ४, २, ५, ६, मै २, ७,
१२; शौ ३, १७, ९, -ताम्
मै ४, ९, २^१, -तेन ॥काठ
३०, ९.

॥अनुमत-वज्र^१ - -ज्र मै २, १,
३, काठ ३७, २

अनु-मति^२ - -ति खि ३, १५,
२, मा ३४, ९, तै ३, ३, ११,
३, ॥४, ९, १; २, ६^३, ४, ४,
१२, ५, ७, १५, ५, मै ३, १६,
४, ५, ४, ॥३, १^३, ५^३, ८,
१२, ६, काठ १२, ८^२॥, शौ
१, १८, २; ६, ११, ३^०, ७, २१,
१, ५; ६; २५, १, पै २, १२,
२^१, १३, ५, २१, २०, ३, ९,
४, ३, ४, ६, १, १७, ९, -तिम्
तै ३, ३, ११, ४, शौ ५, ७,
४, पै ४, ११, ३; ११, १, ६,
२०, ३, ८; -०ते ऋ १ (८,

४८, ८), १०, ५९, ६, खि ३,
१५, ३, शौ ६, १३१, २, ७, २१,
४, ६, -०ते खि २, ९, ३,
मा ३४, ८, का ३३, १, ३, तै
३, ३, ११, ३, ४, ४, १२, ५, ७,
१५, ६; मै ३, १६, ४, ५, ४, १२,
६, काठ १३, १६^३; २२, १४,
१५, ३५, १२, क ४८, १२,
शौ २, २६, २^१, ७, २१, २,
पै २०, ३, १०, ४, २,
४, ५, -त्या ऋ १०, १६७,
३, मै ४, ३, १॥, शौ ९, ४,
१२, पै १६, २५, २, -त्यै मा
२४, ३२, २९, ६०; का २६, ७,
२, ३१, ५, १; तै ॥१, ८, १,
१, ८, १, ५, ५, १७, १, ॥७, ५,
१४, १, २२, १, मै ॥२, १, ३,
६, १^३, ३, १४, १३, १५, १०;
११, ४, ३, १, काठ १५, १; ३,
४५, १०; १९, ४७, ७ [०ति-
मिनीवाली^०]

॥अनु-मन्तु - -न्तारौ काठ २४, ३,
२६, ८; क ३७, ४, ४१, ६

अनु-मन्यमान, ता^३ - -न^३ शौ ७,
२१, ३, -ना^३ तै ३, ३, ११,
४, पै २०, ४, १, -नौ शौ १४,
२, ४२^४

^१) सपा. तैआ २, ७, ५, १ प्रायच्छन् इति पामे. ।

^२) विचेतवा अनुमन्येत > सपा. मै ३, ७, ४ विचिनु-
यात् इति पामे ।

^३) सपा परस्पर पामे. ।

^४) पामे. अनु...मन्यासै मा ३४, ८ ऋ. ।

^५) सपा. अन्वमंसत < > अनुमतिः इति पामे. ।

^१) = सपा. माश १४, २, २, २६ तैआ ४, ९, ३, ५, ८, ३
शौश्री ८, १५, १३ प्रष्ट. । तैआ ४, ९, ३, ५, ८, ३ अनु...
मंसताम् इति पामे ।

^२) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतिस्वरः (पा ६, २, ४९) ।

^३) सपा. तम् (तैआ ४, ४, १ च) < > ता (माश ७,

२, २, १० च) इति पामे. ।

^४) -तान् इति पाठः? यनि. शोध (तु. पपा.) ।

सपा. तैआ ४, १, १ शुश्रूषेण्याम् इति पामे. ।

^५) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^६) नाप ([न्यूलेन्दुकला-] पौर्णमासी- तदभिमानिनी-
देवता- देवपत्नी- इति या [११, २९] प्रष्ट.) ।
गस कितन्नन्ते पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

^१) सपा. अनुमति < > अनुमते इति पामे. ।

^२) सपा. ०न. < > ०ना इति पामे. ।

^३) सपा. पै १८, ११, १ इदं मन्यमानौ इति
पामे. ।

अनु-मान^१ - नः काठ ३७, २०.
 ॥ अनु ✓ (मन्त्र- >) ^२मान्त्र, अनुमन्त्र-
 यते काठ २५, ७, २८, १०,
 ३१, २०, क ३९, ५, ४५
 १, ४७, २०; अनु...मन्त्रयते
 तै ५, १, ६, ४; काठ १९, ६,
 क ३०, ४, अनुमन्त्रयन्ते मै
 २, ३, ९^३; काठ २५, ७, क
 ३९, ५; अनुमन्त्रयत मै ४,
 ३, ४; अनुमन्त्रयेत तै २, ६, ६,
 ४^४; काठ १९, १२^५, २५, ७^६;
 क ३९, ५^७
 अनु ✓ मन्द्, अनु...अमन्दन् क्र ३,
 ५१, ९.
 ? अनुमस्त्वाभानो पै २०, ४, २.
 अनु ✓ मा (माने), † अनु... ममे^८,
 क्र १, ५७, ५; शौ २०, १५,

५; † अनु...ममिरे क्र १,
 १६३, ८, ७, २१, ७, मा २९,
 १९; का ३१, ३, ८; तै ४, ६, ७,
 ३; काठ ४६ ३.
 अनु-मेय^९ - यः पै १, ६७, ४, -याः
 शौ ६, १३७, २.
 अनु ✓ मुञ्च्, अनुमुञ्चामि, अन्व-
 मुञ्चत प २०, ५७, ८.
 अनु ✓ मृच्, अनुमृक्षीष्ट^१ क्र १,
 १४७, ४.
 अनु ✓ मृज्, ॥ अनुमार्जि मै ४, २,
 १०; क ४७, ८; अनुमार्जि मै
 ४, २, १०; अनुमार्ज् मै २,
 २४, ८, १४; १६, का २, ६, १,
 ९, ३, २; तै १, ४, ४४, २;
 अनु...मार्ज् मै १, ३, ३८;
 ४, १४, १७, काठ ४, १२; क

३, १०; शौ ६, ५३, ३; पै १९,
 ८, ३; २०, ३४, १; ॥ अनु-
 मृज्यात् मै ४, २, १०.
 अनु-मृज्जान- नः क्र १०, १४२,
 ५.
 अनु ✓ मृश, > मार्शि, ॥ अनुमृशति
 मै ३, ८, ८.
 ॥ अनुमर्शयन्ति काठ २५, ९;
 क ४०, २.
 अनु-मृश्य क्र १०, ६८, ५; तै ६, १,
 ३, ६^१, शौ २०, १६, ५^१.
 अनु ✓ म्ना, अनु...मन्नाते^२ क्र ७,
 ३१, ७
 अनु ✓ सुच्, म्लुच्
 अनु-म्रोक्^३ - -० क शौ २, २४,
 ३, पै २, ४२, ४.
 अनु-म्लोच(त् >) न्ती^४ - न्ती^५

^१) घञन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

^२) सपा. तैत्रा २, ७, ३, ३ °नाय इति पाभे. ।

^३) सपा. मै ४, १, ३ अभिमन्त्रयते इति पाभे. ।

^४) सपा. काठ १२, ११ अभिमन्त्रयन्ते इति पाभे. ।

^५) सपा. मै ३, ८, ६ अभिमन्त्रयेत इति पाभे. ।

^६) पाभे. अनुब्रूयात् मै ३, २, २ द्र. ।

^७) यनि. योगो वा स्याद् द्वीने (पा १, ४, ८६) इत्युक्त-
 दिशा कप्र. अनुर्वा स्यादित्यत्रैवं संभाव्येत यद् बाह्वृचे
 तावद् द्वितीयकल्पानुसारिणी सती शाब्दी प्रवृत्तिः
 कालान्तरेण प्रथमकल्पात्मतया पर्यणस्तेति । सा. यः
 खलु क्र ७, २१, ७ इत्यत्र द्वितीयमेव कल्पनादाय सम्यग्
 व्याचक्षाणोऽप्यन्यत्रोभयोरपि यानि. क्र. स्थलयोरसाधु-
 पदय इव संजायते । तथाहि । क्र १, ५७, ५ इत्यत्र
 'अन्वमेस्त' इत्येवं भाषमाणः किल अनु...मने इत्या-
 कारमिव स्वकीयं मूलं पाठं संभावयेत् । एस्थि. च
 क्र ७, २१, ७ इत्यत्र भाष्य उक्तं भवति यथा क्र १, ५७,
 ५ इत्यत्र अनु...ममे इति श्रुतौ अनुः कप्र. भवतीति ।
 तत एतदपि संभाव्येत यथा द्वयोरेतयोः स्थलयोर्भाष्ये
 भिन्नवृत्तं स्यातामिति । एवम् क्र १, १६३, ८ इत्यत्रये
 भाष्येऽपि 'त्वा' इति पदं पूर्वतोऽनुश्राव्येव तदनुबद्धः
 अनुः कप्र. उक्त इति च वीर्यम् इत्यनन च पदन अनाः न

कोऽपि संबन्ध उक्त इति च प्रथममण्डलीयो भाष्यहृदन्यो-
 ऽन्यश्च सप्तममण्डलीय इत्येतां संभावना भूयोऽपि
 पुष्णीयाताम् ।

^८) गस. यदन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, २१३; २,
 १३९) ।

^९) < ✓ मृज् इति यदाह सा. तद् विमृश्यम् ।

^१) सपा. काठ २३, ४ अनुहाय इति, क ३६, १ अवबृज्य
 इति च पाभे. ।

^२) 'अनुमन्येते' इति भाषमाणः सा. यनि. रूपम्
 < अनु ✓ मन् इत्युपक्षिपेत् (तु G.W. ✓ मन् > मन्) ।
 मूलतः ✓ म्ना इत्यस्य ✓ मन् इत्यनेन संबन्धाभ्युपाये
 सत्यपि यथा वृत्तिविशेषवैशिष्ट्यमवश्यमुपादेयं तथा यस्या.
 संकेतितं द्र. । प्रकृते चोक्तवृत्तिविशेष-प्रयोजितेऽनुमनन-
 मात्रात् पृथगिव भूतेऽभ्यास-सातत्यवक्षणे तात्पर्योपेक्षनात्
 सा. प्रवृ. भाष्यं चिन्त्यमिति । कसु वक्तव्यम् ।

^३) = यातुधानाधपति-विशेष- । गस. कृत्-स्वरः प्रकृत्या
 (पा ६, २, १३९) । उप. कर्तरि घः प्र. उसं. (पा ३, ३,
 ११८) ।

^४) = अप्सरो-विशेष- ।

^५) = सपा. माश ८, ६, १, १८ । मै २, ८, १० आम्लो-
 चन्ती इति पाभे. ।

मा १५, १७; का १६, ४, ५, तै
४, ४, ३, २; काठ १७, ९, क
२६, ८.
अनु/यज्, अनुयजति तै ६, ३,
११, ६, मै १, १०, ९, ४, ६,
७; ९, ७, १; ४, काठ २७,
५, २८, ८; ३६, ४; क ४२,
५, ४४, ८; अनुयजेत् मै ४, ६,
७; ७, १, ४, काठ २८, ८, क
४४, ८.

अनु, > नू-याज्^१ - ज. ऋ
१०, १८२, २, मै ४, ६ ९१;
-जा: ऋ १०, ५१, ९; १तै २
६, १, ६; ६, १, ५, ४, ३, ११
६; १मै १, १०, ८; ३, ७, ९,
९, ८, १०, ४; ४, ७, २;
१काठ १२, २, २३, ९, २४, ८,
२५, १; २६, ९; ३६, २;
९, १४; १क ३६, ६, ३८, १;
४, ४१, ७; शौ १, ३०, ४;
पै १, १४, ४; -जान् ऋ १०,
५१, ८; मा १९, १९, का २१,

२, ८, १तै २, ६, ९, ४; ६, १,
५, ४, ३, ११, ६; १मै १, १०,
१५, ३, ७, २, ४, ८, ५,
-१जानाम् मै १, ७, ४, ९, ५;
काठ ९, १, १४, क ८, ४, ४१,
७, -१जेष्ठु तै २, ६, ९, ४, मै
१, १०, ९; काठ ३४, १६, ३६,
३; -जै क ४१, ७; -जौ तै
६, ६, ३, ३, १ [ज-अन्,
प्रयाज^२].

१ अनुयाज-स्व- स्वम् क
४१, ७
१ अनु, > नूयाज् वर^३ - वन्
तै ६, १, ५, ३; ५, मै ३, ७,
२, -वतो काठ २३, ९; क
३६, ६
अनुयाजा(ज-अ)ङ् - ङ्गे पै १६,
५२, ३०.

अनु/यम्, > च्छ(यमने), अनुयच्छन्
ऋ ४, ५७, ७०.

अनु/येमाते ऋ [(३, ३१,
१७), ४, ४८, ३]; अनुयेसु: ऋ

६, २१, ६

१ अनु-यच्छमान, ना- -ना ऋ १,
१२३, १३, -ना ऋ १,
१०९ ३

अनु-यत् - -तम् ऋ ५, ४१,
१३

अनु/यम्, > च्छ(दाने), अनुयच्छे^४
काठ ३९, १०, अनु...यच्छ-
ताम् पै २०, ३, ९

२ अनु-यच्छमान- -ना ऋ ७,
५६, १३; मै ४, १४, १८.

अनु/या, अनुयाति ऋ ६, ६,
२, १२, ५; त १, ३, १४, ४,
अनु...याभि ऋ ३, १, १७

१ अनु-यावर^५ - रा. काठ ३४, ९,
अनु-या^६ - या^६ मा १५, ६, का १६,
२, २

अनुयाताम्^७ पै १९, ४८, १९

अनु-यातु- ✓अन्(प्राणने) द्र.

अनु/रक्ष्, अनुरक्ष पै १६, ७३, ३
अनु-रक्षमाण- -णा ऋ ५, ६२, ५^८
-जौ ऋ ५, ६९, १.

^१) = प्रधानयागाऽनन्तरभाविन्- त्रिरनुष्ठीयमान-]

यज्ञाङ्-भेद- । गद्य. घञन्ते कृनि कुत्वाभावः, याथादि स्वरः
(पा ७, ३, ६२, ६, २, १४४) । °नू° इति तै. पाठः स च
बाहुलकात् द्र. (पा ६, ३, १३२) ।

^२) इस्व- (पा ६, १, १७६) इति प्रातस्य मनुष्य- स्वरस्य
न गोश्वन्- (पा ६, १, १८२) इति बाधे स्वरेऽविशेषः ।

^३) अनुद् याजाङ्गे इति पाठः^३ यनि शोधः ।

^४) सपा. शौ ३, १७, ४ अभिरक्षन्तु, पै २, २२, ५ मह्यं
रक्षन्तु इति च पाठे. ।

^५) सग. तै ४, ३, ११, ३ अन्विच्छे इति पाठे. ।

^६) पाठे. अनु...मन्यताम् शौ ७, २१, १ द्र ।

^७) यथा विद्युतो वृष्टिप्रदानतो विशेषेण रोचन्त एवं
मरुत आयुधवन्तः सन्त. स्वध्यायाः अनुदानार्थं तान्यायु-
धानि प्रयुज्य शोभेरभितीव श्रुतिस्वरसः द्र. (तु. वें सा ,
वैतु. G.W. प्रसू. अनु. इत्यस्य गत्यभाव इति मन्वानाः) ।

^८) विप. (मास-) । गस. उप. शुद्धादातोः वरच् प्र.

(पा ३, २, १७५) ।

^१) पाठ? अनु-वा- (भावे अङ् प्र) > -वया (तृ१
[तु प्रवाय मै २, ८ ८ टि.] इति शोधः । सपा. तै ३,
५, २, ३ वैताश्री २२, ४ अनुवा इति, मै २, ८, ८
अनुवाय इति, ता १, ९, ८ अन्वा (=अनु-वा इति MW)
इति पाठे. ।

^२) शोधः मातरिश्वा सस्य. टि द्र. ।

^३) शुद्धादातो शतरि निष्पन्न सङ्घर्षत् इति द्वि१ बुद्धि-
इत्येतत्समान विकर्ण भवति । तदेव <अनु/वृध्>
बाधे इति प्रतिपिपाद्यिष्येत् सा. 'अनुवर्धयन्तौ मित्रा-
वरुणौ' इत्याकारक संबन्धमाह तन् नितरामुपेक्ष्यम् ।
यथा च G.W. MW. च अनु१ इह कप. आहतुस् तथा
रक्षमाणा इत्यस्य कर्मसाकाङ्क्षत्वमन्यथा पूरणीयं स्यात् ।
वरमेव ततोऽयं यनि. सरलः स्वन्वितो योगो येन दाशत-
य्यामसकृद् रक्षणवर्धनसजातीयक्रियायाः कर्मतया प्रावितं
मन्यस्वरम् अमृति- इति पदं मित्रावरुणकर्तृकाऽनुरक्षण-

अनुरक्त^१ पै ४, २७, १.

अनु✓रम्, अनु.....रमस्व^२ शौ ९, ५, २.

अनु✓रम्, अनुरमन्तु पै ८, १८, ३

अनु✓राज्, अनुराजति ऋ २, ४३, १९, ९६, १८; कौ २, ५२६, जै ३, ४१, २.

अनु✓राध्, अनुराधास्म शौ १९, १५, २; पै ३ ३५, २, २०, २४, ६

१अ(नु>)नू-राध्^३ - धम् शौ १९, १५, २, पै ३, ३५, २, २०, २४, ६

२अनु, > नू-राध्, धा^४ - धा शौ १९, ७, ३, -धा तै ४, ४, १०, २, मै २, १३, २००, काठ ८, १५१, ३९, १३; क ८, ३१, -१धासु मै १, ७,

२^१; क ८, ३; -१धेसु काठ ८, १५

अनु✓री, अनुरीयते ऋ १, ८५, ३.

अनु✓रुध्, अनुरुध्मस ऋ ८, ४३, ९, मा १२, ३६; का १३, ३, ७; तै ४, २, ३, ३; ११, ३; मै २, ७, १०; काठ १६, १०, क २५, १.

अनु, >नू-रुध्^५ - नुरुधम् मा ३०, ९; का ३४, २, १, -नूरु ऋ ३, ५५, ५

अनु-रोधन^६ - नम् शौ ६, १०२, ३, पै १९ १४, ३.

अनु✓रुह्, अनुरोहते ऋ २, ५, १४, ८, १३, ६^१; अनुरोहति काठ ३८, १३^१; अन्व-रोहत् शौ १८, ३, ४०^१; १अन्वरोहन् काठ ३७, १४; अन्वरोहम् ऋ १०, १३, ३^१

अनु.....अरुहत् ऋ १, १४१, ५.

अनु, >नू-रोह^७ - हः तै ४, ४, १, ३; काठ १७, ७, ३७, १७; क २६, ६; -हम्, -हाय, -हेण मै २, ८, ८.

अनु-रूप^८ - पः मा १९, २४, का २१, २, १३; -१पम् म ३, १, ४^२; काठ १९, ३; क ३०, १, -१पा तै ५, १, २, ६, ३, १, काठ १९, ३^२, क ३०, १^२, -१पाभ्याम् तै ५, १, २, ६, ३, १; काठ १९, ३; क ३०, १; -पाय तै ७, ३, १८, १, काठ ४३, ८; -१पेण म ३, १, ६, ४, १, ७.

१अनुरूप-त्वं - स्वाय तै ५, ५, १, २ मै ३, ४, ७.

अनुरोति. ३ पै ९, ३, १३

क्रियाया कर्मतया निनीधितं भवतीति (तु. ऋ ५, ६९, १; ७, ३८, २)।

१) पाठ ? अनु । रन् + ते (>रन्त इति वा *रन्त इति वा) इति त्रिपदात्मक शोध द्र. (तु ?रुन्)।

२) पाभे अनु.....द्रवस्व पै १६, १००, ३ द्र.।

३) भावे घञ् प्र । थाथादि-स्वर. पूष. दीर्घत्वञ्च (पा ६, २, १४४, ३, १२२) । वा. क्रिवि. (वैतु. सा य इन्द्रस्य विप. इति कृत्वा कर्मणि प्र इति भाषते)।

४) =नक्षत्र-विशेष-। 'अनु (गत-) रावाम्' इति कृत्वा प्रास. अन्ते दात्त. (पा ६, २, १८९)। इहापि नापू. रूपे इव उप. धात्वर्थ एव प्रधान. स्यादित्यपि श्रुत्या संकेत्यते (तु. मै १, ७, २, काठ ८, १५) । नक्षत्रीयं व्यप स्त्री च न. च (तु. विशाखं नक्षत्रम् मै २, १३, २०, काठ ३९, १३) भवति । शौ एकवच्च पूष. अदीर्घश्च । अन्यत्र सर्वत्र (यनि. याजुषीषु शाखासु) बहुवच्च पूष. दीर्घवच्च इत्येव निगमा भवन्तीति विवेकः।

५) पपा [तु. संटि.] °धा (१प्र) इति ।

६) अनु° इति यद् सुपा. पूष दीर्घान्ते न प्रादर्शि, तच् चिन्त्यम् । मूको. दीर्घान्तसाक्ष्यस्यापि सद्भावात् सकक्ष-श्रुत्यन्तर-संवादार्थं दीर्घान्तत्वस्याऽङ्क्षितत्वाच्च ।

७) गप. क्विपि कृत-स्वरः प्रकृत्या । दाशतय्या पूष. दीर्घत्वम् उलं. (पा ६, ३, ११६)।

८) उप. भावे ल्युट् प्र.।

९) सपा. अनुरोहते <> अनुरोहति <> वैश्रौ १८, १३:१ °हस इति पाभे.।

१०) सपा °रोहत् <> °रोहम् इति पाभे.।

११) सस्व. कृते तु. टि. १अनु, >नू-राध्-। मै. काठ. च पूष. दीर्घत्वम् उलं (पा ६, ३, १२२)।

१२) विप., नाप. (स्तोत्रियाऽनन्तरं पञ्चमान-] लृच-विशेष-, प्रगाथ-विशेष-तु ऐत्रा ३, २४ आश्रौ ५, १०, १८; ७, २, ७)। प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २)। -पम् इति द्वि१ सद् वा. क्रिवि. द्र.।

१३) पाठ. ? अनराति. इति शोधः (तु. नापूर-मन्त्रा)।

अनु / लम्, अन्वल्म्बत म ३,
६, ७^१

अनु-लोम^२ - अमम ते ३ ५, १,
३^३; ४; ६, १, १, ५; -मौ खि २,
१२, १.

अनु(न-उ)ल्वण^३ - णम अ
१०, ५३, ६० ते ३, ४, २, २^४;
३, ६^५; काठ १३, ११^६;
१२^७; -णेन अ ८, १५, ९; खि
५, ७, ४, ७.

अनु / वच्, अनुवाच^४ ते ५,
६, ६३; काठ २८, ४ क ४४, ४
अनूच्यते ते ७, १, ५, ५^८;
मै ३ १०, १; अनुच्यते
ते २, ५, ८, ४; काठ १०, ५;
११; अनुच्यते ते २, ५, २,
५; अनुच्यन्ते काठ ९, १; १२,
४^९ क ८, ४.

अनु-वक्ष्यत- -क्ष्यन् ते १, ६,
१०, ४.

अनु-वचन^५ - काठपुष्पि ४३.

[न-अलिबन्द^६ इन्द्र^७, जीमूत^८,

पन्था^९ पेव^{१०}, मेव^{११}, १गेहित^{१२},
१शाट^{१३}, १मिन^{१४}, सोम^{१५}].

अनुवाक^{१६} - ऋपुष्पि, तैपुष्पि,
काठपुष्पि, कौपुष्पि, पंपुष्पि;
-के पै २, २०, ३^{१७}; -कं शौ
१२, २२, १. [क-प्रथम^{१८},
प्रातर^{१९}, याच्या^{२०}]

अनु-वा(क्य >)क्या^{२१} - क्या
मै २, १ ८; काठ १०, १०;
११^{२२}; १२, ५^{२३}; -क्या म
२, २, ८; ३ ७, २^{२४} ८, १^{२५};
काठ १०, १०^{२६}; ११, १०;
२३, ९^{२७}; क ३६, ६^{२८};
-क्याम् काठ ८, १०; क
७, ६, -क्याया^{२९} मै २ ३ ७;
काठ १२, ५; -क्याये मै १,
४, ११; काठ १८, १९^{३०}; क
२२, ७^{३१}; -क्ये काठ ३६, १३
[क्य, क्या- २अरण्ये^{३२}, पुरस्^{३३},
३याज्या^{३४}].

अनु-वाच्^{३५} - वाचः म ४,
५, ३.

अनु(नु-उ)क्त, कता- -क्यम्
खि ४, ८, ४^{३५} - क्ता मै ३,
१, ९; ८, ३^{३६}; ४ ४ ६, ९;
७, ८: -क्ये^{३७} काठ २८, ३; क
४४ ३.

अनु(नु-ऊ)वान^{३८} - नः अ ८, ५६,
१; खि ३, १८, २; -नम् मै १,
९, ७^{३९}.

अनु(नु-उ)च्य ते २, १, २, ८;
५, ७, ४; ११, ३; ६, २, २^{४०};
१०, ४; ३, ४, १०, ४; ५,
३, ३, १^{४१}; ६, ३, ७, १; मै
१, ८, ३, २, १, ९^{४२}; २, ८^{४३};
३, ७^{४४}; ३, ६, ८^{४५}; ९, २;
काठ ९ १६; १०, १०^{४६}; ११^{४७};
१२, ५^{४८}; २०, १३; क ३१, १५

अनु(नु-उ)च्य, क्या^{४९} - च्यम्
ते २, ५, ११, १: -क्या^{५०} मै
३, ९, ५; -क्यानि ते २, ४,
११, १.

अनु(नु-उ)च्यमान ना- नासु
मै ३, ८, ७; काठ ९, १४; -ने

^{१)} सपा, काठ २३, ३ क ३५, ९ अन्वेष्टत इति पाभे. ।

^{२)} प्रास. सामान्यः अच् प्र. चित्-स्वश्च
(पा ५, ४, ७५; ६, १, १६३) । सामान्येन विप. सद्
यत्र सामर्थ्यात् क्विप्. भवति तत्र द्वि१ भवतीति
यथायथं द ।

^{३)} विप. (अनतिरिक्त-] अगस्, [अदुरूपह-] चक्षस्-
तेजस्-) । बस अन्नोदात्तः ।

^{४)} अभ्यु^५ (भि-अ^६) इति पाया. शोधयः ।

^{७)} सपा. मै २, ४, ५ प्रयुज्यन्ते इति पाभे. ।

^{८)} = अनुवाक- ।

^{९)} = ग्रन्थ-भाग-विशेष- । कर्मणि घञ् प्र । पुंस्त्वं कुत्वं
च (पा २, ४, २९; ७, ३, ५२) ।

^{१०)} अनुवाके इति मुपा. ? यनि. शोधः ।

^{११)} = (अचर्युणा आश्रावय इत्युच्चागणानन्तरं हेत्रा
पठयमान-) आहवनीय-मन्त्र- । गस. कृत्-स्वर. (पा ६, २,
१३९) । उप. ण्यदन्ते तित्-स्वरः ।

^{१२)} एकरत्र सपा. ते २, २, ११, ४ मै २, १, ८ याज्यानु-
वाक्ये इति, अन्यत्र ते २, २, ११, ५ मै २, १, ८ च पुरो-
नुवाक्या इति पाभे ।

^{१३)} सपा. ते ६, १, ५, ५, २, ३, ४ पुरोनुवाक्या इति
पाभे. ।

^{१४)} सपा. ते ५, १, १, १ पुरोनवाक्याये इति पाभे. ।

^{१५)} = (देवेभ्यः प्रातर्यावभ्योऽनुब्रूहि इत्याकारक-)
अनुवचन- । कर्मणि प्र. ।

^{१६)} सपा खिसा ३१४ नोक्तम् इति पाभे. ।

^{१७)} सपा. मै ४, ६, ८ न ऋते इति पाभे. ?

^{१८)} विप (ब्राह्मण-) । गस. कानजन्ते कृत्-स्वर
प्रकृत्या (पा ६, १, १६३, २, १३९) ।

^{१९)} पाभे अनुब्रूयात् काठ २३ ५ द. ।

^{२०)} गस क्यबन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^{२१)} पाभे. अनुब्रूयात् काठ २६, ८ द. । मुपा. स्वरभ्रंसः
स्यादिति कृत्वा नानुब्रूया इति स्वर-द्वयवतया शोधः द. ।

तै २,२,५,७,११,१; काठ १०, ११	अनु / वप्, अनुवप्ते शौ १२, २, ५०. पै १७ ३४, ११.	† अनु / वश्, अनुवश्चि ^१ ऋ १, १२७, १ मा १५, ४७, का १६, ५ २९; काठ २६, ११; ३९, १५; शौ २०, ६७, ३.
अनु / वञ्च् > अनु-वञ्च्त्- -ञ्चते तै ७, ४, २२, १; काठ ४५, १.	अनूच्यन्ते पै १६, १११, १४.	‡ अनु-वषट् / कृ, अनुवषट्करोति ^१ , अनुवषट्कुर्याति तै ६, ५, ६, ५; ७, १; ८, ५ ^२ , काठ २७, ५; क ४२ ५.
अनु-वत्सर ^२ -रः काठ ४०, ६; -राः पै १७, २९, १५; -राय काठ १३, १५; -रे काठ ३९, ६.	अनु-वर्तयत्, अनु-वर्ति- अनु / वृत् द्र	अनु / वस् (आच्छादने), अनुवस्ते शौ ११, ६, १० ^१ , १३, ३, ११, † अनुवस्ताम् ^३ ऋ ६, ७५, १८; खि ३, ११, १; मा १७, ४९; का १८, ४, १७; कौ २, १२२०; शौ ७, १२३, १.
अनुवत्सरी(य>)या ^३ -या काठ १३, १५	‡ अनु-वर्तमन् ^४ -र्मं मै ३, ३, १०, काठ ११, १; २१, १० ^२ ; -र्मन काठ ११, १; -र्मना काठ २१, १०; -ऽर्मनिः मा १७, ८६ ^१ ; का १८, ७, ७ ^२ , तै ४, ६, ५ ६ ^१ ; मै २, ११, १ ^१ , ३, ३, १०, काठ १८, ६ ^१ ; २१ १०. क २८, ६ ^१ , शौ ३, ८, ६ ^१ ; ९४, २ ^१ ; पै १९, १०, १३, -र्मनिम् तै २, २, ५, ७, ११, २ ^२ , ५, ४, ७, ७, -र्मनिौ मै ३, ३, १०	अनु / वह्, † अनुहरे ^१ ऋ १०, १५, ८; मा १९, ५१
अनु-वन ^४ -नर् खि ३, १५, १०.	अनु-वर्षत् अनु / वृष् द्र	‡ अनु-वाह ^३ -ह ^२ मै १ ५, १३.
अनु / वन्द्, अनु-ववन्द मै २, ७, १० ^१ .		

^१) = प्रभवादि-षष्टि-संवत्सराणां पञ्चश पञ्चशो विभागेन वाट्यात्मक-चतुर्थवत्सरविशेष- (तु सा. तां १७, १३, १७)। प्रास. अनो (पा ६, २, १८९) इत्यन्तोदात्त ।

^२) छ>इयः प्र. (पा ५, १, ९१) ।

^३) प्रास पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २८ तु. उद्-न-, सु-वन-) ।

^४) पाप्मे अनु-वृणाति ऋ १, १४७, २ द्र ।

^५) विर, नाप. । प्रास वा बप. वा भवति । यत्र न श्रुतिभेदनि तत्र पूर्वे, यत्र चाऽन्यथा तत्रोत्तर इति विवेकः । उभयत्रापि पूष प्रकृतिस्वरं भवति (पा ६, २, १; २) । यस्तु अतो- (पा ६, २, १८९) इत्यन्तोदात्तो-ऽनुशिष्टो भवतीह तत्तद्व्यभाव सर्वशाखासाधारण उलं. ।

^१) पाप्मे. अनु पै १९, १०, १४ द्र. ।

^२) सपा. मै २, १, ९, ५, ८ अविशदिनोम् इति पाप्मे. ।

^३) √वश् इत्यस्याऽकर्मकमिव वृत्तं श्रावितुमेच्छ PW. MW च कः अनु इति प्रतिपत्तमानो विमृश्यौ द्र. । पाप्मे. अनु तै ४, ४, ४, ८ द्र । Bonfay [BB ७, ३०१] WAG १, ५३३ *अनुवश्चि [तु. श्वै

प्रमृ.] इति ।

^४) अत्र यत् पपा. नानु^१ इयत्र न इति च अनु^२ इति चोदात्तयोरेकादेश इव प्रादर्शि. तन्न । उदात्ता-नुदात्तयोरेकादेशेऽपि परिणामेऽविशिष्टात् । अन्यथैक-पये स्वरद्वयमापयेत् । उक्तप्रकारेण च स्वरलक्षणस्य संगतिसंभवेऽप्येकपये मुग अलक्षितमपि स्वरद्वयमभ्यु-पेयम्, एतज्जानीयभ्यो निदर्शनेभ्यश्च तत् समर्थनीय-मित्याग्रहश्चेत्तर्जसावन्याद्य. साध्यसमाव्यभिचरितश्च (तु. पपा. तै ६, ५ ८, ५ यत्र युन्नानुवषट्कुर्यात् इत्यस्य युत् । न । अनु^३ इत्येवम् अनोः अनुदात्तत्वविशिष्ट पदविभागो भवति) ।

^१) सग. पै १६ २१, १० अनूरास्ते इति पाप्मे ।

^२) सग. तै ४, ६, ४, ५ अभिवस्ताम् इति पाप्मे. ।

^३) तु. ऋ १, १२०, ११; वै. सा Gw. प्रमृ.; वैतु. Baunack [KZ ३५, ५०२] < √ऊह 'आह' इति? सग. शौ १८, ३, ४६ ? अनूजहरे (< अनु / हा [गतौ]) इति पाप्मे. । शोधस्य कृते तु तत्रत्यं टि द्र ।

^४) नाप. (अनुवोढव्य-) भोजनादिसंभार-, पाथेय-) । गस, कर्मणि घञन्ते थाथादि-स्वरः ।

अनु ✓ वा, † अनुवाति ऋ ११, १४८, ४ ^६ , ७, ३, २१, ४, ४०, ३; मा २, १५, १५, ६२ ^० ; का १०, ३, ८; १६, ७, ५, तै १, ७, ८, ३; ४, ४, ३ ३; मै १, ११, २; २, ८, १४; काठ १२, १३ ^१ , १३, १४, १७, १०, क २६, ९; कौ २, ५७०; जं ३, ४६, ५ शौ १२, १, ५१\$, पै १२, ६, १\$, अनुवाति ऋ ४, ७, १०; १०, १०२, ४, पै	१७, ५, ९; † अनुवातु तै ५, ५, ७, ३ ^१ ; ४ ^१ ? अनु-वृ ^० - वाय मै २, ८, ८ ^६ . अनु-वा ^० - वा ^६ तै ३, ५, २, ३; ४, ४, १, १, ५ ३, ६, ११, काठ १७, ७, ३७, १७ ^१ , क २६, ६. अनु-वाक् ^० -, अनु-वाक्या ^० -, अनु-वाच्- अनु ✓ वच् द. अनु-वि ✓ क्रम्, अनु-विक्रमते शौ ९, ७, १२; अनु-विक्रमस्व ^० मै २, ७, ८ ^५	अनु-वि ✓ चल्, अनु-व्य ^० (वि-अ) चलन् शौ १५, १४, १; ३; ५, ७; ९; ११; १३, १५ १७, १९, २१; २३; अनु-व्य ^० चलन् शौ १५, २, २; १०, १६, २२; ६, २; ५, ८, ११; १४, १७, २०, २५; ९, २ अनु ✓ विद् (ज्ञाने), † अनुवेद ऋ १०, १७, ५, मै ४, १४, १६, काठ २९, १, क ४५, २, शौ ७, १०, २, अनुवेद ऋ १,
---	--	---

*) कप्र. अनु इति सा. । अथाऽर्थे क्रियान् भेद ?
उच्यते । शोचिष अनुलपकया वा तदनुगतनया
वा वातस्य वानमेकं भवति, यत्र शोचिष कर्मण क्रियया
साक्षात् संबन्धभावः । तस्य कप्र. द्वारा वानस्य
वानक्रियायां लक्षणसादृश्यानुकूलादि-विशेषणाऽऽधान-
निमित्तभावेन चारितार्थ्यं भवति । गतित्वे तु गर्भो-
क्तलक्षणयुक्तार्थ-विशेषणाया अनुवानक्रियया.
साक्षादिव तत् कर्म प्राधान्येन निर्देशवत् सदीप्ति-
तन्मत्वेन विषयो भवति । अत एव कप्र. योगे
कर्मणा विप्रकृष्टसंबन्धाद् याऽकर्मिका क्रिया भवति
मैव संगतकताया कर्मणोऽतीव संनिष्ठत्वान् सक-
र्मिका भवति । उभयया सभवे काऽत्र गतरिति
उच्यते । अत्र हि वात कस्यां दिशि किं कुर्वन् वा वानी-
त्यत्राऽनभिप्रायवती सती श्रुतिः प्रस्तुतमन्त्रदेवताया
अग्नेस्तच्छोचिरनुवानेन (स्वानेन तत्पमर्षीकरणेन तत्-
प्रोद्गमनेत्यर्थाद्) वागेऽपि तत्सायुज्यं विनोतीति
संकेतेन तत्प्रतिपत्तिरैव भवति । अस्य प्रतिपिपादयिष-
तस्य चाऽर्थस्य गतिर्नैव अनो. साधोयसो निर्वाहात्
तथात्वेमेव तस्य भवतु । यथा चैतदेवमेव सात्विति
तच्छिरस्काऽपरा बाह्वृच्येव श्रुति स्वयमुपदर्शयति (तु.
ऋ ४, ७, १०) ।

*) अनु ✓ वा इत्यस्य सकर्मकत्वे स्थिते (तु. ऋ
१, १४८, ४) 'अस्याग्ने' वात' अनुवाति' इति
यद् उ. आह तदसुत्रम् । यच्च तस्योपरि म.
'वानो वायुरस्यग्नेरनुवाति अग्निमनुलक्ष्य प्रमरति'
इत्याह तदपि तथैव निःसारम् । प्रधानकर्माऽभावे
तत्कर्मसंबन्धिनोऽग्नेरन्वादेशमात्रेण षष्ठीस्थेन सकर्मि-

काया क्रियाया कर्माऽऽकाङ्क्षापूर्त्यसमवात् । तस्य
शोचि इति प्रधानकर्मणश्चाऽग्निममानाधिकरणतद्-
विशेषणनया व्याख्यानकौशलादाभ्यामहो महती खल्वा-
त्सोया वैदुषी प्रदर्शिता । यच्च चित्ताव्यवस्थयेव
म. अनुपद कप्र. अनु इति तदन्वित्रं शोचि
इत्येवञ्च कर्मपदमिति पञ्चान्तरमवतारयति, तस्या-
ऽऽलोचनमुक्ते बाह्वृचे नापू. टि. वृत्तमिति नेह
पुनरुच्यते ।

०) गस. उप. कः प्र थाथादि-स्वरश्च । मुपा. तु
विकृत इवाऽऽभाति (तु. मा १५ ६ यदन्व इहापि नाउ
तृ१* अनुव्या इति शोध स्यात् [तु. प्र ✓ वा > प्र-व-]) ।

०) पाप्मे ? अनु-या->-या मा १५, ६ द्र. ।

०) गस. उप. स्त्रियां भावे अङ् प्र । कृत्-स्वर प्रकृत्या
(पा ६, १, १६२; २, १३९) ।

१) अनु-वा । असि इति पदद्वयमजानान् अनु-
वाप्ति इति चैकं पदं संकेतयमान. SI. नितरां
भ्रान्त इव ।

२) तु टि. अनु मा १२, ५ का १३, १, ६ तै १,
६, ५, २ यदनु शाखाभेदप्रवर्तकानामृषीणा विवक्षा-
भेदप्रतीते शब्दतः समानास्वपि श्रुतिषु भिन्नाः पद-
विभागा अनुकल्पेरन् ।

३) सपा. तै १, ६, ५, २^१ शौ १०, ५, २५-२८ पै १६,
१३१, १-४ बौध्रौ ३, २१ : २ च अनु विक्रमे इति, मा
१२, ५^१ प्रष्टु अनु विक्रमस्व < > मा २, २५^१ प्रष्टु.
माश १, ९, ३, १०^१; १२^१ शाश्रौ ४, १२, २-५ माश्रौ
१, ४, ३, ११^१ वाश्रौ १, १, ४, २२^१ च व्यंकस्त
इति पाप्मे ।

१६४, १८०; पै १६, ६७, ८,
अनुविदुः ऋ ७, ३३, ७,
अनु...विदुः ऋ १, ३४, २;
अनु...अवेदम् ऋ ४, २७, १.
अनु-विद्वत्स^१ - द्वान् काठ^२ ७,
१४, ८, ३१८, ४, ३४, १९,
क ६, ८^०, शौ १२, २, ३८;
५२, पै १७, ३३, ८, ३४, १०
अनु-वेद-दुर^३.
अनु ✓ विद् (ज्ञाने), अनु विदे ऋ
१, १३२, ३
॥ अनुविन्दति तै २, ५, ३,
६; अनुविन्दन् ऋ १०,
१०९, ५; ॥ तै १, ५, ९, ७,
५, १, २, २^०, ७, १, ६, १, ॥ मै
१, ८, २, ॥ काठ २५, ७, २८,
४^०, ३१, १४, ॥ क ३२, ५,
४४, ४^०; शौ २, २७, २; ५,
१४, १; १७, ५, पै २, १६,
२, ७, १, १; ९, १५, ५^०,
१०, ७, ९, १८, १५, ४^०,
अनुविन्दन् ऋ २, १२, ११,
शौ १९, २७, ९, २०, ३४,

११, पै १३, ७, ११^०;
अनुविन्दन् ऋ ४, ५८, ४,
५, ११, ६, ४०, ९, ७, ७६, ४,
१०, ७१, ३, † मा १५, २८,
१७, ९२; † का १६, ५, ९;
१९, १, ६, ॥ तै २, ५, ३, ६,
६, ६ २; ९, ४; ४, ४, ४, ३^०,
६, २, ८, ४; ११, १, मै २, १३,
७^०; ३, ८, ८ ॥; काठ
२५, ९; २६, १^०, ३१, १०,
३२, ६, ३२, १४, ४०, ७^०,
॥ क ४०, २, ४^०, ४७, ११,
† कौ २, २५८; † जे ३, २२,
५, शौ १३, १, ४^०, ७; पै
४, ३३, ६, ७, ६, १, ८, १३, ४^०,
१५ ७, १७, १, ३, १८, १५, ७,
अनुविन्दन् शौ ४, २३, ६;
३५, २, अनु...अविन्दन् ऋ
३, ९, ४, † अनुविन्द ऋ ८,
९६, १६, कौ १, ३२६, ज १,
३४, ४, शौ २०, १३७, १०,
अनु अविन्द. ऋ १, ६, ५, कौ
२, २०२, जे ३, १८, ९, शौ २०,

७०, १.
अनुविदाम शौ १०, १, १९, पै
१६, ३६, ९.
अनुविद्यते शौ १९, ५०, ४, पै
९, ५, १४, ४, १४.
अनु-वित्त^४ - त्तः ऋ ४ १८, १
॥ अनु-वित्त^५ - त्त्ये तै ५, १,
२, २, काठ २५, २; ६; ९, ३१,
१२, ३२, ६^०; क ३८, ५, ३९, ३;
४०, २, ४७, ११
॥ अनु-विद्य काठ २५, ७, ९, २६, १,
क ३९, ५; ४०, २, ४.
॥ अनु-वि ✓ धा, अनुविधीयो^६ मै ३,
२, ४, १०.
अनु-वि ✓ नश् (अदर्शने), > नाशि,
अनु विनश्य^७ शौ ६, ११३;
२, अनुव्यनश्यन् मै १, ६,
६ ॥
अनुविनाशयति^८ काठ ११,
४.
अनु-वि ✓ मृज्, अनु...विमृद्वि^९
शौ ११, १, ३१; पै १६,
९२, १.

^१) सपा. शौ ९, १४, १८ वेद इति पाभे. ।

^२) गस. । कृत-स्वर प्रकृत्या ।

^३) = सपा. तैत्रा ३, ११, ५, १ । मै १, ६, २ अनु विद्वान् इति पाभे. ।

^४) सपा. अनुविन्दत् <> अनुविन्दन् इति पाभे. ।

^५) पाभे. अनुविन्दत् मै ४, ८, ३ द्र. ।

^६) सपा. अनुविन्दत् <> अनुविन्दन् <> तैत्रा २, ५, २, १ अविदत् इति पाभे. ।

^७) पाठ. ? (तु. पाभे, अनुविन्दत् इति WI च) ।

^८) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतस्वर (पा ६, २, ४९) ।

^९) कितन्नन्ते पूष. प्रकृतस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

^{१०}) पाभ. अनु काठ २०, ३ द्र. ।

^{११}) वैतु. WI. यत्र कप्र. अनुः इत्युक्तं भवति ।

तदपि विमृश्यम् । नदीफेनाना विनाशक्रिययाऽधि-
करण संबन्धस्य विवक्षित्वादसौ संबन्ध प्रधानभावेन
समर्पयितुमिष्ट उत वा गुणभावेन येतद्वाक्येकाधीनत्वाद्-
त्रापेक्षितस्य निर्णयस्य । इहाऽनवस्थाय यत्र कुत्राऽपि
विनाशोऽभिप्रेत इत्याशयेन यनि. द्र. (तु MW) । सा इह
अनु (२नि) विविक्त्व इतीव भावयन् यद् व्याचष्टे तदा-
ऽऽकरादेव यथावदनुसंधाय तस्य प्रथमस्य गते. स्वरूपत.
परिच्छेदः कर्तव्यः । सपा. पै १९, ३३, १२ अव...
विनश्य इति पाभे. ।

^१) अत्र अनु. सप्तम्यर्थानुवादी गतिर्वा यनि.
साकल्याद्यर्थ इति भूयोपि विमर्शपदवीमारोप्यम् ।
उभयथा संभवात् सौवरमात्रविनिगमकान्तरस्य चाऽनुप-
लब्धेरिति दिक् । पाभे. अधि मै २, २, ३ द्र. ।

^२) W. अनुः इतीव कप्र. मन्यते यदनु वि ✓ मृज्
इत्यस्याऽकर्मकवृत्तस्य मृग्यत्वं द्र. ।

अनु-वि ✓ विश्, अनुविशन्तु काठ
११, ९, अनुविशित^३ मे २,
४, ७, ८.

अनु-वि ✓ वृत् > वर्ति, अनुवर्त-
यन्त शौ १५, ७, २

? अनु ✓ विश्, अनुविशयताम्^३ पै
१६, ९, १०

अनु-वि ✓ (सि >) पिच्, अनु-
विपिच्यते शौ ८, १५, ४^०.

¶ अनु-वि ✓ (स्था >) ष्टा > तिष्ठ,
अनुवृत्तिष्ठते मे २, ५, २.

¶ अनु-वि ✓ सूज्, अनुविस्त्रति^४
काठ २१, २; क ३१, १७

अनुवि-सूज्य काठ ३०, १; ३४, ३;
क ४६, ४

¶ अनु-वि ✓ ह्, अनुविहरति मै २,
५, २.

¶ अनु ✓ वी, अनुवेति मे ३, ८,
९, अनुवेतु^५ पै ९, १८, ४;
? अनु...वे.^६ ऋ १०, १०५, २.

अनु-वी (वि ✓ इ), अनुव्यायन्^७
मा १४, ३०, का १५, ९, ४,
मै २, ८, ६, काठ १७, ५, क
२६, ४.

अनु-वी (वि ✓ इ) क्ष्, अनुवीक्षस्व^८
मा १३, ३०; का १४, ३, ४, मै
२, ७, १६.

अनु ✓ वृज्, > अनु, > नू-वृज्^९-
-वृज्याम् तै ५, ७, २३, १, काठ
५३, १३, -वृजौ शौ ९, ४, १२,
पै १६, २५, २.

अनु ✓ वृत्, > वर्ति, अनुवर्तते ऋ
५, ६९, ४, १०, ३७, ३;
अनुवर्तते शौ १२, २, ३७;
अनुवर्तते पै १७, २५, ६†,
३३, ७, ¶ अनुवर्तताम् शौ ११,
११, २१, अनुवर्तते^{१०}, अनु-
वर्तते मे ४, ३, ४¶.

अनुवावृते कौ १, ३७२, जै
१, ३९, ३, शौ ७, २२, १,
पै २०, ५, २, अनु...वावृत्.
ऋ ४, ३०, २, † अनु...अवृ-
त्सत ऋ [५, ५५, १-९];
तै २, ४, ८, २, मै २, ४,
७†, काठ ११, ९, ३०, ४, क
४६, ७^{११}.

अनुवर्तयामहे प १९, ४१, ९;
अनुवर्तयामसि खि ३, १५,

१९; अनुवर्तयतु पै १९, ४१, ८.
अनुवर्तयत्^{१२} -यन् शौ ११, १०,
१८

अनु-वर्ति^{१३} -तयः पै २, ७५, ४^१;
५^१; -ति पै २, ७५, १^१-३^१;
-तिम् पै २, ७५, १-५.

अनु-वर्ति(त् >) नी- नीम् पै २०,
१९, ८.

अनु(तु >) नू-वृत् - वृत्^{१४} मै
२, ८, ८; काठ १७, ७,
३७, १७, क २६, ६; -वृता
मै २, ८, ८; -वृते^{१५} मै २, ८,
८; काठ १७, ७; ३७, १७, क
२६, ६.

अनु ✓ वृध् > अनु-वृध्^{१६} -धत्
ऋ ५, ६२, ५.

अनु ✓ वृष् > अनु-वृषत्^{१७} -षते
तै ७, ५, ११, २, काठ ४५, २

† अनु ✓ वेन्, अनुवेनते ऋ १०,
१३५, १, अनुवेनत ऋ ४, १८,
११, त ३, २, ११, ३; मै ४,
१२, ५.

अनु-वेनत्^{१८} -नन्तम् ऋ १०,
१३५, २.

१) तु. टि. अनु तै २, ४, ८, २।

२) क्रैयादिको विप्रयोगार्थीयो ✓ विष् अभिप्रेत. स्यादिति
कृत्वा तदनुसारी शोध. द्र. रूपा. (तु. [नि ✓ हा त्यागे >]
नि...हीयताम् [ऋ ७, १०४, १० शौ ८, ४, १०]
इति पाभे.)।

३) पाभे. अनुप्रसूज्यते पै १६, १३८, १० द्र.।

४) पाभे अनु तै ५, २, ५, २ द्र.।

५) मुपा. प्रश्नचिह्नमार्थ द्र.। यस्थि संगतिसंभ-
वात्।

६) पाठः^१ एवं किल सा. योगमाह। PW प्रभृ. तु
कप्र. पृथग्, वि- > वेः इति ष १ च पृथगित्याहुः।

७) पाभे अनु तै ४, ३, १०, ३ द्र.।

८) सपा. काठ ३९, ३ अभिविपश्य इति पाभे.।

९) = शरीरावयव-भेद-। काठ. पूष. इस्वः पाठः।

गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)।
मा. तु < अनु ✓ वृत् > ज् इति।

१) शुभम् > शुभे इति पाभे. सत्यनन्वित इवाऽर्थतः
अनुः द्र.।

२) त्सत् पाठ ? यनि. शोध. द्र.।

३) गस. शत्रन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९)।

४) गस. उप. कर्तरि इन् प्र (पाठ ४, ११९)।

५) सग. मा १५, ९ का १६, २, ६ तै ४, ४, १, ३
विबृत् इति, तां १, १०, ९ वैताश्री २६, ८ अनुवृत्
इति च पाभे.।

६) सपा. मा १५, ९ का १६, २, ६ विबृते इति,
तां १, १०, ९ वैताश्री २६, ८ अनुवृते इति च
पाभे.।

॥अनु✓वेष्ट, अन्वेष्टत काठ १२,
४, २३, ३^०, क ३५, ९^०

अनु✓व्यध् > ? अनु-व्याध^० - धात्
पै २, ८५, ३, ७, १५, १

॥अनु-व्यु(मि/उ)क्ष, अनुव्यौक्षत^०
मै २, ५, ७

अनु-वत, ता^० - न ऋ ८, १३,
१९, शौ ३, ३०, २, पै ५,
१९, २; -तम् पै १९, १०, १४,
-ता तै १, १, १०, १, ६,
३, १; काठ १, १०, शौ ३, २५,
४; १३, १, २२, १४, १, ४२;
पै १८, १७, २; २०, ३४, १०,
-ताम् ऋ १०, ३४, २; -ताय
ऋ १, ५१, ९, -ते ऋ १,
३४, ४.

अनु✓शस्, ॥अनुशसति तै ५,
६, ८, ६, मै १, ९, ७; काठ
३४ ५^०.

अनुशसिष. खि ५, ४, १; कौ ४,
१; जै २, ७, १.

अनु-शंस- दुःशंस^०

अनु-शसे^१ ऋ ५, ५०, २

अनु-शस्त- अन्^०

†अनु✓शक्, अनु...शक्त^० ऋ
१०, ४३, ५; शौ २०, १७, ५.

अनु✓शास्, अनुशासति ऋ ६,
५४, १; अन्वशामत् खि १,
९, ४

अन-शासत् - -सता ऋ १,
१३९, ४.

अनु-शासन- -नम् पै २०, ३७,
९, -नस्य ऋ १०, ३२, ७.

अनु-शिष्ट- -ष्टः ऋ [५, २, ८,
१०, ३२, ६, ७]; -ष्टा शौ १९,
५६, ४, पै ३, ८, ४.

अनु✓शिष्, अनुशिक्ष^० पै ५,
२७, ६.

अनु✓शी, अनुशेरते शौ ८, ६, १९;
पै १६, ८०, १०.

अनु✓शुच्, अनुशोचतु शौ ६,
१३०, १-४, १३१, १, २.

अनु✓शुप्, अनुशुष्यात^१ खि ४,
५, ३८, पै २०, १७, ३;
अनुशुष्यतु^१ खि ४, ५, १७, शौ
७, ६१, १.

अनु✓श्रथ्, श्रन्थ् > श्रन्थ्, अनु-
श्रन्थात तै ६, १, ९, ७^१.

अनुशिश्रथः^२ ऋ ४, ३२, २२.

अनु✓श्रु, > श्रु, अनुश्रुण्वन्ति ऋ २,
२४, १३.

अनुशुश्राव शौ ११, ६, २५; पै
१६, २१, ५.

॥अनु-श्लोक^१ - -केन तै ७, ५,
८, २.

अनु✓(स>) षज्ज > ॥अनु-
षक्त- -क्तः मै ३, ८, ४,
काठ २५, ३; क ३८, ६;
-क्ताः मै १, १०, १९; काठ
३६, १३.

*अनु-पञ्च^० -

†आनुपञ्च^० - -षक्^० ऋ १,
१३, ५; ३, ४१, २; ८, ४५, ११,

^० पाभे. अन्वलम्बत मै ३, ६, ७ द्र. ।

^१ भावे घञ् प्र । ? अनव्याधात् इत्यत्रत्यं टि. द्र. ।

^२ पूर्णगतेद्वयस्य निघातः (पा ८, १, ७१) ।

^३ विप (अनुकूलाचरण, णा-] पुनः, पत्नी- प्रभृ.) ।

वस. वा प्रास. (पावा २, २, २४) । पूष प्रकृतिस्वरम्
(यक्र. पा ६, २, १, २) ।

^४ सपा तैवा १, २, ६, ६ शंसति इति पाभे. ।

^५ गस उग. केनन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^६ वाक्प्रत्ययम् अनुकर्तुम् इति क्रियाक्षेपं वे
सा. चाऽऽहतुः । तन्न । ✓शक् इत्यस्य स्वशक्त्यैव
सकर्मकप्रयोगार्हत्वात् (तु ऋ १, १०, ६, ७३, १० प्रभृ.) ।

^७ सपा. तै ४, २, ५, ४ अन्वेष्टि इति, मा १२, ६२ प्रभृ.
अन्विहि इति च पाभे. ।

^८ सपा. अनुशुष्यति <> अनुशुष्यतु <> खिसा
२९, १७ अनुशोषय इति पाभे. ।

^९ छान्दसं मंत्रसारणम् (तु. सा.) ।

^{१०} अनुः कप्र. नोपसर्ग इत्यपि विमृश्यताम् (तु. सा.

यद्ययसौ विहतान्वयो भवति) । अस्मिन् पक्षेऽकर्मकमा-
ख्यातं न सकर्मकमिति विवेकः (तु. ऋ ५, ५४, १०, ८५, ४,
९, ६८, २ प्रभृ.) । एवं तावदेतच् शुद्धायाः प्रकृतेस्त्वीरादिकं
कर्तरि रूपं न तु ण्यन्तात् प्रयोजककर्तरीति (वैतु G.W.) ।

^१ प्रास. अव्ययं पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) ।

^२ गस. क्विबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६२, २,
१३९) ।

^३ अत्र मूलतः पादान्त उच्चारण-सौकर्यप्रयोजितः पूर्व-
पदादौ छान्दसो दीर्घः (तु. दे. PW. प्रभृ.) । शब्दानुशासन-
तस्तस्य न्यय्येतरत्वात् पपा. अवग्रहाऽभावः समाधेयः
स्यात् । दीर्घो न भवति प्रत्युत आ अनु इत्येतद् गति-
द्वयं भवतीत्यपि मतं भवति (तु. सा. ऋ १, १३,
५) । उप. अपि <✓सच् स्यादित्येवं भूयःप्रिमश-
सहोऽयं विषयः द्र. ।

^४ =अनु-षक्त- । वा. क्वि. [आनुपूर्वम्, अनवरतम्
(तु. या ६, १४) प्रभृ. PW. GW. WAG[१, ७९४]
PG [२, १२५-१२६] प्रभृ.)] ।

५२, १४; ५८, ३; ७२, ७; २,
६, ८; ३, ११, १; ४, ४, १०।
७, २; ५; १२, ३, ५, ६, ६;
१०; ९, १; १६, २, १८, २;
२१, २; १२२, २, २६, ८;
६, ५, ३, ४८, ४, ८, ९, १७;
११२, ११, ५३, ६, १३, ३०;
२३, ६, २६, ६; २७, ७,
४४, ८; ९, १०२, ७; १०, ४९,
५, ६, ८३, १; १७६, २, खि
३, ५, ६; मा ७, ३२; का ७,
१४, १; १६, ५, १२; तै १,
२, १४, ४, ३, ५, ११, १, मै ४,
१०, ४, ११, ५; १२, ६, काठ
२, १५, ६, ११; १३, १५;
१५, १२; ३९, १४, कौ १,
८२६; १३३; २, ४२१^१;
६८८, जै १, ९, २६; १४, ९,
३, ३२, ११^२, ४, १७, ४; शौ ४,
३२, १, २०, २३, २, १४२, २; पै

४, ३२, १.

अनु-(स>) षट्- स्बम् ऋ ३,
२६, १.अनु✓(सि>) षिच्, अनुषिच्यते मै
३, २, ११; शौ ६, ११, २०, पै
१९, १२, २०.

अनु-षिक्त- घृत°.

अनु-षिञ्चत - -ञ्चन म १,
१०, १०.अनु✓(सि>) षिध्, अनुषिध्यते°
पै ९, २५ २अनु-सेषिधत् - -धत् ऋ १, २३,
१५अनु✓षू (<सू[प्रसवे])> *अनु-षू->
*अनुषू-कु-> णानुषूकु-
-कः तै २, ३, ४, ४^२; -कम्
तै २, ३, ४, २; ३, ४, -काः,
-कानाम् काठ ११, ४? अनुष्टा^३ पै १६, १११, १† अनु✓(सु>) ष्टु^४, अनुष्टुवन्ति

ऋ ८, ३, ८; १५, ६; मा
३३, १७, कौ २, २३२, ९२४,
जै ३, २०, १६; शौ २०, ६१ ३,
९९, २

अनु-ष्टुति^५ - -तिः ऋ ८, ६३, ८,
-तिम् ऋ ८, ६८, ७^६.अनु✓(सु>) ष्टुम्^७

अनु-ष्टुम्^८ - णानुष्टुम्^९, ग
तै २, ५, १०, ३^{१०}, ५, १, ३, ५,
२, ११, १, ४, १२, १^१; ६,
१, २, ५^{१२}, ४, २, ५; ७, ४,
४, १^{१३}, २^{१४}, -ष्टुर् मा ८,
४७; १०, १३, १३, ५७,
१४, १०, १८, १५, ५; २१,
१४; २३, ३३; का २, ३, २;
८, २२, १, ११, ५, ४, १४,
७, ७; १५, ३, ५; ५, ३,
१६, १, ७, २३, २, ३; २५,
७, १, तै १, ८, १३, १, २,
५, १०, ३१, ३, १, ६, २; ण ४,

*) सपा. ऋ ८, ४५, ४२ विश्व-मानुष इति विभे ।

*) प्रास. (पा २, २, १८) वा बस. (पावा २, २,
२४) वा । प्रथमे कलेऽपि उप द्वि. वा स्यात् तृ.
वा (तु सा.) । सर्वथापि उप. अप्रधानत्वात् अनो
(पा ६, २, १८९) इत्यन्तोदात्तः । यतु सा. निरुद-
कादित्वम् (पा ६, २, १८४) उपचर्य्य स्वरं समाधि-
त्सति तच् चिन्त्यम् । समाविष्टपञ्चम्यर्थानां प्रास
वा बस. वा तस्मिन् गणेऽन्तःप्रवेशस्य न्याय्यत्वात् ।
इह तदप्रसङ्गात् अनुः यत्र पूष. भवति तत्कृते पृथग-
नुशासनसद्भावे तदपेक्षाऽभावाच्च । मूर्धन्यादेशे सुषामा-
दित्वं (पा ८, ३, ९८) द्र. ।

*) सपा शांठ १, १९, ८ अनुषिञ्चतु इति, कौट १,
१२, ६ अनुषिञ्चतु इति च पाभे. ।

*) पाभे. अनुषिञ्चन् काठ ३६, ४ द्र. ।

*) अनुषेषिच्यते इति मूलनः सतो विकार खलु
मुपा. स्यात् । एवं तावत् स्थादिषु (पा ८, ३, ६४)
इति च उपसर्गात् (पा ८, ३, ६५) इति घानुशासनद्वयोक्तं
मूर्धन्यद्वयं द्र. ।

१) = [लूनेभ्यो व्रीहिस्तम्बेभ्य पुनःप्ररोहत्-] व्रीहि-
विशेष- (तु भा. सा. तै २, ३, ४, २) ।

२) विप. ([अनुषूकविकार-] एकादशकपाल-पुरोडाश-
चरु-, व्रीहि-) । निवपा (पा ३, २, ६१) निष्पन्नात् कृतः
प्राग्विधीन केन प्र. (पा ५, ३, ७०) साधितात्
ताद्विताद् विकारार्थे अण् प्र उस्. (पा ४, ३, १५२) ।
तत्-स्वरः ।

३) अनु-ष्टु इति वा अनु-ष्टुवा (=ष्टु । आ) इति वा
शोधः (तु. शौ १२, ४, ४५) ।

४) मूर्धन्यादेशः (पा ८, ३, ६५) ।

५) गस. कितञ्चन्ते पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

६) अनुस्तुतिम् इति LR. शोध ।

७) = [द्वात्रिंशदक्षर-] छन्दो-विशेष- । गस कितञ्चन्ते
कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६२, २, १३९) ।

८) तै. प्र १ कुत्वमप्यमनन्ति । तेनैतद् < *अनु-
ष्टुच्- (<अनु✓(सु>) ष्टुच्) इत्येवं सुवचं स्यात् ।

९) = पग. तैत्रा १, ७, ५, ५ । मै ४, ३, १० ष्टुर्
इति पाभे. ।

९, ६; ७; ४, ३, १, १; २, २,
५, १; १२, २, १५ १३, ५^२;
५, २, ९, १; ३, ८, २, ५, ६,
२, १६, १, २, ५; ६, ११, ६;
१७, १, १, ५, ४, ३; ४, ४,
२, मै १, ४, ११ ११, ९ २;
१०, १८ ११; २ ३, ७ ११, १०;
७, १९; २०, ८, २, ३; ७;
१३, १४, १३, १, २, ४, ९, २,
८^२; ३, २; ८; ६, ५^१, ८,
२; ९, ५, ११, ११ ११; १२,
२१ ११, ११, ११ ११; १२,
१०^१, ५, १, ३, ७, ५^२, ६;
काठ १७, ४, ९, १० ११, १२,
५^१; ८, १५, ७, १६, १९,
१७, २; ३, ६, ११ १२, १; ३^१,
५, १०^२, १ २१, ३^१, ८,
१२ २, २^१, १२ २, १, १२ २,
४, १२ २, १२^२; १२ २, १२^२,
३८, १०, ३९, ४, ७, ५०,
५; ११ ५, २, २५, ११, १२ २,
१, २, ५, २९, ८, ३०, १^१,
३, ८^२; ३१, १८^१; ३५, ८^१;
४१, ७, कौ ८, ९, २०, १९,
२१, १; -ण्डसु मै ४, ४,
९^२, काठ ३३, ६^२, -ण्डसुभि.
मै ३, ३, २, काठ २१ ४
क ३१, १९; -ण्डसु मा १३,
५७; का १४, ७, ८, तं ४, ३,
२, २; १५, ३, ८, २, ४, १२,
१^१; ६, २, १, ३; ७, १, ४, ३ ११;

५, ५, १; मै २, ७, १९; ३,
६, ५ ११; ४, ४, १० ११; काठ
१६, १९, ३३, ६ ११, ३७, १३,
क २५, ९; -ण्डसु मा १०,
१२४, ९, मा २८, २६; का
३०, ३, ३, तै ४, ३, ११,
२^०, ५, ७, ९, ४ ११, ६, ११,
६; मै १, १०, १८ ११;
११, १०^०, २, ३, ७ ११; ३, ७,
९ ११, ४, ५, ३, ७, ५^२ ११;
९, २, १ काठ १४, ४^१, १२,
११; ३३, ६; ३६, १२, ३८
१४ ११; क ३१, १ ११, शो
८, ९, १४^०, पै १६, १९, ४^०;
-ण्डसु मा १०, १३०, ४;
मा १३, ३४^०; २८, ३७; का
१४, ३, ८^०; ३०, ४, ३; तै ४,
४, १२, ३; १५, १, ३, ५^१, ५,
२, ९, १, ५, ६, २, ७, १, १;
१६, १, २, ५, ४, २, ५, ३,
२, मै १ ५, ५ ११, ६, १, ८,
८, १२, १, ४^१; ९, ३, ८^२,
६, ५, १६, ४ ११; १४, ५, १;
१ काठ ३, ४ ११; ७, ४, १३ ११,
१२, ३^१, १०; २१, ८; २२, ८ ११;
१८, २३, २, २४, ८; ११
५, ३; ३०, १^२; ३, ८; ३५,
२, ८; ३८, १; पै १५, १, ८;
१६, १०३, १०, -ण्डसु मा
२४, १२, का २, ३, २; २६,
३, २, तै ६, २ १, ३ ११; मै

३, १३, १७; काठ ३४ ४ ११,
३५, १०; ५१, ४; क ४८, १२;
-ण्डसु मै १, ६, ८ ११.

आनुण्डसु^० - ११ म. तै ७,
४, ४, १^२, मै ४, ४, १०; ७,
५^२, ६; -मसु मा १२, ५,
का १३, १, ६, तै ४, २, १, २;
मै २, ७, ८; काठ १६, ८,
-मसु मा १०, १८ ११, १; मै
२, ८, ११, कौ ३, २, ५, जे २,
५, ७, -माभ्यासु मा २९,
६०; का ३१, ५, १, तै ७, ५,
१४, १, मै ३, १५, १०; काठ
४५, १०; -मेन मा ११, ११;
५८, ६०, ६५; १३, ५३, का
१२, १, ११, ५, ९; ११, ६, ५,
१४, ६, १, तै १, ६, ५, २; ४,
१, १, ४, ५, २, ४; ६, १; ३, १५,
५, ८, ३, ७, १, १८, १, मै २,
७, १, ६^२; १८; ८, ११; ४, २,
११; काठ २, ११; ५, ५; १६,
१; ५^२; ६, १८; २२, ५^२; ३६,
१५; ३८, १२; ४१, ९; क २, ५;
२५, ९.

११ आनुण्डसु^१ - मी मै
३, ८, ९, ५, काठ ६, ८, क ४,
७; -मी: तै १, ७, ५, ४; ५, २,
१, १.

अनुण्डसु^२ - नदा: मै २,
३, ३; काठ १२, ६, १७,
१९.

^१) पाभे. अनुण्डसु तै २, ५, १०, ३ इ. ।

^२) सपा. मै २, १३, १० विराजम् इति काठ ३२, १०
विराट् इति पाभे. ।

^३) सपा. मा ९, ३२ का १०, ६, २ तै १, ७, ११, १
गायत्रीम् इति पाभे. ।

^४) = सपा. माश ७, ५, १, ३० । तै २, २, ४, ८ मै १,
६, १, ८, ८ काठ ३, ४; ७, १३ तैवा १, ४, ४, ८ आश्रौ ३,

१२ २२ कौसू १३३, ६ जगत्वा इति पाभे ।

^५) विप. (छन्दसु-, प्रजापति-, मित्रावरुण-, हविस्-) ।

तद्धिते अजि तत्स्वरः (पा ४, १, ८६; ६, १, १९७) ।

^६) विप. (दिशु-, रात्रि-) । स्त्रियां ङीप् (पा ४, १,
१५) पितृत्वान्निघाते स्वरेऽभेदः ।

^७) विप. (पाश-) । बस, पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, १) ।

॥अनुष्टुप्-प्रतिपत्क^१- न्कानि
मै ४, ५, ३.
अनुष्टन अन्व(नु ✓ अ)स् (भुवि) द.
अनु ✓ (स्था >) ष्टा, > तिष्ठ,
अनुतिष्ठते शौ ९, ११, ६;
अनुतिष्ठति शौ १५, ५, २;
५; ७; ९; ११, १३, १५;
पै १६, ११६, १०; अनु-
तिष्ठतः शौ १५, ४, ३; ६; ९;
१२; १५; १८, अनुतिष्ठन्ति
शौ ११, १२, २७; १९, ४८,
५; पै ६, २१, ५; ८, ९, ४;
अनुतिष्ठसे शौ १७, १, १६^२;
अनु...तिष्ठथः^३ क १, १८३,
२; अनुतिष्ठथ काठ ३७, १०;
अनुतिष्ठतु शौ ११, ६, २४^४;
अनु...तिष्ठतु क १,
१३४, १; अनुतिष्ठन्तु काठ
४०, १०^५; अनुतिष्ठ पै १०,
१५, १-१०; १६, १-१०;
॥अनुत्तिष्ठत तै ६, ५, १, २;
मै १, १०, ५; ॥अनुत्तिष्ठत तै
२, ४, १२, ७, ६, ५, १,
३, काठ १२, ३; ३५, २०, ३७,

११^६; क ४८, १८; ॥अनु...
अतिष्ठत मै ३, १, ५
अनु...स्थाति क २, ३१, ३
अनुतस्थु. क १, ५०, ४,
अनु...तस्थु^१ क ३, ३०,
४; अनु...तस्थिम क ९,
११२, ३; ॥अनु अस्थित मै
३, १, ५
अनु-तिष्ठत्- -ष्ठत् पै ८, १५, ४.
अनु-ष्टा^२- -ष्टा: क १, ५४,
१०.
अनु-ष्टातु^३- - त^४ पै १०, १५,
१-१०, १६, १, ६-१०,
-ता शौ १५, ५, २, ५, ७, ९,
११, १३, १५, -तारम् शौ
१५, ५, १४, ६, ८, १०, १२, १४,
-तारौ शौ १५, ४, ३, ५, ८, ११,
१४, १७
अनुष्टात्री- -त्रि^५ पै १०, १६,
२-५
अनु-ष्ठान- -नस्य पै १९, ३६,
१२.
अनु-ष्ठित^६- -तः पै २०, ४२, २,
-तम् क १०, ६१, ५ [°त-

विष्णु^७].

अनु-ष्टु^८- -ष्टु क १, ९५, ३, शौ
१२, ४, ४५, पै ८, १४, ३^९; १७,
२०, ५.
अनुष्टु-गा^{१०}- -गम् पै २०, २७,
१०
अनुष्टुया^{११} क ४, ४, १४,
तै १, २, १४, ६; मै ४, ११,
५, १३, ४^{१२}, काठ ६, ११; १६,
२१^{१३}.

अनु ✓ (स्थ >) ष्यन्द् > अनु-ष्यवे^{१४}
क २, १३, २
अनु- (स्व >) ष्वधु^{१५}- -धम् क
१, ८१, ४; २, ३, ११ ३, ६,
९, ४७, १, ५, ५२, १, ९, ७२,
५, मा ७, ३८; १७, ८८, का
१९, १, २, २८, ८, १, तै १,
४, १९, १, मै १, ३, २२,
काठ ४, ८; क ३, ६, शौ १, ४२३,
जै १, ४१, ५^{१६}, शौ २०, १३, ४.
अनु ✓ (स्व >) ष्वप् > अनु-ष्वापम्^{१७}
क ८, ९७, ३.
अनु-स ✓ रम्, अनुसरभेधाम् शौ
६, १२२, ३ पै १६, ५१, ७, १७,

^१) विप. (छन्दस्-). बस. पूष. प्रकृतिस्वरम्। समासान्त-
कप् प्र. (पा ५, ४, १५४)।

^२) सपा. पै १८, ३१, ८ अभितिष्ठसि इति पाभे.।

^३) कप्. इति वै वष्टि, तक्ष। तथा सत्य् अस्यार्थत्वात्।

^४) सपा पै १६, २३, ४ अभिरक्षतु इति पाभे.।

^५) पाभे अविचोचता क १०, १२८, ४ द्र.।

^६) तु पपा., वैतु LB. अनुव्रताय, तस्थु. इति।

^७) विप (नदी-). गस. विजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या
(पा ६, १ १६२; २, १३९)।

^८) गस. वृजन्तम्। शेषं नापू. टि. द्र.।

^९) सपा. °तः < > °त्रि इति पाभे.।

^{१०}) कर्मणि ष्वेऽनन्तरगतस्वरः (पा ६, २, ४९)।

^{११}) = अनुक्रमेण स्थापन-। गस. उप. भावं कुः प्र.
उसं (पा १, २५) तत्स्वरश्च प्रकृत्या। वा. किवि.

(अनुक्रमेण, अनन्तरम्, सद्य [अनुष्टुया])।

^१) विप (वत्स-). तस उसं. (पा २, १, ७२)।

^२) तृ१ याजादेश (पा ७, १, ३९)। चित्-स्वर।
शेषं एपू. टि।

^३) सपा ऐत्रा २, ६ तैत्रा ३, ६, ६, ३ अनुष्टुया
इति पाभे.। वैप २ टि. द्र.।

^४) गस केन ते कृत-स्वरः प्रकृत्या। अनुवि- (पा ८,
३, ७२) इति षत्वम्।

^५) अस साधारण. समासस्वर (पा ६ १, २२३)।
उप. ह्रस्वत्वं षत्वं च (१. २ ४८; ८, ३, १०६)। वा
किवि. द्र।

^६) अनुष्वधः इति मुपा प्रमादजन्यः द्र।

^७) गस णमुलन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९३,
२, १३९)। षत्वम् (पा ८, ३, १०६)।

३७, १००.

अनु-सं ✓ वह, अनुसंवहन्ति शौ
१०, ८, ८; पै १६, १०१, ३अनु-सं ✓ चिद् (ज्ञाने), अनुसंचिदुः
शौ १०, ७, १७, २६; प १७, ८,
८, ९, ७अनु-सं ✓ विश्, अनुसंविशस्व शौ
१८, ३, ९.अनु-सं ✓ क्रम्, अनुसंक्राम शौ १८,
२, ५७^b.अनु ✓ सच्, सश्च्, अनु...सचते
ऋ १, १४०, ९, अनुसचन्ते
तै ६, ३, १०, ३, अनु...
सचन्ते ऋ ९, ८२, ५; अनु...
सचन्ताम् मा १३, ३०, का १४,
३, ४, मै २, ७, १६, काठ ३९
३; अनु...सचन्ताम् मा २९,
२; का ३१, १, २, तै ५, १,
११, १, मै ३, १६, २, काठ
४६, २.अनुमेचिरे शौ ८, ९, २३, पै १६,
२०, २, अनु...सश्चिम्^d ऋ

८, २५ १७.

अनु-सं ✓ चर्, अनुसंचरति
मै ३, २, ८^३; काठ २१ ३;
२३, ८, क ३१ १८; अनु-
संचरेते^e मै २, १३, १०;
अनु...सम्...चरत खि ३,
२२, ८, अनुसंचरन्ति शौ ३,
२१, ७, ४, ३८, ५^f, पै २,
५७, ४, ३, १२, ७; अनु...
संचरन्ति शौ ४, ३८, ५^g,
अनु (संचरन्ति) शौ ३, २१,
७, पै ३ १२, ७, अनुसंचरम्^h
शौ १९, ५८, ३^३; पै १, १०, ३^३
अनुसंचर(त् >)न्तीⁱ -न्ती शौ
१८, ३, ४.अनु-सं ✓ तन्, अनुसंतनोति
मै ३, ९, ४; ४, ५, २^१. काठ
७, ९, १३, ५, ३१, ११, ३२, ५;
क ५, ८, ४७, ११, अनु-
संतनोतु^j का २६, १०, अनु-
संतनु मै २, १३, ३^k, अनु-
संतनुया^l मै ३, ९, ४अनुसंतत^१ -त मै ४, ६ ५^m.अनुसंततिⁿ -त्य मै १, ८,
७, १०, १३, १५^o; १८; २२,
८^o; ४, ५, ३, ७, २^p; ४, ९; १०;
काठ ७, ९; १२, ३, ४; २२, २; ३६,
७, १३; क ५, ८.अनु-सं ✓ तृ, अनुसंतरति म ३,
६, ९अनु-सं ✓ दह, अनुसंदह शौ १२,
११, २; पै १६, १४६, १२अनु-सं ✓ दिश, अनुसदिशामि शौ
४, १६, ९.अनु-सं मि(म् ✓ इ), अनुसंयुन्ति^q
खि ४, ११, १०; अनुसयन्ति
शौ ११, ७, २; अनुसयन्तु
शौ २, १२१४; पै १६, १५३,
३अनु-सं ✓ पश्, अनुसमपश्यताम्
काठ २३, ८^r; अनु...समपश्यत
मै ३, ७, १^r.अनु-सं-प्र ✓ या, अनुसप्रयाहि^s
शौ ११, १, ३६; पै १६ ९२, ६,^a) सपा. शौ १२, ३, २० अनुसंवेष्टाम् इति पाभे ।^b) सपा तथा ६, १, १ अनु, संग्रह इति, कौट ५ १,
१४ प्रसु अनुसंपश्य इति पाभे ।^c) वैतु. सा. अनुक्रमेणेत्यर्थे अव्य इति ।^d) अभ्यस्तीभूतायाः प्रकृते रूम्; वैतु दे२, १४ यत्र
छान्दस. शकारोपजन इत्युक्तं भवति ।^e) सपा तै ४, ३, ११, १ अनु, संचरन्ती इति पाभे ।^f) लक्षणाऽर्थे कप्र अनु इतीव व्याचक्षाण सा स्वरत-
दिचन्त्यः ।^g) तु. नाप. सस्थ. दृशुपसृष्टं रूप तत्रत्यं टि च, यदनु
सम्यग् व्याख्य तुमशकनुवन् सा. इहाप्युपेक्ष्य । उभयत्रा-
ऽर्थत प्रयोगमाभ्यात् ।^h) तु RW.; वैतु. पपा शंपा. सात. च अनुसंचरम्
इति पठन्ति । तत्र अनु सप्तम्यर्थे कप्र. द्र (तु. सा.) ।ⁱ) विप. (अध्या-) । गस. शत्रन्ते कृत-स्वरः
प्रकृत्या ।^j) = सपा काश १, ८, १, ३०; २, ८, ४, १३; ७,
३, २, ८ काशौ ३, ८, २२, १५, ६, १० शुप्रा ३, ८१ ।
माश १, ९, ३, २१, २, ३, ४, ४१; ५, ४, २, ८ अनुसंतनवन्
इति पाभ. ।^k) सपा काठ ३९, ८ तैबा १, ५, ७, १ आपशौ १६,
३२, ३ संतनु इति पाभे ।^l) कर्मणि क्ते अनन्तरगतिस्वरः (पा ६, २, ४९) ।^m) सपा. काठ २७, १० अभिसतत इति पाभे ।ⁿ) भावे क्तिनि अनन्तरगतिस्वरः (पा ६, १, ५०) ।^o) यक्र. मपा. काठ ३६, ९, १०, १० संतत्ये इति
पाभे ।^p) सपा काठ २३, ९ क ३६ ६ प्रतिपदत्वाय इति पाभे ।^q) अनुसंयुन्ति इति त्रिस्वर सुपा नितरामशुद्ध ।^r) पाभे अनुपश्यति तै ६, १, ५, २ द्र. ।^s) सपा. मै २, १२, ४ अनुसप्रयाहि इति पाभे.
(तु. नाउ) ।

<p>? अनु संप्र-यात्* तै ४, ७, १३, ४; ५, ७, ७२</p> <p>अनु-सं/भिद्, अनुसंभिन्दन्ति^० काठ ३६७.</p> <p>अनु-सर्ग- अनु/सृज् प्र.</p> <p>अनु-सर्प- अनु/सृप् प्र</p> <p>¶ अनु-सवन्- नम् तै ६, ५, ११, ४^१, ७, ५६, ४, मै १, ९, ५^२; ३, १० ५^३; काठ ९, १४, २३ ७, २९, १^४; ३७ ७; क ३६, ४; ४५, २^१.</p>	<p>? अनु सा भद्राऽभि^० शौ १९, ४९, २</p> <p>¶ अनु-सीत्- -तम् तै ५, २, ५, ५; ६, २, ५, काठ २०, ३; क ३१, ५</p> <p>? अनु-सूर्य- -र्यम् शौ १९, ४९, ५.</p> <p>अनु/सृ, अनु- असरन् क्र ९, ६, ४.</p> <p>अनु-सृ- क्र ५, ५३, २४, ७ १०, ४^४</p>	<p>अनु/सृज्, ¶ अनुसृजति काठ १३, ६, अनु- असृजन् क्र १०, ६६, ८</p> <p>¶ अनुवसृज्यत तै ७, १, १, ४^{३१}, ६^{३१}; काठ ८, ११, क ७, ८; ¶ अनुवसृज्यन्त मै १, ६, ११, ¶ अनुवसृज्यन्त मै २, ५, ५.</p> <p>अनु-सर्ग- अन्.</p> <p>? अनु-सृष्टि- -ष्ट. मै २, ५, ५¶.</p>
--	--	--

* यथे पन्मं व्युपसृष्टिश्च त्रैस्वयं च श्रूयते । तद् भवत्येव मौलिकं प्रति मुपा संदेहः । अनन्तरार्थे अनो पृथक्काराभ्युपायऽपि (तु मा. , वैतु सा, माश ८, ६, ३, २२ यत उपसप्रयात् [मा १५, ५३ इत्यस्य व्युपसृष्ट्यैव पाठस्य प्रामाण्यं भवति]) सम् इत्यस्य निघानप्राप्तेर्दुर्वारित्वात् (पा ८, १, ७० [तु. मा १५, ५३ यत सम् इत्यस्य मूलतो निघात एवानुमीयेत]) । तत् का गतिरिति ? शाखान्तरीय-मवाऽपरमपि साक्ष्य मौलिकस्थितिपरिच्छित्यर्थमुप-युज्यतामिति (तु. शौ ११, १, ३६ यदाधारेण अनु इत्यस्यापि सम् इत्येतद्वदिह निघातोऽनुमातुं सुलभः) । यत्तु शौ एकवच्छुनिर्येषु च बहुवदिति तत्र कतगा मौलि-कतरा स्यादिति भूयो विमशा विमर्शमर्हत् । स्यादेनद् गतित्रयमपि सस्वर मूलतो यजु-ष्विति प्रतिगति विरामो दातु मिष्टः । एवमपि त्रिस्वरं त्रिगति क्रिप. न सिद्धयेत् । प्रतिगति यात इत्याख्यातस्य पृथगन्वयस्याऽभ्युपेयत्वादकैकगतियुक्ता-ऽऽख्यातत्रिन्यस्य लामादिति । शोध तै ४, ७, १३, ४^२, ५, ७, ७२ सप टि. द. । सपा. मा १५, ५३ प्रमृ. ? उपसप्रयात्, मै २, १२, ४ ? उपसप्रयात्, शौ ११, १, ३६ प्रमृ अनुसंप्रयाहि इति पाभे ।

^० पश्चादर्थे वर्तमान अनुः (तु. मै १, १०, १३) अव्य. भवत्युत गतिरिति स्वराङ्गणाऽनुपलम्भाद् विवेक्तुं दुर्लभं द्र. ।

^१ अस. साख । वा. क्वि ।

^२ पाठः [तु. पपा.] ? अवसान-भद्रा (वप. राजी), वि इति शं धो विमृश्य (तु सपा पै १४, ४, २ [तु. यस्था टि] W WI, सा च वि इत्यशमात्रे), वैतु BW अनु मा [सा] भद्राभि । वि इति । ✓स्था > तिष्ठते

इत्यत्र प्रकृतं स्थ. नेष्टं द्र. ।

^३ सख. कृते तु. टि. अनुप्वध- च एपू. टि. च ।

^४ पाठ-याथार्थ्यं प्रति भवति संदेहः । यनि स्वर-विरोधाद् मूको व्यवस्थाऽभावाच्च । स्वरविरोध-स्तावत् । अत्र ग्राम वा स्याद् अस वा बस. वा । प्रथमोक्तमयो कल्यो पूष. प्रवृत्तिस्वरम् स्याद् मध्यमे च साधारण-समापस्वर. न तु कथञ्चदपि परादिस्वर इति । अथ मूको अपि द्वैविध्यमुपलभ्यते । भूयश्च अदिसूर्यम् इति पठ्यतेऽल्पीयश्च अनुसूर्यम् इति । प्रथमे प्रकारे अङ्गि । सूर्यम् इति पदद्वयी संभाव्येत (तु. पै १४, ४, ५, वैतु सा शंपा. च) । द्वितीये प्रकारे अनु । सूर्यम् इति पदद्वयी संभाव्येत (वैतु. W. अनुत्सूर्यम् इति [तु ओत्सूर्यम् शौ ४५, ७]) । प्रकारद्वयेऽपि यनि स्वर सूर्यम् इत्यस्य पृथक्-पदता सूचयेत्तत पूर्वम् अन्वहम् इत्यस्य मौलिकं श्रवणमुपस्थापयेत् ।

^५ मरुतः (द्वि३) इत्येतदाक्षेपेण प्रकरणसुलभेन कर्माकाङ्क्षा पूरणीया (वैतु. सा. यस्य वृष्टि- इत्येतत् कर्तृप्रत्ययान्ततया मरुत्परतया च विब्रुवाणस्य कर्मनैराका-ङ्क्ष्यं दुर्लभं [तु सस्थ. टि वृष्टि-]) ।

^६ यज्ञाकर्मातुराधितेन्द्रवायुकृतवृत्रविनाशम् इति शेष । अनोः गतित्वाभावमिच्छतः GW अन्वयश्चिन्त्य ।

^१ एतदादिषु स्थलेषु अनो गतिस्व द्र (तु. मै १, ६, ११; वैतु. भा. यस्तृतीयार्थे कप्र. अनु इत्याह) ।

^२ अनन्तरगतिस्वरे (पा ६, २, ४९) सुलभेऽप्यन्तो-दात्तनिगमान्तरसर्वस्वविरोधात् प्रामाण्येऽस्य संदेहो भवति (तु. संटि.) । सपा तै २, १, ५, ६ पुनरुत्सृष्टः इति पाभे ।

२ अनु-सृष्टि ^a - णिष्ठः मै २, ५, ५, काठ १३, ५ ^b ; - णिष्ठम् ^b मै २, ५, ५; काठ १३, ५, - णिष्ठस्य मै ४, २, १४; - घञ् मा २४, १६; का २६, ४, १, मै ३, १३, १४.	अनु-सेषिधत्- अनु ✓ षिध् द. अनु ✓ स्तु (आच्छादने), णि अनु- स्तृणाति ^c काठ २५, ५; क ३९, २	४, २; मा १३, १०, का १४, १, १०; तै १, २, १४, १, मै २, ७, १५; काठ १६, १५; क २५, ६.
णि अनु-सृष्टि ^d - षि मै ४, २, १४.	अनु ✓ स्तु, स्तु (हिसायाम्) > णि अनु-स्तर (ण >) णी ^e - णी तै ६, १, ६, ७, ७, ५, मै ३, ७, ४ ^f ; ४, ७, २ ^g , काठ २९, २; क ४५, ३; - णीम् तै ६, ६, ७, १; ७, १, ६, ४ ^h	अनु ✓ स्फुर, अनु स्फुरात् क ६, ६७, ११. अनु-स्फुर ⁱ - रम् शौ १, २, ३. अनु ✓ स्फूर्ज् > स्फूर्जि, अनु-स्फूर्ज- यात् पै १६, १४२, ८ ^m
अनु ✓ सृप्, अनुसृपति शौ ९, १३, ७; अनुसृपति शौ ९, १३, १७; पै १६, ७५, ७, ८, अनु- सृपत्, अनु (सृपत्) ^d पै १६, ७४, ७.	अनु ✓ स्पृश > अनु-पस्पृशान् ⁱ - - नः ^j शौ ६, २८, ३; पै १९, २७, १३ ^k , - नम् ^l क १०, १४, १, मै ४, १४, १६, शौ १८, १, ४९.	अनु ✓ स्मृ, अनु स्मराय क १०, १०६, ९. ? अनु-स्मरम् ⁿ खि २, १४, ९ अनुस्वयः पै २०, ३३, ६. अनु (न-उ) स्मयामन् ^o - म्णे क ४, ३२, २४.
अनु-सर्प ^o - - णं शौ २, २४, ४, पै २, ४२, ३.	† अनु-स्वष्ट - ष्ट. क १०, १६०, ४; शौ २०, ९६, ४.	अनु ✓ हन्, अनुहताम् पै १०, १२, ४.
अनु-सृ(प्त >) प्ता - प्ताम् पै २०, ४७, ७.	† अनु ✓ स्पृश, अनुस्पृश क ४,	? अनुजिघासि ^p पै ५, २७, ७.
अनु-सृप्य पै १६, ९१, ५ ^q .		

^a) विप. (अजन्, सोमपीथ-) । अनन्तरगनिस्वरे प्राप्ते (तु. नापू टि.) प्रवृद्धादित्वम् उस्सं. (पा ६, २, १४७) ।

^b) सपा. तै २, १, ५, ५ पुनस्तृष्टम् इति पाभे. ।

^c) गस. कितन्नन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । ननु निर-प्रत्ययान्तत्वादायुदात्तेन उप भाव्य-मिति । सत्यमेतत् । सामान्येन तथैव भवति । एवं सत्यं अपि कानिचिदुक्तप्रययनिश्चिन्नानि सन्त्यपि प्राति. अन्तोदात्तानि श्रूयन्ते (तु वृष्टिः, साति-प्रभृ. [पा ३, ३, ९६; ९७]) । प्रकृतस्य तु प्राति. अयमगरो विशेषो भवति । यथेदं सामान्येनाऽऽद्यु-दात्तत्वेनैव श्रूयमाणं सत् कञ्चिद्विवाऽन्तोदात्तत्वेन श्रूयते (तु. माश. ११, २, १, ३) । ननु गस. तादौ (पा ६, २, ५०) इति पूव. प्रकृतिस्वरं स्यादिति । नेति । निति इति विशेषगादायुदात्तनिगमपरतयैव तस्या-नुशासनस्य चरितार्थायतमौचित्यादिह च प्र नित्वस्य वस्तुतोऽतन्त्रत्वात् ।

^d) सपा. शौ ९, १३, ७ एति इति पाभे. ।

^e) = यातुधानाधिपति-विशेष- [सा.], सर्पतुल्य-जन्तु-विशेष- [P.W. प्रभृ.] । पचादि-अजन्ते थायादि-स्वरः

(पा ६, २, १४४) ।

^f) सपा. शौ ११, १, २ नि.सृप्य इति पाभे. ।

^g) सपा. मै ३, ८, ६ स्तृणाति इति पाभे. ।

^h) नाप ([मृत दीक्षितम् अनु स्तीर्यमाण-] गो-) ।

गस. कर्मणि ल्युङन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या ।

ⁱ) गस. कानजन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या । या [१०, २०] प्रभृ. = अनुपस्थाशयमान- इति ।

^j) सपा. °नु <> नम् (या १०, २० च) <> तैआ ६, १, १ ? अनपस्पृशान् इति पाभे. ।

^k) अनुस्पृशानः इति मूको ।

^l) वीप्सायां वा (तु. सा.) तृतीयार्थे वा अस. साख. (पा ६, १, २२३) । उप भावे कः प्र. उस्सं. (तु सा.) । वा. किवि. यद्वा गस. थायादि-स्वर. (पा ६, २, १४४) । अस्मिन् कले उप. इगुपधलक्षण. कः प्र. । शरु- इत्यत्र विशेषणत्वेन चाऽन्वयः (तु. MW) ।

^m) सपा. शौ १२, ७, ९ अभिस्फूर्जति इति पाभे. ।

ⁿ) पाठः ? अनु-स्मरत्- > - रन् इति शोध. (तु. संटि.) ।

^o) विप. (इन्द्र-) । उस्सं = उषस्- । तस. नञ्-स्वरः ।

^p) पाठः ? चासति इति शोधः स्यात् ।

अनु-घन्- -नन मै ४, १४, १७
 अनु✓हा(गतौ), अनु... जिहाते
 क १३, ३१, १७ (४, ४८, ३),
 †अनु... जिहाते ऋ ६, १८,
 १५, मै ४, १२, ३, काठ ८,
 १६, अनु... जिहाताम् क
 ७, ३४, २४; †अनु... अजि-
 हत ऋ १०, ८९, १३, तै १, ७,
 १३, १.
 ?अनूजहिरे शौ १८, ३, ४६†^b.
 अनु-हाय तै ३, २, २, २; ७, १, १,
 २१, †मै २, ५, ६, †काठ ११,
 ४, २३, ४; शौ ५, १८, ९, पै ९,
 १८, २
 †अनु✓हृच्छं, अनुहृच्छन्ति मै १,
 १०, ७; काठ ३६, १.
 अनु✓ह्वे, > हु, ह, †अनु... 'हुवे'
 क ११, ३०, ९ (८, ६९, १८),
 कौ २, ९४; जै ३, ९, ९; शौ

२०, २६, ३, अनुह्वयामसि
 शौ ५, ३०, १७, ८, १, १५^०,
 पै ९, १४, ७, अनुह्वय ऋ ५,
 ५३, १६
 अनु... अह्वय पै १९, १०,
 १०^१,
 अनु... जोहवीतु शौ ६, ७३,
 ३^१
 अनु-ह्व- -वम् शौ ८, ८, ४, पै
 २०, ४६, १
 अनु-ह्व- -तः शौ ५, ३०, ७, पै
 ९, १३, ७.
 अनुक^h - कम् शौ ४ १४, ८, पै
 १६, ९९, २, -कात् शौ ९, १३,
 २१, पै १६, ७५, ११.
 अनुस्य^१ - क्यम् शौ ९, ६, १,
 पै १६ ५३, १६, १११, १,
 -†क्यात् ऋ १०, १६३, २,
 शौ २, ३३, २, २०, ९६,

१८, पै ४, ७, २, ९, ३, १०
 -क्ये शौ ११, ३, ९, पै १६,
 १४७, ५
 आनूक^१ - कम् ऋ ५, ३३, ९.
 अनु-काश- अनु✓काश् द.
 अनुकत- अनु✓वच् द.
 अनु(नु✓उ)श् > †अनु(नु-उ)
 श्रमाण^१ - -णा ऋ ६, ६६, ४,
 अनुचान- , अनुच्य, १अनुच्य-
 अनुच्यमान- अनु✓वच् द.
 अनुचीन- , २अनुच्य- अन्व-
 (नु✓अ)च् द.
 †अनुच्छि (नु-उद्✓धि), अनुद-
 श्रयत मै २, २, ८; काठ १०,
 १०.
 ?अनूच्यायनी^१ पै २०, १८, ९.
 ?अनूजहिरे अनु✓हा(गतौ) द
 †अनु(नु-उद्)जू✓जि, अनुदत्तयत्
 मै ४, ३, २, काठ १२, ७^१

* गस पचादि-अजन्ते थायादि-स्वर. (पा ६, २, १४४)।
 उक्ते च प्र वर्णविकाराद्य अन्यद् यद् ऋयुत्पत्तिकं वैशेष्यं
 भवति तद् घन्- इत्यत्र द । पामे अनुकरोण शौ १२,
 २२ द. ।

^b सपा. ऋ १०, १५, ८ अनुहिरे इति पामे ।
 मन्त्रस्य पूर्वार्धाय पादद्वयम् ऋ. त्रेष्टुमं भवति ।
 तदेव शौ. जागते श्रूयते । तेन शौ प्रतिपादमेकम-
 क्षरमधिकं भवति । एस्थि. जकार-मध्यत्वेन शौ. मूलतः
 प्रामाण्यं भजद् एतत् पदम् (अनु✓ह्वे) अनुजहिरे
 इति सति पाठे (हि>) हि इत्यस्मिन्नंशे विवृतमिति
 संभाव्यते (तु. सा.; वैतु. शंषा.) । गत्यंशे दीर्घस्य
 प्रामाण्यं तु संदिग्धं भवति मूको. उभयथोपलब्धे ।

^c सपा काठ १३, २ अभिहाय इति पामे. ।

^d पामे. अनुमुश्य तै ६, १, ३, ६ द. ।

^e सपा. पै १६, २, ५ निह्वयामसि इति पामे. ।

^f सपा परस्परं पामे ।

^g गस. मावे अर् प्र. उसं. (पा ३, ३, ७२)। थायादि-
 स्वरः ।

^h = षष्ठ्वंसास्थि- । व्यु. ? सख कृते तु टि. प्रतीक-।
 यत्तु G.W. M.W. <अनु✓अच् इति आह्वस्तत्र स्वरो
 दुषेष्ट (तु. पा ६, १, २२२) । यद् अपि सा. उप.
 <✓उच् (समवाये) इतिमात्रं ततो विशिष्टम् ह (तु.
 प्रतीक- [शौ २, ३३, २]), तत्रापि पूर्ववच्चोद्यम् (तु. पा ६,
 २, १३९) ।

^१ स्वार्थे यत् प्र. उसं. (पा ५, ४, २५) । तित्-
 स्वरितः । पं. स्थाने द्वि. सुश्रवतरा स्यात् (तु. दोष-
 ण्यम् इत्युत्तरार्थे) । यत्तु सा. अनु✓उच् (समवाये) +
 ण्यत् प्र. इत्याह (तु शौ २, ३३, २ च) तत्र लघूधगुणा-
 ऽभावो दुर्घट (पा ७, ३, ८६) ।

^२ तस्येदमित्यर्थे अण् प्र (पा ४, ३, १२०) । तत्स्वरः ।
 वा. क्रिप्ति इति B.W. यदाह, तच्चिन्त्यम् । प्रकरण-
 तोऽस्य विप्र. असत्. नाप च सतस्तथात्वावृत्तेः (तु. सा.
 वा. एव नार्थे ?) ।

^३ विप. (मरुत-) । गस शानजन्तम् (तु. P.W. G.W.;
 वैतु. स्क. पं. सा. अनुः गत्यभाव इति) ।

^४ ? अनूच्यायनीं प्रतिसरां > अनुच्यायिनीं प्रति-
 साराम् इति शेषः (तु. मूको.) ।

अनू(न-ऊ)ति^१ - ती^० ऋ ६, २९, ६.

अनूत्था(नु-उद्/स्था), अनु...उत्ति-
ष्ठतु खि ६, १, २, ॥ अनूदतिष्ठन्
मै ४, ८, ५

॥ अनूत्-त्थाय तै ३, ४, १०,
३; ६, २, ५, ५, मै १, ९, ८,
काठ ९, १५, २२, ११; क
३५, ५.

॥ अनू(नु-उद्)त/सृज्, अनु-
त्सृजति^० मै ३, २, ७, काठ
२०, ८, क ३१, १०, अनुत्स-
जन्ति^० मै ३, २, ४; अनुत्सृजेत्
काठ १३, ३.

॥ अनू(नु-उ)दक्^० - कम् मै ३,
१०, ७.

अनू(नु-उ)द्/अय् > ॥ अनूद्(द-अ)
य्य काठ २४, ४, क ३७, ५.

॥ अनू(नु-उ)द्/इ, अनुदयाथ मै
३, ७, १.

अनूदेति काठ ८, ५; क ७, १,
अनूद्यन्ति मै १, १०, १८, ३,
७, १^३; काठ ३६, १३; अनु-
देत् मै १, ६, १२^१, २, ५, ३^३; काठ
१३, ३^३.

अनूद्-यत् - यन्तम् काठ १३,
४^३.

॥ अनूदे(नु-उद्-आ/इ)

अनूदेत्य काठ २२, ११; क ३५, ५.

॥ अनू(नु-उ)द्/ड्, अनूद्भवन्ति
काठ ८, ११, क ७, ८, अनूद्भ-
वेत् काठ ६, ६^१.

अनूद्-दुत्य काठ ६, ४^१, ९, १६^५,
१०, ५, २१^१, ८, १०.

॥ अनू(नु-उ)द्/ह > धृ

अनूद्-धृत्य^० - त्यः तै २, २,
४, ७.

† अनू(न-ऊ)घृस्^१ - घाः ऋ १०,
११५, १, कौ १, ६४, जै १, ७, २.

अनू(न-ऊ)न, ना^१ - न खि २,

१०, २; शौ ७, ८६, ३; पै
११, १, ८; -नम् ऋ १, १४६,
१; २, १०, ६; ४, २, १९;
६, १७, ४; खि ३, ७, ५^१,
मै ४, १३, ४^१; काठ १६,
२१^१; शौ ७, ८६, ३; १२, ३,
४८, पै १७, ४०, ७; -नस्य
ऋ ८, ५५, ५^३, -ना ऋ ७, २७,
४; -नाः ऋ ३, १, ५, ८, १६, ४;
-नेन ऋ ४, ५, १.

† अनून-वर्चस्^१ - चर्चा ऋ १०,
१४०, २; मा १२, १०७; का
१३, ७, ६; तै ४, २, ७, ३; मै २,
७, १४, काठ १६, १४; क २५,
५; कौ २, ११६७.

॥ अनू(नु/उ)न्द, अन्वौन्दन्^० काठ
२७, ५; क ४२, ५.

† अनूप^१ - पा. ऋ १०, २७, २३,
-पे ऋ ९, १०७, ९; कौ २,
३४८, जै ३, २९, ५.

*) तस. नञ्-स्वरः । उप. यद्र. ।

*) स१ द्र. (वैतु. सा तृ१ इति; G.W. प्रभु. च१ इति
[कथं बत रक्षाया अभावमप्युद्दिश्य देवतायाः सुहृत्वं काम्ये-
तेति तत्रार्थाच्च प्रष्टव्या स्युः] । सा. व्यु. ? (तु.
सस्थ. टि. ऊती) ।

*) पाभे. अनु तै ५, २, ९, ५ द्र. ।

*) पाभे. अनु तै ५, २, ५, ४ द्र. ।

*) उदकस्य समीपे इति कृत्वा समयार्थे अस. (पा २,
१, १५ [तु. सपा तै ६, ४, १, ५ शुष्कस्य वार्द्धस्य च
संघौ इति]) । अन्तोदात्तः ।

*) सपा. काठ ८, १० क ७, ६ अन्वागच्छत् इति
पाभे. । *) पाभे. अनु तै २, १, ४, ५ द्र. ।

*) पाभे. अनु तै २, १, ५, १ द्र. ।

*) पाभे. अनुदवेत् मै १, ८, ७ क ४, ५ द्र. ।

*) O [WZKM २६, १२६] 'नुद्' इति शोधित. पाठ
इति । पाभे. अनुदुत्य तै ५, ४, ५, ५ प्रभु. द्र. ।

*) गस क्यबन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

*) विप [(ऊधोवर्जिता-] यावापृथिवीरूपा-वाभरणीरूपा-

वैप१-३४

वा) मातृ-] । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२ [तु. वै. सा.
Gr.II]) । पाप्र. अनङ्गदेशाभाव. उस्. । उप. ऊधस्- (तु.
अध्वयधस्- [काब्रा ४, ८, ३, ११]) । सकारान्तमस्त्रीरनेतद्
भवति (तु. पावा ५, ४, १३१) एतदभ्युपायेऽपि यत् सा.
लोकशब्दयोजनेन यावापृथिव्योरस्त्रीत्वं सिषाधायषात,
तन्मन्दम् । पूर्वार्धे तयोर्मातृत्वेनोपचारस्य तेन स्वयम-
भ्युपतत्वात् ।

*) सपा. °नम् <> °नस्य इति पाभे. ।

*) विप. (अग्नि-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । यद्वा
तस नञ्-स्वरः । उप. ऊन-वर्चस्- इति बस. द्र. ।

*) सपा. मै ४, ६, १ अर्यधावन् इति पाभे. ।

*) =आदित्य-, पर्जन्य-, वायु- । तस. उप. <अनु
✓वप् इति या [२, २२] प्रभु. (तु. SBY १५७) इति च;
जलप्रधान-निम्नदेश-, जलाशय- । बस. इति च ।
पाप्र. अनु-ऊ (<२अ) ए- [तु. या. प्रभु.] + अः
प्र. (समासान्तः) इत्येवं व्याकृतौ सत्याम् उप. आदि-
विकारः (पा ५, ४, ७४; ६, ३, ९८) । प्र. स्वरः ।
यत् सूत्रे ऊद् इत्यस्य स्थाने उद् इत्यनेनापि पठितेन

अनूप(प्य>)प्या ^१ - प्या काठ २, १ ^१ ; क १, १२ ^{१०} , शौ १, ६, ४ ^{१०} ; १२, २, २, पै ८, ८, ८.	अनूप(नु-उ)प/स्था>तिष्ठ, अनूपतिष्ठन्ते ^१ मै ३, २, ३, १, २, काठ ६, २, २२, ८, क ४, १; अनूपतिष्ठन्ते ^१ मै ३, २, ७, ७, ७, ४, ७, ९.	-भास. क्र ५, ७७, ४. अनूप(नु-ऊ)र्ध्वभावुक ^१ - कम् ते २, ६, ५, ३. अनूप(नु-ऊ)र्मि ^{११} - -र्मिम् क्र ८, २४, २२, शौ २०, ६६, १.
अनूप(नु-उ)प/जीव्, अनूपजीव- न्ति मै ३, १०, ४	?अनूपस्ते ^१ पै १६, २१, १० अनूप(नु-उप/इ), अनूपयन्ति ^१ तै १, ७, ५, ४.	अनूप-वृज् - अनु/वृज् द. अनूप-वृत् - अनु/वृत् द. अनूप(नु-ऊ)परिह ^{११} - -ग्नि. मै १, ६, ३
अनूप(नु-उ)प/धा, अनूप- दधाति काठ २१, ४, अनूप- दध्यात् तै ५, २, ७, २; क ३१, १९. अनूपधीयन्ते मै ३, २, ९ ^१ .	अनूपराध- अनु/राध् द. अनूपरोह- अनु/रोह् द. अनूप(नु-ऊ)र्ध्व->अनूपर्ध्व-भास् ^१ -	अनूप(नु-ऊ)क्षर, रा ^१ - -र क्र १, ४१, ४, २, २७, ६, -रा
?अनूपनमति ^१ मै ४, २, ९.		

सता पूर्वसवर्णदीर्घत्वेनाऽभीष्टरूपसिद्धिप्रस्तावे प्रत्युप-
स्थाप्यमानेऽवग्रहदोष पाम अचोदि, तद् यावदु-
पलब्धि पपा. अवग्रहस्यैवानुपलम्भाद् उप ह्रस्वदीर्घा-
न्यतरादित्वस्य विनिर्णेतुं दु शकत्वात् तद्विषयस्यो-
ट्टङ्गनस्य नितरामनवसरत्वाद् भग्नभित्तिकत्वं द. ।
पामउ. च दीर्घोच्चारणस्याऽस्त्यावश्यकत्वाभावस्याऽव-
ग्रहाभावे हेतुत्वमिव प्रदर्श्यमानमपि नादरणीयम् ।
यथाकामह्रस्वदीर्घान्यतरोच्चारणसद्भावस्याभीष्टमाणाग्य
सतो नितान्ताऽवग्रहाभाव प्रति कारणतानुपपत्तेरिति
यावत् । वस्तुतस्तत्र नैयाकरणे प्रकरणे पूर्वसवर्णदीर्घा-
त्तिकैव मौलिकी शाब्दी प्रवृत्तिः । तन्मूलद्वयाप्यव-
ग्रहाभावः । पूर्वोत्तरयोरुभयोर्वर्णयो स्थान एकस्य समानस्य
सत आदेशस्य विभागानर्हत्वात् । एव च अनूप-
अभीपू- , द्वीपू- , नीपू- , प्रतीपू- इत्ये-
तान्येव प्राति. मौलिकानि सन्तीतरेषां सजानीयनिष्पत्तीनां
वृत्तिसामान्योऽजनितावृत्तीनां सताम् अन्तरी- , समीप-
प्रभृ. आदर्शस्थानीयानि द. । अनूप- इत्यस्माच्
च देशात्मकवृत्तिविशेषतः सतो विवेककरणोव अन्वीपू-
इत्यस्य साम्यप्रवृत्तितो द्वितीयवर्णानुपातिनी प्रवृत्ति द. ।
इह च सर्वत्र उप. विषये २अपू- इति स्याद्/आप्
इति वेत्तव्य विनिर्णय २अपू- इत्येतत्-प्रयङ्गन यद्. ।
अन्ततः, अन्तर् इत्यादिविषयोपनिबन्धः अन्तवर्ण-
निपातेभ्योऽप. पूर्वसवर्णदीर्घः, समन्तभ्यामीत्, अनो-
रदेशे इत्याकारकः स्याद् इति विवृता विमर्शाय कल्पताम्
(तु. पा ६, ३, १७, १८) ।

^१ विप. (जललघुदेशे भवा-] २अपू- । तात्रभक्तिको
यद् प्र. (पा ४, ४, ११०) । तिस्वरः ।

^१ =सपा. माथौ ६, १, ५, २२ । तैआ ६, ४, १ अनूप्या.
इति पाभे. ।

^१ पाठ^१ । स्वरोऽलक्षणो योगश्च विपरीतार्थकर ।
अ-सू (घु-उ)पमति इत्याकारक शोधः विचारकोटौ द. ।

^१ वैतु. सपा. तै ५, ७, ९, २ अनु टि. । यदनु तत्रासौ
नि कप्र. ३ष्टो भवति गतिश्च नेष्ट इति ।

^१ पाभे. अनुवस्ते शौ ११, ६, १० द. । (अ)नूपस्ते
इति पै मूको. ज्ञापयति यथा मूलतरतप्रापि
शौ. अभिन्नैव सती श्रुति. प्रामादिकम् (अनूपस्ते-
> *नूपस्ते) *नूप इत्याकारं वर्णविकारमुपगतेति ।
एस्थि. मुपा. चिन्त्यकोटिमनुप्रविष्ट सञ् शोधार्हः.
स्यान्न तु वास्तविकस्य कस्यचित् पाभे सूचक इति ।

^१ वैतु. सपा. तै १, ७, ५, ३ अनु टि. यत्रासौ नि. कप्र. ।

^१ विप. > नाप. (अनुच्छिन्नतेजस्क-] शत्रु-
[तु वे.] । पदविभागस्य सस्व. च कृते तु टि.
अजात-शत्रु- । यतु सा उर्ध्व-भास्- इत्यस्य उप.
अग्निपरत्वमपि विकल्पयति, तच्चिन्त्यम् । नञ्पूर्वत्वे बस.
अन्तोदात्तत्वप्रसङ्गात् (पा ६, २, १७२) ।

^१ तु. टि. अ-नग्नभावुक- ।

^१ विप. (इन्द्र-) । उप. विप = हिंस्य- इति सा,
हिंसक- इति वै., =चल- इति GW. ORN, =अवरुद्ध
इति NW । ^१ तस नञ्-स्वर ।

^१ विप. (पशु-) । उप. ऊर्ध्व- + √रि (=रि)ह +
क्विप् प्र. ।

^१ विप. (पन्था-, पृथिवी-) । बस. अन्तोदात्त । उप.
=कण्टक- । √ऋष् + बसरन् प्र. (पाउ ३, ७५) ।
निस्वरः ।

ऋ १, २२, १५, मा ३५,
२१, ३६, १३, का ३५४,
२०, ३६, १, १३, मे ४, १२,
२, काठ ३८, १३, शौ १८,
२, १९, -रा. ऋ १०, ८५, २३,
शौ १४, १३४, पै १८४३.

अनु(न-ऋ)च्^a- नृच ऋ १०,
१०५, ८

अनु(न-ऋ)च्^b- चम् मै ३, ३,
५, काठ २१, ५, क ३३, १०
[च-एक]

अनु(न-ऋ)च्छ(त>)न्ती- न्ती. पै
१, ३६, १-३

अनु(न-ऋ)जु^c- जो ऋ ४, ३,
१३.

अनु(न-ऋ)ण^d- णः मा १९, ११,
का २१, १, १०, तै ३, ३,
८, २; ४॥; ६, ३, १०, ५॥,
मै ३, ७, ८॥; ४, १४, १७,
॥काठ १३, २, २६, २; क ४०,
५॥; शौ ६, ११७, १, २, पै
१६, ४९, १०, १९, ३९, १२,
-णम् पै १६, ५०, १, ८, -णाः
मै १, १०, २०३॥, काठ ३६,
१४३॥, शौ ६, ११७, ३, पै
१६, ५०, २४, -णन काठ १३,
३॥.

१ अनु(न-ऋ) त, ता^e- तम् ऋ

१, २३, १२२ (२३), १०, ९,
८ (९); १०५, ५, १३९,
२; १५२, ३; ७, २८, ४; ८,
६२, १२, १०, १०, ४, १२८,
५, िमा ६, १७, िका ६, ५,
५, ॥तै २, ४, १, २, ५, ५,
१, ६, ॥मै १, ९, ३; १०, ११,
२, १, ४, ४, २, ४, ७, ५,
१४, १७, ४; ॥काठ ६, ७,
८, ७, ९, ११, १०, ७, १२, ५;
११, १४, ५, २३, १, ६,
२७, ४, ७, ८, ३४, ११,
३६, ५, ३७, १, ॥क ४, ६,
७, ४, ३५, ७, ४२, ४,
शौ १, १०, ३, २, १५, ५, ४,
९, ७; १६, ६, ६१, २, ३;
७, ९४, ३; ९, १५, २३, ३,
१०, २, १४, ५, २२, १२, ३,
५२; १८, १, ४, १९, ४४,
८; पै १, ९, ३, ३३, ३, २, २६,
१, ५, ३२, १, ३६, ४, ५, ८,
६, ५, १२, ८, ३, १३, ९,
२२, ४, १२, १६, २३; १५, ३,
८, १६, ६०, ८, ६९, १२, ३,
१३०, १, १७, ४, २; १९,
१४, ८, २१, ४, २०, १५,
४, -तस्य ऋ ५, १२, ४,
७, ६०, ५; ६५, ३, ८६,

६, १०, ६७, ४; १००, ७; मै
३, ७, ३॥; शौ २०, ९१,
४, -ता ऋ २, २४, ६; ७, ७,
६१, ५, ८४, ४, पै १९, २१,
७; -ताः पै २, ५५, ३, ४;
-तात् मा १, ५; का १, ३, १,
॥मै १, १०, १२; २, ४, २;
॥काठ १२, ११; ३६, ६; पै
७, ८, ८, -तानि ऋ १,
१५२, १, २, ३५, ६; मै ४,
१४, १०, -ते मा १९, ७७;
का २१, ५, ४, मै ३, ११, ६,
काठ ११, ३; ३८, १; -तेन
ऋ १०, ८७, ११; ॥मै १, ९,
३, ११, ५; २, ४, २, ॥काठ ९,
११; १२, ११; १४, ५, शौ
६, ७१, ३, ७, ७३, २; ८, ३,
११, पै २, २८, २, ५, ३२, ६,
१६, ७, १, १९, २७, २;
-तेभिः ऋ ७, १०४, ६; शौ
८, ४, ८; पै १६, ९, ८ [त-
सत्य].

अनुत-देव^f- वः ऋ ७, १०४,
१४; शौ ८, ४, १४; पै १६,
१०, ४.

अनुत-द्विष^g- द्विष ऋ ७, ६६,
१३.

अनुत-पशु^h- शू मै १, १०, १२,

a) तस. नञ्-स्वरः ।

b) समासान्ताभावः उस्. (वैतु नाउ) ।

c) बस. समासान्तः अः प्र. (पा ५, ४, ७४ [वैतु नापु.]) ।
तत्स्वरान्तोदात्त ।

d) बस. अन्तोदात्त ।

e) अनुण. इति पाठः? अनि. शोध. (तु. तै ३,
३, ८, २) ।

f) एकतरत्र पाठः? अनुण इति शोध. (तु. सस्य.
टि. ?अदीप) ।

g) विप. (वचस्- प्रभृ.), भाप. (असत्य-) ।

h) सपा. तै ६, ४, ८, १ कूरम् इति पाठे. ।

1) अनुत वदन्तम् > सपा. आश्रौ १, ३, २४ शाश्रौ १,
६, ३ आपश्रौ २४, १२, ७ पाकम् इति पाठे. ।

2) विप. (अस्मद्-) । बस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, १) ।

3) उस्. क्विबन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ३, २, ६१, ६,
२, १३९) ।

4) तस. मध्यमपदलोपः सास्व. च (तु. अनुतेष्टका-
माश ६, २, १, ३८) ।

काठ ३६,६ ^१	११;१२	११,३; काठ ९, १८; -द्याः क्र ६,१९,४.
अनुत-वाच् ^१ - -वाक् काठ ४,१६, शौ ४ १६,७, पै ५, ३२,८.	?अनेक पै २०,३९,१	?अ-नेद्य ^{१d} क्र १,१६५,१२.
अनुत-वादिनी- -नम् पै ९,१९,२.	?अनेकवत्- -वन्तम् काठ २१,१३ ^६	अने(न-ए)नस् ^m - -नः ⁿ ऋ ६, ६६, ७; -नसम् तै १, ८, ५, ३; -नाः क्र १, १२९, ५; ७, २८,४, ८६, ४; मै ३, १०, ११.
॥अनुतवादिनी- -नी मै ४, ५,२.	॥अने(न-ए)कादशि(न>)नी- -नीम् ^h काठ २२,७; क ३५१	
२ अनु(न-ऋ)त ^१ - -ताः क्र ४,५,५	?अनेकाम् ^१ पै ६,२,६३	
अनु(न-ऋ)तुपा ^{१d} - -पाः क्र ३, ५३,८.	अने(न-ए)जत् ^d - -जत् मा ४०,४, का ४०,१,४.	
? अनुतुभिः क्रम्यम् ^० मै ३ ६,७.	?अने(न-ए)जित ^१ - -त. पै ९, ६, १२.	अने(न-ए)वम्-उत्सृष्ट ^० - -ष्टौ काठ १३,३
॥अनु(न-ऋ)त्विज् ^d - -त्वित्ते काठ २८,५ ^१ , क ४४,५ ^१ .	+अ-नेद्य ^{k,d} - -द्य ऋ ८, ३७,१- ६; -द्य ऋ १, ८७, ४ (२, २३,११); ५, ६१, १३; मै ४,	?अने(न-ए)वा ^{१d} शौ १६, ७,४. +अने(न-ए)हस् ^१ - -हः क्र १, १८५, ३, ६, ५०, ३; ८,१८,
अ-नुम्ण ^१ - -म्णम् पै १९, ५०, १०,		

१) उस. ताच्छीलिके विवबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या उप. दीर्घश्च (पावा ३, १, १७८; पा ६, २, १३९) । यद्वा अन्-ऋत-वाच्- इति नञि पूष. बस. अन्तोदात्त (पा ६,२,१७२) । अस्मिन् कल्पे उप. तस मध्यमपदलोप (तु नाप्. टि.) ।

२) विप. । बस. अन्तोदात्तः । वाक्यान्वये द्वि१ सत् क्रिवि. ।

३) विप (मघवन्-) । ४) तस. नञ्-स्वर. ।

५) पाठः? अनुतु, निःक्रम्यम् (दीक्षितेन दीक्षित-विमितात् न) इति शोधः । ६) तम. ।

७) पाठः[तु. BC.] ? अनीकवन्तम् इति शोध (तु. खि ४,१४,१ आश्रौ २,१८,३ च) ।

८) अनेकादशिनीं कुर्यात्>सपा. तै ५, ५, ७, १ एकादशिनीं न मितुयात् इति पाभे. (तु सपा मै ३, ४,८) ।

९) °मिदेकाम् (>°मदे° > °मने°) इत्याकारो विकारः सूको. प्रत्येतव्य. (तु. पाभे.) । अन्यथा-ऽनभीष्टार्थ-प्रतीतिकरत्वे मर्षितेऽप्यवरतो रूप द्वित्ववद्-बहुत्ववद्वा स्यान्न त्वेकत्ववदिति दिक् । एस्थि शोध सावसर द्र । सपा. ऋ १०,५,६ एकामिद् इति, शौ ५, १,६ इदेकाम् इति च पाभे. ।

१०) पाठ (तु सूको., र. °जात इति)? अने (न-ए) जत्- (विप. [किमि-]) >-जत् इति शोध. (तु BKA, Renou [Vāk ५,७६]) ।

११) विप. (इन्द्र-, जरित्-) । उप. <√नेद्(कुत्सायाम्) ।

१) विप (श्रवस्-) । उप. नेद्यस्- = निन्दनीय- इति (तु वे. सा. ; वैतु. सा [पक्षे], HLR. < नैदीयस्- इति ; ORN [मरुता गण-] इति , GW. °द्या. [मरुतः] इति शोध MVH. °द्यम् इति शोधश्च) । GG. अ-नेदो->[द्वि३] °द्य [इष.] इति ।

२) विप. (अस्मद्-, इन्द्र-, वरुण-) । बस अन्तोदात्त. ।

३) विप. (मरुता याम-) । वा. इद रूपम् प्र१ <अने (न-ए)न- इति, उप. च एन- इति एनस्- इत्येतत्-सजन्मेतीवाभिप्रेति GRV. (तु. NW.; यत्तु तत्र सा. अध्ये-वमभिप्रेतीति समर्केति, तदसत् । यनि द्वि१ क्रिवि. चेत्येवमेव तस्याभिप्रेतत्वात् । यदपि PW. GW. MW. चेह उप. एन- (=एत-हरिण-) इत्यनुपद श्रूयमाणस्य अनश्नु- इत्यस्य संस्कारसाम्यादास्थित तदपि चिन्त्यम् । अनश्नु- प्रभृ. पदानामन्वयान्तरस्य प्राकरणिकनरत्वात् (तु. सा) ।

४) तस >तम. ।

५) पपा. अनेव इति ह्रस्वान्तं रूपं भवति । तच्चिन्त्यम् । एवम् इत्येतत्-पर्यायभूतस्य दीर्घान्तस्य तु१ सतः क्रिवि संगततरत्वप्रतीतेः (तु सस्थ. एव. वा) ।

६) विप. ([अप्रतिम-, अप्रतिहत-, अहिसित-] इडा-, यावापृथिवी-, पथिन्- प्रभृ.), भाप. (निरा-पति-, पाप-राहित्य- [ऋ ६, ५०, ३; ८, ३१, १२, ६७, १२]) । बस अन्तोदात्तः उप. <√हन् >एह इति पाठ [४, २१८], <√हृह् (इच्छायाम्) इति PW. GW. प्रभृ. ।

२१; ३१, १२; ६७, १२; -हसः ऋ ३, ५१, ३५, ६५, ५; ८, ४७, १-१८; ८, १(५, ६७, ४), १८, ५; ४५, ११; १०, ६१, २२; मै ४, १२, ३; -हसम् ऋ १, ४०, ४; ३, ९, १ (५, ३४, ७, ८, १०३, ५, ९, ६६, ७); ६, ६, ५१, १६; ८, ६९, १६; ८, २२, २, ४९, ४?; ५०, ४; १०, ६३, १०, खि ३, १, ४, २, ४; मा ४, २९; २१, ६; का ४, ९, ६; २३, १, ६; तै १, २, ९, १; ५, ११, ५, मै १, २, ५, ४, १०, १; काठ २, ३, ६; क १, १९, कौ १, ६२, जै १, ६, ८; शौ ७, ७, १; २०, १२, १३; पै २०, १, ९; -हसा ऋ १, १२९, ९, ६, ७५, १०; मा २९, ४७; तै ४, ६, ६, ४, काठ ४६, १; पै ४, २४, ७; १५, १०, १०.	?अनोहितास् पै १७, १२, ५. अन्त, न्ता ^१ - न्तः ऋ १, ५४, १; १६४, ३५ ^० ; ६, २९, ५; १०, १११, ८; मा १७, २; २३, ६२ ^१ ; का १८, १, ३; २५, १०, १० ^१ , णै ४, ४, ११, ४; ७, २, ७, २, ८, ५; ३, १, ४; णै १, ९, ७; १०, १८ ^१ ; २, १, ९ ^१ , १४; ३, ६, १ ^१ ; ४, ३, १; ४, ३ ^१ ; ६, ६, णै ११, ४, १२, ४; १७, १०; १९, ९; २६, १, ३०, ३; ३२, ३; ३६, १२ ^१ ; णै २६, ९; ४०, ४; ४६, ६; शौ ९, १५, १४ ^१ ; पै १६, ६९, ४ ^१ ; -न्तम् ऋ १, ३३, १०; ३७, ६ ^१ ; ५२, १४; १००, १५; १६७, ९; १६४, ३४; १७९, २; ५, १५ ५, ६, ४३, २; ७, २१, ६, ९९, २; ८, ४६, ११; १०, ५४, ३; ११४, १०; मा २३, ६१ ^१ ; का २५, १०, ९ ^१ ; णै २, ४, ११, २ ^१ , ३; ७, २, ७, २; ३,	८, ६; ४, १५, १ ^१ ; १८, २ ^१ ; १५ ^१ ; ८, १ ^१ ; २; णै १, ६, १३; ९, ७, १०, १६; १९; २, २, ९ ^१ ; १३; ४, ४ ^१ , ५; ३, ६, ६; ४, ४, ३; ५ ^१ ; ६, १; ७, ७; ८, १० ^१ ; णै १०, ८ ^१ ; ९, ११, ४ ^१ ; १२, ४ ^१ , २६, १; २७, १; २९, ४; ६ ^१ ; ३०, २; ३ ^१ ; ५; ३६, १०, १३ ^१ ; ४४, ४; ७ ^१ ; णै ४०, ४, ४२, १; ४४, १; ४५, ५; ७ ^१ ; ४६, ५; ६ ^१ ; जै २, २, ४ ^१ , शौ ९, १५, १३ ^१ , १०, ७, ४२; १२, ३, ३४; १५, ७, १; पै १६, ६९, ३ ^१ ; १७, ३९, ५; -न्ता ऋ ४, १, ११, -न्ताः ऋ ७, ६७, २; ८३, ३, १०, ८२, १; मा १७, २५; का १८, ३, १; तै ४, ६, २, ४; मै २, १०, ३; काठ १८, २; क २८, २; ङ्गौ १, १७, ३ ^१ , १४, २, ५१; पै १८, १, १ १०; १९, ४, १३; -न्ताव ऋ
--	---	--

?अनेहा ऋ १०, ६१, १२^०, शौ ६,
८४, ३^०.

^१) अनेहस् [क्वि वि], त्वम् इति द्विपद. शोध इति मतम् ।

^२) कारुव- इत्येवदन्वितं सत् प्र३ द्र [वैतु. सा. प्र१ (इन्द्र.) इति । उभयथापि पपा. विसर्गान्त-त्वाऽभावः समानं दुर्घटः । प्र३ इति पक्षे ?*अने (न-ए)ह- > -हाः इति वा स्यात्, अनेहस्-> (मौलिके संपा.) *अनेहासः > (उत्तरे संपा.) *अनेहा (=अन्त्या-धिकाक्षरच्युतिः) > (उत्तरतरे संपा.) अनेहा इति वा (वैतु. GW. L ५५१ b, ५५९ b अनेहसः > *अनेह अः > अनेहाः इति)] ।

^३) निर्कृति- इत्यस्य विप. इति प्र१ सद् < *अने (ह) > हा < अनेहा (विसर्गच्युतौ) इति वा < अनेहस्- इति वा (तु. NW. टि अनेह इति) । सपा. पै १९, ५, १३ विश्ववारे इति पाठे. ।

^४) नाप. (पर्यवसान-, सीमन्-, पर्यन्तभाग-, संख्या-विशेष- [मा १७, २ प्र३.], भाप. (समीप-, अन्तिक-

[ऋ १, ३०, २१ प्र३.]) । व्यु. ? ✓अम् (गतौ) + तन् प्र. निस्वरश्च (पाउ३, ८६) । या [४, २५] प्र३. < ✓अन् इति । यत्वेतत् प्राति. < ✓अन् इति MW. आह । तन्न । तदपेक्षया नाधा. असावित्यस्य मतस्य तत्त्वस्य नेदीयस्त्वप्रतीतिः (तु GW. NW. WWI १, ६७ उउ] यतो मूलतः ✓*अन् (यद.) इति प्रकृत्यंशतया त इति च प्रत्ययांशतया निर्धार्यत्वेनोपलिष्ठेयानाम् ।

^५) सपा. °न्तः (माश १३, ५, २, २१ आश्रौ १०, ९, ३ प्र३ च) < > °न्तम् इति पाठे. ।

^६) °न्तः इति पाठः ? स्वरः शोभापेक्ष ।

^७) =वस्त्र-सन्धि-, सीवन- इति ORN. ।

^८) अन्तम् आः इति पाठः ? अन्तमा इति शोध (तु ऋ ६, ५२, १४ कौ ३, ३, ९) ।

^९) विप. ([अन्तिमा-] नाडी-) इति (तु. पै १९, ४, १३; सा. ; वैतु. W. अन्त्याः इति पाठः श्रेयान् इति) ।

१, ३०, २१; ३. ६१, ४; १०, ८९, ११, तै ७, २, ७, ३॥, ॥काठ ११, ४, ३०, ३, क ४६, ६॥; शौ १, ७१^१, जै १, ७, ९^१, शौ १८, ३, ६५^१, -न्तान् ऋ १, ९२, ११; ४, ५०, १; ५, ४७, ४, ५९, ७; ६, ६२, १; ७, ४५, २, ६९, ३; ८, २५, १८; १०, ८, १^१, २०, ४, ८९, १, १०८, ५, १^१ मै ४, १२, ५, १४, १०, १^१काठ ९ १९, ११, १३, २५, ६, १^१क ३९, ३; शौ १४, १, ४५^१; २०, ८८, १^१; पै १५, ५, ६^१; १६, १०३, ६, १५०, ६, १८, ५, २^१; -न्ताय मा ३०, १९; वा ३४, ४, १, तै ७, २, २०, १, काठ ४२, १०; -न्ते ऋ ४, १६, २, १०, ३४, ११, १^१तै १, ७, ६, ४, ६, १, ९, ३^१; ७, १, ६, ६, ५, ८, १^१, १^१मै १, ९, ७, २, २, ९^१, ३, ९, २, ४, २, १; ४, २, ६, २, १^१काठ ७, ११; १०, ८, ११, १०; २४, २^१; २६, ३, २७, ४; ३९, ६; १^१क

३७, ३, ४२ ४; शौ २०, ७७, २^१, पै १९, २५, १, -न्तेन १^१मै २, २, ९^१, ४ ४, ३, -१^१न्तेभ्य ऋ १, ४९, ३, ८, ८८, ५^१, काठ १६, १३^१, क २५ ४^१, कौ १, ३६७, जै १, ३८, ८, -न्तेषु ऋ ७, ७९, २, तै ५, ७ १०, ३॥, काठ ३७, १६॥, -१^१न्तौ ऋ ५, ४७, ३, खि ३, २२, ६, मा १७, ६०, का १८, ५, ११, तै ४, ६, ३, ४; म १, १०, १४ १^१; २, १०, ५, ३, ६, ११^१; ४, ३, १^१॥; काठ १८ ३, ११९, ९; १२२, १३, १२८, १; ३६, ८, क २८ ३, ४४, १॥; १^१शौ ६, ८९, ३, १३, २, ६, १३; पै २, ३५, ५^१; ३, १५, ६^१, १६, १०३, ७, १८, २०, १०; २१, ७ [१^१न्त- अति^०, अन्^०, आ^०, आदित्य^०, १इडा^०, १ईर्म^० उप^०, तीव्र^०, त्रिष्टुभ्^०, दूरे^०, बहुल^०, भस्मन्^०, भिन्न^०, मण्डल^०, यज^०, १ विष्ट^०, २ वेद^०, वेदि^०, १संहिता^०, समा^०, सूक्त^०].

१^१अन्त-ग(त>)ता^१- -ता^१ तै १, ५, ९, १.

१^१अन्त-तस ()^१ तै १, ७ ४, ४; २, २, ७, ५, ५, ४, ३, ३; १०, २, ७, १०, ३, मै १ १०, ५^१, ३, १, १^१, ४, २, ८, ५^१, ४, ३, ८, ८, ३^१, ६^१, काठ १८, १९^१, २१, ११^१; २२, १, २३, ९; २४, ४, २५, १०, ३२ ३; ३४, १^१, ३५, २०^१, क २९, ७^१, ३६, ६, ३७, ५, ४०, ३, ४८, १८^१, शौ १४, १, ६४^१, पै १८, ६, १२^१.

१^१अन्त-नामन्^१- -मानौ तै ७, ४, ८, १^१.

१^१अन्त-म्, मा^१- -१^१मस् तै ५, १, १, ३; ६, ३, ९, ५, मै १, ५, १३, काठ ३५, १६, क ४८, १४, -मस्य ऋ ३, ५५, ८, -१^१मा तै ६, ४, २, ३^१, मै ४, २, ७, -१^१माम् तै ५, १, १, ३; -१^१मेभि. ऋ १, १६५, ५, मै ४, ११, ३, काठ ९, १८.

अन्त-वत्- -वत् शौ १०, ८, १२, पै १६, १०१, ८

✓अन्ति^१

अन्तक^१- -क शौ ६, ४६,

^१) सपा. ०न्तान् (तैआ ६, ३, १ च) <> न्तान् इति पाभे. ।

^२) सपा पाठ १, ४, १३ तन्तान् इति पाभे. ।

^३) अपामन्ते> सपा मै ३, ७, ४ अप्सु इति पाभे. ।

^४) सपा. कौ १, ३१२ जै १, ३२, १०, ४, ६, १ सुदोभ्य इति पाभे. ।

^५) सपा ऋ १०, ९७, १७ ओषधय इति पाभे. ।

^६) अन्तौ इति मुपा अन्वोदात्तश्चिन्त्य ।

^७) सस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, ३, २) ।

^८) तसिः प्र. (पावा ५, ४, ४४) । तत्स्वरः ।

^९) विप. (ऋतु-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^{१०}) पपा, अवग्रहाभावः (तु. चरम्- , परम्- , मध्यम्-

प्रम्) । म प्र. उस् (पावा ४, ३, ८) । तत्स्वर । भा तु अन्तिम्->अन्तम्- इति च्छान्दस (प्राकृतिक) वर्णविकारो वा स्यात् प्र. (डिमचः) आदि-लोपो वा स्यादिति विकल्प्य अन्तिक- + तमप् प्र इत्येवं प्राति तादिलोपमुपाश्रित्य विकल्पान्तरं ब्रुवाणोऽपार्थगौरवश्रद्ध स्याद् अन्ति- इत्यस्य प्राति (यद्.) म प्र. च यनि. पृथक् सुकल्पत्वात् । अन्तर- इत्यनेन सन्यायमिति BL ।

^{११}) तत्करोतीत्यर्थे णिजन्त नावा. ।

^{१२}) विप., नाप (मृत्यु-, यम-), व्यप. (राजन्- [ऋ १, ११२, ६], मार्त्यव- [शौ ८, १३, ७]) । ण्वुल् प्र. लिट्स्वरश्च (पा ६, १, १९३) । वैप २ १अन्तक- , २अन्त-क- द्र. ।

२; ८, १३, ७, १६, ५, २;
४-७, ९, १९, ९, ७, पै १६,
१३५, ३; -कम् क्र १, ११२,
६; -काय मा ३०, ७, १८^६,
३९, १३, का ३४, १, ७, ३, ५^६,
३९, ९, ३, शौ ८, १, १, पै १६,
१, १.

अन्तक-द्रुह^६ - अक् क्र १०,
१३२, ४

१अन्त्य, न्त्या^० - न्त्य तै^६ १,
७, ९, १, ४, ७, ११, २, मे
१, ११, ३; काठ १८, १२,
क २९, १, -न्त्या काठ १०,
८, -न्त्याय काठ १४, १,
-न्त्ये तै २, २, ७, ५, काठ
१०, ९^०.

१अन्त्य^१ - न्त्याय^६ मा ९,
२०^६; १८, २८, २२, ३२^१, का

१०, ४, १^६, १९; ९, १, २४,
१९, १.

आन्त्यायन्^१ - न^१

तै १, ७, ९, १, ४, ७, ११,
२, -नाय^१ मा ९, २०, १८,
२८, का १०, ४, १, १९, ९, १,
२४, १९, १.

२आन्त्य^६ - न्त्य^० मै १, ११,
३, काठ १८, १२, क २९, १,
-न्त्याय काठ १४, १^६

१अन्तम् - अन्त- द्र.

१२अन्त (न्-तै) म, मा^१ - म
क्र ३, १०, ८, ५, २४, १, ६,
[४५, ३०, ८, ५, १८], ४६,
१०, ८, १३, ३, ४५, १८,
६४, ९, १०, १००, ६, मा ३,
२५, १५, ४८, २५, ४७^६,
का ३, ३, १७, १६, ५, ३०,

२७, १५, २६, तै १, ५, ६,
३, ३, १, १०, ३६, ४, ४, ४,
८; मै १, ५, ३, १०, २, १३,
८, काठ ७, १, ८^१, क ५,
१; कौ १, ४४८, २, ९८, ४५७,
जै १, ४७, २, ३, ९, १२,
३४, १५, शौ २०, ८३, २,
-मम् क्र ८, ३३, १५, -मस्य
क्र १, २७, ५, कौ २, ८४९,
जै ४, १०, १, -मा क्र ७, २२,
४, कौ १, ११४८; -मा^१ क्र
६, ५२, १४, कौ ३, ९,
-मानाम् क्र १, ४, ३, कौ २,
४३९, जै ३, ३३, १३, शौ २०,
५७, ३, ६८, ३.

अन्त कोश- प्रश्न. अन्तर द्र
अन्त (न्-तै) र (>, श)^३ क्र १,
२३, १९; L२०, १०, ९, ६],

^१) सपा. तैत्रा ३, ४, १६, १ निऋत्यै इति पाठे ।

^२) विप (हिंसक-द्रोह- वरुण-) । उम कर्तरि क्विब-
न्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^३) विप, नाप. (सवत्सर- इति भा., मार्गशीर्ष-मास-
इति सा. [तै १, ७, ९, १ प्रश्न.]) । तात्रमविकेऽर्थे यदन्ते
आद्युदात्तत्वम् (पा ६, १, २१३) ।

^४) सपा. अन्त्य <> आन्त्य इति पाठे ।

^५) सपा मे २, २, ९ यज्ञिये इति पाठे ।

^६) = [संवत्सराभिमानिन्-] प्रजापति- [= भौवन] ।
अपत्येऽर्थे यज्ञ प्र. उमं. (पा ४, १, १०५) । जित्स्वर ।
समानार्थो भिन्नशास्त्रीयोऽन्तोदात्त एव. द्र. ।

^७) सपा. आन्त्याय (माश ५, २, १, २ काश ६, २, २, १
च) <> आन्त्याय इति पाठे ।

^८) अत्र पपा. उ. म च अन्त्याय इत्येवमुशान्त
शुक्ल्यजु संप्रदायानुराधाद् भग्नभित्तिका एव (तु. सा
[का.] BC च) ।

^९) नाप. [मास-(तै १, ७, ९, १ तु भा. वैतु. पक्षे च
<अन्त्य- इति J)] । यजन्ताद् गोत्रापत्येऽर्थे फक् > आयनः
प्र कित्-स्वरश्च (पा ४, १, १०१, ६, १, १६५) । यत्तु म
(मा १८, २८) अन्त्य-अयन- इति समुदितशब्दद्वयात्

तात्रमविकेऽर्थे प्र इत्याह तत् पपा विरोधान्चिन्त्यम् ।

^१) सपा परस्परं पाठे ।

^२) = १अन्त्य- । अपत्येऽर्थे भण् प्र. उम. (पा ४, १,
११२) । तत्स्वर ।

^३) व्यु.^१ पपा नावग्रह* (वैतु. शं-तम-) । अत्र ३*अन्
इत्यस्य स्थाने अन्तिक- इति पूष भवति तादिलोपश्चेति
प्राञ्च (पावा ६, ४, १४९) । अन्न- इति पूष भवती-
त्यर्वाञ्च. (तु PW. प्रश्न) । तमप् प्र. इति तु सर्वसंमतम् ।

^४) ३*अन् + (√तृ>)*तृ- इत्येवं गत विजन्ते
कृत्-स्वरः प्रकृत्या [पा ६, २, १३९ तु. WW १, १२६], वैतु.
√अम् + (तृ)अर (अन्) प्र (पाठ ५, १०) । नित्स्वरश्च ।
व्यु. कृते तु टि अनुक-, अन्तम-, अन्तर- । वाच्यस्या-
ऽधिकरणताऽनुरज्जितत्वस्वाभाव्यात् क्रियया तदत्यन्तसंयोग-
प्रयोजनार्थं मूलतः द्वि. प्रयोगस्य सावसरत्वे सति (पा
२, ३, ५) वस्तुतः द्वि एव सतो रूपस्य सामान्ये-
नैतत् क्वि इति अव्य. इति ग इति कप्र इति चोत्तरो-
त्तरं बुद्धयः समजनिषत (तु पाम १, ४, ६५) । एस्थि.
अन्तरा एतदीयं प्राचीनं तृ एव सद् अव्य.
इत्य् एतद्वद् दिक्कालाधिकरणताऽनुरज्जितवाच्य-
प्रधान-शब्दान्तरवत् प्रसिद्धिमागत् (तु. *पुर- > पुरा,

२४, ७, ५४, १०, ६२, ९३;
६७, ५; ७०, २; ९५, १००;
९६, ५०; १०५, १, ११६,
२४, १३०, ३; १३२, ३०;
१३५, ९०, १५७, ५,
[१५९, ४, १०, १७७, १],
१६१, ४, ११३, ४; १६४,
९, १७१, १३१, १०,
१७७, ३, ३२४, ३३, १६८,
५, १७३, ३०, १८०, ३, १८२,

६३, २, १२, ३; २७, ३०,
८; ३५, ७; [४०, २; ६,
७२, ४]; ३, १, ३; १४,
६, ४०; ३८, ३१; ४४, ३१,
५४, ९; ५५, २; ५; [९१,
१०, ४, २]; १२, १५, ५८,
१; ४, १, ७३; [१३; ५, ३१,
३]; २, २१; ३१; ७, ८, १३,
४, १६, १७३, १८, ४,
२७, ४३, [१, १२४, १०),

५१, ३]; ५८, ६; ११२, ५,
५९, २; ६२, ५; ६; ६, ४,
४, ९, ५; ११, २, २७, ७,
४३, ३, ४४, २४; ५८, ३,
६६, ४; ७२, ४३, ७, २, ३,
११, ३; १२, १, १८, २४,
७१, ५०, ८६, २०; ८७,
२, ५, १०४, ३; ८, २, ४;
२९, २, ३; ३९, १०, ४८, ९,
६८, १८, ७२, ३०, १००, ९;

दक्षिण->दक्षिणा, *पश्च->पश्चा, उत्तर->उत्तरा,
मध्य->मध्या। एवम् द्वि. टि अयस्यैव स१ इति
द्र. (वैतु. GW. *अन्तरि>अन्तर इत्यन्त्यलोपत इव
परिणामं सभावयन् सन् वस्तुतो जातकमात्रं जननीयमान
इत्युपेक्ष्य.)।

*) आमासु इति सप्तम्यर्थवचन. कप्र. (तु. स्क
सा., वैतु. वें. GW अन्त. ...दधिषे इति)।

*) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र. (वैतु. सा. GW प्रभृ.
अन्तश्च/चर इति)।

*) द्यावाक्षामा इत्येतदभिषेकबद्धम् अव्य. (वैतु. GW.
SI अन्तर्विभाति इत्येवमपलक्षणतां सौवरीमवगण-
न्योपसर्गायमाणौ)।

*) अनुपद्रवावितादर्शनक्रियां प्रत्यु अधिकरणत्वस्य
विवक्षक. द्र. (तु. वें.; वैतु. सा. प्रथमे स्थले द्विताऽन्तर
इत्येवं संबन्धक, PW. GW. च अन्तःपश्यन्ति इत्येवं
योजकौ। इह कर्मणोन्तर्द्शनं नेष्टमिष्टं च कस्यचिदन्य-
स्याऽन्तस्तत्कर्म(भूतवस्तुदर्शनमिति विवेकः यनि
विनिगमक।

*) वैतु. GW. अन्तः पतुयन्ति इति योजकः ?

*) सपा. शौ ९, १४, १७; १३, १, ४१ पै १६, ६७, ७;
१८, १९, १ अस्मिन् इति पाठे।

*) सप्तमीवचनः कप्र. (वैतु. GW. अन्तः...पु-
र्वीतः इति)। *) द्यावा इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. टि.
क्र १०, १६, ११ आ)।

*) अन्तर्धापिनार्थस्य प्रसङ्गाऽभावाद् अन्तर...धुः इत्येव
योजकः GW. चिन्त्य.।

*) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र. (तु. वें. सा.; वैतु. PW.
प्रभृ. अन्तश्च/चर इति)।

*) सप्तमीवचन कप्र (वैतु. GW अन्तः पुर्वीत
इत्येतदीयाऽयुक्तत्वं स्वरतोऽपि सुवेदमिव)।

*) द्वि. युक्तः कप्र. (तु. वे. सा.; वैतु. GW
प्रथमे स्थले] अन्तर...ईयसे इति, अन्यत्र अन्तरी-
यसे इति [तु. सस्थ. टि आ ...ईयसे] च योगः इति)।

*) सप्तम्यर्थोपबृंहण कप्र (तु. वे. सा. PW, वैतु. वें.
GW. अन्तः✓पतु[गतौ] इति यजुको)।

*) निधानक्रियाधिकरणोपबृंहणार्थम् अव्य. (तु. सा.
PW., वैतु. GW अन्त ...नि ...धातम् इति)।

*) भुवान् इत्युत्तरेण व्यवहितेन क्रिप. गति-
योग इति PW. प्रभृ. आहु। तन्न। अन्तर्भावस्य
गस. सतोऽन्तर्भावस्य सत्ताग्रामन्तर्भावकस्य सत्ताया
पार्थक्येनाऽभिव्यक्त्यभावे सति विलयानर्थान्तरत्वेन
प्रतिद्धेरिह च तथाविधस्य स्तोतृ-सत्ताया देवता-
सत्ताया विलयस्य प्रसङ्गाऽश्रुते। यदपि सा. स्तोतृ-
देवताभिसंबन्धेनाऽऽन्तरिकीं सतीमपि पृथग्भूता स्थिति
स्पष्टं भाषमाणोऽप्यन्तर्वर्तित्वमात्रे गस. अनुमन्वान
इव लक्ष्यते, तदपि तदुपस्तम्भकश्रौतप्रामाण्यानुपलम्भादेवा-
ऽप्रमाणं द्र.।

*) उभे विद्ये इत्येतदन्वयी कप्र. (वैतु. सा.
विद्ये इत्येतत् स२ इत्येवं भ्रान्त सन् द्यावापृथिव्या-
क्षेपशरणः; PW. प्रभृ. च अन्तश्चरति इत्येवमनु-
पान्नस्वरमाख्यातं साधुका. सन्तो दूर्य✓चर इत्यस्या
साध्या वाचोयुक्त्याः स्थाने पुनस्तदुष्टानिव सतीं
दूर्यम् अन्तश्च/चर इत्याकारिकां वाचोयुक्तिं प्रवर्त-
यितुकामा)।

*) जुने इत्यधिकरणार्थोपबृंहण कप्र. (तु. सा. PW.;
वैतु. GW. MW. अन्तर्दिच्छन्ति इति मन्वानौ)।

१०१, ९; १३; १४^०; ९, १२,
५; ७, १५, ३, ६७, २३^०,
६९, २, ७२, ७; ७३, ८^०,
७८, ३^०, ८१, ४, ८६, ४^०,
८७, ८; ८९, ५, ९६, ७^२,
१०७, १^०; १०८, ६; १०,
५, ५^०, ८, ७, २७, ९,
१७^१, ३०, ४; ३९, १३,
४२, ८, ४५, ३; ४^१, ४६,
६^०, ४८, १०^२, ६१, १, ७९,
३, ८०, ३, ८६, १५; १०१,
११^१; १०६, ११; १२४, ४,
१२५, ७; १६२, ४, १७३,
१, १७७, २; १८३, ३; १८९,
२^१, खि ४, ४, ३; ५, ३५,

११, २; ३; ५, १६, ६, मा
३, ७^१, ४, १२; ८, २५;
३०^१, ९, ६^१; १०, ७, ११,
३१; १२, २^१, ६^१, ११^०;
१५^०, १६, २०^१; २१^१; ३३^१;
३९; १३, ३८^१; ११७, ७०;
९४, ९९^२; १९, २^१, ८७,
९४, २०, १९, २३, ५१^२;
५२^२; ६३, २९, १५^१; ३१,
१९, ३२, ४, १३३, ८५, ९०,
३४, २, ३, ३७, १७^१, ४०, ५;
का २, ३, ५, ३, १, ७^१; ४, ५, ४;
९, ४, ३, ५, ३; १०, २, ३^१;
११, ४, ३; १२, ३, ४; १३, १,
२^१, ७^१; १२^०, १६^०, १७^१; १२,

३, ४; ३, ४^१; १०; १४, ४, १^१;
१८, ६, ६^१; ११९, १, ७; १२^२;
२१, १, २^१, ६, ८, १५; २२, १,
४, २५, ९, ७^२; ८^२, १०, ११;
३१, ३, ४^१; ३५, २, ३; ३, ४;
३७, ३, ४^१, ४०, १, ५, तै १,
३, ११४, २^१; ७, ४, ४५, २;
५, ३, १^१, ७, ७, २^१, ८, १२,
२, २२, ५^१, २, १, ११, ५^१;
४, १३, १^१; ५, २, ३^१;
४, १, ३, २, ९, ३^०; १०, ५;
२, १, २^१; ४, ५^१; १२, १;
२, ३, ३; ९, ६^१, ३, ११, १^०;
६, ५, ९; ७, २^१; ७, १२, ३;
१३, २^०; ५, ७, ९, १, ६, १,

१) =सपा. ऐआ २, १, १ माश २, ५, १, ५। शौ १०,
८, ३, ४० विभे.।

२) अन्तर आ > सपा. मा १९, ४१ प्रभु. कापा ९४.
९ तैत्रा १, ४, ८, २ ? अन्तरा [सस्थ. फावि-
ततम् टि. द्र.] इति, लाश्रौ ५, ४, १४ अन्तरम् इति
पाभे.।

३) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र. (वैतु. PW. GW.
MW. अन्तरादधे इति स्वरतोऽनिष्टमर्थतोऽसंगतं च
ब्रुवन्तः)।

४) अव्य. किवि. (वैतु. GW. MW. च अन्तर
✓आस > अन्तः ..आसीना इति)। अप्सरसां
सोमाभिमुख्येन क्षरणे तदीयस्य मध्यवर्तित्वस्य
तन्मुख्यसाधकत्वेन शिश्रावयिषितत्वात् मध्यात्मकस्या-
र्थस्य प्राधान्येनैव श्रुतिरुपयुज्येतेति (तु. सस्थ. टि.
अभि)।

५) अन्तर ऋषयः > सपा. कौ २, २३६ अन्त-
रिक्ता इति पाभे. ? तुरीयपादे ये इति पदश्रुतेस्तु कौ.
पाठः शोध्यः द्र. (तु. ORN.)।

६) तु. टि. क्र १, १३२, ३ (तु. सा. PW., वैतु. GW.
अन्तः पुश्यन् इति विफलद्वैस्वर्यानुमानः)।

७) तु. सस्थ. टि. आ।

८) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र. (वैतु. GW. अन्तर्थेमे
इति)।

वैप १-३५

१) तु. टि. अन्तर ऋ ३, ४४, ३।

२) आधेयप्रधानम् अव्य. (तु. माश ६, ७, ३, २
प्रभु. PW., वैतु. GW. अन्तर-आ/भा इति द्वयुप-
सृष्ट्यभिमान)। इह आ/भा सकर्मक. (तु. क्र १,
४९, ४; २, ४, ६; ३, २५, ३, ४४, ४ प्रभु. माश. उद्गी. वें.;
वैतु. भा. सा. उ. म. च)।

३) नापू. टि. दिशा. अव्य. (तु. सा. PW.; वैतु. GW.
अन्तः 'नि' सीदत् इति)।

४) आनञ्ज इत्याख्यातिकं योगं मन्यमानाः PW.
प्रभु. चिन्त्याः (तु. सपा. तै ३, ३, १०, २ यत्र तदेवाऽऽख्या-
तमनुपसृष्टं क्रियताचित् पाभे. अन्वितं भवति)।

५) तु. टि. अन्तर क्र १, ९६, ५।

६) अन्तर्भाविकस्य चाऽन्तर्भाव्यस्य च सत्तयोः पृथक्
सत्योरेवाऽन्तर्वर्तित्वमात्रस्य विवक्षितत्वादुत्तरेण अभूः
इति क्रिप. गस. न भवति (इह तु. टि. ऋ ७,
९६, २)।

७) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र.।

८) =सपा. आपमं २, २०, ३० शाष्ट ३, १२, ३।
अन्तर अस्याम् > शौ ३, १०, ४; ८, १, ११ आस्वितरासु
इति पाभे.।

९) सपा. मा १८, ५५ का २०, ३, ५ अप्सु
इति पाभे.।

२, ११; ६, ३, ४, ७, ५, ८,
११, मै १, ३, ३९; ६, १, १;
१२१; १११, १, ६, २, १, ९;
१२१; ४, ३१; ६, ८; ७,
३, ८, १, ९; १०, १७; १२,
३, १३, ५, १, १०, १३,
११, २, १, १, ६, ६, ८, ३,
८, ११, ७, १, ४, ५, ८, १,
९; ६, ५, १, ८, ५, ९, ६, १,
१२, १, १०, ४, ११, २, १,
१२, ५, १३, ४; १४, ५, १,
९, १४, १६, १; काठ २, १४,
४, १३, ५, ३, ७, १२; १३, १,
८, १७; ११, ६; १२, १३,
१३, १४, १, १४, ६, १; १५,
६, १६, ३, ८, १, ९; १०, १;
१६, २१, १८, ४, १५, १९, १९,
४, २८, १७, २९, ३, ३१,

१४; ३५, ३१, ४, ७, ३६,
१५; ३७, ९, १४; १८, १,
३८, ३, ५, १, १०, १०,
१३, ४०, ३, ६, ७, १, क ३,
११; ६, २, ४, १, २५, १,
२९, ४, ३०, २, ४८, ४, ५,
९, १, १, ४१, ४, ५, १२, १,
५८, २, २९, ५, ५५, ५, ५, २,
६१, ६, ५४, ६, ६, ७, ७, २, १,
७, २, ३, ४, १, ५, ५, १, १,
१, ४०, ९, ५, ३, २, ५, ९, ८,
२, २, ९, ६, ४; ३, २४, ११,
४०, २, ४, ३, ६; ८, ५०, ६;
५४, ४, ५, ५, ४, ५, ९, १३,
१९, ४, १६, ३, ५, शौ १, २,
४, ४, ४, ६, २, १, १३, ३,
३०, ३, २, १०, ५, ३१, ५, ३२,
१, ३, ६, ३, १०, ४, २०,

८, १, १, १, २, ७, २, २,
३, ४, ८, ७, १०, ७, ११, ३,
२६, ५, २८, ५, ३०, ७, १,
५, ११, ८, १, ३०, १, १, १,
६, १, २, ३१, २, ७, ३, २,
८०, ३, ८, ७, १, १, ३, २, १-५,
७, ३, ७, १, ४, १, १, २, १,
८, १, ११; ४, ३, १, ९, ११,
९, ३, ६, २२; १३, ७, ९,
१४, ९, १५, १०; ११, १२, १,
१०, २, ७, ५, १५-२१, ७,
१०, ८, १, ३, २, ८; १०, २५,
२८, १, २, ११; २४,
६, २०, ७, ३, १, १, ६,
१०, २, ६, १२, १, ११, ३७,
६०, २, ३, ३, १, १, २,
४०, २, ३०; ३, १५, २०,
१३, १, ३७; १७, १, ८, १३,

१) पांमे. अन्तर तै ४, ७, १३, २ द्र. ।

२) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र. ।

३) सपा. अन्तर (मै. पै.) <> आस्वन्तर (काठ. [वैतु. BC. अपस्वन्तर इति]) <> शौ ३, १०, ४, ८, ९, ११ आस्वितरासु इति पांमे. ।

४) तु. टि. आ. क्र ९, १०७, १ ।

५) तु. संटि. यत्र मै. तैआ. च मुको विकृते परिच्छिन्नं भवति । इह सो ष्वस्त्वमस्मात्तमस्यन्तराधाद् [=मा । उ । इवस्त्व (श्वस्त्वं वा [तु. संटि. पपा.]) । अस्मात् । तुमसि । अन्तु । आधात् इति पदानि] इत्येवं मूलनः सतस्त्रैष्टुभस्य पादस्य भूयानयं स्वरूपतिरोधापको विकारः द्र. ।

६) समुद्रे... अन्त इति संबन्धः (तु. मा १८, ५५; वैतु. SI. अन्त 'देहि इति नितरामुपेक्ष्य) ।

७) पाठः? तु. क ४४, १ (तु. संटि. च), मै ४, ६, ६ यदनु अन्तम् इत्येव प्राकरणिकमाभाति न यनि. ।

८) सप्तम्यर्थे कप्र. । सपा. क्र २, ३५, १३ विभे ।

९) इह द्वि. = ष., तदभिसंबद्धश्च कप्र. (=मये, [तु. सा.]) । यत्तु W. MW. अन्तुस्तिष्ठति इति योगमाहृतः, तन्न । ऐकपथे युथा-योगे तिष्ठ-

निघाताभावे गतीयितस्यास्य निघातप्रसङ्गात् (पा ८, १, ३६, ७१) । न चात्र पराभिमतस्तिरोवापनार्थः संगच्छेत । मध्यवर्तित्वस्य शक्यमात्रस्याऽर्थस्य प्राकरणिकत्वादुपपत्तेः । सपा पै २०, ३३, ६ अन्तरा इति पांमे. ।

१) सपा. ऋ ९, ११०, ९ कौ २, ८४६ जै ३, ५८, २ मज्झना इति, मा ९, २४ का १०, ५, ३ तै १, ७, १०, १ काठ १४, १ माश ५, २, २, ६ समाद् इति, मा ९, २५ का १०, ५, २ तै १, ७, १०, १ मै १, ११, ४ काठ १४, २ माश ५, २, २, ७ सवेतः इति पांमे. ।

२) आधिकरणिकवृत्ति अव्य. (वैतु. WI. अन्तर्वृत्ति इति) । १) तु. टि. अन्तर मा १२, ११ ।

३) ह्रदोऽधिकरणत्वस्य प्राधान्यश्रुतेस्तत्प्रत्यायक कप्र. । स्वानभिमतः पराभिप्रायः द्विउ. टि दिशा द्र. ।

४) सप्तम्यर्थोपबृंहणम् अव्य. (वैतु. WI. अन्तर-दीद्यति इत्युत्सर्गभावमाख्यायुक्त) ।

५) सप्तम्यर्थोपबृंहण कप्र. (वैतु. WI. अन्तश्च/चर्) ।

६) उत्तरेण च/कृ इत्यस्य तिङ्श्रुतेन युयोजयिष्या गतीभावः पराभिमतः (तु. WI.) नेष्टः । गर्भीकरणे न तु गर्भस्याऽन्तःकरणे श्रुतिस्वारस्याऽनुगमात् । एस्थि. वा. क्रिवि. द्र. ।

१८, ४, ८९; १९, ३, २; २७,
१०, ४८, १, ७२, १, १२०,
३४, ३; १२ ६; ४८, ५; ८९,
८, ९६, १४, १२६,
१५, १३३, ६ ६, पै १,
८७, ३; १०४, ४^६, १०९, ४^{१०},
२, १४, १; १५, ५, ३१,
६, ७७, ३; ३, ३, ४; १२,
१^३; २^३; ७^३; १५, ४, १८, ४,
२५, ५, ३४, ९, ४, २, ४, २५,
७; ३६, ४, ३७, ३; ५, १०,
९०, १५, ३, २२, ३; ६, ७, २,
५; १०, ८, १२, ६; २१, १,
७, ३, ११^३; ११, ५^१; ८, १,
८, ९, ११३, ६; ११^३, ११४,
१०, ९, १४, ६; २५, २; ९,
१०, ७, १०, ९, १^१, १३,
४, ४, १७, ३; १२; १५,

२२, ४; १६, २, १; ९, ३^१,
१९, १^३, २२, १०^०; ३९,
६; ४१, ४, ६२, ४^१, ६६,
९^१, ६८, १०^१; १६९, १, २,
७४, ७, ९; ७५, २; ८२, १,
६; ८५, २; ६, १०२, २०,
१०३, ५, १०५, १; १०६, ४,
१०९, ५, ८; १२९, १-१०,
१५०, ७, १५१, ५; १०; १५३,
२, १५४, ४, १७, २, १०;
४, ७, ६, ९; ८, १, १२,
१०, २९, १३-१६, ३३, ४;
१८, ४, ६^१, १५, १; २, १८,
१०, २३, ७, ३१, ३, ३२,
१४^१, १९, १, २; ३, ५, ६,
५^१, ८, २, १०, ११; २९, १३;
३५, ३, ३७, ६; ४४, ३, ४५,
१२^१; ४६, १३, २०, ४, २,

२०, ९; १०, ३२, ६.

अन्तः-कोश^६- -शम् शौ १, १४,
४, पै १, १५, ४.

अन्तः- $\sqrt{\text{ख्या}}^{\text{१}}$, अन्तः- \dots अख्यत्
ऋ ५, ३०, ९; अन्तः- \dots ख्य.
ऋ १, ८१, ९; शौ २०, ५६, ६^१.
॥ अन्तः-परिधि^१- -धि काठ ३५,
१८; क ४८, १६.

*अन्तः-पशु^६- > अन्तःपशव्य^१-
-व्येन^६ मा ३९, ८; का ३९,
६, १.

अन्तः- $\sqrt{\text{पा}}$ (पाने)
अन्तः-पेय^१- -यम् ऋ १०,
१०७, ९.

अन्तः-पात्र^३- -त्रे शौ ११, ११,
१५; पै १७, १२, १.

१ अन्तः-पाश्व^१- -व्येन तै १, ४,
३७, १६.

१) पाभे. अन्तर काठ ३९, १० द्र. ।

२) अस्मास्वन्तः > सपा ऋ ६, ७४, ३ तै १, ८, २२, ५
मै ४, ११, २ काठ ११, १२ एतान्स्मे इति, शौ ७, ४, ३,
२ एतान्स्मत् इति पाभे. ।

३) सप्तम्यर्थोपबृंहणः कप्र. ।

४) तु टि अन्तर शौ ५, ३०, १६ ।

५) तु. टि अन्तर शौ ११, ६, २० ।

६) सपा. शौ १०, २, ३२ यश्च इति पाभे. ।

७) मलो कस. सास्व (पा ६, १, २२३) ।

८) गतिरिति बें. प्रभृ. (वैतु सा. यन्मते अव्य.
किवि. इवाऽन्वितम्) ।

१) अस. सास्व. (पा ६, १, २२३) । पाप्र.
अस्माद् अनदन्तात् अस. यनि. सुबर्हता-चिह्नस्या-
ऽनुपयोगः सुब-लुगविषयत्वात् । एवं तावदर्ध-
जरतीयत्वमापतेद् अदन्तस्य अस. सुबर्हत्वं स्यान्ना-
ऽपरस्येति । मा भूदेवम् । इह सर्वस्य अस. सुबर्हत्वं
समानमास्थाय किवि. अन्वय इति कृत्वा तस्य न.
द्वि१ रूपं संपाद्यते । तेन यथायथं सुपोऽम्भावश्च लृक्
च (पा २, ४, ८२ उउ) प्रवर्तते । एस्थि. अपि यद-

दन्तस्यैव अस. तु. प सप्त. च रूपसंपत्तिर्भवति नापरस्येति
तत् प्राग्वक्तृप्रवृत्त्यधीनं वाचोयुक्तिवैशिष्ट्यं यथोपलम्भं
निर्देशव्यं न पर्यनुयोज्यम् ।

१) = [अन्तःस्थित-] पाश्वस्थि-विशेष- । तात्रजातिकेऽर्थे
य प्र. उसं. (पा ४, २, ९४) । तत्स्वरः ।

२) सपा. °श्व्येन (BO °पाश्व्येन इति) <> °पाश्व्येन
(तैआ ३, २१, १ च) इति पाभे. ।

३) = [सुरायाः] अन्त स्थित-रस-, अन्तःपान- ।
गस. यदन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, २१३; २,
१३९) ।

४) अस. सास्व. । इह तृतीया- (पा २, ४, ८४)
इति सप्तम्या अम्भावाऽभावविकल्पो भवतीति विशेषः द्र ।
(वैतु. सा. द्वे पदे इति मन्वान' स्वरतश्चिन्त्यः) ।

५) यथा अन्तर-घा- प्रभृ. समासेषु अन्तर
इत्यस्य निपातभावोऽभिनिष्पन्नतमो भवति तथेहापि
भवतीत्यभिसंधाय अन्तर्गतार्थे तत्-प्रयोग इति कृत्वा
मध्यमपदलोपः प्रास. वा स्वात् तदभिनिर्वृत्तपदार्थान्तरार्थ-
प्राधान्ये समानाधिकरणः बस. वा स्यात् । एवं चोभयथा
पूप. प्रकृतिस्वरं समानमुपपद्येतेति दिक् ।

२^०अन्तः-पाश्च^१-अन्तःपाश्च^१- -इत्यम् मा ३९,
९; का ३९, ७, १.॥अन्तर-अविन्^२- -गिः काठ ८,
४^०; क ६, ९॥अन्तर-अवचारिन्^३- -णम् तै ५,
४, ३, ४.॥अन्तर-आत्मन्^४- -त्मन् मै १,
९, ३; काठ ९, ११.॥अन्तर-आत्मन्^५- -रम्स काठ
२८, ५; क ४४, ५.॥अन्तर-आधान^६- -नाभ्याम् तै
६, ५, ९, २.अन्तर-आभर^७- -रः ऋ ८, ३२,
१२.॥अन्तर-आहित^८- -तः ऋ ९, ७०,
५.॥अन्तर-इ, अन्तरिति तै २,
६, ९, ८; ३, १, ७, २^९;
३^९; २, ३, ४; ५, १, १०,४; २, ८, ४; ७, ८, १; २; ६,
१, ८, ५; ४, ६, ३; ६, ३, ३;
मै १, ८, ७^१; ४, ८, ४; काठ
९, २^९; १४, ९; २०, ४^१;
२३, ९; २५, ९; २९, ३;
३७, ११; क ८, ५^२; ३१, ६^१;
३६, ६, ४०, २; ४५, ४,
अन्तरिति तै ५, ७, ८, १;
६, १, ५, ५; मै १, ११, ९,
अन्तरित् तै ३, ५, ९, १,
अन्तर्यन्ति तै ६, ४, ११, २;
७, १, ३, १^१, २^१, ३; मै १, ७
४; काठ २७, ९; ३१, १२;
क ४७, ११; अन्तर्यन्ति तै ५,
३, १, १; ७, १, ३, १^१; २^१;
३; मै ३, ७, १; ४, ५, १;
अन्तः...यन्ति मै ४, ६, ४;
अन्तरायन् तै २, ६, ८, ३; ६,
५, ६, ३; मै ३, ३, ४; अन्त-
रियात् तै ५, ६, १०, २; ६.१, ४, ५; ५, ४^१; मै १, ७,
३^१, ४^१; ३, ७, २; १०; ४, ६,
१; काठ ९, १^१; २^१; २२,
४, २३, ९; २६, ३, २७, ५,
२८, ८^१, क ३६, ६; ४२, ५;
४४, ८; अन्तरियात् तै ६, १,
५, ४; मै १, ७, २^१; ४; ३, ७, २,
अन्तरेष्यामि तै ५, ७, २६, १;
मै ३, ७, ८; अन्तरेष्यामि मै
३, ७, ८.अन्तर-अय- , अन्तर-भाय-
अन्.॥अन्तर-इत, ता- -तम्^१, -ताः
का १, ८, ३; तै १, १, ८, १.

[°त- अन्°].

अन्तर-इति^२- -स्यै मै ३, ७,
८; ८, ८^१; १०, १^१, ४, ३, ४.

[°ति- अन्°].

अन्तर-इ^३, अन्तरीयत् क
१, ३५, [९; १६०, १]; ३, ३,

१) मलो. कस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

२) =अन्तः-पश्चव्य- टि. द्र. ।

३) विसर्गारहिते मुपा. शोधोऽपेक्षितः ।

४) गस. कृत-स्वरः प्रकृत्या । उप अव✓चर् +
ताच्छ्लोक्तः णिनि. प्र. ।५) समासान्ते टचि टेलोप अमादेशश्च (पा ५, ४, १०८,
६, ४, १४४, २, ४, ८३) ।६) विप ([अन्तःखलीन-] अश्व-) । बस. उप.
नाप. ।७) विप. (इन्द्र-) । प्रथमम् उप. गस. <आ✓भृ इत्य-
स्मात् कर्करि अजन्ते थाथादि-स्वरः । तत. यनि. पूष. तस.
सास्व. च (तु सं-भर-; वैतु. पपा. अन्तर-आभर-
इति यदनु क्रिवि. पूष. मा भूत् कर्म च पूष. स्यादि-
त्यत्र तु. सजातीयान्तराणि वृष-भर-, वाज-भर-, सुतं-
भर-, सहस्रं-भर-, पुष्टि-भर-, हरि-भर- प्रच.) ।
यत्तु वै. सा. एतदनुवादिनौ सन्तावपि उप. आच्छादनाथे
✓भृ इतीवाऽऽहृतः, तन्न । अर्थासङ्गतेश्च, ऋ२, ९, १ प्रच.
अन्यत्र तदीयाऽन्यथोक्तेश्च ; अन्तरा-भर- इति PW.GW. ORN. प्रच. [यत्राऽर्थभिदे सति यनि. अपेक्षयाऽऽ-
ह्वरायिनमिव प्रतीयेत] ।८) कर्मणि क्ते अनन्तरगति-स्वरः (पा ६, २, ४९) ।
गतिद्वययोगाद् (वैतु वै. सा. अन्तर-...हितः इति
आ-...हर्षते इति च, GW. आ-...हितः इति, अन्तर-
अव्य. इति च) ।

१) पाभ. अनन्तरित्ये तै ५, २, ५, ३ द्र. ।

२) सपा क ८, ४^१, ५^२ ? अन्तर्यात् इति पाभे. ।

३) सपा. मै ४, ७, ४ अपिह्न्यात् इति पाभे. ।

४) पाभे पुरातनम् टि. द्र. ।

५) भावे क्तिनि पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

६) सपा. काठ. २५, ९ अपहृत्यै इति पाभे. ।

७) पाप ✓ई(गतौ) इति दिवा आत्म. पृथङ् निरदेशि ।
✓इ इति वा स्यात्, तस्यैव इयनि सार्वधातुके सत्यपि
दीर्घः उस्ते. (पा ७, ४, २५ [तु. WSR.]) ।
✓इ इत्यस्य यङ्-वृत्तमिति GW. MW. च, तच्चि-
न्यम् । आयुदात्तत्वानुपपत्तेः (तु. ऋ १, ३०, १८,
१४४, २ [यदीह कर्मणीति, तदपि तत एव हृतोर्दुर्वचम्],

६; ४, ८, ४; ९, ८६, ४२; मा
३४, २५; का ३३, १, १९;
काठ १२, १५; अन्तः...इयते
अ ३, ३, २; अन्तः...इयसे अ
२, ६, ७.

अन्तर-उच्य- दशन्°.

अन्तर-ग, †अन्तः...जिगाति
अ ७, ४, १६; मै ४, १४, ३; काठ
७, १६.

अन्तः...गात्^१ अ ३, ३१, २१,
‡अन्तरगाम् मै ४, ७, ६; काठ
८, १३, २९, ७; क ८, १, ४५, ८
‡अन्तर-गो(ठ>)ष्ठा°- -ष्ठासु
मै ४, २, ११.

अन्तर-दाव^२- -वे शौ ६, ३२, १; पै
१९, ११, ६.

अन्तर-देश°- -शाः काठ ३३,
४ ‡; शौ ८, ८, २२; १०,
६, १९; पै १६, ३१, २; ४४,
१, -शात् शौ १५, ५, १;
२, ४-१३; -शान् शौ १५,
६, २४; १४, २३, -शेभ्य-
शौ ४, ४०, ८; ५, १०, ७;
१५, ५, १४; १५; पै १७, २२, १.

[*श- स°].

अन्तर-धा, > दधा, ‡अन्त-
धत्ते तै ३, २, ९, १^१; २; ५,
१, १०, ३-४, ४, ४; ६, ४,
६, १; २; मै १, ४, ६; ३, २,
१; ३, ६; ६, ३; ४, ४, ४; ५,
६; काठ १९, ११; २१, ७; २६,
१०; २७, १२; ३२, ५; क ३१,
१^१; ४१, ८; ४२, २; ४७,
८, ‡अन्तः...धत्ते तै ५,
४, ४, ४^१; काठ २१, ७^१;
‡अन्तः (धत्ते) तै ५, ४, ४, ४,
काठ २१, ७; ‡अन्तर्वधाति
तै २, ६, ५, ३; ३, ५, ५, २,
६, ५, ६, ४; मै १, ४, १३;
३, ६, २; ९, ३; १०, १, ४,
६, ९, काठ २६, १; २८, ६;
क ४०, ४; ४४, ६; ‡अन्त-
र्वधाति तै ५, ५, ७, १; मै
३, ८, ६; ४, ४, ४, काठ २८,
६; अन्तः... दधाति पै १८,
२५, ७^१; ‡अन्तर्धत्तः काठ
२७, ७; ‡अन्तर्वधाति मै ३,
६, १; अन्तर्वधे शौ ८, ५, ६;

१७, १, २९; पै १६, २७, ६;
१८, ३२, १२; अन्तः...
दधे मै १, २, १; ३, ६, ३;
काठ २, १; क १, १३; अन्त-
र्वधामि मा ७, ५; का ७, २,
२; मै १, ३, ५; काठ ४, १;
क ३, १; अन्तः...दधामि मा
७, ५; का ७, २, २; मै १, ३,
५; काठ ४, १, क ३, १;
अन्तः...दधामि तै १, ४, ३,
१; ६, ४, ६, २, ‡अन्तः...
दधताम्^३ अ १०, १८, ४; मा
३५, १५; का ३५, ४, १६;
अन्तर्धेहि शौ ११, १२, ४,
अन्तः...धत्तम् पै १, १०९,
४^१; ‡अन्तर्वधाम काठ ७,
१०; क ५, ९; ‡अन्तरधत्त
तै ६, ४, ६, १; काठ २३, १;
क ३५, ७; ‡अन्तः...अदधात्
अ ६, ४४, २३; अन्तः...
अदधात् अ १०, ५४, ६।
‡अन्तरदधत्त मै ४, ५, ६;
काठ २०, ५^१, २६, १०,
क ४१, ८, ‡अन्तरदधु. काठ

१९७, ७; २, ६, ७; प्रभृ.)। यनि उपसृष्टत्वे सा.
त्व अव्यभिचरिताऽनभिमतविमृश्या भवति। देशमात्रतो
मध्यभवत्वेन √इ(ई) इत्यस्यार्थो न विशेष्येन दूत-
क्रियाप्रकारकत्वेन चासौ विशेष्येतिदर्शनात् तस्य
चार्थविशेषस्योपसर्गधर्माणैव अन्तर इत्यनेन सुद्योतितत्वाद्
यनि, तूपपन्नं द्र.।

१) तु. वें GW; वैतु सा. गत्यभावः।

२) कृष्णान् इत्येतेन पदेनास्याऽऽख्यातस्य शुद्धस्य
सतः सकर्मकता द्र. (तु वे. PW. प्रभृ; वैतु.
सा. णिजर्थमन्तर्भाविकृद्वाऽन्तर इत्येतत् पृथग् अव्य.
इतीवाभिधायुकश्च [तदभिमतेऽस्मदनभिमते चाऽन्त-
र्धानाऽर्थे तथा अव्य. सतोऽस्य सामर्थ्याभावादित्य-
भिसन्धे.]। ३) विप. (गो-)। बस. पू. प्रकृतिस्वरम्
(पावा २, २, २४; पा ६, २, १)।

४) पारे मध्ये (पा २, १, १८) इत्यत्र पू. उस्.
अस. सास्व. (पा ६, १, २२३)। इह तृतीया- (पा २,
४, ८४) इति सप्तम्या अम्भावाऽभावविकल्पो भवति।

५) मलो. कस. सास्व. (पा ६, १, २२३)।

६) पूर्वेण कुर्वीत इत्याख्यानेन संबन्धमिच्छुः प्राकरणिकम्
यनि. योगं तिरस्कुर्वन् SI. उपेक्ष्य।

७) सपा. अ ५ २, १ विभे.।

८) तु. उद्गी. वें सा. GW. प्रभृ.। =सपा. माश १३,
८, ४, १२ आगृ ४, ६, १०। शौ १२, २, २३ पै १७,
३२, ३ तैत्रा ३, ७, ११, ३ तैत्रा ६, १०, २ आपश्रौ
९, १२, ४, १४, २१, ३ आपमं २, २२, २४ तिरौ...दधताम्
इति पाभे.।

९) सपा. अ ६, ७४, ३ विभे.। १) सपा तै ६, २,
१, ६ मै ३, २, ६ क ३१, ७ अपावन्त इति पाभे.।

२८, ६; क ४४, ६; ॥अन्तर्-
दंघीत तै ६, ४, ९, ४, ॥अन्तर्-
दंघ्यात् तै ५, ५, ७, १५;
काठ ८, १०, २६, १; क ७, ६;
४०, ४.

॥अन्तर्धीयते मै ३, ९, ४, काठ
३४, ५, ॥अन्तर्धीयेत काठ ३५,
१६, क ४८, १४.

अन्तर्-दुधान^{१)} - ना. शौ ५,
२८, ८, पै २, ५९, ६

अन्तर्-आ^{२)} - धा: पै १,
१०२, ३.

अन्तर्-धि^{३)} - धि. मै ४, ९,
४; शौ १२, २, ४४, पै १७,
३४, ५

अन्तर्-हित, ता^{४)} - ॥त तै
६, १, १, १, मै ३, ६, १;
६, काठ २२, १३; २३, ३;
पै १३, १२, ३, ४, ६,
-तम् ॥काठ ८, ५; ३५, १६;
॥क ७, १, ४८, १४; शौ
१९, ४२, १, पै १३, १२, १,
३; ८, १३, -ता ॥मै १, ८,
३, १०, १७; ॥काठ ३६,
१२; शौ ११, ११, १६, पै १३.

१२, १; ५, ७; ८; ९; १२; १३;
-ते पै ८, ९, ५^{५)}. [°त-अन्^{६)}
सवत्सर^{७)}

॥अन्तर्-हित^{८)} - स्यै तै ५, २,
४, ४; ६, ६, ३, ५; काठ १०, ५,
२०, ५^{९)}, २३, १, क ३१, ७^{१०)},
३५, ७. [°ति-अन्^{११)}].

॥अन्तर्-मांस^{१२)} - स. काठ २३, ३
अन्तर्-यम्, > यच्छ (यमने),
अन्तर्-यच्छ ॥ १०, १०२, ३, मा
७, ४; का ७, २, १; तै १, ४,
३, १; २, २, १२, ४; मै १, ३, ५,
काठ ४, १, २७, २, क ३, १,
४२, २.

अन्तर्-याम^{१३)} - म मा १३,
५५; १८, १९; का १४, ७,
४, १९, ७, १, तै ४, ३, २,
१, ७, ७, १, ॥६, ४, ६, १,
३, मै २, ७, १९; ११, ५, ॥४,
५, ५; ६; ७, १, काठ १६, १९,
१८, ११, ॥२७, २; ३; २८,
७, क २५, ९, २८, ११,
॥४२, २; ३, ॥४४, ७;
-॥मम् मै २, ७, १२, ४, ४, ५,
६, काठ २७, १; क ४२, १,

-मस्य तै ३, १, ६, २, ६,
४, ६, १, ॥, -मात् मा १३,
५५; का १४, ७, ४, तै ४, ३,
२, १, मै २, ७, १९; काठ १६,
१९, क २५, ९; -मे मा ७,
५, का ७, २, २, तै १, ४, ३,
१, ६, ४, ६, ३, मै १, ३, ५;
काठ ४, १, क ३, १, -॥मेण
तै ६, ४, ६, १, क ४१, ८; -मेन
मै ४, ५, ६, काठ २६, १०. [°म-
रउपांशु^{१४)}].

॥अन्तर्यामि-त्व- -स्वम् तै
६, ४, ६, १.

॥अन्तर्यामि-पात्र^{१५)} - त्रम्
मै ४, ८, ८; काठ २७, २, २८,
१०, क ४२, २, ४५, १;
-त्रेण तै ६, ५, ७, १; मै
४, ७, १; काठ २८, ७, क
४४, ७.

? ॥अन्तर्यात्^{१६)} क ८, ४, ५.

॥अन्तर्-लोम^{१७)} - मम् मै ३, ६, ६,
काठ २३, ३.

अन्तर्-वत् - वन्तः मै ४, २, १३, ॥,
-वान् मै ४, २, १३, ॥, शौ ९, ४,
३; पै १६, २४, ३.

^{१)} सपा. मै ३, ४, ८ अवगृह्णीयात् इति पाभे. ।

^{२)} गस. शानजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^{३)} गस. कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।
पूप. उपसर्गबद्धभावे उप. स्त्रियां भावे अह् प्र. (पावा
१, ४, ६५, पा ३, ३, १०६) । प्र स्वरः । टापि
स्वरेऽविशेषः ।

^{४)} उप. किः प्र. (पा ३, १, ९२) । शेषं नापू. टि. द्र ।

^{५)} अन्तर् (पा १, ४, ६५) इति गतित्वे गस. कर्मणि
क्रेऽनन्तरगतस्वर. (पा ६, २, ४९) ।

^{६)} पाठः? तु. सपा. शौ १९, ४२, १ °हितम् इति पाभे. ।

^{७)} तु. टि. अन्तरिति- ।

^{८)} सपा. मै ३, २, ६ अपहृल्यै इति पाभे. ।

^{९)} विप (कृष्णाग्नि-वत्स. पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^{१)} =ग्रह-विशेष- [तात्स्थ्यात्] सोमरस- [काठ २७, १],
अबलम्ब-साधन- (कृष्युपकरण-विशेष- [मै २, ७, १२, ८.
आपश्चौ १६, १८, ४]) । गस. उप. करणाधिकरणयो.
घञ् प्र. । थायादि-स्वर (पा ६, २, १४४) ।

^{२)} कस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^{३)} मूलतः अन्तरियात् इत्यस्य रूपस्य सतः (तु.
पाभे. संटि. च) अन्तर्यायात् इत्यस्य वा रूपस्य सतो
लिपिविकारमात्रमेतद् इति कृत्वा मुपा. शोभाऽवकाशः ।
सपा मै १, ७, ४ अन्तरियात् इति पाभे ।

^{४)} बस पूप प्रकृतिस्वरम् । उप समासान्तस्य
अपः प्र. (पा ५, ४, १७७) पित्त्वान्निघाते स्वराऽभेदः ।
अकारान्तं बेह उप. (तु. टि. अज-लोम-) तेन च
समासान्ताऽनपेक्षा स्यात् ।

अन्तर्वर्ती^१ - णी काठ ७,
१२^१, ८, १०, क ७, ६, -ती.
क ३, ५५, ५; १०, ९१, ६, कौ
२, ११७४; पै १४, १, १७,
-तीम् काठ ११, २१.
अन्तर्वर्ती^२ - र्नी मै ४, २,
९.

अन्तर > वा > ?*अन्तर-वा->
?अन्तर्वा-वत्^३ - वत् ऋ
१, ४०, ७, ६, ८, ३.

अन्तर > विद्(ज्ञाने) > अन्तर-

विद्स्^४ - दान ऋ १, ७२,
७

ण अन्तर > वृत् > अन्तर-वर्त^५ -
-र्त काठ २५, १०, क ४०, ३,
-र्तान् तै ६, २, १०, ७.

ण अन्तर-वेदि^६ - दि तै १, ७, ५,
३, २, ४, ९, २, ५, ११, २,
६, ६, ४, १, ७, ५, ९, ४,
मै २, २, १, ३, ८, ९, ९,
४^७, ४, १, ९; काठ २८, ६,
३१, ७; ३४, ५, क ४४, ६.

४७, ७.

अन्तर-हस्त^८ - स्तम् शौ ७, ५२,
२^९.

अन्तर्हस्त^९ - स्तम् पै १९,
९, ९^{१०}.

अन्तश्च > चक्ष^{११}, अन्तः ... चष्टे
ऋ १, १९०, ७

अन्तश्च > चर्, अन्तः ... चरति
ऋ ३, ५५, ८.

अन्तश्च > छद् > छादि, अन्तश्छा-
दयसि शौ ९, ३, १४, पै १६,

^१) रित्रयां डीपि (पामवा ४, १, ३२) छन्दसि वैकल्पिको
गुग्-आगमः (तु. नाड) ।

^२) = सपा. माश्रौ १, ५, २, ३ प्रमृ. । तत्रा १, २, १, १३
आपश्रौ ५, ८, ६ प्रमृ. अन्तर्वर्ती इति पामे. ।

^३) व्यु. ? अन्तर-वावत् - इति पपा. । तेन तत्र गस उप.
प्रकृतिस्वर^४ अभिप्रेत. स्यादिति कृत्वा उप. < (> वावद्
< > वद् इति वा (तु. सा ऋ १, ४०, ७), < (> वावा
< > वा इति वा (तु. रक. ऋ १, ४०, ७ सा ऋ ६, ८,
३) यङ्छुग-वृत्त सद् आद्युदात्तं (पा ६, १, १८९)
स्यात् । वस्तुतस्तु अन्तर्वा-वत् - इत्येवं विभक्तु-
महं सत् पपा. उक्तप्रकारेण विभक्तं स्यादिति सुवचम्
(तु. पपा. वातु-मावत् - इति) । अस्मिन् च यनि.
विभागे अन्तर्वा- इति गत्युत्तर-कृत-स्वर. प्रवृत्त्या
द्वितीये स्थले > वावद् इत्यस्याथिसंगतेस्ततो निष्पत्ति-
र्नाऽऽदिष्येत । एव > वावा इत्यतोऽपि निष्पन्नस्य
सतो ह्रस्वोपधत्वं नोपपद्येतेति कृत्वा मृग्य एव सति
मार्गान्तरे विजन्ते वृत्ति प्रकृतिस्वरे सति पिनि-
हेतेन स्वराऽविशेषकेण मतुपा युक्तत्वं द्र. (तु.
सा. ऋ १, ४०, ७) । प्रथमस्थलीय रूपं क्वि. वि.
द्वितीयस्थलीयं च रूपं तुम. इत्येते-समाना-
धिकरणमिति कृत्वैतत् संगमनीयम् । एतत् प्राति.
= अन्तर-वत् - (यद्.) इत्येवं कृत्वा यद् उप. प्रकृत्यं-
शमन्यथासिद्धयित्वेव क्वचिद् व्याख्यानं कर्तुमिष्टं
भवति (तु. ORN.), एवं च यदन्यत्र क्वचिद् (तु.
GW MW. NW.) उप. प्रकृतिप्रत्ययोभयोपेक्षापुर-
स्सरमिवैतद् अन्तर- इत्यतो निष्पन्नं सदपि ततो-
ऽभेदेनैव ग्राहयितुमिष्टं भवति, तदक्षरिर् भवति ।

प्रकृतिप्रत्ययोभयसार्थकत्वे सत्येव प्रथमे स्थलेऽन्तः प्रश-
सितगतिमद् यथा स्यात् तथेति कृत्वाऽन्तर्विशालत्व-
पर्यवसानकस्य स्वारक्षिकस्यार्थस्य च (तु. PG २,
२१४) द्वितीये स्थले तथैवान्तर्भिन्नत्वपरिणाम्यर्थस्य
च (तु. गप्) लाभदर्शनात् (तु पंजा वाअदा-
< *वावन्त इति) अप्रतिबद्ध, विशाल., असंहत इत्या-
द्यर्थे इति दिङ्मात्रमिह समकेति । विस्तरस्तु वैश. द्र. ।

^५) गस. कृत-स्वर प्रकृत्या (तु वे) । यत्तु सा. पूष.
'धावापृथिव्योर्मध्ये' इत्येवं व्याचक्षाण समासं विभज्यतीव,
तच्चिन्त्यम् । उप. आख्याताशस्य कर्माभिसंबन्धशैथिल्य-
प्रसङ्गाद् द्वि अनुपयोगात् ।

^६) गस. उप. कर्त्तरि अच् प्र. (पा ३, १, १३४) ।
अन्तरालच्छिद्रपूरकपदार्थवृत्तित्वं द्र. (तु. सा. वैतु
भा. अन्तर्वर्तनप्रयोजककर्तृ-वृत्तित्वं पश्यन् णिजन्तात्
प्र. इच्छु, MW. च अन्तर्वर्तनभाववृत्तित्वं पश्यन्
घञा प्र निष्पादुक । वस्तुतस्त्वं अन्तरालवर्ति-
पदार्थोपयोगफलमात्रत्वमस्य पराभिमतरस्य भावरय द्र.
[तु. K] । सर्वथाऽपि थायादि-स्वर (पा ६, २,
१४४) यथायोगं चरितार्थयितव्य इति (तु. समानार्थ
सप्रक्रियं च पंजा. पचर [< *अपि. चर-]) ।

^७) अस. सास्व. (पा ६, १, २२३) । वा. क्वि. द्र. ।

^८) सकृत् सपा. काठ २६, ६ वेद्याश्च इति पामे. ।

^९) सपा. 'हस्तम् < > 'हस्तम् इति पामे. ।

^{१०}) स्वार्थे यत् प्र. ।

^{११}) कर्मान्तश्चक्षणमभिप्रेतं स्यादिति कृत्वा गतिभावः
(तु. GW.; वैतु. वे. सा. PW. प्रमृ. च चष्ट-स्थित्यभि-
प्रायतः अभ्य. इति) ।

४०, १.
॥ अन्तः-शरु^{a/b} - रा. तै ५, २, ६,
२, ६, १, ६, ५.
अन्तः-विलुप्
अन्तः-इलेव^c - षः मा १३,
२५; १४, ६; १५, १६, २७,
१५, ५७; का १४, २, ११;
१५, १, ५, ४, ३, ८, ५, १६,
७, १; ते ४, ४, ११, १, म २,

६, १२; ३, २, ३; काठ १७, १०; |
क २६, १.
॥ अन्तः-इलेवण^d - णम् तै ५,
४, २, १, मै ४, ६, ५; -णाय काठ
२७, १०.
अन्तः-कोश^e - शः पै २०,
२१, ४.
॥ अन्तः-सदस्^f - सात्^g तै ७, ३,
१, ३.

अन्तः-स्था, > तिष्ठ, अन्त-
स्तिष्ठाति^h शौ ६, ५३, २^h;
अन्तस्तिष्ठासि पै १९, ८, २^h;
अन्तस्तिष्ठतुⁱ शौ १, २, ४.
अन्तस्स्थुः शौ १३, १, ५९;
अन्तःस्थुः^j ऋ १०, ५७, १,
पै १७, २५, २.
अ(न्त-तै)न्तर, रा^k - र ऋ १,
३१, १३, ४४, १२, १२, ४१,

^a) मलो. कस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^b) यत्तु भा. <अन्तः-वृ इच्छति, तन्न । प्रधानखण्ड-
पातनार्थं शरणक्रियायां प्रवृत्तायां मध्येऽनायासेनैव पततां शक्या
नामभिप्रेतत्वात्तादृभिश्च तै. शरैश्च अन्तर इत्यस्य साक्षात्-
संबन्धभावे सति तेषां पतनक्रियायास्तद् वि. स्यादित्येवं
सुवचत्वात् । एस्थि. तस. सति मध्यमपदलोप एव
न त्विह गस. काश्चिदप्यवसरः स्यादिति । यदपि BW.
प्रभृ. इह रशर- (यद्र.) इति उप. भवतीत्याहुस्तत्र तेषां
प्रकरणाऽनवबोधजनितो भ्रम एव बीजम् ।

^c) गस. भावे घञन्ते थाथादि-स्वरः । यत्तु उ. तस. इति
कृत्वा उप. <कर्तरि-विलुप् इत्याह, यच्च म. एतदनु-
विदिषन्नपि उप. कर्मणि प्र. इति सा. भाष्यां शमनु-
ब्रुवाणः (तु. सा. तै ४, ४, ११, १) व्यानिश्रणमेव
करोति, तन्मन्दम् । इह सास्व. इति कृत्वा स्वरूपस्य
संभवन्त्यामपि नाउ. समानप्रक्रियत्वेन व्याख्यानाहं प्राप्ति.
तदसंगतेर्दर्शनात् (तु. नाउ.) । अवञ्चोऽपौह तस.
च गस. च विवेकमकुर्वाणाः समानं बोधाः स्युः ।

^d) गस. ल्युङन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १,
११३, २, १३१) । यत्तु भा. वस. इतीव कृत्वा
व्याचष्टे, तन्नाऽऽक्षेयत । पूष. प्रकृतिस्वरस्य दुर्वारत्व-
प्रसङ्गात् (तु. नापू.) ।

^e) अस. समासान्तः टच्^f. डसं. (पा ५, ४, १०७) ।
चित्स्वर ।

^f) नाग्ययीभावात् (पा २, ४, ८३) इति सुब्लु-
गभाव पं. अमादेशाऽभावश्च । विवेच्यमानस्य शब्द-
स्याऽपक्रमणक्रियामपेक्षयाऽपादानकारकसामान्ये पं. द्र. (तु.
पामः, वैतु. भा. यन्मते ल्यब्लोपे कर्मणि पं. भवति) ।

^g) नः (अस्माकम्) अन्तुइ इति संबन्धमा-

स्थायाऽसंबद्धे इवाऽऽपद्यमाने दुरितानि विद्वा इति
पदे 'विनाशयन्' इत्यस्या आक्षिप्ताया क्रियायाः कर्मा-
भावयन् सा. चिन्त्यः । परिग्रहणार्थान्तरभूते तिरो-
धापनार्थे अन्तर् इत्यस्य गतिभावस्य (पा १, ४, ६५)
प्रागनुमतत्वात् ।

^h) सपा. परस्परं पाप्मे.; शौ १२, २, २८ अति-
क्रामन्तः इति, पै १३, १, ११ अपस्तिष्ठान् इति च पाप्मे. ।

ⁱ) रोगस्य चाऽऽस्त्रावस्य चोभयस्याऽध कारकत्वेन
मुञ्जस्य तन्मध्यवर्तिनी स्थितिराशंसिता भवतीति यत्
सा. आचष्टे, तन्न । मध्यवर्तिनो मध्यवर्तयितव्ययो
परस्पर-संस्पर्शाधकारत्वेनोपयोग-परिसमाप्तिदर्शनात्-
दुभयाध-कारकत्वेनोपयोगासंभवात् । न चेह मुञ्ज-
स्योक्तचरी रोगसामान्यविशेषमध्याऽवस्थितिराशंसिता
भवत्य् अपि तु तदुभयञ्चान्यतः स्तोतृद्वयान्यतोऽपेक्ष्य
मध्येऽवस्थानमभीष्टं भवति येन मुञ्जप्रभावात् स्तोतृनपेक्ष्य
रोगस्य चाऽऽस्त्रावस्य च तिरोधापनं संसिध्येत । एस्थि.
'अस्माकं स्तोतृणां दृशो रोगं चाऽऽस्त्रावं चाऽन्तःस्थाय
तिरोधापय' इति तात्पर्यं द्र. । तत. अन्तर इत्यस्य गति-
भावश्चेति दिक् (तु. व.) ।

^j) अत्र नः इति द्विः न तु षः (वैतु. सा.) । तु. टि.
अन्तस्तिष्ठाति ।

^k) ३*अनु+आतिशायनिक. तरप् (=३*अनु [गत] तर-
इत्येवं मध्यमपदलोप इव द्र.) । प्र. च पिनिहतत्वं द्र.
(व्यु. तु. *अव-तर-, उत-तर-, *प्र-तर-, *वि-तर-) ।
यत्तु GW. अन्त- + (तरप् >) र इत्येवं व्यु. आह,
तच्चिबन्त्यम् । तत्र तत्र श्रुतौ तेनोपदिदर्शयिषितस्यान्त-
गतत्वपरिणत-समीपवर्तित्वस्वरूपस्याऽर्थस्याऽपेक्षयाऽन्तरङ्ग-
भावाऽनुरञ्जितस्याऽर्थस्य प्राकरणिकतरत्वेन प्रतीतेरिति
भावत् । वा. विप. द्र. ।

८, ६, ६३, २ (८, १८, १४), ६, ५, ४, ८, १८, १९, १०, ५३, १, मा १९, १६, २०, ८२†; का २१, २, ५; २२, ८, ३†; काठ ३५, १४†; क ४८, १३†; पै २, ५८, २१^a, ३, ६, २२, २१, २२; -रम् ऋ १, १०, ९, ६, ७५, १९; ७, १०१, ५, १०, ८२, ७, खि ३, १५, १२; ४, ५, ३७†; ४०†, मा १७, ३१†, १९, ८२; २५, २^b; का १८, ३, ७†, २१, ६, ३, २७, २, १^b, तै ४, ६, २, २†, ५, १, १०, ३१, मै २, १०, ३†; ३, ११, ९; १५, २^b, ४, ८, ८, काठ १८, १†, २०, १५†, ३८, ३, क २८, २†; कौ २, १२२२†, शौ १, १९, ४†, २ ३०, ४^c, ७, १०५, १, पै १, २०, ४†, ५८, २, ७०, २, २, १७, ४^c, ७३, ५, ५, १३, ६^d, ९, ७, १२, १९, २९, ११, २०, ३५, ४, -रस्य ऋ ६, १५, ३; १०, ११५, ५ (६, १६, ३३), -रा ऋ १०, ९१, १३; मै

४, ३, ५, १^d, -रा: खि २, ६, ६^e, -तरान् ऋ ३, १८, २, काठ ३५, १४; क ४८, १३, -राम् ऋ १, १०४, ६, तै ५, ७, १४, १, काठ ५३, ४, -॥रे तै ७, २, ९, २, ३, मै ४, ८, ८, काठ २७, ५, ३४, ८^f, क ४२, ५, -रेण ऋ १०, ३३, १, खि ५, ७, ४, ८, तै ५, ७, १२, १, काठ ६, ७, ५३, २, पै १, ६५, २, -रै ऋ ६, ६२, १०, -रौ काठ ३४, ८^f. [°र-अन्, अव°]

॥अन्तर-कोशु† -शे तै ३, ४, १, ४, काठ १३, १०.

॥अन्तर-त(र>)रा^g -रा तै ६, २, २, ७

॥अन्तर-तुस(:)^h तै ६, १, १, ३; २, ११, २ⁱ, ३, ३, ६, ४, ४, ९, ३, ५, ७, २, १०, ४, मै ४, १, १२^j, ५, ४^k, काठ २५, ९; १०; २६, १^j, ८, २७, १^l, ३४, ११, क ४०, २, ३, ४^k; ४१, ६, ४२, १^l.

॥अन्तरा¹ काठ २२, १३;

२३, ३.

अन्तरा^k ऋ ३, ४०, ९; ९, ८६, १३; १०, ८८६, १६; १७; ८८, १५, १३९, २; १६२, ४; मा १३, २५; १४, ६; १५; १६; २७, १५, ५७, १७, ५९†; १९, ४१†¹, ४७†; २९, ६; का १४, २, ११; १५, १, ५, ४, ३², ८, ५, १६, ७, १, १८, ५, १०†; २१, ३, १२†¹; १८†, ३१, १, ६, तै ११, ६, ७; १, ७, १, १, १२, ५, ११, १³; ६, २, २, ६, ४, ३, ५, ४, २; ४, ४, ११, २, ६, ३, ४†, ५, १, ११, २१, ७, २, ३, १६, १, १, ५, २, ६, २⁴; ३⁵; ७, १; ३; ८, ४^m, ३, १०, ३, ५, १, ४; ५, १, १, ६, ७, ८, ६; ७⁶, ९; ९, ८; १०, १७, २, १, ११, २, ५, ३, ६⁷; ८†, ५, ९; ८, १२⁸; १०, ५⁹; ३, २, ७; ३, ४; ७, १०, ८, ४¹⁰, ५¹¹, ८¹², १०; ९, ४, १०, ४, ६, ११, १०¹³†¹, १६, २¹⁴; ४, ५, ६; ६, ३¹⁵; ५¹⁶, ८, ३, १२, ३†, काठ ७, ७;

^a) अन्तरा (अव्य.) इति शोध. (तु. मूको.) ।

^b) सपा. तै ५, ७, १२, १ काठ ५३, २ ब्राह्मम् इति पाभे ।

^c) पाठ ? सपा. पै १४, ३, १० अन्तरिक्षम् इति पाभे. ।

^d) अन्तरा इति शोध: (तु. प्रकरणम्.) ।

^e) या अन्तरा. > यान्तरा. इति संधिरार्थः । मा यान्तरा याश्च > सपा. काठकब्राह्मणसंस्कृतने लक्ष्मीसूक्ते १०७.६ सामान्तरायश्च इति विकृतः पाभे. ।

^f) मलो. कष. साख. (पा ६, १, २२३) ।

^g) आतिशायनिकस्य तरपः णित्वान्निघाते स्वरे-विशेषः । पाभे. अंहीयसी->सी दि. द्र. ।

^h) तलि: प्र. उंसं. (पावा ५, ४, ४४) । तत्स्वरः ।

वैप१-३६

¹) सपा. आपश्रौ १२, ११, १ मध्यमे परिधौ इति पाभे. ।

²) स्वार्थे आति: प्र. उंसं. (पा ५, ३, ३४) । तत्स्वरः ।

³) मध्येऽर्थे च विनार्थे च अव्य (तु. टि. अन्तरा इति) । पाप्र. तु अस्ताजेरर्थे आच् प्र. उंसं. (पा ५, ३, ३६) । चित्स्वरः ।

⁴) पाभे. अन्तरा ऋ ९, ६७, २३ द्र. ।

⁵) सपा. अन्तरा, शुद्धे <> राशुद्ध्याम् इति पाभे. ।

⁶) अन्तराऽऽहुति- इति पदमेकमुद्दिश्य संदिहानः SBW. चिन्त्यः (तु. मै १, ४, १०, ५, ११) । तु. द्विउ. टि. ।

⁷) सपा. काठ ६, ६ क ४, ५ मध्ये इति पाभे. ।

१०, ५ ^a , ७ ^a , ११, १, १२, २ ^b , १३, १०; १५, १४, ४ ^c , १७, १० ^d , १९, १८, ३, २०, ८, २१, ६, २४, १ ^e , ६ ^f , २५, २, ६ ^g , ९ ^h ; २६, ९ ⁱ , २७, १० ^j , २८, ४ ^k , ८, ३१, ६ ^l , ७, ३४, १६, ३६, १२, ३८, २ ^m ; ४६, २, १ ⁿ क ४, ६, २६, ९ ^o , २८, ३ ^p , ३१, १०, २१; ३७, २ ^q , ७, ३८, ५; ३९, ३ ^r ; ४०, २ ^s ; ४१, ७ ^t , ४४, ४, ८, शौ ३, १५, २६, ४, १६, ५, ५, २०, ७, ६, ५५, १ ^u , ७, ११४, ३, ८, ६, ३; ९, ३, १५, १३, ९, १०, ७, २८, ८, ३९; ११, ६, १४, ७, ११, १०, ३४ ^v ; १२, २, ४४, १३, १, ५७, ५८; ३, ६, १४, २,	३४, १९, ५६, ४, १२०, ६, ९, ९६, ९४, १२६, १६, १७, पै १, ६५, २, ९३, ३, २, ७२, २, ३, ८, ४, ४, ९, ५, २१, ४, २२, ३, ५, १२, ३, ३२ ५; ६, २०, १९, ७, ११, ५ ^w , ८, ९, ११ ^x , ९, ७, ५; २४, ८, ११, ५, ६, १६, २२, ४, ४०, ५, ७९, ३, १०३, ७ ^y , १५४, १, १७, ९, ९, ३४, ५, १८, १०, ४, १९, २५, १, २, ४६, ४, २०, २६, ५, २७, २-५, ३३, ६ ^z , ३६, ६ ॥ अन्तरा-शृङ्गा ¹ - ङ्ग ^k मै ३, ८, ५ काठ २५, ६, क ३९, ४. अन्तरात्मन्- प्रष्ट अन्तर द. अन्तरात्मिका ¹ क ४०, २. अन्तर ✓ इ अन्तर द	अन्तरिक्ष ^m - -० क्ष मा ४, ७, का ४, ३, १, तै १, ३, ८, १, मै १, २, २ ⁿ , १५, ३, ६, ४, ९, ७ ^o , काठ २, २ ^p , ३, ६, क १, १६ ^q , २, १३, शौ ६, १३०, ४, -क्षम् क १, ५२, १३, ७३, ८, १०, १३९, २, ८९, १०, ९१, २२, [११५, १, ४, १४, २ ७, १०१, ६], २, १२, २, १५, २, ३, ८, ८, २२, २, ३०, ९ ^r , ३४, १०, ५४, १९, ४, ५२, ७, ५३, ५, ५७, ३, ५, १, ११, ४२, १६, ५४, ४, ५५, २, ८५, २, ३, ६, ८, २, ४७, ४, ६१, ११, ६९, ५, ७, ३५, ५, ९८, ३, [१०४, २३, १०, ५३, ५], ८, १४, ७, १०, १५३, ३,
--	---	---

^a) वैतु. SI अन्तरे(रा-इ)ष्टि-इति (तु. टि. एपू नाउ च)।

^b) वैतु. एकरत्र अन्तराऽऽहुति- इत्येकं पदं कुर्वन्
SI. चिन्त्य. (तु टि. द्विपू. नापू. च)।

^c) अन्तरातिष्ठत् इत्येव योगं ब्रुवाण SI. नितरा
चिन्त्यः (तु स एव काठ १०, ७³ इत्यत्र)।

^d) सपा. मै ३, ९, ८ मध्यत् इति पाभे.।

^e) अन्तः नयति इत्याख्यातिक योगमिच्छुः SI
चिन्त्य। ^f) पाभे अन्तर ऋ ९, ६७, २३ द.।

^g) पाभे अनु पै १९, ४९, ४ द.।

^h) पाभे अनु पै १९, ९, २ द.।

ⁱ) पाभे. अन्तर शौ १, २, ४ द.।

^j) अन्तरा द्वितीयया वा इत्येवम् उस. (पा२, १, १८, ३, ४)
अस. सास्व. (पा६, १, २९३)। मूलत द्वि१ सत् वा.
क्रिवि. द.। ^k) पाभे. अन्तरा तै ६, २, ८, ४ द.।

^l) शोधस्य कृते नाका मै ३, ८, ८ टि. द.।

^m) =यावापृथिव्योर् अन्तरालवर्ति-प्रदेश- (=आकाश-)।
व्यु² पपा. दुरुहावयवत्वात् नावग्रह। अन्तरा
(वा, इकारोपपत्त्यर्थम् अन्तरा इमे [यावापृथिव्यौ] वा)
क्षान्तम् इति या (२, १०) द्वि-प्रस्तार प्रथम कल्प।
तत्र अन्तर इति वा तस्य अन्तरा इति रूपं वा पूष.
अभिप्रेतं स्यादिति प्रतीयते। एवं क्षान्तम् इत्युभय-

कोटिसाधारणम् उप. <✓क्षम् इति च प्रतीयेत
[=शान्तं स्पन्दनशून्यम् (तु. स्क [या २, १०])]। न त्वर्थ
कश्चित् नार्थेनेति कृत्वा उप. क्षा- अन्तम् इतीव वा
विभज्येत (=पृथिव्यन्तमिति तु [या २, १०])।
क्षान्तम् इति द्वितीयकोटिं न स्पृशेदिति क्ष- इति उप.
<✓क्षि 'निवासे' (एव पुन' या [२, ६]) संनिकर्ष
द. इति वा, क्षोणी- इत्येतदाद्याऽशास्त्रशेषमानं वेति
स्क. आह। अथ (शरीरेषु) अन्तरक्षयम् इति वेति
द्वितीय या. (गद.) कल्पो भवति। तदेतद् अन्तर इति
अक्षय- (=क्षय-रहित-) इति वा विभज्येत (तु. स्क.,
✓क्षि 'निवासे' इत्येतदर्थानुगतितादवस्थार्थम्) अन्तर-
इति क्षय- इनि वेति। अथापि उप. <✓ईक्ष् इत्यार.
कल्पो भवति (तु. अक्षी. अभा. PW. च)। अथान्ततः
यनि. अन्तर > इति स१ पूष स्यात्, (✓क्षि/निवासे)
+ अधिकरणे ड. प्र. उसं [पा ३, २, ९७] > क्ष- इति
उप च (तु GW., गपू. या. अन्तरिक्ष-क्षयम् इति मूको.
पाभे. च [तु. ल.]। एवं तावच्च चरमे कल्पे तस. पूष. सप्त
इति कृत्वा पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २), सप्त अलक्ष
च (वैतु. यु-क्ष- [यत्र उस. कृत्-स्वरः प्रकृत्या])।

ⁿ) =सपा. माश ३, ३, ४, २। क ८, ४२, १ काठ २, ६
क १, १९ प्रष्ट. विश्ववेदाः इति पाभे.।

९, ८१, ५, १०, ५९, ७; ६५,
२, ६६, ९, ११, ८८, ३, ८९,
६, ९०, १४, १२४, ६, १२८,
२, १४९, १, १९०, ३, खि ४,
११, १२, ५, ५, ७, ८, ११,
७, ३, ९, मा १, ७, ११, १८,
४, ३०, ३, ३१, ५, १३, २७,
४३, ६, २, २१, ७, २, ५,
४२, ४५, ८, ९, ६०, ११,
१५, २०, ४५, ५८, १२, ५,
४८, १३, ४६, १४, ११,
१२, १९, १५, ६, ६३, १७,
५९, ६७, ७२, १८, १८, २३,
४३, ५९, ६०, २५, ८, २३,
२६, १, २८, २०, ३१, १३,
३४, २२, ३५, ९, ३६,
१७, ३८, ५, का १, ३, ३, ८;
६, ३, ४, १०, १, २, ५, ४,
४, ७, २, १०, ४, ६, १, २, ५,
१, २, ७, १, २, २, २, ८, ६,
२, १७, १, ९, २, २, ६, ७,
९, १२, २, ४, ९, ४, ८, ५, ९,
१३, १, ६, ४, ४, १, १४, ४,
९, १, १५, ४, १, २, ५, ४, १६,
२, १, ७, ६, १८, ५, १०, १,
६, ३, ८, १२, ६, ३, २५, ८,
५, १०, ७, ८, २७, ८, १, ११,
१०, १, २, १, ३०, २, ९,
३३, १, १६, ३५, १, १३, १,
४, ८, ३६, १, १७, ३८, १, ५,
तै १, १, २, २, ४, २, ७, १,
२, २, १, ८, १, १, १२, ३,
३, १, २, ५, १, ६, १, ९, २,
११, १, ४, २, १, ३, १, १, ३,
१, २, ५, ३, १, ६, ५, २, ७,

५, ४, १, ८, ५, ३, २, २, १२,
१, ४, १४, ४, ३, ३, ५, ४, १,
६, १, १, १, ४, ४, २, २, ५, ५,
१, ४, १, २, २, ३, ४, ३, ५,
३, २, १, १, ४, ३, ३, ३, ६,
१, ७, १, ४, १, १, ५, २, ६,
२, ६, ३, ३, ५, १, ३, ७,
६, २, १४, १, १, ५, ५, ६,
२, १, १, ७, २, ३, २, १, ६, १,
३, ११, १, ४, २, १, ६, ४, ७, १,
६, ५, ३, ७, ३, ८, १, २, ३,
५, १, २, ७, ५, ४, ६, २, ३,
१६, १, २, ५, १, ६, १, २, ३,
११, २, ३, २, १, ०, ४, ३, ३, ३,
४, ३, ९, ४, १, २, ५, ५, ६, २, ६,
१, ४, १, ७, १, ५, २, २, ४, २,
३, ५, २, ६, १, ७, २, १, २, १२,
१, ४, १, १, ४, २, ११, १, ५,
१९, १, २, ०, १, २, ५, २, मै १,
१, २, ४, ५, ८, १२, २, ६, १, ३,
८, १३, १, ४, १, १६, १८, ३, ४,
५, २६, ३, ७, १, ४, ८, ५, ११,
१०, ३, ११, १०, २, २, १३,
४, ५, ७, ७, २, ४, ६, ८, ११,
१५, ८, ३, ८, १४, १०, ५, १,
६, ११, ५, १३, २, ३, १४,
१५, १८, २, ३, १, २,
३, ४, ३, ७, २, १, ६, ९,
३, ३, ५, ९, ४, ६, ६, ४,
८, ७, ८, १, ३, ८, २, ५, ३,
७, ९, ९, १, ३, ४, ४, ७, ७,
१०, १, ४, ७, १५, ७, ४, १,
२, ३, ४, ५, ८, १, १, १, १,
२, २, १, ५, ५, ६, ७, १, १,
८, २, ३, १, ९, २, ३, २, ७,

११, १, १, १, १, ४, ८; १४,
१, १, ५, ७, १७; काठ १,
२; ४, ७, ११, २, ६, ९;
१२, ३, १; २, ३, ६, ८, ४,
१, ९, ५, ५; ६, ७; ८, ७, ७,
९, १४; ८, ६, १२, ९, ६;
१२, ४, १३, ११, १२, १५,
१४, ४, १६, १, २, ४; ५, ८,
११, २१; १७, ३, ७; ८,
१९, १८, ३, ४, १०, १६,
१९, १, २, ५, ११; १३, २०,
११, २१, ३, ५, ८, ९, २२,
३-५, २४, ६, १०; २५, १०;
२६, २, ३, ५, ६, १०, २७,
१, २, २८, ४, २९, ७, ३१,
१, २, ३, ६; ९, १३, ३२,
६, ३३, ३; ३४, ५, ६; १४,
३७, १७, ३९, १; २; ४, ८;
९; ४०, १, ३, ५, १०, ४३,
२, ४, ४, ५, ५; १२, १५, १७,
५३, ६, क १, २, ४, ७; ११,
१९, १, २, ३, ६, ९, १०, १३,
१५, ३, १, ७, १, १, ६; ७;
५, ८, १, २, ७, ८,
१०, २५, २, २६, २, ६; ७,
२८, ३, ४; १०, २९, ४,
८, १, ३०, ३; १३, १, १३;
१८, २०, ३७, ७, १, ३८,
३, ४, ३, ५, १, ४, १;
३, ४, ८, १, २, ३, ४, ४,
४, ४, ८, ४, ७, १, २, १,
३, ६, १, ९, १, १, १, १, १;
३, ३, ३, ५, ३, १, ३, ४,
६, शौ २, १२, १, ३, २१, ७,
२९, ८, ४, २, ४, ११, १, १४,

अ) पांमे. अन्तरिक्षम् ऋ ३, ३०, ९ द्र. ।

ब) = सपा. काश ४, ७, १, २५ आपश्चौ ७, २७, ४ । मा ६,
२१ माश ३, ७, १, ३२ स्त्रः इति पांमे. ।

ग) सपा. ऋ १०, १२१, ५ अन्तरिक्ष इति पांमे. ।

द) सपा. काठ ३५, १५ प्राणाः, तै ७, ३, १४, १
प्राणान् इति पांमे. । ए) °र्विश्नव इति संपा. ।

३; २०, १९; ३५, ३; ३९, ४;
 ५, ३, ३१, ९, ७; २८, २, ६,
 ४०, १; १२०, १; २; ७, १,
 २; ६, ११, ७, २; ८, १, १२,
 ४, २३१; ८, ५; २१, २२, ९,
 १, २१; ३, १५; ५, २०; १२,
 ५; १५, २४, १०, २, २४, २५,
 ५, २६; ७, ३, १२; ३२; ३५;
 ८, ३६, ९, १०, ११, २, १०,
 २७, ७, ४, ६; ११, ४, १२,
 १, २०, ५३; ३, २०; २६;
 १३, १, ७, ९; १६, ३३; २,
 ३२, ३५१; ४५, ७, ३; १४,
 २, ६९, १५, १७, २, १७, १,
 १३; १८, २, ९, ४९; ३, ५९,
 ४, ५, ६, १९, ६, ८१, ९, १,
 १४, १०, ५१, १५, ५, ३२, ९;
 ५८, २, १२०, ११, १०; २८, १,
 ३४, २, ३९, २, ४९, १६, ८७, ३,
 ९३, ६, १०७, १४, १४३, ८, पै
 १, २३, २, २७, १, ४०, ३;
 ९३, ३, ११०, २, २, ३, २, ५,
 १^९, ७२, १, ७६, ५, ८०, ५, ८२,
 ४, ३, १२, ७, २३, ३, २५, १,
 ३५, ५, ३८, ८, ४७, १, ४१^७,
 ११, ५, ५, ४, ३१, ५, २; १३,
 ३; २२, २; ३२, ३; ४०, २,
 ६, ५, २, १८, ५; २२, १२, ८, ६,
 १, १९, ३, ९, ११, ३, २३, २,
 १२, ४, ९, १३, ७, २१, ८,
 ५१, १२, १, १४, ३, १००,
 १५, १३, ४, १६, २, २, ११,
 ३१, २९, ५, ३०, ११; ३१, १,

३४, १; ४०, ६; ५०, ९, १०,
 ६१, ३, ४, ७०, १, ७१, ४,
 ९६, २, ८, ९८, ६; ९९, ६,
 १०४, १०, १०५, ४; १०६, ७,
 १३१, २, १३६, १०; १३९,
 ६, १५०, २, ९, १५१, १, १५३,
 ४, १७, ३, १, ६, १, ७, ८, ३,
 १०, ३, ७, ३७, १०, ३८, ५, १८,
 १३, ९, १५, ७, ९, १६, ६, १८,
 ३, २३, १०, २४, २१, २५, ५,
 ९, २६, ४, १९, १, १२, १९,
 १३, २९, ३१, ३३, २, ४१, २,
 ४४, २, ४५, १४, ५०, १, २०, १,
 २, ५१, ३, ८, -क्षय्य ऋ १,
 ११०, ६, खि ५, ७, ४, १३,
 मा ६, १९, १४, ५, १२, १४,
 का ६, ४, ३; १५, १, ५; ४,
 २, ३, तै १, ३, ६, २^९, १०, २,
 २, ४, ११, ५१, ३, ४, ५, १;
 ४, ३, ६, १; ४, ६, १, २, ७,
 १, मै १, २, १७, २, ४, ५१,
 ७, १६, ८, १, १४, १३, १८,
 ३, ८, ९१, ४, ११, १, ३०,
 ९, ४; ६, १०, काठ ३, ३^९, ७,
 ७, १२, १७, १, १०; २२, ५^९,
 २६, ६^९, ३०, १०, ३७, ११,
 ३९, ९, ४७, ३, क २, १०^९,
 १४, ६, २, २५, १०, २६, ९,
 ४१, ४^९, ४६, ८१, शौ ५, २४,
 ८, पै २, ६१, १, १५, ७, ३,
 १९, ५३ ८, -क्षा ऋ ६, २२,
 ८, ७, ७५, ३, शौ २०, ३६,
 ८, -क्षाणि ऋ १, ३५, ७, ८,

६९, १५; १२, २४; १०, ४४, ८;
 ६५, ४, शौ १९, २७, ३;
 १२०, ९४, ८; पै १०, ७, ३;
 १८, २५, १०, १९, ४१, ४;
 -क्षा ऋ १, ४८, १२, ६१,
 ९, ३, ३०, ११; ४६, ३; ५,
 ५३, ८; ८, ३, २०, ८, ३, ४;
 ९, ६३, २७; १०, ६८, ५;
 ७०, ११, ८९, ११; १५८,
 १, खि ५, ७, ४, ९; मा ४, ६,
 ५, १९; ६, ११; १७, ६७;
 १८, ५५, का ४, २, ४; ५, ५,
 ७, ६, २, ७; १८, ६, ३, २०,
 ३, ५, तै १, २, २, ३; १३,
 २, ६, ६, १; २, ४, ८, १;
 १४, २१, ३, १, १०, २, २, ४,
 ३१, ३, ३, ३, ५, ५, १, २;
 ४, ६, ५, १, ७, १३, २; ५, ७,
 ६, २, ६, १, ४, २१, मै १,
 २, २, ९, २, ४, ७^९, ७, १५,
 ८, १४, १०, ६, १२, ३; १३, ३;
 ३, १, ४१, ३, ४१, ९, ६,
 ८, १६, ३१^९, ४, ३, ४१, ६,
 ६, १२, २१, काठ २, ३, १०,
 ७, १३^९, १४, ८, १७, ११,
 ९^९, १८, ४, १५, २१, ६, ९,
 २४, १०^९, ३४, ४, ३५, ७;
 ३९, ८, क १, १६, २, ४; ६,
 २, ३; २८, ४, २९, ४; ३१,
 २११; ३८, ३१^९, ४८, ९,
 कौ २, २३६^९, १०५०^९, जै
 ३, २१, ११^७, शौ ४, १०, १,
 १४, ३, ४०, ६, ५, १०, ८;

*) सपा. शौ १३, २, ४१ समुद्रम् इति पाठे. ।

७) पाठे. अन्तरिक्षम् ऋ ३, ३०, ९ द्र. ।

८) पाठे. अन्तरिक्षम् पै ५, १३, ६ द्र. ।

९) =सपा. आपश्चौ ७, ११, ९। मै १, २, १४; माश्चौ १, ८, २, २८ दिवः इति पाठे. ।

९) सपा. तैत्रा ३, २, ३, १ एषा लोकानाम् इति पाठे. ।

१) सपा तां १, ३, २, ६, ७, २ ? अन्तरिक्षाभ्यः (यत्र
 ९) सपा. ऋ ६, ४७, २७ ओजः
 उद्भूतम् इति विभे. । ७) पाठे. अन्तरिक्षम् २, ८६, ४ द्र. ।

६, १२४, १, २, ७, २७, ८;
 २, १, १, १०, १, १३; ५, २६;
 १२, ११, ११, १३, ७, ३;
 १६, ४, ४, ७, ६; १८, ४, ९,
 १९, ३, १; ३५, ४, १२०, १६
 ५, ३५, ९, १२, ५७, १;
 ३, ३१, १-८; ३८, ८, ४, २५,
 १, ७, १३, ३; १०, ६, ८,
 ११, ४, ४, १३, १४, १४,
 १५, २२, ८, १६, ३२, १;
 ३६, ३, ९८, ६; १३१, २,
 १९, ४०, ५, २०, ६, ८, २०,
 १; -क्षाय मा ५, २६, ६, १,
 २२, २७, २९, २४, २६, ३०,
 २१; ३९, १; का ५, ७, १६, १,
 १, १, २४, १३, १, १६, १,
 २६, ६, १, ३४, ४, ३, ३९,
 १, १; तै १, १, ११, १, ३, १,
 १, ६, १; १०, २^१, ८, १३, ३;
 २, ६, ५, ११, ३, ५, ८, १,
 ४, ४, १, १; २, ३, ६, २,
 ६, २, १०, २, १, ३, ४, १,
 ७, १, ११, १; १५, १, १७,
 १, ५, ११, १, २३, १, मै
 १, २, ११, १४, ३, ३५, २,
 ८, ८, ३, ८, ९, ९, ३, १२
 ७, १०, १२, १४, ७, ४, १,
 १ १; काठ १, १२, २, १२,
 ३, ३, १५, ३; १७, ७, २६,
 ५, २९, ५, ३०, ५^१, १०, ३१,
 ११, ३४, ५; ३७, १५, १६,
 १७; ४०, ४, ४१, २, ६; ८,
 ४५, २, २०; ५१, ६, क १,

१२; २, ६; १०; २६, ६; ४१,
 ३; ४५, ६; ४६, ८ १, ४७,
 ११, शौ ५, ९, ३, ४, ६, १०,
 २; ७, १०७, १, ११, २, ४;
 पै ६, १३, ११, १६, ९३, ८,
 १०४, ४, ११८, ६; १९, २७,
 ६, २०, ३९, ४, -क्षे ऋ १,
 ३५, ११, १६५, २, २, १४,
 ३, ३०, ३, ४०, ४, ३, ६, ८,
 ५, ५२, ७; ७३, १, ८, ९७,
 ५, ८५, ५, ६, ४६, ११, ५२,
 १३, ५८, ३, ७, ३९, ३, ८,
 ९, २, १०, ६, ९, २७, ६,
 १०, ५, ५, ८०, ५; ८७, ३,
 ६; १२१, ५, १६८, ३; स्त्रि १,
 १२, ३, २, १४, १०, ४,
 ११, ११^१, मा २, २५, ६,
 ३३; ११, १२; १३, ६; १५,
 १०-१४, १६, ५५, ६५,
 १८, ३६, २३, २, ३२, ६, १,
 ३३, ५३, ३४, २७, ३८,
 १८, का २, ६, ३; ६, ८, ४,
 १२, २, १, १४, १, ६, १६, ३,
 २, ५, ८, ११, १४; १७, ८,
 ९, १८, २०, १, ७, २५, १, २,
 २९, ४, १, ३२, ४, १०, १,
 ३३, १, २१, ३८, ५, १; तै
 १, ४, १, २, १२, ४, १२, ३,
 ४, १४, ५, १; ६, १, ३, ३, २,
 ८, ६, ५, ४, १, ३, ४, १, २,
 १, ८, ५, १, २, ८, ३, ४, ७,
 १, ५, ११, १, २, ७, १२, २,
 ५, १२, ७, १, २, १३, २, १,

११, १, ६, १, १; ४; १६, १,
 २, ३, ४, २, ३, २, १; ६, १,
 १, ८, ३, ७, ४, ११, ११;
 ५, २४, १, मै १, ३, ३, १५;
 ४, २, ३^३; ८, ११, ५१;
 २, २, १३ १; ४, ३^३ १, ७,
 २, १५, ८, ९^३; १३; ९,
 ९^३; १२, १, १३, १^३; १६, ३,
 १, ३, २, ६ १; ८, १^३ १,
 ४, १, ८ १; ३, ४ १; ६, ६; ९,
 १०^३, ११, ३, १; १२, १, १;
 ११४, १, ५; १६, काठ ३, १,
 १०, ५, ६, ७, १३^१, २, १८, १;
 १४, ५, ९, १६, १, १३; १५,
 १७, १६^३, १८, १३; २०, ५^३;
 २१, ३, २२, ५, २३, २; ५;
 २५, ८; २६, २, २७, २^०,
 २८, १, ४, ३१, ६, १४^३, ३२,
 ६^३; ३३, ३, ५, ३४, ५, ३५, ७,
 ४१, १, क २, ८; १७, ६, २,
 २५, ६; २७, ६^३, २९, २, १३१,
 ७^३, १८, ३५, ८ १, ३६, २ १;
 १४०, १, ५, ४२, २ १^०, ४४, १;
 ४ १, ४७, ६ १; ४८, ९; कौ २,
 ६४०, १, १९४, १, ३, ५, ७;
 शौ १, ३०, ३; ३२, २; ३३, ३;
 २, १०, ३, ४, ८, ५^१, १४, ८, २५,
 २, ३९, ३^३; ७, ६८, १, १०२, ८;
 ८, १, ३, ३, ५, ११, १, ९, ४,
 १०, ११, ८^३, ११, २, २३, १२,
 २, ८, १३, २, ३०, ३, २२; १५,
 १३, ४; १७, १, १२, १८, ३,
 ६३^०, १९, ८, १; २७, १२, १;

^१) सपा. मै १, २, १७ काठ ३, ७, क २, १४ वाताय
 इति पाभे. ।

^२) सपा. काशि १३५. ७ अन्तरे इति पाभे. ।

^३) सपा. मै ४, ५, ६ प्रजासु इति पाभे. ।

^४) सपा. काठ ३७, ९ अन्तरिक्ष्याः इति पाभे. ।

^५) तु. W. Gr.; वैतु. अन्तरिक्षे, न (तु. पपा.) इति
 सत पाठस्य स्थाने सा RW. अन्तरिक्षेण इति ?

^६) सपा ऋ १, १३९, ११ प्रमृ माश ४, २, २,
 ९ अप्सुक्षितः इति, तै १, ४, १०, १ काठ ४, ५ अप्सुषदः
 इति च पाभे. ।

२०, १३९, २, पै १, १४, ३,
२५, ३, ८४, ४; ९१, १, ४,
१०७, ४, ५, २, ७६, ६, ४, २, ६,
३४, २, ५, १३, २, २६, ८,
३६, २; ७, १३, ४, ८, ८, २,
१०, ८, २१, १४, ११, १५,
१९, ८, २१, ८, २२, ४,
१६, १६, ३, ६, २४, १०, ९९,
२, १०६, ३, ११७, २, १३३,
८, १८, ०३, ७, ३१, ७, १९, २,
१२, २२, १, २०, १५, ९, ३२,
९; -क्षेण ऋ १, १२५, ७, ८,
७, ३५ १०, १३६, ४, १६१,
१४, ९, ५, २, १६३, ८; ६५,
१६, मा १५, ६, ३८, ६,
का १६, २, १, ३८, १, ६,
तै २, ६, ७, २, ३, १, ६,
११, ५, २, १२, २, ६, ४,
१, २१, ७, ५, २३, १, म
४, ९, ७, काठ ६, ८, १२, ४,
२२, ७, २६, १०, ४५, २०;
५०, ६, क ४, ७, ३५, ११,
४१, ८ १. † कौ २, १८३,
५६७, † जै ३, १७, ४, ४, २८,
६, शौ ४, २०, ९, ३८, ५-
७; ६, ८०, १, ११, ४, ८,
१३, ३, १३, १९, १७, २,
१९, २, पै ५ ३५, २, ३८,
४, ७, १४, २, १६, २, ८,

६, १०, १७, २, १६, ५७, १०,
१९, १६, १२, २०, ११, -क्षेण
काठ ३९, ५.
अन्तरिक्ष-क्षित्^१ - क्षिते तै ७,
५, २४, १, काठ ४१, १.
अन्तरिक्ष-दा^२ - दा काठ ३९,
९.
अन्तरिक्ष-देवता- > ॥ अन्त-
रिक्षदेवत्य^३ - न्य तै ६, १,
११, २, २, २, ६, ४, ५, ५, मै ३,
७, ८, ९, १, ७, १०, १, काठ १९,
२, २३, ५, २४, ६, २६, २, ६,
२७, १, २, क ३७, ७, ४०, ५,
४१, ४; ४२, १, २, -त्या मै
४, १, १, काठ ३०, १०, क
४६, ८
† अन्तरिक्ष-प्रा^४ - प्रा ऋ ७,
४५, १, ९, ८६, १४, मै ४,
१४, ६, काठ १७, १९, -ग्राम्
ऋ १, ५१, २, १०, १५,
१७.
अन्तरिक्ष-पुत्र^५ - पुत्रि ऋ १,
११६, ३
अन्तरिक्ष-भाग^६ - गा तै २,
४, ८, २, मै २, ४, ७, ८१, काठ
११, ९.
अन्तरिक्ष-युनी^७ - नी तै ४,
४, ६, २, काठ २०, ५
अन्तरिक्ष-वत् - वन्तम् शौ १९,

१८, २, पै ७, १७, २
अन्तरिक्ष-संशित^८ - त शौ
१०, ५, २६, पै १६, १३१,
२.
अन्तरिक्ष-सुद्^९ - † सत् ऋ ४,
४०, ५, मा १०, २४, १२,
१४, का ११, ७, ४, १३,
१, १५, तै १, ८, १५, २, ४,
२, १, ५, ४, ७, १५, ५, ३,
११, १ १, मै २, ६, १२, ८,
१३५, ३, १, ६१, २, १, ४,
४, ६, काठ १५, ८, १६, ८,
२२, ५५, -सद शौ १०, ९,
१२, ११, ८, १२, पै १५,
१४, ७, १६, १३७, २,
-सदम् मा २, २, का १०, १,
३, तै १, ७, १२, १, मै १,
११, ४, ३, २, १ १; काठ
१४, ३, -सदम्भ्य शौ १८, ४,
७९.
- अन्तरिक्ष-स्पृश^{१०} - स्पृक् मै ४,
९, ७.
अन्तरिक्षात्^{११} > अन्तरिक्षात्-
सैद्^{१२} - सद पै २, ५३, ६,
-सदे पै २, ५४, ६.
१† अन्तरिक्ष्य, क्ष्या^{१३} - क्ष्या ऋ
९, ३६, १५, ६४, ६, कौ २,
३८६, जै ३, ३१, ६; -क्ष्या ऋ
५, ५४, ९

१) पासे अन्तरिक्षे शौ १९, २७, १२ द्र. ।

२) उस. कर्ऋरि क्विबन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६,
१, १६२, २, १३९) ।

३) विप. (इष्टका-) । कर्मण्युपपदे √ दा (दाने) + विच् प्र. ।

४) तादर्थ्ये यच् प्र. (पा ५४, २४) । तित्स्वर. ।

५) कर्मण्युपपदे विजन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

६) बस. पूष प्रकृतिस्वरम् ।

७) तु. टि. अग्ने-युनी- ।

८) विप (उदवज्ज-) । सस. पूष. प्रकृतिस्वरम्

(पा ६, २, २) ।

१) उस. कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । उप.
√ स्पृश-क्विच् प्र. (पा ३, २, ५८) ।

२) नाड. व्यु औपयिक. द्र । अस्तातेरर्थे आति प्र.
उसं. (पा ५, ३, ३४) । तत्स्वर ।

३) विप. (पथ्या-, वसु-) । तस्येदमित्यर्थे पिन्निहतत्वात्
खराऽविशेषकर-यच् प्र. उसं (पा ४, ३, १२१) । मत्वर्थ-
प्रसिद्धो ह्यसौ प्र. भवति (तु. पावा ५, २, १२०) । तस्येदमी-
योऽर्थश्च व्युत्पासिन मत्वर्थत प्रति भवतीत्यभिसन्धिः ।

२अन्तरिक्ष्य, क्ष्या ^१ - क्ष्या काठ ३७, ९०, -क्ष्यात् ^२ मै १, ३, १५, ४, ६, ६, काठ ३५, ७, क ४८, ९, -क्ष्येण काठ ७, १३ ^३ , क ६, ३, -क्ष्यै. काठ ३५, २, क ४८, ३. आन्तरिक्ष्य ^४ - क्षा मा २४, ३४, का २६, ७, ४, तै ५, ५, २०, १, मै ३, १४, १६, काठ ४७, १०, -क्षा: मा २४, १०, का २६, २, ५; मै ३, १३, ११. [क्ष-पार्थिव ^५] अन्तर्✓ई, अन्तर्✓गा, अन्तर्- गोष्ठ, अन्तश्✓छद् प्रसृ. अन्तर् द. *अन्-तस् ^६ अन्तस्-पथ ^७ - -था: क ५, ५२, १०	†अन्ति ^८ क १, ७९, ११, ८४, १७, ८९, ९, ९४, ९, १६७, ९, १७६, १, २, २७, ३, ४, ८२, १८ (७, ६०, ३, ८, २५, ७), ४, ३, ५, १०, ५, ४४, ११, ७६, २, ८, ११, ४, ८३, १-१८], ९, १९, ७, ६७, २१, ९१, ४, मा १३, ११, २५, २२, का १४, १, ११, २७, ११, ९, तै १, २, १४, २, ६, ३, १५, मै २, ७, १५, ४, १४, २, काठ १६, १५, ३५, १, क २५, ६, कौ २, ११०३, शौ \$१०, ४, ९, ८, ३२ ^९ , १८, १, २३, पै १२, १, ९, १६, १५, ९\$ अन्ति-कु ^{१०} - कन् क १०, १६१,	२; तै ६ २, २, ४॥, मै ३, ८, २॥, काठ २४, ९॥, क ३८, २॥, †शौ ३, ११, २, २०, ९६, ७, पै १, ६२, २, -कात् शौ ४, १६, १, १२, २, ३८, ५०, ५२, पै १७, ३३, ८, ३४, १०, ११, -के क ८ (७, ७७, ४) ९ ७८, ५], मा ४०, ५, का ४०, १, ५ अन्तिक-स्थ ^{११} - स्थ खि ४, ५, १४. अन्ति-गृह ^{१२} - हात् क १०, ९५, ४. ? अन्तितम् ^{१३} शौ ६, ४, २, ८, ५, ११ ^१ , पै १९, २, २. † अन्ति-तस् (ः) ^{१४} क १,
--	---	---

१) विप्र (२अप्, ज्योतिस्, देव-प्रसृ) । तात्रमाविक
यति प्र. (पा ४, ४, ११०) तित्-स्वर ।

२) पाभे. अन्तरिक्षे शौ ४, ८, ५ द्र ।

३) सगा. तै ३, २, ८, ६ वृयासि इति पाभे. ।

४) विप्र. (अलज-, धूम- [=धूमवर्ण-गु-]) । साऽस्य-
देवतीय अण प्र. (पा ४ २, २४) । तत्स्वर ।

५) ३अन्+तमित् प्र. लिस्वरश्च ।

६) तु टि. अनु-पथ- । वस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । उप यद्र. ।
पाप्र. तु समासान्तः अप् प्र (पिञ्जित्) डसं (पा ५, ४, ७४) ।

७) ✓*अन् (प्रतिबन्धे) + भावे क्तिन् प्र ।
निस्वरश्चेत्येवं निष्पन्नं सत् क्रिवि. इव वा प्रादि-
वद् वा समस्तं चाऽसमस्तं चोऽलभ्यते । तेन न
द्वि१ इतीवोपलभ्यमानं सत् अव्य. इतीवोपलक्ष्यते ।
एवं तावदेतत् प्राति अन्ति-कु- इत्येतत्-प्रकृतिक
सत् (WW १, ६७) पाप्र. तद्विकृतितया (पावा ६, ४,
१४९) प्रतिपाद्यमानं मूळतो विमृश्यं भवति । उभयोरपि
प्रकारयोर्मौलिकः ✓*अन् (प्रतिबन्धे) इति वा, एतदभि-
निर्वृतं कृदन्तं वाऽव्यभिचरित प्रथमोऽव्यवो यथा भवति
तथा नाड. भूय उपपाद्यमानं द्र. ।

८) स्वार्थे क. प्र. उस. (पा ५, ४, २८) । तत्स्वर.
(उ. दूर-कु- क ९, ७८, ५) । मूलतः अन्त->
अन्तिक->अन्ति- इत्यस्मिन् संक्रमकल्पे त्व अन्तो-

दात्तत्वार्थम् इवार्थे ठच् प्र उस. (पा ५, ३, १०९) ।
उभयथाऽव्यवर्तितनस्य विप्र. सतस्तु निष्पत्त्यर्थं चातुरर्थि-
क ठच् प्र उस. (पा ४, २, ८०) स्यात् । आ✓नी>
अन्तिकु- इति या (३, ९) मतं भवति ।

१) उस. कान्तेथाथादि-स्वर (पा ३, २, ४, ६, २, १४४) ।
२) अधिकरणार्थप्रधान-निगात-भूतं पूष. इति कृत्वा
प्रास. पूष. स्वर. प्रकृत्या (पा २, २, १८, ६, २, २) । 'अन्ति-
गतं गृहम्' इति विप्रहेऽभिसन्धिः ।

३) रूपम् ? अनेककोटिमत्तया विवृतिविषयत्वादिति ।
तथाहि । अन्ति, *तम् इति द्वे पदे इति सा.
प्रथम कल्प. [वैतु. आयुदात्तस्वरमात्रतयोपबृंह-
माणं पपा. ऐकपद्यम् (सा. द्विस्वर पाठ. स्यादित्यपि
मा कल्पि. तथा सति तदभिमनस्य द्वितीयस्य कथस्य
[अद्र.] दुष्कृत्पत्वात्)] । <अन्ति-तम->-मम् इत्येवं
तमपदछान्दसो मकारलोप इति सा. द्वितीयकल्प-विकल्प
(२ये स्थले) द्र. । अन्तिकम् इति मौलिक पाठः
इति W ३य कल्प. । तत् क पन्था । मध्यम
इति । यस्य. अनुष्टुप्पादमानानुरोधतः अजमध्यस्थस्य
सतः समानवर्णान्तरानुगतत्वात् नैप्र. प्रथमस्य मकारस्य
मुलोपतरत्वात् ।

१) सपा. पै १६, २८, १ अनुवन् इति पाभे. ।

२) पाप्र. इह तसि (प्) प्र. उसं. (पा ५, ३, ७ उड,;

३) शोधस्य कृते तु, सस्थ. टि. ? मुख्यन्ताम् ।

मा २५, ७, का २७, ७, १; मै
३, १५, ९, काठ ८, ११, व ६,
६१ [°न्त्र-अनु°].

अन्त्र-गुद^२ - दम् पै १७, २९, १०.

अन्त्रा(न्त्र-अ)द्^३ - त्रादम् पै ४,
३०, १-८.

√अन्द्(बन्धने) > १*अन्द्^४ -

आन्द्^४ - न्दम् मा ३०, १६;
का ३४, ३, २.

२अन्द्, न्दा- इला°.

?अन्द्यणिक्लिद्धिर्मुम् पै ५,
२७, २.

?१*अन्/घा°

१अन्ध, न्धा^१ - न्ध क्र १,
१६४, १६; ४, १९, ९, ८,
७९, २, ११ तै २, २, ४, ४, ५,
१, ३, १, २; ६, १, ८, ३,
२, ९, २; ३; ४, १०, ६; १ मै
१, ६, ४; ११, ३, १, ४; ४,
४; ७, ७, ४, ५, २; ८,
५, १ काठ १९, ३; १ क
३०, १; शौ ६, १२९, ३,

९, १४, १५; ११, ४, ३; पै
६, २०, ८; १४, ४, ११; १६,
५६, ३; ६७, ६; १९,
३२, २, -न्धम् क्र १, ११२,
८; ११६, १६ (११७, १७);
११४७, ३; ४, ४, १३, २,
१३, १२, ४, ३०, १९;
१०, २५, ११, खि १, ५, ७,
१२, ७; मा ३०, १०, ४०, ९,
१२, का ३४, २, २, ४०, १,
९, १२, तै १, २, १४, ५; ५;
मै ४, ११, ५; काठ ६, ११;
शौ ९, १३, ४; पै १६, ७४,
३; -न्धस्य ऋ १०, ३९, ३,
पै ८, १२, ५; -न्धा ऋ ४,
१६, ४; मै १, ४, १२, १, शौ
९, २, १०, २०, ७७, ४; ५;
पै १६, ७६, ९; -न्धा क्र १,
१४८, ५, खि ३, २१, २^५,
काठ ३४, ८, १, कौ २, १२२१^५,
-न्धाम् ऋ १०, २७, ११;
-न्धाय क्र १, ८ (११६, १६);

११७, १७; १८, -न्धे ऋ १,
१००, ८, मै १, ६, ६ १; पै
१९, ३८, ११, १२; -न्धेन
ऋ १०, ८९, ११५^१, १०३,
१२^१; मा १७, ४४^१; ४०,
३, का १८, ४, १२^१; ४०,
१, ३; कौ २, १२११^१, शौ
१८, ३, ३, पै १०, १२, २; १५,
१९, ४ [°न्ध-अन्°].

११अन्धम्-भाबुक^१ - कः काठ
२७, ८.

अन्धा(न्ध-अ)न्व- > अन्धा-
ची- -चीम् पै १५, १८, ३.

अन्धा(न्ध-आ)यु- -यून् पै ८,
७, ७.

अन्धा(न्ध-अ)हि^५ - हीन् मा
२५, ७, का २७, ७, १; मै ३,
१५, ९; -हे तै ५, ७, १७, १;
काठ ५३, ७.

√१*अन्धि > १अन्धस्^१ -

न्धः क्र १, ६२, ५; ९४, ७;
७, ८८, २; मै ४, ६, ७; पै

५) समाहारे द्वस ।

६) कर्मण्युपपदे √अइ+विद् प्र. (पा ३, २, ६८) ।

७) पचादिस्वाद् अच् प्र. । नाउ. व्यु. औप. द्र. ।

८) नाप. ([मत्स्यबन्ध-] धीवर-). तेन जीवतीत्यर्थे
अण् प्र. इति ।

९) नाउउ. व्यु. औप. द्र. । तत्र पूर्वांशः
नाउउ. वाच्यसामान्ये चाक्षुषप्रवृत्ति-प्रतिबन्धसामान्य-
मादाय √*अन्(प्रतिबन्धे) > १*अन्- इति कारको-
पपदरूपः स्यात् । यद्वा, तत्रैव प्रतिबन्धमानस्य
सतो दर्शनस्य बाह्यत्वविशिष्टत्वसामान्यमादाय ३*अन्-
इति गतिरूप स्याद् यनि. । पूर्वांशव्यवहारेयत्वसूचकञ्च
शिरसि प्रवृत्तिर्बन्ध इति । उभयथापि समानमय समस्तः
धा. सुकल्प इति तु तत्त्वम् । यच्च पाधा. च्चु √अन्धि
पठ्यते, अहौ नाउ > नाधा. सन्नेव तत्र कारणतामियादि-
त्यपरा दिक् (वृ. टि. २अन्धस्-). ।

१) विप. [तमस्- दुहितृ- (प्रकृतिरूपा- इति उद्गी. वें.

वैप१-३७

सा. [ऋ १०, २७, ११]) । नाप. । गस. वा कास. वा
स्यात् उप. कः प्र. थाथादि-स्वरश्च (पा ३, २, ४; ६, २,
१४४) । या. (५, १) त्वत्राऽवयवद्वयमाह, तुमन्धम्
अ इति च √ध्वे > १*ध्व- इति च । तदेवं तन्मते
बस. स्यादन्तोदात्तश्चेति विशेषः । कल्पनातारतम्यं
स्ववर्धय विमृद्भिः ।

५) सपा. यक. शौ १९, ४७, ८, ५०, १ अथ इति पाभे. ।

६) सपा पै १९, ६, १४ मुग्धा. इति, शौ ६, ६७, २
मृडा. इति च पाभे. ।

१) =सपा. या ९, ३३ । शौ ३, २, ५ पै ३, ५, ५ ग्राह्या
इति पाभे. ।

१) विप. (यजमान-). उस. √भू+लुक् प्र. सुमा-
गमश्च (पा ३, २, ५७, ६, ३, ६७) ।

५) कस. सास्व. (पा ६, १, २२३) । उप. यद्र. ।

१) नाप. [अन्धकार- (वैतु. स्क. १पक्षे क्र १,
६२, ५), वें. सा. [ऋ ७, ८८, २] = २अन्धस्-

१२, १, ७; -^१अन्धसः काठ ७,
६; क ५, ५^१

२*अन्/धा^a > २*अन्ध^b-

✓ २*अन्धि^c

२अन्धस^d - ^१अन्धः ऋ

१, १२२, १, १५३, ४; २, १४,
१, ३, ३५, १; ४, १, १९,
१६, १, २३, १, २७, ५; ५, ३०,
६, ४५, ९; ६, ६३, २; ६८,
११, ७, २१, १; ९२, १; ८,
२, १, ९, ६२, ५; ६८, ६;
८६, ४४, १०, ११६, ४, मा
३, २०^१; ७, ७; ८, ५४^१;
का ३, ३, ११^१; ७, ३,
१; ९, ७, १६, तै १, ४, ४,
१, ३, ४, २, १, ४, ४, ९,
१६, मै १, ३, ६, काठ ४, २;
१३, ११; ३४, १४; क ३, २;
कौ १, १२४, ३१३; २, ८४;
३५९, ९६५; जै १, १३, १०,
३३, १, ३, ८, १०, ३०,
२, ४, २०, १०; शौ ७, ६०,
२; २०, ७०, १, पै २०, ६, ६;
-अन्धसः ऋ १, ९, १; ५२,

३; ८०, ६; ८२, ५, ८५, ६;
१३५, ४, १५५, १, २, १४,
५, १९, १; ३६, ३, ३७, १,
३, ४०, १, ४१, ६; ६, ४५,
२७; ४८, १; ४, ३१, २, ३२,
१४, ५, ३४, २; ४१, ५ (६,
१६, १०) ७, ९०, १), ६,
४२, ४, ४३, ४, ६३, ३; ७,
२१, १; ९०, १; ८, १, २५,
१३, १५; २१, १७, ४; ८, २४,
१६; ३२, २८; ३३, ४; ७,
३५, २४, ४६, १४, ६१, ३,
६५, २, ६६, २; ७८, १; ८८,
१; ९१ १; ४; ९५, २; ९, १८,
२, ५१, ३; ५५, २, ५८, १, ६१,
१०^१, १०१, १, १३, १०, २५,
१; ३२, १; ५०, १, ४७, ९४,
८), ७६, ६, ९६, ९; ११५,
३; १४४, ५, १३७, २; मा
१९, ७२-७९, २६, १११, १६१,
२४१, २७, ४०१, ३३, २३१;
२५१, ७०१ ३६, ५१, का २१,
५, १, २^१, ३; ४, ५^१, २९,
५, ९१, ३२, २ ६१, ८१, ६,

१, ३६ १, ५१, मै २, १३,
९१, ३, ११, ६^१, ४, ९, २७,
काठ ३८, १^१; ३९, १२१, १कौ
१, १४५; १५५, १८०, २३६,
२६५; २८९; २९७; ३१३; ३८५,
४२२; ४६७, ५००; ५४५,
५५३; २, २२, ३३, ३५, ३८,
४७, ६३, १२४, ३२६, ४०७,
४४४, ५७६, ७३६, ७४२, ७९३,
१०३४; १०४६, १जै १, १६,
१; १७, १, १९, ६; २५, ४;
३०, ७; ३३, १, ५२, ४,
५६, १, ९, ३, ४, ४; ६; ९;
५, ६; ७, १, १२, ८; २७,
२, ३१, २७; ३४, २, ४७, २,
४, २६, १, शौ ६, २, २; १२०,
१, १, ४ १; ५, २, ६, १, ९,
१, १३, २, २३, ६, ३१, ४,
४९, ४, ५३, १, ५७, ११, ६४,
४; ७१, ७, १२४, २, पै १९,
१, ६, -अन्धसः मा १६, ४७,
का १७, ८, १, तै ४ ५ १०,
१, नै २, ९, ९, काठ १७, १६;
क २७, ६, -अन्धसः मा १, ५२,

इति (तु. BL) ^१। जिज्ञन्तात् औप. नाधा करणे
वा अधिकरणे वा असुन् प्र. (पाउ ४, २०६) ।
नित्स्वर^१ । यतु या. (५, १) ✓ध्वै नञ्-पूर्व इति च
बस. इति चाऽऽइ, तन्न । तथा सस्य अन्तोदात्तो नाम
हि स्यात् (तु. टि. २अन्ध-) ।

^१) द्विउ व्यु. औप. भवति (तु. टि.) ।

^२) निष्पत्त्यर्थम् १अन्ध- इ ।

^३) नाउ. व्यु. औप. भवति (तु. ✓१*अन्धि) ।

^४) नाउ. (सोम-) । करणे असुन् प्र. (पाउ ४, २०६) ।
अन्धत्वेऽन्ध क्रियते अन्धीयते [=अन् धीयते प्राण्ये (तु
दे ४, २, ६ [उद्धृत अक्षी. १])] अनेनेति । नित्स्वर^१
(पा ६, १, १९७) । किमिति नापू. कल्पनावहुल्यो
दवीयादव षन्थाः स्वीकृतो न च २*अन्-+✓धा इत्यत
एव प्र. उक्त इति । कृत्-स्वरः प्रकृत्या मा भूदा-

युदात्तद्व स्यादियर्थमिति । भवतु वा १अन्-+
*अस्- (✓धा+भावे कसुन् प्र) इति बस पू. प्रकृति-स्वरम् एवेति । ✓अद्+असुन् प्र इत्येषाऽपि
व्यु. उच्यते (पाउ ४, २०६, दे २, ७, १) । एवमपि
स्वेऽशेष स्यात् । यद्वा <✓*अन्ध (तु. टि. अन्धसः)
इत्येषाऽपि व्यु. विश्रयेत् । यतु या. (५, १) आ✓ध्वै
इत्यत कर्मणि निष्पत्तिमाह, तत्र वर्णागमविकारादि-
सामञ्जस्यसंभवेऽपि गत्युत्तरकृतप्रकृतिस्वरस्य दुर्वारत्वाद्
आद्युदात्तान्तु नोपपद्येतेति चिन्त्यम् ।

^१) =सपा. मास २, ३, ४, २५^१ काश्री ४, १२, ५ । तै
१, ५, ६, १^१; ८, १^१ मै १, ५, २^१, ९^१ काठ ६, ७^१, ७^१ क ५,
१^१ पै १७, २२ ६ शाश्री २, ११, ६^१ प्रसू अम्म. इति पाभे. ।

^१) सपा. जैमि १, ८१ प्रसू जैश्री ९, २४ (स्तोवि)
अन्धसः इति पाभे. ।

२; ५; छ, २०, ४, ५, ५४, ८;
 ७, २०, ४, ९, १, ४, १६,
 २, ५२, १; ५५, १, ३; ६१,
 १९; ६७, २, १०७, २; मै छ,
 १२, ३; कौ १, ४७०; ४९६,
 २, १६५, ३२५, ३२७, ६६४;
 जै १, २८, ३१, ५१, ४१,
 ४१, ४१, ४३, ५१, ४९,
 ११, ४, ५१, १०, ३, ३,
 ११, १६, १; २७, १, ३, ५५,
 ५, - न्धसी क ७, ९६, २;
 - न्धसि क १, २८, ७, ५,
 ४१, ३, ६, ६९, ७, ७, ५९,
 ५, ६८, २, ७३, ४.

अक्ष-, अक्षकरण- प्रभु ✓ अद् द

१अन्नेऽत काठ ११, २

१अन्य- ✓ अन् (बन्धा.) द.

२अन्य, न्या- न्य. ऋ १, ५२,
 १३, ५७, ४, ८४, १९, ८, ६६,
 १३, १२५, ७, १६१, ९, १६४,
 २०; १८१, ४, २, ४०, ४,

[५, ६, ५२, १६]; ३, ३१,
 २, ५, ३२, ३, ७७, २; ६
 २१, १०, ३०, ४, ४८, २२;
 ५२, १६; ५७, २; ६८, ३,
 ७, [१, ८१, ५] ३२, २३,
 ३६, २, ५६, १५, ८२, २,
 ५, ६, ८३, ९, ८५, ३,
 १०३, ३-५, ८, ५, ३९, १५,
 ११; ७८, ४, १०, १०, १४,
 २८, १; ३४, १४, ४३, ५, ६४,
 २, [२ ३५, २, ४०, ५] ८५,
 १८, ११९, ११, १२१, १०,
 १३२, ४, १३७, २; १४१, ५,
 खि ३, १५, ९, २१, १, २२,
 १०, ५, ७, १, ८; मा ६,
 ३७, ८ ३६; १०, २०, १,
 १७, ४७; २३, ६५, २७, ३६,
 ३१, १८, ३५, ७, का ६,
 ८, ८, ८, ११, १, ११, ६, ५,
 १८, ४, १५, २५, १०, १३;
 १२९, ४, ४, ५, ३५, २, २,

४, ६, १, १, १, ८, २;
 ७, ४, ३, ८, १४, २, २, ४,
 ६; ११, ५, ४, २, ३; ५, ११, २;
 ६, ८, १, ३, २, ५, ६, ६,
 ९, ३, ६, १, ५, १; ६, ७; ७, ६;
 २, १, १, २, १; २, ४, १०, १,
 ५, ३, ३, ७, २, ८, ६, ७, ५,
 ९, ३, १, ५, १२, ६, ८;
 ९, ५, १०, ८, २, २, ६, ६,
 १२, १३, ९; ३, ६, ८, ७,
 १; ९, १०, ९, ६, १०,
 २, ४, ३, ४, ४, १, ८, ६, ७,
 ७, ७, १२, २, ४, ६, १३,
 २; १४, १०; १८, काठ
 ६, १, ४, ७, १०, ८, १३; ९,
 ११; १२; १३, १३, ३, ४, १५,
 ८; १३, १७, १९, २०, ७,
 २३, ८; २४, ८, ९; २६,
 ६, ७, २८, २; २९, ५, ३४,
 ३; ५; ३६, ३, ३७, १६,
 ३८, ७; ३९, १२, १, क ३,

*) सपा यक. ऋ ८, ४६, १४, ३३, ७, १०, २५, १, ८, २४,
 १६; ९, ६१, १० २अन्धस इति पाभे. ।

*) द्वि२ । अर्थ? [कृष्ठाऽकृष्टपच्य-रूप-] अन्न-
 इति वे; [सोम-सुरारूप-] पेय- इति ORN.
 GRV (तु माश ५, १, २, १०, १२, ७, ३, ४ जैमि
 ३, २२८ ता १४, ११, २७ C. च), [सोम-पयोरूप-] पेय-
 इति [पक्षे] GRV. ; [नदीतटवर्तिन-] शाद्वल- इति
 PW GW. ।

*) न, इतः इति द्वि०द. शोधः (तु. सपा मै २,
 २, ७) ।

*) २अन्-(<✓*अन् [प्रतिबन्धे]) + तादर्थ्ये यः प्र.
 ङस [पा ५, ४, २४] । तत्त्वर । अने प्रतिबन्धानुपातिने
 पार्थक्याय भवतीत्यर्थश्च द्र. । एवं तावदस्य अरण-
 २अरि-, अरुस्- प्रभु. मौलिक्येकस्रोतस्ता स्यात् (वैतु
 WW १, ६७, ८६, २, १३७ यत्र *अल्- इति च *अन्-
 इति च सना आस्थीयमाने सती एतन्मूलतयाऽन्विष्येते
 (तयोः सना अपि सतोः ✓*अन् [प्रतिबन्धे] इत्यनेन

कश्चिज् जन्यजनकसम्बन्ध. स्यादिति परमप्राचीनं मूल-
 मन्विच्छन्ता नाऽत्र कोऽपि विस्वाद इव स्यादिति
 त्वमिसन्धिः) । यत्तु या १, ६ इत्यत्र अ + आनेय-
 (आ✓नी+यत् प्र.) इति सद् > २अन्य- इत्याह तदपि
 विमृश्यम् । तथात्वेऽपि कृत्योक्त- (पा ६, २, १६०)
 इत्यन्तोदात्तत्व द्र. ।

*) सकृत् = सपा, तैत्रा २, ८, १, ६ । ऋ २, ३५, २ काठ
 १२, १५ अर्थ इति पाभे. ।

*) = सपा माश १३, ८, ३, ४ मंत्रा १, १, १५ । शौ १२,
 २, २१ एव इति, ऋ १०, १८, १ रुक् इति च पाभे. ।

*) सपा. तै ६, १, ३, ६ प्रभु. अपरः इति पाभे. ।

*) एकतरत्र स्वरितद्वयार्थ इति द्र. (तु. तै ६,
 २, २, २) ।

*) एकतरत्र ? नान्योऽन्यम् > नान्योऽन्यम् इति
 माध्यमिकसंख्याङ्कनात्मकः शोधो विमृश्य. (तु. द्वितीय
 पाठ ङभयोः पाठयोः तात्पर्याऽभेदादिति) ।

१२; छ, ३, ५, ९; ८, १; ३१,
९; ३६, ५, ३८, १; २; ४१,
४; ५; ४४, २; ४५, ६; †कौ१
२४७; ३७३, २, ३१; १०७३;
१२१०; †जै१, २६, ५, ३९, ४;
३, ४ २, शौ २, ४, ५; ३,
२, ६; ३०, १; ५; छ, १३,
२; ५, ११, ४, ७, ८४, ४; ८५,
३; ८६, १; ८, ९, १९; ९,
१४, २०; १५, २६; १०, ८,
२३; ११, ६, २६, ७, १०; ११,
१२, ३, ५०; १३, १, ५०; २,
११; १४, १, २३; १८, १,
१६; १९, ३५, ५; †२०, १५,
४; १७, ५; १२१, २; १२, ११, ५;
५२, २, ३, ५, ६, १४, ४, १४, ३, ५,
१०, ६, १०, १८, २; १९, १,
५, ८, १, ४, १६, २३, ६, ६७,
१०; १०, १०; १५, १०;
१५४, १; १७, १७, ३, ४०,
१०; १८, ३, २; १९, १०;
२१, ५, २०, २६, ४, ३१, १०,
५५, १०; -न्यः-न्य. ते ७,
५, ४, २, मै छ, ६, ७; पै २,
३९, ५; -न्यत् १, १३०,
१९, ५, ७३, ३, ५२, १४, १०३,
१; ११५, ५; १२३, ७, १४०,
७; ३, ५५, ११, १५, ५, २९,
१०; ३१, २, ६, २४, ५, ५८,
१; ६६, १, ७, ३१, १९, ८, १,
१; २, १७; २२, ४; १०, १२७,
२१, ३१, ८, ३७, २, ३, ८२, ७,
१२९, २; १४२, १, १४९, ३;

खि ३, १०, २, १; मा १७, ३१,
३३, ३८; ४०, १०; १३,
का १८, ३, ७; ३२, ३ ९,
४०, १, १०; १३, तै २, ५, १,
६, ३, ४, १, ३, ४, १, ११,
२; ३, ११, ५, ६, २, २, १, ६,
२, ३, ३, ३, ५, १, १, मै १, ९,
३, २, १०, ३, १३, १०, ९,
३, ६, ३, ८, ४; ७, ९, १, ४,
६, ८, ८, ८, १०, ३, ११,
१; †१४, ४, १६, काठ छ,
१५, ६, ३, ८, २, १०, ११,
९, ११, ११, २; १३, १०,
१८, १; २०, १५, ३, ७; ३७,
५, ३९, १०; ४२, ४; १, २,
६, ७, ७, ६, ८; २८, २;
†कौ १, ७५, २४२; २, ७०,
७१०; ११४७, †जि १, ८, ३,
२५, १०; ३, ७, ८; ५८, ७,
शौ ५, ११, ५, ६, ६, १२, १,
१०, २, २२; २३, ७, ३१; ११,
१०, २३, १३, २, ४३, १८,
२, ३१, ५१, १९, ५३, ४, †२०,
१८, २; ८२, २, ८५, १, १२३,
२, पै १, ३७, ४, ५; २, २८,
१०, ८, १, ६, १२, २, ४, १३,
१, ३, १६, ६१, १; ८७, ३,
१७, १७, ५, २५, ५, ६; १८,
२५, ३, १०, १९, ४, ४, -न्यत्
५-न्यत् २, २४, ५, ३, ३८,
७, १, ५, ४, १२, २, ७,
५, ४, १, मै १ ५, १०; -न्यम्
१, ९३, ६; १२९, १०,

१६४, ३८; २, २२, २; ३३,
११; ५, ३४, ८, ६, ४७, २१;
७, १०३, ३, ४; ८, २४, १२;
७५, १३, ८०, १; ९६, १९;
१०, १०, १०, १४, ४९, ८, ९१,
८, ११७, ४, ११९, ७; ११;
१४२, ७; खि ३, २१, १, मा
१२, ६२, १६, ५२, १७, ४७;
३३, ६०; का १३, ५, १; १७,
८, ६; १८, ४, १५; ३२, ५, ६;
तै १, ७, १, २, ३, १४,
२, ६, ११, ३; ३, २, २, १, २;
छ, २, ५, ४; ५, १०, ४, ५;
६, १, ३, ५, १, १०,
३, ४, ४, ५, १, १, १;
६, ७; ७, ६, ४, १०, १; ५, ३,
३, मै २, ७, १२, १, ६, ९,
८, ७, छ, ३, ४, १, १, १,
६, १, १४, १८, काठ छ, १६;
६, ४, १६, १२; २५, ८; २८,
२, ३९, १३, क छ, ३, २५;
३; २७, ६, ४०, १, ४४,
२, १; †कौ २, ३३४, ८३८;
१२१०, †जै ३, २८, ६; शौ
३, २, ६, ३०, १, ४, १८, ३; ६,
२०, १, २६, २, ९, ५, २७, १५,
१६, १२, ३, ५०; १३, २,
११, १; †१८, १, ११, १६;
४०, पै ३, ५, ६, ५, १९, १;
२४, ३, २७, ६; ७, ३, १,
८, १९, १०, १३, २, ९; १६,
६९, ७, १७, २८, ६; ४०, १०,
१८, २१, ५; १९, ४१, १६, ४२,

अ) सपा. ऋ १, १६४, ४४ एक इति पाठे ।

ब) पाठे ? बिभृथेत्या द्र. । अन्ये इति सा ?

ग) स्वमोर अद्व इत्यादेशः (पा ७, १, २५) ।

घ) सपा. तैत्रा २, ७, ४, १ ऋते इति पाठे ।

च) सपा अन्यद् आयत् > सपा मै छ, ११, १ अन्य-

न्यत् इति पाठे ।

१) सपा. शौ १२, ४, १५ अन्यस्मिन् इति पाठे ।

२) सपा. मै ३, ७, १ अन्यस्मिन् इति, काठ २३, ८
इदम् इति च पाठे ।

३) सपा. ऋ १०, ८५, १८ विभे ।

१,२०,३८,१; -न्युम्नऽन्यत्
मै ४,११,११^१, -न्यम्नऽन्यम्
ऋ ५, ४४, ११; द, ४७, १५;
१६; १०, ११७, ५; णै ७, ५,
१, ६, ५, ४, १, णमै ४, ८, १०;
काठ ३०, ५॥; -न्यया ऋ ३, ३२,
११, तै ६, ३, ९, ३^१, णमै १,
८, ३, १०, १८^२; ४, ८, ३,
णकाठ ६, ३, ११, १०; ३६,
१३^३, क ४, २॥, शौ ११, ४,
५, १८, पै १६, ५६, ६, १७,
-न्यस्मात् पै ५, १०, ६,
-न्यस्मिन् ऋ ३, ५५, १७, खि
३, १५, २६, तै ७, २, १, ४॥;
णमै १, ६, ९, ३, ७, १०, ४४,
३^१, शौ ८, ९, १९; १२, ४,
१५०, पै १२, २, १४, २८, १३;
१५, -न्यस्मै णतै २, २, ११,
५; ५, ४, ३^१, ६, २, २, १; २;
७, २, ८, ७, णमै १, ७, ५^१; ९,
५, ३, ७, १०^१; १०, २, णकाठ
९, १२, २४, ९, ३४, १८^१, णक
३८, २, शौ ३, ३०, ५, १२, ३,
४६, पै ५, १९, ५, ९, ४, ७,
१७, १८, ३, ४०, ६, १२, ३, २;
-न्यस्य ऋ १, १४०, २, १७०,
१; १८१, ५, ६, २, ३५, १३,
६, ५७, ३^१; ७, १०३, ५; ८,
३३, १६, णतै २, ५, १, ५, ३,
२, ४, ४६, ५, ६, ८, ३, ७, २,
८, ६, णमै १, ४, ११, ५, १२,
२, २, ६; ३, ४, ७; ७, १०^२; ९,

४, १०, ३; ४, ७, ७; णकाठ ७,
१०; ८, १३, १०, ४; ११, ५,
१३, ३^१, २४, ९; २६, ४, २९,
५, ३१, १५; ३५, ३^१; णक
५, ९, ८, १; ४१, २; ४५, ६;
४८, ४^१, शौ १०, ८, २३; पै ५,
१०, १०, १२, ३, ५; ६, ७; १६,
१०२, १०, -णन्यस्यऽन्यस्य
तै ६, ३, ११, ४; -णन्यस्या
ऋ २, १८, २, १३, ५५, १३,
१०, २७, १४, ९, ७९, ३; १०,
९७, १४, १२४, ३; मा १२,
८८, का १३, ६, १४, तै ४, २,
६, ३, मै २, ७, १३; ४, ५, ८॥,
काठ १६, १३; क २५४; पै १,
६५, ४, १३, १३, ७, १२, ३९,
५^१, -न्यस्याम् ऋ १, ९५,
१^२, णमा ३३, ५^२; णका ३२,
१, ५^२, शौ १, ३२, ४^२; पै १,
२३, ४, ८, १४, १^१ -णन्यस्यै
मै ३, १०, ३; काठ ९, २^१,
क ८ ५^१, -न्या ऋ १, १०९,
१, ६; १२३, ७, १६१, ५; २,
३५, ८; ३, ३३, २; ५५, ४,
५, ७३, ३; ६, ४९, ३^१, ७,
२६, ३; ९, ७०, १, १०, १०,
१३, ८२, ३^१; ९७, १४^२; खि
५, ७, ३, ४^२, ५^२, १०, मा १२,
८८^१; १७, २७^१, २८, १५^२;
१६^२, २१, का १३ ६, १४^२;
१८, ३, ३^१, ३०, २, ४^१,
५^१; १०; तै २, ४, १२, ३॥ ४

†२, ६, ३^२; ११, १; ३, ११,
४^२, ६, २, २^१; ण५, ३, ७, ४;
७, ३, ३^२; णमै १, ७, ३, ८,
३; २, ४, ३; ७, १३^१; १०,
३^१; १३, १०^१, ३, ९, ५; ४,
५, ८; ७, ७; १०, ४^१, १३, ८^१;
१४, ६^१, काठ ४, १५, ९, १,
१०, ११; १३, ४, ५, १६, १३^२;
१८, १^१; १९, १३^१, २७, ४;
२२, ५, ३४, ५^१, ३५, ३, ३९,
१०^१, क ८, ४॥, २५, ४^१;
२८, २^१, ४२, ४॥, ४५ ६॥,
४८, ४, णकौ १, ५६०, २,
७७३, णजै १, ५७, ९, शौ १,
३२, ४^१; ६, ३०, २; १०, ७,
४२^१; १८, १, १५^१; पै १, २३,
४; ६५, ४^१; ९, ३, ४^१, १२, ३,
६^१, ण१३, १३, ७^१, १२, ३९,
५^१†, २०, १९, ९, २०, ४, ४२,
१०^१, -णन्याऽन्या ऋ १, ६२,
८, ९५, १; ११३, ३, मा ३३,
५; का ३२, १, ५, कौ २,
११०१, पै ८, १४, १, -न्या
ऋ १, १२३, ११, २, ३५,
३^१, ६, ६१, ९, १३^२; ७९५,
१, ८, १०१, १४, णतै २, २,
९, ५, ५, १२, २^१†; ३, १, ९, २^१,
५४, १, ४^१, ५, ६, २, ६, २, ५,
६, ३, १, ४, ४, १०, ४, ५, २, २^१,
णमै १, १०, ५^१, २, ५, १^१, १३,
१^१†, ३, २, २^१, ६, १०^१; ८, ४^१;
४१, ९^१; ३, २^१, ४, ९^१, ५, २^१;

१) पामे. अन्यत् पै २, २८, १ द्र । शोध. मै ४, ११, १
? आयत् टि. द्र. ।

२) पामे. अन्यम् तै ६, १, ५, १ द्र. ।

३) पामे. अन्यत् पै १७, १७, ५ द्र. ।

४) सपा. शौ २, १, ३ सर्वा इति पामे. ।

५) सस्थ. ?अन्याः (तु. मै. पपा.) > वनि. (तु. शोधः

सपा. तै ४, ३, ११, ४ प्रष्ट.) ।

१) °न्याम् इति पाठः? यनि. शोध. (तु. ?अभीवार-
सस्थ. टि., पै १, २३, ४ तैत्रा ३, ७, १०, ३ आपत्रौ
२, १४, २च) । २) शोध. महिनासु टि द्र ।

३) सपा. मै ४, ६, ६ प्रष्ट. अन्ये इति, पुरुष. इति च
पामे. ।

४; ८, ६; ९; १२, ४; १४,
७; काठ १२, ७; २३, ६;
२६, १; २७, २; २८, १; ३१,
७; ३३, ७; ३५, ३; १८,
२०, १, ११ ४०, ४, ४२, २,
४८, ४; १६, १८, कौ ३,
३, ६; १, २, १, ६; शौ ६,
६०, २; १०, ८, ३, १, ३७,
१; २, ८७, १, ४, २०, ७, ५,
१०, ७, १५ २२, ७; १६, १०१
६; १९, १४, ५, ३७, ६;
-न्यान्-ड-न्यान् तै ६, २, ६, ३;
७, ५, १, ६; मै ३, ३, १, ८, ४;
काठ २५, २, क ३८, ५, -न्यान्
३, ४६, २, ४८, ३, ४, ३६,
९, ५, १, ८, ९, ३०, २, ६, १०
५, ७, १, १४; ८, १, ३३, ५
१३, खि २, १४, १, ५, ७, ३,
१, मा ५, ४२, १७, ७, ११,
१५, ३६, २०, ४०, ४, का ५,
१०, २, १८, १, ८, १२, १५;
३६, १, २०, ४०, १, ४, तै १,
३, ५, १, ३, २, ८, ५, ५, १,
५, ५; ६, ३, ३, १, मै १, २,
१०, १४, २, ५, १, ९, ९;
१०, १, ३, ३, ६, ९, २, १,
१, १४, ३, १, ६, ३, ८, ११,
३६, १३, ८, काठ ३, २, ५,
३, १७, १७, १९, १०, १३,
२०, ७, २६, १, ३, २७,
७, ८, २८, ३, ३२, २; क २,
९, २८, १; ३०, ८, ३१,
९, ४०, ४, ४४, ३, शौ
१, १०, २, ३०, ३, २, २९, ३,

४, ५, ७; ३६, ३; ७, ३६, १; १२,
१, ५८, १९, ३३, ५; ५०, ६,
पै १, १४, ३; १९, २; ४, ६, ७,
८, १० ८; ९, ९, ३; १२ ५, ५,
१४, ४, १६; १७, ६, ५; १९,
१७, १२; २०, ८, ९; -न्यान्-ड-
न्यान् मै ३, ३, १, १; -न्यान्-ड-
तै २, ६, ३, १, ६, ५, ११, १,
२, ७, ४, ११, ४; ५, ८, २,
मै १, ५, १३, ८, ७, २, ५, ७, ४,
१, १२, ५, ६, ६, ३, ७, ५, ८,
८, काठ ६, ४; १३, ८, १९,
१०; २३, ३, २८, १०, ३, ३३
३; ३४, ७, क ४, ३, ३०, ८,
४५, १; -न्यान्-ड-न्यान्
काठ ३३, ७, -न्यान्-ड- १,
११३, १०, १, १, ६, ४,
६, १, ९, ५, ६, ८, ३; ७, २, ५, २,
३, ६, १; मै ३, १, ७, १, १९,
३६, १०, -न्यान्-ड- तै ५, ७,
२, ५, पै १९, १९, ११,
-न्यान्-ड- शौ ११, ४, २, ३;
१३-१७, पै १६, ५६, ३, ४,
१४-१६; १८, -न्यान्-ड- ३,
३३, २, १०, ८, २, २, २,
९७, १४, मा १२, ८, ८; का
१३, ६, १४, १, २, ६, ६, ३,
४, २, ६, ३, १, १, ४, ५, ५,
३, ७, ३, ४, ४, ४, ५, ४, २,
६, २, १, ६, ३, २, ७, १, ६,
५, १, मै २, १, ९, ७, १३; १३,
१०, ३, १, १, २, ६, ३, १,
८, १, ४, ३, ५, ७, ७, १४, ६,
काठ ६, ३, १०, ११, १२,

८; १३, १३, ५; १६, १३;
१९, ७, २०, ६; २७, ४; २९,
५; ३५, १९, ३९, १०, १, १, १,
४, २; २५, ४; ३०, ५, ३१,
८, ४, ४; ४५, ६; ४८,
१७, शौ १२, ४, १३; पै १,
६५, ४; ९, २५, ६; १३, १३,
७, १५, २३, ७; १७, १७, ३,
१९, ३९, ५; -न्यान्-ड-न्यान्
३, १३, १, ५, काठ २६, १, १,
क ४०, ५, शौ २०, ७, ३, ३;
-न्यान्-ड- १०, १५, ५, ५,
तै ५, २, १, ७, १, काठ १९,
१२, १, क ३१, २, १, शौ
६, ६०, २, ७, ३८, १, ३९, ४;
पै २, ४१, ५, ३, २९, ५; १९,
१४, ५; ३७, ६, -न्यान्-ड- ३,
५, ५, ७, खि ३, १५, १७, १, १,
५, ४, २, १, ६, ५, ५, ३, -न्यान्-
३, ३६, २, ५, ९, १, १६, ४, १२,
२, १८, २, ३, ३, ३, ५, ५, ३, ९,
३, ४, १, १४, ४, ५, ७, ६, ९, ६,
५, ४०, ९, ४, ७, ५, ८, १, ३, ७, ५,
३, ८, २, ६, ३, २, ३, ८, ८, १९,
३३, १०, १४, ३, ३४, ४, ८, १, ६,
११४, ७, १६०, १, मा ११, ६;
१७, २२, २, ७, २, १, का ८,
२०, १, १२, १, ६, १८, २, ८, २९,
१, २, १, १, ३, १, २,
५, १०, २, ६, १२, ५, १, ३, १,
५, २, ४, १, १, २, ७, १, १;
६, २, ६, ५, २, ९, २, ४, ४, ५,
१, २, ५, ९, ३, ४, १०, ५, ६, ६,
१, ६, ३, १, ६, ४, ५, ३; ५, २,

५) सपा तै ६, ३, १, ४ मै ३, ८, १० ये पुरुस्ताद्
आसंस्तान् इति, ये पश्चाद् आसंस्तान् इति न
पाभे ।

६) =सपा. आपमं १, १०, २। शौ १४, २, ३३ पै १८,

१०, ३ जामिम् इति पाभे ।

७) सपा. काठ २१, ७ अन्यतराम् इति पाभे ।

८) सपा. आपमं १, १६, ५ सर्वासाम् इति
पाभे ।

१, २^३, ११, ३^३, ६, ४, ४, ॥ मै
१, ४, ६^३, २, ३, ३, ७ १^३, १०,
२^३, १२, ५^३, ३, ४, ७^३, ७ २,
८, १०^३, ९, ४^३, १०, १^३, २, ४,
१, १, ३, १^३, ६^३, ५, ५, ७^३, ८,
६, ५^३, ६^३, ८ ७, ५, १४,
१६^३, काठ ८ १, १३^३, १२,
८^३; १५, ११, १७, १६, १८,
२, १६, २०, ८; ११^३, २१,
४^३, ७^३, १३, २२, ६, २६, १^३, ४,
२७, ७^३, २८, २^३, ॥ क ६ ६,
८, १^३, २८, २^३, २९, ४^३,
३१, १०, १३^३, १९^३, ३४, १,
४०, ४^३, ४१, २, ४३, २^३, ॥ कौ
१, ५९, २, ९३९, ॥ जै १, ६, ५,
४, १६, ७, शौ २६, २, २८, १,
३ ११, ५; ७, ९, १४, १२^३,
१२ ३, ४२, ५१; ४, २२, ॥ २०,
९६, १, १४३, ५, पै १, १२, १,
६१, २, ५; ३, २१, ६, ३३, २,
५, १०, ७, १५, १^३, ९, ४, ८,
१६, ६७, २^३, ७७, ८, १७, १८,
२; ४०, २, ४१, १, ॥ -न्ये-न्ये
तै ५, ४, १२, २, -न्येन ऋ १,
१४०, २, ६, ९, ३, ७, ३३, ८;
१०, १०, ८; १२, ३७, ३, मा
२३, १५, का २५, ४, ४, ॥ तै
७, २, ८, ५, ॥ मै ३, २, ६^३, ४,
८, ८, १०^३; ॥ काठ २३, ६,
२९, १, ३०, ५^३, ॥ क ४५, २,
शौ ११, ४, १, ४, ८-१२

॥ १८, १, ९; १३, १९, ६, ४^३,
पै २, २४, १-५, ७, १५, ५,
८, १५, ३; ९, ५ ४^३; १६,
५६, १, २, ५, ९-१३; १२४,
१-११; १७, २५, ६^३; -न्येन
-न्येन मै ८, ९^३, -न्येभिः
ऋ २, १८, २, शौ ८, ५, ९; पै
१६, २७, ९, -न्येभ्यः ॥ तै ७,
१, १, ५, ॥ मै २, ५, १, ४, ३,
२, ४, ३, ५, ६; शौ १२, ४,
२३, -न्येषाम् ऋ ८, ३३,
१४, १०, ३४, १०; ११; ॥ तै
५, ३, १२, २; ६ ५, २ २; ॥ मै
१, ४, ११, ११, ९^३, ४, ४, ५^३,
॥ काठ ८, ११^३, २२, ७, १०;
॥ क ७, ८^३; ३५, १, ४; शौ
१२, २, ५१, १४, २, ८; पै ३,
४०, ४, १२, ७, १-१४; १७,
३५, १, १८, ७, ९; २०, ४१ ५;
-न्येषु ऋ १, ३०, ६; लि ३,
१५, १४, १६^३, ५, ४, ९, ॥ तै
५, ४, ११, ४; कौ २ १५१^३;
शौ २०, ४५ ३^३; -न्यै. ऋ १,
१६१, ५, लि १, ९, ४, तै ५,
१, ६, ४^३, ॥ मै १, १०, ११,
३, १, ३, ॥ काठ १९, ६^३;
३६, ५, ३७, १७^३, क ३०, ४^३;
शौ ११ ४, ६, ७, पै १६, ५६,
७, ८ [न्य-भ्य^०].

॥ अन्यकु^० - के ऋ ८, २१, १८;
॥ ३९, १-१०, ४०, १-११;

४१, १-१०, ४२, ४-६], तै
३, २, ११, ३, -केषाम् ऋ
[१०, १३३, १-६], तै १, ७,
१३, ५; मै ४, १२, ४; कौ २,
११५१-११५३, जै ४, १, ४-६,
शौ २०, १५, २-४.

अन्य-कृत^० - तम् ऋ [६, ५१, ७,
(७, ५२, २)], मै ३, ९, १^३, काठ
३०, ३^३; क ४६, ६^३; पै २,
२४, ३, ३०, ५^३, -॥ तानि तै
६, ३, २, २, -तितेन ऋ २ २८,
९, मै ४, १४, ९, -तितेभ्यः ऋ
८, ७९, ३, मा ५, ३५, का ५,
९, १, तै १, ३, ४, १, ६, ३, २,
२, मै १, २, १३, काठ ३, १,
क २ ८

अन्य-क्षेत्र^० - त्राणि शौ ५, २२ ८,
पै १३, १, ६; १३, -त्रे शौ ३,
३, ४, ५, २२, ९, पै २, ७४, ४;
५, २१, ७, १३, १, १४.

अन्य-जन^० - ॥ अन्यजन-ता^१ - ना
मै ३, ८, १०.

अन्य-जात^१ - तम् ऋ ७, ४, ७;
[५२, २ (६, ५१, ७)]

॥ अन्यतरु^१ - रत् काठ २७, ८;
-रम् काठ २५, ८, क ४०, १;
-रस्य तै ७, १, ४, ३, -रान्
तै २, ४, ३, १, मै २, १, ११,
३, ८, ५, काठ १०, ७, -राम्
काठ २०, ६, २१, ७^३, क ३१,
८, -रेण मै २, ३, ६

^१) सपा. काठ २८, १ इतरान् इति पाभे ।

^२) सपा. काठ २७, १० इतरे इति पाभे ।

^३) सपा मै ३, १, ९ उत्तर, अधरे इति च पाभे ।

^४) पाभे अतिरोहति द्र । ^०) प्राग्वीदेष्वर्थेषु ढेः

प्राग् अकच् प्र. (पा ५, ३, ७१) । चित्स्वरः ।

^५) तृस. पूष. स्वरः प्रकृत्या (पा ६, ७, ४८) ।

^६) सपा. मै ४, १४, १७ देवकृतम् इति पाभे. ।

^७) बस. सास्त्र. (पा ६, १, २२३) ।

^१) नाप (परराष्ट्रिय-वर्ग-) । समूहार्थे तल्ल प्र. लिट्-
स्वगश्च (पा ४, २, ४३, ६, १, १९३) । पूष कम. ।

^२) बिप. (एनस्-शेषस्-) । सप्त पूष. स्वर प्रकृत्या (पा ६,
२, २) । ^३) द्वयोरेकस्य निर्धारणे कर्तव्ये इतरच् प्र.
डसं. (पा ५, ३, ९२) । चित्स्वरः ।

^४) पाभे. अन्याम् तै ४, ४, ४ द्र. ।

अन्य-तस()^a क १,४,५, णितै २,
४, १, १^२; ५, १, ९, ४; ७, ३,
५, २; ७, ३, ९, ३, णिमै १, ६,
१२, १०, १७; ३, ४, ५^३; ४,
२, १०; १३, ५, ५; णिकाठ १०,
७^३, १९, १०, २२, २^१, णिक
३०, ८, शौ १३, ३, १२^३; २०,
६८, ५^१, पै १, ८६, ६, ५, २०,
३^{२०}; २०, ३७, १, ५२, १.

१अन्य(त->)त-ए (त->)नी^०-
नी: मै ३, १३, ९, -न्य: मा
२४, ८; का २६, २, ३
२णान्य(त->)त-ए(त->)
नी^०- नीतै ७, १, ६, ५.

णान्यत-क्षण^०- क्षणत मै
३, १, २^१, -क्षणता काठ १९,

१, क २९ ८

अन्यतः-शितिबाहु^{११}- हु मा
२४, २; का २६, १, ४, तै ५,
६, १३, १, मै ३, १३, ३; काठ
४९, ३.

अन्यतः-शितिरन्ध्र^{११}- -न्ध्र
मा २४, २; का २६, १, ४, तै ५,
६, १३, १, मै ३, १३, ३, काठ
४९, ३.

णान्य(तस्>)तो-दन्^{११}-

-दतः तै २, ६, २, २^१; काठ १९,
३; क ३०, १, -दन्ध्र तै ५
१, २, ६, -दन् तै २, १, १, ५, ५,
५, १, ३

अन्य(तस्>:-अ)तोरण्य^६-

-ण्याय मा ३०, १९; का ३४,

४, १.

णान्य(तस्>)तो-वैश्वानर^६-
-र तै ७, २, १०, १

अन्य-त्र, > त्रा^६ क ७, ५१, ५;
८, २४, ११, १०, ८६, २, लि २,
११, ३, णितै ३, ३, ८, १, णिमै
३, ६, ६, १०, ४, ४, ५, ६, ६, ९,
णिकाठ ६, ६, २३, २^१, २७,
६, २८, ६; ३७, १, णिक ४,
५; ३५, ८^१, ४२, ६, ४४, ६;
शौ ३, २३, १, ६, ११, ३^१; २६,
३; ४०, २; ९३, २, १४०, ३;
७, ११६, १, १२०, २, ९, २,
२५, १०, १, १६, ११, २, ११,
२१, २६, २०, १२६, २^१, पै १,
२७, ३, ६४, ३; ५, २२, १-९;

^a) पञ्चम्यर्थे तसिल् प्र. लिस्वरश्च (पा ५, ३, ७; ६, १,
१९३) ।

^b) परश् चरण्य अतः इत्येवं मुपा. अनेपुणमेव
संस्कृतः । चर, अन्यत इत्येवमत्र प्रासङ्गिके पदे बोधपरैः
द्र. ।

^c) वि. (शुक्र-पादर्वा-] वशा-). कः समास ? तस.
पू. स्वर. न स्याद् अन्यत- इत्यस्य नञ्-कु-निपातत्वेन
परिगणितत्वात् (पावा ६, २, २) । बस. तु स्वयमेव न
स्याद् उप विप. सतो वर्णविशेषविशिष्टवृत्तित्वादिति ।
अन्यतरथाऽपि स्यात् । कथमिति । तम. तावत् परिगणन-
परेभाषाया इह शाखाभेदेन चारिताध्याऽचारिताध्यायोर
व्यवस्थेयत्वात् । तथा हि । मा. का मै. परेगणनाऽभावे
सति पू. स्वरः स्यात् । तै. च तद्भावे सति सास्व.
स्यादिति (तु ना. उ.) । अथ बस. अपि उप. विशेषकवर्ण-
विशेष-वृत्तिदर्शनाद् उपपद्येत । उप स्त्रियो न-आदेश-
सङ्कृतस्य ङीपः (पा ४, १, ३९) णिस्वाज्जिघाते खराऽभेद ।

^d) पाक्षिक. स्त्री. ङीष् प्र. (पा ४, १, ४१) तत्स्वरश्च ।
उप. एतवर्णविशिष्टवृत्तित्वं द्र. । शेषं नापू. टि ऊह्यम् ।

^e) विप. (पादर्वे सशित, ता-] अभ्रि-, फाल-). उस.
कृत्स्व- प्रकृत्या । उप. ✓क्षण(तेजने) + कर्मणि क्तिप् प्र ।

^f) सपा. आपश्चौ १६, १, ७ अन्यतरतःक्षणम् इति,
हिश्चौ ११, १, ११, १७, १, १३ अन्यतरतःक्षणम् इति

च पाभे. ।

^g) बस पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^h) उप. २*शिति-बाहु- द्र. । यथा अन्यतःशिति-
बाहु- इत्येवमवजिघृक्षू भा. सा. च शिति- इत्येतद्भाव-
प्रधानमिति कृत्वा पू. बस. भावयित्वा बाहु- इति उप
पुनः बस. इच्छन्तौ पपा. विरुध्येयाना तथाऽऽकरो द्र ।
यनि. २*शिति-बाहु- इति तस. सास्व. तत्रैव नापू.
श्रूयमाणात् १शिति-बाहु- इत्यस्मात् बस. उत्तरपशुदात्तात्
(तु पा ६, २, १३८) सुवेचं भवति । यत्तु यनि. एवा-
ऽवग्रहे म. तस इति कृत्वा उप. बस. इच्छेत् तत्र परिगण-
नपक्षं परिख्याय अव्य. पू. प्रकृतिस्वर- स्यादिति त्वं तन्मते
द्र. (तु. १अन्यत एनी-). अन्ततो यत् स्वव्याख्यानीया-
ऽवग्रहविरोधमपनुनुत्सु. भा १शिति-बाहु- इत्येतदेव
भावप्रधानं सत् उप स्यादिति पक्षयति, तन्न तथा सुभव-
मिति कृत्वा नादराहमिव भवति ।

ⁱ) उप २*शिति-रन्ध्र- ।

^j) उप पाप्र तु दन्त- > दन्- इति समासान्त
(पा ५, ४, १४२) ।

^k) सप्तम्यर्थे त्रल् प्र. लिस्वरश्च (पा ५, ३, १०, ६, १,
१९३) ।

^l) सपा. शांशृ १, १९, ९ ?अन्यान् (अन्यासु इति
BC. बोध.) इति पाभे. ।

७, ३, ५; १६, ३६, ६, ७८,
७, १०५, ९, १०६, १, ६, १९,
१२, ३, १४, १४, १९, २;
४९, ११; २०, ९, ९, १७, ८,
५२, १.
?अन्यत्र-दीक्षित^१ - तम् मै
३, ६, ९॥
अन्यत्रो(त्र-उ)तु^२ - तम् मै
४, ५, ७॥
अन्य-था^३ ऋ ४, ३२, ८, ६, ३५,
५, मा ४०, २, का ४०, १, २,
॥तै ५, ३, ३, १^४, ४, ९, ४, ॥मै
३, ६, ९, ७, २; १०, ४, २, ८,
॥काठ २०, १३^१; ॥क ३१,
१५^२; कौ १, ३०५^३, जै १,
३२, ३^४.
अन्य-देवता^५ - > ॥अन्यदेवत्,
त्या^६ - त्वम् मै ३, ८, ९, - त्या.

मै २, ४, २^३, काठ १२, १२^१;
-त्याम् तै ३, ४, ३, १, -त्यौ मै
४, ६, ३
अन्य-नाभि^७ - -मि शौ १, ३०,
१, पै १, १४, १.
अन्य-बन्धु^८ - -न्धुः काठ ३५, ५,
क ४८, ६.
†अन्य-रूप, पा^९ - -प ऋ ७, १००,
६, तै २, २, १२, ५, मै ४, १०, १,
कौ २, ९७५, जै ४, २३, ७,
-पा ऋ १०, १, ४.
॥अन्य-लोक^{१०} - -के मै ३, ७, ७.
अन्य-व(णं>)ण^{११} - -णाम् शौ
१२, ३, ५४, पै १७, ४१, ४.
अन्य-त्राप^{१२} - -प मा २४, ३७, का
२६, ८, २, तै ५, ५, १७, १,
मै ३, १४, १८, काठ ४७, ७.
†अन्य-व्रत^{१३} - -त ऋ १०, २२,

८; -तम् ऋ ८, ७०, ११;
-तस्य^{१४} ऋ ५, २०, २; मा
३८, २०; का ३८, ५, ३, मै ४,
९, १०.
॥अन्य-शृङ्ग^{१५} - -ङ्गे मै १, ४,
१५^१.
॥अन्या(न्य-अ)ग्र^{१६} - -ग्रान् मै ४,
८, ९.
अ(न्य>)न्या-दृश्^{१७} - -दृश् मा
१७, ८१, का १८, ७, २, तै १,
८, १३, २, ४, ६, ५, ५, काठ
१८, ६; क २८, ६.
*अन्ये>*अन्ये-द्यु^{१८} - >अन्ये-
द्युस् ()^० मै ३, २, २^२ ॥^{१९};
शौ १, २५, ४, ७, १२१, २; पै १,
३२, ४.
अन्येद्युष्-क^{२०} - -कम् पै
१, ४५, १.

१) पाठः^१ अन्यत्र, दीक्षितम् इति द्विपद शोध
(तु. सपा. काठ २३, २)।
२) उस. थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४)। उप. ✓वे+
कर्मणि क्त. प्र.। तु टि. अमुत्र-भूय-।
३) प्रकारवचने थाल् प्र. लिट्स्वरश्च।
४) तु. सस्थ टि. आत्।
५) कन्. सास्व (पा ६, १, २२३)।
६) तादर्थ्ये यत् प्र. (पा ५, ४, २४) तित्स्वरश्च।
७) वस. पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, १)।
८) विप. (तनू-।)
९) =कोकिल्याख्य-पक्षिविशेष-। कर्मण्युपपदे ✓वप् +
अण प्र. कृत्स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)। उप.
१०) वापु- < ✓*वापि (नाधा) < १*वाप- (=हि. बाप.
[यत्-सजन्मानौ ✓वाप्, ✓वप् यद्.])।
११) विप. च, नाप. च (दस्यु-)।
१२) =सपा. माश १४, ३, १, १९। तैआ ४, ११, ४
अन्यद्वतस्य (वैतु. सा. द्वे पदे इति?) इति पाभे।
१३) सात. °न्य, शृ^१ इति द्विपदः पाठः?
१४) उस. उप. ✓इश् + क्विन् प्र., पूष. आत्वं
कृत्स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, २, ६०; ६, ३, ९१; ९,

१३९)।

१५) उप. < ✓दिव्। पूष. स१ सुब्-अलुविधया
औप. सुकल्प भवति।

१६) नापू. सुच् प्र. डसं. (पा ५, ४, १८)। पाप्र.
तु अन्य- + एद्युस् प्र. निपात्यते (पा ५, ३, २२)।
ननु क्रियाभ्यावृत्तिगणनाऽर्थेऽर्थं प्र. इव्यत इह च तदभावे
व्यम् उसं इति। उक्तार्थद्वयमुपलक्षणमात्रं भवति।
क्रियावृत्तिविशेषणतासामान्ये तु तात्पर्यं प्रतीयते। नापू.
यनि. पदविभागे च पपा. अपि प्रामाण्यमुपलभ्येत (तु.
उभय-द्यु. शौ १, २५, ४; ७, १२१, २)। ननु
अस्मिन्स्तावत् प्राति. नाऽवग्रहो भवतीति। सत्यम्।
तत्र पूष. सुबलुगिति कृत्वाऽवग्रहाभावः (वैतु. अग्ने-पा.
[ऋ ४, ३४, १०] यत्र पूष. सुपोऽलुकि सत्यप्यवग्रह-
पपा. भवति तत्र पदकारमतेन पूष. विभक्तिप्रतिरूपकम्
अव्य. इति कृत्वा विवेकः सुलभः द्र.)।

१७) सपा. तै ५, २, १, ७ उत्तरेद्युः, पूर्वद्यु. इति, काठ
१९, १२ क ३१, २ अपरेद्युः, पूर्वद्यु. इति च पाभे।

१८) कन् प्र. षत्वं च (पा ५, २, ८१; ८, ३, ५९)।
यद्वा ?अन्वेद्युक् इति पाठः स्यात् (तु. मूको. अन्वेद्युक्
इति)।

<p>?अन्यो(न्य-उ)दर्थ^१->अन्यो- दर्थ^२- -यं. ऋ ७, ४, ८ ?अन्योऽन्य-श्रैष्ठ्य^३- -ष्ठयाय क ३८, २. ?अन्यन्नद^४ पै ५, ३१, ६. अ-न्यस्त^५- -स्ते^६? मै ४, ५, १. ?अन्यात् पै १७, ४०, ९६. ?अन्येन^७ पै १०, ४, ८.</p>	<p>?अन्येषु पै १६, २३, ३ अ-न्यो(नि-ओ)कस्^८- -का शौ १२, २, ४, पै १७, ३०, ४. अन्वे(नु✓अं)श, अन्वानशौ शौ ४, २५, २. †अनु^९...आनशे ऋ १, ८४, ६१, कौ २, ३००, जै ३, २४, १६, पै ४, ३४, २; अनु^{१०}...आनशु^{११} ऋ १, ५२,</p>	<p>१४^{१२}. अन्वक्त- अन्व(नु✓अ)ञ्ज द अन्व(नु✓अ)ज्, अन्वज^{१३} तै ७, ४, १९, १, काठ ४४, ८. अन्व(नु✓अ)च्, ऊच् > अन्वच्, ञ्च्^{१४} - -नूच्^{१५} ऋ ३, ३०, ६, -†नूच्^{१६}. काठ १५, ७, शौ ३, १, ४, पै ३, ६, ४, -न्वक्</p>
--	--	---

^१) कस सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^२) तत्रशायिनीय यत् प्र. ओकारस्वोदात्तः उःसं.
(पा ४, ४, १०८) । यद्वा, उदुर-> उदर्थ- इति
तत्रभवीये यति प्र निष्पन्नं भावप्रधानं सद्
उप. स्यात् (पा ४, ३, ५५, [तु पा ५, १, १२४]) ।
एवं तावद् बस पूष प्रकृतिस्वरं स्यात् । 'अन्यद्
भिन्नम् उदर्थम् उदरामिसंबन्धः प्रभवो यस्य' इत्येवं
च व्याख्यानं सुवचम् । एस्थि समान- (पा ४, ४,
१०८) इत्यनुशासनमन्यथासिद्धायताम् । समानो-
दर्थ- इत्यस्यापि समाननिष्पत्ते संभवादिति । यत्तु
अ^३ इत्याद्युदात्तम् PW. आह, तन्नितान्तमप्रमाण-
मित्युपेक्ष्यम् ।

^३) पाठ ? शाखान्तरीयविसंवादात् (तु. मै ३, ७, १० अन्यो-
न्यस्य श्रैष्ठ्ये इति, तै ६, २, २, १ अन्योन्यस्मै श्रैष्ठ्याय
इति) । अत इहापि अन्योऽन्यम् इत्येवं सतोऽनुस्वार-च्युति
संभाव्येत । एस्थि. च स्वराङ्कितानि निगमान्तराण्यनु
अन्यु^४ । अन्यम् इति पदद्वयीव निर्दिश्येत (वैतु. RA
यनि. इति) । सपा काठ २४, ९ अन्योऽन्यस्य श्रैष्ठ्याय
इति पाठे ।

^४) अत्यु अन्यं (ययौ क्रममित्) इत्येवं मुपा. सु-
शोधः द्र. ।

^५) तस. नञ्-स्वरः ।

^६) अत्र मुपा -स्तोऽस्य इत्येवं मूलतः सत- -स्तेऽस्य
इति यनि. प्रमादमूलं विकारमात्रं संजायमानमनुपदं
मूलतः यज्ञः इत्येवं श्रूयमाणस्य सत यज्ञे इत्येव
विकारान्तरनिमित्तमभूदिति संभाव्येत । अन्यथा हि
मुपा. अपा परिहरणान्निष्पादयितुमिष्टमाणो विश्वदेवा-
स्मिकाभ्योऽद्भ्य- संप्रतपूर्वस्य यज्ञस्याऽन्यासलक्षणो लाभ
एवास्पष्टप्रत्ययः संजायतेति (तु. उपरि श्रूयमाणं
नञ्-पुरस्कृतमेवाऽप-परिहरणस्य रक्षोऽनवायलक्षणमपरं

फळम्) । एस्थि. इह च सस्थ. यज्ञ-> -ज्ञे इत्यत्र च
यथावत् शोधः द्र. ।

^७) वयोवद् अन्यात् > सपा. शौ १२, ३, ४९ वयोवय
आयुदेव इति पाठे ।

^८) *मन्य-> -न्धेत इति शोध (तु १म मन्त्र
[यत्र मधेन इति पाठः]) । सस्थ. ?इरया>इराया
इति शोधः ।

^९) तस नञ्स्वर । उप बस, यद्र ।

^{१०}) सा सादृश्ये कप्र. इति कृत्वा ✓अस (भुवि)
इतीममाक्षिप्य तृतीयचरणान्तेन प्रथमं वाक्यमाह, तुरीय-
चरणस्थे वाक्यान्तरे च केवल त्वा इति पदमनुवर्त-
यति न तु त्वा । अनु इति पदद्वयम् । तच्चिबन्त्यम् ।
तथाहि, सादृश्यार्थं खलु अनोर् अस गतित्वेना-
ऽऽख्यातयोगे च प्रसिद्धो भवति न तु तथा तस्य
लक्षणार्थवत् कप्र. सत. । अतोऽध्याहारमुखेनाऽपि
गतित्व एव पर्यवसानाद् वरमेव तत आनशे
इतस्योभयोरपि वाक्ययोरन्वयस्तेन चानोर्गतित्वेन
योगः (तु. ऋ २, १६, ३ यत्रत्या सकक्षा श्रुतिरिम-
मेवाभिसन्धि नि.सन्देहतामापादयति) । एवमपि PW.
अनोर् गतित्वमदर्शकश्चिन्त्यः ।

^{११}) अनेवंदर्शो GW. अन्यथाऽर्थवादी भवति गतित्व-
भिन्नगतेरभावात् अनोर् इति यावत् ।

^{१२}) सपा मा २३, २१ का २५, ६, १ सुम्...चारय
इति पाठे. ।

^{१३}) गस विगन्नन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ३, २,
५९, ६, २, १३९) । विग. क्वचित् वा. क्वि. अपि द्र. ।

^{१४}) भस्याऽकारस्य लोपे दीर्घत्वं विभक्तिस्वरश्च (पा ६,
४, १३८, ३, १३८, १, १७० [वैतु नाउ. रूपम्]) ।

^{१५}) पूष. अन्तोदात्तः (पा ६, १, २२२ [वैतु. नापू.
रूपम्]) ।

तै १, १, २, १^५, -॥^५न्वङ् मै
२, ४, ३^२, काठ २३, १^{१०},
२५, १०, क ३५, ७^७,
-॥^५न्वञ्च. तै २, २, २, ५,
७, ४, २, ३; -न्वञ्चम् तै १,
८, १२, ३, मै २, ६, ९, ४,
४, ३, काठ २३ १^{१०}, क
३५, ७^{१०}, शौ ६, १३४, ३,
पै ५, ३३, ६, -न्वञ्चौ तै २, ६,
६, ४^१.

१^१अनूची^१ - -ची ऋ १,
११३, २, कौ २, ११००.

२अनूची^२ - -ची तै ५, ५,
७, २^१, शौ १०, १०, १०; पै
१६, १०७, १०

अन्वग्-गात्^१ - -गतः काठ ३२,
१^६.

अन्वग्-भावे^१ - -अन्^०

१^१अनूची^१ - -नम् तै ६, ३, ९,
२, मै ३, ८, ९.

२^१अनूची^१ - -ना ऋ ४,
५४, २, मा ३३, ५४, का ३२,
४, ११.

॥^५अनूचीना(न-अ)हु^५ -

-हम् तै ७, १, ५, ४

२अनूची^१ - -च्ये शौ १५,
३, ५.

अन्व(नु/अ)ङ्ज् > अन्वक्त -
घृत^१.

? अन्वत्^१ पै ९, ४, १०, १२.

॥^५अन्व(नु-अ)ति/मुच्, अन्व-
तिमुच्यते मै ४, ७, ७^१

॥^५अन्व(नु-अ)ति/सि > षिञ्च्,
अन्वतिषिञ्चति मै १, ८, ९,
४, ८, ९.

॥^५अन्व(नु-अ)त्या(ति-आ) √वृत्
> वर्ति, अन्वस्यावर्तय मै १,
८, ९.

॥^५अन्व(नु-अ)प/क्रम् > क्राम्,
अन्वपक्रामति मै ३, ९, ३०,

अन्वपक्रामन्ति मै ४, २, ८;
अन्वपाक्रामत् मै २, ३, ७^७,
अन्वपाक्रामन्, अन्वपक्रामेयु
मै ४, २, १२.

॥^५अन्व(नु-अ)भ्य(भि-अ)व/चर्,
अन्वभ्यवचरति मै १, १०,
२०.

अन्वभ्यव-चारम्^१ मै १, १०, २०^१

॥^५अन्व(नु-अ)भ्या(भि-आ) √रुह
> रोहि, अन्वभ्यारोहयत् मै १,
१०, १३^६.

अन्वय- अन्व(नु/इ) द्र.

अन्व(नु/अ)ङ् अन्व(नु/अ)ङ्
द्र.

अन्वर्तितु- अन्व(नु/अ)त् द्र.

अन्व(नु/अ)व्, अनु...अवतु काठ
३७, ९; पै ४, ३, ६, अनु...
अवतु, अनु^२ (अवतु) पै ४, ३,
५^६, अनु...अवताम्^१, अनु
(अवताम्)^१ काठ ३७, ९;

५) पाभे अध्र मै ४, १२ द्र ।

६) सपा. मै ३, ६, ३ अवाङ् इति पाभे ।

७) सपा. मै ३, ६, ३ अवाञ्चम् इति पाभे ।

८) स्त्रियां डीप् प्र. उदात्तनिवृत्तिस्वरेणान्तोदात्त
(पात्रा ४ १, ६, पा ६, १, १६१) । सौवर. प्रवृत्तिभेदः (तु.
नाउ.) ।

९) उदात्तनिवृत्तिस्वर बाधित्वा पूष. अन्तोदात्त (पा ६, १,
१२२) सौवर प्रवृत्तिभेद. शाखाभेदेन व्यवस्थापनीयः
(तु. नाप.) ।

१) विप. । उस. उप. < √गम् ।

२) अन्वगत इति पाठ ? यनि. शोध । सपा. आपश्चौ
१६, ३२, ५ प्रभृ अध्वगत इति पाभे ।

३) उस भावे घञ्ने थाथादि-स्वर ।

४) स्वार्थे ख > ङ्ङन् प्र (पा ५, ४, ८) । तत्स्वरः ।

५) विग. (जीवित-) । शाखाभेदेन स्वार्थे खच प्र.
उसं । चित्स्वर ।

६) कस. समासान्त टच् प्र (पा ५, ४, ९१) ।
चित्-स्वर. । उप < अङ्ङन् द्र । वा. क्वि

भवति ।

१) तत्रभवीय यत् प्र. (पा ४, ४, ११०) तित्स्वरश्च
(तु. टि अपीच्य-) ।

२) पाठ. अनु । अत इति पदद्वयं वा स्यात्,
(अनु/इ >) अन्वितम् इत्येव मूळतः सतो विकारो
वा स्यात् ।

३) सपा काठ ३०, ७ अभ्यतिमुच्यते इति पाभे ।

४) पाभे. अनुपरापतति द्र. ।

५) पाभे अनु तै २, ३, ७, १ द्र. ।

६) गस. णमुल्लङ्घे कृन्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९३;
२, १३९) ।

७) अन्वभ्यवचारं प्रजाः शमायते > सपा. काठ ३६
१५ अभ्यवचरति इति पाभे ।

८) पाभे. अनुभ्यारोहाय द्र. ।

९) पाभे. अनु...मदतु काठ ३७, ९ द्र. ।

१०) = सपा. ऐआ ५, १, १ । तैत्रा २, ७, ८, २
१ अनु...अवतम्, २ अनु (अवतम्) इति पाभे. (यत्र
यनि, शोधः द्र.) ।

प ४, ३, ६; अनु^१...अवन्तु
काठ ३७, ९, पै ४, ३, ५;
अनु^२...आवताम् ऋ १०, ११३,
१^३; अनु^३...आवन् ऋ ८, ७, २४;
अनु^४...आवः ऋ ३, ५०, २.
अनु^५...आवीत् काठ ३७, ९^३;
पै ४, ३, ५, ६.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ कृ, अन्ववाकरोत्
मै १, ८, ४.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ गम् > जिगांस,
अन्ववाजिगांसन् तै ३, २,
२, ३

¶अन्व(नु-अ)व ✓ चर्, अन्वव-
चरति काठ ३६, १४; अनु^३...
अवचरन्ति तै ६, ४, ९, ५.

अन्वव-चार- अन्^०.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ जि, अनु^३...अन्व-
वजयेयुः मै ३, ९, ५, १०, ६.

अन्वव-जय- अन्^०.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ नी, अन्वव-
नयति^१ काठ २४, १०, क
३८, ३, अन्ववनयेत् मै १, १०,
२०; ३, ४, ४, ८, ३, काठ ३६,
१४^२.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ सृज्, अन्वव-
सृजति तै ६, ५, ८, ५, अन्वव-
सृजति मै १, ६, ६, अन्वव-

सृजतात् खि ५, ७, ३; मै ४,
१३, ४, काठ १६, २१; अन्व-
वासृजन्, अन्ववासृजन् मै १,
६, ६, अन्ववसृजेत् तै ६, ५,
६, ५, ७, १; ८, ५, मै ४ ६, ७

अन्व(नु-अ)व ✓ सो > सा

अन्वव-साय^३ मै १, ८, ८, ९; ३,
४, ५^३, काठ ६, ६; २२, २^३, क
४, ५.

अन्वव-सायिनी- पश्चात्^०.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ स्था > तिष्ठ,
अन्ववातिष्ठत् मै ३, ९, ४.

¶अन्व(नु-अ)व ✓ स्तु > स्तावि,
अन्ववस्तावयति तै ५, ६, ३, २,
६, २, १०, ५, क ४०, ३^०.

अन्व(नु-अ)वार् (व ✓ क्र) > च्छ,
अन्ववाच्छति मै ३, ९, ६^१.

¶अन्व(नु-अ)वा (व ✓ अ)स् (क्षेपणे),
अन्ववास्यति तै ६, ६, ७, ४; काठ
२९, ४, क ४५ ५, अन्ववास्यति
मै ४, ८, ६.

¶अन्ववे (नु-अव ✓ इ), अन्ववैति तै
६, ६, ३, १, मै ३, ८, १^०,
अन्ववैति मै ४, ८, ५, अन्व-
वैत् ऋ १०, १३९, ४^३, मै
४, ८, ५, अन्ववैताम् तै २, ४,
४, १; २, अन्ववायन् तै ३, २,

२, ३; ५, ३, ३, १; मै १, ९,
८; ३, ६, १०, ८, १; ४, ९,
११^३; काठ १३, ५; २०, ६;
१३, २४, १०; क ३१, ८; १५,
३८, ३, अन्ववायन् तै ६, ३,
१, २.

अन्ववा(व-अ)यु- अन्^०.

अन्ववा(व-आ)यिन्^१- -यिन- खि
३, १६, ५^३.

अन्ववे(व-इ)त्य काठ २२, ७; २५,
८^३; क ३५, १; ४०, १^३.

अन्ववै(व-ए)तुम् काठ २४, १०, क
३८, ३.

¶अन्व(नु-अ)श् (व्याप्तौ), अन्व-
श्नोति ऋ २, १६, ३; अन्व-
श्नुवन्ति ऋ ७, ९९, १; मै ४,
१४, ५.

अनु^३...अष्ट ऋ ८, ७०, ५;
तै २, ४, १४, ३; काठ १२, १५;
कौ १, २७८; २, २१२, जै १, २९,
८, ३, १९, ७, शौ २०, ८१, १,
९१, २०^३.

अन्व(नु-अ)स् (भुवि), अनुष्ठन^१
मै २, १३, १; काठ ३९, २;
शौ ३, १३, २, पै ३, ४, २,
अनुस्थन तै ५, ६, १, ३;
†अनु^३...असत् ऋ १, ५७, २,

^१) तु. GW. ऋ ८, ७६, ११ इति संवादिनी
श्रुतिश्च (वैतु. सा. प्रसृ. शुष्मम् इति कर्मपदम्
अनुना कप्र. अनुनामयन्तः ✓अव् इत्यस्य कर्मान्तर-
मध्याहारकाश्च) ।

^२) सपा. अन्ववनयति < > अन्ववैति इति पाभे. ।

^३) सकृत् सपा मै १, १०, २० अपिदध्यात् इति
पाभे. ।

^४) गस. ल्यबन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या ।

^५) सपा. माश्रौ २, २, ३, २१ अवस्तावयति इति
पाभे. ।

^१) सपा काठ २६, ८ क ४१, ६ गमयति इति
पाभे. ।

^२) =सपा. तैआ ४, ११, ७ । मै ४, ९, ११ इन्द्रस्य
वै इति विभे. ।

^३) सपा ऋ १०, १३९, ४ तैआ ४, ११, ७ व्यायन्
इति पाभे. ।

^४) गस. णिग्नन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।
-वा- इति सुपा. स्वरो भ्रष्टः ।

^५) नति उसं. (पा ८, ३, ८७) । शाखाभेदेन
व्यवस्था स्यात् । पाप्र. चेह शाखाविशेषमात्रानुसारिणीति
तु तत्त्वद्क (तु. नाउ. रूपम्) ।

शौ २०, १५, २; अनु..... आसन ऋ १०, २७, १७, अनु- प्यात् ऋ १, १६७, १० ^३ , १८२, ८; ३, ३९, ८ ^३ , अनुप्यात् काठ ३५, १४ ^३ , कौ १, ८२ ^३ , जै १, ९, २, अनुप्याम ऋ १, १८५, ४	अन्वा(नु-आ)✓क्षि(निवासे), अनु...आक्षिपति शौ १०, ५, ४५ ^३ ; पै १६, १३२, ७ ^३ . ०अन्वा-क्षित- -तम् पै १, ६३, १४ ^३ . अन्वा(नु-आ)✓गम्, >च्छ. ॥अन्वागच्छत् काठ ८, १० ^३ , १०, २ ^३ ; ११, ३; क ७, ६ ^३ , ॥अन्वागच्छन् काठ ८, ७ ^३ ; क ७, ४ ^३ . ॥अन्वागमन् तै ७, ३, ५, १; अनु...आगन् पै १६, ७१, ८. अन्वा-गन्तु ^१ - -ता मा १८, ५९; का २०, ४, २; तै ५, ७, ७, १, काठ ४०, १३, शौ ६, १२३, १, २ अन्वा(नु-आ)✓गा, अन्वागात् पै १९, ५२, ३; अनु...आ-	(आ-अ)गु तै ४, ३, ११, १ ^३ ; मै २, १३, १०; काठ ३९, १०; शौ ८, ९, १३, पै १६, १९, ३ ॥अन्वा(नु-आ)✓चक्ष्, अन्वाचष्टे मै १, १०, १८; ४, ४, ७; काठ ३६, १३. अन्वा(नु-आ)✓तन्, अन्वाततान मा ८, ६१, शौ १८, २, ३२; पै ११, ५, ३, अन्वातांसीत् मा १५, ५३; का १६, ६, ७; त ४, ७, १३, ५; काठ १८, १८; क २९, ६, अन्वातांसु मै २, १२, ४ अन्वा(नु-आ)✓तप्, अन्वातपन्ति पै ५, ३१, ७ ^३ . ॥अन्वा(नु-आ)त्सु- -त्सम् काठ २३, १; क ३५, ७. अन्वाहशकर्म ^२ पै १९, २, ५
---	---	--

^१) गतित्वमूला नति (पा ८, ३, ८७) । कप्र. इतीव सा अभिप्रयस्तौ नति प्रति पर्यनुयोक्तव्य ।

^२) गतित्वमपश्यन् GW. मन्त्रस्थौ नति प्रति चोद्यो भवति (तु. नापू टि) ।

^३) सपा. ऋ ६, ५, ४ वनुप्यात् इति पाभे ।

^४) वैतु. सर्वत्र सपा. पपा. च अनु. प्यात् इति द्वे पदे । पादप्रतिकरः अनु इत्यभिप्रायो विव. गतिमूला नति प्रति चोद्यः । ^५) अस । शेषम् अनुचीनाहु- टि. द्र ।

^६) गस णमुलन्ते लिट्स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) । -क्षा- इत्यप्येकस्मिन् मूको पाठः (तु टि. अनु✓कशा) ।

^७) सपा. काठ ९, १५ प्रचरिष्यन् इति पाभे ।

^८) सपा. पै १, ६३, १ ०अन्वाक्षितम् इति पाभे । छन्दस्तः ०आक्षेति (तु पै ५, ३८, ५) इति पाठः स्यात् ।

^९) यनि. < ०आक्षीत् (तु पै १६, १३२, ७ मूको) ०आक्षीति (तु. पै ५, ३८, ५ मूको) < ०आक्षेति इति मौलिको विपरिणामः संभाव्यते ।

^{१०}) पाभे. अनुदैतु मै १, ६, १२ द्र. ।

^{११}) पाभे. अनु तै २, ३, १ द्र. ।

^{१२}) गस. वृजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६३,

२, १३९) । अस्य व्याख्यानं द्विवर्णकं भवति । यनि. कृदन्तमिति प्रथमं वर्णकं (तु. उ. WI. च) । लुटि प्रपु १ इत्यपरं (तु भा. सा. म PW. प्रभृ) । इह न लुट् (पा ८, १, २९) इति तिङो निघाताऽभावे सति गतिद्वयस्यानुदात्तत्वं द्र. (पा ८, १, ७०; ७१; [तु. भा.]) । ननु किमिति नेह भूयोमनमन्वमा- नीति । उच्यते । लुङ्-वृत्तमपि मूलनः ✓अस (भुवि) इत्येतत्-लङ्-वृत्ताऽनुप्रयुक्तात् वृजन्त-कृतोऽनर्थान्तर-मित्यभिपन्धेरन्पीयोऽभिमतपक्ष्यत्वमेवोरीकृतमिति दिक् ।

^{१३}) अत्र आगु इत्येकं पदम् । यनि अपरं पदमिति विवेकः द्र. (तु टि. अनु तै ४, ३, ११, १^३) ।

^{१४}) पाठः? (०पत्->ती->) -तीः (द्वि३) इति शोधो भवेत् । अन्यथा हि वाक्याऽसंभवत्वप्रसङ्गः स्यात् । नाड पदं च मूलनः ईर्मम् इति सदेव ईरिमम् इति मध्य इकारोपजनवत्तया मूको व्यक्रीरिति संभाव्यते (तु. सस्थ टि ईर्म-) ।

^{१५}) अस समासान्त टच् प्र. (पा ५, ४, १०८) । चित्-स्वर । वा. क्वि । उप. <आत्सु- ।

^{१६}) पाठः? अनु, ईदशा (ईदशानि), १अकर्म (<✓कृ) यद्वा अकर, मे इति शोभ. द्र. ।

<p>॥अन्वा(नु-आ)✓धा > अन्वा- धाय काठ ३५, १७^१; क ४८, १५^२</p> <p>॥अन्वा(नु-आ)✓धात्, अन्वाधा- वन्ति काठ १३, ४</p> <p>अन्वा(नु-आ)✓(धै>)धी> दीधी, अनु ..आदीधीयाम्^३ शौ २, १२, ५, अनु...आदी- ध्यायाम् पै २, ५, ५^४</p> <p>*अन्वा(नु-आ)न्त्र^५ > ?अन्वान्त्र^६- न्त्रयम्^७ शौ २, ३१, ४, पै २, १५, ४</p> <p>॥अन्वा(नु-आ)✓यै, अन्वाप्या- यते^८, अन्वाप्यायत^९ मै २, २, ७.</p> <p>॥अन्वा(नु-आ)✓प्री, अन्वाप्रीणाति क ४१, ७^{१०}</p> <p>अन्वा(नु-आ)✓भञ्ज, ॥अन्वा- भजति तै ६, १९, ६, ४, ६, ३,</p>	<p>५, १, ३; ॥अनु...आभज तै ६, ४, ६, २, ॥अन्वाभजत् तै ६, ४, ६, ३, अनु(आभजन्)^१ ऋ ३, ४७, ३</p> <p>अन्वा(नु-आ)✓भू, अन्वाभवत्^२ काठ ३५, १५; ४३, ४, क ४८, १३.</p> <p>॥अन्वाभविव्यन्ति तै ६, ३, ४, ७, १०, २, ५, ३, १.</p> <p>अन्वा-भूति^३ -ति काठ ३५, १५.</p> <p>॥अन्वा(नु-आ)✓यत् > अन्वा-यत्त- त्त, -त्तम् तै १ ६, ११, १, मै १, ४, ११</p> <p>अन्वा(नु-आ)✓रक्ष्, अन्वारक्षत् पै १६, ६३, ३^४.</p> <p>अन्वा(नु-आ)✓रभ्, > रभि, ॥अन्वारभते तै ३, १, १, ४, ६, २, १, १, ३, ८, २; ९.</p>	<p>४; मै ३, ६, ६^५, ८, ९, ९, १; ७, ४, ६, ८; काठ १०, ५; ११, ४^६; १३, ७, २४, ८, ३०, ३, क ३८, १, ४६, ६, ॥अन्वा- रभते तै ६, ३, ९, ४; मै ३, ९, ७; ॥अन्वारभन्ते मै ४, ६, ३^७; अनु...आरभे तै ३, २, १, १^८, ७, ५, १९, १^९, २, काठ ३५, २, ६, ९, ३८, १२, ४५, १५^{१०}; क ४८, ३, ७, १०, शौ ६, ४८, १-३, पै १९, ४४, ४-६, अन्वारभामहे मा९, २६^{११}, ३५, १३, का १०, ५ ५^{१२}, ३५, ४, १२, तै १, ७, १०, ३^{१३}, मै १, ११, ४^{१४}, काठ १४, २^{१५}, २१, १४, कौ १, ११^{१६}, जै १, १०, १^{१७}, अनु. आरभामहे^{१८} शौ ५, ८, ९, पै ७, १८, ८, ?अन्वारभस्व^{१९} पै ४, १८, ६, अन्वारभेताम् पै</p>
--	--	---

१) 'अपकामस्य कर्त्ता माडभिभूद् माम् इत्यस्य कृते यावापृथिव्यौ मम विस्मरणमकुर्वाणे ममाऽन्वा-लम्भने नाम पृष्ठपोषणं वितन्वीयाताम्' इत्यस्य मन्त्र-स्वारस्यस्याऽतिरोहितत्वंऽपि यत् सा. W. च मा अनु इत्यन्यमिच्छतस्तन्नि सारं द्र. । तदभिमतस्य ✓दीधी इत्यस्य च ✓दीधी इत्यस्य पर्यायभावस्याऽप्रामाणिकत्वादिति दिक् (तु. सस्थ. अनु ..आरभध्वम् इति) ।

२) पाठ? दीध्यताम् इति मूको. हि पर लिङि मपुर हपम् दीधी-यातम् > दीध्यातम् इति संकेतयेत् ।

३) प्रायः पर प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) । उप. यद्र. ।

४) तत्रभवीये यति प्र तिस्वर (पा ४, ३, ५५, ६, १, १८५) । सा. यस्त्वयौ आन्त्र- इत्यत यत् प्र. इत्याह, तन्न । तथा सति अनुना प्रास पूष. प्रकृतिस्वरं हि स्यात् । अर्थतोऽस्य प्राय. अर्मगोनेश्च । सा समये स्वरितस्वर मूको बभूवेत्यस्य तत्-प्रमाणतः सुवचत्वाच्च नापू इह मूलभूतस्य प्राति. सद्भावः सृह द्र. । एस्थि. संप्रत्यायुदात्ततया यस्य प्राति. मूको. उपलम्भो भवति तत्र समाधानं

मृग्यम् ।

५) सपा मंत्रा २, ७, २ आन्त्रानुचारिणम् इति पाभे ।

६) पाभे. अनु तै २ ३, ५, ३ द्र. ।

७) पाभे अनु काठ ११, ३ द्र. ।

८) पाभे. अनुप्रीणाति मै ३, ९, ८ द्र. ।

९) सामर्थ्याच्छ्रुतवरी क्रिया पुरुषवचनपरिणामपूर्वक-मन्याहता द्र (तु सा. अनु-मात्रमुपमर्जुः, वैतु. PW. प्रष्ट. त्वानु इति योगत अनु कप्र. इत्यभि-प्रायुका) ।

१०) पाभे. अन्वभवत् तै ७, ३, १४, १ द्र ।

११) गस क्तिनि तादौ- (पा ६, २, ५०) इत्यनु स्वर-शोध सति ०भूति- इति मुपा स्वरश्चिन्त्य. ।

१२) सपा शौ १०, ३, ३ अयं मणि इति पाभे ।

१३) =मपा. माश ५, २, २, ८ आपश्चौ ३४, १२, ५ । ऋ ८, १०, ६, १०, १४१, ३ आश्चौ २, १८, ३ या १४, ३२ गोभिर्द्वामहे इति पाभे ।

१४) वैतु. WI. अनु. कप्र. इति ।

१५) पाठ? अन्वारभि इत्यस्य वा अन्वारब्ध इत्यस्य वा मूलतः सतो विकार स्यादिति विमर्श-सापेक्षो विषयः ।

१७,४०,८^१; अन्वारभेथाम्
शौ ६, १२२, ३^०, १२, ३, २०^१,
४७^१, पै १६, ५१, ७^०; अन्वा-
रभध्वम् शौ १२, २, ४७, ४८,
पै १७, ३४, ८, ३५, ५, अनु...
आरभध्वम् काठ ३५, २, ६, ९;
क ४८, ३, ७, १०, शौ २, १२,
५^०, पै २, ५, ५, १५, ९, ६,
॥अन्वारभन्त काठ ७, ६, क
५, ५, ॥अन्वारभेत तै ३, १, ५,
१, ६, ३, ८, १, २.
॥अन्वारभयति तै २, ६, २, ५,
मै २, १, २, ४, १, १२.
॥अन्वा-रब्ध- -ब्धम् तै ६, ३,
८, २. [°ब्ध- अन्°].
॥अन्वा-रभ्य तै २, २, ५, ५, ३, ११,
४, ५, ३, ९, २, ६, १, ११, १,
७, ३, १, १, काठ २४, ८; क
३८, १. [°भ्य अन्°]
॥अन्वा-रभ्य- -भ्यः, -भ्या३
तै ६, ३, ८, १
॥अन्वा-रभ्म- -रभ तै ६, १, ११,
५, २, १, २, ९, २, मै १, ४, ८,
११, ८; ३. ७, ९, ८, ७; ४ १,
१२, ४, ५, ८, २, काठ १४, ८;

२४, ४, ८, २५, ८; ३१, ९,
३२, ४, क ३७, ५, ३८, १,
४०, १, ४७, ९, -रभाय मै ३,
७, ९, ८, ७.
॥अन्वा-रभयित्वा^६ काठ ११, १०,
१२, २, २४, ८, क ३८, १.
॥अन्वा (नु-आ) ✓रुह्, > रोहि,
अन्वारोहति तै ५, ४, १०, २, ६,
८, १, मै १, ८, ६; ३, ५, ५,
अनु ..आरोहति तै ३, २, १, १,
२, अन्वारोहन्ति तै ७, २, १, २,
४, ६, २, ४, ३, २, ७, २,
मै ३, ९, ४; ॥अन्वारोहामि
मै २, ७, १६^९, काठ ३९,
३, शौ ६, १२२, ४, पै २,
६०, १, अन्वारोहत् मै ४, ३,
४, अन्वारोहेत् तै ५, ६, ८, १.
अन्वारोहयन्ति मै ३, ९, ४^{१०}, १०,
२, ४, ७, ५^{११}; ॥अन्वारुहन् खि
१, ११, ४^१.
अन्वारोहयति मै ३, १०, ४,
अन्वारोहयेत् तै ३, ४, १०, ४,
अन्वारोहयेयु मै ३, ९, ४
अन्वा-रोह^१ - ह तै ५, ६, ८, १,
मै ३, ८, १, -हा तै ३, २,

१, २, -हान् तै ३, २, १, १,
मै ३, ५, ५
अन्वा-रोहयितव्य^{१२} - -व्यम् मै ३,
१०, ४
॥अन्वा(नु-आ) ✓लभ्, अन्वालेभिरे
क १०, १३०, ७, मा ३४, ४९,
का ३३, २, १२.
॥अन्वा(नु-आ) ✓वह्, अनु ..
आवहत्^१ क १०, २९, २, शौ
२०, ७६, २
अन्वा(नु-आ) ✓वृत्, ॥अन्वावर्तते
काठ ३२, ५; अन्वावर्ते^{१३} तै १, ६,
६, २, ७, ६, ३, काठ ५, ५,
३२, ५, शौ १०, ५, ३७, पै
१०, १०, ३; १६, १३२, २, १८,
२९, २.
अनु ..आवर्तन् ऋ ५, ६२, २;
मै ४, १४, १०.
॥अन्वावरीवर्ति^{१४} मै ३, २, ९.
अन्वा(नु-आ) ✓शी, अन्वाशये शौ
१०, ७, ९, पै १७, ८५, ३१.
॥अन्वा(नु✓आ)स्, अन्वास्ते तै
५, ३, ७, ३, मै १, ४, ८, काठ २१,
२, क ३१, १७, अन्वास्ते मै ३,
३, १, अन्वासीत^{१५} मै १, ४, ८.

^१) पठ ? उभयत्र °भेत (पुत्रः) इति वा इति कृत्वा
तत्पर शोधः ?

^२) सपा. शौ १२, ३, ७ तैआ २, ६, २ काकू १३३ १
विभे. ।

^३) पाभे अनुसंरभेथाम् पै १७, ३७, १० द्र. ।

^४) तु. PW.; वैतु सा WI च अनु कप. इति (तु
सस्य. टि अन्वा✓दीधो > थाम्) ।

^५) गस यदन्ते (पा ३, १, ९८) कृत्-स्वर प्रकृत्या ।
-भ्या. ३ इति प्लुति द्र. (पा ८, २, ९७) ।

^६) गस भावे घञि थाथादि-स्वरः (पा ६, २,
१४४) ।

^७) छन्दसि ल्यब्-अभाव. पाक्षिकः ।

^८) पाभे. अनुप्रजानीयात् द्र. ।

^१) मुपा सन्नपि स्वरो श्रेषात्मकत्वादुपक्षित द्र. ।

^१) गस करणे घञ् प्र. थाथादि-स्वरश्च । बहु. सोमयागे
मन्त्रविशेष- ।

^{१२}) गस तव्यदन्ते तित्स्वरः प्रकृत्या (पा ६,
१, १८५, २, १३९) इत्येव मौलिक स्वरः
स्यात् । यत्तु मूको. मुपा. च गत्यशेषि स्वरो भवति
तदनुपदे श्रूयमाणेन अन्वारोहयति इत्यनेन दृग्दोषत कारितः
स्यादिति शोधो यथावत् सावसर द्र. ।

^१) तु वै PW. प्रसू. च, वैतु. सा. य अनुम्
निपातमात्रमनुचरपरतया व्याचक्षाणोऽसमर्थमिव बभाषे ।

^{१३}) पाभे टि. च अनु मा २, २६ द्र. ।

^{१४}) पाभे अनु तै ५, ३, १, ३ द्र. ।

^{१५}) सपा. काठ ३२, ४ आसीत इति पाभे. ।

अन्वा(नु-आ) ✓ सद्, अन्वासदेम
पै १९, ४१, ९.
अन्वा(नु-आ) ✓ सृप्, आ' अनु
सर्पत मै ४, २, ५^१
अन्वा(नु-आ) ✓ स्था > तिष्ठ, अन्वा,
तिष्ठय^१ काठ ३, ९, अन्वातिष्ठत^१
मै १, ३, १, क २, १६.
¶ अन्वा(नु✓आ) ह^१, अन्वाह तै २,
३, ६, २; ७, ४, ५, ७, १, २^१,
३^१, ४; ८, २, ४, ५, ११, १^१,
२, ५, १, ८, ५^१, ६, २, २, ३;
४, ७, २, ६, १, ५, ३, ३, ५, ३,
४, ७, १^१, ४, ३, २, मै १, १०,
१५, १८^१, ११, ७, २, ४, ४, ५;
३, २, ५, ३, ७, ४, ६^१, ८, ७, ९,
५^१, ४, ५, ३^१, काठ १४, ७,
२०, ५^१, २६, ८^१, २९, ६, ३६,
९, १२^१, १३, १४, क ३१,
७^१; ४१, ६^१; ४५, ७, ५^१ पै १,
१०, १^१, अन्वाह तै १, ५, ८,
३, २, ४, ११, १^१, ५, ८, १, २,
५, ११, १; ५, २, १, २, ४, ६,
४, ६, १, ५, ३, मै १, १०, १८,
१९; २, ४, ४^१; ३, १०, २^१, ४,

५, ३^१; अन्वाहु^१ मै ४, ५, ३;
अन्वाहु मै ३, २, ५.
¶ अन्वा(नु-आ) ✓ ह, अन्वाहरति तै
१, ७, ३, २; अन्वाहरति मै १,
४, ६; अन्वाहरन्त तै १, ७, ३,
३^१; अन्वाहरयुः मै १, ५, १३;
अन्वाहरयुः मै १, ५, १३
अन्वा-हर्तिवै^१ मै १, ५, १३.
अन्वा-हार्य^१ -र्यं तै १, ७, ३, २^१,
३^१; -र्यस्य तै १, ७, ३, १, २^१,
३, मै १, ४, ६; काठ ८, १३,
क ८, १; -र्यस्य तै १, ७, ३, २,
-र्येण तै १, ७, ३, १, काठ ८,
१३, क ८, १.
अन्वाहार्य-न्व- त्वम् तै १, ७,
३, २.
अन्वाहार्य पुचन^१ -नः तै १,
६, ७, १, काठ ३२, ७.
अन्वि(नु✓इ), अन्वेति ऋ १, ११३,
८, [१२४, ३ (१०, ६६, १३)],
५, ८०, ४, ७, ६३, ५, [१०, २७,
१३ (१४२, ५)]; ¶ तै ५, १,
२, ३, ५, १, २; ६, ४, ५, ६, ३,
९, ५, ५, १, ४, ¶ मै ३, १, ३,

१०, ४, ४, ५^१; १४, १४,
¶ काठ १४, ७, १९, २; ८^१;
२२, ९, ¶ क २९, ८; ३५, ३,
शौ १०, २, १९; पै १२, ६,
१३^१, अन्वेति मै ४, ६, ५^१,
कौ १, ६४^१, जै १, ७, २^१,
¶ अन्वेती^१ तै ७, १, ७, ४,
¶ अनुयन्ति तै ६, ५, १, ४; मै
४, ६, ५, काठ २७, १०;
¶ अनु यन्ति ऋ १, १६३,
१२, ४, १३, २; ८, ४०, ८,
१०, १३६, २, मा २९, २३,
का ३१, ३, १२, तै ४, ६, ७, ५,
काठ ४६, ३; अनु^१ 'यन्ति ऋ
१०, ८५, ३१०; अन्वेति तै ४,
२, ५, ४^१, शौ १२, २, ४९, १७,
१, १६, पै १७, ३४, ९, १८,
३१, ८, अन्वेति ऋ १०, [२७,
१३] १४२, ५]; अन्वेमि ऋ
१०, [१, १२४, ३; ५, ८०, ४),
१३, ३^१], ६६, १३, मा १, ७,
११^१, ७, २, ३८, ५, का १,
३, ३, ८^१, ७, १, २, २, २, ३८,
१, ५; मै ४, १, ५^१, शौ ११, ११,

१) एमामनुसर्पत > सपा. कौ २, १००५ जै ४, १७, १०

ताविमा उपसर्पतः इति पाभे. ।

२) पाभे. अनु तै ३, ५, ६, ३ द्र. ।

३) यथा दीर्घादिरय धातुरिष्येत न तु परामिमतदिशा
ह्रस्वादिरित्यस्य कृते तु टि. ✓ आह ।

४) पाभे. अनुब्रूयात् काठ २६, ८ द्र. ।

५) सकृत् सपा. तै ६, ४, ३, २ उपाकरोति इति
पाभे. । १) पाभे. अनुब्रूयात् शौ १, १६, २ द्र. ।

६) पाभे. अनुब्रूयात् काठ १२, ४ द्र. ।

७) पाभे. अनुनिरवपन् द्र. ।

८) तवै-प्रत्ययान्तस्य द्वैस्वर्यं भवति (पा ६, २, ५१) ।

९) गस. ण्यदन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १८५;
२, १३९) ।

१०) व्यप. (अग्नि-विशेष-) । कास. उप. अधिकरणे

ल्युट् प्र. कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) ।

१) सपा. पै २, २२, ३ अन्वेतु इति, शौ ३, १७, ५ अनुयन्तु
इति, ऋ ४, ५७, ८ प्रमृ. माश ७, २, २, ९ अभियन्तु इति,
मै २, ७, १२ अभ्येतु इति पाभे. ।

२) सपा. ऋ १०, ११५, १ अप्येति इति पाभे. ।

३) वाक्यस्य टेः उदात्तप्लुत (पा ८, २, ८२; ९७) पद-
स्वरात् पृथग्भूतः द्र. ।

४) पाभे. अनु शौ १४, २, १० द्र. ।

५) पाभे. अनुशिख द्र. ।

६) सपा. शौ १८, ३, ४० अन्वैतुद् वतेन इति पाभे. ।

७) सपा तै १, १, २, २ प्रमृ. अन्विहि इति, काठ १,
४; ३१, ३ क १, ४, ४७, ३ प्रेहि इति, मा ११, १५ प्रमृ.
माश ६, ३, २, ८ आशौ ४, १३, ४ प्रमृ. वीहि इति
च पाभे. ।

४, अन्वयत् पै २०, ६०, ७;
अन्वय^१ पै ४, २२, ६, †अन्वेतु
ऋ ६, ५४, ५, तै ४, १, ११, २,
मै ४, १०, ३, ११, १; काठ ४,
१५, २०, १५, †शौ ६, ८९, २,
१९, ४, ४^०, पै २, २२, ३^{१०},
५, ६, १ †, १९, २४, ९,
अनुयन्तु कौ २, १२१४, शौ ३,
१७, ५^{१०}, अनु^० यन्तु खि ६,
३, २, पै ५, ३८, २^{१०}, अन्विहि
ऋ १०, ५३, ६; मा १२, ६२^०,
२२, १९^१; का १३, ५, १^०,
२४, ६, १^१, तै १४, १, २, २,
४, २; २, ८, १, ३, ९, २,
४, २, १; ३, १, †३, ४, २,
२, ३, ६, ४, १, २, २^४, ६, १, ११,
२^४, ३, ९, ४^४, ४, ५, ५^४, ७, १, १२,
१^१, मै २, ७, १२^०, ३, १२, ४^१,
काठ †१३, ११, १२, १६, १२^०,
क २५, ३^०, पै १९, २६, ८,
अनु^० ह्दि मै ४, ९, ११, पै
१९, १५, ८^१, †^{१०}, †अन्वेतु तै
२, १, २, १, ३, ५, १, ५, २, १,

२, काठ १०, ११, †अन्वे-
ताम् मै २, २, ४, काठ १०,
११, अन्वायन् †तै १, ५, १,
१, ७, ३, ५, १^२, †मै ३, ८,
६, †काठ २४, ६, २६, १;
†क ३७, ७; ४०, ४, शौ
११, ७, २; पै ३, ३८, ७,
†अन्वायन् मै ३, ८, १०,
अनु^० भायन् ऋ ४, २६, २;
१०, ६, ७], अन्वायम् ऋ ५,
३०, २, अनु^० भायम् ऋ १०,
९५, ५, †अन्वियान् तै ७, १,
७, ४.
†अन्वियाय ऋ ४, ४, ११, तै
१, २, १४, ५; मै ४, ११, ५,
काठ ६, ११, †अनु^० ईयत्
ऋ ८, ९९, ६, मा ३३, ६७,
का ३२, ५, १३; कौ २, ९८८,
शौ २०, १०५, २, †अनु^० ईयु
ऋ १, १६३, ८^१, मा २९, १९,
का ३१, ३, ८, तै ४, ६, ७, ३,
काठ ४६, ३.

अन्व(नु-अ)य- स^०.

†१अन्वि(नु-इ)त^१- -तम् मै ३,
१०, ४.

?२अन्वि(नु-इ)त^२- -तम् मै १, २,
१५.

अन्वि(नु-इ)ति^१- -ति: तै ३,
५, २, २, ४, ४, १, १, ५,
३, ६, १†; काठ १७, ७; ३७,
१७; क २६, ६; -त्या मा १५,
६, का १६, २, १, मै २, ८, ८.
†अन्वि(नु-इ)त्य तै ६, २, ९, २,
६, ३, १.

अन्वे(नु-ए)तवे^३ ऋ ७, ३३, ८.

†अन्वे(नु-ए) तवे^३ ऋ १३, २४,
८, ७, ४४, ५], मा ८, २३,
का ९, ४, १, तै १, ४, ४५, १,
मै १, ३, ३९, काठ ४, १३; क
३, ११.

अन्वि(नु✓इ)न्ध, अन्वेन्द्र शौ १०,
२, १६; पै १६, ६०, ९.

?अन्विये^० पै १३, ५, १५.

अन्वि(नु✓इ)ष, > च्छ, †अन्वि-
च्छति तै १, ५, ९, ७; अन्विच्छे
तै ४, ३, ११, ३^०; अन्विच्छ शौ

१) सांशयिकत्वेन सकेतयन् संस्कर्त्तुं चिन्त्य. । लेट मपु १
इत्येवं सुवच. ।

२) अभ्येतु इति पाठं मन्वान. सा. ।

३) पांमे अन्वेति पै १२, ६, १३ द्र. ।

४) सपा. ऋ १०, १३६, २ अनु^० यन्ति इति पांमे. ।

५) पांमे. अनुशिक्ष द्र. ।

६) सपा. काठ ४१, ३ अन्वेहि इति पांमे. ।

७) पांमे अन्वेमि मा १, ११ द्र. ।

८) पांमे. अति^० एतु शौ ६, ७५, ३ द्र. ।

९) अनु त्वा इत्यनुवर्तयन् सा पर्यनुयोक्तव्यो भवति ।
वैयर्थ्याद् वैरीत्याच्च ।

१) वा. अनुबद्ध तृतीयान्तं पदं कर्त्तरीति कृत्वा यनि.
धा. सकर्मकात् सत. कर्मणि क्ते प्र. अनन्तरगतस्वर.
(पा ६, २, ४९) । सहाय्यस्य वा निपातस्य अनोः
गतित्वकर्मप्रवचनीयत्वोभयोदासीनस्य सतोऽनुपसृष्टेन इतु-

इत्यनेन कर्त्तरि क्तान्तेन 'अनुगत इत.' इति कृत्वा
प्राप्त. पूव प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) । एत्थि. उपसृष्टेभ्यो
गत्यर्थेभ्यः क्ते प्र. उभयीयं विधा संभवन्ती यस्या.
प्रकरणतोऽनुसंधेयेति ।

२) पाठ (तु. आपश्चौ ९, ७, १०)^१ इन्वि- इति शोध.
द्र. (तु. सपा. तै ३, १, ४, ४) ।

१) गप. भावे क्तिनि अनन्तरगतस्वरः (पा ६, २,
५०) ।

३) गप. तुमर्थीय तवेन् प्र. प्रकृतिस्वरत्वम् (पा ३, ४,
९, ६, २, ५०) ।

४) तवेन्-प्रत्ययान्तस्य द्वैस्वरौ द्र. (पा ६, २, ५१) ।

५) पाठ ? शोध-सापेक्ष. । ...अन्वयी ब्रह्मा इति वा
...अन्वये ब्रह्मणाम् इति वाऽध्यक्षर. पादः स्यादिति ।

६) =सपा. पागु ३, ३, ५ । काठ ३९, १० अनुयच्छे इति
पांमे. ।

६, १३४, ३; पै ५, ३३, ६, १३, १, ९; ॥ अन्वैच्छत् मै १, ८, २; अन्वैच्छत् शौ १२, १, ६०; अन्वैच्छत् पै १७, ६, ९ ॥ अन्वैच्छन् मै १, ७, २, ४, २, ६, ४, ७ ^१ , काठ ८, १५, २५, २; क ८, ३, ३८, ५.	॥ अन्वी(नु✓ई)क्ष्, अन्वैक्षत् काठ ७, १, ५, अन्वैक्षन्त ^० मै १, २, १५, ३, ९, ७, काठ ३०, ८, शौ २, ३४, ३; पै ३, ३२, ४, अन्वीक्षेत तै ६, ५, ६, ५, काठ ७, ९; अन्वीक्षेत तै ६, ५, ६, ५.	अन्वृ(नु-क)जु ^१ - जवे तै २, २, ८ १, मै २, २, १०, काठ १०, ९, -जुम् तै २, २, ८, १, -जुम् ^१ मै २, २, १०, काठ १०, ९.
अन्वि(नु-इ)च्छत् ^१ - च्छन् शौ ६, ३७, १, पै २०, १७, १.	अन्वीक्ष्य ^१ - क्ष्य तै ६, ५, ६, ५.	अन्वृ(नु✓क)त् ^१ , ? अन्वर्तिष्ये ^१ शौ १४, १, ५६; पै १८, ६, ४.
अन्विच्छती ^१ - ती खि ४, ५, २१.	॥ अन्वीप् ^१ - पम् तै ६, ४, २, २; मै ४, ४, १ ^१ ; काठ २८, १, क ४४, १.	† अन्व(नु-अ)र्तितु ^१ - ता क १०, १०९, २, शौ ५, १७, २; पै ९, १५, २.
॥ अन्वे(नु-ए)ष्टुम् काठ २४, ७, ३०, ४; क ३७, ८; ४६, ७.	अन्वृ(नु✓क), अनु ^१ 'अर्त' क ५, ५२, ६.	अन्वृ(नु✓क)तीय ^१ , अन्वृतीयामहे ^१ मै ३, ७, ३, अन्वार्तीयन्त मै ३, ७, ३ ^० , काठ २४, १, क ३७, २.
अन्वी(नु✓ई), अनु...ईयते ऋ ५, ३४, १.	॥ अन्वृ(नु✓क)ज्, अन्वर्जेयु तै ७, ५, ३, २ ^१ , काठ ३३, ५.	अन्वृ(नु✓क)धु, अन्वानुधु पै ५,
	अन्वृज ^१ - जम् पै ५ २१, ६.	

*) गम. शत्रन्त-कृद्-विकरण-स्वर (पा ६, १, १८६) ।

१) -न्वि^० - इति मुपा. स्वरौ नितरामुत्तन्त्र. शतुर-नुम् (पा ६, १, १७३) इति नदीस्वरस्याऽनिवार्यत्वात् ।

०) सपा. तै ३, १, ४, २ अन्वैक्षन्त इति पाप्मे ।

५) गस. कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, २१३; २, १३९) । उप. यत् प्र उस् (पा ३, १, ९७) ।

०) तु. टि. अनुप- ।

१) उत्तरार्धमात्रैकवाक्यत्वे सति यनि. मानु-कर्तृको-ऽन्वय^१ सुलभः स्वारसिकश्च द्र. (तु PW. GW. प्रभृ) । सा. यत् 'अनु गच्छन्ति' इत्याक्षेपेण क्रियान्तर चिकीर्षति विद्युत इति द्वि३ मरुतः इत्येतत्-समानाधिकरणं सत् प्र३ इति कृत्वा तत्-कर्तृतया च युयोजयिषति, तदसत् । तथाऽन्वयस्य हि तस्याऽविशिष्टैः पदैर्वाक्यान्तरं चिकीर्षतस्तदर्थं च दिव इति पै १ सत् ७१ इत्येव मन्त्रस्वारस्य विरुद्धमनुजिगमयिषोर्नितरां दयनीयत्वप्रसङ्गात् ।

१) = प्रतिश्याय-रोग- (तु. पार. रेज्ज, ✓ रेकीदन जुकाम, Eng. ✓ rain) । <अनु ✓ कृज् 'लवणे' (तु. मूको., उद्युग- इति पर्यायश्च; वैतु. BKA. र., Renou [Vāk ५, ७६] च अन्वृ [नु-क] जु- > -जुम् इत्यसङ्गत-कल्पनाः ?) ।

५) प्रास अव्य. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) । अनु (= सन्ततस्) कृज्- (= प्रापणशील-) इत्येवं

तात्पर्यं च द्र. (वैतु. भा. गस इति वा बस इति वा ब्रुवाण । तथा हि व्याख्यायमानं सदेतत् काम-मिन्द्रपरतया साध्वन्वितं स्यान्न तु शाखान्तरोपरस्थापित-सजात-परतया । तु. नाउ. यनि. मै. काठ. स्थले । न हि कोऽपि यजमान. सजातानभिभावुक सन् तानेवा-ऽऽत्मविधेयीकरणसमर्थत्वाऽऽत्मकविपरीतार्थप्रतीतिकरत्वेने-च्छेत् । अत इन्द्र-सजानोभय-सम्यगन्वय प्रास. एव सुव-चतर इति दिक्) ।

१) पाप्मे अनुकान् तै २, २, ८, १ द्र. ।

१) यनि. ✓ कृत् (= ✓ कृ [बधा J] > *अर्त- > ✓ *अर्त यद्र ।

५) यनि. पपा अनुवर्तत इव (वैतु. नाउ. टि. BW. प्रभृ) ।

१) गम. तृजन्ने कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १६३, २, १३९) । वे. सा. चैतत् प्राणि <अनु✓कृति इतीका-रान्तधातुमूलतां प्रतिपन्नौ भवत (वैतु. BW. प्रभृ एतद् <अनु✓कृत् इति कृत्वा मध्यतो वर्णलोपमा-स्थिता । तु ORN.) ।

५) तु टि कृति- इति च ✓ कृतीय इति च ।

५) मूको. शोधिनो भवति (तु. सटि.) ।

०) शोधनप्रवण. मुपा. स्वरतः स्वयं शोब-सापेक्षः द्र. । अन्यथा ह्यनुपपन्नद्वैस्वर्यं प्रसज्येनेति (तु. तत्रैव व्युत्पद्यन्त इति) ।

२९, ७; अनु... क्रध्याः क्र ८,
४८, २९.
अन्वे(नु-आ✓इ), अन्वायन्ति तै
६, ५, १, ४, मै १, ६, ११; ३,
७, ९; काठ २४, ८^१, २७,
१०, क ३८, १^२; अन्वायन्ति
मै ३, ७, ९, ४, ६, ५, अन्वा-
यसि पै २, ९, २, अन्वैतु पं
१७, ३७, ७, अन्वेहि^३ काठ
४१, ३, अन्वेत पै ५, १३
९^४, अनु^५ एत पै १२, १०,

१४.
अन्वे(न्वा इ)त्य मै २, १, ३.
अन्वेतवे, अन्वेतवै अन्वि(नु✓इ) द.
अन्वेष्टुम् अन्वि(नु✓इ) द.
अन्वेतद्वत्तेन^६ शौ १८, ३, ४०^७.
✓अप्(वधा)^८, अप्सन्त^९ क्र १,
१००, ८.
१अप्^{१०}-अप्.^{११} क्र १, १५१, ४, ९,
६३, ७.
अप्-तुर्^{१२}- -तुर क्र १३, ८,
११८, ४, २, २१, ५, ९, ६३,

५; -तुरम् क्र ३, २७,
११; ५१, २; ९, ६१, १३;
६३, २१, १०८, ७; कौ
१, ४८७, ५८०; २, ११०,
६८५; ७४४; जै १, ५१,
१, ५९, ३, ३, ११, ८, २०, ४,
५६, १३.
†अप्-तुर्^{१३}- -यम् क्र ३ १२,
८, कौ २, ९२८; १०४५; जै ४,
२, ७; -यै क्र ३, ५१, ९; खि
५, ५, २.

१) अनेवंपश्यन्तौ PW, MW च यथार्थदर्शिनौ न भवत
अनो गतित्वमिन्नगतेरसंभवात् ।

२) पाभे अन्विहि मा २२, १९ द. ।

३) सपा क्र १०, १८, २ युद् ऐत इति, तैआ ६, १०, २
युद् ऐम इति च पाभे ।

४) अनु एतत्, व्रतेन इति पमा^१ अनु ऐत तद्व्रतेन
इति त्रिपद. शोध द (वैतु शंषा [टि.]^२ W. L. अन्वैत
व्रतेन इति [तु मूको.]) । पाभे. अन्वेमि क्र १०, १३, ३
द. ।

५) करणादिषु धा. वृत्तिः । नाउउ. व्यु. औप. धा
मूलतः (✓क्र >) अर- + प- (< ✓पा [रक्षण]) >
*अप् > ✓अप् > ✓अप् = ✓अप् > ✓अप् > ✓अप्,
✓आप् यद्. (तु ✓जल् > [पंजा ✓जप् >]
✓जप्) ।

६) लेटि सिब्-अटौ (पा ३, १, ३४, ४, ९४) । स्क.
< ✓भस् (दीप्तौ) इति । अन्ये तु ✓आप् इत्येतस्य
सगोत्रस्य सतो हसिताऽच्छक्रे सतीदं रूपम् इत्याहुः । तद्
यथा । लडि कस इति सा, सन्नन्तप्रकारकमिति च
PW प्रभु (भूयसेऽपि विकल्पाय तु. ✓अप्स) ।

७) व्याप्तिविशिष्टकर्माऽऽख्यायां क्विपि निष्पन्नं सद्
यनि. सद्भावतः संदिह्येत । एतदभिसंबन्धेन व्याचि-
ख्यासिताना निगमाना परैः प्रायेण प्रागवृत्तिसामा-
न्येन (वैतु BW, MW.) नाउ. २अप्- इत्येतदभि-
संबद्धतयैवाऽनुगमयितुमिष्टत्वात् (तु. NW.) । एरिथ.
अपि सर्वेषां तेषां निगमाना भूयोविमर्शवहत्वाऽभ्युप-
गमत्वाद् यनि प्राति. पृथग् उपपद्येत । वस्तुतश्च
२अप्- इत्येव द्वाच्यभूतोऽर्थः १अप्- इत्येतदीय-

वाच्यभूताथैवैरिष्टयमात्रता संश्रयमाणो मूलतः २अप्-
इत्यस्य सिद्धयपेक्षयाऽपि १अप्- इत्येतत् तत्पूर्वजभूतं
प्राति उपकल्पयेदित्यपि मौलिकशब्दप्रवृत्तिगवेषणसह-
कारिणी दिक् ।

८) यनि. रूपं द्विरे इति कृत्वा 'युवं बृहतो द्विवो
(धुरि गां न, अपः उप) आभुवं दुक्षं युञ्जाथे'
इति वा. द (वैतु. सा अप = १अप्स- इत्येवं स्वर-
विवेकाभावाद् नितरां आन्तः सन् वर्णकैवैविध्येन पदा-
न्तराभ्येतत्-सामानाधिकरण्यं निनीषुर्व्यर्थभूरिप्रयासः) ।
यनि. तु उप इति कप्र. इति कृत्वा 'यथा गामनङ्-
वाहं शकटस्य धुरि युञ्जीरस्तद्द्वारा सायं कर्मजात
च सानुयु', एवं मित्रावरुणौ बृहतो द्विव. (पुं. पं१
तत आगत्येत्यर्थः) यजमानमनोरथसंसिंसाधयिषयेव तेन
क्रियमाणेषु कर्मसु आभुवं नाम सर्वसाधकं दुक्षमुत्साहं
युञ्जाते इत्यहो सत्कर्षप्रवृत्तिषु दैवोऽनुग्रहः इत्येवं
व्याख्यानं सुवचं द. ।

९) विप. (अग्नि-, देव-, सोम- प्रभृ.) । उस उप.
✓तुर् + क्विप् प्र. कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) । निर्देश-याथार्थ्यस्य भूयोविमर्शत्वम् एप्. टि.
गतम् (एवं तु. WN ३, १६६ यत्र २अप्- इति पूष.
आस्थायि) ।

१०) उस. कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।
उप. ✓तुर् > तुर् + भावे क्यप् प्र. उसं. (पा ३,
१, १०७) । तस्य च पितृत्वान्निघाते स्वरैऽविशेषः ।
सा. २अप्- तूर्ध- (✓तुर् + भावे यत् प्र.) इति कृत्वा
षस. कर्मणि ष. कारकभावादप्रच्युता भवतीति दर्शनादिव
कृत्-स्वरः प्रकृत्या आह (तु. वे., द्विप्. टि. च) ।

५, २३, २; ॥मै १, ४, ६; ८, ३; २, ४, ७; ८; १२, १५; ३, ७, १०; १०, १; ४, ३, १०; ५, ५; काठ ६, ३; ११, ७, ९; १०; १८, १३, २१, ७; २२, १३; २५, ५, ७, ९; २६, ८; २९, ६; ३०, १; ३२, ५, ३५, १५; ४३, ४; ४५, २०, ॥क ४, २, २९, २५, ३९, २, ५; ४०, ३; ४१, ६, ४५, ७; ४६, ४, १कौ २, १३५, ५११; ७६९, १जै ३, १३, ११, ४०, ७; शौ २, १०, २, ४, २७, ४, ५, १२, ३, ३०, १५, १४, ६, १८, १, ५५१; पै २, ३, २, ४, १०, ४, ५, १४, ७, ३५, ४, ५, ५, ३४, ५, ७; ८, ८, ५, १४, ८, १, १४, १, ८; १४, १७, ३८, ९; १९, ५२, ७; २०, ५२, ९; अद्भ्यु^१ ॥ १, ३४, ६, ८०, २; ११२, ५, २, १, १, ३८, ११, ५, ३१, ९, ७६,

४; ६, ६२, ६, ९, ५९, २; १०, ३९, ४, ६३, २, ८०, ३, मा ६, ९, ७, २१; ११, २७; १७, १; १९, ७३, ७४; २२, २५; २९, २४, २१, ३१, १७; ३९, २, का ६, २, ३, ७, ८, ४, १२, २, १६; १८, १, १, २१, ५, २; २४, ११, १; १६, १, २६, ५, १, ३५, २, १; ३९, ११, तै १, १, ८, १; ३, ८, १, ९, १, ११, १, ५, १, ४; ८, १३, ३, २, ४, ९, ३; ३, ३, ॥६, २, ३, ५, ८, १; ४, १, २, ५, ६, १, १; ६, १, ७, १, १, ३, ६, ३, ४; ७, १, ११, १, ४, १४, १, ५, २३, १, मै १, २, १५, १६, ३, ३५, ७, २, १, २, १; १५, १०, १; ३, ९, ६, १, १०, १, १, ११, ६, १, २, १०, १४, २, १, १, ५, १, ३, काठ ३, ५, ६, ८, ८, १५, ११, १०, १, १५, ३,

१६, २; १७, १७; १९; २१, ४; २६, ६; ८, ३०, ५, ३१, ७; ३८, १; ३९, २, ४१, २; ४४, ३; ४५, २०, ॥क ५, १२; १३, ७, ३; ८, ३; २८, १, ४, ४, ४; ६; ५, ७, ७; शौ ३, ३, ३; १०, ५, ३३, १३, ७, ९; १५, २, १७; १९, ४३, ७, पै २, ७, ४, ३, १६, १२४, ८; १७, २१, ९, १९, ४६, ३; २०, ८, ३. २अपू- १*अपू(१) शौ २, ३, ६, ६, २३, ३, अपू: ॥ १, ८, १०, ८, ८, ४०, १०, ११, २३, १८; ३२, १, ३६, ८, ५१, ११, ५२, ६, ८; १२, ५५, ६, ५६, ६, ५७, ६, ६४, १; ६, ८०, ३-५, ९१, २२; ९६, २, १००, १८, १०३, २, ५, १०५, ११; १२२, ९; १३१, ४, १५७, ५, १६१, ११, १६४, ४७, १६५, ८, १७४, २;

*) पांमे. अद्भिमि ॥ १०, १४, ९ द्र । १) तु. टि. अद्भिमि ।

०) यनि. प्र३ (=आपः । तु सा यस्य पाठ 'भवन्त्वाप ओष' इति संभाव्येन । तु. W., L ४८१ d उड.) । एस्थि. सौवरो विरोधस्त्वपरिहार्य स्यात् । सर्वनामस्थानविभक्तिस्वरानुपपत्तेरिति यावत् । स्यादेतेद् यथा मुपा. विकृत इति । तथाहि शं न. इति हुन्द्रस्य वज्र. इति च जागतपादद्वयात्मके पूर्वार्धे सति आरात् इत्यारभ्य गायत्रपादद्वयतया मूलतः संभाव्यमान उत्तरार्धे पतन्तु इत्यतः पूर्वम् अस्मत् इत्यस्य (तु. शौ १, १९, १ प्रसू.) वा पर् इत्यस्य वा (तु. शौ ८, २, १२) च्युतस्येव सतः पदस्य सुपूरता द्र. । अथ प्रथमस्य जागतस्य पादस्य यतिभङ्गभङ्गार्थं शं नो भवन्तु, *अपौषधयः शिवा. इति वा शं नो भवन्तु, *अप ओषधी शिवाः (तु नाड. टि) इति वा मौलिकी स्थिति स्यात् । प्रथमे कल्पे अप इत्युपसर्गश्रुते. *घनन्तु इति क्रिप हन्तु इत्यतः परिणमय्याख्याहाट्यम् । ओषधय इत्येतत्-कर्तु-शिरस्कं शं भवन्तु इति च रक्षसोऽप

घनन्तु इति च वाक्यद्वयं क्रियेत । द्वितीयेऽपि कल्पे तावद् वाक्यद्वयान्तरं भवति । (२अपू->) *अप (प्र३) शं नो भवन्तु इति च ओषधी. शिवा. (भवन्तु) इति च । १) नापू. टि. दिशा शं नो भवन्तु, *अप ओषधी शिवा इति मौलिक्या स्थितौ संभाव्यमानायाम् *अप. इति कर्तुपदस्याऽऽर्थसंनिकर्षानुरोधतो यतः पूर्वं पाठ-प्रवृत्तेराविर्भावाद् यते (५, ७ > ७, ५) इत्युत्तरसंक्रम समग्रनि, तज्जः *अप>अपू इति स्वरपरिणामश्च । एस्थि. अपि भवन्तु इत्यत्रान्ते यण-सन्धिरनिष्ठ स्यात् । गायत्रेणार्धेन जागतपादस्यैव सुयोजनत्व-प्रसिद्धे [तु शौ २, ३, ६ (यत्र द्वितीये कल्पे [तु टि.] जागतपादपूर्त्यर्थकतयैव ओषधी > ओषधय इति पाठस्य परिणामः सुवच.)] । एस्थि नेह अप > अपू. इत्येवं परिणामो निर्देश्य. (तु W., गपू L च) किं तर्हि *अप > *अपू इत्येवमविसर्जनीयान्तं च सयतिकं चेति । यतिमात्राधीनतया परिणामस्य पर्यव-सेयत्वादिति दिक् ।

०) सपा, तै ३, १, ११, ४ मिह इति पांमे. ।

१९, ६, २०, १२, १८०, ४, ५;
 २, ११, ५, १३, १, १४, २, २०,
 ७, २२, ४, २७, १३, ३६, १,
 ३, ६, ७, ९, २, ३१, १६, ३०,
 ५, ६, ३४, ८, ४, १६, ६-८, २६,
 २, २८, १, ३८, १०, १०, १७८,
 ३, ४२, ४, ५, २, ११, १४, ४,
 २९, २, ३०, ५, ६, ३१, ६, ८,
 ४१, १४, १४६, ३, ७, ४४, १,
 १०, ३६, १, ४८, १, ८३, ६, ६,
 २०, २, २२, ८, २८, ७, ३०, ४, ५;
 ३२, ५, ३९, ५, ४७, १४, ५७,
 ४, ६०, २, ११, ६२, २, ६४, ४,
 १६८, ८, ७, ६५, ३, ७२, ३, ७३,
 ३, ७, ९, ५, १, २, ११, २, २१,
 ३, ३२, २७, ५६, २४, ६८, ८,
 ९५, १, ८, ३, १०, ६, १३, १६,
 ७, २२, २८, १२, ३, १५, २, ६;
 २६, २५, ३२, २, ९, १०९, २२, १;
 ७६, ३, ८३, ३, ९६, १८, ९७,
 १५, ९, २, ३, ३, ६, १७, २, ९९,
 ७, १६, २, ४२, १, ६१, २२, ६२,
 २६, ६८, ४, ७०, २, ७८, १;
 ८५, ४, १, ९, ८, ३, ५, ४०, १;
 ९०, ४, ९१, ६, ९४, १, ९६, ३;
 १३, १०७, ४, १८, १०९, २१;
 १०, ९, ५, १६, ३, ३०, १-५, १०,
 ३६, १, ४३, ८, ५१, १, ५८, ७,
 ६१, १६, ६४, ८, ६५, ७, ११, ६६,
 ८, ७६, ३, ८९, ४, ९५, १०, ९८,

५, १०४, ९, ११३, ६, १२१, ९;
 १२४, ७, १३८, १, १४७, १,
 खि ५, ५, २, ७, १४, ३, मा ४,
 १३, ६, २२, ८, २४, १०, १, ११,
 ३८, १२, ३८, ३९, १०२, १;
 १४, ८, १८, ५५, २०, २२, १;
 २३, ७, १७, २५, १, २, ७, ९,
 ३३, ४९, ३४, २२, ४०, ४,
 का ४, ५, ५, ६, ५, ३, ९, ४, २,
 ११.२, १, १२, ४, १, १३, ३.९,
 १०, ७, १, १५, २, ३, २०, ३,
 ५, २२, १, ७, १, २५, ३, ३, ४,
 ६, २७, १, १, २, २, ७, १, ९, १,
 २९, ४, ४, ३, २, ४, ६, ३, ३,
 १, १६, ४, १, ४, १, १, ४, ४,
 ४५, १, ३, १, ४६, १, २०, ५,
 ११, ४, १, १६, ७, ४, ८, १, ८, ११,
 १, १८, १, १, १, १, १, ४, ३,
 १२, २, १४, ६, ४, १०, ३, ६, ५,
 १, २, ६, १, ३, १, १, ७, १, ३,
 ४, ३, १, १, ५, ५, ५, ६, १, ४, १,
 २, ४, २, ३, ३, ७, १, ३, ४,
 ३, ७, १२, २, १, १, ३, १, १,
 ५, १, ६, १, २, ३, २, ३, १, ३, ६,
 २, १, ४, १, १, २, १, २०, १,
 १, १, १, ३, ७, २, ६, १, १०,
 ३, ११, २, ३, ४, १, ४, १, ५, २, ३,
 ४, ३, २, ३, ५, ८, ६, ६, ३, १,
 ७, १, २०, १, ४, २०, १, मै ११,
 ३, ३९, १, ४, ४, ४, १, ०, ६, ३, १,

७, २, ८, २, ३, ९, ९, २, ९, १०, ५,
 १९, २, १, ५, १, २, १३, १, ४,
 ७, ८, ६, ८, ७, ४, १०, १;
 १४, ८, २, १२, ३, १, १, १,
 ५, १, ६, २, ४, ९, ३, ५, ६,
 २, ७, ९, ७, ८, ४, ९, ३, १०,
 १, ७, १२, १८, १, ५, १, २, ८,
 ९, १, १, १, ३, ४, ९, २, २, ३;
 ३, ४, १, ३, ५, १, २, १, ३;
 ४, ७, ७, ८, ५, ९, ९, २, ४, १;
 १०, २, ६, १, १, २, ३, १२,
 ३, ५, १, १, १, १, १, १, ७,
 ११, १३, १४, १८, काठ ४,
 १३, १, १, १, १, १, १, १, १,
 ६, २, ३, ८, २, ९, १, ५, ९,
 १०, १८, १९, ११, ५, १, १, १;
 १३, १, १, १, १, १, १, १, १,
 १५, ६, १, ४, १०, १, १, १,
 १७, १, १९, ५, १, २, १, १,
 २१, १४, २३, १, ६, ११, २, ४,
 १, ४, २, ५, २, ३, ७, २, ६,
 १, ८, २, ७, ४, २, ९,
 ३, १, १, १, १, १, १, १, १,
 ३, ५, ७, ३, ४, १८, ३, ६,
 १, १, ३, ३, ७, १२, ३, ८, ५, १, ७;
 ४०, ११, ४१, ११, ४४, ९,
 ५, ३, १०, १, १, १, १, १, १, १;
 ४, १, २, ६, ७, ७, ५, ८, ३,
 २५, १, १, ५, १, १, १, १, १,
 ४, ३, २, ३, १, १, १, १, १,

*) सपा तै २, ४, ८, १ प्रभृ. उदुभिः इति पामे ।

b) सपा ऋ १, २३, २३ आप. (द्वि३) इति पामे. (यत्र सौ १ पा ६, १, १६८) इत्यस्य च ऊड [पा ६, १, १७१] इत्यस्य च समान. प्रवृत्त्यभावः द्रः ।

c) अत्र मा 'कर्माणि' इत्येवं व्याचक्षाणश्चिन्म्यः । कर्मवाचिनो हि १अपस- इत्यस्य भिन्नस्वरत्वाद् बहुषु रूपान्यथाऽऽपत्तेश्च । एवं चेदनिष्टः कर्माणिभिर्बन्ध- स्तर्हि १अप- इत्यस्यैतद् रूपं गृह्याणति । न ह्येतदपि

सुवचं भवेत् । तदर्थं समग्रबाह्वृचप्रकरणसंगमनसापेक्षता द्रः । ततो ह्येतत् स्पष्टं भविष्यमर्हति यथा कथमत्र २अप- इत्येतदेव प्राति. सावकाश न किमप्यन्यत् कर्मवाचीति दिक् । भूयास्तु विस्तरः वैश द्र ।

d) सपा. माऔ २, १, २, ७ प्रभृ. अदुभिः इति, सौ १४, २, ७० पुयसा इति च पामे. ।

e) पामे. अधि मै ३, ६, ३ द्रः ।

f) पामे अप. ऋ १, १६४, ४७ द्रः ।

१२, ३५, ७, ३७, २, ५, ३८,
५, ६^२; ३९, ५^२, ४०, ४^२, ४१.
६, ४२, ४, ६५, ४३, ६^२;
४७, ३^२, ७, † कौ १, ५३,
१४८, ३३९, ३७१; ४१३,
४६६, ४७८^१, ४९३, ४९४,
५११; ५३२, ५३९, २, २५,
११४^१, १२६, २३२, ३६२^१,
३८९; ४७९, ५००, ५६६,
६०७; ७६०, ७७४, ८०७,
३, ३, ११, † जै १, ५, ९,
१६, ४; ३५, ८, ३९, २, ४०,
५, ४८, ६, ५०, २^१, ५१, ७;
८, ५३, १, ५४, ८, ५५, ८, २
१, ३, ३, १, ३, ३, ४, १२, १^१,
१३, २, २०, १६; ३०, ५^१,
३१, ९, ३६, ४, ४४, ६, ४९,
९; ५७, १२; ४, २८, ५, २९,
१, ३०, ७; शौ † १, ४, ३, ५,
४, २, ५, ५, ४, १५ १२^२,
२१, ७^१, २७, ४, ६, २२, १^१,
२, २३, १, ७, ४२, १, ७९,
१, ९४, १^१, ११४, २, ८,
९, २३, ११ ८, १०, ९, ६, ४,
१५, २२^१, १०, २, ७, ५,
३३, ४६^१, ९, २७, १०, ८;
११, १, १५, १८, ७, ७, ११,
१०, २८; १३, १, २, २१^१; ३,
९^१; १४, १, ३७^१; २, ६९;
१५, १४, ५, ११, ४, १८, २,
७^१, १९, २, ५^१; १८, ६,
† २०, ९, ४, ११, ८, १५, ६,
१७, ८, ३६, ८; ४९, ७, ६१, ३;
५, ६२, ९, ६३, ९; ७५, २^१, ७७,

६-८, ७९, २, ९०, ३, १२८,
१४३, पै १ ८४, ९, २, ८३, १,
३ ३१, १-८; ४, ९, ३, २४, १,
३५, ४, ५, २, ८, ७, १०, ११, ६,
३, १, १०, २, ७, १७, ६, ८, ८,
४, ५, ११^१, १०, ८, १३, ६, १^१,
१४, १, १, ६, ८, ३, ९; १५, १४,
४, २२, २, १६, २०, २, ५९, ८,
६०, ९, ६९, १३^१, ८७, ९, ९०,
५, ८, ९१, ७, १०७, ८, १११,
४, ११२, ८, १२१, १-१०^१,
१३३, ११, १३८, ८, १५०, ९,
१५३, ७; १७, २८, ५, १८, ४, ६^१,
१३, ९; १५, २, १७, १^१, १९, १,
१२, ८, १०, १०^१, १२, २२,
१०^१, ११, २०, १०, ९, ४६, १,
६१, ९, † अपा ४ ८, ४, ३, कौ
१, २५२, २, १०७१, जै १, २६,
१०, अपा ३^१ तै ६, ४, ३, ४,
अपाम् ४ १, २३, १९; ३२, ११,
४६, ४, ५१, ४, ५४, १०, १५६,
५; ८५, ९, ५७, १, ६१, १२, ६७,
५, ७०, २, ११००, ११, ६, ४४,
१८, १२२, ३, १३४, ५, १४४,
२, १४९, ४, १५८, ६, १६४,
५२, ३, १, १३, १६८, २, १८१,
१, १८७, ८, २, ४, २, १०, ४६,
२, १२, ७, १७, ५, १९, ३; २३,
१८; ३०, १, ३, १, ५, १२, ५,
३, २५, ५, ४५, २, ४, २१, ८,
४०, १, ५८, ११; ५, ४६, ७;
६, ८, ४; १३, १; १७, १२; ४७,
२७, ५२, १५; ६४, १; ७, ९, ३,
८२, ३, ८८, ३; ८९, ४; १०१, २,

१०३, ४, ८, १४, १०, १३, १६,
२, ११८, १६ (३१, १०), १९,
४, २५, १४, ४४, १६, ९३, २२,
९, ३३, १^१; ४९, १, ७२, ७, ८६;
८ (२१); ७४, ३, ७६, ५, २५,
३६; ९५, ३; ९६, १९, १७, ४१,
५७, १०८, ५, १०^१, १०९, १३,
१०, ८, ११, ४५, ३, ५, १७, १४,
३६, ८, ४६, १; ४९, २; ५१, ८,
७७, ४, ८९, १०, ९३, ५, ९८,
१२, १२३, १, १२४, ९, १४२,
७, १६८ ३, खि ४, ७, १, ७; २,
६, ५, ५, ३^२, ११, मा ३, १२^१,
६, १०, ७, १६^१, २, ३^२; ६^१; १०,
३^१, ७, ११, २९, ४६, १२, २०,
३७, १३, २; १४^१, १७, ३०,
३१, ५३^१; १४, ५; १५, २०^१,
१७, ६, ७, ३२; ८७, ९९^१, १८,
५४, १९, ७१^१, १४, २२, ६, २४,
३७, २५, ५, २९, ५३^१, का ३,
३, २^१, ६, २, ४, ७, ७, १^१; १०,
१, ४^२, २, ३^१; ११, २, ३^१, ४, ३,
१२, ३, २; ४, १०, १३, २, ३^१, ३,
८, १४, १, २, १४^१; २, २, ३, ४;
५; ६, १^१, १५, १, ५, १६, ५, १^१,
१८, १, ७, ८, ३, ८; १९, १, १,
१२^१; २०, ३, ४, २१, ४, २१^१,
६, १५, २४, २, १, २६, ८, २; २७,
४, १, तै १, ३, ८, १; १०, २,
१३, २; ४, ८, १^१, † ५, ५, १,
१०, ३, ७, ७, २^१; १२, २^१, ८,
११, १^१, १२, १; २, १, १९, २^१,
३, ११, १^१, ४, ७, १; ९, ३^१; ३,
१, ११, ३^१; ३, १, २, ४, १^१;

^{a)} सपा यक्र. ऋ ९, ३३, १, १०८, १० अपाम् इति
पाप्मे. ^{b)} पाप्मे. अपु ऋ १, १६४, ४७ द्र. ।

^{c)} पाप्मे. अपुः मा २०, २२ द्र. ।

^{d)} अपाम् इति पाठः? यनि. शोधः (द्र. टि. ।

² अप्राकाम) ।

^{e)} सपा. शौ ६, १७, ३ गिरीन् इति पाप्मे. ।

^{f)} प्रश्नान्त उदात्तपि प्लुतिः ङसं. (पा ८, २,
१००) ।

५, १, ३, १, १, ४, ५, १, ४, १,
 ३, १, ४, ३, २, ३, ३, ८, १, ३, १,
 १, ४, ३, ११, ५, ४, ४, १, ६,
 १, २, ३, २, ४, ६, १, ७, १३,
 २, ५, १, ४, १, २, १, ५, ७, ८, १,
 २, ६, ५, १, ४, ४, २, १, ५, १०,
 ६, ७, २०, १, २, १, १, १, ६, २, १,
 ४, ४, ३, ५, ७, २, १, १, १, ६, १, ९,
 ३, ३, ६, ४, ३, ३, ४, २,
 ६, ५, ४, ७, १, १, ४, १, १६,
 १, मै १, २, १, १५, १७, ३,
 १०, १, ५, ११, १, १, १, ४,
 २, ४, ८, १, ५, १०, ६, २, १, ७,
 ८, ७, ३, ४, १०, १६, १, ८, १,
 १, १०, १, १, ३, १, २, ३, १, ३,
 १०, ३, १, ५, ६, ३, ६, १, ६,
 २, १, ७, २, १, ९, ६, १, १, ६,
 ९, १, २, १, ४, १, ८, १, ५, ४, १६,
 ३, १, १, ३, ४, १, ०, ८, ४, १,
 ५, २, ४, ७, ७, ९, १०, १, १,
 २, १, १, ३, १, ३, १०, १, काठ
 २, १, १, ५, ३, ५, ७, ४, ३, ६, ९,
 ८, ५, १, १, १६, १, १, १, १, ३,
 ९, १, ४, १, ५, १, ४, ३, १, ५, २,
 ६, १, १, ३, ४, १०, १, ५, १, ८, १,
 १, ७, १, १, ७, १, ८, १, १, ५, १, ९,
 ४, ५, १, ४, २, ०, ५, ७, २, १,
 ७, २, २, १, १, ३, २, ३, १, १, १,
 २, ४, २, १, २, ६, ८, २, ९, ३, ५,
 ३, ०, ७, १०, ३, ५, ३, ४, ३, ६,
 १, ५, ३, ७, १, ३, ८, ३, ३, ९, १,
 ३, १, ०, ४, ०, ६-८, १, १, ४, १,
 ५, ७, ४, ६, १, ४, ७, १०, १, ५, ३,
 १, १, क १, १, ३, २, १, २, १, ४, ३,

३, १, ४, ८, १, १, ८, २, ५,
 १, ६, ९, १०, २, ८, १, २,
 २, ९, ४, ३, ०, २, ३, ३, १, ७,
 १, १, १, ३, ५, ३, ६, ७, १, ३, ७,
 ३, ४, १, ६, ४, ५, ६, १, ४, ६, ८, १,
 ४, ८, ५, १, १, १, २, ७, ७, ७, ७,
 २, १, १, ३, ३, ७, ४, ३, १, ५, ४, २,
 ५, ४, ५, ८, २, ५, २, ७, ६, ०, ५,
 ७, ८, ८, १, ०, ६, ९, १, १, २, ५,
 १, ३, १, ३, ७, ७, ९, ८, ५, २, २,
 ८, ३, ५, ६, ४, २, ५, ५, ५, ९, १०,
 ५, ९, ७, ३, ४, ०, १, ३, ४, १, ३, ४, ९, २,
 ४, १, २, ६, कौ १, ४, ४, १, ३, ५,
 ३, ४, ४, ५, ८, ५, १, ५, २, ३,
 १०, १, २, ३, ७, ३, ५, ५, ७, १, ९,
 १, ३, १, ४, २, ४, ४, ८, ६, २, ९, ८,
 ६, १, ०, ६, २, १, २, ४, १, १, २, ५,
 २, १, १, ७, ४, ०, १, ५, १, १, ८, ७,
 ८, ९, ४, २, ५, १, ०, ५, ७-२, १,
 ५, ०, ८, ३, ४, ३, ५, १, १, ३, ६,
 २, ६, १, ५, २, १, ८, १, ६, १, १, ६,
 १, ८, ३, ५, ५, ६, १, ५, १, ९,
 २, ४, ३, ३, १, ४, २, ४, ४, ५, ३,
 १, २, ०, १, ५, १, २, ८, ४, २, ९, ३, ४, ५,
 ७, ३, ५, १, २, ३, ९, ५, ४, २, ५,
 १, ८, ३, ३, १, ०, ७, ४, २, ३, २, ३,
 ३, ६, ३, ५, ९, ४, ७, ६, १, ८, ७, ३,
 ३, २, १, ४, ४, २, ६, ५, ५, ५, ७,
 २, ४, ८, १, १, १०, ५, ६, ४, ६,
 १, ६, ९, १, ८, ८, १, ०, १, ३, १, १, १,
 ९, १, ६, ५, २, २, १, ०, २, ३, १, ९,
 १, १, १, १, ०, १, २, ३, १, ०, ५, १,
 ७, १, ४, १, ३, ३, ७, ४, ३, ६,
 १, १, ७, ७, १, ७, १, ५, ४, ३, ७,

२, १, १, ६, १, २, ८, १, ३, १,
 २, ३, ६, २, ४, २, ४, १, ०, ३, १, २, ४,
 ८, १, २, ८, १-९, १, २, ९, १-१०,
 १, ३, १, १-१०, १, ३, २, १, १, ५, ०,
 ९, १, ५, २, १, २, १, ७, ३, ५, ७, ०,
 १, ८, २, ८, १, १, २, २, ४, १, ५, ३, ३,
 ४, १, ४, ०, ४, ४, ७, १, २, २, ०, ९, ८, १,
 २, ९, ७, ५, ९, २, अ, १, २, ३, ३,
 १, ९, १, २, ०, १, ६, १, ५, ९,
 ३, ९, १, ४, ३, ६, ५, ५, ९, ५, ३, १०, ४,
 ६, १, ०, ५, १, १, ०, ८, १, १, १, ०, ९, ४,
 १, १, ६, २, ४, १, १, ७, ४, १, ३, ५, ६,
 १, ५, १, १, १, ६, ३, ४, १, ८, २, ६,
 १, ८, ४, ३, २, १, १, ५, ३, २, ९, ६,
 १, ०, १, ४, ८, २, ३, ५, ४, ५, ७,
 ८, ३, ८, ७, ३, १, ३, ९, ४, १, ३, ४,
 २, ३, २, ४, १, ३, ४, ५, ४, ४, ६,
 ४, ५, १, १, ८, ५, २, ६, १, ९, १, ०,
 १, २, ५, ४, ६, ८, २, ९, ५, ३, १, १,
 ४, ६, ४, ७, १, ८, १, २, ७, ०, ४, १, ०, ३,
 ५, ८, १, १, ७, ९, ५, ४, ३, ९, ६, ८,
 १, ८, २, ८, २, २, ५, १, ६, ३, २, ०,
 ६, १, २, ४, १, ६, ५, २, ६, ६, ७, ७,
 १, ०, १, ८, ३, ०, ५, ४, २, १, ६, २,
 ४, ५, ७, १, ३, ७, ९, ४, ८, ०, ५,
 ८, ५, १, ०, ८, ९, २, ९, ६, १, ०, १, २, ४,
 ९, ७, ४, ७, ४, ८, १, ०, ७, १, २, १, ०,
 १, ०, ४, २, ७, १, ७, ३, ०, ४, ३, २, ६,
 ४, ५, १, ३, ५, ५, ०, २, ३, ५, १, ३,
 ६, ३, १, ५, ६, ५, ९, ७, ३, ९, १, ०, ४,
 २, १, २, ५, ७, खि १, १, १, २, २,
 १, ४, ९, मा ८, २, ५, ९, ६, १,
 २, ३, १, १, २, १, ८, २, ०, २, २,
 ३, ५, १, ०, ३, ६, ४, ८, १, ३, ८, ८,

१) पाभे. अन्ते तै ६, १, ९, ३ द्र ।

२) सपा. काठ ३, ५, ३, ७, ९ तैत्रा २, ७, ७, ६; १, ५,
 ४ रुचा इति पाभे. । ३) सपा. कौ ३, १, २, ८ विभे. ।

४) सपा. मै १, २, ६ दिक्षु इति, मा ४, ३, १ का ४,

१०, २ तै ६, १, १, १, ३ काठ २, ६, ४, ९ क १, १, ९ मा ३,
 ३, ४ ७ दिक्षु इति च पाभे. ।

५) शोषस्य कृते तु. सस्थ. टि. बिभृता । सपा. ऋ ६,
 ५, ४ प्रसृ. विभे. ।

५५^३; १९, २, ९४, २०, १९, २३,
१४, २९, १५†, ३३, ९०†, का
२, ३, ५, ९, ४, ३. १०, २, ३†,
५, १, †१३, २, १, ३, ५; ३, ६†^७,
७, ४, ४, १४, १, ८, २०, ३, ५^३,
२१, १, २, ६, १५, २२, १, ४,
२५, ४, ३, ३१, ३, ४†, तै १, ३,
१४, ५†; ४, ४, ५, २, ७, †७, १, २,
१०, १, २, ३, १२, २, १, १३, १,
१४, १†, ५, १, ६, १; १२, २†, ३,
२, ५, ७, ४, ३, ८†, †४, २, २,
१^३, ३, ३, २, ४, ३, ८, ३, ११,
३, ६, ७, २, १५, २, २, ४, ५^३, ३,
१०, १, ५, ९, ३, ६, १, १, २^३,
४, १, ५^३, १, १, ४, २, ९, २, ६,
३, १, ४, ६, १, ६, २-४,
मै १, ३, ३९^३, ८, २^३, ११,
१†, ४, ६†, २, १, ९, ३, १, ७,
९^३; १०†, ११†, १५^३, १३, १०^३,
१३; १३, २, २, ६, ६, २^३, ३^३,
१०, ७, ४^३, ११, ७†, ९, ६, ४,
१२, ३, ९, १६, २^३, ८, ५, ९, ६,
†१०, ३, ४^३, †१२, ४; ५, काठ
२, १४^३, ४, १३^३; ६, २, ७, १३^३,
१४^३, ८, ८; ९^३, १०, ११^३,
११, १०, ११, १३, १३, १२, १४^३,
१५, १४, २, ६^३, १६, ९^३, १०;
११; १५, १९, १२^३, २२, १३, २३,
१^३, ६, २७, ४, २९, ३^३, ३५, ३,

४, १२, १४, ३७, ९, १८, ३८,
३, ५, ३९, ५, ४०, ३, ५, ६, क ३,
११^३, ४, ११, ६, ३^३, १७, ३, ५^३;
२५, १†, २, ६, ३१, २^३, ३५,
७, ४, २, ४, ४, ४†, ५, १२,
†कौ १, ३३१, ४१७, ४७३,
५१२, ५६४†, २, ३११, ३२३,
३५८, ३५९, ३९१, ६६३, ६६४,
९६४†, ११९४, †जै १, ३४, ९,
४०, ९, ४९, ७, ५३, २, ५७,
११†, ३, २५७, २६, ९, ३०,
१, २, ३१, ११, ५५, ४, ५,
४, १९, ८, २०, ८†, शौ १,
४, ४†, ६, २†; ३०, ३, २,
३१, ५, ३, २१, १, २२, ३, ४,
८, ७, १०, ७, ३०, ७†, ३७,
१०, ६, ३८, २^३, ८०, ३, १३२,
१-५, ७, ८८, १^३; ९२, १,
८, १, ११, १०, ५, १५-२१,
८, ४०; ११, २, २४, ४, १२,
७, १३; ८, २३, १०, ३४, १२,
१, ३७; १३, १, १; २, ५०,
२, ३०; ३, १५, १४, १, ३७†,
१६, १, ७, १७, १, ८, १३, १८,
१, ४†, ३, ६०†, ४, ८९†, १९,
३, २^३, ८, १, २७, १०, †२०,
३३, १, १३९, ५, पै १, १४, ३,
७०, २, ९१, २, १०४, ४^३, २,
१५, ५, ३१, ६, ३४, ३, ३, १२,

१, ४, २, ४, २५, ७, ८, १०, ७,
१४, ३†, ९, ३, ४, १०, ७, १०,
९, १, १३, ४, ४, १५, २१,
९, २२, ४, १६, २, १; १९, १^३,
५६, १३, १०६, ४, १२९,
१-१०, १५०, ७, १५१, ५;
१५४, ४, १७, ४, ७, ६, ९;
१५, ६, १८, ४, ६†, १५, १;
२, १९, १०, २३, ७, ३१, ३;
३२, १४†, १९, १६, १३, २२,
२, ४८, ७, २०, ४, २, २७, १,
३२, ४, ६.
१आप्- आप ऋ १, ८, ७, २३,
२०, १२३, १०, ९, ९, २४,
६, ३२, २; ८; १०, ११;
३३, ११, ५७, २, ६३, ८, ६५,
२, ८३, १, २, ९६, १, ११००,
१५ (१६७, ९), ११६, ९,
१२५, ५, १५३, ४, १६१, ९,
१६९, ३, १७३, ८, १७५, ६,
१७६, ६, १७८, २, १९०,
७, २, २४, १२, ३०, १; ३५,
३, ४, १४; ३८, २; ३, १,
११, ५, ८, २२, ३; ३०, ९,
३३, ७, ३५, ८, ३६, ६, ५१,
५, ५४, १९, ५६, ४, ७, ४,
३, १२; १७, २; ३, १८, ६-८,
३३, ७, १४७, २ (५, ५१, ६,) ८,
३२, २३; ५७, ३, ५, ३४,

१) पांमे. अन्तर तै ४, ७, १३, २ द्र ।

२) तु टि. अप्सु मा १२, ३५ ।

३) सपा. मै ३, १०, ७ उदकुम् इति पांमे ।

४) वैतु. केचन मूको. सात. BW. MW. प्रवृ. च अप्सु-
षुदस्-इति मिथ्याभूतम् अर्निर्दयं प्राति. आहु । वस्तुत
पपा अनुरोधत स्वरतोऽर्थतश्च अप्सु । सुदांसि इत्येवं
द्वैपद्यस्यैव सद्भावात् । उप. नतिरेवात्र भ्रमकरणीति
(तु. सपा. काठ १६, १५ यत्र द्वैपद्यं नत्यभावश्च) ।

५) पांमे. अन्तर मै २, १३, १० द्र. ।

१) पांमे अधि मै ३, ६, ३ द्र. ।

२) पांमे. अन्ते तै ६, १, ९, ३ द्र ।

३) सक्तु. सपा. मै १, ६, २ वनस्पतिषु इति पांमे. ।

४) सपा. ऋ ९, ८६, ४३ आसु इति विशिष्ट. पांमे. ।

५) सपा. काठ ३६, १५ तैत्रा २, ७, ७, १ अश्वेषु
इति पांमे ।

६) =सपा वैताश्रौ १०, २२; २३, २० कौसू ३२,
१४, १२७, ४ । काठ ३, ८ क २, १५ आश्रौ ३, ६, २४ द्वीपे
इति पांमे. । १) सपा. ऋ १०, १६, १४ विभे. ।

९; ४१, ११; १२, ४५, १०;
 ४७, ५; ५३, १४; ५४, २; ५८,
 ६; ६०, ३; ६१, ४; ६३, ४;
 ४०, २, ४८, ५; ६६, ११, ७;
 १८, १५, २३, ४; ३४, २; ३३;
 [२५; ५६, २५; १०, ६६, ९];
 ३५, ८, ४९, [१-४]; २; ८५,
 ३; ९०, ४, १०१, ४; १०३, २;
 १०४, ८; ८, ६, [३४, १३, ८;
 ९, ६, ४, २४, २]; १५, ८; ३३,
 १; ३९, १०; ४९, ३; ५०, ३,
 ५४, ४, ५९, २, ६९, ११; ८९,
 ४; ९४, ७, ९६, १; १०२, १४,
 ९, २, ४; ६६, १३, ८२, ३,
 ५; ८८, ७; ११३, ८; १०, २,
 ७, ४, ५, ९, ४^१; १७, १०;
 २७, २०, ३०, ६; १३, १५,
 ३७, २, ६; ४३, ७, ४६, ९,
 ६४, ९; ६५, १३; ६६, १०;
 ७८, ५, ८२, ५; ६, ८५, ४७,
 ८८, २, ८; १८; ८९, १३, ९१,
 ६, ९८, ६; १०४, ८; १०९, १;
 १११, ८, १२१, ७, ८; १३७,
 ६^१; १३९, ४, खि १, ६, २; २,
 ६, १, १२, १५, १, ३, १, ३, २, ३;
 ६, ४; ९, १, १०, २, ९, ४, ५,
 २७; २९; मा १, २१; ४, १; २^१,
 ६, १०; १७^१, १८; २२, २३;
 २६; २८; ८, २५; १०, ७^१; १२,

४९^१, १३, २५, १४, ६, १५;
 १६, २७, १५, १८; ५७, ११७,
 २९; ३०, १८, १४, ४१; २०,
 १८^०, १९^२; २०^१, २६, १,
 १२७, २५, २६; ३२, १; ७^२,
 ३३, १८^१, ३४, ५५, ३५, ९,
 १२, ३६, १२^१, १७, २३, ३८,
 २३, का १, ८, १; ३, ९, ३; ४,
 १, २^२, १, ६, २, ४, ४, १, ५, ४;
 ६, १, ७, ३; ६; ९, ४, ३, ११, ४,
 ३^१; १३, ४, ५^१, १४, २, ११,
 १५, १, ५, ४, ३^२; ८, ५, १६,
 ४, ७; ७, १, ११८, ३, ५, ६;
 १९, ५, २; २०, २, ४, २२,
 १, ४^{१०}, ५; २८, १, १, १२९, ४,
 ३-४, ३२, २, १^१; ३३, २,
 १८, ३५, ३, १, ४, ८, ११, ३६,
 १, १२^१, १७; २३, ३८, ५,
 ६, तै १, १, ८, १, १३, १, २, १,
 १^२, १^१; ३, १०, १, १२, १, १३,
 १; ४, ४५, २^२, ६, ५, २,
 ७, १५, २, ३^१; १३, १^१, १२,
 १, ५, ४^१, ९, २, २, १२, १^१,
 ३, २, ८; १३, ३, ५, १२, २^१,
 ६, ४, ४, ८, ३, ७; ३, १, १, २, १,
 ११, ३^१; ६^१, ८; ३, ४, ३, १,
 ४, ७, २, ४, १, १८, ५, ६, २, ४,
 २^१; ४, ३, २, १०, २, ११, १;
 ६, २, ३^१, ७, ५, १, १५, १, ३,

१; ५, १, ६, १, ३, १०, २, ४,
 ४, ३, ८, ३^१; ५, ४, १, १०,
 ४, ६, ११, १^२; २; ३^१, २, १^२,
 २^१; ४, ४, २; ५, ७, ५, ३, ९, २,
 ३; १६, १, १, ७^२; २, ३^२,
 ४, २, ३; ४^१, ३, २, ४, ६, ३,
 ४^१, ७, १, ५, ११, ३, १३, १,
 मै १, १, ९^१; २, १^१; १५, १७;
 १८; ३, १^१; ३९, ४, २, ६, १,
 १०, ११, ६, २; ३, ११, ७, २, ११, ८,
 ३^१, २, ११, ५; ९; १५, ४^१;
 ६^१, ७, ११^१, ८, १०; १२^१; १०,
 ३^२, ११, ५; १२, २, १३,
 १^१, १^१, १५; २०, २३^१; १३, १,
 ६, २, २^१; ३^१, ४, १; १०^१,
 ६, २^१, १^१, ४, ९^१, ७, ४, ८,
 ४^१, ६, ९, ९, ३, ६^१, १०, १, १४,
 १, २^१, ३; ४^१, ९^१, १३, २,
 ३, १०, ३, ४, ९^१, १०^१, ४, १^१,
 २, ३, ४, ५, १^१; २^१, ३; ४;
 ८, ५^१; ९, ९, ११^१, २७^१, १०,
 १^१; ४^१, ६^१, ६^१, ११, १^१, ११२,
 ३, ४, ५, १४, १२^१, १३^१,
 काठ १, ८, २, १^१; ३, ७, ८,
 ९^१, ४, १३, ५, ५, ६, २, ३^१,
 ७, १४, ८, २^१, ५, ८, १०, १५,
 १६, ११, २; ५, १३, २, ४^१,
 १६^१, १६, ११, १७, ९, १०^१,
 १८, १^१, १०; १४, १९, ५,

^१) = सपा. तैत्रा १, २, १, १; २, ५, ८, ५ तैआ ४, ४२,
 ४ आपश्रौ ५, ४, १ प्रमृ. । कौ १, ३३ जै १, ३, १३ श्रु नः
 इति पाभे. ।

^२) सपा. तै १, ८, १२, १ मै २, ६, ८; ४, ४, २ काठ १५,
 ६ ऊर्जः इति पाभे. ।

^३) = सपा. माश १२, ९, २, ४ । तै १, ३, ११, १
 प्रमृ. तैत्रा २, ६, ६, २ आश्रौ ३, ६, २४ शाश्रौ ८, १२,
 ११ लाश्रौ ५, ४, ६ आपः [सं३] इति, मा ६, २२ का

६, ५, ३ माश ३, ८, ५, १० आहु इति पाभे. ।

^४) = सपा. माश १२, ९, २, ७, तैत्रा २, ६, ६, ४ ।
 मै ३, ११, १० शौ ६, ११५, ३ तैत्रा २, ४, ४, ९ विष्ने
 इति पाभे. ।

^५) एकतरत्र तु. सत्य. टि. अपो(प-उ)त् ✓ क्रम् >
 ! अपोदकामत् ।

^६) पाभे. अग्निः तै ५, २, २, ४ द्र. ।

^७) पाभे. अग्निम् ऋ १, २३, २० द्र. ।

१२॥^१, १४; २०, १०, २१, ७^२;
११, २२, ९^३; ११; २३, २, ५^४;
६^५, ८^६, २४, ९^७; २५, २^८, ३^९,
५; ७, ९, २६, ८^{१०}, २८, १, २९,
३, ५^{११}; ६; ९; ३०, १, ३१, २^{१२};
३^{१३}, ७^{१४}, १०, ३२, २, ७, ३४, ८;
१८, ३५, ३^{१५}, ४१^{१६}, ११, १५;
१६^{१७}; ३७, ९^{१८}; ३८, ५^{१९}, १२,
१३^{२०}, ३९, २^{२१}, १३, ४०, १, ९,
१४, ४३, ३, ४५, १२; ॥ क ॥ १,
८, १३^{२२}, १^{२३}, ॥ र ॥ १४, १५,
१६^{२४}, ३, ११^{२५}; ॥ छ ॥ १, २^{२६},
६, ३॥, ७^{२७}; ७, १, ३, ६, ८, ३,
२५, २^{२८}; ॥ र ॥ ८, ९^{२९}, २८,
२^{३०}, १०^{३१}; २९, ३॥, ३०, ३,
३१, २^{३२}, १२; ३५, ३^{३३}, ५, ८;
३८, २^{३४}; ५^{३५}, ६^{३६}, ३९, २, ५, ४०,
२; ४१, ६^{३७}, ४२, १, ४५, ४, ६,
७, ४६, ४; ४७, २^{३८}; ३^{३९}; १०;
४८, ४॥, ११^{४०}, १४^{४१}, १^{४२}, १,
६८; २६१; २, २१४, ३१२,
३९०; ६६७; ८२३, ९२१, ९७९,
९९६, ११७४, ३, ३, ६; १, २॥,
१^{४३}, ७, ६; २७, ९, २, १, ६;
८, ३, १९, ९; २५, ८; ३१, १०;
५५, ८, ४, ४४, ६, ६, २३, ३,
१०, २८, १०, शौ १, ६, ११^{४४},
४^{४५}, १, ३३, १-४, २५,
६, ७, १; २९, ५, ३, ७, ५^{४६}, १२,
९, १३, २; ५^{४७}, २१, १०; २६,
३, ३१, ३, ४, २, ६^{४८}, ८; ८,
४-६; १५, १, ५, ९^{४९}; ११, ५,
१७, १^{५०}, २८, २, ६, २३, २, २४,
१, २, ५१, २^{५१}; ५८, २; ६१, १,

६८, २; ८५, ३, ९१, ३^{५२}, १२४,
२, ७, १९, २; ४१, १, ६६, १,
११२, १, ११७, १; ८, १, ५,
२ १४, ४, ८, ७, ३, ९, १, ९^{५३};
२, २०, ३, २२, ६, ५; १६, १०,
२, ११; १६, ५, २२, २३; ६, ३,
१४, ७, ६, १०, ११, ३७; १०,
४, २९, ११, १, १७, २, ८; २४,
७, १३, ९, २, २०, १०, २९, ३०;
१२, १, ३; ९, १९, २३, ३०; ५३,
२, ४०, १३, १, ४५, ३, ६, ७, ९,
१४, १, ३९, ४०^{५४}, २, ४५; १५,
२, १६; ७, २; ३; १५, ७; १६,
१, १०, १८, १, १७; ३, ११; ४,
३९^{५५}, १९, २, १^{५६}, २^{५७}, ३; ९, १,
१४, १०, ८^{५८}, १७, ६, २७, ३, ९;
४३, ७, ४४, १^{५९}, ९; ५४,
१, १२०, १२, ४; १५, २, १७,
७, २५, १, २; ५२, १, ५७,
१४; ७१, ३, ९२, ८, १०६,
२, १४३, ८, पै १, १३, २,
२५, १-३, ४^{६०}; ३२, १; ३३,
१^{६१}, ४०, ३; ४७, २, २, ४०,
४, ५६, २, ७५, ४, ८५, ४,
३, २, ७^{६२}, ४, २; ५^{६३}, ११, २; १७,
६; २३, ४, ४, १, ७^{६४}, ८, २, ५,
६, ३, ३, १८, ७, २०, ४, २७, ५,
४०, ७, ५, ७, १, १०, १४, २,
१८, ६, ९^{६५}; ६, ३, ३^{६६}; ४, ५;
८-१०, १८, ९; ७, ३, ९, ११,
१, १६, ६; ८, ८, २, ४, ६, ७^{६७}, ८^{६८};
९, १८, ३, ९, ३, १; ११, ५, १५,
१^{६९}; २१, ८, २३, ३; १०, ४, ७;
७, ३, ९; ९, ४, ९; ११, ७, १०;

१२, २, ११; ७, १^{७०}-१४^{७१}; १३,
३, ८; १६, २; ८; १०; ११; ८,
८^{७२}, १०, १०, १४, ४, १४, १,
१-१७; १५, ३, १^{७३}; १५, ५;
१६, १, ५, ४, ४, ९, ८^{७४}, १२, ३;
३२, ९^{७५}, ४१, ३; ४, ४२, ३, ४३,
८; ६०, ३; ७०, १, ७१, ३, ७२,
७^{७६}; ७८, २, ४; ८२, २, ८३, १०;
८७, १०, ८८, १; ९०, ७^{७८};
१०३, ११; १०४, ८; १०६, ४,
१०७, ४; १०९, ९; १११, ५;
११२, ३; ११३, १; २; १४९, ९;
१७, १, ३; ७, २, १०; ३, ४, ११;
६, १, ७, ९; ८, १, २; १०, ८;
२३, २; २५, ५^{८०}; ३४, १, १८,
४, ८, ९^{८१}; ११, ५, १९, ५; १९, ४,
११; ६, ३, ७, ८; ९, १०, ७, १४,
७; १७, १५, १८, ९^{८३}, २८, ७,
८; ३०, २; ३१, १०; ३३, १५,
४३, ६^{८४}; ४७, ३^{८५}, ५०, १-३;
२०, ३, ७, ९, ६; ११, ५^{८६};
१५, ४; ७, १९, ९; २२, ५; २५,
१; ३०, १; ३७, १, ४०, १,
४८, ९; ५६, ९, ५७, ४,
आपः ऋ १, २३, [२१;
१०, ९, ७; (५७, ४)];
३, ३३, १३, ७, ४७, १, १०,
९, १; ३; ८; ३०, ८, १२,
१११, ८, मा ४, ७, १०, ३^{८८},
४; १११, ५०, ५२, १२, ३५,
१३६, १४; १६; का ४, ३, १;
११, २, ३^{८९}; ११२, ५, १;
३; १३, ३, ३, ६; १३६, १, १४,
१६; तै १, १, ५, १; २, १, २;

^१) पांमे. अग्नि. तै ५, २, ४ द्र. । ^२) सपा. ऋ १०,
१७, १४ प्रश्न. पाठाऽभाव. । ^३) पांमे आप. मा २०, २० द्र. ।

^४) पांमे. आपः ऋ १०, ९, ४ द्र. ।

^५) सपा. पै ५, ७, ७ वातः इति पांमे. ।

^६) सपा. लाश्रौ ३, ५, १५ विभे. ।

^७) प्रश्न? (तु. RW. आपः [सं३] इति) ।

^८) सकृत् सपा. शौ ११, १, १७ पृत्ता. इति पांमे. ।

^९) सपा. ऋ १, ७२, ५ स्थाः इति पांमे. ।

२, १; ३, ८, १, २, ११, १^३, ४,
१, ५, १^३†; २, ३, २, ५, ६, १,
३७^३; ४^३†, ६, १, २, २, ३, ३,
६, ४^३†, ८, ४, ७, ४, १९,
४^३†, मै १, १, ३, २, १; २^३,
१८^३, २, ७, ५^३†; १०^०, १३,
१^३७^३†, ३, १, ६†, ६, ४, ४, ९,
२७^३†, काठ १, ३; ३, ८^३,
१२, १५^३, १६, ४^३, १०, ३५,
३^३†; ३८, ५^३, ३९, २, कौ २,
११८७†, ११८९†, जै ४, २९,
२†, शौ १, ५, १, ३; ६, ३,
२, २३, १-५, ७, ८८, २, ११, ८,
२३^३†, १२, ३, ४^३, १४, २,
१६†, १८, ४, ४०, १९, ४०,
२^३†, पै १२, ४५, ८†, १०†,
० आप ऋ ११, २३, २२, १०,
९, ८, ६, ५०, ७, ७, ४७, २,
८, ७४, १५, १०, ३०, ७;
११, ७५, १, मा १, १२, ४,
१२, ६, १३, १७†, २७, ८,
२६; ९, ६, का १, ४, २, ४,

५, ४, ६, ३, २, ५, ५†, ७, ४,
९, ४, ४, १०, २, २, तै १, २, ३,
३, ३, १३, २, ४, ४५, ३, ८,
१२, १, ५, ६, १, २, ६, १,
४, ९, ४, ३, ३, ४; मै १, १,
४, ११, २, ३^३, १६; ३, १, २,
६, ७^३, ८, १३, १, ३, ६, ९,
१०, १, ४, १, ४, ४, २, काठ १,
११, २, २^३; ४; ३, ६, ९, ४,
१३, १५, ६^३; १९, ५, १२, २३,
२, ६, २९, ३, ३१, २, १०,
३८, ५, ३९, १, ४४, ८,
क १, ११, १४^३, १६; २, १३,
१५, १६, ३, ११, २५, १, ३०,
३†, ३१, २; ३५, ८, ४७, २,
१०, ४८, ४†, शौ १, ३३, ४,
३, १३, ७, ७, ९४, ३†, १०,
५, ६-२१, १२, ३, १३, २७^३,
२९, १६, १, ८, १२, ४, ६, पै
१, ३३, ३†, ४, ५, २, ४०, ५,
६, ३, ६, ७, १२, ८, ८, १,
१४, १, ५, १५, ३, ९, १६,

७०, १०; १२७, १-५, १२८,
१-९, १२९, १-१०; १७, २३,
१†, २६, १२, ३६, ४, ३७, ३;
३८, ७, ८, १८, ८, ७†, २०, ३२,
५, ५७, २.

आप^३ - पस्य कौ २,
१००६, जै ४, १७, ११ [°प-
सम्°].

॥आपीयै^३ - यानाम्
काठ ३१, ७^३.

॥आपीय-त्वं^३ -
-त्वम् काठ ३१, ७^३.

॥आपेय^३ - यानाम्^३
मै ४, १, ९; क ४७, ७^३.

॥आपेय-त्व^३ -
त्वम्^३ मै ४, १, ९, क ४७, ७.

† १ आप्य^३ - प्यम् ऋ
९, ६२, १०, कौ १, ५०८, जै १,
५२, १२.

१*अप^० -
अप-वत्^३ - वान् शौ
१८, ४, २४.

१) पाप्मे. आप मा २०, १८ द्र.।

२) आप. इति शोध (तु सपा शौ ३, १३, २
प्रमृ)। ३) स्वररहितो मुपा चिन्त्य।

४) आप इति शोध (तु RW.)।

५) तु. सस्थ. टि अभि-समे(म्-आ✓इ)>अभि
समेत्य।

६) आप [स३] इति शोध। पादादावामन्त्रितायु-
दात्तत्वस्य दुर्वारित्वान्।

७) समूहार्थे अजि प्र जित्-स्वर. (पा ४, २, ३७, [तु.
लोके आप-ना-])।

८) =देव-विशेष-। शैषिक छण् > ईय प्र. उस. (पा
४, २, १३८)। तत्-स्वरः (तु. आत्मीयै-)।

९) सपा. आपीयानाम् <> आपेयानाम् <> तैव्रा
३, २, ८, ११ आप्यानाम् इति पाप्मे।

१०) भवेत्त्व प्र. (पा ५, १, ११९)। तत्-स्वर।

११) सपा. आपीयत्वम् <> आपेयत्वम् <> तैव्रा ३,

२, ८, ११ आप्यत्वम् इति पाप्मे।

१) =देव-विशेष-। शैषिकः ढक् > एय प्र. उसं. (पा
४, २, ९७) कित्-स्वरश्च (पा ६, १, १६५ [तु. आत्मीय-])।

२) °प्रेया° इति MW (तु. मूको.)।

३) =अपा समूह-। यञ् प्र. उसं (पा ४, २, ४०
[वैतु. विप इति कृत्वा वे. सा. MW. तत्रभवार्थे प्र
इति, म ✓आप् + कृत्य प्र. इति, GW. <आप्-
इति])।

४) कृतद्वितोभयविलक्षणमुच्चारणसौकर्यसहकृतच्छन्दो-
मानापेक्षाप्रयोजित-स्वरभक्त्यवसानमिव सद्विदं प्राति.
ऐतिहासिक्या दशा नाउ. प्रकृतिमद् द्र (=°अब्-वत्-
> नाउ.)।

५) विप. (चरु-)। अप्-प-वत्- इतीव प्राति. पुनरा-
वर्त्य पिपठिषुः सा. चिन्त्य। यावदुपलभ्येषु तद्-
भिन्नेषु मूको यनि. एवोपलब्धेश्च छन्दोऽनुरोधदृष्टे-
श्चेति। मनुपि प्रकृतिभूतस्य प्राति. मूलतो ह्यन्तस्ये

अपां-योग^२- -गैः पै १६,
१२७, ५

अपां(नपात्-)^१ ऋ १, २२,
६, १२२, ४, १४३, १; १८६, ५,
२, ३१, ६, ३५, १-३, ७, ९, १०,
१३; [३, ९, १ (८, १९, ४)],
५, ४१, १०, ६, ५०, १३, ५२,
१४, ७, ३४, १५; ३५, १३, ४७,
२, १०, ८, ५, ३०, ३, ९२, १३,
मा ८, २४, का ९, ४, २, तै १,
६, १२, ४, २, ५, †१२, १, २; मै
१, ३, ३९, २, १३, १†, ४, ५, २,
१२, ४†; काठ ४, १३; १२,
१५†; ३५, ३†, क ३, ११,
४८, ४†; †कौ १, ६२, २, ७६४,
३, ३, ६, †जै १, ६, ८, २, १, ६,
२, ४, शौ १९, ११, ३†, प १३,
८, १३†, अपां(नपात्) ऋ
१०, ३०, ४, १४९, २, तै १, ४,
४५, १, ७, ७, २, २, ४, ८, १, मै
१, ११, १; ६, २, ४, ७, शौ
६, ३, १, ३, १४, १, ३७†,

अपां(नपात्) मा ६, २७, का
६, ७, ४, १०, २, २, तै १, २, ३,
३; ३, १३, २, ६, १, ४, ९, ४, ३,
३, मै १, २, ३, ३, १, २, ६ ७†,
३, ६, ९, काठ २, ४; ३, ९, ११,
९, १३, १४, १४ ६, १५, ६, २३,
६, क १, १६, २, १६, प ३, ३१,
५, १८, ४, ६†, १९, १, १४,
१६.

अपां(नपात्)^२ ऋ २, ३५,
११, ६, १३, ३, १०, ३०, १४, तै
१ ८, १६, २, ५, ५, १३, १, मै २,
६, १३, ४, ४, ७, काठ १५, ८,
४७, ३

*अपां-नप्त^०-

॥अपांनपत्रीय, या^१-

-यः, -ये काठ १२, ६

१*अ(प >)पो-(नप्त-)^०-

२*अ(प >)पो-(नप्त-)^०-

॥अपोनपत्रीय, या^१-

-य मै २, ३, ३, -यम् तै २, ३,
१२, २, -याभ्याम् मै २, ३, ३

अप्य, प्या^१- -प्यः ऋ १, १४५,
५, ९, ८६, ४५; कौ २,
९६६^६, जै ४, २०, ९, -प्यम्
ऋ २, ३८, ७, ८, १०, ८६, १२,
तै १, ७, १३, २; काठ ८, १७,
शौ २०, १२६, १२, -प्या ऋ
१०, १०, ४, ११, २, ९५, १०,
शौ १८, १, ४; १९, -प्याः ऋ
३, ५६, ५, ६, ५०, ११, ७, ३५,
११, ९, १०८, ६, मै ४, १४, ११,
शौ १९, ११, २, पै १३, ८, १२,
-प्यानि ऋ ६, ४९ ६, -प्येभि
ऋ ४, ५५, ६.

‡अपि(य >)या^१- -या
कौ १, ५८५, जै १, ५९, ८, ३,
४०, २.

अप्सु^१

अप्सव्य^१- -॥व्य मै
२, ३, ३, -व्या^६ काठ ३५, १५,
-व्यौ काठ १२, ६॥.

‡अप्सु-क्षित^१- -क्षित^३
ऋ १, ११९, ११, मा ७, १९,

सत्य अहस्वान्तत्वाच्च स्वरभक्त्यन्तत्वे सत्यप्यन्तोदात्तत्व-
भावाच्च न ह्रस्व- (पा ६, १, १७९) इत्यस्य प्रवृत्त्यवसर
इति दिक् ।

१) ष. अल्लुक् (तु इह षोडशात् प्रभृ मन्त्रेष्वसकृद्
योगोत्तरपदस्य समस्तस्य प्राति श्रुतिः । सपा. शौ १०,
५, ५ अप्सु-योग- इति च पाभे.) ।

२) द्वैपये सत्यप्यार्यस्य संबन्धस्यैक्यवृत्तिकरत्वप्रद-
शेनार्थमेव सामासिक इव निर्देश ।

३) नाड. व्यु औप. द्र. । षस. साख. द्र ।

४) साऽस्यदेवतीय^० छ > इयं. प्र. (पा ४, २, २८) ।
तत्-स्वरः । सपा. अपांनपत्रीय- < > अपोनपत्रीय- इति
पाभे. ।

५) एवंविधायां श्रुतेरभावेऽपि द्विपू. सकक्षतया
नाड च मूलतया सुकल्पमेतत् स्वरूपतो द्वित्वविभक्तं
सदायर्थत ऐक्यमाप्नन्मिव प्राति द्र. । एस्थि.

२अप्- इत्यस्य लोकविलक्षणतयैकवदप्युपचारो वेदानुमतो
भवति ।

१) विप. । तत्रभवीयाद्यर्थेण यति यतोनावीय स्वरः
(पा ४, ४, ११०, ६, १, २१३) ।

२) सा. इह आप्य इति दीर्घादितया पठति (वैतु. पपा.
सा अपि च स्वयं बाह्वृचेऽस्मिन्नेव निगमे) ।

३) नापू प्राति. य > इय इत्येव प्रादेशिकमुच्चारण-
मात्रं द्र ।

४) स३ सद् नाडउ. सुब-अल्लुक्तया पूप. भवतीति
कृत्वा पृथक् निर्देश (तु पा ६, ३, १४ उड.) ।

५) तत्रभवीये यति तित्-स्वर (पा ४, ३, ५४) ।

६) सपा. तै ७, ३, १४, १ सपान् इति पाभे. ।

१) विप. ([अन्तरिक्ष-वासिन्-] देव-) । उड. उप.
✓क्षि (नित्रासे) + क्विप् प्र. कृत्-स्वरद्वय प्रकृत्या (पा ६,
२, १३९) ।

३) पाभे. अन्तरिक्षे शौ १९, २७, १२ द्र. ।

का ७, ८, १, मै १, ३, १३; ४,
६, ४.

अप्सु-च(र>)रा^१- -रा
पै १६, ७३, १.

अप्सु-ज^१- -जः तै ५, ३,
१२, २॥, पै १, ४५, २, -जम्
पै १, ४५, १

अप्सु-जा^१- -जाः ऋ ८,
४३, २८; मा २३, १४, का २५,
४३, मै १, ११, ६, २, ३, ३,
काठ १२, ६; १४, ६, शौ १०,
४, २३^०, पै २०, ५७, १

†अप्सु-जित्^१- -जित्
ऋ ८, १३, २, [३६, १-६], ९,
१०६, ३; कौ २, ४६

‡अप्सु-सत्^१- -सत् मै
२, १, ९.

‡अप्सु-सती- -तीः
मै ३, ४, ६^१, -तीभ्याम्^१ मै ३, ४,
४, -तीम् मै ४, ५, ३^१.

अप्सु-योग^१- -गौ शौ
१०, ५, ५^१.

‡अप्सु-योनि^१- -निः
तै २, ३, १२, २^१, ५, २, २, ८^१,
३, १२, २^१

अप्सु-वाह^१- -वाह^१.^१
कौ १, ३४१, जै १, ३५ १०

अप्सु-वद्^१- -वत् तै ४,
४, ७, १, ५, ३, ११, २; मै २,
१३, १८, ३, ५, २; काठ ३९,
९; -वद् तै १४, १०, ११^०, ११,
१, ५, ६, १, २; मै २, १३, १,
काठ ४, ५^१, क ३, ४^१, शौ
१२, २, ४, १६, १, १३, पै १, ३३,

४, २, ४०, ४; १६, १५०, ८;
१७, ३०, ४, -वद् पै ३, ३१,
५, -वद् ऋ ३, ३, ५, मा ९,
२, का १०, १, ३; तै १, ७, १२,
१, मै १, ११, ४, काठ ७, १०,
१४, ३, -वद् मा १७, ११, का
१८, १, १२, तै ४, ६, १, ४, मै
२, १८, १, काठ १७, १७, क
२८, १.

अप्सु-वद्^१- -दाद्य पै
१६, ११८, ३, १२१, ३, १२२, ३.

‡अप्सु-वद्^१-
अप्सु-सशित^१- -त शौ
१०, ५, ३३.

†अ(प्-जा)ज्जा^१- -जाः ऋ
४, ४०, ५, मा १०, २४, १२,
१४, का ११, ७, ४, १३, १, १५,

^१) उस. उप. स्त्रियां ङीप्-दर्शनाद् ट-प्रत्ययान्ताच्च
टिदनुबन्धाद् अच् प्रत्ययान्ताच्चान्यत् प्राति. उसं (पा
३, १, १३४, २, १६) ।

^२) उस. उप. यक् √जन् + ड. प्र. विट् प्र. च ।
कृत-स्वर प्रकृत्या ।

^३) सपा पै १६, १७, ५ अञ्जु^१ इति पाभे. ।

^४) उस. उप. √जि + क्विप् प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या ।

^५) इह प्रकृतिभूतस्य शब्दानुक्रुतौ वृत्तिः द्र. । मतुप
स्वर (पा ६, १, १७६) ।

^६) सपा. काठ २२, १ अपस्वतीभ्याम् इति पाभे. ।

^७) उस. घञन्ते थाथादि-स्वर (पा ६, २, १४४) ।

^८) पाभे, अपांयोग- द्र. ।

^९) विप (अग्नि-, अश्व-, वरुण-) । बस. पूष.
प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^{१०}) सपा मै २, ३, ३ काठ १२, ६ अयोनि. इति
पाभे. ।

^{११}) पाभे अग्नि. तै ५, २, २, ४ द्र. ।

^{१२}) उस. उप. √वह् (वधा.) + कर्तरि णिः प्र. । कृत-
स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । प्राति. हस्वोपधमुपक्ल्प-
यन् MW. चिन्त्यः (तु. अनङ्-वाह-) ।

^{१३}) सपा. ऋ १, ८४, १६ तै ४, २, ११, ३ प्रम्. मा १४,

२५ हस्वस इति पाभे. ।

^{१४}) उस. उप. √सद् + क्विप् प्र. वत्वं च (पा ३, २,
६१, ८, ३, १०६) । कृतस्वरश्च प्रकृत्या ।

^{१५}) पाभे. अन्तरिक्षे शौ १९, २७, १२ द्र. ।

^{१६}) विप. (वरुण-) । उस. उप. कर्तरि अच् प्र. (पा ३, १,
१३४) ।

^{१७}) तु. टि. अप्सु मै २, ७, १५ ।

^{१८}) सस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) । उप.
सं √शो + क्त- यद्. । पूष. सप्तमी विषयार्थे भवति
नाऽधिकरण इति । किं तत् इति । तेन कास. न
भवतीति । कथमिति । सं-ज्ञान-क्रियां प्रत्यु अपाम-
धिकरणत्वाभावे सति संशितस्यैव सतो विषयत्वे-
ऽभिप्रायादिति (वैतु. अग्नि-तप्तु-, अग्नि-दग्ध-
यत्राऽग्नेस् ताप-दाह-क्रिये प्रति तत्साधकताद्वारिका-
ऽधिकरणता भवति) । एतदुक्तं भवति, यत्र अग्नि-
तप्तु- प्रम् सप्तम्यन्तस्य पूष. उप. कृदन्ते मूलभूता
क्रियां प्रति तत्-साधकताद्वाराऽधिकरणता भवति, तत्रैव
कास. इति कृत्वा उप. प्रकृतिस्वरस्य वा थाथादि-स्वरस्य
वा सावसरत्वं द्र. । यत्र तु प्रकृत इव पूष. सप्तमी
वैषयिकी भवति, तत्र अक्ष-शौण्ड-, पान-शौण्ड- प्रम्.
इव पूष. प्रकृतिस्वरम् एव स्यादिति ।

तै १, ८, १५, २; ङ २, ४, ८, २,
१०, ३, ४, २, १, ५; मै २, ६,
१२, काठ ११, ९, १५ ८, १६ ८,
-ञ्जाम् ऋ ७, ३४, १६

अ(प् >)ञ्-जित्^१ -जित्
ऋ ९, ७८, ४, -जित् ऋ २,
२१, १.

अञ्^२ -अ णितै ३, ४, ३,
७, ८; शौ ९, १०, ६, पै १६,
११५, ३; -अम् ऋ १०, २०,
४; ६८, ५, णितै १, ६, ११, ३;
शौ ४, १५, ९; ८, ६, १९, ११,
५, ९, १२, १८, १०, १, १३,
११, ३, ६; २०, १६, ५, पै ५,
७, ७; ३३, ५, ९, ११, ६; ११, २,
८, १३, १४, ३, १६, ३६, ३,
५४, २, ८०, १०^३, १३३, १०;
१३९, १९; १७, २९, ११; २०,
५८, ७, -अस्य ऋ ५, ८४, ३,
खि २, ५, १, ६, ३, २४, काठ १०,
१२, -†आ ऋ १, ७९, २; ५,
६३, ६; ९, ७६, ३, तै ३, १, ११,
५, मै ४, १२, ५; १४, १२, काठ
११, १३, कौ २, ५८०, जै ३,

४७, ६; -आणि ऋ ६, ४४, १२;
शौ ४, १५, १, ११, ९, २१; पै
५, ७, १, १६, ८४, १, -†आत्
ऋ ७, ९४, १, १०, ७५, ३,
७७, ३, काठ १३, १५, कौ २,
२६६, जै ३, २२, १३, शौ १२,
३, २५९; पै ८, १२, ३९; १७,
३८, ६; १९, ३२, ५, -आय
मा २२, २६, का २४, १२, १,
-ओ ऋ ५, ४८, १, शौ ११, ७,
१३, पै १६, १५४, ४; -ओण ऋ
५, ६३, ४, ८५, ४, पै ५, ३३, ५^४,
-ओ ऋ ४, १७, १२, ५, ६३,
३, ९, ८७, ८, मै ४, १४, १२

अञ्-जा^५ -जा. शौ १,
१२, ३, पै १ १७, ३; १६, १७,
५^६, १९, २०, ९

अञ्-प्रुष^७ -प्रुषः ऋ
१०, ७७, १.

अञ्-वर्ष^८ -वर्षा ऋ ९,
८८, ६.

अञ्-सुनि^९ -निः तै ४,
४, ६, १, मै २, ८, १३, काठ
२२, ५.

✓अञ्^१ > अञ्जय(त >)

न्ती- -न्ती तै ४, ४, ५, १, मै
२, ८, १३; काठ ४०, ४

१†अञ्जियु^२ -याय
ऋ १०, ६८, १२; शौ २०, १६,
१२

२अञ्जिय, या^३ -य.

ऋ १०, ९९, ८, -†यस्य ऋ १०,
६८, १; तै ३, ४, ११, ३, मै ४,
१२, ६, काठ २३, १२, शौ २०,
१६, १; -या ऋ १, ११६, १;
-या ऋ २, ३४, २; -याम् ऋ
१, १६८, ८, -ये शौ २, २,
४, पै १, ७, ४.

१†अप्स^४ -प. ऋ १, ११०,
१^५, २, १४, ११, १७, ५; २२, ४;
३२, ४, ३८, ६, ४, ३३, ९; ५, ७९,
९, ६, २३, ५, ३०, ३; ७, २०,
१, ४०, ४; १०, १२, ४, ३५, १,
५३, ६, ८८, ६; खि ५, ७, १,
९^६, तै ३, ४, २, २, ३, ६; मै
४, १२ ६, १३, १^७, काठ १३,
११, १२ १६, १५, १३^८; १७,
१८, कौ १, ४६६, जै १, ४८,

१) विप (इन्द्र- सोम-) । उस. उप ✓जि + विवप्
प्र कृत-स्वरश्च प्रकृत्या ।

२) नाप. । उस. उप. ✓भृ (बधा.) + कर्तरि क प्र.
उसं. (पावा ३, २, ५) थाथादि-स्वरश्च । नैप्र
*अ(प् >)ञ्-अ- इत्येवं सत. पूष. अन्त्यलोप^३ द्र. (तु
श्रुतिलिङ्गोपबृंहितः या ५, ५, शं. [जाउ २, १५, १],
बैतु. दे. [१, १०] ✓अञ्+अच् प्र. इति वा,
<२अप्- + ✓रा इति वा, अ + L✓अञ् >] अ-
[बस.] इति वा, अ + L✓आञ् >] अ- [तस.] इति
वेत्येवं नाना व्यु प्रदर्शकं सन्नपि मुख्यभूतमिव गुणं
तिरस्कारकः) ।

३) अञ्म हव इति पाठ ? > अञ्मेव (°आ इ°)
इति शोधः । ४) पामे. अुधरः पै ५, ३३, ५ द्र. ।

५) तु. टि. अप्सु-जा- ।

१) पामे. अप्सु-जा शौ १०, ४, २३ द्र ।

६) =जल-विन्दु- । षस. अन्तोदात्तः । उप. <✓प्रुष
(प्रवर्षणे) ।

७) विप. (सोम-) । उप. कर्तृ-वचनं वा स्याद् भाव-
वचनं वा । प्रथमे, तस. पूष. तृतीयान्त सन् प्रकृतिस्वरम्
भवति (पा ६, २, २) । उत्तरे, बस. पूष. प्रकृतिस्वरम्
भवति (पा ६, २, १) ।

८) उस. इन्नन्ते कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

९) णिजन्ता वृत्तिर् भवति ।

१०) तु. टि. १अप्रियु-, २अप्रिय- ।

११) नाप (कर्मन्- [तु. या ७, २७]) । असुन् प्र.
निस्वरश्च (पाउ ४, २०८ पा ६, १, १९७) ।

१२) =सपा. शांत्रा २०, ३, २१, ३ । तैत्रा ३, ७, १२, ६
आपश्रौ ३, ११, २; ९, १२, २ प्रसु. आपः इति पामे. ।

६, शौ ७, ५०, १९, १८, १, ३१,
पै २०, १०, ८; १९, ६१, -पम
क्र ३, १२, ७, ६, ६९, १, तै ३,
२, ११, २, मै ४, १२, ५, काठ
१२, १४, कौ २ १२७, १०४४,
जै ४, २, ८, २२, १०, पै २०,
१, ६१, -पसा क्र १, ५४, ८, ४,
२, १४, -पांस क्र १, ६८, ३,
७०, ४, ८५, ९, १७४, ३, २, ३,
६, १७, ८, ३, ३, ३, ४, १९, १०,
५, ४७, ६, ७, (४, १६, ६) २१,
४], ६३, ४; ८, ९६, १९, २१;

काठ १०, १३, [पस्- आशु,
तद्, नर्यं, विद्यन्, सु].

१अपस्य^१ - स्यम् क्र १०,
८९, २. [स्य- सु]

२अपस्य^२ - स्यः^१ मा १०,
७, का ११, ४, ३, मै २, ६, ८,
काठ १५, ६. [स्य- सु].

✓अपस्य^३, अपस्यात् क्र १,
१२१, ७.

१अपस्या^१ - स्यथा क्र ५,
४४, ८, -स्याम् क्र ७, ४५, २

†अपस्य^२, स्यु^६ - स्यव क्र

९, १४, २, -स्युभि क्र ९ ७३,
२, कौ २, ५७९, जै ३, ४७, ५,
-स्युव क्र १, ७९, १, ९, १२, ७,
३८, ३], ५६, २, १०, १५३, १,
तै १, ८, १२, १५^१, ३, १, ११,
५, कौ १, १७५, २, ३९३,
६२९, जे ३, १९, १, ३, ३१,
१३, ५२, ६, शौ २०, ९३, ४

२अपस्य^१ - पमः क्र १, ७१, ३;
१२, ३, २, २८, ५, ३, २, ७, ८,
५, ६०, ३, ४, ३३, १, ५, ४२,
१२, ६, १७, १२, ८, २, १७;

१) सपा शौ ७, ८, १ नमसा इति पामे ।

२) तत्रसाधवीये यति (पा ४, ४, ९८) तित्-स्वरः ।
यत् P.W. प्रमृ. ३अपस्- (<२अप्-) इत्यत प्र
उत्पत्तिमाहु, तद् मन्त्रस्वरस्थनिबद्धचेतोभिर् विमृश्यम् ।

३) यति. नाप् प्राति अभिन्नमितीव उ. च म.
चाभिप्रयन्ताव् अपा विशेषणतया चाऽन्वयमुशन्तौ
जस. सुमादेशमाचक्षते । का. मै काठ. इत्यत्र
शाखान्तरेष्वपि समान पाठ इति समानो न्याय
प्रवर्तते । छन्दोऽनुरोधात् मा. प्रमृ य पाठो भवति स
एकेनाऽक्षरेणो न द्र. । यद् माश ५, ३, ५, १९
इत्यत्र व्याचक्षण सा. अपस्यव इत्येवमाकारकं पाठं
पपाठ, तत् किमेतत् सिद्धयेद् यथा तादृशस्यैवाऽक्षर-
पूर्तिकरस्य मूलतः सत. पाठस्य सप्रति मा. प्रमृ. उपलभ्य-
मान पाठश्रेष्ठमात्रमुताहो तै. शाखया विशेषेणाऽभि-
संबद्धत्वात् तदीयसंस्कारवशात् सा. उक्तपूर्वं पाठम्
इह पपाठेत्यादिर् विषयो विमृश्य । अपस्यव इति
पाठो मूलतो विद्यमानश्चेत् स्वीक्रियेत तर्ह्येयं शाखा-
सापेक्षो विवेकः द्र. । तै स्त्रियामिह ऊङ् भवति मा.
प्रमृ. शाखान्तरेषु च न भवतीति । तै. अपि न
ऊङ्-अन्तं प्राति. इति मा. इत्यपि यस्थ. उक्तपूर्वं
समवधेयम् । पाम ४, ४, १४० इत्यत्र स्वार्थ-
विज्ञानात् सिद्धम् इत्युक्तिमुपजीव्य प्रवृत्तम् उक्तं वा
(पाम ५, ४, ३०) इत्येतदप्यत्रानुसंधेयम् । तत्र हेत-
दुक्तं भवति । अपस्यो वृत्तानाः इत्यत्र प्रथमं पदम्
अपः इत्यस्य स्थाने स्वार्थिकमिति । तथात्वे त्वन्यो
दोषः संभवेत् । अपा विशेषणतयाऽन्वयेऽभ्युपगम्य-

माने तामा स्वाच्छादकत्वमनुपयुक्तं स्यादिति । अन्यद्
हि सदन्यद् वसत इत्यत्र श्रुतिप्रामाण्यमुभिक्षं द्र. (तु.
क्र १, १६४, ४७, ९, १६, २ प्रमृ.) । यच्चास्मा-
भिरिहैव द्वितीये ब्राह्मणारण्यकीये विभागे प्रथमैकवचन-
तया वरुणपदेनोत्तरार्धवर्तिना सामानाधिकरण्यमुखेन
व्याचिख्यासितं तदपि मन्त्रपदयुक्तिस्वरस्यविसंवाद्-
भिया सुत्यजमिति शोध द्र । अत्राऽवर्कितनै (P.W.
प्रमृ) ? ४अपस्य- इत्यत ? अपसी- इति स्त्रीलिङ्गं
शब्दरूपं संभाव्यते । एतच्च ? ४अपस्य- इति प्राति.
१अपस्य- इत्यन. सर्वथा पृथक् सद् ३अपस्-
(<२अप्-) इत्यतो यत्-प्रत्ययान्तं द्र. । तत्र कियत्
तत्त्वं भवतीत्यत्र विमर्शं सुधिय एव शरणं स्यु । तथात्वे
आपोऽस्या उक्ता भवेयुरित्युक्तोऽन्वयः पूर्ववद् भविष्य
तीति दिक् ।

४) सपा. -स्य. (माश ५, ३, ५, १९ काश ७, २, ४, १४)
<> -स्युव. इति पामे ।

५) १अपस्- इत्यनः कयजन्तो नाधा द्र ।

१) स्त्रिया भावे अ प्र (पा ३, ३, १०२) तत्-स्वरश्च ।

२) विप (व्रात-, मनीषिन्- उषस्- प्रमृ.) । उः प्र. (पा
३, २, १७०) । तत्-स्वर. । स्त्रिया ऊङ् प्र. उसं. (पा ४,
१, ६६) ।

३) छान्दस उवङ् इत्येवं वदन् मा ह्रस्वान्तं प्राति.
मेन इति विमृश्यम् ।

४) विप. ([कर्मण्य-, ण्या-] दक्ष- क्रभु-, देव-, नारी-
प्रमृ.), नाप. (कर्मिष्ठ-) । कर्तरि असि. प्र. उसं.
(पाउ ४, १२३) । तत्-स्वरः ।

९, ७२, ६, १०७, १३, लि ४, ११,
२; मा २१, ३७, २८, ८, ३३,
७५†, ३४, २, का २३, ४, ९,
३०, १, ८, ३२, ६, ६†; तै १,
२, १०, २, मै १, ९, ४, ३, ११,
२; †४, १३, १; १४, ९, काठ
९, ९, क ८, १२, †कौ २, ७०,
११८; ११०७, †जै ३, ७, ८,
१२, ५, शौ १९, २, ३^{१०}, २०,
१८, २†; पै ८, ८, ९^{१०}, ९, ११,
९^{१०}; -पसम् ऋ १, २, ९; कौ
२, १९९; जै ३, १८, ६, -पसा
ऋ १, ३१, ८, ६, ६७, ३^{१०}, १०,
१०६, १, तै ७, १, १८, १, †मै
४, ११, १; १४, १०; काठ ४१,
९^१, -पसाम् ऋ १, ९५, ४,
१६०, ४, ३, २, ५, ६, ६१, १३,
१०, ५३, ९, ७५, ७, लि ५,
७, १, ९, मै ४, १३, २†, काठ

१५, १३, ३५, १२, क ४८, १२;
पै ८, १४, ४†, -पसि ऋ ३,
१, ३, ११, -पसु^० ऋ ८, ४,
१४.

अप्स-तम, मा- -म. ऋ १,
१६०, ४, १०, ५३, ९, ११५,
२, -मा ऋ ६, ६१, १३, १०,
७५, ७, काठ ३५, १२; क ४८,
१२, -मा: लि ५, ७, १, ९, मै
४, १३, २, काठ १५, १३

३अप्स-(<२अप्-)^d

अप्स-व (त >) ती^{१०}-

-ती, -तीभ्याम्^१ काठ २२, १.

३अपस्य-

२॥अपस्या^{१०}-स्या. तै ५,
२, १०, १^१, ३^१, ३, १, ४^२,
मै ३, २, ८, ९, काठ २०,
९^{१०}, १०^५, क ३१, ११^६,
१२^६.

अपस्य-व (त >) ती^{१०}-

-तीभ्याम् तै ५, ४, ४, ५

? ४अपस्य- तु. टि. २^{१०}अपस्य-।

अप्त->अप्स्य^१- -पस्यस्य ऋ १,
१२४, ५.

अप्सु^१- -प्सु^१ मा ५, ३५, का ५,
९, १, तै १, ३, ४, १, ६, ३,
२, २, मै १, २, १३, काठ ३,
१, २६, २^१, ३४, १५; क २, ८,
४०, ५^१, -प्सुभि^१ मै १, १, १३,
४, १, १४, -॥अप्सु तै ६, ३, २,
१, २, मै ३, ९, १^१, काठ २६,
२, क ४०, ५.

॥अप्सु-सु (त >) ती^{१०}- -स्या
मै ३, ९, १^१.

अप्सु-शस् (:)^{१०} लि ५, ५, १०.

अप्न^{१०}-

अप्न-राज्ञ^{१०}- राजौ ऋ १०,
१३२, ७

^a) गम्भीरे अप्स (तु. पपा.) > गम्भीरवपस. इति
RW BC. WJ. शोध (त्रैतु W न तथेति)।

^b) वें. सा., ?ORN =अपसा इति?। R [DZMG
४८, ६८१] अप्स (कर्मकरा.) इति शोबुक (तु
GBV.), ORN. [पक्षे] विप. प्र२ इति।

^c) अप्- इति प्राति रूपम् इदं मन्वान PW.
भ्रान्त इव। तादृश्या कल्पनाया अनवसरत्वात्
(तु. शौप्रा ३, ११, ४, ORN. [तु अहस्->अहसु
प्रभृ.])।

^d) ? ४अपस्य->?अपसी- इत्यत्र द्वयो प्राति मूल-
शब्दतयाऽभ्युपेतमवर्कितनानामिदं भवति। तद् यथायथ
विमृश्यम्।

^e) विप. (ऋच्-)। मतुबन्ते स्त्रियां ङीप् प्र.।

^f) पाभे. अप्सुसुतीभ्याम् मै ३, ४, ४ द्र.।

^g) असुगन्तत्व-परिणाम्य-अप्-शब्दवन्मन्त्रोपधेय-
यज्ञियेष्टकाविशेषवचनं स्त्री. प्राति द्र. (तु पा ४, ४, १२५,
भा. च)।

^h) विप. (ऋच्-)। २अप्->प्: [=१अप्स-] तै १,

वेप१-४१

४, ४५, ३, ४६, २ इत्यत्र भा. द्र.। अत्र पूर्वोक्तं
स्वार्थिक-चत्-प्रत्ययव्याख्यानपरं (पाम ४, ४, १८०, ५,
४, ३०) इत्यत्रत्यं व्याख्यानमप्यनुसंधेयम्।

^१) विप (रजस्-)। चातुरर्थिको य प्र उस्सं. (पा ४,
२, ८०)। तत्-स्वर। अनुस- टि. अपि द्र.।

^१) कर्तरे तु. प्र उस्सं (पाउ १, ७५)। तत्-स्वर.।

^k) सपा. का ११, १, ४ अष्वा इति पाभे.।

^१) पाभे. अक्तम् मा २, १६ द्र.।

^m) [=अप्सु-शब्दवती-] ऋच्-। मतुप स्वर (पा ६, १,
१७६)।

ⁿ) सपा शाश्रौ ८, २४, १ अस्तुश. इति पाभे.।

^०) नन् प्र उस्सं. (पा ३, ३, ९१ [तु. अनुस-
शिवन्त-, स्वप्न- प्रभृ.])। यत्तु केषांचित् (तु. भा.
तै १, ५, ५, १; MW.) अप्स- इत्येतदेव लुप्ता-
न्यसकारतया श्रूयन् इति मतं भवति, तच्चिन्त्यम्
(यनि. > ✓*अप्न् > अप्स- इति वस्तुस्थिते: [पाप्र.
इते तु. अप्स-])।

^p) विप (मित्रावरुण-)। उस्. किवबन्ते कृत-स्वरः
प्रकृत्या (पा ३, २, ६१; ६, २, १३९)।

†अप्न-वान्^a- -वान् ऋ ४,
७, १; सा ३, १५; १५, २६;
३३, ६, का ३, ३, ५, १६,
५, ७, ३२, १, ६, तै ३, ५, ५,
१, मै १, ५, १; ५^१; काठ ६,
९, क ४, ८.

*आप्नवान्^a-

अप्न-वान^b-> †अप्नवान-
वृत्^c ऋ ८, १०२, ४; खि ४,
९, २, तै ३, १, ११, ८; मै ४, ११,

२; काठ ४०, १४, कौ १, १८,
जै १, २, ८

†अप्नस्^d- -प्नः ऋ १, ११३, ९,
२०; १०, १६, १३, १०६, ९, मै
४, १४, ११, -प्नसः ऋ १०,
८०, २०. [°प्नस्- अन्^e,
५दान^f, सु^g]

†अप्न(स्>):-स्थ^h- -स्थ
ऋ ६, ६७, ३, मै ४, १४,
१०.

†अप्नस्-व(त्>)ती- -ती
ऋ १०, ४२, ३; शौ २०,
८९, ३, -तीम् ऋ १, ११२,
२४, सा ३४, २९, का ३३, १,
२३; -तीषु ऋ १, १२७, ६.
अप ऋ १, ११३, १६६; ५, २०,
२^h, १०, ८४, ७ⁱ, १०५,
३^j, तै ६, ६, ८, २०^k, शौ ४,
३१, ७^l; १२, १, ३७^l, १९,
२०, १^m, पै १, १०८, १^m;

^a) बस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)। अप्न- = कर्मन्-।
उप. ✓*वान् (=✓वन् [तु. ✓*अप्, ✓आप् च])
+भावे क्विप्>*वान्- इति (तु उ. म. च [सा ३,
१५], वैतु. भा. [तै १, ५, ५, १] अप्नस्- [>?])
अप्न- + मत्वर्थीयः वनिप् प्र. (पावा ५, २, १०९)
तस्य च पित्वाद् निघाते स्वरः प्रकृत्या भवति। अप्न-
वान्नामा कश्चिद् मृगणामन्वये जातस् तदवान्तर-
कुलप्रवर्तक ऋषिर् बभूव। तदप-यभूता (= *आप्नवान्-)
अपत्येऽर्थे अण् प्र (पा ४, १, ११४) बहुषु अप्नवान्
इत्युच्यन्ते [तु. पा २, ४, ६५]। मृगुत्वसामान्याच्च ते
मृगव- इत्येवंविशिष्टा अपि श्रूयन्ते (तु. मै १, ५, ५; वैतु.
[पक्षे] भा., सा. प्रभृ. च मृगुभ्योऽन्यः कश्चिदपि
अप्नवान् [=एउ.>प्र१])।

^b) नाड. व्यु. औप. भवति। सस्व. नापू
टि. द्र.। उप. ✓वन्+भावे घञ् प्र.। यद्वा नाड.
स्थ. छन्दोऽनुबद्धोऽन्याऽकारोपजनः द्र. [=एपू.
इत्यभिसन्धिः (तु. टि. २अप्->*१अप्-, और्व-
[=डर्-]>औरव- इत्येवं सुपठं द्र.)]। यत् क्वचित्
(तु. G.W.) शानजन्त-प्रकारकतया व्यु. समकेति, तद्
✓*अप्न>*अप्नमान-> यनि. इत्यन्यतो निरवधं च
✓*अप्>*अप्नवान्-> यनि. इत्यन्यतः स्वरविसंवाद्-
तद्विचल्यं च द्र.। सर्वथापि एपू. चैतच्चोभे प्राति
एकार्थवृत्तिनी भवत इति तस्त्वमवधेयम्।

^c) तुल्यार्थे वति प्र.। तत्-स्वरः।

^d) =१अप्-। पाप्र. असुन् प्र. नुडागमश्च (पाउ ४,
२०८)। नित-स्वरः। वस्तुस्थित्यर्थं तु. अप्न-।

^e) विप. (अतिन-)।

^f) नाप. ([कर्मण्यधिकृत-] पुरुष-)। उप्त. उप. कान्ते

थाथादि-स्वर (तु. WAG [३, ६५]; वैतु. R.
[तु. ?अप्सा], ORN [पक्षे] यनि. °स्था- > -स्थ
[द्वि३] इति)।

^g) स्वार्थप्रधानम् अव्य (तु पपा, वैतु वे सा. प्रभृ.
अपप्रागान् इति कृत्वाऽनिष्टस्वर्यं प्रयञ्जुका.)।
सपा. माय २, ७, ५ ?अप. इति पाप्मे शोषार्हं।
तु. टि. निकृन्ताम्। ^h) तु. टि. अप✓मश्च्>
अप 'सश्चिम, अप (सश्चिम)।

ⁱ) अप इति स्वाअ.।

^j) वर्जने कप्र. यो (?अयो [तु. ORN.]) इत्ये-
तदन्वितः। य१ तन्निर्णीवान् इन्द्र आ-युयुजे, (तद् असौ)
अप यो पापजे (L✓पज्>पापज् + केन् प्र.) अभूत्
इति द्र. (वैतु. सा. अप-यो. [=अपयोजिता?]) इति
व्युत्पत्तितः स्वरतो रूपतश्च मिथ्याभूतं प्राति प्रतिपादुकः,
GW. प्रभृ. च अप' पापजे इत्याख्यातमास्थायुका
सन्तस्तिङ्स्वरप्रामाण्यं प्रति पर्यनुयोज्या)।

^k) वर्जने कप्र. तन् (=द्वि. उप्त. [पा २, १, १२])
इत्येतदन्वितः (वैतु. भा. अपन्यधत्त [<अप-नि✓षा]
इति न्याय्येतरद्वैस्वर्यदूषितोऽसंगतश्च योग इति।
देवानामग्रे तस्य तस्य यज्ञस्य निधान एव प्रजापते-
स्तत्तद्वादेशनस्य तात्पर्यस्वाभावाद् विचारपूर्वकं कस्यचिद्
यज्ञस्य गोपने तदसंभवाच्चैत्यभिसन्धेः)।

^l) तु. टि. विजुमाना-।

^m) अपि इति शोधः (तु. सस्थ. टि. न्यधुः)। यद्वा
अपो (प-उ) इति शोधः (तु. पै [१, १०८, १]
मूको. अपां इति लेवि. सद्भावं संकेतुक पाठः; वैतु
सा. WI. अन्यथावदौ)।

२, ४१, २ ^अ ; ३, २९, ४ ^ब , ५, ३४, ४ ^० , ९, ७, १० ^१ , १७, ४, ७ ^० , १४, ९ ^१ , १९, ३२, ४ ^२ , १२ ^० , २०, ५४, ६ ^१ .	अप ✓ कि अप ✓ वि (ज्ञाने) द अप ✓ कित् > चिकित्स, अपचिकि- त्सति शौ १३, २, १५; पै १८, २१, ९	कृन्तन् तै २, १, २, २; काठ ११, ६. ? अपकृतश्छिरयः ^१ पै १, ८९, २.
अप ✓ कष, अपाकषन् शौ १०, ७, २०, पै १७, ९, १.	अप ✓ कृ, अपकरोमि पै १९, ३३, ११ ^क , †अप(करत्) ^१ ऋ८, १८, ७, कौ १, १०२, अप(करात्) जै १, ११, ६ ^१ .	अप ✓ क्रम्, > काम्, †अपक्रामति तै २, ३, १३, २; ३, १, १, २, ५, २, ६, ३, १०, ३; मै १, ९, ४ ^१ ; २, ४, ८, काठ ९, १२ ^१ , १२, १३, १३, १२ ^२ ; २५, १; २९, ४; क ३८, ४; ४५, ५; शौ १२, ५, ६ ^१ ; †अपक्रामति तै २, ३, ३, ४; १३, २, ६, ५, १०, ३; मै ४, ८, ६, काठ १२, १३; †अप ^१ ...
अप-काम् ^१ -मम् ऋ ६, ७५, २, मा २९, ३९ †, का ३१, २, ३†, तै ४, ६, ६ १†, ५, ६, १, ३†, मै २, १३, १†, ३, १६, ३†, काठ ३९, २†, ४६, १†, शौ ३, १३, ३†, पै ३, ४, ३†; १५, १०, २†, २०, ५०, ९, -मस्य शौ २, १२, ५, पै २, ५, ५, २०, २३, १; -मात् शौ ९, १३, ८, पै १६, ७४, ८.	अप ✓ कृत् (छेदने), अपकृन्तत् पै ७, १३, १-१२, †अपा- कृन्तत् मै २, ५, २ ^० , †अपा-	अप ^१ क्रामति तै २, २, १, २, ४; ३, १, १, २, ६, ६, ७, ३; काठ १३, १; २०, ८, क ३१,

१) पाप्मे. अनु ऋ १०, १५९, २ द्र. । यत्रत्य अनु...
उपाचरेत् इति साधुरन्वय सुलभो भवति । इह तु अप
इति पदं दुरन्वयं द्र. ।

२) अयं मन्त्रार्थ पै २, ७७, १, ९०, ३ इत्यत्र
श्रुतपूर्वो भवति । यत् त्रिष्वपि स्थलेषु सूको. अप
इत्येवं समानं श्रूयमाणेऽपि स्थलद्वये शाखान्तराऽनु-
कृतिमात्रपरेण सस्कर्त्ता अह इत्येवमपाठि (तु. शौ १,
३४, २) । वस्तुनस्तु सर्वत्रेह अपि इति शोध द्र. ।
एवं हि नाम समानश्रुतिमताऽन्तिमेन पादेन साम-
ञ्जस्य भवेत् । सपा. शौ १, ३४, २ अह इति पाप्मे. ।

३) वर्जनार्थोय' कप्र. (पा १, ४, ८८) ।

४) अयम् इति शोधः सुलभ द्र. ।

५) तु टि. विजृम्भाना- । १) स्वाअ ।

६) तु सूको. अपि इति ।

७) उर्वराभ्य. इति पं. युक्त कप्र. ।

१) कतमस्तावदिह समास ? अर्थाऽभावे अस.
इति (तु. सा. [ऋ ६, ७५, २], उ. म. च
[मा २९, ३९]) । नेति । किमिति । अत्यन्तीयस्य
वा संसर्गीयस्य वाऽन्योन्यीयस्य वाऽपि विशिष्टस्य
सतोऽभावस्याऽप्राकरिणित्वात् । न हि प्रकृतायां
श्रुतौ शत्रोः कामाऽभावो धनु.साध्यत्वेन शुभ्रावयिषि-
ष्यते । किं तर्हि, तदीयानां कामानां वैपरीत्यं नाम

नैष्कल्यमिति यावत् । न चासावप्यव्ययार्थ एव
भवति, अतस्तत्प्राधान्येऽपि अस. एवेति कृत्वेष्टापत्ति-
रिति । तथा स्थिते ✓कृ इत्यस्य साक्षात् कर्मा-
ऽनुपलम्भानुपपत्ते. श्रुत्यन्तरे (शौ २, १२, ५) च कर्म-
षष्ठ्या अमृत्वाऽभावानुपपत्तेरिति । एवं तावत्
प्रास स्यादिति (तु. सा. [शौ २, १२, ५]) । नेति ।
कुतः । तथा सति पू. प्रकृतिस्वरं स्यात् (पा ६,
२, २) । तर्हि का गतिः । विशिष्टप्रकारकोऽव्यय-
भविष्णु तस. इति कृत्वा वैपरीत्यलक्षणाव्ययार्थप्रधानः
सास्व. इति । भवतु वा विशिष्टप्रकारकः 'अपगतं
[भावे क्त] कामात् कामस्य वा' इति प्रास. एव यत्र
पू. प्रधान भवति स्वरश्चान्तोदात्तः उस्. (पा ६, २, १८७
[तु. भङ्गयन्तरेणैतदभिप्रयन्त. P.W. प्रभृ.] ।

१) वा. क्रिवि. द्र. ।

२) सपा. शौ ६, ११३, १ नाशयन्तु इति पाप्मे. ।

३) सपा. परस्परं पाप्मे. ।

४) सपा. पै २, ६४, १ अभिकृणुता इति पाप्मे. ।

५) सपा. तै ६, ४, ११, ४ अपाकृतम् इति पाप्मे. ।

६) °न्तन् इति शोधः (तु. तै २, १, २, २; सपा. काठ
१२, १३ अपालुम्पन् इति पाप्मे. च) ।

७) अपचितः, शिरं, याः (पतन्ति) इति शोधः (तु.
BKA) ।

१०, ॥ अपक्रामतः तै २, १,
१, ३^२, काठ २७, २^३, क
४२, २^३, अपक्रामन्ति ॥ तै ५,
७, ९, २, ६, ४, ८, २, ॥ मै १,
४, ५, ६; २, १, ३, ४, ८, ६,
॥ काठ ७, ७, ८, १३, २९, ४,
३२, ३^३, ३४, २; ॥ क ८, १,
४५, ५, शौ १२, ६, ५, पे
१६, १४१, ५, ॥ अपक्रामन्ति
मै ४, ५, ६, ॥ अप...क्रामन्ति
तै २, ६, ८, ७, ३, ५, ४, ३,
५, ५, ९, ३, ६, १, ४, ७,
अपक्राम. पै ३, ३६, १, अप-
क्रामतु पै १६, १४०, ६,
अपक्राम ऋ १०, १६४, १;
शौ १०, १, १४, †२०, ९६,
२४, पै १६, ३६, ४, १९, ३८, ४,
अपक्रामत पै १३, ४, १२^३,
॥ अपक्रामत् तै १, ५, १, १,
२, ३, ७, १^०, ३, ३, ७, १; ५४,
१, २; ९, १; ७, ४, १, ६, १, ४,
१, ४, ११, २, ७, ५, ८, १, मै १,
९, ४^५, २, २, १, ४, ८; ५, ५,
३, १, २^३, ९, ३, १, ६, ६^३, ८,
५^३, १०, २^३, ४, १, १३^३, ३,

९, ४, २, ५ ९, ६, ४, काठ ८,
२^३, ९, १२^३, ११, ६, १२, ३,
५, १९, १^०, २^३, २३, ३^३, २५,
६^३, २६, १; २७, १; ९, ३०,
४, ३१, १०, १२, ३२, ६, ३६, १,
क ६ ७^३; २९, ८^३, ३९, ४^३,
४०, ४; ४२, १; ४६, ७, ४७,
१०, ११, ॥ अपक्रामताम् मै
३, १०, ६, काठ २३, ३, २९, १;
क ४५, २, ॥ अपक्रामन् तै २,
६, ३, २, ३, ७, २, ५, १, १,
१, ६, ४, ८, १, मै १, ८, १, २,
३, ७^३, ३, ६, १०, १०, ६^३, ४,
५, ८, काठ १०, ११^३, १२, ५^३,
१८, १९, २३, ३, २९, १, ९,
३७, १, क २२, ७, ४५, २,
॥ अप... अक्रामन् काठ २७,
४, क ४२, ४, ॥ अपक्रामेव काठ
८, १२, १२, १३, १३, १२, २५,
१, क ७, ७, ३८, ४.
अपचक्राम पै १६, ७३, १;
॥ अप... क्रमिष्यन्ति तै ६, ४, ८,
२, ॥ अपक्रमिष्यामि काठ २८,
७, क ४४, ७, अप अक्रमीत्
शौ ८, १, २१, पै २, २७, ४^३, ३,

१, ६, १६, २, ११, अप...
अक्रमीत् तै ६, १, ६, ६, अप-
(अक्रमीत्) पै ३, २, ६^३
॥ अप-क्रम्^१ -म काठ ८ १२^३, क
७, ७^३, -मम् काठ १८ १९;
क २९, ७, -मात् काठ २९, ९.
अप-क्रमिन्- अन्.
॥ अप-क्रम्य तै २, ४, ३, १, १^३,
६, १, ३, १, ६, ६; २, ७, १, ३,
काठ १८, १९, क २९ ७.
अप-क्रान्त, न्ता^१ -न्त. खि ५, १८,
१^३, मै २, ५, १॥. शौ २०,
१३५, ७^३, -न्तम् पै ८, १०, ९,
-न्ता. काठ १०, ११॥, -न्तानि
तै २, १, ८, ३॥; -न्ताम् पै १७,
१४, ३^३, -न्तायाम् तै ६, ४,
११, २॥.
॥ अप-क्रान्ति -न्ति मै १, ८, ४.
अप-क्रामत् -मन् शौ ७, ११०,
१, पै १८, १९, १०^३, २०, ७, ४;
-॥मन्त काठ २३, ७, क ३६, ४,
पै १७, ३२, ९^३. [°मत्-अन्°].
॥ अपक्रामन्ती -न्ती मै १, ४,
१२^३.
॥ अप-क्रामम्^२ मै १, ४, १२^३.

*) सपा मै ४, ५, ६ जहीत इति पाभे. ।

*) सपा. शौ ४, ३७, १२ अपवावत इति पाभे. ।

*) पाभे. अनु तै २, ३, ७, १ द्र. ।

*) सपा. माश ६, ३, १, ३१ उदक्रामत् इति पाभे. ।

*) सपा. तैत्रा १, १, ३, ९ निलायत इति पाभे. ।

*) सपा. मै २, २, ४ पुराञ्च आयन् इति पाभे. ।

*) सपा शौ १९, ३६, ५ अत्र...अक्रमीन् इति पाभे. ।

*) सपा. शौ ३, ७, ७ अप...उच्छतु, अप (उच्छतु) इति पाभे. ।

*) गस. उप. भावे अप् प्र उसं. (वैतु. पाप्र तु घञि वृद्धभावे. [पा ७, ३, ३४]). थायादि-स्वरः ।

*) गस. । पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, २) ।

उप. कर्तरि क्ते प्र. उपधाया दीर्घत्वम् (पा ३, ४, ७२, ६, ४, १५) ।

*) सपा शौ २०, १३५, ३ शाश्रौ १२, २३, २ अभि-
ष्ठितः इति पाभे. ।

*) अपक्रान्तः इति पाठः? यनि शोधः (तु. B.W.) ।
=सपा. शाश्रौ १२, २३, २ । खि ५, १८, १ अभिष्ठित.
इति पाभे. ।

*) °क्राताम् इति पाठः? यनि. शोध. ।

*) सपा. शौ १३, १, २० अवक्रामन् इति पाभे. ।

*) पाभे अतिक्रामन्त शौ १२, २, २९ द्र. ।

*) अत्र यनि णमुलन्त (तु सस्थ. अभिक्रामम्) पाठः
समीचीन उत वा अप-क्रामन् इति शत्रन्त इत्यत्र
मूलकोशीयविसंवादार्थं तु. संदि. ।

॥अप-क्रासुक^a- -का तै ५, ७, ९,
२ [°क- अन्°]
अप-क्रियमाणा- अप-क्रु द्र.
अप-क्रु>अप-क्रु(तु>)ता^b- -ता
पै ३, २२, ६; -ता शौ ८, ७,
११, पै १६, १३, १.
अप-क- -कम् पै ९, २२, २१.
अप-क्ष- -क्ष तै ५, २, ५, ११,
-क्षा शौ ११, ७, २१, पै १६,
१५५, १.
अप-क्षि(क्षये), अपक्षीये^d, अप(क्षीये)
पै ५, १४, ६, अपक्षीयेत^e तै ३,
५, १, ३१॥
अप-क्षित- -क्षित पै २०, ५४, ६.
॥अप-क्षीयमाण- -णम् तै ३, ५,
१, ३.
अप-क्षेय->अपक्षेय-तम- अन्°.
अप-क्षुध^f- -धम् पै १६, ९३, १-१०,
९४, १-७, ९५, १-९.
॥अप-क्षे, अपक्षायति मै १, ८,
९, काठ ३५, १७, क ४८, १५,
अपक्षयेत् मै १, ८, ९, काठ
३५, १७, क ४८, १५.
अप-गम्, >गमि, अप-गमेत्

शौ ६, ४, २.
अप (गमयन्तु) ऋ ८, १८, ९,
अप-गमयेत् पै १९, २, २.
अप-ग-, अपगामिनी- अन्°.
अप-गल्भ->अप-गल्भ- -ल्लभ.
तै २, ५, १, ६, ५, ३, -ल्लभम् मा
३०, १७, का ३४, ३, ४, -ल्लभाय
मा १६, ३२, का १७, ५१, तै
४, ५, ६, १, मै २, ९, ६, काठ
१७, १४, क २७, ४.
अप-गा, अपगानम् शौ ३, ११, ६,
अपगात^g मा ३, २१, का ३, ३,
१३; तै १, ५, ६, १, ८, २, मै १
५, २, ९, काठ ७, १, ७, क ५, १
अप-गा^h- -गा शौ १, ३४, ५, २,
३०, १, ६, ८, १-३
अप-गुर् (व्यमने), अपगुराⁱ,
अपगुरेत ॥ तै २, ६, १०, २.
अप-गुरमाण- -णाय^j तै ४, ५, ९,
२, मै २, ९, ८, काठ १७, १५,
क २७, ५
॥अप-गूर्नि- -र्ति. मै ४, ६, ८^k,
-र्त्या^l, -र्त्यै काठ ७, १५^m, क
६, ५^m.

अप-गुर् ऋ ५, ३२, ६; तै २, ६,
२, ५१॥
अप-गुह>गुह, ॥अपगुहः तै २,
२, १, १, मै २, १, १, काठ ९,
१७; ॥अपगुहन्ति मै २, ५, ४,
॥अपगुह- ऋ ७, १००, ६;
१०, २७, २४, तै २, २, १२,
५, मै ४, १०, १, कौ २, ९७५;
जै ४, २३, ७, अपगुहथा शौ
४, २०, ५, पै ८, ६, ११,
॥अपगुहताम् तै २, २, १, १,
मै २, १, १, काठ ९, १७,
अपगुहन् ऋ १०, १७, २, शौ
१८, २, ३३
अप-अवृक्षत् ऋ ५, ४०, ८,
॥अपवृक्षताम् तै २, २, १,
१, काठ ९, १७
अप-गुह(ठ)- -ळम् ऋ १,
२३, १४, ११६, ११, ४, ५, ३,
१०, ३२, ६, ८८, २, -ळहा
ऋ १, १२३, ६.
अप-गुहमान, ना- -नः शौ १९,
५६, २, पै ३, ८, २; -ना ऋ
७, १०४, १७, शौ ८, ४, १७ⁿ;

^a) गस. उकजन्ते कृत्-स्वर (पा६, १, १९७) प्रकृत्या ।
^b) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतिस्वरे प्राप्ते प्रवृद्धादित्वम् उंसं.
(पा६, २, १४७) । ^c) बस. अन्तोदात्त (पा६, २, १७२) ।
^d) °क्षीय इति पाठ² यनि. शोध ।
^e) कर्तरि यक् प्र ।
^f) बस उप. क्षुधा- यद्र (तु. सस्थ. शतु-धर-) ।
^g) गस उप. पचाश्-अजन्ते थाथादि-स्वरः (पा६,
२, १४४) । उ च म. च (मा १६, ३२) बस.
आहतुः, तन्न । पूष. प्रकृतिस्वरस्य दुर्वारत्वप्रसङ्गाच्च-
ऽनौचित्याच्च । न चापि यद् उ. उप. गर्भ- शब्दा-
ऽनर्थान्तरत्वेन व्याचष्ट म च यद् विकल्पतोऽन्वमन्यत
तच्छोभनं भवति । गर्भ- शब्दस्याऽऽयुदात्तत्वादन्य-
स्वरस्य प्राकृतस्याऽसंभवात् (तु. भा MW. च यावस्मद-
भिप्रायसमर्थकाविव भवत) ।

^b) पाभे. अनुगात शौ ७, ६२, ७ द्र. ।
¹) बस (=अप [गत]- [+ भावे क्विवन्ते] *गा-
इति [पावा२, २, २४]) । पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा६, २, १) ।
¹) सपा. मा १६, ४६ का १७, ७, ५ ङ्गुर्माणाय
इति पाभे ।
^k) सपा. काठ २८, ३ क ४४, ३ अपायति इति पाभे ।
¹) अत्राऽपि -र्त्यै इति संकेतयमान SI चिन्त्य ।
^m) सपा गो १, २, १५ अवगूर्त्या, °र्त्यै इति पाभे ।
ⁿ) अत्र सा अप इत्यस्य स्थाने उप इति पपाठ । अप
इति वा स्याद् उप इति बोधयथापि नक्तंचारिण्यास्तत्तन्त्र-
पगुहानोपगुहानान्यतरसंकेतमुखेन विशेषणतापर्यवसानकृत्वा-
च्छ्रुतितात्पर्यस्य यत् सा. उपसर्गश्रुतेर् गमनार्थं योग्य-
क्रियान्तराध्याहारं सावसरं पश्यति तद्वस्तुतोऽनवसर आयास
इत्युपेक्ष्यम् ।

पै १६ १०, ७।
 अप गोह^a - हन् ऋ २, १५, ७.
 अप-गृ (शब्दे) > अप-गर-
 अभिगर°.
 अप-गृ (निगरेण)
 अप-जुगुराण^b - ऋ ५, २९, ४
 अप-गृह^c > गृह, अपगृह्णाति तै
 ५ १, १, २, ६, ४, ४, ४
 अपगृहीत् मै १, ६, ८, ३, ८, ९
 अप-ग्रहण- सव्या°.
 अप-ग्राह- -हम् काठ ११, १, २६,
 १०, क ४१, ८
 अप-घ्नत्-, अप-घ्नु- अप-हन् द्र
 अप-घ्नोः पै १४, ३, ५
 अप-चत् > चाति, अप-चातया-
 मसि पै ७, ७, ३, अप-चातवान्
 पै १३, १३, १०
 अप-चाय् < > चि°
 अप-चित- > अप-चित-तम-
 -मौ तै ५, २, २, ३, काठ १९,

१२; क ३१, २.
 अप-चिति, ती^d -ति मा २०, ९;
 का २१, ७, ८, मै ३, ११, ८, काठ
 ३८, ४, -तिम् ऋ ४, २८, ४,
 मा २१, ५८, का २३, ६, ११;
 णि तै ५, १, ३, ३, २, २, ३, मै
 ३, २, २, ११, ५, काठ १२,
 ३, क ३०, ११; -तीम् तै ५,
 ७, ४, ३.
 अप-चिति-मत्- -मान् तै ५,
 १, ३, ३, २, २, ४
 अप-चि(चयने), अप-चये काठ
 ३८, १३
 अप-चित्- -चित् शौ ६ ८३ ३,
 पै १, २१, ४; १९ ४१-१६, ४२,
 १, -चित् पै १, २१, ५, -चित.
 णि काठ २५, १, णि क ३८, ४,
 शौ ७, ८०, २, -चितः शौ
 ६, ८३, १, पै १, २१, २, -चिताम्
 शौ ६ २५, १-३४, ७ ७८, १,

पै १९, ५, ४-६, ३६ २.
 अप-चि(ज्ञाने) < > कि^h, अप-चि-
 कोहिⁱ शौ १, १०, ४, पै १, ९, ४.
 अप-चित् > चेति, अपचेतयातै मा
 २, १७, का २, ४, ५, तै १, १,
 १३, २, मै ४, १, १४, काठ १,
 १२, क १, १२.
 अप-चित- प्रम्, अप-चिति, ती-
 अप-चाय् द
 अप-चिद् > अप-च्छेद- अन्°.
 अप-च्यु, अप-च्योष्ठा ऋ १०,
 १७३, २, काठ ३५, ७, क ४८,
 १, शौ ६ ८७, २, पै १९, ६, ६,
 अप-च्यवत् ऋ २, ४१, १०,
 कौ १, २००; जै १, २१, ७, शौ
 २०, २०, ५, ५७, ८
 अप-च्यवत्^k - चम् ऋ १, २८, ३.
 अप-च्युत- अन्°.
 अप-जुङ्घनत्- अप-हन् द्र
 अप-जुगुराण- अप-गृ(निगरेण) द.

^a) गस. भावे घञन्ते थाथादि-स्वरः ।

^b) विप (इन्द्र-) । गस उग. शानजन्ते कृत-स्वर.
 प्रकृत्या (वैतु. MGS. अन्तोदात्तस्वर शोधापेक्ष) ।

^c) चायश्चिभावो निपात्यते इति (पाम ७, २,
 ३०) । अन्ततो गत्वा यदि चय् < चि इत्येवं
 रूपान्तरतया सभाव्येत तर्हि अप-चि इत्यस्य निष्ठाया
 चाय्-भावो विकल्पेन स्यादित्येवं पाप्र. व्यत्यासेन
 योजनीयम् ।

^d) उप बह्नादिष्वन्तर्भाव्य ङीषन्त द्र. (पा ४, १, ४५
 [तु चिती-, अराती-, व्याहृती- प्रम्, वैतु भा.
 वर्णव्यत्ययमात्रतामुपजीव्य दीर्घान्तत्वं व्याख्यातुमुपचक्रमे
 तदगतिकमात्रगतीयताम्]) ।

^e) =उप-चिन्- । उस. कर्मार्थ-विबन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या
 (पा ६, २, १३९ [तु सा]) । अप-चित् इत्यस्य
 कृद्गतमिति वदन् MW. चिन्त्यः, रोगविशेषात्मक-
 वाच्यार्थस्वरूपस्याऽपचेतनापेक्षयाऽपचयनेन सन्निहिततर-
 संबन्धदर्शनादिति ।

^f) अपरिचित- इति मुपा. ? यनि. शोधः ।

^g) इह पूजितपर्यायभूतम् आद्युदात्तं प्राति. नृनाण
 सा. बभ्राम । अन्यत्र सर्वत्र यथा रोगविशेषवाच-
 कत्वेन <अप-चि(चयने) इत्येवं प्राति. सा. व्याचष्ट
 तैर्नष षष्ठकाण्डपूर्वभागस्य भाष्यकारस्तन्नाम्नाऽपर एव
 कश्चिदासीदिति संभाव्येत ।

^h) मूलत कुचो विवेको विमृश्यः । पाप्र. कुत्स्व
 पौलमभ्यासे "चुत्वापत्तिश्चेत्यनवीनो विषयः । यत्तु शौ
 १, १०, ४ इत्यत्र सा. चिन् इत्यनेन योगं वदन्निव
 प्रादर्शि तत् चिन् इत्यस्य स्थाने मुद्रणाऽनवधानमात्रं
 स्यात् । तथाविधस्यैव धा. जु दर्शनात् तथात्वेन च
 तत्र संकेतितत्वात् ।

ⁱ) यदप्यु अत्र सा. अप इति गतिमधिकृत्य योग्य-
 क्रियाध्याहारमाह तद् अनपेक्षितमिव भवति । गति-
 त्वमात्रेण योग्यार्थसंनिवेशपूर्वकमुपसृज्य क्रियया योगा-
 ङ्गीकारात् ।

^j) सपा आपश्चौ १४, २७, ७ । तैत्रा २, ४, २, ८
 व्यथिष्ठा इति पाभे. । ^k) गस. भावे अबन्ते
 (पा ३, ३, ५७) थाथादि-स्वरः ।

अपञ्जि, अप जयते पै २, ७३, ३,
 अपञ्जयति मै ३, २, २, ४, ८,
 ३, काठ १९, १२, ३०, ९; क
 ३१, २, अपञ्जयाम पै २
 ३८, १, अपञ्जयत् मै ३, २,
 २, काठ १९, १२, क ३१, २,
 अपञ्जयन् तै ६, ३, १, १,
 काठ २६, १; २८, ४, ३०, ९,
 क ४०, ४.
 अपञ्जैत् शौ १२, ३, ५४, पै १७,
 ४१, ४

अप-जय- अन्°.

अप-जि य तै ६, ३, १, २

अपञ्ज, अपातक्षन् शौ १०, ७,
 २०, प १७, ९, १.

अप-तक्ष- -णम् पै ४, १७, १

? अप तनात्° पै ६, २२, १४

अप-तर- -रम् मै १, ४, १२, ३,
 ६, ८, ३, ८, ६, ७.

? अप-तर-सन्ती- -न्ती ऋ १०,
 ९५, ८

अप-तस्थिवस्- अप/स्था द
 अप-पति- -त्ति. शौ ८, ६, १६, पै
 १६, ८०, ७

अप-पति(हन् >) झी- -झी ऋ १०,
 ८५, ४४, शौ १४, २, १७, १,
 १८, पै २, ६६, ३; † १८, ८, ८,
 ९, -झीम् शौ १४, १, ६२, पै
 २०, १९, ३.

अप-तुरीय- -यम् मै ४, ५, ८, १.

अप-तू(ल) ला- -लया तै ६, १,
 १, ६, ३, मै ३, ६, ३

अपञ्ज > तिर, अपञ्जितिर शौ ६,
 ६, ३, १, पै १९, २, १, १.

अप-तेजस्- -जसौ तै २, ५, २, ६.

अप-पत्य- -पत्यम् ऋ १, १७४, ६,
 १७९, ६, ८, ४९, ८, ९, १०,
 ८, खि ३, १, ८, कौ २, ४७६, १,
 जै ३, ३५, १०, १, शौ ७, ११३,
 १, -त्याय ऋ ७, ५, ७, मा
 १३, ३५, का १४, ३, ९, मै १,
 ८, ८, पै १८, १४, ७, -त्ये ऋ
 १६, ८, ४ [त्य- अन्°, सु°]

? अपत्य-ता- -ता पै १६, १४९, ७
 अपत्य-वत्- -वत् शौ १२, ४, १,
 पै १७, १६, १. [वत्- अन्°]

अपत्य-साच्- -साचम् ऋ १२,
 ११७, २३, ६, ७२, ५, २, ३०,
 ११.

अपञ्ज, अपञ्जितिर पै १, २१, ५.
 अ-पथ- -थम् शौ ६, ७३, ३, १०,

अ) अपि इति मूको. च सुपा. च ? यनि. शोध ।

ब) सपा. तै ५, २, १, ७ अभिजयति इति पाभे ।

ग) सस्थ. निम्नु दैनां स्वानि टि द्र. ।

घ) *अप-तर- इत्यत्र सन्यायानामेतादृशानामपि प्राप्ति
 व्यवस्था द्र. (तु टि अन्तर-) ।

ङ) सङ्कृत् अपतरं करोति > सपा काठ २५, ७ क ३९,
 ५ अपनुदते इति पाभे ।

च) सस्थ. अज्यु टि द्र. ।

छ) तस. नञ्-स्वर° ।

ज) वैतु सा. बस इति ब्रुवाणः स्वरविरोधात् प्रकरण-
 विरोधाच्च चिन्त्यः ।

झ) उप. कर्मण्युपपदे √हन् + ढक् प्र. स्त्रियां ङीप् च
 (पा ३, २, ५२; ४, १, १५) ।

ञ) सपा. आपमे १, १, ३ अपुत्रघ्नीम् इति पाभे ।

ट) विप. (वायो.पात्र-) । बस. बहुव्रीहौ (पा ६, २,
 १६१) इत्यत्रेषु पूष. अप इत्यस्यापि ङसं द्र यथा
 तस्मादपि परस्य पूरणप्रत्ययान्तस्य उप अन्त्य उदात्त
 स्यादिति ।

ठ) सपा. काठ २७, ३ क ४२, ३ अपि, तृतीयम् इति
 पाभे. ।

ड) विप. > नाप. (शलाका-) । बस. पूष. स्वरः

प्रकृत्या ।

अ) सपा. ऋ १०, १३३, ५ अव० तिर इति पाभे. ।

ब) विप. (अग्नीषेम्-) । बस. पूष. स्वर. प्रकृत्या
 (पा ६, २, १) ।

ग) उप √पत् (बधा.) + क्यप् (भोउ २,
 ३, ४) । यक्-प्रत्ययान्तमिदमित्यपि मतं भवति
 (तु. पाठना ४, १२१) । उभयथा लक्ष्येऽभेद ।
 यत्तु पक्षान्तरे या ३, १ अप इति पूष. नामीभूतम्,
 उप त्य- (< √तन्) इति चेत्साह । तथात्वे तस.
 अव्ययं पूष. प्रकृतिस्वरं बोध्यम् ।

घ) = सपा आश्रौ ३ १२, २३९, ९, १ बोश्रौ २७, १० ११
 प्रष्टु. । तैत्रा १, ४, ४, ८ पुत्याय इति पाभे. ।

ङ) सपा. शौ १४, २, २७ पुष्टाय इति पाभे ।

च) नापू. मन्त्रे अपुत्रता इति श्रवणाच्च नाउ.
 अपश्रुता इति श्रुतेश्च हपतिता इति मूको साक्ष्या-
 च्च श्रुतिस्वारस्यसवादी अपति-ता इति शोधः द्र ।

छ) म(>व)तुप पिप्त्वान्निघाते स्वरस्तद्वस्थः ।

ज) विप. (तरु- [अधन- तु वे.], रयि-) । उस.
 उप. √सञ् + णिवः प्र. उस. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३,
 २, ६३, ६, २, १३९) ।

झ) उप. (√पथ् >) पथ्- [यद्र.] इत्यत्रावान्तरप्रकृतितया

१,१६, पै १६, १६, ६, १९, १०, १०, -॥यात तै २, २, २, १, ७, २, ८, ६, -थे खिमा २६, १९; -थेन ॥तै २, २, २, १, ७, २, ८, ५, ३, १, १; शौ ५, ३, १, १०. †अ-पद्- -पदे ऋ १, २४, ८, सा ८ २३, का ९, ४, १, तै १, ४, ४५ १, मै १ ३, ३९, काठ ४, १३; क ३, ११ †अपदी- -दी ऋ १, १८५, २, १०, २२, १४, मै ४, १४, ७ अ-पद्- -दम् शौ ६, २९, २, पै १९	२७, १२. ? अपदञ्जी पै १७, १२, ६ अप/दश्, अगादशत्, अप... अदशत् पै १९, ४१, १६, ४२, १. अप/दस्, अपदस्थन्ति ऋ १, १३५, ८. ? अपदस्वत् पै १९, ४१, १६. अप/दह, अपदह ऋ ७, १, ७ अप-दग्ध, गधा- -धम्, -ग्धा: पै ७, ७, ८. अप-द्वहत् -हन् शौ १, २८, १० अप/दिश > अप-देशन- -न. पै	२०, ५५, ३. अप/दुष् > अप-दोष्य- अन्. ? अपदुष्पदा° क १०, १९, ३. अप/दृ (विदारणे), अपदण° पै १५, ४, १६. अप-द्वहत् -द्वहत् ऋ ६, १७, ५. अ-पद्यमा(न >) ना- -ना° तै ४, १, ६, ३, ५, १, ७, ३ ? अपदयोरपाउतनद् पै २, ७०, १. अप/द्रा, †अपदान्तु ऋ १०, ८५, ३२, शौ ६, १२९, १-३, १४, २, ११†, पै १८, ८, २, १९ ३२, १, २; ३, अपद्राहि शौ ६, १४,
--	---	---

निर्दिश्यमान *पथ- इति द्र. । पाप्र. तु तस. पथिन्-
इत्यनः अ प्र समासान्त (पा ५, ४, ७२; ७४)
इति कृत्वा सतिरिष्टतया प्रत्ययस्वरेणान्तोदात्ते प्राप्ते
नञ्-स्वरवलीयस्त्वं यथाकथमायुपपाद्येत (तु. पाम ६,
१, १५८) । इह यतरस्यां प्रकृतौ लाघवं स्याद् असावा-
स्थेया विविग्भिभरिति दिक् । यच्चैतत् न प्राप्ति भवति
(पा २, ४, ३०) तत्रापि सामासिकीयं प्रवृत्तिर्भवति
मूलनो नञुत्तरप्रकृतिनिष्ठा वा भवतीत्यपि भूयोविमर्श-
सहं द्र. ।

*) विप. (सूर्य-) । बस अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) । पद्-
इत्येतद् उप अ-पाद्- इत्यस्य श्रवणात् (तु. यस्थ.) तस्यैव
प्रत्यय-विशेषेषु पाप्र. भाऽऽह्वयस्य हस्वीभावात्मकमा-
देशमात्रं भवति (पा ६, ४, १३०) । अनया दिशा
अ-पाद्- इत्येतद्वै प्राप्ति न अ-पद्- इति ।
नञ्-उत्तरस्य पाद्- इत्येतस्य बस अन्यलोपो यद्यपि
साक्षान्न शिष्टस्तथापि तथाविधनिगमबलात्तस्य संस्था-
सुपूर्वस्य (पा ५, ४, १४०) इत्यत्र उंसं. कर्तव्यम् ।
अथवा पद्- इत्येतन् मूलतः √पद् इत्यत
करणे विवर्तन्ते सद् वर्गीकरणव्यापृतेर वैयाकरणै. स्वीय-
प्रक्रियानुरोधात् पाद् > पाद् > पद्- इत्याकारक-
परिणाम-विषयतयान्वशात् । अस्मिन् दर्शने अ-पद्-
इत्येतन्मात्रं प्राप्ति निर्देष्टव्यं भवति (तु. GW.) ।
बस. स्वरश्चोक्तपूर्वेण गतार्थ इति पिष्टं मा पेषि ।
यत्तु भा. सा. उ. म. ऋ. च तत्रतत्र स्वव्याख्यातायां
शास्त्रायां (यस्थ. द्र.) अ-पद्- इत्येवमकारान्तं प्राप्ति.

इष्यते बस. इति सप्तमीनि च व्याचिख्यास्यते तद्
मन्दमिवाऽऽपतति । तथात्वेऽन्तोदात्तत्वप्राप्तौ मध्योदात्तत्वा-
नुपपत्तेः । अन्वयपौर्वापर्यानुलोधाच्च अपदे इत्येषा चतुर्थ्या
श्रुतिर् भवतीति दिक् ।

*) विप. (क्षा-, द्यावापृथिवी-) । पाप्र. पुद्- > पद्-
इति दर्शनाद् वैकल्पिक ङीप् (पा ४, १, ८; ६, ४, १३०) ।
यनि नैप्र < अपदिका- इति । शेषं नापू. टि. द्र. ।

*) विप. (गृह-) । तस नञ्-स्वर । उप < √पद् ।

*) सपा. काठ ३८, १२ आपश्रौ १६, ६, ७ अ-पसेधन्
इति पाभे. ।

*) व्यु. ? *अ+*पदुष्पद्- (शनैर्गमनम्) >
तस. । *पदुष्पद्- इत्यत्र *पदु- (पद-) > प१ *पदो >
नैप्र यनि । पद्- इति चापि पद-पर्याय इति कृत्वा
समास एकैक-पद-गमनेऽभिप्रायः । इन्द्रस्तु तथा न
याति, अपि तु महता वेगेनेति भावः । अपदु-पदा
इति पपा. च = *अ-पदु-पदा इति ? द्र (वैतु. वे.
सा PW. GW. प्रभु < अप-दुष्पद्- इति) ।

*) पाप्र. अत्र श-विकरणोऽपि उंसं. (पा ३, १, ८५) ।
तथा च विकरणद्वये, आकारलोपे सति हेलोपः (पा ६, ४,
११२, १०५) ।

*) सपा शौ २, ७, ५ अपिष्टगीमसि इति, शौ १९,
४५, १ अपिष्टग इति पाभे. ।

*) =सपा. आपश्रौ १६, ५, ११ प्रभु. । तैआ ४, ३, २;
५, ३, ६ आपश्रौ १५, ४, ७ प्रभु. अपद्यमानः इति, सा
११, ६३ प्रभु. अपद्यमाना इति पाभे. ।

३, अ०...द्राहि पै १९, १३, ९.
? अपद्रा.^१
अप/द्रु, अपाद्रवत् मै ३, ८, ६.
अप/धम्, अप...धमन्तु^२ पै १३,
१, १.
अप/धा, अपधामसि पै ७, ७, ७
†अप...धातु ऋ १०, १६४,
३, शौ ६, ४५, २; पै १९, ३६,
५; अप (धत्स्व) पै १०, ४, ५;
†अप...धत्त^३ ऋ ८, ९६, १३,

शौ २०, १३७, ७; †अप...
अदधाम्^४ काठ २८, ४, क
४४, ४
अप...धायि ऋ १४, २८, २,
६, २०, ५].
‡अपधापयते मै ४, २, ७.
अपधित्सामि^५ पै १६, ५०, ७.
†अप-धा^६ -धा ऋ २, १२, ३, मै
४, १४, ५, शौ २०, ३४, ३, पै
१३ ७, ३.

अप/धाव्, अपधावत् शौ ४, ३७,
१२; ‡अपाधावन् मै ३, ८, ३.
? अपधुः^७ पै १, ९८, २.
अप/धमा > धम्, अपधमन्ति ऋ
९, ७३, ५, अप...धमन्तु पै
१३, १, १, †अपाधमत् ऋ ८,
८९, २, मा ३३, ९५; अप...
अधमः ऋ १, ५१, ५.
अप/ध्वंस् > अप-ध्वंस^८ -सेन शौ
४, ३, ५.

१) वें. सा. अधत्त इति पाठे संश्रव्याऽर्थतोऽभिन्नं
सन्त सपा. कौ १, ३२३ अधद्रा इति पाभे
वर्णविकारमात्रतयेव समादधाते । कौ. (तु. कासंभ्र)
तु सा. अपद्रा इति पाभे. उपश्रावयमाण
अप/द्रा इत्यस्य तिङ्श्रुततया न्याचिर्यासुर्भवति ।
तदेवं शाखाभेदेन व्यवस्था द्र । तथा हि । बाह्वृच-
भाष्ये संकेत्यमाना छान्दोगी शाखा कौ अपरा सती
भिन्नपाठवती भवति स्यात् । एवमपीहायमन्त-
साममुपलभ्यमान. पाभे एतज् ज्ञापयितुमलं स्याद्
यथा अध । द्रा इत्येवं वा अप । द्रा इत्येवं वा मूलतः
पदद्वयात्मके सामवेदिना पाभे सति द्रा इति द्वितीयं
पदं द्रा- (< √ द्रा) स्यादिति । एस्थि च यत्
सा. अधद्रा. इत्यमुं पाभे. बाह्वृचेन पाभे. संमेलयितु-
काम इव √ धा इत्यस्यैव किञ्चित्तिङ्श्रुतविशेषतया प्रति-
पिपादयिषति तन्निर्मूलं द्र. । अथ वाक्यान्वये तावदयम-
परो विवेकः द्र. । यथा बाह्वृचे तुरीये पादे अप...
अधत्त इत्येषा श्रुता सती क्रिया वाक्यकरी भवति ।
कौ. तु अप इत्युपसर्गश्रुते बलेनोन्नीयमानाऽऽक्षे गर्हा
तत्-पूर्वा चकार इत्येषेति च । बाह्वृचे वाक्ये स्नेहि-
तिम् इत्येकं कर्म कौ. तु तच्च द्रा. चेति द्वे । अथ
काठ. क. च अदधाम् इति पाभे. भवति ।
स च बाह्वृचस्य पाभे. नेदीयानिति कृत्वा √ धा
इत्यस्य रेफोपजनाऽऽदिमतिङ्श्रुतविशेष. स्यादिति वा कौ.
पाभे. अपि नेदीयानिति कृत्वा अधद्राम् >
अदधाम् इत्येवं माध्यमिकवर्णव्यत्यासमात्र वेति
समानं सद् विमृश्य द्र. । कौ. अधद्रा इति पाभे.
अपि क्वचित् संहितायां श्राव्यते (तु. सं. BI. BS
Wil) । यत्स्वमुं पाभे. तदीयम् अधत् । राः इति
वेप १-४१

पपा. चोपजीव्य LR. राद्र (< राज्-) इत्यस्य
सतोऽन्त्यविकारतया द्वितीयं रा इति पदं प्रतिपद्यते
तत्तथा स्यान्न वा स्यादिति । कथमुत्तरं कल्प इति ।
अधत् (> द्) द्रा इत्येवं मूलतः सति माध्यमिकं
दकारद्वयम् अनचि च (पा ८, ४, ४७) इत्यनुशासनीय-
त्वाद् वैकल्पिकमितीवामिषधायैकदकारवत्तया श्रुति-
प्रवृत्त्युपागमस्यापि संभवादिति । एवमप्युत्तरे कल्पे
प्रथमं पदम् अधत् (< √ धा) इति स्यान्न अध् इति
तु वच. सावकाशीभवत् पुनरपि भूयोविमृश्यत्वमस्य विषयस्य
प्रख्यापयेदित्यलम् ।

२) सपा. शौ ५, २२, १ अप...भवन्तु इति पाभे. ।

३) सपा. शौ ६, ११९, ३ अप...सुवामि इति पाभे. ।

४) स्त्रिया टाबुत्तरः भावे अङ् प्र. (पा ३, ३, १०६) तत्-
स्वरश्च । तृ१ आ प्र. द्र (तु. PW. GW. GG. , वैतु. सा.
यस्यैतत् पं१ स्यात्, अप-ध्व-> -धा [स१] इति OBN.
NW.) । ऐतिहासिकं पक्षमवलम्ब्यमानस्य सा. वल्लो नाम
कश्चिद् गवां निरोद्धाऽसुरो भवतीति कृत्वाऽयं शब्दस् तत्-
कर्तृकनिरोधमाह पं. विभक्तिश् चेन्कर्तृका योऽजनक्रिया
भवति तस्या अपादानत्वमात्रमाह । वस्तुतस्तु √ वृ (ववा.)
इत्यस्मात् सत. > वल्ल- इत्यस्य निरोधमात्रस्वरूपत्वात्
तन्निवारणमात्रफटस्वरूपत्वाच्चाऽवल्लक्षणानां गवामुदजनस्य
'इन्द्रो वल्लस्य निवारणेन गा उदाजत्' इत्यर्थाद् हेतौ सुब
द्र. । एस्थि. इह तृ१ भवति न च पं१ । उत्तरस्यां विभ.
आ प्र. अप्रसिद्धेरिति यावत् ।

५) पाभे. अपक्रामत् पै १३, ४, १२ द्र. ।

६) पाठ! अ-वन्धु इति शोध (तु. सस्थ. टि. २३०-
>-नम्) ।

७) गस. घञन्ते धाधादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

॥अप-ध्वंसमान- नम् काठ ९,
११.
अप/नम्, अप- अनमत् ऋ ६,
१७, ९.
अप-नत- उदीचीन°.
अप/नश् (अदर्शने), अप-नशि-
ष्यति पै १९, ४१, १६; ४२, १.
॥अप-नाभि- -भिम् तै ५, १, ८, ७.
अप-नि/धा, अप-निधमसि शौ
३, २३, १; ८, १, २१; १४, २,
६९, पै २, ८१, १, १६, २, ११, ५२,
१; १९, ३०, ३; अप (निधमसि)
शौ ८, १, २१; पै १६, २, ११,
५२, १; १९, ३०, ३; अप-
निधत्तन पै १८, १३, ९;
॥अपन्यधत्त काठ २९, ७; क
४५, ८; ॥अपन्यदधाताम् काठ
२४, ७; क ३७, ८.
अपनि-घाय तै ६, १, ३, १.
अप-नि/ (स>) षद् > ॥अपनि-
षादु(क>)का- -का: मै ४,
२, १४.
अप/नी, अपनयामसि पै १, २६, ४.
॥अप-नी(त>)ता- -ता शौ ५,
१७, ६; पै ९, १५, ६.
अप/नुद्, ॥अपनुदते तै १, ७, ४,
२, २, ४, १, ४; ५, ७, ३, १;

६, ४, १०, २, मै ४, ६, ३;
काठ ६, ४, १०, ७, २०, ६,
२१, २०, ४, २२, १०, २५, ७,
२८, १; ३१, ११, क ४, १,
३१, ८, १७, १९; ३५, ४,
३२, ५; ४४, १, ४७, ११;
॥अपनुदति तै ५, १, ८, ६,
अप-नुदे पै १९, २३, ४,
अपनुदाम: शौ १०, १, १, २, पै
१६, ३५, १, अपनुदताम् मा
२, १५, का २, ४, १, अप-
नुदताम् मै १, ५, १; अप-
नुदेताम् काठ ३१, १४;
॥अप-नुदताम् मा २८,
१३, का ३०, २, २; अप-
नुदन्तु शौ १२, ३, ४९; पै १७
४०, ९, ॥अप-नुदस्व ऋ ३,
४७, २; ६, २१, ७, १०, १३१,
१, मा ७, ३७; का ७, २०,
१, तै १, ४, ४२, १, मै १, ३
२३; शौ २०, १२५, १, ॥अप
(नुदस्व) ऋ १०, १३१, १;
शौ २०, १२५, १; पै १९, १६,
८, अप-नुद मै १, १, ९;
३, ८, ७; ॥अपानुदत तै ६,
२, ७, ५; काठ ८, ४; २७, ८; क
६, ९; अपानुदत पै १, ७१, २,

॥अपानुदन्त तै १, ७, ४, २; २,
४, १, २; ३; ५, ७, ३, १, ६, ३,
१, ४, ४, १०, ४, ६, ४, ४; मै १,
९, ८; ३, ६, १०, ८, १०, काठ
१०, ७; अपनुदन्त ऋ १, १६७,
४; ॥अपानुद: ऋ १०, १८०,
३, तै १, ६, १२, ४; काठ ८,
१६; शौ ७, ८१, २; पै १, ७७, १
॥अपनुद्यतु पै ७, ८, १.
अप-नुत्त- -त्त: पै १६, १३१,
१-१०, -त्ता काठ ४, २७,
८; क ३, ३, -त्तौ तै ६, ४,
१०, २१; मै १, ३, १२, ४,
६, ३.
॥अप-नुत्ति- -त्यै काठ ८, ४,
२७, ८; क ६, ९. [॥त्ति-
भ्रातृव्य°]
अप-नुदत्- -दत् पै १९, ३२, १२.
॥अप-नुद्य तै ६, ४, १०, २, मै
४, ६, ३.
॥अप-नोद- -देन मै ४, ६, ३.
*अ-पन्न- > अपन्न-गृह- -इत्य
मा ६, २४; का ६, ९, तै १,
१, १३, ३; ३, १२, १; मै १,
३, १, काठ ३, ९, क २, १६
॥अपन्न-दत्- -दत् मै ३, ९,
५.

१) बस. (पावा २, २, २४) पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

२) विप. (गो-) । गस. उप. कर्तरि उक्ञ् प्र. कृद-
स्वरञ्च प्रकृत्या (पा ३, २, १५४; ६, १, १९७; २, १३९) ।

३) सपा. ऋ १०, १०९, ४ उपनीता इति पाभे. ।

४) सपा. मै ३, २, १० प्रणुदते इति पाभे. ।

५) पाभे. अपतरम् मै ३, ८, ६ इ. ।

६) =सपा. माश १, ८, ३, १ । शत्रौ ४, ९, ५ अपनुदन्तु
इति पाभे. ।

७) सपा. ऋ ६, २८, ४ अश्नुते इति, मै ४, १३, ८
काठ १९, १३ सा-प्रणक् इति, तैत्रा ३, ६, १३, १
सा-प्रणक् इति, सि ५, ७, १, २ प्रणक् इति च पाभे. ।

८) उपनद्यातु इति मूको पाठः यनि. वाऽन्यथा वा
शोधः ।

९) निष्ठा-तकारस्य वैकल्पिको नकारादेशाऽभावः (पा ८,
२, ५६) ।

१०) अन्विति- टि. इ. ।

११) गप. घञ्ते थायादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

१२) तस नञ्-स्वरः । उप. < षद् इति ।

१३) विप. (अग्नि-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

१४) विप (पशु-) । उप. व्यु. ? तु. टि. दत्- । पाप्र.

दन्त > दत् इति समासान्तः (पा ५, ४, १४२) ।

॥अपञ्जदती ^a -ती तै २, १, २, ७, मै २, ५, २, काठ १२, १३.	५. अप-प्र✓गा, अपप्रगाः पै ५, ३६, ४;८.	(प्लावयति) तै १, ३, १३, २॥ ¹ .
अप✓पत्, >पाति, ?अपपपात ^b पै ५, ३६, ५; अप...पसन् पै २०, ५९, २.	अप-प्र✓वह् (वहने), अप...प्र... वहन्तु शौ १०, ५, २४; पै १६, १३०, २; अप(प्र...वहन्तु) शौ १६, १, १०; (अप)प्र...वहन्तु शौ १६, १, ११ ^३ , (अप)प्र(वहन्तु) शौ १०, ५, २४ ^३ , पै १६, १३०, २ ^३ .	॥अप-वर्हिस् ^{1m} -र्हिषः तै ६, ६, ३, २; मै १, १०, १८; ४, ८, ५, काठ २९, ३, ३६, १२, -र्हिषस् काठ २५, १०; २६, ५; क ४०, ३, ४१, ३, -र्हिषौ तै ६, ६, ३, ३.
अपपातय पै ४, १३, ५; अप- (पातय) शौ १९, ५०, ५; पै १४, ४, १५ ^० .	अप-प्रा(ण>)णा ¹ -णा तै ५, ३, ६, २॥.	अप✓बाध्, >बाधि, अपबाधते ^m पै २, ११, ३; अप...बाधते ऋ १, ३५, ९; मा ३४, २५; का ३३, १, १९; अप...बाधन्ते ऋ १, ८५, ३; अपबाधे पै ५, २०, १, अपबाधताम् ऋ ७, ५०, २; १०, ३५, ३; मै १, २, ३; शौ ५, २२, १; पै १, ४६, ५; ७, ५, १२; १३, १, १; २०, ४२, १; अपबाधस्व ऋ १०, ४२, ७; मै ४, १४, ५; शौ २०, ८९, ७; अप बाधस्व ऋ ६, ६, ६; पै ७, १९, २; अपबाधध्वम् ऋ ७, ५६, २०; ?अपबाधत ^० पै ७, १९, ७; अपबाधाम पै ५, ४,
अप✓पद्, अपपद्यते शौ ४, २८, ५, पै ४, ३७, ३, ५, २२, ३.	अप✓पुथ्, अपप्रोथ ¹ ऋ ६, ४७, ३०; मा २९, ५६; तै ४, ६, ६, ७; मै ३, १६, ३; काठ ४६, १; पै १५, ११, १०.	
अप-परे(रा✓इ), अप...परेत् ^d ऋ १०, ९१, ८.	अप-प्रोथत् ^k -थन्तः ऋ ९, ९८, ११.	
॥अप✓पश्, अपापश्यन् ^e मै १, १०, १६.	अप-प्रे(प्र✓इ), अप...प्रेयात् ऋ १०, ११७, ४.	
अपपापुम् ^f -पम् शौ १९, ८, ५, पै २०, ४६, २.	॥अप✓प्लु>प्लावि, अपप्लावयति तै ६, ४, ३, ४, मै ४, ५, २ ^३ ; अप	
अपपित्व ^g -त्वम् ऋ ३, ५३, २४		
अपपिवस् ^h -पुषः शौ ६, १३९, ४		
अप✓पू, अप...अपुनत् पै ५, १९, ७.		
अप✓पृ>पद्, अपपर्वि ऋ १, १२९,		

^a) स्त्रियां ङीप्. (पा ४, १, ६) पित्त्वान्निघाते स्वर-
ऽभेदः ।

^b) मूको. '(अ)पपापाथ<(अ)प-पपाथ' (? <त)
इति पाठः प्रतीयते । तथात्वे ✓पत् इत्यस्य छान्दसीम्
अनिट्ताम् आश्रित्य तल्लिटि मपु१ स्यात् । संदिग्ध-
स्थलीयत्वाद् भूयनी विमर्शपेक्षापीह द्र. ।

^c) पूर्वमन्त्रत आख्यातपूर्तिः द्र. ।

^d) आ इत्यस्य पुरा इत्यस्य च गत्यर्थेन धा. प्राति-
योगिकोऽभिसम्बन्धः श्रुतिप्रसिद्धः (तु. ऋ १, १२३, १२;
१६४, ३१; १९१, २) । इह अप इति पुरा इत्यस्याऽर्थस्य
भूयोऽप्युपपन्नं करोतीति विशेषः (तु PW. GW,
वैतु. वै. यः स्मृत् [यद्] = अस्मत्तः इतीव कृत्वा आ इति
पञ्चम्यर्थानुवादी कप्र. इतीवाभिप्रायात्, सा च आ-अप-
परे-स✓इ इति त्र्युपसृष्ट धा. इति । कथं तस्य आ इति
पुरा इति चाऽव्यवहितावपि गती युगपत् स्वरभाजौ
स्थातामिति कृत्वा त्वसावनुयोक्तव्यः स्यात् ।)

^e) सपा. काठ ३६, १० अपश्यन् इति पाठे ।

^f) पाठः? अप [किउ.], पापुम् इति द्विपदः शोधः
(तु. सा. RW कतिपय मूको. च) । अथवा अप इति वर्जने कप्र.
तस्य च छान्दसः पापुम् इत्यनेन द्वि योगः इति च ।

^g) = अपगमन- । व्यु. कृते तु. डि. २ आपिस्व- ।

^h) तस. नञ्-स्वरः । उप. <✓पा (पाने) द्र. ।

ⁱ) बस. (पावा २, २, २४) पू. प्रकृतिस्वरम् ।

^j) सपा. शौ ६, १२६, २ पै १५, २०, ३ अपसेध
इति पाठे ।

^k) तस. बाधन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^l) तु. तै ६, ४, ३, ४ ।

^m) विप (प्रयाज-, अनुयाज-, एतद्- [= औदुम्बरी-]) ।

ⁿ) सपा. शौ २, ४, ३ बाधते इति पाठे ।

^o) अपबाधया. पश्यमान. इत्यस्य मूलतः सतः पाठस्य
स्थाने अपबाधता पश्यमानः इति प्रामादिको विभ्रंशः
संभाव्यते ।

१४† ^a . अपबाधय शौ १२, १, ४९; पै १७, ५, ७; अपबाधय पै २०, १८, १.	अपाब्रुवन् मै १, ५, १२. अप✓भज्, अपभजन् पै ५, २१, २, अप०भजाम ऋ १०, १०८, ९.	५; मै ४, १०, ५, काठ २१, १३, अपाभूत ऋ ४, ३४, ११; †अपभू ऋ १०, ११, ९१; १२, ९१; शौ १८, १, २५.
अप-बाधमान, ना- -निन ऋ १, ३५, ३४; ९, ९७, ४३४, १०, १०३, ४, मा १७, ३६, का १८, ४, ४; तै ४, ६, ४, २, मै २, १०, ४, काठ १८, ५, क २८, ५, कौ २, १२०२, शौ १२, ३, १५६, १९, १३, ८, पै ७, ४, ८, १२, ६, ८६; १५, ११, ४† ^b , १७, ३७, ५, -ना ऋ ५, ८०, ५४, ७, ७८, २४, तै ४, ३, ४, २४; मै ४, १४, ६, -फनाः ऋ १, ९०, ३; मा १७, ५४; १९, ८४; का १८, ५, ५, २१, ६, ५; तै ४, ६, ३, २; ५, ४, ६, २; मै २, १०, ५, ३, ११, ९; काठ १८, ३; ३६, ३, क २८, ३.	अप-भुरणी-, अप-भर्तवै, अप-भर्तु- अप✓भृ द्र. †अप✓भिद्, अप०००भिन्धि ^d ऋ ८, ४५, ४०; कौ १, १३४, २, ४२०; जै १, १४, १०, ३, २३, १०, शौ २०, ४३, १ अप✓भू, †अप०००भवतु ऋ ९, ८५, १, कौ १, ५६१; जै १, ५७, १०; †अपभवन्तु ऋ १०, ६७, ११; शौ २०, ९१, ११, †अप ०००भवन्तु ऋ १०, १२८, ९; मा ३४, ४६; का ३३, २, ९; तै ४, ७, १४, ४, काठ ४०, १०, शौ ४, ३५, ७, ५, ३, १०, २२, १६०, पै २, ३८, १, ५, ४, १४ अपभूतु ऋ १, १३१, ७९, अप- भूत ऋ ४, ३५, १, †अपभूतन ऋ ७, ५९, १०, तै ४, ३, १३,	‡अप-भूत ^e - -तः तै ३, ४, ८, २, ७. अप-भूति ^f - -तये शौ ५, ८, ५. अप✓(ह>)भृ, अप००भरताम् ऋ १०, ५९, ८-१०; अपाभरत् ऋ १, १६१, १०. अप-भर(ण>)णी ^g - -णी ^h तै ४, ४, १०, ३; काठ ३९, १३. †अप-भर्तवै ⁱ ऋ १०, १४, २; मै ४, १४, १६, शौ १८, १, ५०. †अप-भर्तु ^j - -र्ता ऋ २, ३३, ७; पै १५, २०, ५. ‡अप✓भ्रंश्, अपभ्रंशते, अपाभ्रं- शन्त, अपाभ्रंशन्त मै १, ६, ९; अप०००भ्रंशन्त मै ४, ६, ४; काठ ९, १६. १अपसु ^k - -मस्य ऋ १०, ३९, ३. २अपसु ^l - -मा ^m शौ १०, ४, १, पै १६, १५, १

^a) सपा. ऋ १०, १२८, ९ अवबाधामहे इति पामे. ।

^b) सपा. ऋ ६, ७५, १४ परिबाधमान. इति पामे. ।

^c) लेट्य अङ् आगमे (पा ३, ४, ९४) आगमानुदात्त-
त्वसामान्ये धास्व. । यत्तु सा. उपब्रुवत् इत्येव पपाठ
तत् चिन्त्यम् ।

^d) †अप-साह्वान् टि द्र ।

^e) पामे अप०० धमन्तु पै १३, १, १ द्र. ।

^f) तु. उद्गी. वे. प्रसृ., वैतु. सा. कृद्-वृत्तमेतदिति
भाषमाण स्वरशास्त्रं चोपेक्षमाणोऽश्रद्धेयः स्यात् ।

^g) अन्तर्भावितप्यर्थतया सकर्मत्वोपाचारादिव कर्मणि
निष्ठायामनन्तरगतिस्वरः (पा ६, २, ४९) ।

^h) कित्ति तादौ (पा ६, २, ५०) इत्युक्त स्वर ।

ⁱ) सपा पै ७, १८, ६ अभिभूतये इति पामे. ।

^j) = नक्षत्र-विशेष- । गस. ल्युङन्ते कृत-स्वरः

प्रकृत्या । यत्तु कर्तरि ल्युः प्र ततश्च गौरादित्वाद्
ङीष् (पा ४, १, ४१) इति शक. मन्येत, तन्न । अन्तो-
दात्तत्वप्रसङ्गात् ।

^k) सपा मै २, १३, २० भुरणी. इति पामे ।

^l) तवै-प्रत्ययान्तस्य द्वैस्वर्यं भवति (पा ६, २, ५१) ।

^m) गस. वृजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या ।

ⁿ) वैयाकरणिको विमर्श. पाठशोधश्च नाड. टि. द्र. ।

^o) शौ. मूको. तदीये च पपा अप-मा इत्याकारक-
सावग्रहो विभागश्च प्रदर्श्यते । पै. (मूको.) उपमा? इत्याकारकं
च शब्दरूपमुपलभ्यते । तत्रैवं कियानपि विमर्श सावसरः
स्यात् । प्रथमं तावद् यनि. भिन्न-संख्ययोर् अव-
गृहीताऽनवगृहीतयोः प्राप्ति. मध्ये सूक्ष्मेक्षिकया विवेकः
द्र. । प्रथमेऽनवगृहीते प्राप्ति अप इति निपातोऽनुपसर्गो-
ऽगतिर्ज्ञो निरुद्धसामान्यवाचकः । तस्मात् तात्रभाविकस्य
तद्वितस्य सामान्येन शैषिकस्य वा म-प्रत्ययस्योत्पत्तिः ।

अप✓मा(बधा.), अप...मिमीमहे
शौ १८, २, ४०.

अप-माय^१ पै ३, ३०, ६.

५७, ५.

अप✓*मि, १अपमया^२ शौ १९, अप-मित्य, अप-मित्य- अप✓मे द.

इत्थं निर्वर्षे भवो निकृष्ट इत्याद्यर्थोऽस्य प्राति-
संजायते (तु उद्गो. वें. सा) । ननु नाम्नस्तद्धितो-
त्पत्तिः प्रसिद्धा न निपातमात्रादिति चेद् न । नायं
नियमो यत् तद्धितो नाम्न एवाऽऽगच्छति न निपाता-
दिति । तद् यथेहैव समानमनवगृहीता बहवः शब्दा
म-प्रत्ययान्ता भवन्ति । तेषु प्रथम्-, मध्यम्-, परम्-,
आदिम्- प्रभृतयो नामभ्यः प्रत्ययोत्पत्त्या संभूता ।
अथान्ये अवम्-, अपम्-, उपम्- प्रभृतयो नामे-
तरेभ्यो निपातेभ्यः प्रत्ययोत्पत्त्या संभूताः । अथापि
अधम्- इति शब्दो नामनिपातोभयेतरभूतादव्य-
यात् अधस् इत्यस्मात् प्रत्ययोत्पत्त्या संभूतः ।
अत आख्यातविलक्षणत्वे सन् आख्यातार्थनिर्भरः सस्व-
भूतो मूर्तिमानिव भावः संख्याकालाद्यविविक्तः । तस्मात्
सामान्येन नामीभूतेभ्यः शब्दरूपेभ्यः क्वचित् क्वचिद्
अव्ययत्वमेभ्यः स्वरादिभ्योऽतिविरलतयोपसर्गप्रति-
रूपकेभ्यो निपातेभ्योऽभिव्यक्तिः लभमानात् तद्धितो-
त्पत्तिर् भवतीत्येवं सुवचम् । तादृशार्थो निर्वर्ष-
प्रकारक इह अप इति निपातगम्य इति कृत्वा
तस्मात् तद्धितोत्पत्तिर् निर्वाधा भवेत् । ननु कैश्चिन्न-
वीनैरभियुक्तैः (तु. FW. GW. MW. प्रभृ.)
एवंविधेषु संकेतितचरेषु स्थलेषु निपातेभ्यः एभ्यः
आतिशायनिकम् तमप् प्र. उच्यते स एव स्वीक्रियताम्
इति चेत् । सत्यं, शक्यतां चेदवश्यं तद् अङ्ग-
स्वीकुर्यामि । का बाधेति चेद्, उच्यते । नेह
कोऽपि नवीनानामेव प्रतिभाया अयं प्रकाशो यन्नि-
पातेभ्यः आतिशायनिकः प्र. उच्यते । प्राक्तनैरपि
स्वीयया प्रक्रियया सोऽनुमतः । तथाह्यर्थतो निपात-
विशेषस्य गतत्वेऽव्यवसिते तादृकतत्प्रयोगबलेना-
ऽव्याहृतयोग्यक्रियाया निष्ठान्ताया घ-संज्ञकस्य प्रत्ययस्यो-
त्पत्तेः सुवचत्वसंभवात् । तेन यथा ऋ (१०, १७,
१८) इत्यत्रौषधन्तरापेक्षयौषधिविशेषस्य श्रेष्ठत्वापाद-
नार्थम् उत्तमा- इति शब्दः श्रूयते । तत्र 'उद्गततमा
उत्तमा' इति मध्यमपदलोपविशिष्टः प्रयोगः । अन-
यैव दिशाऽत्र (शौ.) इन्द्रादीनां प्रथमत्वादि-
विशिष्टेषु त्रिषु रथेषु श्रावितेष्व् अहीनां चतुर्थस्य
रथस्य रथान्तरापेक्षया अपगततमस्य भूयस्तमा निकृष्टस्य

श्रुतिर्भवति । तत्र प्रकरणतोऽर्थतो हीनताविशेषप्रयो-
तनार्थं तमपः सावकाशता भवति । तथा च उत्तम-
शब्दे मध्यमपदस्य गतैत्यस्य लोप उक्त एवमिह तस्य
प्रत्ययाद्यक्षरसहितस्य लोपः । एवम् उपम्- शब्दे-
ऽपि समानो न्यायः । नन्वेवं निपातेभ्यः स्वीकृत
एवाऽऽतिशायनिकः प्र., किमित्यवोचः स्वीकर्तुं न
शक्यत इति चेत् । नैतदुक्तं निपातेभ्यः आतिशाय-
निको न भवतीति । एतदेवोक्तं यत् पूर्वोक्तेषु-
दाहरणेषु सर्वत्राऽऽतिशायनिक एव प्र. इति या केषां-
चिदभिरुचि सा न प्रशस्येति । यत्र यत्राऽऽतिशाय-
निकः प्र. संगतः स्यात् तत्र तत्रैव स सुवचः । अन्यत्र
पूर्वोक्तस् तात्रभक्तिम् तद्धितो म प्र. इति ।
प्राक्तनानां पदकाराणां यशोवर्धिन्येषां विवेकदृष्टिर्
भवति यत् ते तमबन्तेषु प्रयोगेष्व् अवगृह्णन्ति ना-
ऽवगृह्णन्ति च तदितरया प्रक्रिययाऽवगतेषु प्रयोगेषु ।
तदवग्रहभावाऽभावाभ्यां शब्दराशिद्वयपार्थक्यं संजायते ।
तेन ऋ (१०, ३९, ३) इत्यत्राऽऽतिशायनिकार्थस्या-
ऽभावे म-प्रत्ययान्तम् अवग्रहनिर्पेक्षम् १अपम्-
इति प्राति., शौ. चाऽऽतिशायनिकार्थस्य सद्भावे
तमप्-प्रत्ययान्तं सावग्रहं २अपम्- इति
प्राति. द्र. । एवम् १उपम्- इत्यस्य २उपम्-
इत्यतो विवेकः द्र. । अतः शौ. पै. च यमु.
W. BW. MW. प्रभृ. च प्रस्तावित अपम्.
इत्याकारक शोध एव सुवचः स्यात् (वैतु. पक्षान्तरे
W. अपमा- इति दीर्घान्तस्य रूपस्य क्रियाविशेषणतया
निर्वाहं यत् प्रास्तौत् तन् निर्मूलमिव भवति । साक्षाद्
रथविशेषणस्यापेक्षितत्वात् मन्त्रपूर्वर्धपठितरथान्तरविशेषणी-
भूतप्रथमादिशब्दा न्तरसकक्षत्वापादनस्वस्य युक्ततरत्वा-
दित्यर्थः) ।

^१) स्वपि रूपम् (तु. नाड. डि.) ।

^२) रूपे च धा. च? । रूपम् तावत् । यनि.
उत अप-माय इति । कथमिति । मूको पश.
सा. च यनि. आहुस्तेन पूर्वः कलः । यनि. नापू.
मन्त्रे श्रूयमाणस्य स्वप्न इत्यामन्त्रितस्याऽऽक्षेपपुर.सरं
पूर्वर्धिनैव परिसमाप्यमानस्य वाक्यस्य नापू. मन्त्रेण
संहिततरामिसंबन्धस्य प्रतीतिश्चोत्तरार्धीयवाक्य-

अप ✓ सु > *अप-मार- > *अपमा-
रिन्- -री तै २, ५, १, ७.
अप ✓ सुज् अपमृज्महे^१ शौ ४, १७,
६, ७, १८, ८; ७, ६७, २, ३,
पै ५, २३, ८, अपमाष्टु, अप^१
(माष्टु) शौ ४, १८, ७, पै ५,
२४, ७, अपमृष्टि शौ ११, १,
२९, पै १६, ११, ९, अप^१ मृजे-
थाम् शौ १८, ४, ४९, *अपा-
मृष्ट काठ ६, १, क ३, १२.
अप-मृज्य^०, अप (मृज्य) शौ ४,
१८, ८
अप-मृष्ट- -ष्ट. मा ७, १२; १७^०,
का ७, ६, २, ७, २^०, -ष्टम् शौ ६,
११३, ३.
अ(प >) पा-मार्ग^० - -र्ग मा

३५, ११, का ३५, ४, १०; शौ ४,
१७, ६, ७; १८, ८, ७, ६७,
१, २; ३, पै २, २६, ४; ५, २३,
८; २४, ८; १९, १५, १०, -र्गः
शौ ४, १७, ८, १८, ७; १९, ४,
पै २, २६, ५; ५, २३, ४, २४, ७,
२५, ४; १६, १४७, १-८, १४८,
१-१०, १४९, १-८, -र्गान्
मै २, ६, ३, ४, ३, ४, काठ
१५२
अप-मृत्यु^१ - -त्यु. खि ७, ७, १०,
-त्युम् पै १७, १४, ९ [त्यु-
पाप^०]
अप ✓ *मृष्ट^१, अपमृष्टः^१ पै १, ६४, ३.
अप ✓ मे(पणिदाने) > मि^१, अपमयेत
मै ४, २, ७.

अप-मित्य^१ शौ ६, ११७, २; पै १६,
५०, १.
अप-मित्य^१ - -त्यम्^१ शौ ६, ११७,
१, पै १६, ४९, १०
†अप ✓ म्यक्ष्, अपो(प-उ)म्यक्ष क
२, २८, ६, मै ४, १४, ९.
अप ✓ म्लुच् > अप-म्लुक- -क्तम्
क १०, ५२, ४.
अप ✓ यज्, अपयजामसि पै १९,
२३, ५, ?अपयजामहि^१ पै ४,
१८, २.
अप ✓ या, ?अपा...यान्ति पै १७,
१३, ८, अपयाहि शौ १९, ५६,
६, पै ३, ८, ६, अपयात शौ ६,
७३, ३, पै १९, १०, १०.
अपययौ पै १७, २९, २

मात्रत्वेन पृथक् मन्त्रस्याऽवस्थितेरुचिरत्वेन प्रतीतेश्च
पूर्वाधोत्तरार्थयोः समानमन्त्रावयवत्वे मपु. प्रारभ्य उपु.
पर्यवसितरनुपपत्तेश्च पै. अन्यथाश्रुतेश्चोत्तरः कलाः (तु.
पै ३, ३०, १ W. च) । अथ पूर्वं कल्पे वा संदेहः ।
कथमिति । अप ✓ मय् (तु. पाधा) इत्यु उत तन्मूलतया
सुकल्प. अप ✓ *मि(गतौ) इतीति । उभयथाऽपि लेटि
मपु१ रूप द्र. । यत्तु सा अपसारय इति लोटा
व्याचष्टे, तत् लेटश्च लेटश्चार्थसैनिकर्षनिष्पन्नं द्र. ।

^१ विप ([अपमृत्युमत-] व्रतरहित- रजस्वलाप्रसव-) ।
घञन्तात् इति प्र. मत्वर्थायः (पा ५, २, ११५) । तत्-
स्वरः ।

^२ = सपा द्राश्रौ ६, ४, ११ लाश्रौ २, १२, १९ ।
काठ ३८, १३ आपश्रौ १६, १६, १ अपहृमहे इति पाभे. ।

^३ गस. ह्यबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (वैतु. सा लोटि
मपु१ इति मन्वानश्चिन्त्यः) ।

^४ = सपा माश ४, २, १, १४ काश्रौ ९, १०, ४^२ शुअ
१, ४५५^२ । आपश्रौ १२, २२, २ अपनुक्तः इति
पाभे. (वैपष्ठ [आपश्रौ. टि.] मा ७, १७ इति शोधः) ।

^५ = ओषधि-विशेष- । मा. शौ. पपा. नावग्रहः ,
वैतु. F.W. < अपा (प-आ)^० इति ? गस. करणे
घञन्ते पूष. दीर्घत्वं याथादि-स्वरश्च (पा ३, ३, १२१;
६, ३, १२२; २, १४४) ।

^१ = अकाल-मृत्यु- । प्रास. ।

^२ उपसृष्टस्य वा विस्मरणे वृत्ति । ✓ कृप्, ✓ तुप्,
✓ हृप् ✓ सृप् इत्येतेषु ऋदन्तेषु वा मूले सति ✓ पा(रक्षणे)
इत्येन्मूलः पकारो जन इति द्र (तु टि परा ✓ मृप्) ।

^३ लुङि मपु१ द्र. । पाप्र लृटित्कारतः अङ् उसं.
(पा ३, १, ५५) ।

^४ यनि. आरंभं च तत् इत्वं च (पा ६, १, ४५, ४,
७०) न प्रादर्शिताताम् । तद्वच्छ्रुत्यनुपलम्भात् । इत्वमपि
यत् प्रदर्शितं भवति, तदपीत्वविषयभूते हलादौ किति
ङिति ल्यब्-मात्रे विकल्पितमेव (पा ६, ४, ७०) भवति । ततः
किमिति । कथपि न्याय्यत्वे संभवति व्यत्ययसाध्यत्वम्
इत्वस्य मा भूदिति (वैतु. सा.) ।

^५ गस. । अत्र यत् सा. उदीचाम् (पा ३, ४, १९) इति
क्वाम् आह तत्र चोद्यं भवति । समानकर्तृकयो (पा ३,
४, २१) । इत्युक्तदिशा पूर्वकाले यथान्यायं प्र. सुमंगत-
त्वाच्च न्याय्यपौर्वापर्यविपर्ययाऽस्याविषयत्वे सस्य
औदीच्यविकल्पस्याऽवसराभावाच्चेति दिक् ।

^६ वि. (ऋण-) । गस. कथबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या ।
एप्. टि. द्र. ।

^७ तु. टि. ? अरत्ति- । पाभे. कुसीदम् तै ३, ३,
८, १ प्रमृ. द्र. ।

^८ *मसि इति शोधः (तु मूको. सपा. पूर्व स्थलं च) ।

अप✓यु. अपायुवन् पै १८, २१, ३^a.
अप...युयोति ऋ १, १२,
११, अप...युयोधि ऋ ९.
१०४, ६; अप...युयोधि ऋ
८, ११, ३; अप...युयोतन ऋ
५, ८७, ८; १०, ६३, १२, अप
(युयोतन)^२ ऋ १०, ६३, १२,

अप(युयुयाताम्) ऋ ८, १८,
८^b.

१अ-पर, रा^c- -र ऋ १, ७४, ८;
१२०, २, ६, २७, ५, १०, १८, ४,
५; २७, ७; १३६, ५; मा ३५,
१५†, का ३५, ४, १६†, ¶तै
१, ६, ७, २; २, २, ५; ४, ७^३,

६, १, ३, ६^d, म १, ८, ४, ८, ९,
६; ३, ७, ४^e; ९, १, काठ ६, ६,
८, ३; ४^f, ९, १४, १३, ४, २३,
४^d, २५, २^g; ३^३; ¶क ४,
५, ६, ८; ९^३, ३६, १, ३८, ५^३,
६^३, शौ ९, ५, २८, १०, १, २७^३,
४, १; †१२, २, २३, २५, १३,

*) सपा. शौ १३, २, ९ अपावृक् इति पाभे. । अपा-
यवन् इति मूको. ।

*) सपा. तैब्रा ३, ७, १०, ५ आपश्रौ १४, २९ १ अप
(यूयाताम्) इति पाभे. ।

*) प्रथमं प्राति. आबुदात्तं विर. द्वितीयं च प्राति.
अन्तोदात्तं वा किवि. भवत । तदिह किमेकमेव
शब्दरूप विशेषणतया क्रियाविशेषणतया वा प्रयोग-
भेदाद् भिन्नस्वरमुताहो भिन्नव्युत्पत्तिक सरूपं
शब्दद्वयमित्यादि । वमर्शोविशेषोपक्षोऽन्यत्रविस्तरो विषयः
द्र. । सक्षेपस्त्वेवमवधेयः । आबुदात्तं प्रथमं प्राति
पक्षद्वयान्यतरसुसार्यं भवति । अ + पर- इत्येवं तस.
नञ्-स्वरः (पा ६, २, २) इत्येक पक्षः । इह पर-
शब्दस्य मुख्यतया वर-पर्यायतायां सत्यामवराणां
स्वाभाविकीमनुयायिनी वृत्तिमुपादायाऽवरपर्यायभूत-या-
ऽपरशब्दस्यापि तथाविधा वृत्तिं कल्पयित्वाऽनुयानं
कालिकतया परिणम्य भाक्त उत्तरभावेऽपि पाक्षि-
कमर्थपर्यवसानं द्र. । एव तावन्मुख्यामुख्यार्थद्वयमुनि-
दर्शनं प्रथमः पक्षः । अथ द्वितीयः । यथा अपम-
, अवम- , उपम- प्रभृ अपाऽऽदिभ्योऽव्ययेभ्यो म-
प्रत्ययेन तद्धितेन निष्पन्ना उक्तपूर्वा (वृ. टि. २अप-
म-) तथैवेह निकर्षसामान्यवाचिन अप इत्यव्ययात् तद्धितो
मत्वर्थो यो रन् प्र नित्-स्वरेणाबुदात्तश्च द्र. । कालिभो-
त्तरम वपरिणामप्रक्रिया चापि प्रथमपक्षवदिहापि
प्रवर्तनीया भवति । एतयोर्द्वयो पक्षयोर मध्येऽपि
किञ्चित् तारतम्यमिव भवति । तथाहि वैयाकरण-
कुलाचार्यप्रवृत्तिर् ज्ञापयति यथा द्वितीय एव पक्षः
साधीयान् स्यादिति । कथमिति चेद् उच्यते । सर्वा-
दिषु (पा १, १, १७) हि पर-शब्दे पठ्यमाने ततो
नञि तस. सर्वनामकार्यकलापस्य पूर्ववद् अबाधितत्वात्
पुनर यद् अपर-शब्दः पठितस्तेन ज्ञायते यथाऽयं
शब्दो नञ्-पूर्वात् पर-शब्दाद् भिन्न एव स्याद्

अत्रोक्तद्वितीयपक्षगतप्रक्रियया निष्पन्न इति । न च
बहुव्रीहौ सर्वनामताया बाधितत्वात् (पा १, १, २९)
तस्याः पुनः प्रसवार्थम् अपर-शब्द पठ्यमानो-
ऽत्र २अपर- इत्यस्य ग्राहक इति सुवचम् । तस्य
क्रियाविशेषणतया प्रयोगभूयस्त्वाद् विशेष्यगर्भतया
भविष्यत्सामान्यवाचकत्वात् सर्वनामतयोदाहार्यत्वासम्भ-
वात् । अथ तृतीयः पक्षः । अपरः 'अपगततरः'
इति कृत्वा अप इत्यव्ययाद् घ प्र स्यादातिशयः न च इत्येव-
मभिप्रयन्त P.W. प्रभृ. अवग्रहाभावविषये चोद्य
भवेयुः । कामं सावग्रहनिदर्शभावाच् चोद्यपरिहारे प्रयत्नः
कियेत न त्वसौ चरितार्थं स्यात् । समानप्रक्रियया
घान्ततया व्याख्यातेषु १अपम- प्रभृ. शब्देषु सावग्रहत्वस्य
विद्यमानत्वमिति दिक् । अथ द्वितीयं प्राति अन्तो-
दात्तम् । तत्र विमर्शसक्षेपः । इह पर-शब्दस्य
वर-पर्यायताऽनवकाशा भविष्यदर्थपर्यवसानकालिक-
विपकर्षार्थवाचकता च सावकाशा भवति । किमिति भेदोऽयं
विधीयत इति चेत् । नार्थं विधिरपि तु यथाश्रुत्यन्वा-
ख्यानमात्रमिदं भवतीति । एवं च सति पूर्ववदत्रापि
पक्षत्रयमुपस्थाप्य 'न परमुत्तरमव यतस्तद् यथा स्यात्
तथा' इति कृत्वा भविष्यत्-सामान्ये क्रियाविशेषण-
तया वस सत्यन्तोदात्ततया च (पा ६, २, १७२)
निगमा यथायर्थं व्याख्येयाः । निकर्षार्थस्य च श्रुतिषु
निदर्शनाऽभावाद् द्वितीयस्य तद्धित-र-प्रत्ययान्ततया
व्याख्यानवत पक्षस्य, घान्ताच् छान्दसे अमु-प्रत्यये-
ऽन्तोदात्ततया सूपपादायामपि पूर्वोक्तदिशाऽवग्रहा-
भावाच्च अपराय, अपरीभ्यः, अपरीषु इति निगमानाम्
अमन्त-घान्ततया व्याख्यातुमलभ्यमानत्वदर्शनात् तत्-
प्रधानस्य तृतीयस्य चापि पक्षस्य P.W. प्रभृ. सूद्धोषितस्य
सत सुत्यन्ता निर्वाधा द्र. ।

*) पाभे. अभ्युः मै ३, ६, ८ द्र ।

२, १४; १४, २, ३^१; पै ५, २०,
१; ८, ११, ११, १६, १५, १;
३७, ८^२; १७, ३२, ३^३; ४^३;
१८, ७, ३^४, २१, ८; १९,
५१, ११; २०, २४, ४; -रम्
ऋ १, ३१, ४, १४५, २,
६, ४७, १५; १०, १३९, २;
मा १७, ५९^५, का १८, ५,
१०^६, णै २, २, २, ५, ३, १२,
२, ४, ६, ३, ४^७; ६, २, ४, १,
णै १, ४, १०, ६, १२^८, ८, ४;
९^९; २, १, ११^{१०}; ५, ४, १०, ५^{११},
३, १, ३^{१२}, १०, ४, ४, ५, ६^{१३},
णै १८, ६, ६^{१४}, ११, ६, १२, ६^{१५},
१३, ४; १८, ३^{१६}; १९, २, ३२, ७,
णै ४, ५, २८, ३^{१७}, २९, ८, शौ
९, ५, २७, १३, १, ५६^{१८}, ५७^{१९},
१४, १, ६४; १८, २, ३८-४५;
५०, ५१^{२०}, ४, ४४; पै ५, ३८,
५^{२१}, ८, ११, १०; ९, ७, ४; १६,
१०३, ७^{२२}; १५३, ६^{२३}; १८, ६,
१२, १९, २६, १०, २०, २७, ५^{२४},
-णै १४ काठ ११, ६, -रस्मात्
मै १, ८, ४^{२५}; -णै १स्मिन् मै १,

८, ४, काठ २३, ६; -णै १स्म्य मै
४, २, ८, -रस्याः ऋ १०, २९,
२; शौ २०, ७६, २^{२६}, पै १९,
३९, ६, ८; -णै १स्याम् मै २, ५,
९; -रा ऋ १, १२४, ९, १८५,
१, मै ३, ८, ७^{२७}; -राः ऋ ३,
५५, ५, ५, ४८, २; शौ १०, १०,
८; पै १६ १०७, ८, -रान् ऋ
७, ६, ३, शौ १०, ३, १३-१५,
पै ३, ३, ३; १६, ६४, ३-५;
-णै १स्याम् तै ७, ५, ३, १, काठ
३३, ५, -राम् णै १८, १०,
२८, ४^{२८}; णै ३१, १२, ४४, ४^{२९},
शौ ६ १८, १; -राय ऋ ७, २०,
७, पै १, १७, ४^{३०}; -रासः
ऋ ५, ४२, ६; शौ १८ १, ४६^{३१};
पै २, ३०, ३^{३२}, -रे ऋ १०,
४४, ७, शौ ९, ११, ३; १८, ३,
७२; २०, १४, ७^{३३}; पै ८, १९,
५, १६, ५२, २^{३४}, -रेण ऋ २,
२९, ३, मै १, ८, ६^{३५}; क २,
१०^{३६}, ४१, ३^{३७}, शौ १०, ४,
३; पै १६, १५, ४, -रेभिः ऋ
६, ४७, १७, -णै १ौ मै २, ५, १,

३, ९, १, काठ १३, १, -रौ पै
२०, २८, ७. [०र- १पूर्व^{३८},
शिव^{३९}]

अपर-ज^{४०} - ज काठ ३६, ७,
-जान् तै ३, ५, ३, २, पै १६,
१३१, ३-१०, -जाय मा १६,
३२, का १७, ५, १, तै ४, ५,
६, १, मै २ ९, ६; काठ १७, १४,
क २७, ४

अपर-यक्ष^{४१} - क्ष तै ३, ४, ९, ६,
मै १, ५, ७^{४२}; ९, ३, काठ ९,
११, -क्षाः तै ५, ७, ६, ६;
-क्षान् काठ ३४, १३; -क्षाय
मै १, ५, ७, काठ ७, ५, क ५,
४; -क्षे काठ ७, ५; क ५, ४,
-क्षौ पै १७, २९, ९.

अपर-पाद - दौ पै १७, २९, ९.

अपरा(र-अ)ल्ल^{४३} - ल्ल शौ ९, १०,
५; पै १६, ११५, २, ३^{४४}, -ल्लम्
मै ४, २, ११, -णै १ तै २, १, २,
५^{४५}, ४, २^{४६}, मै २, १, ७^{४७}; काठ
१०, १^{४८}, ३३, ७^{४९}, ३४, ३^{५०},
पै १०, ६, ७^{५१}, -ल्लेषु पै ९,
१२, १२

- १) सपा ऋ १०, ८५, ४० विभे. ।
२) सपा काठ १०, ५ द्वितीयम् इति पाभे. ।
३) शोधार्थं तु. सस्थ. टि आहरिष्यति ।
४) सकृत् सपा. क ४, ५ पश्चा इति पाभे ।
५) वैतु. पाम ६, १, ७६ प्रभृ. अपराम् इति पाभे ?
६) सपा. ऋ १०, १३६, ५ अपरः इति पाभे. ।
७) सपा शौ ११, ७, ६ उत्तरम् इति पाभे. ।
८) सपा. शौ १, १२, ४ अवराय इति, मा २३, ४४
का २५, ८, ६ तै ५, २, १२, २ काठ ५०, ६ अवरेभ्यः इति
पाभे. ।
९) सपा. ऋ १०, १५, २ प्रभृ. उपरासः इति पाभे. ।
१०) अपरे इति प्रर इति एतः इत्याख्यातेन कर्तृतया-
ऽन्वितमुवाहो अपरा । इह इत्येवं पदविभागः साधीया-
निति विमृशन्तु भूयस्तदा विमृशः ।

क) पाठ. ? उपरेण इति शोध (तु. सपा. खि ५, ७,
३, ९ मा ६, २ प्रभृ.) ।

१) विप. (आवृण्य- रुद- प्रभृ.) । उस उप. ✓ जन्
+ ङः प्र । कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

२) = कृष्ण-पक्ष- । कस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

३) = मध्याह्नोत्तर-भाग- । कस. उप. अहन्- + समा-
सान्तः टच् प्र. अङ्गादेशश्च (पा ५, ४, ८८, ९१) ।
चित्-स्वर- ।

४) सपा. शौ ९, १०, ७ विद्योत्तमान. इति पाभे ।

५) सपा. तै २, २, ९, ६ तृतीयसवनस्याऽऽकाले इति
पाभे. ।

६) यक. सपा. तै ७, ५, ६, ४; ७, ३ तृतीयसवने इति,
तृतीयसवनम् इति च पाभे. ।

७) सपा. तै १, ४, ७, ६ तृतीयसवने इति पाभे. ।

॥अपरे-द्युस् ()^१ मै ३, ७, ८, काठ १९, १२^b, क ३१, २^b.
 २)अ-पर- नम् क्र १, ३६, ६; १८४, १; १८९, ४; २, २८, ८; २९, २; ८, १७, १४; १०, ८६, ११; मा ३३, ९४, तै १, ७, १३, १; काठ ८, १७; जै ४, १९, ४, शौ २०, १९, ११; -राय ऋ ६, ३३, ५
 १)अपरी- -रीभ्य ऋ १, ३२, १३; पै १३, ६, १३; -रीषु ऋ १, ११३, ११; १० ११७, ३; १८३, ३^०; तै १, ४, ३३, १
 ॥अप-रज्जु- -ज्जु- काठ ३०, ९.
 अपर-पक्ष-; अपर-पाद- १अ-पर- द्र.
 ॥अ-परशुवृक्कण^२- -वृक्कणम् तै ५, १, १०, १^१; मै ३, १, ९, काठ १९, १०; क ३०, ८.
 १)अपरस्कम् पै १९, ४२, १.

अ-परागत^३- -तम् तै ६, ६, ७, २; मै ४, ७, २, काठ २९, २, क ४५, ३.
 ॥अप-राज्, अपाराङ्^४ मै १, ६, ३, ४ ८, ३.
 अ-पराजित, ता^५- -त खि ५, ५, १०, १^६, मै ४, १२, ५, शौ ५, ३०, १७, ८ ५, २२, १०, ४, १५, पै ९, १८, ७, १६, १६, ५, २८, ११; २० २८, १०, -तम् क्र १, ११, २; ५, २५, ६, १०, ४८, ११; खि २, १०, ७; ५, ४, ६, ७; मा २८, २; का ३०, १, २, ॥तै ६, ३, १, १^१, ४२, ६^१, मै ४, ११, १^१, काठ २, १५^१, कौ २, १७८^१; ४, ६, ७, जै २, ७, २, ३, ३, १६, १६^१, पै १, ११२, ३, १६, ८८, ५, ६; -ता क्र १३, १२, ४; ८, ३८, २, १, २, ४, ५, २; मै २, ८, १४; काठ ४०, ५; १^१कौ २, ४२४, १०५२; १^१जै ३, ३२, १५; ४, २३, १, -ता: तै ५, ७, २, ५^१, -ताम् शौ १०, २, ३३, पै १६, ६२, ५; २०, २०, ६.
 २)अपराणुत्वा^१ पै ७, ६, ३.
 अप-राध्, अप-राध तै ३, २, ८, २; मै २, ३, ८, पै १, ८८, २, अप-राध शौ २, ३५, २; ॥अपरात्स्यामि तै ६, ४, ११, ३, अपरात्सी. तै ७, ५, १०, १; अप-रात्सी. शौ ५, ६, ७; पै ६, ११, ९, ॥अपाराधम् तै २, ५, ३, ६, ६, ५, ५, २.
 अप-राद्ध- -द्ध शौ ६, ११६, २; पै १६, ४९, ८.
 ॥अ-परानंश^३- -शाय^३ काठ २४, ३;

तै ४, ४, ५, २; मै २, ८, १४; काठ ४०, ५; १^१कौ २, ४२४, १०५२; १^१जै ३, ३२, १५; ४, २३, १, -ता: तै ५, ७, २, ५^१, -ताम् शौ १०, २, ३३, पै १६, ६२, ५; २०, २०, ६.
 २)अपराणुत्वा^१ पै ७, ६, ३.
 अप-राध्, अप-राध तै ३, २, ८, २; मै २, ३, ८, पै १, ८८, २, अप-राध शौ २, ३५, २; ॥अपरात्स्यामि तै ६, ४, ११, ३, अपरात्सी. तै ७, ५, १०, १; अप-रात्सी. शौ ५, ६, ७; पै ६, ११, ९, ॥अपाराधम् तै २, ५, ३, ६, ६, ५, ५, २.
 अप-राद्ध- -द्ध शौ ६, ११६, २; पै १६, ४९, ८.
 ॥अ-परानंश^३- -शाय^३ काठ २४, ३;

* सद्यस्- (पा ५, ३, २२) इत्युक्त-निपातनमात्र-परिवर्धितकृत्पिभिः पाणिनीयैर् यद् अहन्यभिधेये अपर-शब्दाद् एद्युस् प्र. उच्यते तद् वस्तुस्थिते-स्तिरोभावायैवाऽलं भवेत्. उप. द्वि- इत्यस्यैवास्मिन् शब्दविशेषे रूपान्तराऽऽपत्तितया सुवचत्वात्. तथात्वाद् ऋते केवलम् अपर-शब्दस्य प्रत्ययमात्र-योगतो निर्बीजस्य दिनार्थवाचकत्वस्य निराधारत्वादनपपन्नत्वादित्यलमभियु-क्तानां क्वाचित्कच्छिद्राऽन्वेषणेन ।

^b) पाभे. अन्ये-द्युस् (.) मै ३, २, २^२ द्र. ।

^०) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) । व्यु. कृते १अ-पर-, अपरी- च टि. द्र. ।

^a) केवल- (पा ४, १, ३०) इत्यत्र टापं (पा ४, १, ४) बाधित्वा छान्दसन्वित्यनिपातनतया यो ङीप् शिष्टस्तत्र न केवलमयमेव विवेको यरुलोके टापा निर्वाहश्छन्दसि च ङीपा इति । किमित्येवमुच्यते । अव्याप्तिपरिहारायैवमुच्यते । तद् यथा । टाबन्त-स्यापि छन्दसि सुभिक्षं वर्तते । तद् एवं किलेह विवेको वक्तव्यो यथा बस. अन्तोदात्ताद् २अ-पर- इत्यस्माद् नित्यं छन्दसि ङीप् भवति, अपरस्माद् आद्युदात्ताद् १अ-पर- इत्यस्मात् टाप् इति । एतच्चैवं विविच्यमान-

मेतद्-भिन्नस्वर-सरूपशब्दद्वयनिष्पत्तिसंकेने पूर्वोक्ते ज्ञाप-कान्तरतयापि सुग्रहं द्र. ।

^०) सपा. काण्ड ३०, ३ अवरीषु इति पाभे ।

^१) विप. (लविगत बन्धन-] यजमान-) । बस. (पावा २, २, २४) ।

^२) तस. नञ्-स्वरः ।

^b) उप. परशु-वृक्कण- इति तृस. ।

^१) अकर्मकस्य सतः सकर्मकतापत्तौ सत्यां लुङि लेट् लृक् उंसं. (पा २, ४, ८०) ।

^१) विप. (अग्नि-, इन्द्र- प्रसृ), नाप. (इष्टका-विशेष- [मै २, ८, १४]) ।

^२) सपा ऋ १०, ११६, ५ विभे ।

^१) *अ-पराणुत्ति- > अ-पराणुत्त्या इति मूलतः सतो श्रेषः सुशोध. स्यात् ।

^३) तस. उप. परा✓*नंश (व्याप्तौ) + भावे घञ् प्र. [=मैव सोमक्रयणी पराची गात' इत्यर्थमेतद् यजुरिति (तु. तै ६, १, ७, ७ मै ३, ७, ६; वैतु. BW. च ? *अ-परातंस- इतीवाऽपशोधुः । तु. ^२ BW. उप. J; SI. अपरान् । अंशाय इति द्वे पदे इति मन्वान उपेक्ष्यः)] ।

^a) सपा. तै ६, १, ७, ८ आद्युत्थै इति पाभे. ।

क ३७, ४.
 अ-परापरण^a - णः शौ १२, ९, ७;
 पै १६, १४, ७.
 अ-परापात^b - ताय मै ३, ६, ७.
 अ-पराभाव^{b/c} - वाय तै १, ५, २,
 २; ५ ७, २, ५, ६, ६, २, ३.
 अपरावता^d पै १, ९, ४.
 अ-परावप- > अपरावपिष्ठ^e - ठम्
 तै ४, १, ३, १.
 अ-परावाप^{b/f} - पाय मै ४, १, २;
 काठ ३१, १; क ४७, १.
 अ-पराहत^b - तः शौ १८, ४, ३८.
 अपराह- १अ-पर- द्र.
 अ-परिगृहीत^b - तः काठ २६, १०;
 क ४१, ८, -तम् काठ २०, ४;
 क ३१, ६, -ते तै ५, २, ६, ३.
 अ-परि(त>)त्ता^g - ता मै ३,
 १, ८.
 अ-परिपर^b - रेण शौ १८, २,
 ४६.

अ-परिपर¹ - रः मै ३, ७, ७, ४, ८,
 ५; काठ २४, ६¹, क ३७, ७.
 अ-परिमित, ता^b - तः तै १, ७,
 ३, २¹; ५, १, ८, ४; मै ४, १,
 १०; ७, ४, काठ ८, १३, ९,
 १२; २६, ४, ३४, ९; क ८, १,
 ४१, २; शौ ९, ५, २१; १५,
 १५, ९; पै १६, ३४, ५, ९९,
 ८; -तम् तै २, ५, १०, ४, ११,
 २; ३, १, ७, ३; ६, १, १, ६,
 मै १, ६, १०, ८, ६; ७, ३, २,
 ५; ६, ३; ७, ४; ८, ७¹; काठ
 ८, ३, १३; १३, १; २४, ५¹;
 ३१, १५; क ६, ८; ८, १; ३७,
 ६¹, शौ ९, ५, २२¹ \$, -तस्य
 तै २, ५, १०, ४; ५, १, १, ४;
 २, ६, ३; मै ३, १, २, ६, ९, ७,
 ४; ४, ५, ३; काठ ८, ३; १९,
 १, ६; २६, ६; ३४, ९, क ६, ८,
 २९ ८; ३०, ४; ४१, ४; -ता

तै ५, १, १, ४; मै ३, १, २, काठ
 २५, ६, क ३९, ३, -ताः मै १,
 १०, १७; ३, २, ५; ९, ५¹; ४,
 ५, ३, काठ २०, १; ३४, ९, ३६,
 ११; क ३१, ३, शौ १५, १३,
 ९; १०, -तात् तै २, ६, ४, २,
 ३, १, ७, ३; मै ३, ८, ६; काठ २५,
 ४; क ३९, १, -तात् तै ६, १,
 ४, ८, -ताभिः तै ५, २, ६, ३,
 -ताम् काठ १९, १; ६; क २९,
 ८, ३०, ४; -ते मै १, ६, १०,
 काठ ८, ३; क ६, ८.
 अ-परिमित-उन्दस¹ - न्दस तै
 ५, १, ८, ४.
 अ-परिमित्य^b तै ५, २, ६, ३;
 काठ २०, ४; क ३१, ६.
 अ-परिमोष^b - षाय तै ६, १,
 ११, ५
 अ-परिवर्ग^{b/m} - गम् तै ३, ४, १०,
 ४, ५, ३, १०, ४, ४, ३, ४; ५, ३,

^a) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । उप.
 परा-परण- (<परा/पृ। तु. परा-पुर्- , परि/पृ>
 परि-पुर्-) यद्. (तु. ?PW., MW.; वैतु. PW. अ+पर-
 + १अपर- + नः प्र.?, ता. अपरै- > *अपर-रा- +
 *अपर-रण-?) ।

^b) तस नञ्-स्वरः ।

^c) उप. परा/भू+भावे घञ् प्र. ।

^d) पाठः? आ परावतः इति श्लोचः (तु. पै २०, ११,
 ११) ।

^e) विप. ([विनाश-रहित-] पुष्कर-) । परा/वप
 इत्यस्माद् घ-प्रत्ययेन निष्पन्नस्य नञ्-पूर्वस्य बस. अन्तो-
 दात्तस्य यनि. सत इष्टन्नन्तत्वे (पा ५, ३, ५५। तु १वृत्ति-
 प्रमृ.) नित्-स्वरः । पाप्र तु परावप- इत्ये-नस्यैव प्रथमं
 मतुबन्तत्वे तत् आतिशायनिके इष्टनि प्र. विन्मतोः (पा
 ५, ३, ६५) इति मतुपो लुकि अ+परावपिष्ठ- इत्येवं तस.
 नञ्-स्वरः स्यात् ।

^f) उप. परा/वप्+भावे घञ् प्र. ।

^g) विप. ([असमर्पिता-] उक्ता-) । उप. परि/वा

(दाने) + कर्मणि क्तः प्र. तकारादेशश्च (पा ७ ४. ४७) ।
 अत्र दस्ति (पा ६, ३, १२४) इत्युक्तस्य गतिदीर्घत्वस्याऽभावो
 मौलिको वा प्रामादिको वेति निगमान्तरस्यापेक्षया
 विमर्शसहोऽयं विषयः द्र. ।

^h) वि. ([परिपन्थि-रहित-] पथिन्-) । तस. नञ्-
 स्वर. (वैतु सा बस. इत्याह तत्-स्वरानुपपत्तिप्रसङ्गा-
 चिन्त्यम्) । उप. विप. परि-पर- ([<परि/पृ 'हिंसयाम्'
 + कर्तरि कृत्=परि-परिन्-]) तद्वति वृत्तिः ।

ⁱ) = १अ-परिपर- । बस. अन्तोदात्तः । उप. भाप. ।
 अ¹ इति पठन्तः BW. प्रमृ चिन्त्याः ।

^j) सपा तै ६, १, ७, ३ अङ्क्षोदतः इति, मै ३, ७, ७;
 ४, ८, ५ अरक्षस्युः इति च पाप्मे ।

^k) सपा. काठ २५, ८ क ४०, १ असंख्यातम् इति
 पाप्मे ।

^l) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^m) वा. क्विवि द्र. । भावे घञन्तं यद्वा णमुलन्तम्
 (तु. भा. [तैब्रा २, १, १०, ३ प्रमृ.], सा. MW.
 क, वैतुः भा. [तै ३, ४, १०, ४] बस. इति ?) ।

५, १०, ६, ६, १, १, ८, ३, ४, ३.
 अ-परिविष्ट^a - ष्टम् ऋ २, १३, ८.
 अ-परिविष्ट^a - तम् काठ २६, ६^b;
 क ४१, ४^c.
 अ-परिविष्ट^a मै ३, ५, ३^d.
 अप/रिष, अप...रिषत् पै ४, २२, ५.
 अ-परिविष्ट^a - अन् मै १, १०,
 १९^e, ३, ३, ५^f; काठ २१, ७^g;
 ३६, १३.
 अ-परिविष्ट^a - ता मै ४ १२, ४^h.
 अ-परिविष्ट^a - तः ऋ १०, ६,
 २, मै ४, १४, १५, -ता ऋ ८, ७८,
 ८; -ता ऋ १, १००, ११९ⁱ;
 १०२, ११०^j, १०, ६३, ५, काठ
 १२, १४.
 अपरी- २अ-पर- द.
 अ-परित^a - तः ऋ ५, २९, १४;
 -तम् ऋ ८, २४, ९; -ताः ऋ
 १, १००, ३; -तासः ऋ १, ८९,
 १, मा २५, १४; का २७, ११,
 १, काठ २६, ११.
 अ-परि(२)रीवृत्त^a - त. ऋ २,
 १०, ३.
 अप/रुध, > रुहस, अप अरोधम्
 ऋ १०, ३४, २.
 अपरुणद्धि काठ २७, ५, २८,

१, क ४२, ५; अप...रुणद्धि
 ऋ १०, ३४, ३; अपरु-
 णद्धि काठ १०, ८; अप-
 रुध्मः शौ १२, ३, ४३^k;
 अपरुणद्ध्यु. काठ २७, ५; २८,
 १, क ४२, ५.
 अप...अरुधन् शौ १८, २,
 २७.
 अपरुध्म्यते तै ६, ६, ५, ४,
 अपरुध्म्यताम् तै ६, ६, ५, ३.
 अप-रुद्ध- -रुद्ध. तै २, १, ४,
 ७^l; ८; २, ८, ४; ३, १, १;
 ६, ६, ५, ३; ४; काठ १०, ८^m;
 ९, ११, ६; २७, ५ⁿ, २८,
 १^o; क ४२, ५^p; -दम् अकाठ
 २७, ५, २८, १^q, अक ४२, ५;
 शौ ३, ३, ४; पै २, ७४, ४.
 [रुद्ध- ज्योक्]
 अपरुद्ध्य काठ ३५ १८, क ४८,
 १६.
 अपरुध्य- अन्.
 अपरुध्यमान- नः तै २, २,
 ८, ५, ३, १, १^r; २.
 अपरुहस्यमान- नः काठ १०,
 ९; ११, ६; ३७, ११.
 अपरुद्ध- -द्धा मै २, २,

१०; काठ १०, ९; -द्वारः तै
 २, ३, १, १; मै २, २, १; काठ
 ११, ६.
 अपरुद्ध- -धात् मै २, २,
 १०.
 अपरुद्धक, का¹- -काः मै २, २,
 १; ४, ४, २. [क- अन्].
 अपरुध्य- अन्.
 अपरुद्ध- -रुषि मै ३, ९, २.
 अपरुद्ध- -पम् अतै ३, ५, ७,
 ३; अकाठ २२, ८^s; ३५, १९;
 अक ३५, २^t; ४८, १७; शौ १२,
 ४, ९, पै १७, १६, ९.
 अपरुद्ध्य १अ-पर- द.
 अपरुद्धि¹ पै १६, ३७, ९.
 अपरुद्धि, अरुद्धि- -रुद्धः काठ २६, ३;
 क ४१, १; -रुद्ध तै ६, ३, ३,
 ४, अक २, ७०, ५; १९, ३४,
 १६; -रुद्धि मै ४, १, १; काठ २६,
 ७; क ४१, ५.
 अप(प-रुद्ध)रुद्ध^m - रुद्धः शौ ३, २८, १.
 अपरुद्धन्¹ - रुद्धन् अ [४, (१७, ७),
 १९, ३].
 अप(प-रुद्ध)रुद्ध, अप...अरुद्ध पै १९,
 ३१, ६ⁿ.
 अपरुद्धा¹ - द्वाः ऋ १०, २७, १४.

^a) तस. नञ्-स्वरः ।

^b) अत्रैकतरत्र यद् विकरण-स्वरस्तादवस्थेन प्रादर्शि
 तदपलक्षणत्वाच्चिन्त्यम् ।

^c) सपा. ण्ढताः <> ण्ढताः इति पाभे. ।

^d) उप. परि/हृत्+कतः प्र. ।

^e) यक. सपा मै २, २, ९ निरुद्धः इति, निरुद्धम् इति
 च पाभे. ।

^f) सपा. पै १७, ४०, ३ अवरुद्धमः इति पाभे. ।

^g) गस. वृजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६३) ।

^h) गस. घजन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

ⁱ) गस. उकजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९७) ।

^j) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^k) प्रास. अव्ययं पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)
 अथवा बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) स्यात्
 (तु. भा.) तत्फलभूतं विप. च विशेष्यगर्भं द्र. ।
 अपि वा बस. सतः क्विप्. द्र. ।

^l) पाठः? परा/इ > परेहि इति सुपठं छन्दो-
 ऽमुच्यते द्र. (तु. शौ १०, १, २८ अथेहि इति पाभे.) ।

^m) विप. (अपकृष्टाऽऽर्तवर्जीजोपेता-] यमिनी- [गो-]) ।
 बस वा प्रास. वा । उभयथाऽपि गत्यादौ स्वरे प्राप्ते
 (पा ६, २, १, २) उपसर्गादुत्तरस्य समासमात्रेऽन्तोदात्त-
 प्रकरणेऽस्य उत्सं. द्र. (पा ६, २, १८७) ।

ⁿ) अप...अरुद्ध > शौ ४, ३, २ पुरेण... अरुद्ध
 इति पाभे. ।

अप/लिख्, अप...लिखात्, अप
(लिखात्) शौ १४, २, ६८, पै
१८, १३, ८.

अ-पलित- -ताः शौ १९, ६०, १.
॥अ-पलितंभावुक- -कः मै ४,
१, ९.

अप/लुप्, स्प्, ॥अपलुम्पति मै
१, ६, ५; ॥अपलुम्पेते मै
१, ६, ४; अपलुम्पतु पै २, ८१,
२^b; ५, १४, १; १६, १४७,
१-८; १४८, १-८; १४९,
१-८, २०, ५९, २; अपलुम्पन्तु
पै १९, ३२, १८, अपलुम्पत्
पै १९, ४५, १४; ॥अपालुम्पत्
मै १, ६, ५, अपालुम्पन्^c काठ
१२, १३, अपालुम्पन्^d काठ १२,
१३^e, २७, २^e, क ४२,
२^e.

अपालुम्पत् पै ८, १५, १२.

अपलुम्प्यते शौ ५, १७, ७, पै ९,
१५, ७.

॥अप-लुम्पम्^g मै १, ६, ५.

अप/वच्, अपावोचत् पै २, २, ४^f.

अप-वक्तु- -क्तिता ऋ १, २४,
८; मा ८, २३, का ९, ४, १;
तै १, ४, ४५, १; मै १, ३,

३९, काठ ४, १३; क ३, ११;
पै २, २, ४५^h; १९, ९, ११,
-क्तार शौ ५, १५, १-११;
पै ८, ५, १-११.

अप-वाचन- अन^o.

अप-वत्- २अप्-द्र.

अप/वद् > अप-वादि(न् >)नी-
नी पै १९, २३, ८.

अप/वध्, अप...वध्यासम् मा
१, २६; का १, ९, ४, अप-
(वध्यासम्) मै १, १, १०,
४, १, १०; अपावधोत् ऋ १०,
१४६, ४; मा ५, ८ⁱ, का ५,
२, ८ⁱ; काठ २, ८ⁱ; क २,
३ⁱ, ॥अपावधोत् मै ४, ३,
४; अपावधीः मै १, २, ७ⁱ,
कौ १, ३५३, जै १, ३७, १;
अपावधीम् तै १, २, ११,
२ⁱ.

अप/वप्, अपवपति^j काठ १०,
५; अप...वपामि पै १७, ३८,
३^b; अपवप^k ऋ ८, ९६, ९;
अपावपत् शौ ८, ८, ५; १९,
३६, ४; पै २, २७, ४; ९, ६,
८, ११, ७, १; १६, २९, ५;
अपावपत् ऋ २, १४, ६, तै

३, ३, ७, ३^l; अपावपः ऋ १,
१३३, ४.

अप-वर्तु-^m, अप...वम् अप/वृद्र.
अप/वस् (बधा.), >अप-वासⁿ-
-से शौ ३, ७, ७ⁿ; पै ३, २,
६ⁿ.

अप-वास्यमा(न् >)ना^o -ना पै
१३, ५, १६.

अप/वह् (बधा), ॥अपवहति काठ
३७, ११; अपावहत्¹ शौ २०,
१३०, १; अपवहेः पै ३, २५,
१३^m.

॥अप-वाह¹ - > ॥अपवाह-
तुस् (:) तै ६, ६, ५, ४;
मै ३, २, ८.

अप/वा, ॥अपवाति ऋ १, १६२,
१०, मा २५, ३३; का २७,
१३, २; तै ४, ६, ८, ४; मै ३,
१६, १; काठ ४६, ४.

अप-वात्- -वान् शौ १९, ५०,
४.

?अपवाचिरामⁿ पै १६, २९, ९.

अप/विच्, अप-विनक्तु शौ १२,
३, १९, पै १७, ३७, ९; अपा-
विनक्^o शौ ११, ३, ४; पै १६,
५३, ९.

^a) अ-नग्नंभावुक- इत्यत्रत्यं टि. द्र. ।

^b) अपलुम्पतु इति पाठ² यनि. शोधः (तु. टि.
?अक्षौर, वंतु. BKA. उपलुम्पतु इति शोधः) ।

^c) सपा. तै २, १, २, २ प्रायश्चित्तमैच्छन् इति पाठे. ।

^d) एकतरत्र पाठे. अपाकृन्तत् मै २, ५, २, अन्यत्र
सपा. तै २, १, २, २ प्रभृ. अपाघ्नन् इति पाठे. ।

^e) गस. शक्यार्थे णमुल् प्र. । कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

^f) पाठे. यक. अध्ववोचत्, अध्ववक्ता मा १६, ५
द्र. ।

^g) अव^o इति संकेतयमान. SI. विमृश्यः । सपा. मै
२, १, ११ अपहृते इति पाठे. ।

^h) सपा. शौ १२, ३, २२ अपि...वपामि इति पाठे. ।

¹) वैतु. GW. -प. इत्येवमुक्तं चिन्त्य प्रकरणे लोटः
प्रयोगस्य दर्शनात् ।

²) गस. वज्रन्ते धायादि-स्वर. (पा ६, २, १४४) ।

³) विप. (वशा-) । उप. <वाश् > स इति MW. ।

⁴) तु RW. । शिष्टं सस्थ ?बहुलिमा टि. द्र. ।

⁵) सपा. पै १७, २९, १७ संबर्ह इति, विवर्हः
इति च पाठे. ।

⁶) अनपवाचना (शौ ८, ८, ९) इत्यस्य स्थाने
चादपवाचिराम इति दुःश्लेषा सहिता द्र. । यमु. छेदे चात्
इत्यस्य चाऽऽत् इत्याकारिका व्यवस्था भवित्री काप्यन्या
वेत्यादि सर्वं भूरिविमर्शपेक्षमेव ।

⁷) सपा. तै १, १, ५, २ विविनक्तु इति पाठे. ।

१ अ-पवित्र^a - त्रम् मै ४, ५, ७.
 २ अ-पवित्र^b - त्रौ तै ६, ४, ६, ३.
 ३ अ-पवित्रपूत^c - त, -तम् मै ४,
 ५, ५.

अप-विद्ध- अप✓व्यध् द्र.

अप✓विशू > वेशि, अपवेक्ष्य > या
 शौ २, २, २५, पै १६, ७८, ७

अप✓वी †अपवेति ऋ ५, ६१, १८,
 १०, ४३, २; शौ २०, १७, २

अ-पवीरव^d - वान् ऋ १०, ६०, ३.

अप✓वृ (आच्छादने), अप...वरत्
 ऋ ६, ४५, २४; कौ २, १०१८,
 जै ४, ९, ९; शौ २०, ७८, ३

अप...वर्षथ^e ऋ ८, ५, २१,

†अ(प>)पावृधि ऋ १, ७, ६;

२, २, ७, ४, ३१, १३; ७, २७,

२, ८, २३, २९, तै २, २, १२,

६; मै ४, १२, २, कौ २, ९७१; शौ

२०, ७०, १२, अप...वृधि ऋ १,

१०, ७; अपावृत्त ऋ ५, ४५, १.

†अपो...वृणुते^f कौ १, ३०३;

२, १०१; जै १, ३२, १; ३,

१०, ३; †अपवृणोति^g काठ १३,

३; अ(प>)पावृणु^h का ४०,

१, १५; अपावृणोत् ऋ १, १३०,

३; ३, ४४, ५, ४, २८, १; १०,

१३९, ६, मै २, ५, ३१; †४, ९,

११, ११, २; काठ ९, १९†; १३,

३१, †अप...वृणोत् ऋ ३,

३१, [२१; १०, १२०, ८], ८,

६३, ३; पै ६, १, ८; अप...

अवृणवत् ऋ २, ३४, १, अपावृणो:

ऋ २, ११, १८; अपावृणो: ऋ

८, १००, ६, अप...वृणो: ऋ

१, ५१, [३; ९, ८६, २३], ४;

अप...वृणो: ऋ १, १३२, ४.

†अप...ववार ऋ १, ३२, ११;

पै १३, ६, ११; अप...ववर्थⁱ ऋ

३, ४३, ७, अप...वावः^j ऋ

१, ११३, १४, ३, ५, १, ७, ७५,

१; अप...व. ऋ १, १२१, ४;

अप...व: ऋ २, १४, ३;

†अपवन् ऋ ४, २, १६; ५५,

६; ५, २९, १२; मा १९, ६९;

का २१, ४, १९, तै २, ६, १२,

४; काठ १६, ९†^k, शौ १८, ३,

२१; अप...वृन् ऋ ४, ५, ८;

†अपाव ऋ १, ११, ५, कौ २,

६०१; जै ३, ४८, १७, †अप...

वम्^l ऋ १०, २८, ७

अप-वर्तु^m - तर्ता ऋ ४, २०, ८.

अपा-वृत् - अन्ⁿ.

†अ(प>)पा-वृत्^o - तम् ऋ १,

५७, १; शौ २०, १५, १.

अ(प>)पा-वृत्ति^p - तम् ऋ ८,

६६, ३.

अप✓वृज्, अपवृक्ते ऋ १०, ११७,

७; अपवृजाते शौ १०, ७, ४२;

अपवृद्धव^q शौ ३, १२, ६; पै २०,

२२, ३; †अपावृक्^r शौ १३,

^a) तस. नञ्-स्वरः । ^b) बस अन्तोदात्तः (पा ६, २,
 १७२) इति । ^c) उप. वृत्त पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^d) सस्थ पुवीर-व-टि. द्र. ।

^e) लेटि सिब्-अटौ द्र. । वर्षप्रतिबन्धवशाद् इषश्च
 सिन्धवश्च पिहितद्वारतिरोधापितवस्तुवन्नैव दृष्टिपथ-
 मवतरेयुः । तत्तिरोधापकस्य द्वारापिधानस्येव सतस्
 तन्निरोधनस्याऽपवरणमाशंसितं भवति [तु. वे. PW.
 प्रभु; वंतु. सा. यन्मते अप इत्यस्य योग्यक्रियायाश्च
 योग्यकर्मणश्चाऽऽक्षेपेण 'मेघादपकृष्य' इति कृत्वा पृथग-
 न्वयो भवति । वर्षथ (<✓वृष्) इति क्रिप. च
 सेचनार्थकस्य सत इषः इत्येतैनैव कर्मणाऽन्वय इष्यते
 (न सिन्धून् इत्येतनापीत्यभिसन्धिः) । चिन्त्यं त्वेत-
 न्मतं भवति । आक्षेपबहुत्वस्य स्वारस्यविधातकत्वा-
 व्यभिचाराद् द्वारा इत्यस्य द्विः सतः वृ१ एतदिति कृत्वा
 व्याख्यानस्य समानप्रकरणान्तरसर्वस्वविरोधाच्च (तु. ऋ
 १, १२८, ६; ३, ५, १ प्रभु)] ।

^f) सपा तैव्रा ३, १, ३, २ । ऋ ७, ८१, १ अपो(प+उ)
 ...व्ययेति इति पाभे. ।

^g) अप, आ इति द्विगुपसष्ट क्रि० संकृत्यमान. SI.
 चिन्त्य. । मुपा. वैपरीत्यदर्शनात् ।

^h) अपा^o इति मुपा. स्वरः ? यनि. शोध. । छान्दसं
 दीर्घत्वम् ।

ⁱ) छान्दसः आङ्-आगमः (तु. [वि✓वृ 'आच्छादने' >]
 न्याव', वि...आङ् इति) ।

^j) सपा. ऋ ४, १, १५; १६, ६; १०, ४५, ११ प्रभु.
 आपमं २, ११, ३० वृवृ इति पाभे. ।

^k) अप...वः इति शोध. (तु. सस्थ. टि. ० इन्द्र) ।

^l) गस वृजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^m) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतिस्वरः पूष. दीर्घत्वं च (पा
 ६, २, ४९; ३, १३७) ।

ⁿ) गस. क्तिनि सादौ (पा ६, २, ५०) इत्युक्तः
 स्वरः ।

^o) सपा. मागृ २, ११, १४ उपसेध इति, आपमं २,
 १५, ५ हिगृ १, २७, ७ अपसेध इति च पाभे. ।

^p) छुञ्चि प्रपु१ । अपावृक् इति प्राप्ते गुणाभावे यनि. ।
 सपा. पै १८, २१, ३ अपायुवृ इति पाभे. ।

२, ९ अप-वृज्य- अन° अप-वृत् > वर्ति, अप-वृत्तय क २, २३ ७ अप-वृत्प्राणिमज्जह्य पै ५, १४, ५ अप-वृत्त, अप-वृत्तामि पै ७, २, ६, अप-वृत्त पै ४, ४, ७. अप-वे, अपवय ऋ १०, १३० १ अप-वेन्, अपवेन ° शौ ४, ८, २. ? अपव्यक्ता पै ५, १३, ६, १४, ३, १०. अप-व्यध् > विध, अप-विध्यत मै ३, १६, ३, १, १, अप-विध्य- तम् ऋ ६, ७५, ४, मा २९, ४१; का ३१, २, ४; तै ४, ६, ६, २; काठ ४६, १, पै १५, १०, ४. अप-विद्ध- अन°. अप-व्ये, अपो व्ययति ऋ ७, ८१, १०, अपव्यये शौ ६, ११, १. अप-व्ययत्- अन°. १ अप-व्यत- -तम् मै ४ २, १२. २ अप-व्यत- -तान् ऋ १, ५१, ९, ५, ४२, ९; -तेन ऋ ५, ४०, ६, खि ३, २१, १; मा १७, ४७, का १८, ४, १५; कौ २, १२१०; शौ ३, २, ६; पै ३, ५, ६. अप-व्यत् > शाति, अप-व्यत् शौ १२, ३४, ३. अप-पश्य- -व्य तै ६, ३, ३, ४, काठ २६ ५; क ४१, ३; -व्यम् तै ६, १, १, २; काठ ६, ३; क ३, २ अप-व्यत् > शास्, अपाशासु मै ३ ८, ५, ६; ४, ५, ८; १, ३. अप-व्यत् > शीर्षिन्- -र्षि, -र्षणम् तै ५, ५, ४, ३. अप-व्यत् > शशु- -शव. तै ५, २, ९, ४. अप-व्यत् > शशु- -शव काठ १२, २; -शु. तै १, ७, १, ३; ६; २, ६, ६, ६; ८, २, ५, २, ६, ३; ९, ३, ४, ३, १, ४; ६, १, ९, २; ३, २, ५, ३, ४; ११, ५; ६, ३, ५, ४, ४, मै १, ८, ९; ३, २, ७, ४, ८, ७, ७; ४, १, ११, काठ ८, ८, १०, ११, १२, १, २; ५, २०, ३, ४; ८, १०, २, ४, ४, ६, २, ६, २, २७, ६, २८, ३, २९, ३; ३०, ९, ३१, १३, ३५, १८; १९, क ७, ३, ३१, ५, ६, १०, १२; ३७, ५, ७, ४०, ५; ४२, ६; ४४, ३, ४५, ४, ४८, १६; १७. अप-व्यत् > -ता पै १६, १४९, ८, -ताम् मै २, १, ८. अप-व्यत् > -घनी- -घनी शौ १४, १, ६२ अप-व्यत् > शोशु- > शोशु- अप-व्यत् > शोशु- -चत् ऋ [१, ९७, १; २-८], मा ३५, ६;

अ) सपा शौ २, ३२, २ अपि-वृत्तामि इति पाभे ।

ब) सपा. शौ १, ७, ७ अपि-वृत्तु इति पाभे ।

८) मा, अपवेनः < > सपा. पै ४, २, २ वीर्यस्व इति,
काठ ३७, ९ तैत्रा २, ७, ८, १, १६, १ वीर्यस्व इति च पाभे ।

८) सपा. ऋ ६, ७५, ४ अप-विध्यताम् इति पाभे ।

९) पाभे. कौ १, ३०३ अपो-वृणुते द्र. ।

१) सपा. पै १२ १८, ७ अपव्ययताम् इति पाभे ।

२) प्रास. अव्ययं पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) ।
मै. संकेतिते स्थले कर्तृतया योग. कर्मतया वाऽपि
क्रियाविशेषणतया वेत्यत्र भूयान् विमर्शोऽपि सावकाशः
द्र. । क्रियाविशेषणतया इति चेदध्यवसीयेत तर्हि
स्वरूपतः बस. इत्येव सुवचम् । तथात्वे स्थलान्तरीय-
नियमान्तरैः संगतत्वसामान्यात् । कर्तृत्वकर्मत्वा-
न्यरपक्षे तस. इत्येव सुवचम् । तथात्वे प्राति.
एतद् निगमान्तरीयात् प्राति. बस. इत्येवं व्याख्यायाद्
भिन्नं वाच्यम् । एतत् सर्वं यस्थ. सुधीभिः सुधी-
विषयीक्रियेत ।

३) बस. पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । नापू. समान-

स्वरं किञ्चिद्-भिन्नार्थयोगं प्राति वस्तुतो भेदेन प्रदर्शनाहं
न वेत्यत्र नापू. टि. द्र. स्वयं च विविग्भर विवेच्यम् ।

१) धा. *चातने वृति (तु. Eng. √shoot [गमने]) ।

१) तु √शत् (हिंसायाम्) । पाप्र. तु < √शद्
(पा ७, ३, ४२) ।

३) सपा. पै ११, ३, ३ अप-साधय इति पाभे ।

१) बस. (पावा २, २, २४) पू. प्रकृतिस्वरम् ।

३) तस. नञ-स्वर ।

३) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

७) सपा. अपशुः स्यात् > तै ५, ५, ७, १ पशुन् व्यर्थ-
येत् इति पाभे ।

३) भावे तलन्ते लिट्-स्वरः (पा ६, १, १९३) ।

७) तु टि. अ-देवृधनी- ।

१) गस. शत्रन्ते कृत् स्वर. प्रकृत्या । वा अशुम् इति
कर्मपदमेनान्वितं द्र. (तु. सस्थ. आ-वृत् [दीप्तौ] >
आ-वृत् [शुशुम्] । अत्र सा. कल्पद्वयं भवति । प्रथमे कल्पे
तावद् अप इति कप्र. नः (द्वि ३) इत्येतदभिसंबन्धो भवति
तदीनमाख्यातं च सकर्मकत्वे सति छेदि साऽङ्के तिपि

२१; का ३५, ४, २०, २१, शौ ४, ३३, १ ^१ ; २-८, पै ४, २९, १ ^१ , २-८.	अ-पश्चा-दध्वन् ^० - ध्वने ^१ कौ १, ३५२, २, ७९०; जै १, ३७, १.	अ-पश्यत् ^१ - इयते तै ७, ५, १२, १, काठ ४५, ३, -इयन् ऋ १०, १३५, ३, -इयन्त तै ३, २, २, १.
अप/शुष्, अपशुष्यति शौ ६, १३९, ४.	अ-पश्चा(त>)द्-दध्वन् ^० - ध्वने ^१ ऋ ६, ४२, १, -वा मै ३, ९, ४ ^{२०} ; १.	?अ-पश्यमान ^१ - न' पै ७, १९, ७.
अप-शुष्क, ष्का ^१ - ष्का, -ष्का: तै २, १, ४, ८.	अप/इनथ्, अप' अधिष्टन ऋ ९, १०१, १, कौ १, ५४५; २, ४७; जै १, ५६, १, ३, ५, ६.	अप/श्रि अप-श्रयु ^१ - य शौ १५, ३, ८
?अ-पश्चा-दग्धृ-ग्धा शौ १९, ५५, ५ ^० , पै २०, ४१, ९.	अ-पश्य ^० - इया ऋ १, १४८, ५.	अप-श्रित ^१ - त ऋ १ (१, ८४, १४), ५, ६१, १९], ८, २४, ३०,

रूपम् (तु उ. मा ३५, ६) । अथोत्तरे कल्पे सगति-
कमुक्तपूर्वमेवाऽऽख्यातमकर्मकत्वेनाऽन्वितं भवति ।
उभयत्र अधम् इति च कर्तृपदम् । अथापीह सा.
आ...शुशुषिष्य इत्युत्तरे क्रिप. ✓शुच्(दीप्तौ) इत्य-
स्माच् शोकाऽर्थकतयाऽभिसंभतात् प्रथमाद् धा दीप्त-
र्थकं सन्तमपरं धा. विवेचयिष्यति । तदेतत् सर्वं
चिन्त्यं भवति । अग्निर्कर्तृकऽऽशोचनाऽपशोचनक्रिययो-
र्विषयीभावेनाऽभिननप्रतियोगिकयो सतो रयेश्च अधस्य
चोऽस्थाप्यमानत्वप्रतिभानाद् अपःऽऽङो. उपसर्गयोर्
भिन्नार्थद्योतकत्वचमत्कारसमर्पणे श्रुतिस्वारस्यस्योपपन्न-
तरत्वादिति यावत् । एस्थि. पराभिमतस्य भिन्न-
धातूपकल्पनस्य च प्रथमे वाक्ये अध- इत्येतत्कर्तृत्वस्य
च क्रिप. स कर्मकत्वाऽकर्मकत्वान्यतरत्वं प्रत्योदासी-
न्यस्य च समानं वैयर्थ्यं द्र. । ननु यदुक्तं सा.
नः इति द्विः इति अप इति च कप्र. तद्युक्त इति
चाहेति, तन्न । भाष्ये नः इति षः इत्येवम् उक्त-
त्वाद् अप इत्यस्य गतित्वेन प्रदर्शनाच्चेति । सत्यं,
वचसंवेमेव तत्र भवति तात्पर्यतत्त्वन्यथेति । तत् तु
कथमिति । अप इत्यस्य गतित्वे पर्यवसन्ने सति तद-
र्थस्याऽऽख्यातमात्रानुरञ्जकत्वे चरितार्थत्व-स्वाभाव्याद्
'अस्मत्तो निर्गाय' इत्याकारकस्य पञ्चमीस्थेन सना.
योगतः प्रवर्तयितुमिच्छ्यमाणस्य व्यख्यानस्य नितान्त-
मन्थाय्यत्वे सत्यप्यस्मत् प्रस्तावितचोद्यप्रकारत एव
सुपलम्भत् (तु. उ. नः = अस्मान् इति स्पष्टं
भाषमाणः) । अथाऽन्ततो यच्च म अनुस्त्रयमाणं
लेटि रूपम् इत्याकारकं कल्पान्तरमाह, तदप्यसत् ।
ऋगङ्गतया व्याख्यायां कथंचित् सिद्ध्यत्यपि
निषाताभावे (तु. सा.) तदभीष्टे मञ्जुरतामात्रेण व्याख्यान-
तदनुपपत्तिरिति दिक् ।

१) विप. (लोक-, विश्-) । गस. अनन्तरगति-स्वर.
(पा ६, २, ४९) । पूष निन्दायामिति ।

२) सपा. ?^०दग्धा [तु. सा.] <>^०द्-दध्वा (आपश्रौ
७, २८, २ माश्रौ १, ८, ६, २२ अप्राय २, ७ अअ १९,
५५ प्रभृ. च [तु. BW. RW]) इति पाभे. । यत्तु
पपा. अपश्चा । दग्धऽअन्नस्य (तु. शंषा) इति प्रादर्शि
तदसत्, अन्नस्य इत्यस्य कर्मभूतस्य पदस्य नितान्तपा-
र्थव्यस्याऽनिवार्यत्वात् (तु. पाभे. मै ३, ९, ४) ।

३) विप. (नृ-, अस्मद्- [मै.]) । तस. नञ्-स्वरः ।
एकतरत्र उप. पश्चा इति पूष भवति (तु. [सरूपे] ऋ १,
१२३, ५ प्रभृ.) । अन्यतरत्र पश्चात् इति । वस्तुत एनयोर-
भेदः । उप. ✓दध् गतौ [तु. निघ २, १४] + वनिप् प्र. ।

४) सपा. ^०दध्वने <>^०द्-दध्वने (तैत्रा ३, ७, १०, ६
आपश्रौ १४, १९, २ च) इति पाभे ।

५) तस. उप. पाप्र. ✓दध् + तः प्र. (पा ३, १, १३७)
अचकौ (पा ६, २, १५७) इत्यत्र श-प्रत्ययस्यापि उंसं.
अन्तोदात्तत्वं द्र । अथवा स्वतन्त्रात् सत् ✓पश् इत्यतः
कर्तरि वा भवे वा कृत्ष. प्र. । नञ्-पूर्वत्वे च पूर्वं
कल्पे कृत्योकीयोऽन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) । उत्तरे च
कल्पे तावद् बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) इति
विविक् ।

६) तस. नञ्-स्वरः ।

७) शोधः अप/बाध् > ?अपवाधत् टि. द्र. ।

८) नाप (उपधान-[नभा. तकिया]) । उप. अधि-
करणे अच् प्र. धायादि-स्वरश्च । W. उप-श्रयु- इति
शोषुकः (तु. कौउ.) । सपा कौउ १, ५ उपश्रीः इति,
शाआ ३, ५ ?अपरश्च यः इति च पाभे. ।

९) सस्व. कृते तु. टि. अप-शुष्क- ।

-तम् ऋ ११, ८४, १४,
(५६१, १९); मै २, १३, ६;
काठ ३९, १२; कौ २, २६४; जै
३, २२, ११, शौ २०, ४१, २;
-तौ शौ ६, १२७, २^५.

१अप्स- २, ३अप्स- ✓अप् द.
अप-सं/विश्वः, अपसंविश्वस्^५ पै
१६, ७८, ७.

†अप-सं/वृत् > वर्ति, अप...संव-
संयति ऋ १०, १७२, ४, कौ
१, ४५१, जै १, ४७, ५; शौ
१९, १२, १.

¶अप-सत्य^०- रयम् क ३५, २;
-स्यास्म काठ २२, ८^६.

अप/सइच्, †अप...सइचम्,
अप(सश्चिम्)^० मा ३८, २०; का
३८, ५, ३; मै ४, ९, १०.

अप/सह, अप...सहताम् पै ४, ८,

१-१३.

५अप-साहस्^१- †हान् ऋ ९,
१०५, ६; कौ २, ९६३.

अप/साध् > साधि, अप...साधय
पै ११, ३, ३^६.

अप/सिध्, अपसेधति शौ २०,
१३५, १३^७; अपसेधन्ति शौ ५,
१९, ९; अप...सेधसि शौ ६,
८१, ११^८; पै १९ १७, १;
अपसेधामि शौ ८, २ ११; पै
१६ ४, १, अपसेधतु खिसा २९,
८; अप...सेधतु ऋ १०, ३६, ४;
पै ७, ५, ७, अपसेधन्तु ऋ १०,
१००, ८; †अपसेध ऋ ६, ४७,
२९, मा २९, ५५; का ३१, २,
१२; तै ४, ६, ७, मै ३, १६, ३,
काठ ४६, १, शौ ६, १२६, १;
२१^९, पै १५, ११, ९, २०,

३१^{१०}; अप...सेध ऋ ८, ६०,
२०; १०, २५, ७, अप...सेध
ऋ ८ ७९, ९^१; †अप...सेध
ऋ १०, ९८, १२, मै ४, ११, २,
काठ २, १५, अप...सेधतम् मै
४, १४, ६; शौ ४, २५,
४^१, पै ४, ३४, ६, अप
(सेधतम्) शौ ४, २५, ४^{१०}, पै
४, ३४, ६; अपसेधत ऋ ८,
१८, १०, १०, १७५, २, खि ५,
२१, ३^१, कौ १, ३९७^१, जै १, ४४,
७^१, †अप(सेधत)ऋ ८, १८, १०^१,
१०, १७५, २, १०, कौ १, ३९७^२,
जै १, ४४, ७^२; अप...असेधत्
ऋ ६, ४७, २१, अप...असेध
ऋ ५, ३१, ७.
अपसेधिरे, अपसेधिम खिसा २९,
९, अपसेधम् पै १९, १, १०

^५) सपा. पै १, १०, २ अपाकृतौ इति पाभे. ।

^६) सपा शौ ९, २, २५ अभिसंविश्वस् इति पाभे. ।

^७) विप (अग्नि-) । मलो. बस. ।

^८) अवेष्टाअपसत्यास् इत्येवं मूलतः सति पाठे
पठ्यते: प्रथमाया उपर्य् आद्यकारस्य स्थाने सु इत्येव-
माकारो श्रेष. द्र. ।

^९) तु. माश १४, ३, १, १९ यतो वाक्यद्वयस्य मिथ्या-
ऽऽभासमिव गृहीतवन्तौ उ. म. च द्वेः इति द्वारः
इति च द्विः सती प्रः इति कृत्वा अप (=अभग-
च्छतु) इति च अन्युवत्-इति देवतापरमिति च व्याचक्षते
तद् विमर्शोक्षे द्र. । सपा. °सश्चिम्, अप(सश्चिम्)
माश १४, ३, १, १९ तेषा ४, ११, ४ च) <> ऋ ५, २०, २
अप^१[यद्.] इति सश्चिरे इति च पाभे. ।

^१) गस बवस्वन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १२) ।
सहस्-इति पपा. । हे इन्दो! कचिद्(=अपि सर्वम्) अदेव-
मन्त्रिणम् आ-साहान्(भव [तु नाप्. ऋक्]) बाधश्(च) परि
(-साहान् भव) द्रयुं (च) यनि. (भव) इति वाक्यत्रयात्मकः
वा. द्र. [तु. ऋ ८, ४५, ४० यत्र अप इति परि इति
च नि. यक. अभिध्, जद्वि > द्वी इत्येते क्रिप उपसृजन्तौ
विज्ञपयता यथा प्रकृतेऽपि तौ नि. च आ इति च

क्रियार्थप्रधानं साहान् इति पदमुपसृज्युरिति
(अस्मत् इति पं. च वारणार्थेऽस्तवचना द्र. [पा १,
४, २७]) । यद्वैने नि. कप्र. एव स्यु. यक द्रयुम्,
बाधः, अस्मत् इत्येभि. पदैर्युक्ताः [तु सस्थ.
? ५आ(साहस्- > -हान्), ? ५परि साहस्- > -हान्
(यत्रापि वैतु. PW. प्रभृ. भिन्नप्रकारकस्य वा. आलो-
चनम्), वैतु. वें. सा. साहान् इति चाध्याहृताऽऽख्याता-
ऽशं क्रिप. (=अप[युयोधि- =अपगमय]) इति च (नितान्तमरु-
चिरा सती तदीयाऽवान्तरवाक्यकृतिराकरत द्र.)] ।

^६) पाभे. शौ १९, ३४, ३ अप...शातय द्र. ।

^७) सपा. आश २, १, ४ अपबाधताम् इति पाभे. ।

^१) सपा. तैत्रा २, ४, १, ६ आश्रौ २, १२, ३ प्रभृ. सेधनि
इति पाभे. । ^१) पाभे. ऋ ६, ४७, ३० अपप्रोथ द्र. ।

^१) सपा ऋ २, ३३, ३ रुपसो युयोधि इति विभे. ।

^१) वैतु. सा अप+इतुः (<✓इ) इति । नितरां
चिन्त्यं स्वेतत् । इतुः इत्यस्याऽनिहतस्य सतः क्रिप.
एतदित्यस्य वचस. संस्कारच्युतिमात्रत्वे सति मपुः इति
कृत्वा व्याख्यानप्रवृत्तेः साहसमात्राऽनतिरिक्तत्वादिति ।
इतुः इति तसि-प्रत्ययान्त द्र. ।

^१) सपा. पै ४, ३४, ७ परा (सेधतम्) इति पाभे. ।

अप-सिध्य^a शौ ८, २, ७.
 अप-सेधत्- -धर क्र १, ३५,
 १०, ९, ८२, २; ११०, १२४,
 मा ३४, २६†; का ३३, १,
 २०†, काठ ३८, १२४^b, कौ
 २, ६६८†, जै ३, ५५
 १†^c, पै १०, १, १२४
 अप✓सू (प्रेरणे), अप ..सुवे काठ
 ३८, १३, अप सुवामि शौ
 ६, ११९, ३^d, अप ..सुव
 ऋ १०, ३७, ४, मा ३५, ११, का
 ३५, ४, १०, अप (सुव) क्र १०,
 ३७, ४, मा ३५, ११^e, का ३५,
 ४, १०^f, पै १७, २५, ७.
 अप साविषत् ऋ १०, १००,
 ८; अप (साविषत्) पै २०, १७,
 ९^g.
 अप✓सु, अप सरत् क्र ४, ३०,
 १०.
 अप✓सृज्, अपसृजामि पै १६, १३०,
 ३^h.
 अप✓स्कन्द, >स्कन्दि, अपस्कन्दयत्
 पै २, २४, १, ४, अपस्कन्दयन्तु
 पै २, २४, २, ३, ५.

अप-स्कन्द- -न्देन पै २, २४, ५.
 अप-स्कन्ध पै २, ७०, १.
 अप✓स्कम्भ > अप-स्कम्भ^h-
 -म्भस्य शौ ४, ६, ४, पै ५, ८, ३;
 ११, २, ४.
 अपस्तम- ✓*अप् > २अप्- द्र
 अप✓स्था, >तिष्ठ, अपतिष्ठात् पै
 १३, ९, १२, अप ..तिष्ठन्तु पै
 १, ९४, ३, अप ..अतिष्ठन् क्र
 १०, १२४, ८.
 अपस्थातम् ऋ १०, १०६, २,
 †अपस्थात>ता ऋ ८, २०, १,
 कौ १, ४०१; जै १, ४५, ३.
 अप अस्थⁱ क्र ८, ४८, ११.
 †अप-तस्थिवृत्^j-स्थिवृत् क्र ९, १९,
 ६; कौ २, १११; जै ३, ११, ७
 अप-स्थापन- > अपस्थापन-
 भेषज- -जम् पै १, ५८, ४
 †अपस्थाप^k पै २०, ४८, १०.
 अप✓स्पृ, †अपस्पृण्वते^l ऋ ८, २,
 ५; जै ४, १६, ६; †अपास्पृणुत
 काठ २४, १, क ३७, २
 अप-स्पृश- अन^m.
 †अप✓स्फर्, अपस्फरीः क्र ६, ६१,

१४; मै ४, ११, २; काठ १७,
 १८; ३०, ३; क ४६, ६.

अप✓स्फाय् >स्फा
 अप-स्फान- -नस्य पै १, ५८, १.
 अप✓स्फुर
 †अप-स्फुरⁿ- -स्फुरम् ऋ ८, ६९,
 १०, शौ २०, १२, ७. [°स्फुर-
 अन^o].
 †अप-स्फु(र>)रा^p- -रा मै २,
 ६, ५, ४, ३, ८, काठ १५, ४.
 [°र- अन^o].
 †अप-स्फुर(त>)न्ती^q- -न्ती पै
 १४, ३, १
 १-४अपस्य^r-, ✓अपस्य, अपस्य-
 २अपस्या-, अपस्य, स्य-
 ✓*अप् द्र.
 अप✓हन्, > जङ्घन्, †अपहते
 तै २, ४, २, ४, ५, ३, १, ३, २, ९,
 ५, ५, ३, ४, ७, ७, ५, २^s, ६,
 १, १, ५, मै २, १, ११^t, ५, ५,
 ६^u, ८, ९^v; ३, ६, २; ६, ४, ३,
 ४; ८, ३; काठ १०, ९^w, १०^x; १३,
 २, ३; ६^y, ७^z; १४, ६; १९, १^{aa},
 ११; २२, १; २३, ४^{ab}, ३१, ११,

^a) सपा. पै १६, ३, ७ उपजित्य इति पाभे.।

^b) पाभे ४अपदुहन् शौ १, २८, १ द्र.।

^c) अप-सेधम् इति मुपा. ? यनि शोध ।

^d) पाभे. अपधित्सामि द्र ।

^e) एकतरत्र अपो(प-उ) इति समुदितो निपात द्र.।

^f) सपा. शौ १, १८, २ नि. (वाविष्कृ < ✓सू 'प्रेरणे') इति पाभे.।

^g) सपा. शौ १०, ५, ३३ पै २०, २६, ७ पागृ १, ३, १४ प्रहिणोमि इति पाभे.।

^h) गस घनन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४)।

ⁱ) वें. 'अपतिष्ठन्तु' इति यदाह तद् यथा-धातुस्थिति-
 वचः । यत्तु 'अपगच्छन्तु' इति वें. च सा. चाहतुस् तत्
 तात्पर्यप्राप्त्यपेक्षिताऽनुषङ्गपरं वचः द्र.।

^j) गस. न्वस्वन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)।

^k) °स्थात इति शोध. (तु. सपा. ऋ ८, २०, १)।

^l) प्रपु३ झच् आदेश. उंसं. (पा ३, ४, ७८)। चिद्-
 अन्तोदात्त. (तु. MGS. ४६० टि. ४)। यत् सा.
 पक्षान्तरे अप इत्यस्य धात्वर्थानुवादकत्वम् आह
 तदक्षोदक्षमतयोर्भेदं श्रुतिस्वारस्येतरत्वात् ।

^m) विप. (सोम-)। गस. क्बन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

ⁿ) विप. (धेनु-)। गस. इगुपघलक्षणः कः प्र (पा ३,
 १, १३५) थाथादि-स्वरद्वय ।

^o) अनपस्फुरन्ती इति शोध. (तु. शौ १२,
 १, ४५)।

^p) सकृत् पाभे. अपवपति द्र.।

^q) सपा. मै २, २, १० विद्वते इति पाभे.।

^r) सपा. मै ३, १, ४ व्यास्थत इति पाभे.।

^s) सपा. मै ३, ६, ७ प्रहरति इति पाभे.।

३४, १२; क ३०, १^a, ३१,
१; ३६, १^b; ४७, ११;
॥अप...हते तै २, १, १०,
३; २, ५, १; ॥अपहन्ति तै २,
१, २, ८, १०, १; ३; २, २,
२; ७, ५; ६, ४, १; ६, ३^c;
५, १, ३, ४; ८, ६; १०, २,
२, १, ५; ३, २, ७, ४^d, ५^e;
१०, १^d; ६, २, १, ६^e, ४, ५, ९,
२; ६, ३, २; मै २, ५, ९; ३, १,
९; २, ६, ७, ४, ८, ७; ९, ७; ४,
१, १३^g, ३, ४^f; ८, ५^f; काठ
१०, ४; ५, ११, ५^g; १३, ७;
१९, ३; २०, ५, २५, ४^h, ८;
३१, १; ३, ७, ८, ९ⁱ; १०, ३४, ५;
क ३०, १; ३१, ७; ३९, १;
४०, १; ४७, १; ३, ८^j; ९;
१०ⁱ, ॥शौ ९, ५, ७; ११,
॥पै १६, ९, ७, ८, ९; ॥अपहन्ति
तै २, ६, ६, १; ६, २, १, ६;
मै २, १, ५^k; काठ ११, ५;
अप - हतः^l ऋ ६, ६०, ६^l;
अपहन्ति मै २, १, ५^m; अपहन्ति
मा १८, ५२; का २०, ३, २; तै
४, ७, १३, १; मै २, १२, ३;
काठ १८ १५; क २९, ४; पै ३,
३८ ६; ॥अप...हन्ⁿ कौ २,

२०५, जै ३, १८, १२, अपहन्महे^o
काठ ३८, १३; अपहन्म. शौ १,
१८, ३; ८, ६, ४; पै १६, ७९, ४;
अपहन्ममि शौ ८, २, १२, ६, ५,
पै १६, ४, २, ७९, २; ५; ८१, ५;
अप...हन् ऋ १०, १८२,
[१-३]; अप...हन् तै ४, १,
४, ४; ५, १, ५, ९, अप...
हनाथ शौ १४, १, ५९; पै १८,
६, ७, अपहन्तु शौ २, ३, ६;
६, १३४, १^p, ८ ७, १४, १२, ३,
१४; पै ५, ३७, २; १६, १३, ४;
९७, ७, १५०, २; १७, ३७, ४;
१९, ५०, ४; अप...हन्तु पै १९
५०, ५, अप...जहि ऋ १, ४२,
२, ९४, ९; ९, ४, ३, ११३; ८,
६१, २८], मा १, १७; ११,
४७, का १, ६, १; १२, ४,
११; तै १, १, ७, १, ३, ५, ८,
१^q, १^r; मै १, १, ८; २, ७, ५;
४, १, ८; काठ १, ७, ९; १६,
४; २५, ४; ३१, ६, ८; क १,
७; ३२, १; ४७, ६; ८; ॥कौ
१, ४७९; २, १२८; ३९९;
५४४; ॥जै १, ५०, ३; ३, १३,
४, ३१, १९; ४२, १०, ॥अप...
जहि ऋ ९, ८, ७, ६३, २८;

कौ २, ५३४, जै ३, ४१, १०;
॥अप(जहि) ऋ १०, १५२, ५^s;
तै ३, ५, ८, १; ९, २; शौ १,
२१, ४^t, पै २, ८८, ५^t, ॥अप...
हतम् ऋ १, १३२, ६, १०, ४०,
१३; मा ८, ५३; का ९, ६,
५; शौ १४, २, ६; पै
१८, ७, ६; ७; अग (हतम्) पै
१८, ७, ७, (अप) हतम् ऋ १,
१३२, ६, मा ८, ५३; का ९, ६, ५;
अपहत ऋ [७, १०४, ७] १०,
७६, ४]; शौ १२, २, ४७,
पै १७, ३४, ८; ॥अप...
हत > ता ऋ ९, १०१, १३, कौ
१, ५५३, २, ७३६; ज १, ५६, ९;
३, १२, ८; ४, २६, १; ॥अप.हत
तै २५, ३, १; ५, १, १०, २,
मै २, १, ११^u; ३, १, ९, ४, १;
१३; ३, ४; काठ ८, ५, १०,
९^v; १३७, क ७, १, ॥अपाहत
मै २, ५, ५^w, अपाहन् ऋ ३,
३३, ६; ॥मै २, ५, ९, ४, १,
१; १०; ८, ५; ॥काठ १०, ५;
२७, ३, ३१, ७, ८; ॥क ४२, ३;
४७, ७, ८; अपाघाताम्, अपा-
घाताम् ॥मै २, ५, ९; ॥अपा-
घाताम् मै २, १५; ॥अपाघत

^a) पामे. अपहते काठ १९, ३ द्र. ।

^b) पामे. अपहते काठ २३, ४ द्र. ।

^c) सपा. काठ ३१, १० हन्ति इति पामे. ।

^d सपा. मै ४, १, १० काठ ३१, ८ हन्ति इति पामे. ।

^e) वु. टि. अपहन्ति मै २, १, ५ ।

^f) सकृन् सपा. तैत्रा ३, २, ९, ५ क ३१, १ निर्भजति इति पामे. ।

^g) एकतरत्र समुच्चयार्थस्य च इत्यस्य लोपे सति एव इत्यस्याज्जकारणार्थे प्रयोगे भवतीति कृत्वा तिङो निघाता-

ऽभावे गतिर्निहत. (पा ८, १, २८; ६२; ७१); वैतु. सपा. काठ [११, ५ गद्र.] यत्र स्वरसामग्रीसामान्येऽपि गतौ स्वरो न तिङीति कृत्वाऽपि शाखाभेदेन वा केनापि प्रकारान्तरेण वा प्रवृत्तिभेदो व्यवस्था-सापेक्षः द्र. ।

^b) सपा. अप...हतः <> अप...हन्तः इति पामे. ।

¹) इह अपं गतीतरतयाऽभिप्रयन् G.W. विन्यस्यः ।

²) पामे. अपमृज्महे द्र. ।

³) सपा पै ५, ३३, ४ अवहन्तु इति पामे. ।

⁴) सपा. ऋ १०, १५२, ५ शौ १, २१, ४ अप, वधम् इति पामे. ।

तै १, ५, ४, १; २, ४, २,
२; ६, २, १, ६^३, मै १, ४, १०;
३, २, ६^३, ३, ५; ७, काठ १०,
१०; २२, ७; ११, २४, ८; क
३१, ७^३; ३५, १; ५; ३८, १;
शौ ११, ७; १९^३, अपाघ्न
मै २, ५, २, ४, ५, ७, काठ
११, ५; १९, १०; ३२, ७; क
३०, ८; अपाघ्न तै २, १,
२, २, मै २, ५, २; ४, ५, ७,
अपघ्नित मै ३, ९, १; अप-
हनीत तै ३, २, ९, ५.

अप' जघान ऋ ४, १८, ९.

†अप-घ्नन् -घ्नन् ऋ ८, ४३,
२६४, २७, १४, ६९, २५^०;
६३ २४; २९, ९६, २३; अप
३, १, ३^१, ४, १२ ३, काठ ३९,
१५४, कौ १, ४९२; ५१०^{१०}, २,
५६३^{१०}; ५८७; ६३६; जै १,
५१, ६, ५२, १४^{२०}, ३, ४४, ९^{१०};
४८, ३; ५१, २४; घनन्त. ऋ १९,
१३, ९ (३९, ६); ४१, १४, ६३,
५; २६४; कौ १, ४९१४; २,
२४२४; ५४५; १०५१४, जै
१, ५१, ५४, ३, २१, ७४, ४३, १;
-घनन्तम् ऋ ८, ४३, २३४.

†अप-जङ्घनन् -नन् ऋ ९, ४९,
५; कौ २, ७८९.

अप-ह- रोगमृत्युभय^०.

अप-हत, ता- -त. तै १, १, ९, १^३;
२; -तम् मा १, ९; १६; का
१, ३, ६, ५, ७; मै ४, १, ६, काठ
१, ५; ३१, ४, क १, ५; ४७, ४,
शौ १०, ७, ४०४, पै १७, ११,
१४, -ता काठ १, ५, ३१, ४;
क १, ५, ४७, ४, -ता: मा २,
२९; का २, ७, १; -णिते मै २,
५, २.

अप-हति- -त्यै तै २, २, २, ४;
५, ७, २; ११, ७, ६, ४, ४; ६.
२; ३, ४, १, १; ५, १, ३, ३, ४;
५, ९, २, २, ३; ४, ६, २, ३; ६,
१, ४, ६; ८, ३; ११, ३; ४, २,
१, ६; १०, १; ३, २, २; ७, २;
८, १, २; ९, ४; १०, ३; ४, २,
६; १०, ३; ६, ३, १, २; मै १,
४, १०; ३, १, ९४, २, ५^३; ६^३;
३, ५; ७, ७, ९; ८, ७; ९, ७^३;
१०, १; ४, १, २; ३; ४^३; ५, ६^३;
७-९; १२^३; ३, ४, ८, ५^३;
काठ ८, ५^३, १३, १२; १९,
३^३; १०; २०, ५; १३; २१, ८,

२२, ७; ११; २४ ४; ८; २५, १;
४; १^३; २६, १; ८; २७, ५^३;
२८, ४; २९, ८^३, ३१, २; ३^३; ४^३;
६; ७; १०; क ७, १^३, ३०,
१^३; ८; ३१, ७; ३५, १; ५; ३७,
५; ३८, १; ४; ३९, १, ४०, २^३;
४; ४१, ६; ४२, ५^३; ४४, ४, ४७,
२; ३^३; ४^३; ५-७; १०.

अप-हृत्यै तै ६, १, १, २; ३, २,
१; ७, ४, २, १^३, २, मै २, १, २;
५, ७-९, ३, ४, ६; ४ १, ८;
काठ १३, ३; २२, १३; ३१, ६;
क ४७, ६.

अप-हन्तोस् (:) मै ४, ८, २.

अप/हा (गतौ), अप...हासते^३ ऋ
१०, १२७, ३.

अप...जिहीते ऋ ७, ७१, १.

†अप...अहासत ऋ ९, ७३,
६; पै ६, ११, ३, अपहास्था: शौ
१८, ३, ७३

अप/ह, > भृ, अप...भरताम् ऋ
१०, ५९, ६८-१०.]

अप...जभार^३ ऋ ४, २७, २.

अप...हरेत काठ २४, ६^०; क
३७, ७; अपहरेयु: काठ ३४, ३^३;
अप... (अ)हृष्ट^३ पै १९, २०, १५;

१) पाभे. अन्तरद्वय काठ २०, ५ द. ।

२) सपा. पै १६, १५४, ९ उपाजयन् इति पाभे. ।

३) एकतर अप इत्युपसर्गश्रुते: अपघ्नन् इत्यतः
वाच्यन्तस्याऽध्याहारः ।

४) सपा. काठ १९, २ क २९, ८ उद्धृत्वा इति पाभे. ।

५) पाभे. पुरापूतम् टि. द. ।

६) गस. किञ्चन्ते पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

७) सपा. काठ १९, १० क ३०, ८ अभिभूत्यै इति
पाभे. ।

८) रभसाम् अपहत्यै > सपा. मै १, ६, ४ अभिजित्यै
इति पाभे. ।

९) पाभे. अन्तर-द्वित्यै काठ २०, ५ द. ।

१) एकतर रक्षसाम् अपहत्यै > सपा. तैत्रा ३, ३, ३
यजुस्य संतत्यै इति पाभे. ।

२) सपा. मै ३, ८, ८ ध्वरायै, अन्तरित्यै इति पाभे. ।

३) रक्षसाम् अपहत्यै > सपा. मै ४, ६, २ अरिक्त्वयाय
इति पाभे. ।

४) ...हासमहि इति पठन् G.W. विमृश्यः ।

५) अभ्यापचुत्वं ज्ञापकं भवति यथेह मूलतः ✓ह
इति कण्ठपादिर्भवति ✓भृ(बधा.) इत्य् ओष्ठपादिश्च
न भवतीति (तु. पामवा ८, २, ३२) ।

६) उप...हरेत् इति पाठः ? यनि. शोधः (तु सपा.
क ३७, ७ आपत्रौ १०, २६, १६ [तु. O.J]) ।

७) छिन्नि प्रपु १ सिज्-लोपाभावः उंस. (पा ८, २, २७) ।

॥अप-हृत- -तम् काठ ११, २^४.
 ॥अप-हृत्य^१ काठ १२, १०.
 अप✓इत्तु, ॥अपहृत्तुते तै १, ५, ४,
 २; अपहृत्तुते ऋ १, १३८, ४;
 ॥अपहृत्तुवीत काठ ३७, १४
 अप✓हृत्ते, अपहृत्यताम् पै १९, १८, ७०.
 ?अपा पै २०, १९, ६
 १अ-पाक^२- -कः ऋ ६, ११, ४^३, मा
 २०, ४४^४, का २२, ४, ९; मै ३,
 ११, १, ४, १४, १५^५, काठ
 ३८, ६; -कम् खि ५, ७, १, १०;
 मै ४, १३, २; काठ १५, १३,
 -काः ऋ १, ११०, २, -?के^६
 ऋ ६, १२, २.
 १अपाक-चक्षस्^७- -क्षसः ऋ ८,

७५, ७, तै २, ६, ११, २; मै
 ४, ११, ६, काठ ७, १७
 २अपा(ऽऽ)क- अपा(प/अ)च्,ञच्
 द्र.
 अपा(प-आ)✓कृ, अप आकृधि ऋ
 ३, १६, ५, १०, १४२, १; शौ
 १, २, २^१; अप आकृतम् ऋ
 ६, ५९, ८.
 ॥अपाकरोति तै २, ५, ५, ५;
 मै ४, १, १^२; काठ ३०, १०,
 क ४६, ८; ॥अपाकुर्वीत मै ४,
 २, ७, ॥अपाकुर्यात् मै २, २,
 १३; ॥अपाकुर्यात् मै ४, २,
 १२.
 ॥अपा-कर्तोस्(ः)^३ मै १, ४, ५;

काठ ३१, १५.
 अपा-कृत- -॥तम् तै ६, ४, ११,
 ४^४; -१ः काठ ३५, १७; क
 ४८, १५, -तौ पै १, ९०, २^५
 अपा-कृति^६- -तिम् ऋ ८, ४७, २.
 ॥अपा-कृ(त्य>)त्या^७- -त्या मै
 ४, २, १२.
 अपा(प/अ)च्, ञच्, १अप...अच,
 १अप (अच) ऋ ९, ९७, ५४,
 कौ २, ४५६; जै ३, ३४,
 १४.
 २अपा(ऽऽ)कृ^८-
 अपाकृा ऋ १, १२९, १^९.
 अपाकृात्^{१०} ऋ ८, १, ३५.
 अपा(प-अ)च्, ञच्^{११}- -पाक्^{१२} ऋ ३,

^१) सपा, मै २, २, ७ नृश्येत् इति पाभे.।

^२) सपा, तै २, ४, १२, १ यज्ञवेशसं कृत्वा इति, मै
 २, ४, १ आदाय इति च पाभे.।

^३) पाभे. अप्रव्यये शौ ६, ९१, १ द्र.।

^४) तस. नञ् स्वरः। उप. पाकृ- इति विप. (तद्भिन्नवचन
 ऐदंपर्यं द्र.)। यत्तु MW. तदुपजीव्याश्चेहाऽन्यथादर्शना
 भवन्तो यत्र यत्रास्य श्रुतयो भवन्ति, तत्र तत्रैतत् २अपा-
 (ऽऽ)कृ- इत्येतदेवेति प्रतिपन्ना भवन्ति तन्न। तथात्वे
 हि सति उपाकु, पराकु- इत्यादिवद् अन्तोदात्तस्याऽनि-
 वार्यत्वेन प्राप्तत्वात्। अत्र यदुक्तप्रकारतो द्वे भिन्नस्वरे
 प्राति. एवाऽभ्युपेये भवत्त. (तु. GG.)। यदपि मा २०, ४४
 इत्यत्र उ. च म. च बस. इत्याहतुः, तद् निस्तस्वम्।
 नञ्सुभ्याम् (पा ६, २, १७२) इत्यन्तोदात्तस्य तथात्वे
 दुर्वास्त्वप्रसङ्गादिति यावत्।

^५) स्तु(सु-अ)पाक- इति मतम् (वैतु. पपा. सु। अ^०
 इति)। पाभे पै २, ७४, १ भवत् द्र.।

^६) यथेह उ. च म. च सौवरं तत्त्वमप्रतिपन्नौ भवतस्तथा
 नापू. टि. गतार्थं द्र.।

^७) विप. ([अनल्प-तेजस्-] अभि-). बस. पू. प्रकृतिस्वरम्।
 यद्वा तस. नञ्-स्वर (पा ६, २, २)। उप. पाक-चक्षस्- इति
 बस.। अस्य प्राति विषयेऽपि १अ-पाक- इत्यत्रत्ये टि.
 संकेतित २अपा(ऽऽ)कृ- इत्यत्रत्ये टि. च गतार्थो मतभेदः
 पक्षप्रतिपक्षसमानन्यायश्च बोधपरिद्वारविवेकं द्र.। उपाकु-

चक्षस्- इत्यपि तत्सापेक्षतया चेह कश्चित् सूक्ष्मो विवेको
 भूयोऽन्वेष्ट्यो येनात्र पू. २अपा(ऽऽ)कृ- इति न भवति
 १अपाक- इत्येव च भवतीति सुतरां विशदीभवेत्।

^८) गस. तोसुनि प्र. अनन्तरगति-स्वरे प्रथमो ग.
 निह्न्यते (पा ६, २, ५०; ८, १, ७०)।

^९) पाभे. अपक्रियमाणा द्र.।

^{१०}) पाभे. अपश्रितौ शौ ६, १२७, २ द्र.।

^{११}) गस. उप. कितन् प्र.। स्वरस्य कृते तु. टि
 अपा-कर्तोस् (ः)।

^{१२}) गस. कर्मणि क्यबन्ने कृत-स्वरः प्रकृत्या।

^{१३}) गस. वज्रन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४)।

^{१४}) नापू. क्वि. भाविनि सति (=द्वि. वा तृ. वा
 सप्त. वाऽर्थे [न तु पं.]) सुपप्रतिरूपकः (पाप्र.
 अन्यत्र परामर्शसौकर्यार्थं चित्त्वविशिष्टः उलं. [५,
 ३, ३६]) आ प्र. तत्-स्वरश्च (तु उत्तरा, पश्चा, मध्या)।

^{१५}) नापू. दिश एपू. क्वि. भाविनि सति [=द्वि.
 च (?वैतु पाप्र. प्र. इति) तृ. च (वैतु पाप्र. परामर्शा-
 ऽभावः) पं च सप्त चार्थे सुपप्रतिरूपकः आतिः प्र. उलं.
 (पा ५, ३, ३४ [तु अधरात्, उत्तरात्, पश्चात्; वैतु
 पाप्र. निपातनमात्रसंकेतः])।

^{१६}) गस. क्विबन्ते पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ३, २, ५९;
 ६, २, ५२)।

^{१७}) न. द्वि. सत् वा. क्वि. द्र.। पाप्र. देशवृत्तेरस्मात्

५३, ११; ८, [४, १, ६५, १], १०, ५; १०, ४४, ७; खि ५, १२ ४ १७, १-४; मा ६, ३६, का ६, ८, ७, तै १, ४, १, २, ६, ४, ४, ३, मै १, ३, ४; ४, ५, ७, काठ ३, १०; ३९, १, क २, १७ †कौ १, २७९, २ ५८१, †जे १, २९, ५, ३, ४७, ७, शौ २०, ९४, ७†, १२० १†, १२८, ४, १३४, १-६, -पाङ्ग क्र १, १६४, ३८, मै १, ५, ४, ११; शौ ९, १५, १६†, पै १६, ६९, ७†, -पाच क्र १०, १३१, १, †काठ ८, ४, ११ ४, †क ६, ९, शौ २०, १२५, १†, पै १९, १६, ८†, -पाञ्च काठ ४०, १०†^b, शौ ५, ३, २†^b; पै ५, ४, २†^b, ७, ८, ७, -पाञ्चम् शौ ३, ३, ६, पै २, ७४, ६, -पाञ्चौ शौ ७, ७३, ४; पै १३, १३, १.

†अपाची- -चीः क्र ५ ४८, २; -चीम् क्र १०, ६७, ५, मै ४, १२, ५, काठ ९, १९; शौ १८, ३, ३०, २०, ९१, ५, पै

४, १७, ५†^d; ६, २२, १५, १६.

†अपाक्-तुसः (:) शौ ८, ४, १९; पै १६, १०, १०.

अपाक्-तात्¹ क्र [७, १०४, १९^e(१०, ८७, २१)].

अपाचीन²- -नम् क्र ७, ७८, ३, शौ ६, ९१, १^b; -ने क्र ७, ६, ४.

अपाच्य¹- -च्याः क्र ८, २८, ३.

अपा(प/अ)ञ्च्, अपाज पै ९, ११, ४;

अप^{...}अज क्र १, ४२, ३;

†अप^{...}आजत् क्र १०, ६८,

५, शौ २०, १६, ५†; †अपाजन्

मै १, ६, ३.

†अपा(प-अ)जत्- -जन् क्र १०,

३, १, कौ २, ८९६, जै ४, १३, ९

अपा(प-आ)त्मन्²- -त्मा, -त्मानम्

तै ५ ५, ८, ३.

अ-पाद्¹- -पात् क्र १, ३२, ७; १५२,

३; ४, १, ११; ६, ५९, ६, मा

३३, ९३†; मै ४, ५, २†, कौ १,

२८१†, जै १, २९, ९†; शौ

९, १५, २३†; १०, ८, २१; पै १३, ६, ७†; १६, ६९, १२†; १०२, ८; पै १९, १९, ४; -पादः क्र १०, ९९, ४; -†पादम् क्र ३, ३०, ८, ५, ३२, ८; मा १८, ६९; का २०, ५, २.

अ-पादक³- -काय तै ७, ५, १२, १; काठ ४५, ३.

†अपा(प-आ)✓धा, अप^{...}आद-ध्यात् मै १, ६, १३².

†अपाध्वम्⁴ पै १९, ५२, २.

अपा(प/अ)न्, अपानति शौ ११,

६, १४; पै १६, २२, ४, †अपानत्

मै १, ९, ३; †अपानत् मै १,

९, ६

†अपानिति काठ २९, ६; क

४५, ७; †अपानीत् काठ ९,

११; †अपान्यात् तै ५, ५, ५,

३, काठ २९, ६¹, क ४५,

७².

अपा(प-आ)न्⁰- -नः मा १८,

२; २२, ३३; का १९, २, २, २४,

२०, १, †तै ११, ३, १०,

१; ७, ९, १; २, १, १, २, ३;

सप्त. पं. प्रथ. चाऽर्थे अस्ताति तस्य च लुक् (पा ५, ३, २७; ३०)।

^a) सपा. आपश्चौ ६, १९, १ अवाङ् इति पाभे ।

^b) सपा. क्र १०, १२८, ६ प्रत्यञ्च इति पाभे ।

^c) सपा तैआ ६, १२, १ अवाचीम् इति पाभे ।

^d) सपा. क्र १, १९१, १५ पुराची. इति पाभे ।

^e) तसिः प्र. (पावा ५, ४, ४८) तत्-स्वरश्च । सपा.

अपाक्तुस<>अपाक्तात् इति पाभे ।

¹) पाप्र अस्ताति प्र एव विषये तात्तिल् प्र. (तु. पा ४, ४, १४२ उउ, ५, ४, ४१) च तस्य लुकोऽभावश्च उंसं. (पा ५, ३, २७, ३० [तु प्राक्-तात्]) ।

²) स्वार्थे ख>ईन. प्र. (पा ५ ४, ८) तत्स्वरश्च ।

³) सपा. पै १९, १८, ५ प्रतीचीनम् इति

पाभे ।

⁴) विप. (तद्- [वरुणादि-देव-]) । यः प्र. उंसं. (पा ४, २, १०१) तत्स्वरश्च (तु. G.W. प्रसू.; वैतु. वें. सा. <अपाची- इति !) ।

¹) वैतु सा. उद्-...आजत् इत्याह तद् विवृश्यम् ।

²) विप. (अग्नि-, यद्- [जन-]) । बस. पूष. प्रकृति-स्वरम् (पा ६, २, १) ।

³) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । उप. कृते तु. टि एक्-पाद्- ।

⁴) तु टि. अचमुकं- ।

⁵) उपाध्वम् इति शोधः स्यात् (तु. मूको.) ।

⁶) नाप. । गस. उप. कर्तरि णः प्र. उंसं. (पावा ३, १, १४०) तत्स्वरश्च (वैतु. भा. [तै १, १, ६, १,

५, २, ४; ३, ४, १, ४; ५, ४, ७,
१, १; १०, ३; ५, ३, ४, २; ५, ५,
२; ६, ३, १, ५, ११, २, ४, ६,
३; ७, १, १, १, ३, २, १; १२, १, ५,
५, १, ३; मै १, २, १७; २, ११,
२; १३, ४, ४, ६, ३; १४,
५, ५, ६, ३; काठ ३, ७; ११,
२; १३, १०; १८, ७, १९, ११;
२१, १; ११, १२, २२, ८, २३,
१; २६, १, २७, २; ३, ३१,
६, ३४, ६, ८, ३५, ५; ३७,
१, १५, ४०, ५, ४३, २; १६,
२, १४, २८, ७, ३१, १; ३५,
२; ७, ४०, ४; ४२, २, ३;
४७, ६, ४८, ६, ५; शौ २, २८,
३, ५, ३०, १५, ७, ५५, ३; ४;
११, ६, १३; १२, ६, ३; १५,
१६, १-७; १६, ४, ३, १८,
२, २६; ४६; १९, ५१, १; पै
१, १२, ४; २, २९, ४, ६, ५, १०,
९, १४, ५; १६, २२, ३; १४१, ३,
२०, १०, ६; ७, ५३, ९, -नम्
मा १४, ८, १७; का १५, २,
२, ५, १; तै १, १, ७, १; २, ५,
७, ५, १; ३, १, ८, १; २, १०, २;
३, ५, १; ४, ३, ४, ३; ६, २, ४,
१, ३, ७, १; १५, २, १०, ६,

३, ६, २; ५, ५, ३; ६, ५, ५,
३, १, ७, ५, १९, २, म १, ३
२; २, ८, २; ३, ८, १३, ३;
१३, २, ४, १४, १, ७, ७, ७;
काठ ३, १०, १७, १, ३, ७;
२१, ३, २७, २, ३; ३१, ५,
३७, १७; ३९, ८; ४५, १५;
क २, १७, २५, १०, २६, २; ६,
१३, १८, १४, २, ३; १४, ७,
५, शौ १०, २, १३; १९, २७,
६, पै २, ८०, १, १०, ७, ६,
१२, ४, १३, ९, १३; १६, ६०,
७, -नस्य तै ६, ४, ६, ३, मै
३, १०, ३; -ना: तै ४, ६, ५
३; मै १, ५, १४, १, काठ
१२, २, १, शौ ६, १०४, १;
८, १, १, ११, ३, २९; १५,
१५, २, पै १६, १, १, १७,
२९, १६, १९, ४९, १४, -नात्
मै २, १३, ३; काठ २९, ८;
-नात् पै २, २०, ७; १०, १२,
१०; -नाय मा १३, १९, २४,
१४, १२; १४, १५, ५८,
६४; २२, २३, २३, १८, का
१४, २, ४, १०, १५, ४, २; ३;
१६, ७, १, ६, २४, ९, १; २५,
५, १, तै १, १, ६, १०, ४, ३,

१०; ३, २, ३, १; ५, ८, १०;
९, २०; ४, २, ९, १; ३, ६, १;
४, १, ३, ३, ३; ६, १; १५,
५, ५, ४, ७, १, १९, १, ४, २१,
१, ५, १३, १०; मै १०, १, ७;
३, ५; ३५; २, ७, १६; ८,
८; १४; ३, १२, ९, २०; ४,
१, ७, काठ १, ६०, ४, १०, १७,
७०, १०, २७, २०, ३१, ५०, ३७,
१७०, ३९, ३; ४०, ३, ५; ४१,
१०, ४४, १०; ४५, १०, ५१, ३;
क १, ६; ३, १, २६, ६; ९,
४२, २, ४७, ५; शौ ६, ४१, २;
१९, ४५, ६-१०, पै १५, ४,
६-१०; १९, ११, २; -नने तै
६, ३, १, ५, मै १, ९, ६; काठ २६,
१, क ४०, ४; -नेन मा २५, २;
का २७, २, १, १, तै १, ७, २, १, २;
५, ५, ५, ३; मै ३, १५, २, ४,
५, ६, १, क ६, १, शौ १३,
३, ४; -नै काठ ७, ११. [न-
अभि, १प्राण].
अपान द्वा- -दा. मा १७, १५;
का १८, १, १५; तै ४, ६, १, ५,
५, ४, ५, ३; मै २, १०, १; १३,
१६; ३, ३, ६; काठ १७, १७;
२१, ७, ३९, ९; क २८, १.

७, १ प्रभृ । घञन्ते थाथादि-स्वरः इति । उप. अनु-
इति ह्रस्वाद्यन्कमिति यत् तै पपा. प्रादक्षि (तु. उद्-अनु-
[व्यानु->] वि-अनु- [तु. तैप्रा ३, १४] इति) तत्तत्रत्यः
प्रकारः ?; वैतु. मा. पपा. आनु- इति सार्वत्रिकः
प्रकारः । यत्तु वाच. उप. <आ/नी इत्याह तत्
विमृश्यम् ।

१) सपा. काठ २७, १ प्राणः इति, मै ४, ५, ५ प्राणम्
इति च पामे ।

२) सकृत् सपा. तै ६, ४, ५, ४ मै ४, ५, ५ प्राणम् इति,
सकृत् च तै ६, ४, ५, ४ प्राणान् इति च पामे ।

०) सपा मै २, १३, ३ तैप्रा १, ५, ७, १ आपश्चौ १६,
१२, ३ चक्षु इति पामे ।

१) =सपा. आपश्चौ ६, २५, १० । मा १७, ७१ का १८,
६, ७ काठ ७, ३ प्रभृ. व्याना इति पामे ।

०) पामे. उदानाय मा १, २० द्र. ।

१) सपा. आपश्चौ १२, १८, १० । मा ७, २७ का ९,
१, १ माश ४, ५, ६, १ उदानाय इति पामे ।

२) सपा. शौ ५, ४, ७ व्यानाय इति पामे ।

३) विप (अग्नि-) । उस. उप. ✓दा(दानं)+विष् प्र.
कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

अपान-दृढ ^a - धृक् त ७, ५, १९, २; काठ ४५, १५.	अ-पापकाश(न>)नी- नी ¹ पै १४ २, ८.	३; क ४४, ३
अपान-पा ^b - पा: मा २०, ३४; का २२, ३, ३, तै ३, २, १०, २	अ-पापकाशि(न>)नी ¹ मा १६, २, का १७, १, २; तै ४, ५, १, १; मै २, ९, २; काठ १७, ११, क २७, १	अपायिन्- अपे(प✓इ) द. अपा(प✓क [गती]), िअप... ऋणन्ति ऋ ९, १०, ६; कौ २, ४७४; जै ३, ३५, ९, अप... ऋणुत ऋ ५, ४५, ६; अप... ऋणो ऋ ९, १०२, ८
अपा(प-अ)नृत् ^c - नृन्तु. ^d मै १, ६, १; शौ ६, ३१, २, २०, ४८, ५, -नृता ^e मै ४, ७, ७॥, -नृन्तु शौ ११, ६, ८; पै १६, २१, ७	अ-पापन ^f - ता ^g पै १३, १२, ५.	अ-पाप. रा ^h - र ऋ ५, ८७, ६, ८, ६, २६; -रम् ऋ ४, १७, ८, तै ७, ५ ३, २॥, काठ ३३, ५॥, कौ १, ३३५, िज १, ३५, ४, ४, ११, १, पै १६, ५२, ३; -राम् ऋ ३, ३०, ९, -रे ऋ ३, १, १४, ३०, ५, ४, ४२, ६; ९, ६८, ३, -िरेण ऋ १०, ४४, १; शौ २०, ९४, १.
अपानती ^g - िती ^h ऋ १०, १८९, २, मा ३, ७, का ३, १, ७, तै १, ५, ३, १; काठ ७, १३ ^b , क ६, ४; कौ २, ७२७, ३, ५, ५; जै २, ६, ४; ३, ५९, १९, पै १९, ४५, १२; -॥ती. तै ५, ३, ६, २	अ-पापविद्ध ⁱ - द्धम् मा ४०, ८, का ४०, १, ८.	अ-पा(ल>)ला ⁱ - ला ⁱⁱ ऋ ८, ११, ७; शौ १४, १४१; पै ४, २६, ७.
अपा(प-अ)न्य मै ४, ७, ७; काठ २७, ३; क ६, १; ४२, ३ ¹ .	अ-पापमंभविष्णु ^j - षण्व. मै ३, ६, ८.	
?अपानम् पै ८९, ७ ¹ .	अपा-मार्ग ^k - अप✓मृज् द. अपा(प-आ)✓मे>मि ^l अपा-मित्य ^m - त्यम् मै १, १०, २; काठ ९, ५.	
	अपा(प-आ)✓यम् (यमने) > अपा-यति - ति ⁿ काठ २८,	

^a) उस. उप. दृढ+क्विप्र. । कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । पदान्त घत्वं भृत्त्वञ्च (पा ८, २, ३२, ३७) ।

^b) विजन्तम् । सस्व. नापू. द. ।

^c) शत्रन्ते अन्तोदात्ते शसाद्यत्रादिविभक्तिरुदात्ता (पा ६, १, १७३) ।

^d) इह तसिः प्र. इति कृत्वा अपान-तुः इत्येवमवग्रहे सति 'अग्नेः प्राणाऽगनाभ्यां सूर्योऽर्णवेऽन्तश्चरति' इत्यन्वयस्य सुशक्तवेऽपि यनि एवाऽऽदरो बाह्वृचमूलसंवादनौचित्यात् पपा. तथात्वाच्च (तु सटि.) । एस्थि. अपि शाखाद्वयीयौ वा. अन्योऽन्यतो नितरां विविकौ भवत इति यथायथमाकरत एवाऽनुसन्धेयमिति दिक् ।

^e) सपा. नृन्तुः<>नृती (माश २, १, ४, २९ काश १, १, ४, २६ च) इति पाभे. ।

^f) पा^g इति स्वर. ? यनि. शोध. ।

^g) स्त्रियां ङीप् प्र. स चोदात्तः (पा ४, १, ६; ६, १, १७३) ।

^h) आख्यातिकं रूपमिति मन्वानः SI. चिन्त्य ।

ⁱ) अ+पान- (भाप. <✓पा 'रक्षणे')>नम् इति मतम् (तु. सस्थ. टि. व्यथते) । वा. किवि. द. ।

^j) सपा °काशनी<>°काशिनी इति पाभे ।

^k) विप. (रुद्र-तनू-) । तस. नञ् स्वर. । उप पाप-+✓काश+ताच्छीलिक णिनि. प्र. ।

^l) तस. उप. ✓पत् (बधा.) > पापत् + कर्तरि अच् प्र. । वा. प्र३ सत् साध्या इत्येतदीयं विप. द. ।

^m) तस. नञ्-स्वरः । उप तृस. ।

ⁿ) पाभे. ३पाक->पाका(क-अ)रु->-रोः टि. द. ।

^o) सस्व. कृते तु. टि. अ-क्षोभुक्- । उप. <उस. पामा[यद.]>✓भू (बधा.) + विष्णुच् प्र. ।

^p) अप✓मे > मि इत्यत्रत्यं टि. द. ।

^q) =(आहरणीय-तुल्यमूल्य-वस्तु-तु. टि २अरस्ति-।) । यदेतत् प्राति. =अप-मित्य- इनीव प्रत्यपादि (तु. MW. SBW.), तत् प्रकरण-संगतस्य मध्यस्थस्य आङः सदर्थाऽग्रहनिदानमित्युपेक्ष्यम् ।

^r) पाभे. अपगूर्तिः मै ४, ६, ८ द.

^s) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^t) =अत्रि-दुहितृ- । बस. उप. नाप. (पालक-) ।

^u) =सपा. जैमि १, २२१ आपमं १, १, ९ काण्ड २५, ९ माण्ड १, ८, ११ । वायु १४, १ ? नबाळाम् इति पाभे. ।

अपाव अप✓वृ (आच्छादने) द्र
 ?अपावकीय पै १५, १७, ८
 ?अपाव(न>)री^a -री पै १,
 ८१, ३.
 अपा(प-आ)✓वृज् > अपा-वृक्त-
 -क्ता क्र ८, ८०, ८
 अपा(प-आ)✓वृत्, > वर्ति, अपा-
 वर्तन्त मे १, ९८१^b.
 १८^c; क ४८, १५; १६^d
 ११अपावर्तयेत्^e काठ ३५, १७,
 १८^f; क ४८, १५; १६^g
 ११अपा-वृत्त^h -त्त. मै ३, ९, २
 अपा-वृत्त शौ १२, २, ३४, पै १७,
 ३३, ५.
 अपा-वृत्त, अपा-वृत्ति- अप✓वृ
 (आच्छादन) द्र.

१?अ-पाव्य^o -व्यानाम् काठ ३० ९.
 ११अपाव्य-स्व- स्वम् काठ ३०,
 ९.
 अपाष्टि- अयस्^o.
 १अपाष्टि¹ - ष्ठात् शौ ४, ६, ५, मै ५,
 ८, ४, ११, २, ४ [°ठ- शन°]
 १अपाष्टि-वत्² - वत् क्र १०, ८५,
 ३४, शौ १४, १, २९, पै १८, ३, ८.
 २अपाष्टि³ > आपाष्टि⁴ - ष्ठे मै
 ३, ४, ६१.
 १अपा(प✓अ)स् (भुवि), अप⁵...
 अस्मि⁶ क्र १०, ८३, ५; शौ ४,
 ३२, ५, पै ४, ३२, ५
 १अपा(प✓अ)स् (क्षणे), अपास्यति
 ते ६, ३, ९, २१; अप⁷...अस्यतु

पै १९, २९, १, अपास्य क्र ३,
 २४, १; मा ९, ३७, का ११, १, ३,
 जै ४, २५, १, अप⁸...अस्य क्र
 ६, ५१, १३, कौ १, १०५; जै
 १, ११, ९.
 १अ(प>)पा-सङ्ग⁹ -ङ्गः काठ २५,
 २, क ३८, ५.
 १अपा(प-आ)✓ह, अपाहरन्ति,
 अपाहरत्, काठ ३४, ३
 अपि क्र १, १६४, ६, २, ५, ८,
 ३४, १०, ३, ८१, २१, ५९,
 ४, ६, ४७, १३, १०, १४, ६;
 १३१, ७¹, ३८, ६, ५, ३१, ९, ४६,
 ७, ६, ५९ ९; ७, १६, ८; १८, ६,
 ३१, ५, ३८, ३^m, ८, १९, ८ⁿ, ४४,

^a) पाठ? वनिबन्तस्य प्राप्ति. ओषधीना विप. सत
 स्त्री वा. सं३ स्यादिति संभाव्येत ।

^b) सपा काठ ९, १५ पुनरावर्तन्त इति पाठे ।

^c) सपा. तैब्रा ३, ७, १, ६ अपाकुर्यात् इति पाठे. ।

^d) प्रास. उप. कर्तरि क्तः प्र. । पूष. अपाऽऽङोः
 अव्य. सनो. समस्तीभावे सास्व. भवति, स एव चेह
 शिष्यते (पा ६, १, २२३, २, २) ।

^e) अवग्रह. ? प्रकृतार्थां श्रुतत्वेन व्यु. द्वैधदर्शनात् ।
 तथा हि । अपाव्यानाम् अपूतपावनत्ववचनात् तावत्
 अपाव्य- (<✓प) इति संकेतो गृह्येत । तेन
 च पावकाऽन्तरेणाऽपाव्यत्वे सति स्वतः पूतत्वे च तात्पर्यं
 स्यात् (तु. भा. [तैब्रा.]) । अथाऽनुपदमेवाऽऽव्याऽपजय-
 वचनाद् 'अपगतम् आव्यम् (<आव्य- यद्.) एभ्य.'
 इति कृत्वा संकेताऽन्तरं च गृह्येत । बस. आव्या-
 ऽपकारकत्वे च तात्पर्यं स्यात् । अथ सा. [तैब्रा.] ?अव्य-
 इति उप इत्याह । तदेवं पूष. च उप. चोभयत्रापि
 भूयान् विमर्शः साऽवसर¹ द्र. ।

^f) नाप. (शल्य-पुङ्ग- इति PW GW. प्रभृ.;
 विषोपादान- इति सा. [शौ.], ऋजीष- इति वै. सा.
 [ऋ.]) । व्यु. ? अप✓कृष् + थ प्र. थायीधस्वरश्च
 (पा ६, २, १४४) । नप्र. *अपाष्टि- > यनि.
 इति कृत्वा रेफ-लोपः (तु. टि. अयोपाष्टि-, ऋष्टि-
 (<✓कृष्); वैतु. सा. प्रभृ. अपष्ट- [पा ८, ३, ९७]

इत्यतोऽपसक्रेत्यमाना इव सन्त यनि <अ(प>)पा
 ✓स्था इति प्रतिपादुका) ।

^g) विप. (एतद्- [वधू-वस्त्र-]) । स्वरस्य कृते तु टि.
 आदित्य-वत्- ।

^h) = ऋषि-विशेष- ।

ⁱ) अपत्येऽर्थे इन् प्र. (पा ४, १, ९५) ।

^j) तु GW., वैतु वै सा च अपपरैत् इति योगं
 वदन्तौ चोदयौ भवत ऐकपद्ये द्वैस्वर्याऽनुपयोगात्,
 तद्वैपरीत्येन यनि. नाशार्थं तात्पर्यात् प्रकरणे संगतत्वात् ।

^k) विप. ([अपगत-सङ्ग-] विष्णु-). बस. ।

^l) संभावनाया समुच्चये वा कप्र. (तु. क्र १, ९८,
 १; ३, ५९, ३; ७, १८, ३ प्रभृ यत्र प्रकरणसाम्ये
 सत्यनुपसृष्ट एव ✓अस[भुवि] इति श्रूयते, वैतु.
 GW. प्रभृ. अपि...स्याम इत्येवं योजुकाः सन्तदिवन्त्याः
 न ह्याराधको देवतायाः सुमतावात्मनोऽन्तर्भाविं वष्टि,
 किन्तु हिं तस्या विषयभावमिति) ।

^m) अन्ववसर्गे कप्र. 'स्त्येतैव' इत्यर्थे (वैतु. सा. समु-
 च्चय इति; PW. प्रभृ. अपि...अस्तु इति च) ।

ⁿ) 'यतस्त्वं स्त्रीणां राजाऽतः सभाव्यते यथा त्वयि
 साधव. क्षेमासः स्युः' इत्येवं वा साभावनिक. कप्र. ।
 नाउ. ✓अस(भुवि) > सन्ति इत्यत्र यच्-परे सत्यपि
 (पा ८, ३, ८७) षत्वाऽभावोऽप्यत्र लिङ्गं स्यात् वैतु. GW.
 अपिसन्ति इति ।

२४^a; ४५, १९, ५६, ४, ९१, १;
९७, १२, १०, २, ३^b; १९,
४^c, ५, ४४, ४; ७१, ५^d; ६०;
७७, ७^e, ८६, ४; ९५, १८; १०४,
१०; १६७, ४, खि १, ११, ४;
६; १२, ३; २, १, ९^f, १०, ५, ३,
८, ४; १०^g, १, ३; १७^h, ४, ५, ४,
४, ३; ५, १४; ११, १३; ५, ७, ३, ३;
७, १, १; खिसा २, ९; †मा १९,
५०, २०, ५२, २३, ५०ⁱ; का
२२, ५, ६†; २५, ९, ६^j; †ते १,

१, ७, २^k; १४, ३†; ४, ४६, २†;
५, १०, ४^l, ७, १, २; १३,
५†; २, ४, १२, २, ६, ३, १, ७,
१, १२, ६†, ३, ४, ३, १; ५, १,
५, ५; २, ५, ६^m; ३, १२, १;
७, ९, १; ६, १, ६, ९, ६; २, ४, ४,
३, ३, २, ५, ६, ३, ७, ३; ८,
२, ४; ६, २, १ⁿ; ८, २, ११, ४;
७, १, ६, १; २, १०, ४^o;
‡मै १, १, ८^p; २, १५^q, ६,
९, १०, २^r; १५, २०; २,

१, ४; ७^s; ८-१०, २, १;
२; ४; ५^t, ३, १^u; ७^m; ५,
७; ३, ४, ४ⁿ, ५; ७, ९; १०; ९,
१; ५; ७^v, १०, १; ४; ४, १,
८^l; ३, ६; ४, १०; †१०, २;
१२, ५†; १३, ८^l, १०†;
१४, १२†; ‡काठ १, ७^l, २,
१५†; ७, ८; ११; १२^o, ८,
१; १६†; २, ४^h; १०, ७, ११ⁱ;
११, ५^g; ६, १०, १२, १; १; ४;
५^g; १९, १३, २१, १२ⁱ; २२,

*) सामावनिकः कप्र. (वैतु. PW. प्रमृ. अपि...स्याम इति) ।

*) 'दुर्गमत्वेन प्रसिद्धमपि सन्तम्' इत्येवं देवानां पथोऽप्युक्तेनापि सता पदार्थेन विशेषणार्थको यद्वा भिन्नक्रम सन् द्वितीयापादगतस्य पदार्थस्य संभावनाया विशेषणाऽर्थकः कप्र । यत्तु सा. (शौ १९, ५९, ३), GW. च अपिः ग. इति कृत्वा 'पथोऽप्यागमनम्' गमयाचक्रुस्तन्मन्दम् । पथो गत्यागतिविषयत्वे सति प्रवेशविषयत्वाऽभावात् तद्गमकाऽपिगमनार्थयोगाऽयोग्यत्वात् । न हि लोकाः पन्थानं प्रविशति, किन्तिर्हि गच्छति वाऽगच्छति वेत्यभिर्सेधः । एस्थि. यत् PW. WI. MW. च आङ्गं पृथग् मर्यादार्थकं कप्र. मन्यमाना इव अपि...अगन्तु इत्येकोपसृष्टं क्रिप. आहुस् तन्नितरां मन्दायताम् । पथो मर्यादीभावेन समाप्तशक्तित्वे सति कर्मांतराऽभावात् सकर्मकस्य अपि/गम् इत्यस्य साकाङ्क्षत्वाऽऽतैरिति यावत् ।

*) यच्छब्देन प्रसह्य प्रत्युपस्थापितस्य तच्छब्दवाच्यस्य संभावनविषयत्वेन युक्ततरत्वात् कप्र. (तु. WI. [शौ ६, ७७, २]; वैतु. PW. अपि...हुवे इति) ।

*) सा. अन्वर्थे गतित्वमपि विकल्पेनाऽऽह, तद्विमर्शसापेक्षनिव भवति ।

*) तु. सा.; वैतु. PW. प्रमृ. अपि...अस्ति इति गतित्वपक्षपातिनः । 'यो ज्ञानं त्यक्तवानस्ति, तस्य ज्ञानेऽभागात् स्वतः सिद्धा सती तस्य वाच्यप्यभागात् प्रयोजयेत्' इत्यर्थः सामुच्चयनिकं कप्र. आकाङ्क्षेदिति कृत्वा यनि. उपपन्नतरत्वं द्र. ।

अपि च भाग-शब्दस्य साक्षाच्च श्रुतत्वात् तत्तासम-पङ्क्तेनेष्यमाणे गतित्वे चमत्काराऽभाव स्यात् (वैतु. ऋ १, १६२, ८ यत्र भागात्मकस्याऽर्थस्य गम्यत्वे सति गतित्वमास्थायीति) ।

*) भागतया न तु भागवत्तया संभाव्यमानस्यैव 'अपिभावः' इष्ट इति कृत्वा गतित्वाऽप्रसङ्गः द्र. (अपि तु. नापू. टि.) ।

*) सपा खिसा २, ८ अभि इति पाभे. ।

*) यद्दिह सांभावनिकं सन्त कप्र. गतितयापि PW. विकल्पयेत्, तदनध्यवसायत इत्युपेक्षम् (तु. टि. एपू. च द्विपू. च) ।

*) अपि, प्रोक्षेत् > सपा. मै ३, २, ५ अपिकुर्यात् इति पाभे. ।

*) समुच्चयमात्रयोतकः कप्र. (तु. पपा. भा.; वैतु. PW. MW. अपिकरोति इति मन्वानौ द्वैस्वर्य-दोषाच्च विन्यौ) ।

*) पाभे. अधि मा २०, १७ द्र. ।

*) तु. टि. अपि/क > अपिकुर्यात् मै ३, २, ५ यदुक्तदिशा अपिः इह गतिर्न भवति । अपि स्युः > सपा. काठ १०, १०^१ अपिभवन्ति इति, तै २, २, ८, १ प्रमृ. अपि संनद्ये इति च पाभे. ।

*) नञर्थ-पुष्टिप्रदानम् अभ्य. ।

*) अन्ववसर्गे कप्र. (वैतु. SI. अपि/युज् > अपि-युनक्ति इति चिन्त्ययोगः) ।

*) अन्तरर्थे सप्त. युक्तः कप्र. उसं. (पा १, ४, ९६) ।

*) सपा. तैब्रा १, २, १, ८ आश्रौ २, १, १७ प्रमृ. सच्चा इति पाभे. ।

१^६; २३, ३; २४, ५; २५, ४, २६,
१, २; २७, २^{१०}, २८ ३^३; ३०,
४^०; ७; ३१, ६५, ७; ३२, २;
४, ३५, १३५^१; ३६, ९; १४;
३७, ४, ११^०; ३८, १३५. ॥ क
६, २^१५, ६, ८, ७^६, ३१, ५^१, ३६,
१; ३७, ६, ३९, १, ४०, ४, ५,
४२, ३^{१०}, ४४, ३^३, ४६, ७^०;
४८, १३५^१; को १, ३६१; २,
२८१^१; ज १, ३८, २; ३,
२३, १३^१; शौ ६, ४५, ३^१;
५५, ३^१; ७७, २^१; १७,
५१, १, ९७, १; ९, ५, १४,
१४, ७^१; १०, १०, ३३; ११.

९, ३; १२; १२, १, ४; २५^१,
२, ४^६, ९, ५३, ४, ३८; ३९;
१३, ५, ३-५; १४, २, २९,
११८, १, ५८; १९, ३८, २^१,
५९, ३^१; १२०, १८, ५,
५४, ३, ९४, ४, १२५, ७,
१२६, ४, १२७, १२^३, पै १,
५१, १; ५९, ४; ६०, ४, ६६,
१; २, ३८, १, ३, २५, ७^३,
४, २६, १^१, ५, १५, ४, ९,
६, २; २२, १०; २२; २५, ७,
११, ५, ९, १३, १०, ३; ८;
१६, ५२, ५; ६६, ६^१; ८२,
३; ८३, २, ९६, १; ९७, ५^०,

९८, ४; ११०, ३; १४५, ११;
१६९, १२, १७, ४, ५^१;
१३, १; १९, ८, ९, २८, १; ४०,
८^१, १८, ९, ९; १९, ९,
१^१; १६ २^१; २०, १४, २३,
४; २४, ३^१, ४७, ६^१; २०, १९,
४, ९; २०, ५; २६, ८; २९,
४, ३२, २^१.

अपि-त्व^१ - त्वम् मै १, ११,
५^१; काठ १४, ५^१; शौ १०, ८,
५, प १६, १०१, ४.

†अपि-कक्ष^१ - कक्ष ४, ४०, ४^१; मा
९ १४^१, का १०, ३, ७^१, तै १, ७,
८, ३^१, काठ १३, १४^१; २१, ५^१ १^१.

१) तु टि मै ३, ४, ४।

२) पामे अपतुरायुम् मै ४, ५, ८ द्र.।

३) सभावने कप्र (वैतु. SI. अपि... वर्षति इति)।

४) सभावनायां कप्र (वैतु. SI. अप्येति इति)।

५) आपकार्यम् इति समस्तमिति यत् SI. आह, तत्
स्वरतश्चाऽर्थतश्च चिन्त्यम्।

१) पामे. अि काठ ७ १२ द्र.।

२) पामे. अि मा २०, १७ द्र.।

३) पामे. अि तै ५, २, ५, ६ द्र.।

४) अभिद्रोहं चरामसि ऋ १०, १६४, ४ इति
पामे. विज्ञापयद् यथा प्रकृतेऽपि 'मृषा चरणम्' एवा-
ऽभिभेत् स्यान् 'मृषाऽपिचरणम्' इति। एस्थि गर्ह-
विशिष्टसंभावनायामय कप्र. इति तत्त्वम् (तु. सा. W;
वैतु. WI. अपि✓चर् इति)।

५) अि, संयुज > सपा. पै १७, ३, ६ अभिसंयुज
इति पामे.।

६) सपा. पै १७, ३०, ४ अभि इति पामे.।

१) शोः सस्थ. ? वाप्यासि टि. द्र.।

२) = सपा. भंवा १, १, १३ शोः ८, ११, १५ प्रमृ.।
पै १८, २१, १० भाण १, १८, ८ अभि इति,
पाण १, ८, १० इह इति, अपत्रौ ९, १७, १ आपमं
१, ९, १ रायः इति, सि ५, ११, २^१ ऐवा ८, ११ बीर.
इति च पामे.।

३) सपा. शौ ४, ११, ११ उप इति पामे.।

१) अन्ववर्तते कप्र. द्र.। पामे. अि शौ ९, ५, ६ द्र.।

२) सपा. शौ १२, १, ३४ अभि इति पामे.।

३) पामे. अि शौ १२, ३, ४७ द्र.।

४) सपा. शौ ७, ८७, ६ नप्यं. (सा. नप्यं.) इति पामे.।

५) समुच्चयाऽर्थस्य द्योतकाद् भावे स्व प्र. तत्-
स्वरश्च। WAG [१, २४१ a] < *अपि-पित्व- इति।

६) कक्षस्याऽवयविनः सतस्तदपिगतप्रदेश-विशेष वृत्ति-
रिति कृत्वा नायं प्राप्त. वा बत. वा अस.
वा क्तिन्नु तस. एव सुप्सुपीयः प्रकारविशेषः सास्व.
सत् पात्र. निरुद्धादिषु (पा ६, २, १८४) डसं.
[तु. भा. (तै १, ७, ८, १); वैतु. [पक्षे] भा. समुच्चये अि
कप्र. च तस्य समासान्तः प्रवेशं च युगपदभिसंस्थानः
सन्नसमर्थमिव पदयोगं बुवाणः, उ. (मा ९, १४) एकरवर-
त्वेन स्पष्टं संकेतितेऽप्येकसमस्तपदस्त्वे अि इति च कक्षे
इति च पृथगिव सती द्वे पदे बुवाणः, म.
सामीप्यार्थे अस. इति बुवाणः (स्वरतः साधुत्वे-
ऽप्यर्थतः सूक्ष्मेवानुपपत्तिरिव द्र.। वक्ष्याबन्धना-
धिकरणतया कक्षाऽपिगतत्वं विशिष्टस्य कक्षाऽवयवार्थं
न तु यस्य कस्याचित् तत् समीपवर्तिन. शरीरावयवान्तरस्या-
भिप्रेतत्वादिति दिक्)।

७) = सपा. माश ५, १, ५, १९ काश ६, २, १, १० या २,
२८। मै १ ११, २ अपपक्षे इति पामे.।

८) सपा. तै ५, ५, ८, २ अपिपक्षम् इति, मै ३, ३, ५^१
अपिपक्षे इति च पामे.।

क ३१, २०^२॥^३; -क्षेमिः ऋ १०.१३४.७.
अपिकक्ष्य^४ - क्षयम् ऋ १, ११७, २२.
अपि-कर्ण^५ - णे ऋ ६, ४८, १६
अपि ✓ कृ, अपि कृणोत शौ ९, ४, २, पै १६, २४, २; ॥ अपिकुर्यात् मै ३२, ५^६
अपि ✓ कृत् (छेदने), ॥ अपि कृन्तति काठ २३, ४, २५, ९; १०, २६, ५; क ३७ ५, ४०, २; ३; ४१, ३; अपि कृन्तामि मा ५, २२; २६, ६ १; का ५, ६, १; ७, १, ६, १, १; तै १, २, ५, १; २; ३, १, १^७, ६, १, ८, ४; २, १०, २, मै १, २, १०^८; ३, ८, ८^९; काठ २५^{१०}, ९^{११}; ११^{१२}; ३, ३^१, २४ ४; २५, ९^१, १०; २६, ५, क १, १८; २, ३; ५^२; ६; १०; ३७ ५; ४०, २^३; ३; ४१, ३.

अपिकृन्ता पै १६, १४६, ११.
अपिकर्त्स्वामि खि ४, ५, ३०^{१०};
शौ १०, १, २१, पै १६, ३६, १०.
?अपि^१ ✓ क्षे > क्षाणि, अपिक्षापयति, शौ १२, ९, ६; ?अपिक्षापयतु पै १६, १४५ ६; अपिक्षापय शौ १२, १०, ५; पै १६, १४६, १.
अपि ✓ गच्छ, गम् अपि गच्छति शौ १२, ४, ३१, पै १७, १९, १; अगि गच्छन्ति मा ४०, ३^{१३}, अपि गच्छतु शौ २, १२, ८^{१४}; ९, ५, १; पै १४, ३, ३; १६, ९७, १; अपि...गच्छतु शौ १२, २, ४^१. अपि गच्छन्तु शौ १२, २, ४५, अपि गच्छ शौ १२, ३, ५३; पै १७, ४१, ३; अपि...गच्छ खि २, १, ९^१, अपि गच्छन्ता ऋ १०, १५४ [१-५], शौ १८, २, १४-१८, पै २०, ४०. ८.

अपि...जगत्तु.^{१५} ऋ १ १७९, १.
अपि गमन् ऋ ५ ३३, १०;
†अपि...अगन्महि^{१६} ऋ ६, ५१, १६; मै १ २, ५; काठ २, ६; २४, ६. क १, १९; ३७, ७;
†अपि...अगस्महि^{१७} तै १, २, ९, १.
अपि-गण^{१८} - ण, -णम् पै १९, ५४, ४.
अपि ✓ गा, अपि गगान् शौ २, ९, २; पै २, १०, ४; अपि गगुः शौ १०, ३, ९; पै १६, ६३, ८; अपि गगुः ऋ ७, २१, ५.
अपि ✓ (गु >) गृह, अपि गृहतात् १९, ४१, १७.
॥ अपि ✓ गृह, अपि...गृहीत मै ४, ५, ८.
अपि गृहते तै ६, ५, ८, ५;
अपि गृहताम् तै ६ ४, ९, १०;
काठ २७, ३^१; क ४२, ३^१;

१) पाभे. अपिकक्षे काठ २१, ५ द्र ।

२) तावन्मविहे यति प्र. तित्-स्वरः (पा ६, १, १८५) ।

३) कुर्णे इत्यनेन सप्तम्यन्तेन कर्मप्रवचनीयतया-
ऽभिसंबन्धप्रवृत्त्यात् (तु. ऋ ५, ३१, ९; ८, ९७, १२, १०, ८६, ४) समासे अपे. उत्तरवर्तिनोऽन्तोदात्त. एष उक्तयौ संख्यातिक्रिया दिशा सुसाधः द्र. । अथवा सप्त. विभक्तेरर्थे अस. द्र. तेन च सास्व. स्यादिति कोऽपि विवेक स्यात् ।

४) अन्तर्भावयेदित्यर्थः (वैतु. मै २, २, ५ यत्रा-
ऽन्तर्भाव्यानां बखजानां प्रविवक्षिततया तत्समु-
च्चायकः कप्र. अगिः भवति न तु अपि...र्युः इतीव
गति रति) । पाभे. अपि तै ५, २, ५, ६ द्र. ।

५) सगा. खिसा २२, ३२ अभिकर्त्स्वामि इति
पाभे. ।

६) अपिः इति यनि. निगमेषु गतिः स्यादुत पदार्थ-
संभावनायर्थेषु कप्र. इति भूयोविमर्शसहत्वमनाहर्त द्र. ।

७) =रुपा. साश १४, ७, २, १४ । का ४०, १, ३; ईउ ३
वृउ ४, ४, १४ अभिगच्छन्ति इति पाभे. ।

८) तु. PW.; वैतु. सा. समुच्चये कप्र. अपिः इति ।
अनुं वागपि गच्छतु > सपा. पै २, ५, ७ इमं गच्छतु ते
वसु इति पाभे. ।

९) सगा. पै १७, ३०, ४ अभि...गच्छति इति पाभे. ।

१०) सपा खिना २, ८ अभि...गच्छ इति पाभे. ।

११) संभावनार्थः कप्र इति सा. । गतिरित्यव्यक्तताः
(तु. ऋगुतरा यत्र समानयोगः सुम् इत्युपसर्गो विनि-
गमयन्निव भवति) ।

१२) पाभे. प्रति...अपद्महि द्र. ।

१३) = नापू. रूपं विगतनासिक्यं च रक्षितसिक्कं
च । अपिः कप्र. चार्थ इति मा. तद् विमृश्यं (तु.
न पू टि) ।

१४) नाप. । प्रास. ।

१५) सगा. काठ २७, ४^२ क ४२, ४^२ गृहताम् इति
पाभे. ।

अपिगुह्यताम् तै ६,४,१०,१^a.
 अपि-गुह्य तै ६,१,३,८;४,१०,२^b;
 काठ २७,८^c. [°ह्य अन्°].
 अपि-गुह्य^d -ह्यम् काठ २७,३, क
 ४२,३.
 ?अपि✓घस्^d, अपिग्घ ऋ १,१५८,
 ५.
 ?अपिच्छनेवशंगुणी^e पै ३,२८,५.
 अपि✓जन् > अपि-जु^f -जः तै
 १,७,९,१; ४,७,११,
 २; काठ १८,१२; क २९,१;
 -जाय मा ९, २०; १८, २८;
 २२,३२; का १०,४,१; १९,९,
 १; २४, १९,१, मै १, ११, ३;
 काठ १४,१.
 अपि✓जू > म(पि >)पी-जू^g -जुवा
 ऋ २,३१,५.
 अ-पित्^h -पितः ऋ ७,८२,३.
 अपि-पितृदेवत्य-त्यम् काठ २४,
 ८; क ३८,१.
 अपि-त्वं अपि द्र.

अपि✓दह, अपिदहति तै २, १,
 ४,७,५, ४, ५ ४; अप्यदहत्
 तै २,१,४,६,५,४,५,४.
 अपिधक्षति काठ १०, १०
 अपि-दह मै २, ५,३^३; ३, ३,७^३;
 काठ १३,४^३; २१,८^३.
 अपि✓दुह, अपिदुदुहे मै ३,३,४;
 ४,७,४.
 अपि✓धा, अपिदधाति तै १, ७
 ३,१,२, २, १०, ४; ५, १, ९,
 ५^१; १०,१; २, ७, ३,८,१; ९,
 २^१,३, ४,१; ४, ६,१; ५, १०,
 ७,७,४,२, ६, ३, ५, ४,१०,१;
 मै १,६, ३; ५, ९,८,९; २, १,
 ६,१०; ६,१; ३,१, ९; ३,१०; ७,
 ६, ९, ५; १०, ४^१; ४, १, ३; ३,
 १; ५, ५^२, ७, ४^१; काठ ६,६^१,
 १०, ६; ११, ५; १५, १; १९
 १०^१, २०, ६, २१, १, ८^२,
 ९^१; १०, २४, ७; २६, २^२; ७,
 २७, ६, २८, ६, ९^१, ३१, २^१,

३७, १४^१, क ४, ५^१; ३०, ८^१;
 ३१, ८; ३७, ८; ४०, ५, ४१, ५;
 ४२, ६; ४४, ६; ९^१, ४७, २^१;
 अपिदधाति मै १, ८, ६;
 अपिदधामि मा ११, ७^१; का
 १२, ७, १२, तै ४, १, १०, २, मै
 २, ६, १, ७, ७, ४, ३, १, ५, ५,
 काठ १५, १; १६, ७, ३७, १३;
 शौ ४, ३६, २; १६, ७, ३, प १,
 ४२, १, १०, १२, ७, अपिदधम-
 मै १, ७, १०, ८, ९^०; पै १६,
 १५१, ६, १७, २४, ३; अपि-
 धत्स्व ऋ १०, ८७, २; शौ ८,
 ३, २, पै १६, ६, २, अपि...
 ध्वि^२ ऋ १०, ९८, ११, पै
 १३, ९, १०, अपि...अदधुः मै
 ३, १०, ४; अपि...अदधुः^३
 ऋ १०, ५६, ४, अपिदध्यात् तै
 २, ६, ६, ६, ८, २; ५, २, ५, ३;
 ७, २; ३, ७, ४; ४, १, ४, ६, ६, २;
 ६, ३, ५, २; मै १, ४, १३; ६, ९^१;

^a) सपा. काठ २७,८ गुह्यताम् इति पाभे. ।

^b) सपा. मै ४,६,३ °ध्याय इति पाभे. ।

^c) गस. कर्मणि क्यप् प्र. (पा ३,१,११८) ।

^d) यनि. निगम एकमुपसृष्टं पदं भवति (तु. PW प्रभु.) । यद्वा पृथग्भूतपदद्वयं (तु. वें. सा.) इत्यस्य विषयस्य भूयोविमर्शसहत्वं प्रक्षिप्तं भवति । तिङ्ङपि <✓घस् इति यनि. PW. प्रभु आहुः; <✓हन् इति वें. सा. च ।

^e) अपृच्छं नेव शं गुणी इति शोधो विमृश्यः ।

^f) गस. ढान्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ३, २, १०१) ।

^g) विप. ([प्रेरयित्री-] उषासानकता-) । गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या पू. सौदी. च उम्. (पा ३, २, १७७ ६,२,१३९,३,११६) ।

^h) नाप. ([जलेनाऽपूर्णा-] नदी- इति सा PW. प्रभु.) । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) । उप ✓पि(=✓प्यै) + भावे वा कर्मणि वा क्विप् प्र. ।

पाभे. कृते °अ-जितः टि. द्र. ।

^१) सपा. मै ३,१,९ अवरुन्धे इति पाभे. ।

^२) सपा. काठ २०, ८ अपिधाष प्रत्यस्यति इति पाभे ।

^३) सपा. तै ६,५,९,३ प्रयच्छति इति पाभे. ।

^४) सकृत् अपिदधति इति पाठः? यनि. शोधः (तु. सेंटि [क ४,५]) ।

^५) सकृत् सपा. तै ५,४,६,१ करोति इति पाभे. ।

^६) सपा. मै ३, ९, १ अभिमालुकः स्वात् इति पाभे ।

^७) पाभे. प्रति...दधामि द्र. ।

^८) तु. GW.; वैतु. समुच्चयार्थस्याऽप्राकरित्वात् तद्वादिनौ वें. सा. च चिन्त्यौ द्र. ।

^९) देवेषु कर्तोर्निधानस्य श्राविते अपिः गतिः द्र. (तु. वें. PW. प्रभु.; वैतु. सा. समुच्चयार्थे अव्य. इति) ।

^{१०}) सपा. काठ ८,१ आधसे इति पाभे. ।

१०, २० ^० ; २, ३, ७; ३, ३, १; ९, १, १०, १ ^१ ; ३; ४, १, ३ ^१ ; २, १०; ५, ५ ^१ ; ७, ७; काठ ८, ८; १२, ५, २०, ३; २३, ६, २४, ६ ^० ; २६, २, ३; ३१, २ ^१ , क ७, ३; ३१, ५, ३७, ७ ^० , ४०, ५; ४७, २ ^१ , अपिदध्यात् मै ४, ५, ५; अपिदध्याम् मै २, १, १०.	अपि-धान ^१ - नः काठ ११, १; ४ ^० . अपि-धाय मै २, ६, ६; ४, ६, ३ ^१ ; ९, काठ १५, ५; २०, ८ ^० , क ३१, १०. [°धाय अन्°] अपि-धि ^१ - धीन् ऋ १, १२७, ७. अपि-धेय ^१ - यः मै ४, ५, ५, -यम् पै १९, ४२, १४. अपि-हित ^१ - तः पै ८, २०, ११, -तम् ऋ १, ३२, ११; ५, ६२, १; १०, १२९, ३; मा ४०, १७; का ४०, १, १५, पै १३, ६, ११†, १६, ३९, ८ ^१ , -†ता ऋ ४, २८, १; मै ४, ११, २; काठ ९, १९, -तान् ऋ ४, २८, ५ [°त-अपूर्व°]. अपि-हित ^१ - त्वे मै २, ४, २; ३, ८, ५, १०, २, काठ १२, १२. अपि ✓ धाव्(गती), अपिधाव पै ५, २८, ३. अपि-धिष्ण्यु ^१ - ण्यम् मै ३, ९, ३. अपि ✓ नह, ? अपिनद्येते ^१ पै ९, ६, ४; अपिनद्यसि पै ५, ३२, ९; १९,	३२, १२ ^१ ; अपिनद्यामि ऋ १०, १६६, ३, शौ १, १४, ४, ७, ७३, ४ ^० ; ५ ^० ; १००, ३; पै १, १५, ४; ९४, १; २; ५, २०, ५; १३, १३, १ ^० , २ ^० ; १९, २०, ९ ^१ ; २०, ५४, ३; अपिनद्यान्तु पै १३, १०, १०, अपिनद्या > ह्या शौ १०, ९, १; पै १६, १३६, १; अपिनद्यतम् शौ ६, ५०, १; अपिनद्यत शौ ५, ८, ४; पै ५, २०, ६; अपिनद्यायुः काठ ३३, ७. अपि-नद्ध ^१ - दम् ऋ १०, ६८, ८; शौ ९, १, १८; २०, १६, ८†; पै ९, ६, ५; १६, ३९, ८ ^१ , ४०, ९. [°द-अन्°]. अपि-नद्ध-मुख ^१ - ख. पै १९, ३२, १३. अपि-नद्धा(द-अ)क्ष ^१ - क्ष मै २, १, ६. अपि-नद्धमान ^१ - ने शौ १२, ७, १४; पै १६, १४३, ५. अपि-नि ✓ धा, अपिनिदधमसि पै १९, ८, ११ ^१ . अपि-नि-धाय मै ३, ६, ६.
---	--	--

१) पाभे. अन्वुवनयेत् काठ ३६, १४ द्र. ।

२) सपा मै ३, ७, ७ दध्यात् इति पाभे. ।

३) गस भावे वा करणे वा ल्युङन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

४) विप. (हरित-रुक्म-). गस उप कर्तरि ल्युङ् अन्ः प्र. (पा ३, १, १३४) ।

५) सपा. मै २, २, २ उपरिष्ठात् इति पाभे. ।

६) पाभे. अपिगृह्य तै ६, ४, १०, २ द्र. ।

७) पाभ. अपिदधाति तै ५, २, ९, २ द्र. ।

८) उप भावे किः प्र. (पा ३, १, १२) । शेषं ८ टि दिशा द्र. ।

९) उप. कर्मणि यत् प्र. । शेषं ८ टि दिशा द्र. ।

१०) सपा. शौ ९, ३, ८ अभिहितम् इति पाभे. ।

११) वृ. टि. उपरिहित- ।

१) अस. सास्त्र. (पा २, १, ६; ६, १, २२३) ।

२) पाठः? अपिनद्यान्ते इति शोधः ।

३) मूळो. अनु अपि-नि ✓ सो > षो 'बन्धने' > अपिनिज्य (मपु १) इति शोधः द्र. । °व्य अस्य आ° इति पदच्छेद इति कृत्वा 'था' > 'इया' इत्येवं विपरिणमय्य पादश्च सुपूरः ।

४) सपा. तैत्रा २, ४, २, २; ३ अपनद्यामि इति पाभे. ।

५) पाठः? °ज्ञामः इति शोधः द्र. ।

६) सपा. शौ ९, ३, ८ अवनद्धम् इति पाभे. ।

७) विप. (होतृ-). शेषं पर्यस्ताक्ष- प्रभृ टि. द्र. ।

८) सपा. शौ ६, ४२, २ उपास्यामसि इति पाभे. ।

अपि-नि/ (सो [ब धने] >) षो, अपि-
निष्पन्न पे ५, ९, ८.
अपि-नि/ (स्था >) ष्टा > अपि-
ष्ठि (त >) ता- -ता^१ पै १६, ३९,
१०.
अपि/नी. ॥ भुपिनयति ते २, २, २,
१; मै १, ८, ९; २, १, १०, ४,
८, ३; काठ १०, ५, २६,
२०; अपिनयामः पै १६, ३६,
५
॥ अपि-नीय तै २, २, ८, २०.
अपि/नुद्, अपिनुद्भि पै १८, ४,
७.
अपि-पक्ष^२ - क्षत् तै ५, ८, २॥^३,
-अं मै १, ११, २१^४; ३, ३,

५^५ ॥^६.
॥ अपि/पद्, > पादि, अपिपद्यते
मै १, १०, १०^७; काठ ३६,
११^८.
अपिपादयति मै १, १०, १०,
काठ २८, ४; ३२, ३; ३६, ११,
क ४४, ४.
अपि-पुद्य गत^१ - -नात् मै १, १०,
१०; काठ ३६, ११.
अपि/पृच्, > ङच्, ॥ अपि-
पृच्चमि^१ शो ५, २, ३, २०, १०७,
६^६.
अपि-अप्राक्^१ शो १०, ४, २६;
पै १६, १७, ७
अपि/या > अपि-प्र (ण >) गी^७ -

-णी क्र १, १८६, ११.
अपि-प्रे (प्र/इ) ष्, अपिप्रेष्यामः पै
१७, २४, ३^८.
अपि/बन्धू, अपिबन्धामि पै ६, ९,
९.
॥ अपि-भाग^० - -गः मै २, ५, ११^९;
काठ १३, १३^{१०}.
अपि/भू, ॥ अपिभवति काठ ११, २;
१२, ६, १०; ३४, ८, ॥ अपि-
भवन काठ १२, ६; ॥ अपि-
भवन्ति काठ १०, १०^{११}.
अपि-भूतु क्र ८, ४४, २८^{१२};
अप्यभूत् पै २, ३, ५^{१३}; अपि-
अभूत् क्र १०, १४२, १^{१४};
अप्यभूः शो २ १०, ८^{१५};

^१) सपा. शो २, ३, १० पुरिष्कृता इति पाभे. ।

^२) तु सस्य टि. अति/नो > अतिनयति ।

^३) सपा. मै २, २, ५ काठ १०, १० अभिनयति इति
पाभे ।

^४) एकतरव शो १४, १, ३८ अपोहामि इति, अन्यत्र
उदचामि इति च पाभे. ।

^५) सस्व. कृते तु अपि कृत्- । यत्तु भा. (तै ५, ५,
८, २) अ-वि-पक्ष- इति प्राति. इति मत्वा व्यख्याने
पर्याश्रम्यत्, अगर्थमेव तत् । यथाकथमप्यन्तोरात्
उपपद्यमानेऽपि तात्पर्यतो विरोधात् (तु मै ३, ३, ५)
यदन्व एकत्वविशिष्टाऽपिपक्षात्मक-वेदिभागविशेषाधिकरण-
तया सामविशेषमानं विधीयते न तु भा. अनु द्वित्वविशिष्ट-
वेदिकेणविशेषाधिकरणनयेति । एस्थि. च यदपि भा.
प्रतेः वीप्वार्थे गणितमिवाह. तदपि अष्टमूले द. । मै. अनु
सप्तम्यर्थेऽसौ कप्र. इत्येवमेव सुवचत्वान् । तत्-
स्वरपर्यवश्यमप्येतत्-सूचकं भवतीति चाऽपरा दिक् ।

^६) पाभे. अपिकक्षे काठ २१, ५^१ द. ।

^७) अपि-पक्ष^२ इति पपा. चिन्त्यः (तु सपा. क्र ४,
४०, ४ अपि-कक्षे इति पाभे.) ।

^८) तु सस्य. टि. अनु । सगतिकमाख्यातिकं मन्वान-
SI. चिन्त्यः ।

^९) गस. शानचः निघाते इति शिष्टः इत्यन्वते नित्-

स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १८६, १९७, २, १३९) ।

^{१०}) सपा. क्र १०, १२०, ३ प्रभृ ऐआ १, ३, ४ आपश्चौ
२१, २२, बौशौ १४, २२ः ५ वाश्चौ ३, २, ५, ५७ हिशौ
१६, ७ १६ अपिवृज्जन्ति इति पाभे. ।

^{११}) क्र. अनुसरन्तः R.W. B.U. अपिवृज्जन्ति इति ।

^{१२}) सपा शो ७, ९३, १ अष्टकथाः इति पाभे. ।

^{१३}) गस उप. कतरि ह्युद्यन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या
[पा ३ ३, ११३; ६, १, १९३, २, १३९ (तु. वे
ORN NW. च, वैतु सा. PW. GPW. MW. च
<अपि-प्र/अन् [माणने] इत्युत्स्वरलक्षणमिव वदन्तः
सन्न उपेक्षा)]

^{१४}) सपा. शो १६, ७, २ अभिप्रेष्यामि इति पाभे. ।

^{१५}) =भागिन्- । बस पूष. प्रकृतित्स्वरम् (पावा २, १,
२४ पा ६, २, १) ।

^{१६}) पाभे अपि मै २, २, ५ द. ।

^{१७}) तु. GW.; वैतु. सा. PW. च संभावनायां कप्र
अपिः इति (वैतु क्र १०, १४२, १ यत्र स-प्रकरण-
त्वेऽपि PW. यनि. अनुमन्वानो व्याहृन्त्येत [तु.
नाउ. दि]) ।

^{१८}) सपा. अप्यभूत् (तेत्रा २, ५, ६, ३ आपमं २, १२, ५
च) <> अप्यभूः इति पाभे. ।

^{१९}) तु. वे. PW. प्रभृ.; वैतु. सा. संभावनिकः कप्र.

अप्यभूम ऋ २, ११, १२ ^a , अपि- भूम, > मा ऋ ७, ५७, ४ ^b , तै ३, ३, ११, ४ ^c , शौ ७, २१, ३ ^d , पै २०, ४, १.	अपि-यत् - अपि (पि ✓ इ) द्र. अपि ✓ या, अपियामि ^e शौ ४, ३७, ७; अपियातु पै १३, ४, ९.	अपि ✓ लिह्, ? अपिलिलिह्यते ^f पै ११, ७, ७.
† अपि ✓ मद्, अपि ... मत्सथ > था ^g ऋ १, १८६, १, मा ३३, ३४, क ३२, ३, ५	अपिया - ✓ * अप् द्र. अ.प. ✓ रिप् > अपि-रिप्त - -प्ताय ऋ १, ११८, ७, ८, ५, २३.	अपि ✓ लुप् > ? अपिलोप्य - -प्यम् पै १२, ४९, ६ ^h .
¶ अपि-मन्त्र ⁱ - -न्त्रम् काठ १३, १. [न्त्र - अन्]	अपि ✓ रुह्, अपिराहति ¶ तै २, ५, १, ३, शौ ८, १२, २; पै १६, १३४, १; १७, ४, ४; ¶ अपि- रोदाव तै २, ५, १, ३; अपिरोहत् शौ १२, १, ३५.	अपि ✓ वत् ^k , > वानि, अपि ... वतेम ऋ ७, ३, १०, ४, १०; (६०, ६)।
† अपि ✓ मृष्, अपिमृष्यते ऋ ६, ५४, ४, अपमृष्ये ऋ ७, २२, ५; कौ २, ११४९.		अपिवातयामसि ऋ १, १२८; २; † अपिवातय ऋ १०, २०; १, २५, १], कौ १, ४२२; जै १, ४१, ४, अप्यवीवत्त पै २०, ३०, ३३, † अप्यवीवत्त

अपि. इति (तथाभाषी ष चाऽश्रुतिं सप्त. च श्रुतिं त्रत्यसा-
विह च ऋ ८, ४४, २८ इत्यत्र च [तु. एपू. च नाउ. च
टि.] अपि पर्यनुयोज्य. स्यात्) ।

^a) तु PW. ORN. प्रभृ.; वैतु. सा. सानुनयप्रश्ने कप्र.
आप इति (तु. नापू. टि. यदनु पर्यनुयुज्यमानोऽपि-
विहऽप्याहारमुखन सप्त. उपपत्तिमिहाह) ।

^b) तु PW. प्रभृ.; वैतु. सा. इषदर्थे कप्र. अपि. इति
(नापू. टि. कप्र [पक्षे] ६ स विषय पर्यनुयुगो जागरूक एव
द्र. । अस्मद्वाच्येषु दिद्युतः साधिकरणनायामुपपद्यमाना-
यामप्यस्मद्वाच्यानां दिद्युति साधिकरणतायाः कल्पनस्य
नितरामसंगतेरिति दिक्) ।

^c) तु K.; वैतु. भा. सा. च (सप्रकरणत्वात् तु.
नापू. टि., श्रुयभेदाद् नाउ. टि. च) ।

^d) तु. PW. प्रभृ.; वैतु. सा. (तु. नापू. टि.) विषय-
तात्मकम् अपिना ग. वाच्य सत् सप्त. इदं वाच्यमिति चा-
ऽनुसंधान उपेक्ष्य. ।

^e) छेडि लिपि युथा-युक्तत्वात्तिङो निघाताऽभावः ।
नः इति च जुगत् इति च कर्मद्वयमतदभिसंबद्धं द्र. ।
सकर्मकत्वे तु. ऋ ४, ३१, २; ६, ४४, १६; ८, ९४,
६ (तु. GW.; वैतु. वें. सा. PW. अपिः संभावनायाम्
कप्र. इत्यभिप्रायुकाः) । यतु सा. युथा इत्येतद्
उपमार्थीयम् अक्य. इतीवाऽभिप्रदधान एतच्छिष्टरस्क-
मन्यद् उपमानवाक्यं चाऽऽविशिष्ट-तथेत्ये-
किरस्मद् अन्यदुपमेयवाक्यं चाऽऽरचयेत्, सदसत् ।

तथा हि सति युथा इत्यस्य जिगमयिष्यमाणेन क्रिप.
संबन्धस्याऽवधार्यत्वाच्च श्रूयमाणेन च प्रकृतेन क्रिप.
साक्षात्संबन्धाऽभावाद् यानि तिङो निघाताऽभावो-
ऽनुपपन्नः स्यादिति दिक् [एतं तु. उ. म. (मा
३३, ३४) यदीये वा विवृत्त जुगत् इत्येतत् पद-
द्वय सतः संबन्धादपास्तं सदपार्थं विकलेशाय, षतमिवा-
ऽऽवद्यते] ।

^f) विर. (मन्त्रज्ञ-] एतद्- [यजमान-]) । बस. ।

^g) अन्तर्भावितप्यर्थं रूपं द्र. (तु. तल्लिङ्गयद् नाउ.
पै.) । एहिय. अपियामि इति RW. सर्वसाध्य-
विहवा च छन्दोदूषणो च सती शुशोबधिषा नैवाऽऽस्येन
यदि शोबमनुवादाय W. संधान-परतया व्याचष्टे,
तद्व्यपुष्टं भवति । शोबोऽपुष्ट इति च तदभ्युपगमेऽपि
✓ दा इत्यस्योक्ताभिप्रेतार्थेऽप्रवृत्तश्च । सपा. अपियामि
< > अपियातु इति पाभे द्र. ।

^h) तेनापि लक्ष्मीय तेन इति मूको. अनु मुपा.
पादो भवति । तत्र तेनाऽपिलिलिह्यते न इति त्रिपदा-
त्मकः शोधः सुवचः । भूयसेऽपि शोधाय तु सस्थ. टि.
अहि- > -हिना ।

ⁱ) शोधः सस्थ. ? २लोप्य- टि. द्र. ।

^j) तु. PW.; वैतु. सा. यमन् अयम् अपिः ऋ १,
१६५, १३ इति च १०, ३०, १ इति च द्वे स्थ. वर्जमन्यत्र
यानि. स्थ. अगतिः कप्र. भवति ।

^k) तु. PW. प्रभृ.; वैतु. सा. यमन् अयं धा. ऋ ७,
६०, ६ इत्येतत् स्थ. वर्जमन्यत्र यानि. स्थ. आस्थेयो न
भवति । यानि. निजन्तानां रूपाणां पाषा. झु. ✓ वात

<p>ऋ १०, १३, ५; शौ ७, ५९, २९. अ(पि)वृत्त^b - तन्तः ऋ ७ (३, १०, ४, १०) ६०, ६१. अपि-वात् - सु. अ(पि)वात्त^c - यन्तः ऋ १, १६५, १३; मै ४, ११, ३, काठ ९, १८ अपि✓वप्, अ(पि)वपति तै ३, ४, १, १, अ(पि)वपन्ति मै ३, १०, ४; अपि वपा म शौ १२, ३, २२०; अ(पि)वपन् मै ३, १०, ४. अपि✓वह्, अपिवहति मै १, ८, ९, २, १, १०, अपि✓वृ (आच्छादने), अपि (वने) ऋ ३, ३८, ८०; अपि वृ^d मै</p>	<p>४, १४, ५. अ(पि)पी-वृत्त^e - तः ऋ १० ३२, ८; -तम् ऋ १, १२१, ४, २, ११, ५; -ता. ऋ १, १९०, ६ अपि✓वृच्^f, अपि...वृक्तम् ऋ ६६२, १० अपि✓वृज् अपिवृजन्ति^g ऋ १०, १२०, ३; तै ३, ५, १०, १; को २, ८३५, जै ४, ५, ७; पै ६, १, ३, अपि...वृजन्ति^h ऋ ६, ३६, २. अपि...वृजन् ऋ १०, ४८, ३. अपि✓वृत्तⁱ वर्ति, अपि...वर्तयः ऋ १, १२१, १३. अपि✓वृश्च, अपिवृश्चामि शौ २,</p>	<p>३२, २; ५, २३, ९^k, १०, ६, १^l; अपि...वृश्चतु शौ १, ७, ७^m; अपिवृश्च ऋ ८ ४०, ६; १०, ८७, १६, शौ ७, ९५, १; ८, ३, १५; पै १६, ७, ६; २०, २९, ११. अपि✓वये, अपिवयामसि शौ १, २७, १, पै १२, ३१, ४. अ(पि)वृत्तⁿ - ता मै ३, ९, १ अपि-शर्वरु^o - रे ऋ ३, ९, ७; ८, १, २९. अपि-शर्वरु^p - रः तै ७, ३, १३, १; काठ ४३, ३. अपि✓शस् > अपि-शस्^q - शस मै ४, १३, ४; काठ १६, २१. अपिशाच-चम्^r पै १६, २८, ७^s; १२, ११, ८^t.</p>
--	---	---

इत्यतो निष्पन्नत्वेन प्रतिपत्तेश्च ऋ ७, ३, १० इत्यन्यस्य रूपस्य वर्णान्तरागममात्रपूर्वकं ✓वन् इत्यतो निष्पन्नत्वेन संकेताच्चति यावत् । तत्त्वतस्तु पारिणामिकोऽर्थः धा. भवति ✓वृत् इत्येतेन च ✓वन् इत्येतेन चाऽभिसंबद्ध संस्तदुभयगम्यस्य पृथग्भूतस्य गतिसंभक्त्यात्मकस्याऽर्थ-द्वयस्याऽपि वाचकः फलद्वयोपेतैकनालौपम्यमागिति दिङ्-मात्रम् ।

^a) तु. B.W.; वैतु शंपा सात. °वीवृत्तम् इति ?

^b) गस. अन्तर्भावित-ग्यर्थके शत्रन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १८६, २, १३९) ।

^c) सस्व. नाप् द्र. । विशेषस्तिह णिचः श्रवणमात्रे द्र. ।

^d) पाभे. अपि...वपामि पै १७, ३८, ४ द्र. ।

^e) तु. सस्थ. टि. आ...वने ।

^f) सपा. ऋ २, १४, ३ अपि...वः इति पाभे. ।

^g) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतिस्वरः (पा ६, २, ४९) । निपातस्य च (पा ६, ३, १३६) इति कृत्वा पूप. दीर्घत्वं भाषमाण. सा. उपेक्ष्यः । पूप. दीर्घे तदशिष्टत्वात् । तर्हि कथं दीर्घ इति । नहि- (पा ६, ३, ११६) इत्यत्र धा. च प्र. च उस्. इति ।

^h) धा. ? स्क. वें. सा. MGS. च ✓वृज् (छेदने) इति (तु. निघ ३, १९) । ✓वृश्च इतीदरे P.W. प्रयु. ।

अर्थत उत्तर कल्प प्रस्तरणं नैदीय इव स्पृशेदिति कृत्वा ✓वृश्च इत्येतत्-सजन्मा यनि. धा. ? कृता-ऽऽदरः द्र. ।

¹) अपि सामुच्चयनिक कप्र. भाषमाणः सा. उपेक्ष्य. (वैतु. ऋ १०, ४८, ३ इत्यत्र स्वयमसौ) । इह च तदुद्धृतं श्रुत्यन्तरमपि सावधान संगम्यमानम् अपि गति-त्वमेव साधयेदिति दिक् । पाभे. अपिपृञ्चन्ति द्र. ।

²) अपिः यथा गतिस्तथा नाप्. टि. द्र. ।

³) पाभे. अपवृश्चामि पै ७, २, ६ द्र. ।

⁴) सपा पै १६, ४२, १ प्रवृश्चामि इति पाभे. ।

⁵) पाभे. अपि...वृश्चतु द्र. ।

⁶) विप. > नाप [व्रतभागिन्-] बन्धु- (तु. सा. [माश ३, ६, ३, २]) । बस. पू. प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४; पा ६, २, १) ।

⁷) नाप. (निशामुख-, रात्रि-) । सस्व. कृते तु. टि. अति-शर्वरु- ।

⁸) विप. ([रात्रिमुखे रात्रौ वा क्रियमाण-] अति-रात्र-) । तात्रभक्तिः अण् प्र (वैतु. भा. अपि-शर्वरु- इत्यतोऽकृतसमासान्तोदेव स्वार्थे प्र. इति) ।

⁹) गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

¹⁰) पाभे. १ अनमिञ्च > वृश्च शौ ६, ४०, ३ द्र. ।

अ-पिशाचधीत^a - त. खि २, १०, २; पै ११, १, ८.

अपि/ष्ट, ङ, अपिष्टणाति पै १९, ११, ७; अपिष्टणीमसि^b शौ २, ७, ५, पै २०, १७, ४; अपिष्टणातु शौ ६, ३२, २; अपिष्टण शौ १९ ४५, १^c; अपिष्टणीहि शौ १६, ७, १२; अपि...ष्टणीतम् शौ ६ ५०, १.

अपिशीयेति^d काठ ३५, १६

अपि-शर^e - रम् पै ११, २, १०.

अपि-शी(र्ण>)र्ण- -र्णः^f शौ ४, ३६.

अ-पिष्ट - ष्ट पै २, २, ५

अपि/स्था>ष्टा, >तिष्ठ, अपि-ष्टात>ता शौ ५ १३, ५, पै ८, २, ५, अप्यतिष्ठत् तै ५, ६, १, ३, पै २, १३, १, काठ ३९, २, शौ ३, १३, ४^g

अपि-ष्टित^h - तम् ऋ १, १४५, ४.

अपि-सं/नह, अपि...संनहोत्ⁱ तै २, २, ८, १, ३, १, ५.

अपि/सृ. अप्यसरत् पै २० ४०,

१^j.

अपि/सृज्, अपिसृजति तै ६, ४, ४, ४^k; ६, ६, २; ९, २; मै ३, ९, ४, काठ १२, ५; २६, १; २७, १^l; ३०, १; ७, क ३७, ८^m, ४०, ४, ४२, १ⁿ; ४६, ४.

अप्यस्नाद् मै १, ९, ८; २, ३, ७, ५, ५

अपि...असृज्यन्त^o काठ ३४, ८

अपि-सृज्य तै ३, २, २, १ -

अपि/हन्, अपिहन्ति मै ४, ५, ५^p; अपिहन्ति खि ५ २२, ७^q, तै २, १, ५, ३^r; अपि-हन्यात् मै ३, १०, ४; ४, ७, ४^s, काठ १२ ५; २६, १०, क ४१, ८.

अपि/हा(त्यागे)> अपि-हीन-नाः मै ४, २, ११.

अपि-हित-, अपि-हित- अपि/धा द्र.

अपि/हनु, अपिहनुतः ऋ ८, ३१, ७

अपी(पि/इ), अप्येति ऋ १,

१६२, २^p, ३, ३३, २, ९, ७१, ६; मा २५, २५^q; का २७, १२, २^r; तै १४, ६, ८, १; ५, ६, ६, ४^r; शौ ५, १८; १३; १०, १०, ६; पै ३, ३२, ३; अप्येति ऋ १०, ११५, १५, तै ३, १, १०, २; काठ ३५, ८, अप्येति पै १९, ३६, १४, ४६, १५; अपियन्ति ऋ १, १४०, ७; [२, ३, ९] ३, ८, ९, ७, ४७, ३, मा ३४, ११; का ३३, १, ५; तै ७, २, ८, ६^r; शौ ४, ३४, २; पै ६, २२, २; अप्येति ऋ [२, ३, ९^r]; (३, ८, ९; ७, ४७, ३); मा ८, ६१; २९, २; का ३१, १, २; तै १, ५, १०, ४, ६, ३, २; ३, १, ४, ३^r, ११, २^r, ५, १, ११, १^r; मै १, ७, १, ८, ९; ३, १६, १^r; २; ४, १४, ८^r; काठ ३०, ८; ३४, १९; ३५, ५; ४६, २; ४^r, क ४८, ६; शौ २, ३४, २, पै ९, १७, ३, १४, ३, ३; १६, १०७, ६; १९, ३५, १२;

^a) तस. नञ्-स्वरः । उप तृस. । अन्तोदात्तः मुपा. चिन्त्यः (तु. आपमं १, १३, १) ।

^b) पांमे. अपटण पै १५, ४, १ द्र. ।

^c) सपा. क ४८, १४ अवशीर्यते इति पांमे. ।

^d) नाप. (रोग-भेद-) । उप. कर्तरि + अच् प्र. ।

^e) सपा. पै २, ८, ४ उपशीर्णाः इति पांमे. ।

^f) सपा. पै ३, ४, ४ उपातिष्ठत् इति पांमे. ।

^g) विप. (अग्नि-) । शेषं २अग्नि-क्रान्त- टि. द्र. ।

^h) बल्बजानामेवेभ्यो संनह्यत्वेन विधानश्रुतेः संनह्यान्त-रस्य चाश्रुतेः समुच्चयाद्यर्थे अपेः कर्मप्रवचनीयत्वमनुप-युक्तं स्यात् (तु. भा.) । सद्वार्थस्य च प्राधान्येन शोष्यदर्शनाद् गतित्वमुखता तदर्थसार्थेति दिक् । एस्थि-इष्मे इति स १ द्र. । पांमे. अपि मै २, २, ५ द्र. ।

ⁱ) =सपा. माश १४, ९, ४, ५ तैत्रा १, ४, ३, ३

पै ११-४९

प्रसृ. । ऐत्रा ५, २७; ७, ३ आश्रौ ३, ११, ७ माश्रौ ३, २, २ अत्यसृत् इति पांमे. ।

^j) पांमे. अतिसृजति काठ २४, ७ द्र. ।

^k) 'अन्तःसंकलनपूर्वम्' इत्युपसर्गार्थे प्रकरणसंगते सति अपिम् अगतिं कुर्वाण. SI. चिन्त्यः ।

^l) सपा. काठ २७, १ व्यावयति इति पांमे. ।

^m) सपा. शौ २०, १३६, ६ निष्कृन्ति इति पांमे. ।

ⁿ) सपा. काठ १३, ४ परिबाधन्त इति पांमे. ।

^o) पांमे. अन्तरियाश् काठ २८, ८ द्र. ।

^p) सपा. अप्येति <> अप्येति इति पांमे. ।

^q) पांमे. अन्तेति कौ १, ६४ द्र. ।

^r) अपेः गतित्वेऽव्यवस्थितचित्तः सा. चिन्त्यः । देवानां पाथसोऽस्मद्विषयाया अन्तःसमावेशविशि-ष्टाया अगतिपर्यायभूताया एव सत्या गतिर्निवक्षित-

२०, ३४, ४३, ४०, ६; अपीहि ^a मा ८, ५० ^३ ; का ८, २२, ४ ^१ ; तै ३, ३, ३, ३ ^१ ; शौ १८, २, ११ ^{१००} , पै २०, २६, ७; ३८, १; अपीतम् मा २, १७ ^d ; का २, ४, ५, शौ १२, ३, ४४; पै १७, ४०, ४, अपीत तै १, ८, ५, २ ^{१०} ; अपीतन शौ १०, ५, २३; पै १६, १३०, ३.	अपी(पि-इ)त्य ऋ २, ४३, २. ? *अ-पी ^१ -प्यः ऋ ६, ६७, ९. अपीच्य ^१ - अप्य(पि/अ)ञ्च् द. अपी-जू- अपि/जू द. अ-पीत- १पीत ^० . अपी-वृत- अपि/वृ (आच्छादने) द. अपी(पि/इ)ष्(गतौ), अपि... इष्यते ^६ ऋ ९, ६९, १. अ-पुत्र ^१ - -त्रः खिसा २६, २२, मै ३, २, ६. अपुत्र-ता ^१ - -ता पै १६, १४९, ६. अ-पुत्र(हन्)>)प्नी- -प्नीम् पै २०, १९, ३ अ-पु(इय>)व्या ^१ - -व्या पै ५,	३७, ३ अ-पुनर् ^{k/h} - -न. ऋ १०, ६८, १०, शौ २०, १६, १०. अ-पुनराभाव ^{१m} - -वाय मै ३, ८, ४ ^२ अ-पुनर्दीयमा(न>)ना ^{१m} - -ना शौ १२, ९, ६, पै १६, १४५, ६. अ-पुरोगव ^१ - -वास.० खि ५, २०, २, शौ २०, १३५, ७. अ-पुरोरुक् ^१ - -क् काठ २७, १०. अपुरोहि ^१ पै १०, ४, ६. अ-पुरोहित ^१ - -तम् काठ २७, ८. अ-पुल- -लम् पै १५, ६, ८ अपुलंपतु ^१ पै २, ८१, २.
---	---	---

तत्वादिति दिक्। एस्थि. अस्मे इति न द्वि३ किन्तहिं स३ द.।

^{a)} =सपा. माश ११, ५, ९, १२^१। तै ३, ३, ३, १^१ मै १, ३, ३६^१ काठ १, १२^१; ३०, ६^१ उपेहि इति पाभे.।

^{b)} अपेहि इतीव दुष्टे पाठे सति अपम् उपस्था-
ड्यै प्राहयिष्णुतया च पक्षे तदीये वर्जनाथे सुस्थिते
सति तं पूर्वार्थेन द्वि. वर्तमानेन सारमेयौ इति पदेना-
ऽसमर्थयोगमिव कारयिष्णुतया च नितरां दयनीय. सा.
उपेक्ष्यः।

^{c)} सपा. ऋ १०, १४, १० उपेहि इति पाभे.।

^{d)} द. निष्ठायां रूपम् आह। तदपि विमृश्यम्।

^{e)} कितन्नन्ते पूष. स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, ५०)।

^{१)} तस. नञ्-स्वरः। वा. पुं. प्र३ द.। उप.
✓पी (<✓प्री) + क्विप् प्र. [वैतु. पाप्र.
<✓प्यै (उसं पा ६, १, २८ उ.); <✓पा (रक्षणे)
वा (उसं. ईः प्र. कित्त्वं च [पाउ ३, १५९.])].
यत्तु १अपस्- + यत् प्र. > अपस्- > -स्याः =यनि.
इतीव सा., २अप्- > अप्य- > अप्यः- > अपी- >
यनि. [स्त्री. ष१ (=अयज्ञसाचः); वैतु. स्क. वै. सा. पुं.
प्र३] इति P.W. प्रमृ. चाऽऽहुः, तत्र सदसतो-
भविष्योर्विचिचः प्रमाणम्। इह हे मित्रावरुणौ! य ओहसा
न देवासः न मर्ताः (भवन्ति, ये च) अ-यज्ञसाचः
(=अ-देवपूजादच) अप्याः (=अ-पितृपूणाः) पुत्राः न

(=इव च कृतघ्ना भवन्ति), तेऽसुराः यद् वा स्पर्धन्
(=स्पर्धन्ति स१) युव-धिता प्रिया धाम प्रमिनन्ति
(तद्) 'अंह' विचयिष्टम्' इति नाप्. मन्त्रान्त्य-
भागेन वा. द.।

^{१)} तु. G.W. ; वैतु. इतरे सा. P.W. प्रमृ. च कप्र.
पृथग् अव्य. चेति कृत्वा योजुकाः।

^{२)} बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२)।

^{३)} भावे तलन्ते लिट्स्वरः।

^{४)} विप. (लक्ष्मी-)। तस. उप. पुत्र-+यत् प्र.।

^{५)} वा. विप. वा क्विप्. वा भवति।

^{६)} तस. नञ् स्वरः।

^{७)} उप. तस. पुनर्-+आभाव- (आ/भू-+घञ् प्र.)।

^{८)} उप. <पुनर्-+वा (दाने)।

^{९)} तु. B.W.। =सपा. ऐत्रा ६, ३५ गो २, ६,
१४ शाश्वी १२, १९, २। जैमि २, ११६ अपुरो-
गवाणि इति, संपा. सात. ? न पुरोगवासः इति
पाभे.।

^{१०)} सस्व. कृते तु. टि. अ-ञ्-छन्दस्क-।

^{११)} एकव्रता विधिना भजन्तु पुरोहिताः इत्येवं शोच-
युक्तोऽधिद्वयक्षरो जागतः पादः स्यादिति कृत्वा सप्तत्
पदं यद्.।

^{१२)} विप. (राष्ट्र-)। बस.।

^{१३)} शोचः ? अक्षौरंसमपुलंपतु दि. द.।

*अपुव^०—>✓अपुवायु^०, *अपुवायुते
तै ६, २, २, ५, *अपुवायेत
तै ६, ३, २, ३
†अ-पु(ष्य>)ष्पा^०—-ष्पा.^० ऋ १०,
१७, १५, मा १२, ८९; का १३,
६, १५, तै ४ २, ६, ४, -ष्पाम्
ऋ १०, ७१, ५
अ-पूत, ता^०—-त. तै ६, ४, ९, २, मै
२, १, ३, ५, ५, -तम् मै १, ६ ८;
काठ ६, ४^१; ३०, ९^२, -ता तै
२, १, १०, २, काठ २३, ९, क
३६, ६, -तौ तै ६, ४, ९, १
अपूत-पा^०—-पा.^० तै ४, ४, ९, १.
अ-पूतभृत्^०—-भृत्^० मै २, ११, ५,
काठ १८, ११, क २८, ११
अपूप^०—-प. खि ५, ७, ४, १-३,
मै १, ६, ५ *; ३, १०,
६; काठ २९, १, क ४५, २,

-†पम् ऋ १३, (४७, २) ५२,
७; १०, ४५, ९; मा १२, २६;
का १३, २, ९, तै ३, ३, ८, ४ *;
४, २, २, ३, म २, ७, ९, काठ
१६, ९. [°प- पञ्चन्°].
अपूप-कृ(ल>)ला^०—-का: काठ
४०, १३.
अपूप-नाभि^०—-भिम् शौ १०, ९,
५^३, पै १६, १३६, ७.
अपूप-वत्^०—-†वन्तम् ऋ १३,
५२, १; ८, ९१, २; मा २०,
२९; का २२, २, ६, कौ १,
२१०, जै १, २२, ७; पै ४,
२६, २; -वान् शौ १८, ४,
१६-२४.
अपूपा(प-अ)पिहित^०—-तान् शौ
१८, ३, ६८; ४, २५.
†अ-पूरुष^०—-षम् ऋ १०, १५५, ३,

पै ६, ८, ७.

अ-पूरुषघ्न^०—-घ्न ऋ १, १३३, ६.
अ-पूर्वे^०—-वंम् खि ४, ११, २; मा
३४, २, -वेण शौ १०, ८, ३३.
†अ-पूर्य्य, द्यर्था^०—-००र्य्य ऋ ८, २१,
१, ८९, ५, कौ १, ४०८, २, ५८,
७७९, ३, २, ७, जै १, ४५,
१०, २, ६, १, ३, ६, ४; शौ
२०, १४, १, ६२, १, -र्य्यः ऋ
१, १३४, ६; -र्य्यम् ऋ ३,
१३, ५, ५, ५६, ५, ८, १८,
१, १०, २३, ६, -र्य्या ऋ १,
४६, १, ६, ३२, १, ८, ६६, ११,
कौ १, १७८; ३२२, २, १०७८;
जै १, १९, ४; ३३, १०
अ-पृणत्^०—-णत्: ऋ ५, ७, १०; ६,
४४, ११; -णन् ऋ १०, ११७,
१; -णन्त ऋ ५, ४२, ९;

*) =द्वित- । व्यु. ? *अपुर्- > *अफुर्- >
*अपुर्- इत्यतो मौस्थि. प्रतिपिपादयिषिनात् ✓पूय् >
३पत्ति- इत्येतस्य पर्यायभूतस्य दूरसनाभेश्च सतः
प्राति. मत्वर्थीये वे प्र. (पा ५, २, १०९) *अपुर्व- >
*अपुव- > *अपूव- > यनि इति नैप्र. सिद्धं मतं
सत् नाउ. व्यु. औप. इति (तु अन्वा-) ।

०) मृशादिषु उंसं. (पा ३, १, १२) क्यङ्कन्तो
नाधा इ (वैतु भा. पूप. अप इत्येतस्य वर्णविकारत
उद्भूतो वा तत्पर्यायभूत. स्वतन्त्रो वोकारान्त. ग.,
उप. ✓वा इत्यतः कर्तृक पाक्षिकस्वरवतया निष्पन्नं वा
✓वै इत्यतो वा तुदा. च आत्म. च सतः यनि. आख्या-
तिकं वृत्तमिति) ।

०) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

०) पाभे. अकोशाः इ । ०) तस नञ्-स्वरः ।

१) पाभे. अनुत्पत्तम् क ४, ३ इ ।

०) नाप. (अपूतसोम-पातृ-) । उस. उप. ✓पा
(पाने) + विच् प्र. । कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

१) सपा. मा ८, ५७ का ९, ७, ५ आप्रीतपाः इति,
काठ ३४, १६ निभूयप् इति च पाभे. ।

१) =शोमपात्र-विशेष- ।

१) सपा. मा १८, २१ का १९, ७, ३ तै ४, ७, ८, १
आधवनीयः इति पाभे. ।

०) नाप. [गोधूमादिपिष्टसंपादित-घृतपक्वविशेष-
(पुरोडाश- [तु. उद्गी वें सा. G.W. प्रभृ.])] । *अपुव-
इत्युपपदे सति उप. ✓पा (रक्षणे) + कः प्र (पा ३,
२, ३) । धार्थीय. स्वरः । नैप्र. वर्णलोपदीर्घत्वविषयत्वा-
दिह च *अपुव- इत्यत्र चाऽन्याय्यत्वमिव विभाव्य पपा.
अवग्रहाऽभाव उपपायेत । यत्त्वन्त्ये वाच. प्रभृ. अ+पूप-
इतीवाऽवयावयेयुस्तदनिष्टम् । तथा हि सत्यन्तोदापो
नैव स्यात् किं तर्हि नञ्-स्वर. (पा ६, २, २) स्यात् ।
नापि सुप्रसिद्धः पृप- इत्येतत्-पर्यायभाव. प्रसिध्ये-
दिति दिक् ।

१) विप. (नदी-) । मलो. बस. ।

०) विप. ([शतौदना-] गो-) । बस. पूप. प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, १) ।

०) सपा. पै १६, १३६, ६ हिरण्य-उद्योतिषम् इति
पाभे. । ०) स्वरस्य कृते तु टि. आदित्यु-वत्- ।

०) विप. (कुम्भ-) । तृस. पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २,
४८) ।

०) अत्र पूप. नञ् गुणप्रतिषेधादन्यस्मिन्नर्थे इ. ।

-णन्तम् ऋ १, १२५, ७; १०,
११७, ७

अ-पुनन्य- -न्वः पै ६, ९, १०.

अपो(प✓इ) अपायति ऋ ८, ६६,
१५; शौ ४, ३, ५; ६, ९, २;
१०, १; १०, १, १३; १९,
४९, १०^१, पै १४, ४, १०^१,
१६, ३६, ३; १९, २, ८; १२, १०,
अप...अयति ऋ ८, ६६, १५,
अप...अयत् पै ५, १, १, अपा-
यति शौ ७, ९५, ३; अपायत ऋ
१० ७२, ६.
अपैति ऋ १, १२४, ८; अप...
एति ऋ १, १२३, ७; अपयन्ति
तै ६, ५, ११, २; मै २, ३, २^१,
४, २, ८; काठ १२, २^१; पै १९,
२, ४, अप...यन्ति ऋ १,
५०, २; कौ ३, ५, ७; शौ १३,
२, १७; २०, ४७, १४; पै १८, २२,
२; अपैतु शौ १०, १, १०; पै
१, २१, ५^१, १६, ३५, १०;
अप...एतु ऋ ८, ६७, १५; काठ
३८, १३^०, पै १९, २३, ४^०, अप

(एतु) पै १, २१, ५; अपो(एतु)
ऋ ८, ६७, १५; अप...यन्तु मा
३५, १, काठ ५, ४, १; पै १, ५९, ५;
अपेहि ऋ १०, १६४, १; शौ ५,
७, ७; ६, १६, ३; ४५, १; ७, ९३,
१, २०, ९६, २४^१; पै ५, १, २^१;
७, ९, ६, १९, ३६, ४^१; ३८, ४^१;
२०, ३२, ७, ५०, ५, अप(इहि)
पै १४ ३, १०^०; अपेत ऋ १०,
१४, ९; मा १२, ४५; का १३, ४,
१, तै ४ २, ४, १, ५, २, ३, १^१॥;
मै २, ७, ११; ३, २, ३; काठ १६,
११; २०, १; क २५, २; ३१, ३;
शौ १८, १, ५५; पै ३, ९ ७^१॥;
४ १७, ७; १९, ७; ५, १, ५; १३,
४, ११, १९, ३१, ६; अप...इत
ऋ १०, १०८, १०; अपेतन शौ
६, ८३, २; पै १, २१, ३; अपेयुः
मै ३, ८, ४

अपा(प आ)यिन्- अन्^०.

अपेत- अन्^०.

अपेत वीत- -तम् काठपुष्पि
२०.

अपो(प✓इ)क्ष्, अपेक्षन्ते मा १७,
६८; का १८, ६, ४; तै ४, ६, ५,
२, ५ ४, ७ १, मै २, १०, ६;
काठ १८, ४; २१, ९; क २८, ४;
शौ ४, १४, ४; पै ३, ३८, ४,
अपो(प-इ)क्ष- अन्^०.

अपो(प-इ)क्षमा(ण>)णा- -णा
शौ १२, ७, ८, पै १६, १४२, ६
[°ण- अन्^०].

अपो(प✓इ)जू (गतौ) अपेजते ऋ ६,
६४, ३; अपो[प+उ]...अपेजते^०
ऋ ५, ४८, २.

अपो(प-इ)क्ष- -क्षते ऋ १, ६, ३;
मा २९ ३७; का ३१, २, १;
तै ७, ४, २०, १; मै ३, १६ ३;
काठ ४४ ९; कौ २, २०; जै ३,
५७, १०; शौ २०, २६, ६; ४७,
१२ ६९, ११.

*अपो(प-आ✓ए)य्, अप...पेये.^१ ऋ
५, २, ८.

अपो(प✓उ)च्छ^१, अप...उच्छत् ऋ
[१, ४८, ८; ७, ८१, (१) ६];
अप(उच्छत्) ऋ १, ४८, ८;

^१) अपेतु इति पाठः^२ यनि. शोध. ।

^२) सपा. तैआ १, २८, १ अप...हृथ इति पाठि. ।

^३) माप [मा। अ] > साप ? इति मुपा. शोध. ।

^४) सपा. ऋ १, १९१, १३ विभे. ।

^५) पादादौ ग. पठितस्यापि सतोऽर्थतो घ्यवहितिर्मा
भूदितीवाऽऽख्यातपादवर्तिनी द्विरुक्तिः द्र. (वै. सा. ^१
एकः ग. पादपूरण इति [व. वें.]) ।

^६) वस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७३) । उप यद्र ।

^७) अयाऽऽङ्गो ग सतोः किमिदम् ✓*एय् इति ।
✓यज् इत्यस्य सनाभिः धा इति । कथमिति । मूलतः
✓इ > अय- > (नाधा) ✓*अयि (= ✓अयया-ज्) >
> ✓*एय् (< ✓*इय् [ज्]) इति पक्षेऽन्यस्याच्चा-
स्वरौहमुख्याः, > ✓यय् (-ज्) इति पक्षान्तरेऽन्यस्या-
च्चाऽऽदिलोपविशिष्टाया वर्णपारिणामिक्या विधाया औस्थे-

यत्वादिति ।

^८) यनि. लिङि मपु १ इति मनम् । यत् वें. सा. आत्म सतः
✓इ इत्यस्य पर. ऐयः > ऐयः इति वर्णविकारसहकृत
लङ्घुत्तमिदमित्य [हृत्], तन्न । लङ्घ्यस्य वा...अयोग्यत्वा-
त्तदभाव आडागनाभावाद् ऐकारादिर्वेनाऽऽसिद्धेरिति
यावत् । एवमपि यत् LB. प्रभृ. ✓इय् इत्यस्य लिङ्घुत्तम्
इत्याहु, यच्च ORN. ✓इय् इतीव लिङ्घुत्तया
परिणतस्य ✓इ इत्यस्य तदेवेत्यभिमेने, तदपि समानं
चोद्यम् । लिङ्घुत्त आडागमानु, पतेरवे ते । यनि. अर्थत
उपपत्तिविशेषश्च द्र. (तु आ✓यज् [ऋ १, ९४, २; ३४,
१]) । अथ स्वरतो द्वि-य.गेऽनिहन्यमाने साकाङ्क्षे तिङि
परतः सति आङ्गः ग. निघातः (पा ८, १, ३५,
१, ७१) ।

^९) ✓वश् (कान्तौ) ✓वस् (दीतौ) इत्येताभ्यां यनि.
साजात्यं द्र. ।

अप... उच्छताम् पै १, ९९, १;
 अपोच्छतु क्र ७, १०४, २३^१, शौ
 ६, ८३, १, पै १, २१, २; अप...
 उच्छतु ऋ ८४७, १८; शौ २, ८,
 २^१, ३-५; ३, ७, ७^०; १४, २, ४८;
 १६, ६, २१, पै १८ ११, ८, अप
 (उच्छतु) शौ ३ ७, ७^०, अपोच्छ-
 तात् पै १६, ११, ३^१, अपो-
 च्छन्तु शौ २, ८, २; ८, ४,
 २३^१
 अपो(प-उ)च्छ(तु >)न्ती-न्ती पै
 १, ९९, १
 अपो(प-उ)ष्ट-ष्टम् पै १, १९, १.
 अपो(प-उद्)त्/क्रम, अपोद-
 क्रामत्^१ तै ६ १, १, ७.
 अपो(प-उ)दक, का^०-कः शौ ५, १६,
 ११, पै ८, ४, ११^१, -कम् शौ
 ५, १३, २; पै ८, २, २; -कस्य^१
 शौ ५, १३, ६, -कामि. ऋ १,
 ११६, ३
 अपोदि(प-उद्/ह), अपोदिन शौ ६,
 ५०, २, पै १९, २०, ६.
 अपो(प-उ)दृ(द्/ह), अप...
 उद्धरेयुः मै १, ५, १३
 अपोन्नदपोन्नहि पै १९, ३२, १७.

अपो(प-उ)च्छताम्-
 तवातस्ते पै १, ८९, ३.
 अपो(प✓उ)म्, अपोम्भत् शौ
 ८, ८, ११, प १६, ३०, १;
 अपोम्भत् मै २, १, १२;
 अपोम्भत् तै २ ४, १३, १;
 काठ ११, ४.
 अपो(प-उ)ब्ध-ब्धः तै २, ४,
 १३, १; मै २, १, १२; काठ ११,
 ४ [ब्ध-अन्^०].
 अपो(प-उ)म्भन्-नात् तै २,
 ४, १३, १^१; काठ ११, ४.
 अपो(प✓ऊ)णु, अपोणुते क्र १, ९२,
 ४, २, ३४, १२, तै ६, १, ३, ३^१.
 मै ३, ७, ८^१; काठ २४, ६^१;
 क ३७, ७^१, अपोणुते क्र १,
 १५६, ४, ९, १०८, ४, मै ३,
 ७, ८^१, कौ २, २८९; जै ३,
 २४, ५; अपो... ऊर्गो त ऋ १०,
 ८८, १२, अपोणुतु. ऋ ८, ४०,
 ५, अप... ऊर्गुय क्र १०, ४०,
 ८, अपोणु क्र ९, १६, ११;
 मा १९, ५३, का २१, ४, ३, तै
 २, ६, १२, १; मै ४, ९, ११^१,
 १० ६, काठ २१, १४. अप...

ऊणुहि ऋ १०, ७३, ११, काठ
 ९, १९; कौ १, ३१९; जै १ ३३,
 ७; पै २०, ५२, ८; अपोणोत्
 तै २, १, ५, १; अपोणोत्, अपो-
 णोत् तै ६, १, ३ ३^१.
 अपो(प-ऊ)णुवत्-वन् शौ ९, ३,
 १८, पै १६, ४०, ९; -वन्तः
 ऋ १, १९०, ६; ४, ४५, २.
 अपोष्ट-अप(प✓उ)च्छ द.
 अपो(प✓ऊ)ह (प्रापणे), अरोहति
 काठ १०, ४^१, अप-अप... ऊहति
 ऋ ५, ३४, ३; अपोहामि मा २,
 १५^१, का २ ४, १^१, शौ १४, १,
 ३८^१, अप... ऊह शौ १८, २,
 ५७; अपोहतम् पै २०, २२, ४;
 अपोहत् क्र १०, ६१, ५, अपो-
 हेत् काठ २०, ६; क ३१, ८.
 अप्तु-, अप्तुः, अप्तुय-, अप्तुय-
 अप्तराज्-, अप्त-वान्-, अप्त-
 वानवत्-, अप्तस्-, अप्य-
 ✓*अप् द.
 अप्य(पि✓अ)च् > अप्य(पि-अ)च्
 > अर्च्य-च्यः ऋ ८, ४१,
 ८; तै ७, ४, १९, २, काठ ४४ ८;
 -च्यम् क्र १, ८४, १५ २,

१) सपा. अपोच्छतु > सपा. अपोच्छताम् इति, अपो-
 च्छन्तु इति च पाभे. ।

२) पाभे. अप... अकमीत् पै ३, २, ६ द. ।

३) क्ते छस्य षत्वम् (पा ८, २, ३६) ।

४) पाठः? यस्थि. द्वैस्वर्याऽनुपपत्ते. । *अप.

(द्वि ३ < २ अ-) *अपोदक्रामत् > अपोऽपोदक्रामत्
 (प्रथमस्य पो इत्यंशस्य प्रच्यवात्) यनि. वैकृत-
 क्रमः सुगमः । एस्थ. अपोदक्रामत् इति शोध संपा च
 प३। च यथावदुन्नेयः (तु. भा. अपोपोदक्रामत् इति
 [सुगा. ?] 'अपे. पहायोर्ध्वमगच्छत्' इति प्रतिपद विवृण्वतः
 स्पष्टः संकेतः) । पाभे. मै ३, ६, ३ उदक्रामत् द. ।

५) वस. पूर. प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४; पा ६, २,

१) । उप. < ✓*उद् ।

१) अपोदकः इति मूको. ।

२) सपा. पै १, ४४, १; ८, २, ४ उपोदकस्य इति पाभे. ।

३) गस. ह्युङन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

४) सपा. ऋ १०, १३९, ४ अपश्यत् इति पाभे. ।

५) आभीक्ष्ण्ये द्वित्वम् (तु या [६, १९] प्रभृ ; वैतु.
 स्क [या.] सा. च सकृत् अप इति पादपूरणे इति?) ।

६) पाभे. अपिनुदामि पै १८, ४, ७ द. ।

७) विप. ([अन्नाहित-, गुण-, अव्यक्त-] नामन्, रत्न-,
 समुद्र- प्रभृ । तु. निघ ३, २५ या ४, २५) ।
 तात्रभविके यनि प्र तित्-स्वरः उप. अकारलोपः
 पूर्वस्येकारस्य दीर्घत्वं च (पा ४, ४, ११० ; ६,
 १, १८५; ४, १३८; ३, १३८) । यत् सा. ऋ १,

३५, ११; ८, ३९, ६; ४७, १३, ९
७१, ५, १ (१, १५५, ३) ७५, २;
८६, १०, ८७, ३; मै २, १३, ६;
काठ ३९, १२; कौ १, १४७, २
२९; ५१, २६५; ३८१, जै १,
१६, ३; ३, ३, ८, ५, १०, २२, १२;
३१, १, शौ २०, ४१, ३; -च्या
ऋ ८, ४१, ५, -च्ये ऋ १०,
१२, ८, शौ १८, १, ३६; -च्येन
ऋ ७, ६०, १०; १०, ५३, ११.
॥अप्य(पि/अ)द्, अप्यत्, अप्यादन्
मै ४, ५, ९.

अप्य(पि/अ)स्(भुवि), अप्यस्ति मै
१, ४, १२^१; काठ ५, २^१, ६, ७^१,
क ४, ६^१, शौ ११, १, ३३^१,
अपि...अस्ति^१ ऋ १०, १२, ५,
शौ १८, १, ३३, अपि...अस्ति^१ ऋ
८, १८, १९, ३२, ७^१, ४७,
८; ६६, १३^१; कौ १, २३०,
जै १, २४, ६; ॥अप्यसत्^१ तै
७, १, १, १^१; २^१; ३; अप्यस्तु
पै १, ७०, २^१, १६, ९२, ३^१,
अपि...अस्तु^१ ऋ १, १६२,
८; ९, १४; मा २५, ३१,

३३; ३८; का २७, १२, ८; १३,
१, ७, तै ४, ६, ८, ३, ४, ९, २; मै
३, १६, १^१, काठ २८, ३६, ४६,
४^१, ५, क ४४ ३, अप्येधितैष्ठ,
४, ७, २; ५, ३, ११, ३; अपि...
आसीत् शौ २, २३, पै १, ७, ३;
अपि...अस्तु^१ ऋ ६, ६८, ६, अपि
स्यात् काठ २८, ३; क ४४, ३.
॥अप्य(पि/अ)स्(क्षेपण), अप्यु-
स्यति मै ३, २, ७^१, ४, ७, ७.
अप्या(पि/आ)प्, अप्याप्य^१ शौ
२०, १३६, ७, ८

८४, १५ इत्यत्र विकल्पेन अपि/चि(चयनं) + यत्
प्र इत्येवम् आह, तद् अपि-चेय- > अपोच- इत्येवं
प्रकारकस्य परिणामस्याऽत्यन्तं दुर्गमत्वाद् उपेक्ष्यम् (तु.
अनूच्य-).

^१) यरा पदार्थ- (पा १, ४, १६) इत्युक्तदिशा-
ऽऽक्षेप्यः पदार्थः कस्यचित् कुत्रचिद् भागरूपो भवति
तदा अपिः ग. भवतीति च तदर्थम् अभिरभागे
(पा १, ४, ११) इत्यत्र तस्य उच्यते च द्र. (वैतु. SI.
कप्र. इति).

^२) तु. नाप्. टि, वैतु. W. पदार्थार्थे, सा. च
संभावनायां कप्र. वदन्तौ विमृश्यौ।

^३) तु. LB. ORN, वैतु. GW. W समुच्चयार्थे कप्र।
निष्ठाऽभावः (पा ८, १, ३५)।

^४) अन्त समाश्रयण गत्यर्थः सप्त. तदुद्योगश्च। यच्च
उप. अपि(भुवि) इत्यस्य अपि-परस्याऽपि सतः
श्रुतिविषयत्वं श्रूयते, तदर्थम् उच्यते. सावसरं स्यात् (पा ८,
१, ८७)। यत् सा ऋ ८, ४७, ८ इति विरह्याऽन्यत्रेह
सर्वत्र अपिः कप्र. इतीवाऽभिसंदेहे, तन्मन्त्रार्थस्वारस्य-
विधातकत्वाच् चिन्त्यम्।

^५) अपिभावाऽऽक्षेपमाणं ऐति इति पदं गम्यं द्र. (तु.
ऋ ८, ६६, १३)।

^६) हेतुहेतुमद्भूताऽश्रवत्यस्मिन्नर्थे च यत् सा अपि
संभावनायां कप्र. कृता स्वे इत्यनेन सप्त १ सता
विप्राः इत्यस्याऽऽसमर्थमिव संबन्धमाह, तच्चिन्त्यम्।
ततस्तोतृत्वतदधीनत्वयोरुभयोरप्यर्थयोः प्र. एवा-
ऽव्यभिचारेण श्रुत्युपलम्भात्। अथ संभावनायां अपि

लिङ्माकाङ्क्षेन्न लङ्मित्यपरा दिक् (पा ३, ३, १५४)।

^७) तु. टि. अप्यस्ति (काठ ५, २); वैतु. भा. सा. च
कप्र. अपिः इति।

^८) 'देवेषु (= तन्मध्ये प्राप्तवतः) सर्वा ता (प्रति-तदा-
त्मकः) ते अपि...अस्तु (= तव भागः स्यात्) इत्येवं
गम्येन भाग-पदेन कर्तृभूतेन बहुत्ववदुपश्राव्यमाणयो-
रपि सर्वा ता इति पदयोः सामानाधिकरण्यं स्यात्।
यद्वाऽन्तर्भाषित इह पर्यर्थ इति कृत्वा 'देवेषु दीयमानस्तव-
(भागः) सर्वा ता (द्विः) अपिभावयतु (अन्तः
समावेशयतु)' इत्येवं व्याख्येयम् (तु. PW. प्रभृ.; वैतु.
यनि. स्थ. सा. प्रभृ., SI. च अपि कप्र. वदन्तश्चिन्त्याः।
यत् सा. किप. वचनव्यत्ययमुपाश्रित्य सर्वा ता इत्ये-
तद्वाच्यानां सतामश्रयणोपकरणानां वाऽश्रवशीरावयवानां
वा देशभावमपि साधयेत्, तदसाप्रदायिकत्वाद् नितरा-
मुपेक्ष्यम्)।

^९) तु. वै. PW. GW., वैतु. स्क. सा. समुच्चये
कप्र. अपिः इति (तुरीयपादेऽपेक्षितस्याऽपि सतः
समुच्चयाऽर्थस्य गम्यत्वोपपत्तेश्च अपे. तद्वाचकत्वाऽभ्यु-
पगमे गतित्वाऽभावात् नाउ. किप. श्रुत्याऽनुपपत्तेश्चेति
दिक्)।

^{१०}) सपा. तै ५, २, १, ३ काठ २०, ८ प्रत्यस्यति
इति पाठे.।

^{११}) अष्टा अप्याप्य भू-भुव. पिप्पलीस्तथैव इति
इत्येवं मूलतः सतः पाठस्य कौन्तापसाधारणं वैकृतं सुशोभं
स्यान्न वेति विमर्शसापेक्षमेव द्र.। एवं तावद् यनि.
कप्र. वदन्तं रूपं वा स्यात्, उद्/स्था > उरथाप्य इति

अप्यु(पि/ऊ)ह^३, अप्युहे ऋ १०,
५२,३, †अप्युहे ऋ ७, १०४,
१४, शौ ८, ४, १४; पै १६,
१०,४

अ-प्रकेत^१ - तम् ऋ १०, १२९, ३.

अ-प्रक्षिन्^२ - तम् ऋ १, ५५, ८.

अ-प्रचङ्कश^३ - शा. शौ ८, ६, १६;
पै १६, ८०, ७

†अ-प्रच(श्चि)ति^४ - ति खि ५,
१३, ३.

अ-प्रचित^५ - तम् पै २०, ३२, ७.

†अ-प्रचेतस्^६ - तसः ऋ ९, ६४,
२०; ९८, ११; -ताः ऋ १,
१२०, १; १०, ७, ६; ११७,
६; खि ५, १२, २; शौ २०,

१२८, २.

अ-प्रच्युत^७ - तम् खि ५ ७, ३, १०,
मै ४, १३, ८; काठ १९, १३;
-तानि ऋ २, २८, ८.

अ-प्रजक्षि^८ - जय ऋ १० ७१, ९.

†अ-प्रजनिष्णु^९ - ण्यु मै १, ६, १०.

अ-प्रजस्^{१०} - जसम् शौ ७, ३६, ३;
१२, ९, ७, पै १६, १४५, ७,
-†जा तै ६, ३, २, ५; काठ
२३, ९; ३१, १३; ३५, १८, १९;
क ३६, ६; ४८, १६; १७.

अप्रजस्त^{११} - ताम् शौ ९, २, ३;
पै १६, ७६, ३.

अप्रजास्-स्व^{१२} - त्वम् शौ ८, ६,
२६, पै १६, ८१, ७; -त्वाय शौ

१०, १, १७, पै १६, ३६, ७

अ-प्रजस्य^{१३} - स्यम् खि २, ११, ४^{१३},
तै ५, ६, ८, ४॥

अ-प्रजा^{१४} - जा ऋ १, २१, ५.

†अ-प्रजात.ता^{१५} - तः मै ४, ३, २,
काठ १२, ७; -ता काठ १३,
१२

†अ-प्रज्ञात^{१६} - तम् तै ६, ३, ४, ८.

†अ-प्रज्ञात्रु^{१७} - त्रम् तै ७, १, ७, ४

अ-प्रति^{१८} - ता ऋ ८, ३२, १६;
-ति^{१९} ऋ १, ५३, ६; ६, १४४,
१४; ७, २३, ३; ८३,
४; ९९, ५, ९, २३, ७; तै ३,
२, ११, ३१, ५, ३, २, ॥ ५, ४,
६, ३३; ४, मै १, ३, १०; ३

वा अथ इति पृथग् विभज्य आ✓अप् > आऽप्य इति
वा मूलान्तरीयं सदपि समाननिष्पत्तिकं रूपम् इति भूयसे
विवेकाय कल्पताम् ।

^३) धा. प्राणणे इतिरिति प्राञ्चः, आदेरे इति PW.
GW. GRV., PG [३, ७०; ७१] NW. प्रसू. ।

^४) विप. (सलिल-) । बस. अन्तोदात्तः ।

^५) तस. नञ् स्वरः ।

^६) उप. <प्र✓क्षि(हिंसायाम्) ।

^७) विप. (रक्षस्-) । तस. उप. अर्थः ? = प्रक्षीणो-
रुपदेश- इति सा., = दृष्टिशक्ति- इति PW. प्रसू.
यङ्लुङन्तात् प्र✓कश्च+अच् प्र. (पा ३, १, १३४)
अभ्यासस्य जुगागम उसं. (पा ७, ४, ८६) ।

^८) °बतिश्च चय. ? > पाभे. †अप्रतिदिश्यः द्र. ।

^९) विप. (विष-) । सपा. शौ ७, ९३, १ अभ्युपेहि तम्
इति पाभे. ।

^{१०}) विप. । उप. प्र✓ज्ञा+कर्तरि किः प्र. लिङ्वच्च
(पा ३, २, १७१) तु वें. सा. PW. GW. प्रसू.;
वैद. BL. ORN., [पक्षे] GRV. <✓जन् इति
तु. माश २, ३, १, १४) ।

^{११}) तु. डि. अ-क्षोषुक- । उप. यद्र. ।

^{१२}) विप. (सपत्नी-, यजमान-) । उप. प्र✓जन्
+ कर्तरि वसुच् प्र. उसं. [पा ४, २२८ (वैद. भा. [तै.],

सा. PW. [शौ.] बस. इति चिन्त्यं स्वराणुपपत्तः)] । कर्मणि
प्र. निष्पन्नस्य उप. कृते तु. वैप२ २अ-प्रजस्- इति ।

^{१३}) भावे तल्लि प्र. लिङ्-स्वरः (पा ६, १, १९३) ।

^{१४}) सख. कृते तु. डि. अनागस्- > °गास्-स्व- ।

^{१५}) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १५६) । उप.
प्र✓जन् > प्रजस्- + भावे यः प्र. उसं. (पा ५, १,
१२६) ।

^{१६}) = पपा. मं १, १, १४ । खिसा १०, ४ आपमं १, ४,
११ प्रसू. अप्रजस्ताम् इति पाभे. ।

^{१७}) विप. (अत्रिन्-) । उप. प्र ✓जन् + कर्तरि विद्
प्र. (तु. PW. GW. च; वैद. सा. MW. च ङः प्र.
इति [ययोः अ-प्रज- इति प्राति. इति सुवेचम्]) ।
एवमस्मिन् व्यतिकरे कः स्यात् प्र. श्रुत्यभिप्रेततर इत्यर्थो
भूयोऽपि ✓जन् > जु-, ज्ञा- इत्यत्र प्र✓जन् > प्र-जु-,
प्र-ज्ञा- इत्यत्र च प्राप्यमाणसंकेतः द्र. ।

^{१८}) विप. (सहस्र-) । बस. अन्तोदात्तः । उप. प्र✓ज्ञा
+ ष्टन् प्र. (पा ४, १५९) ।

^{१९}) विप. ([प्रतिद्वन्द्वि-रहित] पुर-, मृग-, वृत्र-,
प्रसू.) । बस. अन्तोदात्तः । -ता इति सप्त१ इति GW.
प्रसू. । यत्तु सा. एतत् अ + प्र✓जन् + विद् तस.
इति कृत्वा व्याचष्टे, तन्न । तथात्वे ह्याद्युदात्तत्वापत्तेः ।

^{२०}) °ति इति क्वचित् वा. क्वि. द्र. ।

^{२१}) °ति प्रत्ययसुरान् > वें. प्र. अ. प्रत्ययसुरान् इति शोचः ।

३, ७^१, १४, १०, ५, १२, ५,
काठ ४, ४; २१, १०^१; शौ
७, ५२, १^२; ९८, १; ११५,
११^३; १२०, १२, ३; २१, ६;
पै १९, ९, ८^३; २०, १४, ७^४,
-ति: ऋ ५, ३२, ३, -तीनि
ऋ २, १९, ४, ४, १७, १९; ६,
३१, ४; ७, ८५, ३; ८, ९०,
५; कौ १, २४८; २, ७६१, जै
१, २६, ६.
॥अ-प्रतिक्शात^० - तम् मै १, ११,
५, ४, २, २^१.
॥अ-प्रतिख्यात- तात् काठ १४,
५.
॥अ-प्रतिगृहीत^० - तम् तै ७, १,
६, ५.
अ-प्रतिघातय^० - त्थ. पै ३, २७, १
॥अ-प्रतिजग्ध^० - न्येन मै १, ४,
१०^१; काठ ३२, ७^१.
॥अ-प्रतिदिश्य^० शौ २०, १२८, ८.
॥अ-प्रतिधृष्ट^० > ॥अ-प्रतिधृष्ट-
शवस्^१ - वसम् ऋ १, ८४, २, मा

८, ३५, का ८, १०, १, तै १, ४, ३८,
१, मै १, ३, ३४, काठ ४, ११; क
३, ९, कौ २, ३८०; जै ३, ३०,
२३.
अ-प्रतिधृष्ट^० - ण्यः मै १, ९,
१; ५; काठ २, ९; १२, क ८,
१२, -व्याय मा ३८, ७, का
३८ २, १; मै ४, ९, ८.
॥अ-प्रतिनोद^० - दाय मै ३, ३, ९;
६, ६; काठ २३, ३, २६, ३,
४, २८, ४; क ४१, १, २, ४४, ४
अ-प्रतिपद्^० - पदम् मा ३०, ८,
का ३४, १, ८.
अ-प्रतिब्रुवत्^० - वज्रि शौ ३, ८, ३;
पै १, १८, ३.
अ-प्रतिमन्यमान^० - ना. शौ १३,
१, ३१; पै १८, १७, १०
अ-प्रतिमान^० - नम् ऋ ८, ९६,
१७, शौ २०, १३७, ११
॥अ-प्रतिरथ^० - थम् तै ५, ४, ६,
३, ४; मै ३, ३, ७^१; काठ २१,
१०; -थम् तै ५, ४ ६ ४; मै

३, ३, ७, काठ २१, १०, -थेन
मै ३, ३ ७
॥अ-प्रतिरथ-स्व- -त्वम् तै ५, ४, ६,
४, मै ३, ३, ७^१, काठ २१, १०
अ-प्रतिवध^० - धम् पै ३, २७, ४; ६
॥अ-प्रतिवादिन्^० - दिन. तै १,
६, १०, १
अ-प्रतिविद्ध^० - द्वाय तै १, ५,
१०, १.
॥अ-प्रतिषिक्त^० - कः^१ मै १, ८, ३,
-क्तम् मै १, ८, ३, काठ ६, ३^१;
क ४, २^१, -क्तम् कठ ६, ३; क
४ २.
॥अ-प्रतिषेक्य^० - क्यम् मै १, ८,
३^१; काठ ६, ३; क ४, २.
॥अ-प्रतिष्कृत^० - त ऋ १, ७, ६;
[८, ८४, ७]; १३; ५, ६१, १३;
७ ३२, ६, मै २, १३, ६, काठ
३९, १२; कौ १, १७९, ३८९;
२, २६३, ६९१; ९७१, ९७२;
जै १, १९, ५, ४३, ९, ३, २२,
१०, ५६, १८; शौ २०, ४१,

०) असुरान् ? प्रत्ययान् > ० शान् अग्रस्थ (ति-अ) जयन्
इति शेषः (तु. सपा. काठ २१, १०) ।

०) = पपा. तैत्रा २, ४, ५, ७ । ऋ ६, ६०, ६ कौ २, २०५
जै ३, १८, १२ आर्या इति पाठे ।

०) तस. नञ्-स्वरः ।

०) हन्त्राऽयमस्तु अप्रतिघातियः इत्येवमन्त्यविसर्ज-
नीयपूर्वा सु-शोधश्च विसर्जितः सन् सुपठश्च त्रैष्टुभः पाठः
द्र. (तु. नाउ. श्रुति.) ।

०) पाठः (तु. शपा.)^१ अ-प्रददिः । च। यु. इति मूको. RW
एतमेव पाठम् अङ्गीचक्रुः (तु. सपा. शांश्री १२, २१, २) ।
सपा. खि ५, १३, ३ अग्रचतिश्च चयः इति पाठे । एतत्
सर्वं विमर्शार्हं द्र ।^१ विग. ([अप्रत्यभिभूत-बल-]
इन्द्र-) । बस. पू. प्रकृतिस्वरम् ।

०) विप., नाप (ऋत्वग्-विशेष- [मै. प्रभृ.]) । तस.
उप. क्यपि कृत्योक्तीयः स्वरः (पा ६, २, १६०) ।

०) उप. प्रति ✓ वृत् + भावे वञ् प्र. ।

१) नाप (विशिष्ट-पुरुष) । उप. प्रति ✓ पद् + कर्मणि
विज् प्र. । १) उप. प्रति ✓ मन्युय + गानच् प्र. ।

१) विप. (औजम्-) । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

१) नाप. ([अप्रतिरथ-ऋषि-दृष्ट-] सूक्त-विशेष- [ऋ
१०, १०३]) । उप. बस. द्र. ।

१) Sch. अप्र^० इति शोधापेक्षम् (तु. सात.) ।

१) विप. । बस. उप. भाप. ।

०) उप. प्रति ✓ वृत् + नाञ्जीलिको णिनिः प्र. ।

०) उप. प्रति ✓ व्यध् + क्तः प्र. ।

०) उप. प्रति ✓ (सि >) षिच् + क्तः प्र. ।

१) सपा. तैत्रा २, १, ३, २ अशान्तः इति पाठे ।

०) क्तं न इति पाठः? यनि. शोध. (तु. क ४, २) ।

०) तस. उप. ण्यदन्ते कृत्योक्तीयः स्वरः (पा ६, २, १६०) ।

०) विग. [[अप्रतिष्कृत- = अप्रतिस्खलित-] अग्नि-इन्द्र-
प्रभृ. (तु. या ६, १६ प्रभृ.]] । उप. प्रति ✓ (स्कृ >) कृ
+ कर्मणि क्तः प्र. ।

१; ६३, ४, ७०, १२; १४, -तम्
 क्र ३, २, १४; ८, ९३, १२; ९७,
 १३^a; कौ १, ४६०^a; शौ २०,
 ५५, १
 अ-प्रतिष्कृत- -तम् जै १, ४८,
 ४^a.
 अ-प्रतिष्ठा- -ष्ठा पै १६, ४७७
 अ-प्रतिष्ठान^b - न ॥ तै १, ७, ६, ६,
 २, २, ६, ५, ॥ काठ २७, ६,
 ॥ क ४२, ६; शौ ११, ४, १८, पै
 १६, ५६, १७; ८, ४, ५.
 अ-प्रतिष्ठाप्य^c तै ३, १, २, ४
 अ-प्रतिष्ठायुक^d - कम् मै ४, १,
 १२^e
 अ-प्रतिष्ठित, ता^e - त^e तै २, १, ४,
 ७, ३, १, २, ४^f; ५, ४, १२
 ३, ६, ३, ३ ४^g; ७, ३, ७,
 १, १०, ४; ४, ११, ४, मै १,
 १० २०, २, ५, २, काठ १३

१; ३३, ३, ३६, १४; -तम्
 मै १, १०, २०; ३, ३, ३;
 काठ ३६, १४, -ता मै १, ८,
 ६, ता: तै ५, ४, १०, १^h;
 ७, ३, १०, ४; मै १, १०, २०,
 ३, ४, ४, काठ २२, १, ३४, २,
 ३६, १४; -ता तै ६, ६, ६, १;
 -तानि तै ३, १, २, ४, ५, ४,
 १०, १
 अ-प्रतिष्ठितिⁱ - स्या मै ३, ३, १०.
 अ-प्रतिष्ठित^j (त>) ता^k - ताभि.
 तै ७, ५, ८, २.
 अ-प्रतीक^l - कम् मै ४, १४, १२.
 अ-प्रतीक्षम्^m तै ५, २, ४, ४; ६,
 ६, ३, ५ⁿ.
 अ-प्रतीत^o - -त क्र १, १३३, ६,
 -त क्र ३, ४६, ३; ४, ५०,
 ९, ५, ३२, ९, ६, २०, ९, ७३,
 ३ १०, १११, ३; काठ ४, १६,

४०, ११; शौ २०, ९०, ३;
 -तम् क्र १, ३३, २; ११७, ९;
 ४, ४२, ६; ५, ३२, ७; १०,
 १०४, ७, मै ४, १४, १७^p;
 -तस्य क्र ५, ४२, ६; -ता मा
 ८, ५९, का ९, ७, ८; मै ४, १४,
 ६, -तौ शौ ७, २६, १; पै २०,
 १४, १०.

अ-प्रतीत्त^q - -तम्^r तै ३, ३, ८, २;
 ४, शौ ६, ११७, १; पै १६,
 ४९, १०.
 अ-प्रतीम् पै २०, ५०, २.
 अ-प्रवास^s - साय काठ ७, ७.
 अ-प्रददि- अ-प्रतिदिश्यः टि. द्र.
 अ-प्रदाह^t - दाह तै १, ७, ६, ७;
 २, १, १, १, २, ८, ६^u; मै ३, ७,
 ७^v; काठ २७, ७; ३२, ५.
 अ-प्रदुग्धा^w (गधा^x) - गधा क्र ३,
 ५५, १६.

^a) सपा. अ-प्रतिष्कृतम् < > अ-प्रतिष्कृतम् इति
 पाभे. ।

^b) बम. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^c) तस. नञ्-स्वर. ।

^d) तु. टि. अ-भोद्युक्. ।

^e) उप. प्रति√ह + कर्मणि क्तः प्र. ।

^f) विप. ([*अपराजित-] इन्द्र-). *अ-प्रति- (अनि-
 वर्तक-, अपराजित-) + *वृध्य- (बल-) > बस.
 *अप्रति-वृध्य- > (वावि) यनि. । अप्रतीत- इत्यपि
 यनि. पर्याय. सन् समानस्वरसंस्कारः द्र. (वैतु. AVS.
 अप्रतीक- > अप्रतीत- इति शोध इति ?) ।

^g) सपा. तैआ २, ८, ४, २ अप्रतीतम् (मैसू BO.
 अप्रतीत्तम्) इति पाभे. ।

^h) उप. प्रति√ईश् + णमुल् प्र. ।

ⁱ) पाभे. अनुपेक्षमाणाः द्र. ।

^j) पाठः (तु कामा १२६. ४ माश्रौ २, ५, ५,
 १८)? अप्रतीत्तम् इति शोधः (तु सपा. तै ३, ३, ८, २
 तत्रत्यः पाभे. च) ।

^k) उप. प्रति√दा(दाने)+कर्मणि क्तः प्र. । धा. ताऽऽदेशे

पै ११-४७

पू. दीर्घत्वम् (पा ७, ४, ४७; ६, ३, १२४) बोध्यत, *प्रतिदत्त-
 *प्रतिभत्त- > यनि इत्येवमज्मध्यस्थवर्णलोपाऽऽनुपदिक-
 पूर्ववर्णदीर्घो वेति तत्त्वविविचा विमर्शमर्हेत् । एवं-
 विधेषु साहितिकाऽऽपत्तिविशेषवत्सु स्थ. पपा ना-
 ऽवगृह्णन्ति (तु- तै ६, ३, १०, ४; मा ९, ९; शौ ६,
 ११७, १) । एस्थि. अपि यदिह तै. पपा. उप. प्रति-
 इत्त- इत्येवमवगृह्य प्रादर्शि, तत्र रहस्यं खल्वन्वेष्ट्यम् ।
 तदत्र दकारस्थानीय सन् इकारो भ्रेषमात्रं वा भवतीह
 प्रस्तूयमानान्यतरपक्षीयस्य प्राकृतायितस्य *प्रति-
 भत्त- > *प्रति-इत्त- इतीव कश्चिदपरो भूयोऽपि मध्य-
 वर्त्यवान्तरविशेषो वेत्यपि विमर्श्यम् । यत्विह भा. पपा.
 इत्त- इत्येवमकारोपजनवत्तया वा √इन्द् + क्त प्र.
 इत्येवं निष्पन्नतया वा समाधानमाह, तदहतुक्त्वाच्चा-
 ऽपसाङ्गिकत्वाच्च नैवाऽऽदियेतेति दिक् ।

^l) = सपा. तैआ २, ३, १ गोत्रा २, ४, ८ प्रभृ. । तैआ
 ३, ७, ९, ८ आपश्रौ १३, २२, ५ प्रभृ. अप्रतीत्तानि इति,
 मंत्रा २, ३, २० अप्रदत्तम् इति च पाभे. ।

^m) तस. । उप. प्र√अस+घञ् प्र. ।

ⁿ) पाभे. अनिमर्गाय क ३७, ७ द्र. ।

अ-प्रहपित^a - त^a ऋ १, १४५, २
 अ-प्रपा(ण>)णा^b - णा खि ५,
 १३, ३; शौ २०, १२८, ८
 अ-प्रपाद^{a, c} - दाय तै ५, ६, ९, १;
 काठ १९, ११; २४, ५; २८, ६,
 क ३१, १; ३७, ६ ४४, ६
 अ-प्रपादुक^d - का^e मै ३, ७, ५°.
 अ-प्रभु^a - सु ऋ ९ ७३, ९.
 अ-प्रभूति^a - ती^f ऋ १०, १२४, ७.
 अ-प्रमय^g - यम् पै १४, ३, ८.
 अ-प्रमाद^{a, h} - दम् मा ३४, ५५,

का ३३, २, १८, मै ४, १४, ११,
 शौ १२, १, ७, ९; १८, १३,
 १, २३, ३, ११; १९, ४६, २;
 पै ४, २३, २; १६, ७२, २, ७३,
 ३, १०३, ११, १७, १, ७; ८,
 १८, १७, ३, २०, ४८, ३१.
 अ-प्रमायुक^k - णक. काठ ८, ११;
 क ७, ८, -कम् शौ १९ ४४,
 ३, पै १५, ३, ३
 अ-प्रमूर^{a, l} - रा^m ऋ १, ९०, २
 अ-प्रमृष्य^m - ष्य ऋ ४, २, ५, तै

१, ६, ६, ४; ३, १, ११, १; मै १,
 ४, ३; काठ ५, ६; ३२, ६,
 -ष्यम् ऋ २, ३५, ६; ६, २०, ७,
 ३२, ५.
 अ-प्रमेयⁿ - यम् खिसा ३३, १३.
 अ-प्रयाज, जा^o - जम् तै ६, १, ५,
 ४; मै ३, ७, २, काठ २३, ९,
 क ३६, ६, -जा मै ३ ७ ९.
 अ-प्रयात^p - तम् शौ १९, ५५,
 १^p
 अ-प्रयावन्^q - वन् शौ ३, ५, १

^a) तस नञ्-स्वर^r ।

^b) विप. (वेशन्ता- [नपल्ल-]) । बस. अन्तोदात्त ।
 उप. प्र✓पा (पाने) + अधिकरणे ल्युट् प्र. । अग्रपाणा-
 इति स्वर^r (तु. मुपा. सान. च)? यनि शोध द.
 (तु खि R.W. च) ।

^c) उप. प्र✓पद्+भावे घञ् प्र ।

^d) तस. उकलन्ते कृत्योकीयः स्वर^r (पा ३, २, १५४, ६,
 २, १६०) ।

^e) सपा. तैत्रा. ३, २, १, ५ अग्रपादुकाः इति पाभे ।

^f) तृतीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घत्वम् (पा ७, १, ३९) ।

^g) अग्रमाय इति मूको. । ल्यबन्त-साहचर्यान् मन्त्रार्थ-
 चमत्कारकत्वाच्च आ-प्र-माय (<आ + प्र✓मा [माने])
 इति पाठः शोधदिशा प्रस्ताव्यते ।

^h) उप. भावे घञन्तम् । वा. किवि. द्र. ।

ⁱ) यत्तु सा. बस. इति कृत्वा पक्षद्वयेन व्याचक्षे,
 तदसत् । तथात्वे नञ्-स्वरस्याऽनुपपन्नत्वात् ।

^j) सपा. ऋ ३, २०, २ अग्रयुच्छन् इति पाभे ।

^k) सस्व. कृते तु. टि. अनुतिवादुक- ।

^l) विप. (वृष्ण- प्रभु.) । उप. <प्र✓मूर्द्धं (तु. १ नृ. २) ।

^m) तस. कथञ्चोक्ते कृत्योकीयः स्वर^r (पा ६, २, १६०) ।

ⁿ) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^o) पाठः? सर्वत्र मूको. (तु. शंपा.) यनि. उपलम्भाच्च,
 साङ्ग एउ. इति कृत्वा व्याख्यानप्रवृत्तेर्द्वयं, समानप्राये याजुष-
 मन्त्रेऽपि एउ. एव सर्वशाखासामान्येन श्रावितत्वाच्च,
 सश्रु. पै. अपि एउ. एव पर्यायभूतस्य अग्रयुच्छन् (?म्)
 इत्यस्य श्रावणाच्च चेति (तु. W) । एस्थि. एउ
 भूयः संशुद्धत्वे सत्यपि शाखाभेदीयः पाभे. अपि

संभवेदिति कृत्वा यनि उप. प्र✓या+भावे वा
 कर्मणि वा क्त प्र । कथं प्र वाच्ये विकल्प
 इति । वा किवि. इति कृत्वा भावे प्र. स्यात् ।
 (प्रयात नाम नाशो व्यवच्छेदस्तदभावो यथा स्यात्
 तथेति । प्रयातं समाप्तवाचिकमनभिनवमिति कृत्वा तु)
 घासु- इत्येतत्-समानाधिकरणमिति कर्तरीति (पाठ
 पक्षान्तरे एउ. टि. द्र) ।

^p) सपा मा ११, ७५ का १२, ७, १० प्रभु. माश ६,
 ६, ३ ८, ४, १; अग्रयावम् इति, शौ १९, ५५, ६ बलि-
 मित्ते इति च पाभे. ।

^q) सस्व. च उप. पक्षद्वयं च एपू. द्र । तथा
 हि । प्र✓या + वनिप् प्र इति कृत्वा सा प्र१ वा स१
 वेति प्रतिपद्यमानो यथाकथमपि न्याय्यत्वं सिधाधयि-
 षति । न त्वसौ फलेग्रहिपरिश्रमः । प्रथमे कल्पे पुं
 रूपे सत्य् उपधादीर्घाभावस्याऽव्याख्यातत्वात् । द्वितीये-
 ऽप्याष्टमिकाऽऽमन्त्रितनिघातप्रसङ्गस्याऽवारितत्वादिति ।
 एस्थि. नापू दिशा शौ. प्रातिस्त्रिकोऽयं विशेष इति
 कृत्वेह प्र✓या इत्यस्यैव श्रुतिरभिप्रेता चेत् स्यात्,
 तर्हि वनिबन्तस्य प्राति वा. किवि. सतः द्वि१ इत्येव
 सुवचम् । तथा च सति नलोपाऽभाव उंस. (पा ८,
 २, ८) । अथ पक्षान्तरम् । अभिप्रेतार्थत्वं प्र✓यु
 (बधा) इत्यस्य प्रसिद्धतरत्वेनोपगमाच्च पै प्र✓युच्छन्
 इत्येतच्छ्रावणेन तत्-संवादत्वाच्च (तु पै ३, १३, १
 यत्र मूको. जिन्वन्प्रयच्छं > जिन्वत्प्रयुच्छम् इत्येवं
 सुपठः; वैतु. W. °च्छन् इति [तु. एपू. टि.], जिन्वतु
 प्रयच्छ [यद्र.] इति च) नाउ. इह पठितव्यमिति (तु.
 B.W. प्रभु.) ।

अ-प्रयावम्^{a,b} मा ११, ७५^c, का १२, ७, १०^d, तै ४, १, १०, १०^e; मै २, ७, ७^f; १३, २२, ३, १, ९^g, काठ १६, ७^h, १९, १०ⁱ, ४०, १२, क ३०, ८^j, पै २०, ४८, १
 अ-प्रयुक्त^a - -क्तम्^d मै १, ९, ७, -क्ता काठ ९, १५

अ-प्रयुच्छत्^a - -च्छत्. ऋ १०, ६६, १३, -च्छद्भि ऋ १, १४३, ८. -च्छन् ऋ १, १०६, ७, ४, ५५, ७, १४३, ८, २, ९, २, ११, ८, ३, ५, ६, २०, २^e, ५, ८२, ८, १०, ८, ७, ७, ७, १२, ६; १७, ५, ८ (७, ६३, ४) ८८, १६; मा ४, १४^f, ५, ४; १५, ५२, २७, ३; का ४, ५, ६^g, ५, १, ४, १६, ६, ४; २९, १, ३; तै १३, १२, ११, १, ५, ११, ३, ४, १, ७, २, ७, १३, ४, मै

२, ४, ४^f; १२, ४, ५; ४, १०, ४^f, १२, ६; १४, १६^f, काठ २, ४^f; १५, ९, १९, १५, १२, १८, १६, १८, क १, १६^f, २९, ४, ६, शौ २, ६, ३; ६, ४, ३, ७, १०, २, १८, १, ३४, पै ३, ३३, ३; ४, २८, ७^f

अ-प्रयु(त>)ता^a - -ताम् ऋ ७, १००, २. †अ-प्रयुत्वन्^{a,g} - -त्वभि. ऋ ६, ४८, १०; कौ २, १७४. अ-प्रवी(त>)ता^a - -ता ऋ ४, ७, ९^b, काठ १२, ८, १५, ३; ९, -ता. ऋ ३, ५५, ५. अ-प्रवे(द>)दा^{a,i} - -दे मै ४ १३, ९. अ-प्रवलय¹ - -याय काठ ३३, ६. १अ-प्रशस्त^a - -स्तान् ऋ १, १६७, ८. २अ-प्रशस्त, स्ता^k - -स्ताः ऋ ८ (१,

२१, ९) २, ४१, १६, ४, २८, ४. अ-प्रस्तुत^a - -त मै १, १०, ९^e; काठ ३६, ३. अ-प्रस्तुप्त^a - -प्ताय मै ४, ८, ३¹. अ-प्रस्तुत^a - -तम् तै ५, ४, १०, २. अ-प्रस्त्रंस^{a,m} - -साय तै २, ५, ७, २; काठ २३, ९; क ३६, ६.

†अ-प्रहन्^{a,n} - -हणम् ऋ ६, ४४, ४, कौ १, ३५७, जै १, ३७, ६. अ-प्रहाव(न>र>)री^{a,o} - -री.^p मै २, ६, ७, काठ १५, ६५, -रीणाम् मै ४, ४, १. अ-प्रहित^a - -त पै १९, २७, १२; -†तम् ऋ ८, ९९, ७; कौ १, २८३; जै १, ३०, १; शौ २०, १०५, ३, -तौ शौ ६, २९, २. †अ-प्रहिन. पै १५, २१, ८. अ-प्रहृत्य^a तै ६, ५, ९, २. †अप्राक्राम^a पै १६, १३१, १-१०

^a) तस नञ्-स्वर ।

^b) उप प्र-यावम् (प्र √यु [अभिध्रणे] + णमुल् प्र इति । स्याद्वा घञन्तं प्र-याव- इति ततः स्वरतो विविकृतं प्राति. वा क्विप् सद् द्वि१ प्रयुक्त-मिति । तत् का गतिरिति । समानजातीयानाम् उप. तत्र तत्र श्रुतौ प्रयोगचारितार्थाऽनुपातः पर्येध्य । ततो हि विनिगमनमुपलभ्येत दिक् । अपि वा अ-प्रयावम् < *अ-प्रयापम् (< प्र √या > यापि) इति प्राकृतायितमात्रं (तु. पाभे.) ।

^c) पाभे अ-प्रयातम् इ. ।

^d) पाभे अनिरुक्तम् काठ २, १५ इ. ।

^e) पाभे. अ-प्रमादम् पै २०, ४८, ३ इ. ।

^f) =सपा. माश ३, २, १, २२ । तै १, २, ३, १ मै १, २, ३ स्वस्तुये इति पाभे ।

^g) विप. (पठ्-) । उप. प्र √यु [अभिध्रणे] + क्वनिप् प्र (वैतु. स्क अप्रयुत्- + मत्वर्थे वनिप् प्र. इति) ।

^h) तु. वें. GW. ; वैतु. सा. ORN. °ता. इति ।

ⁱ) विप. (यावापृथिवी-) । उप. धातु. अर्थः ? प्र √विद् (ज्ञाने) इति MW., प्र √विद् (लाभे) इति सा. (तु. माश

१, ७, २, ५) । तद् यस्या. यथावद् अवधेयम् ।

^j) तस. उप प्र √क्ली + भावे अच् प्र. (पा ३, ३, ५६) ।

^k) बस अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) । उप. न. भावे क्तान्तं सत् क्वचित् तद्वत्सामान्यवृत्त्यपि यस्थ इ. ।

^l) सपा. काठ २८, ४ क ४४, ४ अत्राहणाय इति पाभे. ।

^m) उप. प्र √स्त्रंस + भावे घञ् प्र. ।

ⁿ) विप. ([अप्रहन्तु-, अनुग्रहक-] इन्द्र-) । उप. प्र √हन् + कर्तरि क्विप् प्र. (तु. वें सा. ORN, वैतु. स्क. अन्यथावद्) ।

^o) विप. (अक्षीयमाणा- [२अप्-]) । उप. प्र √हा (त्यागे) + कर्तरि वनिप् प्र. । स्त्रियां ङीप् रान्तादेशश्च (पा ४, १, ७) ।

^p) सपा आपश्रौ १८, १३, ८ प्रहावरी इति पाभे. । सा. [तै. पृ १२०६] प्रभावरी इति? यनि. शोधः (तु. C. [आपश्रौ.]) ।

^q) प्रहा° इति पाठः? यनि. शोधः ।

^r) शत्रुशिरश्छेदप्रयोजनकोऽब्वज्जत्वकल्पनापूर्वक उद-कामिचारः प्रकरणमिति सप्रदायो भवति (तु. कौप. ६, ३) ।

अ-प्राण,णा^१ - णा शौ ८, ९, ९; पै १६, १८, ९; -णाय तै ७, ५, १२, १०.

अ-प्राणक^२ - काय काठ ४५ ३^३

अ-प्राणत्^३ - णत् मै १, ९, ४^४, काठ ९, ९, ११; १२^५; शौ १०, ८, ११; पै १६, १०२, ३, -णत्ते तै ७, ५, १२, १, काठ ४५, ३.

अ-प्राणवी,न्ती- -ती: मै १, १०, १०; -न्ती: काठ ३६, ५.

अ-प्राप्त^६ - स मै ३, ७, ८, ९, १; काठ २३, १; -प्तम् मै ३, ९, ७^७; १०, १^८, काठ २४, ६^९; २६, २^९, क ३७, ७, ४०, ५.

अ-प्राप्य^८ तै ६, १, ६, २^९; काठ २३, १०^९, क ३७, १^९.

अ-प्रा(प्र-आ)मिन्^९ - > अप्रामि-सत्य^{१०} - -त्य ऋ ८, ६१, ४.

अ-प्रायु^{११} - यु ऋ ५, ६०, ३; -युभि- ऋ ८, २४, १८; कौ २, १०३६, शौ २०, ६४, ६; -युवः ऋ १, ८९, १; मा २५, १४; का २७, ११, १; काठ २६, ११

अ-प्रायुस्^{१२} - युवे ऋ १, १२७ ५.

अ-प्राशित्रिय^{१३} - यः तै २६, ८, ५.

अ-प्रिय^{१४} - यः शौ ८, १२, २, पै १५, ४, २, १६, ९९, ८, १००, ५-११, १३४, १, -यम् शौ ८, १५, ४, १५, १, ८, पै ५, ३४, २, १६, ९९, ८; १३५, १०; १८, २७, ८; -यस्य शौ ९, ५, ३१; ३२^१-३६^२; पै १६, १००, ५-११, -या. शौ ९, ७, ६; पै १६, ११६, १; -यात् पै २०, ५९, १; -यान् पै १०, ४, १०, -याय काठ १०, ३^३, -ये शौ ८, ६, २६^३; १२, १, ३०,

१२, ५७, १^४, पै २, ३७, ३^४, ३, ३०, १, १६, ८१ ७, १७, ३, ११, १२, ४६, ११^४, २०, ५०, ७ [०य- प्रिय^{१५}].

अप्रिय-जा - जा पै २०, ३७, १.

अ-प्रीत^{१६} - तः मै १, ८, ५; -ता: मै १, ४, ६.

अ-प्रोक्षित^{१७} - तम् काठ ८, ७; क ७, ४

अ-प्रोच्य^{१८} मै १, ६, १२, ४, ४, २, काठ २२, ८; क ३५, २

अ-प्रोदि(त>)ता^{१९} - ताम् तै २, २, ९, ५

अ-प्रोषिवस्^{२०} - वान् ऋ ८, ६०, ११, खि ५, ५, १०, कौ १, ३९; जै १, ४, ५.

अ-प्लव^{२१} - वा शौ १२, ५०, ३; पै १४, ४, १३.

अप्या^{२२} - प्याम् शौ ९, १३, ९;

मूको. विकृतो भवति । तेन समग्रेऽपि सूक्ते प्रतिमन्त्र-मन्त्रिमपादद्वयमनुष्ठुमानतः तेनाऽपक्रामान्व अप. । अप-नुत्तः सपत्नहा इत्येवं शोध-पुरस्सरं सुपठं द (तु ३यो मन्त्रो यथाऽंशतः साधु पठयते) ।

^{१)} बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^{२)} सपा. अप्राणाय<>अप्राणकाय इति पामे. ।

^{३)} व्यु. कृते तु. टि. अ-चर्मक- ।

^{४)} तस. नञ्-स्वर. ।

^{५)} विप., नाप. (स्थावरपदार्थ- [मै १, ९, ४ काठ ९, १२]) ।

^{६)} पामे. अदः क ३७, ७ द. ।

^{७)} उप. प्र ✓अम्(बधा.) + ताच्छोलिकः णिनिः प्र. [वैतु. वै सा GW. प्रम्.<प्र(>प्रा)-मि-(<✓मि [हिंसायाम्])] । यनि. विनाशपर्यवसानकचलशीलत्वे तात्पर्यं स्यात्, पराभिप्राये तु विनाशात्मके हिंसाफल इति विवेकः द. ।

^{८)} विप. ([अविनश्यत्सत्य-] इन्द्र-): बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^{९)} विप (देव-, यज्ञ-) । उप प्र + आयु- [✓इ + उण् प्र (तु पपा.); वैतु. PW. GW. प्रम्.

प्र(>प्रा) + यु- (<✓यु [अमिश्रणे]) = प्रा- युत्- इति क्विपीत्यभिसन्धि. (तु अ-प्रयात->-तम्, अ-प्रयावम्, अ-प्रायुस्-) । -यु इति वा क्विवि. द. ।

^{१)} उर. प्र + आयुस्- इति भावकर्मणोरभिनिर्वृतम् इत्येतावानेव वि प्र । शिष्टं नापू. द. ।

^{२)} तस. उप प्राशित्र- + तादहिकः घ>ह्यः प्र । नञ्-स्वरापवादोऽन्तोदात्त. (पा ६, २, १५५) ।

^{३)} = सपा. कौसू ५८, १ । मंत्रा १, १, १४ आपमं १, ४, ११ हिष्ट १, १९, ७ द्विषद्भयः इति पामे. ।

^{४)} सपा. ऋ ८, ४७, १७ आप्त्ये इति पामे. ।

^{५)} उप. प्र + २उदित- (<✓वद्) ।

^{६)} उप. ✓प्लु+कर्तरि अच् प्र । यत्तु W. तरि-रहित- इति बस. इव व्याचष्टे, तन्मन्त्रम् । तथात्वे हि नञ्-स्वरस्याऽनुपपत्तेः ।

^{७)} = रोग-विशेष- । व्यु.? अप ✓वी इत्यतः प्यन्तात् ङः प्र. ङसं. (पाउ ५, ४७) । स्त्रियां टाप् प्र. पूष अन्त्यलोपश्च [तु या ६, १२ दे ४, ३, ५, ३ उ म. च] । ✓आप्+वन् (?च्) प्र (पाउ १, १५४) ततो यथेष्टिद्विरिति द्वितीयः पन्थाः । एवं नञ्-पूर्वात् पुवः समुचित-

-०प्वे ऋ १०, १०३ १२; मा १७, ४४; का १८, ४, १२; कौ २, १२११; शौ ३, २, ५, पै ३, ५, ५	४३; का २०, २, १-६; तै ३, ४, ७, १, २; ३; ५, ३, ७, २१; ७, १५, १; मै २, १२, २; काठ १८, १४; २१, २; ५३, ५, क २९, ३; ३१, १७१; जै २, ४, ७; शौ ४, ३७, २; ३; १२, ६, १११, ४, ७, ११४, ३, ८, ५, १३; ९, १२, १०; ११, ११, १५; १२, १, २३, ५०; १४, २, ९; ३४; ३५; पै १, ८५, १, ८९, ३; २, ७६, ४; ४, ९, ५, ५, १७, ८, २६, ६; ६, २२, १३; ७, ११, ३, ९, ११, ७; १३, ४, २, ३; १२; १५; १५, १८, ४; १६, २८, ३, १३९, ११, पै १७, ३, ४; ५, ८, १८, ७, १०; १०, ४, ५;	२०, ५७, ६; -०रस शौ ४, ३७, ३-५; पै १३, ४, ४-८; ११; १५, १८, १, -रसाम् ऋ १०, १३६, ६; मा २४, ३७; का २६, ८, २; तै ५, ५, १६, १; मै ३, १४, १८; ४, १४, १७६, काठ ४७, ६; शौ ६, १३०, १; पै १, २९, १; ८९, २; ५, २९, २, ३८, ६; १३, ४, ६; १९, ३०, १४, २०, ६१, ११, -रसौ मा १५, १५- १९; का १६, ४, १, ३, ५; ७; ९; तै ४, ४, ३, १; २; मै २, ८, १०; काठ १७, ९, क २६, ८; शौ ६, ११८, १६, पै १६, ५०, ३; -०रसौ शौ ६, ११८, ३, पै १६, ५०, ५, -रसु लि
---	--	--

अप्सन्त ✓अप् प्र.

?अप्-सर- > अप्सरा- -राभ्यः शौ
२, २, ५; ७, ११४, २; पै १, ७,
५; ४, ९, ३; १८, ४, १५, १९,
१-१२; -राप् शौ ४, ३८, १; ३;
२; ४, -रासु शौ २, २, ३;
पै १, ७, ३, १६, ९६, १.
अप्सरा-पति- -ते शौ ४ ३७,
७; पै १३, ४, ९

?अप्सर-द्रु- -द्रु. क ४८, १३.

अप्सर-द्रु- -द्रु. काठ ३५, १४.

?अप्-सरस्- -रस ऋ ७, ३३, ९;
१२, ९, ७८, ३, मा १८, ३८-

प्रक्रियेष्टलाभ द्र. (तु. अपुर-, अपुव-, ✓अपुवाय
[<✓अप्प्रु]) ।

१) व्यु. पपा. नावग्रह. । अ इति पूष. स्यात्,
प्सर-(<✓प्स + अप् प्र.) इति उप. च स्यात्, बस.
अन्तोदात्तश्च [तु. P.W. G.W. L ५५१ (?तु. प्सरस्-
स-प्सर-, देव-प्सरस्-, मधु-प्सरस्-, सु-प्सरस्-)] ।
यद्वा (✓अप् >) *अप्स- + रु-(<✓रा + कः प्र) ।
इत्येवम् उस. धाथीयः स्वरः स्यात् (पा ६, १, १४४) ।
नापू कल्पे अप्सस्- इति पूष. वेत्यप्यवान्तर इव कल्पः
स्यात् (या ५, १३) । अथवा २अप्- + ✓प्स +
अच् प्र. (तु. या. S.B.Y. १०१) इत्येवं सत्युक्तपूर्वसं धाथीय
एव स्वरः स्यात् । अथापि वा २अप्- इति पूष. इतिमात्रं
नापू. कल्पाद् विशेषः स्यात् (तु. शौ २, २, ३; P.W.
प्रष्ट) । शेषम् ?अप्-सरस्- टि. द्र. ।

२) नगधर्व- । तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) । पत्यौ
(पा ६, २, १८) इति न प्रवर्तते पति-शाब्दस्य भर्तृपर्या-
यात् ।

३) तु. संटि. काठ ३५, १४ । तेन तावत् यनि.
पाठोऽङ्गीकृतः । तु. नाउ. टि.) ।

४) महाकृता श्रुतिः शौ ६, ४९, २; क ४८, १३
इत्यत्रापि क्रियताचिदिवाऽन्तरेण द्र. । उक्ते शौ.

उत्तरद्रौ इति श्रवणाद् उत्तर-द्रु- (तु. पृत-द्रु-, सु-द्रु-)
इति प्राति. भवति । ततश्चेहाऽपि तत्-सदृशः पद-
विभागः समाहत द्र. । उक्ते क. मूको. अप्सरुद्रैः
इति यच्छ्रूयते ततः अप्सरुद्र- इति प्राति. भवेत्,
तच्च मूकत अप्सर-द्रु इत्यस्य सत प्रामादिको-
ऽपपाठोऽपलेखश्चेति संभाव्यते । तदेव त्रीणि प्राति.
भवन्ति । उत्तर-द्रु- इति शौ., अप्सर-द्रु- इति
इति क, अप्सर-द्रु- इति काठ (मुपा.) । त्रयाणा-
मपि समानमग्निविशेषणतयाऽनुपदश्रूयमाणोऽरशब्द-
लिङ्गितवैद्युताग्निपरत्वमास्थाय, अप्सर- विशेषणसाम-
र्थ्याद् अब् इन्धनतया तात्पर्यतः पर्यवसानं सुकल्पमिति
दिक् ।

५) व्यु. कृते तु. टि. ?अप्-सर- । उप. प्र. तु ततो
विशिष्टः द्र. । तथाहि । तत्र कल्पविशेषेण तत्तत्-
कार्यमुद्दिश्य उप. अप् इति वा कः इति वा
अच् इति वा प्र. यक. स्यात् । इह तु असुर् इति
वा कसच् इति वा असुच् इति वा यक. प्र. द्र इति
दिक् ।

६) ?अप्सरसो > रसाम् इति शोधः ।

७) सपा. रसाम् < > रसौ (तैआ ३, ७, १२, ३
तैआ २, ४, १ च) इति पाप्मे ।

४, ८, ३ ^a , -रा' क १०, १२३, ५, पै ४, १६, २१, १३, १०, ४ ^१ , १६, ४६, १०, -रोभ्यः पै १७, २४, ११. [रस्- गन्धर्व ^०].	७१, ८, ८४, १; कौ २, ३४५; जै ३, २९, २, -साम् ऋ १, ९१, २१ ^१ , ६, १४, ४, मा ३४, २०, का ३३, १, १४, मै ४, १४, १	१५; मा १२, ८९ ^१ , का १३, ६, १५ ^१ , तै ४, २, ६, ११ ^१ , ४, मै २, ७, १३ ^१ , ११ ^१ , काठ १२, १३ ^१ , १६, १३ ^१ , ११ ^१ ; क २५, ४ ^१ ; कौ ८, ७, २७, पै ११, ६, ३ ^१ , १६, १४, ६, -लाम् क १०, ७१, ५.
?अप्सरावैः ^b पै १९, ३६, १८.	अप्सु २अप्- < ✓*अप् द.	
?अप्-सव- ^c -वम् ^d क १०, ६५, ३.	१अप्सु ^e -प्सव ऋ ७, ४, ६	
अप्सव्य- ^f , अप्सस्- २अप- < ✓*अप् द	२अप्सु- २विट् ^० .	अ-फालकृष्ट- -ष्टम् पै १५, २३, १३
?अप्-सा ^g -सा क ९, ६५, २०,	?अप्स्यन् ^h पै २०, १५ १	
	अ-फ(लु)>ला ⁱ -ला क १०, ९७, अ-बद्ध, द्वा ^k -द्वम् तै ३, १, १,	

^a) =सपा काष्ठ ४१, १८ माष्ट १, २१, ११ वाष्ट ५, ८०
अप्सरासु इति, तैआ १०, ४१, १ मना २ ८२ बौधौ १७,
४१:२ आपमे २, ४, ६ प्रमृ. अप्सरासु इति पाभे ।

^b) 'रा वै शोध इति (तु सस्थ टि. गृह-.) ।

^c) व्यु ? पपा नावग्रह । अप्सस्-+मस्वर्थायो
वः प्र. इतीव उद्गी वे सा. अभिप्रेयुः (तु. अनुपदं
श्रूयमाणम् अर्णव- इति) । २अप्- > अप्सु इत्यतो-
ऽसावेव प्र इति MW (अन्यत्र अर्णव- इति साह
चर्येण समुद्र- इत्यस्य श्रुतेस्तत्-पर्याय एवेहाऽपि श्रूयतेत्य-
भिसन्धि) । २अप्+सव- (< ✓सु. ब. ग.] इति GW.) ।
जलौघवत्त्वमात्रस्य ऽर्णवशब्देनैव गतार्थत्वात् तत्-पुनरुक्त-
मात्रं मा भूदिति जलजनकत्वेन विशेषेण चमत्कार स्यादि-
त्यत्र विशेषः द्र. ।

^d) रूपम् ? नाप्. > ✓*अप्सव (नाधा) >
-वन^e इति लङि प्रपु ३ इत्येव सति 'अर्णवं जलधि-
मात्रं सन्त जलजनकमकुर्वन्तेन देवेन चित्रेण राघसा
प्रभावितेन सता जनना-न्तापाऽपहृत्या इव स्वीयजल-
प्रदानमप्यकारयन्' इति कृत्वा तृतीयगादमात्रेण वा.
अपि पूर्येत च, यच्च नाम यच्छिरस्कस्याऽस्य पादस्य
चित्रराधस्तथा देवा विशेष्येरन्निति मुख्यं प्रयोजनं
भवति तदपि सिध्येच्चेति । अनया दिशाऽस्य संपूर्ण-
वाक्याऽऽत्मकस्य पादस्य तादृशेनैव सता तच्छिरस्केन
तुरीयेण पादेन सत्रीचीनं प्रतियोगित्वं प्रतीयतेत्यपरः
काव्यसौष्टवपगे विशेषः द्र । नन्वेवमपि कथमिव
'वर्मणवम् इति श्रूयते न 'वन्नर्णवम् इति । छान्दसमत्र
रह इति । किं च तदिति । यत्याख्यमिति । किं
तत इति । मूलतो जागतं नामेतच् छन्दो भवति ।
यत्र प्रथमद्वितीयतुरीयेषु पादेषु पञ्चमादक्षरादनन्तरं

च तृतीये पादे तु चतुर्थादक्षरादनन्तरं च यतिर् भवति ।
यतिसौकर्यप्रयोजितेन -वन् इत्यत्रत्यस्याऽचो विलम्बिते-
नेव सतोच्चोरणन तद्गुणस्वत्वाऽभावप्रतीति -वन्+अर्णवम्
इत्यस्यां संहितायामुपस्थितायां नकारद्वित्वं प्राप्नुवान-
मिव सद् बाव्येत, कालेन च 'वन्नर्णवम् 'वर्मण- इत्येवं
यतिसंस्कारच्युत्याऽन्याद्यसंध्यरुच्येव नकारस्य मकाराऽऽ-
पति परिणमेदिति सुवेचां संभावनायाऽलं स्यात् ।

^e) १अप्- + ✓सन् + विट् प्र. । अनुनासिकस्या-
ऽऽत्वं कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ३, २, ६७, ६, ४, ४१,
२, १३९) । प्रायेण सोम-विशेषणतया श्रुतीनाम् १अप्-
इति पूष. इत्यकल्पि । यज्ञियकर्मणां मुख्यसाधकत्वदशा
२अप्- इति वा पूष इत्यपि सुवच स्यात् । उभयथा स्वर-
संस्कारौ समानौ द्र ।

^f) सपा तैब्रा २, ४, ३, ८, ७, ४, १ अप्सरासु
इति पाभे. ।

^g) विप. (अस्मद्-) । तस. नञ्-स्वरः । उप
*प्सु- (< ✓प्सा [पाने]) इति कर्तरि निष्पन्नं द्र. (तु वें.;
वैतु. GW प्रमृ उप. भावकर्मणोर्निष्पन्नं स्यादिति
कृत्वा बस इति प्रतिपन्नाः सन्तः स्वरतश्चोद्यत्वमापद्य-
माना. [तु टि अ-दू-]) । यत्तु सा. GW. MW.
अ + अप्सस्- इत्येतज्जन्यं बस. इव प्रतिपेदिर,
नाऽद्यापि सुभेदं तद्ग्रह इति भूयसी विमृद् शरणायाताम् ।

^h) ?अप्स्यन् > (अप्सस्- > ✓अप्सस्य >)
अप्सस्यत्- > -स्यन् इति शोधः ।

ⁱ) विप (ओषधि-, वाच्-) । बस अन्तोदात्तः (पा ६,
२, १७२) ।

^j) सपा ऋ १०, ९७, ३ विभे. ।

^k) तस. नञ्-स्वरः । उप. यद् ।

२९, ६, १, ७, २१, - द्या मै ३, ७, ६ ^१ , - १॥ द्या तै ६, १, ७, ५ ^१ , - द्येन मै ३, ७, ५, - १॥ द्यौ मै ४, २, १३.	पै ३, १९, ६; - लेन शौ ३, २९, ३. अबल-धन्वन् ^१ - न्वन् शौ ३, १९, ७; पै ३, १९, ६.	अविभ्युषी-वी शौ ३, १४, ३ ^१ अ-विभ्यत् ^० - भ्यत् ऋ ६, २३, २, शौ १९, ६५, १, पै १६, १५०, ४
अ-वधिर ^० - नम् ऋ ८, ४५, १७ अ-वन्धन ^० - न ऋ ३, ५५, ६. अ-वन्धु ^० - न्धव ऋ ८, २१, ४, १॥ अ-वलीयस् ^० - य मै ४, ६, ८ ^२ - न्धु ^० शौ ६, १२२, २, पै १६, ५१, ६, - न्धुना ऋ १, ५३, ९, शौ २०, २१९	अ-बलास ^१ - मौ शौ ८, २, १८; पै १६, ४, ८. अबलीयसी- -सी मै ४, ६, ८, - सी काठ ३९, ८, - सीम् मै ४, ६, ८. अ-वाधित ^० - त ऋ १०, ९२, ८. अ-विभीवस् ^० - भ्युषः ऋ १, ११, ५, कौ २, ६०१, जै ३, ४८, १७, - भ्युषा ऋ १, ६, ७, ९, ५३ २, कौ २ २००; १०६५, जै ३, १८, ७, ४, ७, २; शौ २०, ४०, १, ७०, ३.	अ-वीभ्यु ^३ - युः खि १, ७, ५. अ-बुध्न् ^४ - ध्ने ऋ १, २४, ७, - ध्नेवु ऋ ८, ७७, ५ अ-बुध्य ^० - ध्यम् ऋ ४, १९, ३. अ-बुध्यमान, ना ^० - नम् ऋ ४, १९, ३, - ना ऋ १, १२४, १०; ४, ५१, ३, - नान पै १३, ७, १० ^५ ; - ने ऋ १, २९, ३, शौ २०, ७४, ३ ? अ-बजत् ^० - बजन्ः ^१ खि ५, १५, ७ अब्जा- २अप्- < ^१ अप् द. १अब्द ^० - द्द. मा १२, ७४; का १३, ५१३, तै ५, ६, ४, १ ^२ , मै २,

^१) = सप्ता. काशौ २५, ११, २५ प्रभृ । माशौ २,
१, २, ३६ अरिष्टम् इति, शांष्ट ६, ४, १, ९ अदधम्
इति च पामे ।

^२) पामे. अनालब्धा द्र. ।

^३) तस. नञ्-स्वर ।

^४) वन अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^५) वा. किवि भवति ।

^१) उप. बन्धु- + ^१कृत् (छेदेन) + कर्तरि
विष् प्र [तु. w. टि, वैतु. PW प्रभृ
^१कृ इति (एक एव पदार्थो जामि-कृच्चाऽजामि
[= अ-बन्धु] - कृच्च कथं वत स्यादित्येते व्याहृतवाचस्तु
स्यु)] । यदपि सा अ-बन्धु- इत्येतत् पूष. इति
कृत्वा ध्याय्यत्, तदपि स्वरतो दुष्येत् । उस सति
उप. प्रकृतिस्वरञ्च ह्यापयेत्, पूष. प्रकृतिस्वरत्वञ्च च
नैवोपपद्येतेति यावत् ।

^२) वस. अन्तोदात्तः । उप. ^१बन्धु + करणे रन् प्र.
उसं. (पाउ २, २७) ।

^३) अबन्ध इति पाठः? (२अप्- + बन्ध- [घाक-]
> उस ^१अब् बन्ध- > नैप्र.) अबन्ध- > न्धः
इति शोध. (तु. मूको, पै ५, ३२, ८ च, सस्य. परि-
कृत्यमानः च) । ^४) विप., नाप. ।

^१) वस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^२) विप (वीहि-यव-) । 'न बलामो यत.' इति कृत्वा
वस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । यत्तु सा. बला-
ऽक्षेप्तृपरस्वेन वृत्तिमाचष्ट, तन्न । उप बल-क्षेप्तृवृत्तितया
दु साधत्वात् (तु. यस्था टि.) ।

^३) सपा मै ४, २, १० पै २, १३, ५ अविहुता इति पामे. ।

^४) विप. (न्यवन-) । उप ^१भी+उ प्र. उसं. (पाउ
१, ७) ।

^५) विप (रजस-), नाप. (अन्तरिक्ष-) ।

^६) तस वयवन्ते कृत्योकीय स्वर. (पा ६, २, १६०) ।

^७) सपा ऋ २, १२, १० अमन्यमानान् इति पामे. ।

^८) ^१अ-विजत्- > -जत्. इत्येतेन चतुरक्षरेण शोधे-
नऽऽनुष्ठुभः पाद. सुतः स्यात् सुदिलष्टश्च प्रतीकस्या-
ऽर्थः । ^१विज् इत्यस्य ^१कुप् इत्यस्य चाऽर्थयोः प्रति-
योगित्वसंसिद्धेरित्य भसन्धेः ।

^९) पामे अकुप्यन्तः द्र ।

^{१०}) नाप (संवत्सर-) । व्यु संदेहे सति यनि. संनिवेश
सदिह्यते । कथम् । उच्यते । २अप्- इति पूष. सति उप.
< ^१दा (दाने) इतीव प्रायोवादः (तु. सा. [ऋ ५,
५४, १] उ. म. [मा.], PW. प्रभृ. WWW ११,

<p>१२, ३; १३, १२^३, ३, ४, ४^३; १, काठ २२, ५^{१०}, ६^१; १; क ३४, १^३; १. अब्द-यु^{१०} क्र ५ ५४, ३. २अ(प्र-२)ब्द^० - व्दा खि ४, ५ २८ १अब्द^० - > अब्दि-मत्^० - मान् ऋ ५ ४२, १४. अ-ब्रध्म^१ - न्न पे १९, ४२, १४ अ-ब्रह्मन्^{१०} - ह्यणः खि ५, १३, १; शौ २०, १२८, ६^{१०}, - ह्य ऋ ४, १६, ९; १०, १०५, ८, खि ५,</p>	<p>१३, १; शौ २०, १२८, ६; - ह्यणः ऋ ७, २६, १ †अब्रह्म-ता^१ - ता ऋ ५, ३३, ३, मा १०, २२; का ११, ७, २. १अ-ब्रह्मवर्चसिन्^१ - सी मै ३, ६, ५, काठ २३, २. अ-ब्राह्मण^१ - ण तै २, ५, ११ ९; मै १, ४, १२^१; कठ ९, १६, ३२, २, †शौ १२, ४, ४३, ४४; ४६; पै १७, १९, ४^१, २०, ३; ४, ६; - णस्य मै १, ४,</p>	<p>१२^३, - णाः मा ३०, २२^३; का ३४, ४, ४^३; मै १, ४, ११ १; शौ ५, १७, ८; ११, १, ३२; पै ९, १६, ६; १६, ९१, ६, - णाय काठ २८, ४^१; ५; क ४४, ४^१, ५. १अब्राह्मणो(ण-उ)क्त^{१०} - क्त तै २, ६, १०, १^१ अ-भक्त^१ - क्त ऋ १, १२७, ५; ३, ३०, ७; तै १, ७, ३, २ १; - क्ते ऋ १०, ११२, १०</p>
--	--	---

४७)] । न त्वेवम् उप प्रकृतिस्वरं प्राप्ते पूष. प्रकृति-
स्वरं च पपा अवग्रहाभावश्चोपप्रेययाताम् (ऌ, अङ्ग्रा-
अङ्ग्रात्-; पपा.) । अतः तप. नञ्-स्वरः (। ६, २, २)
इति कृत्वा *वद- इति उप. (<✓वद् इति) संभा-
व्येत । कालस्य नित्यगमनस्वाभावात् तन्मानविशेषा-
ऽऽत्मकस्याऽवद+यापि तथात्व स्वत सिद्धं भवति । तेन
नासौ *वदः (> *वदः) =स्थिरः (किं तर्हि चाचलि)
इति सूत्रेण स्वस्वरपवर्णेन स्यात् । अथवा पूर्वमव-
गृहीतानां सतीनामपां वर्षासु समागतास्व अस्थावरं-
मातुङ्गानां पूर्वोक्तिनिष्पत्तिकं संज्ञा स्यात् तत्साहचर्यं
प्राध.न्याच्च वर्षतुंवाचकवमुत्तरोत्तर परिणते स्यात् ।
अथ व्यु मूलत एवाऽपां योग आप्रहृन्चेत् स्यात्तर्हि
धा- (<✓धा) इति भावनिष्पन्ने उप. 'अपां धा
(धानं) यस्मिन्' इति कृत्वा संहितायां प्राकृतिक-
वर्णविकारवती मेघस्य वा प्रावृषो वा संज्ञा स्याद् बस
पूप प्रकृतिस्वरम् चेति । अथापि ✓*अप् इत्यतो
(वा, ✓अक् इत्यतो वा) दन् प्र स्यात् (पाउ ४, १८)
नित्यवरश्च, इतीवाऽपरः प्राचीनः प्रचारो भवति । तदेवं-
व्यतिकरतेऽस्मिन् विषये वस्तुस्थित्यवधारणं भूयांसं विमर्श-
मपेक्षमाण इ. (तु द्विउ. टि) ।

*) सपा माश १, ७, २, २६ सृब्दम् इति, तै ४, ४, ७, २
सृब्द इति च पाभे. ।

१०) व्यु. तृ१ सत् किबि. भवति [तु. टि. अदुस्-
 > अमुया; वैतु. सा. यः जसः याज्ञ आदिशः
 इत्याह; GPW. प्रस् च यदनु अद्-दा- इत्यस्य स्त्री प्राति.
 तृ१ भवति (स्वरतश्च पपा या इत्यतः पूर्वमवग्रहणतश्च
 चोयास्त्वेवं ते भवेयुः [तु. अद्धा- > अद्घाया]) ।

०) = अशुद्ध- । उस. उप. ✓दा (दाने) + कर्तरि क प्र. थायादि-स्वरश्च (पा ३, २, ३; ६, २, १४४) । एप् चैतच्च प्राति. व्यु. भिन्ने सती अपि समानप्रवृत्तिनी समञ्जनिषातामिति तत्त्वं द. (तु द्विप् टि) ।

१) व्यु? तस. कृ-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) इति, पूष. २अप- इति उप. च भावे <√दा(दाने) इति वै. सा । अस्य प्राति. २अब्द- इत्येतेन समानप्रवृत्तिकवे सति उप. कर्तरि प्र इतीव कृत्वा Pw प्रभृ. मन्त्रे सहचरितम् उदनिमान् इत्यपरं विप. लिङ्गमुद्भावयेयुर्थेहापि तदर्थसन्निधापकम् २अप्- इति पूष. स्यादिति । पूर्वाधायि स्तनयन्तं रुन्तम् इत्येते अपरे विप. तु लिङ्गान्तरं सती पजन्यवोषेव- भिप्रायं संकेतेयाताम्, आ/बद् > *आ-बद्- > *आब्दि- > अब्दि- इत्याकारकं वर्णगणितानाम् चोपस्थापयेताम् (तु. उपब्दि- इत्यत्रत्यम् उप) ।

*) विप. (इलस्पति-) । मनुबुदात्त (पा ६, १, १७६) ।

¹⁾ तस. नञ्-स्वर. । उप यश्. ।

४) उप = २ब्रह्मन्- (यागादिकर्मानुष्ठातृ- वैश्वसा. GW. प्रमृ. विप बस. उप. १ब्रह्मन्- इति?) ।

^{h)} ब्रह्मणः इति शंभा. सात. मुपा. ? यनि. शोधः (दु. BW.खि. शांश्रौ १२, २१, १) ।

1) भावे तलन्ते लिट्-स्वर. (पा ६, १, १९३) ।

१) सपा. शौ १२,४,३४ ब्रह्मभ्यः इति पाठे ।

* सपा काठ ५,२ असोम्यस्य इति पाठे ।

१) पाभे. अप्रसृप्ताय मै ४,८,३ द्र. ।

३) वृष. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।

१*अ-भक्तु^१ - तुं: काठ ७, १५,
क ६, ५.

१*अ-भक्षणीय^२ - यान् काठ ३५,
१६; क ४८, १४.

१*अ-भक्षयित्वा^३ मै ४, ६, १.

अ-भग^४ - ग: शौ ५, ३१, ११, पै ५,
२४, ५.

अ-भद्र - द्र^५ पै १७, २४, १, ४-११.

१अ-भय, या^६ - यम् ऋ २, २७,
११; १४, ४१, १२, ३, ४७, २, ४,
२९, ३; ६, २८, ४; ४७, ८,
१२, ७, ७७, ४, ८, ६१, १३,
९, ७८, ५; १०, ६३, ७,
१३१, ६, खि २, २, २, ४; ४,
२; ४, ४, २, ५, २४, मा ७,
३७; १८, ६, २०, ५१; ३६,
२२, का ७, २०, १, १९, ४, २;
२२, ५, ५, ३६, १, २२; तै १, ४, ४२, १;

७, १३, ४; २, १, ११, ६; ४,
७, ३, २; मै १, ३, २३; २,
२, १०; ११, ३, ४, ९, २७;
१२, ५; १४, १४; काठ ७,
१२, ८, १६, १३, १६, १८,
९, ३७, १०; क २८, ९, ४८,
२, १, १, २७, २, ६७; १
जै १, २९, २; ३, ५५,
१२, शौ ४, २१, ४, ६, ३२,
३; ४०, १; २, ५०, १; ७,
९६, १, ८, १, १०, ११, २,
३१, १३, १, ५, १८, ३, ६१;
१९, ३, ४; ८, ७, ९, १३;
१४, १; १५, १, ४, ५, ६;
१६, १, २७, १४, ४४, १, २०,
२०, ७; ५७, १०, १२५, ६;
पै १, २७, १; २, ४, ३, ३५,
१; ४, ५, ६, ५, १७, ३,
१०, ८, ४, १३, ३, १५; १४, १४;

१५, ३, १; १६, १, १०, १८,
१५, ५; २०, २१, १०, -यस्य
पै १, २७, ३; -या: शौ १९,
४५, ४, पै १५, ४, ४; -यानाम्
ऋ १०, १२, १४; -यानि ऋ
९, १०, ४; मा ११, १५; का
१२, २, ४; तै ४, १, २, २,
मै २, ७, २; ३, १, ३, काठ
१६, १, क २९, ८; कौ २,
७६०; -ये ऋ ३, १०, ५, तै
५, ७, २, ४, काठ १३, १५.
अभयं-कृ^७ - र. ऋ १०, १५२, २,
खि १, ५, ४, शौ १, २१, १,
८, ५, २२; पै २, ८८, ४;
१६, २८, ११, १५२, ८.
अभयं-कृ^८ - कृतौ मै ४, १३, १.
१अभय-तम^९ - मेन ऋ १०, १७,
५, मै ४, १४, १६, शौ ७,
१०, २.

१) उप. भक्त-ऋतु- इति बस. ।

२) तस. नञ्-स्वरः ।

३) तस. नञ्-स्वरः [पा ६, २, २ (नञ् नेह गुण-
प्रतिषेधविषय इत्यभिसन्धेः [वैतु. पा ६, २, १५५; १६०])].

४) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

५) सपा. शौ १९, ५७, ३ भद्रः इति पामे. ।

६) उप. ✓भी > भय- इत्यस्य भावे च तद्धेतौ च
वृत्तिमुपजीव्य यनि. प्राति. अपि भय-भावाऽभावे
न च (तु. ऋ २, ४१, १२; ३, ४७, २ प्रमृ.) भयहेतुत्वा-
ऽनवच्छेदकतया विप. च (तु. ऋ २, २७, ११; १४ प्रमृ.)
श्रूयते । यत्तु सा प्रमृ. बस. इति कृत्वा विप. सत् यनि.
प्राति व्याचक्षीरन्, तदसत् । अन्तोदात्तत्वाऽऽपत्तेः
(पा ६, २, १७२) । ऋ ६, ४७, ८ इत्यत्र विप.
सदप्येतत् नापू. पदेन समानाधिकरणमिति सा. ।
नाउ. तथेति तु स्थितिः (तु. Gw.) । अथ
ऋ ७, ७७, ४ इत्यत्र चाऽर्थो गम्यः द्र. (तु. ऋ
९, ७८, ५) वैतु. सा. प्रमृ. यनि. वृत्ति-सामान्येन
इतीव कृत्वा भिन्नलिङ्गेन नापू. संप. तत्समाना-
धिकरण्यमिच्छवः । श्रुतिस्वारस्य-प्रतिकूलस्त्वेव वादः
पै १, ४६

द्र । अथापि यत् वे. सा. ऋ १०, ६३, ७ इत्यत्र
विप. सदप्येतत्था न प्रतिपेदाते वा. चाऽर्थोपक्षेपेणा-
ऽस्य पृथक् कर्ममात्रं चाऽऽतस्थाने, तन्न । विशेष्य-
सतः श्रुमन्- इत्यस्य नाउ. तेन विप. युक्त-
तया श्रुति-प्रसिद्धे (तु. उद्गी. ऋ १, २२, १५; ३४, ६,
५८, १ प्रमृ.) ।

७) पामे. शौ ६, ५५, २ शरणे द्र. ।

८) उप. उप. कर्तरि अच् प्र. थाथीय-स्वरश्च (पा
३, १, १३४; ६, २, १४४) । सुपोऽनुगर्थं द्वि
विभक्तोरप्यल्लुक् उत्स. (पा ६, ३, १-२४) । एवं तावद्
अनुबन्धमात्रविशिष्टः सन् खच् प्र (पा ३, २, ४३,
६, ३, ३७) इति पृथग् अन्यथासिद्धो भवेत् । तत्त.
त्रिमिति । लाघवं च समाननिष्पत्तिशब्दान्तरसंन्यायत्वं
चेति (तु. नाउ.) ।

९) उत्स. उप. कर्तरि क्विप् प्र. कृत्-स्वर. प्रकृत्या ।

१) *भय-तम- इति उप. द्रस., यद्वा पंस. [= 'भयात् तम.'
(भावे < ✓तम् < ✓*स्तम्) प्रवृत्तिनिरोध. (तु. पंजा.
✓थम्, Eng. ✓stem) । एस्थि. सर्वदिशेवेदि-
तृत्वाद् अज्ञातपदार्थभयहेतु कतिप्रतिबन्धाऽभावपूर्वकं पूर्वा-

१ अभय-स्व-स्वम् काठ ३५, १^a.
 अभय-सुनि^b-नि मा १९, ४८;
 का २१, ३, १९; मै ३, ११, १०,
 काठ ३८, २.
 २ अभय-^c-यम् खि ४, १, १०^a.
 १ अभय-व्य^d-व्यम् मै ३, १, ७.
 अभय-व्यत्-व्यत् पै १६, ४६,

३.
 अभय-गा^e-गः ऋ १०, ८३, ५,
 मै १, ४, १२१, काठ ५, २१;
 शौ ४, ३२, ५१, पै ४, ३२, ५१;
 -गा^f तै २, ६, ४, २; -गा^g
 मै २, ५, १; -गा^h तै २,
 ६, ३, २, ५, १, १, १.

१ अभय-ⁱ-यः मै ३, ३, ९,
 काठ १०, ५; -यम् मै १, ६, ५;
 -यानि^j काठ १८, १९, क
 २९, ७.
 अभि, > ^k १, ५, १, ११, २^k,
 १८^l, ६, ६०, ७^l; १९, ९^m,
 ३१, १८ⁿ; ३३, ९^o, ११; ३७,

ऽस्माज्जयत् इत्याकारकः श्रुतिस्वरसो भवतीति कृत्वा
 वा. तु १ सत् क्रि. प्र. (वै. तु. तम इत्यंशं तमपो-
 ऽनर्थान्तरिकुर्वाणो विशेष्यभूतमार्गार्थमुपनिक्षिप्नुः सा.
 [तु. GW. अनु NW.] श्रुत्युपेष्टे [तु. द्विपू. टि. भयरा-
 दित्यसामान्ये पू. वृत्तिमदिति कृत्वा ततोऽगुणवचनादपि सत्
 आतिशायनिकं प्र. ऊचिवान् सन्नितरामुपेक्ष्यः तु. MW.] ।

^a) अभयं तु इति द्विपदं शोध. (तु. काठ ७, १२
 क ४८, २ शौ १९, ३, ४) ।

^b) कर्मण्युपपदे √सन् + इन् प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या
 (पा ३, २, २७, ६, १, १९७, २, १३९) ।

^c) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) । मुपा. मे इति
 नापू. सना. मा (द्वि १) इत्येवं कृत-शोधं सच्छन्दोऽनु-
 रोधतो विसंहितमेव आव्येत ।

^d) तस. कृत्योकीयः स्वरः (पा ६, २, १६०) ।

^e) विप. (अस्मद्-प्रजा-छन्दस्-प्रभृ.) । बस. अन्तोदात्तः ।

^f) सपा. अभयानि <> अभयधेयानि इति पाभे. ।

^g) विप. (अभि-छन्दस्-) । बस. अन्तोदात्तः ।

^h) भागधेयानि इति पाठः^१ यनि. शोधः (तु. C.
 [ZDMG ७२, १४], पाभे. च) ।

ⁱ) छन्दस्तः साहितिक. क्वचिद् दीर्घः (तु. ऋ २, ४१,
 १०; ४, ११, ४ प्रभृ.) । अथवा मौस्थि. (तु. टि.
 अभ्या/धा > अभ्यादधामि मा २०, २४) कचित्
 ह्रस्वाऽभावः ।

^j) इन्द्रम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. स्क. सा.; वै. तु.
 PW. प्रभृ. अभिप्रगायन इत्येवं योजुकाः सन्त एकपदा-
 ऽवच्छेदेनाऽन्याभ्यां द्वैस्वरौ प्रति चोद्याः (यथा त्वयं नि.
 कप्र. एव स्यान्न ग. इत्यत्र तु. ऋ १, ४, १०, ५, ४, ३७, ४;
 यत्रोक्त एव लक्षणार्थः च. समर्थते) ।

^k) त्वाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. [वै. तु. स्क. वै. सा. PW.
 प्रभृ. अभि-प्र/तु >] तु इति द्वयुपसृष्ट धा. उपकल्प्य
 ततोऽन्याभ्यां द्वैस्वर्यविशिष्टं क्रि. श्रावयन्तः चिन्त्याः (तु.

नाउ. टि.) ।

^l) इन्द्रम् इति द्वि. युक्तः कप्र. [वै. तु. सा. GW.
 प्रभृ. अभि/नु, नू इति (तु. ऋ १, १४४, २, ३, ५१, १,
 ४, १, १६, ३२, ४; ५, ५, ४, ६, ३८, ३, ६०, ७, ७,
 ३२, २२; ८, ३, ३, ६, ३४, ८, १२, १२, १५; २१, ५,
 ६९, ११; ८८, १; ९, १२, २, १७, ६; २६, २, [३२,
 ५, ३३, ५]; ५६, ३; ६४, २१; ६८, ८; ७१, ७; ८०, २;
 ८६, १७; २५; ९९, ४, १००, १; १०३, ३, १०४, ४,
 ११०, ६, १०, ६८, १, १२३, २; मा २०, ९९; पै २, ६,
 १, ५, १९, १. प्रभृ. यदेतत्-प्रकारकेष्व् अन्ति चत्वारिंशत्
 संख्यातेषु स्थ. अन्ये अभिना/नु, नू इत्यस्य तिङ्ङितमुप-
 सर्जयेयुः [तु. यस्थ. टिटि.], तदनिष्टम् । मौस्थि. आत्मा-
 ऽनुयोगिकगतिमिति वचनस्य √नम् इत्येतत्-सजातस्य
 सतः √नु, नू इत्यस्य वर्णकमेदेन सकर्मकत्वे संभवत्यपि
 [तु. यस्था. टि. √नम्, √नु, नू] प्राधान्येनाऽकर्मकं
 वृत्तमेव श्रूयते । एस्थि. स्वाभाविकमेवैतद् यथा तत्र यदभि-
 प्रायेणैतद् नवनाऽऽख्यमात्मगं कर्म प्रवर्तते, तच्च च वा
 अभि-युक्त्या द्वि. वा श्राव्येतेति । एवं तावद् अभि
 प्रणोनुम. [ऋ १, ११, २; ७८, १-५] इति द्वयो-
 रपि नि. स्वरं श्रावयन्ती साहितिकी प्रवृत्तिश्च अभि
 अनुवत् [ऋ २, ८०, २] इति स्वरद्वयपरा पपा. उपलभ्यमाना
 प्रवृत्तिश्च भूयोऽपि यदुक्तं भवति तत्-प्रामाण्याय कल्पेताम्
 इति दिक्] ।

^m) त्वा इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. स्क. सा. GW.;
 वै. तु. PW. MW. अभि...सजामि इति) ।

ⁿ) वृत्त्यः इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. ऋ १, १४१,
 १२; १०, १८२, १ प्रभृ.; वै. तु. स्क. वै. सा. [प्रमादा-
 च्च्युतपद इव], GW. प्रभृ. अभि...प्रणेषि इति) ।

^o) इत्यभूताख्याने कप्र. । अदभ्यमानानामभ्यक्षं यथा
 स्यात् तथा दभ्यमानब्रह्मसयुगवन इन्द्रस्य दस्यु-निर्ष्णा-
 त्वे श्रुतिस्वरस्य द्र. (वै. तु. स्क. वै. सा. अभिमन्यमानैः

१^a; ४२, ८^b; ४५, ८;
५१, १०; १०; ५२,
५^d; ५४, १०^e, ६१,

१०^f; ७१, १०^g; ७८,
[१^h; २-५]^b, ८४, ४ⁱ;
८६, ५^j, ९२, १०^k;

१०१, ६^l; ७^m; १०८,
६ⁿ; ११८, ४^o, ११९,
१; १२१, ८^p; १२५,

इत्येकपदावच्छेदेन द्वैस्वयमनुजानान्, GW. च अमन्य-
मानान् अभि...अधमः इत्येवं पृथग् वाक्यं कुर्वाणः) ।

^a) तु. टि. ऋ १,५,१,५१,१ ।

^b) सुयुवसम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. स्क. वे. सा
PW. प्रभृ. अभि...नय इति) ।

^c) विप्रभृ. इति द्वि. युक्तः कप्र. [वैतु. स्क. वे. सा.
PW. प्रभृ. अभि✓अर्च् इति (तु. ऋ १, १०१, ७;
४, १, १४, ५, २९, १२; ४१, ८; ६, २१, १०; २२,
१, ५०, ६, १५, ७, २३, ६, ८, ४०, ४, ९, ९७, ४;
१०, १, ३, ६४, ३; ९२, १३; १४८, ३; मा ४, २५;
शौ ७, ८७, १; १३, ३, २३ प्रभृ. यदेतत्-प्रकार-
केष्वन्ति विशतिं सख्यातेषु स्थ यनि कप्र. सन्
परेषां केषांचित् [यस्थ. द्र.] ✓अर्च् इत्येतत्किञ्चुतेन
युक्त ग. अभिमतो भवति, तच्चिन्त्यम् । ✓गै,
✓नम्, ✓नु, नू इत्यादिसमानतात्पर्यकधात्वन्तर-
समानन्यायभाक्त्वे सति ✓अर्च् इत्यस्य मौस्थि.
ऋकर्मकस्य सतः सरूपसजातपरिणामपरिभाषया
सकर्मकत्वाऽऽविर्भावस्य सूपपदत्वदर्शनात् [तु. यस्थ. टि.] ।
एस्थि. एवंजातीयानां धा. अकर्मकाणां सता कप्र.
द्वारा तद्वाच्यक्रियालक्ष्यभूतं पदार्थजातमभियोजितं
भवतीति मतं भवति । प्रकृते चेतत्-प्रोद्बलकं किञ्चित्
सौवरमपि प्रदर्शनायोपलभ्येत । तद् यथा— ऋ ४, १९,
५, ५८, ८; ६, ३६, २; ७, ३४, ५, ८, ४९, १;
६९, ४; ९२, ५ प्रभृ. स्थ. द्वौ नि सह श्राव्यमाणौ
सन्तौ स्वरपार्थक्यसंकेतितपृथगन्वयौ [तु. यस्थ. टि.]
भवत [वैतु. ऋ १, १२६, ७, ९, ११०, ५ प्रभृ.
स्थ. यत्र सहश्रुतिमपि भजमानौ नि एकस्वरसंकेतितैकान्वयौ
भवतः । तु. यनि. टि. ऋ १,५,१; ११,२ प्रभृ.]] ।

^d) उपमानोपमेयभाववैशद्यार्थमभिलक्ष्यस्य प्राधान्येन
समर्पयितव्यत्वात् कप्र. (तु. सा. GW., वैतु. स्क. वे. PW.
MW. अभि...सन्तु. इति) ।

^e) ईम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. GW. प्रभृ.; वैतु.
स्क. वे. सा. अभि...जिघ्रन्ते इति) ।

^f) अभि...अमुञ्चत् इति क्रियायोगमाह वै ।
न त्वसौ मन्त्रस्वारस्यसंवादा । कर्मप्रवचनीयत्वे हि

तृतीये पादे यज्जलमोचनं श्राव्यते, तदेव चतुर्थे
चरणे श्रव. अभिलक्ष्योद्दिश्य वेति प्रतिपादनेन
हेतुयोगत उपपाद्यत इव (तु. GW. प्रभृ.) । सा. अध्या-
हनक्रियान्तरेण अभेः आभिमुख्याऽऽत्मकमर्थमपार्थमिव
युयोजयिषति । ^g) स्वार्थप्रधानम् अव्य. ।

^h) तु. टि. ऋ १,११,२,८,५१,१ ।

ⁱ) त्वा इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. स्क. विव. [कौ १,
३४४]; वैतु. वे. सा. PW. प्रभृ. अभ्यक्षरन् इति) ।
शुक्रस्य त्वाभि, अक्षरन् इत्येवं विसंशयः पाद. द्र ।

^j) चर्षणीः इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. वे. GW.
GRV. प्रभृ. अभि [भवति] इति, सा. अभि...भुवः
इति) ।

^k) इत्थभूतलक्षणे (=तृ. अर्थे) कप्र. द्र. (वैतु.
सा ग. अयमिति कृत्वा 'प्राप्य' इत्यध्याजिहीर्षुः,
PW. प्रभृ. च अभि शुम्भमाना इत्येकं पदमिच्छन्तः
सन्तोऽपार्थ सामान्यं स्वरलक्षणं तिरोधापयन्तश्च
आत्म. अकर्मकवृत्तस्य ✓शुम्भ इत्येतस्य धा. कर्मतया-
ऽनन्वितेनापि वृणं-पदेन सकर्मकतामापादयन्तश्च नितरा-
मुपेक्ष्याः [तु. ऋ १, ८५, १; ६, ६४, २ प्रभृ.] ।

^l) युम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. ऋ ३, ३, ३ यत्र
अधि इति कप्र. समाने वा. श्रूयते, ऋ. गणूः, ३, २०, ३;
१०, १००, ४ च यत्र सं✓धा इत्यकर्मक वृत्तिमतीव
कृत्वा श्रूयते; वैतु. स्क. वे. सा. PW. प्रभृ. अभिसंदधुः इति) ।

^m) तु. टि. ऋ १,५१,१ ।

ⁿ) यच्छिरस्केन पूर्वार्धवाक्येनोपक्रान्तस्य तदा परा-
मृष्टस्य श्रद्धा-पदार्थस्य प्राधान्येन समर्पयितुमिष्टत्वं प्रतीयते ।
तत्-साधनभूतः अभिः कप्र. भवति (तु. सा.) । अभ्या...
यातुम् इति योगं ब्रुवन्तः स्क. वे. GW. चिन्त्याः । अभ्यर्थ-
स्योपसर्जनीभावाऽनिष्टाऽऽपत्तेश्चाऽपलक्षणगतद्वैस्वर्यदोष-
प्रसक्तोच्चेति दिक् ।

^o) प्रय इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. वे. सा.; वैतु. GW.
अभि...बृहन्ति इति) ।

^p) लक्षणे कप्र. । 'यतः त्वया युद्धं कर्तव्यं (योधान्.
इत्यत्र हेतौ प्र. द्र.) अतो युष्मसहसुत्सम् (=सोमम्)
अभिलक्ष्य (=स त्वया प्राप्येत) हरी दिव. (=दिवि

७ ^a ; १३४, १; १३५,	१४४, २ ^b ; १४६,	१४ ^k ; १७०, १ ⁱ ; १७९,
४; ६ ^b , १३९, ३ ^c ;	३ ^h ; १६२, ११, १६४,	३ ^m ; १८३, २ ⁿ ; २,
८ ^d ; १४०, ३ ^e ; ५ ^f ;	३ ⁱ ; २७; २८ ^j ; १६६,	२, २ ^o , ४, ७ ^p ; ९ ^q ;

स्थित्वैव) आदः (येन दूरमध्वान सपारयेताम्) इति वा. द्र. (वैतु. सा. पच्छो नवं वाक्यं कुर्वाणः 'उत्स=शत्रुम् अभिभाव', इत्येवमध्याहारमुखं वा इच्छुः, PW. प्रभृ. च अभिभोचान्' इत्यत्राऽनुपपन्नद्विस्वरत्वेऽप्येकपदमिच्छवः)।

^a) पृष्ठन्-भृष्टन्- विवेकः शिश्रावयिषित. द्र. । तदर्थं लक्षणे कप्र. इति मतं भवति । स्वार्थ-प्रधानम् अव्य इति मन्वानः सा. विमृश्यः । अभि-सुचन्तु इति गतिस्त्ववादिन PW. प्रभृ. तु नितरां चिन्त्या । उक्तविवक्षितार्थस्य प्राधान्येन श्रावणस्य बाधितत्व-प्रसङ्गात्, अपलक्षणैकपदाधिकरणक-द्वैस्वर्य-प्रसङ्गाच्चेति दिक् ।

^b) वाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु सा, वैतु. PW प्रभृ अभ्यसृक्षत इति) ।

^c) यदुत्तरवर्तिनः प्रसिद्धपारुच्छेपसूक्तचमत्कारलक्षण-तया द्विरुक्तस्य कर्तृपदस्य विशेष्यतया अभिनाऽन्वय-मिच्छति सा, तन्नान्तमतन्त्रत्वादापास्यम् । एवं हुड्या इति प्रत्यक्ष श्रूयमाणस्य अभिना लक्ष्यत्वेनाऽन्वि-तस्य तृतीयाहूपत्वेन व्याख्याने प्रयत्नोऽपि तदीयोऽपार्थ इति दिक् ।

^d) पौस्या इति द्वि. युक्तः कप्र. । 'अभि तानि पौस्यानि युष्माकं युष्मानि सना भूवन्, तान्यस्मन्मा जारिषुः' इति वा. द्र. (तु. GW.; वैतु. वें. सा. अभि...भूवन् इति योगमभिप्रयन्तौ अस्मत् > अस्मान् इति स्वरं परिवर्तुको, सा [पक्षे] अपरिवर्तनपक्षे अभिम् अव्याख्यायुक्तश्च) ।

^e) तु सस्थ. टि. आ...तरेते ।

^f) भवन्ति इति द्वि. युक्तः कप्र. । पक्षान्तरनिरासाय तु सस्थ. टि. ✓इ>एति ।

^g) तु. टि. ऋ १, ११, ८, ५१, ११ ।

^h) वत्सुम् इति द्वि. युक्तः कप्र. [तु. पपा., वैतु. सा. PW प्रभृ. अभि संचरन्ती इति शत्रन्तेन गतिस्त्वं ब्रुवाणा (यनि. वा. सुलभे सति द्वैस्वर्यदर्शनाच् चिन्त्याः स्युः)] ।

ⁱ) रुथम् इति द्वि. युक्तः कप्र. [तु. पपा.; वैतु. वें. सा. PW. प्रभृ. अभिसंनवक्ते इति (उपपत्त्यन्तरे संभवत्य-पलक्षणद्वैस्वर्यस्याऽङ्गीकारस्याऽनिष्टत्वाच् चिन्त्याः [तु. टि. ऋ १, ११, ८, ५१, ११])] ।

^j) धर्मम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु सा.; वैतु. GW. MW. अभि✓वश् > अभिवावशाना इति) ।

^k) तु. सस्थ. टि. इष्टिम् ।

^l) लक्षणे कप्र. । 'उत (=अपि च) आधीत (सत्) अन्यस्य चित्तमभि (=तदुपाश्रयेण) संचरेण्यं (भवत्) विनश्यति (तद्विपाकस्याऽन्याधीनत्वात्)' इति वा. द्र. (तु. GRV Gr [टि.], वैतु. या [१, ६] प्रभृ. अभि संच-रेण्यम् इत्येवं प्रतिपादुकाः सन्तः स्वरदोषमपश्यन्तः [तु. ऋ १, १४६, ३; ३, ३३, ३ प्रभृ. स्थ यत्र सा. कप्र. उत्तरवर्तिन एकोपसृष्टात् पदाद् विवेकेन निर्दिशति, PW. प्रभृ. च सत्यामपि स्वराऽनुपपत्तावैकव्यमेवोपाश्रयन्ति) ।

^m) मिथुनौ इति द्वि. युक्तः कप्र. । 'यदि सम्यञ्चौ मिथुनौ सन्तौ आजिमजाव' (तु पपा. स्वरसंकेत., वैतु. सा. ✓अज् इत्यस्य ✓जि इत्येतेन पृथक् सताऽपि संभेदं कुर्वाण. अभ्याभि-अजाव इति योगमिच्छु, PW. प्रभृ. च तदनुगतिमात्रेण कृतार्थाः) ।

ⁿ) क्षाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. अभि वतंते इति, PW प्रभृ. अभि युन् इति च) ।

^o) लक्षणे कप्र. (तु. ऋ ३, ५७, ३, ७, ७५, १ [यत्र प्रति इति च अच्छ इति च तथा प्रयुक्तौ भवतः], सा. च, वैतु. PW. प्रभृ. अभि✓वाश् ऋ ९, ९०, २; १४, २; १०, १२३, ३ इत्यत्र च इति) ।

^p) सप्तम्यर्थे वेत्थंभूतलक्षणे वा उर्वीम् इति द्वि. युक्तः कप्र. । उत्तरे कल्पे उर्वीम् इत्यत्राऽत्यन्तसंयोगे द्वि. द्र. (पा २, ३, ५) । यत्तूतरेण दुक्षत् (<✓दक्ष, वैतु. पपा., ऋपा. [४, ९८] PW प्रभृ. च <✓दह इति) इति क्रिप. योग इति सा. प्रभृ. अभिमन्वीरंस्तदसत् । एकपदाऽवच्छेदेन द्वैस्वर्याऽनुपपत्तेः । एवमभिकर्तृक-विष्टान-दक्षणाक्रियाप्रतियोगिक-पृथिव्यभिव्यात्यर्थस्य प्रविवक्षित-त्वात् तत्-समर्पकतरतयाऽपि कप्र. एव सुवच. स्यादित्य-परा दिक् ।

^q) स्वार्थप्रधानम् अव्य. स्वार्थेन नाउ. क्रिप. उपरजयत् सत् तदीय विप. इव भवति । तेन गस. तत्फलतयोपनं-स्यत्यैकपदाऽनुपातिन्यैकस्वर्ये प्राप्त उदात्तवत्तिङ्भुत्तरत्वात् ग. निघातश्च नेह भवति (पा ८, १, ७१ [वैतु. सा. प्रभृ.

१४, ९^a; १५, ५^b; १६, ८^c,
२३, ६; ९^d, १६^e; ३१,

२^f; ३९, ७^g; ४१, १०^h; ३,
४, ५ⁱ; १४, ४; १५, ५^j; १६, ४^k,

२९, १३^l; ३२, १५^m, ४४,
२ⁿ, ४६, ४; ५१, १०, ४^o;

अभिष्युः इति)। तर्हि कथं क्रिप. षत्वमिति। तत्पूर्ववर्ति-
नोऽभेः समासवृत्त्या क्रियायोगस्याऽभावेऽनुपसर्गसंज्ञकत्वा-
त्तदप्रयोजकत्वादित्यभिसंधेः (पा ८, ३, ८७)। नेति। कि
नेति। अभेरिहोपसर्गसंज्ञाया अभाव इति। कथमिति।
गतित्वाऽभावेऽपि तस्योपसर्गत्वोपगमनेऽस्य निगमस्य
ज्ञापकत्वेनाऽङ्गीकारात्, सामान्येनैतत्-संज्ञाद्वयार्थक्योपपत्ते-
श्चेति। एस्थि. प्रादीना समासमात्राऽनुयोगिकत्वेन क्रिया-
संबन्धे सति गतित्वं स्यात्, समासेऽसमासे चोभयथाऽपि
क्रियायोगसामान्ये तूपसर्गत्वं चेति विवेकः सुवच (वैतु सा.
प्रभृ. गस. इति [यथा च उपरा = उपरा < २उपर-]
इत्येतन्न [पपा, अनु] द्वि३ भवति, किन्तर्हि प्र३ इति
कृत्वा सकर्मिकाया क्रियाया अनाकाङ्क्षितत्वात् सकर्मकै-
प्रवृत्तिरभिभवार्थश्च ? अभ्य[भि✓अ]स् 'भुवि' इति धा.
इहाऽर्थानुसंधानतोऽपि नाऽपेक्ष्यतेत्यर्थः २*उपर- इत्यत्र
सस्थ. टि पुनरुपादीयमानं यद्)।

^a) तु. सस्थ. टि. वावशे।

^b) इयिम् इति द्वि. युक्त. कप्र (तु सा, वैतु PW
प्रभृ. अभिप्रतस्थः इति)।

^c) नः इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. पपा, वैतु. वे सा.
PW. प्रभृ. अभ्या[भि-आ] ववृत्स्व इति)।

^d) न. इति द्वि. युक्तः कप्र। 'अस्मद्विषये ये दूराऽ-
दूरवर्तिनोऽरातयः सन्ति तान्' इत्यार्थः द्र.। एस्थि.
अभे उपसर्गत्वाऽभावादेव सन्ति इत्यत्र षत्वाऽभाव द्र. (तु
द्विपू. टि.; वैतु वे सा. MW. च अभिसन्ति इत्युल्लक्षणं
समासं वदन्तः)।

^e) स्वार्थप्रधानम् अव्य. [=भी-राहित्यवैशिष्ट्यपूर्वकम्
=मौस्थि क्रिवि इति कृत्वा न. द्वि१ (तु. टि. १अभि
निरामिण इत्यस्य वा जागृधु. इत्यस्य वा क्रिप. विप. इति
संतं भवति; वैतु. PW. प्रभृ. केनापि पदान्तरेण ग. इति वा
कप्र. इति वा कृत्वाऽयोजुकाः सन्तोऽप्यस्य कैपर्यमप्रति-
पादुका., वे. सा. च अभि...जागृधु. इति योगं वदन्तौ
चिन्त्यौ। तथा सति अश्लेषु इति सप्त. अयोग्यत्वमापद्येत्य-
भिसंधेः)]।

^f) रथम् इति द्वि. युक्तः कप्र.। 'विक्षु वाज्युं
तमभिलक्ष्य न उत्थाप्याऽवत' इति ता.। तु. PW. प्रभृ.; वैतु
सा. अभि...उदवत्ता इति योगमभिलाषुकं सन्निपि

वा. संगमयितुमशक्तः)।

^g) नः इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. पपा. GW. ORN
प्रभृ.; वैतु वे सा. PW. अभिसंददी इति)।

^h) औपसर्गिकम् अव्य. नाड. सत् इत्येतस्य विप.
(= 'अभितो वर्तमानम्' [तु टि. ऋ २, ४, ९, २३, ९], वैतु. वे
सा. MW. च अभीष्ट इति गतियोगं प्रतिपेदिरे। तत्
स्वरतोऽऽत्। तथा हि स्वरद्वयस्योल्लक्षणत्वात्। अथ
वा. अपि चिन्त्य. स्यात् अभ्य[भि✓अ]स् 'भुवि' इत्यस्य
कर्मसाकाङ्क्षत्वात् तदयोग्यस्य कर्मपदस्य चाऽऽश्रुते)।

ⁱ) इदमा निर्दिश्यमानस्य यज्ञस्य वाक्यस्वारस्याऽऽका-
ङ्क्षितप्राधान्यवैकृतस्य विद्यमानत्वात् लक्षणे कप्र. द्र. (तु.
सा, वैतु. GW. MW. अभि...विचरन्त इति)।

^j) वाजम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (= 'वाजमभिलक्ष्य
नोऽस्मान् रोदसी वक्षि' इति, वैतु. वे GW. अभि...वक्षि
इति; सा. 'देवान्' इत्याक्षिप्तेन पदेन कप्र. योगमिच्छु-
वा. सर्वथा विपर्यासुकः इति)।

^k) इत्यंभूते कप्र. (= विश्वभुवनाऽऽभिमुख्येन), वैतु
सा. अस्य गतिविभावयिषया कल्पद्वयम्। 'विशति' इति
क्रिप. आक्षिप्येतेति च अभिसासहिः इत्येकं पद क्रियेतेति
च। तदुभयमयुक्तम्। प्रथमस्याऽनपेक्षितत्वाद् द्वितीयस्य
चोल्लक्षणद्विस्वरयोगाऽऽपादकत्वादिति दिक्।

^l) अभिसुरभन्ते इति योगमाहुः PW. प्रभृ., तन्न।
अनिष्ट-द्वैस्वर्याऽऽपत्तेर् अनौचित्याच्च। न हि जातो-
ऽमिरङ्गुलिभिः संपुटीभूताभिर्गृह्येत। अत्र अभि. भाव-
लक्षण-प्रधान. कप्र. द्र.। एतदुक्तं भवति। जातमात्रमभि-
मभिलक्ष्याऽङ्गुल्यम् तद्वन्त ऋत्विजादय स्वस्वविशेषोपरा
भवन्ति (तु सा)। स✓रम् इत्यस्य व्यग्रीभावेऽर्थ-संगति-
रिह द्र।

^m) इन्द्रम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु सा PW., वैतु.
वे GW. अभि...सम्...आववृत्त इति अ्युपसृष्टं
योगमाहृतुम् तच्चिन्त्यम् अर्थवैशिष्ट्याऽप्रतीतिरिति)।

ⁿ) लक्षणे कप्र. (तु. वे., वैतु. सा. अभि...वर्धसे इति)।

^o) तु. टि ऋ १, ११, ८, ५१, १।

^p) स्वा इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. टि. ऋ १, ५१, १,
वैतु सा प्रभृ. अभिप्र अर्चत इति संगमयन्तः सन्तो-
ऽनुपपन्नद्वैस्वर्यतश्चिन्त्यतां भजन्तः)।

६२, ९^a; ४, १, ३^b;
१३^c, १४^d; १६^e; ४,
६^f; ६, १६; ७, ४^h;

१६, १९¹; १९, ५²;
२०, ५³; २३, १⁴; २४,
८^m; ३२, ४ⁿ, १०, ४३,

५^p; ४६, ३^q; ५६,
५^r; ५८, ८^s; ९^t;
१०^u, ५, ३, ७^v; ४,

^a) भुवना इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु टि ऋ ३, १६, ४) । तथा हि सति विदर्शनसंदर्शनयोर्विवेकेन समर्पणं सुसंगतं स्यात् (तु टि अभि-वि/पश् > अभि... विपश्य ऋ ३, २३, २ शौ १२, १, ३३, PW शौ ६, ३४, ४, वैतु वे सा. PW. प्रभृ अभि-विपश्यति इत्यनुपपन्नद्वैस्वर्यतः पर्यनुयोज्याः) ।

^b) सुखायम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. पपा सा.; वैतु. PW प्रभृ. अभ्याभि-भ्राववृत्स्व इति) । अभि, आववृत्स्व इति सतः पाठस्य स्थाने सपा. काठ २६, ११ अभ्याववृत्स्व इति पामि. ।

^c) ऋतम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. ऋ १०, ३२, १ यत्र वरान् इत्येतदन्वित-], वैतु. PW. प्रभृ अभिप्रसदु इत्युल्लक्षणद्वैस्वर्यतश्चिन्त्याः) ।

^d) तु. टि. ऋ १, ११, ८; ५१, १ ।

^e) वाः इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु टि. ऋ १, ११, २, ८, ५१, १) ।

^f) तु टि. सस्थ. वि...द्यौत् ।

^g) विश्वम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु पपा, वैतु. सा. प्रभृ. अभ्याभि-भ्रासि इति) ।

^h) 'विश्वाश्चर्षणीरभिलक्ष्य [तु दूतौ जुगान् अनु ऋ १०, १४, १२] यो विवस्वत आशुर्दूत-तम्' इति लक्षणे कप्र. । यतु वै सा. प्रभृ केचित् (तु. G. SBW. Gr1, वैतु GW.) 'विश्वाश्चर्षणीरभिमवति' इत्येवं योग्यक्रिया-भ्याहारपूर्वकमप्रेर्विवस्वतो दूतस्य सतः सर्वप्रजाऽभिभाव-कत्वं प्रतिपादयतु, तन्नैष्ठम् । दूतकर्मणि किञ्चित्प्रतियोगिक-वचनादिवस्तुविशेषप्रापणमात्रलक्ष्यभूताया अभिभवनक्रियाया नितरामप्रासंगिकत्वादित्यभिसंधिः ।

ⁱ) त्वा इति द्वि. युक्त. कप्र. । 'त्वदाभिमुख्येन वृभिर् वय शुभ्रैर् द्याव इव (विराजमानाः) सन्त. (येन त्वत्सादस्य प्रत्यक्षपात्रतां भजेम) अयः (ष) क्षपः (=कालरात्र्यस् तत्तुषंचारनिरोधिकास्तन्नाशकहेतवः) च (सन्तः) पूर्वा. शरदो मदेम' इति वा, वैतु. वै सा. प्रभृ अभिसुन्त' इति मन्वाना उल्लक्षणद्विस्वरमपि सदेकं पदमिच्छन्तः स्वारसिकं वा. अंशयन्त सन्तश्चिन्त्यता-मनुपन्नाः ।

^j) गुर्भम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु वै. सा. प्रभृ. अभिप्रददु इति दुपसृष्टमाख्यातं शिश्रावयिषन्त सन्त-प्राकाणिकार्थविरोधतश्चाऽपलक्षणद्वैस्वर्यतश्च चोद्य) ।

^k) योषाम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. सा. PW. प्रभृ अभिमन्यमान इति द्विस्वरयोग मन्यमाना-दिचिन्त्याः) ।

^l) अनन्तरवर्तिना साक्षाच् श्रूयमाणां समर्था सक-मिका जुषाणः इति क्रिया मुधैवाऽकर्मन्तया निर्वाहयन्तौ उपसर्गश्रुतेर् उचितक्रियाऽध्याहारमनुमन्वानौ वे सा. चिन्त्यौ । तच्चिन्तितोपसर्गस्याऽनन्तरो-त्तरवर्तिना कर्मपदेन कर्मप्रवचनीयतया योगस्य सूपपदत्वा-दिति दिक् ।

^m) आजिम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. पपा.; वैतु. वे. सा. PW प्रभृ. अभ्याभि-भ्राख्यत् इति द्वैस्वर्य प्रति पर्यनुयोज्याः) ।

ⁿ) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २, ८, ५१, १) ।

^o) त्वा इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. सा.; वैतु. वै. अभि...अनूषत् इति) ।

^p) वाम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. सा. प्रभृ. अभि-वर्तते इति) ।

^q) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, ८, ४; ३, १५, ५) ।

^r) वाम्...द्युवी [द्वि २ (तु वै. सा.² GRV; वैतु. GW. BS, GRV. पक्षे), Gr1 प्रभृ निहतं मन्वानाः । तु ऋ १०, १३, १ सं.] इति युक्त. कप्र. वैतु GW. प्रभृ. अभि...प्र भ्रामहे इति योजुकाः । ^s) तु. सस्थ. टि. सुमनेव ।

^t) तत् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. सा. GW., वैतु PW. अभि...पवन्ते इति) ।

^u) आजिम् (अस्मभ्यम्) इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु वे. सा. GW. प्रभृ 'अभ्यर्षत' इति [ण्यर्थाभिसंधेः]) ।

^v) पुनः इति द्वि. युक्त. कप्र. [= 'योऽस्माकमाग एनसे (=अस्मदोयपापोद्धोषणाय) बिभृयात्' (वैतु. सा. PW. प्रभृ. आगस्- इत्यस्य एनस्- इत्यस्य च मध्ये लक्षणविषयकस्य संबन्धस्य स्थाने समुच्चयविषयकं संबन्धं पश्यन्त. अभि...भराति इत्येव योजुकाः, नः इत्येतत् च. [सा.] इति वा, द्वि. इति वा भणन्तः [(PW. प्रभृ.)] ।

१४^a; १५^b, ५०, ६०,
५३, २^d, ६०, २^e, ७^f,
६१, १४^g, ६३, ७,

७, १५, २^h, १८, १६,
२३, ६०, ३१, ४ⁱ, ३२,
२२^j; २४^k; ३३, ९^l, ३४,

५^m, ३७, ७ⁿ, ३९, ४०,
४८, ३^p, ६०, २^q, ६९,
२^r; ८३, ५^s, ८८, २^t,

^a) रातिप्राचः (द्वि३ = यजमानान्) इति द्वि. युक्तः कप्र. ('= तानुद्दिश्य राये भगस्तत् [चन.] ओष-
धीभिः प्रजिन्वतु' [तु. PW. प्रभृ.; वैतु सा. अभि
इत्युपसर्गश्रुतिरिति कृत्वाऽध्याहृतेन क्रिप तृतीयपादसं
पृथग् वाक्य रचयंचिन्त्यः]) ।

^b) विशाः इति द्वि. युक्तः कप्र. ('आ देवीभ्यो विङ्भ्यो
जनान् [= पुत्रपौत्रादीन्] अश्नवाम [च] अदेवीः
स्पृधोऽभिक्रमाम च' इत्येवं स्वारसिके वा. सत्य उत्तरार्धे
मध्यम- पादो भिन्नक्रमः द्र [वैतु. सा. PW. प्रभृ प्रथम-
पादगतं जन-शब्दं शत्रुपर्याय इति कृत्वाऽभिक्रम्यत्वेन
व्याचक्षणा उत्तमे पादे अभ्यश्नवाम इत्यन्याय्यद्वै-
दूषित योगमङ्गीकुर्वाणश्च] ।

^c) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ५१, १) ।

^d) वसु इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा., वैतु. GW.
प्रभृ. अभि... नय इति) ।

^e) योधिष्टम् इति क्रियायोगमाहुरवाच. । तथा
तु सति कर्माऽऽकाङ्क्षायां गवादीनां सनिहितत्वात्
सहैन्द्राग्नी युद्धमकुरुतामित्याहारकोऽनिष्टोऽर्थः प्रसज्येन ।
तानभिलक्ष्य वृत्रादिभिरित्यन्वये तु सर्वं सुन्दरमिति दिक् ।

^f) युवाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. वें. सा.
अभि... अनूषत इति योगः) ।

^g) वुस्यः इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. PW. प्रभृ
अभि... नेषि इति) ।

^h) चर्षणी. इति (अत्यन्तसंयोगे) द्वि. युक्तः
कप्र. (तु. सा. GW., वैतु. PW. MW. अभि निषसाद
इति मन्वाना उल्लक्षणस्वरत उपेक्ष्य) ।

ⁱ) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २। ८, ५१,
१) । यतु सा त्वाम् इत्यस्योपक्षेपमिव कुर्वाणस्तद-
भिसंबद्धः कप्र. अभि. इति कृत्वा व्याचष्ट, तदंगतो-
ऽसत् । उपक्षेप्यस्य श्रूयमाणत्वे सति तदुपक्षेपणस्य
व्यर्थश्रमाऽव्यभिचारात् । कथं तच्छ्रवणमिति । स्वायवः
इत्यत्र त्वा । आयुवः (< आयु-) इत्येतयोर्द्वयोः
पदयोः सद्भावोपगमादिति (वैतु. पपा. प्रभृ. स्वायु-
> युवः इति, तु. ऋ १, १३९, ३ [यत्र सा. अभ्यायुः
इतीवैकं पदं लिषाधयिषुः पपा. उदात्तपूर्ववर्तिनः स्वरितस्य

विशिव्यमाणमपि संकेतमवजानान स्वयं नितरामुपेक्ष्य
द्र], ८, ३, ७ च [यत्राऽऽयवो देवतामभिलक्ष्य स्तुति-
वाचनपरतया समानं श्राव्यन्ते]) । एस्थि. छन्दोनुरोधत
वयमिन्द्र त्वा आयवो अभिप्रणोनुमो वृषन इत्येषा-
ऽऽर्धची मूलस्थितिः द्र. ।

^j) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २; ८, ५१, १) ।

^k) औपसर्गिकम् अव्य. ष (< स) तु (< सुत- <
✓ अस) द्वि३ [वैतु. सा. ११] इत्यस्य विप (तु टि. ऋ २,
४, ९ पपा. च, वैतु. सा. अभि... आभार इति, GW.
अभीषत. इति) ।

^l) निण्युम् इति द्वि. युक्तः (वैतु. वें. सा. PW. प्रभृ.
अभिसंचरन्ति इति) ।

^m) यन्तुम् इति द्वि. युक्तः कप्र. । शेषं तु. टि. ऋ २,
१५, ५ ।

ⁿ) युम् (= यस्य संमुखे) इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु.
PW. प्रभृ., वैतु. सा. अभि... नृक्षन्ते इत्य आक्षेपमूलके
योगं पश्यन् उपेक्ष्य) ।

^o) सा. सुन्ति इति क्रियायोगमाह, तन्न । तथात्वे-
ऽर्थवैपरीत्यप्रतीते । देवा हि यज्ञेषु सधस्थं (= साध-
स्थं सहभावम्) इच्छन्ति न तु तस्याऽभिभवनं
कुर्वन्ति । उपसर्गत्वाऽभावे षत्वाऽभावस्य द्वैस्वर्यप्रसक्तेश्च
च ज्ञापकताऽपि पूर्वोक्तं मतं द्रढयति (तु. टि. ऋ २, ४,
९; २३, ९) ।

^p) नापू टि. दिशा कप्र. द्र ।

^q) उमे इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. वें. सा.; वैतु.
GW. MW. अभि... उदेति इति) ।

^r) पुञ्ज भूमा इति द्वि. युक्तः लक्षणे वेत्थं भूताख्याने वा
कप्र. । उत्तरे कल्पे भूमा इत्यत्राऽत्यन्तसंयोगे द्वि. द्र.
(तु. GW. प्रभृ.; वैतु. सा. अभि... आयातु इति) ।

^s) मा इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. पपा. GW.; वैतु. सा.
PW. प्रभृ. अभ्याभि-आ] तपन्ति इति । तच् चिन्त्यम् ।
आ ✓ तप् इत्यस्येहाऽकर्मकवृत्ते । तु. शौ ८, ६, १२; १२,
१, ५०] ।

^t) अन्धः, वृषः इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. PW.
प्रभृ. अभि... निनीषात् इति) ।

१०४, २^०; २१^०, ८, २,
१९^०; ४०^०, ३, ३^०; ६,
७^०; ३४^०; ४२; ८, १२^०;
१२, १५^०, २३^०, १३, २८;

१५, १^०, १७, ७^०, १५^१;
२०, १९^१; २१, ५^०;
२३, २६^१, २५, २१^१;
२७, ६^०, ३२, १३^०,

२८^०; ४०, ४^०; ४५,
२२; ४६, १४^०; ४८,
१९, ४९, १^०; ५५, १;
५९, ३^०; ६०, ४^०;

१) अवशंसम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु PW. प्रभृ; वैतु वें. सा. सुम्...अभि [भवतम्] इत्याक्षेपपूर्वकं गति-त्वपक्षपात, GW. सुम्...अभि 'ययस्तु इति च)।

२) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु सा प्रभृ [=प्रत्यक्षे पूजा-पराणा परोक्षे पूजाविष्वंसकानाम्])।

३) अस्मान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा. MW; वैतु GW. अभि...हणीथाः इति)।

४) मेध्यातिथिम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु सा. GW अभियन् [< ? अभियन्-] इति)। सस्थ टि. 'यन्त्य इत्यपि द्र।

५) लक्षणे कप्र (तु टि ऋ १, ११, २, ८, ५१, १)।

६) स्तोमम् इति द्वि. युक्तः कप्र.। 'एवं खल्वयं रतोमो मयाऽकारि, यथाऽश्विनौ इममभि बह्वी (=एतद्ग्रहणा-ऽभिप्रायाविव) सन्तौ 'अनुज्ञाताम् (=आत्मनो नमन-निवाऽकार्ष्टम्)' इति वा. (तु. टि. ऋ १, ११, २; ८, ५१, १)।

७) लक्षणे कप्र. (तु टि. ऋ १, ५१, १)।

८) त्वा इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. अभि...प्र... सर्पतु इति)।

९) भूयसः इति द्वि. युक्त कप्र.। 'एकोऽपि सन्नभि बहून् भूणिमद्वमनयत्' इति तृतीयापादान्तमेकं वाक्यं द्र. (वैतु सा. पूर्वार्धेन वाक्यं परिच्छेत्तुमाक्षेपमुखः 'अभि-भवति' इति गतिस्वरः)।

१०) पावकान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. अभि ऋ १, ५१, १, वैतु. सा. PW. अभि...गाय इति)।

११) उत्तमे पादे देवता-निषदनक्रियामात्रस्य विवक्षित-त्वात्तस्य च कर्मनिरपेक्षत्वात् पूर्वार्धेनैवावितपदार्थाऽभि-लक्ष्यत्वं तदानुषङ्गिकसामीप्यसंकेतमात्रत्वं वा द्र. (तु. टि. ऋ ४, ६, १; ७, १५, २, सा; वैतु. १^०. अभिनि/षद् इति)।

१२) उद्/चर् इत्यस्याऽकर्मकृतौ प्रसिद्धायामपि (पा १, ३, ५३) यत् सा. PW प्रभृ संभवचारयोगान्तरम् अभि गत्यन्तरतया उच्चर इत्याख्यातेनैवाऽभिनन्दुमिच्छन्ति, तत्तेषां सौवरानुशासनस्याऽभिध्यातादुल्लङ्घनहठान्न न व्यतिरिच्येत। अतः लक्षणे कप्र. अत्र अभिः इत्येवाऽवदातम्।

पैप१०४१

१३) हव्या इति द्वि युक्तः कप्र. (तु. GW; वैतु. सा. PW अभि...प्रयाथन इति। वस्तुतस्तु अभि...या... हव्या...प्रयाथन, [अभि ता हव्या] इत्येवमुत्तारार्धचक्षिर-स्यावर्त्य इन्द्रादयो बर्हिःसदन्तु इति वा. द्र.)।

१४) इन्द्रम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. इन्द्रम् अभि [ऋ १, ४, १० प्रभृ.] इन्द्राय इति चतुर्थ्यन्तम् अर्थानु-विधायि पदम्)।

१५) व्रता इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. PW. प्रभृ, वैतु वें सा. च अभि...चेतति [वेदेषु] इति)।

१६) वीरम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. अभि ऋ ८, २०, १९, वैतु सा. PW. प्रभृ. च अभि...गाय इति)।

१७) युम् इति (अभिलक्ष्य-भूतस्य) द्वि. युक्तः कप्र. प्राधान्येन समर्पणे श्रुतिस्वारस्यात् (वैतु. सा. GW. प्रभृ. अभिसंचरन्ति इत्युत्तन्त्रमिव योजकाः)।

१८) लक्षणे कप्र. (तु. टि ऋ १, ५१, १, ३, ५१, ४)।

१९) *अभि- इत्यस्य क्विप्. सतः न. द्वि १ द्र. [तु. पपा. (वैतु. GW. प्रभृ. अभि इतीह भवतीति कृत्वा अभिपाति इत्यन्याय्यद्वैतस्यैवार्थितं योगं प्रकुर्वाणाः)। *अभ-,*उभ-,*द्व-,*द्वि- इत्येतैः प्राति. सजते सति *अभि- इति द्वित्वार्थ-विशेषे कास. च उप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १३९) च प्राति. अन्यत् (> द्) इति पूर. च (भावे) ✓भृ > *भि- > *भि- इति उप. च द्र. (*अन्यद्वि-> *अन्नद्वि-> *अभि-> *अभि- इति वर्णसमापत्तिश्च निघातसुकरतरवर्णलापश्चेत्यनिर्वाधः [तु. WW १, ५४३])। एस्थि. 'य' अदब्धः वाम् अभि (=इन्द्रं चाऽन्यतो वरुणं चाऽन्यतः) चित्तिभिः पाति' इति वा. द्र.। न चापि अभि इत्येव लक्षणे कप्र. वाम् इत्येतदन्वित इति सुवचम्। तथा सति ✓पा (रक्षणे) इत्यस्य कर्माऽऽकाङ्क्षाया दुष्पूरत्वात्। अभि इत्यत्रैवाऽऽप्रहृष्येत्तर्हि स्वार्थप्रधानम् अव्य. तद् द्र. इति दिक्।

२०) प्रयांसि इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. पूर्वार्धे वीतुये इत्यस्य सकक्षो योगः; वैतु. सा. अभि...गहि इति, GW. च यनि. इति वा अभि...भा...गहि इति वा संकल्पकः)।

६६, १० ^b ; ६७, ९ ^b ;	८८, ११ ^c ; ४ ^b ; ८९,	१, २ ^m ; ४ ⁿ ; ३, १ ^o ;
६९, ४ ^c ; ५ ^d ; ११ ^c ;	४ ⁱ , ९२, १ ^o , ५ ^o ;	४, ७ ^p ; ८ ^p ; ६,
७२, २ ^o , ७४, १४ ⁱ ;	९३, १; ४ ⁱ , १९ ^k ;	२ ^q , ३ ^r ; ७, ३,
७५, १५ ^e ; १(७६, ५)	२१ ⁱ , ९५, १ ^o ; ९,	८, १ ^g ; ९, ५ ^t ;

१) पणीन् इति अभिभावकत्वेन प्रतिमानवचन द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. वे. सा. गतित्वपरौ सन्तौ 'भवति' इत्याक्षेपुको) ।

२) 'अस्मानभिलक्ष्य रिपूणां मृचा सा प्रमृक्षत (=प्रकर्षेण मृक्षाः । <√मृक्ष <मृक्ष- <√मृच् यद्) भवत' इति वा. कृत्वा न इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. सा. मृक्षत <√मृश् वा√मृज् वेति विकल्पकः, पूर्वे कल्पे P.W. प्रमृ. अपि तमनुसरन्तश्च सन्तः अभिप्रमृक्षत इत्येवं योगेऽपलक्षणद्वैस्वर्यं स्वैरं पोषुका.) ।

३) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २, ८; ५१, १) ।

४) यत्र अभि (=यत्राऽभितो वर्तमाना. सन्त. तु. टि. ऋ १, ११, २) इत्येवं संबन्धे सति स्वार्थप्रधानम् अव्य. द्र.; (वैतु. वे. सा. G.W. प्रमृ. अभिसेनुवामहे इति) ।

५) अंशुम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. G.W. प्रमृ. वैतु. वे. अभि...न्ति...सुदत् इति, सा. च्युतपद इव द्र.) ।

६) प्रयः इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. G.W.; वैतु. P.W., सा. चाऽपि व्यासुग्धभाषी) ।

७) अवरान् इति द्वि. युक्त. कप्र. । 'परस्या. संवतोऽधि यत्राऽहमस्मि (तत्र) अवरान् (मन्नेदिष्टान्) अभिलक्ष्य आतर तान् अव (च)' इति वा. द्र. (तु. पपा, वैतु. सा. भा. [तै.] उ. म. च [मा.], P.W. प्रमृ. च अभ्याभि-आतर इति) ।

८) योद्धाऽसि इति च पृथक्, उपसर्गश्रुतिबलात् 'अभि-भवसि' इति च पृथक् योगावति सा. अभिप्रैति, तच् चिन्त्यम् । एकेन वाक्येनाऽर्थसिद्धौ वाक्यद्वयी दुष्कल्पा भवेदिति दिक् । अथवा अभियोद्ध- इति प्राप्ति. विवक्षितं स्यात् । तद् योद्धा सन् 'अभिभवसि' इति च प्रथमे कल्पे 'अभियोद्धाऽसि' इति च द्वितीये कल्पे-ऽन्वयौ भवेताम् इति विवेको विमृश्यः (तु. G.W.) ।

९) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ ४, ५६, ५, वैतु. वे. सा. G.W. प्रमृ. अभिप्रभर इति । इह भर <√भृ वा <√ह वेत्येष विषय. प्र<√ह >√भृ इत्यत्र सस्थ. विवेच्यमानं यद्.) ।

१०) यन् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. सा. ; वैतु. P.W.

प्रमृ. अभि...उदगाः इति) ।

११) नः इति द्वि. युक्त. कप्र. । 'अस्मभ्यम्' स्तोतुभ्यः इति श्रुतिरेतदेवाऽभिवदति (तु. टि. ऋ ५, ४, १, वैतु. सा. स्वार्थप्रधानम् अव्य. इति, P.W. प्रमृ. च अभिप्रमन्दवे इति) ।

१२) नः इति द्वि. युक्त. कप्र. । 'अस्मभ्यं रयि दाशुषे प्रयन्ता बोधि' इति वा. (तु. एप्. श्रुतौ ; वैतु. वे. सा. योग्यक्रियाऽभ्याहारिणौ) ।

१३) अभि...आसदत् इति योग इति सा. आह, तच्चिन्त्यम् । योनि-सधस्थयो पार्थक्यान्वये मन्त्रस्वारस्यप्रतीति । यथा चाऽभिलक्षणविषयत्वेन योनिम् इति पृथग् अन्वयमर्हति द्रोणाधिकरणकं साधस्थ्यं च आ<√सद् इत्यस्य कर्मतया पृथग् गम्यत इति सा २६, २६ इत्यत स्पष्टं प्रतीति-गोचरं भवति । उपाश्रयमभिलक्ष्यमाण सोमो द्रोणकलशे तमुप-लभत इति निर्गलितोऽर्थो भवति । एस्थि. अपि व्यधि-करणमानाधिकरणपद्ध विभक्तिव्यत्ययस्याऽगतिगती-यमानस्य यदुपाश्रयम् उ. म. च जगृहत्सु तन् नितरा साहसमात्रतामुपेयाद् इत्युपेक्ष्यम् (तु. एउ. टि.) ।

१४) वीतिम्, वाजम्, श्रव. इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. टि. ऋ ९, ६३, १२, वैतु. सा. P.W. प्रमृ. अभ्यर्थ इति) ।

१५) द्रोणानि इति द्वि. युक्त. कप्र. इत्यभूतलक्षणे वा सातम्यर्थानुवादी वा कप्र. (तु. एप्. टि., सा. G.W. च; वैतु. P.W. MW अभि...आसदम् इति) ।

१६) रयिम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. सा. G.W. अभ्यर्थ इति) ।

१७) सुदम्, अवतः इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. सा. अभि...क्षर इत्येवं संभेदुक्तयाऽरुचिरप्रयोगः) ।

१८) सुदम्, वाजम्, श्रव. इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. सा. G.W. अभि...अर्थ इति) ।

१९) कामम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. G.W., सा. च कामम् [=काम्यम्] इति कृत्वा अभि...अक्षरम् इति) ।

२०) तच्छब्देन परामृष्टस्य पदार्थस्याऽभिलक्ष्यत्वेन प्राधान्य-साकाङ्क्षत्वप्रतीतिः अभि अत्र कप्र. भवति (वैतु. सा. अभि...आवधुः इति च, G.W. अभिसुतम् इति च) ।

१२, २^a; ८^b, १३, २^a, ७^c,
१४, ७^d; १७, २^e, ६^a, २०,
४^f; २१, ३^g; २३, १; [४^h,
(१०३३)]ⁱ, २५, २^j, २६, २^k;

३०, ४^k; [३२, ५; ३३, ५]^l;
३४, ५^m; ३५, ३^m; ३६, २ⁿ, ३७,
२^o; ३८, ६^p, ४२, ५^q, ४४,
१^r, ४५, २^s, ४८, ३^t; ५१,

५^u, ५६, ३^a; ५७, २^v; ६२,
१; २३, २५^w, २८; ६३,
१२^x; २५^y; २९^z, ६४,
२१^a; ६५, १९^{ai}, ६६, १^w, ४;

^a) लक्षणे कप्र. (तु टि. ऋ १, ५, १, ११, २, ८, ५१, १)।

^b) 'दिव् (ष. [वैतु. सा पं इति])' प्रिया पदा इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. GW. अभि...अर्षति [वैतु. ऋ २, ३४, १, ६७, ४, ९७, ३२, १०७, १५ यत्र धा. अस्याऽकर्मिका वृत्तिः श्रूयते])।

^c) वत्सम् इति द्वि. युक्त कप्र. । 'यथा वत्समभिलक्ष्य धेनवो वाश्वा स्युस्तथा वाश्वा सन्त इन्दवोऽर्षन्ति', इति वा. (वैतु. सा. अभि...अर्षन्ति इति, GW. प्रभृ. अभि दधन्विरे इति च)।

^d) पतिम् इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा PW. प्रभृ. अभि सुमग्मत इति)।

^e) पृथिवीम्, इन्द्रम् इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. GW. प्रभृ. अभि अक्षरन् इति)।

^f) 'मघवद्भ्यम्' युश इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा GW. अभ्यर्ष इति)।

^g) सधस्थम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. GW; वैतु. सा. आक्षेपमुखः सन् अभि अक्षरन् इति [वैतु. यनि संवादनीया श्रुतय ऋ ९, १२, ३, ३९, ४, ८५, १८])।

^h) सदम्, कोशम् इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. PW. प्रभृ. अभि...पवस्व इति)।

ⁱ) तु. सस्थ. टि. परि ।

^j) योनिम् इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. आक्षेपमुख सन् 'अभिविश' इति, PW. प्रभृ. अभि...कृनिकदत् इति च)।

^k) तु. टि. ऋ ९, ३, १।

^l) ईम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. PW. प्रभृ; वैतु. वे. सा. अभि...दुहते इति [आत्म त्वेव सति चिन्त्यं द्र.])।

^m) वार्यम् इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. अभि...क्षर इति)।

ⁿ) कोशम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. PW. प्रभृ; वैतु. सा. अभि...पवस्व इति)।

^o) योनिम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. GW.; वैतु. सा.

योग्यक्रियामध्याहारक उपसर्ग इति)।

^p) तु. नापू. टि. यतः अभि...अर्षति इति योग इति सा. इत्येव विशेषः द्र. । उभयत्र कन्दनस्याऽभिलक्ष्य-वस्तुसमर्पणे श्रुतिस्वरसः द्र. ।

^q) वार्या, देवान् इति द्वि. युक्त कप्र. (अर्षणस्याऽभिलक्ष्यवस्तुसमर्पणे श्रुतिरित्यभिसधि [वैतु. सा. GW. प्रभृ. अभि...अर्षति इति])।

^r) देवान् इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. श्रुतिस्वरस्य-विघ्नैकफलं वाक्यान्तरं कुर्वाण. क्रिप. अध्याहारतो गतित्वमस्याऽभिलाषुकः; GW. प्र...अर्षसि इति च)।

^s) नः इत्येतद् युक्त. लक्षणे कप्र. । 'अस्मदभिप्रायत इन्द्राय द्रव्यमर्षं च (अस्मभ्यं) सखिभ्यो वरम् आ (यावद्) देवान् तोशसे च' इति वा द्र. । एस्थि नेय गायत्री स्यात् । किं तर्हि द्विपदा त्रिष्टुब् वा जगती वा यस्याः तोशसे इति-प्रभृति द्वितीयः पाद इति । प्रथमे पादे अभी इति क्वचिद् दीर्घो यच्छ्रूयते ततो मौलिक्या यत् सकेतलाभ स्यादिति दिक् (वैतु. सा. प्रभृ. अभि...अर्ष इति)।

^t) रयिम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. सा. प्रभृ.)।

^u) पवित्रम्, वाजम्, श्रवः इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. एकत्र 'रक्ष' इति क्रियामाक्षेपुकः, अन्यत्र च [तु. GW. च] अभ्यर्ष इति)।

^v) प्रियाणि क्राव्या इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. सा. प्रभृ. अभि...अर्षति इति)।

^w) क्राव्या इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. वे. सा. वैतु. GW. अभि...पवस्व इति)।

^x) रयिम्, वाजम्, श्रवः इति द्वि. युक्त कप्र. (वैतु. वे. सा. GW. अभ्यर्ष इति)।

^y) क्राव्या इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. GW.; वैतु. सा. अभि...असृक्षत इति)।

^z) शुष्मम् इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. सा.; वैतु. GW. अभ्यर्ष इति)।

^{ai}) द्रोणानि इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. वे. सा., वैतु. GW. अभि...अर्ष इति)।

६७, ३^a; १४^b; ६८, ८^c;
७०, १०^d, ७१, ७^e; ७२,
३^f, ७५, १^g; ३^h; ७७,

१ⁱ; ४^j; ७८, ३^k, ७९,
३, ८०, २^l; ८२,
२^m; ३ⁿ; ८६, २^o;

३^p; १५^q; १७^r; २५^s;
३५^t; ३६^u; ८७, १^v;
५^w, ६^x; ७^y; ८८, ६^z;

^a) शुष्मम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा.; वैतु. GW. अभिर्ष इति) ।

^b) द्रोणा इति द्वि. युक्तः कप्र. । 'द्रोणाभिप्राप्तये कनिकदत् सन् वर्म विगाहते' इति वा. द्र. (तु. ऋ ९, ४३, ५, वैतु. सा. प्रथमे वर्णके 'गच्छति' इति क्रिप. गति-त्वेन योजुकः [तु. वै.], GW MW. अभिर्ष...कनिकदत् इति च) ।

^c) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २; ८; ५२, १) ।

^d) वाजम् इति द्वि. युक्तः कप्र. ।

^e) 'अभिलक्ष्य अत्येति' इति योगमभिप्रयन् सा. न साधुवादी, कर्ममदात् । अभिर्ष इत्यस्य हि गात्रोऽभिलक्ष्यत्वेन कर्मभूताः । अतिर्ष इत्यस्य तु पवित्रं कर्म गम्यम् (तु. ऋ ९, १७, ३१) । अतः अभिः कर्म-प्रवचनीयता द्र. यथाऽऽहृतुः वै. GW. । अथवा अभिर्ष इत्यनेन योग्यक्रियाध्याहारमुखेन ऽर्ष इत्यस्याऽभ्यासः द्र. । उभयथाऽपि अतिर्ष इत्यस्य गम्य-कर्मत्वं न विहन्यत इति दिक् ।

^f) नामानि इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सस्थ. टि. अधि, वैतु. वै. सा. P.W. GW. अभिर्ष...पवते इति) ।

^g) ईम् इति द्वि. युक्तः कप्र. । 'इन्द्रस्य वज्रमभिलक्ष्य वाश्राः सत्य ऋतस्य धेनवः' अर्षन्ति [अपरा धेनवः] पयसा पयोदोहनिमित्तमातुरायमाणाः सत्यो वाश्रा यथा' इति वा. द्र. ।

^h) लक्षणे कप्र. (वैतु. वै. सा. P.W. प्रभृ. अभिर्ष[भि-अ]-र्षति इति) ।

ⁱ) सोमम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सस्थ. टि. अन्तर् इति, वैतु. वै. सा. P.W. प्रभृ. अभिर्ष...अक्षरन् इति) ।

^j) वाजम् इति द्वि. युक्तः कप्र. [='वाजाय मृष्ट' इति वा. तु. ऋ ९, ३, ३], 'वाजाय अर्षसि' इति वा. (तु. ऋ १, १८०, २; ४, २१, ८; ५, १०, १; ४३, २, ९, ६२, १८, ७७, ३, ८६, ३४; ८७, ५ प्रभृ.); वैतु. वै. सा. प्रभृ. अभिर्ष...अर्षसि इति] ।

^k) गा इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. GW., वैतु. वै. सा. P.W. प्रभृ. अभिर्ष...असरन् इति) ।

^l) लक्षणे कप्र. यथा यथाऽऽहृतुः वै. सा. योग्यं क्रिया-

न्तरमाक्षेप्यम् । उत्तरस्मिन् कल्पे वाक्यद्वयत्वे गौरवं तु द्र. ।

^m) संयुतः इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. वै. सा. P.W. प्रभृ. अभिर्ष...इत्य् आख्यातिकं योगमाहुः, तन्न । अनिष्ट-द्विस्वरता-प्रसङ्गात्, पदविशेषा-त्मकाऽपादानैकत्वाऽपेक्षया सयान-विषयविभूतानामभि-लक्ष्याणां सतां बहुत्वस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वाच्च च तदर्थं तत्-साधनतया कप्र. ग्रहणौचित्यादिति दिक्) ।

ⁿ) एकतरत्र सोमम् इति द्वि. युक्तः कप्र. अन्यत्र च सप्तमीवचनः ईम् इत्येतदन्वित. (प्रथमे स्थ. [तु. टि. ऋ १, ११, २; ८; ५१, १] द्वितीये स्थ. [वैतु. वै. सा. P.W. प्रभृ. अभिर्ष...अशिभ्रयुः इति]) ।

^o) 'अस्मभ्यम्' इषम्, ऊर्जम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. GW. प्रभृ. अभिर्ष...इति योजुकादिचन्त्याः [सोमकर्तृकस्येष्वर्चोर्जश्च साक्षादभ्यर्षणस्य संगत्यसंभवादिति यावत्]) ।

^p) शिशुम् इति द्वि. युक्तः कप्र. ('सोमाख्यस्य नवशिशोः प्रादुर्भावे मातृत्वमुपगताः' इति वा. [तु. ऋ ९, १०२, ४ यत्रैनां मातृत्वप्रतिष्ठामुपजीविनीव श्रुतिः प्रवर्तते, वैतु. वै. सा. प्रभृ. गतित्वाऽभिप्राया सन्त 'गच्छन्ति' इत्येवदध्याहारकाः]) ।

^q) गव्या, श्रवांसि इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. वै. GW. प्रभृ.; वैतु. सा. अभिर्ष...असृग्रन् इति योगमुशन् असौ व्याहृतस्तु भवति । गव्यलक्ष्यी-करणमात्रेणामेर्गतायतायां प्राक् तदुक्तवतोऽनुपदं क्रियाभिसंबन्धवादिनस्तस्य मते अभिः पुन. प्रसवस्य दुरु-पपदत्वात् । न च पवित्रैर्गव्यानि लक्ष्यीकृत्य सोमा सृज्येरन् इति वक्तुं लभ्यते, वर्तुमेदात् । गव्य-लक्ष्यीकरणं हि सोमकर्तृकं सोमसृष्टिश्च पवित्रकर्तृकेति भावात्) ।

^r) गाः इति द्वि. युक्तः कप्र. । परि...अदधावत् इति संबन्धः (तु. GW.; वैतु. वै. सा. गा गव्यन् इत्येव संबन्धकौ सन्तौ 'गच्छति' इत्यध्याहारमुखेन युयोजयिषन्तौ) ।

^s) कलशान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. GW.; वैतु. सा. P.W. अभिर्ष...असृग्रन् इति) ।

८९, ७^a, ९०, २^b; ९३, २^c; ९४,
२^d, ५^e; ९६, ८^f; १६^g; ९७,
४^h; १२ⁱ; २१; २५^j; ३९^k;

४५^l; ४९^m; ५०ⁿ, ५१^o, ९८,
१^p, २^q; ९९, २^r; ४^s, १००,
१^t; १०१, ९^u; १०२, ७^v;

१०३, ३^w; १०४, २^x; ४^y;
१०५, १^z; १०६, ११^{aa}; १२^{ab};
१०७, १४^{ac}; २१^{ad}; २३^{ae}, २५;

^a) देववीतिम् इति द्वि. युक्तः कप्र (तु ऋ ९, ९७, २१; G.W. च; वैतु वे. सा. अभि 'पवस्व इति)।

^b) वृषणम् इति द्वि. युक्तः कप्र (तु. टि. ऋ २, २, २, वैतु. सा. P.W. प्रसृ. अभि 'अवावशन्त इति)।

^c) योषाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु वे. सा. प्रसृ. अभि 'यन् इति)।

^d) लक्षणे कप्र (तु टि. ऋ २, २, २)।

^e) इषम्, उज्जम्, अश्वम्, गाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु सा. G.W. अभ्यर्षे इति)।

^f) वाजम् इति द्वि. युक्तः कप्र.।

^g) नाम, वाजम्, वायुम्, गाः इति द्वि. युक्तः कप्र (वैतु सा. G.W. अभ्यर्षे इत्येतत् समस्तं क्रि. दर्शुको)।

^h) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ५१, १)।

ⁱ) प्रियाणि (नामानि वा द्रोणानि [तु. सा.] वा) इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु G.W. अभि 'पवते इति। सा. वा चिन्त्यो भवति। तृतीयपादस्य पूर्वाधीया-यास्तदभिप्रेतायाः संगतेरयुक्तत्वात् [तु. सस्थ. टि. √व्ये > अव्यत])।

^j) वीतिम् इति द्वि. युक्तः कप्र (वैतु सा. G.W. अभि 'अर्षे इति)।

^k) गा' इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु सा. G.W., वैतु. P.W. M.W. अभि 'उष्णन् इति चिन्त्यं त्वेतद् भवति। सोम-ज्योतिष्करणकस्य गवाशुभयसमानकर्मकरय दहनस्य प्रसिद्धिप्रयोजनाभावात् [तु. सस्थ. टि. √उष् > उष्णन्])।

^l) निम्नम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. P.W. प्रसृ. अभि 'अक्षाः इति)।

^m) वायम्, मित्रावरुणा, नरम्, इन्द्रम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (= 'तत्तद्देवताया उद्दिष्टायै वीतये' [वैतु सा. G.W. प्रसृ. अभि 'अर्षे इति])।

ⁿ) 'नः (च न द्वि.)' वस्त्रा, धेनुः, अश्वान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. G.W. [व्यर्थमन्तर्भावितण्यर्थे] अभि 'अर्षे इति)।

^o) वसूनि, आर्षेयम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु सा.

P.W. प्रसृ. अभि 'अर्षे इति)।

^p) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ ९, ६३, १२)।

^q) द्रुणा (< *द्रुण- < द्रोण- यद्र) इति द्वि. युक्तः कप्र. (= 'द्रोणान्यभिलक्ष्य हितुं प्रेरितः' [तु. G.W.; वैतु. सा. अभि 'हितु इति, P.W. अभि 'अक्षाः इति च])।

^r) वाजान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु सा.; वैतु. P.W. प्रसृ. अभि प्रगाहते इति [आख्यातस्याऽकर्मकत्व-सम्भवे तु ऋ ९, ८६, ४०])।

^s) लक्षणे कप्र (तु. टि. ऋ १, ११, २, ८, ५१, १)।

^t) 'तिष्ठति' इत्याक्षेपमुखेन युयोजयिषन्तौ वे. सा. भवतः। तस्मिन् दर्शने 'य ओजिष्ठ सन्' इति कर्तुर् विवेषणतामात्रम्। कप्र. कल्पे तु 'ओजिष्ठो भवति' इत्यस्य विधेयत्वमिति विवेकः द्र.।

^u) 'यज्ञे प्राप्ताऽरुजनः सोम उभे अपि द्यावापृथिव्यौ व्याप्नोति' इत्यर्थस्य स्वारसिकत्वेन प्रतीतेरभिव्याप्यस्य प्रामुख्यवचन. कप्र. द्र (वैतु. सा. गतित्वपरः 'गच्छति' इत्याक्षेपुक)।

^v) इम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. G.W., वैतु. सा. अभि 'संसृजत इति)।

^w) तुम् (सोमम्) इति द्वि. युक्तः कप्र.।

^x) त्रिपृष्ठम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. P.W. प्रसृ. अभि 'सुमस्वरन् इति)।

^y) अभि 'असर्जि' इति योगं पश्यन् M.W. अपश्यो भवति। तथात्वेऽलङ्कृतिमुद्दिश्योऽमामुखेन समर्पयितु-मिष्टस्य वस्तुन पङ्गुभाषप्रसङ्गात्। मीळहु-सकक्षस्यो-पमेयभूतस्य कलश-पदार्थस्य लक्षणे कप्र. अभिना प्राधान्येनाऽभिलक्षितत्वे त्वालङ्कारिकाकाङ्क्षा सम्यक् पूर्तिमियादित्यसावेव पन्था अभ्युपेय (तु. सा. G.W.)।

^z) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ ९, २३, ४)।

^{aa}) 'अस्मभ्य' रयिम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. सा. P.W. प्रसृ. अभ्यर्षेसि इति योग इति कृत्वा अभ्य [भि/अ] ष् इत्यस्योपरि अभि/क्षर् इत्यस्यार्थं मिथ्याऽऽरोपुका)।

^{ab}) लक्षण कप्र. (तु. टि. ऋ ९, १२, २५)।

१०९, ४ ^a , ११०, २ ^b ;	२५, ३ ^a ; २९, ३ ^१ ; ३२,	३ ^० ; ६५, १५ ^p , ६६,
६ ^c , ८ ^d , ९ ^e , १०,	१ ^f ; ३७, १२ ^h , ४३,	९, ६८, १ ^q , ७१,
१, ३ ^० ; ४, २ ^f ;	७ ^१ ; ४५, ९; ५३, ७;	३ ^० , ७५, २ ^r ; ४ ^s , ८३,
१७, ६; १८, ८ ^{१४} ;	८ ^m , ११ ⁿ ; ६४, १ ^० ;	६ ^t , ७ ^u ; ८४, १ ^v ,

^a) ध्राम इति द्वि. युक्त कप्र. (तु. वे. सा, वैतु. GW अभि 'पुवस्व इति) ।

^b) वाजान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. टि. ऋ ९, ९९, २ सा च; वैतु. PW. प्रभृ. अभि 'प्रगाहसे इति) ।

^c) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २, ८ प्रभृ) ।

^d) भाव-लक्षण-प्रधानं कप्र. द्र (तु सा. MW, वैतु. GW अभि 'समस्वरन् इति) ।

^e) रोदसी, भुवना इत्येतदुभयान्वितं सप्तम्यर्थपर्यवसायिनीत्यभूतलक्षणं कप्र. (वैतु. सा गतित्वाऽभिसंब धेनैव चरितार्थशक्तीनि सन्ति पूर्वाधीयानि पदानि दार्ष्टान्त-विरचनपरः पुनरपि योगान्तरेणोपयुज्येषु सन् असमर्थ-भाषीति पर्यनुयोज्य) ।

^f) त्वा इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. टि. ऋ ८, ४८, १, वैतु. वे. सा GW. अभिसंचरन्ति इति) ।

^g) जीवलेकुम्, जनित्वम् इति द्वि. युक्तः उभयत्र लक्षणे कप्र. (तु. सा, वैतु. सा [शौ १८, ३, २] PW. प्रभृ. च अभिसंबभूथ इति [=जनित्वम् इति प्रदर्शका]) ।

^h) स्वार्थप्रधानम् अव्य. । चित्- > चित् इत्येतत् नात्र पद बस. उप इव निहतं द्र. (तु. टि. ऋ ६, १७, ९) । वा. वलात् इत्येतेन (क्रिप. अपेक्षया) नेदीया-निवाऽभिसंबन्ध (तु. सा., वैतु. GW. अभि 'मृष्टा इति योग चिकीर्षु' । तदर्थं व्यर्थं वाक्यद्वयमिति कृत्वा क्रिप. आवर्तयश्च न इति च ३ सत् द्वि ३ इत्युपगम्यश्च [तु. सा. अपि]) ।

ⁱ) गिरः इति द्वि. युक्त. कप्र. । 'यत इमाः स्तुतय-स्तत्रत्या एव दुरो विधाव यथा रन्त्यं मदं प्राप्नुयाः' इति वा. (वैतु. सा. प्रभृ. अभि 'विधाव इति) ।

^j) वरान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. टि. ऋ ४, १, १३ सा. च; वैतु. GW. प्रभृ. अभि 'प्रसीदत इति) ।

^k) नः इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. सा. प्रभृ.) ।

^l) इन्द्रम् इति द्वि. युक्तः कप्र. । अपां च सिन्धु

कुल्याना च हृदमभिलक्ष्येव सोमानामिन्द्रमभिलक्ष्य संक्षरण उपमाया हृदयं भवति । न तु तत्तदभिलक्षितस्या-ऽभिसंक्षर्यमाणत्व इत्यभिसंधि (वैतु उद्गी. सा. GW. प्रभृ. अभि 'समक्षरन् इति) ।

^m) वाजान् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु सा. प्राप्तुम् उत्तरेम इति [नदीम् इति शेषस्तस्या कर्मतया प्रकृत-त्वात्] । एतदेवम् अश्व्यन्तो दयनीया. स्युः PW. विरह्य PW. प्रभृ. अभि 'उत्तरेम इति योगमुशन्त) ।

ⁿ) येग्या इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु GW. प्रभृ., वैतु. वे. सा. च अभि 'वनते इति) ।

^o) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु. पपा, वैतु. उद्गी. वे. सा FW. प्रभृ. अभ्या [भि-आ]ववर्तते इति) । यद्वा कप्र ऊती [=ऊतीर् (साहितिको यतिविशेषितप्रवृत्तिकोऽज्मध्यस्थ-रेफलोप नैष द्र [वैतु. वे. सा =ऊत्यै])] इत्येतदन्वित ।

^p) भुवना इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. टि. ऋ २, १५, ५) ।

^q) बृहस्पतिम् इति द्वि. युक्त. कप्र. [तु. टि. ऋ १, ११, २, ८; ५१, १ (वैतु. सा प्रभृ. अभि 'अनावन् इति कृत्वोपमानाशीस्वारस्यं प्रतिघातुका. [तु. सस्थ. टि. उद-प्रुत्- > तः, वि- > वय, √वद् > वावदत्- > -दतः])] ।

^r) वाजान् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु सस्थ. टि. वाजान्) ।

^s) त्वा इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु उद्गी. वे. सा. PW. प्रभृ. अभि 'अर्षाते इति) ।

^t) माम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. टि. ऋ २, १६, ८) ।

^u) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (वैतु. वे. सा. PW. प्रभृ. अभिप्रेदि इति, सपा. शौ १४, ३२, ७ इत्यत्र सा. च 'न.' इत्याक्षिप्तेन सता कप्र. इति, W. WI. च 'तान्' इत्याक्षिप्तेन सता कप्र. इति) ।

^v) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (वैतु. सा. GW. अभि-प्रयन्तु इति) । सपा. शौ ४, ३१, १ पै ४, १२, १ उप इति पाभे, ।

८७, ९^a; १४^a, ९०, ४^b,
९२, १३^c, ९६, २^d,
९८, २^e, ५^f, १०३,
१२^g, ११३, ४^h, ११५,
७ⁱ, १२३, २^j; ६^k,

१३२, १^k; १३४, ७^l;
१४८, ३^m, १८०, ३ⁿ,
१८७, ४^o; खि १, ६, ३,
२, ८, ३, ११, २; ३, २२,
४^p, ४, ५, २१^q, ३५, १०,

१; ५, ४, ५, ५, १०, १५,
४^r; मा ३ ३८^s-४०^t,
४, २५^u, ३४^v; ७,
४५^w, १२, ४७, ७१^x,
१२, २६^y, ५७^z, ७०^{aa},

१) लक्षणे कप्र. प्रथमे स्थ रुक्षांसि इत्येतदन्वितः, द्वितीये स्थ. एतदन्वयार्थ 'तान्' इत्येतदाक्षेप्तव्यम् (वैतु. सा [प्रथमे स्थ. एव स्पष्टं भाषते], PW प्रभृ अभिशो-
शुचानम् इति) ।

२) चेतनाचेतनाभिव्याप्तिपूर्वकं विक्रमणे तात्पर्ये लक्षणे कप्र. द्र. ।

३) लक्षणे कप्र. (तु. टि. ऋ १, ११, २, ८, ५१, १) ।

४) योनिम् इति द्वि. युक्तः कप्र (तु. ऋ २, १०६, ११, वैतु. सा प्रभृ. अभि...समस्वरन् इति) ।

५) अस्मद्-वाच्यस्य प्राधान्येन समर्पयितुमिष्टत्वात् तत्-साधनभूत. अभिः कप्र. द्र. (वैतु. PW. GW. अभि...अगच्छत् इति, वे. सा. अभि...आ...अगच्छत् इति [तु टि. सस्थ आ/गम् > आगच्छत्]) ।

६) सातमीवचन. कप्र. (तु. वे. सा. दु [या २, ११], वैतु. PW प्रभृ. अभि...असृजत् इति) ।

७) 'अभिन्नान्' इत्याक्षिप्तेनाऽन्वित लक्षणे कप्र (तु म, वैतु. सा. उ. PW. प्रभृ. अभि...इहि इति द्रुदातमेकं पदं ब्रुवाणादिचिन्त्या) ।

८) पौंस्यम् इति द्वि. युक्त. कप्र (तु. ऋ ७, ३०, १, ८, ९६, १६, वैतु. सा. रणम् इत्यनेनाऽस्याऽन्वयं पश्यन् यत् साधनं तत् साव्यतया प्रतिपादुकः, [PW. प्रभृ. च पौंस्यम् इति संप. इह न भवति । किं तर्हि । रणम् इत्यस्य विप. इनीवाऽभिमान्यमाना अभि...प्रापश्यत् इति योजुका] ।

९) लक्षणे वेत्थंभूतलक्षणे वा कप्र मानुषान् इत्येतदन्वितः [=तानभिलक्ष्येति वा तानभित इति वा, (वैतु. सा. PW. प्रभृ. अभिसृजति इत्येवं योजुका सन्त स्वरतश्च षत्वाऽभावतश्च पर्यनुयोज्या [तु टि. ऋ २, ४, १; २३, ९, ७, ३९, ४])] ।

१०) तु सस्थ. टि. वेनन्त ।

११) ईजानम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. वे. सा. च आक्षेपमुखौ अभि-वर्धयति इति, PW. प्रभृ. च अभि-

प्रभूषणि इति) ।

१२) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. (तु. वे. सा, वैतु. PW. प्रभृ. अभि संरभामहे इति वदन्तोऽव्ययार्थस्य प्राधान्येन विवक्षितत्वाद् गतिभावे तदलाभाद् अनिष्टद्वैस्वर्यस्य दुष्परिहरत्वाच्च चिन्त्या) ।

१३) क्षत्रम् इति द्वि. युक्त कप्र (तु. सा. GW.) ।

१४) लक्षणे कप्र (वैतु. सा. स्वार्थप्रधानम् अव्य, GW अभिविपश्यति इति च) ।

१५) सपा शौ ६, ३७, १ उप इति पाभे ।

१६) सपा. शौ २०, १२९, १३ इति [शोपा], इव [LRW.] इति पाभे ।

१७) युम्नन्, सुहः इति द्वि. युक्त कप्र (वैतु. PW. प्रभृ. अभि...आयच्छस्व इति, उ म. च अभि इत्य् अपि ग. अपि कप्र इति च यच्छस्व इति /यम् [यमने वा दाते वा] इत्युभयथा व्याचक्षाणौ च विकल्पप्रस्ताविव) ।

१८) धामानि इति द्वि. युक्त कप्र (तु उ. म., [टि. तै ६, १, ११, ५, मै ३, ७, ८ इत्यत्र सपा. ब्राह्मण-भागे अभिप्रच्यवते इति], वैतु. PW. प्रभृ. अभि...प्रच्यवस्व इति) ।

१९) रूपम् इति द्वि. युक्तः कप्र (तु. पपा, टि तै १, २, ३, ३, वैतु. उ. म. च अभ्या[भि-आ-अ]गाम् इति) । अभि, आगाम् इति सत पाठस्य स्थाने सपा तै १, ४, ४३, २, ६, १, २ अभि, ऐमि इति, मै १, ३, ३७, ४, २ अभ्ये-भि-एमि इति च पाभे ।

२०) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. (तु. पपा., वैतु. उ. म. अभि-संवसानौ इति योग मन्वाना अनिष्ट-द्वैस्वर्यप्रसङ्गा-दुपेक्ष्यौ) ।

२१) अभ्यान् इति द्वि. युक्त. कप्र. [तु पपा म. च; वैतु. उ. अभ्या[भि-आ]ववृत्स्व (वैतु. तै. पपा ४, २, ५, ६ अभ्या[भि-आ]ववृत्स्व इति पाभे. [यद्र.]] ।

१०३^a, †१७, ४४, ९६†^b,
९७; ९८; १८, ४५¹⁰,
७४†; २०, ५४†; ६९^d,
२५, ३४†; †२६, ११;
२६; २७, १८^e, ३५†; २९,
६†; ३१, ४†^e, ३२, ११^b,
†३३, ३५; ८१; ३५, १०†,
३६, ७†; का ३, ४, ३^e, ४²;

९, १†; ४, ८, ३^e; १०, ५;
९, २, ५†; १२, ४, ११, ७, ६†;
१३, ३, ९†; ४, १३; ५, ९;
७, २; १८, ४, १२†; †१९, १,
९†^b, १०, ११, २०, २, ८¹⁰,
५, ७†, २२, ५, ८†; ७, ३;
२७, १३, ३†; २९, २, ८^e, ५,
४†, ३१, १, ६†; †३२, ३,

६; ६, १२; ३५, १, ४†^e, ३, ८,
४, ९†; ३६, १, ७†; तै १, १,
४, २^k; २, ३, २; ३¹; ६, १;
९, १, १४, ३†^m; ३, ४, ३^k, १४,
३†; ४, ४३, २ⁿ†, ४६, २†,
५, ९, ३^q, ६, ३, १^q, १२,
४†; ७, ६, ७^q^o; ८, ७, २^p,
२, १, १, ६^q^p, ११, ३^r, ११, २,

^a) मा. पपा. अभि आवर्तस्व इत्युभयत्र स्वर-
दर्शनात् अभि इति स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. तदभि-
मिमतमिति द्र.। का. अपि तथैव स्यादिति च मतं
भवति (वैतु PW. प्रमृ. [द्वैस्वर्थदोषात् चिन्त्या.]
सपा. तै ४, २, ७, १ अभ्या (भि-आ) वर्तस्व इति
पाभे. यद्र.)।

^b) तु सस्थ. टि समनेव ।

^c) मा इति द्वि. युक्त कप्र (तु सा. [तै ४, ७, १२, ३]
उ. च, वैतु म अभि वादि इति)।

^d) लक्षणे कप्र (तु. टि ऋ १, ११, २; ८, ५१, १)।

^e) अभि, गृणीतम् > सपा. मै २, १२, ६ प्रमृ
अभिगृणीतम् इति, शौ ५, २७, ९ अभिगृणत इति च
पाभे.।

^f) मुखं यज्ञानाम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. पपा,
वैतु. उ. म. PW. प्रमृ. अभिसंविदाने इति अनिष्ट-द्वैस्वर्थ
प्रति चोद्या)।

^g) पाभे. अनु शौ १९, ६, २ द्र.।

^h) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य.। यद्वा आत्मानम् इति
द्वि. युक्तः कप्र. धा. चाऽकर्मकत्वेन वृत्तिः द्र. (तु. पपा.;
वैतु उ. म. PW. प्रमृ. अभिसुविदेश इति [एपू. टि
दिशा चिन्त्या])।

ⁱ) युद् 'रेत.' इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा.)।

^j) पाभे. अभि मा ७, ४५ द्र.।

^k) सुवः इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. भा. सा.
स्वार्थ-प्रधानम् अव्य, PW. प्रमृ. अभिविख्येषम्
इति)।

^l) श्रेय. इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु सा. [ऐत्रा १, १३],
वैतु. भा. सा. अभि' ग्रेहि इति योगं मन्वाना उपेक्ष्यौ)।
पाभे. अुधिः शौ ७, ९, १ द्र.।

^m) तु सस्थ. टि वि...द्यौत् ।

ⁿ) रूपम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु भा. सा. PW.
प्रमृ. अभ्यै [भि-आ-ए] मि इति [द्वैस्वर्थं प्रति
चोद्या])।

^o) प्रत्यर्थः कप्र. इति सा.। 'तदाभिमुख्येन' इति
भा. अपि क्वि. सत् कप्र. इत्यभिप्रेतीति प्रतीयते।
इष्टमपि चैतत्। तथाहि, अनुवाद्यप्रधानाऽशभाजि
यज्ञनिवर्तनपुनरात्मविदि यजिवर्तयैव विधेयप्रधाना-
ऽशस्याऽपि समावेशनस्य साधीयस्त्वम्। तस्य च
यथा कप्र. निगदविस्पष्टत्वं स्यान् न तथा गतित्वेन योगे-
ऽभ्युपगते कर्मकारकमात्रतया गुणभूते तत्पदे संभवेरिति
विवेकोऽवधेयः। अस्मिन् कल्पे च द्वैस्वर्थादिप्रति-
पतयोऽप्यनवकाशत्वात् पुरस्तादेव बाध्येरन्। एस्थि. ऋ.
कृतेऽप्यनुवादे 'to' इत्यस्य स्थाने 'towards' इत्येव
सुवचमिति दिक्।

^p) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य.। अर्थतः अहम् इति कर्तृ-
पदं नेदीय इव, रुक्षः इति कर्मपदं च परंपरयैव
स्पृशति (= अभिमुखंभावोऽहं यथा स्यां तथा भूत्वा
रुक्षः संदहामि। तु तत्रैव श्रूयमाणं सुदग्धं रुक्षः
इत्यश्रूयमाणं च 'अभिसंदग्धं रुक्षः' इति; वैतु सा.
अभि इति कप्र रुक्षः इत्येतदन्वित. इति कृत्वा
सकर्मिकायाः क्रियाया. कर्माऽऽकाङ्क्षाया. पूर्वार्थम-
पार्थाऽध्याहारप्रदर्शितकौशलः, भा. छ. च अभिसुदहामि
इति योगमातिष्ठमानौ सन्तौ सुवचेऽपि गपू. ग यन्तरे-
ऽपलक्षणद्वैस्वर्थमेव परिपोषकौ)।

^q) ऊर्जम् इति द्वि. युक्तः कप्र.।

^r) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. (तु. टि. ऋ ८, ५९, ३;
कौ २, १००५; वैतु. भा. सा. अभिसमजानत इति)।
समजानत अभि > सपा. शौ ६, ७४, ३ पै १९, १५, ६
अद्विणीयमानाः इति पाभे.।

२, ४^a; ४, ७^b; ८^c; ६, ४^d,
७, ४^e; ११, ६^f; ३, १,
३^g, ६, १^h; १४, ६ⁱ; ४,

१, १^j; १२, २^k; १४, २^l;
१५, २, २^m, ३ⁿ, ३, १^o,
६^p, ७^q; ५, २^r, ४^s; ६,

५^t; ८, ५^u; ६, ८, ३^v; ११,
४^w; ३, १, १, ४^x, ९, २^y,
२, १९, १^z, ७^{aa}; ३, ४,

१) पुरान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु पपा., वैतु. भा. प्रभृ. अभिनिर्दिशति इत्येव योजकाः सन्तोऽपार्थाऽपलक्षणद्वैस्वर्यपक्ष्या उपेक्ष्या) । यदेव शमयित्वा इत्यस्य कर्म भवति तदेव निर्दिशति इत्यस्येति च तच्च तदभिलक्ष्यत्वेनेष्टात्वात् पृथग्भूतमिति चाऽभिसंधिः ।

२) एकतरत्र यजमानम् इति द्वि युक्त कप्र. (तु मै ३, ७, ८, इत्यत्र अभिसंभवत प्रभृ. यत्र समानप्रकरणे शाखाभेदेन प्रयोगवैशिष्ट्यं निदर्शयन्निव गतित्वमुपलभ्यते । वैतु. K अभिसंभवतः इति, तन्न । अपलक्षणद्वैस्वर्यप्रसङ्गः स्यादित्येको हेतुः । गतित्वाऽभ्युपगमेऽपि लक्षणविशिष्टसायुज्यार्थस्याऽभिव्याप्त्यनर्थान्तरस्यैव संगतत्वात् तदुक्तस्याऽभिवचनाऽऽख्यस्याऽर्थस्य न कोऽपि प्रसङ्ग इति चाऽप्यपरो हेतुः) । अन्यत्र भागधेयम् इत्येतदन्वितः (तु भा., वैतु. MW प्रभृ. अभि...उद्ध्रियते इति) ।

३) किम् (=भागम्) इति द्वि युक्त. कप्र. । शेषं नापू. टि. चरमे भागे द्र ।

४) लक्षणे कप्र. (तु. टि. मा ७, ३४) । अभि, प्रच्युवते > सपा. मै २, १, २ काठ १०, ३ वचुते इति पाभे. ।

५) राष्ट्राणि, युम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. भा. PW. प्रभृ. अभिसमियुः इति अभिप्रवेपेरन् इति च मन्वाना निर्दिष्टस्याऽर्थस्य प्राधान्येन विवक्षितस्य सामान्यस्मृताम् आपादयन्तोऽन्याद्यद्वैस्वर्य-प्रसङ्गवादिनश्चिन्त्या) ।

६) एनम्, इन्द्रम् इति द्वि. युक्तः कप्र. । 'अस्मै ज्यैष्ठ्याय समानाः संजानते यथेन्द्राय ज्यैष्ठ्याय देवा समजानत' इति वा. द्र. (तु. नापू. वण्डिकायां अन्यौन्यस्मै ज्यैष्ठ्याय इति, वैतु. मै २, २, ६ अन्यौन्यस्य श्रीष्टे [? = श्रीष्टये यद्र.] । यत्तत्र अभिसंजानते, अभिसमजानत इति योग इति भा. PW. प्रभृ. समर्पितवन्तः, तन्न । अन्याद्यद्वैस्वर्यप्रसङ्गाच्च श्रुतिस्वारस्यविधातान्वेति दिक्) ।

७) एनम् इति द्वि युक्त. कप्र. । 'हे मरुतः उप (इत, च) एना (एनम्) विस्पतिनाऽमुं शत्रुभूतमभिलक्ष्य प्रेत च' इति वा. द्र. (वैतु. भा. अविस्पष्ट-

योगः) ।

८) लोकान् इति द्वि युक्तः कप्र. (तु. भा. सा. [लोकाऽपेक्षया पृथग्भूतस्याऽतिरिक्तवस्तुन श्रावणे तात्पर्यम्], वैतु. PW. प्रभृ. अभ्युत्तिरिच्यते इति अभ्युत्ति-अभ्युत्तिरिच्यत इति च) ।

९) लक्षणे कप्र. (तु सा; वैतु. भा. अभिप्रवत्यौ इति) ।

१०) 'तेषु देवेषु मृतेषु (रात्रि.) व्यौच्छन्' इति अभि. सप्तम्यनुवादी वाऽऽनन्तर्यवचनो वा कप्र. द्र. । प्रथमे कल्पेऽपि सप्तमीह भावान्तरापेक्षया तत्प्राग्वर्तिभाववचना द्र. । न च तान् मृतान् अभिलक्ष्य (तु. सा) विशेषतो रात्रि प्रभाता । तस्या प्रभातभावस्य सामान्येन सर्वमृताऽऽमृतलोकैनाऽभिसंबद्धत्वात् । अतो नैवाऽभिलक्षणाऽऽभिमुख्यादिप्रकारको कोऽप्यर्थो गतित्वमनुप्रविष्ट इह लब्धाऽवकाशो भवितुमुपकल्पेत ।

११) लक्षणे कप्र. (तु. टि. तै २, २, ४, ७) ।

१२) साम् इति द्वि युक्त. कप्र. (तु. सा) ।

१३) इन्द्रम् इति द्वि युक्तः कप्र. । 'तमभिलक्ष्य प्रद्वण-लक्षणप्रवेपनयुक्ता आसन्' इति भावः (तु. टि. तै २, २, ७, ४, वैतु. भा. सा. PW. प्रभृ. अभिप्रापेपन्त इत्यलभविशेषकरं योगमनुजानन्तः स्वरतश्चोद्यतां गताः) ।

१४) तुम्, भागधेयम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. भा. सा., वैतु. PW. प्रभृ. अभिसमगच्छन्त इति) ।

१५) यक्र 'चन्द्रस्य' निरुक्त हविः वा ईजानम् वाऽभिलक्ष्योऽये वैशेष्याऽभावात् सप्तम्यनुवादी वाऽऽनन्तर्यवचनो वा कप्र. (तु. K; वैतु. PW. प्रभृ. अभ्युत्ति इति) ।

१६) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (वैतु. भा. PW. प्रभृ. अभिसमनहोताम् इति मन्वाना अनिष्टद्वैस्वर्यस्य व्यर्थः-ऽभ्युपगमप्रसङ्गादुपेक्ष्याः) ।

१७) अग्निं दूतं वृणीमहे इत्येतन्मन्त्रगतविषयेण युक्तः लक्षणे कप्र. (तु. भा; वैतु. PW. प्रभृ. अभिपर्यावर्तत इति) । १) तु. टि. अभि तै १, २, ३, ३ ।

२) वृषीयः इति द्वि. युक्तः कप्र. ।

३) एनम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. भा. K; वैतु. PW. MW. अभिप्रवत्यति इत्यभिप्रयन्तौ द्वैस्वर्यदोषप्रसङ्गादुपेक्ष्यौ) ।

३१^a, ४, १, ३१^b; ११,
३१, ४, १, ४, ४; ८, २१^c, २,
२, ३१; ५, १^d, ३, ११, ४^e,

१३, ७^f, ४, ११, २^g, ६,
२, १३^h; ८, ४ⁱ, ७, १२,
३^j; ५, १, ५, ९^k, ११,

२^l, १२, १, ३^m; ४, ३ⁿ; १०,
२^o, ३, १, ३१^p; १४, ९,
३^q, ४^r, ५, १, ३१^s;

^a) द्विरण्यम् इति द्वि. युक्तः कप्र (तु. ४.; वैतु भा. सा. प्रभु अभिव्यनिति इति स्वरत उल्लक्षणं योजुका विमृश्याः [तु. माश ४, १, २, २७ अभिव्यनिति इति यत्रासावेव योगो द्रयुपसृष्टः सन् साधुर्धातुमात्रस्वर.] । अभिव्यनिति > सपा. काठ २९, ६ क ४५, ७ अभिव्यनिति इति पाभे. ।

^b) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (वैतु PW MW. अभिसमूहति इति वदन्तौ द्वैस्वर्यदोषदुष्टत्वाच्चिन्त्यौ) ।

^c) वा. सप्तम्यनुवादी कप्र. द्र. । अग्निजिह्वाऽभिगत मग्निजिह्वाया वा वर्तमानमित्यध्वरविशेषणेऽभिप्रायः । मै २, १२, ६ काठ १८, १७ इत्यत्र तु जिह्वायाः करणत्वेन श्रवणात् तद्-गतत्वमध्वरस्याऽऽक्षेपात् द्र । एवं च श्राविताक्षिप्तविषयवेवेकात् समस्तस्य अभि✓गृ(निगरणे) इत्यस्य तत्रैवाऽऽक्षेपश्रुत्योः सावकाशत्वं स्यात् । न त्विह यथाऽऽह ४ तद्दृष्टोऽध्वरस्याऽग्निजिह्वात्वाऽऽरोपश्चा-ऽप्रसिद्ध इत्यधिकञ्च ।

^d) लक्षणे कप्र. (तु. टि. मा १२, ५७) ।

^e) अभि, लोकम् > सपा. पाय ३, ३, ५ अधिलोकम् इति पाभे. ।

^f) प्रथमः सप्तम्यनुवादी वा लक्षणार्थो वा कप्र. शैशि-रावृतू इत्येतदन्वितः । यच्च शाखान्तरे अभिकल्पमाना इत्येकपदश्रुतिर् भवति (तु. मा १३, २५), तदपि गत्यंशे स्वराऽभावात् सप्तम्यनुवादिरोहितमिव । तत्र च ऋतुपदे द्वितीयाया. कालात्यन्तसंयोगे योगो वक्तव्यः । द्वितीयोऽपि अभिः (तेऽनय शैशिरावृतू) अभि(कल्पमाना एतत्कर्म वेष्टकादिपदार्थविशेषं वा देवा इन्द्रमिव संविशन्तु) इति सामर्थ्यात् पूरयित्वाऽऽक्षेप्यस्य वाक्यस्य ऽवशेषमात्रमिति द्र. । अथवा द्वितीयोऽप्यम् अभिः शाखाविशेषायतद्वैस्वर्य-वैशेष्योपाश्रयेण गतिरेव कामं भवतु, नतु तथा सत्यपि प्रथमस्य अभेः तथात्वं सुवचम् अपेक्षानिरहात् (तु. सा. ४. च) । अभि कल्पमाना, अभि संविशन्तु (तैब्रा १, २, १, १८ च) > सपा. मा १३, २५ प्रभु. माश ८, ७, १ ६ अभिकल्पमाना, अभिसंविशन्तु इति पाभे. । शिष्टं सस्थ. टि. संविशन्तु द्र. ।

^g) नः (अस्मान्) सत्तु. (=लब्धजनुष.) इति द्वि.

युक्त कप्र. [अस्मन्मनोरथपूर्त्यर्थम् इति यावत् (तु. पपा.; वैतु सा अभ्याभि-आ]...जज्जान इति योजयन् षष्ठीत्याह, तत्र । तथात्वे अभिः अनभिसंबद्ध इव भवेत् । तस्य पञ्चमी-योगाऽप्रसिद्धः । गतिरेव च तस्य द्वैस्वर्यस्याऽनुपपन्नस्य दुर्वारत्वात्] । यद्यपि न. इति द्वि ३ इति ४. आह, तथाऽप्यसौ अभेः गतिरेव एव कृतास्थो भवति । तेन चोक्ता स्वराऽपत्तिस्तदवस्था भवति । सत्तु इति पदस्य न. इत्यनेन सामानाधिकरण्यं वदतश्च तस्य वचनव्यत्ययो दुर्वार-स्यात् । ^h) सपा. ऋ १०, ८२, ३ विशिष्टः पाभे. ।

ⁱ) युजमानम् इति द्वि युक्तः कप्र ।

^j) इत्थंभूतलक्षणे कप्र. (तु. टि. मा २९, ९) ।

^k) सप्तम्यर्थे वा लक्षणार्थे वा कप्र. द्र (वैतु. भा. अभिपर्यावर्तते इति) ।

^l) समीपवचन कप्र. इति भा । इष्टकाऽऽधानस्य प्रकृतत्वात्, तस्य च शिष्याऽधिकरणनयाऽविवक्षितत्वादि-त्यर्थः । आधानस्य शिष्याऽधिकरणकृते सप्तम्यनुवादित्वं सुवचं स्यात् (वैतु MW. अभ्यु [भि-उ] पदधाति इति । शिष्य-कर्मकत्वाऽभावात्त्वाधानस्य गतित्वाऽसंगते.) । पाभे. अधि मै ३, २, ४ द्र. ।

^m) स्वम् आयतनम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. भा. ४, वैतु. MW. अभिपर्युहते इति द्वैस्वरी-पुरस्सर ऐकपदे य आग्रहः स दुराग्रह इति [तु. अभ्यु [भि✓ऊ] ह 'प्रापणे']) । अभि पर्युहते > सपा काठ २०, ९ क ३१, ११ अभिपर्युहति इति पाभे. ।

ⁿ) अप इति द्वि युक्तः कप्र. ।

^o) लक्षणवचन उद्देशवचनो वा कप्र. अन्नाद्यम् इत्येतदन्वितः (तु. पपा.; वैतु. भा PW प्रभु. अभ्यु-प्रावर्तते इति मन्वाना श्रुतिस्वारस्यमवहेत्यस्तौ द्वैस्वर्यं प्रति पर्यनुयोज्या) ।

^p) एनम् इति द्वि. युक्तः कप्र (वैतु. सस्थ. टि. अभिपवते इति) । सकृत् अभि, पवते > मै ३, ४, ३ पवते इति पाभे ।

^q) लक्षणे वा विषयसप्तम्यनुवादे वा कप्र. द्र. । पशूनां नानारूपत्वेऽपि वायव्यत्वविशिष्टत्वाद् वायुमेव सन्तं पुरोडाशमभिलक्ष्य तद्विषय इति यावत् तेषां

६, ६, ३^a, ७, ४, ३^b,
४^c; १६, १, १, ७^d,
२, २^e; ४, ४^f, ७^g,

५, ५^h; ९, ४; ११,
५ⁱ, ६, ६^j, २, ६, १^k, ३,
३, ५; ५, ४^l, १०,

२¹, ४, १, ५^m; २,
१ⁿ, ३^d, ३, २^e; ४,
१०; ११, ४^p, ५, ७,

संज्ञानमेकीभावो भवतीति श्रौतोऽभिप्रायः । तदेवमेकी-
भावं संप्राप्ताः पशव उपतिष्ठन्त इत्युक्तं भवति । अभे
संज्ञानानां इत्युत्तरेण स्वरवता कृदन्तेन गतित्वेन योग
इति भा । तन्न , खराऽऽपत्तरेव । अभि...उपतिष्ठन्ते
इति चाऽभिप्रेति K. एवं तु सति एतम् इति च एनम्
इति चैतद्द्विरुक्तिरसम्यग् व्याख्याता स्यात् (तु. टि तै २,
२, ११, ६) ।

^a) शोधः अनुवाच तै ५, ६, ६, ३ द्र. ।

^b) 'यतःतीव्राभ्यां तपोदीक्षाभ्याम् ऋषिभिरग्र उपनिष-
णाभ्यां सद्भ्यां धनं जातं भवति, तत् (तस्मात् कारणात्)
अस्मै (राज्ञे [तादृजानक्षत्रात्मने]) देवा अ(?)भि(थपि)
संनमन्तु (किमुत मनुष्याः)' इत्याकारस्यैव पाठस्य स्वारस्यं
स्यादिति, कृत्वा तत्पर शोध द्र. । ?अभि, संनमन्तु (तैआ
३, ११, ९ च) > सपा. शौ १९, ४१, १ ?उपसंनमन्तु
इति (यस्या टि च द्र.) शाआ १२, ४ अभिसंनमन्ताम्
इति च पाभे. ।

^c) अभि संनमाम > सपा पै १, ५३, २ उपसंनमन्तु
इति, शाआ १२, ४ अभिसंनमन्ताम् इति च पाभे. ।

^d) सप्तम्यनुवाधुपर्यर्थं अप इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु
भा. K., वैतु. PW. MW. आशौचप्रसङ्गात् अभ्यग्नियत
इति योगं मन्वानौ तादृशस्याऽऽशौचस्यानुवादमात्रत्वेन
संकेतने श्रौताऽभिप्रायाच्चिन्त्यौ) । पाभे. अधि मै ३,
६, ३ द्र. ।

^e) यज्ञम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (वैतु. भा. MW. प्रमृ.
अभिप्रयुङ्क्ते इति) ।

^f) यज्ञम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. भा.) ।

^g) एकतरत्र पशून् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. भा.
K., वैतु. MW. [ब्राह्मणान्तरीये समानप्रकरणे] अभि-
दीक्षत इति योगो द्वैस्वर्याऽऽपत्तेरिचिन्त्यः) । अन्यतरत्र माम्
इत्येतदन्वित. ।

^h) उदयनीयम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. भा.,
वैतु. PW. K. अभिनिर्वपति इति मन्वाना अनिष्टद्वैस्वर्य-
प्रसङ्गादुपेक्ष्यौ) । अभि निर्वपति > सपा. काठ २३,
९ क ३६, ६ अभिनिर्वपति इति पाभे. ।

ⁱ) द्वयोः स्थ. धामानि इद्विद्यं प्रच्युवते इत्यभिप्राय-

वत्या श्रुतौ लक्षणे कप्र. (तु. टि. मा ४, ३४, मै ३, ७, ८) ।
एकत्र च यत् क्रीत उपनद्धः सोमो (ह्रियते) यजमानमभि-
लक्ष्य बरुण एवैतीत्यभिप्रायवती श्रुतिः । तेन वरुणेन
यजमानस्याऽऽशङ्कितस्य ग्रहणस्य निवारणार्थमेवाऽनुपदं
शान्तिं श्राव्यते नमो मित्रस्य इति ।

^j) यजमानम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. टि तै २,
२, ४, ७) । अनुपदं यत्तस्य निष्कयणं श्रूयते तदेवेह
अभिना संकेतयते । अभिसंभवः इति योगं व्याचक्षाणः
K. चिन्त्य, द्वैस्वर्याऽऽपत्तेः । न चाऽग्नीषोमकर्तृकस्य
यजमानाऽभिमवस्येह कश्चिद्वकाशः । भा. अपि कल्पद्वय-
माह तत् चिन्त्यम् । तत्राऽपि हि चोद्यमुक्तम् ।
अभि, संभवन > सपा काठ २४, ७ प्रमृ. अभि-
संभक्त इति, मै ३, ७, ८ अभिसंभवेताम् इति च पाभे. ।

^k) अग्निम्, अप, आदित्यम् इति द्वि. युक्त. कप्र.
(वैतु. भा. अभिविपश्यति इति यदाह तद् द्वैस्वर्यदोषा-
च्चिन्त्यम्) ।

^l) हृदयम् इति द्वि. युक्त. कप्र. । सुमेति इत्यस्य
'लीयते' इत्यर्थात् अकर्मकता च द्र. (तु. K., वैतु. भा.
अभिसुमेति इत्यभिप्रयन् अपलक्षणद्वैस्वर्यप्रसङ्गाच्चिन्त्य) ।

^m) नापू टि. तै. शाब्दप्रवृत्ति-विशेषस्य शाखा-विशेष-
गतस्येदमपरमुदाहरणं द्र. । शाखान्तरे समान-प्रकरणे
गतित्वयोगदर्शनात् (तु मै) । अभि, सुमेति > सपा.
मै ३, १०, ७ अभिसुमेति इति पाभे. ।

ⁿ) सातम्यनुवादी कप्र. । 'यस्य (वसतीवरीषु)
अगृहीतासु [सूर्यः] निम्नोचेत्' इति वा (तु. भा. 'अभि-
लक्ष्य' इति, K. च वसतीवरीरगृहीतवन्तम् अभीत्यादिव्या-
चक्षाणस्तात्पर्यबद्धदृष्टिरिति; वैतु. PW. प्रमृ. अभि-
निम्नोचेत् इति) । अभि, निम्नोचेत् > सपा. मै ४, ५, १
अभिनिम्नोचेत् इति, माश ३, ९, २, ८ अभ्यस्तमियात्
इति च पाभे. ।

^o) उपांशुसुवनम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. भा.) ।

^p) वत्सम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. पपा. K., वैतु. भा.
प्रमृ. अभिनिर्वर्तते इति चिन्त्ययोगाः [भा. 'यत्र यत्र...तत्र
तत्र' इत्यनेनैव अभे अर्थस्य परिसमाप्तत्वेऽपि पुनस्तदा-
ख्याताऽनुप्रवेशोऽर्थान्तरनिर्देशश्च दुर्वच इत्यभिसंधः] ।

२^a; ६, १, १^b, २^c ॥ ०^d;
७, ३; १०, २^e, ११, १; ५^f;
६^g; १७, १, १, १^h; २, १ⁱ;
५, ५^j; ७, ४^k, २, ७,
४^l; ३, ११, १^m ॥ ४, ८, १ⁿ;
३^o; १०, २^p; ११, २^q;
५, ५, २^r, मै १, २, ५^s;

६^t, ३, ३^u, ४, ३^v; ७, २^w;
३^x, २, २, १, ७, ५; ७^y; ९^z;
११^{aa}, १०, ३^{ab}, १२, ३^{ac};
१३, ८; ९^{ad}; १०^{ae}, ३, १,
९^{af}; २, ९^{ag}; ७, ४, ८^{ah}, १,
१^{ai}, ३^{aj}, ४^{ak}, १०^{al}, ११,
४^{am}, १६, १^{an}, २^{ao}, ४, २, ५^{ap};

१०^{aq}; १३, ६^{ar}; ८; ६, ९^{as};
७, ८^{at}, ८, ६^{au}; १०,
५^{av}, ११, २; ४, ५^{aw};
१२, ३^{ax}, ४, ६; १४, ३;
५, १०, १२; १६; काठ २,
६^{ay}; ७^{az}; ४, ९^{ba}, १३^{bb},
६, ११^{bc}, ७, १६^{bd},

१) तृतीयसवनम् इति द्वि. युक्तः कप्र.। गतित्वोपाश्रय.
K. प्रतिभाति। तेन तु तस्य द्वैस्वयापत्तेर्मोक्षो दुष्कर
स्यात्। सप्तम्यनुवादिनि कप्र. सवितारम् इत्येतदन्विते
सति तु मुद्रिल्लष्टोऽन्वयः। अभि, पुर्यणयन् > सपा
मै ४, ७, १ अभिपुर्यौहन् इति पाभे।

२) सुदः इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. भा.)।

३) रूपम् इति द्वि. युक्तः कप्र.।

४) तु. टि. पाभे. च अभि मा ७, ४५।

५) लक्षणे कप्र.। तु. टि. पाभे. च तै ३, ४, ३।

१) ज्यायश्छन्दोऽभिलक्ष्य तद्विषये वा कनीयसा छन्दसा
व्यशंसन् (विहृतं शंसनमकुर्वन्) इति लक्षणार्थे वा
विषयसप्तम्यनुवादे वा कप्र. द्र. (एकेन छन्दसा छन्दो-
न्तरस्य विहरणप्रकारार्थं तु. आश्रौ ६, ३, १२, १३)। यतु
भा. PW. प्रमृ. अभिव्यं (वि-)शंसन्, अभिविशंसति
इत्याख्यातिकौ योगावाहुस्तच्चिन्त्यम्। द्विस्वराऽऽपत्तेः।
द्वितीये प्रयोगे च अभे च वे. च पपा. भेदतो निर्देशोऽप्यस्मद-
भिमत्तं द्रढयेत्। गतिस्वे हि नामोदात्तवति तिङि वि-वत्
अभे. अपि निघातप्रसङ्गात्। अपवादाऽभावात्। यच्च शस्त्रे
ज्यायश्छन्दोऽभितः कनीयसोऽछन्दसोर्दर्शनात् कनीयसी
छन्दसी अभितः कृत्वा ज्यायश्छन्दो विशंसतीति K.
व्याचष्टे, तन्मन्मिव भवति। विहरणप्रकारस्य तथात्वा-
ऽभावात्। तत्र हि कनीयसैकेन च्छन्दसाऽपरस्यैकस्य
ज्यायसश्छन्दसो विहरणं भवति। तयो पच्छो व्यत्याम-
पूर्वकं शंसनं विशसनं भवतीति भावः।

२) लक्षणे कप्र. (तु. भा. वैतु. K. अभिसंपादयति
इत्यानुष्टुभेन शस्त्रसंपत्तौ तात्पर्याद् अनुष्टुप्संपत्तिमात्र-
पर्यवसितो गतित्वदर्शो चिन्त्य)।

३) नापू टि दिशा लक्षणे कप्र.।

४) स्वार्थप्रधानम् अव्य. द्र.।

५) तु सस्थ. टि. अनुवाच। ६) लक्षणे कप्र.।

१) यक्र. आंम्, व्यस्तम् इति द्वि. युक्तः कप्र.।

२) सप्तम्यनुवादी कप्र. द्र. (तु तत्रैव पूर्वपक्षे इति)।

३) लक्षणे वा सप्तम्यनुवादे वा कप्र. द्र.। विराज-
मभिलक्ष्य विराजि वा सद्यन्ते संपूर्णा दशत्वसंख्या
विभज्यत्वविशिष्टा भवन्ति, विराट्प्रत्यया परिणता
भवन्तीति भावः। K. तु अभि-सं/पादि इति
प्यर्थे सकर्मकतया व्याचक्ष्णाणोऽप्रमाणः स्वरदोष-
श्चोक्तदिशा द्र.। सा अपि शुद्धा सकर्मकता समर्थय-
स्तद्विशेषाऽनुयोक्तव्य। अभि, संपद्यन्ते > सपा.
काठ ३३, २ अभिसपद्यन्ते इति पाभे.।

४) लक्षणे वोद्देशवचने वा कप्र. (तु. भा. K. च)।
पाभे. अतिरिच्येत तै ७, ५, २ द्र.।

५) लक्षणे कप्र. (तु टि. का १, ५, १)।

६) लक्षणे कप्र. (तु. टि. मा ४, ३४)।

७) पाभे. अधि क ३, ११ द्र.।

८) सपा काठ ५, ६ अभिसंबभूवु इति पाभे.।

९) पाभे. अनु काठ ८, १५ द्र.।

१०) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु टि. मा १२, ५७)।

११) सुत् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु टि. तै ४, ६, १, १)।

१२) पाभे. अभि तै ४, ६, २, १ द्र.।

१३) पाभे. अभि तै ४, ३, ११, ४ द्र.।

१४) अभि^१, नमति^२, अभि^३, नमेत्^३ > सपा, तै
६, २, ६, १ उप नमति (तु काठ २५, ३), उप...नमेत्
इति पाभे.।

१५) इत्थंभूतलक्षणे कप्र. (तु. टि. मा २९, ६)।

१६) सप्तम्यनुवादे कप्र. द्र.। अनुपदम् स्वे कुलाये
संवशयति इति श्रौतालिङ्गादिति दिक्।

१७) प्रजापत्युद्देशेन पशूना प्रतिष्ठातृमना सृष्टेर्
अहेतुत्वेनोपन्यासाद् उद्देशार्थस्य प्राधान्येन समर्पकः
कप्र. द्र.। १८) तु सस्थ. टि. वि...चौत्।

१९) लक्षणे कप्र.। तु. टि. पाभे. च मा ७, ४५।

८, २१^a; ५१^b, ७१,
९१^b; १०^{००}, १६^१†, २,
१९†; १०, ४१^d, ६, ७;
१३^०; ११, ३१^०; ५१^d, ६०,
११२, ८^१, १३^६, १५†,
१६, ४, ७†, ९†, ११^b, १७,
१८†, १८, ११†; १४^१, १९,
५, ८^०, १२०, ३^b, ७,
१०^k, २१, ६१^b, ९^०; १२†;
१३†, २३, ६१^hm, ९ⁿ,

११†; १२†, २४, ५; ६^०; ७^१p,
२५, ७^१, ९१^r; १०१^dg;
१२६, २^१†, ३^२u; २७, ९१^v;
२८, ११^w, २१, ४^२x; १३०,
१^v; २^z; ३†; ४^al; ६^१g,
७, १३४, ७^२bl; १७^०cl;
३५, १६१^dl, ३६, १^b,
३७, ९^०l, ३८, ९, १३†,
३९, १०^१l, ११; १२†,
४०, ७†; ४३, १^२; ४६, २^१l,

५†, क १, १९; २, १; ३, ७^hl;
६, ७१^a; १७, १; ४; ५;
६^०, २५, २; २८, २††; ५†,
२९, ३†; ३०, ३; ३१, ५; ९†,
१२; २१; ३७, ६, ७^०; ८, ३९,
५; १४०, २, ३^१g; ५^२,
१४१, १†; ४४, ४^hl, ४६,
४, ५१; ६†, ७, ४८, १४;
† कौ १, १२५; १२६; १३२,
१४६; १५५, १६१, १६४,

अ) धावापृथिव्योर्विभागे प्रकृते पृथिव्या दिव्ययज्ञिय-
सृष्टयमिलक्ष्यत्वेन श्रवणात् तत्प्रवचन कप्र. द्र । इमाम्,
अभि > सपा. तैब्रा १, १, ३, २ अस्याम् इति पाभे. ।

ब) लक्षणे कप्र. ।

०) लक्षणे कप्र (तु टि ऋ १, ११, २, ८, ५१, १,
वैतु. SI अभि ✓ नम् इति [एकतरत्र तस्य अधि...
अभिनमत् इति द्रयुपसर्गयोगो नितरां चिन्तनीय]) ।

द) सप्तम्यनुवादी कप्र द्र ।

०) लक्षणे कप्र (तु टि तै २, ३, १४, ६) ।

१) तु मै ४, ३, ६ यत्-संवादत इह हेरश्रुतावपि तदर्थो
गम्य इति सुवचम् ।

०) ऊर्जम् इति द्वि. युक्त. कप्र. ।

१) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. (तु. टि मा १२, ५०) ।

१) पाभे अभि तै ४, ६, २, १ द्र. ।

१) स्वर्गम् इति द्वि. युक्त. कप्र. (तु. शौ १२, ३,
२६) ।

१) SI. अभि इति पठश्चिन्त्य. ।

१) पाभे अभि तै ५, ४, ९, ४ द्र ।

म) पाभे अनु क ३६, ३ द्र ।

न) पुत्नीम् इति द्वि युक्तः कप्र (वैतु SI अभि-
प्रतिष्ठति इति) । पाभे अधि क ३६, ६ द्र ।

०) तु. टि अभि तै ५, १, ५, ९ द्र ।

१) लक्षणे कप्र. (तु. टि. मा ४, ३४) ।

१) देवताः इति द्वि युक्त कप्र (वैतु SI अभि-
प्रत्यावयति इति) ।

१) एतावत् इति वीष्मायां द्वि युक्तो कप्र (तु

संति यदनु क कप्र अभावः स्यात् [वैतु क सुपा च
संति च] ।

अ) पाभे अभि तै ६, २, १०, ५ द्र ।

१) लक्षणे कप्र (वैतु SI अभिप्रयन्ति, अभिप्रति-
तिष्ठति इति) ।

५) लक्षणे कप्र (तु सपा तै ६, ३, ३, ५) ।

१) लक्षणे कप्र (तु टि तै ६, ४, ११, ४) ।

१) भागधेयम् इति द्वि. युक्त. कप्र. ।

१) एकतरत्र लक्षणे कप्र. (तु टि पाभे च मा ७, ४५) ।

१) सप्तम्यनुवादी कप्र (तु. टि तै ५, २, ४, ३ यत्रत्या
सौवरी स्थितिर् विनिगमिका) ।

२) कर्मविशेषस्य पर्यवसानसांयोगिकम् उद्गहनं श्रूयते ।
तेन पर्यवमानवाचिनः अन्तःशब्दस्य कप्र. योगेन प्राधान्येन
निर्देश उचितो भवति (वैतु. MW गतित्व-दर्शी) ।

अ) लक्षणे कप्र. (वैतु. SI. अभि .. वर्षति इति) ।

अ) छन्दसा यज्ञस्वाराज्यान्यतरविषयत्वेन सृष्टे-
र्विचिच्य श्राव्यमाणत्वात् प्राधान्येन तद्विवेकोऽवगमकर
कप्र ।

०) तन्वम्, अरम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु. SI
अभिप्रतिष्ठति इति) ।

अ) लक्षणे कप्र (तु. टि. काठ ४, १३) ।

अ) स्वार्थप्रधानम् अव्य. ।

अ) पाभे. अभि तै ४, ३, ११, ४ द्र. ।

अ) लक्षणे कप्र. (तु. टि मा २९, ६) ।

अ) पाभे. अभि मा ७, ४५ द्र. ।

१६८; २००; २३३; २३५;
 २३६; २५०, २६५, ३०१;
 ३२०^३, ३४४; ३४९, ३७४;
 ३७६; ३८२, ४०७, ४२९;
 ४३२, ४६४^३, ५०३; ५०९,
 ५१७, ५१८^३; ५२१, ५२२,
 ५२३, ५२८, ५३५; ५४९.
 ५५०, ५५४, ५५६; ५६९^३;
 ५७५; ५७६^३; ५७७, २७,
 ३०, ३५, ४०, ५०, ५२, ६३,
 ८१, ९०, १२३^३, १२५,
 १६१, १७०, १७८, १८०,
 २०६, २२०, २७१, २९१; २९२;
 २९९, ३२१, ३४१, ३४४,
 ३७१, ४०३, ४०४, ४१२,
 ४२९, ४४८^३, ४८०, ४९१,
 ४९२; ५०३, ५०८, ५१८,
 ५२८, ५३८, ५४३, ५४७,

५५४; ५८८; ५९१; ६०२;
 ६०६; ६२८; ६४३; ६६७^३;
 ६६८; ६७५; ७०९, ७१६,
 ७३४, ७५८; ७६९, ७७३^३;
 ७७७^३; ७७८^३; ८००, ८३९;
 ८४०, ८४४, ८४५; ८४६,
 ९३६; ९५७, ९८१, ९८३;
 १००५^३, १०४९; १११२,
 ११९३^३, ११९६^३, १२११,
 १२१५^३, ३, ३, ५, ४, ४^३,
 ४, ५; १, १४, १, २, ८, १६,
 २; १७, १, ७; १०, १८, ४, २१,
 ७, २५, १, ३, ४, २६, ८, २८, ३,
 ३२, ७; ३३, ८^३, ३६, ३, ८, ३९,
 ५, ७, ४२, ३, ६, ४३, २, ४५, ९,
 ४८, ५६^३, ५२, ७, १३, ५३, ७,
 ८^३, १०; ५४, १, १०, ५५, ३,
 ५६, ७; ८, ५७, १, ३, ७,

५८, ४^३; १०; ११^३, १२; २,
 १, ७, ३, ७^३, ७, २^३; ३, ३,
 ६, ४, १; ६; ५, २; ८^३; ९;
 ११; ७, १, ८, ७; ९, ४; १३,
 १, १५, ९, १६, ८; १६, १७,
 १; १९, १; २०, २, २३, ३,
 २४, ७, ८; १५, २६, ७, २८,
 १३, २९, १; ३०, १४, ३१,
 २३, २४, ३२, ३२, ३, ३३,
 ४, ३४, ६^३; ३६, ५, ३८, ५,
 ६, ३९, २, ४०, ४, ४१, ४,
 ४२, ४, ९; ४३, ३, १०, ४८,
 ४, ७; ४९, ४, ५२, ८; ५३, १,
 ५५, ८, ५६, ३, ५८, १, ३, ६,
 ५९, ८, ६, २, ३, ७, ६, ८, ७,
 १७, १०^३; २०, ६, २१, ८, २३,
 ३, २४, २, ४, २८, ९; शौ १, १,
 ३^३, २, १, १^३, ३, १, २^३, ३^३,

३) तु. टि. वेनन्त ऋ १०, १२३, ६।

४) सस्थ. टि. पुरि द्र.।

५) तु. टि. अभि ऋ ८, २०, १९।

६) अभि, अर्थ > सपा. ऋ ९ १०६, १३ अभ्युर्ध्व
 इति पाभे. (तु. सा.)।

७) तु. टि. अभि ऋ ९, १०५, १।

८) तु. टि. अभि ऋ ९, ८२, ३।

९) प्रथमपादतात्पर्यानुबन्धात्मको द्वितीय. पादोऽत्र
 भवतीति कृत्वोपमर्गश्रुतेन योजय इति योग्यक्रियापदस्या-
 ऽध्याहारः स्यात्। संगत्यन्तरादर्शनादित्यभिधेये (वैतु
 सा अविस्पष्टयोग [मुपा अन्व इन्द्रकर्तृकाऽइव-
 कर्मकाऽभ्यागमनस्याऽऽशंसनाऽविषयतादिति भावः]) इति
 प्रथम कलन। अथ द्वितीय. अभि इत्यस्याऽयं निगमो
 न यनि इति प्रयेकधुर्यस्याऽपेक्षयाऽन्यस्य भृतिर्यथा
 स्यात्तथा (सामुज्यविशिष्टतया) 'उपसर्पतः' इत्युत्तरत्रा-
 ऽभिसम्बन्ध इति।

१०) लक्षणे कप्र (तु. टि. शौ ३, १, ३)।

११) पाभे. अनु शौ १९, ६, २ द्र.।

१२) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु. सा. WI, वैतु. PW.
 अभिवित्तु इति द्विस्वरं द्रष्टुपसृष्टं योगमातिष्ठमानः

उपेक्ष्य)।

१३) लक्षणे कप्र (तु. टि. ऋ १, ११, २, ८, ५१, १)।

१४) अत्र तिङ्-त्रयं भवति, अभि. च वा प्रत्येकं क्वि-
 भवति (तु. WI., वैतु. PW. अभिप्रेत इति)।

१५) 'गच्छ' इति योग्यक्रियाऽध्याहारमुशन् सा.
 ✓ शत्रूय इत्यस्य उपमानादाचारे (पा ३, १, १०)
 इति क्यजन्तस्याऽकर्मकतां प्रत्यवस्थाप्य 'पुत्रीयति
 माणवकम्' इत्यस्य निदर्शनेन पाम (३, १, ८) उक्तदिशा
 सकर्मकतां समर्थयति। एवं तावदसावनुयोक्तव्यो भवति।
 'अस्मान् अमित्रसेना शत्रूयति' इति तदभिमतो वाक्ये
 किमुपमानं किञ्चाऽप्युपमेयमिति। यथा तेनैव स्वयमुक्तमिह
 शत्रुलक्षणमुपमानकर्म क्यजन्ते धात्वर्थेऽन्तर्भूतं भवति।
 न च तदभिमतप्रकारेणाऽनभिहितोपमेयकर्माऽपेक्षया
 सकर्मकत्वमुपपद्येत। इच्छाया क्यचि पुत्रमाणवकवदुपमा-
 नोपमेयभावेन स्थितयो. कर्मणोः प्रथमस्याऽन्तर्भवि
 द्वितीयाऽपेक्षया कामं क्यजन्तस्य सकर्मकताऽभिनिष्पद्यता
 न तु खल्वाचार उपमानात् क्यचि तत्संभवः। उपमेयस्य
 कर्तृत्वेनोपस्थानाद् उपमेयकर्मणोऽविद्यमानत्वात् तदा-
 श्रयेणोक्तसकर्मकत्वस्य च नितरां खपुष्पायितत्वादिति
 दिक्। न चाऽत्र अस्मान् इति पदमुपमेयकर्मतया नेतुं

२, ५^f, २१, ५^g, ४,
१, ३^h, ८, २^o, २७, ४^d,
†३२, ६; ७, ५, १, ५^o,
११, ७^f, १९, ४^g, ६, २५,
१-३^b, ३४, ४^f, ४७, ३^l,

९९, १; १०२, १^f, ७, १०,
१, १५, १^l, ८७, १^l,
८९, २^f; ८, २, ४^m,
१४ⁿ, १५^o, ३, ९^f,
४, २^f; २१; ७, २६^p,

१, ६^q, १५^r; २१^s; ९,
१, ८^f; १४, ३^f; १५, ६^f,
†६; ११, २, १९^u; १२,
१, १२^v; २९^w; ३३^x; ३४;
२, २ ६^f; २७; ३, ८^y; १२^z;

शक्यम् । तस्य क्यजन्ताऽऽक्षयोपमानोपमेयोभयाऽनभि-
संबन्धात् । अतो विषयमप्यनुवादिना अभिना तस्य
क्यजन्तलक्षितशनुक्रियाविषयत्वमुपस्थाप्यते ।

^a) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु. WI.; वैतु. सा. PW.
अभिसविदु. इति मन्वानौ द्वैस्वर्थादुपेक्ष्यौ) ।

^b) स्वधा. इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा. WI.,
वैतु. PW. MW. अभिप्रतस्थौ इत्यादिष्ठमानौ द्वैस्वर्थं
प्रत्यनुयोक्तव्यौ) ।

^c) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु. WI., वैतु. PW.
अभिप्रेदि इति) ।

^d) पृथिवीम् इत्येदन्वितः सप्तम्यनुवादी कप्र. (वैतु.
Pw. अभि✓सृज् इति) ।

^e) 'against' इति विरोधपरमर्थः यत् W आह तद् अभेः
सप्तम्यनुवादकतां विस्मरन्नेवाऽऽह ।

^f) पणीन् इत्येदन्वितः सप्तमीवचनः कप्र. । 'एता-
वस्तु बहुषु पणिषु सु भूद् इत्येवं मा वोचन्' इत्यादि-
प्रकारकः वा द्र. (वैतु. W अभि✓भू इत्यस्याऽर्थ-
मनर्थीकुर्वश्च वृथार्थं पुरुषव्यत्ययमिच्छंश्च नितरा दयनीयो
भवति) ।

^g) यावत् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. WI., वैतु.
PW. MW. अभिविजृङ्हे इति मन्यमाना अनिष्टद्वैस्वर्था
चिन्त्यौ भवतः) ।

^h) परस्पराऽभिलक्ष्यविवेकस्य विवक्षितस्य तन्मात्र-
विनिगम्यत्वाद् अभिलक्ष्यस्य प्राधान्येन लक्षणे कप्र.
द्र. (तु. WI., वैतु. सा. PW. MW. अभि
संयन्ति इति) । पाभे अनु पै ८, १६, १-३ द्र. ।

ⁱ) वृत्त्य. इति द्वि. युक्तः कप्र. ।

^j) साम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा. WI., वैतु.
PW. MW. अभि...समैतु इति [मन्त्रस्वारस्यप्राति-
कृत्याद् विमृश्य स्यात्]) ।

^k) उभे इत्येदन्वितः लक्षणार्थो वा सप्तम्यर्थो वा
कप्र. (तु. सा. W. WI.) ।

^l) लक्षणे कप्र. (तु. दि. क्र. १, ५१, १) ।

^m) जातुम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. WI.) वैतु.
PW. MW. अभिसंघमामि इति [अभिलक्ष्यस्य प्राधान्येन
निर्देष्टव्यत्वाद् द्वैस्वर्थस्याऽपलक्षणस्याऽभ्युपगमस्याऽन्या-
य्यत्वाच्चिन्त्यौ] ।

ⁿ) त्वा (= 'ते' पूर्वार्थे) इति द्वि. युक्तः कप्र. (वैतु.
PW. WI. अभिस्तरन्तु इति) ।

^o) उद्धरणक्रियाया उद्धर्तृभूम्यवधिकत्वं स्वतः सिद्धम् ।
अत इह भूमिद्वयपक्ष उत्तरभूम्या अधिकरणता द्र. ।
भूमिद्वयपक्षे च सामर्थ्याद् मध्यभूम्यवधिकत्वमुद्धरणस्य
भूम्या उत्तरस्या (उत्तमाया)श्च तदभिलक्ष्यत्वं द्र. ।

^p) लक्षणे कप्र. (तु. WI.) ।

^q) आपाततः सप्तमीवचनः कप्र. सन्नन्धनव्यतः
'आ षष्ठात्' इति प्रतीयते । तद्विमशोपेक्षा भवति ।
साऽन्यतोऽनुसंधेया ।

^r) पाभे. अभि तै ४, ३, ११, ४ द्र. ।

^s) रात्रिम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. शौ १८, ४, १३
पै १६, १९, ९) ।

^t) सकृत् सपा. ऋ १, १६४, २८ अनु इति पाभे ।

^u) नः इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सा. W., वैतु.
PW. WI. MW. अभिस्त्राः [मपु १] < अभि✓सृज्
इति योजुकाः [द्विकर्मकत्वाऽभावाच्चिन्त्याः इति]) ।

^v) न इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. W, वैतु. PW.
WI. अभि...पवस्व इति) ।

^w) सप्तम्यर्थानुवादी कप्र. (तु. दि. क्र. ७, १५, २) ।

^x) कुत्र अभि उपसर्गः कुत्र च गतिर् विवक्षित इत्यत्र
विवेक इह मन्त्रे विशेषेण सुकरः द्र. ।

^y) एस्तरत्र सप्तमीवचनः कप्र. पात्रम् इत्यन्वितः
(तु. W. WI., वैतु. PW. MW. अभि...पर्यावर्तयाम्
इति) । अन्यत्र च दिशम् इत्येदन्वितः (वैतु. PW.
WI. MW. अभिनृक्षमाणौ इति योजुका अनिष्टद्वैस्वर्था-
चिन्त्याः) ।

^z) स्वार्थप्रधानम् अव्य. (तु. WI., वैतु. PW. MW.
अभिसंस्वजस्व इति W. अपि व्याहृतः) ।

१६^a, १७^a; २६^a, ३०^b,
५२^o, ४, १५; १३ १,
३३^o; २, ४२^o; ३, २३^f, १४,
२, ३४^g; ३५^g, १८, ३, २^g,
४०^g, ७३^h, ४, १०^h, १३^k,
१२०, ५, १, ७, १; ८, ३; ९,
१, १२, ६, १६, १, १७, ७,
१८, ४, २०, ५, २२, १, ४;
५, ३०, २, ३५, १०, ३६, १;
२, ४८, १^l, ४९, ४, ५१,
१, ५७, ८, ६१, ४, ६२, ८, १

६८, ११; ७६, ३; ९२, १; २, ८;
१०४, १, ११२, १, १२१, १,
१३०, १४^m; पै १, ४५,
३^p, ५१, ३^m, ७६, ३, ७७, १^f,
८६, ३^o, ९१, १-३^p; ९७,
२^q, ३^q, २, ६, १, २०, ५^r,
३५, ३, ६५, १, ३, ५, ५^f;
६, २; ३^g; १२, ५^o; १९, ६,
२०, १^t, २७, ३^u, ४, २,
२, ३२, ७, ३५, ४^v; ५, २, ३,
१२, ५; १९, १^w, २१, ३,

३४, ८, ६, १०, २^x, १७, ९^f,
७, ६, ५^t, ९^f, १८, १, ७^v,
१३, ८^z, ९; १०, ९, १९,
१^{al}, १३, १, ११, १४, १, ८^{bl},
११^{ol}; ३, १५; १६, १५,
२, ५^{dl}, १६, ३, ४^{ol}, ४, ४, ५^{el},
६, ९^f; ९, २^f, ११, १^f, १४,
४^{fl}, १८, ६, १९, ५; ९^k,
३२, ८^f, ४१, ३^{gl}; ६६, ३^f;
६८, ६^h, १^{hl}, ७३, २^{il}, ९०,
९, १०५, ९, १७, २, ३^{il}; ३,

^a) स्वर्गं लोकम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. W, वैतु PW, WI अभि✓नी इति) ।

^b) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. । अभि संस्पृशन्ताम् > सपा. पै १७, ३८, ९ अभिजित सजन्ताम् इति पाभे. ।

^c) लक्षणे कप्र. (तु. टि. मा १२, ५७; वैतु. PW. प्रभु. अभिसंवृत्तानौ इति) । अभि, संवृत्तानौ > सपा. तैब्रा ३, १, ३, १ परितावन्ताते इति पाभे. ।

^d) लक्षणे कप्र. (तु. टि. क्र १, ५१, १) ।

^e) लोकान् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु. सस्थ. टि. विभाति) ।

^f) PW. संख्या-पंकेतः शोधनीय । शेषं नापू. टि. द्र ।

^g) लक्षणे कप्र. (तु W. WI.; वैतु. PW. अभि... पुरेहि इति) ।

^h) सपा. क्र १०, १३, ३ अधि इति पाभे. । अनर्थक इति W. WI. च अधि-वत् सप्तम्यर्थानुवादी वा (वैतु सा. अभिसंपुनाति इति मन्वानो द्वैस्वर्थदोषाच्चिन्त्य.) ।

ⁱ) स्वार्थ-प्रधानम् अव्य (वैतु. PW. अभिप्रेहि इति) ।

^j) लोकम् इति द्वि. युक्तः कप्र. (तु WI, वैतु. सा. अभि... वहाथ इति) ।

^k) ईजानम् इति द्वि. युक्तः कप्र. वैतु. सा. [ण्यर्थे] अभि... एति इति) ।

^l) त्वा, वस्सुम् इति द्वि युक्तः कप्र. । नाउ. मन्त्रेण युग्मकं द्र., तद्गतम् अर्धन्ति इति समानं क्रिप च ।

^m) शोधः सस्थ टि. विदत् द्र. ।

ⁿ) गोत्रम् इति द्वि युक्तः कप्र. ।

^o) कण्वानि पापान्य् अभिलक्ष्येति कृत्वा कप्र. ।

^p) लक्षणे कप्र. यदा उपवर्णितस्य प्राधान्येन शिश्रावयि-

षितत्वात् तत्-समर्पकेन 'तद्' इत्यनेनाऽन्वित. (तु टि अभि-सं✓गु [शब्दे]) ।

^q) आतुम् (<आतु-), आनम् (<आन- इति द्वि युक्तः कप्र. । मुपा. सुवारप्रश्नचिह्ननिवार शोध द्र ।

^r) मुपा. अर्थवैशेष्येनरकरत्वाच् चिन्त्यो भवति । 'अरुन्धनि त्वाम् अभि(-लक्ष्य) सर्वं जीवम् आयुषम्' इत्याकारकचेदन्वयः सार्थक संगतश्च, तर्हि अभि. कप्र. स्यात् । अन्यथाऽन्वयान्तरं प्रदर्श्य भवति । तदेतत् सर्वं विमृशा कृते समकेति ।

^s) तु टि अभि शौ ३, १, ३ ।

^t) त्वा इति द्वि युक्तः कप्र. (तु शौ ३, १२, १ उप इति पाभे) । ^u) वसु, गव्यूतिम् इति द्वि युक्तः कप्र. ।

^v) लक्षणे कप्र. ।

^w) अभि, नवत > सपा शौ ३, ३०, १ अभिहृत्य इति पाभे ।

^x) पाठो वैष्णवभूयिष्ठोऽतो भूयोविमर्शाऽपेक्ष ।

^y) तु टि अभि शौ ५, ११, ७ । ^z) ? सुमनेव टि द्र. ।

^{al}) तु. टि. अभि शौ ५, १९, ४ ।

^{bl}) तु टि अभि शौ ४, २७, ४ ।

^{cl}) तु टि अभि क्र १, ५१, १ ।

^{dl}) तु. टि अभि तै ४, ६, २, १ ।

^{el}) तु टि. अभि शौ ८, २, ४, १५ ।

^{fl}) तु. टि अभि शौ ८, ७, २६ ।

^{gl}) सपा. शौ ३, १२, ९, ९, ३, २. उप इति पाभे. ।

^{hl}) सपा. क्र १, १६४, २८ प्रभु अनु इति पाभे. ।

^{il}) संहितेह दुष्पठा भूयोविमर्शापेक्षा द्र. ।

^{jl}) . टि. अभि शौ १२, १, १२ ।

१०^a; ४, ३; ३०, ४^b, ३२,
६†, ७†; ३६, ८^c; ३७, २;
६; ७; ३८, ५; १८, १०, ४,
५, १४, ४^d, १८, ३^e; २२,
१०^f†; २५, २^g; १९, ४, ६^h,
५, ४-६, ७, ५†ⁱ; १३, १;
१४, १, १९, ३^j; २०, ११, २१,
१०^k, ३७, ५; ४२, ५††, ४३,
१२; ४५, ३†, ४७, १५?, २०,
४, ८^l, ११, ३^m†; १७, १६;
४६, ७ⁿ, १०.

¶ अभि-क^m - काⁿ काठ ७, ७, ८.

अभि-कनिकदत् - अभि✓कन्द^p.

¶ अभि✓कम् > कामि, अभि...
कामयते, अभि (कामयते)
काठ २९, ५; क ४५, ६;
अभिकामयन्ते मै ४, २, १,
अभि(कामयन्ते) काठ २९, ५;
क ४५, ६, अभ्यकामयत
मै ३, ६, ८^q; ४, २, १; १२;
५, ७^r; काठ ७, ५; ८, ५, १३,

३^s; १९, ३; २३, ४^t; क ५,
४, ७, १; ३०, १, ३६, १^u,
अभ्यकामयन्त मै १, १०, ६,
काठ ८, ५; २८, २^v; ३६, १, क ७,
१; ४४, २^w.

अभि-कल्पमान- अभि✓कल्प^x द्र.

अभि✓काश् > चाकश^y, †अभि-
चाकशीति क १, १६४, २०;
शौ ९, १४, २०, पै ८, १३,
९††, १६, ६७, १०; †अभि-
चाकशीमि ऋ ४, ५८, ५, ९†,
मा १३, ३८; १७, ९३; ९७;
का १४, ४, १; १९, १, ७;
१०, तै ४, २, ९, ६, मै २, ७,
१७; काठ १६, १६; ४०, ७^z,
पै ८, १३, ५; अभिचाकशीहि
मा १६, २; क १७, १, २; तै
४, ५, १, १; मै २, ९, २; काठ
१७, ११, क २७, १; पै १४,
२, ८, अभ्यचाकश. पै १९,
४७, १४, अभ्यचाकशम् ऋ

१०, १३५, २, †अभि...
अचाकशम् ऋ १०, ८६, १९,
शौ २०, १२६, १९.

अभि✓कृ, अभि...कृणोमि, अभि
(कृणोमि)¹ पै ८, १०, ६;
अभिकृणुत > ता पै २, ६४, १².
अभिचक्र शौ ३, ९, १; पै २,
६४, १; ३, ७, २.

अभि-करण- स्वप्न³

अभि-कृत्वर⁴ - राणाम् पै १६,
७०, ६.

अभिकृत्वरी⁵ - -री शौ २, ८, २

अभि✓कलृप् > अभि-कल्पमान-
-न पै १६, ७२, ४४; -ना मा
१३, २५⁶; १४, ६, १५, १६, २७,
१५, ५७⁷; का १४, २, ११⁸,
१५, १, ५; ४, ३⁹, ८, ५; १६,
७, १¹⁰, मै २, ८, १२¹¹; काठ
१७, १०¹², क २६, ९¹³.

¶ अभि-कलृप्ति- -पत्यै क ३९, १¹⁴.

अभि-कृत¹⁵ - -तवे पै १९, ४९, १५,

^a) तु टि. अभि शौ १२, १, २९।

^b) पाभे. अणि शौ १२, २, ४ द्र.। अति इति मूको।

^c) पाभे. अनु शौ १४, २, ७४ द्र.।

^d) तु टि. अभि ऋ १, ५१, १।

^e) तु. टि अभि शौ १३, २, ४२।

^f) शौ ६, १२, ३ ? पृच्छे टि द्र.।

^g) सपा अभि पर्वतान् <> ऋ १, १९१, ९ शौ ६,
५२, १ पूर्वतेभ्यः इति पाभे.।

^h) पाभे. अनु शौ ६, २६, २ द्र.।

ⁱ) सपा. खि ५, ११, २ वीर. इति पाभे.।

^j) सकृत् सपा. ऋ १, १६४, २८ प्रसृ. अनु इति पाभे.।

^k) सपा शौ ६, ३७, १ उप इति पाभे.।

^l) नः इति द्वि. युक्तः कप्र.। वेष ४ सपा. अभि✓वद् >
अभि...वद् कौसू ४६, ५४¹⁶ इत्यत्र द्वि-पदः शोभ. द्र.।

^m) अभि-गत- इत्यतो मूलभूतात् प्रास पूष.
प्रकृतिस्वरवतः सत. प्राति. स्वार्थे कपि प्र. सति

*अभि-गतक- > *अभि-अ अ क- > यनि. इति नैप्र.

वैप १-५१

द्र. (वैतु पा ५, २, ७४; यदनु अभि इत्यतः कनि प्र.
आयुदातं प्राति निर्देष्टव्यं स्यात्। किमिति तत्तु नाऽऽस्थायी-
त्यत्र तु. टि अभीक-)

¹⁶) सपा तै ६, १, ३, ६ अभ्यध्याय इति पाभे.।

¹⁷) सपा. तै ६, ४, ४, ३ अभ्यध्याय इति पाभे.।

¹⁸) सपा. मै ४, ६, ८ अभ्यायच्छन् इति पाभे.।

¹⁹) यङ्गुलिकं रूपं भवति।

²⁰) सपा. °कशीति <> °कशीमि इति पाभे.।

²¹) पाभे अणकृणुता शौ ३, ९, १ द्र.।

²²) गस. उप. कत्ररप् प्र. डसं. (पा ३, २, १६३)।

कृत-स्वर. प्रकृत्या।

²³) नाप. (रोग-विशेष- वा आसुरी-विशेष- वा)। सा.

[पक्षे] उप. <✓कृत् (छेदने) इति।

²⁴) पाभे अभि तै ४, ४, ११, २ द्र.।

²⁵) सपा. काठ २५, ४ अभितृष्ये इति पाभे.।

²⁶) विप. [पै.], नाप. (आक्रान्ति-, उद्धत-पुरुष-)

*अभिगामी कृतस्य इति कृत्वा बस. पूष. प्रकृतिस्वरम्

-तृणाम् क्र ३, ३४, १०, स ४,
१४, ५, १३, शौ २०, ११, १०.
अभि ✓ कद्, न्द्, > कनिकद्.
अभिक्रन्दति शौ ११, ६, ३, ४;
पै १६, २१, ३; ४, अभि-
क्रन्दन्ति ऋ १०, ९४, २, पै ६,
१०, ३; अभिक्रन्दसि पै
१४, ३, २६, अभिक्रन्द ऋ ५,
८३, ७^१; तै ३, १, ११, ६^२,
काठ ११, १३^३; शौ ४, १५, ६;
५, २०, ७, २१, ४-६; प ५,
७, ३; ९, २४, ८, अभ्यु(भि-अ)
क्रन्दत् काठ १३, १२^४, शौ १९,
३०, ५, पै १३, ११, २३.
अभि-चक्रन्द पै १, ५५, १,
अभ्यक्रन्दीत् पै १६, २१, ५^५,
अभिक्रन् क्र ७, ५, ७.
†अभि-चक्रन्दत् क्र ९,
६८, २, ८२, १, कौ १, ५६२,
२, ६६६, जै १, ५७, ७, ३,
५५, ७.
†अभि-कुनिक्रन्दत्-दत् क्र ९,
९७, १३; १०, ६७, ३, तै ३,
४, ११, ३, मै ४, १२, ६, काठ
२३, १२, कौ २, १५६, जै ३,

१५, ४, शौ २०, ९१, ३.
अभि-क्रन्द- -न्दः पै २, ७०, ४.
अभि-क्रन्दत्- -न्दति^५ शौ ८, ७,
२१, पै १६, १३, ११, -न्दन् ऋ
९, ८६, ११, १०, २१, ८, कौ २,
३८२^६, जै ३, ३१, २^७, शौ ५,
२०, २; ११, ७, १२; पै ९,
२४, २, ११, १, १०^८, १६,
१५४, २.

अभि-क्रन्द^९ पै ७, १, ९
अभि ✓ क्रम्, > क्राम्, क्रमि,
अभि-...क्रमते ऋ १, १४४, १,
‡अभिक्रामति मै १, ७, ३, काठ
९, १; १८, १९, क ८, ४, २९,
७; अभि-...क्रमाम क्र ६, ४९,
१५
†अभ्यु(भि-अ)क्रीमत् क्र ९,
८६, १४, १०८, २, काठ ४५,
१६५^{१०}; कौ २, ४३, जै ३, ५९, २,
†अभि अक्रीमत् क्र ९, ४०,
१; मै २, २, १३^{११}; कौ १,
४८८, २, २७४, जै १, ५१, २,
३, २३, ६.
‡अभिक्रमयति तै ५, १, १, २.
‡अभि-क्रम^{१२}- -मम् काठ १८,

१९^१, क २९, ७^१
अभि-क्रम्य क्र १, ८०, ५; तै ३,
१, २ ३^{१२}; काठ १८, १९^{१३}, क
२९, ७^{१४} [स्य अन्^{१५}].
‡अभि-क्रान्त- -न्तेन काठ ६, ५;
८, ५, क ४, ४; ७, १.
‡अभि-क्रान्ति- -न्ति: तै ५, १, १,
२, -न्त्या मै ३, १, १; -न्त्यै
तै ५, ४, ८, ५, मै १, ८, ४^{१६}, ५^{१७},
काठ ८, ५, क ७, १
‡अभि-क्राम(त् >)न्ती- -न्ती
मै १, ४, १२^{१८}.
‡अभि-क्रामम्^{१९} तै २, ६, १, ४,
मै १, ४, १२^{२०}, काठ ६, ५^{२१}; क
४, ४^{२२}.
अभि ✓ कुश, अभि-क्रोशन्तु शौ ५,
२१, ९, ‡अभ्यक्रोशन् तै २, ५,
१, २.
अभि-क्रोशक^{२३}- -कम् मा ३०, २०,
का ३४, ४, २.
अभि ✓ क्षद्^{२४} > अभि-क्षत्^{२५}- -त्तार
ऋ २, २९, २, -त्तु. ऋ ७,
२१, ८.
?अभि-क्षद्^{२६}- -दान^{२७} ऋ ६, ५०,
१.

च (पावा २, २, २४, पा ६, २, १) ।

^{११}) सपा अभिक्रन्द < > अभिक्रन्दन् इति पाभे ।

^{१२}) सपा शौ ११, ६, १७ अभ्युवर्षीत् इति पाभे ।

^{१३}) गस भावे घञ् प्र (पा ३, ३, १८) ।

^{१४}) वैतु. W. प्रमृ. क्रिप इति? तु सस्थ स्तनयत्-
<-यति ।

^{१५}) णमुल् प्र (पा ३, ४, २२) । सपा शौ ५, १४, ११
अभिस्कन्दम् इति पाभे ।

^{१६}) पाभे अत्यक्रीमत् तै ५, ७, २४, १ द्र ।

^{१७}) उप भावे घञन्तम् वृद्ध्यभाव (पा ७, ३, ३४) ।

^{१८}) गस. णमुलन्तम् । कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १,
१९३; २, १३९) ।

^{१९}) गस णमुलन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^{१)} ✓क्षद् इत्यस्याऽर्थवैमत्यस्य कृते यस्या. टि द्र ।

^{२)} गस वृजने कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६३,
२, १३९) ।

^{३)} गस उप कर्तरि अच् प्र. (पा ३, १, १३४)
थायादि-स्वर. वा रूपम् च व. ...त्रातृन् देवान्
इत्येतत्-समानाधिकरण सन् नकारान्तं च द्वि३ च
द्र. (वैतु. सपा पपा -दाम् इति, स्क. वै. सा.
-दा- इत्याकारान्तं प्राति. इति कृत्वा तस्य पुं द्वि१
सद् मकारान्तं चैतत् रूपम् इति प्रतिपन्नाश्चिन्त्या.
[व्यु प्र. प्रति पर्युयोक्तव्यत्वादित्यभिसंधेः], G.W. M.W.
प्रमृ अ-भि-क्ष-दा- [पूष क्रिवि इति कृत्वा उस इत्य-
भिसंधिः] इति प्राति. इति यशस्तद् व्यर्थमिव पपा.
विरुध्येतेति कृत्वा सुकल्पितं सदप्युपक्ष्यम्) ।

अभि ✓ क्षम्, अभिक्षमध्वम् ऋ २,
२८, ३, अभि...क्षमध्वम् ऋ
२, २९, २; †अभि...क्षमेत^१
ऋ २ ३३, १, पै ७, ३, १०
अभि...क्षमीथा ऋ २,
३३, ७

अभि ✓ क्षर, †अभिक्षरन्ति ऋ ९,
६१, ५, कौ २, १३८, जै ३,
१३, १४, पै २, ३९, ६०,
अभिक्षर शौ ७, ११४, ४०,
†अभि...क्षरन् ऋ ९, ३३,
२०, कौ २, ११५, जै ३, १२२

अभि ✓ क्षिप् > अभि-क्षिपुत- -पन्
ऋ ५, ८३, ३

अभि ✓ ख्या, अभि...ख्यत् ऋ १०,
५३, २, अभि...ख्यन् तै
३, २, ८, ३, अभिख्यः ऋ ६,
४८, १९; अभि ख्य ऋ ६,
१५, १५, अभिख्यम् ऋ ७,
८६, २.

अभि-ख्या^१ - ख्या ऋ १, १४८,

५६; ८, २३, ५६^१, १०, ११२,
१०.

अभि-ख्यातु- -ता ऋ ४, १७,
१७

†अभि-ख्याय ऋ १, १५५, ५, २,
३०, ९, खि १, ११, ८.

अभि ✓ गच्छ, गम्, > गमि, अभि-
गच्छति ऋ १०, १४६, ५,
तै ५, १, ३, २^१; ३, ६,
१, २, २^१, ४, २^१, ७, ४; ३,
१०, ४, †मै ३, ७, ५, †काठ
२१, ७, अभिगच्छति काठ २३,
२१, अभिगच्छति क ३५,
८१, अभि गच्छति पै १७,
३०, ४^१; अभिगच्छत.^३ शौ ४,
११, १०, अभिगच्छन्ति का
४०, १, ३^१, मै ३, ६, ८, अभि-
गच्छामि शौ १६, ७, ११,
अभिगच्छात् पै १०, १, ९,
अभ्यगच्छन् शौ १६, ७, ९^१
अभि...जम् ऋ ३, ६०, १,

†अभ्यगन् मै १, ६, १३^१.

अभि-गत^१ - -तः खि ५, १८, १;
शौ २०, १३५, १. [°त-अन्°].

†अभि-गन्तु- -न्ता काठ २५, ७^१,
क ३२, ५^१.

अभि-गमन- गुरुदार^१.

अभि-गमयत् - -यन् तै २, ३, ६, २;
४, ११, ५९.

अभि-गर्- अभि ✓ गृ, गृ (शब्दे) द्र.

अभि ✓ गा, †अभि... जिगाति ऋ
७, ७१, ४, १०, १२३, ८; कौ
२, ११९८; †अभि... अजिगात्
ऋ १, ३३, १३, मै ४, १४,
१३

†अभि गात् ऋ १०, ५, ६,
शौ ५, १, ६^१, पै ६, २, ६,
अभिगु.^१ मै ४, ९, १२; अभ्य-
गाम पै १, ५१, २.

अभि ✓ गाह् > †अभि-गाहमान-
-न ऋ १०, १०३, ७, मा
१७, २९; का १८, ४, ७; तै ४,

^१) = सपा. तैत्रा २, ८, ६, ९। ऐवा ३, ३४ क्षमेथाः
इति पाभे.।

^२) सपा पै १५, २०, ४ चक्षमीथा इति गत्यभाव पाभे.।

^३) सपा. तैत्रा ३, ७, १३, ३ उपश्ररन्ति इति पाभे.।

^४) तु. PW. WI., वैतु W पूष कप्र. इतीव कृत्वा-
ऽन्वाचक्षण उपेक्ष्यः।

^५) द्रोणानि इत्यन्तसंयोगे द्वि. इति कृत्वा तदधि-
करणक-गोमद्राजस्य बभ्रुकर्तृके धारयाऽभिक्षरणे तात्पर्यं द्र.
(तु वें सा; वैतु. GW अभि. कप्र इति)।

^६) गस उप. भावे अङ् प्र तनस् स्त्रियां टाप्
प्र (पा ३, ३, १०६; ४, १, ४)। कृत-स्वर. प्रकृत्या।

^७) तु १ (तु वें सा GW. प्रमृ, वैतु सा [१मे स्थ.]
द्वि १ इति)।

^८) सपा मै २, ७, ४ दृशा इति, मा ११, ४१ का १२,
४, ४ तै ४ १, ४, १ काठ ११, ४ प्रमृ. दृशे इति च पाभे.।

^९) सपा का १२३ क ३०, १ आप्नोति इति पाभे.।

^{१०}) सपा. मै ३, ६, ४ अश्नुते इति पाभे.।

^{११}) सपा काठ २३, ५ क ३६, २ आलभ्यते इति
पाभे.।

^{१२}) पाभे. अपि... गच्छतु शौ १२, २, ४ द्र.।

^{१३}) अत्र मूको च सा च मन्त्रान्ते कीनाशस्याभि-
गच्छन्. इति पाभे द्र। तथात्वे अभि गच्छत इत्येवं
शत्रन्नस्य ष १ स्यात्। न तु स्वरतस्तादृशे पाठे प्रमाण-
मुपलभ्येत।

^{१४}) पाभे. अपिगच्छन्ति मा ४०, ३ द्र।

^{१५}) °च्छम् [उपु १] इति शोध (तु. RW)।

^{१६}) सस्व कृते तु टि १ भुति-क्रान्त-।

^{१७}) पाभे अतिघातम् द्र.।

^{१८}) इह विरोधपर्यवसिताऽऽभिमुख्यार्थस्याऽऽख्याता-
न्तर्भावेन मन्त्रार्थस्वरस्याऽनुकूलत्वाद् अभेः गतित्वेन
योगः (तु PW WI.; वैतु W अभि. कप्र. इति)।

^{१९}) सपा. ? अभिगुह्यधानः > साश्रौ २, ५, ४, २४
अधिगुर्वधे तु इति, तैआ ४, २०, २ अभिगु. वृधानः
इति च पाभे.। सस्थ. आयु दि. द्र.।

६, ४, २^३; मै २ १०, ४,
काठ १८, ५; क २८, ५, कौ २,
१२०५, शौ १२, १३, ७; पै ७,
४, ७; अभि (गाहमान) मै ४,
१४, १२.

अभि-गीत- अभि ✓ गै द्र.

अभि ✓ गुप्, अभ्यगोपायन् पै ९,
११, २.

अभि ✓ गुर्, अभि .. जुगुर्त्त ऋ ८,
८१, ५; अभि .. जुगुर्त्ता. ऋ
१, १४०, १३

† अभि-गूर्त्त- -तम्^१ ऋ १, १६२,
१५; मा २५, ३७; का २७, १३,
६; तै ४, ६, ९, २, मै ३, १६, १;
काठ ४६, ५. [०तं- सुं,
स्वयम्^२].

† अभि-गूर्त्ति- -तिं ऋ १, १६२,
६; १२, मा २५, २९, ३५;
का २७, १२, ६, १३, ४, तै
४, ६, ८, ३, ९, १, मै ३, १६, १;
काठ ४६, ४, ५.

अभि-गूर्त्त > यर्त्त^३ ऋ २, ३७, ३.

अभि-गूर्त्त- स्वयम्^४

अभि ✓ गृ, गृ (शब्दे), † अभिगृणाति
तै ५, १, ४, ४, अभिगृणाति ऋ
१, ५४, ७, अभि .. गृणाति ऋ
५, २७, ३, ७, ३८, ४, अभि ..
गृणीत ऋ ३, ६, १०, अभि-

गृणन्ति ऋ १, १००, १७;
२, ४३, १, १०, ७, २, अभि-
... गृणन्ति ऋ ७, ३८, ४,
१०, ४९, ११, अभि ...
गृणन्ति ऋ ५ ७९, ४,
अभि (गृणन्ति) ऋ ७, ३८, ४;
अभिगृणीमसि ऋ १, ४२, १०;
अभिगृणातु पै १९ ५१, २,
अभि .. गृणातु ऋ ५, ४१, १९;
१०, १३९, ५०, † अभि ... गृणी-
ताम् ऋ १०, ४७, ८; पै ७६,
१, अभिगृणन्तु मा १४, ४,
१५, ३; का १५, १, ४; १६,
१, ३; तै ४, ३, ४, २; मै २,
८, १; ७; काठ १७, १; ६,
क २५, १०, २६, ५, शौ १८,
१, ५२१^५; अभि ... गृणन्तु
मा १४, २, का १५, १, २; तै
४, ४, १२, ५, मै २, ८, १,
३, १६, ४, काठ १७, १;
२२, १४, क २५, १०; पै
१५, २, ४; २०, ३४, २, अभि-
गृणीहि ऋ १, १०, ४, ४८,
१४; २, ९, ४, अभि ... गृणीहि
ऋ १, १५, ३; मा २६, २१^६;
मै ३, १६, ४; काठ २, १५^७;
२२, १४, पै १५, २, १;
अभि .. गृणाहि तै ४, ४, १२, ५,

अभिगृणीताम् मै २, १२, ६^८, काठ
१८, १७^९; क २९, ५^{१०}, पै ९,
१, ८^{११}; † अभिगृणत शौ ५, २७,
९^{१२}; अभिगृणीत^{१३} ऋ १०, १५, ६,
मा १९, ६२, का २१, ४, १२
अभि गृ^{१४} - -रः मा ८, ४७, का
८, २२, १, - गौ मै १, ९, १^{१५},
५, काठ ९, ९; १२; क ८, १२.
† अभिगरा (र-अ) पगर - -शौ
काठ ३४, ५.

‡ अभि-गृणत् - -णन्त- मा २,
१८, का २, ४, ६; तै १, १, १३,
३, मै १, १, १३.

अभि ✓ गृह, ग्रह, † अभिगृह्णाति
क ३७, ५; † अभिगृह्णाति
तै ६, ४, ११, ४^{१६}, ५, ७, ३,
६, ११, ३, मै ४, ५, १, ३,
७, १; काठ २४, ४; २७,
१^{१७}, २८, ७^{१८}, क ४४, ७^{१९},
† अभिगृह्णाति तै ६, ५, ७,
३, मै १, ६, ९^{२०}; अभि ..
गृह्णाति तै १, ६, ९, ४^{२१}; † अभ्य-
(भि-अ) गृह्णात् तै २, १, ७, २,
मै २, ५, ७; काठ १३, ८
अभिजग्रह पै १६, ४६,
१-१०; ४७, १-१०, ४८,
१-५^{२२}.

अभि-ग्रहीत^{२३} - -तारः मै १, ३,

१) अभिगोत्राणि इत्येकपदतया व्याचक्षाणः सा चिन्त्य.
तथा सति द्वैस्वयन्नुपपत्तेरेवेति दिक् ।

२) सपा. शौ ९, ५, १३ पै १६, ९८, ३ अभिपूर्वम्
इति पाठे ।

३) गस. भावे क्तिन्नन्ते पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, ५०) ।

४) सस्व. कृते अपमुज्य टि द्र. ।

५) पाठे. ‡ अभिगृणन्तु. द्र. ।

६) सपा. अभिगृणन्तु <> अभिगृणीत इति पाठे. ।

७) सपा. तैत्रा २, ४, १, ४ आपश्चौ ९, ८, ८ प्रमु.

अभि .. गृणाहि इति, पागृ ३, १, ३ अभि ... गृणाहि
इति च पाठे. ।

८) पाठे अभि मा २७, १८ द्र. ।

९) गस. उप मा. का. इत्यत्र भावे अप् प्र । अन्यत्र
कर्तरि अच् प्र इत्याकरोतो विवेच्यम् । उभयथाऽपि
थाधादि-स्वर (पा ६, २, १४४) ।

१०) ? अभिगृः इति पवा ।

११) सपा. मै ४, ६, ४ गृह्णाति इति गत्यभावः पाठे. ।

१२) अभिजग्रह इति मुपा. प्रमादजः द्र. ।

१३) गस. वृजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

१२६.

अभि ✓ नै, अभिगाय पै १९, ३८,

१

अभि-गीत- -त ऋ ९, ९६, २३.

अभि-घातम् अभि ✓ हन् द्र.

अभि ✓ घृ > घारि, ऋभिजिघति
मै १, १०, ७; ४, ६, ९, काठ
३६, २.

ऋभिघारयति तै २, ६, १, ६,

६, ३, १०, २^b, मै ३, १०,

१; ४, १, ११, ऋभिघार-

यति तै २, ६, १, ६, ६, ६, ८,

४, ६, ३, ९, ६, मै ३, १०,

२; ४, १, ९, काठ ३१, ७, क

४७, ७, ऋभि .. घारयति मै

१, ८, ४, ३, ६, २; काठ २३,

१, २५, ८, क ३५, ७, ४०,

१, ऋभिघारयन्ति मै ४, १,

१२, ऋभिघारयन्ति तै २,

६, ३, १; ऋभि .. घारयन्ति

मै ३, १०, ५, ४, ५, २, ७,

४, अभिघारयामि तै १, ६,

१, २, म १, १, ११, ४, १,

१२; काठ १, १०; ऋभि-

घारयान् तै २, ६, ३, १;

अभिघारय शौ १२, ३, ३७;

पै १७, ३९, ७, ऋभिघारयेत्

मै १, १०, ७^२, ४, ४, ९ काठ३६, २^३; १४, ऋभिघारयेत्

मै १, १०, २०; ३, १०, १;

ऋभि .. घारयेत् तै २, ६,

८, ४.

अभि-घारित- -त शौ ५, २१,

३, पै ६, ९, १२^०; -तौ शौ १०,

९, २५; पै १६, १३८, ६

[^०त-अन्^०].

ऋभि-घार्यं तै २, ६, ३, ५, ६,

३, ९, ६, मै १, १०, ७, ३,

१०, १^२.ऋभि-घार्यं^१- -र्या मै १, १०,२०, काठ ३६, १४^२, -र्या ३,मै १, १०, २०^३; काठ ३६,१४^२.

ऋभि-घृत, ता- -तम् मै ३, ९,

२, ४, १, १२, -ता मै ४, ५, २,

-तानाम् तै ६, ४, ३, ३. [^०त-अन्^०, सय^०].

अभि-घ्नन्त- अभि ✓ हन् द्र.

? अभिघ्नन्^० खि १, २, २.

ऋभि ✓ घ्रा > जिघ्र, अभिजिघति

तै ६, ४, ११, ४^२, मै ४, ६, ४.

अभि-जिघ्र(त् >)न्ती- -न्ती क

१, १८५, ५

अभि ✓ चक्ष, ऋभिचष्टे क १,

१६४, ४४^१; ३, ५९, १, ६,

५१, २, १०, १३९, २; ३,

खिसा ३, ८, मा १२, ६६^३

१७, ५९; का १३, ५, ५;

१८, ५, १०; तै ३, ४, ११, ५;

४, २, ५, ४; ६, ३, ४, मै २,

७, १२, १०, ५; काठ १६,

१२; १८, ३; २३, १२; ३५,

१९, क २५, ३, २८, ३; ४८,

१७, पै १६, १०३, ७; ऋभि-

चष्टे ऋ ७, १०४, ८; १०,

८५, १८; खि ३, २२, १०;

शौ ८, ४, ८, ९, १५, २६^१;

पै १६, ९, ८, अभि .. चष्टे

ऋ १, १०८, १, ७, ६१, १,

ऋभिचक्षते क ८, १०१,

६, १०, १०७, ४, शौ १८,

४, २९, अभि .. चक्षते क

१, १९०, ६; अभिचक्षसे क

५, ३, ९; अभि .. चक्षथे क

७, ७०, ५६; अभि .. अचष्ट क

३, ५४, ६, अभ्यचक्षत शौ १८,

३, ६६, अभिचक्षु^२ क १०,

९२, १५

अभि-चक्षणा^१- -णम् शौ ६, १२७,

२, पै १, ९०, २.

अभि-चक्ष(ण >)णा^१- -णा शौ

९, २, २१; पै १६, ७८, ५

ऋभि-चक्षाण- -ण. क २, ४०,

५; मै ४, १४, १.

१) सपा मा ७, १४ प्रश्न माश ४, २, १, २२ ददितार
इति, क ३, ३ दधितार इति च पाठे ।

२) पाठे अनुक्ति मै ३, १०, २ द्र. ।

३) सपा. तैत्रा २, ४, ७, ५ अभिमानितः इति पाठे. ।

४) गस. कर्मणि यदन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १,
२१३, २, १३९) ।५) पाठ^१ अहिघ्नन् इति सटि. शोध-प्रस्ताव । सपा. ऋ
१, ११७, ९, ११८, ९ अहिघ्नन् इति पाठे । यद्यपि यमु
यद्-योगीय-स्वरं लङि प्रपु ३ भवति, तथापि मूलतः
अहिघ्नन् इत्यस्य सतोऽयं विकार इति सुकल्पम्(तु. सटि. ; ऋ १, ११६, ६; ११७, ९; ११८, ९; ११९,
१० प्रश्न. च) ।

१) सपा अभिचष्टे <> अभिचष्टे इति पाठे. ।

२) तु. सा. PW च, वैतु. GW. अभि इति पृथग्
अव्य. इतीवाऽभिप्रयन् उपेक्ष्य ।३) लङि प्रपु ३ भि > जुस् प्र. उभं. (पा ३, ४, १०९
[तु. वे. प्रश्न] । यनि. अभ्यस्तं रूपमिति कृते तु. टि.

✓ चक्ष) । ४) गम. ल्युडन्ते कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

५) विप. (२ आशा-) । गस स्त्रियां कर्तरि ल्यु > अन. प्र.
उभं. लित-स्वरश्च (पा ३, ३, १०७, ६, १, १९३; २, १३९) ।

†अभि-चक्षे^१ ऋ १, १०२, २;
११५, ५, ५, ३१, १२, खि
३, २२, ९, मा ३३, ३८; का
३२, ३, ९, मै ४, १४, ४, शौ
२०, १२३, २
अभि-चक्ष्य ऋ १, ९२, ९, ८, १,
३४.
†अभि-चक्ष्य^२ -क्ष्यम् ऋ ८,
४, ७, कौ २, ९५५, जै ४,
२०, १.
अभि ✓ चर(गनौ), †अभिचरति
तै २, २, ९, १^{१०}; ४, ११, ३,
मै २, ४, ५, ५, ७^१, ९; काठ
१०, ६, २७, १^२, क ४२, १^३;
†अभिचरति मै ३, ८, ४;
†अभिचरन्ति काठ १०, ७,
अभिचर शौ २, ११, ३, पै १,
५७, ३, अभि ...चरत् ऋ
१०, ३४, १४, †अभिचरत्
तै ६, ४, ५, ६^३, मै ३, ३, ५^३,
४, ५, ५^३, ६, ४, ६, ७, ९,
८, ७, ९, काठ २१, ७; २७, १,
२९, ८^२, ३०, ९, ३७, ११, क
४२, १.
अभिचरे शौ ५, ३०, २, १०,
१, १८, पै ९, १३, २, १६,
३६, ८.

अभि-चरण- प्रति°.

†अभि-चाणोय, या^१ -यम् मै
२, ५, ८, -या. काठ २१, २,
६, २२, ६, क ३१, १७, २१,
३४, १, -याम् काठ १९, ६, क
३०, ४.

†अभि-चरत् -रत् तै ५,
१, ६, ४, काठ २०, ४,
क ३१, ६, -रता तै ३, ४,
८, ५, -रते काठ १०, ४, १३,
३, -रन् तै २, १, ५, ७, ७,
७, ८, २, २, २, ३, ३, २, ९,
१, २, १०, ४, ४, ११, २, ३,
३, २, ३, ४, ७, २, ५, ३, ७,
३, मै २, १, ६, ७, ९^१, ४, ५,
५, ६, ७; ९, ११, ३, १, ९;
८, ४, ४, ५, ५, काठ ९, १६,
१०, १^१, ६, ७, ११, ५, १२,
३, १३, २, ४, ८, २१, ४^२,
३०, ३, क ३१, १९^२, ४६, ६,
पै ८, ९, ७^३, -रन्तम् तै २, २,
९, २ [रत्-अन्°]

†अभि-चरस् ()^१ काठ ३७,
१४

†अभि-चरित- -तम् मै ३, ८, ८,
काठ २५, ९, ३७, १४, क
४०, २.

†अभि-चरितवै^१ तै ५, ६, ३, १.

†अभि-चर्य मै २, १, ७.

†अभि-चर्यमाण- -ण तै २, २,
३, २, ९, २, ४, ११, ३; ७,
२, ५, ३, ७, ४, मै २, १, ७^१; १०,
काठ १०, १^२, ७, ३०, ३, क
४६, ६.

अभि-चार^२ -र. †तै ५, ६, ३, १,
†मै ४, ४, ४, शौ ११, १, २२,
-रा शौ १९, ९, ९, -रात् शौ
८, २, २६, १०, ३, ७, पै १६, ५,
६, ६३, ७

अभि-चारिन्^१ -रिणः शौ १०, १,
९, पै १६, ३५, ९

अभि ✓ चि(चयने) > अभि-चित-
-ता. पै १६, ५७, १९

अभि ✓ चित् > चेति, अभिचेतया ()
पै १९, ३७, ६^३.

अभि-च-छाय^२ -यम् शौ १३, १,
५७, पै २०, २७, ३.

अभि ✓ जन् > जा, अभिजायते
†काठ ७, १५; †क ६, ५, शौ
१२, ४, १०, पै १७, १६, १०;
†अभिजायते मै २, ५, १^०,
अभिजायन्त ऋ १, १६८, २
अभि-जा(त>)ता- -ता पै ११,
१, ७^३

^१) गस केनन्ते कृत् स्वर प्रकृत्या (६, १, १९७; २, १३९) ।

^२) गस. ण्यदन्ते कृत् स्वर प्रकृत्या । उप ईड- (पा
६, १, २१४) इत्याद्युदात्त डसं ।

^३) सकृत् सपा. मै २, १, ७ काठ १०, १ प्रतिचरति
इति पाभे ।

^४) सपा. काठ १३. ८ अभिप्रयुङ्क्ते इति पाभे. ।

^५) सकृत् सपा तै ६, ४, ५, ६ दूरे स्यात् इति
पाभे. ।

^६) गस अनीयरन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १,
२१७; २, १३९) । यद्वा ल्युडन्तात् तद्धिते ऋ > ईय
प्र. तत्स्वरश्च द्र. ।

^७) सपा. मै ३, ४, ७ आत्व्यवान् इति पाभे. ।

^८) वा सम्य टि व्यथते द्र.

^९) गस. कसुन् प्र. (पा ३, ४, १३) ।

^{१०}) तवैप्रत्ययान्तस्य द्वैस्वर्य द्र (पा ६, २, ५१) ।

^{११}) गस भवे घञन्ते थाथादि-स्वरः ।

^{१२}) गस ताच्छीलिक-गिन्यन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा
६, २, १३९) । ^{१३}) सपा. शौ ७, ३८, १ विभे ।

^{१४}) अस सास्व. (पा ६, १, २२३) । वा क्तिवि. द्र ।

^{१५}) अभि (स्तुनम् इति द्वि युक्त-कप्र), जायेते इति
द्वि-पदः शोधः (तु सपा तै २, १, १, ६) ।

^{१६}) सपा. माण्ड २, १८, २ अभिन्नाण्डा इति पाभे. ।

अभि जायमा(न>)ना- -ना पै
१३, ५, १६.

अभि ✓ जम् > जञ्जम् > अभि-
जञ्जमान- -न शौ ५, २०,
६; पै ९, २४, ६

अभि ✓ जल्प् > अभि-जल्पमा-
(न>)ना- -ना पै १३, ५,
१६.

अभि ✓ जि, ॥ अभिजयति तै १, ७,
५, ४^२, २, १, ३, १^५, ५, ७,
२^३, ११, ३; ५, ६^३, ६, ३, ४;
३, ३, ६, १^२, ४, ३, ४, ५
२, १, १^२, ७^{२०}, ४, ६, ४;
९, ४; ६, २, १, ३, ४, ८,
२^३, ३; ७, ९, ४^३, ६, ५, ११,
१^३, मै १, ८, ६^३, ३, १, ६;
३, ७, ८, २, ९, ५^३, ७, ४,
४, ४, काठ १४, ६, १९, ८^०,
२१, १०, १२, २६, २, ७^३,
३२, ६; क ३०, ६^०; ४०, ५;
४१, ५^३, ॥ अभिजयति तै २
५, ५, ४, ॥ अभि...जयति
तै ३, ५, १०, २; ५, ३, ११, २,
६, ४, ५, ७, ५, ७; ६, २, ६,
१; ॥ अभिजयन्ति तै ७, २, १,
४, ३, ४, २^३, ५, ८, ४^३;
॥ अभि...जयन्तु^१ शौ ६, १२६,
३, पै १५, १२, १; अभि...जय
शौ ९, ५, ६; १२, पै १६, ९७,

६, ९८, १, ॥ अभ्य(भि-अ)जयत्
तै २, १, ३, १^०, मै ४, ८, १०^३;
काठ ३०, ५^३; अभ्य(भि-अ)जयन्
तै १, ७, ५, ४, ५, २, १, १,
मै १, ६, ४^३; ३, १, ६, ३, ७, ८,
१०, ९, १; ७, ४, १, १३;
काठ ८, १०, ९, १५^३; २१,
१०^३, २६, १^३; २; २८, ४^३, ३१,
१०, ३४, ५, क ७, ६; ४०, ४^३;
५^३, ४४, ४^३; ४७, १०, अभ्य-
(भि-अ)जयन् काठ ३७, ११,
॥ अभिजयेत् तै ६, ६, ४, १,
॥ अभि जयेत् तै ६, २, ६, १;
॥ अभिजयेयम् तै ३, ४, ३, ४,
॥ अभिजयेम काठ ८, १०, क
७, ६, अभि जयेम शौ १२,
३, १५, पै १७, ३७, ५.
॥ अभिजेष्यन्ति काठ २५, २;
क ३८, ५; ॥ अभि...जेष्यन्ति
मै १, ६, १०, ॥ अभिजेष्याम
मै ४, २, ३^३
॥ अभि-जयत् - -यन्त मै ३, २, ४,
९, १, काठ २४, १०, क ३८,
३
॥ अभिजयन्ती- -न्ती पै २०,
३५, ३, -न्ती. मै ४, ७, ९;
काठ २६, २, क ४०, ५.
अभि-जित्^१ - -जित् तै ३, ५, २, ४;
४, ४, १, २, ५, ३, ६, १॥,

७, ५, १, ६॥, मै २, १३, २०,
काठ १७, ७; ३३, ६॥; ३७,
१७; ३९, ५, क २६, ६; शौ
११, ९, १२, १९, ७, ४, पै १६,
८३, २, -जितम् पै १८, ३०,
१-३; -जिता मा १५, ७; का
१६, २, ४, ॥ तै ५, ६, ५, १,
२; मै २, ८, ८, ॥ काठ २२, ३^३,
[°जित्- विश्वजित्°].

॥ अभि-जित्, ता- -तम् तै ७, ५,
१, २, काठ १४, ६; -ता तै
३, ५, १०, २; मै ३, ४, ३,
९, ५, ४, ४, ४, काठ २१,
१२; ३२, ६, ३३, ४, शौ १२,
३, ६६^३, -तौ काठ ६, ८, क ४,
७. [°त- अत्°, सत्°].

॥ अभि-जित् - -त्यै तै २, ५, ११,
१, ६, १, ४; ३, ३, ३, १, ७, २,
३, ६, १, ५, २, ४, ५, ३, ६, २,
६, ५, २, ६, १, १, २, ६, ४,
१; ११, २^३, ७, १, ५, ७; १०, ४;
२, २, २, ३, २, ५, ६, ४, ५,
३; ५, १, ६, ९, २, १५, ३^३;
मै १, ६, ४^३; ३, ४, १; ३; ८,
१^३; ९, १, ४, ८, १०, काठ ८,
१०, १२, ७^३, २१, २, ११,
२२, ३, २५, १, २६, १, २८, ४;
३०, ५, क ७, ६; ३१, १७, ३८,
४; ४०, ४, ४४, ४.

१) सपा. मै २, ५, ३ काठ १३, ३ उज्जयति इति
पाभे ।

२) पाभे. अपाजयत् द्र. ।

३) सपा. मै ३, १, १० सुम्... नमस्ति इति पाभे. ।

४) पाभे. प्रत्यावर्तय द्र. ।

५) सपा. मै २, ५, ३ काठ १३, ३ उदजयत् इति पाभे ।

६) सपा. काठ ८, ५ क ७, १ प्राणुदन्त इति पाभे ।

७) सपा. तै ६, ३, १, १ पुराजयन्त इति, मै १, ९, ८^३;
३, ६, १०^३ अजयन् इति च पाभे. ।

८) सपा. तै ५, ४, ६, ४ मै ३, ३, ७ अजयन् इति
पाभे ।

१) सकृत् सपा. काठ २६, २ व्यजयन् इति पाभे ।

२) विप., नाप. (सोमयाग-विशेष-, नक्षत्र-विशेष-) ।
गस. क्तिबन्ते कृत्-स्वर- प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

३) सपा. पै १७, ३६, ६ अभ्यन्विताः इति पाभे. ।

४) सपा. मै ४, ७, ६ व्यप्यै इति पाभे ।

५) पाभे. अपहत्यै मै ३, २, ५ द्र. ।

६) सपा. मै ४, ३, २ उज्जित्यै इति पाभे. ।

अभि-जित्य ॥ तै ३, ३, ६, २; ॥ मै १, ६, ४; ३८, १० ^३ ; ४, २, ३; ॥ काठ ८, १५ ^३ , २५, २, २९, ६, ॥ क ८, ३ ^३ , ३८, ५, ४५, ७; शौ १२, ३, ३६, १९, ५४, ५, पै १२, २, १५, १७, ३९, ६.	१, २२१; २, ६५; जै १, २३, ८; पै २०, ११, ५.	३; ५, १५, ३; ३०, १०, ७, ५५, ५, ५९, ७, ९८, ६, ९९, ३; १०१, ४, १०३, ७, ८, ५, ३८; १०१, १४, ९, १०१, ११; १०, २७, ८; ५३, ७; ७६, ६; ८१, ६, १३३, ४, १३४, ५, मा ५, १६ ^१ ; ११, २९, १३, २; १६, ६, १७, २२ ^१ , २०, ४०, का ५, ५, ३ ^१ ; ८, २०, १ ^१ , १२, ३, २, १४, १, २, १७, १, ६; १८, २, ८ ^१ , २२, ४, ५, तै १, २, १३, २ ^१ , ॥ ५, २, ३, ४, ४; ७, ७, २, ॥ २, १, २, ९; ३, ८, २ ^१ , ४, १, ३, ३, १, ५, २, ॥ ४, २, ८, १, ५, १, २; ६, २, ६ ^१ ; ५, ७, १, २, ॥ ६, ४, १०, ३ ^२ , ॥ ७, २, ५, ६, ६, ३; ३, ४, २, ५, ३, ६, २; ७, ४, ८, २; ९, ३, १०, २ ^१ , ३ ^२ , ५, ४, १, ३, २, ५, ३, ६, ४, ३; ५, ४, ६, ३, ७, ३, ११, २; ५, १, ५, २५, २, ॥ मै १, २, ९ ^१ , ८,
अभि-जि(त्य) > रथा ^३ - त्या. ते ७, ५, १५, ३.	अभि...तनुनाम ^१ क्र १, १६०, ५; ५, ५४, १५.	
॥? अभिजिघांसन् क ३५, ५ ^० .	अभि ✓ तन्, अभि...तन्निषे ^१ क्र ८, ६, २५; ९, १०८, ६, कौ १, ५८५, जै १, ५९ ८, ३, ४०, २.	
अभि-जिघ्रन्ती- अभि ✓ घ्रा द्र.	अभि...तनुनाम ^१ क्र १, १६०, ५; ५, ५४, १५.	
॥ अभिजितम् पै १७, ३८, ९ ^१ .	अभि ✓ तप्, अभितपति पै १, १०, १२; ॥ अभितपेत् मै ४, २, १०.	
॥? अभि-जु ^० - जु जै ३, ७, ३.	अभि ताप्नीत् ^३ मा १३, ३०, का १४, ३, ४, मै २, ७, १६.	
अभि ✓ जुष, अभि अजुषन्त क्र ४, ३३, ९ ^१ , अभ्यजुषथा: पै २०, १५, ९	अभि-तपत् - पन् शौ १९, २८, ३, पै १३, ११, ३.	
अभि 'जुजोषत् क्र ४, २३, ४.	अभि-तप्त, प्ता- प्तम् शौ ४, ४, ३; पै ४ ५, ४; -प्ताम् ^१ खि ३, १६, ३	
अभि-जुष्ट- -ष्ट पै ५, २८, ३	*अभि-तर- > ॥ अभितरम् ^३ मै १, ४, १२ ^१ .	
॥ अभि-जु ^३ - जु क्र १, ३७, १०, ७२, ५; ३, ३९, ५; ७, २, ४, ८, १२, ३; खि ५, २२, १० ^३ ; कौ	अभि-तस् (ः) ^३ क्र १, ५३, ३, ८३, १, १०५, ८; १८२, ४, २, १३, ७, ४, १, १४, ५०,	

^३) सपा. तै १, ५, १, १ विजित्य इति, मै १, ७, २ जिवा इति च पाभे. ।

^४) गस उप. कथप् प्र. उसं. (पा ३, १, ११७) । कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

^५) अभिजिघांसन् इति शोधः (तु. सपा. काठ २२, ११) ।

^६) पाभे. अभि शौ १२, ३, ३० द्र. ।

^७) सपा. क्र ८, ९२, ३ कौ २, ६५ इवाजु, आज्यमत् इति सत. पाठस्य स्थाने 'जुवाजुव्, आज्यमत् इति पाभे. । अयं वास्तविकः संगतार्थश्च पाभे. भवत्युत वा शाखान्तरीयस्यैव पाठस्य प्रादेशिको वा ग्रामादिको बोच्चारण-विशेष इति चिन्तार्थं सुधियां प्रादर्शि ।

^१) 'मनसा दीध्याना देवा एषां कृत्वा हि अपः' इति वा. द्र. (वैतु. सा. GW. प्रभु. अभि... दीध्यानाः इति) ।

^८) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । उप. यद्र. । वा. क्रिवि द्र ।

^९) सपा. शौ २०, १३६, १५ अभित, अभिक्त. इति पाभे. ।

^१) तनिपत्योः (पा ६, ४, ९९) इत्युपधालोपः ।

^१) इलौ लोटि उपु ३ आडागमः प्र. पूर्व स्वर. उस (पा ६, १, १९२ L तु. MGS., यस्या. टि. ततुनन्, ततुनन्त प्रभु. च; वैतु. सा. अन्यथा विवृण्वान.) । GW. प्रभु. ण्यन्ताल् लुडि चडि रूपमिति सुवच स्यात् । तथात्वे चङ्ग्यन्तरस्याम् (पा ६, १, २१८) इत्युक्त. स्वरः ।

^२) पाभे. परिताप्सीत् काठ ३९, ३ द्र ।

^३) मुपा. -प्ताम् इत्यन्तोदात्तत्वं विमृश्यम् ।

^४) तु यस्या. टि. *अव-तर- > अवतरम्, अन्तर- ।

^५) तसिक्तस्ते लिस्वरः (पा ६, १, १९३) ।

५; २, ३, ६; ७, ३६, ९,
२६; १०, २१, ३, २, ७, ९,
३, ५; ११, १६; ४, ३, ९,
४, ७; ६, ८; ७, ९, १४, ५; १;
काठ ६, ६, १०, १; ७; ११,
१, १२, ५, १३, ३; १६, ३;
१५; १७, ११; १८, २; २०,
१०; २१, १३; २२, ८, २५,
८; २७, ३; ६; ८; २८, १,
२९, १०; ३३, ३; ३७, ११,
३८, ६; १ क २, ४, ४, ५;
२७, १६; २८, २; ३१, १२;
३५, २, ४०, १; ४२, ३; ६,
४४, १; ४६, ३; १ कौ २,
४५३; ९३९; १ जै ३, ३४,
११; शौ १, २७, ३, ३, ५, ६,
७; ३०, ६; ४, ५, ६; १०,
८, ३; १७, १२, ३, ४२, १३,
१, ३५; १४, १, ४५; १९,
१६, २; २७, १५, १२०, २१,
३; २५, १; ८७, ६; ८८, ३;
१३६, १५६; १; २, ७२, ४,
१०, ८, ५; १३, ३, १६; १०,
९; १४, २, ९; १५, ५, ६; १६, ६७,

६१; १०१, ६; १०३, ८; १८,
५, २, १८, ५; २०, ९, ३.
अभि ✓ तस्, †अभि...तस्वे ऋ ४,
५०, २; १०, ८९, १५, शौ २०,
८८, २.
अभि-तस्थिवृत्- अभि ✓ ष्टा द.
अभि ✓ त्वत्, > तिवृत्स, अभित्वत्ति
ऋ ८ १०३, ५, १ अभि...तुन्दन्ति,
अभि (तुन्दन्ति) ते ५, ६, ४, ४;
काठ २२, ९; क ३५, ३; अभि-
तुन्धि ऋ ६, १७, २; †अभि...
तुन्धि ऋ ६, १७, ३, शौ २०, ८,
१, अभि...तुवृत्त ऋ ८, ७७,
५; अभि तुवृत्त ऋ २, २४,
४, अभि तुवृत्त ऋ ३,
३१, ५.
अभि...तुर्वः ऋ ६, १७, १.
†अभ्यभि...तुर्विध ऋ ९,
११०, ५; कौ २, ८५७.
†अभि...तुवृत्तान् ऋ १०,
७४, ४; मा ३३, २८; का ३२,
२, ११.
१ अभि-तुत्ति- -र्यै काठ २५, ४६.
अभि ✓ त्वत् > तर्पि > अभि-

तपयि(त >)न्ती- न्ती. शौ
१८, ४, ३९.
अ-भित्ति^१- -र्यै मा ११, ६४; का
१२, ६, ५; तै ४, १, ६, २;
९, २; मै २, ७, ६; ३, १, ८; १,
काठ १६, ६.
१ अभि ✓ त्वत् > अभि-स्वरमाण-
-ण- मै ४, ५, ५.
अभि ✓ त्वत्, १ अभित्सरति काठ
२७, ९; †अभित्सरन्ति ऋ ८,
२, ६; जै ४, १६, ७.
१ अभि-त्सरा^१- -रः मै ३, ७, ४;
काठ २७, ९.
?अभिदना^२ पै १, ९८, ३.
अभि ✓ दम् > दिप्स > अभि-
दिप्स, प्ल^१- -प्लुः ऋ २, २३,
१०^३, -प्लवः^३ ऋ २, २३, १३.
?अभि ✓ दस् > अभि-दस्यु^०-
-स्युः ऋ १०, २२, ८.
१ अभि ✓ दह, अभिदहेत् काठ ३५,
१६, क ४८, १४.
अभि-दाह- अन्.
अभि ✓ दा (दाने), अभि...ददाति
पै ५, ३१, ४७.

^१) अभितस्थौ इति मुपा. अष्टः (तु. सपा. क ४, ५,
SI. च अभितः । तौ इति) ।

^२) सपा. पै १७, ४०, २ अवताः इति पाभे ।

^३) तु. B.W. शंपा. सात. अभिक्तुः इति ? खि ५,
२२, १० शांश्री १२, २४, २ अभिज्ञु इति पाभे ।

^४) सपा. ऋ १, १६४, १६ नु वि इति विभे. ।

^५) =अभ्यमोचयन् (तु. ऋ ६, १७, ३; वें. P.W.
G.W. प्रभृ.; वैतु. सा. अभि इति कप्र. सतीः इत्येतद-
न्वित इति) ।

^६) मन्त्रस्वरस्याऽनुरोधिनमन्वयमुपेक्ष्य स्वीयं चोतरं
भाष्यमविचारयन् सा. उपेक्ष्यः ।

^७) पाभे. अभिक्लृप्त्यै क ३९, १ द. ।

^८) तस. नव-स्वरः । उप. < ✓ मिद् ।

^९) गस. भावे घञन्ते आथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

^१) सपा. मै ४, ६, ४ त्सरा इति पाभे. ।

^२) पाठ. ? शोधः सस्थ. टि. महारघक- द. ।

^३) विप. ([अभिभवनेऽवत्, °ती-] दु.शंस- मृध्-)
गस. उप. उः प्र. (पा ३, २, १६८) । कृत-स्वरः प्रकृत्या ।
स्त्री. ऊङ् प्र. ।

^४) पाभे. अवशंसः काठ ३५, ५ द. ।

^५) द्विरे विभक्तेरुदात्तत्वाऽभावे यणादेशः स्वरितः (पा
६, १, १७५; ८, २, ४) ।

^६) विप. (दस्यु-) । गस. कृत-स्वरः प्रकृत्या ।
'योऽकर्मत्वादिविशिष्टो दासोऽस्मान् अभिदस्युः' इति
संबन्धः द. (वैतु. उद्गी. वें. सा. G.W. प्रभृ. अभि इति
स्वार्थ-प्रधानम् अव्य. इति वा नः इत्येतदन्वितः कप्र. इति वा) ।

^७) छन्दस्तः सूको. विरोधतश्च मुपा. विन्त्यः । त्रैष्टुभ-
स्तावदयमर्धचैः प्रथमेदमागन् पूर्वस्मादत्र, एतामस्मिन्-

॥ अभि-ददु^१ -दिम् तै ६, ६,
७, २.
अभि ✓ दा (अवखण्डने), अभिदाति^२
कौ १, ३३६; जै १, ३५, ५.
अभि ✓ दास्^३ (हिंसायाम्), अभि-
दासति ऋ १, ७९, ११, ७,
१०४, ७; १०, ९७, २३, १३३,
५, १५२, ४; खि ३, १५, ९;
४, ५, १४^४, २०; िमा ८,
४४; १२, १०१; १८, ७०,
िंका ८, १८, १; १३, ६,
२५; २०, ५, ३; तै १, ६,
१२, ४; ३, २, १०, २,
५, ७, ३, १; मै ४, ३, ९॥,
१२, ३; काठ ७, २;
९॥, १३; २२, १५^५; ३७,

१५, क ५, २^६; ८॥, ६, २,
कौ २, ४४२^७; १२, १८, शौ
१, १९, ३; २१, २, २, २७,
७; ४, १९, ५; ६, ६, ३,
१५, १; २, ५४, ३; ८, ४,
७; पै १, २०, ४; ६६, ४, २,
१६, ४, ५; ८८, ३; ५, २५, ५;
६, १२, ७; १६, ९, ७,
१९, २, ८^८, ९; ३, १०^९,
५, १४, १५; अभिदासन्ति
शौ ४, ४०, १-८; अभिदासत्
ऋ ६, ५, ४; काठ ३१, १४,
३५, १४, क ४८, १३,
अभिदासात् मै १, ५, ४,
४, ५, ८; शौ ५, ६, १०;
१०, १-७, ७, ११३, २;

१२, १, १४^१, पै ६, ११, १२, १२,
९-११, १३, १-३, २०, ९, १,
अभिदासान्^१ शौ १९, १८,
१-१०, पै ७, १७, १-१०,
अभिदासतु पै ५, २६, ४.
अभि-दासत् - िसतः ऋ १०,
१०२, ३, १५२, ३; तै १, ६,
१२, ५; कौ २, १२१७; शौ १,
२१, ३, पै २, ८८, २, -सते
तै १, ६, २, २, -सन् िमै १, ५,
१०, ११; शौ ६, ६६, १; पै १९,
११, १०; -सन्तम् शौ ८,
३, २५, पै १६, ८, ६.
अभि-दिप्सु, प्सु- अभि ✓ दम् द.
अभि ✓ दिह > अभि-दिग्ध-
ग्धा. शौ ५, १८, ८^६.

रुल्लोकेऽभ्यु त्वा ददाति इत्येवं सु-शोधं द. (तु. सस्थ.
दि. १पूत > ता- [< आ ✓ द]) ।

^१) विप. > नाप (आज्याभिधारित-चरु-) । गम
उप. अधिकरणे किः प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (तु. सा.
O. [आपश्रौ १३, १४, ३] ऋ. प्रभृ; वैतु. रुद्रदत्त.
भाष. = उपरि-दान- इति) ।

^२) यद्योगीयः स्वरः (पा ८, १, ६६; ७१) ।
अस्माकमाभिमुख्येन खण्डनपरो भवतीत्यर्थः द. ।
यदेव रूपं छन्दोनुरोधप्रयोजितया नैप्र यनि. परिणतं
भवति तदपि सुवचम् (तु. म 'अभिदासति') ।
यत् सा. अभ्यागमनपरतया बभाषे, तत् खलु साध्य-
भूतक्रियापेक्षया तत्साधनभूतक्रियार्थं नेदीय
इव स्पृशेदिति कृत्वा नादरणीयम् । न चाऽप्यस्य
धा. गतौ साक्षाद् वृत्तिः प्रसिद्धा भवति । यदपि
विव. ✓ दा(दाने) इत्यस्याऽर्थसंगमने कृतप्रयासो भवति,
तदपि हेयम् । अभ्यत्योः नि. अर्थाऽविवेकमात्रप्रयो-
जितत्वादस्येति दिक् ।

^३) दुस्यति > दुस्सति > दासति [< ✓ दास्] इति
नैप्र. ✓ दस् इत्यस्य इयन्नन्तस्य सतोऽङ्गस्य
शब्दन्ततया प्रतिभासमानः परिणाम. द. । ननु
✓ दस् इत्यस्याऽकर्मिका वृत्तिर् भवतीति । किं तत्
इति । ✓ दास् इति धा. सकर्मकः सन्न तत्

उक्तया नैप्र. परिणमेदिति । सत्यम्, न त्वसौ सक-
र्मकः, किं तर्हि, अकर्मक इति । कथममुष्य तत्र तत्र
वा. कर्माऽभिसंबन्ध इति । अभि इत्यनेन योगे
सति सकर्मकत्वपरिणामादिति [वैतु. सा. G.W. च
✓ दस् इत्यस्य गिजन्तं वृत्तमिति (णि-लोपेऽभ्यु-
पगम्यमानेऽप्युदात्तनिवृत्तिस्वरस्य दुर्बावत्वे सति स्वर-
पूर्वसंक्रमस्याऽनुपपन्नत्वादित्यभिसंघे) ; MW. ✓ दास्
(हिंसायाम्) इत्यनेन संभेदुकः, WW १, ८, १४ २ दास्-
इत्यतः नाधा. इति च ✓ ? ३ दास् इत्यस्य उपलब्ध्यर्थस्य
(मूलतः ✓ दिश इत्यस्य वा ✓ दश इत्यस्य वा सज्जन्म-
भूतस्य सतः) वृत्तमिति चाऽनध्यवसायं संकेतुक] ।

^४) अभिदा^४ इति स्वरः ? यनि शोधः । सपा. खिसा
२९, १३ प्रतिभूयति इति पाभे ।

^५) सपा तै ४, ७, १५, ५ प्रभृ अभिशोचति इति पाभे. ।

^६) सपा. ऋ १०, १३४, २ आदिदेशति इति पाभे. ।

^७) सपा. ऋ १, ४२, २ शौ ६, ६, २ आदिदेशति इति
पाभे ।

^८) सपा शौ ६, ६, १ अभिमन्यते इति पाभे. ।

^९) सपा. पै १७, २, ५ अभिमन्यातै इति पाभे. ।

^{१०}) तु. RW. पै. च ; वैतु. शंपा. सात. च मुपा.
अभिदासात् इति ।

^{११}) सपा. पै ९, १८, ३ सुदिग्धाः इति पाभे. ।

अभि ✓ दी (क्षये) > दिदी, † अभि...
दिदीहि ऋ ९, १०८, ९; कौ १,
५७९; २, ३६९, जै १, ५९, २,
३, ३०, ४.

¶ अभि ✓ दीक्ष, अभिदीक्षते काठ
२२, १३.

अभि-दीध्यान- अभि ✓ धी द्र.

अभि ✓ दीप् > दीपि, अभिदीपय-
पै १९, २६, १२

अभि-दीपयत्- -यन् शौ ४, १९,
३; पै ५, २५, ३

अभि ✓ दु (उपतापे) > अभि-दुन्वत्-
-न्वन् शौ ५, २२, २; पै १९,
१२, १२.

अभि ✓ दुह > अभि-दुह्य काठ ६,
३, क ४, २१.

¶ अभि-दु (ह्य) > ह्या^१ - ह्या मै
१, ८, ३.

† अभि-द्यु^२ - -द्यव. ऋ १, ४७,
४; १२७, ७, १३४, २^३,
३, २७, १^४; ६, ५१, १५, ८, ७,
२५; ८३, ९; १०, ७७, ३,
७८, ४; ¶ तै २, ५, ७, ४^{१५}, मै
१, ६, १^{१६}, जै ४, १, ७^{१६}; -द्यवे

ऋ ८, ७५, ६; तै २, ६, ११, २;
मै ४, ११, ६; काठ ७, १७,
-द्युभि. ऋ १, ६, ८, ५३, ५, ८,
४, २०; मै २, २, ६, काठ १०,
१२; शौ २०, २१, ५; ४०, २,
७०, ४, -द्युम् ऋ १, ११९,
१०.

? २ अभि-द्यु^१ - -द्यु खि १, ३, ४.

अभि ✓ द्रा (कुत्सायां गतौ), अभि...
द्रासत् ऋ ८, ४७, ७.

अभि ✓ दु, अभ्युद्व. ऋ १०, ७५, २

अभि ✓ दुह, > दुदुक्ष^१, ¶ अभि-दुह्यति
तै २, २, ६, ३; मै २, १,
२; ५, ६; काठ १०, ३; १३, १,
¶ अभि-दुह्यति तै २, २, ६, २;
मै २, १, ४; ¶ अभि-दुह्येत् काठ
१०, ३, १३, १.

† अभि-दुह्येत् ऋ १, २३, २२;
१०, ९, ८; मा ६, १७; का ६,
५, ५, शौ ७, ९४, ३.

† अभि-दुहन् ऋ १, ५, १०;
शौ २०, ६९, ८; अभि-दुह शौ
९, ५, ४; पै १६, ९७, ३.

अभि-दुह्येत् काठ १०, ३;

१३, १.

अभि-दुह^२ - दुहे ऋ २, २७, १६;

-द्युक् ऋ १, १२२, ९. [°दुह-
अन्^१]

¶ अभि-दुह्य^३ तै २, २, ६, २; मै २,
१, ४.

अभि-द्रोह^४ - -† हम् ऋ ७, ८९, ५;

१०, १६४, ४; तै ३, ४, ११,

६; मै ४, १२, ६; काठ २३,

१२; शौ ६, ५१, ३; पै १९,

४३, ५†; -हात् मै ३, ७, १०,

पै ९, २२, १. [°ह- अन्^१].

अभि-प्रोक्ष्यत्^५ - -क्ष्यन् मै २, १,
२; ५, ६.

† अभि ✓ धन्व, अभि... अधन्विषुः
ऋ ९, २४, २; कौ २, ३१२,
जै ३, २५, ८.

अभि ✓ धा (बधा.)^६, > धित्स,
अभि... धातम् ऋ १, १२०, ८,
अभिधेतन^१ ऋ ८, ६७, ५.

¶ अभि-दधाति तै ५, १, २, १,

¶ अभि... दधति मै ३, ९,

६; अभि-दधामि शौ ८, ८,

८; ९, पै १६, २९, ८; ९

^१) विप. (गो-) । गस. क्यबन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या ।

^२) विप. ([अभिगतदीप्ति-] अग्नि-, इन्दु-, कण्व-
प्रभृ.) । प्रास. बस. बोभयथाऽपि पूष प्रकृतिस्वरञ्च
(पावा २, २, १८, २४, ६, २, २, १) ।

^३) सङ्कृत् सपा. या ४, १९ अनूषत (BC. अनूषतः^२)
इति पाभे. ।

^४) अभि-दिव (द्वि३) < *अभि-दिव्- इति शोध. ।

^५) नापू. प्राति. गत्यंशस्वराद् वस्तुन. प्राति. भिन्न-
मद उत वा प्रमाद-सुलभविकार एवेति विषये विमृशां
विमृष्टिः साऽवसरा स्यात् । प्रथमे कल्पे अभि ✓ दिव्
इत्यस्माद् यथायथं कृद्योगः द्र. । उत्तरे ✓ दिव् इत्यनु-
पसृष्टात् प्रथमं कृद् भवति ततश्च सिद्धवद्भूतेन कृता
नाम्ना अभेः समासः ।

^६) सनि एकाचः (पा ८, २, ३७) इति प्राप्तस्य भवत्

स्याऽभावश्च छान्दसः द्र. ।

^७) गस. उप क्विप् प्र. बशो भवभावः कृत्-स्वरश्च
प्रकृत्या (पा ८, २, ३७; ६, १, १३९) ।

^८) गस. क्यबन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, १९३,
२, १३९) ।

^९) गस. भावे वजन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २,
१४४) ।

^{१०}) गस. शत्रन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या बशो भवभावश्च ।

^{११}) उपसृष्टस्य धा. कथने बन्धने च वृत्तिर्यथायथ-
मूढ्या ।

^{१२}) ✓ धा > ✓ धि > ✓ धि इति (तु. टि.
✓ धा) । यनि. प्रामाण्ये तु. निधेतन सा. (ऋ १०,
३७, १२), PW. प्रभृ.; वैतु. स्क. वें. सा., दु. (या ६,
२७) ✓ धाव् इत्यस्यैतत् रूपमिति ।

अभि...दधामि शौ ७, ३८, १;
अभि...धत्ताम् शौ ४, ३६,
१०; अभि (धत्ताम्) शौ १३,
१, २०; पै १८, १६, १०;
अभिधहि काठ ४, १६; शौ
४, १६, ७; पै ५, ३१, २; ३२,
८; १६, १७, ४^१; अभिधत्तम्
शौ ११, ११, ३; अभि...
दधिध्वम् ऋ ७, ३४, ९^२; अभ्यु-
धत्त शौ ३, ११, ८; पै १,
६१, १; ॥अभिदध्यात् काठ
३०, ९.
अभि...अधित खि ५, ७, २,
८; मा २१, ४६; का २३, ५, ४;
मै ४, १३, ७^३; काठ १८, २१;
अभि...अहित^४ शौ ३, ११, ८;
पै १, ६१, २; अभ्यधीताम्
ऋ १०, ४, ६^५; अभ्यधाम् पै
२०, ५२, ५; अभि...अधाम् ऋ
१०, १४५, ६, शौ ३, १८, ६१,
पै १, ९८, ३; २०, ४६, ३.
॥अभिधीयते मै ३, ७, ८.
अभिधित्सते^६ ऋ १०, ८५,
३०.

अभि-धा^७ -धाः मा २२, ३, का
२४, १, ३, तै ७, १, ११, १;
मै ३, १२, १; काठ ४१, २.
अभि-धान- वाजपेय^८.
अभिधानी^९ -नी ॥मै २, १, ५,
४, २, २; शौ ८, ११, ५;
पै १६, १३३, १०. [°नी-
अश्व^{१०}].
अभि-धाव काठ १८, २१^{११}; शौ
८, ८, ५, ७; १२, ५०, ५; पै १४,
४, १५, १६, २९, ५, ७.
अभि-हित, ता- -तः ऋ ५, ५०, ४;
काठ २३, ६; शौ ६, ६३, ३;
८४, ४, पै ८, ११, ४; १२, ११,
३; -तम् शौ ९, ३, ८^{१२}; -ताः
शौ १०, १, ३०; पै १६, ३८, ३;
-ताय तै ७, ४, २२, १; काठ
४५, १; -तौ ऋ १०, ८५,
११; शौ १४, १, ११^{१३}. [°त-
अन्^{१४}, शृङ्ग^{१५}].
अभि ✓ धाव् (गतौ), अभिधावति
ऋ ९, ६०, ३, पै ४, २०, ६,
†अभि...धावति ऋ ९, २८,
१४; ३७, ६१; कौ २, ६३३,

६४७; जै ३, ५२, १; ५३, ५;
अभिधावामि शौ ६, ११९,
३, पै १६, ५०, ७; अभिधाव-
(?म)न्तु पै १६, ७३, ४;
॥अभ्यधावन्^१ मै ४, ६, १.
॥अभि ✓ धि^{१६}, अभिधिनोति तै ६,
६, १०, २; मै ४, ६, १^{१७}; काठ
२७, ५; २९, ६; क ४२, ५;
४५, ७; अभ्यधिनवन् काठ २७,
५; क ४२, ५.
अभि ✓ धी^{१८}, > दीधी, अभि · दीधय
> या ऋ ३, ३८, १, १०, ३२,
४, अभि(दीधय) ऋ १०, ३२,
४.
अभि-दीध्यान- -नः पै १९, ३८,
१६०; -फना^{१९} ऋ ४, ३३, ९^{२०}
अभि-धीत- -तः मा ८, ५४, का
९, ७, १.
अभि ✓ धृ > अभि-धृत- -ताः पै
१२, २१, ५.
अभि ✓ धृष्, > धर्षि, अभिधृणुवन्
पै १९, ३१, ६; अभ्यधृणुवन्^{२१}
मै ४, ५, ९॥, ॥अभ्यधृणुवन्
काठ २५, ६^{२२}; क ३९, ४^{२३}.

- १) सपा. शौ ९, ५, ५ अवधेहि इति पासे ।
२) वेंतु. सा. अभिः कप्र. इति विमृश्यम् ।
३) वेंतु. भा. तैत्रा ३, ६, ११, ३ आधित इति ।
४) लुङि रूपं भवति (तु सा., समीपवर्ति अभ्युधत्त
इति पदान्तरं च) । एस्थि. दधातेर्हिः (पा ७, ४, ४२)
इति यदनुशिष्टं भवति तदव्याप्तत्वादल्पीयो भवतीति इ ।
५) या [३, १४] = अभ्यधाताम् । लुङि प्रपु२ ।
६) सपा. आपमं १, १७, ८ अभिधित्सति इति, शौ १४,
१, २७ पै १८, ३, ६० अभ्यूर्णुते इति च पासे ।
७) गस. विजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ३, २, ७४;
६, २, १३९) । यथाऽनुपदमेव यम्यमानस्य ध्रिय-
माणस्य च विषये यन्तृत्वं धर्तृत्वं च श्रूयते, तथाऽभि-
धीयमानस्य सतोऽभिधातृत्वेन श्रवणं स्यादिति कृत्वा
कंतरि प्र. इष्ट इत्यभिधंघिः (तु PW., L ४४०

- अनु-ष्ठा- प्रभृ; वैतु MW. भा. उ. म. च कर्मणि
क्विपा निष्पादुकाः) ।
१) = रज्जु- । गस. वयुडन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६,
१, १९३, २, १३९) । स्त्रियो ङीप् प्र. ।
२) सपा. ऋ १०, ७०, १० मै ४, १३, ७ नियया इति
पासे ।
३) पासे. अपिहितम् पै १६, ३९, ८ इ. ।
४) सपा पै १८, १, ११ उपहितौ इति पासे ।
५) पासे. अन्(नु ✓ उ)न्द > अन्वौन्दन् इ. ।
६) धा. प्रीणनपोषणयोर्वृत्तिः (तु. यस्था. टि.) ।
७) धा ध्याने वृत्तिः (वैतु. वें. दीप्तौ वृत्तिरिति) ।
८) सपा तै ३, ५, ५, ३ अधि रोचने दिवः इति पासे ।
९) तु. सा. GW. प्रभृ ।
१०) वन् इति शोधः (तु. सपा. तैआ ५, १, ३) ।

अभिदाधु^३ शौ १, २७, ३.
 ॥ अभ्यध्वयन्^३ मै १, १०, १६;
 काठ ३६, १०.
 † अभि-धृषे^३ मै २, ७, २०; काठ
 १६, २.
 अभि-धृषु- -ष्णवः पै ८, १२, ७
 अभि-धृषुवत्- अन्.
 अभि ✓ ध्मा > धम > * अभि-
 धमत्- -मन्ता ऋ १, ११७,
 २१.
 ॥ अभि ✓ ध्यै, अभ्यध्यायेत् तै १, ५,
 ९, ४; ५, ५, ४, ९; ६, १, ३,
 ६५, ४, ४, ३०, अभ्यध्यायन् तै
 ७, २, ८, ६; अभिध्यायेत् तै १,
 ७, ४, ६.
 अभि-ध्रोक्ष्यत्- अभि ✓ हुह् द्र
 ॥ अभि ✓ ध्वस् > ध्वंसि, अभिध्वंस-
 येत् काठ २७, ८.
 अभि-ध्वंसयत्- -यन् काठ ११, ६.
 [यत्- अन्].
 अभि ✓ नक्ष्, † अभिनक्षति ऋ
 १, ९५, १०; पै ८, १४, १०;
 अभि... नक्षति ऋ २, २०, २;
 अभि... नक्षन्ति ऋ ६, ३४, ३.
 अभि... ननक्षुः ऋ ५, १५, २.
 अभि-नक्षत्- -क्षन्तः ऋ २, २४,

६; ८, ९६, ५.
 अभि-नक्षमाण- -णाः ऋ १०, १७,
 ९; शौ १८, १, ४२†, ४, ४६†.
 अभि ✓ नन्द, अभिनन्दति शौ ९,
 २, २; पै १६, ७६, २.
 अभि-नन्दत्- -न्दन् शौ १९, ८, ३
 अभि-नभ्य^१- -भ्यम् ऋ १०, ११९,
 १२.
 ॥ अभि ✓ नम् > अभि-नति-
 -तिम्, -त्यै काठ ८, १०; क
 ७, ६.
 अभि ✓ नश् (व्याप्तौ), † अभि-
 नट् ऋ ७, १०४, २३; शौ
 ८, ४, २३; पै १६, ११, ३;
 अभि... नशत् ऋ ८, २०, १६;
 अभि... नशत् ऋ ४, २३, ४;
 अभिनशन् ऋ २, २७, १४;
 † अभ्या(भि-आ)नट् ऋ ६,
 ४९, ८; मा ३४, ४२; का ३३,
 २, ५, तै १, १, १४, २.
 ? अभिनाक्तजम्^३ पै २०, ३०, ७.
 अभि-नि ✓ क्रम्, अभि... न्यक्रमीः
 ऋ १०, ६०, ६†.
 अभि-नि ✓ धा, ॥ अभिनिदधाति
 मै ३, ८, ९†; ४, ७, ९†; काठ
 २५, ४; क ३९, १; ४०, १,

॥ अभिनिदधाति मै ३, ८,
 ७†; अभिनिदधामि मै ४, ७,
 ९; काठ ७, १३†; क ६, २†;
 अभिन्यदधात् काठ २५, ४; क
 ३९, १, ॥ अभिनिदध्यात्^३ मै
 ४, ७, ९.
 ॥ अभि-नि ✓ श्रुच्, अभिनि-
 श्रोचेत् मै १, ८, ७†; ३, ६,
 ९; ४, ५, १†; काठ २३, २; क
 ३५, ८.
 अभिनि-श्रुक्त- सूर्य०.
 अभि-निर् ✓ नुद्, अभिनिर्नुदन्तु
 पै २०, ४२, १.
 ॥ अभि-निर् ✓ वप्, अभिनि-
 र्वपति^३ काठ २३ ९; क ३६, ६.
 अभि-नि ✓ वृत्, † अभि-
 निर्वर्तताम् ऋ १, ८९, २,
 मा २५, १५; का २७, ११, २,
 मै ४, १४, २; पै २, ३०, १;
 अभिनिर्वर्तस्व शौ १०, १, ७;
 पै १६, ३५, ७; † अभि...
 निर्वर्तस्व^३ मा १२, ७; का
 १३, १, ८; काठ १६, ८,
 अभि... निर्वर्तध्वम् मै ४,
 २, ५.
 ॥ अभिनि-वर्तस्व^३ तै ६, ४, ११, ४,

^३ दादृशुः (< ✓ दृश्) इति सा पाठः ।

^४ गस. केनन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^५ सपा. ऋ २, १०, ५ प्रभृ. माश ६, ३, ३, २० अभि-
 मृशे इति पाभे. ।

^६ पाभे. अभ्यकामयत् मै ३, ६, ८ द्र. ।

^७ पाभे. अभ्यकामयत् मै ४, ५, ७ द्र. ।

^८ अस. सास्व (पा २, १, १४; ६, १, २२३) । वा. क्रिवि.
 द्र. । ^९ मध्य आडागमो न तु आङुपसर्गः । अन्यथात्वे
 गतिगंतौ (पा ८, १, ७०) इति अभेः निघात-प्रसङ्गात्
 (तु पपा. स्क प्रभृ., दे २, १८; वैतु उ म. च) ।

^{१०} पाठः ? सपा. शौ ७, ३९, १ अभिरोरुदुम् इति
 पाभे. ।

^१ नि इति स्वाअ इति सा. । तच्चिन्त्यम् ।

^२ पाभे. अधि तै ६, २, १०, ५ द्र. ।

^३ सपा काठ २९, ८ नियुनक्ति इति पाभे. ।

^४ पाभे. अधिनिदधाति काठ २५, ८ द्र. ।

^५ पाभे. अधि काठ २९, ८ द्र. ।

^६ पाभे. अभि तै ६, ४, २, १ द्र. ।

^७ पाभे. अभि तै ६, १, ५, ५ द्र. ।

^८ वैतु उ म. च लक्षणे कप्र मा इत्येतदन्वित इति ।

^९ =सपा. माश ६, ७, ३, ६ । ऋ ४, ३१,
 ४ पै १, ४१, १ कौस् ७२, १४ अभि... आववृत्स्व इति,
 तै ४, २, १, २ मै १, ७, १ अभि... आववृत्स्व इति च पाभे. ।

^{१०} गस. णमुलन्ते कृत्-प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, १३९) ।

काठ २७, ९.^२
 अभि-नि ✓ षद् > ॥ अभिनि-षण्ण-
 -णम् मै ३, ८, ७, ९, ६.
 अभि-नि(स् >) ष् ✓ कृ
 अभिनिष्-कारिन्^३ -रिण शौ
 १०, १, ३१; पै १६, ३८, ३.
 अभिनिष्-कृत- -तात् शौ १०,
 १, १२, पै १६, ३६, २.
 अभि-नि(स् >) ष् ✓ पत्(गतौ)
 अभिनिष्-पुत- -तन् शौ ७, ६६,
 १.
 अभि-नि ✓ ह(< घ)न्, अभि^४ ..
 नि(चित्^५) .. जघान ऋ ६,
 १७, ९.
 अभि ✓ नी, ॥ अभिनयति मै २, २,
 ५^६, काठ १०, १०^७, ॥ अभ्य-
 नयत् तै २, ५, २, ४.
 अभि...नेषस्व पै २०, २२, १.
 ॥ अभि-नीति^८ - त्यै तै ५, ७, ८, ३,
 ६, ३, २, ३, ६, १, १, मै २, २, ७;
 काठ ११, २.
 अभि-नेतु^९ - ता ऋ ४, २०, ८
 अभि ✓ नी(नि ✓ इ)^{१०}, अभि...न्येतु

ऋ १०, १४९, ४.
 अभि ✓ नुद्, अभिनुदन्ति पै ६,
 १०, ४; ? अभिनुदावहे^{११} पै
 २०, ३६, ९; अभिनुदावहै पै
 २०, ४३, ३
 ? अभिनुदत्यायती^{१२} पै १, ७१, २.
 अभि-नेतु- अभि ✓ नी द.
 १अ-भिन्^{१३} - न्नः तै १, ५, १०, ४,
 - न्ने^{१४} ऋ ६, २८, २.
 २अ-भिन्^{१५} - न्ने शौ ४, २१, २^{१६}
 ३अ-भिन्^{१७} - न्नम् पै २०, ४७, ५
 अभि-न्यु(नि ✓ उ)ञ्ज, अभि...
 न्युञ्ज शौ ८, ८, ६.
 अभि ✓ पत्(गतौ), > पाति,
 ॥ अभ्यपत्^{१८} मै २, १, ८, ४, ५,
 ६, काठ १०, ११; २६, १०, क
 ४१, ८.
 अभ्यु(भि-अ)पत्तत् शौ ६, १२४,
 २; अभ्यु(भि-अ)पत्तत् शौ ६,
 १२४, १, पै ९, १०, ८^{१९},
 अभ्यपत्तत् पै १९, ४०, ४;
 ५, अभि(अपत्तत्) पै १९,
 ४०, ५०.

॥ अभ्यपातयत् मै ४, १, ९, काठ
 ३१, ७, क ४७, ७
 अभि ✓ पत्(ऐङ्ग्यै)^{२०}, ॥ अभि...
 पत्यते ऋ ८, १०२, ९, कौ २,
 २९८, जै ३, २४, १४.
 अभि-पुत्यमान- -नः पै १३, १४,
 १७, - फनाः ऋ १०, १३२, ३
 अभि ✓ पद्, अभिपद्यस्व पै १०, १२,
 १२.
 अभि-पद्य^{२१} ऋ १० ७१, ९
 ॥ अभि-परि ✓ लिख्, अभि-
 पुरिलिखेत् काठ २४, ४; क
 ३७, ५.
 अभि-परी(रि ✓ इ), ॥ अभि-
 पुरीहि^{२२} मै १, ३, १२, अभि...
 पुरीहि^{२३} मा ७, १३, १८^{२४}, काठ,
 ६, २; ७, ३^{२५}.
 अभि-पर्या(रि-आ) ✓ वृत्, ॥ अभि-
 पर्यावर्तते मै १, १०, १७,
 २, १, १२, काठ ३६, ११,
 अभिपर्यावर्ते^{२६} पै १६, १३२,
 ३-६, ॥ अभिपर्यावर्तते मै
 २, १, १२; ३, ३, ४; ६, ८,

^३) गस. ताच्छ्लोष्टिके णिन्यन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^४) वैतु. सा. PW प्रभृ अभ्यो(भि-ओ)हपानम् इति ।

^५) यथा चित्- इति भावे निष्पन्नं प्राति. समासा-
 ऽनुप्रवेशतोऽनुदात्तं सत् अव्य इतीव कृत्वा व्यव-
 हियेत, तथा यस्या. विवियमाणं द्र. । तदनु प्रकृते बस
 इवाऽवधेयः ।

^६) पाभे. अपिनीय तै २, २, ८, २ द्र. ।

^७) गस उप भावे क्तिनि पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) ।

^८) गस तृजन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, १६३) ।

^९) न्यमी (नि-अभि ✓ इ) इति सा. भिन्नक्रम. (तु
 टि अभिनि ✓ क्रम्) ।

^{१०}) शोधः सस्थ. टि ? सगल्लिग द्र ।

^{११}) वि-नुदात्त्या (ति-आ-अ) दितिः इति शोध इति

मतम् ।

^{१२}) विप. (खिल्य-घर्म-) । तस नञ्-स्वरः ।

^{१३}) सपा अभिन्ने < > अभिन्ने इति पाभे ।

^{१४}) बस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^{१५}) सपा. तै ६, ४, ६, १ अभ्यायन्त इति पाभे ।

^{१६}) अभ्यपत्तानि > यनि °तानि इति मुपा शोध. द्र ।

^{१७}) सपा शौ ६, १२४, २ युद्धि इति पाभे ।

^{१८}) तु PW प्रभृ. (वैतु. GW. अभि इति कप्र. वा
 स्यादित्यभिप्रयश्चिन्त्यः । श्रियः प्रतीद्वरभावाद् व्यतिरिक्त-
 स्योद्देशार्थस्याऽनर्थकत्वादिति दिक् । वे सा च
 ✓ पत् [गतौ] इत्यस्य निगमो भवतीति ।

^{१९}) गस ल्यबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^{२०}) पाभे तै ६, ४, १०, ५ पुरीहि द्र. ।

^{२१}) तु. उ; वैतु म. PW. प्रभृ अभि. कप्र. इति ।

^{२२}) सपा. शौ १०, ५, ३८-४१ अभ्यावर्ते इति पाभे ।

४, २, १२, काठ २१, ६, क ३१,
२१; अभिपर्यावर्तन्त शौ १५,
७, ४.
¶ अभिपर्या-वर्त^१ - -र्तात् तै २,
४, १२, ३, मै २, ४, ३.
¶ अभिपर्या-वृत्त्य^२ मै ३, ८, १०
¶ अभि-पर्यु(रि)✓ऊह (प्राणणे),
अभिपर्युहति^३ काठ २०, ९; क
३१, ११, अभिपर्यौहन् मै ४,
५, ८, ७, १^४, अभिपर्युहेत् काठ
२९, ८
अभि✓पश्य, अभिपश्यति ऋ
१, २५, ११; ९, ७३, ८;
† अभि... पश्यति ऋ ९, ९,
६; १०, ९, कौ २, ४७७; जै
३, ३६, २; अभि... पश्यतः
ऋ ८, २५, ७; अभिपश्यन्ति^५
पै १६, १५१, १०; † अभि-
पश्यथ ऋ १०, १३६, ३; पै
५, ३८, ३; अभि... अपश्यत्
ऋ ३, ४८, ३; अभ्यपश्यन् खि
१, ६, ६^६, अभ्यपश्यम् ऋ ८,
५९, ६.
अभि-पश्यत् - -श्यत् शौ १०,
८, २४^७.
अभिपश्यन्ती - -न्ती ऋ ७,

७५, ४.
अभि✓पा(रक्षणे), अभिपाति ऋ
१०, १, ३; अभिपासि ऋ
३, ९, ६, अभिपातु मा १३,
१९; १४, १२, १५, ६४; का
३, २, ७; १४, २, ४, १५,
४, २; १६, ७, ६; तै ४, २,
९, २; ३, ६, १; ४, ३, ३,
मै २, ८, १४^१; काठ ३९, ३,
४०, ३; ५, पै १९, ३७, ११^२;
अभिपाहि काठ ३०, २^३, अभि-
पाहि मा ७, २०, का ७, ८,
३, तै १, ४, १०, १; ११, १,
मै १, ३, १३; २७; काठ ४, ५,
क ३, ४
† अभिपित्-वृ^४ - -वम् ऋ ४, १६,
१; ७, १८, ९; १०, ४०,
२; शौ २०, ७७, १; -वे
ऋ १, १२६, ३, १८६, १,
६; १८९, ७; ४, ३४, ५,
३५, ६; ५, ७६, २; ८, ४
२१; २७, २०, मा ३३, ३४;
का ३२, ३, ५; कौ २, ११०३,
-वेषु ऋ १, ८३, ६; शौ २०,
२५, ६.
अभि✓पिङ्, पिङ्, अभ्यपिङ्

काठ ३७, ९; पै ४, ३, २;
† अभि... अपिङ्गन् ऋ १०,
६८, ११; शौ २०, १६, ११.
अभिविपिङ्गे ऋ ५, ६०, ४.
अभि✓पी(वृद्धौ) > † अभि-पीप्या-
(न >) ना^१ - ना; ऋ ७, ३६, ६.
अभि✓पू, ¶ अभिपवते तै ३, २,
३, ३^३; ४; मै ४, ७, ४, काठ २१,
१२, २८, ९^४, क ४४, ९.
अभि-पूर्व^५ - -र्वम् ¶ तै २, १, ४, २^६,
५, ३, ३, ३^३; ६, २, १, ५; ७, २,
४, ३, ३, ९, २^३, ४, १, २^३; ४,
२^३, ¶ मै ३, ४, ५^३, ८, ३; ¶ काठ
१९, ११, २०, १२; १३, ¶ क
३१, १; १४, ३४, १^३, शौ
११, २, २२; पै १६, १०६,
२.
अभि✓पृ, पू, > पृ, अभि... पृण-
ध्वम्^६ ऋ ७, ३७, १
¶ अभिपूरयति^७ काठ ३६, १;
¶ अभिपूरयेत्^८ मै १, १०, ७,
काठ ३६, १; ¶ अभि... पूरयेत्
काठ ३६, १.
अभि-पूर्त - -र्तम्^९ शौ ९, ५,
१३, पै १६, ९८, ३.
¶ अभि-पूर्य^{१०} - -र्यं मै १, १०, ७^१.

^१ गस. घजन्ते थाथादि.स्वर.।

^२ गस. ल्यबन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या।

^३ पाभे. अभि तै ५, २, १०, २ द्र.।

^४ पाभे. अभि तै ६, ५, ७, २ द्र.।

^५ सपा तैआ ३, १३, २ परिजानन्ति इति, खिसा ३३,
८ मा ३१, १९ का ३५, २, ३ परिपश्यन्ति इति च
पाभे.।

^६ BO अभ्यपश्यम् इति ?

^७ सपा. पै १६, १०३, १ विपश्यतः इति पाभे.।

^८ छ. टि २ आपित्-वृ-।

^९ विप. ([अभिवृद्धा-] सुदुधा- = नदी-).।

^{१०} अभिपवते इति पाठः ? यनि. शोचः (छ. सपा.।

मे क.)।

^१ अस सास्व. (पा ६, १, २२३)। वा. क्वि.।

^२ सपा. काठ १३, ७ विभे.।

^३ पाभे. अभिपूर्वम् द्र.।

^४ अभि कप्र. मन्वानाः Pw प्रभृ चिन्त्याः
साध्वन्वयाऽन्तरादर्शनात् (छ. वे सा.)। तिङि इना, श
इति विकरणद्वयम्।

^५ सपा. तैब्रा १, ६, ३, ५ आज्यमानुयति इति पाभे.।

^६ सपा. तैब्रा १, ६, ३, ५ बह्नानुयेत् इति पाभे.।

^७ पाभे. अभिपूर्तम् द्र.।

^८ गस. क्यबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६२;

१, १३९)।

अभि-प्र ✓ चक्षे > अभिप्र-चक्षे^a ऋ
१, ११३, ६.

अभि ✓ प्रच्छ > *अभि-प्रश्न- >
अभिप्रार्तिन्^b - नम् मा ३०,
१०; का ३४, २, २.

¶ अभि-प्र ✓ च्यु, अभिप्रच्युवते मै
३, १०, १, अभिप्राच्यवेताम्^c
काठ २४, ७, क ३७, ८;
अभिप्राच्यवन्त मै ३, ७, ८;
काठ २४, ७, क ३७, ८; अभि-
प्रच्युवते मै ३, १०, १.

अभि-प्र ✓ जन्, अभि...प्रजायन्ते
ऋ ५, १९, १.

¶ अभि-प्र ✓ ज्ञा > जा, अभिप्राजानीम
मै १, ५, ९.

अभि-प्र (न >) ✓ णक्ष, अभि... प्र
...नक्षे ऋ ८, ५१, ८, खि ३,
३, ८.

¶ अभि-प्र ✓ (नी >) णी, अभि-
प्रणयति^d काठ १२, १३^e.

¶ अभि-प्रति ✓ गृ, गृ(शब्दे), अभि-
प्रतिगृणीयात् तै ३, २, ९, ५.

¶ अभि-प्रति ✓ धाव् (गतौ), अभि-
प्रतिधावति^f, अभिप्रतिधावन्ति

मै ४, ६, ४.
अभि ✓ प्रथ् > प्रथि, अभि...अप्रथे-
धाम् कौ ३, ४, ८; जै २, २, १.

अभिप्रथे ऋ ९, ८०, ३.
¶ अभिप्रथयति तै २, ६, ३, ४.

अभि-प्रथत्^g - यथा पै २, २५, ५.
¶ अभि-प्र ✓ पद्, अभिप्रपद्यते^h,
अभिप्रपद्यते^h मै ४, ६, ७;

अभिप्रपद्याते काठ २९, २ⁱ,
क ४५, ३^j; अभिप्रापद्यताम्
काठ ३०, १^k; क ४६, ४^l;
अभिप्रपद्येयाताम्^m काठ २८, २ⁿ;
क ४४, २^o.

अभिप्र-पाद- अन्.
अभि-प्र ✓ भञ्ज > अभिप्र-
भङ्गिन्^p - ऋणः ऋ ८, ४५,
३५.

अभि-प्र ✓ मन्, अभिप्रमन्वते^q
शौ ६, ८४, १; पै १९, ५, ११.

अभि-प्र ✓ मन्द, अभिप्रमन्दुः ऋ
८, १२, १३; अभि...प्रमन्दुः
ऋ ७, ३३, १.

अभि-प्र ✓ मृश, अभि...प्रमृश ऋ
८, २१, १६^r, ८१, ६.

अभि...प्र...मृक्ष. ऋ ४, ३०,
१३.

अभि-प्र ✓ मृ > अभिप्र-मृ^s - मुरा
ऋ १०, ११५, २.

¶ अभि-प्र ✓ यम् > च्छ (दाने),
अभि...प्रयच्छति काठ ३६,
१३.

¶ अभि-प्र ✓ या, अभिप्रयाति मै २,
१, १^t; २, ३, २, २^u; काठ ९,
१७.

अभिप्र-यात् - यान् मै २, १, १^v,
२; काठ ९, १७

अभिप्र-यायिन्^w - यी काठ २०,
११-१३; २१, १, २, क ३१,
१३-१५, १७. [यिन्-
उत्तरतस^x, उत्तरात्^y].

¶ अभि-प्र ✓ युज्, अभिप्रयुङ्क्ते मै
२, १, १०; काठ १०, १; १२, ३,
१३, ४, ८^z.

अभिप्रायुक्त मै २, ७, ७

अभि-प्रव- अभि ✓ प्रु द.
¶ अभि-प्र ✓ वृत् > वर्ति, अभिप्रवर्त-
येत् मै ४, १, १.

अभिप्रार्तिन्- अभि ✓ प्रच्छ द

^a) गस. केनन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, १९७;
२, १३९) ।

^b) मत्वर्थीयः इनिः प्र. तत्-स्वरश्च ।

^c) सपा. मै ३, ७, ८ उपप्राच्यवेताम् इति पाभे. ।

^d) सपा. मै २, ५, १^e निनयति इति पाभे. ।

^e) सपा. तै ६, ४, ११, ४ काठ २७, ९ वहति इति पाभे. ।

^f) शत्रन्ते प्राति. । इहैतदन्तानां त्रयाणां मन्त्राणामेक-
वाक्यतयाऽन्वयः द्र ।

^g) पाभे. अनुप्रपद्यते तै ६, ५, ३, ३ द्र. ।

^h) गस. कर्तरि विनुण् प्र. ऋसं. (पा ३, २, १४२)

कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

ⁱ) पाभे. प्रमन्दते टि. द्र. ।

^j) इळ्हा चिदर्थः (११ < ११अदि-); वैतु. सा. प्र १
[<अर्थ-)] प्रमृशामि, आ भर इत्येवं द्वि-यतिको जागतः

पादः द्र. (वैतु. सा. अभि इति औपसर्गिकम् अव्य. इतीव
कृत्वा आभर इत्यनेन योजुकः) ।

^k) विप. (जुहू-). गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या
(पा ६, २, १३९) । एतत् प्राति. < ✓ मुच्छै
(वु. वें. सा PVS VVS.) इति वां, < ✓ मुर
तुदा. (वु. सा.) इति वा, < ✓ मृ (= > ✓ मृण)
(वु. PW. GW. ORN. MW.) इति वा यत्
परेषां विप्रतिपन्नाः व्यु भवन्ति, तच्चिन्त्यम् ।
प्रकृते त्यागविसर्जनद्रावणप्रकारकाऽर्थकस्य यनि. ✓ मृ
इत्यस्यैवाऽर्थानुगमदर्शनात् (वु. Eng. ✓ pour) इति
दिङ्मात्रम् ।

^l) पाभे. अभ्युवस्यति तै ५, २, १, ७ द्र. ।

^m) निन्यन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

ⁿ) पाभे. अभिचरति मै २, ५, ७ द्र. ।

¶ अभि-प्र ✓ स्कन्द > स्कन्दि, अभि-
प्रस्कन्दयति मै ४, ६, ४; ९.

अभि-प्र ✓ स्था, अभि प्र... अस्थात्
ऋ १, ७४, ८.

† अभि-प्र ✓ हन्, अभिप्रघ्नन्ति ऋ
६, ४६, १०; शौ २०, ८३,
२

अभि-प्र ✓ हा (गतौ), अभि... प्रजि-
हात^१ खि ५, १०, ४, शौ २०,
१२७, १०.

अभि-प्र ✓ हि > अभिप्र-हि(त >)-
ता^२ - ताम्^३ शौ १०, १, १५

¶ अभि-प्र ✓ ह, अभिप्रहरति मै ३,
२, ५.

अभिप्रहियते मै ३, २, ५.

अभि-प्रा (प्र ✓ आ) प्र > प्रेप्स,
? अभिप्रेप्सी^४ पे १५, १५, ८.

अभि ✓ प्री > † अभि-प्री^५ - प्रियः ऋ
९, ३१, ३; - प्रियम् ऋ १, १६२,
३; मा २५, २६; का २७, १२,
३; तै ४, ६, ८, १; मै ३, १६, १;
काठ ४६, ४.

अभि ✓ प्रु (= ✓ प्ल) > ¶ अभि-प्रव^६-
वान् काठ ३३, ८.

† अभि ✓ प्रुष, अभिप्रुषुते ऋ ६,
७१, १, १०, २३, ४, शौ २०,
७३, ५

अभि ✓ प्रुषाय^७, अभि... प्रुषायति
ऋ १०, २६, ३

? अभि-प्रेत - तम् पे १, ४७, २

अभि-प्रे(प्र ✓ इ)ष् (गौ), अभि-
प्रेष्यामि^८ शौ १६, ७, २

¶ अभि-प्रो(प्र ✓ उ)क्ष्, अभिप्रोक्षेत्
मै १, ८, २^१.

० अभिप्रो(प्र-उ)क्ष्य^१ - क्ष्यः मै १,
८, २

¶ अभि-प्रो(प्र ✓ उ)र्णु, अभि...
प्रोर्णुवीत काठ २६, १; क
४०, ४

¶ अभि ✓ प्लु (= ✓ प्रु) > अभि-
प्लुवृ^२ - व. तै ७, १, ४, २

अभि ✓ वन्ध्, अभि... बध्नामि पे
१९ ३७, १

अभि ✓ बाध्, अभिबाधेत ऋ ८, ५,
३४

अभि-बुभूषु- अभि ✓ भू द.

अभि ✓ भञ्ज् > अभि-भङ्ग^३-
-ङ्गाय ऋ २, २१, २

† अभि-भ(ञ्जत् >) ऋजुती^४-
-तीनाम्^५ ऋ १०, १०३, ८,
मा १७, ४०; का १८, ४, ८;
तै ४, ६, ४, ३; मै २, १०, ४,
काठ १८, ५; क २८, ५; कौ २,
१२०६; शौ १९, १३, ९; पे ७,
४, ९.

अभि-भर्तु- अभि ✓ मृ द.

अभि-भव-, अभि-भवन्ती-, अभि-
भवितुम् अभि ✓ भू द.

अभि ✓ भा > अभि-भा^६ - भा ऋ
२, ४२, १; - भा. काठ ४०,
१०, शौ १, २०, १, ५, ३, ६;
११, २, ११; १८, ४, ४९;
१९, ४४, ७, पे १५, ३, ७;
१६, १०५, १; १९, १६, ५,
- भाम् शौ ४, २०, ४; पे ४,
३७, ४.

अभि ✓ भाष्, अभिभाषयाः मा २३,
२३; का २५, ६, ३.

अभि ✓ भू (बधा)^७, > बुभूष,
¶ आभभवति मै १, ५, ११;
२, १, १; काठ ९, १७, ¶ अभि
... भवति मै १, ४, १२; ४,

*) अभिः कप्र. वा स्याद् गतिर् वेत्युभयी तद्-गतिः
सुवचा द्र. । नतु तथात्वेऽर्थेऽयमेद इत्यभि समानं सुवच-
मित्यधिकम् ।

१) कर्मण क्वेऽनन्तरगति-स्वरः (पा ६, २, ४९) ।

२) सपा. पे १६, ३६, ५ प्रहिताम् इति पा. भे. ।

३) पाठः? तिङि लुङि सिप्स् एतच्छब्दरूपं भवत्युताऽऽहो
कृतो नामीभूतस्य स्त्रयमेतद् भवतीति चिन्त्यम् ।

४) विप. (पुण्ड्राश-वात-) । गस. कर्तरि क्विबन्ते
कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

५) = अभि-प्लुवृ- । नाप. (षडह-विशेष- = सोम-
संस्था-विशेष- । तु. माश १२, २, ११) । गस. करणे अप्
प्र. थायादि-स्वरश्च (पा ३, ३, ५७; ६, २, १४४) ।

६) तु. उद्गी. G.W.; वैतु. सा. अभिः कप्र. इति कृत्वा
अस्मान् इत्युपक्षपुङ्गुः । व्यु. कृते ✓ प्रुषाय द्र. ।

७) पा. भे. अपिप्रेष्यामः द्र. ।

१) सपा. काठ ६, २ क ४, १ प्रापयेत् इति पा. भे. ।

२) गस. प्यदन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (तु. पा ६, १, २१४;
२, १३९) ।

३) = अभि-प्रव- ।

४) गस. कर्तरि अजन्ते न्यङ्क्वादित्वात् कृत्वम् (पा ७,
३, ५३) । थायादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

५) विप. (देवसेना-) । शत्रन्ते स्त्री. ङीष् उदात्तः (पा
६, १, १७३) ।

६) नास्त्रः उदात्तता (पा ६, १, १७८) ।

७) भाप (अभिभूति-, अपशकुन-, उपद्रव- । तु. मा.
९, ४) प्रसृ । ऋ. स्त्री. भावे अङ्ग प्र., अन्यत्र विजन्ते
प्राति. इति विवेकः ।

८) धा. अभिभवाऽभिमुखीभावप्राप्त्यादिषु इति ।

१, १२; काठ ७, १^०; ३१, ९,
क ५, ८^५, ४७, ९, ॥ अभि-
...भवन्ति तै ७, ४, ७, १;
मै १, ६, ३; अभि...भवाति
ऋ ५, ३७, ५, ॥ अभि > भी^०
... भवासि ऋ ४, ३१, ३; खि
६, ३, ४, मा २७, ४१; ३६, ६;
का २९, ५, १०; ३६, १,
६; मै २, १३, ९; ४, ९, २७;
काठ ३९, १२; कौ २, ३४,
जै ३, ४, ५; शौ २०, १२४,
३; पै ४, २७, ६६, ॥ अभि-
भवाम तै ६, ३, १०, ५;
॥ अभि-भवत् मै १, ४, १२; ४,
१, १२, वाठ ३१, ९; क ४७,
९; अभि...भवत् ऋ २,
२२, २; तै ७, ४, २, १॥; कौ
२, ८३८^१, अभि (अभवत्)^०
शौ १०, २, १८; पै १६, ६०,
१०; ॥ अभि-भवन् तै ६, २,
२, ७; ८, १, ३, ७, १; काठ
१९, २; १०; क २९, ८; ३०,
८; अभि-भवः शौ ६, १२९,
२; पै १९, ३२, ३; ॥ अभि-
भवस् काठ ७, ६; क ५, ५,
॥ अभि... भवेयम् तै ७, ४, ७,
१; ॥ अभि-भवेम तै ६, २, ८,
१; अभि...भवेम ऋ १०,

५९, ३.
॥ अभि...वभूव मा ३८, १७;
का ३८, ४, १; तै ४, १, ६,
३, मै ४, ९, १; ॥ अभि...
वभूव ऋ ३, ५९, ७; ४, १६,
५, शौ २०, ७७, ५; अभि^१
(वभूव) ऋ ३, ५९, ७; ॥ अभि...
वभूथ ऋ ८, १८, ५; कौ २,
५९८; जै ३, ४८, १४, शौ
२०, ६४, २; ॥ अभि-भविष्यन्ति
काठ ३१, ८, क ४७, ८;
॥ अभि-भविष्यसि मै १, ४, १२,
॥ अभि-भविष्यथ तै २, ४, २,
१; ॥ अभि-भविष्यामः काठ
१०, १०, अभि...भूयासम्
मै १, ५, ४; ११; काठ ७,
२; १२, २^०; क ५, २; ॥ अभि
...भुवत् ऋ ८, ३१, १५-१८;
१२, ६; तै १, ८, २२, ४;
मै ४, ११, २^०; काठ ११, १२^१,
अभि...भुवत् ऋ २, २२, ४^१,
अभि-भूत् मा २८, २१; का
३०, २, १०; मै २, ६, १२,
४, ४, ६, काठ १५, ८; अभि-
...भूत् तै १, ८, १६, २^१,
अभि-भूत् शौ ७, ३६, ३; अभि-
...भूत् ऋ १, १७८, ४^१,
॥ अभि...भूत् ऋ १०, ३, २,

९९, ३; ११, कौ २, ८९७, जै
४, १३, १०, ॥ अभि...भूव
ऋ १, १३९, ८; शौ २०, ६७,
२; अभि...भुवः कौ १,
४६६^१; जै १, ४८, ६१^१;
॥ अभि... भूः ऋ ७, २१, ६;
तै ७, ४, १५, १, काठ ४४, ४;
पै १९, २२, ४; अभि...भुवम्
पै १, ६०, १; अभि... भुवम्,
अभि (भुवम्) ऋ १०, ११९, ८
॥ अभि-भुवम् - भुम् पै १, ७६, ३.
अभि-भुव^१ - व मै २, ७, २०^१,
शौ १, २९, ४; -वम् पै ४, २७,
५, १३, ३, १३^६.
अभि-भुवत् - वन्तम् पै १६, १००,
८.
अभि-भुवन्ती - न्तीम् पै १६,
१००, ८; -न्तीम् ऽन्तीम् शौ ९,
५, ३६.
॥ अभि-भवितुम्^१ तै ६, ४, १०, १.
अभि-भुम्^३ - भवे काठ ३५, १०;
क ४८, ८; -भुम् शौ १०, ६,
२९.
अभि-भू^३ - भुवः काठ ३९, १;
-भुवम् शौ ९, ५, ३६; -भुवे
ऋ २, २१, २; मा २२, ३०;
का २४, १७, १; काठ
३४, ४^२; ३५, १०^२; क

अ) सपा. मै १, ५, ११ भुवगृहीयात् इति पाभे ।

ब) इक. (पा ६, ३, १३४) इति साहित्यिको दीर्घः ।

ग) वैतु W. प्रतिमानाऽर्थे कप्र. पूर्वतान्, कुर्माणि
इत्युभयाऽन्वितः ।

घ) पाभे. मा ३८, १७ उतु द्र. ।

च) सपा. मै २, ३, २ भूयासम् इति पाभे. ।

ज) सपा. अभि...भुवन् < > अभि...भुवः इति पाभे. ।

झ) वैतु. भा. पक्षान्तरे अभिः कप्र. इत्याह ।

ञ) वैतु. सा. पक्षान्तरेऽनर्थक अभिः इति प्रतिपेदे ।

ट) विप., नाप. (अय- = २अक्ष- [मै.]) । गस. कर्त्तरि

अजन्ते थाथादि-स्वरः ।

१) सपा. तै ४, ३, ३, २ काठ ३९, ७ आस्कन्दः इति
पाभे. ।

२) सपा. शौ १, २९, ४ -वः इति पाभे. ।

३) तुमुनन्ते अनन्तरगति-स्वर. प्रकृत्या ।

४) गस उप. हुः प्र. उस्. (पा ३, २, १८०) । कृत्-स्वर.
प्रकृत्या ।

५) विप., नाप. (ऋतु- [शौ ९, ५, ३६], अय-
[= २अक्ष-] तै ४, ३, ३, २ प्रभु) । गस. क्विबन्ते
कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

४८, १२^३; -भूः ऋ १, १००, १०; ८, ८९, ६; ९७, ९; ९८, २; १०, १५३, ५; १६६, ४; मा १०, २८, का ११, ८, ३; तै १, ६, २, १^१, १०, १^२, ३, ९, १, ४, ३, २; ४, ३, ३, १^३, मै १, ५, ४; ११; २, १, ११; ३, २^४; काठ ७, ९; १०, ७; १२, २; ३९, ७^५; क ५, २, †कौ २, ३७६, ७८०; जै ३, ३०, १९†; शौ २, २७, १; ६, ९७, १^६; ९, ५, ३६; ११, १, ६; १४, २, १९; †२०, ६२, ६; ९३, ८, पै १, ६०, ३; २, १६, १; १६, ८९, ६; १८, ८, १०, १२, १२, ७^७, २५, ९†; २०, २१, ७; -भ्वै मै २, १३, १७, ३, १२, ११; १४.
†अभिभू-तर- -रम् ऋ ८, ९७, १०; कौ १, ३७०; २, २८०; जै १, ३९, १; ३, २३, १२, शौ २०, ५४, १.
‡अभिभूत^८- -तः पै १९, ३२, १०.
अभिभूति^९- -तये पै ७, १८,

६०; -†ति ऋ ४, २१, १; ४१, ४; १०, ७६, २; मा २०, ४७, का २२, ५, १; -तिः ऋ ८, १६, ८; ते ३, २, ५, १०; ४, ४, १२, १; मै ३, १६, ४; काठ २२, १४, शौ ६, ९८, २^१; पै १५, १, ३, १९, १२, १४, -तिम् ऋ १, ११८, ९; ४, ३८, १, ९; -†ते ऋ १, ५३, ३, ६, १९, ६; १०, ८४, ६^२; १३१, १; -†ते शौ २०, २१, ३; १२५, १; पै ४, १२, ६^३; १९, १६, ८†, -त्यं ते ३, १, ७, १; ७, ५, ५, १; †काठ १९, २^४; १०^५, †क १९, ८^६; ३०, ८^१ [†ति- रभ्रातृव्य^७]
‡अभिभूति-मत्- -मत् काठ ८, १, क ६ ६.
†अभिभूत्ये(ति-ओ)जस्^१- -जसम् ऋ १, ५२, ७, मै ४, १२, ३; -जाः ऋ ३, ३४, ६, ४८, ४, ४, ४२, ५, ६, १८, १; १०, ८३, ४; मै ४, १२, ३, शौ ४, ३२, ४; २०, ११, ६, पै ४,

३२, ४.

अभि-भूय^६ ऋ ३, ४८, ४; तै ६, २, ८, ११.

अभि-भूय^६- -याय शौ १९, ३७, ३, पै १, ५४, ४.

†अभि-भव(र>)री^१- -री ऋ १०, १५९, ५, ६^३; पै २, ४१, ५^४.

अभि ✓ भू > अभि-भर्तृ^२- -र्ता पै ५, १२, ४.

अभि-मज्जन्^३- -ज्जना खि २, ८, ३.

अभि ✓ मद्, न्द्, †अभि...मदत् > ता^४ ऋ १, ५१, १, कौ १, ३७६; जै १, ३९, ७, अभि(मदत्)

खि १, १, ४, अभि...अमदन्^५

ऋ ३, ३१, १०.

अभिमाद्यतु पै १९, २९, ६.

अभि...मन्दसे ऋ १०, ५०, २.

अभि अमन्दिषु. ऋ ८, ५०, ३, खि ३, २, ३

अभि-माद^६- -दम् पै १९, २९, ६

अभि ✓ मन्, अभिमन्यते ऋ १०, ८६, ९, †तै १, ६, ७, ४,

३, १, ९, ६; ७, ५, १५, २,

१) सपा मै २, ७, २० आस्कन्दः इति पाभे ।

२) शोधस्य कृते तु. सस्थ. टि. ? भर्था ।

३) भाष. (अभिभव-), विप. ([अभिभालुक-] ओजन्, क्षत्र-प्रभृ) । गस. क्तिनन्ते पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) । ४) पाभे अपभूतये शौ ५, ८, ५ द्र. ।

५) =सपा. तैत्रा ३, १०, ८, २ आपश्रौ १२, २४, ७ प्रभृ. । माश्रौ २, ४, १, ३६ विभूतिः इति पाभे ।

६) पाभे अधिपतिः मै ४, १२, २ द्र. ।

७) सपा शौ ४, ३१, ६ सद्भूते इति पाभे. ।

८) सपा. मै ३, १, ३ विजित्य इति पाभे ।

९) पाभे अपहृत्यै मै ३, १, ९ द्र. ।

१०) विप. (इन्द्र-, वज्र- प्रभृ.) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । (पा ६, २, १) ।

११) गस. यक्ष. स्यबन्ते च क्यबन्ते च कृत्-स्वरः प्रकृत्या

(पा ६, १, ११३, २, १३९) ।

१) विप. (अस्मद्-) । गस. क्वरबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

२) सपा आपमं १, १६, ६ अभिभुवरीः इति पाभे ।

३) तृजन्तं प्राति. । पाठः संदिग्ध-स्थलीयः द्र. ।

४) भाष. (मद्भाव-, बल-) । गस. उप ? ✓ मज्ज (उच्छ्राये)+मनिः प्र कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । शेषं तु टि मज्जन्- ।

५) तु अनुमदन्ति वाजैः ऋ १, १७३, ७ इति यत्र समानः वा. भवति ।

६) स्वम् इत्येतत् यनि. कर्म सद् यद् अभि इत्येतेन कप्र सताड्निवमिति सा. MW, G. (तु. VVS ३८) च, तच्चिन्त्यम् ।

७) गस. भावे घञन्तम् । द्वि१ सत् वा. क्रि. द्र. ।

काठ २२, १२१; क ३५, ५१;
शौ २०, १२६, ९१; प १२,
७, १०; अभिमन्यते मै ४, ३,
८१; शौ ६, ६, १०; अभि...
मन्यते शौ ५, १९, ९; प २,
१७, ५; अभिमन्यते तै ३, ४,
९, ३१; प १२, ७, १०;
॥ अभिमन्यते मै ३, ९, ७;
अभिमन्याते ऋ १०, २७, ११;
अभिमन्याते^१ प १७, २, ५;
॥ अभिमन्यते तै ३, १, ९, ६;
काठ ३०, १०; क ४६, ८;
॥ अभिमन्यते काठ १३, ८;
॥ अभिमन्यते तै १, ६, ७, ४;
७, ५, १५, १; काठ ६, ७;
१०, ६, ७, २२, १२; क ४, ६;
३५, ५.
॥ अभिमन्यते तै ३, १, ९, ६;
अभिमन्यते शौ ८, १, १२;
पै १६, २, २; अभिमन्यते
शौ ११, २, ८, प १६,
१०४, ८; अभिमन्यते^२ मा

१३, ४१; का १४, ४, ४;
काठ १६, १७; शौ ९, ५, ४;
पै १४, ३, ६; १६, १७, ३
अभि-म(न्य>)न्या- न्याः प
१२, ७, १०^३
अभि-मन्यु- न्युना प ५, ४,
१३?१; न्युनाम् प १६, ७०, ६
अभि-मान- बहुल.
॥ अभि-मानुक- -क मै १, ६, ४^४;
११; ३, १, ३; ७, १०; ९, १४. [क-
अन्].
अभि-मनस्- -नस. काठ ११, ६.
अभि ✓ (मनस्->) मनस्य,
अभिमन्यते शौ ११, ३, २५;
पै १६, ५४, ११.
अभि ✓ (मन्त्र->) मन्त्रि, ॥ अभि-
मन्त्रयते मै ४, १, २; ३^५;
४, ३; काठ १९, २; २५, ८;
१०; ३१, २; क २९, ८;
४०, १; ३; ४७, २; ॥ अभि-
मन्त्रयते काठ १२, ११;
† अभिमन्त्रये^६ ऋ १०, १९१,

३; प १, ५३ ५; १९, ७, ४;
अभिमन्त्रयध्वम् मै २, २,
६१^७; प १, ५३, ४; ॥ अभि-
मन्त्रयते तै १, ६, ८, ३^८; ७,
१, १; ३, १, २, १; ८, ३;
मै १, ४, ९; ८, ८^९; ९; ३,
१, ३; ८, ६^{१०}; ४, २, ८^{११}; १०;
११; ४, ३^{१२}, ८, ७^{१३}; काठ २३,
५^{१४}; ३४, १८.

अभि ✓ मन्द् अभि ✓ मद् द.
अभि-मरीमुशत्-, अभि मरीशत्-,
अभि-मरीन- अभि ✓ मरी द.
अभि ✓ मा (वधा.)^{१५}
अभि-मा^{१६}- -मया मै १, ४, ११;
काठ ५, ४; ३२, ४, - ॥ मा मै १,
४, ११, काठ ३२ ४; ३४, १४.
*अभि-मात्- > अभिमाति^{१७}-
-तिनम ऋ १ ८५, ३.
अभि-माति^{१८}- -तयः ऋ १, २५,
१४; शौ २, ७, ४; -† तये ऋ
८, ३, २; कौ २, ७७२; -ति
ऋ ५, २३, ४; -तिः ऋ १०,

- १) पाभे. अभिदासति पै १९, ३, १० द्र ।
२) पाभे. अभिदासात् शौ १२, १, १४ द्र ।
३) = सपा माश ७, ५, २, १७ । तै ४, २, १०, १
अभिमृशः इति, मै २, ७, १७ अभिशोचीः इति च
पाभे ।
४) समस्त वैतत् यनि. प्राति. उताहो जिघांसति
इत्याख्यातेन अभेः संबन्ध इति विवेकतुं दुःशकमिति द्र ।
५) गस. उकञ्जते कृत-प्रकृतिस्वरम् (पा ३, २, १५४;
६, १, ११७, २, १३९) ।
६) अभिमानुकः स्यात् > सपा तैत्रा १, १, ५, ९
अपिदध्यात् इति पाभे ।
७) पाभे. अपिदधाति काठ २६, २ द्र ।
८) बस पूष प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४,
पा ६, २, १) ।
९) सकृत् पाभे अनुमन्त्रयते काठ ३१, २ द्र ।
१०) पाभे. अनुमन्त्रयते मै २, ३, ९ द्र ।

- ११) सपा. शौ ६, ६४, २ अभिसुविशध्वम् इति, तैत्रा २,
४, ४, ५ गौपि २, ६, २२ अभि सुरभध्वम् इति च पाभे ।
१२) सपा. ऋ १०, १९१, ३ अभिमन्त्रये इति पाभे. ।
१३) सपा काठ ३१, १५ अभिमृशति इति, मै १, ४, ५
अभिमृशेत् इति च पाभे ।
१४) सपा अनुमन्त्रयते तै २, ६, ६, ४ द्र ।
१५) सपा. तैत्रा १, ७, ६, ८ उदुगृह्णाति इति पाभे ।
१६) धा. माने (तु अभि-मा-) च, हिंसायां च वृत्तिः ।
१७) सस्व. कृते तु. टि (अनु ✓ ध्यै >) अनुध्या- ।
१८) गस उप. भाव क्ते परत इकारादेश-विकल्पः उलं.
(पा ७, ४, ४१) ।
१९) = शत्रु- । मत्वर्थीयः ह्यनिः प्र. [पा ५, २, ११५
(तत्स्वरः । तु. वं. सा. ऋ ५, २३, ४; वंतु. Pw प्रस.
अभि ✓ मन् इति)] ।
२०) उभयथा निगमा भवन्ति । भाव इति च
विप. वा विशेष्यगर्भं विप. सच् शत्रुपर्यायो वेति

अभि ✓ मुद्

*अ(भि>)भी-मोदु^a->

अभीमोद-मुद्^b- मुद्: शौ ११,
९, २६; १०, २४, पै १६, ८४,
८०; ८७, ४.

अभि ✓ मु>अभि-मृत्, ता^d-तम्

काठ २५, ६; क ३९, ४; -ता
काठ ८, २; क ६, ७, -तायाम्
मै ४, ५, ९. [त-अन्].

अभि ✓ मृश > मरीमृश, अभि...

मृशते ऋ १, १४५, ४, अभि-
मृशति तै १, ५, ८, २०; २
६, ५, ६, ५, २, ७, ३, ४, १०,
१; २^१; ३, मै ३, २, ५, ६;
४, ७; ४, ८, ९; काठ २०, ५,
२२, १^१, ३१, १५^१, ३२, २,
क ३१, ७, पै १६, १२६, १;
४^१, अभि मृशति तै १, ७,
३, ४, अभि मृशे पै १९,
३७, ७, अभिमृशामसि शौ
३, २४, ६, ४, १३, ७^१; पै
५, १८, ८^१, ३०, ८; †अभि
...मृशामसि ऋ १०, १७३,
६^१, पै १९, ६, ४^१; अर्थ-

मृशत् तै ५, ५, २, ४, अभि-

मृशत् तै २, ४, ३, ३; ३, १,
६, १; २, १, ३; ५, ५, २, ४;
४, ४; ७, १, १; ३, मै १, ४,
५^१, १२, ५, १२, ९, ५^१; ८;
काठ ९, १४^१, १०, ७; २२, ८^१;
क ३५, २.

अभि मृश^k तै ४, २, १०, १अभि-मरीमृशत्-शत् पै १९,
३५, १०.अभि-मृशत्-शत् ऋ ३,
३८, १.अभि-मरीमृश-शिव^०.

†अभि-मृश^१ ऋ २, १०, ५, मा
११, २४, का १२, २, १३, तै ४,
१, २, ५, क ३०, १.

अभि-मृश^m-इय मै ४, ६,
६^१.अभि ✓ म्लै->अभिस्लात-वर्ण-अन्^०.

अभि ✓ यज्, >इयक्ष, अभि-
यजते मै १, ४, ५^१; ८^१; १०,
८; ३, ८, ७, ४, १, १३; काठ
३१, १५; ३६, ३, अभि-
यजते मै १, १०, ८; काठ ३६

३; अभियजन्त काठ ८, १३;
क ८, १.

अभ्ययष्ट ऋ ६, ४७, २५.

अभि...इयति ऋ ९, ७८, १.

अभि...इयति ऋ ९, ७८, १.
अभि...इयति ऋ ९, ७८, १.
अभि...इयति ऋ ९, ७८, १.
अभि...इयति ऋ ९, ७८, १.

अभि-यत्-अभी(भि ✓ इ) द्र.

अभि ✓ या, अभियाति शौ ४, २९,
७०, पै ४, ३८, ७०; १६, ३२,
८^१, अभियामि पै १८, २१,
३, २४, ४, अभियातु शौ ६,
४०, २, पै १, २७, ३; अभियाहि
शौ १०, १, १५; पै १६, ३६, ५,
अभियातम् शौ ११, २, १; पै
१६ १०४, १.

अभि...यासिषत् ऋ १, १७४, ५.

अभि-यात-तः शौ ११, २, १३,
पै १६, १०५, ३.

अभि ✓ यु, अभियोधि तै ३, ५, १०,
१^१.अभि ✓ युज्, अभियुज्यताम् पै २,
५, ३.

^a) गस. घञन्ते थाथादि-स्वर. पू. दीर्घत्वञ्च
(पा ६, ३, १२२, २, १४४) ।

^b) द्रस सास्व (पा ६, १, २२३; [तु. सा, वैतु.
PW. प्र. यङ्गुगन्तात् कर्तरि क्विप् प्र. इति) ।

^c) ०भि^० इति मुपा. यनि. शोध. द्र. ।

^d) व्यु. अन्व-गत-टि. द्र. ।

^e) सपा मै १, ५, ९ आलभते (तु. तत्रत्यं टि च)
इति पाभे ।

^f) सपा. मै ३, ४, ४ संमृशति इति पाभे ।

^g) पाभे. अभिमन्त्रयेत तै १, ६, ८, ३ द्र. ।

^h) सपा. ऋ १०, १३७, ७ उपस्पृशामसि इति पाभे. ।

ⁱ) सपा. मा ७, २५ का ७, १०, ३ माश ४, २, ४,
२३ अवनयामि इति, तै ३, २, ८, ६ प्र. अन्व...
नयामसि इति, मै १, ३, १५ इवः (अन्व) नयामसि

इति च (तु. तत्रत्यं टि. च) पाभे. ।

^१) सपा क ३५, २ उपदध्यात् इति पाभे ।

^२) पाभे अभिमन्त्रया मा १३, ४१ द्र. ।

^३) गस. केनन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९७,
२, १३९) ।

^४) गस. क्यबन्ते (पा ३, १, ११०) । कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

^५) सपा. काठ ३२, ६ आलभते इति, तैत्रा ३, ३, ९,
११ संतुनोति इति च पाभे. ।

^६) सपा तै ४, ७, १५, २ मै ३, १६, ५ उपयाति इति
पाभे ।

^७) सपा. ऋ १, १६४, २७ विभे. ।

^८) सपा शौ १३, २, ३७ उपयामि इति पाभे. ।

^९) पाठः! <अभि ✓ यु इति वा अभि ✓ युध् इति वेति द्र.
संदिहानः । सपा. ऋ १०, १२०, ३ अभियोधो इति पाभे. ।
^{१०}) सपा. शौ २, १२, २ नियुज्यताम् इति पाभे. ।

अभि-युक्त- -कृत्य पै २ २५, २.

१ अभि-युग्वन्^a - -वना कृ ६, ४५, १५.

† अभि-युज्^b - -युज्. कृ ३, ११, ६; छ, ३८, ८, ५, ४, ५; ६, २५, २; ८, ४५, ८, ९, २१, २; मै छ, ११, १; १४, १२, काठ २, १५, कौ २, ९०८; जै छ, १५, २, शौ ७, ७७, ९.

२ अभियु(ज्)>ग-वृन्^c -

-वा मा ३२, ७, का ३२, ५, १.

अभि ✓ युज्, अभियोधत् कृ ६, ३९, २.

† अभियुध्वा: कृ ७, ९८, ४; शौ २०, ८७, ४; † अभियुध्व कृ १, ९१, २३; मा ३४, २३; का ३३, १, १७; अभि...? युध्व^d कृ ६, ३१, ३; अभ्ययुध्वत् कृ १०, ८, ८.

अभि...अयोधीत् कृ छ, ३८, ८; † अभियोधो: कृ १०, १२०, ३०; कौ २, ८३५, जै छ, ५, ७; शौ ५, २, ३, २०, १०७, ६; पै ६, १, ३, † अभि...योधि-

ष्ट्व कृ ६ ६०, २; काठ छ, १५.

‡ अभि-योद्ध^e - -द्धा कृ ८, ८८, ४.

अभि ✓ रक्ष्, अभिरक्षते कृ छ, ५३, ४, ७, ८३, ९; अभिरक्षति कृ १, १३६, ५६, ९, ७३, ३; मै १, ४, १५१; शौ १०, २, २७; पै ५, १७, ५; १६, ५९, १०; ९६, ६, अभि...रक्षति कृ छ, ५३, ५; † अभिरक्षति कृ १०, १७०, १, मा ३३, ३०, का ३२, ३, १; मै १, २, ८; काठ २, ९; कौ २, ८०३; ३, ५, २; जै २, २, २; छ, २, ९; अभि-रक्षतः शौ १०, ६, १२; पै १६, ४३, ५; † अभिरक्षन्ति कृ १, १६३, ५, मा २९, १६; का ३१, ३, ५, तै छ, ६, ७, २; काठ छ०, ६; पै १६, ९२, ३६; † अभिरक्षसि कृ १०, ८६, ४; शौ २०, १२६, ४; अभिरक्षथ शौ १०, ७, २३, पै १७, ९, ४; अभि...रक्षथ > था कृ ८, ४७, १, अभिरक्षति शौ ३, १२, ८; अभिरक्षतु लि २, ९, २; तै २, १, ११, २; ३, ८, २; मै १, ५,

१४^f, छ, १२, २; काठ ७, ३^h, १०, १२^h, क२, ३^h; ५, २^h, शौ ३, १७, ४^h; छ, १०, ७; ६, ७९, १, १०, ३, १३-१५; १९, ४६, १-७; पै छ, २३, १-७; २५, ७, ९, ११, ३; १२, १०, १६, २३, ४ⁱ; ४४, ८; ६४, ३-५, ७; ९६, ७, १५३, ९; १०; १९, १६, १७; अभिरक्षताम् शौ २, ४, ५^k, पै १३, १०, ११^l; अभिरक्षन्तु शौ ५, ३, ४^l, ८, १, ७, ११, १, ३३; पै ५, ४, ४; १६, १, ७; १९, ३७, ११^m, अभिरक्ष कृ ९, ११४, १३, ४ⁿ; शौ छ, १९, ८; १२, ३, ११, पै ५, २५, ८, अभिरक्ष खिसा २६, १६; अभिरक्ष पै १७, ३७, १; अभिरक्षतात् मा ३५, १७, का ३५, ४, १५, तै १, ३, १४, ५, ३, ३, ८, १; शौ २, १३, १; अभिरक्षत पै १, १४, १; २, १९, १-४, अभ्यरक्षत् पै ९, ११, २; अभ्यरक्षताम् पै ९, ११, १. अभ्यरक्षीत् मै १, ५, १४^p.

^a) गस. क्वनिबन्ते कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ७, ३, ५३, ६, २, १३९) ।

^b) गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^c) उस. उप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १३९) । उप. ✓ वन्+ कर्तरि क्विप् प्र. (वैतु म. अभि ✓ युज्+ क्वनिप् प्र. इति कृत्वा तथावे उप प्राप्यमाणम. युदात्तत्व-मुपेक्षमाणः, PW. प्रष्ट. च मुपा. उप. आयुदात्ततया संस्कारकाः) । वस्तुतस्त्वत् एव यनि. ज्ञापितं स्याद् यथा मूलतः १ अभि-युग्वन्- इति उप. प्रकृतिस्वरे गस. न वक्तव्यः, किन्तहि अभियुज्-+ (✓ वन् >) वृन्- इति कृत्वा पू. प्रकृतिस्वरम् बस. इति । एवं च तत्र उप. भावे क्विप् प्र. स्यादित्येतावन्मात्रं विज्ञापः द्र. ।

^d) १ ध्यः (लङि मपु १ लृ. वें. सा. प्रष्ट. १) इति

सतो विसर्गलोपः द्र. (तु. GW; वैतु. पपा. यनि. एव) ।

^e) तु टि. ? अभि ✓ यु > अभियोधि ।

^f) गस. वृन्बन्ते पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, १९७; २, ५०) । विज्ञेया जातानामिन्द्रकर्तृकं अभियोधने कर्म-ऽभिसंबन्ध एव स्वारसिक इत्यभिप्रायः (वैतु. सा. वाक्यभेदभ्रान्तः सन् 'भवसि' इत्येतदाक्षेपुकः; GW. अभिः कप्र. इति) ।

^g) अभिम् अगतितया भाषमाणः GW. उपेक्ष्य. ।

^h) सपा. आश्रौ २, ५, १२ प्रष्ट. अभ्यराक्षीत् (वावि.

० राⁱ) इति पाभे. । ¹) पाभे. अनुयच्छतु द्र. ।

^j) पाभे. अनुतिष्ठतु द्र. ।

^k) पाभे. अभिमुञ्जताम् द्र. ।

^l) पाभे. अभिवोचता कृ १०, १२८, ४ द्र. ।

अभि-रक्षत्- -क्षन् पै ९, १२, ७.
अभि-रक्षमाण- -ण. खि ४, १०^१,
५; पै २, ६, ५; -तणाः ऋ
१०, १५७, ४; शौ २०, ६३, २;
१२४, ५.
अभि-रक्षित- इन्द्र°
अभि✓रा > अभि-रावन्- -व्णाम्
पै १६, ७०, ६.
†अभि-राष्ट्र- -ष्टः ऋ १०, १७४,
५; शौ १, २९, ६; पै १,
११, ५.
‡अभि✓रिच् > रेचि, ?अभिरे-
चयेत्^१ काठ २३, ५
अभि✓रिष्, ?अभिरेषात्^२ शौ ४,
३५, १.
अभि✓रु (शब्दे), अभिरुव शौ ५,
२०, ३^३.
अभि✓रुद्, अभिरुदति पै १९, २,
४°.
अभि-रोरुद्(?)^४ - -द(?)म
शौ ७, ३९, १, पै ३, २८, ५.
‡अभि✓रुध्, अभिरुध्^५ तै ६, १,
६, ३.
?अभिरुध्यासन् पै १९, ४३, ३^६.
अभि-रोद्ध- -द्धारः मै २, २, १३;

३, ९, ४.
अभि✓रुह्, अभिरुहन् पै १६, ४५,
२^१, अभिरुह^२ पै ९, २४, ४;
‡अभिरुहन् मै १, ६, ३.
अभि...रुहुः ऋ ५, ७, ५,
अभिरुक्षत् पै २०, १५,
१०.
अभि-रु(प >) पा^३ - -पाम् शौ ८, ९,
९; पै १६, १८, ९.
अभि✓लप् > *अभी-लाप- >
अभीलाप-लृप्^४ - -लपः शौ
११, १०, २५; पै १६, ८७, ५.
अभि✓लम् > लिप्स > अभि-
लिप्समान- -नाः पै १६, ५०,
३^५.
‡अभि✓लिप् > अभि-लिप्स तै ५,
७, १०, २.
अभि✓वद् अभिवदति शौ ९, १०,
८; पै १६, १११, ४, ११५, ४,
अभिवदति मै २, ३, ११; काठ
१२, १०; शौ ९, ६, ४,
अभि...वद खि २, २, ५,
‡अभिवदत् तै २, ५, ८, ३^६; मै
१, ८, १, काठ १३, ३; ‡अभ्यु-
वदत् मै १, ८, १.

अभि...वदेत् काठ ४०, ५; पै
१, ९६, २.
‡अभि-वदत् - -दन्तः तै ७, ५,
७, ४; काठ ३३, ७.
१अभ्यु(भि-२उ)दित- अन्°.
अभि✓वन्, अभि...अवन्वन् ऋ
१, ५१, २.
‡अभि-वा (न्य >) न्या^१ -
-न्याया मै १, १०, १७; -न्याये
तै १, ८, ५, १.
‡अभिवान्य-व (त्स >) त्सा^२ -
-त्साया. काठ ३६, ११.
अभि✓वप्, अभि...वपन्त ऋ ७,
५६, १.
अभ्यु(भि-उ)प्य > प्या ऋ २,
१५, ९.
‡अभि✓वम्, अभ्यवमत् मै ३,
१०, ३.
अभ्यवमीन् तै ६, ३, ७, ४.
अभि-वान्त^३ - -न्तः मै ३, १०,
३.
अभि-वयस्^४ - -यस. ऋ १०,
१६०, १; शौ २०, ९६, १; -यसे
मै २, १३, १७; ३, १२, १४,
-या. काठ ३९, ११.

^१) बस. (पावा २, २, २४) । पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^२) पाभे अतिरेचयेत् मै ३, ६, ८ द्र ।

^३) पाठ ? नाभिरेषात् (न, अभिरेषात् इति पपा. ?w)
> नाभिः एका इति सा, नाभि-रेषात् (=नाभिच्छिदात्)
इति LB., नाभिरेषाम् इति मूको, नाभिः, एषाम्
इति Web (तु W. टि.) ।

^४) सपा. अभिरुव <> अभिरुह इति पाभे. ।

^५) अभिरुदितम् इति मूको ।

^६) गस. उप यङ्गुलान्ताद् अच् प्र. । थायादि-स्वर. (पा
६, २, १४४ [तु सा १]) । तु. सस्थ टि मापश्य- ।

^७) सपा काठ २३, १० क ३७, १ अभ्यारुणत् इति
पाभे. ।

^८) *रुध्यासम् इति शोधः (द्र. सस्थ. टि. मिथु-

मस्वचः) ।

^१) पाभे. अघिरोहत् शौ १०, ६, ३१ द्र. ।

^२) तु. टि अभि✓मुद् > अभीमोद-मुद्- ।

^३) पाभे. ?अवजिग्रमापः द्र. ।

^४) नाप. [(वत्सान्तरेण दोग्धुमिष्यमाणा- [मृतवत्सा-
इति सा.]) धेनु-] । गय कर्मणि ण्यदन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या
(पा ६, १, १८५; २, १३९) ।

^५) नाप । बस. पूष. विप. यत्र करणे ण्यत् प्र. ।

^६) कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वरः (पा ६, २, ४९) ।

^७) विग. (बलपोषक, तीव्र-] सोम-), नाप. [इन्द्र-
तन्वादीष्टकानाम् अन्यतमा- (मै. काठ. [तु. सा. तै ४,
४, ८, ११]) । बस (पावा २, २, २४) । पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

उप. (✓वी >) वृयस्- द्र. ।

?अभि वरि सपत्नहा^१ पै १,११,२.
अभि-वर्त- , अभि-वर्तयत्- अभि

✓वृत् द्र.

अभि-वर्ध , धन- अभि✓वृष्ट द्र

अभि-वर्षत्- अभि✓वृष्ट द्र.

अभि✓वल्ल, अभिवल्लान्ति शौ
१२, ३, २९; पै १७, ३८, ८.

अभि✓वश, अभिवष्टि ऋ २, २५,
३, ४, १, ८.

अभि✓वस् (आच्छादने), > वालि,
अभिवस्ते पै १०, ६, १०;
१६, ३२, ५^१, अभिवस्ताम् तै
४, ६, ४, ५^१.

¶अभिवासयति तै २, ६, ३, ४^२;

मै ४, १, ९^३, ¶अभिवासयति मै

४, १, ९; काठ ३१, ७^४; क४७, ७^४;

¶अभिवासयामसि ऋ ९, १०४,

४, कौ १, ५७५; जे १, ५८, १०;

अभिवासय>या ऋ ९, ७५, ५;

अभि...अवासयत् ऋ १, १६०,

२; ¶अभिवासयेत् मै ४, १, ९^५;

काठ ३१, ७, क४७, ७

अभि✓वह, ¶अभिवहति तै ५,

४, १०, १; काठ २२, १;

¶अभ्यवहताम्^६ मै १, १०, १६.

अभि...वोळ्हाम् ऋ ८, १३२,
२९, १३, २४^१.

अभिववक्षे ऋ १, १४६, २

अभि-वृह(त>)न्ती-न्ती मै २,
१३, १०.

*अभि-वाह->¶अभिवाह-

तृप्()^२ तै ६, ६, ५, ४.

अभ्यु(भि-ऊ)ढ- ढ शौ १५,
१५, ५.

अभि✓वा, अभिवाते^१ पै २०, ३३,

१^१; ¶अभिवाति मै ४, १, ५;

काठ ३१, ३; ४७, ६^१, क४७,

३, ¶अभिवातु ऋ ७, ३५,

४; १०, १६९, १^१; तै ७, ४,

१७, १; मै ४, १, २७^१, शौ.१९,

१०, ४; पै १३, ८, ४; १९,

५१, ५.

अभि-वातु^२- -तम् मै २, २, १;

काठ ११, ६.

अभि-वान्त- अभि✓वम् द्र

अभि-वान्या- अभि✓वन् द्र.

अभि✓वास्(शब्दे) > अभि-वासिन्-

वस्त^३.

अभि-वाह- अभि✓वह द्र.

अभि-वि✓कशा, अभिव्यक्षम्^४ मै

१, १, ५; २, १३, ३, ९, १; ४,
१, ५.

अभि-वि✓ख्या, अभिविख्येषम्^१

मा १, ११, का १, ३, ७; अभि-

व्यख्यम्^१ काठ १, ४, ३, १; २६,

२; ३१, ३; क १, ४; २, ८,

४०, ५; ४७, ३.

अभि-वि✓चक्ष, अभि...विचष्टे ऋ

३, ५५, ९; अभि...विचष्टे शौ

२, १०, ४^३; पै २, ३, ३.

¶अभि✓विज्ञ, अभिविक्त ऋ १,

१६२, १५; मा २५, ३७; का

२७, १३, ६, तै ४, ६, ९, २; मै

३, १६, १, काठ ४६, ५.

अभि-वेण^२- -ग ऋ १०, २७, १.

अभि✓विद्(लामे), अभि...विदन्

पै २, १०, ३; अभि...विदत्

शौ २०, १३०, १४^०; पै २०,

२३, २.

अभि-वि✓पश्, ¶अभिविपश्यति

मै ३, ९, १; ४, १, ५; काठ २६,

२, ३१, ३, क४०, ५, ४७, ३;

पै ९, १०, १२^१; अभिविपश्य

काठ ३२, ३^२, अभि...विपश्य

ऋ ३, २३, २.

^१ पाठ. ? अभिवृत्य, सपत्नान् इति शोध. द्र.
(तु. ऋ १०, १७४, २ शौ १, २९, २) ।

^२ सपा. शौ ९, १, ५ विचष्टे इति पाठे ।

^३ पाठे. अनुवस्ताम् द्र. ।

^४ सकृत् सपा. काठ ३१, ७ क४७, ७ अभ्युहति
इति पाठे. ।

^५ सपा काठ ३६, १० अभ्यौहताम् इति पाठे. ।

^६ वैतु. वै. सा. अभि: कप्र. इति ।

^७ तासः प्र. तत्-स्वरश्च । शेषम् अति-दाह-
दि. द्र. । ^८ आत्म.प्रपु १ द्र. ।

^९ पाठे पवताम् मा ३६, १० द्र. ।

^{१०} सपा. अभिवाति<>अभिवातु इति पाठे. ।

^{११} गस. प्रवृद्धादित्वात् स्वरः । बा. क्रिवि. द्र. ।

^१ सपा. अभिव्यक्षम् (माश्रौ १, २, १, ४०; २, २,
४, ४० वाश्रौ १, २, ४, ४० च)<>अभिविख्येषम्
<>अभिव्यक्षम् (आपश्रौ १, १८, ३, ११, १८, २ प्रश्न.
च) इति पाठे. । एतत् सर्व ✓कशा<>✓क्षा<>
✓ख्या इत्येतेषां प्रादेशिकविकारतया द्र (तु. पाठे.) ।
अभिव्यक्ष्यम्, ?अभिव्यक्ष्यम्, अभिव्यक्षम् इति
मूको., अभिव्यक्ष्यम् इति पाठ. (तु. संटि.) ।

^२ तु F.W.; वैतु. W.I. ग. अभाव इति ।

^३ गस. घञन्ते थायादि-स्वर. (पा ६, २, १४४) ।

^४ °दन् इति पाठः ? यनि. शोधः (तु. R.W. अपि...
विदत् इति) । सपा. खि ५, १५, ९ अति...वदत् इति
पाठे. ।

^५ पाठे. अनुवीक्षस्व मा १३, ३० द्र. ।

<p>? अभिवि-पश्य(तु >) ती-ती^१ पै १, १६, ४.</p> <p>अभि-वि✓भा, अभि... विभाति^२ ऋ ७, ५, २.</p> <p>अभि-वि✓या, अभि... वियाति ऋ १, ४८, ७०.</p> <p>? अभिविषोक^३ - क^४ पै ४, २४, १.</p> <p>अभि-वि✓(रुषा >) ष्टा, > तिष्ठ, अभि... तिष्ठसे ऋ ५, ८, ७१, ॥ अभिव्यतिष्ठन्त काठ ३०, १; क ४६, ४.</p> <p>अभि... वितस्थे ऋ ६, २१, ७.</p> <p>अभिवि-ष्ठित- -त पै ६, २२, ११.</p> <p>॥ अभि-वि✓सृज्, अभिव्यसृजन्त काठ २६, २; क ४०, ५.</p> <p>अभिविसृज्येते काठ २८, २; क ४४, २.</p> <p>अभिवि-सृजमान- -तः काठ २६, २; क ४०, ५.</p> <p>अभिवि-सृज्य^५ काठ २५, २; क ३८, ५.</p> <p>अभि✓वी> अभि-वी(त>) ता- -ता ऋ ७, २७, ४.</p>	<p>? अभि-वीर^६ -र. ऋ १०, १०३, ५; मा १७, ३७; का १८, ४, ५, तै ४, ६, ४, २; मै २ १०, ४; काठ १८, ५; क २८, ५; कौ २, १२०३, शौ १९, १३, ५, पै ७, ४५, -रेण पै १२, ५५, ५.</p> <p>अभि✓वृ(वधा.), अभिववृ^७ पै १, २३, ४.</p> <p>† अभि(>) भी-वृत्, ता^८ -त ऋ ८, ३९, ५; १००, ९, १०, १७६, ३; तै ३, ५, ११, १, मै ४, १०, ४, काठ १५, १२, -तम् ऋ १, ३५, ४; ३, ४४, ५, मै ४, १४, ६; -ता ऋ १, १६४, २९, १०, ७३, २; शौ ९, १५, ७, १०, १०, १६५, पै १६, ६८, ७, १०८, ७५; -ते ऋ ६, ७०, ४.</p> <p>अभि✓वृज्, अभिवृजन्ति पै १३, १४, १५.</p> <p>अ(भि>) भी-वृत्^९ -गात् शौ ११, २, ४; पै १६, १०४, ४; -गै शौ ३, ५, २; ६, ५४, २; पै ३, १३, २; १९, ८, ५.</p>	<p>अभि✓वृत् (वधा.), > वृत्ति, अभिवर्तस्व खि ४, ५, ४, † अभिवर्तन्त ऋ ५, ३१, ५; तै १, ६, १२, ६, मै ४, १२, २, काठ ८, १६.</p> <p>अभिवावृते^{१०} ऋ १०, १७४, १; पै १, ११, १.</p> <p>अभिवर्तयामसि पै १९, ४१, १४, † अभि... वर्तय^{११} ऋ १०, १७४, १; पै १, ११, १; अभि... वर्तयत ऋ २, ३४, ९; अभ्य-वर्तयन् मै ४, १४, ११; शौ १२, १, ५; पै १७, १, ४</p> <p>† अभि... अवीवृत्, अभि (अवीवृत्), अभि (अवीवृत्न) ऋ १०, १७४, ३०, पै १, ११, ३०.</p> <p>अभि, भी-वर्त^{१२} -तः ऋ १०, १७४, ३; मा १४, २३, का १५, ७, १; तै ४, ३, ८, १, ॥ ५, ३, ३, ३; ॥ ७, ५, १, ६; ७, ४; मै २, ८, ४; काठ १७, ४; २०, १३; ३३, ७; ॥ क</p>
---	--	---

१) पाठः? दुर्धा उ णोऽस्मा ओषधीर याः काश्चा-
अभिविपश्यती [प्र३] इत्येव यथापद सु-शोध. द्र. ।

२) तु वें PW. प्रभृ, वैतु. सा. अभिः कप्र विभाः
इत्येतदन्वित इति ।

३) तु. GW. प्रभृ, वैतु. स्क वें. सा. मानुषान्
इत्येतदन्वित अभि. कप्र. इति ।

४) तालव्यस्य शकारस्य स्थाने मूर्धन्यः प्रमादज. द्र. ।

५) इच इत्येतद् अन्तान् च्युतम् इति सुदर्शम् ।

६) वैतु. GW. कप्र. इह अभिः इति । लक्षणविषयभूतस्य
प्राधान्यन विवक्षाभावाऽभावाऽन्यतरविवेकाऽधीनस्तन्निर्णयः ।

७) सपा. तै ६, २, ४, ३ उद्बुद्ध इति, मै ३, ८, ३ अभ्या-
युत्य इति च पाठे. ।

८) विप. ([अभिगतवीर-] इन्द्र-) । बस. पूष. प्रकृति-
स्वरूप (पावा २, २, २४ पा ६, २, २) ।

१) तु. सस्थ. टि. ? अभिवृत् । सपा तैव्रा ३, ७, १०, ३
अभिवावृत्ते इति पाठे. ।

१) कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वरः । पूष. दीर्घत्वम् उंसं
(पा ६, २, ४९; ३, १२२) ।

२) भाप, नाप. । गस. उप. घञि थाथादि-स्वरः
पूष. दीर्घत्वञ्च (पा ६, २, १४४, ३, १२२) ।

३) उपसृष्टस्य धा. अभिकमणविजयादिषु वृत्तिः ।

४) सपा शौ १, २९, १ अभिवावृत्ते इति पाठे. ।

५) सपा शौ १, २९, १ अभि... वर्धयः इति पाठे. ।

६) सपा शौ १, २९, ३ अभि... अवीवृत्, अभि
(अवीवृत्) अभि (अवीवृत्न) इति पाठे. ।

७) विप. ([अभिवर्तन-साधयितृ-] हविस्- प्रभृ, [विज-
यितृ-] राजन्-) । गस. उप. घञ् प्र. । थाथादि-स्वरः ।

२६,३; शौ १, २९, ३१; ४^a,
पै १, ११, ३१, -तँन ऋ १०,
१७४, १, शौ १, २९, १, पै १,
११, १.

॥अभि-वृत्त- -यन्तः तै ७, ५,
७४, काठ ३३, ७

॥अभि-वृत्त- -त्ते मे ३, ८, ७

॥अभि-वृत्ति^b- -त्यै तै ७, ५,
१, ६

†अभि-वृत्त्य^c ऋ १०, १७४, २, शौ
१ २९, २.

अभि ✓ वृध् > वर्धि, अभिवर्धताम्
शौ ६, ७८, १, २, पै १९, १६
९, १०; अभि...वर्धताम् शौ
६, ७८, २, १९ १६, १०; अभि-
वर्धस्व पै ४, २७, ४, ६,
अभि(वर्धस्व) पै ४, २७, ४,
अभ्यु(भि अ)वर्धत ऋ २, १७,
४, अभ्य(भि-अ)वर्धत ऋ ९,
४७, १, अभि(अवर्धत) ऋ २,
१७, ४; अभि^d...अवर्धताम्
ऋ १०, १३२, १; †अभ्यवर्धथाः
कौ १, ५०७; जै १, ५२, ११
अभिवावृधे शौ १, २९, १३^e;
†अभि...वावृधे ऋ १०, २९,

७^f, शौ २०, ७६, ७.

अभि...वर्धय शौ १, २९, १३^g.

अभि...अवीवृषत्, अभि
(अवीवृषत्), अभि(अवीवृधन्)
शौ १, २९ ३३^h

अभि, भो-वर्धⁱ- -र्ध. पै ४, २७,
४; -र्धम् पै ४, २७, ५ १३, ३,
१३^a.

अभि-वर्धन- १गण^j.

अभि ✓ वृष्, अभिवर्षति तै ३, १,

१, २॥; अभिवर्षति शौ ५,

१९, १५; पै २, १६, २,

॥अभि वर्षति काठ ३०, ४,

क ४६, ७, अभिवर्षतु खि २,

१३, ६; मा ३६, १०; का ३६

१, १०; पै ११, ७, ३, ॥अभि-

वर्षेत मे ४, २, १०

अभ्यु(भि-अ)वर्षीत् ऋ ७,

१०३, ३; शौ ११, ६, ५, १७^k,

पै १६ २२, ७.

अभि...वृषत् पै १९, ५१, १४,

†अभि-वीवृषत् पै ८, १८, २^k.

अभि-वर्षत्- -र्षते^l तै ७, ५, ११,

१; काठ ४५, २

अभि-वृष्ट, षा^m- -ष्ट. ऋ ७, १०३.

४; -ष्टा शौ ११, ६, ३; पै
१६, २१, ६.

अभि-वेग- अभि ✓ विज् द्र

अभि ✓ व्यध्, > विध्, ॥अभि-
विध्येत् तै २, ६, ८, ४.

अभि-विद्ध- अन्ⁿ

अभि व्याधम्^o पै १९, ४१, १६;
४२, १.

अभि-व्याधित्^p- -धितः^q शौ १,
१९, १; पै १, २०, १.

॥अभि-व्य(वि ✓ अ)न्(प्राणने),

अभिव्यनिति काठ २९ ६^r, ३७,

१४, क ४५, ७^p, अभिव्यन्यात्

काठ ३७, १४.

अभिव्यानीत् काठ ३७, १४.

॥अभि-व्या(वि-आ) ✓ दा(दाने),

अभिव्याददात् काठ ३७ १४.

॥अभि-व्या(वि-आ) ✓ ह्, अभिव्या-

हरति तै ६, ४, ३, २.

॥अभि-व्यु(वि ✓ वश् > उ)च्छ्,

अभिव्यौच्छत् काठ १०, ६, ७.

अभि ✓ व्ये, अभिव्ययस्व क ३, ५३,
१९.

अभि ✓ व्रज् > अभि-व्रजत्-

-जद्भिः ऋ १, १४४, ५;

तै. विरह्य पूष. दीर्घत्वम् (पा ६, २, १४४; ३,
१२२) ।

^a) सपा. अभीवर्त्त. < > अभीवर्धम् इति पाभे. ।

^b) गस. उप. भावे क्तिनि पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, ५०) ।

^c) गस. व्यबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९३;
२, १३९) ।

^d) अगतिवया अभिस् आतिष्ठमानौ PW WI, च
चिन्त्यौ ।

^e) पाभे अभिवावृते द्र. ।

^f) वैतु PW. GW. अभिस् गतिमवदन्तौ चिन्त्यौ ।

^g) पाभे. अभि...वर्तय द्र. ।

^h) पाभे. अभि...अवीवृषत् द्र. ।

ⁱ) = अभीवर्त्त- ।

^j) पाभे. अभ्युक्न्दीत् पै १६, २१, ५ द्र. ।

^k) अभि वो वृषत् इति शोधः (तु सपा. पै १९,
५१, १४) ।

^l) सपा मा २२, २६ का २४, १२, १ अववर्षते
इति पाभे. ।

^m) कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वरः ।

ⁿ) गस उप णसुलन्तम् (वैतु. Renou [vāk ५,
७७] व्याख- [नाप.] > -धम् इति) ।

^o) गप. णिन्यन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^p) पाभे. परिपन्थिनः ऋ १०, ८५, ३२ प्रमृ. द्र. ।

^q) पाभे अभि तै ३, ३, ४, ३ द्र. ।

-जन् ऋ १, ५८, ५, ९, ६८, ३.
अभि ✓ लङ् > अभि लङ् >
ग्या ऋ १, १३३, १, २.
अभि-लङ्- -ङ्गोः ऋ १,
१३३, ४
अभि ✓ शस्, शस्^b, ॥ अभिशंसन्ति
तै २, १, १०, २^c; मै २, १,
३^c; ५, २^d; ५^e; ३, ८,
४; ॥ अभिशंसन्ति मै २, ५,
२; काठ १०, ६; १२, ५;
१३, ६; ॥ अभिशंसन् मै २,
१, ३; ॥ अभिशंसन्तुः तै २, १,
१०, २; मै २, १, ३; काठ १०,
६; १२, ५^f; १३, ६.
अभि-शस्^g - शसा^h ऋ १०,
१६४, ३.
॥ अभिशस्ⁱ - स्तः तै २, ५,
१, ६॥ पै २, १७, ९^j [°स्त-
अन्°].
२ अभिशस्^k - > अभिशस्तेभ्य-
अन्°.
अभि-शस्ति^l - णस्तेभ्य ऋ ५,

३, १२^j; ७, ९४, ३; ८,
१९, २६; कौ २, २६८; जे
३, २२, १५; -स्तिम् ऋ ३,
३०, १, ५, ३, ७; मा ३४,
१८^j; का ३३, १, १२^j; शौ
३, १, १; २, १; पै ३, ५,
१, ६, १; -स्तीः ऋ ८, ८९,
२; मा ३३, ९५^j; काठ
१९, १२^j ॥ क ३१, २^j ॥
-स्तेः ऋ १, ७१, १०; ९१,
१५; ९३, ५; ६, ४२, ४, ७,
१३, २; ८, ६६, १४; १०,
३०, ७; ३९, ६; १०४, ९; मा
२७, ९; का २९, १, ९;
तै १, ५, ११, २^j; २, ३, १४,
२^j; ४, १, ७, ४; मै २, १२,
५, ३, ४, ६; १६, ५^j; ४,
१०, १^j; काठ ४, १६^j; १८,
१६; क २९, ४; कौ २,
७९३^j; शौ ७, ५५, १;
-स्त्या शौ ६, १२०, २^k, १२,
१०, १२; पै १५, ५, ५^j; १६,

५०, १०^k; -स्त्याः तै १,
१, ११, २; ३, १, ७, १; मै १,
१, १२; ५, २; ८^j; काठ १,
११; ६, ९; ७ ६; ३७, १५;
१६; क १, ११; ४, ८; ५,
५; पै ६, १२, ८; २०, ६,
४; -स्त्यै मा २ ५; का २, १,
६. [°स्ति-अन्°].
॥ अभिशस्ति-कृन्^m - कृते मै
१, ४, १४.
अभिशस्ति-चातनⁿ - नः ऋ
३, ३, ६.
१ अभिशस्ति-पा^o - पाः ऋ
९, २३, ५; ९६, १०; मै १,
२, ९; शौ २, १३, ३^p; ४,
३९, ९^p; ५, १८, ६; ८, ७,
१४; १९, २४, ५^p; ६; पै ९,
१७, ८; १५, ६, २^p, ३; १६,
१३, ४; २०, ३८, ५; -पाम् ऋ
६, ५२, ३.
२ अभिशस्ति-पा^q - पाः मा ५,
५; का ५, २, २; तै १, २, १०, ९;

^a) गस. घञन्ते थाथादि-स्वर. (पा ६, २, १४४) ।

^b) उपसृष्टस्य घा. निन्दाद्यर्थे वृत्तिः ।

^c) सपा. काठ १३, १^f पर्यमन्ति इति पाभे. ।

^d) गस. उप भावे क्विप् प्र कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या ।

^e) सपा. शौ ६, ४५, २ पै १९, ३६, ५ तैत्रा ३, ७, १२, ४
पराशसा इति पाभे ।

^f) कर्मणि क्ते प्रवृद्धादिस्वान्तोदात्त. (पा ६, २,
१४७) ।

^g) सपा. शौ ५, १८, १४ अभिशस्ता इति पाभे. ।

^h) उप भावे क्तः प्र । स्वरस्य कृते एपू. टि द्र. ।

ⁱ) गस. उप. भावे क्तिनि पूप्. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, ५०) ।

^j) कर्त्रर्थतया व्याचक्षाणः सा. चिन्त्यः । तथात्वेऽन्तो-
दात्तत्वप्रसङ्गादिति ।

^k) °स्त्याः इति सा. W. । अभिशस्त्या नः > सपा.
तैत्रा २, ६, २ अभिशस्त. एनः इति पाभे. ?

^l) तु सपा कागृ ४१, ५ ? अपसस्त्वा इति पाभे. ।

^m) उस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) ।

ⁿ) तु. टि. अमीव-चातन- ।

^o) विप (अग्नि-, वीर-, सोम- प्रभृ.) । उस विजन्तम् ।
शेषम् एपू टि. द्र ।

^p) अभिशस्तिपा > सपा. आपमं २, १, ७; ८ पाय
१, ४, १२ प्रभृ. अभिशस्तिपावा इति, अग्निगृ १, ५, ९;
२३; २५ भागृ १, १३ : ७; ९ अभिशस्तिपावसो इति
च पाभे. ।

^q) पाभे. अधिराज्. तै १, ३, ७, २ द्र. ।

^r) पंस. सास्व. (पा ६, १, २२३) । उप. भावे
क्विप् प्र. इत्येतावानेव नापू. सरूपादस्य विशेषः द्र. । एवं
तावद् भवाञ् शरगम् इत्यादि-साम्येनाऽस्थौपचारिकी
वृत्तिश्च द्र. नियतलिङ्गता च (वैतु भा. प्रभृ. यनि. एत-
दीयेषु स्थ अपि १ अभिशस्ति-पा- इत्येतदेव वर्तयितु-
कामा लिङ्गव्यत्ययं शरणायमाणाः) ।

६, २, २, ४^३॥, मै १, २, ७, काठ
२, ८, क २, २.
अभिशास्ति-पावन्^१ - वा ऋ
१, ७६, ३; ७, ११, ३; मा ५,
४^३, का ५, १, ४^३; मै ४, १४, ६०.
अभिशास्ति-हन्^२ - ह्रा^३ तै १,
६, ५, २; ४, २, १, १.
अभि-शस्त्वृ^४ - स्ता^५ शौ ५, १८, १४.
॥अभि-शस्यमान- -नः तै २, २,
५, १; ३, ७, ४; -नम् मै २, १,
३, ३, ७; ५, २; ५; ३, ८, ४.
?अभिशाच्- -शाचम् पै १९, २८,
१५.
अभि✓शास्, अभिशासति ऋ ६,
५४, २.
?अभिशिषः^६ मै ४, ९, १२.
?अभिशिष्यतम्^७ पै ६, ६, ४.
अभि✓शुच्(बधा) > शोचि, अभि-
शोचति^८ तै ४, ७, १५, ५;

मै ३, १६, ५; शौ ४. २६,
७; पै ४, ३६, ७; अभिशोचतु
पै ९, २५, ६; ८; †अभि...
शोचतु^९ ऋ ६, ५२, २; पै २५,
६, अभिशोच तै १, ३, ११, १.
अभिशुच.^१ काठ १६, ४; १९,
५; क ३०, ३, अभिशोचः
ऋ १०, १६, १^३; काठ १६,
८; अभिशोचीः मा ११, ४५;
१२, १५; का १२, ४, ८; १३,
१, १६; मै २, ७, ८, १०^३.
॥अभि...शोचयति काठ १९,
५; १२; क ३०, ३, ३१, २;
अभि शोचय, या पै १३, १, १६;
१९, २६, १२.
अभिशुशुचन् मा ३५, ८; का
३५, ४, ७; अभिशुशुचः तै
४, १, ४, ३^१; ९, ३; २, १, ५,
५, १, ५, ६^१; शौ १८ २ ४^३॥.

अभि-शोकु^{१०} - कः शौ १, २५,
३^३; पै २०, ३८, २^३.
अभि-शोच^{११} - चान् शौ ४, ३७,
१०; पै १३, ४, १४.
अभि-शोचन- -नम् शौ ४, ९, ५;
पै ५, ३४, १-४; ८, ३, ५; -नान्
शौ २ ४, २.
॥अभि-शोचयत्- -यन् काठ
१०, ३.
अभिशोचयन्ती- -न्तीः पै १३,
४, १५.
अभि-शोचयिष्णु^{१२} - ण्णु शौ ६,
२०, ३; पै १३, १, २.
अभि✓शुष्, अभिशुष्यत^{१३} खि ४,
७, २, ९.
अभि✓श्नथ^{१४} > अभि-श्नथ^{१५} -
-श्नथः ऋ १०, १३८, ५.
अभि✓आ, ?अभिआप्येताम् पै १६,
७१, १.

- १) उस. कृत-स्वर प्रकृत्या । उप. कर्तरि बनिष् प्र. ।
२) पाभे. अधिराजः तै १, ३, ७, २ द्र ।
३) सपा तैत्रा २, ८, ४, ६ अभिशस्तिपा वाम् इति पाभे. ।
४) उस क्विबन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या ।
५) सपा मा १२, ५ का १३, १, ६ मै २, ७, ८; ४, ४, ५ काठ १६ ८ माश ६, ७, २, १३ सपत्नहा इति पाभे. ।
६) गस. लृबन्ते अनन्तरगति-स्वरः (पा ६, २, ५०) । अत्र कथम् इन्द्रोऽभिशास्तिपा अपि सन् स्वयम् अभिशस्तिकारकः स्याद् इत्यापातिकं विरोधं परिजिहीषेवः केचिदभियुक्ताः अभि-शस्तिम् इति PW. च, अभि-शस्तम् इति ZA. च, अभि-शस्त्याः इति यद्वा अभिशस्तिपाः इति W. च पाठं यथाक्रमं परिवर्तयितुमनसो भवन्ति, तद् अकल्पमिव भवति । परकृताऽभिशास्तिहरत्वेऽपि परकर्मकाऽऽत्मकर्तृ-काऽभिशास्तिहरत्वेऽस्य विरोधाऽभावात् ।
७) पाभे अभिशस्तुः पै ९, १७, ९ द्र. ।
८) पाठ ? सपा, ऋ ८, १, १२ अनु अभि✓श्रिषु > अभि-श्रिषु > -श्रिषः इति शोधः (तु. यथा. ऋ. टि) ।

- १) पाठः? अभिशुष्यत इति शोधः विमृश्यः (तु खि ४, ७, २, ९) ।
२) पाभे. अभिदासति काठ २२, १५ द्र. ।
३) सपा. शौ २, १२, ६ अभिशुष्यति इति पाभे. ।
४) पाभे हिंसी मै २, ७, ४ द्र ।
५) अभिशोचः (आश्रौ ६, १०, ९ प्रभृ. च) <> अभिशुशुच. इति पाभे. ।
६) पाभे. अभिमस्थाः मा १३, ४१ द्र ।
७) विप. । तु. टि. २ शोकु - ।
८) पाभे. अतोशोकः पै १, ३२, ३ द्र. ।
९) गस. कर्तरि अजन्ते थाथादि-स्वरः ।
१०) गस. इणुबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १६३; २, १३९) ।
११) तु पै. मूको । सपा खि ४, ७, ६ अभिशिष्यति इति, शौ ५, ५, ९ पै ६, ४, ९ अभिसिष्ये इति च पाभे. ।
१२) गस क्विबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (तु. वें. सा Gw.; वेंतु. PW. MW. च उप. दनथस् (:) इति कसुनन्तम् इति) ।

अभि-श्राव- अभि ✓ श्रु द.
अभि ✓ श्रि, अभि • अश्रु शौ १३,
२, ९; पै १८, २१, ३.
अभि-श्र(य >) या^१ - याम् पै १७,
१४, ३.
१) अभि-श्री^२ - श्रियः ऋ १०,
६६, ८, -श्रियम् ऋ ८
४४, ७, ७२, १३; मा ३३,
२१; का ३२, २, ४, कौ २,
८३०; -श्रिया ऋ १, १४४
६; ६, ७०, १, मा ३४, ४५;
का ३३, २, ८; मै ४, ११,
१; काठ १३, १५; कौ १.
३७८; जै १, ३९, ९, पै १७,
१४, २१, -श्रियौ शौ ८, २,
१४५, -श्री. ऋ १, ९८, १;
७, ११, ३; १०, १३०, ५,
मा २६, ७, २७, २३; वा २८, ७,
१, २९, ३, १, तै १, ५, ११, ३,
मै ४, ११, १, १४, २, काठ ४,
१६.
अभि ✓ श्रिष > † अभि-श्रिष^३ -
-श्रिषः ऋ ८, १, १२; कौ १,
२४४; जै १, २६, २; शौ १४, २,
४७; पै १८, ११, ७.
अभि ✓ श्री, अभि श्रीणन्ति ऋ २,

९३, ३; कौ २, ७७०; अभि...
श्रीणन्ति ऋ ९, ८४, ५; † अभि...
श्रीणन्ति ऋ ९, १, ९, जै ४, ४,
९; † अभि... श्रीणीतन ऋ ९,
११, ६; कौ २, ७९६.
† अभि... अशिश्रयुः ऋ ९,
११, २, ८६, १७; कौ २, २,
५०३; जै ३, १, ४; ३९, २.
२) अभि-श्री^४ - श्रियः ऋ ९, ७९,
५; ८६, २७
अभि-श्रीणत् - णत् ऋ ९, ९७,
४३^५.
अभि ✓ श्रु, > श्रु, अभि श्रुण्वन्तु
पै ५, ११, ४.
† अभि-श्राव^६ - वाय ऋ १, १८५,
१०, -वे ऋ १०, १२, १, शौ
१८, १, २९.
अभि-श्रु(त >) ता^७ - ता शौ ६,
१३८ १; पै १, ६८, २
अभि ✓ इवस् > अभि-इवसुत् - सन्
ऋ १, १४०, ५
अभि-इवसस (.)^८ ऋ १०, ९२,
८.
अभि ✓ (स >) षच्, अभि षचते
ऋ ९, ७४, ७, † अभि... सचन्ते
ऋ १, ७१, ७; ३, ४०, ७; ४, ४४,

२; ७, ७२, १; ९०, ५, शौ २०,
६, ७, १४३, २; अभि...
सचताम् शौ ९, ४, २२,
अभि... सचन्ताम् ऋ १, २२,
११, पै १९, १, ९१, अभि...
सचस्व ऋ ३, ५३, १७, ५,
३१, २; अभि... सच काठ ४०,
३१, अभि... सचध्वम् शौ ६,
४१, ३, ९, ४, २४, १८, ४,
६२, पै १६, २६, ३, १९, १०,
२, अभि... असचन्त ऋ ३,
३१, ४.
अभि... सिषक्ति ऋ ७, ६७, ३.
अभि-षाच्^९ - षाच ऋ ६, ६३,
९, ७, ३५, ११, १०, ६५,
१४; खि ५, ५, ७, मै ४, १४,
११; शौ १८, ४, ४४५^{१०}, १९,
११, २; पै १३, ८, १२ - षाचम्
ऋ ३, ५१, २.
अभि ✓ ष(स >) द् > षीद्. † अभि-
षीदति काठ ३२, ५, † अभि-
सीदति ऋ ९, ७, ५; कौ २, ४८२,
जै ३, ३६, ७, † अभि-षीदेत् काठ
२४, १०, क ३८, ३.
‡ अभि-षण्ण - ण्ण. तै २, ४, २,
३; काठ १०, १०; - ण्णा. काठ

^१) विप (यदान्त्रा-) । गस. कर्त्तरि कृत् ।

^२) विप ([अभि-श्रयणीय-, सेवितव्य-, प्राप्तैस्वर्य-] अग्नि-प्रभृ [तु. या ७, २२ प्रभृ]), नाप (व्यवस्थापयित्-, आदेष्टृ-) । गस. विवबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पावा ३, २, १७८ पा ६, ३, १३९) ।

^३) नाप ([अभि-श्लेषण-] संधान-द्रव्य-) । गस. विवबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (वैतु भा [तैआ ४, २०, १] वा. लुङि मपु १ इति व्याख्यत्, तन्मन्त्रम् । तथा सति अङः स्वरस्य प्राप्तौ धा. तदनुपपत्तेरिति दिक्) ।

^४) कप्र. इति मन्वान. Gw. पर्यनुयोक्तव्य. ।

^५) नाप । गम. उप. कर्त्तरि क्तिप् प्र. कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (तु. MW., वैतु वै सा. प्रभृ. १) अभि-श्री- इति) ।

^६) एकरन्त्रोपपत्त्युक्ते शत्रु तस्याऽध्याहारः । अभ्यर्थस्य भूयोऽपि श्रपणविशेषणत्वेन योगे श्रुतिस्वरस इत्यभिप्रायः वैतु वै. सा. 'अभिगच्छति' इत्याक्षेपपरः) ।

^७) गस. उप. षच् प्र. उस्. (पा ३, ३, २५) । थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

^८) कर्मणि क्तान्ते प्रवृद्धादित्वाद् अन्तोदात्तः (पा ६, २, ४९; १४७) ।

^९) गस. कसुन्नन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९७, २ १३९ [वैतु. Gw. अदन्तं प्राति. इति संकेतयमानश्चिन्त्यः]) ।

^{१०}) गस. उप. णिवः प्र. उस्. (पा ३, २, ६३) । शेषं नापू. टि. द्र. । ^{११}) अभिज्ञाचः इति मुपा. प्रमादज. द्र. ।

१०, १०.

अभि✓(स>)षन् > अभि-षात-
-ताः ऋ ५, ४१, १४

अभि-षवणी-अभि✓षु अनिषवे) द.

अभि✓(स>)षद्, षाह्, †अभि°

...ससाहे° ऋ ८, ९६, १५,

शौ २०, १३७, ९, †अभि...

सासहृत्° ऋ ५, २३, १; तै १,

३, १४, ७

अभि सासहीष्ठाः ऋ ६, ४५,

१८, †अभ्यसाक्षि ऋ १०,

१५९, १, पै २, ४१, १.

अभि-षाहृ° -०षाहृ मै ४, १२,

३; -षाहे मै ३, १२, ११.

०अभि-षाहृ° -†ह्राहृ° ऋ ९,

२०, १; कौ २, ३१८; जै ३,

२६, ४.

०अभि-षेहानु° - न ऋ ८ ३७, २.

‡अ(भि>)भी-षहृ° -षहा तै
२, ३, २, ६; ६, १, १०, ३, ४,
५, ११, ३.

अ(भि>)भी-षाहृ° -षाहृ ऋ

७, ४, ८, काठ ३९, ११, शौ

१२, १, ५४; १३, १ २८,

पै १७, ६, २, १८, १७, ८; १९,

५२, १०, -षाहे मै २, १३, १७,

३, १२, १४.

अभी-षाहृ° -ह्रा काठ ३९,

११.

अभि-षाच् - अभि✓षत् द.

?अभि✓(सि>)षि, अभि

षिनन्ति° पै २, ५७, ३.

अभि✓(सि>)षिच्, ज्च्, ‡अभि-

षिञ्चते मै २, ४, १; ४,

३, १; ४, ४, ९; ‡अभि-

षिञ्चति मै ३, १०, १; ४, ३,

१०; ४, ३, ‡अभिषिञ्चति तै

५, ६, ३, २; ३, मै ४, ४,

२, ५, काठ ३७, १, ‡अभि-

षिञ्चन्ति मै ४, ३, ९; ४, २;

‡अभिषिञ्चन्ति तै ५, ६, २, ३;

मै ४, ३, ९; १०; काठ २५, ७,

क ३९, ५, अभिषिञ्चे पै १९,

१४, ८, अभिषिञ्चामि शौ ६,

१२२, ५; १०, ९, २७, ११,

१, २७, अभिषिञ्चामि मा ९,

३०; १०, १७, १८, ३७, २०,

३, का १०, ५, ८; ११, ६,

१; २०, १, ७; २१, ७, २; ३;

तै १, ७, १०, ३; ८, १४, १,

५, ६, ३, ३, मै १, ११, ४,

२, ६, ११; ३, ४, ३; ११, ८,

४, ४, ५; काठ १४, २; ८;

१५, ७; ३६, १५, ३७, ९;

°) तु. सा., वैतु GW विशा इत्येतदान्वतः

आभः कप्र. इति, PW. MW च अभ्याचरन्ती-
>न्ती. इति न्याय्येतरद्वैस्वर्य-दूषितं, योगं प्रयोजुको
चिन्तयौ ।°) पपा. ससाहे इति धा उपधायां वृद्ध्यभावः
प्रादर्शि (तु. ✓सह इत्यस्य समानकार्याणि रूपान्तरा-
ण्यपि यत्र सर्वत्र पपा सनानी विधा भवति) । वस्तुतस्तु
✓सह इत्येतत्-सजातं ✓साह अपि मूलतः द (तु
टि. यस्था.) ।°) ण्यन्ताल् लुङि चङि उपोत्तमस्वर. (पा ६, १,
२१८) ।°) गस. उप णिवः प्र. (पा ३, २, ६३) । कृत-स्वरः प्रकृत्या ।
यच्च सहेः (पा ८, ३, ५६) इत्यत्रोक्तं भवति तदल्पमेव
(तु. घृतनापाहृ ऋ ६, ७२, ५) एउ. रूपं च) ।°) गस. लिट. क्वसुः प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा
७, १, ३६; ६, २, १३९) ।°) तु PW. प्रभृ.; वैतु. वे. सा. यनि स्वारसिकं
योगमनीक्षमाणा इवाऽऽक्षेपमुखेन अभि (भवति) इति
भषुको ।

°) गस. कानजन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १,

१६३, २, १३९) ।

°) भाप. (बलात्कार-) । गस. उप. भावे ऋप् प्र
पूप. दीर्घत्वं कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, ३, ११६;
२, १३९) ।

°) पाप्मे अनुपहूयमान. मै २, २, १३ द. ।

°) विप. नाप. [इष्टका- (तु. अभि-वयस्- [काठ ३९
१११]] । गस. उप. पाप्. णिवः प्र. (पा ३, २, ६३) ।
वस्तुतस्तु ✓साह इत्यस्याऽभ्युपगमे [तु यस्था.
टि.] प्र. णित्वं नैवऽपेक्ष्येति दिक्) कृत-स्वरः
प्रकृत्या पूप. च दीर्घत्वम् उंसं. (पा ६, ३, ११६) ।
पपा. पूप. दीर्घत्वमन्याद्यमिति कृत्वाऽवग्रहाऽभावा-
देव तदभ्युपगतस्य उप. दीर्घाऽभावतो निर्देशस्थेहा-
ऽभावः द. ।°) सस्व. नापू. टि द. । उप. कृते तु. टि. अभिमाति-
षाहृ-, घृतना साहृ- ।°) सपा आपत्रो १७, ६, १ हिश्रौ १७, २, १४ अभिषवी
इति, लाश्रौ ४, १, ५ अभिषादी इति च पाप्मे. ।°) पाठः ? यनि. अभिप्रेरं भवत्युत ✓खिन्द>
खिन्दति>*खिन्नन्ति>खिन्नन्ति इति नेति विमर्श-
सहं भवति । उभयथाऽपि नतिरप्रमाणं द. ।

३८, ४^१, ४०, १^१, श ३, २२,
६; ४, ८, ५, ६, १३६, ३, प
१, ६७, ३; ४, २, ६; १०, ७,
८, १०, १-५, १६, ९१, ७,
१३८, ८, पै १९, २४, १५;
अभिषिञ्चतु खि ७, ७, ५;
काठ ४०, ९; पै २०,
३८, ५, अभिषिञ्चताम् पै २,
७९, २^१, ६, ७, २, अभि-
षिञ्चन्तु मै ३, ११, ८^१; अभि-
षिञ्च शौ ४, १५, १६; पै ५,
७, १४, अभि षिञ्च शौ १९,
३१, १२, पै १०, ५, १२,
अभिषिञ्चत शौ ६, ५७, २;
पै १९, १०, ४, अभ्युषिञ्चन्
मा १०, १, का ११, २, १; तै
१, ८, ११, १, मै २, ६, ८;
काठ १५, ६, ३७, ४, पै १४ १,
६; १४; अभिषिञ्चेत् शौ ८,
१५, १; अभिषिञ्चेत् मै ३, ४,
३^१॥, शौ १६, १, ९, पै १६,
१३५, ९; अभिषिञ्चयुः मै
४, ४, २
अभि असिचन्^० शौ ४ ८, ६,
अभि असिचम्^० काठ ३६,
१५, ३७, ९
अभिषिच्यते मै ४, ३, २, काठ
१२, ७, १०; १४, १०^१, ३७,

१, २^१; ३, ४^{१०}; ५^{१०}, ६^१; ७^१.
८^१; अभ्युषिच्यन्त शौ १४, १,
३६; पै ४, १०, ७; १४, १, १,
१८, ४, ४; अभ्युषिक्षि मै ४,
४, ९
अभि-षिक्त- -क्त. ॥ तै ५, ४,
९, २, ॥ मै ४, ३, ७^१; १०;
॥ काठ ३७, ५^१, शौ १९, ३१,
१२; पै १०, ५, १२, १९,
२६, १४; -क्ते पै ५ २९, ३
[°क्त- धारा°, राजसूय°]
अभि-विच्यमान- -नस्य मै ४, ३,
९; ४, ४, ५-
० अभि-विच्यन्^१- -ञ्चन् ऋ १,
१२१, ६.
॥ अभि-विचिचान्^१- -नम् मै २, ४,
१; ४, ३, ५.
॥ अभि-वेकु^१- -क. तै ५, ४, ९, १,
मै ३, ४, ३, काठ २१, १२.
अभि-वेकु^१- -क्तारम् मा ३०,
१२, का ३४ २, ४.
अभि-वेचन-> ॥ अभि-वेचनीय^१-
-यस्य मै ४, ४, १०^२; काठ
१५, १०.
अभि ✓ (यु>) पु(अभिषवै), ॥ अभि-
षुणाति तै ३, २, २, १; मै ४,
७, ७; ॥ अभिषुगोति तै ३, १,
८, २; ६, ४, ५, १, मै ३, ७, ८;

४, ५, ५^२, ६, काठ २६, १०,
क ४१, ८; ॥ अभिषुण्वन्ति तै
६, ४, ४, ४, ६, ७, १; ९, २,
मै ४, ५, ६; ७, २; ७, ८, ३;
अभिषुण्वन्ति ॥ तै ६, १, ६, ४,
॥ काठ २३, १०; २६, १, २९,
२; ३०, ७; ३४, ३^१; ॥ क ३७,
१; ४०, ४, ४५, ३; पै ५, ३६,
६^१; १६, १५१, १, ॥ अभ्य-
षुण्वन् काठ २६, १०; क ४१,
८, अभिषुणुयात् तै ३, २, २, १;
काठ २६, १०; क ४१, ८,
॥ अभिषुणुयुः काठ ३४, ३.
अभ्यसुषुवु^३ मै ४, ७, २.
अभि-षव(ण>)णी- -णी शौ
९, ६, १६, पै १६, ११२, ३
॥ अभि षुण्वत्- -ण्वन्तः काठ २७,
४, क ४२, ४
अभि-षु १- -त. १ तै ४, ४, ९, १;
काठ ३४, १५; -॥ ताथ काठ
२७, २; क ४२, २. [°त- अन°,
सकृत्°].
॥ अभि-षुत्य तै ६, २, ११, ४.
॥ अभि-षुत्य- -त्यः मै ४, ५, ६,
काठ ३४, ३^१; -त्यम् तै ६,
४, ५, ३.
॥ अभि-षूयमाण- -णस्य तै ३,
१ ८, २.

^१) सपा. शौ १४, १, ५५ संशोभयामसि इति पाभे. ।

^२) सपा. ऋ ५, ८३, ८ निषिञ्च इति पाभे ।

^३) सपा परस्परं पाभे (वैतु शंपा. अभि... असृजन्
इति पाभे [तु सपा पै ४, २, ७, ८, १०, १० टि.] ।

^४) = सपा. ताव्रा १८, ६, ११ मै १, ११, ९ सूयते
इति पाभे. ।

^५) सपा मै ४ ३, ९ सूयते, सूयते इति पाभे. ।

^६) सपा. तैव्रा २, ७, ४, १ अभिषुतः इति पाभे. ।

^७) तु PW. MW; वैतु. स्क. वै. सा. अभिः कप्र.
इति, GW. अभि... आह इति योगं ब्रुवाणश्च ।

^८) गस. कानजन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, १६९;
२, १३९) ।

^९) गस. घञन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४) ।

^{१०}) नाप. । गस. तृजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या । सपा
तैव्रा ३, ४, १, ८ पात्रनिर्णयम् इति पाभे. ।

^{११}) तु. टि. अभि ✓ चर् > अभिचरणीय- ।

^{१२}) मुपा. नकारोऽलक्षणः ।

^{१३}) सपा. ऐव्रा ३, ३२ अभ्यसुषुवुः इति पाभे. ।

^{१४}) सपा अप्राय ३, २ अभिहितः इति पाभे. । शिष्टं
मा ८, ५७ सूयमान. दि. द्र. ।

अभि-बोतोस् (:) काठ २७, १, ३०, ७; क ४२, १
अभि ✓ (स >) षू (प्रेरणे), अभि-
षुवति मे २, ५, ६; काठ १३, २
अभि-षेक- अभि ✓ षिच् प्र.
अभि ✓ (सेना >) षेणि^१ > अभि-
षेण^२ - णान् ऋ ६, ४४, १७.
अ(भि >) षी-षेण^३ - णम् पे ४,
२७, ५.
अभि-षेहान्- अभि ✓ षह् प्र
अभि ✓ (सो >) षो > ष, अभि-
ष्यामि शौ ४, १६, ९.
अभि ✓ (स्त >) षुन्, > स्तनि,
तंस्तन्, अभिष्टन^४ शौ ६, १२६,
२५^०.
अभि-स्तनयन्^५ तै १, ६, ११, ४
अभितंस्तनीति^६ पे १९, २४, १;
अभि-स्तनीहि शौ ५, २०, १.
अभि-ष्टन्^७ - ने ऋ १, ८०, १४.

१ अभि-ष्टि^१ - ष्यः ऋ १, ५२, ४;
११९, ६; ४, ३१, १०; १०, २२,
१२; - ष्ये ऋ १, १२९, १; २,
३४, १४; ५, १७, ५; ३८, ३;
८, ८, १७; १२, ४; २७, १३;
५०, १; ६७, १; १०; ६८, ५;
१०१, १; ९, ८४, २; १०, ९,
४; ४९, ४; १३, ११^१; खि ३,
२, १; ४, २, १३; ५, ६, २;
मा ४, ११; ३३, ८७^१; ९१^१;
३६, १२; का ४, ५, २;
३६, १, १२; तै १, २, ३, १;
२, १, ११, ५^१; मै १, २, १; ४,
१२, १^१; काठ २, ४; १३, १६^१;
३८, १३^१; क १, १६; कौ १,
३३^१; २, ११०^१; जै १, ३,
१३; ३, ५६, १७^१; ४, २८,
१०; शौ १, ६, १^१; ६, ३, २;
२०, ५१, ३^१; पे १९, १, १५;

- षिभिः ऋ १, ४७, ५; १२९,
९^१; ४, ४६, २, ५, ३८, ५;
८, ३, २; १९, २०^१; ५३, ५;
खि २, १३, ५, ३, ५, ५, ५,
४, २; मा १५, ४०; का १६,
५, २२, कौ १, २८२; २,
७७२; ४, २३; जै १, २९, १०;
२, ७, १; - ष्टौ ऋ १, १५८,
१; ४, १६, ४; ९; ५, ४१, ९,
६, ३३, ५; ६७, ११; ७, १९,
८; ९; १०, ६, १; ६१, २२;
मै ४, १४, १५; शौ २०, ३७,
८; ९; ७७, ४. [षि- ष्ट].
† अभिष्टि-कृत्^२ - कृत् ऋ ४, ११,
४, २०, १; ९, ४८, ५; मा २०,
४८; का २२, ५, २; कौ २,
१८९; जै ३, १७, ११.
अभिष्टि-पा^३ - ?पा (:) ऋ २,
२०, २.

१) गिजन्तो नाधा (पा ३, १, २५) ।

२) विप. वा नाप वा.। गस. कर्तरि अच् प्र थाधादि-
स्वरश्च। यत् रुक्. वें. सा. बस. इति कृत्वा व्याचक्षिरे, तन्न ।
तथात्वेऽन्तोदात्ताऽनुपपत्तेः, अभे. उप. प्रति गतित्वा-
ऽभावाद् नतिजणत्वाऽप्रसक्तत्वेति दिक् ।

३) पूष. दीर्घत्वम् (तु पा ६, ३, ११६) इति नापु.
विशेषः ।

४) षत्वम् उंसं (पा ८, ३, ६५)। यत्तु सा पा ८, ३, ८६
इत्यनेन षत्वमाह, तच्चिन्त्यम् । तस्य सति सामान्यपरे
विशेषपरकत्वादिति ।

५) सपा. ऋ ६, ४७, ३० निःष्टनिहि इति पाभे ।

६) अङ्गव्यवायेऽपि षत्वाभावमुपलक्ष्य प्राक्- (पा
८, ३, ६३) इत्युक्तदिशा सिताद् उत्तरवर्तिताऽस्य
धा. उंसं ।

७) प्रागुक्तदिशा सितोत्तरवर्तित्वेऽस्य धा. स्थादिषु
(पा ८, ३, ६४) इत्येतद्-विषयत्वाभावः सुगमः ।
अत्र मूको. 'नयति इति पाठः । एवं तु. 'नीहि
(शौ ५, २०, १) इति । अभ्यासे नलोपाऽभावो विमृश्यः ।

८) गस. उप. भावे अप् प्र. उंसं (पा ३, ३, ५८) ।

थाधादि-स्वरः ।

१) प्रास. उप. ✓स्था + भावे किः प्र. पूष. प्रकृति-
स्वरम् (पा ३, ३, १२; ६, २, २) । नैप्र. ठकारस्य
उकाराऽऽपत्तिः । पपा. अवग्रहाभावाऽन्याम्यवर्णपरि-
णामस्य वाऽस्पष्टाऽवयवविभागस्य वा सूचकः प्र ।
भूयस्यो ह्यत्र कल्पना भवन्ति । तथाहि । उप.
कितनि < ✓यज् इति वा (तु. सा. ऋ १, १२९, ९;
भा. तै १, २, ३, १) ✓इष् (इच्छायाम् गतौ वा)
इति वा (तु. सा. ऋ १, ५२, ४; ४७, ५), ✓अस्(भुवि)
इति वा (तु. PW. GW. प्रथ. WW. १, १९१, [तु.
१ उप-स्तित्, पुरि-ष्टि, स्ति-]) ।

२) सपा. 'ष्ये < > °ष्टिभिः इति पाभे ।

३) विप. (इन्द्र-, वाजिन्-) । उस. उप. क्विबन्ते कृत-
स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

४) षस, तस. सास्व. (तु. वें.) उस. इति कृत्वा वा
कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, २२३; २, १३९) । पूष.
क्वि. इति कृत्वा न. द्वि१ इति वर्तयित्वा योज-
नीयम् । उप. ✓पा(रक्षणे) + विच् प्र. इति च ।
एस्थि. संपा. प्रथमपादान्ते स्वायतो > 'स्वायतो' इति च

अभिष्टि-शवस्- -वसे ऋ ३,
५९, ८.
अभिष्टि- -ष्टि ऋ १, ९, १, ३,
३४, ४; १०, १००, १२;
१०४, १०; खि ४, ६, ४०, मा
२०, ३८, ३३, २५†, का २२,
४, ३, ३२, २, ८†; मै ३, ११,
१; ४, १२, ३, काठ ३८, ६,
†कौ १, १८०; †जै १, १९, ६,
†शौ २०, ११, ४; ७१, ७;
-ही: तै २, ४, १४, २.
अभिष्टि-द्यु(म्न>)ज्ञा- -ज्ञा: ऋ
४, ५१, ७.
अभिष्टि-मत्- -मत् ऋ १, ११६,
११.
अभि ✓ (स्तु>) ष्टु, †अभिष्टुवन्ति
मै ४, ६, २, अभिष्टुहि ऋ १,
५४, २; मै ४, ९, २; अभिष्टवाम
ऋ ८, १००, ३.
अभि-ष्टुत, ता- -त ऋ ९, ३,
६; २७, १, ६७, १९, २०; †कौ

२, ६०७; ६३६, †जै ३, ४९, ९;
५१, २, शौ ९, २, १; पै १६,
७६, १; -तम् पै १०, ३, २१†,
-ता शौ ८, ७, ११; पै १६,
१३, १; -ते ऋ ७, ३९, ७.
अभिष्टताम् पै ६, ७, १.
अभि ✓ (स्था>) ष्टा, > तिष्ठ,
†अभिष्टिति तै ५, ४, ३, ५^५,
†अभिष्टिति तै ६, ६, ३, २,
मै ३, १, ४^४; अभिष्टिति पै
१९, ३७, १३, अभिष्टिसि
खि ४, ७, १, ६^६, पै १८, ३१,
८^८, अभिष्टिमि मा ६, १६,
का ६, ३, ६; शौ ६, ४२, ३,
पै १९, ८, १२; अभि... तिष्ठन्
ऋ १०, १२३, ३^३, अभिष्टि:
पै ७, १८, ८, अभिष्टितु पै १६,
७३, ४, अभि... तिष्ठतु पै १,
९४, ३; अभिष्टि > ष्टा ऋ १,
४२, ४, ५, २८, ३; १०, ६९,
१२, मा ११, २०; ३३, १२†,

का १२, २, ९; ३२, १, १२†,
तै ४, १, २, ३; मै २, ७, २,
३, १, ४^४; ४, ११, १†,
१२, ३; काठ २, १५†, १६,
२; शौ ५, ८, ९; ७, ७७,
१०†; १९, ४६, ५, पै ३,
३, ३; २१, ६, ४, २३, ४,
२०, ८, ७†; †अभि... तिष्ठ
ऋ ६, २१, ७; १०, १७४,
२; शौ १, २९, २, पै १, ११, २,
अभि (तिष्ठ) ऋ १०, १७४, २,
शौ १, २९, २; पै १, ११, २,
अभिष्टिमि ऋ १, ११०, ७; ८,
२१, १२.
अभि... तस्थौ ऋ ४, ५०,
७; †अभि... तस्थौ ऋ ६,
२०, १; ७, ८, ४; मा १२,
३४; का १३, ३, ५; तै २, ५,
१२, ४, ४, २, ३, २; मै २,
७, १०, काठ १६, १०, क
२५, १, अभितस्थ पै ९, २२,

द्वितीयपादान्ते जनान् > *जनाम् (ष३) इति च द्वि>
ष. इति प्रकृतिप्रत्यापस्यात्मकः शोधः द्र. । अभि-
ष्टिपा असि इत्यत्र विसधिरच (तु. समाननिष्पत्तिकस्य
स्ति-पा: [ऋ १०, ६९, ४] इत्यस्य च पा- इत्ये-
तदुत्तरपदानामन्येषामपि प्राति. तत्र तत्र वा., वैतु.
पपा. अविसर्जनीयान्तं चिन्त्यं रूपम् (तु. टि ? अनेहा),
सा. पूष. शत्रुपर्याय इति समप्रश्रौतप्रसिद्धिविरुद्धमशुद्धं
भाषमाणः पंस. इति कृत्वा व्याचक्षाणः, GW.
LR. च अभिष्टिपासि>अभिष्टि (<अभिष्टी<
अभिष्टया) । पासि इति पदविभाग इति (न त्वेवं
पाद ऊनाक्षरताया अपहतिरिव स्यादिति चिन्त्यम् [तु.
L ४४४ एतत् कल्पप्रवणत्वेऽप्यनध्यवसित.]) । GG.
१अभिष्टि- इति पूष इति कृत्वा तुस. इतीव
विवृणोति ।

१) विप. (मित्र-) । व्यधिकरणे बस पूष प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, १) ।

२) गस. उप. ✓स्था + कर्तरि वा भावे वा किः प्र.

(पा ३, ३, ९२ कृत-स्वरः प्रकृत्या (तु २उप-स्ति-) ।
नैप्र. ठस्य ट. इति ।

०) सपा. आपमं २, ८, ८ आग्निगृ १, ३, ४ : १४
अभिष्टीः इति पाभे. ।

१) विप. (उषप्-) । समानाधिकरणं बस. । शेषं द्विपू.
टि द्र. ।

२) विप. (वरुथ-) । मनुबुदात्त. (पा ६, १, १७६) ।

३) अभीष्टं वृत्तम् इति द्विपदोऽध्यक्षरः शोधः ।

४) पाठः? तु टि. सस्थ. ✓स्था > अनुतिष्ठताम् ।

५) सपा. मै ३, ३, ४ ? आक्रमति इति (तु. सपा काठ
२१, ६ आक्रमति इति पाभे) ।

६) सपा. काठ २९, ३ अवहन्ति इति पाभे. ।

७) पाभे. अभिशुष्यत द्र. ।

८) पाभे. अनुतिष्ठसे शौ १७, १, १६ द्र. ।

९) पूर्वस्या ऋचः युनिम् इत्यस्याऽध्याहारः द्र. सुनीळाः
इति साक्षाच्छ्रुतेश्च (तु. वें., वैतु. सा. PW. MW. अभि-
बावशान्ताः इत्यन्याद्यद्वैस्वर्यप्रसक्तयोगाः) ।

१५; अभ्य(भि-अ)स्थात्
तै ४, २, ८, १; काठ ३९, १,
†अभि...अस्थात् ऋ १,
१४९, ४^५; १०, ३, ३; कौ २,
८९८, ११२५, जै ४, १३, ११;
अभ्य(भि-अ)ष्टाम् शौ १०, ५,
३६, १६, ९, १, पै १६, १३२,
१; १८, २९, १, अभ्य(भि-अ)
स्थाम् मै १, ५, ३, ६, २.
०अभि-तस्थित्वस्- -†वांसः ऋ ४,
४, ९; तै १, २, १४, ४, मै ४,
११, ५, काठ ६, ११.
अभि-ष्ठित, ता- -तः खि ५, १८,
१^०, मा ८, २३^०, का ९, ४, १^०;
तै १, ४, ४५, १^०, ६, ६, ३, २^०,
काठ ४, १३^०; ६९, ३^०, क ३, ११;
शौ ५, १४, १०; २०, १३५, ३^०, पै
७, १८, -ता पै १९, ५१, ९;
-†ताः ऋ १०, १६६, २, पै ३३,
३, ११.
†अभि✓(स्य>)ष्यद्, अभि-
सिष्यदे^० शौ ५, ५, ९, पै ६,
४, ९.
†अभि-सं✓या, अभिसंयाति काठ
२२, ६; क ३४, १, अभिसंयातः
पै १९, १०, ९.

†अभि-सं✓युज्, अभिसंयुज्क्ते
मै २, ३, २; ७; अभिसंयुज्क्ते
मै २, ३, ७.
अभि-सं✓विश, अभिसंविशन्ति
शौ १५, १७, ९; पै ९, १२,
१, अभिसंविशन्तु मा^६ १३,
२५; १४, ६; १५; १६, २७;
१५, ५७, का^६ १४, २, ११,
१५, १, ५, ४, ३^३; ८, ५, १६,
७, १, मै २, ५, ६, ८, १२^{३६},
१३, २२, ४, ६, ६, काठ १३,
२, १७, १०^{३६}, ४०, १२; क
२६, ९^{३६}; अभिसंविशस्व शौ
९, २, २५^०, अभिसंविशध्वम् शौ
३, ३, ४; ६, ६४, २^{३१}; ८, ५, २०;
२१, पै २, ७४, ४, १६, २८, ९;
१०.
†अभि-सं✓शस्, अभिसंशंसति मै
४, ७, ५.
†अभि-सं✓श्रि, अभिसंश्रयति काठ
१०, ४.
अभिसं-श्रित- -ता काठ १०, ४^१.
†अभि-सं✓श्लिष् > श्लेषि,
अभिसंश्लेषयन्ति मै २, ४, ६.
अभि-सं✓सृज्, अभिसंसृज पै १७,
३, ६^१.

अभि-सं✓स्वृ, †अभि...सम्-
स्वरन् ऋ ८, ३, ७^६; ९, ६७,
९^६, कौ १, २५६^६; २, ९२३^६;
जै १, २७, ४^६; शौ २०, ९९, १;
†अभि...समस्वरन्^१; पै ६,
११, ४?
अभि-सं✓हन्, अभिसंहन्तः पै २०,
५८, ७^२.
अभिसंहन्त्य पै १६, ९०, ६^३.
†अभि-सं✓हृ, अभिसंहरति काठ
२७, ५; क ४२, ५.
†अभि-सं✓क्रम्, अभिसंक्रामन्ति,
अभिसंक्रामन्ति मै ४, २, ६.
†अभि-सं✓गम्, > च्छ्, अभिसंग-
च्छन्ते, अभिसंगच्छन्त मै २,
१, ४; ३, ६, ५.
अभिसंगन्त्य शौ ११, १, १६^३.
अभि✓सज्, अभिसजस्व पै २०,
१९, १०; अभि-सजस्व पै
१८, ३१, ६.
†अभि-सं✓ज्ञा > जा, अभिसंजानते
मै २, २, ६^३; ३, २, ३^३; काठ २६,
१, क ४०, ४; अभिसंजानत
मै २, २, ६^३.
†अभि-स, षत्वन्^० - षत्वा काठ
१८, ५; -सत्वा ऋ १०,

१) एवं किल वें. अर्वाञ्चश्च । सा. तु. सर्वलोकाऽभि-
च्छितौ हेतुभूतदीप्त्यर्थानुवादकेन शुशुचानः इति पदेन योगं
वदन् लोकविलक्षणमिव किञ्चित्चिकीर्षति । तदलक्षणं
त्विति तेन मर्षणीयम् ।

१) पाभे. अपक्रान्तः शौ २०, १३५ २ द्र. ।

१) पाभे. प्रतियुतः द्र. ।

१) पाभे. अपक्रान्तः खि ५, १८, १ द्र. ।

१) पाभे. अभिशुष्यत द्र. ।

१) सपा. शौ ६, ७३, १ उपसंयात इति पाभे. ।

१) पाभे. अभि तै ४, ४, ११, २ द्र. ।

१) पाभे. अपसंविशस्व द्र. ।

१) पाभे. अभिमन्त्रये ऋ १०, १९१, ३ द्र. ।

१) पाभे. अपि शौ १२, १, २५ द्र. ।

१) ✓स्वृ इत्यस्य ✓गै इत्येतत्-पर्यायतयैतत्-प्रकारकेषु
स्थ. अभिः इति कप्र. अपि सुवचः (तु. टि. ऋ १,
५१, १) ।

१) सपा. शौ ५, ६, ३ अभे. अभाव. । सपा. ऋ ९, ७३,
४ अत्र...समस्वरन् इति पाभे. ।

१) सपा. °संहन्त्य < > °संगन्त्य इति पाभे. ।

१) भङ्गयन्तरेणाऽन्यत्र अभिः कप्र. भवति नोपसर्गः (तु.
तै २, २, ११, ६ अभि टि. च पाभे. च) । सपा. यक. तै २, २,
११, ६ संजानते इति, काठ ११, ३ सम्...जानते इति,
समजानत इति च पाभे. ।

१) विप. (इन्द्र-) । पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

१०३, ५; सा १७, ३७; का- १८, ४, ५; तै ४, ६, ४, २; मै २, १०, ४; क २८, ५; कौ २, १२०३; शौ १९, १३, ५; पै ७, ४, ५.	७ ^० ; २६, ७ ^० ; क ^० ३७, ८; ४१, ५; † अभि... संवेदि १०, ८७, ३; शौ ८, ३, ३ ^० ; पै १६, ६, ३. अभि... समधात् शौ १०, ५, ४३ ^१ ; पै १, ६३, २, १६, १३२, ९. ‡ अभिसंधीयते मै ३ ७, २. अभि / सप्, अभि... सपन्ते १ ७, ३८, ५.	समावर्तन्ते मै १, ६, ६ ^० , २, २, ६ ^१ ; काठ ३७, १ ^१ . अभि-समि(म्/इ), अभिसमेति मै ३, १०, ७ ^१ ; अभिसु- यन्ति शौ ११, ७, ३; अभि- स्यन्तु मै १, ६, २ ^२ ; काठ ७, १४; क ६, ३, पै १६, १५३, २; ‡ अभिसमिधात् काठ २४, ५; क ३७, ६.
‡ अभि-सं/तन्, अभिसंतनोति मै १, ११, ९; ४, ४, ३; ८, १०; काठ १४, १०; २७, १०; २८, १; क ४४, १; अभिसंतन्वन्ति काठ ३०, ५. अभिसं-तत- -तः काठ २७, १० ^२ . अभिसं-तस्य काठ २३, ५.	‡ अभि-समा(म्-भा)/गम्, गच्छ, अभिसमागच्छन्ति मै ४, ८, १० ^३ ; अभिसमागच्छान् मै १, १०, १७. अभि-सम्-आ/यच्छ (यमने), अभिसमायच्छन्ति काठ ३०, ५ ^३ . ‡ अभि-समा(म्-भा)/वृत्, अभि- समावर्तते मै ३, ८, ९; अभि- समावर्तन्ते मै १, ६, ६; २, २, ६; काठ ३७, १ ^१ , अभि-	अभि/सम्(म्/क)ह(प्राप्तौ), अभिसमूहामि मै २, ६, ३, ४, ३, ४ ^४ ; काठ १५, २. अभि-सम्/क्र, > अपि, अभि... समरीत ^१ १९ ७९, ३. अभिसमर्पय पै ४, १६, ८. अभि-समे(म्-भा/इ)> ‡ अभि- समे(मा-इ)त्य ^३ शौ १२, ३, ४; पै १७, ३६, ४. ‡ अभि-सं/पद्, > पादि, अभि- संपद्यन्ते काठ ३३, २ ^३ , ३; ४.

^१) पाभे. अनुसं-ततः मै ४.६, ५ द्र.।

^२) पाभे. अभि... शोचतु द्र.।

^३) सपा. तैत्रा १, ७, ७, ४ समीची दधाति इति पाभे.।

^४) पाभे. टि. च अभि तै ६, १, ११, ६ द्र.।

^५) अभि > अपि इति मूको. (तु. W.)। यत्वाह
W.I. अभिः कप्र. इति, तत्त्वन्त्यम्।

^६) शौ ८, ३, ३ इत्यनेन समर्थ्यं च चोयं च प्रति
सविषयता द्र.।

^७) तु. वे., वैतु. सा. लक्षणे कप्र. इति मन्वानः चिन्त्यः।

^८) सपा. अभिसमागच्छन्ति <> अभिसमायच्छन्ति
<> तैत्रा १, २, ३, १ अभि, समायच्छति इति पाभे.।

^९) यक सपा. तैत्रा २, ७, १, १ उपावर्तन्ते, उपावर्तन्त
इति पाभे.।

^{१०}) पाभे. अभि तै ६, ४, १, ५ द्र.।

^{११}) मुपा. अभिः? अभि इति शोभः द्र. (तु. नापू
स्थ.)।

^{१२}) तु. वे. PW, प्रभृ.; वैतु. सा. तृतीयपादीयं तान्
इति पद तुरीयपादीयसाम्यान्तर्गतं प्रकुर्वाणः अभि इत्यस्य

वा. स्थिति प्रति प्रमादुक^१।

^३) अभि-सुविशध्वम् इति योग इति यत् MW.
अभिमानुकः तन्न। स्वरतश्चाऽर्थतश्चोभयथाऽप्यसंगते।
यदपि अभिः इति सप्त. अर्थे कप्र. आपः (=द्वि३
<२अपू-) इत्येनदन्वित इति उल्लेखकस्तदपि
न। एवंविधे वा अभ्युपसृष्टस्याऽऽख्यातस्य सकर्म-
कत्वाऽप्यभिचारात् आपः इत्यस्य द्वि३ सप्त. कर्म-
तथैव सूपयोगात् सप्त अर्थे कप्र. प्रयोजकत्वाऽप्यस-
ङ्गात्। तथा चासल्लक्षणद्विस्वरत्वात्मकस्य चोयस्य
दुष्परिहरत्वाच्च। का तावदत्र गतिरिति। उच्यते।
वा. समवबोध इति। कथमिति। शृणु। नेह आप
इति प्र३ वा द्वि३ वा भवति। किन्तहिं। सं३ इति।
पुत्रासः, जीवधन्याः उच्यते इत्युभे च आपः इत्येतत्-
समानाधिकरणे विप भवतः (तु. शौ १२, ३, २५ उ
[पुत्रत्वस्य चेह प्रियत्वोपलक्षकमात्रत्वात् पुंस्त्वमतन्त्रं द्र.])।
एस्थि 'आपो जीवमभिसमेत्य संविशन्तु' इति वा. तात्पर्यं
भवतीति दिक्।

^४) पाभे. अभि तै ७, ४, १०, २-द्र.।

अभिसंपादयत् काठ २७, ९^१,
अभिसंपादयति मै ४, ५, ३^१;
काठ २५, ४; क ३९, १.
अभिसं-पञ्च- -ञ काठ ३३, २;
३.
अभि-सं ✓ पश्च, अभिसपश्य पै १,
९७, ४.
¶ अभि-सं ✓ खन्ध, अभिसम्बध्नीत
मै ४, ७, ८^१.
अभि-सं ✓ भू, अभिसंभवतः मै ३,
७, ८^१; अभिसंभव पै १६, ७२,
१; ¶ अभिसम्भवताम् मै २
४, ३; ¶ अभिसंभवेताम् मै ३,
७, ८^१.
अभिसंभव भूव शौ ३, २८, ५;
६, अभिसंभवभूतः काठ ५, ६,
३९, २
अभिसं-भूय शौ ५, २८, ८, पै २,
५९, ६.
¶ अभि-सं ✓ मिल्, अभिसमिलत्
मै १, ५, १२
¶ अभि-संमु(ख >) खा^० - खा:
काठ २५, १०, २६, ६, क
४०, ३.
¶ अभि-संमु(ख >) खी^० - खी क
४१, ४.

¶ अभि-सं ✓ मृश, अभिसमृशन्^d
मै २, १, ११.
अभि ✓ साध् > साधि, अभिसा-
धय > या पै ५, १०, १०
अभि ✓ स्तु > अभि-स्तु- -तारिम्^०
मा ३०, १४; का ३४, ३, १.
अभि ✓ स्तुज्, ¶ अभ्यस्तुजत् काठ
१३, २, ¶ अभ्यस्तुजन्त काठ
३५, २०; अभि...अस्तुजम्
पै ४, २, ७^१; ८, १०, १०^१.
¶ अभ्यस्तुजन्त मै १, १०, ५;
क ४८ १८.
अभि-स्तुज्य मै ४, २, ७
¶ अभि-स्तुज्या(न >) ना-
ना: मै ४, ६, ८.
¶ अभि-स्तुष्ट- -ष्टः ऋ ३, ३५, १,
१०, ९१, ५; कौ २, ३३२; जै
३, २८, ४
अभि ✓ स्तुप्, ¶ अभिसर्पति काठ २८,
८, क ४४, ८, ¶ अभिसर्पन्ति
मै १, ४, ५^१, ८, २, अभिसर्पतु
पै २०, ४३, ४, अभिसर्प शौ ३,
२५, ४.
¶ अभि स्तुप्य- -प्यम्^d मै ४, ६, २
अभि ✓ स्कन्द, अभिचस्कन्द शौ
७, १२०, २^१

अभि-स्कन्दम्^१ शौ ५, १४, ११^k.
अभि ✓ स्फूर्ज्, अभिस्फूर्जति शौ
१२, ७, ९^१.
¶ अभि ✓ स्तु, अभिस्तुवन्तु ऋ १०,
९, ४; मा ३६, १२; का ३६, १,
१२, काठ १३, १६, ३८, १३,
कौ १, ३३; जै १, ३, १३, ४,
२८, १०, शौ १, ६, १
¶ अभि ✓ स्तु, अभिस्तुरन्ति ऋ १,
१६४, २१, शौ ९, १४, २२;
पै १६, ६७, १२; अभिस्वरन्ति
ऋ ९, ८५, ३, अभिस्वरन्तु
ऋ ८, १३, २८, अभिस्वर ऋ
१, १०, ४, ८, १३, २७, ९, ९७,
३, कौ २, ७५१
अभि-स्वर^m - स्वरः ऋ २, २१,
५; ८, ९७, १२ⁿ; शौ २०,
५४, ३
अभि-स्वर^० - स्वरः ऋ ३, ४५, २,
१०, ११७, ८, कौ २, २८१^१,
१०६९, जै ३, २३, १३^१,
शौ १३, ३, २५.
अभि-स्वर्तु^१ - तारः ऋ १०,
७८, ४
अभि ✓ हन्, > जिघांस, ¶ अभिजिहि
ऋ ७, १०४, १९; शौ ८, ४, १९,

^{a)} सपा. मै ४, ६, ४ धत्ते इति पाठे. ।

^{b)} पाठे. अभि तै ६, १, ११, ६ द्र. । ^{c)} विप (प्रजा-) ।

‘अभिः संगतं मुखं यासाम्’ इति बस. द्र. ।

^{d)} सपा. काठ १०, ५ संमृश्यमानः इति पाठे ।

^{e)} सपा. तैब्रा ३, ४, १०, १ अभिसरम् इति पाठे. ।

^{f)} अभि...अस्तुजन् इति पाठः^१ यनि शोध.
द्र. । मूको. विरोधाच्चाऽन्यथासिद्धत्वाच्च (तु नापू.
मन्त्रे च तैब्रा २, ७, १५, ५ च उप१ एव श्रुतिः ।
यदतुरोधादिहापि अभि ✓ विच्, ञच् इत्यरथैव
निगमय सतः [तु. शौ ४, ८, ६] यनि. विकारमात्रं
संभाव्येत ।

^{g)} सपा. काठ ३२, ३ उपसिष्ठन्ते इति पाठे. ।

^{h)} सपा. तै ६, ४, ९, २ उपसृष्ट इति पाठे. ।

ⁱ⁾ सपा पै २०, १७, ८ हृदि चस्कन्द इति पाठे ।

^{j)} गस. णमुलन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १, १९३) ।

^{k)} पाठे टि. च अभिकन्दं द्र ।

^{l)} पाठे. अनुस्फूर्जयति द्र ।

^{m)} गस मावे विजन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

ⁿ⁾ सपा. °स्वरा < > °स्वरे इति पाठे. ।

^{o)} गस. उप. घ प्र (पा ३, २, ११८) । तु. विव. ।

^{p)} तु वें. सा Gw.; वैतु सा [कौ.] Pw. नापू प्राति
च१, MW. तुमथीय इत्याहु । तद् विमृश्यम् ।

^{q)} गस. वृजन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, १,
१६३; २, १३९) ।

पै १६, १०, १०; अभि...जहि ^१ ऋ ९, ८५, २; अभि...हृत् ऋ ५, २९, २. † अभि... जघन्थ ऋ ३, ३०, ८, मा १८, ६९; का २०, ५, २. † अभि... जिघांसति ऋ ७, ५९, ८; मै ४, १०, ५. ¶ अभि-घातम् काठ १२, ४. अभि हन्त- -घ्नते ^२ मा १६, ४६; का १७, ७, ५, तै ४, ५, ९, २; मै २, ९, ८; काठ १७, १५; क २७, ५. अभि-हन्त- -तः शौ ११, १२, २२; - ¶ तस्य मै ३, ९, ३. [°त- उल्का ^३]. अभि ✓ हृत्, अभिहृयन्ति ऋ १०, ११२, ६, अभिहृत ^४ शौ ३, ३०, १. अभि ✓ हस् > अभि-हृत् ^५ - -स्यम् शौ ६, ३०, २; पै १९, २४, ६. ¶ अभि ✓ हा (गतौ) > अभि-हाय मै	२, ५, ७; काठ १३, १ ^६ अभि ✓ हि, अभि > भी °हिन्वन्ति ^६ ऋ ९, १०१, ३; अभि(हिन्वन्ति) कौ २, ४९. अभि-हि ✓ कृ, अभिहिकराथ पै १७, ३९, ७; १९, ५५, ११-१४ अभिहिकृणोत शौ १२, ३, ३७ अभिहिकरोति, अभिहिङ्क- रोत् काठ २७, ९ अभि-हित- अभि ✓ धा द्र अभि ✓ हु, ¶ अभिजुहोति तै ३, १, ५, २, ६, ६, ३, २, मै ३, २, ८, ९, ५ ^७ , ४, १, १४; काठ ६, ८ ^७ ; २५, १०; ३१, ११, क ४, ७ ^८ , ४०, ३; ४७, ११; अभिजुहोमि तै १, ३, २, २; अभि...जुहोमि पै २, ६६, ४, ¶ अभिजुहुयात् तै २, ६, ६, ६; ३, ४, ८, ३, ¶ अभिजुहुयात् ^८ काठ ३५, १९; क ४८, १७. अभि-हुत, ता- -ता शौ ६, १३३,	२; पै ५, ३३, २; - ¶ तौ काठ ६, ८; क ४, ७. ¶ अभि-होतवै मै १, ८, ६ अभि ✓ ह, अभिहरन्तु शौ १९, ४५, ४; पै १५, ४, ४. ¶ अभि-हृत्य मै २, ५, ७ ^९ अभि ✓ हु ^१ > अभि-हुत् ^{१०} - -हुत् ऋ १, १२८, ५ ^१ , १०, ६३, ११, शौ ६, ४, २ ^१ , -हुताम् ऋ १, १८९, ६. अभि-हुति ^{११} - -ती ^{१२} शौ ६, ३, ३, -ते: ऋ १, ११६, ८ अभि ✓ हु ^१ > अभि-ह्वत् ^{१३} - -रे शौ ६, ७६, ३ ^{१३} . अभी(भि/इ), अभि...अयसि पै २०, ८, ४ ^{१४} , ¶ अभ्यायत ^{१४} तै २, ५, २, २, ५, अभ्यायत ^{१५} शौ ४, २४, ६, पै ४, ३९, ६, अभि- ...आयत ऋ १, ८०, १२; ¶ अभ्यायत ^{१६} कौ २, १८८, जै ३, १७, ९, ¶ अभ्यायन्त तै ६, २,
---	---	--

^{१)} वैतु सा. अभ्या(भि-आ.गच्छ)इत्येवं व्यर्थ द्विस्वरं च क्रियाभ्याहारवन्तं च योगं मन्यमान, PW. प्रभु. च अभ्या...जहि इत्यातिष्ठमानाः । अत्र आ...पिब इति योगः द्र ।

^{२)} शत्रन्ते वा विभक्ति-स्वर. (पा ६, १, १६९) ।

^{३)} पाप्मे अभि पै ५, १९, १४ द्र. ।

^{४)} गस. उप. यत् प्र उत्सं. (पा ३, १, १९) । कृत-स्वर प्रकृत्या ।

^{५)} पाप्मे. अनुहाय मै २, ५, ६ द्र ।

^{६)} अभिम् कप्र. वदन्तः PW. प्रभु. विमृश्याः ।

^{७)} सपा. काठ २६, ७^३ जुहोति इति पाप्मे. ।

^{८)} सपा तैत्रा ३, ७, २, ४ अभि, जुहुयात् इति पाप्मे ।

^{९)} सपा काठ १३, ८ अभ्याय इति पाप्मे. ।

^{१०)} हु < > ह्वृ इति शाखान्तरीय पाप्मे. [तु. विहुत- < > विह्वृत-] ।

^{११)} विप., भाप. (कुटिलता-, हिसा-) । गस भावे

कर्तरि च विवबन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १६२; २, १३९) ।

^{१२)} सा. °हृत् इति पाठः । सपा. पै १९, २, २ आहुतः इति पाप्मे. ।

^{१३)} गस. कितनन्ते पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ५०) । शंपा. B.W. सात. तु अभि° इत्येवं पाठम् आहुस्तत्तन्त्रं द्र. (तु W.) ।

^{१४)} सप्त १ । सा. °ह्वृ इति पाठः । सपा. पै १९, १, १६ विह्वृती इति पाप्मे. । अभि-हुतः इति F. प्रस्तावितं पाठं W अनुसुमोदयिषति ।

^{१५)} गस. घञन्ते कृति थाथादि-स्वर ।

^{१६)} सपा पै १९, १५, १४ विह्वारे इति पाप्मे. ।

^{१७)} पाप्मे. अद्य पै २०, ४२, २ द्र. ।

^{१८)} वैतु. भा. सा. < अभ्ये (भि-आ ✓ इ) इति ।

^{१९)} वैतु सा. < अभ्या ✓ यम् (यमने) इति ?

^{२०)} सपा. ऋ ९, ४८, ३ अभि इति पाप्मे. ।

७,४,४,६,१०.

अभ्येति कौ २, १२१०^b, शौ
१,२५,४, ७, १२१, २; ९, १,
८; अभ्येति ऋ १, ११५, २;
१२४, ९; १४०, ६; ९, ९७,
७, १०१, १६, १०, ३, ३,
११७, ८, मै ४, १४, ४†, ॥काठ
२४, ७, ॥क ३७, ८, †कौ
१, ५२४; २, ४६६, ८९८;
†जै १, ५४, २, ३, ३५,
१, ४, १३, ११, शौ ८, ९,
९; †१३, २, २७; ३, २५,
†२०, १०७, १५; अभ्येति पै
२, ६५, १; १६, १८, ९, १७,
११, ३; १८, २३, ४†, अभि...
एति ऋ १, १२३, ७, ७, १०४,
२१, ९, ९६, २२; शौ १३, २,
४३^०, पै १८, २५, ३, अभि...
एति ऋ १०, ६३, १६; अभि-
यन्ति शौ १०, ७, ४, ६, पै १७,
७, ५; ६; अभि...यन्ति ऋ ८,

१००, १; शौ ५, ४, २; अभि...
यन्ति^d ऋ १, १९०, ४; पै १९,
८, १४; अभ्येति पै १६, १४९,
१०, अभ्येति^e मै १, ३, ३७,
४, ८, २; अभ्येतु मै २, ७,
१२†^f; शौ ५, १३, ४, ७,
१२१, २; १३, १, १०; पै ८,
२, ३; १८, १५, १०; १९, ४१,
८, †अभि...एतु शौ ८, ४,
२१; पै १६, ११, १, †अभि-
यन्तु ऋ ४, ५७, ८^g; मा १२,
६९^h, का १३, ५, ८ⁱ, तै ४, २,
५, ६^j; काठ १६, १२^k; क २५,
३^l; पै १५, ५, ६५; †अभीहि
ऋ १, ८०, ३, १०, ८३, ३;
कौ १, ४१३, जै १, ४०, ५; शौ
४, ३२, ३; पै ४, ३२, ३;
†अभि...इहि ऋ ९, ६४, १३,
कौ १, ५०५; २, १९१; जै
१, ५२, ९; ३, १७, १२,
अभीतम् पै १३, ५, ८†^g,

॥अभ्येताम् काठ २७, ८;
अभ्यायन् ॥काठ २९, १, ॥क
४५ २; पै ५, २६, ५; अभि...
आयन् ऋ १०, २८, ८; अभि...
आयन् ऋ ७, १०३, २; ॥अभी-
यात्^h मै ४, ६, ७.

अभि...ईयुः ऋ ७, १८, १०.

अभि-यत्- -यन्तौ शौ ५, १, ५^h.

अभियन्ती- -न्ती शौ ७, ४८, ३,
पै २०, १०, १३.

१अभी(भि-इ)ति- -तिम् ऋ ७,
२१, ९; पै १०, ५, ११^j,
-†ती ऋ २, ३३, ३; पै १५,
२०, ३.

अभी(भि-इ)त्य ऋ ४, ३२, १०,
९, ५५, ४; १०, ९९, ५, ॥काठ
२६, १^k; ९^j; ३६, ८, ॥क ४०,
४^k; ४१, ७^j, कौ २, ३२८†,
३, २७, ४†.

अभी(भि-इ)त्व(र>)री^l- -री मा
११, ७७, का १२, ७, १२; तै

^a) पाभे. अभ्यपतन् द्र. ।

^b) सपा. खि ३, २१, १ मा १७, ४७ प्रभु अभ्येति
इति, शौ ३, २, ६ अभि...एति इति च पाभे ।

^c) शौच १, १५ अनु अ-युत् इत्यस्मात् तिङो
निघाताऽभावे एति इति स्यात् । पा ८, १, ६५ अनु
स एव निघाताऽभावो वैकल्पिक इत्य् एतत्सर्वं शाखाभेदे-
नोह्यम् ।

^d) 'मृगाणामिव बृहस्पतेर्हेतयोऽहिमायान् यून्
(< 'यु-)' इति संबन्ध. द्र. । च-योगे तिङ्
नानुदात्त. [पा ८, १, ५८ (वैतु सा मृषेव च-
लोपमुपस्थाप्य यन्ति इति प्रथमा तिङ्-विभक्ति-
रिति कृत्वा नानुदातेति च, अभि इत्येतदुपसर्ज्या-
ऽऽख्यातान्तरमध्याहार्यमिति च भाष्यकः; GW.
अभि. कप्र. [यून् < १यु-] इत्येतदन्वित इति; vvs
१८१ [तु. GVS. ३, १३८] *अभि ✓यु >
*अभि-यु->?अभि-यून्> (शोचपूर्वकम्) अभियून्
इति स्यादिति]] ।

^e) पाभे. अभि मा ७, ४५ द्र. ।

^f) पाभे अन्वेति पै १२, ६, १३ द्र. ।

^g) सपा. ऋ १, १६२, २१ इदेषि इति पाभे. ।

^h) पाभे. अनु तै ६, ५, ३, ३ द्र. ।

ⁱ) सपा. पै ६, २, ५ ?अभ्यञ्च. इति पाभे. ।
अभ्यञ्च्->-ञ्चौ (स्त्री. प्र२) इति शोधः (तु. अंशतः
सपा. पै ६, २, २) ।

^j) मूको. अभिति(म्) इति । शौ (१९, ३१,
११) अमतिम् इति वा (तु. सा.), अमितम्
इति वा (तु. मूको.), अवर्तिम् इति वा (तु. RW.)
पाभे. द्र. ।

^k) अभीत्य जिनाति > सपा. मै ३, ८, १० अभ्या-
रोहुका स्यात् इति पाभे. ।

^l) गस. कवरबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ३, २,
१६३; ६, २, १३९) । पा. प्रक्रियायाः कृते तु. दि.
अग्नेस्वरी- ।

४, १, १०, २, मै २, ७, ७, ३,
१, ९; काठ १६, ७, १९, १०,^२
क ३०, ८^३; पै १, ४२, १.
॥अभ्या(भि-आ)युक्-क.^३ वाठ
२८, २; क ४४, २
अभ्ये(भि-ए)तुम् पै २०, ३८, ३
अभी(भि/ई/आच्चायाम्), †अभि
... ईमहे ऋ १, २४, ३, तै ३, ५,
११, ३; मै ४, १०, ३, काठ
१५, १२, †अभि(ईमहे) मै ४,
१३, १, काठ २८, ७, क ४४, ७
†अभीक^४-कम् ऋ ९, ९२, ५, -के
ऋ १, ७१, ८, ११६, १४;
११८, ५, ११९, ८, १२१, १४,
१७४, ५, १८५, १०, ३, ३१,
७, ५६, ४, ४, १२, ५; १६,
१२, २४, ४, २८, ३, ४३, ४;
६, २४, १०; ५०, १०; ७,
१८, २४; ८५, १, १०, ३८,

४; ५५, १; ६१, ६, १३३, १,
खि १, ८, ३; मा ३३, ११, का
३२, १, ११; तै १, ३, १४,
६; ७, १३, ५, मै ४, ११, १,
२^५, १२, ४, १४, १५, काठ
२, १५; कौ २, ११५१; जै ४,
१, ४, शौ २०, ९५, २
अभी(भि/ई)क्ष्, †अभ्यैक्षताम्^६ क
१०, १२१, ६, मा ३२, ७,
का २९, ४, २; तै ४, १,
८, ५, अभ्यैक्षन्त तै ३, १,
४, २०.
अभीच्छत्- अभी(भि/इ)ष्
(इच्छायाम्) द्र.
१अभीति- अभी(भि/इ) द्र.
२अभीति- >अभीति-मु(इ >)
द्रा^७-द्राम् खि २, ६, ३, २९.
?अभीते पै १९, २९, ६.
?अभीत्सम् पै ९, ६, ६.

अभी(भि/इ)ध, न्ध, ॥अभी(भि-इ)-
न्धे तै ५, १, ७, २, अभीन्धे मै
३, १, ८; काठ १९, ७, क ३०,
५; शौ ११, ३, १८; पै १६, ५३,
७, अभी(भि-इ)न्धते तै ७, ४,
९, १; अभीन्धाम् मै २, ७, ६,
?अभीन्धाताम् मै ३, १, ८^८,
अभीन्धताम् मा ११, ६१,
का १२, ६, २; अभी(भि-इ)
न्धताम् तै ४, १, ६, २, काठ
१६, ६.
१अभी(भि-इ)द्ध^९-द्धा ऋ १, १६४,
२६, ॥मै ३, १, ८^१, ३, ६^१,
†शौ ७, ७७, ७, ९, १५, ४, पै १६,
६८, ४^१; पै २०, ११, १^१,
-द्धात् ऋ १०, ११०, १.
२॥अभी(भि-इद्ध>)द्धा^{१०}-द्धा^१
तै ५, १, ७, ३, काठ १९, ७,
क ३०, ५.

^३) पाभे. अनु तै ६, ५, ३, ३ द्र. ।

^४) बरा. । भाप. न (संमेलन-, संघर्ष- प्रभृ.) । तु. टि
प्रतीक- । 'अभितो गतम् (भावे क्तः प्र.)' इति कृत्वा
*अभी- (<भि)गत- इत्यतः प्रास पूष प्रकृतिस्वरस्य सत
प्राति कपि प्र. सति *अभीगतक-> *अभी अ
अक-> यनि इति वा अभितः ईर्- । भावे
<√ईर् L<√क्र। इति कृत्वा *अभीर्- (भि-
ईर्- [वैतु. पपा]) इत्यतः पूर्ववत् कपि प्र सति
*अभीर्क-> *अभीर्क- > यनि. इति वा नैप्र.
द्र [वैतु. (पा ५, २, ७४) यदनु अ(भि >)
भी + कन् इति व्यु. आद्युदात्तः (पा ६, १, १९७),
कमित्वाऽप्रसङ्गाद् अर्थतो विरोधश्च प्रसज्येत (प्रकामं
श्रौतसंस्थाभ्यां भिन्ने एव सती *अभिक- इति
*अभीक- इति च प्राति. उपकल्प्यमाने आचार्या-
ऽनुशासनस्य विषयीक्रियेयतामित्यभिसंधेः [तु. टि.
अभि*क।] ; या. (३, २०) =अभ्यक्त- इति यदनु
अभि + अक्- (=√अञ्ज् + भावे क.) इति गस
वा स्यात् प्रास. वा बस. वा (सर्वथाऽपि तु मिथ्यास्वर
एव प्रसज्येत । गस. बाधीयोऽन्तोदात्ताच्चाऽन्यथा पूष.

प्रकृतिस्वरं स्यादिति *अभ्यक्त- इति मध्यस्वरित
इत्यभिसंधेः), दे (२, १७) अभि/इ+ईक प्र.
(तु. पाठ ४, २६, सा. [ऋ ९, ९२, ५]) इति धातु-
लोपनिर्भर. पक्षो वा, अ+भी- (<√भी) इत्यतः बस.
सतः कप् प्र. इति वा (तु. टि. अनुक- यदनु उप.
<√अञ्च् इति वादोऽप्यकिञ्चित्करः स्यात्) इति दिक्
(तु टि. प्रतीक-, समीक-)] ।

^५) सपा. ऋ ६, ७४, ४ विभे. ।

^६) सपा. मै २, १३, २३ आधायत् इति, शौ ४, २, ३
अद्धयेथाम् इति च पाभे. । ^७) पाभे. अन्वैक्षन्त द्र ।

^८) विप. (महालक्ष्मी-) । बस ।

^९) यनि. द्विवचनम् सन्त्रवर्णस्यैव (तु. मै २, ७, ६
अभीन्धाम् [प्रपु १]) ब्राह्मणेनाऽनूयमानत्वात् ।

^{१०}) कर्मणि क्तेऽनन्तरगतस्वरः (पा ६, २, ४९) ।

^{११}) सपा. अभीद्ध-<>अभीद्धा इति पाभे ।

^{१२}) आभीद्धः इति दीर्घादि. मुपा. चिन्त्य. । आङ्-
पूर्वत्वस्य प्रसिद्धयभावादित्यभिसंधेः ।

^{१३}) १सख्याकादभेदेऽपि स्वरितत्वाऽभावः तै. द्र. नान्यत्र
(तु. अभीभि/इ] इत्यस्य तिङ्ङत्तम्) ।

*अभी(भि-इ)घ्- -भीत् शौ १९ २८, २०, पै १३, ११, २०.	अभीमोद-सुद्-अभि/मुद् द्र. अभी(भि/इ)घ्, अम्भयन्त ^१ खि ४, १०, १, ३.	अभील, ला ^१ - -० ल पै २०, ५८, ८; -लम् पै २०, ५८, ७; -लाम् पै २०, ५९, १.
अभी(भि/इ)न्व्, अभि-इन्वतः, अभि-इन्वतु पै १२, ६, १२.	†अ-भीरु- -रवः ऋ १, ८७, ६, ८, ४६, ७; तै २, १, ११, २, ४, २, ११, २; मै ४, ११, २; काठ ८, १७; -रु ऋ ४, २९, २, -वैम् ^२ ऋ ८, ४६, ६	अभीलाप-लृप्-अभि/लृप् द्र. अभीलि, ली ^१ - -ली पै २०, ५९, २, -लीन् पै २०, ५८, ८ ^६ .
अभीप् ^३ - > अभीप-तुस् (.) ऋ १, १६४, ५२, तै ३, १, ११, ३, १, ११ मै ३, २, ८; ४, ८, ५, काठ १२, १४†; २०, ९१, २९, ३१; ११ ३१, ११, ४५, ४, शौ ७, ४०, १†, पै २०, ९, ८†	?अभीरुण ^४ , ?अभीरुण ^५ - -णम् मा ६, १७; शौ ७, १४, ३; पै १, ३३, ३.	अभी-वर्ण-अभि/वृज् द्र. अभी-वर्त-अभि/वृत् द्र. अभी-वर्ध-अभि/वृध् द्र. अभी-वार ^६ (भि-इव/अर) ^१ , ?अभी- वार ^७ शौ १, ३२, ४.
अभीप्सत्-अभ्या(भि/आ)प् द्र	?अभीरुतेषु ^८ पै १२, ५०, १५.	अभी-वृत्-अभि/वृ (आवरणे) ^६ .

) विप (घर्म-) । गस. क्विबन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

०) अभीन् (पपा.; अ+भी- [< √भी]) इति दुर्हर्दि इत्येतद्गामि विप. इति सा (तु. नाउ. टि. यदनु पै. मूको. विज्ञापितं भवेद् यथेहा-
न्त्यस्य तकारस्य मूलतः सत. न् इतीव विकार* समजनि [तकारस्य नकारसकारयोर्मध्ये व्यञ्जनभक्ति-
मात्रतया मिथ्याऽऽभावादित्यभिसंधेः] । एस्थि अभिसुतापय इति वा (तु. B.W.), अभीन् इति वा (तु. सात.) यत् पिपठिषितं भवति, तदपुष्टमिति चालक्षणमिति च कृत्वा दुर्ग्रहं द्र ।

०) अभीन् इति मुपा. यनि. मूको. संगमय्य प्रकृति-
प्रत्यापत्तितया सुशाध द्र. (विकृतस्य सत* शौ. [तु. नापू. टि.] तस्येच्छिष्टमात्रत्वाभिसंधेः) ।

०) तु टि. अभीपु- ।

०) वैतु. [पक्षे] सा < अभि/पत् + क्विप् प्र. इति व्युत्पादुकश्चिन्त्यः ।

१) पामे. अधि शौ २, १, ५ द्र ।

१) अभि पूर्वरूपैकादेशाभावः । अभीरुअम् इत्यभिसंधेः
पाद ऊनाक्षरताया अपहतिः द्र. (तु. L ४०७) ।

१) युद्धा शेषे उतानुत्तम् इति बाह्वृचः (१, २३,
२२) पादो भवति । तस्य युच्च शेषे अभी-
रुणम् इति रूपान्तरं भवति (तु. यनि. मा.), तत्रा-
युत्तरः पादार्थः अभीरुणम् इति शास्त्रान्तरे (तु.
यनि. शौ.) स्वरभेदेन श्रूयते । अत्रोभयी दृष्टि-
र्भवति । एकं पदमितं च द्वे पदे इति च । प्रथमे कल्पे गस. उप. प्रकृतिस्वरम् इति । को

धा. कश्च प्र इति । अभी(भि/ई) र+(मा) उन
प्र. उंसं. प्र. स्वरश्चेति वा (शौ) उनम् प्र.
उंसं नित्स्वरश्चेति वा (तु यक. धरुण- इति
इति च वरुण- इति च, वैतु. उ. म. PW.MW. प्रम्
च तस. अ+?भीरुण- [=भीरु-] इति [उप. का
व्यु. कथं च नञ्-स्वराऽपवृत्तिरिति त्वस्पृष्टं भवति],
उ. अभि/लृ > रु इत्यपि विकल्पयति [पूर. दीर्घ-
त्वम् इत्यभिसंधिः] । अथ द्वितीयः कल्पो द्वे पदे
इति । के ते इति भीरु (क्वि.) - ऋणम् > *भीरु
रुणम् > *भीरुणम् > अ* (यनि.) इति वा शेषे अभीरु
ऋणम् > शेषे अभीरु (क्वि.) रुणम् > शेषे अभी-
रुणम् > इति वर्णसमापतिलोपानुपातिसौवरसंकमश्च
पक्षे छन्दोनुरोधप्रयोजितो मिथ्याप्रत्याथितपूर्ववर्णै-
कादेशादिव विसर्ज्यमानोऽकारोपजनश्च द्र. (वैतु. सा.
[शौ.] अभि रुणै द्र. [ऋणम्] इत्युपसर्गभूतस्य प्रथमस्य
पदस्य दीर्घभावश्चाध्याहृतयोग्यक्रियायोगश्च) । एस्थि.
भूयोविमर्शसहताऽस्य विषयस्य सुस्पष्टेति दिङ्मात्रम् ।

१) <अभि/रु इति ? १) = किमि-वशेष- । व्यु. ?

१) सपा. शौ ५, २३, १० क्रिमीन् इति पामे. ।

१) अभ्युपचयभूतस्य इव इत्यस्य तदङ्गत्वेनोप-
सर्गवदुपचारः द्र. (यनि. सत्तात आलोचनार्थं तु.
नाउ. टि.) ।

१) =अभि-इव-आर (तिङो निघाताऽभावे तु. पा ८,
१, ६५, वैतु ? WI. अभि-इव-आर इति) । एव
तावत् यनि. इवोचिताऽभ्यु. स्पृष्टत्वेन निष्पन्नमिदं
किप. स्यात् । न स्वेषा पाठस्य वस्तुस्थितिः स्यात् ।

अभी(भि/ई)श् > अभी(भि-ई)

शु- -शवः ऋ १, ३८,
१२, ५, ६१, २, ८, ३३, ११;
जै ४, २०, ४१; शौ ८, ८, २२;
२०, १३१, ४०; पै १५, १२,
८१०, १६, ३१, २; -शुनाशौ ६,
१३७, २०, पै १, ६७, ४; -शुभिः
ऋ ५, ४४, ४; खि ४, ११,
६; ५, १५, ११; मा ३४, ६;
-शुम् खि १, १२, ५; -शून्
ऋ ६, ५७, ६; -शूनाम् ऋ
६, ७५, ६; मा २९, ४३;
का ३१, २, १०; तै ४, ६,
६, २; मै ३, १६, ३; काठ
४६, १; पै १५, १०, ६. [शु-
अन्, दशन, सु, स्मत्,

हिरण्य°].

अभी(भि/ई)ष्, च्छ (इच्छायाम्),
अभीच्छात् शौ १२, ३, ३४;
४१, पै १७, ४०, १; अभि...
इच्छात् शौ १२, ३, ४२; पै १७,
४०, २.

अभी(भि-ई)च्छ(त् >)न्ती-

-न्ती ऋ १, १६४ २७.

१ अभी(भि-ई)ष्ट, ष्टा- -ष्टः मै
१, १०, १७, २०, काठ ८, ७, ३६,
११; १४; क ७, ४; -ष्टम् काठ
२८, ५; क ४४, ५; -ष्टा काठ
२८, ५; क ४४, ५; -ष्टाः
मै १, १०, १७, २०; २, ३,
४, २; ४; ८, १०; ९, ४;
१०, ४, ४, ८; १०; ८, ३२;

काठ ८, ५, ११, १०; २८ ५;
३६, ११, १४; क ७, १,
४४, ५; -ष्टे मै ३, ४, २; ४.
[ष्ट- अन्].

२ अभी(भि-ई)ष्ट- -ष्टाः तै २,
४, १०, ३.

१ अभी(भि-ई)ष्टि- -ष्टयै काठ ८,
८, २८, ३; ४; क ७, २; ४४,
३, ४.

अभी-षह्-, अभी-षाह्-, अभी-,
*षाह्- अभि/षह्, षाह् ऋ.

अभी-षेण- अभि/षेणि ऋ.

अ-भुज्- -भुक् ऋ १०, १५, ११.

*अ-भुजिष्ठ- -ष्ठयः शौ २०,
१२८, ४

*अ-भुजिष्य- -ष्यः खि ५, १२

कथमिति । स्वारसिकार्थविधाताच्च शाखान्तरीय-
संकेतान्तराचवेति । कथं तावत् स्वारसिकार्थविधात इति ।
यद् निर्वं औरभ्यवृधद् इति वा (तु. तैब्रा ३,
७, १०, ३); *अभ्यवारीद् इति वा (तु. पै १, २३,
४), तत् (विद्वं [कर्त्तृ]) पृथिव्यामविश्रितम् इति हि
यः स्वारसिकः सः प्रतीयत, प्रथमे पादे त्रिव्वम्
इत्यस्य कर्मतयाऽनुजिगमयिष्यमाणस्य सतः कर्तृतयोप-
गमात् तस्य विधातः स्यादिति । शाखान्तरीयाच्च
संकेतात् (गपू पै.) विश्वमन्याऽभिववार (<अभि
√आवरणे] यद्.) इति प्रथमस्य पादस्य मूलभूतः
आथर्वणिः पाठः सन् काले विकारमुपागमदिति संभव्यते
(वैतु. गपू. तैब्रा. अभिवावृधे इति) । यत्तु सा.
अभीवारः (<अभि/वृ) इति प्र१ इति कृत्वा
पठन्नस्य प्राति. सतो ध तुवि क्लेपेन घञि प्र. निष्पत्ति-
मभिसंधाय वर्णकत्रयेण विभक्तिपरिणामादिप्रपञ्चं रचयेत्,
तन्नितान्तमक्षोदक्षममिव स्यात् । थाथीयस्वरे प्राप्ते उप.
आवुदात्तस्याऽसंभवादिति दिक् । विस्तरस्तु कुतूहलिभि
राकरोतऽन्वेष्ट्यः ।

*) नाप. (अश्व-रश्मि- [तु. निघ १, ५]) । गस.
उप. वन् प्र. वस. नित्स्वरश्च प्रकृत्या (पाउ १, १० पा ६,
१, १९०; दे १, ५; वैतु. या ३, ९, [पक्षे] दे., PW.
प्रम. च <अभ्याभि/अ]श् [भ्याप्तौ]) ।

७) वैतु. शंपा सात °श्व इति स्वरः शोधापेक्षः ।

८) अभि (हत), इष्ट- > -षव- (सं३) इति द्विपद
शोधः विमृश्यः ।

९) =अङ्गुलि- इति सा. ZA [६८] ? B [तु. निघ २,
५]; वैतु. PW W. प्रम. =अश्वरश्मि- इति ।

१०) अभिः इति कप्र. इतीव योजुकः W. चिन्त्य ।

११) वैतु. वे. सा. PW. प्रम. च अभ्या (भि-आ)
गात् (तु. तत्रत्य टि.) इति द्वैस्वर्ययोगाच्च चि त्यः ऋ. ।

१२) सस्व. कृते तु. टि. यक्र. १ अभीद्ध-, २ अभीद्ध- ।

१३) विप. (समयालन-रहित-, अनुभवहीन-) युष्मद्- ।
वस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । उप. भवे
क्विप् प्र. (तु. वै.; वतु सा. कर्त्तरि प्र इति कृत्वाऽनुप-
पन्नस्वरं तस. ब्रुवाण.) ।

१४) तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २) । उप. √भुज्
> *भुजिष्ठ- > *भुजिष्ठय- इति तादर्थ्यं यता प्र
निष्पन्नं ऋ. (तु. नाउ. [प्रा] च RW. अ-भुजिष्ठ-
इति शोधश्च, वैतु. मूको. अ-भुजिष्ठय- [यदनु
√*भुज् > भुजिष्ठ- > *भुजिष्ठय- इति कल्प्य-
मानम् । एस्थे अपि यत् शंपा तदनु सात.
चाऽन्याप्यद्वैस्वर्यदूषितमपि मूको. मुपा. प्रामाण्यं प्रापयत्
तन्नादितेत) ।

१५) तस. नञ्-स्वरः ।

४^a.
अ-भुञ्जत्^b - भुञ्जतः ऋ १,
१२०, १२; ८, १, ६; कौ
१, २९२; जै १, ३०, १०;
-भुञ्जन्तः तै ६, ५, ९, ४;
मै १, १०, ७, काठ ३६, १; क
४४, ९.

?अभुञ्जतीरोकोधानाम् पै २,
४०, ३.

अभुव^c - वेभ्यः मै ४, १, १२^३.

अ-भूति^d - तयः पै १७, २९, २४;
-तिः शौ ११, १०, २१;
१२, ८, ८, पै १६, ८७, १;
-तिम् खि २, ६, १, ८, ११
४, २, १३^३, -त्या शौ
१६, ७, १; पै १७, २४, २;
-त्याः शौ ७, १०५, ११^d, १६,
५, ५; ८, ६, पै १७, २४, १; २०,
३५, ४^d, -त्यैमा ३०, १७, का
३४, ३४.

॥अ-भूत्वा^e तै ५, ५, १, ६.

?अभेद्या^f पै ३३, ४, १३.

*अ-भोज्^g - > अभो(ज् >)ग्-

(ह् >) वृत्^h - घनः ऋ १,
६४, ३.

अभ्यं(भि/अं)ज्ञा(व्याप्तौ), अभ्या-
नशे पै ३, १, -^h, अभि "आनशुः
ऋ २, २४, ६; अभ्यानश्म ऋ
१०, ३१, ३

?अभ्यक्तुम्ⁱ पै १८, १८, ६

?अभ्यगौ पै ५९, ५.

अभ्य(भि/अघ- >) /अ) घाय,
अभ्यघायुणि शौ ७, ७३, ३^१, १९,
५०, ४; पै १४, ४, १४, अभ्य-
घायुन्ति शौ ५, ६, ९; पै ६,
११, ११.

?अभ्यञ्च^j पै ६, २, ५

अभ्य(भि/अ)ञ्ज्, ॥अभ्यञ्जते
तै २, ५, १, ७; ६, १, १,
५; काठ २३, १, ॥अभ्य-
ञ्जते तै ६, १, १, ५; मै ३,
६, २^१; काठ २२, १३; क
३५, ७; ॥अभ्यनुक्ति तै ५, २,
८, ६; काठ २०, ७^१; २३,
१; २५, ८, क ३१, १^१;
३५, ७, ४०, १; ॥अभ्यनक्ति

तै २, ५, ११, ३; ५, २, ८,
६; ? अभ्यनुक्ति खि ४, १०, २,
१; † अभ्यञ्जते ऋ ९, ८६,
४३; कौ १, ५६४; २, ९६४;
जै १, ५७, ११; ४, २०, ८; शौ
१८, ३, १८; अभ्यञ्ज्व पै १९,
३८, ३.

अभ्यं(भि-अ) क्त, क्ता - -० क्त
पै १९, ३८, ३; -क्तः^k मै ४,
९, १९; -क्ता शौ १०, १,
२५; पै १६, ३७, ५; -क्ताः खि
४, ५, ३०? ^१. [°क्त- अन्,
सु^१].

अभ्यं(भि-अ)ञ्जन^m - -० न पै
७, १५, ८; -नम् ऋ ८, ३,
२४; ७८, २; १०, ८५, ७; ॥तं
२, ५, १, ६^३; शौ ६, १२४,
३; १४१, ६^३; पै १६, १११,
१२^३; १८, १, ६^३; १९, ४०,
६; -नस्य पै ४, १०, ८. [°न-
आञ्जनⁿ]

अभ्यं(भि-अ)ञ्जान^o - -नः ऋ २,
८, ४४; ॥पै ३, ६, ६.

^a) मुपा. उत्तरादिस्वरः शोधाईः द्र. अलक्षणत्वाच्च
श्रुत्यन्तरसंज्ञितविरोधाच्च (तु नापू. पाभे.) ।

^b) तस. नञ्-स्वरः ।

^c) विप, नाप कर्त्रर्थप्राधान्ये च सति स्वरभक्तिमत्त्वे
च सति = २अभ्व - । (✓*अभ् 'हिंसायाम्' > [भाप.])
*अभु- + (मत्वर्थे) वप् प्र इति कृत्वा हिंसकवर्गपरस्तद्धित
इति विमृश्यम् ।

^d) अ-प्रभुक्त्य- (L < प्र-भुक्ति-] = विप. [दुःस्वप्न्य-,
पापस्वप्न्य-]) > -क्त्यात् इति शोधः इति मतम् (वैतु.
सा. P.W. प्रमृ. भाप [अश्रेयस्-, दीनता-] इति) । सपा.
काश्रौ २५, ११, २१ बौश्रौ २८ ९:२० ? अभूत्यै इत्यत्रापि
यनि. एव शोध. द्र. ।

^e) अमेध्यान् इति मुपा. शोधसापेक्षः । सपा शौ ४,
३७, ८ हविरदान् इति पाभे. ।

^f) विप. ([अभोज्यायतृणामयजमानानां हन्तृ-] रुद्र-) ।

उस. उप. क्विबन्ते कृन्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^g) सपा. शौ ३, ७, ६ व्यानशे इति पाभे. ।

^h) तु. सपा. शौ १३, १, ३६ अघ्वगातः इति पाभे. ।

ⁱ) सपा. पै १९, २७, ४ घृत्तनायति इति विभे. ।

^j) पाभे अभियुन्तौ द्र. ।

^k) सपा. तैआ ४, २९, १ अघ्वक्तः (?°भ्यं) इति पाभे. ।

^l) अ^० इति मुपा. स्वर-श्रेषः द्र. । पाठः ? अभ्यक्ता
इति शोध (तु. खि ४, ५, ३० आक्ता टि., सपा.
खिसा २९, ३१ शौ १०, १, २५ च) ।

^m) नाप. (अभ्यज्ञसाधन-तैज्यादि-, आभूषण-, अञ्जन-) ।
गस उप. करणे ल्युट्बन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

ⁿ) सपा. शौ ९, ६, ११ आञ्जनाभ्यञ्जनम् इति पाभे. ।

^o) क्रियाफलस्य कर्त्रात्मगामित्वेनैव सुसंगतत्वात्तथा न
पश्यन् अभि पृथक् अव्य इतीव क्रिप. चान्तर्भावितव्यर्थ-
मितीव कृत्वा व्याचक्षाणः सा. चिन्त्यः ।

॥अभ्य(भि-अ)ति ✓ क्षर्, अभ्यतिक्ष-
रन्ति मै ४,४,४^१.

॥अभ्य(भि-अ)ति ✓ मुच्, अभ्यति-
मुच्यते^२ काठ ३०,७

॥अभ्य(भि-अ)ति ✓ रिच्, अभ्यति-
रिच्यते तै ७, १, ५, ६; मै १,
११, ९; २, २, १३; ४, ७, ४,
६^३; काठ १४, १०; २६, ४;
२८, ९; ३४, ४^४; क ४१, २,
४४, ९.

॥अभ्य(भि-अ)ति ✓ (स >)
षज्, अभ्यतिषजति काठ
१२, ५.

अभ्य(भि-अ)ति ✓ सृज्, अभ्य-
तिसृजाम शौ १०, ५,
१५-२१^५; १६, १, ५; ॥अभ्य-
त्यसृजन्त काठ २४, ७, क ३७,
८.

॥अभ्य(भि-अ)त्यू(ति ✓ क)ह
(प्रापणे), अभ्यत्यूहति मै
२, ३, ७, अभ्यत्यूहेत् काठ
२५, ५.

अभ्य(भि-अ)ध्व^६ - ध्वे शौ ४, २८,
२, पै ४, ३७, २.

अभ्य(भि-अ)नु ✓ दिश्, अभ्यनुदेष्टु

पै ५, ११, ५, ९.

अभ्य(भि-अ)न्वि(नु ✓ इ) > अभ्य-
न्वि(नु-इ)त- -ताः पै १७,
३६, ६^७.

अभ्य(भि-अ)प ✓ क्रम्, अभ्य-
पक्रमी शौ १२, २, १८, पै १७,
३१, ७.

अभ्यपे(भि-अप ✓ इ), अभ्युपेहि^८ शौ
७, ९३, १.

? अभ्यप्रयुङ्ग पै २, ६५, ३.

अभ्य(भि ✓ अ)म्, अभ्यमीति मा
२२, ५^९, का २४, १, ५; तै ७,
४, १५, १; मै ३, १२, १; काठ
४४, ४, अभि...अमन्ति ऋ ७,
२५, २^{१०}; †अभ्यमीषि ऋ १०,
८६, ८, शौ २०, १२६, ८;
अभ्यमन्त ऋ १, १८९, ३; मै
४, १४, ३^{११}.

अभ्य(भि ✓ अ)य > ॥अभ्य(भि-अ)-
य^१ काठ १३, ८.

? अभ्यरुण्यं हि^{१२} पै ३, ३४, १०.

अभ्य(भि ✓ अ)र्च्, अभ्य(भि-अ)वेन्ति
ऋ ६, ५०, १५.

अभ्य(भि ✓ अ)र्ध्व (= ✓ ऋध्व) >
*अभ्य(भि-अ)र्ध्व - > अभ्यर्ध्व-

युज्वत्^{१३} - उवा ऋ ६, ५०, ५.

॥अभ्य(भि-अ)र्ध्व^{१४} - -र्ध्वः तै
२, ३, ७, १; मै २, ५, ४^{१५};
३, ६, ६; ८, ३; काठ १०, ११,
१३, ३.

? अभ्यर्भवम्^{१६} पै १, २६, ५

†अभ्य(भि ✓ अ)र्ध्व, अभ्यर्षति ऋ
९, ६६, २२; अभ्यर्षन्ति ऋ
९, ६२, ३, ६३, ६; ८५, ७,
कौ २, १८२; जै ३, १७, ३;
अभ्यर्षसि ऋ ९, ६४, ८; कौ २,
३०९, जै ३, २५, ५, अभ्यर्ष ऋ
९, ८५, ४, ८.

अभ्य(भि-अ)र्षत्^{१७} - -र्षन् ऋ ९,
१६, ६७, ६२, १९७, १०६, १३०,
कौ १, ४८९७; जै १, ५१, ३७,
३, ५, ५; १२, ७.

अभ्य(भि ✓ अ)र्ह, अभि...अर्हेत्^{१८} पै
१४, ४, २.

†अभ्य(भि ✓ अ)व्, अभि...आवीत्
ऋ ९, ९७, ३९, कौ २, ७०९; जै
३, ५८, ६.

॥अभ्य(भि-अ)व ✓ क्रन्द्, अभ्य-
वक्रन्दति काठ २५, ७; क
३९, ५

^{१)} पाभे अन्वृत्तिमुच्यते द्र. ।

^{२)} पाभे. अतिरिच्यते तै ७, ५, ५, २ द्र. ।

^{३)} पाभे अतिसृजाम. ।

^{४)} प्रास. समासान्त अच् प्र चित्-स्वरश्च (पा ५, ४,
८५, ६, १, १६३) ।

^{५)} पाभे अभिजिताः शौ १२, ३, ६ द्र. ।

^{६)} पाभे. अप्रचितम् पै २०, ३२, ७ द्र. । सा अभ्युपेहि
इति ।

^{७)} वैतु. उ. <अभि ✓ मी (हिसायाम्) इति मन्वानो
नितरामुपेक्ष्यः ।

^{८)} अभि इति स्वाप्र. अग्य. इतीव कृत्वा यत्
सा. मुर्तास. इत्येतत्-समानाधिकरणतया निनीषति,
तदप्रमाणम् ।

^{१)} पाभे. अभिहृत्य द्र. ।

^{१)} सपा शौ ३, २०, १० अभ्युदिहि इति पाभे. ।

^{१३)} विप. [(अभ्यर्धयद्-यष्टु- [तु. या [४, ६] प्रष्टु.])
पूषन्-)] । उस ऋनिबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या । अत्र नाउ
एव पूष इत्यैकदेशिकं मतम् (तु. MVG २४७)
अपुष्टमिव द्र. ।

^{१)} गस. उप. असुच् प्र कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६,
१, १६३; २, १३९; वैतु. भा. अकारान्तस्य प्राति. प्र१
इत्यभिवादुक) । वा. किवि भवति ।

^{१६)} पाठः? सपा. शौ १, २४, ४ अष्ट्युद्भृता इति पाभे. ।

^{१७)} तु. वे सा; वैतु. PW प्रष्टु अगति मन्यमाना. ।

^{१८)} पाभे अभि कौ १, ५७६ द्र. ।

^{१९)} पाभे अति...अरुहत् शौ १९, ४९, २ द्र. ।

अभ्य(भि-अ)व ✓ क्षि (निवासे) अभि-
...अव...क्षेपि ऋ ७, १८,
२? ^१.

अभ्य (भि-अ)व ✓ चक्ष >
अभ्यव-चक्षाण- -णौ पै १२,
३, ४

¶ अभ्य(भि-अ)व ✓ चर्, अभ्यवच-
रति^१ काठ ३६, १४

अभ्यव-चारम् अनु^२.

अभ्यव-चारक- -अन्^३

अभ्य(भि-अ)व ✓ तन्, अभ्यवत-
नोमि शौ ८, ८, २४.

¶ अभ्य(भि-अ)व ✓ दह, अभ्यवद-
हेतु मै १, ६, ६

अभ्य(भि-अ)व ✓ निज्, अभ्यव-
निक्षि शौ १०, ५, १५-२१;
१६, १, ४, पै १६, १२९, १-१०,
१८ २८ ४.

¶ अभ्य(भि-अ)व ✓ नी, अभ्य-
वनयेत् काठ ३५, १६, क ४८,
१४

अभ्य(भि-अ)व ✓ पश्, अभ्यव-
पश्यसि, अभ्यवपश्य पै ८,

२०, ७.

¶ अभ्य(भि-अ)व ✓ रुह्, अभ्यवरो-
हति मै १, ११, ८^३, ४, ४, ६^३;
काठ १४, ८^१.

अभ्यव-रोहन्- -हन् मै ४ ४, ६.

अभ्य(भि-अ)व ✓ सृज्, ¶ अभ्यवसृ-
जन्ति^४ काठ २१, ४, ९; क ३१,
१९, अभ्यवसृजामि शौ १६,
१, ६.

? अभ्यवस्त्रात^५- -तेन पै ९, २२,
१८.

अभ्य(भि-अ)व ✓ ह, ¶ अभ्यवहरति
मै ४, ४, ६^३.

अभ्य(भि-अ)व-हियमाण- -णः^६
मा ८, ५९, का ९, ७, ७.

¶ अभ्यवे(भि-अव) ✓ इ, अभ्यवैति
मै ३, ६, २; ७, ८, ४; अभ्यव-
यन्ति मै १, १०, १३^३; मै
४, ८, ५^३; अभ्यवयन्ति मै ४,
८, ५^३; काठ २९, ३, क ४५,
४; अभ्यवैत् काठ ८, १०; क
७, ६; अभ्यवायन् तै २, ६,
३, २, काठ २४, ७, क ३७,

८; अभ्यवेयात् मै ३, ८ ४; अभ्य-
वेयु मै ४, ८, ५^३, काठ २९, ३^३;
क ४५, ४^३.

अभ्यवा(व-अ)यन्- -नम् मै ३,
८, १०.

अभ्यवे(व-इ)त्य तै १, ५, ४, ४

अभ्यवे(व-इ)त्य- -त्यम् तै ३, १,
९, ६.

अभ्य(भि/अ)व (व्याप्तौ) अभ्य-
इनुते, अभ्यइनुते तै ७, १, १,
२¶; †अभि 'अश्नोति ऋ
३, ११, ७; कौ २, ९०७, जै
४, १५, ३, अभ्यइनवात् शौ
१२, ३, ३४; पै १७, ३९,
५; अभ्यइनुवौत् पै १, ७०,
१, अभ्यइनवाव ऋ १, १७९, ३.
अभि...अश्या' ऋ ४, ५, ७,
†अभि '...अश्याम् क १,
१५४, ५^३, १६६, १४; ६,
१३, ६, मै ४, १२, १; अभ्य-
श्याम् ऋ ७, ९३, ८; अभि
...आष्ट^१ खि ३, २२, ३,
तै २, ३, १४, ६^३, काठ १०,

^१) विमर्शसह स्थ द्र । 'जनिभी राजेव शुभिस्त्वम्
(अस्माकं स्तुतीरिव) विदुर् अभ्यवक्षेपि (दिव अवेत्या-
ऽस्मदभिमुखीभूयेहैव निवससि)' इति वा. द्र (तु वे
अभ्युपगच्छसि इति; वैतु. सा. [सुपा. ?] अभि
✓ अव > अभि...अव [लोडि मपु १] इतीव पृथक्
कुर्वाणः; ORN. सा. कल्प कर्माश्रुतेरवगणयन् समान-
मक्षोदक्षममपि सद् असत्-कल्पान्तरत्रयमपामुपदर्शकञ्च ऋ
१, ७१ १०, ७, ६४, २ इत्यत्रत्यन्शायमनुसिसीर्षुरपि सस्तम-
न्याय्यमिवाऽऽभासु रुच्यु- इति दिनपर्यायीकृत्य अव >
उप इति पाठं परिवर्तकश्च) ।

^२) पाभे, अन्वभ्यवचारम् मै १, १०, २० द्र. ।

^३) सपा मै ३ ४, ७ उपप्रावर्तयन् इति पाभे. ।

^४) अभ्यव ✓ स्वा [= ✓ खु] > व स्वात्- (नाप. [१६म-
स्वाविन्-]) इति शोध ? । कर्तरि कृत् ।

^५) सपा, तै ४, ४, ९, १ अवगतः इति पाभे. ।

^१) =सपा तैत्रा १, ६, ५, ५ । काठ ३६, ७ अवैति इति
पाभे. ।

^२) सपा. तै ६, ६, ३, १ अवैति इति, क ४५, ४ अवयन्ति
इति, काठ २९, ३ ? स्रवयन्ति > अवयन्ति (तु सस्थ
टि. स्थावरासु) इति च पाभे ।

^३) =सपा ऐत्रा १, १७ आश्रौ ४, ५, ३ । सपा तैत्रा
२, ४, ६, २ अभि...अश्याम् इति BI. BC पाभे इत्याह-
तुस्तच्छोधार्हं द्र ।

^४) =सपा आश्रौ ४ ६, ३ । शौ ४, १, ५ पै ५, २, ४
अभि...आष्ट इति पाभे. ।

^५) अनुपदेमेव याज्यत्वेन श्रूयमाणं बुध्नाद् यो
अग्रमभ्युति इति यदनु यनि. ✓ अश् (व्याप्तौ)
इत्यस्य योगेन कर्माकाङ्क्षापूर्तेरपरिहार्यत्वेनौचित्यदर्शनाद्
अभि इति तदयुक्तः ग. इत्येव साधु द्र (वैतु. भा. सा
K. च अभि इति कप्र. अग्रम् इत्येतदन्वित इति) ।

१३^१; अभि...आष्ट^२ शौ ४,
१,५^३; पै ५,२,४^४.
र(भि/अ)स् (भुवि), †अभ्यस्ति
ऋ ४, २१, २, ८, २४, १९,
२१; शौ १, ३८७; जै १, ४३,
७; ४, १७, ७; ९; शौ २०,
६५, १; ३; अभि...अस्ति ऋ
८, १, २७^५; अभि...सन्ति ऋ
३, १६, २; अभ्यसि ऋ ६,
२५, ५; †अभि...असि ऋ ८,
१९, ५; २, ५९, ४, मा ३३,
६६, का ३२, ५, १२; कौ १,
३११; २, ९८७, जै १, ३०,
९; शौ ११, १, ६९; २०, १०५,
१; पै १६, ८९, ६९, अभ्यस्मि
ऋ ८, १००, ४, अभि...अस्मि,
अभि(अस्मि) ऋ १०, ४८, ७;
अभिष्म. ऋ ८, १०२, ३;
‡अभिष्म मै १, १०, १८; काठ
३६, १३, अभ्यसत् ऋ १, १५६,
२, २, २६, १, †अभ्यस्तु ऋ १,

९४, ८; २, ४, २; २८, १; ४
१२, १; ८, १, ३२, पै १२,
१, ८; अभिपन्तु ऋ ७, १, १०;
अभि...अमानि शौ ६, १७, १^६,
अभि...असाम ऋ १० ५३, ४;
अभि...आसोत् पै १९, १२, ७^७;
अभिष्यात् ऋ १०, ११७, ७,
अभिष्युः ऋ १०, ८९, १५;
अभिष्याः ऋ १०, ६९, ६; काठ
२, १५६; अभिष्याम् ऋ ७, १,
१३; अभिष्याम् ऋ १, १०५,
१९; १७८, ५; २, ८, ६^८,
३, १, १६; ५, ४, १; ९, ३५,
३^९; १०, १३२, २, खि ५, ७,
३, १०; †तै १, ४, ४६, ३,
मै १, ४, १४१, ४, १३, ८,
काठ ७, १६^१; १२, १४^१,
१९, १३; कौ १, ३३६, जै १,
३५, ५, शौ ७९८, १^{१०}, १३,
१, २२; पै १८, १७, २; अभि...
स्याम् ऋ ७, ४८, २, ५६, २४;

काठ २३, ११.
अभि...आस ऋ ४ २७, २.
‡अभ्य(भि/अ)स् (अपणे), अभ्य-
स्येत् काठ २१, ७.
?अभ्यस्यनहमि पै ३ २८, २.
?अभ्या^१ पै १, ८६, ७.
अभ्या((भि-आ)✓क्रम् > अभ्या-
क्रामस्^१ शौ १०, ७, ४२.
अभ्या(अभि-आ)>गम् > अभ्या-
गत- -त पै १९, ३६, १४.
अभ्या(भि-आ)✓गा, अभ्या(भि-आ)
गान्^१ शौ ९, १५, ५, पै १६,
६८, ५, २०, ११, २.
अभ्या(भि-आ)✓चर् > अभ्या-
चार^१- -रम् शौ १०, ३, २, पै
१६, ६३, २.
अभ्या(भि-आ✓अ)ज्, †^{१०}अभ्याजति
खि ३, ७, १, ‡अभ्याजन् मै १,
६, ३.
‡अभ्या(भि-आ)✓तज्ज्, अभ्यात-
नक्ति तै २, ५, ३, ६.

) नारू टि दिगा. भा. प्रभु समानपक्षत्वेन अभिः
। इयातिष्ठमानः SI उपेक्ष्य ।
) पाभे अभि...आष्ट द्र. ।
) आख्याते रेफोपजनः प्रामाणिकः द्र. (तु सूको.
। च ; वैतु. सा. BW. शाखान्तरीय. पाभे.
[=नाप् रूपम्]। अभेः गतित्वे एप्. टि. एव
।।णं स्यात् । आलोच्यश्रुत्यभेदात् (वैतु. सा. वासौ
। इति)।
) नाप्. स्थ. आलोच्यविषयस्य साम्यं द्र. ।
) ✓दस् > दंसुन- >ना [न. द्वि३] इति कर्म
(वैतु. सा. कर्मकाङ्क्षापूर्त्यर्थं शत्रु-शब्दमाक्षि-
व दंसुना [तृ१] वदंसव, GW. चानुपसृष्टं किप. इति
परमाणोऽवशिष्टाऽशे सा समानः)।
) सपा. अभि...असानि <>अभि...आसीत् <>
सू ४५, १६ अभि...साक्षीय इति पाभे. ।
) सपा तैत्रा २, ४, १, ४ आपत्रौ ९, ८, ८ प्रभु
भिष्य इति पाभे. । शिष्टं वैप ४ अभि✓षो > अभिष्य

टि. द्र. ।
h) पाभे. सासह्याम् द्र. ।
१) मुपा. अभ्य आ > अद्या इति शोध. द्र. (तु
मौलिकतरः सूको. L✓मृड् इत्यस्य लक्षणार्थया
नः इति च विभक्त्या योगे सति निराकाङ्क्षवे
स्वतः सिध्यमाने न. इति द्वि३ स्यात् । तद्योगाहृतया
अद्या > अभ्या इति सूको. प्रान्तीय. शोधार्था-
ऽऽस्थीयेत, मुपा. अन्वित्यस्याऽन्यथासिद्धत्वाच्च,
आ✓मृड् इत्यस्य निगमान्तराऽश्रुतपूर्वत्वादप्रमाणत्वा-
च्चेत्यभिसंवे) ।
१) गस. णमुलन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।
h) सपा. शौ ७, ७७, ८ न्यागन् इति, ऋ १, १६४,
२७ च अभि. आ। अगात् इति पाभे. तथात्वे अभिः
इच्छन्ती इत्यनेन युक्त. द्र. ।
१) भाप (आक्रमण-) । गस. उप. घञन्ते
याथादि-स्वरः ।
m) सपा. ऋ ८, ५५, १ अभ्यायति [भि, आ, अयति]
इति पाभे. ।

॥अभ्या(भि-आ)✓तन्, अभ्यातनुते
तै ३, ४, ६, २; अभ्यातन्वन
तै ३, ४, ६, १, २^२.

अभ्या-तान्^१ -नाः, -नान् तै
३, ४, ६, १; -नानाम् तै ३
४, ६, २; -नै तै ३, ४,
६, २^१.

अभ्यातान-स्व- स्वम् तै ३, ४,
६, २.

॥अभ्यातुप्ससि पै २०, १६.३.

॥अभ्या(भि-आ)✓दु(ज्वलेन)
अभ्या-दाव्य^१ -व्य, -व्यन मै
१, ८, ९.

॥अभ्या(भि-आ)✓दु, अभ्याद्वति
मै ४, ६, १^२.

अभ्या(भि-आ)✓धा, > दधा,
॥अभ्यादधाति मै ३, ४, ५;
काठ २२, २; ६, क ३४, १;
अभ्यादधामि^१ मा २०, २४;
का २२, २, १; ॥अभ्यादध्यात्
तै २, ३, १०, ५, ५, ८, ६.
॥अभ्याधीयते मै १, ८, ७.

अभ्या(भि✓आ)पू > अभी-
(भि✓ई)प्स > ॥अभीप्स-
(त >)न्ती-न्तीः काठ २७,
१; क ४२, १.

अभ्या(भि-आ)✓पू, अभि...आ
(पप्रिय)^१ क ३, ३०, ११.

॥अभ्या(भि-आ)✓प्लु > अभ्या-
प्लवमान-नात् काठ ७, ६;
क ५, ५.

॥अ...भ्याम् पै १, ७६, ३.

अभ्या(भि-आ)✓यच्छ, यम्,
॥अभ्यायच्छति मै २, १, ८;
काठ १०, ११; २१, १^०; क ३१,
१६^०; ॥अभ्यायच्छन्ति मै २,
१, ८; काठ १०, ११; ॥अभ्या-
यच्छन्^१ मै ४, ६, ८.

॥अभि...आयम्^२ कौ १,
१२८; जै १, १४, ४; अभि...
आयम्^३ क ८, ९२, ३१.

अभ्या-यन्त्य^४ -न्यात् १, ३४, १.
॥अभ्या-यत्य मै ३, ८, ३^१; ४, २,
१२.

॥अभ्या(भि-आ)✓यु, अभ्यायुवते
मै ४, ५, ६.

अभ्यायुक-अभी(भि✓इ) द.

अभ्यारम् अभ्यू(भि✓क) द.

॥अभ्या(भि-आ)✓रुध, अभ्या-
रुणत्^१ काठ २३, १०; क ३७, १.

॥अभ्या(भि-आ)✓रुध, > रोहि,
अभ्यारोहति तै २, ५, ५, ६;

अभ्यारोहति तै २, ५, ५, ५;
५, ६, ६, ४^१; ८, ३^१; ६, २,
३, ३; मै १, ९, ८, ३, ३, ९.
४, ६; ६, १; ६, ८, १०, ४, ३,
१, ४, ९, १०, काठ ९, १५;
२३, ३; शौ ३, २९, ३६,
अभि...आरोहति तै १, ५,
९, ५; अभि...आरोहति, अभि
(आरोहति) मै १, ९, ८; काठ ९,
१५, अभ्यारोहन्ति तै ७, २, १, १,
३, ५, २; ३; ७, ३; ४, ९, २,
३^१; १०, ३, ४, १, २^२; २, ५; ३,
५, ४, २^१; ३, ५, १

अभ्यारोह्यति मै ३, ४, ६
अभ्यारोहयति काठ २४, ६,
२६, ४; २७, ६, क ३७, ७,
४१, २, ४२, ६.

अभ्या-रुह्य तै ७, ४, ४, १

अभ्या-रुह- -ढ तै १, ५, ९,
५, २, ५, ५, ६, ७, ४, ५, १
[^१ढ-अन्].

अभ्या-रोह-अन्^१.

अभ्या-रोहत- -हन् मै ४, ४,
४; -हन्त. तै ७, ५, १, ६,
काठ ३३, ७^२, ८; शौ ४, १४,
६७^३; ११, १, ३७७, -हन्तम्

^१) नाप (होम-विशेष-) । गस. उप. करणे घञन्ते
याथादि-स्वरः ।

^२) नाप. ([यज्ञियाग्निसंगमनेन प्रज्वलित-] अयज्ञियाग्नि-
[तु. BW. प्रभृ.]) । गस. ण्यदन्ते कृत-स्वर' प्रकृत्या
(पा ६, १, १८५; २, १३९) ।

^३) तु. उ. PW. प्रभृ. अभि-आदधामि इति; वैतु.
पपा. यद् अभि-स्वरः प्रादर्शि, तदन्तर्न द. ।

^४) 'न. (अस्मान्) इषश्च वाजाश्चाभ्यापप्रिय'
इति स्वारसिकं वा. अनभिरोचयन् 'अस्माकं समीपे त्वम्
इष' (=तिष्ठासुः ?) सन् वाजान् (अश्वान् ?) अभिप्रेरय'
इत्येवमपसिद्धं चाऽपमर्थं च वा. कुवाणः सा. चिन्त्यः ।

^५) पाभे. अति तै ५, ३, ४, १ द. ।

^१) पाभे. अभ्यकामयन्त काठ २८, २ द. ।

^२) सपा. °मत् < > °मन् इति पाभे. ।

^३) विप. ([अभ्यायन्तव्य-, स्तुत्यनुनेय-, एष्टव्य-]
अदिवन्-) । गस. उप. एभ्य. प्र. सकारोपजनः कृत्-स्वरश्च
प्रकृत्या (तु. पाउ ३, ९८, पा ६, २, १३९; वें. स्क. प्रभृ.;
वैतु. [पक्षे] स्क., सा. <अभ्यायम् + सेना- इति ?) ।

^४) पाभे. अभिसृज्य काठ २५, २ द. ।

^५) पाभे. अभ्यरुन्ध द. ।

^६) 'नाकम् (दिवम्) अभ्यारोहेम ततश्च सुकृत-
लोकभूतं स्वर्गच्छेम' इति वा. द. (तु. एपू. मन्त्रो
यत्र दिवो नाकस्य पृष्ठात् [पृष्ठं प्राप्य] स्वर्गमनं
साक्षाच्छावितं भवति; वैतु. सा. स्वर्ग इत्यस्य

काठ २४, ६
अभ्या-रोडु (क>) का^१ - का मै ३,
८, ७; १०^०
अभ्या(भि-आ) ✓ वृत् > अभ्या-वोडु-
-ढा पै ८, ११, २.
अभ्या(भि-आ) ✓ वृत्, > वर्ति,
अभ्यावर्तते, अभ्यावर्तते मै ३,
२, ११, अभ्यावर्ते^० शौ १०,
५, ३८-४१, अभ्यावर्तस्व तै
४, २, ७, १०, मै २, ७, १४^०,
काठ १६, १४^०, क २५, ५^०;
शौ ७, ११०, १; ११, १, २२;
पै १५, २, ६, १६, १०, १; २०,
७, ४, अभि...आवर्तस्व^०
तै ४, २, १, २, मै १, ७, १,
अभ्यावर्तध्वम् तै ५, ७, ४,
४; अभ्यावर्तन्त मै ३, २, ४.
अभि...आ(आ-अ)वर्त क ७,
५९, ४.
अभ्या(भि-आ)वृत्स्व तै ४, २, ५,
६६, मे २, ७, १२६; काठ १६, १२६,

२६, १११^१, क २५, ३६, शौ ३,
१७, ९; अभि...आवृत्स्व^१
क ४, ३१, ४, पै १, ४१, ११.
अभ्यावर्तयन्ति मै ३, २, ५,
काठ ८, ५^२; क ७, १^१; अभ्या-
वर्तये^१ पै १६, १३२, २.
अभ्या-वर्तिन्^१ - -वर्तिन् मा १२,
७, का १३, १, ६; तै ४, २, १, २,
मै १, ७, १; २, ७, ८, काठ १६,
८, १९, ११; २२, १२, क ३१,
१; पै १, ४१, १, -तिने क ६,
२७, ५, -ती क ६, २७, ८.
अभ्या-वृत्त - -त्त. मा ८, ५८; का
२, ७, ७; काठ ३४, १६
अभ्या-वृत्त्य तै ६, २, ५, ५^२, काठ
८, ४^१; २३, ५^१; क ६, ९^१.
अभ्या(भि-आ) ✓ शस्, अभ्याशंसत
काठ ११, २.
अभ्या(भि-आ) ✓ स् > अभ्या ✓ सारि
(न >) णी^१ - णी काठ
२५, ५.

अभ्या (भि आ) ✓ स्था > तिष्ठ,
अभ्यातिष्ठति मै १, ११, ७^१,
४, ४, ५; काठ ८, ८, १४, ७,
२३, ९, क ७, २, ३६, ६.
अभ्या(भि-आ) ✓ ह्ये, अभ्याह्यते
तै ३, २, ९, १, ४, ७
अभ्यु(भि ✓ उ) च, अभ्युच्यति मै १,
८, ९, अभि...उच्यति तै २,
२, २, ५^२.
अभ्यु(भि-उद् >) त् ✓ कम्,
अभ्युत्क्रामति काठ ६, ४, ८, ७,
क ४, ३; ७, ४; अभ्युत्क्रामन्
काठ ८, ७^१, क ७, ४^१.
अभ्युत्क्रा(भि-उद् ✓ स्था) > तिष्ठ,
अभ्युतिष्ठति काठ ३४, ९१,
अभ्युतिष्ठन् शौ १५, ८, २,
अभ्युतिष्ठन् काठ ३४, ९१.
अभ्यु(भि-उद् >) त् ✓ सद् >
*अभ्युत्-साद्या^१ - > *अभ्युत्-
साद्या^१ ✓ कृ^१, अभ्युत्साद्यामक
मै १, ६, ५

नाकम् इत्यनेन सामानाधिकरण्यां दर्शकः; PW.
प्रभृ. च अभिः कप्र. इति कृत्वा नाकम् इत्यनेनैवमभि-
संबन्धुकाः। पामे. अधि लि ४, ९, ४ द्र.।

^१ गस उक्कजन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९७,
२, १३९)।

^२ पामे. अभीत्य काठ २६, १ द्र.।

^३ पामे. अभिपर्यावर्त द्र.।

^४ पामे. अभि मा १२, १०३ द्र.।

^५ अभिः कप्र. लक्षणार्थ इति यथा सा. आह,
तन्न। तथा सति अभिमुख्यविशिष्टाऽऽवर्तनस्याऽऽसन्न-
विषयत्वे घटकतया सहश्रुतिमतः अभ्यावर्तिन्- इत्यस्य
विप. वैयर्थ्याऽऽपत्तेरिति यावत्।

^६ पामे. अभि...निवर्तस्व द्र.।

^७ पपा. स्वरसंघौ शाखाभेदो भवति। पामे. कृते तु. टि.
अभि [सा १२, ७०]; वैतु. मै. पपा. अभि, आ^० इति।

^८ पामे. अभि क ४, १, ३ द्र.।

^९ स्वभ्या^१? > स्वभम्भा^१ इति शोभितो मौलिकः

पाठः द्र.।

^१ गस. णिन्यन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या।

^२ विप. (जनि-)। सरि^० इति पाठ? यनि शोध.
द्र. (तु. पामे. अत्यासारिणी)।

^३ गम. ण्यन्तात् स्त्रियां भावे श प्र. उंस.
(पा ३, ३, १०७ [णे. शश्च इत्यभिनवं शिष्येते-
त्यभिर्मेधि] तु नाउ. टि.)। कृत्-स्वर. प्रकृत्या।

^४ गस. उंस (नापू. समाननिष्पत्तिरस्य शब्द-
जातस्य परिग्रहार्थमभिनवगतिस्संज्ञाविधानार्थं च अभ्यु-
त्साद्यादयश्च द्वितीयान्ता विभक्तयल्लुक् च इति
ते प्राग् धातो [पा १, ४, ८०] इत्यतः प्रागनु-
शिष्यमित्यभिसंविः)। किमिति प्रागभिमतं निपात-
नम् (पा ३, १, ४२) नोक्तमिति। यनि. लक्षण-
संभवादि। एत्थि. अपि आम् इत्यस्य कृञनु-
प्रयोगस्य चैव ङिडोऽन्यत्र उंस. स्यादित्येव किमिति
नोक्तं भवतीति। लाघवात् यनि. एव मौलिक. नेदीय
इव सञ्ज्ञक स्यादिति दिङ्मात्रम्।

॥ अभ्यु(भि-उद्)त् √ सृज्, अभ्यु-
त्सर्जैत् तै ६, २, ९, १
अभ्युत्सर्जति काठ २०, ३२,
क ३१, ५^१.

अभ्यु(भि/उ)द्, न्द्, अभि ..
उत्त ऋ ५, ४२, ३

अभ्यु(भि-उ)त्स- > *अभ्युत्सि-
(न् >) नी^२ - नी पै १२, ३,
५.

† अभ्यु(भि-उ)न्द्त् - न्द्त् ऋ
९, ६१, ४, कौ २, १३७, जै ३,
१३, १३.

अभ्युदि(भि-उद्/इ), ॥ अभ्युदेति
मै १, ८, ९, २, २, १३, ४, १, ९,
अभ्युदिहि शौ ३, २०, १००, १७,
१, ६, ७, पै १८, ३१, १, २,
॥ अभ्युदैत् मै २, ५, ३, ॥ अभ्यु-
दियात् मै १, ८, ७, ९^१, २,
२, १३, ॥ अभ्युदियात् मै ३,
६, ९, काठ २३, २; क ३५,
८.

२ अभ्यु(भि-उ)दित- सूर्य^०.

१ अभ्युदित- अभि/वद् द्र.

अभ्युदे(भि-उद्-आ/इ), अभ्युदेति
मै ३, ९, १५.

अभ्युदे(दा-इ)त्य शौ १५, ११, २;

१२, २

॥ अभ्युद्(भि-उद्/ह) अभ्युद्दरन्ति
मै १, ८, ८, अभ्युद्दरेयुः तै २,
२, ४, ६, मै १, ८, ८

अभ्यु(भि-उ)द्/वस् > वासि,
अभ्युदवीवस मै १, ८, ४

॥ अभ्यु(भि-उद्)न्/नी, अभ्यु-
न्तयेत् काठ ३५ १६, क ४८,
१४.

॥ अभ्यु(भि-उ)प/क्रस्, अभ्युपक्रा-
मति मै ३, ९, ७.

॥ अभ्यु(भि-उ)प/धाव्, अभ्युपधा-
वेम मै १, ७, २, काठ ८, १५,
क ८, ३.

॥ अभ्युपा(भि-उप-आ)/कृ, अभ्यु-
पाकुर्यात्, अभ्युपाकुर्यात् मै
४, ८, ८.

अभ्युपा(भि-उप-अ)व/ह, अभ्यु-
पावहरामि^० मा १०, २५

॥ अभ्युपा(भि-उप-आ)/वृत्,
अभ्युपावर्तते मै १, ४, ७,
अभ्युपावर्तेमहि^१ मै १, ७, २.

† अभ्युपे(भि-उप/इ), अभि...उप-
यन्ति ऋ ६, २८, ४, काठ १३,
१६, शौ ४, २१, ४६.

अभ्युप्य अभि/वप् द्र.

॥ अभ्यु(भि/उ)ष् > अभ्युषस(:)^२
काठ २६, १; क ४०, ४.

अभ्युढ- अभि/वह् द्र.

अभ्यु(भि/उ)र्णु^१, अभ्युर्णुते शौ १४,
१, २७, १, पै १८, ३, ६, १;
अभ्युर्णोति ऋ ८, ७९, २,
अभि...ऊर्णोमि शौ १८, २,
५२; † अभि...ऊर्णोहि^२ ऋ १०,
१८, ११, शौ १८, २, ५०; ५१;
३, ५०, ४, ६६

अभ्युर्णा(न् >) ना- ना ऋ ५,
४१, १९.

॥ अभ्यु(भि/उ)ह् (प्रापणे), अभ्यु^३
हति तै ५, २, ३, ७^३; मै ३, ४, ५^३,
७, ४^३, ४, १, ९, काठ २२, २^३;
३१, ७^३; क ४७, ७^३; अभ्युहति
मै ३, ७, ४^३, काठ २०, १; क
३१, ३, अभ्युहताम्^४ काठ
३६, १०.

अभ्यु(भि/क्र), अभ्युर्ति तै २, ३,
१४, ६, पै ५, २, ८.

† अभि...क्रणोति ऋ १, ३५,

९, मा ३४, २५; का ३३, १,

१९, अभ्युणो^० पै १३, १, १५.

अभ्युर् ऋ ३, १, ४.

अभ्युर्मा^५ ऋ ८, ७२, ११; खि

१) कर्त्तरि सन्न प्र उसं (पाउ २, ६९) । ततश्च मत्वर्थीयः

इति. प्र. स्त्री. ङीप् च (पा ५, २, ११५, ४, १, ६) ।

२) विभक्तिरुदात्ता (पा ६, १, १७३) ।

३) पाभे. † अभ्युष्यं हि द्र. ।

४) सपा. काठ २६, २ क ४०, ५ उदानयन्ति इति पाभे. ।

५) पाभे. उपावहरामि का ११, ७, ५ द्र. ।

६) सपा. काठ ८, १५ क ८, ३ उपावर्तेमहि इति पाभे. ।

७) वैतु. सा. अभिः कप्र. इति कृत्वाऽपार्थम् उप/इ

इत्यस्य दुष्पूरकर्मसाकाङ्क्षमुत्पादुकः ।

८) गस. कसुन्न्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या ।

९) यनि. पाधा. अदा. द्र. । √ वृ (आच्छादने) >

√ वृ > √ ऊर इति तु तावन्मूलतः स्वा. धा. द्र.

(तु. PW. प्रश्न.) ।

१) पाभे. अभिर्विस्सते ऋ १०, ८५, ३० द्र. ।

२) सपा. तैआ ६, ७, १ आग्निष्ट ३, ८, २ ३४ बौपि १,
१५. ४२ अभि...वृणु इति पाभे. ।

३) सपा. तै ६, १, ९, ६ उप, समूहति इति पाभे. ।

४) पाभे. अभिवासयति मै ४, १, ९ द्र. ।

५) पाभे. अभ्यवहताम् मै १, १०, १६ द्र. ।

६) सपा. शौ ५, २१, ११ अर्वाङ्, ऐः इति पाभे. ।

७) गस. णमुलन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या । यत्तु आर-

इत्यनेन विभक्त्यर्थ इवाऽव्ययीभाव इतीवाऽभिप्रेतः PW.

MW. च, तन्मन्दम् । तथा सत्यन्तोदात्तस्य (पा ६, १,

२२१) दुर्वारत्वप्रसङ्गात् ।

२, १३, १ ^a ; कौ २, १५३ ^f .	३१.९.	१, ३; ५, १, १, ४॥, ६, २, १०, १ ^g ; मै १, २, १०; २, ७, १, ३, १, २॥, ८, ८ ^h ; ॥, ४, ९, १; काठ १६, १; -अभि.
अभ्यु(भि-✓क्र>रञ्जति>)तीव्र, अभ्यार्थयित काठ १०, ११.	अभ्र- प्रभृ, अभ्रयन्ती- ✓*अप्> २अप्- द.	शौ १०, ४, १४; पै ५, ९, २; १६, १६, ४, -अभि मा ११, ११, का १२, १, ११, तै ४, १, १, ४, ५, १, १, ४॥, ६, २, १०, १; मै २, ७, १, ॥३, १, २; ४, ॥काठ १६, १६, १९, १, २५, ९; १०; २६, ५; ॥क २९, ८, ४०, २, ३, ४१, ३.
अभ्यु(भि/क्र)ऊज्, अभि...ऊज्यते क्र १, १४०, २	१अ-भ्रातृ ¹ - -तर. क्र ४, ५, ५ ^b ; -ता क्र १, १२४, ७.	[°अभि- अन°].
अभ्ये(भि-अ/इ), अभ्यैति खि ३, २१, १ ^b , मा १७, ४७ ^b , का १८, ४, १५ ^b , काठ २८, ४ ^d , ३२, २, ॥क ४४, ४; पै ३, ५, ६ ^b ; अभि...पुति शौ ३, २, ६ ^b ; अभ्यैमि शौ ६, ११८, ३, पै १६, ५०, ५, अभ्येहि शौ ८, २, २, पै १६, ३, २; अभि एहि पै २, १३, १; अभि (आयन्ति) पै १७, १७, ५.	२अ-भ्रातृ ¹ - -तर: शौ १, १७, १, पै १९, ४, १५.	?अभ्रिया ^m पै ९, ३, ३.
१अभ्योपदधाति ^o काठ २०, ७; क	१अ-भ्रातृ ¹ - -व्य: तै २, ४, २, ४; मै १, २, १०.	अभि-खा(त>)ता ^o - -ते शौ ४, ७, ५, ६ ^p , पै २, १, ४, ५, ४, २१, २. [°ता- अन°].
	२अ-भ्रातृ ¹ - -व्या ^h - -व्य: क्र ८, २१, १३, कौ १, ३९९, २, ७३९; जै १, ४५, १; शौ २०, ११४, १, -॥व्या ^h काठ २१, २, क३१, १७.	
	अ-भ्रातृ(इन्>)घ्री ¹ - -घ्रीम् शौ १४, १, ६२.	
	अभि ^m - -भि: मा ११, १०, का १२, १, १०; तै १, ३, १, १, ४, १,	

^a) 'रन्' इति पाठः? यनि. शोधः (तु सपा. खिसा १४, १)। ^b) पाभे. अभ्येति कौ २, १२१० द्र।

^c) अभि। आ। पुति इति पपा. चिन्त्य.। यथो-
गीयनिघाताऽभाववति तिष्ठि गतिद्वन्द्वनिघातस्य न्याय्य-
त्वात् (पा ८, १, ७१)। अभि इति नः इत्येतद-
न्वितः कप्र. अप्यभ्युपगतश्चेत् स्यात्तदपि आ इत्यस्या-
ऽन्वयान्तराभावादवश्यं तेन निघातेन भाव्यम् (तु पपा.
शौ ३, २, ६)।

^d) अभ्येति इति पाठः? यनि. शोधः (तु. सटि. क ४४, ४)।

^e) पाठः? काठ. च क. च पाठः संस्करणान्तर-
सापेक्षतयोपलम्भात्। तथाहि। काठ सटि. यथ्य.
कर्मण्यभ्योप^o इति कर्मण्यत्वाप^o इति च क. मूको.
पाठ इत्युक्तं भवति। तेनैतत् संभाव्यते यदत्र
मूलतः कर्मण्यत्वायोप^o इत्येवं सतः पाठस्य उभयत्र
वैकृतमुक्तचरं समजनीति। क. मूको. पाठो यत् संस्कर्त्ता
न प्रादर्शि, काठ. पाठ एव च तत्रत्यं टि. अप्यनवलोकेयता
स्वकीये संस्करणे संन्यवेशि, तद् रुचिरेतरं भवतीति दिक्।

^f) विप. (भ्रातृरहिता-] योषन्, योषित-.)।

^g) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२)।

^h) L.R. अभर्तारः इति शोधुकः?

¹) विप. (जामि- [भगिनी-])। बस. मध्योदात्तः उस्.
(पा ६, १, ११६)। ¹) तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २)।

^b) सपा. तै ५, ३, ५, २ असपत्नाः इति पाभे.।

¹) तु. टि. अ-देवृष्नी-।

^m) व्यु? (✓*घृ>) *घ्रा- > घ्राम् + *अभि-
(कर्तरि वा करणे वा <✓*भृ) कस्यचित् पृथिव्यादेः
पदार्थस्य शरीर आत्मानं प्रवेक्ष्य तदीयस्य प्रच्छिद्य-
मानस्याशस्य भर्त्री भरणसाधनभूता वेति कृत्वा खनि-
त्रकविशेषसंज्ञा [*घ्राभि- (उस. कृत्-स्वरः प्रकृत्या)
>*हभि->*अभि->यनि. (तु. पंजा. [हृ]रम्बि,
हिं. खुर्पि इति साजात्यसंकेतदिङ्मात्रम्; वैतु. भा. तै.
[१, ३, १, १] ✓अभृ + इन् प्र. इति च, २अप्+✓भृ
[भरणे] + इः प्र. इति च)]।

ⁿ) अभ्रिया। ?अखनम् (<✓खन्) इति पद-
विभागोऽत्र भवतीति कृत्वा तादृशो निर्देश एवेहाऽकारि।
तत्-साधुता तावत् परीक्षकाणां दिष्टिमनुसरेत्।

^o) तृस उप कर्मणि क्ते पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, ४,
२८)।

^p) इह सा. -षाते इति यत् पठन्निव प्रादर्शि, तन्
मूर्धन्यकण्ठययोरुच्चारणसार्क्येण व्यामोहितस्य लिपिकृत
एव प्रमाद इति संभाव्यते।

१अभ्रिय-, २अभ्रिय- ✓*अप् >

२अप्->अभ्र- द्र.

१अभ्रिय- -भव ऋ १, ३९, ८,
-भ्वम् ऋ १, २४, ६; ९२, ५,
१४०, ५, १६८, ९, १६९, ३; २,
४, ५, ३३, १०^०; ४, ५, ९, ५,
४९, ५, ६, ४, ३; ७१, ५,
-भ्वा^० ऋ १, ६३, १, -भ्वात्
ऋ १, १८५, २-८; मै ४,
१४, ७^१.

२अभ्रिय- -भ्वम् शौ ४, १७, ५, ७,
२४, १; १३, ६, ४, पै ५, २३,
७; २०, १५, ५.

✓अम् (बधा) ^०, >आमि, अमीव
तै २, ३, ५, १.

आमीव तै २, ३, ५, १.

आमयति^१ काठ १३, १२.

आमयत् पै १६, ६१, ९ [अभि^०,
परि^०, प्र^०, सम्^०].

१अम्- -मः ऋ ५, ५६, ३, ६, ६१,

८; ८, ९३, १४; मा १८, ४^५;
का १९, २, ४, तै ४, ७, २, १;
मै २, ११, २; काठ १८, ७; क
२८, ७, शौ १३, ८, ५, -मम्
ऋ १, ६६, ४, -मात् ऋ ५,
५९, २, ८, १२, २४^१; कौ २,
४६७, जै ३, ३४, २, -माय ऋ
८, २०, ६, -मे ऋ १, ६३, १,
६७, २; ४, १७, ७; -मेन ऋ
४, २२, ३, ९, १०, ६, मै ३, ८,
९^१! -मेभि ऋ ७, ३४, १९;
-मै. ऋ ८, ७५, १०; तै २,
६, ११, २, मै ४, ११, ६; काठ
७, १७, कौ १, ११, २, ९९८,
जै १, २, १. [म- वृष्ट^०,
स्तनयत्^०].

†अम-वत् -वत् ऋ १, ५२,
९, ४, ५५, ४, ५, ३४, ९, ५८,
१, ८६, ३, ८, ७५, १३, तै
२, ६, ११, ३, मै ४, ११, ६,

-वत्सु ऋ ६, ६६, ६, -वन्तः
ऋ १, ३६, २०; ३८, ७; ८,
२०, ७; जै ४, ८, ६; -वान्,
ऋ १, ५२, १०, ४, ४, १; ५,
८७, ५; १०, ११, ७; मा १३,
९, का १४, १, ९; तै १, २,
१४, १; मै २, ७, १५; काठ
१६, १५; क २५, ६; शौ १८, १,
२४.

अमवती- -तीः ऋ १,
१६८, ७.

अमवत्-तर- -रेभ्यः ऋ
१०, ७६, ५.

१अमति^१- -तिः ऋ १, ६४, ९;
७३, २; खि ३, २२, ४, मा ४, २५;
का ४, ८, ३; तै १, २, ६, १,
मै १, २, ५; काठ २, ६, क १,
१४, कौ १, ४६४, जै १, ४८,
५, शौ ७, १५, २; पै १६,
१४४, २^१; २०, ४, ९; -तिम्

^१) भाप (महत्ता-, घोरता-), नाप. (घोराकृति-,
कूर-] रक्षस्-, पिशाच- प्रभृ.)। व्यु^१ भावार्थप्राधान्ये सति
*आ-भू- (प्रास. वा बस वा) > *१आभूक- > *१अभूअ-
> यनि इत्येवमाद्यान्त्योपान्त्यवर्णतत्परिणामा नैप्र.
द्र (प्रकृतिसंवादार्थ तु. दे [१, १२; ३, ३] सा. [यस्थ], PW.
प्रभृ., वैतु पाउभो [२, ३, १३३] GW. प्रभृ. <अ [=नञ्]
+ ✓भू इति)। न. वृत्तपलब्धि द्र. (तु. एउ. टि.)।

^२) सपा. तैआ ४, ५, ७ अम्भुवम् इति पाभे.। तु. मै ४,
९, ४ ? †आ-धन्वा टि ।

^३) यद् अम्भाः इति PW. GW. आहतु^१, तन्न (तु.
ORN.) ।

^४) नाप (घोराकृति-] रक्षोऽन्यतम-) इति कर्त्रर्थपरत्वेन
नाप् भेदे सति *२आ-भू- (गस.) > *२आभूक- >
*२अभूअ- > यनि. इत्युदात्तयोऽनुदात्तस्वरितपर्यवसाना
नैप्र. द्र. ।

^५) धा. गत्यादिषु पीडाया च वृत्तिः ।

^६) सपा. तै ३, ४, ३, ५ प्रतिष्ठापयति इति पाभे. (तु.
तत्रैव गमयति इति) ।

^७) भाप. (जव-, बल- [तु. या १०, २१] प्रयत्न-,
क्षोभ- प्रभृ.), नाप. (रोगादि- [भा तै २, ६,
११, २])। अप् प्र. उस. (पा ३, ३, ५८) । प्र. पित्वा-
न्निघाते धास्व. ।

^८) म. अ + *म- (कर्मणि < ✓मा [माने]) इति
कृत्वा तस्य नञ्-स्वरः इति (तु. सा तै ७, ४, २, १)।
एस्थि. वा भाम- इत्यस्य विप. एवैतद् न अम्भ.
इत्येतत्-सकक्षं सत् तद्वत् कर्तृपदमिति यदभिप्रेतं भवति,
तन् मन्त्रपदस्वारस्यविघातप्रसङ्गाच्चिन्त्यम् ।

^९) सा ✓अम् (रोगे) इत्यतो निष्पत्तिमाह ।

^{१०}) पाठः? तु. संस्कृते टि. ।

^{११}) भाप. (अचिम्, दीप्ति-, रूप- [तु. निघ ३, ७]) ।
पाप्र. अति. प्र (पाउ ४, ६१), तत्-स्वरश्च (वैतु. या ६,
१२ [मुपा तदुपरि स्क च दु. च दे च म. [मा.] च विकल्पेन
तत्ति- इत्यपि उप. अभिप्रेतमित्युपकल्पयमानाः सु-शोधाः
द्र.] < *अमा-मति- वा < *आत्म-मति- वा; म. [मा
४, २५] अ + मति- < < ✓मा [माने]) ।

^{१२}) सपा. शौ १२, ८, २ व्युद्धिः इति पाभे. ।

<p>क्र ३, ३८, ८; ५४५, २; ६२, ५; ६९, १, ७, ३८, १, २, ४५, ३^१; मै ४, १४, ६^१ [°ति- हत°]</p> <p>† १ अम्त्र^१- -त्रः ऋ १, ६१, ९, ३, ३६, ४^०, तै २, ४, १४, २, मै ४, १२, २, काठ ८, १७, शौ २०, ३५, ९, -त्रम् क्र ४, २३, ६.</p>	<p>† २ अम्त्र^१- -त्रम् क्र १०, २९, ७, शौ २०, ७६, ७, -त्रे क्र ५, ५१, ४; -त्रेभि क्र २, १४, १, ६, ४२, २, कौ २, ७९१ अमत्रिन्^१- -०त्रिन् ऋ ६, २४, ९, अममान- सम्^०. *अमस्^१-> अमस्-व(र>)री^१-</p>	<p>-०री^१ मै २, ४, ७, ८. अमान-, १ अम- सम्^०. आमिन्- प्र^०. १ अम्- ✓ अम् (बधा.) द. ? २ अम्^१- > अमा ऋ ११, १२४, १२, ६, ६४, ६], २, ३६, ३, ३८, ६, ६, ७४, १०, ५१, १५, १०, २७, २, ६३, १६; १२८, ६;</p>
---	---	--

१) सपा. तैत्रा २, ८, ६, २ अमतिम् इति पाभे ।

२) विप. (L प्रबल- सुदृढ-] इन्द्र-, सख्य-). अत्रन् प्र
(पाउ ३, १०५) । निन्-स्वर- । मौस्थि तु अम- + *त्र-
(< ✓त्रा) इति कृत्वा बस. पूष प्रकृतिस्वरम् इतीव
समाव्यते [तु. PW १, १७८, वैतु. या ६ २३ (तु. दे ४,
३) अमात्रतया व्यु. विकल्पयदिवन्त्य-, 'अविद्यमाना
मात्रा यस्य' इति कृत्वा बस. अन्तोदात्तप्रमङ्गात्
(पा ६, २, १७२) इत्यभिधेयः] ।

३) तु. सा PW. GW. प्रभृ. वैतु. BW. GRV.
प्रभृ. २ अम्त्र- इति ?

४) नाप. (चममादि-पात्र-विशेष-). व्यु ? आ+*मत्र-
इति कृत्वा बस. (पावा २, २, २४) पूष. प्रकृतिस्वरं स्यात्
पूष. नैप्र हस्त्वञ्च । *मत्र- इति पुन मेचनार्थात् ✓*मद्
इत्यतो वा ✓मद् इत्यतो वा कर्मणि त्रिणि प्र द
(*मत्र- इत्यत्र वा *मत्र इत्यत्र वा नैप्र संयोगादेर् हलो
लोप इत्यभिधेयः) । अथ *अ- स+ १ अत्र- (< ✓अद्)
इति बस. पूष प्रकृतिस्वरम् इतीव कृत्वा शकन्वादि-
त्वपर या ५, १ द. १ । 'अमाना मानमकुर्वताम्' (अ+
कर्तरि *मु- L < ✓मा 'बधा.']) इति कृत्वा तस.
नञ्-स्वर इत्यभिधेयः । 'अनिर्मितं भवति' इति
यदुक्तं भवति तन् एस्थि पर्यायान्तरेण व्याख्यान-
मात्रं स्यान् न वैयाकरणं प्रदर्शनम् (=अमा अमि-
न्वन्त- सन्तो येऽयुस्तेऽनिर्मितम् अनि शिष्टमान यथा
स्यात् तथैवाऽयु । स्थिरपीतानां सतां शरावादिल-
घुपात्रमानैरतृप्यतां घटादिबृहत्पात्रसंलग्नमुखत्वपर-
जनोक्तिप्रसिद्धेरिति यावत्), वैतु. GW. मौस्थि.
अमात्र- इत्येतैन योजयन् नैप्र. तत एव निष्पादुक् ;
PW १, ५२ ✓*अम् इत्यतो धारणार्थविशिष्टवृत्ते
प्रसाधुकश्च ।

५) विप (इन्द्र-) । मत्वर्थे इनि प्र. तत्स्वरश्च (वैतु.
सा < १ अम्त्र- इति) ।

६) भाप. (अगाधता- [तु. पाभे]) । असुन् प्र.
नित्स्वरश्च । नाउ व्यु. औपयिको निर्देशः द. ।

७) नाप. (२ अम्-). मत्वर्थे क्वरप् प्र. उस्, स्त्री. ह्रीप-
पित्त्वान्निघाते स्वरस्तदवस्थ इत्येवं सुवचं द. (पावा ५,
२, १०९, पा ४, १, १५) पाप्र. (४, १, ७) वन्नन्ताद्
रादेशे गौरवादित्यभिधेयः ।

८) सपा तै २, ४, ७, २ तुमस्वरी इति, काठ ११, ९
तमस्वती इति च पाभे ।

९) व्यु. स्वरूपपदश्च *अम्- इति स्यात् यनि वेति ।
कथमिति । अमा इति रूपे हि द्वयोरर्थप्रवृत्त्यो
स्थानं भवति । सामीप्यसायुज्यप्रकारिकैका च गृहाभि-
प्रायिकाऽनरा च । तत प्रथमा प्रवृत्तिमभिलक्ष्य
*सम्-(>सम् इति किवि. इति कृत्वा न. द्वि
इत्युच्यमानं यद्) >*हुम्->*अम्->अमा (तु १
तु. पार. हमा) इत्युच्येन (यतु. सम्<>सम्
इति सानाभ्यप्रकारविवेक) । अथ द्वितीया प्रवृत्ति-
मादाय *धर्म- (तु. ग्राम-)>*हुर्म- (तु. हुर्म-)
>*हुम्->*हुम्- (तु. जल्प->*जल्प->*जल्प-
Eng. home) > यनि. > अमा (तु १ किवि
वृत्ते खरप्रक्रम) इत्युच्येत । ? अमात् इत्यपि
मदेहविषयतामुपैते । कथमिति । एकं पदमित्येव
त्रिप्रतिपत्त्यन्तरे सत्यपि पपा. प्रभृ. सर्वैदृष्टत्वाच्च प्रक-
रणाऽनुसंधानतस्तु अमा । आन् इत्येव द्वैपयस्य
सुविभज्यतौचित्याच्च । तथाहि । प्रथमे निगमे ऋ
(५, ५३, ८) मरुतां संभूय (=यथा न तेषां कश्चनापि
परावृत्तोऽवतिष्ठते [तु. तृतीय पाद.]) दिवश्चाऽन्त-
रिक्षाच्च सपद्यु आयानमाशंसितं भवति (सामीप्य-

१८५, २, मा ३, ३२†; २६,
१४, का ३, ३, २४†; तै २,
५, ३, ६, ४, ७, १४, ३†,
६, १, ९, ३॥, मै १, ५, ४†,
काठ ७, २†, १०^३, ॥, ४०,
१०†, क ५, २†, ९^३॥, शौ ४,
१८, ३, ५, ३, २†, ११, ७,
१५, १२, ४, ३८^३, ५३, २०,
१२७, ५^३, पै ५, ४, २†; २४,
३; १५, २१, २^०, १६, १५४, ५,
१७, २०, १३.

अमा-जुर्^८ - जुर् ऋ ८, २१,
१५, १०, ३९, ३, -जू ऋ २,
१७, ७.

अमा-त्य^९ - त्यः मा ५, २३, का
५, ६, २, तै १, २, ६, १^०, ६, १,
९, ३^०, -†त्यम् ऋ ७, १५, ३,
कौ २, ७३१.

अमा-वस्य^१ - स्यम् पै १९, २०,

११
॥अमा-वस्या^१ - स्या काठ ७,
५, १०; ९, १३^३, १४,
१०, ५^३, १२, ८, ३९, ८, क
५, ४, ९, -स्याम् काठ ६, ६,
१०, ५^३; ११, ३^३, क ४,
५, पै १, १०३, १६, -स्याया
काठ १२, ८; -स्यायाम् काठ
८, १^३, १०, ९, १४, १०, ५,
३१, १५, ३३, ७, क ६, ६^३,
३३, ७.

१अमावास्य^१ - स्ये शौ ४, ३६,
३३.

अमा-वास्य^१ - ॥स्यया तै ७,
५, ६, १^३, -स्या ॥तै १, ६,
९, १, २, ५, ४, १, ३, ४, ९,
६, ५, १, ४^३; ॥मै १, ४, १५,
६, ९^३, ९, ५, ४, ३, ५, शौ
७, ८४, २, १५, २, १४; १६,

३; पै १, १०३, ४; -स्याम्
॥तै १, ६, ९, १; २; २, २,
२, १^३, ५, ४^३; ५, ३, ६, ४,
३; ६, ४, ॥मै १, ६, १०; २,
२, १३, ४, २, १२; शौ १, १६,
१; १५, १७, ९, पै १, १०,
३, -॥स्याया- तै २, ५, ३, ७;
३, ५, १, ३, मै ४, ३, ५;
-॥स्यायाम् तै १, ६, ७, २,
२, ३, ५, ३, ५, २, ५^३, ३,
१, २, ४, १, ५, ४^३, ५, ६, ४,
६; ६, ३, ३, ७, १, ४, ३, ५,
७, १, मै १, ४, ५, ६, ९^३,
२, २, ७^३, ३, ६, १०; -स्यायै
शौ ७, ८४, ३, -०स्ये तै ३,
५, १, १॥, शौ ७, ८४, १,
४†^१, पै २०, ३२, १.
॥अमावास्य-त्व- -त्वम् तै २,
५, ३, ७.

जुषा सतामायानाऽऽशंसनस्याऽनवसरप्राप्तत्वासिंधि) ।
द्वितीयेऽपि स्थ ऋ (९, ९७, ८) हंसाना संभूयै-
वाऽस्तम् (सोमगृहम्) प्रति प्रयाणम् (तत्र प्राप्य
च) साक सोमे प्रति प्रवदनं श्रावितं भवति (गृहाद्
गृहगमनस्याऽविस्पष्टतात्पर्यकत्वासिंधिश्च निगमस्य
गृहाऽर्थत्वाभ्युपगमे सत्युत्तरार्धे साकम् इत्यस्य क्वि.
पुष्टिलाघवाऽभिसंधिश्च (वैतु. सा. १अम- इत्यभ्य
रूपम् इत्यसगतवचनश्चाऽवमतस्वरसंस्कारश्च, PW.
प्रभृ गपू उभौ निगमौ > ३अम- द्र. [तु यथा
दि.] ।

^१ सपा. पै १७, १९, ८ गृहेषु इति पाभे. ।

^२ वा कृते तु सस्थ. टि. मे ।

^३ विप. > नाप. । उस. उप. √जू (वयोहानौ)
> जुर् + कर्तरि क्विप् प्र कृत्-स्वरश्च प्रकृया ।

^४ नाप. (समानगृहवासिन्-, सहवासिन्-, सचिव-
[तु. सकक्षं प्रतियोगि निष्-ट्य- इति]) । त्यप (पा ४,
२, १०४) पित्वाग्निघाते स्वरेऽभेदः ।

^५ सपा. मा ४, २४ प्रभृ. माश ३, ३, २, ७ काश्रौ ७,

७, ९ प्रभृ. आस्माक इति पाभे. ।

^१ विप. ([सहवासिन्-] बन्धु-) । उस उप. कर्तरि
यत् प्र. डसं (पा ३, ३, ११३) ।

^२ नाप. (कृष्णपक्षस्य पञ्चदशी-रात्रि-) । <अमा+
वसु- इति तै २, ५, ३, ६ काठ ७, १० । उस. उप.
√वस् (निवासे) + ण्यत् प्र. वृद्धिभावाऽभावौ
कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, १, १२२, ६, १, १८५, २,
१३९) । सपा. बहुतरत्र स्थ. अमावस्या- <>
अमावास्य- इति पाभे यथायथं द्र ।

^३ =अन्धतमस्- (तु. सस्थ टि प्रति-क्रोशु->
-शे), सा B. =अमावास्या- [रात्रि-] इति (वैतु. BW.
=सानिध्य इति, उप <√वास् [शब्दे] इति कृत्वा
=हम्भारव- इति ?MW.) । व्यु. ? सा. °वास्या- +
तत्रजातीय अ ? > *अत् प्र डसं. (पा ४, ३, ३१) इति ।
तित्-स्वर ।

^४ सपा. ऋ १०, १२१, १० शौ ७, ८५, ३ प्रभृ.
प्रजापते इति पाभे. ।

अमे(मा-२इ)ष्ट^a - ष्टम्^b मा
१०, २०, का ११, ६, ६
अमो(मा-उ)तु^c - तम् मै ४,
५, ७, शौ ९, ५, १४, १२,
३, ५१, पै १६, ९८, ४; १७,
४१, १.
३अम^d - म^e काठ ३५, १८, क ४८,
१६; शौ १४, २, ७१, पै १८,
१४, १
?अमघम् पै १७, १५, २.
?अमङ्ग पै २०, ६१, ६
अमज्जुक^f - काय तै ७, ५, १२, २,
काठ ४५, ३.

अमणि - णि: शौ २०, १२८,
६४.

*अमणिव^g - व: खि ५, ११, १४.

?अमणी पै २०, २२, ८.

१अमति - ✓अम् (बधा) द.

२अमति^h - तये ऋ ३, १६, ५; ७,
१, १९; -ति ऋ १०, ३३, २,
३९, ६, शौ १०, २, १०, पै १६,
६०, २; -तिम् ऋ १, ५३, ४,
३, ८, २, ५३, १५, ४, ११, ६, ८,
१८, ११; १०, ८४२, १०, ४३,
१०, ४४, १०, ७६, ४; मा १७,
५४, १९, ८४, का १८, ५, ५,

२१, ६, ५; तै ४, १, ४, २; ६, ३,
२; ५, ४, ६, २, मै २, १०, ५;
३, ११, ९; †४, १३, १, काठ
१५, १२, १, १८, ३, ३८, ३;
क २८, ३, शौ ४, १०, ३,
७, ५२, ७; १२, २, ४८; १९,
३१, ११, ३४, ३, २०, १७,
१०, २१, ४, ८९, १०, ९४,
१०, पै ११, ३, ३, १७, ३५, ५;
६; -ती: † ४, १, ४, ४, ५,
१, ५, ९; -ते: ऋ ५, ३६, ३;
८, ६६, १४, १०, ४३, ३; शौ
२०, १७, ३. [°ति- हत°].

a) विप (हविस्-) । उस. थायादि-स्वर: (पा ६, २,
१४४) ।

b) पाभे. यमेष्टम् द. ।

c) उप. ✓ वे+क्त. प्र । सस्व. कृते एपू. टि द. ।

d) सामन् > साम इत्यत्र सा इति अम इति
चेत्येवं विभजनपुरस्सरम् अम इत्यस्योत्तराऽशस्य
शब्दाऽनुकृतिमात्रस्वरूपस्य सतोऽपि तत्तत्प्रकरणार्थ-
सागत्यचमच्चकारयिषामात्रप्रयोजितं तत्र तत्र यनि.
प्राति पु प्र१ इति कृत्वा भाक्ती श्रुतिरनुमता भवति
[तु वैप २ अम- इत्यत्र टि च ; वैतु
PW. प्रभृ. इदमर्थार्थम् सना. इति निष्प्रमाणमुप-
कल्पयन्तः (तु. ? WW २, २३६) अमा ? अमात्
इति निगमयोस्तदाधारेण सायुज्यग्रहप्रकारकोभयार्थ-
योरुपपत्तिं दिदर्शयिषवो भवन्तश्चिन्त्याः । तद् यथा ।
यनि याजुषयो शौ. च स्थ. विवाहप्रकरणे पत्न्या.
सा इत्येतद्वाच्य पत्युश्च अमः इत्येतद्वाच्य इत्युपचार.
श्रूयते । तन्नाऽर्थ परमतेनोपपद्यते । पुरोवर्तिसंनि-
हिताऽर्थकतयाऽभिप्रेयमाणस्य अम इत्युक्तस्याऽपुरो-
वर्तिपरोक्षाऽर्थकतया प्रसिद्धस्य (तद्- >) सा
इत्युक्तस्य च वैवाहिकोपचारस्याऽसम्भवात् (तु ऐत्रा ३,
२३ यत्र पराभिमतस्य सा इत्येव स्त्रीत्वसामान्यश्रुते
पत्न्या विषये कथमप्यभिमतस्य सतोऽप्युपचारस्य पुंसः
सतो राज्ञो विषये नितरामसंगति. सुस्पष्टा द. ; माश
१४, ४, १, २४ यत्र प्राणस्य सामोपचार-श्रुतिः गपू.
सामेतिशब्दानुकृतिमात्रानुप्राणितया विभजनशैल्या

विशदयते)] । एतावता तावत् यनि. प्राति. नित-
न्तम् सना न संभवतीति नेह प्रतिपाद्यते । किताहि ।
गपू स्थ. एव तादृशस्य व्याख्यानस्य निवर्तनमिष्यते ।
किमत इति । अमु-, अमी- इत्यादिवत् ३अम-
इत्यस्याऽपि कस्यचिद् अदसोयपरिवाराद्भिन्नस्य
सत- अ+ [अस्मदर्थे] १*म- इत्यादिप्रकारिका सामासिकी
वृत्ति कामं संभाव्येत, तदुपाश्रयेण च अमा इत्यस्याऽर्थ-
संगतिरपीष्येत । एस्थि. अमा इति शब्दरूपमयाऽपि
भूयोविमर्शसहं भवतीति ।

e) अमोऽहुम् (ऐत्रा ८, २७ माश १४, ९, ४, १९
प्रभृ) > सपा. तैत्रा ३, ७, १, ९ आपश्रौ ९, २, ३
प्रभृ. (आर्षसधिन) अमूहुम् इति पाभे. ।

f) सस्व. कृते तु. टि. अ-चर्मक- । उप मज्जन्-यद् ।

g) सपा अमणि. <> अमणिव: (शौश्रौ १२, २१, १, १) इति पाभे. ।

h) विप. । तस. उप. मणि- + व. प्र. (पावा ५, २,
१०९) । अमणिव. इति स्वर. ? यनि. शोध ।

i) भाप. (दारिद्र्य-, अशानाया- प्रभृ) । अर्थेऽशतः
संवदमानाः वै. सा. BL. NW च अ-मति- [भाप.]
इति ?, PW. GW. प्रभृ < ✓अम् 'पीडायाम्' इति ।
व्यु. कृते तु. आम- टि अपि ।

j) सपा. पै ४, २५, ५ अवद्यम् इति पाभे. ।

k) पाभ. अभीतिम् पै १०, ५, ११ द. ।

l) पाभे. २अनिरा: द. ।

अमती-वृन्^१ - वा ऋ ८, १९, २६.
 ॥ अ-मत्त - -त्त. काठ १४, ५.
 ॥ अमत्यु^२ - -त्युः पै ५, १४, ३.
 १, २ अमत्र- अमत्रिन्- ✓ अम्
 (बधा.) द्र.
 अ-मध्यम^३ - -मासः ऋ ५, ५९, ६.
 अ-मनुस्^४ - ॥ नस मै २, ३, २३,
 काठ ११, ६; -नसे तै ७, ५,
 १२, २; -ना. काठ १२, २॥
 ॥ अमनस्-तर- -रा. काठ १२, २.
 अ-मनस्का^५ - -स्काय काठ ४५, ३.
 ॥ अ-मन्तु^६ - -न्तवः ऋ १०, १२५,
 ४, शौ ४, ३०, ४, -न्तुः ऋ १०,
 २२, ८.
 अ-मन्त्रे^७ - -न्त्रम् खि ३, १०, २, ७.
 अ-मन्द^८ - -न्दान् ऋ १, १२६, १.
 ॥ अ-मन्यमान^९ - -नान् ऋ १, ३३,
 ९, २, १२, १०^{१०}; शौ २०, ३४,
 १०^{११}.
 ॥ अ-मन्युता^{१२} - -ता^१ शौ १२, ३,
 ३१, पै १७, ३९, १.

अममान- ✓ अम् (बधा.) द्र.
 अ-मन्त्रि^{१३} - -त्रि शौ ८, २, २६, पै
 १६, ५, ६
 *अमर- > *अमर-वल्लभ- -भ
 खि ७, २, २.
 अ-मरिण्यु^{१४} - -ण्यवः पै २०, ४८,
 १०.
 ॥ अ-मरुत्वतीय- -यान् काठ २८, ३;
 क ४४ ३.
 अ-मर्त^{१५} - -र्तः ऋ ५, ३३, ६
 अ-मर्त्य, त्र्या^{१६} - -त्र्यं ऋ १,
 ४४, १^१, १२९, १०, ५, १८,
 २, ८, ४, १८, १०, २१, ४,
 १४०, ४, मा १२, १०९;
 का १३, ७, ८^{१७}, तै ४, २, ७,
 २; मै २, ७, १४; काठ १६,
 १४, क २५, ५; कौ १, ४०,
 २, ११३०; ११९९; जै ४,
 ११, ८; ङौ ११, २, ३, १३,
 १, ४४, ङै १६, १०४, ३,
 १८, १९, ४; -त्र्यं ऋ १,

[३०, १८; ५, ७५, ९], ५८,
 ३, १६४, [३०, ३८], १७५,
 २, ३, [२, ११, २७, ५], ११,
 २, २४, २; २७, [७, ८, १९,
 २४], ४, ९, २, ५, १८, १^{१८},
 ६, ३, ६, ९, ४, ७, १२, ३, १६,
 ६; ७, १५, १०; ८, १९,
 २५, [४८, १२ (४, ५८, ३)];
 ९, ३, १, ९, ६, २८, ३, ६८,
 ८, ६९, ५, ८४, २, १०३, ५,
 १०८, १२, १०, ८७, २१,
 १२२, ३, १४४, १^{१९}, मा २१,
 १४, १५; २२, १६†; ३७,
 १६, का २३, २, ३; ४, २४,
 ४, ८†, ३७, ३, ३, तै ४, १,
 ११, ४†, ५, ७, ९, १; मै
 १, ६, १, ३, ११, ११^२, ४,
 ९, ६; १०, १^{२०}†; ११, ५,
 १४, १५†, काठ २, १४†, ७,
 १२, १२, १४†, ३८, १०^२,
 ४०, १४^{२१}†, क ६, २; †कौ

^१) विप (स्तोतृ-) । व्यु ? उस. *अमती- इति दीर्घान्त उपपदे ✓ वृन् + कर्तरि क्विप् प्र. (पा ३, २, ७६), उप. च प्रकृतिस्वरम् इति प्रथमः कल्पः । ✓ *अमतीयु > *अमतीया- (पा ३, ३, १०२) इत्युपपदे पूर्ववत् उस. कृते सति नैप्र. *अमतीया-वृन्- > यनि. इत्यन्तोदात्तप्रयोजिततत्पूर्व-लोपाऽऽत्मक परिणाम इति द्वितीयः कल्पः । अथ पाप्र. ✓ *अमतीयु + वृन् प्र. उसं. (पा ३, २, ७५) । ततोऽकार्यकारयोलोपः (पा ६, ४, ४८; १, ६६) इति वा । *अमतीया- + वृन् प्र. तद्धितः उसं (पावा ५, २, १०९) इति कृत्वा भत्वे उसं. (पा १, ४, २०) अवर्णलोपे (पा ६, ४, १४८) पूर्ववद् यलोप इति वा । *अमतिर- + वृन्- प्र. इत्येवं वा कल्पपञ्चतयं समूहं द्र. । तत्रापि द्वितीये कल्प आस्थाविशेषश्चेति दिक् (तु अराती-वृन्-; वैतु. पपा W. प्रष्टु च अमति-वृन्- इत्यवग्रहमुखा भवन्तो मध्ये दीर्घ नोपपादुकाः ; सा. उत्तराऽशं वनिप् प्र. इति

वचनतः पितृ-स्वरतः प्रसज्यमानलक्ष्यविधातं प्रति प्रयत्नयोज्य इत्यपरो विशेषः) । ^२) अ-मृत्यु- इति शोषो विमृश्यः ।

^३) तस. नञ्-स्वरः ।

^४) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । उप. यद्र. ।

^५) तु टि. अ-च्छन्दस्क- ।

^६) विप. (मन्त्रवर्जित-] अन्न-) । बस. ।

^७) पाप्मे. अनुध्यमानान् पै १३, ७, ११ द्र. ।

^८) उप मन्यु- + ता- (✓ तन् + विद् प्र.; वैतु. PW. प्रष्टु. मन्यु-त >]ता-) ।

^९) W अ-मन्यु (क्वि.), ताः इति द्वे पदे ?

^{१०}) उप. ✓ मृ + कि. प्र. लिङ्गवद्भावश्च (पा ३, २, १७१) । ^{११}) विप. ([अ-मरणशील-] मरुत-) ।

पाप्मे. कृते नमयिष्णव- द्र. ।

^{१२}) सपा. जै १, ४, ६ °मर्त्यम् इति पाप्मे. ।

^{१३}) °त्र्या इति सादौ. द्र. (तु. सपा. ऋ १०, १४०, ४) ।

^{१४}) सपा. कौ १, ८५ जै १, ९, ५ °त्र्यं इति पाप्मे. ।

^{१५}) सं१ एतदिति GPW. बभ्राम ।

२, ६०६, ६३२, ७८३, ८२७,
†जै ३, ४९, ४, ५१, १०, ४,
२६, ८, शौ ६, २६, ३, ७,
८९, १^०, †८, ३, २०, २६,
†९, १५, ८, १६, पै ३, १०,
४, ५, २१, ७, †३, १, १४,
१६, ७, १०, ८, ४†, ३७, ७,
६८, ९†, ६९, ७†, १७,
३३, ४^०, १८, २५, २०, १९,
१९, २, २०, ५४, १०†,
-त्यम् ऋ १, ४४, ११, ८४,
४, १३९, ८; २, ११, २, ३७,
४, ३, ११०, ९, ४, ८, १, ८,
१०२, १७; ५१, १, ४, १, १;
५४, १०, १४, १, २; ८, १९,
३, १०, ११८, ६, खि ५, ७, ५,
१०, मा २२, १५, २८, ३; २७,
३३, ६०, का २४, ४, ७; ३०,
१, ३, ३, ४, ३२, ५, ६, तै १,
४, ४६, १†; ४, १, ११, ४†, ६,
२, ६^०, ५, ५, ४, ३^०; †मै २,
१३, ५, ४, १०, १, १२, ३,
†काठ १२, १५, १९, १४, †कौ
१, १२; ११२, ३४४, ३७४, २,
२९९; ७६३, †जै १, २, २,
४, ६†, १२, ६; ३६, ३, ३९,

५; ३, २४, १५, ४, १९, ५,
शौ १८, ४, ४१, १९, ८, ३†,
२०, ६७, २†, पै १३, ३, ४,
-त्यस्य ऋ ८ ११, ५, १०,
७९, १, १४९, ३, तै १, ६,
२, २, -त्यां क ३, ६१, २,
७, ७३, १, १०, १२७, २,
काठ १७, १८, -०त्यां क ८,
५, ३१, २६, १७, खि १, १२,
८, -त्यां ऋ १, १६८, ४, ६,
१८, १५, ९, २२, ४, मा २१,
१७, का २३, २, ६, मै ३,
११, ११, ४, १२, ३†, काठ
८, १६†, ३८, १०; शौ १२, १,
२४, पै १३, ४, ४, १७, ३,
५, -०त्यां शौ ६, ४१, ३,
पै १९, १०, २, -०त्यां शौ ४,
३७, १२, पै १३, ४, १२,
-त्यां शौ ७, ५, ३, -त्ये क
७, १, २३, कौ १, ८५†; जै
१, ९, ५†, -०त्ये क १, ३०,
२०, -त्येन ऋ ६, १८, ७,
११०, ६३, १७^{१५}, ६४, १७^{१५};
शौ ७, ५, ३; -त्येषु क १, ११०,
५; -त्यां शौ ८, ७, २०, पै १६,
१३, १०; २०, ३६, २.

अमर्त्य-जा- -जा पै १६, १५१, ९
†अ-मर्धत्^१- -धन्तः क ७, ७६, २;
५, -धन्ता ऋ ३, २५, ४, मै
४, १२, ६
अमर्धन्ती- -न्ती क ५, ४३, १
अ-मर्मेन्^१- -र्मणः ऋ १३, ३२, ४;
५, ३२, ५, ६, २६, ३
अम-वत्- ✓अम् (बधा) द.
अ-मविष्णु^२- -णवः क १०, ९४,
११
अमस्-अमस्वरी- ✓अम् (बधा) द.
अ-महीयमा(न>)ना- -नाम् ऋ
४, १८, १३.
अमा^३ २अम्- द.
अ-मांसक^१- -काय तै ७, ५, १२, २;
काठ ४५, ३.
अमा-जुर्- अमा-त्य- ? २अम- द
? अमात्^३ ऋ ५, ५३, ८, ९,
९७, ८
अ-मात्र^३- -त्रम् क १, १०२, ७.
? अमाध्यानम् पै १९, ५४, १.
अ-मानुष- -ष ऋ १०, २२, ८;
-षम् ऋ २, ११, १०, ८, ७०,
११, १०, २२, ७; खि ५, १४,
१०, शौ २०, १२८, १२०.
अ-मानुषी- -षीषु ऋ १०, ९५ ८.

अ) पामे अ-निष्ठृत मा २७, ७ द ।

ब) सपा, शौ १२, २, ३३ अमृत इति पामे ।

ग) सपा शौ १३, २, ४२ द्वे रूपे इति पामे ।

घ) पामे अ-दाम्यम् मा १७, ७ द ।

च) पामे. अमर्त्यम् ऋ १, ४४, १ द ।

ज) पाठ. अमर्त्यम् ? अमर्त्य, मर्त्यम् इति द्विपदः

शोध. (तु अर्थः, छन्दः, सात. B.W. च) ।

ड) पामे. अमर्त्यम् ऋ ५, १८, १ द ।

ढ) पाठः? मर्त्य- > -त्येन इति शोधः सस्थ. टि. ?जनो

द. । १) तस नञ्-स्वरः । उप. < ✓मृष्ट (बधा.) ।

१) विप (वृत्त, शुष्ण-). बस. अन्तोदात्त (पा ६, २,
१७२) । उप. यद. ।

२) विप. ([निश्चल-] अदि-). तस. नञ्-स्वरः । उप.

✓सू 'गतौ'+इष्णुच् प्र. (तु B.W. MW. प्रसू, वैतु
वे. 'हिंसायाम्' इति, सा. < ✓अम् [गत्यादिषु] इति
कृत्वा 'उत्क्षेपणाऽवक्षेपण-गत्युपेत-' इत्यभिप्रयन्, P.W.
अ-मरिष्णु- इति Auf. G.W. च अम-विष्णु- इति
पिपठिषवश्चोपेक्षाविषया भवन्ति) ।

१) सस्व कृते तु टि. अ-चर्मक- ।

३) तु टि. ? २अम->अमा, यदनु नैतत् पं१ भवति ।

कितर्हि । अमा । आर्त इति पदद्वयीति ।

४) विप. (मघवन्-) । बस. उप. मात्रा- । वा.
क्रिवि. इति यत् P.W. NW. आहतुस्तद्विग्रह्यम् । ०) तु.
खि B.W. शांशौ १२, १५, ५; वैतु. मुपा. मानुषम् इति ।

अमा-वस्य-^१वास्या-^२अम-द्र.
 अ-मित,ता^३-तम् ऋ ४, १६, ५, कौ
 ३, ४, ८; जै २, २, १; शौ १०,
 ७, ३९; २०, ७७, ५१, पै १७,
 १०, १०; -ता ऋ ५, ३४, १,
 ६, ६२, २; ७, ८४, ४, १०, ५६,
 ५; शौ ४, २६, १; पै ४, ३६,
 १, -ताः ऋ १, ११९, ३,
 ५, ५८, २; -तानि ऋ ८, २४,
 २१, जै ४, १७, ९, शौ २०,
 ६५, ३; -तेभिः तै ४ ७, १५, ६,
 मै ३, १६, ५; काठ २२ १५;
 -तै ऋ ७, ३, ७
 अमित-कृतु^४-तुः ऋ १, १०२,
 ६.
 *अमित-वीर्य^५-^६शौ १९,
 ३४, ८, पै ११ ३८
 अमितौ (त-ओ) जस्^७-जा
 ऋ १, ११, ४; कौ १, ३५९;
 २, ६००; जै १, ३७, ८, ३,
 ४८, १६.
 अमिति-^८-तिः पै १६, ४६, ६.
 रअ-मित्र^९-त्रः मै ४, २, १४१,
 -त्रान् खि ५, २, ३.
 रअ-मित्र^{१०}-त्रः शौ ४, २२, २;
 ६, ६७, ३; ११, ११, १९;
 १२, २२; २६, पै १, २०, ३,
 ३, २१, ३; ५, ४, १३, १९,
 ६, १५, -त्रम् ऋ ६, ७३,
 ३; ७७, ७७, ४ (७८, ५);
 ८, ७५, १०; तै २, ६, ११,

३, मै ४, ११, ६, काठ ४,
 १६, ७, १७, ४०, ११; कौ
 १, ११, २, ९९८; जै १, २,
 १, शौ २०, ९०, ३, -त्रस्य
 ऋ ६, २५, २, १०, १५२,
 ३, तै १, ६, १२, ५, मै ४,
 १४, १२; कौ २, १२१७;
 शौ १, २१, ३; पै २, ८८, २,
 -त्रा. ऋ १, १२३, १, २,
 १२, ८, ११०, ८९, १५, १०३,
 १२, १; त्रिमा १७, ४४, त्रिमा
 १८, ४, १२, त्रिमा २, १२११;
 शौ २, २८, ३, ५, २१, २;
 ८; ६, ६७, २६, १०४, २; ८,
 ८, २; ११, १२, २१, २३,
 २०, ३४, ८, पै १, १२,
 ४, ९, ४, ९; १३, ७, ८, त्रिमा
 १९, ६, १४; ४९, १३, -त्रा
 खि ३, २१, २, कौ २१२२१,
 शौ ८, ८, १९, पै १६, ३०,
 ९; -त्राणाम् खि ५, २, १;
 त्रिमा ३, ४, ८, ४, त्रिमा २१,
 १०, शौ ३, १, ५, ५, २१,
 ९, ६, ६७, १, ८, ८, १; ११,
 ११, ३, ५; १८; २०; २३,
 १२, १६, २०; पै १६, २९,
 १; १९, ६, १३; ४१, ८, १०;
 -त्रात् शौ १९, १५, ६; पै ३,
 ३५, ६, -त्रान् ऋ १, ६३,
 २; ५, १००, ५, ३, १८, २,
 ४, ४, ४; १२, २; ६, ३३, १,

३, ४४, १७; ४६, ६; ८, ७३,
 २; ७५, ४, ७; १६, ७, १८,
 ९; २५, २; (६ ४६, ४, ४८,
 १५), ३२, २५; ८५, २, ९२,
 ४; ८, १६, १०, ९, ९७,
 ५४, १०, १०३, ४, १३१, १;
 त्रिमा ११, ८२; १३, १२; १७,
 ३६, ४५, २९, ४१, ४४;
 त्रिमा १२, ७, १७, १४, १,
 १२, १८, ४, ४; १३, ३१, २,
 ४, त्रिमा १, २, १४, २; ४, १,
 १०, ३६; ६, ४, २, ४, ६, २;
 ३; त्रिमा २, ७, ७६; १५, १०,
 ४, ३, १६, ३; त्रिमा ४, १६;
 १६, ७६; १५; १८, ५, १९,
 १०; ३५, १४, ४६, १; त्रिमा
 २५, ६, २८, ५, ३०, ८, ४८,
 १३, त्रिमा २, ४५६, १२०२;
 १२१३, त्रिमा ३, ३४, १४,
 ४, ५, ३; शौ १, १९, २; ३;
 ३, २, ५, १; १९, ३; ८; ४,
 २२, १, ५, २०, ८; २१, ४-७;
 १२, ६, १०४, १; ११, ११,
 १२, १८; २१; २३; १२, १;
 ३; १३; १८, १९; १९, १३,
 ८, त्रिमा, त्रिमा २०, ४६, १; ८०,
 २, ९०, २; १२५, १; पै १,
 २०, २; ३; २७, २; ५६, ४;
 २, २५, ५; ७३, ४, ३, ५, ५, ५;
 १९, ४, २१, १, ७, ४, ८, २; ५;
 ९, २४, ७; १५, त्रिमा १०, ४; ७,

१) तस. नञ्-स्वरः । २) विप (इन्द्र-) । बस. पूष.
 प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । ३) विप (जङ्गिड-) । शेषं
 नापू. द्र. । सस्थ. इडपदानभगव. टि. अपि द्र. ।

४) =रअ-मित्र- । वैकल्पिकम् उप आयुदात्तत्वम् उचं.
 (पा ६, २, ११६) ।

५) नञः (पा ६, २, ११६) इत्यत्रोक्तः बस तात्पर्यतः
 तस. इत्येव पर्यवसीयते (वैदु. सा. [शौ १९, १५, ६])

✓अमृ+इत्रः प्र. इति ।

१) सपा अमित्राः <> अमित्रान् इति पाठे ।

२) आमन्त्रिताऽपेक्षि प्रकरणं भवति (तु. सा. W. च) ।
 तथा सति मुपा. चिन्त्यो भवति ।

३) सकृत् सपा. ऋ १०, १०३, ४ मा १७, ३६ का १८,
 ४, ४ तै ४, ६, ४, २ मै २, १०, ४ काठ १८, ५ कौ २,
 १२०२ युधा जुयन् इति विभे. ।

१२, ६; १६, २९, ६^३; १९, १६,
८†; ४१, ९, ४९, १४, -त्रेभ्यः
शौ ५, २१, ३; ६, १०४, ३, ११,
११, १; १५, २२; २४, १२,
६, पै ३, ६, ५; १०, १३,
१-१०; १४, १-१०; १९,
४९, १२, -त्रेषु ऋ १०,
८९, ९, शौ ५, २१, १^१, ११,
११, ९; ११, २५; -त्रैः ऋ
३, ३०, १६; पै ४, १४, ५ [त्र-
अन्, दूरे, साढ^०]
†अमित्र^० - त्रः ऋ ६, २८,
३, शौ ४, २१, ३.
अमित्री - त्री शौ ५, २०,
५, ११, १२, २५, पै ९, २४, ५.
†अमित्र-खादु^० - द^० ऋ १०,
१५२, १, पै २, ८८, १.
†अमित्र-दुग्धमन्^० - न^० ऋ ४, १५,
४, -नम् ऋ २, २३, ३; काठ

२६, ११
✓अमित्रयु^१ > †अमित्रयुत-
-यन्तम् ऋ १, १३१, ७, ५,
३५, ५, १०, १८०, ३^६, तै १,
६, १२, ४^६; काठ ८ १६६;
पै १, ७७, १^६.
अमित्रयु - युः खि ५, ११,
३, शौ २०, १२७, १३.
अमित्र-साहु^२ - ह. शौ १, २०,
४^१.
अमित्र-सेना^३ - नाम् कौ २,
१२१५, शौ ३, १, ३^१; ५,
२०, ६; पै ३, ६, ३, ९, २४, ६
†अमित्र-हुन्^४ - ०हुन् ऋ ६,
४५, १४; १०, २२, ८, १३४,
३; जै ३, ३३, १७, -हा
ऋ ९, ११, ७; १६, १२, १०,
८३, ३; १७०, २; खिसा २९,
८, \$मा ५, २४^१; \$का ५,

६, ३^१, कौ २, ७९७, ८०४; जै
४, २, १०; शौ ४, ३२, ३, पै ४,
३२, ३.
✓अमित्रायु^१ > अमित्रायुत-
-यन्तम् शौ ७, ८९, २^१.
अमित्र(त्र)ायुध^२ - युध ऋ
३, २९, १५.
अमित्रिन्^३ - त्रिणे ऋ १, १२०,
८.
†अमित्रिय^० - यम् ऋ ९, ६१,
२०, कौ २, १६६, जै ३, १६, २,
-या ऋ ६, १७, १; ८, ३१, ३.
अ-मित्रशोचन^४ > †अमित्र-
शोचनि^५ - नि मै ४, २, २.
अ-मिथित^६ - तः ऋ ८, ४५, ३७.
†अ-मिथुन^७ - न मै १, ९, ६; काठ
९, १४, -नम् मै ४, २, १४.
†अमित्र^८ - नः ऋ ६, १९, १,
१०, ११६, ४, मा ७, ३९, का

^१) सपा. शौ ८, ८, ६ शुत्रून् इति पाभे. ।

^२) संबन्धार्थे अण् प्र (पा ४, ३, १२०) तत्-स्वरश्च ।

^३) विप. (शत्रुविनाशयितृ-। इन्द्र-) । उस उप.
अण् प्र. (पा ३, २, १) । कृत-स्वर प्रकृत्या ।

^४) सपा. अमित्रखादु. <> साहु इति पाभे. ।

^५) विप. (अग्नि, रथ-) । उस उप. ✓दम्भ-कर्तरि
ल्युः प्र. कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

^६) पाप्र. कर्तुराचारेऽर्थे क्यच् प्र. उसं. । दीर्घत्वभावा-
ऽभावौ यथायथञ्च द्र. (पा ३, १, ११; ७, ४, ३५) । पपा.
सर्वत्र (तु ऋ. तै. शौ) दीर्घत्वाऽभाव एवेति द्र ।

^७) सपा. ०त्रयन्तम् <> ०त्रयन्तम् इति पाभे. ।

^८) सख. कृते अमिःखादु- टि. द्र. । उप. साहितिकमात्रो
दीर्घ इतीव पपा. सकक्षसमानप्रकृतिकनिगमस मान्येनैव
समकेति (तु टि. अभिमाति-बाहु, ब्रातसाहु- प्रमृ.) ।

^१) तस. साख (पा ६, १, २२३) ।

^२) मूळो शंपा. सात. RW. च -सेनाम् इत्युत्तरा-
दि-स्वरश् चिन्त्य. (तु WI.) ।

^३) विप. (इन्द्र-, सोम- प्रमृ.) । उस. क्विबन्ते कृत-स्वरः

प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^४) पाभे तै १, ३, २, १ नाष्टाणां हन्ता टि. द्र ।

^५) विप (कुशिक-) । संपा पूष. दीर्घत्वम् (तु पपा.) ।
शेषं टि. द्र ।

^६) ✓अमित्रि+ताच्छीलिक इनिः प्र उसं. (पा ३,
२, १५७, वैतु वे. सा. ^०W प्रमृ. अ-मित्र-+मत्वर्थे इनि.
प्र इति मन्वानाः) ।

^७) स्वार्थे वा तुल्यार्थे वा तद्धित घ > ह्यः प्र. उसं.
(पा ४, ४, १३५) तत्-स्वरश्च ।

^८) तस. नञ्-स्वर. । उप. सोपादात् ✓शुच् (संतापे)
+कर्तरि ल्युः प्र । ततश्च अपत्येऽर्थे इञ् प्र. (पा ४, १,
१५) जित्-स्वरश्च ।

^९) तस. नञ्-स्वरः ।

^{१०}) पाप्र. ✓अम् (बधा) + इनच् प्र. उसं. (पा
३, ३, १) । चित्-स्वरः (तु. [पक्षे] या ६, १६
भा. तै [१, ४, २१, १], सा. ऋ [१०, ११६, ४]) ।
अथवा *१अम्- (✓अम् [बधा.] + भावे + क्विप्)
+इन्- (<✓इ) इति कृत्वा तस. साख. च (तु.

७, २१, १, तै १, ४, २१, १, मै १,
३, २५, काठ ४, ८, क ३, ६
अ-मिनत्^{अ०} - नत् ऋ १०, ८८, १३,
-नत् ऋ ४, ५, ६
अमिनती - ती ऋ ११, १२, (११),
१२, १२४, २, ४, ५६, २
? अमिमात् पै १९, ३०, ८
? अमियम् पै २० ६१, १०.
*अ-मीत^० - > अमीत-व (र्ण >)
र्ण^० - णि. ऋ ४, ५१, ९.
अमीव, वा^० - णि. ऋ ६, ७४, २,
९, ८५ १; ११०, १६२, १०,
२०, तै १, ८, २२, ५, मै ४,
११, २, काठ ११, १२, कौ १,
५६१, जै १, ५७, १०, शौ ७,
४३, १, २०, ९६, ११, १२,
पै १, १०९, १, -वा. ऋ १
१८९, ३, २, ३३, २, ३, १५,
१; ७, ३८, ७, ८, १३५, १६-
१८, ४८, ११, णि. ९, १६,
११, ४७, ४९, २१, १०,
णिका १०, ३, ९, १२, ४,

११, १३, २३, १, १०, णि. तै
१, ७, ८, ३, ४, १, ५, १, मै
१, ११, २, २, ७, ५, १, १२,
५६, ४, १४, ३, काठ १३,
१४, १६, ४, १, १८, १६६,
क २९, ४६, शौ ७, ८९, १६,
८, ७, १४, १९, ३४, ९, ४४,
७; पै ३, ३३, ७६, ७, ७, ३, ७,
११, ३, ९, १५, ३, ७; २०,
१, ६, १६, १३, ४; -वाम् ऋ
१, ३५, ९; ७, १, ७, ७१, २; ८,
१८, १०, ९, ९७, ४३, १०, ३७,
४; ६३, १२; ९८, १२, १००,
८, खि ५, ५, ४, ७, ४, १४,
मा १२, १०५, ३४, २५, का
१३, ७, ४; ३३, १, १९, तै
४, २, ७, २, मै २, ७, १४,
४, ११, २, १४, ६, काठ २,
१५, १६, १४, क २५, ५; कौ १,
३९, जै १, ४४, ७, शौ ४,
१०, ३, पै ४, २५, ५; १५, २, ८;
१७, २५, ७. [वा- अन्^०].

अमीव-चातन^० - न. ऋ १०, ९७,
६; मा १२, ८०, का १३, ६,
६, तै १, ४, ४६, २; ४, २,
६, २, मै २, ७, १३, काठ
१६, १३, ३८, १२; क २५,
४, शौ १, २८, १, ८, २,
२८, १९, ४४, ७, पै ७, ५,
८, १०, १, १२; १२, ६, ९;
-नम् ऋ १, १२, ७; ७, ८, ६;
कौ १, ३२, जै १, ३, १२; पै १५,
३, ७; -नेभि. खि १, ११, ७
अमीवचातनी^० - नी. ऋ १०,
१३७, ६; शौ ३, ७, ५; ६,
९१, ३, पै ३, २, ७, ५, १८, ९;
१९, १८, ९.
अमीव-हु^० - हा ऋ १, १८, २;
९१, १२; ७, ५५, १, मा ३,
२९, का ३, ३, २१, तै ४, ३,
१३, ५, मै १, ५, ४, १३, ४,
१०, ४; १२, ४; काठ २, १४;
७, २, क ५, २.
अमीवा-यातु-चातन^० - नम् पै १,

GW) । अथाऽपि वा ✓अम्(बधा)+कर्तरि नः
प्र. लस. (पा ३, ३, ९०) इति नैप्र माथ्यमिक
इकारः स्वरभक्तितया व्याख्येय । स्याद्वा अ+
*मिन- (✓मा [बधा] + भावे नन् प्र कित्वञ्च
उस. [पा ३, ३, ९०]) बस अन्तोदात्तः (पा ६, २,
१७२) इति (तु [पञ्च] या, भा च गप्; सा. [ऋ ६,
१९, १] च) ।

*) तस. नञ्-स्वरः ।

७) उप. ✓मी + शता प्र. ; वैतु. सा लङि प्रपु १
इति भाषमाणश्चिन्त्यः, निघाताऽऽपरोः ।

८) विप. ([अक्षीण-दीप्ति-] उषस्-) । बस. पूष. प्रकृति-
स्वरम् (पा ६, २, १) । उप < ✓मी (हिंसायाम्) ।

९) नाप (आर्ति-, विपद्-, व्याधि-, रक्षस्- प्रभृ.) ।
< ✓अम् ('रोगे *पीडादिषु च' [तु. पाठो २, ३,
१३८ PW GW प्रभृ; वैतु. पाठस्वे १, १४० < अ+
✓मी इति?]) ।

१०) सपा. पै १९, २५, १२; १३ अराय इति पाभे ।

११) पाभे. २ अनुिराः द्र. ।

१२) सपा. मा २७, ७ प्रभृ. आशा इति पाभे. ।

१३) विप. (अग्नि-, मिषज्-, शम्) । उस. उप ✓चत्
(अपनयने) > चाति-कर्तरि ल्युट् प्र. (पा ३, १, १३४) ।
कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

१४) विप (२अप्-) ।

१५) विप (ब्रह्मणस्पति-, वास्तोष्पति-, सोम-) ।
उस. क्विबन्ने कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

१६) पाभे. अनमीवः पै २०, २२, २ द्र. ।

१७) पाठः अमीवायस्तु चा(त)नम् इति? अमीवाया
तु । चातनम् इति पदत्रयाऽत्मकः पद-विभागः द्र. (तु.
मूको ; वैतु अमीवा-यातु-चातनम् इति समस्तैक-
पदाऽऽत्मकः मुपा. चिन्त्यः । प्रथमाऽवयवीयस्य दीर्घान्त-
त्वस्याऽन्याय्यत्वादिति दिक्) ।

१०, १.
अ-मुख^a -खाय^b तै ७, ५, १२, १.
अ-मुख^c -काय^d काठ ४५, ३.
?अ-मुची^e -च्या शौ १६, ६, १०.
?अमुवाना^f -ने पै ६, ८, ५
अ-मुषि(त>)ता -ता शौ १, २७,
४; पै १९, ३१, ७, -णिते काठ
२५, ९, क ४०, २.
अ-मु(क>)क्का -क्का काठ २६,
७, क ४१, ५.
?अमूत्रे पै १९, ४२, १०.
अ-मूर^g - -र क ८, ७४, ७,
-र क ४, ४, १२, १०, ४, ४,
तै १, २, १४, ५, मै ४, ११,
५, काठ ६, ११, शौ ५, १,
१६, ११, ५, पै ६, २, ८, ८, १,
५, -र: क १, १४१, १२, ३,
२५, ३, ४, ६, २, २६, ७, ७, ९,
३; खि ५, ७, १, ४, मै ४, १३,
२; काठ १५, १३, -रम् क

३, १९, १; [४, ११, ५ (५,
८, १)]; १०, ४६, ५; कौ १, ७४;
जै १, ८, २; -रा क ७, ६१,
५, -रा: क १, ६८, ४; ७२, २;
४, ५५, २; ६, ६७, ५; ७, ४४,
५, १०, ६१, २७.
?अमू रिशादस्.¹ खि ५, १२, १, शौ
२०, १२८, १.
अ-मू(ल>)ल्ला^h -ल्लायाम् शौ ५,
११, ४
?अ-मूक्त, क्काⁱ -क्का क ३, ११,
६; ७, ३७, १, ८, २, ३१; कौ
२, १०८, जै ४, १५, २,
-कम् क २, ३७, ४, ६, १,
४, ५०, ७; ७, ३७, २, खि
५, ७, ५, १०, मै ४, १३, ६,
काठ १८, २०, -क्का क ८,
२४, ९, -क्का क ४, ३, १२,
१०, १०४, ८, -क्के क ३, ६, ४;
-क्केन क ९, ६९, ५

अ-मूडय^j -य: तै ३, ४, ७, २; मै
२, १२, २.
अ-मृत, ताम्^k - -त क १, २६, ९^l;
- -त क १, ४४, ५; ११४, ६,
३, १४, ७; ४, ११, ५; ५,
१८, ५, ३१, १३, ६, ५, ५;
७, ४, २१, १०; ८, ४८, ३;
९, ११०, ४, तै ३, २, ५, ४;
कौ २, ४९१; ८५८, जै ३,
३८, ५; -ता क १, ३८, ४, ५८,
१, ७०, २; [७७, १, ४, २,
१], २, १०, १, २, ३, १, १८;
३, १; ४, ५, २; ४१, १, ६,
४, २; ७, [४, ४; १०, ४५,
७]; २०, ७; ८, ७१, ११; ९,
११, २; १०, ४५, ८०, मा ११२,
१, २४; २५०, १९, ९०, ९५;
का ११३, १, १०; २, ७, ८०; २१,
६, ११, १६; ११३, ३, १४,
५०, ४, १, १०, ४०, २, २, २;

^a) बम. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^b) सपा. परस्परं पाभे ।

^c) तु डि. अ-दन्तक - ।

^d) तस उप. √मुच् + कर्मानुपपदेऽपि टक् प्र. उस
(पा ३, २, ८) । स्त्री क्रीप् नञ्-स्वरश्च । अथवा अ मुच->
-चान् इति प्राशान् इत्यस्य विप. इति कृत्वा शोधः स्यात्
(तु अमुचाः इति मूको पाभे) । तथा सति उप
कः प्र. (पा ३, १, १३५) इति कृत्वा व्यु सुगम-
तरा स्यात् ।

^e) पाठः? तस. उप √मू + शानच् प्र स्याद् इति
विमृश्यम् ।

^f) विप ([अमूड-], मेधाविन्-) अग्नि- प्रमृ) । तस
नञ्-स्वर । उप १मूर- ।

^g) अ-मूर इति पाठः? यनि. शोधः (तु. पै [६, २, ८],
W, केचन मूको च) ।

^h) रूपम्? सा पुं संर इति, वै. न. प्र३ इति; GW
प्रमृ स्त्री. प्र३ इति । एस्थि भूयसे विमर्शयाऽवसर. द्र ।

ⁱ) अमूत् इव (√छद्) छद्गुः इति त्रि-पदः

शोध इति मतम् । सस्थ. युं > युत् इति शोधोऽपि
द्र । 'यत् समेयादितया विशिष्टः पुरुष सूर्य
च (अपि [स्वतेजसा]) छादुकोऽभूत्, तद् देवाः
प्राणित्यकल्पयन्' इति वा (वैतु RW, C. [शाश्रौ
१२, २०, २] प्रमृ. अमुं रिशादस्->-दसम् इति
शोधुका) ।

^j) नाप. (ओषवि-) । बस अन्तोदात्तः (पा ६, २,
१७२) । ^k) तस नञ्-स्वरः । उप. <√मूच् ।

^l) विप (दूरे-हेति-) । तस. नञ्-स्वरे प्राप्तेऽन्तोदात्तत्वम्
उसं. (पा ६, २, १६) । उप. धा. अग्लोपित्वे सति
√मूड् > मूडि + शः प्र. उस. (पा ३, १, १३८) ।

^m) विप., नाप. (देवगण- प्रमृ.), भाप. (अमरत्व-) ।
बस. भावे क्ते प्र उत्तरपदादि-स्वरः (पा ६, २, ११६) ।

ⁿ) पाठः? कुत इति छन्दस्तः पादस्य विमानत्वाच्च
उभयेषाम् इत्यस्य साकाङ्क्षात्वादिव चेति ततश्च
अमृतानां मृत्या (>तिंया) नाम इत्यस्या मौलिक्याः
श्रुतेः परिणामः संभाव्येत (तु. WAG २, १५७;
MVG १५८) । ^o) पाभे अजुरः मै २, ७, ८ द्र. ।

४^०; मै २, ७, ९^१; रे, ११, ९^२,
 छ, ९, ३^१^०, १४, १५^१, काठ
 †१६, ८^०, ९^१, ३८, ३^२, कौ २,
 ९०५^१; जै छ, १४, ७^१; शौ
 ८, २, १३, २६, १०, ८ ४४,
 १२, २, ३३^०, १३, १, ४३,
 १६, ४, २, पै छ, १९,
 १-३^१^०; ४-६^०, १३, १४,
 ११^१, १६, ४, ३, ५, ६, ७१,
 ११; १५१, ५, १८, १९, ३, -तम्
 ऋ १, २३, १९, ३५, २; ४४,
 ५; ६८, २, ७१, ९, ७२, ६,
 ८३, ५, १३५, ६; १५९, २,
 १८५, ६, ३, १, १४, २३, १,
 २६, ७, २९, ५, १३, ५३,
 १५, ५, २, ३, ३, ४, ५७, ५,
 ६, ९, ४, १५, ६, ८, ३७, ३,
 ४४, १६, २३, [४८, १; ८,
 ७४, ५], ७, १६, १, ७६, १,
 [८१, ६, ८, १३, १२], ८, २३,
 १९, ५२, ७, ९, ७४, ४, ६,
 [११३, ८-११], १०, १२, ३,
 १३, ४; ३०, १२, ९०, ३,
 १२१, २; १२९, २, खि रे,
 ४, ७, १०, १; १२, १-३, छ,
 ६, ५; १०, २; ३; १०^१, २,
 ११, ३; मा १, ३१^६; २, ३४;
 छ, १८^६; २६, ८, ३^१, ९, ६^१;

१०, १५^६; १५, ३२^१; ३३^२,
 १८, ६; ६६^१; १९, ७२^१,
 ७३-७९; ८१; ८४, ८९; ९१;
 ९३, २०, ५, २१, ५५, २२,
 १, २५, १३^१, २७, ४२^१;
 ३१, ३^१, ३२, ९; १०, ३३
 ४३^१, ३४ ३, ३१^१; ४०, ११,
 १४, १५, का १, १०, ४^६; २,
 ७, ७, ३९, १, ४, ६, २^६, ९, १,
 ८, १, २^१; १०, २, ३^१, ११,
 ५, ६^६, १६, ५, १४^१; १५^१, १९,
 ४, २, २१, ५, १^२; २^१; ३, ४,
 ५^२, ६, २, ५; १०; १२; १४, ७,
 ४, २३, ६, ८ २४, १, १,
 २७, १०, ४^१, २९, ५, ११^१;
 ३२, ३, १४^१, ३३, १, २५^१;
 ३५, १, ३^१, ३, ६, ७, ४०, १,
 ११, १४, १७, १^१, २, ४,
 १^१, ७, १, ४, २२, १^१, ७,
 ५, ३^१, ७, २^१, ९, २^१, ८,
 १४, १^१, २, ३, २, १, २^१;
 ११, ५, ४, ५, १^१, ६, ८, ७^१,
 ३, २, ६, ३^१, ३, ३, ३^१, ४,
 ३^१, ४, ११, २^१, ४, १, ८,
 ४^१, ४, ४, ४^१, ७, ३, २^१, ५, १,
 १०, ३^१, २, ७, २; ९, २^१; ३^१, ५,
 ५, २, ६, २, १, ४, २^१; ६, ६,
 १०, २^१, ७, ५ १७, १^१; १^१मै

१, १, ११^१, १२, ४^६; ५, ३,
 २६^१, †११, १; ६, २, २, २^१;
 ३, ४^१; ५^१, ११, ३^१; †१३, ८;
 ९; २२^१; २३^१; ३, २, १; ६;
 ३, ६^१, ४, ७; ११, ५; ६^१; ८;
 ९^१; १२, ४, ९^१; २, १^१; १३^१,
 ४, ३; ४; ६, ६; ७, ७, १२,
 ४^१; ५^१, ६^१, काठ २, ५^१, ६;
 छ, १०, ११, ४^१; १३^१, १३,
 १४, १४, ६, १८, ९; १९, ११;
 २०, ५, २१, ६; २२, १३; २४,
 ५, ६^१; २९, ६^१; ३०, ६^१; ३१,
 ७^१; ३३, ८; ३४, ९; ३५, ६;
 १६; ३७, १४^१; १६; ३८,
 १^१, ३^१; ४; ११, १३; ३९,
 १^१, २; १२, १५; ४०, १, १२;
 क १, १७^१, १९, ३, ८^१; २८,
 ९; १^१, १, ७, २१, ३७, ६^१;
 ७^१, ४५, ७^१; ४८, ७^१; १४^१,
 †कौ १, ३५; ४५, ३६, ८^१, २,
 ५३, ९९; ६५०, ९१८;
 ११९२^१, ३, ३, १२, ४, ५;
 †जै १, ४, १; ५, १; ३८, ९^१,
 २, २, ७; ३, ८; ३, ५, १२,
 १०, १; ४, १६, १; शौ १, ४,
 ४^१; २, १, ५; ३, ३०, ७, ४,
 २, २^१; १५, १०; २३, ६; २६,
 ४, ३५, ६; ५, ६, ८; २८,

*) पाभे अजुर. मै २, ७, ८ द्र. ।

b) सपा ऋ ५, ४३, ७ तैआ छ, ५, २ ऋतयन् इति पाभे. ।

c) पाभे अमर्त्यः पै १७, ३३, ४ द्र. ।

d) पाठः? अमृत (लुङि प्रपु१) इति शोध. ।

e) सपा. ऋ १, १९१, १०-१२ विभे. ।

f) शोधार्थ सस्थ. टि मर्त्येभ्यः द्र. ।

g) =सपा माश १, ३, १, २८; ३, २, ४, १४, ५,
 ४, १, १४ तैआ १, ७, ८, १ कौसू ८०, ५६^१, ९०, २० ।
 मंआ १, ५, १४ अमृतः इति पाभे. ।

b) सपा. काठ २०, ८ क रे१, १० अमेध्यम् इति, मै
 ३, २, ७ अमेध्यानि इति च पाभे. ।

1) पाभे अनामृतम् काठ २२, ६ द्र. ।

2) सपा. यक्र काठ ११, ८, २१, ७ तेजः इति पाभे. ।

3) पाभे. मृषु मा ३५, १७ प्रमृ. द्र. ।

4) =सपा माश्रौ २, ५, ४, १७ । तै ३, १, ९, २ सुव. इति
 पाभे. ।

5) सपा ऋ १, १०५, ५ अनुत्तम् इति पाभे. ।

6) पाभे. ओषजम् पै १९, ४६, ९ टि. द्र. ।

११, ७, १८, ३, ८, १, ६, ७,
२०, ९, १, १, २; १०, २,
१४, ३, २५; ६, १४; ७, १५,
१०, २६, २९, ११, १, २८,
८, २३, ९, १३, १२, १, ८,
१५, ३, ४, १३, १, ७, ३४,
६, ४, १८, १, ३२, ३, ४१, १,
६२; ४, ३९, १९, ६, ३; २६,
१; ४३, ७, ५३, २, २०, २५,
५, पै १, १०१, १, २, ६, २,
३, ५९, ९, ४, १, २, ३३, ६;
३६, ३, ५, ७, ८, १९, ८, ६, ५,
११; ११, १०; २२, १०, ११,
७, ६, १, ९, ४, ९; ५, ३, १,
५, ११, ८, १२, २, २, १४,
१, ९, ३, १७; १५, ५, १०,
१६, १, ६, १३, १०, २२, १०,
३२, १, ३, ४३, ७; ६०, ८,
६५, ४; ८३, ३, ९१, ८, १०९,
६, ९, १५०, ६, १५१, १,
१५४, ९०, १७, १, ३, ९; २,
६, ८, ७, ३३, ३०, ३६, ४, १८,
१५, ७, १८, ४, १९, ४३, १२०,
५२, १, २०, ४, ६, २२, ४;
-तस्य ऋ १, १३, ५, ४३, ९;
११२, ३; [१२२, ११; १०,
९३, ४], १६४, २१, १००,
४, [२, ४०, १; ३, १७, ४],
३, २०, ३; ४३, ५; ६१, ३,
४, ५, १३, १६, १४, ३५, ३,
५८, १, ५, २८, २, ४७, २;
५८, १, ६, ७, ६; ७, ९, ३,

१६, २५; २१, ३; ५२, ९; ७,
४, ६, ५७, ६, ८, ४२, २;
१०१, १५, ९, ७०, २, ४,
९४, २, ९७, ३२, १०८, ४,
११०, ४, १०, [११, ९; १२,
९], १२, ६, १३, १, ८५, २०;
१२३, ३; १८६, ३, खि ३,
१०, २, ९, खिसा ३, २, मा ६,
३४; ११, ५, १२, १०५,
१७, ८९, ३, ७, ७, ७, ७, ७,
८, ५, १२, १, ५, १, १३,
७, ४; १९, १, ३, ३; ३२,
६, ८, १, ४, १, १,
८, २२, ५, २, ३, १०, २; ११,
३, ३, १, ११, ६, ३, ११,
५; ४, १, १, २, ३, ७, २, ९,
६, ५, ६, १, ४; ७, १, २०,
१; मै १, २, १३, ३, ३, ६,
२, ३, ४; ७, १, १, १३,
१; ११, ४, ११, २, १२, ६,
१३, ५, १, १, ८, १७,
११, ७; १३, १६; १५, ११, १,
१७, १९, १८, २१, २६, ११,
३५, ३; ३९, २; ४०, ७; क २,
१७, ४८, ४; १, २, २८,
७७४; ८५८; ९४५, ३, १, ९५;
जि ३, २४, ५; ४, ३०, ४, ३, २,
१, २; ३, १३, ६; ४, ७, १, ९,
३; ११, ६; ५, ४, ३; ४; २८,
७, ३०, १४; ६, ४४, ३, ९५,
१; २, १२१, ३, ७, ४९, २,
८, १, १; २, १; ७, १२, २२,

९, १, ४, १४, २२; ११, ७,
७, १२, ३, ४१, १३, २, १५,
३, २०; १४, १, ६१, १८,
१, २५, ३, ४, १२, ३९, ६-८,
पै १, ९३, १, ३, २, २०, ५, ५९,
५, ३, ४, ६, २५, ६, ५, ८, ८;
१६, २, ३, ७, १०, ६-८, ८,
१३, १, ९, १०, ७, ११, १०,
१४, ४, १५, १५, ४, १६,
१, १, ३, १; १३, ७, १४, १;
३२, ४, ५१, ३, ६७, १२, १,
१५३, ७; १७, ४०, १, १८, २१,
९; १९, ११, १, ३०, १२,
३१, १२, २०, १, ३, ५, ४,
-ता ऋ १, ६५, ६, ११३,
१३, ३, ५५, १०, मा २८,
२७, का ३०, ३, ४, शौ १०,
८, २६, पै ५, ३१, ९, ७, १५,
१०, १६, ७३, ३; १०३, ३,
-ता ऋ [५, ४२, १८, ४३;
१७, ७६, ५, ७७, ५]; -ता
ऋ १, ५९, १; ६२, १०; ७२,
२, १०, १०, ३, १६६, ३,
[३, ४, ११; ७, २, ११, (५,
११, २, १०, १५, १०, ७०,
११)], ४, १, १०; ३, १२; ४२,
१, ५, २, १२; ६९, ४; ७,
११, १, [३५, १५; १०, ६५,
१४, (१५, ६६, १५)], ६३, ५,
८, ४८, ३, १०१, ६, १०, १६,
८, ६६, १, ५; ६९, ९; ७०, ११;
खि १, ११, ३; खिसा ३, ६,

अ) सपा. तैत्रा २, ५, २, ४ सुब इति पाभे ।

ब) सपा. शौ ११, ६, ११ तुक्मा इति पाभे ।

८) सपा. शौ ११, ७, १९ वेवेभ्यः इति पाभे ।

द) पाभे. अजुराम् शौ १२, २, ३२ इ ।

९) सपा. शौ ६, ४७, ३ स्वः इति पाभे ।

१) = सपा. माश १, ३, १, १७ वे २, ५, १ शौ १८, ३, ३९

अमृतासः इति पाभे ।

८) पाभे. भेषजम् पै १९, ४६, ९ टि. इ ।

५) सपा. मा १२, १०५ का १३, ७, ४ मै २, ७, १४
काठ १६, १४ क २५, ५ माश ७, ३, १, २३ महिषस्य
इति पाभे ।

१) सपा. ऋ १०, ९०, २ अमृतत्वस्य इति पाभे ।

मा ४, १२; ८, ५२†, ९, २१, १८, २९, २०, ४६, २१, २८, ४२, ३३, ६०; का ४, ५, ४, ९, ६, ४†, १०, ४, ३, १९, ९, ४, २२, ४, ११, २३, ३, ६, ५, २, ३२, ५, ६, तै १, ७, ९, २, ८, १२, १, ३, २, ५, ४†, ३, ११, ३, मै १, १, १३, ११, ३, ३, ११, ४, ४, १२, ६, काठ १, १२; ११, ४; १४, १; १८, १२, क १, १२, २९, १, शौ ३, ३१, १०, ४, २, ६†, १३, १, २४, १८, ३, ५३†, १९, ११, ५†; पै १३, ८, १५†, १६, १५०, ७, १८, १७, ४, १९, २८, ८, २०, २, ५, ३४, २, -०ताः ऋ ५, ५७, ८८, ५८, ८, -०†ताः ऋ ७, ३८, ८, ८, ८०, १०, मा ९, १८, २१, ११; का १०, ३, ११, २३, १, १२, तै १, ७, ८, २; ४, ७, १२, २; मै १, ११, २; काठ १३, १४, -†ताय ऋ ७, ५९, १२, १०, १७६, ४, मा ३, ६०, का ३, ८, ४; तै १, ८, ६, २, २, ३, ११, ५१†, ३, ५, ११, १, मै १, १०, ४; २, ३, ५१†; ४, १०, ४, काठ ९, ७, १५, १२; ३५, १६१†, क ८,

१०, ४८, १४१†, शौ ८, २, १३६, पै १६, ४, ३६, -तान् ऋ ६, १५, १८, ७, ४, ५; १७, ४; ११०, ६५, १५; ६६, १३; मा ४, २८; का २, ७, ५, ४, ९, ५; तै १, २, ८, १, मै १, २, ६; काठ २, ६, क १, १९, -तानाम् ऋ १, २४, १, २, ७, ५, १, १०, ३१, ३; ३३, ८; ७४, ३, मै ३, १६, ५०; -तानि ऋ १, ८(६०, ४) ७२, १; ३, ३८, ४, १०, १२३, ४; १३१, ६; †मा ३३, २२; †का ३२, २, ५, †तै २, २, १२, २, †मै ४, ९, ११, †काठ ३७, ९; शौ ४, ८, ३†, ५, १, ३, ६, १, ३†, ८, १, ५, पै ४, २, ३†; ६, २, ३, १६, १, ५; १७, २९, १५; -ताम् ऋ १०, १७, २, खि ४, १०, २, ३?०, मा १९, १, का २१, १, १, तै १, ८, २१, १, मै २, ३, ८, काठ १२, ९; ३७, १८, शौ १८, २, ३३†; पै २०, ५, ३†, -†ताय ऋ १, ११, १८; ३, २५, २, ३४, २; ४, २, ९; ३, ३, ७, १७, ५; ८, ३१, ९; ९, ६२, ६, ८७, ५, १०६, ८; १०९, ३; १०, ५३, १०, ११, ११, १२२, ५, मा १२, ११३, का १३, ७, १२, तै ४, २, ७, ४,

मै २, ७, १४, ४, १२, ३†, काठ १६, १४; १७, १८; ३७, ५, क २५, ५; कौ २, ३६०; ६७७; ७१८, ३, ३, २; जै २, १, २, ३, ३०, ३, ५६, ५; ५९, १०; शौ १४, १, ४२६†, २०, ११, २; पै १९, ३५, १; २०, ३४, १०; -†ताय ऋ १, १०३, १; १२७, ८, २, १, १४, ४, ३५, ८, ५४२, ५, ६, ७५, ३, ८, ५, ४२, ५, ७, ७५, ३; ९७, ५, ९, १५, २, २५, ४, १०, १०, ३, काठ १७, १८, कौ २, ६१७, जै ३, ५०, ५; शौ ७, ७७, ३६, १२, ३, २७६, १८, १, ३, ३, ३९†; पै १७, ३८, ७, २०, १२, १, -०तामः ऋ १, १६६, १३, -तासु ऋ १०, ९५, ९, पै ६, २, ६१६; -ते ऋ १, ११३, २, ३, २५, ३, ९, ११३, ७; †तै ५, २, ७, २, †मै ३, २, ६, ४, ४; ७, ४, ६, ६, †काठ २०, ५; †क ३१, ७, †कौ २, ११००; शौ १०, ८, ४१, ११, ९, ११, पै २, ७९, १, १६, ८३, १, -तेन > ना ऋ ६, ७५, १८, खि ४, ११, १, मा ४, २६, १७, ४९†; १९, १, ३४, ४, का ४, ९, १, १८, ४, १७†, २१,

१) पामे. जनयन्ति पै ४, १, ७ द्र ।

२) सपा काठ ११, ८ तेजसः इति पामे. ।

३) सपा तै ४, ७, १५, १ काठ २२, १५ शौ ४, २३, १ पै ४, ३३, १ तैत्रा ३, ९, १६, ४ आपश्रौ २०, २३, ४ प्रचेतसः इति पामे. ।

४) अमृतानि अरि इत्यस्य स्थाने सपा ऋ ७, ४५, ३ बसुपतिर्वसूनि इति पामे., आश्रौ ८, १, १८ च विभे ।

५) पाठः? अमृतम् इति शोधः (तु. पूरं, सपा. मा ३२, १०

प्रभृ. च) । १) तु. ऋ ; वैतु. शंषा सा. °तान् इति ?

२) मै ४, १२, ६ सुकृतम् टि यनि. अपि समा-वेश द्र. । ३) सपा. ऋ १०, ८३, ४ विभे. ।

४) पामे. सुकृताय तै १, १, १०, १ द्र ।

५) पामे. अमृतस्य ऋ १०, १३, १ द्र ।

६) सुपा ? तु. सपा. शौ ५, १, ७ यत्र अमृतासुः इति समस्तं पदं श्रूयते । स्वीकृते सुपा. तु मर्यादासु इत्यनेना-ऽन्वयो वक्तव्यः ।

१, १, तै १, २, ७, १, ८, १२,
१, २१, १; २, ३, १०, ३, ३,
३, ४, ३, ४, २, ९, ४; ४, ५,
२, ६, ४, ५, ५, ५, ५,
२, ७; मै १, २, ५, २, २, २, २, २,
३, ८, ७, १६; ८, १४; १३,
२, १, ३, ६, १४, ४, ३, ४,
५, २, ७, ७; काठ २, ६, ११,
४, ७; १२, ९, १२, ११,
२१, ६; २४, ५, ६, २९,
६, ३७, १४; १६, १८;
३२, ३; ४०, ५, ११, १९, १९,
३१, १; २१, ३७, ६; ७, ४५,
७, १, २, १२, २०, शौ ३, १२,
८, ९, ५, २८, ८, ७, १२३,
१, ९, ३, २३, १०, २, २९,
११, ७, ५, २३; १८, ४, ४,
१९, १९, १०, पै २, ५९, ६,
७५, ५, ५, ३५, १०, ७, १४,
१०, ८, १७, १०, १६, ५, ७,
४१, ३, ६२, २, १५०, २,
१५३, ५, १९, ४४, १; २०,
४, ६; -तेभिः १, १८९,
३०, १०, २०, १०, मै ४,
१४, ३०, -तेभ्यः शौ १, ३१,
१, पै १, २२, १; -तेषु २,
२, ९; ३, २१, १, २६, ३,
२८, ५; ४, ४३, १, ६, १५,
१०, १०, ३२, ५, खि ५, ७,

२, ९, १; मा २९, ८; का ३१,
१, ८, तै २, ५, १२, ५, ५,
१, ११, ३, मै ४, १३, ५, ५;
७, १; काठ ७, १६, १; १६, २१,
१८, १, १, ४, २, पै १६, ७३,
३, -तै पै १७, ३५, ७, १०,
-तौ शौ ९, ३, १९, पै २ ७९,
१; १६, ४१, १.

अमृत-गर्भ- -भैः शौ ६, ४६, १;
पै १९, ४६, १०.

अमृत-चित्- -चित् मै ३, ४,
४.

अमृत-व- -त्वम् क १, ९६, ६,
११०, ३; ४, १६४, २३; ३,
६०, ३; ४, ३३, ४, ३६, ४,
५४, २, ५८, १, ५, ४, १०;
६३, २; ६, ७, ४, ९, ९४,
४; १०, ५२, ५, [५३, १०,
६३, ४]; ६२, १; ९२, ३;
१०७, २; १२४, २, खि ३,
१०, ६; ७, ५, १, मा ७,
४७, १७, ८९, ३; ३३, ५४,
का ९, २, ७; ८, १; १९, १,
३, ३२, ४, ११, तै १,
४, ४६, १, मै १, ६, २, १;
४, १०, १७, १; २, २,
२, १, ४, १२, काठ
९, १, ३६, ११, ३९, ३, ४;
४०, ७; क ८, १२, १, १, १

२, ४९१, ६५३; १, २, १,
५, ३, ३८, ५; शौ ७, १११,
१; ९, १५, १, १५, १७,
१०, १८, ४, ३७; १९, ६४,
४, पै २, ७३, १, ८, १३, १,
९, १२, १; १५, २२, २,
१६, ६८, १, -त्वस्य १
१०, ९०, २, मा ३१, २; का
३५, १, २, कौ ३, ४, ६; जै
२, ३, ९, शौ १९, ६, ४, पै ८,
८, ३, २, ९, ९, ५, ४, -त्वाय
क ११, ७२, ९; ३, ३१, ९,
९, १०८, ३, का १०, ३, १२;
तै १, ७, ८, ४; १, ५८, ३;
२, २८, १; जै १, ५९, ६; ३,
२४, ४, -त्वे क १, ३१, ७,
५, ५५, ४, शौ १८, ३, ६२,
पै १६, ७१, ७; -त्वेन मा ९,
१९, मै १, ११, ३, काठ १४,
१ [त्व- प्रजा]

अमृत-बन्धु- -धवः क १०,
७२, ५.

अमृता(त-अ)सु- -सुः शौ ५,
१, १, ७; पै ६, २, १.

अमृते(त-ई)श- -शाय खि ७, २,
३, ३, २

? अमृतासासुरम् पै ४, १७,
४.

अ-मृत्यु- -त्यवः क ३, २,

अ) सपा काठ २१, ७ तेजसा इति पाभे ।

ब) सपा तै ६, १०, २ आयुषा इति पाभे ।

ग) सपा. तैत्रा २, ८, २, ४ अजरेभि इति पाभे ।

घ) सपा क १०, ७०, १० विभे ।

ङ) अमृतैर आ समङ्घि इति पाठः ? अमृते(न >) ना समङ्घि इति शोध. (तु. सपा. शौ ३, १२, ८) ।

च) नाप. ([अमृत-पुत्र-] स्वप्न-). तस साख. (पा ६, १, २२३) । ङ) विप. (तन्-). उस. क्विबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या । उप. < चि (चयने) ।

अ) सपा. मै २, ७, १६ महिमानम् इति पाभे ।

ब) -त्वे इति B.W. सात च । १) पाभे. अमृतस्य पै १, ९३, २ द्र. । २) विप. ([अमरण-धर्मन्-] देव-). बस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

३) विप. (त्रित-). शेषं नापू टि. द्र ।

४) पाठ ? अमृतासासुरम् त्वाऽसुरम् इति शोध उप-स्थाप्येत (तु पूर्वाधे त्वा इति द्वि. श्रावितं पदम्) ।

५) नाप (मृत्युराहित्य- [तु वैप२]), विप. ([तद्वति वृत्तिरिति कृत्वा = अमर-] उशिज्- प्रभृ.). तस. नञ्-स्वरः ।

१^a; २, ७०, ३; १०, १४, ११;
कौ २, ७७५†, -त्यवे मै १,
३, ३५†^a; -त्यु ऋ ६, ४८,
१२.

अ-मृत्पात्रप^b - पः मै २, ५, ९.

अ-मृध्र, ध्रा^c - ध्रः ऋ ५ ४३,
१३; ६, १९, ७, ८, ८०, २,
९, ८२, ५; -ध्रम् ऋ १, ३७,
११; -ध्रा^c ऋ ३, ५८, ८,
५, ३७, १, ६, ७५, ९, मा २९,
४६; तै ४, ६, ६, ३; मै ३,
१६, ३; काठ ४६, १, पै १५,
१०, ९; -ध्राम् ऋ ६, २२,
१०; ७, ६७, ५, शौ २०, ३६,
१०; -ध्रे ऋ ५, ४३, २.

अमृरित्य^d पै २, २०, ४.

अ-मेदृस्क^e - स्कम् तै ६, ३,
११, ५.

अ-मेध्य, ध्या^f - ध्य तै ६, ४,
९, २; मै १, ६, ४; २, १, ३,
३, ९, ६; काठ २२, १३,
२६, ८; क ४१, ३, ६; -ध्यम्

तै २, ६, ४, २, ३, १, १, २;
३, ७, ३^g; ५, १, ८, १^h, २, ३,
२; ९, २, ६, १, ३, ४^g, २,
४, ५; मै १, ८, २, ७, ३, २, ३;
६, २^g; ७; ८, ६^g; ७, ९^h,
९, ३^g, ६^g, १^h, १०, १, ४,
१, १०^g; १२, काठ २०, ८^h,
२२, १३^g; २३, ४; २५, ४,
६, २६, ८, ३१, ८^h, ९, क
३१, १०^h, ३६, १, ३९, १,
४; ४१, ६, ४७, ८^h, ९, -ध्यस्य
मै ३, ६, ७, ८, १०, ४, १,
१०, काठ २३, ४, ३१, ८;
क ३६, १, ४७, ८, -ध्या तै
२, ६, ५, १; ६, १, १, २;
काठ २३, ९, ३१, ८, क ३६,
६, ४७, ८; -ध्या. तै ५, १, ८,
१, मै ४, २, ९; काठ २०,
८, ३२, ७, क ३१, १०,
-ध्यानि मै ३, २, ७^b, काठ
२५, ५, ३४, १२^g, क ३९,
२, -ध्याम् तै ६, १, १, २,

काठ ३१, ८; क ४७, ८, -ध्ये
काठ २५, ९; क ४०, २; -ध्येन
२०, ८, क ३१, १०; -ध्ये: तै
५, १, ८, १.

अ-मेनⁱ - नान् ऋ ५, ३१, २.

अ-मेनि^j - नि^k मा ३८, १४, का
३८, २, ८.

अ-मेनि^l - नय शौ ५, ६, ९, पै
६, ११, ११; -निम् पै ६,
११, १२, -नीन् शौ ५, ६,
१०.

अमेष्ट- ? २अम- > अमा द्र.

अ-मेह^m - हेन तै ६, २, ९, ४, १०,
२, मै ३, ८, ७; काठ २५, ८,
३३, ७, क ४०, १.

अ-मोक्यⁿ - क्यै शौ ३, ६, ५^o.

अ-मोघ^p - घम् पै १६, १५२, ११,
१९, २६, ४, -वाय मै ४,
४, ५.

अमोत- २अम- > अमा द्र.

अमोतगा इवासते^q शौ २०,
१२७, ५.

^a) सपा. °त्यव. <> °त्यवे <> आपश्रौ १२, ७, १०
हिश्रौ ८, २, ९ अमत्यवे इति पाभे. ।

^b) विप. (ब्राह्मण-) । उप मृत्-पात्र-+✓पा(पाने) +
कः प्र. ।

^c) तस नञ्-स्वरः ।

^d) पाठः ? अमृत्युर् ऊचिषे इति तुरीयः पादो
विमृश्यः । ^e) सस्व. कृते तु. टि. अ-च्छन्दस्क- ।

^f) तस. ययसोः (पा ६, २, १५६) इत्यन्तोदात्तः ।

^g) एकतरत्र पाठः रमध्वम् इति शोध. (तु सग.
मा ६, ८ मै १, २, १५ प्रमृ.) ।

^h) पाभे. अमृतम् तै ५, २, ९, २ द्र. ।

ⁱ) =अ-स्त्रीक- । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।
उप. <मेना- ।

^j) इह उप. मेनि- इति विप. सदनुपजात-
विशेष्यगर्भत्वपरिणामं द्र. । वा. किवि. भवति (वैतु.
उ. म. ब. विर. [धर्म-] इति ? PW. प्रमृ. नाड.

स१ इति चाहुरनद्विमृश्यम्) ।

^k) =सग. माश १४, २, २, ३० तैआ ४, १०, २ काश्रौ
२६, ६, १० प्रमृ. । मै ४, ९, ९ एमि इति पाभे. ।

^l) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । यतु PW.
प्रमृ. तस. इतीव व्याचक्षिरे, तत् स्वरविरोधाच्च
चिन्त्यम् ।

^m) उप ✓मिह् + भावे घञ् प्र. ।

ⁿ) विप. (मृत्प-पाश-) । तस. कृत्योकीयः स्वरः (पा ६,
२, १६०) । उप ✓मुच् + ण्यत् प्र. कुत्वञ्च ।

^o) सपा. पै ३, ३, ६ अविमोक्यैः इति पाभे. ।

^p) विप. (द्रविण-, यशस्- [पै.]), भाप. (अव्यर्थता-
[मै.]) ।

^q) पाठः (तु. टि. शंपा; संटि. खि.) ?
इह अमा । उत । गाव. । आसते इत्येवं शोधः
द्र (तु. BW. अमोतु गा उपासते इति, नाड.
च; वैतु. BW. अमोतक- > -काः इत्येवं निर्देशे

अमोतपुत्रका^१ खि ५, ९, २; शौ
२०, १२७, ५.

अम्नस् (.)^२ मै १, ६, १००; १०,

१०; काठ ६, ५, ८, ८^२, ३६,
५, क ४, ४, ७, ३^२, शौ ८, ६,
१९९.

अम्नस्-तस् ()^३ पै १६, ८०, १०.
अम्नरता^४ - स्तास् पै ३, ३९, २.
अम्बर^५ - रे ऋ ८, ८, १४.

सति अमोतु- + तद्धित कः प्र. इत्यभिसंधानः
सचिन्त्यता भाजुक. [गपू तद्धिते पितृत्वेन वा
नितृत्वेन वा प्रसिद्धे सत्यन्यतरेणाऽपि यनि. उपो-
त्तमपूर्वस्वराऽनुपपत्तेरित्यभिसंधेः], MW. अमा
इति पूष सति ऊतु- [< √अव्] इति उप,
ततश्च गपू. एव तद्धित इत्युत्प्रेक्षमाण सौवरीमनुपगतिं
प्रति समानं चोद्यः ।

^१) अमोतपु^० [खि] इति, °न-पुत्र° [शौ] इति च स्वर-
निर्देशः ? पाठस्य विकारभूयस्त्वञ्च नापू. टि दिशा द्र । इह
असा। उतु। पुत्रकाः इत्येव पद-त्रयी सु-शोधा भवति (वैतु
BW. MW. च नापू टि. दिशा. एव यनि. समस्तं प्राति.
मन्यमानौ च, उतु इति वा ऊतु इति वेत्यत्र त्रिसंवादिनौ
च सन्तावबाध्यताद्धितस्वराऽदर्शनसमाधिं प्रति पर्यानु-
योज्यौ द्र.) ।

^२) व्यु.^१ अपूर्णाऽवधिरुपादुर्भावे वृत्तौ सत्या विप
सत् वा. क्वि. इव श्रूयते (वैतु. MW. विप. इति) ।
अपक्वभावे वर्तमाने *अ-म्न- इत्येतन्निष्पन्नत्वे सति
√*आम् इत्येवत् सदोदरे √*अम् इत्यत्राऽस्य
जन्मभू. स्यात् (L√*अम् > *अम्न- >) √*अम्न-
+ कर्तरि असुचि प्र. यनि. L तु स्वरवैशिष्ट्ये
सति सप्रकारकजन्म √*अप > अप्नस्-] इत्यभि-
संधिः) । यद्वा अ + म्नस्- इति कृत्वा बस
अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) इत्येवं समस्तं प्राति
स्यात् । उप. च पूर्वौ वर्तमाने √*मृ इत्यत्र
जन्म द्र. √*(मृ > मर्ण- [तु. पर्ण-]) > √*मण्, न
(३. मै. स्थ. मूर्धन्यविशिष्टत्वेन श्रुतिरिह त्रिज्ञापकं-
भावुका) + भावे कसुन् प्र. उपधालोपश्च उस्. (पा ६,
४, ९८ [= *म्नस्-]) इति, वैतु. PW. प्रमृ. म्नस्-
इति उप सल्लुप्तोपधकमित्यभिसंधानाश्चिन्त्या ।
तद्द्वाराऽभिप्रेयमाणाऽर्थस्य तत्र तत्र वा. असंगत्युपगमात् ।
यत्तु स्वरूपत *अम्नस्- इतीवाऽपि विकल्पेन प्रत्यपादि
(तु. पा ८, २, ७०, वैतु. शौप्रा २, ५२), तत प्राति.
तत्प्रकारताऽपि किञ्चिच्छाखाविशेषीयतयाऽनुमीयेत ।
तथात्वे च सति द्वे इमे किञ्चिद्भिन्नव्युत्पत्तिके
सती समानार्थके प्राति. इति द्र. । कथमिति । प्रथमे

कल्पे असुच प्र. स्थाने अरुच् प्र. च, द्वितीये कल्पे
कसुन प्र स्थाने करुन् पाप्र. उस्. इति (मौस्थि तु
प्र. इत्येवं व्यवहियमाणानि शब्दरूपाणि प्राति. सन्ति
तत्र तत्र स. उप भूतानि द्र । तद् यथेह प्रथमे
कल्पे √अस् > *अस्- इति, द्वितीये च √*अर् >
*अर्- इति । एस्थि. प्रथमे कल्पे *अम्न- +
*अस्- इत्येवं वा *अम्न- + *अर्- इत्येवं वा कृत्वा
तस. उप. प्रकृतिस्वरं च शकञ्चादित्वञ्च द्र. ।
अथ द्वितीये कल्पोऽप्यनयैव दिशा यथावत् द्र. इति
दिक्) ।

^३) गमभ्यत्वविशिष्ट. पाठ द्र. (तु. नापू टि) ।

^४) तसि प्र. (पा ४, ३, ११३) । ये स्त इति
द्व्यक्षरस्य सत मूको येऽम्नस्त इति प्रक्षरतया सु-
शोध द्र (वैतु मुपा. अम्न इति शौ [८, ६, १९] सपा.
एवाऽनुलापुक) ।

^५) भावे तल् प्र (वैतु मूको. अम्नस्तम् इति, मुपा
अम्न. । ताम् इति पदद्वयमिति च) ।

^६) नाप. (अन्तरिक्ष- इति निघ [१, ३] BL GRV, वैतु.
PW GW = सन्निधि- इति ?) । व्यु ? अन्तश्चार्थमाणां
दृष्टि न रुणद्धीति कृत्वा ३अन् इति पूष. भासने √*मृ
> *मृ- इति उप च बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् द्र
(*अम्न- > *अम्न- > यनि इत्यभिसंधि) ।
यद्वा परितो विश्वमन्य तरस्थमिव कृत्वा तद्वरण-
हेतुत्वात् गपू. एव सस्व च पूष. च सत्तु √*वृ
> वृ- इति उप. स्यात् (= *अ्वर > यने) ।
अथवा मृत्तिमद्दीप्तौ √*मृ > मृ- इति उप. सति
शेष गपू. दिशा (= *अ्वर- > *अ्वर- > यनि) ।
अथाऽपि वा ३अप्- इति पूष सति गपू अन्यत-
मत् उप. द्र. [वैतु. दे १, ३; √अम्ब + अरच् प्र.
(अनुबन्धश्चिन्त्य. स्वरानुपपत्तेः) इति वा, अम्बु-
(> *अम्बु-) + र- (L < √रा) एवमपि स्वरतो विरोध.
द्र) इति वा, अम्बु- (> *अम्बु-) + र- (L = √राज्
+ डः प्र) एवमपि स्वरो दुष्येत इति वा, *अम्बु-
(> *अम्बु-) + मत्वर्थे र. प्र. (स्वराऽनुपगतिस्त्वेवमपि
तदवस्था द्र.) इति वा ।

१ अम्बर-जिष्णु- -णवः पै १७, २२, ६.	१६, ७, १३†; ३६, १४, क ८, १०; २५, ४†, शौ २०, १२६ ७†, पै ३, ९, १, ५, १, २१०, ११, ६, २†; -म्बा तै ४, ४, ५, १; मै २ ८, १३; काठ ४०, ४, -०म्बे० मा २३, १८†, का २५, ५, १†, तै ७, ४, १९, १, २३, ३†, काठ ४४, ८†	१; २†, ३†; मै ३, १२, २०, काठ ४४, ८†.
अम्बरीष ^१ - -षः ऋ १, १००, १७; -षान्, -षे तै ५, १, ९, ४१॥		१ अम्बरीष ^१ - -म्बि ^१ मै ३, १२, २०; -११म्बो मै १, १०, २०, काठ ३६, १४.
अम्बा ^२ - -०म्ब मा ६, ३६; ११, ६८; का ६, ८, ७, १२, ७, ३, तै १, ४, १, २, ४, १, ९, १, ६, ४, ४, ३, मै १, ३, ४, २, ७, ७, ४, ५, ७; काठ ३, १०, क २, १७, -०म्ब ऋ २, ४१, १६; १०, ८६, ७†, १७, २, खि ५, १५, ६, मा १२, ७६†, का १३, ६, २†, तै १, ८, ६, २, ४, २, ६, १†, मै १, १०, २०; ४, २०, २, ७, १३†, काठ ९, ७,	अम्बिका ^३ - -कया मा ३, ५७, का ३, ८, १, तै १, ८, ६, १, मै १, १०, ४; २०; काठ ९, ७; ३६, १४; क ८, १०, -११का मै १, १०, २०; काठ ३६, १४, -०के मा २३, १८, का २५, ५, १, तै ७, ४, १९,	१ अम्बा ^२ - -०म्ब मा २३, १८; का २५, ५, १; मै ३, १२, २०. *अम्बाली ^४ - -०लि ^४ तै ७, ४, १९, १, २३, ३†; काठ ४४, ८†.
		†अम्बि ^५ - -म्बयः ऋ १, २३, १६; शौ १, ४, १ २ अम्बरीष ^६ - -म्बय ^६ ऋ ८, ७, २, ५

^१) नाप (पाक-पात्र- भर्जन-पात्र- [तै १]), व्यप. राजर्षि-। व्यु ? *अ-ञ- (=आम्-) इति वा, २*अन्- इति वा, पूष सति *अ्रीष- (=√*अ्रीष्+खल् प्र. उंसं) इति उप. सति उस. वा गस. वा उप प्रकृतिस्वरम् इति कृत्वा अपक्वपचनपर्याय इति वा अन्त- पचनपर्याय इति वा (वैतु पाउ [४, ३०] √अम्ब+ईष प्र मध्ये अर् इत्युपजनश्च सा. च [ऋ.] ईषन् प्र. इति बुवाण आयुदात्तप्रसङ्गं प्रति चोद्य.) ।

^२) नाप (जननी-, [साधारणतः] योषामात्र-, कृत्तिकानामन्यतमा- [तै ४, ४, ५, १ प्रभृ १]) । व्यु ? गस. उप प्रकृतिस्वरम् । *अन् इति पूष. सति उप <√मा(बधा) वा √प्रा वा √*आ वा √*वा वेति कृत्वा विजन्तं वा काऽन्तम् (ततश्च स्त्री. टाप् प्र) वा द. (तु टि अम्बि-, पंजा हि, अम्माँ, माँ, ?मा, बे प्रभृ.; वैतु भोउ [२, २, २२०] √अम् [बधा.] + ब. प्र.) ।

^३) अम्ब इति पपा स्वरो विमृश्यः ।

^४) पाठः? (भव स्वम्) हाऽम्ब ! ...मे शतमा इत्येवं सुपठश्च शोभः द. ।

^५) सं१ ह्रस्व-विकल्प. उंसं (पा ७, ३, १०७) ।

^६) सपा. अम्बे (माश १३, २, ८, ३ तैत्रा ३, ९, ६, ३ प्रभृ. च) <> अम्बि इति पाभे. ।

^७) स्वार्थे कन् प्र., नित्-स्वरः कात्पूर्वस्याऽऽत इत्त्वञ्च (पा ५, ४, २९, ६, १, १९७; ७, ३, ४४) ।

^८) नापू >*अम्बिआ-> यनि इत्येवं नैप्र. द. (तु अम्बाला->*अम्बाली-) ।

^१) पाठः व्यु. च ? मातुर बाह्योपद्रवंभ्योऽपत्यस्य स्वाऽभ्यन्तराऽवस्थापनेन वारणात्मकं गुणमादाय *अन् + *वार- (√वृ + अण् प्र.) इति स्यात् [=*अंवार- > यनि. (तु. पा ६, १, ११८ यत्र अम्बाले इति सं१ [नाउ रूपस्य पाभे] किंविद्वल्लुप्तचर- शास्त्रीयमुपलभ्यते)] ।

^२) =अम्बा- ।

^३) सपा. अम्बालिके (माश १३, २, ८, ३ शुप्रा २, २० च) <> अम्बालि (तैत्रा ३, ९, ६, ३ आपश्रौ २०, १७, १२; १७; १८, ४ प्रभृ च) इति पाभे. ।

^४) नापू. >*अम्बालिआ-> यनि. इति नैप्र द. (तु. १ अम्बरीष-) ।

^५) व्यु ? तु टि. अम्बौ- । यतः उप प्र. एव विशेषः । यथा तत्र विच् प्र वा कः प्र. वेत्युक्तमेवमिह किः प्र. उंसं. [पा ३, ३, ९२] । वा स्त्री. द. ।

^६) ङीष् प्र (पावा ४, १, ४५) । तत्-स्वरः ।

^७) द्वि१ अमि पूर्वत्वाभावः उंसं (पा ६, १, १०७) । स्वरितः (पा ८, २, ४ [वैतु. ?सा. अम्बय-> यनि. इति]) ।

अम्बि-तमा- -०मे ऋ २, ४१, १६.
अम्भस्- -म्भ ऋ १०, १२९,
१; मा १८, ४; का १९, २,
४; तै १, ५, ६, १२; ८, १३,
४, ७, २, १; मै १, ५, २२,
११; २, ११, २; ऋ ४, २, १;
काठ ६, ७, ७, १, १८, ७, क
५, ११; ५, २८, ७; शौ १३, ५,
१; ६, १; ८, ५; ६; पै २, २०,
९; १६, ३४, ३; ४, पै १७, २२,
६; -म्भोभ्यः तै ७, ४, १४, १,

काठ ४४, ३.
अम्भृण- -णम् ऋ १, १३३, ५,
-णौ मा १९, २७, का २१,
२, १६.
?अम्यक्^१ ऋ १, १६९, ३.
अम्यक्षि ✓म्यक्ष् द.
✓अय्^२ अनूद्^३, अभि^४, आपला^५,
उद्^६, पला^७, पलि^८, विपला^९.
१अय^{१०}- -य^{११} कौ १, २३;
जै १, ३, ३, -या ऋ ६,
६६, ४^१, -या. ऋ १०, ११६,

९; -यान् तै ५, २, १०, ७;
-यानाम् का ११, ८, ३; तै ४,
३, ३, १^१; १^१; ५, २, १०, ७;
मै २, ७, २०^१; काठ ३९, ७^१;
-येभ्यः^{१२} मा ३०, ८; का ३४,
१, ८, -यैः तै ५, २, १०, ७^१;
शौ ४, ३८, ३ [य- आ^{१३}, प्र^{१४}].
१अय^{१५}- -थम् ऋ १०, २८, १०;
११.
१अयन^{१६}- -नम् ऋ ३, ३३,
७, ऋ तै ७, १, ५, ७; ५, २,

१) नाप. (सल्लि-, [उपचारतः] क्षीराज्यादि-) ।
व्यु ? *अय् + १*भस्- (✓भा + भावे कसुन्
प्र) इति वा, *अय्- (भावे < ✓*अय्) + २*भस्-
(= ✓*भृ + भावे डसुन् प्र) इति वा, *अय्-
(= ✓*अय् [वधा] + भावे क्विप् प्र.) + २*भस्- इति
वा कृत्वा बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् द [पावा २, २,
२४; पा ६, २, १ (= अन्तर्हितप्रकाशवद् इति वा
गतिमृतिमद् इति वा), वैतु [पाउ ४, २१७]
✓भाप् (? > *अय् यत. *अय्- > *अय्- >
*अय्- = २अय्-) इत्यस्य च *आय्- (= *आय्-
इत्यस्य च सकेतलाभ स्यात्) + कर्मणि असुन् प्र.,
PW १, १३१ भाप्र. *अय्- (?= पावा. ✓*अय्)
इत्येतन्मूलतयाऽवच्छेदकः ।

२) विप. ([*अय् तवर्षिणी-] ऋष्टि- [= इन्द्रवज्र-])
इति कृत्वा (अम्बि- [तु. अम्बु-, अम्भस्-]) +
*वृष्- (सेचन-) > (वस) *अम्बि-वृष्- > (नैप्र)
*अय्स्- > -म्यक् इति मतम् [वैतु. या [६, १५]
विप. सत् = अय् + *माक्ता- ([= माय् >] सा +
[✓*अय् 'गतौ' >] अक्ता-) इति वा = [पाठशोध-
पूर्वकम्] *अय्-माक्ता- इति वा, दे. [पक्षे] = अमा-
+ अक्ता- इति, सा. PW. GW. प्रभृ. क्रिप. सत्
✓म्यक्ष् [अर्थः ?] इत्यस्य लुङि प्रपु १ इति [तु. SEY
१५९] ? ।

३) यनि. एकवृत्तीयफलद्वयीयन्यायेन तत्र तत्राऽर्थ-
नित्यपरीक्षयाऽजादिप्रत्यये गुणभावुकस्य ✓इ इत्यस्य
वा, अय्- > ✓*अय् इत्यस्य वा ग्रहणमभिमतं
भवतीति दिङ्मात्रमिह दर्शितम् । एस्थि. अपि यत्

✓इ इत्यस्य प्राधान्येनाऽऽख्यातिकं वृत्तं तत् यस्या द्र ।
यत्तु तद्व्यतिरिक्तं प्राधान्येन कृद्-भूतं वृत्तं तदिहेति ।

४) नाप. (यूत-पाश-) । कर्तरि अप् प्र. डसं. (पा ३,
३, ५८) । धास्व. शेषं नाउड. टि. द ।

५) विप. (गन्तु- इति [तु सा; वैतु BS. आ
✓इ > आ *अय् इति [तु अंशतः विव.] । सपा. ऋ
४, ९, १ य ईम् इति विभे ।

६) पाठः पपा. च १ नाप ष३ ङा-आदेशः इति
कृत्वा स्क [गन्तु-] मेघ- इति, द्वि३ वें. [गन्तव्य-]
स्थान- इति, सा च करणे निष्पन्नमिति कृत्वा
तृ१ इति प्रतिपन्न- जनुषः इत्येत-स्मकतया ईषस्ते
इति किं. इत्यभिप्रयंश्च, वैतु. L ३५८ कर्त्रर्थे अयाः
(प्र३) इति कृत्वा ✓ईष् इत्यस्य पं येजुक्त्वसामान्य-
मादाय जनुषः इति पं१ इति, PW. MVH GRV. प्रभृ.
अया < इदम् इति च ।

७) सपा. तैआ ३, ४, ५, १ ? अवेभ्यः इति पाभे. >
यनि. शोध. द्र (तु. वैप२ [यत्र च टि. १अय्- > अय्-
इति स्वर-शोध द्र]) ।

८) नाप (पाद-) । अथः प्र. डसं तत्-स्वरश्च [(पाउ
३, ११३) तु PW. प्रभृ; वैतु. वें. सा. 'अयत्नेन' इत्येवं
व्याचक्षाणौ स्वरं प्रति चोद्यौ (अय् + यथा, ?यथम् इत्येवं
तस. वा अस. वा सत्याद्युदात्त स्याद् अथ अय् + ?यस्त-
[< ✓यस्] इत्येवं च तस. आद्युदात्तः बस. चाऽन्तो-
दात्तः स्यादित्यभिसंधेः] ।

९) विप. (अय्- [मा २२, ७ प्रभृ]), नाप. (मार्ग-
सत्र-भेद-), भाप. (गमन-, प्रखण-) । भावाशर्थे ल्युट्
प्र. लिट्स्वरश्च (पा ६, १, १३३) ।

२; काठ ३३, १; शौ ५, ३०, ७, १०, १, ८^१, १०, २१, १८, ४, ८^२, १५; १९, ७, २, पै २, ८७, ३, ५, २०, २^३, ९, १३, ७; १४, ३, ११, १६, ३५, ८, १०९, १, ११६, ९^४; -नस्य मै ३, ७, २, -ना शौ १०, १, १६, पै १६, ३६, ६; -नाय मा ३१, १८; का ३५, २, २, -ने मा १३, ५३, का १४, ६, १, तै ४, ३, १, १; ६, १, ८, ११, म २, ७, १८; काठ १६, १८; क २५, ९ [°न- अधि°, अभ्यव°, आ°, उद्°, उप°, रजन°, जैत्र°, देव°, नि°, निर°, परा°, प्र°, वि°, सत्र°, सुप्र°, स्वस्ति°].
अयनी-अञ्जसा°, तात°, तिक्त°, वित्त°.
अयनीय- उद्°, प्र°.
अयमान- -न क्र ८, १००, ८, -नम् ऋ ४, ३८, ५
अयित- आपला°, पला°
अयिष्यत्-, अयिष्यमाण- पला°.
अय्य अनूद्°, अमि°, उद्°.

२ अय- अयत्- ✓ इ द.
अ-यक्ष्म, क्षमा°- -क्षम् मा १६, ४^१, १८, ६, का १७, १, ४^२; १९, ४, २, तै ३, २, ८, ६^३; ४, ५, १, २^४, ७, ३, २; मै २, ११, ३; काठ १७ ११^५, १८, ९; क २७, १^६, २८, ९; शौ ५, २९, १३; पै ५, ३०, ९, ८, १८, ६, १३, ९, १६; १४, २, ६^७, -क्षमा मा १६, ११; का १७, १, १२; तै ४, ५, १, ४, मै २, ९, २; पै १४, २, १७, -क्षमस्य तै ५, २, २, १; काठ १९, १०, क ३१, २, -क्षमा. ऋ ९, ४९, १, मा १, १; ४, १२; का १, १, २, ४, ५, ४, तै १, १, १, १, काठ १, १, ३, ३०, १०^८; ३१, २^९, क १, १; ४६, ८^{१०}, ४७, २^{११}, † कौ २, ७८५; शौ ३, १२, ९; ९, ३, २३, १२, १, ६२, पै २, २०, २; १६, ४१, ३, -क्षमान् शौ ६, ५९, २, पै १९, १४, ११; -क्षमाय मा ११, ३८, ५३, का १२, ४, १, ५, ४, तै ४, १, २, ४, ५, २, मै २, ७, ४, ५, काठ १६, ४, ५, -क्षमेण काठ १७, ११; क २७, १.

अयक्ष्म-कुर(ण>)णी°- -णी. शौ १९, २, ५, पै ८, ८, ११.
अयक्ष्म-ता°- -ताम् पै ४, ३४, ५.
अयक्ष्म-ताति°- -तिम् शौ ४, २५, ५.
अ-यक्ष्यमाण°- -ण. मै १, ६, ११.
अ-यजमान°- -न. काठ २७, ६; क ४२, ६; -नम् मा १२, ६२; का १३, ५, १, तै ४, २, ५, ४, मै २, ७, १२; काठ १६, १२; २७, ६१, क २५, ३; ४२, ६१, पै ५, २७, ६; -नस्य तै २, २, ९, ४, -नात् तै २, ६, ५, ३^१; ६, २, ४, ५^२; १०, ७^३; काठ २५, ५^४; १०^५; क ३९, २, ४०, ३^६; -नेन काठ २५, ५^७; क ३९ २.
अ-यजुष्क°- -स्केण तै ५, १, २, १; वाठ २९, ३, क ४५, ४
अ-यजुस्क°- -जुषा मै ३, १, ७, ६, ८^१, ९^२, ८ ९, काठ १९, ६, २३, १, ४^३, ६; २५, ८, क ३०, ४; ३५, ७; ३६, १^४, ४०, १
अ-यज्ञ°- -ज्ञ. तै १, ५, ७, १, २, ५, ८, १; मै १, ५, ५; १२, ९, ८; काठ ९, १५.

१) सपा. खि ४, ५, १० जनम् इति पासे ।

२) अयनं याचते > सपा. शौ ९, ११, ५ गृहानुपाद्वैति इति पासे ।

३) विप. ([नीरोग-] जगत्-प्रभृ), भाप (रोग-राहित्य-, स्वास्थ्य- [मा ११, ३८ प्रभृ]) । बस अन्तोदात्त. (पां ६, २, १७२) ।

४) पासे. १सुगत्याम् क्र १०, ४१, ४ द. ।

५) विप. (२अप्-). उस. उप ✓ कृ + ख्युन् प्र उसं. पूष. सुमागमः (पा ३, २, ५६, ६, ३, ६७) । कृत्-स्वरः प्रकृत्या । स्त्रियां ङीप्. पित्त्वान्निघाते स्वेऽभेदः ।

६) यक्र. भावे तल् प्र. च तातिल् प्र. च । लिट्-स्वरः । सपा. परस्परं पासे, ।

७) तस. नञ्-स्वरः ।

८) मुपा. नञ्-हीनो भवति (तु क ३९, २ इत्यत्र सं. समान-विषयं टि.) ।

९) यज्ञ° इति पाठः ? यनि. शोध द. (तु सपा तै २, ६, ५, ३ क ३९, २ तत्रत्यं संटि. च) ।

१०) तु. टि अ-च्छन्दस्क- ।

११) = यजुरहित-मन्त्र- । बस. अन्तोदात्तः ।

१२) सकृत् यजुषा इति Sch. पाठः ? यनि. शोध. (तु सात. मूको. च, मै ३, १, ७ सपा. काठ २३, ४^१ क ३६, १^२ च) ।

१३) यजुषा इति पाठः ? यनि. शोधः (तु. पूर्व स्थलम्) ।

२अ-यज्ञ^a - णिः काठ ८, १२; क ७,
७, -ज्ञम् ऋ १०, १३८, ६,
-णिज्ञा काठ ३७, १२, -ज्ञान
ऋ ७, ६, ३
॥अ-यज्ञवाह^b - हानि काठ २१, २,
२३, ३, २९, १, क ३१, १७;
४५, २.
॥अ-यज्ञवेदास^c - साय ते ६, ३,
४, १०.
अ-यज्ञसाच^d - साचः ऋ ६, ६७, ९.
अ-यज्ञिय^e - य. ॥मै १, ६, ४; ३,
९, ६^h, शौ १२, २, ३७, पै १,
७०, १; १७, ३३, ७, -णियम्
मै १, ८, ७, ३, २, ३, ४, १, १२,
काठ २५, ४; २६, ८, ३१, ८,
९, क ३२, १, ४, ४१, ६;
४७, ८; ९, -णिया मै १, ४,
१०; -यात् ऋ १०, १२४, ३,
-यान् मै २, ३, ८ⁱ, -णियानि
मै ३, २, ७.
†अ-यज्यु^b - ज्यव ऋ ७, ८३, ७;
-ज्युम् ऋ १, १३१, ४, शौ

२०, ७५, २, -ज्युन् ऋ १,
१२१, १३; ७, ६, ३, -ज्योः ऋ
२, २६, १.
अ-यज्वन्^b - ज्वनः ऋ १, १०३, ८,
३१, १५-१८, ६, १०, ४९,
१, तै १, ८, २२, ४^f; मै ४,
११, २^f; काठ ११, १२^f,
शौ ३, २४, २, ११, २, २३;
पै ५, ३०, २; १६, १०६, ३,
-ज्वनाम् ऋ ७, ६१, ४; -ज्वान्
ऋ १, ३३, ४, ५; -ज्वानम् ऋ
८, ७०, ११
अ-यत, ता^b - णित् तै ५, ४, १२, ३,
-णितम् मै १, ५, १३^g; ६, १०;
-ता तै ६, १, ७, ५^h; ३, ९, ३,
मै १, ८, ६^h, ३, ७, ६, काठ
२४, ३; क ३७, ४; -णिता मै
३, १०, १; ४, ७, ४.
अ-यतत्^b - तन्ता ऋ २, २४,
५
?अयती¹ पै २, ८५, १.
?अयत्त पै २०, ५८, ६.

?अयथ- ✓अय् द.
॥अ-यथादेवत^{b,m} - तम् तै ३, १,
६, १, ५, ७, १, १, ६, १, ४,
८.
अ-यथापूर्व^{b,m} - र्वम् तै ५, ५, ४, ४;
मै १, ४, १५; ४, ४, १०, काठ
८, ११, क ७, ८.
१अयन- अयनीय- ✓अय् द.
२अय(न>)ना- ✓इ द.
अ-यन्त्रⁿ - न्त्रै ऋ १०, ४६, ६.
अ-यभ्या^o - भ्या खि ५, १३, ३;
शौ २०, १२८, ८
॥अ-यमदेवत्य^p - त्य मै ३, २, ३.
अयमान- ✓अय् द.
॥अयल^q - ल क ३२, ५
॥अ-यव^r - वा मा १४, ३१,
का १५, ९, ४, मै २, ८, ६; १३,
१२^s, काठ १७, ५, क २६, ४;
-वानाम् मा १४, २६, का
१५, ८, ५, मै २, ८, ५; काठ
१७, ४, २१, १, क २६,
३.

^a) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^b) तस. नञ्-स्वर. ।

^c) उप. यज्ञ-+✓वह्+अण् प्र ।

^d) भाप. । उप. यज्ञवेदास-यद्. ।

^e) सपा काठ २६, ६ क ४१, ४ निष्क्रीतै इति
पाप्मे. ।

^f) विप (पुत्र-). तस नञ्-स्वर । उप. यज्ञ-+✓सच्
+ णिव प्र. ।

^g) तस. उत्तरपदान्तोदात्त. (पा ६, २, १५५) ।

^h) अयज्ञिय. इत्येवं मुपा स्वरे प्रमाद. संभाव्यते ।

ⁱ) पाप्मे अदान्यान् शौ २, ३५, ३ द ।

^j) =सबन्धाऽभाव-। तु टि ?कुण्डयाग्रीय-। उप.
✓यम् [*बन्धने]+भावे क्तः प्र. ।

^k) अयत्ता इति केषाञ्चित् मूको. पाठ. ।

^l) शोध-सस्य टि ?अस्य द. ।

^m) वा, क्विवि भवति । उप. यद्. ।

ⁿ) विप. > नाप. न [तु. उद्गी. PW. GW. ORN.
GRV. प्रसृ, वैतु. सा. यन्त्रै इति पाठं स्वीकुर्वाण
(तु ?WAG [२, ११४ a], Knauer [KZ २७,
३६])] । बस. अन्तोदात्त. ।

^o) तस. अन्तोदात्ताऽपवादो नञ्-स्वरः (पा ६, २,
१६०) ।

^p) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १५६) । उप. यद्. ।

^q) व्यप (काफोडि-). अस्यैव नाम्नः किञ्चिद्भिन्नानि
रूपान्तराणि भवन्ति । तद् यथा । अर्थल, अर्गल
(काहोडि-), अर्थल. (काहोडिः) इति (तु. सेंटि-).
अयल काफोडि. > सपा. काठ २५, ७ अर्थल.
काहोडि. इति, मै ३, ८, ६ अरुण औपवेशि. इति
च पाप्मे. ।

^r) नाप. (कृष्ण-पक्ष-). आयव- टि. द. ।

^s) आयावाः, आयावाः इति शाखान्तरे पाप्मे भवत.
(तु. तै ४, ४, ७, २ काठ २२, ५) ।

अ-यवस्^१- -वोभिः मा १२, ७४,
का १३, ५, १३

अयश्-शफ- प्रभृ. अयस्- द्र

अयस्^२- -य क १, १६३, ९,
४, २, १७, ५, ६२, ७, ६,
७५, १५, मा १८, १३०,
२९, २०†, का १९, ५,
१०, ३१, ३, ९†; तै ४,
६, ७, ४†, ७, ५, १०,
मै १, ८, २१^३, २, ११,
५; ३. ८, २१^४, काठ
१३, १५†, १८, १०;
४६, ३†, क २८, १०,
शौ ११, ३, ७; १८, ३,
२२†; पै १४, ४, १६,
१६, १६, ५३, १२^५, -†यस
क ६, ३, ५, ४७, १०, मै ४,
१४, १५; -यसा मै ४, २,
९^६; काठ ६, ३१^७, क ४,
२१^८, शौ ५, २८, ५; पै २,
५९, ३; -यसि मै १, ८, २१^९;
शौ ५, २८, १, पै २, ५९,
१०.
[°यस्- अत्रपु°].

१आयस्^१- -स क १, ५६, ३;
८०, १२; ८, ९६, ३; १०, ९६,
३; ४; ८; शौ †२०, ३०, ३,
४, ३१, ३, -†सम् क १, ५२,
८, ८१, ४, १२१, ९, १०, ४८,
३, ११३, ५, कौ १, ४२३; जै १,
१, ४१, ५; -१मानि मै २,
६, ५. [स- सु°].

१आयसी- -सीम् क ८,
२९, ३, १००, ८.

२आयस^१- > †आयसी-
-सी क ७, १५, १४,
९५, १, मै ४, १४,
७†, -सी क २, २०, ८,
४, २७, १; १०, १०१, ८,
काठ ३८, १३; शौ १९, ५८,
४†; पै १, ११०, ४, -सीमि
क १, ५८, ८; ७, ३,
७, -सीम् क १, ११६,
१५.

अयस- २लोहित°.

अय(स्>)श-शफ^२- -फान् काठ
३८, १२, पै ९, ६, ४.

अय(स्>)-श(य>)या^३- -या^४

मा ५, ८, का ५, २, ८
अय(स् >) -शिप्र^१^५- -प्रा क
४, ३७, ४^६.

अय(स्>) -शीर्षन्^६- -र्षा क ८,
१०१, ३

१अय(स्>)-श-शङ्ग^७- -ङ्ग मै
२, ५, ९; काठ १३, ४

*अयस्-तर- > अयस्तारा(र-अ)
ङ्कुश- -श पै २, ८१, २.

अयस-ताप^१- -पम् मा ३०, १४;
का ३४, ३, १

अयस-पात्र^३- -त्रम् क ४, २१^८,
शौ ८, १३, २, पै १६, १३५,
१, २०, २९, ८, -१त्रेण मै ४, २,
१, १३.

अयस्-मय^१- -य क ५, ३०, १५;
-यम् मा १२, ६३, का १३,
५, २, तै ४, २, ५, ३, मै २,
७, १२, काठ १६ १२, क
२५, ३, शौ ५, २८, ९, पै १,
३७, ५^२, २, ५९ ७, -यान् शौ
६, ६३, २, ८४, ३, पै १, ३७,
४, ५, १९, ५, १३; ११, ५;
-ये शौ ६, ६३, ३; ८४, ४,

१) तस. नञ्-स्वर. उप. *यवस्- इति विशेषः पाभे.
अर्थश्च आपवभि, आयवस्- टि. द. ।

२) नाप (लोह-धातु-, [तद्विकार-] परश्वादि-) ।
व्यु? ✓ई+असुन् प्र. इति पाठ [४, १८९] । नित्स्वर. ।

३) अयस्- इति =*अर्जस्- (*रजत्- [=स्वेतधातु-])
इति कृत्वा शोधोऽपेक्षित द ?

४) पाभे अत्रपवय पात्रम् द. ।

५) विकारार्थे अण् प्र (पा ४, ३, १३४) तत्-स्वरश्च ।

६) विकारार्थे अञ् प्र. (पा ४, ३, १५४) । नित्-स्वर. ।

७) बस पूव. प्रकृतिस्वरम् (पा ६ २, १) ।

८) विप. ([लोहमयी-] तन्-). उस उप. ✓शी+अच्
प्र. (पा ३, २, १५) । थाथादि-स्वरः । कृष्णयजुःशाखासु
अयाशया इति पाभे. ।

९) सपा. अयःशया (माश ३, ४, २३) <>

अयाशया (आयश्रौ ११, ३, १२ प्रभृ. च) <> सपा.
कौ १, ३५३ जै १, ३७, २ आ***वय (तु तत्रत्यं टि. च)
इति वय.शयम् इति पाभे. ।

१) विप. (कभु-) । उप शिप्रा- [शिरस्त्राण-]
इति वें., स्क. [क १, १०१, १०], वैतु सा. PW. प्रभृ
=हन्- इति ?

२) वैतु. प्रासः इति GW. L ३४५ ।

३) उस. उप. ✓तप्>तापि + कर्तारि अण् प्र कृत-स्वरश्च
प्रकृत्या । ४) तस. सास्व. (पा ६ १, २२३) ।

५) तु. सस्थ. टि अ-त्रपु इति, अत्रपवय.पात्र- इति
च, यदनु क संटि. उपेक्ष्य क इत्यस्य च काठ इत्यस्य च
पाभे. इह सुवेचौ द. ।

६) विकाराऽर्थे मयट् प्र. (पा ४, ३, १४३) तत्-
स्वरश्च ।

पै १९, ११, ३, -येन मै २, १,
१२; शौ ७, १२०, १, पै २०,
८, ४, १७; -यैः शौ १९, ६६, १;
पै १६, १५०, ५
अयस्मयी- -यौ तै ६, २, ३,
१, मै ३, ८, १, काठ २४, १०,
क ३८, ३, -यीः शौ ४, ३७, ८,
पै १३, ४, १३.
१*अय (स्>) -स-स्थूण- -०जौ
तै १, ८, १२, ३३.
२अय (स्>) -स्थूण- -णम् ऋ
५, ६२, ८, मै २, ६, ९; काठ
१५, ७.
अ(यस् > श >) या-श(य >)
यु- -या- तै १, २, ११, २;
मै १, २, ७; काठ २, ८; क

२, ३.
अ(यस् >) यो-अ(प्र >) प्रा-
-ग्रया ऋ १०, ९९, ६.
अ(यस् >) यो-ग- -गूम मा ३०,
५; का ३४, १, ५
अ(यस् >) यो-जाल- ला शौ
१९, ६६, १; पै १६, १५०, ५.
†अ(यस् >) यो-दंष्ट- -दृः ऋ
१०, ८७, २, शौ ८, ३, २,
-दृन् ऋ १, ८८, ५, पै १६,
६, २; -दृय पै १६, १५१,
६५
अ(यस् >) योऽपाष्टि- -ष्टि ऋ
१०, ९९, ८.
अ(यस् >) यो-मुख- ख- पै १९,
३७, १४; -खा शौ ११,

१२, ३
अ(यस् >) यो-हृत्- -तम् ऋ
१, २, ८०, २, -ते ऋ मा २६,
२६, कौ २, ४०, जै ३, ५, १.
अ(यस् >) यो-दुनु- -नु ऋ ६,
७१, ४.
अयसे ✓ इ द्र
?अयस्का पै ८, १५, २.
अया इदम्- द्र.
अ-याचित- -तम् तै ५, ५, ७, २.
अ-याजित- -ता. खि ३, १०, २, ८.
अ-यात- -तम् शौ १०, ८, ८, पै १६;
१०, १३.
अ-यातयाम- -म- काठ ३०, १;
क ४६, ४, -मम् तै २, ६, ३,
१, मै ४, १, १२; काठ ३०, १,

१) यनि रूपम् वा. सं२ सत. पादादावाद्युदात्तो
भवति (पा ६, १, १९८) । मित्रावरुणतयोपचर्यमाणयो
सतोर्बाहोर्लौतोयमाप्रकारं वौपचारिकं वा विप्र. (=अय-
स्थूणे इव सन्तावेवमुच्येते [बाहुसबन्धवशात् उप. लिङ्ग-
परिणाम. स्यात् । मूलतः पुं इत्येवमपि संभाव्यमानं
स्थूण- इति उप. वा द्र.]) । यत्तु भा. स्फिगन्तस्य
फि ४० इत्याद्युदात्तत्वमाह, तच्चिन्त्यम् । बाहो-
र्भिन्नावरुणोभयनामभाक्ततयोपचारश्रुतौ सत्या यनि.
हिरण्यवर्ण- इतीव तदीयं विप्र. इति कृत्वेव चरितार्थ
सदुपमेयनामधेयत्वाऽभावात् गपू. लक्षणस्याऽविषय
इत्यभिसंधेः । यथा चाऽयं बाहूद्वयहणाऽऽत्मककर्म-
विशेषस्याऽभिविवादिषामात्रेण प्रयोजित. तै एव ऋक्-
परिणामो भवति तथा नाउ अववेयम् । एउ. टि. अपि ६ ।

२) सपा अय स्थूणौ <> अयःस्थूणम् <> मा
१०, १६ माश ५, ४, १, १५ उभाविन्दौ इति, का ११,
५, ७ उभा इन्दौ इति च पाभे. ।

३) लुप्तमध्य. बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४;
पा ६, २, १) । वा. गुर्तम् इत्यस्य विप्र. (वैतु. नापू पाभे.
मित्रावरुणयोः विप्र.) ।

४) नैप्र. °अश्व- > यनि. इति पूष. दीर्घपरिणामः
द्र. (तु. टि. ?हराश्रया- तै ६, २, ३, १ मै ३, ८,
१ काठ २४, १० क ३८, ४ च अयस्मयी इति

ब्राह्मणपदम्, सा [ऐत्रा १, २३] Sch [ZDMG ३३,
२००] WAG [२, २३ b], वैतु. भा. [पक्षे] अया [सप्त १]
=अस्याम् इति ?) । १) पाभे. अयश श्रया- टि द्र. ।

१) विप्र. (विप्र-) ।

२) बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

३) उस उप ✓गम् + दू. प्र. (पाउ २, ७१) । कृत्-
स्वर. प्रकृत्या ।

४) विप्र. (श्येन-) । बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, १) । उप. *अपाष्टि- (वैतु. पूष. सत् नैप्र.
ठोपधं श्रुत्यन्तरम् [माश १२, ७, १, ६; ७, १५])
=अय + ✓अर्ष + क्विच् प. (नैप्र. *अपाष्टि- > यनि.)
इति कृत्वा गस. सति कृत्-स्वरः प्रकृत्या द्र. [तु.
टि. अपाष्टि- यत्रत्या सा. (<अप ✓स्था इति)
व्यु. ? इहाऽपि चरिताऽर्थयितुमिच्छेत (तु. MW.)
यदपि तु तात्पर्यतः मौस्थि प्रकृतस्य प्राति. नेदीय
इति कृत्वा समानन्यायभाक्त्वेनैव सुनिष्पदः स्यात्,
वैतु. सा. अय + *युष्टि- (? = अष्टि < ✓अश्र [व्याप्तौ])
इति बस. इति भाषमाणः (यत्रच पूष. प्रकृतिस्वरम्
अभावं प्रति पर्यनुयोज्यः)] ।

५) तस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।

६) सपा. °हृत् <> °हृते इति पाभे. ।

७) तस. नञ्-स्वरः ।

३१, ९, क ४६, ४, ४७, ९, -मा ^१ काठ २९, ४ ^२ .	६, २, -मानि तै ३, ४, ९, ५, मै ४, ३, ५, ६, काठ १२, ८ ^३ ; -झ. तै ३, ३, ६, २.	-तुम् क्र ७, १०४, १६, शौ ८, ४, १६, पै १६, १०, ६.
¶अ-यातयामत्व ^० - -त्वम् काठ १२, ५, -त्वाय तै १, ५, १, ४; २, ३, ६, २; ७, ३; ५ १, ८, ३, ६, २, ३, ४, ६, ७, ४, मै ३, १, १० ^३ , ४, ८, ६, काठ १९, ८; २३, ३, २८, २, २९, ४, क ३०, ६, ३५, ९, ४४, २; ४५, ५.	¶अ-यातयाम्नी ^० - -स्त्रियाऽ-स्त्रिया तै ६, १, ९, ५, -स्त्री तै ५, ५, ३, १; ६, २; ७, ५, ६; काठ २७, ९ ^३ , २८, १, क ३८, ४ ^३ , -स्त्रीम् मै २, ३, ७, ३, ७, ९ ^४ , -स्त्र्या काठ २५, १ ^३ , क ३८, ४, -स्त्र्याऽ-स्त्र्या मै ३, ७, ४.	¶अ-याम ^० - -मम् तै ६, ३, १, ६. अ-यामन् ^० - -मन् क्र १, १८१, ७; ८, ५२, ५, खि ३, ४, ५
¶अ-यातयामन् ^० - -मा तै २, ६, ३, २, ५, ७, ५, ६, मै ३, १, १०; ४ १, १०; ८, ९, काठ ३१, ९, क ४७, ९, -मानः तै ५, ५,	¶अ-यातयाम-रूप- -पम् काठ ३३, ६	¶अ-याव ^० - -वा. तै ४, ८, ७, २ ^६ , ५, ३, ४, ५, ६, ४, १; -वानाम् तै ४, ३, ९, २; १०, ३.
	¶अ-यावन् ^० - -वमि. तै ५, ६, ४, १.	अ-याशु ^० - -शवः शौ ८, ६, १५, पै १६, ८०, २.
	¶अ-यातु ^० - -तु. क्र ७, ३४, ८,	अयास् ^१ - -याः क्र १, ८७, ४ ^३ , ६, ६६, ५ ^३ ; मै १, ४, ३ ^५ ,

*) सुपा नञादित्वं मिथ्या समभावि । तदपाकृति
शोध. द्र. (तु. सेंटि. सुपा क ४५५) ।

०) तस. नञ-स्वर. ।

०) स्त्रियां डाब्-डीब्-निषेधेषु प्राप्तेषु छन्दोविषये
नित्यत्वेन जीप् प्र. (पा ४ १, १२, १३; २९) ।

०) सुपा. काठ २४, ८ क ३८, १ पुनर्गमिणी इति पाभे. ।

०) तस नञ-स्वर इत्येके (तु. सा. [शौ.] ORN [क्र
७, ३४, ८], MW च) । बस. प्रत्युदाहृत-तत्-स्वर इत्यपरे
(तु. W शौ.) । एतयो. पक्षयो. कतरो गरीयानिति
निश्चयो यातु-इन्द्रस्य यातुधान- शब्दपर्यायत्वभावा-
ऽभावविनिर्णयाधीनो भवति तद्विषयको विमर्शः वैश.
उपादेयः ।

१) पाभे. अयवा मै २, १३, १२ द्र ।

१) पाभे आयवमिः द्र. ।

१) विप. [[मैथुनशक्तिरहित-, नपुंसक-] राक्षस- इति
PW. W. प्रमृ (तु सा. क्र [१, १२६, ६], स्क. [या ५,
१५] प्रमृ)] । उप भाप <✓यस् [=✓यस्] 'मैथुने'
इति । सा. अय-आशु- इति मन्वानश्चिन्त्यः पपा.
अतथादर्शनात् क्र १, १२६, ६ इत्यत्रत्येन भाष्येण
विरोधाच्चेति दिक् ।

१) विप. ([अदीन-, अनलस-, अश्रान्त-, क्षिप्रका-
रिन्-] गण-, गो-, मख-, मरुत्- प्रमृ), नाप. (अग्निः नृ-
विशेष- [मै १, ४, ८]) । व्यु. ? बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २,
१०२) । उप. भावे <✓*यास् (तु. मै १, ४, ८

[ययाऽगस्त्वं नाम धैर्यविशिष्टत्वमिति श्रावितं भवति],
वैतु PW. प्रमृ यनि. अविप्रतिपद्यमाना अपि उप.
✓*यास् इत्यस्य सनाभेः सत ✓यस् इत्यतो
निष्पादयन्तः; या २, ७ पाठ ४, २२२, वै. भा.
सा. प्रमृ चाऽऽस्माका विवृतस्त्रत्र तत्र असमस्तं
प्राति इति कृत्वा ✓इ इत्यतो निर्ब्रुवन्तः) ।

१) यनि. प्र १ द्र. (तु. GW; वैतु पपा. विसर्जनी-
यरहितश्चिन्त्य, स्क वै. सा. L ३५८ च <इदम्-
इत्येतद्भुतं प्रतिपन्ना.) ।

१) यनि. मात्रानः संदिह्यते । त्रैबुभे पादान्ते
गुरुयुग्मप्रवृत्तेः । एस्थि. *अय्या- इति वा *आया.
इति वा मौलिक. श्रुतिरितीव संभाव्यते । कथमिति ।
मौस्थि. यद्र. ✓*यास् इत्यस्य <✓*यास्
(<>ज्रास्) इत्येवं निर्देष्टव्यत्वाऽभिसंधेः प्रकृतेन
रूपेण लिङ्गयमानं सत् मौस्थि. *अ-यास्->अय्यास्-
इति वा आयास- (तु. पाठ ४, २२९) इति
वाऽपरमिव प्राति. निर्दिश्यते । वा. चैतत् रूपं क्वि.
इति कृत्वा न. द्वि १ द्र. । 'मारुतं धृष्णु नामाऽऽदधानाः
(स्तोतारः) येषु (मरुत्सु) अया. (श्रान्तिराहित्यपूर्वकम्)
मधु न (इव) दोहसे चित् (भवेयुः)' इति वा, वैतु. स्क. वै.
सा. (✓इ>) *अयु- इतीवोपकल्प्य तस्य प्र ३ इति
व्याख्यायुकाः, GW., L ३५८ च इदम्->अय्याः>
*आयाः>यनि. इत्येवम् स्त्री. पं १ प्रतिपादुकाः सन्तः
वा. प्रति पर्यनुयोज्याः ।

८ ^{३०} ; काठ ५, ४ ^{५०} , ३२, ४ ^{३०} ॥; ३४, १९ ^{५०} , क ४८, १९; -यास क १, ६४, ११, १५४, ६, १६७, ४ ^{५०} ; ३, १८, २; ५४, १३; ४, ६, १०, ५, ४२, १५, ६, ६६, ५, ९, ४१, १, खि १, १०, २ ^० , मा ६, ३, का ६, १, ३, तै १, ३, ६, २; मै १, २, १४, काठ ३, ३, ३५, १४, क २, १०, ४८, १३; कौ १, ४९१, २, २४२; जै १, ५१, ५, ३, २१, ७, -यास: क ७, ५८, २; -यासम् क ९, ८९, ३, ४, जै ४, १९, ९; १०, -यासाम् क १, १६८, ९, १६९, ७. ? अ-यास्क ^१ - स्का.° पै ८, १५, २. अ-यास्य ^१ - स्य: क १, ६२, ७;	८, ६२, २; ९, ४४, १; १०, ६७, १, १०८, ८, १३८, ४; मै १, ९, १, ५॥, काठ ९, ९; १२, क ८, १२॥, †कौ १, ५०९, जै १, ५२, १३†, शौ २०, ९१, १† ? अयिवारम् ^२ पै १७, १५, ७. अ-युक्त ^३ - ण्क: तै ३, ४, १०, ४, -क्तम् क १०, २७, ९, -क्ता. क ९, ४७, २०, मै ४ ६, ४॥, -क्तय तै ७, ४, २२, १, काठ ४५, १; -क्तास: क ५, ३३, ३; मा १०, २२, का ११, ७, २; -ण्के तै ३, ४, १०, ३, -ण्केषु मै १, ५ १३. अ-युज् ^४ - ज: क ८, ६२, २ १अ-युत ^५ - त: १, -तम् शौ १९, ५१, १. २अ-युत ^६ - तम् क ४, २६, ७, मा	१७, २ ^१ , का १८, १, २ ^३ , तै ४, ४, ११, ३, मै २, ८, १४ ^३ , काठ १७, १० ^३ , ३७, ६, क २६, ९; शौ ८, २, २१, ८, ७, १०, ८, २४, पै १४, ३, ११, १६, ५, १, २९, ७, १०३, १, -तस्य पै १, ९४, २, -ता क ८, १२, ४१, २१, १८, ४६, २२, -तानि क ८, ३४, १५, -ताय क ८, १, ५, तै ७, २, २०, १; काठ ४२, १०, कौ १, २९१†; जै १, ३०, ९†, -ते काठ ३९, ६, -तेन तै २, ४, ५, १. ? अयुतत् ^७ पै १३, ५, ७. १अ-युद्ध ^८ - > अयुद्ध-सेन ^९ - न: क १०, १३८, ५. २अ-युद्ध ^{१०} - ङ्क: क १०, २७, १०.
--	--	---

१) सकृत् सपा. अयाङ्वाग्नेऽसि (आश्रौ १, ११, १३ माश्रौ १, ३, ५, २० प्रमृ.) > तैत्रा २, ४, १, ९ आपश्रौ ३, ११, २ प्रमृ. त्वमग्ने अया (°या: अ)सि इति पाभे., द्वि अया सुत् (तैत्रा २, ४, १, ९ आश्रौ १, ११, १३ शाश्रौ ३, १९, ३ प्रमृ. च) > सपा. काश्रौ २५, १, ११ अया न: इति, आपश्रौ ३, ११, २ प्रमृ. अयसा इति, आश्रौ १, ११, १३ शाश्रौ ३, १९, ३ प्रमृ. अयासा इति, कौसू ५, १३, ९७, ४ अयास्यम् इति च पाभे.।

२) पाठ: ? शोध. यवी- > व्या टि. द्र.।

३) विभ्रष्ट-स्वर: सुपा. (वृ. संटि.)।

४) नञ्-पूर्वत्वं संदिग्धं भवति। सहचरितेषु समान-विषयेषु शब्दान्तरेषु तददर्शनाद् इति दिक्।

५) बहुषु गोत्रप्रत्ययस्य लुग् भवति (पा २, ४, ६३)।

६) विप. = अयास्-। व्यप् (ऋषि-)। व्यु?

एप्. स्वार्थे यप् उंसं. (पा ५, ३, १०३)। यद्वा *अय-†*आस्य- (=√अस् (क्षपणे) + भावे ण्यत् प्र.) इति बस. (= 'अये गतौ आस्यं प्रक्षेपो यस्य' इति कृत्वा) पूप्. प्रकृतिस्वरम् [वृत्त. माश (१४, ४, १, ९; २१; २६) अयमास्येऽन्तरिति (=इदम्->अयम्

> ?अयु + १आस्य- इति तस.)। वें. सा. च (तत्र तत्र) अ+ (L✓यस+घञ् प्र >] *यास-> [यति प्र.]। *यास्य- इति तस इत्येवमुभयथाऽपि समानं स्वरो नोपपद्येत। आद्ये प्रकारे सास्व. उत्तरे च पूप्. प्रकृति-स्वरस्य न्याय्यत्वोपगमात्]।

७) BKA. अयोवाराम् इति मन्वान.।

८) तस नञ्-स्वर.।

९) बस. अन्तोदात्त.।

१०) वावि. लैवि. चेति कृत्वा *आ-युक्त्- > *अयुक्त्-> यनि. (वृ. टि ?ऐमन्तुम्)।

११) नाप (संख्या-विशेषि-[१०००००])। तस. उप. ✓यु (बधा.) + कर्मणि क्त: प्र.। उत्तरपदादि-स्वर: उंसं. (पा ६, २, ११६)।

१२) विप. (वृत्रहन्-)। बस. पूप्. प्रकृतिस्वरम्। उप. < सेना-।

१३) उप. *युद्ध- [= (युध्- L✓युध् + भावे क्विप् प्र] + ✓धा + क. प्र. L पा ३, २, ३] इति कृत्वा उंस. थाथीय-स्वर.)। 'स्त्रीणामिवा-ऽबलानां सतामभियोधनं प्रति सोपेक्षो भूत्वाऽनायासेनैव तद्धनं विभजानि' इति भावः]।

*३अ-युद्ध^{a,b} - ङ. ऋ ८, ४५, ३;
कौ २, ६९०, जै ४, १७, ६.

अ-युधि^c - -ध्यम् पै २०, १८, ७.

अ-युधिङ्गम^d - -म^d खि ५, १३, ५,
शौ २०, १२८, १०.

अ-युध्य^e - -ध्य^f ऋ १०, १०३, ७,
मा १७, ३९; का १८, ४, ७,
तै ४, ६, ४, ३, काठ १८, ५,
क २८, ५; कौ २, १२०५,
-ध्यम्^g का ८, २१, १, १८,
२, ९.

अ-यु(धा>)ध्वी^{a,h} ऋ २०, १८८, ५.

अ-युपि(त>)ता^{a,i} - -ता मै १,
१, २.

अये पै २०, १४, ३.

अयो पै १०, ९, ४.

अयो इदम् - द्र.

अयोग^j - गूम मा ३०, ५; का ३४,
१, ५.

अ-योद्धु^k - ङ. ऋ १, ३२, ६;
पै १३, ६, ६.

अ-योध्य, ध्या^l - -ध्य. मै २, १०,
४^f, शौ ५, २०, १२; १९,
१३, ७^f; पै ७, ४, ७^f; २,

२४, १२; -ध्या शौ १०, २,
३१, पै १६, ६२, ३; -ध्यन
शौ १९, १३, ३^m; पै ७, ४,
३^m.

अ-योनिⁿ - -नि मै २, ३, ३०, ३,
४, १०; काठ १२, ६०; २६,
३; क ४१, १; -निम् मै ३, ४,
१०; काठ १९, ९; २६, ३,
क ४१, १, -नीन् काठ २४, ४^p;
क ३७, ५^p; -नौ तै ५, ६,
८, ३.

✓अर्(बधा)^q उप^o, प्र^o.

^a) तस नञ्-स्वरः ।

^b) उप. *युद्ध- [= (*२युध् - L✓युध् + करणे क्विप्
प्र.] + ✓धा + कः प्र. [पा ३, २, ३] इति कृत्वा उस
धाधीय-स्वरः) । 'अनादृतशस्त्रस्पर्श एव सन् सत्त्वानां
प्रतापेन शस्त्रभरणे शृतमपि शूरमाजति' इति भावः] ।

^c) विप (अलक्ष्मी-) । तस. ।

^d) तु. शांश्रौ १२, २१, २ BW.; वैतु. खि, [संवा] ।
युधि गमः इति ?

^e) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १५६) । उप.
युध्- + तदर्हाय यत् प्र (पा ५, १, ६६) ।
सा तु उप क्यप् प्र इति । एस्थि. कर्मणि
प्र इति कृत्वा तस. सति कृत्योक्तीय स्वर. स्यात्
[पा ६, २, १६०] । अथ भावे प्र. इति कृत्वा वा
बस. सति नञ्-स्वर [पा ६, २, १७२] स्यादिति
दिक् ।

^f) सपा. अयुध्य <> अयोध्य इति पाभे ।

^g) सपा मा ८, ४६ प्रभु माश ४, ६, ४, ५ अवध्यम्
इति पाभे. ।

^h) तु. पा ७, १, ४९, वे. सा BW. MW., Auf.
[ZDMG १३, ४९८-९९]; वैतु PW. GW
<अ-युध्वन्- इति ?

ⁱ) उप. ✓युप् क्त प्र । = सपा. आपश्रौ १,
४, ११ प्रभु । आपश्रौ १, ४, १२ अलुभिता इति
पाभे ।

^j) =अयोगव- (तु. वैप ४), =आयोगव- (तु. वैप ४,

मनु १०, १२), =अयोग- (तु. मभा १२, २९६, ९),

=आयोग- (तु. विपु ५, २०, १४) इति च पाभे. द्र. ।

^k) तस. अन्तोदात्त. उसं. (पा ६, २, १६१ [तु. वे. स्क.
ORN, वैतु. सा. बस. इति?]) । सपा. 'दधा,
इव> सपा. तैत्रा २, ५, ४, ३ °ध्येव> °ध्यः, इव इति
पाभे. ।

^l) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) ।

^m) सपा ऋ १०, १०३, २ युत्कारेण इति पाभे. ।

ⁿ) बस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^o) पाभे अप्सुयोनि तै २, ३, १२, २ द्र. ।

^p) सपा. मै ३, ७, ७ योनेदिङ्गन्ना इति पाभे. ।

^q) ✓क इत्यस्यैव तदीयसगुणोपक्रम-कृद्वृत्तसंबन्ध-
प्रदर्शनवैशद्यप्रयोजनकं निर्देशप्रकारान्तरमात्रं द्र. । धा.
चाऽयमर्थवैविध्यस्य विषयो भवति । तद् यथा :—

१मं प्राप्त्यर्थं अम्नुस्-, अम्भस्-, *१अर्-,
१अर्-, १अरण-, १अरस्ति-, अरि-, ✓अर्ण,
अर्ण-, अर्णव्-, ✓*अर्त्, अर्त्त-, ✓अर्थ, अर्थ-,
१अर्थ-, २अर्थ-, अर्प्-, ✓*अर्म्, १अर्बुद-, २अर्बुद-,
अर्म-, अर्मन्-, अर्य-, अर्दु- इत्येतेषु,

२य संसर्गप्रतिबन्धार्थं मौस्थि. २अर्- (यर्)
इत्येतज्जः नाधा सन् २अर्-, १अरण-, अरु-, अरा-
जिन्-, अरावन्-, १अरु-, अर्यमन्- इत्यत्र;

३यः तपनदीप्त्यर्थं मौस्थि. (यर्) ✓*१घृ>✓*१हृ
इत्येतत्परिणतः सन् *३अर्-, ?२अरण-, १अरणी-,
१अरणि-, ?२अरणी-, अरुण-, °णी-, *२अरु-, अरुणि-,
अरुषु-, अर्कु-, अर्जुन- इत्येतेषु;

१अर् > †अर्म्^१ ऋ १, ६६,
३, ७०, ३, १०८, २, १४२, १०;
१७०, ४, १७३, ६; १८७, ७;
२, ५, ७, ८, १७, ६; १८, २, ३,
३५, ५; ४, ३२, २४^२, ३३,
२; ५, ४४, ८, ६६, ५, ६,
१३, ४; १६, ४३; ४१, ५;
६३, २, ७४, १, ७, ७, ६;
६६, १४; ६८, २; ८६, ७; ८,
१५, १३, [४५, १०, ९२, २६];
४६, १७०, ८२, ३; ९२, २४^३,
२५^४, [२५, ९, २४, ५]; [४५,

१०] २६^५; २७; १०, ९, ३;
६३, ६, ७१, १०, ९६, ७, ९७,
१८; १०१, २; १०६, ८;
११७, ३, मा ११, ५२; १२,
९२; १३, ३६, ३६, १६,
का १२, ५, ३; १३, ६, १८,
१४, ३, १०; ३६, १, १६; तै
४, १, ५, १, २, ९, ५; ५, ६,
१, ४, ७, ४, १९, ४, म २, ७,
५; १७, ४, ९, २७; ११, २;
काठ ११, १२; १६, ४; २२,
५, ३५, ३; ४०, ८; कौ १,

२५; ११८^६; २०९^७; २, ३१४;
७३३; १०१२^८; ११८९; जै
१, ३, ५; १३, ४^९; २२, ६^{१०},
३, २५, १०; शौ १, ५, ३; २०,
३१, २; पै १, १०९, ३; ६, १६,
७, १२, ३, १६^{११}, १७, ६, १;
१९, ४५, १०.

अर्✓कृ^१ > †अर्-कृत्^२-
-कृत् ऋ [१, १४, ५; ८, ५,
१७], काठ ५, १^३; -कृत्म्
ऋ ८, १, १०; कौ १, २९५,
जै १, ३१, ३; -कृते ऋ २, १,

४र्थ. सामीप्यार्थः अराल-, अर्व-, अर्वन्-, अर्वाञ्च-
इत्येतेषु ;

५म. शब्दार्थः अर्क- इत्यत्र,

६ष्ठः हिसार्थक. मौस्थि. ✓*२ घृ >

✓*२हृ इत्येतत्परिणतः सन् *अर्- : अराटकी-,
१अराय-, अराड-, अराडय-, अरावन्-, अरुस्-,
✓अर् इत्येतेषु;

७म. रक्षार्थः *६अर्-, अराय-, अराय्य-, इत्यत्र,

८मश्च बलनार्थः १अरत्नि-, अराल- इत्यत्र ।

ननु भो. कथमेकस्य धा. एतावान् परस्परविविक्तार्थ-
विस्तर इति । अर्थवैशिष्ट्यं नाम प्रथमो हेतु ।
इममेव प्राञ्च- 'धा. तदर्थोऽतिशयेन योगः' इति
कृत्वा पञ्चमनिरुक्तप्रकारतयाऽऽहुः । अथ नैप्र.
वर्णपरिणामो द्वितीयो हेतु । एतद्-विषयीभूता मौस्थि
भिन्नध्वनिमन्तोऽपि सन्तोऽनेके धा. समेयनाऽभिन्न-
ध्वनयो भूत्वैकाऽऽन्मतामिव संप्राप्ता एकवृत्तगता-
ऽनेकफलत्वस्य निदर्शनं भवन्तीति । एस्थि. किमित्युक्तो-
भयहेतुजन्मानः समानध्वनिभाजोऽपि बहुत्वमापन्ना एते
धा. इह पृथङ् न निर्देशेरन्ति । बाढम् । अन्ततोगत्वा
वैश. पार्थक्यमेव शरणं भवेत् न त्विह वैप इति ।
कुत इति । वैप. प्राधान्येन तथाध्वनिशब्दस्वरूपमात्र-
परत्वाच्च प्रकृतौपयिकविचारसामग्र्या भूयस्तरामिवाद्यापि
परिणिष्ठेयकल्पत्वाच्चति । एवमन्येषामपि धा. वैश
विभेदार्हाणां सतामिहाऽभेदनमुपपादनीयमित्यपरा दिक् ।

९) अप्र (पा ३, ३, ५७) । तस्य च पित्वाञ्जिघाते
धास्व. ।

१) सर्वत्र वा. किवि. (तु वे प्रभृ ; वैतु PW प्रभृ.
नाउ. टि विषयभूतेषु स्थ. गतित्वेन योजुका) इति
कृत्वाऽव्यभिचारेण न. द्वि१ सद् असमासे अव्य इत्यु-
पचर्यते (तु. पाग १, १, ३७ यत्र वर्णभेदेन यनि. >
अलम् इति तथोपचर्यते) । तदेव च नाउ. पदान्तरेण
समासवृत्तिमनुप्रविष्टे सद् यथायोगं गश्च द्र. (तु. अर्✓कृ
प्रभृ, उपारु-) ।

०) तु. सस्थ टि. ✓इष् (बधा.) > इषे; वैतु PW.
Gri. प्रभृ अर्म्-इष्- इति समस्त मन्वानाः ?

४) कृद्भूतप्रयोजन-प्रधानो निर्देश द्र । तिङ्भूतस्य
मृग्यत्वात् (तु पपा. ऋ २, ५, ८; ४, ३३, २ यत्राऽव्यवहिते
यद्भूततीयस्वरवति तिङि परतोऽपि अर्म् इति पृथक्-
स्वरतया पृथक्-पदं भवति इतीव कृत्वा सर्वत्राऽस्य
पदपार्थक्यमेव प्रादर्शि, वैतु. PW. प्रभृ अना-
द्वतस्वरविवेका सन्त. गप्. स्थ. अपि ऋ ५, ४४,
८ प्रभृ. [✓कृ इत्यत्र यस्थ. द्र] अन्येषु स्थ.
चाऽपि ग भावयन्तः । यत्तु भूषणे (पा १,
४, ६४) इत्यत्राऽर्थविशेषे मध्ये ल्त्वापन्नस्य अर्म्
इत्यस्य गतिव्यमनुशिष्टं भवति, तद् अव्येदपरत्वेन
व्याख्येयम् । वेदे पर्याप्तिमात्रे भूषणत्वप्रकारतयाऽप्येव-
सन्ने वृत्त्युपलम्भात् ।

०) गश्च कर्त्तरि विवदन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या ।

१) वा.? यनि. यज्ञ- इत्यस्य विप. संभाव्येत । अथ
अर्-कृत्- इत्यस्य द्वि३ सद् देवान् इत्यस्य विप. इत्यपि
विमृश्यं द्र. ।

७, ८, ६७, ३.

अर्-कृत, ता- -त ऋ
१०, १४, १३, ११९, १३; शौ
२, १२, ७; १८, २, ११; पै २,
५, ८, -तम् शौ १२, १, २२;
पै १७, ३, ३, -ता पै १९, २१,
६, -ता ऋ १, २, १ [°त-
सु°].

अर्-कृति- -ति: ऋ ७,
२९, ३.

अर्-कृत्य > त्या ऋ १०,
५१, ५

अर्/गम् > अर्-गम्-
-म: तै ५, ६, १, ४, मै २, १३,
१; काठ ३५, ३, ३९, २, शौ
३, १३, ५; पै ३, ४, ५; -†माय
ऋ ६, ४२, १, ८, ४६, १७, कौ
१, ३५२, २, ७९०, जै १, ३७,
१, -मास. शौ १३, २, ३३०, पै
१८, २३, ९.

अर्/गृ(शब्दे) > अर्-गर्-
-र: शौ २०, १३५, १३६.अर्/घुष् > अर्-घुष्-
-ष. शौ १०, ४, ४.

अर्- -रम् काठ ३४, १७,
-रा ऋ ५, ५८, ५, १०,
७८, ४; खि ४, ११, ५, मा
३४, ५; मै ४, १४, १८,
काठ १०, ४२, शौ ३, ३०, ६,
१०, ८, ३४, पै ५, १९, ६,
१६, ३१, ३, १५२, १, -राणाम्
ऋ ८, २०, १४; -†रान् ऋ
[१, ३२, १५; १४१, ९], ५,
१३, ६; ८, ७७, ३, तै २, ५,
९, ३६; मै ४, १४, १३, पै
१३, ६, १५ [°र- अव°,
अष्टन्°, त्रि°, त्रिंशत्°,
द्वादशन्°, पञ्चन्°, प्रति°, षष्°,
षोडशन्°].

अर्-मणस्- -णसम् ऋ ६, १७,

१०.

अर्ति- -ता ऋ २, ४२, १; ९,
९५, २.

१†अर्ति- -त्रम् ऋ १, ४६, ८;
-त्रा: ऋ १०, ४६, ७; मा ३३,
१, का ३२, १, १.

२अर्ति- -त्राणि शौ ५, ४, ५; पै
१९, ८, १३. [°त्र- दशन्°,
नित्य°, शत°, सु°]

अर्ति-पुर(ण >)णी- -णीम्
ऋ १०, १०१, २

॥ अर्ति- () काठ ९, १६

✓ अर्(संसर्गप्रतिबन्धे) > अर्ण-
आ°

✓ अर्(स्तुते) > अर्- आ°.

✓ अर् (पूजयाम्) > अर्-
आ°

१अर्- , २अर्- *अर् द.

४अर्- ✓ ऋ द.

? अर्क- -क. खि ५, १५, ५

a) तु. टि. अर्/कृ ।

b) गस. कर्तरि अजन्ते थाथादि-स्वरः ।

c) विप. (प्रवत्-) इति कृत्वा स्त्री. द्वि३ इति W,
L [३६३] ।

d) सपा. खि ५, २१, ३ आर्गर् इति पाभे. ।

e) गस उप कर्तरि क प्र. थाथादि-स्वरश्च (पा ६, २,
१४४) ।

f) व्यु. ? अ + *रा- (< भावे ✓ *ऋ L तु.
ऋदन्तेभ्यः धा. समाननिष्पत्तिकानि प्राप्ति. *त्रा- ,
*त्रा- , *द्वा- , *प्रा- , *त्रा- , *वा- प्रभृ.) इति
कृत्वा बस अन्तोदात्त (तु टि. १अर्ण- , पा ६,
२, १७२) । चक्रनाभिनेमिगतस्वस्थानाधिकरणकत-
त्स्थैर्यपर्यवसानके तत्संसर्ग-राहित्ये तात्पर्यम्, वैतु-
गतिप्राप्तिसामान्यमादाय या [४, २७] प्रभृ. ✓ अर्
[प्राप्तौ] + अच् इतीवाऽभिप्रयन्तः , WW [१, ६९] गति-
राहित्याऽऽख्यं गुणं पश्यन्नप्यायमकारमुच्चारणार्थकमात्र-
तया प्रतिपन्नः ।

g) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । उप
< ✓ मन् । अत्र पूष अर्म् इति मतम-
सद् भवति (तु. वे PW. प्रभृ.) । तथात्वे हि यनि.
स्वरस्याऽनुपपत्तेरर्थसंगतेश्च । वृजम् इत्यनेन परा-
भिमत्तस्य सबन्धस्याऽपेक्षया (तु. PW.) अहिम्
इत्यस्य विप इत्येव मन्त्रस्वारस्यं नेदीय इव स्पर्शक-
मिति दिक् (तु. सा.) ।

h) नाप (ईरयितृ-) नाविक- [तु या ९, ४] । तृच्
प्र. चित्-स्वरश्च (पा ६, १, १६३) ।

i) विप. (प्रेरयितृ-) अग्नि- , ना१. (नौकाचालन-
साधन-] काष्ठ-विशेष-) । कर्तरि करणे च इत्र. प्र.
(पा ३, २, १८४) । तत्-स्वर. ।

j) आद्युदात्तार्थं प्र. निद् अवधेय इति नापू. विशेषः ।

k) विप (अरित्रेण पारयितव्या-) नौ- । उस. कृत-
स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । उप. अन्तर्भा-
वितव्यार्थात् ✓ पृ + कर्मणि व्युद् प्र. ।

l) पाठः? संटि. च *अजक- टि. च द्र. ।

अ-रक्षस् ^a - क्ष ^b ऋ ५, ८७, ९, -क्षस. ऋ १, १९०, ३; -क्षसम् ऋ ७, ८५, १, ८, १०१, ८, -क्षसा ऋ १, १२९, ९; २, १०, ५, मा ११, २४, का १२, २, १३, तै ४, १, २, ५, ५, १, ३, ३, मै २, ७, २; काठ १६, २, १९, ३, क ३०, १.	-ज्जौ ऋ २, १३, ९. अरद्व ¹ - द्वे ऋ ८, ४६, २७ १ अरण ¹ - णः ऋ २, २४, ७; ५, २, ५, ६, ७५, १९, ७, ४, ८, खि ४, ५, ३७; काठ २, ११; क २, ५, कौ २, १२२२१; शौ १, १९, ३१; ५, ३०, २; ७, ११३, १, पै ९, १३, २, १०, ११, १; १३. ३, १४, -णम् ऋ ३, ५३, २४, ५, ८५, ७; ८, ४, १७, १०, ११७, ४, काठ ३१, १४ ^k , शौ ५, २२, १२; पै ६, २२, १७; ८, १२, १०; -णस्य ऋ ७, ४, ७, मै ४, ६, ६, -१णा ऋ ८, १, १३; शौ २०,	११६, १; -१णानि ऋ ६, ६१, १४ ¹ , तै ७, २, ७, ५ ^२ ; काठ १७, १८; ३०, ३ ^३ , ६, क ४६, ६ ^३ , ६; -णाय मा २६, २, का २८, १, ३; शौ ६, ४३, १, पै १९, ३३, ७; -णे ऋ १०, ६३, १६, -णेभिः शौ ७, ५४, १, -णेभ्य खि ५, १, २; मै २, २, ६; काठ १०, १२; पै १९, १५, ५ [१ण- आ ^० , उद ^० , सम् ^०]. १ अरणम् ^m - णाय ^m मै ३, १४ २०. १ अरण्य ^o - ण्याय ^m मा २४, ३९, का २६, ८, ४, तै ५, ५, १६, १, काठ ४७, ६.
--	--	--

^a) विप (पथिन्-, मनस्-, मनीषा- प्रभ.) । बस
अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^b) विप. (हुव- न.) इति GW GRV. प्रभृ
(वैतु. वै सा. अन्यथावदौ) ।

^c) विप. (पथिन्-, मध्यम-पर्ण-) । तस नञ्-स्वर ।
उप तृस. । ^d) पाभे. २ अपरिपरु काठ २४, ६ द्र. ।

^e) अरक्षोहतम् इति सुपा स्वरो अष्टः ।

^f) विप. (पथिन्-) । तस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १५६) ।

^g) व्यु ? सा. २ अर- + ? गर- * (< √ गृ [शब्दे])
+ १ अट्- (< √ अट्) इति उस इव भावयन् स्वरतो
मिथ्यात्वं प्रति पर्यनुयोज्य । वाच्यस्याऽस्वच्छत्वाद् भूयोविमर्श-
स्याऽप्रतिहतोऽवसर द्र. । ^h) विप (सेतु- १ मे स्थ.) ।
नाप (बन्धनागार- [सा प्रभृ.]) । सस्व अ-रक्षस्- टि. द्र. ।

ⁱ) व्यु ? प्रकरणात् व्यप संभावेत ।

^j) विप, नाप. । व्यु ? √ अर (संसर्गप्रतिबन्धे) +
कर्तरि ल्यु > अन्ः प्र लिट्-स्वरश्च (पा ३, १, १३४, ६
१, १९३) । या (३, २, ११, ४६) अनु = अ (अप) +
१ अरण- [अरण- (तु पावा ६, १, ८९, ऐवा ७,
१३, यस्थ. स्क दु. च) इति वा, = अर्ण- (MW.)
इति वा, = √ रम् > * २ अरण- इति वा] इति
कृत्वा बस. इति वा यस्मिन् कल्पेऽन्तोदात्त प्रसज्येत
[पा ६, २, १७३] । नैत्र * अर्ण- (प्रास. पूष.

प्रकृतिस्वरम्) > अर्ण- > * अर्ण- > यनि.
इति वाऽभिसंधीयत । अ + १ * २ अरण- (कर्त्रर्थे
१ < √ रम्) इति कृत्वा तस पूष. प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, २) इत्यपरा क्वाचिक्को व्यु (तु वे.
ऋ ६, ७५, १९ प्रभृ. सा. ऋ २, २४, ७, ६,
७५, १९, ७, ४, ८ प्रभृ.) । अथ ? * १ अर- इति
परार्थे सना इति कृत्वा तत. व्यु. पर्येष्येत्यपि मतं भवति
(WW १, ८४) ।

^k) सपा. तैत्रा ३, ७, ६, ७ अमत्तिम् इति पाभे. ।

^l) = सपा. तैत्रा २, ४, ३, २ । मै ४, ११, २ अरण्यानि
इति पाभे ।

^m) पाठ ? पपा. हि १ अरण्य- इति प्राति
प्रादर्शि (तु. मा २४, ३९ प्रभृ.) । यनि. तावदुभयी
व्यु. संभवति ताद्विती सामासिकी च [= अरणा-
नाम् अग्राम्यप्रदेशानां राजा] इति कृत्वा तदाजीयः अञ्
प्र. उंसं. (पा ४, १, १६८) जित्स्वरश्च । यद्वा
'आगतमधिकारोऽरणं यस्य' इति कृत्वा मध्यपदलोप
२ आ-अरण- [यद्र.] इति बस. स्यात् पूष प्रकृतिस्वरश्च
(पावा २, २, २४, पा ६, २, १ [तु. आ-देव-]) ।

ⁿ) सपा. अरणाय < > अरण्याय- इति पाभे. ।

^o) 'अरणेऽधिकृत.' इति कृत्वा तद्वाजीय. व्यः
प्र. उंसं. (पा ५, ३, ११२) वृद्धभावश्च [तु. द्विपू. टि.] ।

१*२अरण^a-

१अरणी^b- -णी शौ ७, ११३,
१, -णीम् ऋ १०, १२४, २

२अरण^c- -ण्यम् मा २५, ३;
का २७, ३, २; तै ५, ७, ११,
१, ११, २, १०, ७; ५, ११,
२; मै ११, ९, ७, ११, ६,
१२, १, ६, ३, १५, ३, ११काठ
९, १६, १४, ७, ३०, १, ५३,
१५, क ४६, ४१, शौ १२,
१, ११, ५६; पै ६, २२,
१७, १७, २, २; -११ण्यस्य मै
४, १, १; काठ ३०, १०; क
४६, ८, -ण्यात् मै ४, १, ११,
काठ १९, ११ ११, क ३१,
११; शौ २, ४, ५, पै २, ११,
५; ६, २२, १७, -ण्यानाम्
मा १६, २०, का १७, २, ४;
तै ४, ५; ३, १, मै २, ९, ३,
काठ १७, १२, क २७, २,
-ण्यानि ऋ १०, १४६, ११^d;
मै ४ ११, २१^e; पै १७, ६,
४, -ण्याय तै ७, १, १७,
१; काठ ४१, ८, -ण्ये ऋ ६,
२४, १०; खि ७, १, १^f, मा ३,
४५; २०, १७, का ३, ५,

२, २२, १, ४; तै १, ८, ३, १;
१२, १, १०, २, ५, १, ६, मै
१, १०, २, २०१, २, ५, ५१,
काठ ९, ४, १२१, १९; १३०,
१०, ३८, ५, क ८, ७, ४६,
८१, पै १, ९९, ३, -११ण्येषु
११, १६३, ११; मा २९, २२,
का ३१, ३, ११, तै ४, ६, ७, ४,
काठ ४६, ३. [११ण्य- अन्यतस्].

आरण्य, ण्य^g- -ण्यः मा
६, ६, २४, ३०, ३२, ३८,
का ६, १ ७, २६, ६, ५, ७, २,
८, ३, तै २, १, १०, २१, ५, ५,
१२, १, मै २, ५, ५१, ३, १४,
११, १३, काठ ४७, २, पै १५,
१२, ७, -ण्यम् मा १३, ४८-
५१, का १४, ५, २-५; तै १, ६,
७, ४१, ४, २, १०, १; २, ३^h;
४, १५, २, ८, ६, ९, ३, ५५,
४, ५, २, ११, १०, ६, ५,
११, ८, २, ७, १७ⁱ, ३, २,
५, ४, ३, १०, ४, ४, १, काठ
१२, ७, १६, १७^j; २०, ८,
२१, ६, २९, ८; ३२, ७, क
२५, ८^k, ३१, १०, २११;
-११ण्यस्य तै १, ६, ७, ३^l; मै

१, ४, १०, काठ ३२, ७; -ण्या
मा १४, ३०; १८, १४, ३१,
६१, का १५, ९, ४, १९, ५,
२; ३५, १, ६१, ११, १, ६, ७,
३; २, ४, ६, २; ३, १, ४,
२५; ४, ३ ५, ५४, ३, १०,
२; ७, ५, २, ५, १, ४, ३; २,
५, ५; ९, ५; ४, ९, २; १२,
२, ६, १, ८, १, ३, ७, ५, ५,
११, २; ७, २, २, १; ३, ४,
१; ११, १, ६, ५, ५२, ८, ६;
११, ५, ३, २, ३, १, ७; ४,
३, २^m; काठ ७, ८, १२,
७; १३, १२; १७, ५,
१८, १०, २०, ३, २८, १०;
२९, ८ⁿ, ३०, ८, ९^o, ३५,
१५, क २६, ४१, २८, १०;
३१, ५१, ४५, ११, शौ ५,
२१, ४, ६, ५०, ३, ११, २,
२४, ७, २१^p; ८, ८, १२, १,
४९, १९, ६, १४^q, पै ३, ३२,
६; ५, २२, ५, १५, १३, ८;
१६, १०६, ४; १५५, १,
१७, ५, ७, -ण्यात् काठ
२५, ५, ३०, १०, क ३९,
२; ४६, ८, -ण्यान् ऋ १०,

^a) व्यु १ ✓*अर् (तपनदीप्त्यो.) + करणे ल्युट् प्र.
लित्-स्वरश्च (पा ३, ३, ११७, ६, १, १९३ [=ज्वलनपरिणा-
मिनापजनने करणम्]) । अग्न्युत्पत्तिकारणताविशिष्टे
तात्पर्यदर्शने सदृशः सन्तोऽपि ✓*अर् (गतौ) इत्यतः व्यु.
आहु. या. (५, १०) प्रभृ. । यतु या. मतमुदा-
जिहीर्षुरपि सन् MW. यनि. नापू. सरूपात् प्राति
अभेदमाह, तन्मन्दम् । या मतमनु मौस्थि. च तयो.
प्राति. पार्थक्येन निर्देशार्हत्वात् ।

^b) स्त्री. डीप् प्र. (पा ४, १, १५) स्वरेऽभेदकर. ।

^c) स्वार्थिकः यप् प्र. उस् [पा ५, २, १२० (तु.
या. [९, २९] दे. [५, ३] यौ १अरण- इत्येतदीयां
व्यु. एवाऽतिदिशन्तौ तस्मादभेदमिव यनि.

तद्धितगम्यं प्रतिपादकौ भवतः । तु ऋ ६, ६१, १४
यन्त्यस्य १अरण- इत्यस्य स्थाने मै ४, ११, २
इत्यत्रत्यः २अरण्य- इत्यात्मक पाभे. अपि यनि. व्यु.
श्रौत लिङ्गं स्यात्; वैतु पाठ [३. १०२] ✓*अर् [गतौ]
+ अन्य [न] प्र. इति निर्माध्यमा व्यु. इति]] ।

^d) द्विरुक्त्यो सरूपयोर्मध्य एकं यनि द्वि३ एकं
च १अरण्यानी- (तु टि.) > सं१ (तु या. [९,
३०]) इति बोधे अपि रूपे द्वि३ इति वेत्यत्र भूयोऽपि
विमृश्यताम् । ^e) पाभे अरणानि ऋ ६, ६१, १४ द. ।

^f) सपा. खिसा ६, १, १३, १ इरिणे इति पाभे. ।

^g) सपा. मै ३, ३, ९ वृत्तेषु इति पाभे. ।

^h) तात्रभविकः णः प्र. (पावा ४, २, १०४) तत्-स्वरश्च ।

९०, ८^{२३}, ॥ नै १, ६, ७, ३,
२, ५, ११, २, ५, १, ४, २,
२, ९, ५, ६^१; ४, ३, २^१, ५,
५, २; ६, ६, ४, ५, ७, ३,
१४, १६, ॥ मै १, ४, १०^१,
३, १, ५, २, ७, ३, ६, ४, ४,
६, ८, ८^१, ॥ काठ १९, ५; २०,
५, ८, २१, ७, २८, १०, ३२,
७^१, ४३, ४६, ॥ क ३०, ३;
३१, ७, १०; ४५, १; पै ९, ५,
१२^१, -ण्यानाम् तै ५, ४, ३,
२; काठ ३७, ४, -॥ ण्येन मै १,
१०, २०^१, ३, ३, ४, काठ २१,
६, ३६, १४, क ३१, २१,

-ण्येभ्य काठ २६, २, क ४०,
५, -ण्येषु तै ५, ४, ४, ३^१;
-ण्ये. शौ ३, ३१, ३

अरण्यान्ति^१ - नि ऋ १०, १४६,
२; ३; ५; -निम् ऋ १०,
१४६, ६, -न्या. शौ १२, २,
५३, पै १७, ३५, ३; -न्याम्
ऋ १०, १४६, ४
? अरण्यान्ति^१ - -नि ऋ १०,
१४६, १२^१.

॥ अरण्ये (ण्ये-अ) जुवाक्य^१ - -क्य.
मै ३, ३, १०^१; काठ २१,
१०^१.

१ अरणि^१ - णयः पै १३, ३, ३;

-णिभिः ऋ १, १२७, ४, १२९,
५, -॥ णिभ्याम् मै ३, ६, ९;
-णी ऋ १०, १८४, ३, मै
१, ८, ९^१; ॥ काठ ८, १०^१;
२३, ६, २६, ३; ७, ॥ क ७, ६^१;
४१, ५; शौ १०, ८, २०, पै १६,
१०२, ७, -ण्यो. ऋ ३, २९,
२, ७, १, १, ॥ तै ३, ४, १०,
४-५, †काठ ३४, १९, ३९,
१५, †क ४८, १, †कौ १, ७२;
७९, २, ७२३; †जै १, ७, १०, ८,
७, ३, ५९, १५; पै ११,
१, ३

? २ अरुणी^१ - णी ऋ ५, ९, ३

^१ पाठ (तु. तैआ ३, १२, ४)? अरण्याः इति
शोध (तु. मा ३१, ६ प्रष्ट, ऋ १०, ९०, ८ वायव्यान्
टि. च) ।

^२ व्यु ? १ अरण्य- + (✓जन् > जुनि- >
जि^{*}->) *ग्नि- (=ग्ना- यद्र.) इत्येवम् 'अरण्या
(=अरण्यधिकृता) ग्निर्माना' इति कृत्वा कम सास्व
च । एस्थि उप. गकारस्य नैप्र नकारसमापत्तौ
*अरण्यन्ति-> यनि. इत्यभिसंधिः (तु. या
[९, ३०] यत्र अरण्यपत्नी- इति शब्द. व्यु.
ग्ना- इयेन कमपि मौस्थि. संबन्ध संकेतयेत्, वैतु
सा. ऋ [१०, १४६, २] नाड. ? अरण्यान्ति- इत्यस्य
ह्रस्वाऽऽपत्त्या सिषाधयिषु सन् मौस्थि. व्यु. व्यत्यासुक
[जुनि->*जनी- इति परिणामक्रमो भवति न तु *जनी-
>जुनि- इत्यभिसंधिः)] ।

^३ ङीष् प्र (पावा ४, १, ४५, वैतु पा ४, १, ४९
आनुयागमपूर्वकम् १ अरण्य- [१] इत्यतः प्र इति) ।
तत्-स्वर । एस्थि. उप दीर्घान्तमित्येव नापू विशेष ।
यद्वा मौस्थि. ङीष्न्तेन सतैव उप नापू. दिशा स्वनन्त्रः
कस. द्र. ।

^४ तु. सस्थ. टि १ अरण्य->-ण्यानि । यन्वेकं
रूपं द्वि३ एकञ्च सं१ स्यात् (तु. या. वें. सा च;
वैतु GW. NW चोमे अपि रूपम् सं१ इति, ORN.
चोमे अपि द्वि३ इति) ।

^५ विप. (अरण्ये गत्वाऽध्येनव्याऽनुवाकाम्नात-गण- [तु

मा [नैत्रा १, ७, ७, ३] PW प्रष्ट. च)] । उस उप.
ण्यन् प्र कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, १, १३९
[तु. वैप२ अरण्येऽनुव्य- इति यत्र कृत्य. क्यप् प्र]) ।

^१ नाप [[अश्वत्थान्नोहिदृक्ष-निर्मित- [तु. पै १३,
३, ३] अग्निपन्थनसाधन-उत्तराधरात्मक-काष्ठद्वय-)] ।
व्यु. ? ✓*अर (तपने वा दीप्तौ वा) >
*अर- (=आग्ने-)+जुनि- (=प्रादुर्भाव-) इति
कृत्वा बस पू. प्रकृतिस्वरम्, नैप्र. वर्णलोपः शक-
न्वादित्वञ्च द्र. (तु. ? *अरण- [तेजोहिरण्य-
वैशिष्ट्यञ्च निर्मन्थनक्रियायोगदवाप्यत्र श्रौतं लिङ्गम्
ऋ १, १२७, ४; १२९, ५, १०, १४८, ३], वैतु.
या ५, १०, तदनु पाठ २, १०२, ते ते
प्रागवर्जिवो विवृतश्च < ✓*अर [प्राप्तौ] कृत्वा समेदुक-
वृत्तय इव) ।

^६ यनि सत्तात. संदेहो भवति । कथमिति ।
स्वरतश्च संबन्धतश्चाऽनुपपत्तेरिति । तथाहि । स्वर-
तस्तावत् । नापू. + ङीष् प्र. (पावा ४, १, ४५)
इति कृत्वाऽन्तोदात्तप्रसङ्ग इति । अथ संबन्धतः ।
प्र१ इति कृत्वा हि PW. GW प्रष्ट. जुनिष्ट इति
इति क्रिप. अस्य संबन्धमाहुः । तन्नोपपद्येत ।
अरण्या अग्नेः प्रादुर्भावयितृत्वे सति स्वतस्तत्का-
लिक्याः क्रियाया योगतः प्रादुर्भावितृत्वाऽभावात् ।
ननु ण्यर्थे क्रिप. एतदिष्येतेति । नेति । कथमिति ।
श्रुतिलिङ्गतः सामर्थ्याऽभावात् । दाशतय्यां हि

२अ-रणि,णी^१- -णिम् शौ १,
१८, २, पै २०, १७, ९; -णीम्
पै २०, १८, ८.

?अरणीयमान^२- -नः मै ४, ९,
५

१, २अरण्य-, अरण्यानि- १, २अरण-
द्र

१अरति^३- -तये ऋ ७, ५, १, -†ति
ऋ १, ५९, २, L१२८, ६,
(८, १९, १; ३९, ६)।, २, २,
२, ४, २, ४, २, १। ६, ३,
५, १२, ३, ६७, ८, १०, ३, १,
२, ६, ७, ४५, ७, ६१, २०;

मा १२, २४; का १३, २, ७;
तै ४, २, २, २; मै २, ७, ९,
४, १४, १५^२, काठ १६, ९;
कौ २, ८९६; ८९७, जै ४, १३,
९; १०, -विम् ऋ १, ५८,
७, L१२८, ८ (५, १, ७; ६,
१४, २) ७, १६, १।, २, २, ३,
३, १७, ४, ४, १, १; ३८, ४,
६, ७, १; १५, ४, ४९, २; ७,
१०, ३, L(१, १२८, ६) ८, १९,
१ (३९, ६)।; २१, १०, ४६,
४, मा ७, २४; १५, ३२, ३३,
८, का ७, १०, १; १६, ५,

१४; ३२, १, ८; तै १, ४, १३,
१; ४, ४, ४, ४, ६, ५, २, १;
मै १, ३, १५; २, १३, ८; ४,
१३, ५; १४, ३; काठ ४, ५, १८,
२१; २८, १, ३९, १५, क ३,
५; कौ १, ४५; ६७, १०९; २,
९९; ४९०, १०३७; जै १, ५,
१; ७, ५, १२, ३; ३, १०, १,
३८, ४; ४, २९, ३, पै २०, ९,
४†; -तीन्^४ मै २, ६, १२;
काठ १५, ८.

?२अरति^५- -तौ ऋ ५, २, १, पै
१८, २५, ७†.

स्वरभावाऽभावाभ्याञ्च्वाऽङ्गभावाभ्याञ्च् चतुर्धा
व्यूहस्य सतोऽस्य क्रिप. २० निगमा भवन्ति । तेषु
मध्ये १९ निगमेषु प्यथार्थाभावे विप्रतिपत्त्यभावात्
प्रकृते विंशे निगमेऽपि प्यथार्थो नैव संभाव्येतैत्यर्थात्
यनि. रूपम् नापू एव प्र२ इत्येवं प्रतिपद्य क्रिप.
तत्परतया वचनव्यत्ययं चिकारयिषन्तौ वै सा प्रत्यपि
प्यथर्विषये समानं चोद्यं द्र) इति । अरण्याः
कर्तृत्वे प्रतिहते कथं वा. इति । उच्यते । अत्र
नवो जनिष्ट अरणी इत्येवं मूलतः सतः पादस्य
स्थाने वर्तमानः शोध-सापेक्षः पाठः द्र । एतदनु
[युं>]यु [शिञ्छुं>]शिञ्छुर्, [नवं>]नवो, [धतारि>]
धतारि अरि, [अग्निं>]अग्नि, [स्वध्वरं>] स्वध्वरः इति
द्वितीयान्तानां प्रथमान्ततया शोधं क्रियेत, अरणी
इति च सप्त२ सद् अग्नि-प्रादुर्भावाऽधिकरणतया
योज्येन (तु ऋ ७, ३, ९; १०, ३१, १० यत्र यक. मात्रोः
इति विज्ञो इति पदे सपा. श्राव्येते, ऋ ८, ७, ५
यत्रत्ये चरमे पादेऽप्येवं जातम् इति प्र१ सत् कर्तृ-
त्वेन अनु^१अष्ट इत्यनेन क्रिप. योज्येत रोदसी
इति च सप्त. विषयेऽत्यन्तसंयोगकरणी द्वि. द्र.; वैतु.
वै. सा. प्रमृ. रोदसी इति प्र२ इति कृत्वा वाक्यपार्थक्येन
कर्तृतया योजुकाः) ।

१) नाप. (आर्ति-, अलक्ष्मी- [सा.]) । तस. नञ्-स्वरः
(पा ६, २, २) । उप. <✓रण 'मोदे' (वैतु. सा. [पक्षे]
<✓अर [प्राप्तौ] इति) ।

२) पाठः ? च; अहुः । अनी । युमानः इति पपा. च ?

अहरहणीयमानः इत्यनुष्टुप्पादतया शोधः द्र. (तु.
सपा. तैआ ६, ५, ३ अहरहर्णयमान. इति च ; वैतु.
तैआ ४, ४, १; ६, १ BC. अहणीयमानः इति
च पामे) ।

३) व्यु. ? ✓*अर (प्राप्तौ) + अतिच् प्र. इति संप्रदाय-
[तु पाउ (४, ६०), ते ते प्रागर्वाञ्चो विवृतोऽर्थ-]
वैशिष्ट्ये सत्यप्येनां व्यु. अव्यभिचारकाः; वैतु. VVS
१०४ ✓*अर इत्यतो निष्पादुकाः, उ. म. (मा यस्थ.)
नैप्र. = *अलंमति- इति, म. (गपू.) भा. (तैब्रा २, ५, ४, ४)
अ+ (✓रम्>) रति- इति कृत्वा वस. अन्तोदात्तः (पा
६, २, १७२) इति] ।

४) सपा. तै १, ८, १०, २ तैब्रा १, ७, ४, ३ अरतिम्
इति पामे ।

५) सा. (तु. यनि. स्थ.) अरमणीयप्रदेशाऽरण्या-
न्यतराऽभिधानं सत् नापू. सरूपात् प्राति. भिन्न-
मेतत् यनि. इतीव व्यु. भेदमपश्यन्नप्यभिसंदध्यात् ।
एवं BW. पाठः अपाधुरिति कृत्वा अ-रति-
इति प्राति शोधतया ध्रियेतेति । न तु पृथक् प्राति.
इहाऽपेक्ष्येतेति मतं भवति । नापू. प्राति. एव
श्रुतिस्वारस्यस्य सुस्फुटत्वोपगमात् [जना अस्याऽनीकम्
(अस्मिन्) अरतौ निहितं सन् न भिनत् (भवत्)
पुरः पश्यन्ति (=क्षणमात्रमेव निहितमवतिष्ठते । क्षणेनैव
च जनेस्तत् [अस्मिन् न भिनत्=] सर्वत्र संचरमाणं
प्रत्यक्षीक्रियते)] ।

१ अरत्ति^a - त्तिन तै २, ५, ७, ५॥;
-त्तिना तै ५, २, ५, १,
-त्तिनम् तै २, ५, ७, ५; -त्ती
मा २०, ८; का २१, ७, ७, मै
३, ११, ८; ४, ६, ३॥; काठ
३८, ४॥; -त्तीन् शौ १९,
५७, ५, पै ३, ३०, ६, -त्ती ऋ
१०, १६०, ४, तै २, ५, ७,
५॥; शौ २०, १६, ४; -त्त्यो
पै १६, १४७, ७. [त्ति- अष्टन्,
एकविंशत्, एकविंशति, एका-
दशन्, त्रयविंशत्, त्रयोदशन्,

त्रयोविंशति, दशन्, द्वादशन्,
नवन्, पञ्चदशन्, पञ्चन्, पञ्च-
विंशति, षष्, सप्तदशन्, सप्तन्,
सप्तविंशति].

॥ अरत्ति-मात्र^b - त्रम् मै ३, २,
४, काठ २०, ३, क ३१, ५.

॥ अरत्ति-मात्री^c - त्री मै ३, १,
२, ७; काठ ६, १, क ३,
१२, -त्रीम् काठ १९, १; ६,
क २९, ८, ३०, ४.

१२ अरत्ति^d - त्तय. ऋ ८, ८० ८.
॥ अ-रत्तिन्^e - त्तिन मै ४,

३, ८.

अ-रथ^f - त्था: ऋ ५, ३१, ५, ९,
१७, २०, १०, ११, ४^h, तै १,
६, १२, ६, मै ४, १२, २, काठ
८, १६; शौ ११, १२, २४^g;
-थेभ्य¹ मा १६, २६, का १७,
३, ५, तै ४, ५, ४, १.

अ-रथी² - थी ऋ ६, ६६, ७.

अरदु³ - दु खि ५, १५, १४.

? अरदु-परम^k शौ २०, १३१, १५

अ-रध⁴ - धम् ऋ ६, ६२, ३, -धस्य
ऋ ६, १८, ४.

^a) नाप. ([आ कूर्परात् प्रसृतकनिष्ठिकाङ्गुलिपर्यन्त-
प्रमाण-विशेष-] कूर्पर-) । व्यु. ? १ अर- + (√ तन् >)
*त्ति- इति तस. उस वा (= प्राप्त्यर्थं तनने तात्पर्यम्)
इति कृत्वा सास्व. वा उप. प्रकृतिस्वरम् वा द्र.
तेन नैप्र. *अत्तिन्- इत्यत्र पूष. अन्तेऽकारो-
पजन इत्यभिसंधिः (तु. कर्मन्- > कर्म > पंजा.
कर्म- प्रभु); वैतु. पाउ. (४ २) √ *अर् (प्राणौ) +
अत्तिन् प्र. इति कृत्वा चिदन्तोदात्त इति, WW १,
१५७ < √ *अर् (वलने) इति ।

^b) उस. उप. √ मा (बधा) + कर्मणि त्र. प्र.
(तु. पाउ ४, १६७) कृत्-स्वर प्रकृत्या च । पाप्र.
उप. तद्धितस्य मात्रच प्र. सत मौस्थि. स्वरूपमिति द्र. ।

^c) उप. मात्र- > मात्री- इति परिणामस्य
तिस्रो विधा संभवेयुः । यनि. उप. अनाम्नि सति
मात्रच् इति प्र. चित्स्वरकरस्तदन्तात् स्त्री ङीप्
(पा ४, १, १५) इति प्रथमा विधा परिचितचरी ।
√ मा (बधा) + त्रि. प्र. इति कृत्वा *मात्रि-
इत्यस्य भिन्नस्य प्राति. सत स्त्री. ङीषन्तत्वं
स्यात् (पाबा ४, १, ४५) इति द्वितीया विधा स्यात् ।
-मात्र- > *मात्रक- > *मात्रिका- > मात्रि आ-
> मात्री- इति चरमा विधा नैप्र. द्र. (तु.
अम्बाली-) । तद् एस्थि. एतासामुपादेयत्वतारतम्ये
विश्रुता धीः प्रमाणम् ।

^d) यनि. सत्तात् संदेहो भवति । अपेक्षया अदर्श-
नात् । ननु अपा √ वृज् इत्यनेन निवारणार्थेन
सत्ता कर्मसंबन्धेन युक्ततया श्राव्यमाणं किञ्चिदशुभ-

मेव स्यादिति कृत्वा यनि. १ संख्याकात् सरूपाद् भिन्नार्थं
सद् भिन्ननिष्पत्तिकतयाऽभ्युपेयमिति (तु सा. BW.
च अ + [√ रम् >] *रत्ति- इति कृत्वा तस.
इति । तथा सति स्वरतश्चोद्यस्याऽपरिहार्यत्वं तु द्र. ।
अतोऽस्मिन् पक्षेऽपि उप. भावे इति कृत्वा बस.
एव सुवच. स्यात् (तु वे.) । मा त्वेवं मानि ।
अपा √ वृज् इत्यस्य परतः पृथक्कृतिपूर्वकम् आभ-
रणे वृत्त्युपगमाद् अपाऽऽडोरर्थयोर्विषयविभागेन
कस्यचिद् वस्तुनः कुतश्चिदपकरणे कस्मैचिदपरस्मै
चाऽऽवर्जनेन इत्यभिसंधेः (तु अप √ मे > मि, अपा
√ मे > मि इत्येतयो शौ ६, ११७, १ इत्यत्र मै १,
१०, २ इत्यत्र च समानप्रकारको विवेक इहोक्ता दिशं
परिपुष्णन्ति वाऽऽङ्गयोगवति मै. स्थ संभर इति किप.
निदर्श्यमानः) ।

^e) तस. नञ्-स्वर ।

^f) उप. रत्तिन्- (सेनानी- प्रभु [तु. वैप ४]) ।

^g) विप । बस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^h) वा सस्थ टि ? द्रोण्यदेव- द्र. ।

¹) सपा. मै ४, ९, ४ काठ १७, १३ क २७, ३
वरुथिभ्य. इति पाप्मे ।

²) व्यु. ? प्रकरणतो वृक्षविशेषस्य नामिति सुलभम्
(तु नाउ. टि. [पाग ४, २, ८०]) । यत ऋश्या-
यन्तर्गते अरदु (डु)- इत्यत्रेह तात्पर्यमिति संकेतलाभः
स्यात्) ।

^k) तु खि ५, १५, १४ अरदुः परम् यत इहाऽपि
पदद्वयाऽऽत्मक एव पाठः मौलिकतया व्यवसीयेत (वैतु.

अ-र-प-स्- -†प. ^b ऋ [१०, १५, ४, ३७, ११], मा ८, ५६; १९, ५५, का ८, २, १६, २१, ४, ५; तै २, ६, १२, ३; मै ४, १०, ६; काठ २१, १४; शौ १८, १, ५१, पै १९, ३०, ३; २०, ६, २†, -पा: ऋ २, ३३, ६, ८, १८, ९, १०, १३७, ५, तै ३, २, ८, ४, शौ १, २२, ४, १३, ४†, पै १, २८, २.	†अरुमति ^c -ति. ऋ [(१, ३५, ८) २, ३८, ४], ७, १, ६, ३४, २१; ८, ३१, १२, १०, ६४, १५, ९२, ४; तै ४, ३, १३, ६, -तिम् ऋ ५, ४३, ६, ५४, ६, ७, ३६, ८, ४२, ३, १०, १२, ५	४, -रुष ऋ [१, १८, ३†; ७ ९४, ८], १५०, २; ३, १८, २; ५, ७७, १; L(१, ३६, १५) ७, १, १३], ९४, ८; ९, २९, ५, मा ३, ३०, का ३, ३, २२; मै ४, १२, ६; काठ ७, २; ३५, १४; क ५, २, ४८, १३, -रुषे ऋ ७, ५६, १९, मै ४, १४, १८.
अरु-मणस्- २अर- द	अरुममाण ^d -ण ऋ ९, ७२, ३.	अरुषी- -वी. शौ १९, १५, २; पै ३, ३५, २, २०, २४, ६.
	अरुनिन्द ^e -न्दानि ऋ १, १३९, १०	अरु ^f -रु: तै १, १, ९, १†; २;
	†अरु-रिवस् ^g -वान ऋ १, १४७,	

RW. अरुदुपणं इत्येकं पदमिति । परस्- इत्यस्य च स्थाने पर्ण इति सुपठः शोध द्र ।

^a) विप (गृह- वात- प्रभृ.) । बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^b) अदन्तं प्राति इति परमतमनभिमतमिव भवति (तु. भा. K. च, वैतु सा. उ. म. PW. MW. NW. च) । कथमिति चेत् । उच्यते । उ म. च स्वपक्षपुष्ट्या उदाहृतस्य यास्कीयवचनस्य तन्मतविनाशकत्वाद् अरुप. इत्यस्य न द्वि१ सत. क्विप् इति कृत्वा वा. सुवचनरत्वाच्च । यच्च सा. (तै ३, २, ८, ४) विश्वे इत्यनेन सामानाधिकरण्यमिच्छन् अरुपाः इति प्र३ आह, तदप्यसन् । एधत्ते इत्यैकवचनिक्या क्रियया अरुपाः इत्यस्य संबन्धस्य निगदस्पष्टत्वादिति (तु जायते विन्दुते इति सानिध्येन श्रूयमाणे ऐकवचनिके क्विप्.) ।

^c) अरुम् > अरुम् > अरु-मति- इत्याकारिका मतिरर्वाचामभियुक्तानामत्र यद् भवति (तु 'W. प्रभृ.), तद् असद् इवाऽऽभाति । पपा. अवग्रहाऽऽभावात् कामं नञ्-समास इह भवतु, न तु पराभिमतः बस. । रमति- इत्येतत् प्राति. हि निद्-अनिद्-अन्यतर- अति- प्रत्ययान्ततया (तु पाउ ४, ६५) मनोबन्ध-तद्वद्-अन्यतर-वाचकतया च श्रुत्यन्तरप्रसिद्धम् (तु शौ ६, ७३, २; ३; ७, ७९, २) । अत्र चैतत् प्राति. उप भवति नञ् च पूष. भवतीत्यत्र बाह्वृचश्रुत्यन्तरसाधारण्येन विशेषणमात्रतया अनवृत्त-इत्येतेन अनेह- इत्येतेन च साहचर्येण च श्रूयमाणं ज्ञापकं भवेत् (तु. ऋ ८, ३१, १२) । उत्तरपदाद्युदात्तत्वात् षं

(पा ६, २, ११६) । ^d) तस. नञ्-स्वर- । उप. यद्. ।

^e) नाप. (उदक- इति वै. सा. [तु. निघ १, १२], सोमाभिषवणीयपात्र- इति PW GW. प्रभृ.) । व्यु. ? *१अररि- [=अ + (✓रा [दाने] > कर्तरि वा भावे वा) ररि- इति बस वा (=अदातृक-) तस. वा (=अदत्त- यस्मिन् कल्पेऽन्तोदात्तस्तु दुरुपपदः द्र)] इति कृत्वा तत्पूर्वं (✓दा [दाने] > कर्तरि) द- इति उस. इति दे (१, १२) यस्य. सा च ; पूर्वस्मिन्नेव कल्पे पूष. <✓*अर (गतौ) वेति सा ; *२अररि- (=कपाट- पथीय- [व्यु. ?]) + (दा [अवखण्डने] > कर्तरि) द- इति कृत्वा उस. इति PW अनु GW. L ४४१ । स र्थापि त्वेव पूष. प्रकृतिस्वरोऽनुपपन्न इति कृत्वा कोऽपि भूयो विमृश्यस्वरूप. बस. एव शरणीयः ।

^f) अरु-रिवस्- (✓*अर [हिंसामाम्] + क्वसु. प्र इति मतं द्र.) ।

^g) विप, नाप. (रक्षप्-, आतृभ्य- [काठ २५, ४] प्रभृ.) । व्यु. ? (✓*अर [संसर्गप्रतिबन्धे] + भावे विच् प्र) *अरु + *१अरु- (✓*अर [संसर्गप्रतिबन्धे] + कर्तरि उन् प्र. उसं [पाउ १, ९]) इत्येवम् उस. उप. प्रकृति-स्वरं स्यात् (=बाधया बाधमान-) इति प्रथमः कल्पः । यद्वा २अरु- (✓*अर [संसर्गप्रतिबन्धे] + कर्तरि विच् प्र.) + अ + रु- (< ✓रा [दाने]) इत्येवं कस. =अः (बाधमान-) चासाव् अरः (अदाता) च इति कृत्वा निन्दाऽर्थे ङल् प्र. तद्धितः उसं. (पा ५, ३, ७४) लिप्ताच्च स्वरस्तदवस्थ इति द्वितीयः कल्पः । अथाऽपि वा *२अरु- इत्यस्यैवाऽतिशयिते-ऽर्थेऽभ्यासः स्यात्, नापू. दिशा प्र. स्वरश्चेति तृतीयः

३; मै ४, १, १०^१; काठ १, ९,
२५, ४^१, ३१, ८^१; क १, ९;
३२, १^१, ४७, ८^१; शौ
६, ४६, १०^१, -रम् १, १२९,
३; १०, ९९, १०, मा १, २६;
का १, ९, ४; मै १, १, १०;
४, १, १०; काठ १, ९; २५,
४; ३१, ८; क १, ९; ३२, १,
४७, ८; -०रो मा १, १६; का
१, ९, ४, पै २, ३७, ४.
॥अ-रशन्०- नम् काठ २६, ६; क
४१, ४; -नान् मै ३, ९, ४.
अ-रश्मन्०-श्मान् १, ९७, २०.
अ-रस, सा०-०स शौ ६, १३८, ३;
-०स शौ ४, ६, ६; पै १, ६८,
४, ४, १७, ४, ५, ८, ५; -सः
शौ ४, ६, ६, ५, १६, १-१०;
१२, २, पै १, ६८, ४; ३, १६,
५, ५, ८, ५; ८, २, ६, ४,
१-११; १२, १२, १२; -सम्

१, १९१, १६^१; शौ ४, ६,
१; ६^१; ७, २^१; ५, ४, ९, ८,
६; १३, ८; १०; ११; ६, २९,
३^१; १००, ३; १३८, ३; ७,
५८, ३; ७; १०, ४, ३; ४,
११, १२, १७, १२, ३४, ३;
पै १, ४४, ४, ४८, ४; ६८,
४, ९३, ४, १११, ३, २,
१, १^१; २, १, ५; ३, ९,
१^१-६^१; ७; ४, १७, ३^१, ४, ७,
१९, ४, ५; ७; ५, ८, ५^१, ८,
७, १८, ७; ८, २, ९-११,
७, १-४; ११; ९, १०,
५-८; १२^१; ११, १२; ११,
३, ३; १०; १६, १५, २-४;
१२, १३, ६; ५४, ९; १०;
२०, १३, ९, २७, ८, ४२,
८; ९, ४७, ६, ५५, १;
-सस्य शौ ४, ६, ६, ७, ५८,
५, पै १, ४८, १; ५, ८, ५;

-सा शौ १०, ४, ८; पै १६,
१५, ८, -सा. शौ २, ३१, ३;
४, १८, १; ९, २, १०; १२,
३४, ३, पै २, १५, ३; ५, २४,
१, ७, ८, ५; ११, ३, ३; १५,
१९, ३, १६, ७६, ९, -०सा:
शौ ५, १३, ७, -सान् शौ २,
२७, १-६, १२, ३४, २, १०;
३५, ५, पै २, १६, १, ८, २, ७;
७, ७; ११, ३, २; ४, ५; ७, ३;
-सासः शौ १०, ४, ९; पै १६,
१५, ९, -०से पै १२, ४२, ३.
अरस-तम- -मम् शौ ५, १३, ९;
पै ७, ३, ५, ८, २, ८
अरस-त(रा>)रा- -रा. शौ ७,
८०, १, पै १, २१, १.
अरसावधी^१ पै ३, १६, ४.
अ-राजन्- -जान. पै १, ९२, २.
॥अ-राजन्य^२- -न्य. मै १, ५, ८
अराजिन्^३- -जिन. १, ८, ७, २३.

कल्प । वाऽऽद्युदात्तः क्वाचित्कः पामे. (तु. शंपा
शौ. यस्थ.) शपकः स्याद् यथा पुराकाले प्रवृत्तिमान्
सन्नपि सामासिक स्वरः कालेनेहाऽऽख्यातऽभ्यस्त-
विधया (पा ६, १, १८९) आयुदात्ततया पर्यणसीदिति ।
स्याद्वा द्वितीये कल्प एव पक्षे उन् प्र तद्धित. उस्.
(पा ५, ३, ७४) । एस्थि. ✓*अर्(प्राप्तौ) इत्येतदर्थ-
प्राधान्येन व्यु. द्र इत्यभिसंधिः (तु. GW शत्रुपर्या-
वाचिना अर्- इत्येतेन पक्षे सजिगमयिषु., वैतु. पाउ.
[४, ८४] ✓*अर्[प्राप्तौ] + अरुः प्र. इति, PW. प्रमृ
अु + [रा 'दाने'] > [ररु- [स्वरः?] इति तस इति । तथा
सत्युत्तरादि-स्वर उपपत्तिसाक्षात्क्षः द्र.) ।

१) पामे. द्रप्सः मा १, २६ द्र. ।

२) आयुदात्तोऽपि पामे. (तु. शंपा. मुपा. च
टि. च) । सपा. पै १२, ४६, १२ ?हुडुत् इति
पामे. ।

३) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

४) आ/रध् 'हिंसायाम्' > (भावे कृत्) *आ-
रध्- > नैप्र. यनि. विपरिणतमिति कृत्वा =हिंसा-

भर- इति मतम् (तु. सस्थ. टि आभूक- [यत्र 'यमकर्तृका
हिंसा मा भूत्' इति तात्पर्यं द्र.]) ।

१) त्ववारसम् (मूको) > त्व अवारसम् (मुपा. ?) ।
अत्र तव । अरसम् इति द्विपद. शोध. द्र. ।

२) अरस. । अवधीत् इति शोध. द्र. ।

३) तस. नञ्-स्वरः ।

४) व्यु. ? (✓*अर् [संसर्गप्रतिबन्धे] >) २अर्- +
आजिन्- (=आ/अज् + ताच्छीलिकः इनि. प्र. [तु.
पा ३, २, १५६] इति उस्. उप. प्रकृतिस्वरम् (प्रति-
बन्धकान् विद्रावयितु-), वैतु. वें W. MW.
GW. च पर्वतविषयतया अ + (✓राज् >)
*१राजिन्- इति तस. इति । तथा सत्यन्तोदात्त उप-
पत्तिसाक्षात्क्ष सन् कथमपि पा ६, २, १५५ उउ उस्.
स्यात्, वे मेघविषयतया सा. मरुद्विषयतया च अ +
*२राजिन् (राजन्- + मत्वर्थे तद्धितः इनि. प्र.) इति तस.
इति वा, ?*अराज्- (अ + राजन्- इति बस) + तद्धित
इनिः प्र. इति बस. इति वेति; पपा. अप्यवग्रहाऽभावो
नञ्-पूर्वत्वस्य संकेतः स्यात् ।

अराटकी^१- -की शौ ४, ३७, ६, पै
१३, ४, १०; ११.

अराड^२- -ढः मै २, ५, ९

अराड्य^३- -ड्यौ तै ५, ६, २१, १८.

अराण- ✓ ऋ द्र

अ-राति, *ती^४- -तय. ऋ १, २९, ४;
४३, ८; २, २३, ५, ९; ३५, ६,
३८, ९; ५, २, ६, ८, ४८,
१६, ५९, ८, ७, ८३, ३; ५;
८, ९, १; ७१, ४, ९, ७९, १,
१०, ५७, १; ८५, ३२, १३३,
३, १७४, २; मा १, ७^५, १४,
१६, १९; २९^५, का १, ३, ३^५,
५, १; ६; ७, १; ८, ३, १०,
१^५; तै १, १, २, १, ४, १, ५,
१, २; ६, १, ७, १, ८, १,
१०, १; २, ५, १; ३, १, १,
६, १, ८, ३; २, १०, १; †कौ
१, ५५५; २, ११५३, †जै १,
५७, २, ४, १, ६, शौ १, २९,
२^५, ५, २३, २, ६, १२९,

१-३; ११, १०, २१; १३,
१, ५९^५; १४, २, ११^५, १२,
५०, ३; †२०, ७४, ४; ९५,
४; १३९, १, पै १, ११, २,
७, २, २, ९, ७, ८; १४, ४,
१३, १६, ८७, १; १७, २५, २,
१८, ८, २; १९, ३२, १;
२, ३, -तये मा १, ११; का
१, ३, ७, मै १, १, ५, ४,
१, ५^२, शौ ५, ७, १, ३; पै
७, ९, ४; १९, ३; ४, -ति.
ऋ २, ७, २; ८, ४८, ३, १०,
३४, १४; खि ४, ५, १४; तै ३,
२, ५, ४^५, मै १, १, २; ४; ६,
७^५; ८, ११; २, १६, ३, १०,
१, ४, १, ७, काठ १, २, ४;
५^५, ६; ७, ८, १०; ३, ६;
३१, ४^५; ५; ६; क १,
५^५, ६; ४७, ४^५, ५, शौ
२, ७, ४^५, ६, १२४, ३, १२,
३, १७, पै १, ४६, ६^५, ८, ३,

४; १३, ३, १४, १७, ३७, ७;
-तिम् ऋ ४, ४ ४; १०, ६३,
१२, मा १३, १२^५, २७, ६^५;
का १४, १, १२^५; २९, १, ६^५;
तै १, २, १४, २^५; ८, १०,
२^५, ४, १, ७, ३^५; मै १, १,
११, २, ११, १४; ४, ३^५, ५,
१; २, ७, १५^५, १६, काठ
१, १०, २, १२, ३, ३, ५, ४;
१६, १५^५, १६^५; ३१, १४, क
१, १०, २, ६; १०; २५, ६^५,
†कौ १, ५४०, २, ३६९, †जै
१, ५५, ७, ३, ३०, १२, शौ
१, १८, १^२, २, १०, ७^५, ३,
१, १, २, १, १५, १; ५, ७,
३, ६, ८, २, १२; १२, २,
३, ४५; १९, ३१, ११; पै १,
६९, २; ८६, २, ३, ५, १, ६,
१; ४, ८, १-१३, १८, ५, ५,
२६, ३-६, ९; ७, ९, ४;
८, १०, ५, ११; १६, ४, २;

*) मूको. दीर्घाऽऽदिरपि पाठ. द्र. । व्यु ?
✓ *अर् [हिसायाम्] [मौस्थि. < ✓ *२ हर्
(=✓*२हृ) < ✓ *शर् (=✓*शृ) < > ✓ *कर्
(=✓*कृ)] > *५अर्- (=शृङ्ग- । तु. ३६रिण-]
WW १, ४०३ उ) + १अर्थ- (=प्रकर्ष- < ✓*२धृ
इति षस. सास्व. इति कृत्वा १*अरार्थ-
इत्यस्मिन् प्राति. उपपदे सति (✓कृ + डि प्र
उसे [पाठ ४, १३९]=) *क्वि- इति उप. योगे
*अरार्थक्वि-> (स्त्री ङीष् [पावा ४, १, ४५])
-की- इति त्रिप्रस्थानस्य प्राति. मौस्थि अभ्यु-
पेयमानस्य सत नैप्र. *अरार्थकी->*अराड (>ढ>
*ट)की- इति परिणामः अनुसंधेयः (तु सह श्रूयमाणं
शृङ्गपदप्रधानं विप. ; नाउ. १सनि. प्राति च, वधेकि-
प्राति. च लोके) ।

५) व्यु ? (✓*अर् [हिसायाम्] >) *५अर्-
+ १अर्थ- (द्र. नापू. टि.) इति कृत्वा बस. पूष
प्रकृतिस्वरम् द्र. (=शृङ्गप्रकर्षवत्-). स्वरूपतस्तु नैप्र.

*१अरार्थ->*अराड-> यनि इति सुलभः क्रम ।

०) व्यु. ? नापू स्वार्थे यत् प्र (पा ५, ३, १०३)
यद्वा *३अर्+१अर्थ- इति षस सतस्तत्रसाधनीय. यत् प्र
(पा ४, ४, ९८) । उभयथाऽपि तित्-स्वर (पा ६, १,
१८५) । दीर्घादि प्राति. अपि यद् ।

१) सपा. काठ ५०, १ आराड्यौ इति पाभे ।

२) भाप. (अ-प्रदान-, लोभ-बुद्धि- प्रभृ. [तु या
११, २] PW. GW. प्रभृ. च), नाप. (अ-दातृ- [तु. या
३, ११], शत्रु-) । तस. नञ्-स्वरः । उप राति- टि. यद्. ।

३) सपा. ऋ २, ११४, ४ अरातीन्वा इति पाभे. ।

४) अराती. इति शोध (तु सपा. पै ७, १५, ४) ।
एतदनु सस्थ ?आदन्तुः टि. द्र. ।

५) सपा. शौ २, ६, ५ द्विष. इति, काठ १८, १६ निर्कृतिम्
इति च पाभे । १) पाभे. १अरतीन् द्र ।

२) सपा ऋ २, ९७, १० ती इति पाभे. ।

३) सपा. तैत्रा २, ५, ६, ३ आपमं २, १२, ९ अवर्तिम्
इति पाभे. ।

१५, ७; १९, २९, १, ३९, ६;
४६, २, ४९, १, २०, १८, २,
-^१तिम्^१ पै ५, २६, ४, ६, ८;
-ती ऋ १, ११६, २१, ३
१८, १, २४, १, ४, १२६, ७,
२७, २, १५०, ११ (७, ६४,
५; ६५, ५, १७, ७), ५, ५३,
१४, ६, ४, ५^०; १६, २७^३,
४४, ९, ७, १, ७; ९७, ९,
८, ११, ३, ३९, २^१, ९, ९६,
१५, ९७, १०^०; खि ३, १६,
३^०; ४, ५, ५, १३^०, मा ५,
२६; ६, १, ९, ३७, १०, १,
१२, ९९^१, १३, २६, का ५, ७,
१, ६, १, १, ११, १, ३, २, १,
१४, २, १२; तै १, ३, १, २, २,
२; ६, १; ६, १, १, ८, ११, १,
४, १, ४, ४^०; २, ८, १, ९, २,
५, १, ५, ९^०; मै १, २, १, ५,

३; ६, २, २, ६, ८; ३, ६, ३^१;
४, १४, ६^१; १७; काठ २, १;
१५, ६, ३९, १; क १, १३, जै
४ २५, १^१; शौ १, २, २, १०,
५, ३६, १३, १, २०, १६, ९,
१, पै ३, ३३, ६, ५, ६,
८^१, ७, १५, ४, १२, ६, ८,
१४, १, ९; १६, १३२, १;
१७, ३४, ६, १८, १६, १०,
२९, १; -तीनाम् खि १, ५,
५, -^१तीम्^१ पै ५ २६, ७, ९;
-ते शौ ५, ७, ८; -ते शौ
५, ७, १; २, ७; १४,
२, १९; पै ७, ९, १-३; ५,
१८, ८, १०; -ते ऋ ८,
७१, १, कौ १, ६, जै १, १,
६, -त्या शौ ३, ३१, १, -त्या
ऋ ९, ७९, ३^१, शौ १०, ३, ७;
१३, ८, २; -त्या: पै ५, २६,

१; २; १६, ६३, ७; -त्यै तै
१, १, ४, २; काठ १, ४; ३१, ३;
क १, ४, ४७, ३, शौ ५, ७, १०.
[^१ति- अन्^०]
अराति-द्विर्^१- -द्विम् खि १,
५, ११.
अराति-द्विषण^१- -ण^१ शौ १९,
३४, ४, पै ११, ३, ४
अराति-द्विषि^१- -षि^१ शौ २,
४, ६.
अराति-भय^१- -ये खिसा २६, १८.
अराति-हृ^१- -हम् शौ १९, ३५,
२, पै ११, ४, २
अराति-हन- -हनम् काठ ३९, ५.
अराति-घ्नी- -घ्नी काठ ३९, १.
✓अरातिय^१, अरातियात् शौ ४,
३६, १.
✓अरातीय^१, अरातीयति तै १,
३, २, १, ६, ३, १^०; ३, ५, ८,

१) प्रकृते सूक्ते प्रथमे मन्त्रे पूर्वोत्तरविरहितस्य रा^१ इत्यस्य च २ये च मन्त्रे रात्यात्^१ इत्यस्य च पूर्तिकरं अरात्या इति, ४थे, ६ठे, ८मे च मन्त्रेषु मूको रातीयम् (=अरातियम्) इति, ९मे च मन्त्रे मूको. रात्रीम् (=अरातीम्) इति च *अराती- (> तु. खि १, ५, ५ -तीनाम्) इत्यस्य ङीष्न्तस्य (पावा ४, १, ४५) सद्भावप्रामाण्ये संकेतः द्र। एस्थि. १मे मन्त्रे रा (=अरात्या), २ये मन्त्रे रात्यात् (=अरात्या), ४थे, ६ठे च मन्त्रयो अरातिम् (=अरातियम्), ७मे मन्त्रे अरातीन् (=अरातीम्), ८मे मन्त्रे अरातीन् (=अरातियम्), ९मे च मन्त्रे अरातिम् (=अरातीम्) इत्येवं शोध-परम्परा द्र. अनयैव दिशाऽन्येष्वपि बहुषु स्थ मूको. अनुसन्धानतो दीर्घान्तस्य प्राति. सद्भावोऽङ्गीकार्येति संभाव्यते।

२) प्र१ छन्दोऽनुरुद्धं दीर्घत्वम् (तु सा. =अरातिरिति, L ३७६, वैतु. सा. द्वि३ इत्येवमपि मृषा विकल्पक)। यद्वा *अरातिर्- [=अ+रा-तिर्- (=✓रा[दाने] + भावे वा कर्तरि वा+तिर्- (< ✓तृ।) इति तस। इत्यस्य प्र१ द्र. (तु. *अमतिर्-)]। ०) पाभे -तिम् कौ १, ५४० प्रभृ. द्र.।

१) अरा^० मुपा. स्वरभ्रेष द्र।

०) सपा. खिसा २९, १५ राड्या^१ इति पाभे.।

१) पाभे. अभिमातिम् शौ १९, ३२, ६ द्र.।

४) पाभे. २अनिरा द्र.।

५) सपा ऋ ७, ८२, १ विशिष्ट पाभे.।

१) नकारान्त. मुपा सु-शोध. द्र। अन्त्यनकारहीन मुपा. पाठो विसर्जनीयेन पूर्येत, न तु नकारेण। पुंसि प्रयोगस्य श्रुत्यप्रसिद्धत्वात्।

१) षस. सास्व। मुपा. आद्यन्तोभयस्वर^१ सु-शोध द्र.।

५) उस. उप. ✓दुष् > दूषि + कर्तरि ल्युः प्र.। कृत्-स्वर. प्रकृत्या।

१) सपा. *षण. <>°षि इति पाभे.।

३) उस. इमन्ने कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १९७, २, १३९)।

५) पंस. अन्तोदात्तः। अ^० इति स्वर? यनि. शोधः।

०) उस. उप. ✓हृ + डः प्र (पा ३, १, ४९)।

२) कयजन्त^१ नाधा। दीर्घत्वभावाऽभावौ यस्था द्र.।

१) आत्मन इच्छायां कथंच ब्रुवाण. भा. चिन्त्यः। अरातेरात्मन इच्छाया विषयत्वाऽयोग्यत्वात्।

१, मै १, २, १०; ३, ८, ८॥;
काठ २, ५, ९, ११, १२, ३, ३,
७ ६, २५, ९, क २, ५, ५, ५॥,
४०, २, अरातीयन्ति खि २,
८, ३, मै ४, ३, ११, ८, २॥,
काठ २८, ४॥, क ४४, ४॥;
अरातीयत् मा ११, ८०, का
१२, ७, १५, तै ४, १, १०, ३,
मै २, ७, ७, ३, १, ९, काठ १६,
७, १२, १०, क ३०, ८, पै १,
४२, ४.
अरातीयत्-यत् ऋ १, ९९,
१, खि ४, २, ६, खिसा २६,
१८, मा १२, ५, का १३, १, ६,
तै १, ६, १, १, ५, २; ४, २,
१, १; ९, २, मै १, २, १०^६, २,
७, ८, काठ १६, ८, क २,

५^०, -यन् काठ ३१, १४,
-यन्तम् तै ३, १, ४, ४, मै
३, १, ३^०.
अरातीय^०-यो. शौ १०, ६,
१, पै १६, ४२, १
†अराती-वृन्^०- वा ऋ १, १४७,
४, २. २३, ७, ८, ६२, ११,
२, ११४, ४^०, तै ७, ४, १५, १;
काठ ४४, ४.

†अराद्विदुरश्चसह्नुः पै ५, २, ५
अ-राद्धि- -द्वयै मा ३०, ९; का ३४
२, १

†अ-राघुस्^१- -घस ऋ ५, ६१, ६,
८, ६४, २, १०, ३२, २, ६०,
६, कौ २ ७०५, जै ४, ७, १०;
शौ ११२, १०, १४, ११, ४,
२०, ९३, २; -घसम् ऋ १,

८४, ८, ९, १०१, १३; कौ १,
५५३, २, ६९३, ७३६, जै १,
५६, ९, ३, १२, ८, ५६, २०,
४, २६, १, शौ ५५, ११, ७; ८,
२०, ६३, ५; ५ पै ८, १, ७, ८,
१६, १४६, १०.

?अरामाज्या पै १२, ४१, १०.

१अ-राय^२- -यास ऋ ८, ६१, ११.

२अराय^३- -य पै २, ६७, २,
-यः पै २, ६७, १, ६, १४,
७; ८, १२, २५, १२^४;
१३^४; -यम् शौ २, २५, ३,
पै ४, १३, ४, ६; ७, ११,
६; १७, १३, ४^१, -याः शौ
१२, १, ५०; पै १७, ५, ८,
१३, ८, १२, २५, १४; -यान्
शौ ८, ६, ४-६, १२, ११,

१) पामे. नाष्टाणाम् तै १, ३, २, १ द्र. ।

२) सपा. तै ५, १, २, ३ काठ १२, २ आतृव्यम् इति पामे. ।

३) ताच्छीलिकः उ. प्र. (पा ३, २, १७०) । तत्-स्वर ।

४) व्यु. ? *अराती- इति उपपदे ✓वन् + कर्तरि क्विप् प्र (पा ३, २, ७६) इति कृत्वा उस. उप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १३९) इति प्रथम कल्प । ✓अरातीय > *अरातीया- (पा ३, ३, १०२) इत्युपपदे पूर्ववत् उस. कृते सति नैप्र *अरातीया-वृन्-> यनि इत्यन्तोदात्तप्रयोजिततत्पूर्वलोपात्मक परिणाम इति द्वितीय. कल्प । अथ पाप्र. ✓अरातीय + वनिः प्र. उंसं. (पा ३, २, ७५) । ततो-ऽकारयकारयोलोप. (यक. पा ६, ४, १४८, १, ६६) इति वा । *अरातीया- + वन् प्र. तद्धितः उंसं. (पावा ५, २, १०९) इति कृत्वा भवे उंसं. (पा १, ४, २०) पूर्वपद् अवर्णलोपे यलोप इति वा । *अरातिश्- + वन् (गू. दिशा) प्र. इति वेत्येवं कल्प-पञ्चतयं समूहं द्र. । तत्राऽपि द्वितीये कल्प आस्था-विशेषश्चेति दिक् (तु. अमती-वृन्-; वैतु. पपा. Pw. प्रभु च अराति-वृन्- इत्यत्रप्रहमुखा भवन्तो मध्ये दीर्घ नोपपादुकाः; भा. L तै ७, ४, १५, १]

सा. L ऋ १, १४७, ४] चोत्तराऽश्च वनिप् प्र इति वचनतः त्रित्-स्वरतः प्रसज्यमानलक्ष्यविधानं प्रति पर्यनु-योज्यावित्यपरो विशेषः) ।

५) पामे. अराति शौ २, ७, ४ द्र. ।

६) बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

७) तस. नञ्-स्वर । उप *राय- (✓रा [दाने] + कर्तरि ण. प्र युक् च), वैतु या. (६, २५) प्रभु. सर्वे बस इति कृत्वा रै-पर्यायीकुर्वाणा घञन्तमिव प्रतिपादुका. सन्त. प्रसज्यमानाऽन्तोदात्ता (पा ६, २, १७२) चिन्त्याः ।

८) नाप. (रक्षस्- प्रभु.) । व्यु. ? रक्षोऽसृक्पाव-गर्भाश्-जिघत्सुत्वादिहिंसा-प्रधानविशेषणसहश्रुतिभिः (तु. यनि स्थ.) लिङ्गितं भवति, यथेह ✓*अर् (हिंसायाम्) > ५*अर्-+(✓इ + भावे घञ् प्र.) *आय- इति कृत्वा बस पूर. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १ L= अराऽऽय-)] इति, वैतु या. [६, ३०] प्रभु. तस. इति कृत्वा नञ्-पूर्वत्वे सति ✓रा [दाने] इत्यत्र एव निष्पादुकाः सन्त. स्वरतश्चिन्त्या ।

९) पामे. अमीवा ऋ १०, १६२, १ द्र. ।

१०) रायम् इति पाठः ? यनि. शोधः (तु. BKA.) ।

६, १६, १६, ६, ७, पै १५, १४, ९, १६, ७९, ४-६, ८०, ३, ८१, २, ५, -येभ्य शौ ८, २, २०, पै ५, ३४, ५ ^३ , १६, ४, १०. अरायि ^० - -०यि क्र १०, १५५, १; २; -०यि पै १७,	१४, १, -यी पै १७, १४, २ ^० ; -य्यः शौ १, २८, ४; २, १४, ३, ४, १७, ५; १८, ७, ८, ७, २३, १; पै २, ४, ५, ५, २३, ७; २४, ७; ८; २०, १५, ५; ६०, ११; -य्यम् क्र १०, १५५, २ ^० .	अराय-क्षयण ^० - -णम् शौ २, १८, ३. अराय-चातन ^० - -नम् शौ २, १८, ३ ? ✓*अराय ^१ > अराय्य ^२ - -य्यम् खि ५, १०, २ ? अरायभ्य. ^३ पै ५, ३४, ५. अराल ^१ - -ला ^१ खि ५, १७, १. † अरावन् ^२ - -वा क्र ७, ५६, १५,
---	---	--

अ) -यभ्यः इति पाठः? यनि. शोधः ।

ब) रक्षोजातिविशेषीयत्वाद् योपधत्वे सत्यपि ङीष् प्र
उसं. (पा ४, १, ६३) । -०यि इत्यत्र आमन्त्रितायुदातः
द्र. (वैतु सा [शौ १, २८, ४] स्त्री. पुंयोगीयम् [पा
४, १, ४८] प्र. प्रस्तावुक, Reuter (KZ ३२, २९७) च
<अरि-तु. जह्वावी- प्रभृ) ।

०) रायी इति पाठः? यनि. शोधः ।

द) सपा. पै ५, ९, ४ सदाभ्वा. इति पाभे. ।

०) विप (अभि-प्रभृ.) उस. कर्तरि ल्युङन्ते कृत-स्वरः
प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २, १३९) । उ५. यक <✓क्षि
(क्षये); <✓चर > चाति (नाशने) ।

१) ✓*अर'रक्षणे' (मौस्थि. <✓*इ [घ, ग, ख, क,
श, क्ष, स्क] र <✓*अस्कृ 'खनने') > *अर- (अस्य गृह-
रक्षितोरर्थे शूरण - इत्येतत्-सा जात्यमित्यभिसंधिः) > यनि.
नाउ व्यु. औपयिक क्यङ्ङन्त. नाधा रक्षितृभावे द्र. ।

०) भात्रे य प्र कृत्येषु उसं (पा ३, १, ९५ उउ) ।
तत्-स्वरश्च (तु. मूको च, ✓*मू > मराय- इति शाश्रौ
[१२, १७, २] कुलाय- [मौस्थि. साजात्यमाक् यद.]
इति च पाभे) ।

५) ✓*अराय 'कुत्सितशब्दे' > *अरायत्-> अराय-
द्भ्यः इति शोधः ।

१) व्यु ? ✓*अर 'वलने' (तु WW १,
१५७) । यद्वा ✓*अर 'सामीप्ये' (तु RW.
[शौ २०, १३४, १] ? आ-सन्ना. इति पठन्तौ)
+ आल प्र. (वैतु. आलच् प्र इति भो.
पाउना. च । तथा सति स्वरस्तु नोपपद्येतेति दिक्) प्र.
स्वरश्च । यतु *अरालाच्, अच्-> -लाक् इतीव
गप्. शौ. (शपा.) अश्रावि, तन्नेष्टम् । नाउउ.
मन्त्रेषु प्रागादीनाम् अधरागन्ताना चतुर्णामेव
किवि. सता पदानामावृत्तिदर्शनाद् न प्रकृतं पदं
तत्सजातीयमित्यस्य विषयस्य सुवचत्वाच्च नाउउ.

मन्त्राणा वा. दिशा एव च प्रपु३ सता क्तिप. कर्तृ-
संबन्धेन युक्तस्य सतः प्र३ कस्यचिन्नाम्न एवाऽऽका-
ङ्क्षितत्वाच्च ।

१) सपा. शाश्रौ १२, २३, १ (तु शपा. सात. [शौ २०,
१३४, १] ? अरालाक् इति पाभे.) ।

५) व्यु ? (✓*अर [संसर्गतिबन्धे] + भावे अप् प्र
*अर-> स्वार्थे *अरक-> नैप्र.) अरा- + *वृन्-
(✓वृन् + भावे क्विप् प्र) = 'अरे (प्रतिबन्धे वा
हानौ वा) वृन् (मन) यस्य (पाप्र. वृन् प्र
तद्धित. उसं (पावा ५, २, १०९) इति बस पूष
प्रकृतिस्वरम् (वैतु. पपा. अनवगृह्णन् नञ् पूष
इतीव विशापुकाः) । PW. प्रभृ तु अ + *रावन्-
(<✓रा [दाने]) इति तस. इति संवादुकाः । यतु क्र
७, ६८, ७ इत्यत्र यनि. भिन्नं सदपरं सरूपं
प्राति कृत्वा भिन्नाया व्यु. विषयः [तु. सा.
(<✓*अर [इत्यभिसंधाय]) 'अरणवानभिगन्ता' इति,
PW. = २अर-वत्- (=रथ-) इति (तथा च
सति स्वरस्तु दुरुपपदः द्र.)] इति पराऽभिप्रायो भवति,
तदनिष्टम् । यनि. प्राति. प्राकरणिकऽर्थतः सुसंगत-
त्वात् कल्पनान्तरस्याऽन्यथासिद्धे. । 'यदा भुज्युं
तस्याऽऽत्मीयत्वेनाऽनुभूयमानाः सखायोऽपि पापवृत्तयो
भूत्वा मध्ये समुद्रं जहुः, तदा किल कश्चिदपर एव
नितान्तमसंबद्धः (=१ अरणः) शत्रुबुद्धिर्वाऽपि
सन्नश्चिनोः संबन्धतत्वाऽभिसंबन्धेन मनोव्रदिम्ना
नेदीय इव प्रेरितो भूत्वा तं निस्तारयामास' इति
श्रुतिस्वरस इत्यभिसंधेः (वैतु. वै. सा. च भुज्युरेव
अरावा इति व्यशेषीति कृत्वा पर्षन् इति क्तिप.
प्रपु१ सदपि मपु२ भावयित्वा व्याचक्षाणौ; PW.
प्रभृ. च दैवताभिसंबन्धेन परस्याऽऽप्यात्मीयभावस्य
महिमानमपश्यन्तः गप्. व्यु. चाऽर्थाश्च वितथं
प्रतर्ककाः) ।

६८, ७; ८, २८, ४, ९, २१,
५, १०, ३७, १२^१, -राण. ऋ
१, ३६, [१५ (७, १, १३)],
१६^२; ८, ६०, १०^३; ९ [१३, ९,
६३, ५ (३९, ५)], ६१, २५, कौ
१, ५१०; २, ५४५, ५६३, ८९५;
जै १, ५२, १४, ३, ४३, १,
४४, ९; ४, १४, २; -राणे
ऋ ७, ३१, ५; शौ २०, १८, ५

१अरि- -रय. खि ४, ५, १; -रये
ऋ ६, १३, ५; -रिः ऋ १, ४,
६, ९, १०; १५०, १; ७, ६४, ३,
८, २, १४^४, ५१, ९, ७२, १६,
९, ७९, ३, १०, २८, १, ३९,
५; खि ३, ३, ९, ५, ११, १,
मा ३३, ८२; का ३२, ६, १३,
कौ १, ९७, २, ९५९, जै १,
११, १, ४, १९, १; शौ २०, ६८,

६, ७१, १६, १२७, ११; -रिम्
ऋ २, ८, २, ५, ४८, ५; -रिः^५ ऋ
१, ७०, १; ७१, ३, ७३, ५, ११८,
९; १२२, १४^६; १६९, ६; १८४,
१६, १८५, ९; २, १२, ४^७;
५, २३, १५, ३, ४३, २६; ४,
२, १८६; १६, १९; २०, ३^८,
२९, १; ३८, २, ४८, १; [५०,
११, ७, ६४, ५, ६५, ५; ९७,

१) =सपा. तैआआ ६० माश्रौ २, ५, ४, ९ प्रभृ । तैआ
३, ७, ११, २ आश्रौ ३, १३, १८ प्रभृ अराय इति पाभे ।

२) सतोवृहत्यां विषमयोजगतायोः पादयोरवसाने लग्नौ
स्यातां (तु तृतीये पादे) इति कृत्वा अरावणः इत्येवमत्र मूलतः
पाठः संभाव्येत (येनाऽक्षरद्वयेनोनेऽत्र पादेऽक्षरमप्येकं
सुपूरं स्याच्छन्दश्च सुपठमियमिसंधि [तु १. ५२. ५]) ।

३) ✓*अर् (प्राप्तौ वा संसर्गप्रतिबन्धे वा) + इ. प्र. उसं
(पाठ ४, १४०) । तत्-स्वरः । ननु स्वाभि-स्तोत्रार्थपरं
प्राति अन्यच् शत्रुपरं चाऽन्यदिति प्रागर्वागभिमतं
विवेकं (तु. या [५, ७] प्रभृ.) आदाय पृथगङ्किते द्वे प्राति.
किमिति न निर्दिश्येयातामिति । व्यु. च वृत्ते च
विशेषऽभावाच्छन्दतोऽभेदप्रतिपत्तेरिति । ननु शत्रु-
परस्य प्राति, अ + 'रि- (< ✓रा [दाने] भावे) बस
इति कृत्वा प्रकाराऽन्तरेण व्यु. इष्यता (वैतु. या.
गपू) तेन च प्राति भिन्ने निर्दिश्येयातामिति ।
नेति । कथमिति । उक्ताया व्यु. अन्यथासिद्धत्वा-
दिति । कुत इति । गतितत्प्रतिबन्धप्रभृत्यनेकाऽर्थ-
वाचकत्वेनोपगतस्य सतः ✓*अर् 'संसर्गप्रतिबन्धे' (तु
यस्था टि.) इत्यस्यैव तत्तदर्थवाचकस्य सतः १अरि- इत्यस्य
मूलतयाऽभ्युपेयत्वादिति । अथ तत्र तत्र विषयविभागे
विदुषा वैमत्यादपि भिन्ने प्राति. न निर्दिश्येयाता-
मिति । कथमिति । उच्यते । तद् यथा । ऋ १,
४, ६ इत्यत्र शत्रु-पर इति सा. । न तथेति PW.
प्रभृ. । ऋ १, ७३, ५ इत्यत्र शत्र्वर्थ इति सा.
PW. च । न तथेति GW. । ऋ १, ११८, ९ इत्यत्र
शत्र्वर्थ इति सा. PW. च । न तथेति NW. ।
ऋ १, १८४, १ इत्यत्र शत्र्वर्थ इति PW. । न
तथेति सा. GW. च । एवमन्येष्वपि भूरिसव्याकेषु
स्थ. प्रतिपत्तिभेदो भवति । अथाऽद्यावधि प्रसिद्धि

प्राप्तवतो विषयविभागस्याऽपराधित्वादपि द्वे एव भिन्ने
प्राति. निर्दिश्येयातामिति नोचितम् । तथाहि ।
मा ६, ३६ इत्यत्र प्रजाऽर्थ. साक्षाच्छ्रौतप्रमाणोपबृंहितो
भवति (तु माश ३, ९, ४, २१) । ऋ ९, ७९, ३
इत्यत्र वृक- इत्यस्य साहचर्याद् हर्यर्थ. संभाव्येत ।
एवमनुसंधानभूयस्त्व-निबन्धना विशिष्टतराऽर्थभूयस्त्व-
प्रसिद्धि संभवेदिति किमु वक्तव्यम् । ननु तत्तत्
स्थ. सम्यगनुसंधाय तत्तदर्थविषयविभागमनुपतन्ति
काम तानि तानि भिन्नभिन्नानि प्राति. निर्दिश्येर-
न्निति । सत्यम् । एवमेव कर्तव्यं न त्विहेति ।
तत् कुत्रेति । वैश. इति । कुत इति । अर्थविवेका-
ऽधीन विषयविभागाऽनुपातिनो निर्देशविभागस्य तत्रैव
प्राप्ताऽवतरतरत्वाच्चाऽनुसंधेयसाधनसामग्रीसमृद्धिजन्य-
पर्याप्ततरस्य विभागप्रकारस्य संभवाच्चेति । अथ
किमिति २अ-रि- इतीहाऽपि पृथग् निर्दिश्येतेति ।
स्वरतो भेदात् व्यु. भेदस्य शब्दस्वाभाव्य-प्राप्तत्वा-
दिति । अत्र यत्र यत्र अर्थ. इति शब्दरूपं १अरि-
इत्यस्य द्वि३ वा पं१ वा ष१ वा सत् १अर्थ-
इत्यस्य प्र१ इतीवाऽन्येषा मिथ्या प्रतीतं भवति तत्र
तत्र यस्थ. टि समकेतीति दिक् (तु. टि. इहैव अर इति) ।

४) शोधः पाभे. च कौ १, २२५ रयि. द्र. ।

५) द्वि३ ।

६) वा. द्वि३ सस्थ. टि. अजागमुषीः द्र. (तु. PW.
GW. प्रभृ.; वैतु. वे. [५१], सा. < १अर्थ- इति) ।

७) १अर्थ- इत्यस्य रूपम् इति सा. तद् विमृश्यम् ।

८) १अर्थ- इत्यस्य रूपम् इति PW. तच्चिन्त्यम् ।

९) यत्तु १अर्थ->अर्थ (स१) = 'इन्द्रे' इतीव PVS.
(१७२ टि. १) इत्यत्रोक्तं भवति । तच्चिन्त्यम् ।
स्वया इति पदेन तस्य गतार्थत्वात् ।

९, ५, २, १२; ३३, २; ६;
३४, ९; ५४, १२; ६, १४, ३;
[१५, ३ (६६, ३३)]; १०,
११५, ५]; १६, २७^३; २०, १,
२४, ५^३, २५, ७; ३६, ५^३,
४५, ३३; [४८, १६; ५९,
८], ७, ८, १; २१, ९;
३४, १८; ४८, ३^१, ५६, २३;
६०, ११; ६८, २; ८३, ५;
९२, ४, ८, १, ४; २१,
१६^३, २४, २२^३; ३४, १०^३;
३९, २, ४८, ८; ६०, १२;
६५, ९^३; ६६, १२; ९४, ३,
९, २३, ३; [६१, ११, १०,
१९१, १]; ७९, [१; १०,
१३३, ३]; १०, २०, ४, २७,
८^३, ४२, १, ५९, ३; ७६, २;

८६, १^३; ११६, ६^३; १४८, ३;
मा १५, ३०^०, २६, ३; १८^०,
का १६, ५, ११; २८, २, १;
तै १, ८, २२, २, २, ६, ११, ४;
४, ४, ४, ४; मै २, १३, ७, ४,
१४, ४; १५; काठ २, १५, ४,
१६; ८, १७; १७, १८; ४०,
११, कौ १, ७०; ५५५; २,
२४; ११५३; ३, १, ८; जै १,
७, ८; ५७, २, २, ५, ५, ३,
१, ३, ४, १, ६; १०, १०; शौ
६, ६३, ४; १८, ३, २३, २०,
३४, ४; ५; ६६, १; ८५, ४;
८९, १; ९५ ४; १२६, ३, पै
१३, ७, ४; ५; १९, ७, ११.
अरी^३ -री मा ६, ३६; का ६,
८, ७, मै^३ १, ३, ४; ४, ५, ७,

काठ^३ ३, १०; क २, १७, -यै.^१
कौ १, ३२७, जै १, ३४, ५.
अरे^३ मा २३, ५५; ५६, का २५,
१०, ३, ४; मै ३, १, ४.
अरि-कुव^३ -वेभ्यः पै १६, १०४,
२^१.
अरि गूर्त^३ -तैः ऋ १, १८६, ३
अरि-धायस्^३ -यसः ऋ १,
१२६, ५.
अरि-पुत^३ -त ऋ ८, १, २२
२अ-रि^३ -रिः शौ ७, ९३, १^३;
१३, १, २९^०, पै २०, ३२, ७^३.
अ-रिक्त^३ -क्त^३ काठ ४०, ५;
-णकाः तै ६, ४, ९, ५, काठ
२७, ५, क ४२ ५; -णकानि
तै ६, ४, ९, ५^३; -काय तै
७, ३, २०, १, काठ ४३, १०.

^१) तु. टि. अर्थ ऋ १, १८४, १।

^२) अर्थ इति सं१ इति पठन् सा. चिन्त्य. ।

^३) १अर्थ- इत्यस्य रूपम् इति उ. म. मन्वानौ चिन्त्यौ ।

^४) स्त्री. डीष् (पावा ४, १, ४५ [तु. माश ३, ९,
४, २१]) ।

^५) अरिः इति पाठः (वैतु. मै. सूको. १मे स्थ
अरीः इत्यपि पाठः) । एस्थि, अपि मै. काठ. च रूपम्
स्त्रीत्वपरस्व शाखान्तरसामान्येन सुस्थितं द्र. ।

^६) लरुपी->-षीः इत्येतत् सामानाधिकरण्यात् यनि. द्र.
(वैतु. सा. अरीन् इति व्याख्यानात् १अरि- इत्यस्य पुं
द्वि३ एतदिति प्रतिपन्नः संश्चिन्त्यः) ।

^७) मौस्थि. प्रजाड्यस्य सत् १अरि- इत्यस्य
सं१ संभाव्येत (वैतु. WW [१, ८९] शब्दार्थकाद्
✓अला [तु. पैजा. अलाअ-<आलाप-] इत्यतो
निष्पादकः) ।

^८) =कर्तनगुणविशिष्टकलविशिष्ट- । बस. पू. प्रकृति-
स्वरम् ।

^९) सपा काय ११४. ३ अरिक्वेभ्यः इति, शौ ११,
२, २ अलिक्वेभ्यः इति च पाभे. ।

^{१०}) विप (सूरि-) । अरिरिक् वा अरिरिति वा
अरि (=समृद्धं पुष्कलं यथा स्थापयेति कृत्वा किञ्चि

सत्तन द्वि१ [तु PW. प्रभृ. WW १, ६९; NW.] इति वा
गूर्त-(<✓गु 'शब्दे') इति तस्य थाथीयस्व स्वरः (वैतु.
सा. सस. इति च, B. [JOAS ४५, १६५] च तुस. इति
वदन्तौ स्वरतश्चिन्त्यौ (तु. पा ६, २, २, ४८ ; विश्व-गूर्त-
इति च) ।

^{११}) विप ([समृद्धधायोविशिष्टा-] गो-) । बस. पू. प्रकृति-
स्वरम् । उप. भावे ध्रायस्- (वैतु. सा. कर्म-
णीति कृत्वा तुस इति, GW. च कर्तरीति कृत्वा
उस. इति च वदन्तौ स्वरतश्चिन्त्यौ [सा. उप. गुण-
वचनत्वे सति पू. कृतत्वस्फेष्टत्वादस्य विशेषणद्वयस्यापि
प्रकृते चाभावात् GW. च कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरस्य प्राप्त-
त्वात् पू. प्रकृतिस्वरानुपपत्तेरित्यभिधायि]) ।

^{१२}) विप. (इन्द्र-) । तस्य थाथीय. स्वरः (तु PW.,
MW., WW. [१, ६९] ; वैतु. वें. सा. प्रभृ. तुस. इति
वदन्त पूर्ववच्चोदाः) ।

^{१३}) तस. नञ्-स्वरः ।

^{१४}) उप ✓क्त + कर्तरि इक् प्र. डसं. (पावा ३, ३,
१०८ ; यद्वा पाउ ४, १४२) । अनुजुः सन् परान्
परिपन्थुक इति श्रुतिस्वरस्यम् ।

^{१५}) पाभे. अग्निः पै १८, १७, ९ द्र ।

^{१६}) सपा. पै १, ९६, ४ अरिष्टः इति पाभे. ।

॥अ-रिक्तत्व^a- -स्वाय^b मै ४, ६, २
? अरित^c पै ४, १४, ६.

अरितृ-; १अरित्र-; २अरित्र- प्रभृ.
✓ अर् द.

अ-रिप्र, प्रा^d- -प्रम् ऋ ७, ४७, १,
१०, ७१, १; -० प्रा ऋ ८, ८,
९, -प्राः ऋ ७, ९०, ४, १०,
१२०, ९९, शौ १०, ५, २४,
१६, १, १०; पै ५, २, ६, ६,
१, ९; १६, १३०, २, -†प्रे^e
शौ ५, २, ९; २०, १०७, १२.

अ-रिषण्य^f- -ण्या ऋ २, ३९, ४.
†अ-रिषण्यत्^g- -ण्यन् ऋ १, ६३,
५, २, ३७, ३, ६, २४, ९; २५,
२; मै ४, १४, १२.

अ-रिष्ट, घा^h- -०ष्ट शौ १९, ७, ३२४,
-०ष्ट शौ ८, २, २४; -ष्ट
ऋ [१, ४१, २ (५, ५२, ४,
६७, ३), ८, २७, १६; १०,
६३, १३], ५, १८, ३; ३१,
१; १०, १६६, २, मा १०, २१,
का ११, ७, १, तै ३, २, ८, ४,
शौ ४, ५, ७, ७, ५५, ५; ८,
२, ८, १०, ३, १०, पै १,
६१, ४, ९६, ४^h, २, ८७, ५,
४, ६, ७, १३, ३, ११†, १५,
१२, २†, १६, ३, ९; ५, ४,

६३, १०; -ष्टम् ऋ २, ३४,
७; मा २, १३†, का २, ३, ११†,
काठ ३४, १९†, पै ४, ४०, २,
-ष्टा मा ११. ६९, ३७, २०,
का १२, ७, ४; ३७, ३, ६, तै ४
१, ९, २, ५, ५, ९, २, मै २,
७, ७; काठ १६, ७, १९, १०,
क ३०, ८; पै ११, १, ७, १८,
१४, ६, -ष्टा. ऋ २, २७, २, ७,
१६, ५, ४२, ८, ६, १९, ४; ७,
४३, ५, १०, १२८, ३, तै ४,
७, १४, २†; ५, ७, ९, १,
काठ ४०, १०†, शौ ५, ३,
५†; १०, ५, २३; पै १, १०६,
२, ३, २६, ६; ५, ४, ५†,
१५, ३; १६, ७, ६, ८, १६,
१००, ३†, १३०, ३; २०, २२,
१, -†ष्टान् ऋ ७, ४०, ४; ९७,
४, काठ १७, १८; -ष्टानि शौ
१९, ६०, २; -ष्टानि ऋ ६,
५४, ७, -ष्टाम् ऋ १०, ८५,
२४^h, काठ २, ३; क १, १५,
-ष्टासः शौ ७, ५२, ७†; १९,
४७, २; २०, ८९, १०†¹,
पै ६, २०, २, १७, ३५, ६†¹,
१८, १४, २^m, -ष्टे का २, ६,
२; -०ष्टे पै ८, ७, ३; -॥ष्टेन तै

१, ६, ११, २†, मै ४, ५, ५;
६, ८; काठ २६, १०; क ४१,
८; -†ष्टेभिः ऋ १, ११२,
२५; ८, २७, ४, मा ३४,
३०, का ३३, १, २४; -†ष्टेः
ऋ ६, ६९, १; तै ३, २, ११,
२, मै ४, १२, ५; काठ १२,
१४.

अरिष्ट-गातुⁿ- -तुः ऋ ५, ४४, ३.

अरिष्ट-गु^o- -गु शौ १०, ३, १०;
पै १६, ६३, १०.

अरिष्ट-प्राप्त^p- -माः ऋ १, १६६,
६

†अरिष्ट-ताति^q- -तये ऋ [१०,
६०, ८-१०], ९७, ७; मा १२,
८१, का १३, ६, ७, तै ४, २, ६,
४, मै २, ७, १३; काठ १६,
१३, क २५, ४, †शौ ३, ५,
५, ५, ३०, १२; ६, १९, २;
८०, २; ८, २, ६; ५, २०, ७,
६, २७; १९, ३८, ३; †पै १,
३१, ३; ३, १३, ५, ५, १७,
८†, ७, ५, ११; ८, ३, ९, ९,
१४, २, १५, १८, ८, २१, ६;
१६, ३, ६, १४, ६†; २८, ९;
१९, १६, १४†; १६, २४, ३†;
२५, ६; २०, ५४, ९; -तिभिः

^a) तस. नञ्-स्वरः ।

^b) पांमे. अपहृत्यै क ४२, ५ द. ।

^c) पाठः² सस्थ टि. ✓सि > सितु- द । वास्य-
(सि-अ)रित. > सपा. पै ४, १४, २ वा सरितः इति
पांमे. ।

^d) बस अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^e) सपा. °प्रा <> °प्रे इति पांमे. ।

^f) विष (अश्विन्-). उप. ✓रिषण्य + कर्तरि अच् प्र. ।

^g) सबुदेरनपेक्षातः अरिष्टम् इति मूपा संभाव्यते
(तु. WI) । अरिष्ट-मूलम् इतीव सा. पिपठिषन्
(तु. शंपा) चिन्त्यशु छन्दोदोष-प्रसङ्गात् ।

^h) पांमे अरिक्तः द. ।

ⁱ) पांमे. विच्छिन्नम् तै १, ५, ३, २ प्रभृ द. ।

^j) पांमे. अनागसः शौ ९, ५, २ द. ।

^k) पांमे. स्योनम् तै १, १, १०, २ द. ।

^l) सपा. ऋ १०, ४२-४४, १० शौ २९, १७, १०;
१४, १० अस्माकेन इति पांमे. ।

^m) सपा. शौ १४, २, ७२ °ष्टास् इति पांमे. ।

ⁿ) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^o) उप. <गो- ।

^p) भावे तातिष् प्र. (पा ४, ४, १४४) । लित्-स्वर. ।

<p>क १०, १३७, ४, शौ ४, १३, ५; पै ५, १८, २.</p> <p>अरिष्ट-नेमि^१ - मि: ऋ १, ८९, ६; मा १५, १८, २५, १९१, का १६, ४, ७; २७, ११, ६१; तै ४, ४, ३, २; मै २, ८, १०, ४, ९, २७१, काठ १७, ९, ३५, ११, क २६, ८; कौ २, १२२५१; -मिम् ऋ १, १८०, १०, १०, १०८, १, खि २, ४, १; कौ १, ३३२; जै १, ३५, १, शौ ७, १०, १, -०मे क ३, ५३, १७; काठ ४०, ३.</p> <p>अरिष्ट-पञ्च- -यु: पै १, ९७, ४१^२.</p> <p>अरिष्ट-भर्मन्^३ - ०२मन् ऋ ८, १८, ४.</p> <p>अरिष्ट-रथ^४ - थ: ऋ १०, ६, ३.</p> <p>अरिष्ट-वीर, रा^५ - रा ऋ १, ११४, ३, काठ ४०, १११, शौ ३, १२, १; पै ३, २०, १, -राम् पै ७, ६, ५.</p> <p>अरिष्टा(ष्ट-अ)सु^६ - सू^७ शौ १४, २, ७२.</p> <p>अ-रिष्टि^८ - षिम् ऋ २, २१, ६,</p>	<p>-ष्ट्यै मा २, ३^{१०}, ३०, १३; का २, १, ३०, ४^{१०}, ३४, २, ५, णै ७, ४, ११, ३; ५, १, ४; काठ ३३, ३१, ३५, १०^३, क ४८, १२^३.</p> <p>अ-रिष्यत्^४ - ष्यतः, -ष्यन् मै १, २, ९, -ष्यन्त ऋ [२, ८, ६; ८, २५, ११ (९, ३५, ३)], ४, ५७, ३; ८, २५, १२, मै ४ ११, ११, शौ २, ४, १; १९, ५०, ३, २०, १४३, ८१, पै २, ११, १; १४, ४, १३; -ष्यन्तम् ऋ ८, ५१, ३^१; १०, ६३, १४, खि ३, ३, ३^१.</p> <p>अ-रीळह (ठ)^४ - ळइम् ऋ ४, १८, १०.</p> <p>अरु^५ - रुम् पै १, ९४, ४ [रु- ३पाक^६].</p> <p>अरुक्म- -क्मम् पै १४, ४, ८.</p> <p>अ-रुण^७ - ग. पै १, ९४, ३; -गम् क ६ ३९, २</p> <p>अ-रुच्^८ - रुच ऋ ६, ३९, ४.</p> <p>अ-रुज् - रुक् पै ६, ९, १०; -रुजा पै ११, २, ८.</p>	<p>अरुण, णा^१ - ००ण मै ४, १४, ९१^२; -ण: ऋ १, १०५, १८; १३०, ९, ९, ४०, २; १०, ३०, २; ५५, ६; मा १६, ६; १७, ६०१^३, २४, ३; २९, ५८; का १७, १, ६, १८, ५, १११^४, २६, १, ५; ३१, ६, १; तै २, १, ६, ३१; ४, ५, १, २; ६, ३, ४१^५, ५, ५, २२, १; १६, १, ९, २; ४, ५, १; ११मै १, ४, १०^६; ५, ९०, २, ५, ९^७; ९, २६; १०, ५१^८; ३, ६, ४; ६; ७, ४; ८, ६^९; १०, ५, १३, ४६; ४, १४, १४६, काठ १३, ४; १७, ११; १८, ३१^{१०}, २१, ८१^{११}; २६, १०, ३२, ७, ३७, ७; ४८, १, क २७, १; २८, ३१^{१२}, ४१, ८१; †कौ २, २७५, ११३३; †जै ३, २३, ७, शौ ५, २२, ३; ११, ७, १२^{१३}; पै १, ४५, २, १३, १, ४, १४, २, ९; १६, १५४, २; -णम् ऋ १, ७३, ७, ७, ९८, १, ८,</p>
---	--	--

^१) बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, १) ।

^२) पाभे. अनुष्टपञ्च द्र. । ^३) पाभे अरिष्टास.

पै १८, १४, २ द्र. । ^४) तस. नञ्-स्वर ।

^५) =सपा. माश १, ३, ४, २, ४ काश २, ३, २, १९-
२१ । तै १, १, ११, १ काठ १, ११ बौश्रौ १, १३ . २१
ईषत. इति, मै १, १, १२ ईषमाण. इति, क १, ११
कषत. इति च पाभे ।

^६) तु ORN, वैतु. PW. GW. प्रष्ट. ✓अव् >
अविष्यन्- > -ष्यन्तम् इति ?

^७) उप. ✓रिह् + क्त प्र. ।

^८) व्यु. ? ✓अर् (संसर्गप्रतिबन्धे) इत्यतः
(=प्रतिबन्धकः) संभाव्येत । बिले इत्यस्य स्थाने बिलम्
इति च पृथक् पदमिति कृत्वा मुपा. सु-शोध द्र. ।

^९) विप. > नाप. (लोक-) । बस अन्तोदात्त. ।

^१) विप. ([अरुण-वर्ण-] वृक- प्रष्ट.), नाप. न. (अरुण-
वर्ण-), व्यप (ऋषि-) । व्यु ? या. [५, २१] < ✓रुक्
[दीप्तौ] इतीव । ✓अर् (तपनदीप्त्यो.) + उनच् प्र.
(वैतु. पाठ. [३, ६०] < ✓अर् 'प्राप्तौ' इति,
तु. टि. अरुण-) । चित्तरः ।

^२) सपा ऋ २, २८, ७ असुर इति पाभे ।

^३) =सपा. माश ९, २, ३, १८ । ऋ ५, ४७, ३ अरुषः
इति पाभे. ।

^४) सपा. ऋ ५, ४७, ३ अरुष. इति पाभे ।

^५) यनि. काठ स्थ आहारुण इत्यत्र आरुणः इत्येवं
दीर्घाऽऽदितया द्वितीयं पदं विसदधानः SI विस्तरकार
इत्युपेक्ष्य ।

^६) सपा. काठ ७, ६ क ५, ५ आरुणः इति पाभे. ।

^७) पाभे अयलः द्र. । ^८) सा. वरुणः इति ?

१०१, ६; ९, ४५, ३, ७८, ४,
१०, १४४, ५; तै २, १, ६,
२॥; काठ १३, ४॥; शौ १२,
१, ५३; १३, २, ३६; ८, ६;
२०, ८७, ११, पै १७, ५, १०;
१८, २४, ३; -णय्या तै ६,
१, ६, ७, -णस्य ऋ १०, ९४,
३; -णा ऋ १, १३४, ३; मै
३, ७, ४॥; ४, २, ४; १४॥,
-णाः ऋ १, ९२, २; तै ५, ६,
१५, १; मै ३, १३, २०, ४,
२, ११; काठ ४९, ५; कौ २,
११०६१; शौ १०, २, ११, १२,
१२, ७ पै १६, ६०, ३, -णान्
ऋ १, ९२, १५, मा २४, ११;
का २६, ३, १, कौ २, १०८३१;
-णानाम् ऋ १, १२४, ११;
-णानि ऋ १०, १६८, १, पै
१, १०७, १, -णाम् ऋ ५,
६३, ६, मै ४, १४, १२, -णाय

ऋ ९, ११, ४; मा १६, ३९;
का १७, ६, ३; तै ४, ५, ८,
१; ७, ३, १८, १, मै २, ९, ७;
काठ १७, १५; ४३ ८, क २७,
५; कौ २, ७९४१, शौ ६, २०,
३; पै १३, १, २, १९, १२, १०,
-णासः ऋ ६, ६४, ३; -णभि
ऋ १, ८८, २, ११३, १४; २,
३४, १३, ५, ८०, ३; -णेषु काठ
४०, ४, -णैः ऋ २, १, ६, ३४,
१२; तै १, ३, १४, ११, शौ
११, १२, २. [ण-त्रि°]
॥आरुणि- -णय. काठ १३,
१२, -णि. काठ ७, ६०, ९; क ५,
५०; -णिम् काठ ७, ६, ८, क
५, ५.
॥आरुणि-विद्- -विदः^१
मै ३, ६, ४
॥आरुणी- -णीभि^१ मै २,
१२, ३; ३, ४, ४, -णीषु ऋ १,

६४, ७.

॥अरुण-पिशङ्ग- -ऋ तै ६, ६,
११, ६.

†अरुण-प्सु^१ -प्सवः ऋ १, ४९,
१, ८, ७, ७; -प्सुः ऋ ८, ५,
१, ७३, १६, कौ १, २१९, जै
१, २३, ६, -प्सुम् ऋ ५, ८०, १.
अरुण-बभ्रु^२ -भ्र मा २४, २,
का २६, १, ३, तै ५, ६, ११,
१, मै ३, १३, ३, काठ ४९, १.

अरुण-युज्^३ -युग्भिः ऋ ६,
६५, २

अरुण-ल्लाम^४ -माः तै ५, ६,
१२, १, २०, १, काठ ४९, २, १०.

अरुणा(ण-अ)श्व^५ -श्व ऋ ५,
५७, ४.

अरुणै(ण-ए)तु^६ -ता. तै ५, ६,
१८, १, काठ ४९, ८, -ताय
तै ७, ३, १७, १, काठ ४३, ७

अरुणि^७ -णय ऋ १०, ९५, ६.

१) व्यप (अवि-)। अपत्यार्थे इज् प्र (पा ४, १, ९५)।

२) पामे. अरुणः मै १, ५, ९ द्र.।

३) विप. > नाप. (अध्वर्यु-)। उस. क्विवबन्ते कृत-
स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)।

४) सपा. काठ २३, २ क ३५, ८ कारुद्वेषिण इति
पामे.।

५) नाप. ([रक्त-वर्ण-] उषसो रश्मि- बडवा- [तु.
ऋ ५, ५७, ४ प्रमृ.])। पाठः? मै. पाठस्य प्रतियोगित्वेन
अरुणी- इत्यस्य शाखान्तरं श्रुतेः (तु मा १२,
७४)। ऋ. स्थ. अपि युदाक्षणीषु इत्यत्र मूलतः
युदाक्षणीषु इति संभाव्य यत् आ अरुणीषु इति
त्रिपदविभागस्य सुप्रस्तावाच्च (तु. ऋ ५, ५८, ७;
वैतु. पपा यत् आरुणीषु इति. G.W? यदा
अरुणीषु इति) यस्थि. व्यु? यनि. तद्धिते अजि
प्र. कृते सति स्त्री. ङीप् इत्येवं वा, आ अरुणी- इति
प्रास. पूष. प्रकृतिस्वरम् इत्येवं वेत्येतयोर्विकल्पयोर्मध्ये
विनिगमनाया दुःशक्यादिति दिक्।

६) सपा. मा १२, ७४ प्रमृ. अरुणीभिः इति, खि ५, ७,

४, १८ अरुणेभिः इति च पामे.।

७) तस पूष. प्रकृतिस्वरं प्राप्ते पिशङ्ग- इये-
दपि पर्युदस्यतया उसं (पा ६, २, ३)। तेन सास्व द्र
(पा ६, १, २३३)।

८) विप. ([अरुणरूप-पा-] उषस्- मरुत्-)।

९) बस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)।

१०) नाप. ([अरुणरूप-] अश्व- = रश्मि- [तु. ऋ १,
११३, १४, ६, ६५, २ प्रमृ. स्क. वै G.W. प्रमृ.; वैतु.
G.W. विप इति?])।

११) तस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ३)।

१२) विप ([अरुणरश्मि-युक्त-] अश्व-)। उस. कर्तरि
क्विवबन्ते कृत-स्वर. प्रकृत्या। पूष. नाप द्र।

१३) वर्णः (पा ६, २, ३) इत्यत्र एतु- इत्यस्य पर्यु-
दासात् सास्व. (पा ६, १, २२३)।

१४) पाप्र. व्यु. अरुण- इत्यस्य साजात्ये सति प्र.
एव विशेष स्यादिति सुवचम्। तद् यथा। तत्र
अकारान्तः प्र. इह त्विकारान्त उनिच् प्र. उसं
(पाठ ३, ६०) इति, तद्वच्च चित्-स्वर.। नैप्र.

१ अरुणी^a - -णी^a ऋ १, ११२,
१९; १२१, ३; ४, १, १६^b;
२, १६, १४, ३^c; मा १९, ६९;
का २१, ४, १९, तै २, ६, १०,
४; कौ ३, ३, ५, जै २, १, ७, शौ
१८, ३, २१, -णीनाम् ऋ
१०, १५, ७, मा १९, ६३; का
२१, ४, १३; शौ १८, ३, ४३,
-णीषु ऋ १०, ६१, ४, -ण्य^a
ऋ १, १४०, १३

२ अरुणी^d - -णी: तै ५, ६, ४, १,

काठ २२, ६१, क ३४, ११;
-णीभिः^e मा १२, ७४; का १३,
५, १३, तै ५, ६, ४, १; काठ
२२, ५.
अ-रुत->अरुत-हनु^f - -नु: ऋ
१०, १०५, ७.
अ-रु(द्ध>)द्धा- -द्धाम् पै १९,
३३, ३४.
अरुन्धती^h - -ति काठ ३७, १०^g १;
शौ ४, १२, १, ५, ५, ५, ९,
६, ५९, १; पै २, २०, ५, ६,

४, ४; ९, १०, ८, ७, ९; १५,
१५, १; ७, १६, २-९, १७,
१-७, १९, १४, १०; -ती खि
३, १७, २, ५; ४, ७, १, ५, ६;
७, २, ४; ९; १०; काठ ३७,
१०^h १, शौ ६, ५९, २; पै १,
८५, ३; २, २०, ५ⁱ, ९, ११,
१०, १५, १५, ४, ८, ९, १९,
१४, ११; -तीम् शौ ८, ७, ६,
पै ८, ७, १०; १६, ३, ६,
१२, ६, -त्य^j पै १५,

तूभयत्र तस. इति कृत्वा (✓*अरु [तपनदीप्यो] >)
*२अरु- (ताप-, तद्विशिष्टविशेष- वा) इति पूष
द्र । (✓जन् <> ✓*गन् >) *गन्- इति अरुण-
इत्यत्र *गिन्- इति चेह उप. इति (तु. टि.
अरण्यानि-) । यत्तु P.W प्रभृ अरुण-> अरुणी-
> -ण्य (प्र३) इति प्रतिपद्यमाना यनि
पार्थक्यं नैवाऽनुजानीरन्, तन्नोचितम् । अरुण- इत्यस्मा-
दननुदात्तान्तात् सतः स्त्री. ङीष् प्र. (पा ४, १, ४०)
असम्भवात् । नाउ. प्रादुर्भावोऽपि यनि प्रकृत एव
समश्रायीत्येवं सुवचत्वात् । अथाऽपि ङ्यन्तस्य प्राति.
पूर्वसवर्णैकादेशवद्वा यणादेशवद्वा रूपम् अजादौ सुपि
प्रसिध्येद् न तु पराभिमतं सदायपुष्ट गुणाऽऽदेशवद्
रूपम् इत्यपरा दिक् ।

^a) ङीष् प्र. (पाका ४, १, ४५) तत्स्वरश्च ।

^b) प्र१ सोरलोप छान्दस इति सा. (तु L ३७६) ।
स्याद्वेह प्रकृतात् यनि भिन्नं सदपरं *३अरुणी- इति प्राति
द्र. । तत्र च *२अरु+(✓नी>) *नी- (=‘अरु सूर्यमगिन्
वा तत्-पूर्ववर्तिनी स्तो नयति’) इति कृत्वा उस उप
प्रकृत्या स्वर । अथवा अरुणी, ईः (<*ई-)
इति पदद्वयं द्र. (=‘इयमेवाऽरुणी’) । अथवा
अरुणी-ई इत्येकं समस्तं पदं द्र. (यत्र उप.
*ई- इति मौस्थि. सना. सद् अवधारणार्थे निपाता-
यमानं (तु. हिं. ही) सामासिकं वृत्तमनुधावति [यथा
चित्र (मौस्थि. =*चित्र-) इति नि इत्यभिसेविः
(चित्र इत्यत्र निघातः बस. प्रयोजित इति कृत्वा
यस्या उपपाद्यमान. द्र.)] । एस्थि. प्रकृते सुप्सुपीयः
स सास्व च । यदपीद् सा. प्रभृ. ‘अरुणवर्णी’

इति वर्णवचनाद् अरुण- इत्यत ङीष् प्र. (पा ४,
१, ४०) आगममभिसदधीरन्, तद् यथा न सत्
तथा प्रतिपादितपूर्वमिति नेह पुनरुपात्तमिति दिक् (तु
टि. अरुणि-) ।

^c) द्वि३ । ‘(उषा.) अरुणी’ (रश्मिगवीः)
आवहन्ती ज्योतिषाऽऽगात् इति वा द्र. (वैतु.
सा. स्वरूपतः प्र३ सदर्थतः. प्र१ इति वदन्
नापू टि सकेतितचरिं स्वीया सुलोपाऽभावपरां
दिशमपि विस्मारकश्चाऽऽवहनक्रियाया निगदसिद्धं कर्म
परित्याजित सैस्तदर्थमध्याहारमुखेन वा. पूरकश्च,
L ३३६ प्र१ [तु. नापू टि.] इति चेत्यावहनस्य कर्मणो
विषये पर्यनुयोज्य) ।

^d) नाप. (=१अरुणी-) । *२अरु- + (✓नी> [भावे])
*२नी- इति बस. पूष प्रकृतिस्वरम् । भिन्नं स उपजीव्य
स्वरभेदवत्-समानार्थेसरूपप्रवृत्तिर्वक्तृविवक्षाऽधीनेति किमु
वक्तव्यम् ।

^e) पांभे आरुणीभिः द्र. ।

^f) विप. (इन्द्र-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २,
१) । पूष तस. नञ्-स्वरः । रुत- (<✓रु [रेषणे])
यद्र. ।

^g) सपा. कौसु १२८, ४ २अविद्वान् इति पांभे. ।

^h) नाप. (लाक्षा-, यज्ञदक्षिणा-[काठ ३७, १०ⁱ]) ,
व्यप (वसिष्ठपत्नी- [खि ३, १७, २, ५]) । व्यु ? तु. विव.
[सिभा १, २०८; २१२-१३] । आक्रोशभिन्नेऽप्यर्थे
संज्ञायाश्च (पा ६, १, १५९) इति नञः परस्याऽन्तोदात्तत्वम्
उभे. ।

ⁱ) शोध. सस्थ. द्वि. ? नामासि द्र. ।

१६, १. [०ती- २४ सेष्ठ०].
? अरुन्धते^१ शौ १८, ३६, १, पै १९,
२४, १

अरुश^b - > अरुश-हृन्^o - हा ऋ
१०,११६,४.

अरुश्चित्- अरस्- द्र.

अरुण^१ - ष. ऋ ३, १५, ३, २९,
 ६, ४, ५८, ७; ५, १, ५; ४७,
 ३६, ५६, ७, ६, ३, ६^३, ४८, ६^३,
 ७, ३, ३, ९, ८, ६, २५,
 ५, ६१, २१, ७१, ७, ७२, १;
 [(९, ७, ४, ६२, २३) ७४, १],
 ८२, १; १११, १, १०, १, ६;
 २०, ९, ४३, ९, मा १७, ९५;
 का १९, १, ८; तै ४, १, ३,
 ४, ४, ४, ४, ४^१, मै २, ७, ३, ९^१;
 काठ १६, ३, ९^१, ४०, ७, कौ
 १, ४६३, ५६२; २, १६७, ५३३,
 ५७१, ६६६; ९४०, औ १,
 ४८, ९, ५७, ७; ३, १६, ३;

४१, ९, ४६, ६, ५५, ७, ४,
१, १; शौ २०, १७, ९, पै ८,
१३, ७, -षम् क्र १, ६, १,
३६, ९; ११४, ५; रे, १, ४
४, १५, ६, ५, ४३, १२, ६,
४९, २; ७, ९७, ६, ८, ६९,
१६; २, ८९, ३; १०, ४५, ७६,
८९, ९, मा ११, ३७, १२,
२४^६, १३, ४३६; २३, ५,
३८ १७, का १२, ३, १०,
१३, २, ७६, १४, ४, ६६,
२५ ३, १, ३८, ४, १, तै
४, १, ३, ४, २, २, २, १०,
२६, ७, ४, २०, १, मै २, ७,
३, १७६, रे, १२, १८, १६,
३, ४, ९, ३; १४, ४, काठ १६,
३, १७६; १७, १८, ३७, ९६^७;
४४, ९, कौ २, ८१८; जै ३,
५७, ८, ४, १९, ९; शौ २०,
२६, ४० ४७, १०, ६९, ९,

१२, १३; पै २०, ४२, २१,
-षस्य ऋ १, ८५, ५, ३, ७, ५,
३१, ३; [५, १२, २, ६], ८,
८, १, ४९, ३; १०, ९२, २,
कौ ३, ३, ८, जै २, २, ३,
-षा ऋ १, ९४, १०; २,
१०, २, ४, २, ३; ६, २७,
७; ७, १६, २^१, मा १५, ३३,
का १६, ५, १५, कौ २, १००,
जै ३, १०, २, पै १२, १, १०,
-षा ऋ १, ११८, ५; ५, ७३,
५, ७, ४२, २, ङ्रपै ६, १८,
३, ९, ६, १०^१, -षाय ऋ ७,
७१, १; -षास. ऋ १, १४६,
२, ४, ६, ९; ४३, ६; ५, ५९,
५; ७, १६, ३, ७५, ६, ९७,
६, ८, ३४, १७, तै ४, ४, ४,
५; काठ १७, १८; ३९, १५,
शौ ३, ३, २३, पै २, ७४, २३,
-षेण ऋ २, २, ८^k, -षेभिः ऋ

*) आरुधत इति शोधः (तु. W. , वैतु पपा. अ०
इति (तदनु तु शंपा. सा सात. च छन्दस्तो ह्रस्व
इति अभिप्रयन्तः?), पै RW B अरुधती-
-०ते [सं१] इति?, WI., L ३७२ अरुधत (लडि
प्रपु३) इति? च ।

^{b)} व्यु^१ पपा नावग्रहः। १अरु-+श. प्र (पा ५, २, १०)
स्यात् (=शत्रु- [तु. वे सा.], वैतु. PW प्रभृ. =नाड. इति)।

८) विप (इन्द्र-) । उस. किवबन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या ।

४) विप. (ताप्रवर्ण-] अग्नि-; सोम- प्रभृ.), नाप (उद्यत्सूर्य- प्रभृ.) । अरुण- इत्यनेन सन्यायता द्र. । व्यु. ? *२अरु- + (✓सन् + ड. प्र) *सु- > *ष- इति उभ कृत-स्वरः प्रकृत्या (=लालिम- विशिष्टदीप्तिभाज्-) । पाप्र. अनु तु ✓*अर् (तपनदीप्योः) + उषच् प्र. उंस. (पाउ छ, ७५) । चित्-स्वरः [तु. सा. ऋ १, ११४, ५ आरोचमान- इति पर्यायं प्रयुञ्जानोऽपि तत्त्वमपर्यालोचुकः, WW १, १५९ (वैतु. टि. *२अरु-), वैतु. सा (ऋ १, १, ६, १) अ+ (✓रुष 'हिंसाया' + कर्तरि कः प्र. इत्य-

भिप्रायतः) १रुप्- इति, (ऋ १, ३६, ९) अ
+ (✓रुष् 'रोषे' + भावे क प्र.) २रुप्- इति
च कृत्वा बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२);
म. (मा १७, ९५) अ + (✓रुष् (क्रोधे) + कर्तरि
क प्र.) ३रुष्- इति कृत्वा तस इति वदन् स्वरतो-
ऽन्नादरार्हः] । ०) पाप्मे. अरुण मा १७ ६० द्र. ।

१) सपा अरुष <> अरुषा इति पाभे ।

४) सपा अरुष. <> अरुषम् इति पाभे ।

७) पाभे. महिषम् मै २, १, ९ । यत्र अरुषम् इत्यस्यापि समावेश इष्ट । द्र ।

१) पाठः (तु. सस्थ बभ्रुणा) ? इष्वारुषम्
 > सपा. पै २०, ८, ४ ? इच्छपुरुषम् इति,
 कौसू ४६, ५५ ? अत्तिपुरुषम् इति च पाठे ।

१) अरुषा- > [अरुस- (=परुस- [तु. MW.]) >]
अरुष्य- > -ष्या इति शोधः ।

५) उपेण (<✓उष् [दाहे] >उष्-) इतीव शोध-
परः Pw. चिन्त्य । जागतस्य पादस्य वृद्धिप्रसङ्गाच्च
उष्- इत्यस्य यनि. दूर-सान्नाभ्याऽभ्युपगमात् (तु टि.

१०, १४३, २; मा ३४, २७,
का ३३, १, २१, तै ७, ५, २४,
१; मै ४, १४, ११, काठ ४१,
१, -णु^१ ऋ १, ५६, ३, -णुभि
ऋ १, १६३, ६, ६, ६२, ६,
मा २२, १७, का ३१, ३, ६,
तै ४, ६, ७, ३; काठ ४६, ३.
¶ अ-रेतस्^२ - ता^० काठ २४, २.
अ-रेतस्का^३ - स्काय तै ७, ५, १२,
२; काठ ४५, ३.
अ-रेपस्^४ - पसः ऋ १, ६४, २, ५,
५३, ३, ५७, ४, ६१, १४, ९,
१०१, १०; १०, ७८, १, १ (५,
५५, ३) १९, ४; कौ १, ४४२;
४५८, ५४८, २, ४५१, १; जै १,
४६, ६, ४८, २, ५६, ६; ३,
२४, ९; शौ ७, २३, २,
पै २०, ५, १; -पसम् ऋ
५, ६३, ६, ७३, ६, ९, ७०,
८, मै ४, १४, १२; -यसा ऋ
१, १२४, ६, १८१, ४, ५,
७३, ४; -पसौ ऋ ५, ५१, ६;
मा^५ ५, ३; १२, ६०; का^६ ५,
१, ३, १३, ४, १६; तै^७ १,
३, ७, २, ४, २, ५, २; मै^८
१, २, ७; ८, ८; ३, २, ३, ९,

५, काठ^९ ३, ४, १६, ११, क^{१०}
२, ११; -पपाः ऋ ४, १०, ६;
६, ३, ३, १०, १०५, १०, तै २,
२, १२, ७, मै ४, १२, ४
*अ-रोग->आरोग्य^{११} - यम् खि
२, ६, २, ४.
अ-रोगण^{१२} - णम् शौ २, ३, २;
पै १, ८, २^{१३}, १९, ३३, १४;
५२, १६; २०, ३३, ८.
अ-रोगिन् - गी खिसा २६, २३.
अरोगिणी - णी पै १५, २१, ३.
¶ अ-रोचुक^{१४} - क^{१५} मै १, ४, १२.
१अर्क^{१६} - अर्क^{१७} - ✓ अर्च द्र
२अर्क^{१८} - ✓ ऋच् द्र.
१अर्केधि^{१९} पै १३, १, ६.
✓ अर्च (= ✓ अर्ह) > *अर्च^{२०} - गो^{२१},
१घन^{२२}, बहु^{२३}, सहस्र^{२४}.
✓ अर्च (बधा. [= ✓ ऋच्])^{२५}, >
अर्चि, † अर्चति ऋ ७, २२,
३, तै ३, ३, ७, ३१; मै ४, १२,
४; काठ १२, १५, कौ २, २७९;
जै ३, २३, १०, शौ २०, ११७,
३; अर्चति ऋ १, ६, ८, १९,
१० (१०, ९६, २; १३३, १);
१०१, ७; तै ३, ३, ७, ३१; † शौ
२०, ४०, २; ७०, ४; ७१, १६;

† अर्चन्ति ऋ १, १०, १, ९२,
३; १६५, १, ५, २९, १;
६; ३०, ६, १०, १४७, ३;
तै १, ६, १२, ३; ७, ३, १,
३१, मै ४, ११, ३; काठ ९, १८;
कौ १, ३४२; ४४५, २, ६९४;
११०७, जै १, ३६, १; ४६, १६;
३, ३४, २२; ५६, २१; † शौ
१, २, ३; १२, १, ३८, † अर्चन्ति
ऋ १, १३२, ५, ५, २९, १२^{२६},
६, २१, १०^{२७}; ७, २३, ६^{२८};
१०, १, ३^{२९}, खि १, २, १;
मा २०, ५४^{३०}; का २२, ५,
८^{३१}; काठ ८, १६^{३२}; शौ १३,
१, ३३^{३३}; २०, १२, ६^{३४};
‡ पै १४, १, ११^{३५}; १७, ४,
९; १८, १८, ३; अर्चसे ऋ
१०, ६४, ३^{३६}, अर्चथः ऋ १,
१५१, ६, † अर्चं ऋ ५, ४१,
८^{३७}, ६, २२, १^{३८}; शौ २०, ३६,
१; अर्चामि ऋ १, १३८, १;
४, ४, ८; १०, १२, ४; खि ३,
२२, ४^{३९}, मा ४, २५^{४०}; का ४,
८, ३^{४१}; तै १, २, ६, १^{४२}, २,
१४, ३^{४३}, मै १, २, ५^{४४}, ४, ११,
५^{४५}; काठ २, ६^{४६}, ६, ११^{४७}; क १,

१) द्वि१ सत् वा, क्वि१ि. द्र. ।

२) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

३) साण्ड. स्याद् अरेताः > सपा क ३७, ३ धूर्वाट्
इति पाभे. । ४) तु. टि. अ-चर्मक- ।

५) विप. ([निर्लेप- अनवद्य-] मरुत्- सोम- प्रभृ) ।

६) = सपा. माहा ३, ४, १, २४ । तैत्रा २, ४, २, ५
सुरेतसौ इति पाभे. ।

७) भावे व्यञ्ज प्र. (पा ५, १, १२४) जित्-स्वरश्च ।

८) विप. ([रोग-निवर्तक-] भेषज-) । उप. ✓ रुच् >
रोजि + ल्युः प्र. ।

९) आरोहणम् इति पाठः ? यत्नि. शोधः (तु. सपा.
शौ २, ३, २ पै २०, ३३, ८ सत्य. मूको.) । W. आरोहणम्

पै १०६३

इति पाभे. ।

१) तस. कृत्योकीयः स्वरः (पा ६, २, १६०) ।

२) अर्केडि इति सुपठं स्यात् (तु. शौ ५, २२, ८ यत्र
बन्धवदि इति पाभे.) ।

३) घञ् प्र. जित्-स्वरश्च (पा ६, १, १९७) ।

४) धा. दीप्ति-स्तुति-दानादिषु वृत्तिः । अस्याऽनेक-
प्रकृतिपरिणामजत्वे सत्यमौलिकत्वप्रतिपत्तिरसंकेतार्थं तु. टि.
अर्क- इति । स्वरूपतः सकर्मकाऽकर्मकोभयविधश्रुतिसंभवे-
ऽप्यकर्मकस्य व्यवहारस्यैव सुभिक्षं भवति । तेन विषयी-
भावनाभिप्रेतस्य लक्षणार्थेन कप्र-योगेन निगमा भवन्ति
(तु. टि. अभि ऋ १, ५१, १) ।

५) तु. सत्य. टि. अभि ।

१९^a, कौ १, ४६४^a, जै १,
४८, ५; शौ ७, १५, १^a, १८, १,
३१†, पै २०, ४, ८†, अर्चामसि
ऋ ६, २१, ६, अर्चत् ऋ १,
१७३, २; †अर्चत् ऋ १,
१६५, १४; मै ४, ११, ३;
काठ ९, १८, †अर्चात् ऋ ४,
१६, ३; शौ २०, ७७, ३, अर्चन्
ऋ ३, १४, ४; ४, १, १४^a;
†अर्चान् ऋ ५, ३१, ५, तै
१, ६, १२, ६, मै ४, १२, २,
काठ ८, १६, अर्चन्तु ऋ १०,
३६, ५, †अर्चन्तु ऋ ८, ६९, ८,
कौ १, ३६२; जै १, ३८, ५,
शौ २०, ९२, ५, †अर्चन्तु ऋ
८, ९२, १९; कौ १, १५८, २,
७२; जै १, १७, ४; ३, ७, १०,
शौ २०, ११०, १, †अर्च>र्चा
ऋ १, ५४, २, ३; ५, १६, १;
५९, १^b; ८, ४१, १, कौ १, ८८,
२, ४६४, जै १, ९, ८; †अर्च>
र्चा ऋ ३, ५४, २, ५, २५, ७;
६, ५०, ६^a; ८, २३, २४; ४०,
४^a; ४९, १; ६९, ४, १०,

८९, ३; ११२, ९, १४८, ३^a;
खि ३, १, १, मा २६, १२, तै १,
१, १४, ४; काठ ३९, १४;
कौ १, ८६; १६८, २३५, २,
१६१, जै १, ९, ६, १८, ४;
२५, ३, ४, २८, २, शौ २०,
५१, १; अर्चन्तम् पै ५, १४, ६;
†अर्चत् ऋ ६, ४५, ४, ८, ६९,
८^a, कौ १, ३६२^a; जै १,
३८, ५^a, शौ २०, ९२, ५^a,
अर्चत् ऋ १, ५१, १; ८०, ९,
८४, ५, २, १७, १, ८, ६९,
८; ९३, २६; ९, ११, ४,
१०, ६४, ९, ९२, १३^a; ९४, ७;
[१, ९, १०;] ९६, २, १३३, १],
†कौ १, ३६२; ३७६^a, २,
३०१, ७९४, †जै १, ३९, ७,
३, २४, १७, शौ ७ ८७, १†^०,
१८, ३, ६३, ४, ५४, †२०, ३०,
२; ९२, ५, ९५, २, †अर्चाम
ऋ १, ६२, १; १७३, १; मा
३४, १६; का ३३, १, १०,
†अर्चाम ऋ ९, १७, ४^a, १०,
१६५, १; कौ १, ५३५^a, जै १,

५५, ३^a, शौ ६, २७, १;
पै १९, १३, १३; आर्चत् ऋ
५, ३३, ९, आर्चन् ऋ १,
५२, १५; ५, २९, २^a, ४५, ७,
आर्चन् शौ १३, ३, २३,
अर्चय ऋ ३, ४४, २.

१ अर्कु(बप्रा)^० - कर्क ऋ १, ८३, ६;
१६७, ६; ३, २६, ७; ६, २१, ४,
७, २४, ५; ८, ८८, ४; ८९, ६;
१०, ६८, ४; मा १८, २२, ५०,
६६†, का १९, ७, ४, २०, २,
१३, तै २, २, ७, २१, १२,
४; ४, ७, ९, १, १५, २, ५,
५; ३, ४, ६, ४, ३, ३; ५, ६,
३^a; ७, ५, २^a, मै १, ६, २;
२, २, ९†; ११, ६, १३, १,
१, २^a, २, ४^a; ५^a, १०; ३,
३; ४, ५^a; ४, १२, ५†; काठ
७, १४, १०, ८^a; १८, ११;
१९, १^a; २०, ३^a, १२^a, २१,
१^a, ५, ६^a, ३५, ११; ४०, १३,
क ६, ४; २८, ११, २९, ८^a,
१३१, ५^a; १४^a, १६^a, २०, २१^a;
४८, ११; †कौ २, ७८०; ३,

^a) तु सस्थ. टि. अभि ।

^b) तु. सस्थ. टि. प्र...भरे ।

^०) = सपा. वैताश्रौ २९, १९। ऋ ४, ५८, १० प्रभृ.
अर्चत् इति पाठे ।

^a) तु. सस्थ. टि. अर्च ।

^०) नाप. (अग्नि-, अन्न-, क्रतु-विशेष-, रश्मि-,
वृक्ष-भेद-, स्तोत्र-, स्तोत्र-, सूर्य- प्रभृ.) ।
पर्यायेण कर्तृकर्मकरणाऽन्यतमसाधनभूतः घः प्र.
कुत्वप्रयोजकश्च प्र. स्वरोऽन्तोदात्तत्वसंपादकश्च
असं. [पा ३, ३, ११८; ७, ३, ५२ (वैतु. पाठ [३, ४०]
तदनुवादकः दे. [२, २०, ४, २] च क. प्र. अकित [वैतु
पा १, ३, ८] च अनिङागमः [तु. पा ७, २, ९] च कुत्वप्रयो-
जकश्च [पा ८, २, ३०] इति दवीयान् पन्थाः [†अर्कु->
यनि. इत्यभिसेधः]; स्क. [५, ४] घञोऽस्मरणात्

पचाद्यच्यपि कृत्वाऽनुपपत्तेः [मुपा. एतदनु सुशोधः
द्र.] इति वचनात् संभावितघञ्-पक्षपातः स्वर-
मुपेक्षुकः)] । यनि. परस्पराऽसंश्रितमनेकार्थं भवति
(तु. स्क. दे. गपू.) । ततो विज्ञापितं भवति ।
यथा ✓ अर्च अनेकमूल. संस्तादशाऽनेकाऽर्थान्
अभिधापयेदिति । कथमिति । मौस्थि अस्य अनेक-
प्रकृतिपरिणामस्वरूपत्वे सति पूर्वाऽशतोऽनेकसरूप-
परिणामस्वरूपत्वे सत्यनेकप्रकृतिप्रातिनिध्यभाज इव
सतः ✓*अर् (तपनदीत्यो वा शब्दार्थे वा)
इत्यतोऽभेदाऽभिसंघेरिणि (✓*अर् इत्यस्य प्राकृतिक-
भेदव्यूहसंकेताऽर्थं यस्या. टि. द्र.) ।

^१) एकतरत्र अर्कुश्चाऽश्वमेधश्च इत्यस्य स्थाने काठ
१०, ९ अर्कुवती इति, तै २, २, ७, ५ अर्काश्वमेधौ इति
च पाठे ।

३, १२; जै २, २, ७; शौ छ, १५, ५; २४, ५, ६, ७२, १; १३, ३, २३; †२०, १६, ४; २५, ६, पै छ, ३९, ५, १९, २७, १४; -कर्म ऋ १, १०, १; १९, ४; ६१, ५, ८; ६२, १; ८५, २, १६४, २४, १६६, ७, १८६, ४, ३, २६, ८, ५, ३०, ६, ३१, ५; ६, ४९, ८, ६६, ९; ७, ९, २, १३९, ७; ४०, ७; ६२, ३, ९७, ५; ८, ५१, ४; १०, ९२, १९; १०१, १४; ९, ७३, २, १०, ६७, ५, ७८, ४; १०७, ४, ११२, ९; ११४, १; १५३, ४; १५७, ५; खि ३, ३, ४, १०; †मा ३७, १६; ४२; †का ३३, १, १०; २, ५, तै †१, १, १४, २; ६, १२, ३; ६; छ, १, ११, ३; ३, ११, २^१; ५, १, ५, ५^१; मै २, १३, १०^१, १^१, १, २^२, २, ४, ५, ३, ४^२, ५, †छ, १०, ३, १२, २; ५; १४, ११, काठ ८, १६†, ९, १९†, १७, १८†, १९, २, २०, १५†, २१, ५; ३९, १०^१, १^१ २९, ८, ३१, २०, †कौ १, १५८; ३४२, ४४५^१, २, ७२, ६९४, ९६०; †जै १, १७, ४, ३६, १, ४६, ९^१; ३, ७, १०, ३४, २२^१, ५६, २१, छ, १९, २; शौ ३, ३, २; ९, १५, २†; १०, ८, ३†, १२, २, ५५; १३, १, ३३; १८, ३, ४०†^१, ४, २९†; †२०, ३५, ५,

८, ६३, ३; ९१, ५; ९३, ७; ११०, १; ११९, २; १२४, ६, पै २, ७४, २, ५, ३४, ५, ६, १७, ५†, †१६, ६८, २; १०१, ६; १७, ३५, ४, १८, १८, ३; -कर्म ऋ १, १३१, ६, ८, ६३, ४, ९, २५, १६; ५०, ४^१, १^१ तै ५, १, १, ४, ४, ३, ३, १^१ मै ३, १, १, २, १०^१, १^१ काठ १९, १^१, २१, ६; १^१ २९, ८^१; ३१, १४^१, १६^१, २१, कौ १, ४७२†^१, २, ४२६†^१, ५५८†^१, जै १, ४९, ६†^१; ३, ३३, १†^१, ४४, ४†^१, शौ २०, ७२, ३†, -†कौ काठ १०, ९^१; -†कौ ऋ ३, ५४, १४, ५, ५, १ (९, ६४, २१) ४^१; ५७, ५; ८, ६३, ५, ६, ९, ९७, ३५, १०, ६८, १; तै ३, ४, ११, ३; मै छ, १२, ६, काठ २३, १२; कौ २, २१०; जै ३, १९, ५, शौ २०, १६, १, पै ५, ७, ४, ६, १८, ३^१, १९, ४८, १९, -१^१ काठ २१, ६, क ३१, २१, -१^१ कौ तै ५, २, ५, ५; ३, ४, ७; मै छ, ८, १०^१, काठ २०, ३; क ३१, ५; -कौ ऋ १, १६४, २४, ६ ६५, ५; १०, ६८, ९; १^१ मै ३, १, २; २, ४; ५, ३, ४^२, १^१ काठ २१, ६, १^१ क ३१, २१, †शौ ९, १५, २, २०, १६, ९, पै १६, ६८, २†, -†कौ ऋ १, ७, १; ६, ५,

५; ८, १६, ९; तै १, ६, १२, २; मै २, १३, ६; काठ ८, १६; ३९, १२; कौ १, १९८, २, १४६, जै १, २१, ५; ३, १४, ७, छ, ५, २, शौ २०, ३८, ४; ४७, ४; ७०, ७; -कौ ऋ १, १७६, ५; -†कौ ऋ १, ३३, २; ४७, १०; ६२, ७; ११, ८८, ४; १४१, १३, १९०, १, २, ११, १५; ३, ३१, ९, ११; ३४, १; ६१, ६; ६२, ५; छ, ३, १५; १०, ३; १६, ४; ४४, ३, ५५, ३; ५६, १, २, ५, २९, १२, ३१, ४; ३३, २; ४१, १६, (१०, ६४, ७); ७; ६, ३, ८; ४, ६; २०, १३; १२१, १०; ५०, १५; ७, २३, ६; ३८, ३; ४९, १४, ६२, १; ६९, २, ७३, ३, ८, १२, २३; ९, ९७, ३१, १०, ६, ४; १५, ९; ६८, ६; ११६, ९; १४८, ५, मा १५, ४६, २०, ५४; का १६, ५, २८, २२, ५, ८, तै १, ६, १२, ६; छ, ४, ४, ७, मै छ, १०, २, ६; १२, २, १४, ७; काठ छ, १६, ८, १६^२; २०, १४^१, ४०, ११^१; कौ १, ४३९; ५३४, २, ११२१, जै १, ४६, ३; ५५, २, शौ १८, ३, ४७; २०, ११, १; १२, ६; १६, ६, ७७, ४, ९०, ३; १४३, ३. [०क- उक्थं, चन्द्रं, १बालं, बृहत्, सुं, स्वर्णं].

अ) पाभे. बृहत् काठ ८, १६^१ द्र. ।

ब) सपा ऋ १०, १३, ३ एताम् इति पाभे. ।

ग) पाभे ऋतुस्य ऋ ९, ६४, २२ द्र. ।

घ) सपा. काठ २०, १२; २१, १ अर्कस्य इति पाभे. ।

०) पाभे. सस्थ. अन्नस्य द्र. ।

१) इयम् इत्यनेन सामानाधिकरण्यार्थं स्त्रियां श्रुति । अथवा श्रेषमात्रमिति स्यात् । अस्त्रियामपि सुसंगते । अर्क. इति शोधः (तु. काठ १०, ८^२) ।

२) सपा काठ ३०, ५ महाव्रते इति पाभे. ।

अर्क-स्व- -स्वम् तै ५, ४, ३,
३; काठ २१, ६; क ३१, २१.

॥ अर्क-पण- -णैत तै ५, ४, ३,
३; मै ३, ३, ४^२; काठ २१, ६^२;
क ३१, २१^१.

॥ अर्क-वत्- -वते तै २, २, ७,
२; १^२; मै २, २, १^४; काठ १०,
८^१; ९; -वन्तम् तै २, २, ७, २.

अर्क-वत्ती- -ती काठ १०,
८, ९^१.

† अर्क-शोक- -कै ऋ ६, ४, ७;
मा ३३, १३; का ३२, १, १३.

अर्क-सावि- -तौ ऋ १, १७४,
७; ६, २०, ४; २६, ३.

अर्क-स्तुम्- -स्तुम् खि ५, ५, ९.

अर्क(क-अ)श्चमेध- -अयोः
तै ५, ७, ५, ३^१, -धौ तै २, २,
७, ५^१; शौ ११, ९, ७; पै १६,
८२, ७.

॥ अर्कश्चमेध-वत्- -वते^१,

-वन्तम् तै २, २, ७, ५

॥ अर्कश्चमेध- -धौ तै
५, ७, ५, ३

† अर्किन्- -किण. ऋ १ ७, १;
१०, १, तै १, ६, १२, २; ३;

मै २, १३, ६; काठ ८, १६,
३९, १२; कौ १, १९८; ३४२;

२, १४६; ६९४, जै १, २१,
५, ३६, १, ३, १४, ७; ५६,

२१; शौ २०, ३८, ४; ४७,
४, ७०, ७, -किणम् ऋ १, ३८,

१५. [किन्- बृहत्^१].

अर्किणी- -णी ऋ ८, १०१,
१३.

॥ अर्क्य- -क्यम् तै ५, ३, ४, ७; ७,

५, ९, १, काठ ३०, ५^१, -क्यम्^१

काठ २०, १२; २१, १, -क्येण

तै ७, ५, ९, १; -क्यै मै ३, ३, ५,

काठ २१, ५^१; क ३१, २०^१.

अर्क्य- -र्चा ऋ ६, ३४, ४. [र्च-

११धन^१].

† १ अर्चत्- -चतः ऋ ७, १२, ४;
[२८, ५, २९, ५; ३०, ५];

१०, ८९, १६; तै ४, १, १, २^१,
मै २, ७, १^१; काठ २५, ११^१,
कौ २, ११४८; -चते ऋ १, ८७,

२; १५१, २, ५, ६४, २; तै ४, ३,
१३, ८, -चन् ऋ १, ८०,

१-१६], ३, ३१, ७; १०, १४९,
५; तै २, २, १२, ४४, कौ १,

४१०; ४१२, ४१३; जै १, ४०,
२; ४; ५, -चन्तः ऋ १, ६२, २;

८५, २; ३, ३२, ३; ५, १३,
१^१; ८, २९, १०; मा ३४, १७;

का ३३, १, ११, कौ २, २२६^१;
-चन्तम् खि ५, ५, २

[चत्- प्रं, सम्, सु^१].

२ अर्चत्- > † अर्चद्-धूम^१- -मास.

ऋ १०, ४६, ७; मा ३३, १; का
३२, १, १.

१) सकृत् अर्कवतेऽश्चमेधवते <> अर्कश्चमेधवते
इति पाठे ।

२) पाठे. अर्क. मै २, २, ९ द. ।

३) तस. पू. प्रकृतिस्वरम् उंसं. (पा ६, २, ४१) ।

४) नाप. (कतु-द्वय-) । दस. साख (पा ६, १, २२३) ।

अध्वर्युकृत् (पा २, ४, ४) इत्यस्य विषयत्वे सत्यपि
नैकवद्-भावः । द्वैवचनिकीनामेव श्रुतीनां मन्त्रब्राह्मणयोर्
यावदुपलभ्ययोरुपलम्भाद् एकवद्-भावस्य निदर्शनं ततो
बहिर् मृग्यम् ।

५) नाप. (शस्त्र-विशेष- वा साम-विशेष- वा) ।
पयति कृत्वे तित्-स्वर (पा ३, १, १२४, ७, ३, ५२, ६,
१, १८५) ।

६) पाठे. अर्कस्य मै ३, २, १० द. ।

७) कर्तरि अच् प्र. चित्-स्वरश्च (पा ३, १, १३४;
६, १, १६३) । वा. द्वि२ सद् रमासु- इत्यस्य
विप । यद्वा प्र२ सद् रमासु- इत्यस्यैवोद्देश्यस्य सतो
विधेयम् । प्रथमे कल्पेऽर्चव्याप्तमेकं वाक्यं स्याद्
द्वितीये च प्रतिपादं पृथग् वाक्यमिति विवेकस्तु द. [वैद.

सा PW. च स्तोत्रसूर्याऽन्यतरसंज्ञार्थिनौ सन्तौ घस्य प्र.
क्षेत्रमिव प्रवेशकौ ततश्च कुत्वाऽभावं प्रति पर्यनुयोज्यौ
(पा ३, ३, ११८; ७, ३, ५२), GW. BW. च
? अर्च- इतीव प्रतिपन्नौ सन्तौ ऋच्- इत्यस्याऽगुण-
वतः सकक्षताया साधनमामान्ये सत्यपि गुणवत्त्वोपपत्तिं
प्रति च वा. प्रति च चोद्यौ (यनि. तृ१ सति [तु.
पक्षे सा.] वा क्लिष्टत्वाऽऽपत्तेः, प्र२ वा द्वि२ वेति कल्प-
नायामपि स्वराऽनुपपत्तेरित्यभिसंधेः), ORN. (LBV.
अनु) अर्चा इति भावे निष्पन्नं सत् स्त्री. प्र१ इति
(‘यथा दिवि चन्द्रेणाऽर्चा तथेन्द्रे सोमो न्ययामि’ इति
वा अभिसंधि [तथा सति अस्मै एतत् इत्यस्या
वाच्येयुक्तेर् अपूर्णेनाऽपि सता नाउ. ऋचा सामान्येनोच्य-
मानाऽप्युपपत्तिर्भूयोविमर्शसहैव द. १]) ।

८) सपा ऋ ५, ८१, ३ प्रभृ. ओजसा इति पाठे. ।

९) सपा ऋ ९, ८३, २ शोचन्त इति पाठे. ।

१०) विप. (L अर्चिषद्-धूम-] अग्नि-) । बस
पू. प्रकृतिस्वरम् । अतिः प्र. (तु. पाउ २, ८४) । तत्-
स्वर । व्यु कृते यावद्युद्-द्वेषस्- प्रभृ. द. ।

*अर्चत्र^a— > अर्चत्र्य^b -ऋयः ऋ
६, २४, १

अर्चत्रि^c— -त्रयः ऋ ६, ६६, १०;
मै ४, १४, ११†.

अर्चन^d— > अर्चना (न-अ) नस^e—
-नसम् ऋ ५, ६४, ७; -नाः
शौ १८, ३, १५.

अर्चस्— शत^f.

अर्चि^g— -चयः. ऋ १, ३६, ३; २०,
४४, १२; ४८, १३, ४, ६, १०,
५, ६, ७; ९, ५, १०, ५, १७,
३, २५, ८, ८, ४४, ४; १७;
९, ६६, ५; १०, १४०, १;
खि ४, ९, ३, मा १२, १०६;
का १३, ७, ५; तै १, ३, १४,
८, ५, ५, ३, ४, २, ७, २, मै
१, ५, १; २, ७, १४; काठ १६,
१४, ४०, १४; क २५, ५, कौ
२, ८८४, ८९१, ११६६, जै
४, ८, ६; १२, १३; १३, ६;
२८, ३; -चिभिः ऋ ५, ७९,
८, ६, ४८, ७; मा १२, ३२;
का १३, ३, ३, तै ४, २, ३, १,
मै २, ७, १०; काठ १६, १०;

क २५, १; कौ १, ३७†, जै १,
४, ३†, शौ ८, ३, २३†, पै ७,
३, १†; १६, ८, ७†. [°चि—
१धन°, सु°].
अर्चि-मत्^h— -मन्ता ऋ १०,
६१, १५.
†अर्चि-वृत्ⁱ— -वृत् ऋ ७ ८१,
२, ९, ६७, २४, कौ २, १०२;
जै ३, १०, ४.

अर्चित^j— -तार तै ७, ३, १, ३.

†अर्चिन्^k— -चिन् ऋ २, ३४, १^k,
५, ४५, १^l, -चिना ऋ ८,
४१, ८.

अर्चिस्^m— -चिः ऋ १, ९२, ५, ३,
६, ३, ४, ७, ९; ८, ४३, १०;
१०, १६, ४, १४२, ६, मा ३७,
११; का ३७, २, १; तै १, १,
१०, ३, ५, ७, ८, १, मै १,
५, २, ६, १†, २, ११, ८; ११,
४, ९, ३, काठ ३, ३ⁿ, ६, ९,
७, १२†, ८, ९^o; २६, ६ⁿ,
४०, ५, क २, १०ⁿ; ४, ८, ६,
२†, ७, ५^o, ४१, ४ⁿ; शौ
१, २५, २, २, १९, ३, २०,

३; २१, ३; २२, १; २३, ३;
१२, १, ५१, १८, २, ८†, पै १,
३२, २, २, ४८, ४, ९, ७, ४;
११; १७, ५, ९; -चिषा ऋ
१, १५७, १, २, ८, ४; ५,
१७, ३; ७९, ९; ६, ४८, ३;
६०, १०, ८, ७, ३६; ४३,
८, १०, ८७, १; ११; १४, १७;
८८, ९; १२; खिसा २९, ४५;
मा १२, १५, का १३, १, १६;
तै ४, १, ९, ३, २, १, ५, मै २, १,
११†; ७, ८; ४, १०, २†; काठ
१६, ८; †कौ २, ४९९; ११०८;
जै ३, ५७, ११†; शौ ५, २९,
१५; ६, ३२, ३, †८, ३, २;
११, १३; १७; २५^q, १०, ५,
४९, १३, २, २; १९, ६५,
१^r, पै २, ६२, ३; ५; ५, २०,
३, ७, ३, २, ९, २५, ३; ११;
१७, १०, १२, ३; †१६, ६,
२, ७, १, ३; ७; १५०, ४^s; १८,
२०, ६; १९, २०, ८,
-चिषि ऋ ९, ६७, २३^t, मा
१९, ४१, का २१, ३, १२; तै

^a) भाष. (स्तुति-)। अत्रन् प्र उंसं. (पाउ ३,
१०५)। नित्-स्वर.

^b) विप. ([स्तोत्रार्ह-] मधवन्-)। आर्हीयः यत् प्र.
(पा ५, १, ६६)। तित्-स्वर.

^c) विप. ([अर्चनीय-] मरुत्-)। अत्रिः प्र. उंसं. (पाउ
४, ६९)। तत्-स्वर.

^d) युच् प्र. उंसं. (पा ३, २, १५१) चित्-स्वरश्च.

^e) व्यप (ऋषि-)। पपा. नावग्रहं। बस पूष.
प्रकृतिस्वरम्। पूष. = अर्चनीय- इति सा [शौ.], = ध्वनयत्-
इति GW WAG. [२, ३९ b] प्रष्ट (वैतु BL.
अर्चना- [स्तुति-] इति)। ^f) नाप. पुं. (= अर्चिस्-)।
इ प्र. उंसं. (पाउ ४, १४०)। तत्-स्वरः।

^g) सपा. ऋ १०, ८७, २३ ऋष्टिभिः इति पाभे.

^h) विप. (अर्चिन्-)। मतुप उदात्तत्वम् (पा ६, १,

१७६)।

ⁱ) प्रत्ययमकारस्य वत्त्वं (पा ८, २, १५)। शेषं
नापू टि. द्र.

^j) विप (पद्-, मरुत्-)। णिनि प्र. (तु. पा ३, १,
१३४)। तत्-स्वरः।

^k) सपा तैत्रा २, ५, ५, ४ ऊर्मिभि इति पाभे।

^l) शोधः सस्थ टि [वज्रिनी. द्र. (वैतु. वे
सा. नाप. [उषसो रश्मि-] इति, GRV. = स्तोतृ- इति,
ORN. = अर्चिष्मत्- इति च ?)।

^m) नाप. न. (प्रमा-, दीप्ति-, ज्वाला- प्रभृ.)। इस् प्र
(पाउ २, १०८)। तत्-स्वरः।

ⁿ) = सपा आपश्चौ ७, २७, ४। मा ६, २१ का ६, ५, २
मा ३, ७, १, १२ ज्योतिः इति पाभे।

^o) सपा. आश्चौ २, १२, ४ अर्चिषा इति पाभे.

१,१,१०,३; ५, १, ९, २१^१;
मै ३, ११, १०, काठ ३८, २,
-चिंषे मा १७, ११; ३६, २०,
का १८, १, १२, ३६, १, २०, तै
४, ६, १, ३, मै २, १०, १, ४, ९,
१, ३, काठ १७, १७, क २८, १;
पै १, २९, ४; -चींषि ऋ ७,
६२, १, शौ ११, ७, १३, पै १६,
१५४, ४ [चिंस्-सु > र्व°]

✓ अर्ज (बधा) अनु°, अव°.

अर्जुन (बपा) ^१ - -न ऋ ७,
५५, २, पै ४, २४, ६; -नः मा
१०, २१°, कौ २, ११८^१,
जै ३, १२, ५^१, शौ १३, ३,
२६, पै २, १४, २; ७, २, ६,
-नम् ऋ ३, ४४, ५; ६, ९, १;
९, ६९, ४, कौ २, ७२२^१; जै ३,

५९, १४^१; शौ २, ३२, २; ५,
२३, ९, २८, ५^१; ९, पै १, ९७, २;
२, ५९, ३^१, ७; १५, १८, १; १६,
५३, १३; -नस्य ऋ १, १२२,
५^१, -ना ऋ ३, ३९, २; १०,
२१, ३; -ना. शौ ४, ३७, ५,
पै १३, ४, ८; १९, २०, १०,
-नान् पै १७, ३६, ६^१; -ने
ऋ ९, १०७, १३^१.

अर्जुनी^१ - -नि शौ २,
२४, ७; पै २, ४२, ७,
-०^१नि ऋ १, ४९, ३; ५, ८४,
२, तै २, २, १२, ३, कौ १,
३६७; जै १, ३८, ८, पै २,
९१, १९; -नीनाम् पै १९,
३६, २^१, -न्या. खि ५, १५,
६, शौ २०, १३०, ३, -न्यो

ऋ १०, ८५, १३^१.

॥ अर्जुन^१ - -नानि काठ
३४, ३^१.

अर्जुनेयु^१ - -यम् ऋ १,
११२, २३, ४, २६, १; ८, १,
११; -याय ऋ ७, १९, २; शौ
२०, ३७, २.

अर्जुन-काण्ड^१ - -ण्डस्य शौ २,
८, ३.

† अर्ण, णि^१ - -णम् ऋ ३, २२, ३, ५
३२, ८, मा १२, ४९, का १३, ४,
५, तै ४, २, ४, २; मै २, ७, ११, काठ
१६, ११, क २५, २; -र्णा ऋ ३,
३२, ५^१, ५, ५०, ४, -र्णाः
ऋ १, १७४, २^१; ५, ४१,
१४ [र्ण-खादस्°].
अर्ण-साति^१ - -तौ ऋ १, ६३, ६;

^१ सपा. काठ १९, १० क ३०, ८ ज्योतिषि इति
पांमे.।

^२ विप. (दीप्तिमत्, शेतवर्ण-) अहन्, सोम-
सारमेय- प्रभृ.। उन्न प्र (पाठ ३, ५८) नित्-स्वरः।

^३ नाप. (इन्द्र-)। का ११, ७, १ फल्गुन. टि. द्र.।

^४ सपा. °नः < > °ने इति पांमे.। ^५ नाप. (रजत-)।

^६ नाप. (त्वग्रोग-विशेष- इति वे. सा.), व्यप (PW.
GW. प्रभृ.)।

^७ सपा. शौ १२, ३, ६ युज्वनाम् इति पांमे.।

^८ विप. (शुभ्र-वर्णा-) उषस्-, धेनु- प्रभृ.), नाप.
(राक्षसी-विशेष- इति सा., सर्पिणी-विशेष- इति PW.
प्रभृ.)। स्त्रिया ङीप् प्र. उस्. (पावा ४, १, ३९)।

^९ सपा. शौ ७, ७८, १ लोहिनीनाम् इति पांमे.।

^{१०} नाप. (फल्गुनीनक्षत्र-युग्म-)। पांमे. फल्गुनीषु
शौ १४ १, १३ द्र.।

^{११} नाप. [अर्जुनतृण-विशेष- (सोम-प्रतिनिधि- [तु ता
९, ५, ३ प्रभृ.]]। स्वार्थे तद्धित. अण् प्र. (पा ४,
३, १२०)। सपा. तैत्रा १, ४, ७, ५, ६ फाल्गुनानि
इति पांमे.।

^{१२} व्यप. (ऋषि- [कुत्स-])। < अर्जुनी- [व्यप] +
अपत्यार्थे प्र. इति वे. सा., < अर्जुन- इति सा. [ऋ १,

११२, २३] GW, < आर्जुनी- इति PW. प्रभृ.।
ढक् > एय प्र. उस् कित्-स्वरश्च (पा ४, १, १२३,
६, १, १६५)।

^{१३} विप. (यव-)। बस पूष प्रकृतिस्वरम् [वैतु सा तस. ?]।

^{१४} विप. (अरणशीला-) २अप्-, नाप. (तरङ्ग-, जल-
प्रवाह- प्रभृ.), व्यप. (तु. अर्णाचिघ्नरथ-)।

✓ * अर् + नन् प्र. उस् (पाठ ३, १०) नित्-स्वरश्च।

^{१५} अस्य रूपस्य विसर्जनीयान्तत्वम् ऋ १, १७४, २ दिशा
स्यादित्येषा जातोपरतेवोत्प्रेक्षा द्र. [तु GW ?]। निर्देशनस्य
साध्येऽनैकान्तिकत्वात् तत्र सधेरुभयथा विस्लेषण-
संभवाच्च (तु ORN पक्षविपक्षोभयसंकेतकृत्), शोध-
विशेषकल्पनाच्च (तु. नाउ. टि.)। एस्थि. इह विसर्ग-
रहित पपा एव निरदेशीति तत्त्वम्।

^{१६} ऋणोरपो (अनवद्यु [य, अ] णिः ? >) अनवद्युवर्णा
इत्येवं मूलतः पाठः संभाव्येत [तु. ऋ १०, ६८, ३ (रुपार्हा
सुवर्णा अनवद्यु-रूपा [गा]), वैतु. ORN. पक्षे अर्णा
इत्यविसर्गं विसंधित्युश्च अनवद्यु-वर्ण- इति समस्तं
प्राति. निर्देशुकश्च सञ्जयवसायपर्यवसितः (तु. नापू.
टि.)]।

^{१७} भाप.। बस. वा तस. वा। उभयथा पूष. प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, १, ४२)।

२, २०, ८, ४, २४, ४.
 अर्णा-चित्ररथ^१- -था ऋ ४, ३०,
 १८.
 अर्णव^२- -तवः ऋ १, ५५, २,
 ३, २२, १; द, ६१, ८; ७,
 ६३, २; ९, ८६, ४५; १०,
 ६६, ११, १९०, १; मा १२,
 ४८, का १३, ४, ४; तै ४, २,
 ४, ३, मै २, ७, ११; काठ
 १६, ११, क २५, २; कौ २,
 ९६६; जै ४, २०, ९, पै ३,
 ३७, १९, -वम् ऋ १, १९,
 [८] ७; ५१, १, [५६, ५;
 ८५, ९, १६८, ६; २, २३, १८,
 ३, ५१, २; ५३, ९, ८, ४०, ५,
 १०, १०, १०; ५८, ५; ६५,
 ३; ११५, ३, मै ४, ११, २४^३,
 काठ ३३, ५ ॥; ४०, ११ १,
 कौ १, ३७६ १; जै १, ३९, ७ १;

शौ ७, ८६, १४^४, १३, १, ३६;
 २, ११०^५, १४, १, २३४^६,
 १८, १, १ १; पै १, ८४, ५;
 द, १७, ८४^७, १६, ५२,
 ३; १८, १८, ६; -तवस्य
 ऋ [१०, १७, १२; १११, ४], शौ
 २०, ९१, १२; -वात् ऋ १०,
 १९०, २, मै ४, १४, १७; शौ
 १, १०, ४; १३, १, २६, पै १,
 ९, ४, १६, ५२, १; १८, १७, ६;
 -वात् ऋ ५, ३२, १, कौ १,
 ३१५ १, ३४०^८, जै १, ३३,
 ३ १; ३५, ९^९; -वाय मा २२,
 २५; का २४, ११, १, मै ३, १२,
 १२^१; ४, ९, ८, काठ ४०, ४; -वे
 ऋ ८, २६, १७, खि ३, २२, ६;
 मा १३, ५३, १६, ५५, २३,
 ६३; का १४, ६, १, १७, ८,
 ९, २५, १०, ११; तै ४, ३,

१, १; ५, ११, १; मै १, ६,
 १४^{१०}; २, ७, १८; ९, ९; काठ
 १६, १८; १७, १६; क २५,
 ९, २७, ६; शौ ३, ६, ३; ११,
 १०, २; ६; १२, १, ८; ६०,
 १३, १, ४०; २, २; पै ३, ३,
 ४, १५, ४, द, ७, २, ५,
 १६, ८५, २, ६; १७, १, ९;
 १८, १८, १०; २०, ६; -वेन
 शौ ५, ६, ४४^{११}, -वै ऋ ५, ५९,
 १, पै २०, १९, ९.

† अर्णस्^१- -र्णः ऋ १, ३, १२;
 १२२, १४; १६७, ९; २,
 १९, ३, [३, ३२, ११; ४, १९,
 २, ६, ३०, ४]; ४, १९, ६;
 [५, ४५, १०, ७, ६०, ४], द,
 ४७, ५, ८, २०, १३; ९, ८६,
 ३४; ९७, २१; १०, ८, ३;
 मा २०, ८६; का २२, ८, ७;

*) द्रस देवताविषयत्वाऽभावेऽपि पूष. आनङ् पूर्वोत्तर-
 पदयोः प्रकृतिस्वरत्वञ्च उस्. (पा द, ३, २६; २,
 १४१) ।

१) विष ([संख्य-] समुद्र- सिन्धु- प्रसृ.),
 नाप. (अन्तरिक्ष- समुद्र- प्रसृ.) । मत्वर्थे व. प्र.
 (पावा ५, २, १०९; वैतु. पाका. [गपू]
 अर्णस्- [= नाउ.] इत्यतः [मौस्थि. तु अर्ण-
 इत्येतद्गोत्रापत्यस्थानीयात् सतः] तदन्यलोपप्रयोजक-
 प्र. इति दवीयसी सरणि ; GW. [तु. WW १, १३७
 अपि तत्पक्षविशिष्टतररुचिः] । ✓*अर्ण->✓*अर्ण->
 ✓*अर्ण इत्यतः [समभिजातविकरणात् नाउ] नामकरण
 इति चिन्त्यस्त्वेष पक्षः द्र) । मौस्थि. ✓*अर्,
 ✓*अर्ण इत्येतयो. धा. मध्ये अर्ण- इत्यस्य नाम्नो
 जन्यजनकभावेनोपकल्पितव्यत्वाऽभिसंधेर्च 'अर्ण- +
 *अव- (= २*अर्व- < *अर्प- < *अर्प्र- [*अर्- + *प्रा-
 < ✓प्रा] इति कृत्वा तस. शकन्धादिभ्यायतोऽनव-
 प्राह्यत्वेन निष्पन्नात् सतः *अर्णव- इत्यतः ✓*अर्णव्
 (✓*अर्णु) इत्यस्य निष्पत्तेरभ्युपगमाच्च (मौस्थि. सर्वेषां
 धा. नामजत्वसामान्याऽभिसंधेः) । एस्थि. अपि यदिह

यनि उपकल्पितं भवति तत्र पाप्र. अनुरोधतो यथा-
 प्रसिद्धाऽनुवादमात्रत्वमिति दिक् ।

८) सपा. अर्णवम् <> अर्णवान् इति पाभे. ।

९) सपा. ऋ १, १९, ८ ओजसा इति विभे. ।

१०) पाभे अध्वरम् ऋ १०, ८५, १८ द. ।

११) सपा. आपम १, १०, ७ अर्णवः इति पाभे. ।

१२) सपा. ऋ १०, १८९, २ प्रसृ माश २, १, ४, २९
 रोचना इति पाभे. ।

१३) पाभे. ऋणया. ऋ ९, ११०, १ द. ।

१) नाप. (तरङ्ग- जलप्रवाह- सरित्- समुद्र- अन्तरिक्ष-
 प्रसृ.) । पाप्र. ✓*अर्ण (गतौ) + असुन् प्र. निरस्वरः (वैतु.
 पाउ [४, १९७] ✓*अर् इत्यत एव नकारोपजनप्रयोजकः प्र.
 इति) । नैप्र. तावत् मौस्थि. इतरथेवोपकल्प्येत । तद्
 यथा अर्ण- + *अस्- इति कृत्वा बस. पूष. प्रकृतिस्वरञ्च
 वर्णसमापतौ शकन्धादिभ्यायप्रवृत्तिश्चेति (तु नापू. टि.) । एस्थि. मौस्थि. बहून्यपि नामानि
 सन्ति पाप्र. ते ते कृन्. प्र. इत्येवं मात्रत्वेनोच्यन्त
 इत्यभिसंधिः ।

मै ४, १२, ४; १४, १८, काठ
३८, ७, -णस. ऋ १, ११७,
१४, १५८, ३; १८२, ७; ६,
६२, ६, ७, ६९, ७, मै ४, १४,
१०; -णसा ऋ २, २१, ६;
१०७, १२, कौ १, ५१४, २,
११७, जै १, ५३, ४; ३, १२,
४, -णसि खि ४, ७, १, ६,
-णांसि ऋ १, ५२, २; ६१,
१२; १७४, ४, १८०, १, ४,
१६, ७; ६, ७२, ३, ७, १८,
५; ८७, १, १०, ४९, ९, मै ४,
१२, ३; काठ ८, १६, १२, १५,
शौ २०, ३५, १२, ७७, ७,
-णोभिः ऋ ४, ३, १२. [०णस-
गो, धनु, १मधु]
अर्णस्^b - सम् ऋ ५, ५४, ६.
अ(र्णस्>)णो-वृत्^c - तम् ऋ २,
१९, २.
✓अर्त्<अर्तन^d - नम्^e मा ३०,
१९; का ३४, ४, १.
अर्तिवृ- ✓ऋत् द्र.

अर्तोस् () ✓*अर् (बधा) द्र.
?अर्तिरंन.^f पै ११, ५, १३.
✓*अर्थ^g नि०, सम्^h
अर्थⁱ - र्थ. मा १८, १५; का १९,
५, ३, तै ४, ७, ५, २, मै २,
११, ५, काठ १८, १०, क २८,
१०; -र्थम् ऋ १, १०, २; ३८,
२, १०५, २; ११३, ६; १२४,
१, १३०, ५, १४४, ३, १५८,
६; २, ३०, २; ३९, १; ३,
११, ३, ५३, ५, ६१, ३, ४,
६, १०; १३, ३, ६, ३२, ५,
७, १८, ९; ८, ६९, १७, ७९,
५, ९, १, ५, १०, १८, ४,
२७, २०; २९, ५, ५१, ४, ६,
५९, १; ७३, ५, १४३, १;
खि ५, ७, २, ७; मा ३५, १५[†],
का ३५, ४, १६[†], तै ४, ३, ११,
५, मै ४, १३, ७, काठ १, १२[‡],
१८, २१, ३९, १०, कौ २,
६९५[†]; जै ३, ५६, २२[†], शौ
†१२, २, २३[†]; १५, १७, ८,

†२०, ७६, ५; ९२, १४, पै ९,
१२, १; १६, १५२, ९, १७,
३२, ३, -र्थान् मा ४०, ८;
का ४०, १, ८; -र्थानि ऋ ७,
६३, ४, काठ १०, १३; -र्थाय
शौ १, ७, ६, -र्थेषु ऋ १०,
१०६, ७, पै ९, २५, २. [०थ-
उपकार^o, कद्^p, काम-
शय्या^q, कूचिद्^r, तदिद्^s,
तूणि^t, दूरे^u, नि^v, शान्ति^w,
सद्यस्^x, समुद्र^y, ३सर्व^z, सु^{aa}].
?अर्थे-दशिन्^{ab} - शिन्म खि
३, १५, २८.
✓अर्थि^{ac}, †अर्थयासे ऋ १,
८२, १; कौ १, ४१६; जै १, ४०,
८, अर्थयेथे ऋ १०, १०६, १.
अर्थित- -ता: पै ९, १०, ५.
अर्थिन्^{ad} - र्थिनः ऋ १, ४८,
६, १०५, २; ८, २७, १२;
७९, ५, १०, २६, ८, १२७, ५,
-र्थी ऋ ७, १, २३.
अर्थे(र्थ-इ)त्^{ae} - र्थतः मा १०,

^a) तु. सस्थ. टि । पतति (<✓पत्) ।

^b) विप. (वृक्ष- [तु GW. प्रमृ.], नाप. [मेघ- इति च
वै. सा.]) । मत्वर्थीयः अच् प्र. (पा ५, २, १२७)
चित्-स्वरश्च ।

^c) विप. (अहि-) । उस. कृत्-स्वरः प्रकृत्या । उप. ✓वृ
(आवरणे) + क्तिप् प्र. ।

^d) नाप. । कर्तरि युच् प्र. डसं. (पा ३, २, १५१)
चित्-स्वरश्च । धा. अविक्षेपणे वृत्तिः (तु. १कृति->
✓कृतीयु) ।

^e) सपा. तैब्रा ३, ४, १३, १ कृतुलम् इति पाभे. ।

^f) भरद्वाजो गोतमो अथ स्योनम् इत्येव मूलतः
पादं संभाव्य मुपा. व्यर्थनपर शोधः साऽवसरः स्यात् ।

^g) वर्णवैशिष्ट्ये सति नैप्र. = ✓*अर्त् । एस्थि.
पाधा. चुरा. सरूपात् (तु. ✓अर्थि) भेद. सुगम. ।

^h) नाप. तुं. न. (लक्ष्य-, प्रयोजन-, पदार्थ-[मा ४०, ८]) ।
नैप्र. = *अर्त्त- । पाप्र. भावकर्मणोः षञ् प्र.

(पा ३, ३, १८, १९) जित्-स्वरश्च (वैतु. पाठ २, ४
✓*अर् + थन् प्र. [तु. WW १, १३६; वैतु MW.
<✓अर्थि इति कृत्वा पुत्रं विदुषितृतामिव
निनीषुक.) ।

ⁱ) = सपा. मासा १३, ८, ४, १२ । तैब्रा ३, ७, ११, ३
तैआ ६, १०, २ प्रमृ. अर्थम् इति पाभे. ।

^j) पाठः ? अक्तम् इति शोधः द्र. (तु. सप[†]. काठ
३१, ११; तै १, १, १३, १) ।

^k) स्वरः ? अन्तोदात्ततया सु-शोधः द्र. (तु. सस्थ.
सर्वज्ञम् इति समानं अष्टस्वरं सत् प्रकृतेऽपि तथात्वं
ज्ञापुकम्) ।

^l) = नाधा. चुरा. । यनि अर्थ->नाधा. इत्यभिप्रायः ।

^m) विप. (स्थेन-, सूरि- प्रमृ.) । मत्वर्थीयः इनिः प्र.
(पावा ५, २, १३५) तत्-स्वरश्च ।

ⁿ) विप. (२अप्-) । उस. कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६,
२, १३९) । उप. ✓इ + क्तिप् प्र. ।

३, का ११, २, ३, तै १,
८, ११, १; काठ ३९, १

?अर्थासौः पै १९, २९, १४.

✓अर्द्ध(बधा.), >अर्द्धि, अर्द्धति शौ १२,
४, ३; पै १७, १६, ३, ? अर्द्धतः^a
खि ५, २२, २, आर्द्धन् क्र ४,
१७, २

¶अर्द्धयति मै ४, ५, ६, अर्द्धयति
शौ ४, १५, ११, पै ५, ७, १०,
अर्द्धय क्र ८, ५३, २, खि ३,
५, २, अर्द्धय क्र १०, १४७,
२, अर्द्धय शौ १५, ६, †अर्द्धय
क्र ८, ७५, १०; तै २, ६, ११,
३, मै ४, १०, ५, ११, ४६, ६,
काठ ७, १७; कौ १, ११, २,
१९८, जै १, २, १; शौ ६,
६५, १६; पै ५, ७, १६, १९,
११, ११; आर्द्धयत् क्र १०,
१०४, १० [प्र°, वि°].

अर्द्धयत् - यन्^b शौ ६, ४९, २, पै
१९, ३१, १५.

✓*अर्ध^c अमि°.

¶१अर्धक¹ - क मै १, ८, ४
अर्धयित्वा सम्°.

अर्धस्- अमि°

अर्धि- प्रति°.

¶१अर्धक² - क तै ६, ३, १, ३;
काठ ६, ४, २६, १, क४, ३४०, ४;
-कम् तै २, ५, ५, १, ५, ६, ४,
५, ६, २, ३, ५, काठ २२, ९;
क ३५, ३ [°क- वि°, सम्°].

१अर्ध³ - -ध्वं क्र १, १५६, १,
-ध्वम् क्र ५, ४४, १०.

१अर्ध⁴ - -ध्वं ¶तै १, ७, ६, ३,
५, २, १, ३, ५, ४, ३, ३, ५,
४, ४, ५, १, ¶मै ३, २, १०,
७, ६, ¶काठ ९, ११; १९, ११,
२०, ९, २४, ४, ¶क ३१, १;
११, शौ ८, ९, १, पै १६, १८,
१, -ध्वम् क्र १, १६४, १७;
६, ४७, २१; १०, २८, ५, ¶मै
१, ११, ८, ३, २, १०^h, ७, ६^h, १,
१०, ५; शौ ९, १४, १७, १, १३,
१, ४१; पै १६, ६७, ७, १,

१८, १९, ११; -¶धात् मै ३,
२, ५; -र्धं क्र १, ९२, १;
१२४, ५, १६४, १२, ६, २७,
५, कौ २, ११०५, शौ ४, १,
६, ९, १४, १२, पै १६, ६७,
२, -ध्वं मै ३, ७, ६१, -धौ
क्र २, २७, १५.

२अर्ध⁵ - कौपुष्पि, -ध्वं क्र १०, २७,
१८, तै ६, १, ८, ५१; -ध्वम्
क्र २, ३०, ५, ४, ३२, १, ६,
३०, १, ४४, १८^k; ७, १८,
१६, मा ३३, ६५, का ३२,
५, ११, ¶तै २, २, १०, ५^l,
५, ४, ८, ३; ¶मै १, ९, ४,
६^o, २, ४, २, ३, २, ७^m;
८, ९^p, ९, ४^q; ४, ३, १^r; ११,
४, ¶काठ ६, १०, ८, ४^s, ९,
१२^t; ११, ५^u, १२, १२^v;
१३, २^w, १५, ५^x, २६, ६^y;
८, २८, १^z; २९, ८, ३५, १८^{aa};
¶क ६, ९^{ab}, ४१, ४^{ac}; ४४, १^{ad};
४८, १६^{ae}, कौ १, १८१, जै १,

^a) पाठ. ? तु शौ २०, १३६, २ वधत् इति पाठे ।

^b) सपा. काठ ३५, १४ क ४८, १३ आश्रौ १४, २९,
३ एजयन् इति पाठे ।

^c) बधा । तु ✓*अर् (प्रातौ), ✓*अर्त्
(=✓*अर्ध यद्) ।

^d) विप. ([कनिष्ठ-] पुत्र-) । एवुल् प (पा ३, १,
१३३) । लिट्-स्वर । १अर्धक- इति शाखान्तरीय
पाठे. द्र ।

^e) उक्ञ् प्र. उस् (पा ३, १, ५४) । लिट्-स्वरः ।

^f) ण्यति प्र. आद्युदात्तता उस् (पा ६, १, २१४) ।

^g) नाप. (भाग-, पक्ष- प्रभृ) । व्यु. ? या. [३, २०]
प्रभृ. <✓ह वा <✓ष्ट वा <✓ऋध्वेति ।
आद्यन्तान्यतरस्वरभेदतो द्विरूपं प्राप्ति भवति (तु
नाड.) । अर्थभेदतस्त्वस्य भूयस्तरामन्तर्विभक्तत्वे
सत्यनेकप्रकृतिजत्वं संभाव्यमानं परमप्रकृतिस्थानीयस्य
सतः ✓*अर् इत्यस्य स्वयमनेकपरमतरप्रकृतिपरि-

णतत्त्वदर्शनेनोपपद्यता (तु. टि. ✓*अर्, वैतु WW.
[१, १४३] स्वरतोऽर्थतश्च विवेकमपश्यन् पृथग्भावार्थ-
विशिष्टमेवैकम् ✓*अर् इति धा. प्रस्तावुक.) । पाप्र.
यनि घञ् प्र. जित्-स्वरश्च द्र. (तु टि. अर्थ-) ।

^h) सपा. काठ २०, १२ क ३१, १४ पक्षम् इति पाठे ।

ⁱ) सपा. काठ २४, ४ क ३७, ५ पदा इति पाठे. ।

^j) घ प्र. (पा ३, ३, ११८) तत्-स्वरश्च । शेषं १अर्ध-
द्र. । यस्तु समाऽसमाऽर्धभागपरतयास्वरविवेक. प्राचाम-
भिमनो भवति (तु. शौश्रा १, २, १) तस्य भूयोविमर्शसहवात्
वैश. पुनरुपादानं द्र । वैप ४ टि द्र. ।

^k) विप. इति कृत्वा सा. अस्य सूरीन् इत्यनेन
सामानाधिकरण्यं वष्टि । तच्चिन्त्यम् । यस्थि.
अप्य् अन्वयसौवच्यात् (तु वैश.) । GW. अत्र नापू
आद्युदात्तं पिपठिषति । तदपि वैश. भूयो विमृश्यम् ।

^l) सपा मै २, १, ६^r नेमः, नेमम् इति पाठे. ।

^m) सकृत् सपा. काठ २०, ८ सहस्रम् इति पाठे. ।

१९, ७; शौ ५, १, ९, १०, ८,
७, १३; ११, ६, २२, पै ६, २,
८, १६, २३, २; १०१, २,
१०२, २, -धर्म-धर्म काठ
११, ५, -धर्म तै ७, ५, २, १,
काठ ३३, १, -धर्म काठ
२६, ६, क ४१, ४, -धर्म मै
३, ७, २, काठ ३५, १८; क ४८,
१६; पै ५, २१, २६, -धर्म शौ
५, १, ९, १०, ८, ७, १३,
११, ६, २२, पै ६, २, ८, १६,
२३, २, १०१, २, १०२, २.
[ध- अधि°, अमि°, उत्तम°,
१उत्तर°, उप°, जघन°,
१दक्षिण°, १पर°, १पुष्कर°,
१पूर्व°, प्र°]
॥अर्ध-ऋच॥ -च मै ३, २,
८, १०, ४, ४, ६, ८,
-चाभ्याम् मै ३, २, ८; -चे
मै ३, १०, ४; -चेन मै ३, १,
५, -चैः मा १९, २५, का
२१, २, १४.
॥अर्ध-गर्भ॥ -गर्भ १, १६४,
३६; शौ ९, १५, १७, पै १६,
६९, ५.
अर्ध-देव॥ -वम् ऋ ४, ४२,
८, ९.
॥अर्ध-भाज॥ -भाज मै ३, ४,
१०; ४, ६, ६, काठ २०, ११,
२८, १, ३९, ११, क ३१, १३

शौ ६, ८६, ३६; पै १९, ६, १२,
-भाज मै ४, ६, ६.
अर्ध-मास॥ -सम् तै २, ५,
५, ४, ५, मै २, ४, ३, -सयोः
तै ७, १, ४, ३, -सस्य तै २,
५, ६, ४; ८, ३, ५, ६, ७, २,
७, ३, ७, २, मै १, ७, ३;
काठ ९, १, २१, ५, ३३, ८,
३४, ९; क ८, ४, ३१, २०,
-सा मा २३, ४१, २७, ४५;
का २५, ८, ३, २९, ६, १,
तै २, ५, ७, ४, ५, १, ८, ५,
२, ११, १६, ३, ४, ५; ६,
७, २; ७, २, ५, २५, १६, ६,
२, ३, ५, ७, १, १, ६, ४, १,
३, २, २, ५; ३, ४, ११, ४;
५, १, ३, २०, १६, २५, १,
मै १, ८, ६, ३, ४, ६, ४,
९, १८, काठ ६, ७, १०, ७;
१४, ४, २१, ५, २२, १,
३३, २, ३, ३४, ९; ४०, ६,
४५, ५; १७; ५०, ६, ॥क ४,
६, ३१, २०, शौ १०, ७, ५,
११, ९, २०, १५, ६, १७,
पै १६, ८३, १०; १७, ७, २९,
१५, -सान् तै ५, ७, २, ५,
६, २, ३, ५; पै १७, २८, ४,
-सानाम् मा २४, ३७; का २६,
८, २, तै ५, ५, १७, १, ७, १८, १,
मै ३, १४, १८; काठ ४७, ७;

५३, ८, शौ १५, ६, १८; १६,
८, २३; -से तै २, ५, ६, ६,
७, १, ४, ३; ॥मै १, ४, ८; ४,
१, १३, ॥काठ ३१, १२, ३२,
६, शौ ८, १२, ५, ६, पै १६,
१३४, ३, -से-से मै १, ४,
८, ४, १, ९; काठ ३१, ७,
३२, ६, -सेभ्यः मा २२, २८;
का २४, १४, १, तै ७, १, १५,
१; मै ३, १२, ७, काठ ४१, ६,
-सेः तै ७, ५, ६, १, मै ४,
१०, ६
॥अर्धमास-शस् (:)^१ तै २,
५, ८, ३, ५, ६, ७, २, ७,
३, ७, २; काठ २१, ५, ३३,
२, ३; ८; क ३१, २०.
॥अर्धमासा(स-आ)यतन-
नाः काठ ३४, १.
॥अर्ध(ध-ऋ)च॥ -च तै ६, ३,
११, ३; -चम् तै २, ५, ७,
४, -चात् तै ३, २, ९, ५, -चै
तै १, ६, १०, ५; ६, ३, ११, ३,
-चेन तै ५, १, ४, १, शौ ९,
१५, १९; पै १६, ६९, १६;
-चौ तै २, ५, ७, ५.
॥अर्ध-वशा॥ -शाम् मै १, ११,
७; कठ १४, ८.
॥अर्धिन्^१ -धिन् तै ६, ५, २,
१६; -धी तै ६, ५, २, १.
[धिन्- सु>रु^१].

^१) तस्य समासान्तः अ प्र (पा २, २, ५, ४, ७४)
तत्-स्वरश्च (तु. टि अर्धच-)

^२) कस्य सास्व. (पा ६, १, २२३)।

^३) तस्य सास्व. (पा २, २, २; ६, १, २२३)।

^४) उस्स. ण्वि-अन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९)।

^५) सपा. तै ५, ४, ८, ३ भूयिष्ठभाक्तमः इति, काठ
२१, ११ भूयिष्ठभाक् इति च पाभे।

^१) सपा. तै ४, ४, ८, १ ऋद्व. इति पाभे।

^२) सपा अर्धभाज <> अर्धिनः इति पाभे।

^३) वीसायां शस् प्र. (पा ५, ४, ४३) तत्-स्वरश्च।

^४) अत्र पूर्वोत्तरयोः पदयोर् अन्त्याययोर् अचोः
प्रकृतिवद्-भावाऽभाव इति विशेषः। शेषम् अर्ध-ऋच-
टि द्र.।

^५) मत्वर्थे इति. प्र. (पा ५, २, ११५) तत् स्वरश्च।

॥अर्धे(र्ध-इ)न्द्राणि- -न्द्राणि तै ५,
४, ८, ३, मै ३, ४, १, काठ
२१, ११; -न्द्रै मै ३, ४, १.
१२अर्धर्ध- -धर्धः मै ३, ४, १॥
३अर्ध- उत्तर°, दक्षिण°.
३अर्ध- -धर्म काठ १४, ८.
२अर्धक- > अर्धक-घातिन्-
-तिना शौ ११, २, ७.
अर्धयत् ✓कथ द.
अर्धयित्वा, अर्धस्-, अर्धि-,
१अर्धक- ✓*अर्ध द.
?२अर्धक- -कम् पै १०, ९, ३.
१अर्ध- ✓*अर्ध द.
✓*अर्प > अर्पि, अर्पयते काठ ११,
४॥, ॥अर्पयति तै ३, १, ९,
१, ॥अर्पयति तै २, ६, ४, ४,
३, १, ९, १, ५, १, १, ३, ४,
३; ६, २, ४, ४, २, ३, ५; ५, ५,
२, ६, २, ४, ६, १, ९, २, १०, ४,
२, ७, ५, ४, १, ५, ५, १, ५, १

मै २, २, ३, ३, १, १, ५; ३, ५, १;
४, ८, ४, १, ४; ६, ५, ३; काठ
१८, १९, १९, ५, २०, ८, २१,
७; २२, १२, १३, २४, ४, २७,
१०, ३१, ३, क २९, ७, ३०,
३, ३१, १०, ३५, ५, ६, ३७,
५, ४७, ३, अर्पयन्ति मै १,
११, ८॥, ॥अर्पयन्ति मै १,
११, ८, काठ १४, ८, अर्पय तै
५, ७, ४, ३, शौ १०, ९, १,
पै २, ८, ५, १; १६, १३६, १;
१७, १४, ६; १९, ३९, ९,
अर्पयतम् लि १, ११, ३,
॥अर्पयत् तै ५, १, ४, १,
अर्पयन् शौ ५, १९, २,
पै ९, १८, ८, ॥अर्पयत् तै ५,
१, ४, २, ६, २, ७, १६, २, ६,
४, ३, २, ६, ४, १, ५, मै ३,
१, ५, ४, १, ४, २, ९, काठ
१९, ५, ३१, ३, क ३०, ३.

४७, ३, ॥अर्पयेयम् तै ५, १,
१, ३, ६, ५, १, ४, ५; मै ३,
१, १, काठ १८, १९; पै २७,
१०; क २९, ७.
अर्पिषम् शौ १२, १, ३५, पै १७,
४, ४. [अभिसम्, आ, नि,
प्र, प्रति, सम्].
अर्पण- -णम् पै १७, ३८, ३;
-णेन शौ १२, ३, २२. [ण-
अर्, प्र].
अर्पयत्- सम्.
॥अर्पयितोस्(ः) मै ३, ९, ४.
अर्पयित्वा प्रति.
१अर्पित, ता- -तः ऋ ६, ५८, २;
९, ८६, १४, ३९, ४५; मे ४, ४१,
१६, कौ २, ३०५; ९६६; जै
३, २५, १; ४, २०, ९; पै १९,
३२, २; -तम् ऋ १,
१६४, १२, १०, ८२, ६, १७०,
२; मा १७, ३०; का १८, ३,

१) नाप । तस. सास्व । 'अर्ध यथा स्यात्तथा
इन्द्राणि = एन्द्राणि' इति कृवाऽतिप्रक्तरः पाठस्य
विकारः *अर्धेन्द्र- इत्येवं सु-शोध- स्यात् । अथ
बस. एवाऽऽग्रहश्चेदुक्ते शोधे नाऽऽदरश्च, तर्हि यति.
हविर्विशेषसंज्ञत्वादन्तोदात्तप्रकरणे इन्द्र- इति उस. (पा
६, २, १६५) । २) विप (अर्ध-भाज्- इन्द्र-) ।
अर्हार्थे यत् (तु. टि २कथ्य-).

३) अर्थ ? नाप (सेनाऽर्ध- इति सा, जल-सर्प-
[अन्धक-] इति RW. MW) ? १अर्धक- इत्यतो
भिन्नवृत्तीव संभाव्यते । तद् विमृश्यम् ।

४) विप (रुद्र-) । उस णिन्यते कृत-स्वर-
प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । पाभे. अध्वगघातिना
द्र. ।

५) विप (चक्षुम्-) । अर्-बुध्- इति मूको अनु अर्
(=नज्)+बुध्- (तु पजा बुध्) > बस. इति मतम् ।
सपा शौ १६, २, ५ सौपर्णम् इति पाभे ।

६) पाप्र =पुगन्तः (तु. WW १, ६९) ✓क
> ✓*अर् + णिच् प्र. (पा ७, ३, ३६) । मौस्थि.

अनु नैप्र. *अर्- + *प- (=भ- [तु. WW १, ७३])

=*अर्प- इत्यस्य उस. सतः नाधा सुवच । ✓*अर्प >
*अर्प- इति च व्यन्यासेनोक्तस्य पाप्र. पुनर्निर्देश द्र. (तु.
टि ✓*अर्) । ६) शुचाऽर्पयेत् > सपा. काठ २०, ५
क ३१, ७ शुचा निर्देहेत् इति पाभे ।

७) सपा तैत्रा ३, १, ४, ४ प्रदहेत् इति पाभे ।

८) पाप्र कर्मणि क्ते विभाषितमायुदात्तत्वम् (पा
६, १, २०९) । मौस्थि. तु *अर्प- (<✓*अर्प
<*अर्प-) + (भावे) इतु- (<✓इ) इति कृत्वा
'अर्पि इत यस्य' इति बस पूप्. प्रकृतिस्वरम् ।
एस्थि. यद्यपि २अर्पित- इति प्रकृतिस्वर इति
कृत्वा पाप्र. संवाद. सुलभः, तथापि तद्विषयक-
सामान्यलक्षणां मौस्थि. अनु *अर्प- + (कर्तरि)
इतु- इति उस. थायीय- स्वर- । यद्वाऽनिट्कृतान्त-
लक्षणसामान्यमनुरुध्य ✓*अर्प > *अर्पि- (भावे)+*तु-
(<✓तन् गपू. दिशा एव पर्यायेण भावे च कर्तरि
च) इति कृत्वा सस्व द्र. ।

९) सपा. शौ ६, १२९, ३ आहितः इति पाभे ।

६, तै ४, ६, २, ३; मै २, १०, ३; काठ १८, १^३, क २८, २; कौ २, ८०४, जै ४, २, १०, शौ २, १४, १२, पै २, १७, ५६, १६, ६७, २, -ता ऋ १, १४२, ९; पै १, ६६, २, -ता: काठ ३७, ९^३, पै १७, १३, १, -तानि मा २३, ५१^०, ५२^०, का २५, ९, ७^०, ८^०, -ते तै ४, ७, १३, २. [त-आ^०, नि^०].
२अर्पित^१ - ता. ऋ १, १६४, ४८.
अर्प्य प्र^०
१अर्बुद^२ - दम् ऋ २, ११, २०, १४, ४, ८, ३२, २६, मा १७,

२, का १८, १, ३; तै ४, ४, ११, ४, मै २, ८, १४, काठ १७, १०^१, क २६, ९; -दस्य ऋ ८, ३, १९; ३२, ३, -दा तै ७, २, २०, १, काठ ४२, १०, -दे काठ ३९, ६१ [०द-नि^०]
१२अर्बुद^३ - दम् ऋ १, ५१, ६, -दस्य ऋ १०, ६७, १२, शौ २०, ९१, १२
३अर्बुद > १अर्बुदि (न >) नी^१ - नी काठ २६, ४, क ४१, २.
अर्बुदि^४ - दि शौ ११, ११, ४, २३, -०दे शौ ११, ११, ५, १२, ५, -०दे शौ ११, ११, १-३, ७-११; १३; १४, १५^२, १८,

२०; २२; २४; २५; १२, २३. [०दि-नि^०].

१अर्बुदेनम्^५ पै १६, ८९, ७
✓ अर्भ > १अर्भ, भर्भि^१ - भस्य ऋ ७, ३७, ३; काठ ३२, १३^१, कौ २, ३३४^१, जै ३, २८, ६^१; -भर्भि: पै १, ९, २^१, -भर्भि ऋ १, १२४, ६, ८, ४७, ८, -भर्भम् ऋ १, ५१, १३; -भर्भ्य ऋ १, १४६, ५, -भर्भे ऋ १, ७, ५, ४०, ८; ८१, १, ६, ५०, ४, १०, ९१, ८^१, मै ४, १२, ४, कौ १, १३०; ४११, २, ३५२, जै १, १४, ६, ४०, ३, ३, २९, ९, शौ २०, ५६, १, ७०, ११, -भर्भे

१) तु. सस्थ टि. अधि।

२) पाभे. अपर्पिता शौ १३, ३, १० द्र.।

३) सपा आश्रौ १०, ९, २^३ वैताश्रौ ३७, २ अपर्पितानि इति पाभे।

४) विप. (शङ्कु-)। शेष १अर्पित, ता- टि. द्र.।

५) नाप (संख्या-विशेष- [दशगुणिता-कोटि-]), व्यप. (सर्पाकृति- [असुर-]), नाप (मेघ- [वे. सा. ऋ ८, ३२, ३, २६ प्रसृ.])। तापर्याऽभेदेऽपि सति यत् स्वरतो द्वैविधी भवति, तत्र स. कारणं स्यात्। तद् यथा। बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् इति कृत्वाऽऽद्युदात्त स्यात्, उस. उप. प्रकृतिस्वरम् इति कृत्वा चाऽन्तोदात्त इति (पा ६, २, १, २, १३९)। अथ कावत्राऽवयवाविति। *अर्बु- (तु. या ३, १० यत्राऽऽद्युदात्तत्वस्योपपत्तिसंकेताऽभावे सति अम्बु- इत्यस्य पर्यायमात्रता स्यादिति कृत्वा *अर्बु अरणाद्* अम्बु भवति इत्येवं मुपा. सु-शोधः द्र इति पूष. भवति, दु- (<*अ- <✓धा) इति उप. चेति। *अर्बु- इत्यपि *अर्- + (भावे) *बु- (<*भु- <*भु- <✓भृ) इत्येव बस पूष. प्रकृतिस्वरम् द्र [वैतु. या. गपू उप दु- (<✓दा [दाने])? [अनुपदमेव ✓भा, ✓भू इत्येतयोर्थ-स्मागत्योपलब्धे या. स्थ भूयोविमर्शाहता भवति]]। *अर्- इत्यत्र च ✓*अर् इत्यस्य क्तमो विशेष संगततम स्यात् (तु यस्था. टि.) इत्यपर्यवसित-

विमर्श द्र.।

१) विप. ([रोगविशेष-युक्ता-] जनि-)

२) = १अर्बुद- [व्यप] इत्येतेनैव व्याख्यातं द्र। तत्रत्यं न्यायमन्व इह *दि- इति उप. भवतीतिमात्रे विशेष. (वैतु वाच. अर्बुद->✓अर्बुद् + इन् प्र इति व्यर्थं द्राघीयास पन्थानमनुवाजुक)।

३) तु. शौ ११, १, ७ यदन्विह उदुब्जै (बज्-ए) नम् इति पदद्वयाऽऽत्मकतया पाठः सु-शोधो भवति।

४) विप. (स्वरूप-, यवीयम्-) एनस्-, धन- प्रसृ)। पाप्र. निर्दिष्टयर्थं धा. संकेत द्र. (तु. ✓*अर् प्रसृ)। तेन यत्राऽऽद्युदात्त एतज्जः नाउ. कृच् श्रूयते तत्र घञ् प्र यत्र चाऽन्तोदात्तः श्रूयते तत्र घस्य प्र. त्रिषयो भवतीति विवेकः। मौस्थि तु *अर्- + (भावे वा कर्तरि वा) *भ- (<✓भा) इति कृत्वा यत्राऽऽद्युदात्तस्तत्र बस पूष प्रकृतिस्वरम्, यत्र चाऽन्तोदात्तस्तत्र उस. उप. प्रकृतिस्वरं सुवच. (तु टि १अर्बुद-, वैतु. पाठ ३, १५२ ✓*अर् + भन् प्र इति)। इह ✓*अर् इत्यस्य मूलमूतस्य सतो हिसा-विशेषभूतनिरसनाऽऽत्मकार्थविशेष-प्रतीत्यर्थं तु WW १, १८३ (तु. टि. ✓*अर्)।

५) सपा. अर्भस्य (तैत्रा ३, ११, ६, ३, आपश्रौ १६, ३५, ५ च) <> अर्भे इति पाभे.।

६) सपा. शौ १, २०, २ साकुम् इति पाभे.।

ऋ १, १०२, १०, पै ३, ३६, २.
२अर्भ^० - भंस्य शौ ७, ५८, ३;
पै २०, १३, ९.

अर्भकु^० - णं. ऋ ८, ३०, १,
६९, १५], शौ २०, ९२, १२;
- णं. ऋ १, ११४, ७, मा १६,
१५, का १७, १, १५, तै ४, ५,
१०, २, शौ ७, ५८, ६५, ११,
२, २९, पै १, ४८, २, १६,
१०६, ९, २०, ५८, ७, -का

शौ १, २७, ३; १९, ३६, ३; पै
२, २७, ३, १९, ३१, ६; -कास
ऋ ७, ३३, ६, -के ऋ ४, ३२,
२३; -केभ्य. ऋ १, २७, १३,
मा १६, २६; का १७, ३, ५,
मै २, ९, ४, काठ १७, १३; क
२७, ३

?अर्भग^० - गाय ऋ १, ११६, १
✓*अर्भ > अर्भ^० - भंस्य. मा ३०,
११, वा ३४, २, ३

अर्भकु^० - के ऋ १, १३३, ३.
णं. अर्भ-कपाल^० - लै: तै ५, १,
६, २.

१अर्य^० - णं. काठ १९, ५,
क ३०, ३
अर्भन्^० - भंस्य पै २, ८१, २.
[०मन्-अन्]

?२अर्य^० - म्यां खि ३, २२, ६
✓*अर्य > १अर्य, यौ^० - णं. ऋ १,
३३, ३, ८१, ६, ९^३; ११६,

१) तु टि १अर्भ - ।

२) विप, नाप (शिष्ट) । कुत्सार्थे क प्र. (पा ५, ३, ७४)
तत् स्वरश्च ।

३) = सपा. ऐत्रा ७, १६ । तै ४, ५, ४, १ क्षुल्लकभ्यः
इति पाप्मे ।

४) ण्वुल् प्र. लिट्-स्वरश्च (पा ६, १, १९३)
इति *२अर्भक- इत्यस्य सतो वर्णविकार । यद्वा
१अर्भ- + अनुकम्पोपाधिके स्वार्थे कन् प्र. नित्-
स्वरश्च द्र. (पा ५, ३, ७६, ६, १, १९७, वैतु.
सा. पा ५, ३, ७५ इति संज्ञाविषयत्वाभावाच्चिन्त्य.) ।
यदपि सा शाकल्यपदकारनाम्ना अर्भ-ग- इति स्वरूपत
उस. इति कृत्वा उप. ✓गै + टक् प्र. (पा ३, २,
८) इति वैकल्यिकी व्यु. आह, तत् पपा अनुप-
लम्भात् सांशयिकं स्यात् । ननु सा सकाले पपा.
तथोपलम्भ इति चेत् तदपि उस. पूष. प्रकृतिस्वरस्यानु-
पयोगाद् नेष्टमिति दिक् ।

५) पाप्र. नापू धा उपकल्प्य तत्. घञ् प्र. नित्-
स्वरश्च द्र. । मौस्थि तु. *अर्- + *म- इति
कृत्वा बस. पूष. प्रकृतिस्वरस्य सुवच [तु. टि.
अर्थ- , WW १, १४२ (यत् पृथग्भावीय ✓*अर्
इति मूलतया प्रत्यगादि, तत्राशिकं तथ्ये द्र. । प्रकरण-
विशेषत. ✓*अर् इत्यस्य तत्तदर्थविशेषान्तराणामप्यु-
पादयत्वात् । तद् यथा । चक्षुरोगविशेषेऽभिधेये-
ऽन्तश्चक्षुर्वर्तमानं पृथग्भावाऽविशिष्टं कर्तनमात्रं वा
तपनमात्रं वाऽभिप्रेतं स्यात् । मृत्पात्रेष्टकादिपाकार्थं
निर्मिते [अर्भकु- > *अर्भञ्- > *आमा- >] पजा.
आवा- इति प्रसिद्धेऽभिधेयेऽन्त. खननाऽऽत्मकं
गृहीकरणमभिप्रेतं स्यात् । अथवा तत्रापि तपन एवा-

ऽभिप्राय स्यात् । तेन प्रकरणानुसारव्यवसेयतत्तद्वै-
शेष्यपर. ✓*अर् [तु टि.] अत्र मूलभावमुपेया-
दिति तत्त्वम्, वैतु. पाठ. (१, १३०) ✓अर्+मन्
प्र. इति ।

६) अज्ञातार्थे क. प्र. (पा ५, ३, ७३ प्रमृ) तत्-
स्वरश्च ।

७) नाप । तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

८) विप (कपाल- [काठ]) । तात्रमाविक यत् प्र.
यनोनावीय आयुदात्तश्च (पा ६, १, २१३) ।

९) पाप्र कनिन् प्र. नित्-स्वरश्च (पा ६, १, १९७) ।
मौस्थि. तु *अर्- + *मन्- इति कृत्वा बस. पूष. प्रकृति-
स्वरं द्र. ।

१०) यथोर्म इति पाठ यथा । उ । अर्म (विसन्ध्यात्मक.
शोध) इत्येव वा यथा । उर्म (* < उर्मन्-) इत्येवं
वा विभज्येत ।

११) विप. ([गतिमत्-] सूर्याचन्द्रमस्-) । पाठ ?
भा. सा. [तैत्रा २, ८, ९, १] ? अर्मी- > अर्म्या [गत्या]
इति, ? BC. उर्मि- > उर्म्या इति शोधुक इव ।

१२) स्वामिभावे वर्तमानात् नापू. धा. कर्तरि अच्
प्र. चित्-स्वरश्च । मौस्थि तु *अर्- + *यु-
(< ✓या कर्तरि) इति कृत्वा उस. उप. प्रकृति-
स्वरं स्यात् ['अरा स्वामिभावेन याति' इति (वैतु.
पा. पावा. च ३, १, १०३ ✓अ + यत् प्र. स्वामि-
न्यर्थेऽन्तोदात्तश्चेति), पाप्र. यस्थि सौवरीय दिगनुप-
पादिता सती संज्ञाप्रमाणितमात्रा तु द्र, अपि च तु टि.
? ३अर्य-] ।

१३) < १अरि- इति B, (JAOS ४५, १६६) ।

६^३; १२१, १५, २, २३, १३^३;
३५, १२ (४०, ५; १०, ८५,
१८), ४, १, ७^३, २, १२, ४,
६^३, २४, ८, ५, ३३, ९^३,
६, ४७, ९, ५१, २^३, ७,
२१, ५; ३१, ५^३; ६४, ३, ८६,
७, १००, ५, ८, १९, ३६^३;
६३, ७, १०, २७, १९; १४,
१३, ८६, ३, ८९, ३, तै
१, २, १४, ३; २, २, १२, ५;
मै ४, १०, १, ११, ५, काठ
६, १०, १२; १२, १५; कौ २,
१७६, जै ४, १३, ६, शौ २०,

१८, ५, ५६, ६; १२६, १;
-र्यम्^१ ऋ ८, ३३, १४,
-र्यया ऋ ५, ७५, ७; -र्या
ऋ ७, ६५, २, -र्यै ऋ ५,
१६, ३, ८, ५१, ९, ५४, ७,
खि ३, ३, ९, ६, ७, मा ३३, ८२,
का ३२, ६, १३, कौ २, ९५९,
जै ४, १९, १, -र्येषु कौ ४, ९, जै
२, ७, ३. [र्यै- शूद्र^३, रमाधु^३].
†अर्य-प(ति)>ली^३- ली ऋ
७, ६, ५^३, १०, ४३, ८, शौ २०,
१७, ८
अर्य-समान^३- नः खि १, ५,

१०.

२अर्य, र्या^३- र्यः पै १९, ३८, १५;
-र्यस्य मै ४, ६, ६, -र्याय मा
२६, २, का २८, १, ३, -र्यायै
मा २३, ३१, का २५, ६, ११,
-र्यै मा २०, १७, का २२, १,
४, काठ ३८, ५.
अर्य-जा(र >) रा^३- -रा मा
२३, ३०, का २५, ६, १०, तै ७,
४, १९, ३; मै ३, १३, १, काठ
४४, ८.
३अर्य, र्या^३- र्या ऋ १, १२३, १,
-र्यै तै १, ८, ३, १.

अ) तु PW. प्रभृ.; वैतु NW < १अरि- इति ।

ब) तु सा; वैतु GW < १अरि- इति ।

८) तु टि. ऋ १, ८१, ९ ।

द) यनि. द्वि१ द्र, वैतु. GW. (> L ४००) १अरि-
(शत्रुपरम्) > अर्याम् [५३] इति । चिन्त्यस्त्वेष
प्रस्ताव. स्यात् । अभ्युपगमे सत्यनुपदमेव काचिदा-
काङ्क्षा पूरुक्तयेव श्राव्यमाणयोर् अन्येषां या इति
पदयोरन्यथासिद्धत्वप्रमत्तात् (तदभिप्रायेण अर्याम् इतीव
श्राविने सति तृतीयपादेनैव नैराकाङ्क्षयसंभवादित्य-
भिमये) । अन्यच्च । असंगतेश्च परप्रस्तावस्य
चिन्त्यत्वं द्र. । तद् यथा । अरिप्रतियोगिक-सवन-
कर्मरु-तिरस्कारे संपन्ने सति अन्यप्रतियोगित्वेन यद्वि-
शेष्यत्वेन च शिश्रावयिषितस्य सतः सुवनानि इति
पदस्य सकृद् द्वि३ च प्र३ चेत्युभयथा श्रावणार्थ-
मनुपलम्भादित्यर्थात् । अथाऽपि परपक्षे अन्येषाम्
इति पद तात्पर्यतः पिष्टपेषणतां नैव व्यभिचरेत् । अस्त्व-
प्रतीतिकत्वेऽस्य च ? अर्याम् इत्यस्य चाऽनर्थान्तरत्वो-
पगमादिति दिक् ।

९) विप. (२अप्-, उषस्- L वैतु GW. नाप,
इति) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । स्त्री.
वैकल्पिको नान्ताऽऽदेश डीप् प्र च (पा ४, १, ३४) ।

१) सपा तैब्रा २, ४, ७, ९ अर्यं^३ इति पाप्मे ।

२) तृस. पूष. प्रकृतिस्वरम् उंसं (पा ६, २, ११) ।

३) कर्मणि घञ् प्र जित्-स्वरश्च (पा ३, ३, १९
[वैश्यसंज्ञाविषयत्वं द्र.], ६, १, १९७) । मौस्थि.

तु *अर्- + यु- < ✓या (भावे) इति कृत्वा 'अरा
स्वामिभावेन य (यानं) यस्मिन्' इति बस. पूष.
प्रकृतिस्वर स्यात् (वैतु. पा. [३, १, १०३] गप्
[तु. १अर्य- टि] आद्युदात्तार्थं पा ६, १, २१३ च
अपि तु. टि. ३अर्य-)] ।

१) विप. (शूद्रा-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

१) विप (उषस्- [ऋ.]), नाप. (=२अर्य- [तै.]) ।
व्यु.? १अरि- + यत् प्र तद्धित इति कृत्वा
लक्ष्याऽनुरोधाद् भस्य सतोऽपीवर्णस्य लोपाऽभावः
उंसं (पा ६, ४, १४८) । तेन *अरिय- इत्यस्य
व्यचकस्य तित्-स्वरितवत्श्च (पा ६, १, १८५) सत
नैप्र यनि. द्व्यचक. परिणाम. स्यात् (तु. टि १अग्नि-
अत्रय-) । छन्दस्तो विमानश्च पाद इह मानं स्यात् ।
तद् यथा । ऋ १, १२३, १ इत्यत्र कृष्णादुदस्थान्,
*अरियां विहाया. इत्येव श्राव्यमाण सन्नेव
त्रैष्टुभ' पाद साधीयान् प्रतीयेत । तै स्थ अयेवं
प्रमीयेत । तथाहि । युच्छ्रे युद् *अरिय उ इत्यक्षर-
द्वयसाकाङ्क्ष. पाद सुपूर' स्यात् । कुतः उ इति
नि. इति । यस्थि. पाठ. अर्थ इत्यत्राऽऽवसानिकस्य
ए > अय् > अ इत्यनेन संधिपरिणामेनाऽचपरत्वे
संकेतिते सत्यर्थतः **उ इत्यस्य सुसंगतिदर्शना-
दिति । ननु एन इत्युत्तरपादऽऽदौ वर्तमानमचमुपादा-
योक्त. संधिः प्रवर्तेतेति । नेति । कुत इति । उत्तरस्य
पादस्याऽयेकाऽक्षरसाकाङ्क्षस्य सतः सपा. मा २०,
१७ मेलनेन युत्- पूर्वत्वेन सुश्रवत्वे सत्यनजादि-

अर्यमन्^२ -मणः ऋ ५, ५४, ८,
-†मणम् ऋ १, ८९, ३, १३६,
६, १७४, ६, ४, २, ४, ६,
४८, १४, ५०, १, ५१, ३, ७,
३६, ४, ३९, ५; ६६, ७, १०,
६१, १७, ६८, २, ८९, ९,
११७, ६, १४१, ५, मा ९, २७,
२५, १६, का १०, ५, ७, २७,
११, ३; तै १, ७, १०, २, १२,
३, ४, १^३; २, मै १, ११, ४,
कौ २, ४१७, जै ३, ३२, ७,
शौ ३, २०, ७, १४, १, १७^४,
२०, १६, २, पै २, ३०, २, ३,
३४, ५६, १८, २, ७^५, -†मणा^०
ऋ ९, १०८, १४, कौ २
४४७, -०मन् ऋ १५, ६७, १,
८, ६७, ४, १०, १२६, २; ७,
५९, १, ८, १९, ३५, मै २,
४, ७; -०मन् ऋ २, २७, ५,
६, ८, ७, ६०, १; ८, १८,
२१; ८३, ४; तै २, १, ११,
५†, ३, १४, ४; ४, ८, १; मै
४, १२, ४^३, †, १४, १४†,
काठ १०, १३, ११, ८, १२††,
शौ ६, ६०, २^३; पै ३, ३१, ३,
†५, ३९, २, ७^४, १९, १४,
५^२, -मा ऋ १, १२६, ४, ४१,

१, ४, ५५, १०, ५, ६७, ३,
८, १८, ३, २८, २, ८३, २],
[३६, ४, ४०, ५, ७, ६६, १२,
८२, १०, ८३, १०, ८, १९,
१६, २६, ११, १०, ३६, ९;
६५, १, ९, ९२, ६], ४४,
१३; [७९, ३, ८, २७, १७,
१०, ९३, ४], १०, १; ९;
[९१, ३, ९, ८८, ८], [१०७,
३ (६, ४९, १४)], १३६, ३,
५, १३९, ७, १४१, ९,
[१६२, १, ५, ४१, २], १६७,
८०, [१८६, २; ७, ६०, ४],
२, १, ४, २७, १; [२ (७, ६४,
१)], ७, ३८, ९, ३, ५४, १८;
४, ३०, २४, ५५, ४, ५, ३,
२, २९, १, ४६, ५, ६, ५२,
११, ७, ३५, २, ३८, ४, ४०,
२, ४, ५१, २; ६०, ५, ९,
[६२, ६; ६३, ६], ६४, १,
६६, ४, ११, ८२, १०, ९३,
७, ८, २५, १३, ३१, १३,
४६, ४, ६७, २, ९४, ५;
९, ६४, २४, ८१, ५, १०,
३१, ४, ६४, ५, ८५, २३,
३६; ४३; १२६, १, ३, ४^६, ५-७;
१४१, २, खि ४७, १, १; ७, २,

१; †मा ९, २९, २५, २४६;
३३, १५; २०, ३४, ५४; ५७;
३६, ९, †का १०, ५, ६, २७,
१२, १६, ३२, १, १५, २, ३;
३३, २, १७, २०, ३६, १,
९, तै १, ७, १०, २†, २, ३,
१४, १^३, २, १४, ४; ४, ४,
१०, २, ६, ८, १†, मै १, ६,
२†, ९†, १२†; ११, ४†;
२, ३, ६†, १३, २०; ३,
१६, १†, ४, २, १०^३, १२,
८^३; †, १४, ११†; काठ ५,
१, ७, १४†; ८, १, १०, १३;
११, ४, १२†; १४, २†, ३९,
१३; ४६, ४, क १६, ६, ७, ४†,
२९, २, †कौ १, ५०, १८५,
२०६, २१८, ४२६, २, ४२८;
७०१; ११३६, †जै १, ५, ६;
२०, १, २२, ३; २३, ५; ४१, ८;
३, ३३, ३, ४६, ७, शौ १, ११,
१, १८, २, ३, १४, २,
२०, ३†, ५, ५, १; २८,
१२; ६, ४, २, ६०, १, १०३,
१^३, ९, १२, ७, ११, ८, ४;
१३, ४, ४; १४, १, ५०†,
२, १३, ४०†; †१९, ९, ६;
१०, २, पै २, १३, १; ५९,

त्वादुक्ते संघौ निमित्तत्वाऽसंभवात् (तु. काठ ३८,
५ यत्राऽप्येवं युत्-पूर्वत्वं चिकिर्षितं द्र, मा. [गप्]
का २२, १, ४ च यत्राऽप्युक्तयैव दिशा षडक्षर
सन्नष्टाऽक्षरत्वेन प्रकृत पादः सुपरिणमः द्र.) ।
स्वामित्वसामान्यपरं च सद् *अरिय- इत्येवोत्तरोत्तर-
घटमानसामाजिकवैशेष्यनैर्घ्येन १अर्यु-, २अर्यु- इति
विशिष्टरूपान्तरयुगलतया पर्यणंसीदित्येषाऽपि भूयो-
विमृष्टयै कल्पताम् ।

१) व्यु. ? पपा नावग्रहः । < *अरियमन्-
(उप. *अर्यमन्- द्र) इति या ११, २३ । < √*अर्
वा < √ईर् + √मन् वेति सा. ऋ ५, ८५,

७ । १अर्यु- + √मा + कनिन् प्र. इति पाठना. च
पाठश्चे च (१, १५० [तु. WW १, ८०]) । १अर्यु-
+ √मन् + कर्मणि क्तिप् प्र. इति कृत्वा उस. उप. प्रकृति-
स्वरचेति तु संभाव्येत (= 'तापजनकतया वा शरण्यतया
वा मतो भवति') । एवमपि भूयोविमर्शसह एवाऽयं
विषयः द्र ।

०) पामे ज्यम्बकम् ऋ ७, ५९, १२ ।

१) सपा. जै ३, ३४, ५; पै १८, ४, ३ °म्णा इति पामे. ।

२) सपा °मन् <> °मा इति पामे. ।

३) अर्यमा + उ > °मो इति मुपा. भवति

४) पामे. अग्निः पै १९, १८, १३ द्र. ।

११, ६६, ४; ३, ३४, ४†, †५, ३९, १, ३-६; ६, ४, १, १९, ३; १३, ८, २†; १५, १३, ३, १६, १३९, ७, १८, ५, ६†, ८, ८, ४, १०, ८†; १९, २, २, १४, ४, २०, १७, ९, -माणम्पै १९, ४१, ११^१, -म्ण ऋ १, ४१, ७, १०५, ६, १३६, २, ८, ४७, ९, १०, ४०, १२, १८५, १, मा ३, ३१†, २५, ४^२, का ३, ३, २३†, २७, ४, १^३, तै ५, ७, २२, १, मै १, ५, ४†; ६, ९॥, ३, १५, ५†^४, काठ ७, २†, ८, १, ४७, ५, ११, ५३, १२, क ५, २†; ६, ६॥, †कौ १, १९२, जै १, २०, ८†, शौ ३, ५, ५; १४, १, ३९, २, ५†, पै १८, ४, ८, ७, ५†, -म्णा जै ३, ३४, ५†^५, शौ २, ३६, २, १४, १, ३४, पै २, २१, ३, १८, ४, ३†^६, -म्णे ऋ ४, ३, ५^७, ७, ६२, २, ८, १०१, ५, मा १०, ५; का ११, ४, २; तै ॥२, ३, ४, १^८, २, ५, ५, १५, १, २१, १; ॥मै २, ३, ६, काठ ११, ४॥, कौ १, २५५†, जै १, २७, ३†^९
 ॥अयमन्-गृहपति^{१०}- तय. मै १, ९, ५, काठ ९, १२.
 अयमन्^{११}- -म्यम् ऋ ५, ८५, ७.

अयल^{१२}- -कः काठ २५, ७
 !अयतिः पै १८, ७, ७.
 ✓अर्व, अर्वस्व मै ४, १२, ३^{१३}
 *अर्व- अन्.
 अर्वत्^{१४}- †र्वतः ऋ १, ७३, ९, ९३, १२, ११२, २२, ११८, २; १६२, ८, १२, १४, ४, ३१, ४; ३९, २, ५, ३६, २; ६, ३९, ५; ४५, १२, ४६, १; १३, ५४, ५, ६०, १२, ८, ४७, ११, २, ६, २, ६४, ३, ७९, २, १०, ६१, १६, ७६, २, मा २५, ३१, ३५, ३८; २७, ३७, का २७, १२, ८; १३, ४, ७, २९, ५, ६; तै २, ४, १४, ३; ४, १, ११, २; ६, ८, ३, ९, १^{१५}; मै २, २, ६५; १३, ९, ३, १६, १^{१६}; ४, १०, ३; काठ ४, १५, ७, १६, १०, १२५; १७, १८, ३९, १२^{१७}; ४६, ४, ५^{१८}, कौ १, २३४; २, १३३; १५९, १८१†^{१९}, ५०१, जै १, २५, २, ३, १३, ९, १५, ७, १७, २†^{२०}, ५७, १३, शौ १०, ४, ७५, १९, ५०, ५५; २०, ९८, १, ५५, १४, ४, १५, १६, १५, ७, १९, ३०, १४, -†र्वता ऋ १, ८, २, ११६, १७; १५५, १, १६२, ३, २, २, १०; ४, ३७, ६, ६, ४५, २, ८,

४०, २, ६२, ३; १०३, ५; मा २५, २६, का २७, १२, ३; तै ४, ६, ८, १, मै ३, १६, १; काठ ४६, ४; शौ २०, ७०, १८; -र्वताम् ऋ ७, १०२, २; ८, ६, ४७, ९, ४७, ५, १०, ९४, ६; खि ५, ८, ३, शौ ४, ९, २, २७, ३, २०, १२७, ३, पै ४, ३५, ३; ८, ३, ३, ६, ५, -†र्वति ऋ २, ३३, १; ८, ७१, १२; पै ७, ३, १०, -†र्वते ऋ १, ४३, ६; ६३, ५; १११, ३, १५१, ३, १६२, ६, ५, ८६, ५; ६, ३६, २; ९, ११, ३, ६२, २^{२१}, १०, ४०, ५; मा २५, २९; का २७, १२, ६, तै ३, २, ३, १, ४, ६, ८, २, मै ३, १६, १, काठ ४६, ४, कौ २, ३, जै ३, १, ५; -†र्वत्सु ऋ ५, ८५, २; मा ४, ३१, का ४, १०, २, तै १, २, ८, १; ६, १, ११, ३^{२२}, मै १, २, ६, काठ २, ६; ४, ९, क १, १९; -र्वद्भिः ऋ १, २७, ९, [६४, १३ (२, २६, ३, १०, १४७, ४)], ७३, ९, ६, ४५, १२, ७, ९०, ६; ८, २, ३६; १९, १०; ९२, ११, १०, ९६, ७, ८, कौ २, ७६७, शौ २०, ३१, २; ३; -†र्वन्त ऋ ५,

^१) सपा मन्त्रा १, २, ३ अयमणम् इति पाप्मे ।

^२) सपा तै ५, ७, २१, १ मित्रस्य इति पाप्मे ।

^३) पाप्मे °म्णा द्र. ।

^४) छन्दस्तः °म्णे इति स्यात् (तु L ५२४) ।

^५) विप (सप्तहोतृ-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^६) स्वार्थे यत् प्र. । तित्-स्वरः (पा ६, १, १८५) ।

^७) व्यप. (ऋषि) । पाप्मे. अयल- क ३६, ५ द्र. (तु. MK.) ।

^८) अर्वस्व इति स्वर. ^९ यनि शोध द्र. (तु. विकृतः सन्नपि पपा संदि.) ।

^{१०}) बप्रा । विप (क्षिप्रगामिन्-) अश्व-, वाज- प्रभृ), नाप. (अश्व- प्रभृ) । *अर्- वा *अर्व- वा + मतुप् प्र. । उत्तरे कल्पे बलि परतो वस्य लोप द्र. (पा ६, १, ६६, तु PW. प्रभृ, वैतु पा ६, ४, १२७ यदनु अर्वन्- [तु यस्थ] इत्यस्यैव प्रत्ययविशेषपरत्वे सति तकारान्ततया परिणाम उच्यते) । ^{११}) सपा. अर्वतः <> अर्वते इति पाप्मे. ।

६, १, २; ७, ३५, १२, ४०,
६; ९०, १७, ९१, ७, ९३, ३,
८, १९, ६; ९, १०, १, ६६,
१०; १०, ६४, ६; ७४, १; मा ९,
१७, १५, ४१, ४२; का १०, ३,
१०; १६, ५, २३, २४, २३, १,
११, तै १, ७, ८, २, मै १,
११, २, २, १३, ७, ४, ११,
१, काठ १३, १४, ३९, १४,
कौ १, ४२५, २, ७, ४६९,
१०८७, १०८९; जै १, ४१,
७, ३, १, ९; ३५, ४; ५३,
६, शौ १९, ११, १, पै १३,
८, ११, -०र्वन्तः कौ १, ४३५^६,
जै १, ४२, ९, -र्वन्तम् ऋ १,
९१, २०; ११२, २१, १६२,
१६; १६३, ९, १४, १५, ६;
८, १०२, १२; ५, ५४, १४;
मा २२, ५, २५, ३९; २९,
२०, ३४, २१, का २४, १,
५; २७, १४, १; ३१, ३, ९,
३३, १, १५, १; तै १४, ६, ७, ४,
९, २, ७, ४, १५, १, मै ३, १२,

१६, १६, १, ४, १४, १, काठ ४४,
४६, ३, ५; -र्वन्ता ऋ ८,
२५, २४, १०, १०५, २^७, -र्वान्
ऋ १, १६३, १३; ९, ९७,
२५; मा २९, २४; का ३१, ३,
१३, तै ४, ६, ७, ५, काठ ४६, ३.
अर्वन्ती - तीः ऋ १, १४५, ३०,
७, ८७, १, काठ १२, १५, १,
शौ १०, ४, २१; पै १६, १७,
१, -तीभि ऋ १०, ५, २.

अर्वन्^८ - ०र्वन्^९ ऋ १, १६३, १;
३, ४, ८, ११, ६, १२, ६; मा ११,
४४६; १७, ८७६^१, २९, १०;
१४; १५; १९, २२, का १२,
४, ७६, १९, १, १६^१, ३१,
३, १; ३, ४, ८, ११, तै ४,
१, ४, २६, २, ८, १, ६, ७,
१^२, २-४, मै १, ६, २; २, ७,
४६, काठ १६, ४६, ३९, १;
४०, ६^३; ४६, ३^३; शौ ६, ९२,
२^६; पै १९, ३४, ११; -र्व
ऋ १, १०४, १^३, १४९,
३, ११५२, ५ (४, ३६, १);

१६३, १२; ३, ४९, ३, ४, ७,
११, ११, ४, ३६, ६; १३८,
१० (१०, १७८, ३), ६, १२,
४, २८, ४; १३३, २; ७, ५६,
२३, ७, २२, १; ३७, ६;
४४, ४, ५८, ४; ९, ८७, ७;
१०, २७, १४, ९९, ४, १३२,
५; खि ४, ९, ४, ५, ७, ३, २,
मा ११, २२; २२, १९, २९,
९; २३, का १२, २, ११, २४,
६, १, ३१, १, ९; ३, १२, १;
तै १, ५, ११, ४, ७, ८, १;
२, ४, १४, ४, ४, १, २, ४, ६,
७, ५, ५, १, ११, ३, ६, ३,
८, ४, ७; ७, १, १२, १; ५,
१९, १^३; २५, २^१; मै २, ७, २;
३, १२, ४, १६, २, ४, १३,
८; काठ ७, १६, १, ३, १६, १;
१६, २^१, १९, १३; ४१, ३;
४५, १५^३, ४६, २; ३; १; कौ
१, ३९८, २, २७७, ११२४,
१जै १, ४४, ८, ३, २३, ९; शौ
४, २१, ४; २०, ११७, १;

*) द्वि३ इति ब्रुवन् सा. नितरा चिन्त्य (तु Gr.) ।

*) ? अर्वन्ता > -न्तौ इति शोध । शेषं सस्थ टि.
शेषा द्र. ।

*) इर्वन्ती, अर्वन्ती इत्यन्यतरतया पाठं परिवर्तक.
LRV. चिन्त्यः (तु. ORN) । ✓ अर्व इत्यस्मात्
बधा. सतो निष्पन्नस्य सतः यनि एव प्राकरणिकार्थ-
समन्वयसंभवाच्च शोध प्रस्तावस्याऽन्यथासिद्धमात्रत्वा-
दिति दिक् ।

*) बन्ना । विप (क्षिप्र-गामिन्-] अर्ध-, वाज- प्रभृ),
नाप. (अर्व- प्रभृ) । * अर्- वा * अर्व- वा + * वन्- च
* वान्- च (< ✓ वन् भावे [तु. टि. * अप्न-वान्-]), पर्या-
येण सर्वनामस्थानेषु * वान्- अन्यत्र * वन्- उप.
इति विवेक इति कृत्वा बन्. पूष प्रकृतिस्वरम् (वैतु.
पाप्र. तद्धित. वनिप् प्र. [पावा ५, २, १०९] इति
वा, ✓ अर्द [गतौ] वा ✓ अर्व वा + वनिप् प्र. [पा ३,

२, ७५, पाउ ४, १०९ च; तु. या १०, ३१ दे १, १४;
सा ऋ १, ८, २; PW. प्रभृ. WW १, १४१ च] इति
वा) । यत्तु * अर्वण- इत्यपि पृथक् कैश्चिन्निर्दिष्टितं
भवति, तन्नेष्टम् (तु टि अर्नर्वन्-).

*) सं१ सत् यनि. वा, अर्वन्- इत्यस्य वेदं
रुम् इति भूयोविमर्शविषयः । मौस्थि. उभयथा-
ऽपि संभवाच्च मतुबन्तस्य सकाराऽऽपत्ते. (पा ८,
३, १, WG ४१२b) अनैकान्तिकत्वोपगमाच्च (तु.
L ५२०) । १) पाभे. ऊर्मिम् काठ ४०, ६ द्र. ।

४) पाभे. वाजिन् का १०, २, ६ द्र. ।

५) प्र१ सत् मौस्थि यनि = अर्वान् (तु. अप्न-
वान् < * अप्न-वान्-) इति वा, = (अर्वन् >) अर्वान्
इति वेति विमर्शसहो विषय द्र. (तु. L ५१७ b) ।

१) अर्वा । अकः इति पदद्वयाऽऽत्मकमजानानः SI,
उपेक्ष्यः ।

१२९, ११; -०र्वाण. शौ १८,
३, १९; -वर्णम् ऋ १०, ४६,
५०, मा २८, १३; का ३०, २,
२. [०र्वन्- अन्]
१०र्वश^१ -श क १०, ९२, ६.
२अर्वश^२ -शेभिः ऋ १०, ९२, ६
*अर्वा^३ > †अर्वा (वा-आ)कु^४ -के
ऋ ८, ९, १५, शौ २०, १४१, ५.
अर्वा (वा-अ)वन्च्^५ -वर्क्, क
१, ९, ५; ४७, १०; [१२, १६;
७, ७४, २; ८, ३५, २२];
१०८, ४; ११८, २, २, ३९,
३; ५; ३, [४, ८, ७, २, ८],
३२, १३, ४३, ६, ५८, २; ४,
४, ८, ३२, १५, ५, ४३, ५,
८; ४५, १०; ६२, ४, ६, १८,
११; ३७, १, ६०, ३, ६२,
११, ६३, १, ७, २७, ३, ३९,
३, ६४, २; ६७, ३; ७, ६९, ३;
७२, २; ८२, ८, ८३, ३,
९१, ५, ६, ८, ८, २३, ६१,
१, १०, १५, ४; २९, २, ७१,
९; ७७, ४; ८९, ५, १२९, ६,
खि १, ९, ३, ११, २, मा ५,
४२; १९, ५५†, का ५, १०,
२; २१, ४, ५†; तै १, २,

१४, ३†, ३, ५, १, †२, २,
१२, ३, ६, १२, २; ६, ३, ३,
१३; मै १, २, १४; ६, ८, ३,
९, २१; †४, १०, ६; †, ११,
५, १२, १, १३, ७; १४, १०,
१४, १८†, काठ ३, २, ४, १५†,
६, ११†, १७, १८†, २१, १४†,
२२, १०, २६, ३†, २७, ५,
३८, ७†; क २, ९, ३५, ४, १,
४२, ५, †कौ १, २९०; २,
१०४, ५८३, १०८४, ३, १,
२; †जै १, ३०, ८; २, १, १;
३, १०, ६, ४७, ९, शौ ४,
२५, ६, ५, ११, ६; ८, १,
१०; १०, १, १६, ८, १७;
११, ७, १०, ११, १८, १,
५१†, १९, ५, १†, †२०,
७१, ११; ७६, ३, ११३, १,
पै ३, ५, ३, ४, ३४, ४, ५,
२२, १; ८, ८, १, ९, २, १२†,
१६, १, १०, ३६, ६; १५३,
१०, १५४, १, २०, १८, ४†,
-वर्क् ऋ १, [३५, १०, ११८,
१]; १०४, ९, १५७, ३, १७७,
[१; ५, ४०, ४], २, ५, २, १८, ५,
६, ३, [४, ११, ७, २, ११,

(५, ११, २; १०, १५, १०,
७०, ११)], ६, ९, ३५, ६,
४१, ८, ४३, १, ४, १०, ३;
५, ४०, ४, ८३, ६, ६, १९, ९;
४१, ५, १० १५९ ४४, २;
८३, ६, ८९, १६, †मा १५,
४६, २६, २३, ३४, २६, †का
१६, ५, २८, ३३, १, २०, †तै ३,
१, ११, ७; ४, ४, ४, ७, ७, ३,
११, १९, †मै ४, १०, २, ११, ४;
काठ ९, १९†, ११, १००, १३†,
१२, १३, २०, १४†, २९,
७†, ४३, १, †कौ २, १११०
११२९, शौ ३, २, ३, ४, १५,
११†; ३२, ६†, ३८, ६; ५,
२२, ११०, २६, १२, ८, १, ९;
२, २, १०, ८, १९, १३, २,
३१; ३, १६, १७, १, १७,
१८, २, ६०, ३, ४८†, †२०, ८,
२, १२, ७, १३, ४, २३, ८,
१४, २, पै ४, १४, २, ४, ३२,
६†, ५, ७, १०†, १०, ३, १,
१२, ६, १, १६, १, ९, १०२,
६, १०३, ८, १८, २३, ८; ३२,
१; १९, ४१, ४; २०, २८, २;
४१, ७, ६०, १०, -वर्च. ऋ

^१) सपा. कौ १, ७४, जै १, ८, २ वर्मणा इति पाभे. ।

^२) *अर्- वा *अर्व- वा + १व्श- (भावे > √वश्)
इति कृत्वा बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (तु टि. अर्वत्-; वैतु.
सा प्रश्न अर्वन्- + श प्र [पा ५, २, १००] इतीवाभि-
प्रयन्तश्चिन्त्या. सन्त नाउ टि. पर्यनुयोज्यमाना) ।

^३) उस. उप प्रकृतिस्वरम् उप. च पचाद्यजन्तं सद-
न्तोदात्तमितीव नापू सरूपाद्विशेष. द्र (वैतु. सा प्रश्न.
यनि. नापू च सरूपयो सतो. स्वरतो विविक्तयोर्मध्ये
भेदमुक्त्वा उभयत्र समानं मत्वर्थं श-प्रत्ययान्तत्वमिच्छ-
न्त. यनि. अन्तोदात्तं वथमप्युपपादयन्तोऽपि नापू. आद्य-
दात्तस्योपपादनेऽशक्ता) ।

^४) *अर्व- इत्यस्य सामीप्यवृत्तेः सतः तु१ सत क्विचि.

द्र पुरा इत्यस्य वा प्रतियोगि ।

^५) भाप (अन्तिक-) । उस. थाथादि-स्वरः (पा ६,
२, १४४) । ०ं इति सप्त१ वा क्विचि द्र । उप
*आकु- [= √अक् (= √अच्) + घञ् प्र. ; (वैतु
दे २, १६ *१अर्व- + √क्रम् + आक. प्र. [पाउ
४, १४] घा. लोपश्चेति)] । अपि यत् ऽप. अर्वाच्-
इत्यतः यनि. ताद्वितीमिव व्यु. प्रतिपद्येत, तन्न ।
तथात्वे अण-प्रत्ययान्तत्वे सत्याद्यवृद्धिप्रसङ्ग इति दिक्
(तु आकु-, उपाकु-, पराकु-) ।

^१) उस. क्विचिन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

^२) सपा तै २, ४, १०, २ न्यङ् इति पाभे. ।

^३) पाभे. अभ्युणोः पै १३, १, १५ द्र. ।

१, १६४, १९; १६८, १, ६,
४८, ४, ७, ४८, १^१, ॥तै
२, ५, ८, ७, ॥मै ४, ३, ७, ७,
३^१, ॥काठ २९, ७; शौ ९, १४,
१९†; पै १६, ६७, ९, -वर्वा
ऋ ७, ७८, १, -वर्वाञ्चः ऋ १,
१६४, १९, २, २९, ६, ७,
२८, १, मा ३३, ५१†, †का
३२, ४, ८, ॥तै २, ५, ८, ७,
३, ३, ६, ३^१, ६, ६, ८, ४^१,
मै ४, ७, ३^१ ॥, १२, ६†, ॥काठ
२२, ११^२, २९, ७, क ३५, ५^१ ॥,
शौ ९, १४, १९†, पै १३, १४,
१५; १६, ६७, ९†, -वर्वाञ्चम् ऋ
१, ३४, १२, ४५, १०; २,
३७, ५, ३, ४१, ९; ७, ८८, १,
८, १४, १४ (१, ४७, ८, ९२,
३, ८, ८७, २; ४)।, [६, ४५;
३२, ३०], १४, ८; ९०, ४,
[८, २२, ३] १०, ३८, ४],
खि १, ३, २, ७, ६, ४, ३, १,
तै ४, ७, १४, ४, काठ २१, ६,
३३, २^३, ४०, १०, ॥क ३१, २१,
कौ २, ९९१†, शौ ५, ३, ११,
११, ४, १-१८, †२०, २३, ९,

२८, २; ३९, ३; पै १, ४३, १;
५०, १; ५, ४, ९; १०; ११,
७, ११; १९, ११, ११; -वर्वा
ऋ १, [४७, ८ (९२, ३, ८,
४, १४; ८७, २, ४)।, ५५, ७,
१३७, ३; २, ३९, ३, ५, ७६, १;
कौ २, ११०२†, -वर्वाञ्चौ शौ
५, २६, १२, पै १९, ३४, ४,
[००, ००- अर्वा^०].

अर्वाची- -ची ऋ १, १०७,
१, २, ३४, १५, ४, ५७, ६;
७, १८, ३, खि ५, २, ३; †मा
८, ४, ३३, ६८; †का ८, १,
३, ३२, ५, १४; †तै १, ४,
२२, १, २, १, ११, ४, मै १,
३, २६, काठ ४, १०; ७, १२;
क ३, ८; शौ ३, १७, ८†, ६,
६७, ३, पै १०, ६, ३, १९, ६, १५,
-॥ची काठ २४, ५, क ३७,
६, -॥चीम् तै ५, ४, ७, ३, ६,
२, १०, २, ३, काठ २१, ९;
२५, १०^१, २६, ५, क ४०, ३^१,
४१, ३; -च्यै मा २२, २४^१, २७,
का २४, १०, १^१, १३, १, मै ३,
१२, ८^१ [००- सु^०]

अर्वाग्-इष्ट- अर्वा^०.

अर्वाग्-ज्योतिस्^१ -ति: पै १९,
३४, ५

अर्वा(च्>क्)>ग्-वसु^० -सु:
मा १५, १९; का १६, ४, ९;
तै ४, ४, ३, २, मै १, ५, ९ ॥;
२, ८, १०, काठ ७, ६; १७, ९;
क २६, ८; -०सो^० मै १, ५, २,
काठ ६, ९; ७, ६; क ४, ८.

अर्वाङ्-ऋति^० -ति: पै २०,
४२, ७.

१†अर्वाचीन, ना^१ -नः ऋ ४, ३,
२; २०, २, ३२, १४; [३, ४३,
३], ७, २९, २, ८, ३, १७;
१०, ११६, २, मा २०, ४९;
का २२, ५, ३, कौ १, ३०१; जै
१, ३१, ९, -नम् ऋ ४, २४,
१, ७, ४१, ६; मा ३४, ३९;
शौ ३, १६, ६; पै ४, ३१, ६;
-ना ऋ ५, ७४, ९^१, [८, २२, ३,
(१०, ३८, ४)।, -ना: ऋ १०,
६, ६; -नास: ऋ ६, २५, ३.

२अर्वाचीन^१ -नम् ऋ १, ८४,
[३; ३, ५७, २], मा ८, ३३†; का
८, ९, १†, तै १, ४, ३७, १;

^१) रूपं प्रति संदेहः । वा. भूयोविमर्शसहत्वदर्श-
नात् । यनि. द्वि३ इति कृत्वा 'वः युष्मान् अर्वाचः
(अस्माकं) समीपवर्तिन (*? कृतु >) कृतव.
वाहुकाः न इव विभ्वं विभ्वपर्यायभूतविभ्वित्स्वा-
ऽवान्तर-नामोपलक्षिता ऋभव यातां (दूरं) गच्छताम्
(आत्मना [= त्रित्वापेक्षया बहुत्वं]) नृयं रुथम्...
आ...वर्तयन्तु' इति वा. द्र. (तु. Gw [वा. तु
न निरदेशि]; वैतु. ORN. द्वि३ इति प्रतिपन्नोऽपि
वा. विप्रतिपन्नः संदिचन्त्यो वाक्यस्य कर्तारं प्रत्य-
स्पष्टप्रमेयत्वात् कृतव न इति पदयोरसम्यग्-निर्वाहा-
च्च, वे सा. प्रमृ. [तु. L ४५८ MVG १८२ टि६]
अर्वाञ्च प्र३ इति वदन्तः वा. प्रति निःसत्वाः ।

^२) विप (तु. प्रतियोगि सस्थ. परस्त्वमस्-) । बस. ।

^३) विप. (अग्नि-, पर्जन्य-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^४) = सपा. आपश्चौ ६, १६, ११ प्रमृ. । मा ३, १८ का
३, ३, १० तै १, ५, १५, ४ प्रमृ. चित्रावसो इति पाभे. ।

^५) विप. ([अस्मद्वयक्-प्रवृत्ति-] देव-) । बस.
पूष असर्वनामस्थाने नुम् उस्ते. (पा ७, १, ७०) । वा. °ति
इति पाठः ? यनि. शोधः । उप. माप. सत्
< ✓* ऋत् (= ✓वृत् 'वर्तने') [वैतु. Renou < ✓* ऋ
[आक्रमणे] इतीव ?] ।

^६) विन. (इन्द्र-, ऊति-, प्रमृ.) । वैभाषिकः खच् >
ईनः प्र उस्ते. (पा ५, ४, ८) चित्-स्वरश्च ।

^७) आमन्त्रिततया व्याचक्षाणः सा. चिन्त्यः ।

^८) विप. (मनस्-, पथिन्-) । ख > ईनः प्र. (पा ५,
४, ८) तत्-स्वरश्च ।

३, ४, १०, २१, ६, ६, ३, ११; ११ मै ३, १०, ५; ४, ३, ९; काठ ३७, ९१, कौ २, ३०९, जै ३, ३०, २२; शौ १०, ५, २२; २०, १९, २, पै ९, २२, ४; १६, १३०, १, १९, ३४, ४; -नै ऋ ९, ९७, २८

† अर्वा-वृत्^१ - वतः ऋ ३, ३७, १११; ४०, ८, (९); ८, ८२, १, ९, ३९, ५, खि ५, ७, ४, ९, मै ४, १२, ३, कौ २, २५२; जै ३, २१, १७, शौ २०, ६, ८; २०, ४; ५७, ७, पै १९, ३९, १३; -वतम् ऋ ३, ४०, (८; ३७, ११) ९, मै ४, १२, ३; शौ २०, ६, ९; -वति ऋ ५, ७३, १; ८, ११३, १५; ९७, ४, ३३, १०, १५३, ३; ९३, ६; ९, ६५, २२, खि ३, ५, ३; कौ १, २६३; २६४, २, ५१३, जै १, २८, १; २; ३, ४०, ९, ४, ८, ९, १८, ७, २०, ३, शौ २०, ११२, ३.

अर्वाह्. शौ २०, १२९, ११५.

✓* अर्श (=✓ ऋश)

अर्श^० - अन्^०

अर्शत्^१ - शत् मा ४०, ४.

* अर्शनि^० - अन्^०.

अर्शसान्^१ - नम् ऋ १२, १३०,

८, ८, १२, ९; -नस्य ऋ २,

२०, ६, -नाय ऋ १०, ९९, ७.

अर्शस्^२ - शस् मा १२, ९७, का १३, ६, २९

✓ अर्ष (=✓ ऋष), अर्षति ऋ ९, ७,

१४^१, (६२, २३); १८, ६^१;

५६, २; ७७, ४^१, कौ २, ४८१^१,

जै ३, ३६, ६^१; अर्षति ऋ १,

१३५, २^१, २, ३, ९; ५, २; १२,

८^१, ११३, १, २८, ६, १०१, ७;

१६, ७; ११७, ३, ३७, १, १२३,

५; ३७, २^१, ३८, ६^१, १(५,

५१, ७; २, ३३, ३); ३४, २,

६५, २०; ३८, १^१, ४२, ५^१;

५६, १(१७, ३; ३७, १) १^१],

५७, २^१, ६३, २०, ६७, ४, १५,

६९, २^१, ८४, २^१, ८६, ७^१;

११; १२, २६^१, ४४, ४६^१;

१०३, २^१, ३^१; १०७, ५;

१७; २६^१, मा २३, ५५,

५६; का २५, १०, ३; ४, काठ ९, १९; † कौ १, ५४६; ५७७^१, २, १०८; १६८; ३८२; ५३७, ६१४; ६२८^१; ६४१; ६४२, ६४३^१; ७२१^१; १११२^१, † जै १, ५६, २; ५८, १२^१, ३, ११, ४, १६, ६, ३१, २; ४२, ३; ५०, २, ५२, ४; ८^१, १०; ५३, १^१, ५९, १३^१; ४, ७, ६^१; अर्षन्ति ऋ ८, ९४, ७, † अर्षन्ति ऋ १, १०५, १२; १२५, ५, २, २५, ४, ४, १८, ६; ५८, ५, ६; ९, २, ४^१; १०, ४^१; १३, ७^१; १३१, ३; ६२, २७; १(५, ५१, ७) ३३, ३^१; (३४, २, ६५, २०)] ७७, १^१, १०, ७५, ४^१; ८९, ५, मा १७, ९३, ९४; का १९, १, ७^१; काठ ४०, ७^१; कौ १, ४८५^१, ५५६^१, २, ३९०^१; ४७२^१, ५४३^१, जै १, ५०, ९^१; ५७, ३, ३, ३१, १०^१; ३५, ७^१, ४२, ९^१, शौ २०, ४८, २४; पै ८, १३, ५, ६, १९, ९, ११४; † अर्षसि ऋ ९, ३२, ४; ५४,

१) भाष. (सामीप्य- [तु. सस्थ. प्रतियोगि परा-वृत्-])। वा. उपसर्गसमानवृत्तेः सतः पूष वतिः प्र. उसं (पा ५, १, ११८) तत्-स्वरश्च । पपा पूष. ह्रस्वाऽभावो ज्ञापयति यथाऽत्रोपलभ्यमानो दीर्घः सहजो भवति छन्द-प्रयोजितः सन् साहित्यिकश्च न भवतीति (वैतु अन्यथा-वृत्तीनि प्राति. [तु. पा ६, ३, १३१], PW च *अर्व-> अर्वा इति) ।

२) सपा. खि ५, १५, ३ ? अवहि इति, RW, अर्वा इति च पाभे. ।

३) अर्च् प्र (पा ३, १, १३४) चित्-स्वरश्च ।

४) हिंसाकर्मणः ✓ विश इत्यस्य तुदा. नञ्-पूर्व लुप्ताऽकारं शतरि रूपमिति उ. म. चाऽऽहतुस्तन्न । हिंसाथस्याऽप्राकरणिकत्वाद् गत्यर्थस्य प्राकरणिकस्य च ✓ अर्ष इत्यतो गत्यर्थात् तालव्यान्तत्वाऽऽपत्तिमात्रत्वेन

मिन्नस्य धात्वन्तरस्य सुकल्पत्वेन सुशकोपलम्भात् । सपा. का ४०, १, ४ ईउ ४० अर्षत् इति पाभे. (तु. वैप३) ।

१) अनि प्र उसं (पाउ २, १०२) तत्-स्वरश्च (तु. अर्णि-, *अर्षणि-, अवनि- प्रष्टु.) ।

२) विप. ([हिंसक-] दास- प्रष्टु.) । धियमान- टि. द. ।

३) व्याधि-विशेष- । असुन् प्र. नित्-स्वरश्च । यनु पाउ. (४, १२६) ✓ ऋ इत्यतः प्र परतः सति शकारोपजनो-ऽन्वशासि, तन्नेष्टम् । अन्यानि सजातानि संलक्ष्य धा. एव शकारवृत्तायास्तथ्यस्य नेदीयस्तरत्रोपगमात् (तु WW १, १६०) ।

४) तु. सस्थ. टि. परि । १) तु. सस्थ. टि. अभि ।

१) सपा. कौ २, ६२४ अव्यत इति पाभे. ।

२) तु सस्थ. टि. अनु ।

३) सपा. कौ २, ११६ जै ३, १२, ३ अर्षन्तु इति पाभे. ।

४^a, ६२, ६२, (७, ४); ७६, [९६, २०) ५]^a, [७, ७७, ४) ७८, ५], ८०, ५, ८२, २०; ८६, ३५^b, १०७, ३^a, ४; २१०; [१०३, २) २२]; कौ १, ५११; ५१७^b; २, २५ २६⁺; ३८३⁺, ४१२^b, ४२९^b; ४३०, ६६८^b, जै १, ५३, १; ७^b; ३, ३, ४; ५⁺, ३१, ३⁺, ३२; ३३, ४^b, ५; ५५, ९^b, अर्षत् शौ १०, ४, १^{१०}, पै १६, १५, १; अर्षत् क्र ३, ३३, ११; अर्षः पै १६, ७०, ९; अर्षत् शौ ४, ३, २^a, १२, ४७, ७, पै २, ८, २; ६, २०, ७, अर्षन्तु क्र ३, ३०, ९; अर्षन्तु कौ २, ११६⁺; ३४५⁺, जै ३, १२, ३⁺, २९, २⁺, पै १८, २२, ११, †अर्ष > षा क्र ९, ६१, १५; ६५, १९, कौ १, ५०३, २, ३४४, ६८७; जै १, ५२, ७^b, ३, २९, १, ५६, १४; †अर्ष क्र ९, ११, ४^b, ६, ३; ५१, ५, ६३, १२], ४, ७^b, ८^b; २०, ४^b, ९, ३९, १^a, ४५, २, [५२, १; ६४, १२]; ६२, ८, २४, ६३, २९^b, ६७, ३^b, ७०, १०^b;

८६, ३^b, ८७, १^b, ६^b; ९६, ८^b; १६^b; २१^a, ९७, ६; १५^a, १७, २५^b, ४९^b, ५०, ५१^b; ९८, १; १०९, ३; कौ १, ५२३^b, ५४९^b, ५७६⁺, २, २७, १२३⁺, २४८^a; ३२१^b, ३३०, ४०३^b, ४०४^b; ४१३; ५८८^b, ६७५^b, ७१८; ७७६^b, ७७७^b, ७७८^b, जै १, ५४, १^b, ५६, ७^b; ५८, ११⁺, ३, ३, ६^b, २१, १३^a; २६, ७^b; २७, ६^b, ३१, २३^b, २४^b; ३३; ४८, ४^b, ५६, ३^b; ५९, १०; †पै २, ६६, ३; १२, ३९, १०; †अर्षत् क्र ४, ५८, १०⁺; मा १७, ९८⁺, का १२, १, ११⁺; काठ ४०, ७⁺, पै ८, १३, १०⁺, १७, २३, १⁺, अर्षम् पै ४, २२, १ [अभि^०, आ^०, परि^०, वि^०].

†अर्ष^० - ष पै १६, १२३, १

*अर्षणि^० - > अर्षणी^० - णी.

शौ ९, १३, १३, १६, २१, पै १६, ७५, ३६, ११.

अर्षत् - षत् का ४०, १, ४⁺, - षन् क्र ९, ९६ [७६, ५) २०^a]. [°षत् - अभि^०].

†अर्ष^० - ष^०: पै ३, १, ७, १.

✓*अर्ह^०, अर्हति क्र १०, १५८, २, †तै २, २, ९, ७; ५, २, ५, १; ७, ४; अर्हति क्र २, १४, २, १०, ८५, ३४, खि ४, ६, ५; †तै २, १, ५, २; ५, १, ३, ४, २, ५, ३, ७, ३, १, ४^२, †मै १, १०, १९; ११, ९, ४, ४, ६; काठ १०, १, १२, १०, १२, १; १४, ६; १०, २०, ५, २१, १२; २२, २, २९, १, ३, ६^२, ३०, ९, ३६, १३; १४; †क ३१, ७; ४५, २, ७^२; शौ १०, १, २६; १४, १, २९⁺, १२, २२, २१; २३, ३०; २६, १, पै ८, ९, १, १७, ३, ४, १८, ३, ८⁺, अर्हति: खि ५, ७, ३, ८; मा २८, १९, का ३०, २, ८⁺ मै ४, १३, ८, काठ १२, १३, अर्हन्ति क्र ८, २०, १८, †मै ४, ८, ३; अर्हन्ति †मै १, ११, ६, ३, १, ५; ४, ८, ८, काठ २७, ८, पे ५, ३७, २, अर्हसि क्र १२, १३४, ६^२, (४, ४७, २, ५, ५१, ६, ८, ६, १९), ५, ७९, १०, खि ४, ५, २५; पै ११, २, ९, १६, ३७, ६१, २०,

१) तु. सस्थ. टि. पुरि । २) तु. सस्थ. टि. अभि ।

३) विषत् इति मूको पाभे. (तु. W. टि., MVG ३२३ टि३ च) ।

४) पाभे. अप... अर्षत् पै १२, ३१, ६ द्र ।

५) पाभे. अभि कौ १, ५७६ द्र ।

६) पाभे. अर्षत् शौ ७, ८७, १ द्र ।

७) कृद्-वृत्तं भवति । अथवा अर्षत् - इत्यस्यैव सतो मूर्धन्याऽऽपत्तिमात्रम् इति स्यात् ।

८) अनिः प्र. (तु पाठ २, १०२) । तत्-स्वरः (तु. *अर्शनि-) ।

९) नाप. (अरुन्तुदा-) व्यथा-) । स्त्री. ङीष् प्र. (पावा

४, १, ४५) तत्-स्वरश्च (तु. अर्णि-> अरणी- [वैतु. वाच. व्युत्पत्त्याद् ङीष् ब्रुवाण स्वरतश्चिन्त्यः]) ।

१) पाभे अर्षत्-द्र. ।

२) कर्नरि तु प्र. उसं इटोऽभावश्च (पाठ १, ७२, पा ७, २, ९) तत्-स्वरश्च । वा. प्र १ द्र (तु MW. च, वैप २, ४ च; वैतु भा ✓क्रष् + तुः प्र इति प्रदर्श्याऽपि वा. पं १ इतीव व्याचक्षाणः सन् स्वरूपतः अर्षत्- इतीव प्रतिपन्नः) । यद्वा *अर्- + *स्तु- (= ✓स्तु + डुः प्र) इति कृत्वा उस कृत्-स्वर प्रकृत्या स्यात् ।

३) तु. ✓अर्ह, अर्ह । = ✓*अर्घ (तु. WW १, ९१) ।

३८, ३, अर्हथः ऋ १ (१, १३४, ६) ४, ४७, २, ५, ५१, ६; (८, ६, १९; ३२, २३), कौ २, १७९, जै ४, २३, १०, अर्हमि काठ ७, १०; क ५, ९, अर्हमसि ऋ ४, ५५, ७, अर्हति^१ ऋ २, २३ १५; मा २६, ३, का २८, २, १, तै १, ८, २२, २; मै ४, १४, ४, काठ ४, १६, ४०, ११ [अति^२, अभि^३, उद्^४, प्र^५]

अर्ह- बहु^०

अर्हण- णम् पै २०, ५१, ९.

अर्हणा^१- णा ऋ १, १२७, ६, १०, ६३, ४, ९२, ७

अर्हत्- हत्ते ऋ १, ९४, १, मै २, ७, ३, कौ १, ६६, २, ४१४, जै १, ७, ४, ३, ३२, ४, शौ २०, १३, ३, पै १२, १, १, -हन् ऋ २, ३, ११, १०, २२, ३, ३३, १०^१,

७, १८, २२^०, १०, ९९, ७, तै २, ३, १४, ४६, मै ४, ९, ४^३, पै १५, २०, ७^३, -हन्त ऋ ५, ७, २, ५२, ५, तै २, १, ११, ३, मै ४, १२, ४, -हन्ता ऋ ५, ८६, ५, खि ५, ७, ४, ६

अर्हसे^१ ऋ १०, ७७, १,

*अर्ह(ह् >) हर्हि- हर्हि^२ पै ४, १५, ४

अर्हरिष्वणि^१- णि ऋ १, ५६, ४, अर्हत् (= अर्), अर्हति^२ ऋ ८, ४८, ८, अर्हति^३ ऋ ८, १, ७, कौ १, २७१; जै १, २८, ९, ४, १०, ५.

अर्ह^१- लम् तै २, १, १, ३, ३, ३, ५; ५, ३, ४, ९, १; २, १, १, ५, २, ८, ६; ३, १, १, ५, ३, १०, २, ६, ३, १, २, मै २, १, १^१, ४, १, ५, ४^३, ५, ८, ११^२, काठ ८, ११^३, ९, १७, १०, ४; ११, ५, १२, १^३, १३, २, ४, ८^३, २९, २; ४०, ५,

क ७, ८^३, ४५, ३, शौ ६, १०९, १, पै १, ९६, २, १९, २७, ९.

अर्ह^१ > अर्ह- कृ (त >) ता- सु^०

अर्ह^१- लस्य पै ११, २, १३.

अर्हक^१- कम् ऋ १०, ७१, ६, १०८, ७.

अर्हक्षमी^१- क्षमी: खि^१ २, ६, ५, ६, पै १६, १४९, ६, २०, २०, ७; -क्षमीम् खि २, ६, ८^३, पै २०, १९, १, -क्षम्यम् पै २०, १८, ९.

अर्हज^१- ज मा २४, ३४, का २६, ७, ४, तै ५, ५, २०, १; मै ३, १४, १६, काठ ४७, १०.

अर्हज-चित्^१- चित् तै ५, ४, ११, १, काठ २१, ४, क ३१, १९.

अर्हजि^१- जे शौ ९, १३, २०, पै १६, ७५, १०

^१) तु. सस्थ टि. अति ।

^२) स्त्री. भावे यु वा क्यु > अन प्र उसं. (पा ३, ३, १०७, पाठ २, ८२) । तत्-स्वर । वा. हेतौ तु १ द्र. ।

^३) प्र १ सद् 'अहम्' इत्यनेनाऽध्याहृतेनाऽन्वितम् (वैतु Gw. क्रिप सत् प्रपु ३ इति) ।

^४) तुमर्थीय- असे: प्र. (पा ३, ४, ९) । तत्-स्वर ।

^५) पाठ १ शोध सस्थ अतासि टि. द्र. ।

^६) विप. (इन्द्र-) । व्यु ? अर्हरि-स्वनि- इति पपा. । तदनु वे. मा. १*अर्हरि- (*अर्- + हरि- इति उस) + *स्वनि- (= अर् + इन् प्र) इति कृत्वा उस इति । अन्ये च (तु ORN) *अर्हरिष्- (< अर्हृष् वा अर्हृ वा, अर्ह- + रिष्- इति वा) + वनि. प्र इतीवाऽभिप्रायुका । तदेवं भूयोविमर्श-सहत्वं द्र ।

^७) यङ्लुग्वृत्त लृत्वार्षजरीयकम् । अभ्यासाशमात्रे तदुपलब्धे: ।

^८) भावे अप् प्र (पा ३, ३, ५७) । तस्य पितृत्वान्नघाते

धास्व. । यनि अमन्तं रूपं द्वि १ सत् वा क्वि. भवति (= अर्म् टि, अल्ल- टि. च द्र) ।

^१) उत्तरवर्तिभ्या अर्हृ, अर्हृ इत्येतदीयतिङ्गुत्ताभ्या समास'भावा द्र (तु. टि. अर्म् अर्हृ) ।

^२) अनाख्यातिक. पूर्वभाग: मौस्थि. द्वि १ सद् भूषण-डर्थे प्रयोगतो गतित्वमाप्नन् द्र. (पा १, ४, ६४) ।

^३) नाप (विष-भेद- ?) ।

^४) व्यु ? अर्थस्य च कृते तु. टि. सुकृतस्य ऋ १०, ७१, ६। म) तस नञ-स्वर. ।

^५) मुपा. अन्तोदात्तत्वं अष्टं द्र. । तथात्वे हि वस. स्यात्तस्य चाऽप्राकरणिकत्वात् ।

^६) = पक्षि-विशेष- ।

^७) नाप. ([अलजाकृति-] अग्न्याधार-रथण्डिल-विशेष-) । उस. कर्मणि क्विप् प्र (पा ३, २, १२) । कृत्-स्वर: प्रकृत्या ।

^८) वालजु: > वा, अलजु इति पपा तदनु च यनि. द्र । सहचरिताना सता त्रयाणामपरेषा यक्षमवि-शेषनाम्ना वकारादित्वाच्च वा इत्यस्य पदस्य पार्थक्ये-

अ-लपत्^१ - पन् शौ ८, २, ३; पै १६, ३, ३.
 ? *अ-लर्षि- > †अलर्षि-राति^२ -
 -तिम् कौ २, १७०, जै ३, ५५,
 ११
 *? अलला^३ > अलला✓भू >
 अलला-भव(तु>)न्ती- -न्ती
 ऋ ४, १८, ६.

? अलवतेरारशीर्णम्^४ पै ११, २, ५.
 अलसाला^५ - ला शौ ६, १६, ४
 ? अलातृण^६ - ण. ऋ ३, ३०, १०,
 -णासः ऋ १, १६६, ७.
 अलापु, लु^७ - पुना मै ४, २, १३,
 -बुना शौ ८, १५, १, पै १६,
 १३५, ९, -बूनि शौ २०,
 १३४, १

अलाबुक^८ - कम् खि ५, १५,
 १५^{१५}; शौ २०, १३२, १, २
 अलाबु-गन्धि^९ - न्धीन् पै १७,
 १२, ८.
 अलाबु-पात्र- -त्रम् शौ ८, १४,
 १४, पै १६, १३५, ८.
 अलाय्य^{१०} - य्यस्य ऋ ९, ६७,
 ३०.

नाऽनाकाङ्क्षितत्वे सत्यकिञ्चित्करत्वाच्च *वाल-जि-
 इत्यस्य रूपस्य श्रवणं तु संभाव्येत । एस्थि यनि.
 चक्षुरोगतया वा (तु. PW. प्रमृ.) स्फोटविशेषतया वा (तु
 ता ३८-३९) व्याख्यानं निराधारतामापतेदिति किमु
 वक्तव्यम् ।

१) तस. नञ्-स्वर ।

२) व्यु.^१ सपा ऋ. अनुर्श^२ इति पाभे. (तु तत्रत्ये टि) ।
 बस. पूष प्रकृतिस्वरम् । पूष? तद् यथा । अनुर्श-
 इति ऋ ८, ९९, ४ पाभे. श्रुते नैप्र. (=अनुर्श->
 *अनलश-> *अलनश-> *अलर्षे- इत्येव) वर्ण-
 विपरिणाममात्रं सद् ✓*अल् > *अलर्षि इत्येतेन
 तिङा संभेदमुपगतमिति १म कल्प । उक्त-
 तिङ्दर्थे विशिष्टत्वेन उप. अर्थस्य विवक्षायां मुष्य
 तिङोऽपि सत सुप्-प्रतिरूपकत्वेनोपचार. उस्. (पावा २, २, २४) इति २य कल्प. । नञ्-पूर्वत्वे
 सति तस पूष प्रकृतिस्वरम् (=नापू.), यत्र उप
 कर्तरि *लर्षि-(<✓*लर्ष 'लाघवे') इत्येतत् प्राति. इति
 ३य कल्प (तु. तात्पर्येऽर्थे या ६, २३ अपि) ।

३) व्यु.^१ पाप्र स्वरूपत डाजन्तम् उस्. (पा
 ५, ४, ५७ उउ) सद् गतीभूय (पा १, ४, ६१)
 नाउ. आख्यातिकं वृत्तमापन्नं स्यात् । एवं ताव-
 देतदाम्रेडिनलकारं शब्दरूप वेगेन बहन्तीनां पार्वतीना
 नदीनां शब्दस्यऽनुकृतिमात्रं स्यात् (तु. सा प्रमृ; वैतु.
 PW [१, ८९] ✓अल् इत्यतः शब्दे वर्तमाना-
 न्निष्पादुक) । यद्वा ✓*अल् (प्रकाशे) > अल+*ल-
 (<✓ला) इति कृत्वा उस्. स्यात् वा च गपू पाप्र.
 डाजन्ततया (मौस्थि. =तृ१ सदव्ययत्वाऽऽन्नतया)
 श्रूयेतेति दिक् ।

४) आलाक्या या रुहशीर्णी इति शोध (तु सपा.
 ऋ ६, ७५, १५) ।

५) नाप (सस्य-वल्ली-) । व्यु.^१ तु. सस्थ टि.
 सिलाज्जाला- ।

६) विप. (मरुत्, वल-) । व्यु.^१ अल(म्) +
 *आतृण- (नैप्र. =*आ-तृण- [=आ ✓तृन्द् +
 क्त प्र.] इति कृत्वा उस्. थावीय-स्वरश्चेतीव 'अल-
 मातर्दन' इत्युक्तवान् या (६, २ [तु वे.]) अभिप्रेयात्
 [वैतु. दे (४, ३) उप. ण प्र. उस् (पाउ ३,
 १५) इति वा, ल्युद् प्र इति वा कृत्वा नैप्र. भूया-
 समसंभाव्यमिव सन्तं वर्णविपरिणामं प्रस्तावुक
 (द्वितीये कल्पे वप. इति कृत्वा व्याख्यायुकश्च सन्
 [तु. स्क अपि] पूष. प्रकृतिस्वरम् आपद्यमानस्य
 सतोऽभावं प्रति चोद्यंयुकश्च)] । अ (>अन्>
 अल)+*आतृण-[भाप] इति कृत्वा वस. अन्तोदात्त इती-
 वापि सा. विचल्पयेत् (वैतु. PW प्रमृ. नञ्-पूर्वत्वे सति
 *?आतृण- इति उप. इति) ।

७) नाप (तुम्बिका) । व्यु.^१ नैप्र = (अ) *ल(पु)बु-
 (< *लर्मु- <✓*लर्म् [लम्बने]) इति वा, = <*आ-
 लर्मु- <*आ✓लर्म् इति । प्रथमे कल्पेऽकार उच्चारणाऽर्थः,
 द्वितीये तु ह्रस्वाऽऽपत्तिज इति विवेक द्र. ।

८) =नापू. । स्वार्थिकस्य कप् प्र उस् ।

९) सकृत् *बुकम् इति स्वर. ?

१०) मूको. आयुशत्ता श्रुति (तु टि. शंपा.) ।

११) त्रिप. ([अलाबुगन्धसदृशगन्ध-वत्-] असुर-) । वस.
 समासान्तः इ प्र. उस्. (पा ५, ४, १३५) ।

१२) व्यु.^१ अर्- (<✓*अर् [हिंसायाम्]) + १अर्थ- इति
 सस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) इति कृत्वा *अर्थ-
 इत्यस्य सतः नैप्र. वर्णविपरिणामः संभाव्येत [=शास-
 नार्थं हिंसाया विषये स्वामित्वभाग् इन्द्र. (वैतु. सा.
 शत्रुपर्यायतया, PW. प्रमृ. चेन्परतया नञ्-पूर्वं
 तस. सति यक. उप. <✓अ च <✓ली चेति, म,

अलि- > अलि-कलव ^a -वा शौ ११, ११, ९; -वेभ्य शौ ११, २, २ ^b .	अलीक ^a -काः ¹ शौ ५ १३, ५; पै ८, २, ५.	क ३८, ५ ^२ ; -काय तै ७, ५, १२, २; काठ ४५, ३.
अलि-वन्दु ^c -न्दाय काठ ५२, १ ^d	अ-लुभ्यत् -भ्यत शौ ३. १०, ११; पै १, १०५, ३.	अलोमका ^m - का तै २, ६, ५, १, ७, ४, ३, १; काठ १२, १३.
अलिवन्दा(न्द-अ)नुवचन ^e - काठपुष्पि ५२.	अ-लू(=रु)क्ष- -क्ष तै २, ५, ११, ३.	अलोमिका ⁿ - का मै २, ५, २.
? अलिंश ^f -शः शौ ८, ६, १, पै १६, ७९, १	अ-लून- -न मै २, ५, ११	अ-लोहित ^o -ताय तै ७, ५, १२, २, काठ ४५, ३.
? अलिकलुशाक- -का. पै १७, २२, १४	अ-लोक ¹ -कम् मै ४, ७, ५ ^k , काठ २५, ३, २६, ४, २७, ६, क ३८, ६, ४१, २, ४२, ६	अलग ^p -लगाभ्याम् मा २५, ६, का २७, ६, १, मै ३, १५, ६
अलिन ^g -नास ऋ ७, १८, ७.	अ-लोमक ¹ -कम् काठ २५, २ ^२ ,	अलगुण्ड ^q -ण्डून् शौ २, ३१, २, ३; पै २, १५, २; ३ ^r .

अलायि, अस्य इति द्वे पदे इति, ORN अरम् > यनि [तु. उत्तम- > उत्तमाय-] इति बह्व्यो वाचा समानमेव स्वरतोऽनुपपन्ना]] ।

^a) विप. (युप्र-). बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^b) पाभे अरिक्लवेभ्य ।

^c) अर्थः व्यु. च² नाप (प्रभवादिपञ्चकेषु प्रथमवर्ष- इति सा [तैत्रा ३, ८, २०, ५] प्रभृ.) । उस. उप अच् प्र थायीयः स्वरश्च (पा ६, २, १४४) ।

^d) सपा तैत्रा ३, ८, २०, ५ आपश्चौ २०, २१, ६ प्रभृ. इलुवर्दाय इति पाभे ।

^e) नाप (अलिवन्दानुवाक-) ।

^f) व्यु ? 'अलिरिव शरणं दंशनमस्य' इति कृत्वा =*अलि + श्र- (=नैप्र.) <*शर्- <✓शृ) इति बस पूष. प्रकृतिस्वरम् । यद्वा (अ)लिंश- (<✓*लिंश [हिंसायाम्]) इत्येवमाद्योऽकार उच्चारण- मात्रफल इ. । अथवोत्तरे कल्पे नञ्-पूर्वत्वे सति उप. च माव-परे सति बस. इति कृत्वोत्तराऽऽदिस्वरः उसं (पा ६, २, ११६, वैतु. सा अली [लि-ई] श- इतीव कृत्वा व्याचक्षाणः । तथा सति सास्व. अभावं प्रति चोद्यस्तु इति) ।

^g) अर्थ व्यु. च² व्यप (एतदाख्य-जन- इत्यर्वाङ्गव. [तु. सस्थ. टि. १५६थ- , भलानुस्- , विषाणिन्- ; वैतु. वें. =इन्द्रस्य शर- इति, सा. =तपोभिरप्रभृद्वयजमान- इति) ।

^h) व्यु. ? ✓अल् + कीकन् प्र. (पाठ ४, २५) इति सप्रदायः (तु WW १, १५७ अनार्जवपरत्वेन धा. अर्थ वैशिष्ट्ये सति तदेव समर्थकः) । मौस्थि. तु अन्-

*लीकु- (नैप्र. <*लिङ्कु- <✓*लिङ्क् 'प्रकाशने') इति कृत्वा तस नञ्-स्वरश्च संभाव्यते ।

¹) वैतु. W. B. प्रभृ. सं३ व्याचक्षत, तदनिष्टं पद- परत्वाद् निघातप्रसङ्गात् (तु. सस्थ. टि २ असित- > -ता) ।

²) विप ([स्थिति-रहित-] आतृव्य-) । बस अन्तो- दातः ।

^k) लोकम् इति पाठः ? यनि. शोध. ।

^l) विप ([लोम-रहित-] अश्व-, [लोमस्थानीयतृण- क्षुपादि-रहित-] देवयजन-प्रदेश-) । व्यु. कृते तु टि. अ-रेतुस्क- ।

^m) स्त्री. टाप् कात् पूर्वस्याऽत इत्वाऽभावः इ. (पावा ७, ३ ४५) ।

ⁿ) कात् पूर्वस्याऽत इत्वे ह्रस्वन्तीये स्वरे च (पा ७, ३, ४४, ६, २, १७४) नापू विशेषः इ. । शाखा- भेदेन व्यवस्थाप्यश्च ।

^o) बस अन्तोदातः (पा ६, २, १७२) ।

^p) नाप (वङ्क्षण- [ऊरु-संधि-]) । व्यु. ? ✓*अलग् + घः प्र (पा ३, ३, ११८) तत्-स्वरश्चेति मतम् इ. (वैतु. उ. म च अलाम्) + *ग- [<✓गम्] इतीव कृत्वा नैप्र. वर्णविकारं पश्यन्तौ) ।

^q) नाप (किमि-विशेष-) । व्यु. ? 'अलगाव् अन्दति' इत्यर्थत. अलग् + *अन्दु- (<✓*अन्द्) इति उस. स्याच्छकन्धवादित्वमूर्धन्याऽऽपतिभ्यामिष्टसिद्धिश्च । यत्तु B.W. अलगुण्ड- इति प्राति. स्वरूपमिति, तत्र मूको. लग- > ला- इत्याकारात् संभाव्यमानमाध्यमिकलिपि- विकारादप्यत् किमपि प्रमाणं नोत्पश्यामः ।

^r) अलगुण्ड इति मुपा. चिन्त्यः ।

✓* अल्प् > अल्प्, ल्पा^१ - ल्प् तै ५,
१,३,२, शौ ११,३,२४, पै १६,
५४,१०; -ल्लप्स् तै २, ४, १,
१^०, काठ २८, १^१, -ल्ला तै
२, १, २,३, -ल्ला ते ६,५,
९,३, काठ ७,८,२८ ९, क ४४,
९, -ल्पे शौ ४, १६, ३, पै ५,
३२, ३; -ल्लप्तेन तै २, ५,
४, ३.

अल्पकु^२ - कम् काठ १०, ७^०.
[क- सु^३].

अलिक्का^४ - का खि ५, २२,
३, शौ २०, १३६, ३.

अल्प-गञ्जु^५ - गुम् शौ १२ ४,
२५, पै १७, १८, ५

!अल्प-गञ्जु^६ - यून् शौ ४, ३६,
९

अल्पा (ल्प्-अ)ज्जि^७ - ज्जि मा
२४, ४, का २६, १, ८, मै ३,
१३, ५

? अल्मगासाम् पै १७, १५, १०

✓ अव् (वधा), > आवि^८, अवति ऋ
२ १२, १४, ५, ८३, ४, ८, २,
३५, तै २, ५, ९, ६३, मै ४,
१२, ५१, शौ ८, ७, २१, २०,
३४, १५१, पै १३, ७, १५१,
अवति ऋ ७, १०४, १२, ८, ७५,
१४, तै २, ६, ११, ३१, ७, ५,
८, ५१, काठ ६, ७१, क ४६,
शौ ८, ४, १२१, पै १६, १०,

२, १३, ११; अवत.^१ शौ ४, २,
३१, अवतः मा २१, ५२, का
२३, ६, ५, अवन्ति ऋ १,
१०९, ३, १२, २३, १९, २४,
१६; ३५, १५, ९, ८३, मा
३४, ५८, का ३३, २, २१, मै
४, १२, १, कौ २, २२६, जै ३,
२०, १०; शौ १८, ३, २४,
अवन्ति ऋ ४, ५०, ९, अवसि
ऋ ६ २३, २, ५८, १, ८,
३६, ३, ३७, ६; तै ४, १, ११,
३; मै ४, १०, ३, काठ ४, १५;
कौ १, ७५, जै १, ८, ३, अवथ
ऋ १, ११२, २, १७, २०,
२२; ५, ६३, १; ८६, १, ७,
६९, ४, ८, २२, १०, मै ४,
१४, १०, १२, शौ ४, २९, ३,
४, ५, ६, पै ४, ३८, १,
३-६२, अवथ ऋ ४, ३६, ५,
३७, ६, ६६, ८, १०, ३५,
१४; ६३, १४, ८, २०, २४,
१०, ६७, ११, शौ २०, ९१, ११;
अवथ ऋ ५, ५४, १४, अवामि
ऋ १०, १२४, ४६, अवन् पै
२०, ३७, १, अवान् तै २, ६, ७,
४, मै ४, १३, ५, अवः ऋ १,
१२१, १२; अव्वा ऋ १, २७,
७, मा ६, २९, का ६, ७, ७,
मै १, ३, १, काठ ३, ९, क २,
१६; कौ २, ७६, अवथ ऋ

७, ६१, २, अव्वाथ ऋ ७, ४०, ३;
अवतु ऋ २, ४०, ६ (७, ४०,
४), मै ४, १४, १, अवतु ऋ
५, ८७, ६; ६, ९, ७, ५०, १३;
७, ४७, २, ४८, २, १०, ९७,
१४, १८२, २, मा १०,
१०-१४, ११२, ८८, १८, ३२,
२०, २७; २३, १३, का ३,
९, १, ११, ५, १-५, १३, ६,
१४१, २०, १, ३, २२, २, ४,
२५, ४, १, २, तै १, २, ६, १,
८, १३, १, २; ३, ४, ५,
१२, ४, २, ६, ३, ४, १२, ४,
७, १२, १; ७, ८, १२, १,
मै २, ६, १०, ७, १३१;
१२, १, ३, ११, ४, १६, ४,
४, १४, ७; काठ १५, ७, १६,
१३१, १८, १३; २२, १२, २३,
१११, ४४, १, १८ २५, ४,
शौ २, १२, ४, ५, २४, १, २, ४,
७-१४, ७, २१, ५, १९, ४५,
६-९, पै १, ६५, ४, २, ५, ४,
८६, १-६; ३, १०, ४; ४, ३,
७, ९, ४, १, १२, ३; १०, ६,
५, ६, १३, १३, ७१, १५, १,
९; १०, ४, ६-९, ७, १-१०,
८, १-९, ९, १-३; १२, ३९,
५१, ५३, ७, ८; ९, २०, ४, ३,
अवताम् ऋ १, ७६, २, १०, ७०,
१०, मा २, ९; का २, २, ४; मै

^१) १ अम्भे-इत्यतः नैप्र. वर्णविपरिणाममात्रमिति कृत्वा-
ऽत्राऽपि तत्रत्यं टि. अनु पात्र. धा. प्र च निर्देश. द्र. ।

^२) सपा. अल्पम् < > अल्पकम् इति पाभे. ।

^३) प्राग्वीय क प्र (पा ५, ३, ७०) । तत्-स्वर. ।

^४) तु R.W. शंपा, वैतु. खि. अ^० इति ?

^५) विप (पूषष्). बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६ २, १) ।

^६) शोषस्य कृते तु टि. दुर्-हित-> -तान् ।

^७) विप. (पञ्चु-). बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । उप. नाप. ।

^८) ग्रहणाऽदनप्रकारकाऽहेतुमद्-अर्थविशेषप्रवृत्तियोजक
णिच् प्र । यद्वा तस्मिन्नेवाऽर्थे प्राप्त-व्यञ्जनवर्णविकारस्य
✓आप् इत्यस्य चौरादिकत्व-विकल्प इत्यपि सभाव्येत ।

^१) वैतु. सा. = अवनात् (अव- [भाप.] + तसिल् प्र.
इत्यभिप्रेत्यन्वित्य.) ।

^२) सपा. ऋ १०, १२१, ६ प्रष्ट. अवसा इति पाभे.

^३) अवामि इति LB.V. शोधो विमृश्य. ।

^४) सपा. शौ ७, ११४, ५ देवः इति पाभे. ।

१, १०, २; काठ ९, ५, क ८, ८,
अवताम् खि ३, १५, १३, मा
२, १६, २७, १७, का २, ४,
२, २९, २, ७, तै ४, १, ८, २,
मै २, १२, ६, काठ १८, १७,
क २९, ५; शौ ५, २४, ३,
५; २७, ८^{१०}; ७, १३,
१, १८, ३, ३८; पै ९, १, ७,
२०, २०, ९; १०, अवन्तु ऋ
१, १०६, ३, ५, ४२, ५, ६, ५२,
४^१; ८, ५४, ४; खि ३, ६, ४, शौ
१८, ३, १५, अवन्तु ऋ १, २२,
१६; २३, १२, ३, ८, ८; १०,
६२, ३, ४, ३१, १०, ३३, ३,
५, ४१, ११; ४६, ७, ५१, १३,
८७, ७, ६, ५०, १४ (१०, १४,
४), ७, ४९, ११, २; ३; ४^{१०};
८, ३, १, ६३, १२; १०, १५, १,
५, ७७, ८; मा ४, ११; १५
१५-१९; १६, ६४-६६; १७,
५४, १९, ४९^१, ५७, ५८;
२०, ११; ३३, ५०^१, ३४,
५३^१; का ४, ५, ३, १६, ४,
२; ४, ६; ८, १०; १७, ८,
१८^१; १८, ५, ५; २१, ४, १^१,
६^१, १^१, ७, ११; ३२, ४, ७^१,
३३, २, १६^१, तै १, २, ३, १;
८, ७, १, २, ४, ८, २,
१६, १२, ३, ४, ३, ३, २, २;
४, ५, १, ४, ३, ३, २, ४, १२,
४, ६, ३, २, ५, ४, ६, २, ७,
४, १२, १; मै १, २, ३; ६, २^१;

२, ६, ३^१; ७, २०^१, १०, ५;
३, ३, ८; ११, ८; ४, ३, ४,
९, २^१; १०, ६^१, १३, १०^१;
काठ २, ४, ४, १४, ११, ९;
१५, २^१; १७, १^१, १८, ३,
२१, १४^२, १, ३१, १५, ३५,
२^१, ३; ६^१; ९^१, ३८, ४, ३९,
७, ४४, १, क २६, ८; २८, ३,
४८, ३^१; ४, ७^१, १०^१, १^१ १,
२३९, २, ७७१, १०२४, जै १,
२५, ७^१, शौ २, १३, ५, ३
१९, ५, ५, २४, ६, १५-१७,
७, ५१, १^१, १८, १, ४४^१,
४७^१; ३, ४५^१, १९, ४५, १०,
पै १, ९५, ४, २, ५३, १-६,
४, २८, ३^१, १४, १, १-१७,
१५, ४, १०; ६, ९, ९, ४,
२२, १, अव>वा ऋ १, ७९,
७, १२९, ४; ६, १५, १५, ४८,
१९; ६१, ६, ८, ३६, २, ८०, ६,
९२, ९, ९, ९, ७; १०, ५०, ५,
मा २, ९, ११, ४१^१; का ०, २,
४, १२, ४, ४^१; तै ४, १, ४,
१^१; मै ४, १२, ३^१; १^१ २,
८७४, ९९४, जै १^१, २७, ३,
अव ऋ १, ७, ४^१, ३, ३२, १२;
३५, ३; ६२, ८, ४, ५२, ६^१,
५, ३३, ७, ३५, ७; ८, ६,
४६, ११, ८, ७०, ६; ७५,
१५; १०, १०२ १; मा २,
१२^१; ११, ७१^१; १४, ८, १८,
५५^१, का २, ३, १०^१, १२, ७,

१^१; १५, २, ३, २०, ३, ५^१, तै
२, ६, ११, ४^१, ४, १, ९, ३^१,
३, ४, ३, मै २, ७, ७^१, ८, २,
१३, ६^१, ४, १२, ४^१, काठ
९, ५, १६ ४^१, ७^१; १८,
१५^१, क ८, ८, २५, १०, २२,
४^१, १^१ २, १४८^१, २१३, ३,
२, ४^१, १^१ २, ५, ९^१, ३, १४,
९^१, १९, ८, १^१ २०, ७०, १०^१,
८१, २, ९२, २१, अवतात् मा
५, ९^१, का ५, ३, १^१, तै १, २,
१२, १^१, ६, २, ७, २^१; मै १, २,
८^१, ३, ८, ५^१; काठ २, ९^१, २५,
६^१; क २, १^१, ३९, ३^१, अवतात्
ऋ ८, ३, २; कौ २, ७७२,
अवतम् ऋ २, ४०, १५, ६,
५२, १६^१, मै ४, १४, १;
अवतम् ऋ १, ३४, ५, ४७,
५, १०९, ७; ८, १८१, ७,
१८२, ४, २, ३१, १, ५, ४०,
७; ७, ८३, १, ५, ८, ८, २०;
५९, ३; खि १, ६, ३; ५,
९, ६; ३, २२, ७, मै ३, ११,
५, काठ १६, १२, क २५, ३;
शौ १४, १, ३५; ३६, पै ५, ४,
१०^१, १८, ४, ५, अवत>ता
ऋ ७, ३८, ८, ८, ३०, ३,
१०, ३५, ११, १०३, ११,
१०७, ११, १^१ मा ९, १८; १७,
४३, २०, ७४^१; २१, ११,
१^१ २, ११, १८, ४, ११,
२२, ७, ८^१, २३, १, १२,

१) सपा. ऋ १०, ११०, ६ विभे ।

२) सपा. मै २, १३, १ भवन्तु इति पाभे ।

३) सपा. ऋ ८, २३, ५ स्तुवान् इति विभे ।

४) सपा. ऋ १०, ८३, २ पाहि इति पाभे ।

५) सपा. काठ ३९, १२ वह इति पाभे ।

६) अनु...अव इति योजकः G.W. चिन्त्यः,

लक्षणे वा तृतीयार्थे वा अनोः कर्मप्रवचनीयत्वात्
(तु सा.) ।

७) सपा. भाश्रौ ५, १८, १ द्विषौ ३, ६, ५ ? अवधि
इति पाभे ।

८) अमुतः इति शोधः (तु. सपा. तै ४, ७, १४, ४ शौ
५, ४, ११) ।

तै १, ७, ८, २†, २, ४, ८, १^०;
७, २; ३, ४, ५, १^०, ४, ६,
४, ४†; ७, १२, १†, १३,
२^०; मै १, १, १३^०, ११, २†,
२, ४, ७^०; १०, ४†, १२, ३^०;
४, १, १४^०, काठ २, १; ११,
१^०, १३, १४†, १८, ५†^०, ३८,
९; १२, ४०, १०†^०, क २८,
५†, कौ २, १२०९†, शौ १२,
१, २†, १३, ११†, ७२, १; पै
१, ६५, ४, ७, ४, ११†; १०,
७, ६, १२, ३५, ३, आवत्
क्र १, ८५, ७, ६, २०, ३,
७, १८, १९, ८, ९६, १३^०,
तै ४, १, ११, ३†, ६, २, ७,
२^०, मै ३, ८, ५^०; काठ
२८, ४†^०, क ४४, ४†^०, †कौ
१, ३१३^०; जै १, ३४, १†^०,
शौ २०, १३७, ७†^०; आवत्
क्र ३, ३२, १२ ४८, १, १०,
१०८, २, १३०, ४; मै ४,
१४, १३^०, काठ २५, ६^०; क
३२, ३^०, कौ ३, १, ९;
†आवन् क्र ४, ४४, ६, शौ
२०, १४३, ६; आवन् शौ ४,
२, ६†^०, आव क्र १, २३, १४;

१५ ६, २६, [(१, ३३, १४)
४]; १७६५, १०, १०५, ११,
तै १, ३, १३, २†, ३, ४, १०,
१†^०, †आवः क्र ७, १९, २,
शौ २०, ३७, २; आवत् क्र
१, ११२, ७, ९-१३, १४†, १५;
११; २३; ८, ५, २५, ८, २०, २१;
†आवत् क्र १, ११६, २१, १०,
१३१, ४, मा १०, ३३, का ११,
१०, ३; काठ १७, १९^०, ३८,
९, शौ २०, १२५, ४, आवत्
क्र [१, ६४, १३, १६६, ८], १३.
†आवत्^१ मा २०, ७६; का
२२, ७, १०, मै ३, ११, ४,
आवम् क्र ४, २६, ३, आवम्
क्र १०, ४९, ३.
आव क्र २, ११, ११, १०,
८०, ३; †आविथ क्र १,
१३१, ५^०; [२, १३, ९, ८, ३,
१२], ८, ३, ९; १२, २, ६८,
१०; ८०, २, ९, ६१, २२;
१०, १२०, ७, तै ३, २, ११,
१†^०, कौ १, १०८†^०; ४९४,
२, ११७२†^०, जै १, १२,
२†^०, ५१, ८, ३, ४४, ६; ४,
२७, ९, शौ ५, २, ६, २०, ९,

३; ४९, ६; ६३, ८; ७५,
३^०, १०७, ९, †आविथ क्र
१, ५३, १०, ५४, ६; ८, ३७,
६, ४६, ११; शौ २०, २१,
१०, पै ६, १, ७; ११, १,
१०†; †आविथ^२ क्र १०,
१३१, ५, खि १, ३, ५, मा
१०, ३४, २०, ७७; का ११,
१०, ४^०; २२, ७, ११, मै
३, ११, ४, काठ ३८, ९, शौ
२०, १२५, ५, आव क्र ८,
७, १८; अविष्ट क्र १, १११,
५, १०, २६, ९; अविष्टम्
क्र १, १८५, ९; ५, ४३, २;
अविष्टि क्र २, १७, ८;
अविष्टि क्र [१, ११०, ९;
६, ४४, ९], २, २४, १; ३०;
८, ४, ३१, १२; †अविषः क्र
३, १३, ६; मै ४, ११, २^०;
काठ २, १५, अविष्टम् क्र
[४, ५०, ११, ७, ६४, ५; ६५,
५; ९७, ९], ७, ६७, ६,
अविष्टम् क्र २, ३०, ६; ५, ६२,
९, ७, ६७, ५; ८, ९, ५, मै
४, १४, १०†; शौ २०, १३९,
५†, अविष्ट > ता^३ क्र ७, ५९, ६,

१) पाभे. अव मा १८, ५५ द्र. ।

२) सपा पाय १, ५, १० अवन्तु इति पाभे ।

३) आवह मा २ १६ पाभे. यनि. अपि समावेशः द्र ।

४) आ... अवत् इत्येव पठ्यन् SI. उपेक्ष्य ।

५) सपा क्र १०, १२८, ७ पान्तु इति पाभे. ।

६) सपा. पै १२, ४३, १५ पचत् इति पाभे. ।

७) सपा तैआ १, ६, ३ प्राव. (मैसू आवः) इति पाभे. ।

८) आ अ(३आ)वत् इति पपा. (तु. संटि.) अनु आ
इति कप्र. शम्बर-हृत्ये इत्येतदन्वित ।

९) सपा. क्र १०, १२१, ७ आयन् इति पाभे. ।

१०) सपा क्र ७, ५४, ३ पाहि इति पाभे. ।

११) सकृत् आवताम् इति शोधः (तु. वैप ४) ।

१) क्र १०, १३१, ४ इत्यत्रत्यस्य आवत् इत्यस्य वचन-
परिणाम द्र । यत्तु उ. म. च यनि. आ✓अव्
इत्याहतु, तन्नेष्टम् । ग. स्वरस्याऽदर्शनात् (तु. पपा) ।

२) सपा. क्र ८, १९, ३० आवुरः इति पाभे. ।

३) आवत् [प्रपु२] इत्यस्यैव यनि. लैवि. द्र. (तु. सा
ORN., [पक्षे] GRV., वैतु. R. [ZDMG ४८, १०६]
प्रम् सस्थ. इन्द्र > इन्द्रम् इति कृत्वा आवतुः इति
शोधकाः [तु सस्थ. टि. इन्द्र] ।

४) -धु इति सुपा. भ्रष्टः (तु. क्र १०, १३१, ५) ।

५) हविषः इति सुपा. पपा. च प्रमादज एव द्र. ।

६) जागतपादप्रयोजितश्छान्दसो दीर्घः द्र. ।
लेटि मपु३ इत्पूर्वे सिपि सति *अविष्ट इत्यस्य

अविष्टो[ष्ट-उ] ऋ ७, ३४, १२, अविष्टन > ना ऋ ७, १८, २५, अव्यात् तै २, १, ११, २, मै ४, ९, ११, १२, २, १४, ६, १२; काठ १०, १२; अव्याः ऋ २, ३८, १०; १०, १३९, ५, अवीत् ऋ ७, ७, ३४, १४, आवीत् खि ५, ७, ३, ७, मा २९, ८, का ३१, १, ८; ऋतै ५, १, ११, ३; मै ३, १६, २, ४, १३, ८, काठ १२, १३, ४६, २; आविषु ऋ ४,

३६, ६; † आविषुः ऋ १, ११, ५; कौ २, ६०९; जै ३, ४८, १७; अवीः ऋ [६, १०, ६, (२६, २)]. आवयत् मै २, ४, ११; आव-यत् ऋ १०, ११३, ८, मै २, ४, ११; काठ १२, १०, ११, शौ ४, ६, ३, ५, १९, २; पै ९, १८, ८, आवय शौ ६, १६, २, पै १९, ५, ८ [अनु°, अभि°, आ°, उद्°, उप°, नि°, प्र°, सम्°, संप्र°].

? अच्- अवो.^१ ऋ ६, ६७, ११; ७, ६७, ४; १०, १३२, ५.

? १ अच्- -वेण ऋ १, १२८, ५.

२ अच्- > अविष्ट- -ष्ठ ऋ ७, २८, [५, २९, ५; ३०, ५].

अवत्- -वत् मा १५, ६३, का १६, ७, ६, तै ४, ४, ३, मै २, ७, १६; ८, १४; काठ १७, १०, क २६, ९; -वताम् पै ४, १०, २४, १०, ६, १२, -वन् ऋ ७, ४६, २, -वन्^२ ऋ १, २४, ३, तै ३, ५, ११, ३, मै ४

रूपस्य सतः नैप्र वर्णपरिणाम. सुवच द्र. [तु सा. ('आगच्छत' इत्युक्तेरु ✓ अच् इत्यस्य प्राप्त्यर्थतामात्रा-ऽनुवचनाऽभिप्रायादित्यभिसंधि) प्रभृ.]. अतिङ्ङुत्तरत्वा-न्निवाताऽभावश्च प्रत्युदाहार्यः. (पा ८, १, २८) ।

०) तु. सस्थ. टि अञ्जम् ।

०) पाप्मे आद्यत् पे ५, ८, २ द्र. । ०) आमयत् इति पाठ? यनि शोध (तु. सपा. शौ ५, १९, २) ।

०) ष२ सत् स्वरूपतो भूयोविप्रतिपत्तिविषयं रूपं द्र. । तथाहि । यनि. कर्तरि क्विबन्ते सावे-काचीय स्वर (पा ६, १, १६८) इति स्क वे सा च ; वैतु. सा ऋ. (१०, १३२, ५) ? *अच्- > -वो इति ष१ सत् सदन्वयं भिक्षुकमिव वृत्त वदन् व्यर्थमेव व्याहतः (ष२ इति कृत्वा मित्रावरुण-पर-तया साध्वन्वयस्य सुलभत्वादित्यभिसंधे [यदा यज-मानो रक्षित्रेः सतोस्तयोर् अवो रक्षणमात्मन्यधात् तदा सर्वहितमित्रभूते तस्मिन् कृतोऽपकारोऽपकर्तृणा वीराणामेव मृत्युभावुक]) । एस्थि. यनि. रूपम् = आत्रयो (तु. BW.) इति वा, = अयो (L ३४४) इति वा यदुक्तं भवति, तन्नेष्टम् । उक्तया दिशा विप द्वारा मित्रावरुणयो. परामर्शसमेव सति द्वारान्तरकलनावैयर्थ्यात् ऋ १०, १३२, ५ इत्यत्र श्रृंगमाणस्य अच् इत्यस्य प्रकृत-विकल्पतारतम्ये ज्ञापकत्वेन यनि पोषकत्वाच्चेति दिक् ।

०) भावे अच् प्र उंसं. (पा ३, ३, ५८) । यद्वा ✓ अच् > *१ अच्- इत्येतद् घञन्तं सद् जित्-स्वरं स्यात् [तु यनि. णववत् तु १ रूपम् (वैतु. पपा अवेन इत्येव निर्दिशन् [तु. ऋपा ५, ६०] उक्तं मौस्थि. संकेत विलोपुक)] । एस्थि.

सपा. अग्नेरुर्वेण इत्येवं मूलतः सन नैप्र. यथोपलब्धि-विपरिणाम सुवच । मौस्थि ✓ अच् इत्यस्य ✓ अच् इत्येतज्जमात्रत्वात् तात्पर्यतो नैर्विशेष्य द्र. । उभयत्र च व-पूर्वायोऽद्य. ✓ *अच् इत्यत इति प्रतीतिं संभाव्य शब्दार्थे प्राकरणिक स्वारस्यमन्वेष्टव्यं [मरुतां शब्दवत्त्वाख्यं गुणं विरहय्याऽग्निनोपमेयपक्षेण सतो-पमानपक्ष्यत्वसंसाधुकस्य गुणान्तरस्य दुर्लभत्वादित्य-भिसंधे (तु LRV. प्रभृ. [= GRV., ? ORN., Gri. NW] अग्ने रुवेण इत्येवं विस्ंधायुका, उत्तरं पदं रुव- L < ✓ रु] इत्यभिमदधतः [अन्यथासिद्धं त्वे-तत् द्र. । मौस्थि. रुव- इत्यस्याऽपि १ *अच्- इत्यत एव नैप्र. विपरिणतत्वे सति पाप्म. ✓ रु इत्येतज्जत्वेन परिभाषितमात्रत्वदर्शनादिति दिङ्मात्रम्], वैतु. वै. सा. प्रभृ. '= PW, L ५५४ [१ अच्- > अव. < > अव- इति संभेदजा भ्रान्तिमतिदेशुक] GW, ? ORN' ✓ अच् इत्यस्य प्रसिद्धेन सता रक्षणप्रकारकेणैवाऽर्थेन प्रकरणं निर्वाहुका.)] ।

१) कर्तरि अजन्तात् इष्टन् प्र नित्-रवरश्च (तु. प्रेयस्-, प्रेष्ठ- प्रभृ.) । पाप्म. तु < अचित्- (पा ६, ४, १५४) ।

०) पत्याम् अवताम् इति मुपा. स्थाने पत्याऽवि-ताम् इति शोधो विश्वस्य । पत्या इति व्यक्षरी-च्छन्दोऽनुकूलयित्री पति-आ इत्येवं द्र. । अचित् (>) ता- इत्यस्य निष्ठायाम् ऊठोऽभावे सत्प्रक्रियया निष्पत्तिर-विकल्पयितव्या । यद्वा १ अच्- इत्यत. इतच् प्र. स्यान्मत्वर्थी । ०) तु. पपा, वैतु सा (ऋ), भा. इति सुदावन् इति समस्तं पदमाहुतुस्तत्रेष्टम् ।

१०, ३; काठ १५, १२; -वन्तम्
ऋ ८७३, ७. [°वत्-उद्°].

अवन्ती- -न्ती ऋ १,
१८५, ४, -न्तीः ऋ १, १५२,
६, ७, ४६, २, तै ७, ४, १२, १^२,
काठ ४४, १^२.

अवत्कु^१- -स्कम् शौ २, ३, १, पै
१९, ३०, ८^१.

अवत्-तर- -रः शौ १८, ३,
५^१, -रस् तै ४, ६, १, ३^०४.

अवत्^१- -तुना पै १९, २९, ८^१०.

†अवनि^१- -नयः ऋ १, १८६,
८; १९०, ७, ५, ८५, ६,
-ना ऋ ५, ५४, ०; -निः
ऋ १, ४, १०, ८, ३२, १३],
१८१, ३; शौ २०, ६८, १०,
पै १९, २, १५; -निम् ऋ
१, १४०, ५, ४, १९, ६,
-नीः ऋ १, ६१, १०, ६२,
१०, २, १३, ७, ५, ११, ५,
६, ६१, ३, ७, ८७, १, १०, ९९,
४; मै २, १३, ७; काठ १२, १५,
शौ २०, ३५, १० [°नि-दशन्°].

१अवस्^१- -†व ऋ १, १७,
१; [३९, ७, ४२, ५], ४६,
१२; ११४, ९, ११९, ८,
१२७, ५, १५१, १, १५८, ३,
[२, २६, २, १०, ३५, १],

३, १, १५; १७, ३, २६, ५;
३१, १४, ५८, २; ५९, ६^१;
४, १, २०, २५, ३, ५, ३५,
२, [१. १०, १०) ३], ७०,
१, ६, ६, १, २६, १, ६५,
३, ७, २१, ८, ८८, ७; ८,
९, १३, १६, २, २४, २५;
२७, १, [३८, १०, ९४, ८],
[४७, १; ६७, ४], ६७, १,
[७३, १-१८], ८३, १; ९७,
८, १०, २२, ७, ३५ १; २,
३६, [२-१२]; ११^१, १००,
११, ११५, ५; १३२, ५;
१८५, १; खि ४, १३, ३,
मा ३, ३१, ११, ६२^१, ३३,
१६, १७, का ३, ३, २३,
१२, ६, ३^१, ३२, १, १६,
१७, तै २, १, ११, ५, ५,
१२, २, ३, २, ११, २, मै १,
५, ४, ११, ४, ११, १; १२,
१^२ काठ २, १५, ७, २, ९,
१०, १३, ११, १२^१, १२,
१४, क ५, २, कौ १, ४८,
१३८, १९२, २, ३३५, जै १,
५, ४, १५, ४, २०, ८, ३,
२८, ७, ४, २२, ६, शौ २०,
४४, २, १४१, ३; -†वसः ऋ
२, ४, ८, २७, ५, ३, ५१, ६, [४,

२१, १०, ५, ५७, ७], ५, २२, ३^१,
८, ७५, १६, ९, ५८, २, तै
२, ६, ११, ४; कौ २, ४०८;
जै ३, ३१, २८, -†वसा ऋ १,
१७, ६, २२, ११, २४, ५,
३९, ७, ७७, ४, ८५, ११;
[८९, ७, १०७, २; १०, ३५,
१३], १०२, ५; [११०, ७;
७, ५९, २]; १२४, १३, १३८,
३, १५२, ७; १६६, २, १७७,
१, [५, ६, २५, ९, १०, ८९,
१७], १८५, ४, ६, ९; १८७,
६, ३, ३२, १३; ५, [४२,
१८, ४३, १७, ७६, ५, ७७,
५], ४६, ६, ४९, ५, ७६, २,
३, ६, [२, ११, १४, ६, १५,
१५]; २०, १०; ३१, ५, ५०,
९, ५२ ५, ६; ५९, [५, ४५, ४]
३], ७, २१, ९; ५१, १;
८२, ८, ८३, १; ३, ९४, ७,
८, ६१, ४, ९, ६१, २४, ९८,
८; १०, १५, ४; ४०, ७, ६४,
९; ८९, १६, १२०, ७, १२१,
६^१, खि २, ६, १, १९; ७, ५,
८, ५, ३, १३, १, ५, ५,
२-११, ७, ४, ५, मा १८, ३१,
१९, ५५, २५, २०, ३२,
७^१, ३३, ५२, का २०, १,

१) प्राग्वीय क प्र. (पा ५, ३, ७०)। तत्-स्वरः।
अवत्- > अवत् कुम् इति संदिहान MW कल्पयेत्।

२) सपा. °र < > °रम् < > मा १७, ६ प्रभृ माश
९, १, २, २७ अवत्तर इति पाभे.।

३) अव > तू > अवत्तर इति मा. का. पाभे. अन्य-
शाखीय यद्र। अवत्तरम् इति मै. (२, १०, १) पपा।
अवस्तरम् इति शोध II प्रस्तावितोऽनवसरः, पितृम्
इत्येतेनाऽस्य सामानाधिकरण्येऽन्वयस्य सुलभत्वात्।

४) भावे अतु प्र उस्. (पाउ १, ७८)।

५) सपा ऋ १, ५०, १३ सुहसा इति पाभे.।

१) नाप (नदी-)। अनि. प्र. (पाउ २, १०२) तत्-स्वरश्च
(वैतु. GW. अव इति पूष इत्युच्चिवात् सन् *१) अनि-
इति उप. इतीवाऽभिसंदधान शकन्वादित्वपर, WW.
[१, २५४] आयाऽकार उच्चारणार्थके सति < ✓ वन्
[उन्दने] इति)।

२) बप्ता.। भाप, नाप। असुन् प्र (पाउ ४, १८९)।
नित-स्वरः। ३) पाभे. श्रवः तै ३४, ११, ५ द्र.।

४) पाभे. वृते उक्शर्मणाम् मै १, ३, ९, टि. अस्यापि
समावेश. द्र.। ५) °वसे इति सा. GW च ?

६) पाभे. ✓ अव् > अवत्. शौ ४, २, ३ द्र.।

२; २१, ४, ५; २७, ११, ७; २९, ४, २^०, ३२, ४, ९, तै २, १, ११, ६, ६, १२, २; ४, १, ८, ५^०, ७, १२, १; मै २, १२, १, ४, १०, ६, १४, १२, १४, १८, काठ १८, १३; २१, १४, ३५, १, ३८, ७, ४०, ८, क २९, २; कौ २, ११०३, ११०४, जै ३, ४४, ७, शौ ५, २, ६, ६, ७, १६, १८, १, ५१, २०, १०७, ९, पै ४, १, ५, ६, १, ७, १६, ६, १९, १, ९; १७, ८; -वसाम् ऋ ४, २३, ३^०; -वसि ऋ ५, ६५, ५, ८, ४७, ५, -वसे ऋ १, १७, २, २२, ६, १०; [३४, १२, ११२, २४]; ३५, १; ४५, ५; ४७, १०, [४८, १४, ८, ८, ६]; ५२, [१, १६८, १], १२, ८९, ५, १००, ८, १०२, १०, ११४, ४, ११८, १०, १२७, ४^२, १२८, ८, १२९, १०^३, १३५, ४; १६४, ५२, १८३, ५, १८६, १०, २, १२, ९, १६, १, २९, १, ३४, १४, ३, १३, २, २६, २, [४७, ५; ६, १९, ११], ५४, १२, ५७, ५, ६२, २, ४, २, १३, ३, १, २०, १, २, २१, १, ३, २५, १, ४१, ७, ८, ५, १७, १; २५, १,

[३५, १ (७, ९४, ७) ८, ५३, ७], ४१, ५; [४५, ४; (६, ५९, ३)]; ६५, ३; ६, १४, १; ३; १७, १३; २१, ९, २३, ८, ९; २४, १०; २९, १; ३३, २; ३८, ५, ४०, ५, ४६, ६, ४८, ४, ६१, २; ७, १, २, २१, ८, २६, २; ३२, ८, ३८, ६; ४८, ४, ५१, २, ७४, १०, ८५, ४, [९०, ७, ९१, ७], ८, ८, ९, ९, १; ११, [६, १०, १४१, ३], ९, [१२, १९, २७, १३], १९, ३२, २२, [३, १०, ३८, ४], १६, २३, २५, ३२, १०, ३४, ४, ५३, ७, ५४, २, ३, ७, ६१, ८; ६३, ४; ७०, २, ७१, १४, ८६, ४, ९९, ८, ९, १०८, १४, १०, ३१, १, ३९, ५; ६३, ११, [६५, ९] ६६, ४], ७४, ५, ८१, ७, १०१, १; १४९, ५, खि १, ३, २, ७, ६; २, १५, १, ३, ५, ७, ६, २, ३, ७, िमा ६, २०, ७, ३६, ८, ४५, ९, २६^०, १७, २३, २०, ४७, ४८, ४९, २१, ५६; २५, १८, ३३, ९१, ३४, २९; िका ६, ४, ५६, ७, १८, १, ८, १९, १, १०, ५, ५^०, १८, २, ७, २२, ५, १-३, २३, १, ५६; २७, ११, ५, ३३, १, २३, ितै १,

३, १०, १६; १४, १, ४, १७, १, ४६, २, ५, ११, ५१; ३, १, ११, ३२, ४, ६, २, ६; ६, ३, ११, ३६; िमै १, २, १७६; ३, २१, २, १०, २, ४, १०, १^२; २, ११, ४^२, १४, ७, िकाठ ३, ७६; ४, ८; १६, ७, १६; १४, २^०, १८, २, १९, १४^२, ६, २०, १४, २१, १३; ३०, ४६; ५^२, ६, ३९, १५, ४०, ११, क २, १४, ३, ६, २८, २; २९, २^०; ४६, ७१, िकौ १, ४९, ६९; २१७, २८५, ३०४; ३७७, २, १०३, २८४, ४४७, ५१८, ७२४, ९३२; िजै १, ५, ५, ७, ७, २३, ४; ३०, ३; ३२, २, ३९, ८; ३, १०, ५^०, २३, १६; ३४, ५, ४०, १४, ५९, १७, ४, १४, ८, शौ ३, २०, ४^०, ५, २५, २, ६, १०८, २; ७, ६, ३; ४१, १; ८, ७, २३; २४; ि२०, ३४, ९, ८०, २; ९२, १७; १०३, १, १०५, ५; १३९, १, पै १, ६८, १, ि३, ३४, ६^०; ३६, २, ५, ३१, ८; ७, १५, ९; ११, १, ६, १३, २, १; ७, ९, १६, १४, ३; १९, १, १३; ३७, २, २०, १, ८; ९, ६, -िवांसि ऋ ४, ५५, ५, ७, ९७, २, ८,

^{१)} पाभे. ✓ अव् > अवतः शौ ४, २, ३ द्र. ।

^{२)} तु वे. सा. पपा. अग्रप्रहाऽभावश्च, वैतु. GW. प्रभु अव-सा- (< ✓ सो) इत्यस्य द्वि१ इति मन्वाना-श्चिन्त्या उप. प्रकृतिस्वरस्य दुर्वास्त्वात् ।

^{३)} तु. एउ. टि. ।

^{४)} पाभे. वृणम् तै १, ७, १०, ३ द्र. ।

^{५)} अङ्गुवसे इति मुपा.? *अङ्गुवसे (= [अङ्गे

>] अङ्गु + अवसे) इत्येवं सु-शोध द्र. । एस्थि ए>अय् इति विपरिणामः शाखान्तरीयस्य अङ्गे अवसे इत्यस्य प्रकृतिभावस्य स्थाने द्र (तु ऋ ७, ७४, १, कौ २, १०३ [यत्रोभयत्र मुपा. तत्तया शोधार्ह. द्र. । अन्यथा छन्दस्तो जागतमानाऽनुपपत्ति-प्रसङ्गः] ।

[२६, २१, ६७, ४], मा २७, ३४, का २९, ३, १०, काठ ११, १२, -†बोभि क्र १, ८६, ६^१, ११७, १९, १६७, २, १८५, १०; ११, ४, २२, ७; ४१, २, ६, ५, ७४, ६, ६, ४७, १२, १०, १३१, ६], ७, २०, १, ३५, १; ३६, ९; ८, २६, २, ८१, २, १०, ६, ६, १, खि २, १३, ६, मा २०, ५१, ३६, ११, का २२, ५, ५, ३६, १, ११; तै १, ७, १३, ४; मै ४, १२, ५; १४, ७, १५, काठ ८, १६, १७, १८; १८, कौ २, ७९, जै ३, ८, ५, शौ ७, ९६, १, १२, १०, १, २०, १२५, ६, पै १३, ८, १ [°वस्-सु°].

✓ अवस्यु^१ > १ अवस्युत्-
-स्युते क्र १, ११६, २३

अवस्यु, स्यु^० -†स्यवः क्र १, १४, ५; १०१, १, ११४, ११, १३१, ३, २, ११, १३, १३, १९, ८; २१, ५, ३, ४२, ९; ७, ९४, ४, ८, [१३, १७, ९, १७, ७, ६३, २०], २१, १,

६३, १०, ९, ८६, २४, कौ १, ३८०, ४०८; २, ५८; १५०, जै १, ३९, ११; ४५, १०, ३, ६, ४, १४, १०, शौ २०, ४, १, २४, ९, ६२, १; ७२, २, ७५, १, -०†स्यवः क्र ९, १३, २, कौ २, ५३८, जै ३, ४२, ४; -स्यवे क्र २, ६, ६, ४, ५०, ९; मा ३८, ७, का ३८, २, ८, मै ४, ९, ८, पै ७, २०, ५, -स्युः क्र १, २५, १९, ३, ३३, ५, ४ १६, ११, ५, ३१, १०^१, ७, ३२, १७, ८, ३५, [२२-२४], मा २१, १†, का २३, १, १†, तै १, ३, ३, १^०, २, १, ११, ६†, ४, ७, १२, ३, मै १, २, १२^०, २, १२, ३^०, †४, १०, २; १४, १७, काठ २, १३^०, ४, १६†, १८, १४^०, ४०, ११†, क २, ७^०; २९, ३^०, कौ २, ९३५†, -स्युभि क्र ८, १३, ९; -स्युम् क्र ५, ७५, ८, -स्युवः क्र ९, ४३, २, -स्युवम् क्र ५, ४६, १
अवस्यु-वा(त>)ता^१-
-ता^१ मे ३, १६, ४, काठ २२,

१४, -ता.^१ तै ४, ४, १२, ३.
? *अवस्यु^१ -स्यु^० मा ५, ३२; १८, ४१, का ५ ८, २; २०, २, ८.

अवस-वत्^१ -वन्त शौ ३, २६, ६, पै ३, ११, ६, -†स्वान् तै ५, ५, १०, ४.

अवस्व(त>)व-वत्^१-
-वते^१ मै २, ६, ३, काठ १५, २, पै २, ५४, ५, -वन्त.^१ मै २, ६, ३, काठ १५, २.

अवस्वद्व(त>)न्-नेत्र-
-त्रा. पै २, ५३, ५.

१ अवसु^१ -सम् क्र १, ९३, ४, ११९, ६, ६, ६१, १, मा ३, ६१; १† तै २, २, ५, ५, ५, ४, ६, १, मै ४, १४, ७†; काठ ४, १६†, २१, ८ १†, -†साय क्र १०, १६९, १, तै ७, ४, १७, १, काठ ४४, ६, पै १९, ५१, ५†, -से पै ४, १०, ८; -सेन का ३, ८, ६, तै १, ८, ६, २ १†, ५, ७, २, ४ १†, मै ११, १, १०, ४, २०, काठ ९, ७ १†; १३, १५, ३६ १४ १†, क ८, १० १†. [°स-अन्°].

^१) सपा. तै ४, ३, १३, ५ म॒होभिः इति पाभे ।

^२) क्यजन्त नाधा. द्र. । विभक्तिरुदात्ता भवति (पा ६, १, १७३) । ^०) विप (इन्द्र- गिर- प्रसृ.) । उ. प्र. स्त्री. ऊङ्च (पा ३, २, १५०, पावा ४, १, ६६) । तत्-स्वर ।

^३) तु. क्र ४, १६, ११ प्रसृ., वैतु. वें. सा. व्यप इति ?

^४) सपा. °स्यु. (ता १, ४, ७ प्रसृ. च) <> °स्यु (माश ९, ४, २, ७ च) <> शाश्रौ ६, १२, ६ अपिज. इति पाभे. ।

^५) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^६) सपा. पै १५, १, ९ ओषजाता इति पाभे. ।

^७) उष. कृत स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । उप. व्यु. ? पपा नावग्रहः । १ मे स्थ. सा. उ. म. च °स्यु-

इत्यत्र प्र. दीर्घत्वं छान्दसम् इति ; २ ये स्थ. ऊ. प्र. औणादिकः, *अव- + *? स्यु- (< ✓ सिव्) इति च ।

^१) तु टि १ अङ्गिरस्वत्- ।

^२) मनुब-द्वयेऽपि प्र. पित्वात् स्वरे विशेषाऽभावः ।

^३) सपा मा ९, ३५ का ११, १, १ दुवस्वद्वयः इति, तै १ ८, ७, २ दुवस्वते इति च पाभे ।

^४) सपा मा २, ३६ का ११, १, २ दुवस्वन्त. इति पाभे ।

^५) नाप. (भक्ष्य-, अन्न-) । तु. टि अनवसु- । मौस्थि. कृते तु. टि. युवस- ।

^६) सपा. कौ ३, ५, १ ? वशेन इति, शां ३, ८, ३ ? उवसेन इति, पाठ ३, १, ४ ? अवशेन इति च पाभे. । शोधस्य कृते वै ४ अवसेन टि. द्र. ।

अवसे^a१ अवि^b - वि शौ १०, ८, ३, १०,-विम् शौ ५, १, १^{१०}अवितवे^c ऋ ७, ३३, १.

† अवितु - -ऽतः ऋ १, १२९, १०,

-ता ऋ १, ३६, २, ४४, १०,

[८१, ८, ९१, ९, ७, ९६, ५], १८७,

२, २, १२, ६, ३, १९, ५, ६२,

९, ४, १६, १८, २०, १७, १८;

३१, ३, [५, ४, ९, ७, ३२, ११,

१०, १०३, ४] ६, ३३, ४; ३४,

५, ४४, १५, ४५, ५, [४६, ४

(४८, १५), ७, ३२, २५], ४८,

२, ७, १९, १०, २४, १, ३२,

१०; ८, २, ३६; ४, १८, १३, १५,

२६; ३६, १, ४६, १३, ७१,

१५, ८०, ३, ९, ६७, १०,

१०, ७, ७, २४, ३; १५७,

३, मा १७, ३६, २७, ४१;

४४, ३६, ६; का १८, ४, ४,

२९, ५, १०, १२, ३६, १, ६,

तै ४, १, ११, १, ६, ४, २;

मै २, १०, ४, १३, ९^२, ४,

९, २७, १०, १, ३, काठ २,

१४, १५, १८, ५, १९, १४,

२२, १४, ३९, १२^३, ४०,८, क २८, ५; कौ १ २६३^१,

३१४, २, ३४, ५४, १२०२,

जै १, २८, १^१, ३३, २, ३,

४, ५, ५, १३, ४, ३, ५,

१४, ९; शौ १९, १३, ८, २०,

३४, ६; ३७, १०; ५६, ५,

६३, २, १२४, ३, ५, पै ६,

१६, २, ७, ४, ८, १३, ७, ६,

१९, २, ७, ३, ११^६, २०,९, ७^१, -तारम् ऋ ६, ४७,

११, ७, ३६, ८, ८, २१, २,

खि ५, ७, ४, १०, मा २०,

५०, का २२, ५, ४, तै १, ६,

१२, ५, मै ४, ९, २७; १२,

३, कौ १, ३३३; २, ५९, जै

१, ३५, २; ३, ६, ५; शौ ७,

९१, १; २०, १४, २; ६२, २,

पै ५, ४, ११, -नारा ऋ १०,

३९, ३, -ऽतारा ऋ १,

१८१, १; -तु ऋ ७, २५४.

[°तु-प्र°].

† अवितु - -त्री ऋ २, ३२,

१, ६, ६१, ४; ७, ९६, २^१, तै १,

८, २२, १

? १ अविष^१ - षम्^१ तै १, १, १३, ३.

^a) तुमये असेन् प्र (पा ३, ४, ९) इतीव कृता-
अग्निर्विशेषेण पृथक् कृद्भावेन निर्दिक्षितं सदपि
मौस्थि अवस्- इत्ययं च१ एतत् रूपम् भवतीति तथा-
त्वेन यस्या. समाविष्टं द्र ।

^b) विप । इन् प्र. (पाउ ४, ११८) । नित्-स्वर. ।
नाउ. टि द्र ।

^c) वा विधेयं सदुद्देश्यीकृत्य नाप. देवताविशेष-
वाचकमिति यत् BW. NW. चाऽऽहुतु, तदसत् ।
परब्रह्मविषयकतया न तुद्- इत्यस्य च पुं देव-
इत्यस्य च, स्त्री. देवता- इत्यस्य चाऽभेदेन प्रकृतत्वे
सत्युद्देश्यत्वस्य स्वारभिकत्वोपगमात् (तु २५-३२
तमा मन्त्रा) । एस्थि प्रकृत इदं देवता- इत्यस्य
विप. एव द्र. तु. टि २ अवि->-वि मा १३, ४४) ।

^d) नापू. टि. दिशा अस्य विप सतो वरुणेन सामाना-
धिकरण्येऽनवये सत्यपि पाठे सांशयिकतामव्यभिचारक
इव भवति । वृधाम इत्यनेन रूपम् ण्यर्थ-साकाङ्क्षस्य
दुष्पूरताच्च, अवीवृधाम इत्यस्य रूपस्यार्थतः
सुसंगतस्य सत. मूको (तु शंपा. च W. च टि), पै
६, १, ९ च पुष्ट्युपलब्धेश्च तत्पर. शोध. सुवच द्र. (तु
BL W., NW.) ।

^e) तवेन् प्र. नित्-स्वरश्च ।

^१) सपा ऋ ८, ३३, १० अवृत इति पाभे. ।

^२) पाभे. अधिवोचता शौ ६, ७, २ ।

^३) छन्दस्तु सा नो बोधि, अवितुः मरुत् सखा
इत्येवं विसंघिबर्धित पाद. सुपठः द्र. [न. L ४२६
(यत् प्रकृते मौस्थि. अवतरी->-त्री- इति नैप्र.
विपरिणाम सुवच । ✓तु>*या- [>ता], *तु-
*तरि-, [री-], *ता- इत्येवमनेकधा व्यूढानां सता
कृता तृ-प्रत्यय इति पाप्र. समूहमेकीभावाऽऽत्मकं पारि-
भाषिकपर्यायान्तरमात्रं च द्र [तु. टि एतरी-]] ।

^४) स्वरूपतः संदेहः । उप. विषवद्-वृतीति कृत्वा
तस नञ्-स्वर इति भा (वैतु ४ बय. इति
ब्रुवाणोऽन्तोदात्ताऽभावं प्रति चोयः [वैतु. सपा.
माश १, ९, २, २० अन्तोदात्तः]) । भवतु वा
यनि. अनञ्-पूर्वं सद् *अवि- + *स- (<✓सन्)
इति कृत्वा बय. पूष. प्रकृतिस्वरम् इति (=रक्षण-
प्राप्तिप्रभवभूत-) । अन्नस्य हि विप. भवति ।
तच्च विषाहिल्येनाऽपि रक्षणमूलाधारत्वेनाऽपि समानं
प्रवृत्तिमद् भवितुमर्हं सत् स्वरतः संकेत्यमानविवेकं
शाखाभेदेन भिद्यत । पाप्र. अनु ✓अव् + इषन् प्र.
उसं (पाउ १, ४५) नित्स्वरश्च ।

^५) पाभे. स्वदितुम् काठ ७, १४ द्र. ।

✓अविष्य> †अविष्युत्^a-
-व्यते ऋ १०, ११५, ६, -व्यन
ऋ ७, ३, २, मा १५, ६२, का
१६ ७, ५; तै ४, ४, ३, ३, मै २,
८, १४, काठ १७, १०, क २६,
९, कौ २, ५००, जै ३, ४६, ५
[°व्यन- आ[आ]]°]

अविष्या^b- -व्याम् ऋ २,
३८, ३.

अविष्यु^c- -व्यवः ऋ ८,
४५, २३, कौ २, ८२, जै ३,
८, ८, शौ ३, २६, २, ११, २, २,
२०, २२, २, पै ३, ११, २;
५, ३, ३, १६, १०४, २, -°व्यव
ऋ ८, ६७, ९, -व्यवे ऋ १,
१८९, ५

अवी- उप°, देव°, प्र°.

अव्य> व्या आ°.

ऊत- इन्द्र°, त्वा°, युष्मा°.

ऊति^d- -तय ऋ १, ८, ९,
११, ३, ५१, २, ५२, ४,
५, ९, ८४, २०, ९१, ९, १००,
७, ११९, २, [१३४, २, ३,
१३, २], १६७, १, ३, १४,
६, ४, ३१, १०; ५, ५४, ७,
६, २४, ३; ३६, ३; ४४, ६,
४५, ३; ७, २५, ३, २६, ४,
८ ४६, ७, [(५, ६५, ५),
४७, १२-१८], ६६, १२, तै
४, १, ११, १, मै ४, १०,
३; १२, ३, १४, १८; काठ २,
१४, ६, १०; ३८, ७, कौ २,

१७९; १०७४, जै ३, १६,
१७, शौ २०, ६०, ५; ७१,
५, -†तये ऋ १, ४, १, ८,
१, ९ ९, २२, ५, २३, ३,
३०, ६, [७; ८, २१, ९], ३५,
१, ३६, १३, ४५, ४, [४८, १४,
(८, ८, ६)], ५६, ४, १०४,
२, १०५ १७, १०६, १, ६,
१११, ४, १२९, ४, १३०,
९; [१४४, ५, ३, ९, १, ५,
२२, ३, ८, ११, ६], २, ५, १,
३२, ८, ३४, १४, ३, १४,
१, २७, ६, [३०, २२, ३१,
२२; ३२, १७, ३४, ११, ३५,
११, ३६, ११, ३८, १०,
३९, ९, ४३, ८, ४९, ५, ५०,
५, १०, ८९, १८, १०४,
११], ३७, ८, ४, ३२, २, ४४,
३, ४७, ३; ५, ५, ३, ५,
८, १, १०, ६, १३, १, १७,
१, २०, ४, [४६, ३, ७, ४४,
१], ६, ९, ७^२; २१, ९, ७,
२६, ५, ९४, ५, ८, १, [३,
१५, १२, ६८, ५], [४, ६०,
१८]; ५, ४, ६, २७, ४४, ७,
६, १२, [१४, ७१, १०], १५;
२१, २, २२, १, ३२, ४, १०,
३४, ६; [३८, ९, ४२, ६];
४५, १७; ५०, ४; ६६, १;
६८, १; ८३, १; ८८, ४;
९२, ७, ९, ५१, ४; ६२, ७,
६५, १७, ६६, ४; १०, ४३,

१; ६१, २७; ६३, ११, ६४,
८; ६६, ९, ८१, ७, १०१,
९, १२, १२६, ३; ७; खि
३, २, ४, ४, १४, १, ५, ४,
६, २२, ११; मा ८, ४५, ११,
१४, ४२, १७, २३, १८,
७२६, २२, १०, २६, ८६,
२७, ४१[†]; ३३, ४९; का
८, १९, १, १२, २, ३; ४,
५, १८, २, ७, २०, ५, ५६,
२४, ४, २; २८, ६, १६;
२९, ५, १०[†], ३२, ४, ६,
तै १, ४, २५, १, २, २, १२,
२, ३, ४, ११, ४; ४, १, २,
१, ४, २, ६, २, ५, ५, ६६^०,
६७, १५, ३-५, ५, १, २,
२, ५, ३, मै २, ७, २; ४, १०,
२, ११, १६^०, ३, १६, ५^१६,
४, १०, १; १२, २, ३, १३,
१, १४, ६^२६, काठ ४, १६६,
८, १७, ११, १३६, १५,
१२, १६, १, ४, १८, २, १९,
२; ५, २०, १५६, २१,
१३^३, ६; १४, ६२२, १४;
१५^४, ३०, ५, ४०, १४, क
२८, २, २९, ८, ३०, ३; कौ
१, १०६; ५७, ६२, १२९,
१३८, १६०, १६३, १७०;
२१७, २३७, २७४[†], ३२९,
३५४, ३७५, ४००, २,
३४[†]; ३७, ५९, ९३, १५१,
१८५, ३२९, ४३७, ६७१[†],

^a) क्यजन्त- नाधा द्व । पाप्र ✓अव् + लृटः स्थाने
शता प्र तत्-स्वरश्च । वा. विभक्तिरुदात्ता भवति (पा ६,
१, १७३) ।

^b) स्त्री अः प्र. (पा ३, ३, १०२) तत्-स्वरश्च ।

^c) कर्तरि ड. प्र. (पा ३, २, १७०) तत्-स्वरश्च ।

^d) उदात्तः कितन् प्र. उपधाया ऊदादेशश्च (पा ३,

३, ९७, ६, ४ २०) । मौस्थि. तु ✓*उर्
(=✓*अर्) इत्येतदाद्यवयवत्वे सति ✓*उर्व् >
*उर्व- (=✓*ऊव् > *ऊव-) + भावे *ति- (<*त्रि-
<✓*तृ) इति कृत्वा षस. साख सुवच (= *उर्ति-
> नैप्र. यनि) । ^e) पाभे. अद्य काठ १८, ६ द्व. ।

^f) सपा. ऋ ८, २४, ११ प्रभृ. ऊतिभिः इति पाभे. ।

६९८†^{१०}, ९०४; ९४३†^{१०};
 ९५१, ९६०, ९९२, ११२१,
 छ, ६; जै १, १, १०६, ६, ३;
 ८; १४, ५, १५, ४, १७, ६;
 ९, १८, ६; २३, ४, २५,
 ५; २९, २१†^{१०}; ३४, ७, ३७,
 ३, ३९, ६, ४५, २, २७, २६,
 ३, ४, ५†, ८; ६, ५, ९, ७,
 १४, ११; १७, ६, २७, ५,
 ३३, १२, ५५, १२†^{१०}, छ, १४,
 ६; २४, १; २७, १, शौ ६४
 १८, १; २५, ६; २७, १,
 ६६, ३५, १, ८०, २, १९,
 २४, ७, २०, ११, ११; १४, २,
 ३; १७, १, २०, १; २६, १;
 ४५, ३, ५७, १, ४; ६२, २,
 ३, ६८, १, ७०, १७; ७१,
 १५, ८५, ३; ४, १३७, २,
 १४३, ३, पै ३, ३४, २६, छ,
 २८, १; ६; ३४, ४६, ३५,
 १६; ५, २४, १६; ३९, ३, ४,
 ९, १२, ११६; १३, ३, ४६,
 १५, ६, ४; १९, १, १३†,
 ९, ४; १६, १४, २०, १०, १०†;
 -ति ॥ १, ६३, ६, ११७, १९,
 २, ३४, १५, ६, २५, १,
 ४५, १४, ७, ५९, ४, ॥ मै ३,
 १, ३, जै १, २७, ८†; -तिमि.
 ॥ १, ७, ४; १२९, ५; २३,
 ६, १३०, ८; १०, १३४, ४],
 ३९, ८; ९, ४६, १५, ५३, १०,
 ७९, ७; ८३, १, ११२, १-२३,
 १२९, ५, १८७, ३, २, ८, ६,
 ११, १९, २३, १; ३१, ३, ३,

११, १९; ३१, १८, छ, ३२, १],
 ३६, १, ५३, २१; छ, १६, ९,
 ३१, ३; १२; १३, ३२, ५,
 ४१, १०; ५, ९, ६, ३३, ७,
 १४०, ३, ८, १३, ३३], ४२,
 ८, ६, ८, ६; १०, ३, १९, ८,
 ४४, ३, ७, १९, ३, १४, ४,
 ८, ८, १, १८, ८७, ३], ५८,
 १३, ८४, ३], ८, ५, २४,
 ११२, ५, ३२, १२, ६१, ५,
 १०, १३४, ३], १३, १७,
 २४, २५, १९, २८, ३०,
 २०, २४, २२, १६, २४,
 ११†, ३७, १, १२-६], ४८,
 १५; ५३, ५, ८, ६१, १३†,
 ६७, १६, ७०, ६, ९५, ८,
 ९७, ११, १०२, १५, ९,
 १४, ५, ६], ५२, ५; ६२, २५,
 १०, ४९, ३; खि १, ८, ३,
 ३, ५, ५, ८, ५, ५, २-११,
 मा २८, २, १३३, ४६, ६५,
 ३४, २८†, १३६, ६, ३८, १२,
 का ३०, १, २, १३२, ४, ३,
 ५, ११; ३३, १, २२†, १३६, १,
 ६, ३८, २, ६, १३१, ४,
 ३२, ११†, ५, ११, ३, २, ३, १४,
 ३, ३, २, ११, १, १३२, १३,
 ६, ९; छ, ९, ९६, २७; १०, ५,
 ११, १, ४, १२, ४; ५६,
 १४, १५, १३, १६, ६, १०,
 ८, १७; १०, १३; १२, १४,
 १७, १९६, ३२, ११, ४०,
 ८, १३१, १०८, १८१; २५३;
 २८२; २, ८२, ९५, १२५; १४५,

१४८; २१३; ४०१, ४०२,
 ७५३, ८७४, ९२२, ९२९,
 ११७२, ३, २, ४, १३ १, १२,
 २, १९, ७, २७, १, २९, १०;
 २, ५, ९, ३९, ८, १३, १, १४,
 ६, ९, १९, ८; २३, १४,
 ३१, २१, २२, ३३, १७, छ,
 ६, ७, शौ ७, ३२, १†, १७,
 १, १०, १९, १५, १†, १२०,
 २१, १०; २५, १, २६, २,
 ३७, ३, ५४, २, ७०, १०, ८१,
 २, ९२, २१; ११८, १, १२४,
 ३, १३३, ३५, १†, ६, १६, ३,
 १२, ३, १५६; १८, ३१, ५,
 -तिम् ॥ १, ११०, १०, (५,
 ३५, ३)], ८, ११४, ६, (९,
 ६५, ९)] १०, १०४, ५; ॥ तै
 ५, १, १, ४†, १॥ काठ ३४, ३,
 कौ १, ४११†; २, ३५२†,
 जै १, ४०, ३†, ३, २९,
 ९†, १३०, २७, ६, -तिषु
 ॥ ८ २०, १५, -१३ ॥ १,
 १६४, १३ (१६६, ८)], ११००,
 १-१५]; १२९, ८, १३६, ६;
 ७, १५८, १, १७२, १, १७८,
 १, १८५, ९, २, ११, १३, ११२,
 १४, २०, ३]; १७, ८; २०, २,
 ३, २५, ५, छ, १, ५, २३,
 २, २५, २, २९, १, ४, ३१,
 १, ३४, ९; ४१, ११, ४३, ४,
 ५, ३०, १, १४३, १०, १०,
 ३५, १३], ६, २, ४, ५, ७,
 १०, ५; १९, १०; २३, ३; २४,
 ९; २६, ५, २९, ५; ६, ३३,

१) सपा यक ॥ १३, २; ६, ५३, १० वीतये इति पाभे । २) पाभे. ऊतये कौ १, २७४ प्रसू. द्र. ।

३) पाभे. अंशुभिः ॥ १, ९१, १७ प्रसू. द्र. ।

४) सपा. काठ १२, १ क २९, ८ लोकम् इति पाभे ।

१) सपा. ॥ ८१, १ उत । ईम् इति विभे ।

२) यतु सा आगमनपर्यायतया व्याचष्टे, तदक्षत् ।

✓ अवं इत्यस्याऽर्थेषु गत्यर्थस्याऽङ्गीकारेऽपि (तु. पाधा.)

आगमनपर्यायत्वसिद्धयर्थमाङ्गपूर्वत्वस्याऽवश्यंभावित्वे सति

४, ४३, ४, ४५, १७, ७, १९, ११,
२०, २, २५, १, २७, ४, ३७,
५, ५७, ७, ५९, ९, १०, ८,
२१, ७, ६६, १४, ६८, ४, ७१,
५, ९७, ७, ९९, ७, ९, ९७,
३८^७, १०, १५, ४; ६४, १०,
१०४, ४, मा १८, ३१; ७४,
१९, ५५, २१, ४; २७, ३९,
३३, ५२, ३६, ४, का २०,
१, २, ५, ७; २१, ४, ५, २३,
१, ४, २९, ५, ८, ३२, ४, ९,
३६, १, ४, तै १, ३, १४,
३, ७, १३, २, २, ५, १२, ३,
६, १२, २; ४, २, ११, २, ३,
१३, ३, ७, १२, १, मै २,
१२, १, १३, ९, ४, ९, २७,
१०, ४-६, १२, ३, १४,
१७; काठ ८, १६, १८, १३,
२१, १३, १४; ३४, १९, ३९,
१२, क २९, २, कौ १, १६९,
२६०, २८३^१, ३६४; ३६५, २,
३२, ७०८^७, जै १, १८, ५;

३०, १^१, ३८, ३, ४; ३, ४, ३,
५८, ५^७, शौ ७, ८२, १; १८,
१, ५१, २०, ३३, ३; ३४, १५;
३७, ११; १०५, ३; १२४, १,
पै १३, ७, १५; -ती ऋ १,
११९, ८^१, १३०, ५^१, ८, ५, २३,
१०, ६, ६, -त्या ऋ १, १३५,
५, ६, ४८, ९, ८, १८, ७,
१३, १९, १०, १५६, २, †मा
३६, ७, †का ३६, १, ७, तै
१, ५, ११, १, ४, ४, १२, ५;
७, १५, ६, मै ३, १६, ४,
५, ४, १०, १, ११, १, १२,
४, †कौ १, ४१; १०२, २,
८७८; ९३६, ९७३, †जै
१, ४, ७, ११, ६; -॥त्थै
काठ १९, २, क २९, ८.
[°ति- २अक्षित°, अच्छिद्र°,
अन्°, अन्ति°, इतस्°, उप°,
उर्वी°, १चित्र°, त्वा°, शत°,
शतम्°, सद्यस्°, सहस्र°, सह-
सम्°, दु°]

॥ऊति-स(त् >)ती^१- स्या
मै ३, १, ३^२.

†ऊम^१-म पै २०, ४०, ६; ७
-मा ऋ ३, ६, ८; ४, १९, १;
५, ५२, १२, १७, ३९, ४,
१०, ७७, ८, १०, ६, ७; ३१,
३, १२०, १; ३; मा ३३, ८०;
का ३२, ६, ११, तै ३, ५, १०,
१; ४, ४, ७, २६; मै २, १३,
१२६, काठ २२, ५६; कौ २,
- ८३३, ८३५; जै ४, ५, ५, ७;
शौ ५, २, १; ३, २०, १०७, ४;
६; पै ६, १, १, ३, -मासः
ऋ १, १६६, ३, -मेमिः ऋ
५, ५१, १, -मेभ्यः ऋ १०,
३२, ५, -मै ऋ १, १६९, ७.

†ओम^१-मासः ऋ १, ३, ७;
मा ७, ३३; ३३, ४७, का ७,
१५, १; ३२, ४, ४; तै १, ४,
१६, १, मै १, ३, १८; काठ ४,
७, क ३, ५.

✓ओम् > ओम्^१- ओम्^२ खि

औती इत्याकारकस्य वृद्धोपक्रमस्य रूपस्याऽऽपत्ते (पा ६, १, ८९) । वस्तुतस्तु 'संपत्तौ च विपत्तौ च समानमेवा-
ऽऽराध्यमानो देव सुहवोऽस्तु' इत्यर्थस्य स्वारसिक्तवो-
पगमात् प्रकृतं सप्त. १ स्यान्न तृ१ (तु सा.) न च च१
(तु. वें. Gw प्रभृ [तु. टि. अनुनी- >-ती]) ।

^१) ऋ १. ११९, ८ इतस्() टि द्र. ।

^२) °ती^१ > °ती [प्र३] इति शोध (तु टि प्रिय-सा-) ।

^३) तु सस्थ टि अभि । ^४) नाप ([तच्छब्दवती-]
ऋग्-विशेष) । मत्वप् उदात्त (पा ६, १, १७६) ।

^५) विप वा नाप वा । कर्तरि कमन् प्र. ऊठादेशो नित्-
स्वरश्च (पाठ १, १४४; पा ६, ४, २०, १, १९७) । मौस्थि.
तु ✓*उर (= ✓*अर) > भावे *उर- + *म- (भावे
< ✓मा) इति कृत्वा बस. पूष प्रकृतिस्वरम् (= *उर्म-
> नैप्र यनि.) । एतावाश्चाऽर्थे पाप्र. पाधा. उस्सं.
✓*ऊम् इत्येवं सुलभाऽनुवाद द्र. ।

^१) विप, वा नाप. वा (विश्वेदेव-) । मौस्थि.

(✓अव् >) *अव्- + *म- (भावे < ✓मा)
इति स्थिते सस्व. नापू. टि. दिशा द्र. । पूष.
संप्रसारणे सत्यकारस्योकारस्य च गुणपरिणाम द्र. । तदे-
तत् पाप्र. ✓अव् > ✓*ओ (= अनुनासिकनिमित्तके
वकारमात्रादेशभूते ऊठि [पा ६, ४, १९] गुणैकादेशे च) +
कर्तरि मन् प्र इत्येवमेव सुवचं स्यान्नान्यथा (तु स्क.
[या १२, ४०]; वैतु सा. ऋ १, ३, ७ ✓अव् + कमन् इत्युद्-
करणे प्र किञ्चमुपयुज्य गुणनिषेधेऽनुपयोजकः सन्नर्ध-
जरतीयं कुर्वाणः ; म. [मा ७, ३३] मकि प्र. संप्रसारणं
प्रसाधुकं सन् स्वरविरोधमपश्यन्) ।

^६) क्विप् प्र (वैतु. पाठ. [१, १४२] ✓अव् + म्
[< मन्] प्र. इति । तत्तु चिन्त्यम् । धा. नामीभावे
व्यञ्जनमात्रस्य प्र उदाहरणाज्जतराऽभावे सति प्रकृतस्य
यनि. सूपपदत्वोपगमादिति) ।

^७) वा. क्विप् इति कृत्वा रूपतः न. द्वि१ द्र. (वैतु.
अनुमति-प्रणवान्यतरपर्यायतयाऽर्थवैशिष्ट्ये परिणते सति

२, १, ४; ४, २, ९-११; ७, ७, ६,
मै ४, १, ११, ५, २१, ९,
२, ९; २१^४, ओ३म्^५ मा २,
१३, ४०, १५, १७; का २, ३,
११; ४०, १, १७.

ओम्या(म् या)^६ ->ओम्या-
वत्^७ - वन्तम् ऋ १, ११२,
७

ओम्यावती^८ - तीम् ऋ
१, ११२, २०

१ओमन्^९ - मभिः ऋ ५ ४३, १३
[°मन्- वि°].

ओमन्-वत्^{१०} - वन्तम् ऋ
१०, ३९९.

ओमन्वती - ती तै २, ६,
९, ५

२ओमन्^१ - मना^{११} ऋ ७, ६९,
४, मै ४, १४, १०, -मानम्

ऋ १, ३४, ६, १०८, ७, ६, ५०,
७, ७, ६८, ५

ओमा(त्र >)त्रा^{१२} - त्राम् ऋ १०,
५०, ५

अव शौ ७, ८, ११^१; ५७, २^१, पै १९,
३७, ३१.

?अव्-, १अव्-, *२अव्- ✓अव् द्र
३?अव^{१३} - व पै १४, ३, ७

अ-वश्^{१४} - शात् ऋ ७, ५८, १,
-शे ऋ २ १५, २, ४, ५६, ३;
मै ४, १४, ७.

अव-कृति- अवर् (व✓/ऋ) द्र.

कालेन अव्य इत्यकारोकारमकारात्मकमिति च प्रवृत्ति-
मत् तत्तद्वादभूयस्त्वम् [तु. वैप२ टि च]]।

^१) अभ्यादाने ष्ठिति (पा ८, २, ८७)।

^२) 'ओम. अनुमत्यर्हाऽऽनुकूल्यस्य या गति' इति
कृत्वा मौस्थि. षस. सास्व (पा ६, १, २२३) द्र.।
उप *या- (भावे <✓या) द्र। पाप्र. तु कृद्वृत्ते
✓*ओम् इत्यतस्तद्वृत्ते च ओम्- इत्यतो
भावकर्मणो. यः प्र उस्. (पाउ ४, १०९, पा
५, १, १२६)। प्रस्व स्त्री रूपसंभवश्च सुवच
[वैतु. सा (ऋ १, ११२, ७) १ओमन्- + आर्हाय
य. प्र. (पा ५, १, ६७) इति कृत्वाऽप्राप्नुवानष् टिलोपः
(पा ६, ४, १६८) उस् इतीवाऽभिसंधानश्चिन्त्य (तु.
GW.)। टिलोपगौरवाच्चाहर्ह्याऽसंगतेऽवेति दिक्]।
यत् BW. MW च मै १, ८, ९ उदाजहृतुस्तन्न,
लक्ष्यानुपलम्भात्। ^३) विप (घर्म-):।

^४) नाप.। अत्र पाप्र. मनिन् प्र (पाउ ४, १४५)
इति। मौस्थि. च *मन्- इति भावे उप. इति ओम्-
इत्यतो विशेष द्र.।

^५) म(>ब)तुप्। स्वरस्य नलोपाऽभावस्य च
कृते तु टि. अक्षण-वृत्-। यत् तत्राऽन्नन्तानां मतुपि
नलोपाऽलोपविवेकतो द्वैविध्यमसूचि, तत्र मौस्थि.
नकारान्तताया भावाऽभावविवेकत एव द्वैविध्यमित्यपर
शोध-परो विशेषः द्र।

^६) पाप्र. कर्तरि मनि प्र. उस्. (पाउ ४, १५२)।
तत्-स्वर.। मौस्थि च पूष उप. च कर्तरि निष्पन्नयो
सतो कप्. इति विवेकः सुवच.।

^७) यत् भावनिष्पन्नस्य ल्युडन्तस्य अवन्- इत्यस्य

पर्याय इति या. (६, ४), नैप्र. रूपान्तरमिति च दे
(४, ३) आहतु, तन्नेष्टम्। आयुदात्तस्य सत.
१ओमन्- इत्यस्यैव भावपरस्याऽर्थस्य तत्तन्निगमनिगमित-
त्वाच्च नैप्र. वकाररहितस्याऽकारमात्रस्योकारतया परि-
णामस्य साध्यसमत्वे पगमाच्च। एनेन स्क. प्रसृ अपि
प्रत्याख्याना द्र। =सपा. या ६, ४। तैत्रा २, ८, ७, ८
वाम् मुना इति पाभे.।

^८) मौस्थि *अव्- + *मात्रा- इति कृत्वा बम.
पूष. प्रकृतिस्वरम्। पाप्र चैतदेव ✓*ओम्
+ *आत्रन्- प्र. इत्येवं सुलभाऽनुवादं स्यात् (वैतु.
सा <✓? *उम् <✓अम् इति, GW
<=२ओमन्- इति)। जागत पाद इति कृत्वा
*आ उ मात्राम् इत्येव मूलतश्चतुरक्षरस्य सत.
स्थाने नैप्र. यनि त्र्यक्षरं रूपम् इति सुवचम् (तु. L
३५७, वैतु. GW. छन्दस्त. सदष्टिरपि सन् महोम्
इत्यत्र त्र्यक्षरतो श्रावुक)।

^९) कप्र. स्यात् द्विते इत्येनदन्वित [‘=दिते
अव (=अप [तु. पा २, १, १२] =पृथग्) यथा
स्यात्तथा वर्तमानानां सताम् अदिते पुत्राणाम्’ इत्येवं
वा द्र., वैतु. सा (तु. PWW. प्रसृ) ग इति
कृत्वाऽऽक्षिप्तशब्दान्तरसगत्यर्थं क्रियाऽतरमाक्षिपुकः
सन्नपि वदन् व्याहत एव अव- कारिषम् इत्येवमपि
योगं कुर्वण, W अवस्- इति शोध. स्यादिति (वैतु
W.I. नि. इति)]। सपा ऋ १०, ३६, ११ अवः इति
पाभे (तु. टि उरुशर्मणाम्)।

^{१०}) दिव् इत्येतदन्वित कप्र.।

^{११}) अ-ग- (नजू-पूर्व. तस.) >-गः इति शोध द्र.।

^{१२}) नाप (आकाश-). बस, अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२)।

॥?अवकर्ण^a- -णम् काठ १०,६.

अवका^b- -कया मा १७, ४०; का १८, १, ५०, मै २, १०, १०, ३, ३, ६॥, काठ १७, १७०, २१, ७॥; क २८, १०, -॥का मै ३, ३, ६३, काठ २१, ३, ७, क ३१, १८, ५१ २, ७, ३; -का तै ५, ४, ४, ३; -काभि. तै ५, ४, ४, ३॥, ७, ११, १, काठ ५३, १, पै २, ७, १०, -काम् मा २५, १, का २७, १, १, तै ५, ४, २, १॥, ७, ११, १, मै ३, ३, ३॥, १५, ११^d, काठ २१, ३॥, ५३, १^e; क ३१, १८, -काया पै २, ७, १३^f.

अवका(का-अ)दु^g- -दान् शौ ४, ३७, ८-१०, पै १३, ४, १३, १४

अवको(का-उल्लव, व >) बा, वा^h-
-ल्ला शौ ८, ७, ९; -ल्ला. पै १६, १२, ९

अव ✓काश्, > चाकश्

॥अव-काश्ⁱ -शम् मै ४, १, १२, काठ ३१, ९, क ४७, ९, -रो मै ४, ४, ७, ५, १.

अव-चाकशत्- -शत् ऋ ८,

३२, २२; १०, ४३, ६, २, ३२, ४, १०, ११६, ४, शौ ६, ८०, ११, १३, २, १२, ४, १, २०, १७, ६१, पै ५, ३८, ४, १८, २१, ६१, १२, १६, १२१.

अव ✓कृत् (छेदने), अवकृन्त पै २०, २२, ७.

॥अव-कृत्- -त्तम् मै ३, ९, २.

अव ✓कृश, > कशि, अवकृशनीयात् मै ३, ६, ९

अवकृशयन्ति ऋ ६, २४, ७

अव ✓कृ, अवाकोर्यन्त काठ ८, १, क ६, ६.

अव-कीर्ण- यज्ञ^j

अव ✓कल्प, > कल्पि, अवकल्पो तै ५, ४, १०, ३, मै ४, ७, ६,

अवकल्पते तै ५, ४, ९, ४,

काठ २९, १, क ४५, २

अवकल्पयति काठ २९, १, क

४५ २, अवकल्पयन्ति तै ६, ६,

११, ५, अवाकल्पयन् काठ २३,

७, क ३६, ४

अव-कलृप्त- -सः तै ७, १, १, ३ [०स-अन्^k].

अवकलृप्त-तम- -मम् मै १, ८,

४, ६

अव-केश^l- -श शौ ६, ३०, २, पै १९, २४, ६

अव ✓कक्ष > १अव-कक्षिन्^m-

-क्षिणम् ऋ ८, १, २, कौ २, ७११, जै ३, ५८, ८, शौ २०, ८५ २;

अव ✓क्रन्द > क्रन्दि, अव क्रन्दुत् ऋ ५, ५८, ६, अवक्रन्द ऋ २, ४२, ३

अवचक्रदत् ऋ २, ७, १३ (१०७,

२२) १, ७४, १, ८६, ३१, १अव...

अचिकदत् ऋ २, ७५, ३, कौ २,

५२, जै ३, ५, ११, अवचक्रद.

ऋ १९, (७, ३) १०७, २२]

अव-क्रन्दुⁿ- -न्दाय^o मा २२, ७,

का २४, ३, १, मै ३, १२, ३;

-न्देन मा २५, १, का २७, १,

१, तै ५, ७, ११, १, मै ३,

१५, १, काठ ४३, १.

अव-क्रन्दुत्^p- -न्दते^q तै ७, १, १९,

१, काठ ४१, १०.

अव ✓क्रम, > क्राम्, ॥अवक्रामति तै ५, १, २, ३, मै ३, १, ३, काठ १९, २, क २९, ८, ३०, १^r

^a) पाठः? (✓अर्ध् *दीप्तौ >) अर्धस्- (दीप्ति-मत्-) + वर्ण- > बम्. अर्धस्वर्ण- इति शोध इति मतम् (तु. मूको) ।

^b) नाप (शैवालतृण-विशेष-) । व्यु ? स्त्री. तस नञ्-स्वर सभाव्यते । उप. वक्- (<✓वक् वैतु) वाच. <✓अव इति । ^c) सपा तै ४, ६, १, १ आपश्चौ १७, १२, ७ प्रसृ. अवाकया इति पाभे ।

^d) इह आकान् इतीव पाठं संभाव्य BW MW. च पुं. अपि व्यवहारं प्रमाणयेयाताम्, तन्नेष्टम् । निगमान्तरसर्वस्वविरोधादिहाऽपि पया स्त्री. एवोपलम्भाच्च (तु संटि) । ^e) °का या इति पाठ ? यनि. शोध. ।

^f) विप. (गन्धर्व-) । उस. उप अचि थाथादि-स्वर. (पा ६, २, १४४) ।

^g) विप (ओषधि-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^h) नाप [स्थान (मै ४, ४, ७, ५, १), प्रकाशक-मन्त्र-विशेष- (अग्नेर्जिह्वासि मा १, ३० [तु सा. तै. आन. वृ १४८]) । गस. घञन्ते थाथादि-स्वर, ।

ⁱ) विप. ([केशवपतन-कृत्-] शमी-मद-) । बस. अन्तोदात्त उसं (पा ६, २, १८४) ।

^j) गस णिन्यन्ते कृन्-स्वर प्रकृत्या ।

^k) गस. भावे घञन्ते थाथादि-स्वरः (पा ६, २, १४४, वैतु. म [मा २२, ७] कर्त्तरि कृत् इति) ।

^l) सपा °न्दाय <> °न्दते इति पाभे. ।

^m) गस. शत्रन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, १, १८६) ।

ⁿ) सपा. काठ १९, ३ अवगृह्णाति इति, तै ५, १, २, ६ स्तृणुते इति च पाभे. ।

॥अव-गत, ता^३- त. तै ४ ४, ९,
१५^३, ६, ६, ५, ३, ४, काठ
२७, ५॥^०, २८, १, क ४२, ५,
-तम् मै ४, ६, २, काठ २७,
५^३; २८, १^१, क ४२, ५^३, -ता
तै २, ३, १, ४ [०त्-अन्^०]
†अव-गत्य ऋ ६, ७५, ५, मा २९,
४२, का ३१, २, ७; तै ४, ६,
६, २, मै ३, १६, ३, काठ ४६,
१, पै १५ १०, ५.
अव गन्तोस् ()^४ तै २, ३, १,
४, ५
॥अव-गम्^०- -माष काठ ११, ६^४,
-मेन पै १२, २३, १४.
॥अवगम-काम- -मः काठ
१०, ८
॥अव-गमयितु- -ता मै २, २, १,
-तार तै २, ३, १, १, मै २,

२, १
अव-गमस् ()^१ मै २, २, १^४
अव ✓गण>ओ-गण^६- -णास ऋ
१०, ८९, १५.
अव ✓गा, अवगात् शौ १२, ३, ४६,
पै १७, ४०, ६, अवागात् क
४८, ११, अवगाम् मै ३, ९, ४.
अव ✓गाह्, अवगाहन्ते पै ७, १३,
११, १५, १९, १०, ॥अवगाहेत्^३,
॥अवगाहेत् मै ३, ६, ९^४
अव ✓गु(>ग) ह्, अवगृह्णति शौ
२०, १३३, ४, ५; अवगृह्णसि
खि ५, १६, ४, ५, अवगृह्णामि तै
१, ३, ६, २^१
अव-गूढ- -ढम् पै ७, १९, ३.
अव ✓गृ(शब्दे), >गर, >ज, र्>ल्
गु(र>)ल्^१, अव 'गरत् शौ
१६ ७, ४

अव 'जल्गुल^६ ऋ १, २८,
[१-४]
॥अव ✓ग्रह्>गृह् अवगृह्णाति काठ
१९, ३^१; २१, ८^३, अव 'गृह्णाति
काठ ७, ९; क ५, ८, अवगृह्णी-
यात् मै १, ५, ११^३, ३, ४, ८^०,
४, ५, ८; काठ २२, ७^०, क ३५,
१^०.
॥अवगृह्यते शौ २०, १३१,
१२^३
अव-गृहीति- वि^०.
अव ✓ग्लै, >ग्लापि, अवग्लाय^५ पै ३,
५, १०.
अवग्लापयन्ति^२ ऋ १, १६४,
१०, पै १६, ६६, १०^१, †अव-
ग्लापयन्त शौ ९, १४, १८^२.
अव-ग्लायत्- अन्^०
अव-घन्त- अव ✓हन् द.

^३) इह पात्र. गस सति तै २, ३, १, ४ इत्यतोऽन्यत्र न
कर्मणि क्त प्रत्युत कर्तरि (तु उपक्रान्त-आगत-प्रभृ.)
कृत्वाऽनित्यत्ववैशिष्ट्येऽपि पूष. प्रकृतिस्वरम् उंसं. (पावा
६, २, ६१) । उक्ते तै. स्थ. तु यथायोगं गतिस्वर.
(पा ६, २, ४९) इति विवेकः । यद्वा भावे क्ताना-
मिति कृत्वाऽयं बस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २,
१) यत्र मध्यमपदभूतस्य कृतो लोपः स्यात् (पावा २,
२, २४) । एस्थि. अपि यत्र कर्तरि क्त तत्र कर्तुं
गतेन प्रतियोगित्वाऽऽत्मक संबन्ध 'गतमस्य' इत्येवं
विग्रहवाक्ये निर्देश्य । यत्र तु कर्मणि क्तः तत्र कर्मणो
गतेनाऽनुयोगित्वाऽऽत्मक संबन्ध 'गतमस्मिन्' इत्येवं
प्रदर्श्य इत्यस्त्येवाऽपरो विवेकः ।

^४) पाभे. अभ्यवहियमाण द ।

^०) यनि पाठस्त्रुटित इव (तु. सस्थ टि. प्रतिप्रस्थाता) ।

^४) सपा अवगन्तोस् () <> अवगमाय <> अवगम
इति पाभे. ।

^०) विप (हविस्-पै), नाप. । गस अप्र. थाधादि-स्वरः
(पा ६, २, १४४) ।

^१) गस. कसुन्नन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ३, ४,
१३; ६, १, १९७; २, १३९, तु. सपा. तै २, ३, १, ४

अवगन्तोस् [] इति) ।

^६) विप (अवगणयत्-] शत्रु-) । गस. कर्तरि
अजन्ते थाथीयः स्वर [वैतु. वे सा. च गत्यंशं
विस्मरकौ, P.W. अव-गण- इत्यनेन सभेदुक्त इव^१,
G.W. MVG (१४८) 'अवहीन गणात्' इतीव कृत्वा
प्रकुर्वाणौ पूष प्रकृतिस्वरस्याऽभावं प्रति पर्यनुयोज्यौ
(तु WNG. [१, ५४] WW. [१, १३]) । गत्यंशे
अव>ओ इति नैप्र द. (तु WW गपू) ।

^४) पाभे. अतिगाहेत काठ २३, ६ द ।

^१) पाभे. उपेष मै १, २, १४ द. ।

^१) यङ्लुगन्त धा द. ।

^६) ✓गल् इत्यस्य वृत्तम् इति यत् सा. आह,
तदप्यर्थाऽनुसंधानत ✓गृ (शब्दे) इत्येतत् पर्यवधानक-
मेव भवेद् इति । ^१) पाभे. अवक्रामति क ३०, १ द. ।

^३) सपा. तै ५, ४, ६, ६ मै ३, ८ निगृह्णाति इति पाभे. ।

^४) पाभे. अभिभवति काठ ७, ९ द. ।

^०) पाभे. अन्तर्दृष्ट्यात् तै ५, ५, ७, १ द. ।

^१) पाभे. उपनृत्यति खि ५, १५, १३ द. ।

^०) तु टि (अपे [प ✓इ] > अपाय->) अपाय-वत्->
-वान् । ^२) सपा परस्परं पाभे. ।

अव✓घ्रा > जिघ्र, > घ्रापि, अव-
जिघ्रसि तै ५, ७, २६, १^२;
अवजिघ्रताम् काठ १४, १,
अवजिघ्र तै ५, ७, २६, १; काठ
४५, ४^३; अवजिघ्रतम् मै १,
११, ३; ७, अवजिघ्रत मा ९,
९, १९, का १०, २, ७, ३, १३,
तै १, ७, ८, ४, अवजिघ्रेत् तै
३, १, २, २, काठ २९, २, क
४५ ३.
अवघ्रापयति तै ३, २, ६, ३, ५,
७, १, ३, काठ १४, ७, २२, ८,
३०, ९, अवघ्रापयेत् तै ७, १,
६, ६.

अवच- उच्च^०.

अव✓चक्षु, > चक्षि, अवचष्टे ऋ ८,
६२, ६, ९, ३८, ५, कौ २, ६२७,
जै ३, ५२, ९, अव चष्टे ऋ
१०, १०, २; अवचक्षि ऋ ९
९७, ३३
अवचक्षत ऋ ९, ७१, ९
अवाचक्षम् ऋ ५, ३०, २
अव-चक्षाण- अभि^०
अव-चक्षे^१ ऋ ४, ५८, ५; मा १७,
९३, का १९, १, ७, काठ ४०,

७, पै ८, १३, ५
अव✓चर्, अवचरति मै १, १०,
१६, काठ ३६, १०; अव-
चरन्ति तै ६, ४, २, ६^१, अव^२...
चरन्ति ऋ १०, ५९, ९, अवचर
पै १३, १२, १-१३^२.

अव-चर- यज्ञ^०

*अव-चरन्तु- > *अवचरन्-कु-

> अवचरन्ति^३ - का^०

शौ ५, १३, ९, पै ८, २, ८.

अव-चारिन्- अन्तर^०, ग्राम^०

?अवचालूष^४ - वयो पै १६, १४८,
९

अव-चाकशत्- अव✓काश द्र

अव✓चि > अव-चिन्व (न्वत् >)

ती^५ - ती ऋ ३, ६१, ४.

अव✓चृत्, अवचृत्त ऋ १, २५

२१, वाठ २१, १३, अवचृतेत्,

अवचृतेत् तै ६, १, ३, ८

अव✓चछिद्, अव छिनभि,

अव(छिनभि) पै २०, ४९, ९^१,

अवछिन्धि पै १९, २५, ७,

अवछिन्ध्यात् काठ २४, ८; क

३८, १.

अव...छिद्यते तै १, २, ५, ४,

३, २, १, १, २.

अव-च्छित्ति- अन्^०

अव✓जि > अव-जय - अन्^०

अव-जित्य पै १९, २१, २

?अवजिघ्रमापः^६ मै ४, १४, १७.

अव✓ज्वल् > ज्वलि, अवाजिज्वलन्

पै २०, ५६, २.

अवट^१ - ०० मा ११, ६१, का १२,

६, १; तै ४, १, ६, १, मै २, ७,

६, ३, १, ८, ४, ९, १, काठ

१६, ६; -ट पै ११, ७, ६,

-टम् तै ४, २, ५, ५^२,
काठ ३७, १६, कौ २, ९५४^३,

-टस्य कौ २, ९५३^३, -टे कौ

१, ११७, २, ९५२, जै १, १३,

३, -टेषु खिता १५, १०, मा

१३, ७; का १४, १७, तै ४, २,

८, ३, मै २, ७, १५, काठ १६,

१५, क २५, ६, पै १९, २२, ३

[०ट-यूप^०, रलोहित^०].

अवटय, टया^४ - टयाभ्य^० तै ७, ४,

१३, १, काठ ४४, २, -टयाय

मा १६, ३८, का १७, ६, २,

तै ४, ५, ७, २; मै २, ९, ६; काठ

१७ १५; क २७, ५

^१) गस. केनन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ३, ४, १४; ६
१, १९७, २, १३९) । पाप्र. तु *अन् प्र (पा ३, ४, १५
[वैतु पाका प्रभृ सार्वधातुत्वमात्रदृष्टय एश्-प्रत्ययं
निपातयेथु, तच्चिन्त्यं रसविरोधप्रसङ्गात्] ।

^२) सपा मै ४, ५, १ अवयन्ति इति पाभे ।

^३) ? अवचर > अभिचरे (अभि✓चर् > लटि उगु १)
इति शोध (वैतु BKA, अव-चर- > -र इतीव) ।

^४) विग (इवाविक्- तु W B, वैतु MW. नाप.
इति) । झच् > अन्त- प्र उसं (पाउ ३, १२८) । चित्-
स्वर । तत् कुत्सार्थे क प्र (पा ५, ३, ७४) तत्-स्वरश्च ।
स्त्री. टापि कात् पूर्वस्थाऽन इत्व द्र. (पा ७, ३, ४४, वैतु.
PW W. प्रभृ. <अवचरन्तीका- इति) ।

^५) सपा. ऋ १, १९१, १६ प्रवर्तमानकः इति पाभे ।

^६) नाप ([प्रकरणत.] अङ्ग-विशेष-) । व्यु. ^१

^७) गस. शत्रन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या । स्त्री ङीप उदा-
त्ता च द्र. (पा ६, १, १७३) ।

^८) अवजिघ्रमान इति शोध (तु. तैब्रा ३, ७,
१२, ३ तैआ २, ४, १ प्रभृ. उपजिघ्रमान इति, शौ ६,
११८, १ उपलिप्समानाः इति, पै १६, ५०, ३ अभि-
लिप्समाना इति च पाभे) ।

^९) गस अव + ✓अट् + अच् प्र थाथादि-स्वरञ्च
(पा ६, २, १४४, निघ ३, २३ तदुपरि दे. च) शकन्वादि-
त्वेन पररूपत्वम् (तु टि = २अवतु-) । सपा. अवट्- < >
२अवतु- [ऋ प्रभृ.] इति पाभे. यथायर्थं द्र. ।

^{१०}) विग. (२अप्-, रुदाणामन्यतम-) । तात्रभविकः
यत् प्र. (पा ६, १, १८५) । तित्-स्वर. ।

अवडुयि पै १७, २८, ३.

अवत्- ✓अव् द्र

†अवत्- -तः ऋ ८, ४९, ८६, ५०, ६१, खि ३, १, ६, २, ६, -तम् ऋ १, ८५, १०, ११, ११६, ९, १३०, २, २, २४, ४, ३, ४६, ४, ८, ७२, १०, १२, १०, १०१, ५-७, मा ३३, १९, ७१, का ३२, २, २, ६, २, काठ ३८, १४, -तस्य ऋ ८, ७२, ११, -ता ऋ ४, ५०, ३, शौ २०, ८८, ३, -तात् ऋ १, ११६, २२, -तान् ऋ ८, ६२, ६; १०, २५, ४, -तासः ऋ १, ५५, ८, -ते ऋ ४, १७, १६.

अवत्- -त खि १, ४, ८

अव✓तन्, अव...तनोमि शौ ६, ४२, १, २, पै ४, २१, ३, १९, ८, १०.

अव' तन्मसि मा १६, ५४-६३, का १७, ८, ८-१७; तै ४, ५, ११, १, २, मै २, ९, १०, काठ १७, १६१०, क २७, ६१०, †अव... तनुष्व ऋ २, ३३, १४, मा १६, ५०, का १७, ८, ४, तै ४, ५, १०, ४, मै २, ९, ९, काठ १७, १६, क २७, ६, †अव...तनुहि ऋ ४, ४, ८५, ८, १९, २०, १०, ११६, ५१; १०, १३४, २; मा १३, १३, १५, ४०, का १४, १, १३, १६, ५, २२, तै १, २, १४, २; मै २, ७, १५, काठ १६, १५; क २५, ६; कौ २, ४४२, ११०, जै ३, ५६, १७, अव...तनु शौ ७, १०, ३, पै २०, २९, ३२, †अव... (व-अ)तनोत् मै २, ५, २

अव(तन्यताम्)^१, अव(तन्ये-ताम्)^२, अव(तन्यन्ताम्) शौ ६, ६५, १; पै १९, ११, ११.

अव तत- -त^१ पै १, ६७, ३, -तम् शौ २, ७, ३.

अवत-ध(तुस्)न्वन्^३-

-न्वा मा ३, ६१; का ३, ८, ६, तै १, ८, ६, २, मै १, १०, ४, २०, काठ ९, ७, क ८, १०

अव-तस्य मा १६, १३; का २७, १, १३; तै ४, ५, १, ४, मै २, ९, २; काठ १७, ११; क १७, १, पै १४, २, १४

अव✓तप्, अवतपति शौ १२, ४, ३९, पै १७, १९, ९.

†अव✓तम् > अव-तान्त- -न्तम्^४ तै ५, ६, ३, २.

*अव-तर^५ > अवतरम्^६ ऋ १,

१) मौस्थि. जलाऽजलवतानैरपेक्ष्येण निम्नगते गर्तात्मके भूप्रदेशे वृत्तिमुपादाय [तु. पंजा. टोआ] अव + *अत्- (< ✓अत् < ✓*अत् [गतौ] इति गस इति कृत्वा शकन्वादिद्वे च कृत-स्वर प्रकृत्या च द्र [तु. या. (५, २६, १०, १३), दे. (३, २३), वैतु. सा. (क १, ८५, १०, उप. < ✓तन् (तमनु अवट्ट- इत्यत्र रूपान्तरमात्रे प्राति. मूर्धन्या-देशो दुर्बच स्यात् । मौस्थि. तकारात् पूर्ववर्तिनो रेफस्याऽलाभे मूर्धन्यादेशे निमित्ताऽभावादित्यभिसंधे), WW (१, २२५) कूपवैशिष्ट्यवती सती वृत्तिमुपादाय जलस्रोतस्तया प्रवृत्तिमुपकल्पमान सन् ✓*अवद् 'उन्-इने' इत्यतः व्युत्पादकः ।

२) सकृत् सपा. शौ ७, ९५, ३ नि...तनु इति पाभे ।

३) °ले वातनोत् इतिव पाठ. (तु Sch. सात.) ? > °लेऽवा° शोधः । सपा. काठ १२, १३ अवातिष्ठत् इति पाभे. । ४) तु. सपा. शौ ६, ४२, २ ।

५) वैतु. सा आगता इत्येतत् पदं प्र२ सत् प्र३ इति कृत्वा तत्परं पृथग् वाक्यं कुर्वाणः ।

६) सपा. शौ ६, १३६, ३ अवपृथते इति पाभे ।

७) विप. (६५-) । बस. समासान्तः अनङ्गदेशः पृष.

प्रकृतिस्वरञ्च (पा ५, ४, १३२, ६, २, १) ।

८) सपा. काठ २५, ७ क ३९, ५ तान्तम् इति पाभे ।

१) व्यु च वा. च कृते तु. अन्तर- इति । एतदुप-जीव्यैव नाउ, क्विवि. सपद्येतेति कृत्वा तत्रौपथि-कतया सुकल्पमेतत् प्राति. द्र. । अद्यापि पंजा. औतर- इत्येतच्च व्यवहियमाणं सद् अस्य कल्पना-मात्रतामतिक्रान्तामैतिहासिकी सत्तामेवोपोद्वलयेदिति दिक् । पाप्र अप्येतत् सिद्धं भवति । अव्य. द्रव्य-प्रकर्षेऽद्वयप्रकर्षे च समानं तरपि सिद्धं एवाऽद्रव्य-प्रकर्षे नामनिष्पन्नात् प्राति. द्रव्याऽऽत्मकानां नाप. विप. असतोऽद्रव्याऽऽत्मकानां ततो भिन्नानां (=विप. क्रिप च) विप. सत अमु च आमु च प्र. अनु-शिष्टौ भवेयातामिति । एरिय. सन्यायेषु प्राति. अयं विषय-विभागो भवति । यदा तानि द्रव्यप्रकर्ष-माचक्षीरंस्तदा तेषु तरपि या प्रकृतिस्तत्र स्वर इति । यदा च तान्यद्रव्यप्रकर्षमाचक्षीरन्, तदा तेषु अन्तोदात्त इति विकल्पेन दीर्घोपधत्वं चेति । प्रकृते च संकेत्यमान. आम् प्र. मूलः अस. सुभिक्षायमाणात् अम् इत्यतेऽभिन्न एव स्यादित्यप्यनुसंधेयं द्र. ।

२) नापू. भेदाऽभेदौ नापू. टि. गताभौ द्र. ।

१२९, ६. अव-तस्थिवस्- अव ✓ स्था द्र. अवतु- ✓ अव द्र. ॥ अव ✓ तृद्, अवातृणत् ^१ मै १, ९, ३; काठ ९, ११. ^२ अव ✓ तृ, > तर्. > तिर. > तारि, अवतर ^३ मा १७, ६, का १८, १, ७, मै २, १०, १, काठ १७, १७, क २८, १. ॥ अवतिरिति तै ६, १, १०, १; काठ २४, ६ ^४ ; क ३७, ७ ^५ ; अव...तिर ऋ १०, १३३, ५ ^६ ; अवातिरत् ऋ ६, ९, १, शौ ५, १८, ११ ^७ ; अवातिरत् क १, १०१, ५, ॥ अवातिरः ऋ १, ११, ७; ८, ९६, १७, शौ १०, १३७, ११, ॥ अवातिर क १, १, १३१, ४ ^८ (१७४, २, ६, २०, १०)] , शौ २०, ७५, २ ^९ , ॥ अवानिरवम् क १, ९३, ४, १५२, १; मै ४, १४, १०,	॥ अवतिरत् तै ६, १, १०, १. ॥ अवतारी. ऋ ६, २५, २, मै ४, १४, १२. अव... तारयन्ति शौ ७, ११२, १. अव-तारिन्- ग्राम. ? अव-तीर्थ(युत् >) ती ^{१०} - ती शौ १९, ९, ८. अव-तोका ^{११} - काम मा ३०, १५, का ३४, ३, २, शौ ८, ६, ९; पै १६, ७९, ९. अवत्-कु-, अवत्तर- ✓ अव द्र. अव ✓ त्सर्, अवत्तरत् ऋ १, ७१, ५ अव-त्सार ^{१२} - रस्य ऋ ५, ४४, १०. अ-चदत् - दत्. ऋ १०, ११७, ७, - दत् तै ७, ५, १२, १, काठ ४५, ३. ? अवदंत्य ^{१३} पै ६, ३, ९ अव ✓ द्यु, ॥ अवदयते तै ६, ३, १०, ५, मै १, ७, ५; काठ ९, २, क ८, ५; अवदये शौ १६, ७, ११ अव ✓ दह, अवादह ऋ १, ३३, ७ अव ✓ दिश, अवदिदिष्टन ऋ १०,	१३२, ६, अवदेदिशम् क ८, ७४, १५. अव ✓ दुह, अव • ध्रुस्व ऋ ८, १३, २५ ^१ , अवधुक्षत क ६, ४८, १३ ^१ अव ✓ दृ, अवदर्षत् ऋ ९, ७४, ७ ? अवदेदिशम् ^{१४} ऋ ८, ७४, १५ ? अवदेन पै २०, ३८, ३. अव ✓ दो(बधा.), ॥ अवद्यति तै २, ६, ६, ५, ६, ३, १०, ४; ४, १, ४; मै १, ११, ९ ^२ , ३, १०, २-४, ॥ अवद्यति तै २, ३, २, २, ६, २, १३, ३, ४, ११, ५, ६, ६, ५ ^३ , ३, ४, १, ४; ५, ७, १, ६, २, २, २, ३, १०, ३ ^४ , ४ ^५ , ६, ४, १, १ ^६ , ४, मै १, १०, १८, २, १, ९, २, २, ३, ७, ४, ५, ३, ९, ६ ^७ ; १०, २; ३ ^{११} , ४, काठ ११, १; १२, १ ^{१२} , ४ ^{१३} , १३, १०; २३, ८ ^{१४} , २९, २ ^{१५} ; ३६, १३, क ४५, ३ ^{१६} , ॥ अव...द्यति मै
--	--	--

अ) सपा. तैत्रा २, २, ३, १ उदवृणत् इति पाभे ।

ब) पाभे. अवत्तरः शौ १८, ३, ५, °तरम् तै ४ ६, १, २
इति च द्र. । °) पाभे. अप...तिर द्र. ।

ग) सपा. पै ९, १९, ६ इवाचरत् इति पाभे ।

घ) अवतीर्थतीः इति शंपा. सात. मुपा. च
चिन्त्यो भवति । बहुवचनस्य दुरन्वयप्रसङ्गात् ।
अथाऽपि गतिपूर्वस्यैकपदात्मकस्याऽस्य द्वैस्वर्यं दुरूपपदं
भवति । यत् अवतीर्थती इति PW. शोधयामास (तु.
MW.), तद् अन्यथा साधीयोऽपि स्वरतो दुष्टं
भवति । स्त्रिया शतुरनुमः (पा ६, १, १७३) इत्यनु-
शिष्टस्य नदीस्वरस्य चारिताध्याऽऽकाङ्क्षित्वात् । अव-
दीर्थती इति सा. शिश्रावयिषन् समस्तैकपदतां तावत्
समर्थयेत् । उपलभ्यमानसाक्ष्यान्तरात् तु प्रतीयेत
यथाऽत्र मूलतः भूमाः अवत्ते यतीः इत्याद्याकारिका
काचिच्छ्रुतिरभूदिति । तत्र यमु. द्वैस्वर्यं च पपा. द्वैपथं च
(अवतीः । यती. इत्यकारकः मूको. पाभे. च) कामपि

पुष्टि कल्पयेयुरिति विविज्वन्तु सुधिय ।

१) विप ([अवसुत-गर्भा-] स्त्री- वा गो- वा) । बस.
पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

२) व्यप. (ऋषि-) । व्यु. ?

३) पाठः ? अवदन्त इति वा अवदन् ते इति वा शोधो
विमृश्यः ।

४) यथा नाउ स्थ. भरद्वाजाय इति च १ श्रूयते, एवमि-
हाऽपि नः इति च ३ भवतीति सुवचम् (वैतु वे PW. प्रभृ.
च अव [< ✓ अव] इति लोटि मपु १ इतीव कल्पयन्तो
वाक्यान्तरं च प्रकुर्वाणाः नितराम् उपेक्ष्याः [तु. सा.] ।

५) तु स्क वे. सा. PW MW.; वैतु. GW. गत्यभावं
मन्वानश्चिन्त्य ।

६) शोधस्य कृते तु. टि. शुविधात् ।

७) व्युह्यावद्यति > सपा मै २, ३, १ व्यूहति इति,
समवद्यति इति च पाभे. ।

८) सपा. मै ३, ७, १ समवद्यति इति पाभे. ।

अवध-प- मिथस्^०.
 अवध-मी^१- -मिया^२ ऋ १०,
 १०७, ३.
 अवध-व(त् > ती^०- -स्याः शौ ७,
 १०८, १; पै २०, ३, ५.
 अव-द्युत्- अव✓दो द्र
 अव✓द्रा > अव-द्राण- अन्^०.
 अव-घ^३- -घम् ऋ १, १८५, ३
 अव धर्ष्य- अव✓धृष् द्र.
 अव✓धा, > दधा, णिवदधाति तै
 २, ३, १३, ३, ५, १, ९, ५^१,
 २, २, ५, ६, १, ७, २, मै ३,
 १, ३^०, काठ ११, ८, १४, ७;
 १९, १०^२, २४, ५^१, २७, ५,
 क ३०, ८, ३७, ६^१, ४२, ५,
 णिवदधाति मै ४, ६, २; काठ
 २४, ५, अव दधाति पै ३, १,
 ३^१, णिवदधाति मै १, ११, ७;
 अवदध्म. शौ १९, ७२, १,
 पै १९, ३५, ३, अवधेहि शौ
 ९, ५, ५^१, पै १६, ११, ३^१,
 अव...धेहि^१ मा २३, २१, का
 २५, ६, १, णिवदधात् मै १,
 ६, १२; अव...अघत्तम् ऋ १,
 १८०, ३, णिवदध्यात् तै ५,
 १, ९, ३, ४^१, मै ३, १, ९^१,

काठ १९, १०^१, क ३०, ८^१,
 णिवदध्यात् तै ६, १, ७, २.
 अवधु शौ ५, ३१, ८, णिवधु
 ऋ ४, १३, ४; मै ४, १२, ५,
 काठ ११, १३, अवाधु^१ ऋ १,
 १५८, ५
 णिव-धाय तै ३, २, ६, ३; ६,
 १, ७, १, ३, ११, १; ४, २, २,
 मै १, ६, १२, ३, ७, ५^१, ८,
 २, १०, ३, ४, ८, २; ७; काठ
 ३७, १६. [०५ वि०]
 अव-धि^१- -धिम पै १५, १६, १
 अव-धीयमा(न >) ना- -ना शौ
 १२, ८, ३, पै १६, १४४, ३
 णिव-धेय- -य मै १, ८, ५^१.
 अव-हित, ता- -त ऋ १, १०५,
 १७, -तम् ऋ १०, १३७, १,
 मै ४, १४, २, शौ ४, १३, १,
 पै ५ १८, १; -णिता तै १, ७,
 १, १.
 अव-धा^१ मै ३, २, १.
 अव✓धाव्, णिवधावति ऋ १,
 १६२, ११, मा २५, ३४, का
 २७, १३, ३, तै ४, ६, ८, ४, मै
 ३, १६, १; काठ ४६, ५; शौ २,
 ३, १६.

१ अवधिकम्^३ पै ९, ६, ६.
 अव✓धी > दीधी, अवदीधेत् ऋ
 १०, १४४, ३.
 अव✓धू, अव...ध्वन्ते ऋ ६, ४७,
 १४.
 अव...दुधुवीत ऋ ८, ७०, ११
 अवधूनुते शौ ५ १९, ७, पै
 ९, १८, १०, णिवधूनुते मै ३,
 ९, ५, अव धूनुते शौ १९,
 ३६, ४, णिवधूनोति तै २, ४,
 १०, ३, काठ ११, १०, णिव-
 धून्वते मै ३, ९, ५^१, अवधूनुषे
 ऋ १, ७८, ४, अव...धूनुषे ऋ
 १०, १३४, ४^१, जै ३, ३३,
 १७^१, अवधून्वे पै २०, २१,
 ७, अवधूनुध्व शौ १९, ४६,
 २, पै ४, २३, २, १३, ३, १०,
 १९, ३२, ८; ३६, १०,
 अव...धूनुहि ऋ १०, १३४,
 ३^०, अवधूनुत > ता ऋ १०,
 ६६, १४, णिवधूनुत काठ
 १२, ३, णिव...अधूनुथा. ऋ
 ८, १४, १४, शौ २०, २९, ४.
 अवाधूष्ट पै १६, १५०, २,
 णिव...अधूषत ऋ १, ८२, २,
 मा ३, ५१, का ३, ७, १; तै

^१) तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^२) अनित्यसमास इति कृत्वा वा. विभक्ति-स्वर-
 विकल्प द्र (पा ६, १, १६९ L वैतु. L ३८१ समास-
 नित्याऽनित्यत्वपरं विवेकमुपेक्षमाणः सन् समासाऽभावमिवा-
 ऽतिदेशुक । भवतु वाऽनित्यसमासवृत्तिस्वरवैशेष्यस्य
 मौस्थि. तदुक्तैवोपपत्ति । तथापि यनि हान्यदर्शना-
 दिति दिक् ।)

^३) तु. टि. अदिति->आदित्य-वत्- ।

^४) विप. (अदिति दात्र- L=दान-) । बस. अन्तोदात्तः
 (पा ६, २, १७२; वैतु. GW. तस इति वदंश्चिन्त्य-स्वर) ।

^५) सपा. काठ २६, ५^२ क ४१, २^१ अवहरति इति पाभे. ।

^६) सपा. शौ ३, ४, ३ सुचरातै इति पाभे ।

^७) पाभे अभिधेहि पै १६, ९७, ४ द्र ।

^८) सपा. शौ ११, २३ उपधेहि इति पाभे. ।

^९) सपा. तै ७, ४, १९, १ काठ ४४, ८ उद्...धेहि
 इति पाभे. ।

^{१०}) सपा. मै ३, १, ९^१ आहरेत् इति पाभे. ।

^{११}) गस उप. कि. प्र. (पा ३, ३, ९२) ।

^{१२}) प्रकारार्थे धाल् प्र. डसं (पा ५, ३, २३) ।
 लित्-स्वर । शेषं तु टि विश्व-धा, ह ।

^{१३}) अवधिसम् इति अभैतसम् इति चेह पूर्वार्थोत्तरार्धादौ
 शोभौ यक विमृश्येयाताम् ।

^{१४}) अनुपसष्टं योग मन्यमानौ PW. GW. उपेक्षौ ।

^{१५}) सपा. अव...धूनुषे < > अव...धूनुहि इति पाभे.

१, ८, ५, २, मै १, १०, ३, काठ
९, ६, क ८, ९, कौ १, ४१५,
जै १, ४०, ७, शौ १८, ४, ६१.
अव-धूत, ता- -तम्^१ मा १, १४,
१९, का १, ५, १, ७, १; तै १,
१, ५, १; ६, १, मै १, १, ६,
७, ४, १, ६, ७, काठ १, ५, ६,
३१, ४, ५, क १, ५; ६, ४७,
४, ५, -ता^२ मै १, १, ६, ७,
काठ १, ५, ६; ३१, ४, ५, क
१, ५, ६, ४७, ४, ५, -ता^३
मा १, १४, १९, का १, ५, १,
७, १, तै १, १, ५, १, ६, १
अव-धूतवान्- -न ऋ ६, ४७, १७.
अव/धृष्- अव-धृष्य- अन्^४
अव-धेय- अव/धा द्र.
अव-धृष्ट- -ध्यम्^५ मा ८, ४६, १७,
२४; तै ४, ६, २, ६, मै २,
१०, २, काठ १८, २, क २८,
२, पै ३, २७, २, -ध्यस्य काठ
११, ५.
अवध्या(ध्य-अ)द^६- -दम् पै ६,
१४, १.
? अव-धृ- -धम् ऋ ७, ८२, [१०,
८३, १०].
अव/ध्वस्, ध्वंस, अवध्वसे ऋ

१०, ११३, ७.
अव-ध्वंस- -स. शौ ५, २२, ३,
पै १३, १, ४.
अव/नक्ष्, अवनक्षयः ऋ १,
१८०, २
अव/नम् > अव-नत- उप^७.
अव/नश्(अदर्शने) > नाशि, अव...
नाशय खि ४, ५, ६
अव/नह् > अव-नह- -दम् ऋ
१, ११६, २४; शौ २, ३, ८^८
अवनि- /अव् द्र
॥ अव/निज्, अवनेनिके मै ३, ६,
१, ४, ५, ३, काठ ३१, ३, क
४७, ३, अवनेनिके मै ३, ४,
९, अवनेनिजते मै ३, ६, ९,
अवनेनिजीत मै १, ५, ७, ३, ६,
१, ४, २, १, काठ २३, ५
अव-निज्य मै १, ४, ५; ४, २, ३,
काठ ८, ९; ३१, १५, क ७, ५
अव-नेग- प्रातर^९.
अव-नेजन- १हरत^{१०}
अव-नि/धा, अवनिदधमसि^१ पै १,
६८, ४.
अव/नी, ॥ अवनयति तै ६, १, ६,
५, २, १०, ३^१, ११, २^१, ३,
४, १^१, ५, २, ३, मै ४, ६, ५^१,

६^१, काठ २७, १०, २८, १^१;
क ४४, १^१; ॥ अवनयति तै ६,
५, २, २; मै ४, ६, ९, ८, ९,
॥ अवनयन्ति काठ २३, १०;
क ३७, १, अवनयामि मा ५,
२५^१, ७, २५^१; का ५, ६, ४^१,
७, १०, ३^१, तै १, ३, २, २^१,
मै ४, ९, १०, १^१ अव नयामसि^१
तै ३, २, ८, ६, मै १, ३, १५^१,
काठ २५, ७, क ४८, ९, शौ ७, ९९,
१, ॥ अवनयेत् तै ६, ५, १, ४,
५^१, मै ४, ६, ५^१, काठ २७, १०^१,
२८, १^१, ३५, १६^१; १९,
क ४४, १^१, ४८, १४^१, १७,
॥ अवनयेत् मै ४, ६, ६.
अवनै पै १९, १५, ११^१
अव-नीत- -तम् ऋ १, ११६, ८,
-ताय ऋ १, ११८, ७.
॥ अव-नीय मै १, ८, ३, काठ ६,
३, क ४, २^१.
॥ अव-नीय^{१०}- -य. तै ६, ५, २, ३^१,
मै ४, ६, ६.
अव/नु, अव' नवन्ते ऋ ९ ८६,
२७
अव-नेग-, अव-नेजन- अव/निज्
द्र.

- १) पाभे. पुरापूर्तम् द्र. ।
२) पाभे. यक्र. पुरापूर्ता, °पूर्ता द्र. ।
३) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, १, १६०) ।
४) पाभे. अयुध्यम् द्र. ।
५) अबद्धयादम् इति मुपा ! यनि शोध द्र. । उप.
कृते तु. टि. अज्ञादु- ।
६) व्यु. ? पपा नात्रग्रह । नव-पूर्व तस. उप च
वधृ- इति कर्तरि < /वधृ इति सा. प्रभृ । तथा सति
चार्वादिषु डसं. (पा ६, २, १६०) । बस उप. च उक्तादेव
धा. *वधृ- इति भावे निष्पन्नमिति कृत्वाऽन्तोदात्त
इत्युजीयान् पन्थाः । यद्वा यनि. विभागे *अव/धृ +
कर्तरि कः प्र. इति कृत्वा गस, थायादि-स्वरः ।

- ७) गस उप. घञन्ते थायादि-स्वर. ।
८) सपा. पै १६, ३९, ८ अपिनद्धम् इति पाभे. ।
९) पाभे अधिनिदधमसि शौ ६, १३८, ३ द्र ।
१०) सकृत् सपा. काठ २५, १० प्रभृ. अवसिञ्चति इति,
मै ३, ८, ९ प्रोक्षति इति च पाभे. ।
११) सपा काठ २, ११ प्रभृ अवसिञ्चामि इति पाभे. ।
१२) पाभे. अभि...मृगामसि ऋ १०, १७३, ६ द्र ।
१३) व ...नयामसि इति पाठ^१ यनि शोधः (तु सस्थ.
टि व.) । १४) शौ २, ७, १ प्र/णिज् > प्राणैक्षीत्
टि अपि समावेश्यमिदं स्थ. द्र ।
१५) गस. उप. कल्काऽविषयत्वेऽपि क्यप् प्र उस
कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३, १, ११७; ६, २, १३९) ।

अव/पत् (गतौ), > पाति, अव ..
पतन्तु ऋ १०, १३४, ५.

अवपतिष्यति पै १६, ५६, १,
२, ५.

अव...पातय पै १६, ८०, ७

†अव-पुत(त >)न्ती - न्ती.^१ ऋ

१०, ९७, १७, मा १२, ९१;

तै ४, २, ६, ५, मै २, ७, १३;

काठ १६, १३, क २५, ४,

पै १३, १३, ८.

अव/पद्, > पादि, अवपद्यते ऋ

४, १३, [५, १४, ५], ६, ५४, ३,

मै १, ५, ९, काठ २८, ६, १^०, क

४४, ६, १^०, अवपद्यते तै ५, ५, १,

६, १; शौ ६, १३६, ३^०, †अव-

पद्यन्ते तै ६, ३, ९, ५, मै १,

८, ६, ४, ५, ६, अवपद्यन्ते मे

३, १०, १, शौ ५, १७, ७, पै

९, १५, ७, अवपदाति ऋ ९,

७३, ९, अव पद्यताम् शौ १,

११, ४-६, पै १, ५, ५, अव-

पद्यन्ताम् शौ ८, ८, २०, पै

१६, ३०, १०; अवापद्यत मै १,

६, १२, †अवापद्यन्त मै ४, ६,

३, १; †अवपद्यते मै १, ६, ८.

अवपेदु. मै ४, ६, ३, १; अव-

पत्स्येते पै १६, ५६, १२,

†अवपत्स्यन्ति काठ २९, १, क

४५, १, †अव पदीष्ट ऋ ७,

१०४, १७, शौ ८, ४, १७, पै १६,

१०, ७, अवपादि ऋ १, १०५,

३; शौ ८, ६, २०; पै १६, ८१,

१, †अवापादि मै १, ८, ६^१,

अवपत्थाः शौ ८, १, ४, पै १६,

१, ४, अवपत्सि^१ शौ ६, १२०,

२, पै १६, ५०, १०.

अवपादय शौ ९, २, १०, पै १६,

७६, ९, अव...पादय शौ ८,

६, १६.

†अव-पुदस् () ऋ २, २९, ६,

मा ३३, ५१, का ३२, ४, ३, मै

४, १२, ६.

अव-पुदयमा(न >)ना - नाम शौ

५, १७, ४, पै ९, १५, ४

अव-पञ्ज^१ - ज्ञेभ्य तै ७, ३, १९,

१, २०, १, काठ ४३, ९; १०.

[^१ञ्ज - कीट^०, स्वयम्^०].

अव-पाद - दात् काठ ३३, ६^१.

[^१द - अन्^०]

अव/पशू, अवपश्यते^१ शौ ९, ४, १९,

अवपश्यति ऋ ८, ६, १ (१,

२५, ११) २९; अवपश्यामि^१

मा १, ३०; का १, १०, २; काठ

१, ६, १०; ३१, ५, क १, ६,

१०, ४७, ५, अवपश्यत् पै ३,

८, २, अवपश्यत ऋ १०, १७९,

१; शौ ७ ७५, १, १८, ४, ३७,

†अवापश्यत् मै ३, ७, ८

†अव-पश्यत् - श्यन् ऋ ७, ४९,

३, तै ५, ६, १, १, मै २, १३,

१, शौ १, ३३, २, पै १, २५, २५,

१४, १, ३.

अव/पा (पाने) > †अव-पान-

-नम् ऋ ७, ९८, १; ८, ४, १०,

१०, ४३, २, शौ २०, १७, २;

- ८७, १; -नात् ऋ १०, १०६,

२; -नेषु ऋ १, १३६, ४.

अव/पू > अव-पूत- नख^०.

अव/पृच् > अव-पृगण- अन्^०

?अवप्रभ्रंशन^१ - नम् शौ १९, ३९,

८.

अव-प्रे(प्र/इ) > अवप्र-यत् - यन्^१

तै ४, ४, ९, १.

*अव/बाढ^१ > अव-बाढ- -ढ^०

तै १, ३, २, १, काठ २,

^१ पांमे ए(आ/इ) > आयत्ति शौ ६, १०९, २ द. ।

^२ सपा तै ६, ५, ६, ५ आपश्चौ १३, ९, ५-१० प्रस्कृ-
न्देत् इति पांमे. । ^३ पांमे. अवतल द. ।

^४ सपा. तैआ २, ६, २ विवित्सि इति पांमे ।

^५ प्रास पूष प्रकृतिस्वरम् उंस (पा ६, २, ६१ [तु. टि.
अवगत- अपि]) । ^६ सपा. पै १६, २५, ९ विपश्यतु इति
पांमे । ^७ पांमे. प्रतीक्षे टि. समावेशोऽस्य द. ।

^८ पाठ (न. । अव-प्रभ्रंशनम् [तु सा RW.] ?
नावः, प्रभ्रंशनम् इति द्विपदः शोध द (टि. [नौ->]
नाव [पै ७, १०, ८] W तु मानव्या आख्यायिकाया नौ-
संबन्धिन्या सर्वप्रथमं संकेतं मह पश्यन्) ।

^९ सपा. मा ८, ५९ का ९, ७, ७ उदयतः इति पांमे. ।

^{१०} √बाह् इत्येतत्-सजन्मा सन् यद् [वैतु. भा.

(तै) < √ बाह् [प्रयत्ने] इति कृत्वाऽपि बन्धना-
ऽर्थं प्रकथयन् सन् वदन् व्याहृतश्च भृशार्थेन (तु.
पा ७, २, १८) बाढ- इत्यनेन वृथा संबन्धकश्च (तदर्थं
√*बाह् [> ह्] विवृद्धावित्यस्य मौस्थि. √वृध्
इत्येतत्-सजन्मान यनि. च भिन्नस्य सतः सुवचत्वा-
ऽभिसंधे. [वैतु. पाका. प्रभृ. √*बाह् > ह् इत्यस्यै-
नमपरं भेदमाश्रयन्तः सन्तः प्रयत्नार्थं धा एवो-
दाहारकाः सन्तश्चिन्त्या, प्रकृतेऽवबाधनार्थस्यैव
संगतत्वादित्यभिसंधे.] । यत्तु बाढ- < √*भृध्
(घनीभावे) इतीव PW. (२, १५१) आह, तदपि
प्रत्याख्येयं सद् यद् । PW प्रभृ. < अव √बृह्
(उत्खनने) इत्येवं कल्पयन्तः सन्तः धा. अनुना-
सिकोपधत्वस्य प्रयोजनं च प्रकृतार्थसंबन्धञ्च प्रति

२, ११^१; २५, १^२, क २, ५^३,
४०, २^३.

अव ✓ बाध्, ॥ अवबाधते मै ४, ६,
३, काठ २५, ९, क ४०, २,
पै १, ६९, २६, ॥ अवबाधन्ते
मै ३, २, ५, ॥ अवबाधे मा
६, १६, का ६, ३, ६, मै १, २,
१६, ३, १२, १^३; ३, १०, १, काठ
३, ६; क २ १३; शौ ४, ३५,
७; अव बाधे तै ३, ५, ३,
१, काठ ३१, १४; पै १६
१३१, १-१०; † अवबाधामहे^४
क्र १०, १२८, ९, मा ३४, ४६;
का ३३, २, ९; तै ४, ७, १४,
४, काठ ४०, १०, शौ ५, ३,
१०, अवबाधस्व शौ ४, २२,
७; ॥ अवबाधत मै ४, ६, ३.
अव बाधे ऋ २, १४, ४.

अव ✓ बुध्, अवबोध पै १४, ४, ५^०.

अव ✓ ब्रू > अव-ब्रव- अन्^०.

अव ✓ भा, अवभाति क्र १, १५४,
६, तै १, ३, ६, २, मै १, २,
१४; काठ ३, ३, क २, १०.

? † अवभारि^५ मा ६, ३; का ६, १, २.

अव ✓ भिद्, अवभिन्दति तै ७, ५,
१०, १^१ ॥ शौ ५ १८, ९, पै ९,
१८, २; अवभिन्त ऋ २, ११,
१८, अवभिन्त ऋ २, ११,

२; ४, १९, ४, १०, ८, ९, अव
... अभिनत् क्र १०, ६९, ११,
अव... भिनत् क्र [१, ५४, ४,
(७, १८, २०)], ॥ अवभिन्त्यात्
मै १, ८, ३, काठ ६, ३^०, क
४ २

अव भेत् ऋ १, ५९, ६,
[(१, ५४, ४) ७, १८, २०].

अव-भिन्दत्- -न्दते^६ तै ४, ५,
६, २; मै २, ९, ६.

अव-भेदिन्- -दिने मा १६, ३४,
का १७, ५, ३, काठ १७, १४;
क २७, ४.

अव ✓ भृ (= ✓ ह), अव भरते क्र
१, १०४, ३^२, अव (भरते) क्र
८, १९, २३, अव भरत् क्र २,
२०, ६; अव भर ऋ १०,
१७१, २, अवभारि^५ क्र ३, २९,
३, मा ३४, १४, का ३३, १, ८;
अवभरत् क्र १, १००, ७, १०,
११३, ५
अव भ्रिषाते ऋ ५, ३१, १२.

१ अव-भृथ^७ - -थ मा ३, ४८,
८, २७; २०, १८, का ३, ५,
४, ९, ४, ४; २२, १, ४; तै १,
४, ४५, २; ६, ६, ३, ४, मै १,
३, ३९, ४, ८, ५, काठ ४,
१३; २९, ३; ३८, ५; क ३,

११, -थ. मा १८, २१; १९,
२८, का १९, ७, ३; २१, २,
१७, तै १, ७, ५, ३, ४, ७,
८, १, ५, ४, ८, ४, मै २, ११,
५, ३, ४, १; ४, ८, ५^१ ॥
काठ १८, ११, २१, ११, क
२८, ११, -थम् क्र ८, ९३,
२३, ॥ तै १, ७, ५, ४, २, ३,
१२, २, ३, ३, ८, १^२, ४, ४,
९, १६, ६, ५, १०, ३, ६, ३,
१, ॥ मै १, १०, १३^३, ३, ६, २,
७, ८, ४^४, ४, ४, ७, ८, ५^५;
॥ काठ २९, ३; ३५, १६; ३६,
७^६, ॥ क ४५, ४, ४८, १४, † कौ
१, १५१, † जै १, १६, ७, पै
१६, ११६, ९, - ॥ था ३ काठ
३७, १; - ॥ थात् काठ २२, ११,
२३, ९, क ३५, ५, ३६,
६, -थाय मा ८, ५९, का ९,
७, ७, काठ ४५, ७, ८; - ॥ थे
काठ २२, ११, ३४, १६; -थेन
तै ५, ५, ७, ५^१ ॥ काठ २२
८; क ३५, २.

॥ अवभृथ-यजुस्- -जुषि तै ६,
६, ३, १.

२ अव-भृथ^७ - -थम् शौ ९, ११, ५.

अव-भेदिन्- अव ✓ भिद् द्र.

अव-भ्र- अन्^०.

पर्यनुयोज्याः (✓ बंध् [विट्दौ] इत्येतन्मात्रस्य तैः प्रति-
पादितत्वाच्च अवोदोः नि. पर्यायत्वाभावाच्चेत्यभिसंधे) ।

*) पाभे सामह्रयाम द्र. ।

b) पाभे अपबाधाम पै ५, ४, १४ द्र. ।

c) सपा. शौ १९, ४९, ५ निबोध इति पाभे. ।

d) पाठः ? अव ✓ भा > भाति इति क्र
(१, १५४, ६) पाभे. भवति । ततो नैप्र. वर्ण-
विकारमात्रं संभाव्येत (तु. उ म. च) । यद्वा, अव ✓ भृ
इत्यस्य लुङि चिणि रूपं स्यात् (तु. पपा. PW. MW.
द. च) । द्वितीये कल्पे ✓ भृ इत्यस्य बधा. प्रकाशनाऽर्थे

वृत्तिरिति कृत्वा मौस्थि ✓ भा इत्यस्य ✓ भा इत्येतद्द्वान्-
रकस्तेनाऽभेदान्वय द्र. ।

०) °भिद्यात् इति मुपा. प्रमादजः ।

१) विभक्तिरुदात्ता (पा ६, १, १७३) ।

२) अव, भर (तु. पपा. वें. सा उ. म. प्रभृ) ? >

अवभरत् इति वा अभरत् इति वा शोधः द्र ।

३) = यज्ञान्तकर्म-विशेष- । गस उप. कथन् प्र. (पाठ
२, ३) । थाथादि-स्वर. ।

४) = १ अवभृथ- । उप थाथादित्वस्य छान्दसेऽनवकाशे
नित-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १९७, २, १३९) ।

अव ✓ अंश, अव...अशत् खि ५,
१६, ६^a, शौ २०, १३३, ६^b
अवम.स।^c -†म ऋ ४, १, ५; मा
२१, ४, का २३, १, ४, तै २,
५, १२, ३, ५, ५, १, ४, ७,
१, ३, ३, मै ४, १०, ४; १४,
१७, काठ २२, १३, ३४ १९,
पै २०, ५५, २, -मम् ऋ १,
१०५, ४, ७, ३२, १६, तै ७,
१, ३, ३, †कौ १, २७०,
†जै १, २८, ८, शौ ५, १३, २,
१०, ७, ८; पै ८, २, २, १७, ७,
९, -मस्थ ऋ ६, २१, ५;
-मस्याम् ऋ १, १०८, ९, १०,
७, ७१, ३, -†मा ऋ ३, ५४,
५; ६, २५, १, १०, ८१, ५,
मा १७, २१, का १८, २, ६,
तै ४, ६, २, ५, ६, २, ३, १;
मै २, १०, २, ३, ९, २, काठ
१८, २, क २८, २, †शौ १८,
२, ४८, -मा शौ १९ ४७ ५,
पै ६, २०, ५, -मान् शौ ६,
१०३, २, पै १९, १८, १२,
-माभि ऋ ६, ६२, ११, -माय

ऋ २, ३५, १२, -†मे ऋ १,
१०१, ८, १८५, ११; ५, ६०, ६,
मै ४, १४, ७, -मै ऋ ३, ३०,
१६.
‡अवम-तम- -म. मै ४, ७, ६^d.
अव ✓ मन्, अवमन्यते पै १७, १३, ७
‡अव ✓ मा > अव-माय तै ६, २,
४, ५
‡अव ✓ मिह्, अवमेहन्ति^e ऋ ९,
७४, ४, काठ ३५, ६, क ४८, ७
अव ✓ मुच् > ञ्च् > अव-मुञ्चत्-
-ञ्च् शौ ८, २, २, पै १६,
३, २.
अव-मुञ्चमान- -न शौ ८, १, ४,
पै १६ १, ४.
‡अव ✓ मुष्, अवमुष्णान्^f काठ २३,
५.
अव ✓ मृज्, ‡अवमार्ष्टि^g मै १, ८, ५;
‡अवमृज्यात् मै ४, १, १३^h, ५,
५ⁱ, काठ २७, १ⁱ, क ४२, १ⁱ.
अव-मार्जन- -नानि ऋ १, १६३,
५; मा २९, १६, का ३१, ३, ५,
तै ४, ६, ७, २, काठ ४०, ६
‡अव ✓ मृद्, अवमृद्येत मै २,

२, ५.
अव ✓ मृश्, > मर्शि, ‡अवमृशेत् तै
३, २, ६, २^j
अवामृक्षत्^k काठ ३५, ४^l, क
४८, ५^l, शौ ७, ६६, २,
अवामृक्षत् पै २०, १५ ६^j
‡अवमर्शेयत् मै ३, ७, १०^l.
अव-मृशत्- -शन् काठ २५, ७,
क ३९, ५, -शन्त^k काठ
२५, ५.
अव ✓ यज्ञ, ‡अवयजते तै २, ३,
१२, २, ५, २, ४, २, ६, ३, १,
६, ६, १, १, ४, काठ १२, ६;
२१, ६^l, २९, ३; ३६, ३;
६^m, ७, क ३१, २१^l, ४५, ४,
‡अवयजति मै १, १०, ८,
११^m, २, ५, ६^o, ३, ३, ४^p, ९,
१, ४^q, १०, ७, ‡अव...यजति
ऋ १, १३३, ७, शौ २०, ६७,
१, ‡अवयजतः मै १, १०,
११^v, काठ ३६, ६^v, अवयजे तै
२, ३, १३, १^u; ३^u, मै २, ३, १^u,
३^u, ६, १; ४, ९, १०^u, काठ ११,
११^u, १२, ६^u, १५, १, १७,

^a) अवअशत् इति मुपा¹ यनि शोधः द्र. (तु. सपा शौ.) ।

^b) अवइलक्षणमिष इति मुपा शंपा. नापू खि प्रामाण्येन सु-शोधीकृत्य (तु B.W.) अव इत्यस्य यनि योग सुलभः द्र. (तु. सस्थ टि इलक्षण- > -क्षणम्) ।

^c) व्यु ? ✓ अव् + अमच् प्र उस् (पाठ ५, ६८) इति वा, २अवस्¹ + म. (= 'डमच्') प्र सलोपश्च (पावा ४, ३, ८) इति वा प्राची मति' (वैतु दे. [२, १६] ✓ अव् + म प्र इति वदन् माध्यमिकाऽकारोपतिं प्रति पर्यनुयोज्य) । अव इत्यतस्तद्विस्तृतायः (तु टि. अध-म-, २अप म-) अथवा मौस्थि अव+मै- (< ✓ मा) इति कृत्वा गस. उप प्रकृतिस्वरं स्यात् (भूयसे विमर्शाय तु टि. ? अप-म-) ।

^d) पाभे. 'अनुजावर- > आनुजावरः तै २, ३, ४, २ द्र. ।

^e) = ह्यन्ति (= वर्षयन्ति) यद्वा अवमेह- > नाधा ✓ अवमेह > यति. 'अवमेहं कुर्वन्ति' इति ।

^f) सपा मै ३, ६, ९ प्रमुष्णान् इति पाभे. ।

^g) सपा तैत्रा २, १, ४, ४ उपमार्ष्टि इति पाभे. ।

^h) सपा काठ ३१, १० क ४७, १० प्रमृज्यात् इति पाभे. ।

ⁱ) सपा. तै ४, ४, ५, ६ निमृज्यात् इति पाभे. ।

^j) सपा. आपश्चौ २, १७, ५ हिश्चौ १५, ७, २५ अवामृक्षत् इति पाभे. ।

^k) सपा क ३९, २^u उद्वन्त इति पाभे. ।

^l) सपा. मै ३, ३, ४^u शमयति इति पाभे. ।

^m) सपा. तैत्रा १, ६, १०, १ निर्वपति इति पाभे. ।

ⁿ) सपा. मै १, १०, ११ तैत्रा १, ६, १०, १ निर्वदयते इति पाभे. । ^o) सपा काठ १३, २ मुञ्चति इति पाभे. ।

^p) सपा. काठ २१, ६ द्विः निर्वयजते इति पाभे. ।

१९^४; अव...यजे काठ ७, १२^४;
अवयजामहे मा ३, ४५, का
३, ५, २, काठ ९, ४, ३८,
१३^४; क ८, ७; अव...यज
शौ १९, ३, ४^४; अवयजत् मै
१, १०, १०; काठ ३६, ५, अव...
यजेत ऋ ७, ६० ९.
† अवयक्ष्व ऋ ४, १, ५, मा २१,
४, का २३, १, ४; तै २, ५, १२,
३, मै ४, १०, ४, १४, १७,

काठ ३४, १९; अव...इक्ष्व^४
काठ ३५, १, क ४८, २.
अव...अयाद्^० तै १, ४, ४५,
२, काठ ३८, ५, अवायाक्षु मै
१, १०, १२, काठ ३६, ६,
अव^२ अयक्षि^० मा २०, १८,
का २२, १, ४, अव^२ यक्षि^० मै
१, ३, १९, काठ ४, १३; क
३, ११
अव युजन- नम् मा ८, १३^१;

२०, १७, का २२, १, ४, तै १,
८, ३, १; ३, २, ५, ७^१, मै १, १०,
२, काठ ३८, ५.
¶ अव-युज्य मै १, १०, १४^१; १७^१;
४, ३, १.
१ अव-या^० तै १, ८, ३, ११^१, ३, २,
८, ३^१, मै २, ३, ८^१; काठ ९,
४१^१, क ८, ७१^१, शौ २, ३५,
१६, पै १, ८८, ३^१.
१ अव-याः^१ ऋ १, १७३, १२^१,

४) ब्रोध. सस्थ. टि. हीड्यानि द्र. । सपा आपश्रौ
१४, १७, १ अव...इयक्ष्व इति, हिश्रौ १५, ५, १ ? अव...
युक्ष्व (शोधः वैप ४ द्र.) इति च पाभे. ।

५) = सपा तैवा ३, १०, ८, २ तैआआ ५७ आपश्रौ
१६, १६, १ । कौसू ९७, ८ अपयजामसि इति पाभे ।

६) सपा. मा ३, ४८, ८, २७ प्रभृ. माश २, ५, २, ४७, ४,
४, ५, २२ द्राश्रौ ६, ४, ८ लाश्रौ २, १२, ९ अव...अयासिषम्
इति पाभे । ७) सपा. काठ ३६, ८, ११ अवयज इति पाभे. ।

८) व्यु ? तु टि. ? अव-या. ।

९) सपा. ? अव-या < > ? अव-याः इति पाभे. (तु नाउ.) ।

१०) तु. यथोपलब्धि पया., वैतु सा (शौ), WG.
(४०६) विसर्गान्ति रूपं प्रतिपादुको ।

११) सपा. ऋ १, १७३, १२ यय्या इति पाभे. ।

१२) व्यु ? प्रकृतौ मताऽभेदेऽपि साधने मतभेदात् ।
तद् यथा । यथोपलम्भं प्र१ एव रूपे सति *अव-
याज्- इत्येवं मूलतः सतः पदत्वे भाविनि *अव-
युस्- इत्येवं परिणाम उपधादीर्घेणैष्टलाभ इत्येक
प्राग्वादः (यक. पा ३, २, ७२ पावा ३, २, ७१
पा ६, ४, १४) । अविसर्गोपलब्धेरन्यतमे स्थ. (तु.
नापू) *अव-याज्- इत्यत एव सु इत्यस्य प्र.
स्थाने टिलोपकरत्वेनोदात्तनिवृत्तिस्वर भाजुकं डा
इत्येतं प्र. दृष्ट्वेष्टसिद्धिरिति द्वितीय. प्राग्वादः (तु.
भा. तै. [उभयोः स्थ. विशेषतो द्वितीये]) । *अव-
याज्- + सु (प्र१) इति स्थिते सकारलोपोत्सर्गाप-
वादरूप उपान्त्यस्य ज(>ट)कारस्य लोप इति तृतीयो-
ऽर्वागवादः (तु. W. ४०६, MVG १८३) । *अव-
युज्- + सु इति स्थिते नैप्र. जकारसकारयोः समा-
पत्तौ सकारमात्राऽवशेषे ततः पूर्वास्याऽकारस्य दीर्घ इति

तुरीयोऽर्वागवाद (तु. GSV ११ ; L ४६३; ZDMG
२७, ७०९) । एस्थि. अपि यस्थ. विमर्शात्
क्वचित् *अव-याज्- इत्यस्य क्वचित्च *अव-याजस्-
इत्यस्य वृत्तिकारमात्रमुपलभ्येतेति तु मतं भवति ।
तथाहि । ऋ १, १७३, १२ इत्यत्र सुपा. २यस्य
पादस्य छन्दोमानतोऽक्षरोनस्य मूलतः अस्ति हि
ग्मा, ते शुष्मिन्नवयाज. इत्येवं सतोऽवसाने *अव-
याजस्-> *अवयाज > [०याभः>] ०या इति च
०या (तु. तै १, ८ ३, १) इति च विकल्पित-
विसर्गसाहित्यराहित्याभ्या विशिष्टः नैप्र. विपरिणामः
संभाव्येत । अन्यथा छन्दोदोषनिवृत्त्यसंभवादित्यभिसंधे ।
शाखान्तरेषु [तु. मै १, १०, २, काठ ९, ४; क ८, ७]
प्रकृतात् पादात् हि इत्यस्य पदस्य च्युतेरप्येतद् भूय-
पुष्टमिव भवति यथाऽन पाठः समावितविकाराय सुलभ
इति, वैतु. GW. ORN. AVM. (१०१) यथाप्रस्तावम्
अव-याजः इति चतुरक्षरीमनुमन्यमाना अपि *अव-याज-
इत्यस्य प्र१ इतिव प्रातिपादुका. सन्तश्चिन्त्याः
(घञन्तत्वेऽन्तोदात्तप्रसङ्गादित्यभिसंधेः [तु. *अति-याज-
अनु-याज्-, जीव-याज्-, प्र-याज्- इति बाह्वृचा
एव निगमा]) । गपू चत्वारोऽपि वादाश्च छन्दो-
माननाकाङ्क्षमुपेक्षुका । काठ ९, ४; क ८, ७
इत्युभयत्र द्वितीयमिव यदेतच्छ्रूयेत तस्य मोस्थि.
*यवीया । तु. AVM १३६] > यय्या > अव्या >
अवया इति नैप्र. विकारमात्रतयाऽऽध्येयत्वाद् आभासिक-
मात्रत्वं द्र. (तु. ऋ १, १७३, १२; मै १, १०, २) ।
यच्च नापू. तै ३, २, ८, ३ प्रभृ. सटिप्पणेषु स्थ.
श्रूयेत, तद् *अव-याज्- इत्यस्य प्र१ इत्येव सत्
नैप्र. छुप्तान्त्यवर्ण (*अवयाद् > *अवया) द्र. ।

मा ३, ४६, का ३, ५, ३, मै
१, १०, २, काठ ९, ४, ३५, १२, क ८, ७, ४८,
१२.

अवे(व-इ)ज्य^१ काठ ३६, ८,
११.

अवे(व-इ)ष्ट-ष्टम् काठ ३६, ६^२,
-ष्टा मा १०, १०, का ११, ५,

१, तै १, ८, १४, १, ५, ६, ३,
११; मै २, ६, १०; १४, १, २^०,

४, ४, काठ १५, ७. [°ष्ट-
अन्].

अवे(व-इ)ष्टि-ष्टयः मै ४, ४, ९,
-ष्टि. मै १, १०, १०, २,

१, ४; काठ ३६, ५, -ष्टिम्
मै १, १०, १२, ३, ९,

४, काठ ३६, ६, -ष्टयै मै
१, १०, १०-१३, काठ ३६,

६^२, ७.

अव-युत्- अवे(व✓इ) द.
अव✓यस् > अव-यास्^१ -साय तै

१, ४, ३५, १, काठ ४५, ६.
अव✓या, अवयाति पै २०, ५५,
३

अव-यात्- -ताम्^१ क १, ९४,
१२, पै १२, १, १२.

अव-यात^१ - > अवयात-हेळ-
(ड) > स्- -ळा ऋ १, १७१,
६.

अव-यातु^१ - -ता क १, १२९, ११;
८, ४८, २, शौ २, २, २, पै १,
७, २

अव-यान^१ - -नम् क १, १८५, ८,
शौ ८, १, ६, पै १६, १, ६.

अव-यै^१ क ८, ४७, १२.

? अव-या, अव-या अव✓यञ् द.

ननु *अव-याजस्- इत्यनेनैवेहाऽपि निर्वाहः, कोऽर्थः
कल्पनाऽन्तरेणेति । नेति । कुत इति । तै. इयम्
इत्यतोऽन्यत्र या इत्यतः (सर्वत्र च छन्दोविमर्शतः
इयं या इत्येवं पदयुग्मतया सु-शोधात् सतः) विप.
स्त्री. प्राति आकाङ्क्षितत्वोपगमाच्च *अव-याजस्-
इत्यस्य च न. सतोऽतथात्वसंभवाच्च *अव-याज्-
इत्येव सुकल्पं सदत्र सुसंगतमिति । अन्ततो यच्च
काठ ३५, १२ क ४८, १२ इत्युभयत्र च श्रूयते,
तस्याऽपि नाप्. निगमस्येवाऽन्यवर्णलोपाऽऽत्मकता-
मात्रत्वं सुगमं द. (जागतेऽवसाने *अवयाजोऽसि इत्यस्य
मौलिकस्य पाठः सतः अवया असि इत्येवं दुष्परि-
णामत्वादित्यभिसंधेः) । एस्थि. *अव-याज्-, *अव-
याजस्- इत्येतयो. प्राति यक पात्र. अव ✓यञ्
इत्यतः भावे णिव प्र च *णसुन् प्र. च द. ।
मौस्थि. तु अव ✓याज् इत्यतः क्विप् च असुन्
चेत्यपरो विवेक. (ल्युङन्त-पर्यायत्वदर्शनाद् ण्यन्त-
प्रकृतिकत्वकल्पनाया अनवसरत्वादित्यभिसंधेः) । यनि
स्थ. सर्वत्र अव ✓या > *अव-या- इति प्राति
श्रूयतेत्यपि मतं भवति । एवं तावदत्र भूयानपि विमर्श
सावकाशः (तु. टि. अव ✓यास् > *अव-यास्-,
*अव-यासस्-, वया-, ORN ऋ १, १६५, १५, W
शौ २, ३५, १, NW. च) ।

^१ पाभे अवयुज्य मै १, १०, १४ द. ।

^२ चित्त्वकम् अंहोऽवेष्टम् > सपा मै १, १०, ११
अनवेष्टम् इति पाभे. । ? चित्त्वकम् टि. अयं विशेष. द. ।

^३ सपा. काठ १२, ७ एष्टाः इति पाभे. ।

^१ गस. उप घञन्ते थाथादि स्वरः ।

^२ विभक्तिरुदात्ता भवति (पा ६, १, १७३) ।

^३ नैप्र. *अव-यापित- इत्यस्य विपरिणाम इति
कृत्वा गस. कर्मणि क्तेऽनन्तरगति-स्वर. द. (पा ६,
२, ४९ [तु. NW.]) । यद्वा पाप्र. 'अव-गतं यातं
वेगो यस्य तादृशं हेडो यस्य' इति बस. (पावा २, २, २४)
पूप प्रकृतिस्वरं द. ।

^४ विप (अपगतमन्यु-] इन्द्र-) । बस. पूप. प्रकृति-
स्वरम् । ^५ गस वृजन्ते कृत्-स्वर^१ प्रकृत्या (पा ६,
१, १६३, २, १३९) । अर्थत *अव-यापयितु- इत्यस्य
नैप्र सुगम परिणाम द. ।

^६ नाप । गस वृत्-स्वरः प्रकृत्या । उप करणे ल्युट्
प्र (वैतु. PW. प्रमृ. भाव इति) ।

^७ गस उप कै. प्र. उस. (पा ३, ३, १०) । कृत्-
स्वर प्रकृत्या (तु. PW. प्रमृ.) । अर्थविरोधस्त्वेवं
शङ्क्येत । काम्यमानस्य भद्रस्योपयानविषयकनिवृत्तेरपि
प्रसङ्गात् । न च कस्याऽपि 'भद्रं मां नोपयातु' इति
कामो भवति । एस्थि का गतिरिति । नायं तुमर्थ-
कृत्, किन्तु *अव-या- इति कर्तरि निष्पन्नस्य सतः
च १ रक्षस्विन्- [=राक्षस-] इत्येतत्-समानाधिकरण
(=दूरवर्तिने वा समीपवर्तिने वा रक्षस्विने समानं
भद्राऽभाव आशंस्यते [तु. वै.; सा तु स्वरूपतः संवादुको-
ऽप्यर्थतश्चिन्त्य]) । अस्मिन् दर्शने धा. आकारलोपा-
भाव. उस् (पा ६, ४, १४०) । इदं च प्राति. ऋ १,
१७३, १२ (तु. टि. अव-याः) परप्रस्तावितेन (तु. NW)
सरूपेण प्राति न संभेत्तव्यमिति दिक् ।

अव✓यास् (याच्ञायाम्)^a, अव-
यासत्^b ऋ ६, ६६, ५
† अवयासिषीष्ठा.^c ऋ ४, १, ४;
मा २१, ३, का २३, १, ३, तै २,
५, १२, ३, मै ४, १०, ४, १४, १७,
काठ ३४, १९; अव...अयासि-
षम्^d, अव (अयासिषम्) मा ३,
४८, ८, २७, का ३, ५, ५, २, ४, ४.
अव-यास्- अव✓यस् द.
अव✓यु.> यावि, अव...अयुवन्त^e
पै १५, ५, ५
अव...यावयामसि पै ७, ८, २
अ-चयुन्^f- नम् ऋ ६, २१, ३.

अव-यै अव✓या द.
अवर्(व✓अर्, ऋ), अवारम् तै २,
६, ३, ४
अव-ऋति^g- -त्यै मा ३०, १२,
का ३४, २, ४
† अव(व-ऋ)ति^h- -ति: ¶मै ३,
७, ४, ४, ६, ६, शौ ४, ३४, ३,
१०, २, १०, १२, ८, १०; पै ६,
२२, ४, १६, ६०, २; १४४, ९;
-तिम् ऋ ११, ११८, ३ⁱ, ३,
५८, ३, ५, ७६, २; ¶तै ७,
२, १, ४, ४, २, १^j, २, ¶मै
१६, ३, ८, ८, ¶काठ २४, ६^k,

¶क ३७, ७^l, कौ २, ११०, ३^m;
शौ ९, २, ३; ४, ४, १७; १९,
३१, ११ⁿ, पै २, ३, ५, १६, ७६,
३, १४९, १०, -त्यै ऋ ४,
१८, १३, तै १, ५, ३, २^o; काठ
८, १४^p; क ८, २^q, शौ १२, २,
३५, पै १७, ३३, ६.
अवर्ति-मत्- -मत् पै ९, १८, ४.
१अवा(व-आ)र्^r- -राय^s मा ३०,
१६, का ३४, ३, ३; -रै तै ७,
३, १६, १, काठ ३४, १६; ४३,
६, पै २, १९, २ [१- अन्^t]
अवार-त्तस् (:)^u ऋ १०, ६५, ६.

^a) मौस्थि. ✓*याज् इत्यस्य सकक्ष सन् सकर्मक-
धा ✓यस् इत्यस्याऽकर्मकस्य च सतः सजन्मा तद्वद्
✓या इत्येतद्गणाय यद्. (तु. *अव याज्-, *अव-याजस्-
ययोः स्थाने जकारसकारयो संभेदात् *अव-यास्-,
*अव-यासस्- इत्येते प्राति. अपि सुकल्पे द.) ।

^b) तु. सा. अव ✓यज् इत्येतत् पर्यायत्ववचनेन
यनि नेदीय इव स्पर्शकः, वैतु PW. प्रभृ.
अव✓या इत्येतद् वृत्तत्वं प्रतिपादुकाः सन्तश्चिन्त्या
(सकर्मक वसाकाङ्क्षेऽकर्मकस्य सन् ✓या इत्यस्या-
ऽनुपयोगादिति । ननु अवेन योगेऽस्य सकर्मकता
स्यादिति । नेति । कथमिति । पृथग्-भाववृत्तिना अवेन
युक्तस्याऽपादानं प्रत्यभिधावुक्तवस्वाभाव्यात् कर्मसंबन्धा-
ऽसंभवादिति) ।

^c) तु. वे. ✓यज् इत्येतत् पर्यायत्ववचनम् इति,
भा. सा. उ. म. च ✓यस्> ✓यासि इत्यस्य
वृत्तमिति कृत्वाऽप्यर्थतः यनि एव सकेतुकाः, वैतु.
पाम. (३, १, ३४), PW प्रभृ. च अव ✓या इत्यस्य
वृत्तमित्येवं प्रतिपन्ना नापू. रूपस्य दिशा चिन्त्या ।
यदपि पाम. क्षिप. स्थाने सप् इत्यस्य प्रस्तावे सौवरं
प्रयोजनं प्रादर्शि, तदर्थं पुष्टिकरो निगमोऽयापि मृग्यः ।
सीयुटः ष्वाभावे तु. माप्रा ३, ८३ ।

^d) पामे. अव...अयक्षि मा २०, १८ द. । PW.
प्रभृ. नापू. रूपयोः दिशा प्रत्याख्येयाः द ।

^e) सपा. आपमं २, २, ३ अव...अवृञ्जन् इति पामे.
(वैप ४ अव...अपृञ्जन् इत्यत्राप्ययं समावेश्य) ।

^f) विप. (तमस्-) । बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २,
१७२) ।

^g) प्रकृतिभाव शाखाविशेषनिघ्नः (पा ६, १, १२८ [वैतु
नाउ.]) । वा. सपा तैब्रा ३, ४, ८, १ अवर्त्ये इति पामे. ।

^h) भाप (अजीवन-, दारिद्र्य-, दुर्भाग्य-) । व्यु ?
अ + ?वृति- (<✓वृत्) इति तस. नञ्-स्वरः इति
सा. शौ ४, ३४, ३ । अव + ✓ऋ (>✓*अर्)
+ क्तिन् प्र. अनन्तरगतिस्वरश्चेतीव प्रतिपन्ना PW
प्रभृ ऋति- इति वा ? अर्ति- इति वा उप. इति कृत्वा
गुणपक्ष्या वा स्यु शकन्धादित्वपक्ष्या वेति दिक् ।

ⁱ) स्क तृ१ अर्थे द्वि१ इति ।

^j) अमतिम् इति शंपा । RW तु यमु. । तदन्यतर-
साधीयस्त्वं विमृश्यम् ।

^k) पामे. पुरुषे पै १७, ३०, ५ द. ।

^l) नाप [नदीकूल- (=अर्वाक् तीर- [या २, २४
=अवर-] पंजा. उरार)] । व्यु. ? गस. उप. ✓*अर् +
घञ् प्र थाथादि-स्वरश्च (तु. NW.) । यद्वा,
<अव✓वृ सति माध्यमिकस्य तकारस्य नैप्र लोपः द.
(तु टि अवर- यत्र सौवरी स्थितिर्नञ्पूर्वाये कल्पे
मौस्थि. नेदीय इव स्पर्शका स्यात्) ।

^m) सपा. तैब्रा ३, ४, १२, १ अवर्थाय इति पामे. ।

ⁿ) तसिल् प्र. लिट्-स्वरश्च [पा ६, १, १९३ (वैतु सा.
अ + वार- [<✓*वृ] इति कृत्वा तस. ? अ-वार- इति
भिन्नं प्राति. उपकल्पकः)] ।

अवारीय^{a,b} - येभ्यः^c काठ
४३,६.

१अवार्यै^{a,d} - र्याः मा २५,
१; का २७,१,२; मै ३,१५,१;
-र्याणि मा २५,१; का २७,१,
२, मै ३, १५, १; -र्याय मा
१६,४२; का १७, ७, १, तै ४,
५,८,२, मै २, ९,८; काठ १७,
१५; क २७, ५; -येभ्यः तै ७,
३,१६,१०.

अवर^e - व/ ऋ १, १३३,६.

अवर, रा^f - िरः ऋ १, १६३, ९;
१०, ८८, १७; १९, मा २९,
२०; का ३१, ३, ९; तै ४,
६, ७, ४; काठ ४६, ३, शौ
१८, २, ३२६; पै १८, २५, १;
-रम् ऋ १, [१५५, ३ (९,
७५, २)], १६८, ६, १०, ५५,
४, ८७, ३; १२०, ७६, मै १, ६,
१०॥, ४, ९, १२^h, काठ १४, ६,

२८, १०, २९, २; ॥क ४५,
१, ३; शौ १, ८, ३; ५, ११, ५;
७, ३६, ३, ८, ३, ३१, १०, ८, ८,
पै ४, ४, ९, ५, ९, ५, ६ १,
७१; ८, १, ५; १६, ६, ३१;
१०१, ३, -रा शौ ७, ४२, १,
पै २०, १०, १; -राः पै १५, ९,
४; -तराणि ऋ ८, ९६, ६,
९, ९६, ७, कौ २, २९५; जै
३, २४, ११, -रात् ऋ ७, ६,
७, -तरान् ऋ ८, ७५, १५, ९,
९७, १७, १०, ८१, १ⁱ, मा ११,
७१, १७, १७^j, का १२, ७, ६,
१८, २, २^k, तै २, ६, ११, ४;
४, १, ९, २, मै २, ७, ७, १०,
२^k, काठ १६, ७, १८, १ⁱ,
क २८, २^k, शौ १२, २, २९६^j,
-राय शौ १, १२, ४^k, -रास.
ऋ ६, २१, ६, -रासु ऋ १,
१४१, ५, -रे ऋ २, ९, ३;

१२, ८; २४, २१; ४, २५, ८;
१०, १५, १; िमा १७, ७५,
१२, ४९; िका १८, ६, ११;
२१, ४, १, तै २, ६, १२, ३१,
४, ३, ३, २; ६, ५, ४१, ॥६,
४, ६, २; ३; मै २, ७, २०^l,
१०, ६१, ४, ३, ५, १०, ६१, काठ
१२, ८, १८, ४१; २३, ८, क
२८, ४१, ३६, ५॥, शौ ५, २,
६१; २४, १६; १०, ७, २१,
१८, १, ४४१, २०, ३४, ८१,
१०७, ९१^k, पै १३, ७, ८१,
१७, ९, २, -रे तै ३, ४, ५,
१; शौ १, १७, २; पै १९, ४,
१६; -रेण ऋ १, १६४, १७,
१८; ४३; ६, ९, २, शौ ९, १४,
१७, १८, १५, २५, १३, १,
४१६, पै ७, ३, ७६, ८, १,
५६ⁱ; १६, ६७, ७; ८, १८, १९,
१, -रेभ्यः मा ५, ४२, २३,

^a) विप (अवारभव-] इच्छु-पक्ष्मन्-रुद्र-यथोपलब्धे द्र.)।

^b) छ>ईयः प्र. उस्. (पा ४, ४, ११७)।

^c) सपा अवारीयेभ्यः <> अवार्यैभ्यः इति पाभे ।

^d) तात्रभक्तिः यत् प्र. (पा ४, ४, ११०) तित्-स्वरश्च ।
यद्वा ठे प्र. *अवारिक-<*अवारिअ->यनि. इति कृत्वा
स्वरितविपरिणाम. द्र. (पा ८, २, ४)।

^e) अव + अर- (=√*अर [प्राप्तौ] + भावे क्विप्)
इति कृत्वा गस. शक्न्वादित्वम् उप. प्रकृतिस्वरं च
(पा ६, २, १३९)। वा. क्विप्. इति न द्वि१ एवोप-
लभ्यते (तु. टि. अघस्^१, २अवस्^२, सा. G.W. G.R.V.
WW १, १३; वैतु. पा. [८, २, ७०] २अवस्^३-
इत्यतोऽभेदे सति साहितिकनिपातनमात्रं रेफान्तत्वमिति ।
वे. लेटि मपु१ इत्याह तच्चिन्त्यम्)।

^f) व्यु ? पपा. नावप्रह.। स सति तदवयवयोश्च संदेहः ।
अव+उप.√*तु-भावे *तुर-इति (वैतु. G.W प्रमृ तरप् प्र.
इति) वा √*अर-भावे *अर- इति वेति कृत्वा बस इति ।
प्रथमे कल्पे नैप्र तकारलोपे सति शक्न्वादित्वम्, उत्तरे
कल्पे च मूलत एव तदिति विवेकः । उभयथाऽपि पूष.

प्रकृतिस्वर. समान । अ+√वृ > वृ- (=आच्छादितत्वे
सति विप्रकृष्टपर्यायः [तु अभा.] इति वा √पृ > पृ-
(व्याप्तत्वे सति विप्रकृष्टपर्याय सन् नैप्र वकारित-
पकार.) इति वा कृत्वा तस. नञ्-स्वर इति । अथापि
वा (√*अर > भावे) *अर- (तु √*अर्भ, √*अल्प्
इत्यत्राऽऽवावयवः) + (√*भृ > भावे) भर- इति
कृत्वा *अर्भर- इति बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् नैप्र. यनि
वर्णविपरिणामश्च द्र. (अपि च तु टि. १अ-पर-,
अवार-)।

^g) सपा ०रम् <> ०रे इति पाभे ।

^h) पुरम् अवरम् (तु. Sch. [वैतु. सात. परमवृम् ?])
इति पाठस्य स्थाने सपा. तैआ ४, २०, २ पुरम्,
अधरम् इति, माश्रौ २, ५, ४, २४ ? परमधनम् (शोधः
वैप ४ द्र.) इति च पाभे ।

ⁱ) पाभे. परमच्छुद द्र ।

^j) सपा पै १७, ३२, ९ दुरितान् इति पाभे. ।

^k) पाभे अपराय पै १, १७, ४ द्र ।

^l) सपा, शौ ५, ११, ५ पुरेण इति पाभे. ।

४४^a, का ५, १०, २; २५, ८, ६^a,
तै ५, २, १२, २^a, मै १, २, १४,
३, ९, २^२॥, काठ ३, २,
२६, ३^२, ३९, ७, ५०, ६^a, क
२, ९; -॥रेषाम् तै २, २, २,
४, -रेषु ऋ १०, ५६, ६; ७,
-रै. मा ७, ५, का ७, २, २, तै
१, ३, ५, १, ४, ३, १, ६, ३, ३,
१^a; ४, ६, २, ३; मै १, ३, ५,
काठ ४, १; क ३, १.

अवर-पर^b - रम् शौ ११, ३, २०,
पै १६, ५४, १३.

अवर-स्-पर^c - रम् मै ४, ४, ६^३॥;
-राय मा ३०, १९, का ३४,
४, १.

अव ✓ र (> ल) म्ब > अव-रुम्ब-
माण- -ण. क्र ८, १, ३४.

अव ✓ राध्, अव अरात्सी: शौ ५,
६, ६, पै ६, ११, ८.

॥अव ✓ रिफ् > अव-रिफत् - फन्तौ
काठ २७, ८.

अव ✓ रुच्, अवरोचते शौ ३, ७, ३;
पै ३, २, ३.

अव-रोकिन्^d - क्णिण मा २४, ६,
वा २६, २, १; मै ३, १३, ५

॥अवरुण^e - नम् मै २, १, २, ५,
६; काठ १०, ३; १३, १.

॥अवरुणगृहीत^f - त: मै २, ५, ६,

काठ १३, २; -तौ मै १, १०,
१२; काठ ३६, ६.

॥अवरुणग्राह^g - हाय तै ६, ६,
५, ४.

॥अवरुण्य^h - न्यम्ⁱ मै ४, १, ५,
काठ ३१, ३, क ४७, ३

॥अव ✓ रुध् (बधा.), > रुत्स,

अवरुध्^j तै १, ५, २, १, ५,
४, ४, ७, २^२, ५, ८, १, ४^२,
६, ७, ३, ७, ४, २, २, १, १, ६^२,
२, ६; ४, २, ५, २, ५; ६, ७,
३; ४, ५^२; ६, ७; ८, २, ४, ५,
२, ४, ५, ८, ५, ७^२; ९, ४, १०,
२; ११, १; ५^२, ३, २, ३, ७^२,
८^२, ९, ७, २^२, ३^५, ९, ३^k, ४,
९, ३, ११, १, ६^५, ५, ३, २,
४, ४, ५, ३, ७, ३, ४, १०, ३^१,
४^२, ११, २^१, ६, १, १^०, २^०;
२, ६, ९, १, ३, १, ५, १, २;
३, ४, १, २, ५, २, ३^१, ४^२, ४,
१, ४, ३, ३^१, ८, १^१, २^२, ९, ३,
५, ५, २, ३, ४, ४, ७, २, ९,
३, १०, २; ५, १, १, १, २,
२^२, ८, २-५, ९, २, ५^२,
६, १०, २, २, १, २: ६^m, ३, २,
४, ६, ५, ५, ६^२; ६, १^२, ३, ५;
८, ७, ९, १^२; ३, ५, ६, १०,
७, ३, १, ३, २, ४; ४, ७, ७,

२, ८, १^१, २; ३, १०, १^१;
११, २, ३; ४, १, २^२, ३, ४, १;
५; ६, ३^२; ५, ६, ७, २, ४, ६;
७^१; ८, १^२, २, ३^२; ४^१, ५^२;
६^१, ९, २, ३, ४^२; ११, २;
४^१, ५, १, ५, ७; ६, ३^२; ६, २,
३^१; ६^१, ६, ४, १०, २; ७, २,
२, ३, ३, ४, १; ८, ३, १०, ३,
६, १, १, २, ६; २, १, ४, ७,
३, १, २, ४, ४, १^२; ४, ८, ५,
२, ७, ३, ८, १^२, २, ४, ९, २^१,
३, ५, ६^२; १०, २; २, १, ३,
२, २, ४, १, ५, ६, ४; ७, २;
३^१, ८, ३; ९, ४, ३, ३, ६, ६,
२, ७, ३, १०, ३, ११, ३, ५;
४, १, ३; २, ५, ३, २^२, ४,
२^२, ३, ५, ४, १, ६, ५, ६, ४,
५, ५, २, १०, १, ११, ३, ६^२,
७, १, २, १, ४, २, ८, २, ९,
१^२, १०, ४^१, २, २, १, २^१, ३,
१^१; २^२; ५, ५^१; मै १, ४, ७,
४, ९, १०^२, १४^२, १५, ५,
६^१, ७^२; ११, ६, ३, ४^१, ५^१,
७, ८^१; ९^२; १०, ११^१; ७, २^१,
३^२, ४^२, ५, ८, १, ४; ५, ६^२;
८; ९^१, ९, ७^२, १०, ६; ११,
६^२, ८; ९^१; २, १, ८, २, १,
८^२, ३, १^२, ४, ४, ८, ५, १^१;

^a) पाभे. अपराय पै १, १७, ४ द्र. ।

^b) द्वस एकवत्त्वम् उस सास्व. च (पा २, ४, १२, ६,
१, २२३) । वा. क्वि. द्र. ।

^c) विप (राष्ट्र- [मै]), नाप । सुट् उसं. (पा ६, १, १४४
[तु. पपा. PW प्रभृ. च.]) । मौस्थि तु *अवरतस्पर-
इत्यस्य सतः नैप्र. त-लोप द्र. । एस्थि. *अवर-तस्+पर-
इति कृत्वा तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) चेति दिक् ।

^d) गस. उप कर्नरि विनुण् प्र. उसं कुत्वं च (पा ३,
२, १४२, ७, ३, ५२) । तत्-स्वरः । उ. म. च अव ✓ लोक्
इत्यस्य वृत्तविकल्पमपि ब्रूतः ।

^e) बस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) । वा क्वि. द्र. ।
सपा तै २, २, ६, २ निर्वरुणम् इति पाभे ।

^f) तस. नञ्-स्वर. । उप. त्स ।

^g) तस. उप साप षस. ।

^h) तस. अन्तोदात्त (पा ६, १, १५६) ।

ⁱ) सपा. तैत्रा ३, २, ४, ५ अवरुणम् इति पाभे. ।

^j) प्रपु^१ उप. च उपु^१ च यथायथे द्र. ।

^k) पाभे. अभिसंयुक्ते मै २, ३, २ द्र. ।

^l) पाभे. अत्ति काठ १३, १२ द्र. ।

^m) पाभे. राध्नोति, अराध्नोत् मै ३, २, २ द्र. ।

२, ५^१, ७; १०, ११; ३, १,
५; १^{१०}; २, १^१, २^१; ३; ५^१,
६^१, ७; ८, ३, २^१, ३^१, ४, ८,
९; ४, १^१, २^१, ३^१; ४; ६^१;
७; ८, १०, ६, ३^१, ५^१, १०, ७,
१, २^१, ४^१, ५, ६^१, १०^१; ८, ५^१,
६^१; ७, १०, ४, ४, १, १, ९,
१३^१, १४, २, ४, ७, ८, १०,
११^१; ३, ३^१, ६, ४, १^१, २, ४,
७^१; ९, ५, १; ३, ५; ७, ६,
७, १^१, ७, ३-५, ८, ८, काठ
६, ८^१, ७, ८^१, ९, १४^१, ८,
२^१, ५; ८, १०, ११, १२^१,
१३, १५, ९, १^१, ३, १५^१;
१६; १०, ८; १०, ११, ११,
१, २^१; ४, १२, १^१, ४^१, ५,
७, ११, १२; १३^१, १३, १^१,
४, १२^१, १४, ६^१, ८^१, १९,
६^१, ८, १०^१, ११^१, १२^१, २०,
१^१, ३^१, ४^१, ५^१, ७^१, १०, १२,
१३^१; २१, १^१, २^१, ३, ४, ७^१,
८^१, ९, ११^१; १२^१, २२, ६^१,
७, ८, २३, १, २^१, ३, ४, ८,
२४, २^१, ४^१, ५, ८, २५, २,
४, ५; ६, ७^१, ८, २८, ४, ६,
९, २९, २; ३०, १०, ३१, ७;
१०, ११^१; १५^१; ३२, १^१, ६,
७^१; ३४, ३, ५, ६, १०^१,
१०^१, ३५, १६, ३६, १, ७;
३७, १, ७^१, १०^१, क ४, ७^१,
६, ३^१, ७^१, ७, १, २, ६, ७^१,
८, ८, १, ३, ४^१, ३०, ४,
६, ८^१; ३१, १^१-३^१, ५^१ -

७^१, ९^१, १२, १४-१६,
१७^१, १८; १९, ३४, १^१,
३५, १; ७, ८^१, ३६, १, ३७,
३^१, ५^१, ६, ३८, १, ५; ३९,
१-३; ५^१; ४०, १, ४४, ४,
६; ९, ४५, ३, ४६, ८, ४७, ७, १०,
११^१, ४८, १४; श्री २, ५, २२,
६, ९; ९, २, ४, ६, ८, १२,
३, ४१, १५, ११, ३; ४, ६,
८; १०, १३, २; ४, ६, ८, १०;
श्री २, २१, १-७, ९-१२,
१६, १११, ११; ११२, ७, ८,
११४, १^१-४^१, १७, २७,
४, २८, ७, २९, १०, १३, ४०,
१; अवरुधे तै ३, ३, ६, १,
श्री २, ९, २, ४, ६; ८,
अव रुधे तै १, ७, ६, ७, ५,
२, ९, ६, ४, ४, ५, ५, ६, २,
काठ २१, ७, श्री २, २०,
१-१२; अवरुधाते मै १, ८,
९, अवरुधते तै ६, ५, ९, ४,
७, २, १, २^१; ६, २; ३; ३, ३,
२; ५, ३, ६, २, ७, ४, ८, १,
२, ४, १, २; ३, २, ३, ५, ३,
२; ४; ६; ४, ३, ५, २, ३; ६,
२; ३; ११, २, ५, ३, १, २,
४, १; ५, २, ६, ४^१, ८, १,
२, ४, ९, १, ३^१, ४, १०, १,
मै ४, ३, ८, काठ ३३, २; ४,
८^१, ३४, ५^१, ७, ९^१, श्री
१३, २, १५, पै १८, २१, ९, श्री,
अवरुधमः पै १७, ४०, ३^१,
अवरुधै काठ ८, ३, क ६, ८,

अवारुध तै २, ५, ३, २; ५,
२, १, २; ६^१, ३, ४, ३, ८, १^१,
६, ६, ४, ५, ७, १, ८, २, २, २,
१; ४, ३, १; ५, ९, १, मै १. १०,
१२, २, २, ८, ३, २; ३, ३, १;
काठ १०, १०; १२, ५, १९,
११, १२^१, २०, १, ३६, ६^१,
क ३१, १^१, २, ३, अवारुधत
तै ३, ३, ६, १, ५, ४, १, २,
७, २, ६, १; ५, २, २, ८, १,
काठ ३३, १, श्री अव... अरुधत
खि १, ११, ४, अवरुधीत
तै ५, १, ९, २; अवरुधीमहि
तै ७, २, ६, १.

श्री अव रुधत् १०, १०५,
१, कौ १, २२८^१, जै १,
२४, ८^१, अवारुध मै १, ५, १०,
११^१, ३, ७, १, काठ २०, ५,
क ३१, ७, अव... अरुधत काठ
३३, २, अव... अरुधत है तै
७, ५, २, १, काठ ३३, १, श्री
१६, १४९, १२^१, अवारुध
मै १, ६, ५.

अवरुधते मै १, ११, ६, ४, ३,
३, ४, ७, अवरुधते मै ३,
१०, १.

अव-रुध, द्वा- -द्व. श्री १०,
२८, १०, मै ३, ९, ४; काठ
२४, ८^१, क ३८, १^१, -द्व
तै ५, ४, ९, २; ७, ५, १, २;
क ३७, ३^१, -द्वा तै ३, ४, ३, ८,
काठ ६, ८, १३, १२, क ४,
७, -द्वा तै २, ३, ९, ३, ५,

- a) सकृत् पाभे. अपिदधाति तै ५, १, ९, ५ द्र. ।
b) एकतत्र अवरुध इति मुपा ? यनि. शोध. द्र ।
c) पाभे. अपरुधमः शौ १२, ३, ४३ द्र. ।
d) पाभे अराधनोत् मै ३, २, २ द्र. ।
e) पाभे. आनर्ध काठ २१, ४ द्र. ।

- f) सकृत् सपा तैत्रा १, ६, ४, ५ उपानमत् इति
पाभे ।
g) तु AVM ९८ यदनु आ इति वैराजस्य सतः १मस्य
पादस्यान्ते द्र. । h) अनुक्षमाहि इत्यत्र टि. द्र ।
i) सपा. काठ २४, २ °ध्वम् इति पाभे. ।

७, ५, ३, ४, ८, २, मै ३,
१०, १, काठ ३४, १७, -द्वानि
तै २, ५, १०, ४, मै ३, २, ५,
-द्वेन तै ५, २, ५, ६ [°द्व-अन्°]
अव-रुद्धि- -द्वये तै १, ५, ४,
२, २, १, ९, ३; ४, ६, २, ९, १,
२, ४, ५, १०, ४, ३, ३, ६,
१, ५, १, १, ४, २, ५, ५, ६,
६, ३, ८, ६, ९, ३, ४, ५, २,
९, २, ६, ३, २, ६, १, ८, १;
१०, २, २, ९, ४; ३, ७, ५,
७, १, ४, २, १०, ४, २, १,
३; २, १; २, ३, २, ५, ५,
३, ४, १, ४, ३, ४; ५, ३, ७,
२, ५, ८, ३; ९, ३, ४, मै १,
१०, १२; ११, ८, ९, २,
४, ८, ३, १, १, २, ४; ४^३,
७, १०; २, २, ५, ३, १, ६;
४, १, ३, ६, ९, ७, ४, ८,
५; ८, ९, ६; १०, २, ४, २,
४^४, ३, २; ४, ९, ५, ३; ६,
५, ७, ३, ९, काठ ८, ३; ८;
१२, १३, १३, ७, १४, ८, ९,
१०; १९, १; २, ६, २१,
११; २३, १, ५, २, २६, ९; २८,

९; २९, ३, ७, ३२, १, ३३,
४, ३४, ५, ९; ३६, ६, क ६,
८, ७, २, २९, ८, ३०, ४, ३५,
७, ४१, ४, ४४, ९, ४५, ८,
अव-रुध्म^१ तै २, ३, ७, १, ५,
४, १, २.
अव-रुध्म तै १, ५, १, ४, ३, ४,
३, ४, ५, २, ५, ६, ७, ८, ३;
१०, २, ६, ६, ११, ४, ७, ३, १,
४, काठ ७, ९, १०, १; ११, २,
२१, ११, ३७, १. [°ध्व-अन्°].
अव-रुध्म^२- -ध्वम् काठ २४, २^३;
-ध्या तै १, ६, ७, ३.
अव-रुध्म^३ मै १, १०, १२, ३,
८, ६
अव-रुध्मान- -ना काठ ३३, ३
अव-रुध्मान- -नः काठ १२,
५, -ना. तै १, ५, १, १.
अव-रोध^४- -धै मै ४, ४, २.
अव-रोधन- -नम् क ९, ११३, ८
अव ✓ रुध्, अव-रोहति मै ३, ३,
६, काठ २१, ७, अवरोह तै १,
३, १३, १; अव-रोह कौ १,
५३२^५, जै १, ५४ ८^६
अवारुक्षत् पै १४, २, २

अव-रुध्म^५- -हौ शौ ६, १४०, १,
पै १९, ४९, ९.
अव-रोह^६- -हस्य पै १३, ३, ३.
अव-रोहत्- -हन् क ५, ७८, ४,
-हन्तम् पै १४, २, १, १०.
अव-रोह^७- -ह्या काठ २६ ११
अव-रोकिन्- अव ✓ रुध् द
अव-वर्चस्^८- -वर्चस् शौ ४, २२,
३, पै ३, २१, २
अव-वर्जुषी^९- -षीणाम् शौ ७, ५२,
२.
अव-वर्ति- अव(व ✓ अर्, क) द
अव-वर्त्त^{१०}- -वर्त्त क ६, १२, ३, मै ४,
१४, १५
अव-वर्म्न^{११}- -वर्म्न शौ ११, १२, २३
अव-वर्ष^{१२}- > अवर्ष्य^{१३}- -वर्ष्य मा
१६, ३८, का १७, ६, २; तै ४
५, ७, २, मै २, ९, ७, काठ १७,
१५, क २७, ५.
अव-वर्षिष्यत्^{१४}- -वर्ष्य तै २, ४,
१०, ३; काठ ११, १०.
अव-वर्षिष्यन्ती- -न्ती काठ २५,
१०, क ४०, ३.
अव-वर्षुक^{१५}- -क तै ५, ४, १, ४,
६, ३, ४, ६, ४, ५, ६, ५, ६,

१) सकृत् सपा तै ५, १, ३, १ प्रतिष्ठित्यै इति पाभे ।

२) गम. कमुलन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

३) गस. उप. कथम् प्र उस् (पा ३, १, १०९) ।

कृत् स्वर प्रकृत्या (तु यस्या संटि. [विधिवाक्यत्वात्
कथयन्तत्वं तु मौलिकतरं स्यादिति मतम्]) ।

४) पाभे अव-रुद्धम् क ३७, ३ द ।

५) गस. उप. शमुल् प्र. उस्. (पा ३, ४, १२) ।

कृत् स्वरः प्रकृत्या । शित्वेन सार्वधातुकत्वात् भ्रम् विक-
रणः द्र. ।

६) =अव-रोह- (तु. न्यग्रोध-) । गस. उप. घञन्ते
थायादि-स्वर (पा ६, २, १४४) ।

७) सपा. क ९, ९६, १३ अव-रोह इति पाभे ।

८) तु. डि. अव-गत- ।

१) विप (शमीगर्भ-]अश्वत्थ-) । उप कर्तरि अच् प्र ।

२) पाठ? इव रुद्धा इति द्विपदः शोध. सुवचः (तु.
क ४, १, ३) ।

३) विप. (शत्रु-) । बस. अन्तोदात्त ।

४) विप. (विश्व- [प्रजा-]) । अर्थ व्यु च ?
अव-वर्जिष- (< ✓ वृज्) इति सा W प्रभृ. सपा.
क १, १३४, ६ अव-वर्जुषीणाम् इति पाभे ।

५) विप (अग्नि) । बस. अन्तोदात्तः ।

६) विप. (रुह-) । तद्धिने यति तित्-स्वर. (पा ६, १,
१८५) । अव-वर्ष्य- इत्यतः स्वरतो विवेकमकुर्वाणौ
PW MW. च चिन्त्यौ ।

७) तस. नव-स्वर ।

८) तु. डि. अव-शोधुक- ।

५, मै १, १०, ७
 २अ-व(र्ण्य) > ष्य^१ - ष्यः तै
 ७, ४, १३, १; काठ ४४, २
 ¶अव/लिप्, > स्, अवालिम्पत् क
 ३९, १
 अव-लिप्^२ - सम् मै २, ५, ५१^०,
 -सा मा २४, ३, का २६, १,
 ६, तै ५, ६, २३, १; मै ३, १३,
 ४, काठ ५०, ३
 ¶अव/लिह, अवालिह मै ३, १०, ६,
 काठ २९, १; क ४५, २
 ¶अव/लुप् > स्, अवलुम्पन्ति तै
 ३, २, २, १.
 ¶अव/वद्, अववदेत् काठ २५, ८;
 क ४०, १
 अव/वह, अववक्षति पै १९, ३४,
 १४
 अव/वा, अववाति ऋ १, ५८, ५,
 १०, ६०, ११.
 अव/विध्, ¶अवविध्यति तै २
 ५, ५, ६^३, ७, ४, ५, १^३; अव...
 विध्यति ऋ ९, ७३, ८.
 ¶अव-विद्ध- -द्धम् ऋ १, १८२,

६, ७, ६९, ७, मै ४, १४, १०.
 अव-वि/नश् (अदर्शने), १ अव...
 विनश्य पै १९, ३३, १२^४
 अव-वि/मुञ्च्, अव... विमुञ्चामि
 शौ ५, १३, ६.
 ¶अव/वी, अववेति ऋ १०, २३, ४;
 शौ २०, ७३, ५
 ¶अव/वृज्, अववृजेयु काठ ३४, २
 अव-वृक्त- -क्तम् काठ १३, ३
 अव-वृज्य काठ १३, ३, क ३६, १^०.
 अव/वृश्च्, अव... वृश्च् ऋ १,
 ५१, ७, अव... अवृश्च् ऋ ७,
 १८, १७.
 अव/वृष् > अव-वृषत् - षत्ते^१ मा
 २२, २६, का २४, १२, १
 ¶अव-वृष्ट- -ष्टेन काठ ३५, १९,
 क ४८, १७.
 अव/वेप्, अववेपते पै २०, ५०, ८
 अव/व्ये > अव-वीत- प्राचीन^०.
 ¶अव व्ययत् - -यत् ऋ ४, १३,
 ४, मै ४, १२, ५^१; काठ ११, १३
 अव-वृ^१ - -श शौ ६, ४२, ३, ४३, ३,
 पै १९, ३३, १.

अव/शस् > अव-शस्^१ - -शसा^१
 शौ ६, ४५, २, पै १९, ३६, ५.
 अव-वशा- -शा शौ १२, ४, ४२,
 पै १७, २०, २; -शाम् शौ १२,
 ४, १७, पै १७, १७, ७.
 ?अवशानम् पै २०, ३३, २
 अव/शीय^१, ¶अवशीयन्ते तै १,
 ८, १, १^३, मै ४, ३, ७, काठ १५, १,
 अवशीयताम् शौ १८, ३, ६०.
 ¶अव/शृ > शिर, अवशीर्यते^१ क
 ४८, १४, अवशीर्यते मै ४, ८,
 १०, काठ ३०, ५.
 अव/शो > शिशी, अव... शिशीहि
 ऋ १०, १०५, ८.
 ¶अव/श्रथ्, अव(श्रथाय) ऋ १,
 २४, १५, मा १२ १२, का १३,
 १, १३, तै १, ५, ११, ३, ४,
 २, १, ३, मै १, २, १८, ४,
 १४, १७, काठ ३, ८, १६, ८,
 ४०, ११, क २, १५, कौ ३,
 १, ४, जै २, ५, १, शौ ७,
 ८८, ३, १८, ४, ६९.
 अव/श्चस् > अव-श्चस्^० शौ

^१ विप (२४प्-). तस यदतोः (पा ६, २, १५६)
 इत्युत्तरपदान्तोदात्त ।

^२ विप. ([सकीर्णवर्ण-] आश्वमेधिक-पशु-) ।
 गस. उप बधा. सत. कौटिल्यवृत्ते. ✓लिप् (तु
 पंजा ✓लिप्) इत्यतः कर्तरि क्ने प्रवृद्धादित्वाद् अन्तो-
 दात्त. [पा ६, २, १४७ (धा. कर्मकत्वमात्रे तु म. [सा]
 सगर्वत्वे वृत्ति पश्यन्, भा च [तै] अन्यदीयत्वेन स्तब्धत्वे
 वृत्तिमुदाहरन्, वैतु भा. सा. MW. IX. उपदेहने वृत्ति-
 मत सङ्गर्भत्वात् सत गपू. धा. कर्मणि क्तम् प्र वदन्तः
 स्वरतश्चिन्त्या.] ।

^३ सपा. काठ १३, ५ शुण्ठम् इति पाभे. ।

^४ पाभे अनु... विनश्य शौ ६, ११३, २ द्र. ।

^५ पाभे अनु-मुश्य तै ६, १, ३, ६ द्र. ।

^६ पाभे. अभिवृषते द्र. ।

^७ विप ([वर्षाम्बु-संपृक्त-] हविष्- [तु भा. तैत्रा ३,

७, २, ३ प्रमृ.]) ।

^८ अवव्ययन् इति मुपा. स्वरो भ्रष्ट ।

^९ विप । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

^{१०} भाप. । गस. क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या । यत्तु सा.

✓शस् (हिंसायाम्) इत्यस्य रूपम् आह, तद्विमृश्यम् ।

^{११} सपा ऋ १०, १६४, ३ युद्, आशसा इति विभे ।

^{१२} मौलिथ ✓शृ > ✓शीर्य > यनि. इति नैप्र.
 क्रम द्र (वैतु. पा [७, ३, ७८] < ✓शद् इति, PW.
 प्रमृ च ✓शी इत्येतस्य यगन्त-वृत्तेन संभेदुकाः [तु W.
 शौ १८, ३, ६०]) ।

^{१३} पाभे. अतिशीयन्ते द्र. ।

^{१४} पाभे. अपिशीर्यते काठ ३५, ६ द्र. ।

^{१५} णमुल्-कमुल्-सकक्षोऽलित् अमु प्र. उस् (पा ३,
 ४, १२) । यद्वा उप. भावे अप् प्र. थाथादि-स्वरः,
 वा. क्वि. च द्र. ।

४ ३७, ३, पै १३, ४, ३.
अव ✓ श्वि, अव...अश्नैत् ऋ १,
१२४, ११^१

१अवस्- ✓ अव द्र.
२अवस्^२-व ऋ १, ८३, २,
१६३, ६, १६४, १७, १८, ५,
४०, ६, ६ ९, ३, ८, ४०, ८, ९
७४, ६, १०, १७, १३, २७, २१,
६७ ४, मा २२, १७, का ३१,
३, ६, तै ४, ६, ७, २, काठ
३५, ८, ४६, ३, शौ ९ १४,
१७, १८^२, १३, १, ४१, २०,
२५, २, ९१, ४, पै १६, ६७,
७, ८, १८, १९, १, २०,
१२, ९.

अवस्-र-रम् पै २०, ५८, ४.
अवस्-तात्^३ ऋ ३, २२, ३, १०,
८८, १४, १२९, ५; मा ८,
९, १२, ४९†, ३३, ७४†,
का ८, ६, २, १३, ४, ५†;
३२, ६, ५†, तै ३, ५, ५, १,
४, २, ४, २†, १७, २, ५, ५,

३, १०, १^२, २; ४, २, २; ४,
१मै १, ३, २६, ८, ५^२, २,
७, ११†, ३, ६, १, ८, ८^३, ९,
४, ४, ३, १, १काठ १३,
५^४, १६, ११†, २०, ३^४,
३३, ६^५, क २५, २†, पै ११,
५, ७.

अ(वस्>)वो-देव^४-वम् ऋ ८,
१९, १२

१अवस्- ✓ अव द्र.

२अवस्- अन्^५, पिनाक^६.

†अव-सं ✓ सृष्टु, अव सप्तस्वरन्
ऋ ९, ७३, ४^१, काठ ३८,
१४.

अव ✓ सद्, > सीद्, १अवसीदति
काठ २३, ६; १अवसीदति तै
२, ६, १, १, अव...सीद् ऋ
९, ९६, १३^६.

अव-स(न>)ना^७-नाम् मै ३,
६, १०

अव-सृजन्- अव ✓ सृज् द्र

अव-सात्- अव ✓ सो द्र

१अ-वसा(न>)ना^८-नाः ऋ ३,
१, ६

२अव-सान-अवसान्य^९-, अवसाय,
अवसाय्य अव ✓ सो द्र.

अव ✓ सिच् > ञच्, १अवसिञ्चति
मै ३, ८, ८^१, ९, ९, ३, काठ २५,
९; १०^१, २६, ५^१; क ४०,
२; ३^१, ४१, ३^१, अवसिञ्चामि
मै १, २, ११, काठ २, ११^६,
२५, ९^६; क २, ५^६, ४०,
३^६.

अव-सित- अव ✓ सो द्र.

अव ✓ सृज्, अव...सृज्यात् ऋ १,
२४, १३.

अवसृजन्ति ऋ ५, ३०, १३,
अवसृजथ ऋ १०, ६५, १२,
अव...सृजत् ऋ १, ५५, ६,
१०, ११३, ४, अव...सृजत् ऋ
१, १७४, ४, अवसृजात् ऋ
१०, १०८, ५, अवसृजः ऋ १,
१८९, ५^१, अव...सृजन्तु
ऋ ५, २, ५, ६, अवसृज>जाऋ

^१) = ✓ श्वित् । < ✓ श्वि (गतौ) इति सां, PW. प्रभृ.
< ✓ श्वित् (दीप्तौ) इति च मन्वाना ।

^२) व्यु ? मौस्थि अव + *अस्- (= ✓ अस् [भुवि]
+भावे क्विप् प्र) इति कृत्वा गस. शबन्धादित्वम् उप.
प्रकृतिस्वरञ्च द्र । वा. क्वि. इति कृत्वोपलब्धेऽप्य
अव्य. इति प्राक्तनो व्यवहारो भवति । वस्तुतस्तु न. द्वि १
द्र. (वैतु पा ५, ३, ३९ अवर->*अव्+असि. प्र इति
[वैतु टि. अधस्^३, WW १, १३]) ।

^४) अधस्तात् इत्यत्रत्यं न्यायमनु (तु. यस्था. टि.)
तात्त्वं प्र. उस्. (तु WW १, १३, १५; ६०४, वैतु
पा ५, ३, ४१ अवर->अव्+अस्तातिः प्र इति) ।

^५) पाभे. अधस्तात् क ३१, ५ द्र. ।

^६) बस (पावा २, २, २४) पूष. प्रकृतिस्वरम् । वृचस्-
इत्यस्य विप उपरि-मर्त्य- इत्यस्य प्रतियोगि च [= अवोगता-
(स्वस्य च यजमानस्य चाऽभीष्टफलस्य प्रदायुकतया)
सामीप्यं गताः (नीताः) देवा येन (स्तोतृयजमानयोरवस्थिते-

द्वैल्लोकाऽपेक्षयाऽवोवर्त्तित्वात्तत्सामीप्यपराणा देवानामवो-
गतिरित्यभिप्रायः [तु. ऋ १, १४२, ११, ३, ४, १०, १०, ११,
१० यत्र वनस्पतिकर्तृकं देवानामुपावसर्जनमाशस्यते], तु.
PW. GW. BW. प्रभृ, वैतु सा. LRV. GRV.
NW. च 'अवस्ताद् देवानाम्' इतीव व्याचक्षाणा उस्.
अस. अभिसदधानाः स्वरतः (तु टि अध-ईप्-) चोद्या ।
भूयसेऽपि विमर्शाय तु टि उपरि-मर्त्य-] ।

^१) पाठ ? अव इत्यस्य स्थाने सपा. शौ ५, ६, ३
एव इत्यस्य च, पै ६, ११, ४ अभि इत्यस्य च श्रूयमाण-
त्वात् तन्मूलस्वरूपतः संदेहादिति यावत् ।

^२) पाभे. अव...रोह द्र. ।

^३) तु. टि १अव-गत- । ^१) विप (यही-) । तस.
नञ्-स्वर. । उप. < ✓ वस् (आच्छादने) द्र. ।

^१) पाभे. अवनयति तै ६, २, १०, ३^२ द्र. ।

^६) पाभे. अवनयामि मा ५, २५ द्र. ।

^१) सपा. माय २, १६, ३ विसृजः इति पाभे. ।

१, १३, ११, मा २७, २१, १, का
२९, २, ११, १, १, १, १, १, १;
मै २, १२, ६, १, काठ १८,
१७, १, क २९, ५, १, १, १,
२७, ११, १, १, २, १०, १, पै ९,
१, ११, १, अव...सृज् > जा
क्र ३, ४, [१०, ७, २, १०, ७];
८६, ५, १, १, १, ३, ४,
१५, १२, ६, २६, १, पै १, ५,
३, ५, ७, ११; १९, १९, १,
अव...सृज् > जा क्र १,
८०, ४; ७, ८६, ५, अव...
सृज् तम् क्र १, १५१, ६, ५, ६, २,
३; †अवासृज् क्र २, १२, १२,
८, ३२, २५; १०, ८५, १३, शौ
१४, १, १३, २०, ३४, १३,
पै ६, ३, १; १३, ७, १३, १८, २,
२, १२, ३१, ८, अवासृज् तै
६, २, ३, २; अवासृज् तम् क्र
[३, ३२, ११] ४, १९, २ (६,
३०, ४), अवासृज् शौ ४, ६,
७, पै १, १०७, ६; ५, ८, ६,
†अवासृज् क्र १, १३२, १२,
(२, १२, १२), ५७, ६; [३,
३२, ११, ४, १९, २] ६, ३०, ४,
१०, १३३, २, १३८, २; मै ४,

१४, १८; काठ ३८, ७; कौ २,
११५२, जै ४, १, ५, शौ २०,
१५, ६, ९५, ३, पै १३, ६, १२,
अवासृज्: क्र ६, ४३, ३; †अव-
सृज् तै मै १, ६, ४, काठ २६,
६, ३, क ४१, ४.

†अवसृज्यति मै ३, ८, १,
अव...असृज्यति शौ १४, २,
५२; पै १८, १२, १.

‡अवासृज् पै २, ५२, ५.

अव-सृज् न-नाय^१ मा १२, ६४;
का १३, ५, ३, तै ४, २, ५, ३,
काठ १६, १२, क २५, ३;
शौ ६, ८४, १; पै १९, ५,
११.

अव-सृज् त-जन् क्र २, ३, १०.

†अव-सृज्य^१-ज्य: मै १, ६, ४.

१अव-सृष्ट, धा- -ष्ट: क्र १०, ४,
३; मा २०, ४५, का २२, ४,
१०; मै ३, ११, १, काठ ३८,
६; -ष्टम् तै २, ४, ७, १, काठ
११, १३, -†ष्टा क्र ६, ७५,
१६, ७, ४६, ३, मा १७, ४५,
का १८, ४, १३, तै ४, ६, ४,
४; कौ २, १२१३, शौ १, ३,
९; ३, १९, ८; १, ५६, ४,

३, १०, ३, ४, १४, ५; -ष्टा
शौ १७, १, २८, -ष्टम् शौ १४,
२, ५३-५८, पै १८, १२,
२-६. [°ष्ट-सृष्ट°]

२†अव-सृष्ट- -ष्टान् क्र १०, २८,
११, -ष्टास क्र १०, ९१,
१४, मा २०, ७८, का २२, ७,
१२, मै ३, ११, ४.

३अव-सृष्ट, धा- -ष्टा काठ ३८,
९, पै १८, ३२, ११

अव ✓ सृप्, अवसृपति मा १६, ७,
का १७, १, ७, तै ४, ५, १, ३,
मै २, ९, २, काठ १७, ११, क
२७, १, अवसृपति तै ४, २,
७, १, अवसृपति शौ ११, १,
१७, पै १६, ९०, ७
अवसृप शौ ८, ६, ३, पै १६,
७९, ३.

अव-सृष्ट अव ✓ सो द्र

अव ✓ सो^१ > सा, सायि, सि, स,
अवसृपति क्र १०, ६१, २०,
†तै २, ५, ६, १, ६, २, ९,
१, मै ४, ६, ५, †काठ ८, १;
१३, १२; २९, ८, क ६, ६, १,
अवसृपति शौ ९, २, १४, पै
१६, ७७, ४, अव...सात् क्र

१) सपा. क्र ३४, १० उप...अवसृज् इति पाभे. ।

२) तु. सस्थ टि उप ।

३) इह सा. अवनीचीरपोऽपसृज् इत्येवं शिश्रावयि-
षन् अवनीचीः इत्येतद् एकं पदम् अव-न्यञ्च्- इत्यस्य
शक्ति रूपमाह, अथ अप ✓ सृज् इत्यस्य वृत्तमन्त्यं क्रिय-
पदमिति च मेने । तद् विमृश्यम् । त्रैष्टुभपाद-पुपूर्णा हि
सा. पाठमाकाङ्क्षेततरामिति दिक् ।

४) अव...सृज् तम् इत्येवं पठन् GW चिन्त्य ।

५) पाभे. न्यसृज् त् द्र ।

६) सपा. तै ६, २, ३, १ असृज्यति इति पाभे. ।

७) सपा. आपमे १, ४, ४ बौध १, ४, १७ †अव...
अदास्थ इति, मंत्रा १, २, ५ अप...अयष्ट इति, जैगृ १,

२। २१ अव...अयक्षत इति च पाभे. ।

८) पाठ १ अ-जक्ष- इति श्रुत्यभिप्राय संभाव्येत
(तु. मूको आज्ञा इति) । दीक्षाया विप. चापरमुप-
लभ्येतेति चिन्त्यो भवति मुपा ।

९) पाभे प्रमोचनाय द्र ।

१०) गस. क्यबन्ते कृत्-स्वर^१ प्रकृत्या ।

११) गय. उप. वत्ते प्रवृद्धादिवाद् अन्तोदात्तः (पा ६,
२, १४७) ।

१२) सपा. मा १२, १०३ का १३, ७, २ मै ३, ७, १४
काठ १६, १४ क २५, ५ अरोहत् इति पाभे. ।

१३) धा. विमोचनेऽपि वृत्तिः (तु. भा १, १७) ।

७, २८, ४, अवस्य ऋ ४, १६,
२, ६, ४०, १, तै १, २, ३, ३^१,
शौ २०, ७७, २१, †अवस्यतम्
ऋ ६, ७४, ३, तै १, ८, २२, ५, मै
४, ११, २, काठ ११, १२, शौ
७, ४३, २, पै १, १०९, ४,
॥अवस्यत् तै २, ५, १, ३.
अवासु^१ ऋ १, १७९, २.
अव-सातु- -तारम् ऋ १०, २७,
९
२अव-सान- -नम् ऋ १०, १४,
९, मा १२, ४५, ३५, ११, का
१३, ८, १, ३५, ४, २१, तै ४,
२, ४, १; मै २, ७, ११; ३, २,
३, काठ १६, ११, ३४, ९॥
क २५, २, शौ १८, १, ५५१, २,
३७, १९, १४, १, पै २, २३,
३, १०, १, ११, २०, २१,
१०, -॥ने तै २, ५, ६, १.
[°न-नव°]
अवसान-दर्श- -शः शौ ७,
४२, १, पै २०, १०, १.
१ अवसान-भ(द्र>)द्रात्^२ पै
१४ ४, २.
अवसान्ध^३- -न्याय मा १६,

३३, का १७, ५, २, तै ४, ५, ६,
१, मै २, ९, ६, काठ १७, १४,
क २७, ४.
अव-साय ऋ १, १०४, १; मै ४,
१, ६॥, ॥काठ ६, ६; ३१, ४,
॥क ४, ५, ४७, ४
॥अव-साय्य तै ३, ४, ८, ७.
अव-सित- -†तस्य ऋ १, ३२, १५,
मै ४, १४, १३, पै १३, ६, १५,
तासः ऋ ४, २५, ८, -॥ते तै
५, २, २, ४. [°त- २प्रतिचीन°]
अव-सै^४ ऋ ३, ५३, २०.
२अव-स्थ- -स्यन् काठ १३,
१२. [°स्थ-अन्°]
अव✓स्कु > अव-स्कव^५- -वम्
शौ २, ३१, ४, पै २, १५, ४
अव✓स्तम् > स्, अव-अस्त-
भ्नात्^६ खि ५, ५, ११.
अवस्-तात् २अवस्-^७ द्र
॥अव✓स्तृ, > स्तृ, अवस्तृणाति तै
६, २, १०, ३, ११, ३, ३, ४,
२, अवस्तृणाति मै ३, ८, ८,
९^८, ९, ३, अव-स्तृणाति मै
३, ८, ८; काठ २५, ९, क
४०, २; §अवस्तृणामि मा ५,

२५, का ५, ६, ४, तै १, ३, २,
२, मै^९ १, २, ११^{१०}; १४; काठ
२, ११^१, २५, ९, क २, ५^१;
४०, २.
अव-स्तीर्य तै ६, २, १०, ४, ३, ४, २.
[°र्य अन्°].
अव✓स्था, > तिष्ठ, अवतिष्ठति ऋ
८, २४, ३०; अवतिष्ठति शौ ६,
४३, २, ७, ८०, ३^१; ॥अवा-
तिष्ठत् काठ १२, १३^२; †अव-
तिष्ठत् ऋ ८, ९६, १३, काठ
२८, ४, क ४४, ४, कौ १, ३२३;
जै १, ३४, १, शौ २०, १३७,
७, ॥अवतिष्ठत् मै ३, ९, ४.
अवतस्थे ऋ ५, ४४, ९; १०,
४८, ५, अव-स्थात् ऋ ७,
८७, ६; अवस्थात् ऋ ५, ५३,
८, अवस्थाम् ऋ [२, २७, १७;
२८, ११, २९, ७].
अव तस्थिवस्- -वांसम् ऋ ८,
९६, १४, शौ २०, १३७, ८.
अव-स्थ^३- -स्थम् पै २, ८४, ७,
-स्थस्य शौ ७, ९०, ३, पै २०,
२९, ३.
१अव-स्था^३- -स्था मै २, १३

^१) पाभे शौ ७, ९, १ अस्या टि, यत्र ऐत्रा १, १३
अपि संकेतः द्र.।

^२) अव, असु इति पपा.। लुङि प्रपु ३ द्र.।

^३) विप ([दिव्य-सुपर्ण-] सूर्य-)। उस. अजन्ते
(पा ३, १, १३४) कृत-स्वर प्रकृत्या।

^४) रात्री इत्येतेन प्र१ समानाधिकरण -द्रा इत्या-
काङ्क्षते न तु -द्रात् इति (तु टि. ?अनु सा भद्राभि)।

^५) विा (रुद्र-)। तात्रभविके यति तित-स्वर।

^६) अवसा आ>पपा °सै, आ इति। आ>*अव-
सानात् इति पाठे सति नैप्र. छान्दसो विपरिणामः (तु. सस्थ
टि आ)। पं अर्थे तुमर्थीयम् इति G.W. प्रमु.; अव-सा-
>सै [पं अर्थे च.] इत्येव वे. सा ; >-सा. [पं स. ?]
इत्येवं पपा. शोधकाः W.G. [९७१६] ORN. WAG

[३, १५ d]।

^७) नाप (किमि-विशेष-)। गस. अजन्ते (पा ३, १,
१३४) थायादि-स्वर। पपा अवप्रहाडभावश्चिन्त्यः। धा.
अर्थ ? गतौ इति सा., विदारणे इत्यर्वाञ्चः।

^८) सपा शाश्रौ ८, २५, १ अव-अहन् इति पाभे.।

^९) सपा काठ ३, १२ प्रभृ क २, ६ प्रभृ. आस्तृणामि
इति पाभे.।

^{१०}) सपा. पै १९, ४०, ७ उपतिष्ठति इति पाभे.।

^{११}) पाभे अवातनोत् मै २, ५, २ द्र.।

^{१२}) नाप ([स्थिर-स्थितिमत-] पुंव्यञ्जन- [उप-
स्थ-])। गस. उप. कर्तरि कः प्र. थायादि-स्वरश्च।

^{१३}) विप, नाप. (अवाची- दिश्- [मै])। गस. उप.
कर्तरि विजन्ते धास्व. तदवस्थः।

२१, -स्था पै २,५६,४
 २अव-स्था^१ - -स्था. ऋ ५,१९,१.
 ॥अव-स्थायन्^२ - -वा तै ५,५,१०,
 २, -वान. तै ५,५,१०,४
 ॥अव-स्थित - -ताय काठ २४, ७,
 क ३७,८
 अव ✓ स्पृ, अवस्परत् ऋ ६, ४२ ४०,
 अव...स्प ऋ ९,७०,१०.
 अवस्पृषि ऋ ५, ३,९, ८, ६६,
 १४, अवस्पृतम् ऋ १०,३९,६
 अव-स्पृते^३ - -०तै ऋ २,२३,८
 अव ✓ स्फूर्ज, १अवास्फूर्जत्^४ पै २,
 ७०,४.
 अव-स्फूर्जत् - -जत् मै २, ८, १०,
 काठ १७, ९, -जते मा २२,
 २६, का २४, १२, १; -जत्
 मा १५, १९, का १६, ४, ९,
 तै ७, ४, ७, १, २, ४, ४, ३, २;
 मै २, ४, ७^५; काठ ११, ९^६,
 क २६,८
 अव ✓ स्मि, अवस्मयन्त ऋ १,
 १६८८.
 अव ✓ स्मृ, अवासस्मरम् पै २०,
 ६१,७.
 ✓अवस्य, १अवस्यत् - ✓अव द
 २अव-स्यत् -अव ✓ सो द

अवस्यु- ✓अव द.
 ?अवस्रजम्^७ पै १,१५,१.
 अव ✓ स्रस् > अव-स्रस्^८ - -स्रस्
 ऋ २,१७,५
 अव ✓ स्रु, अवस्रव पै ५, १०, २;
 अवस्रवेत्, अव...स्रवेत् ऋ १,
 १२९,६.
 अवस्-वत्, अवस्वद्-वत्, अवस्व-
 द्वन्-नेत्र - ✓अव द.
 अव ✓ स्वन्, अव अस्वनीत् ऋ ४,
 २७,३.
 अव-स्वने - > अवस्वन्^९ - -न्याय
 मा १६, ३१; का १७, ४, ५; तै
 ४, ५, ५, २, मै २, ९, ५, काठ
 १७ १४, क २७,४.
 अव ✓ स्वप्, अवस्वाप्सीत् पै ९,
 २५, १६, २०, ६१, ८^१.
 ॥अव ✓ स्रु, अवस्वराति ऋ ८, ६९,
 ९, शौ २०, ९२, ६, अवस्वरत्
 कौ २, ७९३३^२.
 ॥अव ✓ हन् > जङ्गन्, अवहन्ति तै ५,
 २, ८, ७; काठ २९, ३^३, ॥अव...
 हुन्ति तै १, ६, ९, ३, अव...हन्मि
 शौ १२, १, ५८, पै १७, ६, ५,
 अवहन्तु पै ५, ३३, ४^४, अव ..
 (हन्तु) शौ ६, १३४, १, पै ५, ३३,

४; अवहन्ति शौ ५, १४, २, १३,
 १, ३०; पै १०, १०, २, १६,
 १५२, १०, १८, १८, १, अव...
 जहि ऋ १, १३३, ३, ८, ६४,
 १, ९, ८५, २, खि २, ५, १, ६^५,
 २४; खिपा २९, ४१, †कौ १,
 १९४, २, ७०४, †जै १, २१,
 १; ४, ७, ९, शौ ५, १४, १^६;
 २, २१, १, १०, ४, ३^७, १३, १,
 ३०; ३२^{११}, १९, ६५, १, २०,
 ९३, १†, पै १२, १, ९^{१२},
 १६, १५, ४^{१३}, १५०, ४, १८, १८,
 २, अव हन्तन ऋ २ ३४,
 ९, अवाहन् ऋ ४, ३०, १४,
 १०, ७३, ६, †अवाहन् ऋ ५,
 ४०, ६; †(१, ८४, १३) २, ६१,
 १], कौ १, ४९५, २, ५६०, जै
 १, ५१, ९, ३, ४५, २, †अव
 हन् ऋ ५, ३२, १, ६, २६ ५,
 कौ १, ३१५^०, जै १, ३३, ३;
 अव...अहनम् ऋ १०, ४८, ६.
 अवजिघ्रन्ते ऋ १, ८०, ५.
 अव जघन्थ ऋ ६, ३१, ४
 अवजङ्घनी पै २, ६५, ३^{१४}, अव-
 जङ्घनीहि शौ ५, २०, ८, पै ९,
 २४, ७

^१) भाप. (दशा-, स्थिति-) इति वे. सा. GRV प्रमृ.
 (वैतु PW. GW BL प्रमृ. नाप. [स्त्रीव्यञ्जन- इति]) ।

^२) अवस्थापयितु- (उदीची दिशः, गन्धर्व- इति भा ।।
 गस वनिबन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या ।

^३) सपा. अवस्परत् < > अवस्वरत् इति पाभे ।

^४) गस. तृज ते कृत-स्वर. प्रकृत्या ।

^५) पाठ^१ अव-स्फूर्जत् (भाप. । अति प्र. शतृवत्
 उसं. [पाठ २, ८४]) इति शोध (तु मूको., वै. BKA.
 यनि. एवेति) ।

^६) सपा. शौ १, १४, १ इव स्रजम् इति पाभे. ।

^७) गस भावे विवबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या, वैतु PW.
 प्रमृ अवस्रवस्(ः) इति कसुबन्तं मन्वाना विमृश्या. ।

^८) विप (रुद-) । तान्रभविके यति तित्-स्वर
 (पा ६, १, १८५) ।

^१) स्वप्सीत् इति पाठ^२ यनि. शोध (तु सपा पै) ।

^२) पाभे. अमिनिष्ठति तै ५, ४, ३, ५ द. ।

^३) पाभे. अपहन्तु शौ ६, १३४, १ द. ।

^४) सपा पै ७, १, १ प्रति ..दह इति पाभे ।

^५) सपा आपमं २, १७, २६ प्रमृ अप जहि इति, आपमृ
 १८, १२ अप(जहि) इति, मागृ २, ७, १ अप .. आगदि^६)
 इति च पाभे. ।

^६) सपा. ऋ १, ९४, ९ अप...जहि इति पाभे. ।

^७) S. अहन् इति चिन्त्यम् ।

अव-घ्न(घ्नत् >)ती- ती ऋ १,
१९१, २, शौ ११, १, ९, पै ४,
१६, ३१, १६, ८९, ९
अव-हत् - त काठ ४, १३^a, २९,
३^a, शौ ६, १३४, १, पै ५, ३३,
५; -तम् काठ ३७, १२; -तस्य
पै ६, १५, ५
अव-हन्तु- न्ता ऋ ४, २५, ६
अव ✓ हा (त्यागे), अवाहा^b ऋ १,
११६, ३
अवहीयते काठ २६, ९, क ४१,
७, अवहीये ऋ १०, ३४, ५
अवहास्यते काठ २६, ९, क
४१, ७.
अवजीहिप ऋ ३, ५३, १९
अव-हाय तै ५ ७, ९, १; मै १, ६, १,
काठ ७, १२^c, क ६, २; शौ ७,
५५, ४; १६, ४, ३, पै २०, १०,
७. [°य अन्°]
अव-हीय- पाप°.
? अवहि° खि ५, १५, ३.
अव-हित- अव ✓ धा द.
अव ✓ हु, अव ... लुहति ऋ ५,
७, ५.
अव ✓ ह् > भृ, अवहरति काठ
२५, १०, २६, ५^d, क ४०,
३, ४१, ३^d, अवहारत् मै
१, ८, १, अवहरेयु काठ

११, ५०.
† अव... जभार ऋ १, ३२, ९,
पै १३, ६, ९.
अव ✓ ह् > अव-हर- अन्°
अव ✓ ह्, अवहये ऋ ५, ५६ १
अवाका^e - कया तै ४, ६, १, १^f
अवा(व-आ) ✓ कृ, अव... आकृषि ऋ
८, ५३, ४, खि ३, ५, ४, जै ४,
१८, ८
अवा(व-आ) ✓ गम्, अवाजगाम पै
२, ५७, १.
अवा(व ✓ अ)च्, ऊच् > अववाच्,
ञच् - वाक् काठ २७, ३,
क ४२, ३, -वाङ् तै ३, २,
५, ३, ६, ३, १, ५, ५, २,
२, मै १, ९, ३, ३, ६, ३^h, ४,
६, ६, काठ ९, ११ⁱ, २७, २,
५, २८, १, क ४२, २, ५, पै
१, ७१, ३५; -वाच ऋ ४, २५,
६५, मै ४, ७, ५, -वाञ्चः मै
१, ९, ३, काठ ९, ११, ३७,
१६, -वाञ्चम् मै ३, ६, ३^h,
-वाञ्चौ तै ५, ३, २, ५, काठ
२७, २, क ४२, २, पै १९,
४९, ९
अवाची- अवची मै १, ८,
५, २, १३, २१; काठ १३, ४ⁱ,
-चीः शौ १०, २, ११, पै १६,

६०, ३, १९, ८, ४; ६, -अचीम्
तै ६, ३, ४, ६ⁱ, मै ३, ९, ४॥,
काठ २६, ६, क ४१, ४, -च्यै
मा २२, २४, का २४, १०, १,
-च्यौ पै २, ८७, ४.
अवाचीन¹ - नम् अवचै ६ १,
३, ४, अवचै १, ८, ५, ३, ६, ७,
४, १, १३; ५, ५, ८, १ⁱ; अवकाठ
२३, ४, २६, १, २७, १, अवक
३६, १, ४०, ४, ४२, १, शौ
१०, ४, २५, पै १६, १७, १;
-ना पै १३, १०, २, -नान् शौ
१३, १, ३०, पै १८, १८, १, २०,
४३, ८.
अवा(व ✓ अ)ञ्, अवाजति ऋ १,
१६१, १०.
अ-वाजिन¹ - जिनम् ऋ ३, ५३,
२३
† अ-वात, ता^k - त ऋ ६, १६,
२०, १८, १, ९, ८९, ७, ९६,
८, ११; मा १९, ५३, का २१,
४, ३, तै २, ६, १२, १, मै ४,
१०, ६, काठ २०, १४, २१,
१४, -ता ऋ ६, ६४, ५, -ता.
ऋ ६, ६७, ७, पै २, ५५, ५.
अ-वात, ता¹ - त ऋ ८, ७९, ७,
-तम् ऋ १०, १२९, २, -ता
ऋ १, ५२, ४, ६२, १०, -ताय

^a) पांमे प्रतियुत¹ द ।

^b) लुङि प्रपु१ (<अवाहास्त इति [तु. सा. GW. प्रभृ.,
वैतु. स्क प्रपु३ > मपु१ इति अनन्वितत्वात् चिन्त्यम्,
W. एतद् रूपम् < अव ✓ ह् इत्येवञ्च चिन्त्य
पृथक् क्षारविशिष्टाऽङ्गीकाराऽऽत्मकार्याऽसंगते.) ।

^c) पांमे ?अर्वाहु द ।

^d) पांमे. अवदधाति मै ३, ९, ३ द ।

^e) सपा. मै २, १, ५ प्रहरेयु इति पांमे ।

^f) =अवका- । व्यु²

^g) पांमे अवकया मा १७, ४ द. ।

^h) सपा. काठ २३, १ यक् अन्वङ्, अन्वञ्चम् इति
पांमे. ।

ⁱ) ख > ईनः प्र. (पा ५, ४, ८, ७, १, २) । तत्-स्वर. ।

^j) नाप ([अनश्च, अ-जवन-] अजादिक- इति वे, स्क.
[या ४ १४], ORN., कदश्च, शुद्रघोटक- इति PW.
GW प्रभृ., सा. =मुख- इति²) । तस नञ्-स्वर ।

^k) तस. नञ्-स्वर¹ । उप. < ✓ वा (हिंसायाम्),
वैतु PW. प्रभृ., NW., WW १, २११ < ✓ वन्
इति ।

¹) विप । बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

शौ २०, १३६, ३ ^{१०} , -ताम् ऋ १, ३८, ७, -ते ऋ ६, ६४, ४	काठ ३४ १४. ॥अवान्तर-शफु ^१ - -फः तै ५, २, ६, ५.	१अवार्य- अवा(व/अर्, ऋ)र् द्र. *२अ-वार्य-> १अवार्य-कृत ^२ - -तुम् ऋ ८, ९२, ८, कौ २, ९९३, जै ४, २७, २.
॥अवा(व/अ)न् > अवा(व-आ) नम् ^३ काठ २६, ८, क ४१, ६ [नम् अन् ^४]	अवा(व-अ)न्तरा काठ ३३, ७ ॥ ^१ अवा(व/आ)प्, अवाप पै १९, ३६, १४.	अवा(व-आ)✓लभ् > लिप्स् अवा-लिप्स्- -प्स. पै १, ६९, १, २, -प्सम् पै १, ६९, ३.
अवा(व-अ)न्तर ^५ - -र. पै १३, १२, २, -॥रम् तै ७, ४, ५, ३, ५, ४, २, ७, १ मै २, ५, १, ४ ५, ८ ^६ .	अवा(व-अ)भि✓षि(< सि)च् > अवाभि-वेचन- १हस्त ^७ . अवा(व-आ)✓भृ(< ह) > अवा- भृत- -तम् पै ९, ८, ३.	?अवावपन ^८ - -नम् मै ३, १२, १९ ?अवावसृ(ष्ट) > घा ^९ पै १, ९५, ४. ॥?अवाशङ्ना ^{१०} - -ङ्ग तै २, १, ८, ५.
अवान्तर-दिशा ^{११} - -॥शाः तै २, ४, ९, २०, ७, २, ३, १, ५ २५ १, काठ ४५, ५, -शाभ्य' मा २४, २६, का २६, ६, १; तै ७, १, १५, १, मै ३, १४, ७, काठ ४१, ६	अवाय- , अवा-युत्- अवे(व/इ) द्र. अवा(व-आ)✓या, अवा...आ... ययु. ऋ १, १६८, ४ ^{१२} .	अवा(व/अ)स्(क्षेपणे), ॥अवास्यति तै ६, ३, ४, २, ॥अवास्यति मै ३, ८, ९, १, ३ ^{१३} ; काठ २१, ७, २६ ५, क ४१, ३.
॥अवान्तर दीक्षा ^{१४} - -क्षया तै ६, २, २, ७, मै ३, ७, १०, काठ २४, ९ ^{१५} , क ३८, २ ^{१६} , -क्षा तै ६, २, ३, ५ ^{१७} , -क्षाम् तै ६, २, २, ७, ३, ५ ^{१८} , -क्षायाम्	१अवार- अवा(व/अर्, ऋ)र् द्र २अवा(व-अ)र- शत ^{१९} अवारीय- अवा(व/अर्, ऋ)र् द्र अवाच्छर्(व/अर् > ऋच्छ), अवा- च्छति तै २६, ३, ४ ॥अवा(व/अ)र्ज्. अवार्जति काठ १; क ४४, १.	अवा(व-अ)स्य ऋ १, १४०, १०; ॥तै ३, २, २, १. १अ-वास्तु ^{२०} - -स्तु तै ३, ४, १०, २ २अ-वास्तु ^{२१} - -स्तुम् शौ १२, ९, ७, पै १६, १४५, ७. १अवि- ✓अव् द्र.

^१) अवानाय इति मूको । आ-तृत्य इति BW. संशोधकौ ।

^२) गस णमुल्लेते कृत-स्वर प्रकृत्या ।

^३) विप. । बस. अन्तोदात्त उंसं. (पा ६, २, १६६) । -रम् इति वा क्विप् द्र ।

^४) कस सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^५) पाभे उपदिशा द्र. ।

^६) सस्थ टि भेजाते द्र. ।

^७) तु. सा. वैतु वें अवा इत्यस्य श्रुतिमुपेक्षुक इव, PW. Gw आ इत्येतन्न श्रावयन्तौ (कप्र असौ द्विः इत्येनदन्वित इतीवाऽभिसदधानौ) ।

^८) विप. (1अवार्य-कर्मन्-] इन्द्र-). बस. पूष प्रकृतिस्वरम् पूष. < अ + *वार्य- (< ✓*वृ(वारणे)] इति तस. वा बस वा द्र. । तस. तावत् उप. गतिद्वयी । तद्धितान्तं वा (✓*वृ(वारणे) > *१वार्य- + यत् प्र.) कृदन्त वा (✓*वृ(वारणे) > ✓वारि + यत् प्र.) । उभयथाऽप्या-वुदात्तस्य सतः (पा ६, १, २१३) नञा स अन्तोदात्त. (यक.

पा ६, २, १५६, १६०) । अथ बस. उप भावे निष्पन्नमिति चान्तोदात्तं (पा ६, २, १७२) इति च विशेषः ।

^१) किम् अवा^१ इति पाठ किम् वा^१ (किम्, उ, आ-वुपन- [तु सपा मा २३, ९ प्रसृ]) इत्यस्य वावि. द्र (तु. पपा.) । मा पाठ एवादर्तव्य इति संस्कर्ता ?

^१) शोध सस्थ टि. १प्रहुतेषु द्र. ।

^२) व्यु. ? *अवा (=अव + आ) + शृङ्ग- इति कृत्वा बस. अन्तोदात्त (पावा २, २, २४, पा ६, २, १७७) इति वा, १अवा ✓*शृङ्ग + कर्तरि अचि न्यङ्क्वादित्वात् कुलं थाथीय स्वरश्चेति वा । अथवा नैप्र पूष २*अव-गत- इत्यस्यैवैकोपसष्टस्य सत परिणाम. स्यात् (वैतु पपा अनवग्रह, भा अवा > अवा इति वा, अवाञ्च-> अवाक् इति वा पूष, स्वरस्तु निरुदकादित्वात् द्र [पा ६, २, १८४] इति च; MW २अवस्- इति पूष इति च) ।

^१) नाप. । तस नञ्-स्वर. । उप. =२वास्तु- ।

^२) विप. (1गृहरहित-] ब्रह्मज्य-). उप. =१वास्तु- ।

२अवि^१ - ॥व्य. तै ६, ५, १०, १;
काठ २८, १०, ३५, १५, क
४५ १, पै १, ४०, ४५; -वि
ऋ ९, ७८, १; मा १९, ९०,
२१, ३०, २३, १२, ५४, का
२१, ६, ११; २३, ४, २, २५,
३, ९, १०, २, तै ॥२, १, २,
२^२, ७, १, १, ५॥, ४, १८, १,
॥मै १, ५, २, १०; ८, १, २, ५,
२^३, ५३, ११, २, ९, १२, १९,
४, ५, ७, ॥काठ ६ २; ७, ७,
१२, १३^{३०}; २७, २^३, ३४,
७, ३८, ३, ४४, ७; ॥क ४, १,
४२, २; शौ ३, २९, १, २, ५, १९,
२, १२, २, ५३; पै १७, ३५, ३,
-†विभि ऋ २, ३६, १, ९,
८६, ११, ९१, २; १०७, २, कौ
२, ३८२; ६६४, जै ३, ३१, २,
५५, ५, पै ११, १, १०५, -विम
मा १२, ७१, १३, ४४^०, का
१३, ५, १०, १४, ४, ७, तै ॥२,
१, २, ३, २, ६, ३, ४, २, ५, ६,
१०, ३, ॥मै २, ५, २; ५७, १२,
१७; ३, १०, २^३, ४, ८, ३, ८,
काठ १६, १२, १७, २८, ५; क

२५, ३, ४४, ५॥, शौ ३, १७,
३, २९, ३-५, ५, ८, ४; ६, ७१,
१, ७, ५२, ५, पै २, २८, २; ७,
१८, ५, १९, ९, ७, ५१, १२,
२०, १४, १, -वी तै ५, ६, २१,
१, काठ ५०, १, -वी: तै ७,
३, १४, १ काठ २८, १०, ४३,
४, क ४५, १॥, -वीनाम् ऋ
९, १०७, ८, १०९, ७; १०,
२६, ६, ॥तै २, १, १, ५, ५,
५१, ३, †कौ १, ४३६, ५१५,
२, ३४७, †जै १, ५३, ५, ३,
२९, ४, शौ १९, ४७, ६, पै २,
३७, ४, ६, १५, ८, २०, ६,
-॥वे मै २, ५, १, काठ १३,
१, क ६, ७, -व्य: ऋ ८, २,
२, ९, ६, १, ७, ६, १२, ४,
[१६, ८; २८, १ (६४, २५)
७४, ९, १०६, १०], [२०,
१, ३८, १], ५०, ३, ५२, २,
६३, १०, १९; ६८, ७; ७४, ९,
८६, ४८; [१०१, १६; १०८,
५]; १०७, ६, -व्या खि १,
७, २, काठ ८, २, †कौ १,
५०६, ५१९, ५८४, २, ८५,

३१८; ४८३, ५४९, ५५७,
६२४, †जै १, ५२, १०, ५३,
९, ५९, ७, ३, ८, ११, २६,
४, ३६, ८, ४०, १, ४३, ५;
४४, ३, ५२, ४, पै १, ७२, २,
-व्याम् शौ ५, ३१, २, १२, २,
१९, २०, पै १७, ३१, ९; १०
[°वि- १अजा°, अति°, त्रि°,
पञ्चन्°, शत°]
अवि-(क>)का^१ - का ऋ १,
१२६, ७, खि ५, १५, ५०, -का
शौ २०, १२९, ७०.
अवि-पाल^१ - लम् मा ३०, ११,
का ३४, २, ३
अवि-मत् - मत् शौ ६, ३७, १४;
पै २०, १७, १, -॥मन्तम् मै
१, ४, ८, काठ ३२, ६, -†मान्
ऋ ४, २, ५, तै १, ६, ६, ४, ७,
६, ७, ३, १, ११, १, मै १, ४,
३; ८, काठ ५, ६; ३२, ६
अवि-वृत्^१ - वृत्^१ खि ४, ५, २१६.
अव्य^१ - व्यम् ऋ ९, १३, ६,
६१, १७, ६७, ५, ६९, ९, ९७,
४, [(८५, ५)५६], १०७, १७,
१०९, १६, †कौ १, ५२०,

१) नाप. [मेष-, मेधी-, [उपचारात्] अविलोमनिर्मित-
दशापवित्र- (ऋ २, ३६, १, ९, ७८, १ प्रभृ)] ।
व्यु. ? <✓अव् इति स्यान्न वा स्यात् । तत्सं-
भवेऽपि द्वौ कल्पौ स्याताम् । १अवि- इत्यस्यैवा-
ऽऽर्थिक परिणाम इति प्रथमः । बधा. सत् ✓अव्
इत्यस्माद् १अवि- इत्येतद्गतार्थमिन्नार्थवृत्तेर्निगम इत्य-
परः । ननु मो कोऽसावर्थ इति । अथाप्यवसेयकल्प
इति । अथवा ✓अव् इत्यनेन संबन्धाभावे *आ-वि-
(‘आगतो *वि. [<✓वृ] आच्छादनं यत् ’ इति कृत्वा
बस. पूष प्रकृतिस्वरम्) इत्यस्य नैष. विपरिणाम स्यात्
(तु. WW १, १६७ सिद्धवदुपवर्णकः) ।

२) आविस्- > विः इति ब्रुवाणः SI. नितरा-
मुपेक्ष्यः (तु. तै २, १, २, २ प्रभृ.) ।

३) पुरुषादिपञ्चपशुसंकेतस्य ४१तमान्मन्त्रादारभ्य प्र-
कृतत्वादतत्पर सन् देवताविशेषीयोऽर्थ इह नैव संभा-
व्येत (तु टि १अवि->-वि. शौ १०, ८, ३१, वैतु.
NW.) । ४) स्वार्थे क प्र. (पा ५, ४, २८) तत्-स्वर. ।

५) तु *अजक-, १अर्क- ।

६) उत अण्णन्ते कृत-स्वर* प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।
उप. (<✓पा [रक्षणे]> पाल->) ✓पालि द्र. ।

७) सपा परस्पर पामे ।

८) बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । उप <✓वृत् ।

९) सपा. शौ ६, ३७, १ अविमत्. इति पामे. । तत्सा-
पेक्ष्यात् प्रकृते द्वि३ संभवत्यपि ष१ इत्येव सुवचम् ।

१०) विप. ([अविबन्धिन्-] पवित्र-, रोमन्- प्रभृ.) ।
तद्धिते यति प्र. आद्युदात्तः (पा ४, ४, ११०; ६, १, २१३) ।

५३४I, ५३५, ५७२†, २,
२४०, २९०†, ५१०, ५४१,
६१०†, †जै १, ५३, १२,
५५, २†, ३, ५८ ७†, ३,
२१, ५; २४, ६†, ४०, ६, ४२,
८, ५१, ८†, -व्या क्र ९,
७५, ४; ८८, ६, -॥व्या तै
२, १, १, ५, ५, ५, १, ३,
-व्या क्र ९, ९७, ३१,
-†व्ये क्र ९, ५०, २, ६६,
९, ६९, ३, ७०, ८, ८६,
१३, २५; [९१, १; ९२, ४],
९६, १३, ९७, ३, १२, [१६,
१९], [८६, ३] ४०], ९८, ३,
कौ १, ५२९, ५३२, ५४३; २,
३७१, ५५६, ५९०, ६०३,
७५१, जै १, ५४, ५, ८, ५५,
१२, २, ३०, १४, ४४, २,
४८, ५, ४९, १
†१अव्यय^६- -यम् क्र ९, ३७, ३,
४९, ४, ६६, २८, ६७, २०, ६९,
४, ८२, १, ८५, ५; (९७, ६)],
८६, ८, ३१, ९८, २, १००,
४, कौ १, ५६२, २, ६४४,

६६६, ७२२, ७८८, जै १, ५७,
७; ३, ५३, २, ५५, ७, ५९,
१४, ४, ३०, २, -या क्र १,
१३५, ६३, [९, ६२, ८, ६७,
४, १०७, १०], [१०३, २,
(१०७, २२)], कौ १, ५१३,
२ ३३०, १०३९, जै १,
५३, ३, ३, २७, ६, -ये क्र ९,
१६, ६, [३६, ४, ६४, ५], ६६,
११, [८६, ३ (९७, ४०)], ९९,
५, १०३, ३, [१०३, २] १०७,
२२], ११०, १०; कौ २, ८,
३८५, ४३०, जै ३, १, १०,
३१, ५, ३३, ५, ५३, ७
अव्ययी- -यी क्र ९, ७०, ७,
†२अव्यय^७- -यम् क्र ८, ९७, २,
शौ २०, ५५, ३, -यानि क्र ९,
८६, ३४.

॥अ-विकृत- -तम् तै १, ५, ९, १

अ-विक्रीत- -त क्र ४, ४, ९

अ-विक्षित- -तम् क्र ८, ३२, ८,
-तास क्र ७, १, २४.

॥अ-विशुद्ध- -व्यम् मै १, ४, १२,
३, १०, २, काठ ३२, २

॥अ-विशोध^८- -धाय काठ ३१,
१४^९.

॥अ-विशोभ- -भाय मै २, ५, ३^९.

?अ-विक्षमतौम् पै २०, २९, ४^९.

अ-विचर्त्य^९- -त्यम्^९ तै ४ २, ५, ३,
मै २, ७, १२, काठ १६, १२,
क २५, ३

अ-विचाचल- -ला. ^{१०} शौ १०, ८,
४, पै १६, १०१, ७

‡अ-विचाचलत्- -लत् मै २, ७,
८^१, काठ १६, ८^१, ३५, ७^१, क
४८, ९^१, शौ ६, ८७, १^१, २^१, पै
१९, ६, ५^१, ६^१.

‡अ-विचाचलि- -लि क्र १०,
१७३, १^१, २^१, मा १२, ११^१, का
१३, १, १२^१, तै ४, २, १, ४^१,
५ २, १, ४^१, क ४८, ९^१

॥अ-विचित- -तः मै ३, ९ ५,
-तानाम् मै २, १, ६

अ-विचृत्यु^{१०}- -त्यम्^{१०} मा १२, ६५;
का १३, ५, ४, पै १९, ११, ४.

अ-विचेतन^{११}- -नानि क्र ८, १००,
१०, खि ५, २०, २^{११}, शौ २०,
१३५, ७^{११}

१) पाप्र विकाराऽर्थे ययद् प्र उस्., तस्मिन् परत
इकारलोपश्च (पा ४, ३, १५०, ६, ४, १४८) । प्र-
स्वर । मौस्थि तु *अवि-मय-> *अविअय-> यनि
इत्येवं नैप्र लक्ष्यसिद्धि (तु. टि गव्यय-, हिरण्यय-)

२) ययन् प्र उस्. (पा ४, ३, १५०) । नित्-स्वर ।
नापू विप. इदं च विशेषि द्र. । अथवा समूहाऽर्थे प्र.
(पा ५, ४, २२, वैतु सा. प्रमृ इमं विवेकमदर्शका) । यदपि
सा प्रथमे स्थ. ननादि समस्तं पदमिति कृत्वा विनाश-
रहिततया व्याचष्टे, तदप्राकरणिकाद् दुर्ग्रहं प्र । गवा-
श्वाऽव्ययानां जातावेकवचने श्रूयमाणानां च प्रत्येकं समानं
नाप सतामेव च भागशब्देन सामानाधिकरण्यं संभाव्ये-
तेति दिक् । ०) उप भाप. <वि/क्षुध् ।

१) सपा. °क्षोधाय<>°क्षोभाय (तैब्रा ३, ७, ६, ७
भापत्रौ ४, ६, ३ च) इति पाभे. ।

०) सपा. शौ ७, १०७, १ मेक्षामि इति पाभे. ।

१) तस अन्तोदात्त (पा ६, २, १६०) । उप वि
✓चृत्+कर्मणि ण्यत् प्र ।

२) सपा. अविचर्त्यम्<>अविचृत्यम् (माश ७, २,
१, १५ च)<>शौ ६, ६३, १ अविमोक्ष्यम् इति पाभे ।

३) सपा. क्र १, १६, ४८ न, चलाचलासः इति पाभे. ।
तु. टि चलाचलाम ।

४) सपा. °लत्<>°लिः इति पाभे ।

५) सपा. °चलत्[एकतरत्र] <>°लि इति पाभे ।

६) उप वि ✓चृत्+क्यप् प्र उस्. (पा ३, १, ११०) ।

७) बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

८) =सपा ऐब्रा ६, ३५ गो २, ६, १४ शाश्रौ १२, १९,
२ । जैमि २, ११६ अविचेतनासः इति पाभे. (तु. टि. ?अुहा-
नेतरसम्) ।

अ-विचेतस्-

५६१

अ-विद्वस्-

अ-विचेतस्^a- तस ऋ ९, १४
२१

॥अ-विच्छिन्दत्^b- -न्दन् मै ४,
८४

॥अ-विच्छिन्न^c- -न्न काठ २४,
८^२, क ३८, १^१, -न्नम् मै ३,
४, १, ९, ३, काठ ९, १२,
३१, १३, -न्ना काठ २३, ६,
-न्नान् काठ २६, ९, क ४१, ७,
-न्नौ मै १, ४, ९, ६, १०

॥अ-विच्छेद^d- -दाय तै ५, ५, १, १,
मै ३, १, १०, ४, १, ५, ४,
४, ४, ७, ६, २, ७, ७, ८४,
काठ १९, ८; २१, ११, २४,
८, २६, ५, ९, २७, १, २९, ३, ३०,
७, क ३८, १, ४१, ३, ७; ४२,
१, ४५, ४, शौ ९, ८, ८, ५, पै
१६, ११३, ११.

अ-विजा(त>)ता^e- -ताम् मा
३०, १५, का ३४ ३, २.

अ-विजानत्^f- -नन् ऋ १, १६४,

५, शौ ९, ९, ६, पै १६, ६६, ५.

अ-विज्ञात^g- -ज्ञा तै ६, ५, १०,
२; काठ २७, ९, -ता मा २४,
५, ९, का २६, १, ९, २, ४; मै
३, १३, ६, १०, -ज्ञाने तै ६, ५,
१०, ३, मै ४, ६, ४, काठ २७, ९.

अविज्ञात-ग(द>)दा^h- -दा शौ
१२, ४, १६; पै १७, १७, ६

अ-वितत्ⁱ- -तत् पै १९, २५, ८

अ-वितवे ✓अव् द

अ-वितारि(न्>)णी^j- -णीम् ऋ
८, ५, ६

अवितु-, व्री- ✓अव् द.

॥अ-वितृण्ण, ण्णा^k- -ण्णे काठ
२५, ९^{१६}, क ४०, २^{१६}.

?अवित्त- -त्तम् पै १०, १, १.

अ-वित्ति^l- -त्ते शौ १६, ६, १०.

॥अ-वित्त्वा^m मै १, १०, १५^१, काठ
३६, ९, ३७, १.

अ-विथुरⁿ- -रा ऋ १, ८७, १

?अविदला पै २०, ५२, १०.

अ-विदस्य^o- -स्यम् ऋ ७, ३९, ६.

॥अ-विदहत्^p- -हता तै २, ६, ३, ४.

अ-विदीधयु^q- -युम् ऋ ४,
३१, ७.

†अ-विदुष्ट^r- -रास ऋ १०, २,
४, तै १, १, १४, ४; मै ४, १०, २,
काठ ३५, ९; शौ १९, ५९, २; पै
१९, ४७, ५.

॥अ-विदोह^s- -हाय मै २, ४, २;
काठ १२, १२.

अ-विद्यु^t- -द्या खि ४, २, ७

अ-विद्या^u- -द्या मा ४०, १४, का
४०, १, १०, ११, -द्या शौ
११, १०, २३, पै ६, ३, २^{१७}, १६,
८७, ३, -द्याम् मा ४०, १२;
१४, का ४०, १, ९, ११; -द्याया.
मा ४०, १३.

†अ-विद्रि(यु>)या^v- -याभि ऋ
१, ४६, १५, मा ३४, २८; का
३३, १, २२.

अ-विद्वस्^w- -द्वस् खिसा २९, ७

^a) तस. नञ्-स्वर. ।

^b) नाप ([अप्रसूता-] स्त्री-) ।

^c) विप. ([अविदित-वाच्] वशा-) । बस पृष. प्रकृति-
स्वरम् (पा ६, २, १) । उप. <✓गद् (शब्दे) ।

^d) विप (शङ्कु-) । तस उप. वि✓तन्+क्विप् प्र. ।

^e) विप ([निश्चला-, अनपाथिनी-] गव्यूति-) ।

^f) विप (अधिषवण-, हनु-) ।

^g) सकृत् सपा. तै ६, २, ११, ३ असंतृण्णे इति पाप्मे ।

^h) उप. <✓विद् (लाभे) ।

ⁱ) अवित्ता इति पाठः ^१ यनि. शोध- द (तु. सपा
तै १, ६, ७, २) ।

^j) विप. (मरुत-) । उप <✓*विथ् L<✓व्यथ् ।

^k) विप (रयि-) । तस. अन्तोदात्त- (पा ६, २, १६०) ।

^l) विप ([दीप्यमान-] शचीपति-) । उप विगत-
दीप्ति- इति वे. सा., [दानकर्मणि] नाऽतिध्यायत्, क्षिप्र-
कारिन्- इति FW. GW. GRV. प्रभृ. । वि✓धी>
दीधी+उः प्र. उंसं. (पाठ १, ७) ।

वैप १-७१

^m) उप विद्वस्- + तरि संप्रसारणार्थं छान्दः भत्वम्
(पा १, ४, २२; ६, ४, १३१) ।

ⁿ) उप. वि✓दुह+वञ् प्र. ।

^o) विप. (विद्याहीन-ब्राह्मण-) । बस अन्तोदात्तः ।

^p) अत्रद्यात् इति शोधः विमृश्य ।

^q) विप (उति-) । तस. अन्तोदात्त उंसं. (पा ६,
२, १५५) । उप. *विद्रिय- <*विद्र- (<✓विद् वा
✓विध् वा)+घच् प्र उंसं. [पा ५, १, ६३ (वैतु. सा.
अ-विद्रि- [उप. <वि✓द्रा]+यु- L<✓या]
इति कृत्वा अस इति वदन् कृत्-स्वर प्रकृत्या च
व्युपसर्गादूर्ध्वमवग्रहस्य च । तु. पपा अवि-दस्यु- प्रभृ]
अभावं प्रति चोद्यः । म. च । तु उ लब्धसंकेतः
सन् यनि] GW. च तस. अभिप्रयन्तावपि उप.
<वि✓द्व L GW. धात्वंशो मुद्रणभ्रष्ट-] इति ब्रुवाणौ
नञ् स्वरस्य चोक्तताऽवग्रहस्य चाऽभावं प्रति दुर्वारनिग्रहौ
द्र. । यदपि ORN. L ARV. अनु] भ्रुतिश्रेषणामिवाऽनु-
मन्येत, तदप्यप्रमाणं वच इति दिक्)] ।

शौ ४, १८, २, पै २, ३८, ३; ५, २४, २, ७, १, ६; १०, ३, ३ ^१ , -॥दुषामै ४, १, १४, -द्वांसः ऋ ६, १५, १०, तै २, ५, १२, ५ ^१ , ४, ७, १५, ६ ^१ ; †काठ ७, १६, शौ ६, ११५, १, पै ६, २२, २३; १६, ४९, ४; -द्वात् ऋ १, १२०, २, ५, ३०, ३; १०, ७९, ६, मा ८, १३, ॥तै ३, २, ७, ३; ५, २, ८, २; ७, १, ७, २, ॥मे १, ८, २, ९, ४ ^१ , ११, ९; ३, ८, १० ^२ , १०, ७, ४, १, २; ११, ॥काठ ९, १२ ^१ , १४, ९, २०, ६; ३१, १, १३; ३४, १८; ॥क ३१, ८, ४७, १, पै ५, ३६, ४, ८.	५, १९, १ अ-विधव ^१ -वा पै १७, ३३, २. अ-विधवा ^२ -वा खि ३, १७, २, १, काठ १, १०, पै ११, ७, १०, -†वा ऋ १०, १८, ७, शौ १२, २, ३१; १८, ३, ५७, पै १७, ३३, १. ?अ-विधान- नानि पै १४, ३, ८ ॥अ-विधृत, ता- -ता काठ २७, ४, क ३९ ४ ^१ , ४२, ४ अ-विनष्ट ^३ -ष्टान् मै १, ५, १४ ^१ ; काठ ७, ३, क ५, २. अ-विप्र ^४ -प्र. ऋ ८, ६१, ९, -प्रे ऋ ६, ४५, २ ॥अ-विभक्त, क्ता ^५ -क्त. मै १, ६, ४, -क्ता काठ २३, २; क ३५, ८. ‡अ-विभूति- -ति: जै ४, ५, १ ^१ . ?अविभ्रस्तम्ना ^६ पै २०, २६, ७	॥अ-विमुक्त ^७ -क्त ^१ तै ६, २, १, १, काठ २४, ८ ^२ , क ३८, १ ^२ , -क्त ^३ काठ २७, ५, क ४२, ५, -क्तौ काठ २४, ८, क ३८, १. ॥अ-विमुच्य ^८ तै ६, २, १, १. ॥अ-विमुच्यमान ^९ -न तै ५, ५, १०, ६ अ-विमोक्ष ^{१०} -क्यम् शौ ६, ६३, १ ^१ , -क्यै पै ३, ३, ६, २०, २७, ६ ^१ अ-विमोचन ^{११} -नाय खि २ १०, ६. अवियक्ष्मताम् पै १९, ४०, १३. अ-विरण ^{१२} -णाय ऋ १, १७४, ८ अ-विराधय(त >)न्ती -न्ती शौ २, ३६, ४; पै २, २१, ४ अ-विरुद्ध- -द्वा पै १६, ५७, १९. अ-विलिष्ट- -ष्टम् पै २०, २५, ५. ॥अ-विवाक्य ^{१३} -क्ये तै ७, ३, १,
---	---	--

अ-विद्विषे^{१४} शौ १, ३४, ५, पै २, ९, ३.
अ-विद्वेष^{१५} -षम् शौ ३, ३०, १; पै

१) शोघस्य कृते तु सस्थ. टि. वर्म ।

२) पामे. अचिन्तिभिः द्र ।

३) तस. नञ्-स्वरः ।

४) उप. वि✓द्विषु+क्विप् प्र. वा. च१ इति च । यद्वा केनन्तं द्र. ।

५) वा. क्विव भवति । उप. वि✓द्विषु+भावे घञ् प्र ।

६) विप. (वीर-) । बस. उप वि-धवा- ।

७) विप. ([सौभाग्यवती-] इन्द्राणी-, नारी-) । तस चावर्षादिषु डसं. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) ।

८) पामे. अष्टता काठ २५, ६ द्र. ।

९) सस्थ. एप्. टि. दिशा द्र ।

१०) सपा. ऋ ८, १६, ८ अभिभूतिः इति पामे ।

११) सपा. पाय १, ३, १४ प्रसृ. अरिष्टा अस्माकं वीरा. इति पामे ।

१२) सपा. मै ३, ७, ९ युक्त इति पामे. ।

१३) पामे. अनुन्मुक्तम् मै ४, ६, २ द्र. ।

१४) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) ।

१५) उप. वि✓मुच् + कर्मणि ण्यत् प्र. ।

१६) पामे. अविचूत्यम् पै १९, ११, ४ द्र. ।

१७) पामे. अमोक्षैः शौ ३, ६, ५ द्र. ।

१) भाप [प्रहर्ष- (तु सस्थ टि आगु, Foy LXZ ३४, २६२), वैतु. अन्ये अन्यथावादिन)] । उप. <वि✓रण (बधा) ।

२) नाप. (सोमयागे दशमाऽह-) । बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । उप वि-वाक्य^१ इत्यत्र विध्वनात्मक-शब्दसंज्ञायां कर्मणि ण्यति प्र. गस कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १८५, २, १३९ [तु *अनु-वाक्यं-, वि-वृचन-, वि-वृचन-; वंतु सा प्रास. इति कृत्वा व्याचक्षाण. सजात-पर्यायभूतशब्दान्तरश्रुतिसाक्ष्यमुपेक्षुक. सन् स्वरतश्चोद्यः । तद्दर्शने हि पूष प्रकृतिस्वरः स्यान्नोक्तः उप प्रकृतिस्वर इति]) । यदपि भा. पक्षे तस. पश्यन् उप. अधिकरणे कृत्यं प्र. चोक्तवांस्तद्वितविषयेण सूत्रेण (पा ६, २, १५६) अन्तोदात्तत्वं च सिषाधयिषितवांस्तदु-भयं नोपपद्येत । अशब्दसंज्ञायां कृत्वाऽनुत्पत्तेः (पा ७, ३, ६७) उक्तस्य सौवरसूत्रस्य कृत्योत्तरं तस. अनु-पयोगाच्च । भा. प्रत्याख्यानमनु कृत्योत्तरं तस वदन्तः PW. प्रसृ. अपि प्रत्याख्याताः द्र । अथोक्ते पक्षे-ऽप्याप्रहश्चेत्, तर्हि उप *वि-वाक्->विवाक्यं- इत्येषा ताद्विती वृत्तिः समाश्रयणीया । दवीयस्त्वात्वस्य पथो नात्राऽऽदरविशेष इति दिक् ।

१, २.
 ॥अ-विवादिन्^a- -दिन मै ४, ३, ७.
 ॥अविवादिनी- -नीम्^b मै २, १,
 ९, ५, ८.
 अ-विवेनत्^{a/c}- -नम् ऋ ४, २४, ६.
 अ-विवेनम्^{a/d} ऋ ४, २५, ३.
 †अ-विशस्तु^e- -स्ता ऋ १, १६२,
 २०; मा २५, ४३, तै ४, ६, ९,
 ४, काठ ४६, ५.
 ?अविशीरिवामिव पै १, ८७, २.
 †अ-विश्वमिन्वन्वा^{a/f}- -न्वम् ऋ
 २, ४०, ३, मै ४, १४, १, -न्वाम्
 ऋ १, १६४, १०, पै १६, ६६,
 १०.
 †अ-विश्ववि(न>)न्ना^{a/g}- -न्नाम्
 शौ ९, १४, १०.
 ?अविष- ✓अव् द्र.

२अ-विष^h- -षः खि २, १४, २, ३;
 -षम्ⁱ मा २, २०; का २, ५, १,
 मै १, ६, २, काठ १, १२, ३१,
 १२; क १, १२, ४७, ११, शौ
 ८, २, १९; पै ५, १६, ४, १२,
 ३, १४, १६, ४, ९; -षस्य ऋ
 ८, २५, २०, -षा ऋ ३, ३९, ५.
 ?अविष्कन्ध^j- -न्ध पै १, ४६, ३.
 ?अविष्टम् पै १३, ५, १६.
 अविष्ट- अविष्यत्-, अविष्या-,
 अविष्यु- ✓अव् द्र.
 ॥अ-विष्ट^k- -ष्टम् तै १, ७, ६, ६.
 ॥अ-विस्त्रस^{a/l}- -साय तै ७, ३,
 १०, ३.
 *अ-विहर्षत^m-> अविहर्षत-ऋतु^m-
 -०तो ऋ १, ६३, २.
 ॥अ-विहितⁿ- -तः मै १, ९, ६.

अ-विहृत, ता^a- -त पै १९, ३४,
 १३^o, -तम् ऋ ५, ६६, २;
 १०, १७०, १; मा ३३, ३०;
 का ३२, ३, १, मै १, २, ८;
 काठ २, ९, क २, ३; कौ २,
 ८०३, ३, ५, २, जै २, ३, २;
 ४, २, ९, शौ ६, २६, १९,
 पै १९, १९, १; -ताः^o मै ४,
 २, १०, पै २, १३, ५, -तान्^p
 मै १, ५, १४¹, काठ ७, ३, क
 ५, २.
 अ-विहर्त^{a/q}- -रन्तम् ऋ ४, ३६, २
 अ-विहृत- -हृता पै १९, ३८, १.
 अवी- ✓अव् द्र.
 अ-वी(त>)ता^a- -ताः ऋ ४, ४८, १.
 †अ-वीर, रा^r- -राः ऋ ७, ४, ६,
 ६१, ४, पै १७, १५, १; -राम्

^a) तस. नञ्-स्वरः ।

^b) पाभे. अनुवर्तमानम् तै २, २, ११, २ द्र. ।

^c) उप. <वि✓वेन्, वैतु MVG ६८ णमुलन्तया
 पपा. शोधमिच्छु । भूयसे विस्तराय तु. ORN. ।

^d) उप. णमुल् प्र इति। यद्वाक्रि वि इति कृत्वा^a अ-विवेन-
 इत्यस्य प्राति. विप. सतः न द्वि १ वक्तव्यम् । पक्षं चैन-
 मनुसंधाय *वि-वेन- इत्यत्र बस. सति उप. *२वेन-
 इति भावे निष्पन्नं द्र. । ✓विवेन् इति च ततः नाधा.
 सुवच इति दिक् ।

^e) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १६१) ।

^f) उप. *विश्व-मिन्व- (तु पपा., वैतु. सा ऋ १, १६४,
 १० उस. इति कृत्वा व्याचक्षाणोऽन्तोदात्ततथेव शिश्ना-
 वयिषु, G.W. प्रभृ. विश्वम्-इन्व- इतीवाऽवगृह्णन्त. उप
 <✓इन्व इति दर्शयन्त. [तु ORN.] इत्यत्र पूष प्रकृति-
 स्वर. द्र । तत्राऽपि उप *मिन्व- इत्यस्य मूलभूतः
 ✓मिन्व इति मानं परिच्छेदनमित्यस्मिन्नर्थे पाधा. उसं ।
 परमते नञ्पूर्वत्वे सति दिव्यरथवागन्यतरविशेषणभावा-
 ऽनुपयोगो मा भूदिति आ विश्वम्-इन्व(न्वा)म् इत्यय
 श्रुतेर्मूलत आकार इतीय या कल्पना भवति (तु.
 ORN) साऽपि यस्थि. सूपपत्तिसंभवादन्यथासिद्धा द्र.
 (तु. नाउ. टि.) ।

^g) उप विश्व-विन्न- (<✓विद् [लामे]) इत्यत्र
 तृस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) द्र. । अयमेवं
 वास्तविक पाभे. (तु ऋ १, १६४, १०, पै १६, ६६, १०)
 वा स्यात्, *मिन्व- इत्यस्य *मिन्न- इत्येतद्द्वारकं
 वर्णविकारमात्रं वेत्यत्र भूयसी विमृद् सावसरा द्र. ।

^h) विप. ([विष-रहित-] अजगर-सर्प-, अन्न- प्रभृ.) ।
 बस. अन्तोदात्तः ।

ⁱ) पाभे. स्वदितुम् काठ ७, १४ द्र. ।

^j) =नीरोग- । बस. उप. नाप. (रोग-सामान्य-) ।

^k) उप. वि✓स्त्रस+षञ् प्र. ।

^l) तस. नञ्-स्वरः । पूष. अ+वि[वर्जने] + हर्षत- ।

^m) विप. ([अबाधित-कर्मन्-, -प्रज्ञ- वा] इन्द्र-) ।
 बस. पूष प्रकृतिस्वरम् ।

ⁿ) सपा ऋ १०, ५६, २ अहुतः इति पाभे. ।

^o) पाभे. अविभ्युषीः शौ ३, १४, ३ द्र. ।

^p) सपा. आश्रौ २, ५, २; १२ प्रभृ अविहृतान् इति
 पाभे. ।

^q) उप <वि✓हृ ।

^r) विप (ऋतु-, युवति- प्रभृ.) । बस. पाप्र.
 पराशुदात्तत्वप्रकरणे उप वा पूष. वा उसं द्र.
 (यक. पा ६, २, ११६, १२०) ।

अ १०, ८६, ९, शौ २०, १२६,
९, -रे अ १०, ९५, ३.
अवीर-ता^१ - ता^२ अ ७, १, ११;
-तायै अ ३, १६, ५.
?अवीर^३ पै १९, १६, १५.
?अवीर-त्^४ - रते अ ७, १, १९.
?अ-वीरस्थ^५ - स्था मै ४, ३, ६,^६
काठ १२, ८^७.
अ-वीरहन्^८ - हणौ मा ४, ३३; का
४, १०, ४; तै १, २, ८, ९; काठ
२, ७; क २, १; -हन् पै १९,
१३, ९; -हा अ १, ९१,
१९, मा ४, ३७, का ४, १०,
८, तै १, २, १०, १, मै ४,
१२, ४^९; काठ ११, १३; शौ
१, १६, ४, ६, १४, ३; श्रुपै १,
१०, ४, १४, २, ३, १९, ३६,
१३

अवीरघ्नी- -घ्नी शौ ६, ८३, २;
१४, १, ३९, पै १, २१, ३, १८,
४, ८
?अवीरुधसो^१ पै १, ८३, ३
?अ-वीर्य^२ - र्यः^३ काठ ३५, १७, क
४८, १५
?अ-वीर्यव(त >)ती^४ - ती मै ३,
८, १.
†अ-वृक्, का^५ - क. अ ४, १६, १८,
६, २, २, १५, ३; -कम् अ
[१, ४८, १५; ८, ९, १], ६,
४८, १८, ७, ८८, ५; ८, २७, ४,
१०, ३६, ३, १४४, ५, मै ४,
१४, ९; शौ २०, १३९, १;
-कस्य अ १, १५५, ४,
-काः अ ४, ४, १२, १०
१५, १, मा १९, ४९, का २१,
४, १, तै १, २, १४, ५; २, ६,

१२, ४; मै ४, १०, ६; ११, ५;
काठ ६, ११, शौ १८, १, ४८,
-काणि अ १, ५५, ६; -काभि.
अ २, ३१, ३, -काय अ १,
३१, १३; ७, ६६, ८; कौ २
४१८; जै ३, ३२, ८, -कासः
अ ७, ७४, ६, -कं अ ६, ४, ४,
तै १, ३, १४, ७, -केभिः अ
६, ४, ८, ७, १९, ७, तै १, ६,
१२, ६, मै ४, १२, ३, शौ २०,
३७, ७.
अवृक्-तम- -मः अ १, १७४,
१०.
?अ-वृक्^६ - क्णः मै ३, ९, ३.
अ-वृजिन^७ - ना अ २, २७, २, मै
४, १२, ११^८.
१अ-वृत्^९ - ता मै ४, ६, ४^१
२†अ-वृत्^{१०} - त अ [१, १३३, ७,

* भावे तप् प्र. उस् (पा ५, १, ११९) । -पाप्र तु
नञ्-पूर्वे तस वा छन्दसि (पामवा ५, १, ११९) इति
स्वतन्त्रां नञ्-समासविप्रतिषेधाऽभावविकल्पे ?*वीर-ता-
इत्यस्य तल्लन्तस्याऽपि उप नापू टि. दिशा आद्युदात्तत्वम्
उस्. (पा ६, २, ११६; १२०) ।

१) तु १ द्र. [तया > तया > ता इत्येव छन्दोऽनु-
रुद्धो वर्णविपरिवर्तनक्रम इत्यभिसंधिः (यतः माशेषसो
अवीरता परि त्वा इत्येवं त्रैष्टुभ पादो मूलतः श्राव्येतेति
संकेतलाभः); वैतु NW. (MGC. प्रमाणत) ?*अवीरताति
> ताता > ता (तु नाउ. टि) इत्येवं व्यर्थं तु १
स्थाने सत १ उपकल्पकः ।

२) यनि. च १ सत रूपस्योपरिस्थं हलन्तमेतत् प्राति.
मुकलं भवति । तस्य रूपस्य प्रादुर्भावश्च त्रैष्टुभपादे-
ऽधिकाक्षरनिविवर्तिषाप्रयोजित सन् तायै > ताह >
यनि. इत्येतत्क्रमेण संभाव्येत [तु. देवतातये > ताते
इति समानप्रवृत्तिकं रूपम्, वैतु L ३५९, ४६६ उक्तस्य
वर्णविपरिणामस्य विषये शब्दाऽऽदौ वर्तमानाया नञः
श्रुतेर्विस्पष्टप्रतीत्युत्कण्ठाऽऽत्मकमसङ्केत प्रदर्शकः (पूर्व-
सवर्णैकादेशे सत्यवर्णेऽश्रूयमाणेऽप्युभयथा [मा नो अग्ने-
ऽवीरतायै पुरा दा इत्यत्र च माऽवीरतायै नो अग्ने

पुरा दा. इत्यत्र च] समानमेव स्वरतो नञ्पूर्वत्वस्य
प्रत्याप्यमानत्वादित्यभिसंधे) NW [MGC प्रमापयन्]
?*अ-वीरताति- (यत्र पाप *वीरताति- इति उप
अवीर-ता- इत्येतद्वत् पराद्युदात्तत्वम् उस्) इति
प्राति उपकल्प्य (तु नापू. टि) तातये > ताते > ते
इत्येवमपार्थमाध्यमिकाधिकाक्षरमिवाऽनुकामुक] ।

३) तस. नञ्-स्वर ।

४) -हा इत्येवमन्तोदात्त सुपा यनि. शोधः द्र (तु
संदि. पपा) ।

५) अ(पि, पि) ✓ रुध् > अपीरुन्धम इति शोधः (तु
सस्य टि. इन्द्रियम्) ।

६) सपा. तैत्रा ३, ७, १, १ अवीर्य इति पाभे. ।

७) विप (Lहिंसक-रहित-] इन्द्र-, उति-, पथिन्- प्रभृ)।
बस अन्तोदात्त ।

८) विप. (Lअकुटिल-] अर्थमन्-, मित्र-, वरुण-) ।

९) सपा अ २, २७, ९ अस्वप्नज इति पाभे. ।

१०) उप < ✓ वृ (वरणे) ।

११) *वृत्ता. इति पाठ ? यनि शोधः (तु. मै. मूको.,
सपा. काठ २९, ६ च) ।

१२) विप. (इन्द्र-, वाजिन्- प्रभृ)। उप. < ✓ वृ (वधा.) ।

८, ३२, १८, ६, १४, ५^२; ८, ३३, ६, १०^०; जै ४, २०, ३, शौ २०, ६७, १, -तम् ऋ ८, १०२, १४, काठ ४०, १४, कौ २, ९२१, जै ४, ६, ६, -॥ ता मै ३, ९, ८.

अ-वृध^० - धान् ऋ ७, ६, ३

अ-वृधि- > ?अवृधि-द(त>)ता^० - ता पै ५, ३१, ३

अवे(व✓ई), अवयते^० पै ८, १५, १३, अव...अयत् ऋ ५, ३७, २, अवायन्ताम् शौ ११, १२, ८.

॥ अवैति तै १, ७, ५, ४, २, ३, १२, २^०, ६, ६, ३, १^०; काठ १०, ५, ९, ३६, ७^४, ३७, १^२,

॥ अवैति तै ३, ३, ८, १, †अव...एति ऋ ८, ४, ३; कौ १, २५२, २, १०७१, जै १, २६, १०; अव(एति) ऋ १, १६४, ५१, ॥ अवयन्ति ऋ ५, ४१, १३^०; तै ६, ५, १०, ३, मै ३, ८, ७, ४, ५, १^०, ६, २^१,

अवयन्ति मै ४, ४, ७, काठ २९, ३^०, क ४५, ४^०, अवैतु ऋ ५, ४९, ५, शौ १, ११, ४^१, पै १, ५, ४, १३, ५, ७; १५, ६, ६, अव...एतु पै २०, २८, ६, अवैहि ऋ ५, ७८, ८^६, ॥ अवैयात् काठ १०, ९, अव...इयाम् ऋ ७, ८६, ४.

अव(यन् >)यती^१ - ती का १३, ६, १७^१^०

अवा(व-अ)य- अन्^०.

†अ(व >)वा(यन् >)यती^२ -

-ती ऋ ८, ९१, १, पै ४, २६, १

अवे(व-इ)त- अन्^०

अवे(व-इ)त्य- -त्य, -त्या३ काठ ३७, १.

॥ अवै(व-ए)व्यत्^० - व्यन् तै ३, ३, ८, १.

अवे(व✓ई), अव...ईमहे ऋ १, २४, १४, ७, ५८, ५, मा १६, ६; का १७, १, ६, तै १, ५, ११, ३†, ४, ५, १, ३, मै २, ९, २, ४, १४, १७†, काठ १७, ११;

४०, ११†; क २७, १; पै १४, २, ९, †अव(ईमहे) ऋ १, २४, १४, तै १, ५, ११, ३, १२, १; ४, २, ११, २, मै ४, १४, ३, १२; काठ ४०, ११ ॥ अवे(व✓ई)क्ष > क्षि, अवैक्षते तै २, ३, ११, २, ५, १, १०, ५, ७, १, ३, मै ४, १, १२, काठ ६, ७; २२, ८, २९, २^३, ३१, ९^३; क ४, ६, ३५, २, ४५, ३^२, ४७, ९^३; पै १६, ११२, ५६, अवैक्षते मै ३, २, ७, ४, १, १२, अवैक्षन्ते तै ६, ६, ७, २, पै १५, १९, ७६, ॥ अवैक्षे तै १, १, १०, ३^०, मै १, १, ७, ११^०, ४, १, ७, अवैक्षत मै २, १, ११, काठ १०, ५, ३१, ९, क ४७, ९, अवैक्षेत तै ३, २, ३, ३^१, ४; ६, ६, ७, २^३, मै १, ८, ४; ४, ६, ९, काठ ६, ७, २९, २, क ४, ६, ४५, ३, अवैक्षेत मै ३, २, ७. अवैक्षये पै २०, ५३, ८

१) पांमे अवित्ता कौ १, २६३ द ।

२) विप (देवानाम् अवर्धयितु-] पणि-) । तस. उप कर्तरि क. प्र. । अन्तोदात्त उस्. (पा ६, २, १५७) ।

३) 'अवृष्टिनिवृत्त्यै दत्ता- (गो-)' इति मध्यमपदलोप स्यात् । एस्थि अपि अतोवृ- इति मूको ? अत्पूर्णत्वा इति कौसू (६२, २१ [तु. वैप ४]) उपलभ्यमानौ पाठौ मुपा. संदिग्ध इत्येव सूचयेताम् ।

४) यनि. मुपा. चिन्त्य^० । लङि प्र१ सत ऐच्छन् इत्यस्य नाप्. पदस्य नकारान्ततया शुभ्रावयिषाया अन्यायत्वात् । एस्थि नाप् पदे मूलतस्तकारान्ते सति परादिनकारप्रभावजा साहितिकी तकारस्य नकारा-ऽऽपत्तिः सुवचेति कृत्वा मूको अनु न वायते (<✓वै) इति पदद्वयाऽऽत्मक. शोध-प्रस्तावो विमृश्यताम् ।

५) पांमे. अभ्यवयन्ति मै ४, ८, ५ द. ।

६) पांमे. अभ्यवयन्ति मै १, १०, १३ द. ।

७) तु १पा प्रमृ, वितु आ-अवयन्ति इत्येकं पद-मिति GW प्रमृ. ? । तु सस्थ. टि आ ।

८) पांमे अवचरन्ति तै ६, ४, २, ६ द ।

९) सपा काठ २७, ५ क ४२, ५ सचन्ते इति पांमे. ।

१०) =सपा. पाठ १, १६, २ । आपमं २, ११, २० निरैतु इति पांमे ।

११) पांमे. पत शौ १, ११, ६ द ।

१२) डीप उदात्तत्वम् (पा ६, १, १७३) ।

१३) पांमे (ए[आ✓इ]>) आयत्ती. शौ ६, १०९, २ द. ।

१४) विप (कन्या-) । शाखान्तरनिष्पन्न साहितिको दीर्घ (तु. ऋपा ९, २३; ORN) । सस्व कृते एप् टि द. ।

१५) गम. उप. लृट्. शत्रादेशे कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

१६) पांमे. प्रतीक्षे का २, ३, ४ द ।

§ अवो(व-ई)क्ष्य पै ५, २८, ७
 अवोक्ष्य अव/यज् द्र.
 अवोक्ष- अवोक्ष्य- अवो(व/इ) द्र
 अवोक्षन्त- -नन्तम् ऋ १० २७, १६.
 अवो(व/इ)न्व, अवो...इन्वत्तम् ऋ
 ७, ६४, २०.
 अवो(व/इ)लु > लि, अवोक्ष्य शौ ६,
 १६, ३, पै १९, ५, ९.
 अवो... एल्यीत् शौ ६, १६, ३
 पै १९, ५, ९
 अवो(व/इ)श, अवो इक्षे ऋ ८,
 ७९, ९०.
 अवोष्ट- अवोष्टि- अव/यज् द्र
 § अवो-वोमीदक- -कः मै २, १, ६.
 अवोक्ष्य- -व्याय शौ ६, २९, ३,
 पै १९ २७, १२.
 अवोक्ष्यत्- अवो(व/इ) द्र.
 § अवो(व/उ)क्ष्, अवोक्षति तै ५,
 २, ३, २, ४, ५, २०, ३, मै ३, २,
 ३, काठ २१, ७०, अवोक्षति तै

५, ४, ५, २०, अवो...उक्षति तै ६,
 २, ७, ४; काठ २१, ७
 अवो(व-उ)क्ष्य काठ ८, ७, क ७, ४.
 अवो-देव- २ अवस्- द्र
 § अवो(व/ऊ)ह् (प्रापणे), अवोहेत्
 तै ६, ३, ४, ६, मै ३, ९, ४
 अवो(=ऊ)ह् मै ४, ४, ६.
 अव्य ✓ अव द्र.
 अव्य- २ अवि- द्र
 अव्यक्त- -क्तम् खिसा ३३, १३.
 [°क- व्यक्त°]
 § अव्यतिहार- -राय काठ २७, १,
 क ४२, १.
 अव्य(त >) ती- -त्यै ऋ १०, ९५,
 ५.
 अव्यथ- -थाय काठ १७, ८५
 अव्यथमान, ना- -नः पै १९,
 ४६, १, -ना मा ११, ६३, १३,
 १६, का १२, ६, ४, १, १४, २,
 १; तै ४, २, ९, १; मै २, ७,

६, १५, ३, १, ८, काठ १६, ६;
 १६, १९, ७; क ३०, ५, -नाम्
 मा १४, ११, का १५, ४, १; तै
 ४, ३, ६, १, ५, ३, २, ११; मै २,
 ८, ३, ३, २, ९; काठ १७, ३; २०,
 ११, क २६, २, ३१, १३.
 अव्यथयत्- -यत् तै ४, ४, २, १२
 अव्यथयन्ती- -न्ती तै ४, ४, २, ३.
 अव्यथा- -थाय मा १०, २१, १५,
 १०-४४; का ११, ७, १; १६,
 ३, २, ५, ८, ११, १४, मै २, ८,
 ९, क २६, ७.
 १ अव्यथि- -थै काठ ३५, १०,
 क ४८, १२.
 २ अव्यथि- -थि. ऋ १, ११७,
 १५, ९, ४८, ३, -थिभिः ऋ १,
 ११२, ६, ७, ६९, ७; मै ४, १४,
 १०, -थिषु ऋ ८, २, २४^m,
 -थी कौ २, १८८[†], जै ३, १७,
 ९[†].

^a) तस नञ्-स्वर ।

^b) तु. वें सा GW MW. च, वैतु. PW. अव
 इत्यस्य पृथगन्वय इतीवोपेक्ष्यवचन ।

^c) मपु १ इडभावः उंसं. [पा ७, २, ७७ (तु.
 ऋ ४, २०, ८, ६, १९, १०; ORN च मतान्तर-
 सुमिक्षं सक्तेतुक्, वैतु. वे. सा. GW ✓इक्ष इत्यस्य
 उपु १ इति, सा [पक्षान्तरे] च मपु १ इति]] । यद्योगी-
 यस्तिङ्निघाताऽभावश्च द्र ।

^d) तस उप वीर-हृत्- (भाप. + स्वार्थे अञ्
 प्र एतदनु यस्या शोध. इष्ट. । अन्तोदात्तत्वम् उंसं.
 (पा ६, २, १५६), वैतु. EW प्रभृ. < वीर-हृन्-
 इत्यपार्थ वदन्त । वीरमारकत्वाऽभावाऽपेक्षया वीरमारणा-
 ऽभावस्य नेदीय इव प्रकरणं स्पष्टीकृत्वाऽनुपद सु-वीरता-
 इति भावनिष्पन्नत्वेन पदेन भूयोऽप्येवं संकेतितत्वाच्च ।

^e) सपा. यक मै ३, ३, ६ व्योक्षति, व्योक्षति इति पाभे

^f) सपा काठ २६, ६ क ४१, ४ उद्देहत् इति च
 परिच्येयत् इति च पाभे. ।

^g) सपा. आपश्चौ १८, १८, १६ अवोक्ष्य इति पाभे. ।

^h) =अव्यथा- । उप भावे प्र. ।

ⁱ) पाभे. अप्रचमाना द्र. ।

^j) तस. नञ्-स्वरः । उप. ✓व्यथ+भावे इन् प्र
 (पाउ ४, ११८) ।

^k) विप. (ऊति-, पतत्रिन्- प्रभृ.) । बस. अन्तोदात्त
 (पा ६, २, १७२) । उप. कृते नाप्. टि द्र. ।

^l) सपा. °थि <> °थी इति पाभे । °थिभरत् > °थि-
 वभरत् > °थी भरत् इति नैप्र. साहितिको विपरिणामः सभा-
 व्येत । स्यादिममेव निगमं लक्षयित्वाऽऽचार्यः अन्तः/व्यथ
 इत्यतो नञा युक्तादेव सतः इनिम् प्र. शशास
 (पा ३, २, १५७) यथा प्रकृतिस्वरम् स्यादिति (वैतु
 पाम ६, १, १५८ यत्रैवं सहनिर्दिष्टस्य नञ स्वरो
 बलीयानिति प्रत्यपादि स्वीकृतिविरुद्धस्वरश्चायमेव निगम
 उदाहारि) । एस्थि. प्रकृत रूपम् < °अव्य-थिन्-
 इत्येवमुक्तं भवतीति (तु. BS.) पाप्र विशेषस्तत्त्वतार-
 तम्यापेक्षया भूयोविलोडनाहं. द्र. ।

^m) विशेषि. द्र. (वैतु. PW. प्रभृ. १ संख्याकेन सारूपेण
 संभेदुकाः) ।

? अव्ययि-या- -या ^a क्र १०, २७, २१.	२, खि ४, ५, १५ ^१ , कौ २, ८३४, जै ४, ५, ६, शौ ५, २, २, २०, १०७, ५; पै ६, १, २	-नन् मै १, १०, ९ ^१ .
१अ व्ययिषे ^b मै १, २, १७	१अव्यय- २अव्यय- २अवि- द्र.	॥अ-व्यवानम् ^c मै ४, ७, ७.
अ-व्ययिष्यै काठ ३, ७, क २, १४	॥अ-व्ययुक् ^d - -क तै ५, ३, ६, ३, मै ४, ५, ६.	१अव्ययसूता ^e पै १२, ३, १५
*अव्य(थि-ई>)थी ^f - -थी ^g क्र १०, ३१, १०.	॥अ-व्यवच्छिन्न ^h - -न्नम् मै ४, १, ११, -न्नानि तै ७, १, ५, ४.	अ-व्य(च')स् ^o - -व्य(च')सः शौ १२, १८, १, पै १२, ३५ २
अ-व्यथेय ^o - -यस् खि १, ११, ५.	॥अ-व्यवानत् ^h - -नत् क्र १०, १२०,	॥अ-व्याकृ(त>)ता ^h प- -ता ^h तै ६, ४, ७, ३.
अ-व्यथ्य ^h - -थ्यय क्र २, ३५, ५.		॥अ-व्याकृत्य काठ ८, ६, क ७, २.
॥अ-व्यनत् ^h - -नत् क्र १०, १२०,		॥अ-व्यायुक् ⁱ - -क मै ४, १, ५,

^a) तदव्ययिथा, जरिमाणस्तरन्ति इत्येव मूलतो-
ऽधिकाक्षरे सति त्रैष्टुभे पादे स्वरपुरस्कृतयतिभार-
वशात् *अव्ययि-या- (बस. पूष. स्वरः प्रकृत्या,
व्यथारहितप्राप्तिमति तात्पर्यं च द्र.) > -या ([संहिताया]
> -या) इत्येतद् रूपम् अव्यथी इत्येवं विपरिणतमिति
संभाव्यते । 'तत् (तृतीयपादोक्तं श्रव) व्यथाराहित्येन
(यथासमर्थं) प्राप्नुवाना जरिमाणः (जरोपलक्षितपरिपक्व-
भावाः [वैतु. सा. स्तोतृपर्यायतया ब्रुवाण जरमाण-
इत्यनेन संभेदुक्]) तरन्ति' इति वा द्र. (वैतु. उद्गी. वे.
सा. च २अ-व्यथि- इत्यस्य प्र३ इतीव व्याचक्षाणा,
PW. प्रमृ च *१अ-व्यथि- इत्यस्य भावपरस्य प्राति.
अभिप्रायतस्तत्संभिन्नस्य सत. २अ-व्यथि- इत्यस्यैव
स्त्री. सत. प्राति. तृ१ इति तात्पर्यवन्तः) ।

^b) पपा. नञ्-रहित. स्वर-हीनश्च भवति (तु. मा६, १८;
का ६, ४, २ व्यथिषत् इति पाभे) । एवं मुपा स्वर.
नाउ शाखान्तरीयोऽपर. पाभे. सटि. च द्र ।

^c) विप. (स्त्री-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । उप.
*ई- (✓ई + भावे क्विप् प्र [= *अव्ययि-या-]) ।

^d) प्र१ द्र. । 'स्थिरस्वभावाऽपि सती व्यथि. (= न
द्रि१ < व्यथिस्-) अकरोत्' इति वा. (वैतु. वे.
सा. प्रमृ. [तु. OBN PW प्रमृ.] २अ-व्यथि-
इत्यनेन संभेदुक्. स्त्री. द्वि३ इति वदन्त. वा. वृते
व्यथि. कर्तरि निष्पन्नस्य सतः व्यथि- इत्यस्य स्त्री
प्र१ इति संलापुकाः सन्तश्चोद्याः [कर्तृभावा-
ऽन्यतराऽर्थे व्यु. अपेक्ष्य २अ-व्यथि- इत्यत्र व्यथि-
इत्यस्य भाव एवाऽऽद्युदात्तत्वेन प्रवृत्तिस्वाभाव्योपग-
मात्], PW. च वा नेदीय इव सङ्गदमानोऽपि *अ-
व्यथिष्- इत्यस्य रूपं ब्रुवाण. संहिताया नस्यभावं यथा-
कथमपि समाधितुमिच्छन्ः) ।

^e) उग्र- इत्यनेन सामानाधिकरण्य द्र. । तस. अन्तो-
दात्त. (पा ६ २, १६०) । उप. कृत्यसमानाऽर्थ
एष प्र भवति (तु. दिदक्षेय-) । व्यथा + ढ >
एयः प्र इत्येव तद्धितवृत्तौऽपि सति (तु सभेय-)
तद्धिनाऽभिव्यज्यमानगुणप्रतिषेधेऽन्तोदात्त एव द्र (पा
६, २, १५५) । यत्तु संस्कर्ता ? अव्यथा इयम् इति
पदद्वयमाह, तच्चिन्त्यम् । निष्प्रमाण पदपार्थक्यस्या-
ऽभ्युपेयत्वेऽपि मातृ पदसमानाधिकरणतयाऽभीष्टस्य सत
प्रथमस्य पदस्येहाऽन्तोदात्तत्वेन निर्देष्टव्यत्वात् (पा ६,
२, १७२) ।

^f) उप. ✓व्यथ् + क्यप् प्र. (पा ३, १, १४४) । सस्व.
नापृ. टि. द्र ।

^g) तम नञ्-स्वरः ।

^h) उप. <वि/अन् (प्राणने) ।

ⁱ) सपा खिसा २२, १४ अव्यानत् इति पाभे. ।

^j) तु. टि अ-क्षोभुक्- ।

^k) उप <व्यवा(व/अ)न् (प्राणने) ।

^l) अव्यवानम् इति मूको पाभे. (तु. BW.) । पाभे.
अनवानम् काठ ३६, ४ द्र. ।

^m) उप णमुल् प्र. इति विशेषः ।

ⁿ) पाठ ? सपा. शौ ६, ६३, १ अद्धि प्रसूत. इति पाभे. ।

^o) अवि-अस्- इति पपा । तस. नञ्-स्वरः । उप.
वि/अस् (क्षपणे) + भावे क्विप् प्र । यत्तु सा. WR.
अ-व्यचस्- इत्यतश् चकारलोपे यनि. प्राति. आहु-
स्तद्विमृश्यं यनि गतार्थत्वात् ।

^p) विप. (वाच्-) । उप <व्या (वि-श्वा) ✓कृ ।

^q) सपा मै ४, ५, ८ वृत्ता इति, काठ २७, ३ क
४२, ३ न व्यावर्तत इति च पाभे. ।

काठ ३१, ३, क ४७, ३
 ॥अ-व्यावृत्त, ता^{१०}- -त्त काठ २०,
 ५, क ३१, ७, -त्तम् तै ५, ३,
 ४, ७, ६, ४, ८, ३, मै ३, २, ५, ४,
 ६, ४, ६, ७, -ता^{१०} मै ४, ५, ८;
 -ताः काठ ३४, ७.
 ॥अ-व्युत्पत्तवह^१- -ह, -हाः मै २,
 ५, ९.
 ॥अ-व्यु(ष्ट)ष्टा^१- -ष्टा ऋ २, २८,
 ९, मै ४, १४, ९
 ॥अ-व्युष्टि^१- -ष्टयै तै १, ५, ७, ५
 अ-व्युद्धि^१- -द्धि शौ १०, २, १०,

पै १६, ६०, २०.
 अ-व्येष्ट्यत्^१- -ष्ट्यत् शौ १२, ४, ९,
 पै १७, १६, ९.
 अ-व्रण^१- -णम् मा ४०, ८, का
 ४०, १, ८.
 १अ-व्रत^१- -तम् कौ १, २९८, जै १,
 ३१, ६
 २अ-व्रत, ता^१- -त ऋ ८, ९७, ३,
 कौ १, ४४१, जै १, ४६, ५,
 शौ ६, २०, १^१, ७, १२१, २,
 -तम् ऋ १, १०१, २, १३२,
 ४^२, [१७५, ३, २, ४१, २],

६, १४, ३, कौ २, २४३, ७८४,
 जै ३, २१, ८, -ता खि ४, ५,
 १६^१, -ता पै १७ १०, २^५,
 -तान् ऋ १, ३३, ५, ५१, ८,
 १३०, ८, ९, ७३, ५, ८
 ॥अ-व्रत्य^१- -त्य काठ ६, ६, क ४,
 ५, -त्यम् तै २, २, २, २^३, ६,
 १, ४, ६; काठ १०, ५^१३.
 अ-व्रात्य^१- -त्य शौ १५, १३, ११.
 ✓अश(बधा)^०, अशेम ऋ ५, ३०, २,
 अष्ट मा ७, ३, ६, ८, ६०^३,
 का ७, १, ३, २, २, ९, ७, ९^१,

a) तप. नञ्-स्वर.।

b) उप. <व्या(वि आ)✓वृत्।

c) पांमे अव्याकृता द.।

d) विप (अश्व-).। तस नञ्-स्वर.। उप व्युत्पत्त- +
 वह- इत्यत्र बस पूर्वपदान्तोदात्तत्वम् (पा ६, २, ११०)।
 तत्रापि उप ✓वह् + ऋणे घः प्र (पा ३, ३, ११९)।

e) अतिवृद्धि इति पाठ^१ यनि. शोध (तु. छन्द)।

f) तस. नञ्-स्वर। उप. <वि✓इ।

g) विप. (व्रह्मन्-).। बस अन्तोदात्तः (पा ६, २,
 १७२)।

h) विप. (दस्यु-पिप्रु-कृया-प्रभृ.)। सख. नापू टि द्र.।

i) वैतु अव्रतम् इति व्यत्यायुक्त सा.।

j) सपा. खिसा २९, १६ ब्रज इति पांमे।

k) पांमे अभित^१ शौ १२, ३, ४२ द्र.।

l) तस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १५६)।

m) अव्रत्यं चरेत् > सपा. मै २, १, १० अश्रु कुर्यात्
 इति पांमे.।

n) उप अन्तोदात्त (पा ६, २, १५६) न भवति।
 तद्धितार्थस्य सामान्यविशेषणतापरस्य वाच्यविशेषनिष्ठे
 विशेषणमात्रत्वाऽपहानादिति दिक्।

o) नैप्र. ✓*अश इत्येतत्साध्यत्वेन ✓*अर्
 इत्यस्य शब्दान्तरयोगानुगतकायवृद्धिरूपतयाऽस्य प्रति-
 पत्ते, यावन्त ✓*अर् इत्यस्य प्रभेदाः
 स्युस्तावन्त एवास्याऽपि सभवेयुरित्यभिसंधि। एस्थि
 यथा ✓*अर् इत्यत्र प्रभेदविवेकस्याऽद्यापि परिणिष्ठेय-
 स्वरूपत्वात् सामान्येन निर्देशोऽकारि, एवमिहाऽपि

सामान्येनैव निर्देशस्य कर्तव्यतया प्राप्तावपि यत् १मश्च
 रयश्च प्रभेदौ विविच्येयातां तत्राऽभियुक्तानां प्रायेण
 व्याप्ति-भोजनाऽर्थकृतया भिन्नयो सतोर्द्वयोरेव धा
 विषये परिचितित्वमात्रं निमित्तं द्र। एवं तावदिह
 प्रकृते धा. पूर्वप्रसिद्धचतुरोधादेव भुज्यर्थक्रमरूपप्रभेदमात्र
 विरह्य यथासंभवं भेदान्तरसर्वस्वरयेत ऊर्ध्वं वैप.
 वाऽन्यत्र वा क्वचिदाकाङ्क्ष्यमाणविवेचनप्रयत्नस्य सामा-
 न्येनाऽन्तर्भावो भवति। शब्दान्तरसामान्येन वक्तुप्रवृत्ति-
 विशेषलक्षणश्च ?अनुशामहै, आनश्याम्, आनशे,
 आनुंग, आनशु, आनाश इत्येभिस्तिङ्भि, अंश-
 अंशु- इत्याभ्यां कृद्भ्या च समर्थमाणसद्भावसकेत
 सांनुनामिकोपक्रम ✓*अंश इत्ययम्परोऽपि बधा पाधा.
 उंसं. सन्निह गद्र.। तदनु अंश- इत्यत्र गपू. टि.
 च क्रियानपि विशेष आधेय (तु. वैप ३, ४ टि. h च)।
 किं च, नैप्र सकक्षमिव विपरिणम्यमाण ✓*आश
 इति दीर्घादिरपरोऽपि बधा. पाधा, उंसं।
 ततश्च १आशा- , आशु- इत्येतयोः व्यु यस्या
 निर्देयनाना द्र। यत्तु GW. अनुशन्-, अनुशन्-,
 अशुनि- इत्येतेषां व्यु कृते ✓*? ३अश इति
 पृथगुत्पलयेत्, तन्नेष्टप्। तदभिप्रेततदीयतैक्ष्ण्य-
 परत्वस्य ✓*अर् इत्यस्य हिसार्थीये ष्ठे प्रभेदेऽन्त-
 र्भावस्य सुवचत्वात् तदभिमतस्य मौस्थि, ✓शा
 (=✓शो) इत्यनेन संबन्धस्य प्रकृतस्य धा. आद्यजमात्रेण
 तत्प्रतिनिधिना सता विज्ञापिते सत्यवशिष्यमाणस्य
 शकारस्य सामर्थ्याऽर्थतया प्रतिपिपादयिष्यमाणस्य ✓*शू
 इत्यस्य वंश्यस्य सतस्तद्दर्शनतो दुर्बचत्वाच्चेति दिक्।

तै १,४,२,१, ३,१, ६,४,५५
 मै १,३,४,४,५,५, काठ ४,१^२,
 २७,१, २; क ३,१^२, ४२, १^२;
 ?अष्टात् मै ४,९,१२^२, अश्यात्
 का ९, २,७; ८^१, मै ४,१३,९,
 अश्यात् २, १९, ८; अशीया.
 मै १, ६, १, ६, अश्यात् २, १,
 ६०, ३^३; ६९, ३; ७०, १,
 २,३१, ७, अशीय २, ३३,
 ६, मा ३, १८, ४, १८, ५,७;
 ७, ४७; ८, १०; ६२, ३९,
 ४, का ३, ३, १०, ४, ६, २,
 ५, २, ६, ८, ६,४, ३९,२,२,
 तै १, २,१,१, ४,१; ११,१;
 ३, ११, १, ५,५,४,७,५, ६,
 ३,१०,२, ६,२, २, ५, मै १,२,
 १,४;७; ५,३^३, ३^३, ९, ९,४^५,
 ३,६,२^३,७,५; ४,२,५; काठ २,
 १,५, ८, ३,८; ५, २^३; ६,९^३;
 ७,९^३,९,९^३; १३,१५; २४, ३,
 ३२, २; क १, १३; १७; २,२;
 १५, ४, ८^३; ८, १२^३, ३७,
 ४, शौ १६, ४, ६; १९, ६१,

१०; पै १६, १४९, १२०,
 १९, २६, २; ४८, १८,
 अश्यात् ५, ६४, ३, तै १,
 ३,१४,३, †अश्यात् २, १२,
 ८; १७८, १^३, २, २७, ११,
 १४, ५,४, १०, ६, १, १३, तै १,
 ४ ४६, ११, १, २, १, ११, ६; मै
 ४, १३, ६; १४, ११^३, १४,
 काठ १८, २०, †अशीमहि ५,
 ४७, ७, खि ४, २, ४, शौ १९,
 ११, ६, अशीमहि ७, ३२,
 २६, १५, ३६, ४, ३७, ६,
 ४०, १२; खि २, ६, १०,
 १४, ३, मा ३८, २८; का ३८,
 ६, २, तै ७, ५, ७, ४^३, मै ४,
 ९, १३^३; काठ ३३, ७^३; †कौ
 १, २५९, २, ८०६, †जै १,
 २७, ७, ४, ३०, ६, शौ १३,
 १, ६०^३, १४, २, ५^३; १८,
 ३, ६७^३, १९, ४७, २^३, २०,
 ७९, १^३; पै ६, २०, २^३, १३,
 ८, १६, १७, २५, ३^३, २८, ७,
 ५^३, २०, ५८, २, †अश्यात्

२, ११४, ३, २, १९, ७; २७,
 १०, ६, ५, ७^३, ७, ६५, २,
 ८, २७, २२, ९, ९८, १२^३; मा
 १८, ७४^३, ३८, १६^३; का २०,
 ५, ७^३, ३८, ३, २, तै १, ३, १४,
 ३^३, मै ४, ९, ९^३, काठ ४०,
 ११, कौ २, १०३०, जै ४, १७, ३,
 †अश्यात् २, ११४, २; १३६
 ७, ४, ४, १४; ५८, ११; ५,
 ४१, १८^३; ७०, २; ७, ४७, २;
 ९, ११, ५, मा १७, १९; का
 १९, १, १२, तै १, २, १४, ६, ४,
 ५, १०, २, मै ४, ११, ५, काठ
 ६, ११, ४०, ७, ११; कौ २, ३३६;
 जै ३, २८, ८; पै ८, १३, ११.
 अशुते १ तै ५, १, ३, ४, १ मै
 २, ५, ४, ३, ६, ४^३; शौ १९,
 ३८, १; अशुते २ ६, २८,
 ४; ८, ५१, १६ (५२, ६),
 ९, ८३, १; खि ३, ३, ६; मा
 ४०, ११; १४, का ४०, १, ११;
 १४, १ तै ६, ४, ५, ५, १०^३
 ६^३, १ मै २, ५, ४; १ काठ ९,

५) सुपा. आद्यक्षरं प्रति संदेहः । कथमिति । १मे
 स्थ. साक्षाद् दीर्घश्चुते. २ये स्थ. अपि वा आष्टात्
 इत्येवं व्यवच्छेदसंभवाद् उभयत्राऽऽकारादि रूपमिति
 १मः कल्प (तु संटि १२ ? आष्टा इति, BC.
 आष्टाम् इति च पाभे.) । अथ नो (तु संटि) इत्येवं
 १मे स्थ नापू पदस्य पाभे. उपलब्धेस्तदुत्तरवर्तिनोऽस्य
 रूपस्याऽकारादित्वं संभाव्येतेति २य कल्प (तु. संटि
 २१ यदनु २ये स्थ. पपा. अकारादित्वमेव श्राव्येत,
 सपा. तैआ ४, २०, २ अस्ता इति च पाभे.) ।
 एस्थि. १मे कल्पे आ इत्यनेनोपसृष्टस्य २ये कल्पे
 चाऽनुपसृष्टस्य सतोऽस्य यनि. एतत् तात्पर्यं रूपम्
 इति द्र. । उभयथाऽपि प्रकृतिस्वर भवति । १मे स्थ.
 च-लोपवशाद् २ये स्थ. च वा-योगवशात् प्रकृतस्य
 तिङो निघाताऽभावविकल्पे सति १मे कल्पे ग. निघातात्
 (पा ८, १, ७१) २ये कल्पे च प्रकृतिस्वर सति शिष्टत्वा-

दिति ङिक् (वैतु. संटि. २१ यदनु पपा. २ये स्थ. तिङनिघात-
 विकल्प इव श्राव्येत) । सस्थ. ? आष्टात् टि. अपि द्र. ।

५) तु सस्थ. टि. आ । ५) पाभे. गमयेत् काठ ५, २ द्र. ।

५) पाभे. पुषेयम् मा ४, २६ द्र. ।

५) पाभे. गेमम् काठ ४५, १५ द्र. ।

५) आयुदातो यासुडागम. (पा ३, ४, १०३) ।

५) पाभे. सस्थ. टि. पुरि द्र. ।

५) सपा. ५, ६०, १ कथ्याम् इति पाभे. ।

५) असि । मुयि इति पदद्वयाऽऽत्मकः पपा. चिन्त्य ।

५) सपा २, ५७, २ नशीमहि इति पाभे. ।

५) तु सस्थ. टि. अभि ।

५) <✓अश (भोजने) इति मन्वान सा. चिन्त्यः ।

सनेम इत्यनन्तरश्रुतेः प्राप्त्यर्थे सावसरत्वसंकेतोपलम्भात् ।

५) <✓अश (भोजने) इति मन्वानः उ. उपेक्ष्यः ।

५) शोधः सस्थ. टि. ? शुसा द्र. ।

१९, १३, १६†, १९, १, २३, १;
२४, ३; २५, ६; ८; २९, १; ३३,
८, ¶ ८, ४^a; ३०, ७; ३५, ७;
३७, ४^a, ३९, ४, ४०, १; ४५, २,
†कौ १, ५६५; २, २२५; †जै
१, ५७, १२; ३, २०, १, शौ ४,
९, ५; २१, ४†, २, ५, २६, १९,
३८, १, पै ८, ३, ५; १२, ३, १०;
१९, २४, १^a; २, २६, ५; ४२, ३;
४९, ७; †अश्नोति ऋ १, ९४,
२, ३, ५९, २, ९, ८१, २, १०, ३९,
११; ६२, ९, तै ३, ४, ११, ५; मै ४,
१०, २; काठ २३, १२; पै १२,
१, २; अश्नुतु मा ८, ५, का
८, १, १, तै ३, २, ८, ४; शौ
१४, २, ९; पै १८, ७, १०;
¶ अश्नुवते तै ७, ४, ६, ३;
अश्नुवते ऋ ७, १०३, ९;
†अश्नुषे ऋ ९, ६५, ६, कौ २,
१३५; जै ३, १३, ११; पै १५,
१५, ३१^b; †अश्नुथ^c लि १, ९,
२; अश्नुथ ऋ ५, ५४, १०,
†अश्नुवे ऋ १, १६४, ३७, शौ
९, १५, १५; पै १६, ६९, ६,

†अश्नवत् ऋ १, १, ३; ४०, ६,
७, ११३, १८, २, २३, ४, तै ३,
१, ११, १; ४, ३, १३, ५, मै ४,
१०, ४, १४, १६; पै १६, ३, ९५,
¶ अश्नुवत् मै ३, ८, ५, ¶ अश्नवत्
तै ६, २, ७, १, ¶ अश्नवत् काठ
२५, ६^a, क ३९, ३, ४, अश्नवन्त
ऋ ७, ३०, ४, अश्नुवैथे ऋ ७,
७०, ४, अश्नुताम् शौ ८, २, ८,
अश्नुताम् मा ३२, १६, का ३५,
१, १२; तै ३, २, ८, ४; अश्नुहि
पै १९, ४२, ३; ¶ अश्नवामहे^d
मै ४, ६, २, अश्नुवामहे मै
२, ७, १३†^b, †अश्नुवामहे ऋ
१०, ९७, १७^b, मा १२, ९१,
का १३, ६, १७, तै ४, २, ६,
५, काठ १६, १३, क २५, ४,
शौ ६, १०९, २, पै १३, १३, ८,
१९, २७, ८†; †अश्नुवाम
ऋ ६, ४९, १५; ९, ९७, ५१,
कौ २, ७७८, ¶ आश्नुत तै ७,
४, ६, ३; ¶ आश्नुवाताम् मै
४, ८, ९; ¶ आश्नुवत् मै ३,
८, ५^e; ¶ अश्नुवीत् तै ६,

४, १०, ६.

आश ऋ ८, ४७, ६^e, आशाते^f
ऋ ५, ६६, २, आशाते^g ऋ १,
२५, ६, १३६, ३, १४४, ६^h;
५, ६८, ४, ५, ८, ३१, ६,
मै ३, ८, २¶, †कौ २, २६१†ⁱ,
८१६, ८१७; †जै ३, २२, ८†^j,
५७, ६, ७, आशतु ऋ ८, २५,
८; आशु^k मा १९, ६१, का
२१, ४, ११, मै ४, १०,
६; आशुः ऋ ४, ३३, ४,
†आशाथे^k ऋ १, २, ८; १५,
६, १५१, ८, ९, ५, ६७, १२^l,
कौ २, १९८, जै ३, १८, ५†,
आशिरे लि १, ११, १, †अष्ट
ऋ [७, ८४, ५, ८५, ५], १०,
१२६, १; कौ १, ४२६, जै १,
४१, ८; पै ५, ३९, १, आष्ट ऋ
१, १२१, ६^m, तै ४, ३, ११, ४;
काठ ३९, १०, अश्नुत् ऋ १०, ११,
७, अशिषत् शौ १९, ४९, १०ⁿ,
पै १४, ४, १०, आष्टा^o मै २,
१३, १०, †आशत ऋ १,
८, ६; ८७, ५; १०, ९२, ३;

^a) पाभे, आनशे मै १, ७, २ द्र. ।

^b) सपा. अश्नुषे <> अश्नुवामहे <> अश्नुवामहे
इति पाभे ।

^c) अश्नुथः इति शोध. द्र. ।

^d) यमु. दुरुपपदे निघाताऽभावे यथाकथञ्चिदभ्युपेते-
ऽपि स्वरोऽलक्षणात् (तु. ना.उ. रूपम्) ।

^e) आशवः > आश । वः इति द्वे पदे (तु. पपा. GW.
प्रवृ.; वैतु वें सा. आशु-> -शव. [सं१] इति मन्वानौ) ।

^f) लाऽऽदेशस्य लिङ्विषयत्वेऽपि छान्दस सार्व-
धातुकत्वमिति छित उत्तरवर्तिनस्तस्य निघातः द्र (पा
३, ४, ११५; ११७, ६, १, १८६) । द्वि-योगे तिङ्-
निघाताऽभावाच्च धास्व. सुस्थः (पा ८, १, ३४ [तु
MVG ३५९ टि १५]) ।

^g) छन्दोऽपेक्षया आशाते इति सुश्रवम् (तु. GW.

AVM) ।

^h) आशाथे इति मपु२ इव पिपठिषुः GW चिन्त्यः ।

ⁱ) पाभे आशाते ऋ २, ४१, ५ द्र. ।

^j) पाभे. आनशु काठ २१, १४ द्र. ।

^k) छन्दोऽपेक्षया आशाथे इति सुश्रवम् (तु GW.
AVM) । ^l) *आशध्वे > आशाध्वे > यनि इति
(तु सस्थ टि. ?देव-निष्कृत-) ।

^m) <✓अश्व(भोजने) इति सा । तुरीय चरणाद्
अभि. उपाऽऽकृष्येहोपसर्जनीय इतीव GW. ORN. च
पश्यतः । तत्रोपपत्तिरु मृग्या भवति । श्रौताऽन्वयस्वारस्य
पीडनप्रसङ्गात् ।

ⁿ) अश्लिषत् इति सा, श्लिषत् इति RW. ।

^o) छुडि मपु१ (तु. पाभे तै ४, ३, ११, ४ आष्ट, पपा.
च; वैतु. मै. पपा. < आ✓स्था इति) ।

शौ २०, ७१, २, आशत ऋ
 १, २०, २, ८५, २; ८, ५९,
 २], २, २१, ५, ७, ६६, ११, ८
 ४३, १७, ६९, १८^६, ९७, ९; ९,
 ६६, ४, २४, २], १८, ३; २१,
 ४; २२, १^६, ६७, ७, ६९,
 २, ७३, ९, ८३, ४, १०, ९२,
 ७, ९४, २, खि १, ६, २, मा २०,
 ७२; का २२, ७, ६; मै ३, ११,
 ४, काठ ३८, ९, कौ २, २८९^{१०};
 ३१२^१, ४४५^१; ४७५^{१०},
 ६१७^{१०}, ७१३^{१०}, जै ३, २४,
 ५^{१०}, २५, ८^१; ३४, ३^१; ३६,
 १^{१०}, ५०, ५^{१०}, ५८, १०^{१०};
 शौ २०, ९२, १५^१, †आशिक्षुः^१

ऋ १, १६३, १०, मा २९,
२१, का ३१, ३, १०, तै ४,
६, ७, ४, काठ ४६, ३. [अनु°,
अभि°, आ°, उद्°, उप°, परि°,
प्र°, सम्°, समा°].

अश्वत्थ-इन ऋ १०, २७, १५,
-इना ऋ २, ३०, ४; ४, २८, ५,
१०, ६८, ८; शौ २०, १६, ८.

१अशन- वि°.

†अश्व^h- -शसः ऋ २, ३४, ९;
 छ, ४, १५, तै १, २, १४, ६,
 मै ४, ११, ५; काठ ६, ११.

✓ अशाय, अशायतम् ऋ १, ३४,
७^१, अशायत ऋ १०, १२, ११.
[परि°, वि°].

† अनु० - इन ऋ १, १६४, १;
१७३, २, शौ ९, १४, १; पै १६
६६, १; - इनम् ऋ २, १४, ५;
- इनस्य ऋ [२, २०, ५, ६, ४, ३];
- इनै. ऋ ८, २, २, कौ २, ८५;
जै ३, ८, ११.

? *अश्नया¹ कौ १, ३०५, जै १
३२, ३.

²अश्विनय- वि०.

अशुनुवत्^m - वन क्र १, ११६, २५;
काठ १७, १८.

?अश्नुविन्, अश्यत्-, अश्वन्-,
अश्वस्- वि°.

२४४६- सम्.

अष्टवेⁿ ऋ ४,३०,१९.

*) तु. सस्थ टि अनु।

b) पाभे. आनशु ऋ ९, १०८, ४ द्र. ।

०) सपा. ऋ ९, १०, ७ आपते इति पाभे. ।

d) सपा ऋ ९,१५,२ आम्ते इति पाभे ।

०) पामे. आनशुः ऋ ८, ३, १६ द्र. ।

¹⁾ $\angle \surd$ अक्ष(व्याप्तौ) इत्यपि सुकल्पं भवेत् (तु पाधा) ।

४) नाप । कनिन् प्र. उसं (पाठ १, १५६)
नित-स्वरश्च । यद्वा मौस्थि अश्मन्- > अश्मन
अश्मना > *अश्मन् , *अश्मना > अश्न , अश्ना
इति नैप्र. सहजप्रवृत्तिसंभवात् यनि. रूपे अश्मन्-
त्येतदीये सती प्रकृतं प्राति अन्यथासिद्धतामवतारये-
ताम् । इतश्चाऽन्नन्तानि प्राति. मौस्थि मन्गन्त-
येव सुग्रहाणि स्थिरित्यस्मिन् संकेतप्रदे लाघवदर्शने
तस्यपि तेषां तेषामन्योन्याऽन्तर्भाव्य-जन्मना सतां प्राति
पथोपलब्धाऽन्वाख्यानमात्रप्रयोजनं पृथङ्निर्देशो युक्ता-
ऽऽदर' द्र. (तु. MVG २०५) ।

४) विप (रक्षस्-), नाप. । असिः प्र (पाठ ४, २१२) ।
 त-स्वरश्च [वैतु. सा (१मे स्थ.)] < ✓ अश्
 (भोजने) इति (भुजित्वाऽविशिष्टवधसामान्याऽभि-
 वन्दनश्रुते यनि. एव पर्याप्तत्वादित्यभिसंधिः), वें
 अ+शस्- (भावे < ✓ शंस) इति कृत्वा बस.
 इति वदंश्चिन्त्यः (स्वरतोऽदुष्टोऽपि सन्नर्थनैरपेक्ष्यत
 उपेक्षणीयत्वात्), उप कर्तरीति कृत्वा तस. इतीव

व्याचक्षाणा सा. प्रभृ. नितरामुपेक्ष्याः (स्वरतोऽनुपपन्न-
त्वादर्थतः प्रकरणाऽनपेक्षितत्वाच्च)] ।

1) वैतु. स्क. सा. <√शी इति च परि...
अशायात्तम् <पर्य (रि/अ)श [व्याप्तौ] इति च; बें.,
स्क (पक्षे), GW. प्रभु. <परि/शी इति ।

1) तु GW (परि), GRV; वैतु सा $< \checkmark$ शी इति ?

५) नन् प्र उसं. (पा ३, ३, ११; यद्वा पाठ ३, १०) । नित्-स्वर (पा ६, १, १९७) । बधा. लब्ध-मूलत्वादस्य बह्वर्था नैसर्गिकी भवति । न तु संख्या-भेदेन तद्विवेक इहेष्यते । तत्तत्प्रकरणार्थविवेकस्य प्रागभियुक्तमतभेदव्याकुलितस्य सतः वैश. एव सुकर-त्वेन संभाव्यमानत्वात् । अतः ✓भञ्ज(भोजने) इत्ये-तदीयत्वेन केषाचिन्निगमानां प्रतीतावपीह तत्पृथङ्निर्देशे नाऽऽदर इति दिक् ।

१) व्यु. ? अइना- (भावे स्त्री. उदात्तः शप् प्र. डसं [पा ३, ३, १००]) > √*अश्नि- > *अश्ना- > *अश्नया- > [तृ१] अश्नयुया > या इति नैप्र. वणं-लोपश्च स्वरसकमश्च द्र. (तु टि. अक्षण्या- [यत्र *अक्ष्ण- इति कृत्वा इहत्या सरणि निर्देश्या], अमुया; वैतु भ [पक्षान्तरे] अइन- इत्यस्यैव द्वि२ इति, भव. प्रभु. अश्मन्- इत्यस्य वृत्तमिति) ।

iii) शता प्र तत्-स्वरश्च ।

^{११)} तवेनू प्र. (पा ३,४,९) नित्-स्वरश्च ।

अष्टि- छये शौ ६, ५४, १; पै १२, ८, ४ [°ष्टि- १-३जरत्, वसि°, वि°, सम्°].

✓अश(भोजने)^१, अशीय ऋ २, ३३, २.

॥अशनाति तै १, ६, ७, ३; ६, १, १, ४, मै १, ४, १०^{१०}, ८, ७, १०, १६^१; २, १, १०; ३, ४, ९; ६, २^१, ४, १, ६, काठ २२, १३^१, शौ ९, ८, १-६; अशनाति ऋ ९, ६७, ३१; १०, ८५, ३, ४; ॥तै १, ६, ७, ३, ४^१; ६, १, १, ३; ॥मै १, ८, ९; १०, १६; ॥काठ ६, ७; २४, ७^१, ३२, ७^{२०}; ३६, १०^२; ॥क ४, ६; ३७, ८^१, १कौ २, ६४८; शौ ९, ८, १-६; ११४, १, ३, ५, पै ६, २२, २०; १६, ११३, ७^१-९^१; १८, १, ३; ५, अशनाती^{३०}, अशनाती^{३०} मै १, ८, ९॥; ॥अशनीतु^४ मै १, ८, ९, काठ ३१, १५; अशनन्ति मै ३, ६, ६॥; काठ ३१, ४॥, क ४७, ४॥, शौ ९, ७, ८, ९, ११, १२, १४, पै १२, ३, १३,

१६, ११३, २, ३, २०, ३५, ५, अशनाति शौ ८, २, १९, पै १६, ४, ९, अशनाति शौ ६, १३५, १, ७, १०६, १, अशनाति पै ५, ३३, ७, अशनातु पै ७, १९, ८, अशनीतुम्^५ ऋ ७ ७३, २ ॥आशनात् मै १, ६, १२^१, २, १, १२, काठ ७, १५; ११, ६^१; २५, ४^१; क ६, ५, ३२, १^१, आशनन्^६ ऋ १०, १७६, १; आशनाम् ऋ १०, ९५, १६; ॥अशनीयात् तै १, ६, ७, ४; ५, २, ५, ६, ७, ६, १, मै १, ८, ८; १०, १६; २, १, ६, ३, २, ५, ४ ८, ६, २, ४, ३, २, काठ ८, १२; शौ ४, ११, ३६, अशनीयात् तै २ ५, ५, ६॥, ॥मै १, ४, १०^२, ८, ८, ९, ७, २, १, ६, ३, ४, ८^१, ६, २, ६; ४, ३, २^१, ॥काठ ८ १२, ९, १५; ११, ५, १०, १२, ७, २३, ९; २९, १, ८, ३२, ७^१, ३६, १०; क ७, ७^२, ३६, ६, ४५, २, शौ ९ ७, ७^१, ८, ७-९, १२, ४, ४३ ४४, ४६, पै ३, २५, ५, ८, १५, ५, १२, ३, ३, १६,

११३, १०; ११; १७, २०, ३, ४, ६; ॥अशनीयाताम् मै १, ४, ५; ॥अशनीयाम् मै १, ६, १२.

†आश^७ ऋ १, १६२, ९, मा २५, ३२; का २७, १३, १; तै ४, ६, ८, ४, मै ३ १६, १, काठ ४६, ४, आशु मा १९, ६१, का २१, ४, ११, मै ४, १०, ६, आशिम > मा पै ९, २२, ९, २१; २२, †अशीत्^१ ऋ १०, ८७, १७, पै १६, ७, ७, आशीत् शौ ८, ३, १७^१, पै १६, ५७, १-१६, अशिष्म मै १, १०, १५॥, काठ ३६, ९; ॥आशिष्यम् काठ ११, ६. [अति°, आ°, प्र°, वि°, सम्°].

२अशन- -॥नम् तै २, ५, ६, ६, ६, १, १, ४, मै ३, ६, २, ६, -ने शौ ५, २९, ६; ७; पै १३, ९, ८, ९ [°न- अन्°, प्रातर्°, स°, सायम्°, हुत°]

अशन-कृत्- -कृतम् शौ ९, ६, १३; पै १६, १११, १३.

†अशना(न-अ)नशन^१- -ने कौ ३, ४, ४, जै २, ३, ७, शौ १९,

^{१)} प्राक्प्रसिद्धात् पृथङ् निर्देशः द्र. [तु टि ✓अश[बधा.] यत. मौस्थि अस्य ✓*अर् इत्यस्य ष्ठेन हिसिपथकेन प्रमेदेन संबन्धो गृह्येत (हिसिक्रिया-वद् भुजिक्रियाया अपि स्वविषयभूतस्य पदार्थस्य स्वरूपतो विलोपकत्वाद् उक्तस्य हिसिपथस्य ✓*अर् इत्यस्यैव भुजिपथतयाऽप्यर्थातिशययोगपरिणाम इत्यभि-सधि) । यद्वा ✓*अर् इत्यस्य ९म भोजनार्थं पृथक् सकल्यः] ।

^{२)} सकृत् पामे. उपवसति तै १, ६, ७, ३ द्र. ।

^{३)} उदात्तप्लुतः (पा ८, २, ९७) । एकतरत्र विकरणस्वर इति कृत्वा स्वरद्वयं द्र. ।

^{४)} विकरणस्य स्वराऽभावे लसार्वधातुस्वरः (पामवा ६,

१, १५८) ।

^{५)} अशन इति संपा च पपा स्वरतश्च छन्दस्तश्च चिन्त्यः । आडभावे प्रकृतिस्वरं प्राप्तत्वादानुष्ठुभपादभ्यै-काक्षरोनतापतेश्चेति यावत् (तु Gw, वैतु सा. आशनु-वन् इत्येतत्स्थानिकतया व्याचक्षाणोऽयुक्तोभयदोष-विशेषे समानं बोध्यः) ।

^{६)} पामे. अद्यात् तै ४, ७, ६, १ द्र. ।

^{७)} पामे. अद्यात् काठ १२, ७ द्र. ।

^{८)} णळो छित्वात् प्र पूर्वमुदात्त (पा ६, १, १९३) ।

^{९)} सपा. अशीत् <> आशीत् इति पामे. ।

^{१०)} द्रस. सास्व. उप तस. । सपा. ऋ १०, ९०, ४ साशनानशने इति पामे. ।

६, २, पै ९, ५, २.
 अशना पै २०, ४५, ३.
 अशित, ता- णितम् तै १, ६, ७,
 ४; काठ २५, १०^१, क ४०,
 ३; -ता शौ १२, ८, १०, ११;
 पै १६, १४४, ९; १०. [त-
 अन्, प्र°]
 अशिता-वत्- -वति शौ ९, ८,
 ८, पै १६, ११३, ११
 अशितव्य^२- -व्यम् मै १, ५, ७^३,
 ३, ४, ८, ७, ८^३; काठ १२,
 ७; २४, ७^४, क ३७, ८^५
 अशित- प्र°.
 अशित्र^६- -त्रम् काठ ७, ५^१, क
 ५, ४^२. [त्र- प्र°].
 अशित्वा मै १, ६, १२.
 अशन्- -शन्ता ऋ ७, ६७, ७,
 -शन्तौ ऋ ८, ५, ३१. [शन्त-
 अन्, प्र°].
 अशन्ती- -त्या मै १, ६, १२.
 अशनान्- वि°
 अश्य प्र°.
 अश्य^७- -श्ये मै ३, १०, १.
 [श्य- प्र°].

अश्यमा(न>)ना- -ना शौ १२,
 ८, १०, पै १६ १४४, ९
 अष्टुम् सम्°
 अष्टु^८- -ष्टा ऋ १, १२१, ८.
 आशित^९- णित. तै ६, १, १, ४;
 मै ३, ६, २^१, -तम् ऋ १०, ३७,
 ११, ११७, १; ७, जै २, १, ९,
 पै २०, ६, २^२, -तस्य प ८,
 १०, ७, -ता ऋ १०, ९४, १०,
 -ताय मै ४, १, १३^३, -तेन
 मै ३, ६, २^४ [त- अति°, सु°]
 आशितिसुन्- -न्ते तै ७, १,
 १७, १, काठ ४१, ८
 ? आशिन- -शिनाम् पै ६, २२,
 २४.
 आश्य- -श्यम् तै २, ५, १, ४^२,
 ६, १, ११, ६^३.
 आश्वस- अन्°
 अ-शत्रु^५- -त्रु ऋ ५, २, १२, शौ ६,
 ४०, २^१, -त्रु ऋ ११, १०२,
 ८ (८, २१, १३) १०, १३३,
 २], कौ २, ११५२, जै ४, १, ५,
 शौ २०, ९५, ३, -त्रुभ्यः ऋ
 ८, ९६, १६, कौ १, ३२६, जै

१, ३४, ४, शौ २०, १३७,
 १०, -त्रुम् ऋ १०, २८, ६, पै
 १, २७, ४, -त्रो ऋ ८, ८२,
 ४, पै २, ७, २^२.
 अशान्, १अशन- ✓अश् (बधा) द्र.
 २अशन- ✓अश् (भोजने) द्र.
 अशनि^६- -निः ऋ १, १४३, ५;
 १७६, ३, ४, १६, १७; ६, ६,
 ५; १८, १०; ८, २७, १८,
 १०, ८७, ५; खि ४, ५, २२,
 काठ ८, २, णि ६, ७, शौ ३,
 २७, ४; ६, ३७, २, १४२, १, ७,
 ५२, १; ८, ३, ४^१; पै ३, २४, ६;
 ८, १५, ११, १६, ६, ४^२,
 १९, ९, ८; २०, १७, २,
 -निभिः ऋ १०, ८७, ४;
 शौ ८, ३, ६, पै १६, ६, ५;
 -निभ्यः पै १७, ४१, १०^१,
 -निम् ऋ १, ५४, ४; ८०, १३,
 ३, ३०, १६, १७, १०४, २०,
 २५]; मा २५, २, ३९, ८; का
 २७, २, १, ३९, ६, १, तै ५,
 ७, १२, १; मै ३, १५, २ काठ
 ५३, २, शौ ८, ४, २०; २५,

१) विप (भोजन-वत्- अतिथि-)। पूष संहिताया
 दीर्घत्वम् उस् (पा ६, ३, १३१, तु पपा शित-वत्-इति,
 MW., MGS १८५ च, वैतु. WG. क्वत्वन्तस्य रूपम्
 इति १)। व्यु कृते तु. टि. २अ-दिति->आदित्य-वत्-।

२) तव्यति प्र. तित्-स्वर (पा ६, १, १८५)।

३) नाप (भोजन-, चरु-)। कर्मणि इत्र प्र (पाठ ४,
 १७३)।

४) क्यप् वा स्यात् यत् वा स्यात् कृत्यः। प्रथमे प्र.
 पित्त्वान्निघाते धास्व.। उत्तरे यतोऽनावीयः स्वर. (पा
 ६, १, २१३)।

५) तृचि चित्-स्वर. (पा ६, १, १६३)।

६) कर्नरि क्ते प्र. उपधादीर्घश्चाऽऽद्युदात्तश्च [पा ६, १,
 २०७ (तु. पपा. नावग्रह, अत्याति-आ] शित- टि च;
 PW. GW. प्रमु पयन्ताद् निष्पन्नमिति)।

७) शित- + भावे इमनिच् प्र. उस्. (पा ५,
 १, १२२) चित्-स्वरश्च (तु. भा., वैतु [पक्षे] <° शित-
 इत्यपि च)।

८) विप. (इन्- वेदस्, सप्तन्-)। बस अन्तो-
 दात्तः (पा ६, २, १७२ [वैतु. PW प्रमु. तस. इति,
 तथात्वे यनि स्वरस्याऽनुपपत्तेः)।

९) विसर्गान्तः पाठ इतीव कृत्वा इन्द्रस्य विप. इति सा.
 आह। यनि. तु अभयम् इत्यनेन समानाधिकरणम्
 इति विवेकः।

१०) पाभे. शक्र शौ २, ५, ४ द्र.।

११) नाप (वज्र-)। अनिः प्र. (पाठ २, १०२)। तत्-
 स्वरः। यत्तु अक्षी. अभ। ✓अश् (भोजने) इत्यत
 आह तुस्तच्चिन्त्यम्।

१२) सपा. शौ १२, ३, ६० वर्षाय इति पाभे.।

पै १०, १, ८; १५, २२, ४;
७, ८, २३, ३; ४, १३, †१६,
१०, ९, ११, ५; -न्या ऋ
२, १४, २, शौ ७, ११४, ४,
-न्या मे ४, ४, ४॥, पै २,
७०, ४, २०, ७, १०; -न्यै
शौ १२, ३, ५८^६ [°नि-अन्°,
अश्मन्°].
अशुनि-मत्^७-मान् ऋ ४, १७,
१३.
॥अशुनि हत°-तस्य काठ ८,
२, क ६, ७.
अ-शपत्-पत. खि ४, ५, १७, शौ
६, ३७, ३, ७, ६१, १, पै २०,
१७, ३.
अ-शम्^८ शौ २, २५, १, पै ४, १३,
१, ६, २२, २०^९.
अशं तर-रम् पै ५, ३४, १.
॥अ-शरमय^८-यम्^९ मै २, १, ६.
अशस्-✓अश् (बधा) द.
अ-शस्त^८-रतानि शौ ६, ४५, १,
पै १९, ३६, ४.
अशस्त-वार^८-र ऋ १०, ९९, ५.
अ-शस्ति^८-स्तय शौ ७, ११९, २,
पै २०, १७, ६, -स्ति काठ १९,

२॥; ४०, १०; क २९, ८॥;
शौ १, २०, १, ५, ३, ६, पै १९,
१, ७, †१६, १६, ५, -स्तिम् ऋ
१०, १८२, १-३], शौ ८, २,
२; १७, १, ८, १७, पै १६, ३,
२; १४९, १२; पै १८, ३१, ३;
१२, १; -स्तीः ऋ १, १००, १०,
४, ४८, २, ६, ४८, १७, ६८, ६,
७, १८, ५^{१०}, मा ११, १५,
का १२, २, ४; तै ४, १, २, २;
५, १, २, ३; मै २, ७, २, ३,
१, ३^१; ॥; काठ १६, १; १९,
२, क २९, ८; -स्त्या शौ १२,
२, १२, पै १७, ३१, २.

अशस्ति-तुर-तुः^८ काठ ७, १३.
†अशस्ति-हृत्^८-हा ऋ ८, ८९,
२, ९९, ५, ९, ६२, ११, ८७,
२; १०, ५५, ८; मा ३३,
६६; ९५॥, का ३२, ५, १२, मै
१, २, १०^{११}, कौ १, ३११, २,
२८; ९८७, जै १, ३२, ९; ३,
३, ७, शौ २०, १०५, १.

॥अ-शाख^८-ख काठ २६, ३, क
४१, १

॥अ-शान्त, न्ता^८-न्तः तै २, २, ५,

२, ७, ५, १५, १^१; मै १, ८,
५^१; ३, ६, २; ७, ८; ८, ७;
९, ३; ४, ४, १, ९; ७, ६^१,
काठ १०, १०; २६, १; ३१,
७; ३७, १४, क ४०, ४,
-न्तम् तै ६, ५, ८, ५, मै १,
८, २, ३, ४, २, ९; काठ ६,
३, ८, क ४, २; ७, -न्तस्य मै ३,
१, ६, ४, १; -न्ता काठ १३, ६,
-न्ताः तै ३, १, १, २; ६, १,
२, ३, मै २, ३, १; ३, ८, २, १०,
१; ४, ४, १; काठ २४, १०; २७,
४, क ३८, ३; ४२, ४, -न्तानि
मै ४, ३, ६; काठ १२, ८, -न्ते
मै ४, २, १२^१, -न्तौ तै २, ५,
८, १, मै ३, २, ३.

॥अ शान्ति-न्तयै काठ २४, ९, क
३८, २.

✓अशाय ✓अश् (बधा.) द.

अ-शास्य^८-स्यम् ऋ ८, ३३, १७.

अशित-, अशितव्य-, अशितृ-,
अशित्र-, अशित्वा ✓अश्
(भोजने) द.

॥अ-शिथिरत्व^८-त्वाय मै २,
२, ३; ३, ५, २; ७, २; ४, ३

- १) सपा पै १७, ४१, ८ वाताय इति पाभे ।
२) विप (यो-) । मनुबन्ते स्वरस्तदवस्थ ।
३) तस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।
४) तस नञ्-स्वरः ।
५) सपा. काठ ११, ५ दर्भमयम् इति पाभे ।
६) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।
७) ?अशस्ति > *अश्मस्ति- [= *अशुनि-] >
-स्ति इति च शोधः (तु. सपा. शौ., ऋ १, १७२, २
[*अश्मस्ति- > अश्मन्- > अश्मा इति पर्यायत-
पाभे]) ।
८) अशस्ती. इति पाठः? *अशस्तिस्- [वशिन्-
(विप [इन्द्र-])] > अशस्ती. [प्र१] इति शोधः ।
९) पाभे. सपत्नत्. द. ।

- १) उस. क्विबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २,
१३९) । पूष. उ (मा ३३, ६६) अभि-शस्ति-
> अ-शस्ति- (अभेरादिशेषः) इत्याह । यत्तु तत्रैव
म. पूष. बस. इत्येतदाह, तेनासौ अ-शस्ति- इत्य-
परं प्राति उपकल्पयमानोऽपामाणिकः । तत्साधक-
साक्ष्यन्नराऽभावाद् व्युत्पत्त्यन्तरसद्भावे तदनिवार्यत्वा-
ऽभावाच्चेति दिक् ।

२) पाभे. अभिमातिहा मा ५, २४ द. ।

३) विप. (वृक्ष-) । बस ।

४) तस. कृत्योकीय स्वरः (पा ६, २, १६०) ।

५) तस. नञ्-स्वरः । अत्र स्वरसिद्धयर्थं वा छन्दसि
(पामवा ५, १, ११९) इति नञ्-समासात् त्वस्य विप्रति-
षेध. विकल्पितः । सपा. °र- < > °छ- [यद्.] इति पाभे. ।

९,४,२,७,६,८,७;१०.
 ॥अ-शिथिलत्व- -त्वाय काठ ८,८,
 २६,४;२९,२, ३०,५, क ७,३;
 ४१,२,४५,३
 ॥अ-शिथिलम्भा(म्-भा)व^१- -वाय
 तै ७,१,५,४;२,४,२
 ?अ-शिप(द>)दा^{१०}- -दा ऋ ७,
 ५०,४.
 अ-शिमिद्,द्वा^{१०}- -दा. ऋ ७, ५०,
 ५, -दाय मा ३८,७, का ३८,
 २,१.

अ-शिव,वा^१- -व ऋ १०,१२४,२,
 -वस्य ऋ १, ११७, ३, ६,
 ४४, २२, -वा ऋ १०, २३,
 ४, शौ २०, ७३, ६, -वा ऋ
 ५, १२, ५, मा ३५, १०, १^१,
 का ३५, ४, ९, १^१, मै १, ६,
 ९॥, शौ ७, ४४, १, १२, २,
 २७, १^१, पै १७, ३२, ७, १^१, १९,
 ३६, १५, १६, २०, १, ४,
 -वासः ऋ ७, ३२, २७, १०,
 ९५, १५, खि ४, ५, १३^{१०},

कौ २,८०७, जै ४, ३०, ७, शौ
 २०, ७९, २, -वेन ऋ १, ११६,
 २४, ११७, १७.
 ?अ-शिथ्वी^१- -श्वी- ऋ १, १२०,
 ८, ३, ५५, १६
 अ शिष्ट^{११}- -ष्टान्^१ शौ २, ३१, ३
 *अ-शीत^१- > अशीत-तनु^{११}-
 -०नो^१ तै १, १, १३, ३.
 *अशीत-म^{११}- ०म^१ मा २, २०,
 का २, ५, १.
 अशीति^१- -तय शौ ११, ३, २१,

१) तस. नञ्-स्वरः (पा ६, २, २)। १) अ-शिमिद्वा- इति
 शोध. द्र.। १) अर्थस्य व्यु. च कृते शिमि^१-दा- टि द्र.।

१) सपा. ऋ १०, ५३, ८ अशेवाः इति, शौ १२, २,
 २६ पै १७, ३२, ६ दुरेवाः इति च पाभे.।

१) अत्र मुग. अन्तोदात्तत्वदर्शनात् बस. वा स्यात्
 प्रमादजः स्वरो वा स्यात्। सपा. खिसा २९, १५ शिवास
 इति पाभे.।

१) तस. नञ्-स्वरः। उप. ? यनि पाप्र.
 शिशु- इत्येतदनर्थान्तरवृत्तिनश्च सनिष्पत्तिकस्य
 च सतः (तु ✓*शिश्<) *शिश्वि- (तु सु-
 शिश्वि-) इत्येतस्य ङीष्मन्तं (पावा ४, १, ४५)
 *शिश्नी- इति द्र.। जसि पूर्वसवर्णदीर्घः (पा ६, १,
 १०६)। मौस्थि. शिशु- इत्येतत्-प्रागुपभूतं *शिश्व-
 (स्त्री. >*शिश्विका-) इति उप. इति कृत्वा यनि.
 रूपम् *अशिश्विका->-काः इत्यस्य मूलतः सतः
 प्र३ रूपम् नैप्र. विपरिणामः स्यात्। यत्तु शिशु- इति
 उप इति परसाधारणी दृष्टिर्भवति (तु सा. प्रभृ.),
 तत्रापि पाप्र. अतुरोधेन विशेषद्विभरणमपरो विशेषो-
 ऽवश्यमवधेयो यथा लोकमात्रगोचरतयाऽन्तोदात्त-
 श्रुतिकमेतत् प्राति. इतीवाभिप्रेयादिति। कुत इति।
 यनि आयुदात्ततया वेदे श्रूयमाणस्यैव सतस्तद्विभिन्न-
 श्रुतिकतया लोक उपलब्धिर्भवेत्य तथ्यात्वेन प्रतिपादनार्थं
 ङीष् प्रकरणे (पा ४, १, ६२) समावेशस्यौचित्या-
 दिति (वैतु. सा. अपार्थमेव ङीष्मन्तं सरूपं वेदे
 श्रावुक. सन् स्वरतो दुष्परिहरपर्यनुयोगः)।
 एस्थि. शिशु- इति उप. इत्यास्थायाऽपि वेदे पूर्व
 ङीष्मन्तताम् (पावा ४, १, ४५) आपन्नेन सता *शिश्नी-

इत्येतेन नञः यनि. आयुदात्तकरः तस. भवति, लोके
 तु नञ्-पूर्वस्य तस सतः अशिश्नु- इत्यनो ङीष्
 प्र इष्यत इत्येनद्विवेककृत संप्रदाय इति सुवचम् [वैतु.
 सा. प्राकरणिकं शिशुभिन्नत्वं समर्थयितुममर्थ इव
 बस. इति कृत्वा शिशुराहित्ये श्रुतितात्पर्यमिति निगम-
 नार्थं *शिश्नी- इति उप तद्धितवृत्त्या साधुक्तया
 वा, नितान्तमसबद्धमिव कृद्वृत्त्या ✓शी इत्यतो
 निष्पादुकनया बोधयथाऽपि मोघप्रयत्न (तु PW.
 GW. प्रभृ. अपि बस. इति वदन्तः स्वरतः समानं
 चोद्या.); LBV सुशिश्नी इत्येवमुभयो. स्थ. पिप-
 ठिषु सन्नन्यथासिद्धमिव सन्तं शोधं प्रस्तावुक (तु
 ORN.))। १) उप २शिष्ट- द्र।

१) सपा. पै २, १५, ३ असृष्टान् इति पाभे।

१) विप. (अशिश्नि-तनु-) अग्नि-।

१) बस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)।

१) सपा अशीततनो (तैब्रा ३, ३, ९, ९ च [अशी^१ तैब्रा
 १, २, १, २५ च]) <> अशीतम (माश १, ९, २, २० च)
 इति, काठ १, १२ प्रभृ. अशीततनो इति, वाश्रौ १, ३, ७, १२
 अद्वयमनो इति च पाभे.।

१) उप. *म- (<✓मा) इति दीप्तिपर्यायं द्र. [तु
 सपा. नापू टि; वैतु सा. (का.), उ. म. PW. प्रभृ. च
 *अशिश्नु- (<✓अश् [बधा] वा ✓अश् [भोजने]
 वा) इत्यस्य तमपि प्र. दीर्घ इत्येवमास्थायुका]।

१) विप., ना. (संख्या-विशेष-). पाप्र *अशी-
 (<अष्टन्- + दशत्-) + तिः प्र. (पा ५, १,
 ५९) तत्-स्वरश्च। मौस्थि. तु अष्टन्- +
 *दशीति- इति रिधते सारव. द्विस. -आस्थेयः।

-ति खि ४, २, २; मा २३, ५८, का २५, १०, ६, शौ ५, १५, ८, १९, ४७, ३, पै ६, २०, ३, ८, ५, ८, -तिभिः शौ २, १२, ४, पै २, ५, ४; -त्या ऋ २, १८, ६, -त्यै तै ७, २, ११, १; १२, १; १४, १, १७, १, १८, १, काठ ४२, १, ३, ५-८ [०ति- अष्टन्, एकं, एकान्तं, चतुर्, नवन्, पञ्चन्].	६, १४, -र्षाणम् शौ १९, ४७, ८, ५०, १, पै ६, २०, ८, १४, ४, ११.	-ग्र. काठ २६, ३, क ४१, १. अ-शूद्र ^० -द्राः मा ३०, २२ ^२ ; का ३४, ४, ४ ^२ .
॥अशीत्यक्षर ^a b- -रम् मै ३, २, ५.	॥अ-शुक्र ^c -क्रम मै ३, ८, १०, ४, ६, ९.	अ-शून्य ^० > अशून्यो(न्य-उ)प- स्था ^m -स्था खि २, ११, २.
॥अशीत्यक्षर-त्व- -त्वम् मै ३, २, ५	अ-शुचि ^d > ॥अशुचि-तर- -र मै १, ८, ९.	॥अ-श्रु(>)ङ्गा ^e -ङ्गाः तै ७, ५ १, १, २, १
*अ-शीर्त ^f > *अशीर्त-तनु ^g - -नो ^० काठ १, १२, ३१, १२, क १, १२, ४७, ११.	अ-शुद्ध, द्वा ^० -द्वाः का १, ४, ४, मै १, १, ६, ४, १, ६, काठ १, ५, क १, ५, पै २०, १५, ४, -द्वा मा १, १३, -द्वाम् पै ९, २२, १७.	अ-श्रुण्वत् ^० -ण्वते तै ७, ५, १२, १, काठ ४५, ३.
अ-शीर्षक ^h -काय तै ७, ५, १२, १, काठ ४५, ३	‡अ-शुन ⁱ -नम् शौ १४, २, १६, पै १८, ८, ७.	॥अ-श्रुत ^j -त तै २, ६, ३, ४, -तम् तै ६, ३, १०, १, मै १, ८, २; ४, ७, ४, काठ ६, ७, २८, ९ ^० ; क ४, ६; ४४, ९ ^० , -तान् काठ, २८, ८, क ४४, ८.
अ-शीर्षन् ^k -र्षा ऋ ४, १, ११, -र्षाणः खि ३, २१, २ ^h , कौ २, १२२१, शौ ६, ६७, २; पै १९.	अ-शुन्य- -न्यात् पै ४, १८, ३ ?अ-शु(भु>)भा ^l -भा खि २, ६, २, २२	अ-श्रुथित ^० -ता ऋ १०, ९४, ११.
	?अशुष ^m -षम् ऋ १, १०१, २; १७४, ३, २, १४, ५, १९, ६, ४, १६, १२, ६, ३१, ३, -षस्य ऋ ६, २०, ४	अ-शोव, वा ^० -वा ऋ ७, ३४, १३; -वा ^p ऋ १०, ५३, ८
	अ-शुष्क > ॥अशुष्का(ष्क-अ)ग्र-	अ-शोषस् ^q -षस. ऋ ७, १, ११ *अ-शो(क>)का ^r > आशोकेय ^s - -य मै ३, ५, ४.

उभयत्र नैष आश्रयणीयत्वसामान्येऽप्युत्तरे कल्पेऽस्ति
काचित्पृथग्यस्तेति दिक् ।

^a) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^b) स्वरितः (पा ८, २, ४) ।

^c) तस. नञ्-स्वर । ^d) =अशीततनु-टि द्र. ।

^e) पाभे. अशीततनो द्र. ।

^f) तु टि. अ-रेतृस्क- इति ।

^g) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, १, १७२) ।

^h) सपा खिसा २४, २ ?अशीर्षाणा इति पाभे ।

ⁱ) तस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १६१) ।

^j) =अ-शिव- । तस. नञ्-स्वरः ।

^k) सपा ऋ ३, ३३, १३ शूनम् इति पाभे. ।

^l) तस. । यनि. स्वरश्चिन्त्यः । अथवा उप. चार्वादिषु
उसं. कृत्वा समाधेयः (पा ६, २, १६०) ।

^m) विप. (अर्गिन्-, झृष्ण-) । व्यु. ? नञ्-पूर्वः बस.

इति स्क वे, [तात्पर्यत] सा. (वैतु सा [ऋ १, १७४,
३] आ > अ इत्येवमप्यादिमकार विकल्पकश्च नञ्-पूर्व
तस. अपि पक्षे प्रतिपादकश्च) । यतु सा. स्वरतो
बाहुलकाश्रय (पा ६, २, १९९) पाठ इति । एतदपेक्षया
उपं (पा ६, २, ११६) इति सुवचतरं स्यात् ।
प्रकरणत. प्रदाहार्थप्राधान्यस्य प्रतिपत्तेस्तु तदर्थवृत्ते सत
✓अश (बर्धा.) इत्यतोऽस्य जन्म द्र. (वैतु. PW. प्रसृ
< ✓अश[भोजने] इति) ।

ⁿ) विप. (स्त्री-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
२, १) । मुपा अ-शून्यो^० इति पाठे द्वितीय
स्वरश्चिन्त्य ।

^o) पाभे तै ६, ५, ९, १ आम्स द्र. ।

^p) पाभे. अशिवाः मा ३५, १० द्र. ।

^q) बस पराद्युदात्तत्वम् उसं (पा ६, २, ११६) ।

^r) अपत्येऽर्थे ढक् > एयः प्र. किंस्वरश्च (पा ४, १,
१२३; ६, १, १६५) ।

अ-शोचत्^a - च^b तै ५, ४, ४, १.

अ-शोचन् - नम् पै ५, १९, ७.

अ-शोचिष्क^c - ष्कम् पै १९, २६, १४.

अ-शोण^d - णाः शौ १९, ६०, १९.

✓*अश्च्>✓अश्छ^e, अश्छसि पै १०, १, १

अश्छांसु पै ९, २५, ६

अश्च-✓अश् (बधा.) द्र.

अश्चत्, अश्चती-✓अश् (भोजने) द्र.

अश्चया ✓अश् (बधा.) द्र.

अश्चानु- ✓अश् (भोजने) द्र.

?अश्चिय- ✓अश् (बधा.) द्र.

?अश्चु पै २०, ५२, ९.

अश्चुवत्, अश्चुविन्- ✓अश् (बधा.) द्र.

अश्मन्^f - इमन् ऋ ७, ८८, २, मा १७, १^g; का १८, १, १^g; तै ४, ६, १, १^g, ५, ४, ४, १^g; मै २, १०, १^g; रे, ३, ५^g॥; काठ १७, १७^g, २१, ७^g; क २८, १^g; -†इमन्. ऋ २, १, १; रे, २९, ६; द, ४३३; ९, १०८, ६; १०, ६८, ४, मा ११, २७, का १२, २, १६; तै ४, १, २, ५; मै २, ७, २; काठ १६, २; शौ ६, ४२, २६, २०, १६, ४; पै २०, ५२, ९; -इमना ऋ १,

१९१, १५, २, १४, ६, शौ ५, २३,

१३, ६, १३८, ५, ७, ३६, २,

१३, १, ३२, पै १, ६८, १;

४, १७, ५†, ७, २, १०,

१९, ८, ११, २०, ३०, ६,

-इमनि ऋ १, १३०, ३^g, २,

२४, ७, मै २, १३, १३, काठ

४०, ३; कौ १, ५८५†,

जै १, ५९, ८†, रे, ४०, २†,

पै ३, १२, १, -इमने खि ४,

४, १, शौ १, १३, १; पै १५,

२०, ८; १९, ३, ९, -†इमनो.

ऋ २, १२, ३, मै ४, १४, ५, शौ

२०, ३४, ३, पै १३, ७, ३,

-इमभिः ऋ ९, ११२, २,

-इमसु शौ ३, २१, १, १२,

१, १९, पै १७, २, १०, -इमा

ऋ १, १७२, २, ५, ४७, ३;

६, ७५, १२^h, १०, ८९, १२^h;

मा १७, ६०†; १८, १३;

२९, ४९†, का १८, ५, ११†,

१९, ५, १; तै ४, १६, ३, ४;

६, ४; ७, ५, १, ५, ४, ६,

५†; मै २, १०, ५†, ११, ५;

†३, ४, ४; १६, ३, काठ १८,

३†; १०, २१, ८†; १२^g, †; रे ७,

१५; ४६, १†; क २८, ३†, १०;

शौ १, २६, १†; २, १३, ४; ४,

१२, ७, १०, ५, २०, १२, १, २६;

१८, ४, ५४, पै १५, ५, ७; १६,

१०३, ७†; १२९, ८; १७, ३, ७,

-इमान. शौ ४, १८, ३; ११, ९,

२१, पै ५, २४, ३; १६, ८४, १;

-इमानम् ऋ १, १२१, ९, २,

३०, ५, ४, १६, ६, २२, १, ५, ३०,

४; ८, ७, १०४, १९, तै ५, ४, ६,

५॥, ७, ३, १; †मै ३, ५, ८;

काठ ८, १६†, २१ ८; रे ७, १६†,

शौ १, २, २, २, १३, ४; ७, ३६, ३;

८४, १९†, १३, ७, १३, १, १,

४७, २०, ७७, ६†, पै १, ८६,

७†^h, १०, १, ८; १५, ५, ७; १६,

१०, १०†, १८, ५, ४

अश्म-चक्रⁱ - ऋम् ऋ १०, १०१, ७.

अश्म-दिशु^j - द्यव. ऋ ५, ५४, ३

अश्म-नव(म>)मा^k - मा. मै

३, ४, ४.

†अश्मन्-मुय^l - यानि ऋ १०,

६७, ३, तै ४, ११, ३, मै ४, १२,

६; काठ २३, १२, शौ २०, ११, ३

अश्मन्मुयी - यीनाश् ऋ ४,

३०, २०, -यीभिः ऋ १०, १०१,

१०.

†अश्मन्-व(त्>)ती^m - तीⁿ ऋ

^a) तस. नञ्-स्वरः । ^b) सपा काठ २१, ७ प्रीतः इति पाभे । ^c) तु टि अ-च्छन्दस्क - ।

^d) अशीर्णः इति B.W. W. शोधप्रस्तावः ।

^e) चात् पूर्वैऽंशे ✓अश् (बधा.) इत्यतोऽनर्थान्तरं सन् नापू. बधा. इति कृत्वा पाधा. उंसं. । यनि. च धा. नैप्र वर्णविपरिणामतः नापू. जातः सन् ✓*अच्छ इत्यत्र परतरे वर्णविपरिणामे द्वारायमाणः द्र. (तु. टि. ✓*अच्छ) ।

^f) बप्रा. । नाप (प्रस्तर-वज्र-आकाश-प्रभृ.) । व्यु? ✓अश् + मनिन् प्र. (पाउ ४, १४७) निवृ-स्वरश्चेति प्रायोवादः ।

^g) सपा अश्मा<>अश्मानम् इति पाभे. ।

^h) तु सस्थ. टि. आ ।

ⁱ) बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^j) मयद् प्र. तत्-स्वरश्च । अयस्मयादित्वाद् भत्वम् (पा १, ४, २०) ततो नलोपाऽभावः ।

^k) विप>नाप. ([पाषाणवती-, महावेगा-] नदी-) ।

म(>व)तुप् प्र । नलोपाऽभावार्थं नापू. टि. द्र. ।

^l) =सपा. माश १३, ८, ४, ३ साश्रौ ४, १५, ५ प्रभृ. । तैआ ६, ३, २; ४, २; ९, २ आग्निवृ ३, ६, १:२४ (वैप ४ सस्थ. °ती इत्यत्र शोधः) अश्म-नवतीः इति पाभे. ।

१०, ५३, ८; मा ३५, १०; का ३५, ४, ९, शौ १२, २, २६; २७६, पै १७, ३२, ६, ७.	२, २४, ४	४, १४, १०.
अइम-मय ^० - येन पै २०, ८, ४.	?अइमनास ^१ खिसा २९, ४८.	अ-श्रमण ^० - -णा. ऋ १०, ९४, ११.
॥अइममयी- -यीनाम् मै ३, ८, ३, काठ २५, २, क ३८, ५.	॥अ-इमशानचित् ^१ -चित्र तै ५, २, ८, ५, मै ३, २, ६, ७, ५, १.	†अ-श्रमिष्ट ^१ - -ष्ठा. ऋ ४, ४, १२, तै १, २, १४, ५, मै ४, ११, ५; काठ ६, ११
अइम(ल->)ल ^१ - -लाम् पै १, २९, ४, ८९, ३.	?अइमदाव(त>)ती- -ती पै १९, ३५, १३.	?अ-श्रवि(ष्ठ>)ष्टा- -ष्ठा पै १४, ४, २.
अइम-वर्मन् ^० - -र्म शौ ५, १०, १-७, पै ६, १२, ९-११; १३, १-३.	अइय, अइय- ✓अश् (भोजने) द	अ-श्रान ^१ - -त ऋ १०, १७९, १, -तम् शौ ७, ७५, १†.
अइम-वज्ज, जा ^० - -जा: ऋ ४, १, [१३ (५, ५१, ३)]; -जानाम् ^० ऋ १०, १३९, ६	अइयत्- ✓अश् (बधा.) द.	अ-श्रान्त ^१ - -न्तस्य शौ १९, २५, १०, -न्ता ऋ १०, ६२, ११.
†अइम-हन्मन् ^१ - -मभि. ऋ ७, १०४, ५; शौ ८, ४, ५, पै १६, ९, ४.	अइयमाना- ✓अश् (भोजने) द.	अ-श्राम- -म: पै १, २२, ३२.
अइमा(इम-अ)शनि- -निम् पै १०, १२, १६.	॥अ-श्रद्धधान ^१ - -न तै २, ६, १०, ११.	॥अश्रि ^० - -श्रय. मै ३, ९, ३; ४७, ९, काठ २६, ४, २९, ८; क ४१, २, -श्रि: तै ६, ३, ४, ३, -श्रिम् तै ६, ३, ४, ३-५. [°श्रि-अष्टन्°, चतुर्°, त्रिस°, नवन्°, शत°]
अइमा(इम-आ)स्य ^० - -स्यम् ऋ	अ-श्रद्ध ^१ - -द्धा शौ १२, २, ५१ ^म , -द्धान् ऋ ७, ६, ३.	अ-श्रित ^१ - -तम् ऋ ४७, ६.
	अ-श्रद्धा ^१ - -॥द्धया तै ७, ५, २, २, काठ ३३, १; पै १७, ३५, १ ^म , -द्धा शौ ११, १०, २२; पै १६, ८७, २, -द्धाम् मा १९ ७७, का २१, ५, ४; मै ३, ११, ६; काठ ३८, १	अ-श्री ^१ ->†अश्री-र, रा ^१ - -र: ऋ ८,
	१अ-श्रम ^१ - -मास: ऋ ६, २१, १२	
	२†अ-श्रम ^१ - -मै: ऋ ७, ६७, ७, मै	

०) नलोप इति विशेषः । शेषं द्विपू. टि. द्र. ।

१) उस. उप. ✓रा<>ला + क. प्र थायादि-स्वरश्च (तु. अइम-र- [WW १, २९]) । यद्वा ✓अश् (बधा.) + अलच् प्र. सुडागमश्च उसं (पाउ १, १०९) ।

०) तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

०) विप. (उल्ला-), नाप. । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

०) तु. ऋ ४, १६, ६; ६, ४३, ३ । = सपा तैआ ४, ११, ८ । मै ४, ९, ११ अस्मदधानाम् इति पामे. ।

१) विप. > नाप. । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । उप. < ✓हन् (तु. ?GG. ORN. ; वैतु. सा. PW. प्रभृ तस. इति वदन्तः स्वरतश्चिन्त्याः) ।

१) अइमाशान- इति मूको. ।

१) विप. (अवत-). । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् । या १०, १३ अशनवत्- वा आस्यन्दनवत्- वेति ?

१) अइमन्-नास्- > बस. °नास्->यनि. इति ?

१) तस. नञ्-स्वरः ।

१) उप. सोपपदात् ✓चि(चयने)+कर्मणि क्विप् प्र (पा ३, २, ९२) । १) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

१) सपा. परस्परं पामे. ।

१) उप. ✓श्रम्+कर्त्तरि अच् प्र ।

०) = २अ-श्रम्- । विप. ([अश्रान्त-] अद्रि-) । बस. अन्तोदात्तः । उप. ✓श्रम्+भावे ल्युट् प्र ।

१) विप. (१पायु-) । २अश्रम्- [अश्रान्त-]>यनि. इत्यपि विमृश्यम् । उप. पाप्र. ✓श्रम् > श्रमितु- + इष्ठन् प्र. ।

१) सपा. पै २०, ३८, ७ ? आशांतस्य इति पामे. ।

१) सपा शौ १, ३१, ३ अञ्जामः इति पामे. । व्यु कृते तु. तत्रत्ये दि. ।

१) नाप (कोण-) । ✓अश् (बधा) + क्तिन् प्र. (पाउ ४, ६६) इति प्रथम कल्प (तु WW १, २८) । आ ✓श्रि + ङिन् प्र. आङो ह्रस्वत्वं च (पाउ ४, १३८) इत्यपर. कल्पः । उभयथाऽपि नित्-स्वरः ।

१) विप. ([निर्गुण-] जामातु-, तनू- प्रभृ.) । उस कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, १, १३९) । उप. ✓*क्र + कर्त्तरि क. [पावा ३, २, ५ (वैतु सा. L ऋ ८, २, २०) मत्वर्थीयः रः प्र. इति कृत्वा तद्धितवृत्तेन व्याख्यायुको नञमभावमात्रवचनतया प्रतिपन्नः सच्चिन्त्य. । भावात्मकस्य हि सतः पदार्थस्य योगे तद्धतो मनुबर्थेन प्र.

२, २०; -रम् ^a ऋ ६, २८, ६; शौ ४, २१, ६, -रा ^b ऋ १०, ८५, ३०; पै १८, ३, ६.	अश्रु-मु(खु>)खो ^c -खो शौ ११, ११, ७	-ला शौ १४, १, २७ ^d .
अ श्री(वि>)वी ^e -वी: मै १, ११, १०	अ-श्रेष्मन् ^f - -ष्माण. शौ ३, ९, २.	? अश्रेष्मन् ^g पै १६ ७९, २.
अश्रु ^h -श्रु ऋ १०, ९५, १२, १३, १ ⁱ १, ५, १, १ १ ^j ; मै २, १, १० ^k ; काठ ३४, १२ १ ^l ; -श्रुभि: मा २५, ९; का २७, ९, १, तै ५, ७, २०, १, मै ३, १५, ८, काठ ५३, १०; -श्रूणि शौ ५, १९, १३. [°श्रु-अन् ^m].	अ-श्रोण,णा ⁿ - -ण. खि २, १०, २; पै १, २२, ३ ^o , -णा ^p मै ३, ७, ४ ^q .	अ-श्रेष्मन्- -ष्माण: पै ३, ७, ३. अ-श्रोण,णा ^r - -ण: शौ १, ३१, ३ ^s , -णया तै ६, १, ६, ७ १ ^t ; -णा: शौ ६, १२०, ३ ^u ; पै १६, ५१, १.
१अश्रु-ज ^v -जम् तै १, ५, १, २	१अ-श्रोत्रिय ^w -या मै ४, ५, ८; -याय काठ २८, ४, ५; क ४४, ४; ५. अ-श्री(=श्री) ^x - > अश्री-ल,लाम ^y - -लम् मै २, ३, ९, ५, २, ३, १, ९; ६, ७ ^z ; काठ १२, १०; १२, १०; २३, ६ ^{aa} , क ३०, ८;	१अश्व, श्वा ^{ab} - -श्वा खि ५, १४, ४; शौ २०, १२८, १५; -श्व: ऋ १, ३६, ८; १६१, ३; १६२, २२; १६४, २; १७३, ३; ३, २६, ३; २७, १४; २९, ६; ४, २, ८; ६, ३, ४; ४५, २६; ७,

व्यवहार्यत्वादित्यभिसंधे; PW. प्रभृ. च अ+*?श्रीर-
इति कृत्वा तस इति वदन्त. स्वरत समाधिसाकाङ्क्षचमु-
पेक्षकाः] ।

^a) सपा. तैत्रा २, ८, ८, १२ अश्लीलम् इति पाभे ।

^b) सपा. अश्रीरा <> अश्लीला (आयम १, १७, ८
अव १४, १ च) इति पाभे ।

^c) =अश्लीती- । नाप. (छन्दो-विशेष-) बस. अन्तो-
दातः (पा ६, २, १७२) । यत्तु MW. इहापि
दन्त्यादिद्वितीयाक्षरतया निर्दिदेश, तद् विमृश्यम् ।
मूको उभयविधसंकेतोपलम्भात् (तु. संटि) । सपा.
काठ १४, ४ अश्लीवी: इति पाभे ।

^d) व्यु. ? *अश्रु- [बस पू. प्रकृतिस्वरम्
(पू. <✓अक्ष [व्याप्तौ] उप. च ✓तृ + भावे
कु प्र [=प्रक्षोऽक्षन् श्रु आर्द्रता यस्मात्.]] इत्यस्य
नैप्र. वर्णविपरिणामः द्र (तु. पंजा अश्रु) । मौरिथ.
च ✓अक्ष (व्याप्तौ) इत्यस्य ✓अश्र (बधा) इत्यस्य
कायोपचयस्वरूपत्वात् तावतांऽंशेनैव प्राति. <✓अश्र
(बधा.) इत्यपि संकेतलाभः स्यात् (तु. पाठ ५,
२९) । यद्वा ✓*अर् इत्यस्य दीप्त्यर्थे ३ये प्रभेदे
✓*धृ इत्यस्याप्यवान्तरमूलतया संनिवेशः गपू. टि
उसं. । ततश्च प्रकृते मंस्थि. पू. दाहशोकादितात्पर्यकं
सत् *धृश्- (<✓*धृश्) इत्यतः परममूलतो विप-
रिणतम् *अश्र- (<✓अश्र [बधा.] इति स्यादिति कृत्वा
भाषान्तरीयतवर्ग-टवर्गाऽन्यतरादि-सजन्मनामपि विषये
व्यु. अस्या व्याप्तिः द्र. (तु. WW १, ३३ [उक्तसजन्म-

परिचयमात्रे) । अथापि वा (✓*धृ > *धृ- [=दाह-]
+ ✓*क्ष 'अवक्षरणे' > भावे) *धृ- इति कृत्वा बस.
पू. प्रकृतिस्वरस्य सतः) *धृक्षु- इत्यस्य नैप्र. विपरिणामः
स्यात् (तु. टि. अश्र-) ।

^e) पाभे. अव-युम् तै २, २, २, २ द्र. ।

^f) विप. (रजत-) । उस डान्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या ।

^g) बम. अन्तोदात्तात् स्त्री. ङीष् प्र. तत्-स्वरश्च
(पा ४, १, ५४, ६, २, १६७) ।

^h) बस. अन्तोदात्तः । उप. ✓अश्रु+मनिः प्र. उसं
(पाउष्ठ, १५२) । सपा. अश्रेष्माणः <> अश्लेष्माण. इति
पाभे ।

ⁱ) तस. नञ्-स्वरः ।

^j) सपा अश्रोणः <> अश्लोणः इति पाभे ।

^k) यद्यपि मुपा. नेहाऽशुद्धः तथाप्यसावशुद्ध्यभावो
घुणाक्षरीयो भवति न तु साकल्पिकः (तु. टि. अ-
काणा-) ।

^l) सपा. अश्रोणा <> अश्लोणया इति पाभे ।

^m) तु. टि अश्रीर- ।

ⁿ) पाठः ? सपा. शौ ८, ६, २ आश्रेषम् इति पाभे ।

^o) =अ-श्रोण- ।

^p) पाभे. अङ्गैः शौ ६, १२०, ३ द्र. ।

^q) नाप । व्यु. ? ✓अश्र (व्याप्तौ) + क्वन् प्र.
(पाउ १, १४०) नित्-स्वरश्चेति प्रायोवादः । <✓अश्र
(भोजने) इति [पक्षे] या [२, २७], <✓शिव इति तै ५,
३, १२, १ मै १, ६, ४ प्रभृ. ।

३, १; ५०, १; ८, २, २; [४९,
५; (५०, ५)], ९, ६४, ३; ७१,
६; ९७, २८; १०१, २; १०९,
१०; ११२, ४; १०, ६१, २४;
१३६, ५; खि ३, १, ५; छ,
७, २, ८; ५, १३, ५; ६, मा १४,
१९, १५, ६२†; २२, १९, २३
१२, ५४; २४, १; २५, ४५; २९,
९; १०; का १५, ५, ५; १६, ७,
५†, २४, ६, १; २५, ३, ९; १०,
२, २६, १, १; ३१, १, ९; १०;
॥ तै १, ५, ७, ३; ८, ८, १; २, ३,
७, ४; १२, २; ४, ९, ४; ३, २,
६, ३; छ, ३, ७, १६; ४, ३,
३†; ६, ९, ४†; ५, १, २,
२; ३; ६; ७, १; ६११, ३; ४;
२६, ५; ८, १; ३, २, २; ७,
४; १२, १; २; ४, १२, १; २;
२, ३, ५, १०, ६; २३, १६;
७, १, २; ३; ६, ६, ११, ६;
७, १, १, ६; १२, १६; ४,
१८, १६, ५, २५, २; ॥ मै १,
५, १०, ६, ४; १२; ८, १; ६;
११, ६; २, ३, ३, ५, ४, ८, ५, ९;
६, ४, ६, ८, ३६; १४†; १३,
१४६; ३, १, ३; ७, ७, ९;
६१२, ४, १९; २०; १३, २६;
१६, २, ६, ७, १, २; ४, ८,
८, ३; काठ ६, २; ७, ४, ५; ७, ८,
२, ५, ९, १४, ११, १०, १२,
६; १३, ३; १४, ६, १५, ३,
५; ९; १७, ३; १०†, १९, २;
३, ६, २०, ५, ६, ११, २१, ३,
२२, ८, २४, ८; २५, ७, २९, ४;

३१, १; ३४, ७; ३९, ४; ४१,
३; ४४, ७; ४६, २, ५†; ४८, २;
॥ क ४, १; ५, ३; ४; ६,
७, ७, १, २४, ८; २६, २६,
९†; २९, ८; ३०, १; ४; ३१,
७; ८; १३; १८; ३५, २,
३८, १; ३९, ५, ४५, ५; ४७,
९; † कौ १, ४३०; २, ४८;
८५, १३३, ५७०; ६८२;
८८९, जि १, ४२, ४; ३, ५,
७; ८, ११; १३, ९; ४६, ५;
५६, १०, ४, १३, ४, शौ २,
३०, ५, ५, ५, ८, ८, २, २५;
९, १४, २†; १०, १, १९; १०,
१६, ११, ७, १८; १२, १,
५७; २, ५०; १३, ३, १८;
१९, ५३, १, ५७, ४; २०,
१०२, २†; १२८, १०; ११,
१३६, ५; पै १, ५५, २, २,
१७, २, ४, २०, ६; ५, २८,
६, ३८, ५†, ६, ४, ८; ८,
६, ५, १०, ३, १, १२, २, १;
१६, ५, ५; ३६, ९; ६६, १†,
१०८, ७, १५४, ४; ८, १७,
६, ६; ३४, ११, १९, ३६, ९;
५०, ७, ९, २०, ३९, २; -इवम्
ऋ १, २५, ३; २७, १; ११६,
६, ११७, ४, [१९, ७, ७१, ५],
[११८, ९, १०, ३९, १०],
१६१, ७; १६२, ४, १३, १५,
१६३, २, ३, ५३, ११; २४,
४, १०, १; ३७, ८; ३९, ५,
५७, १; ६, ४६, २, ७, ७,
१, ७७, ३; ८, ४, २१; १४, ३,

१७, १५; ७४, १०; ७८, २;
९७, २; १०३, ७; ९, ९, ९;
६१, ३; ६२, ६, ६४, १०; ८७,
१; ८९, ४; ९४, ५; १०८, ७;
१०, १८, १४, ६५, ११, ६८,
११; ९७, ४; १०७, ७, १०;
११९, १; १४३, १; २; १४९,
१; [९, ६२, १८] १८८, १;
खि १, २, २; २, ६, २;
५, १४, ५, मा ९, ७, १२,
७८†, १३, ४२; १५, ४४†;
१७, ७७†, २२, ४; १९; २३,
७, २५, २७; ३६; ३७, २७,
३८†, २९, १३†, का १०, २,
४; १३, ६, ४†; १४, ४, ५;
१६, ५, २६†; १८, ६, १३†,
२४, १, ४, ६, २; २५, ३, ३;
२७, १२, ४; १३, ५; ६; २९,
५, ७†; ३१, ३, २†, ॥ तै १,
१, १४, २†; ७, ७, २६; ८,
१८, १; २, २, ६, ३, ३, १२,
१, ३, २, ६, ३; ४, २,
१०, १६, ४, ४, ७†, † ६, ७,
१, ८, २, ९, १; २; ५, १,
२, १; ३, २, ६, ५, ८, १;
३, २, १; ७, ४; ७, १, ३;
१०, १; ७, १, १२, १६; ४,
२०, १६, ५, २५, २; ॥ मै १,
६, ४, ९, ४, १०, ३†, ११,
१६, २, ३, ३; ७, १७; † १३,
८, ९, ३, १, ३; ४, २, ५,
६, १०, २; ६१२, १; ४; १८;
१६, १†, ४, ८, ३, ८, काठ
४, १५†, ८, ५, ९, ११;

अ) सपा काठ ३९, ४ वाक् इति पामे ।

ब) पामे. मा २३, २० वाज्जी द्र. ।

ग) सपा. पै २, १३, १४ पुरुष इति पामे. ।

घ) सपा पै ३, ३०, ४ अश्वी इति पामे. ।

०) लु. RW, वैतु. शंपा. सात. अस्थान^२ इति, खि
५, २२, ६ अस्तम् इति च पामे. ।

१) सह गो अश्वो विषा इति मुपा. सु-शोध
द्र. ।

४, १०; १९, ६, १२; ३८, २;
२०, १३, ४†; ९४, ७†; १२९,
१; १३०, १९; १३१, ५^०, पै १,
४०, ४; २, १२, ३; ४, ३१,
६†; ९, ५, १०†; २३, ९; ११,
६, ३†, १५, १०, ७†; १६ ५३,
१०; ६६, ३†; १०४, ९; १८,
१७, ४, २१, १; १९, १६, १०^०;
२१, १०, २४, २; -†०इवा:०
मा ९, ६; का १०, २३, शौ १,
४, ४; १९, २, ४; -०इवा खि
५, ११, २; काठ ३५, ३; क
४८, ४, शौ २०, १२७, १२^०;
पै ८, ८, १०, -इवात् ऋ १,
१६१, ७, ३, ५३, २३, १०,
७३, १०; ॥तै ५, १, २, १; ३;
पै ८, २, ११; ९, ९, ३; -इवान्
ऋ १, ९२, १५; १०३, ५;
१०४, १, १२६, २; १७१, १;
२, ३४, ३; ८; ४, ४३, ६;
४५, ६, ५, ३१, १०, ५५, ६,
५८, ७; ५९, १; ६२, १; ८३,
३; ६, ४७, २३; ५९, ५, ७५,
१३; ७, ३४, ४; ८, १, ३१;
४१, ६; ६८, १७, ७५, १; ९,
९७, ५०; १०, ३४, ११; ७९,
७; १०१, ७, १४९, ४, खि १,
१५, ४, ४, ११, ६; खिसा ११,
१५; †मा १३, ३७; २९, ५०,
३३, ४, ३४, ६; †का १४, ३,
११; ३१, २, ११, ३२, १, ४; तै
१, ७, ८, १; २, ३, १०, १॥, ६,
११, १†; †४, २, १, ५; ६, ६, ५;
७, ३, १४, १, मै १, ११, ६॥;
†२, ७, १७, †३, १६, ३; ४, २,
११॥; काठ ७, १७†; १२, ६;

१४, ६; २२, ५†; २८, १०, ३८,
१२; ४३, ४; ४६, १†; क
४५, १॥; †कौ २, ७७७,
१०८३, शौ ६, ७७, १^०, पै ३,
१९, २; १५, ११, ५†; १९,
३४, १४; २०, ४०, ६; ७;
-इवानाम् ऋ १, १०१, ४; ५,
१८, ५; ६, ६३, १०; ७, १०४,
१०, ८, ३६, ५; ४६, २९,
५६, ४, खि ३, ८, ४; ॥तै २,
१, १, ५, ५, ५, १, ३; शौ ४,
९, २, ८, ४, १०†; १२, १, ५;
१९, ४७, ७; पै २, ३७ ४, ६,
२०, ६; ८, ३, ३; १६, ९, १०†,
१७, १, ५; १९, ५३, ७-९; ५४,
६-९; -इवाम् ऋ २, ३४, ६,
-इवाय् ऋ १, १६२, १६, ५,
३१, ४, ८, ३०, ४, १२, २५,
मा ३, ५९; ११, ७५; २५ ३९;
का ३, ८, ३; १२, ७, १०,
२७, १४, १; तै १, ६, १२, ६†;
८, ६, १; ४, १, १०, १; ६,
९, २†, ७, ४, १६, १; मै १, १०,
४, २०; २, ७, ७, ३, १६, १†,
४, ७, ४॥; १२, २†; काठ ८,
१६†; ९, ७; १६, ७, ३६, १४,
४४, ५; ४६, ५†; क ८ १०;
†कौ १, ११८, ४४०; †जै १,
१३, ४; ४६, ४; शौ ३, १५,
८; १९, ५५, १, ६, पै २, ९,
४; २०, ४७, १०; ४८, १;
-†श्वासः ऋ १, ३८, १२;
१४८, ३, १८१, २; २, १२,
७; [४, १४, ४, ४५, २], ५, ५९,
७, ६२, ४, ७५, ६; ६, १६, ४३;
२९, २; ६३, ७; ७, ७४, ४,

७८, ४; ८, १, ९, ५५, ४; १०,
७८, ५; ९१, १४, ९५, ९;
खि १, ३, ३; ३, ७, ४, मा १३,
३६, २०, ७८; का १४, ३, १०;
२२, ७, १२; तै ४, २, ९, ५;
मै २, ७, १७; ३, ११, ४; काठ
२२, ५; ३८, ९; कौ १, १५,
२, ७३३; जै १, ३, ५; ४, १०,
७; शौ २०, ३४, ७, पै १३,
७, ७, १९, २०, १२, -श्च ऋ ३,
३३, १; [१, ३०, २१] ४, ५२,
२; -०श्च ऋ ११, ३०, २१;
(४, ५२, २)]; -श्चन ऋ १,
१६२, ३†; मा २५, २६†; का
२७, १२, ३, तै ४, ८, ९; ६, ८,
१†, ५, १, २, २॥; ॥मै १, ६,
४; ३, १, ३^१, १६, १†, ॥काठ
८, ५^१, १९, २^१; ४६, ४†, ॥क
७, १^१; २९, ८^१; -श्चभिः ऋ ७,
५४, २, [९०, ६; १०, १०८, ७],
८, ५, ७; [१३, ११; ८७, ५], ४६,
२६, मा २०, ७३, का २२, ७,
७; मै ३, ११, ४; ४, १४, ९;
काठ ३८, ९; शौ ६, १०८, १,
१९, १७, ७; -श्चभ्यः मा १६,
२४; का १७, ३, ३; तै ४, ५, ३,
२; ७, ५, २३, २; मै २, ९, ४;
काठ १७, १३, ४५, २०; क २७,
३; शौ ३, २८, ३; ९, ३, १३;
१२, २, १६; १९, ४७, ९; पै
६, २०, ९; १०, ११, १०; १६,
४०, ५; १७, ३१, ५,
-श्चेषु ऋ १, २९, १-७; ११४,
८, मा १३, २३; १६, १६†;
१८, ४७; २०, १०; का १४,
२, ८, १७, १, १६†; २०, २,

^०) तु. BW. वैतु. शंषा. सात अक्षः इति ? सपा खि ५, १५, ११ कुशा. इति पाभे. ।

^१) पाभे. शोधस्य कृते वृक्कौ शौ ७, १०१, १ द्र. ।

^२) पाभे. देवाः ऋ १, २३, १९ द्र. ।

१०; २१, ७, ९, तै ३, ४, ११,
३१, ४, २, ९, ४, ५, १०, ३१,
५, ७, ६, ३; मै २, ७, १६; ३,
११, ८, ४, १२, ६१; काठ १०,
१२१, १६, १६; २३, १२१;
३५, १२१, ३६, १५०, ३८, ४,
क ४८, १२, शौ ४, २२, २, ९,
१, १८; १२, १, १९; २५, २, १५,
१२०, ७४, १-७, पै २, १८, २०,
३५, २, ३, २१, ३; ४, १०,
७, ५, २९, ४, ८, १० ४, ९,
२२, १६; १६, ३३, ६, १०६,
१, १७, १, ३, २, १०, ३, ६०,
२९, ६; ३१, ६; २०, २७,
१; -श्वैः ऋ १, १६, ९; ८८,
२; ११३, १४, ११७, १४,
१७५, ४, २, १५, ४, ३, ३०,
१२॥ २०, ५०, ४॥ (१, ११८,
३) ५८, ३; ४, ५१, ५; ५,
२९, ९; ५५, १; ५८, ६; ६,
३९, ४; ६२, ३; ६५, २, ७,

१८, २, ४१, ३; ४५, १; ६९,
१; ७१, ३, ८, ५, ३५, ७, २७,
९ ९६, ११; १०, ३, ७, ७,
२, ११, ७; ६८, १२; ७०,
२; ३; मा १९, ५३१; २६,
१९; ३४, ३६१; का २१, ४,
३१, २८, ११, १, तै २, ६,
१२, ११, ४, ७, १५, ३, ७, ५,
२३, २, मै २, ८, १४१; ९, १, ३,
१६, ५१, ४, १०, ६; १४, ६; १०,
काठ १७, १९१, २१, १४१, ३५,
३, ४५, २०, क ४८, ४; †शौ
३, १६, ३; ६७, ८६, ४; ५,
१८, १, २४; २०, १६, १२,
पै ३, २२, ६, ४, ३१, ३१; ८;
१६, ११; १०, ४, १, ८; १९,
३०, १२; -श्वौ तै ५, ७, १, २,
काठ २२, ८, २८, २, क ३५, २,
४४, २. [°श्व-अघ°, १अज°,
अन°, अरुण°, आशु°, इष्ट°,
ऋज्र°, गो°, जीरु°, देव°, ३३वत्°,

१द्रोणि°, नाग°, निन्दित°, पिशाङ्ग°,
पीवस°, पृषत्°, २माहन्°, युक्त°,
१राजन्°, रासम्°, १रोहित°,
२वाह°, वि°, विद्वन्°, शत°,
२श्याव°, षष्°, स°, १सत्°,
सप्तन्°, संभृत°, सु°, १हरि°]
अश्व-कु^१-कः मा २३, १८; का
२५, ५, १, तै ७, ४, १९, १, २१;
३, मै ३, १२, २०; काठ ४४,
८.
॥अश्व-कुणपु^२-पम् तै ७, २, १०,
२.
अश्व-कन्द^३-न्दस्य पै ८, ७, २
१अश्व-क्ष(म>)मा^४-मा शौ
१९, ४९, १.
अश्व-क्ष(र>)रा^५-रा पै १४,
४, १.
॥अश्व-गदम्भ-भयोः काठ १९,
२; क २९, ८.
*अश्व-घ्न^६->आश्वघ्न^६-घ्नस्य
क १०, ६१, २१.

*) एतच्छून्यः मुपा. चिन्त्य. । मूको. च शाखा-
न्तरस्य च (तु क ४८, १२) साक्ष्यतोऽर्थवैशद्यकरस्याऽस्य
पठितु योग्यत्वात् ।

७) पाभे अस्सु शौ ६, ३८, २ द्र. ।

८) सपा. शौ १२, १, २५ मृगेषु इति पाभे. ।

९) कुत्साऽर्थे कः प्र. (पा ५, ३, ७४) । तत्-स्वर. ।

१०) तप्त. सास्व (पा ६, १, २२३) ।

११) =सर्-विशेष- । बस. ।

७) उस. थायादि-स्वर (पा ६, २, १४४) । यद्यपि
उप *क्ष(म>)मा- (✓*क्षम् + अच् [पा ३, १, १३४])
इत्येवं यमु. अनु सुकलं तथापि तत्र सदेहो भवति ।
✓*क्षम् इत्यस्याऽप्रभिद्धेरर्थतोऽध्यवसेयमात्रस्वरस्य तदव-
स्थत्वाऽनिर्णीकात् । एस्थि. नाउ. सन्तं शाखान्तरीयं
पाभे. अनुसंधाय ✓क्षम् इत्येतत्पूर्वाऽशस्य सतः
✓*क्षम् इत्यस्य नैप्र. विपरिणाम इति कृत्वा ✓*क्षम्
इत्यर्थं पाधा. उसं. । अस्य ✓क्षप् इत्यनेन साजात्याच्च
तज्जे क्षपा- इत्यत्र यो गुणः सामान्येनाभिप्रेतो भवति

तस्यैवैहाऽप्यश्वविषयत्वमात्रविशेषेण रात्र्यनुयोगितया
संकेतग्रहः द्र. (वैतु सा *क्षम् + मा- इत्येवं वा,
अश्व- + ! ✓क्षै, ✓क्षि > क्ष- + मा- इत्येवं वाऽवयवतः
साधु क सञ्जवग्रहे पपा. च क्षकारानुत्तरपदतया विस्पष्ट-
दर्शनेन नाउ पाभे. चाऽनभीष्टविरोधाच्चिन्त्यः; PW.
व्यु. अनीशानाविव सन्तौ विश्व-व्यचस- इति निजि-
गमयिषन्तावुपेक्ष्यौ [संबन्धाऽभावादित्यभिसंधेः]; ता.
[४२] उप ✓क्षम् > *क्षाम् > मा- इत्यन्यथासिद्धमि-
वोपकल्पक [मौस्थि. ✓*क्षम् इत्येतदात्मकपूर्वांशत ✓*क्षम्
इत्यस्य ✓क्षम् इत्यनेन सानाम्याभिसंधेरभिप्रेताऽर्थतो
यथाश्रुतेनैव निर्वहिसंभवादिति दिक्] ।

८) उस. उप < ✓क्षम् । पाभे कृते तु टि.
नापू ।

९) व्यप. । उस. थायादि-स्वरः । उप. ✓हन् + क. प्र.
(पावा ३, २, ५) ।

१०) अपत्येऽर्थे अण् प्र. उसं. (पा ४, १, ११२) ।
तत्-स्वरः । आश्व-घ्न- इति पपा. ।

अश्व-जित्^a - जित् ऋ ९, ५९,
१; खि ४, ३, १; तै ४, ७, १४,
४, मै २, ७, १२, काठ ३८, १४;
४०, १०, शौ ५, ३, ११, ७,
५२, ८, पै १, ४९, १; २, १२, ६;
५, ४, १०, -जिते ऋ २, २१, १.

अश्व-तर्^b - र्. ॥ तै ७, १, १,
२, ३, मै १, ५, १०॥, काठ
७, ७॥; पै १२, ७, १३, २०,
३९, २, -रस्य शौ ४, ४, ८;
-रान् पै ९, ६, ४, -रौ पै २,
८७, ४.

अश्वतरी^c - यै. शौ ८, ८, २२,
पै १६, ११, १.

॥ अश्वतरी-रथ^d - थ. तै
७, ३, १, ४.

॥ अश्व-त्त्^e - त्वम् तै ५, ३,
१२, १.

अश्व-दु, द्वा^f - दाः ऋ १, ११३,
१८, ५, ४२, ८; १०, १०७, २.

[०दा- अन्^g].

अश्वदा-तर^h - र. ऋ ८, ७४,
१५.

ⁱ अश्वदायै^j खि २, ६, २, १८.

अश्व-दावन^k - वन् ऋ ५,
१८, ३.

अश्व-निर्णिज^l - णिजि ऋ १०,
७६, ३.

अश्व-पु^m - पम् मा ३०, ११; का
३४, २, ३.

अश्व-पविⁿ - तिभ्य^o मा १६,
२४, का १७, ३, ३, तै ४, ५,
३, २, मै २, ९, ४, काठ १७, १३,
क २७, ३; -पि^p ते ऋ ८, २१,
३; कौ १, ४०२, जै १, ४५, ४.

॥ अश्व-परशु^q - रश्वा^r मै ४, १, २^s

† अश्व-पर्ण^t - णि. ऋ ६, ४७,
३१, मा २९, ५७; तै ४, ६,
६, ७; मै ३, १६, ३; काठ ४६,
१; शौ ६, १२६, ३, पै १५, १२,

१; -णै ऋ १, ८८, १

॥ अश्व-पर्शु^u - र्श्वि^v काठ ३१,
१; क ४७, १.

अश्व-पस्त्य^w - स्त्यम् ऋ ९, ८६,
४१.

^x अश्व-पू(र्व^y) - र्वि^z खि
२, ६, ३

अश्व-पृष्ठ^{aa} - पृष्ठम् ऋ ८, २६, २४.

अश्व-पेशस्^{ab} - शसम् ऋ १२, १,
१६, १, १३].

अश्व-बु(ध^{ac}) - भ्ना^{ad} - भ्ना. ऋ १०,
८, ३.

अश्व-बुध्य^{ae} - ध्यम् ऋ १, ९२,
८; -ध्यान् ऋ १, ९२, ७, १२१,
१४.

अश्व-मातृ^{af} - ता पै ११, ७, ९

† अश्वमि(म्-इ)ष्टि^{ag} - ष्ये ऋ ८,
६१, ७, कौ १, २४०, २, ९३१,
जै १, २५, ८

^{ah} अश्वमिष्टि^{ai} ऋ २ ६, २

^a) विप (अस्मद्-, इन्द्र-, सोम-) । उस क्तिबन्ते
कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^b) = पशुजाति-विशेष- [नभा. खच्चर] । छरच्
प्र (पा ५, ३, ९१) चित्-स्वरश्च ।

^c) तस. सार्व. (पा ६, १, २२३) ।

^d) विप. (उषस्-, मघवन्-) ।

^e) उस. उप. कः प्र थाथादि-स्वरश्च ।

^f) विप. (मर्त्य-) । विजन्तात् ठरप् प्र. ।

^g) अश्व-दा(य^h)यी->-०यि इति शोधः (तु.
सस्थ टि. गोदायी->-०यि, सकक्षं मानघना->-०ने
इति, देवी->-०यि इति च) ।

^h) उस. वनिबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या ।

ⁱ) विप (अश्वरूप- [अश्वै परिश्रुत-] त्वाष्ट्र-) ।

^j) तस. पूष स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १८) ।

^k) यत्तु मुपा. -रु- इत्येवं स्वरः प्रादर्शि, तद् अप्र-
माणम् । अलक्षणत्वात् । उप. प्रकृतिस्वरेण वाऽपि
निर्दिष्टसामान्यममामस्वरेण वाऽय् अन्तोदात्तस्यैव प्राप्ते-
रिति यावत् । स्त्री. तृ१ विभक्ति-स्वरः (पा ६, १, १७४)

द्र. । मूको. -रश्वा इत्येकदेशीया लिपिरप्युक्तस्या-
ज्जन्तोदात्तस्य संकेतनायाऽलभूष्णु द्र ।

^l) सपा काऽ ०परश्वा<> ०परश्वा (तैब्रा ३, २, २, १
च) इति पाभे ।

^m) बस पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

ⁿ) = अश्व-परशु- ।

^o) पाठः? बस. इति कृत्वा पूष प्रकृतिस्वर^p
प्राप्तत्वात् । अश्व-पू(र्ण^q)र्ण- इति वा प्राप्ति
(तु संटि) । तथावेऽपि तृप्. इति कृत्वा पूष प्रकृति-
स्वरः एव स्यात् (पा ६, २, ४८) इति दिक् ।

^p) विप. (वाज-, रयि-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरं प्रकृत्या
(पा ६, २, १) । ^q) उप √बुध्+कर्मणि क्यप् प्र. ।

^r) विप (पैद्व- [सर्प-विशेष-]) । बस. कबभावः
(पा ५, ४, १५८) ।

^s) बस. वा तस. वा पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, १, १;
४२) । व्यु कृते तु. पुश्च-इष्टि- ।

^t) ०श्चम्-इष्टि->यनि. सं१ इति सा. G.W.
G.B.V. प्रसू.?, अश्चम् इष्टे (इच्छति) इति वै.,

१अश्व-मेघ^a - धस्य ऋ ५, २७,
५; -धाय ऋ ५, २७, ४; -धे
ऋ ५, २७, ६
आश्वमेध^b - धस्य ऋ ८, ६८,
१५, -धे ऋ ८, ६८, १६
२अश्व-मेघ^c - काठपुष्पि, -ध-
मा १८, २२; का १९, ७, ४; तै
४, ७, ९, १; ॥५, ४, १२,
३, ७, ५, ३, मै २, २, ९^d ॥^d
११, ६, काठ १०, ९, १८, ११,
३५, ११, क २८, ११, ४८,
११, -धम् पै १४, ३, १७,
-धेन ॥तै ५, ३, १२, १^e, २,
[०ध- १अर्क^f]
॥अश्वमेध-वत्^g - वत्ते मै २,
२, ९^h, काठ १०, ९
✓अश्वयुⁱ > १अश्वयु^j - या^k ऋ
८, ४६, १०; २, ६४, ४; कौ १,
१८६, ४८२, २, ३८४, जै १, २०,
२, ५०, ६, ३, ३१, ४.

१अश्वयु^l - यव पै १९, ३९, ६,
-यु ऋ १, ५१, १४, ४, ३१,
१४, ८, ५३, ८, ७८, ९, ९,
३६, ६, खि ३, ५८
अश्व-युज^m - युज ऋ ५, ५४, २,
-युजौ तै ४, ४, १०, ३, मै २,
१३ २०, काठ ३९, १३; शौ
१९, ७, ५
१अश्व-यूपⁿ - पाय ऋ १, १६२,
६, मा २५, २९, का २७, १२,
६, तै ४, ६, ८, २, मै ३, १६, १,
काठ ४६, ४.
अश्व-यो(ग>)गा^o - गा: ऋ १,
१८६, ७.
॥अश्व-रथ^p - थ: तै ७, ३, १, ४.
अश्व-राबस्^q - धम. ऋ ५, १०, ४;
१०, २१, २
अश्व-वत् - वत् ऋ ८, ४६, ५;
२, १०५, ४, मा ८, ६३^r,
काठ ४०, ५; १कौ १, ५७४;

२, २४५^s, ९६१, १जै १,
५८, ९; ३, २१, १०, ४,
२, ५, शौ १८, ३, ६१; २०,
७, ३१, पै १, ९६, ३; -वन्तम्
पै १९, ५३, ३; -वान् खि १,
१०, ३, शौ ६, ६८, ३; पै २, ५२,
१, २०, २८, ९ [०वत्- वि^t].
॥अश्व-वार^u - रा. मै ३, ७, ९०.
॥आश्ववार^v - र. मै ३, ७, ९०,
॥अश्व-वाल^w - ला^o तै ६, २, १,
५, काठ २४, ८^x, क ३८, १.
॥आश्ववाल^y - ल. पै ६, २, १,
५, काठ २४, ८^x, क ३८, १^x.
१अश्व-विद्^z - वित् ऋ ९, ५५,
३, ६१, ३, कौ २, ३२७; ५६२;
जै ३, १७, ३, ४५, ४
॥अश्व-वृत्^{aa} - वेण काठ ३५, १५^{ab}.
॥अश्व-शकु^{ac} - केन तै ५, १, ७,
१; मै ३, १, ७^{ad}; काठ १९, ६;
क ३०, ४

अश्वमिष्टि->छौ इत्यस्य विकृतः पाठ इति BL. ।

^a व्यप. (भरतवंशीय-राजर्षि-) । बस. [‘अश्वानां मेघा
(=पश्वालम्भविशिष्टयागविशेषा) यस्य’ इति वैयधिकरण्य
वा उस्सं., ‘अश्वालम्भामिनिर्वृत्तत्वाद्धानां विकारा मेघा
यस्य’ इति विकारार्थीयाया. ष वा सप्त द्र.] पूप.
प्रकृतिस्वरम् (पावा २, २, २४; पा ६, २, १) ।

^b अपत्येऽर्थे अण् प्र. उस्सं. (पा४, १, ११२) । तत्-स्वरः ।

^c नाप. (कतु-मेद-) । तस. सास्व. (पा ६, १,
२२३) । यद्वा कास. उप. अधिकरणे घञि
अन्तोदात्तः (पा ६, २; १४४ [तु. वाच.]) ।

^d पाभे. अर्कः मै २, २, ९ द्र ।

^e तु. टि. २अ-दिति->आदित्य-वत्- ।

^f पाभे. अर्कवत् मै २, २, ९ द्र ।

^g पाप्र. परेच्छाविषयेऽनादिष्टाऽऽस्त्वतया क्यजन्तः
(पावा ३, १, ८) नाधा. उस्सं (पा ७, ४, ३७) । दीर्घ-
त्वाऽपवादसामान्यस्य (पा ७, ४, ३५) गोचरश्च सन्
✓अश्वाय इत्यरमात् सारूपदेशीयात् नाधा. पृथक् द्र. ।

^h स्त्री. अः प्र. (पा ३, ३, १०२) तत्-स्वरः टाप् च ।

वैप१०५४

ⁱ तृ१ (तु. टि. अदस-> अमु-या-> -मुया,
?अइनया-) ।

^j उ प्र तत्-स्वरश्च (पा ३, २, १७०) ।

^k उस. क्विबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या ।

^l तस. सास्व (पा ६, १, २२३) ।

^m बस. पूप. प्रकृतिस्वरं प्रकृत्या (पा ६, २, १) ।

ⁿ यक. सपा ऋ २, ६३, १८; ४१, ४ अश्वावत् इति
पाभे. ।

^o सपा. °रा:<>ला इति पाभे. ।

^p विप (प्रस्तर-) । विकारार्थे अण् प्र जित्-स्वरश्च
(पा ४, ३, १४०; ६, १, १९७) ।

^q सपा परस्परं पाभे. ।

^r उस. उप ✓विद्(लाभे)+क्विप् प्र. कृत-स्वरश्च
प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^s नाप. (बलवद्-अश्व-) । कस. विशेष्यस्य पूर्वनिपात.
(पा २, १, ५६) ।

^t सपा. तै ७, ३, १४, १ वृष्णा इति पाभे. ।

^u तस. सास्व. । उप. अदन्तं शकृत्-पर्यायभूतं द्र. ।

अश्व(सूच)श्व(नद्र>)न्द्रा^१-न्द्रा
ऋ ६, ३५, ४.

अश्व-सुनि^२-नि सा ८, १२, का
८, ७, २, तै ३, २, ५, ७, मै १,
३, ३९; काठ ४, १३, क ३, ११.

†अश्व-सा^३-सा ऋ ९ [२, १०,
(६, ५३, १०)], ६१, २०, काठ
३५, ६, क ४८, ७, कौ २, १६६,
३९५, जै ३, १६, २; ३१, १५,
-साम् ऋ [६, ५३, १०, (९, २,
१०)], कौ २, ९४३

अश्वसा-तम^४-म ऋ १, १७५,
५.

अश्व-साद^५-साद पै २०, ४०, २.

अश्व-सादु^६-दम् मा ३०, १३,
का ३४, २, ५

*†अश्व-सूनु(त>)ता^७-ते ऋ
५, ७९, [१-१०], कौ १, ४९१,

२, १०९०, १०९१, १०९२, जै
१, ४१, ३

?अश्व-स्तोम-मस्य पै १४, ४,
५५.

अश्व-हयु^८-य ऋ १०, २६, ५,
-यै. ऋ ९, ९६, २.

¶अश्व-हविस्^९-विषा मै २, ३, ३

†अश्व(श्व-अ)ज(न>)नी^{१०}-

-नि ऋ ६, ७५, १३, मा २९,
५०, का ३१, २, ११, तं १, ७,
८, १५, ४, ६, ५, मै ३, १६, ३,
काठ ४६, १, पै १५, ११, ५,
-नी ऋ ५, ६२, ७.

अश्व(श्व-अ)मिथा(न>)नी^{११}-

-नीम् तै ५, १, २, ११; -न्या
शौ ४, ३६, १०, ५, १४, ६, पै १,
१००, २, २, ३५, ४, ७, १, १२,
९, ७, ६, १९, ३७, ४; २० ५२, ५

अश्व-मघ^{१२}-वा ऋ ७, ७१, १.

✓अश्वायु^{१३}>†अश्वायुत्-यते^{१४}

ऋ ६, ४५, २६, -यन्त ऋ
[४, १७, १६; १०, १३१, ३], ७,
३२, २३, १०, १६०, ५; मा २७,
३६, का २९, ५, ५, मै २, १३, ९,
काठ ३९, १२, कौ २, ३१, जै
३, ४, २, शौ २०, १६, ५, १२१,
२; १२५, ३.

†अश्व-वत्^{१५}-वत् ऋ १, ४८, १२,

२, ४१, ७, ५, ५७, ७, ७, २७, ५,
७५, ८, ७७, ५, ९४, ९, ८, २२,
१७, ७२, ६, [९३, ३; ९, ६९, ८],
९, [४१, ४९, ४२, ६९, (६१, ३)],
६३, १८९, मा २०, ८१, का २२,
८, २, काठ १५, ८, १४५, क
८, २५, कौ २, ८०२, -वत्
ऋ १, १२२, ८, ७, १००, २,

१) विप. (पृक्ष-). अश्व-च^० इति पपा । बस.
पृष. प्रकृतिस्वरम् । सुडागमः (पा ६, १, १५१) ।

२) तु. टि. अभय-सुनि- ।

३) उस. उप. ✓सन्+विट् प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या ।

४) तमप् प्र. पिन्निहत् सन् नापू स्वरतोऽभेदुक ।
अश्व-सातम- इति पपा. अवग्रह प्रक्रियान्तरमात्रसूचक
द्र. । तथाहि । यनि नापू. एवाऽऽतिशायनिक श्रावणं
स्यात्, पपा. अनु त्वतिशयितस्य सतः सा-गुणविशिष्टस्या-
ऽश्वविषयत्वेन श्रावणमिति विवेकः ।

५) =अश्व-साद- । उप. णिव प्र. इति ततो विशेषः ।

६) नाप । उस कृत-स्वर प्रकृत्या । उप. ✓सद्>
सादि+अण् प्र. । यद्वा ✓साधि>साध- इत्यम्य नैप्र.
विपरिणाम. द्र ।

७) विप. (उषस्-). तस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २
[वैतु. सा. बस.]). उप. गुणवचनस्य सतोऽश्वकृततद्-
गुणवाऽभिसंधेः (तु. टि. अरि-धायस्-). ।

८) तु सपा. शौ १९, ४९, ५ अस्य स्तोमस्य इति
पाठः । इहाऽपि तथैव श्रूयमाणस्य विकृतिरियं प्रामादि-
कीति संस्करणान्तराऽपेक्ष. सुपा द्र. । शौ. अपि अश्व
इत्येकदेशीयः मूको. भवतीति कृत्वा वस्तुस्थितिं प्रति

संदेह इति चेत् न । अनुपदं श्रूयमाणस्य स्तोमेत्येतद्-
विशेषणभूतस्य यद्- इति सर्वनाम्न इदम्- इति सर्वनाम
प्रत्यु आकाङ्क्षापूर्त्यर्थं सापेक्षत्वोपलम्भात्, यस्थि. सुपा.
अर्थत सागत्यदर्शनाच्चेति दिक् ।

१) विप (नमन्-पूषन्-). उस. थायीयः स्वर' (पा ६,
२, १४४) । उप. ✓हि+कर्त्तरि अच् प्र ।

२) तस सास्व (पा ६, १, २२३) सपा काठ १२, ६
वारुणेन हविषा इति पामे. ।

३) नाप. (कशा-). कास उप. करणे ल्युट् प्र. कृत-
स्वरश्च प्रकृत्या (पा ६, १, १९३, २ १३९) ।

४) नाप. ([अश्व-बन्धना-] रशना-). शेषं नापू टि. द्र. ।

५) नाप ([अश्व-वन-] अश्विन-). बस. पूष प्रकृति-
स्वर दीर्घत्वम् (पा ६, ३, १३७) च । वा. प्र २ द्र.
(तु Gw GBV प्रभृ; वैतु. वे. सा. सं २ इति^{१६}) ।

६) क्यचि ब्राह्ममात्रेण (पा ७, ४, ३७) ✓अश्वयु
इत्यस्मात् सस्पात् सुभेद. द्र. ।

७) तु टि अघायुत्->-यते ।

८) मतुपि पाक्षिको दीर्घः उसं (पा ६, ३, १३१ [तु.
अश्व-वत्-]) ।

९) पामे. अश्ववत् मा ८, ६३ द्र. ।

-वता ऋ ७, ७२, १; -वति ऋ १, ८३, १ (२, २५, ४); शौ २०, २५, १; -वते ऋ १०, ४०, ५, -वन्त. ऋ ८, ४५, ११; -वन्तम् ऋ १, ८३, ४, ४, ४९, ४; ८, २, २४; १०, ४७, ५, तै ३, ३, ११, १, मै ४, १२, १, १४, ८; काठ १०, १३, शौ २०, २५, ४.

१†अश्ववती- -०ति ऋ १, ९२, १४, कौ २, १०८२; -शौ शौ ३, १२, २, पै ३, २०, २, -ती ऋ १, ४८, २, १२३, १२, [७, ४१, ७, ८०, ३]; ८, ५, १०, खि १, १२, १०; मा ३४, ४०, शौ ३, १६, ७, पै ४, ३१, ७, -वतीम् शौ १८, २, ३१६, -वत्या ऋ १, ३०, १७, ५३, ५, मै २, २, ६०, काठ १०, १२, शौ २०, २१, ५.

२†अश्ववती- -तीम् ऋ १०, ९७, ७, मा १२, ८१, का १३, ६, ७, तै ४, २, ६, ४, मै २, ७, १३, ४, १४, ६; काठ १६, १३; क २५, ४; पै ११, ६, १०.

१अश्विन्^१- -श्विनः ऋ ८, ३२, ९; -श्विनम् ऋ ४, ३७, ५, ५, ४, ११, ८, ६, १९, ६२, १२, ६३, १२; ९, ४, १०, ६७, ६, ९३, ४, १०, २५, [५; ६२, ७], ७५, ९, १५६ ३; तै १, ४, ४६, १†, मै १, ४, ८१, काठ १०, १२†, ३२, ६, †कौ २, ४०६, ८७९; †जै ३, ३१, २६, -श्विना ऋ १, ५३, ४; १०९, ४, -श्विमिः ऋ ६, ४५, २१, -†श्वी ऋ २, २७, १६, ४, २, ५, ७, १, १२; ८, ४, ९, तै १, ६, ६, ४, ७, ६, ७, ३, १, ११, १; मै १, ४, ३, ८, काठ ५, ६, ३२, ६; कौ १, २७७, जै १, २९, ७, †पै ३, ३०, ४^२, ६, ६, ६.

१अश्वियु^१- -या ऋ ४, १७, ११.

२†अश्विय^२- -यम् तै २, २, १२, ८ [०य- सु०]

१†अश्वय^३- -श्वयः ऋ १, ३२, १२, ७४, ७; ८, ६६, ३, पै १३, ६, १२; -श्वयम् ऋ १, ११७, २२, ११९, ९; ४, २८, ५, ५, ५२, १७; ६१, ५,

७, ९२, ३; ८, २१, १०; ३४, १६; ९, ७२, ९; १०८, ६; १०, ४८, ४; ९३, १२, मा २७, २७; का २९, ३, ४; मै ४, १०, ६, काठ १०, १२, कौ १, ५८५, जै १, ५९, ८, ३, ४०, २, शौ २०, १४, ४, ६२, ४, -श्वयस्य ऋ ४, ४१, १०, ८, ४६, २२, -श्वया ऋ [५, ७९, (६) ७], ७, १६, १०, ६७, ९; ८, २७, ६; ३४, १४, -श्वयानाम् ऋ ८, २५, २३, -श्वयानि ऋ ६, ४४, १२; ७, १८, १९; -श्वये ऋ ८, १३, २२; -श्वयेन ऋ १०, ८७, १६; शौ ८, ३, १५, पै १६, ७, ६, -श्वयैः ऋ [६, ६०, १४; ८, ७३, १४], ८, ७३, १५. [०श्वय- सु०].

२अश्व-> २†अश्वयु^१- -श्वयः ऋ ८, ४६, २१, -श्वयम् ऋ १, ११२, १०; ८, ४६, ३३, -श्वयस्य ऋ ८, २४, १४, कौ २, ८६०.

अश्वतथ^१- -०त्थ शौ ३, ६, ५, पै ३, ३, ६; -०त्थ शौ ३, ६, २-४,

- १) शोधित पाठः (तु सपा टि. नादितेय.) ।
 २) अश्वतथा? यनि शोध. द्र. (तु. संस्कृतः परि.) ।
 ३) विप. (ओषधि-) । अन्तोदात्तः (पा ६, १, २२०) ।
 ४) विप. ([अश्व-युक्त-]यज्ञ-रथ-, रथि-, वज- प्रभृ.), नाप (अश्व-पालक- [ऋ २, २७, १६ प्रभृ.]) । मत्वर्थे इति प्र. । तत्-स्वर. । ०) पाप्मे. अश्व. शौ १९, ५७, ४^१ द्र. ।
 ५) समूहेऽर्थे घञ्-> इयः प्र. उस्मं. चित्-स्वरश्च (पा ४, २, ४८; ६, १, १६३) ।

६) यनि स्थल-स्थाने नाड. १अश्व- इति बाह्वृच [५, ६, १० (?अश्व-इय- टि. द्र.), ७, १२, ३] पाप्मे द्र. । तेनेह घन्नन्तं पृथक् प्राति वाऽऽश्वेय-मुत शाखाविशेषाऽव्येतु प्रवृत्तिविशेषं निमित्तीकृत्य बाह्वृचस्य य-कारस्य स्थाने तै. इ-पूर्वतयोच्चारणविशेषमात्रतया

व्याख्येयमित्यत्र तु. टि. १अश्वियु- यदन्विहापि विमर्शो वर्तयितव्य इति दिक् ।

१) विप ([अश्व-संबन्धिन-] वार-, शिरस्- प्रभृ.) नाप. (अश्व-सङ्घ- [ऋ ८, २१, १० प्रभृ.]) । इदमर्थीयः यत् प्र. उस्मं. (पा ४, २, १२१) । यतोऽनावीयः स्वरः ।
 १) व्यप. (ऋषि-) । अपत्येऽर्थे य प्र. उस्मं. (पा ४, १, १०५) । तत्-स्वर ।

१) नाप (वृक्ष-विशेष-, [तद्-प्रभवा-] अरणि- [ऋ १, १३५, ८ प्रभृ.], नक्षत्र-विशेष- [मै ४, २, १२ प्रभृ.]) । शुपा [४, १००] > अश्व-+स्थ- (<✓स्था+ अधिकरणे कं प्र.) > नैप्र यनि. इति प्रायोवादः । व्यु. ? पपा नावग्रहः । पाप्र. नैप्र. > *?स्थ- इति कृत्वा उस्मं. थाथादि-स्वर. (तु. शुपा. GW. [KZ १, ४६७]) ।

६; ८, ८, ३, पै १, ७९, १, ३,
३, २-५; १६, २९, ४; १९, १९,
१२, १३; १४; -स्थः खि ५,
१५, १४०, णि २, ३, १, ५;
३, ५, ७, २; ३; ५, १, १०,
२; णि १, ६, १२; काठ ७,
१२; ८, २१, ३९, १३; क
६, २; ७१; शौ ३, ६, १, ५,
४, ३, ६, ११, १; १५, १; ८,
७, २०; १९, ३९, ६; २०,
१३१, १७०, पै ३, ३, १; ७,
५, ४; १०, ६; ९, २५, १;
१६, १३, १०; १९, ११, १; १२,
१; २०, ५१, ८; -स्थम् ऋ १,
१३५, ८; णि १, ६, ५, २,
२, १; ४, २, १२, ४, २; काठ
११, ६१, पै २, ५५, १, -स्थम्
मै १, ६, १२१; काठ ८, २१;
क ६, ७१; शौ ३, ६, ८, पै ३,
३, ८, ९, २५, १२; १६; १३,
३, ३; -स्था. शौ ४, ३७, ४;
पै १३ ४, ७; -स्थान् शौ ५,
५, ५, पै १, ६६, ३, १३, ३, १,
-स्थान् पै ९, २५, १४, २०,
६१, १०, -स्थे ऋ १०, ९७,
५, खि ४, ७, ५; ७, २, ४, मा
१२, ७९; ३५, ४; का १३,
६, ५, ३५, ४, ४, तै ४, २,
६, २, मै १, ६, १२१; २, ७,

१३; काठ ७, १५१, १६, १३;
क ६, ५१, २५, ४, पै ६,
४, ४६, ९, १०, ३६; ११, ६,
६, -स्थेन काठ ३५, १५, पै
२, ५५, ४.

॥ अश्वत्थ^० -स्थः तै ३, ४,
८, ४; -स्थम् काठ १५, ५;
-स्था तै २, ३, १, ५, मै २, २,
१, काठ ११, ६, पै १७, २९,
८६, -स्थान् तै २, ३, १, ५,
-स्थानि काठ ८, २; क ६, ७, -स्थे
तै १, ८, ९, २; -स्थेन मै ४, ४, २.

आश्वत्थी -स्थी तै ३, ५,
७, २; ३; ७, २, १, ३, -स्थीः मै
१, ६, ५, २; -स्थीम् ५, १, १०,
२, काठ १९, १०; क ३० ८

॥ अश्वत्थ-त्व- -त्वम् मै १, ६, १२;
काठ ८, २, क ६, ७.

अश्वत्थ-पलाश^० -शम् शौ २०,
१३५, ३.

अश्वत्थ-मित्र^० -त्रम् पै २, ५५, ५.

अश्वत्थ-शाखा -या मै २, ६,
६, काठ १५, ५.

अश्वत्थ^० -थः ऋ ६, ४७, २४.

अश्वन्- ✓अश् (बधा) द्र

अश्वया -, अश्वयु- १अश्व- द्र.

अश्वयोपदानि^१ पै ११, ३, ८.

अश्वस्- ✓अश् (बधा.) द्र

अश्वस्याव पै २, ६, १.

✓अश्वायत्-, अश्वायत्-,
१अश्वायती-, २अश्वायती-
१अश्व- द्र.

अश्विताप- -पम् पै ३ ३९, १

अश्विन्- १अश्व- द्र.

२अश्विन्^० -धिना ऋ १, २२, २,
४४, ८, ८९, ३, १११, ४,
१५६, ४, १५७, १, १०, ३५,
६, १६१, ६; १८१, २, ३,
२०, १, ५, ५८, ४; ४२, ४;
३४, ९; ४५, ५; ५, २६, ९,
४३, ८; ४६, ८, ५१, ११, ७६,
२; ३; ७७, १, २, ६, ६२, १,
७, ९, ५, ३५, ४; ४१, १;
४४, १, २; ५१, ३, ७३, १,
७४, ५, ८, ५, ४, ८, ८; ९,
१७, १९; १०, ३, १८, ८,
२०, २२, ३; ११, १३, १५,
२५, १४; २६, १०, १३, ७३,
६, १७, ९४, ४, ९, ७, ७, ८,
२, ८१, ४, १०, ३५, ११, ४०,
२, १४, ६४, ३; ६६, ५, ७३,
३१^१, ४, ८५, ८, ९, २६, ९३, ६,
७, १२५, १, १२८, ७, १३१,
५, १८४, ३, खि १, १२, २,
५, १, २^१, ७, ३, ८, ४, ८^३,
१८^३, ५, ११, मा १०, ३४^१,
१२, ७४, १४, १-५; ७^१, १९,
१२, १८; ३३, ३४; ८०, ८२,

१) तु BW; वैतु. सपा अश्वत्थ इति पाभे. ।

२) विकाराद्यर्थे अञ् प्र. जित्-स्वरश्च (पा ४, ३, १४०,
६, १, १९७) ।

३) द्रस. सास्व. (पा ६, १, २३३) । वा. एक-
वत्त्वम् (पा २, ४, १२) । अश्वत्थपलाश- इति सुपा
स्वर. २

४) विप. ([अश्वत्थदेवताकर्तृकमैत्र्यवत्-] पुरुष-) ।
बस. ।

५) व्यप. । व्यु? अ+श्वथ- (भावे < ✓*श्वथ्) इति

कृत्वा बस. अन्नोदात्त स्यादिति विमृश्यम् ।

१) पाठः? तु. टि. उपोदानभगवः ।

२) नाप. (देव-विशेष-) । व्यु? < ✓अश् (व्याप्तौ)
इति या १२, १, <अश्व- इति और्णवास ।

३) अश्विना? >अश्विन्-> -इवी [प्र१], न,
आ इति त्रि-पद शोध (वैतु. पपा. अश्विना आ
इति?) ।

४) अश्विना [सं२] इति शोध. (तु. सपा. मै २, २, ६
काठ १०, १२ शौ ७, ५४, १) ।

८८; ९३; २०, ५६^१-५९^२,
६३; ६४; ६७-६९; ७३; ७७†,
८०; ९०†, २१, २९, ३०; ३२,
३९; ४२, ४३^०; ४८, ५४; ५८,
६०; ७५, १६†; २७, ९; २८,
१९; ३४, ३४†, ३८, १३,
का ११, १०, ४†, १३, ५,
१३, १५, १, १-५, २, १^१,
२१, २, १; ७; ३, ३; ६, १,
३; ९; १४; २२, ६, २^१-५^१,
९; १०; ७, १-३; ७, ११†,
८, १, ११†; २३, ४, १, २,
४-११; ५, २; ३^०, ६, १-७,
११; १३; २७, ११, ३†, २९,
१, ९; ३०, २, ८, ३८, २, ७;
तै ४, १, ७, ४, ३, ४, १^१-३^१,
७, १४, ३†, ५, १, ८, ६, ६,
४, १^१; मै १, ९, १; ४^१, २,
८, १^०; १२, ३; ५; ३, ४, ४^१,
६१, ११, २^१, ३^१, ४^१, †, ५^१;
७, ९^१, ४, ९, ९, १२, ६^१;
†, १३, ८†, १४, ११†,
काठ ९, ८; ११^१; १६, २१;
१७, १^०, १८, १९; १८, १६,
२१^{२०}, १९, १३, २२, १, ५,
६, १५, ३५, ५^१, ३८, २^१,
३^१, ८^१, ९^१; ५३, ३; क ८,
११; २५, १०^०, २९, ४, ३४,
११, ४८, ६^१, †कौ १, १७४;

२, ४८४, ५२९; ११०३;
११०४; ११०८; ११३५, †जै
१, १८, १०; ३, ३६, ९; ४१, ५;
शौ ३, ३, ४, ४, ४; १६, १†;
२२, ४^१; ४, ३०, १†; ५, ३,
९†, २५, ३^१, ६, ३, ३;
८२, २, १०३, १, १४१, २,
७, ५५, १; ९, १२, १९,
११, ८, ४; १०, ५; १४, १,
८†, ९†, २०†, ५४; २, १३;
१९, १०, ४†; २०, १, १९, ४०,
४†; †२०, २१, ४, १२५, ५;
१४२, २, ४, पै १, १०८, १,
२, २, १, ३०, २†, ६१, ११;
७४, ४; ७८, २, ७९, २, ८०,
४; ८१, ४, ३, १, ४; ३७,
१, ४, १०, २, ३१, १†,
५, ४, ८†, ८, १०, १; ६, ९,
११, ३, १२, १^१; १०, १८;
६, २०, १; २, ११, १०, २,
२; १२, ३, ४, ७; ६, २, ४,
५, ७, १०; १३, ८, ४†, १४,
३, ३^१, १५, १३, ३, १६, ५३,
६, ८५, ५, १८, १, ८†, ९†,
२, ९†, ६, २, ८, ४, १९, १, १६,
२२, ९, ४७, ८; २०, ६, ४;
११, ६, २४, ४, २९, ६, ३६,
१०, ४७, २; ५०, ७, - अश्विना
ऋ १, ३, १; २, १५, ११,

२२, ३; ४; ४७, ३, ९२,
१६; ३, ५८, ७-९, १५, ७४,
१० (८, ७३, ५); १७५, ३;
८, ८, १, ८५, १; ७८, २; ३;
८, ८, १५ (४२, ६); १६, १८,
१९; २२, ६, २६, १९, २७,
८; १३५, १९-२१, ८३, ७,
८५, ९, ८७, ६, खि १, ५, १, १०,
१, १२, १; ३, १५, ८; मा ७,
११†, ३३, ४७†, ३८, १२; का
७, ५, १†, ३२, ४, ४†; ३८,
२, ६; तै १, ४, ६, १†, मै १, ३,
८†; ४; ९, १; १२, ६; काठ ४,
२†, †कौ २, १०८४; १०९५,
शौ ५, २६, १२; ६, ६९, २;
९, १, १९; १४, १, ३६, - अश्विना
ऋ १, ३०, १८, ३४, १-८,
११, १२, ४६, १, ६, १७, १५,
८, ७३, १, ४७, १, १२; ८, ८,
११, १४, १४; ८, ५, १७, ७,
६, १०, ८९, ४, १९२, १७;
१५७, ४, ११२, ११-२३, १,
२५, ११६, ३; ६; ८, १८;
२१, ११७, १, २; ४; ५,
८-१३, १५, १६, १८-२४,
१२५; २, ३९, ८, ११८, १,
२; १३; ३, ५८, ३, ४; ८;
१९, १०, ३९, १०, ११; ११९,
२, ३; ५, १०, १२०, १, ६,

*) चतुः पाठः ? तत्र त्रि. अश्विना (सं२) इति
(तु. द्विः मा २०, ५५, ६१, ६२ प्रथ) । सकृत्
अश्विना [सं२] इति (तु तैत्रा २, ६, १२, २) शोध ।

*) पाभे. मै ४, १३, ७^२ इन्द्राग्नी द्र

*) अश्विना इति ? (✓अश [भोजने] > *अश्विन-
[यद्र] = वृत्तिकारक- इति वाज- इत्यस्य विप) > -नाः इति
शोध (वैतु. ० आपश्रौ १४, ३०, ५ अश्विन- इत्यस्य
सर एतदिति ?) । सपा पै ५, १५, ७ ? अश्विनोः इति
पाभे. ।

*) पाठः ? अश्विना वृचं आ धत्तां पुष्कर खजा >
अश्विनोर्वृचं आधस्व पुष्करखजोः इति शोध इति
मतम् (वैतु. अन्ये अन्यथावदौ) ।

*) छन्दस्तः अश्विनौ इत्येवं मूलतः सत. स्थाने-
ऽज्मध्यस्थ-वकारलोपाऽनुपातिन्याऽनपेक्षितयाऽपि सत्या
संहितया प्रयोजित यानि मुपां द्र. (तु. सस्थ. टि.
उभ- > -भा, सपा. ऋ १०, १८४, २ अश्विनौ इति
पाभे; L ५४४ ०) ।

*) पाठः ? रहिमना इति शोधः द्र (तु. नाउ. मन्त्रः) ।

१३९, ३, १५७, २; १८०, ४;
१०; १८१, ५, ७; ९; १८२,
२; ४, २, ३९, ७; ४१,
७; ९; ३, ५८, ५, ४, १३, १;
१५, ९, १०, ४३, ४, ४४,
१-३, ६, ४५, ३; ७; ५, ४१,
३; ४९, १, ७३, १, ७, ९,
७४, १, ८, ७५, २; ५, ६, ८,
७६, १, ४, ७७, ३, ७८, ४-६;
७, ६७, ३-६; ६८, १; ३,
६-८, ६९, २; ५; ७, ७०, १,
३; ५; [७, ७१, ६], ७१, २, ३,
[७२, ५; ७३, ५], ७४, १, ३,
४, ८, ५, २, ७, १०; १४,
१६, [१८, २६, १६], १९,
२५, २७, [२८ (४, ४६, ४)];
३१, ३२, ३७, ८, [२; ९, १४;
८७, ५], ३, [६, ३५, २२-२४],
९, १०; १३; २१, २२, ९,
१-५; ८-१०; १२; ११; [१०,
१, ६], २२, [१; १०, ३९,
११], ५, ९, १०; १७; २६,
४, ५, ७; १४, ३५, [१-१८],
४२, ४, ५, ५७, २; ३; ७३,
२, ३, ७; १२; १३, ८५, २,
३, ६, ८; ८७, १, [२
[५७, ४]४], (१०, ४०, १३)],
१०, ३६, ६, ३९, १; २, ६,
९; १२, १३, ४०, ५; ६^३,
७, ८^१, ११; १२, ४१, २, ३,
५२, २, ६१, ४, ६५, १२;
८५, १४, ९२, १३, १३१,
४, १४३, ४; खि १, २, १, ५, ३,

१; ४, ४, ३, ४, ५^१, ५, ७; ७,
२^१; ६, १०, २, ११, ५, ८, १२,
७; मा १०, ३३^१, २० ५५, ६१,
६२; ६६^०; ७६^१; ८१^१; ८३^१,
२५, १७^१; ३३, ८८^१, १३४,
२८, २९; ३०; ४७, ३८,
६, १०; का ११, १०, ३^१,
२२, ६, १, ७, ८; १२^०; ७,
१०^१, १८, २, ४, २७, ११, ४^१,
१३३, १, २२-२४; २, १०;
३८, १, ६, २, ४, तै १, ६,
१२, ४, २, ४, ७, १, ३, २,
५, ४, ३, ३, ३, मै २, २, ६^१,
३, ११, ४^१; ४, ९, ७, ९, १२,
५^१, १४, १०^१; काठ १०,
१२^१, ११, १३, ११^१, १८^१,
१९^१, ३८, ९^१; ४०, १०^१,
क ३, २^१, १^१कौ १, १७८; ३०४,
३०५^१, ३०६; २, १०३,
१०७८, १०८९, १०९४, ११०२;
११०९; १^१ १, १९, ४, ३२,
२, ३^१; ४; ३, १०, ५^१ शौ २,
३०, २, ६, ४, ३, ५०, १०,
१०२, १; १४१, ३, ७, ५४, १^१,
७७, १; २, ४; ५, ९, १, ११;
१६; १७, १४, १, १४^१; ३५^१,
५५; २, ५^१; १९, ४०, ४; ४२,
४, १२०, १२५, ४; १३९,
१-५; १४०, ३-५, १४१,
२, ४, १४२, ६, १४३, १-३,
६; ९, पै १, ११२, ३; २, १७,
३, ७८, १, ३, १८, ५; ८,
१०, २-४, ५^१, ९, २, १२,

८, १; ३; ५; ७, ८, १२, ९;
१०, १३, ६; १२, ६, १४^१;
१३, २, ४^१; १६, ३३, १;
७-९; १७, २६, ६; १८, २, ३^१;
४, ४, ५, ६, ३; ७, ५, १९, १४,
१; १५, ५; १७, ५, १८, १३,
२०, ५, २२, ८, ३२, १४, २०,
११, ७^१, ८, ९, २५, ७, ५०, ८,
५८, ७, -श्विनाम् पै ५, २६,
२^१, -श्विनोः ऋ १, ४६, १२,
१२०, १०; १५७, ३, ३, २९,
६, ५४, १६, ४, ५२, २, ३,
[५, ४२, १८, ४३, १७, ७६,
५, ७७, ५]; ६, ४९, ५, ७,
७२, ३; ८, ८, २३, ९, ७,
१३, १६, १८; १०, १०६,
११, मा १, १०, २१; २४, २,
११, ५, २२, २६, ६, १, ९, ३०,
२, ३०, ३८; ११, ९, २८; १८,
३७, २०, ३^१, २१, ३१, ४६,
४७, २२, १; ३७, १, ३८, १,
का १, ३, ६; ८, १, ९, १, २,
३, ४^१, ५, ६, १, ७, १; ६,
१, १, २, २; ८, १, १०, ५, ८,
११, १, ३; १२, १, ९; ३, १,
२०, १, ७, २१, ७, १, २,
२३, ४, ३; ५, ४, ५, २४,
१, १, ३७, १, १, ३८, १, १,
तै १, १, ४, २, ६, १, ३, १,
१; ७, १०, ३, ८, ७, २; २,
१, ९, ४^१; ३, १०, १, ११,
२^१, ६, ४, १, ८, ६, ३, १,
६, २; २, ५, १; ४, १, १, ३,

^{a)} सपा. ऋ ८, ५७, ४ अस्मे इति पाठे ।

^{b)} सपा. ऋ ६, ६९, ७ दस्मा इति पाठे ।

^{c)} वैतु. BC. समधाताम् इति पाठानुरोधेन अश्विना
[५२] इवेति ।

^{d)} तु. टि. अश्विना खि ५, १, २ ।

^{e)} तु. RW, वैतु. शंपा सात. अश्विना इति ।

^{f)} तु. RW, वैतु. शंपा. सात. अश्विना इति शोध-
पेक्ष. पाठः ।

^{g)} सपा. शौ ७, ७७, १ वृषणा इति पाठे ।

^{h)} अश्विना इति संज्ञा स्यादित्येतत् सु-शोधं द्र. ।

३, १, ६, २, १०, ११; ३, ६,
३, ४, ४, १, ७, १, ११, १,
मै १, १, २, ५, ९, १०, २,
१०, १५; ३, ३; ९, ४, ११,
४, २, ३, ४, ५१; ६, ३, ७, १,
२, ३, ४, ३; ८, ८, ९, ६;
११, २, ८; ४, १, २, ४, ५,
९ १०; ४, ९१; ५, ४, ९,
१, ७, काठ १, २, ४, ५; ८,
९, २, ९; ११, १२, ३, ३,
५, ००; ९, ९, ११, ७, ८,
१४, २, ८, १५, २, १६, १,
३, १८, २१, २७, १, ३८,
४; १२, ४०, ६; ९, ४१, २,
क १, ४, ८, ९; २, ३, ५, ६,
१०, १२, १७, ८, १२; ४२
१, फौ २, १०७६, १०७७,
१११०, शौ २, २९, ६, ७,
७७, ३, ९, १, ११, ४, ८,
११, ३, ४६, १९, ५१, २,
†२०, १४०, २, १४१, ३; १४२,
१; ३; पै १, १३, ३; २, ३६,
२, ५, १५, ७, ३०, ७, ४०,
१, १५, १२, ४, १६, २४, ७,
३३, १; ७०, १, ७, १९, २६,
१०, २०, १२, १, ५३, १०,
-श्विनौ क्र १, १२२, १ (५, ७५,
७, ७८, १), १८६, १०; २,
३१, ४, ३५८, १, ४, २५, ३;
८, ८, १२, ९, १३; १०, २;
१०, १७, २, १३२, १, १८४,
२^०, खि ४, ८, २; मा ९, ३१;
१९, ३३, २०, ५८, २१,
४१; ४२; ४३^०, २५, ३, ३१,

२२, का १०, ६, १, २१, ३, २,
२३, ५, १, २; ३०, २७ ३, २,
३०, ४, ६; ३५, २, ६, ११
१, ७, ११, १६; २, १, ९, ४, १०,
१, ३, ११, २, ६, ३, ६, ४, १;
६४, ४, १०, ३, ७, ६, २,
१५, ४, ५, ३, १, १; ७, १३,
१६, ६, २, १०, १, ३, ६, ३,
४, ४, १, ९, १; ७, २, ७ २,
मै १, ९, २, १०, १०^१ २, ४,
१^० ११; १५, ६, ९, १३, २०, ३,
२, ९१, ४, ६, ८, ८, ११; ९, ६१,
११, ३; ४; ७, १५, ३, १६, ५,
४, १, २, ११; ५, ४१, ६, २, ११,
१२, ५, ११ काठ ९, १०, १२,
१०^१, १२; १३ ५, ६; ७,
१४, ४, २७, ४; ३०, ३,
३८, २, ८, ३९, १३, ११ क
३१, १२, ४२, ४, ४४, ५,
४६, ६, शौ १०, ६, १२; १२,
१, १०; १८, २, ३३; १९,
१६, २, २७, १५, २०,
१४१, ३, पै २, ९, ५, ११,
६, ८, १०, ११; १०, ८, ५, १६;
१२, ७, १०, १३, ३, १६, १६,
४३, ५, १७, १०, -श्विनौ
क्र १ (१, २२, १) ५, ७५, ७;
७८, १, तै १, ४, ७, १; -श्विनौ
क्र १, ३०, १७; ११६, ५;
१३, २५, ११७, ७, ११८,
७, १५, ५; १८०, ७; ८,
१८२, ७; १८३, ६, १८४, ६;
१८४, ५, ५ ७५, १; ७, ४०, ५;
१६७, १०, ६९, ८, ७२, ४,

७३, २, ८, १०, ५, १०, ३९, १४,
खि १, २, ६, तै ३, २, १०, २,
काठ १७, १८, फौ १, ८१८,
२, १०९३, जै १, ४०, १०, १,
-श्विन्याम् क्र १, ४४, २, ११४,
(७, ६६, १०, १०, ६५, ७) ५,
५१, ८, १६४, २७, १८२, ६, ५,
७३, १०; खि १, ८, ७, मा ७,
११; १०, ३१; ३२; १२, ७०;
१९, १, ६, १५, २६, ८९,
१४, १५, २०, ३३, ६०; ६५,
२१, ३४, ४०; ५५-५७, ५९^१,
६०^१, २४, २३, ३८, ४, का ७,
५, १, ११, १०, १, २, १३;
५, ११^०; २१, १, १, ५, २, ४;
१५, ६, १०, १५, १६, २२,
३, २, ६, ६, ११, २३, ४,
६, १२, ६, ८-१०, १२, १३,
२६, ५, ३, ३८, ९, ४, तै १,
४, ६, १; ७, १, ८, १९, ११,
२१, १, ७, ५, २२, ११, मै १,
३, ८; ११, १०, २, ३, ८, ६,
१३, ३, ११, २, ३, ५, ७,
९; १४, ४, १५, ११, ४, ९,
७; काठ ४, २, ५, ५, १२,
९, १५, ९, १६, १२, १९,
१३, ३७, १८, ३८ ३, ८, ४५,
११, क ३, २; २५, ३०, कौ २,
११३१; जै ४, ११, ९, शौ
७, ७७, ८, २, १५, ५, पै १६,
६८, ५, १७, २२, ५; २०,
११, २, २२, ८
†अश्विनौ - नी क्र ५, ४६
८, मै ४, १३, १०, शौ ७, ५१, २,

१) पामे. अश्विना काठ ३५, ५ द्र. ।

२) पाम. अश्विना शौ २, २५, ३ ।

३) पामे. इन्द्राग्नी मै ४, १३, ७ द्र. ।

४) पामे. इन्द्राग्नी क्र ७, ९४, ८ द्र. ।

५) पामे. अग्नये तै ४, २, ५, ६ द्र. ।

१) सकृत् सपा मै ४, १३, ९ इन्द्राग्निभ्याम् (तु मै ४,
१३, ९ द्र.) इति पामे. ।

२) =अश्वि-पानी- ।

१अश्विन्^१- नमूशौ ६, १३१, ३.
 २अश्विन्^२- नः मा १८,
 १९; २४, ३६, ३९, ५; का
 १९ ७, १, २६, ८, १, ३९,
 ३, १, तै ४, ७, ७, १, ५, ६,
 २२, ११; १६, ४, ९, १, २, ४, मै
 २, ६, ५१, ११, ५; ३, १४,
 १७, १४ ३, ८, ५, ९; ६, १३,
 ८, ७६, ११ काठ १२, १०; १२;
 १५ ४६, १८, ११६; २७, ४;
 ५१, २८, १०; ५०, २, क
 २८, ११, १४२, ४, ५३,
 १४१, १, -नमू मा १२, ८, का
 २१, १, ७; ११ १, ८, ९, २,
 २१, २, २, १, १०, १; ६, ३,
 ६, ६, ४, ९, १; २०; ४, मै
 १, ८, १०, १२, ३, ९, ४, २;

५, ६, ९; ४, ६, ११, ११ काठ
 १२, १०; १२; १३, ५, ६, ७,
 २८, १०, ३४, १६; ३७, १८;
 क ४५, ११; -११नस्य काठ
 २७, ५; क ४२, ५, -नाः मा
 २४, ३; का २६, १, ५, तै ५,
 ६, १३, १; मै ३, १३, ४, काठ
 ४२, ३, -११नानि तै ७, ४, ५,
 २; ७, ३; -११ने तै २, १, १०, ३,
 मै २, ५, ११, ४, ६, २, -नौ
 मा २४, १, का २६, १, २, तै ३,
 १, ६, २, मै ३, १३, २, ४, ६,
 २१, काठ २८, ५१, क ४४, ५१.
 ११आश्विनी- नी मै २,
 ४, १, -नी. तै ५, ३, १, १; मै ३,
 २, ९, काठ २०, १०; क ३१,
 १२, -नीभि मै ४, ६, २;

-नीम् तै २, १, ९, ४.

११आश्विना(न-अ)प्र^१-

-ग्रान् तै ७, २, ७, २; मै ४, ८,
 ९, काठ ३०, ३, क ४६, ६.

अश्वि-ताप- -पम् पै ३, ३९, १.

*अश्वि(श्-वि) न^० -> अश्विन्-
 कृत^१- -तस्य मा २०, ३५, का
 २२, ३, ४

१अश्विय- २अश्विय- १अश्व- द.

?अश्वेनायाम्^२ पै २, १८, ३

?अश्वे(श्-इ) पित^३- -तम् क ८,
 ४६, २८.

१अश्वय- १अश्व- द

२अश्वय- २अश्व- द.

?अश्व^४ पै १, ५९, ४

अश्व^५-> अश्व-तर- -रा क १, १७३,
 ४.

^१) पाप्र. खञ् > इन प्र उम (पा ५, २, १९)। वित्-
 स्वरः (तु. PW. प्रमृ. वैतु सा १अश्विन्- इत्यत इव
 लिष्ठादयन् २अश्विन्- इत्येतेन संभेदुक)। मौस्थि तु
 ✓अश्व (बधा.) इत्येतत्- सनाभि सत. ✓*आश्व
 इत्यनो निम्नन् *१आश्व- इति पू. च ✓विन्द^२
 (भावे) *विन्द- इत्येतत् नैप्र (*विन्->*१विन्->)
 *१विन्- इत्येव विपरिणतं सत उप. चेति कृत्वा विशेष्य-
 गर्भः बस. 'आशा [वाहेन] विन् [प्राप्ति] यस्य [दूर-
 देश]' इति मतं भवति।

^२) विप. ([अश्वि-देवत्य-] ग्रह- प्रमृ.)। सास्यदेवतायर्थे
 अण् प्र. (पा ४, २, २४, ३, १२०)। तत्-स्वरः।

^३) सपा काठ २७, ४ क ४२, ४ ग्रहम् इति पाभे।

^४) विप (ग्रह-)। बस पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,
 २, १)।

^५) मौस्थि. *अश्व-विन्द- इत्येतज्जत्वे सति अश्वि-
 (श्-वि)न्- इत्यस्य जनकम् [तु. टि अश्विन्-
 यदनु गवादिषु (पावा ३, १, १३८) इत्यत्र उस. इह
 नेष्यते (अन्यथा उप श. प्र. इति कृत्वाऽन्तोदानः
 स्यादित्यनिष्ठाऽपत्तेरिति यावत्)। एस्थि. पाप्र.
 उस. उप. ✓विन्द+कर्तरि अन् प्र उस. (पा ५, ३३)।
 नित्-स्वरः स च प्रकृत्या (पा ६, १, १९७)। यत्

आयुदात्तत्वं निर्बाधे स्यादिति दिक् (तु. नाउ टि
 मतान्तरे छुद्यमाने)।

^१) तुस. पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८)। यदिह
 पू. नकार उपजन इति उ. प्रमृ. (तु. PW प्रमृ.)
 आहुस्तदनुपपन्नमिव भवति। तस्य कौतस्यस्य विषये
 साकाङ्क्षयाऽनिवृत्ते। यदपि म. पू. स्वार्थे अण्
 प्र इत्याह, तत्र वृद्धभावे यथाकथमप्युपेक्षितेऽपि सति
 स्वरतो नितरामनुपपत्ति, अन्तोदात्तत्वप्रसङ्गादिति दिक्।

^२) पाठ. ? अश्वे, या इति द्विपद. शोध संभाव्येत।
 सपा शौ ६, ३८, ४ अश्वस्य वाजे इति, काठ ३६,
 १५ अश्वस्य क्रन्दे इति. नैत्रा २, ७, ७, १ अश्वस्य क्रन्द्ये
 इति पाभे।

^३) विप. (L*वेगवद्-गतिक-] वपुस्- [L*वाहन-])।
 शेष ?रुजेषित- टि द, वैतु वे. सा. GW. GRV.
 प्रमृ < १अश्व- +इषित-L< ✓इश् 'गतौ'। तु. म.
 पू. स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, ४८)।

^४) अथ इति शोधो विमृश्यः।

^५) व्यु. ? ✓अश्व+कर्तरि निष्पन्नमिति कृत्वा अण् प्र
 उसं. (पा ३, १, १३४) धास्व. च। अश्वि प्र.
 सत्य आयुदात्तत्वार्थे वृषादिषु उसं [पा ६, १, २०३
 (तु. सा., KZ ३४, २७१ [ORN.], MW.,

१ अषाढ, ढा (ळह, ळहा)^a - ढ क
३, १५, ४, ७, २०, ३, २८, २,
९, १०, ३, तै १, ५, १०, १,
† कौ २, ७५९; पे १९, ४६,
२, -† ढम् ऋ १, ५५, ८, ९१,
२१; ६, १८, १, ८, ७०, ४,
१०, ४८, ११; मा ३४, २०,
का ३३, १, १४, मै ४, १४, १,

काठ २६, ९१, क ४१, ७१,
नौ २, ५०६, जै ३, ३९, ५,
शौ २०, ९२, १९, -ढा मा
१३, २६, का १४, २, १२; तै
४, २, ९, २, मै २, ७, १६,
काठ १६, १६; -ढाय क
[२, २१, २, ७, ४६, १]; ८,
३२, २७, -ढेन ऋ ६, १९,

२.

२ अषाढ^b - ढा तै ४, ४, १०, २^c;
मै २, १३, २०^c, काठ ३९, १३^c;
शौ १९, ७, ४.

१ अष्ट- ✓ अक्ष (वेधने) द्र.

२ अष्ट- ✓ अक्ष (बधा) द्र.

अष्ट-कर्णी^d - णी^e - ण्य^f ऋ १०,
६२, ७.

L ३४८, वैतु. G W प्राति. ऊरीकुर्वाणोऽपि ✓ अक्ष
[व्याप्तौ] इत्यनो वा ✓ अक्ष [बधा] इत्यनो वा व्यु.
दर्शक, वे. Gr. च < ✓ इष् [बधा] इतीव
योजयन्तौ]]। च्यौत्नु- इत्येनेन सामानाधिकरण्यामिति
कृत्वा तु (वैतु. सा वाक्यभेदतोऽर्थवैरीत्यमिव कारकः
[तु. च्यौत्नु-]) प्र... भरन्ते इति क्रिप. अर्धवर्षापा-
कत्वात् कर्म इत्यस्या भिन्नपुरुषाया सत्याः क्रिप. पृथग-
पेक्षाया अभावः द्र. (वैतु. पपा प्रभृ. तद्भावं प्रति-
पन्ना)। कर्म इत्येत्तच् शब्दरूप यानि. एव पूर्वशतया
व्याख्येयम्। तत् कथमिति। उच्यते। *? कर्मर्ष-
< *वर्मर्ष- (=वर्म- + *? अप- L < अर्ष- भावे
< ✓ अर्ष-] इति वृत्ता बस. पू. प्रकृतिस्वरम् [=प्रकाश-
वद्गममत्वेन विशेष्यगर्भं सद्धविषः संकेतकम्] इति
संभाव्येत। यद्वा मौस्थि अनुरोधत *वर्मर्ष-
[< *वर्- (भावे < ✓ *वृ) + *मर्- (कर्तरि < ✓ *मृ)
इति कृत्वा उस. कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९)]
+ भावे (✓ *क्षृ > *क्षृ- > *क्ष- > *व- >) *व- इति
कृत्वा बस. पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) *वर्मर्ष-
(नैप्र. > *वर्मर्ष-) इति पूर्ववत् ककारादितया विपरि-
णतं स्यादिति (वैतु. ORN. एतत् < कल्माष- इत्येव
शब्दतो नेदीय इवोपकृत्योऽर्थत संबन्धाभावादु-
पेक्ष्यः)। प्रकृते मन्त्रे बृहतीमानतया संभाव्यमाने (तु.
३यः पादः) १मश्च ४थश्च पादाव तुष्टुभौ २यश्च त्रैष्टुभ
इति कृत्वैष पाद ता कर्मर्षनरा अस्मै इत्येवं सुपठ द्र.
(वैतु ORN)।

^a) विप (अग्नि-, इन्द्र-, रुद्र-, सहस्- प्रभृ.), नाप.
(स्त्री. इष्टका-विशेष- [मा १३, २६ प्रभृ.]), व्यप.
(ऋषि- [काठ २६, ९])। व्यु.^१ ✓ *अर्ष- > *अर्ष-
(भावे घञ्) + *अर्ष- (भावे < ✓ *अर्ष) इति कृत्वा बस.
पू. प्रकृतिस्वरम्। *अर्षार्ध- > नैप्र. यनि. स्याद् इति मतम्।

सा. प्रभृ. अ + *साह (= ✓ सह + क्त.^२ 'साह्ये' [पा ६,
३, ११३ इत्यस्यौपलाक्षणिकवदर्शनेन]) इति कृत्वा तस.
पू. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) इति। षत्वोपपत्ति प्रति
समाप्तिमलम्भुकाः। अर्थतश्चेह ✓ *अर (हिंसायाम्)
इति संगत स्यादिति दिक्।

^b) नाप (नक्षत्र-विशेष-)। उस. थाथादि-स्वरः (पा ६,
२, १४४) इति १ संख्याकात् विवेकः सुकर। पू. ✓ *अर्
(दीप्तौ, तपने च) द्र.। उप कर्मणि घञ् प्र (पा ३, ३, १९)
वा ✓ *अर्धि इत्यत. कर्तरि अचि वृषादिषु उसं. (पा ३,
१, १३४, ६, १, २०३) वा द्र. [वैतु. मोउ. (२, २,
१२१) प्रभृ. (तु PW. प्रभृ.) नापू दिशा एवावयवौ
प्रतिपन्ना. नजा बज. इति कृत्वा स्वरतः कथञ्चिच्च
चतुरस्रिता. (पा ६, २, १७२) सन्तोऽपि (वैतु. पाउना
[१, ९६] यस्य तस इतीव व्याख्यायुकस्य सत एतदपि
नैव सुवच स्यात्) नव उत्तरस्य सस्य षत्वविपरिणामस्य
तात्त्विक समाधि प्रति यथापूर्वमेव चोद्या.]।

^c) विप. (गो-, G W [पक्षे] बडब- (। स्त्री. विकल्पतः
डीष् प्र. (पा ४, १, ५५)। तत्-स्वरः। अवयवौ
च स. च प्रति सदेहः। तथाहि। पू. संख्या-
विशेषवाचकं सत्तद्व्यस्योपलक्षणं स्यात् [तु. PW.
प्रभृ. (पा ६, ३, ११५ इत्यतो गृहीतसंकेताः), वैतु. वे
सा. ✓ अक्ष (बधा) + क्तः प्र. इति, GVR., WAG.
[३, १८४८], MW. प्रभृ. ✓ अक्ष (वेधने) + क्तः प्र. इति]
उप. १ कर्ण- इति श्रोत्रपरं वा स्यात् २ कर्ण- इति
कृतपर्यायान्तरं वेति विशयः। मौस्थि. नैप्र. णिक- >
-णिंका- > इत्येवमेतद्विपरिणतमित्यभिप्रेतः। उस. उप.
प्रकृतिस्वरसंभाव्येत (= अष्टं प्रविद्ध वाऽष्टसंख्यतयाऽङ्कितं
वा यथा स्यात्तथा कर्णः कृतः)। यद्वोक्ताऽभिसंधावपि
कर्ण- इत्येव उप. सति बस. इति कृत्वाऽन्तोदात्तः उसं.
(पा ६, २, १६३)।

अष्टका^१- का काठ ३५, १२, शौ
१५, १६, २, -काम् मै ४, २,
१२, -कासु क ४८, १०.
[°का- एक°, वि°].

अष्टन्^२-ष्ट°, > ष्टा ऋ ८, २, ४१,
१०, २७, १५, ॥मै ३, २, ३,
३, २, ४, ५, ९, ३, क ४१,
२, शौ ५, १५, ८, ८, ९, २१,
२३, ११, १०, ६९, पै ८, ५,
८, १६, १९, ९, २०, २, ८७,
१०, -ष्टाष्टौ मै ३, ४, ४,
-॥ष्टमि काठ १९, ४, -॥ष्टसु
क ६, ८; -ष्टामि^३ क २, १८,
४, ॥तै ५, १, ४, ५, ४, ४, ३०,
७, ५, ७, ३; ॥मे ३, १, १,
॥काठ १९, ४, २१, ७, ३३,
७, ॥क ३०, ०, -ष्टाभ्यु^४ तै
७, २, ११, १, १३, १, १५, १,
१९, १, काठ ४२, १, ३, ५, ९;
-ष्टासु काठ ८, ३॥, -ष्टौ क
१, ३५, ८; १२६, ५, १०, ७२,
८, खि ४, २, २, मा १८, २५,
३०, २२, ३४, २४; का १९,
८, २, ३३, १, १८, ३४,
४, ४, ॥तै २, ४, ९, १, ३,
४, ९, ६, ५, २, ३, ४, ७,
११, २६, ५, १, १, २, ३, २,

३, ५, ४, ८, ६, १०, ४, ६,
७, ३, ६, १, २, ६, ४, ५, १,
७, २, ९, २, ३; ॥मै १, ५, ८,
१०, ८, ११, १०, ६, २, ४, ८,
११, ६, ३, १, १, ४, २, ६,
५, ६, ८, १, ४, १, ८, १२,
५, ५, ६, ९, १, १३, १,
॥काठ ११, १०, १२, १, १४,
४, १८, १२, १९, २०, १,
२१, ५, ११, १२, २२, २, १०,
२३, २, २६, ४, ९, १०,
३१, ६, ९, ३४, ७, ८, ३६,
२, ३७, २, १७, ॥क २९,
१, ६, ७, ३१, ३, २०, ३५,
४, ८, ४१, ७, ८, ४७, ६,
९, शौ २, १२, ७, १९, ४७, ३,
पै २, ५, ८, ६, २०, ३, १५,
१२, १०, १६, १९, ९, २०,
५२, २, -ष्टौ-ष्टौ तै ५, ४, ११,
४, ६, ४, ५, २, मै १, ११, १०;
काठ २६, १०; क ४१, ८.

अष्ट-कृ^५- तैपुष्पि. -कै: खि १,
२, १२.

अष्ट-कृत्वस् ()^६ शौ ११, २, ९,
पै १६, १०४, ९.

अष्ट-खा^७ मा ८, ६२, शौ १३, ३,
१९; पै १९, ३९, १३.

अष्ट-पु(त्रा>)त्रा^१-त्रा खि ३,
१७, २, ३; मै १, ५, ८, शौ ८,
९, २१, पै १६, १९, ९.

अष्ट-मु^८-म. शौ १३, ५, ५,
-मम् २, ५, २, १०, ११४,
९, ॥तै ७, २, ८, ४, ॥मै ४, १,
८, ॥काठ ३१, ६, ३४, ६,
॥क ४७, ६, -मे मा ३९, ६,
का ३९, ४, १, ॥तै ७, २,
८, ४, ७, ॥काठ ३०, २, ३४,
१, ॥क ४६, ५, -॥मेन तै ७,
३, २, २, वाठ ३४, १०. [°म-
समन्°, सप्तम°]

अष्टमी-मी मा २५, ४, ५,
२६, ०; का २७, ४, १, ५, १,
२८, १, १; तै ५, ७, २१, १,
२२, १, मै ३, १५, ४, ५, काठ
५३, ११, १२, पै ५, १५, १२,
-मीम् मै १, ८, २॥, शौ ८,
९, २१, पै १६, १९, ९; -स्या
पै ९, २०, ८.

अष्ट-यु(ध>)था^९-था मै ४, १,
१४

अष्ट-यानि^{१०}-नि शौ ८, ९, २१;
पै १६, १९, ९.

॥अष्ट-रात्रि^{११}-त्र. तै ७, २, ३, १,
-त्रम्, -त्रेण तै ७, २, ३, १.

१) नाप [म ग णौर्णमात्वा उत्तर त्रिषु मासेषु भविनी-]
कृष्णश्राद्धो-तथि- । व्यु? ✓अश् (बधा-) + तकन्
प्र. स्त्री टापि कात्पूर्वस्याऽवर्णस्थेत्वाऽभावश्च (पाउ ३,
१४८, पात्रा ७, ३, ४५ [तु. MW. प्र. व, वैतु. वाच.
प्र. < ✓अश् (भोजने) । वैप. ४ अपि द्र. ।

२) विप, नाप. (संख्या-विशेष-) । व्यु? < ✓अश्
[व्याप्तौ] इति ऐत्रा. [१, १२], पाउ. [१, १५७] ।
सनाभ्यन्तरार्थं तु. WW १, १७२ ।

३) मूलत एतत् रूपम् अष्टौ इत्यस्यैव कायसंकोचः
स्यादिति विमृश्यम् (तु. I ३४२) ।

४) आत्वं विभक्तेरुदात्तत्वं च द्र. (पा ७, २, ८४; ६, १,

१७२) । ५) सपा मै ३, ३, ६ सप्तभि इति पामे ।

६) सपा. तै ५, ६, ७, ३ काठ २१, ५ क ३१, २०
चतुर इति पामे ।

७) नाप. । क. प्र. उसं (पा ५, १, ५८) । तत्-स्वरः ।

८) क्रियाभ्यावृत्तिगणने कृत्वस् प्र. उसं. (पा ५, ४, १७) ।

९) अधिकरणविचालेऽर्थे धा प्र. (पा ५, ३, ४३) ।
तत्-स्वरः ।

१०) बस. पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

११) पूरणार्थेकं ङटि मङागम तत्-स्वरश्च (पा ५, २,
४८; ४९) ।

१२) तस. समासान्तः अच् प्र. (पा ५, ४, ८७) । चित्-स्वरः ।

अष्ट(ष्ट-क्र)चि^a-चिभ्यः शौ १९,
२३, ५.

अष्ट-वृष^b- -व. शौ ५, १६, ८;
पै ८, ४, ८.

अष्ट-शराव- -वस् पै ९, २१, ८.

अष्ट-पष्ठ^c- -ष्टम् खि १, २, १३

अष्ट-स्तना^d- -न. मै ३, १, ७

अष्टा-कपाल^e- -ल. \$मा २९,
६०^३, \$का ३१, ५, १^३, तै २,
२, ५, ३, ५, ९, ५, ३, ३, ४, ५, ३,
२, ६, ३, ३, ३, ५, ४, ४, ५,
५, १, ५, ६, ५, १, ७, ५, १४ १;
२१, १^३, २२, १, मै १, ७ ४^३,
१०, १^३; १०, \$२, ६, १, ३; ५^३,
१३^३, ३, ६, १; ४, ३, १^३,
८^३, ८, ६; काठ ९, ३^३, ४^३;
५^३, १०, २, ५, १५, १^३; २^३,
४^३, ५^३, ९^३, २२, ३, १३; २९,
४, ३६, ५; ३७, २^३, ३^३, ४५,
१०, १८^३, १९, क ८, ६^३;
७^३, ८^३, ४५, ५ -लम् तै १,
८, १, १; २, २, १; ४, १, २, ७, १,
९, १, १०, १, १७, १^३; १९,
१, २०, १^३, २, २, २, १; २^३,
३^३; ४; ५^३; ३, १^३-४^३; ४, १^३;
२^३, ४, ५^३, ६, ७, ५, ५, ९,

५, ११, ६^३; ३, २, ३, ८;
३, १, २, ३४, ८, १^३, ११, १, ४, १,
२, ३; ३, ३, १०, २, ५, ३,
१; ४, ५; ५, २, ३, ४ ३, १^३;
५, ६, ५, १, ७, ५, ७, २^३,
मै १, ४, १५, ८, ८^३, ९^३, २,
१, ३^३, ७; १०^३; ११^३; २, ६, ७;
१३^३, ३, १; ५, ६^३, ४, ६;
८, ५, ९, ६, १, ६^३, \$३, १५,
१०, १^३, काठ १०, १, २४;
५^३, ६^३, ७^३, ९^३, ११, १^३,
२^३, ३, ८, १०; १३, ३, २२,
३, ३३, ७^३; -लान तै ७,
५, ६, ४; -लेन मै २, ६, १,
४, ३, १.

अष्टा(ष्ट, ष्टा)अक्षर, रा^h- -अक्षरम्
मै ३, ६, ५; -अक्षर्या मै १, ११,
१०^३, काठ १४, ४^३; -अक्षरा
तै २, २, ५, ५, ९, ५, ३, ४, ९, ७,
५, ४, ४, ५, १, १, २, ४, ५, २,
३, ५^३, ४, ४, ४, १०, ४, ६,
५, १, ६, १, २, ६; ६, ३, ३,
३, ६, ४, ५, १, ७, २, ३, १;
मै ३, १, १^३, २, ३, ३, २, ४, ४,
५^३, ४, ५, ५^३, काठ ८, ३,
९, ३, १८, १९; १९, ४, २०,

१^३, ४; २१, ७, १२; २२, ०^३;
३; २३, १०, २६, १०, २९,
४, ३७, २; क ६ ८; ८, ६;
२९, ७, ३०, २, ३१, ३^३; ६;
३७ १; ४१, ८, ४५, ५;
-अक्षणि तै ६, १, २, ६, मै ३,
६, ५, काठ ३, ३, ३, ३, ८;
-राम् तै ७, ३, २, २, २, मै १,
११, १०, काठ १४, ४, ३४ १०;
-राय मै १, ११, १०; -रेण
मा ९, ३२; का १०, ६, २, तै
१, ७, ११, १

अष्टा-चक्र, काⁱ- -क्रम शौ ११, ६,
२२; पै १६ २३, २; -का शौ
१०, २, ३१; पै १६ ६२, ३.

अष्टा-चत्वारिंशत्^j- -शत मा १८,
२५, का १९, ८, २, तै ४, ७, ११,
२, काठ १८, १२, ३४, ९; क
२९, १; -शत- अक्षर तै ५, ४, ८,
६; ७, ४, ७, ३, मै २, ११,
६, ३, ४, २, काठ २१, ११\$;
-अक्षतम् तै २, ५, १०, ४,
-कते काठ ४२, ३, ५.

अष्टाचत्वारिंशद् (त-अ) अ-
(र>) रा^k- -रा तै २, ५, १०,
४, ५, ४, ८, ६; ७, २, ६, ३;

^a) बस. समान्तान्तं अं प्र (पा ५, ४, ७४) तत्-
स्वरश्च ।

^b) उस थाथादि-स्वरो वा कस साख वा (तु W
अष्टाधा]-वृष- इति, वैतु BW. MW. बस. ब्रुवाणौ
चिन्त्यौ । अन्तोदात्तानुपपत्तेरिति दिक्) ।

^c) ङङ्-प्रत्ययान्त- (पा ५, २, ४८ [=अष्ट-षष्ठितम-])
स्यादन्तोदात्त इति तु संभाव्येत ।

^d) विप (उखा-). बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १६४) ।
तु. अष्टा-स्तना- ।

^e) नाप ([अष्टसु कपालेषु संस्कृत-] पुरो-
डाश-). कप पूष प्रकृतिस्वरो दीर्घत्व च (पा ६,
२, २९; ३, १२६ [तु. उप. अपेक्ष्य नियमार्थं पाम ६,

३, ४६]) । पपा. अष्टा इति दीर्घान्तमेव पूष. भवति
(वैतु. [पा ६, ३, ११४]) यदनु शिष्यमाणस्य दीर्घस्य
संहितामात्रपरत्वं भूयोविवेच्यविषयं द्र (तु टि. विश्वा-
नर-, विश्वा-मित्र- प्रमृ. अन्यतः, विश्वा-वसु- प्रमृ.
चाऽन्यतः) ।

^f) सकृन् सपा तै १, ८, ९, १ द्वादशकपालम् इति पाभे. ।

^g) सपा. मै २, १, ४ एकादशकपालम् इति पाभे. ।

^h) बस पूष प्रकृतिस्वरं वैकल्पिकं दीर्घत्वं च (पा ६,
२, १; ३, १२६ [तु. मा.]) ।

ⁱ) सख. कृते नापू. टि द्र. ।

^j) द्रस. पूष प्रकृतिस्वरो दीर्घत्वं च (पा ६, २, ३५,
३, ४७) ।

मै ३, ४, ० काठ २१, ११,
३४, ९.

अष्टाचत्वारिंश^१ - शः मा १४,
२३, का १५, ७, २, तै ४,
३, ८, १०, ५, ३, ४, ५, ७,
२, ६, ३॥; मै २, ८, ४; काठ
१७, ४, २१, १; क २६, ३;
३१, १६

अष्टौ-त्रिंशत्^२ - शते काठ ४२, ३.

अष्टा-दशन्^३ - ॥श तै ७, ४, ११,
४, काठ ३३, ३; -शुभ्यः^४ तै
७, २, ११, १, १३, १, काठ
४२, ३.

अष्टादश^५ - शः मा १४,
२३, का १५, ७, १, तै ४, ३,
८, १, ॥५, ३, ३, २, मै २, ८, ४,
काठ १७, ४, २०, १३; क २६,
३; ३१, १४.

अष्टादश (श-ऋ)चं^६ - चैभ्यः
शौ १२, २३, १५.

अष्टा-नवति^७ - तयै तै ७, २, १३.

१; काठ ४२, ३.

अष्टा-प(क्ष>)क्षा^८ - क्षाम् शौ
९, ३, २१, पै १६, ४०, ८

अष्टौ-पञ्चाशत्^९ - शतं काठ ४२,
३.

*अष्टा-पद् - > अष्टापदी - दी
ऋ १, १६४, ४१; खि ४, ५,
१६, तै ३, ३, १०, २, ४, १, ४॥,
मै ४, ८, ९॥, काठ १३, १०^{१०}॥,
शौ ५, १९, ७, २, १५, २१†; १०,
१, २४, १३, १, ४२†, पै ९, १८,
१०, २१, ८६, १६, ३७, ४;
६९, ११†; १८, १९, २†,
-दीभि ऋ २, ७, ५, -दीम् ऋ
८, ७६, १२, मा ८, ३०, का ९,
५, ३, कौ २, ३४०†, जै ३,
२८, १२†; शौ २०, ४२, १†,
पै ९, २१, ८.

अष्टा-पृष्ठ^{११} - डम् मे २, ६, १३,
काठ १३, १०^२.

अष्टा-पूष्^{१२} - पूत् तै ३, ४, १, ४

अष्टा-योग^{१३} - गा?^{१४} पै ९, ९, १;
-गैः शौ ६, ९१, १, पै १९,
१८, ७.

*अष्टा(ष्ट-अ)र- -रौ पै १६, ५३,
१४.

अष्टा(ष्ट-अ)रति^{१५} - -ति मै
३, ९, २, काठ २६, ४^{१६}, क ४१,
२^{१७}

अष्टा-वन्धुर^{१८} - रम् ऋ १०,
५३, ७

अष्टा-विंशति^{१९} - -ति मा १८,
२५†, का १९, ८, २†, तै ४, ७,
११, २, -तयै काठ ४२, ५.

अष्टाविंश^{२०} - शम् (श्वा) शौ
१९, ७, १०, -शानि शौ १९,
८, २

अष्टा-शफ^{२१} - -फ. काठ १९, ८,
-फा. तै ५, ४, ११, ४, काठ
२०, ४, क ३१, ६, -फान्
काठ १९ ८.

*अष्टा(ष्ट-अ)शीति^{२२} - -तिम् पै

^१) पूरणेऽर्थे पाक्षिकः ङड प्र. (पा ५, २, ५६) तत्-स्वर ।

^२) दस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ३५) । पूष.
दीर्घत्वं च (पा ६, ३, ४७) ।

^३) झलि (पा ६, १, १८०) इत्युपोत्तम-स्वर. ।

^४) पूरणेऽर्थे ङड प्र. पूष. दीर्घत्वं प्रकृतिस्वरम् च (पा
५, २, ४८; ६, ३, ४०) ।

^५) तु. टि अष्टचं - ।

^६) बस. पूष. प्रकृतिस्वरो दीर्घत्वञ्च (पा ६, २, १;
३, १२६) ।

^७) °दी इति पाठः. ^१ यनि. शोधः ।

^८) विप. (हिरण्य-) ।

^९) उप ✓पूष् इत्यतो निष्पन्नस्य दीर्घत्वं छान्दसम् ।
पृष्ठ- = पूष्- इत्यस्य कृते तु टि. वैप ४ । भूयान्
पाभे. भवति (तु सटि) । अष्टा-मृडम् इति B.W.
पिपठिवेत् ।

^{१०}) नाप. । उस. पूष. दीर्घत्वं धाथीय-स्वरश्च (पा

६, ३, १२५, २, १४४) । उप. अधिकरणे घञ्
[पा ३, ३, १२९, (वैतु. सा कर्मणि प्र इति वदंश्चिन्त्य ।
रथहलान्यतरानुयोगितया गवाश्वादिश्रुजिकर्मतोपयुक्तेत्यभि-
संधे)] ।

^{११}) -गाः इत्येवं मुपा. सु-शोध ।

^{१२}) विप. (यूप) । द्विस पूष स्वर (पा ६, २, २९) ।

^{१३}) सपा तै ६, ३, ३, ६ मै ३, ९, ३ °ष्टाश्रि इति पाभे ।

^{१४}) विप (रथ-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^{१५}) यनि. पाठ स्यादिति कृत्वा यत् B.W तुर्मिशम्
(तु शंपा.) इति मूको सा चोपेक्षयाताम्, तन्नेष्टम् ।
नाक-विशेषणतयाऽर्थतश्चतुरक्षरतया छन्दस्तश्च सागत्यसं-
भवेऽपि प्रमाणाऽभावादर्थतश्च छन्दस्तश्च यस्थि मूको.
अपि ततो विशिष्टतराया उपपत्तेश्च (तु सस्थ. टि.
*अस्तुर्मिश- , तुर्मिश-) ।

^{१६}) दस. पूष. प्रकृतिस्वरो दीर्घान्तत्वाभावश्च (पा ६,
२, ३५; ३, ४७) ।

२०, ६१, ७; -त्वे काठ ४२, ३; ५	अ(ष्ट>)ष्टा ^१ - -ष्ट्या पै १९, ५१, १३; -ष्टा ऋ ६, ५३, ९, -ष्टाम् ऋ ४, ५७, ४; ६, ५८, २, मै २, ७, १२; ४, १४, १६†, काठ ३७, ११; शौ ३, १७, ६†, पै १२, ६, ३; १९, ५१, १३†. [°ष्टा- सु°]	*अष्टिर्व(र-व)त् ^२ ->?अष्टीवत् ^३ -वज्रयाम् ऋ १०, १६३, ४; तै ५, ७, १५, १; ७, ३, १६, २, काठ ४३, ६, ५३, ५, शौ २, ३३, ५†; ११, ४, १४†, २०, १६, ११†, पै ४, ७, ६†; ८, १६, ४†; ९, ३, १३, १६, ५५, १५; ५६, १५, ५७, १५; २०, १९, ५†, -वन्ता खि ५, ७, ५, ३, १; मै ४, १३, ४, काठ १६, २१, -वन्तौ ऋ ७, ५०, २; काठ १६, २१; -वन्तौ ऋ ७, ५०, २; काठ ३९, २३; शौ ९,
*अष्टा-वष्टि ^४ - -ष्ट्यै काठ ४२, ३, ५.	अष्टा-दंष्ट्र ^५ ->आष्टादंष्ट्र ^६ - -ष्टम् काठ १४, १०१†.	
*अष्टा-सप्तति ^७ - -त्यै काठ ४२, ३.	अष्टा-विन् ^८ - -वी ऋ १०, १०२, ८.	
अष्टा-स्त(न>)ना ^९ - -नाम् तै ५, १, ६, ४; काठ १९, ६, क ३०, ४.	? अष्टादशकी पै १७, २५, २.	
अष्टवे, अष्टि- ✓अश्(बधा) द्र	*अष्टि ^{१०} -	
अष्टा-दंष्ट्र ^{११} ->आष्टादंष्ट्र ^{१२} - -ष्टम् मै १, ११, ९६.	अष्टि(श-धि<*)स्थि ^{१३} - *अष्टोव ^{१४} - ऊह->र्व ^{१५} .	

१) विप. ([अष्टकोण-] यूप-). द्विस. यूप. स्वर (पा ६, २, २९) ।

२) पाभे. अष्टारस्तिः काठ २६, ४ द्र ।

३) यूप दीर्घत्वं (पा ६, ३, ४७) ।

४) बस उप. अन्तोदात्तत्वाभावपक्षे यूप प्रकृतिस्वरो दीर्घत्व च (पा ६, २, १६४; १; ३, १२६) । अष्ट-स्तना- अपि द्र. ।

५) व्यप. (ऋषि-). यूप. व्यु.^१

६) =पाम-विशेष-। तेनदृष्टीयः अण् प्र (पा ४, २, ७) ।

७) सपा. आष्टा<>आष्टा^१ इति पाभे ।

८) नाप. [आरा- (सा. [प्रतोद-])] । ✓अश् (बधा.) + त्रन् प्र. उस् (पाउ ४, १६८) नित्-स्वरश्च (तु WW १, ३६) ।

९) विप (कपदिन्- [वृषभ-]) । मत्वर्थीय. विनि प्र. (पावा ५, २, १२२) ।

१०) अस्थि- इत्यस्यैव पाप्र. ?अष्टीवत्- इत्यत्र औप. सनतिकं रूपान्तरम् (पा ८, २, १२) इतीवाऽऽस्थीयमानं सत् तत्त्वतोऽनास्थेयमिव द्र. ।

११) बस. यूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । नाउउ. व्यु. औप. द्र. । यूप. ✓अश् (बधा)>*अश्- इति अस्थि- इत्येतदीयस्य यूप. पर्यायः द्र. । उप. च *स्थिर्- [✓स्था + भावे किरिः प्र. (तु. पाउ १, ५३ [=मौस्थि. ✓*स्थृ इति भावे क्विबन्तः])] इति नैप्र.>*थिर्- इति द्र. [एस्थि. यनि. अस्थिन् तात्पर्य-

मिति भावः (तु. [अष्टिर्->] पंजा. टिल्ला हिं डीला [<*अष्टी-]) ।

१) =*अष्टिर्व(र-व)- (तु. टि ?अष्टिर्वत्-). उप. मत्वर्थीयो व प्र. (पावा ५, २, १०९) । मौस्थि. उप <*व-<*वर-<✓वृ द्र (वैतु. उ. म. VV २, ८६ <?अष्टीवत्-). ।

२) उस. कृत-स्वरः प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । नैप्र. नाउ व्यु. औपयिकं द्र. । उप. *वृत्- (✓*वत् [=नैप्र. ✓वर्त्] + कर्तरि क्विप् प्र) इति सद् वलन-कर्तरि तात्पर्यवत् द्र. (वैतु. WW १२, १५७) एतद-पश्यन् प्राति. आद्यंश्चे ✓*अर् [वलने] इत्येतत् किञ्चित् संदिहानोऽपि योजुक इव) ।

३) नैप्र. नापू. अनर्थान्तरं द्र. [वैतु पा. (८, २, १२) *अस्थि-मत्- इत्यस्य नैप्र विपरिणाम इतीव शासुकः सन् नतितश्च दीर्घतश्च स्वरतश्च (वैतु पा ६, १, १७६) तात्त्विक समाधि प्रति पर्यनुयोज्यः । ननु मतुपोऽभावे सर्वनामस्थानीये रूपम् (तु. -वन्ता प्रभृ.) कुतो नुम् इति । उच्यते । ✓वर्त्>*वर्त्- इत्यत नैप्र अन्यत *वृत्- इत्यन्यतश्च *वृन्त्- इति इति विपरिणाम-स्वाभाव्यात् (तु. प्राभा. जुनमन्- इत्ये-तत्-सजाता. मन्तः नभा. जन्म-, जर्म-, जलम्- इत्या-कारका. विपरिणामा.) उभयो रूपयो समयेन संभेदात् मौस्थि. *अष्टिर्व(र-व) न्त->*अष्टीवन्त्->-वन्ता प्रभृ. इति प्रक्रमः स्यादिति ।

४, १२, १२, १०, १०, २२; ९, २१; ११, १०, १४, पै १६, २५, २, ५९, २, ८६, ५, १३८, १, १३९, ११, २०, २९, ७.	१०, ३८, १४; †कौ १, १७४; ३४५, ३५१, २, २७८, ३३५, ५२२, ५२४, ११३५, ११४७, †जै १, १८, १०; ३६, ४, १०, ३, २३, ११; २८ ७, ४०, १८, १९, शौ १, १८, ३, ४, १२, २ ^७ , ५, ६, ११-१४; ११, ६ ^१ , ७, ५, ४, १०२, २†, १०, ७, ३१, ११, १२, २७, १२, ३, ४८, १४, २, १२ ^६ , xx, अस्ति ऋ १, २७, ८, [४०, ८, ६, ६६, ८ (२५, ४)], ४१, ४, ६२, ६; [८४, १९, ८, ६६, १३], [१०५, १३, ८ १०, ३], १०९, १; १६४, १, १६५, ९, xx, खि ७, २, ४; मा ६, ३७†, १५, ६२†, ३२, ३, ३३, ७९†; ४०, २ का ६, ८, ८†, १६, ७, ५†, ३२, ६, १०†, ३५, ३, ३, ४०, १, २; †तै १, ५, ९, ७, ३, ५, १०, १, ४, ४, ३, ३†, ५, ७, ५, ३-५, ६ ^२ ; xx, †मै १, ४, ३६ ^२ , ८, १, ३, ५, २, २, ७, ३, ५, १३, १०६.]	३, ३, ३ ^२ ; ४, ८ ^२ , ४, १, ३, १२; ४, ४, ७, ६; ८, ८, ९, ४†; ११, ३†, १२, ६†, १४, १८†, काठ ५, ६, ६, ७, ६, ७, ८ ^२ ; ७, ५, ९, १८†, ११, २, १२†, १०, ३ ^३ , xx, †क ३, १०†, १२†, ४, १; ५, ६, ७ ^२ , ५, ४, २८, २†, † ^d , xx, †कौ १, २०३; २४७, २, ५७०, ७६६, १०७३, †जै १, २१, १०; २६, ५, ३, ४६, ५, शौ ३, ६, ७, ४, १९, २ ^१ , ५, ११, ५, ७, ८, १, ५८, ६, ८ ९, २२, ९, २, १२; १४, १, xx, पै १, ४८, २; ९१, ३, २, २८, ३, ५८, ६, ३, ३, ७, ७, १, ४, २४, ४, ८, १, ५, xx; १९, ४४, २; ४९, ११ ^१ , सुन्ति ^k ऋ १, ८, ९; ११, ८, ३७, १४, ८५, १२, ९१, ९, [१६४, ५०; १०, ९०, १६], १८६, १०, २, २३, ९ ^१ , xx ६, १, १३; १०, ५ ^m , xx, १०, ११५, ४ ⁿ , ७ ^१ , खि ३, ३, ७, †मा ३१, १६,
--	--	--

०, मौस्थि बया ✓अश् (बधा) इत्यस्य सनाभि
संस्नद्धदायाऽकारत आम्बीयाम् ✓*अश् इत्येनन्मूलकता
संगमाहक द्र । एस्थि यथाऽयं पाधा भ्वा. सतो
दीप्त्याद्यर्थेषु पठितस्य स्वरूपस्य च अदा सतो भ्वर्थे
पठितस्य सखास्य च सप्राहको भवत्येवमपरेषामपि
केषांचित् प्राग्दृष्टि-सराणेननागतानामपि तत्त्वानुसंधानतो-
ऽनिवार्याऽऽस्थेयभूतानां सतां स्वरूपाणां सप्राहक द्र
(तु टि २अस्त-) यथा च मौस्थि. अपेक्षया सख्याङ्को-
ऽन्यथासिद्धोऽपि सन् पात्र प्रसिद्धयनुरोधेन समादर भाजि
तस्तथा सकेतितचराऽऽवृत्तिमात्रमपि रूत । पुनरुपरि
संकेतयिष्यमाणं द्र. । (तु. टि ✓अश् [भोजने] ।

१) इह अस्ति इति स्वरहीन. पाठ. द्र. ।

०) सपा तै ४, ६, २, ३ गुहा इति पाभे. ।

१) सपा. ऋ १०, ८२, ३ तै ४, ६, २, २ मै २, १०, ३

एव इति पाभे ।

०) BC अस्थि इति शोधक. (तु सपा. पै ४, १५, २
पाभे) ।

१) मूको निहतमपि रूपं भवति । तस्यैव च याथार्थ्य
संभाव्येन (तु R.W. सात. च) । सत्यपि अन्त्य- इत्यस्य
श्रवणे तत्समानार्थस्य एक- इत्यस्याऽश्रवणात् (पा ८,
१, ६५) ।

२) सपा. आपमे १, ७, १० अस्याम् इति पाभे ।

३) अस्ति इति शोध यद्योभीयत्वात् ।

४) वैतु. R.W. अस्ति इति ।

५) सपा. शौ ६, १४०, ३ परैतु इति पाभे. ।

६) प्रकृतिस्वरम् (पा ३, १, ३) ।

७) तु सस्थ टि. अभि. ३) तु. सस्थ. टि. अति ।

८) तु. सस्थ. टि. पुरि ।

†का ३५, १, १६, †ि १, ५,
११, ५; ३, ५, ५, ३६; ११, ५,
४, १, ११, १, ६, ४, ७, २॥,
म ॥ १, ४, ११, १०, १३, †ि ४,
९, ९६, १०, ३; ४, ११, १,
१३, ६, १४, १८, †ि ४ट
२, १४, ४, १५; ८, १७, १८,
२०, †ि ४ २, १३०; ३४२,
६०२, †ि ४ ३, १३, ६, २८,
१४; ४, १०, ७, शौ ६, १०४,
२, ११२, ३, ७, ५, ११, ११,
२, २८, १९, ४७, ३१, ××, सन्ति
॥ १, १४५, १, ३, ३८, ५, ४,
१, ७, २३, ९, ५, १२, ४, ८,
१९, ८, ९, ७६, ४, ××, खि ४,
५, ३३, †ि ३, ५, ४, ३॥, काठ
१५, १२, †ि, ३२, ६, ३६, ७,
३८, १४, †ि, शौ ५, ६, ३, †ि,
१०, १, २०; पै १, ७०, ४;
५, ३४, ३, ६, २२, १०, ९, ६,
२, १६, १०६, ८, १९, २५, ३,
३३, १०; अस्^१ ॥ १, ११,
४, ९७, ६; १२, ३; ११३, ४,
१४, ११, ११५, ३, ७, १६, ६,

४४, २; ९, १०, ५९, ३, ××, ४,
६, १०, ××, मा १, २७, ५, ९;
७, १; ८, ३८-४०, ९, २८, †ि;
१९ ७, २१, ६१, २६, २ †,
२९, ३, १४, †ि, ३४, १०, †,
का १, ९, ५, ५, ३, २, ७, १,
१; ८ १३-१७, १, १०, ५,
४, २, १, ६, २३, ६, १४, ××,
४, २, १, ४६, २, ५, ७,
६; २, ३, १०, १, ३, १,
११, ३, †ि, १, ११, १, ××,
मै १, २, ८, ३, ४, ४, ३०, ८, २,
३, ८, १३, १६, ३, ८, ५, ××,
काठ २, ९, १४, ४, १, ३९,
१३, †ि, †ि १, १०, २३२,
२६४, २७९, ४८०, २, १३४,
१४९, १७४, ३५३, ××, †ि १,
१, १०, २८, २; ५०, ४, २, २, ५,
××, शौ १, २५, ७, ३, ४, १०,
३३, ६, ५, ५, २; ११, ९, १४,
७; १६, १-११, ××, १९, ३८,
२, ××, २०, १३५, ४, ०,
पै २०, १०, १२, †ि, अस्

॥ १, ०५, १०, २७, ६, ३१
१०, १२, १६, ३६, १५ (४४,
९), १२, ४, ९, १, ५०, ४,
५३, २; ५९, १, ९, ८८, ०, ××,
खि ३, ३, ७, १५, १८, ४, ८, २,
५, १५, ७, १, ९, ८, ७, ७, २, १,
××, खि ५, १९, १०, मा १, २, ३,
८, ९, १४, ५, १-१८, १९, २,
२०, २, २४, २७, २८;
२९, ३०, ३१, ××, का १, १,
३, २, १, २, ३, ४, ५, ५, १, २,
३-६, ६, १, २, ३; ××, †ि १,
१, २, १, २, ३, १, ४, १, ५,
१, २, ८, ७, १, ७, १, २,
८, १, ××, ४, २, १, १,
४, २, ९, १, ४, १, ८, ६,
४, ५, ३, ××, †ि १, २, ३-८,
६, ७, ८, ९, १०, ११, १२,
१२, १३, २, १, २, ३, ४, ५,
५, ××, काठ १, १, २, ३,
४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११,
११, १२, २, १, २, ३,
××, ३९, ३-८, ××, क
१, १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८;

१) प्र. पितृवन्निघाते धास्व. (पा ६, १, १६२) ।

२) तु. सस्थ. टि अस्मि ।

३) पपा. निघातः श्रूयमाणश्च चिन्त्य. स्यात् (पा ८, १, ५९) । द्वितीयाया. क्रियाया अनिघातत्वेनाऽऽक्षेप्य-
त्वाच्च च-युक्ताया. प्रथमाया क्रियाया निघाताऽनर्ह-
त्वात् ।

४) आसि इति शंपा. मुपा. चिन्त्य । असंगतत्वात् ।

५) पाठ. (असि, अस्मि R.W. अस्ति, सपा. खि ५, १९, १ असि, अति इति)? । शोध. *खुदुस्- टि द्र ।

१) निहितापि नासि इति सत. पाठस्य स्थाने
शौ १, १३, ३ निहिताऽसि नाभिः इति पाठे. ।
तत्र प्रथमे मन्त्रत्रिके पर्जन्यपरतया चतुर्थे
चाऽन्तिमे मन्त्रेऽग्निपरतया व्याचक्षणाः सा.
चिन्त्यो भवति । सकलस्याऽपि सूक्तस्याऽग्निपर-

तथैव सूत्रत वात् तुरीयमन्त्रे स्पष्टावितस्य स्त्री-
त्वविशेषणस्य पूर्ववर्तिषु त्रिष्वपि मन्त्रेषु श्रूयमाणा स्त्री-
पुंसोभयसमानलक्षणा शब्दा अपि स्त्रीत्ववत्तयैव बोद्धव्या
इत्यस्य सूचकत्वान्च । एस्थि. इहत्वं निहिता इति
पदम् अश्वनिविशेषणं स्यान्न तु नाभि इत्यस्याऽनु-
पदं श्रूयमाणस्य पदस्येति कृत्वा ग्नाभि इत्यस्य मूलत
सतो नाभि. इत्यर्थं सा प्राचीनतरो विकारः स्यादिति
शोधः स्यात् ।

१) एकतरत्र मुपा. स्वरो भ्रष्टः ।

२) सकृत् पाठे. पवस्व मा ७, १, ९ द्र. ।

३) सकृत् पाठे मा प्रथस्व, १३, १७ द्र. ।

४) सकृत् पाठे. सस्थ टि. प्रकेतु द्र. ।

५) सकृत् पाठे. एहि काठ १, ११ द्र. ।

८, ९, ९, १०, ११, १२,
१३, xx; ३, १^a, xx,
४२, १^{ab}, xx, †कौ १, २३,
३९, ४१; ४२; ७५,
१२०; २४८, २६३; २७१, xx
†जै १, ३, ३, ४, ५, ७, ८, ८,
३, १३, ६, २६, ६, २८, १, ९;
२९, ४^३, ५^२, ३०, १०; xx, शौ १,
१३, ३, २०, ४†, २३,
१, ३, २५, २, ३, ३४ १, २, ३, २,
११, १^३, २, ४^३, ५^३, १७, -७,
१८, १ ५, xx, ६, १०८, १^b, xx;
१९, ३२, ३^d, x, ५७, ३^c, xx,
२०, १३५, ४^d, पै १, ८,
२, ४^३, १६, १, ३०, २, ३१,
३, ३२, २^३, ३, ३८, २, ४^३, ४३,
२, ५१, ४†, ५४, १^३, †, ५७ १^३,
२^३, ४, ५^३, ५९, ३; ६३, ३, xx, ७,
५, ९†^b, xx, ८, ७, ४?†, xx, १९
२५, ९†^b, xx, ५७, ३^d, २०, २०,
८^३, xx, स्थ ऋ १, १७, २,
[४७, ७, ८, ८, १४; (१, १३७,
२; ५, ७९, ८, ८ १०१, २)],
१०८, ८-११, ३, ५४, १६,
५, ७३, १, ८, १०, १, ५, ३८, १;
xx, मा ११, ३०^३, का १२, ३, ३,

मै २, ७, ३, काठ ३५, ५१,
†कौ २, ३५१, ४३३; †जै ३,
२९, ८; ३२, १३, स्थ ऋ १,
१०८, ३, १५७, ६; २, ३०,
६; ५, ७२, २; ६, ६९, ६; ८
७३, ४; खि १, ११, ७^१, मा १,
१२, २, ५, १९^१, ४, ९, ३६, ५,
२, २१; ×, का १, ४, १; २, १,
६; ४, ६^१, ४, १, १०, ७, ५,
१, २; ५, ९, १२, ३, ३; तै १,
१, ११, २, २, २ १; १३, ३;
३, ७, १, २ ५, २, ३१, ३,
२, ४, ३, ४ १, ३, १, ×, मै १,
१, १२, २, २; ७, ९, २ ७, ३^३,
८, १४, ३ १, ५^१, ×, काठ १,
५, ११; २, ३, १०, ३, ४; १६,
३^१, १९ ४^१, २३, २, ×, क १,
५; ११, १५, २, ४, ११, ३०, २^१,
×, कौ १, ३०५^१, जै १, ३२,
३^१, पै १, ८६, ५^१, ९७, १^१,
६, ११, १४; स्थ, >स्था ऋ
१, १५, २, १३९, ११^१, १७१,
२, ४, ३४, ६, ३६, ७; ५, ६०,
६; ६, ५०, ७, ५१, ६, ××;
†मा ७, १९^१, ११, ५०; १२,
४५३, ३३, ५३; ३६, १४३;

†का ७, ८, १^१, १२, ५, १;
१३, ४, १६; ३२, ४, १०;
३६, १, १४; तै १, ३, १३,
२; ४, १०, १^१†; ८, १०, २;
३, २, ५, ६^१, ४, १, ५, १†; २ ४,
१^१†; ××; मै १, ३, १३^१†,
२, २, ६^m; ४, ७, ८, ७, ११,
१३, १†; १६, ××; काठ ४,
५^१; ९, ६, ३५, ३; ६; कौ २,
११८७†, शौ १, ५, १†; ३० ३,
२, १२, २, १४, ५^१, २४, १-८,
३, २६, १-६, ××, १८, ४, ८६ⁿ,
पै १९, ४५, ८; स्थ, >स्था क्र
२, २९, ४, ५, ५७, २, ६१, १,
८, ५५, ४, ६७ ५, १०, ९४,
११; ९७ ९, नि ३, ७, ४; ४, ८,
५^१०, ५, ५ ७^१; मा १, १; १३,
१८; २, १८^p, ३४, ३, २०^v, ५,
२५; ३४, ××; का १, १, ४, ३,
६, ४, २, ४, ६^p; ७, ७, ३, ३,
११^१, १२^१; ××; तै १, १, १, १^१,
५, १, ७, २, १३, १^१, २^१, ३,
१२, १^१; ४, १, १; २८, १, ××,
मै १, १, १, ४, १२^१, १३^p,
३, १^१, २, ३, ५, २^v,
३; १^v; ××; ४, १, १४^p,

- ४) सकृत् पाठे मा ७ १^२ पास्व इ. ।

- b) सपा पै १९.१७,७ वसुद्रा इति पाभे ।

- c) પામે. અધિ પૈ ૧૨, ૪, ૩ દ્ર. ।

- ^{d)} तु टि. असि खि ५, १९, १ ।

- °) सपा ऋ १, ९१, १९ विभे ।

- 1) ?असीय इत्यत्र शोध-परं टि द्र ।

- ४) सपा क्र १०, १६६, ४ विभे ।

- ^h) पाठः? एस्थि निहतमिदं रूपम् (तु शंपा.) आहो न (तु W) इति दुर्वेचम् ।

- 1) पदच्छेदः अधिपा. पै २०, २०, ८ इ. ।

- १) तु सस्य. कुटि, ऋ ५, ७४, १ 'कूट' टि, च ।

- ^k) स्थ इति शोच. (तु. सस्थ. जुषध्वम्) ।

- ¹⁾ सभा ऋ १०, १४, ९ पाठे. ।

- म) पाभे खि ५, १, ४ जनः द्र.।

- ८) यदत्र WI. निहन् पदमाह, तच्चिन्त्यम् । यद्योगाद्
निघाताऽभावविषयत्वात् ।

- ०) पाभे, शोधान्तरस्य च कृते मस्थ. टि. ब्रह्मणः द्र. ।

- p) सस्थ. टि. ? इषा द्र. ।

- 9) पाभे गच्छ का २, ४, ३^२ द्र. ।

- १) सस्थ. टि. ?इषा: द.

xx, छ, ९, ७^a, काठ १, १^१,
७, १०, ११^१, १२^०, २,
१^१, ३, ९^१, १०^१, छ, ११,
६, ७^१, ७, १^१, ६, ७^१,
८, xx, १६, १३^१; क १ १^१,
१०, ११^१, १३^१; २, ३,
१६^१, १७^१, ३ ४^१; शौ ३,
१, २; १३, १, ७, ७^१, २,
१०, ५, १^१-५^१, ६^१, ७-१४,
xx, पै १, ३८, ३^१, ५१, १;
२, ४, २, ५, ३, ४२, १-८, ५६,
१-५; xx, ५, ३९, ३^१,
९, २५, १३^१; xx, अस्मि
ऋ १, १६४, ३७, ६, १९
१२, ७, २५, ४, १०४, ५,
८, ७५, १५; खि २, ६, ४, मा
२, २८, ११, ७१^१, ८१,
का २, ६, १०, १२, ७, ६^१;
१६, तै २, ४, १२, ६^१; ६,
११, ४^१, छ, १, ९, ३^१, १०,
३; मै २, ७, ७^१, १, काठ छ,
१४, शौ ३, १९, १, ४, ५,
११, १०; ६, ११७, १^१,
१२३, ३; १३३, ३; ८, ४,
१४^१; १५^१; २, १५, १५^१,
पै १, ४, ११^१; अस्मि ऋ १,
१०५, ७; १२६, ७, ३, २६,
७^१; छ, २६, १; [५, ४४, १४,
१५], ७, १००, ६, १०४, १६,
८, १००, ४, १०, २७, १,

xx, खि २, ६, ७, ३, १५, २०^१,
मा २, २८, १८, ६६^१, ६७^१,
२०, ९, २३, ५०, ५२; का
२, ६, १०, २१, ७, ९, २५, ९,
६, ८, छ०, १, १६, तै २,
३, १२, ५^१, ५, ६, ३^१, ६,
४, ८, १^१, मै २, १३, १०,
३, ११, ८, छ, १०, १^१, ५,
८^१, ६ ४^१, १२, ५^१, काठ
१६ ७^१; २७, ४, २८, ७, ३१,
१५, ३५ १८, ३७, १५, १६,
३८, ४, क छ२, ४^१; छ४,
७^१, छ८, १६^१, १^१ २,
१७५, १ ७६, ११७७, ३, १,
१६, ३, १२^१, १^१ २, २, ७^१,
छ, २३, ७, शौ १, ७ ४, ३४,
४, ३, १८, ५^१, छ, १३२, ६,
३६, ६, ५, ९, ७, १०, ३, १०, ६,
३९, ३, ५८, ३, १२३, ३, xx,
पै १, ६४, ३^१; १०३, ४, २,
४१, ३^१, ६६, २, ३, १९, १, ३, छ,
४, ४, ३२, ६, xx, १८, १८, ८^१,
॥स्व. तै २, ५, २, ३, ६, ७, १, स्म.
ऋ ८, २१, ६, ॥तै १, ८, ६,
१, २, ५, ९, ५, ३, ३, ७, १,
६, २, २, १, ४, ६, २, ६, १, ४,
॥मै १, ४, ११^१, ३, ३, ८, काठ
९, ६, ॥स्म तै २, १, ४,
४; मै ३, १, ७, २, २, काठ ८,
११^१, २४, १०, २७, ८, २९,

१, क ७, ८^१; ८, ९^१, ३८, ३;
छ५, २, शौ १८, ४, ८७^१,
१स्मसि ऋ १, [२९, १; २,
४१, १६]; ३७, १५; ५, ७४, ६,
८, १८, २२, ४६, १, ९, ९७, २७,
कौ १, १९३, जै १, २०, ९, शौ
२०, ७४, १, १स्मसि ऋ १, ५७,
५; [१, २९, १] २, ४१, १६],
६, ५४, ९; ८, ४८, ८, ९२, ३२,
मा ३४, ४१, का ३३, २, ४;
शौ ७, १०, ३, १९, ४८, ४^१,
२०, १५, ५, पै ६, २१, ४^१.
असति^k ऋ ६, २३, ९; ४५,
१४, ८, २०, १५, १०, ८५,
२५, १९१, ४, तै १, ८, ६,
२; मै १, १०, ४^१, २, २,
६^१, काठ ९, ७, १०, १२^१,
शौ ६, ६४, ३^१; १११, १,
३, ७, ३७, १, १४, १,
१८^१, पै १८, २, ८^१, असति
ऋ ५, ५३, १५, क ८, १०;
पै १, ५८, ४; ५, १, ५; १८,
५^१; १९, २५, १, २, ३;
असत्^k ऋ १, ९, ५; ८९, ५,
१०७, १, ११४, १, १४३, ६;
१७३, ९, १७६, ५, १८६, ३;
२, २३, १४, ३, २३, ३; ५१,
११, छ, १६, २०, xx, १०,
१०१, ३^१, १३७, ५^१,
१४१, ४^०; खि छ, ६, ८,

१) एकतरत्र पपा. स्थः इति मपुर समकेति,
तद्विमृश्यम् । २) तु सस्थ. टि. इष्टा ।

०) पामे. भूस्वा शौ ५, ५, ९ द्र. ।

०) सपा. ऋ १०, १२३, ३ विमे. ।

०) शोधः सस्थ. टि. ?चरन्तिम् द्र. ।

१) Lud. अस्मि इति शोधः विमृश्यः ।

१) सपा. ऋ ७, १०४, १४ आस इति पामे ।

१) शोधस्य कृते सस्थ. टि. दुष्टसे द्र. ।

१) अस्मत् इति शोधः ।

१) पामे. भूवासम् शौ १३, १, ३८ द्र. ।

१) लेटि शपि लसार्वधातुकनिघाते धास्व. (पा ६,
१, १८६) ।

१) आसति इति पपा चिन्त्यः (छ. तै १, ६, ६, २) ।

१) सपा. असति <> असत् इति पामे. ।

१) सपा शौ ३, १७, २ असत् इति पामे. ।

०) सपा. तै ३, २, ८, ६ असत् इति पामे. ।

मा २, ३३, ८, ४†; ४६; १२, ६८†, १६, ४; ४८†, xx; का २, ७, ६, ८, १, ३†; २१, १; १३, ५, ७†, १७, १, ४; ८, २†, xx; तै १, २, १३, १; १४, ३†, ४, २२, १†, ८, २२, ४†; २, १, ११, ४†; xx, मै १, २, ९; ३, १५, २६, ११, ४†, २, २, ६; ३, ४; xx; काठ ४, १०; ११, ७; ८; १२; १७, ११; १६, १८, २, ३६, १५, कौ २, ८८†, जै ३, ९, ३†, शौ १, २२, २, २, २८, ५; ३, २०, ६†; २३, ५, ४, १३, ४†, असत् ऋ १, १२५, २; १२९, ८; १६४, १६; १७३, १०; ४, १०, ४, ७, ८, २०, १७, २८, ४, xx, खि ४, १०, २; १०, २, २, मा ४, ११; १७, ५१^२; ३२, ९; का ४, ५, २; १८, ५, २^३, ३५, ३, ६, तै १, २, ३, १; १२, ३, ६, १; ४, १, २; ६, ६, २, १०, १, ४, ६, ३, १^१, xx, मै १, २, ३; ८, ४, १, २, १, ३, १; १०, ४^२, ३, ४, १, ८, ६, १; xx, काठ २, ४, ६, ११;

८, १६; १०, ७; १२, १३, ४; १४, २; xx, क १, १६, ३, ८, २५, १†; २७, १, ६†, २८, २†, ३^२, ३६, ५, जै ४, २३, ३†, शौ १, २६, १; २, १, २, ३, १७, २†^३, ६, ५, २, ७, ५८, ८, ९, १४, १५†, xx; १९, ४६, ७^४; पै २, ६, २, ६१, १, ७७, ४, ३, १४, ५; ३४, ७†, ४, १०, ४, १७, २; xx, असात्^० शौ ६, १२८, १^०; असात्^१ मै ३, ७, ५^१, असत्^० शौ १८, ४, ५५^२; असत्^० ऋ १, ८९, १; ५, ३३, ३^१, ७, ८, ५, ८, ४५, ३३, १०, २९, ४; ५३, ८, खि ५, २०, २^१, तमा २५, १४, ३५, १०, का २, ५, ८, २७, ११, १†, ३५ ४, ९†, तै ३, २, ८, ६†^३, शौ ११, १, १३, १२, २, २६†, २७, २०, ७६, ४†, १३५, ७^२, असत् ऋ १, ३८, १५, खि १, ४, १०; मा ३१, २१, का ३५, २, ५; तै ३, ३, ८, २^१; १६, १, ५, १, ४, ७, ३, काठ २२, ७, २६, ११, का ३५,

१, ३६, १, पै १६, १०, ३, १७, ३२, ६†, ७†, सत् ऋ ५, १९, ५, असत्^० ऋ २, २६, २, ४, ५७, ६^३, १०, १७४, ३, शौ १, २९, ३†, २, ३, १; ६, १११, २, ४, ७, ११८, २; पै १, ११, ३, ४, २७, ४, १९, ३७, ९, ४०, १; २०, १६, २, असत्^० ऋ ६, ३६, ५^३, ७, २४, १, ८, १००, २ (१०, ८३, ७), १०, ४४, ४; ५०, ५; ८५, २६; ३६, १२८, १, काठ ३६ १५^३, ३७, ९, तौ १, ३१४, तै १, ३३, २, शौ १, १६, ४, ३४, २, ५^३, २, ३०, १^१, ३, १७, ८†^३, २५, ५, ४, १, ७; ८, ६, ७, ३८, १; ३९, ४; ११८, १^०, xx, पै १६, २८, ८; १८, २, ९†, ५, ६†, असत्^० काठ २८, ७, क ४४, ७, जै २, ४, ४^३, शौ ३, १२, ५, ६, १३१, ३, १८, २, ३०, पै १, १०, ४, २८, २; २, ९, २, १७, १; xx; असत्^० ऋ ६, ६३, १, तै असत्^०

१) पामे. असत् ऋ १०, १०१, ३ द. ।

२) एतत्स्थाने R.W असत् इति मपु १ श्रावयतः । तथात्वेऽन्वये साधीयसि सत्यपि सा. प्रपु १ पठति तद्विभृदयम् । मूको. साक्ष्याऽभावात् । यत् सात. असत् इति मूको. आह, तत्तु R.W. शोधस्य प्रतिलिपिमात्रत्वादप्रमाणमिति ।

३) लेटि शपि लसार्वधातुकिनषाते धास्व. (पा ६, १, १८६) ।

४) स्वरः? (तु शंपा. संटि. असात् इत्यपि पपा.) ।

५) असात् इति > सपा. पै १९, २४, १६ अजायत् इति पामे. । १) देरुदात्तः प्लुत (पा ८, २, ९७) ।

६) अ-सत्तः इति मूको ऐकदेशिकः । W अप्येवं शिप्रावयिषुर् भवति । तच्चिन्त्यम् । अप्राकरणिकत्वात् । 'यथा पञ्च मानवा यमाय हर्म्यं कृतवन्तस्तथा कश्चित् स्वपितृभ्यो भूरिर्क्षणाकत्वेन प्रत्यक्षकृतेन संकेत्यमानेभ्यो

हर्म्यं कुर्वाण एवम ह' इत्यस्योत्तरया प्रत्यक्षकृतया श्रुत्या भूय पुष्टिं गतस्य विषयस्य स्पष्टं संभाव्यमानत्वात् । नेह कश्चिद् आत्मन और्ध्वदेहिक्ल भन्निशेषमुद्दिश्य व्यापारवानिव भवेदिति प्रेतदृश्यप्रकरणतः प्रतीयेतेति दिक् ।

७) तु सस्थ टि अभि । १) पामे. विदसाम द. ।

१) एकनरत्र पाठस्य शोधकृते तु टि 'अहानेतरसम् ।

२) पामे. असत् ऋ १०, १४१, ४ द. ।

१) पामे. सस्थ. टि. गृहाणाम् द. ।

३) सपा. असत् < > असत् इति पामे. ।

४) तु शौ ४, ८, ६ । यथासौ इति मूको. । सपा. तैत्रा. २, ७, १५, ४ यथा सा(१) इति पामे. (तु संटि.) ।

५) शोधः शेष्यावत्- टि. द. । ६) तु सस्थ. टि. ? इन्द्रस्त्रसरपूत, ✓ ऋ ७ > १ ऋ ७ द. ।

ऋ ५, ६१, ४, १०, १०३, १३;
मा १७, ४६; का १८, ४, १४,
तै ४, ६, ४, ४; कौ २, १२१२,
†असथ ऋ ८, ३०, २; १०,
९७, ५, मा १२, ७९; ३५, ४;
का १३, ६, ५, ३५ ४, ४, तै ४,
२, ६, २; मै २, ७, १३, काठ
१६, १३, क २५, ४; पै १,
५६, १६, ११, ६, ६, असाथ शौ
३, ८, ४; १४, १, ३२, पै १,
१८, ४, १८, ४, १, अस्म^१
मा ३४, ५२, का ३३, २, १५,
पै २०, २१, ५; असत शौ १८,
४, ५५; अस्त ऋ १, १३९,
१; तै †१, ६, ११, १, २^२६,
३; ४, ८, ३, १^३५, २, १, ७,
२^४, †३, ३, ७, २; ३, ५, २,
३, ३^५, ××, मै १, ४, ११, ६,
१२^६; १०, २^७५; ३, २, १^८,
४, १, ११^९; ९, ९; काठ ९,
४^{१०}; कौ १, ४६१^१, जै १,
४८, ७^१, शौ १९, ७, २, अस्तु
ऋ १, [७, १०, १३, १०]; ८,
५; १६, ७; २४, ९; २६, ७,
२७, ९^२, ३०, ५, १२; ३९, २,

४, ××; ७, ३८, ३०, ××; ६६,
५^३, ××; खि २, १, ८; ९, ४,
२, ६^४, ३०; ११, २; १३, ६^५, ××,
खिसा २६, २३, ३१, ११,
३३, ११, १३, १४, १५, १७;
१८, १९-२६, मा ३, ३१^६;
६२^७; ६३, ४, ९, ३७^८; ५,
३४, ६, २३, ९, २२, १०, २०, ××;
१२, ६२^९, ××, का ३, ३, ३३^{१०};
९, ४^{११}, ४, ४, २, १०, ८^{१२}, ५, ८,
५, ६, ६, १, ८, २०, १, ××; १२,
४, २, ७, ४; ८, ९^{१३}, १३,
५, १^{१४}; ××; तै १, २, ३,
३, १०, १^{१५}, १४, ३^{१६}, १२,
१; ४, ४५, १^{१७}; ५, १०, २, ६,
१२, १^{१८}, ××, ४, १, ४, १, ७,
२, ९, २; १०, १^{१९}; †३; ११,
३, २, ४, १; ५, ४, ६, ५^१,
८, ३^२, ९, ३^३, ४, ५, २^४,
१२, २, ३^५, ४, ५^६, ५, १, १, ३; ४,
१०, ३^७, ५; ६, १, ३, २, ६^८, ४,
५^{११}, ××, ५, १, ५, १, २, १२, २,
५, ९, ३, ७, २, ४^{१२}, ××, मै १, १,
३^{१३}, २, २^{१४}, १२, ३, १; ३९^{१५}, ४,
१^{१६}; ३, ५^{१६}; †५, ४, ११, ८, ४^{१७},

५; २, २, ६^१, ६, १२^१; ७, ४;
७^२; †३; १२; १५^३; १६^४;
८, १०^५, १४^५; ××; ३, १६,
४^५, ××; काठ २, ३^६, १३, ३,
९; ४, १२^७, १३, १४^७; १५; ६,
७, १०, ११, ××; ११, ६; ७^८;
××, ××; १७, १०^९; ११;
१६^९, १७, १९, ××; ३०, ८^{१०};
क १, १५^१, २, ७; १६,
३, १०^१; ११^१, ४, ६, ५,
२^१; ६, २^१; ८, ७^{१२}, २५, ३;
६; २६, १^{१३}; ××; ४८, २^{१४},
९; १२^१; †कौ १, ७५;
१४०; १६६; १९२; ३२४;
२, ७०२^{१५}, ७६७^{१६}; ××; †जै
१, ८, ३; १२, १६, १५, ६; १८,
२; २०, ८; ३४, २, २, १, ८;
३, ४६, ८^{१७}; शौ १, १, २; ३;
३, १-५; ९, २; १०, २, १२,
४^{१८}, १३, १^{१९}; ३, ४, २५,
४, ××; ६, ५६, २^{२०}; ५७, ३^{२१};
६३, २^{२१}, ६४, ३^{२२}; ६६, १, ६८,
३; ७१, ३^{२३}; ××, ८, १, १, १८;
२, १, ७, १६^{२४}; ××; ११, १, १५;
२, ८; १५^{२५}; १८; २३; ६, ७^{२६};

१) यथासम् इति मुपा. । तत्र यथा । आसम्
इति पदविभागं कुर्वाणौ उ. म च चिन्त्यौ (तु पपा.
द च) । अथवा 'भूयासम्' इति साध्वर्थं भुवाणावदोषौ
सन्तौ तौ संपा. भ्रमाद् दोषवन्ताविव प्रदर्शितौ भवतः ।

२) सपा. ऋ १, १७३, १२ अस्ति इति पाभे. ।

३) तु सस्थ. टि. अपि ।

४) सस्थ. टि. प्रयामन् द्र. ।

५) =सपा. मंत्रा १, ६, ८ आपमं २, ७, २ माण्ड १, १, २४
द्विष्ट १, ९, ६ । शांष्ट १, २८, ९ करोमि इति पाभे. ।

६) सपा. पै ५, २७, ६ कृणोमि इति पाभे. ।

७) सपा. ऋ ८, १०२, २० विशिष्टः पाभे. ।

८) सपा. काठ २२, १४ इदम् इति पाभे. ।

९) सपा. ऋ ६, ७५, १६ कृणोतु इति पाभे. ।

१) पाभे. दधात काठ १३, १५ प्रष्ट. द्र. ।

२) सपा. ऋ ७, ३, २ अस्ति इति पाभे. ।

३) सपा. मै १, ३, ३८ कृणोमि इति पाभे. ।

४) सकृत् पाभे. करोमि तै २, ३, १०, ३ द्र. ।

५) सपा. तै ३, १, ४, ४ करोमि इति पाभे. ।

६) सपा. आपथौ १४, १७, १ कृषि इति पाभे. ।

७) सपा. पै १९, ९, १५ अहि—>द्वये इति पाभे. ।

८) पाभे. सु मा १२, ६३ प्रष्ट. द्र. ।

९) सपा. मै ४, ११, १ कृणोमि इति पाभे. ।

१०) अस्तु ते>अस्तुते इति सा. ।

११) सपा. तैत्रा ३, ७, २, ७^१ आथौ १, १२, ३४^२
आपथौ ९, २, ९^३ साथौ ३, १, २५ रुद्र इति पाभे. ।

xx; १२, १, ११, ४२, २, ९^a, xx,
पै १, ७, १; ९, २, १७, ४^१, १९,
२, २२, ४^१, २६, ४; २७, १^१,
२; xx, ३, २७, १^b, xx,
१५, १, ५; ७^c, ?स्ताम्^d
शौ ६, ७८, २, स्ताम्^d
तै २, ६, ९, ६, मै ३,
१६, ३१^०; ४, १३, ९, शौ २,
१०, १-८; ३, ४, ५, ७, ५५,
२, ८, २, १४; १८; २, ४, १०,
१०, ९, २५, पै ६, २२, २५;
१६, ४, ४; ८, १३८, ६, १९,
१६, १०, २०, १, २०, १०, ५,
सन्तु ऋ ४, १०, ८, सन्तु ऋ
१, ५, ७, २१, ५, २६, ९,
३०, १३, ३८, १२, ३९, २, [७३,
१०, (४, २, २०)], ९०, ६; १३१,
१; १३२, २, १३५, ८; १७१,
३, xx, २, ७०, ३^f, ७४, ६४,
xx, खि १, २, ६, २, ९,
४, ४, २, २, १२, १, मा २,
१०^g, २७, ४, १, ६, २२^१, ९,
२२, १२, ८; ४४, xx; का २,
२, १^२; ५, ३, ६, ७, ४, १, २, ६,
५, ४^३, १०, ४, ४, १२, ७,

१९; xx, तै १२, १४, ७^१, ४,
४५, ३, ६, ३, २, १२, ३, ७,
१३, ५^१, १२, २, १२, ८, xx
काठ २, १^२, १५, ३, ८, ५, २,
७, १२, ८, १६, १७, ११, १२, xx,
३१, १४^{२b}; xx, क १, १३^१, २,
१५, ६, २, २६, ९^१, २९ २, ४,
४३, १, १^१कौ १, ३८, १५३,
५५५^१?^१; ५६१, २, ४९^१,
४३४, ६५६, ७७५, १२१२,
१^१जै १, ४, ४, १६, ९, ५७,
२^१?^१, १०, ३, ५, ८^१, ३३,
९, ५४, ६, ४, १६, ८, शौ
१, ६, ४^१, २, ६, २, १२, ६^१,
१४, ३, ३, १९, ७^१, ४, १८,
१, ५ ३, ३^१, ६, ९; १४, ५,
xx, १८, ४, ३४^१, xx, पै
१, ४१, २, ५४, १, ५६, १;
१०८, २, २, ४, ५, ५, ६^१, २०,
२, २२, ३, ७०, १; ७३१, xx,
५, ४, ३^१, ८, ६^१, २४, १, ६,
११, ४^१, ११, २०, ३, xx,
एधि ऋ १, ९१, १५, ४, १, ५,
५, ९, ७; १०, ७, १६, ५, १७,
५, ६, १७, १४, ७, ५४, २, ५५,

१; १०, ५६, १, ८४, १; ६;
८५, ४४; [७, ३२, ११] १०३,
४^१, १७३, १; २, खि ३, १७,
१, खिसा १४, ६, मा ४,
१९, ७, ४७^१, ९, ८; १०,
१७, १४, ३; १७, ३६^१;
२१, ४^१, २७, ५; ३५, १७,
३६, १७^१; का २, २, ८^१,
१०, २, ५, ६; ११, ६, १;
१५, १, ३, १८, ४, ४^१,
xx, तै १, ३, १४, ४^१,
६, २, २, २, १४, ५^१, ४,
१४, २; ५, १२, ४^१; ३, ३,
८, १, ४, १०, १^१, ४, ७,
२, ३, ४, १, ६, ४, २^१, मै
१, ५, २, ८, १३^१, ८, ९, २, ३,
२^१, ४^१, ५^१, ८, १, ९,
९, १०, ४^१, xx; काठ ६,
९, ८, १७, १३, १५^१, १७, १,
१८, ५^१, २२, १४, xx; क
४, ८, २५ १०, २८, ५^१, १४८,
९, १५; १^१कौ १, ६५, २,
१२०२^१, जै १, ७, ३^१, शौ ३,
२८, ३; १४, ३१, २, ६, ५,
३०, ६, ६, ८७, २^१, १४२,

^a) तु. टि. अपि ऋ १०, ७१, ६।

^b) तु. टि. अ-प्रतिघात्य-।

^c) सपा. काठ २२, १४ इदम् इति पाभे।

^d) यनि. मुपा भवति। तथा चाऽसौ चिन्त्य।
निघातविषयत्वात् (पा ८, १, २८) मूको निहतस्य
रूपस्य काचित्कक्षाक्ष्यस्य सद्भावाच्च। शुद्धाऽशुद्धा-
ऽन्यतरग्राह्यत्वविवेके कर्तव्ये काचित्कस्यापि शुद्धसाक्ष्यस्य
बलवत्तरत्वादित्यभिसंधिः।

^e) सपा ऋ ६, ७५, १० विशिष्ट पाभे।

^f) तु सस्थ. टि. अचु।

^g) अच इत्यनेन योगमिच्छु वे. सा. चिन्त्यौ (तु
PW प्रश्न)। ^h) पाभे. लोके शौ ७, १०४, १ द्र.।

ⁱ) न. सन्तु इति पाठ? सपा. ऋ ९, ७९, १ (तु सपा.

शौ २०, ९५, ४) अनु नशन्त इति शोधः द्र. (तु सपा.
वि✓नश् > वि नशन् टि)।

^१) अभी, सन्तु > सपा ऋ ९, १०१, ३ अभी^१
हिन्वन्ति (जैमि १ १६३ च) इति पाभे।

^k) पाभे. धत्तम् ऋ ४, ४२, १० द्र।

^१) सपा. शौ ४, ६, ७ कृताः इति पाभे.।

^m) सपा ऋ ९, ७३, ४ सन्ति इति पाभे.।

ⁿ) पाभे. बोधि ऋ ५, ४, ९ द्र.।

^o) पाभे भवन्तु मै ४, १०, ६ द्र.।

^p) पाभे करोमि तै २, ३, १०, ३ द्र.।

^q) पाभे. तै ५, ७, २, ५ स्योन. द्र. (यत्र मंत्रा
२, १, १३ अपि समावेश्य.)।

२, ७, ८३, १; ११, १, ७; २२, ××;
 १४, १, ४३; ४४^३†^३, ××, १९,
 १३, ८†^३, ५५, ३; ४; पै†^३,
 १२, २; ६; ६, १६, ३†^३, ७,
 ४, ८†, ६, ८, १०†^३, ××,
 स्तम् ऋ १०, ८५, ४२; मै १,
 १, १३, शौ ३, ११, ६; ५,
 ९, ८^३, १४, १, २२†, पै १,
 ६१, ४; ६, ११, १४; १८, ३,
 १†; स्त, > स्ता मा ३, २१;
 का ३, ३, १३; तै १, ५, ६, १,
 ८, २; कौ ३, ४, १२, जै २, १,
 ८, शौ ६, ७३, ३^०; ७, ६२, ४;
 ६, ७, स्थन् ऋ १, १०५, ५,
 ५, ८७, ६, ८, ३०, ४; ९, ६९,
 ८, १०, ६३, ६, कौ १, ३६८†,
 जै १, ३८, ९†; शौ १, ३१, २,
 ३, ८, ५^३, ६, २४, ३, ९४,
 १^३, पै १, २२, २; †स्थन् ऋ
 ५, ५९, ३, ८, १८, १५, १०,
 ९४, १०^३, ९७, ९, मा १२,
 ८३, का १३, ६, ९, तै ४, २, ६,
 ३, मै २, ७, १३, काठ १०, १२^३,
 क २५, ४, शौ ६, ६६,
 २४, पै ११, ६, ५, १९, ७,

१०, ११, १२; १५, २^३, असानि
 तै २, ५, २, ५, शौ १, २९,
 ५, ३, ५, ५, ८, २, ७, ३९,
 २, ८, ५, १९, १९, ३१, ६^३,
 ॥असानि तै १, ५, १, २, ५,
 २, ९, ३; ५, २, २^३; ७, १, ३६;
 ६, २, ३, २, मै ३, २, ६, ९^३,
 ३, २६, ४, १, ४, ६, ४, काठ
 ८, ८^३, २३, ४, क ७, ३^३, ३६,
 १, ६पै १, ११, ४, १८, २, ३,
 १३, ५, १०, ५, ६, ××,
 ॥असाव तै २, ५, ६, ५, मै ४,
 ३, ४, असाम ऋ १, ५३, ११,
 १७३, ९, ४, २, १०; शौ १९,
 ४९, ६, २०, २१, ११†, पै
 १९, २८, १०, आ^३ ऋ १०,
 ६१, ५, †आ ऋ १०, ८५, ७^३,
 १२९, ३, १४९, २, शौ १४,
 १, ६^३, पै १८१, ६†, आसीव
 ऋ १, ३२, ११, ५, ३०, १५,
 १०, १७, २, ७१, १, ८८, ४,
 १२१, ८, १२९, ३, ४, १८१,
 २, मा २७, २६†, का २९, ४,
 ४†, ॥तै १, ५, ९, २^३; ६, ९, १,
 २, १, २, ३, ५, १, ४, १२,

२^३, ३-५, ५, १, २, ××, ॥मै
 १, ५, ८, १२, ६, ३; ४; १२;
 ८, २, ९ ४^३; १०, १३; २, ३, २,
 ४, १, २, ३^३, ××; ५, १०^३, काठ
 ६, १, ८, २; ९, १२, ११, ६, २३,
 २, ४, शौ ८, १, १४; ११, ५^३,
 १३, २^३; ६^३, १०^३; १४^३,
 १४, २^३, ६^३; १०^३, १४^३, ××,
 आसीव ऋ १, ३२, ९, १६३,
 ९, १६४, १, १६५, ६; ४, १८,
 १२, ७, १८, ६, ८, ५८, १;
 १०, ३३, १, ३४, २; १५,
 १, ८१, २^३, ८५, ६-८; १०^३;
 ××, खि ४, ६, १०^३; ५, १४,
 १, मा १३, ४†, १४, २८^३,
 २९^३, ३०^३, ३१^३, १७, १८†,†,
 २३, १†, ११^३, १२^३; १७^३,
 ××, ३१, १०†^३, ××;
 का १४, १, ४†, १५, ९, १^३,
 २^३-४^३, १८, २, ३^३†, ××;
 ३५, १, १०†^३, ××, ॥तै
 १, ६, ९, २, २, १, १, ४, २, ८, ५,
 ३, ४, २, ४, १२, २; ३, ५, १, १,
 ६, ९, ४, ××, ३, ३, ९, १^३,
 ॥मै १, ६, ३^३, ६; ९,

अ) सपा. ऋ १०, ८५, ४६ भव इति पामे ।

ब) पामे. बोधि ऋ ५, ४, ९ द्र ।

ग) सपा. ऋ १, १८७, ३ विशिष्ट. पामे ।

घ) सपा. ऋ ७, ५४, १ भव इति पामे ।

ङ) एव स्त <> सपा. पै १९, १०, १० आ^३ यात
 इति पामे ।

च) प्रस्व. । मपु३ थनादेशः (पा ७, १, ४५) ।

छ) पामे खि ५, १, ४ जुन द्र ।

ज) मूको. भूयिष्ठं साक्ष्यम् अनिहतं रूपं समर्थयेत् ।
 तदेव W. पिपठिषति । शंपा. सात च निहतं रूपं
 भुवाणौ चिन्त्यौ ।

झ) अस्तिसिचः (पा ७, ३, ९६; ९७) इति बाहुलकाद्

ईदं अभावपक्षे तिङो लोप (पा ६, १, ६८) द्र । स्वरे
 (तु. नाउ. रूप) निघाताऽभावश्च यथायोगं सावसरः द्र ।

१) पामे. एषाम् तै ३, ३, ९, २ द्र ।

२) निघाताऽभावो दुरुपपदो भवति । यद्योग आक्षे-
 तव्य इतीव सपा. मेने । यद्वा सरूपं स्वरमात्रे भिन्नं
 क्रियाद्वयमत्र द्र । तथा सति प्रथमायाः क्रियाया गम्य-
 मानत्वे द्वितीयाया वाक्यादित्वाद् निघाताऽभावः स्यात् ।
 यद्यपि W. अत्र निहतं रूपं पिपठिषति तथापि सति
 सभवे मूको. साक्ष्य समादरणीयमिति कृत्वा सुपा.
 उपपादयितुमिष्ट ।

३) सपा ऋ १०, ९०, ११ प्रस्व. तैआ ३, १२, ५
 च इति पामे ।

४) सपा. शौ ९, ४, ५ भागः इति पामे ।

१३, ९, ३^१; १०, १३, ११, ७,
२, २, २, ४, १, ३^१; ५, २, ७,
१०^१; १०, २^१, १^१; काठ ४,
१६; ६, १, ७, १, १०; ८ २^१, ४;
९; १०; ९, ११^१, १५, १८, ××, २३,
९^१ १०, १८, १^१ १^१, १^१; ॥ क ३,
१२^१; ५, ५, ९, ६, ७^१, ९, ७, ५, ६,
२५, ६^१, ××, २८, २^१ १^१, १^१, ××,
जै २, ४, १^१, शौ ४, २, ६^१, ७^१,
८, ५, १७, २^१, ६, ३०, १,
७, ८५, ४, ८, ८, ५, ८, १०, १,
९, ४, १३; १५, ××; पै १, ३०,
१; १०२, १, २, ७४, ५^१, ३,
१६, ४, ५, २३, २, २८, ३, ४, १,
१^१, ८; ९, ××, आसीत् ३^१ ऋ
१०, १२९, ५, मा ३३, ७४,
का ३२, ६, ५, आसीत् ३^१ शौ
१२, १०, ४, १^१ आसीत् ३^१ ऋ
१०, १२९, ५, मा ३३, ७४, का
३२, ६, ५, आस्ताम् १^१ ॥ तै २,
६, ४, १, ६, २, १०, १, ३, ६,
३, ४, ४, १, ॥ मै १, ६, ९; ३,
२, ३, ६, ६^१, ४, १, ७, ८, १,
शौ ८, ११, ६, १५, ३, ४, ५;
आस्ताम् ऋ ८, ५९, २, १०,
८५, ९-११; मा १४, ३०, का
१५, ९, ३, ॥ तै २, १, १०, १,
५, ८, २; ३, ४, ३, १; ४, ३,

१०, २^१; ५, २, ३, ३, ॥ मै १,
८, २, २, ८, ६^१, ४, ६, २, ३,
काठ ६, १, ३, ९, १५, १३,
६, १२^१, १७, ५, २७, ४, ६,
३०, १, ३१, ५; ॥ क ३, १२
४ २, २६, ४^१, ४२, ४, ६,
४६, ४, ४७, ५, शौ ९, ४, १२^१;
१३, ११, १०, २; ६; ११४, १,
९-११; पै १३, १४, १७,
१६, २५, २^१, ३, ८५, २,
६, १३३, १०, ××, आसन् १^१
ऋ १, १०९, ७^१, [१७९
२ (१०, १५४, ४)], ३,
३२, ४; ५, ३०, १०, ७, ९१, १;
॥ तै २, ४, १, ३^१, ६, १, ५, ९४,
३, १, ९, ५, ५, २, ५, ३, ११, १,
××, ॥ मै १, ५, ८, ६, १^१, ३, ६^१,
१०, १३, ११, ९, २, ५, ७, ३,
७, १०, ××, काठ ७, १२, १०,
७^१, २३, १, ३^१; शौ ५, १८,
१०, ६, ११२, २, ११, १०,
१०, १२, १, ३७, १५, ३, १०,
आसन् ऋ १, [१६४, ४३,
५०, १०, ९०, १६]; १७१, ४,
४, ४२, ८, ५, ५२, १२; ७, २९,
४, ××, मा १४, २९, ३०,
३१, १३१, १५, १६, ३३,
७४^१, का १५, ९, २, ४^१,

३२, ६, ५^१; १३५, १, १५; १६;
॥ तै १, ५, १, १, २, २, ११, ५^१;
३, ५ १; ७, १, ४, १, १, २, १;
३, १; ५, १, १, ६, ४; ६, ६, १, ३, ४,
४, १, ××, ॥ मै १, ५, ८^१, ६,
३; १०, १०, ५^१, १३, १५,
१६^१, २, ५, ३, ८, ६^१, ××,
॥ काठ ६, ६, ८, २, ७-९, १५,
१०, ७^१, १०^१, १२, २^१;
१३, ××, २३, ४^१, ××,
॥ क ४, ५, ६, ६, ७, ७,
३-५; २६, ४^१; ३१, १, १७,
१९, ××, जै २, ४, २^१, शौ ३,
१३, ५, ५, ४, ५^१; ६, ३०, १,
१३७, २, ७, ५, १^१, ९, ४, १४;
१५, २५^१, ××, पै १, १०१, १,
२, २, ७३, ५, ९, ५, १३^१, ८,
२, ××; आसीत् ऋ १०, ९५,
५; का ३७, १, ५, काठ ७, १२,
आस्ताम् १^१ ऋ १, १२०, ७;
आसम् १^१ ऋ १०, २७, ४,
स्यात् १^१ ऋ १, १७, ६, [३, १,
२३, ५, ११; ६, ११, ७, ११,
१५, ७, २२, ५, २३, ५], ७,
३४, २१, ८, १९, २६, खि ३,
१७, २, ५, मा १२, ५१^१, का
१३, ४, ७^१, ॥ तै १, ५, ८, ५^१,
७, ६, ५; ६; २, १, १, ५, २, १;

*) सपा. शौ ९, ५ भागः इति पाभे ।

*) सपा. ऋ १०, ८१, ४ आस इति पाभे ।

*) पाभे. आसीत् मै २, ५, १० द्र ।

*) एवं किल पठन्तो भूयिष्ठा मूको, संपा. सात च चिन्त्या स्युः । यद्ययोगीयस्य निघाताभावस्य दुर्वारसाव-सरत्वादिति दिक् (तु. WI, सात. [पाभे] च आसीत् इति) ।

*) शोध अधराकासी द्र. ।

*) विचार्यमाणस्य उदात्तः प्लुतः (पा ८, २, ९७) ।

*) यद्ययोगे तिङ्स्वरः । एतदन्तस्य वाक्यस्य प्रश्ना-

ऽविषयत्वात् मूको. अनु कियमाण. प्लुतिनिर्देशश्चिन्त्यः (तु. पा ८, २, १००) ।

*) अनुदात्त प्लुतो भवति (पा ८, २, १०२) ।

*) आडागम उदात्तः (पा ६, ४, ७२) ।

*) सपा. तैब्रा ३, ६, ११, १ आपमं २, ३, २ आयन् (<✓इ) इति पाभे. ।

*) सकृत् आयन् इति शोध (तु. काठ ३६, १०) ।

*) असन् इति शोध (तु. संटि. क ३६, १) अनवसर. ।

*) यासुडागम उदात्त (पा ३, ४, १०३) ।

४, ३, ५; ४, १; xx; ६, ४, ५, ६^a, ॥मै १, ४, ५, १०, १२; ५, १३; ६, ५^१, ६^१, ८; ९^२, १२, १३; ८, ३^२, १०, २०; xx, ३, १, १०^२, २, २, ६^b; ७; ३, २^b; xx, ४, ५, ८^b; ६, ३; ४; ८^{२०}, xx; काठ ८, १२^२, ९, १६; १०, ७, ११, ६, २२, १३; २३, ३, २४, ५, १^cकौ १, ७६; जै १, ८, ४[†], शौ १२, ४, १३, ४०; स्यात् ऋ १, ३८, ४, ३, ६२, ३, ६, ६८, ७, ८, १४, १; १०, ३१, ४, खि ५, ७, ३, १०; ७, ३, १, ७, ५, १२, ॥तै १, ६, ७, ३, ४, ७, १, ३, ४; २, ३, ६, १, ११, ५, ५, ६, ४, ९, ५, ११, ७, xx; ॥मै १, ४, १२^१, ५, १३, ६, ४^{१०}, ५, ७, ८^१, १०; ११^१; १२, ८, ३^१, xx; ३, ३, २^{१०}, ७; १०; ४, ४, ७; ८^{१०}; ६, ५; ६; ७^१; ८, ९, ७, ४^{१६}; ६^१; ७; ८^२, १०^१; ८, १, ५; ६; ९; १०^{१६}, ९, १^d, xx, काठ ६, ३, ६^२; ७, ७, ९, ८, ८; ११; १२; ९, ११; १४[॥]; xx, २४, १; २[॥]; xx, २८, २^१;

xx; ॥क ४, २, ५^२, ६, ५, ८, ७, ३; ७^१, ८, २५, २^१, २९, ७, xx, ४४, २^१, xx; १[†]कौ १, १२२, २ ११८४, १[†]जै १, १३, ८, शौ ३, २८, २, १०, ७, २४; ८, २३, ११, ६, २१^१, १२, ४, ४०, २०, २७, १[†], पै १, ९९, ४^{१६}, ८, १८, ७, ९, ११, १३, १३, ५, १३, १४, १६, २३, १^१, १०२, १०, ११९ १-३; १७, १७, ३, १८, ७, स्याताम्^१ तै २, ६, ३, ५, ७, १, ४, ३, ५, ५, १, मै १, ६, ८, स्याताम् ऋ १, १०४, ३; ४, ४१, ६, ॥मै २, १, ४, २, ३^१, ११, ३, ३, १०, ४, २, १४^१, ॥काठ १०, ११, ११, ४^१, १९, ८; २३, ९, २४, ८, ३४, ४, १८, ॥क ३६, ६; ३८, १; स्यु^१ ऋ २, ४, ९^m, ८, ४४, २३, ७०, ५, ॥तै २, ३, १, ३, ४, ४, १४, ३^१; ५, ५, २, ७, ५, ३, ४, ६, २, xx, ॥मै १, ५, १३, ८, ९, २, १, ८; ११, २, ११, १३^१, ३, ३; xx, काठ १२, १५[†], १[†]कौ १, २७८, २, २१२, १[†]जै १, २९, ८, ३, १९, ७, शौ २०, ८१,

१, ९२, २०, स्युः ऋ १, २४, ७, १२३, १३, ६, २८, १, ६३, १०, १०, २०, ८; ॥तै १, ६, ८, २, २, २, ८, ३, ३, ४, १, ३, २, ६, २^१; ५, १, ८, ३^२, २, ९६; ८, १०, १, xx, ॥मै १, ६, ९, ८, ४, ५, १०, १६, १९, २, २, १, ५^m, ३, २, ५, ११^१, xx, काठ ६, ७, ८, १; ८, ११, ४, १३, ७, १२, ८^१, ११; xx, ॥क ४, ६, ६६, ३०, ६^१, ३१, १, ७, ३५, १, xx, शौ ४, २१, १[†], स्या^१ ऋ ८, ४४, २३; स्या ऋ १, १७४, १०, ४, १६, १८, ६, ३३, ५; ७, १, ८, ९, ११०, ११, ९; १२, ९, मै २, ४, ५[॥]; शौ ८, १, १६, १८, १, २५[†]; पै ३, १, ४; ३३, ५, ४, १४, ७, १६, २, ६, स्याताम् ऋ १ १२०, ७, ३, ३८, ९, स्यात्^१ ऋ ५, ८७, ९, स्यात् मा १, १; का १, १, ३, तै १, १, १, १, मै १, १, १, ३, ३९, ४, १, १; काठ १, १, ३०, १०, क १, १, ४६, ८; स्यात्तन^० ऋ १, ३८, ४, १[†]स्याम्^१ ऋ ६, ५०, ९; ८, १४, २; १९, २५, ४४, २३; कौ २,

^a) पांमे. अभिचरेत् मै ४, ५, ५^१ द्र. ।

^b) गप्. (वृ १०७) अस्व(ति/अ)स् > अति... स्यात् इत्यत्र यनि. शोधः द्र. । अति इति कप्र इत्येव सुवचम् [तु. टि अनु मै ३, २, ६] ।

^c) युद्-इत्यस्य युथा इत्यस्य वा वाक्यादौ गम्यमानत्वस्य स्पष्टत्वात् तदाश्रयो निघाताऽभावः द्र. ।

^d) पांमे. अभिमानुकः मै १, ६, ४ द्र. ।

^e) पांमे. २अपशुः मै ३, ४, ८ द्र. ।

^f) एकतरत्र मुपा. चिन्त्य. (तु. टि. अ-काणा->-णा मै ३, ७, ४) ।

^g) पांमे अमीत्य क ४०, ४ द्र. ।

^h) पांमे. अनु मै १, ९, ६ द्र. ।

ⁱ) पांमे. अरेताः काठ २४, २ द्र. ।

^j) पांमे अनु तै ६, ५, ३, ३^१ द्र. ।

^k) मुपा. म्यात् इति यनि सु-शोधः द्र. (तु. सस्थ. टि. ?आषो हृदं) ।

^l) यासुडागम उदात्त (पा ३, ४, १०३) ।

^m) तु. सस्थ. टि. अभि ।

ⁿ) पांमे. अपि मै २, २, ५ द्र. ।

^o) तु > तनवादेशः (पा ७, १, ४५) ।

११८५, कौ २०, २७, २;
 स्याम् ऋ १, ११६, २५, ३,
 १५, १, ६, ५०, ९, ६३, ११,
 ८, ४४, १८, मा ३, ३७,
 ७, २९, ११, ४९†, का १२,
 ४, १३†, ¶ तै १, ८, २२, ०†, २,
 १, ६, १, २, ४, १, २, ४, ५, ३, ४
 ३, ३, ४, १, ५, १†,
 ९, ३^a, XX, ¶ मै १, ४,
 १४, १५, ६, ९; २, १, १०,
 २, ५, १२, ५, ११^a, XX, काठ
 ८, १, १०, ६^a, ८, १२, ४, १३
 ४, १३^a, XX, ¶ क ६, ६, ३१,
 १३, १९, कौ २, ८८३†, ३, ३,
 १०; जै २, २, २†, शौ ६ ५८,
 १, १९, ४९, ३^b?, पै १, २७,
 ४, १९ १०, ६; ३९, १०, २०,
 ९, ४, † स्याम^० ऋ ११, ४,
 ६; ८, ४७, ५, २, ११, १, १३,
 ५ ३१, १३; ३८, ५^a, ५३,
 १५^a, ६५, ५, XX, ८, ४४,
 २४^a, XX, तै १, ४, ४६, २,
 मै ४, १२, ६\$, १३, ८,
 कौ २, ५८९, ज ३, ४४, ७,
 ४८, ६; शौ ५ ८, ९\$, २०,
 ६८, ६, स्याम ऋ १, २४,
 १५, ५१, १५, ७३, ८, ९४,
 [१३, ५, ६५, ५], १५, ९८,
 १, १२१, १५, २, १८, ८^a,
 २४, १५; २७, १६^a, २८,

२, ३, ३८, १०, ३, ११, २१^a,
 ५९, ४^a, ६, ४७, १३^a, १०,
 १४, ६^a, १३१, ७^a, ७, १, २०^a,
 २५^a, XX, खि ३, ५, ७, ११,
 २, ५, ७, ३, ५; मा ७, १४,
 ८, ६†, ५३, १०, २०†
 ११, २०, १२, १२†, १५, १, २,
 १९, ४४, ५०†, ५४† ६१,
 XX, का ७, ६३, ७, ४, ८, ३,
 १†, ११, ६, ५†, १२ २, १०,
 १३, १, १३†, १६, १, १, २
 XX, तै † १, ४, २३, १^a, ५, ११,
 ३; ४, ६, ६ ४, १२, ६, ७,
 १३, ५^a, ८, १४, २, † २, २, १२,
 २, XX, मै १, २, १८†, ३, १२,
 ३६, १०, ३; २, ६, १२†, ७,
 २, ८, ७^a; XX, काठ ३, ८†,
 ४, ४, १३, १६†, ६, १०, ७,
 १६†, † ८, १६^a, १७^a, ११,
 १२†, XX, क २, १५†, ३, ३;
 २६, ५^a, ३२, ४^a ¶, † कौ २,
 ३०६, ३३६, ४१९, ३, १, ४,
 † जै २, ५, १; ३, २५, २, २८,
 ८, ३२, ९; ४, ११, २, शौ ३,
 १०, ५, ७, † १६, ४^a, ५, ५,
 ३, ५†, ६, ३९, २, ४७, १,
 २, ५५, २, ३†; ५८, २,
 ६२, २, ७९, ३; XX,
 पै १, ६५, १, ९६, २, १०३,
 ३, १०५, १, १०६, ३; XX,

† आर्ष^a ऋ ५, २, ५, ७, १, २,
 ८, २०, १५, १०, २७, ११,
 काठ ३९, १५; कौ २, ७२४,
 जै ३, ५९, १७, शौ ७, ६८,
 १\$, † आस ऋ ४, ३५, ४,
 ५६, ३, ५, ४४, २, ५३, १,
 ६, ४७, २; ७, ८६, ४, १०,
 [३१, ७, ८१, ४], ८३, २,
 १२०, १, १२४, ६, १२९, २,
 मा १७, २०, ३३, ८०; का ८,
 ६, २\$, १८, २, ५; ३२, ६,
 ११, मै १, ५, ८ ¶, ४, १२, ३,
 १४, ७, कौ २, ८३३, शौ ४,
 ३२, २; ५, २, १, २०, १०७,
 ४, पै ४, ३२, २\$, ६, १, १,
 आसतु ऋ १, १६१, १२,
 आसु^a ऋ ६, १९, ४, २१, ५;
 ११, आसुः ऋ ४, ५^a, ७, १०,
 ९२, ३; तै ५, ६, १, ३, आसिथ¹
 ऋ ६, ४५, ११, १७; आसिथ
 शौ १, २४, १; पै १, २६, १,
 ५९, ३; २, ३२, ३; ७, १९,
 ६; आसथुः ऋ १०, ३९, ५,
 आर्ष^a ऋ ७, १०४, १४; आस
 ऋ १०, ६१, १८; आसिम^a शौ
 ७, ६७, ३; पै ९, २२, ७; ८; १३;
 १४. [अति^०, अनु^०, अप^०,
 अपि^०, अमि^०, आविस्^०, उप^०,
 नि^०, परि^०, प्र^०, प्रति^०, सम्^०]
 १सुत्^m - सत् ऋ १, १६४, ४६, २,

^a) तु. सस्थ टि अन्तर* - ।

^b) यत्तु R.W. स्या इति पाठम् आहतुस्तत्साधीय* ।

^c) यासुडागम उदात्त (पा ३, ४, १०४) ।

^d) पाठ¹ तु सस्थ. टि ते । ^e) तु सस्थ. टि अपि ।

^f) तु. सस्थ. टि उप । ^g) तु सस्थ. टि. आ ।

^h) WIS (१३, ९२) स्याम इति शोधः ?

ⁱ) णलि लिस्वरः (पा ६, १, १९३) ।

^j) पाभे. आसीत् क २८, २^a द्र. ।

^k) प्रस्व. (पा ३, १, ३) ।

¹) सेटि थल्यु आदिस्तदात्त (पा ६, १, १९६) ।

^m) शतरि धातुवाच्यकार लोप प्रस्व च (पा ६, ४, १११) । इह तावदाख्यातं भावुकस्यैवाऽस्य निर्देशो भवति । एतदीयस्य नामीभावमुपाश्रित्य प्रवृत्तस्य सामासिकस्य ताद्वितस्य च वृत्तस्य निर्देशस्तु यस्या. एव द्र. (तु ?सुतीक-, ?सतीन-, ?सस्व-, सुत्-पति-, १सुत्वन-, ?सस्वन-, ?सुद्वन्-) ।

३, ९, २, २२, १, ३०, ५,
३२, १२; छ, १५, १, २७, १,
६, १, २; २, ६, ३२, ३, ७,
२८, २; ३२, १, ६८, ५; ८८,
६; ८, १६, ८, १७, १५^a,
३३, ९; ४३, ९, १४, ९,
१९, ३; ६६, १६, ९६, १७;
१०, ४, ४, २२, १५, ४२, ६,
८३, ५, ११७, २, १२३, ५,
†मा १२, ३६; ४७; ३३, २७;
†का १३, ३, ७, ४, ३; ३२,
२, १०; †तै १, ४, ४६, ३†,
७, ६, ७; २, १, १, ३, २, ६, ५,
३, ४, ८, ४; २, १, १, २, १†, २;
xx, †मै १, ४, ३^b, ११†, ९^c,
९, ५†, ६, २, १, १†, १०†, ४,
१, xx; काठ छ, १४, ५, ४†,
८, ११; ९, १३†, १७, १८†,
१०, ४, ५†; ११, ४, ५, xx, †क
७, ८; †२५, १, २, ३६, २, ४२,
४; ४५, ३, ४६, ६, †कौ १,
५३; ८३, १२०†^d, २८४,
४५०, ५०७†^e; २, ३५०;
५२५, १०२५, १०४८; †जै १,
५, ९, ९, ३, १३, ६†^f, ३०, २;
४७, ४, ५२, ११†^g; ३, २९,
७; ४१, १, ४६, १; छ, ५, १;
२६, ४, शौ छ, ११, ३; ३२,
५†, ५, ८, ३; २२, ९; ६, २६,
१, ८, २, ७, ११, ९, ३, xx,
पै ३, २५, ५; छ, ३२, ५†,
७, १८, ३, १२, १, ७†, २,

४, १३, १, ३, १६, ३, ७, ८२,
३, १८, १८, ९†, ३१, ७, १९,
१९, १; सन्तः ऋ १, ११०, ४;
१३८, ३, छ, ५, ५, १६, १९^h,
५, १२, ५, ६, ६६, ४, १०, ३४,
९, ६७, १०, मा २, ३०, का २,
७, २, तै ३, १, ४, २, †५, ३,
१, २; ५, १, १, ६, ३, ११, २†,
मै १, १०, ३, †३, २, ९, ३, ९;
छ, १२, १†, †काठ १९ ८, २७,
१†, २८, २, ३०, ८, †क छ २,
१†, छ छ, २, शौ २, ३४, ४; ६,
११७, २, २०, ९१, १०†, पै
१, १०६, २, १६, ५०, १,
२०, १४, ३, सन्तम् ऋ १,
७२, २^d, ८४, १७, ११०, ३,
१२९, १; ७, १४१, ३; १४८, ५,
२, १३, १२, ३, ५, १०, छ, १,
१५^d, ७, ६, ५, ८, ३, ४०, ७, ६,
१७, ५^d, ८, ११, ४, ४५,
१७, ७१, १३, ८०, ४, ८६,
४, ९२, ८, ९, ९, ५^d, १०,
२७, ४, ५५, ५, ९३, ११;
११४, ५, ११४, ५, १२४,
५, ६, १७१, ४, मा ९, ३^o,
का १०, १, ४^o, †तै १, २, १,
२^h, २, १, १, १, ३, ४, ५,
९, १, ४, १३, १, ३, ३, ११,
२†, ६, १, ११, २, ५, ७, २;
७, ५, ६, ३, †मै १, २, २^h, ९,
७, २, १, १२, ३, ७, ८, ९,
७, छ, ९, १२†, काठ २, २,

२७, १०, ३०, ९, क १, १४,
†कौ १, ३२५, २, ९९३,
११३०, †जै १, ३४, ३, छ, २७,
२, शौ ३, ३, २, ९, १५, ९†,
१०, १, १८, ८, ३२†, १३,
१, ३३; १९, ५३, ३†, पै
२, ७४, २, ६, २२, १०, १२,
२, ३, १६, ३६, ८, ६८, ८†,
१८, १८, ३, सन्ता ऋ १, २१,
४, छ, ३६, ३; ९, ६८, ५,
सन्तौ ऋ १, १८४, १, १०,
११७, ९; मै १, ६, १२†,
काठ २७, ८; सा (<स) क्त^h
ऋ २, २८, ११ (८, १००,
४)।, ८, ८, २३^h. [१सत्-
प्र^o].

सत्ती¹- ती ऋ २, १७, ७,
छ, ३, ९, ६, ४७, २०, ८, ५,
१†, मा ६, ३५; का ६, ८, ६,
तै १, ४, १, २, छ, ३, ११, ५;
†६, १, ६, २^h, ३; ४, ४, ११,
४; †मै १, १०, ११, २, ५, ४,
१३, १०^h, ३, २, ८, ६, ५, छ,
३, ४, ६, ९, काठ १३, ६^h,
१४, ३^h, १९, ४, २३, १०^h,
३६, ५, ३९, १०, †क ३०, २,
३७, १^h, शौ ११, १०, १७;
१२, ४, १६, पै १३, ५, १८,
१५, २३, ५, ६, १६, ८६, ७,
१७, १७, ६, -ती ऋ १, १६४,
१६, ३, ३१, ५, ५, २९, ५, ८,
६, ८; १४, ८, ९, ८७, ८; १०,

^a) तु सस्थ. टि. अभि ।

^b) सपा. ऋ १०, १५३, २ विशिष्ट. पाभे. ।

^c) सपा. ऋ ९, ४७, १ विशिष्ट. पाभे. ।

^d) तु सस्थ. टि. परि ।

^e) पाभे. सूर्यात् मै १, ११, ४ द्र ।

^f) सन्तुः इति पठन् शपा. चिन्त्यः (तु. तैआ ८,

६, १) । ^h) साहितिको दीर्घः (तु. ऋप्रा ९, ४७) ।

^h) आविस् इत्यनेन संयोजकौ वे., सा. [पक्षे] क्तिप.
भ्रुवाणौ चिन्त्यौ । अपलक्षणद्वैस्वर्याऽऽपत्ते ।

¹) स्त्री. ङीप् उदात्त. (पा छ, १, ६, ६, १, १७३) ।

¹) पाभे. सत्तु कौ १, २१९ द्र ।

^h) तु. सस्थ. टि. आ ।

१६९, ४^a, मा २९, ५, का
३१, १, ५; णै ५, १, ११, २,
६, ३, ६, १, ७, ४, १७, २, ५,
१, १, २, १, मै १, ७, ३१, ३,
१६, २, काठ ९, १, २५, १, ४६, २,
णै ८, ४, ३८, ४, णै २,
९९१, शौ ९, १४, १५, १, १२,
३, २६, १, २०, २८, २, ३९, ३,
पै १६, ६७, ६, १७, ३८, ५,
१९, ५१, ८, -तीम् पै ९,
११, ४, १९, २४, १९, -त्या^b
तै ६, २, ६, ४, णै; -त्या: मै ३,
६, ५, णै, शौ १२, ४, ८, पै १७,
१६, ७.

✓ अस्(क्षेपणे), अस्यति^c ऋ २,
२४, ८, मै ४, ७, ७, अस्यति
ऋ ३, ५३, २२, णै ३, २,
४^a, ४, ५, काठ २१, ७, णै,
शौ १३, ७, १३, अस्यति शौ
१२, ४, १७, पै १७, १७, ७,
अस्यन्ति शौ ५, १८, ९,
अस्यन्ति शौ १२, ३, २९, पै
९, १८, २, १७, ३८, ८,
अस्यसि^c खि ४, ४, १, शौ १,

१३, १^f, ११, २, २५, पै १६,
१०६, ५, १९, ३, ९, अस्यथ
ऋ १, १७२, २, शौ १, २६, १,
६, ६५, २, पै १९, ११, १४,
अस्यत् ऋ १०, ६१, ८, अस्यन्
पै ९, १६, ५, अस्यत् ऋ १,
११४, ४, तै ६, २, ३, २, णै,
काठ ४०, ११, पै २०, २७,
३, अस्यताम् शौ १०, १, २३;
पै १०, ११, ५, ८, १२, १, १६,
३७, ३, १९, २, ११; अस्यन्ताम्
पै १९, ३३, ३, अस्य ऋ
१, १०३, ३४; १२१, १०^b,
३, ३०, १७, ६, ५२, ३, ६२,
९१^f, १०^c, ९९, ९^f, १०^f,
अस्यत् ऋ ७, १०४, २५,
शौ ८, ४, २५; पै १६, ११,
५, अस्यत् पै ९, ४, ७,
आस्यत् शौ ४, ६, ४, ६, ९०,
१; पै १९, १८, २, आस्यन् शौ
४, ६, ७, पै ५, ८, ६, अस्यत्
खि ६, १, १३, १.
अस्यति तै ६, २, ३, ११^h
अस्यते शौ ५, १९, ५ⁱ

[अधिनि^o, अनु^o, अनुप्र^o,
अन्वव^o, अप^o, अपि^o, अमि^o,
अव^o, आ^o उद्^o, उप^o, नि^o,
निर्^o, परा^o, परि^o, प्र^o, प्रति^o,
वि^o, व्यति^o, सनि^o, सम्^o].

*अस्- वि^o, ह्यत्^o.

असिष्ठ^m - ष्टौ शौ ४, २८, २;
पै ४, ३७, २.

असन^m - नस् शौ १९, ३२, ७,
-नाय ऋ १, १३०, ४, खि ४,
४, ४; शौ १, १३, ४, पै १९,
३, ६०; -ने ऋ १, ११२, २१.

असिष्यत् - ष्यन् ऋ ६, ३, ५;
मै ४, १४, १५.

अस्त, स्ता^p - स्तम् मै ४, ४,
५, -स्तया शौ ५, ३१, १२
-स्ता मै ३, ८, ११, -स्ता
शौ १, १९, २; पै १, २०, २;
७, ८, ७; -स्ताम् मै ३, ८, ११;
शौ ६, ५९, ३, १२, २, ४७; ४,
५२; पै १७, २०, १२; ३४, ८,
१९, १४, १२. [°स्त- अमि^o,
कीकस^o, नि^o, निर्^o, परि^o,
प्रति^o, वि^o]

^a) सपा काठ ४४, ६ भवन्ती इति पाभे.।

^b) पूर्वोदात्तविपरिणामजन्य-परस्वरस्वरूप-भेदस्य शा-
खाभेदकत्वम् द्रष्टव्यं. (पा ६, १, १७४, ८, २, ४)। तेनेह
स्वरित (वैतु) नाड रूपं तत्रैव स्थ. सती + औ^o > °त्यौ^o
इति संधिश्च।

^c) प्र. पित्त्वान्निघाते इयनि नित्-स्वर (पा ६, १, १९७)।

^d) तु सस्थ. टि अुधि। ^e) सपा. तै ५, २, ४, ३
उपदधाति इति, काठ २०, २ क ३१, ४ न्यस्यति
इति च पाभे.।

^f) सपा. पै १५, २०, ८ प्रत्यस्यसि इति पाभे.।

^g) तु वै Pw प्रभृ च, वैतु. सा. <इदम्- इति।

^h) तु स्क Gw. प्रभृ, वतु. वे., सा. [पक्षान्तरे]
<इदम्- इति।

ⁱ) शोधस्य कृते सस्थ टि. वुचसे द्र.।

^j) तु वै सा।

^k) पाभे. अुवस्वक्षति मै ३, ८, १ द्र.।

^l) ZA [२०१], तदनु W च ✓अश् (भोजने) >
अश्यते इति शोध-प्रस्तावोऽन्यथासिद्ध द्र.। भक्षणार्थे-
ऽभिसंमतेऽपि मौस्थि. ✓अस्(क्षेपणे) इत्येतत्सर्वस्वस्य
✓अश्(भोजने) इत्येतन्मात्रतयोपगमात् यनि अपि
यथेष्टार्थसंप्रतिपत्तिर्भवति दिक्।

^m) विप. (भवाशर्व-)। कर्तरि क्तिबन्तात् आति-
शायनिक इष्टन् प्र. नित्-स्वरश्च। पाप्र. (६, ४, १५४)
तु <अस्तृ- इति।

ⁿ) व्युटि लिन्-स्वर (पा ६, १, १९३)।

^o) अशनाय इति मूको.।

^p) विप. (इधु-, हेति- प्रभृ.)। कर्मणि क्तः प्र.
तत्-स्वरश्च (पा ३, १, ३)।

अस्तवे^१ मा १६, ३; का १७, १,
३; तै ४, ५, १, २, मै २, ९,
२; काठ १७, ११, क २७, १;
पै १४, २, ५.

अस्तवै निर°

*अस्ति^२ - > आस्ते(य>)यी°
-यी: शौ ११. १०, २८; पै १६,
८७, ९.

अस्तु^३ - अस्तु मै १, २, ५०,
-†स्ता ऋ १, ६१, ७; ७०,
६, ७१, ५; २, ४२, २, ४, ४,
१, २७, ३, ३१, १३^४; ३६,
६, ६, ३, ५, २०, ९, ६४,
३; १०, ४२, १, ८७, ६४,
१०३, ३, १३३, ३; खि ५,
९, ३४, मा १३, ९, १७, ३५,
वा १४, १, ९, १८, ४, ३,
तै १, २, १४, १; ४, ६, ४, १,
मै २, ७, १५, १०, ४, ४, १४,
१५, काठ १६, १५, १८,
५, क २५, ६, २८, ५, कौ २,
११५३, १२०१, जै ४, १, ६,
शौ ६, ९३, १६, ८, ३, ५,
१९, १३, ४, ३४, ३६, २०,

३५, ७, ८९, १, ९५, ४, १२७,
६६^५, पै ७, ४, ४, ११, ३,
३६, १९, १४, १३, -स्तार
ऋ १, ६४, १०, -†स्तारम् ऋ
८, ९३, १, कौ १, १२५, २,
८००, जै १, १४, १, ४, २,
३, शौ २०, ७, १, -स्तु. ऋ
१, ६६, ४, १४८, ४, १५५,
२, ९, ७७, २, -स्तुभि. ऋ
१, ८, ४, शौ २०, ७०, २०,
-स्तुन् ऋ १०, ६४, ८, -स्त्रा
ऋ ८, ९६, २^६, काठ ९, १९^७,
शौ ११, २, ७, पै २, २५,
४^८, १६, १०४, ७; -स्त्रे
शौ ६, ९३, २; पै १९, १४,
१४.

? अस्त्वा^९ पै ४, १४, ५, १६, ६,
६^{१०}.

अस्य अव°, उद्°, उप°, नि°,
प्र°

अस्य-उप°.

अस्यत्-स्यते खि ४, ५,
१२^६, शौ ६, ९०, ३, पै
१, ३७, २, १९, १८, ३,

-स्यज्जय.^१ मा १६, २२; का
१७, ३, १, तै ४, ५, ३, २;
मै २, ९, ४, काठ १७, १३,
क २७, ३; -स्यन् ऋ ४,
२२, २^{१३}, १०, ४२, १, १६८,
१, शौ २०, ८९, १^{१४}, पै १,
१०७, १^{१५}; १०, १४, ८, ९,
-स्यन्त शौ ६, ६६, २, पै
१०, १३, ७, ८, १४, १-६,
१९, ११, १२, -स्यन्तम् शौ
११, २, १७, पै १४, २, १, १६,
१०५, ७, २०, २४, १;
-स्यन्ति पै १०, १४, १०,
-स्यन्तौ पै १०, १३, २-६;
९, १४, ७ [°स्यत्-वि°].
अस्यन्ती-न्ती पै १०, १३,
१; १०. [°न्ती-परि°]

अस्यमान-प्रति°

१आस-१इषु°, नि°, प्र°,
प्रति°.

आसम् व्यति°

आसिन-१पूर्व°.

१आस्य^{१६}-स्या शौ १, १९, २,
पै १, २०, २

१) तवेन् प्र (पा ३, ४, ९)। नित्-स्वर । *अस्तु-इति
तुन्-अन्तस्य भावाऽर्थस्य कृतो वा सत च १ द्र.। तुमुन्
इति तुन्-अन्तस्यैव द्वि१ स्यादित्यभिसंधे ।

२) नाप ([मलक्षेपक-] गुद-)। क्तिच् प्र (तु.
वस्ति- [मूत्राशय-]) ।

३) विप. (२अप-). तत्रभवेऽर्थे ढञ् प्र. (पा ४, ३, ५६)।
(तु सस्थ. वस्ति->वास्तेयी-, वैतु सा आस्ने[य>]
+यी->यी इति पाठ इति कृत्वा आ-रनेय-[<आ
√स्ना]+तत्रभवीय अण् प्र स्त्री ङीप् च,
पक्षान्तरे च आस्ने- [<√आस्]+शैषिक ढक् प्र.
इति, F.W. प्रभृ च आस्नेयी [<असन्-<असृज्-]
इति) ।

४) तुनि नित् स्वरः (पा ३, २, १३५; ६, १,
१९७)।

५) अर्थ. पाभे च ४हुँस्त->हुस्त टि. द्र. ।

६) अस्तम् (गृहम्) इति R[ZDMG ४८, २८१]
शोधः ।

७) सपा. अस्ता<>? अस्त्वा इति पाभे ।

८) सस्थ टि. वीरु द्र. ।

९) पाभे. मै ३, ८, ३ २अस्त->-स्ता द्र. ।

१०) यनि. त्वान्तं रूपं साधु, उत वा टाबन्त कान्त
प्रकरणानुरूपतरं स्यादिति विसृश्यम् ।

११) स्यते इति पाठ ? यनि. शोध (तु खिसा २९,
१२ १अस्यत् इति पाभे) ।

१२) सपा. मा १६, २३ प्रभृ विसृज्जय इति पाभे. ।

१३) शोध सस्थ. टि. उपमाण द्र ।

१४) विप (शरु-)। कर्मणि ण्यत् प्र. तित्-स्वरश्च ।

अ-संयत्^{a,b} - यत् शौ १८, १, १४^{१०}

¶ अ-संयत्^{a,d} - तम् तै ५, २, १०, ६.

अ-संयत्तात्मन्^e - त्मा खि ४, ९, ५.

† अ-संयत्त^a - त्त ऋ १, ८३, ३,
शौ २०, २५, ३

अ-संयत्जु^१ - ज्याः खि ३, १०,
२, ८.

¶ अ-संयु(क्त>) क्ता^a - क्ता. तै
२, ५, ७, ५.

¶ अ-संरोह^a - हाय तै २, ५,
११, २.

¶ अ-संशर^a - र मै ४, ४, १०,
-राय काठ २७, १, क ४२ १.

¶ अ-संशाखक - का काठ २८, १^३,

क ४४, ९^३.

¶ अ-संशि(त>) ता^a - ता तै २,
२, ८, १.

¶ *अ-संश्लिष्ट^a - ष्ट काठ ३४,
९, - ष्टा. काठ २७, १^३,

क ४२, १^३, - ष्टान् क ४२ १

अ-संसर्ग^a - गर्ग्य काठ १०, ११,
१३, ३.

*? अ-संसृक्त^a - > ? असंसृक्त-
गिरै, > ल- - रेभ्य प १६, १०६,
१०, - लेभ्य शौ ११, २, ३०.

अ-संसृष्टि^a - ष्टै मै १, ४, १३.

¶ अ-संस्थित^a - तः काठ २३, ९,
३०, १, क ३६, ६, ४६, ४,

-तम् मै १, ८, ७, ३, ५, ४;

शौ ६, ५०, २५^b; -ता मै
१, १०, ९, काठ २७, ५,

३६, ८, क ४२, ५, -ते तै ६,
३, १, ६

¶ अ-संसृष्ट, ष्टा^a - ष्टा तै ५, ४, १,
४, - ष्टौ तै ६, ४, ६, ४.

असकौ अदम् - द
? अ-सं(क्त>) का^a - क्राम् क ६,
६३, ८.

अ-संख्यात^a - ¶ तम्^१ काठ २५,
८, क ४०, १, -ता मा १६,

५४, का १७, ८, ८; मै २, ९, ९,
काठ १७, १६, क २७, ६,

^a) तस. नञ्-स्वर^a ।

^b) उप कर्त्तरि < सम् √ इ । वा. एतद् इत्येना-
ऽनुवायेन सताऽस्य विधेयतासंबन्ध इति कृत्वा
विप. द्र [तु. MW, वैतु सा. अनुसुम् । यत्
इति पदद्वयं विभाव्येव भाषुक*, शंपा. गप् अनुवाय-
विधेयसंबन्धं विपर्येयन् उप. भावे निष्पादुक (तु यस्या
उप [१, २]) PW अन्तोदात्ततया श्रावुक (तु मूको.
एकदेश*)] ।

^c) सपा. ऋ १०, १०, १२ विभे ।

^d) उप सं √ यम् (बधा) + क्त प्र ।

^e) सख. कृते तु टि अ-कृत्तरुच्- ।

^f) विप । तस अन्तोदात्त (पा ६, २, १६०) ।
अ^० इति मुपा स्वरो भ्रष्टः ।

^g) विप (रुद्रस्य श्वन्-) । उस. कृत्-स्वर
प्रकृत्या (पा ६, १, १३९) । पूष उत्तराऽवयवस्य
व्यु^१ स-सुभ्याम् उपसृष्टे सति √ वच् इत्यत्र वा
(तु. सा, W^१), √ भुज् इत्यत्र वा (तु. PW
MW च [ययोरयम् अभिसंधि* संभाव्येत]), √ *मुच्
(मौस्थि. √ पच् इत्यस्य पितृव्यभूत.) इत्यत्र वा
तन्मूलसंभवाद् उत्तरकल्पद्वयेऽन्यतरथाऽपि *ससु-भुक्त-
इति स्थिते नैप्र. भस्य वत्वे चाऽज्मव्यस्थस्य वस्य लोपे
चोकारयो. सवर्णदीर्घे चेष्टरूपसंपत्तिरिति यावत् (वैतु ता
४३ √ स्वाद् > √ सूद् + क्त इति कृत्वा *सूत्- । तु

उत्त-, वित्त-) इति स्थिते क्त > त्त इत्याकारकप्राकृतिक-
विपरिणामाऽऽभासतोऽर्वाकतनी त्त > क्त इत्याकारिका
मेस्कृतप्रत्यापत्तिरिति वदन्निन्त्य. (मौस्थि. √ स्वाद्
इत्यस्य सु पूर्वैण √ अद् इत्येतत्-सनाभिना √ *आद्
इत्यनेनाऽभेदप्रतिपत्तेरनवसरेऽपि यथाकथंचित् संप्रसारणे
संभवति *सूत्- इत्यत्र दीर्घाऽनुपपत्तेः) । यद्वा सं-
पूर्वस्य √ *सूच् (मौस्थि. √ भुष् इत्येतत्-मगोत्रस्य)
इत्यस्य विस्तर द्र. । अन्यतश्च √ वच्
इत्यन्यतश्चोत्तरेषा कल्पानामन्यतम* कश्चिदित्येवं पुन.
कल्पानामन्यतम कश्चिदित्येव पुन कल्पद्वयं भवति ।
तत्र च तारतम्यविवेको गिरै, > ल- इत्येनस्य उप.
तात्पर्यविनिश्चयसापेक्षो भवति । तद् यथा । √ गृ
इत्यस्य शब्दनिगरणयोर्वृत्ते शुना शब्दकर्तृत्वेऽभिप्रेते
प्रथम कल्प स्यात्तेषा निगरणकर्तृत्वेऽभिप्रेते चोत्तर
कल्प इति । उभयथाऽपि उप क. प्र उसं (पा ३, १,
१३५) इति दिक् (वैतु. सा. पचाद्यजन्तत्वं ब्रुवाणो-
ऽपार्थमस्यैव विपरिणामं प्रस्तावुक) ।

^h) पाभे पै १९, २०, ७ ? प्राशितम् द्र. ।

ⁱ) विप. ([अनपायिनी-] इष्- । तु सस्थ टि.
धेनुम्.) । तस. नञ्-स्वर^a । उप.^१ सम् √ क्रम् +
विद् प्र तत्राऽनुनासिकस्थानीयदीर्घाऽऽकारान्तमिति वा
६, २९ प्रश्न. (तु. स्क. वे. सा, दे ४ ३), < √ सश्च्
(तु WW २, ४७३) ।

^j) पाभे. अपरिमितम् मै ३, ८, ७ द्र ।

-ताः शौ १२, ३, २८
 अ-संख्येय^a- -यम् शौ १०८, २४,
 पै १६, १०३, १.
 अ-सचद्विष्^b- -द्विष् ऋ ८, २०,
 २४
 असच्छाखा- असत्- द
 अ-सजन्य^c- -न्य^d मै १, २, १०.
 अ-सजात^e- -त^f मा ५, २३, का
 ५, ६, २, मै १, २, १०, काठ
 १२, १
 अ-सजा(त्यु>)त्या^g- -त्या ऋ १०,
 ३९, ६.
 अ-संज्ञा^h- -ज्ञा शौ १२, ८, ७
 अ-संज्ञानⁱ- -नम् तै ५, ३,
 १, ४, -ने काठ २०, १०; क
 ३१, १२.
 अ-सत्^j- -सत् ऋ ६, २४, ५, ७,
 १०४, १२^k, १३^l, १०, ५, ७.
 १२९, १, खि ४, ६, १०, तै
 २, १, ५, ४, ५, ४, ६, ४, मै
 २, ५, ४, काठ ३१, २^m,

क ४७, २ⁿ, शौ ४, १९, ६;
 †८, ४, १२^o; १३; १०, ७,
 २५, पै ५, २५, ६, †१६,
 १०, २^p, ३, १७, ८, १;
 ९, ६, -सतः ऋ ५, १२,
 ४^q, ७, १०४, ८^r, [१०, ७२,
 २, ३], खि ३, २२, १, मा १३,
 ३, का १४, १, ३, तै २, १, ५,
 ४^s, ४, २, ८, २, मै २, ७,
 १५, ४, १, ३; काठ १६, १५,
 ३१, २, ३८, १४, क २५, ६,
 ४७, २, कौ १, ३२१, जै १,
 ३३, ९, शौ ४, १, १, ५, ६, १,
 ८, ४, ८^t, १०, ७, २५, पै ५,
 २, २; ६, ११, १; १६, ९,
 ८^u, १५०, १, १७, ९, ६,
 -सत्ता ऋ ४, ५, १४^v, -सति
 ऋ १०, १२९, ४, तै ५, १, २,
 १, शौ १७, १, १९, पै १८,
 ३२, ३, -सत्ते तै ३, ५, ८, १,
 ७, १, ११, १; मै १, ३, ३५;

काठ २६, १२, २९, ५, ४१,
 २, क ४५, ६, -सन् ऋ ७,
 १०४, ८, मै ४, १, ३^w, शौ
 ८, ४, ८^x; ११, ९, ३, पै १६, ९,
 ८^y; ८२, ३.
 असती- -तीभ्य शौ ७, ८०, १;
 पै १, २१, १.
 असच्छा(त-शा)खा^z- खाम् शौ
 १०, ७, २१, पै १७, ९, २
 असत्त(त-त)र, रा- -र तै ५, १,
 २, १, -रा शौ ७, ८०, १, पै
 १, २१, १.
 ? असन्म(त-म)न्त्र¹- -त्रात् शौ ४,
 ९, ६.
 असन्मन्त्र^m- -न्त्रात् पै ८,
 ३, ६.
 अ-सत्यⁿ- -त्या ऋ ४, ५, ५
 अ-सत्र^o- -त्रम् तै ७, ३, ६, २,
 ८, १, ४, १, २, २, ३, ६, २
 असत्रासह^p पै २०, २९, ३.
 असद्यन् पै २०, १८, १०

^a) तस यदन्ते अन्तोदात्त (पा ६, १, १६०) ।

^b) तस नञ्-स्वर । उप <सच्चा- + √द्विष् + कर्तरि
 कृत् । इह 'हे मरुत ! यथा वयं गुष्माकं सचा भवामो
 यूयं च सचद्विष्मिन्नतया प्रसिद्धा भवथ' इतीवाभिप्रयता
 स्तोतृणां मरुदाराधनफलात्मिका कल्याणभावना प्राकरणिकी
 स्यादिति कृत्वा यनि आदर इति दिक् (तु. BW, वैतु.
 वें सा., PW GW ?अ-सच- इति पूष. सति उस.
 दर्शका, MW अध्यवसायात् पराजायुक) ।

^c) तस. नञ्-स्वर ।

^d) सपा असजन्य <> असजात <> काठ २, ११
 क २, ५ असनाभि इति पाभे ।

^e) बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^f) विप (वचस्- प्रभृ), नाप (सत्त्वाभाव-, शून्य-,
 अव्याकृत- [मूल-प्रकृति-]), भाप (असत्य- [ऋ ७,
 १०४, ८ प्रभृ] । तस. नञ्-स्वरः ।

^g) हुन्त्यासत् इति पाठः । हुन्ति । असत् इति
 पपा. [तु. वें. सा.] चिन्त्यो भवति । साहितिकदीर्घत्वाऽपेक्षया

हन्ति । आ । अ-सत् इति विभागे असद् आहन्ति
 इत्यस्य सुवचनरत्वदर्शनात् । अत्र सा सर्वथाऽपि
 मौनमाऽस्थितेति चित्रम् । यदपि अर्वाचा हुन्ति । आ
 (<अ)-सत् इति विभागोऽभिमतो भवति (तु. GW
 प्रभृ) तदपि व्यर्थोऽऽडम्बरमात्रत्वात् सुत्यजं द्र ।

^h) सपा. असत् <> असन् इति, तैब्रा ३, २, ३,
 ९ अहवि. इति पाभे. ¹) आसत् इति सादी ।

ⁱ) असत् इति शोध (तु सपा. काठ क.) ।

^j) तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^k) पाठः² सा. अनु पै. (तु नाउ) च य-प्रत्ययान्त
 पाठो भवति । यनि. अपि नञ्-पूर्व. बस. सन्नन्तोदात्त
 इति कृत्वा वा. संभवेदित्यपि द्र. (तु PW. प्रभृ सास्व)
 तथा सति उप. ³सन्मन्त्र- इति कस. इति विवेकः ।
 तु. नाउ. ।

^l) तु. नापू. टि. ।

^m) पाठः² तु सपा. शौ ७, ९५, ३ असदुनावयाः इति
 द्विपद. पाभे ।

असन्^a - स्तु^b खि ४, ७, २, ९^c, मै ४, २, ९१, काठ ३४, ८१, शौ ५, ५, ९^d, १९, ३, पै ४, १४, ३, ६, ४, ९^e, ९, १८, ९, १९, २५, ८; -स्तु खि ४, ७, २, ९^f, मा २५, ९; का २७, ९, १, तै ६ ३, ९, २१, मै ३, १५, ८, ४, १, ७१, १३, ४, काठ १६, २१, ३१, ४, क ४७, ४१, शौ ५, ५, ८; पै ४, १५, ३^g, ६, ४, ८, -स्तु मा मै ३, ९, ६^h.

असन- ✓अम् (क्षेपणे) द्र.

असनाⁱ - ना ऋ १०, ९५, ३^j, -नाम् ऋ १, १४८, ४^k, १५५,

२^l.

अ-सनाभि^k - भि¹ काठ २, ११, क २.५

अ-सतत^k - त काठ २४, ८, क ३८, १

अ-संताप, पा^m - पम् शौ १६, ३, ६; -पे शौ ४, २६, ३, ८, २ १४, पै ४, ३६, ६; १६, ४, ४

अ-संतु(ण्ण >) ण्णा^k - ण्णे तै ६, २, ११, ३.

अ-संदित^{k,n} - त ऋ ४, ४, २, मा १३, १०, का १४, १, १०; तै १, २, १४, १, मै २, ७, १५, काठ १६, १५, क २५, ६.

अ-संदिन^{o,k,n} - नम् ऋ ८, १०२,

१४, काठ ४०, १४, कौ २, १२१, जै ४, ६, ६

अ-संहश - शम् पे १, ७०, २

अ-सन्न, न्ना^k - न्न तै ६, ४, ५, ७, मै ४, ५, ५; ७, ४, -न्नम् मै ४, ५, ५, काठ २८, ७, क ४४, ७, -न्ना मै ४, ६, ७¹; ७, १, ४, काठ २७, २, २८, ७, क ४२, २, ४४, ७, -न्नात् तै ६, ५, ६, ५, ७, १; ८, ५; -न्नौ मै ४, ५, ७, काठ २७, २; क ४२, २

अ-सपत्न^k - त्न शौ १, १९, ४.

अ-सपत्न, त्ना^{p,m} - त्न. ऋ १०, १७४, [१५९, ४]४], ५, मै

^a) नाप (रक्त-) । व्यु ? पाप्र <असृज्-शस्त्रादिषु प्र. आदेशमात्रं भवति (पा ६, १, ६३) । मौस्थि. तु (✓असृ [हिंसायाम्] >) *असृ- + (✓सन् *सरणे कर्तरि क्विप् >) *सन्- इति स्थिते 'अस. शस्त्रादिकारितव्रणात् सनति' इति कृत्वा उस. उप प्रकृतिस्वरसति नैप्र. यनि द्र. । असृज्-इत्यस्यैतत्सजातत्वे सति व्यु. किंचित् पार्थक्यं भवतीति कृत्वा तन्निर्देश यद. (वैतु WW १, १६२ उभे प्राति संभेदुक) ।

^b) वा अल्लोप उदात्तनिवृत्तिस्वर. (पा ६, ४, १३४; १, १६१) ।

^c) अस्तन. इति च अस्तना इति च पाठौ ? यक्. यनि. शोध द्र. (तु सपा शौ ५, ५, ९, पै ६, ४, ९ [१मे स्थ. एव]) ।

^d) तु पपा., PW WI. प्रभृ. च, वैतु W. आसृन्- > -स्तु. इति पाठुक ।

^e) सपा शौ ४, १२, ४ अस्थि इति पामे. ।

^f) शोध: सस्थ टि. ? शूरीणाम् द्र. ।

^g) व्यु. ? पाप्र. ✓असृ (भुवि) + स्त्री युच् > अन- प्र उस. (पा ३, २, १०७) इति संकेतमात्रं सद् भूयो-विमर्शसहं द्र. (तु. नाउ. टि.) ।

^h) वा. ? भाप इति च च१ सत् = असनायै इति च कृत्वा १मे पादे वा. इति वै सा. । एतदादि- २य. पादस्तत्र चैतत् भाप. सद् रुंहि- इत्येतद्विशिष्टमिति

HL. । एतत् नाप सत् तथेति FW प्रभृ. । विप. सत् भाप सता रुंहि- इत्यनेन युक्तमिति तु प्रतीयेत (तु. ऋ १०, १७८, ३) ।

¹) विप सत् शुर्वा- इत्यनेन नाप सता संबद्धम् (तु सा., वैतु. वै. ✓असृ[क्षेपणे] इत्यतः भाग इति, FW प्रभृ. तत एव नाप इति) ।

¹) नाप सत् प्रति-धीयमान- इत्यनेन विशिष्ट-मिति कृत्वा *?२अस-ना- [*अस- (=✓असृ [भुवि] + अप् प्र) + *ना- (=✓*ना [L=✓नी इत्येतत्-सगर्भ्य] + क्विप् प्र.) इति स्थिते उस. उप. प्रकृतिस्वरम्] इत्यपरं प्राति. संभाव्येतेति मतम् । GW. ORN च छन्दस्तो विकृतिमापन्नमित्रं सत् प्रति-धीयमान(न >) ना- इत्येवं प्रकृतिं प्रत्यागादुक्तौ । यच्च परै प्रकृतस्य प्राति ✓असृ(क्षेपणे) इत्यतः व्यु. इष्यते (तु. WW १, १३४) तत्रापि विरोधाऽभावः द्र. । ✓असृ(क्षेपणे) इत्यस्याऽपि मौस्थि. ✓असृ(भुवि) इत्येतदीयविशेषमात्रत्वेन प्रदर्शितपूर्वत्वात् ।

^k) तस. नञ्-स्वर । ¹) पामे असृजन्य द्र. ।

^m) वम अन्तोदानः (पा ६, २, १७२) ।

ⁿ) उप. सं✓दो (बन्धने) + क्त प्र ।

^o) वैकल्पिक निष्ठानत्वम् उभं. (पा ८, २, ५६) ।

^p) विप (विश्व- प्रभृ.), नाप (इष्टका-विशेष-) भाप. ([सपत्नाभाव-] शान्ति-) ।

३, २, ७॥, काठ ५, १, ३२
 १^१, शौ १, २९, ५, १०, ६,
 ३०, १९, ४६, ७, पै १, ११,
 ४, ४, २३, ७, १३, ३, ११^{१६},
 १६, ४५, १, -त्तम् खि २,
 २, ४, ४, ५, २४, मा ९,
 ४०^०, १०, १८, का ११, ३, १^०,
 ६, २, मै २, ६, ६॥, काठ १५,
 ५, शौ ८, ५, १७^{१०}, ९, २, ७,
 ८, १२, १, ४, १, १९, १६, १,
 २७, १४, पै १०, ८, ४, १३,
 ३, १५, १६, २८, ७^२, ७६, ६;
 ७, -त्ता ऋ १०, १५९, [४
 (१७४, ४)], ५; मै ३, २, ७॥,
 पै २, ४१, ४, ५, -त्ता मा ७,
 २५^{१०}, का ७, १०, ३^{१०}, तै ५,
 ३, ५, २॥^१, शौ १२, १४, १६,
 पै २, ७३, १, १६, १५०, ८६,

१५२, ५^{१६}, २०, २१, १०
 ॥अ-सप्तश(फ>)फा^{१६} -फया तै
 ६, १, ६, ७, मै ३, ७, ४^१
 अ-सबन्धु^{१६} -न्धु खि ४ ५, २०,
 मा ५, २३, का ५, ६, २; मै १,
 २, १०, काठ २ ११, क २, ५,
 जौ ६, १५, २; ५४, ३, पै १,
 २०, ४; ६६, ४, १९, ५, १५,
 ८, ६
 ॥अ-सभ^{१६} -भः तै १, ७, ६, ७
 अ-सम मा^{१६} -म ऋ ६, ३६, ४,
 ८, ६२, २; शौ १२, ३, ३८,
 पै १७, ३९, ८, -मम् ऋ १,
 ५४ ८, १०, ४७, ८, ८९, ३,
 -मा ऋ १, ५४, ८, ६, ६७, १;
 -माः ऋ २, १३, ७; १०, ७१,
 ७, -मानि ऋ ७, ४३, १
 असम-रथ^{१६} -य मा १५, १७;

का १६, ४, ५; तै ४, ४, ३, १, मै
 २, ८, १०, काठ १७, ९, क
 २६, ८.
 अ-समन्, ना^{१६} -ना. ^m ऋ १, १४०,
 ४, ७, ५, ३, -ने ऋ ६, ४६,
 १३
 अ-समर्ति^{१६} - -त्थै तै ३, ३, ८, २०^{१०}
 *अ-समष्ट^{१६} > असमष्ट-काव्य^{१६} -
 -व्य ऋ २, २१, ४, ९, ७६, ४.
 अ-समाति^{१६} - -तिम् ऋ १०, ६०,
 २, शौ ६, ७९, १०^{१६} पै १९,
 १६, १७, -तिषु ऋ १०,
 ६०, ५
 असमात्थो(ति-ओ)जस्^{१६} -जा ऋ
 ६, २९, ६
 अ-समान^{१६} -नः मा ५, २३, का ५,
 ६, २, तै १, ३, २, १^१, ६, २,
 ११, २^१, मै १, २, १०^२, ३,

^{a)} सपा ऋ १०, १६६, २ अहम् । अस्मि इति पाभे ।

^{b)} पाभे अनमित्राय तै १, ८, १०, २ द्र. ।

^{c)} पाभे अनमित्रम् शौ ६, ४०, ३ द्र. ।

^{d)} सपा. पै १७, ४, १० जरदष्टिम् इति पाभे ।

^{e)} =मपा. माश ४, २, ४, २३ । ऋ १०, १७३, ६ प्रभु
 केवली इति पाभे ।

^{f)} पाभे. अत्राव्या काठ २१, २ द्र. ।

^{g)} =मपा वेताश्रौ १४, १ । आपश्रौ ६, २९, १
 अनमीवा इति पाभे ।

^{h)} तस नञ् स्वर ।

ⁱ⁾ मिथ्यास्वरदुष्टत्वात् मुपा. चिन्त्य (तु. टि. अ-
 काणा-) ।

^{j)} बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^{k)} वैतु. PW. प्रभु. बस. इतीव ।

^{l)} व्यप. (आदित्य-ग्रामणी- [=वार्धिक- ऋतु- इति
 माश ८, ६, १, १८ प्रभु., वैतु. PW. प्रभु. विप. इति^१]) ।
 बस पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

^{m)} तु. वै. PW प्रभु.; वैतु. १मे स्थ. सा. [पक्षे]

सु-मनस- इति उप कृत्वा वचनं व्यत्यायुक्त ।

ⁿ⁾ उप. सम्^१ अर्(गतौ) + भवे क्तिन् प्र ।

^{o)} पाभे सस्थ गृहाणाम् द्र. ।

^{p)} असमृत्त्यै इति पपा (तु WAG [भू LXVI]) ।

^{q)} उप <सम्^१ अर्(व्याप्तौ) ।

^{r)} विप. ([अप्रायप्रज्ञ-] इन्द्र-, सोम-) । बस पूष
 प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) । ननु तस स्यात्
 स्वरेऽविशेषादिति मा भ्रमि । देवताऽऽराधनतत्परणे
 तद्गुणकीर्तनैः ऋथ्येन भाव्यमिति कृत्वा स्तोत्र देवता-
 ऽभीष्टगुणहीनाऽधिकरणान्तरभेदवर्णनरुचित्वस्य दधीयो-
 ऽध्वपतिक्लेशमात्रफलस्याऽसभाव्यमानत्वात् (तु. GW.,
 वैतु. PW. MW च) ।

^{s)} विप. ([अनुपम, अद्वितीय-] रथ-, रथप्रोष्ठ-) ।
 उप बस. <सह^१ माति- (<^१मा [माने]) ।
 LR [ऋ] अ-समर्तिम् > ^१तिषु इति शोधुः ।

^{t)} इह उप *^१समाति- भाप. सत् सपा (तै ३, ३,
 ८, २) उप. श्रूयमाणस्य *समर्ति- इत्यस्यैव नैप्र रूपान्तरं
 सुवचम् (तु BW., वैतु सा W. अतथावादिनावपि
 सन्तौ उप भाप. इत्यत्र संमतौ) ।

^{u)} विप. (इन्द्र-) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् ।

८, ८ ^२ ॥, काठ २, ५; ९; ११ ^१ , १२; ३, ३, २५, ९ ^१ , क २, ५ ^२ , ४०, २ ^१ , पै १, २०, ३.	४०, १, १३.	७, ३.
॥अ-समिध्यमान ^१ - नः मै १, ६, ५.	अ-संभव्य ^१ - न्यम् ^२ शौ ५, १८, १२; १९, ११, पै ९, १८, ७; १९, ५.	?अ-सरत् ^१ - -रन् शौ २०, १३६, ५. अ-सर्ववीर ^२ - -रः शौ ९, २, १४; पै १६, ७७, ४
॥अ-समुद्रि(य>)या ^३ - -याः मै ४, ४, १.	?॥अ-सभाव- -वात् काठ ३३, ४	१अ-सश्चत् ^३ ->असश्चन्ती ^३ - -न्ती ऋ ३, ५७, ६; द, ७०, २, ८, ३१, ४
अ-समुद्ध ^४ - -द्धा शौ १, २७, २, ३; पै २, ३१, २, ५, १९, ३१, ५.	॥अ-संभिन्दत् ^४ - -न्दन् तै ६, ४, १, १, मे ३, १०, ४, -न्दन्त काठ २५, ९, क ४०, २.	२अ-सश्चत् ^५ - -श्चतः ऋ १, १३, ६; १४२, ६, ११२, २, २, २५, ४, ९, ५७, १; ६२, २८, [७३, ४; ८५, १०], ७४, ६; ८६, २७, काठ ३८, १४, कौ २, ११११, जै ४, ७, ५; शौ ५, ६, ३, पै ६, ११, ४; -श्चतम् ऋ २, ३२, ३, -श्चता ऋ १, १६०, २, ७, ६७, ९; १०, ६९, ८
अ-समुद्धि ^५ - -द्धयः शौ १४, २, ४९, पै १८, ११, ९; -द्धये शौ ५, ७, १; -द्धिम् खि २, ६, ८; पै १०, १२, ३; -०द्धे शौ ५, ७, ७; पै ७, ९, ६, -द्धये पै ७, ९, १.	॥अ-संभिन्ना ^५ - -न्ना तै २, ११, २, -जे मै १, १०, १३, काठ ३६, ७.	अ-सश्चिवस् ^६ ->†असश्चुषी- -षी ऋ ९, ८६, १८; कौ २, ५०४, जै ३, ३९, ३.
अ-संपृञ्चान ^६ - -नौ मै १, ४, २	अ-संभूति ^६ - -तिम् मा ४०, ९, का ४०, १, १२.	अ-ससत् ^७ - -सन्तः ऋ १, १४३, ३. अ सद्य ^८ - -द्यौ कौ २, १२१९ ^१ .
॥अ-संप्रक्षाय ^७ तै ३, ४, १०, ४.	॥अ-संभृत- -त् काठ २३, २, क ३५, ८	॥अ-साकमेध ^९ - -धा ^९ मै १, १०, १६, काठ ३६, १०.
॥अ-संप्रत्त ^८ - -त्त तै २, ६, ९, २	॥अ-संभेद ^८ - -दाय तै ६, ४, १, १; मै ३, १०, ४; काठ २५, ९, क ४०, २	अ-साद ^९ - -दाः शौ ११, १२, २४.
१अ-संबाध, घा ^९ - -धम् शौ १२, १, २; पै १७, १, २; -धा मै ४, १४, ११; -धे शौ १८, २, २०.	अ-संभोजन ^९ - -नान खि ३, १०, २, ३.	
*२अ-संवाध>)धा ^९ - -धे मै ४, १३, ९.	अ-संमुष्ट ^९ - -ष्ट ^९ ऋ ५, ११, ३; तै तै १, ३, ३, १; मै १, २, १२; काठ २, १३; क २, ७.	
अ-संभव ^९ - -वात् मा ४०, १०, का	॥अ-सयोनि- -नि काठ ८, ८; क	

१) तस. नञ्-स्वर.

२) उप सं-प्र✓क्षै>क्षापि+ल्यप् प्र.

३) उप सं-प्र✓दा(दाने) + क्त प्र.

४) बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

५) विप. (द्यावापृथिवी-) । तम. । सुपा. असंबा- इत्यत्र
स्वरो भ्रष्ट इव स्यात् ।६) तस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १६०) । उप सं
✓भू+यत् प्र. । वा क्तिवि. द्र. ।

७) पाभे. वैप२ असंहेयम् इति च असंहाय्यम् इति च द्र. ।

८) उप. <स✓भिद् । १) बस इतीव कृत्वा
सुपा. यदन्तोदात्तो निरेदेशि, तदुपेक्ष्यम् ।२) उप. <स✓मृश् (वैतु. G.W. प्रमृ. ऋ. स्थ.
<स✓मृज् इति) ।

३) सपा. मा ५, ३२ का ५, ८, ४ मृष्टः इति पाभे. ।

वैप१-७६

१) पाठः ? आसदत्, इति च आसरत् इति च सूको ।

२) विप. (इडा-, द्यावापृथिवी-, धारा-) ।

३) बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२ [तु. सा. L ४६७,
MGS ६३ टि., वैतु. PW. प्रमृ तम. इतीव मानुकाः
स्वरतश्चोद्या] । उप २सश्चत्- (=L✓सस्>भावे।
सस्- + L✓चत् > भावे वा कर्तरि वा) चत्- इति
कृत्वा उस. उप. प्रकृतिस्वरम् [पा ६, २, १३९.] इत्यस्य परै-
(सा प्रमृ.) ✓सश्च (स्ज्) इत्यत बधा. सत. (तु.
WW २, ४७३) । ०) उप. ✓सश्च+क्वसुः प्र. ।

४) विप. (अस्वपत्- अग्नेः तेष-) । उप. <✓सस्(सोप्) ।

५) विप. (इन्द्रस्य बाहु-) । तस. अन्तोदात्तः (पा ६,
२, १६०) । उप ✓सह+कर्मणि यत् प्र. (पा ३, १, ९९) ।

६) सपा. शौ १२, १३, १ पै ७, ४, १ पारयिष्णु इति पाभे. ।

७) सपा. तैब्रा १, ६, ७, १ अगृहमेधी इति पाभे. ।

१अ-सामिन्- -मा तै १, ५, ७, १, २, ५, ८, १; काठ ३०, ७^b

१अ-सामिन्- -मि ऋ १, १२५, १५, १०, २२, २; ३९, ९; १०^३, ६, १९, २; ३८, ५; १०, २२, ३; ७४, ३; ९६, ५; शौ २०, ३०, ५; -मिभिः ऋ १, ३९, ९.

असामि-शवस्^d -वस. ऋ ५, ५२, ५.

१असामे पै १०, १, ३.

असि^e -सयः खि ४, ५, ३३; शौ १०, १, २०; पै १६, ३६, १०; १असिकनी^f - -कि शौ १, २३, १,

-खि ऋ १०, ७९, ६; ८९, ८, मै २, ६, ५॥, काठ १५, ४॥, -सिना ऋ १, १६२, २०, मा २५ ४३१; तै ४, ६, ९, ४१, काठ ४६, ५१, शौ ९, ५, ४, पै ५, १५, ९, १६, ९७, ३; -मिमि ऋ १०, ८६, १८, शौ २०, १२६, १८, -सिन् शौ ११, ११, १.

असि-मुत्^g -मद्भ्य मा १६, २१, का १७, २, ५, तै ४, ५, ३, १, मै २, ९, ३; काठ १७, १२; क २७, २.

पै १, १६, १, -क्रो शौ १, २३, ३, -क्ती. ऋ ७, ५, ३, शौ ८, ७, १, पै १६, १२, १; -मिक्ती ऋ ९, ७३, ५, १०, ३, १; कौ २, ८९६; जै ४, १३, ९, -कन्या^h शौ ५, १३, ८, पै ८, २, ७, -कन्या. खि ५, १५ ६, शौ २०, १३०, २^१, -कन्याम् ऋ ४, १७, १५, ८, २०, २५; शौ १२, २, २०^१, पै १७, ३१, १०.

२असिकनी^k - -कन्या ऋ १०, ७५, ५.

^a) विप. (अदाभ्य-प्रह-) । बस. अन्तोदात्त ।

^b) सरथ टि. साम द्र ।

^c) विप. ([सपूर्णा-] कृति-) । तस नञ्-स्वर । ^०मि इति वा. किवि द्र ।

^d) विप. (तृ-[-मरुत-]) । बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^e) पाप्र. √अस् (भुवि) + इ प्र. पाउ (४, १४०) तत्-स्वरः भ्वादेशाभावश्च द्र. (तु. अमु-) । यनि धा आधंशतः √अर (हिंसायाम्) इति द्र. (तु हि. कसि, पंजा. कहि; वैतु. पाउना [गपू.] प्रमृ √अस् [क्षेपेण] इत्यतः व्यु. इच्छन्तश्चिन्त्या [क्षेप्ट-करवियोगसहकृतक्षेपणार्थस्यासंबन्धादित्यभिसंधे), WW [१, १३४; ३२४] मूलतः यनि. धा. सनाभे सत. √अस् इत्यतः व्यु. ब्रुवाण. प्रकृतेऽनुनासिकोपयोगा-ऽभावश्चोद्यः) ।

^f) नाप (रुद्राणामन्यतम-) । मतुबुदात्तः (पा ६, १, १७६) ।

^g) विप. ([असित-वर्णा-] विश्- प्रमृ.), नाप (रात्रि-, धेनु- [खि ५, १५, ६ प्रमृ.]), व्यग. [चन्द्रभागा- नदी- (ऋ ८, २०, ७५ [पंजा =चनाब-])] व्यु. ? पाप्र २असित- इत्यस्य स्त्री. ङीपि प्र. कनादेशः (पावा ४, १, ३९) । मौस्थि. अ+ *सिक्नि- [=विप. < *सिक्कनि- (= [√*सिच् 'दीप्तौ' > भावे] *सिच्- + [√कन् 'दीप्तौ' कर्तरि १*कनि- >] *१क्नि- इति कृत्वा तस. सास्व. [पा ६, १, २२३])]

इति कृत्वा तस नञ्-स्वर (पा ६, २, २) । तत्- स्त्री. ङीषि स्वार्थिके के प्र पूर्वस्य ह्रस्वे (पा ७, ४, १३) टापि नैप्र. *असिक्निका- इत्यस्य यनि विपरिणाम. द्र. (यस्य पाप्र अनुवाद ङीप् प्र उस् [पा ४, १, ४५] इति कृत्वा सुबच) । यद्वा २*अमि- (तु. टि. २असित-)+*२क्नि- (भाप.) इति कृत्वा बस. पूष प्रकृतिस्वरम् द्र. ।

^h) अर्थतश्छन्दस्तच्च जातु दास्यी असिक्निका इति पाद सु-शोध द्र. । एस्थि प्रकृतस्य रूपस्य पं१ सत उरु- (गु<) कूलाया (तु पै ८, २, ७) इत्यनेन समानाधिकरणता भवति (तु. शंपा मूको., W. च; वैतु. L ३६८ तु१ इति वदंश्चिन्त्या वा. अस्पष्टवात्) ।

ⁱ) =खि BW, वैतु असिद्या, असिद्या प्रमृ भूयांस. पाभे भवन्ति (तु संटि) ।

^j) सपा. माय २.१, १० असितायाम् इति पाभे. ।

^k) व्यु. ? नापू सहमाद् विवेकार्थं पाप्र पक्षे ङीष् प्र. उस् (पावा ४, १, ३९) । मौस्थि आप अ+ *सिक्नि- [=कस माप. (यत्र उप. अपि २*कृनि- इत्येतज्जं सत् भाप. द्र. [तु. नापू. टि.])] इति कृत्वा बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) । तस्य च स्त्री. नापू टि. दिशा एव *असिक्निका- इत्येवं सत नैप्र यनि विपरिणाम इति प्रथम. कल्पः द्र. । *२असि- + *१क्नि- (विप) इति कृत्वा तस. सास्व. (पा ६, १, २२३) इति चोत्तरे कल्पे विशेष इति दिक् (वैतु. WW १, ३२४ स्वरभेदमविवेच्युः) ।

१अ-सित^a - ताय तै ७,४, २२, १;
काठ ४५, १.

२असित^b - त ऋ १, ४६, १०, पै
१, ६७, ४^०, १९, २६, १४, -तम्
ऋ ४, १३, ४, ५१, ९, मा १९,
८९, का २१, ६, १०, तै ३, २,
२, २, मै ३, ११, ९, ४, १२, ५^१.
काठ ११, १३^१, ३८ ३, शौ
१, २३, ३^१, ११, २, १८; पै १,
१६, ३, १७, ३; ४, १८, ५; २४.
२^१^d, १६, १०५, ८, -तस्य शौ
१, १४, ४, ६, १३७, १, पै १,
१५, ४, ९०, १^०, ८, ७, ८; ११,
७, ४, -ता^f शौ ५, १३, ५; पै

८, २, ५; -तान् पै ८, ७, ५;
-तानाम् पै ८, ७, ३, -तेषु काठ
४०, ४.

असित-ग्रीव^g - व.^h मा २३, १३,
का २५, ४, १.

असित-जु¹ - जुवे तै ७, ३, १७,
१, काठ ४३, ७.

असित-जू¹ - जू शौ १२, १, २१,
पै १७, ३, २.

असित-वर्ण^g - र्णा¹ तै ३, १,
११, ४^k.

*असिता(त-अ)ञ्व -> असिता-
ची¹ - चीम् पै १५, १८, ३.

३असित^m - त मा २४, ३७, का

२६, ८, २; तै ५, ५, १०, १^१;
१४, १, मै २, १३, २१; ३,
१४, १८, काठ ४७, ४; शौ ३,
२७, १; ६, ७२, १^m, पै ३, २४,
१, १९, २७, १४, -तम् शौ
१०, ४, ५, १३; पै १६, १५, ५; १६,
३; -तस्य शौ ५, १३, ६; पै १,
४४, १, ८, २, ४, -ता: शौ ६,
१३७, २०, ३, -ताम् शौ ७, ५८,
१, पै २०, १३, ७, -ताय शौ
६, ५६, २, १२, ३, ५५; पै १७,
४१, ५, १९, १, १५.

४असित^p - ताय काठ २२, ११,
क ३५, ५

^a) तस नञ्-स्वर । उप <✓सि(बन्धने) ।

^b) विप. । व्यप. (ऋषि-विशेष- [शौ १, १४, ४]) ।
व्यु ? सस्व नापू. टि दिशा स्यातामिति
कृत्वा उप ३सित- दीप्तिद्वन्द्वन्यतरपर्यायभूतं चित्र-
इत्येतत्-सनाभि सत् (दीप्त्यर्थे ✓*सृ>) *सि-
+(✓तृ > [भावे वा कर्त्तरि वा] *तृ-> *त्र-
>*त->) *त- इति स्थिते तस सास्व इति
कृत्वा मंस्थि. *सिन्- इत्येतच्च सत् नैप्र. यनि
विपरिणत द्र. (तु. पजा चिष्टा) । न नञ्-पूर्व स.
इत्यन्ये [तु PW. GW च <✓अस् इति, WW.
१, ३२४ मलर्यायम् *२असि- इति कृत्वा तद्वि-
स्तरकरस्तकारोपजन इति (एस्थि अपि WW. पर-
कीयत्वेन संकतिताद् अवदहनार्थात् अस्मदीयात् ✓अस्
इत्यत्रैव समावेश्यत्वे सति ✓*भृ इत्येतज्जात् ✓*भस्
इत्यत नैप्र. प्रादुर्भूनात् सतः ✓अस् इत्यत एव
भस्मपर्यायभूतस्य २असि- इत्यस्य व्यु सुवचा स्यात् ।
ततश्चोक्तप्रकारेण व्युत्पन्नस्य सत् ३सित- इत्यस्य
प्रकृतेन प्राति नैव कोऽपि पाक्षात्-संबन्धोपलम्भ इति
दिक् [तु. टि १असिकनी-, वैतु MW.]] ।

^c) यद्यपि मुपा स्वरो नाऽऽङ्कि तथाप्यर्थत सामान्ये-
नाऽऽद्युदात्तवर्गेणाऽभिसंबन्ध. स्यादिति कृत्वा रूपम्
इदमत्र निरदेशि (वैतु. सपा शौ ६, १३७, २ यत्र असिताः
इति अन्तोदात्तः श्रूयते) ।

^d) 'अग्निः । तत् । नाम असि । तम् इति वा पद-

विभाग स्यात् ।

^e) सपा. शौ ६, १२७, १ बल्लासस्य इति पाभे. ।

^f) प्र३ द्र. (वैतु. W B प्रमृ सं३ इति [तु. सस्थ
टि अलीक-> *का'J] ।

^g) बस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^h) =सपा माश १३, २, ७, २ । तै ७, ४, १२, १
काठ ४४, १ लोहितग्रीवः इति पाभे. ।

ⁱ) उप पाप्र जानु->जु-उसं. (पा ५, ४, १२९उ.) ।
मौस्थि. तु जानु- इत्येतत्-सजन्मनः सतः *जनु-
इत्यस्य बस. स्वरपूर्वसंक्रमजः काय-संकोचः द्र. ।

^j) विप (पृथिवी-) । स्त्री ऊङ् प्र. उसं. (पा ४, १,
६७) । तत्-स्वरः ।

^k) पाभे. कृष्णम् ऋ १, १६४, ४७ प्रमृ द्र. ।

^l) व्यप. (अप्सरस्-) । तु. सस्थ. अन्धाची- ।

^m) नाप (कृष्ण-सर्प-) । व्यु. ? तु. टि. २असित-
यदनु अ+३सित- इति स्थिते बस. अन्तोदात्तः (पा ६, २,
१७२) इति वा *२असि-+*त- (तु गप्. WW.) इति वा
द्र । एस्थि चोत्तरकल्पत नापू बस. इति विवेक. स्पष्ट
स्यात् ।

ⁿ) तु W.; वैतु. सा सित. इति पाठं मत्वा <✓सि
(बन्धने) इति ।

^o) W. असिताः इति शेषः ।

^p) व्यप (ऋषि-देवल-) ।

अ-सिन्वन्वा^१ - न्वम् ऋ ५, १२,
८; -न्वा ऋ १०, ८९, १२.

अ-सिन्वत् - न्वम् ऋ २, १३, ४,
७, ३९, ६; ८, ४५, ३८^२; १०,
७९, २.

असिन्वती^३ - ती ऋ १०, ७९, १.

असिर^४ - रेण ऋ ९, ७६, ४.

असिष्ठ^५, असिष्ठ्यत् - √अस्(क्षेपणे)
द्र.

?असीय^६ पे ८, ७, ४.

असु^७ - सव मै ३, ६, ६१, शौ ८,
२, २६; १८, ३, ६२; पै १६,
५, ६; -सवे मा २२, ३०; का
२४, १७, १; मै ३, १२, ११,
काठ ३५, ८; १०, क ४८, ८;
९, शौ १९, ४४, ४, पै १५, ३,
४, १९, ४२, ६; -सु का १९,

२, २६; कौ १, ४६६^८; -सु
ऋ १, ११३, १६, १६४, ४;
१०, १२१, ७; मा ८, ५८; १८,
२६, २७, २५^९, का ९, ७, ६;
२९, ४, ३^१; तै ४, १, ८, ६^१,
४, ९, १, ७, १, २^१; मै २,
११, २६, १३, २३^१; ३, ४,
४१^१; ४, २, १^१, काठ ७,
१३^१, १८, ७६, २१, १२^१; ४०,
१^१; क २८, ७६; शौ ५,
१, ७^१, ६, ५३, १^१, ८, १, ३,
९, १४, ४^१, पै १६, १, ३, ६६,
४^१, २०, ४४, ४, -सुना मै ४,
२, १^१; शौ ६, १०४, १; ८,
१, १; पै १६, १, १, २०, १३,
४, -सुम् ऋ १, १४०, ८; १८२,
३, २, २२, ४^१, १०, १२, १;

१४, १२, १५, १^१, ५९, ७; मा
८, १९^१; १९, ४९^१; का ९,
३, ५^१; २१, ४, १^१, तै २,
६, १२, ३^१, मै १, ३, ३८^१,
१^१, १०, ६^१; १३, ४, काठ ४,
१२^१, ७, १३^१; १६, २१, २१,
१२^१, ३७, १३; १४; क ३,
१०^१, जै १, ४८, ६^१; शौ २,
१२, ८, ५, २९, ५; ३०, १; ७,
२, १; ८, १, १५, २, १, १^१,
१, २९; ४४^१, २, १३; पै
२, ८०, २, ३; ९, ११, २, ३, १३,
१; १०, ९, १०^१; १३, ९,
६; १६, २, ५, ३, १, १९,
२०, ९, २९, ३^१; २०, १, ३,
५२, ११; १२, -सून् शौ ६,
१०४, १; १२, २, ५५; १८,

^१) विप. ([अतर्पणीय-, दुस्तोष-] वृत्त-, हेति-) ।
तस. चार्वादिषु उस् अन्तोदात्तः (पा ६, २, १६०) ।
उप. सिन्व- < √*सिन्व (तपणे) कर्तरि यश्
(तु. वे., द, WSGS. १, WW. [२, ४४४] √सि
इत्यतः परम्परितां व्यु दृष्टकाः ; वैतु. सा स. अभावे
सति √अस् [क्षेपणे] इत्यतः प्राति वर्तुक. [वैतु अ-
सुन्व- इत्यत्रत्य उत्तर पक्षः] ।

^२) उप. < √*सिन्व (दीप्तौ) इति कृत्वा यनि.
प्राति. अप्रकाशमान-पर्याय इति मतम् (तु सस्थ. टि.
?एवारे) ।

^३) विप. (हनु-) । या ६, ४ = असखादन्ती- ।

^४) नाप. [सूर्यस्य इषु- (=रिम-, तेजस्- [तु. वे.
GW. प्रभृ])] । √अस् (क्षेपणे) + किरन् प्र उस्
(पाउ १, ५१) । नित्-स्वरः ।

^५) ... भेषजी, असीय विषदूषणी इत्येवं मौलिनी
श्रुतिः संभाव्येत । प्रथमपादान्ते यत् सुपा यण् अकारि
तदुपेक्ष्यम्, छन्दोभङ्गाऽऽपत्तेः ।

^६) व्यु ? √अस्(भुवि) > अस्- + (√*भृ > *भृ-
> *अ- > *म- > *व- >) *व- इति स्थिते बस.
इति कृत्वा पूष. प्रकृतिस्वरै (पा ६, २, १) सति उप.
वि स्वरं सत् नैप्र *ड- इत्येवं विपरिणतं स्यात् ।

पाप. यनि धा. आर्धधातुकत्वऽपि भूभावाऽप्रयोजक-
उन् प्र. नित् स्वरश्च (पाउ १, १०, पा ६, १, १९७)
इति सुवचम् (वैतु. पाउना पाउश्चे. [१, १०]
√अस् [क्षेपणे] इत्यतोऽयोग्यामिव सती व्यु. ब्रुवन्तौ) ।
ननु यनि धा. अप्याद्योऽकार. √*भृ इत्यस्य कतमस्य
प्रभेदस्याऽऽशयशेष इति । असुरवस्य चरत्वाव्यभि-
चारात् १म प्राप्त्यर्थ (यद्र) प्रभेदो वा द. साजोव्य-
प्रादुर्भावाऽर्थोऽपर प्रभेदो वा √*भृ इत्येतन्मूलक. सन्
उस्. (तु. √अन [प्राणने], यस्याऽऽद्यंशस्यापि समान-
मूलत्वेन, वैतु GW MW भवर्थमात्रवृत्ते √अस् [भुवि]
इत्यतः व्यु संकेतयन्तौ) ।

^७) सपा. असु < असुः इति पाभे. ।

^८) सपा. असु < असुम् इति पाभे. ।

^९) सपा. पै ६, २, ६ असुराः इति पाभे. ।

^{१०}) सपा. पै १९, ८, २ आकृति इति, मा ४, १५
श्रोत्रम् इति च पाभे. ।

^{११}) असुं यु ईयु (या ११, १८ च) > सपा बौपि २, ९,
१२ असुं य इयाय इति, बौश्री २, ९: ११ भाग २, ११
७ असुंगमा इति पाभे. ।

^{१२}) = सपा. माश ४, ४, ११ । तै १, ४, ४४, ३ वसुम्
इति पाभे. । ^{१३}) पाभे. अन्नम् तै ५, ४, ६, ५ द. ।

२, २७, पै १७, ३५, ४, १९, ४९,
१४; -सो शौ १९, ४४, ४; पै
१५, ३, ४, १९, ४२, ६; -सो
काठ ७, १३, शौ ११, ९, १६; १८,
२, २४, पै १६, ८३, ६^१ [सु-
अदध^०, अमृत^०, अरिष्ट^०, इत^०,
गत^०, नष्ट^०].

असु-त(प>)पा^१ -पा शौ १९,
४९, ७.

†असु-तृप^० -तृपः ऋ १०, ८२,
७; ८७, १४; मा १७, ३१;
का १८, ३, ७; तै ४, ६, २, २,
मै २, १०, ३, काठ १८, १, क
२८, २, शौ ८, ३, १३, १०,
५, ४९, पै १६, ७, ३, -तृपौ
ऋ १०, १४, १२^०, शौ १८, २,
१३, पै १०, ९, १०; १९, ५२,
९^१.

असु-नीत^० -ताय शौ १८, २,
५^१.

असु नीति^० -तिः शौ १८, ३,
५९^१; -†तिम् ऋ १०, १२, ४,
१५, १४^१; १६, २, मा १९, ६०^१,
का २१, ४, १०^१; शौ १८, १,
३१; २, ५; -०त्ते ऋ १०, ५९,
५; ६.

¶असु मत्^१ -मान मै ४, २, १.

असुमती -तीम् पै ५, १०,
१०

?असुश्रु पै १७, २८, २

?असुङ्मती^१ पै ९, १६, ३.

अ-सुत^० -त ऋ ७, २६, १; प २,
३९, ३, -तात् ऋ ६, ४१, ४;
-†तानाम् ऋ ८ ६४, ३, कौ
२, ७०६; जै ४, ८, १; शौ २०,
९३, ३ [त- १सुत^०]

अ-सुन्वत्^० -न्वतः ऋ १, १०१, ४;
५, ३४, ६; ८, ६२, १२;
-न्वता ऋ ४, २५, ७, ५, ३४,
५; १०, ४२, ४, शौ २०, ८९,
४^१; -न्वताम् ऋ ११, ११०,
७; (७, ५९, २); -न्वन्तम्
ऋ १, १७६, ४, मा १२, ६२;
का १३, ५, १; तै ४, २, ५ ४,
मै २, ७, १०; काठ १६, १२;
क २५, ३, पै ५, २७, ६.

?असुन्वत्^१ पै १९, २३, १५

†अ-सु(न्व>)न्वा^१ -न्वाम् ऋ ८,
१४, १५, शौ २०, २^१, ५.

असुन्व-(क>)का^० -का पै ५
२७, ७

अ-सुम्न^० -म्ना मा ३५ १, का
३५, ४, १.

१असुर^० -†०र ऋ १, २४, १४;

१) मूको असौ इतीव श्रूयमाण पाठ मौस्थि.
दिमृश्यम् ।

२) विप. (रात्री-). उस थाथीय स्वर. (पा६, २, १४४)।
उप. मूलविभुजादिषु उसं क. प्र (पावा ३, २, ५), वैतु सा.
[पक्ष] नञ् पूर्व तस. इति विकल्पेन व्याख्यत तदसत्। नञ्-
स्वरापत्तेः (पा ६, २, २) । यच्चेह B W अनु-तप- इति
श्रावयितुमिच्छत, तद् अर्थवत् सद्रूपि तदुपज्ञमात्रत्वाद्
अप्रमाणम् ।

३) विप. [(प्राणैस्तृप्यत्- = प्राणापहारक- [तु. पञ्च-तृप-]
[सा. शौ.]) यमस्य दूतद्वय- [ऋ १०, १४, १२]], नाप ।
उस क्विबन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

४) असुतपा इति पिपतिषु G W चिन्त्य. ।

५) नाप ([त्यक्तप्राण-] देह- इति कृत्वा द्वि.
अर्थे च इति च सा, प्रेतपुरी- वा यमराज- वेति P W.
प्रसृ.)। बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा६, २, १) । उप. भावे
वा स्यात् पूष समानाधिकरणं विप. वा स्यात् पर-निपा-
तितम् (पा २, २, ३७) ।

६) सपा. तैआ ६, १, १ आग्निगृ ३, ५, ३ : ११
असुनीथाय इति पाभे. ।

७) सस्व एपू. टि. द्र. । यत्तु सा ऋ. (१०, ५९,

५ प्रसृ) असूनी नीति- (=नेतृ-) इताव तस व्यवृ-
णोत्, तन्मन्दम्, कारकोत्तर-कृत्-प्रकृतिस्वरापत्ते. (पा ६,
२, १३९) । ८) सपा ंति. <> ंतिम् इति पाभे. ।

१) मतुप पितृत्वान्निघाते स्वरेऽविशेष ।

२) पाठ^२ अ-शुम्भती- इति शोधो विमृश्य. ।

३) तस नञ्-स्वर. (पा ६, २, १) ।

४) ंन्वत इति पाग. शोधार्हे. (तु ऋ १०, ४२ ४) ।

५) आसन्वत् इति शोधः (तु. शौ ६, १२, २) ।

६) तस चार्वादिषु उसं अन्तोदात्त. (पा ६, २, १६०) ।
उप. <✓*सुन्व कर्तरि यद्वा भावे द्र । तथा सति बस
अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) स्यात् (तु अ-सिन्व-). ।

७) स्वराङ्गणाऽभावेऽनिर्देश्याऽनुबन्ध. क्षेपाऽर्थे कः प्र.
द्र (पा ५, ३, ७४) । नञ्-समासस्य पूर्वविप्रतिषध उभं.
(पावा ५, १, ११९) । तदभावे प्रत्ययाऽर्थस्याऽसंगतेः ।

८) विप. ([प्राणवत्-, बलवत्-] हव- [ऋ १०, ७४,
२]). नाप. (देव- [अग्नि-, इन्द्र-, वरुण- प्रसृ]; अ-
देव- [रक्षस्-, दैत्य-]; तु. BRV. NW. WWW. [१. ६८],
SEY [२७, १२६]). व्यु. ? ✓असु(भुवि) > *अस-
इत्येतन्मूलकतया सुवचा इति कृत्वा म स्थि. *असु- +
(✓*वृ>) वर- (=बस. पूष. प्रकृतिस्वर) इत्यस्य

१७४, १; २, २७, १०, २८, ७३;
 ४, २, ५, ८, ९०, ६, १० ९६, ११;
 १९, १२, १३२, ४; तै १.
 ५, ११, ३, ६, ६, ४; ३, १,
 ११, १; मै १, ४, ३, ८१; ४.
 १०, ४, १४, १७; काठ ५,
 ६; ३२, ६१, ४०, ११; कौ २,
 ७६२, शौ २०, ३२, १, -रः ऋ
 १, ३५, ७; १०, ५४, ३; १३१,
 १, २, १, ६, ३, ३, ४, ५,
 १५, १; २७, १, ४२, १, ५१,
 ११, ८३, ६, ७, ३०, ३, ५६,
 २४, ८, १९, २३; ४२, १०, ९,
 ७३, १; ७४, ७, १०, ११, ६,
 ७४, २, मा ८, ५५, २७, १२,
 ३४, २६; का ९, ७, २ २९, २,
 २, ३३, १, २०, तै १, ३, १४,
 १, ३, १, ११, ७; ४, १,
 ८, १, ४, ९, १; मै २, १२,
 ६, ४ १४, १४, काठ ८, १२१,
 १११, १२०, १३, १८, १७
 १२५, ४, ८, ३४ १४१, ११
 १, १९१, ७, ७, २९, ५६,
 ३९ १, ४०, १, ४२, २, ४४,
 ४; शौ १, १०, १, ४, १५,
 १२, ५, २७, १, ८, ६, ५;
 १८, १, २३, पै १, १, १८,
 १, ५, ७, ०, ८, १२, ५;
 ९, १२, १०, ३, ६; १३, ७९,
 ५, १९, ५२, १५. -रम् ऋ

५, ४२, ११; ७, २, ३, १०,
 ५६, ६, मै २, १०, ३१०,
 -रस्य ऋ, १, ११०, ३, १२२,
 १, १२६, २; २, ३०, ४; ३,
 २९, १४; ३८, ४, १५३, ७,
 (७, १०३, १०) १०, ६७, २,
 ५६, ८, ४, ५३, १, ५, ४९,
 २, ६३, ३, ७, ७, ६, १; ९९,
 ५, ८, २०, १७; १०, १०, २,
 ३१, ६, ९२ ६, १३८, ३;
 १७७, १, मा १३, ४४; ३३,
 २२, का १४, ४, ७, ३२, २,
 ५, तै ३, २, ११, ३; ४, २,
 १०, ३, मै २, ७, १७, १४, १२,
 ५, १४, १२; काठ १६, १७, ३७,
 ९, कौ १, ७८, जै १, ८, ६, १,
 शौ ४, ८, ३, ६, ७२, १, १८,
 १, २, १९, ५६, १, २०,
 ११, २, पै ३, ८, १, १८, ५,
 ४, २, ३; १५, २३, १, १९, २७,
 १४, -रा ऋ ७, ६५, २, ८, २५,
 ४, -रा ऋ १, १५१, ४, ७,
 ३६, २; -रा ऋ १, ६४, २, ८,
 ९६, ९, १०, १२४, ५; मा २
 २९, ३०, का २, ७, १, २;
 १, तै १, ५, ९, २, ७, १, १, ३,
 ३, ३, २, ३, ७, १, ४, १,
 १, ३, ३, १, ५, ४, १, २, ८,
 ५, ११, ९; ६, १, ५, ३, २,
 २, २, ३, ३, ७, २; ४, ६,

१; २; ५, २, ८, ३, ३, ३,
 १, ११, १, २, ४, १, १; ७,
 ३, १; ६, २, १, ५, ५, ३; ७,
 ४, ११, १; ३, १, ४, १०, ६;
 ४, ६, १, १०, १, ३, ४,
 ११, १, ५, २, २; ६, ४, ४,
 ९, १, ७, २, ५, ४, १, मै १,
 ४, १०, १४, ६, ३, ९, १०;
 १३, ९, ३, ८, १०, ५०,
 १५, ११, ९, २, १, ११,
 ३, २, ५, ३, ९, ३, २, १,
 ७, ४, १, ७, ६, १०, ७,
 १०; ८, १, ३, ५, ८, १०,
 ९, १, १०, ५, ६; ४, १, ६;
 १०, १२, २, १, ३, १३,
 ३, ४, ५, ५, ६; ६, ३, ४,
 ८, ७, ४, ६, ७, ८, १,
 काठ ६, ७, ८, १, ८; १३,
 १५, ९, ११, १५, १०, ७,
 १०, १२, २, ३; १३, ४४;
 ५, १४, १०, १९, १०; ११, २०,
 ६, १३; २३, ७, २४, ९,
 १०, २५, २; ६, ९, २६,
 १०, २७, ८, ९, २८, ४;
 ९; १९, १, ३०, १; ७,
 ३१, ४; ८; ९, ३२, ७,
 ३४, ५; ३५, २०; ३६, ९;
 ३७, ११; १२, १४, १६,
 ११, ६; ६, ६; ७, ३, ८,
 १, ३; ३०, ८; ३१, १, ८,

सत. नैप्र. यनि. विपरिणाम सभाभ्यत [तु पाप्र उरन्
 प्र इति व्यवहारः (पाउ [१, ४२], दे [१, १०], वैतु
 पक्ष या [३, ८], दे [गपू] च असु- +र. प्र. मत्वर्थ
 इति वा, असु- +र- <✓रम् वा ✓रा वा] इति
 वा वदन्तौ स्वरतश्चिन्त्यौ [उभयथाऽप्यन्तोदात्तप्रमङ्गादिति
 यावत्]; दे [गपू] अ+सुर- <✓सुद् तुदा
 इति कृत्वा नञ्-स्वर, PW. प्रभृ. च ✓अस(भुवि)
 इत्यस्य प्राणित्वपर्यवसायिन्या WW. [१, ६८] च तस्यैव

साधुनासिकीक्रमस्य सत सुमतिस्त्वप/या वृत्त्या तत्तदर्थ-
 मंपति व्याख्यायुका सन्त उप. वोत्तराशं वा प्रति
 मौनमुद्रिता.]] ।

१) पाभे. अरुण मै ४ १४, ९ द्र. ।

२) पाभ. तै १, २, ८, १ ऋषभ. द्र. ।

३) सपा. ऋ १०, ८२, ५ प्रभृ १ असुरैः इति पाभे. ।

४) सं२ १२ इति सांहितिको ह्रस्वः ।

५) सपा मै २, ५, ३ पितुर. इति पाभे. ।

१५, ३६, ४, ३८, २; ३,
५, ३९, ३; ४, ४०, २,
४१, ८; ४२, ४, ९, ४५, २,
४६, ४, ४७, ४, ८; ९,
४८, १८, शौ २, ३, ३, ६
१०८, ३, १०९, ३, ८, १३,
१, ४, १०, १०, २६; ११, १२,
१५; १९, ६६, १; पै ६, २६१०,
१६, १०९, ६, १३५, १,
१५०, ५, १९, २७, १०; २०,
५४, २, -०रा. ऋ ८, २७,
२०, -राणाम् णै १, ५, ७,
६, ९, २, ७, १, ५, ४, ६, २,
३, ७, १, ४, ३, २, ५, १, १;
८, ५; ६, ११, ८, ३, ४, ६,
१, ४, ३, ११, ३६, ५, ४, ७,
४, ६, २, ३, १, ४, ३; ५, ४,
४, १०, १, ६, ११, ५, णै १,
१०, १६, २, ३, २, ७, ४, ९,
५, ९; ९, १६, ३, २, ६; ४,
१; ६, १; ८, १; ३; ५, १०,
५, ४, १, १०, २, १, ९, ३,
४; ६, ३, ७, ५, ७, ८, १६,
मैपुषि ३, ८, काठ ७, ६,
९, १५, १०, ७, १२, २, ५,
१०, १३, ४; १९, ११, २०,
६, २४, १०, २५, २, ६, २७,
८, ३१, ८, ३४, ४; ३६,
९, १०, ३७, ११, १४, ३९,
१०; णै ५, ५, ३१, १, ८,
३८, ३, ५, ३९, ३, ४७,
८; कौ २, १२१९, शौ ४, २४,

५, ६, ७, ३, ८६, ३, १००,
३, १०, ३, २, ६, १०; १९,
१३, १, पै १, १०६, ४०, ४,
३३, ५, ७, ३, ९, ४, १, १४,
३, २२; १६, ४३, २, ६३, २,
१७, १५, ४, १९, ३, १२, ६,
१२, १३, ६, ३१, ८, -रा. ऋ
१०, ५३, ४, १५७, ४; खि २,
१४, ११, णै १, ६, १०, २, ११,
६, ७, १, १; ३, ४, २, २, २,
६, १, ४, १, २; २, १, ६, १, ३; ३,
३, ७, १, ४, ४, १, ६, २, ५, १,
१०, ४, ४, ६, ४, ६, २, २, ७, ३,
२, ३, ८, १, ३, ७, १, १०, ५, ६,
९, १, ७, ३, १, २, ७, १, ५, २५,
२, णै १, ४, ७, १४, ६, ४, ६,
९, ३, ५, ६, १०, ५, १५,
२, २, २, ५, ३, ९; ३, २,
१, ३, ७, ४, ७, ६, ६, ८,
१; ४, ५, ४, १, १०, १२,
२, १, ५, ६, ६, ३, ९,
१४, ११, काठ ८, ४; ५,
९, ११, १४, १५; १०, ७;
१३, ३, ४; ५, १९, २; १०,
२१, ४, १०, २३, ८, २६, १;
२७, ८, २८, २-४, ६, २९,
१; ६, ३०, १, ३१, ९, ३२,
१; ५, ३५, २०, ३६, ९,
३७, १४, णै ६, ९, ७, १;
२९, ८, ३०, ८, ३१, १९;
३६, ५, ३८, ५, ४०, ४; ४४,
२-४, ६, ४५, २, ७; ४६, ४,

४७, ९, ४८, १८; शौ ४,
१९, ४, ६, ७, २; ८, ५, ३;
९, २४; १३, १, ९, २, १७,
१८; १०, ३, ११; ११, ७, ७,
१२, १, ५, १२०, ६३, २,
१२४, ५; पै ५, २५, ४, ९,
२५, १४, ११, ५, ११; १६,
२०, १, २७, ३, ६४, २; ७७,
६, ७, १३५, १; १५३, ७,
१७, १, ४, १२, ८; २८, ३,
१९, ३, ११; २०, २०, ३,
-रा. ऋ ५, १२, १, ४१, ३,
९, ९९, १, १०, १२४, ३,
कौ १, ५५१, जै १, ५६, ३, १,
शौ ५, ११, १, १३, ७, १४,
पै ८, १, १, -रे ऋ १०, ९३, १४,
-रे. ऋ ८, १७, १; णै २,
५, १, १, ६, २, २, १; ७, ३, ७,
१, णै १, ६, ३, ९, ८, ३,
३, १; ९, ४, ७, ६, १, ८, ३,
काठ १०, ९, १२, ३, २१, ४, ९;
३७, १६, णै ३१, १९; कौ
१, २५४, जै १, २७, २, १;
शौ २, २७, ३, ४; ६, ६५,
३, १९, ५६, ३; २०, ५५,
२, पै १, ८९, १, २, १६, २,
३; ४१, ४, ३, ८, ३, ४, १८,
४, ७, १२, ८, ८, १६, ८, १९,
११, ९, -रे. ऋ १०, १५१,
३; णै ६, ३, ७, २; ६,
११, ५, ७, ३, ९, १, णै
३, ६, ८, ४, २, ३; ७, ५,

१) सपा मै २, ५, ३ पितुर. इति पाभे. ।

२) पाभे. असु शौ ५ १, ७ द ।

३) =सपा मंत्रा २, ३, २० पाय ३, ३, ५ । शौ ३, १०,
१२ दुस्यूनाम् इति पाभे ।

४) असुराणां ब्राह्मणौ इति सत. पाठस्य स्थाने सपा.
काठ ३०, १ क ४६, ४ असुरब्रह्मौ इति पाभे. ।

५) प्रपाठकारम्भकव त् ताच्छब्दम् ।

१) सकृत् सपा. मै ३, ८, ५ सपुनम् इति पाभे. ।

२) सपा. मै २, २, १० वृत्राय इति पाभे ।

३) सपा. ऋ १०, १५९, ४ विशिष्ट. पाभे ।

४) सपा. काठ २३, ४ क ३६, १ देवेषु इति
पाभे. ।

॥काठ १३, ५, ३७, १४^१,
-रै. ऋ १, १०८, ६; १०, ८२,
५^२, मा १७, २९†, का १८, ३,
५†^३, तै २, ४, २, ३॥^४, ४, ६, २,
३†^५, ॥मै १, ७, २, ४, ४, ९,
काठ १०, १०^६, १८, १†^७, क
२८, २†^८, पै ५, २६, ९. [र-
देव^९, सुर^{१०}]

आसुर^{११}-रः ऋ ३, २९,
११, [१२, ४०, ५, ९], ॥तै २,
१, २, २; ६, ९, ४, ॥मै २, १,
५; ५, २, ३, ८, १०; ४, १, १०,
२, ९, ५, ७; ८, ३; ॥काठ ११,
५, १२, १३; २५, ४, २६, १,
२७, २, २८, ४; ३१, ८^१, ॥क
३९, १; ४०, ४, ४७, ८^२,
-॥रम् तै २, ५, ११, १; ६, ९,
५, -रस्य ऋ ५, ८५, ५, शौ ३,
२२, ४; -रात् मा १९, ३४^३,
२०, ६७, का २१, ३, ३०, २२,
७, १; मै ३, ११, ४, ७^४, काठ

३८, २०, ९, -राभ्याम् पै १९,
३६, १५; -†रै ऋ १०, १३१,
४, मा १०, ३३, २०, ६८^५,
७६; का ११, १०, ३; २२, ७,
२^६, १०, मै ३, ११, ४; काठ
१७, १९, ३८, ९^७, शौ २०,
१२५, ४; -रै पै १७, २८, २.

आसुरी^८-री मा ११,
६९, का १२, ७, ४, तै ४, १,
९; २, मै २, ५, ९, ७, ७; ३,
१, ९, काठ १६, ७, शौ १,
२४, १, २; ७, ३९, २, पै १,
२६, १, २; २०, ३०, ७, -री
शौ ८, ५, ९, पै १६, २७, ९,
-यी^९ मै २, ५, ९.

असुर-क्षयण^१-गम् शौ ११, १२,
१०, १२; १३.

असुर-क्षिति^२-तिम् शौ १०, ६,
२२-२८, पै १६, ४४, ५-७^३

असुर-घ्नी^४-घ्नम् लि २, ४, १

असुर-त्व^५-त्वम् ऋ १३, ५५,

१-२२, १०, ५५, ४]. मै ४,
२, १^२; -त्वा ऋ १०, ९९, २.

॥असुर-ब्रह्म^६-ब्रह्माभ्याम् काठ २७,
८; -ह्यौ^१ काठ ३०, १^२, क४६, ४^३.

असुर-मायु^४-यया शौ ३, ९,
४, पै ३, ७, ५; -या मै ३, १,
९॥, -ये मै ४, ८, १॥

॥असुर-योनि^५-निम् तै ५, २,
८, ४, काठ २०, ६; क ३१, ८

॥असुर-लोक^६-कः, -कम् मै १,
११, ९; काठ १४, ९.

असुर-वैर->-रिन्^७-रिणं खि ७,
३, २.

असुर-हुन्^८-घ्न† ऋ ६, २२,
४, शौ २०, ३६, ४, -घ्ने ऋ
७, १३, १; -हणम् काठ ३९,
५, -†हा ऋ १०, १७०, २,
कौ २, ८०४, जै ४, २, १०

असुर-घ्नी^४-घ्नी मै ४, १, ६,
काठ ३१, ४, क ४७, ४.

१असुरा त्वेषा^९ पै ३०, ४८, ७.

^१) पाभे. १असुरम् मै २, १०, ३ द्र. ।

^२) विग. (असुर-पुत्र-, असुर-सबन्धिन्- प्रभृ) स्वर्भा-
नु-, कौञ्च-, नमुच-, अरु- प्रभृ) । तस्येदमित्यायर्थे
अण् प्र. (पा ४, ३, १२०) । तत्-स्वर ।

^३) सपा शाश्रौ १५, १५, १३ आसुरे इति पाभे. ।
विमर्शः वैपष्ठ अधि, आसुरात् च शाश्रौ १५, १५,
१३ द्र. ।

^४) विप (माया-, कृत्या- प्रभृ.) । मायाऽर्थे तद्धित.
अण् प्र. (पा ४, ४, १२४) ।

^५) स्वरितः (पा ८, २, ४) । असुर्यी इति मुपा ?
यनि शोध द्र. (तु टि. २असुर->-री-) ।

^६) विप. (वध-) । उस कर्त्तरि व्युडन्ते कृत् स्वर प्रकृत्या ।

^७) विप. (मणि) । बस पूष प्रकृतिस्वरम् । उप.
<✓क्षि(क्षये) ।

^८) क्षतिम् इत्यपि क्वचित् मूको पाठ ।

^९) उस. कान्ते (पा ३, १, ५) थायादि-स्वरः ।

^{१०}) तत्र तत्र देवानाम् असुर-त्वस्य भवणात् सुर-त्वस्य

चाऽश्रवणात् सुर-इत्यर्वाकितनं प्राति. भवत्य् आभासिकनञ्-
निवृत्तीतीवाऽभिसंस्थाना अर्वाञ्च P.W. प्रभृ. द्र. (तु
१असुर-) । अत इह त्वतल्भ्याम् (प मवा ५, १,
११९) इत्यस्याऽवसराऽभावो नञ्-समासाऽभावादिति
दिक् । ननु विरुद्धार्थप्रतीतिर् मा भूद् इति देवानां
प्रसङ्गे नञ्-समासो न स्याद् राक्षसानां प्रसङ्गे त्वनुपपत्त्य-
प्रसङ्गात् तादृशो नञ्-समासोऽनुमन्येति चेत् । न ।
सुर- इत्यस्य सुरा- इत्यतोऽन्यत्र श्रवणस्य नितरामनुप-
लभ्यमानत्वात् तादृश्या अनुमते प्राप्तेतरत्वकैमुक्तिकत्वा-
दिति यावत् ।

^{११}) नाप. ([असुर-पुरोहित-] त्रिष्टा-वरुत्रि- वा शु [प] ण्डा-
मुर्क- वा) । द्रस । ^{१२}) पाभे १असुराणाम् मै ४, ८, १ द्र. ।

^{१३}) षस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^{१४}) विप. (कृष्ण-) । मत्वर्थीय-इति प्र. । तत्-स्वरः ।

^{१५}) विप. (अभि-, इन्द्र- प्रभृ.) । उस. विवधन्ते कृत्-
स्वरः प्रकृत्या ।

^{१६}) पाठः ? असुरत्वेषा इति शोधः । वा. ?

१ असुरापवम- -मे पै १७, १३, ६.
 १ असुर्यै, यौ^१ - -यै ऋ २, २३,
 २, १०, १०५, ११, -यै ऋ ८,
 १०१, १२, मा ३३, ४०, का
 ३२, ३, ११, काठ ३४, ३१,
 कौ २, ११३९, जै ४, ३, ३,
 शौ २०, ५८, ४, -यै ऋ २,
 २७, ४, ३३, ९, ३, ३८, ७;
 ५, १०, २, ६६, २, ६, २०,
 २, ३०, २, ३६, १, ७४, १,
 ७, ५, ६, ६५, १, ९, ७१, २,
 मा ८, २४^२, का ९, ४, २^३, तै
 १, ४, ४५, १^४, २, १, ११, ५^५,
 ५, १, ७, ४१^६; मै १, ८, ३१,
 ४, ७, ४२^७, ११, २^८, १२, १^९,
 काठ ४, १३^{१०}, ६, ३१, ११,

१२^{११}; १९, ७१, क ३, ११^{१२}, ४,
 २१, ३०, ५१, पै १, १०९, ३,
 -यै ऋ २, ३५, २, ७, २२,
 ५, काठ १२, १५, कौ २,
 ११४९; -यै ऋ १, १६७, ५,
 १६८, ७, ७, ९६, १, ११काठ
 २५, ८, ११क ४०, १, -यै ऋ ४,
 ४२, २, १०, ५४, ४; -यै ऋ
 १, १३४, ५, -यै ऋ मै १,
 ३, ३९^{१३}, काठ २४, १०१; क
 ३८, ३१, -यै ऋ ४, १६,
 २, ७, २१, ७, ६६, २, ८, २५,
 ३, १०, ५०, ३, जै ३, ५४, ८;
 शौ २०, ७७, २, -यै ऋ मै ४,
 ६, ३.

२ असुर^{१४} - > *असुर(र-क)रिका^{१५} -

> असुरी^{१६} - -यै^{१७} मै १, ६, ३.

*१ असुर^{१८} - > *असुरिक^{१९} - >
 २ असुर्यै, यौ^{२०} - -यै मै १, ६,
 १०, काठ १३, ४, -यै ऋ मै ३, ६,
 ६^{२१}, काठ ३४, २; -यै मै १,
 ८, ६, ३, ६, ६; काठ ८, ३; क
 ६, ८, -यै^{२२} मा ४०, ३, का
 ४०, १, ३.

१, २ असुर्यै - १, *१ असुर - द.

१ असुरवर्ग^{२३} - -यै. तै ५, ५, १, २,
 -यै ऋ तै ५, २, १०, ७; ५,
 ४, ४.

अ-सुष्वित्व^{२४} - -स्वाय मै ३, १०, २.

अ-सुष्वि^{२५} - -स्वीन् ऋ ४, २४, ५,
 ६, ४४, ११, -प्वेः ऋ ४,
 २५, ६.

१) तद्धिते यति नित्-स्वर (पा ६, १, १८५) ।

२) सपा. असुर्यै (माश ४, ५, १२) < > असुर्यौन्
 इति पाभे ।

३) मौस्थि. *२ असुर- (=उस. आधीय-स्वर [पा
 ६, २, १४४]) इति विशेषे सति १ असुर- इत्यत्र
 निर्दिष्टा दिशा एवाऽतिदिश्या । एउ. व्यु. औप द.
 (तु एउ टि) ।

४) नाउ व्यु. नैप्र. औप. द ।

५) पाप्र. १ असुर- इत्यत डीष उस् (पा ४, १,
 ४१) यथेष्टलाभे संभवत्यपि मौस्थि स्त्री. उपशु-
 ज्यमानस्येकारस्य स्वरभावाऽभावतो यथायोग मूल-
 शब्द-सस्वरविस्वराऽन्त्याऽकारस्थानितया प्रतिपत्तेरिदं
 कल्पना-गौरवमिह लब्धाऽऽदरमिति दिक् [तु. टि.
 १ असुर- > आसुर(>)री-> -यौ (मै २, ५, ९)] ।

१) जसि स्वरसंक्रम. (पा ८, २, ४) ।

२) नापू. स्रूपयोरन्योन्यं स विषयभेदे सत्यप्यर्थतः
 सजातीयत्वं भवति । तयोर्भयोः प्रकाशसाहित्यवति
 तात्पर्यात् । प्रकृतं तु प्रकाशराहित्यवति तात्पर्यात्
 ततो विजातीयं द । एवमर्थतः सिद्धेऽपि विवेके व्यु.
 स्वरस्य च विषये संदेहो भवति । तथाहि । यनि.
 उस. आधीय-स्वरः स्यात् (पा ६, १, १४४) । उप. च

नापू. स्रूपं सद्भावे वा कर्तरि वा < √ वृ 'आच्छादने'
 (वैतु नापू. स्रूपयोः उप कर्तरि < √ वृ < √ भृ)
 इति स्यात् । यद्वा तस. नञ्-स्वरेण *१ असुर- इत्येवं
 वा निर्दिष्टव्यम्, यत्र उप (√ *सृ [प्रकाशे]) > *सुर-
 इति भाप द. । नाउउ. व्यु चैतत् औप. द. ।

३) तस्येदमीयेऽर्थे ठ> इक प्र. उस् (पा ४, ३,
 १२०) । तत्-स्वर. । मौस्थि. नाउ. व्यु औप. द.
 (तु. *१ असुरिक-) ।

४) विप. (रात्रि, लोह, वर्ण-प्रसृ) । नैप्र. वर्ण-
 विपरिणामे सति स्वर-संक्रम. (पा ८, २, ४) । यद्वा
 पाप्र. एपू. वा नाउ वा यति प्र. तित्-स्वरः ।

५) तु. सस्थ. टि. अ-सुर-> १ असुर्यै-> -यैम् ।

६) =सपा. माश १४, ७, २, १४ इं ३ च । वृउ
 ४, ४ ११ कठउ १, १, ३ अनन्दा. इति पाभे. ।

१) तस नञ्-स्वर. (पा ६, २, २) ।

३) वा छन्दसि (पाम ५, १, ११९) इति प्रकृतिस्वर
 बाधित्वा नञ्-स्वर. (पा ६, २, २) । वस्तुतस्तु
 भावप्रत्ययान्ततया निष्पन्नेन क्ता नञ. स. च तत्-स्वरश्चे-
 त्येवं सुवचम् ।

५) नाप. (सोमाभिषवाऽकर्तृ-) । उप. √ सु (अभिषवे)
 + क्तिन् प्र. उस्. (पा ३, २, १७१) ।

अ-सू^०-सू मा ३०, १४, का ३४, अ-सूतिका^०-का शौ ६, ८३, ३, ?असूयेकसू^१ पै ४, २४, ३.

३, १; -स्व^० क १, ११२, ३, पै १, २१, ४.

१०, ६१, १७, शौ ७, ३६, ३.

*असूय^१->✓असूय>असूयत्^६-

असू-सू^०-स्व^० शौ १०, १०, २३,

-यन् क १०, १३५, २.

पै १६, १०९, ३

असूया^१-या पै ४, २४, ३^१

?असूत^० पै १४, १, १८

[°या- स°]

असूत^०-रे क ८, १०, ४.

*असूरिक^१->?असूय^१म-यम्
मै ३, ६, ६^१.

असूत^०-तैम् शौ १०, ३, ९, पै १६,
६३, ८, -तैम् क १०, ८२,

१) विप. (प्रसवाऽसमर्था-, बन्ध्या-) धेनु-, सपत्नी-), नाप (बन्ध्या-स्त्री- [मा ३०, १४]) । बस. अन्तोदात्त उप ✓सू (प्राणिप्रसवे) + भावे क्विप् प्र । यद्वा तम उप कर्तरि क्विबन्तं चार्वादिषु उभे. (पा ६, २, १६०) ।

२) स्वरसक्रमात् स्वरितः (पा ८, २, ४) । शाखा-भेदेन यण्-भावाऽभावौ द्र ।

३) पपा. नावग्रहः । तेनाऽभ्यस्तीभावमिव स्वार्थिकं नञ्-पूर्वमिति संभाव्य PW. प्रभृ एतत्=नाप् इत्यभि-संदधरे । यथा यनि पक्षेऽवग्रहाऽभावो नोपपद्येत, एवं परपक्षेऽयं अभ्यासहस्वाऽभावो धा. मूर्धन्यादेशाऽभावश्च नोपपद्येतामिष्युभयो पक्षयोश् चोद्यदुष्परिहरत्व-सामान्यात् प्रकरणाऽनुसंधानतोऽन्यतरपक्षपरिग्रहो निर्णी-येत । एस्थि वशायाः सामान्येन अस्व. सत्याः सू-भावोदये धाविते सत्येव तद्-गर्भश्चरितरूपपथे चमत्कृति-सहकृता च भवेद् इति युज्येतैव समासपक्ष इति मतं भवति (तु. PW.) । यनि. अ-सू- इत्यस्य नञ्-युक्तरस्यैव पूर्वपदीभाव इति उच्यते. क्विबन्ते कृत-स्वर-प्रकृत्या ।

४) सवितृ-प्रकरणात् असूत (<✓सू [प्रेरणे]) इति शोध. द्र. ।

५) विप. [(प्रयत्नावम् अजनयन्ती-) बन्ध्या-) अप-चित्-] । बस. समासान्ते कपि कात्पूर्वस्याऽकारस्येत्वं हस्वा-तेऽन्यस्यात्पूर्वीय. स्वरश्च (पा ५, ४, १५४, ७, ३, ४४, ६, २, १७४) ।

६) व्यु ? पाप्र. असू- इत्यतो वयवन्ताद् वा यग-न्ताद् वा नाधा. सतः (पा ३, १, २७, पाम ३, १, १३) पचाद्यजन्तं प्रति. द्र. (तु. टि ✓वसूय) । मौस्थि. तु असूत->असूय^१- इत्यत नैप्र यनि. विपरिणाम (तु माश १, २, ५, ४) ।

७) शत्रुनिघाते तुदा. विकरणस्य स्वर (पा ६, १, १८६) ।

८) स्त्री भावे अ. प्र. टाप् च (पा ३, ३, १०३) ।

९) पाठः? तु १ सल्लुप्तैक्यकारं संभाव्येत (तु. नाउ. टि.) ।

१०) पाठः? असूया (=असूयया), एकपदसु इति

पदद्वयं स्यादिति तत्परः शोध. द्र. (पञ्चपन्मातृत्वादेक-पद्विपयाऽसूयेत्यभिर्संधि) । अधिकाक्षरनिविवर्तयिषा-प्रयोजितः यनि. पाठस्य विकार. द्र. ।

११) नाप । अर्थः? [प्रज्ञा-रहित-] मनुष्य- इति वे, [स्तोत्र-रहित-] देश- इति मा, [मूर्य-रहित-] काल-, रात्रि- इति BW. WAG [२, ५१b] प्रभृ । बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

१२) *असूरिक- इत्यत्रत्य टि. द्र. ।

१३) असूय^१- इत्यत्रत्यं टि. द्र. ।

१४) एव किल मूको. (तु. सटि.) । प्रकरणसु *असू-सूर->असूय^१- इत्यस्य रूपं द्र । एवमन्यतरत् किंवि. (=नुक्तम् इत्येतत्पक्षम्) अन्यतरन्च कर्मपदम् इति विवेक. द्र. ।

१५) व्यु ? *अस्वर्- [= (✓अस् [<✓अस (तु. असू-), पंजा असू,] >)*अस्- (=माप धलि-पर्याय) + (✓वृ >)*वृ- [माप. (=वृ- > ऊ- इत्यत्र तु. *वृण- > ऊर्ण-; पंजा. [*वृणु- > *उर्णु- >] उर्णु) इति कृत्वा *अस्वृ- इति तस सास्व (पा ६, १, २२३) सति (✓तृ >)*तृ- (माप.) इत्यनेन वप. पूष प्रकृतिस्वर (पा ६, २, १)] इत्यस्य (धलिध्रस्वरित-वचनस्य सत) नैप्र. यनि विपरिणामः स्यात् (तु. टि. असूति-, *सुवृ- , सूत-, *सूति-, शौ (१०, ३, ९) च गत एतन्निगमान्तरेऽपि रुजस्- इत्यस्यैव विप भवतीति स्पष्टम्; वैतु या (६, १५) प्रभृ असू- इति पूष (तु. दे. [४, ३], स्क. दु, सा. [तै., का] उ म.), ✓इ- इत्येतत् क्तान्तं सत् उप चेति कृत्वा तृस. पूष. प्रकृतिस्वरः (पा ६, २, ४८) अभावतश्चोद्या, नञ् पूर्व-वम वा (तु सा. [कृ]) तस. वा (तु. PW. GW. ORN NW MW.) इति सूत- (✓स इत्यतो वा [तु. पाका ८, २, ६१], सा. [कृ.], PW] ✓स्व इत्यतो वा [तु ORN. GW. NW.] इति उप चेत्यपि स्वरतोऽसाधु वचः । बस. अन्तोदात्तः (पा ६,

४^a, मा १७, २८^a; का १८, १, ४^a.
असूर्ति^b - -[†]ति^a तै ४, ६, २, २; मै २,
१०, ३; काठ १८, १, क २८, २.

? १ असूर्य - असूर - द.

२ असूर्य^c - -[†]क ५, ३०, ६

? असृगादा पै ९, ६, ६

असृज^d - -सृक् क १, १६४, ४;

खि ४, ५, १४; ७, १, ६;

मै ४, २, ९[†], काठ ३४, ८^२,

१२, शौ ४, १२, ४, ५, ९, १४,

४[†], पै ४, १५, ३, ७, ११, ४,

१५, २३, २, १६, ६६, ४[†]; १७,

२१, १, २०, ५२, ११, -सृजा

पै २०, ३९, २, -सृजाम् पै ८

७, ८, -सृज^e तै ७, ४, ९, ११.

असृक्-त्स () पै २०, ५२, १२.

असृक्-त्व - -त्वम् मै ४, २, ९,

काठ ३४, ८.

असृक्-पावर्त् - -वानम् शौ २, २५,

३, पै ४, १३, ६

असृक्-सृष्ट - -ष्टम् पै २०, ४९, ८

असृक्-स्थान - -नम् पै २०, ५४, ३

असृङ्-मुख^f - -खः मै ४, ९, १९,

-खान् शौ ११, ११, १७, पै

१७, १२, ८.

असृष्ट, ण^g - -ष्ट मै १, ६, ६, -ष्टम्

मै ४, २, ९, पै २०, ४९, १०,

-ष्टा मै १, १०, ५, काठ ३५,

२०; क ४८, १८; -ष्टान् पै २,

१५, ३४[†]

असृष्टि - -ष्टौ पै २०, ४९, ८.

असेन्य^h - -न्या क १०, १०८, ६

असोम^k - -म काठ २७, ४; क

४२, ४.

असोमप^l - -पा[†] मै १, ४, ६, काठ

२६, ९[†]; क ४१, ७^२, -पान्

काठ २६, ९, क ४१, ७, -पै

काठ २६, ९^२, क ४१, ७^२; -पौ

तै २, १, १०, १, मै ४, ६, २,

काठ १३, ६, २७, ४, क

४२, ४.

असोमपीथ^m - -थ काठ ११,

१०.

असोमयाजिन्ⁿ - -जी तै २, ५,

५, १^३

असोम्य - -स्यस्य^o काठ ५, २.

अस्कन्^p - -न्दाष तै १, ५, ८, ५,

२, ५, ८, ३, ५, ६, ८, ४, ७,

६, ५, ६, ३, ८, १, ३; ४, ५,

२, मै ४, १, ३; १०^२; काठ १३,

१०; १९, ४, २३, ३; २५,

४^२; ३१, २^२; ८^२, क ३०, २,

३९, १, ४७, २^२.

अस्कन्द्यञ्च् - > अस्कन्दी (क >)

का^o - -के पै १५, १८, ७

अस्कन्^p - -ञ्च् मा २, ८, का २, २,

२; ण[†] तै २, ६, १, ७, ६, ३, ८,

१, ३, ४, ५, २; मै ११, ४,

१२; ३, १०, २; १४, १, २; २,

१४^२, ण[†] काठ ६, ३; २३, ३,

३१, १; ३२, २, ण[†] क ४, २,

४७, १, -ण[†] ञ्चा: मै ३, १०, १,

४, ५, ५^२.

२, १७२) तस च आद्युदात्त (पा ६, २, २) स्यादि-
त्यभिसंधे] ।

^a) मपा असूर्ते <> असूर्ता इति पाभे ।

^b) व्यु^१ *अस्वर्त्रि- (=उप. *त्रि- इत्येव नापू.
विशेषः) इत्यस्य नैप्र विपरिणाम स्यात् । ननु
किमितीदं नापू. पृथक् प्राति. इति (वैतु. सा. [नै स्थ]
भूतानि इत्येतत्समानाधिकरणं सत् यनि नापू. न. द्वि३
इति) । असूर्ते सूर्ते रुजसि निषत्ते (ऋ १०, ८२, ४)
इत्येतस्य मौलिकस्य सत् पाठस्य स्थाने प्रकृतस्य पाठस्य
पर्यायान्तरमात्रत्वाभिसंधेरिति । कथमिति । यथा तत्र
अमूर्ते इति सप्त १ सद् रुजसि इत्यस्य विप. भवति (वैतु. यस्थ-
या. (६, १५) प्रमृ एकारान्तं पुं. प्र३ सद् ऋषय. इत्येतत्-
समानाधिकरणमिति), तथेह (रुजसो) विमाने इत्यनेन
सप्त १ सता असूर्ता (=तौ) इत्यस्य संबन्धो गालवेष्टो
पुंवद्भावश्च (पा ७, १, ७४) इति (तु. टि. *सूर्ति-, निषत्-) ।

^c) विप (तमस्-) । बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^d) =शोणित- । (✓अस् [भुवि] >) *अस्- + (✓सृज्

>) *सृज्- (भाप.) इति स्थिते नैप्र एकसकारलोपे
सति बस. पूप. प्रकृतिस्वरम् (तु. टि. असृज्-) ।

^e) युक्तृ-, शुक्तृ- इत्येतदीयाऽऽभासजन्यः ज् > त्
इति विपरिणाम इति (तु. L.P. २३) वा, पृथक् प्राति
इदम् उप. ✓सृज् > भाप. *सृत्- इत्यंशमात्रे असृज्-
इत्यतो विशिष्टं सतेन सव्यु. इति वा विमृश्यम् ।

^f) विप (२अराय-) । उस. उप. ✓पा(पाने) +
वनिप् प्र. कृत्-स्वरश्च प्रकृत्या ।

^g) बस. पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^h) तस. नञ्-स्वर- ।

ⁱ) पाभे. अशिष्टान् शौ २, ३१, ३ द्र. ।

^j) तस. अन्तोदात्तः (पा ६, २, १५६) ।

^k) विप. ([सोम-रहित-] मैत्रावरुण-ग्रह-) । बस. ।

^l) विप. (शूद्र-) । बस. उप. भाप ।

^m) पाभे. आबाहणस्य मै १, ४, १२ द्र. ।

ⁿ) सपा. क ४७, ८ असृताय इति पाभे. ।

^o) तस. ।

॥ अस्कन्-त्व^१ - त्वाद्य मै १, ८, ३,
३, ४, ७, ८, १०, ९, ७^२; ४,
५, २, ८, ९.
॥ अस्कन्-हविस^३ - वि: तै १, ६,
८, २.
अ-स्कम्भन्^४ - ने ऋ १०, १४९, १.
† अ-स्कृधोयु^५ - यु ऋ ६, ६७, ११,
७, ५३, ३; -यु: ऋ ६, २३, ३,
शौ २०, ३६, ३.
! अस्तं^६ पै २०, १६, १.
१ अस्तं - ✓ अस् (क्षेपणे) द्र.
२ अस्तं - -स्त: ६ पै ५, ३०, ७,
-स्तम् ऋ १, ६६, ५; ११६, ५;
२५, १३०, १^७; ३, ५३, ४, ६,
४, १६, १०; ३४, ५; ५, ६, १^८;
३०, १३, ६, ४९, १२, ७,
३७, ४, ६, ८, १३, २३, (७४,

१४); ११, १; ९, ६६, १२;
९७, ८, १०, १४, ८; २८, १,
३४, १०, ८५, ३३, ८६, २०,
२१, ९५, २; ४, १३, १११,
१०, खि १, २, १^९; ३, १९, १,
५, २२, ६^१, मा ३, ४७; १५,
४१^१, का ३, ५, ४, १६, ५,
२३^१; तै १, ८, ३, १; मै १,
६, २; ७^२; १०, २, २, १३,
७^१, काठ ७, १४; ९, ४; १७,
१८^१; ३९, १४^१, क ६, ३,
८, ७; † कौ १, ४२५^१; २, ९,
४६७, १०८७^१, † जै १, ४१,
७^१; ३, १, ११; ३५, २, ५३,
८, शौ ४, १५, ६, १०, ८, १६,
१४, १, ४३; २, १३, २९^१,
१८, ३, ५८^१, † २०, १२६, २०;

२१; पै १, ७२, २; ४, २६,
१^१; ५, ७, ३, ८, १५, १२;
१६, १०२, ५; १८, ४, १०; ८,
४, ९, ९^१, -† स्ता^१ कौ १,
४५९; जै १, ४८, ३, -† स्ता
मै ३, ८, ३^१, -† स्ते ऋ ७, १,
२, काठ ३९, १५, कौ २, ७२४,
जै ३, ५९, १७.

अस्त-क^१ - कम् खि २, ९, ५,
शौ २, २६, ०, पै २, १२, ५
[क- सु^१].

अस्त-ताति^१ - तिम् ऋ ५, ७, ६
अस्तम्^१

अस्तमि(म्/इ) > अस्तं-
युत्^१ - -यत्ते^१ शौ १७, १,
२३, पै १८, ३२, ७, -यन् शौ
९, १०, ५; पै १६, ११५, २, ३.

^१) तु टि. अ-सुषिरत्व- ।

^२) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^३) नाप (अन्तरिक्ष-) । बस. अन्तोदात्त ।

^४) विप. ([अनल्पप्राप्ति-, पुष्कल] यद्-, रयि-) ।
तस. नञ्-स्वर^१ । उप <स्कृधु-] + १ आयु- इति
या. ६, ३ वे. सा प्रभृ । शेषं कृधु- टि द्र. ।

^५) सपा. शौ ७, ११८, १ अस्: (✓ अस् [भुवि])
इति पाभे. ।

^१) नाप. (गृह-, धामन्-) । व्यु? पाप्र. ✓ अस्
(भुवि)+तन् प्र उस् भ्वादिशाऽभावश्च (पाउ ३, ८६) ।
नित्-स्वरः । यनि. एव बधा. च स्वामित्वविशिष्टोपवेशना-
ऽर्थकः सन् ✓ आस् इत्यस्य च ✓ *निश् (तु २ निष्कृत-
नीड-) इत्यस्य च सनाभिरिति कृत्वा ✓ *भर् (रक्षणे)
इत्यस्य तद्वान्तरप्रभेदतया सुवचस्य सत कायविस्तर-
स्यात् [वैतु. दे (३, ४) भू-गति-दीप्त्या (प्ति-आ) दान-
क्षेपणानामन्यतममर्थमपेक्षुकः सन्ननिर्णीतवचा, सा.
(ऋ १, ६६, ५) प्रभृ. ✓ अस् (क्षेपणे) इत्येतमुपयुज्याना,
WW २, ३३४ ✓ *नस् इत्यत. व्यु. पश्यंस्तदादि-
नकारलोपमिव सक्तेषु संश्लिन्त्य- (मौस्थि अकारादेश-
नकारादेश- च धा समानमूलभूतस्य ✓ *भर् इत्यस्या-
ऽननुनासिकादितया सानुनासिकादितया चोच्चारणद्वैत्वा-

भाव्य तदधीनश्चान्यतोऽकारादेश्चाऽन्यतो नकारादेश-
चा पारिणामिकं प्रादुर्भाव इति कृत्वा तयो परस्परं
सानाभ्यं न तु जन्यजनकभाव इत्यभिप्रेते] ।

^६) पाठ ? इहैवाश्विनोर् अस्तं स्यात् इत्येवं श्य
पाद सु-शोधः, वकारोपक्रमश्च त्रुटिताक्षरयुग्मश्च ४^१
पादो भूयोविमर्शसह^१ द्र ।

^७) सपा. °स्तम् <> °स्ता इति पाभे. ।

^१) पाभे अश्व शौ २० १३६, ५ द्र. ।

^१) सपा ऋ ८, ९६, २ अस्त्रा इति पाभे । पाठ. १ अस्ता
[न प्र३] इति शोधः संभाव्यत (तु प्रकरणम्) ।

^१) स्वार्थे कन् प्र उस्. (पा ५, ४, २९) । नित्-स्वर ।

^१) सकक्ष-विशेषणान्तरसाम्येन करेऽर्थे तातिप् प्र.
उस्. [पा ४, १४३; (तु. दक्ष-ताति- , वैतु सा करेऽर्थे
PW प्रभृ च स्वार्थे तातिलम् प्र इच्छन्तो लित्-स्वरस्य
[पा ६, १, १९३] अभावं प्रति पर्यनुयोज्या)] ।

^१) मूलत द्वि१ सद् मान्तम् अव्य. इति व्यवहार-
मुपैति । तदेतत् स. पूष. सत् उप प्रति मौस्थि क्वि
इति कृत्वा तत्-सबद्ध सत् ग इति कृत्वा व्यवहार्यते
(पा १, ४, ६८) ।

^१) विप. (सूर्य-) । गस. शत्रन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

^१) विभक्तिरुदात्ता भवति (पा ६, १, १७३) ।

अस्तमि (म्-इ) त ^a - ताव शौ १७, १, २३; पै १८, ३२, ७.	५; काठ ७, १०॥; क ५, ९॥, -तम् खि २, ७, ४, मै ३, ८, १०॥; -॥तया तै ७, ५, ८, ४.	६७४१॥; †जै ३, ४६, १२; ५०, ११ ^१ , ५१, ५, ५६, २१॥; शौ १९, ४६, १-७; †२०, ४७, ३; १३७, १४; पै ४, २३, १-७, ६, १२, ५; ६; १९, ४६, १ ^२ ; -तम् ऋ १, ८, ४, १५ ५; १४०, ८, ८, १, ११, ६६, १०; २, ९, ५; १०, ४८, ११, तै ३, २, ६, २०, कौ १, २२९†; जै १, २४, ५†, शौ १९, ४६, १, २०, ६८, ४†; पै ४, २३, १, -ता तै ४, २, ९, १ ^३ , -ते शौ १९, ४६, ५, पै ४, २३, ४.
अस्तमे (म्-ए) व्युत् ^b - -व्युते ^b शौ १७, १, २३; पै १८, ३२, ७	*? अस्तुर्-मिश्र ^१ - शम् शौ १९, ७, १	अस्तुत-यज्वन् ^d - उवनः ऋ ८, ४३, १; -ज्वा खि ५, ५, १०.
अस्तमी (म्-ई) क ^c - के ऋ १, १२९, ९	अस्तु - √ अस् (क्षेपणे) द्र अ-स्तृणात् - णत् काठ ३६, १२ १ अ-स्तुत, ता ^h - -०त शौ १९, ४६, २ ^k , पै ४, २३, २, -त. ऋ १, ४१, ६, ६, १६, २०; ८, ९३, ९, १५; २, २७, ४; मै २, १३, ६†; काठ १२, ३॥, २०, १४†, ३७, १५; १६; ३९, १२†, †कौ २, ५७४, ६१३† ^१ ; ६३९,	
? अस्तनयन् ^d पै १३, १४, ४ ॥ अ-स्त(न>) ना ^e - ना. मै ४, १, १४ ? अस्त(यं>) यी ^f - ॥ यी मै १, ५, १०; -यी ^g पै २, २३, ५ अस्तवे, अस्तवै, अस्ति - √ अम् (क्षेपणे) द्र. अ-स्तुत, ता ^h - -त ऋ ५, ६१, ८, ६७,		

^a) विप. (सूर्य-) । सस्व. कृते तु. टि. अ-व-ग-न- ।

^b) तु टि. अस्ते-युत्-, यते ।

^c) व्यु. ? भाष. (अन्तिक- [तु २ उपाक- , प्रतियोगिपदं पराक- चेति]) । गस अधिवरणे घञन्ते थाथादि स्वर (पा ६, २, १४४) । उप. √ *ईक् मौस्थि √ *ऋ इत्त्र लब्धमूलः सन् √ *ईक् इत्यस्य नैप्र विपरिणाम इति मतम् । यद्वा समस्तस्य धा. अनङ्गीकारे सति यनि. रूपे अस. सास्व च सुपोऽल्लुकि सप्तम्या. स्थाने वैकटिपकोऽम्भावाऽभावश्च (पा ६, १, २२३; २, ४, ८४ द्र. ; तु. सव्यु. अमीक-, प्रतीक-, समीक- यत्र स्वरभेदत सं. व्यवस्थेयस्तत्पर उक्तचरे प्रकरणे [तु टि. अमीक-] प्रकृतया दिशा विशेषाधानपर. शोधश्च द्र. ; वैतु. दे. [२, १६] अस्तं √ मा[माने]† कीकन् प्र. उसं. [पाउ ४, २६] इति कृत्वा धा. लोपं ब्रूवाणो नित्-स्वरस्य [पा ६, १, १९७] अभावं चाऽन्यथा-सिद्धस्य धा. कल्पनां च प्रति पर्युत्तयोज्य^१) ।

^d) तु सस्थ. टि ? उरपाम् ।

^e) विप. (प्रजा-) । बस अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

^f) व्यु. ? अ+√स्त् (हिसायाम्) > स्तर्यं- (तु पाम ३, १, १२३) इति कृत्वा तस. कृत्य- (पा ६, २, १६०) इत्यन्तोदात्ते प्राप्ते स्वरित. उसं. । अथवा (√अस् [दीप्तौ] > भावे) *अस्- + (√तृ [धरणे] > कर्तरि) *तरि- इति स्थिते उस. कृत्-स्वरः प्रकृत्या (पा ६,

२, १३९) । *अस्तरि- इत्यतः प्राग्वीये उसं. (पा ४, ३, ७) कपि प्र. निष्पन्नस्य सत *अस्तरि-क- इत्यस्य नैप्र विपरिणामः स्वरसंक्रम (पा ८, २, ४) चेति दिक् ।

^g) यी इति पाठ^१ यनि. शोध (तु. विप शरद- इति) ।

^h) तस. नञ्-स्वर । उप. कर्मणि क्त. प्र ।

^१) 'अस्तृभिः (=स्तृभि. [=स्तृभि.]) मिश्रति' इति कृत्वा उस क्विबन्ते कृत्-स्वरः प्रकृत्या । एस्थि. चतुरक्षरतया छन्दो नाक-विशेषणतया चार्थ- सुसंगत. (तु वैतु. ता. [७४] तुर् [स्त्-] विगम् इति शोधमुख, R.W. च अष्टाविंश-> -शम् इति पठन्तौ यद्र.) ।

^२) विप ([अहिंसित-] मर्त्य- प्रभृ.), नाप. (मणि-विशेष-[शौ १९, ४६, १-७]) ।

^३) सूको. अस्तुत । इमम् । इति पपा. भवति । यत्तत्र शपा. अस्तुत इति शोधम् इष्टवान् तद् अन-पेक्षितमिव भवति । वाक्यादित्वात् षाष्ठिकस्याऽऽम-न्त्रिताऽऽशुदात्तस्य (पा ६, १, १९८) सूपपदत्वोपलम्भात् । एस्थि. आष्टमिकमामन्त्रितनिघातमिव (पा ८, १, १९) श्रावयन्ताविह R.W अपि चिन्तयौ द्र. ।

^४) सपा. ऋ ९, ३, ८ अस्तुत इति पाभे ।

^५) सपा. ऋ ९, ६७, २ विशिष्ट. पाभे ।

^६) पाभे. आस्तुता द्र. ।

^७) पाभे अक्षितम् मा ३८, २६ द्र. ।

^८) विप (अभि-) । बस पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

२अ-स्तृत्^{a,b} - तः शौ १, २०, ४^c,
५, ९, ७

॥अ-स्तृत्^d - त्यै मै २, १, ७

॥अ-स्तोमभाजू^e - भाज मै ३, ९,
४, ४, ७, १, काठ २८, ७, क
४४, ७

अस्त्र^f - स्त्रम् शौ ११, १२, १६,
पै १०, ११, ८, - स्त्रा पै ९,
२५, ५, - स्त्राणाम् पै ५, ३७,
१.

अस्त्र-बुध्न- > आस्त्रबुध्न^g -

- ध्नाय ऋ १०, १७१, ३.

अस्त्रा(स्त्र-आ)खण^h - णम् पै ९
२५, ५

?अस्त्राम् पै २०, १८, १०.

अ-स्त्रैणⁱ - णा शौ ८, ६, १६, पै
१६ ८०, ७

?अस्त्वा ✓अस् (क्षेपणे) द्र.

अस्थन्^j - स्थन् मै ४, २, १३,

- स्थभिः ऋ १, ८४, १३,

तै ५, ६, ६, ३, ७, १८, १५; मै

२, १३, ६, काठ ३९, १२, ५३,

८५, कौ १, १७९, २, २६३,

जै १, १९, ५, ३, २२, १०,

शौ २०, ४१, १, - स्थभ्यः मा

२३, ४४^j, ३९, १०^k, का

२५, ८, ६^j, ३९, ८, १^k, तै ५,

२, १२, २^j, ७, ३, १६, २^k,

काठ ५०, ६^j, - स्थानि तै ४,

७, १, २५^j, ५, ६, ६, ३, ६,

२, ८, ५^m, ६^m, ७, ५, २५, १,

मै २, ५, २; ११, २५^l, ३, ८,

५, ६, ९, ६, काठ १३, २,

१८, ७^j, - स्थन्^o शौ ४, १२,

१, पै ४, १५, ४, - स्थन्^o तै

६, ५, २, २, मै ४, ६, ६; काठ

२८, १॥, ३८, १४, पै ४,

१५, २ [स्थन्- अन्^o, पुरुष^o]

अस्थ- अधि^o, अन्^o, पुरुष^o.

अस्थन्-वृत्^p - वृत्ते तै ७, ५, १२,

२, काठ ४५, ३, - वृन्तः तै

६, २, ८, ५, मै ३, ७, ५, ८,

६, काठ २४, ५, क ३७, ६,

- वृन्तम् आ १, १६४, ४, मै २,

३, १॥^q, काठ १२, १॥^q,

शौ ९, १४, ४^j, पै १६, ६६,

४^j.

॥अस्थन्वृत्ती- -ती तै ६, १

७, १^r.

?अस्था^r ऋ १०, ४८, १०

?अस्थापू^s पै ११, १, ८.

a) बस अन्तोदात्तः (पा ६, २, १७२) ।

b) उप. भावे क्त प्र. ।

c) पाभे. अद्भुतः ऋ १०, १५२, १ द्र. ।

d) तस नन्-स्वर ।

e) विप. (ऋतु-) । तस नन्-स्वर । उप स्तोम- +
✓भज्+णिव. प्र (पा ३, २, ६२) ।

f) नाप. (इषु- प्रसृ) । ✓अस् (क्षेपणे) + त्रः
प्र उस्. (पाठ ४, १६७) । तत्-स्वर ।

g) व्यप । अपत्येऽर्थे अण् प्र (पा ४, १, ११२) ।
तत्-स्वर ।

h) उप मौढि <आ✓*क्षृ इत्येवं व्याचिख्या-
स्यमानं सत् यद् (तु टि. वैप३ अपि) ।

i) व्यु ? *अस्- (तु टि १अस्थि-) + (✓*स्थृ
[स्थैर्ये]) > *स्थृ- > *थृ- इति स्थिते तस. सास्व.
(पा ६, १, २२३) *अस्थृ- (तु. *अष्टि-) इति
प्र. (✓*भृ मरणे > *भृण- >) *भृन्- इति उप.
चेति कृत्वा बस प्र प्रकृतिस्वरम् सत. (*अस्थृभृन्- >)
*अस्थृभृन्- इत्यस्य यनि विपरिणाम. स्यात् ।

j) पाभे. अङ्गभ्यः शौ १, १२, ४ इत्यत्र अस्थभ्य
मञ्जभ्य इत्यस्यापि समावेश. द्र ।

k) सपा काठ ४३, ६ अस्थिभ्य. इति पाभे. ।

l) सपा मा १८, ३ प्रसृ. अस्थीनि इति पाभे. ।

m) सपा. काठ २५, ६ प्रसृ. अस्थि इति पाभे. ।

n) अस्थानि इति पपा. सात च ?

o) अल्लोप उदात्तनिवृत्तिस्वर (पा ६, ४, १३४; १, १६१) ।

p) सस्व. कृते तु टि अक्षण्वत्- ।

q) सपा. तै २, ३, १३, २ आत्मन्वन्तम् इति पाभे. ।

r) *अस्थ- [= L✓अस् >] *अस्- इति पूर्वाशो
हिसा-दीत्यन्यतरपर्यायः, *थृ- इत्युत्तराशश्च *तृ-
(< ✓तृ) इत्यस्य *त्र- > *तृ- इत्येतद्-द्वारक
नैव विपरिणाम इति कृत्वा वज्रपरः समुदितोऽर्थः द्र]

इत्यस्येन्द्रकर्तृकाविष्करणे सावनवचनस्य सतः नृ१
सविकाचीय स्वरश्च (पा ६, १, १६८) संभाव्येत
(वैतु. सा. अर्वातो नेदीयानपि सन् ✓अस् [क्षेपणे] इत्यत
व्यु ब्रुवाणो भिन्नप्रस्थानः, उद्गी १अस्थि- इत्यस्य द्वि३
इति, GW ORN. NW. MVG. [२५२, ४२८] च
अस्थन्-, १अस्थि-, नन्-पूर्व. ✓स्था इत्याद्यन्यतम-
मूलतया वा, था-प्रत्ययान्ततया वा व्यु. सकेतुका. सन्तः
स्वरूपमात्रत यनि अपि प्रदर्शयन्तः) ।

s) पाठ ? ह्यभ्रमाद् द्वितीयपादौपक्रमिकव्यक्षरीप्रयुक्तं
लिपिप्रमादमात्रमानुष्टुभयो पादयोर्मध्येऽन्तर्गह्यमानं
सदपाकरणेनैव सु-शोधं द्र. (तु. आपमं १, १३, १) ।

१अस्थि^१ - स्थि मा १९, ८२, २०,
१३, का २१, ६, ३, ७, १४, ॥ तै
२, ६, ३, ४, ३, ४, १, ४, ५, २,
३, ७, ७, ४, ९, १, मै ३, ३, ३॥,
११, ८, ९; ४, १, १॥, ॥ काठ
१३, १०, २०, १३, २१, ४,
२५, ६^१, ३१, ७, ३४, ११,
१२, ३८, ३, ४, ॥ क ३१, ३^३,
१९, ३९, ४^१, ४७, ७; शौ ४,
१०, ७, १२, ३; ४^०; ५, १०, ९,
१८, ११, १०, ११, २९, पै
४, १४, २, १५, २, ५, २५,
७, ७, ७, ४, १४, ३, २९,
१६ ५३, १३; ६१, ७, ८, ८६, २,
८७, १०, -स्थिभ्य काठ ४३
६^१, पै ४, ७, ५, -स्थिषु पै १६,
१४९, ४, -स्थीनि मा १८, १९,

का १९, २, ३^०; क २८, ७^०, शौ
९, ५, २३, ११, १०, १२, १२,
११, ९, पै १६, ८६, १, १००,
१, १३७, ८. [°स्थि- अन°,
रुधिर°]
अस्थि-चित्^१ - चित् मै ३, ५, १
[°चित्- अन°]
अस्थि-जम्^१ - जम् पै १, २६, ४;
-जस्य शौ १, २३, ४, -जा पै
२६, १०.
अस्थि-भूयस्^१ - यान शौ ५, १८,
१३, पै २, १७, ४
अस्थि-क्षस्^१ - सस् शौ ६, १८,
१, पै १९, १३, ७.
१२अस्थि^१ - स्थिभ्य शौ २, ३३, ६,
॥ अस्थि (तु >) ता^१ - ता मै ३,
४, ६

१अस्थिवांस^१ - मेभि पै २, २५,
९.
॥ १अस्थिरि^१ - रि नै ७, १, १, १,
-रिणा तै ७, १, १, २
१२अस्थिरि^१ - रि^० ऋ ६, १५, १९,
मा २ २७, का २, ६, ७, तै
५, ७, २, १, मै १, ८, २, ४,
१८, १५, काठ ५, ५, ७, ३,
२२, ६९, ४०, २, क ५, २, ३४,
१९, शौ २०, १३०, १९९^१.
अस्थेयस्^१ - ॥ यस् तै ५, २, ६,
२, काठ २०, ८, क ३१, ६,
-यमाम् ऋ १०, १५९, ५,
पै २४१, ५.
अ-स्नातृ^१ - ता ऋ १०, ४, ५,
-तारा ऋ ४, ३०, १७, -तृन
ऋ २, १५५.

१) व्यु ? तु PW १, १५८ उ । ✓अस् (अपणे)+
क्थिन् प्र. नित्-स्वरश्च (पाउ ३, १५४, पा ६, १, १९७)
इति संप्रदायः । मौस्थि तु (✓*अस् [हिंमायाम्] >)
*अस्- (नैक्ष्विष्यवशेष्टत्वे सति हिंसाकर्तारि पाषाणादौ
तात्पर्याद् *अश- इत्ययं पर्यायश्चाऽऽद्यकारतः अद्रि-
इत्येतेन मागोऽयमाक् च द्र.)+(✓*स्थ [स्थैर्ये] > भावे
*स्थिर- > *स्थि- > *स्थि- >) *स्थि- इति स्थिते
वस. पूष पठतिस्वरम् (तु. टि *अष्टिर्- अस्थिन्-) ।

१) पाभे अस्थानि तै ६, २, ८, ५ द. ।

१) पाभे. असन्- > -स्ना पै ४, १५, ३ द. ।

१) पाभे. अस्थभ्य मा ३९, १० द. ।

१) पाभे अस्थानि तै ४, ७, १, २ द. ।

१) उस क्विबन्ते कृत-स्वरः प्रकृत्या ।

१) उस. उप. ✓जन्+ड प्र (पा ३, २, ९८) ।

१) विप. । वस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

१) विप. ([अस्थि-च्यवक-] बलास-) । अणन्ते कृत स्वर-
प्रकृत्या । १) पाप्र क्विच प्र. उसं. (पाउ ३ १५४) ।
चित्-स्वर. इति कृत्वा मौस्थि. तस सास्व सतो नापू
रूपान्तरमात्रतया सुवचत्वेऽयस्य सत्ता प्रति संदेहः ।
नापू. सरूपस्य श्रुतिसुभिन्नेऽयेतस्य श्रुत्यन्तरस्य नितरां
दुर्भिक्षात् । एस्थि. मज्जन्- स्नावन्- इत्येतयो-

रन्नन्तयो मतोरानुपदिकान् साहचर्यान् मूको अपुष्टेऽपि
सति अस्थिन्- > -स्थभ्यः इति शोध सावसर-
सभाव्येत (वैतु MVG २८७, < १अस्थि- इति) ।

१) विप. (श्री-) । वय अन्तोऽन्त (६, २, १७२) ।
उप. भाप. द्र. ।

१) पाठ. ? प्रकरणत अस्थिमांस- इति शोध सूह. द्र ।

१) विप । [(आ+L✓स्था > भावे] *स्थुरि- > वस.)
*आ-स्थुरि- (मय्यक्-स्थिति-मत्- [शकट-]) > नैप्र.
यनि. इति मतम् (तु. [अंशत] PW प्रभृ , वैतु. भा.
=अन्यून- [अज्योतिष्टोम-] इति) ।

१) नाप [अनेकाद्वयवृत्त-रथ-, (उपचारान् धन-
वान्यादि-संपन्न-) गृहैश्वर्य- इति वे. सा उ म,
वैतु. भा स्यौल्य रहित- इति १)] । आ✓स्था > गभ.
(कर्तरि) *आ-स्थुरि- (आस्थान्-) > नैप्र यनि डते मन्म ।

१) गार्हपत्यानि इत्यन्विनं प्र३ इति भा. सा. G.W.
प्रभृ ? वा. क्विच इत्येव तु मत पुष्टं भवति ।

१) तु. RW , वैतु. शंषा प्रभृ अस्थिर इति सुपा.
चिन्त्य । सपा. खि ५, १, ५, १० भिन्नः पाठ. द्र ।

१) विप. > नाप । तस. नञ्-स्वर । उप < ✓स्था
कर्तरि कृत् । पाप्र. < स्थिर- (पा ६, ४, १५७) इति ।

१) तस. वैभाषिकोऽन्तोदात्त. (पा ६, २, १६१) ।

अ-स्नाविक^a-काय तै ७, ५ १२, २,
काठ ४५, ३

अ-स्नाविर^b-रम् मा ४०, ८, का
४०, १, ८.

?अस्नाहि पै ७, ५, १०^०

अ-स्पन्दमान^d-न क्र ४, ३, १०.

अ-स्पृत^d-तः^f क्र [(८, ८२, ९)२,
३, ८], -तम् क्र [८, ८०, ९,
(९, ३, ८)]

अस्मत् अस्मद्-द्र

अस्मत्त्वसुपधिर^g पै १, १८, ४.

अस्मद्-

अस्म-स्मभ्यम् ऋ १, ७, ६, १०,
८, १७, ८, २४, १४, ३४, ३,
४८, ९, ६३, ८, ७९, ५, ८१, ६,
८५, १२; ९०, ३, [१२, १३, ४,
५५, ९; (९, ७४, ५)]। [१०२,
४; ६, ४४, १८], १०८, १३,
१११, ३, ११४, ५, ११७, २,
१३२, ४, १४०, ११, १५९,
५, १७०, ३, १७६, ४, १८७,
११, १८९, ३, २, ११, १९,
[१३, १३, १४, १२], १८, ८;
३८, ११, ४०, ४, ३, ३०,
२१, [२१ (३१, १४, ४, २२,
१०)]। ३६, ९, ५०, ३, ५४,
११, ५७, ६, ६२, १४; XX मा ३,
३८, ४, १२, ८, ६, ९,
२३, ११, ८०, १५, ३६, १,
१७, ४; ५, ७, ११, १५, २५,
४६, १, २७, ६, २९, ४८, १,

३४, ३३, ३६, २०, का ३,
४, २, ४, ५, ४; ८, ३, १, १,
१०, ५, १, १२, ७, १५, १६,
५, १८, १, १, ६, ८,
१२, १५, २७, १५, १, १, २८,
१२, १, २९, १, ६, ३१, २,
८, ३३, २, २, ३६, १,
२०, तै १, ४, २३, १, १, ५,
११, ३, ५; ७, १०, १, १३,
३, ८, ६, १, २२, १२, २, १,
४, ५, २, ६, १२, २, ३, ५,
१, २, ४, १, ७, ३, १०, ३,
४, ४, ५, ६, १, १, ३, ३, ३,
५, ६, ४, ५, ४, ४, ५, ७,
४, १७, १, मै १, ४, १, १०,
४, ११, ४, २, २, ६, ७, ७,
१०, १, १२, ३; ५, १३, ८, १,
३, १, ९, ३, ६, ४, ९, १६,
३, ४, ९, ६, १०, ४, १२,
२, ३, १, ४, १, ३, ५, ८, १,
११, १२, १७, १७; काठ ५, ३, ६,
१०, ७, १२, १६, ८, १७, १,
९, ६, ७, १३, १५, १, १४,
२, १६, ७; १७, १७, १९, १,
१८, १६, १९, १०, २६, ११, १,
३७, ९, ३९, १५, ४०, ८, १,
११, ४, ६, १, ४, १, ८,
८, ९, १०, २८, १, २९, ४,
३०, ८, १, १, १०, ८, १,
१३, ३, १७, ५, ४, ५, ७, २,
१८, २, २९, २, ४, ३, ९, ६,

४५१, ४५३, ४६२, ४८६,
७६०, ७८७; ९०१, ९१२,
९७१, १०८१, १, १, १,
१०, ९, १, १५, ४, ३३,
५, ५६, ६, ५८, १०, ३, १७,
३, २०, ३, २३, ८; २९, ३,
३१, १६, ३४, ९, ११, २०, १,
३७, १, ४, १४, ५, १५, ५,
३०, १, शौ १, १६, १, १८,
२, २६, २, २, ६, ५, ३, ५,
३, ८, १; १२, ५, ४, १८, ६;
३१, ७, ५, ३१, ११, ६,
९२, ३, ११०, १, XX,
पै १, १८, १; ४२, ४,
४५, ३, ५१, १, ३, ९५,
४, १; ३, १०, ५, ३३, ६,
३६, ५, ४, १२, ७, ५, ४,
१३, २४, ५, ३९, ४, १६,
३, ४, १६, ११, १०, ९, १०, १,
१२, ३, ७, १३, ८, १६, १५,
११, २, १६, १०, ४, २४,
६, २६, २, ७६, ३, ९८, ९, XX,
-स्मान् ऋ १, ९, ६, १७, ७, २४,
१२, ३१, १८, [४७, ५, (८, ५९,
३)], ८१, ३, ८४, २०; ९५, ९,
९८, ३; १०९, ७, ८, १११,
५, ११२, २५, १६५, १४,
१७४, १, १८९, १, २, २,
[१, १६, २, १३]; ११, १५,
२८, १०, ३०, ५, ६, ८, ३९,
४, ३, ८, १०; ३३, ६, ५३,

उप √स्नात्तृन् प्र । यद्वा उप. भाप. इति कृत्वा
नञ्-पूर्वे बस अन्तोदात्त. द्र. ।

^a) सस्व. कृते तु टि. अ-चर्मक- ।

^b) बस. अन्तोदात्त. (पा ६, २, १७२) ।

^c) स्नाहि इति मूको. ।

^d) तस. नञ्-स्वरः ।

^e) उप. < √स्पन्द ।

^f) पाभे अस्मत् कौ २, ६१३ द्र ।

^g) अस्मद् अथ त्व असूपधिर... इत्येवं शोध संभाव्येत ।

^h) सपा. ऋ १०, १५७, ३ अस्माकम् इति पाभे ।

ⁱ) सपा. ऋ १०, १५, ४ नः इति पाभे. ।

^j) सपा. ऋ १०, १४२, ७ विशिष्ट. पाभे. ।

^k) पाभे. अदित्यै पै २०, १७, ९ द्र. ।

^l) शोधस्य कृते तु. सस्थ. टि. ?प्रदुतेषु ।

२०; ६२, ३^१, छ, ४, १५; ९,
८, xx, लि १, ६, ५; २, ७, १;
८, १; ३, ६, ७, छ, ५, ३, १६,
२०; ७, ७, ४, मा १, ८; २५,
२६^२, २, १०^१, १५^१, २५^१; ३,
३६^१, छ, २^१; ५, ७, ३६^१, ६,
२२; ७, ४३^१, ८, ४४^१, ११, ८०,
xx, का १, ३, ४, ९, ३, ४^२,
२, २, ९^१, ४, १^२, ६, ३^१, ३,
२, ७, ३, २८^१, ९, १; छ, १,
२^१; ५, २, ६, ९, २^१, ६, ५, ४,
८, १८, १^१, xx, तै १, १, ४,
१, ९, १, २^१, १४, ३; ४, २, १,
१^१, ५, १, १४, ६^१; ३, १, १,
९, २, ११, १; ४, ४, १, ४, ३,
१^१, २, ४५, ३, ६, ३, २^१;
६, ४, १२, ३^१, २, ६, १२,
३^१; ३, १, ९, १, २, २, ५,
४^१, xx; मै १, १, ४, १०^१, २,
६; १३^१, १८, ३, ३; ३६;
३७; ४, १^१; ५, २^१, ४^१, ११^१;
१३^१; ६, १; १०, १६^१; २, ४,
३^१, ७, ७, १२, ९, २^१; १०, ४^१,
३, १६, ४^१, ५^१, xx; छ, ९, १२^१;
११, २^१; xx, काठ १, ४, ९^१,
२, १^१; ७; १५^१; ३, १^१, ८, १०,
छ, ९, १३^१, ५, २^१, ५, ६, ९^१,
१०^१; ११^१; xx, क १, ४; ९^१,
१३^१, २, ८^१, १५, १७, ३, ७,
११^१, छ, ८^१, ५, २^१; १, ५; ६, २,
२५, ३; २७, १^२, २८, ५^१; ३०,

८, १^१ कौ १, २३९, ३१९, ४१४;
२, २१३, ३५४; ४४२, ६५५;
७३१, ७७१; ७७२; १०७४;
xx, शौ १, १, ४; १९, ३; २१,
२^१; २९, १^१, २, ११, ३; १९-
२३, १-५, ३५, ४; ३, १, ३,
२, ६; २७, १-६, छ, १०, ५,
१९, ५, ४०, १-८; ५, ६, ८^१, ९;
६, १९, ३^१, xx, पै १, ३६,
१-३, ५७, ३, ६३, ५, ६५, १, ८६,
३, ८८, ४, ९७, १, १००,
३; १०८, १; ३, ११०, २, २,
१६, ४, ४८, १-५, ८८, ३^१,
३, ५, ६, ६, ३, २४, १-६,
xx; ६, ११, १०^१;
-स्मान्-स्मान् ऋ छ, ३२, ४,
-स्माभिः ऋ १, ११३, ११,
३, ६२, ७; ६, ३४, २, ८, ८१,
८, १०, ३८, ३; ११०, ३,
लि छ, ५, ४; १६, ३६; तै १,
४, ३३, १^१; शौ ६, १२२, १,
१२, ३, ४२; पै २, ६०, २;
१६, ५१, ५; -स्माभिः पै १७,
४०, २, xx, -स्माभ्यः पै ३, ३९,
२^१; -स्मासु ऋ १, ४८, १२;
६४, १५; १२३, १३^२, १३९,
८; २, २, ६, १२३, १५,
(१०, ३७, १०), छ, ५१, १०,
५७, २; ८, ५८, १०; ५, ४,
१०, ६, ७, ३, ४७, ६, ७, ७७,
६, ८, ४७, १०, ५९, ७, १०,

५९, ५, ६; ८३, ४; १४४, २;
लि १, ६, ७, ५, १, २; मा ८,
५१; १७, ९८^१, १९, ४८,
२६, ३^१; ३७, २०; का ९, ६,
३, १९, १, ११^१; २१, ३, १९,
२८, २, १^१; तै १, १, १४, ३^१;
४, ४६, १^१, ६, ३, २^१; ४, ३,
८, २२, ३^१, २, ३, १४, ४,
४, १२, ४^१; ५^१, ७^१; xx, मै १,
२, ३^१, xx; काठ ३, १०, छ,
१५^१; १६^१, ५, २; ६, ८, ९, ६;
८; १०, १२, १३, २९, २, ३०,
४^१, ३२, २, ३३, १, ३८, २; ४०,
७^१, ११^१, क २, १७, छ, ७,
८, ९; ११; छ, ३, छ, ७^१,
शौ छ, ३२, ४^१; ५, ६, ८; ६,
८४, २, ७, ५, २; ५४, १;
८१, २^१, ८७, १^१, xx, पै १,
१०६, ६; १०९, ४^१; ३, ३०,
२; ५, छ, ३२, ४^१, ३४, ५; xx;
-स्मै ऋ १, ९, ७; ८८, ४४,
२, ८, ६५, ९, २४, ७; १३०, २२;
१०, २४, १; ३४, ४; ३८,
१५, ४३, ७; ४६, ६; ८७, ६;
५४, ११; ७१, २; ७२, २;
७४, १, ७९, ४, ९२, १४,
९३, १२, १०२, २, ११२,
२४; ११३, १७, ११४, ९; १०;
११७, २३, २, ३५, ४^१, xx,
६, ७४, ३६, ७, १०१, ५^१,
९, ६३, १^१, १०, ७, ४१^१,

१) लु. सस्थ. टि. अन्तर ।

२) सपा. ऋ ६, ७४, ४ विशिष्टः पाभे ।

३) सपा. मै १, ३, ३९ युष्मान् इति पाभे ।

४) सपा. ऋ ९, ६७, २५ माम् इति पाभे । तैत्रा १,
४, ८, २; ४ इदम् इति पाभे ।

५) पाठः ? परमाऽस्मभ्यं नः इत्याकारकः शोधो
विद्युः । १) सपा. ऋ ८, ११, १ प्रसू. विशिष्टः पाभे ।

६) पाभे. अन्तर पै १, १०९, ४ द्र. ।

७) शे प्र (पा ७, १, ३९) प्रगृह्यत्वप्रयोजकः (पा
१, १, १३ [वैतु. टि. अस्मै-हेति-]) ।

८) पाभे. अग्निः तै २, ५, १२, २ द्र. ।

९) पाभे. अस्मै काठ २०, १५ द्र. ।

१०) सपा. जै १, ५२, ५ ? अस्मै इति पाभे. ।

११) अस्मै इति शोधः ।

१८, ९^०, १९, १^०, २२,
२; १२, १३^०, ८४, ३^०,
खि ३, ३, १०^०, ६, २, २२, ९,
मा ३, ११^०, ४, २२^०, २६, ८,
१८^०, ३८^०, ९, २२^०, २५,
१०, ३०, १२, २९^०, ५१^०,
६९^०; xx, २७, २०^०,
का ३, ३, १^०, ४, ७, ३^०,
९, १; ८, १३, १^०, ९, ३, ४^०,
१०, ४, ४^०; ५, २; xx, १३,
५, ८^०, २९, २, १०^०,
तै १, २, ५, २६, ७, १^०, १४, ४, ३,
१४, ८; ४, ४४, २६^०, ५, ५, १, २,
६, ६, २; ७, १०, १६, १३,
५; ८, २२, ५^०, २, २, १२, ३, xx,
४, १, ८, ३^०, xx, मै १, २, ४^०,
५^०, ६, ३, ३८^०, ५, १^०, २, ७,
८^०, ९^०; ११^०, १२^०; xx,
४, ११, २^०, काठ २, ५^०, ६^०, ८^०, ३,
१, ४, १२^०; १५^०, xx, ११, १२^०,
१६, ८^०, xx; १८, १७^०,
२०^०, १९, ११^०, क १, १८^०,

१९^०, २, २, ८, ३, १०^०, ४,
८^०, २५, २^०, ५^०, १०, २६, ५,
२९, २^०, ५^०, ३१, १^०, ३७,
५^०, ७^०, तौ १, ७६, ९९,
५०१^०, २, ५५३, ७२९; ७५१,
८७०, ९११, xx, तै १, ८,
४, ११, ३; ३, ४३, ९, ४, ३, १०,
११, ९; १२, ७, १५, ४, १९,
२^०, २१, ९; शौ ४, २१, १^०,
५, १, ३, १८, ११, ३, ४२,
४, ४६; १९, ४०, ४^०, १२०,
१३, १, ७१, १३, १४, ८९,
६, ७, ९४, ५, ११९, २^०,
१४३, ६; ७, पै १, ५४, १,
४, १२, ३^०; ६, १, ३, ९,
१, १०^०, १२, ६, १४^०, २०,
४, ५, ६, ६^०, ४०, ६, ७,
†अस्म-त्रा^० १, १३०, २,
[१३७, १, ३], ४, ३२, १८,
४१, १०, ८, १८, १४, ६३,
४, १०, ४८, ३, शौ २०,
९४, ३.

अस्मन्ना(त्रा-अ)ञ्च्^१-

-त्राञ्चः क ६, ४४, १९.

अस्म-बुह^३- -धुक् क १,
३६, १६, १७६, ३; ८, ६०, ७.

✓*अस्मयु^२- > अस्मयु^०-

-यु क १०, ९३, १४, -†यु
क १, १३१, ७, १३५, २, [२,
(७, ९०, १, ८, ८२, ५)], १४२,
१०^०, ३, ४१, ७; ४२, १, ५,
७४, ८, ६, ४८, २, [७, १५, ८,
८, १९, ७], ७०, १२^०, ९, ०,
५; ६, १, १४, ८, ६४, १८; ७८,
५; १०, ९३, ११, मा २७, ४४,
का २९, ५, १२, मै २, १३, ९,
काठ ३९, १२, शौ १, ५०६,
२, ५४; ३९१, तै १, ५२, १०,
३, ५, १३; ३१, ११, शौ २०,
२३, ७; २४, १, -युम क २,
२३, ८, मा ११, १३, का १२,
२, २, तै ४, १, २, १; मै २,
७, २ काठ १६, १, -यु क
१, १३५, ५, १५१, ७, ७, ७४,

१) सपा. शा १८, २, ५९; ६० सह इति पाभे ।

२) सपा पै १९, २१, १४ अस्य इति पाभे ।

३) *अस्मभ्य>नैप्र. यनि इति कृत्वा छन्दस्त* तत्पर*
शोधः द्र. (तु सस्थ. टि. उपस्पृश) ।

४) सपा. शौ ४, ३१, ३ अस्मै इति पाभे ।

५) सपा. शौ ७, १०२, ३ अस्मै इति पाभे ।

६) सपा. ऋ ४, ५७, ८ तै ४, २, ५, ६ काठ १६, १२ प्रभु.
विभे. । शौ ३ १७, ५ अस्मै इति पाभे ।

७) सपा अस्म<>अस्मयु. इति, शौ ५, २७, १०
अस्य इति पाभे ।

८) पाभे. अन्तरू पै १, १०९, ४ द्र ।

९) सपा क १०, १७३, १ विशिष्ट* पाभे. ।

१०) पाभे. अस्मै ऋ ९, ६३, १ द्र ।

११) त्राप्र. षस्. (पा ५, ४, ५६) । तत्-स्वर. । अव्ययत्वे-
नोपचारः द्र. (तु वै. सा. P.W प्रभु ; वैतु. [पक्षे] सा. ऋ १,

१३७, १ इत्यत्र उप. ✓त्रा>*त्र-इति कृत्वा समस्तस्य
ह्रस्वाऽकारान्तस्य च सत प्राति प्र२ इतीव व्याचक्षाण ।
इह च नाउउ च पपा पूप. अस्म- इत्येव द्र ।

१) विप ([अस्मान् प्रति गच्छतु-] हरि-) ।
कारकाऽर्थस्याऽपि कारकत्वमिति कृत्वा सप्तम्यन्तार्थे
त्राऽन्ते कारके उपपदे सति विवन्नन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या ।

३) विप. (रिपु-), नाप । उस विवन्नन्ते कृत्-स्वर
प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

४) क्यजन्त नाधा. (पा ३, १, ८ [तु. या ६, ३१]) ।
ईत्वंदीर्घत्वाऽभाव. (पा ७, ४, ३५ [तु. ✓अमिञ्चयु]) ।
वस्तुतस्तु अस्म- इत्यस्य *अस्मृ- इत्येतज्जत्वात् यनि.
✓*अस्मयु इत्येनज्जत्वमिति मतं भवति ।

५) विप ([अस्मत्काम-] अग्नि-, इन्द्र-, सोम-, बृहस्पति-
प्रभु) । उ. प्र (पा ३, २, १७०) तत्-स्वरश्च । पपा.
अस्म-यु- इत्येवं मूलप्रकृतिप्रत्ययविवेचनाऽर्थकः सावप्रहो
निर्देशः द्र. ।

४, ८, २६, १४; खि १, ५, १
अस्मद्^a - स्मत् ऋ १, २४, ९,
१५, ३३, ३, ६०, ३, ६३, ५,
९२, १६; ११४, ४, १२१, १५,
१२९, ६; १०, १३४, २, १३९,
५, ८^३; १४४, ३; १८९, १, ३, ××,
४, ११, ६^b, ७, ३४, १०, मा
५, २६; ३६, ६, १, ७, ४३, ९,
१६, १२, १२, १८, ४३, ४३,
६२, १३, १३, ××, १७, ७^c,
का ५, ७, १, ९, २, ६, १, १, ९,
२, ३, १०, ३, ९, १३, १,
१३, २, १, ३, १४, ५,
१, १८, १, ८^d; ××, ति १, १,
१४, ३, २, १, १^e; १४, २, ३,
१, १६, २, २, ६, १, १६, १४, ५,
४, ४३, १, ४, १, ५, ११, ३,
७, ८, २, २, २, ५^f; ××, ४, ६,
१, ३^g, १, ३, १, १०, ११, १;
१३, १४, १८, ३, ३९, ४,

९^h; ११, २, २, ७, ८,
९, १०, १२, १५; ९, ९;
××, काठ २, १२, १५, ३, १;
३; ८, ६, १०, ११, १२;
१३, १४, १५, १२, १६, ८,
९, १०, १२, १५, १७, ११;
१६; १७ⁱ, १^j, ××, ३४, १९,
क २, ६, ८, १०; १५, ३,
११, २५, १, ३; ६, २७,
१^k; ६, २८, १^l, १^m, ३१, १,
१ⁿ १, २८४; २८७, २,
८५४, ९६३; ९७५, १००९,
१०२५, १०८४, ११५०, ३,
१, ४, १^o १, ३०, २, ५; २,
५, १, ४, १६, ७, २३, ७, २६,
४, शौ १, २, ३, ९, २, ४; १८,
४; १९, १, २, २०, २, २६, १,
३, ७, ७, ४, १७, ५, ६, २०,
१; २६, ३; ४५, २, ××; ६,
१२४, ३, ७, २४, १; ४३, १;
२^p; १^q, ५५, १^r, ९७,
१^s; २०, १२५, ७^t;
पै १, १९, ४; २०, १; २, ८६, २,
६; १०९, १; २, ३७, २; ३,
२, ६; १०, ३, २६, ३, ४, २४, ३;
××, १५, २०, १^u, ३^v.
अस्म(द्>)ञ-जिवांसी^w-
-सया खि ४, ५, १५
अस्मत्-सखि^x - स्वा ऋ ६,
४७, २६; मा ८, ५०, २९,
५२, का ८, २२, ४; ३१,
२, ९, तै ३, ३, ३, ३, ४, ६,
६, ५, मै १, ३, ३६, ३, १६,
३, काठ ३०, ६, ४६, १;
शौ ६, १२५, १; पै १५, ११,
८; -खाद्यः पै १, ४४, ४.
अस्मत्-सुतष्ट^y - षः मै ४,
९, १४.
अस्मद्-दा(त्र>)त्रा^z - त्रा^{aa}
तै १, ४, ४३, २, ६, ६, १, ४.

४, ८, २६, १४; खि १, ५, १
अस्मद्^a - स्मत् ऋ १, २४, ९,
१५, ३३, ३, ६०, ३, ६३, ५,
९२, १६; ११४, ४, १२१, १५,
१२९, ६; १०, १३४, २, १३९,
५, ८^३; १४४, ३; १८९, १, ३, ××,
४, ११, ६^b, ७, ३४, १०, मा
५, २६; ३६, ६, १, ७, ४३, ९,
१६, १२, १२, १८, ४३, ४३,
६२, १३, १३, ××, १७, ७^c,
का ५, ७, १, ९, २, ६, १, १, ९,
२, ३, १०, ३, ९, १३, १,
१३, २, १, ३, १४, ५,
१, १८, १, ८^d; ××, ति १, १,
१४, ३, २, १, १^e; १४, २, ३,
१, १६, २, २, ६, १, १६, १४, ५,
४, ४३, १, ४, १, ५, ११, ३,
७, ८, २, २, २, ५^f; ××, ४, ६,
१, ३^g, १, ३, १, १०, ११, १;
१३, १४, १८, ३, ३९, ४,

- a) व्यु. कृते परि. द्र ।
b) अस्मात् इति शोध (तु सस्थ. टि. दोषा. , Barth
LBB १५, १९०) ? ORN. ; वैतु पपा. प्रमृ. यनि. इति) ।
c) तु. टि. अस्मत्सुतष्ट ।
d) सपा. ऋ १०, १४२, ७ विशिष्ट. पाभे. ।
e) सपा. ऋ १०, १७, १० विशिष्ट. पाभे. ।
f) सपा. ऋ ६, ७४, २ विशिष्ट. पाभे. ।
g) सपा. मै २९, २ अस्मिन् इति पाभे. ।
h) सपा. ऋ १०, १४२, ७ विशिष्ट. पाभे. ।
i) SI अस्मान् इति चिन्त्यम् ।
j) पाभे. अन्तर् पै १, १०९, ४ द्र. ।
k) सपा. मा २७, ९ का २९, १, ९ अस्मात् इति, पै
२०, ६, ४ ते इति च पाभे. ।
l) सपा. ऋ ६, ४७, १३ अस्मे इति पाभे. ।
m) पाभे. सस्थ. वि...चातय द्र. ।
n) सपा. ऋ २, ३३, ३ विशिष्ट. पाभे. ।
o) तस. सार्व. (पा ६, १, २२३) । °जिवासा-
इति स्वर ? यनि. शोध; द्र. ।

- p) विप. (वनस्पति-, सोम- प्रमृ.) ।
q) वस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।
r) एव किल मुपा. ऐकस्वर्याद् एकपदत्वेन निरदेशि
(वैतु. सपा. ऋ ७, ३४, १ अस्मत् । सुतष्ट इति द्विपद-
पाभे. [छं. सटि. पपा. ; तैआ ४, १७, १]) । द्वैपद्ये तावन्
निष्कलेशोऽन्वयश्च द्र. । यनि. तस. पूष. प्रकृतिस्वरम्
(पा ६, २, ४८) ।
s) उप. ✓दा (दाने) > कर्तरि °दात्र- इति पाप्र.
सुवचम् (तु पाउ ४, १५९) । मौस्थि. तु दातु*->
*तार > -त्राः इति कृत्वा तकारेफमध्यस्थाऽवर्णलोपः उःसं.
[पा ६, ४, १३४ (वैतु. मा. °दातु- > -त्र- इति प्राति.
समासान्ताऽजन्तं [यस्मिन् पक्षेऽन्तोदात्तापत्तिः]) इति
वा, अकारोपजनान्तमिति वा, सा. च दत्- > दात्र-
इतीवाभिसंधाय तस. इति]] ।
t) सपा. °स्मद्दात्रा. (आपश्रौ १३, ६, १४ प्रमृ
च <> °स्मद्दात्रा (काश ५, ४, १, १५^१, १६ च) <>
°स्मद्दात्राः (माश ४, ३, ४, २० शाश्रौ ७, १८, ९ प्रमृ.
च) इति पाभे. ।

^१अस्मद्द्विषः^१ मै ४, ९, १२.

^२अस्मद्-धि-> ^३अस्मद्भि-

^४अस्मद्भि (द्वि-अ)च्-

-यक् तै १, ४, २१, १; ३, ४, ११, १.

^५अस्मद्भि (द्वि-अ)च्,

ऋ^६ - -यक् ऋ ३, ५४, २२;

५, ४, २, ६, १९, ३, ४, २२, ८,

६, १९, १, ७, ७९, ५, ९, ९३, ४;

१०, ११६, ६; मा ७, ३९; का

७, २१, १; मै १, ३, २५, ४,

१२, ६, काठ ४, ८; १३, १५;

२३, १२, क ३, ६; -इयञ्चः

ऋ ७, १९, १०; शौ २०, ३७,

१०

^७अस्मद्-यक्ष्म^८ - -क्ष्मम् मै

४, १४, १७.

अस्मद्-र(थ>) था^९-

-^{१०}थानाम्^१ मै ४, ९, ११.

अस्मद्-रा(त>) ता^{११}- -ता^{१२}

का ९, २, ७; काठ ४, ९, २८, ४,

क ३, ७; ४४, ४, -ता^{१३} मा ७,

४६; मै १, ३, ३७; ४, ८, २१.

^{१४}अस्माक- -कम्^{१५} ऋ १,

१७, १०, १३, १०, २५, १५,

२७, २, ३०, ११, ३३, १; ७९,

११, ९४, ८, ११४, ३; १२९, १,

१३२, ६, १३८, २, १३९, ९;

१४०, १०; ६, ८, ६; १२,

१५२, ७, १७४, १०; १८७,

२, ३, १(३०, २१) ३१, १४,

४, २२, १०, ३९, ४; ४, १, १३,

९, ७^१; २२, १०, ३१, १४; ३२,

१५, ५, ४, १९, ७, ३२, ११; १०,

१०३, ४, ३५, ७; ४१, १६,

६५, ६; ७४, ९, ६, १(१४३, ८)

८, ७, १४५, ३०, ८, ५, १८,

१४६, ४, ७, ३२, २५, ४७,

३१, ५४, ६; ७, २८, १; ५१,

२, ५७, २, ५९, ३; ६९, ६, ८२,

९, ८, १, १५, १(३०, १)

४-५, १८, ८८, ६; ६, ४२,

१२, १७; १७, ४; २६, २०, ३३,

१५; ५२, ८, ५४, ८, ६४, ६; ६७,

१९, ९२, ३२; १०, २६, ४, ३७,

११, ८१, ६; ८४, ५; ९७, २३,

१०३, ७; ११^{१६}, १०८, ५, ११२,

७, १३३, १, १३६, ३, १५७,

^१ अस्मत्, द्विषः (लुङि मपु१) इति द्वि-पदः शोधः (तु. सपा. तैआ ४, २०, २ अस्मान् ? द्विषा इति पाभे. । द्विषः, सुनीथ. इति सतः पाठस्य स्थाने तैआ. ^२द्विषा सुनीते इति च पाभे. द्र.) ।

^३ व्यु. ? पपा. नावग्रहः । मौस्थि. अस्मद्-^४धि-(\angle ✓ध) इति तस. साख. (पा ६, १, २२३) । उप. रि- इत्याकारतया श्रुत्यवशेषो भवतीति तु संभाव्यमाने यनि. प्राति. ^५अस्मद्-धि- इत्यस्य नैप्र. विपरिणाम. स्यात् (वैतु. Gw पक्षे ^६धि- इत्युत्तराऽशतया श्रूयमाणं शब्दरूपम् आ✓द इत्यत आदरार्थादपि व्युत्पादुक) ।

^७ सपा. ^८द्विषः^९ \angle \angle \angle \angle इति पाभे. । शाखा-भेदेनैकारस्य इयङ्ङादेशः इत्येव नाउ विशेष द्र ।

^{१०} बस. पूप. प्रकृतिस्वरं सन् स्वरितत्वेन विपरिणत. द्र (पा ८, २, ४) । उप भावे निष्पन्नं भवति वैतु. पा ६, ३, ९२ उस इतीव कृत्वा उप. कर्तरि निष्पादयन् उप प्रकृतिस्वरस्य (पा ६, २, १३९) अभावं प्रति चोद्य) । एस्थि. उपपदाऽभावेऽपि ✓अञ्च् इत्यतः क्विन् प्र. सुवचः स्यात् (वैतु पा ३, २, ५९) ।

^{११} पाठः? अस्मद् यक्ष्मम् इति द्वि-पदः शोधः द्र.

(तु. पपा.; सपा. तैआ २, ४, १ च) ।

^{१२} पाभे ऋ १०, १३९, ६ अश्मन्नजानाम् इत्यत्र व्यु. अर्थश्च द्र. । विभ. स्वरो विमृश्य (तु. पपा.) अस्मद्-स्थानाम् इति पाभे ।

^{१३} तृस. पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।

^{१४} पाभे अस्मद्-दात्रा. द्र ।

^{१५} तस्येदमीयेऽर्थे ठल् प्र तस्य च कादेशः उसं. (पा ४, ३, १२०, ७, ३, ५१) । लिट्-स्वर । ^{१६}अस्मर्क- इत्यस्य यनि. नैप्र विपरिणाम द्र. (वैतु. सा. [ऋ १, ९७, ३] पा ४, ३, २ इत्यतो लब्धसंकेत सन् अस्मद्->अस्माक- इत्येवं ब्रुवाण. साध्यसमं हेतुमिवाऽऽभाषुक) ।

^{१७} यनि प्राति विप. इति कृत्वा तत्तद् रूपं तेन तेन संप समानाधिकरणतया श्रूयते । प्रकृतस्य रूपस्य तूभयी श्रुतेर्भवति । संप. सामानाधिकरण्येन (तु. नाउ.) च वैयधिकरण्येन च । यत्र वैयधिकरण्यं भवति तत्र कः समाधिरिति । तत्राऽस्य रूपस्य मूलव वा. क्विवि सत कालेन भाषातत्त्वविकासपरंपरया ष३ इति कृत्वा व्यवहार-वैशिष्ट्यसंभव स्यादिति दिक् । तदेतद् व्यधिकरणमात्रं रूपम् इह समानाधिकरण रूपं च पृथक् नाउ. इति विवेक द्र. । अस्य नाउ. च संख्याभेदोऽतन्त्र ।

^{१८} अस्माकमिन्द्र इति सतः पाठस्य स्थाने ८ ३३१ ^{१९}स्माकेन्द्र. इति शोधं प्रस्तावुक. ।

३^०; खि २,७,३, ९, ४, ५, ३,
४, ८, ६, ८; मा २, १०, ४,
१२; ८, ५३†, ९, ४०, १०,
१८; १२, १०१†, †१७, २२,
३६; ३९, ४३^१, २९, ५७†,
का २, २, ९; ४, ५, ४, ८,
२०, १†; ९, ६, ५†, ११,
३, ३, ६, ३; १३, ६, २५†,
†१८, २, ८, ४, ४; ७; ११^१,
†तै १, ५, ११, २; ६, १२, १,
७, १३, ५, ६८, १०, २, १२,
२, ३, १, ११, १; २, ८, ६†^०,
४, ६, २, ६; ४, २, ३^१, ४,
६, ७, ६, ५, ६, २^२¶, मै १,
२, ३; ४, १; ५, १४^१, ६,
१२¶, १०, ३; २, ४, ३^२, ५,
९¶, ६, ९, †१०, २, ४^१, ३, १६,
३†, ४, २, ३¶, ४, ३, १०, १†;
†११, १; ४, १२, ४; १३, १०†,
†१४, २, ७¶; १२; १४, काठ
४, १६†; ५, २, ७, ३^०; ८,
१७†, १५, ७, १८, २†; ५†,
२१, १३†, २४, १^१, ३२, २,
३८, १२, १३, ४०, ८†, ११†,
४६, १†; क ५, २, †२८, २, ५†;
३७, २^१¶, †कौ १, २४१; २,
९३९; ९७०, ९८५, ११५१;
१२०२; १२०५, १२०९^१, †जै
१, २५, ९; ४, १, ४, ६, २,
१०, १; २४, ६, शौ २, २६,

४, ५, ३१, ५, ३, १०, १३, ४,
३१, ५†, ५, ३, ११, ६,
१५, १†, ९३, १; १२६, ३†,
७, ४२, २, १२, ३, ५५-६०,
१६, ८, १^१, ५^१-३०^०; १८,
४, ६८, †१२, १३, ७, ८,
११^१, †२०, ४, १, ३९, १,
६३, २^०, ७०, १६; ९५, २;
१११, २, १२४, ५^१, पै २, १२,
४, ५, १५, ५, ७०, ३; ४, १२, ५†,
५, ४, ९, १०, १६, ७, ३८,
३†, ६, १६, २†, †७, ४, ७, ८,
११^१, १०, १, १०, xx
२अस्माक^१-कम् ऋ १, २७,
४, ९४, १६; १०२, ४, ५,
१२९, ४^२; १५२, ७, १५७, २,
२, २, १०, ३०, ४, ३१, १, ३,
६२, १५, ४, ९, ७, २०, ३,
३१, १५, ३२, १, ४२, ८, ५,
[(६, ५२, १२; ७, ४२, ५) ४,
८]; ३५, ७, ८; ४४, ७, ८, १,
[३ (१५, १२, ६८, ५)], ३३,
१५, ४५, ९, ५७, २; ६४, ६;
१०, २२, ७, २६, ९, ३२, १,
३६, ६, ९७, २०, १५१, ३,
खि १, ४, ३, २, २, २, †मा १२,
९५, ३३, ६५; †का १३, ६,
२२, ३२, ५, ११, †तै १, ६, १,
३, ४, २, ६, ५, मै १, ४, ४, ९,
९, १^१, ४, ५, ¶३, ७, ९,

८, ३^०, †४, ९, ११; ११, ४;
१४, १२; काठ ५, ६; ६, १०†,
९, ९; ३२, ६†, क ८, १२¶;
†कौ १, २८, १८१, २९८; २,
८४७, ११०९; †जै १, ३, ८,
१९, ७; ३१, ६, ४, ११, १०;
शौ २, १२, २, ३, ७, ५०, ४†;
१०, ५, ३६^१; १६, ८, १^१,
५^१-३०^१, ९, १^२, १२, ३४,
१†; ५७, ५, २०, ८५, ३†; पै
१, ६५, ३†; २, ५, २, ३; ३९,
३, ३, ३०, ६, ३६, ४, ५†; ४,
१८, ७, ८, १६, ९, ११, ३, १†,
१२, १, १६†, १५, १५, २†;
१८, २९, १^१, -†कास ऋ
[१, ९७, ३; ५, १०, ६], ६,
२५, ७, ७, ७८, ५; काठ १७,
१८; शौ ४, ३३, ३, पै ४, २९,
३; -†किन् ऋ ६, ४५, १५,
[१०, ४२, १०, ४३, १०]
४४, १०], शौ २०, १७, १०;
९४, १०, -केभि. ऋ १, १००,
६, २, ३०, १०; [(५, ४१,
१०) ६, १२, ४], ८, [(१, ३)
१५, १२; (६८, ५)]; ४०, ७.
आस्माक^१-क^१ मा ४,
२४, का ४, ८, २, मै १, २, ५,
३, ७, ४, काठ २, ६, २४, ५; क
१, १९, ३७, ६. [°क-अन्°].
*?अस्माका^१ ऋ १, १७३, १०,

१) पाप्मे. अस्मभ्यस् मा २५, ४६ द्र. ।

२) सपा. ऋ १०, १४१, ४ विशिष्टः पाप्मे ।

३) तु. सस्थ टि आ ।

४) व्यु? १अस्माक-टि. द्र. ।

५) सकृत् सपा. तै ६, २, ४, ४ न. इति पाप्मे. ।

६) पाप्मे. अरिष्टासः शौ ७, ५२, ७ द्र. ।

७) स्वार्थे अण् प्र. डसं. (पा ५, ४, ३८) । तत्-स्वरः

[वैतु पा. (४, ३, २) यनि. प्र (तस्येदमीये सति [पा
४, ३, १२०]) परत. प्रकृत्यंशे अस्मद्->अस्माक-
इतीव शासुकः संश्लिख्य (तु. टि १अस्माक-)] ।

१) पाप्मे अमात्य. तै १, २, ६, १ द्र. ।

१) नैप्र. २अस्माक- इत्यस्याऽन्त्याऽकारस्य लोपे
तृ१ सत् वा. क्रिवि. द्र. (वैतु. यनि. स्थ. सर्वत्र
?अस्माक इति पपा. [तु ?युस्माक-> -क ऋ ७,
५९, १०] ; तच्च शब्दरूप लुप्तान्त्यमकारं

शौ १, ७, ६; ३, २४, ४^६; ७, ८२, १^१^b.

अस्म^० - > अस्मे-हिति^d - -ति

ऋ १०, १०८, १

अहम्^c ऋ १, ११, ६, १७, १, ७, [२३, २२, १०, ९, ८], ३३, २, ४४, ५, ५०, १३, १०५, ७, १२०, ६, १०; १२६, ७, १३८, १; १६५, ६, ८, १०, १७१, १, ४, १७९, १; २, १४, १०, [२७, १७, २८, ११, २९, ७], २८, ९, ३२, ४, ३, १५, १, ४३, ३, ५३, १२, ७, १८, २, २६, १^१, २^१, ३, २७, १, ४२, २-६, ५, [२, ८; १०, ३२, ६], ९, ६^१, १२, २, ३; ४२, २, ४३, ९, [४४, १४, १५], ××, खि १,

१, १, १०, १; २, ६, २; ८, १५; ६, २, १७, ६, ३, २९, ××, खिसा ३, १^१; मा १, ५; २, २७, २८, ३, १९; ४, २३, ५, ११; २२, २३^१, २६, ३९; ६, १; १६^१; ८, ९^१; १३; ३७; ३८, ३९; ४०, ××, १८, ३५^१, का १, ३, १, २, ३, १, ३^१, ६, ६, १०; ३, ३, ११; ९, २, ७, ७, ४, ५, ४, २, ६, १, ××, २०, १, ६^१, तै १, १, १०, २, २, ३, २, ५, १, २, ३, १, १, २, १, ४, २^१, ९, २, ५, ६, १, ४, ७, ६, ८, १, १०, १; ६, २, १^१, ३^१, ४^१; ४, १^१; २^१-४^१; ६, १, २^१, ३, १०, १^१; ११, ५^१, ६^१; ७^१; ७, ४, १^१; २, ४^१, ५^१; ६, २,

३, ८, १^१; ९, १, २^१, †१३, १, २, ८, ७, २, १५, १^१; १६, १, ××, ३, २, ८, ५^१, ५, ६, १^१; ७, ६, ५, १, २; ४, ७, ३^१; मै १, २, १, १०^१, १३; १६^१, ३, २६^१; ४, २^१, ३; ७^१, १०; १२^१, ५, २, ३, ४^१, ८, १०, ११^१, १४^१, ××, २, १२, १^१, ७, १२, ३^१; काठ १, १२^१; २, १; ४, ५^१, ९^१, ११^१, १२^१; ××; ५, १^१; २^१, १३, १६^१; ३२, २^१; ४०, ९^१; क १, १२^१, १३, १६, १८^१, २, ३, ५^१, ६, ८; १०, १३^१, ७, ४^१, ६, ८, ५, १, २^१, ५^१, १^१, ××; कौ १, १२२; १५२^१, ३०७; ३१०, ५१६; २, २७२,

सत् अस्माकम् इति रूपम् एवेत्येवं सा. प्रभृ. व्याख्यानं च। ननु किमिति तत्र नैवाऽऽदर इति। तथावे मूलतोऽन्युपेयमाने शौ स्थ. छन्दोवैषमी प्रसज्येतेति। कथमिति। उच्यते। तथाहि। १मे स्थ. २यस्य पाद-स्याऽऽदित १मस्य पादस्याऽन्येनाऽचैकरूपताया सुवा-राया सत्या व्यवच्छेदे अस्माकमर्थाय जज्ञिषे इति नवाक्षरोऽनुष्टुप्पादो जायेत। अपि च। यत्र नैप्र अजमध्यस्यो हल् ल्यते, तत्राऽनुदात्तोदयोऽसौ भवति। इह तु न तथेत्यतदपरं पराऽभिप्राये बाधकं द्र। अथ २ये स्थ धान्य- इत्यस्य *धानिका- (व्यु यद्र.) इत्ये-तन्मूलकत्वेनेति कृत्वा परप्रस्तावेन च संगमय्य मौस्थि. एवास्माकमिदं धानिकम् इत्यधिकाक्षर- पाद संजा-येत। ३ये स्थ तावत् पराभिप्रायतोऽधिकाक्षरत्वं निगद-सिद्धम्। एवं शौ स्थ. सर्वत्र छन्दोदृशा यनि. सुवचतर-त्वेनाऽन्युपेयत्वे सति ऋ. स्थ. अपि अस्माका असद्विद्भो वृज्रहस्तः इतीदं पादस्य मौलिकं स्वरूपं द्र इति दिक्।

^a) सपा. तैआभा ६७ मे इति पाभे।

^b) सपा ऋ७, ५९, ९^१? युष्माका इति पाभे. (तु. एपू टि.)।

^c) *अस्मद्- + (✓*यू [गतौ] > भावे) *य- इति स्थिते बष् पू. प्रकृतिस्वरे सति *अस्मय- इत्यत्र नैप्र. *अस्मय- इत्येवं विपरिणते च वा. क्वि. इति

कृत्वा न द्वि१ व्यवहियमाणे चाऽवसाने अय् > ए इति संक्रम द्र.। एवं व्यु पार्थक्याद् निर्देशपार्थक्ये प्राप्तेऽपि यथाप्रसिद्धिस्थलानुक्रमणं त्वस्य अस्म- इत्यत्रैव गप्. द्र (तु तत्र टि. पाप्र. अपि)।

^d) 'अस्मे [=अस्मद्गता] यथा स्यात्तथा हितिः यत' इति कृत्वा बस. पू. प्रकृतिस्वरम् इति मतम् द्र.। उप. ? < ✓ धा (धारणे [तु. वें. सा.]) इति वा, < ✓ हि (गतौ) (तु [पक्षे] सा, Gw प्रभृ.) इति वा। तस्य. दासीभारादित्वात् (तु. पा ६, २, ४२ [तु. या ११, २५] पू. प्रकृतिस्वरं द्र.)।

^e) व्यु. कृते तु. टि. अस्मद्-। त्वाहौ सौ (पा ७, २, ९४) इति अस्मद्- आदेशमात्रमिति विकारमात्रमिति वा प्राञ्च आहु। मौलिककण्ठ्यस्पर्शद्वितीयं पृथक् प्राति. इत्यर्वाञ्चः (तु. ww १, ११५)।

^f) = सपा. आश्रौ १, १०, ७; ८ शाश्रौ ९, २८, ३ या ११, ३३। शौ ७, ४९, १ वैताश्रौ १, १६ देवीम् इति पाभे.। ^g) तु सस्थ. टि. सुः।

^h) = सपा. काश्रौ १०, ५, ३। शौ २, २९, ३ अयम् इति पाभे.। ⁱ) पाभे. सस्थ. अष्ट द्र।

^j) सकृत् सपा. मा ८, ४६ प्रभृ. माश ७, ६, ४, ६ च अयम् इति, तै ३, ४, ४, १ पाण्ड १, ५, ९^१ सुः इति च पाभे.।

२७३, ३४०; ८५०^२, ८५१,
××, ङै १, १३, ८; १६, ८^२,
३२, ५, ८, ५३, ६, १२, २, २^२,
४, ७, ३, २३, ४, ५, २८, १२;
४८, १८; ४, १२, ३^२, ४, शौ १,
९, ४, १०, ३, २९, ५, ६, १,
२, १०, २-८; २५, २, २७, ५,
३०, ५^२; ३२, ३, ३, ५, २, ५, ६,
१, ३, ५, ७, ६; ××, ४, ९, ७^२,
६, ७, १, १^२, ९७, १०,
७, १०५, १^२, ११५, २०,

११९, १^२, १४, १, ३८, ५१^२,
पै १, ६, ४, ९, ३, ११, ४;
५, १, १, ३७, १, ३८, १,
४३, १, ५९, ३^२; ५^२, ६०, १,
३^२; ६६, ४, ८३, ४, ५, ३४,
२^२, ××; १३, १४, ९^२,
१७, ११, ६^२, ××, १९, १०,
६^२, ३३, ११^२
✓*अहंयु^m > अहंयु^m - युः
ऋ १, १६७, ७
अहं-सन्ⁿ - -०न ऋ ८, ६१, ९०,

-०ना ऋ ५, ७५, २^२, वौ २,
१०९४^२
१ अहं-नमस् - -मा. १ पै १, १८,
३^२.
अहमु(म्-उ)त्तु^r - -रे शौ १२,
४, ५०, पै १७, २०, १०, -रेषु शौ
४, २२, १^२, पै ३, २१, १
*१ अहमुत्तर-त्तु^r - -त्वे शौ
३, ८, ३; पै १, १८, ३
अहं-पूर्व^u - -र्व ऋ १, १८१,
३.

अ) सपा ऋ १०, ९७, ४ प्रभु. वास इति पाभे ।

ब) पाभे. सस्थ टि प्रतिजग्रह द्र ।

ग) सपा पै १९, १२, ७ अयम् इति पाभे ।

द) पाभे सस्थ. टि. कृष्वे द्र ।

े) पाभे कृते तु. सस्थ टि. प्र. हुवे ।

१) पाभे अधि पै २०, १६, ३ द्र. ।

२) पाभे अग्नि शौ २०, ४९, १^२ द्र. ।

३) तु टि. ?अह्व- > -स्ताभ्याम् ।

४) तु सस्थ. टि. ?अहं पिचरुः ।

५) सपा. ऋ १०, ८५, १७ शौ १४, २, ४६ इदम्
इति पाभे ।

६) सपा. शौ ६, ५८, १ इह इति पाभे. ।

१) सपा. शौ ६, ११३, १ ते (<युष्मद्-) इति पाभे. ।

म) कश्चनतः नाधा. द्र (तु टि. ✓*अस्मयु) । वा च
व्यु. च पपा. च कृते तु टि. अस्मयु- (वैतु पा
[५, २, १४०] यनि. भिन्नात् तत्प्रतिरूपक्रीकृनादिव
सत प्राति. मत्वर्थे युस् प्र इत्यन्यथासिद्धमिव सन्तं
दवीयासं पन्थानं यायुक.) ।

न) तस. सास्व (पा ६, १, २२३) । अथवा उस.
उप. ✓सन्+अच् प्र. इति कृत्वा थातीय स्वरः (पा ६,
२, १४४) । पू. समासस्य च कृते तु. टि. अहं-पूर्व- ।

०) पूर्वाऽऽमन्त्रिताऽविद्यमानवत्त्वाऽभ्युपगमात् पादादि-
त्वाद् षाष्ठिक आद्युदात्तः द्र (पा ८, १, ७२, ६, १,
१९८) ।

प) मन्त्रपाठ पपा. वे. सा. च अहम् । सुना इति
पदद्वयमत्र पिपाठयिषन्ति । तथा स्थितेऽर्थस्य नितरां
विशदेतरत्वात् यनि. च देवताविशेषणतोपयिक्त्वाद्

अर्वावा समस्तैकपदत्वे प्राधिक्यभिमितिर्भवति । एरिथ
अपि स्वरादिनिर्दिष्टि प्रति भवत्येव कियानपि मतमेदः
(तु. ORN.) ।

१) -नमाः इव > -नमेव इत्यभिसंधिक. मुपा द्र (तु.
सपा. शौ ३, ८, ३ यत्र दीर्घम् एव इति पाठः श्राव्यते) ।
अहंनम् एव इति मुपा. त्वत्र प्रतिपत्तिशून्य इव भवति ।
यनि शोधे समासादिकार्यम् अहमुत्तर- प्रभु
समाननिष्पत्तिकेषु प्राति. उक्त्या दिशः किञ्चिन्मात्र-
भेदपूर्वकं व्याख्येयमिति पिष्टपेषणे नादर । अनेः
विप. एतदिति तु विशेष द्र । छान्दसेऽत्र संघौ इव
इति वा, एव इति वीतराश द्र ।

२) तस. सास्व (पा ६, १, २२३) ।

३) एवं किल पपा. प्रकरणाऽनुरोधश्च भवति (वैतु.
सा अत्र पदद्वयीमिव पठित्वा व्याचक्षाणः) । यच्चात्र
देवानामप्युपरि स्वं यजमानं प्रतिष्ठापयितुमलंभूणुरपि
पुनस्तस्य प्राधान्यप्रतिष्ठायै देवानामेवान्यत्रमस्य याचना-
मिव सा. कारयति तद्विरुद्धार्थप्रतिपत्तिकरत्वाद् अतित-
रामिवोपेक्ष्यम् ।

४) भावे त्व प्र. तत्-स्वरश्च । अत्र अहम् । उत्तरत्वे
इति पदद्वयाऽऽत्मकः मुपा भवति । सा. चापि तथैव
पठित्वेव व्याचष्टे । प्रकरणाऽनुरोधात् यनि. प्राति.
मौलिकतया संभाव्यते । तद् विमृश्यम् ।

५) अत्राविहितलक्षणो मयूरव्यंसकाद्याकृतिगणीयः
तस. (पा २, १, ७२) सास्व. च । एहीडादयः पाग.
इत्येतदनु चान्यपदार्थे वृत्तिर्भवति । अथवा, 'अहं
पूर्व' इत्याकारकं शब्दोच्चारणमस्मिन्नस्ति' इति *अह-पूर्व-
इत्याकारक बस. मूलत आस्थेयो वचनपरः । ततस्तद्वति

आव^a—-णवत् तै २, ५, ६, ६, ६,
४, ८, ३, -णवम् तै २, ५, २, ३,
५, ६, ५, ६, ७, १; मै १, ६,
१२, -णवयोः तै २, १, ९, ४, ५,
२, ५, मै १, ६, १३, -वाभ्याम्
काठ १२, ७, -णवाम् काठ
८, १०; क ७, ६.

न.^a ऋ १, १, ९, २, ९, ३, ६,
xx, छ, ५७, ८^b; ७, ३५,
२^{१०}, ९, ६७, २२^d, २३^e,
९७, ४^f, ११०, १^g, १०,
१४१, १^h, खि १, १,
२ⁱ, २, ३, ४; ३, ३; ५, ५;
xx, २, १०, ३^j, छ ७,
२, ४^k, ९^l; मा २, १०,
१६, २०, ३२, ३, १४^m, २४ⁿ,
२५^o, २६^p, २९^q, ३०^r,
३५^s, xx, ५४^t, ७, २५^u;
xx; ११, ४१^v, १२, ३४^w,
१६, ४७^x, १९, ४२^y,
का २, २, ९, ६, ७^z, ८,
७, ४, ३, १३, ४, १६^{aa}, १७,
१८^{ab}, २१, २२^{ac}, २७, ४, ६, ७,
५, ३^{ad}, ७, ४^{ae}, xx, छ,
१, २^{af}, ७, १०, ३^{ag}, १२, ४,
४^{ah}, १३, ३, ५^{ai}, १७, ८, १०,
२१, ३, १३^{aj}, तै १, १, ४, २, १३,
२, ३^{ak}, १४, २^{al}, ३, ४, २, १,
१^{am}, २, १; ३, १^{an}, ४, २, ७, ९, xx,
४, ४५, २^{ao}, ७, १०,
२^{ap}; १^{ah}, ८, ५, ३^{ai}, १^{aj},
२, ५, १२, ४^{ak}, १^{al}; ३,
२, ८, ६^{am}, १^{an}, ७, १, ४,
१^{ao}, २, ३, १^{ap}, २^{aq}, ४^{ar};

१^a, १^b, ३, ४, ५, १^c, २^d,
६¹⁰, १^e; ६, ४^f; ५^g, ६, २,
१^h; १ⁱ; ५, ६, १, ४^j,
मै १, १, ५, १३^k; २, २,
३^l, ४; ६^m, ७ⁿ, ९, १३^o,
१^p; १४, १५, १८^q, १४, ६^r;
१५; २३^s, २६^t, xx, २, ७, १०^u,
१^v, ११^w, १२^x, ९, ९¹⁰,
१^y; १^v, १०, २^z, ३^{aa},
१३, १^{ab}; १^{ac}, ३, १६,
४^{ad}; १^{ae}, छ, ९, २७^{af},
१^{ag}, ११, ४^{ah}; १^{ai}, १^{aj},
१२, १^{ak}, २^{al}, १^{am}, ३^{an},
१^{ao}, ४^{ap}; १^{aq}, १^{ar}, काठ
१, ४; १२^{as}, २, १^{at}, ४^{au};
५-९, ११^{av}, १२, १४^{aw}, १५^{ax},
३, १^{ay}; २; ३, ४^{az}, ८¹, xx,

४, ४, ९) । ^a) सपा ऋ १०, ५७, ४ ते इति पाभे ।
¹) सपा. ऋ १०, १७३, ६ ते इति पाभे ।
^m) सपा. अवा नः (माश ६, ४, ३, ९) <> ऋ
८, २३, ५ स्तुवान्. इति पाभे ।
ⁿ) सपा शिवो नः > ऋ ७, ८, ४ शुशोच इति
विशिष्ट पाभे ।
^o) सपा. तै छ, ५, १०, १ एषाम् इति पाभे ।
^p) सकृत् पाभे सस्थ टि उरो. द ।
^q) सपा ऋ १, १४७, २ मे इति पाभे ।
^r) सपा. ऋ १, ९७, १८ विशिष्ट पाभे ।
^s) सपा ऋ १०, ८२, ३ विशिष्ट पाभे ।
^t) पाभे. मै २, १३, १ नु द ।
^u) शोधस्य कृते सस्थ. टि. ईरया द ।
^v) सपा. ऋ १, ११४, १ विशिष्ट पाभे ।
^w) सपा ऋ ७, ४९, ३ विशिष्ट पाभे ।
^x) सकृत् सस्थ टि १आशा-> -शया द ।
^y) एकतरत्र नाउ. उदात्तस्योपोद्धलिका श्रुतिः ना इति ।
^z) सपा ऋ ५, ५७, ६ व इति पाभे ।
¹) सकृत् पाठः? तु. सपा. ऋ ५, ५७, ६ वः
इति पाभे ।

वाच्येऽर्शोऽदीय अच् प्र (पा ५, २, १२७) । चित्-स्वरः ।
पूष अहुम् इत्येतच्छब्दानुवृत्ते प्राधान्येन प्रदर्शयितुमिष्ट-
त्वात् अस्मद्- इत्यस्य मूलस्य प्राप्तिः स्थाने अहुम्
इत्यस्यैव रूपस्य व्यवहार इति प्राक्प्रक्रियायामपरो विशेषः
द्र । यद्वा अहुम् इत्यस्य सर्वनामप्रतिरूपकस्य स्वरादि-
त्वम् उच्यते (पा १, १, ३७) । अर्वाक्-प्रक्रियायां त्वा-
देशादेशिभावस्याऽनभिमतत्वाद् आदेशतया प्रतिपद्यमा-
नाना प्रातिस्विकसत्तास्वातन्त्र्यविशेषस्याऽभिमतत्वाच्च नेह
किञ्चिद् विशेषेणाऽवधेयमिव भवतीति दिक् ।

^a) व्यु. कृते तु. टि. अस्मद्- ।

^b) पाभे सस्थ टि. फाला. द्र. ।

^c) सस्थ. टि. शंस. द्र. ।

^d) पाभे. स्वः मै ३, ११, १० द्र. ।

^e) पाभे पुनीमहे मै ३, ११, १० द्र. ।

^f) पाभे इन्दु कौ १, ५३५ द्र. ।

^g) सस्थ टि. ऋणया द्र. ।

^h) सपा. मा ९, २८ का १०, ५, ४ माश ५, २,
२, १० हि इति पाभे ।

ⁱ) सपा. शौ ३, २३, ४ च इति पाभे ।

^j) नेहि इति पाठः (तु पै ६, ४, ४, ९ मूको.)?
नूः पुहि (आ, इहि) इति शोध. (तु. शौ ५, ५, ५; ६ पै ६,

४, ४, ९) । ^k) सपा ऋ १०, ५७, ४ ते इति पाभे ।

^l) सपा. ऋ १०, १७३, ६ ते इति पाभे ।

^m) सपा. अवा नः (माश ६, ४, ३, ९) <> ऋ
८, २३, ५ स्तुवान्. इति पाभे ।

ⁿ) सपा शिवो नः > ऋ ७, ८, ४ शुशोच इति
विशिष्ट पाभे ।

^o) सपा. तै छ, ५, १०, १ एषाम् इति पाभे ।

^p) सकृत् पाभे सस्थ टि उरो. द्र. ।

^q) सपा ऋ १, १४७, २ मे इति पाभे ।

^r) सपा. ऋ १, ९७, १८ विशिष्ट पाभे ।

^s) सपा ऋ १०, ८२, ३ विशिष्ट पाभे ।

^t) पाभे. मै २, १३, १ नु द्र. ।

^u) शोधस्य कृते सस्थ. टि. ईरया द्र. ।

^v) सपा. ऋ १, ११४, १ विशिष्ट पाभे ।

^w) सपा ऋ ७, ४९, ३ विशिष्ट पाभे ।

^x) सकृत् सस्थ टि १आशा-> -शया द्र. ।

^y) एकतरत्र नाउ. उदात्तस्योपोद्धलिका श्रुतिः ना इति ।

^z) सपा ऋ ५, ५७, ६ व इति पाभे ।

¹) सकृत् पाठः? तु. सपा. ऋ ५, ५७, ६ वः
इति पाभे ।

४, १३^०, १३, १५^०, †^b, १४,
२^०, †^c, १६, २, ४^१, †^d, १०^०,
†^d, ३५, १८, २^१, ३^{१०}, ३७,
१०^०, ३८, ५^१, १४^१,
†^e, ३९, १०^१, ४०, १^१,
क १, ४, १२^१, १३^१, १६^१,
१९, २१, ५^१, ८^१, ९, ११†,
१५^१, ३, १^१, २†, ७, ८^१†,
९†, १०^१†, ११^१, XX ८, ९^१,
†^k, †, १०^१, २५, १^१†^d, XX,
२८, १^१; २†, †^१, ४८,
१^१, †^१, १, ३^१, ६^१; ९†^m, XX,
कौ १, ६, १०, २२; २४,
३३^१, †ⁿ, ३६, ४२, ४३^१,

४७, ५६, ५७, ६१, ६६, ६७†^०,
७६, ८१, १०२, ११०, XX,
१६६†^p, २२७†^q, ४२८^g,
५५५^१, †^r, २, १७५†^s,
४९०†^०, ६०४†^t, ७१४^h, ३, ३,
८†^u, XX, †^j १, १, ६, १०^१;
३, २, ४, १३^१†ⁿ, ४, २, ७^१,
९^१, ५, ३, ६, २, ३, ७, ७, ४,
५†^०, ८, ४, ९, १, ११, ६, १२,
४, ५, १०^१, १८, २†^p, २४, ६,
७†^q, ४२, २६, ५७, २^१, †^v;
३, १६, १३†^s, ३८, १^१,
३^१, ०^०, ४६, ३†^w, ४९,
३†^t, ५५, ९^१, ५९, ६६, शौ १, २,

२ †^x, २, ३, †^y, १; २, ३,
६, १^१†^x, ७, ३, ५, ६; १०,
४, १२, १, १३, २, ४, १६, ४^१,
१८, १, ३, २०, १, २^१, ३^१;
XX, ४, ३२, ५†^z, ६^१†^{a1}, ७†^{b1};
५, ३, ५†^{c1}, ६^१†, ७^१, ८^१†;
१०†, †^{d1}; ११, ५, ५^१, ९^१;
६, २७, २^१, †^{f1}, ३^१, †^{g1},
३९, २^१, ४०, १^१; २^१;
३^१, ५३, १^१, २^१, १२०, १,
२^१, ७, २३, १^१, ९६,
१^१, ९९, १†^m, ९, ४,
२३†^{m1}, १५, ४, १२†ⁿ¹;
१२, २, ७†^{o1}; १४, २, १†^{p1},

- a) सकृत् सस्थ पाभे. टि. उरो द्र. ।
b) पाभे. न मा ११, ४१ द्र ।
c) पाभे न ऋ १०, १४१, १ द्र ।
d) पाभे न मा १२, ३४ द्र. ।
e) पाभे. मे २, १३, १ नु द्र ।
f) द्वि मगा. का ३, २, ६ मे इति पाभे. सकृच्च
शौ ६, ४०, ३ उत्तरात् टि द्र ।
g) पाभे सस्थ. टि. ऋणया द्र. ।
h) पाभे. सस्थ. टि. नु द्र. ।
i) सपा. शौ ७, २०, १ इमा इति पाभे. ।
j) अत्र णत्वविशिष्ट सपा. द्र ।
k) सपा. ऋ १०, ५७, ४ ते इति पाभे. ।
l) सपा ऋ १०, ८२, ३ विशिष्ट पाभे. ।
m) सपा ऋ १०, १७३, ६ ते इति पाभे ।
n) पाभे. आपः ऋ १०, ९, ४ द्र ।
o) सपा ऋ ६, ७, १ विशिष्ट पाभे ।
p) सपा ऋ १, ८, ५ नु इति पाभे ।
q) सपा ऋ ८, २, १९ विशिष्ट पाभे. ।
r) सपा ऋ ९, ७९, १ विशिष्टः पाभे. । सकृत् सस्थ. टि.
सन्तु द्र ।
s) सपा. ऋ ८, ९२, २९ मे इति पाभे. ।
t) सपा. ऋ ९, ९७, ४२ च इति पाभे. ।
u) सपा ऋ ६, ८, १ नु इति पाभे. ।
v) सकृत् पाभे. सन्तु कौ १, ५५५ द्र. ।

- w) सपा ऋ ८, ४३, १६ मे इति पाभे. ।
x) ऋ ९, ८२, २ यनि अधिक. पाठ ।
y) पाभे. नः ऋ १०, १४१, १ द्र । एकतरत्र णत्वविशिष्ट
सपा द्र ।
z) सपा ऋ १०, ८३, ५ मा इति पाभे ।
a1) सपा ऋ १०, ८३, ६ मा, माम् इति पाभे. ।
b1) सपा ऋ १०, ८३, ७ मे इति पाभे. ।
c1) न, एतत् > ऋ १०, १२८, ३ पूर्वे इति पाभे ।
d1) सपा ऋ १०, १२८, ९ मा इति पाभे. ।
e1) सपा न एहि < > खि ४, ७, २, ८, ९ ? नेहि इति
पाभे. ।
f1) गृहम् न > ऋ १०, १६५, २ गृहेषु इति पाभे. ।
g1) सपा. ऋ १०, १६५, ३ च इति पाभे ।
h1) पाभे. अच्छ शौ ६, ४९, २ द्र ।
i1) सकृत् असुर्न < > सपा पै १९, ८, २ आकृति.
इति पाभे. ।
j1) पाभे. अभिशस्या शौ ६, १२०, २ द्र. ।
k1) ? आनवो टि द्र. ।
l1) ऋ ६, ४७, १२ यनि. अधिक. पाठः ।
m1) सपा ऋ ६, २८, ८ विशिष्ट. पाभे. ।
n1) सपा. ऋ १, १६४, ३३ मे इति पाभे. ।
o1) सपा. ऋ १०, १६, १० व. इति पाभे. ।
p1) सूः नः > सपा. ऋ १०, ८५, ३८ पुन. इति पाभे ।

१८, †१, १९, †^a; २५^a; २६^a;
३०, ३१; ३३, ३६; ३९^a†^b;
४४, ४७, ५०^a, ५१; ५२^a†^c;
५८; २, ३†, २९, ४९, ३, १४,
१५, १६^a, २१†, २२†^d, ३९†;
४४†^e, ४५†, ४६†; ५९†^f,
पै १, ९, २, ४, १०, ३; ४, ११,
२^a, १३, १; १७, १, २०, १, २,
३^a, ४; XX, ९८, २^b; ३, ३४,
१, ३^c, ४^c; ४, ३२, ५†^g,
६, ४, ४^h, ९^h, ११, ७, ७^h,
१५, २०, ३††, †^h, ४^h, †^m,
१६, १९, १०^h, १७, ३०, ७†^o,
४०, ३^p, १८, ४, ३††, †^q, ६, ८,
७. १†^r, १२, २४, ११†^s,
२८, ३†^t; २०, २, ४^u, ४, १०^v;
६, २†^w, ३५, ५†^x, ४८, २†,
३†, ४††, †^y, ४९, ५^z
नौ^{a1} क्र ७, ८८, ५, ८, ६२, ११,

१०, १०, ४, ५^a; ८५, ४७^a,
८८, १७, ९५, १, मा २, २७,
४, ३४, ५, ६, ४०; का ४, १०,
५, ५, २, ४, ९, ७, तै १,
२ ११, २, ३, २, १, ४, ३,
७, ९, १; २, ५, ८, ३, १, ५,
२, ३, ३, १, १, ४, ९, १,
१०, १, ७, ४, १५, १†, मै १,
२, ७, १३^a, ४, २, २, ६, ११;
३, २, ३, १, १, ४, ३, २^a,
४, ५, ८, ६, २^a, ३, ८,
१^a, १४, ९†, काठ २, ८, ११,
४, ९, ५, ५, ७, ३^a, १२, ७^a,
१५, ८, २७, ४^a, ८^a, ३०, १^a,
४०, २^a, ४४, ४, क २, २, ५,
३, ७, ५ २^a, ३७, ८^a,
४०, २, ४२, ४^a; ४६ ४, १,
शौ ५, ११, १०^a, ७, ३७, १^a,
११, ३५, १३, १, १८, १४,

२, ७२†^{b1}, †१८, १, ४^a, ५^a,
पै ८, १, १०, १६, ९२, ५;
१८, १४, २†^{b1}, १६, ८
मत्^{c1} क्र २, २८, ५, ६, २९,
१, ५, २, ८, ६, ६७, २, १०,
१०, ८, १०, १२, ८६, ६^a,
९५, ८, १६६, ३, मा २३ ५२,
का २५, ९, ८, तै १, ५, १०,
१^{d1}, ६, १, ३, ६, ४, ८, २, १,
मै ३, ६, ८, ४, १४, ९†,
काठ ३१, १४^{e1}, शौ १, ३४,
५, २, ७, १, ३०, १, ४, १९,
७, ६, ८, १, २, ३, ११८, ३,
७, ६२, १, ६७, १, १०, १,
१०, १३, ११, ६, २६^a, १२,
३, ४६, १८, †^a, १, ११,
१३; २०, १२६, ६^a†, पै २,
२६, ४, ५, ०३, ४, १३, १२, २,
१६, २३, ६^a, ३५, १०, ३६,

- a) सपा. क्र १०, ११, २ मे इति पाभे ।
b) सपा. क्र १०, ३१, ९ नु, युत्र इति पाभे ।
c) सपा. क्र १०, १५, ६ विभे ।
d) परिषदं न->क्र ४, २, १७ परिषदन्त. इति पाभे ।
e) पाभे. अथा क्र १०, १५, ११ द्र ।
f) क्र १०, १५, ५ यनि. अधिक पाठः ।
g) सपा. क्र १०, १५, १४ विशिष्ट पाभे ।
h) सस्थ. टि जनम् द्र ।
i) सपा. क्र १०, ८३, ५ मा इति पाभे ।
j) पाभे. न शौ ५, ५, ५ द्र ।
k) तु. सस्थ. टि. अहि->हिना ।
l) सपा. क्र २, ३३, ४ विशिष्टः पाभे ।
m) सपा. क्र २, ३३, ७ विशिष्ट पाभे ।
n) एकनत्र पाभे सुः शौ ८, ९, २२ द्र ।
o) सपा. क्र १०, १६, १० व इति पाभे ।
p) सपा. शौ १२, ३, ४३ एनम् इति पाभे ।
q) सपा. क्र १०, ८५, २३ विशिष्ट पाभे ।
r) पाभे नः शौ १४ २, १ द्र ।
s) सपा. क्र १०, ५७, ४ ते इति पाभे ।

- t) सकृत् पाठः ? (तु सपा. शौ ६, ३३, ३ ताम् इति पाभे.) ।
u) नो रयिम् > सपा. शौ ७, १८, २ दाशुषे इति पाभे । v) ? आनवो टि. द्र ।
w) सपा. क्र १०, ३७, ११ विशिष्ट पाभे ।
x) सपा. क्र ८, १०२, २१ ते इति, शौ ७, १०६, १ मे इति च पाभे ।
y) पाभे सस्थ अथ द्र ।
z) पाठ ? तु मूको. नौ इति ।
a1) व्यु. कृते तु. टि. न ।
b1) सपा. क्र ७, ९६, ४ नु इति पाभे ।
c1) व्यु कृते तु. टि अस्मद्- । प्राग्विम् अस्मद्- इत्यस्याऽऽदेशतया (पा ७, २, ९७) अर्वाग्विम्श्च नापू दिशा अस्मदर्थकशब्दान्तरतयाऽभिमतस्य (तु WW २, २३६) *म- इत्यस्य पै १ द्र. (पा ७, १, ३२) ।
d1) पाठ. (तु. आश्रौ २, ५, ३) ? मम इति शोधः (सपा. माश्रौ १, ६, ३, ९ ? मदौतोः टि च द्र) ।
e1) मत्-सपत्नाः इति समस्तं पदं मन्वान. SI. चिन्त्यः (तु तैत्रा ३, ७, ६, ९) ।

३, ५०, ५; १७, ४०, ६, १९,
१५, १०, ११, ३९, १, २०,
२६, ७.

†म(द्>)व-कृत^a- -तानि ऋ
२, २८, ९, मै ४, १४, ९.

¶म(द्>)व-प्रायण^b- -ण
काठ २३, ८, क ३६, ५; -णा
तै ६, १, ५, १

म(द्>)व-सखि^b- -खा ऋ
१०, ८६, १, शौ २०, १२६,
१†.

¶म(द्-अ)प्र^b- -प्रा तै ६, ४,
७, १, मै ४, ५, ८, काठ २७,
३, क ४२, ३.

मु(द्-उ)दयन^b- -न काठ
२३, ८, क ३६, ५, -ना तै
६, १, ५, १

*मह(द्-दे)वता^c- > *महेव-
तिक^d- > ¶महेवर्थ, त्या^e-
-त्य मै १, ७, २, -त्यम् तै १,
५, १, २, मै ३ ७, १^३; काठ ८,
१५, क ८, ३, -त्या मै १, ८,
४, -त्या- तै ६, ४, ७, २,
-त्यानि तै ६, ४, ७, २, मै
४, ५, ८, काठ २७, ३, क
४२, ३.

*मद्-घि-> *मद्भि->

*मद्वच(द्भि-अ)च्->

†मद्विच्^f- -द्विक् ऋ १ १७७,
१; ३, ६, ३१, ५, मै ४, १४, १८,
काठ ३८, ७

मद्वय(द्भि-अ)च्, ऋच्^g-

-द्वयक् ऋ ३, ४१, १, ६, ३८,
२, शौ २०, २३, १†, पै ९
४, १२, -द्वयञ्चम् ऋ ७,
२४, ३.

*मद्वय(द्भि-अ)द्भि^h->

*मद्वयद्वय(द्भि-अ)च्ⁱ->

मद्वयद्विच्^j- -द्विक् ऋ
६, २२, ११, शौ २०, ३६,
११†.

सुम ऋ १, १०, ९, २३, ८; २,
४१, १५], ८१, १०, ९, ७],
५०, ११, ११०, २, १४२, ४;
१४८, २, १८२, ४, २, १८, ७,
४१, ४, ३, ८, १७,
१ (१९, २५, ७५, ३)]; ४२,
३, ६२, ८, ४, १८, ७; २४,
१०, ८२, २, (१०, ६, ७)],
४२, १, ८५, ७५, १-९], ××;
६ ७५, १९^k, ८, ४४, ५^l, खि
२, ६, १, १३, १४, ६, २; २९;

६, ३, २७; २८, ३, १५, १^३; ४^३;
४, २, ४; ××, मा ३, ४, ५, ६; ४०;
७, ९†, १३, २५, १४, ६, १५; १६;
२७, १५, ५७; २०, ७, १३, ३३,
८१†, का ३, १, ४, ५, २, ४, ९,
७, ७, ४, १†; १४, २, ११;
१५, १, ५, ४, ३^३, ८, ५, १६,
७, १, २३, ७, ६, १४, ३२, ६,
१२†, तै १, १, १०, २; २, ३,
२^३, ३^३; ११, १, ३, ४, ३, ४,
५, १†; ५, १०, १^३; ¶२, ३,
६, १, ४, ४, २, ५, २, ३, ६, १०,
१; ××, मै १, २, ७, १३, ३,
७†, †४, १, ५; ६, १†, २; २,
¶२, ४, ८, ८, १२^३, ९, १, १३,
९†, ३, ९, १, ११, ८^३, ४, १०,
२†, १२, १, १४, ८†, काठ २,
८, ३, १, †४, २, १४, ७, ३^३; ११^३;
१०^३; †; १४, ८, १६, १०,
११, १२, १५†; १७, १०^३; ××;
क २, २, ८, ३, २†, ५, २^३,
६, १^३, २, ३, २६, ९^३,
४८, १२, †कौ १, ५२, १९१;
२५०; ४१८; २, १६, २६०,
८५२; ८९२, ९५७, १०९३;
१०९४, १०९५^l, १२२२;

^a) तुस. पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, ४८) ।

^b) बम पूष प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^c) कस. सास्व. (पा ६, १, २२३) ।

^d) मत्वर्थे ठ>इक प्र. उसं (पा ५, २, ११५) ।
तत्-स्वर ।

^e) नैप्र. नापू. अज्मध्यस्थककारलोप इकारस्य यणा-
देशः चोत्तरस्याऽनुदात्तस्य स्वरितविपरिणामश्च (पा ८,
२, ४) द्र । पाप तु एपू. यति प्र तित्-स्वर (पा ५,
४, २४, ६, १, १८५) इति विशेषः ।

^f) नैप्र नाउ. उत्तरादिलोपाऽऽत्मको विपरिणामो
भवतीतीदमीया व्यु. तदीयया व्यु. एव गतार्था द्र. ।
वा. किवि । ^g) व्यु कृते तु टि. अस्मद्वयञ्च्- ।

^h) नाउउ. पूष भवति (तु. एउ. टि.) ।

ⁱ) नाउ मूलतया सुकल्पम् । सस्व उप च कृते तु.
मद्वयञ्च्, ऋच्- । इह पूष सप्त इति कृत्वा व्यधिकरण-
बस. इति विशेषस्तु द्र । पूष *अद्भि- इति अर्थ-
इत्येतत्सजातस्याऽश्रयपर्यायभूतस्य च सप्त. अद्भि-
इत्यस्य नैप्र विपरिणाम द्र. (वैतु सा. अद्वयद्भि- इति
द्विरुक्तस्याऽऽदेशस्य उसं. [पा ६, ३, ९२] इति, G.W.
द्रि इत्यस्य द्विरुक्तं च प्रथमे तच्छ्रवणेऽन्तेऽकारश्चेति) ।

^j) नैप्र. नापू विपरिणाम संस्तेनैव गतार्थ द्र.
(तु टि. मद्विच्-) ।

^k) पाभे. कृण्वे शौ ७, १०५, १ द्र ।

^l) गिरः इति BC. चिन्त्यः ।

३, ३, ९; †जै १, ५, ८, २०,
७, २६, ८, ४०, १०, २, २,
४, ४७, ३, २, ७, २२,
७, ४, १२, ५; १३, ७, २०,
६, २९, २, शौ १, ६, ३†,
१२, ४, १९, २, ३; ४†,
३४, २†, ३, ८, ६†, १८, ४;
२५, ५†, ६, ४, ३०, ७†; ३६, ८,
५, †३, १, ३, ४, ४, ७,
२१, १†, २०, १३६, ८^०,
१४०, ३, पै १, २०, ४, ४०,
१^०, २†, ३†; ४†, ५५, ४, ६०,
४, ६४, १, ९८, ४, २, ३५,
१, ४, १४, २, ५^०;
१७, ४०, ८^०; २०, ९, २,
३८, ९; ४०, १०^०; -०म^१ मा
२३, १९, का २५, ५, २, तै ७,
४, १२, १, मै ३, १२, २०,
काठ ४४, १†, -०मा ३ काठ
४४, ९, -०मा ३म् तै ७, ४,
२०, १

*माम-> १माम-कु^१-क
ऋ १०, १५९, १†, पै २, ४१, १†;
४, ५, ९, -कम् ऋ १०, १७,
१४†, काठ ३५, ४†, शौ १.
२९, ५†, ३, २४, १†, ४, ४,
२, १८, ३, ५६†, पै १, ११,
४, ३, १०, ६, ५, ३०, १†,
१९, २६, १४, १५, २०, १३,
१†, -का मा १९, ४६, का
२१, ३, १७, मै ३, ११, १०,
काठ ३८, २, -कान् शौ ३, ६,
१, ५, १३, १, ३०, पै ३, ३,
१, ६, १८, १८, १, १९, ३७,
१०१^१, -†कानाम् ऋ १०,
१०३, १०, मा १७, ४२, का
१८, ४, १०, तै ४, ६, ४, ४, कौ
२, १२०८, पै १, ५६, २, -के
पै २०, ५२, ५

मामकु- की^१ पै

६, ६, ८

मम-कु^१-कस्य ऋ १, ३१,

११; -काय ऋ १, ३४, ६

†मम-सत्य^१- -त्येषु ऋ १०,
४२, ४, शौ २०, ८९, ४.

मया^० ऋ ८, १००, १, १०,
८५, ३६, १२५, ४, खि ३,
१५, ८; २०, २२; १७,
१, मा २, २७, १९, ११, का
२, ६, ६, २१, १, १०; तै १,
५, ६, ४, ६, ६, २, ३, ७, ६,
३, ९, २, ३, २, ४, ५, ४, ४,
५, १, १६, २, ७, १, ८, १, ४,
७, २, मै १, ४, २, ७, १, ५,
१४†, २, १३, १५, ४, ६, ४, १,
१४, १७, काठ ५, ५†; ७, ३,
२०, ६, २५, ६, ३२, ५, ४०,
२; क ५, २, ३१, ८, १, १३९,
३, ४, शौ ३, ५, ८, १४, ५, ६;
४, ३०, ४†, ७, ६२, ७,
१४, १, ४८, ५०†, ५२, १९,
७१, १, पै २, १३, ३, ३, १६,
६; १०, ४, ८, १२, ३, १६,

१) सपा ऋ १, ९३, १ प्रमृ मय इति पाभे ।

२) नम^० इति शंपा, शोधार्ह ।

३) सपा. मा १६, ३ प्रमृ. जुगत् इति पाभे ।

४) मेमत् इति पाठ.^१ मम, इत् इति शोध (तु
सपा शौ १२, ३, ४७) ।

५) ममैधसम् > सपा पै ७, १२, ९ समेधमत् इति
पाभे ।

१) षष्ठ्यन्तस्य पूर्वाङ्गवद्भावात् (पावा २, १, २) द्र. ।

२) अण (पा ८, ४, ५७) इत्यनुनासिक शाखा-
भेदेन विकल्पित द्र (वैतु नापू. काठ) । उदात्तालुति.
(पा ८, २, ८४) अनुनासिकवती सती क्वचित् ४
इत्येतदङ्गवती मुद्रापिना भवति । तदयमङ्गभेदो विमृश्य
(तु. मैसू) । यत्किं भा. परमपि छन्दसि (पावा २,
१, २) इति षष्ठ्यन्तस्य पूर्वाङ्गवद्भावात् षष्ठ्यामन्त्रित-
समुदायस्य स्वर इत्याद्याह, तद् दृष्टविरोधाच्च चिन्त्यं
भवति । अत्रोदात्तालुतौ सत्यामपि पूर्वस्य युशः इत्यस्या-
ऽऽयुशत्तत्वेनोपलम्भात् । स्याद् अत्रत्य. पाठः

सस्करणान्तराऽपेक्षो भवति । 'त्रयाणाम्' इत्यादि-
भास्करीयोत्तरग्रन्थस्याग्य उपलभ्यमानस्थितिविरोध-
दर्शनात् । तद् एतत् सर्वं सम्यगालोचनीयं भवति
(तु लाजिन्- , शाचिन्-) ।

१) प्राग्वीय क प्र उसं (पा ५, ३, ७०, वैतु.
पा ४ ३, ३ अस्मद्- > *१ममक- + अण प्र.) ।
तत्-स्वर ।

१) सपा. मामकुः <> मामकुम् इति पाभे ।

१) सपा तै १, ५, १०, ३ क ४८, ५ वीरुधाम् इति पाभे ।

२) सम- (सर्व-) > [स्वार्थे] समक- इति शोध
इति मतम् (तु. मूको) ।

१) सातमीविभक्तेर्ङ्गु भवति (पा ७, १, ३९) ।

२) प्र स्वरस्य च कृते माम-कु- टि. द्र. ।

३) नाप (संप्राम- [तु निघ २, १७]) । 'मम सत्यं
जय' इत्येवं यस्या क्रियाशामिति कृत्वा मयूरव्यसकादि.
तस. सास्व (पा ६, १, २२३ [तु दे.]) ।

४) व्यु. कृते तु टि. अस्मद्- ।

१८, ५, ६†; ७, ९, १९ ४४,
११-१५
मयि ऋ १, [२३, २२; १०,
९, ८]; ८, ५०, १०, ९, ६६,
२१, १०, ४८, ३; १२८, ३^{१०},
खि २, ६, १०, ११, ६, ३,
२५, ८, १, ३, २, १०,
१५, ३, १८, २१^१, २६, १७,
१; ४, ५, ३५, ६, १०, ८,
४, ६, ३, १^१, मा २, १०; ३,
२७, ४, १०, ५, ६, ४०^१, ८,
७; १०, ३८†; १०, २५^१, ११,
५८^१, १२, ४६; १३, १; ×, ३८,
२७^{१०}, का २, २, ९, ३, ८, ३,
३, १९, ५, २, ४, ९, ७^१; ६, ५, ५†,
८, ४, १; ६, ४, १३, १†; ११
७, ५, ×, तै १, २, १, २, ७, १,
११, २, ३, ४, ३^१, १४, ८†, ४,
४५, ३, ५, ५, ३†; ६, २, ४,
६, ६, १, ३†, ८, १५, २, ×, ×,
मै १, २, २, ७, १३^१, ५,
१†, २^१, ९, ६, १^१, २, ६,
१२, ७, ६^१, ११, १०, १,
१३, १; २३, ४, ९, १३^{१०},
काठ २, ३, ८; ३, १^१,
४, १३; ५, २^१, ६, ९, ७,
१^१, ६-८; १२^१, १६, ८,
१३, १७; ९, ७, १०, १०, ×, ×,
क १, १५, २, २, ८^१, ३, ११,
४, ८, ५, १^१, ६, २^१, ८, १, १०,

२५, २, ३०, ४, ४४, ९॥; कौ
२, ८७०†; ३, ३, १, जै २, १,
४, १४, ३, १०; १२, ७, शौ १,
१, २^१, ३^१, २, १२, १, २६,
४; ३, ५, २^१, १०, ६, १४,
२^१, ४, २२, ५, ५, ३, ५^१†;
६, ६९, १, ३^१, ७३, २, ×, ×,
पै १, ३३, ४, ६३, ५, ९२, ३,
१०३, ४^१; १०५, २, ११२,
४^१, २, ५, १, १२, ४, १३, २,
३, ३५, २, ४५, १-५; ४७,
१-५; ७७, १, ४, ८१, ३; ९०,
३; ३, ३, २^१, १३, १, २^१; १८,
६, २८, ३, २९, ४^१, ५, २९,
१-७, ८^१, ९, २२, ३, १०, ५,
६, १२^१, ६, ८; १०, १६, २३,
६; ३३, ६, ८२, ३, ५, ८३, २,
४, ८६, ५^१, ६^१, १४९, १२^१, ×, ×,
?मयिमे^१ पै १९, ५०, ११.

मह्यम्^१ ऋ १, २३, १५, २४,
१२; ५०, १३, १०९, १, १२२,
८, १२६, ६, १६५, ११, २,
२८, १०, २९, ४, ४, ५, २,
३; ४२, २, ५, ४^१, [१६, ४३,
१५], ५२, १०, ६, २७, ८;
[४६, ९, ९, ३२, ६], ४७, १०,
८, १, ३२; ३३, २६, १२, ५६,
२; १००, १, १०, ३४, १, २,
३९, ६; ४८, ३, ४९, १, ८५,
३६, ४१, १२८, १; २, ४, १६९,

४, खि २, ६, २, २१, २३; ३, १५,
१, २^१, ३, ९; १७, १, ४, ८, १,
६^१; ५, १५, १३; खिसा २९,
४८, ३२, १, मा २, २१, ७,
४७^१; १२, १७; १८, ३६, का
१, ७, ५, ९, २, ७, ८^१, १३, १,
१८; २०, १, ७, तै ३, १, ९,
६॥, २, ७, १, २, ३^१, ५,
५, ३; ४, १, ९, ३, २, १, ५,
७, १२, २, ११४, १^१, २;
५, ४, ९, १॥, ॥६, ४, ७, ३,
८, २, ७, ४, १७, २†, ५,
१३, १, २३, १, २, मै १, २,
१५^१, ४, १†, ९, ४^१, २, ७,
८, १२, १; ४, ५, ८॥, ८,
७^१॥, ९, ९, २७, ११, ३†,
१४, ९†, ११, काठ ४, १४,
९, ९^१, १८, १९, १०, ६; १६,
८, १८, १३, २७, २^१, ३^१,
३०, ६, ३१, १४^१, ३८, १३,
४०, ५, ९^१, १०^१, ४४, ६, ४५,
९^१, २०^१, क ८, १२^१, २९, २;
॥४२, १^१, ३^१, कौ १, २६६†;
जै १, २८ ४†, शौ १, २९, ४, २,
१२, २, ३, ५, ६, ७, १५, १, २२,
१, ४, ३६, १०; ३९, १, ३, ५, ७,
५, १३, १, ३, ४, १३, १,
६, २४, १, ६१, १^१, ×, पै १,
३४, १-४, ९६, ३, २, ५, ३,
२२, ५†^१, ५, ४, ५†^१, ×, ×.

^१) सपा मयि<>मह्यम् इति पाठे ।

^२) सकृत् = सपा. माश १४, ३, १, ३१ तैत्रा ३, ७,
९, ४ तैत्रा ४, २१, १ शाश्रौ ७, १६, ८ । काठ ५,
२ आश्रौ ५, १३, ६ उत इति पाठे ।

^३) सपा. पै २, १३, १ इह इति पाठे ।

^४) अत्र मे>मयि इति पुरातनो विकारः संभाव्यते
(तु. टि. ?वैबाध-?वैबाध-दोषत्) ।

^५) सपा. शौ ११, ८, १५ मही इति पाठे ।

^६) सपा. शौ ११, ८, १६ महत् इति पाठे ।

^७) मयो(यि, इ)मे इति शोधः ?

^८) मौस्थि. <*अस्मभ्यम् द्र. । पाप्र. च १ अस्मदो
मपर्यन्तस्य मह्य इत्यादेशः (पा ७, २, ९५) । केषुचित्
स्थलेषु छन्दोऽनुरोधादिव Gw मह्य इत्यन्त्यनासिक्य-
राहित्येन पिपठिषेत्, तदपि विचारार्हं द्र ।

^९) पाठे. अनुयच्छतु ऋ ४, ५७, ७ द्र. ।

मा^a ऋ १, २३, १२३; १०, ९, ९];
 २४, ४८, २; १०५, ७, १८, १०,
 ३३, २], १८^b; १२०, ११, १२२,
 १५^c; १२६, १, १५८, ५, १६४,
 २१, ३७, १६५, ११, १२,
 १७९, ४, २, २८, ६, २९, ५^d,
 ३०, ७^e; ३३, ६, ७, ३, १, १,
 ३२, १४, ४३, ५^f, ४, ४, ११,
 १५, ७, २६, १, २७, १, ४२, ६;
 १६, १०, ४८, ४]; ५, २७, ५,
 ३० ९, १३, ३३, ८^g, ४०, ७, ४२,
 १५, ××, १०, ८३, ६^h, खि १, ४,
 ८, ५, ९, २, ६, ३, १८ⁱ, ७, ३^j,
 ८, १, ४, ३, ११, १३^k, ××,
 मा २, १५^l, १९, २०, ३,
 २२, ६३^m, ४, ४ⁿ, ९^o, १०, २८^p,
 ५, ५, ९^q, ३३^r, ××, १२ ७, १^s;

१०२^t, १२, ४१^u, २१, ९^v,
 का २४, १^w, ६, ५, १, ६, ९, ३, ३,
 १३, २८, ९, १, ४, २, २^x, ४,
 १, ××, १३, १, ८^y; ७, १^z,
 २१, ३, १२^{aa}, २३, १, ९^{ab},
 तै १, १, १२, १^{ac}; १३, १, ३^{ad},
 २, १, २, २, १, २^{ae}; ३^{af}, १०, २,
 १२, १^{ag}, १४, ५^{ah}, ३, ३, १^{ai}, १२,
 १^{aj}, १४, १, २, ४५ ३, ××, मै
 १, १, ११, १३^{ak}, २, १^{al}, १^{am}, २^{an},
 ७; ८, १२^{ao}, ३, २^{ap}, ३९, ४, १^{aq},
 २, ३^{ar}, ४^{as}, ५, १, २^{at}, ३^{au}, ४^{av},
 ८^{aw}, ९, १०^{ax}, ११^{ay}, १६, ३, १२,
 ७, १^{az}, ××, काठ १, १०^{ba}, १२^{bb},
 २, १^{bc}, २^{bd}, ३^{be}, ५, ८, ९, १३^{bf},
 १५, ३, १०^{bg}, ××, ३^{bh}, १^{bi},
 क १, १०, १२^{bj}, १३^{bk}, १४^{bl};

१५^{bm}; १७, २, २, ३^{bn}, ७^{bo}, ××;
 कौ ३, १, ९, ३, १०^{bp}, ४, १०;
 जै २, २, २^{bq}, ४, ५, कौ १, ३३, ४,
 २, ४, ५, १२, ५^{br}, १६, १-५,
 ३, ५, १, ५, १०, ७^{bs}, १३, ५,
 ६^{bt}, १५, २, ४; २०, १०, २२,
 २, २५, ४, ४, १९, ८^{bu}, ५, ३, ४^{bv},
 ७, १०२, ४^{bw}, ८, ४, ७^{bx},
 ११^{by}, ××; पै १, २५, ४, ३०,
 ४, ३३, १; २, ४, ५^{bz}, ४९, २,
 ५५, १, २; ६४, ३, ८८, २;
 ९६, ४^{ca}, ९७, २, ३, १०२, ३,
 १०३, ३^{cb}, ××, ४, १०, ८^{cc};
 ××, १०, ९, २, ३^{cd}, ११, ६,
 १०^{ce}, १६, १०, १^{cf}, ५१,
 ९^{cg}, ७०, ६^{ch}, २^{ci}.
 मा-हृक्- -हृक् मै ३, ६, ८^{cy}

^a) व्यु कृते तु टि सुत् । पदात् परस्य अस्मद्
 द्वि१ अनुदात्तमादेशमात्रम् इति प्राक्पक्षीयो विशेष द्र
 (पा ८, १, २३) । ^b) तु सस्थ. टि. सकृत् ।

^c) वैतु LR माम् । अशशं इति मन्वानश्चिन्त्य.
 (तु टि. मशशरि-) ।

^d) प मे न शौ ४ ३२ ६^e द्र. ।

^e) पाठः ? सपा शौ ७, १३, १ सवायोभयत्र पादः
 सु-शोध द्र । तद् यथा । प्रकृते सम् आसावितुश्
 > च मा सुमितिश् इति मथ्यत, शौ. च उभे इति
 पददानेनाऽन्तत. (तु सा) इति ।

^f) सपा माश ६. ७, ३, ६ । ऋ ४, ३१, ४ न इति
 पाभे ।

^g) सपा. ऋ १०, १२१, ९ न. इति पाभे. ।

^h) पाभे सस्थ. टि पुनातु द्र ।

ⁱ) सपा. ऋ ७, ६२, ५ नः इति पाभे ।

^j) सपा ऋ १०, १७, १० न इति पाभे ।

^k) पाभे अस्मै पै १, १९, ३ द्र ।

^l) सकृत् शोध सस्थ. टि जिन्व द्र ।

^m) सपा ऋ ८, ८९, ७ न इति पाभे. ।

ⁿ) तु. भ.; वैतु सा द्वितीयपादस्थं रूपं निहत सदपि
 मा इति निषेधाधीयेन अव्य. संभेदुक. सन् वा. चिन्त्य. ।

^o) पाठः ? रुमा (<स्म) इति शोधः स्यात् ।

^p) सकृत् पाभे. नु मै २, १३, १ द्र. ।

^q) सपा. ऋ १०, १२८, ४ विशिष्ट पाभे ।

^r) पाभे. शोधस्य च कृते सुवनम् मा ८, १८ प्रसू. द्र ।

^s) सपा. यक ऋ ७, १०४, ७, ११ न. इति पाभे ।

^t) पाठः ? अस्मद् अपेक्षया इदम् रूपं योग्यतरत्वं
 स्यादिति कृत्वा ईम् इत्येतदभिप्रायुक शोध द्र (तु.
 सस्थ. टि. आ/अञ्ज>आनञिम्) ।

^u) पाठ ? एक मा- शब्दो निषेधवचनः सन् यद्
 (तु. सस्थ टि मा इति च, [मु] १ १आसीत्-] आ/क>
 आसीत् [शोधिन] इति च, हृद-याजरस-> -सम्
 इति च) ।

^v) सपा. ऋ १०, ९७, ७ अस्मै इति पाभे ।

^w) पाठ ? तृतीये पादे द्वितीय-पदतया विमृश्यम् (तु.
 सस्थ. टि. मा, १मेजते) ।

^x) अत्र मूको, समानोपष्टम्भः यन् मेऽभिराणां यन्
 मेऽभिकृत्तराणां यन्मेऽभिमन्युनाम् इत्येवं शोधः, इदं...
 सीर्थम् इत्युत्तरत्र यद् इत्यस्य सामानाधिकरण्यं च द्र. ।

^y) सपा. माहृक् सुभविष्यति>काठ २३, ४ सप्तनो
 भविष्यति इति, क ३६, १ आतृव्यो भविष्यति इति
 च पाभे. ।

७, ७, ३, २, ६^३, XX, तै १,
१, १०, २^३; १२, १, १३, १;
२^३, २, १, १, २, २, २^३, १०,
२, १२, १^३, ३, ११, १, १३,
१, २, ४, १, २, ५, ५, ३, ४,
७, १४, २^३, १^३, ५, ७, ४, ४^३,
XX, म १, १, १२, १३^३, २, १^३,
२, ७, ८^३, १०^३, ३, १^३; २^३,
९^३; ४, १^३, २^३, ३^३, ५, ७^३, ११,
XX, काठ १, १२^३, २, १^३, २,
३^३, ५^३, १४, ३, ८, ९^३,
१०^३, ४, १३, १४^३, १६^३,
XX; क १, १२^३, १३^३, १४,
१८, २, १५, १६^३, १७^३, ४
३^३, ॥; ४^३, ८^३, XX, †कौ
१, १०६, १२२; २९२^३; ३३०,
३४५^३, ४१७, २, २७९,
५२२^३, ९३५; ९७७^३,
११८४, ३, ३, १२^३, †जै १,
११, १०, १३, ८, ३०, १०^३, ३४,
८, ३६, ४^३, ४०, ९, २, २,
७^३, ३, २३, १०, ४०, १८^३,
४, २३, ८^३, शौ १, १, १, ६,
२^३, १२, ४^३, १५, १-४, १६,
२, ३०, २; ३३, ४, ३४, २, ३^३, २,
२, ३, ५, ४, ७, ४, १५, १-६, १७,
१-७, १८, १-३, ४, ५, ३०,

३, ३, १६, ६^३, १७, ७^३,
२०, ३^३, XX, पै १, ६, १, ७, ३,
१०, १, १८, २, १९, १, २४, १-३,
२५, ४, ३१, १, ३३, २, ४,
XX, १५, २१, २^३,
व्यु^३ ऋ १, १, ७, ७, ५, ८,
३, ४^३, १७, ६, २३, ४, २४,
२, ५, १५, २६, ७, ३०, १०,
२१, ३१, १०, ३७, १५, ५०,
१०, ५७, ४, ६०, ५, ६६, ५,
७३, ८, ८८, ३, १०, १५८,
५], ८६, ६, ८९, २, ३, ५,
९१, ११, ९३, ४, ९४, [१-१४]
४; ९७, ४, १०१, ११; १०२,
४, १०५, १९, ११४, ४, ९,
१३०, १, १३२, १, १३६, ७^३,
१४१, १०, १३, १५७, २,
१५९, ५, [१६४, ४०, ७, ४१,
५], १६५, ५, १६७, १०^३, १७८,
५, १८०, ७, [१०, ४, ४४, १],
१८७, २, ११, १८९, ८, १९१,
[१०-१२ (१३)], XX, खि ३,
३, ५, ६, ४, ४, ५, २, ६, ८, १०,
४, ११, २, २०, १, ५, ११,
४^३, खिषा ३, ७, सा १, ८, १६,
२५, २६^३, २, १४, १५^३, २५^३,
३, २२^३, ४५, ५२^३, ५६, ४,

१४; २२, ५, ४३^३, ६, १३,
२२; ७, १०^३; ८, २०^३, ९, २३,
१०, २०^३, २२^३, XX, का १, ३,
४, ५, ५, ९, ३, ४^३, २, ३, ९, ४, १,
६, ३^३; ३, ३, १४^३, ५, २, †७,
२, ६, ४, ५, ६, ७, ४, ५, १०,
५^३, ६, ३, २, ५, ४, ७, ४, २^३,
९, ३, ६^३, १०, ३, १^३, ५,
५, १, ११, ७, २^३, XX,
तै १, १, १०, १, २, २, ४,
१, ५, २, ९, १; २^३, †१४, २^३,
४; २, ३, १, ५, १, १४,
६^३; ३, १, १, ५, १^३, ८, २,
९, २, ११, १, ४, २२, १, ८५,
३, †५, ६, २, ४, ८, ५, ३,
५, ३, २^३, ४, ७, १५, ६^३, XX,
मै १, १, २^३, ४, ६, १०^३, ११,
२, ३^३, ६, ७^३, १४^३, १६;
१८^३, ४, १^३, †, ३^३, ५, २^३,
३^३; ४^३, ११^३, ६, २^३, ५^३,
७^३, १२^३, १०, २^३; २^३, १९^३,
११, १, ४, ७, XX, काठ १, २,
४, ५, ९^३, २, ४, ७, १४, ३,
२^३, ६, ८^३; ४, १४^३, १५, १६,
५, ५, ६^३, ६, ९^३, १०, ११,
७, १, २^३, ३, ६, ८, १२^३;
८, १६, १७; ९, ४^३, XX, क १,

^{a)} सपा ऋ १०, ८५, २४ आपम १, ५, १७ स्वा इति पाभे ।

^{b)} सपा ऋ १०, १२८, ४ न इति पाभे ।

^{c)} सपा ऋ १०, ८२, २ विशिष्ट पाभे ।

^{d)} = सपा ता १४, ६, ४ । शिष्ट पाभे. सस्थ इहु इति च, ऋ ५, ३९, १ मेहुना इति च द्र ।

^{e)} सपा ऋ ७, ४१, ६ न इति पाभे ।

^{f)} सपा ऋ ४, ५७, ५ न इति पाभे ।

^{g)} सपा ऋ १०, १४१, २ न इति पाभे ।

^{h)} पाठ ? (प्रसूति->) प्रसूतौ यत्र जङ्घ्न(त ?>)

थः [शोध.] ततो मेऽना (गृहे) परं वृषा (=वृषौ) स्व-
कर्तृकहत्याक्षेत्रात् परं यथा स्यात्तथा मम गृहे वृषौ (कामप्रदौ)

सन्तौ पशुपती अधिब्रूतमिति पूर्वार्धे वा द्र) ।

¹⁾ व्यु. कृते तु टि अस्मद्- । अर्वाक्-पक्षे मूल-
भूतस्थ *वै- इत्ययं प्राति *वै- इत्याकारतया वैशेष्ये
सतीदे रूप द्र. (तु. WW २२०) । प्राक्पक्षीयसंस्कतार्थ
पा ७, २, ९३ द्र. ।

¹⁾ सपा. ऋ ३, २१, १६ विशिष्ट पाभे ।

²⁾ सपा ऋ ५, ३३, ३ विशिष्ट पाभे ।

¹⁾ सपा. मा २१, १८ का २३, २, ७ प्रभ. युजा
इति पाभे ।

³⁾ सपा ऋ ४, १२, ४ चित्, हि इति द्विपदः पाभे ।

⁴⁾ सपा तैत्रा ३, १२, १, २ घृतेन इति पाभे ।

२†, ४, ५, ९^३, १६, २, ९†,
१३, १५^३†, ४, ८^५, ५, १†,
२^३, ५, ६, २; ८, ७^२, ९^२, XX,
४६, ६३^३, †कौ १, १४, २६†^३,
३५, ६६, १३०, १३०, १३८,
१५७, १९३, २००, XX,
†जै १, २, ४, ३, ६†^३, ४,
१, ७, ४, १४, ६, ८; १५, ४,
१७, ३, २०, ९, २१, ९, २४, ६,
२७, ९, २८, १०, ३०, ४,
३९, ४, ४५, ५, १०, XX, शौ
१, १८, ३, २७, १, ३१, १, ३५, ४,
२, ४, १, ११, ३, १९-२३,
१-५, ३३, ७, ३, ६, ४, १०, ५,
११^३, १५, ७, †१६, २, ४, ५,
२४, २, २७, १-६, ३१, ११, ४,
३, ४, ४, १, ५, १†, १७, ६, ९;
XX, ३२, १^०; ५, १४, ७^६, ६, ५८,
२०, ७, ९८, १^६, २०, ९६, २३^१,
१३६, १०^९, पै १, २२, १,
३२, ४, ४५, ३, ५७, ३, ६३, ५,

६५, २, ६६, १; ९०, ३, ९५, ३,
९६, २; ३; १००, ३, १०५, १,
३, ११०, ९, २, XX; २, २३,
५१^३, १८, १०, ६^३†^१, १३, ५,
६, ७, १७, ९, २५, ३, १९, २,
५; १३, ५, १३, ६, २; ९, १†;
१०, १; ८; १८, २; १९, २,
२०, ९, २१, ५, २३, १३, २४,
१३†, २७, ३†, २८, १२, ३०,
६†, ३१, ४, ४३, ११†, ४४, २२,
४७, २, ५†, ४९, १; २०, २,
४, ३, ४, ४, १, २, १०, ३†, ११,
४†; ७, १४, ४, २४, ६, ७, २८,
६, ७, ३१, १०†, ३६, ५; ४१,
६, ४२, ३-६, ५५, ४, ५; ७,
६०, ८, ११^३-वयम् ऋ १०,
२२, १२.

वाम^१ ऋ ६, ५५, १.

?अस्माकेदं^६ शौ ३, २४, ४

?अस्मास्युत्या पै १७, २५, २.

?अस्मि लि ३, १५, २०^१.

अ-स्मृत^३ -तम् पै २०, २६, ८.

अस्मृत-धु^३ -धू ऋ १०, ६१, ४.

अ-स्मृति^३ -ति^० शौ ७, १११, १, पै
२०, ७, ९.

†अ-स्मे(र>)रा^३ ^३ -रा ऋ २,
३५, ४, तै २, ५, १०, २, मै ४,
१२, ४.

अस्मे-हिति- अस्मद्- द्र

अस्य, अस्य-, अस्यत्-, अस्यन्ती-
✓अस् (क्षपणे) द्र.

?अस्यम् पै २०, ४९, ८

अस्यमान- ✓अस् (क्षपणे) द्र.

?अस्यव्यस्वङ्करम् पै २०, ४६, ४.

?अस्याजनिष्टमिष्टर्गा^५ पै ६, ८, ८.

?अस्यौ पे ६, १४, ६.

?अस्त्र^१ -स्त्र(१लै)र(?) पै २, ८५,
१.

?अस्त्रधिन^९ पै १९, ३३, ३

†अ-स्त्रव(त्>)न्ती- न्तीम् ऋ
१०, ६३, १०, मा २१, ६, ७;
का २३, १६, ७, तै १, ५, ११,

a) सपा ऋ ६, ६१, १४ विशिष्ट. पाभे ।

b) सपा ऋ ७, १५, ७ देव इति पाभे ।

c) सपा ऋ १०, ८३, १ यनि. अधिक पाठ ।

d) पाभे वयम् तै ३, ५, ३, २ द्र. ।

e) सपा पै १९, १०, ७ एवा इति पाभे ।

f) सपा ऋ १०, १८३, ६ विशिष्ट. पाभे. ।

g) इदम् इति लि ५, २२, ८ च अयम् इति शंपा. च पाभे. ।

h) यं भागो भागपतिश्च देवा इति मुपा ?> वयं
भागं भागपतिश्च (तु सूको.) देवा इति सु-शोष द्र. ।

१) सकृत् सपा ऋ १, ११३, १६ युत्र इति पाभे ।

१) =आत्राम् (व्यु कृते तु टि. अस्मद्-) यस्याऽऽय-
क्षरस्य छान्दसो यतिपुरस्कारितत्वेन पिपठिषितत्वान्
लोप द्र. (तु. सा [तु. पक्षे पाभे], MVG ३००) ।

५) अस्माकम् इदम् इति शोष द्र. (वैतु. पपा. °क। इ°
इति [सा. अन्त्यलोप इति]) ।

१) शोष. सस्थ. ?दृष्टसे द्र. । ३) तस. नञ्-स्वरः ।

२) विप. (अविबन्-) । बस. पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६,

२, १) । उप ✓धु ('गतिप्रकर्षे' [तु पाधा. ✓धोर्ऋ इति])
+भावे डु प्र उसं. (पाउ १, ३३ [वैतु. वे सा. Gw.
BW. ORN. NW. <✓दुह इति]) ।

०) वा. किवि. द्र. ।

२) विप. (युवति-) । उप. ✓स्मि+र. प्र. (पा ३, २,
१६७) ।

५) पाठः ? अस्या । जनिष्ट । मिष्टा । गौः इत्येवं
पदानि विमृश्यानि ।

१) पाठः ? 'असुं (?म्) भ्रूणान् (?नि) अर्पय, स्वयं
पागान् याऽपती (?त>त्य) अस्त्र (?लै) र(?) इत्येव-
मुत्तरार्धे सु-शोषः स्नादिति कृत्वा यनि. प्राति अश्रु-
इत्यस्य सजात सत् व्यु. विषये तेनैव गतार्थ द्र. ।
मौस्थि. इह उप. ✓*क्षू>*क्ष- >*श्र- >*स्त्र- इति
मात्रं ततो विशेष इत्यभिसंधि. (तु तत्रत्या चरमा व्यु.) ।

९) सपा. कौसू १२८, ४ ?अस्त्रधनी इति पाभे. ।
अश्रधिन [लडि <✓अश्र] इति Renou [Vāk
५, १०२] ?

५, मै ४, १०, १, वाठ २, ३, शौ ७, ७, १; पै २०, १, ९.	१६; का २७, ११, ३, पै २, ३०, २, -स्त्रिधा ऋ ३, ५८, ७, ४, ३२, २४.	१३, १४, काठ १४, ४ ^१ .
?अस्त्रापि ^१ पै २०, ३७, ६.		अ-स्रुत- -नाय क ४७, ८ ^२
अ-स्त्राम ^{१०} -म शौ १, ३१, ३	†अ-स्त्रिधान ^{११} -नै ऋ ७, ६९, ७, मै ४, १४, १०.	†अ-स्त्रेधत् ^{१२} -धत्ता ऋ ३, १४, ५, मा १८, ७५, का २०, ५, ८, -धत्ति ऋ ८, ६०, ८, -धन्त ऋ ३, २९, ९ ^१ , ७, ५९, ६
†अ-स्त्रिध ^{१०} -स्त्रिध ऋ १, ३, ९, [१३, ९; ५, ५, ८], ४, ४५, ४, ५, ४६, ४, ८, ५०, ८; खि ३, २, ८, मै ४, १०, ३, -स्त्रिधम् ऋ १, ८९, ३, ९, ८६, १८ ^१ , मा २५,	अ-स्त्रीवि, वी ^{१३} -वय ^१ मा १४, १८, का १५, ५, २, काठ १७, ३, ३२, ४, क २६, २, -वि. तै ४, ३, ७, १ ^१ , -वी ^१ मै २, ८, ३,	अस्त्रेधन्ती- -न्ती ऋ ५, ८०, ३, ८, २७, १८.
		†अ-स्त्रेधन् ^{१४} -मा ऋ १०, ८, २,

१) तु सस्थ. टि ?निर् इष्टम् ।

२) तस. नञ्-स्वर ।

३) विप (देव-) । उप. २स्त्राम- [तु. w. MW]
सा. अश्राय- इति पपाठ (तु. सपा. पै १, २२, ३) ।

४) विप (अश्विन-, इष्-, देव-, हरि- प्रभृ.) ।

५) वस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।

६) सपा कौ २, ५०४ जै ३, १९, ३ ऊर्मिणा इति पाभे ।

७) उप. ✓स्त्रिध + शानच् प्र. ।

८) उप <✓(स्त्रि)>स्त्रीव् इत्यतो भावे कृन्निष्पत्तिर
औणादिकी द्र. (तु. किकिदीवि-) । यतु माश.
(८, ३, ३, ५) अस्य प्राति. अन्नम् इति
वाच्यतया प्रतिपाद्य तद् युद् एषु लोकेष्व् अन्नं तद्
अस्त्रीव्योऽथो युद् एष्वो लाक्भ्योऽन्नं स्रवति तद्
अस्त्रीव्य. इति श्रावितं भवति, ततोऽत्र व्यस्र- इत्यन्न-
वाचकं प्राति. उप. अभिमतमित्याभास सुप्रहो भवति ।
एवमेवैतद् अभिमन्यमानौ उ. म. च यस्थ. व्याचक्रतु ।
अथ P.W. संदिहानोऽपि वस्तु-स्थितिमलभमान इव
तदनुवादितमेवोपययौ । यत्त्विह म. पूष. अस्त्री- (<
अस्त्रि- <✓अस् [भोजने]) इति छान्दसदीर्घसह-
कृतम् औणादिकी निष्पत्तिं ददर्श, तत्तस्य स्वोपज्ञमेव
दर्शनं भूय नैवाऽनुविदधितश्रुत्युपष्टम्भमिति विवेक.
कर्तव्यः । श्रुतौ हि तस्या विकल्पद्वयमुपस्थापितं भवति ।
उभयत्र च अन्नम् इत्यस्य विशेष्यतया श्रयमाणत्वात्
तद्वाचकतया प्रसिद्धं व्यस्र- इति प्राति उप भवतीति
श्रुयभिमतमिव प्रतीयेत । यथैतल्लोकाधिकरणकत्वविशिष्टं
तद् व्यस्र प्रथमे कल्पे श्रूयते, एवम् एतल्लोकाऽपादानक-
त्ववर्णनकत्वविशिष्टं च तदुत्तरे कल्पे श्रूयते । एस्थि
पृष्ठ इत्येतत् सना. रूपम् एव प्राकृतिकविकारतः ?अस्त्रि-

इति विपरिणतमिति । तत्र च अ-स्त्रि- इति साऽवयवे
क्लृप्ते अ इति प्रथमोऽवयवः प्राकृतिकया प्रक्रियया एभ्य
इति सना रूपस्य विपरिणत *स्त्रि- इति द्वितीयो-
ऽवयवश्च <✓स्रु इत्यौणादिकं कृदित्वाऽभिसंधि
संभाव्यते । विशेषणमासस्य (पा २, १, ५७)
सामान्येनोपलभ्यमानत्वात् तस्य सास्व (पा ६, १, २२३)
प्राप्तौ गतिहीनगतीयमानेन बाहुलकेन (पा ६, २, १९९)
निर्वाहाऽऽपत्तेश्च मा यस्थ. पपा. समासलक्षणभूतस्या-
ऽवप्रहस्याऽदर्शनाच्च *अस्त्री-व्यस्र- इतीवोपकल्प्यमानस्य
प्राति. सद्भावोऽपुष्ट द्र । अन्यच्च । शाखान्तरीय
साक्ष्यमपि यनि नञ्-पूर्वम् इवर्णन्ति प्राति. एव पुष्णाति ।
तद् यथा । सपा. तै (४ ३, ७, १) प्र१ उपलभ्यमानं सत्
मा. का काठ क इत्येतेषूपलभ्यमानम् अस्त्रीव्य इत्ये-
तदपि तस्यैव प्राति प्र३ इत्येनदुपबृंहयेत् । स्त्री. द्वि३ अपि
नाउ द्र । एवं तावच्चतुरस्त्रीयमाणेऽस्मिन् विषये यत्
MW पु. प्राति. एतदिति च वि- इति पक्षिवाचकं चेद्
उप. इति चाऽऽह तत् प्रामादिकमेव द्र. । अत्र भूयसी
पुष्टिरपि श्रुत्यन्तरीयोपलभ्यमाना नाउ. द्र ।

१) सपा अस्त्रीव्य (माग ८, ३, ३, ५ च) <>°विः
(आपत्रौ १६, २८, १ प्रभृ च) <>°वी इति पाभे ।

२) स्त्री. ङीष् प्र (पावा ४, १, ४५) । तत्-स्वर
वा. प्र३ [मै] च द्वि३ [काठ] च द्र । एस्थि यद् एतत्
प्राति. नापू. सर्वथाऽन्यत् पुं. चेति उप. वी- (<✓वी)
इति च MW. आह, तदपि नापू. टि दिशैवोपक्ष्य द्र. ।

३) पाभे. अस्कन्दाय मै ४, १, १० द्र ।

४) पाभे. अद्रोधाविता द्र. ।

५) विप. ([अपाप-, प्रशस्य- निध ३, ८, उद्गी. वे.
प्रभृ] अग्नि-) । उप. ✓स्त्रिध + भावे सनिन् प्र.

-माणम् ऋ ३, २९, १३, काठ ३८, १३.	॥, -म काठ ३७, १० ^१ , ॥, शौ २, १८, पै १६, १०३, ११.	२, १८, पै १६, १०३, ११.
॥अ-स्व ^a - -स्वः मै ४, ५, ६ ^१ , काठ २७, ६, क ४२, ६	५, ३०, १०, ८, १, १३, पै ९, १३, १०, १६, २, ३, -मा मै ४, १४, ११, शौ १२, १, ७, पै १७, १, ८.	?अस्वम् पै १९, २९, १३
अ-स्वग ^b - -गम् शौ १२, ९, ७, पै १६, १४५, ७.	?अ-स्वप्न ^c - -मेन शौ १९, ५६, ५, पै ३, ८, ५	॥अ-स्वर्ग ^d - -र्गः मै ३, २, ३, ४, ८; १०, ४; काठ २२, ७, क ३५, १
अस्वग-ता ^e - -ता शौ १२, ९, २, पै १६, १४५, २; -ताम् शौ ९, २, ३, पै १६, ७६, ३	अ-स्वप्नज ^f - -मज ऋ २ २७, ९, ४, ४, १२ तै १, २, १४, ५, मै ४, ११, ५ काठ ६, ११, -मजौ मा ३४, ५५, का ३३,	अ-स्ववेश ^g - -शम् ऋ ७, ३७, ७. ?अस्वा एत्तम् पै २०, ५८, ६
१अ-स्वप्न ^h - -म काठ ३७, १० ^२ ,		?✓*अह ⁱ (गौ) ^१ ?✓*अह ^j (मपीडनहननयो.) ^१ ?✓*अह ^k (व्यक्ताया वाचि) अह ^१ ऋ १, ६, ४, ४८, ४, ५२, ११;

व-लोपश्च उसं. (पाठ ४, १४५) । मौस्थि. तु उप. स्वेमन्- <✓स्त्रि [<✓*क्षृ] 'क्षरणे, क्षये' द्र (तु. GW WW [२, ३७८]) ।

^a) बस. अन्तोदात्त ।

^b) तस. नञ्-स्वर ।

^c) उप स्व- + ✓गम् + ड प्र. ।

^d) भावे तल्लि लिट्-स्वर. (पा ६, १, १९३) । अत्र नञ्-पूर्वस्य समासस्य भाव श्रावयितुमिष्ट द्र. । अतोऽत्र त्वतल्भ्याम् (पामत्रा ५, १, ११९) इति नञ्-प्रत्यया-ऽन्यतरस्वरनियम प्रसक्त द्र ।

^e) विप, नाग (देव विशेष- [काठ ३९, १०]) ।

^f) प्राति. ^१ संज्ञा च पञ्च. च [भूयिष्ठै] मूको. च नञ्-पूर्वत्वस्योपलम्भित्वेऽपि तदादैव च सा. मन्त्रव्याख्यानाय यतमानेऽपि स्वरतोऽर्थतश्चाऽसगतत्वप्रतीति । स्वरतस्तावत् । प्रकरणत तस इति कृत्वा नञ्-स्वर एव स्यान्न तु यनि. अपलक्षण उत्तराऽऽद्युदात्त । अर्थतोऽपि सगत्यभावः स्पष्ट । स्वप्नाऽभावे सति स्वप्न-प्रयोज्यकृत्पुण्यान्यतरफलप्राप्त्यसंभवात् (वैतु सा दुः-स्वप्नदर्शनाऽभावाऽऽत्मकमर्थ मन्वानोऽपि शब्दार्थ-स्वरतश्चिन्त्य) । एस्थि. नञ्-निवृत्तिपुरस्सरं स्वप्न- > नेन इति भावार्थ-व्युदन्ततया पठितव्यस्य त्रैष्टुभपादस्य मितिपूर्तिश्च साधीयानिव वा. चेति (वैतु. BW. स्वप्नेन इत्येवं पाठकौ सन्तौ छन्दस्तः पर्यनुयोज्यौ) । 'यस्य (=नापू मन्त्रे श्रूयमाणस्य वरुणानुशिष्टाऽऽदित्यैराहितस्य सत स्वप्नस्य) स्वप्नेन दुष्कृत कूरं सुकृतश्च पुण्यामायुरभजन्त' इति वा द्र । एवं च तत्तत्कर्माऽऽयत्तसुफलदुष्फलोभयप्राप्तिसंकेतत्वेन स्वप्न-स्यौभयविध्यप्रदर्शनपरत्वं श्रुते स्वारसिकं द्र इत्यभिसंधि ।

^g) तस. नञ्-स्वर । उप. ?पपा. जकारात् पूर्वमवग्रह (तु. उ म तदाधारेणेवाऽन्ते ✓जन् > *?ज- इति कृत्वा व्याचक्षाणौ) । पाप्र. नकाराद्यंश प्र. ततः पूर्वं च प्रकृतिरिति (पा ३, २, १७२) । GW. तु ✓अज् > *?अज्- इत्युत्तरोऽश इति कृत्वा *?स्वप्नाऽज्- इत्यस्य सत. यनि. नैप्र. विपरिणाम इति प्रतिपन्न. (तु. टि. अ-तृष्णज्-). नकाराद्यंशः वधा बन्धनार्थात् सत. ✓*नज् > कर्तरि *नज्- इति स्यादित्येवमपि संभाव्येत (तु टि तृष्ण [ष-न] ज्-).

^h) उप स्व- + ✓विश् + भावे घञ् प्र ।

ⁱ) यनि. ? 'अहेतन, अहेम, अहेम, अहेषत इत्येतेषा लुङ्विषयाणां रूपाणां सता ✓हि इत्यनेन निर्देष्टव्यत्वात् (तु. MW. MVG.) यनि धा अन्यथासिद्धत्वात् (वैतु PW GW. विकल्पप्रस्ताविक्) ।

^j) ✓अहⁱ(गौ) इत्यस्याऽननुनासिकोपक्रमः प्रति-रूपकभूतः अहेम इत्यस्य रूपस्य मूलतयोपकल्प्यमान. तु. WW १, ६२ चिन्त्य. । वा. असंगते' (तु नापू टि यदनु तस्य रूपस्य भूतविषयत्वे सति ✓हि इत्यनेन संबन्धो [तु टि. अहन्-, अहन्-] भवति) ।

^k) यनि. ? तु टि ✓आह ।

^१) इह द्रयोर्मूलत. स्वतन्त्रयो सगो. कालेन सरूपता गत्योरच नि. संकलनं द्र । अन्यस्तावद्धर्षशोकायाव-शजन्त्यन्तीव्रोष्मान्तकण्ठध्वनिमात्रस्वरूप इति संभाव्येत (तु WW १, ११५ [मूलतो घकारवत्तया निर्देशे तु प्रमाणाऽभाव द्र.]) । अन्यद्वाऽध्यवसायजातीयार्थवचन. ✓आह > (उपु१) आह इत्यस्य मूलन' क्रिप. सत. नैप्र. ह्रस्वादितया विपरिणाम. सन् नि. इति कृत्वा लब्धव्यवहार इत्येवं संभाव्येत (तु. पजा एतत्पर्याय-

८४, १५, ११९, ३, ८, १३५,
८, १४०, ९^२, १४६, ५, [१४७,
३, ४, ४, १३], १५१, ७,
१५४, ६, २, १०, २, २५, ३,
३१, ७, ३, ३३, ११, ३६, ४,
४, २२, ७; ३०, ७, १०, ५,
३, १२, ७, ५, ९, ५; ३४, ३,
५२, ६, ५४, ४, १०, ८३, ३,
६, ३८, ४, ७, २०, २, १०३,
२, ८, ११, ४, २०, २०, २८,
१, ३३, १७, ४३, ३, ८, ९,
७७, २, १०, २८, १, ४२, ८,
४३, ६, ५१, २; ६१, १९,
७१, ८^{१३}, ८६, २, ८९, १३, खि
५, ७, ४, १८, १२, ४^७, १५, २,
†मा ६, ३, †का ६, १, ३, †तै

१, ३, ६, २†, ६, ७, १, ७,
१३, १†; ५, ३, १, १०, ४, ३, ४,
७, ८, १०, ६, ३, १, ६, ७, २, १०,
१, †मै १, २, १, ४†, ४, ५, १४,
१०, १५^१, ११, ५, २, १, ९^०,
४, ३, ७, ७\$, १३, ६†, ३, १,
९, ३, ४, ४, ७, ४, ११, ५†,
†काठ ३, ३, ६, ११, १४, ५^०,
२९, २, १^१, ३६, ९^१, ३९, १२,
†क २, १०, ४५, ३^१†; †कौ
१, १४७, २, २०१, २६५, †जै १,
१६, ३, ३, १८, ८, २९, १२, शौ१,
४४, २^१, ४, १८, ७; ७, ३९, ४,
१९, २, ४^३, †२०, १७, ६, ४०,
३, ४१, ३, ६९, १२, ८९, ८, १२६,
२, १०८, ४\$^{१४}, १२९, ६\$^{१५},

१३५, १६\$^{११}, पै २, ३५, ३;
७३, ५, ७७, १^{११}; ९०, ३^{११},
३, २९, ५^{१६}, ४ १८, १, ५,
२४, ७; ८, १०^३, ९, २५, १७,
२०, १३, १०.

अह- अहन्- द्र.

अहंयु- अहं-सन्- अस्मद्- द्र.

अहंषिचरुः^१ पै १३, १४, ९.

अ-हत, ता^म -त काठ ३०, ७^०, शौ
१२, १, ११, पै १, २९, २^१,
१७, २, २, -†ता तै ५, ७, २,
४, काठ १३, १५, -ताम् काठ
३०, ७^१, -तौ मा १९, ११०;
का २१, १, १००.

अ-हति^म -तये ऋ ९, ९६, ४

अहन्^प ->

कल्पम् अखे, वैतु WW [१, ९८] ह इत्यस्य मूलतः
सतोऽकारः पुरस्तादुपजन इत्येव प्रमापुक् संश्लिखन्त्य
[यनि नैप्र. आदिलोपे सति ह इत्यस्य तद्वशेषत्वेन
सुवचत्वात् । अन्यथा तस्य व्यु निश्चेद्यमात्रत्वेन
तादवस्थ्यादिति दिक्]। अथवा स्वीकारार्थक. नि. मूलतः
अखल (तु टि. *अख-ल) इति विसर्जनीयमात्रपर्यव-
सानक-कण्ठध्वनिमात्रस्वरूपं सन् कालेन कण्ठयोष्मान्त-
तया नैप्र विपरिणत इति कृत्वा पूर्वोक्ताभ्यामुभाभ्यां सख-
पाभ्यां नि भिन्न एवेत्यपि विमृश्यम् (तु. टि आम्, ओम्) ।

^{a)} अह त्वम् (तु पपा. प्रमृ.) > (अहं- >
*अहंस्म- > -स्मम् इत्येकपद शोध ।

^{b)} =शौ २०, १२८, ४ । तत्रत्यं टि अनु अहम्
इति मुपा यनि शोधः द्र. ।

^{c)} सपा. मै ३, २, ९ काठ २०, १० ह इति पाभे. ।

^{d)} सपा. तै २, २, ११, ३ एव इति पाभे. ।

^{e)} तु. मै १, ११, ५, वैतु SI. आह इति ।

^{f)} सपा. मै ४, ८, ७ ह इति पाभे. ।

^{g)} अहम् इति पठन् शंपा यनि. (तु RW. शंथौ
१२, २०, ४ अह) ओघाऽर्ह द्र., शुश्रुम इत्यनेन क्रिप.
संबन्धाऽभावात् वा. बाधाऽऽपत्ते ।

^{h)} अहतम् इत्युत्तरणैरुपपत्तिश्च शंपा तुम् इति
पृथक् पठित्वा यनि (तु RW.) सु-शोध स्यात् ।

अन्यथा अहतम्, पुरास्य इत्येतयो क्रिययोरन्यो-
न्यविविक्तौ कर्तारौ सृग्यौ स्याता प्रथमे क्रिप. अनिघातश्च
साध्यो भवेदिति दिक् ।

^{१)} यनि (तु RW) ड । ह इत्येवं पदद्वयमापाद्य
सु-शोधम् (तु खि ५, २१, ३, वैतु. शंपा विस्वरम्
अह इति नितरासुपेक्ष्य) ।

^{१)} पाठ १ अपि इति शोधः द्र (तु टि. अप पै
३, २९, ४^१) ।

^{k)} सकृत् सपा. शौ ७, ३९, ४ इत् इति पाभे ।

^{१)} पाठ १ अहमपि चाह. क इत्येव त्रैष्टुभे पादे शोध
संभाव्येत । पूर्वार्धे इन्द्रो वक्तव्यमिति ।

^{m)} तस नञ्-स्वर । उप भाप. ।

ⁿ⁾ हतः इति पाठ १ यनि. शोध (तु तै ६, ६, ९, २
यत्र सप्र हतिप्रतियोगिन. ✓ जीव इत्यभ्य श्रवणं भवति) ।

^{०)} =सपा. माश १२, ७, ३, २१ । तैत्रा ३, ७,
१२, ४ अहिसितौ इति पाभे ।

^{p)} व्यु. १ पात्र. ✓ *अह् 'संपीडनहननयो' (तु टि
अहना-)+कनिन् प्र डस (पाठ १, १५६) । नित्-स्वरः
(पा ६, १, १९७) । भौस्थि. *ध्वर्ध(इ-घ)मन्- [=(*धृ
>) *धृ- (=ध्रियमाण- वा दीप्यमाण- वा) +
(✓*धृ>) *धृमन्- (=प्रकाश- वा) *धर्मन्-
(=सूर्य- वा) यस्मिन्निति कृत्वा बस. पूष. प्रकृतिस्वरम्

अह- -†ह ऋ १, ९२, ३^a, १०, १८९, ३^b, मा ३, ८^b, का ३, १, ८^b, काठ ७, १३^b, क ६, ४^b, कौ २, ७२८^b, ११०७, ३, ५, ६^b, जै २, ६, ५^b, ३, ५९, २०^b, -दानाम् ऋ ८, २२, १३. [†ह-अनु°, अनूचीन°, एक°, एकादशन्°, चतुर्°, त्रयस्त्रिंशत्°, त्रि°, दशन्°, द्वादशन्°, डि°, पञ्चन्°, पुण्य°, भद्र°, विश्व°, षष्°]

¶१अहीन°- नस्य तै ६, २, ५, १^a, मै ३, ८, २^a; ४, ७, ६^a, काठ २४, १०^a, क ३८, ३^a, -ने तै ६, २, ३, ४, काठ २९, १, क ४५, २.

अहन्- -हन् ऋ १, ३४, ३; १००, ६, ११७, १२, १८६, ४, २, ३२, २, ३, ४, २, ४, १२, १, १६, ११, ५४, ६, ६, २६, १, ९, ८६, १८, १०, ६१, १^a, ६८, ११, ९५, १, ११; खि ५,

५, ४, मा २३, २, ३९, ६; का २५, १, २, ३९, ४, १, ¶तै ३, ५, १०, ३^a, ७, १, ४, २; ३^a, २, ८, १^a, २^a, ३, ४^a, ५, ६, ७^a, ३, १, १; २^a, ¶मै १, ६, ९^a, ९, ७, ३, ७, ६; १६, ४६, ४, ७, ६^a; ¶काठ ९, १५, ३०, २^a, ३३, २, ४^a, ६^a, ३४, १^a, ३५, १८, ¶क ४६, ५^a; ४८, १६, †कौ २, ५०४, †जै ३, ३९, ३; -हनि ऋ १, [११०, ७, ७, ५९, २], १३२, १, १०, १८, १४; तै ४, ४, १२, १; ¶मै २, १, १०, ४, ८, १०, काठ २२, १४; शौ ७, ५४, २, पै ७, ३, ९^a, १५, १, ३, १९, १५, १, २०, २, -†हनी° ऋ १, १२३, ७, १८५, १, [४, ५५, ३, १०, ७६, १], ५, ८२, ८, ६, ५८, १, १०, ३९, १२, तै ४, १, ११, ३, मै ४,

१०, ३, काठ ४, १५, ३३, ८॥, कौ १, ७५, जै १, ८, ३, शौ १३, २, ३६, पै १८, २०, ७; -†हभि ऋ १, १५१, ९, १६४, ५१; ४, ४५, ६; ५३, ७, ५, ६२, २; ७, २८, ४, ९, ५५, ३, १०, ७, ४, १०, ९, मै १, ६, १^a; ४, १४, १०, कौ २, ३२७, जै ३, २७, ३; शौ १८, १, १०, -†हभ्य ऋ ७, ८७, १, १०, ८९, ११, काठ १२, १५, -हसु ऋ १, १२४, ९, -हा ऋ १, ५०, ७^a, ११६, ४, १३०, २, ९, १४०, १३, ३, ३२, ९, ५४, २२, ४, ३०, ३, ३३, ६, ५, ४८, ३, ५८, ५, ६, ६१, ९, ७, ३०, ३, ३४, ५^a, ६५, २, ८, १, ३; ४३, ३०, ६१, १७, ९६, १९, १०, १२, ४, ३२, ८, खि ५, २०, २, तै ४, २, ५, ५^a, ६, २, ६^a; ५, ५, ४, ३^a; मै ४^a

(पा ६, २, १)] इत्यस्य सतः नैप्र. बहुव्यूहो विपरिणाम स्यात्। एवं मूलतः स्वातन्त्र्यभाजामपि सतां प्राक्-प्रतिदिमात्राऽपेक्षयेह प्रकृताऽवान्तरप्रभेदतया निर्दिश्य-मानानामपरेषां त्रयाणां प्राति अपि व्यु. उक्तसाजात्येना-ऽतिदेश्येत। तद् यथा। अह- इति *अर्घ्र(र-प्र)- इत्यस्य, अहर्- इति च *अर्घ्र(र-घ)- इत्यस्य, अहस्- इति च *अर्घ्र(र-प्र)स्- इत्यस्य च विपरिणामा स्यु, यत्र *घ्र- इति *घर्- इति *घ्रस्- इति च यक्र. उप द्र. [वैतु पाउ (१, १५८) अ+✓हा (त्यागे) + कनिन् प्र इत्यर्थनित्यत्वरहित्येन प्रवृत्तिमती व्वनिमात्रनित्या व्यु]।

-^a) = अहा [अहानि (तु. ऋ १, १३०, २, ७, २५, ४, GR BL. L [३४८] Old. [ZDMG ५५, २७३], वैतु PW. GW अह [नि.], स्क. सा पदपूरण इति च)]।

^b) <अहभिः (तु. पाभे. GR. Barth [BB १५, २००]; वैतु. सा ORN. अह [नि.] इति^१)। प्रति वस्तोरहं धुभि (माश २, १, ४, २९ च) इति सतः पाठस्य स्थाने सपा मै १, ६, १ प्रति वां

सुरो अहभि इति, शौ ६ ३१, ३, २०, ४८, ६ प्रति वस्तोरहं धुभि इति, पै १९, ४५, १३ प्रति वस्तोरहं दिवि इति, तै १, ५, ३, १ प्रत्यस्य वह धुभि इति च पाभे.।

^०) नाप. (मोमयाग-भेद-)। ख>ईन प्र टिलोपश्च (पावा ४, २, ४२; पा ६, ४, १४५)। प्र स्वर (वैतु MW आयुदात्तं प्राति इदमिनि भाषमाणं चिन्त्यो भवति। निसू ९, ९ ४१ <नञ्+✓हा 'त्यागे' इत्याह विचुश्यम्)।

^१) *अहिनस्य इति मुञ्चे. द्र।

^२) ✓हन् इत्यस्य लङि रूपम् इति GR. आह तच्चिन्त्यम्।

^३) सपा काठ ८, १ क ६, ६ नञ्ने इति पाभे.।

^४) =अहोरात्रे (तु. या ३, २२)।

^५) =सपा या १२, २३। शौ १३, २, २२ प्रसू अह इति पाभे.।

^१) तु वें. द, वैतु. पपा. सा. च अहऽइव इति।

^१) सपा. ऋ १०, १०१, ५ विशिष्ट पाभे.।

^५) पाभे. सस्थ. विद्वा द्र.।

१४, १८†, काठ १३, १५†;
†कौ २, ८०८, ३, ५, १२^a, औ
५ १, १^b; १८, १, ३१†, २०, ८५,
३†; १३५, ७^c; पै ५, १, २, ६,
२, १; १८, २२, ७†^d, -हानि
ऋ १, ५०, ११, ८८, ४^e; १७१,
३; ३, ३४, ४, १०, ५, ४९,
३, ५४, ४, ७, ११, २, २५
४, ७६, ३, ८, ४८, ७; १०,
१८, ५, ३१, ७; ३७, २, मा
११, १७, ३६, ११, का १२,
२, ६, ३६, १, ११, तै ४, १,
२, २, १५, ५, २, ५-७, १७, ४,
११, ३, ४^f, मै ११, ५, १३; ७,
३, ८, ९६; ९, ६^g, १३, ७, ६, ४,
९, २७, १४, ५†, काठ ६, ६,
९, १, १६, २; १७, १९†; २५,
१^h, २९, १०, ३३, २, ३ⁱ;
४^j, ६; ३४, १; ८, ११क ४, ५;
८, ४, ३८, ४^k, ४६, ३, शौ ७,
७२, १, ८७, ४, ५; १२, २,
२५†, १८, १, २७, २८, १९,
७, १, †२०, ११, ४, १०, पै
१, ४६, २, १७, २५, ५†, ३२,
४†, २०, ३३, १, -ह ऋ १,
११६, १९, १२३, ९, ३, ३२, १४,
५६, ६, ४, १०, ५, १६, १२;
३३, ११; ५४, १, ५, ७६, ३,
८, २२, ११, ९, ८६, १९^l,
१० १०, ६ ४२, ५, ९५, ५,

१६; १२९, २, १३०, ५; मा
८, ४८, २४, ३६, का ८, २२,
२, २६, ८, १, तै १^m, ६, १२,
३†, ३, २, ४, ४ⁿ; ३, ३, २, ४,
१^o १; १५, ७, १, २^p, १६, १,
३, २, २, ३, ३, १७, १, ४ ३,
५, ४^q, ५, ३, १, १मै १, ३,
३६६, २, ५, ७, ३, ६, ६, ८,
१^r, १४, ६^s, १७, ४, २, ११^t,
७, ६^u, ८, १०; १२, ३†, ५६,
१काठ ७, १०, ८, १६†, ११,
२, ६, १३, ५^v, २४, १०,
३०, ६६, ३३, ५, ६, ३४, १८†,
३८, ७†, क ५, ९, ३८, ३;
कौ २, ११०४†, ३, ३, ७; जै
२, २, ६, शौ ८, ९, ६, १३,
७, १, १६, ४, ४^w, १८, १, ७†;
२०, ८९, ५†, पै १, ९७, ४;
१६, १८, ६, -ह ऋ ४, १६,
३, १०, ३७, १०, मा १५, ६^x;
का १६, २, ३†, १तै ५, ४, ९, ३,
७, १, ४, १, ३, २, १, मै २,
४, ३१^y; ३, १६, ४^z, काठ ६,
८¹, ९, ११^m, १३, १५, २१,
९, २३, ५, ३४, १; १०, क
४, ७¹, शौ ४, १८, १, १५, १८,
५, २०, ७७, ३†, पै ५, २४,
१, ९, १२, ४, १०, १२, ३,
१३, १०, १२, -ह ऋ १०,
३७, ९, -हाम् ऋ १, १२६,

३, १८५, ४, २, १९, ३; २१,
६, ३, ८, ५, २३, ४; ३४, ४;
४, ३४, १, ५, ३५, ६, ३७, १;
५, १, ४, ५; ३, ६, ८०, २; ६,
७, ५, ३९, ३, ७, ५, ५, ४१,
४, ७७, २, ८८, ४; ९, ८६,
४२, ४५, ९७, ३०, १०, ७०,
१, ८५, १९; ८८, १२, ११०,
४, †मा २९, २९, ३४, ३७,
का ३१, ४, ५†, तै २, ४,
१४, १†, ३, ३, ८, ४१, ४, १,
३, ४†, ३, ११, ५; ४, १२,
१-४; ५, १, ४, ५†, १५, ६,
१, २, मै २, ७, ३†, १३, १०;
३, १६, ४, ४, १२, २†, †१३,
१, ३; काठ १०, १२†, १६, ३†,
२०†, १९, ४†, २२, १४²,
२९, १० ११, ३९, १०, क ३०,
१†; ४६, ३१, कौ १, ५५९†,
२, १७१†; ९६६†, जै १,
५७, ६†; ३, १६, ९†, ४, २०,
९†, शौ ३, १६, ४†, ५, १२,
४†, ६, १२८, २, ७, ८५, ४, ८६,
२†, १४, १, २४†, १८, ४,
५८†, २०, ११, ४†, पै १,
१०२, १, ४, ३१, ४†, १५,
१, २, ५, ७, २, २; १८, ३, ३†,
१९, ४९, ४, २०, १८, ३†, -ह
शौ ६, ११०, ३, १९, ५६, २, पै
३, ८, २, १२, ३, १३, १४,

^a) पांमे अह ऋ १, ५०, ७ द्र. ।

^b) तु पै ६, २, १ यत्रायेतद् रूपं श्रूयतेति संभाव्येत
(तु. टि. इहव) । ^c) तु टि. ? अहानेतरसम् ।

^d) शोध सस्थ परिद्र ।

^e) सपा काठ ९, १४ रात्रीः इति पांमे ।

^f) सपा. अह <> अहाम् इति पांमे. ।

^g) पांमे. सस्थ अद्य द्र. ।

^h) सपा मा २४, २५ का २६, ५, ५ अहोरात्रयो.

इति पांमे. । ¹) पांमे अहस तै ३, २, ४, ३ द्र. ।

¹) सपा तै ४, ४, १, १ प्रष्ट. ता १, ९, ७ वैताश्रौ २२, ४
अह इति, गोत्रा २, १, १३ अहंति इति च पांमे ।

^k) सपा. काठ १२, ३ अहरह इति, मै २, ४, ३
अहोरात्रे इति च पांमे ।

¹) सपा मा ३, १० का ३, २, ४ माश २, ३, १, ३८
वैताश्रौ ७, १ षषसा इति पांमे ।

^m) सपा मै १, ९, ३ दिवा इति पांमे. ।

४, ५^a, -ह्रस्व ऋ ९, १२, ५,
१०, ४०, ५, ९, मा ९, २०,
१८, २८, २४, २५, ३०, २१,
का १०, ४, १, १९, ९, १;
२६, ५, ५, ३४, ४, ३, तै ४,
४, १, १^b, ५, ५, १५ १, ७, १,
१७, १, मै १, ८, ११, २, ८,
८^b, ३, ३, ११, १४, ६, ४, ९, ९,
काठ ६, ११, १७ ७^b, ३७,
१३^c, १४^c, १५, १६, ४१,
८, ४७, ५, क ३, १२, २६, ६,
शौ ८, २, २०, १९, ४८, २,
५०, ७, पै १, ६३, ३०, ९७, २,
६, २१, २, १४, ४, १७, १६,
४, १०, १७, २१, ६; १९, २१,
११, -ह्रस्व मै १, ६, १०१, शौ
१६, ८, २५.
अहन्-^d -न्य ऋ १, १६८,
५, १९०, ३०, -न्येभि ऋ ५,
४८, ३.
अहन्-^e अनुयाज°, १अपर°,
१पूर्व, मन्वम°, स°, ३सर्व°.
अह्नय- १तिरस्°
अह्नय- १तिरस्°, सहस्र°.
अहर्- -ह ऋ १, ७१, २, ३,
४८, २, ६, ९, १; ४८, १७^f,

७ ६६, ११, १०३, ७, १०,
१६८, ३, खि ३, १५, ३१^g, मा
१५, ६, ३७, २१; ३८, १६,
का १६, २, २, ३७, ३, ७, ३८, ३,
२, ११, १, ५, ९, २, ३, २, १,
७, ३, ४, ५, ६, ३, ४, ४, १, १६,
५, ३, ६, १, ४, ९, ३, १२, १,
३, ७, २०, १६, ६, ४, २, ४,
८, ३, ७, १, ४, २^h; ३^h, ५,
४^h, २, २, ३, ८, १^h, २, ३,
४^h, ५, ६, ७^h, ३, १, १^h,
३, १, ४, ५, २^h; ७, २, ५, ६,
१^h, २^h, ३^h, ४, ७, २, २५, २,
११, १, ४, ५, ५, ९^h, १२,
६, ९^h, ८, ९, ९, ७, २, ८,
८^h, ३, १, ६, २, २^h, ८, ३,
९, ६, ९; ७, ६^h, ७; १०;
८, १; ४, १, ६, ४, ९, ५,
१, ६, ७, ७, ६^h, ८, १^h, १०^h,
९, ८^h, काठ ६, ८^h; ७, ६^h,
१०, ८, ३^h; १३, १५, १७, ७,
२२, ६; २७, ८, ३०, ५^h, ३१,
१५, ३३, २, ५; ७^h, ८^h, ३४,
१८, ६^h, १६, ३५, ११, ३७,
१०, १४, १६; ३८, १२, ५३,
१०, ११, ४, ७, ५, ५; ९, ६,

८^h, २६, ६^h; ३४, १; ४८,
११^h, शौ २, १५, २, ४, १,
५; ६, ३१, ३^h, ८, ५, ६, १८,
९, २, १०, १०, २, १६, ११,
६, २१, १३, २, २२^h, ७, १,
१५, २, ५, १३, १९, २०,
२५, १७, १, २५, २६^h, १९,
२०, ४, ४८, २, ५०, ७,
२०, ४७, १९^h, ४८, ६^h; ६^h;
पै १, १०७, ४^h, १०८, ४, २, ७, २,
२, ८०, २; ५, २, ६, ६, ५,
४, २१, २, १०, १६, १, १३,
१४, ३, १४, ४, १७; १६,
२३, १; २७, ६, ६०, ९, १८,
२२, ७^h, ३२, ८^h; २०, ३९,
३; -ह्रस्व ऋ १, १२३, ९, २,
३०, १; ८, २४, २४; २६, १२,
१०, ५२, २, ३, मा ११, ७५^h,
का १२, ७, १०^h, ११, १, ९,
६^h, ७; २, ५, ६, ३, ६; ११काठ
६, ६, ८, १२, १२, ३, ११काठ
५, ७, ७, कौ १, ३९६^h, जै
१, ४४, ६^h, शौ १६, ७, ११,
१९, ५५, ६, २०, ६६, ३^h, पै
२०, ४७, १०
अहर्-जर° -रम् पै २०, ४८, ९

^a) यथा पादान्तरसाम्यापेक्षया त्रैष्टुभी मिति. स्यात्,
यथा च तेनाऽर्थ सुसंगत स्यादिति कृत्वा वन्दे इति
पदं च्युतं संभाव्येत (वैतु शपा., W. शौ १९,
४९, ५)। यथा च अनु-सूर्य- इत्यत्रैक समस्तं पदं
न भवति पृथग्भूते द्वे पदे च भवत इत्यादिभेदकेतार्थं
तत्रत्य टि द्र.। ^b) पामे अह्ना मा १५, ६ द्र.।

^c) पामे. अन्ने शौ १०, ५, ४४ द्र.।

^d) भवेऽर्थे यन् प्र. टिलोयाऽभावस् तित्-स्वरश्च (पा
४, ४, ११०; ६, ४, १६८, १, १८५)।

^e) तु. सा GW BW. प्रभू.; वैतु. वें. PW.
अ (नञ्) + हन्- (✓हन् + कर्मणि कृत्) इति ?

^f) < (उप) आ ✓ह इति या (२, २०) प्रभू.।

^g) तु. वें. स्क. ORN WAG [१, १८४a] प्रभू. ;
वैतु. सा लुङि प्रपु १ < ✓ह इति ?

^h) अह इति मुपा. स्वरो प्रष्टः द्र.।

ⁱ) द्वि सपा. काठ ८, १ क ६, ६ नक्षत्रम् इति पामे.।

^j) सपा. काठ २४, ४ क ३७, ५ मन्तव्या इति पामे.।

^k) पामे अहन्- > अह ऋ १०, १८९, ३ द्र.।

^l) पामे. अहन्- > अह ऋ १, ५०, ७ द्र.।

^m) सपा. पै १८, ३२, ९ रात्रिम् इति पामे.।

ⁿ) पामे. रात्रिम्ऽरात्रिम् तै ४, १, १०, १ द्र.।

^o) नाप. (संवत्सर-)। उस. उप. ✓जृ + अधिकरणे
अप् प्र. (तु. सा. L तैआ ७, ४, ३)।

अहर्-जात^a - तस्य शौ ३, १४,
१, ५, २८, १२, पै २, १३, ४,
५९, ११

अहर्-दिव^b - दिवि ऋ २, ८६,
४१, शौ ५, २१, ६; पै ५,
११, ३, १२, ४५, १३^०

^१अहर्दिव(व>)वा^c - वामि^e
मा ३८, १२, का ३८, २, ६.

अहर्-दुस्^d - दृग ऋ ८, ६६,
१०.

अहर्-पुति^h - तये मा ९, १०,
१८, २८, का १०, ४, १, १२, ९,
१, मै १, ११, ३.

॥अहर्-भाजⁱ - भाज तै ७,
४, ५, १.

अहर्-विद्^g - विद् ऋ १, २,
२, -विदम् ऋ १, १५६, ४,
-० विदा ऋ ८, ५, ९, २१.

अहस् - द सु ॥ तै ३, ३, ६, २^१,
७, २, २, २, ३, ४, ५, ४, ५,

४, २, -होभि ऋ १, १३०,
१०, १०, १४, ९, मा ३५, १^१,
का ३५, ४, १^१, तै ७, ५, १, ४^१,
काठ ३७, ९^१, १०, शौ १८, १,
५५^१, पै ४, ३, ६^१, -होभ्य मा
६, १५, का ६, ३, ४, -होभ्याम्
तै १, ३, ९, २; ६, ३, ९, १^१.

॥अह(स्>)श-शस् (:) काठ
३३, २^१

अ(हम्>)हो-रात्र^k - त्रयो मा

^a) बस. [=अह्ना वाऽहि वा जात (=भाप.) यस्येति
वा, अहो जानं यत इति वा (तु प्रातर्जित्- इति स-
विषयं विप. [शौ ३, १६, २]) इति कृत्वा प्रथमे स्थ
सौमगस्य द्वितीये स्थ च भगस्य वाचकं स्यात् (तु ता
४४)] पूष प्रकृतिस्वरम् [पा ६, २, १ (वैतु सा. प्रभृ
[तु ता] उसं इति कृत्वा व्याचक्षाणादिचन्त्या । तथात्वे
पूष प्रकृतिस्वरस्य [पा ६, २, २] थाथीयस्वरेण [पा ६,
२, १४४] बाधप्रसङ्गादन्तोदात्ताऽऽपत्ति [तु नक्तं-जात-
पुरु-जात- , वशा-जात- प्रभृ तस., वैतु. ऋत-जात-
गो-जात- , देव-जात- प्रभृ बस. च]] ।

^b) वीसाया विरूपयो द्वस पूष. प्रकृतिस्वरम् उसं
(पा ६, २, ३७) , वैतु वे सा =अहोरात्र- इति ?

^c) पाभे. अहन्->अह ऋ १०, १८९, ३ द्र ।

^d) विप. ([अहर्दिवं प्रयुज्यमाना-] ऊति-) । ^१अहर्दिव-
[वीसाया द्वस. (तु. पाका ५, ४, ७७) उभ. स्वर [पा ६, २,
१४१]>मत्वर्थीय अप् प्र उस. (पा ५, २, १२७ [तु.
अंशत भा तैआ ४, १, ३, उ म P.W. प्रभृ च,
वैतु. पपा. द्वे पदे इति, सा अहि द्योतमानाभिरित्यर्थः
इति च]] ।

^e) =सपा. तैआ ४, १, ३^१. माश १४, २, २, २१
अहर्दिवामि. [?] इति, मै ४, ९, ९ ^१चहत् दिव्यामि
इति च पाभे. ।

^f) विप. [L इहैव जन्मनि सूर्यदृश-] पणि- (तु. या
[६, २६] प्रभृ) ।

^g) उस. विवबन्ते कृत-स्वर प्रकृत्या (६, २, १३९) ।

^h) नाप. ([संक्तराभिमानीन्-] प्रजापति-) । उस.
कृत-स्वर प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) । उप. ✓पा
(रक्षण) + इति. प्र. (पाउ. ४, ५७) । ऐश्वर्यवचनस्य

पुति- शब्दस्य समासे वृत्तिविशेषेण त्रिविध प्रयोग ।
अहसर्पत्- (तु यस्या टि), चित्पुति-, भूपुति-प्रभृ
अन्तोदात्त इत्येक , पूष. प्रकृतिस्वरत्वम् (पा ६, २, १८
[तु. भूपुति-, गणपुति- प्रभृ] इति २यः, यनि उस (तु
निधिपुति-, ऋतुपुति-, पुष्टिपुति- प्रभृ) इति च ३य द्र
(वैतु भाष्यकृतोऽविशेषेण पस बाहुलकाद्वा स्वरं साधुका
विमृश्या) । मौस्थि. तु पुति- इति (✓*भृ भरणे>)
*भृ- + (✓तृ [विस्तारे]>) *त्रि- इति स्थिते बस.
पूष. स्वर. (पा ६, २, १, सति *मृत्रि(र-त्रि)- इत्यभ्य नेप्र.
विपरिणाम [तु १भृत्- , वैतु. WW (२, ७७)
पकारादितयैव पर्यवसायुक] इति कृत्वा. स *भृ- इत्यस्य
अहर्- इत्यनेनाऽर्थमनिकर्षविशेषे सति *अहर्भै(इभ)इ-
इति सास्व. तप. इह पूष द्र । एस्थि. च *त्रि- इति उप.
सति बस पूष प्रकृतिस्वर इति सुवचम् [=अहो भरस् त्रियैत-
(एवं च भाद्रपदमासे तात्पर्यमिति यद् वच [तु. म द्वितीये
स्थले] तदपि सगच्छेत [*भर्भै-> *भाद्र- इत्यभिसन्धे])
मौस्थि पकारात् पूर्व रेफश्रुतिरपि सेतिहासा सती सूप-
पन्नेति चापरा दिक् [वैतु पावा. (८, २, ७०)
यावदुपलभ्यश्रौतमाक्ष्याऽपुष्टा मध्यतो विमर्गश्रुतिमपि
विकल्पुक)]] ।

^१) उस. उप. पिव प्र. कृत-स्वरश्च प्रकृत्या (पा ३,
२, ६२, ६, २, १३९) ।

^१) =सपा तैआ २, ७, ८, २ । ऐआ ५, १, १
नञ्चै. इति पाभे ।

^k) द्वस समासान्त अच् प्र. चित्-स्वरश्च (पा ५,
४, ८७, ६, १, १६३) । अहो रुविधौ (पावा ८, २,
६८) इति रुत्वं यथायथं पुं. न. च द्र. (पा २, ४,
२८, २९) ।

२४, २५^a, का २६, ५, ५^a, तै ४,
७, ९, १^b, ५, ७, १८, १, ॥ ६, १,
३, १, ४, २, ४, ॥ मै ३. १, ६,
२, ८, ४, ६, ७, ॥ काठ ७, ६,
१३, ५, २३, ३, ३०, ७, ५३,
८, ६, शौ १५, ६, १८; १६,
८, २४, -त्रा. खि ४, ५, २८,
मा २७, ४५, का २९, ६, १,
शौ ४, ३५, ४^c, -त्राणि क्र
१०, १९०, २, मा २३, ४१,
का २५, ८, ३, ॥ तै २ १, ५,
२, ३, ३. ४, १०, २^d, ५, २,
१२, १६, ६, ७, ३, ९, ३, ७,
६, ६ ॥ मै १, ५, १२, १३; ८,
६, ३, ३, ३, ४ ५, ३, काठ
॥ ६, ६, ७, १५, १० ॥, ॥ २१,
३; ५, ४०, ६, ५०, ६^d, ॥ क
४, ५; ६, ३१, १८; २०, पै
१६, ७२, ४, ७८, २; १८, २४,
५, -त्राभ्याम् ॥ तै २, १, ७,
३^e; ४^e, ४, १०, १, २, ५,
१, १०, ४^g, ७, १, ३, ६, १,
१, ७, २, ३, ४, ३, ९, १, ४, १,
२, ॥ मै १, ५, १४^f; २, ४,

८; ३, १, ८^f, २, १, ५; ८, १,
४, ४, ३; ॥ काठ १९, ११; ३४,
४, क ३१, १ ॥, शौ ६, १२८,
३, १३, २, ४३, १४ २, ४०[†],
१९, ८, २, ७, पै १८, १०, ८[†],
२५, ३, ५, -त्रे मा ६, २१,
१४, ३०, १८, २३^h, ३१, २२,
का ६, ५, १, १५, ९, ३, १९,
७, ५^b, ३५, २, ६, तै १, ३, ११,
१, ५, ९, ७ ॥, २, ४, १०, १ ॥,
४, ३, १०, २, ५, ४, ९, ३ ॥, ६,
४, १, २ⁱ, ७, ४, ४, ३ ॥, ५,
२०, १, २५, १ ॥, ॥ मै १, २,
१८, ५, १४^j, २, ४, ३^h, ५,
७^g, ८, ६, ११, ६^b, ३, १,
८^f, २, ५, ३, ९, ४, २ⁱ; ३,
४^f, ६, ६^g, ७, ८, १०, ७^g,
४, ४, ३; ५, १, २ⁱ, ९, १८,
काठ ३, ८, ६, १, ११, २ⁱ,
१०^k, १३, ८^f, १७, ५; १८,
११^b, २१, ९ⁱ, २३, ३, २४,
१०; ४५, १७, क २, १५, ३,
१२ ॥; ६, १ ॥, २६, ४, २८,
११^b, ३८, ३ ॥, शौ १०, ७, ६,

८, २३, ११, ७, २०, ८, ५;
७, ९, १४; १२, १, ९; ३६;
५२; २, ४९, १३, २, ५; ३२,
१५, ६, १७, १८, ४; पै २,
१०, ५, ९, २३, ४, १०, १३,
१०, १५, १३, ५, ६, १६,
३१, ३, ५४, ६, ८३, ४,
१०२, १०, १५२, ९; १५४,
१०, १७, १, ७, ४, ६, ५,
१०, ७, २; ६, २५, १; २६, २१,
२८, ४, २९, ९, ३४, ९, १८,
२०, ९, २३, १०, १९, २८, ५,
५१, २, २०, ५५, ९, -त्रेभ्यः
मा २२, २८, का २४, १४, १,
तै ७, १, १५, १, मै ३, १२, ७,
काठ ४१, ६, -त्रैः मै ४, १०, ६,
शौ १३, ३, ८.

अहन्-¹ -नेषु पै ८, १६, ५, २०,
४७, ७

अह(तु>)ना¹ -ना क्र १, १२३, ४.
अ-हन्ति² -न्त्यै¹ मा १६, १८; का
१७, २, २.

अ-हन्त्य³ -न्त्याय¹ तै ४, ५, २, १
अ-हन्त्व³ -न्त्वाय¹ मै २, ९, ३, काठ

^a) पांमे अह् मै ३, १४, ६ द्र ।

^b) तु. टि. ऊर्ध्वंटीवृ- ।

^c) वैतु पपा केचन मूको. च °रात्रा इति विसर्गहीनं
पाठं दर्शुकाः । ^d) अहोरात्रान्ति इति मुपा. अष्टः ।

^e) सङ्कृत सपा मै ३, २, १ काठ १९, ११ क ३१,
१ प्राणै इति पांमे ।

^f) सपा तै ५, १, ७, २ होत्रा इति पांमे. ।

^g) सपा ऋ १०, ८५, ४३ आजरसाय इति पांमे ।

^h) पांमे. अह् मै २, ४, ३ द्र. ।

ⁱ) पाठ ¹ ✓अय् > अयन- इत्यस्य प्राति. विकृते
रूपं संभाव्येन (तु. टि. ?अनस् [त >] ण्ता-, ?पूश्न-
[पाणि]य >] या-, ?शमिद्वित् >] ती-) ।

^j) व्यु. ? मौल्य. *ध्वर्ध- (>अह- [तु. टि.
अहन्-]) + (✓*धृधारणे > *ध- >) *व- (> *अह*ध-

वैप १-८३

>यनि.) इति स्थिते तस सास्व. (पा ६, १, २२३)
द्र. । उषसश्चैतन्मूलतः विप सत् कालेन तद्वाचकभूतं
नाप जातमिति संभाव्येत (तु नि १, ८, वें. सा G.W.;
वैतु. MW अहन्- इत्यस्य तु १ इति, OBN. आहन्स-
इत्यस्य रूपान्तरमिति च) । पाप्र. ✓*अह्(मण्डनार्थे)
इत्यन ✓*अर्ध इत्येतत्-स्थानीयात् सत्. युच् प्र. चित्-
स्वरञ्च [पा ३, २, १५१, ६, १, १६३ (वैतु
दे. [१, ८] ✓अह् [गतौ] इत्यतो वा ✓अह् [व्याप्तौ]
इत्यतो वा युच् प्र. [तु. पाठ ३, २०] इति)] ।

^k) भाप > नाप. ([अ-हन्त-] रुद्र-) । तस नञ्-
स्वर. । उप कर्तरि ति. प्र. उलं. (पाठ ४, १८०) ।

¹) सपा. °न्त्यै <> °न्त्याय <> °न्त्वाय इति
पांमे. । °य <> °व (तु. WAG [१, १८८]) ।

³) तस नञ्-स्वरः । उप < ✓हन् ।

१७, १२; क २७, २	१अ-हस्त, स्ता ^० - -स्त ^१ मै १, २, ५,	२, १२२१, शौ ६, ६७, २, १०,
?अहं-नमस्- अस्मद्- द्र	-†स्त ऋ १, ३२, ७, पै १३,	४, ९, पै ११, ७, १२, १६,
अहन्य- अहन- द्र.	६, ७, -†स्तम् ऋ ३, ३०, ८,	१५, ९, १९, ६, १४, -हये †ऋ
अहभुन ^० - न तै ४, ३, ३, २, मै २,	मा १८, ६९, का २०, ५, २,	[५ ३१, ४, ८, ९६, ५], ७, १०४,
७, २० ^०	-स्ता ऋ १०, २२, १४; -स्तास	९, तै १, ६, १२, ६, मै ४, १२,
अहम् अस्मद्- द्र.	ऋ १०, ३४, ९	२, काठ ८ १६, वौ १, ४३९,
अ-हरित ^० - त. शौ १, २२, २, पै १,	?२अ हस्त ^० - स्ताभ्याम् पै ५, ३४,	जै १, ४६, ३, शौ ८, ४, ९, पै
२८, २.	२	१६, ९, ९, १९, ९, १५ ^५ ; -हि
?अहर्षी पै २०, ५४, १.	अहा ✓हा द्र	ऋ १, ३२, १५ (१०, ८९,
अ-हर्षिस् ^० - वि: ऋ १, १८२, ३,	?अहातायद् ^५ पै ८, २, ११.	१४)], ८, १३, ७९, १, ६, ७५,
काठ २९, २१, क ४५, ३१.	?अहानेतरस्म ^१ शौ २०, १३५ ७	१४, ९, ८६, ४४, मा ६, १२;
¶अ-हव्यवाह ^० - वाद् मै ४, ६, ४ ^२	१अहि ^१ - हय खि ३, २१, २, कौ	८, २३, २३, ५६, २९, ५१†,

- ५) व्यप. (ऋषि-विशेष-) । व्यु ?
 ६) सपा काठ ३९, ७ सनातन इति पाभे ।
 ७) तस. नच्-स्वर ।
 ८) वैतु. वें सा G.W. प्रमृ. बस. इत्युत्तन्न ब्रुवाणा. ।
 वा. क्रिवि ।
 ९) विप. (२अक्ष-, क्षा-, वृत्र-), नाप. (सोमरक्षक-
 गन्धर्व- [मै]) । बस. अन्तोदात्त (पा ६, २, १७२) ।
 १०) पाभे. सुहस्त मा ४, २७ द्र. ।
 ११) पाठ. ? लिप्सामि अहं हस्ताभ्याम् इति सु-शोध
 सन् मूलत आनुष्टुभ पाद संभाव्येत ।
 १२) पाठ ? त्रायमाणा सहमाना सहस्वती इति पूर्व
 पाद सु-शोध द्र । त्रिष्वपि पदेषु प्र१ स्यान्न तु यमु
 द्वि१ इत्यभिसंधिः (वैतु. शौ ८, २, ६ यत्र द्वि१ एवैत-
 द्वैपरीत्येन प्राकरणिकं भवति) । एस्थि. प्रकृते महा-
 तायद् इति पाठे^१ स्वरूपे सति महत् तद् यद्
 (विषन्) इति त्रिपदीप्रदं शोध द्र. ।
 १३) पाठ ? अहा (<अहन-), न, इत्, (✓अव्
 [भुवि]>) अस्मन्, अविचेतनानि इति सु-शोधानि सन्ति
 पदानि कृत्वा अहा नेद् असन्नविचेतनानि इत्येवं पाद
 सुपठ इति संभाव्येत । खि. B.W. इत्यत्र नेत् सन्
 इति मुपा. विमृश्योऽस्पष्टत्वात् (कलनान्तरे तु
 शंवा) । = १५, गोब्रा २, ६, १४ । खि ५, २०, २ B.W.
 (शौ.), ऐ ६, ३५ नेत् सन् इति, जैमि २, ११६ नेद् असन्
 इति, शाश्री १२, १९, २ अहादेतस्म इति च पाभे. ।
 १४) नाप. (सर्प-, वृत्र-, मेघ-) । व्यु. ? पाप्र.
 बधा. इति कृत्वा यथाप्रकरणं ततदर्थप्रधानात् सतः

✓*अह (सपीडनहननयो) + इन् प्र उस. नित्-
 स्वरश्च (पाठ ४, ११८ पा ६, १, १९७) । मौल्यि.
 तु प्रकरणविवेकत ✓*अह (सपीडनहननयो) इत्यस्य
 तत्तत्प्रभेदोऽतीव दुरूहो भवति । एस्थि. अपि सर्पवृत्तिवे
 प्रकृते सति हिसार्थस्य प्राधान्येन विवक्षा संभाव्य
 ✓*अह(सपीडनहननयो [=✓*अव्]) इत्याकारत ✓*अर्
 (हिसायाम्) इत्यस्य प्रभेदस्य हकारतश्च ✓हन् इत्येतन्मूल-
 भूतस्य ✓*वृ इत्यस्य संस्मारक इत्युच्येत (उत्तराऽशस्य
 मूलतो घकारात्मताया तु. G.W. MW, WW.
 [१, ३८]; वैतु या [२, १७] उत्तराऽशे सुवचा सन्
 पूर्वाऽशे आ>अ इत्येवं दशुक) । अयमपरो विशेषोऽपि
 सुवचो यथेह हकारस्य घकारमूलकत्वं नैकान्तिकमिति ।
 घकारभकारयोरपि मौलिकताया. संकेतस्य लाभात् ।
 तथाहि । पंजा (*शुर्धर->) सडल इति सर्पकृत्पो
 जन्नुविशेष उच्यते । ततः यनि. *शुर्ध्रि- इत्यस्य नैप्र.
 त्रिपरिणाम इत्युच्येत । अथ पाग (*शुर्ध्रि->) अफि
 इति सर्प उच्यते । ततो हकारो भकाराऽवशेष इति
 गृह्येत (एवं चाऽन्यत श>स>ह>अ इत्यन्यतश्च
 भ>ह इति वर्णविपरिणामकम् संभाव्येत [तु टि
 सर्प-]) । अथाऽपि मेघप्रकरणे अञ्ज- इत्येतत्-सजातं
 सत् *अञ्जि- इति यनि. साक्षान्मूलमित्युत्प्रेक्षेत (वैतु.
 या. [२, १७] प्रमृ *अ-हि-< आ✓हन् इति, दे.
 [१, १०] <✓इ वा ✓अय् वा ✓अह वा ✓अह
 वा आ✓हन् वेति च, अ+हि- L<✓हन्] इति
 चेत्येवं बहु विकल्पकः) ।

५) पाभे. अस्तु शौ ६ ५६, २ द्र. ।

का ६, २, ८, ९, ४, १, २५, १०,
४; ३१, २, ६†; †तै ३, १,
११, ४, ४, ६, ६, ५, †मै ३,
१६, ३, ४, १२, ३, काठ ४६,
१†, कौ २, ९६५†, जै ४,
२०, १०†, शौ ६, ५६, १, १०,
४, २६, पै १, ६४, ३; ३, १६,
४, ५, ६, २२, २४, १३, †६,
५, ८, १३, १०, ४, ५, १५,
११, ४, १६, १७, ४; ७,
१९, ९, १३, २५, २, -हिना ऋ
[२, ११, २, ७, २१, ३]; [४,
१७, १, १०, १११, ९], १०,
११३, ३, मै ४, ११, ४†, काठ
६, १०†, पै ११, ७, ७^{१८}, १५,
१६, ५, -हिम् ऋ १, ३२, १, २,
५१, ४, ८०, १, १३; १०३,
२; ७; १८७, ६; २, ११, ५,
१२, [३, ४, २८, १, १०,
६७, १२], ११, [१, ३२,
३] १५, १], १९, २, ३,
[३२, ११, ४, १९, २, ६,
३०, ४], ३३, ७; ४, [१७,
७, १९, ३], १९, ९, २२,
५, ५, २९, २, [३, (३०,
११)], ८, ३०, ६, ३१, ७,
३२, २, ६, १७, ९; १०, २०,
२, ७२, ३, ७, ३४, १६,
३८, ७, ८, ३, २०, ९३,

२, १०, ९६, ४; ११३, ८;
१३३, २, खि २, १, १, ५, ५,
११; †मा २, १६, २१, १०;
†का १०, ३, ९, २३, १, १०,
†तै १, ७, ८, २, †मै १, ११,
२, ४, ११, २, १४, ५, १३^२;
१८; †काठ ९, १९, १३, १४,
३८, ७, ४०, ८, †को १, ४१०,
२, ८०१, ११५, ३, ३, ११,
†जै १, ४०, २, २, ३, १, ४, १,
५, २, ४, शौ †२, ५, ५, ६,
४, ३, ४, २४, ६, ६, १३९,
५, ७, ९३, १, १०, ४, ९;
१०^३, १६, १७; १९, ४७, ८,
५०, १, †२०, ७, २; ३०, ४,
३४, ३; ११, ९१, १२, ९५,
३, पै २, ८, ५, ७०, १, ४,
३९, ६, ५, २७, २, ६, १६, ६†,
२०, ८, †१३, ६, १, २, ७, ३,
११; १४, ४, ११; १६, १५,
९, १०^२, ८०, ५^७, १९, २५,
२, ३२, १६, -हौ शौ १०, ४,
८; पै १६, १५, ८; -हीन् मा
१६, ५; का १७, १, ५, तै ४
५, १, २, मै २, ९, २, काठ
१७, ११, क २७, १, शौ १०,
४, ६, पै २, ७०, ३, ८, २,
७, ११, ७, ३, ९, १६, १५,
६, १६, ६, ७, -हीनाम् ऋ

१, ३२, [३ (२, १५, १)]; ४;
शौ २, ५, ७†, ६, १२, १; १०,
४, १, ३^०, ४, २०, २३; पै १,
१११, ३; ८, ७, १, †१३, ६, ३;
४, १६, १५, १-४, १६, १०,
१७, ५, १९, ४, ४, ९, ११,
-०हे शौ ५, १३, ४; १०, ४,
२१; -०हे शौ ६, ५६, ३,
१०, ४, १८, पै ८, २, ३,
११; १६, १६, ८, १७, १, २^१,
-हेः ऋ १, ३२, १४, ५२,
१०, ८, ९३, १४, १०, ४८,
२, शौ १०, ४, १९, २६, पै ८,
७, ३, ११, ७, ८; १३, ६,
१४†; १५, १२, २†^०; १६,
१६, ९, १७, ७, १९, २६, १२,
३०, १५, -हौ तै ५, ६, १, २,
मै २, १३, १, काठ ३९, २,
शौ ३, १३, १; पै ३, ४, १.
[°हि-२अन्ध°, २लोहित°].
आहेय^१-यम् पै १, ४४, ४,
१११, ३, ३, ९, १-५, ६^०.
†अहि-गो(प>)पा^१-पा ऋ १,
३२, ११, पै १३, ६, ११.
†अहि-घ^{११}-घे ऋ ६, १८, १४,
मै ४, १२, ३, काठ ८, १६.
?अहिघ्न्य^१ शौ १०, ४, ७, पै १६,
१५, ७.
अहि-जम्भ-स्माः पै ११, ७, १.

^१) न हि ना पि न इति सूको. अनु सुपा. नाऽहिनाऽऽपि
न इति चतुष्पदाऽऽत्मक शोध सुवच (भूयसेऽपि सस्थ.
शोधाय तु टि. [अपि/लिह>] ?अपिलेखिते) ।

^२) पाभे. अंसे शौ ८, ६, १३ द्र ।

^३) सपा. अहीनाम्<>आहेयम् इति पाभे. ।

^४) सपा. शौ १०, ४, २२ विपम् इति पाभे. ।

^५) सपा ऋ ५, ३१, १ यूथेव इति पाभे. ।

^६) तात्रभविकं ढ>एयः प्र. (पा ४, ३, ५६) ।

^७) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^८) उप. √हन् > *ध्नु- इति भावे निष्पन्नं यद्र ।
एस्थि वृत्रान्तकनयेन्द्रवृत्रयोर्धुं परामृष्टं भवति (तु.
PW. GW.; वैतु. वें सा SI. च उप. भावपरं ?*हन्-
इति च षस इति च कृत्वा यनि रूपं च१ इति
निगामुको सन्तौ स्वरतो दीयमानौ) ।

^१) पाठ ? PW प्रसू. अहिघ्नो- > ष१ यनि इति ।
यद्वा Lanman अहिघ्नः (ष१ L<अहि-हन्-]) इति
शोधमिष्टवान्, [पक्षे] अहिघ्नि- (पुं. [तु. अहि-])> ष१
यनि. एवेति च ।

अहि-दण्ड- -ष्टः पै ९, ८, ८.
 अहि-नामन्^a- -नाम्नाम् ऋ ९,
 ८८, ४.
 अहि-नासिक- -कम् पै ६, १४, २
 अहि-भानु^{a/b}- -०नव ऋ १,
 १७२, १.
 अहि-मन्यु^a- -न्यवः ऋ १, ६४,
 ८; ९.
 †अहि-माय^a- -यस्य ऋ ६, २०,
 ७, -या. ऋ ६, ५२, १५,
 १०, ६३, ४, काठ १३, १५,
 -यान् ऋ १, १९०, ४.
 *१अहि-शुष्म^a-, *२अहि-शुष्म^a-
 अहिशुष्म-सुत्वन्^d- -त्वा ऋ

५, ३३, ५.
 †अहि-हृत्^a- -त्याय ऋ १, १३०,
 ४, -त्ये ऋ १, ६१, ८, १६५,
 ६, ३, ३२, १२, ४७, ४, मा
 ३३, ६३; का ३२, ५, ९; मै ४,
 ११, ३, काठ ९, १८, शौ २०,
 ३५, ८.
 अहि-हृन्^a- -घ्ने ऋ २, ३०, १,
 -०हन् ऋ २, १३, ५, -हनम्
 ऋ १, ११७, ९, ११८, ९,
 -हा ऋ २, १९, ३
 २*अहि-(बुध्न्य- , बुध्न्य-)^a -हि
 (-ध्न्यः, ध्न्य) ऋ १, १८६,
 ५, २, ३१, ६, १५, ४१, १६,

७, ३४, १७], ६, ४९, १४,
 ५०, १४, ७, ३५, १३; ३८, ५,
 १०, १६४, ४, ९२, १२], ६६,
 ११, १३, ५, मा ५ ३३; ३४,
 ५३†, का ५ ८, ३, ३३, २,
 १६†, तै १, ३, ३, १, ४, ४,
 १०, ३, मै १, २, १९; ६, २†;
 २, १३, २०; काठ २, १३,
 ३९, १३, क २, ७, शौ १९,
 ११, ३†, पै १३, ८, १३†,
 -हिना(-ध्न्येन) ऋ ४, ५५, ६;
 -हिम्(-ध्न्यम्, ध्न्यम्) मा
 १०, १९, का ११, ६, ४, तै १,
 ८, १४, २, मै २, ६, ११, काठ

^a) बस. पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)।

^b) उप. <✓भा। मरुतो ह्य अनग्रेऽपि नमसि
 मेघानानीयाऽऽनीयोपदर्शयन्तीति कृत्वा युक्तमेतत् यनि.
 तदीय विप. [तु वै. [आहन्तृ-दीप्ति], वैतु. सा पूष. *अ-हि-
 (=अ + L✓हा [त्यागे] + कर्मणि कि प्र.>] *हि-
 तस. इति]।

^c) पूष. च स. च^१ बस इति प्रथम कल्प (तु. सा
 प्रभृ.) पूष. च *१अहि इति अधि इत्यस्य नि. सतः
 नैप्र. विपरिणामे सति (वैतु. सा. *१७अहि- इति
 व्यापकवचनं विप., PW प्रभृ. च १अहि- इति सर्प-
 वाचकं पूष. इति) पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १)। षस
 इति द्वितीय कल्पः। अत्र वृत्रवाचके १अहि- इति
 पूष. सति सास्व. (पा ६, १, २२३) इति कृत्वा *२अहि-
 शुष्म- इत्येवं निर्देश. कर्तव्य इति दिक् (तु नाउ. टि.)।

^d) विप. (इन्द्र-). उप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २,
 १३९). *१अहि-शुष्म- इति पूष. सत् 'अहिशुष्म यथा
 स्यात्तथा युक्तं स्यात्' इति किंवि. अथवा *२अहि-शुष्म-
 इति पूष. सत् कर्मभूतमुपपदमिति वक्तव्यम् (तु ऋ ९,
 १९, ७)। उप. च पाथा उंसं. हिसार्थात् ✓*सत्
 इत्यतः कर्तरि वनिपि निष्पन्नं द्र [वैतु. पपा. वे
 सा. GRI. च पूष. सं१ सत् पृथक् पदमिति
 ब्रुवाणश्चिन्त्या (पूर्वार्थेनाऽऽत्मनश्चाऽऽत्मीयानां चेन्द्र-
 प्रतियोगित्वेन समर्पितवतामस्मद्वाच्यानां स्तोतृणा-
 मुत्तरार्थीयाया आशिष इन्द्रस्यैव न त्वन्यस्य तदीयस्य किं

वाऽऽत्मीयस्य मृत्यादेः करयचिदात्मसमीपाऽऽगमनपरत्वेन
 प्रकरणसंगतस्वरूपाऽवच्छेदात् [यथा चेन्द्र सुत्वा भवती-
 त्येतत्-कृते तु ऋ १, १७३, ५ प्रभृ.], PW GW. MW
 प्रभृ. पूष. प्रकृतिस्वरे (पा ६, २, १) असत्यपि वप इति
 कृत्वेन्द्रस्य सत्त्वनाम् अहिशुष्मत्वमुद्धोषयन्तो विपरीतार्थ-
 वाचकाः सन्तः शिरश्छेद्यंभावुका इव द्र. (मूलतः सुत्वन्-
 इत्यस्य विप सतो हिमकवाचकत्वादिन्द्रहिसापराणां
 स्तुत्येन्द्रकोपस्य प्रसङ्गादिति दिक्)]।

^e) उष. उप भावे क्यबन्ते कृत्-स्वर प्रकृत्या (पा ६,
 २, १३९)। ^f) कर्तरि क्यबन्तम्। सरव. नापू टि द्र।

^g) व्यु. ? १अहि- इत्येनदीयया मेघप्रकरणीयया
 व्यु. गतार्थता स्यात्। एवं तर्हि किमिति पृथङ् निर्देश
 इति। विवेक स्यादिति। कथमिति। जलवत्त्वसामान्ये-
 ऽप्यभ्रादभ्रं विशिष्यते। वर्षत्यन्यद् न च वर्षत्यन्यदिति।
 तत किमिति। यद्वर्षुर्गं स प्राणभृता क्तेशैरुक्तया-
 ऽसुरत्वेन प्रतीतिगोचर स्यात्, तन्निगमसंप्राहकम् १अहि-
 इति। यत्तु जलप्रदानेन प्राणिनां भरणपरतया
 देवत्वेन प्रतीयेत (तु नि ५, ४, या १०, ४४),
 तन्निगममग्रह इह द्र. इति। एवं विविच्यमानस्य सत-
 त्त्वाऽऽनुपदिकं सद् बुध्न्य- इति वा बुध्न्य इति
 वा (एकं सदपि वक्तृप्रवृत्तिभेदो द्विरूपं च ✓*भृ इत्यत्र
 सुपतिष्ठितमूलं च) प्राति समानाधिकरणतया श्राव्यते
 यथा भूय इव विवेकः प्रतीयेत (तु. टि. बुध्न्य-
 बुध्न्य-)

१५ ७; -०हे(-०न्त्य) काठ ७,
१३, क ६, २
३*अहि-> १*अही^a- -हिनीनाम्^b

क १०, १३९, ६, मै ४, ९,
११, -ङ् क ९, ७७, ३०, १०,
१३८, १^d.

अ-हिंसत्- -सन् मा ३, ६१; का ३,
८, ६, -मन्तः शौ ६, ५०, २;
१२, ३, ३१, पै १७, ३९, १;

^a) अर्थ व्यु. च ? स्त्री ङीष् प्र. (प वा ४, १, ४५) ।

^b) दीर्घकारान्तस्य सत् वा. ष३ द्र., वैतु वे. सा. G.W १अहि- इत्यस्य, MW. *२अही- इत्यस्य च पुं. सत् ष३ इत्येव व्रुवाणादिचन्त्या । प्रकरणनो ह्येतद् नदी-पर्यायो वा स्यात्, प्रथमे पादे श्रुतपूर्वेण नदीनाम् इत्यनेन समानाधिकरणं सत् विप वा स्यात् (तु ४र्थे मन्त्रेऽप्येवं पूर्वं विश्वावसुना गन्धर्वेण पश्चाच् चेन्द्रेणाऽपि मसर्ग श्राव्यमाण) । अथ स्वरतोऽपि पराऽभिगयोऽसगतो भवति । १अहि- इत्यस्याऽऽद्युदात्तस्य सत् पुं यनि. रूपस्याऽनुपपत्तेः । एस्वि यनि प्राति. मौस्थि. (✓*सू [सरणे] > भावे) *सूर- + (✓*भू [भरणे] > कर्तरि) *भि- इति स्थिते तस सास्व. (पा ६, १, २२३) । *स(भि->) श्री- इत्यस्य सत् नैप्र विपरिणाम. स्यात् [तु सूरस्-, सूरस्वती-, सूरभि- (स>ह>अ इत्यन्यत भि>हि इत्यन्यतश्चेत्यभिसंधि. [?तु. ह्रद्-])] । सपा. तैआ ४, ११, ८ १अहीनाम् इति पाभे. (तु. भा सा, वैतु. भा. [पक्षे], BC. च ऋ. एव पाठमनुमनुत) ।

^c) प्र३ स्वरितविपरिणाम (पा ८, २, ४) द्र । इन्दुधाराणा च नदीना च सरणसाधर्म्याद् नद्युपमामुखे-नेन्दुरनुति (✓चर [गतौ] > चारु- इत्यभिसंधि) । यडा बया, ज्वलनवृत्ते. सत्. ✓*चर>चारु- इति च स्त्रियश्च सुदीर्घतय. सत्य उपमानधर्माणं स्युरिति च कृत्वा (✓*भू [दीप्तौ] > भावे) *भूर+(✓*भू [भरणे भावे वा] > कर्तरि) *भि- इति स्थिते तस सास्व. सत् *भ(भि->) श्री-> ३*अही- (<४*अहि-) इति विपरिणाम स्यात् (तु. नभा मातृ-पर्याया भाभी, बीबी, बेबे प्रभु; वैतु वे सा. अर्थे संवदमानावपि सन्तौ आ✓हन इत्यतः व्यु. वदन्तौ १अहि- इत्यस्यैव वृत्तिवैशिष्ट्यमात्रमिवाभिप्रयन्तौ) । अथवा गाव इह उपमानधर्माण इति कृत्वा (✓*भू [भरणे] > भावे) *भूर- इत्येतत्पूर्वस्य तस सास्व. च सत् *भ(भि->) इत्यस्य गवार्थवृत्ते सत्. (तु ORN) ३*अही- (<४*अहि-) इत्यस्यैव वा ४*अही- (<५*अहि-) इत्यस्य वा विपरिणाम. स्यात् (तु. दे २, ११ अर्थे संवादुकोऽपि

सन् व्यु. १अहि- इत्येनेनैव अभीष्टनिर्वाह (तु. तत्रन्ये टि.) । एव च वे. सा. दे च ? ५*अही- L < ? ६*अहि-] इति च, PW. प्रभु ? २*अही- इति च व्यु १अहि- इत्येतज्जे सती अप्यन्यत् स्त्री अन्यच्च पुं इति कृत्वा सुवेचे इति दिक् ।

^d) द्वि३ ['हे इन्द्र ! यत्र च त्वमुपसो दशस्यन्नपो रिषन् अह्य दंसय ' [= ✓दंसु 'मोक्षण' (तु. दे [२, १] दसस्-) > लङि मपु१ (तु. पूर्वार्धे व्यददिरु [वले विदारिते सति ह्यहीना दिव्यनदीनामवमोक्ष इत्यभिसंधे], तु PW. प्रभु, वैतु नि [२, १ या ४, २५] प्रभु. *२दंसि- इत्यस्य संप मत प्र३ इति] इति वा. द्र. (तु. ORN., वैतु. स्क प्रभु यनि. ऋ वा गपू. नि. या. वा टीकाकृत उत्तरार्वाङ्गेकत्राक्यतामापादयन्तोऽप्यन्योन्यं विमता सन्त यनि. रूपम् १अहि-> ? १*अही- > प्र१ इति वा [तु. स्क.], १अहि- इत्यस्य [तत्रस्थवृत्ते स्त्री च सत्. ?] द्वि३ इति वा [तु. दु], १अहि- > ष१ इति वा [तु. सा.] विवदमानाः PW. प्रभु. च ? २*अही- > द्वि३ इति । नाउ. मन्त्रे सकक्षाणां सता लङो रूपाणा प्राचुर्यमपि गपू. वा विज्ञापुकं द.] । व्यु. चेह नापू. टि दिशा एव यथायोगं संगमयितव्या भवति । ननु भो. यनि स्वरो दुरूपपद. स्यात् । शमि विभक्तिस्वरस्य (पा ६, १, १७४) प्राप्तत्वादिति । नेति । कथमिति । लक्षणस्य पाप्र. यथालक्ष्यं सु-शोधत्वदर्शनादिति । कथमिति । स्त्री. यण्-विषयत्वेन प्रतीतिगोचराणा सतां प्राति शस्ति द्वयी गतिर्लक्ष्यते । प्र. अच. पूर्वैकदेशे सति प्राति स्वर इति (तु देवी-> -वी) वा, यणादेशे सति स्वरितविपरिणाम इति (पा ८, २, ४ [तु देही-> -ङ्]) वा । एवमेतद्वतिद्वयमात्रोपलब्धे अरुस् इति पदं गपू. सूत्रे उभं. इति । वस्तुतस्तु सुत्यजमेतत् सूत्रं द्र । देव-> देविका-> देवी- इत्यनया दिशा नैप्र. स्त्री ईकारान्ताना प्राति. विपरिणामाऽऽत्मकत्वेन संभाव्यमानत्वाद् यदा मैलिकेन सता देविका- इत्येतत्प्रकारकेण प्राति. सुब्योगस्तदा देविका > देवी, देविकया > देविया > देव्या इत्येवं-जातीय पूर्वसवर्ण-लोपाऽन्यतरसचिवः परसंक्रामक-

१९, २०, ६; -सन्तम् खि ४,
९, ३, मा ११, २८, का १२, ३,
१, तै ४, १, ३, १, ५, १, ४, १,
मै २, ७, २, ३, १, ४; काठ
१६, ३.
अहिंसती, न्ती- -तीम् शौ ९, ३,
२२; पै १६, ४१, ४; -न्ती पै
६, १०, ६; -न्ती. ऋ १०,
२२, १३; शौ ९, १३, १३-१८,
पै ५, १, ५; १६, ७५, ३-८,
-न्तीम् पै ५, ३१, ९, ७, १५,
१०.
अ-हिंसा- -सा पै १, ६४, ०, -सायै
णितै ५, २, ८, ७; ६, ६, १, ७,

६, १, मै १, ५, ११; ८, ५,
८; ११, ७, २, २, ७; ३, ३,
३, १, ८^१, २, १, ३, ४^२, ४,
७^३, ६, २; ९, ७, ८^२; ८, १०;
९, १^१; ३^{१०}, ४, ५, १०, १^१,
४, १, १, २^१, ५, १०, १२,
१३, ३, ४, ४, ५, काठ ११, २,
२०, ९; २३, ६, २६, ३^१, ७;
३१, १^२, ७, ८, ११, ३७, १६,
क ३१, १^१, ४१, १^२, ५,
४७, १^१, ७, ८, ११.

अ-हिंसान- -नस्य ऋ ५, ६४, ३.
अ-हिंसि (१ >) ता- -ता पै ८,
१८, ५

अ-हिंस्यमान- -न क १, १४१, ५.
अहिंसो^१ पै २, १०, १.
अ-हित- -तम् पै १५, १८, ३, -तेन
ऋ ८, ६२, ३.
अ-हिरण्यव- -व^० खि ५, १३,
१, शौ २०, १२८, ६.
अहिंश्यावसोअनुसारिश्छस्^१
पै ७, १०, ९.
१ हीन- अहन्- द्र.
अ-हीन- -न काठ १, १२, ३१,
११; क १, १२; ४७, ११; पै
१७, २९, ८.
अहीशू- -शुवः^१ ऋ १०, १४४, ३,
-शुवम् ऋ ८, ३२, २, २६;

स्वरविपरिणामः (पा ६, १, १६१), यदा च देवी-
इति कृत्वा स्वरूपतो विपरिणतपूर्वेण सता सुव्योगस्तदा
यणपुरस्कृतस्वरितविपरिणाम (पा ८, २, ४) इत्येवं
सुवेचत्वादिति दिक् द्र. ।

१) पाभे. अकूरंकाराय द्र । सपा काठ १९, ७ प्रसूत्यै
इति पाभे. ।

२) सकृत् सपा तै ६ ३, ३, २ श्राम्त्यै इति पाभे ।

३) तस. नन्-स्वर ।

४) शोध-सापेक्ष मुपा भवति । अधि रक्षसो
ग्राह्याश्च इत्येवं मूलतः पाद सभाव्येत (तु. शौ २,
९, १) । आदितम् तृतीयचतुर्थाऽक्षरयो प्रामादिके अंशे
अधिसो^१ > अहिंसो इत्येव कालगनिक. प्रयासो लब्धा-
ऽवसर इत्यभिसंधि ।

५) उप हिरण्य- + व प्र. (पावा ५, २, १०९),
=सपा. शाश्रौ १२, २१, १ । मुपा. स्वरः? सपा. अ-हिरण्य-
वत्-> -वान् इतीव RW BC च पाभे. स्वीकुर्वन्त ।

१) तु शौ १९, ३९, ९ । उभयत्र वैकलीसंकुल इव
पाठ शोध-सापेक्ष द्र । अत्राऽऽदौ अपि । त्वा ।
वस इत्येषा पदत्रयी संभाव्येत । तत अनु इति व्यर्थो
वैष्णविक आगमस्तत सारि इति व्यप. स्यादित्येवं
विमृश्यम् । यद्वा अहिश्च वसोऽनु सारिश्च इत्येवं स्यात् ।
तत्राऽऽदौ अहि- इत्यन्ते अनुसारि- इति वा सारि-
इति वा द्वे व्यप. स्याताम् । उत्तरे नु इति
अव्य. द्र. ।

१) व्यु ? पपा अनवग्रहात् । १अही- + (✓*शू
[स्रौ] > भावे) *शूर- इति स्थिते तस. सास्व.
(पा ६, १, २२३) नदीप्रवाहपर्यायभूते *अही-शूर-
इत्यस्मिन् पूष. सति (✓*वृ [आच्छादने] > भावे) *वृ-
इत्यस्मिन् उप. च सति बस. पूष. प्रकृतिस्वरस्य (पा ६,
२, १) सत. *अहीशू(र-व)र्ष- इत्यस्य नैप्र *अहीशुव-
इत्येतद्द्वारक (तु ORN.) यनि. विपरिणामः स्यात्
एव च मेघजलस्य वा तत्प्रवाहस्य वाऽऽवरकस्य सतो
वृत्रवर्गस्य (तु. टि और्णवाभ-) सामान्येन च (तु
ऋ १०, १४४, ३ यत्र जातिपरं बहुत्वं श्रूयेत) विशेषण
च (तु. इतरत्रैकत्वेन श्रूयमाणं) समर्पणे यनि. प्राति.
शक्तिरित्यभिसंधि (वैतु सा [ऋ.] ? ६*अ-ही-
[=अ-हीन-] + [✓दिव 'गतिवृद्धयो.' >] ? *शू- इति
स्थिते ? *अही-शू- इति बस इति कृत्वा पुत्रादिपरतया
व्याचक्षाण सञ्चिन्त्य., अन्तोदात्ताऽनुपपत्तेश्च । इतरत्र
*अहीशुव- इत्यस्य नाप निर्दिष्टनिष्पत्तेः सत
द्वि१ इत्युक्तेश्च । तु PW. प्रमृ अपि नाप. इति कृत्वा
सामान्येन निर्बुवाणा. L वैतु ORN. पूर्वभागं ४*अही-
इत्येतत्-परतया संदेहक इव) ।

२) द्वि३ द्र (तु सा ORN. MW; वैतु. PW.
प्रमृ *अहीशुव- इत्यस्य प्र१ इति) । 'घृषु. [इन्द्र'
(तु सा., वैतु. ORN. सोम इति) अहीशुवोऽवदीधेत्
(=वज्रेण हत्वाऽवहितान् कुर्याद् यथा दिव्या नयो
निष्प्रस्यूहं प्रवहन्तु [तु ऋ १, ३२, ८]) इति वा.

७७, २.
अ-हुत, ता^a - तः काठ ८, ७^b; -तम्
तै ३, ४, १०, ३, ६, १, ४, ५, १,
१^m १, ८, ७^c, १^d, १०, १५,
३, ८, ६^d, १^e काठ ६, ३^e, २१,
७, २३, ५^e, २४, १^e, ३६, ९;
१^f क ४, २; ३८, २^f, शौ ६, ७१,
२; १५, १२, १०^f, पै २, २८, ३,
-तस्य १^g तै २, ६, ६, २^g, ६, २,
८, ५^g, मै ४, ७, ७, काठ ३५,
५^h; क ४८, ६^h; -१ⁱ तात् मै
१, ८, २ⁱ; काठ ६, २; क ४, १,
-ताम् शौ १२, ४, ५३, पै १३,
५, १, १७, २०, १३, -१^j तासु
मै १, ४, १०^j, काठ ३२, ७^j;
-१^k ते तै २, २, ४, ७; मै १,
५, ७^k, ८, ८^k, काठ ६, ६^k, क

४, ५^l, -तस्य शौ ७, १०२,
७; पै २०, ३४, ८. [०^m - हुत^o]
१ अहुता (न-अ) द^p - तात् तै ३,
३, ८, २, काठ ८, ११^q; क ७,
८^q, -ताद. मा १७, १३,
का १८, १, १३, तै ४, ६, १, ४,
१^r ५, ४, ५, २^r, ५, १०, ५^r,
मै २, १०, १, काठ ८, १३, १७,
१७; २१, ७, क ८, १^s, २८,
१; शौ १, ३, ४, १८, २, २८,
पै १, १४, ४, ५, १५, १, १३,
१४, १३, -तादा पै २०, ३६,
३, -तादौ पै २०, ३६, १.
२ अ-हुताद्^a - ताद मै १, ४, ६^b,
१^c अ-हुत्वा^d तै ३, ४, १०, ३, मै ४,
५, ६^e.
अ-हुत^f - त. क ७, ४^g, -ता^h क

१०, १०७, ९
१ⁱ अ-हुच्छ^j - च्छाय^k मै ४, १, १४.
अ-हणान^l - नः क ७, ८६, २;
१०, ११६, ७.
अ-हणीयमान, ना^m - न क १०,
१०९, २, शौ ५, १७, २ⁿ, ६,
७४, ३ⁿ, १८, ४, ६; पै ९, १५,
२ⁿ, १९, १५, ६ⁿ, २०, १, ४ⁿ,
-ना क ५, ६२, ६, काठ १३,
१५, -ना तै २, १, ११, ३ⁿ,
शौ १, ३५, ४; ६, ७४, ३ⁿ, ८, २,
२१, पै ५, १६, ५, ९, १२, ४,
१६, ५, १; १९, १५, ६ⁿ, -ने
पै १, ९१, ४
१^o अ-हुत^p - त तै ५, ३, १०, २.
अ-ह्य^q - च पै १६, ७२, ९
अहे^r तै ३, २, ४, ४.

स्वरम इति कृत्वा क्रिप ✓धा [धारणे] > धी > दीधी
इत्यस्य रूपं द्र. (वैतु सा प्रमृ. दीप्यर्थकात् सरूपात्
धा. एतत् रूपं निष्पादुका सन्त. वा. कृते आत्मानम-
पार्थमायासुका. [तु. ORN J]) ।

^a) तस्य. नञ्-स्वर ।

^b) अहुत-> -तः इति शोधः (तु क ७, ४) ।

^c) सपा. अहुतम् <> अहुते इति पाभे. ।

^d) सपा. अहुतम् <> अहुतस्य <> काठ २५, ७^d
क ३९, ५ हविर्भूतम् इति पाभे. ।

^e) -हुते इति पाठः ? यनि सु-शोध. (तु. सपा. क ४, २) ।

^f) -तम् इति मुपा स्वर. ? यनि सु-शोध ।

^g) विप. (अभि- [स मान्येन], सोमादि-देव-) । उस
विहन्ते कृत्-स्वर. प्रकृत्या (पा ६, २, १३९) ।

^h) विप (देव-) । उप. यद्र ।

ⁱ) ०^m इति पाठ ? यनि विसर्गान्त-शोध ।

^j) उप. ✓(हुच्छे) हुच्छे + घञ् प्र ।

^k) सपा. काठ ३१, ११ समृद्धयै इति, तैत्रा ३, ३,
७, ८ अनात्यै इति पाभे. ।

^l) विप (मघवत्, वरुण-) । उप पाधा. कथा. उसं
(✓वृदीती) > ✓हु + शानच् प्र ।

^m) उप. (✓वृ > वृणि- > वृणि->) नाधा.

✓*हणीय + शानच् प्र यद्र. ।

ⁿ) सपा. ०ⁿ <> ०ⁿ ना इति पाभे ।

^o) सपा. शौ ७, ४४, १ सुमनस्यमान इति पाभे. ।

^p) पाभे. अभि तै २, १, ११, ३ द्र ।

^q) स्वरूपत ? (✓*घृ [गलने वा शब्दे वा] > कर्मणि)

*घृ- (=मलं वा शब्दो वा) + (✓*घृ [धारणे] > भावे)

*घृ- इति स्थिते बस. पूष प्रकृतिस्वरे (पा ६, २, १)

सति घृणि- इत्यस्य नैप्र. विपरिणामस्य सतः *८अहि-

इत्यस्य (गर्दभ- इत्येतत्-सजातस्य) स१ सत् क्षेपे नि.

इति कृत्वा व्यवहियमाणं कालेन नैप्र आद्याऽकारलोपे सति

*१हे इत्येवं विपरिणतमिति संभाव्येत (तु. अह टि.,

MW प्रमृ; वैतु. भा सा च १ अहि- इत्यस्य आ ✓हन्

इत्यतः स्वाभिमतया सत्या व्यु. बलेनैव तृणे शक्ति

पश्यन्तौ तस्य सं१ इति) । ननु भो अक्षेपेऽपि संबोधनीय.

हे इति नि प्रसिद्ध इति । किं ततः इति । कथं

तस्य व्यु इति । भद्र- इत्येतत्-सजातस्य सतः

*मृधि- इत्यस्य नैप्र. १ अहि- इत्यस्य विप. सतः (तु.

टि. ? १ अहि-) विपरिणामस्य सतः सं१ इति कृत्वा

ततो विपरिणतं सत् *२हे इत्येतद् भद्राऽऽमन्त्रणं पृथक्

निर्देश्यमिति (वैतु. PW. प्रमृ अव्युत्पन्नवादमिवेहा-

ऽऽस्थाधुकाः) ।

अ-हडत्^a - डता ऋ २, ३२, ३, ७,
६७, ७, १०, ७०, ४, काठ ५,
३^b, -डन् ऋ १, ९१, ४,
१०, ३२, ८, मा १५, १, का
१६, १, १, तै २, ३, १४, ११,
४, ३, १२, १; मै २, ८, ७, ४,
१०, ३१, काठ १३, १५१; १७,
६, क २६, ५

†अ-हेडमान^a - न. ऋ १, २४, ११,
१३८, ३, ४, ६, ४११; मा १८,
४९; २१, २; का २०, २, १२,

२३, १, २, तै २, १, ११, ६,
मै ३, ४, ८, ४, १४, ११, काठ
४, १६, ४०, ११

अ-हेडयत्^a - यन् ऋ १०, ३७, ५.
अहेत्रमानाभ्येनस्^० पै १६, ७३, २
‡अ-होतव्य^a - व्यम् मै १, ६, १०,
८, ७.

अ-होतृ^a - ता शौ ९, ११, ४, पै १६,
११६, ५

अह- अहन्- द्र.

अ-हवाय्य^a - व्यम् ऋ ८, ४५, २७

अह्विय-, अह्वय- अहन्- द्र.
अह्वेभ्यातुमानं पै १, ९७, २

अह्य^a *१अही- द्र.

*२अह्य. ऋ १०, १४४, ४१

अह्यम्^a खि ३, २२, २, शौ ४, १, २,
पै ५, २, १.

अह्यर्ष^a - पूर्णाम् ऋ २, ३८, ३.

अ-ह्य^a - य ऋ १, ७४, ८, ८,
१०, १३, १०, ९३, ९३, -यम्
क ३, २, ४, ५, ७९, ५, ७,
६७, ६, ८, ५४, ८, ५६, १,

^a) तस. नञ्-स्वर ।

^b) तु ईडता इति मूको, अरेडता इति मै १, ४, १
पाभे. च । एव खलु रेफहकारीयाल् लिपि वषयाद्
भ्रमाद् इह शास्त्राभेद. समजनीत्यपि संभाव्येत । न हि
तयोर्वर्णयोश्चचारणविषय सामीप्यविशेष इव भवति
यमादायाऽय पाभे उपपादयितुमुपलभ्येतेति विविचा
विचाराय द्र. ।

^c) अ-हेडमाना । अभि । एन इत्येवं शोध-पुरस्कृत
पाठ इह सुलभ द्र ।

^d) तस. उप प्रकृतिस्वरः उसं (पा ६, २, १६०
[तु अनशितव्य- काश २, २, १, २२, WAG
२, ११२]) ।

^e) तस. अन्तोदात्त । उप √हु > *ह्व- >
नाधा √ह्वि+ण्यत् प्र. आयादेशश्च उसं (पा ३,
१, १२७ उ) ।

^f) सस्थ. शतृचक्र- टि ६ ।

^g) अनवगमात् स्वरूपतश्च स्वरतश्च ? √अह् (गतौ)
इत्यत कुट्टवृत्त्या वा अहन्- इत्यतस् तद्धितवृत्त्या वा
यत् प्र इति कृत्वाऽऽयुदात्तमिव (पा ६, १, २१३)
सत् विप. इति सा । √हि इत्यस्य लङि उपु१ इति
W. । मूको अनु प्रायिकी निघातश्रुतिर्भवति ।
कवाचित्क्यावेव चाऽऽयुदात्तश्रुतिरन्तोदात्तश्रुतिश्च । घर्मा-
ऽऽख्यहविर्विशेषीयं च सुरुचा इत्येतद्विशेषणान्तरसकक्षं
च ह्यारु-मह्य-> -ह्यम् इत्येकमेव समस्तं विप स्यादिति
विमृश्यमान सत् स्वरूपतश्च स्वरतश्च संगच्छेतेति तु
संभावनीयम् । कथमिति । (√*वृ [तापे] > भावे)
*वृ- + (√*भृ [भरणे] > भावे) *भारु- इति स्थिते

तस सास्य [पा ६, १, २२३ (=पाप्र. उस उप
घञन्तत्वात् थाथीय-स्वरे [पा ६, २, १४४])] *धुभारु-
(तु. नभा. धुवार, वैतु. सा प्रमृ < √हृ [कौटिल्ये]
इति) > नैप्र *ह्यारु- इत्यस्मिन् पूष सति √मह् > भावे
*मह्य- इत्यस्मिन् उप. च सति बस. पूष प्रकृतिस्वरः
[पा ६, २, १ (=तापभावे महत्त्वं यस्येति [तु. टि.
√मह् > *मह्य-, ह्यारु-मह्य- च])] ।

^h) व्यु. ? पगा. नावप्रह । १अहि- + (√*अर्षु >
कर्तरि) *१अर्षु- इति स्थिते हस्वान्त उस. इति सा.
(उप भाप. इति कृत्वा बस इतीव ब्रुवाणा PW. प्रमृ.
चिन्त्या पूष प्रकृतिस्वरा पते [तु. ORN]) । मौस्थि
अभि √*अर् [गतौ] > *अभ्यर्- (भाप.) +
(√*वृ [प्रवृत्तौ] > भावे) *वृ- इति स्थितेऽभिक्रमप्रवृत्तिक-
वचनस्य बस च पूष. प्रकृतिस्वरम् च सत् *अभ्यर्षु-
इत्यस्य नैप्र विपरिणाम स्यादिति विमृश्यम् ।

ⁱ) तस नञ्-स्वर. । उप *ह्य- इति पाथा उसं.
च बधा. च √ह्य इत्येतत्-सगोत्राच्च सत्
√*ह्य इत्यत कर्तरि अचि प्र. निष्पन्नतया संभाव्य-
मान द्र ।

^j) प्राति. ? यनि. वा अमारल्यात् (तु. सा प्र१ सत्
द्वि३ इति कृत्वा व्याचक्षाण) । एस्थि अ- (ह्य-
इत्येतत्-सनाभि [तु नापू टि] भाप सत्) *ह्यस्-
(तु. सगोत्रप्राथं सत् जयस्- इति) इति स्थिते तस.
पूष. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, २) सत्. *अ-ह्यस्-
इत्यस्य कर्मणि द्वि१ इति सुवचम् (तु ORN., NW.
अह्य- इत्यत्र) । छन्दस्त पूर्वाधिं त्रैष्टुभश्च गायत्रश्चोत्त-
रार्धे त्रैष्टुभश्च जागतश्च पादाः द्र. । एवं च प्रकृते

६०, १६; खि ३, ६, ८, ८, १,
-या ऋ [५, ७९, ६, (७)] ८,
८, १३; -ये ऋ १०, १४७,
३.

१४, तै १, २, १४, ६, मै ४,
११, ५; काठ ६, ११; -णम् ऋ
१, ६२, १०; -णा ऋ ७, ८०,
२.

३, १६, का ३, ३, ६; तै १, ५,
५, १; मै १, ५, १; काठ ६, ९,
क ४, ८, कौ २, १०५, जै ३,
११, १.

†अ-हयाण,णा- -०ण ऋ ४, ४,

?†अहि- -हय^१ ऋ २, ५४, १, मा

?अहिषात् पै १९, २६, १५.

प्रथमे पाद आवसानिक्या ग-युग्मताया सवित इत्यत्र नैप्र. तिरोभाव. संभाव्येत [मौस्थि. माध्यमिकस्य वि इत्यस्य ✓*भृ [दीप्तौ] > *भिर्- इत्येतत्तथानीयत्व-दर्शनात् (तु टि. सवितु- , वैतु. ORN [तु. ZDMG ६१, ८३५] कृत्री इत्यत्र व्यक्षरतामुपकृत्य जागतं पादमभिनिर्वर्तुक संश्रित्य. तथा सत्यायावसानिक्या अभीष्टजागतस्वरूपताया असिद्धयभिसंधेः)] ।

*) तस नञ्-स्वर । उप. ✓*ह्य (तु. एपू. टि.) > *हयाण- इति शानजन्तं सत् द्र (वैतु. या ५, १५ यान- इति उप इत्यवान्तर प्रविभज्य समासमुखेन व्याचक्षाणोऽपि तत्त्वमपरि-हापुक) ।

*) प्राति च वा च व्यु च ? देवतायै पय प्रभृति-दोहप्रदाने प्रक्रियमाणे गाव एव तत्कर्तृत्वे प्रतिष्ठिताः सत्य. श्रुतिप्रसिद्धा भवन्ति (तु. ऋ ८, ७, १०, ६२, २, ९, ३१, ५, ७०, १) इति ता एवेहापि यनि. प्र३ इति कृत्वा आव्येयन्निति संभाव्यमाने सति अस्य (=सोमस्य) प्रत्नां द्युतमनु शुक्रं दुदुहे अहय. पुय. सहस्रसामुषिम् (=ऋ गपू सप्रकरणेषु श्रुत्यन्तरेषु च. योऽर्थ समर्प्यतेऽसावेवार्थ इह द्वि. समर्प्यमाण सन् ✓दुह इत्यस्य प्रसिद्धाया सत्या द्विकर्मयोगेन प्रवृत्ते श्रुतिमूलकता संकेतुक द्र. इति कृत्वैतद्विशेषणद्वय-विशिष्टाय सते सोमाय अहयो (=गाव [वैतु वे. =कवय] दुदुहे (=दोहतो ददते) इति वा. स्यात् । एस्थि. तावत् का व्यु इति । (✓*भृ भरणे > कर्तरि) *भृ- इत्यस्मिन् भरणधर्मक्षीरपर्यायभूते पूप. सति (✓*भृ [दाने] > भावे) *भि- इत्यस्मिन् उप. च सति बस पूप. प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) गवार्थे विप. च सत *भृभि- इत्यस्य नैप्र *अभि- इत्येवंसंभावितपूर्वकमश्च अहि- इत्येतदुत्तरक्रमश्च विपरिणामः स्यात् [तु अभि. भद्र- (=गो- इति) टि. च ?अहे, वैतु. इह गपू. (तु अ-भि-उउ.) ?अ-भि- इत्येवं पराभिमतोऽवयवविभागोऽङ्कन-

पूर्वकमस्य प्राति. खण्डनं (यस्मिन् विषये प्रकृतमनु-रुध्याऽधुना शोधः द्र. [=*अभि- इत्यस्मिन् विप. पूप सत्यन्यत (✓*गु > *गुर्- > *गु- >) *गु- इत्य-स्मिन् उप सति (वैतु पा १, २, ४८ गो- > *गु- इत्येवं शासुक.) वन पूप. प्रकृतिस्वरम् अभि-गु- इत्यन्यतश्च (✓*गु > *गुर्व- > *गाव- > *गाव- >) *गौ- इत्यस्मिन् (मौस्थि गो- इत्यतो विभिन्ने सति तत्-सगोत्रे) उप च सति बस. पूप. प्रकृति-स्वरम् *अभि-गौ- इति द्वे पृथक् प्राति. इत्यभिसंधिः), भा (तै) ऋत्विग्वर्ग्यदोग्रर्थे सति नञ्-पूर्वः तस इति कृत्वा उप. कर्तरि < ✓ही [लज्जायाम्] इति (तु ?PW., GW, ORN प्रभृ [वैतु. NW अ-हय- > (प्र३)-य. (?-या) इत्येवम्, BL. (तु. ORN.) च अ-हय- > (क्रि. वि.) -य. (?यम्) इत्येवं भिन्ननिर्देशौ सन्तावभिमतसंज्ञौ), पक्षे च प्रकृत एवार्थे सति ✓अह [व्याप्तौ] + कर्तरि क्रिन् प्र. उंसं. नित्-स्वरश्च (पाउ ५, ४९; पा ६, १, १९७) इति कृत्वा यनि प्राति. निष्पादुकः (तु द. [मा]), उ. म. च गवार्थे सति अ + (✓ही [लज्जायाम्] >) ही- इति स्थिते बस सत *?अ-ही- (> *?अ-हि-) इत्यस्य रूपम् इतीव प्रतिपादुकौ चिन्त्यौ, अन्तोदात्तापत्ते (पा ६, २, १७२), अभीष्टस्य पूप. प्रकृतिस्वरस्यानुपपत्तेश्च, सा. (?ऋ. का. च) म (पक्षे) च नापू प्रकृत एवार्थे सति व्यु तथा वदन्तौ पूर्ववत् स्वरतश्चोद्यौ । अथ गपू वा. [वैतु. उ च म. च (=गवार्थकल्पे), सा. (?ऋ) च सहस्र-साम् ऋषिम् इति पदद्वयं (भिन्न-लिङ्गेन सतापि) पुयः इत्यनेन समानाधिकरणमिति-ऋत्विग्वर्ग्यदोग्रर्थे च सा. (का.) म. [पक्षे] सहस्रसा- इत्येतद्-विशिष्टं सत् ऋषि- इति गोपर्याय इति, अन्यत्र म. प्रकृत पदद्वयं (विभक्तिलिङ्गवचनव्यत्ययेन) अहयः इत्यस्य विप. इति, उक्तं पदद्वयं स्त्री. सत् *अनु-द्युत्- > -तम् इत्यनेन समानाधिकरणमिति भा (तै.) द्युत्- > -तम् इत्यनेन तथेति द. (मा.) चेति (ऋत्विग्व-

*अ-हीत->॥अहीत-मु (ख>)खी-
काठ २६, १, क ४०, ४^१.
अ-हुत, ता^२-त ऋ ६, ६१, ८,
१०, ५६, २०, तै १, १, १२, १,
मै १, १, १३; छ, १, १४; काठ
१, १२; ३१, ११, ३५, ५,
क १, १२; ४७, ११, ४८, ६,

शौ ६, ९२, ३१, -तम् मा १,
९; का १, ३, ५, तै १, १, ४,
१; मै १, १, ५; छ, १, ५,
काठ १, ४, ३१, ३, क १, ४;
४७, ३, -ता मा ८, २९, का
२, ५, २, तै ३, ३, १०, १,
काठ १, ३, १३, ९; १०, ३१,

२, क १, ३; ४७, २, -ता ऋ
९, ३४, ६; शौ ६, १२०, ३१; पै
१६, ५१, ११.
अ-हुत-प्सु^३-प्सव. ऋ १, ५२,
४, ८, २०, ७.
!अह्वणी^४ पै ५, २०, ३
!अहैत् पै १, ९६, ४.

इति वैदिकपदानुक्रमकोषे सांहितिके प्रथमे विभागे

प्रथमः खण्डः समाप्तः ।

वर्ग्यदोग्धर्ये सति सर्वत्र ✓दुह इत्यस्य आत्म सत पर
इति कृत्वा योगश्चिकीर्षिणो भवतीत्यप्यपरा दिक्)] ।

^१) वैकारिकात् मूको. (वृ. संटि.) उद्गीत-मुखी-
इत्येवं मौलिक पाठोऽपि सभाव्येत ।

^२) तस्य नञ्-स्वर (पा ६, २, २) ।

^३) पाभे. अविहुत. पै १९, ३४, १३ द्र ।

^४) सपा तैआ २ ६, २ अहताः इति पाभे ।

^५) विप. > नाप. ([अहिसितरूप-] मरुत्-) । बस पूष.
प्रकृतिस्वरम् (पा ६, २, १) ।

^६) पाठः? शोधस्य कृते तु सस्थ टि. अन्यतस्() ।

परिवर्धनं परिवर्तनञ्च

२अञ्ज- -जस्य काठ ५, ३.

अत्वा काठ २१, ७^a.

?अद् पै २, ८१, २^b.

अस्मद्^c-

^a) ?अचिद्वैतान् > °चिखे (त, तु, ए) तान् इति शोधः (तु सपा तै ५, ४, ५, २) । के. प्र. जग्धादेशा-भाव उस् (पौ २, ४, ३६) ।

^b) अध इति शोधः (तु. टि ?२गण-> -णम्) ।

^c) व्यु ? पाप्र ✓अस् (भुवि) + मदिक् प्र (पाउ १, १२९) । तत्-स्वर. । अ + स्म इति (सर्वनामिक उपजन.) + अत् इति सना सुप्रतिरूप उपजन) इतीवा-डर्गमिसधि (तु. WW २, ३२०) । इह *न- > अ- इत्येषा कल्पना तूपस्थायुकैव सती नितरामपोद्या । मौस्थि. अँ > न- इत्यस्य विपरिणामस्य शाब्दस्वाभाव्यात्तद्विपर्य-स्तस्य विपरिणामस्य चाऽतथात्वादिति यावत्, आत्मार्थे पर्यवसन्नं सत् ✓*अर् > *अर्- इत्येतत् शब्दरूपं साक्षाद्वा पारम्पर्यतो वा समग्रस्य अस्मद्. वितरस्य मूलमिति यथा विपश्चिता विमर्शसह स्यात् तथा किञ्चिदिवेहैतदीयव्यव-हार्यतत्तत्-स्वरूपाभिसंबन्धेन सकेत्यते । तथाहि । *अर्- + (✓*धृ [दोप्तौ] >) *धर्- इति स्थिते *अधर्- > *अध- (तु. Gk. lat. ego Germ. ich) इत्यनेन तस्य सास्व (पा ६, १, २२३ [आत्मप्रकाश-पर्यायभूतेन च]) सता (✓*मृ [माने] > *मर्->) *म- इत्यस्य बस. पूष. प्रकृतिस्वरे सति *अध-म- इत्यस्य नैप्र. अन्त्यलोपपूर्वः अहम्- इति विपरिणामः द्र. । एतच्च मौस्थि. प्राति. सत् प्र १ इति कृत्वा व्यवहार लभते । एवम्

आवृम्, आवाम् इति रूपे *अर्- + (✓भृ [भरणे] >) *भर्- + *मर्- इत्यनो विपरिणिते । आवृयो इति रूपम् अपि *अर्- + *भर्- इत्यात्मक एव पूर्वाश. । वयम् इत्यत्र नैप्र. आदितः *अर्- इत्यस्य लोपः व इति च *भर्- इत्यस्याऽवशेषविपरिणाम. द्र (तु हिं आप इत्यात्मपर्याय.) । अस्म इत्युपक्रमेषु रूपम् *अस्- इति पूर्वाऽवयव [यथा *अर्- इत्येतेन गर्भितस्तथा ✓अस् (भुवि) इत्यत्र द्र] । *म इत्युत्तरावयवश्च गपू *भर् इत्यस्य वा *मर्- इत्यस्य वा स्थानमापन्नः द्र. । अस्मद्- इत्यत्र दकारः (✓धृ [धरणे] > *धर्-> *ध- >) *ध- इत्यस्य विपरिणाम. द्र. (अनया दिशा स्म इति कश्चित् सार्व-नामिक उपजनो भवतीति प्रत्युक्तमित्यभिसंधि. । नस् इत्यत्र नौ इत्यत्र च *न- इति सानुनासिकस्य सतः *अर्- इत्यस्य (*नर्- > *त्र- > *न- > *न- इत्येवं-क्रम) विपरिणामो भवति (यत. अ- , अँ- इत्येतयोः गपू. स्थाने *अर्-, *अर्- [अन्वादेशेऽनुदात्त.] इत्येवं निर्देश-शोधोऽपि सुलभः स्यात्) । यथा वयम् इत्यत्र *अर्- इत्यस्यावयवभूतस्य लोपो भवति तथा मत् प्रभृ. मकारादिषु रूपेषु *अस्- इत्यस्य लोप. द्र. (तेनेदं मकारादित्वं पारिणामिक भवति न मौलिकमित्यागतं भवति । वृत्त. WW २, २३६) ।

शोध-पत्रम्

पृष्ठे	स्तम्भे	पंक्तौ	एतत् >	एवम्	पृष्ठे	स्तम्भे	पंक्तौ	एतत् >	एवम्
xxxvi (Intro.)	16	(2)	(3)	(3)	१२०	१)	क ३१, २	४१, ३	
७	३	२१	(यस्>)	(स्>)	„	२)	१९, ५५, २	१९, ५५, ५	
८	१)	टि	कर्ण-	>-र्णं द्र.	१७२	१)	१, ६८, ५	१, ६८, ४	
८	२)		कर्ण-> -र्ण	×	१७४	५)	क ३४, ७	क ३४, १	
१०		१६	१अक्त	२अक्त-	१८७	३)	क ३१, ३	क ३१, ६	
„	३	१८	२अक्ता-	१अक्ता-	२०७	०)	>	३)	
११	„	१२	अष्ट-	१अष्ट-	„	३)	पूर्वार्थे	पूर्वार्थे	
१९	२	११	°समल°	समपुल°	„	३)	: नि-	नि-	
„	१)		उक्	उक-	२४१	२	१३	अनु-पथ-	अनु-पथ-
„	३)		अच्छिन्नपत्रा.	अच्छिन्नपत्रा:	२४३	१)	४५, २, ३	४४, २, १	
३८	१)		ढक्<एय	ढक्<एयः	२७५	३)	शौ ७, ४, ३, २	शौ ७, ४, ३, २	
३९	३)		आनड्ड्	आनड्ड्	३६५	३	९	प	पो
४४	१	२२	(स्वा>)	(ष्वा>)	३८२	३)	काठ २६, ११	काठ १६, १२	
५४	३	२	°शंस-	शंस-	६०८	३)	१सत्वन्- २सत्वन-	सत्वन्-, सत्वन-	
७२	„	२०	अज्र-	अज्र, ज्रा-	६१३	१)	✓सश्च	✓सश्च इत्यर्थाच्चः	
९३	१)		क्षितत्याद्	क्षितत्वाद्	६५०	३)	अय°	अय°	
१०४	३	१३	(त्वर>)	(त्वर>)					